

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
19 G
14

560

X. TOMVS OPERVM
D. AVRELII AVGVSTINI HIPPONENSIS EPISCOPI,

CONTINENS TRACTATA ET SERMONES APUD POPULUM, nunc denuò emendatus, multisque Sermonibus de diuersis, & fragmentis auctus:

QVORVM CATALOGVM sequens pagina indicabit.

PARISIIS,
Apud Gulielmum Merlin, in ponte Numulariorum,
ET
Sebastianum Niuellium, sub Ciconiis, via Iacobæa.
1571.

CATALOGVS SERMONVM.

A

DIVI AVRELII AVGVSTINI HIPPONENsis Episcopi, Liber De verbis domini saluatoris.

DE VERBIS DOMINI IN EVANGELIO SECVNDVM MATTHEVM.

Matt. 4. *De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthaeum, Agite poenitentiam, appropinquabit enim regnum coelorum: Tractatus ac sermo primus.*

Matt. 16. Luc. 12. EVANGELIVM AVDIVIMVS, ET in eo dominum eos arguentem qui faciem coeli norunt probare, & tempus fidei regni coelorum appropinquantis nesciunt inuenire. Iudaeis autem hoc dicebat, sed etiam ad nos B sermo peruenit. Dominus autem ipse IESVS CHRISTVS Euangelij sui praedicationem ita coepit, *Agite poenitentiam, appropinquabit enim regnum coelorum.* (Matt. 4.) Similiter & Ioannes Baptista praecursor ipsius ita coepit, Agite poenitentiam, appropinquabit enim regnum coelorum. (Matt. 3.) Et modo corripit eos dominus qui nolunt agere poenitentiam, appropinquante regno coelorum. Regnum coelorum, sicut ipse ait, non veniet cum obseruatione. (Luc. 17.) Et iterum ipse ait, Regnum coelorum, intra vos est. Prudenter ergo accipiat vnusquisque monita praeceptoris, vt non perdat tempus misericordiae saluatoris, quae modo impenditur quandiu generi humano parcitur. Ad hoc enim parcitur homini, vt conuertatur, & non sit qui damnetur. Viderit deus quando veniet finis seculi: est tamen modo tempus fidei: Finis seculi vtrum hic aliquem nostrum inueniat nescio, & fortasse non inueniet. Tempus enim cuique nostrum proximum est, quia mortales sumus. Inter casus ambulamus. Si vitrei essemus, minus casus timeremus. Quid fragilius vase vitreo, & tamen seruatur C & durat per secula? Etsi enim casus vitreo vasi timentur, senectus ei & febris non timetur. Nos ergo fragiliores & infirmiores sumus, quia & casus omnes qui non cessant in rebus humanis, fragilitate vtique nostra quotidie formidamus. & si ipsi casus non accedant, tempus ambulat. Vitat homo ictum, nunquid vitat exitum? Vitat quae extrinsecus eueniunt, nunquid quod intus nascitur, pellitur? Denique nunc lumbricos gignunt interiora, nunc morbus quilibet subitò occupat: Postremò quantumuis homini parcatur, nouissime senectus cum venerit, non est quo differatur. Proinde audiamus dominum in nobisipsis, agamus quod praecepit. Videamus quis est ille aduersarius, de quo nos terruit, dicens, Si vadis cum aduersario tuo ad principem, da operam in via liberari ab illo, ne forte tradat te principi, & princeps ministro, & mittaris in carcerem, vnde ne exies donec soluas nouissimum quadrantem. (Luc. 12.) Quis est iste aduersarius nisi diabolus? Iam liberati sumus ab illo. *Aduersarius noster diabolus.* Quale precium pro nobis datum est, vt ab illo redimeremur? De quo dicit Apostolus, de ipsa redemptione nostra, Qui eruit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum (Coloss. 1.)

Tomus decimus.

filij claritatis suae. Redempti sumus, diabolo renunciauimus: Quomodo dabimus operam liberari ab illo, D ne nos iterum captiuos faciat peccatores? Sed non est ipse aduersarius de quo nos dominus commonet. Alio enim loco alius Euangelista sic illud posuit, vt si vtraque verba iungamus, & vtraque verba sibi Euangeliorum duorum comparemos, aduersarium istum cito intelligamus. Ecce enim hic quid dixit? Cum vadis ad principem cum aduersario tuo, da operam in via liberari ab eo. Alius autem Euangelista hoc ipsum sic posuit, Esto consentiens aduersario tuo citò cum es cum illo in via. (Matt. 5.) Caetera similia sunt: ne forte aduersarius tradat te iudici, iudex ministro, minister in carcerem. Ambo Euangestae similiter hoc explicauerunt: vnus dixit, Da operam in via liberari ab illo. Alter dixit, Consenti illi. Non enim poteris liberari ab illo, nisi ei consenseris. Vis liberari ab illo? consenti illi. Nunquid diabolus est cui debet consentire Christianus? Quaeramus ergo istum aduersarium cui debemus consentire, ne tradat nos iudici, & iudex ministro. Quaeramus illum, & consentiamus illi. Si peccas, aduer- E sarius tuus sermo dei est: verbi causa, forsitan delectat te inebriari, dicit tibi, Noli. Delectat te spectare & nugari, ille dicit tibi, Noli. Delectat te adulterari, dicit tibi sermo dei, Noli. In quibuscunque peccatis volueris facere voluntatem tuam, dicit tibi, Noli. *Aduersarius noster sermo dei est cũ peccamus.* Aduersarius est voluntatis tuae, donec fiat autor salutis tuae. O quàm bonus aduersarius, quàm vtilis aduersarius, non quaerit nostram voluntatem, sed vtilitatem. Aduersarius est nobis, quandiu sumus & ipsi nobis. Quamdiu tu tibi inimicus es, inimicum habes sermonem dei. Esto tibi amicus, & concordas cum illo. Non homicidium feceris, audi & concordasti, Non furtum facias: audi, & concordasti. Non falsum testimonium dicas, audi, & concordasti. (Matt. 19.) Non concupisces vxorem proximi tui: audi, & concordasti. Non concupisces res proximi tui: audi, & concordasti. In his omnibus cum tuo isto aduersario concordasti, dic mihi quid perdidisti? Non solum nihil perdidisti, sed & teipsum qui perieras inuenisti. Via, vita ista est. Si concordauerimus cum illo, si consenserimus illi, finita est via, non timebimus iudicem, ministrum, carcerem. Quando finitur via, non omnibus vna hora finitur. Vnusquisque habet horam quando finiat viam. F Via, vita ista dicta est. Finisti istam vitam, finisti viam. Ambulamus, & ipsum viuere accedere est. Nisi forte putatis, quia tempus accedit & nos stamus. Non potest fieri. Quomodo accedit tempus, accedimus & nos. Et non anni nobis accedunt, sed magis decedunt. Valde errant homines, quando dicunt, Puer iste adhuc minus sapit, accedent illi anni, & prudens erit. Attende quid dixisti. Accedunt dixisti: ego ostendo quia decedunt, cum tu dicis, accedunt: & audi quàm facilè probo, Putemus nos scisse annos ipsius ex quo natus est: verbi gratia, vt bene illi optemus, octoginta annos victurus est, peruenturus est ad senectutem. Scribe octoginta annos. Vixit vnum annum. Quot habes in summa? quot tenes? Octoginta. Deduc vnum. Vixit decem, septuaginta restiterunt. Vixit viginti, sexaginta restiterunt. Certe accedebant. Quid est hoc? Veniunt vt abeant. Anni nostri veniunt, inquam, vt eant. Non enim veniunt vt stent nobiscum, sed cum transeunt per nos, terunt nos, & minus minúsque valere nos faciunt. Talis est via in qua venimus. Quid facturi sumus cum aduersario illo, id est, cum sermone dei? Concorda

G cum illo: Nescit enim quando via finiatur. Cum via
finita fuerit, iudex restat & minister & carcer, vt si ser-
uaueris aduersario tuo bonam voluntatem, & cum eo
consenseris, pro iudice inuenias patrem, pro ministro
sæuo angelum tollentem in sinu Abrahæ, pro carcere
paradisum. Quàm cito in via cuncta mutasti, quia tuo
aduersario consensisti.

*De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eun-
dem, Sic luceat lux vestra corã hominibus, vt vi-
deant opera vestra bona, & glorificent patrem ve-
strum qui in cœlis est: & contra, Attendite ne iu-
stitiam vestram faciatis coram hominibus vt vi-
deamini ab eis. Sermo secundus.*

OLET multos mouere, fratres charissimi,
quòd dominus noster Iesus Christus in ser-
Matt.5. mone euangelico, cum prius dixisset, *Luceat
lumen vestrum coram hominibus, vt videãt bona opera ve-
stra, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est:* postea
Matt.6. dixit, *Attendite ne iustitiã vestram faciatis coram homi-
nibus vt videamini ab eis.* Turbatur enim mens pa-
H rum intelligentis, & præcepto vtrique obaudire cupi-
Ibidem. entis, & per diuersa & aduersa distenditur. Tam ne-
mo enim potest quamuis vni domino obtemperare re-
pugnantia iubenti, quàm nemo potest etiam duobus
dominis seruire: quod eodem sermone saluator ipse
testatus est. Quid ergo faciet animus nutans, cum se
obtemperare non posse existimat, & non obtempera-
re formidat? Si enim bona opera sua in luce posuerit
hominibus intuenda, vt faciat quod præceptum est,
Sic luceat lumen vestrum coram hominibus vt vi-
deant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum
qui in cœlis est, reum se teneri arbitrabitur, quia con-
tra præceptum fecit, vbi dicitur, Attendite ne iustitiam
vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab
eis. Rursumque si hoc timens & cauens, ea quæ bene
facit absconderit, non se putabit seruire imperanti &
dicenti, Luceat lumen vestrum coram hominibus, vt
videant bona opera vestra. Qui autem rectè intelligit,
vtrunque implet, & seruiet vniuersissimo domino, qui
seruum pigrum non damnaret, si ea quę fieri nullo mo-
do poterant imperaret. Audite enim Paulum seruum
Roma.1. Christi Iesu vocatum Apostolum, segregatum in Euan
I gelium dei, vtrunque & facientem & dicentem, Vi-
dete quemadmodum luceat lumen eius coram homi-
2.Cor.4. nibus, vt videant bona opera eius. Commendamus,
inquit, nosmetipsos ad omnem conscientiam homi-
2.Cor.8. num in conspectu dei. Et iterum, Prouidemus enim bo
1.Corin.10. na non solum coram deo, sed etiam coram homini-
bus. Et iterum, Placete omnibus per omnia, sicut & e-
go omnibus per omnia placeo. Videte rursus quàm at-
tendat ne faciat iustitiam suam coram hominibus vt
Galat.6. videatur ab eis: Opus autem suum probet, inquit, vnus-
quisque, & tunc in semetipso habebit gloriam, & non
2.Cor.1. in altero. Et iterum, Nam gloria nostra hæc est, testi-
Galat.1. monium conscientiæ nostræ. Et illud quo nihil mani-
festius, Si adhuc, inquit, hominibus placerem, Chri-
sti seruus non essem. Sed ne quisquam eorum qui de
præceptis quasi repugnantibus ipsius domini mouea-
tur, multo magis apostolo eius ingerat quæstionem &
dicat, Quomodo tu dicis, Placete omnibus per om-
nia, sicut & ego omnibus per omnia placeo: & tu idem
dicis, Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus
non essem? Adsit ipse dominus, qui etiam in suo ser-
uo & apostolo loquebatur, & aperiat nobis volun- K
tem suam, & tribuat obediendi facultatem. Ipsa quip-
pe verba euangelica secum portant expositiones suas,
nec intercludunt ora esurientium, quia pascunt cor-
da pulsantium. Intentio quippe cordis humani quò
dirigatur, & quò spectet, intuendum est. Si enim qui
vult videri ab hominibus bona opera sua, gloriam &
vtilitatem suam ponit ante homines, & hanc in con-
spectu hominum quærit, nihil eorum quæ de hac re
dominus præcepit implebit, quia & attendit facere iu-
stitiam suam coram hominibus vt videretur ab eis,
& non sic eluxit lumen eius coram hominibus, vt ad
hoc viderent bona opera eius, vt glorificarent patrem
qui in cœlis est. Se quippe voluit glorificare, non de-
um, & suam quæsiuit vtilitatem, non dilexit domini
voluntatem: de quibus dicit apostolus, Omnes enim Philip.2.
quæ sua sunt quærunt, non quę Iesu Christi. Itaque non
illic sententia terminata est, vbi ait, Sic luceat lux ve- Matth.5.
stra coram hominibus, vt videant bona opera vestra:
sed continuò subiunxit cur faciendum sit, Vt gloria-
ficent patrem, inquit, vestrum qui in cœlis est: vt ho-
mo cum bene faciens videtur ab hominibus, intentio-
nem boni facti habeat in conscientia sua, intentio- L
nem verò innotescendi non habeat nisi in laudibus
dei, propter eorum quibus innotescit vtilitatem: qui-
bus hoc prodest vt deus placeat qui hoc præstitit homi
ni, atque ita non desperent etiam sibi si voluerint hoc
posse præstari. Itaque aliam sententiam, vbi ait, Atten- Matt.6.
dite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus:
non alibi terminauit, quàm vbi dixit, Vt videamini
ab eis. Nec addidit, Et glorificent patrem vestrum qui
in cœlis est, sed potius addidit, Alioquin mercedem
non habebitis apud patrem vestrum qui in cœlis est.
Hinc enim ostendit eos qui tales sunt, quales suos fide-
les esse non vult, in eo ipso mercedem quærere, quòd
videntur ab hominibus, ibi constituere bonum suum,
ibi oblectare vanitatẽ cordis sui, ibi exinaniri & infla-
ri, ibi tumescere & contabescere. Cur enim non suffe-
cit, vt diceret, Attendite ne faciatis iustitiam vestram
coram hominibus: sed addidit, Vt videamini ab eis:
nisi quia sunt quidam qui sic faciunt iustitiam suam co
ram hominibus, non vt videantur ab eis, sed vt ipsa o-
pera videantur, & glorificetur pater qui in cœlis est,
qui eam iustificatis impiis donare dignatus est? Qui ta-
les sunt, nec suam iustitiam deputant, sed eius ex cuius M
fide viuunt. Vnde & apostolus dicit, Vt Christum lu- *Iustitia co*
crifaciam, & inueniar in illo non habens meã iustitiam *ram homi*
quæ ex lege est, sed eam quæ per fidem Christi quæ est *nibus quo-*
ex deo, iustitiam ex fide. Et in alio loco, Vt nos simus iu *modo fa-*
stitia dei in illo. Vnde & Iudæos ita reprehendit, Igno- *cienda est.*
rantes, inquit, dei iustitiam, & suam volẽtes statuere, iu- Philip.3.
stitiæ dei non sunt subiecti. Quisquis ergo ita vult vi- 2.Cor.5.
deri ab hominibus opera sua, vt ille glorificetur à quo Roma.10.
ea quæ in illo videntur accepit, & sic ad imitandum bo
num idem ipsi qui vident pietate fidei prouocẽtur, ve-
re lumen eius lucet coram hominibus: quia lux de illo
lumine charitatis radiatur, non superbiæ fumus euo-
mitur: & in eo ipso cauet ne iustitiam suam faciat co-
ram hominibus vt videatur ab eis, quia nec suam de-
putat illam iustitiam, nec ideo facit vt ipse videatur,
sed vt intelligatur quia laudatur in homine iustificato,
vt faciat & in laudante quod laudatur in altero, id est,
vt laudantem faciat esse laudabilem. Attendite & apo-
stolum cum dixisset, Placete omnibus per omnia, si-
cut & ego omnibus per omnia placeo, quomodo non 1.Cor.10.
ibi

A ibi remansit quasi ibi cõstituerit finem intentionis suæ
vt placeret hominibus: alioqui falsum dixisset, Si ad-
Galat.1. huc hominibus placerem, Christi seruus non essem: sed
statim subiunxit quare hominibus placeret, Non quæ-
rens, inquit, quod mihi vtile est, sed quod multis, vt
salui fiant. Ita & non placebat hominibus propter suam
vtilitatem, ne Christi seruus non esset, & placebat ho-
minibus propter illorum salutem, vt Christi esset di-
spensator idoneus: quia & illi coram deo conscien-
tia sufficiebat, & de illo coram hominibus quod imi-
tarentur elucebat.

Matth.5. *De eo quod scriptum est in Euangelio secũdum eundem, Qui fecerit & docuerit sic, maximus vocabitur in regno cælorum.*

Sermo tertius.

CVM nobis pro officio competat dicere, vo-
bis autem conueniat pro deuotione audire,
quid tam necessarium támque pertinens po-
terit vtrisque contingere, quàm vt quod religiose dici-
tur & deuote auditur, obsequiis competentibus tenea-
tur? Nam si religiosa non tacere lucrum est, tacere di-
spendium, quanto itaque potiora lucra poterint pro-
B uenire, cum operationis effectu monstratur quicquid
magisteriis cœlestibus & discitur & tenetur? Par etenim
causa & docentem & audientem constringit, vt vtrius-
que professio sanctorũ testificatione signetur. Et quan-
uis dissimile sit doctoris discentisque officium, tamen
vtrisque debet sanctarum legum obsequium: vt iungan-
tur factis, qui separantur officiis: copulantur opere,
qui diuersi sunt nomine, & quos vocabula abinuicem
separant, eos obseruantia præceptorum fideliter ac de-
uoté coniungat. Quare sic fit vt vtriusque diuersus sit a-
ctus, sed obseruantiæ par sit necessarius in vtrisque effe-
ctus, vt factorum in ambobus conspiret assensus, qui-
bus diuersus est in vocabulis sonus. In doctore enim
molesta est causa, dicere, nec facere, præcipere, nec ob-
seruare: in discente vero audire velle quod nolit imple-
re, aures auditui accommodare, & ab opere volũtatem
Matth.5. auertere. Cæterũ qui facit quod docet, & qui quicquid
imperat complet, maximus in cœlestibus sententia do-
1.Retr.18. mini declaratur. At vero qui quod dicit negligit, & qui
quod audit contemnit, salutis reus existit, qui obseruan-
da contempsit, & pericula nõ vitauit. Amat enim mor-
tem, qui vitæ præcepta non seruat, & horret vitam qui
C peccata morti debita desperata morte frequentat. Vt
enim per obseruantiam legis vita acquiritur, ita per cõ-
temptum mors contumacibus inuenitur: dicente do-
Matt.19. mino, Si vis in vitam venire, serua mandatum. Ita enim
perfectus doctor liber est à discente quem docuit, &
discipulus contemptor inexcusatus erit, qui facienda
didicit & contempsit. Nam & doctor econtrario gra-
uius affligitur, & obsequentis discipuli exemplo plecti-
tur, qui facienda aliis tradidit, quæ ipse non fecit: vt
nec à discipulis quos docuit potuisset ediscere, vt qui-
bus doctrinæ tradidit magisterium, ab iisdem facto-
rum imitaretur exemplum. Neque enim perfectio in le-
Roma.2. gum est notitia constituta, cum sit scriptum, Non enim
auditores legis iusti sunt apud deum, sed factores legis
iustificabuntur. Neque enim, inquam, is religiosus &
sanctus est qui nouit legem cessantibus factis, cum ex-
pediat facere magis quàm docere, quia molestum est
Ioan.15. docere & non facere. Vos amici mei estis, inquit, si fe-
ceritis ea quæ mando vobis. O magna bonitas dei: Cui
cum pro conditione reddere debeamus obsequia, vt-
pote serui domino, famuli deo, subiecti potenti, manci-
pia redemptori, amicitiarum nobis premia repromit- D
tit, vt à nobis obsequia debitæ seruitutis extorqueat: vt
quos nolle seruire conspicit sponte, suorum beneficio-
rum possit promissionibus inuitare, & quorum volun-
tates à se compescit alienas, eorum mẽtes præmiorum
liberalitatibus cõstituat suas. Nam vnde frequenter aut
inuitat præmio, aut terret supplicio, nisi vt benignitatis
consilio à se formato homini consulat, redempto pro-
uideat, vt qui non terretur supplicio, inuitetur præmio:
& quem metus à factis reuocare nõ possit, promissio-
num benignitas prosit? Cupit enim etiam nolentibus
subuenire, desiderat misereri peccãti, qui si peccauerit,
dignos fructus exhibeat pœnitentiæ. Inuitus enim in
reos vindicat, si rei indulgentiam miserantis non con-
temnant. Amat enim corrigi peccatores, qui in vitam
non in mortem à principio constituit homines. Ipse e-
nim sibi infert interitum, qui medentis domini con-
temnit consilium. Reuertimini, inquit, ad me, & reuer- Malac.3.
tar ad vos. Et iterum, Nolo mortem morientis, tantùm Ezech.18.
reuertatur & viuat. Non vult dominus in quenquam
dominari mortem, non vult in pœnam deduci homi-
nem, quem in vita constituit. Cæterùm homo ipse se di-
gnum efficit morte, qui non paruerit legi. Odit vitam, E
qui diuinam contempserit disciplinam. Nam cum do-
minus vellet homini demonstrare, quæ obseruanti vi-
tam contemnenti afferunt mortem, inuitauit præmio,
terruit supplicio. Ita enim de cõtemptu vita nõ poterit
prouenire, vt de obseruãtia mors euenire non poterit,
vt iam homo quod voluerit mereatur, & eo quod me-
ruerit iudicetur, & hoc totum in potestate hominis cõ-
sistit, qui sibi ex qualitate vitæ meritum quod haberet
inuenit. Quare his solicite perpensis, id est, vnde salus
& vnde periculum enascatur, salutis commodum di-
ligenti obseruantia teneamus, & periculorum incom-
moda de legis contemptu & prouidi caueamus, & con-
temnentes prospera & repellentes aduersa in conspe-
ctu domini inueniamur ab ipso cum omnibus sanctis
in æterna secula seculorum, Amen.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Qui dixerit fratri suo fatue, reus erit gehennæ ignis, &c.

Sermo quartus.

SANCTI Euangelij capitulum quod modo F
cum legeretur audiuimus, valde nos terruit si
fidem habeamus: eos autem non terruit qui
fidem non habent. Et quia non terret eos, volunt esse
peruerse securi nescientes distribuere & distinguere tẽ-
pora timoris & securitatis. Timeat ergo qui ducit mo-
do vitam cum fine, quò possit in illa vita habere secu-
ritatem sine fine. Ergo timemus. Quis enim non ti-
meat loquentem veritatem & dicentem, *Qui enim* Matt.5.
dixerit fratri suo fatue, reus erit gehennæ ignis? Linguam Iaco.3.
autem nullus hominum domare potest. Et homo do-
mat feram, nõ domat linguam. Domat leonem, & non
refrænat sermonem. Domat ipse, & non domat seip-
sum. Domat quod timebat, & vt se domet non timet
quod timere debebat. Sed quid infit? Sententia vera,
& ista processit de oraculo veritatis, Linguam autem
nullus hominum domare potest. Quid ergo faciemus Iaco.3.
fratres mei? Video me quidem ad multitudinem loqui,
sed quia vnum sumus omnes in Christo, tanquam in
secreto consiliũ capiamus. Nullus nos audit extraneus,
vnum sumus, quia in vnõ sumus. Quid faciemus? Qui
dixerit fratri suo fatue, reus erit gehennæ ignis: Lin-
guam autem nullus hominum domare potest. Ibũt er-

G go omnes in gehēnam ignis? Absit. Domine refugium
Psal.89. tu factus es nobis, à generatione in generationem. Ira
tua iusta est, neminem in gehennam mittis iniuste. Quò
Psal.138. ibo à spiritu tuo, & à te quò fugiam nisi à te? Ergo intelligamus charissimi, quia si linguam nullus hominū domare potest, ad deum confugiendum est, qui domet linguam nostram. Si enim tu eam domare volueris, nō potes, quia homo es: linguam nullus hominū domare potest. Attendite similitudinem ab ipsis bestiis quas domamus. Equus non se domat: Camelus non se domat: Elephantus non se domat: Aspis nō se domat: Leo non se domat: sic & homo non se domat. Sed vt dometur equus, bos, camelus, elephantus, leo, aspis, quæritur homo: Ergo deus quæratur, vt dometur homo. Ergo, Do-
Psal.89. mine refugium tu factus es nobis. Conferimus nos ad te, & bene nobis erit de te. Malum est enim nobis, de nobis. Quia dimisimus te, dimisisti nos nobis. Inueniamur ergo in te, quia perieramus in nobis. Domine refugium factus es nobis. Quid ergo fratres mei? Dubitare debemus quia mansuetos nos faciet dominus, si nos domādos ei præbeamus? Domuisti leonem quem non fecisti, nō domat te qui fecit te? Vnde enim bestias tam
H immanes domare potuisti? Nunquid eis æquaris viribus corporis? Qua ergo virtute ingentes bestias domare potuisti? Ipsa iumenta quæ dicuntur, bestię sunt. Non enim indomita tolerantur, sed quia non eas nouit consuetudo nisi in manibus hominum, & sub frenis hominum & sub potestate hominum, putas eas māsuetas nasci potuisse? Certè feras immanes attende. Fremit leo, quis nō timeat? Et tamen vnde te intelligis fortiorem? Non corporis virtute, sed mentis ratione interiore. Fortior es leone, vnde factus es ad imaginem dei. Imago dei domat feram, & non domat deus imaginem suam? In illo spes est, ei nos subdamus, & misericordiam precemur. In illo spem nostram ponamus, & donec domemur & perdomemur, id est, perficiamur, domitorem feramus. Plerunq; enim profert domitor noster etiam flagella. Si enim tu ad domanda iumenta tua profers virgam, profers flagellum, deus non profert ad domanda iumēta sua, quod sumus nos, qui de iumentis suis faciet filios suos? Domas equum tuū, quid daturus es equo tuo cum te cœperit portare, mansuetus ferre disciplinam tuam, obedire imperio tuo, esse iumentū, hoc
I est adiumentum infirmitatis tuæ? Quid ei retribuis quē nec saltem sepelis cum mortuus fuerit, sed discerpendum volatilibus proiicis? Domito tibi deus hæreditatē seruat, quod est ipse deus: & ad tempus mortuum resuscitat te, carnem tuam vsque ad numerum capillorum reddet tibi: & cōstituet te cum angelis in æternum, vbi iam non indigeas domari, sed tantummodo à piissimo
1.Cor.15. possideri. Erit enim tunc deus omnia in omnibus, nec erit vlla infœlicitas quæ nos exerceat, sed fœlicitas sola quæ pascat. Ipse autē pastor noster, deus noster est. Ipse opilio noster, deus noster. Honor noster, deus noster. Diuitię nostræ, deus noster. Quæcunque hic varia quęris, ipse tibi vnus omnia erit. Ad hanc spem homo domatur, & domitor intolerabilis habetur? Ad hanc spem homo domatur, & contra istum vtilem domitorem, si forte flagellum proferat murmuratur? Audistis exhor-
Hebr.12. tantem apostolum, Si separetis vos à disciplina, ergo nothi & non estis filij. Nothi sunt adulteri. Quis enim est filius, cui non det disciplinam pater eius? Et carnis quidem nostræ, inquit, patres habebamus correptores, & verebamur, non multo magis subiiciemur patri spirituū & viuemus? Quid enim tibi potuit præstare pater tuus, quia corripuit te, quia verberauit te, quia flagellum K
protulit & cecidit te? Nunquid pręstare potuit vt viueres in æternum? Quod nō potuit præstare sibi, quomodo præstaret tibi? Propter pecuniam suam quantulamcunque, quam de vsuris & labore collegit, erudiebat te flagellis, ne tibi dimissus labor eius te male viuente disperderetur. Et cędit filium timens perire labores suos, quoniam reliquit tibi quod nec tenere hic poterat, nec auferre. Non enim hic aliquid tibi dimisit quod ipsius esse possit: Cessit vt sic accederes. Deus autē tuus, redēptor tuus, domitor tuus, castigator tuus, pater tuus, erudit te. Quò? Vt accipias hæreditatem, vbi nō efferas patrem, sed hæreditatem habeas ipsum patrem. Ad hanc spem erudiris, & murmuras, & si quid triste acciderit, fortasse blasphemas? Quò ibis à spiritu ei⁹? Ecce dimittit te & non flagellat, deserit blasphemantem, non sentiēs iudicantem? Nonne melius est vt flagellet te & recipiat te, quàm parcat tibi, & deserat te? Dicamus ergo
domino deo nostro, Domine refugium tu factus es no Psal.89.
bis, in generatione & generationem. In prima generatione & altera generatione refugiū factus es nobis. Tu refugium, vt nasceremur qui nō eramus: Tu refugium,
vt renasceremur qui mali eramus: Tu refugium, vt pa- L
sceres desertores tuos: Tu refugium, vt erigas & dirigas filios tuos: Tu refugium factus es nobis: A te non recedemus cum liberaueris nos ab omnibus malis nostris, & impleueris nos bonis tuis. Bona das, blandiris ne fatigemur in via. Corripis, cædis, percutis, dirigis, ne aberremus à via. Siue ergo blandiris ne fatigemur in via, siue castiges ne aberremus à via, domine refugium tu factus es nobis.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Petite & dabitur vobis, quærite & inuenietis, &c. Sermo V.

IN lectione sancti Euangelij hortatus est nos Matt.7.
dominus ad orandum. Petite, inquit, & da- 1.Retr.18.
bitur vobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit, & quęrēs inuenit, & pulsanti aperietur. Aut quis est ex vobis homo à quo petit filius eius panem, nūquid lapidem porriget ei? Aut si piscem petierit, nunquid serpētem porriget ei? Aut cum petit ouum, nunquid scorpionē por-
riget ei? Si ergo vos, inquit, cum sitis mali, nostis bo- M
na data dare filiis vestris, quanto magis pater vester qui in cœlis est, dabit bona petentibus se? Cum sitis, inquit, mali, nostis bona data dare filiis vestris. Miranda res fratres, mali sumus, & bonum patrem habemus. Quid euidentius? Audiuimus nomen nostrum. Cum
sitis, inquit, mali, bona data nostis dare filiis vestris. Et Pater no-
quos dixit malos, videte qualem patrem illis ostendit, ster deus
Quanto magis pater vester. Quorum pater? Certe ma- est.
lorum. Et qualis pater? Nemo bonus, nisi solus deus. Luc.18.
Ergo fratres ideo mali bonum patrē habemus, ne semper mali remaneamus. Nemo malus facit bonum. Si nemo malus facit bonum, homo malus quomodo se facit bonum? Facit de malo bonum, qui semper est bo-
nus: Sana me domine, inquit, & sanabor: saluum me Hiere.17.
fac, & saluus ero. Quid mihi dicunt vani vana, tu te sal-
uum facis si volueris? Sana me domine, & sanabor. Nos Eccles.7.
boni conditi sumus à bono. Fecit enim deus hominem rectum, arbitrio autem nostro facti sumus mali. Potuimus esse ex bonis mali, & poterimus esse ex malis boni. Sed qui semper est bonus, ipse facit ex malo bonum, quia ipse homo voluntate sua se sanare non potuit.

A Non quæris medicum vt vulneres te, sed cum vulneraueris te, quæris qui sanet te. Bona ergo secundū tempus, bona temporalia, corporalia, carnalia nouimus dare filiis nostris etiam cum simus mali. Bona sunt enim & ista, quis dubitet? Piscis, ouum, panis, pomum, frumentum, lux ista, aër iste quem ducimus. Bona sunt hæc, ipsæ diuitiæ in quibus homines extolluntur, & pares suos homines alios non agnoscunt. In quibus, inquam, homines extolluntur, magis amantes vestem fulgentem, quàm cogitantes communem cutem. Ipsę ergo diuitię bonæ sunt, sed ista omnia bona quæ commemoraui, à bonis & malis haberi possunt. Et cum bonę sint, bonos tamen facere nō possunt. Est ergo bonum quod faciat bonum, & est bonum vnde facias bonum. Bonū quod facit bonum, deus est. Non enim facit hominem bonum, nisi ille qui semper est bonus. Ergo vt sis bonus, deum inuoca. Aliud autem bonum est vnde facias bonum, id est, quicquid habueris. Aurū est, argentū est, bonum est, non quod te faciat bonum, sed vnde facias bonum: habes aurum, habes argentum, & concupiscis aurum, & concupiscis argentum. Et habes & concupiscis,

B & plenus es & sitis: morbus est, non opulentia. Sunt homines in morbo, humore pleni sunt, & semper sitiunt. [Humore pleni sunt, & humorem sitiunt.] Quomodo ergo delectas opulentiam, qui habes hydropem conscientiæ? Habes ergo aurum, bonum est: Habes non vnde sis bonus, sed vnde facias bonum. Quod bonum, inquis, facturus sum de auro? Non audisti Psalmū, Dispersit, inquit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi. *Psal. 111.* Hoc est bonum, hoc est bonū vnde sis iustitia bonus: si habes bonū vnde sis bonus, fac bonum de bono vnde non es bonus. Habes pecuniam, eroga. Erogando pecuniam, auges iustitiā. Dispersit enim, distribuit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculū seculi. Vide quid minuatur, & quid augeatur. Minuitur pecunia, augetur iustitia. Illud minuitur quod eras dimissurus, illud minuitur quod eras relicturus. Illud augetur quod in æternum es possessurus. Consiliū do lucrorum, disce mercari. Laudas enim mercatorem qui vendit plumbum, & acquirit aurum, & nō laudas mercatorem qui erogat pecuniam, & acquirit iustitiā? Sed ego, inquis, non erogo pecuniam, quia non habeo iu-

C stitiam. Eroget pecuniam, qui habet iustitiam. Ego non habeo iustitiam, habeam vel pecuniam. Ergo quia non habes iustitiam, ideo non vis erogare pecuniam? Magis eroga pecuniam, vt habeas iustitiam. A quo enim habebis iustitiam, nisi à deo fonte iustitiæ? Ergo si vis habere iustitiam, esto mēdicus dei, qui te paulò antè ex Euāgelio vt peteres, quæreres, pulsares, monebat. Mendicum suum sciebat, & ecce paterfamilias & magnus diuites, diuitiarum scilicet spiritalium & æternarū, hortatur, & dicit tibi, Pete, quære, pulsa. *Matt. 7.* Qui petit accipit, quærens inueniet, pulsanti aperietur. Hortatur vt petas, negabit quod petis? Attende à contrario similitudinem vel comparationem, de illo diuite iniquo, hortantem nos ad orationem, quando ait dominus, Erat quidam iudex in ciuitate, qui nec deū timebat, nec hominē *Luc. 18.* reuerebatur. Quædam vidua interpellabat eum quotidie, & dicebat, Vindica me. Nolebat ille per tempus. Illa interpellare non desinebat, & fecit tædio, quod nolebat beneficio. Sic enim à cōtrario nos admonuit vt petamus. Venit, inquit, ad amicū suum cui hospes venerat, & cœpit pulsare & dicere, Hospes mihi venit, commoda mihi tres panes: respondit ille, Iam requiesco, & *Luc. 11.* mecum serui mei requiescunt. Ille non cessat, astat, instat, pulsat, & tanquam amicus ab amico mendicat. Et

D quid ait? Dico vobis, quia surgit, & non propter amicitiam eius, sed propter improbitatem dat illi quantos voluerit. Non propter amicitiam, quia amicus eius sit, sed propter improbitatem. Quid est propter improbitatem? Quia pulsare non destitit, quia & cum esset negatum, non se auertit. Ille qui nolebat dare, quod petebatur fecit, quia ille in petendo non defecit. Quāto magis dabit deus bonus, qui nos hortatur vt petamus, cui displicet si non petamus. Sed cum aliquādo tardius dat, cōmendat dona, nō negat. Diu desiderata dulcius obtinentur, cito autem data vilescunt. Pete, quære, insta. Petendo & quærēdo crescis vt capias. Seruat tibi deus quod non vult cito dare, vt & tu discas magna magne desiderare. Inde oportet semper orare, & non deficere. *Luc. 18.* Si ergo fratres mei mendicos suos nos fecit deus, monendo nos, hortando & iubendo vt petamus, quæramus, pulsemus, attendamus & nos qui à nobis petunt. Petimus nos. A quo petimus? Quid petimus? A quo vel qui vel quid petimus? Petimus à deo bono, petimus homines mali. Petimus autem iustitiam, vnde simus boni. Hoc ergo petimus, quod in æternum habea-

E mus: quo cum saturati fuerimus, vlterius non egeamus. Sed vt saturemur, esuriamus & sitiamus. Esuriendo & sitiendo petamus, quæramus, pulsemus, Beati enim qui esuriunt & sitiunt iustitiam. Quare beati? Esuriunt & *Matt. 5.* sitiunt, & beati sunt? Aliquando enim egestas beata est. Non inde beati sunt, quia esuriunt & sitiunt, sed quia ipsi saturabūtur. Ibi erit beatitudo in saturitate, nō in fame. Sed præcedat saturitatem fames, ne fastidium non perueniat ad panes. Ergo diximus à quo petamus, qui petamus, quid petamus. Sed petitur & a nobis: Mendici enim dei sumus: Vt agnoscat ille mendicos suos, agnoscamus nos nostros. Sed & ibi etiam cogitemus quando petitur à nobis, qui petunt, à quibus petunt, quid petunt. Qui petunt? Homines. A quibus petūt? Ab hominibus. Qui petunt? Mortales. A quibus petunt? A mortalibus. Qui petunt? Fragiles. A quibus petunt? A fragilibus. Qui petunt? Miseri. A quibus petunt? A miseris. Excepta substantia facultatum, tales sunt qui petunt, quales sunt à quibus petunt. Quam frontem habes petendo ad dominum deum tuum, qui non a-

F gnoscis parem tuum? Non sum, inquit, talis, absit à me vt talis sim. Inflatus obsericatus ista loquitur de pannoso. Sed ego nudos interrogo. Non interrogo in vestibus, quales sitis, sed quales nati fueritis. Ambo nudi, ambo infirmi, ambo miseram vitam inchoantes, ideo ambo plorantes. Ecce recole diues primordia tua, vide vtrum huc aliquid attuleris. Iam venisti, & tanta inuenisti? dic ergo rogo te, quid attulisti? Dic quid attuleris: aut si dicere erubescis, apostolum audi, Nihil *1. Timo. 6.* intulimus in hunc mundum. Nihil, inquit, intulimus in hunc mundum. Sed forte qui nihil attulisti, & hic multa inuenisti, aliquid hinc tecū ablaturus es? Et hoc fortasse amore diuitiarum trepidas confiteri: audi & hoc: & hoc apostolus dicit, qui te non palpat. Nihil intulimus in hunc mundū, vtique quando nati sumus. Sed nec auferre aliquid possumus, vtique quando de mundo eximus. Nihil attulisti, nihil hinc auferes: quid te inflas contra pauperem? Quādo nascuntur infantes, recedant de medio parentes, serui, clientes, recedant de medio turbæ obsequentes, & agnoscātur pueri diuites flentes. Pariant simul diues & pauper, pariant simul mulier diues & mulier pauper, non attendant quod pariunt, discedant paululum, redeant & agnoscant. Ecce

G diues nihil intulisti in hunc mundum, sed nec auferre hinc aliquid potes. Quod dixi de natis, hoc dico de mortuis. Certe quãdo casu aliquo vetera sepulchra frãguntur, ossa diuitis agnoscuntur? Ergo diues audi apostolum, *Vbi supra.* Nihil intulimus in hunc mundum. Agnosce, verum est. Sed nec auferre aliquid possumus: Agnosce, & hoc verum est. Quid ergo sequitur? *1.Tim.6.* Victum & tegumentum habentes, his contenti simus. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & desideria multa & noxia, quæ mergunt hominem in interitum & perditionem. Radix est enim omnium malorum auaritia, quam quidam sequentes, à fide pererrauerunt. Attende quid dimiserunt. Doles quòd hoc dimiserũt, vide quò se inseruerunt. Audi, A fide pererrauerũt, & inseruerunt se doloribus multis. Sed qui? Qui volunt diuites fieri. Aliud est esse diuitem, aliud velle diuitẽ fieri. Diues est, qui à diuitibus natus est, non qui voluit. Diues est, cui multi hæreditates dimiserunt. Video facultates, non interrogo voluptates. Hic cupiditas accusatur, non aurum, non argentum, non diuitiæ, sed cupiditas. Nam qui volunt diuites fieri, vel qui nõ curant,

H vel qui non ardent cupiditatibus, non auaritiæ facibus accenduntur, sed diuites sunt, audiant apostolum. Hodie lectum est, Pręcipe diuitibus huius mundi. Præcipe, Quid? præcipe ante omnia, nõ superbe sapere. Hihil est enim quod sic generent diuitiæ, quomodo superbiam. Omne pomum, omne granum, omne frumentum, omne lignum habet vermem suũ. Et alius est vermis mali, alius pyri, alius fabæ, alius tritici: vermis diuitiarum superbia. Ergo præcipe diuitibus huius mundi, non superbè sapere. Exclusit vitium, non superbe sapere. Doceat vsum de eo quod sequitur, Neque sperare in incerto diuitiarum. Qui non sperant in incerto diuitiarum, non superbè sapiunt. Qui altum sapiunt, timeant. Si timent, non altum sapiunt. Quàm multi heri diuites, hodie pauperes. Quàm multi dormiunt diuites, & veniẽtibus latronibus & cuncta auferentibus euigilãt pauperes. Ergo non sperare in incerto diuitiarum, sed in deo viuo qui præstat nobis omnia abundanter temporalia & æterna, sed magis ad fruendum æterna, ad vtendum temporalia. Temporalia tanquam viatoribus, æterna tanquam habitatoribus. Temporalia, vnde bona faciamus: æterna, vnde boni efficiamur. Ergo hoc faciant diuites, non superbè sapiãt, neque sperẽt in incerto di-

I uitiarũ, sed in deo viuo qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum. Hoc faciant. Ex eo autem quod habent quid faciant? Audi quid. Diuites sunt in operibus bonis, facilè tribuant. Facilè tribuant, habent enim vnde. Quare non faciunt? Paupertas, difficultas est. Facile tribuant, habent vnde. Communicent, id est, pares suos mortales agnoscant. Communicent, thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum. Non enim quia dico, inquit, facilè tribuant, communicent, expoliare illos volo, nudare illos volo, inanes relinquere volo. Doceo lucrum, cum ostendo quod thesaurizent sibi. Non enim volo vt pauperes remaneant. Thesaurizent sibi, non vt perdant dico, sed quò migrent ostendo. Thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum, vt apprehendant veram vitam. Hæc ergo falsa vita est, apprehendant veram vitam. *Ecclẽs.1.* Vanitas enim vanitatum, & omnia vanitas. Quæ abundantia tanta hominis in omni labore suo, quo ipse laborat sub sole? Apprehendenda est ergo vera vita, migrandæ sunt facultates nostræ ad locum veræ vitæ, vt hoc ibi inueniamus, quod hîc damus. *1.Timo.6.* Mutat illa, qui mutat & nos. Da-

K te ergo pauperibus fratres mei. Victum & tegumẽtum habentes, his contenti simus. Nihil diues habet de diuitiis suis, nisi quod ab illo postulat pauper, victum & tegumentum. Hinc tu quid plus habes ex omnibus quę habes? Accepisti victum, accepisti necessarium tegumentum. Necessariũ dico, non inane, non superfluum. Quid plus de diuitiis tuis capis? Dic mihi. Certe omnia tua superflua erunt. Quæ sunt tua superflua, sint pauperibus necessaria. Sed ego, inquit, preciosas epulas accipio, preciosis cibis vescor. Pauper quid? Vilibus. *In gulosos.* Vilibus cibis vescitur pauper, ego, inquit, preciosis. Interrogo vos: quando fueritis ambo satiati, preciosus cibus ad te intrat: quid fit cum intrauerit? Nonne si specularia in ventre haberemus, de omnibus cibis preciusis erubesceremus, quibus saturatus es? Esurit pauper, esurit diues. Saturari quærit pauper, saturari quęrit diues. Saturatur pauper de vilibus cibis, saturatur diues de preciosis cibis. Saturitas æqualis est, possessio vna est: quò ambo volunt, peruenire. Sed ille per compendiũ peruenit, ille multum circuit. Sed melius, inquit, mihi sapiunt apparata preciosa. Vix fastidiosus satiaris. Nescis quomodo sapit, quod fames accẽdit. Neque ita hoc di

L xi, vt diuites cogam epulis & cibis pauperum vesci. *41. dist. nõ.* Vtantur diuites consuetudine infirmitatis suæ, sed doleant aliter se nõ posse. *regantur.* Melius enim possent, si aliter possent. Si ergo non extollitur pauper de mendicitate, tu quare extolleris de infirmitate? Vtere cibis electis preciosis, quia sic consuesti, quia non aliter potes, quia si consuetudinem mutas, ægrotas. Conceditur tibi, vtere superfluis, da pauperibus necessaria. Vtere preciosis, da pauperibus vilia. Expectat à te, expectat à deo. Expectat ille manum quæ facta est secum, expectas tu manũ quę fecit te. Sed nõ solum te fecit, sed & pauperem tecum. Dedit vobis vnam viã istam vitam. Inuenistis vos comites, vnam viam ambulatis. Ille nihil portat, tu nimiũ oneratus es. Ille nihil secum portat, tu interim plus portas quàm opus est. Oneratus es, da illi de eo quod habes, & illum pascis, & pondus minuis. Date ergo pauperibus, rogo, moneo, præcipio, iubeo. Quicquid vultis dare pauperibus. Non enim occultabo charitati vestræ, quare hunc sermonẽ necesse habui vobis promere. Ex quo hîc sumus euntes ad ecclesiam & redeuntes, pauperes interpellant nos, & dicunt vt dicamus vobis vt aliquid accipiant à vobis. Nos monuerunt loqui vobis: & cum se vident non accipere à vobis, inaniter arbi-

M trantur nos laborare in vobis. Expectãt & aliquid à nobis. Damus quantum habemus, damus sicut possumus. Nunquid tamen ad eorum necessitatem implendam idonei sumus? Quia ergo ad eorum necessitatem implendam idonei non sumus, vel ad vos legati ipsorum sumus. Audistis, laudastis, deo gratias. Semẽ accepistis, verba reddidistis. Laudes istæ vestræ grauant nos potius, & in periculum mittunt. Toleramus illas, & tremimus inter illas. Tamẽ fratres mei istæ laudes vestræ folia sunt arborum, fructus quæritur.

De puero Centurionis & verbis eius indignum se præsentia domini iudicantis, in Euangelio secundum eundem. *Sermo VI.*

AVdiuimus cum Euangelium legeretur, fidem nostram in humilitate laudari. Ad domum quippe Centurionis cum se promitteret dominus Iesus iturum vt puerum eius sanaret, ille respondit, *Non sum dignus vt sub tectum meum intres, sed tantùm dic verbo, & sanabitur.* *Mat.8.* Dicendo se indignũ, præsti-

tit

A tis dignum, nō in cuius parietes, sed in cuius cor Christus intraret. Neque hoc diceret cum tanta fide & humilitate, nisi iam illum quem timebat intrare domum suam corde gestaret. Nam non erat magna fœlicitas, si dominus Iesus intraret in parietes eius, & non esset in pectore eius. Magister quippe humilitatis & verbo & exemplo, discubuit & in domo cuiusdam Pharisæi superbi, nomine Simonis. *Luc. 7.* Et cum in domo recumberet, nō erat in corde eius vbi caput filius hominis reclinaret. Ita enim quendam superbum quantum intelligitur *Matt. 8.* ex verbis ipsius domini, vltrò secum ire cupiētem a suo discipulatu reuocauit, Sequar te domine quocunque ieris. *Luc. 9.* Et dominus in corde eius inuisibilia vidēs, Vulpes, inquit, foueas habent, & volatilia cœli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet. hoc est, habitant in te insidiæ sicut vulpes, habitat superbia sicut cœli volatilia, filius autem hominis simplex contra insidias, humilis contra superbiam, non habet vbi caput suum reclinet. Et ipsa reclinatio capitis non erectio, sed humilitatis magistra est. Reuocat ergo istū ire cupientem, trahit alterum recusantem. Eodem quippe *Matth. 8.* loco ait cuidā, Sequere me. Et ille, Sequar domine, sed B sine me primò ire & sepelire patrē meum. Pie quidem excusauit, & ideo dignior cuius excusatio remoueretur, vocatio firmaretur. Pium erat quod volebat facere, sed docuit magister quid debuisset præponere. Volebat enim eum esse viui verbi prædicatorem, ad faciendos victuros. Erāt autem alij per quos illa necessitas impleret. *Vbi supra.* Sine, inquit, mortuos sepelire mortuos suos. Infideles cadauer quando sepeliunt, mortui mortuum sepeliunt. Illius corpus animam perdidit, illorum anima deū. Sicut enim anima est vita corporis, sic vita animæ deus. Sicut expirat corpus cum animam emittit, ita expirat anima cum deū amittit. Deus amissus, mors animæ, anima emissa, mors corporis. Mors corporis necessaria, mors animæ voluntaria. Discumbebat ergo dominus in domo cuiusdā Pharisęi superbi. *Luc. 7.* In domo eius erat, vt dixi, & in pectore eius non erat. In huius vero Centurionis domum non intrauit, & pectus possedit. *Luc. 19.* Zachæus vero dominum & domo suscepit & animo. Huius tamen fides in humilitate laudatur. Dixit enim, Non sum dignus vt sub tectum meum intres. *Et dominus, Amen dico vobis, nō inueni tantam fidem in Israel*, secundum carnem. C Nā & iste iam Israëlites erat secundū spiritum. Venerat dominus ad Israëlem carnalē, id est, ad Iudæos, ibi primum quærere oues perditas, in quo populo & de quo populo etiam corpus assumpserat, nō ibi inuenit tantam fidem, ipse dicit. Possumus nos metiri fidem hominū sicut homines? Ille qui interiora cernebat, ille quem nemo fallebat, perhibuit testimonium cordis hominis, audiens verba humilitatis, pronunciās sententiam sanitatis. Vnde autem hoc præsumpsit? *Et ego, inquit, homo sum sub potestate cōstitutus, habens sub me milites, & dico huic vade & vadit, & alio veni & venit, & seruo meo fac hoc & facit.* Potestas sum quibusdā sub me positis, sub potestate quadam super me. Si ergo ego, inquit, homo sub potestate, iubendi habeo potestatem, quid tu possis, cui omnes seruiunt potestates? Erat autē iste de gentibus, erat quippe centurio. Iam Iudæa gens habebat militem, habebat Romanū imperium. Ibi iste militem agebat, quantum agere Centurio poterat. Et habens potestatem, & sub potestate, subditus, obediens, subditos regens. Dominus autem (quod intendat præcipue necessario charitas vestra) quamuis in populo Iudaico esset, iam pronunciabat ecclesiam toto orbe terrarum futuram, in qua erat missurus Apostolos. Ipse à D gentibus non visus & creditus, à Iudæis visus & occisus. Quomodo enim domum huius dominus corpore non intrauit, & eius tamen fidem, atque ipsam domum absens corpore, præsens maiestate sanauit: sic & idē dominus in solo Iudaico populo corpore fuit, apud alias gentes nec de virgine natus est, nec passus est, nec pedibus ambulauit, nec humana pertulit, nec diuina mirabilia fecit. Nihil horum in cæteris gentibus, & tamen *Psal. 17.* de illo impletum est quod dictum erat, Populus quem non cognoui, seruiunt mihi. Quomodo si non cognouit? In auditu auris obediuit mihi. Iudęa gens cognouit & crucifixit, orbis terrarum audiuit & credidit. Hanc quodammodo absentiam corporis sui & præsentiam virtutis suæ in omnibus gētibus, & in illa muliere significauit quæ fimbriam vestimenti eius tetigerat, cum requirit dicens, Quis me tetigit? *Luc. 8.* Tanquam absens requirit, tāquam præsens sanat. Turbæ te, inquiunt discipuli, comprimunt, & dicis, quis me tetigit? Quasi enim sic ambularet vt à nullo prorsus corpore tāgeretur, ita dixit, Quis me tetigit? Et illi, Turbæ te comprimunt. Et tanquam diceret dominus, tangentem quæro, non prementem. Sic etiam nunc est corpus eius, id est, ecclesia F eius. Tangit eam fides paucorū, premit eam turba multorum. Corpus enim Christi esse ecclesiam tanquam filij eius audistis, & si vultis, ipsi estis. Apostolus multis locis hoc dicit, Pro corpore, inquit, eius quod est ecclesia. *Coloss. 1.* Et iterum, Vos autem estis corpus Christi, & membra. *1. Cor. 12.* Si ergo eius corpus sumus, quod tūc corpus eius in turba patiebatur, hoc patitur ecclesia ipsius. A turbis premitur, à paucis tangitur. Caro eam premit, fides tangit. Erigite quippe oculos obsecro vos, qui habetis vnde videatis. Habetis enim quod videatis. Erigite oculos fidei, tangite extremam fimbriam vestimenti, sufficit ad salutem. Videte quod audistis ex Euangelio tunc futurum, nunc præsens est. Ideo, inquit, dico vobis propter laudatam Centurionis fidem, tanquam alienigenæ carne, domestici corde. propterea, inquit, multi ab Oriente & Occidēte venient. Non omnes, sed multi, tamen ipsi ab Oriente & Occidēte, istis partibus duabus totus orbis designatur. *Multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, & Isaac, & Iacob in regno cœlorum, filij autem regni eiicientur in tenebras exteriores.* E Filij regni, Iudæi scilicet. Vnde filij regni? *Iudæi quare filij regni.* Quia legem acceperūt, ad quos prophetæ missi sunt, apud quos templum & sacerdotiū fuit, qui celebrabant figuras omniū futurorum. Quarū enim rerum figuras celebrauerunt, præsentiā non agnouerunt. *Filij ergo regni ibunt*, inquit, *in tenebras exteriores, ibi erit ploratus, & stridor dentiū.* Videmus Iudæos reprobatos, videmus Christianos ab Oriente & Occidente vocatos ad quoddam conuiuium cœleste, vt recumbāt cum Abraham, Isaac & Iacob, vbi panis iustitia, vbi potus sapientia. Attēdite ergo fratres, Hoc enim vos estis, ex hoc populo estis, iam tunc prædicato, nunc præsentato. De his vtique estis qui vocati sunt ab Oriente & Occidente recumbere in regno cœlorum, non in templis idolorum. Estote ergo corpus Christi, nō pressura corporis Christi. Habetis vestimēti fimbriam, quam tāgatis, vt à profluuio sanguinis, id est, à carnalium voluptatum fluxu sanemini. Habetis, inquam, vestimenti fimbriam quam tangatis. Vestem putate Apostolos, sub textura vnitatis adhærentes lateribus Christi. In his apostolis erat tanquam fimbria minimus & nouissimus Paulus, ipso dicente, Ego sum minimus apostolorum. *1. Cor. 15.* In veste nouissimū & minimum

G fimbria eſt. Fimbria cum contemptu aſpicitur, ſed cum
1. Cor. 4. ſalute tangitur. Vſque ad hanc horam & eſurimus, & ſitimus, & nudi ſumus, & colaphizamur. Quid tam extremum, quid tam contemptibile? Tange ſi fluxũ ſanguinis pateris, exiet virtus de illo cuius veſtis eſt, & ſanabit te. Fimbria modo tangenda proponebatur, quando ex
1. Cor. 2. eodem apoſtolo legebatur. Si enim quis viderit eum qui habet ſcientiam, in idolio recumbentẽ, nónne conſcientia eius cum ſit infirma, ædificabitur ad mãducandum idolothyta? Et peribit infirmus in tua ſcientia frater, propter quem Chriſtus mortuus eſt? Quomodo putatis decipi poſſe ſimulacris homines, quę à Chriſtianis honorari putantur? Nouit, inquit, deus cor meum, ſed frater tuus nõ nouit cor tuum. Si infirmus es, caue maiorem ægritudinem. Sin firmus es, cura infirmitatẽ fratris. Qui vident iſta, ædificantur ad idolia, vt non tantum ibi manducare, ſed & ſacrificare deſiderent. Ecce perit infirmus in tua ſcientia frater. Audi frater, Si contemnebas infirmum, etiam fratrem contemnis. Expergiſcere. Quid in ipſum Chriſtum peccas? Attẽde enim quod nullo pacto poſsis contemnere. Sic autem peccantes, inquit, in fratres, & percutientes conſcientiam
H eorum infirmam, in Chriſtum peccatis. Eant nunc qui iſta contemnunt, & recumbant in idolio, nónne erunt premẽtes non tãgentes? Et cum recubuerint in idolio, veniant & impleant eccleſiam, non ſalutem accepturi, ſed preſſuram facturi. Sed timeo, inquies, ne offendam maiorem. Time prorſus ne offendas maiorem, & non times ne offendas deum? Quid enim times, ne offendas maiorem? Vide ne forte maior ſit iſto quem times offendere. Maiorem certe noli offendere. Hęc tibi regula proponitur. Nónne manifeſtũ eſt eum minime offendendum, qui maior eſt cæteris? Diſcute nunc maiores tuos. Primi tibi ſunt pater & mater, Si recte educantes, ſi in Chriſtum nutriẽtes, audiendi in omnibus, obtemperandum eis in omni iuſsione, contra maiorem ſi nihil iubeant, & ſeruiatur illis. Quis eſt, inquis, maior eo qui me genuit? An ille qui teipſum creauit? Generat enim homo, creauit deus. Vnde generat homo neſcit, quid generaturus ſit neſcit. Ille qui te vidit vt faceret antequã eſſet quem fecit, certe maior eſt patre tuo. Maior ſit patria & ipſis parẽtibus tuis, vt quicquid iuſſerint parentes contra patriam, non audiãtur: & quicquid iuſ-
I ſerit patria contra deum, non audiatur. Si enim ſanari vis, ſi poſt fluxum ſanguinis, ſi poſt duodecim annos in illo morbo, ſi poſt conſummata omnia in medicis, & non recepta ſanitate aliquando vis ſana fieri ô mulier, quam alloquor in typo eccleſiæ, iubet illud pater tuus, & illud iubet populus tuus. Sed dicit tibi domin⁹ tuus, Oblioiſcere populum tuum, & domum patris tui. Quo
Pſal. 44. bono, quo fructu, qua mercede? Quoniam concupiuit, inquit, rex decorem tuum. Cócupiuit quod fecit, quoniam vt pulchram faceret, fœdam amauit. Pro infideli & fœda ſanguinem fudit, fidelem ac pulchrã reddidit, dona ſua in te amauit. Quid enim ſponſo tuo cõtuliſti? Quid in dotem à priore patre & priore populo accepiſti? Nónne luxurias & pannos peccatorum? Abiecit pannos tuos, diſcidit cilicium tuum, miſertus eſt vt or-
1. Cor. 8. naret, ornauit vt amaret. Qoid plura fratres Chriſtiani? Audiſtis quia peccantes in fratres, & percutientes conſcientiam eorum infirmam, in Chriſtũ peccatis. Nolite contemnere, ſi non vultis deleri de libro vitæ. Quandiu conamur luculente & delectabiliter vobis dicere, quod dolor noſter cogit quomodocunq; dicere, & tacere nõ permittit? Quicunque voluerint iſta contemnere, in Chriſtũ peccant, videant quid agant. Paganos reliquos K
colligi volumus. Lapides eſtis in via, venire volẽtes offendũt & redeunt. Dicunt enim in cordibus ſuis. Quare nos relinquamus deos, quos Chriſtiani ipſi nobiſcũ colunt? Abſit à me, inquis, vt ego deos gentium colam. Noui, intelligo, credo. Quid facis de conſciẽtia infirmi
quã percutis? Quid facis de precio? Si contemnis quod 1. Cor. 8.
emptum eſt, vide quanti emptum eſt. Peribit, inquit, infirmus in tua ſciẽtia quam te dicis habere, vt ſcias quia nihil eſt idolũ, & animo cogites deum, & ſic recumbas in idolio. In hac ſcientia perit infirmus. Et ne contemnas infirmũ, addidit, Propter quem Chriſtus mortuus eſt. Quem vis contemnere, precium eius attẽde, & cum morte Chriſti totum mundum appende. Et ne adhuc te putares in infirmum peccare, & leue duceres peccatum ac paruipẽderes, In Chriſtum, inquit, peccatis. Solent enim homines dicere, in hominem pecco, nũquid in deum? Negas deum Chriſtum. Audeas negare Chriſtum deum? An aliquid in idolio cũ recumberes didiciſti? Non admittit iſtam doctrinam Chriſti doctrina. Quæro vbi didiceris Chriſtum non eſſe deum. Pagani hoc ſolent dicere. Vides quid faciunt menſæ malæ? Vi-
des quomodo corrumpunt mores bonos colloquia L
mala? Tu ibi de Euangelio loqui non potes, & de idolis 1. Cor. 15.
loquentes audis. Amittis ibi quòd Chriſtus deus eſt. Et quod ibi bibis, in eccleſia vomes. Forte hic audes loqui, forte inter turbas audes murmurare. Nũquid Chriſtus non homo fuit? Nónne crucifixus eſt? A Paganis hoc didiciſti, ſalutem perdidiſti, fimbriam non tetigiſti. Tange & in hoc fimbriam, recipe ſalutem, ſicut eam te
tangere docuimus in eo quod ſcriptum eſt, Qui viderit 1. Cor. 8.
fratrem in idolio recumbentem. Tange illam de diui-
nitate Chriſti. Et de Iudæis dicebat eadẽ fimbria, Quo- Rom. 9.
rum patres, & ex quibus Chriſtus ſecũdum carnem, qui eſt ſuper omnia deus benedictus in ſecula. Ecce in quẽ verum deum peccas, dum diſcumbis apud deos falſos. Non eſt, inquit, deus, quia genium eſt Carthaginis, quaſi ſi Mars aut Mercurius eſſet, deus eſſet. Sed quomodo ab ipſis habeatur attẽde, non quid ſit. Nã & ego tecum ſcio, quia lapis eſt. Si genium ornamentum eſt aliquod, ciues Carthaginis bene viuant, & ipſi erunt geniũ Carthaginis. Si autem genium dæmoniũ eſt, audiſti & ibi,
Quæ immolant gentes, dæmonibus immolant, & non 1. Cor. 10.
deo. Nolo vos ſocios fieri dæmoniorũ. Nouimus quia M
non eſt deus, vtinam & illi ſic norint. Sed propter eos qui hoc non norunt infirmos, non debet percuti conſcientia ipſorũ. Hoc monet apoſtolus. Nam & illi quòd numen habeant & pro numine accipiãt illam ſtatuam, ara teſtatur: Quid illic faciat ara, ſi illud nõ habetur pro numine? Nemo mihi dicat, Nõ eſt numen, nõ eſt deus. Iam dixi, vtinã ſic ipſi norint hoc, quomodo nouimus omnes nos. Sed quid habeant, pro qua re habeant, quid ibi faciant, ara illa teſtatur. Conuincit omniũ colentium mentes, non conuincat recumbentes, ſed non premantur Chriſtiani, ſi premuntur pagani. Corpus Chriſti eſt. Nõne hoc dicebamus, quia corpus Chriſti premebatur & non tangebatur? Tolerabat premẽtes, quærebat tangentes, atque vtinam fratres à Paganis prematur corpus Chriſti, à quibus premi ſolet, Chriſtiani nõ premãt corpus Chriſti. Fratres, ad nos pertinet verbũ vobis di-
cere, ad nos pertinet Chriſtianis loqui. Quid enim mi- 1. Cor. 5.
hi de his qui foris ſunt iudicare? Ipſe apoſtolus ait. Illos alloquimur aliter, tanquam infirmos. Blandiendum eſt illis vt audiant veritatem, in vobis ſecanda putredo eſt. Si quæritis vnde vincantur pagani, vnde illuminentur,
vnde

A vnde ad salutem vocentur, deserite omnes solennitates
eorum, deserite nugas ipsorum, & si non consentiunt
veritati nostræ, erubescant paucitati suæ. Bonus si fuerit
qui tibi præest, nutritor tuus est. Malus si fuerit, tenta-
tor tuus est, & nutrimenta libenter accipe, & in tenta-
tione approbare. Esto aurum, attende mundum istum
tanquam fornacem aurificis. In vno angusto loco tria
sunt, aurum, palea, ignis. Ad illa duo ignis apponitur, pa-
lea vritur, aurum purgatur. Cessit nescio quis minis &
adductus est ad idolium, Væ mihi quia paleam plango,
cinerem video. Non cessit minis, non cessit terroribus,
adductus ad iudicem stetit in confessione sua, non est
flexus ad idolum. Quid facit flamma? Nónne aurũ pur-
gatur? State in domino fratres, potẽtior est qui vocauit
vos, minas impiorum ne timueritis, inimicos patimini.
Habetis pro quibus oretis. Prorsus non vos terreant.
Hæc est sanitas, haurite hinc in isto conuiuio, hic bibite
vnde satiemini, non illic vnde insaniatis. State in do-
mino. Aurum eritis, argentei estis. Ista similitudo non à
Sapient.3. nobis est, de diuina scriptura est. Legistis, audistis, Sicut
in fornace aurum probauit illos, & sicut holocausti ho-
stiam accepit illos. Ecce quid eritis ad thesauros dei?
B Estote diuites de deo, non eum facturi diuitem, sed de
illo futuri diuites. Impleat vos, aliud non admittatis ad
cor vestrum. Nunquid in superbiam vos erigimus, aut
dicimus vobis vt aduersus potestates ordinatas con-
temptores sitis. Non hoc dicimus. Qui & hinc ægrota-
tis, tangite & hinc fimbriam illam vestimenti, Ipse dicit
Rom.13. apostolus, Omnis anima potestatibus sublimioribus
subdita sit: non est enim potestas nisi à deo. Quæ autem
11.q.3. Qui resistit. sunt, à deo ordinatæ sunt. Qui enim resistit potestati,
dei ordinationi resistit. Sed quid si illud iubeat quod
non debeas facere? Hic sanè contemne potestatem. Ti-
mendo potestatem, ipsos humanarum rerum gradus
aduertite. Si aliquid iusserit curator, nónne faciendum
est? Tamen si contra proconsul iubeat, non vtique con-
temnis potestatem, sed eligis maiori seruire. Nec hinc
debet minor irasci, si maior prælata est. Rursum si ali-
quid ipse proconsul iubeat, & aliud iubeat Imperator,
nunquid dubitatur illo contempto illi esse seruiẽdum?
Ergo si aliud imperator, & aliud deus, quid iudicatis?
Solue tributum, esto mihi in obsequium. Rectè, sed nõ
in idolio. In idolio prohibet. Quis prohibet? Maior po-
C testas. Da veniam, tu carcerem, ille gehennam minatur.
Ephes.6. Hinc iam tibi assumenda est fides tua, tãquam scutum,
in quo possis omnia ignita iacula inimici extinguere.
Sed insidiatur contra te potens, acuit nouaculam vnde
capillos radat, non vnde caput incidat. Quod dixi mo-
do, audistis in psalmo, Sicut nouacula acuta fecisti do-
Psal.51. lum. Quare dolum potentis malæ nouaculæ compara-
uit? Quia non admittitur nisi ad superflua nostra. Sicut
capilli in corpore nostro tanquam superflui videntur,
& sine detrimento carnis raduntur, sic quicquid potest
tibi facere iratus potẽs, inter superflua tua numera. Tol
lit paupertatem tuam, nunquid tollit diuitias tuas? Pau-
pertas tua, diuitiæ tuæ in corde tuo. Superflua tua po-
tuit tollere, damno potuit afficere, permissus & vsq; ad
lædendum corpus. Etiam ista vita cogitantibus aliam
vitam, ista inquam vita inter superflua deputanda est.
Nam & martyres contempserunt illam, Non vitã per-
diderunt, sed vitam acquisierunt. Certi estote fratres
inimicos non amitti aduersus infideles, nisi quantum
prodest tentandis & probandis fidelibus. Certi estote
fratres, nemo aliud dicat, Omnem curã vestram super
dominum mittite, prorsus vosipsos totos proiicite in
illum. Non se subducit vt cadatis, ille qui nos creauit, & D
de ipsis capillis nostris securitatem nobis dedit, Amen Matt.10.
dico vobis, inquit, & capilli capitis vestri numerati sunt,
Capilli nostri numerati sunt deo, quanto magis mores
nostri, cui sic noti sunt capilli nostri? Videte, quia mini-
ma nostra non contemnit deus. Nam si contemneret,
nec crearet. Nam & capillos nostros ipse vtiq; creauit,
& numeratos habet. Sed modo cum sunt, inquis, forte
peribunt, & hinc audi vocem eius, Amen dico vobis, Luc.21.
capillus capitis vestri non peribit. Quid times hominẽ,
homo in sinu dei positus? Tu de illius sinu noli cadere,
quicquid ibi passus fueris, ad salutem valebit, non ad
perniciem. Laniatus membrorum martyres pertulerũt,
& timent Christiani iniurias temporum Christiano-
rum? Qui tibi facit iniuriam modo, timens facit. Non
dicit aperte, Veni ad idolium, non dicit aperte, Veni ad
aras meas, ibi conuiuare. Et si dixerit, & nolueris, hoc
conqueratur, hoc in postulationem, hoc in querimo-
niam deponat, Noluit venire ad aras meas, noluit ve-
nire ad templum quod veneror. Hoc dicat. Non audet
dicere, sed alia machinatur dolose. Para capillos, noua-
culam acuit, ablaturus est superflua tua, rasurus quicquid
relicturus es. Tollat quicquid permanebit si potest. Quid E
tulit potẽs nocẽs? Quid magnum tulit? Quod fur, quod
effractor, vt multum sæuiat quod latro. Si & ad ipsum
corpus occidendum permissus fuerit, quid tollit nisi
quod latro? Honoraui cum dixi latro. Nam qualiscun-
que latro, homo est. Quod febris, quod scorpius, quod
fungus malus. Ista tota potentia sæuientium est, facere
quod fungus. Manducant homines fungum malum, &
moriuntur. Ecce in qua fragilitate est vita humana, quã
quandoque relicturus es, noli pro illa sic pugnare vt tu
relinquaris. Via nostra Christus est, Christum attende.
Pati venit, sed & glorificari. Contemni, sed etiam exal-
tari. Mori, sed etiam resurgere. Opus te terret, mercedẽ
vide. Quare vis peruenire delicatus ad eam rem, ad quã
non perducit nisi labor? Sed times ne perdas argentum
tuum, quia ad argentum tuum cum magno labore per-
uenisti. Si ad argentum tuum, quod quandoque vel mo
riens amissurus es, non peruenisti sine labore, ad vitam
æternam sine labore vis peruenire? Charior sit tibi illa
ad quam post omnes labores sic peruenies vt nũquam
amittas. Si hoc tibi charum est, ad quod post omnes la-
bores sic peruenisti, vt aliquando amissurus sis, quanto F
magis illa perpetua desiderare debem⁹? Verbis ipsorum
ne credatis, nec timeatis, hostes nos dicunt idolorum
suorum. Sic præstet deus & det omnia in potestate, quo
modo dedit quod fractum est. Hoc enim dicimus cha-
ritati vestræ, ne faciatis ista, quando in potestate vestra
non est vt faciatis illud. Prauorum hominum est, furio-
sorum Circumcellionum, & vbi potestatem non ha-
bent sæuire, & velle mori, Properant sine causa. Audi-
stis quæ vobis legimus, omnes qui nuper in mapalibus
affuistis. Cum data vobis fuerit terra in potestatem. Deut.7.
(prius ait in potestatem, & sic dixit quæ facienda sunt) & 12.
Aras eorum, inquit, destruetis, lucos eorum cõminue-
tis, & omnes titulos eorum confringetis. Cum accepe-
ritis potestatem, hoc facite. Vbi nobis non est data po-
testas, non facimus: vbi data est, non prætermittimus.
Multi Pagani habẽt istas abominationes in fundis suis,
nunquid accedimus & confringimus? Prius enim agi-
mus, vt idola in eorũ cordibus confringamus. Quando
Christiani & ipsi facti fuerint, aut inuitant nos ad tam
bonum opus, aut præueniunt nos. Modo orandum est
pro illis, non irascendum illis. Si mouet dolor magnus,

G aduersus Christianos mouet, aduersus fratres nostros mouet, qui sic volunt intrare in Ecclesiam vt hic corpus habeat, alibi cor. Totus intus esse debet. Si intus est quod videt homo, quare foris est quod videt de⁹? Sciatis autem charissimi murmura eorum coniungere se cum hæreticis, cum Iudæis. Hæretici, Iudæi & Pagani vnitatem fecerunt contra vnitatem, quia contigit vt
2. Retr. 5. quibusdam locis disciplinam acciperent Iudæi propter improbitates suas, criminantur & suspicantur, aut fingunt, quia talia de illis semper quæramus: quia contigit vt alicubi hæretici pœnas darent legibus pro impietate & furore violentiarum suarum, iam nos dicunt per omnia quærere aliquam incommoditatem ipsorum ad perniciem. Rursus quia contra Paganos placuit vt leges ferrentur, immo pro Paganis si sapiant: sicut enim pueris insensatis ad lutum ludentibus, & manus coinquinantibus pædagogus cum venit seuerus, lutum de manu excutit, codicē porrigit, ita voluit deus per principes subditos sibi terrere corda insensata puerilia, vt abiiciant lutum de manibus, & aliquid vtile faciant.
Esa. 58. Quid est vtile de manibus? Frange esurienti panem tuum, & egenum sine tecto, induc in domum tuam. Et
H tamen pueri euadunt ab oculis pædagogi, & redeunt ad lutum furtim, & quando inueniuntur, abscondunt manus suas ne videantur. Quia ergo voluit deus, putant nos vbicunque quærere idola, quæ cum inuenerimus, in omnibus locis frangere. Quare? Non ante nos sunt loca in quibus sunt? Aut vere ignoramus vbi sint ista? Et tamen non facimus, quia non dedit in potestatem deus. Quando dat deus in potestatē? quando Christianus erit cuius res est, modo fractum voluit cuius res est. Si nollet ipsum locum dare ecclesiæ, & tantum iuberet in re sua, non esse idola puto, quia debuit summa deuotione fieri à Christianis, vt adiuuaretur absens Christiana anima quæ de terra vnde vult deo gratias agere, non vult ibi aliquid esse in contumeliam dei. Huc accidit, quia ecclesia dedit ipsa loca, & in re ecclesiæ idola futura erant. Fratres, ecce quod displicet Paganis? Parum est illis, quia de villis ipsorum non illa tollimus, non illa frangimus, & in nostris volunt ea seruari. Contra idola prædicamus, de cordibus illa tollimus, sumus persecutores idolorum, profitemur. Nunquid seruatores? Non facio vbi non possum, non facio vbi conqueritur dominus rei. Vbi autem vult fieri & gratias agit, reus ero si non fecero.

De tribus quorum vnus dixit, Domine sequar te quocunque ieris, & reprobatus est. Alius non audebat, & excitatus est, Tertius differebat, & culpatus est.

Sermo VII.

DE hoc capitulo euangelij quod dominus donauit, audite. Lectum est dominū Iesum differenter egisse, cum obtulit se vnus vt cum sequeretur, & reprobatus est, alius non audebat, & excitatus est, tertius differebat, & culpatus est. Quod enim
Matth. 8. dixit, *Domine sequar te quocūque ieris*, quid tam prom-
Luc. 9. ptum, quid tam impigrum, quid tam paratum, & quid ad tantum bonum aptissimum, sequi dominum quocunque ierit? Miraris hoc, dicēs, quid est hoc, quod magistro bono domino Iesu Christo inuitanti discipulos, quibus daret regnum cœlorum, displicuit tam paratus? Sed quia talis magister erat qui futura præuideret, intelligimus fratres istum hominē si sequeretur Christum,
Philip. 2. sua quæsiturum fuisse, non quæ Iesu Christi. Ipse enim
Matth. 7. dixi, Non omnis qui dicit mihi domine domine, intrabit in regnum cœlorum. Et iste de ipsis fuit, nec ipse sic nouerat quomodo medicus inspiciebat. Nam si iam K
se fictum esse sperabat, si iam dolosum & insidiosum se nouerat, cui loqueretur non nouerat. Ipse est enim de quo euangelista ait, Non opus habebat vt quisquam ei *Ioan. 2.*
testimonium perhiberet de homine. Ipse enim sciebat quid esset in homine. Quid ergo respondit? *Vulpes* *Matth. 8.*
foueas habent, & volatilia cœli nidos, filius autē hominis non habet vbi caput reclinet. Sed vbi non habet? In fide tua. Vulpes enim foueas habent in corde tuo, quia dolosus es. Volatilia cœli habent nidos in corde tuo, elatus es. Dolosus & elatus, non me sequeris. Quomodo dolosus sequitur simplicitatem? Et ad alterum continuò tacentem, & nihil dicentem, nihil promittentem dicit,

Sequere me. Quantum mali in illo, tantum boni videbat in isto. Sequere me, dicis nolenti. Ecce habes hominem paratum, Sequor te quocunque ieris, & tu dicis nolenti, Sequere me? Istum, inquit, declino, quia video ibi foueas, video nidos. Quid ergo molestus es huic, quem prouocas, & excusat? Ecce iam compellis & non venit: hortaris, & non sequitur. Quid enim dicit? *Ibo prius sepelire patrem meum.* Fides cordis eius domino se L
ostēdebat, sed pietas differebat. Dominus autem Christus quando parat homines euangelio, nullam excusationem vult interponi carnalis huius temporalisq; pietatis. Equidem & lex dei habet, & ipse dominus arguit Iudæos, quia destruebant ipsum mandatum dei. Et Paulus apostolus in epistola sua posuit & dixit, Hoc est mā- *Ephes. 6.*
datum primum in repromissione, Honora patrem tuū & matrem tuam: deus vtique dixit. Volebat ergo iste iuuenis obtemperare deo, & sepelire patrem suum, sed est locus, & est tempus, & est res qui huic rei, huic tempori, huic loco seruiat. Honorandus est pater, sed obediendum est deo. Amandus est generator, sed præponendus est creator. Ego, inquit, ad euangelium te voco, ad aliud opus mihi necessarius es. Maius est hoc quàm quod vis facere. *Sine mortuos sepelire mortuos suos.* Pater tuus mortuus est, sunt alij mortui qui sepeliāt mortuos. Mortui sepelientes mortuos qui sunt? Potéstne mortuus à mortuis sepeliri? Quomodo inuoluunt, si mortui sunt? Quomodo plāgunt, si mortui sunt? Et inuoluunt, & plāgunt, & mortui sunt, quia infideles sunt. Docuit nos quod scriptum est in Cantico canticorum, dicente ecclesia, Ordinate in me charitatem. Quid est, M
ordinate in me charitatem? Facite gradus, & cuique *Cant. 2.*
quod debetur restituite. Nolite anteriora posterioribus subdere. Amate parentes, sed præponite deum parentibus. Attendite matrem Maccabæorum, Filij, inquit, ne- *2. Mac. 7.*
scio quomodo apparuistis in vtero meo, Cōcipere vos potui, párere vos potui, formare vos non potui. Illum ergo audite, illum mihi præponite. Nolite attendere ne sine vobis remaneam, Præcepit, & secuti sunt. Quod docuit mater filios, hoc docebat dominus Iesus Christus istum cui dicebat, sequere me. Quia nunc alius discipulus misit se in medio, cui nemo aliquid dixit, *Pro-* *Luc. 9.*
sequar te domine, ait, *sed vado primùm renunciare his qui in domo sunt.* Credo hic sensus est, Nūciem meis, ne forte, quomodo fieri solet, quærant me. *Et dominus, Nemo ponens manum super aratrum, & respiciens retro, aptus est regno cœlorum.* Vocat te Oriens, & tu attendis Occidentem? In hoc capitulo hoc discimus, quoniā quos voluit dominus, hos elegit. Elegit autem, sicut dicit apostolus, & secundum suam gratiam, & secundum illo- *Rom. 11.*
rum iustitiam. Talia enim sunt verba apostoli, Attendi- *& 3.*
te, inquit, quid dicit Helias, Domine, Prophetas tuos *Rom. 19.*
occiderunt, altaria tua euerterunt, & ego relictus sum.

A solus,& quærunt animam meam. Sed quid dicit illi responsum diuinum? Reliqui mihi septem millia virorum,qui non curuauerũt genu ante Baal. Solum te putas esse seruum bene laborantem,sunt & alij me timentes,& non pauci. Nam septem millia habeo.Et adiũxit, Sic ergo & in hoc tempore. Crediderunt ergo aliqui Iudæi, & multi fuerunt reprobati, sicut & ille qui vulpium foueas gestabat in animo. Sic ergo, inquit, & in hoc tempore, reliquiæ per electionem saluæ factæ sunt: id est, idem Christus est nunc qui tunc, & modo qui & illic tunc Heliæ dixit, Reliqui mihi. Quid est, reliqui mihi? Ego illos elegi, quia vidi mentes eorum de me præsumentes,non de se, nec de Baal. Non sunt mutati, sic sunt vt à me facti sunt, & tu qui loqueris nisi de me præsumeres, vbi esses? Nisi gratia mea plenus esses,nónne ante Baal etiam ipse genu flecteres? Gratia autem meâ plenus es, quia nihil de tua virtute, sed totum de mea gratia præsumpsisti. Noli ergo in hoc gloriari, vt putes te in seruitio tuo nõ habere conseruos, sunt quos elegi sicut & te, de me scilicet præsumentes. Sicut ait apostolus, Et nunc reliquiæ per electionem gratiæ saluæ

B factæ sunt. Caue ô Christiane,caue superbiam. Licet enim imitator sanctorum sis,totum gratiæ semper reputa, quia vt esset aliquid reliquum, gratia in te dei, non

Esa. 1. tuum meritum fecit. De ipsis denique reliquiis dixerat propheta Esaias commemorans,Nisi dominus sabaoth reliquisset nobis semen, sicut Sodoma facti essemus, & sicut Gomorra similes fuissemus. Sic ergo, inquit, & in

Rom. 11. hoc tempore reliquiæ per electionem gratiæ saluæ factæ sunt. Si autem gratia, inquit, iam non ex operibus, id est, iam non de tuo merito extollaris. Alioquin gratia iam non est gratia. Si enim de tuo opere præsumis, ergo merces tibi redditur, non gratia condonatur. Si autem gratia est,gratis datur. Interrogo nunc, Credis ô peccator Christo? Dicis,Credo. Quid credis? Gratis vniuersa peccata per ipsum tibi posse remitti? Habes quod credidisti. O gratia gratis data. Quid tu iuste credis? Te sine deo non posse seruare iustitiam ipsius? Ergo totum reputa quòd iustus es,pietati. Quod autem peccator es, tuæ iniquitati adscribe. Esto accusator tuus,& ille erit indultor tuus. Omne enim crimen, facinus vel peccatum nostræ est negligẽtiæ,& omnis virtus & san-

C ctitas dei est indulgentiæ. Conuersi ad dominum.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Confiteor tibi pater domine cœli & terræ, & cætera quæ sequuntur. *Sermo VIII.*

Sanctum Euangelium cum legeretur, audiuimus exultasse dominum Iesum in spi-

Matth. 11. ritu,& dixisse, *Confiteor tibi pater domine cœli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis.* Huiusque interim verba domini, si digne, si diligenter, si(quod primum est)piè cõsideremus, inueniemus pri-

Confessio. mitus non semper cum in scripturis legimus confessionem debere nos intelligere vocem peccatoris. Maxime autem hoc dicendum fuit, & hinc admonenda charitas vestra, quia mox vt hoc verbum sonuit lectoris, secutus est etiam sonus tunsionis pectoris vestri, audito scilicet quod dominus ait,Confiteor tibi pater. In hoc ipso quod sonuit,Confiteor,pectora vestra tutudi-

Tundere pectus. stis. Tundere autem pectus quid est, nisi arguere quod latet in pectore, & euidenti pulsu occultum castigare peccatum? Quare hoc fecistis, nisi quia audistis, Confiteor tibi pater? Confiteor audistis,qui confitetur non attendistis. Nunc ergo aduertite. Si confiteor Christus D

dixit, à quo est longe omne peccatum, non solius est peccatoris,sed etiam laudatoris. Confitemur ergo, siue laudantes deum, siue accusantes nosipsos. Pia est vtraque confessio, siue cum te reprehendis qui non es sine peccato, siue cum illum laudas qui non potest habere peccatum. Si autem bene cogitemus, reprehensio tua, laus ipsius est. Quare enim iam confiteris in accusatione ipsius tui? Quare cõfiteris, nisi quia ex mortuo viuus factus es? Scriptura quippe ait,A mortuo quasi qui non Eccles. 17.

sit perit cõfessio. Si perit à mortuo confessio, qui confitetur viuit. Et si peccatum confitetur, vtique à morte reuixit. Si peccati confessor reuixit à morte, quis eum suscitauit? Nullus mortuus est suiipsius suscitator. Ille se potuit suscitare, qui mortua carne non mortuus est. Etenim hoc suscitauit quod mortuum fuerat. Ille se suscitauit,qui viuebat in se,in carne autem suscitãda mortuus erat. Nõ enim pater solus filium suscitauit, de quo dictum est ab apostolo, Propter quod eum deus exal- Philip. 2.

tauit: sed etiam dominus seipsum, id est, corpus suum: Ioan. 2.

vnde dicit,Soluite templum hoc,& in triduo suscitabo illud. Mortuus autem est peccator, maxime ille quem F

moles consuetudinis premit,quasi sepultus est Lazarus. Lazarus.

Parum enim erat quia mortuus, etiam sepultus. Quisquis igitur malæ consuetudinis,malæ vitæ, terrenarum scilicet cupiditatum mole premitur, ita vt in illo iam factum sit quod in quodam psalmo miserabiliter dicitur, Dixit stultus in corde suo, non est deus: fit talis de Psal. 13.

quali dictum est,A mortuo velut qui non sit perit con- & 52.

fessio. Quis eum resuscitabit,nisi qui remoto lapide cla 4 sen. de

mauit dicens, Lazare prodi foras? Quid est autem fo- 17. cap. 1

ras prodire,nisi quod occultũ erat foras prodere? Qui Eccles. 1

confitetur, foras prodit. Foras prodire non posset nisi viueret, Viuere non posset nisi resuscitatus esset. Ergo in confessione sui accusatio,dei laudatio est. Dicit ergo aliquis, Quid prodest Ecclesia, si iam confessor voce dominica resuscitatus prodit? Quid prodest Ecclesia confitenti, cui dominus ait, Quæ solueritis in terra, so- Matt. 1

luta erunt & in cœlo? Ipsum Lazarum attende, Cum Ioan. 11.

vinculis prodit, iam viuebat confitendo, sed nondum liber ambulabat vinculis irretitus. Quid ergo facit Ecclesia cui dictum est, Quæ solueritis, soluta erunt, nisi quod ait dominus continuò ad discipulos, Soluite il- E

lum, & sinite abire? Siue ergo nos accusemus,siue deum laudemus, bis deum laudamus: si pie nos accusamus, deum vtique laudamus. Quando deum laudamus,tanquam eum qui sine peccato est, prædicamus. Quando autem nosipsos accusamus, ei per quem resurreximus gloriam damus. Hoc si feceris, nullam occasionem inuenit inimicus qua te circunueniat ante iudicem. Cum enim tu ipse fueris accusator, & domin⁹ liberator, quid erit ille nisi calumniator? Meritò ille hinc sibi tutelam prouidit aduersus inimicos non conspicuos, carnem & sanguinem miserandam potius quàm cauendam, sed aduersus illos inimicos contra quos apostolus nos hortatur vt armemur, Non est nobis colluctatio aduersus Ephes. 6

carnem & sanguinem, id est, aduersus homines quos videtis sæuire in vos. Vasa sunt, alius vtitur. Organa sunt, alius tangit. Immisit se, inquit, diabolus in cor Iu- Ioan. 13

dæ, vt traderet dominum. Ait aliquis, Quid ergo ego feci? Audi apostolum, Neque detis locum diabolo. Ephes. 4

Tu mala voluntate locum dedisti, intrauit, possedit, vtitur. Si locum non dares, non possideret. Ergo nos admonens ait, Nõ est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem,sed aduersus principes & potestates.Pos-

G ſit quiſque putare aduerſus reges terrę,aduerſus poten-
tes ſeculi. Quare? Ipſi non caro & ſanguis? Semel di-
ctum eſt,non aduerſus carnem & ſanguinem,Auertere
ab omni homine. Qui ergo reſtant inimici? Aduerſus
principes & poteſtates ſpiritalis nequicię,rectores mū-
di, Quaſi plus dedit diabolo & angelis eius.Plus dedit,
rectores mundi appellauit. Sed ne male intelligas, ex-
ponit quid ſit mundus,cuius ſint illi rectores. Rectores
mundi tenebrarum harum. Quid eſt mundi tenebra-
rum harum quibus eſt rector? Dilectoribus ſuis & infi-
delibus plenus eſt mundus. Hos appellat apoſtolus te-
nebras. Harum rector eſt diabolus, & angeli eius. Hæ
tenebræ non naturales ſunt,non incommutabiles ſunt,
mutantur & lumen efficiuntur, credunt, & credendo
illuminantur. Quod cum in eis factum fuerit,audient,
Ephes.5. Fuiſtis enim aliquando tenebræ,nunc autem lux in do-
mino. Nam quando tenebræ, non in domino. Iterum
1.Cor.4. quando lux, non in te, ſed in domino. Quid enim ha-
bes quod non accepiſti? Quia ergo ſunt inuiſibiles ini-
mici, inuiſibiliter ſunt expugnandi. Quippe hoſtem
viſibilem vincis feriendo, inuiſibilem vincis creden-
do. Viſibilis eſt hoſtis homo, viſibile eſt & ferire. Inui-
H ſibilis eſt hoſtis diabolus,inuiſibile eſt credere. Eſt ergo
pugna inuiſibilis aduerſus inuiſibiles inimicos. Ab his
inimicis quomodo ſe tutum dicit quidam? Hoc enim
cœperam dicere, & neceſſe habui de his inimicis ali-
quando cum mora tractare. Iam ergo cognitis inimi-
Pſal.17. cis, videamus tutelam, Laudans inuocabo dominum,
& ab inimicis meis ſaluus ero. Habes quid agas, Lau-
dans inuoca,ſed dominum laudans inuoca. Si enim te
laudaueris, ab inimicis tuis ſaluus non eris. Laudans
inuoca dominum, & ab inimicis tuis ſaluus eris. Quia
Pſal.49. quod ait ipſe dominus, Sacrificium laudis glorificabit
me, ibi via eſt vbi oſtendam illi ſalutare meum. Vbi
via? In ſacrificio laudis. Noli pedem extra hanc viam
mittere. In via eſto, noli à via recedere. A laude do-
mini nec vnguem moue, nedum pedem. Si enim vo-
lueris ab hac via deuiare,& pro domino te laudare,non
Pſal.139. eris ſaluus ab illis inimicis,quia de illis dictum eſt,iuxta
ſemitam ſcandala poſuerunt mihi. Quicquid ergo pu-
taueris boni te habere abs te,deuiaſti à laude dei. Quid
iam miraris ſi te ſeducit inimicus, quando tuiipſius ſe-
Galat.6. ductor es? Audi apoſtolum, Qui enim putat ſe aliquid
I eſſe cum nihil ſit, ſeipſum ſeducit. Dominum ergo at-
tende confitentem, Confiteor tibi domine pater cœli
& terræ. Confiteor tibi, laudo te. Laudo te,non accuſo
me. Quantum autem pertinet ad ipſius hominis ſuſce-
ptionem, tota gratia, ſingularis gratia, perfecta gratia.
Quid meruit homo ille qui Chriſtus eſt,ſi tollas gratiā?
Et tātam gratiam, qua vnum oportebat eſſe Chriſtum,
& ipſum eſſe quem nouimus. Tolle gratiam iſtam,quid
eſt Chriſtus niſi homo? Quid niſi quod tu? Suſcepit
animam, ſuſcepit corpus, ſuſcepit plenum hominem.
Coaptat ſibi, vnam facit dominus cum ſeruo perſo-
nam. Quanta iſta gratia? Chriſtus in cœlo, Chriſtus in
terra. Simul Chriſtus & in cœlo & in terra, nec duo
Chriſti, ſed idem Chriſtus in cœlo & in terra. Chriſtus
apud patrem, Chriſtus in vtero virginis, Chriſtus in
cruce, Chriſtus apud inferos ſubueniens quibuſdam.
Eo autem ipſo die Chriſtus in paradiſo cum latrone
confitēte. Et ibi latro quid meruit, niſi quia illam viam
tenuit, vbi oſtendit ſalutare ſuum? A qua tibi pes non
exeat. In eo enim quod ſe accuſauit, deum laudauit, &
vitam ſuam beatam fecit. Præſumpſit quidem à domi-
Luc.23. no,& ait illi,Domine memento mei dum veneris in re-
gnum tuum. Conſiderabat enim facinora ſua, & pro K
magno habebat ſi ei vel in fine parceretur. Dominus
autem continuò cum ille diceret, memento mei: ſed
quando? cum veneris in regnum tuum, Amen,inquit,
dico tibi, hodie mecum eris in paradiſo. Miſericordia
obtulit, quod miſeria diſtulit. Audi ergo dominū con-
fitentem, Confiteor tibi domine pater cœli & terræ. *Matt.11.*
Quid confiteor? In quo te laudo? Hæc enim confeſſio,
vt dixi,laudem habet. Quia abſcondiſti hæc à pruden-
tibus & ſapientibus, & reuelaſti ea paruulis. Quid eſt
hoc fratres? A contrario ſenſu intellige. Abſcondiſti
hæc,inquit,à ſapientibus & prudentibus: & non dixit, *Sapientes.*
reuelaſti ea ſtultis & imprudētibus:ſed ait, Abſcondiſti *Prudētes.*
quidem à ſapientibus & prudētibus, & reuelaſti ea par-
uulis. Sapientibus & prudentibus irridendis, arrogan-
tibus falsò grandibus,verè autem tumentibus,oppoſuit
non ſapientes, non prudentes, ſed paruulos. Qui ſunt *Paruuli.*
paruuli? Humiles. Ergo abſcondiſti hæc à ſapientibus
& prudentibus. Nomine ſapientium & prudentum,
ſuperbus intelligi poteſt:ipſe expoſuit cum ait, Reuela-
ſti ea paruulis. Ergo abſcondiſti non paruulis. Quid eſt
non paruulis? Non humilibus. Quid eſt non humili-
bus,niſi ſuperbis? O via domini,aut non erat,aut latebat L
vt reuelaretur nobis. Vnde dominus exultauit,niſi quia
reuelatum eſt paruulis? Debemus eſſe paruuli,nā ſi vo-
luerimus eſſe magni, quaſi ſapientes & prudentes, non
nobis illud reuelatur. Qui ſunt magni? Sapiētes & pru-
dentes. Dicentes ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt. Ha- *Rom.1.*
bes remedium à contrario. Si dicēdo te eſſe ſapientem
ſtultus factus es, dic te ſtultum, & ſapiens eris. Sic dic.
Dic,& intus dic,quia ſic eſt vt dicis.Si dicis,coram ho-
minibus noli dicere, & coram deo non dicere. Prorſus
quod ad teipſum pertinet, quod ad tua, tenebroſus es.
Quid eſt enim aliud eſſe ſtultum, niſi eſſe tenebroſum *Stult⁹ te-*
in corde? Denique de illis ſic ait,Dicētes ſe eſſe ſapien- *nebroſus*
tes, ſtulti facti ſunt. Antequam hoc dicerent quid rur- *in corde.*
ſum? Et obſcuratum eſt inſipiens cor eorum. Dic quia *Rom.1.*
tu tibi lumen non es. Vt multum,oculus es,lumen non
es. Quid prodeſt patens & ſanus oculus,ſi lumen deſit?
Ergo dic à te tibi lumē non eſſe, & clama quod ſcriptū
eſt, Tu illuminabis lucernam meam domine. Lumine *Pſal.17.*
tuo domine illuminabis tenebras meas.A me enim ni-
hil niſi tenebræ, tu autem lumen fugans tenebras illu-
minans me, non à me mihi lumen exiſtens, ſed lumen M
non participans niſi in te.Sic & Ioannes amicus ſponſi,
Chriſtus putabatur, lumen putabatur. Non erat ille lu- *Ioan.1.*
men, ſed vt teſtimonium perhiberet de lumine. Quod
autem erat lumen,erat lumen verum. Quid eſt verum?
Quod illuminat omnem hominem. Si verum lumen
quod illuminat omnem hominem, ergo & Ioannem
rectè dicentem, rectè confitentem, Nos autem de ple-
nitudine eius accepimus. Vide ſi aliud dixit quàm tu il-
luminabis lucernam meam domine. Denique iam illu-
minatus, teſtimoniū perhibebat. Propter cæcos, lucer-
na diei teſtimonium perhibebat. Vide quia lucerna eſt, *Ioan.5.*
Vos, inquit, miſiſtis ad Ioannem, & voluiſtis exultare *Ioan.5.*
ad horam in lumine eius. Ille erat lucerna ardens & lu-
cens. Ille lucerna, hoc eſt, res illuminata, accenſa vt lu-
ceret. Quæ accendi poteſt,poteſt & extingui.Sed vt nō
extinguatur,ventum ſuperbiæ non patiatur. Ergo con-
fiteor tibi domine pater cœli & terræ, qui abſcondiſti
hæc à ſapientibus & prudentibus, lumen ſe putantibus,
& tenebræ erant. Et eo quod tenebræ erant,& lumen ſe
putabāt,nec illuminari potuerunt. Illi autem qui tene-
bræ erant, & tenebras ſe eſſe confitebātur, paruuli erāt,
non

A non magni, humiles erant, non superbi: Rectè ergo dicebant: *Psal. 17.* Tu illuminabis lucernam meam domine. Se agnoscebant, dominum laudabant, à via salutari non recedebant. Laudantes dominum inuocabant, & ab inimicis suis salui erant.

De eo quod scriptum est in euangelio secundum eundem, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos, &c. Sermo IX.

Matth. 11. MIrum quibusdam videtur, fratres charissimi, cum audiunt dominum dicentem, *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, & discite à me quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue.* Et considerant eos qui iugum ipsum intrepida ceruice subierunt, & illam sarcinam mansuetissimis humeris acceperunt, tantis agitari & exerceri difficultatibus huius seculi, vt non à laboribus ad quietem, sed à quiete ad laborem vocati videantur, cum & apostolus dicat, *2. Tim. 3.* Omnes qui volunt in Christo pie viuere, persecutionem patientur. Ait ergo aliquis, Quomodo B iugum lene est, & sarcina leuis, quandoquidem illud iugum & sarcinam ferre, nihil est aliud quàm piè viuere in Christo? Et quo modo dicitur, Venite ad me qui laboratis & onerati estis, & ego reficiã vos, ac non potius dicitur, *Matt. 20.* Venite qui vacatis, vt laboretis? Nam & vacãtes inuenit quos conduxit in vineam, vt ferrét æstum diei. Et sub illo iugo leni & sarcina leui audiamus apostolum dicere, *2. Cor. 6.* In omnibus commendantes nosmetipsos tanquam dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, &c. Et alio loco in eadem epistola, *2. Cor. 11.* A Iudæis quinquies quadragenas vna minus accepi, ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui, & cætera quæ numerari quidem pericula possunt, sed tolerari nisi spiritu sancto iuuante non possunt. Omnia ergo illa quæ commemorauit aspera & grauia, frequentius & abundantius sustinebat, sed profecto aderat ei spiritus sanctus, qui in exterioris hominis corruptione interiorem renouaret de die in diem, *2. Cor. 4.* & gustata requie spiritali in affluentia deliciarum dei, in spe beatitudinis futuræ omnia præsentia deliniret C aspera, & omnia grauia releuaret. Ecce quàm suaue iugum Christi portabat, & quàm leuem sarcinam, & omnia illa quæ superius enumerata dura & immania omnis auditor horrescit, leuem tribulationem diceret, intuens interioribus & fidelibus oculis, quãto precio temporalium emenda sit futura vita, nõ pati æternos labores impiorum, & sine vlla solicitudine perfrui æterna fœlicitate iustorum. Secari & vri se homines patiuntur, vt dolores non æterni, sed aliquanto diuturnioris vlceris acriorum dolorum precio redimantur, in languida & incerta vacationis breuissimæ atque vltimæ vitæ. Immanissimis bellis miles atteritur, pluribus fortasse annis in laboribus inquietus, quàm in ocio quieturus. Quibus tempestatibus & procellis, quàm horribili & tremenda sæuitia cœli & maris impleti sunt mercatores, vt diuitias ventosas acquirant, maioribus quàm quibus acquisitæ sunt periculis & tempestatibus plenas? Quos æstus, quæ frigora, quæ pericula, ab equis, à fossis, à præcipitiis, à fluminibus, à feris perferunt venatores, quem laborem esuriendi & sitiendi, quantas vilissimi & sordidissimi cibi & potus angustias, vt bestiam capiãt, & interdum nec ipsius bestię carnes, propter quam hæc tanta sustinent, epulis necessarias. Quanquam & si D aper ceruúsve capiatur, magis suaue sit venantis animo quia captus est, quàm comedentis palato quia coctus est. Quantis cruciatibus propè quotidianarum plagarum tenera puerorum ætas subditur? Quantis etiam in scholis vigiliarum & abstinentiæ molestiis exercentur, non propter discendam sapientiam, sed propter opes honoresque vanitatis, vt numeros, & literas, & disertas fallacias eloqui discant? Sed in his omnibus qui hæc nõ amant, eadem grauia patiuntur. Qui vero amãt, eadem quidem, sed non grauia pati videntur: Omnia enim sæua & immania, prorsus facilia & propè nulla efficit amor. Quanto ergo certius ac facilius ad veram beatitudinem charitas facit, quod ad miseriam quantum potuit cupiditas fecit. Quàm facile toleratur quælibet aduersitas temporalis, vt æterna pœna vitetur, æterna requies comparetur. Non immeritò ille vas electionis cum ingenti lætitia dixit, *Rom. 8.* Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Ecce vnde illud iugum suaue est, & sarcina leuis. Et si angusta est paucis eligentibus, facilis tamen omnibus diligentibus. Dicit psalmista, *Psal. 16.* Propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras. Sed E quæ dura sunt laborantibus, eisdem ipsis mitescunt amantibus. Propter quod ita diuinæ pietatis dispensatione actum est, vt interior homo qui renouatur de die *2. Cor. 4.* in diem, non adhue sub lege positus, sed iam sub gratia exoneratus sarcinis innumerabilium obseruationum, *Obseruationũ sarcinæ graue iugum.* quod erat revera graue iugum, sed duræ ceruici conuenienter impositum, facilitate simplicis fidei, & bonæ spei, & sanctę charitatis, quicquid molestiarum exteriori homini forinsecus intulisset ille princeps qui missus est foras, interiori gaudio leue fieret. Nihil enim tam facile bonæ voluntati est, quàm ipsa sibi: & hæc sufficit deo. Quantumlibet ergo sæuiat iste mundus, verissime angeli nato in carne domino clamauerunt, *Luc. 2.* Gloria in excelsis deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis: quia qui natus erat, suaue iugum est, & sarcina leuis. Et sicut dicit apostolus, *1. Cor. 10.* Fidelis deus qui nos non sinit tentari supra quod possumus ferre, sed facit cum tentatione etiam exitum, vt possimus sustinere.

De eo quo supra, Venite ad me omnes, &c.
Sermo X.

F *Matth. 11.* AVdiuimus in Euangelio dominum exhilaratum spiritu dixisse deo patri, *Confiteor tibi domine pater cœli & terræ, qui abscondisti hæc à sapiẽtibus & prudẽtibus, & reuelasti ea paruulis. Ita pater, quia sic placitũ est ante te. Omnia mihi tradita sunt à patre meo. Et nemo agnoscit filium nisi pater, neque patrem quis agnoscit nisi filius, & cui voluerit filius reuelare.* In clamando laboramus, in audiendo laboratis. Audiamus ergo eum qui sequitur & dicit, *Venite ad me omnes qui laboratis.* *Laborãdi necessitas.* Quare enim omnes laboramus, nisi quia sumus mortales, fragiles, infirmi, lutea vasa portantes quæ faciunt inuicem angustias? Sed si angustiantur vasa carnis, dilatentur spacia charitatis. Quid ergo dicit, Venite omnes qui laboratis, nisi vt nõ laboretis? Denique promissio eius in promptu est, quoniam laborantes vocauit. Quærẽt forte qua mercede vocati sunt. *Et ego vos,* inquit, *Reficiam. Tollite iugum meum super vos, & discite à me,* non mundũ fabricare, non cuncta visibilia & inuisibilia creare, non in ipso mundo mirabilia facere, & mortuos suscitare: sed, *Quoniã mitis sum, & humilis corde.* Magnus esse vis, à minimo incipe. Cogitas magnã fabricam construere celsitudinis, de fundamento prius

G gita humilitatis. Et quantam quisque vult & disponit superimponere molem ædificij, quanto erit maius ædificium, tanto altius fodit fundamētum. Et fabrica quidem cum construitur, in superna cōsurgit: qui autem fodit fundamentum, ad ima deprimitur. Ergo & fabrica ante celsitudinem humiliatur, & fastigium post humiliationem erigitur. Quod est fastigium construendæ fabricæ, quam molimur? Quò peruenturum est cacumē ædificij? Cito dico, vsque ad conspectum dei. Videtis quàm excelsum est, quanta res est cōspicere deum. Qui desiderat, & quod dico, & quod audit, intelligit. Promittitur nobis conspectus dei, veri dei, summi dei. Hoc enim bonum est, videntem videre. Nam qui colunt falsos deos, facilè illos vident, sed eos vidēt qui oculos habent & non vident. Nobis autem promittitur visio dei viuentis & videntis, vt illum deum videre concupiscamus, de quo dicit scriptura, Qui plātauit aurem, nónne
Psal. 93.
audiet? Qui finxit oculum, nónne considerat? Nō ergo audit qui fecit tibi vnde audias? Et non videt qui creauit vnde videas? Bene autē proloquitur in ipso psalmo, & dicit, Intelligite ergo qui insipientes estis in populo, & stulti aliquādo sapite. Multi enim propterea mala fa-
H ciunt, dum putant quòd non videantur à deo, & difficile est quidem, vt eum credant videre non posse, sed putāt nolle. Pauci inueniuntur tantæ impietatis, vt impleatur in eis quod scriptum est, Dixit stultus in corde
Psal. 13. & 52.
suo, non est deus. Insania ista paucorum est. Sicut enim magna pietas paucorum est, ita & magna impietas nihilominus paucorum est. Hoc autem quod dico, turba dicit, Ecce modo inde cogitat deus vt sciat quid faciā in domo mea, & curat deus quid velim agere in lecto meo? Quis dicit? Intelligite qui insipientes estis in populo, & stulti aliquādo sapite. Tu homo cum sis, qui la-
Psal. 93.
boras, si omnia domus tuæ noueris, & pertineant ad te omnia verba, omnia facta seruorum tuorum, putas & deum sic laborare, vt attendat ad te, qui nō laborauit vt crearet te? Oculum in te non intendit suum, qui fecit tuum? Non eras, & creauit te vt esses. Non te curat cum iam sis, qui vocat ea quæ non sunt tanquam sint? Non
Rom. 4.
ergo tibi hoc promittas, velis nolis videt te, & ab eius oculis non est vbi abscondas te. Si enim cœlum ascen-
Psal. 138.
deris, ibi est: si descenderis in infernum, adest. Laboras nolēs recedere à factis malis, & volēs non videri à deo.
I Magnus labor. Facere vis mala quotidie, suspicaris te non videri: audi scripturā dicentem, Qui plantauit au-
Psal. 93.
rem, nónne audiet? Qui finxit oculū, nónne considerat? Vbi mala facta tua abscondis ab oculis dei? Si vis recedere ab ipsis, multum laboras. Audi dicētem, Venite ad me omnes qui laboratis. Non finis laborem fugiendo. Ab illo eligis fugere, non ad illum. Inueni, quò & fuge. Si autem propterea non potes ab illo fugere, quia vbique præsens est, de proximo fuge ad deū, quia præsens est vbi stas, fuge. Ecce fugiendo excessisti cœlos, ibi est, Descendisti ad inferos, ibi est: quascunque terrarum solitudines elegeris, ibi est qui dixit, Cœlū & terram ego
Hiere. 23.
impleo. Ergo si cœlum & terram ipse implet, & quò fugere possis ab illo, non est, noli laborare. Fuge ad præsentem, ne sentias venientem. Præsume te visurum bene viuendo, à quo videris & male viuendo. Male enim viuendo videri potes, videre nō potes. Bene autem viuendo & videris & vides. Quanto enim te familiarius videbit qui coronat dignum, qui misericorditer vidit vt vocaret indignū. Nathanaël ait domino, quem nondum sciebat, Vnde me nosti? Ait ei dominus, Cū esses
Ioan. 1.
sub arbore fici, vidi te. Videt te Christus in vmbra tua, non te videbit in luce sua? Quid est enim, cum esses sub K arbore fici, vidi te? Quid sibi hoc vult? Quid significat? Recordare originale peccatū Adæ, in quo omnes mo- *Genes. 3.* rimur. Quando primò peccauit, de foliis ficulneis succinctoria sibi fecit. Significās in illis foliis pruritum libidinis, quò peccando peruenit. Inde nascimur, sic nascimur, in carne peccati nascimur, quam sola sanat similitudo carnis peccati. Ideo misit deus filium suum in si- *Rom. 8.* militudine carnis peccati. Inde venit, sed sic non venit. Non enim eum virgo libidine, sed fide concepit. Venit in virginem, qui erat ante virginem. Quam creauit, elegit, quam eligeret creauit. Attulit virgini fœcūditatem, non abstulit integritatem. Qui ergo sine pruritu foliorum ficus venit ad te, cum esses sub arbore fici, vidi te. Para te videre sublimiter, à quo visus es misericorditer. Sed quia magnum fastigium est, de fundamēto cogita. Quo, inquis, fundamento? Disce ab illo, quoniam mitis est, & humilis corde. Hoc in te fode fundamētum humilitatis, & peruenies ad fastigium charitatis.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Qui dixerit verbū contra spiritum sanctum, nō remittetur ei neque in hoc seculo, neque in futuro. Sermo. XI. L

Magna quæstio est de recenti euangelica le- *In Enchi.* ctione proposita, cui soluendæ quantum ad *cap. 83 ap-* nos attinet, impares sumus, sed sufficiētia no *pellat hūc* stra ex deo est, quātum eius adiutorium vel *Sermonē* accipere vel capere possumus. Prius ergo magnitudinē *libellum:* aduertite quæstionis, vt cum eius molem humeris no- *in quo se* stris impositam videritis, oretis pro laboribus nostris, *dicit enu-* atque in auxilio quod nobis præbetur, inueniatis ædifi- *cleatissimè* cationem mentibus vestris. *Cum domino fuisset oblatus* *disputasse* *dæmonicū habēs, cæcus & mutus, et curasset eū ita vt loque-* *de irremis* *retur & videret, & stuperent omnes turbæ dicentes, nunquid* *sibili pec-* *hic est filius Dauid? Pharisæi audientes dixerūt, Hic non eii-* *cato in Spi* *cit dæmones, nisi in Beelzebub principe dæmoniorū. Iesus au-* *ritum san-* *tem sciens cogitationes eorum, dixit eis, Omne regnum in seip-* *ctum.* *sum diuisum desolabitur, & omnis ciuitas vel domus diuisa* *Matth. 12.* *contra se non stabit. Et si Satanas Satanam eiicit, aduersum se diuisus est. Quomodo ergo stabit regnum eius?* Hoc dicens ex ipsorum confessione volebat intelligi, quòd in eum non credendo, in regno diaboli esse delegissent, quod vtique aduersum se diuisum stare nō possit. Eligāt ergo M Pharisæi quod voluerint. Si Satanas Satanā non potest eiicere, nihil contra dominum quod dicerent inuenire potuerunt. Si autē potest, multo magis sibi prospiciant, & recedant de regno eius, quod aduersum se diuisum stare non potest. In quo autē dominus Christus eiiciat dæmones, ne dæmoniorum principem existiment, attendant quod sequitur, *Et si ego,* inquit, *in Beelzebub eiicio* *Ib dem.* *dæmones, filij vestri in quo eiiciunt? Ideo ipsi iudices vestri erunt.* Dixit hoc vtique de discipulis suis, illius populi filiis, qui certè discipuli domini Iesu Christi bene sibi conscij fuerant, nihil se malarum artium à bono magistro didicisse, vt in principe dæmoniorum eiicerent dæmones. Ideo, inquit, ipsi iudices vestri erunt. Ipsi, inquit, ipsi ignobilia & contemptibilia huius mundi, in quibus non artificiosa malignitas, sed sancta simplicitas meæ virtutis apparet, ipsi testes mei, iudices vestri erūt. Deinde subiungit, *Si autem ego in spiritu dei eiicio dæ-* *Matth. 12.* *mones, igitur peruenit in vos regnum dei.* Quid est hoc? Si ego, inquit, in spiritu dei dæmones eiicio, non aliter possunt filij vestri eiicere, quibus non malignam doctrinam, sed fidem simplicem dedi, proculdubio

peruenit

A peruenit in vos regnum dei, quo subuertitur regnum
diaboli, cum quo & vos subuertimini. Et quoniam di-
xerat, Filij vestri in quo eiiciunt, vt ostẽderet in eis gra-
Vbi suprà. tiam suam, non meritũ illorum: *Aut quomodo potest quis-*
que, inquit, *intrare in domum fortis, & vasa eius diripere, nisi prius*
alligauerit fortem, & sic domum eius diripere? Filij, inquit, ve-
stri, vel qui crediderunt in me, vel adhuc credituri sunt
& eiecturi dæmones, nõ in dæmonum principe, sed in
simplici sanctitate, qui certe vel fuerunt, vel hoc sunt
quod etiam vos estis, id est, peccatores atque impij, &
ideo in domo diaboli, & vasa diaboli, quomodo ab il-
lo possent erui, quos præualente iniquitate fortiter ob-
tinebat, nisi alligaretur iusticiæ meæ vinculis, & vasa
eius diriperem quæ fuerant vasa iræ, & ea facerem mea
vasa misericordiæ? Hoc est quod etiam beatus Aposto-
lus superbis, & quasi de suis meritis gloriantibus incre-
1. Corin. 4. pans dicit, Quis enim te discernit? Hoc est, à massa per-
ditionis ex Adam, & à vasis iræ quis te discernit? Et ne
quisquã diceret, iusticia mea: Quid enim habes, inquit,
Vbi suprà. quod non accepisti? Vnde & de seipso dicit, Fuimus e-
Ephes. 2. nim & nos aliquãdo naturaliter filij iræ sicut & cæteri.
B Ergo & ipse vas erat in domo illius male fortis, cũ esset
Ecclesiæ persecutor, blasphemus, iniuriosus, in malicia
& inuidia, sicut fatetur, agens. Sed ille qui alligauit for-
tem, ab eo vasa perditionis eripuit, & vasa electionis
effecit. Denique ne putarent increduli & impij aduer-
santes nomini Christiano, propter diuersas hæreses &
schismata eorum, qui sub nomine Christiano greges
colligunt perditorum, etiam Christi regnum aduer-
Matth. 12. sum se esse diuisum, consequenter adiungit, *Qui non est*
mecum, contra me est: & qui non congregat mecum, spargit. Nec
ait, qui non est sub voce nominis mei: aut, sub specie sa-
cramenti mei: sed, qui non est mecum, contra me est.
Nec ait, qui non congregat sub inuocatione nominis
mei: sed, qui nõ congregat mecum, spargit. Non est er-
go aduersum se diuisum regnum Christi, & si homines
conantur diuidere, quod emptũ est precioso sanguine
2. Timot. 2. Christi. Nouit enim dominus qui sunt eius. Et recedat,
inquit, ab iniquitate omnis qui nominat nomen do-
mini. Nam si ab iniquitate non recedit, non pertinet
ad regnum Christi, etiam nominans nomen Christi.
Vt ergo aliqua, exempli gratia, commemorem, spiri-
tus auariciæ, & spiritus luxuriæ, quia ille contrahit, ille
C profundit, diuisi sunt aduersum se, & ambo pertinent
ad regnum diaboli. Apud idolorum cultores spiritus
Iunonis, & spiritus Herculis diuisi sunt aduersum se, &
ambo pertinent ad regnum diaboli. Paganus & Iudæus
hostes Christi, diuisi sunt aduersum se, & ambo perti-
nent ad regnum diaboli. Arrianus & Photinianus am-
bo hæretici, & aduersum se ambo diuisi. Donatista &
Maximinianista ambo hæretici, & aduersum se ambo
diuisi. Omnia vitia erroresque mortalium inter se con-
trarij, diuisi sunt aduersum se, & omnes pertinent ad
regnum diaboli, ideo non stabit regnum eius: iustus
autem & impius, fidelis & incredulus, catholicus & hæ-
reticus, diuisi quidem sunt aduersum se, sed non am-
Ibidem. bo pertinent ad regnum Christi. Nouit dominus qui
sunt eius. Nemo sibi de vocabulo blandiatur. Si vult si-
bi prodesse nomen domini, recedat ab iniquitate qui
inuocat nomen domini. Sed ista verba euangelica & si
habebant aliquid obscuritatis, quod domino arbitror
adiuuante explanatum, non erant tamen tantæ difficul
Matth. 12. tatis, quantæ apparet esse quod sequitur. *Ideo dico vobis,*
Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus, spiritus au-
tem blasphemia non remittetur. Et quicunque dixerit verbum con-
tra filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra spiritum D
sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo neque in futuro.
Quid ergo fiet de his quos lucrari cupit Ecclesia? Nun-
quid nam correctis & ad eam ex quocunque errore ve-
nientibus spes falsa promittitur in remissione omnium
peccatorum? Quis enim non conuincitur dixisse ver-
bum contra spiritum sanctum antequam Christianus
vel catholicus fieret? Primò ipsi qui pagani appellan-
tur multorum deorum falsorúmque cultores, & ido-
lorum adoratores, cum dicunt dominum Christum
magicis artibus fecisse miracula, nõnne isti sunt simi-
les eis qui eum dixerunt in principe dæmoniorum eie-
cisse dæmonia? Deinde cum quotidie nostram sanctifi-
cationem blasphemant, quid aliud blasphemant quàm
spiritum sanctum? Quid Iudæi qui dixerunt de domi-
no vnde iste ortus est sermo? Nõnne adhuc vsque ver-
bum contra spiritum sanctum loquuntur, sic negantes
eum esse in Christianis, sicut illi in Christo esse negaue-
runt? Neque enim & illi spirituisancto non maledixe-
runt, aut non eum dicentes esse: aut esse quidem, sed
deum non esse, sed esse creaturam: aut ad dæmones eii-
ciendos nihil valere: non ista indigna, non aliquid E
simile de spiritu sancto locuti sunt? Saducæi enim spi-
ritum sanctum negabant, Pharisæi vero eum esse con-
tra Saducæorum hæresim defendebant, sed esse in do-
mino Iesu Christo negabant, quem dæmones eiicere
in principe dæmoniorum putabant, cum eiiceret ille
in spiritu sancto. Ac per hoc & Iudæi & quicunque hæ-
retici spiritum sanctum confitentur, sed eum negant
esse in Christi corpore, quod est vnica eius Ecclesia,
non vtique nisi vna catholica, proculdubio similes
sunt Pharisæis qui tunc etiam si esse spiritum sanctum
fatebantur, negabant tamen eum esse in Christo, cu-
ius opera in dæmonibus eiiciendis dæmoniorum prin-
cipi tribuebant. Omitto quòd quidam hæretici ipsum
omnino spiritum sanctum vel nõ creatorem sed crea-
turam esse contendunt, sicut Arriani & Eunomiani &
Macedoniani: vel eum prorsus ita negant, vt ipsum
deum negent esse trinitatem, sed tantummodo esse
deum patrem asseuerant, & ipsum aliquando vocari
filium, aliquando vocari spiritum sanctum: sicut Sa-
belliani, quos quidam Patripassianos vocant, ideo quia
patrem perhibent passum, cuius negant esse aliquem
filium, sine dubio negant esse spiritum sanctum. Pho- F
tiniani quoque patrem solum esse dicentes deum, fi-
lium vero non nisi hominem dicunt, negantes omni-
no tertiam personam spiritum sanctum. Manifestum
est igitur & à Paganis, & à Iudæis & ab hæreticis bla-
sphemari spiritum sanctum. Nunquid nam ergo dese-
rendi sunt & sine vlla spe deputandi, quoniam fixa
sententia est, Qui verbum dixerit contra spiritum san- *De peccato*
ctum, non ei dimittetur neque in hoc seculo neque in *in spiritum*
futuro: & illi soli æstimandi sunt ab huius grauissimi *sanctum.*
peccati reatu liberi, qui ex infantia sunt catholici? Nam
quicunque verbo dei crediderunt vt catholici fierent,
vtique aut ex Paganis, aut ex Iudæis, aut ex hæreticis
in gratiam Christi pacemque venerunt: quibus si non
est dimissum quod dixerunt verbum contra spiritum
sanctum, inaniter promittitur & prædicatur homini-
bus vt conuertantur ad deum, & sine in baptismo si-
ue in Ecclesia pacem remissionémque accipiant pec-
catorum. Neque enim dictum est, Non remittetur ei
nisi in baptismo: sed, non remittetur, inquit, neque in
hoc seculo, neque in futuro. Nonnullis videtur eos
tantummodo peccare in spiritum sanctum, qui laua-

G cro regenerationis abluti in Ecclesia, & accepto spiri-
tu sancto, velut tanto postea dono Saluatoris ingrati,
mortifero aliquo peccato se immerserint, qualia siue
adulteria vel homicidia, vel ipsa discessio, siue omni
modo à nomine Christiano, siue à catholica Ecclesia.
Sed iste sensus vnde probari possit ignoro, cum & pœ-
nitentiæ quorumque criminum locus in Ecclesia non
negetur, & ipsos hæreticos ad hoc vtique corripiendos
2. Timot. 2. dicat Apostolus, Ne forte det illis deus pœnitentiam
ad cognoscendam veritatem, & resipiscant de diaboli
laqueis, à quo captiui tenentur secundum ipsius volun-
tatem. Quis enim est fructus correctionis sine vlla spe
remissionis? Postremo non ait, qui fidelis catholicus di-
xerit verbum contra spiritum sanctum: sed, qui dixerit:
hoc est, quilibet dixerit, quicunque dixerit, non remit-
tetur ei, neque in hoc seculo neque in futuro. Siue ergo
sit ille Paganus, siue Iudæus, siue Christianus, siue hære-
ticus, siue quodlibet aliud habeat nomen erroris, non
dictum est ille aut ille, sed qui dixerit verbum contra
spiritum sanctum, id est blasphemauerit spiritum san-
ctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo neque in
futuro. Porrò autem si omnis error contrarius veritati
H & inimicus catholicæ paci, sicut supra ostendimus, di-
cit verbum contra spiritum sanctum, nec tamen cessat
Ecclesia ex omni errore corrigere atque colligere, qui
remissionem peccatorũ & ipsum quem blasphemaue-
rant accipiant spiritum sanctum: puto quòd grande se-
cretum tam magnæ huius quæstionis ostendimus. Lu-
men ergo expositionis à domino requiramus. Erigite
itaq; fratres, erigite ad me aures, ad dominum mentes.
Dico charitati vestræ, Forte in omnibus sanctis scriptu
ris nulla maior quęstio, nulla difficilior inuenitur. Vn-
de vt vobis aliquid de meipso fatear, semper in sermo-
nibus quos ad populum habui, huius quæstionis diffi-
cultatem molestiámque vitaui: nõ quia nihil haberem
quod inde vtcunque cogitarem, neque enim in re tan-
ta petere, quærere, pulsare negligerem: sed quia ipsi in-
telligentiæ quę mihi aliquantum aperiebatur, verbis ad
horam occurrentibus me posse sufficere non putarem.
hodie autẽ lectiones audiens de quibus vobis esset ser-
mo reddendus cum Euangelium legeretur, ita pulsatũ
est cor meum, vt crederẽ deum velle aliquid hinc per
meum ministerium vos audire. Prius ergo vt aduerta-
tis & intelligatis admoneo, nõ dixisse dominum, Om-
I nis blasphemia spiritus non remittetur ei: [neque dixis-
se, Quodcunque verbum contra spiritum sanctum nõ
remittetur ei:] sed, qui dixerit verbum. Illud enim si di-
xisset, nihil nobis omnino remaneret vnde disputare
possemus: quoniam si omnis blasphemia & omne ver-
bum quod dicitur contra spiritum sanctum, non re-
mittetur hominibus, ex nullo genere impietatis eorum
qui dono Christi & sanctificationi Ecclesiæ contradi-
cunt, vel Paganorum vel Iudæorum vel quorumlibet
hæreticorum, nõnullorum etiam in ipsa catholica im-
peritorum, quenquam in Ecclesia lucraretur. Sed absit
vt hoc dominus diceret: absit, inquam, vt veritas dice-
ret, omnem blasphemiam & omne verbum quod con-
tra spiritum sanctum diceretur, non habere remissio-
nem, neq; in hoc seculo neq; in futuro. Exercere quippe
nos voluit difficultate quæstionis, non decipere senten
tiæ falsitate. Quapropter non est necesse vt omnẽ bla-
sphemiam & omne verbum quod dicitur contra spiri-
tum sanctum, remissionem quisquam existimet non ha
bere: sed necesse est planè vt sit aliqua blasphemia, &
aliquod verbum, quod si dicatur contra spiritum san-
ctum, nullam vnquam veniam remissionemq; merea- K
tur: quia si omne acceperimus, quisnam poterit saluari?
Si autem rursus nullum putauerimus, contradicimus
Saluatori. Est ergo sine dubio aliqua blasphemia & ali-
quod verbum, quod si dictum fuerit contra spiritum
sanctum, non remittetur. Quid sit autem hoc verbum,
quæri à nobis dominus voluit, ideo nõ expressit. Quæ-
ri, inquam, voluit, non negari. Solent enim scripturæ
ita loqui, vt quando aliquid sic dicitur, vt neque ex to-
to neque ex parte dictum finiatur, non sit necesse vt ex
toto fieri possit, vt ex parte non intelligatur. Ista ergo
sententia ex toto, id est, vniuersaliter pronunciaretur,
si diceretur, Omnis blasphemia spiritus non remitte-
tur. [aut qui dixerit] qualecunque verbum contra spi-
ritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo
neque in futuro. Ex parte autẽ, id est, particulariter pro-
nunciaretur si diceretur, Quædam blasphemia spiritus
non remittetur. Quia ergo nec vniuersaliter nec par-
ticulariter enunciata sententia est, Non enim dictum
est, Omnis blasphemia spiritus: aut, quædam blasphe-
mia, sed tantummodo indefinite dictum est, spiritus
blasphemia non remittetur: Nec dictum est, Quicunq;
dixerit quodcũque verbum: aut, qui dixerit quoddam L
verbum: sed indefinite, qui dixerit verbum: non est ne-
cesse vt omnem blasphemiam vel omne verbum intel-
ligamus, sed necesse est planè vt quãdam blasphemiam
& quoddam verbum voluerit intelligi dominus: quan-
uis id exprimere noluerit, vt petendo, quærendo, pul-
sando, si quid recti intellectus acceperimus, non vili-
ter habeamus. Hoc vt manifestius videatis, illud atten-
dite quod ait item ipse Iudæis, Si non venissem & lo- Ioan. 15.
cutus fuissem eis, peccatum non haberent. Neque enim De gratia & libero arbit. cap. 2.
ita dictum est, vt sine vllo peccato omnino vellet in-
telligi futuros fuisse Iudæos si non venisset & locutus
eis fuisset. Plenos quippe inuenit, oneratósque pecca-
tis. Propter quod dicit, Venite ad me omnes qui labo- Matth. 11.
ratis & onerati estis. Vnde, nisi sarcinis peccatorum &
transgressionibus legis? Quoniam lex subintrauit, vt Roman. 5.
abundaret delictum. Cum ergo etiam ipse alibi dicat,
Non veni vocare iustos, sed peccatores: quomodo si Matth. 9.
non venisset peccatum non haberent, nisi quia senten-
tia ista nec vniuersaliter nec particulariter, sed inde-
finite pronunciata non omne peccatum cogit intelli-
gi? Sed planè nisi aliquod peccatum intellexerimus,
quod non haberent nisi Christus venisset & locutus eis M
fuisset, falsam, quod absit, sententiam diceremus. Non
ergo ait, Si non venissem & locutus fuissem eis, nul- Ioan. 15.
lum peccatum haberent: ne veritas mentiretur. nec
rursus definite dixit, Si non venissem & locutus fuis-
sem eis, quoddam peccatum non haberent: ne pium
studium parũ exerceretur. In omni quippe copia scri-
pturarum sanctarum pascimur apertis, exercemur ob-
scuris. Illic fames pellitur, hic fastidium. Quia ergo non
est dictum, peccatum nullum haberent, non perturbe-
mur, cum peccatores Iudæos etiam si dominus non ve-
nisset agnoscimus. Sed tamen quia dictum est, Si non
venissem, peccatum non haberent: vnde necesse est e-
tiam si non omne, aliquod tamen eos ex aduentu do-
mini quod non habebant contraxisse peccatum. illud
ipsum profectò est, quòd in præsentem sibique loquen-
tem non crediderunt, cúmque inimicum deputantes
quoniam vera dicebat, insuper occiderunt. Hoc pec-
catum tam magnum & tam horrendum, si non venis-
set & locutus eis fuisset, vtique non haberent. Sicut er-
go ibi cum audimus, Peccatũ non haberẽt: non omne,
sed ali-

A ſed aliquod peccatum intelligimus: ita in hodierna le-
Matth.12. ctione cum audimus, Spiritus blaſphemia non remitte-
tur: non omnem blaſphemiam, ſed quandam. Et cum
audimus, Qui dicit verbum contra ſpiritum ſanctum,
non remittetur ei: non omne verbum, ſed quoddam
verbum intelligere debemus. Nam & hoc ipſum quod
ait, Spiritus autem blaſphemia non remittetur: vtique
non omnis ſpiritus, ſed ſpiritus blaſphemia neceſſe eſt
intelligamus. Quod & ſi planius alibi non diceret, quis
tam vecors eſſet vt aliquid aliud intelligeret? Secun-
Ioan.3. dum hanc regulam locutionis, & illud accipitur, Niſi
quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu. Non enim & ibi
ait, ſpiritu ſancto, hoc tamẽ intelligitur. Nec quoniam
dixit, ex aqua & ſpiritu, omnem ſpiritum quiſque in-
telligit. Quocirca cum audis, ſpiritus autem blaſphe-
mia non remittetur, ſicut non omnem ſpiritum, ita
non omnis ſpiritus blaſphemiã oportet accipias. Audi-
re iam velle vos video, quoniam non eſt omnis, quæ-
nam ſit illa blaſphemia ſpiritus quæ non remittetur: &
quod ſit verbum, quoniam non eſt omne, quod ſi di-
ctum fuerit contra ſpiritum ſanctum non remittetur,
neque in hoc ſeculo neq; in futuro. Iam & ego vellem
B dicere quod intentiſſime expectatis audire, ſed tolera-
te aliquantas maioris diligentiæ moras, donec adiu-
uante domino, totum quod occurrit expediam. Alij
quippe duo Euangeliſtæ Marcus & Lucas, cum de hac
re loquerentur, non dixerunt blaſphemiam ſeu verbũ,
vt intelligeremus non omnem blaſphemiam, ſed quan
dam: nec verbum omne, ſed quoddam. Quid ergo di-
Marci.3. xerunt? Apud Marcum ita ſcriptum eſt, Amen dico vo-
bis, quoniam omnia dimittuntur filijs hominum pec-
cata & blaſphemiæ quibus blaſphemauerunt: qui au-
tem blaſphemauerit in ſpiritũ ſanctum, non habet re-
miſſionẽ in æternum, ſed reus erit æterni delicti. Apud
Lucæ 12. Lucam ita, Omnis qui dicit verbum in filium hominis,
remittetur ei: ei autem qui in ſpiritum ſanctum bla-
ſphemauerit, non remittetur. Nunquid propter non-
nullam verborum diuerſitatem receditur ab eiuſdem
veritate ſententiæ? Nam neque alia cauſa eſt cum Euan-
geliſtæ eadem non eodem modo dicant, niſi vt inde
diſcamus res verbis, non rebus verba præponere, nihil-
que aliud in loquente quærere niſi voluntatem, pro-
pter quam inſinuandam verba promuntur. Quid enim
ad rem intereſt, vtrum dicatur, ſpiritus blaſphemia nõ
C remittetur: an dicatur, qui blaſphemauerit in ſpiritum
ſanctum non ei remittetur: niſi forte quòd eadem aper-
tius iſto modo quàm illo dicuntur, & alium Euangeli-
ſtam non deſtruit alios, ſed exponit? Spiritus autem
blaſphemia, clauſe dictum eſt, quia non expreſſum eſt,
cuius ſpiritus. Non enim quicunque ſpiritus, ſpiritus
Nõ quicũ- ſanctus eſt. Item poteſt dici ſpiritus blaſphemia, cum
que ſpirit⁹, ſpiritu quiſque blaſphemat, quomodo poteſt dici ſpi-
ſpiritus ſan ritus oratio, cum ſpiritu quiſque orat. Vnde dicit Apo-
ctus eſt. ſtolus, Orabo ſpiritu, orabo & mente. Cum vero di-
1. Corin.14. ctum eſt, Qui blaſphemauerit in ſpiritum ſanctum: illæ
Marci.3. ambiguitates ſolutæ ſunt. Item quod ſcriptum eſt, Non
habet remiſſionem in æternum, ſed reus erit æterni
delicti: quid eſt aliud quàm id quod ſecundum Mat-
Matth.12. thæum legitur, Non remittetur ei, neque in hoc ſecu-
lo neque in futuro? Alijs quippe verbis, & alio loquen-
di modo eadem ipſa eſt expreſſa ſententia. Et quod eſt
Vbi ſuprà. apud Matthæum, Qui dixerit verbum contra ſpiritum
ſanctum, ne aliud aliquid quàm blaſphemiam intelli-
geremus, planius alij dixerunt, Qui blaſphemauerit in
ſpiritum ſanctum. Eadem tamen res ab omnibus dicta

eſt, nec aliquis eorum à loquentis voluntate diſceſſit, D
propter quam intelligendam verba dicuntur, ſcribun-
tur, leguntur, audiuntur. Sed ait aliquis, Ecce acce-
pi & intellexi, quia cum dicitur blaſphemia, nec expri-
mitur omnis aut quædam, poteſt quædam intelligi, aut
omnis. Sed non neceſſe eſt vt omnis. Niſi autem quæ-
dam intelligatur, falſum eſt quod dicitur. Ita & verbum
ſi non dicatur omne ſed quoddam, non eſt neceſſe vt
omne intelligatur: ſed niſi vel quoddam fuerit intelle-
ctum, nullo modo poteſt verum eſſe quod dicitur. Sed
vbi legitur, qui blaſphemauerit, quomodo intelligo
quandam blaſphemiam vbi non legitur niſi blaſphe-
mia, vel quoddam verbum vbi nõ legitur niſi verbum:
ſed tanquam generaliter dici videtur, qui blaſphema-
uerit? Huic contradictioni ſic reſpondemus, quia etiam
hic ſi diceretur, qui blaſphemauerit quamcunque bla-
ſphemiam in ſpiritum ſanctum, nihil eſſe cur aliquam
blaſphemiam quærendam eſſe putaremus, quando om-
nem intelligere deberemus. Sed quia omnis non po-
teſt intelligi, ne Paganis, Iudæis, hæreticis omníque ho
minum generi, qui diuerſis erroribus & contradictio-
nibus ſuis blaſphemãt in ſpiritum ſanctum, ſpes remiſ-
ſionis ſi ſe correxerint auferatur: reſtat vtique vt in eo E
quod ſcriptum eſt, qui blaſphemauerit in ſpiritum ſan-
ctum, non habere remiſſionem in æternum: ille intelli-
gatur qui non omni modo, ſed eo modo blaſphema-
uerit vt ei nũquã poſſit ignoſci. Sicut in eo enim quod
dictum eſt, Deus neminem tentat, nõ omni, ſed quodã *Ioan.1.*
tentationis modo deus neminem tentare intelligẽdus
eſt, ne falſum ſit illud quod ſcriptũ eſt, Tentat vos do- *Deutero.13*
minus deus veſter. & ne Chriſtum negemus deum, vel
dicamus falſum Euangelium vbi legimus, Quia inter-
rogabat diſcipulum tentans, ipſe autẽ ſciebat quid eſſet *Iacobi 6.*
facturus. Eſt enim tentatio adducens peccatũ, qua deus *Tẽtatio ad-*
neminem tentat, & eſt tentatio probans fidem, qua & *ducens pec-*
deus tentare dignatur. Ita cum audimus, Qui blaſphe *catum.*
mauerit in ſpiritum ſanctum: nõ omne blaſphemandi *Tentatio p-*
genus debemus accipere, ſicut nec ibi omne tentandi. *bans fidẽ.*
Item cum audimus, Qui crediderit & baptizatus fuerit, *Marci 16.*
ſaluus erit: non vtique intelligimus eo modo creden- *Iacobi 2.*
tem quo & dæmones credunt & contremiſcunt, nec in
eo numero baptizatos, in quo Simon magus baptizari *Acto.8.*
potuit, ſed ſaluus eſſe non potuit. Sicut ergo cũ diceret,
Qui crediderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit: non om F
nes credẽtes & baptizatos, ſed quoſdam intuebatur, in
ea ſcilicet fide conſtitutos quæ Apoſtolo diſtinguente *Galat.5.*
per dilectionem operatur: Ita cum dixit, Qui blaſphe- *Marci.13.*
mauerit in ſpiritum ſanctum, non habet remiſſionem
in æternum: non omnem, ſed quendam blaſphemantis
in ſpiritum ſanctum intendebat reatum, quo quiſquis
fuerit obligatus, nulla vnquam remiſſione ſoluetur.
Illud etiam quod ait, Qui manducat carnem meam & *Ioan.6.*
bibit ſanguinẽ meum, in me manet & ego in illo: quo-
modo intellecturi ſumus? Nunquid etiam illos hic po-
terimus accipere, de quibus dicit Apoſtolus, quòd iudi- *1.Cor.11.*
cium ſibi manducent & bibant, cum ipſam carnẽ man-
ducent & ipſum ſanguinem bibant? Nunquid & Iudas
magiſtri venditor & traditor impius, quamuis primum
ipſum manibus eius confectum ſacramentum carnis
& ſanguinis eius cum cæteris diſcipulis, ſicut apertius
Lucas Euangeliſta declarat, mãducaret & biberet, man- *Lucæ.22.*
ſit in Chriſto, aut Chriſtus in eo? Multi denique qui vel
corde ficto carnem illam manducant & ſanguinem bi
bunt, vel cum manducauerint & biberint apoſtatæ fi-
unt, nunquid manent in Chriſto, aut Chriſtus in eis?

4.*sen.* G Sed profectò est quidã modus manducandi illam car-
dis.9.ca.1. nem & bibendi illum sanguinem, quo modo qui mã-
Quidã mo ducauerit & biberit, in Christo manet & Christus in
dus mãdu- eo. Non ergo quocunque modo quisque mãducauerit
cãdi carnẽ carnem Christi, & biberit sanguinem Christi, manet
& bibendi in Christo & in illo Christus: sed certo quodã modo,
sanguinem quem modum vtique ipse videbat quãdo ista dicebat.
Christi. Sic igitur & in eo quod ait, Qui blasphemauerit in spi
ritum sanctum, non habet remissionem in æternum,
nõ quocunque modo blasphemauerit, r[illegible] est huius ir-
remissibilis delicti, sed modo quodam quem nos quæ-
rere atque intelligere voluit, qui hanc sententiam ve-
ram terribilémque deprompsit. Quisnam sit autẽ iste
blasphemandi modus, vel potius immoderatio, quæ-
nam sit ista blasphemia, & quod sit verbum contra spi-
ritum sanctum: iam, quantũ existimo, ipse ordo expo-
stulat vt dicamus, vestrámque expectationem tamdiu,
sed necessario detentam, non vlterius differamus. No-
stis charissimi in illa inuisibili & incorruptibili trini-
tate, quam fides vestra & catholica Ecclesia tenet &
prædicat, deum patrem nõ spiritus sancti patrem esse,
H sed filij: & deum filium non spiritus sancti filiũ esse, sed
patris: deum autem spiritum sanctum nõ solius patris
aut solius esse filij spiritum, sed patris & filij. Et hanc
trinitatem quamuis seruata singularium proprietate &
subsistentia personarum: tamen propter ipsam indiui-
duam & inseparabilem æternitatis, veritatis, bonitatis
essentiam vel naturam, non esse tres deos, sed vnum
deũ. Ac per hoc pro captu nostro quãtum ista per spe-
culum & in ænigmate, præsertim talibus, quales adhuc
sumus, videre cõceditur, insinuatur nobis in patre au-
thoritas, in filio natiuitas, in spiritu sancto patris filijq;
communitas, in tribus æqualitas. Quod ergo commu-
ne est patri & filio, per hoc nos voluerũt habere com-
munionem & inter nos & secum: & per illud donum
nos colligere in vnum quod ambo habent vnum, hoc
est, per spiritum sanctum deum & donum dei. In hoc
enim reconciliamur diuinitati, eaq; delectamur. Nam
quid nobis prodesset quicquid boni nossemus, nisi e-
tiam diligeremus? Sicut autem veritate discimus, ita
charitate diligim⁹, vt & plenius cognoscamus, & bea-
Roma.5. ti cognito perfruamur. Charitas porrò diffusa est in
cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est
I nobis. Et quia peccatis alienamur à possessione vero-
1.*Petri.*4. rum bonorum, Charitas cooperit multitudinem pec-
catorum. Est ergo pater filio veritati origo verax, & fi-
lius de veraci patre orta veritas, & spiritus sanctus à pa
tre bono & filio bono effusa bonitas: omnium est au-
† *aliàs, di-* tem non impar bonitas † nec separabilis vnitas. Pri-
uinitas. mum ergo in nos, ad accipiendã vitam æternam quæ
in nouissimo dabitur, de bonitate dei munus venit ab
initio fidei, remissio peccatorum: illis enim manenti-
bus manẽt quodammodo inimicitiæ aduersus deum,
& ab illo alienatio quæ à nostro malo est, quoniam nõ
Esaia.59. mentitur scriptura dicens, Peccata vestra separant in-
ter vos & deum. Non itaque nobis infert bona sua, ni-
si auferat mala nostra. Et intantum illa crescunt, in-
quantum ista minuuntur: nec illa perficientur nisi ista
finiantur. Iam vero quòd dominus Iesus sic in spiritu
sancto peccata dimittit, quemadmodum in spiritu san
cto dæmones eiicit: hinc intelligi potest, quòd postea-
quam resurrexit à mortuis, cum dixisset discipulis suis:
Ioan.20. Accipite spiritum sanctum: continuo subiecit, Si cui
dimiseritis peccata, dimittentur ei: si cui tenueritis,
tenebuntur. Nam & illa regeneratio vbi fit omnium

præteritorum remissio peccatorum, in spiritu sancto K
fit, dicente domino, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & *Ioan.3.*
spiritu, non potest introire in regnum dei. Sed aliud *Aliud est*
est nasci de spiritu, aliud pasci de spiritu: sicut aliud est *nasci de spi*
nasci de carne, quod fit cum parit mater. aliud pasci de *ritu et pasci*
carne, quod fit cum lactat infantem, ad hoc conuer- *de spiritu:*
sum vt cum voluptate biberet, vnde natus est vt viue- *aliud est*
ret: vt inde accipiat viuendi alimentum, vnde accepit *nasci de car*
nascendi initium. Primum itaque credendum benefi- *ne & pasci*
ciũ est benignitatis dei, in spiritu sancto remissio pec- *de carne.*
catorum. Vnde ita cœpit & prædicatio Ioannis Bapti-
stæ, qui præcursor domini missus est. Sic enim scriptũ
est, In diebus illis venit Ioannes Baptista prædicans in *Ma.3.*
deserto Iudææ & dicens, Pœnitentiam agite, appro-
pinquauit enim regnum cœlorum, [Hinc & ipsius do-
mini, quod ita legitur, Exinde cœpit Iesus prædicare &
dicere, Agite pœnitentiam, appropinquauit enim re-
gnum cœlorum.] Ait autem Ioannes inter cætera quæ
locutus est ad eos qui venerunt vt ab illo baptizaren-
tur, Ego quidem vos baptizo aqua in pœnitẽtiam, qui *Vbi supra.*
autem venturus est post me, fortior me est, cuius non
sum dignus calceamenta portare, ipse vos baptizabit L
in spiritu sancto & igni. Ait & dominus, Ioãnes quidẽ *Acto.1.*
baptizauit aqua, vos autem baptizabimini spiritu san-
cto non post multos hos dies, quẽ accepturi estis vsque
ad Pentecosten. Quod autem dicit Ioannes, Et igni, *Ignis, tribu*
quãuis possit intelligi & tribulatio quam pro nomine *latio.*
Christi credentes fuerant perpessuri, tamen non ab re *Ignis, spiri-*
est eundem spiritum sanctum etiam nomine ignis si- *tus sanct⁹.*
gnificatũ videri. Propter quod & in aduentu eius di-
ctum est, Visæ sunt illis linguæ diuisæ velut ignis, qui *Acto.2.*
& insedit super vnumquenque eorum. Hinc & ipse
dominus ait, Ignem veni mittere in mundum. Hinc & *Luca.12.*
Apostolus dicit, Spiritu feruentes: quoniam hinc fer- *Roma.12.*
uet charitas. Diffunditur quippe in cordib⁹ nostris per *Roma.5.*
spiritum sanctum qui datus est nobis. Cui feruori con-
trariũ est quod dominus ait, Refrigescet charitas mul- *Matth.24.*
torum. Sed perfecta charitas, perfectũ donum est spi-
ritus sancti. Prius est autem illud quod ad remissionem
pertinet peccatorum, per quod beneficiũ eruimur de *Coloss.1.*
potestate tenebrarum, & princeps huius mundi mitti- *Ioan.12.*
tur foras fide nostra, qui operatur in filiis infidelitatis, *Ephe.2.*
nulla alia re nisi societate & obligatione peccati. In spi *In spiritu*
ritu enim sancto quo in vnum dei populus congrega- M *sancto*
tur, eiicitur spiritus immundus, qui in seipsum diuisus *eiicitur spi-*
est. Contra hoc donum gratuitũ, contra istam dei gra *ritus immũ*
tiam loquitur cor impœnitens. Ipsa ergo impœnitẽtia *dus.*
est spiritus blasphemia, quæ non remittetur neque in 2.*sent. dist.*
hoc seculo neque in futuro. Cõtra spiritum enim san- *43.cap. Sed*
ctum quo baptizantur quorum peccata omnia dimit- *quæritur.*
tuntur, & quem accepit Ecclesia, vt cui dimiserit pecca *Impœniten-*
ta, dimittantur ei: verbum valde malum & nimis im- *tia est spiri-*
pium, siue cogitatione, siue etiam lingua sua dicit, quẽ *tus blasphe*
patientia dei cum ad pœnitentiam adducat, ipse secũ- *mia quæ nõ*
dum duritiam cordis sui & cor impœnitens thesauri- *remittetur.*
zat sibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij dei, *Roma.2.*
qui reddet vnicuique iuxta opera eius. Hæc ergo impœ
nitentia: sic enim vno aliquo nomine possumus vtcũ-
que appellare & blasphemiã & verbũ contra spiritum
sanctum, quod remissionem non habet in æternũ. hæc,
inquam, impœnitentia contra quam clamabat & præ-
co & iudex dicentes, Pœnitẽtiam agite, appropinqua- *Matth.3.*
uit enim regnum cœlorum: contra quam dominus os *&.4.*
Euangelicæ prædicationis aperuit, & contra quam ip-
sum Euangelium in toto orbe prædicandum esse præ-
dixit:

A dixit: vbi posteaquam resurrexit à mortuis, ait discipu-
Luca.24 lis, Oportebat pati Christũ, & resurgere à mortuis ter-
tio die, & prędicari in nomine eius pœnitentiam & re-
missionem peccatorum per omnes gentes, incipienti-
bus ab Hierusalem. Hęc omnino impœnitentia nõ ha-
bet remissionem, neq; in hoc seculo neque in futuro,
2.st. di.43. quia pœnitentia impetrat remissionem in hoc seculo,
ca. Est etiã. quæ valeat in futuro. Sed ista impœnitẽtia vel cor im-
De nullo de pœnitens quamdiu quisque in hac carne viuit, non po-
sperandum test iudicari. De nullo enim desperãdum est quamdiu
est in præ- patientia dei ad pœnitentiam adducit, nec de hac vita
senti vita. rapit impium, qui non mortem vult impij, quantum vt
Roma.2. reuertatur & viuat. Paganus est hodie, vnde scis verum
Ezech. 33. sit futurus crastino Christianus? Iudęus infidelis est ho-
die, quid si cras credit in Christo? Hæreticus est hodie,
quid si cras sequatur catholicam veritatem? Schismati-
cus est hodie, quid si cras amplectatur catholicam pa-
cem? Quid si isti quos in quocũque genere erroris no-
tas, & tanquam desperatissimos damnas, antequam fi-
niant istam vitam, agant pœnitentiam, & inueniant ve-
ram vitam in futuro? Proinde fratres etiam ad hoc vos
1.Cor.4. admoneat quod ait Apostolus, Nolite ante tẽpus quic-
B quam iudicare. Hæc enim blasphemia spiritus cui nũ-
quam est vlla remissio (quoniam non omnẽ, sed quan-
dam intelleximus, eamq; perseuerãtem duritiã cordis
impœnitẽtis vel diximus vel inuenimus, vel etiã quan-
tum existimauimus ostendimus) non potest in quoquã,
vt diximus, dum in hac adhuc vita est, deprehendi.
Quod non ideo videatur absurdum, quia cum homo
vsque in finem huius vitæ in dura impœnitentia perse
uerans, diu multumq; loquatur aduersus hanc gratiam
spiritus sancti, Euangelium tamẽ tam longam contra-
dictionẽ cordis impœnitentis, quasi breue aliquod ver
Matt.12. bum appellauit dicens, Quicunq; dixerit verbum con-
tra filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit con
tra spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc
seculo neque in futuro. Hæc enim quãuis prolixa sit &
pluribus verbis cõtexta & producta blasphemia, solet
tamen scriptura etiam multa verba verbum appellare.
Neque enim vnum verbum locutus est quicũque pro-
pheta, & tamẽ sic legitur, Verbum quod factum est ad
1.Timo.5. illum vel ad illum prophetam. Et Apostolus, Presbyte-
ri, inquit, duplici honore honorẽtur, maxime qui labo
C rant in verbo & doctrina. Non ait in verbis, sed in ver-
Iacobi.1. bo. Et sanctus Iacobus, Estote, inquit, factores verbi, &
non auditores tantũ. Non ait & ipse verborũ, sed ver-
bi: quãuis tam multa verba de scripturis sanctis in Ec-
clesia celebriter & solenniter legãtur, dicantur, audiã-
tur. Sicut ergo quantocunq; tempore quisque nostrum
in prędicãdo Euangelio laborauerit, non verborũ sed
verbi dicitur prædicator: & quãtocunq; tempore quis-
que vestrum nostram prędicationem diligenter atque
instanter audierit, non verborũ sed verbi audiẽdi stu-
Verbum di diosissimus nuncupatur: ita eo more quo scripturæ lo-
cere contra quuntur, & quem nouit ecclesiastica consuetudo, quis-
spiritũ san- quis vniuersa sua vita, qua istam gerit carnem, quanta-
ctũ quid? libet lõgitudine protẽdatur, quęcunque verba vel ore
vel sola cogitatione locutus fuerit corde impœnitẽti,
contra remissionem peccatorũ quę fit in Ecclesia, ver-
bum dicit contra spiritum sanctum. Ideo autem nõ so-
lum verbum quod dictum fuerit cõtra filium hominis
sed omne prorsus peccatum & blasphemia remittetur
hominibus, quia vbi hoc peccatum non fuerit cordis
impœnitentis cõtra spiritum sanctum, quo in Ecclesia
peccata soluuntur, cuncta alia dimittũtur. Quomodo

autem hoc dimittitur, quod etiam remissionem impe- D
dit aliorum? Omnia ergo dimittuntur eis, in quibus
non est quod nũquam dimittetur. In quibus est autem,
quomodo hoc nunquam dimittitur, nec alia dimittũ-
tur: quia omnium remissio vinculo istius impeditur.
Non ergo propterea quicũque dixerit [verbum cõtra
filium hominis, remittetur ei: qui autem] contra spiri-
tum sanctum, nõ remittetur ei, quia in trinitate maior
est filio spiritus sanctus, quod nullus vnquam vel hęre-
ticus dixit: sed quoniam quisquis restiterit veritati, &
blasphemauerit veritatẽ, quod est Christus, etiam post
tantam sui prædicationem apud homines, vt verbum *Ioan.1.*
caro fieret, & habitaret in nobis: quod est filius homi-
nis, id est, ipse Christus, si nõ dixerit verbum illud cor-
dis impœnitentis contra spiritum sanctum, de quo di-
ctum est, Qui non renatus fuerit ex aqua & spiritu: & *Ioan. 3.*
de quo item dictum est, Accipite spiritum sanctum, si *Ioan.20.*
cui dimiseritis peccata, dimittuntur ei: id est, si pœni-
tuerit eum, accipiet per hoc donum remissionem om-
nium peccatorum: simul & huius, quòd verbum dixit
contra filiũ hominis: quia peccato ignorantiæ siue cõ-
tumaciæ vel cuiuscunque blasphemiæ, nõ addidit pec-
catum impœnitentiæ cõtra donũ dei & gratiam rege- E
nerationis vel recõciliationis quæ fit in Ecclesia spiri-
tu sancto. Proinde nec illud sentiendum est, quod qui-
dam putant, ideo remitti verbum quod dicitur contra
filium hominis, non remitti autem quod dicitur con-
tra spiritum sanctum, quia propter susceptam carnem
factus est filius hominis Christus, qua carne vtique ma-
ior est spiritus sanctus, qui substãtia propria æqualis est
patri & vnigenito filio secundum eius diuinitatem, se-
cundum quam & ipse vnigenitus filius æqualis est pa-
tri & spiritui sancto. Nam si hoc propterea dictũ esset,
profecto de omni blasphemia taceretur, hæc sola irre-
missibilis videretur, quæ cõtra filium hominis dicitur,
quasi cum homo solus putatur. Cum vero præmissum
sit, omne peccatum & blasphemia remittetur homini-
bus: quod etiam apud alium Euangelistam ita positum
est, Omnia dimittentur filijs hominum peccata & bla- *Marci 3.*
sphemiæ, quibus blasphemauerint: procùldubio & illa
blasphemia quæ cõtra patrem dicitur, ista generalitate
concluditur, & tamen hæc sola irremissibilis definitur
quę dicitur contra spiritum sanctum. Nunquid nam & F
pater formam serui accepit, qua sit maior spiritus san-
ctus? Non vtique, sed ideo post vniuersalem comme-
morationem omnium peccatorum omnisque blasphe-
miæ, eminẽtius voluit exprimere blasphemiam quæ fit
cõtra filium hominis, quia etiam si in illo peccato fue-
rint homines obligati, quod commemorauit vbi ait, Si *Ioan.15.*
non venissem & locutus eis fuissem, peccatum non ha-
berent: quod etiam in Euangelio secundum Ioannem
valde graue ostendit esse peccatum, vbi ait de spiritu
sancto, cum eum se missurum esse promitteret: Ille ar- *Ioan.16.*
guet mundũ de peccato & de iustitia & de iudicio. De
peccato quidem, quia non crediderunt in me: tamen si
non dixerit illa cordis impœnitentis duritia verbum
contra spiritum sanctũ etiam hoc quod dictũ est con-
tra filium hominis remittetur. Hic fortasis aliquis
quærat, verũ tantummodo spiritus sanctus peccata di-
mittat, an pater & filius? Respõdemus quòd & pater &
filius. Ipse enim filius de patre dicit, Si dimiseritis pec- *Matt.6.*
cata hominibus, dimittet vobis & pater vester peccata
vestra. Cui nos quoque dicimus in oratione dominica:
Pater noster qui es in cęlis. Atq; inter cætera & hoc pe- *Ibidem.*
timus, dicentes, Dimitte nobis debita nostra. De seipso

Math. 9. autem ait, Vt ſciatis quòd habeat filius hominis poteſta
G tem in terra dimittendi peccata. Si ergo, inquis, & pa-
ter & filius & ſpiritus ſanctus dimittũt peccata, cur illa
impœnitentia quę nunquam dimittetur, tantummodo
ad ſpiritus blaſphemiam dicitur pertinere: tãquam ille
qui hoc impœnitentiæ peccato fuerit obligatus, dono
ſpiritus ſancti reſiſtere videatur, quòd eo dono fiat re-
Ioan. 14. miſsio peccatorum? Vbi & ego quæro, vtrum Chriſtus
eiecerit dæmonia, an pater & ſpiritusſanctus? Si enim
tantummodo Chriſtus, quid eſt quod ipſe dicit, Pater
autem in me manens, ipſe facit opera? Ita enim dictum
eſt, Ipſe facit opera, tanquam filius non faciat, ſed pater
Ioan. 5. manens in filio. Cur ergo alio loco dicit, Pater meus
vſque modo operatur, & ego operor? Et paulopoſt,
Ibidem. Quæcunque enim ille fecerit, hæc & filius eius ſimili-
Ioan. 15. ter facit. Quod alio loco dicit, Si opera non feciſſem
in eis quæ nemo alius fecit, ita dicit quaſi ſolus faciat.
Si autem hæc ita dicuntur, vt tamen inſeparabilia ſint
opera patris & filij, quid credendum eſt de ſpiritu ſan-
cto, niſi quia & ipſe pariter operatur? Nam in eo ipſo lo
co vnde exorta eſt iſta quæſtio quam diſcutimus, cum
filius eiiceret dæmonia, ipſe tamen ait, Si ego in ſpiritu
H ſancto eiicio dæmonia, igitur peruenit in vos regnum
dei. Hic forte quis dicat, ſpiritum ſanctum dari potius
à patre & filio, quàm ſua voluntate aliquid operari: &
ad hoc pertinere quod dictum eſt, In ſpiritu ſancto eii-
cio dæmonia, quòd non ipſe ſpiritus ſanctus, ſed Chri-
ſtus id faceret ſpiritu: vt ſic intelligatur quod dictũ eſt,
in ſpiritu ſancto eiicio, tanquam diceretur, ſpiritu eii-
cio. Solent quippe ita loqui ſcripturæ, Interfecerunt in
gladio, id eſt gladio. Succenderunt in igne, id eſt igni.
Et accepit Ieſus cultros petrinos in quibus circuncide-
rat filios Iſraël: [id eſt, quibus circunciderat filios Iſ-
raël.] Sed qui propterea demunt in ſpiritu ſancto pro-
priam poteſtatem, illud attendãt quòd à domino di-
Ioan. 3. ctum legitur, Spiritus vbi vult ſpirat. Illud vero quod
1. Cor. 12. Apoſtolus ait, Omnia autem hæc operatur vnus atque
idem ſpiritus: verendum eſt ne quiſquam arbitretur
quòd ea non operetur pater & filius, cum in eis operi-
bus commemorauerit donationes curationum & ope-
rationes virtutũ, vbi eſt vtique & expulſio dæmonio-
Vbi ſuprà. rũ. Cum vero adiungit & dicit, Diuidens propria vni-
I cuique prout vult: nonne manifeſtat etiam ſancti ſpi-
ritus poteſtatem, ſed à patre & filio planè indiuiduam?
Si ergo hæc ita dicuntur, vt tamen inſeparabilis intel-
ligatur operatio trinitatis, ita vt cũ operatio patris di-
citur, nõ eam ſine filio & ſpiritu ſancto intelligatur o-
perari: & cum operatio filij nõ ſine patre & ſpiritu ſan-
cto: & cum operatio ſpiritus ſancti non ſine patre & fi-
lio: ſatis notum eſt recte credentibus, vel etiam vt poſ-
ſunt intelligentibus, & illud ideo dictum eſſe de patre,
Ioan. 14. Ipſe facit opera, quòd ab illo ſit etiam origo operum, à
quo eſt exiſtentia cooperantium perſonarum: quia &
filius de illo natus eſt, & ſpiritus ſanctus principaliter
de illo procedit, de quo natus eſt filius, & cum quo illi
cõmunis eſt idem ſpiritus. Et illud quod ait dominus,
Ioan. 15. Si opera non feciſſem in eis quæ nemo alius fecit: non
ad patrem vel ſpiritum retuliſſe, quòd ei non ſint in il-
lis operibus cooperati: ſed ad homines, à quibus legũ-
tur multa facta miracula, & tamen à nullo quæ filius fe
1. Cor. 12. cit. Et quod ait Apoſtolus de ſpiritu ſancto, Omnia au-
tem hæc operatur vnus atque idem ſpiritus: non ideo
dictum, quia non ei cooperatur pater & filius: ſed quia
in his operibus non ſunt multi, ſed vnus ſpiritus, & in
diuerſis ſuis operationib⁹ nõ eſt à ſe ipſe diuerſus. Nec
tamen inaniter, ſed rationabiliter & veraciter dicitur K
patrem dixiſſe, non filium & ſpiritum ſanctum, Tu es Luca. 3.
filius meus dilectus, in quo mihi complacui. Sed hoc
miraculum de cœlo ſonabilis verbi, quamuis ad perſo-
nam patris tantummodo noſcamus pertinere, coope-
ratores eſſe tamen filium & ſpiritum ſanctum non ne-
gamus. neq; enim quia tunc filius carnem portans cum
hominibus conuerſabatur in terra, ideo nõ erat etiam
in ſinu patris tanquã vnigenitum verbum, quando illa
de nube vox facta eſt: aut ſapienter aut ſpiritaliter cre-
di poteſt, deum patrem operationem verborũ ſuorum
ſonantium atque tranſeuntium à ſuæ ſapientiæ ſuique
ſpiritus cooperatione ſeparaſſe. Eodem modo cum re-
ctiſsime dicamus, non patrẽ nec ſpiritum ſanctum, ſed Math. 14.
filium ſuper mare ambulaſſe, cuius vnius caro erat illa
& plantæ fluctibus innitentes, illud tamen opus tanti
miraculi patrem & ſpiritum ſanctum cooperatos eſſe
quis abnuat? Sic enim & ſolum filium veriſsime dici-
mus ipſam ſuſcepiſſe carnem, non patrem aut ſpiritum
ſanctum, & tamen hanc incarnationem ad ſolum fi-
lium pertinentem, quiſquis negat cooperatum patrem
aut ſpiritum ſanctum, nõ recte ſapit. Item dicimus, nec
patrem nec filium, ſed ſolum ſpiritum ſanctum & in
columbæ ſpecie, & in linguis velut igneis apparuiſſe & L
ſediſſe, pronunciare illis in quos venerat, multis & va- Mat. 3.
riis linguis magnalia dei: à quo tamen miraculo ad ſo- Act. 2.
lum ſpiritum ſanctum pertinente, cooperationem pa-
tris & verbi vnigeniti ſeparare nõ poſſumus. Ita quoq;
ſingulorum in trinitate opera trinitas operatur, vni-
cuique operanti cooperantibus duobus, cõueniente in
tribus agendi concordia, non in vno deficiente effica-
cia peragendi. Quæ cum ita ſint, hinc eſt quòd domi-
nus Ieſus in ſpiritu ſancto dæmones eiicit. Neque enim Chriſtus in
& ſolus hoc implere nõ poterat, atq; illud adiutorium ſpiritu ſan-
tanquam huic operi non ſufficiens aſſumebat: ſed ſpiri cto dæmo-
tum diuiſum in ſemetipſum, eo ſpiritu congruebat ex- nes eiicie-
pelli, quem pater & filius indiuiſi in ſemetipſis commu bat.
niter habent. Sic & peccata quia præter Eccleſiam non
dimittũtur, in eo ſpiritu dimitti oportebat, quo in vnũ
Eccleſia congregatur. Denique ſi quenquam extra Ec-
cleſiam ſuorum pœniteat peccatorum, & huius tanti
peccati, quo alienus eſt ab Eccleſia dei, cor impœnitens
habeat, quid ei prodeſt illa pœnitentia, cum iſto ſolo
peccato verbum dicat cõtra ſpiritum ſanctum, quo ex- M
traneus eſt ab Eccleſia, quæ accepit hoc donum, vt in
ea in ſpiritu ſancto fiat remiſsio peccatorũ? Quam re-
miſsionem cum trinitas faciat, proprie tamen ad ſpiri- 3. ſent. diſt.
tum ſanctum intelligitur pertinere. Ipſe enim eſt ſpiri- 37. ca. Ter-
tus adoptionis filiorum, in quo clamamus, abba pater: tium vero.
vt ei poſsimus dicere, Dimitte nobis debita noſtra. Et Roma. 8.
in hoc cognoſcimus, ſicut dicit Apoſtolus Ioãnes, quo- Math. 6.
niam Chriſtus manet in nobis, de ſpiritu ſuo quem de- 1. Ioan. 3.
dit nobis. Ipſe ſpiritus teſtimonium reddit ſpiritui no- Roma. 8.
ſtro, quia ſumus filij dei. Ad ipſum enim pertinet ſocie-
tas qua efficimur in vnum corpus vnici filij dei. Vnde
ſcriptũ eſt, Si qua igitur exhortatio in Chriſto, ſi quod Philipp. 2.
ſolatium charitatis, ſi qua ſocietas ſpiritus. Propter hãc
ſocietatem illi in quos primitus venit, linguis omnium
gentium ſunt locuti, quia per linguas conſociatior eſt
ſocietas generis humani. Sic oportebat p linguas om-
nium gentium ſignificari iſtam ſocietatem filiorum
dei & membrorum Chriſti futuram in omnibus gen-
tibus: vt quemadmodum tunc ille apparebat accepiſſe
ſpiritum ſanctum qui loquebatur linguis omnium gẽ-
tium: ita ſe nunc ille agnoſcat accepiſſe ſpiritum ſan-

A ctum, qui tenetur vinculo pacis Ecclesiæ, quæ diffunditur in omnibus gẽtibus. Vnde dicit Apostolus, Studẽtes seruare vnitatẽ spiritus in vinculo pacis. Quòd autẽ sit ipse spiritus patris, ipse filius dicit, De patre procedit. & alio loco, Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Quòd vero ipse sit & spiritus filij, Apostolus dicit, Misit deus spiritũ filij sui in corda nostra, clamãtem abba pater, hoc est, clamare facientẽ. Nos enim clamamus, sed in illo, id est, ipso diffundẽte charitatẽ in cordibus nostris, sine qua inaniter clamat quicũq; clamat. Vnde itẽ dicit, Quisquis autem spiritum Christi nõ habet, hic non est eius. Ad quem ergo in trinitate proprie pertineret huius cõmunio societatis, nisi ad eum spiritum qui est patri filioq; communis? Hunc spiritum quòd illi non habeant qui sunt ab Ecclesia segregati, Iudas apostolus apertissime declarauit dicẽs, Qui seipsos segregãt animales, spiritũ non habẽtes. Vnde in ipsa Ecclesia etiam illos qui per nomina hominum quamuis in vnitate eius cõstitutorum quædam schismata moliebantur, Paulus Apostolus arguens inter cætera ait, Animalis autẽ homo non percipit quę sunt spiritus dei: stultitia enim est

B illi: & non potest intelligere, quoniam spiritaliter diiudicatur. Ostẽdit quid dixerit, Nõ percipit: id est, scientiam non capit verbi. Hos in Ecclesia cõstitutos paruulos dicit, nondum spiritales, sed adhuc carnales, & lacte alendos non esca. Quasi paruulis, inquit, in Christo lac vobis potum dedi non escam, nondum enim poteratis, sed nec adhuc quidem potestis. Vbi dicitur, Nõdum vel non adhuc, profectò nõ desperatur, sed eò tẽditur vt fit aliquando quod nondum est. Adhuc enim estis, inquit, carnales. Et ostendens vnde sint carnales, Cũ enim sit, inquit, inter vos æmulatio, nõnne carnales estis, & secundum carnẽ† ambulatis? Atq; idipsum planius aperiẽs, cũ enim quis dicat, Ego, inquit, sum Pauli, alius autẽ Apollo, nõnne homines estis? Quid ergo est Apollo? quid autem Paulus? Ministri Christi per quos credidistis. Hi ergo, id est Paulus & Apollo, cõcordes erant in vnitate spiritus, & vinculo pacis, & tamẽ quia eos isti inter se diuidere & pro altero inflari aduersus alterũ cœperant, dicuntur & homines carnales & animales, non valentes percipere quæ sunt spiritus dei: & tamẽ quia nõ sunt ab Ecclesia segregati, paruuli appel-

C lãtur in Christo, quos vtique vel angelos vel deos esse cupiebat, quos arguebat quia homines erant, id est, in his contentionibus nõ quæ dei sunt, sed quæ hominũ sunt sapiebant. De illis vero qui sunt ab Ecclesia segregati, nõ dictũ est, ea quæ sunt spiritus nõ percipientes, ne ad scientiæ perceptionem referrentur: sed dictũ est, spiritum non habentes. Non est autem consequens, vt qui habet, etiam sciendo percipiat quod habet. Habent ergo istum spiritum in Ecclesia constituti paruuli in Christo, adhuc animales, adhuc carnales: quid habeãt percipere nõ valentes, id est, intelligere & nosse. Nam quomodo essent paruuli in Christo, nisi renati ex spiritu sancto? Nec mirũ videri debet quòd quisq; aliquid habeat, & quod habeat ignorat. Vt enim taceã de omnipotentis diuinitate atque incommutabilis trinitatis vnitate, quis facile scientia percipit quid sit anima, & quis non habet animam? Postremo vt certissime nouerimus quòd paruuli in Christo non percipientes quæ sunt spiritus dei, habent tamen spiritum dei: paulopost intueamur quemadmodum eosipsos increpãs ait, Nescitis quia templũ dei estis, & spiritus dei habitat in vobis? Hoc vtique nullo modo diceret ab Ecclesia segregatis, qui dicti sunt spiritum nõ habentes. Sed nec ille

D dicẽdus est esse in Ecclesia, & ad istam societatem spiritus pertinere, qui ouibus Christi corporali tantum commixtione ficto corde miscetur. Sanctus enim spiritus disciplinæ fugiet fictum. Quapropter quicunque in schismaticis vel hæreticis congregationibus vel potius segregationibus baptizantur, quamuis non sint renati spiritu, tanquam Hismaeli similes, qui secundum carnem natus est Abrahæ, non secundum Isaac, qui secundum spiritum, quia per repromissionẽ: tamen cum ad catholicam fidẽ veniunt, & societati spiritus aggregantur, quem foris proculdubio non habebant, nõ eis repetitur lauacrum carnis. Non enim defuit etiam foris positis ista forma pietatis, sed accedit eis quę nisi intus nõ potest dari vnitas spiritus in vinculo pacis. Tales quippe erãt antequam catholici essent, de qualibus dicit Apostolus, Habentes formã pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Potest enim esse visibilis forma palmitis etiam præter vitem, sed inuisibilis vita radicis haberi nõ potest nisi in vite. Proinde corporalia sacramenta quæ portant & celebrãt etiam segregati ab vnitate corporis Christi, formam possunt exhibere pieta-

E tes. Virtus enim pietatis inuisibilis & spiritalis, ita in eis non potest esse, quemadmodum sensus nõ sequitur hominis membrum quando amputatur à corpore. Quæ cum ita sint, remissio peccatorum, quoniam nõ datur nisi in spiritu sancto, in illa Ecclesia tantummodo dari potest, quæ habet spiritum sanctũ. Hoc enim fit remissione peccatorũ, ne princeps peccati spiritus qui in seipsum diuisus est, regnet in nobis, vt eruti à potestate spiritus immundi, templũ deinceps efficiamur sancti spiritus: & à quo mũdamur accipiendo indulgentiam, ipsum accipiamus habitatorẽ ad faciendã, augendam, perficiendamque iustitiam. Nam & in primo eius aduentu cum hi qui eum acceperãt linguis omnium gentium loquerentur, & stupẽtes eos qui aderant alloqueretur Apostolus Petrus, compuncti sunt corde, & dixerunt ad Petrum & ad Apostolos, Quid ergo faciemus fratres, monstrate nobis? Et dixit Petrus ad eos, Agite pœnitentiam, & baptizetur vnusquisq; vestrum in nomine Iesu Christi in remissionem peccatorum, & accipietis donum spiritus sancti. Vtiq; in Ecclesia vtrũque factum est, id est, & peccatorum remissio, & doni huius

F acceptio in qua erat spiritus sanct⁹. Ideo autẽ in nomine Iesu Christi, quia cum eundem spiritum sanctũ promitteret, quẽ mittet, inquit, pater in nomine meo. Neq; enim habitat in quoq; spirit⁹ sanctus sine patre & filio, sicut nec filius sine patre & spiritu sancto, nec sine illis pater. inseparabilis quippe est habitatio, quorũ inseparabilis operatio, sed singillatim plerũque per creaturæ significationes non per suam substantiam demõstrantur: sicut sua temporum spacia syllabis occupantibus separatim voce pronunciantur, nec tamen à seipsis vllis interuallis momentisq; temporum separantur. Non enim vnquam dici possunt simul, cum esse non possint nisi semper simul. Sed vt iam non semel diximus, ideo remissio peccatorum qua in se diuisi spiritus euertitur & expellitur regnũ, ideo societas vnitatis Ecclesiæ dei, extra quam non fit ipsa remissio peccatorum, tãquam proprium est opus spiritus sancti, patre sanè & filio cooperantibus, quia societas est quodam modo patris & filij ipse spiritus sanctus. Nam pater non communiter habetur pater à filio & spiritu sancto, quia non est pater amborum. Et filius non communiter habetur filius à patre & spiritu sancto, quia nõ est filius amborũ,

Marginalia: Ephes. 4. — Ioan. 15. — Matth. 10. — Gala. 4. — Roma. 8. — Iudæ. 1. — 1. Cor. 2. — 1. Cor. 3. — † alias, hominem. — 1. Cor. 3. — Hoies carnales & animales qui. — 1. Corin. 3. — Sapien. 1. — Gala. 4. — 2. Timo. 3. — 1. quæst. 1. c. Corporalia. — Acto. 2. — Ioan. 14.

G Spiritus autem sanctus communiter habetur à patre & filio, quia spiritus est vnus amborum. Quisquis igitur reus fuerit impœnitentiæ cõtra spiritum in quo vnitas & societas communionis congregatur Ecclesiæ, nunquã illi remittetur, quia hoc sibi clausit vbi remittitur: & merito damnabitur cum spiritu qui in seipsum diuisus est, diuisus & ipse contra spiritum sanctũ qui in seipsum diuisus nõ est. Hocipsum & Euangelica testimonia nos admonent, si ea perscrutemur attentius. Nam & secundum Lucam quidem non ibi hæc dicit dominus, vbi respõdet eis qui dixerũt quòd in principe dæmoniorum eiicit dæmones, non ei remitti qui blasphemauerit in spiritum sanctum. Vnde apparet non semel à domino dictum hoc: sed ibi quoque non negligẽter prætereundum quo loco dictum sit. Loquebatur enim de his qui cum confessi essent vel negarent coram hominibus, vbi ait, Dico autem vobis, quicunq; confessus *Luc.12.* fuerit me coram hominibus, & filius hominis confitebitur illum coram angelis dei. Qui autẽ negauerit eum coram hominibus, denegabitur coram angelis. Et ne ex hoc Apostoli Petri desperaretur salus, qui eum coram hominibus ter negauit, continuo subiecit, Et omH nis qui dicit verbum in filium hominis remittetur ei, ei autem qui in spiritum sanctum blasphemauerit non remittetur: illa scilicet blasphemia cordis impœnitentis qua resistitur remissioni peccatorũ quæ fit in Ecclesia per spiritum sanctum. Quam blasphemiam Petrus *Matth.26.* non habuit, quem mox pœnituit, quando amare fleuit, victóque spiritu qui in seipsum diuisus est, & qui eum vexandum poposcerat, cõtra quem pro illo dominus rogauit ne deficeret fides eius, accepit etiam ipsum cui *Luc.22.* non restitit spiritum sanctum, vt non solum ei remitteretur peccatum, sed per eum prędicaretur & daretur remissio peccatorum. Apud duos autem alios Euangelistas quod narratur, vt de blasphemia spiritus hæc sententia diceretur, causa extitit ex commemoratione spiritus immũdi, qui in seipsum diuisus est. Dictum enim erat de domino, quòd in principe dæmoniorum eiiceret dęmones. Ipse se dominus ait in spiritu sancto eiicere dæmones, vt spiritus qui non est in se diuisus, eũ qui in se diuisus est vincat atq; eiiciat. Ille autem homo in eius perditione maneat, qui in huius qui in se diuisus non est pacem per impœnitentiam transire detrectat. *Marci.3.* Hoc enim Marcus ita narrat, Amen dico vobis, quia I omnia dimittuntur hominibus peccata & blasphemiæ quibus blasphemauerint: qui autem blasphemauerit in spiritum sanctum, nõ habet remissionem in æternum, sed reus erit æterni delicti. Hæc verba domini cum dixisset, sua deinde coniunxit dicens, quoniam dicebant spiritum immundum habet: vt ostenderet hinc fuisse exortã causam vt hoc diceret, eo quòd dixissent eum in Beelzebub principe dæmoniorum dæmones pellere: non quia esset blasphemia quæ non remittitur, cum & hæc remittatur si recta pœnitentia consequatur: sed quòd hinc, vt dixi, causa extitit vt à domino illa sentẽtia proferretur, facta mẽtione spiritus immundi: quem aduersum seipsum diuisum dominus ostendit propter spiritum sanctum, qui non solum aduersum se diuisus non est, sed etiam quos colligit efficit indiuisos, peccata quæ aduersum se diuisa sunt dimittendo, eosq; mũdatos inhabitando, vt sit, quemadmodum scriptum est *Act.4.* in Actibus Apostolorum, multitudinis credentium cor vnum & anima vna. Cui dono remissionis nõ resistit, nisi qui duritiam cordis impœnitentis habuerit. Nam *Ioan.8.* & alio loco dixerũt Iudæi de domino, quòd dæmoniũ haberet, nec tamen ibi aliquid dixit de blasphemia spi- K ritus sancti: quoniam non ita obiecerũt spiritũ immundum, vt in se diuisus ex ore ipsorum possit ostendi, sicut Beelzebub à quo eiici dæmones posse dixerunt. In hac vero lectione secundum Matthæum multo manifestius aperuit domin[us] quod hic vellet intelligi: id est, quòd ipse dicat verbum contra spiritum sanctum, qui vnitati Ecclesiæ corde impœnitenti resistit, vbi in spiritu sancto fit remissio peccatorum. Hunc enim spiritum non habent, vt iam dictum est, qui etiam Christi sacramenta portantes atque tractantes, ab eius congregatione seiuncti sunt. Nam vbi dixit de diuisione satanæ aduersus satanã, quòd ipse in spiritu sancto eiiceret dæmones, vtiq; in spiritu qui nõ est aduersus seipsum, sicut ille, diuisus: ibi continuo ne per illos qui sub nomine Christi extra eius ouile conuenticula sua cõgregant, quisque putaret etiam regnum Christi aduersum se esse diuisum. Qui non est mecum, inquit, contra me *Matth.12.* est, & qui non congregat mecum, spargit: vt illos ostẽderet ad se non pertinere, qui extra congregando nollent cõgregare sed spargere. Deinde subiũxit, Ideo dico vobis, omne peccatũ & blasphemia remittetur hominibus, spiritus autem blasphemia non remittetur. L Quid est hoc? Ideo sola spiritus blasphemia nõ remittetur, quoniã qui nõ est cum Christo, cõtra ipsum est, & qui cum illo nõ congregat, spargit. Ideo vtique. Qui enim non cum illo congregat, quomodolibet sub eius nomine congreget, non habet spiritũ sanctũ. Hic omnino, hic compulit nos nõ alibi intelligere fieri remissionẽ omnis peccati, omnisq; blasphemiæ, nisi in Christi cõgregatione quæ non spargit. Cõgregatur quippe in spiritu sancto qui non est contra seipsum diuisus, sicut ille immundus spiritus. Et propterea omnes congregationes, vel potius dispersiones, quæ se Christi ecclesias appellant, & sunt inter se diuisæ atq; contrariæ, & vnitatis cõgregationi, quæ vera est Ecclesia eius, inimicæ, non quia videntur eius habere nomen, idcirco pertinent ad eius congregationẽ. Pertinerent autem si spiritus sanctus, in quo sociatur hæc cõgregatio, aduersus seipsum diuisus esset. Hoc autem quia non est: qui enim nõ est cum Christo, contra ipsum est, & qui cum illo non congregat, spargit: ideo peccatum omne atq; omnis blasphemia dimittetur hominibus in hac congregatione, quam in spiritu sancto, & non aduersus se- M ipsum diuiso, congregat Christus. Ipsius autem spiritus blasphemia illa, quę fit vt corde impœnitenti huic tanto dei dono vsq; in finem vitæ istius resistatur, non remittetur. Nam & si quisquam ita sit cõtrarius veritati, vt deo loquenti, non in prophetis sed in vnico filio, cũ propter nos eum vt nobis in eo loqueretur filiũ hominis esse voluit, reluctetur, remittetur ei, cum pœnitẽdo cõuersus fuerit ad dei benignitatem: qui cum mortem *Ezech.33.* impij nollet quantum vt reuertatur & viuat, dedit Ecclesiæ suæ spiritum sanctum, vt quicunq; in eo peccata dimitteret, dimitterentur ei. Qui vero huic dono exti- *Quomodo* terit inimicus, vt non illud per pœnitentiam petat, sed *peccatũ fit* ei per impœnitentiam contradicat, fit irremissibile: nõ *irremissibile.* quodcunq; peccatũ, sed contempta vel oppugnata ipsa remissio peccatorum: atq; ita dicitur verbum contra *1. quæstio. 1. cap. Ita fit.* spiritum sanctum, cum ex dispersione ad congregationem nũquam venitur, quæ ad remittenda peccata accepit spiritum sanctũ. Ad quam cõgregationem etiam si per malum clericum, sed tamen catholicum ministrum, reprobum & fictum, aliquis accesserit corde nõ ficto, in ipso sancto spiritu remissionem accepit peccatorum,

A torum: qui spiritus in sancta Ecclesia etiã isto tempore quo velut area cũ palea trituratur, sic operatur vt nullius veram cõfessionem aspernetur, nullius simulatione fallatur, atq; ita reprobos fugiat, vt etiam per eorũ ministerium probos colligat. Vnũ ergo suffugium est, ne sit irremissibilis blasphemia, vt cor impœnitens caueatur: nec aliter pœnitentia prodesse credatur, nisi vt teneatur Ecclesia, vbi remissio peccatorum datur, & societas spiritus in pacis vinculo custoditur. Vt potui difficillimã quęstionem, si tamẽ aliquatenus potui, domino miserante atque adiuuante tractaui: quicquid tamen in eius difficultate apprehendere non potui, non imputetur ipsi veritati quæ salubriter pios etiam cum occultatur exercet: sed infirmitati meæ, qua vel intelligenda conspicere, vel intellecta explicare non potui. De his autem quæ forte potuimus & cogitando inuestigare & dicendo expedire, illi sunt agendæ gratiæ à quo quæsiuimus, à quo petiuimus, ad quẽ pulsauimus, vt haberemus vnde & nos meditãdo aleremur, & vobis loquendo ministraremus.

1. q. 1. cap. Spiritus sanctus.

De eo quod scriptum est in euangelio secundum eundem,

B *Aut facite arborem bonam, & fructum eius bonũ &c.*

Sermo XII.

Matt. 12.

ADmonuit nos dominus noster Iesus Christus vt bonæ arbores simus, & fructus bonos habere possimus. Ait enim, *Aut facite arborem bonam, & fructum eius bonum: aut facite arborem malam, & fructum eius malum. De fructu enim arbor cognoscitur.* Vbi ait, Facite arborem bonam, & fructũ eius bonum, hoc vtique non est admonitio, sed præceptum salubre, cui obedientia necessaria est. Quod autem dicit, Facite arborem malam, & fructum eius malum, nõ præceptum est vt facias, sed admonitio ne facias. Contra hos enim dixit, qui putabãt se, cum mali essent, loqui bona posse, vel bona opera habere. Hoc dominus Iesus dicit non posse. Prius est enim mutandus homo, vt opera mutẽtur. Si enim manet homo in eo quod malus est, bona opera habere non potest. Si manet in eo quod bonus est, mala opera habere non potest. Quis autem à domino bonus inuentus est, cum Christus pro impiis mortuus sit? Omnes ergo malas arbores inuenit, sed dedit potestatem filios dei fieri, credentibus in nomine eius. Quisquis igitur homo hodie bonus est, id est, arbor

Rom. 5. Ioan. 1.

C bona, mala inuenta est, & bona facta est. Et si quando venit malas arbores eradicare, vellet vtique remanere quæ non digna esset eradicari: sed venit prerogare misericordiam, vt postea exerceret iudicium, cui dicitur, Misericordiam & iudicium cantabo tibi domine. Dedit ergo credentibus remissionem peccatorum, noluit cum eis & de præteritis chartis rationem habere. Remissio enim peccatorum facit arbores bonas. Distulit securim, dedit securitatem. De hac securi Ioannes loquitur, dicens, Iam securis ad radicem arborum posita est. Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. De hac securi comminatur paterfamiliàs in Euangelio, dicẽs, Ecce triennium est quod venio ad hanc arborem, & fructum in ea non inuenio. Non debeo locum euacuare? proinde amputetur. Et intercedit colonus, dicens, Domine dimitte eam & hoc anno, circumfodiam eam, & adhibebo cophinum stercoris, si fecerit fructum, bene: si minus, venies & amputabis eam. Tãquam per triennium dominus visitauit genus humanum, hoc est, tribus temporibus. Quibus? Primum tempus ante legẽ, secũdum tempus in lege, tertium quod modo est, tempus est gratiæ.

Psal. 100. Matt. 3. Luca. 13. Domin⁹ tribus tẽporibus visitauit genus humanũ, scilicet ante legẽ, in lege, & post legem.

Nam si non visitauit genus humanũ ante legem, vnde D Abel, vnde Enoch, vnde Noë, vnde Abraham, vnde Isaac, Iacob, quorum dominum se dici voluit? & cuius omnes gentes erant, quasi trium hominũ deus esset, Et ego sum, inquit, deus Abrahã, & Isaac, & Iacob. In lege autem si non visitaret, ipsam legem non daret. Post legẽ venit & ipse paterfamiliàs, passus est, mortuus est, & resurrexit, spiritum sanctum dedit, Euãgelium per totum orbem terrarũ prædicari fecit, & adhuc quædam arbor infructuosa permansit. Est quædam adhuc pars generis humani, quæ adhuc se non corrigit. Intercedit colonus, pro plebe orabat Apostolus, Flecto, inquit, genua mea pro vobis ad patrem, vt in charitate radicati & fundati, valeatis apprehendere cum omnibus sanctis quæ sit latitudo, lõgitudo, altitudo & profundum. Cognoscere etiam supereminentem sciẽtiam charitatis Christi, vt impleamini in omnẽ plenitudinem dei. Flectendo genua pro nobis intercedit apud patremfamiliàs, ne eradicemur. Ergo quia necesse est vt veniat, agamus vt fructuosos nos inueniat. Circumfossio arboris, est humilitas pœnitentis. Omnis enim fossa humilis. Cophinum stercoris, sordes pœnitentiæ. Quid

Matt. 21. Arbor quædã infructuosa remanens. Ephe. 3. Circũfossio arboris.

E enim stercore sordidius, [& tamen si bene vtaris quid fructuosius?] Sit ergo vnusquisque arbor bona, non se arbitretur habere fructus bonos, si manet arbor mala. Non erit fructus bonus, nisi arboris bonæ. Muta cor, & mutabitur opus. Extirpa cupiditatem, planta charitatem. Sicut radix enim est omnium malorũ cupiditas, sic est radix omnium bonorum charitas. Quid ergo mussitant homines inter se vel contendunt, dicentes, Quid est bonum? O si scires, quid sit bonum. Quod habere non vis, est valde bonum: quod esse non vis, hoc est bonum. Vis enim habere sanitaté corporis, hoc est bonum, nec tamen putes magnum bonum esse quod habet & malus. Aurum & argentum habere vis, ecce & hoc dico bonum est, sed si bene vsus fueris. Bene autẽ non vteris si malus fueris, ac per hoc aurum & argentum malis malum est, bonis bonum est: nõ quia eos bonos aurum & argentum facit, sed quia bonos inuenit, in vsum bonum conuertitur. Honorem habere vis, bonũ est, sed hoc si bene vtaris. Quàm multis honor occasio exitij fuit. [Quàm multis honor ministerium boni operis fuit.] Discernamus ergo ista bona, si possumus, quia de bonis arborib⁹ loquimur. Et hic nihil est quod

Cophinum stercoris. 1. Timo. 6. Quid est bonum.

F sic quisq; cogitare debeat, nisi vt in semetipsum oculos cõuertat, in se discat, se inspiciat, se discutiat, se quærat, & se inueniat, & quod displicet necet, quod placet optet & plãtet. Cum enim se homo inanẽ inuenerit meliorũ bonorũ, vt quid est auid⁹ externorũ honorũ? Ecce quid prodest plena bonis arca, inanis conscientia? Bona vis habere, & bonus non vis esse. Non vides te erubescere debere de bonis tuis, si domus tua plena est bonis, & te habet malũ? Quid enim est quod velis habere malum? Dic mihi. Nihil omnino. Non vxorẽ, non filium, nõ filiam, non seruũ, non ancillam, non villã, non tunicã, postremo non caligam, & tamẽ vis habere malam vitam. Rogo te, præpone vitam tuam caligæ tuæ. Omnia quæ circa iacent oculis tuis, elegantia & pulchra tibi chara sunt, & tibi ipse vilis es, fœdus es. Si tibi possent respondere bona, quibus est plena domus tua, quæ habere optasti, quæ perdere timuisti, nónne & tibi clamarent, Sicut tu nos bona vis habere, sic & nos volumus bonum habere dominũ? Tacita voce interpellant cõtra te dominum tuum, Ecce bona tanta dedisti huic, & ipse malus est. Quid ei prodest quod habet, quãdo eum

G qui omnia dedit nõ habet? Quærit ergo aliquis admonitus his verbis meis;& forte cõpunctus quęrit quid sit bonum,quale bonum,vnde bonum? Bene intellexisti, hoc te quærere debere. Respõdebo quęrenti & dicam, *Bonũ quid.* Hoc est bonum,quod nõ potes inuitus amittere. Potes enim aurum perdere,& nolens,potes domũ, potes honores,potes ipsam carnis salutem. Bonũ vero quo vere bonus es,nec inuitus accipis,nec inuitus amittis. Quæro ergo quale sit hoc bonum? Psalmus quidã admonet nos rem magnam forte,quã quærimus. Ait enim, Filij *Psal. 4.* hominum, quousq; graues corde? [Quousq; arbor illa in triennio? Filij hominũ quousq; graues corde?] Quid est graues corde? Vt quid diligitis vanitatẽ, & quæritis mendacium? Et à tergo ait quod quærendũ est, Scitote quoniã dominus magnificauit sanctum suum. Iam & Christus venit,iam magnificatus est, iã surrexit,& ascẽdit in cœlum, iam nomẽ eius toto mundo prædicatur, quousq; graues corde? Sufficiant præterita tempora. Iã magnificato illo sancto, quousque graues corde? Post triennium quid restat nisi securis? Quousq; graues corde? Vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendaciũ? Adhuc vana,adhuc inutilia,adhuc pompatica,& volatica, H ita Christo sancto magnificato, adhuc ista requiruntur? Iam clamat veritas, & adhuc quæritur vanitas? Quousq; graues corde? Merito fortiter flagellatur hic mundus. Cognouit enim iam verba domini mundus. *Lucæ. 12.* Et seruus,inquit,nesciens voluntatem domini sui,& faciens digna plagis,vapulabit paucis. Quare? Vt quærat voluntatem domini sui. Seruus ergo nesciens voluntatem, hoc erat mũdus antequam magnificaret sanctum suum. Seruus erat nesciens voluntatem domini sui, & ideo vapulabat paucis. Seruus autem iam voluntatem sciens domini sui, hoc est, modo ex quo magnificauit deitas sanctum suum, & non faciens voluntatem eius, vapulabit multis. Quid ergo mirum si mundus multa vapulat? Seruus est sciens voluntatem domini sui,& faciens digna plagis. Non ergo recuset vapulare multis, quoniam si non vult audire præceptorem iniustẽ, iustẽ patietur vltorem,vel non murmuret contra castigatorem, cũ videat se plagis dignum, vt misericordiã mereatur per Christum dominum nostrum, qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto, Amen.

De domino Christo ambulante super aquas maris, & Petro titubante, in Euangelio secundum eundem.

I *Sermo XIII.*

Evangelium quod recentissime recitatum est de domino Christo,qui super aquã maris am- *Matt. 14.* bulauit,& de Apostolo Petro qui ambulans timendo titubauit,& diffidẽdo mersus, confitendo rursus emersit, admonet nos intelligere mare præsens se- *Mare seculum.* culum esse,Petrum vero Apostolum ecclesiæ vnicæ ty- *Petrus, Ecclesia.* pum. Ipse enim Petrus in Apostolorum ordine prim^9, in Christi amore promptissimus, sæpe vnus respondit pro omnibus. Ipse denique domino Iesu Christo requirẽti, quem nam homines dicerent eum esse, & opiniones varias hominũ discipulis respondentibus, rursusq; domino interrogante,& dicente, Vos autẽ quem *Matt. 16.* me esse dicitis? Respondit Petrus, Tu es Christus filius dei viui. Vnus pro multis dedit responsum, vnitas in multis. Tunc ei dominus ait, Beatus es Simon bar Iona, quia non reuelauit tibi caro & sanguis, sed pater meus qui est in cœlis. Deinde addidit, Et ego dico tibi, Tanquam diceret, Quia tu dixisti mihi, Tu es Christus filius dei viui: & ego tibi, Tu es Petrus. Simon quippe antẽ vocabatur. Hoc autem nomen ei vt Petrus appellaretur,à domino impositum est, & hoc vt ea figura si- K gnificaret Ecclesiam. Quia enim Christus petra, Petrus *Christus, petra.* populus Christianus. Petra enim principale nomẽ est, ideo Petrus à petra,non petra à Petro, quomodo nõ à *Petrus, populus Christianus.* Christiano Christus, sed à Christo Christianus vocatur. Tu es ergo,inquit, Petrus, & super hãc petram quã confessus es,super hanc petrã quam cognouisti, dicẽs, "Tu es Christus filius dei viui,ædificabo ecclesiã meam: "id est,super meipsum filium dei viui, ædificabo Ecclesiam meam. Super me ædificabo te, non me super te. Nam volentes homines ædificari super homines,dicebant,Ego quidẽ sum Pauli,ego autem Apollo, ego ve- *1. Cor. 1.* ro Cephæ,ipse est Petrus. Et alij qui nolebant ædificare super Petrum,sed super petram, ego autẽ sum Christi. Apostolus autem Paulus vbi cognouit se eligi,& Christum contemni, Diuisus est,inquit,Christus? Nunquid Paulus pro vobis crucifixus est? aut in nomine Pauli baptizati estis? Quomodo nõ in Pauli, sic nec in Petri, sed in nomine Christi,vt Petrus ædificaretur supra pe- *1. Retr. 20.* tram,& non petra super Petrũ. Idem ergo Petrus à petra,cognominatus beatus,Ecclesiæ figurã portãs, apostolatus principatum tenens, continuo post paululum iam audito quòd beatus esset, iam audito quòd Petrus L esset,iã audito quòd supra petrã ædificatus esset,postea quàm audiuit futuram domini passionem,quia prædixerat eam cito futuram discipulis suis,displicuit ei. Timuit ne perderet morientem, quem cõfessus fuerat vitæ fontem. Turbatus est, Absit à te,inquit, domine, ne fiat istud. Propitius esto tibi domine,nolo te mori. Pe- *Matt. 16.* trus dicebat Christo, Nolo te mori: sed melius dicebat Christus, Volo pro te mori. Deniq; continuo reprehẽdit,quem pauloante laudauerat,& quem beatum dixerat,satanam appellat. Redi,inquit,post me satana, scãdalũ mihi es,non enim sapis quæ dei sunt,sed quæ sunt hominum. Quid nos vult facere ex hoc quod sumus, qui sic culpat quia homines sumus? Vultis scire quid nos velit facere? Audite Psalmum, Ego dixi,dij estis,& *Psal. 81.* filij excelsi omnes. Sed humana sapiẽdo, Vos autem sicut homines moriemini. Idem ipse Petrus paulo antẽ beatus,postea satanas. In momẽto vno,infra pauca verba miraris? differentias attende causarum. Quid miraris,quia pauloante beatus,postea satanas? Attende causam quare beatus, Quia non tibi reuelauit caro & san- *Matth. 16.* guis,sed pater meus qui in cœlis est. Ideo beatus,quia tibi nõ caro & sanguis reuelauit. Si enim caro & sanguis M hoc tibi reuelaret, de tuo: quia vero non caro & sanguis tibi reuelauit, sed pater meus qui in cœlis est, de meo,nõ de tuo. Quare de meo? Quia omnia quæ habet *Ioan. 16.* pater, mea sunt. Ecce audisti causam, quare beatus, & quare Petrus. Quare autem illud quod horrescimus,& repetere nolumus? Quare,nisi quia de tuo? Nõ enim sapis quæ dei sunt,sed quæ sunt hominum. Hoc intuentes nos Ecclesiæ membra, discernamus quid de dei, quid de nostro. Tunc enim non titubabimus, tunc in petrã fundabimur,fixi & stabiles erimus aduersus ventos, imbres,flumina,tentationes videlicet præsentis seculi. Illum tamen videte Petrum, qui tunc erat figura vestra, Modo fidit, modo titubat, modo immortalem cõfitetur,modo timet ne moriatur. Proinde quia ecclesia Christi habet firmos,habet & infirmos, nec sine firmis potest esse, nec sine infirmis. Vnde dicit Apostol^9, Debemus autem nos firmi infirmorum onera sustine- *Roma. 15.* re. In eo quòd dixit Petrus, Tu es Christus filius dei vi- *Mat. 16.* ui,firmos significat. In eo autem quòd trepidat & titubat,& Christum pati nõ vult,mortem timendo,vitam

non

A non agnoscendo, infirmos Ecclesiæ significat. In illo ergo vno Apostolo, id est, Petro in ordine Apostolorum primo & præcipuo, in quo figurabatur Ecclesia, vtrunque genus significandum fuit, id est firmi & infirmi, quia sine vtroque nō est Ecclesia. Hinc est ergo
Matt. 14. & quod modo lectum est, *Domine, si tu es, iube me venire ad te super aquas.* Si tu es, iube me. Non enim possum hoc in me, sed in te. Agnouit quid sibi esset à se, quid ab illo cuius voluntate credidit se posse, quod nulla infirmitas humana posit. Ergo si tu es, iube, quia cum iusseris fiet. Quod ego non valeo præsumendo, tu potes iubendo. Et dominus, veni, inquit. Et sine vlla dubitatione Petrus ad verbum iubentis, ad præsentiam sustentantis, ad præsentiā regentis sine vlla cunctatione desiluit in aquas, & ambulare cœpit. Potuit quod domi-
Ephe. 5. nus, non in se, sed in domino. Fuistis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux, sed in domino. Quod nemo potest in Paulo, nemo in Petro, nemo in alio vllo Apostolorum, hoc potest in domino. Ideo bene Paulus vi-
1. Cor. 1. liter se contemnens, illum commendans, nūquid Paulus, inquit, pro vobis crucifixus est, aut in nomine Pauli baptizati estis? Non ergo in me sed mecum, non sub
B me, sed sub illo. Ergo ambulauit Petrus super aquas in iussu domini, sciens hoc se à se habere non posse. Fide valuit, quod humana infirmitas non valeret. Hi sunt firmi Ecclesiæ, Attendite, audite, intelligite, agite. Neque enim agendum est cum firmis alibi vt sint infirmi, sed agendum est cum infirmis vt sint firmi. Multos autem impedit à firmitate, præsumptio firmitatis. Nemo erit adeo firmus, nisi qui se à seipso sentit infirmum.
Psal. 67. Pluuiam voluntariam segregans deus hæreditati suæ. Quid præceditis, qui quod dicturus sum nostis? Temperetur velocitas, vt sequatur tarditas. Hoc dixi & hoc dico, audite, capite, facite. Nemo à deo fit firmus, nisi qui se à seipso sentit infirmū. Pluuiam ergo voluntariā sicut Psalmus dicit voluntariam, non meritorum nostrorum, sed voluntariam segregans deus hæreditati suæ, etenim infirmata est: tu vero perfecisti eam, quia pluuiam voluntariam segregasti, non attendens hominum merita, sed tuam gratiam & misericordiam. Infirmata est ergo ipsa hæreditas, & agnouit se infirmam in se, vt firma esset in te. Non firmaretur, si non infirmaretur, vt abs te in te perficeretur. Vide huius infirmitatis portiunculam, Paulum vide infirmatum qui di-
1. Cor. 15. xit, Non sum idoneus vocari Apostolus, quia persecu-
C tus sum Ecclesiā dei. Quare ergo Apostolus es? Gratia dei sum id quod sum. Non sum idoneus, sed gratia dei sum quod sum. Infirmatus est Paulus, tu vero perfecisti eū. Iam vero quia gratia dei est quod est, vide quid sequatur, Et gratia dei in me non fuit vacua, sed plus omnibus illis laboraui. Vide ne præsumptione perdas, quod infirmitate meruisti. Bene hoc, bene, Non sum idoneus vocari Apostolus, gratia eius sum quod sum, & gratia eius in me non fuit vacua. Omnia optime, sed plus illis omnibus laboraui: quasi tibi cœpisti tribuere, quod paulo antè deo dederas. Agnosce & sequere. Non ego autem, sed gratia dei mecum. Bene infirme firmissimè eris exaltatus, quia non es ingratus: tu es idem ipse Paulus, in te paruus, in domino magnus. Tu es qui ter dominum rogasti, vt stimulus carnis angelus Satanæ à quo colaphizabaris, auferretur à te. Quid
2. Cor. 12. tibi dictum est, quid audisti quādo hoc petisti? Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Etenim infirmatus est, tu vero perfecisti eum. sic & Petrus, Iube me, inquit, venire ad te super aquas, homo audio, sed non hominem rogo. Iubeat deus homo vt pos- D
sit quod non potest homo. Veni, inquit. Et cœpit ambulare super aquas, & potuit Petrus, quia iusserat petra. Ecce quid Petrus in domino, quid in se? *Videns ventum validum, timuit, & cum cœpisset mergi, exclamauit, Domine pereo, libera me.* Præsumpsit de domino, potuit de domino. Titubauit vt homo, rediuit ad dominum. Si dicebam, motus est pes meus. Psalmus loquitur, sancti cantici Psal. 93.
vox est, & si agnoscamus, & nostra: imò si velimus, & nostra est. Si dicebam, motus est pes meus. Quare motus, nisi quia meus? Et quid sequitur? Misericordia tua domine adiuuabat me, non virtus mea, sed misericordia tua. Nunquid enim dominus deseruit titubantem, quem audiuit inuocantem? Vbi est illud, Quis inuocauit deum, & desertus est ab eo? Vbi & illud, Et omnis Iohel 2.
qui inuocauerit nomen domini, saluus erit? Continuo porrigens adiutorium dexteræ suæ, leuauit mergētem, increpauit diffidentem. *Modicæ fidei quare dubitasti?* De me præsumpsisti, de me dubitasti? Eia fratres sermo cōcludendus est. Attendite, seculum quasi mare, ventus validus, & magna tempestas. Vnicuique sua cupiditas, tempestas est. Amas deum, ambulas super mare, sub pedibus tuis est timor seculi. Amas seculum, absorbebit E
te. Amatores suos vorare nouit, non portare. Sed cum fluctuat cupiditate cor tuum, vt vincas tuam cupiditatem, inuoca Christi diuinitatem. Putatis tunc esse ventum contrarium, quando est huius seculi aduersitas? Quando enim bella, quando tumultus, quando fames, quando pestilentia, quando cuique hominum, etiam singulo euenit priuata calamitas, tunc putatur ventus aduersus, ibi putatur inuocandus deus. Quando autem temporali fœlicitate seculum arridet, quasi non est ventus contrarius. Noli hinc interrogare temporis trāquillitatem, interroga, sed tuam cupiditatem. Vide si tranquillus est in te, vide si non te subuertit vētus interior. Hoc vide, Magnæ virtutis est cum fœlicitate luctari, ne illiciat, ne corrumpat, ne ipsa subuertat fœlicitas. Magnæ, inquam, virtutis est cum fœlicitate luctari, magnæ fœlicitatis est à fœlicitate non vinci. Disce calcare seculum, memento fidere te in Christo. & si motus est pes tuus, si titubas, si aliqua non superas, si mergi incipis, dic, domine pereo, libera me. Dic, domine pereo, ne pereas. Solus enim à morte carnis liberat te, qui mortuus est in carne pro te. Conuersi ad dominum.

De eo de quo suprà. *Sermo XIIII.* F

VM sanctum Euangeliū legeretur, audiuimus nautellam† periclitantē, Christum periclitan- † al. nauiculam.
tibus subuenientem, Petrum venienti Christo occurrentem. In quibus omnibus miraculum expecta- Mat. 14.
nimus, mysterium requiramus. Quādo enim possumus de diuinis operibus quæ leguntur, intellectum alicuius mysticæ significationis exculpere, quasi de abstrusis fauorum cellis mella producimus: vel Christi discipulos imitantes, spicas manibus confricamus, vt ad latentia grana perueniamus, & in eis vitam inueniamus. Ascendit ergo dominus noster Iesus Christus, vt lectum est, in montem solus orare. Mons altitudo est. Quid enim in hoc mundo altius cœlo? Quis vero in cœlum ascendit, nouit optime fides vestra. Cur autem solus ascen-
dit? Quia nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo de- Ioan. 3.
scendit, filius hominis qui est in cœlo. Quamuis & in fine cum venerit, & nos omnes sua membra collegerit, ac leuauerit in cœlum, etiam tunc solus ascendet, quia caput cum corpore suo vnus est Christus. Nunc

G autē ſolum caput aſcendit, mediator dei & hominum *1.Timo. 2.* homo Christus Ieſus. Ipſe aſcēdit ſolus orare, quia ipſe aſcendit ad patrem pro nobis interpellare. Veruntamen chariſsimi, dum ille orat in excelſo, nauicula turbatur fluctibus in profundo: quia inſurgunt fluctus, poteſt ipſa nauicula turbari: ſed quia Christus orat, non *Nauicella, Eccleſia.* poteſt mergi. Nauicellam quippe iſtam fratres Eccleſiam cogitate, turbulentum mare hoc ſeculum. *Mare ſeculum.* Quando aliquis impiæ voluntatis, maximæ poteſtatis perſecutionem indicit Eccleſiæ, & quātum in ipſo eſt, Christianum nomen conatur extinguere, ſuper nauiculam Christi grandis vnda conſurgit. Sed in his tentationi- *Antemna, crux.* bus erigatur antemna, vt ſuſpenſa arbori crucem figuret. Hanc Christus reſpiciat & non deficiat, quia ſicut *1.Petri.2.* dicit Apoſtolus Petrus, Chriſtus pro nobis paſſus eſt, relinquēs nobis exemplum, vt ſequamur veſtigia eius. *1.Ioan.3.* Dicit etiam beatus Ioannes, Sicut enim Chriſtus pro nobis animā ſuam poſuit, ſic & nos debemus pro fratribus animas ponere. Huic ergo antemnę, id eſt, cruci Chriſti, ſimplex conuerſatio & pura cōfeſsio tanquam candentia vela religentur. Et hæc vela noſtra fluctibus abluantur, veſtisq; tendatur, vt ſine macula & ruga in-

H ueniatur. Quantumlibet mare ſæuiat, vētus incumbat, inter fluctus & fluctus nauis iſta turbetur tantum, non mergatur & currit. Denique poſtea quàm nauis hæc ædificata eſt in Hieruſalē, atque inde in medio pelagi huius frementis emiſſa eſt, æſtuantium volumina vndarum, & furentium flabra ventorum, dum eam huc atque illuc circumferunt, omnium gentium littoribus appulerunt, peregrinas merces quacunque iuuenit aduexit. Quid enim tam peregrinum in terra noſtra quā per pœnitentiam remiſsio peccatorum, regnumq; cœ- *Lucæ.24* lorum? & tamen oportebat Chriſtum pati, & reſurgere à mortuis tertia die, & prædicari in nomine eius pœnitentiam, & remiſsionem peccatorum per omnes gentes, incipientibus ab Hieruſalem. Venit ergo dominus ad viſitandos diſcipulos ſuos, qui turbabantur in mari quarta vigilia noctis. Quarta vigilia noctis, extrema *Vigilia.* pars noctis. Vigilia vna tres horas habet, ac p hoc nox quatuor vigilias habet, ternis horis per ſingulas vigilias diſtributis. Quarta ergo vigilia noctis, hoc eſt, pene iam nocte finita. Sic veniet in fine ſeculi, iniquitatis nocte tranſacta, ad iudicandos viuos & mortuos. Venit enim nunc, ſicut audiſtis, valde mirabiliter, ambu-

I lans ſuper aquas. Surgebant fluctus, ſed calcabantur. Fremens pelagus ſub domini veſtigiis murmurabat, ſed tamen eum volens nolens portabat. Quantumlibet tumores ſeculi poteſtatéſque conſurgant, premit eorum caput, noſtrum caput. Cum vero appropinquaret nauiculæ, turbati ſunt præ timore diſcipuli, & exclamauerunt putantes phantaſma eſſe: quibus dominus ait, Habete fiduciam, ego ſum, nolite timere. Quid eſt, ego ſum? Non ſum phantaſma quod putatis, agnoſcite quem videtis. Ad hanc vocem exilit Petrus & ait, *Do- Matt.14. mine ſi tu es, iube me venire ad te ſuper aquas.* Si tu es, non miror quòd ſolidam carnem ſuper liquentis elemēti terga ſuſpendis. Quid enim mirum, ſi cōditori ſuo creatura famulatur? Hoc ego non miror, fac quod mirer, ambulet Petrus. Fac quod mirer, Iube me venire ad te ſuper aquas. Scio enim quòd corpus humanum naturæ lege non ſinitur in fluctibus liquidis habere fixa veſtigia, ſed accedat donum gratiæ, & paululum ceſſet lex iſta naturæ. Si tu es, iube me venire ad te ſup aquas. Tu deus es, ego homo ſum. Voluiſti de meo habere infirmitatem in carne quā portas, habeam & ego de tuo poteſtatem vt vnda me portet. Domine ſi tu es, iube K me venire ad te ſuper aquas. Quomodo enim mihi in mari non erit via ſi tu iuſſeris, qui propter nos factus es via? *Et dominus, veni,* inquit. Nec dubitauit Petrus. audiuit domini verbum, & mox cucurrit ad verbum. Cito credidit, quia fidelis homo erat. Sed cum ſurrexiſſet ventus validus, titubauit, quia homo erat. Titubatio iſta fratres, quaſi mors fidei fuit. *Titubatio Petri, quid adumbret?* Sed vbi exclamauit, fides iterum reſurrexit, Non ambularet niſi crederet, ſed nec mergeretur niſi dubitaret. In Petro itaque communis omnium noſtrùm conſideranda conditio eſt, vt ſi nos in aliquo tētationum ventus conatur ſubuertere, vel vnda ſubmergere, clamemus ad Chriſtum. Quid eſt clamemus? Oremus, porriget ille manum & eruet de profundo. Etenim manus eius deducet nos, & continebit nos dextera eius, donec nos ad ſempiterna ſua promiſſa perducat.

De eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum eundem, Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipſum ſolum.

Sermo XV.

HEſterna die ſanctum Euangelium admonuit L nos non negligere peccata noſtrorum, Sed *Mat.18.* *ſi peccauerit,* inquit, *in te frater tuus, corripe eum inter te & ipſum. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum. Si autem contempſerit, adhibe tecum duos vel tres, vt in ore duorum vel trium teſtium ſtet omne verbum. Si autem & ipſos contempſerit, dic Eccleſiæ. Quod ſi & Eccleſiam contempſerit, ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus.* Hodierna etiam die ad ipſam rem pertinet capitulum quod ſequitur, quod modo cum legeretur, audiuimus. Cum enim dixiſſet hoc dominus Ieſus Petro, ſubiecit & interrogauit magiſtrum, quoties ignoſceret fratri qui in illo peccaſſet, & quæſiuit vtrum ſufficeret ſepties. *Reſpondit illi dominus, Non ſolum ſepties, ſed etiam ſeptuagies ſepties.* Deinde narrauit ſimilitudinem valde terribilem, quia ſimile eſt regnum cœlorum homini patrifamilias, qui poſuit rationem cum ſeruis ſuis, in quibus inuenit debitorem decem milium talentorum. Et cum iuſsiſſet vt omnia quæ habebat, & omnis eius familia, & ipſe venderetur, & debitum ſolueretur, aduolutus genibus domini ſui rogabat dilationē, meruit remiſsionem. Miſertus eſt enim dominus eius, ſicut audiuimus, & omne debitum dimiſit illi. At ille debito liber, ſed iniquitatis ſeruus, poſteaquam egreſſus eſt à fa- M cie domini ſui, inuenit etiam ipſe debitorem ſuum qui debebat, non decem milia talentorum, quantum ipſius debitum fuit, ſed centum denarios. cœpit eum ſuffocatum trahere, & dicere, Redde quod debes. At ille rogabat conſeruum, ſicut & ipſe rogauerat dominum, ſed non talem iſte inuenit conſeruum, qualem ille dominum. Non ſolum remittere illi debitum noluit, ſed nec dilationem dedit, contortum rapiebat ad ſolutionem. Iam debito dominico liber, diſplicuit conſeruis, & renunciauerunt domino ſuo quod actum eſſet, & dominus fecit adeſſe ſeruū, & dixit ei, Serue nequā, cum mihi tanta deberes, miſertus tui omnia dimiſi tibi. Nōne ergo & te oportebat miſereri conſerui tui, ſicut & tui miſertus ſum? Et iuſsit omnia quæ illi dimiſerat exigi. Ergo hāc ſimilitudinē ad noſtram inſtructionem propoſuit, & admonēdo perire nos noluit. Sic, iquit, & vobis faciet pater veſter cœleſtis, ſi non remiſeritis vnuſquiſq; veſtrū fratribus veſtris ex corde veſtro. Ecce fratres res in aperto eſt, admonitio vtilis & valde ſalubris. Obediētia debetur, vt quod iuſſum eſt impleatur, quia

omnis

A omnis homo & debitor eſt dei, & debitorem habet fratrem ſuum. Quis eſt enim qui non ſit debitor dei, niſi in quo nullum poteſt inueniri peccatum? Quis eſt autem qui non habeat debitorem fratrem, niſi in quem nemo peccauit? Putâs ne quiſquam in genere humano reperiri poteſt, qui non & ipſe aliquo peccato obſtrictus ſit fratri ſuo? Debitor eſt ergo omnis homo, habens tamen & ipſe debitorem. Ideo deus iuſtus conſtituit tibi regulam in debitore tuo, quod faciet & ipſe cum ſuo. Duo ſunt enim opera miſericordiæ, quæ nos liberant, quæ breuiter ipſe dominus poſuit in Euangelio, Dimittite, & dimittetur vobis: date, & dabitur vobis. Dimittite, & dimittetur vobis, ad ignoſcendũ pertinet. Date, & dabitur vobis, ad præſtandum beneficium pertinet. Quod ait de ignoſcendo, & deus tibi ignoſcit quod pecc[a]s, & habes aliũ cui tu poſsis ignoſcere. Rurſus quod pertinet ad tribuendũ beneficium, petit te mendicus, & tu es dei mendicus. Omnes enim quando oramus, mendici dei ſumus, ante ianuam magni patrisfamilias ſtamus. Immo etiam proſternimur,

Homo eſt dei debitor, & debitorẽ habet fratrem.

Miſericordiæ duo opera quæ nos liberãt.

Luc. 6.

B ſupplices ingemiſcimus aliquid volentes accipere, & ipſum aliquid ipſe deus eſt. Quid à te petit mendicus? Panem. Et tu quid petis à deo, niſi Chriſtum, qui dicit, Ego ſum panis viuus, qui de cœlo deſcendi? Ignoſci vobis vultis? ignoſcite. Remittite, & remittetur vobis. Accipere vultis? date, & dabitur vobis. Sed quid in hac aperta præceptione mouere poſsit, audite. In remiſsionem vbi venia petitur, & ab ignoſcente debetur, hoc poteſt mouere, quod & Petrũ mouit, Quoties debeo, inquit, ignoſcere? Sufficit vſque ſepties? Non ſufficit, ait dominus. Non dico ſepties, ſed ſeptuagies ſepties. Iam tu enumera quoties in te peccauerit frater tuus. Si potueris peruenire vſque ad ſeptuageſimam culpã & octauam, vt tranſeas ſeptuagies ſepties, tunc moliris vindictam. Itá ne verum eſt quod dicit? Et vere ita ſe res habet, vt ſi peccauerit ſeptuagies ſepties, ignoſcas. Si autem peccauerit ſeptuagies octies, iam liceat tibi non ignoſcere? Audeo dicere, vt & ſi ſeptuagies octies peccauerit, ignoſcas. Si autem peccauerit, vt dixi, ſeptuagies octies, ignoſce. Et ſi cẽties peccauerit, ignoſce. Et quid dicam toties & toties? Omnino quoties peccauerit, ignoſce. Ergo ego auſus ſum ſupergredi modum domini mei? Ille in ſeptuageſimo & ſeptimo numero

Ioan. 6.

C ignoſcendi limitem fixit, hunc ego limitem tranſilire præſumam? Non eſt verum, nõ ſum auſus plus aliquid. Ipſum dominum meum audi loquentem in Apoſtolo ſuo, vbi modus & numerus præfixus non eſt. Ait enim, Donantes vobiſmetipſis ſi quis aduerſum aliquem habet querelam, ſicut deus in Chriſto donauit vobis. Audiſtis formam. Si ſeptuagies ſepties peccata tibi Chriſtus donauit, ſi hucuſque ignouit, & vltra negauit, pone & tu limitem, & tu vlterius noli ignoſcere. Si autem Chriſtus millia peccata peccatorum inuenit, & tamen omnia donauit, noli ſubducere miſericordiam, ſed poſce illius numeri ſolutionem. Nõ enim ſine cauſa dominus ſeptuagies ſepties dixit, cum omnino nulla culpa ſit quam nõ debeat ignoſcere. Ecce ille ipſe ſeruus, cuius debentis inuentus eſt debitor, decem milia talẽtorum debebat. Puto enim quia decem milia talentorum, vt parum ſit, decem milia peccatorum ſunt. Nolo enim dicere vnum talentum, quod omnia peccata cõcludat. Seruus autem ille quãtum ei debebat? Centum denarios debebat. Iã plus eſt quám ſeptuagies ſepties: & tamen iratus eſt dominus, quia ei non dimiſit. Non ſolum enim centum plus ſunt quám ſeptuaginta ſeptẽ,

Coloſſ. 3.

Talentum, peccatum.

ſed centum denarij forte mille aſſes ſunt. Sed quid ad D decẽ milia talentorũ? Ac per hoc omnes culpas quæ in nos committũtur, parati ſimus ignoſcere, ſi nobis deſideramus ignoſci. Si enim conſideremus peccata noſtra & numeremus, quid facto, quid oculo, quid aure, quid cogitatione, quid innumerabilibus motibus, neſcio vtrum dormiamus ſine talento. Ergo quotidie petimus, quotidie diuinas aures orando pulſamus, quotidie nos proſternimus & dicimus, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Quæ debita tua? Omnia, an aliquam partem? Reſpondebis, omnia. Sic ergo & tu debitori tuo. Hãc ergo regulam ponis, hanc cõditionem loqueris. Hoc pacto & placito quando oras, cõmemoras vt dicas, Dimitte nobis, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Quid ſibi ergo vult ſeptuagies ſepties? Audite fratres magnũ myſterium, admirabile ſacramentum. Quando dominus baptizatus eſt, Lucas euangeliſta ſanctus ibi commemorauit generationes eius, quo ordine, qua ſerie, quo ſtemmate ad illam generationem ventum fuerit, qua natus eſt Chriſtus. Matthęus cœpit ab Abraham, & venit vſq; ad Ioſeph deſcẽdendo, Lucas autem aſcendendo cœpit numerare. Quare ille deſcendendo, iſte E aſcendendo? Quia Matthæus generationem Chriſti commendabat qua deſcendit ad nos, ideo quando natus eſt Chriſtus, cœpit numerare deſcendendo. Lucas autem quia tunc cœpit numerare, quãdo baptizatus eſt Chriſtus, ibi eſt initium aſcenſionis. Iſte aſcẽdendo numerare cœpit, numerãdo autem compleuit generationes ſeptuaginta & ſeptem. A quo numerabat? Intẽdite à quo. Exorſus eſt numerare vſque ad ipſum Adã, qui primus peccauit, & nos cum peccati obligatione generauit. Peruenit vſque ad Adam, & numerãtur generationes ſeptuaginta ſeptem, hoc eſt, à Chriſto vſque ad Adam, quas dicimus ſeptuaginta ſeptem. Et ab Adam vſque ad Chriſtum ſeptuaginta ſeptẽ. Si ergo nulla generatio prætermiſſa eſt, nulla culpa prętereitur, vbi non debet ignoſci. Nam ideo ipſius ſeptuaginta ſeptem generationes enumerauit, quẽ numerũ dominus in peccatorum remiſsione commẽdauit, quoniã à baptiſmo cœpit numerare, vbi omnia peccata ſoluũtur. Et in hoc fratres adhuc accipite ſacramentum maius. In ſeptuageſimo ſeptimo numero myſteriũ eſt remiſsionis peccatorum. Tot generationes inueniũtur à Chriſto vſq; F ad Adã. Deinde paulo diligentius interroga ipſius numeri ſecretum, latebraſq; eius inquire, pulſa diligẽtius vt aperiatur tibi. Iuſtitia lege dei cõſtat, Verũ eſt, Nam lex in decem præceptis commendatur, ideo ille debebat decem milia talentorum. Ipſe eſt ille memorabilis decalogus ſcript⁹ digito dei, tradit⁹ populo per Moyſem famulum dei. Debebat ergo ille decẽ milia talentorũ, omnia peccata ſignificat propter numerũ legis. Debebat & ille cẽtum denarios, non minus ab eodem numero. Nã & centies centũ fit decem milia, & decies deni fit centum. Et ille decem milia talentorum, & ille decies dena. A legitimo enim numero nõ receſſum eſt, in quo vtroq; inuenies vtraq; peccata. Vterq; debitor, & vterq; venię deplorator & impetrator, ſed ille ſeruus malus, ſeruus ingratus, iniquus noluit rependere quod accepit, noluit præſtare quod illi indigno pręſtitũ fuit. Videte ergo fratres, Quiſquis incepit à baptiſmo liber exit, dimiſſa ſunt illi decem milia talentorum: & cum exierit, inuenire habet conſeruum ſuum debitorẽ. Obſeruet ergo ipſum peccatum, quia numerus vndenarius tranſgreſsio legis eſt. Lex enim denarius, peccatum

Matth. 6.

Ibidem.

Luca. 3.

Matth. 1.

Lib. quæſt. Euãg. c. 21. 2. Retr. 12.

G vndenarius. Lex enim per decem, peccatum per vnde-
cim. Quare peccatum per vndecim? Quia transgresio
denarij est vt eas ad vndenarium. In lege autem mo-
dus fixus est, transgresio autem peccatum est. Iam vbi
transgrederis denarium, ad vndenarium venis. Adeo
magnum mysterium figuratum est, quando iussum est
tabernaculũ fabricari. Multa ibi numerosa dicta sunt,
Exod. 26. in magno sacramento. Inter cætera vela cilicina ius-
sa sunt fieri, nõ decem, sed vndecim, quia per cilicium
ostenditur confesio peccatorum. Quid autem amplius
quæris? Vis nosse omnia peccata cõtineri numero isto
† d. Septu-plum. septuagesimo septimo? Septimum † solet pro toto com-
putari, quoniam septem diebus voluitur tempus, & fi-
nito septenario, rursus ad caput reditur, vt eadem for-
ma voluatur. Per huiusmodi formæ reuolutiones secu-
la transeunt, à septenario tamen numero non rece-
dunt. Omnia enim peccata dixit, quando septuagies
septies dixit, quia illud vndecim ductum septies, fiunt
septuagies septies. Omnia ergo dimitti peccata voluit
qui ea septuagesimo septimo numero præsignauit. Ne-
mo contra se teneat non ignoscendo, ne contra illum
teneatur quando orat. Dicit illi deus, Dimitte & di-
H mittuntur tibi. Si ego prior dimisi, dimitte vel post-
ea. Nam si non dimiseris, reuocabo te, & quicquid ti-
bi dimiseram, replicabo tibi. Non enim mentitur ve-
ritas, non fallit aut fallitur Christus, qui subiecit, di-
Matth. 18. cens, Sic & vobis faciet pater vester qui est in cœlis.
Inuenis patrem, imitare patrem. Si enim imitari non
vis, exhæredari disponis. Faciet ergo vobis ista, inquit,
pater vester cœlestis, si non remiseritis vnusquisque fra-
tribus vestris ex cordibus vestris. Ne dicas in lingua,
ignosco, & corde differas. Supplicium enim osten-
dit tibi deus, minando vindictam. Nouit deus vbi di-
cas. Vocem tuam homo audiuit, conscientiam tuam
deus conspicit. Si dicis dimitto, dimitte. Melius est
cum clamas ore & dimittis in corde, quàm blandus
ore, crudelis in corde. Iam ergo obsecrant pueri indi-
sciplinati & nolunt vapulare, qui sic præscribunt no-
bis quando volumus dare disciplinam, Peccaui, igno-
sce mihi. Ecce ignoui, & iterum peccat, Ignosce, igno-
ui. Peccat tertio, Ignosce, tertio ignoui. Iam quarto va-
pulet. Et ille, Nunquid septuagies septies te fatigaui? Si
hac præscriptione seueritas disciplinæ dormiat, repres-
sa disciplina sæuit impunita nequitia. Quid ergo fa-
I ciendum est? Corripiamus verbis, & si opus est & ver-
beribus, sed delictum dimittamus, culpam de corde
abiiciamus: ideo enim dominus subdidit, De cordibus
vestris, vt si per charitatem imponitur disciplina, de
corde lenitas non recedat. Quid enim tam pium quàm
medicus ferens ferramentum? Plorat secandus & seca-
tur, plorat vrendus & vritur. Non est illa crudelitas, ab-
sit vt sæuitia medici dicatur. Sæuit in vulnus vt homo
sanetur, quia si vulnus palpetur, homo perditur. Sic er-
go ista monuerim fratres mei, vt fratres nostros qui
peccauerint, omni modo diligamus de corde nostro:
Charitatem in eos nõ dimittamus, & disciplinam cum
opus est demus, ne per solutionem disciplinæ crescat
nequitia, & incipiamus propter deum accusari, quia re-
1. Timot. 5. citatum est nobis, Peccantes coram omnibus corripe,
vt cæteri timorem habeant. Certe si quis quod solum
est verum, distinguit tempora, & soluit quæstionem, ve-
rum est. Si peccatum in secreto est, in secreto corripe.
Si peccatum publicum est & apertum, publice corripe,
vt ille emendetur, & cæteri timeant.

De eo, de quo suprà, Si peccauerit in te frater tuus: &c. K
Et de verbis Salomonis, Annuens oculis cum dolo, con-
gerit hominibus mœstitiam, Qui autem arguit palàm,
pacem facit.

Sermo XVI.

Dmonet nos dominus noster non negligere
inuicem peccata nostra, non quærendo quid
reprehendas, sed videndo quid corrigas. Eius
quippe dixit acutũ oculum ad eiiciendã festu- Matth. 7.
cam de oculo fratris sui, qui trabẽ in oculo suo non ha-
bet. Quid autẽ hoc sit, breuiter insinuo charitati vestræ.
Festuca in oculo ira est, Trabes in oculo odium est. Festuca in
Quando ergo qui odit reprehendit irascentem, festu- oculo ira:
cam vult de oculo fratris tollere, sed trabe impeditur Trabes,
quã ipse portat in oculo suo. Festuca initium trabis est. odium.
Nam trabes quando nascitur, prius festuca est. Rigãdo
festucã perducis ad trabem. Alendo iram, malis suspi-
cionibus perducis ad odium. Multum autem interest
inter peccatum irascentis, & crudelitatem odio haben-
tis. Nam & filiis nostris quandoque irascimur. Odisse
vero filios quis inuenitur? In ipsis quoq; pecoribus ma-
ter aliquãdo bucula sugentem vitulum tædio quodam
auertit irascẽs, sed visceribus amplectitur matris. Qua- L
si tædium facit cum impingit, quæritur tamen si deest.
Nec damus aliter filiis disciplinam, nisi aliquãtum ira-
scendo & indignando, nec tamen daremus discipli-
nam nisi amando. Vsqueadeo non omnis qui irascitur
odit, vt aliquando magis odisse conuincatur qui non
irascitur. Fac enim puerũ velle in aqua fluminis ludere,
cuius impetu pereat, tu si vides & patienter permittis,
odisti. Tua patientia illius mors est. Quanto melius est
si irasceris & corrigis, quàm si non irascendo interire
permittis? Odium ergo ante omnia vitãdum est, trabes
de oculo eiicienda est. Multum quippe aliud est quãdo
quisque irascens in aliquo verbi modum excedit, quod
postea deleat pœnitendo, & aliud est seruare insidias
inclusas in corde. Multum postremo interest inter hæc
verba scripturæ, turbatus est præ ira oculus meus. De Psal. 6.
illo autem quid dictum est? Qui odit fratrem suum, ho- 1. Ioan. 3.
micida est. Multum interest inter turbatum oculum &
extinctum. Festuca turbat, trabes extinguit. Hoc ergo
primũ nobis persuadeamus, vt quod hodie admoniti
sumus bene facere atq; implere posimus, ante omnia
non odisse. Tunc enim quando trabes non est in oculo
tuo, vides recte quicquid fuerit in oculo fratris tui, & M
vim pateris donec eiicias de oculo fratris tui, quod vi-
des nocere oculo fratris tui. Lumen quod in te est, non
te permittit negligere lumen fratris tui. Nã & si odisti,
& vis corripere, quomodo emendas lumen qui perdi-
disti lumen? Dixit enim & hoc aperte eadem scriptura,
vbi dictum est, Qui odit fratrem suum, homicida est. Vbi suprà
Qui odit, inquit, fratrẽ suũ, in tenebris est vsque adhuc.
Odium tenebræ sunt. Nõ potest autem fieri, vt qui odit
alterum, nõ sibi prius noceat. Illũ enim lædere conatur
extrinsecus, se vastat intrinsecus. Quantum autem ani-
mus noster corpore maior est, tantũ ei prospicere debe-
mus, ne ipse lædatur. Lædit autẽ animum suum, qui odit
alterum. Et quid facturus est ei quem odit? Quid factu-
rus? Tollit pecuniã, nunquid fidem? Lædit famam, nun-
quid conscientiam? Quicquid nocet, forinsecus nocet.
Sibi attende quid noceat. Intus enim sibi ipse inimicus
est, qui odit alterũ. Sed quia non sentit quid sibi mali fa
ciat, in alterũ sæuit, eo periculosius viuẽs, quo nõ sentit
quid secum mali agat, quia & sæuiendo sensum perdit.
Sæuisti in inimicum tuum, te sæuiente ille nudatus est:

tu iniquus

A tu iniquus es. Multum interest inter nudũ & iniquum. Ille perdidit pecuniam, tu innocentiam. Quære quis grauius damnum perpessus est. Ille perdit rem periuram, tu factus es periurus. Ideo debemus amando corripere, non nocendi auiditate, sed studio corrigendi. *Qualiter corripiẽdus frater.* Tales si fuerimus, optime facimus quod hodie admoniti sumus, *Si peccauerit in te frater tuus, corripe illum inter te & ipsum solum.* Quare illum corripis? Quia tu doles q̃ peccauerit in te? Absit. Si amore tui id facis, nihil facis. Si amore illius facis, optime facis. Denique in ipsis verbis attende, cuius amore id facere debeas, vtrum tui, an illius. *Si te audierit*, inquit, *lucratus es fratrem tuum.* Ergo propter illum fac vt lucreris illum. Si faciendo lucraris, nisi fecisses perierat. Quid est ergo quod pleriq; homines ista peccata contemnunt & dicunt, Quid magnum feci? In hominem peccaui. Noli cõtemnere. In hominem peccasti, vis nosse quia in hominem peccando peristi? Si te ille in quem peccasti, corripuerit inter te & ipsum solum, & audieris illũ, lucratus est te. Quid est lucratus est te, nisi quia perieras, si nõ lucraretur te? Nam si nõ perieras, quomodo te lucratus est? Nemo ergo contemnat, quando peccat in fratrem. Ait enim quodam loco Apostolus, *1.Corint.8.* Sic autem peccantes in fra- B tres, & percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis, ideo quia membra Christi omnes facti sumus. Quomodo non peccas in Christum, qui peccas in membrum Christi? Nemo ergo dicat, quia non peccaui in deum, sed peccaui in fratrem. in hominem peccaui, leue peccatum est, aut nullum peccatum. Forte inde dicis, leue est, quia cito curatur. Peccasti in fratrem, fac satis, & sanatus es. Cito fecisti mortiferam rem, sed remedium cito inuenisti. Quis nostrum speret regnum cœlorum fratres mei, quando dicit Euangelium, *Matth.5.* Qui dixerit fratri suo fatue, reus erit gehennæ ignis? *Vbi suprà.* Magnus terror, sed vide ibi remediũ: Si obtuleris munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque munus tuum ante altare. Non irascitur deus, qui differs imponere munus tuum. Te quærit deus magis quàm munus tuum. Nam si malum animum gerẽs aduersus fratrem tuum, veneris cum munere ad deum tuum, respondet tibi, Tu peristi, mihi quid attulisti? Offers munus tuum, & tu non es munus dei. Plus quærit Christus quem redemit sanguine suo, quàm quod tu inuenisti in horreo C tuo. Ergo relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offer munus tuum. Ecce ille reatus gehennæ quam cito solutus est. Nondum reconciliatus, eras gehennæ reus: reconciliatus, securus offers munus tuũ ad altare. Homines autem faciles sunt ad irrogãdas iniurias, & difficiles ad concordiam requirendam. Pete, inquit, veniam ab homine quem offendisti, ab homine quem læsisti. Respondet, Non me humiliabo. Vel deum tuum audi, si fratrẽ tuum contemnis, *Luca.14.* Qui se humiliat, exaltabitur. Non vis te humiliare, qui cecidisti? Multũ interest inter se humiliantem, & inter iacẽtem. Iam iaces, & humiliare te non vis? Bene diceres, nolo descẽdere, si noluisses ruere. Hoc ergo debet facere qui fecit iniuriam. Qui autẽ passus est, quid debet? Quod audiuimus hodie, Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipsum solum. Si neglexeris, peior es. Ille iniuriam fecit, & iniuriam faciendo graui seipsum vulnere percussit, tu vulnus fratris tui contemnis? Tu eum vides perire & negligis? Peior es tacendo quàm ille conuiciando. Quãdo ergo in nos aliquis peccat, habeamus magnam curam, non pro nobis. Nam gloriosum est iniurias obli- D uisci, sed obliuiscere iniuriam tuam, non vulnus fratris tui. Ergo corripe inter te & ipsum solum, intuens correctioni, parcens pudori. Forte enim præ verecundia incipit defendere peccatum suum, & quem vis correctiorem, facis peiorem. Corripe ergo inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum, quia perierat nisi faceres. *Si autem non te audierit*, id est peccatum suum quasi iusticiam defenderit, *adhibe illi duos vel tres, quia in ore duorum vel trium testium stat omne verbum. Si nec ipsos audierit, [refer ad Ecclesiam: Si nec Ecclesiam audierit,] sit tibi sicut ethnicus & publicanus.* *Deutero.17.* Noli illum deputare iam in numero fratrum tuorum, nec ideo tamen salus eius negligenda est. Nam & ipsos ethnicos, id est gentiles, & paganos in numero quidem fratrum non deputamus, sed tamen eorum salutem inquirimus. Hoc ergo audiuimus dominum ita monentem, & tanta cura præcipientem, vt etiam hoc adderet continuo, Amen dico *Matth.18.* vobis, quæcũque ligaueritis super terram, ligata erunt & in cœlo: & quæcunque solueritis super terram, soluta erunt & in cœlo. Cœpisti habere fratrem tuum tan- *11.q.3.cap. Cœpisti.* quam publicanum, ligas illum in terra, sed vt iuste alliges vide. Nam iniusta vincula dirũpit iusticia. Cum E autem correxeris, & cõcordaueris cum fratre tuo, soluisti illum in terra. Cum solueris in terra, solutus erit & in cœlo. Multum non tibi præstas sed illi, quia multum nocuit nõ tibi, sed sibi. Hæc cum ita sint, quid est quod ait Salomon, quod hodie ex alia lectione primitus audiuimus? *Annuens oculis, cum dolo congerit hominibus mœstitiam: qui autem arguit palàm, pacem facit.* [Si qui arguit palàm, pacem facit,] quomodo ergo corripe illum inter te & ipsum solum? Metuendum est, ne tibi contraria sint præcepta diuina. Sed intelligamus esse ibi summam concordiam, non quemadmodum quidam vani sapiamus, qui errantes opinantur contraria sibi esse duo testamenta in libris veteribus & nouis, vt ideo putemus hoc ipsum esse cõtrarium, quoniam illud est in Salomonis libro, hoc in Euangelio. Si enim aliquis imperitus & calumniator diuinarum scripturarum diceret, Ecce vbi tibi contradicunt duo testamenta. Dominus dicit, Corripe illum inter te & ipsum solum: Salomon dicit, Qui arguit palàm, pacẽ facit: ergo nescit dominus quid præcepit. Salomon vult contundi frontem peccantis, Christus parcit pudori erubescentis. Ibi enim scriptum est, Qui arguit palàm, pacem fa- F cit: hic autem, Corripe illum inter te & ipsum solum: non palàm, sed in secreto & occulte. Vis nosse quisquis talia cogitas, non sibi repuguare duo testamenta, *Testamenta duo non repugnant.* quia illud in libro Salomonis, hoc in Euangelio reperitur? Apostolum audi. Certe Apostolus minister est noui testamenti. Audi ergo Apostolum, Paulum Timotheo præcipientem & dicentem, Peccantes coram *1.Timot.5.* omnibus argue, vt cæteri timorem habeant. Iam non Salomonis liber cum Euangelio, sed Pauli Apostoli epistola videtur confligere. Salomonem paululum sine iniuria seponamus, Christum dominum & Paulum seruum eius audiamus. Quid dicis domine? Si peccauerit in te frater tuus, corripe illum inter te & ipsum solum. Quid dicis Apostole? Peccantes coram omnibus argue, vt cæteri timorem habeant. Quid facimus? Controuersiam istam velut iudices audimus? Absit. Immo sub iudice constituti pulsemus vti nobis aperiri impetremus, fugiamus sub alâs domini dei nostri. Non enim Apostolo suo contrarium locutus est, quia & in illo ipse locutus est, sicut dicit, *2.Corint.13.*

G An vultis experimentum eius accipere, qui in me loquitur Christus? Christus in Euãgelio, Christus in Apostolo. Christus ergo vtrúque dixit: vnum ore suo, alterum ore præconis sui: quia quando præco de tribunali aliquid dicit, nõ scribitur in gestis, præco dixit, sed ille dixisse scribitur, qui præconi quod diceret imperauit. Duo ergo ista præcepta fratres sic audiamus, vt intelligamus, & inter vtraque præcepta pacati constituamur, cum corde nostro nos concordemus, & scriptura sancta in nulla parte discordat. Verum est enim omnino vtrúque, verum est. Sed discernere debemus, aliquando illud, aliquãdo illud esse faciendum: aliquãdo corripiendum fratrem inter te & ipsum solum, aliquando corripiendum fratrem coram omnibus, vt & cæteri timorem habeant. Si aliquando illud, aliquãdo illud fecerimus, cõcordiam scripturarum tenebimus, & in faciendo atq; téperando non errabimus. Sed dicit mihi aliquis, Quando facio illud, quando illud: ne tunc corripiam inter me & ipsum solum, quando debeo coram omnibus corripere: aut tunc corripiam coram omnibus, quando debeo in secreto corripere? Cito videbit

H charitas vestra, quid quãdo facere debeamus, sed vtinã facere pigri non simus. Intendite & videte. Si peccauerit, inquit, in te frater tuus, corripe eũ inter te & ipsum solum. Quare? Quia peccauit in te. Quid est, in te peccauit? Tu scis quia peccauit. Quia enim secretum fuit quando in te peccauit, secretũ quære cũ corrigis quod in te peccauit. Nam si solus nosti quia peccauit in te, & eum vis coram omnibus arguere, nõ es correptor, sed proditor. Attendite quemadmodum vir iustus Ioseph, tanto flagitio quod de vxore fuerat suspicatus, tanta benignitate pepercit, antequã sciret vnde illa cõceperat, quia grauidam senserat, & se ad illam nõ accessisse nouerat. Restabat itaque certa adulterij suspicio, & tamen quia ipse solus senserat, ipse sol' sciebat, quid de illo ait Euangelium? Ioseph autem cum esset vir iustus, & nollet eam diuulgare. Mariti dolor non vindictam quæsiuit. Voluit prodesse peccanti, non punire peccantem. Cum, inquit, nollet eam diuulgare, voluit eam occulte dimittere. Hæc eo cogitante, ecce angelus domini apparuit ei in somnis, & indicauit quid esset, quia nõ violauit viri torum, quia de spiritu sancto conceperat dominum amborum. Peccauit ergo in te frater tuus: si tu

I solus nosti, tunc vere in te solum peccauit. Nam si multis audientibus tibi fecit iniuriam, & in illos peccauit, quos testes suæ iniquitatis effecit. Dico eni fratres charissimi, quod & vosipsi in vobisipsis potestis agnoscere. Quando me audiente, fratri meo quisque iniuriam facit, absit vt à me iniuriã illam alienam putem. Prorsus & mihi fecit, immo mihi plus fecit, cui putat placere quod fecit. Ergo ipsa corripienda sunt coram omnibus, quæ peccantur coram omnibus. Ipsa vero corripienda sunt secretius, quæ peccantur secretius. Distribuite tempora, & concordat scriptura. Sic agamus, & sic agendum est, non solum quando in nos peccatur, sed quando peccatur ab aliquo, vt ab altero nesciatur, in secreto debem' corripere, in secreto arguere, ne volentes publice arguere, prodamus homine. Nos volumus corripere & corrigere, quid si inimicus quærit audire quid puniat? Nouit enim nescio quẽ homicidam Episcopus, & alius illum nemo nouit. Ego volo illum publice corripere, & tu quæris inscribere. Prorsus nec prodo, nec negligo. corripio in secreto, pono ante oculos dei iudicium, terreo cruentam cõscientiam, persuadeo pœnitẽtiã. Hac charitate præditi esse debemus.

Vnde aliquãdo homines reprehẽdunt nos, quòd quasi K non corripiamus, aut putant nos scire quod nescimus, aut putant nos tacere quod scimus. Sed forte quod scis & ego scio, sed non coram te corripio, quia curare volo, non accusare. Sunt homines adulteri in domibus suis, in secreto peccant, aliquãdo nobis produntur ab vxoribus suis plerunque zelantibus, aliquãdo maritorum salutem quærẽtibus. nos nõ prodimus palàm, sed in secreto arguimus. Vbi contigit malum, ibi moriatur malum. Nõ tamen vulnus illud negligimus, ante omnia ostendentes homini in tali peccato cõstituto, sauciamq; gerenti conscientiam, illud vulnus esse mortiferum, quod aliquãdo non cõmittunt, nescio qua peruersitate contemnunt, & nescio vnde sibi testimonia nonnulla & vana conquirunt, dicentes, Peccata carnis deus non curat. Vbi est quod hodie audiuimus, Fornicatores & adulteros iudicat deus? Ecce, quod attende quisquis tali morbo laboras, quod dicit deus, audi non quod tibi dicit fauens peccatis tuis amicus tuus, aut eadem tecum iniquitatis catena ligatus amicus tuus, vel potius inimicus tuus & suus. Audi ergo qd dicit Apostolus, Honorabiles, inquit, nuptiæ in omnibus, & torus immaculatus. Fornicatores autem & adulteros iu- L dicat deus. Age ergo frater, esto correctus. Times ne te inscribat inimicus, & non times ne te iudicet deus? Vbi est fides, time cum est quando timeas. Longe est quidem dies iudicij, sed vniuscuiusq; hominis dies vltimus longe esse nõ potest, quia breuis est vita. Et quia ipsa breuitas semper incerta, quando sit dies tuus vltimus, nescis: corrige te hodie propter cras. Prosit tibi & modo in secreto correptio. Palam enim loquor, & in secreto arguo. Aures omnium pulso, sed conscientias quorundam conuenio. Si dicerem, tu adulter corrige te, primo forte dicerem quod nescirem, forte quod temere audieram suspicarer. Non dico, tu adulter corrige te: sed, quisquis in hoc populo adulter es, corrige te. Publica est correptio, sed secreta correctio. Scio, quia ille qui timuerit, corrigit se. Non dicat quis in corde suo, peccata carnis nõ curat deus. Nescitis, inquit Apostolus, quia tẽplum dei estis, & spiritus sanctus habitat in vobis? Quisquis templum dei violauerit, disperdet illum deus. Nemo se fallat. Sed forte ait aliquis, Templum dei animus meus est, non corpus meum. adiecit M etiam testimonium, [Omnis caro fœnum, & omnis claritas carnis vt flos fœni.] Infœlix interpretatio, puniẽda cogitatio. Fœnum dictũ est caro, quia moritur, sed quod ad tempus moritur, vide vt nõ resurgat cum crimine. Vis nosse apertã inde sententiam? Nescitis, inquit idem Apostolus, quia corpora vestra templũ in vobis est spiritus sancti, quem habetis à deo? Contemnis corporale peccatum, cõtemnas quod peccas in templum, ipsum corpus tuum templum in te est spiritus dei. Iam vide quid facias de templo dei. Si eligeres in Ecclesia facere adulterium intra istos parietes, quid te esset sceleratius? Modo autẽ tu ipse es templum dei, templum intras, templum exis, templũ in domo tua manes, templum surgis. Vide quid agas, vide ne offendas tẽpli habitatorem, ne deserat te, & in ruinam vertaris. Nescitis, inquit, quia corpora vestra, & hoc de fornicatione loquebatur Apostolus, ne contemnerent corporalia peccata) templum in vobis est spiritus sancti quem habetis à deo, & non estis vestri. Empti enim estis precio magno. Si contemnis seruum tuum, † considera precium tuum. Scio ego & mecum omnis homo qui paulò attẽtius cõsiderauerit, neminem deum timẽtem sub verbis eius

Marginal notes: 2.q.1.ca. Si peccauerit. — Matth. 1. — Correctionis modus & nota. — Hebr. 13. — Ibidem. — Timor dei, bonorum. — 1.Cor. 3. — Esa. 40. & 1.Pet. 1. — Templum dei, nostra corpora. — Vbi suprà. — † al. corpus tuum. — 1.Cor. 6.

A eius non se corrigere, nisi qui putat quia plus habet viuere. Ipsa res est quæ multos occidit, cum dicunt, cras, cras, & subito ostiũ clauditur. Remansit foris cũ voce coruina, quia non habuit gemitum columbinum. Cras cras corui vox. Geme vt columbus, & tunde pectus, sed plagas tibi dando in pectus, cæsus correctus esto, ne nõ videaris conscientiam cædere, sed malam cõscientiam pugnis pauimento solidiorem reddere, non correctiorem: Geme nõ inani gemitu. *Ezech. 18.* Forte enim dicis tibi promisit mihi deus indulgentiam, quando me correxero, securus sum: lego diuinam scripturã, Iniquus in qua die cõuersus fuerit ab iniquitatibus suis, & fecerit iustitiam, omnes iniquitates eius obliuiscar. Securus sum, quando me correxero, dat mihi deus indulgentiam de malis meis: Et quid ego dicturus sum cõtra deum? Reclamaturus dicturus sum deo, noli illi dare indulgentiam? Dicturus sum hoc scriptum non esse, hoc deum non promisisse? Si ista dixero, omnia falsa dico. Bene dicis, verũ dicis. *Correctio non est in crastinum differẽda.* Indulgẽtiam correctionis tuæ promisit deus, negare non possum, sed dic mihi rogo te, Ecce ergo cõsentio & cõcedo & cognosco, quia indulgẽtiam deus promisit tibi. B Crastinum enim diem, quis tibi promisit? Vbi mihi legis indulgentiam te accepturum si te correxeris, lege ibi mihi quantum victurus sis. Non lego, inquis. Nescis ergo quantum victurus sis. Esto correctus & semper paratus. Noli timere diem vltimum tanquã furem, qui dormienti perfodiat parietem, sed vigila & corrige te hodie. Quid differs in crastinum? Longa vita erit. Ipsa longa bona sit. Prandium bonũ longum nemo differt, & vitam malam longam vis habere? Vtique si longa erit, melius bona erit. Si breuis erit, bene factum est, vt bona produceretur. Si autem homines negligũt vitam suam vt nolint habere malum nisi ipsam. Villam emis, bonam quæris. Vxorem vis ducere, bonã eligis. Filios tibi vis nasci, bonos optas. Caligas locas, & non vis malas, & vitã amas malam: Quid te offendit vita tua quam sola vis malam, vt inter omnia bona tua solus sis malus? Ergo fratres mei si aliquem vestrum vellem in parte corripere, forte audiret me, multos enim vestrum publicè corripio, omnes me laudant. C Audiat me aliquis, non amo in voce laudatorẽ, & in corde contemptorem. Cum enim laudas & non te corrigis, cõtra te testis es. Si malus es, & quod dico placet tibi, displice tibi: quia si malus displicueris tibi, correctus placebis tibi. Quod nudiustertius, nisi fallor, dixi, in omnibus verbis meis speculum propono, Nec mea ista sunt verba, sed domino iubẽte loquor, quo terrẽte non taceo. Nam quis non eligeret tacere, & rationem de vobis nõ reddere? Sed iam suscepimus onus, quod ab humeris nostris excutere nõ possumus nec debemus: audistis fratres mei, *Hebræ. 13.* cum epistola ad Hebræos legeretur, Obedite præpositis vestris, & subditi estote, quia ipsi vigilant pro animabus vestris, tanquam rationem reddituri pro vobis, vt cum gaudio hoc faciant, & non cum tristitia: Non enim expedit vobis. Quando facimus ista cũ gaudio? Quãdo videmus homines proficere in verbis dei? Quãdo laborat cum gaudio operarius in agro? Quando attendit in arborem & fructum videt, quãdo attendit segetem & in fructu areæ prospicit vbertatem: nam nõ sine causa laborauit, nõ sine causa deorsum curuauit, non sine causa manus attriuit, non sine causa frigus & æstus tolerauit: hoc est quod ait, Vt cum gaudio hoc faciant, & non cum tristitia: Non enim expedit vobis. Nunquid dixit, non illis expedit? Sed dixit, non expedit vobis. Nam illi præpositi quando contristãtur de malis vestris, expedit illis, ipsa tristitia prodest illis, sed D non expedit vobis. Nihil autem nobis volumus expedire, quod non expedit vobis. Simul ergo in dominico agro fratres bonum operemur, vt simul de mercede gaudeamus.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Si vis venire ad vitã, serua mandata. *Mat. 19.*

Sermo XVII.

Dixit dominus cuidam adolescenti, *Si vis venire ad vitam, serua mandata.* Non dixit, si vis venire ad vitã æternam: sed, si vis venire ad vitam: eam definiens vitam, quæ fuerit æterna vita. Huius ergo vitæ amorem nos primitus commendemus. Etenim amatur & qualiscunq; vita ista, & ipsam qualemcunque ærumnosam, miseram, finire homines timent & pauescunt. Hinc videndum est, hinc considerãdum, *Vita æterna & misera.* quemadmodum amanda sit æterna vita, quando sic amatur misera ista & quandoque finienda vita. Considerate fratres quantum amanda sit vita, vbi nunquam finias vitam. Amas ergo istam vitam vbi tantum laboras, curris, satagis, anhelas, & vix enumerantur quæ ne- E cessaria sunt in miseria ista vita: Seminare, arare, nouellare, nauigare, molere, coquere, texere, & post hæc omnia finire habes vitam. Ecce quæ pateris in misera ista quam diligis vita, & putas te semper victurum, & nunquam moriturum? Tẽpla, saxa, marmora, ferro, plũboq; cõsolidata, tamẽ cadunt, & homo nunquã se putat moriturum? Discite ergo fratres quærere æternã vitam, vbi ista nõ tolerabitis, sed in æternum cum deo regnabitis. Qui enim vult vitã, sicut dicit propheta, diligit dies videre bonos. *Psal. 33.* Nam in diebus malis mors potius optatur quàm vita. Nõne audimus & videmus homines in aliquibus tribulationibus & angustiis & cõflictationibus & ægritudinibus dũ sunt cõstituti & vident se laborare, nihil aliud dicere, nisi, Deus mitte mihi mortẽ, accelera dies meos? & aliquãdo venit ægritudo, curritur, adducũtur medici, solidi & munera promittũtur. Dicit tibi ipsa mors, Ecce assum, quã paulò antè à domino petebas, quid me modo fugere vis? Inueni te falsatorẽ, & miseræ vitę amatorem: de his autẽ diebus quos agimus, F ait apostolus, Redimentes tẽpus, quoniã dies mali sunt. *Ephes. 5.* Nõ sunt ergo dies mali quos agimus in corruptela hu carnis, in tãta vel sub tanta sarcina corruptibilis corporis, inter tãtas tẽtationes, inter tãtas difficultates, vbi falsa voluptas, nulla securitates gaudij, timor torquẽs, cupiditas auida, tristitia arida? Ecce q̃ malos dies, & nemo vult finire ipsos malos dies, multũmq; hinc rogant homines deum vt diu viuant. Quid est autẽ diu viuere, nisi diu torqueri? *Viuere diu quid.* Quid est aliud diu viuere, nisi q̃ malos dies malis diebus addere? Et cũ crescunt pueri, quasi accedunt illis dies, & nesciũt quia minuuntur, & ipsa est falsa cõputatio. Crescẽtibus enim decedũt dies potius q̃ accedũt. *Sermone. 1.* Cõstitue alicui homini nato, verbi gratia, octogita annos: quicquid viuit, de summa minuit. Et inepti homines gratulantur plurimis natalicijs, tam suis q̃ filiorum suorum. O virum prudentẽ, si tibi vinũ minuatur in vase, tristaris: dies perdis, & gaudes? Mali ergo sunt dies, & eo peiores, quia diliguntur. Sic blãditur hic mundus, vt nemo velit finire ærumnosam vitam. Vera enim vita vel beata hæc est, cũ resurgemus, & cũ Christo regnabimus. Nam & impij resurrecturi sunt, sed in ignem ituri. Vita itaq; nõ est nisi beata. Et vita beata esse nõ potest nisi æterna, vbi sunt dies boni, nec multi, sed vn. Ex cõsuetudine huius vitæ appellati sunt dies. Dies ille nescit ortum, nescit occasum. Illi diei nõ succedit

G craſtinus quia nõ præcedit eum heſternus. Hunc diem
vel hos dies & hanc vitam & veram vitam in promiſ-
ſis habemus. Alicuius ergo operis merces eſt. Si enim
mercedem amamus, in opere non deficiamus, & in
æternum cum Chriſto regnabimus.

Mat. 20. *De duobus cæcis ſedentibus ſecus viam & clamantibus, Domine miſerere noſtri fili Dauid, In Euangelio ſecundum eundem.*

Sermo XVIII.

BEne nobiſcum nouit ſanctitas veſtra dominũ
noſtrum & ſaluatorẽ Ieſum Chriſtum medi-
cum noſtræ ſalutis eſſe & ſalutis æternæ, & ad
hoc eum ſuſcepiſſe infirmitatem naturæ noſtræ, ne ſem
piterna eſſet infirmitas noſtra. Aſſumpſit enim corpus
2. Cor. 13. mortale in quo occideret mortem. Et quamuis crucifi-
xus eſt ex infirmitate noſtra, ſicut ait apoſtolus, ſed vi-
Roma. 6. uit ex virtute dei: eiuſdem apoſtoli verba ſunt. Et quia
iam non moritur, & mors ei vltra non dominabitur,
Hæc ergo bene nota ſunt fidei noſtræ: ſimul & hoc cõ-
ſequens eſt, vt nouerimus omnia miracula, quæ corpo-
raliter fecit, valere ad admonitionẽ noſtram, vt perci-
H piamus ab eo quod non eſt tranſiturum, neq; finem ha-
biturũ. Oculos reddidit cæcis, quos erat vtiq; mors ali-
quãdo clauſura: reſuſcitauit Lazarum, iterum moritu-
rum. Et quæcunq; ad ſalutem corporũ fecit, nõ ad hoc
fecit vt ſempiterna eſſent, cum tamen daturus ſit etiam
ipſi corpori in fine ſempiternam ſalutem. Sed quia illa
quæ non videbantur non credebãtur, per iſta tempora-
lia quę videbantur, ædificauit fidẽ ad illa quæ non vide-
bantur. Nemo itaque fratres dicat, nõ facere iſta modo
dominũ noſtrum Ieſum Chriſtum, & propter hoc præ-
ſentibus eccleſię temporibus priora pręponere. Quodã
quippe loco ipſe dominus videntibus & ideo credẽti-
bus, præponit eos qui non vident & credunt. Nanque
eouſque illo tempore diſcipulorum eius nutabat infir-
mitas, vt quem videbant iam reſurrexiſſe, etiam contre-
ctandum putarent vt crederent. Non ſufficiebat oculis
quod viderẽt, niſi & manus admouerentur membris, &
cicatrices recentium vulnerum tangerentur, vt ille qui
dubitabat diſcipulus, repente tactis & cognitis cicatri-
Ioan. 20. cibus, exclamaret, Dominus deus, & deus meus. Cicatri
ces oſtendebant eum, qui omnia vulnera in aliis ſana-
L uerat. Nũquid nõ poterat dominus ſine cicatricibus re-
ſurgere? Sed in corde diſcipulorũ vulnera nouerat, p-
pter quæ ſananda cicatrices in corpore ſuo ſeruauerat:
& quid dominus illi confitenti ac dicenti, Dominus
meus & deus meus? Quia vidiſti, inquit, credidiſti: bea-
ti qui non viderunt, & crediderunt. Quos dixit fratres
niſi nos? Non quia ſolos nos, ſed & poſt nos. Poſt paruũ
enim tempus poſteaquã ab oculis mortalibus receſsit,
vt firmaretur fides in cordibus, quicunque crediderunt,
non videntes crediderunt, & magnum meritum habuit
fides eorum, cui fidei comparandæ, cor tantum admo-
uerunt pium, & non palpantem manum. Hæc ergo fe-
cit dominus vt inuitaret ad fidem. Hæc fides nunc fer-
net in eccleſia toto orbe diffuſa. Et nunc maiores ſani-
tates operatur, propter quas nõ eſt dedignatus tũc exhi-
bere illas minores. Sicut enim animus melior eſt cor-
pore, ſic & melior ſalus animi q̃ corporis. Modo caro
cæca non aperit oculos miraculo domini, & cor cæcũ
aperit oculos ſermone domini. Modo nõ reſurgit mor
tale cadauer, reſurgit anima quæ mortua iacebat in vi-
uo cadauere. Modo aures corporis ſurdæ non aperiun-
tur, ſed quàm multi habent aures clauſas cordis quę ta-
men verbo dei penetrante pateſcunt, vt credant qui nõ
credebant, & bene viuãt qui male viuebãt, & obediant K
qui nõ obediebant: & dicimus ille credidit, ac miramur
cum audimus de his quos aliquãdo duros noueramus.
Cur ergo nunc miraris credentem, innocentem, deo
ſeruiẽtem, niſi quia conſpicis videntem quem noueras
cæcum, conſpicis viuẽtem quem noueras mortuũ, con-
ſpicis audientem quem noueras ſurdum? Nam videte
aliter mortuos, de quibus mortuis dicebat dominus
cuidam ideo tardanti ne dominum ſequeretur, quia ſe-
pelire patrem volebat, Sine, inquit, mortuos ſepelire
mortuos ſuos. Certe mortuos ſepulturi non ſunt cor- Mat. 8.
pore mortui, quia ſi hoc eſſent, mortua corpora ſepelire
non poſſent. Tamen mortuos eos vocat. Vbi, niſi intus
in anima? Sicut enim etiam viſibiliter plerunque in do-
mo integra & ſalua, dominus eiuſdem domus mortuus
iacet: ſic in corpore integro multi habẽt intus animam
mortuam, & hos ſic excitat apoſtolus, Surge qui dor- Ephes. 5.
mis, exurge à mortuis, & illuminabit te Chriſtus. Ipſe
illuminat excæcatum, qui excitat mortuum. Eius enim
voce per apoſtolum clamatur ad mortuum. Surge qui
dormis. Cæcus luce illuminabitur cũ reſurrexerit. Sur- L
dos autem quammultos ante oculos ſuos dominus in-
tuebatur cum diceret, Qui habet aures audiendi, audiat.
Quis enim ante illũ ſine corporeis auribus ſtabat? Quas Mat. 11.
ergo alias aures niſi interioris hominis requirebat? Item
quales oculos quærebat cum loqueretur vtique viden-
tibus, ſed videntibus per oculos carnis? Nam cum eſ
diceret Philippus, Domine oſtende nobis patrem, & Ioan. 14.
ſufficit nobis: bene quidem hoc intelligebat vt de-
monſtratus pater poſsit ſufficere, ſed qui non ſufficie-
bat æqualis patri, quomodo ſufficeret pater? Quare au-
tem non ſufficiebat? Quia non videbatur. Quare non
videbatur? Quia nondum erat ſanus oculus vnde poſ-
ſet videri. Hoc enim quod in carne domini videba-
tur, his oculis non ſoli diſcipuli viderunt qui hono-
rauerunt, ſed & Iudæi qui crucifixerunt. Qui ergo aliter
ſe videri volebat, alios oculos requirebat: & ideo ſic
reſpondit dicenti, Oſtende nobis patrem, & ſufficit no- Ibidem.
bis: Tanto tempore vobiſcum ſum, & non me cogno-
uiſtis. Philippe, qui me videt, videt & patrẽ. Et vt inte-
rim fidei oculos ſanaret, prius admonetur ſecundum
fidem vt poſsit ad ſpeciem peruenire. Et ne ſic putaret
Philippus cogitãdum deum quomodo videbat in cor- M
pore dominum Ieſum Chriſtum ſtatim ſubiecit, Non
credis quia ego in patre, & pater in me eſt? Iamdudum
dixerat, Qui me videt, videt & patrem. Sed nõdum ha-
bebat Philippus ſanum oculum vnde videret patrem,
atq; ideo nec vnde videret ipſum filium patri coæqua-
lem. Itaque aciem mentis adhuc ſauciam & tantam lu-
cem aſpicere non valentem, ſanandam atq; firmandam
fidei medicamentis fomentisq; ſuſcepit, & ait, Non cre-
dis quia ego in patre, & pater in me eſt? Qui ergo non- Ioan. 14.
dum poteſt videre quod demonſtraturus eſt dominus,
non quærat prius videre quod credat, ſed prius credat
vt poſsit oculus ſanari quo videat. Sola enim forma ſer
ui exhibebatur ſeruilibus oculis, quia ille qui non rapinã Philip. 2.
arbitratus eſt eſſe æqualis deo, ſi ab eis quos ſanari vo-
luit, iam videri poſsit æqualis deo, non opus haberet ſe-
metipſum exinanire, & formã ſerui accipere. Sed quia
nõ erat vnde videretur deus, & erat vnde videretur ho-
mo, qui deus erat factus eſt homo, vt per id quod vide-
batur ſanaret illud vnde non videbatur: ipſe enim alio
loco ait, Beati mundo corde quoniam ipſi deum vide- Mat. 5.
bunt. Poterat vtique Philippus reſpondere & dicere,
Domine ecce te video. Talis ne eſt pater quale eſt hoc,
quod

A quod video quoniã dixisti, Qui videt me videt, videt & *Ioan. 14.* patrem? Antequam hoc responderet Philippus, vel fortasse antequã cogitaret, cum dixisset dominus, Qui videt me, videt & patrem: continuò subiunxit, Nô credis quia ego in patre, & pater in me est? Illo enim oculo nôdum videre poterat nec patrem nec æqualem patri filium, sed vt sanaretur oculus ad videndum, inungêdus erat ad credendum. Ideo antequam videas quod videre non potes, crede quod nôdum vides. Ambula per fidem, vt peruenias ad speciem. Species, nô lætificabit in patria, quem fides non consolatur in via. sic enim dicit *2. Cor. 5.* apostolus, Quandiu sumus in corpore, peregrinamur à domino. Statimq; subnectit quare à domino peregrinamur, quamuis iam crediderimus, Per fidem, inquit, ambulamus, non per speciem. Tota igitur opera nostra fratres in hac vita est, sanare oculũ cordis vnde videtur deus. Ad hoc sacrosancta mysteria celebrantur, ad hoc sermo dei prædicatur, ad hoc exhortationes ecclesiæ morales, id est, pertinentes ad corrigendos mores, ad emendandas carnales concupiscentias, ad renun- B ciandum non voce tantum, sed mutata vita huic seculo ad hoc agũt quicquid agũt diuinæ sanctæq; literæ, vt purget illud interius ab ea re quæ nos impedit ab aspectu dei. Sicut enim oculus factus ad hanc lucem temporalem videndam, & quamuis cœlestem tamen corpoream atq; conspicuam, non solum hominibus, sed etiam vilissimis animantibus (ad hoc enim factus est vt hanc lucem videat) tamen si aliquid iniectum fuerit vel irruerit vnde turbetur, secluditur ab hac luce, & quamuis eum sua præsentia circunfundat, ille tamen se auertit atque absens est. non solùm autem absens fit perturbatione sua à luce præsenti, sed etiam pœnalis illi est lux ad quam videndam factus est: sic & oculus cordis perturbatus atq; sauciatus, auertit se à luce iustitiæ, nec audet eam contemplari nec valet. Quid turbat oculũ cordis? Cupiditas, auaritia, iniquitas, concupiscentia secularis turbat, claudit, excæcat oculum cordis. Et tamen quomodo quæritur medicus cum oculis carnis turbatus est, quomodo non differtur vt aperiatur atque purgetur, & sanetur, vnde lux ista videatur? Curritur, nemo requiescit, nemo differt si vel stipula in oculo ca- C dat. Solẽ certe, quem sanis oculis videre volumus, deus fecit. Multo est vtiq; lucidior ille qui fecit, nec hui9 generis lux est quę pertineat ad oculum mẽtis. Lux ista est æterna sapientia. Fecit autem te deus ô homo ad imaginem suam, daret ne tibi vnde videres solem quẽ fecit, & non tibi daret vnde videres eum qui te fecit? Cũ te ad imaginem suam fecerit, dedit & hoc. Vtrunq; dedit tibi, sed multum hos oculos exteriores diligis, multum illum interiorem negligis. Detritum portas atque sauciatum, pœna tibi est si te voluerit ostendere fabricator tuus, pœna est oculo tuo antequam curetur atque sanetur. Nam & in paradiso peccauit Adam, & abscon- *Genes. 3.* dit se à facie domini. Cum haberet ergo cor sanum puræ conscientiæ, gaudebat ad præsentiam dei. Postquam peccato occulus ille sauciatus est, cœpit lucẽ formidare diuinam, refugit in tenebras atq; in densa lignorum: veritatem fugiẽs, vmbras appetens. Ergo fratres mei, quoniam & nos inde nati sumus: & sicut dicit apostolus, In *1. Cor. 15.* Adam omnes moriuntur: omnes enim nos duo homines aliquando fuimus: si noluimus obtemperare medico vt nõ ægrotaremus, obtemperemus vt ab ægritudine liberemur. Dedit nobis præcepta medicus sanis, de- *Matth. 9.* dit præcepta medicus ne medico indigeremus. Non opus est, inquit, sanis medicus, sed ægrotãtibus. Sani præcepta contempsimus, & experimento sensimus in quã- D tam perniciem nostram præceptum illud contempserimus. Aegrotare iam cœpimus, laboramus, in lecto infirmitatis sumus, sed non desperemus. Quia enim ad medicum venire nõ poteramus, ipse ad nos venire dignatus est. Non contempsit saucium contemptus à sano. Non destitit dare alia præcepta languenti, qui prima custodire noluit ne langueret: tãquam diceret. Certe experimento sensisti verum me dixisse, quando dixi, Noli tangere hoc. Sanare ergo tandem, & reuiuisce. Ecce porto infirmitatem tuam. Bibe amarum calicem, tu enim tibi fecisti. Præcepta illa mea quæ sano data sunt tam dulcia, non laboriosa, contempta sunt. Cœpisti laborare, sanari non potes nisi amarum calicem biberis. Calicem tentationum quibus abundat hæc vita, calicẽ tribulationum, angustiarum, passionum bibe, inquit, bibe, vt viuas. Et ne responderet ei languidus: Non possum, non fero, non bibo: prior bibit medicus sanus, vt bibere non dubitaret ægrotus. Quid enim amarum est in tali pauculo quod ille non biberit? Si contumelia prior au- E diuit cum dæmones expelleret, Dæmonium habet, & *Ioan. 1.* quòd in Beelzebub eiicit dæmonia. Vnde vt & ipse cõsolaretur ægros, ait, Si patremfamilias Beelzebub vo- *Mat. 12.* cauerunt, quanto magis domesticos eius? Si dolores a- *Mat. 10.* mari sunt, ligatus & flagellatus & crucifixus est. Si mors amara est, etiam mortuus est. Si genus mortis exhorrescit infirmitas, nihil illo tempore fuit ignominiosius quàm mors crucis. Non enim frustra commendãs eius obedientiam apostolus, addidit dicens, Factus est obe- *Philip. 2.* diens vsque ad mortem, mortem autẽ crucis. Sed quia ipse honoraturus erat fideles suos in fine huius seculi, prius honorauit crucem in hoc seculo, vt terrarũ principes credentes in eum, prohiberẽt aliquem nocẽtium crucifigi, & quod cum magna exultatione persecutores Iudæi domino procurarunt, magna fiducia serui eius etiã & reges in fronte nunc portant. Non tantum apparet modo qualem mortem pro nobis dominus subire dignatus est: sicut ait apostolus, Factus pro nobis *Galat. 3.* maledictum: & cum ei pendẽti Iudæorũ cæcitas insultaret, posset vtiq; descendere de cruce, qui si nollet, non esset in cruce, sed amplius erat de sepulchro resurgere, F quàm de cruce descendere. Hæc ergo dominus faciens diuina, patiẽs humana, admonet nos corporalibus miraculis & patientia corporali, vt credamus & sanemur ad cõcupiscẽda illa inuisibilia quæ carnis oculus nescit. Hoc ergo agens curauit cæcos istos, de quibus nunc euãgelium recitatum est, & in curando videte quid admonuerit ægrotum interiorem. Attendite ipsius facti exitum, & ordinem rerum. Sedent illi in via duo cæci, *Mat. 20.* trãseunte domino exclamabant vt eorum misereretur. A turba verò quæ cum domino erat, cõpescebantur ne clamarent. Neq; hoc sine mysterio derelictum putetis. Illi autem concupiscẽtem se turbam perseuerantissimo clamore vincebant, vt perueniret vox eorum ad aures domini, quasi non iam ille cogitata cognosceret. Clamauerunt ergo duo cæci vt audirentur à domino, & à turbis cõprimi nequiuerunt. Transiebat dominus, & illi clamabant, Stetit dominus, & sanati sunt. *Nam stetit Iesus, & vocauit eos, Quid vultis vt vobis faciã? At illi dixe- Mat. 10. runt, Vt aperiantur oculi nostri.* Pro fide illorũ fecit dominus, instaurauit oculos eorum. Si intellexerimus iam interiorem ægrotum, interiorem surdum, interiorem mortuũ, ibi quæramus & interiorem cæcũ. Clausi sunt oculi cordis, trãsit Iesus vt clamemus. [Quid est transit Iesus? Agit temporalia Iesus.] Quid est transit Iesus?

G Agit transitoria Iesus. Attendite & videte quanta eius
gesta transierint, Natus est de virgine Maria, nunquid
semper nascitur? Infans lactatus est, nunquid semper su-
git? Per ætates cucurrit vsque ad iuuentutem, nunquid
semper corporaliter crescit? Infantiæ pueritia, pueritiæ
adolescentia, adolescentiæ iuuentus transeunti cedentiq; successit. Ipsa etiam, quæ fecit, miracula transierunt.
Leguntur & creduntur. Quia enim talia scripta sunt vt
legi possint, transiebant cũ fierent. Postremo ne in mul-
tis moremur, crucifixus est, nunquid semper pendet in
Roma. 6. cruce? Sepultus est, resurrexit, ascendit in cœlũ, iam non
moritur, & mors ei vltra non dominabitur, & diuinitas
eius semper manet, & immortalitas iam corporis eius
nunquam deficiet. Sed tamen illa omnia quę temporaliter ab eo gesta sunt transierunt, & legẽda scripta sunt,
& credenda prædicantur. In illis ergo omnibus transiit
Iesus. Quid duo cæci iuxta viã sunt, nisi duo populi ad
quos sanãdos venit Iesus? Ostendamus hos duos popu-
Ioan. 10. los in scripturis sanctis. Est in Euangelio scriptum, Ha-
H beo alias oues quæ non sunt de hoc ouili, & illas oportet me adducere, vt sit vnus grex, & vnus pastor. Qui
sunt ergo duo populi? Vnus Iudæorum, & alius gentiũ.
Mat. 15. Non sum missus, ait, nisi ad oues quæ perierunt domus
Israël. Quibus hoc dixit? Discipulis, quando illa Chananæa clamabat, quæ se esse canem confessa est, vt micas de mensa dominorum mereretur. Et quia meruit,
iam duo demonstrati sunt ad quos venerat, Iudaicus
scilicet populus, de quo ait, Non sum missus nisi ad
oues quæ perierunt domus Israël: & gentium populus,
cuius typum prætendebat hæc mulier, quam primo re-
Vbi supra. spuerat, dicẽs, Non est bonum sumere panem filiorum,
& mittere canibus: & cui dicenti, Ita domine, nam &
canes edunt de micis quæ cadunt de mensa dominorum suorum: responderat, O mulier magna est fides
tua, fiat tibi sicut vis. Inde enim erat & ille centorio, de
Mat. 8. quo dicit idem dominus, Amen dico vobis, non inueni
tantam fidem in Israël: quia ille dixerat, Non sum dignus vt intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus. Ita ergo dominus ante passionem & clarificationem suam duos iam populos de-
L signabat: vnum ad quem venerat propter promissa patrum, & alterum quem propter misericordiam non re-
Genes. 22. pellebat, vt impleretur quod promissum erat Abrahæ,
In semine tuo benedicentur omnes gẽtes. Propterea &
apostolus iam post resurrectionem domini & ascensionem vbi contemptus est à Iudæis, perrexit ad gentes, nec tamen ecclesiis quæ de Iudæis crediderant ta-
Galat. 1. cuit, Erã, inquit, ignotus facie ecclesiis Iudææ quæ sunt
in Christo: tantùm autem audiebant, quia qui aliquando nos persequebatur, nunc euangelizat fidẽ quam aliquando vastabat: & in me, inquit, magnificabant deum.
Ephes. 2. Sic & angularis lapis dicitur Christus, qui fecit vtrunque vnum. Angulus enim duos parietes copulat de diuerso venientes. Quid tam diuersum quàm circuncisio
& pręputium? Habes vnum parietem de Iudæa, alterum
parietem de gentibus, sed angulari lapide copulantur.
Psalm. 117. Lapidem enim quem reprobarunt ædificantes, hic factus est in caput anguli. Angulus in ædifico non est nisi
cum duo parietes ex diuerso venientes in illum conueniunt, & quadã vnitate iunguntur. Isti ergo duo parietes secundum typum, duo cæci erant clamantes ad dominum. Attendite nunc dilectissimi, Dominus transiebat, cæci clamabant. Quid est transiebat? Transitoria
opera faciebat, sicut iam diximus. Secundum hęc trãsitoria opera fides nostra operatur. Credimus enim in
filium dei, non tantũ quia verbum dei est per quẽ facta K
sunt omnia: (si enim semper in forma dei manes æqualis deo, non semetipsum exinaniret formã serui accipi- *Philip. 2.*
ens, nec sentirent cæci vt possint clamare) sed cũ operaretur transitoria, id est, humiliaret se factus obediẽs vsq;
ad mortẽ, mortem antẽ crucis: clamauerunt duo cæci,
Miserere nostri fili Dauid, quia & hoc ipsum quod domi- *Mat. 20.*
nus & creator Dauid, etiam filius Dauid esse voluit, in
tempore hoc egit, transiens hoc fecit. Quid est autẽ cla- *Clamare*
mare ad Christum, nisi gratiæ Christi congruere bonis *ad Christũ*
operibus? Hoc dico fratres, ne forte simus strepẽtes vo- *quid?*
cibus, & muti moribus. Quis est qui clamat ad Christũ
vt pellatur interior cæcitas transeunte Christo, id est,
dispensante nobis temporalia sacramenta, quibus admoneamur ad æterna capienda: Quis est qui clamat ad
Christum? Qui contemnit mundum, clamat ad Christum. Qui spernit seculi volùptates, clamat ad Christũ.
Qui dicit non lingua, sed vita, Mihi mundus crucifixus *Galat. 6.*
est, & ego mundo. Qui dispergit dat pauperibus, vt iu- *Psalm. 111.*
stitia eius maneat in seculũ seculi, clamat ad Christum. L
Qui enim audit & non surdus audit, Res vestras ven- *Lucæ 12.*
dite & date pauperibus: Facite vobis sacculos non veterascentes, thesaurum non deficientem in cœlis: tanquam vestigiorum sonitum Christi transeuntis audiẽs
clamet, adhuc cæcus: id est, faciat ista. Vox eius in factis
sit, incipiat mundum contemnere, inopi sua distribuere, pro nihilo habere quæ homines amant: contẽnat iniurias, non appetat vindicari, paret maxillam percuti- *Mat. 5.*
enti, oret pro inimicis: si quis ei abstulerit sua, non repe- *Lucæ 19.*
tat: si quid alicui abstulit, reddat quadruplum. Cum ista
facere cœperit, omnes sui cognati, affines, amici insania
cõmouentur. Qui diligunt seculum, cõtradicunt. Quid
insanis? Nimius es. Nunquid alij nõ sunt Christiani? Ista
stultitia est, ista dementia est, & cætera alia turba clamat. Ne cæci clament, turba clamantes corripiebat, sed
eorũ clamores nõ vincebat. Intelligant quid faciant, qui
volunt sanari, Et nunc Iesus transit, qui iuxta viã sunt *Esaiæ 29.*
clament. Hi sunt enim qui labiis honorant, cor autem *Mat. 15.*
eorũ longe est à deo. Ipsi sunt iuxta viam, quibus præcipit dominus obtritis corde. Nam cum recitãtur ea quæ
fecit dominus trãseuntia, semper nobis exhibetur trãs- M
iens Iesus, quia vsque in finem seculi nõ desunt cæci sedentes ad viam. Opus est ergo vt clamẽt illi iuxa viam
sedentes. Turba quæ cum domino erat cõpescebat clamorem quærentium sanitatem. Fratres videtis quid dicã, Nescio enim quomodo dicã, sed plus nescio quomodo taceã. Hoc dico, & aperte dico. Timeo enim Iesum trãseuntem & manentem, & ideo tacere non possum. Bonos Christianos, vere studiosos, volentes facere
præcepta dei quæ in Euangelio scripta sunt, Christiani
mali & tepidi prohibent. Turba ipsa quæ cum domino
est, prohibet clamantes, id est, prohibet bene operantes
ne perseuerando sanentur, Clament illi, non deficiant,
neque ducãtur quasi authoritate turbarum, nec eos qui
priores Christiani facti sunt male viuentes & bonis operibus inuidẽtes imitentur. Non dicãt, quomodo isti
viuunt tam multi, sic viuamus. Quare non potius quomodo dicit euangelium? Quare vis viuere secundum
increpationem turbæ prohibentis, & non secũdum vestigia domini transeuntis? Insultabunt, vituperabunt, reuocabunt, tu clama quousq; peruenias ad aures Iesu. Nã
qui perseuerauerint in faciendo talia qualia præcepit
Christus, & non attenderint turbas prohibentes, neque
magni pẽderint ꝙ Christũ videãtur sequi, id est, ꝙ Christiani appellãtur, sed plus amauerint lucẽ quã Christus
est red-

A est redditurus, quàm timuerint strepitũ prohibentium, nullo modo separabuntur, & stabit Iesus & sanabit eos. Quomodo enim sanantur oculi nostri? Quomodo per fidem sentimus Christum transeuntem temporali dispensatione, sic intelligamus Christum stantem incommutabili æternitate. Ibi enim sanatur oculus, quãdo intelligitur Christi diuinitas. Percipiat hoc charitas vestra: attendite quod dicam grande sacramẽtum. Omnia temporaliter gesta à domino nostro Iesu Christo, fidẽ nobis inserunt. Credimus in verbum dei, non solum in verbum per quod facta sunt omnia, sed ipsum verbum factum carnem vt habitaret in nobis, natum de virgi-
Ioan. 1. ne Maria, & cætera quæ fides habet, quæ nobis exhibita sunt, vt Christus transiret, & vt cæci vestigia transeuntis audientes, clamarent operibus vitæ, professione fidei commemorantes. Iam vt clamantes sanentur, stat Iesus. Etenim iam stantem videt Iesum, qui dicit, Et si noue-
2. Cor. 5. ramus Christũ secundum carnẽ, sed iam nunc non nouimus. Christi enim diuinitatẽ videbat, quãtum in hac vita potest. Est diuinitas Christi, est humanitas Christi.
B Diuinitas stat, humanitas transit. Quid est, diuinitas stat? Non mutatur, non conuellitur, non recedit. Non enim sic ad nos venit vt à patre discederet: nec ita ascendit, vt loco moueretur. Assumpta carne, locũ mutauit, deus autem assumens carnem, quia in loco non est, nec mutat locum. Tangamur stante Christo, sanentur oculi nostri. Sed quorum oculi? Clamantiũ scilicet cum trãsit, id est, bene operantium per eam fidem quæ dispensata est temporaliter ad erudiendos nos paruulos. Sanatis autẽ oculis, quid preciosius habere poterimus fratres? Lumen hoc qui vident quod factum est, (quod fulget) de cœlo, vel quod exhibetur de lucerna, gaudent. Et quomodo miseri videntur qui hoc videre nõ possunt? Ego autem quare loquor, quare ista dico, nisi vt hortor omnes vos ad clamãdum dum transit Iesus? Lucem cõmendo sanctitati vestræ amandam, quam forte non videtis. Credite dnm nondũ videtis, & clamate vt videatis. Quanta putetur infœlicitas hominum qui lucẽ istam corporalem non vident? Excæcatus est aliquis, cõtinuo dicimus, Iratum deum habuit, aliquid mali cõmisit. Hoc
Tobiæ 2. vxor Tobiæ dicebat viro. Clamabat ille propter hædũ
C ne de furto esset, nolebat sonum furti audire in domo sua. Illa defendẽs factum suum, opprobrio percutiebat maritum: & cum ille diceret, Reddite si de furto est: illa respondebat insultans, Vbi sunt iustitiæ tuæ? Quàm cæca erat si furtum defendebat, & quam lucem videbat qui furtum reddi imperabat? Illa erat foris in luce solis, ille erat intus in luce iustitiæ. Quis eorum erat in luce meliore? Ad hanc lucem fratres amãdam hortamur dilectionem vestrã, vt clametis operibus. Cum dominus transit sonet vox fidei, vt stans Iesus, id est, incommutabilis manens dei sapientia, & maiestas verbi dei per quod facta sunt omnia, aperiat oculos vestros. Idẽ Tobias monẽs filium suum ad hoc monebat vt clamaret, id est, ad bona opera monebat. Dicebat illi vt daret pauperibus, præcipiebat vt eleemosinas faceret indigentibus, & docebat dicẽs, Fili, eleemosynæ non sinunt ire in tenebras. Consiliũ percipiendæ atq; obtinẽdæ lucis cæcus dabat. Eleemosynæ, inquit, non sinũt ire in tenebras. Si ei filius responderet miratus, quid ergo pater, tu eleemosynas non fecisti, vt modo cæcus loquaris? tu
Tobiæ 4. nũc nõne in tenebris es, qui mihi dicis, Eleemosynæ nõ sinunt ire in tenebras? Nouerat ille de qua luce doceret filiũ, nouerat in interiore homine quod videbat. Filius patri porrigebat manum vt ambularet per terrã, & pa-

ter filio vt habitaret in cœlo. Breuiter, vt concludã fra- D tres sermonem istum ex eo quod nos plurimum tangit atque angit, videte esse turbas quæ corripiebant cæcos clamantes. Omnes qui in hac turba sanari vultis, nõ vos deterreant, quia multi sunt nomine Christiani, & operibus impij, non vos deterreant à bonis operibus. Clamate inter turbas cõpescentes, reuocantes, insultantes, male viuẽtes. Non enim solis vocibus comprimunt bonos Christianos mali, sed & malis operibus. Nõ vult bonus Christianus ire spectare. Hoc ipsum quòd frenat concupiscentiam suam ne pergat ad theatrum, clamat post Christum, clamat vt sanetur. Alij concurrunt, sed forte Pagani, forte Iudæi. Imò vero tam pauci essent in theatris vt erubescendo discederent, si Christiani ad theatra non accederent. Currunt ergo & illi portantes sanctum nomẽ ad pœnam suam. Clama ergo non eundo, premens in corde tuo temporalem concupiscentiam, & tene te in clamore forti & perseuerantiad aures saluatoris, vt stet Iesus, & curet te. Inter ipsas turbas E clama, ne desperes de auribus domini. Non enim & illi cæci ex illa parte clamauerunt vbi turba non erat, vt ex ea parte audirentur vbi non esset impedimentum prohibentium. Inter ipsas turbas clamauerunt, & tamẽ dominus audiuit. Sic & vos etiam inter peccatores & luxuriantes, inter amatores secularium vanitatum, ibi clamate, ibi clamate, vt sanet vos dominus. Nolite per aliã partem clamare ad dominum, nolite ad hæreticos ire, & ibi clamare ad deum. Attendite fratres, quia in illa turba quæ clamare prohibebat, illi sanati sunt qui clamabant. Nam & hoc attendat sanctitas vestra, quid sit perseuerare in clamando. Dicam quòd multi mecũ experti sunt in nomine Christi. Non enim cessat ecclesia tales prohibẽtes parere. Cum quisque Christianus cœperit bene viuere, feruere bonis operibus, mundũmq; cõtemnere, in ipsa nouitate operum suorum patitur reprehensores & contradictores frigidos Christianos. Si autem perseuerauerit & eos superauerit perdurando, & nõ defecerit à bonis operib[us], iidẽ ipsi iã nobis obsequẽtur, qui antẽ prohibebãt. Tandiu enim corripiũt & perturbant & vetant, quãdiu sibi cedi posse præsumunt. Si autem victi fuerint perseuerantia proficientium, con- F uertunt se, & dicere incipiunt, Magnus homo, sanctus homo, fœlix cui deus concessit. Honorant, gratulantur, benedicunt, laudant, quomodo illa turba quæ cum domino erat. Ipsa prohibebat ne cæci clamarent, sed postquàm illi ita clamauerunt vt mererentur audiri & impetrare misericordiam domini, ipsa turba rursum dicit, Vocat vos Iesus. Iam & hortatores sunt qui paulò antè compescebant vt tacerent. Solus autem ille non vocatur à domino, qui nõ laborat in hoc seculo. Sed quis in ista vita non laborat in peccatis & iniquitatibus suis? Si autem omnes laborant, omnibus dictum est, Veni- Matth. 11. te ad me omnes qui laboratis. Si autem omnibus dictum est, quare culpam tuam tribuis imitatori tuo? Veni. Non tibi sit angusta domus eius, pariter ab omnibus, totum à singulis possidetur. Regnum dei crescente possessorum numero nõ minuitur, quia non diuiditur. Vnicuique integrum est, quod concorditer habetur à multis. Hoc tamen in mysterio lectionis huius cognouimus fratres, quòd aliis librorum sanctorum locis apertissime sonat, esse intus in ecclesia & bonos & malos, quod sæpe dicimus & frumentum & paleam. Nemo ante tempus deserat aream, toleret & paleam in tritura, toleret in arca. Quid enim toleret, in horreo non habebit. Veniet ventilator, qui diuidit ma-

G los à bonis. Erit etiam corporalis ſeparatio, quã modo
23. q. 4. ſpiritalis præcedit. A malis corde ſemper disiungimini,
A malis. ad tēpus cautè corpore copulamini, nec tamē negligē-
tes ſitis in corrigēdis veſtris, ad curam ſcilicet veſtram
quoquo modo pertinentibus, mouendo, docēdo, hor-
tando, terrendo. Quibuſcunq; modis poteſtis agite, ne
cum inuenitis in ſcripturis & in exemplis ſanctorū, ſi-
ue qui antè, ſiue qui poſt domini aduentum in hac vita
fuerunt, quòd mali bonos in vnitate non maculant, ef-
ficiamini pigri ad corrigendos malos: Duobus modis
nō te maculat malus, ſi ei non cōſentire, & ſi redarguas:
hoc eſt nō cōmunicare, non cōſentias. Communicatur
quippe quando facto eius conſortium volūtatis vel ap-
probationis adiungitur. hoc ergo admonens apoſtolus
Ephes. 5. ait, Nolite cōmunicare [operibus infructuoſis tenebra-
rum,] magis autem & redarguite. Et quia parum erat nō
cōſentire, ſi ſequeretur negligētia diſciplinæ. Magis au-
tem, inquit, & redarguite. Videte quemadmodū vtrun-
que complexus eſt, Nolite communicare, magis autē &
redarguite. Quid eſt, nolite communicare? Nolite con-
H ſentire, nolite laudare, nolite, approbare. Quid eſt, ma-
gis autem & redarguite? Reprehendite, corripite, coër-
cete. Deide in ipſa correptione vel coërcitione alieno-
rum peccatorū cauēdū eſt ne ſe extollat qui alterū cor-
1. Cor. 10. ripit, & apoſtolica illa cogitāda ſententia, Quapropter
qui ſe putat ſtare, videat ne cadat. Foris terribiliter per-
ſonet increpatio, intus lenitatis teneatur dilectio. Si
præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, ſicut dicit
Galat. 6. idem apoſtolus, vos qui ſpiritales eſtis, huiuſmodi in-
ſtruite in ſpiritu manſuetudinis, intendens teipſum, ne
& tu tenteris. Alter alterius onera portare, & ſic adim-
2. Timo. 2. plebitis legem Chriſti: item alio loco, Seruum, inquit,
domini non oportet litigare, ſed mitem eſſe ad omnes,
docibilem, patientem, in modeſtia corripientē diuerſa
ſentientes, ne forte det illis deus pœnitentiam ad co-
gnoſcendum veritatem, & reſipiſcant à diaboli laqueis
23. queſt. 4. à quo capti tenentur ad ipſius voluntatem. Neque ergo
A malis. conſentientes ſitis malis vt approbetis, neq; negligen-
tes vt non arguatis, neq; ſuperbientes vt inſultanter ar-
guatis. Qui autem deſeruerit vnitatem, violat charita-
L tem: & quiſquis violat charitatem, quodlibet magnum
1. Cor. 13. habeat, ipſe nihil eſt, Si linguis hominū loquatur & an-
gelorum, ſi ſciat omnia ſacramenta, ſi habeat omnē fi-
dem vt montes trāſferat, ſi diſtribuat omnia ſua paupe-
ribus, ſi corpus ſuum tradat vt ardeat, [charitatē autem
non habeat] nihil eſt, nihil ei prodeſt. Vniuerſa inuti-
liter habet qui vnum illud quo vniuerſis vtatur nō ha-
bet. Amplectamur itaq; charitatem, ſeruate vnitatē ſpi-
Ephes. 4. ritus in vinculo pacis. Non vos ſeducant qui [c]arnaliter
intelligunt, & corporaliter ſeparationē facientes, ab ec-
Mat. 13. cleſiæ frumētis toto orbe diffuſis ſpiritali ſacrilegio ſe-
parantur. Per totum enim mundū ſeminatum eſt bonū
ſemen. Bonus ille ſeminator filius hominis, non in A-
frica ſola, ſed vbiq; ſparſit ſemē bonum. Inimicus autē
ſuperſeminauit zizania, Sed tamen quid ait paterfa-
milias? Sinite vtraq; creſcere vſq; ad meſſem. Per quid
creſcere? Vtiq; per agrum. Quis eſt ager? Nunquidnā A-
frica? Non. Quis eſt ergo? Non interpretemur nos, do-
minus dicat, Neminē ſinamus aliquid pro arbitrio ſu-
ſpicari. dixerunt enim magiſtro diſcipuli, Enarra nobis
parabolā zizaniorum. Et enarrauit dominus, Semē bo-
num dixit, filij ſunt regni, zizania vero filij mali. Quis
ea ſeminauit? Inimicus autē, inquit, qui ea ſeminauit, dia
bolus eſt. Quid eſt ager? Ager eſt, inquit, hic mūdus, Quę
eſt meſsis? Meſsis eſt, ait, finis ſeculi. Qui ſunt meſſores?

Meſſores, inquit, angeli ſunt. Nunquid Africa eſt mun- K
dus? Nunquid meſsis hoc tempus? Nūquid meſſor Do-
natus? Per totum orbem terrarum expectate meſſem,
per totum orbem terrarum creſcite in meſſem, per to-
tum orbem terrarum zizania tolerate vſq; ad meſſem.
Non vos ſeducant vniuerſæ paleæ nimis leues, euolant
ante aduentum ventilatoris ex area. Non vos ſeducant.
Tenete eos ad iſtam vel ſolam ſimilitudinē zizaniorū,
neque illos ſinatis loqui amplius. Ille codices tradidit?
Non. Sed ille codices tradidit. Quilibet tradiderit, nun-
quid infidelitas traditorū fidē dei euacuauit? Quæ eſt fi-
des dei? Quā promiſit Abrahæ, dicēs, In ſemine tuo be- *Geneſ. 12.*
nedicentur omnes gētes. Quæ eſt fides dei? Sinite vtra- *Mat. 13.*
que creſcere vſq; ad meſſē. Per quid creſcere? Per agrū.
Quid eſt per agrum? Per mundum. Hic illi dicunt, Cre-
uerat quidem vtrunq; per mundum, ſed iam frumenta
diminuta ſunt, & in iſtā noſtrā regionem paucitatémq;
reuocata. Non te permittit dominus interpretari quod
vis. Ipſe qui exponit hanc parabolā, claudit os tuum, os
ſacrilegum, os impium, os prophanum, os tibi contra-
rium, qui contradicis teſtatori etiā te ad hæreditatē vo- L
canti. Quomodo claudit os tuū? Dicendo, Sinite vtraq; *Vbi ſupra.*
creſcere vſque ad meſſem. Si iam fuit meſsis, credamus
eſſe frumenta diminuta: quanquā ne tunc quidem mi-
nuentur, ſed in borreum recōdentur. ſic enim ait, Col-
ligite primùm zizania, & alligate faſciculos ad cōburē-
dum ea, frumentum autem recondite in horreū meum.
Si ergo vſq; ad meſſem creſcunt, poſt meſſem recōdun-
tur, improbe, impie, quādo minuuntur? Concedo in cō-
paratione zizaniorū 1. mali atq; palearum frumenta eſſe
pauciora, tamen vtraq; creſcūt vſque ad meſſem. Cum *Mat. 24.*
enim abundat iniquitas, refrigeſcit charitas multorum,
creſcūt zizania, creſcit palea. Sed quia toto agro deeſſe
non poteſt frumentū quod perſeuerando vſq; in finem
ſaluum fiat, creſcunt vtraq; vſque ad meſſem. Et ſic pro-
pter abundantiam dictum eſt malorum, Putas veniens *Lucæ 18.*
filius hominis inueniet fidem in terra? hócque nomine
ſignificātur quicunque legis præuaricatione imitantur
eum cui dictum eſt, Terra es, & in terram ibis: tamen &
propter abundātiam bonorum, & propter eum cui di-
ctum eſt, Sic erit ſemen tuum ſicut ſtellæ cœli, & ſicut M
arena maris: etiā illud nō tacitum eſt, Quia multi ab O- *Geneſ. 15.*
riente & Occidente venient & recumbēt cum Abrahā
& Iſaac in regno dei. Vtraq; ergo creſcūt vſque ad meſ- *Mat. 8.*
ſem, & ſuas ſententias in ſcripturis habent zizania vel
paleæ, ſuas autem frumenta. Quæ qui non intelligunt
confundunt & cōfunduntur, atq; ita perſtrepunt cæca
cupiditate, vt nolint obmuteſcere vel patefacta verita-
te. Ecce, inquiunt, dicit propheta, Recedite, exite inde, 23. quæſt. 4.
& immūdum ne tetigeritis. Quomodo ergo malos pro *Ecce in-*
pace tolerabimus, à quibus exire & recedere iubemur *quiunt.*
ne tangamus immundum? Nos iſtam receſsionem ſpi- *Eſaiæ 52.*
ritaliter intelligimus, illi corporaliter. Nam & ego cla-
mo cum propheta, & qualiscunque ſumus vaſa, vtitur
nobis deus in diſpenſatione veſtra. Clamamus & nos 23. queſt. 4.
& dicimus vobis, Recedite, exite inde, & immundum *Clama-*
ne tetigeritis, ſed contractu cordis, non corporis. Quid *[...] Reca-*
eſt enim tangere immundum, niſi conſentire peccatis? *[...]dite.*
Quid eſt autem exire inde, niſi facere quod pertinet ad
correptionem malorum, quantum pro vniuſcuiuſque
gradu atque perſona ſalua pace fieri poteſt? Diſplicuit
tibi quòd quiſque peccauit, non tetigiſti immundum.
Redarguiſti, corripuiſti, monuiſti, adhibuiſti etiam ſi
res exigit, congruam, & quæ vnitatem non violet diſci-
plinam, exiſti inde. Attendite in facta ſanctorū, ne for-
te noſtra

A te nostra videatur interpretatio. Quomodo hæc verba intellexerunt sancti, sic vtique intelligenda sunt. Exite inde, inquit propheta. Prius visitata ipsius verbi consuetudine assero istam sententiam, & postea ostendo non meam. Plerunque accusantur homines, & cum accusati fuerint, defendunt se. Cum autem se ille qui accusatur homo rationabiliter iusteq; defenderit, qui audiunt, dicunt, Exiit inde. [Quomodo inde exiit?] Manens loco, exiit inde. Quomodo inde exiit? Ratione reddita, & *Lucæ 10.* defensione iustissima. Hoc est quod faciebant sancti, quãdo excutiebãt pulnerẽ de pedibus aduersus eos qui sibi pacem nunciatam non accipiebant. Exiit inde ille *Ezech. 3.* speculator, cui dictum est, Speculatorẽ posuit te domus Israël. illi enim dicitur, Si dixeris iniquo vt auertat se, & non se auerterit ab iniquitate & à via sua, iniquus in illa sua iniquitate morietur, & tu animam tuam liberabis. Hoc si facit, exiit inde, nõ separatione corporis, sed defensione operis sui. Fecit enim iste quod faciendum B fuit, etiam si ille non obtemperauit, cui obtemperãdum *23. quæst. 4. Recedite circa medium.* fuit, Hoc est, exite inde. Clamauit ista Moyses, clamauit Esaias, clamauit Hieremias, clamauit Ezechiel. Videamus si hoc ipsi fecerunt, si dimiserunt populum dei, & se ad gentes alias transtulerunt. Quàm multa & quàm vehementer Hieremias increpauit in peccatores & sceleratos populi sui? inter eos tamen erat. Vnum cum illis templum intrabat, eadem sacramenta celebrabat. In ea *23. quæst. 4. Tolerãdi circa finem.* hominum sceleratorum cõgregatione viuebat, sed clamando exibat inde. Hoc est exire inde, hoc est, immundum non tangere, & voluntate non consentire, & ore non parcere. Quid dicã de Hieremia, de Esaia, de Daniele, de Ezechiele, de cæteris prophetis, qui non recesserunt à populo malo, ne desererent bonos illi populo commixtos, vbi & ipsi tales esse potuerunt? Moyses ipse, fratres, cũ acciperet legem in monte, populus deorsum idolum fecit: Populus dei, populus ductus cedẽtibus fluctibus rubri maris, qui sequẽtes inimicos obruerant, post tanta signa & miracula in Aegyptiorum plagis ad mortem, & in sua protectione ad salutem, tamen idolum poposcit, idolum extorsit, idolum fecit, idolum adorauit, idolo sacrificauit. Indicat deus famulo suo populi factũ, & dicit eos se perditurũ à facie sua. Interce- C dit Moyses ad ipsum populum rediturus, & habuit occasionem recedendi & exeundi ab eis (sicut isti intelligunt) ne immundum tangeret, ne cum talibus viueret: nõ fecit tamẽ. Et ne forte hoc necessitate potius quàm charitate fecisse videretur, obtulit illi deus alium popu- *Exod. 32.* lum: Facio te, inquit, in gentem magnam, vt illos deleret. At ille non accepit, cohæret peccatoribus, petit pro peccatoribus. Et quomodo petit? Magna probatio dilectionis fratres. Quomodo petit? Videte illã de qua sæpe locuti sumus maternam quodammodo charitatem. Cũ deus minaretur sacrilego populo, pia Moysi viscera tre- *Vbi supra.* muerunt, opposuit se pro illis iracundiæ dei, Domine, inquit, si dimittis ei peccatum, dimitte: sin autẽ, dele me de libro quem scripsisti. Quàm paternis maternisq; visceribus, quam securus hoc dixerit, attendens iustitiam & misericordiam, dei, vt quia iustus est, ne perderet iustũ: quia misericors ignosceret peccatoribus. Certe iam manifestum est prudentiæ vestræ quomodo accipiẽda sunt omnia talia testimonia scripturarum, vt quando scriptura sonat recedere nos debere à malis, non aliud intelligere iubeamur, nisi vt corde recedamus, ne maius malum in seperatione bonorum committamus, quàm in malorum coniunctione fugiamus, sicut ipsi Donatistæ fecerunt: qui si vere boni malos arguerent, ac non

potius ipsi mali bonos infamarent, qualeslibet pro pace D tolerarent qui Maximinianistas receperunt tanquam integros, quos tanquam perditos antea damnauerunt. Certe manifestè dixit propheta, Recedite, exite inde, & *Esaiæ 52.* immundum ne tetigeritis. Ego vt intelligam quod dixit, attẽdo quod fecit. Facto suo mihi exponit dictum suum. Dixit recedite. Quibus dixit? Vtique iustis. A quibus vt recederent dixit? Vtique a peccatoribus & iniquis. Quæro à talibus vtrum ipse recesserit? Inuenio quòd non recesserit. Ergo aliter intellexerit. [Nam vtique prior faceret quod præcepit.] Recessit corde, obiurgauit atque arguit: continendo se à consensu non tetigit immundum. Obiurgando autem exiit liber in cõspectu dei, cui neque sua deus peccata imputat, quia non fecit: neque alia, quæ non approbauit: neque negligentiam, quia non tacuit: neque superbiam, quia in vni- *23. quæst.* tate permansit. Sic ergo fratres mei quotquot habetis *Ecce inquiunt.* inter vos qui adhuc amore seculi prægrauãtur, auaros, periuros, adulteros, spectatores nugarum, consultores mathematicorum, phanaticorum, augurum, auspicum, E ebriosos, luxuriosos, quicquid inter vos malorum esse nostis, quantum potestis improbate, vt corde recedatis: & redarguite, vt exeatis inde: & nolite consentire, vt immundum non tangatis.

De eo quod scriptum est in Euãgelio secundum eundem, Reddite quæ sunt dei deo, & quæ sunt Cæsaris Cæsari: & de stipẽdiis militantiũ. Sermo XIX. *Mat. 22.*

NOnnulli fratres qui aut militiæ cingulo detinentur, aut in actu sunt publico cõstituti, cum peccant grauiter, hac solent à peccatis suis prima se voce excusare quòd militant, & ne bene aliquando faciant, occupatos se malis actibus conqueruntur: perinde quasi militia hominum non voluntas in cul- *23. quæst. 1. Militare.* pa sit, ita quod ipsi gerunt, officiis suis adscribunt. Non enim militare delictum est, sed propter prædam militare peccatum est. Nec rem publicam gerere criminosum est, sed ideo agere rempublicam, vt rem familiarẽ potius augeas, videtur esse damnabile. Propterea enim prouidentia quadam militantibus sunt stipendia cõstituta, ne dum sumptus quæritur, præda grassetur. Illud autem quale est, cum ob errorem aliquem à senioribus arguuntur, & imputatur alicui de illis cur ebrius fuerit, F cur res alienas peruaserit, cædem cur turbulentus admiserit: statim respõdeat, Quid habebam facere, homo secularis aut miles? nunquid monachum sum professus aut clericum? Quasi omnis qui clericus non est aut monachus, possit ei licere quod non licet. Cunctis igitur officiis, sacris literis præscribitur norma viuẽdi, omnis ad bene viuendum prouocatur sexus, ætas & dignitas. Igitur nemo se excuset publicis actibus, nemo de occupatione militiæ conqueratur. Apud omnem Christianum prima honestatis debet esse militia. Nã vt id quod dicimus, authoritate euangelica comprobemus, videamus lectionẽ quæ paulò ante decursa est. ait enim Euãgelium, Venerunt autem & publicani ad Ioannem vt *Lucæ 3.* baptizarentur ab eo, & dixerunt ad eum, Magister, quid faciemus? At ille dixit, Nihil amplius exigatis, q̃ quod cõstitutum est vobis. Honesta planè publicanorum interrogatio, ac sancti prophetæ iusta responsio. Illi enim solicite interrogant, ne aut ignorãtes plus exigendo in peccatũ incidãt, aut cessantes publicã decipiãt functionem. Hic autem moderatè pręcepit, vt & iniquitas locũ non habeat, & cõstitutum habeat vectigal effectũ. Non enim dixit, Nihil exigatis: sed, nihil amplius exigatis. Vnde intelligimus quod apud deum non tam exactio

G quem exactio iniqua dánetur. dicit enim ipse dominus,
Mat. 22. *Reddite quæ dei sunt deo, & quæ Cæsaris Cæsari.* Igit quod
23. quæst. 1. Cæsar præcipit, ferendum est: quod imperator indicit,
Militare tolerandum est: sed fit intolerabile, dum illud præda
ante medium. exactionis accumulat. Hoc autem quale est, quòd iidem
ipsi qui huiusmodi necessitates procurãt peccatis suis
peccata congeminant? hoc est, quòd fraudes suas ac ra-
pinas commodum vocant, cum ipsa præda inferatur,
incommodum. Illud autem addunt sceleribus suis, vt
quos indefensos viderint, ipsos potius persequantur, &
putẽt se necessitates decepisse publicas nisi domos de-
ceperint orphanorum. ita quorum pater ante biduum
forsitan fuerit amicus, collega vel frater, interueniente
morte, eiusdem liberi habeantur tanquam ignoti, viles
& miseri. Vidua autem si qua fuerit, aut sic iniuriis exa-
gitatur vt nubat, aut si voluerit in castitatis permanere
proposito, dãdo munera in facultate vix permanet. Cũ
his ergo fraudib⁹ repleuerint sacculos suos, videas illos
lætos & accuratos ad ecclesiam properare, & ideo gra-
tias agere, quasi ab ipso illis hæc pecunia conferatur. il-
H lud quoque peccantes, quòd rapinarum suarum deum
volunt esse participem: dicit enim sanctum Euãgelium,
Lucæ. 3. Interrogauerũt illum & milites, quid faciemus & nos?
23. quæst. 1. Ait illis Ioannes, Neminem concutiatis, neque calum-
Militare niam faciatis, sed contenti estote stipendiis vestris. Hic
circa finem. iam cognoscere se debet omnis homo qui militat. Non
enim tantùm de his militantibus scriptura loquitur, qui
Miles quis? armata militia detinentur, sed quisque militiæ suæ cin-
gulo vtitur, dignitatis suæ miles adscribitur, atque ideo
hæc sententia potest dici: Verbi gratia, militibus, pro-
tectoribus, cunctisq; rectoribus. Quicunque stipendia
sibi publicè decreta consequitur, si amplius quærit, tan-
quam calumniator & concussor Ioannis sententia con-
demnatur. Vsqueadeo autẽ hoc inoleuit malum, vt iam
quasi ex consuetudine vendantur leges, corrumpantur
iura, sententia ipsa venalis sit, & nulla iam causa possit
esse sine causa. Hæc autem diuina sententia quæ ad mi-
lites loquitur potest etiam ad clericos retorqueri, quia
etiã si non militare videamur seculo, tamen deo & do-
2. Timo. 2. mino militamus, sicut ait apostolus, Nemo militans
deo, obligat se negociis secularibus. Videmur, inquam,
L non militare remissis ac fluẽtibus tunicis, sed habemus
militiæ nostræ cingulũ, quo castimoniæ interiora con-
stringimus: de quo cingulo dominus ait ad discipulos
Luc. 12. suos, Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ vestræ ar-
dentes in manibus vestris. Milites igitur Christi sumus,
& stipendium ab ipso donúmq; percipimus, sicut dicit
2. Cor. 1. apostolus, Qui dedit nobis pignus spiritus, hoc est qui
spiritus sancti nos remuneratione ditauit. Si quis ergo
Christianorum hoc donatiuo contentus forte nõ fue-
rit, & quærit amplius, incipit hoc ipso carere quod me-
ruit. Quod specialiter contingit hæreticis Arianis. Dũ
enim nescio quid amplius quærunt, inuenientes erro-
ris spiritum, gratiam sancti spiritus perdiderunt. Nam
& catholicus clericus hac sententia retinetur. Si enim
non contentus stipẽdiis fuerit, quæ de altario domino
iubente consequitur, sed exercet mercimonia, interces-
siones vendit, viduarum munera libenter amplectitur,
hic negociator magis potest videri quàm clericus. Nec
dicere possumus, nemo vos inuasores arguit, violentiæ
nullus accusat, quasi non interdum maiorem prædam
à viduabus blandimenta eliciant quàm tormenta. Nec
interest apud deum vtrum vi an circumuentione quis
res alienas occupet, dummodo quoquo pacto teneat
alienum.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum K
eundem, Væ prægnantibus & enutrientibus. Mat. 24.
Sermo XX.

SCire & intelligere debemus fratres charissi-
mi, quia Christianis, dum in hoc corpore vi-
uunt, tribulatio deesse non poterit. Sic enim
nos, sicut audistis, contestatur apostolus, dicẽs,
Omnes qui volũt pie viuere in Christo, persecutionem 2. Timo. 3.
patientur. & iterum, Per multas tribulationes oportet
nos intrare in regnũ cœlorum. Venturi sunt dies tribu- Acto. 14.
lationum, & malarum tribulationum venturi sunt, sicut
dicit scriptura. Et quantum accedũt dies, augentur tri-
bulationes. Nemo sibi promittat quod Euãgelium non
promittit. Quomodo enim appropinquãte fine mun-
di, sicut dicit dominus in euangelio, Abundauit iniqui- Mat. 24.
tas, refrigescet charitas: sic propter ipsas iniquitates nũ-
quam deerit aduersitas. Opus est vt animum nostrum
non solùm ad pœnitentiam, sed etiam ad patientiam
præparemus. Fratres mei, obsecro vos, attẽdite scriptu-
ras sanctas, si aliquid fefellerunt, si aliquid dixerunt, &
aliter accidit quàm dixerunt: necesse est vt vsque ad fi- L
nem sic fiat quemadmodum dixerunt. Non nobis pro-
mittunt scripturæ sanctæ in hoc seculo nisi tribulatio-
nes, pressuras, angustias, augmenta dolorum, abundan-
tiam tentationum, sicut & ipse dominus in Euangelio
dicit, In mundo pressuram habebitis, Et iterum, Mũdus
gaudebit, & vos tristes eritis, sed tristitia vestra vertetur
in gaudium. Ad ista præcipuè nos paremus, ne impara- Ioan. 16.
ti deficiamus. De ipsis enim tribulationibus cum euan-
geliũ legeretur audistis, *Væ prægnantibus & nutrientibus.*
Prægnantes sunt, qui in spe intumescunt. Nutriẽtes au-
tem, id est, lactantes, qui iam adepti sunt quod concu-
pierant. Etenim mulier prægnans in spe tumet filij, nõ-
dum videt filium: quę autẽ iam lactat, amplectitur quod
sperabat. Prægnans est, qui res alienas concupiscit: nu-
triens est, qui iam rapuit quod concupiscat. Et vt hoc
apertius etiam simplices intelligere possint, aliquã simi-
litudinem proponamus. Cõcupiscit aliquis villam alie- Mat. 24.
nam & dicit, Bona est ista villa vicini mei, ô si mea es-
set, ô si adiũgerem illã, & facerẽ de isto fundo & de illo
vnitatẽ. Amat & auaritia veritatem. Quod amat bonum
est, sed vbi amandum sit nescit. Forte diues est vicinus M
ille qui habet villã bonam, & suspicatur quòd illam non
possit tollere, quia potens homo est, & præualet se con-
tra illum defendere, nec cõcupiscit, nec imprægnatur,
nihil sperãs non concepit, non est prægnans animo. Si
vero iuxta aliquis vicinus sit pauper, qui vel in necessi-
tate positus est vt possit vendere, vel potest opprimi vt
cogatur vendere: iniicitur oculus, sperat se posse tollere
aut villã aut coloniam vicini pauperis, & immittit illi
aliquas tribulationes. Verbi gratia, Agit secretius apud
eos qui possunt, vt illũ exactores aut afflictum, aut in a-
liqua publica administratione constringant, ex quibus
contractis debitis multis necesse habeat infœlix vẽdere
casellã, vnde aut ipse aut filij sui substentabãtur. Neces-
sitate ergo compulsus venit ad illũ, per cuius nequitiam
premitur & affligitur, & nesciens ꝙ ipsius immissione
hoc patitur, dicit ad eũ, Da mihi domine, rogo te, pau-
cos solidos, patior necessitatẽ, vrgeor à creditore. Et il-
le, Non habeo in manibus. Ideo se dicit in manibus non
habere, vt ille oppressus calumnia, necesse habeat ven-
dere. Deniq; cum ei dixerit quòd pro nimia afflictione
sua cõpellatur distrahere, statim ille respondet, Et si non
habeo pecuniam propriam, vndecũque studeo mutua-
re, vt tibi amico meo subueniam, & si ita necesse est etiã
argenteolum

A argenteolum meũ distraho, ne tu iniuriã patiaris. Quãdo beneficium petebat, professus est se penitus nõ habere: at vbi dixit quòd professionem suam venderet, quasi amico se subuenire dixit, & cum eum ad hanc necessitatem adduxerit, dicit illi, vt venditionẽ facere debeat, & casellam, pro qua prius verbi gratia forte centum solidos offerebat, vt eum opprimi viderit, nec medietatem precij dare acquiescit. Istis enim talibus, sicut iam suprà *Mat. 17.* dictum est, euangelista proclamat, Væ prægnantibus & nutrientibus. Istis enim væ erit in die iudicij, & ab audi- *Mat. 25.* tu malo non poteruut liberari, sed audituri sunt, Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius, quia esuriui, & nõ dedistis mihi mãducare: sitiui, & non dedistis mihi bibere. Hoc loco diligenter attẽdat charitas vestra. Si in ignem mittitur qui non dedit rem propriã, putas vbi mittendus est qui inuasit alienam? Si cũ diabolo ardere habet qui nudum nõ vestiuit, putas vbi arsurus est qui expoliauit? Et ideo quotiescunque vobis euãgelica lectio recitata fuerit in qua dicit, Væ prægnantibus & nutrientibus. nõ hoc de mulieribus legitimos viros habentibus credite. Quid B enim mali fecit mulier quæ de proprio marito concepit? Quare illi in die iudicij male erit, quæ hoc fecit quod deus iussit? Non ergo de mulieribus quę iuste cõcipiunt & pariunt, hoc credendum est, sed de illis quos supra diximus, qui iniuste concupiscendo rem alienam, imprægnati esse videntur: de quibus scriptum legimus, Cõcepit dolorem, & peperit iniquitatem. Omnis enim homo concipit, nec vllus potest esse sine conceptu. Sed alij concipiunt de Christo, alij de diabolo. Sicut enim *Psalm. 7.* de illis qui à diabolo concipiunt, dicitur, Concepit dolorem, & peperit iniquitatem: ita & de illis qui a spiritu *Esa. 26.* sancto concipiunt, scriptum est, A timore tuo in vtero concepimus, & peperimus spiritum salutis tuæ. Hæc enim quæ diximus fratres charissimi qui diligenter attẽdit, & supradicta mala aut fuisse in se aut forsitan adhuc se cognoscit, cito se corrigat. Non enim nocent mala præterita, si non placent: adhuc enim est pœnitendi & corrigendi locus. Nondum facta est illa disiunctio *Mat. 25.* aliorum ad dexteram, aliorum ad sinistram. Nondum *Luca 16.* apud inferos sumus, vbi est diues ille sitiens & stillã desiderans. Audiamus, dũ viuimus corrigamur. Non concupiscamus res alienas, & imprægnati tumeamus, nec velimus peruenire ad illas, & eas adipiscendo tanquam C filios osculemur. Quando enim cõcupiscit aliquis rem alienam, sicut iam dictum est, anima sua quasi concepisse videtur. Si vero quod concupiscit per aliquam calliditatem aut nequitiam potuerit obtinere, quasi natum filiũ osculari ac nutrire cognoscitur. Non ergo sic amemus ista terrena fratres, vt perdamus cœlestia. Mutandũ est cor, leuãdum est cor, non hic habitemus iam corde. Mala religio est amor mundi, sufficiat quòd hic adhuc *Coloss. 3.* in carne esse videmur. Audiamus apostolum dicentem, Si resurrexistis cum Christo, quę sursum sunt sapite, quę sursum sunt quærite, non quæ super terram. Non apparet quod nobis promissum est. Iam enim paratũ est, sed non videtur. Concupiscendo imprægnari vis, hinc imprægnare. Concupisce vitam æternam, ad quam vitam te inuitat deus, ipsa sit spes tua. Certius erit partus tuus, non erit abortus. Non temporaliter amplecteris quod pepereris, sed in æternum possidebis. Quod enim promissum est, sine dubio dandum est, sed adhuc retro est. Nõ dabitur modo, sed dabitur postea, Videte iam quãta data sint fratres. Quis illa vel enumerare præualet? De omnibus enim rebus quæ nobis in scripturis diuinis promissa sunt, vna tantũmodo remansit. Deus enim D qui nobis in tantis rebus verum dixit, in vna nos fallit? Scriptum est de ecclesia, quia erit, & videntur quia est: Scriptum est de idolis, quia non erunt, & videtur quia non sunt. Scriptum est, quia perdituri erant Iudæi regnum, & videtur. Scriptum est de hæreticis, quia futuri erãt, & videtur. Scriptum est & de die iudicij: scriptum est & de præmiis bonorũ, & de pœna malorum: nemo se circumueniat fratres. Quomodo illa omnia venerũt quæ promissa sunt, sic & dies iudicij, & malorũ pœna, & iustorum præmia sine vlla dubitatione ventura sunt. Et ideo vnusquisque nostrum dum licet & cum dei adiutorio in potestate nostra consistit, & peccata vitare, & quod bonum est exercere contendat: vt cũ ille dies terribilis & metuendus aduenerit, non cum impiis & peccatoribus perenni incendio cõcremetur, sed cum iustis & deum timentibus peruenire ad æternum præmium mereatur, quod ipse præstare dignetur cui est honor & imperium in secula seculorum, Amen.

Mat. 24.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, De die illo & hora nemo scit, neque angeli cœlorum. &c. *Sermo XXI.* E

FRatres quod audistis monentem scripturam atque dicentem, vt propter diem nouissimum vigilemus, vnusquisque de nouissimo suo die cogitet, ne forte cum senseritis vel putaueritis lõge esse nouissimũ seculi diem, dormitetis ad nouissimum vestrum diẽ. De die nouissimo seculi huius audistis quid *Mat. 24.* dixerit, *Quia nesciunt eũ neque angeli cœlorũ neq; filius, nisi pater.* Vbi quidem magna quæstio est, ne carnaliter sapientes putemus aliquid patrem scire quod nesciat filius. Nam vtique cum dixit, Pater scit, ideo hoc dixit: quia in patre & filius scit. Quid enim est in die quod non in verbo factũ est, per quod factus est dies? Nemo, inquit, quærat nouissimum diem quãdo futurus sit, sed vigilemus omnes bene viuendo, ne nouissima dies cuiuscunque nostrum nos inueniat imparatos, & qualis quisque huic exierit suo nouissimo die, talis inueniatur in nouissimo seculi die. Nihil te adiuuabit quod hic non feceris. Vnumquẽque opera sua iuuabunt, aut opera sua pressura sunt. Et quomodo in psalmo cantamus F domino, Miserere mei domine, quoniam conculcauit *Psal. 55.* me homo? Homo dicitur, qui secundum hominem viuit. Denique illis qui secundum deum viuunt, dicitur, Dij estis, & filij excelsi omnes. Reprobis autẽ qui vocati sunt vt essent filij dei, & esse potius voluerunt homines, *Psal. 81.* id est, secundum hominem viuere, Vos autem, inquit, sicut homines moriemini, & sicut vnus ex principibus cadetis. Etenim quòd mortalis est homo, ad disciplinã illi debet valere, non ad iactantiam. Vnde se iactat vermis, crastino moriturus? Deo charitati vestræ fratres, de diabolo debent erubescere mortales superbi. Ille enim etsi superbus, tamen immortalis est, spiritus est, etsi malignus. Illis dies nouissimus pœnalis seruatur in finẽ, tamẽ mortem quam nos patimur, ille non patitur. Audiuit autem homo, Morte morieris: vtatur bene pœna *Genes. 2.* sua. Quid est quod dixi, Vtatur bene pœna sua? Non inde eat ad superbiam vnde accepit pœnam, agnoscat se mortalem, & frangat elationem: audiat sibi dici, Quid *Eccle. 10.* superbit terra & cinis? Etiam si superbit diabolus, nõ est terra & cinis. Ideo dictum est, Vos autem sicut homines moriemini, & sicut vnus de principibus cadetis. Non *Psal. 18.* attenditis quia mortales estis, & sicut diaboli superbi estis. Vtatur ergo homo pœna sua fratres, & bene vtatur

G malo suo, vt proficiat bono suo. Quis nescit quia pœna est necesse esse vt moriamur, & quod est grauius, quando nescimus? Pœna certa est, hora incerta: & de ista pœna sola certi sumus in rebus humanis. Cætera nostra & bona & mala incerta sunt, sola mors certa est. Quid est quod dico? Conceptus est puer, forte nascitur, forte abortum facit. Ita incertum est. Forte crescit, forte non crescit. Forte senescit, forte nõ senescit. Forte diues erit, forte pauper. Forte honoratus, forte humiliatus. Forte habebit filios, forte non habebit. Forte ducet vxorem, forte nõ ducet. Quicquid aliud nominaueris in bonis respice & ad mala. Forte ægrotat, forte non ægrotat. Forte à serpente percutitur, forte non percutitur. Forte à bestia deuoratur, forte non deuoratur. Et respice omnia mala, vbique est, forte erit, forte non erit. Nunquid potes dicere, forte moritur, forte nõ moritur? Quomodo medici quando inspexerunt valitudinem & mortiferam esse cognouerint, hoc pronunciãt, moritur, inde non euadit. Ex quo nascitur homo, dicendum est, non euadit. Quando natus est, ægrotare cœpit. Quãdo mortuus fuerit, finit quidem ægritudinem, sed nescit vtrum

Lucæ 16. pergat in peiorem. Finierat diues ille ægritudinem de-
H liciosam, venit ad tortuosam. Pauper vero ille finit ægritudinem, & peruenit ad sanitatem. Sed quod postea haberet, hic elegit: & quod ibi messuit, hic seminauit. Ideo cũ viuimus vigilare debemus, & eligere debemus quod in futuro teneamus. Mundum non amemus. Premit amatores suos, non eos ad bonũ adducit. Laborandum est in eo potius ne capiat, quàm timendum ne cadat. Ecce cadit mundus, stat Christianus, quia non cadit Christus. Nam quare dicit dominus, Gaudete, quia ego

Ioan. 16. vici mũdum? Respondeamus ei si placet, Gaude, sed tu. Si tu vicisti, tu gaude. Quare nos? Quare nobis dicit, gaudete, nisi quia nobis vicit, nobis pugnauit? Vbi enim

Philip. 2. pugnauit? Quia hominem suscepit. Tolle quòd de virgine natus, tolle quòd semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudine hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Tolle hoc: vbi luctamẽ, vbi certamen, vbi tentatio, vbi victoria quam non præcessit

Ioan. 1. pugna? In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbũ. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Nunquid hoc verbum Iudæus crucifigeret? Nunquid huic verbo impios insulta-
I ret? Nunquid hoc verbum colaphis cæderetur? Nũquid hoc verbum spinis coronaretur? Vt autẽ ista pateretur, verbum caro factum est, & ista passus resurgendo vicit. Ergo nobis vicit quibus securitatẽ resurrectionis ostendit. Dicis ergo deo, Miserere mei domine, quoniã conculcauit me homo. Tu te noli cõculcare, & non te vincit homo. Ecce enim homo potens terret te: Vnde te

Psalm. 55. terret? Spolio, dãno, torqueo, occido, & clamas tu, Miserere mei domine, quoniam conculcauit me homo. Si verum dicis, teipsum attendis, quia times minas hominis, mortuus te conculcat. Et quia non timeres nisi esses homo, cõculcat te homo. Quod est ergo remedium ô homo? Hære deo à quo factus est homo, illi hære, in ipso præsume, ipsum inuoca, virtus tua ipse sit. Dic illi, In te domine virtus mea & à cõminationibus hominum cantabis: & quid postea cantes, ipse dominus dicit, In deo sperabo, non timebo quid faciat mihi homo.

De decem virginibus, In Euangelio secundum eundem, cap. 25. Sermo XXII.

INter parabolas à domino dictas, solet quærẽtes multum mouere ista, quæ de decem virginibus posita est. Et multi quidem hic multa senserũt quæ non sunt prẽter fidẽ, sed quomodo partibus eius omnibus cõueniat expositio, id elaborandum est. Legi etiam in quadam scriptura, ex earum genere quæ apocryphę nominantur, quòd non sit contra catholicam fidem, sed huic loco nihil mihi minus congruere visum est, consideranti omnes huius similitudinis partes. De qua tamen expositione temere nihil audeo iudicare, ne forte non eius inconuenientia mihi angustiam fecerit, sed mea tarditas in eam conuenientiam non venerit. Quid autem mihi videatur non absurde de hoc loco accipi, quantum potero breuiter & diligenter exponam. Interrogatus igitur dominus noster à discipulis de consummatione seculi, inter multa quæ est locutus, hoc quoq; dixit, *Tunc simile æstimabitur regnum cœlorũ decem virginibus, quæ acceperunt lãpades suas, & venerunt obuiã sponso. Quinque ex eis erant fatuæ, & quinq; prudentes. Sed quinque fatuæ acceptis lãpadibus suis nõ sumpserunt oleũ secum. Prudentes autẽ acceperũt oleum secũ in vasis cum lãpadibus. Tardãte autẽ sponso, dormierũt omnes. Media autẽ nocte clamor factus est, Ecce sponsus venit, surgite obuiam ei. Tunc surrexerunt illæ virgines, & aptauerũt lãpades suas. Et dixerũt illæ stultę ad sapiẽtes, Date nobis de oleo vestro, quia lãpades nostræ extinguũtur. Responderunt autẽ sapientes dicẽtes, Ne forte nõ sufficiat nobis & vobis, ite potius ad vendentes, & emite vobis. Et dũ eunt emere, venit sponsus, & quæ paratæ erant, intrauerũt cũ eo ad nuptias, & clausa est ianua. Nouissime autẽ venerũt reliquæ virgines dicẽtes, Domine domine, aperi nobis. At ille respondẽs ait, Amẽ dico vobis, nescio vos. Vigilate ergo quia nescitis diem neq; horam.* Decẽ vtique virginum quòd quinque admittuntur, quinque excluduntur, bonorum & malorum discretionem significat. Quapropter si virginitatis nomen honorabile est, cur receptis exclusisq; commune est? Deinde, quid sibi vult numerus in vtraque parte quinarius? Quicquid autem significet oleum, mirum videtur quòd sapiẽtes petentibus non communicant: cum inuidere fas non sit eas quæ ita perfectæ sunt, vt ab ipso sponso recipiantur, quo nomine nullo dubitante dominus Iesus Christus significatur: & misericordes esse oporteat ad præstandũ ex eo quod habent, præscribente illa sententia eiusdem domini dicentis, Omni petenti te tribue. Quid est autem quod possit dãdo non sufficere vtrisque? Hæc maxime augent quęstionis difficultatem: quanquam & cętera diligenter cõsiderata vt omnia in vnam rationem concurrunt, nihilq; in vnam partem dicatur quo impediatur alia, magna cautio est adhibenda. Videntur itaque mihi quinque virgines significare quinque partitã continentiam à carnis illecebris. Continendus est enim animi appetitus à voluptate oculorum, à voluptate aurium, à voluptate olfaciendi, gustandi, tangendi. Sed quia ista cõtinentia partim coram deo fit, vt illi placeatur interiore gaudio conscientiæ, partim coram hominibus tantùm vt gloria humana capiatur, quinque dicuntur sapientes, & quinque stultæ, vtræque tamen virgines, quia vtraque continentia est, quamuis diuerso fomite gaudeat. Lampades autem sunt, quia manibus portantur, opera quæ secundum istam continentiam fiunt. Dictum est autem, Luceant opera vestra coram hominibus. Omnes verò acceperunt lampades suas, & venerunt obuiam sponso. Intelligendũ est ergo Christi nomine censeri, de quibus agitur: Non enim possunt qui Christiani non sunt sponso Christo venire obuiam. Sed

quinque

Marginal notes (right column): K — *Ad verbũ desumpta sunt ex 10. 4. col. lib. 83. q. 59. De quæst. Euãgel. lib. 1. cap. 43.* — *Mat. 25.* — L — *Virgines decẽ quid significãt?* — M — *Lucæ 6.* — *Mat. 5.*

A quinque fatuæ acceptis lampadibus suis non sumpserũt
oleum secum. Multi enim quanuis de Christi bonitate
plurimum sperent, gaudium tamen non habent dum
continenter viuunt, nisi in laudibus hominum. Non er-
go habent oleum secum. Nam ipsam lætitiam oleo si-
Psalm. 44. gnificari arbitror. Propterea, inquit, vnxit te deus deus
tuus oleo lætitiæ. Qui autem nõ propterea gaudet, quia
deo intrinsecus placet, non habet oleum secum. Prudẽ-
tes autem accepe rũt oleum secum in vasis cum lampa-
dibus suis, id est, lætitiam operum bonorũ in corde atq;
Galat. 6. conscientia posuerunt. Sic & apostolus monet, Probet
se, inquit, homo, & tunc in semetipso habebit gloriã, &
non in altero. Tardante ergo sponso dormierunt om-
nes, quia ex vtroque genere continentiũ hominum, siue
eorum qui coram deo exultãt, siue eorum qui in laudi-
bus hominum acquiescunt, moriuntur hoc interuallo
temporis, donec sub aduentu domini fiat resurrectio
mortuorum. Media autem nocte, id est, nullo sentiente
aut sperãte: quippe cum ipse dominus dicat, De die au-
Mat. 24. tem illa & hora nemo scit: & apostolus dicat, Dies do-
1. Thess. 5. mini sicut fur ita in nocte veniet: ex quo significat peni-
B tus latẽre cum venit: clamor factus est, ecce sponsus ve-
nit, surgite obuiã ei. In ictu oculi, nouissima tuba, om-
1. Cor. 15 nes resurgemus. Ergo surrexerunt omnes illæ virgines,
& aptauerunt lampades suas, id est rationes reddendas
2. Cor. 5. operũ suorum. Oportet enim nos exhiberi ante tribu-
nal Christi, vt illic recipiat vnusquisque quod gessit in
corpore, siue bonum siue malum. Et dixerunt stultæ ad
sapientes, Date nobis de oleo vestro, quia lãpades no-
stræ extinguũtur. Quorum enim facta aliena laude ful-
ciuntur eadem subtracta deficiunt, & de consuetudine
id semper inquirit vnde animus gaudere solet. Itaque
hominum, qui corda non vident, testimonium volunt
habere apud deum, qui cordis inspector est. Sed quid
responderunt sapientes? Ne forte non sufficiat nobis.
Vnusquisque enim pro se rationem reddet, nec alieno
testimonio quicquam adiuuatur apud deum, cui secre-
ta cordis apparent, & vix sibi quisque sufficit, vt ei testi-
Prouer. 20. monium perhibeat conscientia sua. Quis enim gloria-
bitur mundum se habere cor? Inde est quod apostolus
1. Cor. 4. dicit, Mihi minimũ est vt à vobis diiudicer, aut ab hu-
mano die, sed neque meipsum iudico. Quapropter cũ
C de se quisq; aut non omnino, aut vix possit veram pro-
ferre sentẽtiam, quomodo potest de alio iudicare, cum
sciat nemo quid agatur in homine, nisi spiritus homi-
1. Cor. 2. nis? Ite magis ad vẽdentes, & emite vobis. Non consiliũ
dedisse putãdæ sunt, sed crimen earum ex obliquo cõ-
memorasse. Vendunt enim oleum adulatores, qui siue
falsa siue ignorata laudando, in errores animas mittũt,
& eis vana gaudia tanquam fatuis cõciliando, aliquam
de his mercedem, siue ciborũ, siue pecuniæ siue hono-
ris, siue alicuius commodi temporalis accipiunt, nõ in-
Esaiæ 3. telligentibus quod dictum est, Qui vos fœlices dicunt,
Eccles. 7. in errorem vos mittunt. Melius est autem obiurgari à
Psal. 140. iusto, quàm à peccatore laudari. Emendauit me iustus,
inquit, in misericordia, & arguit me, oleum autem pec-
catoris non impinguet caput meum. Ite ergo ad vendẽ-
tes magis, & emite vobis: id est, videamus nũc quid vos
adiuuant, qui vobis laudes vendere cõsueuerunt, & vos
in errorem inducere, vt non coram deo sed ab homini-
bus gloriam quæreretis. Euntibus autem illis emere, ve-
nit sponsus: id est, inclinantibus se illis in ea quæ foris
sunt, & solitis gaudere quærentibus, quia gaudia inter-
na non nouerant, venit ille qui iudicat. Et quæ paratæ
erant, id est, quibus bonum coram deo testimonium
conscientia perhibebat, intrauerunt cum eo ad nuptias: D
id est, vbi munda anima sempiterno dei verbo fœcun-
data copulatur. Clausa est ianua: id est, receptis illis qui
sunt in angelicam vitam immutandi, Omnes enim re- 1. Cor. 15.
surgemus, inquit, sed non omnes immutabimur: clausus
est aditus ad regnũ cœlorum. Non enim post iudicium
patet precum aut meritorum locus. Nouissime autẽ ve-
niunt & reliquæ virgines dicentes, Domine domine
aperi nobis. Non dictum est quòd emerint oleũ, & ideo
intelligendæ sunt nullo iam remanente de alienis lau-
dibus & magnis afflictationibus redire ad imploratio-
nem dei. Sed magna est eius seueritas post iudicium, cu-
ius ante iudiciũ ineffabilis misericordia prærogata est.
Itaq; respõdens ait, Amen dico vobis, nescio vos. Ex illa
scilicet regula quam non habet ars dei, hoc est, sapientia
dei, vt intrent in gaudium eius qui non coram deo, sed
vt placerent hominibus, visi sunt aliquid secũdum præ-
cepta eius operari. Atque ita concludit, Vigilate ergo,
quia nescitis diem neque horam: non modo illius vlti-
mi temporis quia venturus est sponsus: sed suæ quisque
dormitionis diem & horam nescit. Quisquis autẽ para- E
tus est vsque ad somnum, id est, vsque ad mortem, quæ
omnibus debetur, paratus inuenietur etiã cum illa vox
media nocte sonuerit, qua omnes euigilaturi sumus.
Quod verò spõso dixit obuiam venire virgines, sic in-
telligendum puto, vt ex ipsis virginibus constet ea quæ
dicitur sponso, tanquam si omnibus Christianis in ec-
clesiam concurrentibus filij ad matrem concurrere di-
cantur, cum ipsis filiis congregatis constet ea quæ dici-
tur mater. Nunc enim desponsata est ecclesia, & virgo
est ad nuptias deducenda, id est, cum se cõtineat à cor-
ruptione seculari. Illo autẽ tempore nubit, quo vniuersa
mortalitate prætereunte, immortali cõiunctione fœta- 2. Cor. 11.
tur, Desponsaui vos, inquit, vni viro virginem castã ex-
hibere Christo. Vos, inquit, virginem, à plurali ad sin-
gularẽ concludens: ideo & virgines dici possunt, & vir-
go. Cur autem quinque, vt mihi videtur, expositum est.
Sed videmus nũc in ænigmate, tunc autẽ facie ad faciẽ:
& nunc ex parte, tunc autem ex toto. Ipsum autem in
ænigmate & ex parte nunc in scripturis aliquid cernere,
quod tamen sit secũdum catholicã fidem, ex illo pigno-
re contigit quod accepit virgo ecclesia humili aduen- F
tu spõsi sui, quæ illo vltimo aduentu cum veniet in cla-
ritate nuptura est, cum iam facie ad faciem cõtuebitur.
Dedit enim nobis pignus spiritũ, sicut dixit apostolus: 2. Cor. 1.
& ideo ista expositio nihil certum intuetur nisi vt secũ-
dum fidem sit, neque aliis præiudicat, quæ nihilominus
secundum fidem esse potuerint.

De eisdem de quibus suprà. Sermo XXIIII.

HEsterno die qui affuistis, promissionem nostrã
tenetis, quæ hodie non solis vobis, sed pluri-
bus etiam qui conuenerunt, domino adiuuã-
te reddenda est. Quæ sint decẽ virgines, qua- Mat. 25.
rum sunt quinque prudentes, quinque stultæ, non faci-
lè indagari potest. Veruntamen secundum ea quæ con-
tinet ipsa lectio, quam charitati vestræ etiam hodie vo-
lui recitare, quantum mihi dominus intellectum dona-
re dignatur, nõ mihi videtur ista parabola vel similitu-
do ad eas solas pertinere propria & excellentiori san-
ctitate virgines quæ in ecclesia nominantur. quas etiam
vsitatiori vocabulo sanctimoniales appellare consueui-
mus: sed (nisi fallor) hæc similitudo ad vniuersam eccle-
siam pertinet. Quanuis & si illas solas intelligeremus
quæ sanctimoniales vocantur, nunquid decem sunt?

G Abſit, vt tanta virginum multitudo ad tam exiguũ nu-
merũ reuocetur. Forte autẽ dicat aliquis, Quid ſi mul-
tæ ſunt nomine, & tã paucæ ſunt in veritate, vt vix de-
cem inueniãtur? Non ita eſt. Nam ſi ſolas decẽ intelligi
vellet bonas, non ibi oſtenderet quinque fatuas. Si enim
multæ ſunt virgines quæ vocantur, quare contra quinq;
oſtia domus magnæ claudũtur? Intelligamus ergo cha-
riſsimi ad omnes nos, id eſt, ad vniuerſam omnino ec-
cleſiam iſtam pertinere parabolam, nõ ad ſolos præpo-
ſitos, de quibus heſterno die locuti ſumus: nec ad ſolas
plebes, ſed prorſus ad omnes. Quare ergo quinque?
Quinque iſtæ & quinque virgines, omnes omnino ſunt
animæ Chriſtianorum. Sed vt dicamus vobis quod deo
inſpirante ſentimus, non qualeſcunque animæ, ſed tales
animę quæ habeant catholicam fidẽ: & habere videntur
bona opera in eccleſia dei: & tamen ex ipſis quinq; ſunt
prudentes, & quinque fatuæ. Quare ergo appellatæ ſunt
quinque, & quare virgines, prius videamus, & deinde
cætera conſideremus. Omnis anima in corpora ideo
quinario numero cẽſetur, quia quinque ſenſibus vtitur.
Nihil eſt enim quod ſentimus in corpore niſi ianua
H quinque partita, aut videndo, aut audiendo, aut odorã-
do, aut guſtando, aut tangendo. Qui ergo ſe abſtinet ab
illicito viſu, abſtinet ab illicito auditu, ab illicito odora-
tu, ab illicito guſtatu, ab illicito tactu, propter ipſam in-
tegritatem virginis nomẽ accepit. Sed ſi bonũ eſt abſti-
nere ab illicitis ſentiendi motibus, & ideo vnaquæque
anima Chriſtiana virginis nomen accepit, quare quinq;
admittuntur, quinque autem repelluntur? Et virgines
ſunt, & repelluntur. Parum eſt quia virgines ſunt & lã-
pades habent, virgines propter abſtinentiam ab illicitis
Mat. 5. ſenſibus, lampades habent propter opera bona. De qui-
bus operibus dominus dicit, Luceant opera veſtra corã
hominibus, vt videant bona facta veſtra, & glorificent
Lucæ. 12. patrem veſtrum qui in cœlis eſt. Itẽ diſcipulis dicit, Sint
lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes. In lumbis
accinctis virginitas, in lucernis ardentibus opera bona.
Non ſolet dici virginitas vtique in coniugatis, tamen
etiam ibi eſt fidei virginitas, quæ exhibet pudicitiã con-
iugalem. Nam vt nouerit ſanctitas veſtra non impor-
tune ſecundum animam & ſecundum integritatem fi-
dei, quia etiam ab illicitis abſtinetur, & bona opera fiunt,
I vnumquemque vel vnamquanque animam virginẽ di-
ci, tota eccleſia quæ conſtat ex virginibus & pueris, &
maritatis fœminis, & vxoratis viris, vno nomine virgo
eſt appellata. Vnde hoc probamus? Apoſtolum audi di-
centem, non ſolis ſanctimonialibus, ſed vniuerſæ pror-
ſus Eccleſiæ, Deſponſaui vos vni viro virginem caſtam
exhibere Chriſto. Et quia huius virginitatis corruptor
2. Cor. 11. diabolus cauendus eſt, continuo ipſe Apoſtolus cum
dixiſſet, Deſponſaui vos vni viro virginem caſtam ex-
hibere Chriſto: adiunxit & ait, Timeo autem ne ſicut
ſerpens Euam ſeduxit in verſutia ſua, ſic & veſtri ſenſus
corrumpantur à caſtitate quæ eſt in Chriſto. In corpo-
re virginitatem pauci habẽt, in corde omnes habere de-
bent. Si ergo ab illicitis abſtinentia bona eſt, vnde vir-
ginitas nomen accepit. & opera bona laudabilia ſunt
quæ ſignificantur lampadibus: quare quinque admit-
tuntur, & quinque repelluntur? Si & virgo eſt & lampa-
des fert, & tamen non admittitur, vbi ſe videt qui nec
virginitatem ab illicitis ſeruat, nec opera bona volens
habere in tenebris ambulat? De iſtis ergo fratres mei, de
iſtis potius diſputemus. Qui non vult videre quod ma-
lum eſt, qui non vult audire quod malum eſt, ab illicitis
ſacrificiorum nidoribus auertit odoratum, ab illicitis
ſacrificiorum cibis auertit guſtatum, fugit complexum K
alienæ, frangit panem eſuriẽti, hoſpitem inducit in do-
mum, veſtit nudum, concordat litigioſum, viſitat ægro-
tum, ſepelit mortuum: ecce virgo, ecce habet lãpades.
Quid quærimus amplius? Adhuc quæro. Quid adhuc
quæris, inquis? Adhuc quæro, intentum me fecit euãge-
lium ſanctum. Etiam ipſas virgines & ipſas ferẽtes lam-
pades, alias dixit prudẽtes alias ſtultas. Vnde intuemur,
vnde diſcernimus? De oleo. Aliquid magnum ſignifi-
cat oleum, valde magnum. Putas non charitas eſt? Quæ- *1. Cor. 12.*
rendo dicimus, non ſententiam præcipitamus. Vnde *Oleum,*
mihi videatur oleum charitas ſignificari, dicam vobis. *charitas.*
Apoſtolus dicit, Adhuc ſupereminẽtiorem vobis viam
demonſtro. Supereminentiorem viam quam demon-
ſtrat? Si linguis hominum loquar & angelorum, chari- *1. Cor. 13.*
tatem autem non habeam, factus ſum æramentum ſo-
nans, aut cymbalum tinniens. Ipſa eſt ſupereminẽs via.
id eſt charitas, quæ meritò oleo ſignificatur. Omnibus
enim humoribus oleum ſupereminet. Mitte aquam, &
ſuperinfunde oleum, oleum ſupereminet. Mitte oleum,
ſuperinfunde aquam, oleum ſupereminet. Si ordinem
ſeruaueris vincit, ſi ordinem mutaueris vincit. Charitas L
nunquam cadit. Quid ergo fratres? Iam diſceptemus de *Vbi ſupra.*
quinque virginibus prudentibus, & quinque fatuis.
Voluerunt obuiam ire ſponſo. Quid eſt ire obuiam
ſponſo? Corde ire, expectare eius aduentum, ſed ille tar-
dabat. Dum tardat ille dormierũt omnes. Quid eſt om-
nes? Et fatuæ & ſapientes, dormitauerũt omnes, & dor-
mierunt. Putamus bonus eſt ſomnus iſte? Quid eſt ſom-
nus iſte? Ne forte tardante ſponſo, quoniam abundat *Mat. 24.*
iniquitas, refrigeſcet charitas multorum? Siccine intel-
lecturi ſumus iſtum ſomnum? Non mihi placet: dico
quare, quia ſunt ibi prudentes, & vtiq; quando dixit do-
minus, Quoniam abundauit iniquitas, refrigeſcet chari-
tas multorum: ſubiecit & ait, Qui autem perſeuerauerit
vſque in finem, hic ſalus erit. Vbi vultis eſſe iſtas pru- *Mat. 10.*
dentes? Nònne in his quæ perſeuerauerunt vſque in fi- *& 24.*
nem? Non ob aliud prorſus admitterẽtur intrò, niſi quia
perſeuerauerunt vſque in finem. Non ergo eis obrepſit
frigus charitatis, non in eis refriguit charitas, ſed feruet
vſque in finem. Quia feruet vſque in finem, ideo ſponſi
ianuæ patuerunt, ideo eis dictum eſt vt intrarent, ſicut
illi optimo ſeruo, Intra in gaudium domini tui. Quid M
eſt ergo, dormitauerunt omnes? Eſt alius ſomnus quem
nemo euadit. Non recordamini Apoſtolum dicentem, *Mat. 25.*
De dormientibus autem nolo vos ignorare fratres: id *1. Theſſ. 4.*
eſt de his qui mortui ſunt? Quare enim dormientes vo- *Mortui,*
cantur, niſi quia ſuo die reſuſcitantur? Ergo dormiunt *quare dor-*
omnes. Putas, quia prudens eſt, ideo non habet mori? *mientes.*
Fatua ſit virgo, prudens ſit virgo, ſomnum mortis om-
nes patiuntur. Aliquando autẽ ſibi dicunt homines, Ec-
ce iam dies iudicij venit, tam mala fiunt, tantæ tribu-
lationes crebreſcunt: ecce omnia quæ prophetæ dixe-
runt, penè completa ſunt, iam dies iudicij inſtat. Qui
hoc dicunt & fideliter dicunt, tanquam obuiam eunt
ſponſo cogitationibus talibus. Sed ecce bellũ ſuper bel-
lum, tribulatio ſuper tribulationem, terræmotus ſuper
terræmotum, fames ſuper famem, gens ſuper gentem,
& nondum venit ſponſus. Cum ergo expectatur vt ve-
niat, dormiunt omnes qui dicunt, Ecce venit dies iudi-
cij, ecce hic nos inueniet. Cum dicit, dormit, ergo obſer-
uet ad ſomnum ſuum, & perſeueret in charitate vſque
ad ſomnum ſuum, expectãtem illum inueniat ſomnus.
Puto enim quia dormit. Nunquid qui dormit nõ adii- *Pſalm. 40.*
ciet vt reſurgat? Dormierunt ergo omnes, & de illis
prudenti-

A prudentibus, & de illis fatuis dictum eſt, dormierunt.
4. ſen. diſt. Ecce media nocte clamor factus eſt. Quid eſt media
43. media nocte? Quando non ſeparatur, quando omnino nõ cre-
nocte. ditur. Noctem poſuit pro ignoratione, ne aliquis quaſi
computet ſibi & dicat, Ecce ab Adam tot anni tranſie-
runt, & ecce complentur ſex millia annorum: & conti-
nuo quomodo quidam tractatores cõputauerunt, con-
tinuo veniet dies iudicij: & veniunt & tranſeunt com-
putationes, & adhuc remoratur ſponſi aduẽtus, & dor-
miunt virgines quæ obuiã ierant. Ecce dum non ſpe-
ratur dum dicitur ſex millia annorum expectabantur,
& ecce tranſierunt, vnde ſcimus iam quãdo veniet? me-
dia nocte veniet. Quid eſt, media nocte veniet? Dum
Acto. 1. neſcis veniet. Quare dum neſcis veniet? Ipſum dominũ
audi, Nõ eſt veſtrum ſcire tempora, quæ pater poſuit in
1. Theſſ. 5. ſua poteſtate. Dies domini, ait apoſtolus, tanquam fur
in nocte ita veniet. Ecce vigila nocte, ne furem patiaris.
Non ſomnus mortis velis nolis veniet. Sed cum factus
fuerit clamor media nocte: quis iſte clamor, niſi de quo
1. Cor. 15. apoſtolus dicit, In ictu oculi, in nouiſsima tuba? Canet
4. ſen. diſt. enim tuba, & mortui reſurgent incorrupti, & nos im-
43. cap. 2. mutabimur. Denique clamore facto media nocte quo
B clamabitur, Ecce ſponſus venit, quid ſequitur? Surrexe-
Ioan. 5. runt omnes. Quid eſt ſurrexerunt omnes? Veniet hora,
dixit ipſe dominus, quando omnes qui ſunt in monu-
mentis, audient vocem eius, & procedent. Ergo ad no-
uiſsimam tubam ſurgent omnes. Prudentes autẽ illę tu-
lerunt oleum ſecũ in vaſis ſuis, ſtultæ verò illæ non tule-
2. Cor. 1. runt oleum ſecum. Quid eſt non tulerunt oleum ſecum
in vaſis ſuis? Vnde dicit apoſtolus, Gloria noſtra hæc
eſt, teſtimonium cõſcientiæ noſtræ. Ibi oleum magnum
oleum. De dono dei eſt hoc oleum. Denique homines
oleum mittere intro poſſunt oliuam creare nõ poſſunt.
Ecce habeo oleum: nũquid tu creaſti oleum? De dei do-
no eſt. Habes oleum, porta tecũ. Quid eſt porta tecum?
Intus habe, ibi placebo. Etenim ecce iſtæ virgines ſtul-
tæ quæ non portauerunt oleum ſecum, abſtinentia ſua
qua virgines appellantur, & bonis operibus ſuis quan-
do lampades ferre videntur, hominibus volunt place-
re, & ideo omnia iſta laudabilia faciunt: oleum ſecum
non portant. Tu ergo tecum porta, intus porta. Vbi vi-
det deus, ibi porta teſtimonium conſcientiæ tuæ. Qui
autem ambulat ad teſtimoniũ alienum, oleum nõ por-
C tat ſecum. Si ideo abſtines ab illicitis, & facis bona ope-
ra, vt ab hominibus lauderis, non eſt intus oleum. Deni-
que cum cœperunt homines, non deficiunt lãpades. In-
tendat itaque charitas veſtra. Antequam dormirent il-
læ virgines, non eſt dictum, quia extinguebãtur lampa-
des illarum. Sapientium lampades ardebant de oleo æ-
terno, de conſcientiæ ſecuritate, de interiore gloria, de
intima charitate. Ardebant tamen & illarum fatuarum.
Quare tunc ardebant? Quia non deerant laudes homi-
num. Poſtea vero quàm ſurrexerunt, id eſt, in reſurre-
ctione à mortuis, cœperunt aptare lampades ſuas, id eſt,
parare deo operum ſuorum reddere rationem. Et quia
tunc nemo eſt qui laudet, omnis homo cauſæ ſuæ va-
cat, nemo eſt tunc qui non de ſe cogitet. Non ergo erãt
qui oleum venderent, cœperunt deficere lampades, &
conuerterunt ſe fatuæ ad quinque prudentes. Date no-
bis, inquiunt, de oleo veſtro, quia lampades noſtræ ex-
tinguuntur. Hoc quærebant quod conſueuerant, id eſt,
alieno lucere, ad alienas laudes ambulare. Date nobis
de oleo veſtro, quia lampades noſtræ extinguuntur. At
illæ, Ne forte, inquiunt, non ſufficiat nobis & vobis, ite
potius ad vendentes, & emite vobis. Non conſulẽtium,

ſed irridentium eſt iſta reſponſio. Quare irridentium? D
Quia ſapientes erant, quia ſapientia erat in illis. Non e-
nim ſapientes de ſuo erant, ſed illa in illis erat ſapientia,
de qua ſcriptũ eſt in quodã libro, quæ dicit cõtempto-
ribus ſuis cum venirent ad mala, quæ illis minata eſt, Et
ego veſtræ perditioni ſuperridebo. Quid mirũ eſt quia Prouer. 1.
ſapientes irrident fatuas? Quid eſt irridere? Ite ad ven-
dentes & emite vobis, quæ non ſolebatis bene viuere,
niſi quia vos homines laudant, quia vobis oleum ven-
debãt. Quid eſt oleum vendebant? Laudes vendebant.
Qui vendunt laudes, niſi adulatores? Quanto magis nõ
acquieſceretis adulatoribus, & intus oleũ portaretis, &
propter bonam conſcientiam omnia bona opera face-
retis: tunc diceretis, Emendauit me iuſtus in miſericor- Pſal. 140.
dia & arguit me, oleum autem peccatoris non impin-
guet caput meum. Melius, inquit, emendet me iuſtus, ar-
guat me iuſtus, colaphizet me iuſtus, corriget me iu-
ſtus, quàm impinguet caput meum oleum peccatoris.
Quid eſt oleum peccatoris, niſi blandimenta adulato-
ris? Ite ergo ad vendentes & emite vobis, hoc facere cõ-
ſueuiſtis. Nos autem non vobis damus. Quare? Ne forte
non ſufficiat nobis & vobis. Quid non ſufficiebat? Non
deſperatione dictum eſt, ſed ſobria & pia humilitate. E
Quamuis enim bonus habeat bonam conſcientiam, vn-
de ſcit quemadmodum iudicet ille qui neminem fallit?
Habet bonam conſcientiam, non illi titillant crimina
in corde cõcepta: ſed propter quotidiana quædam vi-
tæ humanæ peccata, licet bona cõſcientia ſit, tamen di-
cit deo, Dimitte nobis debita noſtra: quia fecit quod ſe- Mat. 6.
quitur. Sicut & nos dimittimus debitorib[us] noſtris. Fre-
git panem eſurienti ex corde, veſtiuit nudum ex corde,
de oleo interiore fecit opera bona, & tamen in illo iu-
dicio trepidat ipſa bona cõſcientia. Vide quid eſt, Date
nobis oleum: audierunt, Ite potius ad vendentes: quia
laudibus humanis viuere conſueuiſtis, vobiſcum oleum
non portaſtis: non autem nos damus, ne forte non ſuffi
ciat nobis & vobis. Vix enim de nobis iudicamus, quã-
to minus de vobis poſſumus iudicare? Quid eſt vix de
nobis poſſumus iudicare? Quia cum rex iuſtus ſederit in Prouer. 20.
throno, quis gloriatur caſtũ ſe cor habere? Forte tu non
inuenis aliquid in conſcientia tua, & inuenit ille qui
melius videt, cuius acies diuina penetrat altiora. Videt Pſal. 142.
forte aliquid, inueniet forte aliquid. Quanto melius illi F
dicis, Ne intres in iudicium cum ſeruo tuo: Etiam quã- Mat. 6.
to melius dicis, Dimitte nobis debita noſtra? Quia & Mat. 25.
dicitur tibi propter illas faces, propter illas lampades,
Eſuriui, & dediſtis mihi manducare. Quid ergo? Et illæ
non illud fecerunt? Non fecerunt ante illum. Sed quo-
modo fecerunt? Quomodo prohibet dominus qui di- Mat. 6.
xit, Cauete iuſtitiam veſtram facere coram hominibus
vt videamini ab eis alioquin non habebitis mercedem
apud patrem qui in cœlis eſt. Et nolite ſimiles eſſe hy-
pocritis quando oratis. Amant enim ſtare in plateis, &
orare vt videantur ab hominibus. Amen dico vobis,
receperunt mercedem ſuam. Emerunt oleum, precium
dederunt. Emerunt, non ſunt fraudati laudibus huma-
nis. Quæſierunt laudes humanas, & habuerunt. Iſtæ lau- Mat. 5.
des humanæ in die iudicij non eos adiuuant. Illæ autem
quomodo fecerunt? Luceant opera veſtra coram ho-
minibus vt videant bona facta veſtra, & glorificent pa-
trem veſtrum qui in cœlis eſt, Non ait vos. Non enim
de tuo habes oleum. Iacta te, & dic habeo. Sed non ha-
bes. Quid enim habes quod non accepiſti? Ergo illæ ſic 1. Cor. 4.
fecerunt, illæ ſic. Non eſt autem mirandum cum eunt
emere, cum quærunt à quibus laudantur, & non inue-

G niunt cum quærunt à quibus consolentur,& non inueniunt,aperta est ianua,venit sponsus & sponsa. Tunc glorificata est cum Christo Ecclesia, vt singula membra ad totum se colligant. Et intrauerunt cum eo ad nuptias, & clausum est ostium. Et illæ fatuæ postea venerunt, sed nunquid oleum emerunt,à quibus emerent aut inuenerunt? Ideo ianuas clausas inuenerunt:pulsare cœperunt, sed sero. Dictum est, verum est, non fallaciter dictum est, Mat. 7. Pulsate,& aperietur vobis. Sed modo quando tempus est misericordiæ, non quando tempus est iudicij. Non enim possunt confundi ista tépora,cum misericordiam Psal.100. & iudicium domino suo cantet ecclesia. Tempus est misericordiæ,age pœnitentiam. Tempore iudicij illam habes agere? Eris in virginibus illis, contra quas clausum est ostium. Domine domine aperi nobis. Nunquid non pœnitentiam egerunt, quæ secum oleum non portauerunt? Et quid illis profuit sera pœnitentia, quando eas irridebat vera sapientia? Clausum est ergo ostium. Et quid illis dictum est? Non noui vos. Non illas nouit, qui omnia nouit? Quid ergo est, Non noui vos? Improbo vos,reprobo vos. In arte mea non vos agnosco, ars mea H nescit vitia. Hoc est autem magnum, & nescit vitia, & iudicat vitia. Nescit faciendo,iudicat arguendo. Sic ergo non noui vos, ierunt, intrauerunt quinque prudentes. Quàm multi estis fratres mei in nomine Christi,sint in vobis quinque prudentes, sed nolite quinque homines. Sint in vobis quinque prudentes ad istam prudentiam quinarij numeri pertinentes. Veniet enim hora,& quando nescimus veniet. Media nocte veniet, vigilate. Sic clausit Euangelium, Vigilate quia nescitis diem neque horam. Si ergo dormituri sumus,quomodo vigilamus? Corde vigila, fide vigila,spe vigila, charitate vigila,operibus vigila,& quando corpore dormieris,veniet tempus vt surgas. Cum autem surrexeris,præpara lāpades. Tunc non extinguantur,tunc in interiore cōscientiæ oleo vegetantur:tunc sponsus ille in corporeis nexibus amplectatur,tūc te introducat in domum vbi nunquam dormias, vbi nunquam possit tua lampas extingui. Hodie verò laboramus, & lampades nostræ inter ventos seculi huius tentationésque fluctuant:sed ardeat in rubore flamma nostra, vt ventus tentationis augeat ignem potius quàm extinguat.

I DE VERBIS DOMINI IN EVANGELIO SECVNDVM LVCAM.

Luce. 10. *De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Qui vos spernit,me spernit.* Sermo XXIIII.

Dominus noster Iesus Christus quod discipulis suis loquebatur illo tempore, scribebatur, & nobis audiendum parabatur. Audiuimus ergo verba eius. Quid enim nobis prodesset si videretur & non audiretur, nec modo aliquid obest, quia Luce. 10. non videtur, & tamen auditur. Dicit ergo. *Qui vos spernit, me spernit.* Si solis apostolis dixit, Qui vos spernit, me spernit: spernite nos. Si autem sermo eius peruenit ad nos, & vocauit nos, & in eorum loco constituit nos, videte ne spernatis nos,ne ad illum perueniat iniuria quam nobis feceritis. Si enim nos non timetis illū timete qui dixit. Qui vos spernit,me spernit. Quid autem nos loquimur vobis qui sperni nolumus à

vobis,nisi vt de vestris bonis moribus gaudeamus? Periculorum nostrorū sint solatia, vestra bona opera. Viuite bene, ne moriamini male. Nec in his verbis quæ dixi, Viuite bene, ne moriamini male, attēdatis eos qui forte male vixerunt, & in lectulis suis mortui sunt, & acta est pompa funeris eorum, & positi sunt in preciosis sarcophagis, in sepulchris pulcherrime & operiosissime fabricatis. Et quia forte dicit sibi vnusquisq; vestrum, sic vellē mori: putetis me rem vnam dicere voluisse, quoniā dixit velle me vt bene viuatis, ne male moriamini? Contrà forte occurrit aliquis, qui bene vixit, & secundum opinionē hominū male est mortuus. Forte à ruina est mortuus, à naufragio mortuus est, à bestiis mortuus est. Et dicit vnusquisque carnalis in corde suo, Quid est bene viuere? Ecce ille sic vixit,& sic est mortuus. Redite ergo ad cor,& si fideles estis,inuenietis ibi Christū. Ipse vobis loquitur ibi, Ego enim clamo. ille vero in silentio plus docet. Ego loquor per sonum sermonis: ille intus loquitur per timorem cogitationis. Ergo ipse asserat in corde vestro verbū meum, quoniam dicere ausus sum, bene viuite, ne male moriamini. Ecce quomodo fides est in cordibus vestris, & ibi est Christus, & ipse habet L docere quod ego cupio personare. Recordamini in euangelio diuitē illum,& pauperem illum. Diuitē indutum purpura & bysso, & quotidianis epulis saginatum, pauperem verò illum iacentem ante ianuam diuitis esurientem,& de mensa eius micas requirentem, vlceribus plenum, à canibus linctum. Recordamini ergo. Vnde Luce 16. recordamini, nisi quia Christus ibi est in cordibus vestris? Dicite mihi quod ipsum intus interrogaueritis, & respōderit vobis: sequitur enim & dicit, Contingit mori inopem illum, & auferri ab angelis in sinum Abrahæ. Mortuus est autem & diues,& sepultus est in infernum. Cum autem in tormentis esset, leuauit oculos & vidit Lazarum requiescentem in sinu Abrahæ. Tunc clamauit dicēs, Pater Abraham, miserere mei, mitte Lazarum vt intingat digitum suum in aqua vt stillet in linguam meam, quia crucior in hac flamma. Superbus temporis, mendicus inferni. Pauper enim ille perueniebat ad micam, ille verò non perueniebat ad guttam. De duobus ergo istis dicite mihi, quis est bene mortuus, & quis est male mortuus? Nolite oculos interrogare, ad cor redite. Si enim oculos interrogaueritis, falsa vobis respondent. Multum enim splendida sunt & secularite fucata, quæ illi diuiti morienti exhiberi potuerūt. Quæ potuerunt agmina plangentium esse seruorum & ancillarum, quæ pompa clientum, qui splendor funeris, quod precium sepulturæ? Credo cum aromatibus obrutum. Quid ergo dicturi sumus fratres, bene istum mortuum, an male mortuum? Si oculos interrogatis, optime mortuus est, si magistrum vestrum interiorem requiriris, pessime mortuus est. Si ergo sic moriuntur superbi reiū suarum conseruatores, & nihil inde pauperibus largiētes, quomodo moriuntur qui rapiunt vel alienas? Verū ergo dicit, Venite bene ne male moriamini, ne quomodo diues ille moriamini. Non probat malam mortem, nisi tempus post mortem. Econtra attendite illum pauperem, sed nolite oculis:nam errabitis. Fides attendat, cor videat. Constituite illum ante oculos vestros iacentem in terra vlcerosum, venientes canes lingentes vlcera eius. Sed cum talem illum reuocatis ante oculos vestros, cōtinuò expuitis, faciem auertitis, nares obturatis. Cordis oculis videte. Mortuus est & ablatus est ab angelis in sinum Abrahæ. Familia diuitis videbatur plangens, angeli non videbantur gaudentes. Quid ergo

A respondit diuiti Abraham? Memento fili, quia percepisti bona in vita tua. Nihil bonum putasti nisi quod in ista vita habuisti. Accepisti bona, sed transierunt dies, & totum perdidisti, & torquendus in inferis remansisti. Opportunum ergo est fratres, vt hæc vobis dicatur. Attendite pauperes, siue iacentes, siue ambulantes. Attendite pauperes, facite bona opera. Qui soletis facite, & qui non soletis facite. Crescat numerus bene operantiũ, quoniam & crescit fidelũ numerus. Quod facitis, quãtum bonũ sit nondum videtis, quia & rusticanus quando seminat, segetem nõ videt, sed terræ credit. Tu deo quare nõ credis? Veniet messis nostra. Puto quia modo laborantes agimus, laborantes operamur, recepturi sicut scriptum est, Euntes ibant & flebant iactantes semina sua, venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos. *Psalm. 125.*

Lucæ 16. *De diuite & Lazaro, In Euangelio secundum eundem. Sermo XXV.*

ADuertit sanctitas vestra fratres charissimi, & mecũ (vt arbitror) tota mentis intentione perspexit opulentiam diuitis, & indigentiam B mendicantis: vnũ cibis æstuantem, & aliũ fame deficientem. Ambo quidem homines, ambo carnales, ambo mortales, sed non ambo æquales. Natura vna, sed vita non vna. Nullus eorum à cõditione mortis immunis, & tamen vnus epulatur splendide, & alter in pãnis & in ærumna sordescit. Ille delicatis escis ad inuentionem coquorum gaudebat, iste si cadetent micæ de mensa eius expectabat. Audiant nunc diuites qui nolũt esse misericordes, audiant quia vna omnes nascimur lege, vna viuimus luce, vnũ spiramus aërem, vna quoque extinguimur morte, quæ si nõ intercederet, nec pau per ipse duraret. Hic vlcerosus & nudus iacẽs Lazarus, ad Abrahæ sinum angelorum portatur manibus. Ecce diues refectus & splendidus tartareo carcere clauditur. Vbi est vestis illa byssina? Vbi vita abundans & affluẽs copiis multis? Nõnne morte omnia transeunt tanquam vmbra? Nihil intulimus in hunc mũdum, dicit apostolus, sed nec quicquã auferre possumus. Nihil nobiscum tollimus aut rapimus. Quod si aliquid tollere possumus, nõnne viuos homines voraremus? Quæ est ista auiditas cõcupiscentiæ, cum ipsæ beluæ habeant modum? Tunc *1. Timo. 6.* C enim rapiũt quando esuriunt, parcunt verò prædæ cum senserint satietatem. Inexplebilis est sola auaritia diuitum, semper rapit, & nũquam satiatur: nec deum timet, nec hominem reueretur: non patri parcit, non matrem agnoscit, nec fratri obtemperat, nec amico fidẽ seruat: viduam opprimit, pupilli rem inuadit: liberos in seruitium reuocat: testamentum falsum profert. Res mortui occupantur, quasi & non ipsi qui hoc faciunt morituri. Quæ est ista rogo animarum insania amittere vitã, appetere mortem: acquirere aurum, & perdere cœlum? Sed quia nemo cogitat deum, ideo manet in morte iudicium. Meritò dictũ est diuiti, *Quia percepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: nũc autẽ hic cõsolatur, tu verò cruciaris.* Audiant ista diuites, qui nolũt esse misericordes. Audiant irrogari supplicia eis qui nolunt erogare subsidia. Audiant pauperem refrigerantem, audiãt diuitẽ pœnis grauioribus æstuantem. *Pater Abraham* inquit, *dimitte Lazarum vt intingat extremũ digiti sui in aquã, & refrigeret linguã meã, quia crucior in hac flãma. At ille, Memẽto*, inquit, *fili, quia percepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala.* Pensantur pro diuitiis pœnæ, refrigeriũ p paupertate, pro purpura flãma, refectio pro nuditate, vt salua sit æquitas statere, & nõ mentitur mo-

dus illius mensuræ. In qua, inquit, mensi fueritis mensu- D ra, ita metietur vobis. Ideo negatur in pœnis misericordia diuiti, quia ipse dum viueret noluit misereri. Ideo rogans diues non exauditur in tormentis, quia rogantem pauperem non exaudiuit in terris. Diues & pauper duo sibi sunt contraria, sed iterum duo sibi sunt necessaria. Nullus indigeret si inuicem se supportarent, & nemo laboraret, si se ambo iuuarent. Diues propter pauperem factus est, & pauper propter diuitem. Pauperis est orare, & diuitis erogare. Dei est pro paruis magna pẽsare. De misericordia eius parua magna nascitur copia. Fœcundus est ager pauperum, citò reddit dominãtibus fructum. Via cœli est pauper, per quam venitur ad patrem. incipe ergo erogare, si non vis errare. Patrimonii tui, quo es ligatus, compedem in hac vita resolue: vt liberè ad cœlum possis accedere. Abiice abs te diuitiarum onera, abiice vincula voluntaria, abiice anxietates & tædia, quæ te plutibus in annis inquietant. Da petenti vt possis ipse accipere: tribue pauperi, si non vis flammis exuri. Da in terra Christo, quod tibi reddat in cœlo. Obliuiscere quod es, & attende quid futurus es. Præ- E sens vita fragilis est, & in mortem procliuis. Nemo potest stare, sed omnes cogimur transire. Nolentes imus, inuiti eximus, quia mali sumus. Si autẽ ante nos aliquid mitteremus, nõ ad inane hospitium veniremus. Quod enim pauperi damus, ante nos præmittimus: quod autem rapimus, hic totum dimittimus. *Math. 7.*

De Martha & Maria, In Euangelio secundum eundem. Sermo XXVI. *Lucæ 10.*

VErba domini nostri Iesu Christi quæ modo ex euangelio recitata sunt, admonent nos, esse vnum aliquid quò tendamus, quãdo in huius seculi multitudine laboramus. Tendimus autem adhuc peregrinantes, nondum manentes, adhuc in via, nondum in patria: adhuc desiderando, nõdum fruendo. Tamen tẽdamus, & sine pigritia & sine intermissione tendamus, vt aliquãdo peruenire valeamus. Martha & Maria duæ sorores erant, ambæ nõ solùm carne, sed etiam religione germanæ: ambæ domino cohæserunt, ambæ domino in carne præsenti concorditer seruierunt. Suscepit eum Martha, sicut solent suscipi peregrini. Sed tamẽ suscepit famula dominum, ægra salua- *Lucæ 10.* torem, creatura creatorem. Suscepit autẽ spiritu pascẽ- F da in carne pascendum. Voluit enim dominus formam serui accipere, & accepta forma serui in illa pasci à seruis, dignatione, non conditione. Nam & ista dignatio fuit, se prebere pascendum. Habebat carnem in qua esuriret quidem & sitiret, sed nescitis, quia in eremo esurienti angeli ministrabant? Ergo quòd pasci voluit, pascenti præstitit. Quid autem mirum si & de sancto He- *3. Reg. 17.* lia præstitit viduæ quem prius coruo ministrante pascebat? Nunquid pascendo defecerat, quando ad viduam mittebat? Non, sed religiosam viduam per obsequium exhibitum seruo suo benedicere disponebat. Sic ergo *Ioan. 1.* susceptus est dominus tanquam hospes, qui in sua propria venit: & sui eum non receperunt: sed quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios dei fieri, adoptans seruos & liberos faciens: redimens captiuos, & faciens cohæredes. Ne quis tamen vestrum forsitan dicat, O beati qui Christum suscipere in domum propriam meruerunt. Noli dolere, noli murmurare, quia temporibus natus es, quando iam dominum non vides in carne, non tibi abstulit istam dignationem, Cum vni, in- *Mat. 25.* quit, ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Hæc de domino pascendo pascente in spiritu, pauca pro tempore

G dixerimus. Veniamus ad causam quam de vnitate proposui. Martha diuinum pascere disponens & præparans circa frequēs ministerium occupabatur, Maria soror eius pasci à domino magis elegit. Deseruit quodammodo sororem suam circa multum ministeriū laborantem, & sedit ipsa ad pedes domini, & vacans audiebat verbum eius. Auris fidelissima audierat, Vacate & videte quoniam ego sum dominus. Illa turbabatur, ista epulabatur. Illa multa disponebat, ista vnū aspiciebat. Vtrunque officium bonum, sed tamen quod sit melius, quid nos dicamus, Habemus quem interrogemus, patienter audiamus. Quid sit melius, iam cum euāgelium legeretur audiuimus, & bene commemorantem audiamus. Interpellat Martha hospitem, ad iudicem deponit postulationē piarum querelarum, quòd eam soror deseruerit, & sic laborantem in ministerio adiuuare neglexerit. Non respondente illa, sed tamen præsente, iudicat dominus. Maria causam suam tanquam ociosa iudici maluit committere, nec in respondendo voluit laborare. Si enim pararet respondendi sermonem, re-

Psal. 145.

H mitteret audiendi intentionem. Respondit ergo dominus, qui in verbo non laborabat, quia verbū erat. Quid ergo dixit? *Martha Martha.* Repetio nominis est indicium dilectionis, aut forte mouendæ intentionis, vt audiret attētius. Bis vocata est Martha Martha. Audiuit, Circa multa est occupata, vnum autem opus est, Id est, vnum necessariū est. Non vnū, quasi singulare opus, sed opus est, expedit, necessarium est. Quod vnum elegerat Maria? Vnū cogitate fratres mei, & videte in ipsa multitudine si delectat nisi vnum. Ecce deo propitio quàm multis estis. Quis vos ferret nisi vnū saperetis? Vnde in multis ista quies? Da vnum, & populus est. Tolle vnum, & turba est. Quid est enim turba, nisi multitudo turbata? Sed audite apostolum, Obsecro autē vos fratres, Multitudini dicebat, sed omnes in vnū facere volebat, Obsecro autē vos fratres vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata, sitis autem perfecti in eodē sensu, & in eadem scientia. Et alio loco, Vnanimes, vnum sententies, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam. Et dominus ad patrem de suis, Vt sint vnū, sicut & nos vnū sumus. Et in actibus Apostolorū, multitudinis autem credētium erat anima vna, & cor vnum.

1. Cor. 1.

Philip. 2.

Ioan. 17.

Acto. 4.

Psal. 33.

I Ergo magnificate dominum mecum, & exaltemus nomē eius in vnum: quia vnum est necessarium, vnū illud supernum, vnum vbi pater & filius & spiritus sanctus sunt vnum. Videte nobis commendari vnitatem. Certè trinitas est deus noster. Pater non est filius, filius non est pater, spiritus sanctus non est pater nec filius, sed amborum spiritus, & tamen ista tria non tres dij, non tres omnipotētes, sed vnus omnipotens, ipsa trinitas vnus deus, quia vnum necessarium est. Ad hoc vnum nō nos perducit, nisi multi habeamus cor vnum. Bona sunt ministeria circa pauperes, & maxime circa sanctos dei seruitia debita, obsequia religiosa. Redduntur enim non dātur dicente Apostolo, Si nos vobis spiritalia seminauimus, magnū est si carnalia vestra metamus? Bona sunt, exhortamur ad hæc, & in verbo domini ædificamus vos nolite pigri esse ad suscipiendos sanctos. Aliquando nescientes, suscipiendo quos nesciunt, angelos susceperūt. Bona sunt hæc, melius est tamen quod elegit Maria. Illud enim habet ex necessitate occupationem, illud ex charitate suauitatem. Vult homo occurrere quando ministrat, & aliquando nō potest. Quæritur quod deest, paratur quod adest, distenditur animus. Nam si Martha illa sufficeret, adiutorium sororis nūquā posceret. Multa sunt, diuersa sunt, quia carnalia sunt, quia temporalia K sunt: & si bona sunt, transitoria sunt. Maria autem quid? ait, dominus, *Maria autē meliorem partem elegit.* Non tu Luca. 10. malam, sed illa meliorē. Audi vnde meliorem, quia non auferetur ab ea. A te auferetur aliquando onus necessitatis: æterna est dulcedo veritatis. Non auferetur ab ea quod elegit. Non auferetur, sed tamen augetur. In hac vita augetur, in alia vita perficietur, nūquam auferetur. Cæterū tu Martha, pace tua dixerim, in bono ministerio benedicta pro isto labore tuo mercedem quæris quietem: modò occupata es circa multū ministerium, pascere vis mortalia corpora, licet sanctorum. Nūquid cum veneris ad illam patriam, inuenies peregrinum quem suscipias hospitio? Inuenies esurientem cui panem frangas, sitientem cui potum porrigas? ægrum quem visites? litigantem quem concordes, mortuum quem sepelias? Omnia ista ibi non erūt: sed quid ibi erit? quod Maria elegit. Ibi pascimur, non pascimus. Ideo hoc erit plenum atque perfectum, quid hic elegit Maria. De illa mensa opulenta, de verbo domini micas colligebat. L Nam vultis nosse quid ibi erit? Dominus ipse dicit de Luca 12. seruis suis, Amen dico vobis, quia faciet eos recumbere, & transibit, & ministrabit illis. Recumbere quid est, nisi vacare? Recumbere quid est, nisi requiescere? Quid est, transibit & ministrabit illis? Prius transibit, & sic ministrat. Sed vbi? In illo conuiuio superno, de quo dicit, Amen dico vobis, multi ab Oriente & Occidente ve- Mat. 8. nient, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob, in regno cœlorum. Ibi dominus pascit, sed prius hinc transit. Nam vt noueritis, pascha transitus interpretatur. Venit dominus, fecit diuina, passus est humana. Nunquid adhuc conspuitur? Nunquid adhuc expalmatur? Nunquid adhuc spinis coronatur? Nunquid adhuc flagellatur? Nunquid adhuc crucifigitur? Nunquid adhuc lancea vulneratur? Transiuit. Denique & euangeliū sic loquitur, quando Pascha fecit cum discipulis suis. Quid dicit euangelista? Cum autem venisset hora vt Iesus Ioan. 13. transiret de hoc mundo ad patrem. Ergo ille transiuit vt pascat, nos sequamur vt pascamur.

De eisdem, de quibus suprà. Sermo XXVII.

SAnctum euangelium cum legeretur, audiuimus à fœmina religiosa susceptum esse dominum hospitio, eáque Martha vocabatur. M Et cum esset ipsa occupata in cura ministrandi, soror eius Maria sedebat ad pedes domini, & audiebat verbum eius. Laborabat illa, vacabat ista. Illa erogabat, vt implebatur. Veruntamen Martha laborans multum in illa occupatione & negocio ministrandi, interpellauit dominum, & de sorore sua conquesta est, quòd eam laborantem non adiuuaret. Dominus autem pro Maria respondit Marthæ, & ipse factus est aduocatus, qui iudex fuerat interpellatus. *Martha*, inquit, *circa multa es occupata, quādo vnū est necessariū. Maria meliorem partē elegit, quæ non auferetur ab ea.* Audiuimus enim interpellationē interpellantis, & sententiam iudicis. Quæ sententia interpellanti respondit, susceptam defendit. Erat enim Maria intenta dulcedini verbi domini, intenta erat Martha quomodo pasceret dominum, intenta Maria quomodo pasceretur à domino. A Martha conuiuium domino parabatur, in cuius conuiuio Maria iam iocundabatur. Cum ergo Maria suauiter audiret verbum dulcissimum, & corde intētissimo pasceretur, interpellato domino à sorore sua, quomodo putamus eam timuisse, ne diceret ei dominus, Luca. 10.

Surge

A Surge & adiuua sororē tuam? Mira enim suauitate tenebatur, quæ profectò maior est mentis quàm ventris. Excusata est, sedit securior. Quomodo autem excusata est attendamus, inspiciamus, perscrutemur quod possumus. Pascamur & nos. Quid enim? Putamus nos reprehensum esse ministerium Marthæ, quam cura hospitalitatis occupauerat, quæ ipsum dominum hospitio receperat? Quomodo rectè reprehēdebatur, quæ tanto hospite lætabatur? Hoc si verū est, dimittāt homines quod ministrant egētibus, eligant sibi partem meliorem, quæ non auferetur ab eis, vacent verbo, inhient doctrinæ dulcedini, occupentur circa scientiam salutarem, nihil eis curæ sit quis peregrinus in vico sit, quis egeat pane, quis indumento, quis visitandus, quis redimendus, quis sepeliendus, vacent opera misericordiæ, vni instetur scientiæ. Si melior pars est, cur non omnes hoc faciunt, quando ipsum dominum in hac causa patronum habemus? Non enim timemus in hac re, ne offendamus eius iustitiam, cum patronū teneamus eius sententiam: Et tamen ita non est, sed sicut dixit dominus, ita est. Quomodo intelligis non est, et autem quomodo intelligere debeas, Ecce aduerte, Circa multa es occupata, quādo vnum est necessarium, Maria meliorem partem elegit. Nun tu malam, sed ista meliorem. Sed vnde meliorem? Quia tu circa multa, illa circa vnum. Præponitur vnum multis. Non enim à multis vnum, sed multa ab vno. Multa sunt quæ facta sunt, vnus qui fecit cœlum, & terram, mare & omnia quæ in eis sunt. Quàm multa sunt, quis ista enumeret? Quis horū multitudinem cogitet? Quis hoc fecit? Deus omnia. Ecce bona valde. Bona valde quæ fecit, quāto melior ille est qui fecit? Attendamus igitur occupationes nostras circa multa, necessarium est ministeriū corpora reficturis. Quare hoc? Quia esuritur, quia sititur, misericordia miseris necessaria est. Frangis panem esurienti, quia inuenisti esurientem. Tolle famem, cui frangis panem? Tolle peregrinationem, cui exhibes hospitalitatem? Tolle nuditatem, cui præparas vestem? Non sit ægritudo, quem visitas? Non sit captiuitas, quem redimis? Non sit rixa, quem concordas? Non sit mors, quem sepelis? In illo seculo futuro non erunt ista mala, ergo nec ista ministeria. Bene ergo Martha circa corporalem domini, quid dicam, necessitatem, an voluntatem, ministrabat carni mortali. Sed quis erat in carne mortali? In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum. Ecce quod Maria audiebat: Verbum caro factum est, & habitabit in nobis, Ecce Martha cui ministrabat. Ergo Maria meliorem partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Hoc enim elegit, quod semper manebit, ideo non auferetur ab ea. Circa vnum se voluit occupari, iam tenebat. Mihi autem adhærere deo, bonum est. Sedebat ad pedes capitis nostri, Quanto humilius sedebat, tanto amplius capiebat. Confluit enim aqua ad humilitatem conuallis, denatat de tumoribus collis. Non ergo dominus opus reprehendit, sed munus distinxit. Circa multa es occupata, porrò vnum est necessariū. Iam hoc sibi Maria elegit. Transit labor multitudinis, & remanet charitas vnitatis. Ergo quod elegit, non auferetur ab ea, à te autem quod elegisti, vtique hoc sequitur, vtique hoc subintelligitur, à te quod elegisti auferetur. Sed bono tuo auferetur, vt quod melius est detur. Auferetur enim à te labor, vt requies detur. Tu nauigas, illa iam in portu est. Videtis ergo charissimi, & quantum arbitror, iam intelligitis, in his duabus mulieribus, quæ ambæ fuerunt domino

[Margin: B (at "cupata, quādo vnum"); Gene.1. (at "titudinem cogitet"); C (at "ministrabat carni mortali"); Ioan.1. (at "tali? In principio"); Psal.27. (at "se voluit occupari")]

gratæ, ambæ amabiles, ambæ discipulæ. Videtis ergo, & D magnum aliquid intelligitis, quicunque intelligitis, quod audire & scire debetis etiam qui non intelligitis, in his duabus mulieribus duas vitas esse figuratas, præsentem & futuram, laboriosam & quietā, ærumnosam & beatam, temporalem & æternam. Duæ sunt vitæ, de illis vos copiosius cogitate. Quid habeat hæc vita, non dico mala, non iniqua, non nefaria, non luxuriosa, non impia, sed laboriosa, ærumnis plena, timoribus castigata, tentationibus solicita: hanc ipsam innocentem vitam dico, qualem decebat habere Martham: hanc ergo quātum potestis, inspicite, & de hac, vt dixi, copiosius quàm loquimur cogitate. Vita vero iniqua aberat ab illa domo, nec cum Martha erat, nec cum Maria. Et si aliquando fuit, domino intrante fugit. Remanserunt ergo in illa domo, quæ susceperat dominum, in duabus fœminis duæ vitæ, ambæ innocentes, ambæ laudabiles. Vna laboriosa, altera ociosa, nulla facinorosa, nulla desidiosa. Ambæ innocentes, ambæ inquam laudabiles, sed vna laboriosa, altera ociosa, nulla facinorosa, quam cauere debet laboriosa: nulla desidiosa, quam cauere debet ociosa. Erant ergo in illa domo istæ duæ vitæ, & ipse fons vitæ. In Martha erat imago præsentium, E in Maria futurorum. Quod agebat Martha, ibi sumus: quod agebat Maria, hoc speramus. Hoc agamus bene, vt illud habeamus plene. Nam quid inde habemus? Inquantum habemus? Quandiu hic sumus, quantum est quod inde habemus? Nam & modo inde aliquid agimus, remoti à negociis, sepositis familiaribus curis, conuenistis, statis, auditis. Inquantum hoc agitis, Mariæ similes estis. Et facilius vos intenditis quod agit Maria, quā ego qui prærogo. Si quid tamen dico, Christi est. Ideo vos pascit, quia Christi, quia panis communis est, vnde & ego vobiscum viuo. Nunc autem viuimus, si vos fratres statis in domino. Nolo in nobis, sed in domino, 1.Cor.3. quia neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat deus.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundē, Domine, doce nos orare. Sermo XXVIII.

Apostoli sancti dicebant dominum Iesum, Domine Luc.11. doce nos orare, sicut Ioānes docuit discipulos suos. Tunc ait dominus orationē, Pater noster qui es in cœlis, sanctificetur nomē tuum, Adueniat regnum tuum, per totum. Vides quàm breuis oratio, & omniū plena vir- F tutum. Primus sermo, quantæ sermo gratiæ. O homo, faciem tuam non audebas ad cœlum attollere, oculos tuos in terram dirigebas, & subito accepisti gratiam Christi. Omnia tibi peccata dimissa sunt. Ex malo seruo factus es bonus filius, Ideo præsume non de operatione tua, sed de Christi gratia. Gratia enim saluati estis, Ephes.2. Apostolus ait. Non ergo hic arrogantia est, sed fides: prædicare quod acceperis: non est superbia, sed deuotio. Ergo attolle oculos ad patrē, qui te per lauacrum genuit, ad patrem qui per filium te redemit, & dic, Pater noster, Bona præsumptio, sed moderata. Patrem dicis, quasi filius, sed noli tibi aliquid specialiter vendicare. Solius Christi specialis est pater, nobis omnibus in commune est pater, quia illum solum genuit, nos creauit. Dic ergo & tu per gratiam, Pater noster, vt filius esse merearis Ecclesiæ. Contuitu & consideratione teipsum commenda, Pater noster qui es in cœlis. Quid est in cœlis? Audi scripturam dicentem, Excelsus super omnes cœlos dominus. Et vbique habes, quòd super cœlos cœlorum dominus sit, quasi non in cœlis & angeli, quasi non in cœlis & dominationes, sed in cœlis Psal.56.

[Margin: *Pater noster exponitur.*]

G illis, de quibus dictum est, Cœli enarrant gloriam dei.
Psal.18. Cœlum est, vbi culpa cessauit. Cœlũ est vbi flagitia non
sunt. Cœlum est, vbi nullum mortis vulnus est. Pater no
ster qui es in cœlis, sanctificetur nomen sanctum tuum
in oobis. Quid est sanctificetur? Quasi optemus vt san-
Leuit.19. ctificetur, ille qui ait, Estote sancti, quia & ego sanctus
sum: quasi aliquid ei ex nostra prædicatione sanctifica-
tionis accedat? Non. Sed sanctificetur in nobis, vt ad
nos possit eius sanctificatio peruenire. Pater noster qui
es in cœlis, sanctificetur nomen sanctum tuum in no-
bis, *Adueniat regnum tuum.* Quasi nõ sempiternum sit
Ioan.18. dei regnum, ipse dominus dicit, Ego in hoc natus sum,
& tu dicis, pater veniat regnum tuum, quasi non vene-
rit? Sed tunc venit regnum dei, quando estis gratiã eius
Luc.17. consequuti. Ipse enim ait, Regnum dei intra vos est. Ve-
niat regnũ tuum, *Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in ter-*
Coloss.1. *ra. Panem nostrũ quotidianũ da nobis hodie.* Sanguine Chri
sti pacificata sunt omnia, vel in cœlo, vel in terra. Sãcti-
ficatum est cœlum, deiectus est diabolus. Ibi versatur,
vbi & homo quem ille decepit. Fiat voluntas tua sicut
in cœlo & in terra: hoc est, sit pax in terra, quemadmo-
dum in cœlo, Panem nostrum quotidianum da nobis
H hodie. Memini sermonis mei, Cum de sacramentis tra-
ctarem, dixi vobis, quòd ante verba Christi quod of-
fertur, panis dicatur: vbi Christi verba deprompta fue-
rint, iam nõ panis dicitur, sed corpus appellatur. Quare
ergo in oratione dominica quæ postea sequitur, ait, Pa-
De cõs. di. nem nostrum? Panem quidem dixit, sed ἐπιούσιον dixit,
2. Nõ iste. hoc est, supersubstantialem. Non iste panis qui vadit in
4. sen. dist. corpus, sed ille panis vitę æternę, qui animę nostrę sub-
12. Quid stantiam fulsit. Ideo ergo Græce ἐπιούσιος dicitur. Lati-
autem. nus autem hunc panem quotidianum dixit, quia Græci
dicunt aduenientem. Ergo quod Latinus dixit & Græ-
cus, vtrunque vtile videtur. Græcus vtrunque vno ser-
mone significauit, Latinus quotidianum dixit. Si quo-
tidianus est panis, cur post annum illum sumas, quem
iam modum Græci in Oriente facere consueuerunt?
Vbi supra. Accipe quotidie, quod quotidie tibi prosit. Sic viue, vt
quotidie merearis accipere. Qui non meretur quotidie
Iob.1. accipere, non meretur post annum accipere: quomo-
do sanctus Iob quotidie pro filiis offerebat sacrificium,
ne forte aliquid vel in corde vel in sermone peccas-
sent. Ergo tu audis quòd quotiescunque offertur sacri-
I ficium, mors domini, resurrectio domini, eleuatio do-
mini significetur, & remissio peccatorum, & panem
istum vitæ nostræ quotidianum non assumis? Qui vul-
nus habet, medicinam requirit. Vulnus est, quia sub pec
cato sumus, medicina est cœleste & venerabile sacra-
mentum. Panem nostrum quotidianum da nobis ho-
Psal.2. die. Quotidie si accipis, quotidie tibi hodie est, Tibi ho
Hebr.13. die est Christus, tibi quotidie resurgit. Quomodo? Fi-
lius meus es tu, Ego hodie genui te. Hodie est, quando
Roma.13. Christus resurgit. Heri & hodie ipse est, Paulus Aposto
lus ait, Sed alibi dicit, Nox pręcessit, dies appropinqua-
uit. Nox hesterna præcessit, dies hodiernus appropin-
quauit. Sequitur, *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos*
dimittimus debitoribus nostris. Debitũ quid est, nisi pecca-
tum? Ergo si nõ accepisses alieni fœnoris pecuniam, nõ
egeres, & ideo peccatum tibi imputatur. Habuisti pecu
Gene.1. niam cum qua diues nascereris. Diues eras, ad imaginẽ
dei & similitudinem factus, perdidisti quod habebas,
hoc est, humilitatem. Dum arrogantiam desideras ven-
Gene.3. dicare, perdidisti pecuniam. Sicut Adam nudus es fa-
ctus, accepisti à diabolo debitum, quod non erat neces-
sarium. Et ideo qui eras liber in Christo, debitor factus
es diabolo. Cautionem tuam tenebat inimicus, sed eam K
dominus crucifixit, & suo cruore diluit. Abstulit debi-
tum tuum, reddidit libertatem. Bene ergo ait, Dimitte
nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitori-
bus oostris. Vide quid dicas. Quomodo ergo dimitto,
sic & tu dimitte mihi. Si dimiseris, bene conuenis vt di
mittatur tibi. Si non dimittis, quomodo eum cõuenis?
Et ne patiaris nos induci in tentationẽ, quam ferre non pos
sumus, *sed libera nos à malo.* Vide quid dicat, Quam fer
re non possumus. Non dicit, non inducat nos in tenta-
tionem, sed quasi athleta talem vult tentationem quam
ferre possit humana conditio, & vnusquisque vt à ma-
lo, hoc est, ab inimico, & à peccato liberetur. Potens
est autem dominus qui abstulit peccatum vestrum, &
delicta vestra donauit, tueri & custodire vos aduersum
diaboli aduersantis insidias, vt non vobis obrepat ini-
micus qui culpam generare consueuit. Sed qui deo se
committit, diabolum non timet, Si enim deus pro no- *Roma.8.*
bis, quis cõtra nos? Ipsi ergo gloria à seculis nũc & sem-
per, & in omnia secula seculorum, Amen.

De eo quod scriptum est in Euangelio secũdum eundem, *Luc.11.*
Quis vestrum habet amicum, & ibit ad illum
media nocte &c. Sermo XXIX. L

AVdiuimus nos exhortatũ dominum nostrum
cœlestem magistrũ & fidelissimũ cõsiliarium,
eundem hortatorẽ, vt petamus & datorẽ cum
petimus. Audiuimus enim in euangelio hor- *Vbi supra.*
tantem nos eum petere instanter & pulsare vsque ad si-
militudinẽ improbitatis. Proposuit enim nobis exem-
gli gratia, si quis vestrum haberet amicum, à quo nocte
peteret tres panes, cum illi amicus de via venisset, &
quod ei apponeret non haberet. Si autem ille respon-
deat iam se requiescere, & seruos suos secum, nec debe-
re illius precibus inquietari, pulsando ille instet & per-
seueret, nec pudore territus abscedat, sed necessitate co-
actus immineat, surrecturum illum, & si non propter
amicitiam, certe propter illius improbitatem, & datu-
rum ei quantos voluerit. Quantos autem voluerit? Ni-
hil plus ille voluit quàm tres. In hac ergo similitudine
adiunxit hortationem dominus, & omnino stimulauit
nos quærere, petere, pulsare, donec accipiamus quod pe
timus, quod quærimus, quod pulsamus, vsus exemplo
à cõtrario: sicut de illo iudice qui nec deũ timebat, nec
homines reuerebatur, & tamen cum eum quædam vi- M
dua interpellaret quotidie, tædio victus dedit quod nõ
beneficio potuit inuitus. Dominus autem noster Iesus
Christus inter nos petitor, cum patre dator, non vtique
nos tantũ hortaretur vt peteremus, nisi dare vellet. Eru
bescat humana pigritia, plus vult ille dare quàm nos ac-
cipere. Plus vult ille misereri, q̃ nos à miseria liberari, &
vtiq; si nõ liberati fuerimus, nos miseri remanebimus.
Nam ille quod nos hortatur, propter nos hortatur. Eui
gilemus, & hortanti credamus, promittanti obsequa-
mur vt ad dantem gaudeamus. Fortassis enim & nobis
aliquãdo venit amicus de via, & non inuenimus quod
ei apponeremus, & necessitatem passi sumus, & accepi-
mus & nobis & illi. Fieri enim non potest, nisi vt aliquis
passus fuerit amicum aliquid interrogantem quod re-
spondere non possit, & tunc se inuenit nõ habere quan
do coactus est dare. Venit amicus tibi de via, id est, de
vita huius seculi, in qua omnes velut peregrini trans-
eunt, nec vllus quasi possessor manet, sed omni homini
dicitur, Respectus trãsi, age iter, da venturo locum. Aut *Eccl.39.*
forte de via mala, hoc est, de vita mala fatigatus nescio
quis amicus tuus, non inueniens veritatẽ, qua audita &
percepta

A percepta beatus fiat, ſed laſſatus in omni cupiditate & egeſtate ſeculi, venit ad te tanquam ad Chriſtianũ, & dicit, Redde mihi rationẽ, fac me Chriſtianum. Et interrogat forte quod tu per ſimplicitatem fidei neſciebas. Et non eſt vnde reficias eſurientem, & te admonitus inuenis indigentem, & cum vis docere aliquem, cogeris diſcere. Et dum erubeſcis eum qui te interrogauit, quod quærebat non in re inueniens, cõpelleris quærere vt merearis inuenire. Et vbi quæras? Vbi, niſi in dominicis libris? Fortaſsis quod ille interrogauit, in libro poſitum eſt, ſed obſcurũ eſt. Forte dixit hoc Apoſtolus in epiſtola ſua. Sic dixit, † intelligere poſsis, aut intelligere non poſsis, tranſire non permitteris. Vrget enim interrogator, ipſum Paulum aut Petrum, aut aliquẽ Prophetam interrogare nõ ſineris. Iam enim requieſcit familia iſta cum domino ſuo, & ſeculi huius ignorantia valida eſt: hoc eſt, nox media, & vrget amicus eſuriens. Tibi forte ſufficiebat ſimplex fides, illi nõ ſufficit. Nunquid deſerendus eſt? Nunquid de domo proiiciendus eſt? Ergo ad ipſum dominum, ad ipſum cum quo familia requieſcit, pulſa orando, pete, inſta. Non quomodo amicus ille in ſimilitudine poſitus, tædio victus ſurgit

† al. vt legere poſsis, intelligere non poſsis &c.

B & dabit, Dare vult, tu pulſans nondũ accepiſti, pulſa, dare vult. Et quod dare vult differt, vt amplius deſideres dilatũ, ne vileſcat cito datum. Cum autem perueneris da tres panes: hoc eſt, ad cibum & intelligentiam trinitatis, habes & vnde viuas, & vnde paſcas. Ne peregrinũ venientem de via reformides, ſed excipiendo ciuẽ domeſticum facies, nec timeas ne finias. Non panis ille finietur, ſed indigentiam tuam finiet, Panis eſt, & panis eſt, & panis eſt, deus pater, deus filius, deus ſpiritus ſanctus. Aeternus pater, coæternꝰ filius, coæternus ſpiritus ſanctus. Incommutabilis pater, incommutabilis filius, incommutabilis ſpiritus ſanctus. Creator & pater, & filius, & ſpiritus ſanctus. Paſtor, & vitæ dator, pater, & filius, & ſpiritus ſanctus. Cibus & panis æternus, & pater, & filius, & ſpiritus ſanctus. Diſce & doce, viue & paſce. Deus qui tibi dat, nihil melius quàm ſe tibi dat. Auare quid aliud quærebas? Aut ſi aliud petas, quid tibi ſufficit, cui deus non ſufficit? Sed opus eſt vt habeas charitatem, habeas fidem, habeas ſpem, vt poſsit tibi dulce eſſe quod datur. Et hæc ipſa tria ſunt, fides, ſpes, charitas. *Roma. 12.*

C Et hæc ipſa dona dei ſunt. Nam fidem ab ipſo accepimus, ſicut deus, inquit, vnicuique partitus eſt menſuram fidei. Et ſpem ab ipſo accepimus, cum dicitur, In quo ſpem dediſti mihi. *Pſal. 118.* Et charitatem ab ipſo accepimus, de qua dicitur, Charitas dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per ſpiritum ſanctum qui datus eſt nobis. *Roma. 5.* Sed hæc omnia itidem aliquãtulum diuerſa, ſed omnia dei dona. *1. Cor. 13.* Manent enim tria hæc, fides, ſpes, charitas: maior autem horum eſt charitas. In illis panibus non eſt dictus aliquis panis maior aliis, ſed ſimpliciter petite, & dat tres panes. Ecce alia tria. Quis eſt veſtrum, à quo petit filius ſuus panem, nunquid lapidem porriget ei? Aut quis eſt veſtrum à quo petit piſcem, nunquid ſerpẽtem porriget ei? Aut à quo petit ouum, nunquid porriget ei ſcorpionem? Si ergo vos cum ſitis mali, noſtis bona data dare filiis veſtris, quanto magis pater veſter de cœlo dabit bona petentibus ſe? Tria ergo rurſus iſta cõſideremus, ne forte ibi ſint illa tria, fides, ſpes, charitas, maior autem horum eſt charitas, Pone ergo tria, panem, piſcem, ouum. Maior horum panis, Ideo panem bene intelligimus in his tribus charitatem. Propterea pani lapidem oppoſuit, quia duritia contraria eſt charitati. Piſcem, fidem intelligamus. Dixit quidam ſanctus, &

D nos dicere delectat, Piſcis bonus, pia eſt fides. Viuit inter fluctus, nec frangit aut ſoluitur fluctibus. Viuit inter tentationes tempeſtateſq; huius ſeculi, pia fides. Sæuit mundus, & integra eſt. Tantũ contrarium fidei ſerpentem illum obſerua. In fide enim deſponſata eſt illa, cui dicitur in Canticis canticorum, Veni de Libano ſponſa mea, veniens & pertranſiens ab initio fidei. *Cant. 4.* Ideo & deſponſata, quia & deſponſatis initium fides eſt. Propterea deſponſatæ huic dicit Apoſtolus, Deſponſaui vos vni viro, virginem caſtam exhibere Chriſto. *2. Corin. 11.* Et timeo ne ſicut ſerpẽs ſeduxit Euam aſtutia ſua, ſic & veſtri ſenſus corrumpantur à caſtitate quæ eſt in Chriſto, id eſt, quę eſt in fide Chriſti. Habitare enim, inquit, Chriſtum per fidem in cordibus veſtris. *Epheſ. 3.* Diabolus ergo non corrumpat fidem, ne deuoret piſcem. Reſtat ſpes, quæ, quantum mihi videtur, ouo cõparatur. Spes enim nondum peruenit ad rem, & ouum eſt aliquid, ſed nõdum eſt pullus. *Ouũ, ſpes.* Quadrupes ergo pariunt filios, aues autem ſpem filiorũ. Spes ergo ad hoc nos hortatur, vt præſentia contemnamus, futura expectemus: & ea quæ retro ſunt obliuiſcentes, cum apoſtolo in anteriora extendamur. Sic enim dicit, Vnum autẽ quæ retro oblitus, in ea quæ antè ſunt extentus, ſecundum intentionem ſequor *Philip. 3.*

E ad palmam ſupernæ vocationis dei in Chriſto Ieſu. Nihil ergo tam inimicũ ſpei, quàm retro reſpicere, id eſt, in eis rebus, quæ pręterlabuntur & tranſeunt, ſpem ponere, ſed in his quę nondũ datæ ſunt, ſed dãdę quandocunq; nunquã tranſibunt, non ſperare. *Spei inimicum.* Quando autem ſcatet tentationibus mundus velut pluuia Sodomę ſulphurea, metuendũ eſt exẽplũ vxoris Loth. Retro enim reſpexit, & vbi reſpexit, ibi remanſit. *Gene. 19.* In ſalem conuerſa eſt, vt prudentes condiret exẽplo. Apoſtolus Paulus de hac ſpe ita loquitur, Spe enim ſalui facti ſumus. *Roma. 8.* Spes autem quæ videtur, non eſt ſpes. Quod enim videt quis, quid ſperat? Si autem quod nõ videmus ſperamus, per patientiam expectamus. Quod enim videt quis, quid ſperat? *Spes.* Ouum eſt. Eſt ouum, & nondum pullus eſt, & teſtudine tectum eſt, non videtur quia operitur, cum patientia expectetur, ferueſcat vt viueſcat. Intende extendere in anteriora, obliuiſcere præterita. *Philip. 3.* Quæ enim videntur, temporalia ſunt. *1. Cor. 4.* Non reſpicientes, inquit, quæ videntur, ſed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia ſunt: quæ autem nõ videntur, æterna.

F In illa ergo quæ non videntur, extende ſpem, expecta, ſuſtine, noli retro ſuſpicere. Ouo tuo ſcorpium time. Vide quia de cauda percutit, quam retro habet. Nõ ergo ſcorpius perimat ouum tuum, mundus iſte ſpem tuam, vt ita dicam, veneno ouo cõtrario. quo cõtrario? Quãta tibi loquitur mundus, quanta poſt dorſum ſtrepit vt retro reſpicias? id eſt, vt in rebus præſentibus nec præſentibus, (non enim dicẽda ſunt pręſentia nunquã ſtantia) ſpem tuam ponas, & ab eo quod promiſit Chriſtus & nondũ dedit, ſed quia fidelis eſt dabit, auertas animum tuum, & velis requieſcere in mũdo pereunte. Ideo enim deus fœlicitatibus terrenis amaritudines miſcet, vt alia quæratur fœlicitas, cuius dulcedo non eſt fallax? & de ipſis amaritudinibus conatur mundus auertere ab eo quod intendis interiora, & retro conuertere. De ipſis amaritudinibus, de ipſis tribulationibus murmuras & dicis, Ecce pereũt omnia Chriſtianis temporibus. Quid ſtrepis? Non hoc promiſit mihi deus, quod iſta nõ peribũt, Non hoc mihi promiſit Chriſtus. Aeterna promiſit æternus, ſi credidero, ex mortali fiam æternus. Quid ſtrepis? O munde immũde, quid ſtrepis? Quid auertere conaris? Tenere vis periẽs, quid faceres ſi maneres? Quem

G non deciperes dulcis,si amarus alimenta mentiris?Ego
si habeo spem,si teneo spem,ouum meũ non est à scor-
Psal.33. pione percussnm. Benedicã dominum in omni tempo
re,semper laus eius in ore meo. Fœlix sit mundus,euer-
tatur mũdus : Benedicam dominũ qui fecit mundum.
Benedicam prorsns.Secundum carnem bene sit,secun-
dum carnem male sit : Benedicam dominum in omni
tempore, semper laus eius in ore meo . Nam si benedi-
co quando bene est,& blasphemo quando male est,suf-
cepi scorpioois aculeũ,compũctus respexi retro.Quod
Iob.1. absit à nobis . Dominus dedit , dominus abstulit , sicut
domino placuit , ita factum est, sit nomen domini be-
nedictũ. Manet ciuitas quæ nos carnaliter genuit.Deo
gratias . Vtinam & spiritaliter generetur , & nobiscum
transeat ad æternitatem. Si manet ciuitas quæ nos car-
Psal.146. naliter genuit,manet quæ nos spiritaliter genuit. Aedi-
Psal.126. ficans Hierusalem dominus. Nunquid dormitando æ-
dificium suom perdidit , aut non custodiendo hostes
Psal.120. admisit?Nisi dominus custodierit ciuitatem,frustra vi-
gilat qui custodit eam . Et quam ciuitatem ? Non dor-
Galat.3. mit nec dormitabit qui custodit Israël . Quid est Israël,
1.Cor.3. nisi semen Abrahæ? Quid est semen Abrahæ,nisi Chri-
H stus ? Et semini tuo, inquit, quod est Christus. Et nobis
quid?Vos autẽ Christi,ergo semen Abrahæ estis,secun-
dum promisionem hæredes. In semine tuo,inquit,be-
nedicentur omnes gentes . Ciuitas sancta , ciuitas fide-
Gene.22. lis, ciuitas in terra peregrina , in cœlo fundata est. O fi-
delis,noli corrumpere spem, noli amittere charitatem,
accinge lumbos tuos,accende, prætende lucernas tuas,
Luc.12. expecta dominũ quãdo veniat à nuptiis.Quid expaue-
scis,quia pereũt regna terrena?Ideo tibi cœleste promis
sum est,ne cum terrenis perires.Nam ista peritura præ-
dicta sunt, prædicta omnino, Non enim negare possu-
mus,quod prædictum est.Dominus tuus quẽ expectas,
Marc.13. dixit tibi,Exurget gens contra gentem , & regnum ad-
uersus regnũ.Habent immutationes terrena regna.Ve-
Luc.1. niet ille de quo dictum est, Et regni eius non erit finis.
Qui hoc regnis terrenis promiserunt,non veritate du-
cti sunt, sed adulatione mentiti sunt . Poëta illorũ qui-
Virg.lib.1. dam induxit Iouem loquentem,& ait de Romanis,
Aeneid. His ego nec metas rerum,nec tempora pono.
Imperium sine fide dedi.

Non plane ita respondet veritas . Regnum hoc ,
I quod sine fine dedisti,in terra est,an in cœlu? Vtique in
terra . Et si esset in cœlo , Cœlum & terra transient.
Transient quæ fecit ipse deus,quanto citius quod con-
didit Romulus ? Forte si vellemus hinc exagitare Vir-
gilium , & insultare quare hoc dixerit , in parte tolleret
nos , & diceret nobis , Et ego scio . Sed quid facerem
qui Romanis verba vendebam, nisi hac adulatione ali-
quid promitterem quod falsum erat ? Et tamen in hoc
cautus fui , quando dixi , Imperium sine fine dedi , Io-
uem ipsorum induxi, qui hoc diceret, Non ex persona
mea dixi rem falsam, sed Ioui imposui falsitatis perso-
nam. Sicut deus falsus erat,ita mendax vates erat.Nam
vultis nosse quia ista noueram ? Alio loco quando non
Iouem lapidem induxi loquentem, sed ex persona mea
locutus sum, dixi.

Non res Romanæ perituráque regna.

Videte quia dixi peritura regna . Dixit peritura re-
gna , non tacuit peritura . Peritura veritate non tacuit,
semper mãsura adulatione promisit.Non ergo deficia-
mus fratres, finis erit terrenis omnibus regnis. Nunc si
finis est , deus videt . Forte enim nondum est , & infir-
mitate quadam vel misericordia, vel miseria hoc opta-
mus,vt nondum sit,nunquam tamen ideo non erit?Fi- K
gite spem in deum , æterna concupiscite , æterna expe-
ctate.Christiani estis fratres, Christiani sumus. Non ad
delitias Christus in carnem descendit , toleremus po-
tius præsentia quàm diligamus, aduersorum manifesta
est pernicies , prosperorum falsa blandities. Time ma-
re, & quando tranquillum est.Omnino non frustra au-
diamus, Sursum cor. Quid ponimus cor in terra, cum
videamus quia euertitur terra ? Nos non possumus nisi
exhortari vos,vt habeatis quod dicatis,& quod pro spe
vestra respõdeatis insultatoribus , & blasphematoribus
nominis Christiani . Nemo vos murmurando auertat
ab expectatione futurorũ. Omnes qui propter istas ad-
uersitates blasphemant Christum nostrum,cauda scor-
pionis sunt . Nos ouum nostrum sub alis illius gallinæ
ponamus,euangelicæ gallinæ,quæ clamat, Hierusalem, *Matt.23.*
Hierusalem, illi falsæ & perditæ, quoties volui collige-
re filios tuos tanquam gallina pullos suos , & noluisti?
Non nobis dicatur, quoties volui & noluisti . Illa enim
gallina diuina sapientia est , sed assumpsit carnẽ vt pul-
lis congrueret . Videte gallinam hispidam plumis , di-
missis alis,voce fracta,& quassa,& lassa,& languida con
gruere paruulis suis . Ouum ergo nostrum, id est, spem L
nostram sub alis illius gallinæ ponamus.Animaduerti-
stis forte,quomodo gallina concitat scorpionem. Vti-
nam ergo & istos blasphemantes, in terra reptantes, de
cauernis prodeuntes,& male pungentes, illa gallina cõ
cidat & deuoret , in corpus suum traiiciat , & in ouum
vertat . Non irascantur , commoti videmur, sed male-
dicta maledictis non reddimus. Maledicimur & bene- *1.Cor.4.*
dicimus , blasphemati deprecamur , Sed non dicat de
Roma , dictum est de meo . Sed taceat de Roma,quasi
ego insultor sim , & non potius domini deprecator, &
vester qualiscunque exhortator.Absit à me vt insultem.
Auertat deus à corde meo, & à dolore conscientiæ *Psal.113.*
meæ.Ibi multos fratres non habuimus?Non adhuc ha-
bemus?Portio peregrinantis Hierusalem ciuitatis , non
ibi magna degit , non ibi temporalia pertulit, sed æter-
na non perdidit ? Quid ergo dico cum de illa non ta-
ceo,nisi quia falsum est, quod dicũt de Christo nostro,
quòd ipse Romam perdiderit , quòd dij lapidei Ro-
mam tuebantur & lignei ? Adde precium , ærei : adde
plus, argentei & aurei . Idola gentium argentum & au-
rum . Non dixit lapides , non dixit lignum , non dixit M
testa,sed quod pro magno habent aurum & argentum.
Tamen ipsum aurum & argentum oculos habent &
non vident . Deus aureus , & deus ligneus ad precium
dispares sunt: ad habere oculos & nõ videre,pares sunt.
Ecce qualibus docti homines Romam custodibus cõ-
miserunt: habentibus oculos,& non videntibus. Aut si
Romam seruare potuerunt , quare ipsi ante perierunt?
Inquiunt, tunc periit Roma. Tamen perierũt. Non in-
quiunt, ipsi perierunt,sed simulachra eorum. Quomo-
do ergo custodirent tecta vestra,qui non potuerunt cu-
stodire simulachra sua?Alexandria olim tales deos per-
didit, Constantinopolis ex quo cõdita est in magnam
ciuitatem, quoniam à Christiano imperatore condita
est,olim deos ipsos falsos perdidit , & tamen creuit , &
crescit, & manet. Quãdiu vult deus manet . Non & illi
ciuitati quia hoc dicimus , æternitatem promittimus.
Carthago in nomine Christi manet , & olim euersa est
à scelestis, quia non fuit cœlestis, sed terrestris . Et illud
quod dicunt non est verũ, quia diis perditis Roma ca-
pta est,afflicta est.Prorsus non est verũ,antè simulachra
ipsa euersa sunt , & sic victi sunt Gothi cũ Rhadagaiso,
Memen-

A Mementote fratres, mementote non est longum, pauci
De ciuita. anni sunt, recordamini. Euersis in vrbe Roma omnibus
dei lib. 1. simulachris, Rhadagaisus rex Gothorum cum ingenti
exercitu, multo numerosiore q̃ Halarici fuit, venit. Pa-
ganus homo erat Rhadagaisus, Ioui sacrificabat quoti-
die. Nunciabatur vbique, quòd sacrificiis non desisteret
Rhadagaisus. Tunc omnes isti, Ecce nos non sacrifica-
mus, ille sacrificat, vinci habemus à sacrificante, quibus
non licet sacrificare. Deus ostendens quia non in istis
sacrificiis est ipsa temporalis salus, ipsa regna terrena,
victus est Rhadagaisus adiuuante domino miro mo-
do. Postea venerunt Gothi non sacrificantes, & si fide
Christiana nõ catholici, tamen idolis inimici venerũt,
idolis aduersantes & ipsi ceperunt. Vicerunt de idolis
præsumentes, & perdita idola adhuc quærentes, & per-
ditos adhuc sacrificare cupientes, sed ibi erant & no-
Psal. 33. stri, & afflicti sunt, sed nouerant dicere, Benedicam do-
minum in omni tempore. Afflicti sunt in regno terre-
no, sed regnum cœlorum non perdiderunt, imò ad il-
lud capessendum exercitatione tribulationũ meliores
effecti sunt. Et si in tribulationibus non blasphemaue-
runt, tanquam integra vasa de fornace exierunt, & do-
B minica benedictione repleti sunt. Isti autẽ blasphema-
tores, terrena sectantes, terrena desiderantes, in terrenis
spem ponẽtes, cum ista velint nolint perdiderint, quid
tenebunt? vbi remanebũt? Foris nihil, intus nihil, inanis
arca, inanior cõsciẽtia. Vbi requies? Vbi salus? Vbi spes?
Veniãt ergo, desinãt blasphemare, discãt adorare, scor-
pij pungẽtes à gallina comedantur, in corpus traiicien
tis cõuertãtur, in terra exerceantur, in cœlo coronẽtur.

Luc. 11. *De eo quod scriptũ est in Euãgelio secundũ eundẽ, Nunc vos Pharisæi quod foris est paropsidis lauatis, &c. Ser. xxx.*

In corpo- AVdistis sanctum Euangelium, quomodo do-
ris mũda- min' Iesus in eo quod Pharisæis dicebat, suos
tione nulla vtique discipulos commonebat, ne in corpo-
est iustitia. ris mundatione putarẽt esse iustitiam. Omni die enim
Pharisæi antequam prandérent abluebant se aqua, qua-
si quotidiana lauatio posset cordis esse mundatio. De-
nique quales tales essent ostendit. Ille dicebat qui vide-
bat, non enim tantum facies eorum, sed etiam interio-
ra cernebat. Deniq; vt hoc sciatis, ille Pharisæus cui re-
spondit Christus, apud seipsum cogitauit, voce non so-
nuit, & ille tamen audiuit. Apud se enim reprehendit
C dominum Christum, quia sic venit ad conuiuium eius
non lotus. Ille cogitabat, hic audiebat, ideo responde-
Luc. 11. bat. Quid ergo respondit? *Nunc vos Pharisæi quod fo-
ris est paropsidis lauatis, intus autem pleni estis dolo & rapi-
na.* O venire ad prandium, quomodo pepercit homi-
ni à quo fuerat inuitatus? Magis obiurgando pepercit,
vt correcto in iudicio parceret. Deinde quid ostendit
Baptisma. nobis? Quia & baptismum quod semel adhibetur, per
fidem mundat. Fides autem intus est, non foris. Vnde
Acto. 15. dicitur & legitur in Actibus Apostolorum, Fide mun-
dans corda eorum. Et Apostolus Petrus in epistola sua
1. Pet. 3. ita loquitur, Sic, inquit, & nobis dedit similitudinem
de arca Noë quomodo octo animæ saluę factę sunt per
aquam. Et adiunxit, Sic & vos simili forma baptisma
saluos faciet, non carnis depositio sordium, sed cõscien
tiæ bonæ interrogatio inter deum. Hanc conscientiæ
bonæ interrogationẽ Pharisæi contemnebant, & quod
erat foris lauabant, intus inquinatissimi permanebant.
Et quid eis ait postea? *Veruntamen date eleemosynam,
& ecce omnia munda sunt vobis.* Laudata est eleemosy-
na, facite & probate. Sed paulisper attendite quod Pha-
risæis dictum est. Pharisæi isti Iudæi erant, quasi egregij

Iudæorum. Nobiliores enim atque doctiores tunc Pha D
risæi vocabantur. Baptismo Christi abluti non erant, in
Christum filium dei vnigenitum qui inter illos ambu-
labat, & ab eis non agnoscebatur, nondum crediderãt.
Quomodo eis dicit, Date eleemosynam, & ecce omnia *Luc. 11.*
munda sunt vobis? Si audirent illum Pharisæi, & darẽt *Eleemosy-*
eleemosynas, iam secundum verbum eius munda illis *na.*
essent omnia, quid opus erat vt crederent in eo? Si autẽ
mundari non possent, nisi credentes in eum qui fide
mundat cor, quid est, date eleemosynas, & ecce omnia
munda sunt vobis? Attendamus, & forte ipse exponit.
Cum hæc dixisset, sine dubio cogitauerunt illi qui da-
bant eleemosynas. Et quomodo dabãt? Omnia sua de-
cimabant, de omnibus fructibus suis decimam partem
detrahebant, & ipsam dabant. Non facilè hoc facit ali-
quis Christianus. Ecce quod faciebant Iudęi, Non triti-
cum suum, sed oleum & vinum, neque hoc solum, sed
etiam & res contemptibiles propter præceptum dei, cy
minum, rutam, menthã, & anethum totum decimabãt,
id est, decimam partem detrahebant, & eleemosynas
dabant. Credo ergo quia reuocauerunt ad se, & puta-
uerũt dominum Christum inaniter loqui, quasi eis qui
non facerent eleemosynas, cum ipsi scirent opera sua, E
quod & minutissima, & contemptibilia fructuum suo-
rum decimabant, & eleemosynas dabant, irriserunt illũ
apud se talia dicentem, quasi hominibus qui eleemosy-
nas non facerent. Hoc dominus sciens, continuò sub-
iunxit, *Veruntamẽ væ vobis Scribæ & Pharisæi, qui deci-
matis menthã, cyminum & rutam, & omne olus.* Vt sciatis,
noui eleemosynas vestras. Certè istæ sunt eleemosynæ
vestræ, istæ sunt decimæ, etiam minuta quæque & con-
temptibilia fructuũ vestrorum decimas. *Et relinquitis
grauiora legis, iudicium & charitatem.* Attendite, Reliqui-
stis iudicium & charitatem, & decimatis olera. Non est
hoc facere eleemosynam. *Et hæc,* inquit, *oportet facere,
& illa non omittere.* Quæ facere? Iudicium & charitatẽ,
iustitiam & misericordiam, & illa non omittere. Facite
illa, sed ista pręponite. Si hęc ita sunt, quid est quod illis
dixit, Facite eleemosynas, & ecce omnia mũda sunt vo-
bis? Quid est, facite eleemosynã? Facite misericordiam.
Quid est, facite misericordiam? Si intelligis, à te incipe.
Quomodo enim est misericors alteri, si crudelis sis ti-
bi? Date eleemosynam, & omnia munda sunt vobis. Fa
cite veram eleemosynam. Quid est eleemosyna? Mise- *Eccli. 30.*
ricordia. Audi scripturam, Miserere animæ tuæ placens
deo, Fac eleemosynã, miserere animæ tuæ placens deo. F
Mendicat à te anima tua, redi ad conscientiam tuam.
Quicunque male viuis, quicunque infideliter viuis, re-
di ad conscientiam, & ibi inuenis mendicantem ani-
mam tuam, inuenis egentem, inuenis pauperem, inue-
nis ærumnosam, inuenis forte nec egentem, sed egesta-
te obmutescentem. Nam si mendicat, esurit iustitiam.
Quando inueneris animam tuam talem, intus in cor-
de tuo sunt illa. Fac prius eleemosynam, de illa panem.
Quem panem? Si Pharisæus interrogaret, diceret illi
dominus, Fac eleemosynam cum anima tua. Hoc enim
illi dixit, sed ille non intellexit, quando illis enarrauit
eleemosynas quas faciebant, & putabãt latere Christũ,
& ait illis, Noui quid facitis, decimatis mẽtham & ane-
tum, ciminum & rutam. Sed ego alias eleemosynas lo-
quor, Contemnitis iudicium & charitatem. In iudicio
& charitate fac eleemosynam cũ anima tua. Quid est iu
dicium? Respice & inueni, displice tibi, pronũcia in te,
Et quid est charitas? Dilige dominũ in toto corde tuo,
& tota anima tua, & tota mente tua, Dilige proximum *Matth. 22.*

G tanquam teipsum, & fecisti misericordiam prius cum
anima tua, in conscientia tua. Hanc autē eleemosynam
si prætermittis, de quantouis dona, quātumuis retrahe
de fructibus tuis, non decimas, sed dimidias: nonē par-
tes da, & vnam tibi dimitte: nihil facis, quando tecum
non facis, & tecum pauper es. Anima tua vescatur, ne
fame pereat. Da illi panem. Quem panem, inquit? Ipse
tecum loquitur. Tu si audires, & intelligeres, & crede-
Ioan.6. res dominū, ipse tibi diceret, Ego sum panis viuus, qui
descendi de cœlo. Nonne istum panem primum dares
animæ tuæ, & faceres cum illa eleemosynā? Si ergo cre-
dis, facere debes, vt prius pascas animam tuam. Crede
in Christum, & mūdabuntur quæ intus sunt, & quæ fo-
ris sunt munda erunt. Conuersi ad dominū deum patrē
omnipotentem puro corde, & quantum potest parui-
tas nostra, maximas atque veras gratias agamus, precan
tes toto animo singularem māsuetudinem eius, vt pre-
ces nostras in beneplacito suo exaudire dignetur, ini-
micū quoq; à nostris actibus & cogitationibus sua vir-
tute expellat, nobis multiplicet fidem, mentē gubernet,
spiritales cogitationes concedat, & ad beatitudinem
suam perducat, per Iesum Christum filium suum.

H *De arbore ficulnea, quæ per triēniū fructū nō afferebat: & de muliere, quæ decē & octo annos habebat in infirmitate, In Euangelio secundum eundem.* Sermo XXXI.

Luc.13. DE arbore fulcunea, quę triennium habebat, &
fructum non afferebat, & de muliere quæ de-
cē & octo annos habebat in infirmitate, quod
dominus donauerit audite. Arbor ficulnea genus hu-
manum est. Triennium autem tria sunt tempora, vnum
ante legem, alterum sub lege, tertium sub gratia. Non
est autem importunum, vt arbor ficulnea intelligatur
Gene.3. genus humanum. Primus enim homo quādo peccauit,
foliis ficulneis pudenda velauit. Hæc velauit, vnde nati
sumus, membra. Quæ enim ante peccatum fuerant glo
rianda, post peccatum pudēda sunt facta. Denique an-
tea nudi erant, & non confundebantur. Non enim erat
vnde erubescerent, quando peccatum non præcesserat,
nec poterant de sui creatoris operibus erubescere, qui
operibus sui creatoris bonis nullū adhuc malum opus
suum miscuerant. Nondum enim manducauerant de li
gno scientiæ boni & mali, vnde manducare prohibiti
erant. Postea ergo quàm manducauerunt & peccaue-
I runt, natum est de illis genus humanum, id est, homo
de homine, obnoxius de debitore, mortalis de mortali,
peccator de peccatore. Hos ergo appellat in hac arbo-
re, qui per omne tempus fructum dare noluerunt, &
propter hoc imminebat securis radicibus arboris infru
ctuosæ. Intercedit colonus, differtur supplicium, vt ad-
Colonus. hibeatur auxilium. Qui autem intercedit colonus, est
omnis sanctus qui intra ecclesiam orat pro eis qui sunt
extra Ecclesiā. Et quid orat? Domine dimitte illam &
hoc anno, id est, tēpore isto sub gratia, parce peccatori-
bus, parce infidelibus, parce sterilibus, parce infru-
ctuosis. Circumfodio eam, & adhibeo cophinum ster-
coris. Si fecerit fructum, bene: sin autem minus, ve-
nies & amputabis eam. Venies, quando? In iudicio ve-
nies, quando venturus es iudicare viuos & mortuos,
Interim modo parcitur. Quid est autem fossa, quid est
circumfodere, nisi humilitatem, pœnitentiam & pa-
tientiam docere? Fossa enim humilis terra est. Cophi-
num stercoris in bono intellige, Sordes sunt, sed fru-
ctum dant. Sordes cultoris, dolor est peccatoris. Qui
agunt pœnitentiam, in sordibus agunt, si tamen intel-
ligant, & veraciter agunt. Huic ergo arbori dicitur

Agite pœnitentiam, appropinquabit enim regnum cœ- K
lorum. Quid illa mulier decem & octo annos habens Matt.3.
in infirmitate? Sex diebus deus perfecit opera sua. Ter- Luc.13.
seni, decem & octo faciunt. Quod ergo significauit tri-
ennium in arbore, hoc decem & octo anni in illa mu-
liere. Curua erat, & sursum aspicere non poterat, quia
sursum cor, sine causa audiebat. Sed erexit eam domi-
nus. Est ergo spes, sed filiis. Quousque veniat dies iudi-
cij, multum sibi dat homo. Et quid est homo? Iustus ho
mo, magnum aliqoid est homo, sed tamē iustus homo. Psal.8.
Gratia dei iustus est homo. Nam quid est homo, nisi
quòd memor es eius? Vis videre quid est homo? Om-
nis homo mendax. Cantauimus, Exurge domine, non Psal.115.
præualeat homo. Quid est, non præualeat homo? Nón- Psal.9.
ne Apostoli erant homines? Nónne martyres homines
erant? Ipse dominus Iesus deus esse non desistens, ho-
mo esse dignatus est. Quid est ergo: Exurge, domine, nō
præualeat homo? Si omnis homo mendax, exurge ve-
ritas, non præualeat falsitas. Homo ergo, si vult esse ali-
quid boni, non sit de suo proprio. Si enim de suo esse
voluerit, mendax erit. Si verax esse voluerit, de dei, non
de suo erit. Exurge ergo domine, non præualeat homo. 1.Petri.3.
Tantum valuit mendacium ante diluuium, vt post di- L
luuium octo remansissent homines. Per ipsos terra rur-
sus [re]pleta est hominibus mendacibus, & electus est
populus de[i]. Facta sunt miracula multa, prærogata di-
uina beneficia, [a]d terram promissionis perductus est,
ab Aegyptiorum [seru]ute liberatus, Prophetæ in illo
excitati sunt, Templum accepit, sacerdotium accepit,
vnctionem accepit, legem accepit. Sed de ipso postea Psal.17.
dictum est, Filij alieni mentiti sunt mihi. Ad extremum
missus est ille per prophetas ante promissus, Non præ-
ualeat homo, vel quia deus factus est homo, sed etiam
ipse faciens diuina contemptus est, præstans tam mul-
ta beneficia prensus est, flagellatus est, suspensus est.
Huc vsque præualuit homo dei filium prendere, dei fi-
lium flagellare, dei filium spinis coronare, dei filium
ligno suspendere. Tantum præualuit homo. Sed quo-
usque, nisi quousque de ligno depositus, positus est in
sepulchro? Si ibi remansisset, vere homo præualuisset.
Sed Propheta iste etiam ipsum dominum Iesum allo-
quitur, dicens, Exurge domine, non præualeat homo.
Domine in carne venire dignatus, verbum caro fa- Ioan.1.
ctus, verbum super nos, caro inter nos, verbum ca- M
ro inter deum & hominem, virginem vnde nascereris
secundum carnem elegisti, virginem concipiendus in-
uenisti, natus virginem reliquisti, sed non agnosceba-
ris. Apparebas & latebas. Apparebat infirmitas, latebat
potestas. Hoc totum factum est, vt sanguinem funde-
res, quod est precium nostrum. Fecisti miracula tanta,
valetudinibus ægrotorum sanitatem tribuisti, benefi-
cia multa præstitisti, & recepisti mala pro bonis. Insul-
tatum est tibi, pependisti in ligno, agitatum est ante
te caput ab impiis, & dictum est, Si filius dei es descen- Matt.27.
de de cruce. Ità ne tu perdideras potentiam, an potius
demonstrabas patientiam? Et tamen illi insultauerunt,
& tamen illi riserunt, tamen illi te occiso quasi victo-
res discesserunt. Ecce in sepulchro iaces, Exurge domi-
ne, non præualeat homo. Non præualeat impius inimi-
cus, non præualeat cæcus Iudæus. Cum enim crucifige-
reris, præualuisse sibi visus est Iudęus cæcus. Exurge do-
mine, nō præualeat homo. Factum est, omnino factum
est, Et quid restat, nisi vt iudicentur gentes in conspe-
ctu tuo? Resurrexit enim, sicut nostis: ascendit in cœ-
lum, inde venturus est iudicare viuos & mortuos. Fit

arbor

A arbor infructuosa, non derideas quia parcitur tibi, dilata est securis, noli esse secura, veniet, & amputaberis. Crede quia venturus est. Ista omnia quæ vides nõ erant, Christianus populus toto orbe terrarum aliquãdo non erat. In prophetia legebatur, in terra nũ videbatur, modo autem & legitur & videtur. Ipsa ecclesia sic est com- *Psal.44.* pleta. Non ei dictum est, Vide filia & audi: sed, audi & vide. Audi prædicta, vide completa. Quomodo ergo fratres charissimi non erat Christus natus de virgine, promissus est, & natus est. Non fecerat miracula, promissa sunt & fecit. Nondum erat passus, promissum est & factum est. Nõ resurrexerat, prædictum est & impletum est. Nomen eius per totum mundum nõ erat, prædictum est & impletum est, idola deleta & fracta non erant, prædictum est & impletum est. Hæretici impugnantes Ecclesiam non erant, prædictũ est & impletum est: Sic & dies iudicij nondum est, sed quia prædictus est, implebitur. An fieri potest vt qui in tantis verax apparuit, de die iudicij mendax sit? Promissorum suorum nobis chirographum fecit. Non debendo, sed promittendo debitorem se deus fecit, id est, non mutuo acci- *Rom.11.* piendo. Non possumus ergo ei dicere, Redde quod ac- B cepisti, Quoniam quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Non possumus dicere, Redde quod accepisti, sed planè dicimus, Redde quod promisisti. Inde nanque est *Matt.6.* quod audemus dicere quotidie, Adueniat regnũ tuum: vt adueniente regno eius, & nos cum illo regnemus. Quod nobis in his verbis promissum est, Tunc dicam *Matt.25.* illis, Venite benedicti patris mei, percipite regnũ quod vobis paratum est ab origine mundi. Sed planè si fecerimus quod ibi sequitur, Esuriui enim, & dedistis mihi manducare, &c. Promisit patribus nostris, sed cautionem fecit quam legeremus & nos. Si faciat nobiscum rationem qui dignatus est facere cautionem, & dicat, legite debita mea, hoc est, debita promissionum mearum, & computate quæ reddidi, computate etiam quæ debeo: ecce quàm multa reddidi, modicum est quod debeo: pro modico quod restat, infidelem me promissorem esse putabitis? quid respondemus contra mani- *Matt.3.* festissimam veritatem? Ergo qui sterilis est agat pœni- *Luc.13.* tentiam, & faciat fructum dignum pœnitentiæ. Qui curuus est, vt terrã intueatur, terrena fœlicitate lætatur, istam solam putat esse vitam beatam vbi beatus esse pos- C sit, aliam non credit: Quicunque tam curuus est erigatur: si per seipsum non potest, inuocet dominum. Nunquid enim & mulier illa per seipsam erecta est? Væ illi esset, si manum ille non porrexisset.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundẽ, Domine si pauci sunt qui saluãtur? Et quomodo per angustam portam pauci intrant. *Sermo* XXXII.

TRIA sata farinę de quibus dominus loquebatur, genus humanum est. *Vbi supra.* Recolite diluuium, vnde cæteri repararentur, tres remanserunt. *Gene.9.* Tres filios habebat Noë, de ipsis reparatũ est genus humanum. Mulier illa sancta quæ abscondit fermentum, sapientia est. Ecce clamat orbis totus in eccle- *Psal.134.* sia dei: Ego cognoui quia magnus est dominus. Certe pauci sunt qui saluantur. Recolitis quæstionem ex Euãgelio nobis modo propositã? *Domine, dictũ est, si pauci* *Luc.13.* *sunt qui saluantur?* Dominus ad hoc quid? Non ait, Non pauci, sed multi sunt qui saluantur. Non hoc dixit. Sed quid dixit? Cum audisset, si pauci sunt qui saluantur: *Contendite*, inquit, *intrare per angustam portam.* Quando audis ergo, Pauci sunt qui saluantur, cõfirmauit dominus quod audiuit, & inquiens, Per angustam portã pauci intrant: alio loco ipse hoc ait, Arcta via est & angu- D sta quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui ingrediuntur *Matt.7.* per illam. Lata autem & spaciosa est via quæ ducit ad interitum, & multi sunt qui ambulant per eam. Quid gaudemus ad multitudines? Audite me pauci, Scio quia multi auditis, & pauci obauditis. Aream video, & grana quæro. Et vix videntur grana quando area trituratur, sed venturum est vt ventiletur. Pauci ergo qui saluantur in comparatione multorum periturorum. Nam ipsi pauci magnam massam facturi sunt, cũ venerit ventilator ferens ventilabrum in manu sua, & mundabit aream suam, frumenta recondet in horreo, paleã autem comburet igni inextinguibili. Nõ subsannet palea granum, hoc verum loquitur, neminem fallit. Estote ergo inter multos multi, sed in comparatione quorundam multorũ pauci. Tanta massa processura est de hac area, vt impleat horreum cœli. Non enim cõtrarius sibi esset dominus Iesus, qui dixit, Pauci sunt qui intrant per angustam portam, multi per latam viam pereunt: Contrarius sibi esset qui alio loco dixit, Multi ab Oriente & *Matt.8.* Occidẽte venient. Multi certe & pauci, & pauci & multi. Alij ergo pauci, alij multi? Nõ. Sed ipsi pauci quid multi, Pauci in cõparatione multorum perditorum, mul- E ti in societate angelorum. Audite charissimi, Apocaly- *Apoc.7.* psis hoc scriptũ habet, Post hæc vidi ex omni lingua & gente & tribu venientes cum stolis albis & palmis, multitudinẽ quam nemo dinumerare potest. Hæc est massa sanctorum. Quãto clariore voce dictura est area ventilata, à turba impiorom & malorum falsorumq; Christianorum segregata, ad ignes æternos separatis his qui premunt, non tangũt: Mulier enim quædam fimbriam *Luc.8.* tangebat, turba Christũ premebat. Segregatis ergo omnibus damnandis, massa purgata stans ad dexterã, nullum sibi misceri timens malorom, nullum timens perdere bonorom, regnatura cum Christo, quanta fiducia dictura est, Ego cognoui quia magnus est dominus? Si *Psal.134.* ergo fratres mei granis loquor, si agnoscunt quod dico prædestinati in vitam æternam, operibus loquantur, nõ vocibus. Cogimur loqui vobis quod non debuimus. Inuenire enim in vobis debuimus quod laudaremus, non quærere quod admoneremus. Ecce tamen breuiter dico, non immoror, Agnoscite hospitalitatem, per quam peruẽtum est ad dominum: Suscipite hospitem, cuius & tu es comes in via, quia omnes peregrini sumus. F Ipse est Christianus, qui & in domo sua & in patria sua peregrinum se esse cognoscit. Patria nostra sursum est, ibi hospites non erimus. Nam vnusquisque hic & in domo sua hospes est. Si non est hospes, non inde transeat. Si transiturus est, hospes est. Non se fallat, hospes est, Velit nolit, hospes est. sed dimittit illam domum filiis suis, hospes hospitibus. Quare? Et in stabulo si esses, nõ alio veniẽte discederes? Hoc facis & in domo tua. Cessit tibi locum pater tuus, cessurus es locũ filiis tuis. Nec mansurus manes, nec mãsuris relinquis. Si omnes trãsimus, aliquid quod transire nõ potest operemur, vt cum transierimus & illò venerimus, vnde non transeamus, opera nostra bona ibi inueniamus. Custos est Christus. Quid times ne perdas quod erogas? Conuersi ad dominum. Et post sermonẽ quod nouit charitas vestra suggerimus. Dies anniuersarius ordinationis domini senis Aurelij crastinus illucescit, rogat & admonet per humilitatem meam charitatem vestram, vt ad basilicam Fausti deuotione venire dignemini.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, *Luc.14.* *Homo quidã fecit cœnã magnã &c.* *Ser.* XXXIII.

G LEctiones ſanctę propoſitę ſunt, & quas audiuimus, & de quibus aliquid ſermonis adiuuante domino proferamus. In lectione apoſtolica gratiæ aguntur deo de fide gentium, vtique ideo quia ipſe fecit: In Pſalmo diximus, Deus virtutum conuerte nos, & oſtende faciem tuam, & ſalui erimus. In Euangelio, ad cœnam vocati ſumus, imò alij vocati, nos non vocati, ſed ducti: Non ſolum ducti, ſed etiam coacti. Sic enim audiuimus, quia *Homo quidã fecit cœnam magnam.* Quis eſt iſte homo, niſi mediator dei & hominum, homo Chriſtus Ieſus? *Miſit vt venirẽt inuitati, quia hora iam erat vt venirent.* Qui ſunt inuitati, niſi per premiſſos vocati prophetas? Quia olim ex quo mittuntur prophetæ, & inuitant ad cœnã Chriſti: Mittuntur ergo ad populũ Iſraël. Sæpe miſsi ſunt, ſæpe vocauerunt vt ad horam cœnæ venirent. Illi autem inuitantes acceperunt, cœnam repudiauerunt. Quid eſt inuitantes acceperunt, cœnam repudiauerunt? Prophetas legerũt, & Chriſtum occiderunt. Sed quando occiderunt, tunc nobis cœnam neſcientes præparauerunt, Parata iam cœna immolato Chriſto poſt reſurrectionẽ Chriſti com-

ſal.79.
uc.14.
Timo.2.
nuitati
ui?

H mendata quam ſciunt fideles cœna domini, eiuſq; manibus & ore firmata, miſsi ſunt Apoſtoli ad quos miſsi antè fuerant prophetæ. Venite ad cœnam. Excuſauerũt qui venire noluerunt, Quomodo? Tres fuerunt excuſationes, *Vnus dixit, Villam emi, eo videre illam, habe me excuſatũ. Alius dixit, Iuga boum emi quinque, ea volo probare, habe me excuſatum. Tertius dixit, vxorem duxi, habe me excuſatum, nõ poſſum venire.* Putamus non iſtæ ſunt excuſationes quæ impediunt omnes homines, qui ad iſtam cœnam venire detrectant? Quæramus eas, diſcutiamus, inueniamus, ſed vt caueamus. In villa empta dominatio notatur, ergo ſuperbia caſtigatur: Habere enim villã, tenere, poſsidere, homines ſibi in illa ſubdere & dominari delectat, Vitium malum, vitium primũ. Primus enim homo dominari voluit, qui dominum habere noluit. Quid eſt dominari, niſi propria poteſtate gaudere? Eſt maior poteſtas, illi ſubdamur vt tuti eſſe valeamus. Villam emi, habe me excuſatum. Inuenta ſuperbia, venire noluit: alius dixit, Quinque iuga boum emi: Nõnne ſufficeret boues emi? Aliquid proculdubio eſt quod nos ad quærendum & intelligendum obſcuritate ſui pro-

Villa.
Dominari
Quinque iuga boũ.

I uocat. Et quia clauſum eſt, vt pulſemus hortatur. Quinque iuga boum, ſenſus huius carnis quinque numerantur. Senſus carnis huius, quod omnibus notum eſt, & qui forte non aduertunt, commoniti ſine dubio recognoſcunt. Senſus ergo carnis huius quinque inueniuntur, In oculis viſus eſt, auditus in auribus, odoratus in naribus, guſtus in faucibus, tactus in omnibus membris. Alba & nigra & quoquo modo colorata, lucida & obſcura ſentimus videndo. Rauca & canora, audiendo ſentimus. Suaue olentia & graue olentia, odorando ſentimus. Dulcia & amara, guſtando ſentimus. Dura & mollia, lenia & aſpera, calida & frigida, & grauia & leuia, tangendo ſentimus. Quinque ſunt & iuga ſunt, Sed quia iuga ſunt, in tribus prioribus ſenſibus facilius apparet. Duo ſunt oculi, duæ ſunt aures, geminæ nares. Ecce tria iuga. In faucibus, id eſt, ſenſus guſtandi, geminatio quædam inuenitur, quia nihil guſtando ſapit niſi lingua & palato tangatur. Voluptas carnis quæ ad tactum pertinet in occultis geminatur. Eſt enim & forinſecus & intrinſecus, ergo & ipſa gemina eſt. Quare boũ dicuntur iuga? Quia per ſenſus iſtos carnis terrena requiruntur. Boues enim terram verſant. Sunt autem homines remoti à fide, terrenis deditis, carnalibus occupati, nolunt credere aliquid niſi ad quod ſui corporis ſen- K ſu quinquepartito perueniunt. In eis quinque ſenſibus totius voluntatis ſibi regulas ponunt, Non, inquit, credo ego, niſi quod video. Ecce quod noui, ecce quod ſcio. Album eſt, nigrum eſt, rotundum eſt, quadratum eſt, ſic vel ſic coloratum eſt, noui, ſentio, teneo, natura ipſa me docet. Non cogor credere, quod mihi non potes oſtendere. Vox eſt, ſentio, quia vox eſt. Bene cantat, male cantat, ſuauis eſt, rauca eſt, noui, ſcio peruenit ad me. Bene olet, male olet, ſcio, ſentio. Hoc dulce eſt, hoc amarum, hoc ſalſum, hoc inſulſum: Quid mihi plus dicas neſcio. Tangendo noui quod durum eſt, quid molle ſit, quid lene ſit, quid aſperum ſit, quid caleat, quid frigeat: Quid mihi plus monſtraturus es? Tali impedimẽto tenebatur Apoſtolus noſter Thomas, qui de domino Chriſto, id eſt, de Chriſti reſurrectione nec ſolis oculis credere voluit, Niſi miſero, inquit, digitos meos Ioan.20. in clauorum & vulnerum loca, & niſi manum meam in latus eius miſero, non credam. Et dominus qui poſſit ſine vllo ſigno vulneris reſurgere ſeruauit cicatrices, quæ à dubitante tangerentur, & cordis vulnera ſanarẽtur: Et tamen vocaturus ad cœnam contra excuſationẽ L quinque iugorum boum, Beati, inquit, qui non vident & credunt. Nos fratres mei ad cœnam vocati, ab iſtis quinque iugis non ſimus impediti. Non enim carnis faciem domini videre in hoc tempore concupiuimus, aut vocem ex ore carnis illius procedẽtem auribus admittere deſiderauimus, nullum in illo temporalem odorem quæſiuimus. Perfudit enim eum quædã mulier Ioan.12. precioſiſsimo vnguẽto, & dom' illa odore impleta eſt, ſed nos ibi non fuimus, & nos olfecimus, & credimus. Cœnam manibus ſuis conſecratam diſcipulis dedit, ſed nos in illo conuiuio non diſcubuimus, & tamen ipſam cœnam fide quotidie manducamus. Nec magnum putetis in illa cœna quam ſuis manibus dedit ſine fide interfuiſſe, melior extitit fides poſtea quàm tunc perfidia. Non ibi fuit Paulus qui credidit, ibi fuit Iudas qui tradidit. Quam multi & modo in ipſa cœna quãuis illam 1.Cor.11. tunc menſam non viderint, nec panem quem dominus geſtauit in manibus oculis ſuis non aſpexerint vel faucibus guſtauerint, tamen quia ipſa nunc præparatur, quam multi etiam nunc in ipſa cœna iudiciũ ſibi manducant & bibunt. Vnde autem tanquam occaſio nata M eſt domino, vt de iſta cœna loqueretur, dixerat vnus de diſcũbentibus, in conuiuio enim erat quo fuerat inuitatus, Beati qui manducãt in regno dei panem: quaſi Luc.14. in longinqua iſte ſuſpirabat, & ipſe panis ante illum diſcũbebat. Quis eſt panis de regno dei, niſi qui dicit, Ego Ioan.6. ſum panis viuus qui de cœlo deſcẽdi? Nolite parare fauces, ſed cor. Inde cõmendata eſt iſta cœna, Ecce credimus in Chriſtum, cum fide accipimus. In accipiẽdo nõ nimus quid cogitemus. Modicũ accipimus, & in corde ſaginamur, Non ergo quod videtur, ſed quod creditur paſcit. Non ergo etiam ſenſum illum externum quæſiuimus nec diximus, Crediderint qui dominũ ipſum reſurgentem (ſi verum eſt quod dicitur) viderunt oculis, manibus palpauerunt, nos non tangimus, quare credimus? Si talia cogitaremus, quinq; illis iugis boum ad cœnam impediremur. Vt noueritis fratres iſtorum quinque ſenſuum nõ delectationem quæ permulcet & ingerit voluptatem, ſed curioſitatem quandã notatam fuiſſe: non ait, Quinque iuga boum emi, eo paſcere illa: ſed, eo probare illa. Qui vult probare, per iuga boũ non vult dubitare, quomodo ſanctus Thomas per iuga noluit dubitare. Videam, tangam, digitos mittam, Ecce, Ioan.20. inquit,

A inquit, digitos tuos mitte per latus meum, & noli esse incredulus. Occisus sum propter te, per locũ quem vis tangere, sanguinem fudi vt redimerem te, & adhuc dubitas de me nisi tetigeris me? Ecce & hoc præsto, ecce & hoc exhibeo, Tange & crede, inueni locum vulneris, sana vulnus dubitationis. Tertius dixit, Vxorem duxi. Ista voluptas carnis quæ multos impedit, vtinam foris & non intus. Sunt homines qui dicunt, Non est homini bene, nisi cui assunt carnis deliciæ, ipsi sunt quos no-
1.Cor.15. tat Apostolus, dicentes, Manducemus & bibamus, cras enim moriemur. Quis inde huc surrexit? Quis nobis quod ibi agitur dixit? Hoc nobiscum tollimus quod in hoc tempore bene est nobis. Qui hoc dicit, vxorem duxit, carnem amplexatur, carnis voluptatibus iocundatur, à cœna excusatur, obseruet ne fame interiore mo-
1.Ioan.2. riatur: attendite sanctum Ioãnem apostolum & Euangelistã, Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. O qui ad cœnam domini venitis, nolite diligere mundum, nec ea quæ in mundo sunt: non dixit, Nolite habere: sed, nolite diligere. Habuisti, possedisti, dilexisti. Amor rerum terrenarum, viscum & spiritalium pennarum. Ecce concupisti, hæsisti, Quis dabit tibi pen-
B nas vt columbæ? Quando volabis, vbi vere requiescas,
Psal.54. quando hic vbi male hæsisti, peruerse requiescere voluisti? Nolite diligere mundum, tuba diuina est. Continuo huius tubæ verbis, orbi terrarum & vniuerso dicitur mundo, Nolite diligere mundum, nec ea quæ in
1.Ioan.2. mũdo sunt. Quisquis dilexerit mundũ: non est charitas patris in illo. Quoniã omnia quæ in mundo sunt concupiscentia carnis sunt, & concupiscentia oculorum, & ambitio seculi. Ab vno cœpit quo Euangelium terminauit. Inde ille cœpit vbi Euangelium terminum posuit. Concupiscẽtia carnis, vxorem duxi. Concupiscentia oculorum, quinque iuga boum emi. Ambitio seculi, villam emi. Ideo autem à parte seculi per solos oculos commemorati sunt isti sensus, quia oculorum est in quinque sensibus principatus. Propterea cum proprie ad oculos pertineat visus, ipsum videre per omnes quinque sensus solemus appellare. Quomodo? Primum quod ad ipsos oculos pertinet dicis, vide quàm candidum est, intende & vide quàm candidum est, hoc ad oculos pertinet. Audi & vide quàm canorum est. Nunquid conuersim potes dicere, Audi & vide quàm candidum
C est? Hoc quod dicitur, vide, per omnes sensus currit. [cæterorum autem sensuum proprietates non per se recurrit.] Intende & vide quàm canorum est: odora & vide quàm suaue est. Gusta & vide q̃ dulce est. Tange & vide quàm molle est. Vtique quoniam sunt sensus, sic potius diceremus, Audi & senti quàm canorum est. Odora & senti quàm suaue est. Gusta & senti quàm dulce est. Tange & senti quàm calidum est. Palpa & senti quàm lene est. Palpa & senti quàm molle est. Nihil horum. Nam ipse dominus post resurrectionem cum apparuit discipulis suis, cúmque cernentes adhuc titubarent
Luc.24. in fide putantes se spiritum videre, Quid, inquit, dubitatis, & quare cogitationes ascendunt in cor vestrum? Videte manus meas & pedes meos. Et parum est videre, tangite & palpate, inquit, Intẽdite & videte, palpate & videte, in solis oculis videte, in omnibus sensibus videte. Quia interiorem sensum fidei quærebat, exterioribus corporis sensibus adiacebat. Nos nihil ab istis exterioribus sensibus in domino carpsimus, auditu audiuimus, corde credidimus, & ipsum auditum non ab illius ore, sed ab ore prædicatorum eius, ab ore illorum qui iam cœnabant & nos ructando inuitabant. Tollamus ergo de medio excusationes vanas & malas, & ve- D
niamus ad cœnam qua intrinsecus saginemur. Non nos impediat extollẽtia superbiæ, nos non extollat, vel non nos terreat curiositas illicita & auertat à deo. Non nos impediat voluptas carnis à voluptate cordis. Veniamus & saginemur. Et qui venerunt nisi mendici, debiles, claudi & cæci? Illi autem non venerunt diuites, sani, quasi bene ambulantes & acute cernentes, multum de se præsumentes, & ideo desperatiores quãto superbiores. Veniant mendici, quia ille inuitat qui propter nos 2.Cor.8.
pauper factus est cum diues esset, vt illius paupertate mendici ditaremur. Veniant debiles, quia non est opus sanis medico, sed male habentibus. Veniant claudi qui ei dicant, Compone gressus meos in semitis tuis. Ve- Matt.9.
niant cæci qui dicãt, Illumina oculos meos ne vnquam Psal.6.
obdormiam in morte. Tales venerunt ad horam. Illis Psal.12.
prius inuitatis, sua excusatione reprobatis, venerunt ad horam, intrauerunt de plateis & vicis ciuitatis. *Et re-* Luc.14.
spondit seruus, qui missus erat, *Domine factum est quod iussisti, & adhuc locus est. Exi*, inquit, *in vias & sepes, & quos inueneris coge intrare.* Quos inueneris vt dignentur noli expectare, coge intrare. Magnam cœnam, magnam domum paraui, non ibi patior locum vacare. Ve- E
nerunt de plateis & de vicis gentes, veniant de sæpibus De correct.
hæretici, hic inueniunt pacem. Nam qui construunt se- Donati-
pes, diuisiones quærunt. Trahantur à sepibus, euellan- sta.cap.16.
tur à spinis. In sepibus hæserunt, cogi nolunt. Voluntate, inquit, nostra intremus. Non hoc dominus imperauit? Coge, inquit, intrare. Foris inueniatur necessitas, nascitur intus voluntas.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Luc.15.
Homo quidã habuit duos filios, &c. Sermo XXXIIII.

IN lectione Euangelica quam audiuimus, de homine dictũ est qui habuit duos filios. Denique filius minor qui voluit in suam potestatem habere substantiam quæ illi apud patrem optime seruabatur, factus suę potestatis, profectus est in regionem longinquam. Hæsit principi malo, & porcos pauit: fame correptus est, qui saturitate superbus abscesserat. Ergo quisquis ita vult similis esse deo, vt ad
illum stet, fortitudinémque suam, sicut scriptum est, ad Psal.58.
illum custodiat, non ab illo recedat ei cohærendo, signetur tanquam ex annulo cera affixus, habeat imaginem eius, faciens quod dictum est, Mihi autem adhæ- F
rere deo bonum est, vt custodiat similitudinem & ima- Psal.72.
ginem ad quam factus est. Porrò autem si peruerse vult Genes.1.
imitari deum, vt quomodo deus nõ habet alium à quo formetur, non habet a quo regatur, sic ipse velit sua potestate vti, vt quomodo deus nullo formante, nullo regente viuat: quid restat fratres nisi vt recedens ab eius calore torpescat, recedens à veritate vanescat, recedens ab eo quod summe atque incommutabiliter est: in deterius mutatus deficiat? Hoc diabolus fecit. Imitari Esa.14.
deum voluit: sed peruerse, non esse sub illius potestate, sed habere contra illum potestatem. Homo autem positus sub præcepto audiuit à domino deo, Noli, inquit,
tangere hanc arborem. Quid est enim illa arbor? Si bo- Genes.2.
na est, quare non tango? Si mala est, quid facit in paradiso? Prorsus ideo est in paradiso, quia bona est, sed nolo eam tangas. Quare non tango? Quia obedientem te volo, non contradicentem. Serue audi, adhuc serue, sed noli male serue. Serue audi priua domini iussum, & tunc iubentis disce consilium. Bona est arbor, nolo tangas. Quare? Quia dominus sum, & tu seruus. Hæc tota causa est. Si parua est, dedignaris esse seruus? Quid au-

G tem tibi expedit, nisi esse sub domino? Quomodo eris sub domino, nisi fueris sub præcepto? Porrò si expedit tibi esse sub domino & sub præcepto, quid tibi iussurus erat dominus deus? Aliquid enim quærit abs te. Offer mihi sacrificium, dicturus est tibi: nónne ipse fecit omnia, in quibus te fecit? Obsequere mihi, dicturus est tibi, siue ad lectum cum requiesco, siue ad mensam cum reficio, siue ad balneum cum lauo? Quia ergo nihil abs te indiget deus, nihil ergo tibi debuit iubere? Si autem debuit aliquid iubere, vt te, quod tibi expedit, sentires esse sub domino, necesse ab aliquo prohibendus eras, non propter illius arboris maliciam, sed propter tuam obedientiam. Non potuit Deus perfectius demonstrare, quantum bonum sit obedientia, nisi cum prohibuisset ab ea re quæ non erat mala. In qua obedientia tenet palmam, sola ibi inobedieotia inuenit pœnam. Bonum est, sed nolo tangas. Non enim non tangendo moriturus eras: Nunquid qui hinc prohibuit alia subtraxit? Nónne est paradisus fructuosus, plenus arboribus? Quid tibi deest? Hoc nolo tangas, hinc nolo gustes. Bonum est, sed obedientia melior est. Proinde cum tetigeris, nunquid arbor illa malum erit vt moriaris? Sed inobedien-

H tia te subiecit morti, qui prohibita tetigisti. Ideo arbor
Gen. ad. 17. illa appellata est scientiæ dinoscendi boni & mali, non
c. lignum. quia inde talia quasi poma pendebant, sed quicquid esset arbor illa cuiuslibet pomi, cuiuslibet fructus esset, ideo sic vocata est, quia homo qui nollet bonum à malo discernere per præceptum, discreturus erat per experimentum, vt tangendo vetitum inueniret supplicium. Quare autem tetigit fratres mei? Quid deerat illi? Dicatur mihi quid deerat illi in paradiso cõstituto, in media opulentia mediisque deliciis, cui magnæ deliciæ erant visitatio dei, cuius faciẽ quasi inimici timuit post peccatum? Quid illi deerat vt tangeret, nisi quia sua potestate vti voluit: præceptum rumpere delectauit, vt nullo sibi dominante fieret sicut deus, quia Deo vtique nullus dominatur? Male elatus, male præsumens, futurus mortuus recedendo à via iusticiæ, ecce soluit præceptum. Excussit à ceruice iugum, & disciplinæ habenas non vescẽdi libidine, sed exultandi animositate dirupit. Vbi est nunc? Certe captiuus clamat, Domine quis similis tibi? Volui esse peruerse similis tibi, & factus
Psal. 48. sum similis pecori. Sub tua dominatione, sub tuo præ-
I cepto vere similis eram. Sed homo in honore positus non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Iam de similitudine iumento-
Psal. 70. rum clamat sero, & dicit, Domine quis similis tibi?
Genes. 2. Quantas ostẽdisti mihi tribulationes multas & malas. Merito superbe serue: Voluisti enim superbè esse similis domino tuo, qui factus eras ad imaginem domini tui. Bene tibi velles vt esset, recedenti ab illo booo. Prorsus dicit tibi deus, Si recedis à me & bene est tibi: ego non sum bonũ tuum. Proinde si ille bonus, & nullo alieno bono bonus, & nostrum summum bonum, ipse recedendo inde, quid eris nisi malus? Item si ipse est beatitudo nostra, quid erit recedenti nisi miseria? Redi ergo post miseriam & dic, Domine quis similis tibi? Quantas ostendisti mihi tribulationes multas & malas, sed disciplinæ fuit admonitio non desertio. Denique gratias agens quid dicit? Et conuersus viuificasti me, & de abyssis terrę iterum reduxisti me. Quando enim antea? Quid est hoc iterum? Cecidisti ab altitudine ô homo mancipium inobediens, superbè aduersus dominum cecidisti: Factum est in te, Omnis qui se exal-
Luc. 14. tat humiliabitur: [fiet in te, Omnis qui se humiliat exaltabitur.] Redi de ꝓfundo. Redeo, inquit, Redeo, agno- K
sco. Deus quis similis tibi? Quantas ostendisti mihi tri- Psal. 70.
bulationes multas & malas, & conuersus viuificasti me, & de abyssis terræ iterum reduxisti me. Intelligo, audio. Reduxit te enim de abyssis terræ. Reduxisti enim de abyssis terræ. Reduxisti enim à profunditate & submersione peccati. Sed quare iterum, quando iam factum erat? Sequamur, ne fortè posteriora psalmi ipsius exponant nobis quod hic non intelligimus quid dixerit iterum. Ergo audiamus, Quantas ostẽdisti mihi tribulationes multas & malas, & conuersus viuificasti me, & de abyssis terræ iterom reduxisti me. Quid deinde? Mutiplicasti iustitiam tuam, & conuersus consolatus es me, & de abyssis terræ iterum reduxisti me. Ecce alterum iterum, Si hoc iterum soluere laboramus semel positum, quis soluere poterit geminatum? Iam ipsum iterum geminatio est: & rursus positum est iterum. Assit ille à quo gratia. Assit brachium quod annunciamus omni generationi superuenturæ. Assit ipse & tanquam claue crucis suæ clausum sacramentum aperiat.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Facite vobis amicos de mammona iniquitatis: Luc. 16.

Sermo XXXV. L

Vod admonemur, admonere debemus. Recens Euãgelica lectio admonuit facere amicos de mammona iniquitatis, vt eos qui faciunt recipiant & ipsi in æterna tabernacula. Qui sunt qui habebunt tabernacula æterna, nisi sancti dei? Et qui sunt qui ab ipsis accipiendi sunt in tabernacula ęterna, nisi qui eorum iodigentię seruiunt, & quod eis opus est, hilariter subministrant? Recordemur ergo in nouissimo iudicio dominum esse dicturum eis qui
stabũt ad dexteram eius: Esuriui & dedistis mihi man- Matt. 25.
ducare, & cætera quæ nostis. Et cum illi quærerẽt quando ei obsequia ista præbuissent, respondit, Quando vni ex minimis meis fecistis. Isti minimi sunt qui recipiuntur in æterna tabernacula. Hoc dixit dextris qui fecerunt, hoc dixit sinistris, quia facere noluerũt. Sed dextri qui fecerũt quid acceperunt, vel potius quid accepturi
sunt? Venite, inquit, benedicti patris mei, possidete pa- Vbi supra.
ratum vobis regnũ à constitutione mũdi. Esuriui enim
& dedistis mihi manducare. Quando vni ex minimis Minimi
meis fecistis, mihi fecistis. Minimi ergo qui sũt Christi? qui sint?
Hi illi sunt, qui omnia sua dimiserunt & secuti sunt eũ, M
& quicquid habuerunt pauperibus distribuerũt, vt deo sine seculari compede expediti seruirẽt, & ab oneribus mundi liberatos, velut pennatos sursum humeros tollerent. Hi sunt minimi. Quare minimi? Quia humiles, quia non elati, non superbi. Appende minimos istos, & graue pondus inuenies. Sed quid est quòd ait eos esse amicos de mammona iniquitatis? Qnid est mammona iniquitatis? Primũ quid est mammona? Verbũ est enim quod Latinũ non est. Hebræum verbum est, cognatum linguæ Punicæ. Istæ enim linguæ sibi significationis
quadã vicinitate sociantur. Quod Punici dicunt mam- Mammõ.
mon, Latioe lucrũ vocatur. Quod Hebræi dicũt mam- Mãmona
mona, Latine diuitiæ vocantur. Vt ergo Latine totum dicamus, hoc ait dominus noster Iesus Christus, Facite
vobis amicos de diuitiis iniquitatis. Hoc quidam male Cõcor. 14.
intelligendo rapiunt res alieoas, & aliquid inde paupe- quest. 5.
ribus largiuntur, & putant se facere quod præceptum ca. Forte.
est. Dicunt enim: rapere res alienas, mammona est iniquitatis: erogare inde aliquid maxime egentibus sanctis, hoc ita est facere amicos de mammona iniquitatis. Intellectus iste corrigendus est, imò de tabulis cor-

dis

A dis vestri omnino delectus est. Nolo sic intelligatis. De iustis laboribus facite eleemosynas, ex eo quod recte habetis date. Non enim corrupturi estis iudicē Christum, vt non vos audiat cum pauperibus quibus tollitis. Si enim deprædareris aliquem inualidum, tu validior & potētior, & veniret tecū ad iudicem dominum quemlibet in hac terra, habentem iudicandi aliquam potestatem: vellétque tecū causam dicere, si tu de præda & spoliatione illa inopis dares aliquid iudici, vt pro te iudicaret iudex ille, vel tibi placeret? Nempe pro te iudicauit, & tamen tanta vis est iustitiæ vt & tibi displiceat. Noli tibi talem pingere deum, noli collocare in templo cordis tui tale idolum. Non est talis deus tuus, qualis non debes esse nec tu. Si tu non sic iudices, sed iuste iudices, etiam sic melior est te Deus tuus, non est inferior, iustior est fons iustitiæ. Quicquid boni fecisti, inde sumpsisti, & quicquid boni eructasti, inde bibisti. Laudas vas, quia habet inde aliquid, & vituperas fontem?

14. quæst. 5. cap. 1. Noli velle eleemosynas facere de fœnore & vsuris. Fidelibus dico, eis quibus corpus Christi erogamus dico. Timete, corrigite vos, ne dicam postea, tu facis & tu facis. Et puto quia si fecero, non mihi debetis irasci, sed

B vobis vt corrigamini, ad hoc enim valet quod dictum

Psal. 4. est in psalmo, Irascimini, & nolite peccare. Volo vos irasci, sed non vt peccetis. Vt autem non peccetis, quibus habetis irasci nisi vobis? Quid est enim homo pœ-

Psal. 50. nitens, nisi homo iratus sibi? Vt accipiat veniam, de seipso exigit pœnam, & recte dicit Deo, Auerte faciem tuam à peccatis meis, quoniam peccatum meum ego agnosco. Si tu agnoscis, & ille ignoscet, quæ faciebatis nolite facere. Non licet. Sed iam si fecistis & pecunias tales habetis, & inde sacellos implestis, inde thesaurizabitis. De malo est quod habetis, iam nolite malum facere, & facite vobis amicos de mammona iniquitatis.

Luc. 19. Nunquid Zachæus de bono habebat? Legite & videte. Maior erat publicanorum, id est, cui vectigalia publica conferebant. Inde habebat diuitias: Multos presserat, multis abstulerat, multa congesserat. Intrauit domum eius Christus, & venit salus super domum eius: sic enim ait ipse dominus, Hodie salus huic domui facta est. Sed ipsam salutem videte. Primo desiderabat dominum videre, quia statura pusillus erat, sed turba impediente ascendit in arborem sycomorum & vidit transeuntem,

C Ille autem aspexit eum & ait, Zachæe descende, apud te

Vbi supra. oportet me manere, Tu pendes, sed non te suspendo, hoc est non te differo. Volebas videre transeuntem, hodie me apud te inuenies habitantem. Ingressus est ad eum dominus, repletus ille gaudio ait: Dimidiū rerum mearum do pauperibus. Ecce quomodo currit qui cur-

14. quæst. 5. c. Qui habetis. rit facere amicos de mammona iniquitatis. Et ne reus aliunde teneretur: Si cui aliquid tuli, ait, quadruplum reddam. Inflixit sibi condemnationem, ne incurreret damnationem. Ergo qui habetis de malo, facite inde bonum. Qui non habetis de malo, nolite acquirere de malo. Esto bonus tu qui bonum facis de malo, & cum cœperis boni aliquid facere de malo, noli remanere tu malus. Nummi tui conuertuntur in bonum, tu autem remanes malus? Est quidem & alius intellectus, nec ip-

Mām̄ona iniquitatis. sum taceho. Mammona iniquitatis, diuitiæ sunt seculi omnes vndecunque sint. Vndecunque congregentur, mammona iniquitatis est, id est, diuitię sunt iniquitatis. Quid est diuitiæ sunt iniquitatis? Pecunia est quam nomine diuitiarum appellat iniquitas. Si enim veras diuitias quæris, aliæ sunt. Talibus Iob nudus abundabat,

Iob. 1. quando in deum cor plenum habebat, & laudes deo

perditis omnibus rebus tanquam gemmas preciosissimas proferebat. De quo thesauro si nihil habebat, ipsæ D sunt veræ diuitiæ, istæ autem ab iniquitate appellantur diuitiæ. Habes illas, non reprehendo, hæreditas venit, pater tuus diues fuit & dimisit tibi. Honeste acquisisti, de iustis laboribus plenam domum habes, non reprehendo. Tamen etiam si non illas dices diuitias: Nam si dicis illas diuitias, amabis illas. Et si amaueris illas: peribis cum illis. Perde ne pereas, dona vt acquiras, semina vt metas. Has diuitias noli appellare, quia veræ nō sunt. Paupertate plenæ sunt, & semper obnoxiæ casib⁹. Quales diuitiæ sunt, propter quas latronem times, propter quas times seruum tuum, ne te occiso auferat & fugiat?

Si veræ diuitiæ essent, securitatem tibi darent. Ergo illæ Diuitiæ sunt veræ diuitiæ, quas cum habuerimus, perdere non veræ. possumus. Et ne forte propter illas furem timeas, ibi eritut vbi nullus auferet. Audi dominum tuum, The- Matt. 6. saurizate vobis thesauros in cœlo, quò fur non accedat. Tunc erunt diuitiæ, quando eas migraueris. Quandiu in terra sunt, diuitiæ non sunt: sed diuitias vocat illas mundus, iniquitatis vocat deus: ideo mammona iniquitatis, quia diuitias vocat iniquitas. audi Psalmum, Domine libera me de manu filiorum alienorum, quo- F rum os locutum est vanitatem, & dextera eorum dex- Psal. 143. tera iniquitatis. Quorum filij sicut nouellæ cōstabilitæ à iuuentute sua. Filiæ eorum ornatæ, circumornatæ vt similitudo templi. Cellaria eorum plena eructantia ex hoc in illud. Boues eorum crassæ, oues eorum fœcundæ, multiplicatæ in itineribus suis. Non est ruina maceriæ neque transitus, neque clamor in plateis eorum. Vidisti psalmum qualem fœlicitatem descripsit, sed au- Iniquitatis filij. di quid sit, quos proposuit filios iniquitatis. Quorum os locutum est vanitatem, & dextera eorum dextera iniquitatis. Ipsos proposuit, & dixit fœlicitatem eorum tantum super terram: & quid adiunxit? Beatum dixerunt populum cui hæc sunt. Sed qui dixerunt? Filij alieni, alienigenæ, & non pertinētes ad semen Abrahæ. Ipsi dixerunt populum beatum cui hæc sunt. Qui dixerunt? Quorum os locutum est vanitatem. Ergo vanum est, dicere beatos esse eos quibus hæc sunt, & tamen dicitur ab eis, quorum os locutum est vanitatem. Ab ipsis dicuntur istæ diuitiæ, quæ vocantur mammona iniquitatis. Tu autem quid dicis? Quia illi filij alieni, quia illi Psal. 143. quorum os locutū est vanitatem, dixerunt beatum esse E populum cui hæc sunt: tu quid dicis? Falsæ sunt istæ diuitiæ, da mihi veras. Reprehendis istas, ostende quod laudas. Vis vt contemnam hoc, ostēde quid præferam. Dicat ipse psalmus, Qui enim dixit, beatum dixerunt populum cui hæc sunt, tale nobis dat responsum, quasi diceremus illi, id est, ipsi psalmo, Ecce hoc nobis tulisti, & nihil nobis dedisti. Ecce ista contemnimus, vnde viuimus, vnde beati erimus? Quia qui locuti sunt, ipsi de ipsis recipient. Omnes enim diuitias habentes beatos esse dixerunt: Tu quid dicis? Respondet quasi sic interrogatus & dicit, Illi dicunt diuites beatos, ego dico, beatus populus cuius est dominus Deus eius. Audistis veras diuitias, fac amicos de mammona iniquitatis, & eris beatus populus cuius est dominus deus ipsius. Aliquando transimus viam, & videmus amœnissimos & vberes fundos & dicimus, Cuius est ille fundus? Asseritur illius, & nos dicimus, Beatus homo: vanitatem loquimur, Beatus est cuius illa domus, beatus est cui ille fundus, beatus est cuius illud pecus, beatus est cuius ille seruus, beatus est cuius illa famula: Tolle vanitatem, si vis audire veritatē. Beatus est, cuius est dominus deus

G ipsius. Non enim cuius est fundus iste beat° est,sed ille cuius est deus. Sed vt apertissime beatitudinem rerum annuncies, dicis, quòd beatum te fecit fundus tuus. Quare? Quia inde viuis. Nam quando laudas pro magno fundum tuũ hoc dicis,Ille pascit me,inde viuo. Attende vnde viuas. *Psal.33.* Ille est vnde viuis, cui dicis, Apud te est fons vitæ, Beatus populus cuius est dominus deus ipsius. O domine deus meus, ô domine deus noster, vt veniamus ad te,fac nos beatos de te. Nolumus de auro neque de argento,nec de fundis: Nolumus de terrenis istis & vanissimis, & de caducæ vitæ transitoriis. Non loquatur os nostrum vanitatem: Fac nos beatos de te, quia non perdimus te. Cum tenuerimus te, nec te perdimus,nec nos perimus. Fac nos beatos de te,quia beatus populus cuius est dominus deus ipsius. Nec irascitur autem si dixerimus de deo,fundus noster. *Psal.15.* Legimus enim, Dominus pars hæreditatis meæ. Magna res fratres, & hæreditas ipsius sumus, & hæreditas nostra est, quia & colimus eum, & colit nos. Nulla est iniuria illi, quia colit nos: quia si nos colimus illum vt deum nostrum, ille colit nos vt agrum suum. Et vt sciatis quia *Ioan.15.* colit nos, audite eum quẽ misit nobis, Ego sum,inquit, H vitis, vos estis palmites, pater meus agricola est. Ergo colit nos, sed vt fructum reddamus, parat horreum. Si autem sub tanto custode steriles esse voluerimus,& pro frumento spinas proferimus, nolo dicere quod sequitur: ad gaudium finiamus.

De iudice iniquo, qui nec deum timebat,nec homines reuerebatur,In Euangelia secundum eundem,

Sermo XXXVI.

LEctio sancti Euangelij ædificat nos ad orandum & credendum, & non de nobis, sed de domino præsumendum. Quæ ad orandum maior hortatio, quàm vt nobis de iudice iniquo proponitur similitudo? *Luc.18.* Iudex enim iniquus nec deum timens nec hominem reuerens, audiuit tamen viduam interpellantem se, victus tædio non pietate inclinatus. Si ergo exaudiuit qui oderat quod rogabatur, quomodo non exaudit qui vt rogemus hortatur? Cum ergo nobis ista è cõtraria comparatione dominus suaderet, *Quia oportet semper orare, & non deficere*: adiecit & ait, *Veruntamen cum venerit filius hominis,putas inueniet fidem in terra?* Si fides deficit, oratio perit. Quis enim I orat qui non credit? Vnde & beatus Apostolus cum ad *Rom.10.* orandum exhortaretur, ait, Omnis quicunque inuocauerit nomen domini, saluus erit. Et vt ostẽderet fidem *Fides,fons orationis.* fontem esse orationis, nec posse ire riuum vbi caput aquę siccaretur,adiunxit atque ait, Quomodo autem inuocabunt in quem non crediderunt? Ergo vt oremus credamus,& vt ipsa non deficiat fides qua oramus,oremus,Fides fundit orationem,fusa oratio fidei impetrat firmitatem. Etenim ne in tentationibus deficeret fides, propterea dominus ait, Vigilate & orate ne intretis in tentationem. Quid est,in tentationem intrare,nisi à fide exire? Intantum enim tentatio proficit,inquantum fides deficit: Et intantum tentatio deficit, inquantum fides proficit. Nam vt apertius nouerit charitas vestra de fide ne deficeret & periret, dixisse dominum, Vigilate & orate,ne intretis tentationem: eo loco Euangelium ait, Hac nocte postulauit Satanas vexare vos sicut triticum, & ego rogaui patrem pro vobis ne deficiat fi- *Luc.22.* des vestra. Rogat qui tuetur, & non rogat qui periclitatur. Quod autem ait dominus,Cum venerit filius hominis, putas inueniet fidem in terra? de fide dixit quæ perfecta est. Ipsa enim vix inuenitur in terra,Ecce plena est dei ecclesia, Quis huc accederet, si nulla esset fides? K Quis non montes transferret, si plena esset fides? Attendite ipsos apostolos, Dimissis omnibus suis calcata spe seculi dominum non sequerentur, nisi magnam haberent fidem. Et tamen si plenam haberent fidem,non dicerent domino, Auge nobis fidem. Vide etiã vtrunque illum de se confitentem. Vide fidem, & non plenam fidem. Qui cum obtulisset domino filium à malo *Luc.17.* dæmonio sanandum, & esset interrogatus vtrum crederet,respondit & ait,Credo domine,adiuua incredulitatem meam. Credo, inquit, credo domine, ergo est fides. Sed adiuua incredulitatem meam, ergo non ple- *Marc.9.* na est fides. Sed quia non est fides superborum,sed humilium, *Dixit ad quosdam qui sibi iusti videbantur, & spernebant cæteros, similitudinem hanc: Duo homines ascen-* *Luc.18.* *derunt in templũ orare, vnus Pharisæus,& alter Publicanus Pharisæus dicebat, Gratias tibi deus, quia non sum sicut cæteri homines.* Diceret saltem,sicut multi homines. Quid est cæteri homines, nisi omnes præter ipsum? Ego, inquit,iustus sum,cæteri peccatores. *Non sum sicut cæteri homines, iniusti, raptores, adulteri.* Et ecce tibi ex vicino Publicano maioris tumoris occasio. *Sicut*, inquit, *Publicanus iste.* Ego, inquit, solus sum, iste de cæteris L est. Non sum, inquit, talis qualis iste, per iustitias meas quibus iniquus non sum. *Ieiuno bis in sabbato,decimas do omnium quæ possideo.* Quid rogauerit deum,quære in verbis eius, nihil inuenies. Ascendit orare, noluit deum rogare, sed se laudare. Parum est non deum rogare,sed se laudare,insuper & roganti insultare. *Publicanus autem de longinquo stabat.* Et deo tamen ipse propinquabat, cordis conscientia remouebat, pietas applicabat. Publicanus autem de longinquo stabat, sed dominus eum de propinquo attẽdebat. Excelsus enim *Psal.137.* dominus, & humilia respicit. Excelsos autem qualis erat ille Pharisæus, Excelsa autem à longe cognoscit. Deus autem à longe cognoscit,sed ignoscit,Adhuc audi humilitatem Publicani. Parum est, quia de longinquo stabat: *Nec oculos suos ad cœlum leuabat*: vt respiceretur non aspiciebat. Premebat conscientia,spes subleuabat: adhuc audi, *Percutiebat pectus suum*. [Pœnas à seipso exigebat,propterea dominus confitẽti parcebat. Percutiebat pectus suum] dicens, *Domine,propitius esto mihi peccatori.* Ecce qui rogat. Quid miraris si deus ignoscit,quãdo ipse agnoscit? Denique de Pha- M risæo & Publicano accepisti controuersiam: audi sententiam, Audisti superbum accusatorem, audisti reum humilem: audi nunc iudicem, *Amen dico vobis*: veritas dicit, deus dicit, iudex dicit, *Amen dico vobis, descendit iustificatus Publicanus ille de templo, magis quàm ille Pharisæus.* Dicit domine causam, Ecce video Publicanum iustificatum magis de templo descendere quàm Pharisæum. Quæro quare? Quæris quare, audi quare, *Quia omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.* Audisti sententiam, caue causam malam: aliud dico, Audisti sententiam, caue superbiam. Videant nunc, audiant ista nescio qui impie garrientes, & de suis virtutibus præsumentes: audiant qui dicunt, Deus me hominem fecit, iustum ipse me facio. O peior & detestabilior Pharisæo. Pharisæus ille superbè quidem iustum se dicebat, sed tamen inde ille Deo gratias agebat. Iustum se dicebat, sed tamen deo gratias agebat. Gratias tibi deus, quia non sum sicut cæteri homines. Gratias tibi deus, gratias deo agit, qui non est sicut cæteri homines, & tamen tanquam superbus & inflatus reprehenditur, non quia deo

gratias

A gratias agebat, sed quia velut nihil sibi addi cupiebat. Gratias tibi, quia non sum sicut cæteri homines iniusti:
Iob.7. Ergo tu iustus, ergo nihil rogas, ergo iam plenus es. Ergo non est tẽtatio vita humana super terram. Ergo iam plenus es, ergo iam abundas. Ergo iam non est, quare
Matt.6. dicas, Dimitte nobis debita nostra. Quid est ergo qui impiè oppugnat gratiam, si reprehenditur qui superbè agit deo gratias. Et ecce post dictam controuersiam, prolatamq; sententiam, procedunt & paruuli, imò afferuntur & offeruntur tangendi. Cui tangendi, nisi medico? Certe insani cui offeruntur infantes tangendi? Cui? Saluatori. Sed si saluatori, vtique sanandi. Cui nisi
Luc.19. illi qui venit quærere & saluare quod perierat? Vbi isti perierant, quantum ad ipsos proprie attinet innocen-
Rom.5. tes? Video reatum, quæro vnde, Apostolum audio, Per vnũ hominem intrauit peccatum in orbem terrarum. Per vnum, inquit, hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiuit, in quo omnes peccauerunt. Veniant ergo paruuli, veniant: audiatur dominus dicens, Sinite par-
Luc.18. uulos venire ad me. Veniant paruuli, veniant languidi ad medicum, veniant perditi ad redemptorem, veniãt,
B nemo prohibeat. In ramo adhuc nihil commiserunt, sed in radice perierunt. Benedicat dominus pusillos cum magnis. Tangat medicus & pusillos & magnos. Causam paruulorum commendamus maioribus. Loquimini pro tacẽtibus, orate pro flentibus. Si non frustra estis maiores, estote tutores, tuemini eos qui adhuc causam suam agere non possunt. Communis fuit perditio, sit communis inuentio. Simul perieramus, simul inueniamur in Christo. Dispar est meritum, sed communis est gratia. Nihil mali habent, nisi quod de fonte traxerunt. Nihil habent mali, nisi quod de origine traxerunt. Non eos impediant à salute, qui ad id quod traxerunt multa addiderunt. Qui maior est ætate, maior est iniquitate. Sed gratia dei delet quod traxisti, delet & quod addidisti. Vbi enim abundauit peccatum, superabundauit gratia.

Luc.10. *De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Homo quidam descendit ab Hierusalem in Hierico, & incidit in latrones.*

C *Sermo XXXVII.*

Philip.4. Gaudere nos Apostolus præcipit, sed in do-
Iacob.4. mino, non in seculo. Quicunque enim voluerit amicus esse huius seculi, sicut scriptura
Matth.6. dicit, inimicus reputabitur. Sicut autem non potest homo duobus dominis seruire, sic & nemo in hoc seculo potest gaudere, & in domino. Multum inter se hæc duo gaudia differunt, suntq; omnino contraria. Quando gaudetur in seculo, non gaudetur in domino. Quando gaudetur in domino, non gaudetur in seculo. Vincat gaudium in domino, donec finiatur gaudium in seculo. Gaudium in domino semper augeatur, gaudium in seculo semper minuatur donec finiatur. Non ideo ista dicuntur, quia in hoc seculo cum sumus, gaudere non debemus, sed etiam in hoc seculo constituti iam in domino gaudeamus. Sed ait aliquis, In hoc seculo sum, vtique si gaudeo, ibi gaudeo vbi sum. Quid enim? Quia es in seculo, in domino nõ es: audi eundem Apostolum ad Athenienses loquentem, & in Actibus Apostolorum dicẽtem de deo & de domino creatore
Act.17. nostro, In illo viuimus, mouemur & sumus. Qui enim vbiq; est, vbi non est? Nonne ad hoc nos exhortabatur, D
Dominus in proximo est, nihil soliciti fueritis? Magnũ *Philip.4.*
est hoc quòd ascendit super omnes cœlos, & proximus est eis qui adhuc versantur in terris. Quis est iste lõginquus & proximus, nisi qui nobis misericordia factus est proximus? Totum enim genus humanum est homo ille qui iacebat in via semiuiuus à latronibus relictus, quem contempsit transiens sacerdos & leuites, & accessit ad eum curandum eique opitulandum transiens Samaritanus. Vt autem narraret hoc vnde causa descẽdit, quendam quærẽtem quæ sint optima præcepta & summa in lege, admonuit hæc duo esse, *Diliges dominum* *Luc.10.*
deum tuum ex toto corde tuo & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & diliges proximum tuum sicut teipsum. Ille autem, Et quis est meus proximus? Et narrauit dominus, *Homo quidã descendit ab Hierusalem in Hierico.* Ostẽdit illum quodammodo Israëlitam. *Et incidit in latrones. Quem cum expoliassent & plagas ei graues irrogassent, dimiserunt eum semiuiuum in via. Transiit sacerdos,* vtique genere proximus, præteriit iacentem. Transiit leuites, & hic genere proximus, iacentem etiam ipse contempsit. Transiit Samaritanus, genere longinquus, misericordia proximus, fecit quod nostis. In quo Samaritano se vo- E
luit intelligi dominus noster Iesus Christus. Samaritanus enim custos interpretatur. Ideo resurgẽs à mortuis *Rom 6.*
iam nõ moritur, & mors ei vltrà nõ dominabitur, quia *Psal.120.*
non dormit neq; dormitat qui custodit Israël. Denique quando conuiciis tantis blasphemabant Iudæi, dixerũt illi, Nõnne verum dicimus, quia Samaritanus es & dæ- *Ioan.8.*
monium habes? Cum ergo duo essent conuiciosa obiecta domino, dictumq; illi esset, Nõnne verum dicimus, quia Samaritanus es & dæmoniũ habes: poterat respõdere, Nec Samaritanus sum, nec dæmonium habeo: respondit autem, Ego dæmonium non habeo. Quod respondit, refutauit: quod tacuit, confirmauit. Negauit se habere demonium qui se nouerat demoniorum exclusorem, nõ se negauit infirmi custodem. Ergo dominus in proximo est, quia dominus nobis factus est in proximo. Quid tam longinquum, quid tam remotũ quàm deum ab hominibus, immortalem à mortalibus, iustũ à peccatoribus? Non loco longe, sed dissimilitudine. Nam solet ~~us~~ etiam ita loqui, cum de duobus hominibus dicimus, quando diuersi sunt mores, Iste longe est ab illo. Etiam si iuxta steterint, etiam si vicinios inhabi- F
tent, etiam si vna catena colligentur, longe est pius ab impio, longe est innocens à reo, longe est iustus ab iniusto. Si hoc de duobus hominib⁹ dicitur, quid de deo & hominibus? Cum ergo longe à nobis esset immortalis & iustus tanquã à mortalibus & peccatoribus, descendit ad nos vt fieret nobis proximus ille longinquus. Et quid fecit cum haberet ipse duo bona, & nos duo mala? Ille duo bona, iustitiam & immortalitatem: nos duo mala, iniquitatem & mortalitatem. Si vtrunq; malum nostrum suscepisset, parer noster factus esset, & liberatore nobiscũ opus haberet. Quid ergo fecit vt esset proximus nobis? Proximus, nõ hoc quod nos, sed prope nos. Duo attẽde, Iustus est, immortalis est. In duobus tuis malis, vna est culpa, altera est pœna. Culpa est quòd iniustus es, pœna est, quia mortalis es. Ille vt esset proximus suscepit pœnam tuam, nõ suscepit culpam tuam. Et si suscepit, delendam suscepit non faciendam, iustus & immortalis, longe ab iniustis & mortalibus. Peccator mortalis, lõge eras à iusto immortali. Non est factus ille peccator quod tu, sed factus est mortalis quod tu. Manens iustus, factus est mortalis. Suscipiendo pœnam &

G non ſuſcipiendo culpam, & culpam deleuit & pœnam, dominus ergo in proximo eſt, nihil ſoliciti fueritis. Et ſi ſuper omnes cœlos aſcẽdit corpore, non receſsit maieſtate. *Philip.4.* Vbique præſens eſt qui fecit omnia. Gaudete in domino ſemper. In ſeculo gaudium quod eſt? Gaudere de iniquitate, gaudere de turpitudine, gaudere de dedecore, de deformitate. De his ergo omnibus gaudet ſeculum. Quæ omnia non eſſent, niſi homines voluiſſent. Alia ſunt quæ faciunt homines, alia ſunt quæ patiuntur, & ſi nolunt, ferunt. Quid ergo eſt hoc ſeculum, & quod eſt gaudium ſeculi? Dico fratres breuiter quantum poſſum, quantum deus adiuuat, feſtinanter, breuiter dico. *Lætitia ſeculi eſt impunita nequitia.* Seculi lætitia, eſt impunita nequitia: Luxurientur homines, fornicẽtur, in ſpectaculis nugentur, ebrioſitate ingurgitentur, turpitudine fœdentur, nihil mali patiantur, & videte ſeculi gaudium. Iſta mala quæ commemoraui: non caſtiget fames, non belli timor, nõ aliquis timor, non aliquis morbus, non vlla aduerſitas, ſed ſint omnia in rerum abundantia, in pace carnis, in ſecuritate malæ mentis, ecce vide ſeculi gaudiũ. Sed non cogitat deus ſicut homo. Alia eſt dei cogitatio, alia hominis. Magnæ miſericordiæ eſt, nequitiæ impunitatem

H non relinquere: & ne cogatur in extremo gehẽnæ damnare, modo flagello dignatur caſtigare. Nam vis noſſe, nulla pœna quanta ſit pœna, non tamen iuſto, ſed peccatori, cui eſt temporalis pœna, ne ſuccedat æterna? Vis ergo noſſe, nulla pœna quanta ſit pœna? Pſalmum interroga, *Pſal.9.* Irritauit dominum peccator. Exclamauit vehementer, attendit, conſiderauit, exclamauit, Irritauit dominum peccator. Quare obſecro? Quid vidiſti? Qui autem hoc exclamauit, vidit peccatorem impuoe luxuriantem, male facientem, bonis abundantem, & exclamauit, Irritauit dominum peccator. Quare hoc dixiſti? Quid enim vidiſti? Præ magnitudine iræ ſuæ non requiret. Intelligite fratres Chriſtiani miſericordiam dei: quãdo caſtigat mundum, non vult damnare mundum. Præ magnitudine iræ ſuæ non exquirit. Ideo non exquirit, quia multum iraſcitur. Magna eſt ira eius. Parcendo ſæuit, ſed iuſte ſæuit. Eſt enim ſeueritas, quaſi ſæua veritas. Si ergo aliquando ſæuit parcendo, bonum eſt nobis vt ſubueniat caſtigando. Et tamen ſi facta generis humani conſideremus, *Pſal.102.* quid patitur? Non ſecundum peccata noſtra fecit nobis. Filij eius ſumus. Vnde

I hoc probamus? Mortuus eſt pro nobis vnicus, ne remaneret vnus. Noluit eſſe vnus, qui mortuus eſt vnus. Multos enim filios dei fecit vnicus filius deo. Emit ſibi fratres ſanguine ſuo: Probauit reprobatos, redemit venditos, honorauit iniuriatos, viuificauit occiſos. Dubitas quòd dabit tibi bona ſua, qui non dedignatus eſt ſuſcipere mala tua? Ergo fratres gaudete in domino non in ſeculo, id eſt, gaudete in veritate non in iniquitate. Gaudete in ſpe æternitatis, non in flore vanitatis. Ita gaudete & vbique, & quandiucunque hic fueritis, dominus in proximo eſt, nihil ſoliciti ſitis.

DE VERBIS DOMINI IN Euangelio ſecundum Ioannem.

Ioan.1. *De eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Ioannem, In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum: Et reprehenſione Arianorum.* *Sermo* XXXVIII.

CApitulum Euangelij quod lectum eſt fratres dilectiſsimi, purum oculum cordis inquirit. K Dominum enim noſtrum Ieſum Chriſtum accepimus ſecundum diuinitatem ad condendam vniuerſam creaturam, ſecundum humanitatem ad reparandam lapſam creaturam, euangelizante Ioanne. In ipſo autem Euangelio quantus & qualis vir Ioannes fuerit inuenimus, vt ex dignitate diſpenſatoris intelligatur, quanti precij ſit verbum quod per talem dici potuit, imò quàm nullius ſit precij quod ſuperat omnia. Precio enim aut comparatur res venalis, aut ſubiicitur, aut excedit eam. Quando tanto quiſque comparat quanto valet, æquatur præcium rei quæ comparatur: quando vilius, ſubiicitur ei: quando carius, ſuperat eam. Verbo autem dei nec æquari aliquid poteſt, nec ad mutationem ſubiici, nec ſuperponi aliquid. Subiici enim omnia poſſunt verbo dei, quia omnia per ipſum facta ſunt: *Ioan.1.* non tamen ſubiiciantur quaſi preciũ ſint verbi, vt quiſq; det aliquid vt illud accipiat. Tamẽ ſi dici poteſt, & admittit nomẽ hoc ratio aliqua vel loquendi conſuetudo, precium comparandi verbi ipſe comparator eſt, qui ſeipſum pro ſeipſo dederit L huic verbo. Itaque quando aliquid emimus, quærimus aliquid quod demus, vt habeamus rem dato precio quam volumus emere. Et extra nos eſt quod damus, & ſi apud nos erat fit extra nos illud quod damus, vt ſit apud nos illud quod comparamus. Quicquid precij inuenerit qui emit aliquid, neceſſe eſt vt tale inueniat, vt det quod habet, accipiat quod non habet. Manet tamen ille à quo abſcedit precium, & accedit illud pro quo dat precium. Qui autem vult comparare verbum hoc, qui vult habere, non quærat extra ſeipſum quod det: ſeipſum det, quod cum fecerit, non ſe amittit, ſicut amittit precium, quando aliquid emit. Verbum ergo dei propoſitum eſt omnibus. Comparent qui poſſunt, poſſunt autem qui pie voluerint. In illo enim verbo *Luc.2.* pax, & pax in terra hominibus bonæ voluntatis. Ergo qui vult comparare, det ſeipſum. Quaſi precium eſt hoc verbi, ſi dici aliquo modo poteſt, quando nec ſe perdit qui dat, & acquirit verbum pro quo ſe dat, & ſeipſum in verbo acquirit cui ſe dat. Et quid dat verbum? Non aliquid ab ipſo alienum pro quo ſe dat, ſed quod per ipſum verbum factum eſt, hoc ei redditur vt reficiatur, M *Ioan.1.* Omnia per ipſum facta ſunt. Si omnia, vtique & homo. Si cœlum, ſi terra, ſi mare, ſi omnia, quæ in ipſis, ſi vniuerſa creatura, vtique ille manifeſtius qui ad imaginem dei factus per verbum factus eſt homo. Non modo fratres tractamus quomodo poſsit intelligi quod dictum eſt, *In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum.* Ineffabiliter poteſt intelligi. Non verbis hominis fit vt intelligatur verbum dei. Tractamus & dicimus quare non intelligatur. Nunc non dicimus vt intelligatur, ſed dicimus quid impediat ne intelligatur. Eſt enim forma quædam, forma non formata, ſed forma omnium formatorum: Forma incommutabilis, ſine lapſu, ſine defectu, ſine tempore, ſine loco, ſuperans omnia, exiſtens in omnibus †, & fundamentum quoddam in quo ſint, & faſtigium ſub quo ſint. *† al. eminens omnibus.* Si dicis, quia omnia in illo ſunt, non mentiris. Dictum eſt enim ipſum verbum ſapientia dei: habemus autem ſcriptum, Omnia in ſapientia feciſti. *Pſal.103.* Ergo in illo ſunt omnia, & tamen quia deus eſt, ſub ipſo ſunt omnia. Dicimus quàm incomprehenſibile ſit quod lectum eſt, & tamen lectum

eſt,

A est, non vt comprehenderetur ab homine, sed vt doleret homo quia non comprehendit, & inueniret vnde impeditur à comprehensione, & remoueret ea, & inhiaret perceptioni incommutabilis verbi, ipse est deteriore in melius commutatus. Non enim verbum proficit aut crescit accedente cognitore, sed integrum manet si permãseris, integrum si recesseris, integrum cum redieris, manens in se, & innouans omnia. Ergo est forma omnium rerum: Forma infabricata sine tempore, vt diximus, & sine spaciis locorum. Quicquid enim loco capitur, circunscribitur. Forma circunscribitur finibus, habet metas vnde & quousque sit. Deinde quod loco capitur, & mole quadam & spacio distenditur, minus est in parte quàm in toto. Faciat deus vt intelligatis. Quotidie autem de corporibus quæ ante oculos nostros sunt, quæ videmus, quæ tangimus, inter quæ sumus, possumus iudicare corpus quodlibet in loco habere formam. Omne autem quod spacium loci occupat, minus est in parte quàm in toto, pars corporis humani verbi gratia brachium. Vtique minus est brachium quàm totum corpus. Et si minus est brachium, breuiorem locum occupat. Item caput, quia pars est
B corporis, in minori loco est, & minus est quàm totum corpus cui caput est. Sic omnia quæ sunt in loco, minora sunt in parte quàm in toto. Nihil tale de illo verbo sentiamus, nihil tale cogitemus. Non de suggestione carnis spiritalia imaginemur. Non est ille sermo, non est ille deus minor in parte quàm in toto. Sed non potes tale aliquid cogitare. Magis pia est talis ignorantia
Ioan.1. quàm præsumpta scientia. Loquimur enim de deo. Dictum est, Et deus erat verbum. De deo loquimur, quid mirum si non comprehendis? Si enim comprehendis, non est deus. Sit pia confessio ignorantiæ magis quàm temeraria professio scientiæ. Attingere aliquantum te mente deum, magna beatitudo est: comprehendere autem omnino, impossibile. Ad mentem deus pertinet, mente intelligendus est: ad oculos corpus: videndum est. Sed corpus oculo comprehendere te putas? Omnino non potes. Quicquid enim aspicis, non totum aspicis. Cuius hominis faciem vides, dorsum non vides eo tempore quo faciem vides. Et quando dorsum vides, eo tempore faciem non vides. Non sic ergo vides vt comprehendas: sed quando aspicis aliam par-
C tem quam non videras, nisi memoria tecum faciat vt memineris te vidisse vnde recedis, nunquam te diceres aliquid vel in superficie comprehendisse. Tractas quod vides, versas huc atque illuc, vel ipse circuis vt totum videas. Vno ergo aspectu totum videre non potes. Et quandiu versas vt videas, partes vides, & contexendo quia vidisti alias partes, videris totum inspicere. Non autem hic oculorum visus, sed memoriæ viuacitas intelligitur. Quid ergo de illo verbo fratres dici potest? Ecce de corporibus dicimus subiacentibus oculis nostris: non illa possumus comprehendere aspectu, quis ergo oculus cordis comprehendit deum? Sufficit vt attingat, si purus est oculus. Si autẽ attingit, tactu quodam attingit incorporeo & spiritali, non tamen comprehendit: & hoc si purus est, & homo fit beatus contingendo corde illud quod semper beatum manet: & est illud ipsa beatitudo perpetua, & vnde fit homo viuus, vita perpetua, vnde fit homo sapiens, sapientia perfecta: vnde homo fit illuminatus, lumen sempiternum est. Et vide quemadmodum tu contingendo efficeris quod nõ eras, non illud quod contingis, facis esse quod non erat. Hoc dico, Deus non crescit ex cognitore, sed D cognitor ex cognitione dei. Ne putemus fratres charissimi, quia beneficium præstamus deo quia diximus precium nos dare quodammodo. Non enim vnde augeatur ille damus, qui & te lapso integer est, & te redeunte integer manet, paratus videre vt beatificet conuersos, & auersos puniat cæcitate. Qui enim se auertit à lumine vero, id est, à deo, iam cæcus efficitur. Nondum sentit pœnam, sed iam habet. Itaque verbum dei fratres charissimi incorporaliter, inuiolabiliter, incommutabiliter, sine temporali natiuitate, natum tamen intelligamus à deo. Putamús ne possumus aliquo modo persuadere quibusdam infidelibus non abhorrere à vero, quod dicitur à nobis fide catholica quæ contraria est Arianis, à quibus Ecclesia dei sæpe tentata est, cum carnales homines facilius illud accipiũt quod videre consueverunt? Ausi sunt enim quidam dicere, Maior est pater filio, & præcedit eum tempore: id est, maior est filio pater, & minor est patre filius, & à patre in tempore procedit. Et sic disputant: si natus est, vtique erat pater antequam filius illi esset natus. Attendite, Adsit ipse nobis, adiuuantibus orationibus vestris, & pia intentione accipere cupientibus quod ipse donauerit, quod ipse sug- F gesserit: Assit nobis vt possimus quoquo modo explicare quod cepimus. Tamen fratres antè dico, Si non potuero ego explicare, non rationem putetis, sed hominem defecisse. Itaq; vos hortor & deprecor vt oretis: adsit misericordia dei, & ita rem à nobis dici faciat, vt vos audire oportet, & nos dicere. Hoc ergo illi dicunt, Si filius dei est, natus est. Hoc fatemur. Non enim esset filius, si natus non esset. Manifestum est, admittit fides, approbat Ecclesia catholica, verum est. Adiungũt deinde, Si natus est patri filius, erat pater antequam filius ei nasceretur. Hoc respuit fides, respuunt aures catholicæ. Anathematizatur, extra est qui hoc sapit, non pertinet ad participationem societatemq; sanctorum. Ergo ait, Rationem mihi redde, quomodo & filius potuit nasci patri, & coæuus ei esse, à quo natus est. Et quid faciemus fratres, quando carnalibus ista spiritalia intimamus, si tamen & nosipsi non carnales sumus, quando carnalibus ista spiritalia insinuamus homini assuefacto natiuitate terrena, & videnti istius creaturæ ordinem, vbi successus & decessus, gignentes & genitos ætate distinguit? Post patrem enim nascitur filius, patri E vtique morituro successurus. Hoc in hominibus, hoc in aliis animantibus inuenimus, parentes priores tempore, filios tempore posteriores. Hac consuetudine videndi, carnalia transferre illi ad spiritalia cupiunt, & intentione carnalium facilius seducuntur. Non enim ratio audientium sequitur talia prædicantes, sed consuetudo quæ etiam inuoluit eos vt talia prædicarẽt. Et quid faciemus nos? Silebimus? Vtinam liceret. Forsitan enim silendo aliquid dignum de re ineffabili cogitaretur. Nam quicquid potest fari, non est ineffabile. Ineffabilis est autem deus. Si enim raptum se dicit vsque in tertium cœlum apostolus Paulus, & dicit se audisse in- 2.Cor.12. effabilia verba, quãto magis ipse ineffabilis qui talia demonstrauit, quæ fieri non posit cui demonstrata sunt? Itaque fratres, melius erat si possemus tacere & dicere, Hoc habet fides, sic credimus, Non potes capere, paruulus es, patienter tolerandus donec pennas nutrias, ne cum volare implumis volueris, non sit tibi aura libertatis, sed casus temeritatis. Quid ille contra? O si haberet quod diceret, diceret mihi. Deficienti ista excu-

G ſatio eſt. Victus eſt, neſcit qui reſpondere non vult. Ille cui hoc dicitur, ſi non reſpõdeat, & in ſeipſo victus non eſt, vincitur tamen in titubantibus fratribus. Audiunt enim fratres infirmi, & putant reuera non eſſe quod dicatur, & forſitan verum putant non eſſe quod dicatur, non tamen non eſſe quod ſentiatur. Homo enim nihil poteſt dicere, quod non etiã ſentire poſsit. Poteſt etiam aliquis ſentire quod dicere non poſsit. Tamen ſeruata illius maieſtatis ineffabilitate, ne cum aliquas ſimilitudines contra illos dederimus, putet nos aliquis per iſtas ſimilitudines iam peruenisse ad id quod nec dici nec cogitari poteſt, certe à paruulis: & ſi poteſt ab aliquibus maioribus, poteſt ex parte, poteſt in ænigmate, poteſt per ſpeculum, nondum autem facie ad faciem: demus & nos aliquas ſimilitudines aduerſus illos vnde illi refellantur, non vnde illud capiatur. Etenim cum dicimus valde poſſe fieri, poſſe intelligi, vt & natus ſit & coæternus ſit ei à quo natus eſt, vt hoc refellant & quaſi falſum eſſe demonſtrẽt, ſimilitudines nobis dant. Vnde? De creatura, & dicunt nobis, Homo vtique erat antequam generaret filium, maior eſt filio ſuo. Et equus erat antequam generaret filium, & ouis, & cæ-
H tera animalia. Similitudines adhibent de creaturis. Quid? Nobis laborandum eſt vt nobis inueniamus ſimilitudines earum rerum quas aſtruimus? Quid ſi non inuenirem? Non recte poſſem dicere, natiuitas creatoris fortaſſe ſimilitudinem in creatura non habet? Quanto enim ſuperat ea quæ ſunt hic, in eo quod ibi eſt: tanto ſuperat ea quæ hic naſcuntur, in eo quod ibi natus eſt. Omnia per deum hic ſunt. Et quid tamen eſt comparandum deo? Sic omnia quæ hic naſcuntur, illo efficiente naſcuntur. Et ſic fortaſſe non inuenitur aliqua ſimilitudo natiuitatis eius, quomodo non inuenitur & ſubſtantiæ eius & Immutabilitas diuinitatis ac maieſtatis eius. Quid enim ſimile hic inueniri poteſt? Si ergo forſitan nec natiuitatis ſimilitudo inueniatur, nunquid inde oppreſſus ſum, quia non inueni ſimilitudines creatori omnium in creatura, cupiens inuenire quod eſſet ſimile creatori? Et reuera fratres non ſum inuenturus temporales ſimilitudines quas æternitati poſsim comparare. Sed & tu quas inueniſti, quid ſunt? Quid enim inueniſti? Quia pater maior eſt tempore quàm filius, & ideo vis vt filius
I dei tempore minor ſit quàm pater æternus, quia inueniſti minorem filium patre temporali. Da mihi æternum patrem hic, & inueniſti ſimilitudinem. Filium minorem inuenis patre in tempore, filium temporalem minorem patre temporali. Nunquid inueniſti mihi filium temporalem minorem æterno patre? Quia ergo in æternitate ſtabilitas eſt, in tempore autem varietas, in æternitate omnia ſtant, in tempore alia accedunt, alia ſuccedunt, potes inuenire filium minorem in varietate tempore, ſuccedentem patri, quia etiam patri ſuo ipſe ſucceſsit, non æterno patri temporalis. Quid ergo poſſumus fratres mei in creatura inuenire coæternum, quando in creatura nihil inuenimus æternum? Inueni æternum patrem in creatura, & inuenio coæternum filium. Si autem non inuenis æternum, & vincunt ſe in tempore, ſufficit vt ad ſimilitudinem in-
Coæternũ. ueniamus coæuum. Aliud eſt enim coæternum, aliud
Coæuum. coæuum. Coæuos quotidie dicimus eos, qui eandem habent menſuram temporum. Non alter ab altero præceditur tempore, ambos tamen eſſe cepimus quos dicimus coæuos. Si potuerimus inuenire coæuũ quod
naſcitur ei à quo naſcitur: ſi poſſunt inueniri coæua K
duo generans & generatus, hic inuenimus coæua, ibi intelligimus coæterna. Si hic inuenero genitum ex eo eſſe cœpiſſe ex quo cœpit generator, intelligimus certe filium dei ex eo eſſe non cœpiſſe ex quo non cœpit generator. Ecce fortaſſe fratres inuenimus aliquid in creatura quod de alia re naſcatur, & tamen ex eo tempore eſſe incipiat, ex quo cœpit illud vnde naſcitur, hoc ex eo ex quo illud cœpit, illud ex eo ex quo illud non cœpit. Hoc ergo coæuum, illud coæternum. Arbitror ſanctitatem veſtram iam intellexiſſe quod dico, non poſſe comparari temporalia æternis, ſed poſſe ex aliqua tenui & parua ſimilitudine coæua coæternis. Inueniamus itaque coæua, & de ſcripturis admoneamur ad has ſimilitudines. Legimus in ſcripturis de ipſa ſapientia, Candor eſt enim lucis æternæ. Item legimus,
Speculum ſine macula dei maieſtatis. Ipſa ſapientia di- *Sapient.7.*
cta eſt, Candor eſt enim lucis æternæ. Dicta eſt imago patris. Hinc capiamus ſimilitudinem, vt inueniamus coæua, ex quibus intelligamus coæterna. O Ariane, ſi inuenero genitorem non præcedere temporale illud quod genuit, ſi genitum non eſſe minorem tempore
illo à quo generatus eſt, iuſtum eſt vt concedas mihi L
poſſe iſta coæterna inueniri in creatore, quando coæua in creatura inueniri potuerunt. Iam quidem aliquibus fratribus hoc occurrere puto. Nam præuenerunt aliqui ex quo dixi, Candor eſt enim lucis æternæ. Ignis enim lucem fundit, lux ab igne funditur. Quid à quo exiſtat ſi quæramus, quotidie cum lucernam accendimus, admonemur rei cuiuſdam inuiſibilis & inenarrabilis, vt lucerna aliqua intelligentiæ noſtræ in iſta nocte ſeculi poſsit accendi. Attende eum qui lucernam accendit. Non accenſa lucerna, nondum eſt ignis, nondum eſt & fulgor qui ab igne exit. Interrogo autem ego & dico, Fulgor ab igne exiſtit, an ignis à fulgore? Omnis anima mihi reſpondet (voluit enim deus inſeminare omni animę initia intellectus, initia ſapientiæ.) Omnis mihi anima reſpondet, & nemo dubitat quòd ſplendor ille de igne exiſtit, non ignis de ſplendore. Ponamus ergo ignem patrem illius ſplendoris, quia iam prælocuti ſumus coæua nos quærere, non coæterna. Si lucernam accendere cupio, nondum eſt ibi ignis, nondum & ille ſplendor. Mox autem vt accen-
dero, ſimul cum igne & ſplendor exiſtit. Da mihi hic M
ignem ſine ſplendore, & credo tibi patrem fuiſſe ſine filio. Attendite, Dicta eſt tanta res vt potuit à nobis dici, domino adiuuante intentionem orationis veſtræ & præparationem cordis veſtri, excepiſtis quantùm capere potuiſtis. Illa tamen ineffabilia ſunt. Nihil dignum putetis dictum vel eo ipſo quo coæuis coæterna comparantur, temporalia ſemper manentibus, extinguibilia immortalibus. Sed quia dictus eſt filius & imago patris, accipiamus & aliquam ſimilitudinem hinc in rebus longe differentibus, vt prælocuti ſumus. Imago exiſtit de ſpeculo hominis intuentis ſpeculum. Non nobis poteſt ſuffragari ad euidentiam rei huius quam explicare vtcunque conamur. Etenim dicitur mihi, Ille qui attendit ſpeculum, iam vtique erat, & iam natus erat. Exiſtit imago vt aſpector extiterit. Nam ille qui inſpicit erat & antequam accederet ad ſpeculum. Quid ergo inueniemus vnde poſsimus eruere talem ſimilitudinem, ſicut eruimus de igne & ſplendore? Faciamus hoc animo. Facilè noſtis quemadmodum aqua corporum ſæpe reddat imagines. Hoc dicimus,

A quando quisque vel transit super aquam vel stat, videt ibi imaginem suã. Ponamus ergo aliquid super aquam natum, vel virgultum aut herbam, nónne eum imagine sua nascitur? Mox vt incipit existere, incipit cum illo existere imago eius, non præcedit nascendo imaginem suam, non mihi ostenditur natum esse aliquid super aquam, & postea apparuisse imaginem eius, cum illud sine imagine prius non apparuisset, sed nascitur cum imagine sua, & tamen imago ab illo, non illud ab imagine. Nascitur ergo cum imagine sua, & simul esse incipiunt virgultum & imago eius. Nunquid non fateris imaginem esse de illo virgulto, non virgultum de imagine? Genitam ergo de virgulto illo cõfiteris imaginem. Itaque & generans & quod genitum est simul esse cœperunt. Ergo coæua sunt, si semper virgultum, semper & imago de virgulto. Quod autem de alio est, vtique natum est. Potest ergo semper esse generans, & semper cum illo quod de illo natum est. Ibi enim æstuabamus, ibi laborabamus, quomodo intelligeretur sempiterna natiuitas. Ergo filius dei secundum hoc dicitur, quòd pater est de quo sit, non secundum hoc quòd prior esset pater, & postea filius. Semper pater,
B semper filius de patre. Et quia quicquid de aliquo est, natum est: semper igitur filius natus, semper pater, semper imago de illo, quomodo imago illa virgulti & de virgulto nata est: & si semper virgultum, semper nata esset & imago de virgulto. Non potuisti inuenire coæterna genita æternis genitoribus, & inuenisti coæua nata temporalibus gignentibus. Intelligo coæternum filium natum æterno gignenti. Quod enim est temporali coæuum, hoc est æterno coæternum. Hinc etiam est modicum quod aduertatis fratres propter blasphemias. Semper enim dicitur, Ecce dedisti similitudines, sed semper qui funditur de igne, minus lucet quàm ipse ignis, & imago virgulti minus vtique habet quàm illud virgultum vnde imago est. Habent ista similitudinem, sed non habent omnimodo æqualitatem, quare non videntur esse eiusdem substantiæ. Quid ergo dicemus, Ecce intellexi æternum patrem, intellexi coæternum filium. Tamen sicut effusum splendorem minus lucentem igne, aut sicut effusam imaginem minus quàm virgultum existentem dicimus? Non: sed æqualitas omnimoda est. Non credo, ait, quia non inuenisti
C similitudinem, sed credo Apostolo, qui potuit videre quod dixi. Ait enim, Non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Aequalitas omnimodo contingitur. Et
Philip. 2. quid dixit? Nun rapinam. Quare? Quia illud est rapina, quod alienum est. Tamẽ ex istis duabus collationibus, & generibus duobus, similitudinẽ fortasis inuenimus in creatura, quomodo intelligimus filium coæternum patri, & nequaquam minorem. Sed non illud possumus inuenire in vno genere similitudinum. Iungamus ambo genera, vnum vnde ipsi dant similitudines, & alterum vnde nos dedimus. Dederunt enim similitudines illi ex his qui nascuntur in tempore & præcedun tur tempore ab eis à quibus nascuntur, sicut homo de homine. Maior ille tempore prior natus, sed tamen homo, & homo, id est eiusdem substantiæ. Homo enim hominem generat: & equus equum, & pecus pecudem. ad eandem substantiam generant ista, sed non ad idem tempus. Diuersa sunt tempora, sed non sunt diuersa natura. Quid ergo hic laudamus in ista natiuitate? Certe æqualitatẽ naturæ. Quid autem deest? Aequalitas temporis. Teneamus hic vnum quod laudatur, id est, æqualitatem naturæ. In illo autem genere similitudinum D quod nos dedimus de splendore ignis, & de imagine virgulti, æqualitatem naturæ non inuenis, inuenis coæuitatem. Quid hic laudamus? Coæuitatem. Quid deest? Aequalitas naturæ. Coniunge quæ laudas. In creaturis enim deest aliquid quod laudas, in creatore deesse nihil potest, quia quod inuenis in creatura, a creatore artifice processit. Quid ergo in coæuis? Nónne hinc deo dandum quod ibi laudas? Quod autem deest, non tribuendum maiestati, in qua nullus defectus est. Ecce offero tibi genitis coæua gignentia. Laudas ibi coæuitatem, sed disparilitatem reprehendis. Quod reprehendis, noli tribuere deo: quod laudas, tribue: & tribuis illi ex illo genere similitudinum pro coæuitate coæternitatem, & coæternus sit natus cum eo à quo natus sit. De alio autem similitudinum genere, quæ & ipsa creatura dei est, & debet laudare creatorem, quod ibi laudas? Aequalitatẽ naturæ. Iam propter illam distinctionem dederas coæternitatem, da propter istam æqualitatem, & perfecta est natiuitas eiusdem substantiæ. Quid enim dementius fratres mei, quàm vt in aliquo laudem creaturam quod non sit in creatore? Laudo in homine æqualitatem naturæ, & non credo in eo qui fecit ho E minem? Quod de homine natũ est, homo est: & quod de deo natum est, non id erit quod ille de quo natum est? Laudent ergo creatorem omnia opera tua. Inuenio hic coæuum, cognosco ibi coæternũ. Hic æqualitatem inuenio naturæ, ibi intelligo æqualitatẽ substantiæ. Totum ergo ibi quod hic ex partibus singulis & rebus singulis inuenitur. Totum ergo ibi simul & nõ hoc solum quod in creaturis totum inuenio ibi, sed tanquam in creatore, quanto amplius quòd hæc visibilia, illa inuisibilia: hæc temporalia, illa æterna: hæc commutabilia, illa incõmutabilia: hæc corruptibilia, illa incorruptibilia? Postremo in homine ipso ea quæ inuenimus homo & homo duo homines sunt, ibi pater & filius vnus deus. Domino deo nostro gratias ago inenarrabiles, quòd ex hoc loco scrupulosissimo & laboriosissimo infirmitatem meam liberare dignatus est, petentibus vobis. Ante omnia tamen seruate hoc, quicquid de creatura potuimus colligere aut sensu corporis, aut cogitatione animi, inenarrabiliter transcendere creatorem. Sed si vis illum mente contingere, purga mentem, purga cor tuum. Mundum fac oculum, vnde illud quicquid est F possit attingi. Mundum fac oculum cordis, Beati enim *Matt. 5.*
mundo corde, quoniam ipsi deum videbunt. Non autem mundato corde, quid potuit misericordius procurari aut donari ab eo, nisi vt illud verbum de quo tanta & tam multa diximus, & nihil dignum diximus, nisi vt illud verbũ per quod facta sunt omnia, fieret quod nos sumus, vt attingere possimus illud quod non sumus? Non enim deus sumus, vel possumus mente vel cordis acie interiore videre deum. Peccatis acies nostræ obtritæ, obtusæ, infirmitate deiectæ cupiunt videre: sed in spe sumus, in re nondum sumus. Filij dei sumus. Hoc ait Ioannes qui ait, In principio ait verbum, *Ioan. 1.*
& verbum erat apud deum, & deus erat verbum: qui *Ioan. 13.*
supra pectus domini discumbebat, qui secreta ista de sinu illius cordis hauriebat. Ipse ait, Dilectissimi, filij *1. Ioan. 3.*
dei sumus, & nondum apparuit quod erimus. Scimus quia cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eũ sicuti est. Hoc nobis promittitur. Sed vt perueniamus, si nondum possumus verbum videre deum, audiamus verbum carnem, quia carnales facti sumus,

G Gaudiamus verbum carnem factum. Ideo enim venit, ideo suscepit infirmitatem nostram, vt possis firmam locutionem capere dei portantis infirmitatem tuam. & vere dictum est lac, Lac enim dat paruulis, vt cibum sapientiæ det maioribus. Lactare patienter, vt auide pascaris. Quomodo enim fit etiam lac quo lactantur infantes? Nônne esca erat in mensa? Sed inualidus est infans ad comedendam escam, quæ in mensa est: quid facit mater? Incarnat escam, & conficit lac de ipsa. Con-
Ioan. 1. ficit nobis quod capere possimus. Sic verbum caro factum est, vt lacte paruuli nutriremur, qui ad cibum quidem eramus infantes. Verum hoc interest, quia quando cibum mater incarnatum lac facit, cibus in lac conuertitur. Incommutabiliter autem manens verbum carnem assumpsit, vt esset quodam modo contextum. Quod est, non corrupit, non commutauit, vt per habitum tuum tibi loqueretur, non in hominem transmutatus atque conuersus. Inconuertibilis enim & incommutabilis & omnino inuiolabilis manens, factus est quod tu ad te, quod ipse ad patrem. Ipse enim infirmis quid dicit vt possint recuperato visu verbum
H ex aliqua parte attingere, per quod facta sunt omnia?
Matt. 11. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, & discite à me quia mitis sum & humilis corde. Quid magister filius dei, sapientia dei per quem facta sunt omnia, concionatur? Vocat humanum genus & dicit, Venite ad me omnes qui laboratis, & discite à me. Putabas forte dicturam sapientiam dei, Discite quomodo cœlos feci & astra. Omnia etiam in me antequam fierent numerata erant, quomodo in virtute rationum incommutabilium etiam capilli vestri numerati sunt.
Matt. 10. Hæc putabas & talia esse dicturam? Non. Sed prius illud, Quoniam mitis sum & humilis corde. Ecce quod capiatis, videte fratres, certe paruum est. Ad magna nos tendimus, parua capiamus, & magni erimus. Vis capere celsitudinem dei? cape prius humilitatem dei. Dignare esse humilis propter te, quia deus dignatus est humilis esse propter eundem te, non enim propter se. Cape ergo humilitatem Christi, disce humilis esse, noli superbire. Confitere infirmitatem tuam, iace patienter ante medicum. Cum ceperis humilitatem eius, sur-
I gis cum illo: non quasi & ipse surgat secundum quod verbum est, sed tu potius, vt magis magísque à te capiatur. Intelligebas primò titubanter atque hæsitanter, intelligis postea certius & clarius. Non ille crescit, sed tu proficis, & quasi tecum videtur surgere. Sic est fratres. Credite præceptis dei, & facite illa, & donabit vobis robur intelligentiæ. Non præsumatis & quasi anteponatis scientiam præcepto dei, ne inferiores non solidiores remaneatis. Arborem attendite. Petit ima prius, vt sursum excrescat. Figit radicem in humili, vt verticem tendat ad cœlum. Nunquid nititur nisi ab humilitate? tu autem sine charitate, sine humilitate vis excelsa comprehendere, sine radice au-
Ephes. 3. ras petis. Ruina est ista, non incrementum. Habitante Christo per fidem in cordibus vestris, in charitate radicamini atque fundamini, vt impleamini in omnem plenitudinem dei.

De eo quod scriptum est in Euangelio secũdum eundem,
Ioan. 1. *In mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognouit:*
Sermo XXXIX.

Dominus noster Iesus Christus, & venit ad ho- K
mines, & abscessit ab hominibus, & venturus est ad homines. Et tamen hic erat quando venit, nec recessit quando abscessit, & ad eos venturus est quibus dixit, Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus Matt. 28.
vsque ad cõsummationem seculi. Secundum formam serui quam suscepit pro nobis, quodam tempore natus est, occisus est, & resurrexit, & iam non moritur, nec mors illi vltrà dominabitur. Secundum diuinitatẽ au- Roma. 6.
tem quæ æqualis est patri, *in hoc mundo erat, & mundus* Ioan. 1.
per ipsum factus est, & mundus ipsum nõ cognouit. De hoc audistis modo Euangelium: quid monuerit nos vel admonuerit, cautos nos faciens, & volens esse expeditos & paratos ad expectandum nouissima, vt post nouissima quæ sunt in hoc seculo metuenda, succedat requies quę non habet finem. Beati qui participes facti fuerint. Erunt autem tunc securi, qui modo non sunt securi, & iterum tunc timebunt, qui modo timere nolunt. Ad hanc expectationem & propter hanc spem Christiani facti sumus. Nónne spes nostra non est de hoc seculo? Non amemus seculum. Ab amore seculi huius vocati sumus, vt aliud seculum speremus & diligamus. In hoc L
abstinere nos debemus ab omnibus illicitis concupiscentiis, hoc est, lumbos accinctos habere debemus, & feruere & lucere in operibus bonis, hoc est, lucernas ardentes in manibus habere. Dixit enim ipse dominus discipulis suis alio loco Euangelij, Nemo accendit lucer- Matth. 5.
nam & ponit eam sub modio, sed super candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo sunt. Et vt ostenderet vnde dicebat, subiecit & ait, Sic luceat lux vestra coram Vbi suprà.
hominibus, vt videant bona facta vestra, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est. Ideo lumbos nostros accinctos esse voluit, & lucernas ardẽtes. Quid est lumbos accinctos? Declina à malo. Quid est lucere? Quid est lucernas ardentes habere? Hoc est, Et fac bonum. Quid est quod adiunxit & ait, Et vos similes estote ho- Luc. 12.
minibus expectantibus dominum suum quando reuertatur à nuptiis, nisi quod in illo psalmo sequitur, Inquire pacem, & persequere eam? Hæc tria, hoc est, abstinentia à malo, & operatio boni, & spes præmij æterni commemorata sunt in actibus apostolorum, vbi scriptum est, Quia docebat eos Paulus de continentia, de iustitia Acto. 24.
& spe vitæ æternæ. Ad continẽtiam pertinet, Sint lum- M
bi vestri accincti. Ad iustitiam pertinet. Et lucernæ ar- Luc. 12.
dentes. Ad expectationem domini pertinet, Quæ est spes vitæ æternæ. Ergo declina à malo, hæc est continentia, hi sunt lumbi accincti. Et fac bonum, hæc est iustitia, hæ sunt lucernæ ardentes. Quære pacem & sequere eam: hęc est expectatio futuri seculi. Ergo similes estote hominibus expectantibus dominum suum quando veniat à nuptiis. Habentes autem ista pręcepta & promissa, quid quærimus in terra dies bonos, vbi eos inuenire non possumus? Scio enim quia eos quęritis quãdo aut ægrotatis, aut in tribulationibus estis, quæ abundant in hoc seculo, quoniam quando ætas vergit ad finem, & senex plenus est querelis & nullis gaudiis, inter omnes tribulationes quibus cõteritur genus humanum, nõ quærunt homines nisi dies bonos, & vitam volunt longam quam hic habere non possunt: quia & longa hominis vita tanta breuitate constringitur ad vniuersi seculi illius latitudinem, quasi si vna gutta ad vniuersum mare comparetur. Quid ergo est vita hominis, etiam illa quæ longa dicitur? Longam vitam dicunt quæ in seculo isto breuis est, & sicut dixi, abun-

A dant gemitus vsque ad decrepitam senectutem. Hoc totum modicum & breue est, & tamen quomodo quæritur ab hominibus, quanta diligentia, quanto labore, quanta cura, quanta vigilantia, quanto opere quærunt homines vt diu hic viuant & senescant? Ipsum autem diu viuere, quid est aliud nisi ad finem currere? Habuisti hesternum diem, habere vis & crastinum diem. Sed cum dies iste transierit & crastinus, minus illum habes. Ideo optas vt lucescat dies, vt appropinquet tibi quò tu non vis peruenire. Exhibes aliquam solennitatem amicis tuis, audis ibi à bene optantibus, dicitur tibi, Multos annos viuas, & veniat quod illi dixerunt. Quid? Vt veniant anni & anni, & non vis vt veniat finis annorum. Studia tua contraria sunt. Ambulare vis, & peruenire non vis. Veruntamen, vt dixi, si tanta cura inest hominibus, vt quotidianis magnis perpetuisque laboribus capiant vt tardius moriantur, quāta cura agendum est vt nunquam moriātur? Inde nemo vult cogitare. Quotidie quæruntur in isto seculo dies boni vbi non inueniuntur, & nemo vult sic viuere vt illuc perueniat vbi inueniuntur. Ideo eadem scriptura admonet & dicit,

Psal.33. Quis est homo qui vult vitam, & diligit dies videre bo

B nos? Sic interrogauit scriptura, vt sciret quid illi responderetur, sciens quòd omnes homines vitam quærerent & dies bonos. Pro desiderio ipsorum interrogauit, tanquam sibi de omnium corde responderetur: Ego volo. Sic dixit, Quis est homo qui vult vitam, & diligit dies videre bonos? Quemadmodum etiam ista hora qua vobis loquor, cum audistis me dixisse, Quis est homo qui vult vitam, & diligit dies videre bonos: omnes respondistis in corde vestro, Ego. Nam & ego qui vobiscum loquor, vitam volo & dies bonos. Quod quæritis vos, hoc quæro & ego. Quomodo si aurum nobis omnibus esset necessarium, & ego aurum vnà vobiscum peruenire volens, & esset alicubi in agro vestro in loco vestræ potestatis subdito, viderem vos quærentes aurū, & dicerem vobis, quid quæritis, responderetis mihi aurum: & ego vobis dicerem, aurū quæritis, & ego aurum quæro: quod quæritis & ego quæro, sed non quæritis vbi possumus inuenire. Ergo audite me, vbi possimus inuenire: vobis non tollo, locum vobis ostendo, imò sequamur omnes eum qui nouit vbi sit quod quærimus. Sic & nunc, quia desideratis vitam & dies bonos: non pos-

C sumus vobis dicere, nolite desiderare vitam & dies bonos: sed illud dicimus, nolite hic quærere in hoc seculo vitam & dies bonos, vbi boni esse nō possunt. Nonne vita ipsa morti similis est? Dies autem ipsi properantes transeunt, quia hodiernus dies hesternum exclusit. Crastinus ideo nascitur, vt excludat hodiernum. Ipsi dies non stant, tu quare cum illis vis stare? Desiderium ergo vestrum quod vitam vultis & dies bonos, non solum non reprimo, sed etiā vehementius accendo. Prorsus quærite vitam, quærite dies bonos, sed vbi possunt inueniri, ibi quærantur. Vultis enim audire mecum consilium eius qui nouit vbi sint dies boni, & vbi sit vita? Audite non à me, sed mecum simul, Ait enim nobis quidam, Venite filij, audite me, & concurramus & stemus, & aures erigamus, & corde intelligamus patrem qui ait, Venite filij audite me, timorem domini

Ibidem. docebo vos. Et quam rem vult docere, vt cui rei vtilis est timor domini. Sequitur, Quis est homo qui vult vitam, & diligit dies videre bonos? Respondemus omnes, Nos volumus. Quid sequitur audiamus, Cohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Modo dic, Ego. Iamdudum quando dicebam, Quis est homo qui vult vitam, & diligit dies videre bonos: omnes respondebamus, Ego. Eia respondeat mihi aliquis, Ego. Ergo cohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Dic modo, Ego. Ergo dies bonos & vitam vis, cohibere linguam tuam non vis à malo, & labia tua ne loquantur dolum? Ad mercedem alacer, ad opus piger, & cum non operanti non redditur merces, vtinam in domo tua vel operanti mercedem reddas. Nam scio quia non operanti nū reddis. Quare? Quia nihil operanti nihil debes. Et deus proposuit mercedem. Quam mercedem? Vitam & dies bonos quos omnes desideramus, ad quos dies omnes conamur venire. Promissam mercedem daturus est. Quam mercedem? Vitam & dies bonos. Et qui sunt dies boni? Vita sine fine, requies sine labore. Magnam mercedem proposuit. In tanta proposita mercede, videamus quid iussit. Iam enim mercede tantæ pollicitationis & amore mercedis accensi, paremus iussioni eius vires nostras, latera, lacertos. Quasi iussurus est onera grandia nos portare, forte aliquid fodere, forte aliquam machinam erigere? Non iussit tibi rem laboriosam, sed membrum quod inter omnia membra cito moues, ipsum tibi præcepit refrenare, dicens, Cohibe linguam

D

E tuam à malo. Non est labor erigere fabricam, & labor est tenere linguam? Cohibe linguam tuam à malo. Noli loqui mendacium, noli loqui criminationes, noli loqui calumnias, noli loqui falsa testimonia, noli loqui blasphemias. Cohibe linguam tuam à malo. Vide quomodo irascaris, si quis de te male loquatur. Quomodo irasceris alteri quando de te male loquitur, sic irascere tibi, quando de altero male loqueris. Labia tua non loquantur dolum. Quod est intus in corde tuo, hoc dicatur foris. Non aliud pectus tegat, & aliud lingua proferat. Declina à malo, & fac bonum. Nam quomodo dicturus sum ei, Vesti nudum, qui adhuc spoliare vult vestitum? Nam qui premit ciuem suum, quomodo habet suscipere peregrinum? Ergo per ordinem, prius declina à malo & fac bonum: prius accinge lumbos tuos, & tunc lucernam accende. Et cum hoc feceris, securus expecta vitam & dies bonos: quære pacem & sequere eam, & tunc bona fronte dices domino, Feci quod iussisti, redde quod promisisti.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundē de Nathanaele, Cum esses sub arbore fici vidi te: Sermo XL. *Ioan.1.*

F

Quod dictum audiuimus à domino Iesu Christo Nathanaëli, si bene intelligamus, nō ad ipsum pertinet solū. Ipse quippe domin' Iesus sub ficu vidit omne gen' humanū. Isto enim loco intelligitur per arborem fici significasse peccatum. Non vbique hoc significat, sed hoc loco vt dixi, ea scilicet significandi congruentia, qua nostis primum hominem quando peccauit, foliis ficulneis fuisse subtectum. His foliis enim pudenda texerunt, quando de peccato suo erubuerunt, & quæ deus illis membra, ipsi sibi pudenda fecerunt. Non enim erubescendum est de opere dei, sed confusionem præcessit causa peccati. Si non præcessisset iniquitas, nunquam erubesceret nuditas. Nudi enim erant, & non confundebantur. Non enim commiserant vnde confunderentur. Hoc autem quare dixi, vt per ficum intelligamus significatum esse peccatum? Quid est ergo, Cum esses sub ficu vidi te? Cum esses sub peccato, vidi te. Et ad rem quidem respiciens gestam recordatus est Nathanaël se fuisse sub ficu, vbi non erat Christus. Non autem ibi erat præsentia

Ficus peccatum designat, & quare.

Gene.3.

G corporali, scientia vero spiritali vbi non est? Et quo-
niam sciebat se solum fuisse sub ficu, vbi dominus Chri-
Ioan.1. stus non erat: dixit ei, *Cum esses sub arbore ficus, vidi te.*
Et agnouit in illo diuinitatem, & exclamauit, *Tu es rex*
Israel. Dominus ait, Quia dixi, vidi te cum esses sub arbore
ficus, inde miraris, maiora horum videbis. Quæ sunt ista
maiora? *Et dixit, Videbitis cœlum apertum, & angelos dei,*
ascendentes & descendentes super filium hominis. Recola-
mus veterem historiam conscriptam in libro sancto, id
Gene.28. est, in Genesi. Quando Iacob obdormiuit, lapidem ad
caput posuit, & in somnis vidit scalam à terra pertin-
gentem vsque ad cœlum, & dominus incumbebat su-
per eam. Angeli autem ascendebant & descendebant
per eam. Hoc vidit Iacob. Somnium hominis non scri-
beretur, nisi magnum in illo aliquod figuraretur my-
sterium, & magnum aliquid prophetatum illa visione
intelligeretur. Denique ipse Iacob quia intellexit quid
viderit, posuit ibi lapidem, & perfudit oleo. Agnosci-
Psal.117. tis chrisma, agnoscite & Christum. Ipse est enim lapis
quem reprobauerunt ædificantes, ipse factus est in ca-
Matt.21. put anguli. Ipse est lapis de quo ipse dixit, Quicunque
offenderit in lapidem illum, conquassabitur: super
H quem verò venerit lapis ille, conteret eum. Offenditur
in iacentem, veniet autem super eum. Cum venerit de
alto iudicare viuos & mortuos, væ Iudæis, quia cum ia-
Ioan.9. ceret humiliter Christus, offenderunt in eum. Non est,
Marc.15. dicunt, homo iste à deo, qui soluit sabbatum. Si filius
dei est, descendat de cruce. Insane, iacet lapis, & ideo
rides. Sed cum rides, cæcus es. Cum cæcus es, offendis.
Cum offendis, conquassaris. Cum quassatus fueris illo
modo iacente, postea veniente desuper cõtereris. Ergo
vnxit lapidem Iacob. Nunquid idolum fecit? Signifi-
cauit, non adorauit. Modo autem istum Nathanaëlem
attendite, per cuius occasionem dominus Iesus expo-
nere nobis voluit visionem Iacob. Nostis qui in scho-
la Christi eruditi estis, Iacob ipsum esse & Israël. Duo
sunt nomina, non homo vnus fuit. Primum nomen
Iacob quãdo natus est accepit, quod interpretatur sup-
Gene.25. plantator. Quando autem illi gemini nati sunt, prior
natus est frater Esau, & inuenta est manus illius mi-
16.De ciui. noris, in pede maioris. Tenebat pedem fratri suo præ-
dei, cap.33. cedenti nascendo, postea & ipse secutus est. Et pro-
I pter hoc factum, quia plantam tenuit fratri suo, appel-
Gene.32. latus est Iacob, id est, supplantator. Postea verò cum re-
diret de Mesopotamia, luctatus est cum eo angelus in
via. Quæ virtus comparari potest angeli & hominis?
Ergo mysterium est, ergo sacramentum est, ergo pro-
phetia est, ergo figura est, ergo intelligamus. Videte
enim etiam luctaminis modum. Dum luctatur, præ-
ualuit angelo Iacob, Magna significatio, vt præua-
luisset homo angelo. Tenuit illum, tamen ipse homo
eum quem vicerat tenuit. Et ait illi, Non te dimittam,
nisi benedixeris mihi. Quando victor à victo benedi-
cebatur, Christus figurabatur. Angelus ergo ille qui
intelligitur dominus Iesus, ait ad Iacob, Iam non vo-
caberis Iacob, sed erit nomen tuum Israël, quod est in-
terpretatum, videns deum. Deinde tetigit neruum fe-
moris eius, id est, latitudinem femoris, & aruit ei, &
factus est claudus Iacob. Ipse est ille victus. Tantum
potuit victus vt femur tangeret, & claudum faceret.
Ioan.10. Ergo si volens victus est: potestatem enim habuit po-
nendi virtutem suam, & potestatem habuit assumendi
eam: non irascitur victus, qui non irascitur crucifixus.
Nam & benedixit eum dicens, Non vocaberis Iacob,
sed Israël. Tum supplantator factus est, videns deum.

Et tetigit sicut dixi, femur eius, & fecit eum claudica- K
re. Attende in Iacob populum Iudæorum in illa mil-
lia sequentium & præcedentium iumentum domini,
qui iuncti Apostolis adorabant dominum & clama-
bant, Osanna filio Dauid, benedictus qui venit in no- Matt.21.
mine domini. Ecce Iacob benedictus. Iam claudus in
eis remansit, qui modo Iudæi sunt. Latitudo enim fe-
moris significat multitudinem generis: de quibus Psal- Psal.17.
mus cum gentes credituras prophetasset dicens, Po-
pulus quem non cognoui, seruiuit mihi, in auditu auris
obediuit mihi. Non ibi fui & auditus sum, affui & oc-
cisus sum. Populus quem nõ cognoui, seruiuit mihi, in
auditu auris obediuit mihi. Igitur fides ex auditu, au-
ditus autem per verbum Christi. Et sequitur, Filij alieni Roma.10.
mentiti sunt mihi, de Iudæis. Filij alieni mentiti sunt
mihi, filij alieni inueterauerunt, & claudicauerunt à
semitis suis. Assignaui vobis Iacob & benedictum &
claudum. Verùm ex hac occasione non est prætereun-
dum, quod potest fortasse sua sponte vestrum aliquem
commouere. Quid sibi vult quòd commutatum est no
men Abrahæ aut huius Iacob? Nam & ipse Abram vo-
cabatur prius, & deus mutauit illi nomen & dixit, Non Gene.17.
vocaberis Abram, sed Abraham: ex illo non est vo- L
catus Abram. Quærite in scripturis, & videbitis supe-
rius antequam acciperet aliud nomen, non est voca-
tus nisi Abram: posteaquam accepit, non est vocatus
nisi Abraham. Iste autem Iacob quando accepit aliud
nomen, eadem verba audiuit, Non vocaberis Iacob, Gene.32.
sed Israël. Quærite scripturas & videte, quia vtrunque
vocatus est semper, & Iacob & Israël. Accepto alio no-
mine Abraham, non aliud est vocatus nisi Abraham:
accepto autem alio nomine Iacob & Iacob vocatus est
& Israël. Nomen Abrahæ in hoc seculo explicandum
fuit. Hic est enim factus pater multarum gentium, vn-
de nomen accepit. Nomen autem Israël ad alterum se-
culum pertinet, vbi videbimus deum. Populus ergo
dei, populus Christianus in hoc tempore, & Iacob est
& Israël. Iacob in re, Israël in spe. Supplantator enim
fratris dicitur populus minor populi maioris. Nũquid
nos supplantauimus Iudæos? Sed supplantatores dici-
mur illorum, quia nostri causa sunt supplãtati. Nisi ex-
cæcati essent, Christus non crucifigeretur. Si Christus
non crucifigeretur, sanguis ille preciosus non fundere- M
tur. Si sanguis ille non funderetur, orbis terrarum non
redimeretur. Quia ergo nobis profecit cæcitas illorũ,
ideo à minore fratre maior supplantatus est, & appella-
tus est minor supplantator, sed quandiu hoc? Veniet
tempus, veniet finis seculi, & credet totus Israël. Non
illi qui modo sunt, sed filij ipsorum qui tũc erunt. Nam
modo isti per vias suas ambulantes ibunt ad loca sua,
transibunt ad damnationẽ perpetuam. Quando autem
factus fuerit vnus populus totus, fiet illud quod cani-
mus, Satiabor dum manifestabitur gloria tua. Dum ve- Psal.16.
nerit promissio quæ promittitur, vt videamus facie ad
faciem. Modo videmus per speculum in ænigmate & 1.Cor.13.
ex parte: quando autem vterque populus iam purgatus,
iam resuscitatus, iam coronatus, iam in immortalem
formam & in incorruptionem perpetuam commuta-
tus, videbit deum facie ad faciem, etiam nõ erit Iacob,
sed solus erit Israël, tunc eum in persona huius sancti
Nathanaël videbit dominus & dicet, Ecce vir Israëli- Ioan.1.
ta, in quo dolus non est. Quãdo audis, Ecce vir Israëli-
ta, veniat tibi in mentem Israël. Cum venerit in men-
tem tibi Israël, veniat tibi in mẽtem somnium illius, in Gene.28.
quo somnio scalam vidit à terra vsq; ad cœlum, deum

superincum-

A superincumbentem, angelos dei ascendentes & descendentes, Hoc somnium vidit Iacob. Post hoc autem appellatus est Israël, id est, post paululum veniens de Mesopotamia & agens iter. Si ergo Iacob vidit scalam, qui est & Israël appellatus: est autem & Nathanael iste vere Israëlita, in quo dolus non est: ideo cum miratus esset *Ioan.1.* quia dixit ei dominus, Sub arbore fici vidi te: dixit ei, Maius his videbis. Et itē dixit somniū Iacob. Cui dixit? Ei quem appellauit Israëlitā, in quo dolus nō est. Quasi qui diceret, Cuius nomine te appellaui, ipsius somniū in te apparebit, noli festinare mirari, maiora horum videbis. Videbis cœlum apertū, & angelos dei ascendentes & descendentes ad filium hominis. Ecce quid vidit Iacob. Ecce quare perfudit lapidē oleo Iacob. Ecce quare Christum prophetam significauit, & figurauit Iacob. Illud enim factum prophetia erat. Nunc quid expectetis noui, quid à me velitis audire, intelligo. Dicā, & hoc breuiter, vt dominus donat, ascendentes & descendētes angelos ad filium hominis. Quomodo si descendunt ad illum, hic est: si ascēdunt ad illum, sursum est? Si autem ad illum ascendunt, ad illum descendunt, & sursum est, & hic est: nullo pacto fieri potest vt ad il- B lum ascendant, & ad illū descendant, nisi & ibi sit quò ascendunt, & hîc sit quò descendunt. Quomodo probamus & illic eum esse, & hic eū esse? Respōdeat nobis Paulus, qui primò Saulus. Expertus est illud ipse quādo prius erat persecutor, & postea factus est prædicator: *Philip.3.* prius Iacob, postea Israël: qui erat & ipse de genere Israël, de tribu Beniamin erat. In illo videamus Christū sursum, Christum deorsum. Primò ipsa domini vox de cœlo hoc ostendit, Saule Saule quid me persequeris? *Acto.9.* Nunquid Paulus in cœlum ascenderat? Nunquid Paulus lapidem saltem in cœlum miserat? Christianos persequebatur, ipsos ligabat, ipsos occidendos trahebat, ipsos vbique latentes quærebat, ipsis inuentis nulla ratione parcebat. Cui ait dominus Christus, Saule Saule. Vnde clamat? De cœlo. Ergo sursum est. Quid me persequeris? Ergo deorsum est. Omnia, etsi breuiter, vt potui, exposui charitati vestræ. Erogaui quod ad me pertinet, quod autem ad vos pertinet, pauperes cogitate. Conuerti.

Ioan.2. *De conuersione aquæ in vinum, In Euangelio secundum eundem:*
C *Sermo XLI.*

SCitis fratres, in Christum enim credentes didicistis, & assidue etiam nos ministerio nostro commendauimus vobis, quòd medicina tumoris hominis, humilitas est Christi. Non enim *Eccli.10.* perisset homo, nisi superbia tumuisset, Initium enim, sicut dicit scriptura, omnis peccati superbia. Contra initium peccati, initium iustitiæ necessarium fuit. Si ergo omnis peccati superbia initium, vnde sanaretur tumor superbiæ, nisi deus dignaretur humilis fieri? Erubescat homo esse superbus, quoniam factus est humilis deus. Nam quando dicitur homini vt humiliet se, dedignatur: & vt velint homines vindicari quando læduntur, superbia facit. Cum humiliari dedignantur, vindicari volunt, quasi pœna cuique prodesse possit aliena. Læsus & iniuriā passus vindicari vult, de aliena pœna sibi quęrit medicamentū, & acquirit grande tormentum. Ideo in omnibus dominus Christus humiliari dignatus est, præbens nobis viam, si tamen dignemur ambulare per *Ioan.2.* eam. Ecce inter cætera filius virginis venit ad nuptias, qui cum apud patrem esset, instituit nuptias. Quomodo facta est prima mulier, per quam venit peccatum, D de viro sine fœmina: sic vir per quem deletum est pec- *Gene.2.* catum, de fœmina sine viro. Per illum ruimus, per hunc surgimus. Et quid in ipsis nuptiis fecit? De aqua vinum. Quid potentius? Qui poterat talia facere, dignatus est indigere. Qui fecit de aqua vinum, potuit facere & de lapidibus panem: eadem potentia erat. Sed tunc diabolus tentauit, ideo Christus non fecit. Scitis enim quia quando tentatus est dominus Christus, hoc ei suggessit diabolus. Esuriuit enim, quia & hoc dignatus est, quia & hoc ad humilitatem pertinuit. Esuriuit panis, sicut defecit via, sicut vulnerata est sanitas, sicut mortua est vita. Cum ergo esuriret, vt nostis, ait illi tentator, Si filius dei es, dic lapidibus istis vt panes fiant. Et *Matt.4.* respondit tentatori, docens te respondere tētatori. Ad hoc enim pugnat Imperator, vt milites discant. Quid respondit? Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo dei. Et non fecit de lapidibus panes, qui vtique sic potuit facere sicut de aqua vinum. Eiusdem enim potentiæ est facere de lapide panem, sed non fecit, vt voluntatem contemneret tentatoris. Aliter enim tentator non vincitur, nisi contemnatur. Et cum vicisset diabolum tentatorem, venerunt angeli, & ministra- E bant ei. Qui ergo tantum poterat, quare illud nō fecit, & hoc fecit? Lege, imò recole, quod modo audisti quando fecit hoc, id est, de aqua vinum. Quid addi- *Ioan.2.* dit Euangelista? Et crediderunt in eum discipuli eius. Nunquid tūc diabolus fuerat crediturus? Qui ergo tāta potuit, esuriuit, sitiuit, fatigatus est, dormiuit, comprehensus est, cæsus est, crucifixus est, occisus est. Ista est via, ambula per humilitatem, vt venias ad æternitatem. Deus Christus patria est quò imus, homo Christus via est qua imus: ad illum imus, per illum imus. Quid timemus ne erremus? Non recessit à patre, & venit ad *Luc.2.* nos. Vbera sugebat, & mundum continebat. In præsepi iacebat, & angelos pascebat. Deus & homo, idem deus qui homo, idem homo qui deus. Sed non vnde homo, *Ioan.1.* inde deus, quia verbum homo, quia verbū caro factum est, & deus manendo, & hominis carnem assumendo, addendo quod nō erat, non perdendo quod erat. Ergo & modo iam passus per ipsam humilitatem, iam mortuus, iam sepultus, iam resurrexit, iam ascendit in cœlum, ibi est & sedet ad dexteram patris, sed hic est egens in pauperibus suis. Etiam hesterno die hoc commen- F daui charitati vestræ, propter illud quod dixit Nathanaëli, Maius his videbis. Dico autem vobis, videbitis cœlum apertum, & angelos dei ascendentes & descendētes ad filium hominis. Quæsiuimus quid esset, & diu locuti sumus: nunquid & eadem hodie replicare debemus? Qui affuerunt recordentur, breuiter tamen commemoro. Non diceret ascendentes ad filium hominis, nisi sursum esset: non diceret descendentes [ad filium hominis,] nisi desursum esset. Ipse sursum, ipse deorsum. Sursum in se, deorsum in suis. Sursum apud patrē, deorsum in nobis. Vnde & vox illa ad Saulum, Saule *Acto.9.* Saule quid me persequeris? Nō diceret Saule Saule, nisi quia sursum erat. Sursum eum Saulus non persequebatur. Nō diceret quid me persequeris, qui sursum erat, nisi esset & deorsum. Timete Christum sursum, agnoscite deorsum. Habe Christum sursum largientem, hic agnosce indigētem. Hic pauper est, ibi diues est. Quod *Matt.25.* hic pauper est Christus, pro nobis ipse loquitur, Esuriui, sitiui, nudus fui, in carcere fui: & quibusdā dixit, ministrastis mihi: quibusdam dixit, non mihi ministrastis. Ecce probauimus Christum pauperem, Christum

G diuitem,quis nescit?Et hic ad diuitias pertinebat, aquã
in vinum vertere. Si diues est qui habet vinum, qualis
diues est qui facit vinũ?Ergo diues & pauper Christus.
Tanquã deus diues,tanquam homo pauper. Iam & ip-
se homo diues ascendit in cœlum, sedet ad dexterã pa-
tris, adhuc tamen hic pauper esurit, sitit, nudus est. Tu
quid es?Diues,an pauper?Multi mihi dicunt,paup sum,
& verum dicunt. Agnosco pauperẽ aliquid habentem,
agnosco & indigentem. Sed habet quidam multum au
ri & argenti,O si agnoscat se pauperẽ. Agnoscit se pau-
perem,si agnoscit iuxta se pauperẽ. Quid enim? Quan-
tumuis habeas quicunq; diues es, dei mendicus es. Ve-
nitur ad horã orationis, & ibi te probo. Petis. quomo-
Matt.6. do non pauper es qui petis?Plus addo.Panem petis.An
non es dicturus, Panem nostrum quotidianum da no-
bis?Qui panem quotidianum petis,pauper es,an diues?
Et tamen Christus dicit tibi, Da mihi ex eo quod tibi
dedi. Quid enim attulisti quando venisti? Omnia quæ
creaui,creatus hic inuenisti,nihil attulisti, nihil hinc tol
les.De meo mihi quare non donas? Quia tu plenus es,
& pauper inanis est. Primordia vestra attendite,ambo
nudi nati estis.Et tu ergo nudus natus es.Multa hic in-
H uenisti,Nunquid tecum aliquid attulisti? De meo quæ-
ro,da & reddo.Habuisti me largitorem, facito debito-
rem.{Parum est quod dixi,Habuisti me largitorem,fac
me debitorem,} habeam te fœneratorem. Pauca mihi
das,plura reddam. Terrena mihi das,cœlestia reddam.
Temporalia mihi das, æterna restituam. Teipsum tibi
reddam,quando te mihi reddidero.

Ioan.5. *De infirmo iacente ad piscinam, in Euangelio secundum eundem. Sermo XLII.*

RECentissima in auribus nostris sonuit euan-
gelica lectio, & ad cognoscendum quid sibi
vellent quæ lecta sunt, fecit attentos. Hoc de
me expectari arbitror, hoc me pro viribus expositu-
tum domino adiuuante polliceor. Proculdubio enim
non frustra fiebant illa miracula, & aliquid nobis pro
æterna salute figurabant. Nam salus corporis quæ red-
dita est homini, quanti temporis fuit? Quæ est enim
Iaco.4. vita vestra,dicit scriptura? Vapor, inquit,ad modicum
apparens, deinceps exterminabitur. Quòd ergo illius
hominis corpori ad tempus reddita est sanitas, reddi-
Psal.59. ta est nonnulla diuturnitas vapori.Non itaque pro ma
I gno illud habendum est, Vana salus hominis. Et illud
Esaiæ.40. recolite fratres, illud propheticum & euangelicum,
Omnis caro fœnum,& omnis honor carnis vt flos fœ-
ni: fœnum aruit, flos decidit, verbum domini manet
in æternum. Verbum domini etiam fœno dat hono-
rem, & honorem non transitorium. Dat enim & car-
ni immortalitatem. Sed prius transit tribulatio vitæ
Psal.59. huius, de qua nobis præstat auxilium, cui diximus, Da
nobis auxilium de tribulatione. Tota quippe ista vita
intelligentibus tribulatio est. Sunt enim duo tortores
animæ, non simul torquentes, sed cruciatus alternan-
Tortores tes. Horum duorum tortorum nomina sunt timor &
animæ, ti- dolor.Quando tibi bene est,times:quãdo male est.do-
mor & do les.Seculi huius quẽ non decipit prosperitas, non fran
lor. git aduersitas? Tenenda est in hoc fœno, & in diebus
fœni via tutior, verbum dei. Cum enim dictum esset,
Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius vt flos fœni:
fœnum aruit, flos decidit: quasi quæramus de fœno
spes,quæ flori fœni stabilitas:sed verbum,inquit,domi-
ni manet in æternum. Et vnde, inquit, ad me verbum
domini? Verbũ caro factum est, & habitauit in nobis.
Ioan.1. Verbũ enim domini dicit tibi, Noli respuere promis-
sum meum, quia non respui fœnum tuum. Hoc ergo K
quod nobis præstitit verbum domini vt ad ipsum nos
teneremus, ne cum flore fœni transiremus: hoc ergo
quod nobis præstitit vt verbum caro fieret, suscipiens
carnem, nõ mutatum in carnem, manens & assumens,
manens quod erat, assumens quod non erat: hoc ergo
quod nobis præstitit, etiam piscina illa significat. Bre-
uiter dico, Aqua illa, Iudaicus populus erat: quinque
porticus, lex. Quinque enim libros scripsit Moyses.
Ergo aqua quinque porticibus cingebatur,sicut ille po- Piscinæ
pulus lege coërcebatur. Aquæ perturbatio,in illo popu mysteriũ.
lo est domini passio. Qui descendebat, sanabatur, non
nisi vnus, quia ipsa est vnitas. Quibuscunque ista di-
splicet Christi passio, superbi sunt, nolunt descendere,
non sanantur. Et ego, inquis, crediturus sum deum in
carne, deum natum ex fœmina, deum crucifixum, fla-
gellatum, mortuum, vulneratum, sepultum? Absit vt
hoc credam de deo, indignum est. Cor loquatur, non
ceruix. Superbo videtur domini humilitas indigna,
ideo à talibus longe fit sanitas. Noli te extollere, si vis
sanari descende. Expauescere pietas debuit, si Christus
in carne mutabilis diceretur. Nunc autem commen-
dat tibi veritas immutabilem Christum quantum at- L
tinet ad verbum. In principio enim erat verbum, & Ioan.1.
verbum erat apud deum, non quod sonaret & transi-
ret,quia deus erat verbum. Manet ergo incommutabi-
lis deus tuus. O verax pietas, manet deus tuus. Noli ti-
mere, non perit, & per ipsum nec tu peris. Manet, na-
scitur ex fœmina,sed in carne. Verbum autẽ & matrem
fecit. Qui erat antequam fieret, fecit sibi in qua fieret,
Infans fuit,sed in carne. Suxit,creuit,alimenta sumpsit,
per ætates cucurrit, ad iuuentam peruenit,sed in carne.
Fatigatus dormiuit, sed in carne. Esuriem, sitimq; pas-
sus est,sed in carne. Comprehensus, ligatus,flagellatus,
contumeliis affectus, postremò crucifixus, occisus, sed
in carne. Quid expauescis? Verbum domini manet
in æternum. Qui respuit istam dei humilitatem, non
vult sibi à mortifero tumore superbiæ sanitatem. Præ-
stitit ergo dominus Iesus Christus per carnem suam
carni nostræ spem. Suscepit enim quod noueramus in
hac terra, quod hic abundabat, nasci & mori. Nasci &
mori hic abundat: resurgere, & in æternum viuere,
non hic erat. Inuenit hic viles merces terrestres, attu-
lit peregrinas cœlestes. Si expauescis mortem, ama re- M
surrectionem. Dedit tibi auxilium de tribulatione sua,
nam vna remanserat salus tua. Salutem itaque in hoc
mũdo peregrinam, hoc est, sempiternam fratres agno-
scamus & diligamus, & in hoc mundo tanquam pere-
grini viuamus. Transire nos cogitemus, & minus pec-
cabimus. Agamus potius deo gratias, quia huius vitæ
vltimum diem & breuem esse voluit & incertum. A
prima infantia vsque ad decrepitam senectutem spa-
cium breue est. Quod tam diu vixerat, quid profuisset
ei si Adam hodie mortuus esset? Quid diu est, vbi finis
est? Hesternum diem nemo reuocat, hodiernus crasti-
no vrgetur vt trãseat. Ipso paruo spacio bene viuamus,
vt illò eamus vnde non transeamus. Et modo cum lo-
quimur vtique transimus. Verba currunt, & horæ vo-
lant: sic ætas nostra, sic actus nostri, sic honores nostri,
sic miseria nostra,sic ista fœlicitas nostra. Totũ transit,
sed non expauescamus. Verbum domini manet in æter
num. Conuersi ad dominum.

De eo quod scriptum est in Euangelio secũdum eundem, Si ego testimonium perhibeo de me, &c. Sermo XLIII.

Audiuimus

A Audiuimus verba sancti Euāgelij, & hoc potest aliquem permouere, quod ait dominus
Ioan. 5. Iesus, *Si ego testimonium perhibeo de me testimonium meum non est verum.* Quomodo ergo non est verum testimonium veritatis? Nónne ipse
Ioan. 14. est qui dixit, Ego sum via, & veritas, & vita? Cui ergo credendum est, si veritati non est credendum? Profecto enim non vult credere nisi falsitati, qui non eligit credere veritati. Dictum est ergo hoc secundum ipsos, vt sic intelligas, & ex his verbis hunc sensum concipias, Si ego testimonium perhibeo de me, testimonium meum non est verum: id est, sicut putatis. Ille enim nouerat verum esse de se testimonium suum, sed propter infirmos, propter incredulos, propter non intelligentes sol lucernas quærebat. Fulgorem quippe solis, lippitudo eorum ferre non poterat. Ideo quæsitus est Ioannes qui testimonium perhiberet veritati, & audistis quid ait, *Vos venistis ad Ioannem. Ille erat lucerna ardens & lucens, & vos voluistis exultare ad horam in lumine eius.* Lucerna ista ad illorum confusionem parata est, quia de hoc dictum est ante tantum tempus in
Psal. 131. Psalmis, Paraui lucernam Christo meo. Vt quid lu-
B cernam soli? vt inimicos eius induam confusionem, super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea. Denique hinc sunt confusi quodam loco per ipsum Ioan-
Matt. 21. nem, quando dixerunt domino Iudæi, In qua potestate ista facis? dic nobis. Quibus respondit, Dicite mihi & vos, Baptismum Ioannis de cœlo est, an ex hominibus? Audierunt & tacuerunt. Cogitauerunt enim apud se cito, Si dixerimus, ab hominibus, lapidabit nos populus, quia prophetam habent Ioannem. Si dixerimus, de cœlo dicturus est nobis, Quare ergo non credidistis ei? Quia Ioannes perhibebat Christo testimonium. Angustati in cordibus suis quæstionibus suis, & illaqueati laqueis suis, responderunt, Nescimus. Quæ potuit alia vox esse tenebrarum? Rectum est quidem homini, vt quando nescit, dicat, Nescio. Quando autem scit, & dicit, Nescio, testis est contra se. Vtique nouerant excellentiam Ioannis, & quia de cœlo erat baptismū eius, sed nolebant acquiescere cui testimonium perhibuit Ioannes. At vbi dixerunt, Nescimus, respondit eis Iesus, Nec ego dicam vobis in qua potestate ista
Psal. 131. facio. Et confusi sunt, & impletum est, Paraui lucernam
C Christo meo, vt inimicos eius induam confusione. Martyres nónne testes sunt Christi, & testimonium perhibent veritati? Sed si diligentius cogitemus, quando illi martyres perhibent testimonium, ipse sibi perhibet testimonium. Ipse enim habitat in martyribus, vt perhibeant testimonium veritati. Audi vnum ex mar-
2. Corin. 13. tyribus, Ipsum Apostolum Paulum, Nunquid experimentum vultis accipere eius qui in me loquitur Christus? Dum perhibet ergo testimonium Ioannes, Christus sibi perhibet testimonium qui habitat in Ioanne. Perhibeat testimonium Petrus, perhibeat Paulus, perhibeant cæteri Apostoli, perhibeat Stephanus, ipse sibi perhibet testimonium, qui habitat in omnibus. Ipse enim sine illis deus est, illi sine illo quid sunt? De ipso
Psal. 67. dictum est, Ascendit in altum, captiuauit captiuitatem, dedit dona hominibus. Quid est, captiuauit captiuita-
Ephes. 4. tem? [Vicit mortē. Quid est captiuauit captiuitatem?] Mortem procurauit diabolus, & ipse diabolus de morte Christi est captiuatus. Ascendit in altum. Quid altius
Acto. 1. cœlo? Nouimus, euidēter & ante oculos discipulorum suorum ascendit in cœlum. Hoc scimus, hoc credimus, hoc fatemur, Dedit dona hominibus. Quæ dona? Spiritum sanctum. Quis tale dat donū, qualis ipse est? Ma- D
gna est autem misericordia dei. Donum dat æquale sibi, quia donum eius spiritus sanctus est, & vnus deus tota trinitas, pater & filius & spiritus sanctus. Quid nobis præstitit spiritus sanctus? Apostolum audi, Charitas dei, inquit, diffusa est in cordibus nostris. Vnde ti- Roma. 5.
bi ô médice charitas dei diffusa est in corde tuo? Quid aut in quo charitas dei diffusa est in corde humano? Habemus, inquit, thesaurum istum in vasis fictilibus. Quare in vasis fictilibus? Vt eminentia virtutis sit dei. 2. Cor. 4.
Denique cum dixisset, Charitas dei diffusa est in cordibus nostris: ne putaret quisquā à se sibi esse quòd diligit deum, cōtinuò addidit, Per spiritum sanctum qui Roma. 5.
datus est nobis. Vt ergo ames deum, habitet in te deus, & amet se de te, id est, ad amorem suum moueat te, accendat te, illuminet te, excitet te. Lucta est enim in isto Roma. 8.
corpore. Quandiu viuimus pugnamus, quandiu pugnamus periclitamur, Sed in his omnibus superamus, per eum qui dilexit nos. Pugnam nostram modo cum Apostolus legeretur audiuimus. Omnis, inquit, lex in Galat. 5.
vno sermone impletur, in eo quòd diligis proximum tuum sicut teipsum. Ista dilectio de spiritu sancto est. Diligis proximum tuū sicut teipsum, prius vide si iam E
nosti diligere teipsum, & cōmitto tibi proximū quem diligas sicut teipsum. Si autē nondum nosti diligere te, timeo ne decipias proximū sicut te. Si enim amas iniquitatem, non diligis te. Psalmus testis est: Qui autem Psal. 10.
diligit iniquitatem, odit animam suam. Si autem odisti animam tuam, quid tibi prodest quia diligis carnem tuam? Si odisti animam tuam, & diligis carnē tuam, resurgit caro tua, sed vt torqueatur anima tua. Ergo prius anima diligenda est, quæ deo subdenda est, vt ordinem suum seruitus ista custodiat, anima deo, animæ caro. Vis seruiat caro tua animæ tuæ? Deo seruiat anima tua. Debes regi, vt possis regere. Nam lucta ista tam periculosa est, vt si dimiserit rector, ruina sequatur. Quæ lucta? Si autem mordetis & comeditis inuicem, videte Galat. 5.
ne ab inuicem consumamini. Dico autem, spiritu ambulate, & concupiscentias carnis ne perfeceritis. [Apostoli verba dico, quæ modo recitata sunt de epistola ipsius.] Dico autem, spiritu ambulate, & concupiscentias carnis, non dixit, non habueritis, neq; hoc dixit, ne feceritis, sed ne perfeceritis. Quid sit autē hoc, adiuuante domino dicam vt potero, adeste vt intelligatis, si spiri- F
tu ambulatis. Dico autem, spiritu ambulate, & concupiscentias carnis ne perfeceritis. Sequitur, ne forte aliquid in hoc quod hic obscurum est, in eius sequētibus verbis facilius possit intelligi. Dixi enim nos frustra Apostolum noluisse dicere, [Concupiscentias carnis ne habueritis: neq; hoc saltem voluisse dicere,] Concupiscentias carnis ne feceritis: sed dixisse, Concupiscentias carnis ne perfeceritis: ipsam nobis luctā proposuit. In hoc prælio versamur, si deo militamus. Quid ergo sequitur? Caro enim concupiscit aduersus spiritum, spiritus aduersus carnem. Hæc enim sibi inuicem aduersantur, vt non ea quæ vultis faciatis. Hoc si nō intelligatur, periculosissime auditur, ideo solicitus ne male homines intelligendo pereant, suscepi hæc verba Apostoli, adiuuāte domino exponere vestræ charitati. Vacat nobis, matutina cœpimus, hora prandij nō vrget, ad istum diem, id est, sabbatum maxime hi assolent conuenire, qui esuriunt verbum dei. Audite, attendite, dicam, quātum potero, diligenter. Quid est hoc quod dixi, Periculose auditur, si nō intelligatur? Multi concupiscentiis carnalibus & damnabilibus victi, committunt quæque

G facinora atque flagitia, & immunditiis tam pessimis voluantur, quæ turpe est etiam dicere, & dicunt sibi Roma.7. ista verba Apostoli. Vide quid dixit Apostolus, Vt non ea quæ vultis faciatis. Nolo facere, cogor, compellor, Galat.5. vincor, facio quæ nolo, sicut ait Apostolus. Quia caro concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem, vt nõ illa quæ vultis faciatis. Videtis quàm periculose auditur, si non intelligatur. Videtis quemadmodum pertineat ad officium pastoris opertos fontes aperire, & aquã puram innoxiam sitientibus ouibus mi nistrare. Noli ergo vinci quando pugnas. Videte quale bellum proposuit, qualem pugnã, qualem rixam intus intra teipsum, Caro concupiscit aduersus spiritum. Si non concupiscit & spiritus aduersus carnem, fac adulterium. Si autem spiritus cõcupiscit aduersus carnem, luctam video, victum non video. Pugna est, concupiscit caro aduersus spiritum, delectat adulterium. Fateor quia delectat. Sed spiritus cõcupiscit aduersus carnem: delectat & castitas, ergo vincat spiritus carnem, aut certe non vincatur à carne. Adulterium tenebras quærit, castitas lucem desiderat. Quomodo vis innotescere, sic viue. Quomodo vis hominibus innotesce-

H re, etiam præter oculos hominum sic viue, quoniã qui fecit te, & in tenebris videt te. Quare laudatur castitas publice ab omnibus? Quare non laudant adulteriũ nec Ioan.3. adulteri? Qui ergo quærit veritatem, venit ad lucem. Sed delectat & adulterium, contradicatur, resistatur, repugnatur. Non enim non habes vnde pugnes, Deus tuus in te est, spiritus bonus datus est tibi. Et tamẽ permittitur ipsa caro concupiscere aduersus spiritum, suggestionibus prauis, & delectationibus genuinis. Fiat Roma.6. quod ait Apostolus, Non regnet peccatum in vestro mortali corpore. Non dixit, Non sit. Iam enim est ibi. Quod ideo peccatũ vocatur, quia merito peccati contigit. Non enim in paradiso caro concupiscebat aduersus spiritum, aut erat ibi ista pugna vbi pax erat sola, sed facta transgressione, postequam homo noluit seruire deo, & donatus est sibi, nec sic donatus sibi vt posset saltem possidere se, sed ab eo possessus, à quo deceptus, cœpit caro concupiscere aduersus spiritum. Et hoc in bonis concupiscit aduersus spiritum: nam in malis non habet contra quem concupiscat. Ibi enim concupiscit aduersus spiritum, vbi est spiritus. Quod enim ait, Caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus

I carnem, noli putare spiritui hominis tantundem datum. Spiritus dei est qui pugnat in te aduersus te, aduersus illud quod est in te cõtra te. Noluisti enim stare ad dominum, cecidisti. Fractus es, quomodo vas quando de manu hominis cadit in terram, Fractus es. Et quia fractus es, ideo aduersus es tibi, ideo es contra te. Nihil sit in te contra te, & integer stabis. Nam vt noueritis ad spiritum sanctum hoc officium pertinere, alio loco di-Roma.8. cit Apostolus, Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. In his verbis iam extollebat se homo, quasi spiritu suo facta carnis posset mortificare. Si secundũ carnem vixeritis, moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Expone nobis Apostole quo spiritu. Habet enim & homo spiritũ ad naturam propriam pertinentẽ, quo homo est. Homo enim constat ex corpore & spiritu, & de ipso spiritu hominis di-1.Cor.2. ctum est, Nemo scit quæ sunt hominis, nisi hominis spiritus qui in ipso est. Video ergo & ipsum hominem habere spiritum suum pertinentem ad naturam suam, & audio te dicentem, Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Quare quo spiritu? Meo, an dei? K

Audio enim verba tua, & adhuc ambiguitate permoueor. Spiritus enim cum dicitur, & hominis est aliquãdo, & pecoris, sicut scriptum est, per diluuium mor- Gene.7. tuam esse omnem carnem quæ habebat in se spiritum vitæ. Ac per hoc & pecoris spiritus dicitur, & hominis spiritus dicitur. Aliquando & ventus spiritus dicitur, sicut habetur in psalmo, Ignis, grando, nix, glacies, spi- Psal.148. ritus tempestatis. Cum ergo multis modis dicatur spiritus, quo spiritu dixisti ô Apostole, facta carnis mortificanda, meo, an dei? Audi quod sequitur, & intellige. Sublata est quæstio sequentibus verbis. Cum enim dixisset, Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis: continuò addidit, Quotquot enim spiritu dei aguntur, hi filij sunt dei. Agis si agaris, & bene agis, si à bono agaris. Ergo quod dixit tibi, Si spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis: & ambiguum tibi erat de quo spiritu dixerit, in sequentibus verbis intellige præceptorem, agnosce redemptorem. Etenim ille redemptor tibi spiritum dedit, quo mortifices facta carnis. Quotquot enim spiritu dei aguntur, hi filij sunt dei. Rom.8. Non sunt filij dei, si non aguntur spiritu dei. Si autem spiritu dei aguntur, pugnant, quia magnum habent ad- L iutorem. Non enim deus sic nos expectat pugnantes, quomodo expectat populus venatores. Populus venatori fauere potest, periclitantem adiuuare non potest. Si ergo hic caro non concupiscit aduersus spiritum, & Galat.5. spiritus aduersus carnem, & quid est vt nõ ea quæ vultis faciatis? Hic enim periculum est mali intellectoris. Sit nunc officium qualiscunque expositoris, Vt non ea quæ vultis faciatis. Attendite sancti quicunque pugnatis, prælantibus loquor. Intelligunt qui pugnant, non me intelligit qui non pugnat. Nam qui pugnat, nõ ideo intelligit me, sed præuenit me, quia vult homo castus vt nulla omnino surgat in membris eius concupiscentia aduersaria castitati. Pacem vult, sed nondum habet. Quando enim ad illud ventum fuerit, vt nulla omnino exurgat concupiscentia aduersanda, nullus erit hostis cum quo luctemur, nec expectatur ibi victoria, quia de hoste iam victo triumphatur. Audi ipsam victoriã, ipso Apostolo dicẽte, Oportet corruptibile hoc indue- 1.Cor.15. re incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. Cum autem incorruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo qui scriptus est, Absorpta est mors in M victoria. Audi voces triumphantiũ, Vbi est mors contentio tua? Vbi est mors aculeus tuus? Percussisti, vulnerasti, deiecisti, sed vulneratus est propter me qui fecit me. O mors, ô mors vulneratus est pro me qui fecit me, & de morte sua vicit te. Et tunc triumphantes dicturi sunt, Vbi est mors contentio tua? Vbi est mors aculeus tuus? Modo autem quando caro cõcupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnẽ, contentio mortis est. Non quod volumus facimus. Quare? Quia volumus vt nullæ sint concupiscentiæ, sed non possumus. Velimus nolimus habemus illas, velimus nolimus titillant, blandiuntur, stimulant, infestant, surgere volunt, premuntur, nondum extinguuntur, quandiu caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Nunquid hoc etiam cum mortuus fuerit homo? Absit. Deponis carnem, quomodo tecum trahis cõcupiscentias carnis? Sed si bene pugnasti, recipieris ad quietem: de qua quiete coronandus es, non damnandus, vt postea perducaris ad regnum. Ergo quandiu hic viuitur fratres, sic est sicut & nos qui senuimus in ista militia,

Minores

A Minores quidem hostes habemus, sed tamen habemus.
Fatigati sunt quodammodo hostes nostri iam etiam
per ætatem, sed tamen etiam fatigati non cessant qua-
libuscunque motibus infestare senectutis quietem. A-
crior pugna iuuenum est. Nouimus eam, transiuimus
per eam. Caro enim concupiscit aduersus spiritum, &
spiritus aduersus carnem, vt non ea quæcunque vultis
faciatis. Quid enim vultis ô sancti, ô boni præliatores,
ô fortes milites Christi? Quid vultis? Vt non sint om-
nino concupiscentiæ malæ, sed non potestis. Exercete
bellum, sperate triumphum. Modo enim interim pu-
gnatur. Caro enim cōcupiscit aduersus spiritum, & spi-
ritus aduersus carnem, vt non ea quæ vultis, faciatis: id
est, vt omnino nullæ sint concupiscētiæ carnis. Sed fa-
cite quod potestis, quod ait ipse Apostolus in alio loco,
Rom.6. quod commemorare iam cœperam, Non regnet pec-
catum in vestro mortali corpore, ad obediendum de-
sideriis eius. Ecce, quod nolo, mala desideria surgunt,
sed nolo obedire. Arma te, sume instrumēta bellorum.
Præcepta dei arma tua sunt. Si bene me audis, & quod
Ibidem. loquor, armaris. Non, inquit, regnet peccatum in vestro
mortali corpore. Quandiu enim portaris mortale cor-
B pus, pugnat contra vos peccatum, sed nō regnet. Quid
est non regnet? Id est, ad obediendum desideriis eius.
Si cœperitis obedire, regnat. Et quid est obedire, nisi vt
exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato?
Nihil hoc doctore præclarius. Quid vis iam vt exponā
tibi? Fac quod audisti. Non exhibeas membra tua arma
iniquitatis peccato. Dedit tibi deus potestatem per spi-
ritum sanctum, vt membra tua teneas. Surgit libido, tē-
ne tu membra. Quid facturа est quæ surrexit? Tu tene
membra. Noli exhibere membra tua arma iniquitatis
peccato. Noli armare aduersarium tuū contra te. Tene
pedes ne eant ad illicita. Libido surrexit, tu tene mem-
bra tua. Tene manus ab omni scelere. Tene oculos ne
male attendant. Tene aures, ne verba libidinis libenter
audiant. Tene totum corpus, tene latera, tene summa,
tene ima. Quid facit libido? Surgere nouit, vinci non
nouit? Surgendo assidue sine causa, discit & non sur-
gere. Redeamus ergo ad verba quæ obscura de Apo-
stolo proposueram, & plana iam esse videbimus. Hoc
Galat.5. enim proposueram, quod non dixit Apostolus, Spiritu
ambulate, & concupiscentias carnis ne habueritis, quia
C necesse est vt habeamus illas. Quare ergo non dixit,
Concupiscentias carnis ne feceritis? Quia facimus eas,
concupiscimus. Ipsum concupiscere, facere est. Sed ait
Rom.7. Apostolus, Iam non ego operor illud, sed quod habitat
in me peccatū. Ergo quid tibi cauendum est? Hoc sine
dubio, ne perficias. Surrexit libido damnabilis, surrexit,
suggessit, non audiatur. Ardet, non se compescit, & vel-
les vt non arderet. Et vbi est, Vt non ea quæ vultis fa-
ciatis? Noli dare membra. Ardeat sine causa, & consu-
mit se. In te ergo fiunt ipsæ concupiscentiæ. Fatendum
est, fiunt. Ideo dixit, Ne perfeceritis. Sed non percician-
tur. Decreuisti facere, perfecisti. Perfecisti etenim, si de-
cernas faciendum esse adulterium: & ideo non facis,
quia locus non est inuentus, quia opportunitas nō da-
tur, quia forte illa casta est, de qua videris esse commo-
tus. Ecce iam illa casta est, & tu adulter es. Quare? Quia
perfecisti concupiscētias. Quid est, perfecisti? In animo
Marc.5. tuo faciendū esse adulterium decreuisti. Iam quod ab-
Concor. de sit, si & membra fuerint operata, in mortem deuolutus
pœ.di.5.c. es. Suscitauit Christus mortuam in domo filiam archi-
Sicut tri- synagogi. In domo erat, elata nondum erat. Sic est ho-
bus. mo qui flagitium decreuit in corde, Mortuus est, sed
intus iacet. Si autem vsque ad membrorum perpetra- D
tionem peruenerit, elatus est foras. Sed & iuuenē filium *Luc.7.*
viduæ suscitauit dominus, quando extra portam ciui-
tatis mortuus efferebatur. Sic ergo audeo dicere, ali-
quid decreuisti in corde tuo, si reuocaberis ab actu tuo,
sanatus eris antequam perpetres. Si enim egeris in cor-
de tuo pœnitentiam, quia rem malam & sceleratam &
flagitiosam damnabilemq; decreueras, ibi vbi mortuus
iacebas intus, sic intus surrexisti. Si autē perfeceris, iam
es foras elatus, sed habes qui tibi dicat, Iuuenis tibi di-
co surge. Etiam si perpetrasti, & pœniteat te, de proxi-
mo redi, noli in sepulchrum venire. Sed & tertius mor- *Ioan.11.*
tuus est, qui etiam perductus est ad sepulchrum, iam su-
pra se habet consuetudinis pondus, moles eum terrena
multum premit. Multum enim exercitatus est in flagi-
tiis, cōsuetudine sua nimia prægrauatur, clamat & Chri-
stus, Lazare prodi foras. Homo enim pessimæ consue-
tudinis iam putet, merito ibi Christus clamauit. Nec so
lum clamat, sed magna voce clamauit. Ad Christi enim
clamorem etiam tales licet mortui, licet sepulti, licet pu
tentes, resurgent tamen & ipsi. De nullo enim iacente
desperandum est sub tali suscitatore.

De tribus mortuis, quos dominus suscitauit: E
Sermo XLIIII.

Miracula domini nostri & Saluatoris Christi
Iesu, omnes quidem audientes & credentes
mouent, sed alios atque alios aliter & aliter.
Quidam enim corporalia eius miracula stu-
pentes, maiora intueri non norunt. Quidam verò ea
quæ gesta audiunt in corporibus, nunc amplius in ani-
mis mirantur. Dicit ipse dominus, *Sicut enim pater su-* *Ioan.5.*
scitat mortuos & viuificat, sic & filius quos vult viuificat.
Non vtique alios filius, alios pater, sed eosdem pater &
filius, quia omnia pater per filiū. Nemo ergo dubitet qui
Christianus est, etiam nunc mortuos suscitari. Sed om-
nis homo habet oculos, quibus videre potest mortuos
resurgere ita vt resurrexit filius huius viduæ, qui modo
ex Euangelio recitatus est. Vnde autem videant homi-
nes resurgere mortuos in corde, non omnes habēt, nisi
qui iam resurrexerunt in corde. Amplius est resuscitare
semper victurum, quàm suscitare iterum moriturum.
De iuuene illo resuscitato gauisa est mater vidua, de ho *Luc.7.*
minibus in spiritu quotidie suscitatis gaudet mater Ec-
clesia. Ille quidem mortuus erat corpore, illi autē men- F
te. Illius mors visibilis visibiliter plangebatur, illorum
mors inuisibilis nec quærebatur nec videbatur. Quæsi-
uit ille qui nouerat mortuos, ille solus nouerat mor-
tuos, qui poterat facere viuos. Nisi enim ad mortuos
suscitandos venisset, non Apostolus diceret, Surge qui *Ephes.5.*
dormis, exurge à mortuis, & illuminabit te Christus.
Dormientem audis cum dicit, Surge qui dormis. Sed
mortuum intellige, cum audis, Exurge à mortuis. Dicti
sunt sæpe dormiētes & mortui visibiliter. Et planè om-
nes, ei qui potest excitare dormiunt. Mortuus enim tibi
mortuus est, qui quantumlibet pulses, quantumlibet
vellices, quantumlibet lanies, non expergiscitur. Chri-
sto autem ille dormiebat, cui dictum est, Surge, & con-
tinuò surrexit. Nemo tam facilè excitat in lecto, quàm
facilè Christus in sepulchro. Tres autem mortuos in- *Tres mor-*
uenimus à domino suscitatos visibiliter, millia inuisibi- *tui à do-*
liter. Quot autē mortuos visibiles suscitauerit, quis no- *mino su-*
uit? Non enim omnia quæ fecit scripta sunt. Ioannes *scitati.*
hoc dicit, Multa alia fecit Iesus, quæ si scripta essent, ar- *Ioan.21.*
bitror tamen totum mundum nō posse libros capere.
Multi ergo sunt alibi sine dubio suscitati, sed non tres

G frustra commemorati. Dominus enim noster Iesus
Christus ea quæ faciebat corporaliter, etiam spiritaliter
volebat intelligi. Neque enim tantum miracula pro-
pter miracula faciebat, sed vt illa quæ faciebat mira es-
sent videntibus, vera essent intelligentibus. Quemad-
modum qui videt literas in codice optime scripto, &
non nouit legere, laudat quidem antiquarij manum,
admirans apicum pulchritudinem, sed quid sibi velint,
quid indicent illi apices nescit, & est oculis laudator,
mente non cognitor. Alius autem & laudat artificium,
& capit intellectum, ille vtique qui non solum videre
quod commune est omnibus potest, sed etiam legere
quod qui non didicit nō potest. Ita qui viderunt Chri-
sti miracula, & non intellexerunt quid sibi vellent, &
quid intelligentibus quodammodo innuerent, mirati
sunt tantùm quia facta sunt. Alij vero & facta mirati,
& intellecta assecuti. Tales nos in schola Christi esse
debemus. Qui enim dicit Christum propterea tantùm
fecisse miracula, vt non essent nisi miracula, potest il-
lum etiam dicere nescire quòd non esset tempus po-
morum quādo ficus quæsiuit in arbore. Non enim erat
illius pomi tempus, sicut Euangelista testatur, & tamen
H esuriens poma quæsiuit in arbore. Christus nesciebat
quod rusticus sciebat? Quod nouerat arboris cultor,
Matth. 21. non nouerat arboris creator? Cum ergo esuriens poma
quæsiuit in arbore, significauit aliquid se esurire, & ali-
quid aliud quærere, & arborem illam sine fructu foliis
plenam reperit, & maledixit, & aruit. Quid arbor fece-
rat fructum non afferendo? Quæ culpa arboris infœ-
cunditas? Sed sunt qui fructum volūtate dare possunt.
Illorum est culpa sterilitas, quorum fœcunditas est vo-
luntas. Erant ergo Iudæi habentes verba legis, & facta
non habentes, pleni foliis, & fructus non ferentes. Hoc
dixi, vt persuaderem dominum nostrum Iesum Chri-
stum ideo miracula fecisse, vt aliquid illis miraculis si-
gnificaret, vt excepto eo quod mira & magna & diuina
erant, aliquid inde etiam disceremus. Videamus ergo
quid nos discere voluit in tribus mortuis, quos susci-
Marc. 5. tauit. Resuscitauit filiam mortuam archisynagogi, ad
quam ægrotantem petebatur vt eam de ægritudine li-
beraret. Et cum pergit, mortua nunciatur, & quasi iam
frustra fatigaretur, renunciatum est patri eius, Puella
mortua est, quid adhuc fatigas magistrum? Ille autem
I perrexit, & ait patri puellæ, Noli timere, crede tantum-
modo. Venit ad domum, & inuenit iam obsequia fu-
neri debita præparata, & dicit illis, nolite flere, nō enim
est mortua puella, sed dormit. Verum dixit, dormiebat,
sed illi à quo poterat excitari. Hanc excitans, reddidit
Luc. 7. viuam parentibus. Excitauit & hunc iuuenem filium
viduæ, de quo nunc admoniti sumus, vt hinc ista quæ
ipse largiri dignatur, cum vestra charitate loqueremur.
Modo audistis quomodo excitatus est. Appropinqua-
bat dominus ciuitati, & ecce ferebatur mortuus iam
extra portam. Misericordia commotus, quòd flebat
mater vidua, & destituta vnico filio, fecit quod audistis,
dicens, Adolescens tibi dico surge. Surrexit ille mor-
Ioan. 11. tuus, cœpit loqui: & reddidit illum matri suæ. Excitauit
& Lazarum de sepulchro. Et ibi cum ægrotantem sci-
rent discipuli cum quibus loquebatur (diligebat autem
illum) Lazarus, inquit, amicus noster dormit. Illi putan-
tes ægri somnum salubrem, Si dormit, inquiunt, domi-
ne saluus est. Et ille: dico vobis, apertius iam loquens,
Lazarus amicus noster mortuus est. Vtrunque verum
dicens, Mortuus est vobis, dormit mihi. Ista tria genera
mortuorum, sunt tria genera peccatorum, quos hodié-
que suscitat Christus. Illa enim mortua filia archisyna- K
gogi intus erat in domo, nōdum erat de secretis parie- *Concor. de*
tibus elata in publicum. Ibi intus suscitata est, viua pa- *pœ. di. 1. c.*
rentibus reddita. Iste autem iam quidem nō in domo, *Sicut tri-*
sed tamen nondum in sepulchro parietibus elatus erat, *bus.*
terræ mādatus non erat. Qui suscitauit mortuam non-
dum elatam, suscitauit mortuum iam elatum, nondum
sepultum. Tertium restabat vt & sepultum suscitaret, &
hoc fecit in Lazaro. Sunt ergo intus qui peccatum in
corde habent, in facto nondū habent. Nescio qui com-
motus est aliqua concupiscentia. Dicit enim ipse do-
minus, Qui viderit mulierem ad concupiscēdum eam, *Matth. 5.*
iam mœchatus est in corde suo. Nondum accessit cor-
pore, consensit in corde, mortuum intus habet, nōdum
extulit. Et fit vt nouimus, vt quotidie homines in se ex-
periuntur aliquando audito verbo dei, tanquam domi-
no dicente, Surge, condemnatur consensus ad iniqui-
tatem, respiratur in salutem & iustitiam. Surgit mor-
tuus in domo, reuiuiscit cor in cogitationis secreto.
Facta est ista resurrectio animæ mortuæ intus intra la-
tebras conscientię, tanquam intra domesticos parietes.
Alij post consensum eunt in factum, tanquam efferen-
tes mortuum, vt quod latebat in secreto, appareat in pu L
blico. Nunquid iam isti quia in factum processerunt,
desperandi sunt? Nónne & illi iuueni dictum est, Tibi
dico surge? Nónne & ille redditus est matri suæ? Sic er-
go & qui iam fecerit, si forte commonitus & commo-
tus verbo veritatis ad Christi vocem resurgit, viuus
redditur. Potuit ad tempus progredi, in æternum
perire non potuit. Qui autem faciendo quod malum
est, etiam mala consuetudine se implicant, vt ipsa con-
suetudo mali non eos sinat videre quia malum est, fiunt
defensores malorum factorum suorum. Irascūtur cum
reprehenduntur, intantum vt Sodomitæ quondam di-
cerent viro iusto reprehendenti nequissimam volun-
tatem, Habitare venisti, non leges dare. Tanta ibi ne- *Genes. 19.*
fandæ turpitudinis consuetudo erat, vt iam nequitia
esset iustitia, & prohibitor potius reprehēderetur quàm
factor. Tales consuetudine maligna pressi, tanquam
sepulti sunt. Sed quid dicamus fratres? Ita sepulti, vt
de Lazaro dictum est, iam putet. Moles illa imposita se-
pulchro, ipsa est vis dura consuetudinis qua premitur
anima, nec resurgere, nec respirare permittitur. Dictum
est autem, Quatriduanus est. Reuera ad istam consue- M
tudinem de qua loquor, quarto quodam progressu per-
uenit anima, Prima est enim quasi titillatio delectatio-
nis in corde, secunda consensio, tertia factum, quarta
consuetudo. Sunt enim qui res illicitas obuias cogita-
tionibus suis prorsus ita abiiciunt, vt nec delectentur.
Sunt qui delectantur & non consentiunt. Nondum
perfecta mors est, sed quodammodo inchoata. Dele-
ctationi accedit consensio. Iam est illa damnatio. Post
consensionem in factum proceditur. Factum in con-
suetudinem vertitur, & fit quædam desperatio, vt di-
catur, Quatriduanus est, iam putet. Venit ergo domi-
nus cui vtiq; facilia erāt omnia, & difficultatem quan-
dam ostendit. Ibi infremuit spiritu, ostendit multo cla-
more obiurgationis opus esse ad eos qui consuetudine
duruerunt. Tamen ad vocem clamantis domini, rupta
sunt vincula necessitatis. Tremuit inferni dominatio,
redditus est Lazarus viuus. Liberat enim & de mala
consuetudine dominus quatriduanos mortuos.
Nam ipse quatriduanus Christo volenti resuscitare
dormiebat. Sed quid ait? Videte genus resuscitationis.
Processit de monumento viuus, & ambulare non po-

terat.

Ioan.11. terat. Et dominus ad discipulos, Soluite eum, & sinite A abire. Ille suscitauit mortuum, illi soluerunt ligatum. Aliquid pertinere videte ad propriam maiestatem dei suscitantis. Increpatur aliquis in mala cõsuetudine positus, verbo veritatis. Quàm multi increpantur & non audiunt: Quis ergo agit intus cum illo qui audit? Quis vitam inspirat intrinsecus? Quis est qui secretam pellit mortem, secretam dat vitam? Nónne post obiurgationes, post increpationes dimittuntur homines cogitationibus suis, & incipiunt secum voluere, quàm malam vitam gerant, quàm pessima consuetudine premantur? Deinde displicentes sibi, mutare vitam instituunt. Resurrexerunt isti, reuixerunt, quibus displicet quod fuerunt. Sed reuiuiscentes ambulare nõ possunt. Hæc sunt vincula ipsius reatus. Opus est ergo vt qui reuixit soluatur, & ire permittatur. Hoc officium disci- Matt.18. pulis dedit, quibus ait, Quæ solueritis in terra, soluta sunt & in cœlo. Hæc ergo charißimi sic audiamus, vt qui viuunt viuant, qui mortui sunt reuiuiscant. Si vero adhuc peccatum corde conceptum est, & non processit in factũ, pœniteat, corrigatur cogitatio, surgat mortuus intra domum conscientiæ. Siue iam quod cogi- B tauit admisit, nec sic desperetur. Non surrexit mortuus intus, surgat elatus. Pœniteat facti, de proximo reuiuiscat, non erat in profundum sepulturæ, non accipiat desuper consuetudinis molem. Sed forte iam illi loquor, qui iam duro sui moris lapide premitur, qui iam vrgetur consuetudinis pondere, qui iam quatriduanus putet. nec ipse desperet, profundus mortuus est, sed altus est Christus. Nouit clamando terrena onera rumpere, nouit intrinsecus per seipsum viuificare, soluendum discipulis tradere. Agant etiam tales pœnitẽtiam. Neque enim Lazaro resuscitato post quatriduum vllus putor in viuente remanserat. Ergo qui viuunt viuant. Quicunque autem mortui sunt, in quacunque harum trium morte se inuenerint, agant vt celeriter iam resurgant.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Scrutamini scripturas, in quibus putatis vos vitam æternam habere.

Sermo XLV.

C AD euangelicam lectionem quæ recens sonuit in auribus nostris, aduertat charitas vestra, dum pauca loquimur quæ dominus donat. Ad Iudæos dominus loquebatur Iesus, & di- Ioan.5. cebat eis, *Scrutamini scripturas, in quibus putatis vos vitam æternam habere, ipsæ testimonium perhibent de me.* Deinde post paululum. *Ego*, inquit, *veni in nomine patris mei, & nõ accepistis me. Si alius venerit in nomine suo, ipsum accipietis.* Deinde post paululum, *Quomodo potestis mihi credere, gloriam ab inuicem expectantes, & gloriam quæ à deo solo est non quærentes?* Ad extremum ait, *Non ego vos accuso apud patrem, est qui vos accusat Moyses, in quem vos speratis. Si enim crederetis Moysi, crederetis forsitan & mihi. De me enim ille scripsit. Cum autem verbis illius non creditis, quomodo potestis mihi credere?* Ad hæc proposita nobis diuinitus, ex ore lectoris, sed ministerio saluatoris, audite pauca non numeranda, sed appetenda. Nam ista omnia facile est intelligere de Iudæis. Sed cauendum est ne cum illos nimis attendimus, à nobis oculos auferamus. Discipulis enim suis dominus loquebatur, & vtique quod eis loquebatur, & nobis posteris loquebatur. Neque enim ad illos pertinet quod ait, Matt.28. Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem seculi, sed ad omnes etiam postea futuros Christianos, D & vsque in finem seculi prouenturos. Loquens ergo Matt.16. illis ait, Cauete à fermento Pharisæorum. Tunc putauerũt ideo dominum dixisse hoc, quia panes non tulerant: non intellexerunt, quia cauete à fermento Pharisæorum, hoc dictum est, cauete à doctrina Pharisæorum. Quæ fuit doctrina Pharisæorum, nisi quam modo audistis? Gloriam ab inuicem quærentes, gloriam ab inuicem expectantes, & gloriam quę à solo deo est non quærentes. De his apostolus Paulus dicit ita, Testimo- Rom.10. nium eis perhibeo, quia zelum dei habent, sed non secundum scientiam, Zelum inquit, dei habẽt, noui, scio, apud illos fui, talis fui. Zelum dei habent, sed non secundum scientiam. Quid est hoc apostole, Non secundum scientiam? Expone nobis quam commendes scientiam, quam doleas in illis non esse, & in nobis velis esse. Secutus adiunxit, & quod clausum posuerat, aperuit. Quid est, Zelum dei habent, sed non secundum scientiam? Ignorantes enim dei iustitiam, & suam volentes constituere, iustitiæ dei non sunt subiecti. Ignorare ergo dei iustitiam, & suam velle constituere, hoc est, ab inuicem gloriam expectare, & gloriam quę à solo deo est non requirere, Hoc est fermentum Pharisæo- E rum. Ab hoc cauere dominus iubet. Si seruus iubet, & dominus non iubet, caueamus ne audiamus. Vt quid mihi dicitis, domine domine, & non facitis quæ dico? Luc.6. Relinque ergo paululum Iudęos, quibus dominus tunc loquebatur. Foris sunt, audire nos nolunt. Ipsum Euangelium oderunt, falsa testimonia in dominum procurauerunt, vt damnarent viuum, alia testimonia emerunt pecunia contra mortuum. Quando eis dicimus, Credite in Iesum, respondent nobis, In hominem mortuum credituri sumus? Cum autem addimus, Sed resurrexit, respondent, Abiit. Discipuli eius furati sunt Matt.28. eum de sepulchro. Amant falsitatem Iudæi emptores, & contemnunt veritatem domini redemptoris. Quid loqueris Iudæe? parentes tui pecunia emerunt, & hoc in te remansit, quod emerunt. Attende potius eum qui emit te, non qui mendacium emit tibi. Sed istos, vt diximus, relinquamus, istos attendamus fratres nostros, cum quibus agimus. Nam Christus caput est & corpus. Caput in cœlo est, corpus in terra est. Caput dominus est, corpus eius ecclesia est. Sed meministis dictum, Erunt duo in carne vna. Sacramentum hoc magnum Ephes.5. est, ait apostolus: ego autem dico in Christo & in ec- F clesia. Si ergo duo sunt in carne vna, duo sunt in voce vna. Caput nostrum dominus Christus locutus est ad Iudæos ea quæ audiuimus cum Euangelium legeretur. Caput ad inimicos suos loquatur, & corpus ad inimicos suos loquatur, & corpus, id est ecclesia ad inimicos suos nostis ad quos loquatur. Qui habet loqui, non dixi de meo, vt vox vna sit, quia caro vna, vox vna. Hoc ergo illis dicamus, Vocem ecclesiæ loquor. O fratres, filij dispersi, oues errantes, rami præcisi, quid mihi calumniamini? Quid me non agnoscitis? Scrutamini scripturas, in quibus vos putatis vitam æternam habere, ipsæ testimonium perhibent de me. Iudæis dicit caput nostrum, quod vobis corpus dicit. Quæretis me, & non inuenietis. Quare? Quia non scrutamini scriptu- Ioan.7. ras, quæ testimonium perhibent de me. Testimonium pro capite. Abrahæ dictæ sunt promißiones, & semini Galat.3. eius. Non dicit, & seminibus, tanquam in multis, sed tanquam in vno, & semini tuo quod est Christus. Testimonium pro corpore ad Abraham, quod commemorauit apostolus, Abrahæ dictæ sunt promißiones,

Genes.22. Viuo ego, dicit dominus, per memetipsum iuro, quia
G obaudisti voci meæ, & non pepercisti dilecto filio tuo
propter me, nisi benedicens benedicam te, & implendo
implebo semen tuum sicut stellas cœli, & sicut arenam
maris, & benedicētur in semine tuo omnes gētes terræ.
Habes testimonium pro capite, habes pro corpore. Audi
aliud breue, & propè vna sententia complexum pro
capite & pro corpore. De resurrectione Christi psal-
Psal.56. mus loquebatur, Exaltare super cœlos deus. Continuò
pro corpore, Et super omnem terram gloria tua. Audi
Psal.21. testimoniom pro capite, Foderunt manus meas & pedes
meos, dinumerauerunt omnia ossa mea. Ipsi verò
considerauerunt & conspexerunt me, diuiserunt sibi
vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sor-
Psal.44. tem. Audi cōtinuò pro corpore, post pauca verba, Cō-
memorabuntur & conuertētur ad dominum vniuersi
Psal.18. fines terræ, Et adorabunt in conspectu eius vniuersæ
patriæ gentium, Quoniam domini est regnum, & ipse
dominabitur gentium. Audi pro capite. Et ipse tan-
quam sponsus procedens de thalamo suo. In ipso psal-
mo audi pro corpore, In omnem terram exiuit sonus
eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Hęc Iudęis,
H & istis nostris. Quare? Quia istas scripturas veteris te-
stamenti & Iudęi accipiunt, & nostri ipsi accipiunt. Sed
ipsum Christum quem illi non accipiunt, videamus si
isti accipiunt. Dicat & ipse, dicat & pro se qui caput est,
& pro corpore suo quod est ecclesia, quia & in nobis
Luc.24. caput loquitur pro corpore. Audi pro capite, Resurre-
xit à mortuis, inuenit discipulos hæsitantes, dubitantes
præ gaudio, non credentes, aperuit illis sensum vt intel-
ligerent scripturas, & dicit eis: Quia sic scriptum est, &
sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis die
tertio. Habes pro capite, dicat & pro corpore. Et præ-
dicari in nomine eius pœnitentiam, & remissionem
peccatorum per omnes gentes, incipientibus ab Hie-
rusalem. Dicat ergo ecclesia inimicis suis, dicat. Dicit
planè, non tacet, sed si illi audiant. Fratres audistis testi-
monia, iam noscite me. Scrutamini scripturas, in qui-
bus vos speratis vitam æternam habere, ipsæ testimo-
nium perhibent de me. Quæ dixi non sunt de meo,
sed de domini mei, & tamen adhuc auersamini, adhuc
tergiuersamini. Quomodo potestis mihi credere glo-
riam ab inuicem expectantes, & gloriam quæ à solo
I deo est non quærentes, quia ignoratis dei iustitiam?
Rom.10. Zelum dei habetis, sed non secundum scientiam. Igno-
rantes enim dei iustitiam, & vestram volentes consti-
tuere, iustitiæ dei non estis subiecti. Quid est aliud
ignorare dei iustitiam, & suam velle constituere, nisi di-
cere, Ego sanctifico, ego iustifico, quod ego dedero san-
ctum est? Dimitte deo quod dei est, agnosce homo
quod hominis est. Ignoras dei iustitiam, & tuam vis
constituere. Iustificare me vis, sufficit tibi vt mecum
iustificeris. De Antichristo dictum est, & omnes sic in-
Ioan.5. telligunt quod ait dominus, Ego veni in nomine patris
mei, & non suscepistis me: si alius venerit in nomine
suo, hunc suscipietis. Sed audiamus & Ioannem. Audi-
1.Ioan.2. stis quia venit Antichristus, & nunc Antichristi multi
facti sunt. Quid autem expauescimus in Antichristo,
nisi quia nomen suum honoraturus est, & nomen do-
mini contempturus? Quid aliud facit qui dicit, Ego iu-
stifico? Respondetur ei, Ego ad Christum veni, non pe-
dibus, sed corde veni. Vbi Euangelium audiui, ibi cre-
didi, ibi baptizatus sum, quia in Christum credidi, in
deum credidi. Et ille, Non es mundus. Quare? quia
non ibi fui. Dic quare non sum mundatus, homo qui
baptizatus sum in Hierusalem, homo qui baptizatus K
sum, verbi gratia, apud Ephesios, ad quos datam episto-
lam legis, & quorum pacem spernis? Ecce ad Ephesios
scripsit Apostolus. Fundata est ecclesia, manet vsque
nunc, & vberius manet, multiplicius manet, tenet quod
accepit ab apostolo, Si quis annunciauerit vobis præ- Galat.1.
terquam quod accepistis, anathema sit. Quid ergo?
Quid dicis mihi mūdus non sum? Ibi baptizatus mun-
dus non sum? Etiam non es. Quare? Quia ego ibi non
fui. Sed qui vbique est, ibi fuit, in cuius nomen credidi.
Tu nescio vnde veniens, imò non veniens, sed volens
vt ego ad te veniam, hic positus dicis mihi, Non es re-
cte baptizatus, quia ego ibi non fui. Vide quis ibi fuit.
Quid dictum est Ioanni? Super quem videris spiritum Ioan.1.
descendentem quasi columbam, hic est qui baptizat.
Ipsum habes quærentem te, imò quia mihi ab ipso ba-
ptizato inuidisti, ipsum perdidisti. Intelligite ergo fra-
tres mei vocem nostram & illorum, & videte quid eli-
gitis. Nos hoc eleganter dicimus. Simus sancti, deus
scit: Simus iniqui, & hoc magis ipse scit. Vos in nobis 1.Cor.4.
spem non ponatis, qualescunque simus. Si boni sumus,
facite quod scriptum est: Imitatores mei estote, sicut &
ego Christi. Si autem mali sumus, nec sic deserti estis, L
nec sic sine consilio remansistis. Audite dicētem, Quæ Matt.23.
dicunt facite, quæ autem faciunt facere nolite, Illi au-
tem contrà, Nisi boni fuerimus, peristis. Ecce est alius
qui veniet in nomine suo. Ergo vita mea ex te pende-
bit, & salus mea ex te religabitur? Itá ne oblitus sum 1.Cor.10.
fundamentū meum? Nónne petra erat Christus? Nōn- Matth.7.
ne qui ædificat supra petram, ipsum non deiicit ven-
tus, pluuia, flumina? Veni ergo mecum si vis super pe-
tram, & noli mihi esse velle pro petra. Dicat ergo &
nouissimum illud ecclesia, Si crederetis Moysi, crede- Ioan.5.
retis & mihi. De me enim ille scripsit, quia corpus sum
eius de quo scripsit. Et de ecclesia Moyses scripsit. Nam
Moysi verba dixi, In semine tuo benedicentur omnes Genes.22.
gentes. Moyses hoc in primo libro scripsit, Si credere-
tis Moysi, crederetis vtique & Christo. Quia verba
Moysi contemnitis, necesse est vt Christi verba con-
temnatis. Habent ibi, inquit, Moysen & Prophetas, au- Luc.16.
diant illos. Non, pater Abraham: si quis à mortuis vene-
rit, ipsum audient. Et ille, Si Moysen & prophetas non
audiunt, nec si quis à mortuis resurrexerit, credēt. Hoc
de Iudæis dictum est, Ergo non dictum est de hæreti- M
cis? A mortuis resurrexerat qui dicebat, Oportebat
Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die. Hoc
credo. Credo, inquit. Credis. Quare non credis quod
sequitur? Quia credis, Oportebat Christum pati, & re- Luc.24.
surgere die tertio à mortuis? Hoc dictum est de capite,
crede quod sequitur de ecclesia. Prædicari in nomine
eius pœnitētiam, & remissionem peccatorum per om-
nes gentes. Quare credis de capite, & non credis de
corpore? Quid tibi fecit ecclesia, vt eam velis quodam
modo decollare? Tollere vis ecclesiæ caput, & capiti
credere, corpus relinquere, quasi exanime corpus. Sine
causa capiti quasi famulus deuotus blandiris. Qui de-
collare vult, & caput & corpus conatur occidere. Eru-
bescunt negare Christum, & non erubescunt negare
verba Christi. Christum nec nos vidimus oculis, nec
vos. Iudæi viderunt & occiderunt. Nos non vidimus
& credimus, verba ipsius nobiscum sunt. Comparate
vos Iudæis. Illi contempserunt pendentem in ligno,
vos contemnitis sedentem in cœlo. Illis suggerenti-
bus stetit titulus Christi, vobis stantibus deletur ba-
ptismus Christi. Sed quid restat fratres, nisi oremus &

pro

A pro superbis, oremus & pro elatis, qui se sic extollunt? Dicamus pro illis deo, Cognoscant, quia tibi nomen dominus: & non homines, sed tu solus altissimus super omnem terram.

Ioan. 6.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, &c.

Sermo XLVI.

Sicut audiuimus, cum sanctum Euangelium legeretur, dominus Iesus Christus exhortatus est promissione vitæ æternæ ad manducandam carnem suam, & bibendum sanguinem suum. Qui audistis hæc, nondum omnes intellexistis. Qui enim baptizati & fideles estis, quid dixerit nostis. Qui autem inter vos adhuc catechumeni, vel audientes vocantur, potuerunt esse cum legeretur audientes, nunquid & intelligentes? Ergo sermo noster ad vtrosque dirigitur. Qui iam manducant carnem domini, & bibunt sanguinem eius, cogitēt quid manducent, & quid

1. Cor. 11.

bibant, ne, sicut apostolus dixit, iudicium sibi manducent & bibant. Qui autem nondum manducant, & nondum bibunt, ad tales epulas inuitati festinent. Per B istos dies magistri pascunt, Christus quotidie pascit, mensa ipsius est illa in medio constituta. Quid causæ est ô audientes, vt mensam videatis, & ad epulas non accedatis? Et forte modo cum Euangelium legeretur, dixistis in cordibus vestris, Putamus quid est quod di-

Ioan. 6.

cit, Caro mea vera esca est, & sanguis meus vere potus est? quomodo manducatur caro domini, & bibitur sanguis domini? Putamus quid dicit? Quis contra te clausit vt hoc nescias? Velatum est. Sed si volueris, erit reuelatum. Accede ad professionem, & soluisti quæstionem. Quid enim dixit dominus Iesus, iam fideles nouerunt. Tu autem catechumenus diceris, audiens & surdus es. Aures enim corporis patentes habes, quia verba quę dicta sunt audis, sed aures cordis adhuc clausas habes, quia quod dictum est non intelligis. Disputo, non differo. Ecce pascha est, da nomen ad baptismum. Si non te excitat festiuitas, ducat ipsa curiositas, vt scias quid dictum sit, Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in illo, Vt scias quid dictum sit, pulsa, & aperietur tibi. Et vt tibi dico, pulsa, & aperietur tibi, ita & ego pulso, aperi mihi. Au- C ribus persono, & ad pectus pulso. Sed si catechumeni exhortandi sunt fratres mei, vt ad tantam gratiam regenerationis accedere non morentur, quanta nobis cura esse debet in ædificandis fidelibus, vt prosit eis quod accedunt, ne sibi tales epulas in iudicium manducent & bibant? Vt autem non in iudicium manducent & bibant, bene viuant. Exhortatores estote non sermonibus, sed moribus vestris, vt illi qui non sunt baptizati, sic vos sequi festinent, vt non pereant imitando vos. Qui coniugati estis, fidem thori seruate coniugibus vestris. Reddite quod exigitis. Vir à fœmina exigis castitatem, præbe illi exemplum, non verbum. Tu es caput, quà is vide. Hac enim debes ire, quà illi non sit periculosum sequi. Imò tuipse quà vis eam sequi, illuc debes ambulare. Ab imbecilliori sexu exigis fortitudinem, carnis concupiscentiam ambo habetis. Qui fortior est, prior vincat. Et tamen quod dolendum est, multi viri à fœminis vincuntur. Seruāt fœminæ castitatem, quam viri seruare nolunt, & in eo quod non seruant, se viros videri volunt, quasi propterea sit fortior sexus, vt cum

Ephes. 5.

facilius subiuget inimicus. Lucta est, prælium est, pugna est. Vir fortior fœmina, vir caput est fœminæ. Fœmina pugnat & vincit, tu hosti succumbis? Stat corpus, & ca- D put iacet. Qui autē vxores nondum habetis, & tamē ad mensam dominicam iam acceditis, & carnem Christi manducatis, & sanguinem bibitis, si ducturi estis vxores, seruate vos vxoribus vestris. Quales eas vultis ad

32. q. 4. ca. Si ducturi.

vos venire, tales & vos debent ipsæ inuenire. Quis iuuenis est, qui non castam velit ducere vxorem? Et si accepturus est virginem, quis non intactam desideret? Intactam quæris, intactus esto. Puram quæris? noli esse impurus. Non enim illa potest, & tu non potes. Si fieri non posset, nec illa posset. Quia vero illa potest, doceat te quia fieri potest. Et illam vt posit, deus regit. Sed tu gloriosior eris, si feceris. Quare gloriosior? Illam premit parentum custodia, refrenat infirmioris sexus ipsa verecūdia. Postremò leges timet, quas tu non times. Ideo ergo gloriosior eris si feceris, quia tu si feceris, deum times. Habet illa multa quæ timeat præter deum, tu solum deum times. Sed tu quem times, maior est omnibus. Ipse timendus est in publico, ipse in secreto. Procedis, videris: intras, videris, Lucerna ardet, videt te: lucerna extincta est, videt te. In cubile intras, videt te. In corde versaris, videt te. Ipsum time, illum cui cura est vt videat te, & vel timendo castus esto. Aut si peccare E vis, quęre vbi te non videat, & fác quod vis. Qui vero iam nouistis, corpus arctius castigate, & concupiscentię frenos nec ad ipsa quæ permissa sunt patiamini relaxare, vt non solùm à concubitu illicito diuertatis, sed etiā licitum contemnatis aspectum. Memētote in quocunque sexu sitis, siue mares siue fœminæ, angelorum vitam ducere vos in terra. Angeli enim non nubunt, neque

Matt. 22.

vxores ducūt. Hoc erimus cum resurrexerimus. Quanto vos meliores, qui id quod erunt homines post resurrectionem, hoc vos incipitis esse ante mortem? Seruate gradus vestros, seruat enim deus honores vestros. Cōparata est resurrectio mortuorum, stellis in cœlo constitutis. Stella enim ab stella differt in gloria, vt apostolus dicit, Sic & resurrectio mortuorum. Aliter ibi luce-

1. Cor. 15.

bit virginitas, aliter ibi lucebit castitas coniugalis, aliter ibi lucebit sancta viduitas. Diuersæ lucebunt, sed omnes ibi erunt. Splendor dispar, cœlum commune. Cogitantes ergo gradus vestros, seruantes & professionem vestram, accedite ad carnem domini. Qui se scit aliter esse, non accedat. Compungimini magis sermone meo. Congratulantur enim qui sciunt seruare coniugibus F quod à coniugibus exigunt, qui sciunt seruare omnimodo continentiam, si hanc deo vouerunt. Qui vero audiunt dicentem me, Quicunque non seruatis castitatem, nolite accedere ad illum panem, contristantur. Et ego nollem hoc dicere. Sed quid facio? Timebo hominem & taceam veritatem? Ergo si illi serui non timent deum, etiam ego non timeam, quasi non sciam dictum esse, Serue nequam & piger, tu dares, & ego exi-

Matt. 25.

gerem. Ecce dedi domine deus meus, ecce in conspectu tuo & angelorum tuorum, & in conspectu ipsius plebis tuæ erogaui pecuniam tuam. Timeo enim iudicium tuum. Ego dedi, tu exige. Et si non dicam, facturus es. Ergo hoc potius dico, Ego dedi, tu conuerte, tu parce. Fac pudicos qui fuerūt impudici, vt simul in tuo conspectu cum iudicium venerit gaudeamus, & qui erogauit, & cui erogatum est. Placet hoc? Placeat. Quicunque impudici estis, corrigite vos dum viuitis. Ego enim verbum dei loqui possum, impudicos autem & in nequitia perseuerantes, de iudicio dei & damnatione liberare non possum.

Ioan.8. *De muliere deprehensa in adulterio, In euangelio secun-*
G *dum eundem.* Sermo XLVII.

MEminit charitas vestra sermone pristino, ex
occasione lectionis Euãgelij locutos nos esse
vobis de spiritu sancto. Ad hunc potandum
cum dominus inuitasset credentes in se, lo-
quens inter eos qui illũ tenere cogitabant, & interficere
Ioan.7. cupiebant, nec valebãt, quia ille nolebat. Cum ergo hæc
locutus esset, nata est de illo in turba dissensio, aliis pu-
tantibus quòd ipse esset Christus, aliis dicentibus, quia
de Galilæa non exurget Christus. Qui verò missi fue-
rant vt eum tenerent, redierunt immunes à crimine, &
pleni admiratione. Natu testimonium perhibuerũt di-
uinæ doctrinę, cum dicerẽt à quibus missi erant, Quare
non adduxistis eum? Responderunt enim, nunquam se
audisse hominem ita locutum. Non enim quisquam sic
loquitur homo. Ille autem sic locutus est, quia deus erat
& homo. Tamen Pharisæi testimonium eorum repel-
lentes, dixerunt eis, Nunquid & vos seducti estis? Vide-
mus enim delectatos vos esse sermonibus illius. Nun-
quid aliquis de principibus credidit in eum, aut ex Pha
risæis? Sed turba hæc quæ non nouit legem, maledicta
H est. Qui non nouerat legem, ipsi credebant in eum qui
miserat legem: & eum qui miserat legem, contemne-
Ioan.9. bant illi qui docebant legem, vt impleretur quod dixe-
xat ipse dominus, Ego veni vt non videntes videant, &
videntes cæci fiant. Cæci enim facti sunt Pharisæi do-
ctores, illuminati sunt populi legem nesciẽtes, & in au-
Ioan.7. thorem legis credentes. Nicodemus tamen vnus ex
Pharisæis, qui ad dominum nocte venerat, & ipse qui-
dem non incredulus, sed timidus (nam & nocte vene-
rat ad lumen, quia illuminari volebat, & sciri timebat)
respondit Iudæis, Nunquid & lex nostra iudicat quen-
quam hominem, nisi audierit ab ipso prius, & cogno-
uerit quid faciat? Volebant illi peruerse ante esse dam-
natores quàm cognitores. Sciebat enim Nicodemus,
vel potius credebat, quia si tantummodo vellent eum
patienter audire, forte similes fierent illis qui missi sunt
tenere, & maluerunt credere. Illi responderunt præiu-
dicio cordis sui, quod & illis, Nunquid & tu Galilæus
es, id est, quasi à Galilæo seductus? Dominus enim Ga-
lilæus dicebatur, quoniam de Nazareth ciuitate erant
parentes eius. Secundum Mariam dixi parentes, non
I secundum virile semen. Non enim quęsiuit in terra pa-
trem, quia iam habebat desuper patrem. Nam vtraque
eius natiuitas mirabilis fuit, diuina sine matre, humana
sine patre. Quid ergo illi quasi legis doctores ad Nico-
demum? Scrutare & vide, quia propheta à Galilæa non
surget, sed dominus prophetarum inde surrexit. Reuer-
Ioan.8. sus est, inquit Euangelista, vnusquisque in domum su-
am. Inde perrexit Iesus in montem. In montem autem
Oliueti, in montem fructuosum, in montem vnguen-
ti, in montem chrismatis. Vbi enim decebat docere
Christum, nisi in monte Oliueti? Christi enim nomen
à chrismate dictum est. Chrisma autem Græce, Latine
vnctio nuncupatur. Ideo nos vnxit, quia luctatores
contra diabolum fecit. Et diluculo iterum venit in
templum, & omnis populus venit ad eum, & sedẽs do-
cebat eos, & non tenebatur, quia tunc non pati digna-
batur. Nunc autem attendite vbi ab inimicis tentata
Ibidem. sit domini mansuetudo. *Adducunt autem illi Scribæ
& Pharisæi mulierem in adulterio deprehensam, & statue-
runt eam in medio, & dixerunt ei, Magister, hæc mulier mo-
do deprehensa est in adulterio. In lege autem Moyses man-
dauit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Hæc di-
cebant tentantes vt possent accusare eum.* Vnde accusare? K
Nunquid ipsum in aliquo facinore deprehenderant,
aut illa mulier ad eum aliquãdo pertinuisse dicebatur?
Quid est ergo tentantes vt possent accusare eum? Intel-
ligimus fratres admirabilem mansuetudinem in do-
mino præminuisse, animaduerterunt eum nimium esse
mitem, nimium mansuetum. De illo quippe fuerat antè
prædictum. Accingere gladio tuo circa femur tuum Psal.44.
potentissime. Specie tua & pulchritudine tua, intende
prospere procede & regna. Propter veritatem & man-
suetudinem & iustitiam. Ergo attulit veritatem vt do-
ctor, mansuetudinem vt liberator, iustitiam vt co-
gnitor. Propter hæc eum esse regnaturum in spiritu
sancto Propheta prædixerat. Cum loquebatur, veritas
agnoscebatur: cum aduersus inimicos non moueretur,
mansuetudo laudabatur. Cum ergo de duobus istis, id
est, de veritate & mansuetudine eius inimici liuore &
inuidia torquerentur: in tertio, id est, iustitia scanda-
lum posuerunt. Quare? Quia lex iusserat adulteros la- Leuit.20.
pidari, & vtique quod iustum erat lex iubere non po-
terat. Sed si quis aliter diceret quàm lex iusserat, iniu-
stus deprehenderetur. Dixerunt ergo apud semetipsos,
Verax putatur, mansuetus videtur, de iustitia illi quæ- L
renda calumnia est. Offeramus ei mulierem in adulte-
rio deprehensam, dicamus de illa quod in lege scri-
ptum est. Si eam iusserit lapidari, mansuetudinem non
habet. Si eam dimitti censuerit, iustitiam non tenebit.
Vt autem mansuetudinem, inquiunt, non perdat, in
qua populis iam amabilis factus est, sine dubio dimitti
eam iubebit. Hinc nos inueniemus occasionem accu-
sandi, & reum faciemus tanquam legis præuaricato-
rem, dicentes ei, Hostis es legis, contra Moysen respon-
des, imò contra eum qui per Moysen dedit legem:
Reus es mortis, cum illa & tu ipse lapidandus. Posset
his verbis atque sententiis inflammari inuidia, feruere
accusatio, flagitari damnatio. Sed cui hæc? Peruersitas
rectitudini, falsitas veritati, curuum directo, stultitia sa-
pientiæ? Quando illi laqueos pararent, in quos non ipsi
prius caput iniicerent? Non est captus cui ipsi tende-
bant, sed potius capti sunt qui tendebant, quia non
crediderunt in eum qui eos posset de laqueis eruere.
Ecce dominus in respondendo & iustitiam seruaturus
est, & à mansuetudine non est recessurus. Quid enim
respondit dominus Iesus? Quid respondit veritas? M
Quid respondit sapientia? Quid respondit ipsa cui ca-
lumnia parabatur iustitia? Non dixit, non lapidetur,
ne contra legem dicere videretur. Absit autem vt di-
ceret, lapidetur. Venit enim non perdere quod inue- Luc.19.
nerat, sed quærere quod perierat. Quid ergo respon-
dit? Videte quàm plenus est iustitia, plenus mansue-
tudine & veritate. *Qui sine peccato est vestrum*, inquit,
prior in illam lapidem mittat. O responsio sapientiæ,
quomodo eos intromisit in se! Foris enim calumnia-
bantur, seipsos intrinsecus non perscrutabantur. Adul-
teram videbant, se non respiciebant. Præuaricatores
legis legem implere cupiebant, & hoc calumniando
non vere tanquam adulteria castitate damnando.
Audistis Iudæi, audistis Pharisæi, audistis legis docto-
res legis custodem, sed nondum intellexistis legislato-
rem. Quid aliud vobis significat, cum digito scribit in
terram? Digito enim dei lex scripta est: sed pro-
pter duros in lapidem scripta est. Nunc dominus in
terra scribebat, quia fructum requirebat. Audistis ergo,
impleatur lex, lapidetur adultera. Sed nunquid quia pu
nienda est, lex implenda est à puniendis? Consideret,
se vnus-

A se vnusquisque vestrum, intret in semetipsum, ascendat
tribunal mentis suæ, constituat se ante cogitationem
1.Cor.2. suam, cogat se confiteri. Scit enim qui sit, quia nemo.
scit hominum quæ sunt hominis nisi spiritus hominis
qui in ipso est. Vnusquisque in se intendens, peccato-
rem se inuenit. Ita planè. Ergo aut istam dimitte, aut si-
mul cum illa legis pœnam excipite. Si diceret non lapi-
detur, iustus non videretur. Si diceret, lapidetur, man-
suetus non videretur. Dicit quod dicere debet & man-
suetus & iustus. Qui sine peccato est vestrum, prior in
illam lapidem mittat. Hæc vox iustitiæ est: Puniatur
peccatrix, sed non à peccatoribus. Impleatur lex, sed
non à præuaricatoribus legis. Hęc vox omnino iustitiæ
est, qua iustitia illi tanquam trabali telo percussi sese in-
spicientes, & reos se inuenientes, vnus post vnum om-
nes recesserunt. Relicti sunt duo, misera & misericor-
dia. Dominus autem cum eos telo iustitiæ percussisset,
nec dignatus est cedentes attendere, sed auerso ab eis
obtutu rursus scribebat in terra. Relicta autem illa sola
muliere omnibúsque abeuntibus, leuauit oculos suos
ad mulierem. Audiuimus vocem iustitiæ, audiamus &
mansuetudinis. Plus enim credo territa erat illa mulier
B cum audisset à domino dictum, Qui sine peccato est
vestrum, prior in illam lapidem mittat. Illi enim atten-
dentes, & ipso abscessu confessi, dereliquerunt mulie-
rem cum magno peccato, ei qui erat sine peccato. Et
quia illa hoc audierat, Qui sine peccato est vestrum,
prior in illam lapidem mittat, ab illo se puniēdam spe-
rabat, in quo peccatum inueniri non poterat. Ille au-
tem qui aduersarios eius repulerat lingua iustitiæ, leuās
in eam oculos mansuetudinis interrogauit eam, *Nemo
te condemnauit? Respondit illa, Domine nemo. Et ille, Nec
ego condemnabo te.* à quo forte damnari timuisti, quia
in me peccatum non inuenisti. Nec ego te condemna-
bo. Quid est domine? Faues ergo peccatis? Non planè
ita: attende quod sequitur, *Vade, deinceps iam noli peccare.*
Ergo & dominus damnauit, sed peccatum, non homi-
nem. Si autem peccatorum fautor esset, diceret, Nec
ego te damnabo, vade viue vt vis, de mea liberatione
esto secura, ego te quantumcunque peccaueris ab omni
pœna, etiam à gehennæ & inferni tortoribus liberabo.
Non dixit hoc, Intendant ergo qui amant in domino
mansuetudinem, & timeant veritatem. Etenim dulcis
Psal.24. & rectus dominus, Amas quòd dulcis est, time quòd
C rectus est. Tanquam mansuetus dixit, Tacui: sed tan-
Esa.42. quam iustus, Nunquid semper tacebo? Misericors &
Psal.102. miserator dominus. Ita planè. Adhuc adde, Longani-
mis. Adde adhuc, Et multū misericors. Sed time quod
est in nouissimo, Et verax. Quod enim modo sustinet
Rom.2. peccantes, iudicaturus est contemnentes. An diuitias
longanimitatis eius contemnis? Ignoras quia patientia
dei ad pœnitentiam te adducit? Tu autem secundum
duritiam cordis tui & cor impœnitens thesaurizas tibi
iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij dei, qui red-
Psal.102. det vnicuique iuxta opera sua. Mansuetus dominus,
longanimis dominus, misericors dominus, sed & iustus
dominus, & verax dominus. Largitur tibi spacium cor-
rectionis, sed tu plus amas dilationem quàm emenda-
tionem. Malus fuisti heri, hodie bonus esto. Et hodier-
num diem in malitia peregisti, vel saltem cras mutare.
Sed expectas, & de misericordia dei tibi plurimum pol-
liceris, quasi ille qui tibi pœnitētiam promisit salutem,
Prouer.23. promiserit tibi etiam longam vitam. Vnde scis quid
pariat crastinus dies? Rectè dicis in corde tuo, quando
me correxero, deus mihi omnia peccata dimittet. Ne-
gare non possumus quod correctis atque conuersis in- D
dulgentiam deus promisit. Nam in quo propheta mihi
legis quia promisit deus correcto indulgentiam, non
mihi legis quia promisit tibi longam vitam. Ex vtro-
que igitur homines periclitantur, sperando & despe-
rando contrariis rebus. Sperando decipitur, qui dicit,
Bonus est deus, misericors est deus, faciam quod mihi
placet, quod libet, laxabo habenas cupiditatibus meis,
impleam desideria animæ meæ. Quare hoc? Quia mi-
sericors est deus, mansuetus est deus. Spe isti periclitan-
tur. Desperatione autem, qui cum inciderint in grauia
peccata, putantes sibi iam non posse ignosci pœnitenti-
bus, & statuentes se ad damnationem sine dubio desti-
natos, dicunt apud seipsos, Iam damnati sumus, quare
non quod volumus facimus? animo gladiatorum fer-
ro destinatorum. Ideo molesti sunt desperati. Iā enim
quod timeant non habent, & vehemēter timendi sunt.
Istos desperatio necat, illos spes. Inter spem & despera-
tionem æstuat anima. Metuendum est, ne te occidat
spes, & cum multum speras de misericordia, incidas in
iudicium. Metuendum est rursus ne te occidat despe-
ratio, & cum putas iam non tibi ignosci quæ grauia
commisisti, non agas pœnitentiam, & incurras iudicem E
sapientiam, quæ dicit, Et ego vestræ perditioni superri-
debo. Quid ergo egit deus cum periclitantibus vtro- Prouerb.1.
que morbo? Illis qui spe periclitantur, hoc dicit, Ne Eccli.5.
tardas cōuerti ad deum, neque differas de die in diem.
Subito enim veniet ira eius, & in tempore vindictę dis-
perdet te. Illis qui desperatione periclitantur quid di-
citur? In quacunque die iniquus conuersus fuerit, om- Ezech.18.
nes iniquitates eius obliuiscar. Propter illos qui despe-
ratione periclitantur, proposuit indulgentiæ portum.
Propter illos qui spe periclitantur & dilationibus illu-
duntur, fecit deus diem mortis incertum. Quando ve-
niat vltimus dies nescis. Ingratus es, qui hodiernum ha-
bes, in quo corrigaris? Sic ergo ad istam mulierem, Nec
ego te condemnabo. Sed facta secura de preterito, caue
futura. Deleui quod commisisti, obserua quod præcepi
vt inuenias quod promisi.

*De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem,
Si manseritis in verbo meo, vere discipuli mei eritis.* Ioan.8.
Sermo XLVIII.

Ouit charitas vestra omnes nos vnum ma-
gistrum habere, & sub illo cōdiscipulos esse. F
Nec ideo magistri sumus, quia de loco supe-
riore loquimur vobis, sed magister est om-
nium qui habitat in nobis omnibus. Ipse modo in Euā-
gelio nobis omnib⁹ loquebatur, & dicebat nobis, quod
etiam ego dico vobis. Dicit autē ille de vobis & nobis.
Si māseritis in verbo meo, non vtique in meo qui mo-
do loquor, sed in eius qui modo in Euāgelio loqueba-
tur, *Si māseritis in verbo meo,* inquit, *vere discipuli mei estis.* Ibidem.
Ad discipulum parum est accedere, sed manere: non
ergo ait, Si audieritis verbum meum, aut si accesseritis
ad verbū meum, aut si laudaueritis verbum meum. Sed
videte quid dixerit, *Si manseritis in verbo meo, vere disci-
puli mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit
vos.* Quid diximus fratres? Manere in verbo dei, labor
est, an non est? Si labor est, attende magnum præmium.
Si labor non est, gratis accipis præmium. Maneamus
ergo in eo qui manet in nobis. Nos si non manserimus
in illo, cademus. Ille autem si in nobis non manserit,
non ideo domum perdidit. Nouit ille manere in se, qui
nunquam deserit se. Absit autem ab homine vt maneat

G in se, qui perdidit se. Ergo nos in illo manemus indigentia, ipse in nobis manet misericordia. Iam ergo si propositum est quod facere debeamus, quid accepturi sumus, videamus. Indixit enim opus, & promisit mercedem. Quod est opus? Si manseritis in verbo meo. Breue opus. Verbo breue, magnum opere: Si manseritis. *Matth.7.* Quid est si manseritis? Si in petra ædicaueritis. O quàm magnum est fratres hoc, supra petram ædificare, quàm magnum est! Venerunt flumina, flauerunt venti, descenderunt imbres & impegerunt in domum illam, & non cecidit, fundata enim erat supra petram. Quid est ergo in verbo dei manere, nisi nullis tentationibus cedere? Præmium quod est? Cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos. Compatimini nobis, quia vocem meam sentitis obtusam. Adiuuate me tranquillitate. O præmium. Cognoscetis veritatem. Forte aliquis diceret, & quid mihi prodest cognoscere veritatem? *Ioan.8.* Et veritas liberabit vos. Si non delectat veritas, delectet libertas. In consuetudine Latinæ linguæ liberari duobus modis dicitur. Et maxime in eo consueuimus audire hoc verbum, vt quicunque liberatur, intelligatur periculum euadere, molestiis carere. Liberari H autem proprie dicitur liberum fieri: Quomodo saluari saluum fieri, sanari sanum fieri, sic liberari liberum fieri. Ideo dixi, Si non delectat veritas, delectat libertas. Hoc in Græca lingua euidentius sonat, nec potest aliter intelligi. Et vt noueritis quia aliter intelligi non potest, loquente domino responderunt Iudæi, Nos nemini seruiuimus vnquam, quomodo dicis, veritas liberabit vos? Id est, veritas liberos vos faciet, quomodo dicis nobis qui nemini vnquam seruiuimus: quos vides, inquiunt, non habere seruitutis necessitatem, quomodo eis polliceris libertatem? Audierunt quod debuerunt, sed non fecerunt quod debuerunt. Quid audierunt? Quia dixit, Veritas liberabit vos. Attendistis vos quia nô seruistis homini, & dixistis, Nemini seruiuimus vnquam. Omnis Iudæus & Græcus, diues & pauper, honoratus & priuatus, imperator & mendicus, omnis qui facit peccatum, seruus est peccati. Omnis, inquit, qui facit peccatum, seruus est peccati. Si agnoscant homines seruitutem, videbunt vnde accipiunt libertatem. Ingenuus est aliquis, captiuatur à Barbaris, ex ingenuo factus est seruus. Audit homo miserator, considerat se I habere pecuniam, fit redemptor, pergit ad Barbaros, dat pecuniam, redimit hominem. Planè reddidit libertatem, si abstulit iniquitatem. Sed quis abstulit iniquitatem? Homo homini? Ille qui seruiebat apud Barbaros, à redemptore suo redemptus est. Et multum interest inter redemptorem & redemptum, tamē sub domina iniquitate forte conserui sunt. Interrogo redemptum, habes peccatum? Habeo, inquit. Interrogo redemptorem, habes peccatum? Habeo, inquit: Ergo nec tu te iactes redemptum, nec tu te extollas redemptorem, fugite ambo ad verum liberatorem. Parum est quia qui sub peccato sunt, serui dicti sunt. & mortui dicuntur. Quid timet homo ne faciat illi captiuitas, iam *Matt.8.* illi fecit iniquitas. Quid enim quia videtur viuere? Nūquid ideo errauit ille, qui dixit, Dimitte mortuos sepelire mortuos suos? Ergo mortuos omnes sub peccato, *Psal.87.* serui mortui, seruiendo mortui, moriendo serui. Quis ergo liberat à morte & à seruitute, nisi in mortuis liber? Quis est in mortuis liber, nisi inter peccatores sine pec*Ioan.14.*cato? Ecce venit princeps mundi, ipse dicit redemptor noster, liberator noster? Ecce venit princeps mundi, & in me nihil inueniet. Tenet quos decepit, quos seduxit, quibus peccatum mortémque persuasit, in me nihil inueniet. K Veni domine, veni redeptor, veni: Agnoscat te captiuus, fugiat te captiuator, tu esto mihi liberator. Ille me perditum inuenit, in quo diabolus nihil inuenit quod caro agit. Inuenit carnem in illo princeps huius mundi? Inuenit. Et qualem carnem? Mortalem, quam posit tenere, quam posit crucifigere, quam posit occidere. Erras deceptor, non fallitur redemptor. Erras. Vides in domino carnem mortalem, non est caro peccati, similitudo est carnis peccati. Misit enim de⁹ filium suum in similitudinem carnis peccati. Vera caro, mortalis caro, sed non peccati caro. Misit enim *Rom.8.* deus filium suum in similitudinem carnis peccati, vt de peccato damnaret peccatum in carne. Misit enim deus filium suū in similitudinem carnis peccati: in carnem, non tamen in carnem peccati, sed similitudinem carnis peccati. Propter quid? Vt de peccato, quod certè nullum in se erat, damnaret peccatum in carne, vt iustitia dei impleretur in nobis, qui non secundum carnem ambulamus, sed secundum spiritum. Si ergo similitudo carnis erat peccati, non caro peccati, quomodo vt de peccato damnaret peccatum in carne? Solet & similitudo capere nomen eius rei cuius est similitudo. L Homo dicitur verus, sed etiam si pictum in pariete ostendas, & quæras quid sit, respondetur homo. Peccatum ergo appellata est caro, habens similitudinem carnis peccati, vt esset sacrificium pro peccato. dicit idem apostolus alio loco, Eum qui non nouerat peccatum, *2.Cor.5.* pro nobis peccatum fecit. Eum qui non nouerat peccatum: Quem, qui non nouerat peccatum, nisi eum qui dixit, Ecce venit princeps mundi, & in me nihil in*Ioan.14.*ueniet? Eum qui non nouerat peccatum, peccatum pro nobis fecit. Eum ipsum Christum nescientem peccatum, fecit deus pro nobis peccatum. Quid est hoc fratres? Si diceretur, Fecit in illum peccatum, aut fecit illum habere peccatum, intolerabile videretur. Quomodo toleramus quod dictum est, Fecit eum peccatum, vt ipse Christus sit peccatum? Qui nouerunt scripturas veteris testamenti, recognoscunt quod dico. Nō enim semel dictum est, sed aliquoties creberrimè. Pec*Peccata, sacrificia pro peccatis.*cata dicta sunt, sacrificia pro peccatis. Offerebatur, verbi gratia, pro peccato hircus, aries, quodlibet, ipsa victima quæ offerebatur pro peccato, peccatum nominabatur. *Leuit.4.* Peccatum ergo dicebatur sacrificium pro peccato, ita vt alicubi dicat lex sacerdotes ponere debere M manus suas super peccatum. Ergo cum qui non nouerat peccatum, fecit pro nobis peccatum, id est, sacrificium pro peccato. Factus est Christus peccatum, oblatus est, & deletum est peccatum. Fusus est sanguis redemptoris, & deleta est cautio debitoris. *Matt.26.* Ipse est sanguis qui pro multis effusus est in remissionem peccatorum. Quid est ergo quòd insipienter exultasti meus captiuator, quia carnem mortalem habuit meus liberator? Si habuit peccatum, vide. Si aliquid tuum in eo inuenisti, tene. *Ioan.1.* Verbum caro factum est, Verbum creator est, caro creatura est. Quid ibi tuum inimice? Et verbum deus est, & anima hominis creatura est, & caro hominis creatura est, & caro mortalis dei creatura est. Peccatum quære. Sed quid quæras veritas loquitur, *Ioan.14.* Veniet princeps mundi, & in me nihil inueniet. Non ergo non inuenit carnem, sed nihil suum, id est, nullum peccatum. Decepisti innocentes, fecisti nocentes. Occidisti innocentem, peremisti quem non debebas, redde quod tenebas: Quid ergo? Ad horam insultasti, quia inuenisti in Christo carnem mortalem.

Muscipula

A Muscipula tua erat. Vnde lætatus es, inde caprus es. Vbi te exultasti aliquid inuenisse, inde nunc doles quod possederas perdidisse. Ergo fratres qui credimus in *Ioan. 1.* Christum, maneamus in verbo eius. Si enim manserimus in verbo eius, vere discipnli eius sumus. Non enim soli illi duodecim, sed omnes qui manemus in verbo eius, vere discipuli eius sumus, & cognoscemus veritatem, & veritas liberabit nos: id est, Christus filius dei, *Ioan. 14.* qui dixit, Ego sum veritas, liberos nos faciet, hoc est liberabit nos, non à Barbaris, sed à diabolo, non à corporis captiuitate, sed ab animæ iniquitate. Solus est qui sic liberat. Nemo se liberum dicat ne seruus remaneat. Non remanebit in seruitute anima nostra, quia quotidie dimitrunrur debita nostra.

Ioan. 10. *De pastore & mercenario & fure, In Euangelio secundum eundem: Sermo XLIX.*

B NOn ignorat fides vestra charissimi, & ita vos didicisse nouimus, dicente magistro de cœlo in quo spem vestram posuistis, quia dominus noster Iesus Christus qui iã pro nobis passus est & resurrexit, caput est ecclesiæ, & est corpus eius ecclesia, & in eius corpore vnitas mẽbrorum, & cõpago charitatis tanquam sanitas existit. Quicunqne autem in charitate frignerit, infirmatur in corpore Christi. Sed potens est ille qui exaltauit caput nostrum, etiã infirma membra sanare, dum tamen non nimia impietate præcidantur, sed hæreant corpori donec sanetur. Quicquid enim adhuc hæret corpori, non desperatæ sanitatis est. Quod autem præcisum fuerit, nec curari, nec sanari potest. Cum ergo ille sit caput ecclesiæ & sit corpus eius ecclesia, totus Christus caput & corpus est. Resurrexit iam ille. Caput ergo habemus iu cœlo. Caput nostrum interpellat pro nobis. Caput nostrum sine peccato & sine morte, iam propitiat pro peccatis nostris deum, vt & nos in fine resurgentes & immutati in gloriam cœlestem, sequamur caput nostrum. Quò enim est caput, ibi sequantur & cætera membra. Sed dum hic sumus, mẽbra sumus, ne desperemus, qnia secutura sumus caput nostrum. Videte enim fratres dilectionem illius capitis nostri, Iam in cœlo est, & hic laborat quan-C diu hic laborat ecclesia. Hic Christus esurit, hic sitit, nudus est, hospes est, infirmatur, in carcere est. Quicquid enim hic patirur corpus eius, se dixit pati: & in fine segrrgans ipsum corpus suum ad dexteram, & reliquos à quibus modo conculcatur segregrans ad sinistram, dicturus est his qui sunt ad dexteram, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis pararum est *Ioan. 10.* ab origine mundi. Quibus meritis? Esuriui enim, & dedistis mihi manducare, &c. Sic exequitur tanquam ipse accepisset, vsque adeo vt illi non intelligentes respondeant & dicant, Domine, quando te vidimus esurientem, hospitem, & in carcere? Et dicit eis, Cum vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Sic etiam in nostro corpore caput sursum est, pedes in terra sunt, tamẽ in aliqua constipatione & coarctatione hominũ, quando tibi aliquis pedem calcat, nõnne dicit caput, calcas me, nec caput tuum nec linguam tuam quisquam calcauit? Sursum est, in tuto est, nihil ei mali cõtingit, & tamen quia per connexionem charitatis vnitas est à capite vsque ad pedes, non se inde lingua separauit, sed dixit, Calcas me, cum eam nemo contingeret. Quomodo ergo lingua quam nemo cõtingit dicit, Calcas me: sic Christus caput quod nemo calcat, dixit, Esuriui & dedistis mihi manducare. Et illis qui hoc nõ fecerunt, dixit, Esuriui & non dedistis mihi manducare. Et quo- modo conclusit? Sic, Ibunt illi in combustionem æter- D nam, iusti autem in vitam æternam. Cum ergo nunc loqueretur dixit se esse pastorẽ, dixit se esse & ianuam. Vtrunqoe ibi habes, & ego sum ianua, & ego sum pa- *Ioan. 10.* stor. Ianua est in capite, pastor est in corpore, Dicit enim Petro, in quo vno format ecclesiam, Petre amas me? Respondit, Domine amo. Pasce oues meas. Et tertio, Petre amas me? Contristatus est Petrus, quòd eum tertio interrogauit, quasi ille qui videt conscientiam negatoris, non videat fidem confitentis. Nouerat illum semper, nouerat illum & quãdo se Petrus ipse non nouerat. Tunc enim se non nouerat, quando dixit, Te- *Lucæ 22.* cum ero vsque ad mortem, & quàm esset infirmus nesciebat. Quomodo plerunque re vera & infirmis contingit, vt ægrotus nesciat quid cum illo agatur, medicus autem sciat: cum ille ægritudinem illam patiatur, medicus non patiatur. Magis dicit medicus quid agatur in altero, quàm ille qui ægrotat quid agatur in seipso. Petrus ergo tunc infirmus, dominus autem medicus. Dicebat se habere vires quas non habebat. Ille autem tangens venam cordis eius, dicebat quòd ter eum E esset negaturus. Et ita factũ est quomodo prædixit medicus, non quomodo præsumpsit ægrotus. Ergo post resurrectionem suam dominus interrogauit eum, non nesciens quo ille animo confiteretur amorem Christi, sed vt trina cofessione amoris, deleret trinam negationem timoris. Ergo hoc dominus exigit à Petro, Petre amas me? Quasi quid mihi dabis, quid mihi præstabis, quia amas me? Quid erat præstaturus Petrus resurgenti domino & eunti in cœlum, atque sedenti ad dexteram patris? Quasi diceret, hoc mihi dabis, hoc mihi præstabis, si amas me, vt pascas oues meas, Per ianuam intres, non per aliam partem ascendas. Audistis enim cum Euangelium legeretur, *Qui intrat per ianuam, pastor est: qui autem ex alia parte ascendit, fur est & latro.* *Ioan. 10.* Et dissipare quærit & spargere & tollere. Quis est qui intrat per ianuam? Qui intrat per Christum. Qnis est ille qui imitatur passionem Christi? Qui cognoscit humilitatem Christi, vt cum deus factus sit homo pro nobis, cognoscat se homo non esse deum, sed hominem. Qui enim deus vult videri cum sit ho- F mo, non imitatur illum qui cum deus esset, homo factus est. Tibi enim non dicitnr, esto aliqnid minus quàm es: sed, cognosce quid es. Cognosce te infirmum, cognosce te hominem, cognosce te peccatorem, cognosce te quia ille iustificat, cognosce quia maculosus es. Appareat in confessione tua macula cordis tui, & pertinebis ad gregem Christi: quia confessio peccatorum inuitat medicum sanaturum, quomodo in ægritudine qui dicit, Sanus sum, non quærit medium. Nũquid non ad templum ascenderat Pharisæus ille & Pu- *Lucæ 18.* blicanus? Ille de sua sanitate gloriabatur, ille vulnera sua medico ostendebat: dicebat enim ille, Deus gratias tibi ago, quia non sum sicut Publicanus iste: Gloriabatur super alterum. Ergo si Publicanus ille sanus esset, inuideret illi Pharisæus, quia non haberet super quem extollererur. Quomodo ergo venerat qui sic inuidebat? Non erat vtique sanus. Et cum se sanum diceret, non descendit curatus. Ille autem ad terram oculos deiiciens, & non audens in cœlum attolere, percutiebat pectus sum dicens, Propitius esto mihi peccatori. Et quid dicit dominus? Amen dico vobis, quia descendit iustificatus de templo Publicanos magis quàm Pharisæus. Quia omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui *Lucæ. 18.* se humiliat exaltabitur. Qui autem se exaltant, per al-

G teram partem volunt ascendere ad ouile. Qui autem se humiliant, per ianuam intrant ad ouile. Ideo de illo dicit, intrat, de illo, ascendit. Qui ascendit, videtis quia alta petit, non intrat, sed cadit. Ille autem qui se submit- *23. quæst. 4.* tit vt per ianuam intret, nec cadie, sed pastor est. Sed *Tres.* tres personas dixit dominus, & debemus illas inuestigare in Euangelio, pastoris, mercenarij & furis. Cum le geretur puto quòd animaduertistis, designauit pastorem, designauit mercenarium, designauit furẽ. Pastorem dixit animam suam ponere pro ouibus suis, & intrare per ianuam. Furem dixit ascendere per aliam partem. Mercenarium dixit lupum vel furem si videat fugere, quia non est illi cura de ouibus. Mercenarius est enim non pastor. Ille intrat per ianuam, quia pastor est. Ille ascendit per aliam partem, quia fur est. Ille videns eos qui volunt tollere oues, timet & fugit, quia mercenarius est, quia non est illi cura de ouibus: Mercenarius est enim. Si inuenerimus tres istas personas, inuenit sanctitas vestra & quos diligatis, & quos toleretis, & quos caueatis. Diligendus est pastor, tolerandus est mercenarius, cauendus est latro. Sunt homi- *Philip. 1.* nes in ecclesia, de quibus dicit apostolus qui ex occasi- H one euangelizant, quærentes ab hominibus commoda sua, siue pecuniaria, siue honorum vel laudis humanæ. Quomodolibet volentes accipere munera euangelizant, & non tam salutem eius quærunt cui annunciant, quàm commodum suum. Ille autem qui audit salutem ab eo qui non habet salutem, si ei crediderie quem ille annunciat, neque in illo spem posuerit per quem illi annunciatur salus, qui annunciat habebie detrimentum, cui annunciatur habebit lucrum. Ha- *Matt. 23.* bes dominum dicentem de Pharisæis, Cathedram Moysi sedẽt. Non eos solos significabat dominus, quasi vero eos qui crederent in Christum ad Iudæorum scholam mitteret, vt ibi discerent quemadmodum iter sie ad regnum cœlorum. Nónne ideo dominus venit vt instrueret ecclesiam, ipsósque Iudæos bene credẽtes & bene sperantes & bene diligentes segregaret tãquam frumenta à paleis, & faceret vnum parietem circuncisionis, cui cõiungeretur alius paries ex præputio gentium, quibus duobus parietibus de diuerso venienti- *Ephes. 2.* bus esset ipse lapis angularis? Nónne ergo idem dominus de duabus istis plebibus in vno futuris dixit, Ha- L beo & alias oues, quæ non sunt ex hoc ouili? Loqueba- *Ioan. 10.* tur autem Iudæis, Oportet me, inquit, & eas adducere, vt sie vnus grex, & vnus pastor. Ideo duæ naues erant vnde vocauerat discipulos, & duas personas plebis *Luc. 5.* significabant, quando miserunt retia & leuauerunt tantam vim & tantum numerum piscium, ita vt penè retia romperentur: Et onerauerunt, inquit, duas naues. Duæ naues significabant vnam ecclesiam, sed de duabus plebibus factam, coniunctam in Christo, quanuis de diuerso venientem. Hoc significant etiam duæ *Gene. 29.* vxores habentes vnum virum Iacob, Lia & Rachel. Has duas significant etiam duo cæci, qui sedebant iux- *Matt. 20.* ta viam quos dominus illuminauit. Et si aduertatis scripturas, in multis locis inuenietis significari duas ecclesias, quæ non sunt duæ, sed vna. Ad hoc enim valet lapis angularis, vt ex duabus faciat vnam. Ad hoc valet ille pastor, vt de duobus gregibus faciat vnum. Ergo dominus docturus ecclesiam, & habiturus scholam suam præter Iudæos, sicut videmus modo, nunquid credentes in se ad Iudæos missurus erat vt discerent? Sed nomine Pharisæorum & Scribarum significauit quosdam in ecclesia sua futuros, qui dicerent & non facerent: Se autem figurauerat in persona Moy- K si. Etenim personam eius gerebat Moyses, & velum ante se ideo ponebat, quando loquebatur populo, quia quandiu illi in lege carnalibus gaudijs & voluptatibus dediti erant, & regnum terrenum quærebant, velamen positum erat contra faciem eorum ne viderent Christum in scripturis. Ablato enim velamine, posteaquam *Matt. 27.* passus est dominus, visa sunt secreta templi. Ideo cum in cruce penderet, scissum est velum templi à summo vsque deorsum: & Aperte dicit apostolus Paulus, Cum *2. Cor. 3.* autem transieris ad Christum, auferetur velamen. Qui autem non transierit ad Christum, quanuis legat Moysem, velamen positum est super cor eius, sicut dicit apostolus. Cum ergo præfiguraret quosdam tales futuros dominus in ecclesia sua, quid ait? Scribæ & Pharisæi cathedram Moysi sedent, quæ dicunt facite, sed *Matt. 23.* quæ faciunt facere nolite. Quando illud audiunt clerici mali quod in ipsos dicitur, volunt peruertere istam sententiam. Nunquid non si illis liceret, delerent illam de Euangelio? Quia vero delere illam non possunt, peruertere illam quærunt. Sed adest domini gratia & misericordia, nec sinit eos facere, quia circunseplit veritate sua omnes sententias suas, & liberauit: L vt quisquis inde aliquid præcidere voluerit, aut inducere male legendo vel interpretando, ille qui cor habet, quod præcisum est iungat scripturæ, & legat superiora vel inferiora, & inueniet sensum quem volebat ille male interpretari. Quid ergo putatis istas dicere de quibus dicitur, Quæ dicunt facite? Quia reuera à sanis laicis dicitur. Laicus enim qui vult bene viuere, cum attenderit clericum malum, quid sibi dicit? Dominus dixit, Quæ dicunt facite, quæ faciunt facere nolite. Ambulabo viam domini, non sequar istius mores. Audiam ab illo, non verba ipsius, sed dei. Sequar deum, sequatur ille cupiditatem suam: Quia si voluero apud deum sic me defendere vt dicam, Domine vidi male viuẽtem illum clericum tuum, & ideo male vixi: nónne mihi dicturus est, Serue nequam, non à me audieras, Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt facere nolite? Malus autem laicus, infidelis, non pertinens ad gregem Christi, non pertinens ad frumentum Christi, qui tanquam palea in area toleratur, quid sibi dicit quando cœperit illum arguere verbum dei? Exi: Quid mihi loqueris? Ipsi episcopi, ipsi clerici non illud M faciunt, & me cogis vt faciam? Quærit sibi non patronum ad causam malam, sed comitem ad pœnam. Nam nunquam eum ille defensurus est in die iudicij, quemcunque malum voluerit imitari. Quomodo enim diabolus omnes quos seducit non seducit cum quibus regnet, sed cum quibus damnetur: sic omnes qui sequuntur malos, comites sibi ad gehennam quærunt, non patrocinia ad regna cœlorum. Quomodo ergo peruertunt isti hanc sententiã, quando illis dicitur male viuẽtibus, merito dictum est à domino, Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt facere nolite: Recte dictum est, inquiũt. Dictum est enim vobis, vt quæ dicimus faciatis, quæ autem nos facimus vos nõ faciatis. Nos enim offerimus sacrificium, vobis non licet. Videte versutias hominum, Quid dicam mercenariorũ? Nam si pastores essent, ista non dicerent. Ideo dominus vt os illis clauderet, secutus est, & dixit, Cathedrã Moysi sedent, *Matt. 23.* Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt facere nolite. Dicunt enim & nõ faciunt. Quid est ergo fratres? Si de sacrificio diceret offerendo, diceret, dicunt & nõ faciũt. Faciunt enim sacrificium deo. Offerunt quidem quod

dicunt,

A dicunt, & non faciunt audi quid sequatur, Alligant enim onera grauia & importabilia, & imponunt ea super ceruices hominum, quæ ipsi vno digito nolunt attingere. Apertè exprobrauit, descripsit & ostendit. Sed illi quando sic volunt peruertere sententiam, ostendũt quia nihil quærunt in ecclesia nisi commoda sua, nec Euangelium legerunt. Si enim nossent ipsam paginam, & totum legissent, nunquam hoc dicere auderent. Sed apertius attendite, quia habet tales ecclesia. Ne quis dicat nobis, prorsus de Pharisæis dixit, de Scribis, de Iu-*Mat. 7.* dæis dixit, Nam tales non habet ecclesia. Qui sunt ergo illi de quibus dominus dicit, Non omnis qui mihi dicit, domine domine, intrabit in regnum cœlorum? Et addidit multi dicent mihi in illa die, domine domine, nónne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus, & in nomine tuo manducauimus & bibimus? Nunquid in nomine Christi Iudæi faciunt ista? Certum est, manifestum est, quia de his dicit qui nomen Christi habent. Sed quid sequitur? Tunc dicam illis, Nunquam vos cognoui. Recedite à me omnes qui operamini iniqui-*Philip. 1.* tatem. Audi apostolum gementem de talibus. Dicit B alios annunciare euangelium per charitatem, alios per occasionem: de quibus dicit, Annunciant euangelium non recte. Rem rectam, sed ipsi non recti. Quod annunciant, rectum est, sed qui annunciant non sunt recti. Quare non est rectus? Quia aliud quærit in Ecclesia, non deum quærit. Si deum quæreret, castus esset, quia legitimum maritum anima deum habet. Quisquis à deo præter deum aliquid quærit, non caste deum quærit. Videte fratres, si vxor amet maritum quia diues est, non est casta. Non enim maritum amat, sed aurum mariti. Si autem maritum amat, & nudum amat, & pauperem amat. Si enim propterea amat quia diues est, quid si (quomodo sunt casus humani) proscribatur, subito egens remaneat? Renunciat illi forte, quia quod amabat non maritus erat, sed res eius. Si autem vere maritum amet, etiam pauperem plus amat, quia cum misericordia amat. Et tamen fratres deus noster nunquam pauper esse potest, diues est, ipse fecit omnia, cœlum & terram, mare & angelos. Quicquid videmus, quicquid non videmus in cœlo, ipse fecit. Sed tamen non diuitias amare debemus, sed C eum qui fecit illas: Non enim tibi promisit nisi se. Inueni aliquid preciosius, & hoc dabit. Pulchra est terra, cœlum & angeli, sed pulchrior est qui fecit hæc. Qui ergo annunciant deum, amantes deum, qui annunciant deum propter deum, pascunt oues, & non sunt mercenarij. Ipsam castitatem exigebat dominus noster Ie-*Ioan. 13.* sus Christus, quando dicebat Petro, Petre amas me? Quid est, amas me? Castus es. Non est cor tuum adulterum. Non tua quæris in ecclesia, sed mea. Si ergo talis es & amas me, pasce oues meas. Non enim eris mercenarius: sed eris pastor, Illi autem non caste annunciabant, de quibus gemit apostolus. Sed quia dicit, *Philip. 1.* Quid enim? Dum omni modo siue occasione siue veritate Christus annuncietur permisit ergo esse mercenarios. Pastor veritate Christum annunciat, mercenarius occasione Christum annunciat, aliud quærens. Tamen & ille Christum annunciat, & ille Christum: audi vocem pastoris Pauli, Siue occasione siue veritate Christus annuncietur. Ipse pastor voluit habere mercenarium. Faciunt enim vbi possunt, vtiles sunt quantum possunt. Quando autem ad alios vsus, quæ-*Philip. 2.* rebat apostolus cuius vias imitarentur infirmi, Misi vobis, inquit, Timotheum qui vos commonefaciat D vias meas. Et quid ait? Misi pastorem qui vos commoneret vias meas: id est, quia quomodo ego ambulo & ipse ambulat. Et mittens pastorem, quid ait? Neminem enim habeo tam vnanimem, qui syncera affectione pro vobis solicitus sit. Nónne cum illo erant multi? Sed quid sequitur? Omnes enim sua quærunt, non quæ sunt Iesu Christi: id est, ego vobis pastorem mittere volui, nam multi mercenarij sunt, sed non oportuerat vt mercenarius mitteretur. Ad alias res & negocia peragenda mittitur mercenarius, ad illas autem quas tunc volebat, pastor erat necessarius. Et vix inuenit vnum pastorem inter multos mercenarios, quia pauci pastores, multi mercenarij. Sed quid dicitur de *Mat. 6.* mercenariis? Amen dico vobis, perceperunt merce-*2. Timo. 2.* dem suam. De pastore autem quid ait apostolus? Quisquis autem mundauerit se ab huiusmodi erit vas in honorem sanctificatum, & vtile domino ad omne opus bonum paratum semper. Non ad quasdam res paratum, & ad quasdam non paratum, sed ad omne opus bonum paratum. Hæc de pastoribus dixi. De mercenariis autem iam diximus. Mercenarius quando videt *Ioan. 10.* lupum insidiantem ouibus fugit. Hoc dominus dixit. E Quare? Quia non est ei cura de ouibus. Tandiu est ergo vtilis mercenarius quandiu non videt lupum, quãdiu non videt furem & latronem. Cum autem viderit, fugit. Et quid est de mercenariis qui fugit de ecclesia, quando videt lupum aut latronem? Abundant lupi, abundant latrones. Ipsi sunt qui ascendunt: per alteram partem ascendunt. Qui sunt isti qui ascendũt: Qui de parte Donati volunt deprędari oues Christi. Ipsi per alteram partem ascendunt, non per Christum intrant, quia non sunt humiles. Quia superbi sunt, ascendunt. Quid est ascendunt? Extolluntur. Vnde ascendunt? Per alteram partem. Vnde de parte dici volunt, qui in vnitate non sunt. De altera parte sunt, & de ipsa parte ascendunt, id est, extolluntur, & volunt tollere oues. Quomodo ascendunt, videte, Nos, inquiunt, sanctificamus, nos facimus iustos. Ecce, quo ascenderunt: Sed qui se exaltat humiliabitur. Po-*Luce 14.* tens est dominus deus noster humiliare eos. Lupus autem diabolus est, insidiatur vt decipiat, & qui illum *Mat. 7.* sequuntur. nam dictum est quod sint induti quidem pellibus ouium, intus autem sunt lupi rapaces. Si vi- F derit mercenarius aliquem peccare, aut sentire secundum perniciem animæ suæ, aut aliquid facere sceleratum & obscœnum, & tamen quia videtur haberi alicuius momenti in ecclesia, vnde sibi sperat commoda, non reprehendit, mercenarius est. Et cum videt hominem perire in paccato, videt illum sequi lupum, videt illius guttur trahi morsu ad supplicium: non illi dicit, Peccas, non illum obiurgat, ne perdat commoda sua. Hoc est ergo, cum viderit lupum fugit: non illi dicit, Scelerate facit. Non corporis, sed animæ hæc fuga est. Quem vides corpore stare, fugit animo, cum videt peccatorem & non dicit illi, peccas, cum etiam consilium cum illo habet. Fratres mei, nunquid non ascendunt aliquando aut presbyter aut Episcopus: & non dicit aliud de superiori loco nisi ne rapiantur res alienæ, ne fraudes fiant, ne scelera admittantur? Non possunt dicere aliud, quia cathedram Moysi sedent, & ipsa loquitur de illis, non ipsi. Quid est ergo, nunquid *Mat. 7.* colligunt de spinis vuas, aut de tribulis ficus? Et, Omnis arbor ex fructu cognoscitur. Pharisæus potest bona loqui? Pharisæus spina est. Quomodo de spina

G lego vuas? quia tu domine dixisti, Quæ dicunt facite, Mat. 23. quæ autem faciunt, facere nolite. De spinis me iubes vuam decerpere cum dixeris, Nunquid colligunt de spinis vuam? Respondet tibi deus, Non iussi te de spinis vuam legere, sed vide & attende bene. Forte vt fieri solet, viris cum circumgyrat per terram, inuoluta sit in spinis. Nam aliquando inuenimus illud fratres mei, vitem positam super parietem, quia ibi habet sepem spinosam, extendit palmites suos & inserit in sepem, extendit in spinas botros, & qui videt botrum carpit, non tam de spinis quàm de vite quæ circumplexa est spinis. Sic ergo illi spinosi sunt, sed sedendo in cathedra Moysi, inuoluit eos vitis, & pendent ad eos botri, id est, verba bona, & bona præcepta. Tu lege vuam, non te pungit spina quando legis, Quæ dicunt facite, sed quæ faciũt facere nolite. Pungit autem te spina, si quod faciunt facis. Vt ergo legas vuam, & non inhæreas spinis, quæ dicunt facere debetis, sed quæ faciunt nolite facere. Facta ipsorum spinæ sunt, verba ipsorum vua est, sed de vite, id est, de cathedra Moysi. Fugiunt ergo isti quando vident lupum, quando vident latronem.

H Hoc autem inceperam dicere, quia de loco superiore non possunt dicere isti, nisi, Bene facite. Nolite periurare, nolite fraudare, nolite aliquem circumuenire. Aliquando autem sic viuunt, vt de tollenda villa aliena, cum episcopo consilium habeatur, & petatur ab illo tale consilium. Aliquando nobis contigit, experti dicimus, nam non crederemus. Multi à nobis consilia mala petunt, consilia mentiendi, circumueniendi, putantes quia placeant talia nobis. Sed in nomine Christi, si domino placet quod dicimus, nullus talis nos tentauit, & inuenit quod volebat in nobis. Quia si vult ipse qui nos vocauit, pastores sumus, non mercenarij, 1. Cor. 4. Sed quid ait apostolus? Mihi minimum est vt à vobis iudicer aut ab humano die, sed neq; ego memetipsum iudico. Nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. Qui autem iudicat me, dominus est. Non ideo bona est conscientia mea, quia vos illam laudatis. Quid enim laudatis quod non videtis? Ille laudet qui videt. Ille etiam corrigat si quid ibi videt quod eius oculos offendit, quia & nos non dicimus perfecte I nos sanos, sed tundimus pectus nostrum, & dicimus deo, Propitius esto ne peccem. Tamen puto, coram illo enim loquor, nihil aliud à vobis quærens nisi salutem vestram. Et gemimus plerunque in peccatis fratrum nostrorum, & vim patimur, & torquemur animo, & aliquando corripimus illos: Imò nunquam non corripimus, testes sunt omnes qui recordantur quod dico quotiens sunt à nobis correpti fratres peccantes, & vehementer correpti. Modo consilium nostrum tracto cum sanctitate vestra. In nomine Christi plebs dei estis, plebs catholica estis, membra Christi estis. Non estis diuisi ab vnitate. Communicatis membris apostolorum communicatis memoriis sanctorum martyrum, diffusorum per orbem terrarum, & pertinetis ad curam nostram, vt rationem bonam de vobis reddamus. Tota autem ratio nostra quæ est, scitis, Domine scis quia dixi, scis quia non tacui, scis quo animo dixi, scis quia fleui tibi cum dicerem & non audirer. Ipsa puto quòd integra ratio nostra est. Securos enim nos fecit spiritus sanctus per Ezechielem prophetam. Ezech. 33. Nostis enim ipsam lectionem de speculatore. Fili, ait, hominis speculatorem posui te domus Israël. Si me dicente ad impium, Impie morte morieris: non dixit: hoc est, ego enim tibi dico vt dicas: si non annunciaueris veneritque gladius & tulerit eum, id est, quod minatus K sum peccatori: ille quidẽ impius in impietate sua morietur, sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram. Quare? Quia non dixi. Si autem speculator viderit gladium venientem, & cecinerit tuba vt fugiat, & non se obseruauerit, id est, non se correxerit, vt non eum inueniat in supplicio quod minatur deus, veneritque gladius & tulerit aliquem, ille quidem impius in iniquitate sua mortuus est, tu autẽ, inquit, animam tuã liberasti. Et in illo loco Euãgelij quid aliud dicit seruo, cum diceret: Domine sciebam te molestum siue durum Lucæ 19. hominem, quia metis vbi non seminasti, & colligis vbi non sparsisti, & timens abij & abscondi talentum tuum in terra: ecce habes quod tuum est. Et ille, Serue, inquit, nequam & piger, magis quia me sciebas molestum & durum esse, metere vbi non seminaui, & colligere vbi non sparsi, ipsa auaritia mea debuit te docere, quia lucrum quæro de pecunia mea. Oportuit te ergo vt dares pecuniam meam numulariis, & ego veniens cum vsuris exegissem meum. Nunquid dixit, dares vt exigeres? Nos ergo fratres damus, veniet ille qui exigat. Orate vt paratus suos inueniat. L

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ego sum pastor bonus &c. Ioan. 10.

Sermo L.

AVdiamus dominum Iesum commendantem nobis boni pastoris officium. In qua commendatione admonuit nos vtiq;, vt intelligi detur bonos esse pastores. Et tamen ne intelligeretur peruerso modo multitudo pastorum, *Ego sum,* Ioan. 10. inquit, *pastor bonus.* Et vnde sit pastor bonus consequenter ostendit, *Pastor,* inquit, *bonus animã suam pro ouibus ponit. Mercenarius autẽ & qui nõ est pastor, videt lupũ venientẽ & fugit, quia nõ est ei cura de ouibus, mercenarius enim est.* Pastor ergo bonus Christus, Quid Petrus? Nónne bonus pastor? Nónne & ipse animam suã pro ouibus posuit? Quid Paulus? Quid cæteri apostoli? Quid eorum tempora consequentes beati Episcopi martyres? Quid etiã iste sanctus Cyprianus? Nónne omnes pastores boni, non mercenarij, de quibus dicitur, Amẽ dico vobis, M perceperunt mercedem suam? Omnes ergo isti pastores Mat. 6. boni, nõ solum quia sanguinem fuderunt, sed quia pro ouibus fuderunt: Non enim fuderunt elatione, sed charitate. Nam & apud hæreticos qui propter iniquitates & errores suos aliquid molestiarum perpessi fuerint, nomine martyrij se iactant, vt hoc pallio dealbati facilius furentur, quia lupi sunt. Si autem vultis scire in quo numero habendi sunt, pastorem bonum Paulum apostolum audite: Quoniam non omnes qui corpora sua in passione etiã ignibus tradunt, æstimandi sunt sanguinem fudisse pro ouibus, sed potius contra oues, 1. Cor. 13. Si linguis hominum loquar & angelorum charitatem autem non habeam, factus sum velut æramentum sonans, & cymbalum tinniens. Si sciero omnia sacramenta, & habuero omnem prophetiam, & omnem fidẽ ita vt montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil sum. Magna ergo res est, postremo fides montes transferens. Illa quidem magna sunt, sed si ego hæc sine charitate habeam, inquit, nõ illa, sed ego nihil sum. Sed adhuc istos non tetigit, qui falso martyrij nomine in passionibus gloriãtur. Audite vt eos tãgat, imò vt trãsfodiat. Si distribuero, inquit, omnia mea pauperibus, & tradidero corpus meũ ita vt ardeam, iam ipsi sunt. Sed 1. Cor. 13.

A vide quid ſequitur, Charitatem autem non habeam, nihil prodeſt. Ecce venitur ad paſsionem, ecce venitur & ad ſanguinis effuſionem, venitur & ad corporũ incenſionem, & tamen nihil prodeſt, quia charitas deeſt. Adde charitatem, proſunt omnia. Detrahe charitatem, nihil proſunt cætera. Quale bonum eſt charitas iſta fratres? Quid precioſius, quid luminoſius, quid firmius, quid vtilius, quid ſecurius? Multa ſunt dei dona quæ tamen habent & mali, qui dicturi ſunt, *Mat. 7.* Domine in nomine tuo prophetauimus, in nomine tuo dæmonia eiecimus, in nomine tuo virtutes multas fecimus. Nec reſpondebit ille, Non feciſtis. Non enim in conſpectu tanti iudicis audebunt mentiri, aut iactare quæ non fecerunt. Sed quia charitatem non habuerunt reſpondebit omnibus illis, Non noui vos. Quomodo autem habet vel exiguam charitatem, qui etiam conuictus non amat vnitatem? Hanc dominus vnitatem commendans paſtoribus bonis non commendans paſtores bonos, noluit multos appellare paſtores. Neque enim, vt dixi, iam non erat paſtor bonus Petrus, Paulus, apoſtoli cæteri, poſteriores ſancti Epiſcopi, beatúſque Cy- B prianus? Omnes hi paſtores boni, & tamen ille paſtoribus bonis non commendauit paſtores bonos, ſed paſtorem bonum. Ego ſum, inquit, paſtor bonus. Interrogemus dominus qualicunque ſenſu & humillima diſceptatione cum tanto patrefamilias colloquamur. Quid dicis domine bone paſtor? Tu enim bonus paſtor, qui bonus agnus: Idem paſtor & paſcua, idem agnus & leo. Quid dicis? Audiamus, & adiuua vt intelligamus. Ego ſum, inquit, bonus paſtor. Quid Petrus? Aut non paſtor aut malus? Videamus ſi non paſtor. Amas me? Tu ei dixiſti domine, Amas me: & reſpondit, *Ioan. 21.* Amo. Et tu ei, Paſce oues meas. Tu domine interrogatione tua firmamento oris tui, amatorem feciſti paſtorem. Paſtor eſt ergo cui paſcendas oues crediſiſti. Ipſe commendaſti, paſtor eſt. Videamus iam vtrum non bonus. Ipſa id interrogatione & reſponſione eius inuenimus. Quæſiſti vtrum amet te. Reſpondit, Amo. Vidiſti cor, quia verum reſpondit. Non eſt ergo bonus, qui amat tantum bonum? Vnde illa reſponſio ex intimis prolata viſceribus, vnde ille Petrus teſtes oculos tuos habens in corde ſuo, contriſtatus quòd eum non C ſolum ſemel, ſed iterum & tertio interrogaſti, vt trina confeſsione amoris, deleret trinæ peccatum negationis? Vnde ergo contriſtatus quòd ſæpe interrogatus eſſet ab eo qui ſciret quod interrogabat, & donauerat quod audiebat? Vnde contriſtatus, talia verba retulit, Domine tu ſcis omnia, ipſe noſti quoniam te amo. Itáne ille talia confitens, imò profitens mentiretur? Veraciter ergo reſpondit, amorem tuum, & de intimo *Mat. 12.* corde protulit amantis vocem. Tu autem dixiſti, Bonus homo de bono theſauro cordis ſui profert bona. Ergo & paſtor & bonus paſtor, nihil quidem ad poteſtatem ac bonitatem paſtoris paſtorum, ſed tamen etiam ipſe & paſtor & bonus, & cæteri tales paſtores boni. Quid eſt ergo quod paſtoribus bonis commendas vnum paſtorem, niſi quia in vno paſtore doces vnitatẽ? Et exponit apertius ipſe dominus per miniſterium noſtrum, ex ipſo Euangelio commemorans charitatẽ veſtram, & dicens, Audite quid commendaui, Ego ſum paſtor bonus dixi, quia omnes cæteri, omnes paſtores boni membra mea ſunt. Vnum caput, vnum corpus, vnus ſpiritus. Ergo & paſtor ipſe eſt paſtorum, & paſtores multi ſunt vnius paſtoris, & oues cum paſtoribus *1. Cor. 12.* ſunt ſub paſtore. Quid ſunt hæc niſi quod dicit apoſtolus? Sicut enim corpus vnum eſt & membra habet D multa, omnia autem membra corporis cum ſint multa vnum eſt corpus, ſic & Chriſtus. Ergo ſi ſic & Chriſtus, merito Chriſtus in ſe habentes omnes paſtores bonos, vnum commendat dicens, Ego ſum paſtor bonus. Ego ſum, vnus ſum, mecum in vnitate omnes vnum ſunt. Qui extra me paſcit, contra me paſcit: Qui me- *Mat. 12.* cum non colligit, ſpargit. Ergo audite ipſam vnitatem vehementius commendatam. Habeo, inquit, alias oues, quæ non ſunt de hoc ouili. Loquebatur enim primo ouili de genere carnis Iſraël. Erant autem alij de genere fidei ipſius Iſraël, & extra adhuc erant in gentibus. Erant prædeſtinati, nondum cõgregati. Hos nouerat quos prædeſtinauerat, nouerat qui redimere ſanguine ſuo fuſo venerat. Videbat eos nondum videntes eum. nouerat eos nondum credentes in eum. Habeo, inquit, alias oues, quæ non ſunt de hoc ouili, quæ non ſunt de genere carnis Iſraël, ſed tamen non erunt extra hoc ouile, quia oportet me adducere eas, vt ſit vnus grex, & vnus paſtor. Merito huic paſtori paſtorum, amata eius, ſponſa eius, pulchra eius, ſed ab ipſo pulchra facta, prius peccatis fœda, poſt indulgen- E tiam & gratiam formoſa, loquitur amans & ardens *Canti. 1.* in eum, & dicit ei, Vbi paſcis? Et videte quemadmodum quo affectu hic erigatur amor ſpiritalis. Melius iſto multo affectu delectantur, qui aliquid ex huius amoris dulcedine guſtauerunt. Illi hoc bene audiunt, qui amant Chriſtum. In ipſis enim hoc, & de ipſis cantat eccleſia in canticis canticorum. Qui amant Chriſtum, quaſi fœdum & ſolum formoſum, Vidimus e- *Eſaiæ 53.* nim eum, inquit, & non habebat ſpeciem neque decorem. Talis in cruce apparuit, talem ſe ſpinis coronatus exhibuit, fœdum & ſine decore, quaſi amiſſa potentia, quaſi non filium dei. Talis viſus eſt cæcis. Ex perſona quippe Iudæorum hoc dixit Eſaias, Vidimus eum & non habebat ſpeciem neque decorem: quan- *Mat. 15.* do dicebatur, Si filius dei eſt deſcendat de cruce. Alios ſaluos fecit, ſeipſum non poteſt. Et percutientes calamo in caput, dicebant Prophetiza nobis Chriſte, *Mat. 26.* quis te percuſsit. non habebat ſpeciem neque decorem. Talem Iudæi videbatis, Quia cæcitas ex parte Iſraël *Roma. 11.* facta eſt, donec plenitudo gentium intraret, donec F aliæ oues venirent. Quia ergo cæcitas facta eſt, ideo decorum ſine decore vidiſtis. Si enim cognouiſſetis, *1. Cor. 2.* nunquam dominum gloriæ crucifixiſſetis. Feciſtis autem quia non cognouiſtis. Et tamen ille qui vos quaſi fœdos tolerauit, pro vobis formoſus orauit, Pater, *Luce 23.* inquit, ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt. Si enim ſine decore, quid eſt quod amat iſta, quæ dicit, Annuncia mihi, quem dilexit anima mea? Quid eſt *Canti. 1.* quod amat, quid eſt quod ardet, quid eſt quod tantum ne ab illo aberret timet? Quid eſt quod tantum delectatur in ipſo, cui ſola pœna eſt eſſe ſine ipſo? Quid eſſet vnde amaretur, niſi formoſus eſſet? Verum quomodo illa ſic amaret, ſi ille illi ſic appareret, quomodo cæcis perſequentibus, & quid faciant neſcientibus? Qualem ergo illa amauit? Specioſum forma præ filiis ho- *Pſal. 44.* minum, diffuſa eſt gratia in labiis tuis. Ergo de ipſis labiis tuis annuncia mihi quem dilexit anima mea. Annuncia, inquit, mihi, ô quem dilexit non caro mea, ſed *Canti. 1.* anima mea. Annuncia mihi vbi paſcis, vbi cubas in meridie, ne forte fiam ſicut operta ſuper greges ſodalium tuorum. Obſcurum videtur. Obſcurum ſanctuarium thalami ſacri myſterium eſt. ipſa enim dixit, Introduxit me rex in cubiculum ſuum. Talis cubi-

G culi hoc secretum est. Sed vos qui ab isto cubiculo profani non estis, audite quod estis, & dicite cum illa, si amatis cum illa. Amatis autem cum illa, si estis in illa. Dicite omnes & tamen vna dicat, quia vnitas dicit, Annuncia mihi quem dilexit anima mea. Erat enim illis in deum vna anima & cor vnum. Annuncia mihi vbi pascis, vbi cubas in meridie. Quid significat meridies? Magnum feruorem, magnúmque splendorem. Ergo notum fac mihi qui sint sapientes tui, spiritu feruentes, doctrina fulgentes. Dexteram tuam notam fac mihi & eruditos corde in sapiētia. Ipsis inhæream in corpore tuo, ipsis socier, cum ipsis te fruar. Dic mihi. Ergo annuncia mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie, ne incurram in eos qui alia de te dicunt. Aliud dicunt, aliud de te sentiunt: Alia de te credunt, alia de te prædicant. Et greges suos habent, & sodales tui sunt, quia de tua mensa viuunt, & mensæ tuæ sacramenta pertractant. Sodales enim dicti sunt quòd simul edant, quasi simul edales. Tales exprobrantur in psalmo, Si enim inimicus super me magna locutus fuisset, abscondissem me vtique ab eo. Et si hic qui oderat me, super me magna H locutus fuisset, absconderem me vtique ab eo: tu vero vnanimis meus, dux meus, & notus meus: qui simul mecum dulces capiebas cibos, in domo dei ambulauimus cum consensu. Quare cōtra domum domini modo cum dissensu, nisi quia ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis? Ideo ô tu quem dilexit anima mea, ne in tales incidam sodales tuos, sed quales ferunt sodales Sampson, non seruantes amico fidem, volentes eius corrumpere vxorem. Ergo ne in tales incurram, ne fiam super eos, id est, incidam in eos velut operta, velut latens & obscura, non velut in monte constituta. Annuncia ergo mihi ô quem dilexit anima mea, vbi pascis, vbi cubas in meridie, qui sint sapientes & fideles in quibus maxime requiescis, ne forte sicut latens incurram in greges non tuos, sed sodalium tuorum. Nam tu Petro non dixisti, Pasce oues tuas: sed, pace oues meas. Respondeat ergo amatæ huic pastor bonus, & speciosus forma præ filiis hominum: respondeat ei quam formosam fecit ex filiis hominum. Audite quid respondeat, intelligite, cauete quod terret, amate quod monet.

I Quid ergo respondit? Quàm non blande, sed blanditiis seueritatem reddit. Corripit vt constringat, vt feruet. Nisi cognoueris temetipsam, inquit, ô pulchra inter mulieres: quātumlibet enim sint aliæ pulchræ donis viri tui, hæreses sunt, ornatu non visceribus pulchræ sunt foris, extrinsecus nitent, nomine iustitiæ sed dealbant: omnis autem pulchritudo filiæ regis intrinsecus. Nisi ergo cognoueris temetipsam quia vna es, quia per omnes gentes es, quia casta es, quia colloquio peruerso malorum sodalium corrumpi non debes. Nisi cognoueris temetipsam, quia rectè mihi desponsauit, ille virginem castam exhibere Christo, rectéque mihi teipsam exhibeas, ne malis colloquiis, sicut serpens Euam seduxit astutia, sic & tui sensus corrumpantur à castitate mea. Nisi ergo talem cognoueris temetipsam, exi. Tu exi. Aliis enim dicturus sum, Intra in gaudium domini tui. Tibi non dicam, intra, sed exi, vt sis inter eos qui ex nobis exierunt, exi tu. Sed nisi cognoueris temetipsam, tunc exi. Si autem cognoueris temetipsam, intra. Si autem non cognoris, exi tu in vestigiis gregum, & pasce hædos tuos in tabernaculis pastorum. Exi in vestigiis non gregis, sed gregum: & pasce non sicut Petrus oues meas, sed hædos tuos in tabernaculis non pastoris, sed pastorum: non vnitatis, sed dissentionis.

Act. 4. *Psal. 89.* *1. Ioan. 2.* *Canti. 1.* *Ioan. 21.* *Canti. 1.* *Psal. 34.* *2. Cor. 11.* *Mat. 25.*

Non ibi posita vbi est vnus grex & vnus pastor. Con- K firmata est, ædificata est, amata fortior est facta, parata mori pro viro, & viuere cum viro. Hæc verba quæ commemorauimus de sanctis canticis canticorum, de sponsi & sponsæ epithalamio quodam, spiritales enim nuptiæ sunt, in quibus nobis magna castitate viuendum est, quia ecclesiæ concessit Christus in spiritu, quod mater eius habuit in corpore, vt & mater & virgo sit. Hæc verò verba Donatistæ accipiunt ad sensum suum peruersum multo aliter. Et quemadmodum, non tacebo, & quid eis respondeatis, adiuuante domino, quantum potero breuiter admonebo. Cum eos vrgere coeperimus, luce vnitatis ecclesiæ diffusæ toto orbe terrarum, & poposcerimus vt ostendant ipsi de scripturis aliquod testimonium vbi deus prædixit in Africa futuram ecclesiam, quasi perditis cæteris gentibus: hoc solent testimonium in ore habere & dicere, Africa in meridie est. Interrogans ergo inquiunt, ecclesia dominum vbi pascat, vbi cubet, respondet ille, in meridie: vt quasi vox interrogantis sit, Annuncia mihi quem dilexit anima mea, Vbi pascis? Vbi cubas? Ecce *Canti. 1.* vox quasi respondentis, In meridie. hoc est, in Afri- L ca. Si ergo quæ interrogat ecclesia est, & dominus vbi pascat, respondet, in Africa, quia in Africa erat, ecclesia quæ interrogat non erat in Africa. Annuncia, inquit, mihi quem dilexit anima mea, vbi pascis, vbi cubas: & respondit ille cuidam ecclesiæ præter Africam, In meridie, In Africa cubo, in Africa pasco, quasi te non pasco. Porrò si quæ interrogat, ecclesia est, quod nullus ambigit, quod nec ipsi contradicunt & audiunt nescio quid de Africa, hæc ergo quæ interrogat præter Africam, & quia ecclesia est, est præter Africam ecclesia. Ecce accipio in meridie esse Africam, quanquam magis in meridie sub sole medij diei Aegyptus quàm Africa. Illic autem in Aegypto quomodo pastor est iste, qui norunt, agnoscunt: qui non norunt, requirant quàm magnum illic gregem colligat, quantam numerositatem sanctorum atque sanctarum habeat contemnentium penitus mundum. Grex ille tantum creuit, vt etiam inde superstitiones expulerit. Vt ergo omittam quomodo inde omnem M idolorum superstitionem quæ illic valida fuerat credendo fugauerit, accipio quod dicitis ô sodales mali, accipio prorsus, assentio Africam in meridie esse, & Africam significatam in eo quod dictum est, Vbi pascis, vbi cubas in meridie. Sed & vos æquitatem attendite, adhuc ista verba sponsæ esse, nondum sponsi. Adhuc sponsa dicit, Annuncia mihi quem dilexit anima mea, vbi pascis, vbi cubas in meridie, ne forte sicut operta fiam. Surde, cæce, si in meridie vides Africam, quare inopertam non intelligis fœminam? Annuncia mihi dicit quem dilexit anima mea. Vtique virum alloquitur cum dilexit, quomodo si diceret, Annuncia mihi quem dilexit anima mea, intelligeremus sponsum hæc loqui ad sponsam. Sic cum audis, Annuncia mihi quem dilexit anima mea, vbi pascis, vbi cubas, illuc adde: ad hæc huius verba pertinent, & quæ sequuntur in meridie. Quæro vbi pascas in meridie, ne forte fiam sicut operta super greges sodalium tuorum. Audio prorsus, accipio de Africa quod intelligis in meridie ipsa significata est. Sed ecclesia Christi sicut intelligis transmarina alloquitur sponsum suum, timens errorem incidere Africanum. O quem dilexit anima mea, annuncia mihi, doce me. Audio enim in meridie, id est, in Africa duas esse partes, imò multas

conciliones

A concisiones. Annuncia ergo mihi vbi pascis, quæ oues ad te pertinent, quod ouile illic me iubes amare, cui me debeo sociare, ne forte fiam velut operta. Illudunt enim quasi latenti, insultant quasi perditæ, quasi nusquam alibi existenti. Ne ergo quasi operta, quasi latens fiam super greges sodalium tuorum Donatistarum, Maximinianistarum, Rogatistarum, cæterarúmq; pestium extra colligentium & ideo spargentium, rogo te, annuncia mihi, si illic pastorem meum requiram, vt non in gurgitem rebaptizationis incurram. Hortor vos, obsecro vos per sanctitatem talium nuptiarum, amate hanc Ecclesiam, estote in tali ecclesia, estote talis ecclesia, amate pastorem bonum virum tam pulchrum, neminem fallentem, neminem perire cupientem. Orate & pro dispersis ouibus, veniant & ipsi, cognoscāt & ipsi, ament & ipsi: vt sit vnus grex, & vnus pastor. Conuersi ad do.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem,

Ioan. 10. *Ego & pater vnum sumus:* Sermo LI.

DOminus deus Iesus filius dei vnicus, natus de deo patre sine aliqua matre, & natus de virgine
B matre sine homine patre, audistis quid
Ioan. 10. dixerit, *Ego & pater vnum sumus.* Sic accipite, sic credite, vt mereamini intelligere. Fides enim debet præcedere intellectum, vt sit intellectus fidei præmium.
Esaiæ 7. Propheta enim apertissime dixit, Nisi enim credideritis, non intelligetis. Quod ergo simpliciter prædicatur, credendum est: quod subtiliter disputatur intelligēdum est. Primitius ergo ad imbuendas vestras mentes per fidem, prædicamus vobis Christum dei patris vnicum. Quare additur vnicum? Quia cuius est vnicus, multos filios habet gratia. Cæteri ergo omnes sancti filij dei sunt gratia, solus ille natura. Qui gratia filij sunt, non sunt quod pater. Denique nullus sanctorū ausus est dicere quod ille vnicus ait, Ego & pater vnū sumus. Nunquid non pater est & noster? Si non est pater noster,
Mat. 6 quomodo dicimus orantes, Pater noster qui es in cœlis? Sed nos filij sumus quos voluntate sua filios fecit, non ex natura sua filios genuit. Genuit quidem & nos, sed quomodo dicitur adoptatos, ab adoptante ge-
Ephes. 1. neratos, beneficio non natura. Denique & hoc dicti sumus, quia vocauit nos deus in adoptionem filiorum.
C Homines adoptati sumus. Ille dicitur vnigenitus, quia hoc est quod pater, nos autem homines sumus, deus est pater. Quia ergo ille hoc est quod pater: dixit, & verum dixit, Ego & pater vnum sumus. Quid est, vnum sumus? Vnius naturæ sumus. Quid est vnum sumus? Vnius substantiæ sumus. Forte minus intelligitis. Quid est vnius substantiæ? Laboremus vt intelligatis, adiuuet deus & me loquentem, & vos audientes. Me, vt ea dicā quæ recta sunt & apta sunt vobis: vos autē ante omnia & præcipue vt credatis, deinde vt quomodo potestis intelligatis. Quid est ergo vnius substantiæ? Similitudines vobis adhibeam, vt quod minus intelligitur, exemplo clarescat. Vtputa aurum est deus, aurum & filius eius. De terrenis si ad cœlestia non sunt dandæ simili-
1. Cor. 10. tudines, quomodo scriptum est, Petra erat Christus? Ergo quicquid est pater, hoc est & filius. Sicut dixi, verbi gratia, aurum est pater, aurum est filius. Nam qui dicit, non est ipsius substantiæ filius cuius pater, quid aliud dicit nisi aurum est pater, argentum est filius? Si aurum est pater, argētum est filius: degenerauerit à patre vnicus filius. Homo hominem generat. Cuius substātiæ est pater qui generat, ipsius substantiæ est filius qui generatur. Quid est ipsius substantiæ? Homo est ille, homo & ille. Animam habet ille, animam & ille. Carnem habet ille, carnem & ille. Quod est ille, hoc & ille. Sed respondet D mihi & dicit hæresis Ariana. Quid mihi dicit? Attende quod dixisti. Quid dixi? Quia filius hominis comparandus est filio dei. Planè comparandus, sed non vt putas ad proprietatem, sed ad similitudinem. Tu autem quid vis hinc facere? Dic. Non vides dicit, quia maior est pater qui genuit, & minor est filius qui generatus est? Quomodo ergo vos dicitis? Dicite mihi. Quomodo ergo vos dicitis quòd æquales sunt pater & filius, deus & Christus, cum videatis quia homo quando generat filium, minor est filius, & maior est pater? Homo sapiens, in æternitate tempora inquiris: vbi non sunt tempora, quæris ætates. Quando maior est pater, mìnor est filius, ambo temporales sunt. Ille senescit, quia ille crescit. Nam per naturam homo pater, per naturam, vt dixit, non genuit minorem, sed per ætatem. Vis nosse quia per naturam non genuit minorem? Expecta, crescat, & patri erit æqualis. Puer enim paruus vel crescendo peruenit ad magnitudinem patris sui. Tu autem sic dicis minorem dei filium natum, vt nunquam crescat, & ad sui patris magnitudinem vel crescendo perue- E niat. Iam ergo filius hominis natus ex homine, meliore conditione natus est quàm filius dei. Quomodo? Quia ipse crescit, & peruenit ad magnitudinem patris sui: Christus autem, sicut dicitis, ideo minoratus est, vt remaneat minor, & non sit expectandus saltem ætatis accessu. Sic ergo dicis, Quæ est in natura diuersitas? Sed quare dicis, nisi quia non vis eiusdem substantiæ credere filium, cuius substantiæ est pater? Postremò prius confitere ipsius substantiæ, & dic minorem. Attende hominem, homo est. Quæ est substantia eius? Homo est. Quid ille quem generat? minor est, sed homo est. Aetas dispar est, æqualis natura est. Dic & tu, Quod est pater, hoc est filius, sed minor est filius. Dic, fac gradum, dic eiusdem substantiæ, sed minorem, & peruenis ad æqualem. Non enim parum accedis, non parum propinquas veritati, quia confiteris æqualem, si eiusdem substantię confessus fueris, & minorem. Si non est eiusdem substantiæ, hoc dicis, aurum & argentum. Ergo quia hoc dicis, aurū est & argentum, tale est quod dicis, quale si homo generaret equum. Alterius enim substan- F tiæ est homo alterius equus. Si ergo filius alterius substantiæ est quàm pater, mōstrum generauit pater. Quādo enim creatura, id est, mulier parit quod non est homo, monstrum dicitur. Vt autem non sit monstrum, hoc est qui natus est, quod est ille qui genuit, id est, homo & homo, equus & equus columba & columba, passer & passer. Creaturis suis dedit deus, creaturis mortalibus terrenis dedit, donauit vt hoc quod sunt generēt: & putas quia hoc sibi non potuit ipse seruare qui est ante secula, qui non habet initium temporis, vt qui generaret filium, non hoc quod ipse est, generaret, sed degenerē? Audi & quanta blasphemia sit dicere vnicum dei filium esse alterius substantiæ. Prorsus si ita est, degener est. Si dicas alicui filio hominis degener, quanta iniuria est? Et quomodo dicitur filius hominis degener? Vtputa pater ipsius fortis est, ille timidus & ignauus. Quicunque illum viderit, & vult corripere, attendens patrem ipsius virum fortem, quid ei dicit, Porrò vade degener. Quid est degener? Fortis vir fuit pater tuus, & tu timore cōtremuiscis. Ille cui hoc dicitur, vitio degener est, natura par est. Quid est, natura par est? Homo est, quod est & pater ipsius. Sed ille fortis, ille ignauus: ille audax, ille timidus, tamen homo & homo. Vicio ergo degener est, nō natura. Tu quando dicis vni-

G cum filium, vnum patris filium degenerem esse, non aliud dicis nisi quia non hoc est, quod pater & iam non natus degener factus est dicis, sed generatus est. Istam blasphemiam quis ferat? Qualibuscunque oculis, si istã blasphemiam videre posint, fugerẽt in eam, & catholici fierent sed quid dicam fratres? Non eis irascamur, sed pro eis oremus, vt det dominus eis intellectum, quia forte hoc nati sunt. Quid est hoc nati sunt? Hoc acceperunt à parẽtibus suis quod tenent. Præponunt genus veritati, fiant quod non sunt, vt posint seruare quod sunt, hoc est, fiant catholici vt posint seruare quod homines sunt, vt non in illis pereat dei creatura, accedat dei gratia. Putant enim, quia patrem honorant per contumeliam filij. Quando illi dixeris, blasphemas: respondet, Quare blasphemo? Quia dicis filium non hoc esse quod pater est. Et ille mihi, Imò tu blasphemas. Quare? Quia æquare vis patri filium. Aequare volo patri filium, nunquid extraneum? Gaudet pater, quando illi æquo filium vnicum. Gaudet, quia non inuidet. Es deus H quia filio vnico non inuidet, ideo quod ipse est hoc generauit. Tu & filio facis iniuriam, & ipsi patri, in cuius honorem vis cõtumeliam facere filio. Certe enim ideo dicis non esse eiusdem substantiæ filium, ne iniuriam facias patri ipsius. Ego tibi cito ostendo, quia iniuriam facis ambobus. Quomodo, inquit? Si dicam filio alicuius degener, non es similis patri tuo: degener, non hoc es quod pater: audit illud filius & irascitur, & dicit, Ergo degener natus sum? Audit illud pater, & plus irascitur. Iratus autem quid dicit? Ergo ego filium degenerem generaui? Ergo si aliud sum, & aliud generaui, mõstrum generaui. Quid est quia cum vis vni deferre, per alterius iniuriam, ambobus facis iniuriam? Filium offendis, sed patrem non propitiabis. Cum de filij contumelia honoras patrem, & filium offendis & patrem. A quo fugis, ad quem confugis? Nunquid irascente tibi pater fugis, ad filium? Quid tibi dicit? Ad quem fugis, quem degenerem fecisti? Nunquid offenso filio curris ad patrem? Dicit & ipse tibi, Ad quem fugis, quem degenerem genuisse dixisti? Sufficiat vobis, hæc tenete, hoc memoriæ commendate, hoc in vestra fide conscribite. Hoc autem vt intelligatis, ad deum patrem & fi-
I lium, qui vnum sunt, preces effundite.

De resuscitatione Lazari quatriduani in Euangelio secundum Ioannem. Sermo LII.

Non est Augustini.

Licet omnes virtutes quas in terris dei filius maiestatẽ suam proditurus impleuit, mirari tantum homines valeant, & verbis definire non posint, excedit tamen omne miraculum quod Christus circa Lazarum fecit, cui nõ ægro *Ioan. 11.* reddidit sanitatẽ, nec debilitatis languore viribus medelam protinus verbo restituit. Non denique reliquias animæ adhuc posidenti vitam rursus reddidit, sed iam sepulto, iam monumẽtis recondito, iam legitimis temporum spaciis adscripto inferis inquillino: ab ipsa sede pellente destructa lege tartarea, mancipium mortis redire iussit ad superos: & post concilia stridentium vmbrarum, post profundas noctis æternæ caligines vitam ducere, in conuiuio discumbere, frui discumbentium colloquio, prandere & gaudere fecit: atque vt miraculum diuinæ virtutis accresceret, dum conuiuis interrogantibus tristia loca pœnarum, sedesq; alta nocte semper obscuras, Lazarus indicat diligenti narratione per ordinem, diu quæsiti longisq; temporibus ignorati, inuenerunt tandem inferi proditorem. Nec leues iam præcesserant in multis curationibus diuersæ virtutes. Neq; enĩ leuia sunt vel ludicra præter Lazarũ quæ Chri- K stus impleuit: quod claudi redeuntes redintegratis gressi- *Mat. 11.* bus cucurrerunt, & accepto beneficio sanitatis domino gratias retulerũt: quòd manci vtrasq; manus ad cœlum cum laudibus leuauerũt, quòd resoluta sunt mutis clau- *Mat. 11.* stra linguarum, & post horrificum vocis inarticulatæ mugitum, vinculo nodatæ linguæ dirupto, ex ore diuiduo sensibilia verba processerunt: quod cæcus recepit lucem, quam violentus dolor nube crasi humoris *Luca 18.* obscurans ab orbium sede rapuerat, & noctem funerasæ frontis excutiens dum totum recipit visum, resurrectionem cæcus meruit oculorum. Recepit hic quidẽ oculos, alter accepit, & quod natura non dederat, ma- *Ioan. 9.* nus Christi formauit. Imposuit enim fronti puluerem sputo conspersum, & ad tactum sacræ manus operis disciplina festinans luciferas gemmas orbibus præparatis infixit, & quod natura non dederat, Christus artifex integrauit. Hæc omnia cunctis fuere miraculo dum fiebant. Quis enim protinus saxeus mirari non cogatur, cum omnia damna membrorum non medicinæ L pigmentis, nec arte aliqua, nec remediis, sed solo tantummodo videret sermonis imperio restituta? Parua hæc tamen ad Christi potentiam videbantur, nisi amicus Christi Lazarus moreretur. Quem ideo Christus *Ioan. 11.* vitæ naturæ restituit, vt mutaret naturam, & vitæ ordinem verteret: vt vnus homo semel nasci, & bis mori disceret, vt conditionem mortis noua resurrectionis lege turbaret. Inuadit igitur Lazarum pernicies inimica languoris, & fornace febris anhela corpus exurens, miserandi hominis robur quotidie edax incendium absumebat. Iacebat visceribus anhelis exæstuans, crebrisque singultibus corpus excussum, migraturam de domo corporis animam promittebat. Non amici, non consilia, non fomenta, non artis magisterio remedia prouisa succurrunt, Omnia enim quæ pro salute data fuerant, in contrarium vertebantur. Languor enim iste non aliquo remedio, sed sola morte fuerat finiendus, & mors ipsa per resuscitationem Christi vincenda. Aderant autem duæ sorores languẽti & casum dolentes iuuenis, ægrotantis lectulo iugiter inhærebant. Fouebant vero iacentem talibus frequenter alloquiis: Patienter, inquiunt, sustine, fortiter dura, noli de- M speratione corruere. Dum enim languorem istum fortitudine toleras, cum sustines, cum foueris, veniet inter hæc Christus, vt credimus, forsitan sanaberis. Sed quid vos ô Marie & Martha pro germano tantus dolor exurit? Quid iugibus suspiriis optatis mori cum fratre? In contrarium potius vota pectoris imputate, precamini crementa languoris, argumenta febrium quærite, & vt in extrema vitæ lumina tempestas morbi sæuientis citius impinguat optate. Frater enim vester Lazarus, cuius ingemiscitis tanto effectu languorem, nisi mortuus fuerit, non recipiet sanitatem. Vrebat igitur ægrotum febris asidua, edax flamma penetrabili vapore siccebat. Incumbit quæstionarius corporis dolor, totus homo sæuientium morborum oneribus premitur, vt corporis vinculis anima resoluatur. Vicit tandem succum corporis ægritudo, & caminus febrium extremo diuortio de sede corporis animam compulit emigrare. Scindebant Maria & Martha germanæ vestes, laniabant iratis vnguibus genas, spargebant euulsos crines, vlulatibus astra pulsabant: & tamen incumbentes funeri amplexæq; corpus exanime, inania figentes oscula, sæpius hoc dicebãt, Poteras miser nec ægrotare nec mori, si nulla ratio fecisset Christum absentẽ,

Inter

A Inter omnes enim quibus sermone medico desiderata concessit, si te quoque languentem contingeret aut videret, non te frigidi corporis sopore oppressum, non spoliatum lumine videremus. Imò illo præsente non tibi febris accederet, non inuaderet dolor, non ægritudo vastaret. Tanta est enim illius omnipotentia, vt etiā iam mortuus resurgeres, si veniret. Procedit interea funus, longoq; ordine tristibus obsequiis decoratum, infertur sepulchris. Absconditur cauato saxo, luctuosisq; vocibus cōclamatur. Venit igitur ad Bethaniam Christus, claustra mortis diuina potentia destructurus. Occurrūt lachrymosæ sorores, funus hominis contestātes dei auxilium requirebant. Erat enim insitus amore Lazari, erat sororum eius quędam delectatio apud dominum, de seruitiis amoris sui pignus intrinsecus deponentes, in visceribus habere dominum videbantur. Sed interrogat de lachrymis deus, & licet scire quid contigerit, tamen ex illarum voce optat audire. Lazarus, inquiunt, quem diligebas, mortuus est. O inuidia, ô infidelis conuentio. Te adhuc posito in seculo, Lazarus amicus tuus moritur: Si amicus moritur, inimicus quid patiatur? Parum est ú tibi non soli superi seruiunt, ecce

B tuum dilectū inferi rapuerunt. Lazarus, inquiunt, quem diligebas, moritur. Exclusit humanitatis consuetudinē, & vox illa mortalis dicit, Amicus dei plus debuit viuere, sed moritur. Dominus noster Christus intendens in lachrymas mulierum, quæ iugibus suspiriis optabant mori cum fratre, ad mausoleum Lazari vnà cum discipulis suis vel prolixis turbis accelerat. Iam enim intra cauatū saxum quatuor dies habuit vt iacebat, iam fluescentium membrorum teterrimus fœtor prohibebat accessum, iam in concauis orbibus tabido situ marcescentes resederāt oculi, iam deficiebat narium mollitudo, iam rictus oris dentibus nudatis horrebat, iam nudata cute, laxa temporibus cerebri sedes tegmine attenuato pallescens, capillis subinde rarescentibus apparebat, iam Maria & Martha sorores Lazari, quæ Christū frequenter resuscitasse mortuos viderāt, fratrem suum posse resuscitari penitus non credebant. Ibi vere Christus probatus est deus, vbi tantum fecit, quantum ausa non est etiam ipsa fides optare. *Et commotus spiritu dixit, Vbi posuistis eum?* Non tamen locū sepulti ignorare credi debuerat, sed fidem populi approbare volebat.

C Venit igitur Christus ad monumētum in quo Lazarus dormiebat, & non tanquam mortuum, sed tanquam sanum, tanquam viuum, tanquam audire paratum, de sepulchro protinus euocauit, *Lazare,* inquit, *prodi foras.* Ideo dicit nomen, ne omnes mortui cogerentur exire. Clamat tamen ad monumentum, turbant se inferi, expectant audientiam omnes mortui, quærebant sua nomina vocitari, Ne, inquiunt, & nos dominus suscitabit? Vbicunque Christus steterat, patebant inferi. Subitò vna vox intercepit cæteros, Lazare veni foras. Non dilatio vlla retinet resurgentē, non tardāt reditus animæ, non impediūt vincula sepulturæ. Inuolutus linteis nodisq; lineis irretitus, voce Christi citius egreditur. Surgit, ambulat, currit. Et ne quid quisquam deesse diceret resurgēti, præsentibus cunctis agit gratias redemptori.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Qui credit in me, credit in eum qui me misit.

Sermo LIII.

Ioan. 12. Oc admonnit dominus cum Euangelium legeretur, quoniam *qui credit in eum, credit in illū qui misit eum.* Missum esse ad nos saluatorē mūdi fides verissima tenet, quoniā Christum ipse prędicat Christus, hoc est corpus Christi toto orbe D diffusum. In cœlis enim ille erat, & sęuienti in terra persecutori dicebat, Quid me persequeris? Vbi dominus sic expressit & sic se esse in nobis. Sic totus crescit, quia quemadmodum ille in nobis est hic, sic & nos ibi in illo sumus. Hoc facit compago charitatis. Ipse qui caput nostrū, saluator est corporis sui. Prædicat ergo Christus Christum, prædicat corpus caput suum, & tuetur caput corpus suum, & ideo nos mūdus odit, sicut ab ipso domino audiuimus. Nō enim apostolis hoc dicebat paucis, quòd odisset eos mundus, & quia gaudere deberent cum eis detraherent homines & dicerent omnia mala aduersus eos, quia propter hęc merces eorum maior est in cœlis. Non eis solis dixit dominus cum hæc dixit, sed dixit vniuerso corpori suo, dixit omnibus membris suis, Quicunque in corpore eius & membrum eius esse voluerit, non miretur, quia odit eum mundus. Corporis autem eius sacramentum multi accipiunt, sed non omnes qui accipiunt sacramentum, habituri sunt apud eum etiam locum promissum membris eius, penè quidem sacramentum omnes corpus eius dicunt, qui omnes in pascuis eius simul pascunt: sed venturus est qui diuidat, & alios ponat ad dexteram, alios ad sinistram E & vtraque pars dictura est, Domine, domine quando te vidimus & non ministrauimus tibi? vel quando te vidimus & ministrauimus tibi? Pars vtraque dictura est, vni tamen dicet, Venite benedicti patris mei, percipite regnum. Alteri, Ite in ignem ęternum, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Non ergo solos inimicos nostros deputare debemus charissimi, quicunque bona conscientia Christi membra sumus, non solos eos inimicos nostros putare debem*, qui aperte foris sunt. Multo enim peiores sunt qui intus videntur, & foris sunt. Amant enim mundum, & ideo mali sunt. Et quidem de nobis ea sentiunt, quæ ipsi diligunt, & in huius mundi quasi prosperitatibus quibus ingemiscimus, inuident nobis. Ibi nos fœlices putant, vbi nos periclitamur. Fœlicitatem vero nostrā internam nec nouerunt, quia non gustauerunt: quia vero quicquid nobis temporaliter mundus arridet, magis est periculū quam ornamētum nostrum nesciunt, quia ista distinguere gaudia nō nouerunt. Vnde hortamur charitatem vestram, maxime quia vos videmus frequentius conuenisse, qui F propositum altius habetis, id est, in ipso corpore Christi ex eius munere non meritis vestris excellentiorem locum tenetis, habentes conscientiam quæ à deo donata est. Nam & ipsa malis & inuidis nostris in suspicionem venit. Ad hoc tamen mordetur, vt probetur. Si enim in ipsius conscientiæ professione laudes quærimus hominum, deficimus reprehensionibus hominum. Cum sis castus fetuus dei, ecce te mūdus suspicatur forsitan impudicum, & mordet & reprehendit, & libenter in tuis detractionibus immoratur. Maleuolæ quippe animæ quasi dulciter sapit, quod pessimè suspicatur. Tu autem si propter laudes humanas continentiam suscipere voluisti, reprehensionibus humanis defecisti, & totū quod tibi proposueras perdidisti. Porrò autem si nosti dicere cum apostolo, Gloria nostra hęc est, testimonium conscientiæ nostræ, non solum tibi reprehensionibus mercedem non minuit, sed & facit ampliorem: tu tamen pro illo ora, ne tua mercede moriatur. Nā & hinc probamus charissimi, quia si nō haberemus inimicos, non essent pro quibus oraremus ex præcepto domini nostri dicentis, Diligite inimicos vestros, & orate pro his qui vos oderūt. Vnde probamus, vnde cor nostrum inter-

Act. 9. Ioan. 15. Matt. 25. Matt. 25. 1. Cor. 1. Marc. 5.

G rogamus, vtrum hoc facere valeamus: si nullum inimicum, nullum reprehēsorem, nullum detractorem, nullum maledicum experiremur? *Mali bonis necessarij.* Videtis ergo, quia & mali necessarij sunt bonis. In fornace quodam modo aurificis sumus, hoc est in hoc mundo. Si aurum es, simul ardes. Si aurum es, palea tua est malus. Si & tu palea es, simul eritis fumus. Veruntamen primum vt noueritis charissimi, in corpore Christi excellentiora membra esse, non sola est enim coniugalis vita laudabilis, & habet in corpore Christi locum suum: sicut & in nostro corpore non ea sola habent locum quæ excellentius locata sunt, sicut sensus in facie superiorem corporis partem occupauerunt: sed nisi pedes portarent, quicquid sublime est, in terra iaceret. *1.Cor.12.* Vnde apostolus dicit, Et quæ inhonesta sunt nostra, magis necessaria sunt. Deus temperauit corpus vt non essent scissuræ in corpore. Nouimus autem membra Christi quæ coniugalem agunt vitam, si membra Christi sunt, id est, si fideles sunt, si futurum seculum sperant, si quare signum Christi portent, sicut nouimus quod honorem deferant vobis, nouimus quòd meliores esse vos iudicant, quàm ipsi sint. Sed quantum vos illi honorant, tantum & vos

H mutuam honorificentiam eis præstare debetis. Si enim est in vobis sanctitas, timete ne perdatis eam. Vnde? Per superbiam. Aliter perit sanctitas casti si adulter fuerit, aliter perit si superbus fiat. Et audeo dicere: coniugalem agentes vitam, si tenent humilitatem, superbis castis meliores sunt. Cōsideret enim charitas vestra quod dico, Diabolum attendite: Nunquid ei in iudicio dei obiiciendum erit adulterium aut fornicatio? Nihil horum facit, qui non habet carnem. Sola eum superbia & inuidia mittit in ignem æternum. Seruo ergo dei cui surrepserit superbia, continuò ibi est & inuidia. Non potest superbus esse non inuidus. Inuidia filia est superbiæ, sed ista mater nescit esse sterilis, vbi fuerit, continuò parit. Vt autem non sit in vobis, hoc cogitate, persecutionis tempore non solam Agnen fuisse coronatam virginem, sed & Crispinam mulierem, & fortè quod non dubitatur, aliqui tunc de continentibus defecerunt, & multæ de coniugatis pugnauerunt atque vicerunt. Vnde nō frustra dicit apostolus omnibus membris Christi, Alter alterū existimantes superiorem sibi: & honore mutuo præuenientes. Hæc etenim si cogitetis, non eri-

I tis apud vos magni. Magis enim cogitare debetis quid vobis desit, quàm quod vobis assit. Quod habet caue ne perdas, quod nondum habes, supplica vt habeas. In quantis sis minor, tibi cogitandum est, non in quantis sis maior. Si enim cogitas quātum præcessisti alterum, *Philip.2.* time tumorē. Si verò cogitas quātum tibi deest adhuc, *Rom.12.* ingemiscis, & cum ingemiscis curaris, humilis eris, tutior ambulabis, non præcipitaris, non inflaberis. Et vtinam possint omnes de vna charitate cogitare. Sola est enim quæ & vincit omnia, & sine qua nihil valent omnia, & quæ vbicunque fuerit, trahit ad se omnia. Ipsa est quæ non æmulatur. Quæris causam, attende quod sequitur. *1.Cor.13.* Non inflatur. Prior est in vitiis superbia, vt dicere cœperā: deinde inuidia. Non enim inuidia peperit superbiam, sed superbia peperit inuidiam. Nō enim inuidet, nisi amor excellentiæ. Amor excellentiæ, superbia vocatur. Cum ergo in ordine prior sit superbia, sequatur autem inuidia, apostolus in laudibus charitatis noluit dicere prius, Non inflatur, & postea, non æmulatur, sed prius dixit, Non æmulatur, & postea, non inflatur. Quare hoc? Quia cū dixisset, Non æmulatur, quasi quæsiturus eras causam, Quare nō æmulatur? subdidit, Non inflatur. Ergo si ideo non æmulatur, quia non inflatur: K

si inflaretur æmularetur. Hoc in vobis crescat, & anima solidatur, quia non inflatur. Scientia, ait apostolus, inflat. Quid ergo? Scientiā fugere debetis, & electuri estis *1.Cor.8.* nihil scire potius quā inflari? Vt quid vobis loquimur, si melior est ignorantia quàm scientia? Vt quid vobis disputamus, vt quid ista distinguimus, vt quid quod nostis admonemus, quod non nostis, inferimus? Scientia cauenda est ne inflet. Ergo amate scientiam, sed anteponite charitatem. Scientia si sola sit, inflat. Quia vero charitas ædificat & non permittit scientiam inflari, ibi ergo inflat scientia, vbi charitas non ædificat: vbi autem ædificat, solidata est. Non est ibi inflatio vbi petra est fundamentum. Quando autem tentat inflatio, hoc est, elatio? vtique quando charitas deest. Nam propter hoc *2.Cor.12.* vitium etiam tantus ille apostolus appositum sibi esse dicebat stimulum carnis angelum Satanæ, à quo colaphizaretur. Qui colaphizatur, tunditur caput eius ne erigatur. nam & ibi de scientia metus erat inflationis, hoc est, elationis. Ait enim in magnitudine reuelationum mearum ne extollar: ibi metuenda erat elatio, vbi magnarum rerum erat reuelatio: in magnitudine reuelationum mearom ne extollar, datus est mihi stimulus L

carnis meæ angelus Satanæ qui me colaphizet. Propter quod ter dominum rogaui vt auferret eum à me, & dixit mihi, Sufficit tibi gratia mea. Nam virtus in infirmitate perficitur. Petit æger vt quod ad salutem apponit medicus, cum voluerit ægrotus auferatur. Medicus dicit, Non mordet sed sanat. Tu dicis, Tolle quod mordet. Medicus dicit, Non tollo quia sanat. Tu ad medicum quare venisti? Sanare, an molestiam non pati? Non ergo exaudiuit dominus Paulum ad voluntatem, quia exaudiuit ad sanitatem. Nam non est magnum exaudiri à deo ad voluntatem, non est magnum. Nec putetis magnum esse hoc, quando quisque orat pro magno, si exauditur. Quære quid orat, quære in quo exaudiatur. Nam non habeatis pro magno exaudiri ad volūtatem, habete pro magno exaudiri ad vtilitatem. Ad voluntatem etiam dæmones exauditi sunt, & ad porcos quos petiuerant, ire permissi sunt. Ad voluntatem etiā prin- *Matt.8.* ceps eorum exauditus est diabolus, à quo petitus Iob *Iob.1.* tentādus non est negatus, vt esset ille probatus, iste confusus. Ad voluntatem etiam Israëlitæ exauditi sunt, & *Psal.77.* cum adhuc cibus esset in ore ipsorum, nostis quæ con- M

secuta sunt. Nolite ergo pro magno habere ad voluntatem exaudiri. Aliquando deus iratus dat quod petis, & deus propitius negat quod petis. Cum vero deus ea quæ laudat, quæ deus præcepit, quæ deus in futuro seculo promittit ab illo petitis, securi petite, & incumbite quātum potestis orationibus vt sumatis. Illa enim propitio deo conceduntur, illa eius non ira sed misericordia largiuntur. Quando autem petitis temporalia, cum modo petite, cum timore petite, illi committite, vt si prosint, det: si scit obesse, nō det. Quid autem obsit, quid prosit, medicus nouit, non ægrotus. Sunt ergo cōtinentes humiles, sunt superbi. Non sibi promittant superbi regnū dei. Excellentior locus est quo ducit continentia. Sed qui se exaltat humiliabitur. *Luc.14.* Quid quæris celsiorem locū, appetitu celsitudinis, quem potes apprehendere retentione humilitatis? Si extollis te, deus deiicit te. Si tu deiicis te, deus eleuat te. Sententia domini est, nec addi aliquid, nec detrahi potest. Vsq; eo autem cōtinentes homines plerunque superbiunt, vt non solum quibuscunque hominibus, sed etiam parentibus ingrati sint, & aduersus parentes extollantur. Quare? Quia illi

genuerunt

A genuerũt,isti nuptias cõtempserũt. Vnde ingrati essent
qui nuptias contempsissent,nisi illi genuissent?Sed me-
lior est filius patre suo coniugato, quia ipse non duxit
vxorem. Et melior est filia matre sua maritata,quia ipsa
non quæsiuit virum. Si superbior, nullo modo melior:
si melior, sine dubitatione vtique humilior. Si vis te inue-
nire meliorẽ,interroga animã tuam si vides ibi inflatio-
nem. Vbi inflatio,inanitas est.Diabolus vbi inane inue-
nerit,nidũ (& laqueũ deceptionis suæ) facere molitur.
Denique fratres mei audeo dicere, superbis continen-
tibus expedit cadere, vt in eoipso in quo se extollunt
humilientur.Quid enim prodest cui inest continentia,
si dominatur superbia? Contempsit vnde natus est ho-
mo,& appetit vnde cecidit diabolus.Nuptias contem-
psisti,bene fecisti.Aliquid meliꝰ elegisti, sed noli super-
bire. De nuptiis homo natus est, de superbia angeli ce-
ciderunt. Si singula bona vestra considerem, melior es
patre tuo qui nuptias contempsisti, & tu melior matre
tua,quæ nuptias contempsisti.Etenim melior est virgi-
nalis sanctitas,quàm pudicitia cõiugalis.Ista duo simul
si compararẽtur,melius est illud quàm illud,quis dubitat?
Sed addẽdo alia duo,superbiam & humilitatem:in istis
B duobus interrogo vos,& de his respondete mihi.Quid
est melius,superbia,an humilitas? Respondes, Humili-
tas.Iunge illam virginali sanctitati. Superbia vero non
solum non sit in virginitate tua, sed non remaneat nec
in matre tua. Si enim tu tenueris superbiam, & tua ma-
ter humilitatem, melior erit mater quàm filia. iterum
comparabo vos. Iamdudum singula cum intenderem
meliorem te inueneram, modo bina cum intẽdo, non
dubito præferre humilem mulierẽ virgini superbæ. Et
quomodo præferre? Videte quomodo præferrẽ illam,
quomodo comparabam.Bono pudicitię coniugalis est
melior integritas virginalis. Duo bona comparabam,
non malum & bonum,sed & bonum melius distingue-
bam. Porrò autem duo illa cum posuero, superbiam &
humilitatem,nunquid possumus dicere, bonum est su-
perbia,sed melior est humilitas? Sed quia dicimus?Su-
perbia malum est,humilitas bonum:& superbia magnũ
malum,humilitas magnũ bonum. Si ergo horum duo-
rum vnum est malum,& alterum bonum,iungitur ma-
lum ad maius tuum bonum,& fit totum malum.Iungi-
tur bonũ ad matris tuæ minus bonum, & fit magnum
C bonum. Minorem enim locũ habebit mater in regno
cœlorũ, quoniam maritata est, quàm filia quoniã virgo
est. Maiorem enim locum filia virgo, minorem locum
mater maritata:ambæ tamẽ ibi, quomodo fulgida stel-
la,obscura stella,ambæ tamẽ in cœlo. Si vero mater tua
fuerit humilis, tu superba, illa habebit qualemcunque
locum,tu autem nullũ locum. Et quis inueniat alterum
locum qui ibi non habuerit locũ, nisi cum illo qui inde
cecidit, stantemq; deiecit?Inde cecidit diabolus vnde
stantem deiecit hominem.Deiecit stãtem,sed Christus
descendens erexit iacentem. Vnde te tamen erexit do-
minus tuus. Attende,Humilitate erexit, factus obediẽs
Philip.2. vsq; ad mortem.humiliauit semetipsum. Princeps tuus
humilis,& tu superbus?Caput humile,& membrum su-
perbũ? Absit.Non vult esse de corpore capitis humilis,
qui amat superbiam. Si autem nõ fuerit,videat vbi erit.
Ego nolo dicere,ne amplius videar terruisse.Imò vtinã
terruerim & aliquid egerim. Vtinam qui sic fuerat, vel
quæ sic fuerat, non sit vlterius. Vtinam verba ista infu-
derim,& non effuderim.Totum sperandum est de mi-
sericordia dei, quia qui terret,contristat:qui contristat,
consolatur:sed si quis contristatus est,emendatur.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, D
Ego sum via, veritas & vita. Sermo LIIII.

Erigunt nos diuinę lectiones ne desperatione
frangamur:& rursus terrent,ne superbia ven-
tilemur. Tenere autem viam mediam,veram,
rectam, tanquã inter sinistram desperationis
& dexteram præsumptionis, difficillimum nobis esset,
nisi Christus diceret *Ego sum*,inquit, *via, veritas & vita.* *Ioan.14.*
Tanquã diceret, Quà vis ire? Ego sum via. Quò vis ire?
Ego sum veritas. Vbi vis permanere? Ego sum vita. Se-
curi ergo ambulemus in via, sed insidias timeamꝰ iuxta
viam.Inimicus insidiari non audet in via,quia Christus
est via.Sed iuxta viam planè non desinit. Vnde in psal- *Psal.139.*
mo dicitur,Iuxta semitam scandala posuerũt mihi. Di- *Eccl.9.*
cit & alia scriptura,Memẽto quia in medio laqueorum
ingrederis. Isti laquei inter quos ingredimur, non sunt
in via,sed tamen sunt iuxta viam. Quid formidas, quid
metuis,si in via ambulas?Tunc time,si deseris viã.Nam
ideo etiam permittitur inimicus ponere iuxta viam la-
queos,ne securitate exultationis via deseratur, & in in-
sidias incidatur.Via Christus est,humilis Christus,veri-
tas & vita Christus, excelsus & deus. Si ambules in hu-
mili, peruenies ad excelsum. Si infirmus humilem non E
asperneris,in excelso fortissimꝰ permanebis.Quæ enim
causa humilitatis Christi,nisi infirmitas tua?Valde enim
& irremediabiliter te obsidebat infirmitas. Et hæc res
fecit,vt veniret ad te tantus medicus. Si enim vel sic æ-
grotares vt tu posses ire ad medicum,poterat tolerabi-
lis videri ipsa infirmitas. Sed quia tu ire non potuisti ad
eum,ille venit ad te.Venit docens humilitatem. Quare?
Videamus.Quia superbia nos redire non sinebat ad vi-
tam,& ipsa fecerat nos à vita recedere.Exaltatum enim
humanum cor aduersus deum, & negligens in ipsa sa-
nitate præcepta salutaria, decidit anima in infirmitatẽ.
Discat audire infirma, audire illum quem contempsit
incolumis.Audiat vt surgat,quem spreuerit vt caderet.
Audiat tandem experimento edocta, quod præcepto
docta noluit obtinere. Docuit enim eam miseria sua
quam fecit negligentem fœlicitas. Heu quid mali sit à
domino fornicari de se præsumendo!O quàm bonum
sit semper adhærere domino, semper humilia sentien-
do. Recedere enim ab illo simplici & singulari bono,
in istas multitudinum voluptates & in amorem seculi
corruptionésque terrenas accedere, hoc est, fornicari à F
domino.Hinc clamatur,Facies fornicaria facta est tibi, *Fornicari*
& impudorata facta es tota. Videamus nunc obiurga- *à domino.*
tionis consilium. Non enim sic increpat vt insultet,sed *Hier.3.*
ad confusionem vult perducere præsumptionem vt sa-
net.Exclamauit scriptura vehemẽter,nec palpauit adu-
lando,quos voluit reparare sanando. Adulteri, nescitis *Iacob.4.*
quia amicus huius mundi, inimicus deo constituitur?
Amor mundi adulterat animam, amor fabricatoris
mundi castigat animam. Sed nisi de corruptione eru-
buerit, ad amplexus illos castos redire non cõcupiscit.
Confundatur vt redeat, quæ se iactabat ne rediret. Su-
perbia ergo impediebat animę reditum.Qui autem in-
crepat,non facit peccatum,sed ostẽdit peccatum quod
nolebat anima videre. Ponitur ei ante oculos, & quod
post dorsum habere cupiebat, ad faciem illi admoue-
tur.Vide te in te,qui vides stipulam in oculo fratris tui, *Marc.7.*
trabem autem in oculo tuo non vides.Reuocatur ad se
anima tua, quæ ibat à se. Sicut à se ierat, sic à domino
suo. Sic enim respexerat sibíque placuerat, suæq; pote-
statis amatrix facta fuerat,recessit ab illo, & nõ reman-
sit in se. Ideo & à se pellitur & à se excluditur, & in ex-

G teriora prolabitur. Amat mundum, amat temporalia,
amat terrena, quæ si seipsam amaret, neglecto à quo fa-
cta est, iam minus esset, iam deficeret amãdo quod mi-
nus est. Minus est enim ipsa quàm deus, & lõge minus,
tantoq; minus, quantũ minus est res facta quàm factor.
Ergo amãdus est deus pro amore eius, ita vt si fieri po-
test, notipsos obliuiscamur. Quis ergo est iste transitus?
Oblita est anima seipsam, sed amando mundum, nunc
obliuiscatur se, sed amando artificem mundi. Pulsa est
ergo à se, quòd amando perdidit se, quia nec facta sua
nouit videre. Iustificat iniquitates suas. Effertur & su-
perbit in petulantia, in luxuria, in honoribus, in potesta-
tibus, in diuitiis, in potentia vanitatis. Arguitur, corri-
pitur, ostenditur sibi. Displicet sibi, confitetur fœdita-
tem, desiderat pulchritudinem, & quæ ibat effusa, redit
Psal.82. confusa. Contra illam videtur orare qui dicit, Imple fa-
cies eorum ignominia. Imple, inquit, facies eorũ igno-
minia, & quęrent nomen tuũ domine. Oderat eos quo-
rum facies impleri ignominia cupiebat? Vide quemad-
modum amet eos, quos vult quærere nomen domini.
Amat tantùm, an odit tantùm? An & odit & amat? Imò
& odit & amat. Odit tua, amat te. Quid est odit tua,
H amat te? Odit quod fecisti, amat quod deus fecit. Quæ
sunt enim tua, nisi peccata? Et quid es tu nisi quod fecit
deus? Negligis quod factus es, diligis quod fecisti, amas
extra te opera tua, negligis in te opus dei. Meritò is, me-
ritò laberis, meritò & a teipso pergis, meritò audis, Spi-
Psal.77. ritus ambulans & non reuertens. Audi potius vocan-
Zacha.1. tem & dicentem, Conuertimini ad me, & conuertar ad
vos. Non enim deus auertitur & conuertitur, manens
corripit, incommutabilis corripit. Auersus est quia tu
te auertisti, Tu ab illo fecisti casum, nõ ipse à te fecit oc-
casum. Ergo audi dicẽtem tibi, Conuertimini ad me, &
ego conuertar ad vos: hoc est enim quod conuertar ad
vos, quia conuertimini ad me. Fugientis dorsa persequi-
tur, qui faciem redeuntis illuminat. Quò enim fugies à
deo? Fugiens quò fugies? Fugies ab illo qui nullo loco
continetur, & nusquam absens est? Qui cõuersum libe-
rat, punit auersum. Quem habes iudicem fugiens, hunc
patrem habeto rediens. Tumuerat autem superbia, & in
Matth.7. ipso tumore per angustum redire non poterat. Clamat
ille qui factus est via, Intrate per arctam portam. Cona-
tur ingredi, impedit tumor, & tanto magis perniciose
I conatur, quãto magis impedit tumor. Tumidum enim
vexat angustia. Vexatus autẽ amplius tumebit. Amplius
tumens quando intrabit? Ergo detumescat si cupit in-
gredi. Vnde autẽ detumescat? Accipiat humilitatis me-
dicamentum, bibat cõtra tumorem poculum amarum,
sed salubre poculum bibat humilitatis. Quid se arctat?
Non sinit moles, non magna, sed tumida. Magnitudo
enim soliditatem habet, tumor inflationem. Non sibi
magnus tumidus videatur. Detumescat vt magnus sit,
vt certus & solidus. Nõ ista desideret, nõ de statu pom-
parum rerum labentium corruptibiliúmque glorietur.
Matt.7. Audiat eum ipsum qui dixit, Intrate per angustam por-
Ioan.14. tam, dicentem, Ego sum via. Quasi enim quæreret tu-
midus quà intrabo respõdit, Ego sum via, per me intra.
Non nisi per me ambules vt intres per ianuam. Nam si-
cut dixit, Ego sum via: ita, ego sum ianua. Quid quæris
quà redeas, quò redeas, qua intres? Ne alicubi erres, ipse
tibi omnia factus est. Breuiter ergo dicit, Humilis esto,
mitis esto. Audiamus hoc apertissime dicentem, vt vi-
deamus quà sit via, quæ sit via, quò sit via, quò vis veni-
Matt.11. re. Certe forte auaritia omnia vis possidere, Omnia mi-
hi tradita sunt à patre meo, inquit. Fortasse dicturus es,

Christo sunt tradita, nunquid mihi? Audi apostolum K
dicẽtem, audi vt dixi iamdudum, ne desperatione fran-
garis. Audi quomodo amatus es, non amandus. Audi
quomodo amatus, ea fœdus, turpis, antequam esset in te
quod amari dignum esset. Amatus es prius, vt dignus
fieres qui amareris. Etenim Christus, sicut ait apostolus, *Rom.5.*
pro impiis mortuus est. An forte impius amari mere-
batur? Quare? Quid merebat impius? Damnari respon-
des, Christus tamen pro impiis mortuus est. Ecce quid
tibi pręstitum est impio: iam pio quid seruatur? Quid
præstitum est impio? Christus pro impiis mortuus est.
Desiderabas autem omnia possidere. Noli per auari-
tiam, per pietatem hoc quære. Si enim ita quęsieris, pos-
sidebis. Tenebis enim eum per quem facta sunt omnia,
& cum ipso omnia possidebis.

De eo quo supra, Ego sum via, veritas & vita.
Sermo LV.

INter cætera, cum sanctum Euãgelium legere- *Ioan.14.*
tur, audistis. Ait dominus Iesus, *Ego sum via,*
veritas & vita. Veritatem & vitam omnis
homo cupit, sed viam nõ omnis homo inue-
nit. Deum esse quãdam vitam æternam, immutabilem, L
intelligibilem, intelligẽtem, sapientem, sapiẽtes facien-
tem, nonnulli etiam huius seculi philosophi viderunt,
veritatem fixam, stabilem, indeclinabilem, vbi sunt om-
nea rationes rerum omnium creatarum. Viderunt qui-
dem, sed de longinquo viderunt, sed in errore positi, &
idcirco ad eam tam magnam & ineffabilem & beatifi-
cam possessionem qua via perueniretur, non inuene-
runt. Nam qui viderunt etiam ipsi quantum videri ab
homine potest, creatorem per creaturam, factorem per
facturam, fabricatorem mundi per mundum: Paulus
apostolus testis est, cui vtique debent credere Christia-
ni. Ait enim cum de talibus loqueretur, Reuelatur ira *Rom.1.*
dei de cœlo super omnem impietatem & iustitiam ho-
minum, qui veritatem in iniquitate detinent. Nunquid
dixit eos, non detinere veritatem? Sed veritatem in ini-
quitate detinent. Bonum est quod tenent, sed malum
vbi tenent. Veritatem in iniquitate detinent. Occurre-
bat autem vt diceretur ei. Vnde autem illi impij veri-
tatem detinent? Nunquid deus ad quenquam eorum
locutus est? Nunquid legem acceperunt sicut Israëlita
populus per Moysen? Vnde ergo detinẽt veritatem, vel M
in ipsa iniquitate? Audite quid sequitur, & ostẽdit. Quia
quod notum est dei, inquit, manifestũ est in illis. Deus
enim illis manifestauit. Manifestauit illis quibus legem
non dedit? Audi quomodo manifestauit. Inuisibilia
enim eius per ea quæ facta sunt intellecta conspiciũtur.
Interroga mundum, ornatum cœli, fulgorem disposi-
tionémque syderum, solem diei sufficientem, lunam
noctis solatium: interroga terram fructificantem her-
bis & lignis, animalib⁹ plenam, hominibus exornatam:
interroga mare quãtis & qualibus natatilibus plenum,
interroga aëra quantis volatilibus viget, interroga om-
nia, & vide si non sensu suo tanquam tibi respondent,
Deus nos fecit. Hæc & philosophi nobiles quæsierunt,
& ex arte artificem cognouerunt. Quid ergo? Quare re-
uelatur ira dei super ipsam impietatem? Quia verita-
tem in iniquitate detinent. Veniat, ostendat quomodo.
Iam enim dixit, quomodo cognouerũt inuisibilia eius,
id est, dei, & per ea quæ facta sunt intellecta cõspiciun-
tur. Sempiterna quoque eius virtus & diuinitas: vt sint
inexcusabiles, quia cum cognouissent deum, non sicut
deum honorificauerunt, aut gratias egerunt, sed eua-
nuerunt

A nuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum. Apostoli verba sunt, non mea. Et obscuratum est cor eorum. Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. Quod curiositate inuenerũt, superbia perdiderunt. Dicentes enim se esse sapientes, id est, donum dei sibi tribuentes, stulti facti sunt. Verba, inquam apostoli sunt, Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt. Ostende, proba stultitiam eorum. Ostẽde apostole, & sicut ostendisti nobis vnde potuerunt peruenire ad cognitionem dei, quoniam inuisibilia eius per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur: ita nunc ostende quomodo dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt. Audi, quia immutauerunt, ait, gloriam incorruptibilis dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis & volucrum & quadrupedum & serpentium. Figuras enim istorum animalium sibi deos pagani fecerunt. Inuenisti deum, & colis idolum. Inuenisti veritatem, & ipsam veritatẽ in iniustitia detines. Et quod per dei opera cognouisti, per opera hominis perdis. Totũ considerasti, cœli, terræ, maris, elementorum omnium ordinem collegisti, istud non vis attendere quòd mundus opus est dei? Idolum opus est fabri. Si faber idolo
B sicut dedit figuram, cor daret, ab ipso idolo faber adoraretur. Quomodo enim ô homo faber tuus deus est, sic homo idoli faber est. Quis est deus tuus? Qui te fecit. Quis est deus fabri? Qui illũ fecit. Quis est deus idoli? Qui fecit illud? Ergo si idolũ cor haberet, nónne fabrum adoraret qui illud fecit? Ecce in qua iniquitate veritatem tenuerũt, & ad possessionem illam quam viderunt, viam perducentem non inuenerunt. Christus autem quia ipse est apud patrem veritas & vita, verbum dei de quo dictũ est, Vita erat lux hominum, Quia ergo ipse est apud patrem veritas & vita, & non habebamus quà iremus ad veritatem, filius dei qui semper in patre veritas & vita est, assumendo hominem factus est via. Ambula per hominem, & peruenis ad deum. Per ipsum vadis, ad ipsum vadis. Noli quærere quà ad illum peruenias præter ipsum. Si enim via ipse esse noluisset, semper erraremus. Factus ergo via est, quà venias. non tibi dico quære viam. Ipse via ad te venit, surge & ambula. Ambula moribus, non pedibus. Multi enim ambulant bene pedibus, male ambulant moribus. Aliquãdo enim ipsi bene ambulantes, præter viam currunt. Inuenies
C quippe homines bene viuentes, & non Christianos. Bene currunt, sed in via non currunt. Quanto plus currunt, plus errant, quia à via recedunt. Si autem tales homines perueniant ad viam, & teneant viam, ô quanta securitas est, quia & bene ambulãt, & non errant. Si autem non tenent viam, quantumuis bene ambulent, heu quantum dolendum est. Melius est enim in via claudicare, quàm præter viam fortiter ambulare. Hæc satis sint charitati vestræ.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Quæ ego loquor vobis, à meipso non loquor.

Sermo LVI.

Fragmẽtũ est tractatus 7. in Ioan.10.9. AVdite auribus, accipite mentibus dilectissimi, loquentibus quidem nobis, sed ipso docente qui non recedit à nobis. Dominus dicit, quod modo cum legeretur audistis, *Verba quæ loquor vobis, à meipso non loquor. Pater autem in me manens, ipse facit opera.* Ergo & verba opera sunt? Planè ita est. Nam profecto qui proximum loquendo ædificat, bonum opus operatur. Sed quid est, à meipso non loquor: nisi, à meipso non sum qui loquor? Ei quippe tribuit quicquid facit, de quo est ipse qui facit. Pater enim deus non est de aliquo, filius autem deus patri æqualis, sed de D patre deo ideo ille deus, sed non de deo, & lumen, sed non de lumine, iste vero deus de deo, lumẽ de lumine. Nam in his duabus sententiis, vna qua dictum est, Non à meipso loquor: alia qua dictum est, Pater autem in me manens ipse facit opera: singulas tenentes diuersi nobis aduersantur hæretici, qui non ex vna parte, sed in contraria conantes, à via veritatis exorbitant. Ariani quippe dicunt, Ecce inæqualis est patri filius, non à seipso loquitur. Dicunt Sabelliani contrà, id est, Patripassiani, Ecce qui pater est, ipse est & filius. Quid est enim, pater in me manens ipse facit opera, nisi in me maneo ego qui facio? Contraria dicitis, sed non eo modo sicut falsum est contrarium vero, sed sicut sunt inter se duo falsa contraria. Errando in diuersa itis. In medio est via quam reliquistis, inter vosipsos longiore interuallo separati estis, quàm ab ipsa via cuius desertores estis. Vos hinc, vos autem illuc, huc venite, alteri ad alteros transire nolite, sed hinc atque illinc ad nos veniendo inuicem vos inuenite. Sabelliani agnoscite quem prætermittitis. Ariani æquate quem subditis, & in via vera nobiscum ambulatis. Est enim quod inuicem ex vobis alteri ex alteris admoneri vtrique debeatis. Audi Sabel- E liane, Vsqueadeo non est ipse pater qui filius, vt eum Arianus inæqualẽ asserat patri. Audi Ariane, Vsqueadeo est filius æqualis patri, vt Sabellianus eundem esse dicat & patrem. Tu adde quem tollis, tu adimple quem minuis, & nobiscum ambo cõsistitis: quia nec tu tollis, nec tu minuis eum qui & alter est à patre, vt conuincat Sabellianum, & æqualis patri, vt cõuincat Arianum. Vtrisque enim clamat, Ego & pater vnum sumus. Quod ait, *Ioan.10.* Vnum, audiant Ariani. Quod ait, Sumus, audiant Sabelliani. Et nec illi æqualem, nec illi alterum negando sint vani. Si ergo quando dixit, Verba quæ ego loquor *Ioan.14.* vobis, à meipso non loquor, propterea putatur esse in patris potestate, vt non quod ipse vult faciat: audiatur *Ioan.5.* quod dixit. Sicut pater suscitat mortuos & viuificat, sic & filius quos vult viuificat. Item si quando dixit, Pater in me manens ipse facit opera, propterea putatur non alius esse pater, alius ipse: audiatur quod dixit, Quæcunque facit pater, hæc & filius similiter facit. Et intelligatur non bis vnus, sed duo vnum. Verum quia sic æqualis alter alteri, vt tamen alter ex altero: ideo non loquitur à seipso, quia non est à seipso. Ideo pater in me ma- F nens, ipse facit opera, quia & per quem, & in quo facit, non est nisi ab ipso. Denique adiũgit & dicit, Non cre- *Ioan.14.* ditis quia ego in patre, & pater in me est? Alioquin propter ipsa opera credite. Ante solus Philippus arguebatur, nunc autem non eum ibi solum fuisse qui esset arguendus ostenditur.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis.

Sermo LVII.

DOmini vox est fratres charissimi, *Pacem meã* *Ioan.14.* *do vobis, pacem meam relinquo vobis.* De pace dicturi, prius quæ pacis sint commoda videa- *Pax quid?* mus. Est pax serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, amoris vinculum, cõsortium charitatis. Hæc est quæ simultates tollit, bella compescit, comprimit iras, superbos calcat, humiles amat, discordes sedat, inimicos concordat, cunctis est placita. Non quærit alienum, nihil deputat suum, docet amare quæ odisse non nouit. Nescit extolli, nescit inflari. Hanc ergo qui accepit teneat, qui perdidit repetat, qui amisit exquirat: quoniam qui in eadem non fuerit inuentus, abdicatur

G à patre, exhæredatur à filio, nihilominus & à ſancto ſpiritu alienus efficitur. Reſpuit enim munus oblatum, qui datæ legis contempſerit bonum. Nec poterit ad hæreditatem dei peruenire, qui teſtamẽtum noluerit obſeruare. Non poteſt concordiam habere cum Chriſto, qui diſcors voluerit eſſe cum Chriſtiano. Cõtumaciæ ergo crimen eſt, quod iubetur contemnere, quod præcipitur nolle, quod imperatum eſt declinare. Quid tibi commune cũ diſcordia Chriſtiane? Quid ſimultates amas, quod authori pacis placere non potuit? Quid exerces inimicitias, quas euadere nõ potuit nec ille qui eas primus inuenit? Initio nãque inimicitias in protoplaſtum dum ſerpens exerit interficitur: dum homini inuidet, ipſe proſternitur. Dum Adam cupit decipere, ipſe primitus iugulatur. Quare aut Chriſti charitatem amplectere Chriſtiane, aut diſcordiæ authori de ſimilitudine operum parem te eſſe cognoſce.

De eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Ioannem, *Non turbetur cor veſtrum, neque formidet.*
Sermo LVIII.

Ioan. 14. H ACcepimus fratres verba domini dicentis ad diſcipulos ſuos, *Non turbetur cor veſtrum neque formidet. Audiſtis quia ego dixi vobis, quia vado, & venio ad vos. Si diligeretis me, gauderetis vtique, quia vado ad patrem, quia pater maior me eſt.* Hinc ergo turbare & formidare poterat cor illorum quod ibat ab eis, quanuis venturus ad eos, ne forſitan gregem lupus hoc interuallo inuaderet paſtoris abſentia. Sed à quibus homo abſcedebat, deus non relinquebat, quia idem ipſe Chriſtus homo & deus. Ergo & ibat per id quod homo erat, & manebat per id quod deus erat. Ibat per id quod vno loco erat, & manebat per id quod vbique erat. Cur itaque turbaretur & formidaret cor, quando ſic deſerebat oculos, vt non deſereret cor? Quanuis deus etiã qui nullo continetur loco, diſcedat ab eorum cordibus, qui eum relinquunt moribus, non pedibus, & veniat ad illos, qui conuertuntur ad eum, non facie, ſed fide, & accedunt ad eum mente, non carne. Vt autem intelligerent ſecundum id quod Ioan. 14. homo erat, eum dixiſſe, Vado, & venio ad vos, adiecit atque ait, Si diligeretis me, gauderetis vtique, quia vado ad patrem, quia pater maior me eſt. Per quod ergo filius non eſt ęqualis patri, per hoc erat iturus ad patrem, I à quo & venturus eſt viuos iudicaturus & mortuos. Per illud autem in quo æqualis eſt gignẽti vnigenitus, nunquam recedit à patre, ſed cum illo eſt, vbique totus, pari Philip. 2. diuinitate, quam nullus continet locus. Cum enim in forma dei eſſet, ſicut apoſtolus loquitur, non rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem deo. Quomodo enim rapina poſsit eſſe natura, quæ non erat vſurpata, ſed nata? Semetipſum autem exinaniuit, formam ſerui accipiẽs. Non ergo amittens illam, ſed accipiens iſtam, eo modo ſe exinaniens quo hic minor apparebat, quàm apud patrem manebat. Forma quippe ſerui acceſsit, non forma dei receſsit. Hæc aſſumpta eſt, non illa conſumpta. Propter hanc dicit, Pater maior me eſt, propter illam vero, Ioan. 10. Ego & pater meus vnum ſumus. Hoc attendat Arianus, & hac attentione ſit ſanus, nec contentione remaneat inſanus. Hæc eſt enim forma ſerui, in qua dei filius 1. ſen. diſt. minor eſt, non patre ſolo, ſed etiam ſpiritu ſancto. Ne- 14. ca. Notandum. que id tãtum, ſed etiam ſeipſo, quia idem ipſe in forma dei maior eſt ſeipſo. Neque enim homo Chriſtus non dicitur filius dei, quod etiã ſola caro eius in ſepulchro Marc. 17. meruit appellari. Nam quid aliud confitemur, cum dicimus credere nos in vnigenitum filium dei, qui ſub K Pontio Pilato crucifixus eſt & ſepultus? Et quid eius ſepultum eſt, niſi caro ſine anima? Ac per hoc cum credimus in dei filium qui ſepultus eſt, profecto filium dei dicimus & carnem quæ ſola ſepulta eſt. Ipſe ergo Chriſtus filius dei æqualis patri in forma dei, quia ſemetipſum exinaniuit, non formam dei amittens, ſed formam ſerui accipiẽs, maior eſt & ſeipſo, quia maior eſt forma Philip. 2. dei quæ amiſſa nõ eſt, quàm ſerui quæ accepta eſt. Quid itaque mirum, vel quid indignum, ſi ſecundũ hanc formam ſerui loquens ait idem ipſe dei filius, Ego & pater Ioan. 10. vnum ſumus? Vnum enim ſunt ſecũdum id quod deus erat verbum, & minor eſt patre ſecũdum id quod deus Ioan. 1. verbum caro factum eſt. Dicam etiam quod Ariani & Eunomiani negare non poſſunt. Secundum hanc ſerui formam puer Ieſus etiam parentibus ſuis minor erat, quando paruus maioribus (ſicut ſcriptum eſt) ſubditus erat. Quid igitur hæretice, cum Chriſtus ſit deus & ho- Luc. 2. mo, loquitur vt homo, & calumniaris deo? Ille in ſe naturam commẽdat humanã, tu in illo audes deformare diuinam? [Infidelis, ingrate, ideóne tu minus æſtimas eum qui fecit te, quia dicit ille quid factus eſt propter te?] Aequalis enim patri filius, per quẽ factus eſt homo, L [vt minor eſſet patre, factus eſt homo,] Quod niſi fieret, quid eſſet homo: Dicat planè dominus & magiſter noſter, Si diligeretis me, gauderetis vtique, quia vado ad Ioan. 14. patrem, quia pater maior me eſt. Cum diſcipulis audiamus verba doctoris, non cum alienis ſequamur aſtutiam deceptoris. Agnoſcamus geminam ſubſtantiam Chriſti, diuinã ſcilicet, qua ęqualis eſt patri: humanam, qua maior eſt pater. Vtrũque autem ſimul, non duo, ſed vnus Chriſtus, ne ſit quaternitas, nõ trinitas deus. Sicut enim vnus eſt homo anima rationalis & caro, ſic vnus eſt Chriſtus deus & homo. Ac per hoc Chriſtus deus & anima rationalis & caro. Chriſtũ enim in his omnibus, Chriſtũ in ſingulis confitemur. Quis eſt ergo per quem factus eſt mũdus? Chriſtus Ieſus, ſed in forma dei. Quis eſt ſub Pontio Pilato crucifixus? Chriſtus Ieſus, ſed in forma ſerui. Item de ſingulis quibus homo cõſtat. Quis 3. ſen. di. 22. non eſt derelictus in inferno? Chriſtus Ieſus, ſed in anima ſola. Quis reſurrecturus triduo iacuit in ſepulchro? Hic quæritur. Chriſtus Ieſus, ſed in carne ſola. Dicitur ergo & in his ſingulis Chriſtus. Verùm hæc omnia non duo vel tres, ſed vnus Chriſtus. Ideo dixit, Si diligeretis me, gaude- M retis vtique, quia vado ad patrem. Quia naturę humanę Ioan. 14. gratulandum eſt, eo quòd ſic aſſumpta eſt à verbo vnigenito, vt immortalis conſtitueretur in cœlo, atque ita fieret terra ſublimis, vt incorruptibilis puluis ſederet ad dexterã patris: [hoc enim modo ſe iturum dixit ad patrem.] Nam profecto ad illũ ibat, qui cum illo erat. Sed hoc erat ire ad eum, & recedere à nobis, mutare, atque immortale facere quod mortale ſuſcepit ex nobis, & leuare in cœlum per quod fuit in terra pro nobis. Quis non hinc gaudeat? quis non ſic diligat Chriſtum, vt & ſuam naturam iam immortalem gratuletur in Chriſto, atque ſe ſperet futurũ eſſe immortalem per Chriſtum? Obiiciunt nobis Ariani, creaturã dei filium aſſerentes. Hæc aliũde adiecta ſunt. Quid eſt quod Solomõ ad hoc ex perſona Chriſti cõſentit & dicit, Dominus creauit me, in principio viarum ſuarum in opera ſua ante ſeculum fundauit me: in Prouer. 8. initio priuſquam terram faceret, priuſquam producent fontes aquarum, priuſquam montes ſtabilirentur, ante omnes colles genuit me? Aduerſus quos ita reſpondemus. Multi quidem doctiſsimi viri, hoc ex perſona illius ſapientiæ dictum aſſerunt, quam Salomon ad iudicandum

A dicandum regendúmq; populum acceperat. Sed quia
vos animo pertinaci hoc à nobis ex Christi persona di-
ctum exigitis, non reluctamur, neq; renititur, sed ipsius
veritatis auxilio roborati, quocunque duxeritis sequi-
mur. Primo quia iam, vt superius diximus, licet vnã per-
sonam in Christo credamus, duas tamen substantias, id
est, naturas fatemur, diuinitatis scilicet & humanitatis,
assumptricis & assumptæ, creatricis & creatæ. Quę tamẽ
substantiæ non sunt confusæ, sed vnitæ, atque in vna ea-
démque persona inseparabiles, & in sua semper pro-
prietate manentes. Quapropter vnicuique substantiæ
propria vtique aptanda sunt, id est, infirmitates huma-
nitati quæ creata est: signa verò vel mirabilia diuinitati
quæ creauit. Intãtum enim hæ duæ naturæ sibimet vni-
tæ sunt atq; coniunctæ, vt idem Christus deus & homo,
aliquando res aut agat, aut loquatur humanas, aliquan-
Mat. 8. do diuinas, Sicut illud est quod dormit in naui, & im-
Mat. 4. perat ventis & mari: & quòd esuriuit, & quòd quinque
Mat. 14. millia hominum de quinque panibus & duobus pisci-
Ioan. 11. bus saturarit. Postremo quod moritur, & quòd Lazarũ
quatriduanum authoritate diuina iubeat à mortuis re-
B nocari. Ex quo mirari non debes, si Christus de huma-
Prouer. 8. nitate sua dixerit, Dominus creauit me in initio viarum
suarum in opera sua: quia subsequens dictum quod di-
uinitati conueniebat, priori præmisso ostendit, dicens,
Ante seculum fundauit me initio priusquam terram
faceret, & priusquam abyssos faceret, priusquam prodi-
rent fontes aquarum, priusquam montes stabilirentur,
ante autem omnes colles genuit me. Hoc est dicere, Li-
cet creauerit me deus, vt initia viarum, atque operum
eius per Euangelium demonstrarem, sed in seculum,
id est, ante initium, antequam vel cœlum vel terra vel
tempora fierent, genuit me, hoc est, vt sine tempore &
† alias, se à sine initio separatim † gentium demonstraret. Nam vt
patre. totum breuiter comprehendam, Christus filius dei deus
& homo, secundum diuinitatem ante tẽpora sine initio
Esaiæ 53. inenarrabiliter à patre genitus est, sicut Esaias dicit, Ge-
nerationem eius quis enarrabit? Nouissimo autem tem
Lucæ 1. pore secundum humanitatem creatus est, Adueniens
Genes. 1. enim diuinitas in vterum virginis Mariæ, authoritate
illa qua in paradiso Adam de limo formauit, carnem
sibi ex substantia ipsius Mariæ fabricauit, quam pro sa-
lute nostra suscipiens, & sibi coadunans natus est deus
Mat. 1. & homo. Quam generationem Matthæus enarrat di-
C cens, Christi autem generatio sic erat &c. Item solent
aduersum nos huiusmodi venenatum componere syl-
logismum dicentes, Si coæternum patri creditis fi-
lium, dicite quæsumus, dum esset genitus est, an dum
non esset? Si dum esset, duo ergo ingeniti antè fuerunt,
& postmodum vnus alium generauit: aut si, vt ratio ve-
ra permittit, dum non esset, genitus est, erit vtique patre
posterior. Ad quam rem nobis non aliud agendum est,
nisi vt tam grãdi hæreticorum malitiæ, exemplis Apo-
stolicis resistamus, quibus facilè sapientia secularis eli-
ditur. Dum ergo nobis memorata superius obiecerint,
dicimus. Nos sicut solum patrem semper, & sine initio
ingenitum nouimus, ita filium semper & sine initio ex
patre genitum confitemur. Nec alia aliqua causa est quę
diuisionem faciat personarum, nisi quod hic ingenitus
est, & ille genitus, id est, hic pater est, & ille filius: quia
pater semper pater est, nunquam filius, quia vt diximus
nõ est genitus, sed ipse genuit. Et filius semper filius est,
nunquam pater, quia non genuit, sed genitus est. Qua
de re non alius quàm apostolus ipse in medio prouo-
candus est, Qui præuidens Eunomij & Arij malitiam,
exemplis rerum visibilium, inuisibilẽ & inenarrabilem D
& incomprehensibilem rem, inquantum potuit, vel res
ipsa permisit explanare conatus est. Quid enim scribẽs *Hebræ. 1.*
ad Hebræos de filio dicit? Qui est, inquit, splendor glo-
riæ, & figura substantiæ eius. Videamus ergo quid cau-
sæ est quòd filium splendorem nominauit. Splendo-
rem, nisi fallor, non dicimus nisi aut solis, aut lunæ, aut
cuiuslibet certi luminis. Quid ergo est? Nunquid tam
insanimus, vt apostolum putemus inæstimabilem illam
diuinitatis speciem, soli aut igni assimilasse? Absit. Sed
vt exemplo suo intelligamus, quia sicut splẽdor ex sub-
stantia solis nascitur, ita & filium ex substantia patris
genitum. Et sicut non est sol aut ignis prior splendore
suo, licet ex illo nascatur: sic ex quo sol aut ignis proces-
sit, simul & cum eo splendor eius apparuit, nec dici po-
test splẽdor sole vel igne posterior, cum tamen, vt dixi,
ex ipso nascitur, [sic agnoscamus non esse patrem filio E
priorem, aut filium patre posteriorem.] Si ergo in crea-
turis aliquid inuenitur, quod & nascatur, & posterius
non sit genitore suo, cur hoc hæretice à creatore fieri
posse desperas? Accipe huius etiam rei aliam similitudi-
nem. Sicut splendor ex sole natus, replet orbem terra-
rum, & tamen à genitore suo non abscinditur aliquan-
do nec recedit: ita & filius ex patre genitus vbique dum
sit, in parte semper permanet. Et sicut substantialiter
splendor in sole est, & sol in splendore: ita substantiali-
ter pater in filio, & filius in patre est. Et sicut soli & splẽ-
dori vna substantia dum sit, non tamen est vna perso-
na: quia nec solem splendorem esse, nec splendorem di-
cimus solem, quia scimus quòd sol genuit splendorem,
splendor vero natus ex sole est: ita & pater & filius cum
sint vnius essentiæ, non tamen sunt vnius personæ, sicut
iam superius ad plenum memorauimus. Et sicut sol per
splendorem & calefacit, & illuminat, & siccat, & can-
didat, & denigrat, & omnia quæ ei à deo iniuncta sunt
operatur: ita & patrem per vnigenitum filiũ suum om-
nia legimus fuisse operatum. Creatum inquiunt esse fi- *Philip. 2.*
lium à patre, non genitum. Ad quod breuiter respon- *3 sen. dist.*
dendum est. Si creatus est, vtique & seruus, quia omne *9. cap. 2.*
quod creatum est, necesse est vt creatori deseruiat. Et si F
seruus est filius, quomodo in forma dei constitutus for-
mam serui accepit? Seruus enim serui formam accipe-
re non potest. Iidem dicunt, non natura esse dei filium,
sed creatum. Aduersus huiusmodi quæstiones solito re-
spondendum est. Quia si natura deus non est filius, sed
creatura, nec colẽdus est omnino, nec vt deus adoran-
dus, dicẽte apostolo, Et coluerunt & seruierunt creatu- *Roma. 1.*
ræ potius quàm creatori, qui est benedictus in secula: Et
ad Galatas, Sed tunc ignorantes deum, his qui natura *Galat. 4.*
non sunt dij seruiebatis. Sed illi ad hæc replicabunt &
dicent: Quid quod carnem eius quam creaturam esse
non negas, simul cum diuinitate adoras, atque ei non
minus quàm diuinitati deseruis? Ego dominicam car-
nem, imò perfectam in Christo humanitatẽ, propterea
adoro, quòd à diuinitate suscepta, atq; deitati vnita est,
vt nõ alium atque alium, sed vnum eundémque deum
& hominem dei filium confitear. Denique si hominem
separaueris à deo, vt Photinus, vel Paulus Samosate-
nus, illi ego nũquam credo nec seruio: velut si quis no-
strum aut purpuram, aut diadema regale iacẽs inueniat,
nunquid ea conabitur adorare? Cum vero ea rex fuerit
indutus, periculum mortis incurrit, si ea simul cum rege
quis adorare contempserit. Ita etiam in Christo domi-
no humanitatem non solam aut nudam, sed diuinitati
suæ vnitam, vnum dei filium deum verum & homi-

G nem verum quid adorare contempserit, æternæ mortis pœnam patitur.

Ioan. 15. *De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ego sum vitis, vos estis sarmenta, pater meus agricola.* Sermo LIX.

De sancto Euangelio præsenti tempori consonantem similitudinem audistis, de his qui operantur in vinea. Est enim modo tempus vindemiæ temporalis. Est autem & spiritualis vindemia, vbi deus gaudet ad fructum vineæ suæ. Colimus enim deum, & colit nos deus. Sed nos sic deum colimus, vt non eum meliorem faciamus. Colimus enim eum adorando, non arando, ille autem colit nos tanquam agricola agrum. Quod ergo nos ille colit, meliores nos reddit, quia & agricola agrum colendo facit meliorem, & ipsum fructum in nobis quærit vt eum colamus. Cultura ipsius est in nos, quòd non cessat verbo suo extirpare semina mala de cordibus nostris, aperire cor nostrum tanquam aratro sermonis, plantare semina præceptorum, expectare fructum pietatis. Cum enim istam culturam sic acceperimus in cor nostrum, vt eum H bene colamus, non existimus ingrati agricolæ nostro, sed fructum reddimus quo gaudeat. Et fructus noster non illum ditiorem facit, sed nos beatiores. Ecce audite quia sicut dixit, Colit nos deus. Nam quia colimus nos deum, nō opus est vt probetur nobis. Omnis enim homo hoc habet in ore, quia homines colunt deum. Quia verò deus colit homines, quasi expauescit auditor quando audit: quia non est in vsu hominum vt dicatur, quia deus colit homines, sed quia deum colūt homines. Debemus ergo probare vobis, quia & deus colit homines ne forte putemur verbum indisciplinatum dixisse, & aliquis in corde suo disputet contra nos, & nesciens quid dixerimus reprehendat nos. Hoc ergo constitutum est demonstrare vobis, quia & deus colit nos, sed iam dixi, sicut agrum, vt meliores nos faciat. Domi-

Ioan. 15. nus dicit in euangelio, *Ego sum vitis, vos estis sarmenta, pater meus agricola.* Quid facit agricola? Interrogate vos qui agricolæ estis, quid facit agricola. Puto quia agrum colit. Si ergo pater deus agricola est, habet agrum, & colit agrum suum, & expectat inde fructum. Denique

Mat. 21. plantauit vineam, sicut ipse dominus Iesus Christus di-

I cit, Et locauit eam agricolis, qui redderent ei fructum tēporibus propriis. Et misit ad eos seruos suos vt peterent mercedem vineæ. Illi autem contumelis eos affecerunt, aliquos occiderunt, & fructum reddere contempserunt. Misit alios, talia perpessi sunt. Et dixit ille paterfamiliâs, cultor agri sui, & plantator & locator vineæ suæ, Mittam vnicum filium meum, forte vel ipsum reuerebuntur. Et misit, inquit, etiam filium suum. Dixerunt illi apud semetipsos, Hic est hæres, venite, occidamus eum, & nostra erit hæreditas. Et occiderunt eum, & proiecerunt eum extra vineam. Cum venerit dominus vineæ, quid faciet illis malis colonis? Responsum est, Malos male perdet, & vineam suam locabit aliis agricolis qui reddent ei fructum in tempore suo. Plantata est vinea, lege data in cordibus Iudæorum. Missi sunt Prophetæ, quærentes fructum, bonam vitam eorum. Prophetæ ab eis contumeliis affecti, & occisi sunt. Missus est Christus vnicus filius patrisfamiliâs, & ipsum occiderunt hæredem, & ideo perdiderunt hæreditatem. In cōtrarium eis vertit malum consilium: Vt possiderent occiderunt, & quia occiderunt, perdiderunt. Et modo audistis similitudinem ex Euangelio sancto,

Mat. 20. Quia simile est regnum cœlorum patrisfamiliâs, qui exiit conducere operarios in vineam suam. Exiit ma- K ne, & quos inuenit conduxit in vineam suam, & placuit eum eis mercedem denarium. Exiit & hora tertia, inuenit alios, & adducit ad opus vineæ. Et sexta hoc fecit, & nona hoc fecit. Exiit etiam & hora vndecima prope ad finem diei, inuenit quosdam vacuos & stantes, & ait illis, Quid hic facitis? Quare non operamini in vinea? Responderunt, Quia nemo nos conduxit. Venite, inquit, & vos, & quod iustum fuerit dabo vobis. Mercedem denarium placuit. Isti qui vna hora erāt operaturi, quando sibi auderent sperare denarium? Sed tamen se aliquid accepturos gratulabantur. Adducti sunt & ipsi ad vnam horam. Finito die iussit omnibus reddi mercedem, à nouissimis vsque ad primos. Inde cœpit reddere ab eis qui hora vndecima venerant, & iussit eis dare denarium. Illi qui prima hora venerant, videntes illos accepisse denarium, quem eum ipsi placuerat, sperauerunt se plus aliquid accepturos. Ventum est & ad ipsos, & acceperunt denarium. Murmurauerūt aduersus patremfamiliâs dicentes, Ecce nos qui sustinuimus ardorem diei & æstum æquasti, & partes fecisti istis qui vna hora operati sunt in vinea. Et ait pa- L terfamiliâs, iustissimum responsum reddēs vni eorum, Sodalis non tibi feci iniuriam, hoc est te non fraudaui, quod placuit reddidi tibi. Fraudem tibi non feci, quicquid pactus sum reddidi tibi. Huic non volo reddere, sed donare. Non licet mihi facere quod volo de meo? an oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? Si alicui tollerem alienum, recte apprehenderer quasi fraudator & negator alieni. Cum vero debitum reddo, & cui volo etiam dono, nec cui debebam potest me reprehendere, & cui donaui debet amplius gaudere. Non erat quod responderetur, & æquati sunt omnes, & facti sunt nouissimi primi, & primi nouissimi, quia tantundem acceperunt & primi & nouissimi. Quid est ergo quòd à nouissimis cœpit reddere? Nonne omnes sicut legimus simul accepturi sunt? Legimus enim in alio loco Euāgelii, quod dicturus est eis quos ponet ad dexteram, Venite benedicti patris mei, percipite regnum *Mat. 25.* quod vobis paratum est ab initio mundi. Si ergo omnes simul accepturi sunt, quomodo hic intelligimus priores accepisse illos qui vndecima sunt operati, & posteriores illos qui prima? Si potuero sic dicere, vt perue- M niat ad intellectum vestrum, deo gratias, illi enim debetis gratias agere, qui vobis per nos erogat. Non enim de nostro erogamus. Si interroges de duobus, verbi gratia, quis prior acceperit, qui post vnam horam accepit, an qui post duodecimam, omnis homo respondet, quia prior accepit, qui post vnam horam accepit, quàm qui post duodecim. Si ergo quanuis vna hora acceperint omnes, tamen quia alij acceperunt post vnam horam, alij acceperunt post duodecim horas, illi dicti sunt priores accepisse, qui post modicum temporis acceperunt: primi iusti, sicut Abel, sicut Noë, quasi prima hora vocati, fœlicitatem resurrectionis nobiscum accepturi sunt. Alij iusti post illos, Abraham, Isaac, Iacob, & quicunque erant secuti ipsorum, quasi tertia hora vocati, fœlicitatem resurrectionis accepturi sunt nobiscum. Alij iusti, Moyses & Aaron, quicunque cum illis tanquam hora sexta vocati: fœlicitatem resurrectionis nobiscum accepturi sunt. Post ipsos Prophetæ sancti tanquam nona hora vocati, eandem fœlicitatem nobiscum accepturi. In fine seculi omnes Christiani tanquam vndecima hora vocati, fœlicitatem illius resurrectionis cum illis accepturi sunt. Omnes simul accepturi sunt,

sed

A sed videte illos primos post quantum tempus accipiũt. Si ergo illi primi post multum tempus, non post modicum tempus, quamuis simul accipiamus, priores videmur accepisse, quia merces nostra non tardauit. Erimus ergo in illa mercede omnes æquales tanquam primi nouissimi, & nouissimi primi, quia denarius ille vita æterna est, & in vita æterna omnes æquales erunt. Quamuis enim meritorum diuersitate fulgebunt, alius maius, alius minus, quod tamen ad vitam æternam pertinet, æqualis erit omnibus. Non enim alteri erit longius, alteri breuius, quod pariter sempiternum est, quod non habebit finem nec mihi, nec tibi. Alio modo ibi erit castitas coniugalis, alio modo ibi erit integritas virginalis. Alio modo ibi erit fructus boni operis, alio modo corona passionis. Illud alio modo, aliud alio modo: tamen quantum pertinet ad viuere in æternum, nec ille plus viuit illo, nec ille plus illo. Pariter enim sine fine viuunt, cum in suis quisq; claritatibus viuat, & ille denarius vita æterna est. Non murmuret ergo qui post multum tempus accipit, cõtra eum qui post modicum tempus accipit. Illi redditur, illi donatur, vtrisque tamen vna res donatur. Est & in ista vita simile aliquid, & ex-
B cepta illa solutione similitudinis, huius qua intelliguntur prima hora vocati Abel & ipsius seculi iusti, tertia Abraham & ipsius seculi iusti, sexta Moyses & Aaron & ipsius seculi iusti, nona Prophetæ & ipsius seculi iusti, vndecima tanquam in fine seculi Christiani omnes: excepta solutione illa similitudinis, & in hac vita nostra potest aduerti hæc similitudo. Tanquam enim prima hora vocantur qui recẽtes ab vtero matris incipiũt esse Christiani, quasi tertia pueri, quasi sexta iuuenes, quasi nona vergentes in senium, quasi vndecima omnino decrepiti: vnum tamen vitæ æternæ denarium omnes accepturi. Sed attendite & vos fratres mei, ne ideo quisquã differat venire ad veniam, quia securus est quoniam quandocunque venerit, ipsum denarium accepturus est. Securus est quidem quòd ipse denarius illi promittitur, sed differre non iubetur. Nunquid enim & illi qui sunt ad vineam conducti, quando ad illos exibat paterfamiliâs, vt conduceret quos inuenit hora tertia & conduxit, verbi gratia, dixerunt illi, expecta, nõ illuc imus nisi hora sexta, aut quos inuenit hora sexta dixerunt non imus nisi hora nona, aut quos nona inuenit
C dixerunt non imus nisi vndecima? Omnibus enim daturus est tantũdem, quare nos amplius fatigamur? Quid ille daturus sit, & quid facturus sit, penes ipsum consilium est. Tu quando vocaris veni. Merces enim cunctis æqualis promittitur, sed de ipsa hora operandi magna quæstio est. Si enim illi verbi gratia qui vocati sunt hora sexta, in hac ætate corporis constitui, vbi iuueniles anni feruent, sicut ipsa hora sexta feruet: si dicerent illi iuuenes vocati, expecta, audiuimus enim in Euangelio, quia omnes vnam mercedem accepturi sunt, cum senes fuerimus hora vndecima veniemus, tantundem accepturi, quare laboraturi? responderetur eis & diceretur, Laborare non vis, qui vtrum viuas vsque ad senectam nescis? Sexta hora vocaris, veni. Paterfamiliâs tibi quidem etiã vndecima venienti denarium promisit, sed vtrum viuas vsque ad septimam nemo tibi promisit. Non dico vsque ad vndecimam sed vsq; ad septimam. Quare ergo differs vocantem te certus de mercede, incertus de die? Vide ne forte quod tibi ille daturus est promittendo, tu tibi auferas differendo. Si hoc rectè dicitur de infantibus tãquam ad horam primam pertinentibus, si rectè dicitur de pueris tanquam ad horam tertiam pertinentibus, si rectè de iuuenibus, tanquam in horæ sextæ flagrantia constitutis, quanto ma- D
gis rectè dicitur decrepitis, Ecce iam hora vndecima est, & adhuc stas, venire piger es? An forte non exiit ad te vocandum paterfamiliâs? Si non exiit, quid est quod loquimur? Nempe nos serui de familia ipsius sumus, conducere operarios missi sumus. Quid ergo stas? Finisti iam annorum numerum, festina ad denarium. Hoc est enim exire patremfamiliâs, innotescere: quoniam qui in domo est, in abdito est, non videtur ab eis qui foris sunt. Cum autem exiit de domo, videtur ab eis qui foris sunt. Christus quando non intelligitur & non agnoscitur, in secreto est. Quando autem agnoscitur, exiit conducere: ex occulto enim processit ad notitiam, notus est Christus, vbique prædicatur Christus, gloriam Christi omnia quæcunque sunt sub cœlo clamant. Fuit irrisibilis quodammodo & reprehensibilis inter Iudæos, visus est humilis, contemptus est. Occultabat enim maiestatem, promptam habebat infirmitatem. Contemptum est in illo quod promptum erat, nec cognitum quod occultum erat. Si enim cognouis- *1. Cor. 2.*
sent, nunquam dominum gloriæ crucifixissent. Nun- E
quid adhuc contemnendus est sedens in cœlo, si contemptus est cum penderet in ligno? Agitauerunt caput *Mat. 27.*
qui eum crucifixerunt, & ante crucẽ eius stantes, & tan- *Mar. 15.*
quam ad fructum suæ sæuitiæ peruenientes, insultantes dicebant, Si filius dei est, descendat de cruce. Alios saluos fecit, seipsum saluum facere non potest: Descendat de cruce, & credimus in eum. Non descendebat, quia latebat. Multo enim facilius poterat de cruce descẽdere, qui potuit de sepulchro resurgere. Ad nostram informationem demonstrabat patientiam, differebat potentiam, & nõ est agnitus. Non enim tunc exierat conducere operarios, non exierat, non innotuerat. Tertio die resurrexit, demonstrauit se discipulis, ascendit in *Mat. 20.*
cœlum, & misit spiritum sanctum quinquagesimo die. Post ascensionem missus spiritus sanctus impleuit omnes qui fuerunt in vno conclaui, centum viginti homines impleti illi spiritu sancto, cœperunt loqui linguis *Acta. 2.*
omnium gentium, & expressa est vocatio, exiit ille conducere. Cœpit enim veritatis potentia omnibus innotescere. Nam tunc etiam vnus accepto spiritu sancto, etiam vnus loquebatur omnium gẽtium linguis. Modo
autem in ecclesia ipsa vnitas tanquam vnus loquitur, lo- F
quitur omnium gẽtium linguis. Ad quam linguam religio Christiana non peruenit? Ad quos fines non pertendit? Iam nõ est qui se abscondat à calore eius. Adhuc *Psal. 18.*
sit mora ab eo qui stat in vndecima. Manifestum est ergo fratres mei, omnino manifestum est, tenete, certi estote quoniam deus noster Iesus Christus, quando quisque se cõuerterit ad fidem ipsius, à via sua vel superflua vel nequissima, omnia illi præterita dimittuntur & omnino, iamq; donatis debitis, fiunt cum illo tabulæ nouæ. Prorsus omnia dimittuntur. Nemo sit solicitus quòd aliquid ei non dimittatur. Sed iterum nemo peruersè *Despera-*
sit securus. Ista enim duo occidunt animas, aut desperatio, *tio & per-*
aut peruersa spes. De his duobus malis pauca audi- *uersa spes*
te. Nam sicut liberat bona spes & certa spes, ita decipit *occidunt*
peruersa spes. Prius attendite quemadmodum decipiat *animas.*
desperatio. Sunt homines qui cum cogitare cœperint mala quæ fecerunt, non sibi putant ignosci posse, [& dum non putant posse sibi ignosci,] dant animam iam perire desperationi, pereunt, dicentes in cogitationibus suis, Iam nulla nobis spes, neque enim tanta illa quæ cõmisimus donari nobis aut ignosci possunt, Quare er-

G go non satisfacimus cupiditatibus nostris? Impleamus
saltem præsentis temporis voluptatem, quia nullam in
futuro habemus mercedem. Faciamus quicquid libet,
etsi non licet, vt habeamus suauitatem vel temporalem,
quia percipire non meremur æternam. Talia dicentes
desperando pereunt, siue antequam omnino credant,
siue iam Christiani, & in aliqua peccata & scelera male
viuendo prolapsi. Procedit ad eos dominus vineæ, &
tanquam desperantes & vacantes, tergum dantes pul-
Ezech. 18. sat & clamat in propheta Ezechiel, In quacunque die
conuersus fuerit homo à via sua pessima, omnes iniqui-
tates eius obliuiscar. Hac voce audita & credita à despe-
ratione recreantur, & ab illa altissima & profunda vo-
ragine qua submersi fuerant emergunt. Sed his timen-
dum est ne in aliam voraginem incurrant, & peruerse
sperando moriantur, qui desperando mori non potue-
runt. Mutant enim cogitationes longe quidem diuer-
sas, sed tamen perniciosas, & rursus incipiunt dicere
in cordibus suis, Si quacunque die cõuersus fuero à via
mea pessima, deus misericors (sicut veraciter per pro-
phetas promisit) omnes iniquitates meas obliuiscitur,
quare hodie conuertor, & non cras? Quare hodie &
H non cras? Eat hodiernus dies sicut hesternus, sit in ne-
quissima voluptate, sit in flagitiorum gurgite, volute-
tur in mortifera delectatione. Cras conuertar, & finis
est. Respondetur tibi, Cuius rei finis? Dicis, iniquitatum
mearum. Bene, gaude, quia crastino iniquitatum tua-
rum erit finis. Qui si ante crastinum tuus erit finis?
Ergo bene quidem gaudes, quia propter iniquitates
tuas cõuerso tibi indulgentiam deus promisit, sed cra-
stinum diem tibi nemo promisit. Aut si forte promisit
Mathematicus, longe aliud est. Quàm ô deus multos
mathematici fefellerunt, quia sibi plerunque lucra pro-
miserunt, & damna inuenerunt. Ergo etiam propter
istos male sperantes procedit paterfamiliâs. Quemad-
modum processit ad illos qui male desperauerunt, &
perierunt desperando, & reuocauit eos in spem, sic
procedit etiam ad istos qui male sperando volunt pe-
rire, & dicit eis per alium librum, Ne tardes conuerti
Eccli. 5. ad dominum. Quomodo illis dixerat, In quacunq; die
Ezech. 18. iniquus conuersus fuerit à via sua mala, omnes iniqui-
tates eius obliuiscar: & tulit eis desperationem qua iam
dederant animas suas perditioni, omnimodo indul-
gentiam desperantes: sic procedit etiam ad istos qui
I sperando & differendo volunt perire, & loquitur ad
Eccli. 5. eos & increpat eos, Ne tardes conuerti ad dominum,
neque differas de die in diem. Subito enim veniet ira
eius, & in tempore vindictæ disperdet te. Ergo noli dif-
ferre, noli quod patet contra te claudere. Ecce indulgẽ-
tiæ dator aperit tibi ostiũ. Quid moraris? Gaudere de-
beres, si aperiret aliquando pulsanti. Non pulsasti & a-
perit, & foris remanes? Ne ergo differas. De misericor-
Prouer. 3. diæ operibus quodam loco scriptura dicit, Ne dixeris
vade & reuertere, cras ego dabo, cũ possis continuo be-
ne facere. Non enim scis quid contingat sequenti die.
Audi præceptum non differendi, vt in alium sis mi-
sericos, & differendo in te es crudelis? Non debes dif-
ferre panem daturus, & differs indulgentiam acceptu-
Eccli. 30. rus? Si miserando alterum non differs, miserere & a-
nimæ tuæ placens deo. Exhibe & animæ tuæ eleemo-
synam. Non dicimus vt tu ei des, sed ne repellas ma-
num dantis. Sed aliquando homines inde sibi pluri-
mum nocent, cum alios offendere timent. Multum va-
lent boni amici ad bonum, & mali amici ad malum.
Ideo dominus pro salute nostra potentium amicitias
contemnens, noluit prius eligere senatores, sed pisca- K
tores. Magna artificis misericordia. Sciebat enim quia
si eligeret senatorem, diceret senator, Dignitas mea
electa est. Si eligeret diuitem, diceret diues, Opulentia
mea electa est, Si prius eligeret imperatorem, diceret
imperator, potestas mea electa est. Si prius eligeret ora-
torem, diceret orator, Eloquentia mea electa est. Si eli-
geret philosophum, diceret philosophus, Sapientia mea
electa est. Interim, inquit, differantur superbi isti, mul-
tum tument. Distat autem inter magnitudinem & tu-
morem. Vtrunque grande est, sed non vtrunque sanum
est. Differantur ergo, inquit, isti superbi, aliqua solidita-
te sanandi sunt. Da mihi, inquit, prius istum piscatorẽ,
Veni tu pauper, sequere me, nihil habes, nihil nosti, se-
quere me. Idiota pauper, sequere me. Non est quod in te
expauescatur, sed multũ est quod in te impleatur. Tam
largo fonti vas inane admouendum est. Dimisit retia
piscator accepit gratiam piscator, & factus est diuinus
orator. Ecce quid fecit dominus, de quo dicit aposto-
los, Infirma mundi elegit deus, vt confundat fortia, & 1. Cor. 1.
ignobilia mundi elegit deus, & ea quæ non sunt tan-
quam quæ sint, vt ea quę sunt euacuentur. Deniq; legun-
tur modo verba piscatorum, & colla subduntur orato- L
rum. Tollantur ergo de medio inanes venti, tollatur de
medio fumus qui crescendo euanescit, prorsus pro sa-
lute ista contemnentur. Si quisquã in ciuitate aliquo pe-
riculoso morbo corporis ægrotaret, & esset in ciuitate
peritissimus medicus amicus ægrotantis, potentibus
inimicus, cui dicerent amico suo: noli eum adhibere,
nihil nouit: dicerent autem, non iudicante animo, sed
inuidente, nónne ergo pro salute sua remoueret amico-
rum potentium fabulas, & vt paucis diebus plus viueret
cum illorum qualibet offensione, pellendo sui corporis
morbo medicum illum quem peritissimũ commenda-
uerat adhiberet? Aegrotat humanum genus, non mor-
bis corporis, sed peccatis. Iacet toto orbe terrarum ab
Oriente vsque ad Occidentem grandis ægrotus. Ad sa-
nandum grandem ægrotum descendit omnipotẽs me-
dicus. Humiliauit se vsque ad mortalem carnem, tan-
quam vsque ad lectum ægrotantis. Dat salutis præcepta,
contemnitur, qui audiunt liberantur. Contẽnitur cum
dicunt amici potentes, nihil nouit. Si nihil nosset, po-
tentia eius gentes non impleret. Si nihil esset, non esset
antequam apud nos esset, prophetas ante se non mitte-
ret. Nónne modo implentur, quæ antè prædicta sunt? M
Nónne probat medicus iste artis suę potentiã promissa
complendo? Nónne per totũ mundum perniciosi euer-
tuntur errores, & tritura mundi domantur cupiditates?
Nemo dicat, Antea melior erat mundus quàm modo,
Ex quo cœpit iste medicus artẽ suã exercere multa hic
videmus horrenda. Noli mirari. Antequam aliquis cu-
raretur, munda à sanguine statio medici videbatur. Imò
iam tum hoc videns excute vanas delicias, veni ad me-
dicum, sanitatis tempus est, nõ voluptatis. Curemur er-
go fratres. Si nec medicũ agnoscimus, non in eum tan-
quam phrenetici sæuiamus, non ab eo tanquam lethar-
gici auertamur. Multi enim sæuiendo, multi dormien-
do perierunt. Phrenetici sunt qui non dormiendo in-
saniunt. Lethargici sunt qui multum dormiendo pre-
muntur. Prorsus tales sunt homines. Contra istum me-
dicum alij sæuire in eum volunt: & quoniã ipse iam in
cœlo sedet, membra eius in terra persequuntur. Curat
& tales. Multi ex eis conuersi ex inimicis facti sunt ami-
ci, ex persecutoribus facti sunt prædicatores. Tales etiã
ipsos Iudæos, in seipsum cum hic esset sæuientes, tan-

quam

A quam phreneticos sanauit, pro quibus in ligno pendens orauit. *Lucæ 23.* Dixit enim, Pater ignosce illis, quia nesciũt quid faciunt. Multi tamẽ eorum, sedato furore, tanquã phreneti oppressa, cognouerunt deum, cognouerunt Christum. Post ascensionem misso spiritu sancto, conuersi sunt ad eum quem crucifixerunt, & in sacramento credentes sanguinem eius biberunt, quem sæuiendo fuderunt. Habemus exempla. Persequebatur mẽbra eius iam sedentis in cœlo Saulus, persequebatur grauiter in phrenesi mente perdita, morbo nimio. At ille vna voce de *Acto. 9.* cœlo clamans ei, Saule Saule quid me persequeris? percussit phreneticum, erexit sanum: occidit persecutorẽ, viuificauit prædicatorem. Etiam lethargici multi sanãtur. Ipsis enim similes sunt qui non sæuiunt in Christũ, nec maliciosi sunt aduersus Christianos, sed tãtum differendo languescunt verbis somnolentis, in lucem oculos extẽdere pigrescunt, & qui eos excitare volunt molesti sunt. Recede à me, inquit, lãguidus lethargicus, obsecro te, recede à me. Quare? Dormire volo. Sed ille, Morieris inde. Ille, amore somni mori volo, respondet. Et charitas desuper, Nolo. Plerunq; istũ charitatis affe-B ctum exhibet etiam filius seni patri morituro post paucos dies, iam vtique ætate finita, si lethargicum videt, & lethargico morbo premi suum patrem à medico agnoscit, dicente sibi, Excita patrem tuum, noli eum permittere dormire, si vis vt viuat: adest puer seni, pulsat, vellicat, pungit, pietate molestus est, nec mori citò permittit citò moriturum, & si viderit vt aliquãdo plures dies viuat cum decesserit successurus. Quanto maiore charitate nos amicis nostris molesti esse debemus, cum quibus non paucos in hoc mundo dies, sed apud deum in æternum viuamus? Ament ergo nos, & faciãt quod audiunt per nos, & colant quem colimus & nos, vt recipiant quem speramus & nos.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ego veritatem dico vobis, expedit vobis vt ego vadam: *Ioan. 16.*

Sermo LX.

MEdicina animæ omnium vulnerum, & vna propitiatio pro delictis omnium est, credere in Christo. Nec omnino quisquam mundari potest siue ab originali peccato quod ex Adã traxit, In quo omnes peccauerunt, & filij iræ naturali-C ter facti sunt: siue à peccatis quæ ipsi non resistẽdo carnali concupiscentiæ, sed eam sequendo, eique seruiendo in flagitiis & facinoribus addiderunt: nisi per fidem coadunentur & compaginentur corpori eius, qui sine vlla illecebra carnali & mortifera delectatione conceptus est: nec eum in delictis mater in vtero aluit, & pec- *1. Petri 2.* catum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. In eum quippe credentes filij dei fiunt, quia ex deo nascũtur per adoptionis gratiam, quæ est in fide Iesu Christi domini nostri. Quapropter charissimi merito idem dominus & saluator noster hoc vnum peccatum dicit, de quo arguit mundũ spiritus sanctus, quia non credit *Ioan. 16.* in eum. *Ego, inquit, veritatẽ dico, expedit vobis vt ego vadã. Si enim ego nõ abiero, paracletus nõ veniet ad vos. Si autẽ abiero, mittã eum ad vos. Et cũ venerit, ille arguet mundũ de peccato, & de iustitia, & de iudicio. De peccato quidẽ, quia in me nõ credunt. De iustitia, quia ad patrẽ vado, & iam nõ videbitis me. De iudicio autẽ, quia princeps huius mũdi iudicatus est.* De hoc ergo vno peccato voluit mundum argui, quòd non credunt in eum: videlicet quia in eum credendo cuncta peccata soluuntur, hoc vnum imputari voluit, quo cætera colliguntur. Et quia credendo nascuntur ex deo, & filij dei fiunt. Dedit enim, inquit, il-D lis potestatem filios dei fieri, credentibus in eum. Qui *Ioan. 1.* ergo credit in filium dei, inquantum adhæret illi, & fit etiam ipse per adoptionem filius & hæres dei, co- *Roma. 8.* hæres autem Christi, intantum non peccat: vnde dicit Ioannes, Qui natus est ex deo non peccat. *1. Ioan. 3.* Et ideo peccatum vnde mundus arguitur, hoc est, quod non credunt in eum, hoc est peccatum de quo itidem dicit, Si non venirem peccatum non haberent. *Ioan. 15.* Nunquid enim alia innumerabilia peccata non habebant? Sed aduentu eius hoc vnum peccatum accessit non credentibus quo cætera tenerentur. In credentibus autẽ quia hoc vnum defuit, factum est vt cuncta dimitterentur credentibus. Nec ob aliud apostolus Paulus, Omnes, inquit, pecca- *Roma. 3.* uerunt, & egent gloria dei, vt qui crediderint in eum, non confundantur, sicut & psalmus dicit, Accedite ad *Psal. 33.* eum, & illuminamini, & vultus vestri non confundentur. Qui ergo in se gloriatur, confunditur. Non enim sine peccatis inuenitur. Ille itaque tantummodo non cõfunditur, qui in domino gloriatur. Omnes enim pec- *Roma. 3.* cauerunt, & egent gloria dei. Itaque apostolus cum de Iudæorum infidelitate loqueretur, nõ ait, Etenim si qui-E dam illorum peccauerunt, nunquid peccatum illorum fidem dei euacuauit? Quomodo enim diceret, Si quidã illorum peccauerunt, cũ ipse dixerit, Omnes enim pec- *Ibidem.* cauerunt? Sed ait, Si quidam illorum non crediderunt, nunquid incredulitas eorũ fidem dei euacuauit? Vt hoc peccatum expressius demonstraret, quo vno clauditur aduersus cætera ne per dei gratiam relaxatur. De quo vno peccatu per aduentum spiritus sancti, hoc est, per donum ipsius gratiæ quod fidelibus datur, mundus arguitur, dicente domino, De peccato quidem, quia non credunt in me. Non autem esset meritum grande credentium & beatitudo gloriosa, si semper dominus in resuscitato corpore humanis oculis appareret. Spiritus ergo sanctus hoc magnum munus attulit credituris, vt eum quem carnalibus oculis non viderent, à carnalibus cupiditatibus mente sobria, & spiritalibus desideriis ebria suspirarent. Vnde & ille discipulus qui se dixerat nõ crediturum nisi cicatrices eius manu tetigisset, cum cõtrectato corpore domini quasi euigilãs exclamasset, Dominus meus & deus meus: ait illi dominus, Quia *Ioan. 20.* vidisti, credidisti: beati qui nõ vident & credunt. Hanc beatitudinẽ spiritus sanctus paracletus attulit, vt ab ocu-F lis carnis serui forma remota, quã de virginis vtero accepit, in ipsam dei formam, in qua patri æqualis, etiam cum in carne apparere dignatus est, permansit, purgata mentis acies tenderetur: vt eodem spiritu repletus apostolus diceret, Et si noueramus Christum secundũ car- *2. Cor. 5.* nem, sed iam non nouimus: quia & carnem Christi non secundum carnem, sed secundum spiritum nouit, qui virtutem resurrectionis eius nõ palpando curiosus, sed credendo certus agnoscit: Non dicens in corde suo, quis ascendit in cœlum, hoc est Christum deducere: vt *Roma. 10.* quis descendit in abyssum, hoc est Christum à mortuis reducere: sed prope est, inquit, verbũ in ore tuo, quia dominus est Iesus, & si credideris in corde tuo, quia deus illum suscitauit à mortuis, saluus erit. Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem: Hæc fratres apostoli verba sunt, ipsius sancti spiritus sancta ebrietate eructantis. Cum ergo hanc beatitudinẽ quam non videmus & credimus, nullo modo haberemus, nisi eam à spiritu sancto acciperemus, meritò dictum est, Expedit vobis vt ego vadam. Si enim nõ abie- *Ioan. 16.* ro, paracletus non veniet ad vos. Si autẽ abiero, mittam

G illum ad vos.Semper quidem diuinitate nobiscum est:
sed nisi corporaliter abiret à nobis semper, eius corpus
carnaliter videremus, & nunquam spiritaliter credere-
Roma. 5. mus:quia fide iustificati & beatificati, id ipsum verbum
Ioan. 1. deum apud deũ,per quod facta sunt omnia,& quod ca-
ro factum est vt habitaret in nobis corde mũdato con-
tẽplari mereremur. Et si non manu tangendo, sed cor-
de creditur ad iustitiã, recte de iustitia nostra mundus
arguitur,qui nõ vult credere nisi quod videt. Vt autem
nos haberemus iustitiam fidei,de qua mundus arguere-
tur incredulus propterea dominus ait, De iustitia, quia
ad patrem vado, & iam non videbitis me. Tanquam si
diceret, Hæc erit iustitia vestra, vt credatis in me me-
diatorem, quem resuscitatum ad patrem isse certissime
habebitis, quamuis eum carnaliter non videatis, vt per
Ioan. 10. ipsum recõciliati deum spiritaliter videre possitis. Vn-
de figuram ecclesiæ gestanti mulieri, cum ei post resur-
rectionem ad pedes caderet. Noli me tangere, inquit,
nondum enim ascendi ad patrem. Quod mystice di-
ctum intelligitur, Noli me per corporeum contractum
carnaliter credere, spiritaliter autem credis, id est, fide
spiritali me tangis,cum ascendero ad patrem, quia bea-
H ti qui non vident & credunt.Et hæc est iustitia fidei qua
mundus carens, de nobis qui ea non caremus arguitur,
quia iustus ex fide viuit.Siue ergo quia in illo resurgen-
Abacu. 2. tes, & in illo ad patrem venientes, inuisibiliter & in iu-
Roma 1. stificatione perficimus:siue quia non videntes & credẽ-
tes ex fide viuimus, quoniã iustus ex fide viuit:propter-
ea dixit,De iustitia,quia ad patrem vado,& iam non vi-
debitis me.Nec inde se mundus excuset, quod à diabo-
lo impeditur ne credat in Christum.Credentibus enim
princeps mundi mittitur foras,vt iam non operetur in
cordibus hominum, quos Christus per fidem cœperit
possidere,sicut operatur in filiis diffidẽtiæ,quos ad ten-
tandos & tribulandos iustos plerunque concitat. Quia
enim missus est foras,qui intrinsecus dominabatur, ex-
Psal. 24. trinsecus præliatur.Etsi ergo per eius persecutiones do-
Ioan. 16. minus dirigit mites in iudicio, tamen iam ipse hoc ip-
so quòd foras missus est,iudicatus est.Et de hoc iudicio
mundus arguitur, quia frustra de diabolo queritur, qui
non vult credere in Christum, quem iudicatum, id est,
foras missum, & propter nostram exercitationẽ forin-
secus expugnare permissum, non solum viri, sed etiam
I mulieres, & pueri, & puellæ martyres vicerunt. Sed in
quo vicerunt, nisi in illo quem crediderunt, & quem
non videntes dilexerunt, & quo dominante in cordi-
bus suis pessimo dominatore caruerunt? Et hoc totum
per gratiam, hoc est, per donum spiritus sancti. Rectè
itaque idem spiritus arguit mũdum,& de peccato, quia
non credidit in Christum:& de iustitia,quia qui volue-
runt crediderunt, quamuis in quem crediderunt non
viderunt, & per eius resurrectionem se quoque in re-
surrectione perfici sperauerunt: & de iudicio, quia ipsi
si vellent credere,à nullo impedirentur, quoniam prin-
ceps huius mundi iam iudicatus est.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ipse arguet mundum de peccato, de iustitia, & de iudicio:

Sermo LXI.

Vm dominus & saluator noster Iesus Chri-
stus de aduentu spiritus sancti, quẽ se missu-
rũ esse promisit & misit, multa diceret, ait in-
Ioan. 16. ter cætera, *Ipse arguet mundũ de peccato, de iu-*
stitia, & de iudicio. Neq; hoc cũ dixisset, sermonẽ traie-
cit in aliud, sed ipsa aliquãto expressius insinuare digna-
tus est. *De peccato quidẽ, inquit, quia nõ crediderũt in me. De* K
iustitia autẽ quia ad patrẽ vado. De iudicio vero, quia princeps
huius mũdi iã iudicatus est. Oboritur ergo nobis intelli-
gẽdi desideriũ, cur peccatum hominũ quasi solum esset
nõ credere in Christo, ita de hoc solo dixit, quod mundum
spiritus sanctus argueret. Si autem manifestũ est præter
hanc infidelitatem alia multa hominũ esse peccata, cur
de hoc solo mundum spiritus sanctus arguat? An quia
peccata omnia per infidelitatem tenentur, per fidem
dimittuntur? Propterea hoc vnum præ cæteris imputat
deus,per quod fit vt cætera non soluãtur,dum non cre-
dit in humilem deum homo superbus. Sic enim scri-
ptum est,Deus superbus resistit,humilibus autẽ dat gra- Iacobi. 4.
tiam. Gratia quippe dei,donum dei est. Donum autem
maximum ipse spiritus sanctus est, & ideo gratia dici-
tur. Cum enim omnes peccassent,& egerent gloria dei,
quia per vnum hominem peccatum intrauit in mun- Roma. 3.
dum, & per peccatum mors,in quo omnes peccauerũt, Roma. 5.
ideo gratia,quia gratis datur. Ideo gratis datur, quia nõ
quasi merces redditur post discussionem meritorum
sed donum datur post delictorum veniam. De pecca-
to igitur arguuntur infideles, id est, dilectores mundi,
nam ipsi significantur mundi nomine. Cum enim di- L
citur, Arguet mundum de peccato, nõ alio quàm quòd
non crediderunt in Christo: hoc denique peccatum si
non sit, nulla peccata remanebunt,quia iusto ex fide vi-
uente cuncta soluuntur.Sed multum interest,vtrũ quis- Roma. 1.
que credat ipsum esse Christum,& vtrũ credat in Chri-
stum. Nam ipsum esse Christũ & dæmones crediderũt, Iacobi 2.
nec tamen in Christũ dæmones crediderunt. Ille enim *Credere in*
credit in Christum,qui & sperat in Christum,& si diligit *Christum.*
Christum.Nam si fidem habet sine spe, ac sine dilectio-
ne, Christum esse credit, non in Christum credit. Qui
ergo in Christum credit, credendo in Christum veniet
in eum Christus,& quoquo modo vnitur in eum,& mẽ-
brum in corpore eius efficitur. Quod fieri non potest,
nisi & spes accedat & charitas. Quid sibi etiã vult quod
ait de iustitia, quia ad patrem vado? Et primo quæren-
dum est, si de peccato mundus arguitur, cur & de iusti-
tia? Quis enim de iustitia recte argui possit? An de pec-
cato quidem suo, de iustitia vero Christi mũdus argui-
tur? Non video quid aliud possit intelligi, quandoqui-
dem de peccato, inquit, quia non crediderũt in me. De
iustitia, quia ad patrem vado, illi non crediderunt, ipse M
ad patrem vadit. Illorum ergo peccatum, ipsius autem
iustitia. Sed cur in eo solo voluit nominare iustitiam,
quia vadit ad patrem? Num non iustitia est etiam quod
huc venit à patre? An illa potius misericordia est, quòd
à patre ad nos venit, iustitia vero quòd ad patrẽ vadit?
Ista fratres expedire arbitror, vt in tanta profunditate
scripturarum, in quibus forte verbis absconditũ aliquid
latet quod opportune aperiendum sit, tãquam simul fi-
deliter inquiramus, vt salubriter inuenire mereamur.
Cur ergo hanc appellat iustitiam, quia vadit ad patrem,
& non etiam quia venit à patre? An quia misericordia
est quòd venit, ideo iustitia est quòd vadit, vt & in no-
bis discamus impleri posse iustitiam, si pigri non fueri- Philip. 2.
mus prærogare misericordiã, non quæ nostra sunt quæ-
rentes, sed quæ aliorum? Quod cum monuisset aposto-
lus, continuo de ipso domino coniunxit exemplum. Ibidem.
Nihil, inquit, per contentionem, neque per inanem glo-
riam, sed in humilitate mentis alter alterutrum existi-
mãtes superiorem sibi, non quæ sua sunt vnusquisq; in-
tendentes, sed & quæ aliorum. Deinde statim addidit:
Singuli quique hoc sentite in vobis, quod & in Christo

Iesu,

A Iesu. Qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudine hominũ factus & habitu inuentus vt homo, humiliauit se factus obediens vsque ad mortem, mortẽ autem crucis. Hæc est misericordia qua venit à patre. Quæ igitur iustitia est qua vadit ad patrẽ? Sequitur & dicit, Propter quod & deus illum exaltauit, & donauit illi nomẽ quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cœlestium terrestrium, & inferorũ, & omnis lingua confiteatur quia dominus Iesus Christus in gloria est dei patris. Hæc est iustitia qua vadit ad patrẽ. Sed si solus vadit ad patrẽ, quid nobis prodest? Vt quid ab spiritu sancto de hac iustitia mundus arguitur? & tamen nisi solus
Ioan. 3. iret ad patrem, non alio loco diceret, Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, filius hominis qui
Philip. 3. est in cœlo. Sed etiã Paulus apostolus dicit, Nostra autem conuersatio in cœlis est. Sed quare hoc? Quia item
Coloss. 3. dicit, Si resurrexistis cũ Christo, quę sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera dei sedens, quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cũ Christo in deo. Quomo-
B do ergo ille solus? An ideo solus, quia Christus vnus est cum omnibus membris suis, tanquã caput cum corpo-
1. Cor. 12. re suo? Quæ autem corpus eius nisi ecclesia? Sicut dicit idem doctor, Vos autem estis corpus Christi, & mem-
Ioan. 3. bra ex parte. Cum ergo nos ceciderimus, & propter nos ipse descenderit, quid est, Nemo ascẽdit, nisi qui descẽdit, nisi quia nemo ascendit, nisi vnum cum eo factus, & tanquam membrum compactus in eius corpore qui
Ioan. 15. descendit? Sic & discipulis dicit, Quia sine me nihil potestis facere. Aliter enim est vnũ cum patre, aliter vnũ nobiscum. Vnum cum patre est, quia vna substantia est patris & filij. Vnum cum à patre est, quia cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Vnus autem nobiscum factus est, quia semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens. Vnus nobiscum factus
Galat. 3. est secundum semen Abrahæ in quo benedicentur om-
Acto. 3. nes gentes. Quod cum apostolus cõmemorasset, Non
Philip. 2. dicit in seminibus tanquam in multis, sed tanquam in vno, & semini tuo quod est Christus. Et quia & nos ad
C id pertinemus quod est Christus, nobis simul incorporatis, & illi capiti cohærentibus, vnus est Christus, quia
Galat. 3. & nobis dicit, Ergo semẽ Abrahæ estis secundum promissionem hæredes. Si enim vnum est semen Abrahæ, & illud vnum semen Abrahæ nõ intelligitur nisi Christus, hoc autem semen Abrahæ etiam nos sumus, hoc ergo totum, id est, caput & corpus vnus est Christus. Et ideo nos non debemus ab illa iustitia separatos putare,
Ioan. 16. quam dominus ipse commemorat, dicens, De iustitia, quia ad patrem vado. Cum Christo enim & nos resurreximus, & nos cum capite nostro Christus sumus interim fide & spe. Complebitur autem spes nostra in vltima resurrectione mortuorum. Cum autem complebitur spes nostra, tũc complebitur etiam iustificatio nostra. Quam completurus dominus, quid sperare debeamus ostendit in carne sua, hoc est, in capite nostro, in-qua resurrexit & ascendit ad patrem, quia sic scriptum
Roma. 4. est, Traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram. Arguitur ergo mundus de peccato in eis qui non credunt in Christo: & de iustitia in eis qui non resurgunt in membris Christi.
2. Cor. 5. Vnde dictum est, Vt nos simus iustitia dei in ipso. Si enim non in ipso nullo modo iustitia. Si autem in ipso, totus nobiscum vadit ad patrem, & hæc in nobis

implebitur perfecta iustitia. Propter hoc & de iudicio D
Ioan. 6. mundus arguitur, quia princeps huius mundi iam iudicatus est, id est, diabolus princeps iniquorum qui corde non habitant nisi in hoc mundo, quem diligunt & ideo mundus vocantur, sicut nostra cõuersatio in cœlis est, si resurreximus in Christo. Ergo quemadmodũ nobiscũ, id est, cum corpore suo vnus est Christus: sic cum omnibus impiis quibus caput est, cum quodã corpore suo vnus est diabolus. Quapropter sicut nos nõ separamur à iustitia de qua dominus dixit, Quia ad patrem vado: sic impij non separantur ab illo iudicio, de quo dixit, Quia princeps huius mundi iam iudicatus est.

De trina interrogatione domini si Petrus se diligeret, & trina Petri responsione. Ioan. 21.

Sermo LXII.

Lectione hodierna animaduertit charitas vestra, dictum esse Petro à domino per interrogationem, *Diligis me? Cui respondit ille: Scis domine quia amo te.* Hoc secundò, hoc tertiò: & ad singula verba respondentis dicebat dominus, *Pasce agnos meos.* Commendabat Petro Christus agnos suos pascendos, qui pascebat & Petrum. Quid enim Petrus poterat præstare domino, maxime iam immorta- E
le corpus gerenti, & in cœlum ascensuro? Tanquam ei diceret, Amas me? In hoc ostende quia amas me, Pasce oues meas. Ergo fratres cum obedientia audite oues vos esse Christi, quia & nos cum timore audimus, Pasce oues meas. Si nos cum timore pascimus & timemus pro ouibus, ipsæ oues quomodo pro se debent timere? Pertineat ergo ad nos cura, ad oues obedientia: ad nos vigilantia pastoralis, ad vos humilitas gregis. Quanquam & nos qui vobis videmur de superiore loqui loco, cũ timore sub pedibus vestris sumus, quoniam nouimus quàm periculosa ratio de ista quasi sublimi sede reddatur. Proinde charissimi, catholica germina, membra Christi, cogitate quale caput habeatis. Filij dei cogitate qualem patrem inueneritis. Christiani cogitate quę vobis hæreditas promittatur. Non talis qualis in terra possideri à filiis non potest, nisi cum mortui fuerint parentes eorum. Nullus enim in terra possidet hæreditatẽ patris, nisi mortui. Nos viuo patre nostro possidebimus quod donabit, quia pater noster mori non poterit. Plus F
addo, plus dico, & verum dico, ipse pater erit hæreditas nostra. Congruenter viuite maxime vos candidati Christi recens baptizati, modo regenerati, sicut vos ante admonui, & modo dico, & solicitudinem meã pronuncio, quia timorem mihi maiorem ingessit præsens euangelica lectio. Obseruate vos, nolite imitari malos Christianos. Nolite dicere, faciã hoc, quia multi fideles hoc faciunt. Hoc non est defensionem parare animæ, sed comites ad gehennã inquirere. Crescite in hac area dominica, in hac inuenietis bonos qui & vobis placent, A
si & vos boni fueritis. Nunquid enim peculium nostrũ estis? Hæretici & schismatici & de furtis dominicis peculia sibi fecerunt, & greges non Christi, sed suos contra Christum pascere voluerunt. Planè in ipsis deprædationibus suis titulum illius posuerũt, vt prædæ ipsorũ quasi defenderẽtur per titulum potentis. Quid facit Christus quando tales conuertuntur, qui foris ab ecclesia titulum eius baptismatis acceperunt? Eiicit prædatorem, titulum non deponit, & possidet domum, quia inuenit ibi titulum suum. Quid opus est vt mutet nomẽ suum? Nunquid attendunt quod ait dominus Petro, Pasce agnos meos, pasce oues meas? Nunquid dixit ei, Pasce agnos tuos, aut pasce oues tuas? Exclusis autẽ, quid dixit in

G canticis canticorum ad Ecclesiam?Loquens sponsus ad
Canti. 1. sponsam, ait, Nisi cognoueris temetipsam pulchrã in-
ter mulieres exi tu. Tanquam dicens, Non ego te eiicio,
exi tu, nisi temetipsam cognoueris temetipsam pulchrã
inter mulieres, nisi cognoueris te in speculo scripturæ
diuinæ, nisi attẽderis ô mulier pulchra speculum quod
te falso nitore non fallit, nisi cognoueris quia de te di-
Psal. 96. ctum est: Super omnem terram gloria tua: quia de te di-
Psal. 2. ctum est, Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & posses-
sionem tuam terminos terræ: & alia innumerabilia te-
stimonia quæ catholicam ecclesiam commendant, nisi
cognoueritis, patrem non habes, hæredem non te po-
Canti. 1. tes facere. Ergo exi tu in vestigiis gregum, non in so-
cietate gregis, & pasce hędos tuos, non quomodo Petro
Ioan. 21. dictum est, oues meas. Petro dicitur, oues meas, schis-
maticis dicitur, hædos tuos. Hic oues, ibi hædi. Hic me-
Mat. 25. as, ibi tuos. Recolite dexteram & sinistram iudicis no-
stri, recolite vbi stabunt hædi, & vbi oues, & apparebit
vobis vbi dextera, vbi sinistra, cãdida & nigra, lumino-
sa & tenebrosa, pulchra & deformis, acceptura regnum
& inuentura supplicium sempiternum.

Mat. 3. *De manifesta ostensione trinitatis in deo nostro ex Euan-*
Luca 3. *gelio de baptismo domini apud flumen Iordanem.*
Ioan. 1. *Sermo LXIII.*

H EVangelica lectio proposuit nobis vnde lo-
quamur ad charitatem vestram, quæ domini
imperio & vere domini imperio proposita
est. ab illo enim expectauit cor meum tanquam iussionẽ
proferendi sermonis, vt hinc eum intelligerem loqui
me velle, quod recitari ipse voluisset. Audiat ergo stu-
dium & deuotio vestra, & adiuuet apud ipsum domi-
num deum nostrum laborem meum. Videmus enim &
tanquam proposito diuino speculo contuemur, apud
flumẽ Iordanem commendari nobis deum nostrum in
trinitate. Cum enim veniret Iesus & baptizatus esset à
Ioanne, dominus à seruo quod fecit ad humilitatis ex-
emplum: in ipsa quippe humilitate ostendit impleri iu-
stitiam quando dicente sibi Ioanne, Ego debeo à te ba-
Mat. 3. ptizari & tu venis ad me: respondit, Sine modo, vt im-
pleatur omnis iustitia. Cum ergo baptizatus esset, aper-
ti sunt cœli, & descendit super eum spiritus sanctus in
specie columbæ. Deinde vox desuper consecuta est, Hic
est filius meus dilectus, in quo bene sensi. Habemus ergo
distinctam quodammodo trinitatem. In voce patrem,
I in homine filium, in columba spiritum sanctum. Hoc
quidem cõmemorare opus erat: Nam videre facillimũ
est. Euidenter enim nec vllo dubitationis scrupulo cõ-
mendatur hæc trinitas, cum ipse dominus Christus in
forma serui veniens ad Ioannem, vtique filius est. Non
enim dici potest quòd pater sit, aut dici potest quòd spi
ritus sanctus. Venit, inquit, Iesus vtiq; filius dei. De co-
lumba quis dubitet? Aut quis dicat quid est columba cũ
ipsum Euãgelium testetur apertissime, Descendit super
eum spiritus sanctus in specie columbæ? De voce autem
illa similiter nulla dubitatio quòd patris sit cum dicit,
Tu es filius meus. Habemus ergo distinctam trinita-
tem. Et si consideremus loca, audeo dicere, (quamuis
timide id dicam, tamen audeo) quasi separabilem trini-
tatem. Cum Iesus venit ad fluuium, ex alio loco in aliũ
locum: Columba descendit de cœlo ad terram, de alio
loco ad alium locum: Vox ipsa patris nec de terra, nec
de aqua sonuit, sed de cœlo. Tria hæc quasi separantur
locis, separantur officiis, separãtur operibus. Dicat mi-
hi aliquis, Ostende inseparabilem trinitatem. Memen-
to catholicũ te loqui, catholicis loqui. Fides enim no-
stra, id est, fides vera, fides recta, fides catholica, nõ opi- K
nione præsumptionis, sed testimonio lectionis colle-
cta, nec hæretica temeritate incerta, sed apostolica ve-
ritate fundata, hoc insinuat, hoc nouimus, hoc credi-
mus. Hoc etsi non videmus oculis, nec adhuc corde
quãdiu fide mundamur, ipsa tamẽ fide rectissime ac ro-
bustissime retinemus patrem, filium, spiritum sanctum,
inseparabilẽ esse trinitatem, vnum deum, non tres deos:
ita tamen vnum deum, vt filius non sit pater, vt pater
non sit filius, vt spiritus sanctus nec pater sit nec filius,
sed patris & filij spiritus. Hanc ineffabilem diuinitatem
apud seipsam manentem, omnia innouãtem, creantem,
recreantem, mittentem, renouantem, iudicantem, libe-
rantem. Hanc ergo trinitatem ineffabilem simul noui-
mus & inseparabilẽ. Quid ergo agimus? Ecce seorsum
venit filius in homine, seorsum spiritus sanctus de cœ-
lo descendit, in specie columbæ, seorsum vox patris de
cœlo sonuit, Hic est filius meus. Vbi est inseparabilis
trinitas? Fecit vos per me deus intentos. Orate pro no-
bis, & quasi aperientes sinum, donec ipse vnde quod
aperuistis impleatur, collaborate nobis. Videtis enim
quid susceperimus, non solùm quid, verumetiam qui,
vnde volumus dicere, vbi positi, quomodo positi in Sapien. 9.
corpore quod corrumpitur & aggrauat animã, & de- L
primit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem.
Quando ergo istum sensum à multis extraho, & ad
vnum deum trinitatem ineffabilem colligo, vt aliquid
videam quod dicam, putásne in hoc corpore quod ag-
grauat animam, vt aliquid vobis digne loquar, potero
dicere, Quoniam ad te domine animam meam leua- Psal. 85.
ui? Adiuuet me, leuet eam mecum. Nam infirmus sum
illi, & grauis est mihi. Solet hæc quæstio ab studiosissi-
mis fratribus proponi, solet in amatorem verbi dei ser-
mone versari, solet pro hac multũ pulsari ad deum, di-
centibus hominibus, Facit aliquid pater quod nõ facit
filius, aut facit aliquid filius quod non facit pater? Inte-
rim de patre & filio dicamus. Cum autem hinc expe-
dierit conatum nostrum, cui dicimus, Adiutor meus Psal. 26.
esto domine, ne derelinquas me, intelligitur etiam spiri-
tus sanctus ab operatione patris & filij nequaquam di-
scedere. De patre ergo & filio fratres audite. Facit ali-
quid pater sine filio? Respondemus, Non. An dubitatis?
Quid enim facit sine illo, per quem facta sunt omnia?
Omnia, inquit, per ipsum facta sunt. Et saciatè incul- Ioan. 1.
cans tardis, duris, litigiosis, addidit, Et sine ipso factum M
est nihil. Quid igitur fratres? Si per ipsum facta sunt
omnia, intelligimus vtique vniuersam creaturam fa-
ctam per filium, fecisse patrem per verbũ suum deum
per virtutem & sapientiam suam. Nunquid dicturi su-
mus, omnia quidem quando creata sunt per ipsum fa-
cta sunt, sed nunc non omnia per ipsum facit pater?
Absit. Recedat hæc cogitatio à fidelium cordibus, abi-
gatur à sensu deuotorum, ab intellectu piorum. Fieri nõ
potest vt per ipsum creauerit, & non per ipsum guber-
net. Absit vt sine ipso regatur quod est, quando per ip-
sum factum est vt esset. Sed & hoc testimonio scriptu-
ræ doceamur, non solùm per ipsum facta & creata om-
nia, sicut in Euangelio cõmemorauimus. Omnia per ip- Ibidem.
sum facta sunt & sine ipso factum est nihil: sed per ip-
sum etiam regi & disponi quæ facta sunt. Agnoscitis er-
go Christum dei virtutem & dei sapientiam, agnoscite
dictum & de sapientia, Attingit à fine vsque ad finem Sapien. 8.
fortiter, & disponit omnia suauiter. Non ergo dubita-
mus per ipsum regi omnia, per quem facta sunt omnia.
Nihil itaque pater sine filio, nihil filius sine patre facit.

A Occurrit itaque quæſtio, quam in nomine domini & eius voluntate ſoluendam ſuſcepimus. Si nihil facit pater ſine filio, & nihil filius ſine parte, nônne quaſi conſequens erit, vt & patrem dicamus natum de virgine Maria, patrem paſſum ſub Pontio Pilato, patrem reſurrexiſſe & in cœlum aſcendiſſe? Abſit. Non hoc dicimus, *Pſal. 116.* quia non hoc credimus. Credidi enim, propter quod locutus ſum: & nos credimus, propter quod & lo- *2. Cor. 4.* quimur. Quid eſt in fide? Quia filius de virgine natus eſt, non pater. Quid eſt in fide? Quia filius paſſus eſt ſub Pontio Pilato & mortuus, non pater. Excidit nobis quoſdam male intelligentes vocari Patripaſſianos, qui dicunt ipſum patrem natum ex fœmina, ipſum patrem paſſum, ipſum eſſe patrẽ qui eſt filius, duo eſſe nomina, non res duas: & remouet iſtos Eccleſia catholica à communione ſanctorum ne aliquem deciperent, vt ſeparati litigarent. Reuocemus ergo difficultatem quæſtionis ſenſibus veſtris. Dicat aliquis mihi, Tu dixiſti, nihil patrem facere ſine filio, neque filium ſine patre, & teſtimonia de ſcripturis adhibuiſti, nihil *Ioan. 1.* facere patrẽ ſine filio, quia omnia per ipſum facta ſunt: nec quod factum eſt, regi ſine filio, quia ipſe eſt ſapien- B tia patris, attingens à fine vſque ad finem fortiter, & *Sapien. 8.* diſponens omnia ſuauiter. Modo mihi dicis quaſi contra te ipſum loquens, Filius natus eſt de virgine non pater, filius paſſus eſt non pater, filius reſurrexit non pater. Ecce teneo aliquid facere filium quod non facit pater. Aut ergo confitere, facere aliquid filium ſine patre, aut confitere etiam patrem natum, paſſum, mortuum, reſurrexiſſe. Aut illud, aut illud dic. Elige vnum de duobus. Ego neutrum eligo, nec hoc nec illud dico, nec aliquid facere filium ſine patre dico, quia mentior ſi hoc dixero: nec patrem natum, paſſum, mortuum, reſurrexiſſe dico, quia nihilominus mentior ſi hoc dixero. Quomodo, inquit, explicaberis ab his anguſtiis? Placet vobis quæſtio propoſita, deus adiuuet vt placeat & ſoluta. Ecce quod dico, vt liberet & me & vos: In vna enim fide ſtamus in nomine Chriſti, & in vna domo ſub vno domino viuimus, & in vno corpore membra ſub vno capite ſumus, & in vno ſpiritu vegetamur. Vt ergo dominus ab his anguſtiis moleſtiſsimæ quæſtionis liberet & me qui loquor, & vos qui auditis, hoc dico. Filius quidem, inquam, non pater natus eſt de virgine Maria, ſed ipſam natiuitatem filij nõ patris de vir- C gine, & pater & filius operatus eſt. Non eſt quidem paſſus pater ſed filius, paſsionem tamen filij & pater & filius operatus eſt. Non reſurrexit pater ſed filius, reſurrectionem tamen filij & pater & filius operatus eſt. De quæſtione iſta videmur iam expediti, ſed forte verbis meis, videamus etiam vtrum verbis diuinis. Pertinet ergo ad me ſanctorum librorum teſtimoniis demõſtrare, natiuitatem filij & patrem operatum & filium, ita paſſionem, ita reſurrectionem: vt cum filij tantùm ſit & natiuitas & paſsio & reſurrectio, hæc tamen tria quæ ad filium ſolum pertinent, nec à patre ſolo facta ſint, nec à ſolo filio, ſed à patre vtique & filio. Probemus ſingula, iudices auditis, cauſa propoſita eſt, teſtes procedant. Dicat mihi iudicium veſtrum, quod ſolet cauſas agentibus dici. Doce quod promittis. Doceo planè adiuuante domino, & cœleſtis iuris recito lectionem. Intente audiſtis proponentem, audite intentius iam probantem. De Chriſti natiuitate mihi primò dicendum eſt, quomodo eam & pater fecerit, & filius fecerit, quãuis nõ niſi ad filium pertineat quod fecit pater & filius. Paulum recito, idoneum iuris diuini cõſultum. Nam & cauſidici habent hodie Paulum dictantem iura litiga- D torum, non Chriſtianorum. Recito, inquam, Paulum dictantem pacis iura, non litis. Oſtendat nobis ſanctus apoſtolus, quomodo natiuitatem filij pater operatus ſit. Cum autem venit, inquit, plenitudo temporis, mi- *Galat. 4.* ſit deus filium ſuum in terris natum ex muliere, factum ſub lege, vt eos qui ſub lege erant redimeret. Audiſtis, & quia planum & apertum eſt, intellexiſtis. Ecce pater fecit filium naſci de virgine. Cum enim veniſſet plenitudo temporis, miſit deus filium ſuum, vtiq; pater Chriſtum. Quomodo eum miſit? Factum ex muliere, factum ſub lege. Fecit ergo eum pater ex virgine ſub lege. An forte hoc monet, quia de virgine dixi, & Paulus dicit ex muliere? Non moueat non immoremur. Neque enim rudibus loquor. Vtrunque ſcriptura dicit, & ex virgine, & ex muliere. Ex virgine quomodo? Ecce virgo in vtero accipiet & pariet filium, Ex muliere autem, ſicut *Eſaiæ 7.* audiſtis. Non eſt contrarium. Proprietas enim locutionis Hebrææ mulieres non corruptas virginitate, ſed & fœminas appellat. Habes euidentem ſcripturam Gene- *Geneſ. 2.* ſeos, quando ipſa primo facta eſt Eua, Formauit eam in mulierẽ. Dicit enim alio loco ſcriptura, iubere deum E ſeparare mulieres, quæ non cognouerunt cubile viri. *Nume. 31.* Hoc ergo iam notum eſſe debet, nec teneat vos, vt alia *Iudi. 21.* quæ meritò tenebunt, domino adiuuãte explicare poſſimus. Probauimus ergo natiuitatem filij à patre factã, probemus & à filio factam. Quid eſt natiuitas filij de virgine Maria? Certe aſſumptio formæ ſerui in virginis vtero. Nunquidnam eſt aliud naſci filio, niſi acci- *Philip. 2.* pere formam ſerui in virginis vtero? Audi quia hoc & filius fecit, Qui cum in forma dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe æqualis deo, ſed ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens. Cum venit plenitudo tẽ- *Galat. 4.* poris, miſit deus filium ſuum factum ex muliere, qui fa- *Roma. 1.* ctus eſt ei ex ſemine Dauid ſecundum carnem. Vide- *Philip. 2.* mus ergo natiuitatem à patre factam, ſed qua ipſe filius ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens, videmus natiuitatem filij ab ipſo filio factam. Probatum eſt, tranſeamus hinc intenti aliud accipite quod ex ordine ſequitur. Probemus & paſsionem filij & à patre factam & à filio factam. Faciat pater paſsionem filij. Qui *Roma. 8.* proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro omnibus tradidit illum. Faciat & filius paſsionẽ ſuam: Qui me dilexit, *Galat. 2.* & tradidit ſeipſum pro me. Tradidit pater filium, tradidit filius ſeipſum. Paſsio hæc vni facta eſt, ſed ab vtroq; F facta eſt. Sicut ergo natiuitatem, ita paſsionẽ Chriſti, nec pater fecit ſine filio, nec filius ſine patre. Tradidit pater filium, tradidit filius ſeipſum. Quid hic fecit Iudas niſi peccatũ? Tranſeamus & hinc, veniamus ad reſurrectionem. Videamus filium quidem non patrẽ reſurgentem, ſed reſurrectionem filij & patrem & filium facientem. Operetur pater reſurrectionem filij. Propter hoc enim *Philip. 2.* exaltauit eum, & donauit ei nomen quod eſt ſuper omne nomen. Reſuſcitauit ergo pater filium, exaltando eum & excitando eum à mortuis. Nunquid & filius reſuſcitauit ſemetipſum? Reſuſcitauit planè. In figura ſui corporis de tẽplo dixit, Soluite tẽplum hoc, & in tribus *Ioan. 2.* diebus reſuſcitabo illud. Poſtremò ſicut ad paſsionem pertinet animam ponere: ſic ad reſurrectionem, animã iterum ſumere. Videamus ſi filius quidem animã ſuam poſuit, & ei animam ſuam pater reddidit, non ipſe ſibi. *Pſalm. 40.* Pater enim quia reddidit, manifeſtũ eſt: inde enim pſalmus dicit: Et reſuſcita me, & reddã illis. Sed quia & filius animã ſuam reddidit, quid à nobis expectatis? Ipſe dicat, Poteſtatem habeo ponẽdi animam meam. Non- *Ioan. 10.*

G dum dixi quod promisi. Ponendi dixi, sed iam clamastis, quia præuolatis. Eruditi quippe in schola magistri cœlesti, tanquam lectiones intente audientes, pie reddentes quid sequatur non ignoratis. Potestatem, inquit habeo ponẽdi animam meam, & potestatem habeo iterũ sumendi eam. Nemo tollit eam à me sed ego pono eá à me, & iterũ sumo eam. Exoluimus quæ promisimus, propositiones nostras firmissimis (vt arbitror) testimoniorum documẽtis probauimus. Tenete quod audistis. Breuiter replico, & rem vtilissimam (quatum existimo) mentibus vestris collocandam cõmendo. Pater non est natus de virgine, natiuitatẽ tamen istam filij & pater & filius operatus est ex virgine. Pater non est passus in cruce, passionẽ tamen filij & pater & filius operatus est. Nõ resurrexit pater à mortuis, resurrectionem tamen filij & pater & filius operatus est. Habetis personarum distinctionem, & operationis inseparabilitatem. Non ergo dicamus aliquid patrem operari sine filio, nec aliquid filium sine patre. An forte miracula quæ fecit dominus Iesus mouent vos, ne forte aliqua ipse fecerit quæ non
Ioan. 14. fecit pater? Et vbi est, Pater autem in me manens facit
H opera sua? Hæc quæ diximus, plana erant, tantum dicẽda erant, non laborandum vt intelligerentur, sed curandum vt cõmemorarentur. Aliquid adhuc volo dicere, vbi verè & acriorem intentionem vestram requiro, & deuotionem apud deum. Etenim locis corporalibus non tenentur nec occupantur nisi corpora, Vltra locos corporales est diuinitas, nemo eam tanquam in spaciis requirat. Vbique inuisibilis & inseparabiliter adest, non in parte maior, in parte minor, sed vbique tota, nusquam diuersa. Quis videt hoc? Quis capit hoc? Compescamus nos, meminerimus qui vnde loquamur illud & illud. Quicquid est quod deus est, pie credatur, sancte cogitetur, & quantum datur, quantum potest ineffabiliter intelligatur. Quiescant verba, cesset lingua, cor excitetur, cor illuc leuatur. Non enim est illud
1. Cor. 2. tale quod in cor hominis ascendit, sed quo cor hominis ascendat. Attendamus creaturam: Inuisibilia enim eius
Roma. 1. à creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, ne forte quę fecit deus, in quibus habemus quãdam consuetudinis familiaritatem, inueniamus aliquã similitudinem, vnde probemus aliqua tria, quæ tria separabiliter proferantur, inseparabiliter operentur. Eia fratres adestote toto animo, videte prius quid promittam, ne forte in creatura inueniam, quia creator à nobis
I excelsus est: Et forte verba cuiusquam nostrum, cui fulgor veritatis aliquam mentem quasi coruscatione perstringit, potest dicere verba illa, Ego dixi in extasi mea.
Psalm. 30. In extasi tua quid dixisti? Proiectus sum à facie oculorum tuorum. Etenim videtur mihi iste qui hoc dixit, leuasse ad deum animam suam & effudisse super se animã suam, cum ei diceretur quotidie, vbi est deus tuus, peruenisse spiritali quodam contactu ad illam incommutabilem lucem, eámque infirmitate cõspectus ferre non valuisse, & in suam quasi ægritudinem atque languorem iterum recidisse, & comparasse se illi, & sensisse adhuc contemperari non posse aciem mentis luci sapientiæ dei, & quia hoc in extasi fecerat, abreptus à sensibus corporis & subreptus in deum. At vbi quodammodo à deo ad hominem reuocatus est, ait, Ego dixi in extasi mea. Vidisti enim quid nescio in extasi quod diu ferre non potui, & redditus mortalibus membris, & multis mortalium cogitationibus à corpore quod aggrauat animam dixi, Quid? Proiectus sum à facie oculorum tuorum. Longe sursum es, longe deorsum sum. Quid ergo dicamus fratres de deo? Si enim quod vis dicere sic K
cepisti, non est deus. Si comprehendere potuisti, aliud pro deo comprehendisti. Si quasi comprehendere potuisti, cogitatione tua decepisti. Hoc ergo non est, si comprehendisti. Quid ergo vis loqui, quod comprehendere non potuisti? Videamus ergo ne forte in creatura inueniamus aliquid, vbi probemus aliqua tria & separabiliter demonstrari, & inseparabiliter operari. Quò ibimus? Ad cœlum, vt de sole & luna & syderibus disputemus? Ad terram, vt forte de frutectis, de arboribus, de animalibus terram implẽtibus? An de ipso cœlo, an de ipsa terra, quæ cõtinent omnia quæ sunt in cœlo & in terra? Quandiu homo circuis creaturam? Ad te redi, te vide, te inspice, te discute. In creatura quæris aliqua tria, & separatim demonstranda & inseparabiliter operantia. Si in creatura quæris, in te prius quære. Non enim tu non es creatura. Similitudinem quęris, quęsiturus es in pecore? De deo enim loquebaris, cum quæreres quandam similitudinem. De trinitate ineffabilis maiestatis loquebaris, & quia defecisti in diuinis, tuámque infirmitatem debita humilitate confessus es, ad humana venisti, ibi discute. Quæris in pecore, quæris in so- L
le, in stellis? Quid enim horum factum est ad imaginem & similitudinem dei? Prorsus familiarius & melius aliquid horum quæris in te. Hominem enim deus *Genes. 1.*
fecit ad imaginem & similitudinem suam. In te quære, ne forte imago trinitatis habeat aliquod vestigium trinitatis. Et quæ? Imago facta longe distans, similitudo tamen, & imago longe distans, non quomodo imago filius hoc quod pater. Aliter enim imago in filio, aliter in speculo. Multum distat, In filio imago tua, tu ipse es. Hoc est enim filius tuus, quod tu natura: substantia hoc quod tu, persona alius quàm tu. Non ergo homo imago tanquam vnigenitus filius, sed ad imaginem quandam & quandam similitudinem factus. Quærat in se aliquid si possit inuenire, & tria quædam quæ separabiliter pronunciantur, inseparabiliter operentur. Quæram, quærite mecum, Non ego in vobis, sed vos in vobis, & ego in me. Quæramus communiter, & communem naturam atque substantiam communiter pertractemus. Vide homo, aduerte si verum est quod dico. Habésne corpus, habes carnem? Habeo, inquis. Nam vnde est vnde in loco sum, vnde de loco in locum moueo, vnde verba loquentis audio, nisi per aurem carnis? Vnde os loquentis video, nisi per oculos M
carnis? Habes, constat, nec diu satagendum est de re manifesta. Vide aliquid aliud quod operatur per carnem. Audis enim aure, sed non ab aure audis. Alius est intus qui audit per aurem. Vide per oculum, ipsum intuere. An domũ agnouisti, habitatorem neglexisti? Nunquidnam videt oculus per seipsum? Nónne aliud est qui videt per oculum? Non dico non videt oculus mortui, de quo constat corpore habitatorem abscessisse: sed oculus de re alia cogitantis non videt faciem præsentis. Respice ergo interiorem hominẽ tuum. Ibi enim magis aliqua similitudo quærenda est quorundam trium separatim demõstratorum, inseparabiliter operantium. Quid habet mens tua? Forte si quæram, multa inuenio. Si aliquid proximũ est, quod facilius intelligitur. Quid habet anima tua? Intus commemora, recole. Non enim quod dicturus sim id posco vt credatur mihi, noli acceptare, si in te non inueneris. Intuere ergo, sed pri- *1. sent. dist.*
mò quod non filij tantùm imago est, aut patris tantùm *16. c. Quo-*
imago est, sed patris & filij, & vtique iam consequen- *circa.*
ter & spiritus sancti. Genesis loquitur, Faciamus, inquit, *Genes. 1.*

hominem

A hominem ad imaginem & similitudinẽ nostram. Non ergo facit pater sine filio, nec filius sine patre. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Faciamus, non faciam, aut fac, aut faciat ille, sed faciamus ad imaginem non tuam, aut meam, sed ad nostram. Ergo interrogo, dissimilem rem dico. Nemo dicat, Ecce quod comparauit deo. Iam locutus sum, & prælocutus, & cautos reddidi & cautus fui. Longe distant à summis ima, ab incommutabilibus mutabilia, à creãtibus creata, à diuinis humana. Ecce primo hoc commendo, quia quod dicturus sim longe distat, nemo mihi calumnietur. Ne forte ergo & ego aures quæram & ille dentes paret, hoc me promisi exhibiturũ, aliqua tria demonstrata separatim, operantia inseparabiliter. Quàm sint ista similia vel dissimilia trinitati omnipotẽti, non nũc ago, sed in ipsa creatura ima & mutabili inuenimus aliqua tria, quæ possint separabiliter demonstrari, & inseparabiliter operari. O carnalis cogitatio, & conscientia pertinax atque infidelis. Quid de illa maiestate ineffabili in ea re dubitas, quam in te inuenire potuisti? Ecce dico, ecce interrogo. Homo habes memoriam? Si non habes, quod dixi quomodo tenuisti? Sed forte iã quod

B paulò antè dixi oblitus es. Hoc ipsum quod dico, dixi, duas istas syllabas non teneres, nisi per memoriam. Vnde enim scires duas esse, si sonante secunda oblitus es primam? Quid ergo diutius immoror? Quare sic vrgeor? Quare sic cogor conuincere? Manifestum est, habes memoriam. Quæro aliud, Habes intellectum? Habeo, inquis: Si enim non haberes memoriam, non teneres quod dixi. Si non haberes intellectum, non agnosceres quod tenuisti. Habes & hoc. Intellectum tuum ad id quod intus tenes reuocas & vides, & videndo formaris vt sciens dicaris. Tertium quæro, Habes memoriam qua teneas quod dicitur, habes intellectum, quo intelligas quod tenetur: De his duobus requiro abs te, volens tenuisti & intellexisti? Volens planè, inquis. Habes ergo voluntatem. Hæc sunt tria quæ me dicturum esse promiseram auribus & mentibus vestris, tria hæc quæ sunt in te, quæ potes numerare, & non potes separare. Hæc ergo tria, memoriam, intellectum, voluntatem, hæc, inquã, tria animaduerte separatim pronunciari, inseparabiliter operari. Aderit dominus, & video quòd adsit. Ex intellectu vestro intelligo eum ad-

C esse. Ex his enim vocibus vestris quemadmodum intellexeritis aduerto, præsumo eum adiuturum vt omnia intelligatis. Tria promisi separabiliter demonstrari, inseparabiliter operari. Ecce nesciebam quid esset in animo tuo, demonstrasti mihi dicendo memoriam, hoc est verbum: sonus iste, vox ista processit ad aures meas ab animo tuo. Hoc enim quod est, memoria tacite cogitabas, & non dicebas. Erat in te, & nõdum venerat ad me. Vt autem quod erat in te, proferretur ad me, dixisti ipsum nomen, id est, memoria, audiui. Quatuor has syllabas in nomine memorię audiui, Quatuor syllabarum nomen est, vox est, sonuit, ad aurem meam processit, mẽti aliquid insinuauit. Quod sonuit transiit, vnde insinuatũ & quod insinuatum est manet. Sed hoc quæro, quando dixisti hoc nomen memoriæ, vides certe, quia hoc nomen nõ pertinet nisi ad memoriam. Cætera enim duo habent nomina sua. Nanque aliud vocatur intellectus, aliud voluntas, non memoria. Illud autẽ vnum vocatur memoria. Sed vt hoc diceres, vt quatuor istas syllabas operareris, vnde operatus es? Hoc nomen quod pertinet ad solam memoriam, operata est in te & memoria, vt teneres quod dicebas, & intellectus vt sci-

res quod tenebas, & volũtas vt proferres quod sciebas. D

Gratias domino deo nostro. Adiuuit nos, & in vobis & in nobis. Vere dico charitati vestræ, hoc discutiendum & insinuãdum trepidissime aggressus eram. Metuebam enim ne forte lætificarem capacium ingenium, & facerem graue tardioribus tædium. Nunc autem video vos & attentione audiendi, & celeritate intelligendi, non solum percepisse dictum, sed præuolasse me dicturum. Gratias diuino. Videte ergo, iam securus commendo quod intellexistis, nõ inculco incognitum, sed repetẽs commendo perceptum. Ecce de tribus illis vna res nominata est, vnius rei nomen dictum est. Memoria nomen est vnius ex illis tribus, [& tamen nomen vnius ex illis tribus] tria ipsa operata sunt. Non potest dici sola memoria nisi operante volũtate, intellectu, memoria. Non potest dici solus intellectus, nisi operante memoria, voluntate & intellectu. Nec potest dici sola voluntas, nisi operante memoria & intellectu & voluntate. Explicata sunt (vt arbitror) quæ promissa sunt, quod separatim pronunciaui, inseparabiliter cogitaui. Vnum horum omnium tria fecerunt, sed tamen hoc vnum quod tria fecerunt, non ad tria pertinet, sed id vnum tria fecerunt. Nomen memoria est, sed hoc non perti- E

net nisi ad solam memoriam. Tria fecerunt nomen intellectus, sed non pertinet nisi ad solum intellectum. Tria fecerunt nomen voluntatis, sed non pertinet nisi ad solam voluntatem. Ita trinitas fecit carnem Christi, sed non pertinet nisi ad solum Christum. Trinitas fecit de cœlo columbam, sed non pertinet nisi ad solum spiritum sanctum. Trinitas fecit de cœlo vocem, sed non pertinet vox nisi ad solum patrem. Nemo ergo dicat mihi, nemo calumniosus me infirmum vrgere conetur. Quid ergo in his tribus quæ in mente nostra vel in anima esse ostendisti, quid ex his tribus pertinet ad patrem, id est, quasi ad similitudinem patris, quid horum ad filij, quid horum ad spiritus sancti? Non possum dicere, non possum explicare. Aliquid & cogitantibus relinquamus, aliquid & silentio largiamur. Redi ad te, ab omni strepitu tolle te. Intra te vide, si habes illic aliquod secretarium dulce conscientiæ tuæ, vbi non perstrepas, vbi non litiges, aut lites pares, vbi non dissentiones & peruicaciam mediteris. Esto mansuetus ad audiẽdum verbum vt intelligas. Forte dicturus es, Audi- *Psal. 50.*

F tui meo dabis exultationem & lætitiam, & exultabunt ossa, sed humiliata, non elata. Sufficit ergo quia ostendimus tria quædam separabiliter demonstrari, inseparabiliter operari. Si hoc in te inuenisti, si hoc in homine, si hoc in quadam persona in terra ambulãte, corpus fragile quod aggrauat animam apportante, crede patrem & filium & spiritum sanctum per singula quæque visibilia, per species quasdam assumptæ creaturæ posse & separabiliter demonstrari, & inseparabiliter operari, Sufficit hoc. Non dico, Pater memoria est, filius intel- intellectus est, spiritus voluntas est, non dico quomodolibet intelligatur, non audeo. Seruemus maiora capientibus, infirmis infirmi quod possumus. Nõ dico ista illi trinitati velut æquanda, quasi ad analogiam, id est, ad rationem quandam comparationis dirigẽda. Non hoc dico, sed quid dico? Ecce in te inueni tria separabiliter demonstrata, inseparabiliter operata, & eorum trium vnumquodq; nomen à tribus factum, quod tamen non ad tria, sed ad trium horum vnum aliquod pertinet. Crede iam tibi quod non potes videre, si hic audisti & vidisti & tenuisti. In te enim quod est potes nosse, in eo qui te fecit quod est, quicquid est, quando potes nosse?

G Et si poteris, nõdum potes. Et tamen cum poteris, nunquid sic poteris tu nosse deũ, quomodo se nouit deus? Sufficiat ergo charitati vestræ quod potuim*, diximus. Exigentibus promissa reddimus, cætera quæ addenda sunt, vt perficiatur sensus vester, à domino quærite.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ioan. 5. *Amen dico vobis, quia venit hora & nunc est quando mortui audient vocem filij dei, & qui audierint viuent.*

Sermo LXIIII.

Spes nostra fratres non de isto tempore, neque de hoc mundo est, neque in ea fœlicitate qua excæcantur homines qui obliuiscuntur deum. Hoc nosse primitus & Christiano corde tenere debemus, non ad præsentis temporis bona nos factos esse Christianos, sed ad nescio quid aliud quod deus iam promittit, & homo nondum capit. De hoc enim bono 1.Cor.2. dictum est, Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit deus diligentibus se. Ergo quia hoc bonum tam magnum, tam præclarum, tam ineffabile, non inuenit hominem perceptorem, tenebit deũ promissorem. Nunc enim quod ei promissum est, homo cæcus corde non percipit, nec H ei potest ostendi in præsenti, quid ipse cui promittitur sit futurus: quia & infans natus si posit verba loquentis intelligere, cum ipse loqui non posit, nec ambulare, nec aliquid agere, sed sicut eum videmus infirmum, iacentem, indigum opis alienæ, tantummodo intelligere posit eum qui sibi loqueretur & diceret ei, Ecce sicut me vides ambulantem, operantem, loquẽtem, post paucos annos talis eris: attendens se & illum, quanuis quod promitteretur videret, tamen suam considerans infirmitatem, non crederet, & videret tamen quod promittebatur. Nobis autem tanquam infantibus in hac carne atque infirmitate iacentibus, & magnum est quod promittitur & non videtur, & erigitur fides qua credimus quod non videmus, vt mereamur videre quod credimus. Quicunque irridet hanc fidem, vt ideo putet non sibi esse credendũ quia non videt, quãdo venerit quod nõ credebat erubescit, cõfusus separatur, separat* damnatur. Qui autem crediderit segregatur ad dexteram, & stabit cum magna fiducia & lætitia, inter illos quibus Matt. 5. dicetur, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratũ est ab origine mundi. Conclusit au- I tem dominus cum hæc verba diceret sic, Ibunt isti in combustionem æternam, iusti autem in vitã æternam. Hæc est vita æterna quæ nobis promittitur. Quia amãt homines viuere in hac terra, pmissa est illis vita: & quia multum timent mori, promissa est illis æterna. Quid amas? viuere. Hoc habebis. Quid times? mori. Non patieris. Hoc sufficere visum est humanæ infirmitati, vt diceretur, habebis vitam æternam. Capit hoc mens humana, vtcunque ex hoc quod agit quod futurum est capit. Sed quãtum capit ex hoc paruo quod agit, quia viuit & mori non vult, amat vitam æternam, vult semper viuere, nunquam mori. Sed & illi qui torquebuntur in pœnis, velle habent mori & nõ possunt. Non ergo magnum est diu viuere aut semper viuere, sed magnum est beate viuere. Amemus vitam æternam, & ex eo nouerimus quãtum pro vita æterna laborare debemus, cum videmus homines amatores præsentis vitæ temporalis atque finiendæ sic pro illa laborare, vt quando venerit metus mortis, quicquid possunt faciant, non vt auferãt, sed vt differant mortem. Quantum laborat homo quando mors imminet, fugiendo, latendo, quicquid habet dando & se redimendo, laborãdo, cruciatus molestiásque sustinendo, medicos adhibendo, & quicquid K aliud homo potest. Videte quàm consumptis laboribus & facultatibus suis, vt aliquantum viuat potest facere, vt semper viuat non potest. Si ergo labore tanto, tanto conatu, tantis impendiis, tanta instantia, tanta vigilantia, tanta cura agitur vt aliquantum plus viuatur, quomodo agẽdum est vt semper viuatur? Et si prudentes dicuntur qui omnibus modis agunt vt differant mortem, & viuant paucos dies ne perdãt paucos dies, quàm stulti sunt qui sic viuunt vt perdãt diem æternũ? Hoc solũ ergo nobis promitti potest, vt dulcescat nobis vtcunque munus dei ex hoc quod habemus modo, quia de munere ipsius habemus vt viuamus, vt salui simus. Ponamus ergo nobis ante oculos talem vitã cum promittitur æterna, vt remoueam* ab illa quicquid hic molestum patimur. Facilius enim inuenimus quid ibi non sit, quàm quid ibi sit. Ecce hic viuimus, viuemus & ibi: Salui sumus quãdo non ægrotamus, neque aliquid dolet in corpore, salui erimus & ibi. Et quãdo nobis est bene ĩ hac vita, nullas pœnas patimur, nullas patiemur & ibi. Pone ergo hic hominem viuentem saluum, nullas pœnas patientem, si ei donaret quisquam vt semper sic esset, & hoc bonum non desineret, quantum gaude- L ret, extolleretur, quomodo se non caperet lætitia sine pœna, sine cruciatu, sine fine vitæ? Si hoc solum nobis promitteret deus, quod dixi modo, quibus potui verbis descripsi & commendaui, quanti erat emendum si venale esset? quantum dandum erat vt emeretur? Sufficeret quicquid haberes, etiam si tõtum mundum possideres? Et tamen venale est: Eme si vis. Nec multum exæstues de re magna propter precij magnitudinem. Tantum valet, quantum habes. Ad aliquid ergo magnum & preciosum comparandum compares aurum & argentum vel pecuniam vel fructus aliquos pecorum aut frugum qui in tua possessione nascerentur, vt emeres nescio quid hoc magnum & præclarum, quo viueres in hac terra fœlix. Et hoc eme si vis. Noli quærere quid habeas, sed qualis sis. Res ista tanti valet, quantum es tu. Te da & habebis illam. Quid exæstuas? quid turbaris? Nũquid quæsiturus es te, aut empturus es te? Ecce tu qui es, qualis es, da te illi rei, & habebis illã. Sed malus sum, inquies, & forte me non accipit. Dando te illi, bonus eris. Vt huic fidei promissionique te des, hoc est bonum esse. Cum autem bonus fueris, precium ipsius rei M eris, & habebis quod nõ dixi solum salutem, incolumitatem, vitam, & sine fine vitam, non hoc solum habebis: adhuc talia tollo. Non ibi erit lassari & dormire, non ibi erit esurire & sitire, non ibi erit crescere & senescere, quia nec nasci erit, vbi numeri integri manent. Numerus qui est, ipse est, nec opus est vt augeatur, quia non ibi fit vt minuatur. Ecce quanta tuli, & nondum dixi quid ibi erit. Ecce iam vita est, iam incolumitas est, iam nulla pœna, nulla fames, nulla sitis, nullus defectus, nihil horum, & tamen nondum dixi, quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit: si enim dixi, falsum est quod scriptum est, Quod oculus nõ vi- 1.Cor.2. dit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Vnde enim ascenderet in cor meum, vt dicerem, quod in cor hominis non ascẽdit? Creditur & non videtur, non solum nõ videtur, sed nec dicitur. Quomodo ergo creditur si non dicitur? Quis credit quod non audit? Si autem audit aut credit, dicitur: si dicitur, cogitatur: si cogitatur & dicitur, & in auribus hominum intrat. Et quia non diceretur, nisi cogitaretur, & in cor hominis ascẽdit. Iam ecce ista quæstio tantæ rei cõturbat nos, vt non

possimus

A possimus verbis explicare quæstionem: Quis explicat rem? Attendamus itaque Euangelium, modo dominus Ioan. 5. loquebatur, & faciamus quod ipse dixit, *Qui credit in me, inquit, transitum facit à morte in vitam, [& in iudicium nõ veniet.] Amen dico vobis: quia venit hora & nũc est, quãdo mortui audient vocem filij dei, & cum audierint viuẽt. Sicut enim pater habet vitam in semetipso, sic dedit & filio habere vitam in semetipso.* Generãdo dedit: quia genuit, dedit. Filius enim de patre est, pater non est de filio, sed pater filij pater est, & filius patris est filius. Veruntamen filius de patre genitus, nõ pater de filio, & semper filius: semper ergo genitus. Quis hoc capiat, semper genitũ? Omnis enim homo cum audit genitum, occurrit illi, Ergo erat tempus, quando non erat iste qui genitus est. Quid ergo dicimus? Non sic erat tempus ante filiũ, quia omnia Ioan. 1. per ipsum facta sunt. Si omnia per ipsum facta sunt, & tempora per ipsum facta sunt. Quomodo possent esse tempora ante filium, per quem facta sunt tempora? Tolle ergo omnia tempora, semper cum patre filius. Si semper cum patre filius, & tamen filius semper genitus. Si semper genitus, semper cum genitore erat qui genitus est. Nunquam hoc vidi, inquies tu, aliquem gene-B rantem, & semper cum illo quem generauit: sed præcessit ille qui generauit, & secutus est tempore ille qui generatus est. Bene dicis, nunquam hoc vidi, quia hoc ad 1. Cor. 2. illud pertinet quod oculus non vidit. Quæris quomodo dicatur: non potest dici, quia nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Credatur & colatur. Cum creditur, colitur: cum colitur creditur: cum creditur, capitur. Adhuc enim in ista carne quandiu peregrinamur à domino, ad angelos sanctos qui hoc vident infantes sumus, lactandi fide, pascendi specie. sic enim dicit apo-2. Cor. 5. stolus, Quandiu sumus in corpore, peregrinamur à domino. Per fidem enim ambulamus, non per speciem. Venturi sumus ad speciem, quæ nobis sic promittitur 1. Ioan. 3. per Ioannem in epistola eius, Dilectissimi, filij dei sumus, & nondum apparuit quid erimus. Filij dei sumus iam per gratiam, per fidem, per sacramentũ, per sanguinem Christi, per redemptionem saluatoris, filij dei sumus, & nondũ apparuit quid erimus. Scimus quia cum apparuerit, ei similes erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Ecce ad quod nutrimur capiendum, ecce ad quod nutrimur percipendum, comedendum, vt tamen C quod comeditur non minuatur, & qui comedit vegetetur. Non modo cibus vegetat comedẽdo, sed minuitur cibus qui comeditur. Quando autẽ cœperimus comedere iustitiam, comedere sapientiam, comedere illum immortalem cibum, & nos vegetamur, & cibus non minuitur. Si enim nouit oculus pasci luce, nec tamen minuit lucem: nõ enim minor erit lux, quia videtur à pluribus, plurium oculos pascit, & tamen tanta est quanta erat, & illi pascuntur & illa non minuitur. Si deus dedit hoc luci quam fecit ad oculos carnis, quod est ipse lux ad oculos cordis? Si ergo laudaretur tibi aliquis cibus magnus quem pransurus esses, parares ventrem: Laudatur tibi deus, para mẽtem: ecce quid tibi dicit dominus tuus, Veniet hora, inquit, & nunc est. Veniet hora, & ipsa hora nunc est. Quando, quid? Quando mortui audient vocem filij dei, & qui audierint, viuent. Qui ergo non audierint, non viuent. Quid est, qui audierint? Qui obedierit. Quid est qui audierint? Qui crediderint & obtemperauerint, ipsi viuẽt. Ergo antequam crederent & obedirent mortui iacebant, & ambulabãt, & mortui erant. Quid valebat qui ambulabãt mortui? Et tamẽ si quis inter illos moreretur corpore, currerẽt, sepulchrum pararent, inuoluerent, portarent, sepeli-D rent mortui mortuum: de quibus dictum est, Sine mor- Matt. 8. tuos sepelire mortuos suos. Tales mortui sic suscitantur verbo dei, vt viuant in fide. Qui mortui erant in infidelitate, verbo excitantur: de ipsa hora dicit dominus, Veniet hora & nunc est. Verbo enim suo suscitabat mortuos infideles: de quibus dicit apostolus, Surge Ephes. 5. qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Hæc resurrectio mentium est, hæc resurrectio interioris hominis est, hæc resurrectio animę est. Sed non ista sola est, restat & corporis. Qui resurgit in anima, bono suo resurgit in corpore. Non enim omnes resurgunt in anima, omnes resurrecturi sunt in corpore. In anima inquam non omnes resurgunt, sed qui credunt & obediunt, quia qui audierint, viuent. Sicut autem ait apostolus, non omnium est fides. Si ergo non omnium 2. Thess. 3. est fides, non omnes resurgunt in anima. Cum venerit hora resurrectionis corporis, omnes resurgent: Boni sint, mali sint, omnes resurgent: sed qui prius resurgit in anima, bono suo resurgit in corpore: Qui non resurgit in anima, malo suo resurgit in corpore. Qui resurgit in anima, resurgit in corpore ad vitam. Qui non resurgit in anima, resurgit in corpore ad pœnam. Quia ergo E dominus commendauit nobis resurrectionem istam animarum, ad quam omnes debemus festinare, in qua laborare vt viuamus, & viuendo vsque ad finem perseueremus, restabat vt commendaret nobis etiam resurrectionem corporum quæ futura est in fine seculi. Sed audite quomodo & ipsam commendauit, cum dixisset, Amen dico vobis, quia veniet hora & nũc est quando mortui, id est, infideles audient vocem filij dei, id est, euangelium: & qui audierint, id est, qui obedierint, viuent, id est, iustificabuntur, & infideles iam non erunt: cum ergo dixisset, quoniam vidit docendos nos esse & de resurrectione carnis, non sic relinquendos, secutus est & ait, Sicut enim habet pater vitam in semetipso, sic dedit & filio habere vitam in semetipso: hoc ad suscitandas mentes, hoc ad viuificandas mentes: deinde adiecit, *Et potestatem dedit ei facere iudicium, quoniam fi-* Ioan. 5. *lius hominis est.* Iste filius dei, filius hominis est. Etenim si filius dei filius dei maneret, & filius hominis nõ fieret, filios hominum non liberaret. Ipse qui fecerat hominẽ, factus est quod fecit, ne periret quod fecit. Sic autem factus est homo, vt maneret filius dei. Factus est homo F suscipiendo quod non erat, non perdendo quod erat. Manẽs deus, factus est homo. Accepit te, non consumptus est in te. Talis ergo ad nos venit, filius dei filius hominis, faciens & factus, creator & creatus: creator matris, creatus ex matre. Talis ad nos venit. Secundum id quod filius dei est, ait, Veniet hora, & nunc est, quando mortui audient vocem filij dei. Non dixit filij hominis. Veritatem enim commendabat, in qua æqualis est patri. Et qui audierint viuent. Sicut enim pater habet vitam in semetipso, sic dedit & filio habere vitam in semetipso. Non participãdo, sed in semetipso. Nos enim non habemus vitam in nobisipsis, sed in deo nostro. Ille autem pater vitam in semetipso habet, & talem genuit filium qui haberet vitam in semetipso. Non fieret vitæ particeps, si ipse vita non esset cuius nos vitæ participes essemus: Planè vt haberet vitam in semetipso, & esset ipse vita. Vt autem fieret filius hominis, à nobis accepit. Filius dei in semetipso, filius hominis vt esset à nobis accepit. De suo filius dei, de nostro filius hominis. Quod minus est, à nobis suscepit: quod plus est, nobis dedit. Nam & mortuus est ex illo quòd filius homi-

G nis est, non secundum illud quòd filius dei. Mortuus est
tamen filius dei, sed secundũ carnem mortuus, non se-
cundum verbum quod caro factum est, & habitauit in
Ioan.1. nobis. Ergo quòd est mortuus, de nostro mortuus est.
Quod viuimus, de ipsius viuimus. Nec ille potuit mori
de suo, nec nos viuere de nostro. Hoc ergo tãquã deus,
tanquam vnigenitus, tanquam generanti æqualis, com-
mendauit nobis dominus Iesus: quod si audierimus vi-
uemus. Sed & potestatem, inquit, dedit ei iudiciũ face-
4. sen. dist. re, quoniã filius hominis est. Ergo ad iudiciũ illa forma
48 cap. 3. ventura est. Forma hominis ventura est ad iudicium,
Ioan.5. ideo ait, Potestatem dedit ei iudicium facere, quoniam
filius hominis est. Iudex hic erit filius hominis, forma
illa hic iudicabit quæ iudicata est. Audite & intelligite:
Zacha.12. iam hoc Propheta dixerat, Videbunt in quem pupuge-
& Ioan. runt. Ipsam formam videbunt, quam lancea percusse-
19. runt. Sedebit iudex, qui stetit sub iudice. Damnabit ve-
ros reos, qui factus est falsus reus. Ipse veniet, forma illa
veniet. Hoc & in Euangelio habes. Cum ante oculos
discipulorum suorum iret in cœlum, stabãt illi & atten-
Acto.1. debant, & sonuit vox angelica, Viri Galilæi quid statis,
&c. Hic Iesus sic veniet, quomodo vidistis euntem in
H cœlum. Quid est, sic veniet? In ipsa forma veniet. Pote-
statem enim dedit ei iudicium facere, quoniam filius
hominis est. Videte autem qua ratione hoc oportebat,
& hoc rectum erat, vt iudicandi viderent iudicem. Iu-
Matt.5. dicãdi autem erant & boni & mali. Beati enim mundo
corde, quoniam ipsi deum videbunt. Restabat vt in iu-
dicio forma serui & bonis & malis ostẽderetur, forma
dei solis bonis seruaretur. Quid enim accepturi sunt
boni? Ecce iam dico quod paulò ante non dixi, & tamẽ
dicẽdo non dico. Dixi enim, quia erimus illic salui, eri-
mus incolumes, erimus viuentes, erimus sine pœnis, eri-
mus sine fame & siti, erimus sine defectu, erimus sine
orbitate oculorũ nostrorum. Totum hoc dixi, & quid
habebimus plus? Nondum dixi, Videbimus deum. Hoc
autem tantum erit & tanta res erit, vt in eius compara-
tione nihil sit totum. Dixi quod viuentes erimus, quòd
salui & incolumes, quòd famem sitimq; non patiemur,
quòd in lassitudine nũ cadimus, quòd somnus non nos
premit. Totum hoc quid est ad illam fœlicitatem qua
deum videbimus? Quia ergo deus ipse vt est, modo o-
stendi non potest, quem tamen videbimus, ideo quod
I oculus non vidit, nec auris audiuit, hoc videbunt boni,
1.Cor.2. hoc videbunt pij, hoc videbũt misericordes, hoc vide-
bunt fideles, hanc videbunt bonam sortem in resurre-
ctione corporis, qui habuerunt bonam obedientiam in
resurrectione cordis. Ergo & malus deum visurus est:
de quo dicit Esaias, Tollatur impius ne videat gloriam
dei. Ergo & pij & impij videbunt formam dei, & cum
fuerit dicta sententia tolletur impius ne videat clarita-
tem dei, restat vt circa pios & bonos impleatur quod
dominus ipse pmisit cũ hic in carne esset, & videretur
non solum à bonis, sed etiam à malis. Loquebatur inter
bonos & malos, & conspicuus omnibus, deus occultus,
homo manifestus, deus regẽs homines, homo apparẽs
inter homines. loquebatur ergo inter illos, & dicebat,
Ioan.14. Qui diligit me, mãdata mea custodit: & qui diligit me,
diligetur à patre meo, & ego diligam eum. Et quasi di-
ceretur illi, & quid ei dabis? Et ostendam meipsum illi.
Quando hoc dixit? Quando ab hominibus videbatur.
Quando hoc dixit? Quando & ab eis videbatur, à qui-
bus non diligebatur. Quomodo ergo se ostẽsurus erat
dilectoribus suis, nisi quia talem qualem non videbant
dilectores sui? Ergo quæ forma dei seruabatur, forma
hominis ostendebatur. Per formam hominis homini- K
bus loquens, conspicuus & visibilis & bonis & malis
omnibus ostendebat se, dilectoribus suis seruabat se.
Quando se demonstraturus est dilectoribus suis? Post
resurrectionem corporis, quãdo tolletur impius ne vi-
deat claritatem dei. Tunc enim cum apparuerit similes 1.Ioan.3.
ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Ipse est
vita æterna. Nam totum quicquid dicebamus, nihil est
ad illam vitam qua viuimus quidem qui salui sumus,
quia videbimus deum magnum. Ipse est vita æterna: ip-
se hoc dicit, Hæc est autem vita æterna, vt cognoscant
te vnũ verum deum, & quem misisti Iesum Christum.
Hæc est vita æterna, vt cognoscant, videant, capiant, no- Ioan.17.
cint quod crediderant, percipiant quod nondum ca-
pere poterant. Iam videat mens, quod oculus non vi- 1.Cor.2.
derat, nec auris audierat, nec in cor hominis ascende-
rat. hoc illis dicetur in fine, Venite benedicti patris mei, Matt.25
percipite regnum quod vobis paratum est ab initio
mundi. Ibũt ergo illi mali in combustionem æternam.
Iusti autem quo? In vitam æternam. Quid est vita æter-
na? Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum verum
deum, & quem misisti Iesum Christum. Loquens ergo Ioan.17.
de futura resurrectione corporis, & non suos dimit- L
tens, ait, *Potestatem dedit ei iudicium facere, quia filius ho-* Ioan.5.
minis est. Nolite mirari hoc, quia veniet hora. Ibi non ad-
didit. Et nunc est, quia ista hora postea erit: quia ista
hora in fine seculi erit, quia ista hora nouissima erit, in
nouissima tuba. Nolite mirari quia hoc dixi, Dedit ei
potestatem iudicium facere, quia filius hominis est. No-
lite mirari: ideo dixi, quia hominẽ ab hominibus opor-
tet iudicari. Quibus hominibus iudicandis? quos inue-
nerit viuos, non solum: sed quid? Veniet hora quãdo hi
qui sunt in monumentis. Quomodo expressit carne
mortuos, qui sunt in monumentis, quorum iacent se-
pulta cadauera, quorum fauillæ sunt tectæ, quorum ossa
dispersa sunt, quorum caro iam non est, & tamen deo
integra est? *Veniet hora quando omnes qui sunt in monu-
mentis audient vocem eius, & prodient omnes.* Boni sint,
mali sint, audient vocem & exient. Rumpuntur omnia
vincula inferorum, omne quod periit, imò perisse pu-
tatur, restituetur. Si enim deus fecit hominem qui non
erat, non reparare potest quod erat? Puto quia cum di-
citur, Deus mortuos suscitaturus est, nũ res incredibilis
dicitur, quia de deo non homine dicitur. Magna res est M
quæ fiet, & incredibilis res est quæ fiet, sed non incredi-
bilis, quia vide qui facit. Ille dicitur quòd suscitabit te,
qui creauit te. Non eras & es, & factus nõ eris? Absit, ne
credas. Mirabilius aliquid fecit deus quãdo fecit quod
non erat, & non creditur reparaturus quod erat, ab eis
ipsis quos fecit quod non erant? Hoc est quod rependi-
mus deo, qui non eramus, & facti sumus? Hoc illi re-
pendimus, vt eum resuscitare quod fecit non posse cre-
damus? Hæc est merces quam illi reddit creatura sua?
Ideo te feci, dicit tibi deus, ô homo antequam esses, vt
non mihi credas futurum te esse qui eras, qui potuisti
esse quod non eras? Sed ecce, inquit, in sepulchro quod
video fauilla est, cinis est, ossa sunt, & hoc item accipiet
vitam, cutem, pulpas, carnem, & resurget? Quid fauilla
ista quæ video in sepulchro? Vel in sepulchro vides fa-
uillam, vides ossa, in vtero matris tuæ nihil erat. Hoc vi-
des, vel fauilla sunt vel ossa sunt: Tu antequam esses nec
fauilla erat, nec ossa erant, & tamen factus es, cum om-
nino non esses, & non credis quia ossa ista quoquo mo-
do sunt, qualiacunque sunt, quia sunt tamen, recipiene
formã quam habebant, cum tu acceperis quod nõ ha-
bebas.

A bebas. Crede, quia si credideris hoc, tunc suscitabitur anima tua. Et si suscitabitur anima tua, tunc veniet hora & nunc est. Tunc bono tuo resurget caro tua, quando veniet hora, vt omnes qui sunt in monumentis, audiant vocem eius, & procedant. Non enim quia audis & prodis, iam gaudere debes: audi quod sequitur, *Qui bona egerũt, in resurrectionem vitæ: qui autem mala egerunt, in resurrectionem iudicij.* Conuersi ad dominum, &c.

Libri sermonum de verbis domini, Finis.

DIVI AVRELII AVGVSTINI HIPPONENSIS

Episcopi, Liber Sermonum de verbis Apostoli.

De indiuidua trinitate & inseparabili vnitate, Arianorumque confutatione, ac fidelium populorum de fide catholica confirmatione.

Sermo I.

B SAncta & diuina eloquia fratres iugiter, imò quotidie nobis salubriter recitantur, vt animæ nostræ pascantur: in
Psal.16. futuro autem seculo æternis epulis saginentur, dicente propheta, Satiabor dum manifestabitur gloria tua. Qualis sit autem hæc gloria futura, & quibus
Esa.64. diuitiis floreat, quantóque splendore præfulgeat, laudare possumus, explicare non possumus. Quare? Quia legimus, Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit quæ præparauit deus diligentibus se. Si igitur tanta & talia sunt bona æterna cœlestia quæ dominus omnipotẽs præparauit sanctis suis catholicis & fidelibus populis, quid est ipse deus qui talia & tanta præparauit? Quid est, inquam, omnipotens deus? Quid nisi inæstimabilis, ineffabilis, incomprehensibilis, vltra omnia, extra omnia, præter omnia? Omnem enim creaturam suam excedit, omnem facturam præterit, vniuersa præcellit. Si enim quæras magnitudinem, maior est: si pulchritudinem, pulchrior: si dulcedinem, dulcior: si splendorem, fulgidior: si iustitiam, iustior: si fortitudi-
C nem, fortior: si pietatem, clementior. Nulla enim ratio
Sapien.13. patitur, vt vel factura factori suo æquetur, vel opus artifici comparetur, sicut legitur in propheta, Qui fecit fortia, fortior est: & qui fecit pulchra, pulchrior illis est. Sic autem huius vnicæ deitatis præcelsa insignia prædicamus, vt tamen non sicut Iudæi, sed sicut Christiani, trinitatis diuina mysteria pariter fateamur. Sicut enim omnipotens & ineffabilis pater est, ita omnipotens & incomprehensibilis filius, ita etiam spiritus sanctus in patre & filio indiscrete connexus, ineffabilis atque immensus est. Pater enim & filius & spiritus sanctus, vnus omnipotens deus, vnus in trinitate, vnus in potestate, vnita trinitas, sempiterna maiestas, vnum potens per omnia, & trinitas in vnitate, & vnitas in trinitate consistit, sed nec trinitas diuiditur, nec vnitas separatur. Hac igitur catholica fide armati atque instructi charissimi, nefandos Arianos hæreticos qui se hoc tempore impie iactitãt, & multos Christianos nostros seducendo corrumpunt atque decipiunt, breuiter percontemur, quomodo orant dominum, qui sentiunt contra dominum. Respõdent nobis dicentes, Oramus dominum vtique in trinitate, sed vt legimus patrem maiorem, filium minorem, spiritum sanctum inferiorem, D
quia ipse Christus dicit, Pater maior me est. His respon- *Ioan.14.*
demus, Sic, inquam, oratis & colitis deum? Sic planè, sic legimus, sic colimus, sic oramus. Ad hos dicimus, Si ergo ita deum colitis & oratis, hoc nõ est deum magnum vnum colere & rogare, sed tres deos facere: & vbi est *Deut.6.*
quod in lege diuina legitur? Audi Israël, dominus deus tuus deus vnus est. Et iterum alibi ait, Dominum deum tuũ adorabis, & illi soli seruies. Si enim aliud est pater, aliud filius, aliud spiritus sanctus, iam non est vna trinitas, sed diuisa potestas. Quomodo autem discrepãs po- *Matt.12.*
testas stare potest? Iuxta Euangelium legimus, Domus in semetipsa diuisa, vel regnum, stare non potest. Quomodo autem diuinitas à semetipsa discernitur, cum lucis splendor aut solis calor nullatenus separatur? Ecce enim sicut videmus, in sole tria sunt, & separari nõ possunt. Quæ autem tria sunt videamus, Cursus, splendor & calor. Videmus enim solem in cœlo currentem, fulgentem, calentem. Diuide ergo, si potes, Ariane solem, & tum demum diuide trinitatem. Sed fortassis de sole discernendo difficilis est ratio, quia in cœlo est, & à nobis longe positus est. Ecce aliud proponimus elementũ quod minus est, & in terra nobiscum est. Ignem dico E
qui in manibus nostris habetur, & tamẽ non diuiditur. Et ignis enim tria habet, & diuidi non potest, hoc est, motum, lucem & feruorem. Si igitur nefande hæretice diuidere nõ potes creatum solem & ignem, quomodo potes diuidere deum omnium creatorem? Audi autem & disce hanc magnam & vnicam trinitatem, ab exordio generis humani fuisse ostensam. Audi in lege & in prophetis, in psalmis & in euangelio. Audi in apostolo proculdubio declaratam. Audi, inquam, in Genesi, Fe- *Genes.1.*
cit deus hominem ad imaginem dei. Vt simul ostenderet inseparabilem trinitatem, ait in eo libro, Et spiritus dei ferebatur super aquas. Audi prophetam dicen- *Esa.61.*
tem ex persona Christi, Spiritus domini super me, propter quod vnxit me, euangelizare pauperibus misit me. *Psal.32.*
Audi in psalmis, Verbo domini cœli firmati sunt, & spi- *Psal.50.*
ritu oris eius omnis virtus eorum. Et iterum, Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me. Audi hoc idem in euãgelio confirmatum. Do- *Matt.28.*
minus Christus apostolis dicit, Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra, Euntes baptizate omnes gentes in nomine patris & filij & spiritus sancti. Audi F
apostolum, O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ *Rom.11.*
dei, quàm inscrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. Quis enim cognouit sensum domini, aut quis consiliarius eius fuit? Aut quis prior dedit illi, & reddetur ei? Quoniam ex ipso & per ipsum & in ipso sunt omnia, ipsi gloria in secula seculorum. Amen. Si igitur tam veteribus quàm nouis scripturis satis apertéque probatum est diuinam vnitatem, trinitatem inseparabilem, spretis penitus hæreticis secundum aposto- *ad Tit.3.*
lum, Hæreticum post vnam correptionem deuita, iam fideles nostros populos de ipsa fide catholica confirmemus. Nullæ quippe sunt maiores diuitiæ, nulli thesauri, nulli honores, nulla mundi huius maior substantia, quàm est fides catholica, quæ peccatores homines saluat, cæcos illuminat, infirmos curat, catechumenos baptizat, fideles iustificat, pœnitẽtes reparat, iustos augmentat, martyres coronat, virgines, viduas & coniugales casto pudore cõseruat, clericos ordinat, sacerdotes consecrat, regnis cœlestibus præparat, in æterna hæreditate cum angelis sanctis communicat. Sicut ipse do- *Matt.22.*
minus promittendo confirmat, In resurrectione neque

G nubunt, neque vxores ducunt, ſed erunt æquales ange-
lis dei, per Chriſtum dominum noſtrom, qui cum pa-
tre & ſpiritu ſancto viuit & regnat deus per omnia ſe-
cula ſeculorum, Amen.

De corpore & ſanguine domini Ieſu Chriſti, & de humilitate tenenda, arrogantiaque vitanda.

Sermo II.

Ioan.6. Vdimus veracem magiſtrum, diuinum re-
demptorem, humanũ ſaluatorem commen-
dantem nobis precium noſtrum, ſanguinem
ſuum. Locutus eſt enim nobis de corpore &
ſanguine ſuo, quod corpus dixit eſcam, ſanguinem po-
tum, ſacramentum fideliũ. Agnoſcunt fideles. Audien-
tes autem quid aliud quàm vitam audiunt? Cum ergo
commendans talem eſcam & talem potũ diceret, Niſi
manducaueritis carnem meam & biberitis ſanguinem
meum, non habebitis vitam in vobis: & hoc diceret de
vita: quis ali⁹ quàm ipſa vita? Erit autẽ illi homini mors
non vita, qui mendacem putauerit vitam: ſcandalizati
ſunt diſcipuli eius, non quidem omnes, ſed plurimi, di-
Ibidem. centes apud ſemetipſos, Durus eſt hic ſermo, quis eum
H poteſt audire? Cum autem hoc dominus apud ſemet-
ipſum cognouiſſet, & murmur ac cogitationes audiſſet,
cogitantibus nec ſonantibus voce reſpondit, vt ſe au-
ditos eſſe cognoſcerent, & talia cogitare deſinerent.
Quid ergo reſpondit? Hoc vos ſcandalizat? Si ergo vi-
deritis filiũ hominis aſcendentem vbi erat prius? Quid
ſibi vult, hoc vos ſcandalizat? Putaſtis quia de hoc cor-
pore quod videtis, partes facturus ſum, & membra mea
conciſurus, & vobis daturus? Quid ſi ergo videritis filiũ
hominis aſcendentem vbi erat prius? Certe qui integer
aſcendere potuit, conſumi non potuit. Ergo & de cor-
pore ac de ſanguine ſuo dedit nobis ſalubrem refectio-
nem, & tam magnam breuiter ſoluit de ſua integritate
quęſtionem. Mãducent ergo qui manducant, & bibant
qui bibunt: eſuriant & ſitiant, vitam manducent, vitam
bibant. Illud mãducare refici eſt: ſed ſic reficeris, vt non
deficiat vnde reficeris. Illud bibere quid eſt niſi viuere?
Manduca vitam, bibe vitam, habebis vitam, & integra
eſt vita. Tunc autem hoc erit, id eſt, vita vnicuique erit
corpus & ſanguis Chriſti: ſi quod in ſacramento viſibi-
liter ſumitur, in ipſa veritate ſpiritaliter manducetur,
I ſpiritaliter bibatur. Audiuimus enim ipſum dominum
Ioan.6. dicentem, Spiritus eſt qui viuificat, caro autem non po-
teſt quicquam. Verba quæ locutus ſum vobis, ſpiritus &
vita ſunt. Sed ſunt, inquit, quidam qui non credunt, ipſi
Ibidem. dicebant, Durus eſt hic ſermo, quis poteſt eum audire?
Durus eſt, ſed duris: id eſt, incredibilis, ſed incredulis.
Sed vt doceret nos, etiam ipſum credere, doni eſſe, non
meriti, Sicut, inquit, dixi vobis, nemo venit ad me niſi
cui datum fuerit à patre meo. Vbi autem hoc dominus
dixerit, ſi ſuperiora Euangelij recolamus, inueniemus
eum dixiſſe, Nemo venit ad me, niſi pater qui miſit me,
traxerit eum. Nô dixit, duxerit, ſed traxerit. Iſta violen-
tia cordi fit, non carni. Quid ergo miraris? Crede & ve-
nis, ama & traheris. Ne arbitreris iſtam aſperam mole-
ſtámque violentiam, dulcis eſt, ſuauis eſt, ipſa ſuauitas
te trahit. Nónne ouis trahitur, cum eſurienti herba mon-
ſtratur? Et puto quia non corpore impellitur, ſed deſi-
derio colligatur. ſic & tu veni ad Chriſtum, noli longa
itinera meditari. Vbi credis, ibi venis. Ad illum enim
qui vbique eſt amando venitur, non nauigando. Sed
quoniam etiam in tali itinere abundant fluctus & tem-
peſtates diuerſarum tentationum: in crucifixum crede,
vt fides tua lignum poſſit aſcendere. Non mergêris, ſed
ligno portaberis. Sic ſic in huius ſeculi fluctibus naui- K
gabat ille qui dicebat, Mihi autem abſit gloriari, niſi in Galat.6.
cruce domini noſtri Ieſu Chriſti. Mirum eſt autẽ quòd
prædicato Chriſto crucifixo, audiũt duo, vnus contem-
nit, alter aſcẽdit. Qui contemnit, imputet ſibi: qui aſcen-
dit, non arroget ſibi. Audiuit enim à veraci magiſtro,
Nemo venit ad me, niſi datũ fuerit ei à patre. Gaudeat
quia datum eſt, gratias agat danti corde humili, non
arroganti, ne quod humilis meruit, ſuperbus amittat.
Nam etiam qui iam in ipſa via iuſti ambulãt, ſi ſibi eam
tribuerint & viribus ſuis, pereunt de illa. Ideo humili-
tatem docens nos ſancta ſcriptura, per apoſtolum di-
cit, Cum timore & tremore veſtram ipſorum ſalutem Philip.2.
operamini. Et ne ſibi aliquid inde darent quia dixit,
operamini, continuò ſubiunxit, Deus enim eſt qui ope-
ratur in vobis & velle & operari pro bona voluntate.
Deus eſt qui operatur in vobis, ideo cum timore & tre-
more vallem facite, imbrem ſuſcipite, depreſſa implen-
tur, alta ſiccantur. Gratia pluuia eſt. Quid ergo miraris, Iacob.4.
ſi deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam?
Ideo cum timore & tremore, id eſt, cum humilitate.
Noli altum ſapere, ſed time. Time vt implearis, noli al- L
tum ſapere ne ſicceris. Sed iam, inquis, ambulo viam Rom.11.
iſtam, opus erat vt diſcerem, opus erat vt per doctri-
nam legis ſcirem quid agerem. Habeo liberum volun-
tatis arbitrium, quis me ab iſta via ſeparabit? Si legas di-
ligenter, inuenies quendam de ſua quadam abundantia
quam tamen acceperat extollere ſe cœpiſſe, dominum
autem miſericordem vt doceret humilitatem, quod
dederat abſtuliſſe: illum verò ſubitò inopem reman-
ſiſſe, & miſericordiam dei recordatione confeſſum di-
xiſſe, Ego dixi in abundantia mea, non mouebor in æ- Pſal.29.
ternum. Ego dixi in abundantia mea. Sed ego dixi, ho-
mo dixi, Omnis homo mendax. Ego dixi. Ego ergo di- Pſal.115.
xi in abundantia mea. Tanta erat abundãtia, vt hoc di-
cere auderem, Non mouebor in æternum. Quid dein-
de? Domine in volũtate tua præſtitiſti decori meo vir-
tutem: auertiſti autem faciem tuam à me, & factus ſum
conturbatus. Oſtendiſti, inquit, mihi, quia illud quo
abundabam, de tuo erat. Oſtẽdiſti mihi vnde peterem,
cui retribuerem quod acceperam, cui gratias agere de-
berem, ad quem currerem ſitiens vnde implerer, & quo
impletus eſſem ad quem cuſtodirem. Fortitudinem e- M
nim meam ad te cuſtodiam. Quod te largiente im-
pleam, te ſeruatore non perdam. Fortitudinem meam Pſal.58.
ad te cuſtodiam. Hoc vt oſtenderes mihi, auertiſti faciẽ
tuã à me, & factus ſum conturbatus, Conturbatus, quia
ſiccatus: ſiccatus, quia exaltatus. Dic ergo ſiccus & ari-
dus, vt rurſus implearis, Anima mea velut terra ſine a- Pſal.142.
qua tibi. Dic anima mea velut terra ſine aqua tibi. Tu
enim dixeras, non dominus dixerat, Non mouebor in Pſal.29.
æternum. Tu dixeras præſumens de te, ſed non de tuo,
& quaſi putabas de tuo. Quid ergo dominus dicit? Ser-
uite domino in timore, & exultate ei cum tremore. Sic Pſalm.2.
Apoſtolus, Cum timore & tremore, veſtram ipſorum Philip.2.
ſalutem operamini. Deus eſt enim qui operatur in vo-
bis. Ergo exultate cum tremore, ne quando iraſcatur
dominus. Video quia clamãdo præuenitis. Quid enim
dicturus ſim ſcitis, clamando præuenitis. Et hoc vnde
habetis, niſi quia docuit ad quem credendo veniſtis?
Hoc ergo dicit, audite quod noſtis, nõ doceo, ſed com-
memoro prædicando: imò nec doceo, quia noſtis: nec
commemoro quia meminiſtis, ſed ſimul dicamus quod
nobiſcum tenetis. Hoc dominus dicit, Apprehen-
dite diſciplinam & exultate, ſed cum tremore, vt ſem-

per

A per humiles teneatis quod accepiſtis, ne quando iraſca-
tur dominus, vtique ſuperbis ſibi quod habēt tribuen-
Pſalm.2. tibus, non illi à quo habent gratias agentibus. Ne quan-
do iraſcatur dominus, & pereatis de via iuſta. Nunquid
dixit, nequando iraſcatur dominus & non veniatis ad
viam iuſtam. Nunquid, ne quando iraſcatur dominus,
& non vos perducat ad viam iuſtam, aut non vos ad-
mittat ad viam iuſtam? Iam in illa ambulatis, nolite ſu-
perbire, ne etiam de illa pereatis. Et pereatis, inquit, de
via iuſta, cum exarſerit in breui ira eius ſuper vos. Non
in longum, vbi ſuperbis, ibi quod acceperas perdis. His
territus homo quaſi diceret, Quid ergo faciam? Sequi-
tur, Beati omnes qui cōfidunt in eum, non in ſe, ſed in
Epheſ.2. eum. Gratia ſalui facti ſumus, non ex nobis, ſed dei do-
num eſt. Forte dicatis, Quid ſibi vult quod hoc ſępe di-
cit? Iterum hoc, & tertiò hoc, & propè nunquam loqui-
tur, niſi quando dicit, Vtinā non ſine cauſa dicam. Sunt
enim homines ingrati gratiæ, multum tribuentes inopi
ſauciæq; naturæ. Verum eſt, magnas arbitrij liberi vires
homo cum conderetur accepit, ſed peccando amiſit.
In mortem lapſus eſt, infirmus factus eſt, à latronibus
Luc.10. ſemiuiuus in via relictus eſt, in iumentum ſuum leuauit
B eum tranſiens Samaritanus, quod interpretatur cuſtos,
ad ſtabulū adhuc perducitur. Quid extollitur? Adhuc
curatur. Sed ſufficit, inquit, mihi, quòd in baptiſmo ac-
cepi remiſsionem omnium peccatorum. Nūquid quia
deleta eſt iniquitas, finita eſt infirmitas? Accepi, inquit,
remiſsionem omnium peccatorum. Prorſus verum eſt,
deleta ſunt cuncta peccata in ſacramento baptiſmatis,
cuncta prorſus dicta, facta, cogitata, cuncta deleta ſunt:
ſed hoc eſt quod infuſum eſt in via oleum & vinum.
Retinetis, ſemiuiuus in via ille à latronibus ſauciatus,
quomodo ſit conſolatus, accipiens oleū & vinum vul-
neribus ſuis. Iam vtique errori eius indultum fuit, & ta-
men ſanatur lāguor in ſtabulo. Stabulum, ſi agnoſcitis,
eccleſia eſt. Stabulū modo quia viuendo tranſimus, do-
mus erit vnde nunquam migrabimus cum ad regnum
cœlorum ſani peruenerimus. Interim in ſtabulo liben-
ter curemur, non adhuc lāguidi de ſanitate gloriemur,
ne nihil aliud ſuperbiendo faciamus, niſi vt nunquam
Pſal.102. curando ſanemur. Benedic anima mea dominum, dic
animæ tuæ, dic, Adhuc in hac vita es, adhuc carnē fra-
Sapient.9. gilem portas, adhuc corpus quod corrumpitur aggra-
C uat animam: adhuc poſt integritatem remiſsionis ac-
cepiſti remedium orationis. adhuc vtique dicis, donec
Matt.6. ſanentur languores tui, Dimitte nobis debita noſtra.
Dic ergo animæ tuæ, humilis vallis, non erectus collis,
Pſal.102. dic animæ tuæ, Benedic anima mea dominum, & noli
obliuiſci omnes retributiones ei⁹. Quas retributiones?
Dic, enumera, gratias age. Quas retributiones? Qui pro-
pitius fit omnibus iniquitatibus tuis. Hoc factum eſt in
baptiſmo. Quid fit modo? Qui ſanat omnes languores
tuos. Hoc fit modo, Agnoſco. Sed quādiu hic ſum, cor-
Sapient.9. pus quod corrumpitur, aggrauat animam. Dic ergo &
quod ſequitur, Qui redimit de corruptione vitā tuam.
1.Cor.15. Poſt redemptionem de corruptione quid reſtat? Quā-
do corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mor-
tale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet ſermo qui
ſcriptus eſt, Abſorpta eſt mors in victoria. Vbi eſt mors
cōtentio tua? Ibi rectè. Vbi eſt mors aculeus tuus? Quæ-
ris locum eius, & non inuenies. Quid eſt aculeus mor-
tis? Quid eſt, vbi eſt mors aculeus tuus? Vbi eſt peccatū?
Quæris, & nuſquam eſt. Aculeus enim mortis eſt pec-
catum. Apoſtoli, non mea verba ſunt. Tūc dicetur, Vbi
eſt mors aculeus tuus? Nuſquam erit peccatū, nec quod
te capiat, nec quod te impugnet, nec quod conſciētiam D
tuam titillet. Tunc non dicetur, Debita noſtra dimitte *Matt.6.*
nobis: ſed quid dicetur? Domine deus noſter pacem da *Eſa.26.*
nobis, omnia enim reddidiſti nobis. Denique poſt re-
demptionem ab omni corruptione, quid reſtat niſi co-
rona iuſtitiæ? Ipſa certe reſtat, ſed etiam in ipſa vel ſub *2.Tim.4.*
ipſa nō ſit caput turgidum, vt recipiat coronam. Audi,
attēde pſalmum quam nolit corona illa turgidū caput.
Cum dixiſſet, Qui redimet de corruptione vitā tuā, qui
coronat te, inquit. Iam hic dicturus eras, Coronat te,
merita mea fatentur, virtus mea fecit hoc: debitū red-
ditur, non donatur. Audi potius pſalmum, nam & hoc
tu dicis. Omnis homo mendax. Audi deus quid dicat,
Qui coronat te in miſeratione & miſericordia. De mi-
ſericordia te coronat, de miſeratione te coronat. Non
enim dignus fuiſti quem vocaret, & vocatū iuſtificaret,
& iuſtificatū glorificaret. Reliquiæ per electionem gra- *Rom.11.*
tiæ ſaluę factæ ſunt. Si antè gratia, non ex operibus, alio-
quin gratia iam non eſt gratia. Nā ei qui operatur, mer-
ces non imputabitur ſecundum gratiam, ſed ſecundum
debitum. Apoſtolus loquitur, Nō ſecundū gratiam, ſed
ſecundū debitum. Te autem coronat in miſeratione &
miſericordia: & ſi tua merita præceſſerūt, dicit tibi de⁹, E
Diſcute bona merita tua, & videbis quia dona ſūt mea.
Hæc eſt iuſtitia dei. Quomodo dicitur, Domini eſt ſa- *Pſalm.3.*
lus, non qua ſaluus eſt dominus, ſed quam dat eis quos
ſaluos facit: ſic & dei gratia per Ieſum Chriſtū dominū
noſtrū, iuſtitia dei dicitur, non qua iuſtus eſt dominus,
ſed qua iuſtificat eos quos ex impiis iuſtos facit. Quidā *Rom.4.*
vero, quoniam aliquando Iudæi & Chriſtianos ſe dici *Rom.10.*
volunt, & adhuc ignorantes dei iuſtitiam, ſuam volunt
conſtituere, etiā temporibus noſtris, temporibus apertę
gratiæ, temporibus nunc reuelatæ, prius occultatæ gra-
tiæ, nunc in area manifeſtæ gratiæ quæ aliquando late-
bat in vellere: paucos intellexiſſe video, plures non in-
tellexiſſe nequaquam tacendo fraudabo. Quidam de
antiquis iuſtis Gedeon petiuit à domino ſignū, & dixit, *Iudic.6.*
Peto domine vt vellus quod in area pono, cōpluatur, &
area ſicca ſit. Factū eſt, complutum eſt vellus, area tota
ſicca erat. Expreſsit mane vellus in peluim, quoniā hu- *Iacob.4.*
milibus datur gratia, & in pelui dominus noſtis quid
fecerit diſcipulis ſuis. Item petiuit alterū ſignum, Volo,
inquit, domine, vt vellus ſiccū ſit, area compluta. Et hoc *Iudicū.6.*
factum eſt. Repete tempus veteris teſtamēti, gratia oc- F
cultata eſt in nube tanquam imber in vellere. Attende
modo tempus noui teſtamenti, diſcute gentem Iudęo-
rum, quaſi vellus ſiccum inuenies, orbis verò totus tan-
quam illa area plenus eſt gratia, non occulta, ſed mani-
feſta. Vnde multum plangere cogimur fratres noſtros,
qui non contra occultam, ſed contra apertam gratiam
manifeſtámque contendunt. Ignoſcitur Iudæis. Quid
Chriſtiani? Quare inimici gratiæ Chriſti? Quare de vo-
bis præſumentes? Quare ingrati? Quare enim Chriſtus
venit? Nunquid natura hic non erat? Natura non erat,
quam multum laudādo decipitis? Nūquid lex hic non
erat? Sed ait apoſtolus, Si per legē iuſtitia, ergo Chriſtus *Galat.2.*
gratis mortuus eſt. Quod ait apoſtolus de lege, hoc nos
iſtis dicim⁹ de natura. Si per naturā iuſtitia, ergo Chri-
ſtus gratis mortuus eſt. Quod ergo dictū eſt de Iudæis,
hoc omnino in iſtis videmus. Zelum dei habēt, ſed non
ſecundū ſcientiā. Quid eſt non ſecundū ſcientiā? Igno- *Rom.10.*
rantes enim dei iuſtitiam & ſuam volētes conſtituere,
iuſtitiæ dei non ſunt ſubiecti. Fratres mei, compatimini
mecū. Vbi tales inueneritis, occultare nolite: non ſit in
vobis peruerſa miſericordia, prorſus vbi tales inuene-

G ritis,occultare nolite.Redarguite contradicẽtes,& resistentes ad nos perducite. Iam enim de hac causa duo concilia missa sunt ad sedem apostolicam, inde etiã rescripta venerũt. Causa finita est,vtinã aliquãdo finiatur error.Ergo vt aduertãt monemus,vt instruantur docemus,vt mutentur oremus.Conuersi ad dominum,&c.

Galat.5. *De verbis Apostoli, Spiritu ambulate, & desideria carnis ne perfeceritis.* *Sermo III.*

I considerenius (fratres) ante gratiam domini quid fuerimus, & per gratiã domini quid esse cœperimus, profectò inueniemus, quòd sicut homines in melius commutãtur, ita etiam terrarũ loca quæ prius contra dei gratiam fuerunt,dei gratię dicantur. *2.Cor.6.* Nos enim, sicut dicit apostolus, templum dei viui sumus: propter quod dicit deus, inhabitabo in illis, & deambulabo. Quæ autẽ hic simulacra fuerunt, figi nouerunt,ambulare non nouerunt.Deambulat autẽ in nobis præsentia maiestatis, si latitudinẽ inuenit charitatis. *Ibidem.* Ad hoc nos exhortans apostolus ait,Dilatamini,ne sitis iugum ducentes cum infidelibus. Si dilatemur, deambulat in nobis deus, sed vt dilatemur operetur ipse de⁹. Si enim latitudinẽ charitas facit, quæ non nouit angu- H stias,videte quia deus sibi in nobis latitudinẽ facit, ipso *Rom.5.* dicente apostolo, Charitas dei diffusa est in cordibus nostris,per spiritum sanctũ qui datus est nobis. Propter hanc latitudinem, inquam, in nobis deambulat deus. *Galat.5.* Modò apostoli epistola cũ recitaretur audiuimus, Spiritu ambulate, & desideria carnis ne perfeceritis. caro enim cõcupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Hæc inuicẽ aduersantur, vt non ea quæcunque vultis faciatis. Baptizatis dicebat, sed templum dei ædificabat adhuc, nondum dedicabat. Videte fratres mei: quemadmodum cum loca ipsa terrena in melius conuertuntur,alia diruuntur atq; franguntur,alia in meliores vsus commutantur: sic & nos sumus. Opera carnis fuerunt in nobis. Audistis cum commemorarẽtur, Manifesta sunt, inquit, opera carnis, quæ sunt fornicationes, immunditiæ, idolorũ seruitus, veneficia,nõ beneficia,id est,non à bonis dicta, sed à venenis,contẽtiones, inimicitiæ, hæreses, inuidiæ, ebrietates, & his similia: deiicienda sunt non mutanda,quæ prædico vobis sicut prædixi,quoniam qui talia agunt, regnum dei non possidebunt. Ista in nobis tanquam idola frangenda sunt, I in vsus autem meliores vertenda ipsa corporis nostri membra, vt quæ seruiebant immũditiæ cupiditatis, seruiant gratiæ charitatis. Sed videte quid dixerit, & diligenter aduertite. Operarij dei sumus, adhuc ædificatur templum dei: in capite suo iam dedicatũ est, quoniam dominus resurrexit à mortuis, deuicta morte, mortalitate consumpta, ascendit in cœlum, quia scriptus de illo erat psalmus dedicationis domus. Ideo post passio- *Psal.29.* nem dicit, Conuertisti luctũ meum in gaudium mihi, conscidisti saccum meũ, & accinxisti me iocũditate, vt psallat tibi gloria mea,& nõ compungar. Facta est ergo illa post passionem dedicatio in resurrectione. Ergo & nostra modo fit ædificatio per fidẽ, vt fiat & ipsa dedicatio per vltimam resurrectionem. Denique post istum psalmũ dedicationis domus, vbi ostenditur resuscitatio capitis nostri, alius est psalmus post istũ, nõ ante istum. Sic habet titulus, Quando domus ędificabatur post ca- *Psal.95.* ptiuitatem. Recolite captiuitatem, vbi ante fuerimus quãdo totũ mundum velut massam infidelium diabolus possidebat. Propter hãc captiuitatẽ redemptor aduenit, preciũ nostrũ sanguinẽ suum fudit. Fuso suo san- *Rom.7.* guine, captiuitatis nostræ instrumenta deleuit. Lex, inquit apostolus, spiritalis est, ego autem carnalis sum, ve- K nundatus sub peccato. Antea sub peccato venundati, sed postea gratia liberati. Post illã captiuitatem domus modo ędificatur, & vt ędificetur euãgelizatur. Sic enim incipiat psalmus iste. Cãtate domino cãticum nouũ. Et ne putes domũ istã in vno angulo ædificari, sicut ædificant schismatici vel hæretici: attende quod sequitur, Cantate domino omnis terra. Cãtate domino canticũ *Psal.95.* nouum, contra canticum vetus, testamentum nouum, quia prius testamẽtum vetus. Nouus homo, vt deponatur vetus homo. Exuite vos, inquit, veterẽ hominẽ cum *Coloss.3.* actibus suis, & induite nouũ qui secundum deum crea- *Ephes.4.* tus est, in iustitia & sanctitate veritatis. Ergo cãtate domino canticum nouum, cantate domino omnis terra. Cantate & ædificate, cantate & bene canite. Annunciate diẽ ex die salutare eius, annũciate diem ex die Christum eius. Quid est enim salutare ei⁹, nisi Christus eius? Pro isto salutari orabamus in psalmo, Ostẽde nobis do- *Psalm.84.* mine misericordiã tuam, & salutare tuũ da nobis. Desiderabant hoc antiqui iusti salutare, de quibus dominus dicebat discipulis, Multi voluerunt videre quæ vos vi- *Luc.10.* detis, & non potuerunt. Et salutare tuum da nobis. Dixerunt hoc antiqui iusti, Salutare tuum da nobis. Chri- L stum tuũ cum in hac carne viuimus videamus, videamus in carne qui nos liberet à carne, veniat caro mundans carnem, patiatur caro, & redimat animam & carnem. Et salutare tuũ domine da nobis. In hoc desiderio *Psal.84.* erat ille sanctus senex Simeon. In hoc, inquam, desiderio erat senex ille sanctus, & de deo bene meritus Simeon, sine dubio & ipse dicebat, Ostende nobis domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis. In hoc desiderio, in talibus precibus responsum accepit, quia non gustaret mortẽ, nisi videret Christum deum. Natus est Christus, veniebat ille, ille ibat, sed donec veniret, ille ire nolebat. Iam senectus matura excludebat, sed syncera pietas detinebat. At vbi venit, at vbi natus est, at vbi eum portari matris manibus vidit, & diuinam infantiam pia senectus agnouit, accepit eum in manus suas, & dixit, Nunc dimittis domine seruum tuum in *Luc.2.* pace, quia viderunt oculi mei salutare tuum. Ecce vnde dicebat, Ostende nobis domine misericordiam tuam, *Psal.84.* & salutare tuum da nobis. Impletum est desiderium senis, mundi ipsius senectute vergente. Ipse ad senem hominem venit, qui mundum veterem inuenit. Ergo si M mũdum veterem inuenit, audiat mundus, Cantate domino canticum nouum, cantate domino omnis terra. Destruatur vetustas, nouitas surgat. Cantate domino *Psal.95.* canticum nouum, cantate domino. Videte certamen ædificãtium. Cantate domino, benedicite nomen eius, bene nunciate, quod est Græce euangelizate. Quid? Diem ex die. Quem diem ex die? Lumen ex lumine, filium de patre, salutare eius. Annunciate in gẽtibus gloriam eius, in omnibus populis mirabilia eius. Ecce quomodo domus ædificatur post captiuitatem. Terribilis est super omnes deos. Super quos deos? Quoniam omnes dij gentium dæmonia, dominus autem cœlos fecit. Sanctos fecit, apostolos fecit, Quoniam cœli enarrant *Psal.18.* gloriam dei. Non sunt loquelæ neque sermones quorum non audiãtur voces ęorum. In omnem terram exiuit sonus eorum, quia omnis terra cãtat canticum nouum. Audiamus ergo & apostolum, architectum magistri, Vt sapiens, inquit, architectus fundamentum po- *1.Cor.3.* sui. Audiamus ergo istum architectum quædam noua construentem, quædam vetera deiicientem. Spiritu, *Galat.5.* inquit, ambulate. Noua est ista constructio. Et concu-

piscentias

A piſcentias carnis ne perfeceritis. Veterum eſt iſta deſtructio. Caro enim, inquit, concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem. Hæc enim inuicem aduerſantur, vt non ea quæ vultis faciatis. Adhuc enim ædificamini, nondum dedicamini, vt non ea quæ vultis faciatis. Quid enim vultis? vt omnino nullæ ſint cõcupiſcẽtiæ malarum & illicitarum delectationum. Quis ſanctus hæc non velit? Sed non efficit: quamdiu hic viuitur, hoc non impletur. Caro enim concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnẽ. Hæc enim inuicem aduerſantur, vt non ea quæ vultis faciatis, vt nullæ ſint in vobis prorſus rerum illicitarum concupiſcentiæ, non poſsitis. Quid ergo reſtat? Spiritu ambulate. Et quia non poteſtis efficere vt concupiſcẽtias carnis conſumatis, concupiſcentias carnis nec perficiatis. Conſumere quidem illas atque finire & penitus extirpare omnino velle debetis: ſed quamdiu ſunt in vobis, & eſt alia lex in membris veſtris repugnans legi mentis veſtræ, concupiſcentias carnis ne perfeceritis. Quid enim vultis? Vt omnino non ſint concupiſcentiæ carnis: nõ vos permittunt implere quod vultis, nolite eas permit-

B tere implere quod volunt. Quid vultis? Vt omnino nõ ſint, ſed ſunt: caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, concupiſcat ſpiritus aduerſus carnem, vt non ea quæ vultis faciãtia: id eſt, vt non ſint in vobis ipſæ concupiſcentiæ carnis, nec ipſæ faciant quod volunt, vt opus earũ perficiatis. Si non tibi in totum ceditur, noli & tu cedere. Prius æquetur pugna, vt aliquando ſit victoria. Etenim proculdubio fratres mei erit, credamus, ſperemus, amemus, erit aliquãdo victoria in dedicatione domus quæ

1. Cor. 15. modo ædificatur poſt captiuitatem. Nouiſsima enim inimica deſtruetur mors, cum corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem. Præmeditamini verba triumphantium. Vbi eſt mors contentio tua? Triumphantium iſta vox eſt,

Pſalm. 6. non pugnantium. Pugnantium autem vox eſt, Miſerere mei domine quoniam infirmus ſum, ſana me domine, quoniam conturbata ſunt oſſa mea, & anima mea turbata eſt valde, & tu domine vſquequo? Vide laborantem in certamine. Et tu domine vſquequo? Quid eſt vſquequo? Quouſque probes quia ego ſubuenio. Si enim cito ſubuenirem, luctamen non ſentires, tanquam de tuis viribus ſuperbires, & per iſtam ſuperbiam nun-

C quam ad victoriam peruenires. Dictum eſt quidem,

Eſaiæ 58. Adhuc te loquente, dicam, ecce adſum. Sed deus & cum differt adeſt, & differendo adeſt: ne præproperam cum implet voluntatem, perfectam non impleat ſanitatem. Non enim fratres mei apoſtolo Paulo non aderat, qui

2. Cor. 12. cum certaret, ne extolleretur, timebat. In magnitudine, inquit, reuelationum mearum ne extollar. Videte in cõflictatione certantem, nondum in ſecuritate triumphantem. In magnitudine reuelationum mearum ne extollar. Quis dicit, ne extollar? O terror, ô tremor, Quis dicit ne extollar? Cum tanta eius verba ſint retundentia elationem, compeſcentia tumorem, & dicit ne extollar? Parum eſt quia dicit, ne extollar: videte medicamentum, quod ſibi dicit appoſitum. Ne extollar, inquit, datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ, angelus Satanæ. O venenum quod non curatur niſi veneno. Datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ angelus ſatanæ, qui me colaphizet. Caput cædebatur, ne caput extolleretur. O antidotum, quaſi quod de ſerpente conficitur, & propterea theriacum nuncupatur. Serpens enim ille

Geneſ. 3. ſuperbiam perſuaſit. Guſtate & eritis ſicut dij, ſuperbiæ perſuaſio eſt. Vnde cecidit, inde deiecit. Meritò ergo venenum ſerpentis ſanatur. Quod ait apoſtolus, Pro- D

pter quod ter dominum rogaui, vt auferret eum à me. 2. Cor. 12.

Vbi eſt, Adhuc te loquente dicam, ecce adſum? Propter quod non ſemel, ſed iterum & tertio dominum rogaui. Nõnne tunc & ipſe dicebat, Et tu domine vſquequo? Pſalm. 6.

Sed nunquid quia differebat, inde nõ aderat, & falſum erat, Adhuc te loquẽte, dicam ecce adſum? Quid enim? Medicus quando dat quod deſideras adeſt, quando ſe- Eſaiæ 58.

cat, non adeſt? Nõnne ſub medici ferramento clamas vt parcat? Et quia magis adeſt, magis ſecat. Denique vt ſcias quia aderat, videte quod ter roganti reſpondit. Dixit, inquit, mihi, Sufficit tibi gratia mea: nam virtus 2. Cor. 12.

in infirmitate perficitur. Ego, inquit, noui, medicus optimus, ego, inquit, noui in quem tumorem pergat quod volo ſanare. quieſce, adhibeam quod ſcio. Sufficit tibi gratia mea, non tibi ſufficit voluntas tua. Hæc erant vtique verba certantis, & in certamine periclitantis, & diuinum auxilium poſtulantis. Triumphantis autem verba quæ erunt? Verba certantis dum domus ædificatur: ſequuntur verba triumphantis cum domus in vltimo dedicatur, Vbi eſt mors contentio tua? Vbi eſt mors 1. Cor. 15.

aculeus tuus? Aculeus autem mortis eſt peccatum. Sic E

iſta dicebat apoſtolus, quaſi ipſe iam ibi eſſet. Denique poſt hæc verba quæ conſtat eſſe de futura perceptione, non de præſenti conflictatione quandoquidem dicit, tunc fiet, non modo fit, ſed tunc fiet. Quid tunc fiet? Sermo qui ſcriptus eſt, Abſorpta eſt mors in victoriã. Vbi eſt mors contentio tua? Vbi eſt mors aculeus tuus? Tunc fiet vt nuſquam ſit aculeus mortis, nuſquam poſſit inueniri peccatum. Quid feſtinas? tunc fiet, tunc fiet. Mereatur in te humilitas & tunc in te fiat, ne ſuperbia non permittat, vt vel tunc in te fiat. Tunc fiet, modo interim dum pugnas, dum laboras, dum periclitaris, dic dic, Dimitte nobis debita noſtra. Dic omnino dum Mat. 6.

pugnas, verum dic, ex animo dic, Si dixerimus quia 1. Ioan. 1.

peccatum non habemus, nosipſos ſeducimus. Tu tibi diabolus eris, nosipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt. Non enim verum dicimus, dicendo nos non habere peccatum, cum hic non ſimus ſine peccato. Dicamus ergo veritatem, vt aliquando inueniamus ſecuritatem. Sit veritas in pugna, vt acquiratur ſecuritas in victoria. Tunc fiet, Vbi eſt mors aculeus tuus? aculeus enim mortis eſt peccatum. Sed de lege præſumis, quia F

data eſt tibi lex, & datum eſt tibi præceptum, Bonum eſt 2. Cor. 3.

tibi vt ſpiritus te viuificet, ne litera occidat. Volo vt velis, ſed non ſufficit vt velis. Adiuuandus es vt plene velis, & impleas quod velis. Nam vis videre quid valeat ſine ſpiritu adiuuante litera iubens? Ibi dixit, Cum dictum eſt, Vbi eſt mors aculeus tuus, aculeus autem mortis eſt peccatum: continuo ſubiunxit, Virtus autem pec- Roma. 5.

cati lex. Quid eſt virtus peccati lex? Num mala iubendo, vel bona prohibendo? imò verò mala prohibendo, & bona iubendo. Virtus autem eſt peccati lex, quia ſubintrauit, inquit, lex, vt abundaret delictum. Quid eſt vt abundaret delictum? Quia vbi gratia non erat, auxit prohibitio deſiderium, & cum quaſi de proprijs præſumitur virtute, factum eſt grande vitium. Sed quid fecit gratia? Vbi abundauit peccatum, ſuperabundauit gra- Ibidem.

tia. Venit dominus, totum quod de Adam traxiſti, totum quod tuis prauis moribus addidiſti, totum dimiſit, totum deleuit, orationem docuit, gratiam promiſit, certamen indixit, laboranti ſubuenit, victorem coronauit. Itaque, inquit apoſtolus, Lex quidem ſancta, & Roma. 7.

mandatum ſanctum & iuſtum & bonum. Quod ergo bonum eſt, mihi factum eſt mors? Abſit. Sed peccatum,

G vt appareat peccatum. Nam quando non prohibebaris,
erat, sed non apparebat. Nam concupiscentiam, inquit,
nesciebam, nisi lex diceret. Non concupisces. Occasio-
ne igitur accepta, peccatum per mādatum fefellit me,
2. Cor. 3. & per illud occidit. Ecce quid est, litera occidit. Si vis
ergo euadere legem minantem, ad spiritum fuge ad-
iuuantem. Quod enim lex imperat, fides sperat. Clama
ad deum tuum, adiuuet te, nō remaneas sub litera reus,
sed spiritu suo te adiuuet deus, ne similis sit tibi super-
1. Cor. 15. bus Iudæus. Cum enim aculeus mortis esset peccatum,
virtus autem peccati lex, quid ageret humana infirmi-
Roma. 7. tas, in qua fatigabatur voluntas? Velle, inquit, adiacet
mihi, perficere autem bonum non inuenio. Quid ergo
ageret? Ecce aculeus mortis peccatum, ecce virtus pec-
Roma. 5. cati lex, id est, lex subintrauit vt abundaret delictum.
Galat. 3. Si enim lex posset viuificare, omnimodo ex lege esset
iustitia. Sed conclusit scriptura omnia sub peccato.
Quomodo conclusit? Ne vagareris, ne præcipitareris,
ne mergereris. Cancellos tibi fecit lex, vt non inue-
niendo quà exires, ad gratiam conuolares. Sed conclu-
sit scriptura omnia sub peccato, vt promissio. Qui pro-
H mittit quod facit, non promittit quod tu facis. Si tu fa-
cturus esses, prænunciator esset deus, non promissor.
Sed conclusit, inquit scriptura, omnia sub peccato, vt
promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus. Au-
1. Cor. 4. di, daretur. Quid superbis? Audi daretur. Quid enim
habes quod non accepisti? Ergo quia aculeus mortis est
peccatum, virtus autem peccati lex, & hoc de bona
prouidentia dei, vt concluderentur homines sub pec-
cato, & quærerent adiutorem, quærerent gratiam, quæ-
rerent deum, non de sua virtute præsumerent: ideo &
1. Cor. 15. hic cum dixisset, Aculeus autem mortis peccatum, vir-
tus autem peccati lex: quid times? quid laboras? quid su-
das? Audi quod sequitur, Gratias autem deo qui dedit
nobis victoriam per dominum nostrum Iesum Chri-
stum. Certe tu tibi das victoriam? Gratias deo qui de-
dit nobis victoriam per dominū nostrum Iesum Chri-
stum. Ergo cum ceperis laborare pugnans contra con-
cupiscentias carnis, spiritu ambula, spiritu inuoca, do-
num dei quære, & si lex in membris repugnat legi men-
tis tuæ ex parte inferiori, id est, à carne captiuum te te-
net sub lege peccati, & hoc emendabitur, & hoc tran-
siet in iura victoriæ. Tu tantùm clama, tu tantùm in-
Luca 18. uoca: oportet semper orare, & nō deficere. Inuoca om-
I nino, inuoca adiutorium. Adhuc te loquente dicit,
Esaia. 58. Ecce adsum. Intellige & audi dicentem animæ tuæ, Sa-
Psal. 34. lus tua ego sum. Cum ergo lex carnis repugnare cœpe-
Roma. 7. rit legi mentis, & captiuum te ducere in lege peccati,
quæ est in membris tuis, orando dic, confitendo dic,
Psal. 8. Miser ego homo. Quid est enim aliud homo? Quid est
homo, nisi quia memor es eius? Dic, miser ego homo,
quia nisi venisset filius hominis, perisset homo. Excla-
Roma. 7. ma in angustiis, Quis me liberabit de corpore mor-
tis huius, vbi lex in membris meis repugnat legi men-
tis meæ? Condelector enim legi dei secundum interio-
rem hominem. Quis me liberabit de corpore mortis
huius? Si hoc fideliter, si humiliter dicis, verissime re-
spondetur, Gratia dei per Iesum Christum dominum
nostrum. Conuersi ad dominum deum patrem omni-
potentem puró corde ei, quantum potest paruitas no-
stra, maximas atque vberes gratias agamus, precantes
toto animo singularem mansuetudinem eius, vt preces
nostras in beneplacito suo exaudire dignetur: inimi-
cum quoque à nostris actibus & cogitationibus sua vir-
tute expellat, nobis multiplicet fidem, mentem guber-
net, spiritales cogitationes concedat, & ad beatitudi- K
nem suam perducat per dominum &c.

De verbis Apostoli, Cum essemus in carne, passiones peccatorum, quæ per legem sunt, operabantur in membris nostris vt fructum ferrēt morti. Cum Manichæorum confutatione: Roma. 7.

Sermo IIII.

AVdiuimus concorditérque respondimus, &
deo nostro cōsona voce cantauimus, Beatus Psalm. 93.
vir quem tu erudieris domine, & ex lege tua
docueris eum. Silentium si præbeatis, auditis.
Non inuenit locum sapientia, vbi non est patientia. Nos
loquimur, sed erudit deus: nos loquimur, sed deus do-
cet. Non enim beatus dictus est quem docet homo, sed
quem tu erudieris domine. Nos plantare possumus &
rigare, sed dei est incrementum dare. Qui plantat & qui 1. Cor. 3.
rigat forinsecus operatur: qui verò dat incrementum,
intus opitulatur. Quæ nobis lectio de sancti apostoli
epistola proposita sit ad loquendum, quàm difficilis,
quàm latebrosa, quàm si non intelligatur aut male in-
telligatur periculosa: puto fratres, imò scio, quia no-
bis cum recitaretur, audistis, & fluctuastis si aduertistis: L
aut si aliqui intellexistis, quàm sit arduū sine dubitatio-
ne vidistis. Hanc itaq; lectionem tótúmque ipsum mo-
lestum & obscurum, sed intelligentibus salubrem epi-
stolæ apostoli locum suscepimus adiuuante misericor-
dia dei exponere disserendo. Charitati vestræ debito-
res nos esse scio, exactores vos esse sentio. Quemadmo-
dum nos, vt ista percipiatis oramus, sic & vos orate, vt
ea vobis explicare valeamus. Si enim oratio nostra con-
cordet, & vos facit deus idoneos auditores, & nos de-
biti huius fidelissimos redditores. Cum enim essemus Roma. 7.
in carne, ait apostolus, passiones peccatorum quæ per
legem sunt operabantur in membris nostris, vt fru-
ctum ferrent morti. Hic videtur (quod non intelligen-
tibus primum & grande periculum est) apostolum re-
prehendere & culpare legem dei. Dicit aliquis, Absit
hoc ab animo qualiscunque Christiani. Quis hoc vel
insanus audeat de apostolo suspicari? Et tamen, fratres
mei, verba ista male intellecta fomitem insaniæ furo-
ri manichæorum subministrarunt. Manichæi enim le-
gem dei per Moysen datam, dicunt non à deo datam,
& eam euangelio cōtrariam esse contendunt: & quan-
do cum eis agitur, in his testimoniis apostoli Pauli
quæ non intelligunt, conantur conuincere, quid di- M
cam catholicos non intelligentes & non potius negli-
gentes? Non enim multum est si quis velit esse diligens,
post calumnias ab hæretico auditas saltem considera-
re in codice circunstantiam lectionis: quod si fecerit,
ibi mox inueniet vnde aduersarium loquacem redar-
guat, vnde hostes legis rebellésque prosternat. Et si e-
nim tardus est ad intelligenda verba apostoli, manifesta
ibi laus est expressa legis dei. Videte enim prius & ad-
uertite. Cum enim essemus in carne, ait, passiones pec-
catorum quæ per legem sunt, operabātur. Hic iam Ma-
nichæus erigit ceruicem, exaltat cornua, impetit te &
facit impetum. Ecce, inquit, passiones peccatorum quæ Ibidem.
per legē sunt. Quomodo bona est lex per quam in no-
bis sunt passiones peccatorum, & operantur in mem-
bris nostris, vt fructum ferant morti? Lege aliquantum,
progredere, totum audi patienter, etsi non intelligen-
ter. Hoc enim quod ait, Passiones peccatorum quæ per
legem sunt operabantur in membris nostris: multum
est vt intelligas, sed prius esto mecum legis laudator, &
tunc fieri mereberis intellector. Clausum cor habes, &

A clauem accusas? Ecce interim quod non intelligimua paululum seponamns: ad laudem legis quæ aperta est, veniamus. Pasiones, inquit, peccatorum quæ per legem sunt, operabantur in membris nostria vt fructum ferremus mori. Nunc ergo euacuati sumus à lege mortis in qua detinebamur, ita vt seruiamus in nonirate spiritus, & non in vetustate literæ. Adhuc videtur legem arguere, culpare, improbare, detestari, sed non intelligentibns. Cum enim dicit, Cum essemua in carne, pasiones peccatotum quę per legem snnt, operabantur in membris nostris vt fructum ferrent morti: Nunc ergo euacuati sumus à lege mortis in qua detinebamur, ita vt seruiamns in nouitate spiritus, & non in vetustate literæ: quasi vtique videtur legem accusare atq; culpare. Vidit hoc & ipse, vidit, sensit se non intelligi, & contra obscuritatem verborum suorum cogitationea hominum commoueri: sensit quid posit quis contradicere, & prior hoc voluit dicere, vt tu non innenias quod diceres. Quid ergo dicimns, inquit? Hoc sequitur. Quid ergo dicimus? Lex peccatum est? Absit. Vno verbo legem absolnit, legis accusatorem damnauit. Au-

B thoritatẽ apostoli contra me profetebas ô Manichæ, & dicebas mihi cum legem reprehenderes, ecce audi apostolum, lege apostolum, Pasiones peccatorum, quæ per legem sunt, operabantur in membris nostris, vt fructum ferrent morti. Nunc ergo euacnati sumus à lege mortis in qna detinebamur, ita vt seruiamus in nouitate spiritus, & non in vetustate literæ. Iactabas te, clamabas, dicebas, audi legem. Vide, ista dixeras, & iam verso tergore ire cupiebas. Expecta, audiui te, audi me, imò nec ego te, nec tu me, sed ambo audiamus apostolum, qui solnit se, & alligat te. Quid ergo dicimus, inquit? Lex peccatum est? Hoc dicebas, lex peccatnm est, hoc nempe dicebas. Ecce audisti qood dicebas, audi quod dicas. Legem dei peccatum esse dicebas, quãdo eam cæcus & improuidus reprehendebas. Errasti. Vidit Paulns errorem tuum. Quod dicebas, ipse dixit. Quid ergo dicimus? Lex peccatum est? Quod dicebas, hoc dicimus. Lex peccatum est? Absit. Si apostoli sequebaria authoritatem, appende verbum, & cape inde consilium. Audi lex peccatum est? Audi. Ablit. Si apostolum sequeris, si eius authoritatem plurimi pendis, Audi, Absit, & quod sentiebas à te ablit. Quid er-

C go dicimua? Quid dicimus, qnia dixi, Pasiones peccatorum quæ per legem sunt, operabantur in membria nostris vt fructum ferrent morti: quia dixit, Euacuati sumus à lege mortis in qua detinebamur: quia dixi, Seruiamus in nouitate spiritus, & nou in vetustate literæ. Lex peccatum est? Ablit. Quare ergo apostole post tanta illa dixisti, Lex ablit vt lit peccatum? Sed peccatum, inquit, non cognoui nisi per legem. Nam concu-

Deut. 5. piscentiam nesciebam, nisi lex diceret, Non concupisces. Iam modo interrogo te Manichæ, modo te interrogo, responde mihi, Mala est lex quæ dicit, non cõcupisces? Hócne luxuriosus mihi, & nequam aliquis respondet? Etenim ipsi homines flagitiosi quando reprebeoduntur, erubescunt, & quando sunt inter castos, lasciuire non audent. Si ergo malam dicis esse legem quæ dicit, non concupisces, impune vis concupiscere, accusas legem, quia percutit libidinem. Fratres mei si non audiremus apostolum dicentem, lex peccatum est, absit: sed tantummodo verba legis commemorantem, vbi dictum est, non concupisces, etiam legem illo non laudante, nos eam laudare deberemus, illam laudare, nos accusare. Ecce l..., ecce desuper turba diui-

na clamat homini, Non concupisces. Non concupisce- D re, reprehende si potes: fac si reprehendere non potes. Audisti, non concupisces, reprehendere non audes. Quia bonum est quod dixit, non concupisces, malum est concupiscere. Malnm culpa lex, à tuo malo te prohibet lex. Ergo concupiscere malum culpat lex, à tuo malo te prohibet lex. Ergo fac quod iubet lex, noli facere quod vetat lex, noli concupiscere. Sed quid ait apostolus? Concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret, Non concupisces. Ibam enim post concupiscentiam meam, & quà trahebat currebam, eiúsque illecebraa blandas, & ex carnali suanirate iocundas magnam fœlicitatem arbitrabar. Laudatur enim peccator, ait lex, in *Psalm. 9.* desideriis animæ suæ: & qui iniqua gerit, benedicinir. Inuenia hominem concupiscentias suas carnales sectantem, totúmque se illis seruum donantem, occupari vndique voluptate, fornicari, inebriari, non dico amplius, fornicari inquam, inebriari. Hæc dixi quæ licite committuntur, sed non dei legibus. Quis enim aliquando ad iudicem ductus est, quia meretricis lupanar intrauit? Quis enim aliquando in publicis tribunalibus accusatns est, quia per suas lyristrias lascinus immũdúsq; E defluxit? Quis aliquando hahena vxorem quia ancillam suam vitiauit, crimen inuenit? Sed in foro, non cœlo, in lege mundi, non in lege creatoris mundi. Luxuriosus autem immundus atque lasciuus fœlix dicitur, abundare voluptatibus, frui deliciia. Iam verò si se etiam vino ingurgitet, si bibat mensuras sine mansura, parum est quia non innenit crimen, etiam viri fortis accipit nomen, tanto nequior, quanto sub poculo inuictior. Cum laudantur ista, & dicitur, fœlix est, magnus est, bene est illi, & non solum hoc non putatur esse peccatum, sed etiam putatur vel dei donum, vel certe suaue, blandum & licitum bonum, procedit lex dei & dicit, Non concupiscea. Ille homo qui putabat magnum bouum esse, magnamq; fœlicitatem æstimabat, licita ea quæ posit suæ coucupiscentiæ non negare, sequi quà trahitur, audit, Non cõcupisces, & cognoscit esse peccatum. Deus dixit, homo audiuit, deo credidit, peccatum suum vidit: quod bonum putabat, malum esse cognouit: voluit frenare concupiscẽtiam, non ire post eam. strinxit se, conatus est, victus est, qui fuit antea nescius malorum suorum, factus est doctus, & peius victus: cœpit esse non solùm peccator, sed e- F tiam præuaricator. Peccator enim & antea erat, sed antequam legem audiret, peccatorem se esse nesciebat. Legem audiuit, peccatum vidit, conatus est vincere, superatus atqne prostratus est, factus est & legis præuaricator, qui fuit antea nescius peccator. Hoc dicit apostolua. Lex peccatum est? Absit: sed peccatum non cognoui nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret, Non concupisces. Occasione autem accepta, peccatum per mandatum operatum est in me omnem cõcupiscentiam. Minor erat concupiscentia, quando ante legem securus peccabas, nunc oppositis tibi obicibus legis fluuius concupiscentiæ quasi frenatus est paululum siccatus, sed increscenre impetu qui te ducebat obicibus nullis, obruit te obicibus ruptis. Concupiscentia tua minor erat quando tuam mouebat libidinem, omnis est quando transcendit legem. Via nosse quia magna sit? Vide quid ruperit, Non concupisces. Non homo dixit, deus dixit, creator dixit, iudex æternus dixit, non quicunque dixit. Fac ergo quod dixit. Non facis, obserua iudicantem qui dixit. Sed qoid faciam ô homo? Ideo nõ vicisti, quia de te præsumpsisti,

G Attende ergo nunc verba superiora, quæ videbantur
obscura. Cum enim essemus in carne. Verba quæ supe-
riora diximus, vnde cœpit lectio quæ obscura videba-
tur: attendite. Cum ergo essemus in carne, passiones
peccatorum quæ per legem sunt. Vnde per legem sunt?
Quia eramus in carne. Quid est, quia eramus in carne?
præsumebamus de carne. Nũ enim qui loquebatur apo-
stolus, iam exierat de ista carne? Non vtiq; sed secundũ
huius vitæ modũ, & qui loquebatur, & quibus loqueba-
tur in carne erãt. Quid ergo est, Cum essemus in carne:
nisi cũ de carne præsumeremus: hoc est, de nobis cõfide-
remus? Homini enim dictũ est, & de hominib⁹ dictũ est:
Esaia 40. Videbit omnis caro salutare dei. Quid est, Videbit om-
Luca 3. nis caro, nisi videbit omnis homo? Et quid est, Verbum
Ioan. 1. caro factũ est, nisi verbum homo factus est? Non enim
verbum & caro erat, & anima ibi non erat, sed carnis
nomine homo significatus est in eo quod legitur, Ver-
bum caro factum est. Ergo cum essemus in carne, id
est, in concupiscentiis carnis versaremur, ibi totam
spem nostram tanquam in nobis poneremus, passio-
nes peccatorum quæ per legem sunt, auctæ sunt per le-
gem. prohibendo enim fecerunt præuaricatorem le-
H gis, quia ille qui præuaricator est, factus deum non ha-
buit adiutorem. Operabantur ergo in membris no-
stris, vt fructum ferrent. Cui nisi morti? Si damnan-
dus erat peccator, quam spem habet præuaricator? Er-
go ô homo vicit te concupiscentia tua, vicit, quia in
malo loco te inuenit. Inuenit te in carne, ideo te vicit.
Migra inde, quid expauescis? Non tibi dixi vt moriaris,
Coloss. 3. imò audeo dicere, dixi vt moriaris. Si mortui estis
cum Christo, quæ sursum sunt quærite. In carne viuens,
Esaie 40. noli esse in carne, Omnis caro fœnum, verbum autem
domini manet in æternum. Dominus fiat refugium
tuum. Instat concupiscentia, vrget te, magnas vires ac-
cepit aduersum te, prohibitione legis grandior facta
est, maiorem hostem pateris, sit dominus refugium
Psal. 60. tuum, turris fortitudinis à facie inimici. Noli ergo esse
in carne, in spiritu esto. Quid est, in spiritu esto? In deo
spem pone. Nam si posueris spem in ipso spiritu quo
† velabitur. homo es, iterum spiritus tuus in carne † labitur, quia
non eum dedisti illi à quo suspendatur. Non se conti-
net. Si non continetur, noli remanere in te, transcende
te: in illo te pone, qui fecit te. Nam si spem in te habue-
I ris, accepta lege præuaricator eris. Inuenit te hostis, nu-
Psal. 49. dum refugio, inuadit te. Ne forte rapiat velut leo, &
non sit qui eruat: attende verba Apostoli legem lau-
dantis, se accusantis, reum se sub lege facientis, & per-
sonam forte tuam in se transfigurantis & dicentis tibi,
Roma. 7. Peccatum non cognoui nisi per legem. Nam concupi-
scentiam nesciebam nisi lex diceret, Non concupisces.
Occasione autem accepta, peccatum per mandatum
operatum est in me omnem concupiscentiam. Sine le-
ge enim peccatum mortuum est. Quid est mortuum
est? Latet, nõ apparet omnino, tanquam sepultum igno-
ratur. Adueniente autem mandato, peccatum reuixit.
Quid est, reuixit? Apparere cœpit, sentiri cœpit, rebel-
lare aduersum me cœpit. Ego autem mortuus sum.
Quid est, mortuus sum? Præuaricator factus sum, & in-
uentum est mihi mandatum quod erat in vitam. Vi-
dete quia lex laudatur, mandatum quod erat in vitam.
Qualis enim vita est non concupiscere? O via dulcis.
Dulcis est quasi voluptas concupiscentiæ. Verum est,
nec eam homines sequerentur nisi dulcis esset. Thea-
trum, spectaculum, meretrix lasciua, turpissima canti-
lena dulcia sunt ista concupiscentiæ? Dulcia plane, sua-
uia, delectabilia: sed narrauerunt mihi iniusti delecta- K
tiones suas, sed non sicut lex tua domine. Suauis sunt, Psal. 118.
dulcia sunt, delectabilia sunt, sed audi meliora. Narra-
uerunt mihi iniusti delectationes suas, sed non sicut lex
tua domine. Fœlix anima quæ huiusmodi delectatio-
nibus delectatur, vbi turpitudine nulla inquinatur, &
veritatis serenitate purgatur. Quem enim delectat lex
dei, & sic delectat, vt omnes delectationes lasciuiæ vin-
cat, non sibi arroget istam delectationem, dominus da-
bit suauitatem. Quid dicam? Domine das mihi illam
suauitatem vel illam? Suauis es domine, & in tua sua-
uitate doce me iustitias tuas. In tua suauitate doce me
domine, & doces me. Tunc disco vt faciam, si in tua
suauitate doceas me. Cæterum quandiu blanditur ini-
quitas, & dulcis est iniquitas, amara est veritas. In tua
suauitate doce me, vt suauis sit veritas, dulcedine tua
contemnatur iniquitas. Multo melior est & suauior ve-
ritas, sed sanis suauis est panis. Quid melius & præcla-
rius pane cœlesti? Sed si nõ obstupefacit dentes iniqui-
tas. Scriptura enim dicit, Sicut vua acerba dentibus no- Prouer. 10.
xia est, & fumus oculis, sic iniquitas vtentibus ea. Quid
prodest quia panem laudatis, si male viuatis? Quod lau-
daris, non manducatis. Cum ergo audis verbum, cum L
audis verbum iustitiæ & veritatis & laudas, multo lau-
dabilius est si facias. Fac ergo quod laudas. An dicturus
es, volo & non valeo. Quare non vales? Quia sanitas
non est. Vnde sanitatem prodidisti, nisi quia peccando
creatorem offendisti? Ergo vt eius panem quem laudas
cum suauitate, id est, cum sanitate manduces, dic illi,
Ego dixi domine miserere mei, sana animam meam, Psalm. 40.
quia peccaui tibi. Ergo, inquit, inuentum est mihi man-
datum quod erat in vitam, hoc esse in mortem. Erat e-
nim sibi antea ignotus peccator, factus est manifestus
præuaricator. Ecce inuentum est illi in mortem, quod
erat in vitam. Occasione autem, inquit, accepta, pecca- Roma. 7.
tum per mandatum fefellit me, & per illud occidit. Sic
factum est primò in paradiso. Fefellit, inquit, me occa-
sione accepta per mandatum. Vide serpentem mulieri
illi susurrantem. Quæsiuit ab ea, quid dixerit deus. Re-
spondit illa, Dixit nobis deus, Ex omni ligno quod est Genes. 3.
in paradiso edetis, de ligno autem scientiæ boni & ma-
li non edetis. Ex eo si ederitis, morte moriemini. Hoc
est dei mandatum, Contrà serpens, Non, inquit, morte M
moriemini. Sciebat enim deus, quia qua die ederitis,
aperientur oculi vestri, & eritis tanquam dij. Occasio-
ne ergo accepta peccatum per mandatum fefellit me,
& per illud occidit. Gladio quem portabas, te inimicus
occidit, armis tuis te vicit, armis tuis te interemit. Re-
cipe mandatum, scito esse arma, non quibus occidat te,
sed quibus à te occidatur inimicus. Sed noli præsume-
re de viribus tuis. Vide paruum Dauid contra Goliam, 1. Reg. 17.
vide paruum contra ingentem, sed in nomine domini
præsumentẽ. Tu venis ad me, inquit, cum clypeo & lan-
cea, ego in nomine domini omnipotentis. Sic sic, aliter
nõ, omnino aliter non prosternitur inimicus. Qui præ-
sumit de viribus suis, antequam pugnet ipse prosterni-
tur. Videte tamen charissimi, videte etiam atque etiam
Paulum apostolum contra furorem Manichæorũ esse
legis diuinæ apertissimum laudatorem, videte quid ad-
iungat, Itaque lex quidem sancta, & mandatũ sanctum,
& iustum & bonum. Nunquid vberius laudari potest?
Paulò antè verbo illo quod dixit, Absit, defenderat cri-
men, non laudauerat. Aliud est à crimine obiecto de-
fendere, aliud debito præconio prædicare. Crimen ob-
iectum fuit, Quid ergo dicimus? Lex peccatum est? De

A fenſio, Abſit, Vno verbo defenditur veritas quia magna
2. Cor. 13. eſt apoſtoli defendentis authoritas. Quid diu defendat? Sufficit, Abſit. An vultis, inquit, experimentum accipere eius qui in me loquitur Chriſtus? Modo autem,
Roma. 7. Itaque lex ſancta quidem, & mandatum ſanctum, & iuſtum & bonum. Quod ergo bonum eſt, mihi factũ eſt mors? Abſit, quia bonum non eſt mors: ſed peccatum vt appareat peccatum, per bonum operatum eſt mihi mortem. Mors non eſt lex, ſed peccatum eſt mors. Iamdudum autem dixerat, Sine lege peccatũ mortuum eſt. Vbi vos admonueram, quia mortuum eſt, dixit, abſconditum latet, non apparet: modo videte quàm vere ita dictum ſit, Peccatum, inquit, vt appareat peccatũ. Non dixit vt ſit, quia erat & quando non apparebat. Peccatum vt appareat peccatum, quia concupiſcentiam neſciebam, niſi lex diceret, Non concupiſces. Non ait, cõcupiſcentiam non habebam: ſed, concupiſcentiam neſciebam. Sic etiam hic non ait, Vt ſit peccatum, ſed vt appareat peccatum, per bonum mihi operatũ eſt mortem. Quam mortem? Vt fiat ſupra modum peccator, aut peccatum per mandatum. Supra modum peccator. Quare ſupra modum? Quia iam & præuaricator. Vide-
B te ergo fratres, videte genus humanum à prima illins
Roma. 5. primi hominis morte defluxiſſe. Etenim peccatum à primo homine intrauit in hunc mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertranſiit. Pertranſiit, verbum attendite, quod audiſtis conſiderate, videte quid eſt pertrãſiit. Pertranſiit, inde eſt & paruulus reus: peccatum nondum fecit, ſed traxit. Etenim illud peccatum non in fronte manſit, ſed pertranſiit, non in illum aut illum, ſed in omnes homines pertranſiit. Genuit peccatores morti obnoxios primus peccator, primus præuaricator. Venit ad ſanandos de virgine ſaluator, qui ad te non quã veniſti, venit. Non enim ille de concupiſcentia maris & fœminæ, non de illo vin-
Luca 1. culo cõcupiſcentiæ. Spiritus, inquit, ſanctus ſuperueniet in te. Dictum eſt hoc virgini, dictum eſt fidei feruenti, non cõcupiſcentiæ carnis æſtuanti. Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus altiſsimi obumbrabit tibi. Quæ tale obumbraculum habere, quando ardore libidinis æſtuaret? Quia ergo non qua veniſti ad te venit, liberat te. Vbi te inuenit? Venundatum ſub peccato, iacentem in morte primi hominis, trahentem pec-
C catum primi hominis, habentem reatum antequam habere poſsis arbitrium. Ecce vbi te inuenit, quando paruulum inuenit. Sed paruuli ætatem exceſsiſti, Ecce creuiſti, primo peccato multa addidiſti, legem accepi-
Roma. 5. ſti, præuaricator extitiſti. Sed noli eſſe ſolicitus, Vbi abundauit peccatum, ſuperabundauit gratia. Conuerſi ad dominum.

Roma. 7. *De verbis Apoſtoli, Lex peccatum eſt? Abſit. Sed peccatum non cognoui niſi per legem:*
Sermo V.

Heſternam lectionem de ſancti apoſtoli Pauli epiſtola qui ſermoni affuiſtis, audiſtis, illa lectio ſequitur quæ hodie recitata eſt. Adhuc verſatur ille difficilis & periculoſus locus, quẽ vobis in adiutorio domini noſtri quãtum me religioſo apud eũ adiuuatis affectu, pro viribus quas dare dignatur exponere & enodare ſuſcepimus. Patientiam mihi præbeat charitas veſtra, vt ſi habeo propter obſcuritatẽ rerum difficilem diſputationem, ſaltem habeam facilem vocem. Si enim vtrunque ſit difficile, multum laboratur, & vtinam non ſine cauſa laboretur. Vt autem

proſit labor noſter, ſit patiens auditus veſter. Quia le- D
gem non culpat apoſtolus, heſterna die audieutibus quantum exiſtimo ſatisfecimus. Ibi quippe ait, Quid ergo dicimus? Lex peccatum eſt? Abſit. Sed peccatum Roma. 7.
non cognoui niſi per legem. Nam concupiſcentiam neſciebam, niſi lex diceret, Non concupiſces. Occaſione autem accepta, peccatum per mandatum operatum eſt in me omnem concupiſcentiam. Sine lege enim peccatum mortuum eſt, id eſt, latet, non apparet. Ego autem viuebam aliquando ſine lege, Adueniente autem mandato peccatum reuixit. Ego autem mortuus ſum, & inuentum eſt mihi mandatum quod erat in vitam. (quid enim tam pertinens ad vitam, quam, Non concupiſces?) hoc eſſe in mortem. Peccatum enim occaſione accepta per mandatum fefellit me, & per illud occidit. concupiſcentiam nanque terruit, non extinxit, terruit, non oppreſsit, fecit timorem pœnæ, non amorem iuſtitiæ. itaq; inquit, lex quidem ſancta & mãdatum ſanctum, & iuſtum & bonum. Quod ergo bonum eſt, mihi factum eſt mors? Abſit. Non enim lex mors, ſed peccatum mors. Quid ergo ex occaſione mandati? Sed peccatum vt appareat peccatum. Latebat enim quando mortuum dicebatur: per bonum mihi E
operatum eſt mortem, vt addita præuaricatione fiat ſupra modum peccator augens peccatum per mandatũ, quia præuaricatio peccato nõ adderetur, ſi non eſſet mandatum. Alio enim loco dicit aperte idem apoſtolus, Vbi enim lex non eſt, nec præuaricatio. Quid ergo? Roma. 4.
Quid dubitamus ad hoc legem eſſe datam vt inueniret ſe homo? Quando enim deus non prohibebat à malo, latebat ſe homo, vires ſuas languidas non inuenit, niſi quando legem prohibitionis accepit. Inuenit ergo ſe, in malis inuenit ſe. Quò fugit ſe? Quocunque enim fugerit ſe, ſequitur ſe. Et quid ei prodeſt de ſe inuento ſcientia, quam ſauciat conſcientia? Loquitur ergo & in iſta lectione quæ hodie recitata eſt, ille qui inuenit ſe. Scimus, inquit, quia lex ſpiritalis eſt, ego autem carna- Roma. 7.
lis ſum, venundatus ſub peccato. Quod enim operor ignoro. Non enim quod volo hoc ago, ſed quod odi illud facio. Quæritur hoc loco magna diligentia quis intelligatur, virum ipſe apoſtolus qui loquebatur, an alium aliquem in ſe tranſfigurauit quem tangeret in ſe, ſicut dixit quodam loco, Hæc autem omnia transfi- 1. Cor. 4.
gurauit in me & Apollo propter vos, vt à nobis diſcatis. F
Si ergo apoſtolus loquitur, quod nemo dubitat, & cum dicit, Non quod volo ego, ſed quod odi illud facio, non de altero, ſed de ſeipſo dicit, quid ſumus intellecturi fratres mei? Itá ne apoſtolus Paulus nolebat, verbi gratia facere adulterium & faciebat adulterium? Nolebat eſſe auarus, & erat auarus? Quis autem noſtrũ audeat ſe induere tali blaſphemia, vt de apoſtolo hoc ſentiat? Forte ergo alius eſt aliquis, forte tu es, aut tu es, aut ille eſt, aut ego ſum. Si ergo aliquis noſtrum eſt, ipſum quaſi de ipſo audiamus, & non irati nos corrigamus. Si autem ipſe eſt, forte enim & ipſe eſt, non ſic intelligamus quod dixit, Non quod volo ago, ſed quod odi illud facio, tanquam velit eſſe caſtus & eſſet adulter, aut velit eſſe miſericors, & eſſet crudelis, aut velit eſſe pius, & eſſet impius. Non ad hoc accipimus: Non enim quod volo ago, ſed quod odi illud facio. Sed ad quid? Volo non concupiſcere, & concupiſco. Lex quid dicit? Non concupiſces. Homo legem audiuit, vitium agnouit, bellum indixit, captiuitatẽ inuenit, ſed forte aliquis homo, non apoſtolus. Quid ergo dicimus fratres mei? Non habet vllam concupiſcentiam apoſto-

G lus in carne sua quam habere nollet, cui tamē existenti,
titillanti, suggerenti, solicitanti, æstuanti, tentanti non
consentiret? Dico charitati vestræ, Si crediderimus a-
postolum oullam prorsus habuisse infirmitatem con-
cupiscentiæ cui reluctaretur, multum credimus de illo,
atque vtinam ita sit. Non enim inuidere nos oportet
apostolis, sed apostolos imitari. Veruntamen charis-
simi audio ipsum apostolum confitentem, nondum
eom ad tantam perfectionem iustitiæ peruenisse, quan-
tam in angelis esse credimos, quorum angelorum æ-
qualitatem speramus, si ad hoc quod volumus perue-
niamos. Quid enim aliud oobis promittit io resurre-
Mat. 22. ctione vbi ait, In resurrectione mortuorum neque nu-
bent, neque vxores ducent, non enim incipient mori,
sed erunt æquales angelis dei? Dicit ergo aliquis, Et tu
vnde scis quia Paulus apostolus angeli iustitiam & per-
fectionem nondum habebat? Non facio iniuriam a-
postolo non credo nisi apostolo, alium testem non
quæro, suspicantem non audio, nimium laudantem
non curo. Dic mihi sancte apostole de teipso, vbi ne-
Roma. 7. mo dubitat, quia de teipso loqueris. Nam vbi dixisti,
Non quod volo ago, sed quod odi illud facio, existunt
H qui dicant, quod alium in te nescio quem transfigura-
ueris laborantem, deficientem, vinctum, captiuum. Tu
mihi dic de te, vbi nemo dubitat quia loqueris de te.
Philip. 3. Frarres, ait apostolus, ego meipsum non arbitror ap-
prehendisse. Et quid facis? Vnum autem, quæ retro ob-
litus, in ea quæ antea sunt extentus, secundum intentio-
nem ait, oon secuodum perfectionem, secundum in-
tentionem sequor ad palmā supernæ vocationis dei in
Christo Iesu. Supra iam dixerat, Non quia iam acce-
perim, aut iam perfectus sim, Adhuc cootradicitur &
dicitur. Dicebat ista apostolus, quia nondum peruc-
nerat ad immortalitatem, non quia nondum peruene-
rat ad iustitiæ perfectionem. Iam ergo tam iustus erat
quám sunt angeli, sed oondom immortalis sicut angeli
suot. Ergo perfectionem iustitiæ iam tenebat, sed se-
quendo palmam supernam, immortalitatem quærebat.
Dic nobis sancte apostole alium aliquem manifestio-
rem locum, non vbi qoæris immortalitatem, sed vbi
confiteris infirmitatem. Et hic iam susurratur, iam
contradicitur. Videor mihi audire quorundam cogita-
tiones, & hic dicitur mihi. Verum est, noui quid dictu-
rus es, Confitetur infirmitatem, sed carnis, non men-
I tis: confitetur infirmitatem, sed corporis, non animi.
In animo autem est perfecta iustitia, non in corpore:
Nam qois igoorat vtique apostolum in corpore fuisse
2. Cor. 4. fragilem, corpore fuisse mortalem, sicut dicit, Habe-
mus thesaurum istum in vasis fictilibus? Qoid tibi er-
go cum vase fictili? De thesauro aliquid loquere. Si ali-
quid minus habuit, si etat quod ei ad aurum iustitiæ
posit addi inueniamus, ipsum audiamus, ne iniuriosi
existimemur. Et ne magnitudine reuelationum mea-
2. Cor. 12. rum, apostolus dicit: In magnitudine reuelationum
mearum ne extollar. Nempe hic agnoscitis apostolum
habentem magnitudinem reuelatioonm, & timentem
elationis præcipitium. Vt ergo nooeris quia & ipse a-
postolus qui volebat alios saluos facere, adhuc curaba-
tur, vt noueris quia & ipse adhuc curabatur, si magni
pendis ipsius honorem, audi non me, ipsum audi, audi
confitentem vt sentias docentem: audi. Et ne magni-
tudine reuelationum mearum extollar. Ecce iam pos-
sim dicere apostolo Paulo, Ne extollaris sancte apo-
stole, tu ne extollaris? adhuc cauendum est tu ne extol-
laris? Adhuc timendum est, tu ne extollaris? Adhuc
huic infirmitati medicina quærenda est? Qnid mihi, K
inquit, dicis tu? Et tu aodi quid sim, & noli altum sape- *Roma. 11.*
re, sed time. Audi quomodo breuis agnus iogrediatur,
vbi aries sic periclitatur. Ne magnitudine, inquit, reue-
lationum mearum extollar, datus est mihi stimulus car-
nis meæ, angelus Satanæ qui me colaphizet. Qualem
tumorem timuit, qui mordacissimum epithema acce-
pit? Iam ergo modo dic quia tanta in illo erat iustitia,
quanta est io aogelis sanctis: ao forte & angelus san-
ctus in cœlo ne extollatur, accepit stimulum angelum
Satanæ à quo colaphizetur? Absit de hoc sanctis ange-
lis suspicari. Homines sumus, apostolos sanctos homi-
nes agnoscamus, vasa electa, sed adhuc fragilia, adhuc
in hac carne permanentes, nondum in cœlesti patria
triumphantes. Ergo quoniam dominus ter rogauit vt
ab illo ille stimulus auferretur, nec auditus est ad vo-
luntatem, quia exauditus est ad sanitatem, forte non
indecenter ipse loquitur vbi dicit, Scimus autem quia *Roma. 7.*
lex spiritalis est: ego autem carnalis sum. Ergo carnalis
apostolus qui aliis dicebat, Vos qui spiritales estis, in- *Galat. 6.*
struite huiusmodi in spiritu lenitatis. alios tanquam spi-
ritales alloquitur, & ipse carnalis est? Sed qoid dixit &
ipsis spiritalibus? quia nondum erant securi, nondum L
erant in perfectione cœlesti & angelica, nondum erant
in illius patriæ securitate, sed in huius peregrinationis
solicitudine versabantur. Qoid eis dixit? Certe spiritales
eos vocauit. Vos, inquit, qui spiritales estis, instruite hu-
iusmodi in spiritu lenitatis, intendens teipsum, ne & tu
tēteris. Ecce quem spiritalē iam appellauit, tamē timuit
illi teotatioois fragilitatem. Vnde posit tentari spiri-
talis? Et si non ex mente, vtique ex carne. Spiritalis e-
oim quia secuodum spiritum vioit, adhuc autem ex
parte mortalis carnis, idem spiritalis, idémque carna-
lis, Ecce spiritalis, Mente seruio legi dei. ecce carna-
lis, Carne aurem legi peccati. Idem ergo ipse & spiri-
talis & carnalis? Idem planè quamdiu hic viuit ita est.
Noli mirari quisquis es, quicunqoe carnalibus coocu-
piscentiis cedis atque consentis, qni eas vel bonas pu-
tat ad explendam libidinis saturitatem, vel certe sic
iam vides malas, vt eis tamen cedendo conscientias, &
quò ducunt sequaris, & ea quæ male suggerunt perpe-
tres totus carnalis es tu, tu quisquis talis es, totus car-
nalis es. Si autem concupiscis quidem, quod lex ve-
tat cum dicit, Non concupisces: seruas tamen aliud *Roma. 7.*
quod item lex iubet, Post concupiscentias tuas non eas: *Eccle. 18.*
mente spiritalis es, carne carnalis. Aliud est enim non M
concupiscere, aliud post concupiscentias suas nnn ire.
Non concupiscere omnino perfecti est, post concu-
piscentias suas non ire pugnantis est, luctantis est, la-
borantis est. Vbi feruet pugna, quare desperatur vi-
ctoria? Quādo erit victoria? Quando absorbetur mors
in victoria, tunc enim vox èrit triumphantis, non su-
dor pugnantis. Quando futura est vox illa triumphan- *1. Cor. 15.*
tis? Cum corruptibile hoc induerit incorruptionem,
& mortale hoc induerit immortalitatem. Vide victo-
riam, audi exultantem, expecta triumphātem. Tunc fiet
sermo qui scriptus est, Absorpta est mors in victoria.
Vbi est mors contentio tua? Vbi est mors aculeus tuus?
Vbi est? Ecce erat, & non est. Vbi est mors contentio
tua? Ecce mortis, cōtentio, Scimus quia lex spiriralis est, *Roma. 7.*
ego autem carnalis sum. Si ergo de seipso apostolus di-
cit, si dico non cōfirmo. Si apostolus dicit, Scimus quia
lex spiritalis est, ego autem carnalis sum: mente enim
spiritalis, corpore carnalis: quando totus spiritalis?
Cum seminatur corpus animale, resurget corpus spi- *1. Cor. 15.*
ritale.

A ritale. Modo ergo quando feruet mortis contentio,
non quod volo ago, ex parte ſpiritalis, ex parte carna-
lis. Ex parte meliori ſpiritalis, ex parte inferiori carna-
lis. Adhuc confligo, nondum vici, magnum mihi eſt
non vinci. Non quod volo ago, ſed quod odi illud fa-
Roma. 7. cio. Quid facis? Concupiſco. Etſi concupiſcentiæ non
conſentio, etſi poſt concupiſcentias meas non eo, ta-
men adhuc concupiſco, & vtique etiam in ipſa parte
ego ſum. Non etenim ego alius in mente, & alius in car-
ne. Sed quid igitur ipſe ago? Quia ego in mente, ego in
carne, Non enim duæ naturæ cōtrariæ, ſed ex vtroque
vnus homo, quia vnus eſt à quo factus eſt homo. Igi-
tur ipſe ego, ego ipſe mente ſeruio legi dei, carne autem
legi peccati: mente non conſentio legi peccati, ſed ta-
men nollem eſſe in membris meis lex vlla peccati.
Quia ergo nollem, & tamen eſt, non quod volo ago,
quia concupiſco & nolo, non quod volo ago, ſed quod
odi illud facio. Quid odi? Concupiſcere. Odi concu-
piſcere, & tamen ago illud carne, non mente. Quod
odi illud facio. Si autem quod nolo illud facio, con-
ſentio legi, quoniam bona eſt. Conſentires legi, ſi quod
velles faceres: ſi facis quod lex odit, quomodo conſen-
B tis legi? Prorſus ſi quod nolo hoc facio, conſentio legi,
quoniam bona eſt. Quomodo? Quid iubet lex, Non
concupiſces. Quid volo ego? Non concupiſcere. Vo-
lendo quod vult lex, conſentio legi quoniam bona eſt.
Si diceret lex, non concupiſces, & ego vellem concu-
piſcere, non conſentirem legi, & omnino ab illa vo-
luntatis peruerſitate diuerſus exiſterem. Dicente enim
lege, non concupiſces, & ego vellem concupiſcere, non
conſentirem legi dei. Quid modo? Quid dicis ô lex?
Non concupiſces. Et ego nolo cōcupiſcere, & ego no-
lo, quod non vis: nolo, ideo conſentio, quia quod non
vis nolo. Non implet legem infirmitas mea, ſed legem
laudat voluntas mea. Ergo ſi quod nolo hoc ago, &
ideo conſentio legi, quia nolo quod non vult, non quia
ago quod nolo, Ipſum enim agere cōcupiſcere eſt, non
concupiſcentiæ conſentire: ne aliquis iam in apoſto-
lo peccandi ſibi quęrat exemplum, & det malum exem-
plum non quod volo ago. Quid enim lex dicit? Non
concupiſces. Et ego nolo concupiſcere, & tamen con-
cupiſco, quamuis concupiſcentiæ meæ aſſenſum non
præbeam, quāuis poſt eam non eam: reſido enim, auer-
C to mentem, nego arma, teneo membra, & tamen fit in
me quod nolo. Quod non vult & lex, nolo cum lege,
quod non vult nolo, ergo conſentio legi. Sed quia ego
ſum in carne, ego ſum in mente, ſed magis ego ſum
in mente quàm in carne. Quia ego ſum in carne, ego
ſum in regente. Mens enim regit, caro regitur, &
magis ſum ego in eo quod rego, quàm in eo in quo
regor. Quia ergo magis ego in mente, nunc autem iam
non ego operor illud. Nunc autem quid eſt? Nunc
autem iam redemptus, qui fui antea ſub peccato venun-
datus, iam accepta gratia Saluatoris, vt mente con-
delecter legi dei, non ego operor illud, ſed quod ha-
bitat in me peccatum. Scio enim quia non habitat
in me. Iterum ergo in me, audi quod ſequitur, hoc eſt
in carne mea bonum. Velle enim mihi adiacet, Scio.
Roma. 7. Quid ſcis? Quia non habitat in me, hoc eſt, in carne
mea bonum. Iamdudum dixeras, quod operor ignoro.
Si ignoras quomodo ſcis? Modo dicis ignoro, modo
dicis ſcio, ego quomodo intelligam neſcio. An hoc
eſt quod intelligo? Vbi enim ait, quod operor ignoro,
dixit ignoro, non approbo, non accepto, non mihi
placet, non conſentio, non laudo. Non enim & Chri-
ſtus eos ignorabit quibus dicturus eſt. Non noui vos. D
Prorſus etiam hoc intelligo. Quod enim operor igno- *Mat. 7.*
ro, quia non quod facio ignoro. Non enim ego operor
illud ſed id quod in me habitat peccatum, ideo igno-
ro, quia nō ego facio, ſicut dictum eſt de domino, Eum *2. Cor. 5.*
qui non nouerat peccatum. Quid eſt qui non nouerat?
Ergo non nouerat quod arguebat? Non nouerat quod
puniebat? Si ergo non nouerat quod puniebat, iniuſte
puniebat. Quia vero iuſte puniebat, nouerat quod pu-
niebat, & tamen peccatum nō nouerat, quia peccatum
non fecerat. Quod enim operor ignoro, non enim
quod volo ago, ſed quod odi illud facio. Si autē quod
nolo hoc facio, conſentio legi quoniam bona eſt. Nunc
autem accepta iam gratia, non ego operor illud, libera
eſt mens, caro captiua. Non ego operor illud, ſed id
quod in me habitat peccatum. Scio enim quia non ha-
bitat in me, hoc eſt in carne mea bonum. Velle enim *Roma. 7.*
adiacet mihi, perficere autem bonum non. Non ad-
iacet perficere. Adiacet velle, perficere non adiacet.
Non dixit facere, ſed perficere Num enim nihil facis?
Rebellat concupiſcentia, & non conſentis, delectat
vxor aliena, & non annuis, mentem auertis, in ſecreta-
rium mentis intras. Vides foris ſtrepentem concupi- E
ſcentiam, profer aduerſus eam ſententiam, mundans
conſcientiam. Nolo, inquis, non facio. Puta quia dele-
ctat, non facio, habeo cui condelecter. Condelector e-
nim legi dei ſecundum interiorem hominem. Quid tu
de carne tua tumultuaris? Quid delectationes ſtultas,
temporales, fluxas, vanas, noxias, tumultuoſè ſuggeris,
& eas quaſi garrula mihi narras? Narrauerunt mihi in- *Pſal. 118.*
iuſti delectationes, vnde eſt & iſta concupiſcentia, Nar-
rat mihi delectationes, ſed non ſicut lex tua domine.
Condelector enim legi dei, non de me, ſed de gratia
dei. Tu concupiſcentia in carne tumultuaris, mentem
tibi non ſubdis. In deo ſperabo, non timebo quid fa-
ciat mihi caro: hoc eſt, mente non conſentiente tumul-
tuatur caro. In deo, inquit, ſperabo, nō timebo quid fa- *Pſal. 55.*
ciat mihi caro. Sicut nec aliena, ita nec mea. Qui ergo
in ſe hæc agit, nihil facit? Multum fecit, magnum eſt *1. Cor. 15.*
quod facit, ſed tamen non perficit. Quid eſt enim per-
ficere? Vbi eſt mors contentio tua? Ergo velle adiacet
mihi, perficere autem bonum non. Nō enim quod vo-
lo facio bonum, ſed quod nolo malum hoc ago. Et re-
petit. Si autem quod nolo ego hoc facio, id eſt, concu- F
piſco, iam non ego operor illud, ſed id quod in me ha-
bitat peccatum. Inuenio ergo legem mihi volenti fa-
cere bonum. Bonam inuenio legem, bonum eſt lex, bo-
num aliquid eſt lex. Vnde probo? Quia implere volo.
Inuenio ergo legem mihi volenti facere bonum, quo-
niam mihi malum adiacet. Mihi, & hoc mihi. Num e-
nim caro non mea, aut de alia ſubſtantia caro, aut de
alio principio caro, aut anima ex deo, & caro de gente
tenebrarum? Abſit. Languor repugnat ſanitati. Semi-
uiuus iacebat in via, curatur adhuc, ſanētur omnes lan-
guore eius. Non quod volo ago, ſed quod odi illud fa- *Lucæ 10.*
cio. Si autem quod nolo ego illud facio, inuenio ergo
legem volenti mihi facere bonum, quoniam mihi ma-
lum adiacet. Quod malum? Condelector enim legi dei
ſecundum interiorem hominem. Video aliam legem
in membris meis repugnantem legi mētis meæ, & cap-
tiuum me ducentem in lege peccati quæ eſt in mem-
bris meis. Captiuum, ſed ex carne. Captiuum, ſed ex
parte. Nam mens repugnat & condelectatur legi dei.
Sic enim intelligere debemus, ſi de ſeipſo apoſtolus
loquitur. Iam ergo ſi mens non conſentit peccato titil-

G lanti, suggerenti, blandienti, si mens non cõsentit quoniam habet alias interius delectationes suas, delectationibus carnis nulla ex parte conferendas: si ergo non consentit, & est in me quiddam mortuum, mors adhuc contendit, sed mens viua non consentit. Nunquid ipsa mors non est in te? Nunquid illud quod mortuum est non pertinet ad te? Adhuc tibi est cõtentio. Quid etiam inde sperandum est? Miser ego homo, etsi non in mente, tamen in carne miser homo. Non enim in mente homo, & in carne non homo. Quis enim vnquam car-
Ephes. 5. nem suam odio habuit? Miser ego homo, quis me libe-
Roma. 7. rabit de corpore mortis huius? Quid est hoc fratres? Quasi carere vult corpore? Quid festinas, si tantum ibi est intentio tua vt corpore careas? Mors quandoque ventura est, & te ab isto corpore mortis dies adueniens vltimus proculdubio liberabit. Quid est quod pro magno gemis? Quid est quod dicis, Quis me liberabit? Mortalis loqueris, moriturus loqueris, separatio mentis à carne quandoque ventura est, propter breuitatem vitæ nunquam longe est, propter quotidianos casus quando sit nescis. Ergo siue festines, siue tardes, omnis vita humana breuis est. Quid pro magno gemis & di-
H cis, Quis me liberabit de corpore mortis huius? Et adiungit, Gratia dei per Iesum Christum dominum nostrum. Pagani enim qui non habent gratiam dei per Iesum Christum dominum nostrum, non morientur? non die vltimo à carne soluentur? non illo die à corpore mortis huius liberabuntur? Tu quid est quod pro magno gratiæ Christi, gratiæ dei per Iesum Christum dominum nostrum vis tribuere, quia de corpore mortis huius liberaberis? Respondit tibi apostolus, si sensum eius cepimus, imò quia domino adiuuante sine dubio cepimus, respondet tibi apostolus & dicit, Scio quid loquar, Paganos dicis liberari à corpore mortis huius, quia veniet dies vltimus vitæ huius, & soluen-
Ioan. 5. dos ad tempus à corpore mortis huius. Veniet & dies quando omnes qui sunt in monumentis, audient vocem eius, & procedent qui bene fecerunt, in resurrectionem vitæ, Ecce liberati à corpore mortis huius. Qui male fecerunt, in resurrectionem iudicij, Ecce redierunt ad corpora mortis huius. Corpus mortis huius redit ad impium, nec inde aliquando soluetur. Tunc non erit vita æterna, sed mors æterna, quia pœna æter-
I na. Tu autem ô Christiane roga quantum potes, cla-
Roma. 7. ma & dic, Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Respondetur tibi, Securus efficeris non de te, sed de domino tuo, Securus efficieris de pignore tuo. Spera cum Christo regnum Christi, iam pignus tenes sanguinem Christi. Dic die, quis me liberabit de corpore mortis huius? Vt respondeatur tibi, Gratia dei per Iesum Christum dominum nostrum. Non enim sic liberaberis de corpore mortis huius, vt hoc corpus non habeas: habebis, sed non mortis huius. Ipsum, erit, sed non ipsum erit. Ipsum erit, quia ipsa caro erit. Non ipsum erit, quia mortale non erit. Sic sic liberaberis à corpore mortis huius, vt mortale hoc induat immortalitatem, & incorruptibile hoc induat incorru-
1. Cor. 15. ptionem. A quo? Per quem? Gratia dei, per Iesum Christum dominum nostrum, quia per vnum hominem mors, & per vnum hominem resurrectio mortuorum. Sicut in Adam omnes moriuntur, inde est quòd gemis, inde est quòd cum morte confligis, inde est corpus mortis huius. Sed sicut in Adam omnes moriuntur, sic & in Christo omnes viuificabuntur. Viuificatus accepto corpore immortali, vbi dicas, Vbi est mors contentio tua? liberatus eris à corpore mortis huius, non tamen K
virtute tua, sed gratia dei per Iesum Christum dominum nostrum. Conuersi ad dominum.

De verbis Apostoli, Igitur ipse ego mente seruio legi dei, carne autem legi peccati. Roma. 7.

Sermo VI.

Hesterna lectio sancti Apostoli eousque terminata est, vbi dictum est, Igitur ipse ego mente seruio legi dei, carne autem legi peccati. In qua conclusione demonstrauit apostolus ad hoc se dixisse quæ supra dixerat, Iam non ego operor illud, sed id quod in me habitat peccatum, quia non mẽte operabatur consentiendo, sed carne concupiscẽndo. Hoc enim peccati nomine appellat vnde oriũtur cuncta peccata, id est, ex carnali concupiscentia. Quicquid enim est peccatorum in dictis, in factis in cogitationibus: non exoriuntur nisi ex mala cupiditate: non exoriuntur nisi ex illicita delectatione. Huic ergo illicitæ delectationi si resistamus, si non cõsentiamus, si membra velut arma non ministremus, non regnat pecca-
Roma. 6. tum in nostro mortali corpore. Peccatum enim antè regnum perdidit, & sic periit. In hac ergo vita quan-
L tum ad sanctos attinet regnum perdit, in alia perit. Hic enim regnum perdit, quando post concupiscentias nostras non imus: ibi autẽ perit quando dicetur, Vbi est
1. Cor. 15. mors cõtentio tua? Ergo cum dixisset apostolus, Mente seruio legi dei, carne autem legi peccati: non dando membra committendis iniquitatibus, sed tantùm concupiscendo, nec tamen illicitæ concupiscentiæ manus
Roma. 8. dando. Ergo cum dixisset, Mente seruio legi dei, carne autem legi peccati: subiecit & ait, Nulla ergo condemnatio est nunc his qui sunt in Christo Iesu. His qui sunt in carne, condemnatio est: his qui sunt in Christo Iesu, nulla condemnatio est. Ne putares hoc postea, futurum, ideo addidit, Nunc. Postea illud expecta, vt nec concupiscentia sit in te contra quam contendas, cum qua confligas, cui non consentias, quam frenes & domes: post expecta quia nec ipsa erit. Si enim quod nobiscum contendit ex mortali corpore etiam postea erit, vbi est mors contentio tua? falsum erit. Quid ergo postea futurum sit sciamus, Tunc enim fiet sermo qui scri-
1. Cor. 15. ptus est, Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors
M contentio tua? Vbi est mors aculeus tuus? Aculeus enim mortis est peccatum, virtus autem peccati lex, quia ex prohibitione auctum est desiderium, non extinctum. Lex peccato dedit virtutem tantummodo per literam iubendo, non per spiritum subueniendo. Ergo tũc non erit hoc, sed quid nunc? Quid sit nunc quæris? quod & paulo antè dixit. Nunc autem iam non ego operor illud, & ibi nunc. Quid est, non ego operor illud? Non consentio, non annuo, non decerno, semper mihi displicet, membra mea teneo, Et magnum est hoc. Cum sit ex carne concupiscentia, & ad carnem pertineant corporis membra, quãdo non regnat peccatum, id est, carnis concupiscentia, plus habet iuris meus ad tenenda membra carnis ne dentur in arma iniquitatis, quàm ipsa concupiscentia carnis ad mouenda membra carnis. Itaque concupiscentia est carnis, & membra carnis: meus tamen quia dominatum habet, si tamen desuper adiuuetur, ne cum ei multum contra dei gratiam damus, non regem, sed vt tyrannum faciamus. Tantum ergo valet mens, sic regit cum regitur, vt de membris ipsius carnis contra concupiscentias carnis ipsius pos-
Roma. 6. sit agere quod ait apostolus, Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore ad obediendum desi-

A deriis eius, nec exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato. Nulla ergo condemnatio est nūc his qui
Rom. 8. sunt in Christo Iesu. Non sint soliciti, si concupiscentiis illicitis titillantur, non sint soliciti, quòd videtur adhuc esse lex in membris repugnans legi mentis. Nulla enim condemnatio est. Sed quibus etiam nunc? Quibus? Qui sunt in Christo Iesu. Et vbi est illa sententia de qua di-
Rom. 7. cebat paulo antè, Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati quæ est in membris meis? Sed me dicebat ex carne, non ex mente. Vbi ergo illa lex, si nulla condemnatio est his qui sunt in Christo Iesu? Lex enim spiritus vitæ in Christo Iesu, Lex enim non illa in monte Sina per literam, Lex enim non illa in vetustate literæ, sed lex spiritus vitæ in Christo Iesu, liberauit te à lege peccati & mortis. Vt enim condelecteris legi dei secundum interiorem hominem, vnde haberes, nisi lex spiritus vitæ in Christo Iesu liberaret te à lege peccati & mortis? Ideo mens humana ne tibi tribuas, ne multum superbias, imò ne omnino superbias ô mens humana quod non consentis desideriis carnis, quod lex peccati non te de arce deponit: lex spiritus vitæ in
B Christo Iesu liberabit te à lege peccati & mortis: non te illa lex liberabit, de qua suprà dictum est, Vt seruia-
Exod. 31. mus in nouitate spiritus, & nō in vetustate literæ. Quare illa non liberabit? Nónne & ipsa digito dei scripta est? Nónne digitus dei spiritus sanctus intelligitur? Lege Euangelium, & vide quia vbi dicit vnus Euāgelista do-
Matt. 12. mino dicēte, Si ego in spiritu dei eiicio dæmonia: alius
Luc. 11. dicit, Si ego in digito dei eiicio dæmonia. Si ergo & lex illa digito dei scripta est, hoc est, in spiritu dei, quo
Exod. 9. spiritu victi Magi Pharaonis dixerunt, Digitus dei est hic: Si ergo & ipsa, imò cum & ipsa spiritu dei, hoc est, digito dei conscripta sit, quare non de illa dicitur, Lex enim spiritus vitæ in Christo Iesu? Lex enim mortis non ipsa dicitur lex peccati & mortis, non illa lex di-
Exod. 31. citur quæ data est in monte Sina. Lex peccati & mortis
Rom. 7. illa dicitur de qua gemens ait, Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ. Sed illa lex ipsa est quæ dicta est. Itaque lex quidem sancta, & mandatum quidem sanctum, & iustum, & bonum: Et subiecit, Quod ergo bonum est, mihi mors factum est? Absit. Sed peccatum vt appareat peccatum, per bonum
C mihi operatum est mortem, vt fiat supra modum peccator aut peccatum per mandatum. Quid est supra modum? Vt addatur præuaricatio. Data est ergo lex illa, vt inueniretur infirmitas. Parum est hoc, non solum vt inueniretur, sed etiā vt augeretur, & vel sic medicus quæreretur. Si enim leuis morbus esset, contemneretur: si morbus contemneretur, medicus non quæreretur: si medicus non quæreretur, morbus non finire-
Rom. 5. tur. Ideo vbi abundauit peccatum, superabundauit gratia, quæ deleuit cuncta peccata quæ inuenit, & ad non peccandum voluntati nostræ conanti adiutorium subministrauit, vt ipsa voluntas nostra non in seipsa, sed in domino laudaretur. In domino enim laudabimur tota
Psal. 43. die, Et in domino laudabitur anima mea, audiant mi-
Psal. 33. tes, & lætentur. Audiant mites, nam superbi & litigiosi non audiunt. Ergo quare non ipsa est lex digito dei scripta, quæ dat adiutorium hoc gratiæ de qua loqui-
2. Cor. 3. mur? Quare? Quia in tabulis lapideis scripta est, non in tabulis cordis carnalibus. Denique fratres mei in magno mysterio videte concordiam, videte distātiam. Concordiam legis, distantiam plebis. Celebrabatur Pa-
Exod. 12. scha in veteri populo, sicut nostis occisione agni cum azymis: vbi occisio ouis Christum significat, azyma D autem nouam vitam, hoc est, sine vetustate fermenti.
Vnde nobis apostolus dicit, Expurgate vetus fermen- *16. de Ciu.*
tum, vt sitis noua conspersio, sicut estis azymi, Pascha *dei, cap. 43.*
enim nostrum immolatus est Christus. Celebratum est *1. Cor. 5.*
ergo Pascha in illo veteri populo, nondum in luce ful- *Exod. 19.*
gente, sed in vmbra significante celebratum est, & post quinquaginta dies à celebratione Paschæ, sicut computans inueniet qui voluerit, datur lex in monte Sina, scripta digito dei. Venit verum pascha, immolatur Christus, transitum facit à morte ad vitam. Transitus enim interpretatur Hebraice pascha: quod expressit Euangelista dicens, Cum autem veniret hora vt transi- *Ioan. 13.*
ret Iesus de hoc mundo ad patrem. Celebratur ergo pascha, resurgit dominus, facit transitum à morte ad vitam quod est pascha. Et numerantur quinquaginta dies, & venit spiritus sanctus digitus dei. Sed videte ibi quomodo, & hic quomodo. Ibi plebs longe stabat, timor erat, amor non erat, nam vsqueadeo timuerunt, vt dicerent ad Moysen, Loquere tu ad nos, & non ad *Exod. 20.*
nos loquatur dominus, ne moriamur. Descendit ergo, sicut scriptum est, deus in Sina in igne, sed plebem longe stantem territans, & digito suo scribens in lapide, E non in corde. Hic autem quādo venit spiritus sanctus, congregati erant fideles in vnum, nec in monte terruit, sed intrauit in domum, De cœlo quidem factus est su- *Act. 2.*
bitò sonus quasi ferretur flatus vehemens. Sonuit, sed nullus expauit: Audisti sonum, vide & ignem, quia & in monte vtrunque erat, & ignis & sonitus, sed illic etiā fumus, hic & ignis serenus. Visæ sunt enim illis, inquit scriptura, linguæ diuisæ velut ignis. Nunquid de longinquo territans? Absit. Nam insedit super vnumquenque eorum, & cœperunt linguis loqui, sicut spiritus dabat eis pronunciare. Audi linguam loquentem, & intellige spiritum non in lapide, sed in corde scribentem. Lex ergo spiritus vitæ scripta in corde, non in lapide, in Christo Iesu, in quo celebratum est verissimum pascha, liberabit te à lege peccati & mortis. Nam vt noueris ipsam esse distantiam euidentissimam veteris & noui testamenti, vnde & dicit apostolus, Non in tabulis la- *2. Cor. 3.*
pideis, sed in tabulis cordis carnalibus: dominus apud prophetam dixit, Ecce dies veniunt, dicit dominus, *Hiere. 31.*
& consummabo super domum Iacob testamentum nouum, non secundum testamentum quod constitui F patribus eorum, in die qua apprehēdi manum eorum, & eduxi eos de terra Aegypti. Deinde ipsam differentiam euidenter ostendit, Dans, inquit, leges meas in cordibus eorum, in cordibus, inquit, eorum superscribam eas. Si ergo scribatur lex dei in corde tuo, non foris terreat, sed intus mulceat, tunc lex spiritus vitæ in Christo Iesu liberabit te à lege peccati & mortis. Quod enim impossibile erat legi, hoc sequitur in lectione apostoli. Quod enim impossibile erat legi, & ne ipsa culparetur, quid subiunxit? In quo infirmabatur per carnem. Lex enim iubebat, & non implebat, quia caro vbi non erat gratia, inuictissime resistebat: & lex infirmabatur per carnem, quia lex spiritalis est, ego autem carnalis sum. Quomodo ergo lex mihi opitularetur iu- *Rom. 7.*
bens per literam, & non dans gratiam? Infirmabatur per carnem. Quid fecit deus cum hoc impossibile es- *Rom. 8.*
set legi, & infirmaretur per carnem? Deus filium suum misit. Per quid infirmabatur lex, & propter quid erat hoc impossibile legi? Infirmabatur per carnem. Quid ergo deus? Contra carnem misit carnem, imò etiam pro carne misit carnem. Peccatum enim carnis occi-

G dit, carnis substãtiam liberauit. Misit deus filium suum *Rom. 8.* in similitudinem carnis peccati. In carne quidam vera, sed non in carne peccati. Quid autem in similitudinem carnis peccati? Id est, vt esset caro, vera caro. Et vnde similitudo carnis peccati? Quia de peccato mors. Mors est vtique in omni carne peccati, de qua dicit *Rom. 6.* apostolus, Vt euacuaretur corpus peccati. Quia ergo est in omni carne peccati, sed vtrunque ibi est, & mors & peccatum in carne: cæterum in carne peccati & mors est, & peccatum est: in similitudinem carnis peccati mors erat, & peccatum non erat. Si enim caro peccati esset, & merito peccati pœnam mortis lueret, non *Ioan. 14.* diceret ipse dominus, Ecce venit princeps mundi, & *Psalm. 60.* in me nihil inueniet. Quare ergo me occidit? Quia quæ non rapui tunc exoluebam. Prorsus quod fecit de tributo, hoc fecit de morte. Exigebatur tributum, didrachma. Quare, inquit, tu & discipuli tui non redditis *Matt. 17.* tributum? Vocauit ad se Petrum, & ait ei, Reges mundi à quibus exigunt tributum? à filiis suis, an ab alienis? Responsum est, Ab alienis. Ergo, inquit, liberi sunt filij. Tamen ne scandalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum, & qui primus surrexerit, id est, primogenitus à H mortuis: aperi, inquit, os eius, & inuenies ibi staterem, id est duas didrachmas, quatuor drachmas: quia didrachma, id est, duo drachmata in capite exigebatur. Inuenies ibi staterem, hoc est, quatuor drachmata, da eis pro me & te. Quid est? Ipse Christus, Petrus, Ecclesia Christi, Ecclesiæ quatuor Euangelia. Mysterium latebat, Christus tamen tributum non debitum persoluebat. Sic persoluit & mortem, non debebat & persoluebat. Ille nisi indebitum solueret, nunquam nos à de*Rom. 8.*bito liberaret. Quod ergo impossibile erat legi quæ faciebat præuaricationem, quia nondum mens conuicta quæsierat saluatorem, in quo infirmabatur per carnem, misit deus filium suum in similitudine carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne. Quomodo ergo non habebat peccatum, si de peccato damnauit peccatum? Iam aliquando exposuimus vobis hoc, sed qui meminerunt recognoscant, qui non audierunt, audiant, qui obliti sunt recolant. Peccatum vocabatur in *De verbis domini, sermo 48.* lege sacrificium pro peccato. Assidue lex hoc commemorat. Non semel, non iterum, sed sæpissime peccata dicebantur sacrificia pro peccatis. Tale peccatum I erat Christus. Quid enim dicatuus? Peccatum habebat? Absit. Peccatum non habebat, & peccatum erat. Peccatum erat, dixi secundum illam intelligentiam, quia sacrificium pro peccato. Audi quia hoc modo peccatum erat, ipsum apostolum audi, de illo loquens ait, Eum qui non nouerat peccatum. Ipsam sententiam vobis exponebam, quando ista dicebam, Eum, inquit, qui nõ nouerat peccatum, id est, dominum nostrum Iesum *2. Cor. 5.* Christum, Deus pater eum qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit, cum ipsum Christum qui non nouerat peccatum, deus pater pro nobis peccatum fecit, vt nos simus iustitia dei in ipso. Videte duo, Iustitia dei non nostra in ipso, non in nobis. Inde illi magni sancti, de quibus dicit Psalmus, Iustitia tua sicut *Psal. 35.* montes dei. Et quasi diceretur in ipso psalmo, vbi dictum est, Iustitia tua, non enim iustitia eorum, sed iu*Psal. 102.*stitia tua velut montes dei. Leuaui enim oculos meos in montes, vnde veniret auxilium mihi: sed non à montibus. Auxilium meum à domino, qui fecit cœlum & terram. Ergo cum dixisset, Iustitia tua sicut montes dei: quasi quæreretur, vt quid ergo aliqui nascuntur qui non pertinent ad iustitiam dei? subiecit, Iudicia tua sicut abyssus multa. Quid est sicut multa abyssus? Altum K est, impenetrabile est, inaccessum est humanæ intentioni. Diuitiæ enim dei inscrutabiles, Inscrutabilia iu- *Rom. 11.* dicia eius, inuestigabiles viæ eius. Ergo & huc misit deus filium suum propter præscitos & prędestinatos, vocandos, iustificandos, glorificandos, vt montes dei dicant, Si deus pro nobis, quis contra nos? Misit deus filium *Rom. 8.* suum in similitudine carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne, vt iustitia legis impleretur in nobis. Non implebatur per se, impleta est per Christum. Non enim venit legem soluere, sed implere. Sed *Matt. 5.* quomodo iustitia legis impleretur in nobis, vel quomodo impletur nobis, vel quibus nobis? Vis audire in quibus nobis? Qui non secundum carnem ambula- *Rom. 8.* mus, sed secundum spiritum. Quid est secundum carnem ambulare? Carnalibus concupiscentiis consentire. Quid est secundum spiritum ambulare? Adiuuari spiritu in mente, & concupiscentiis carnis non obedire. Si ergo impletur in nobis lex, impletur in nobis iustitia dei, modo interim impletur, Post concupiscentias tuas non eas. Post concupiscentias tuas cum audis, illicitas accipe. Post concupiscentias tuas non *Eccles. 18.* eas: debet impleri ex voluntate nostra. Adiuta gratia L dei debet impleri, post concupiscentias tuas non eas. Quicquid enim illa concupiscentia carnis egit in nobis præteritorum peccatorum, siue in factis, siue in dictis, siue in cogitationibus, totum deletum est sacro baptismate, omnia debita deleuit vna indulgentia. Restat ergo cum carne conflictus, quia deleta est iniquitas, sed manet infirmitas, inest, titillat delectatio illicitæ concupiscentiæ: pugna, resiste, noli consentire, & impletur hic, Post concupiscentias tuas non eas: quia & si quando surrepunt, & vsurpant sibi oculum, aurem, linguam, volaticam cogitationem, nec sic desperemus de salute nostra. Ideo quotidie dicimus, Di- *Matt. 6.* mitte nobis debita nostra. Iustitia, inquit, legis imple- *Rom. 8.* tur in nobis. Sed in quibus nobis? Qui non secundum carnem ambulamus, sed secũdum spiritum. Qui enim carnis sunt, quæ carnis sunt sapiunt, qui autem secundum spiritum, quæ sunt spiritus. Prudentia enim carnis mors est, prudentia autem spiritus vita & pax. Prudentia enim carnis inimica in deum, Legi enim dei non est subiecta, neque enim potest. Quid est neque enim potest? Non homo non potest, non anima non M potest, non denique ipsa caro, quia dei creatura non potest: sed prudentia carnis non potest, vitium non potest, non creatura: quomodo si diceres, claudicatio rectæ ambulationi non est subiecta, neque enim potest. Pes potest, sed claudicatio non potest. Tolle claudicationem, & videbis rectam ambulationem. Sed quandiu claudicatio est, non potest: sic quandiu prudentia carnis est, non potest. Non sit prudentia carnis, & homo potest. Prudentia spiritus vita & pax. Quod ergo ait, Prudentia carnis inimica in deum: noli sic accipere quasi inimica ista possit lædere deum. Resistendo inimica es, non occidendo. Illi autem nocet, in quo est prudentia carnis, quia vitiũm naturæ nocet in qua natura inest. Medicina autem ideo inuenta est, vt pellatur vitium, & sanetur natura. Venit ergo Saluator ad genus humanum, nullum sanum inuenit, ideo magnus medicus venit. Hoc propterea dixi, quia Manichæi volentes aliam contra deum inducere naturam mali, quasi de hoc apostoli testimonio errorem suum existimant adiuuari, & putant quasi naturaliter dictum, quia dictum est, non potest, inimica est in deum.

Legi

A Legi enim dei non est subiecta, neque enim potest: & non attenderunt non de carne dictum esse, non potest: non de homine dictum esse, non potest: non de anima dictum esse, non potest, sed de prudentia carnis. Prudentia ista vitium est. Vis nosse quid est? Sapere secundum carnē, mors est. Sed ille ipse vnus homo, eademq; natura à domino deo vero & bono condita, heri sapiebat secundum carnem, hodie sapit secūdum spiritum: expolsum est vitium, sanata est natura. Nam qoandiu esset prudentia illa carnis, omnino legi dei subiecta esse non posset. Quandiu enim inest per vitium claudicatio, nullo modo potest esse recta ambulatio. Sanato autem vitio reparata est natura. *Ephes.5.* Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino. Videte ergo quid sequitur. Qoi autē in carne sunt, id est, qui in carne confidunt, qui concupiscentias suas sequuntur, qui in his habitant, qui earum voluptatibus oblectātur, qui in earum delectationibus beatam fœlicémque vitam constituunt, ipsi sunt in carne, deo placere nō possunt. Non enim sic dictum est, Qoi autem in carne sunt, deo placere non possunt: quasi dictum esset, in hac vita cum sunt homines, deo placere non possunt. Ergo non placuerunt B sancti patriarchæ? Ergo non placuerunt sancti prophetæ? Ergo non placuerunt sancti apostoli? Non placuerunt sancti martyres, qui anteqoam corpus patiendo deponerent Christum confitendo, non solum voluptatem contemnebāt, sed dolores quoque patientissime perferebant? Placuerunt, sed in carne non fuerunt. Portabant carnem, non portabantur à carne. Iam *Ioan.5.* enim paralytico dictum erat, Tolle grabbatum tuum. Qoi ergo in carne sunt, quemadmodum dixi, quemadmodum iam exposui, non in hoc seculo viuendo, sed carnis concupiscentiis consentiendo, deo placere non possunt. Denique audite ipsum, quæstionem sine vlla dubitatione soluentem. Viuens vtique in hoc corpore *Rom.8.* loquebatur, & tamen adiunxit, Vos autem non estis in carne, Putas est hic aliquis in vobis cui dictum est? Ecce populo dei dixit, ecclesiæ dixit, Romanis quidem scribebat, sed vniuersæ Christi ecclesiæ dixit, sed tritico dixit non paleæ, massæ dixit latenti, non stipulæ apparenti. Vnusquisque in corde suo cognoscat, Nos auribus loquimur, conscientias non videmus, tamen secūdum ea quæ superius locuti sumus, existimo in nomine Chri-C sti esse in plebe Christi quibus dictum est, Vos autem non estis in carne, sed in spiritu, si tamen spiritus dei habitat in vobis. Non estis in carne, quia non facitis opera carnis consentiendo concupiscentiis carnis, sed estis in spiritu, qui secundum interiorem hominem condelectamini legi dei, & hoc est si tamen spiritus dei habitat in vobis. Nam si de spiritu vestro præsumitis, adhuc in carne estis. Sic ergo non estis in carne, vt in spiritu dei sitis, tunc enim in carne non estis. Nam si recedat spiritus dei, pondere suo spiritus hominis reuoluitur in carnem, redit ad facta carnalia, redit ad concupiscen- *Luc.11.* tias seculares, Et erunt illius hominis peiora nouissima qoàm erāt prima. Sic enim habete liberum arbitrium, vt imploretis auxilium. Non estis in carne, & hoc ex vi- *Rom.8.* ribus vestris? Absit. Vnde ergo? Si tamen spiritus dei habitat in vobis. Si quis autem spiritum Christi non habet, hic non est eius. Non ergo se extēdat, non se iactet, non sibi arroget virtutem propriam egena & vitiata natura. O Adam quando sanus eras non stetisti, & tuis viribus surrexisti? Si quis spiritum Christi non habet (ipse enim spiritus dei, qui spiritus Christi, & patris est enim *Rom.8.* & filij.) Si quis spiritum dei non habet, non se fallat, hic non est eius. Ecce adiuuante ipsius misericordia spiri- D tum Christi habemus, ex ipsa dilectione iustitiæ, integra fide, catholica fide spiritum dei nobis inesse cognoscimus. Sed quid dé carne illa mortali? Quid de lege in membris nostris repugnante legi mentis? Quid de illo gemitu? Audi. Si autem Christus in vobis, corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus autem vita est propter iustitiā. Ergo de corpore mortuo propter peccatum iam desperandum est? Nulla spes est? Sic dormit, vt non adiiciat vt surgat? Absit. Corpus *Psal.40.* quidem mortuum est propter peccatum, spiritus autem vita est propter iustitiam. Remansit tristitia de nostro corpore. Nemo autem carnem suam odio habuit. *Ephes.5.* Videmus quàm solicite curetur sepultura mortuorum. Corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus autem vita est propter iustitiam. Iam dicebas ad consolationem, Vellem quidem & corpus meum esse in hac vita, sed quia non potest, sit vel spiritus meus, sit vel anima mea. Expecta, noli esse solicitus. Si enim spi- *Rom.8.* ritus eius qui suscitauit Iesum à mortuis, habitat in vobis, qui suscitauit Christum Iesum à mortuis, viuificabit & mortalia corpora vestra. Quid timetis? Quid etiam pro ista carne soliciti estis? Capillus capitis vestri non E peribit. Adam peccando damnauit in mortem corpo- *Luc.21.* ra vestra, sed Iesus (si est spiritus eius in vobis) viuificabit & mortalia corpora vestra, quia suum sanguinem dedit pro salute vestra. Promissum reddi dubitas, qui tale pignus tenes? Sic ergo homo non erit mortis illa contentio, sic implebitur quod dictum est, Miser ego *Rom.8.* homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Quia Christus Iesus (si spiritus eius in vobis est) viuificabit & mortalia corpora vestra: sic liberaberis de corpore mortis huius, non corpus non habendo, vel alterum habendo, sed non vlterius moriendo. Si enim non adderet, Mortis huius, & diceret, Quis me liberabit de corpore? forte suggereretur error cogitationi humanæ, & diceretur, Vides quia non vult deus nos esse cum corpore? De corpore, inquit, mortis huius. Mortem tolle, & bonum est corpus. Detrahatur mors nouissima inimica, & erit mihi in æternum caro mea amica. Nemo enim *Ephes.5.* vnquam carnem suam odio habuit. Et si spiritus con- *Galat.5.* cupiscit contra carnem, & caro concupiscit aduersus spiritum, etsi modo rixa est in ista domo, maritus litigans non perniciem, sed concordiam quærit vxoris. F Absit fratres mei, absit vt spiritus concupiscendo contra carnem oderit carnem. Vitia carnis odit, prudentiam carnis odit, contentionem mortis odit. Corruptibile hoc induat incorruptionē, & mortale hoc induatur immortalitate, seminetur corpus animale, resurgat corpus spiritale, & vide plenam perfectamque concordiam, videbis creaturam, lauda creatorem. Si ergo spi- *Rom.8.* ritus eius qui suscitauit Iesum à mortuis, habitat in vobis, qui suscitauit Christū à mortuis, viuificabit & mortalia corpora vestra propter inhabitātem spiritum qui habitat in vobis, non propter merita vestra, sed propter munera sua. Conuersi ad dominum.

De verbis Apostoli, Peto non infirmari in tribulationibus meis pro vobis, quæ est gloria vestra, Et de libero arbitrio. Sermo VII. *Ephes.3.*

APostolum audiuimus, psalmum audiuimus, euangelium audiuimus, consonant omnes diuinæ lectiones, vt spem non in nobis, sed in domino collocemus. Peto, inquit aposto-

G lus, vos non infirmari in tribulationibus meis pro vobis, quæ est gloria vestra. *Ephes.3.* Peto, inquit, vos non infirmari: id est, vt non infirmemini, quando audistis me pati pro vobis tribulationes, quia hæc est gloria vestra. Petit ergo eos vt non infirmentur, quod non faceret, nisi eorum vellet excitare voluntatem. Si enim responderent, Quid nos petis quod in potestate non habemus? nunquid non videretur sibi iustum reddidisse responsum? Et tamen apostolus nisi sciret esse in eis voluntatis propriæ consensionem, vbi & ipsi aliquid agerent, non diceret, peto. Et si diceret, iubeo, nisi eos nosset adhibere posse iussioni suæ voluntatem, sine causa hoc verbum de eius ore procederet. Sed rursus sciens sine dei adiutorio infirmam esse hominis voluntatem, non solùm ne dicerent, voluntatis arbitrium non habemus, dixit peto, verùm etiam ne dicerent, volūtatis arbitrium sufficit nobis, videte quid addidit, Huius rei gratia. Cuius rei gratia, nisi quia supra dixerat, Peto non infirmari in tribulationibus meis pro vobis, quæ est gloria vestra? Quia ergo voluntatis habetis arbitrium, peto. Quia vero vobis voluntatis non sufficit arbitrium ad implendū quod peto, Huius rei gratia flecto genua mea ad patrē domini nostri Iesu Christi, ex quo omnis paternitas in cœlo & in terra nominatur. Vt det vobis. Quid det vobis? Quod peto à vobis, rogo det vobis. Peto enim à vobis propter arbitrium voluntatis, rogo det vobis propter auxiliū maiestatis. Sed apostoli verba præuenimus. Adhuc fortasse expectatis audire, qui textum eiusdem lectionis memoria non tenetis, vtrum revera ideo apostolus pro ipsis ad patrem genua flectat, vt det illis quod dixerat eis, peto. Memētote ergo quid petierit ab eis. Peto vos nō infirmari in tribulationibus meis pro vobis. Hoc ab eis petit. Modo videte quid illis petit. Flecto genua mea ad patrem domini mei Iesu Christi, vt det vobis secundum diuitias gloriæ suæ virtute corroborari. Quid est aliud, nisi non infirmari? Virtute corroborari, inquit, per spiritum eius. Iste spiritus gratię videte quid petit. Hoc à deo petit, quod ab hominibus exigit, quia vt deus velit dare, debes & tu ad accipiendum accommodare voluntatem. Quomodo vis accipere gratiam diuinæ bonitatis, qui sinum nō aperis voluntatis? Det, inquit, vobis. Non enim habetis, nisi det vobis. Det vobis virtute corroborari per spiritum eius.

I Si enim dederit vobis virtute corroborari, ibi dabit vobis non infirmari, in interiore homine habitare Christum per fidem in cordibus vestris. *Ephes.3.* Totum hoc det vobis, In charitate radicati & fundati, vt pręualeatis comprehendere cum omnibus sanctis. quid comprehendere? Det vobis per spiritum suum virtute corroborari, & habitare in interiore homine vestro Christum per fidem, atque ita in charitate radicati & fundati possitis comprehendere: Quid? Quæ sit latitudo, longitudo, altitudo, & profundum. Altitudo quidem in Latina lingua vtrunque significat, & quod sursum versum est altitudinis nomen habet, & quod in profundum altum est, altitudinis nomen habet. Ideo bene respondet interpres ad id quod sursum est altum, altitudinem dicere: ad illud quod deorsum altum est, profundum dicere. Quid est ergo fratres mei? Exponā hoc vobis, quod facilius forte sit cuiquam quàm sibi sit quis? Quid ergo? Quia latitudinem, longitudinem, altitudinem, & profundum, quatuor ista quæ dicit apostolus: minus idoneus sum vel comprehendere vel proferre, transibo ab hoc, an forte pulsabo, & vt vobis salubre aliquid proferam, vestris orationibus adiuuabor. Quid corde pergis homo Christiane per latitudinem terræ, longitudinem temporum, altitudinem cœli, profunditatē abyssi? K Quando ista comprehēdis vel mente vel corpore, hoc est, siue cogitando siue carnis oculis intuendo? Quando ista comprehēdis? Ipsum audi apostolum dicentem sibi, Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. *Galat.6.* Et nos in illa gloriemur, vel quia super illam incumbimus? In illa gloriemur omnes boni fratres, in illa gloriemur: Ibi forte inueniemus & latitudinem, & longitudinem, & altitudinem, & profundum. *Crucis mysterium.* His enim apostoli verbis crux quodammodo nobis ante oculos constituta est. Habet enim latitudinem in qua manus figuntur. habet lōgitudinem, quod inde vsq; ad terram ducitur lignum. habet & altitudinem, quod ab ipso transuerso in quo figuntur manus, excedit aliquantum vbi caput crucifixi ponitur. habet & profundum, hoc est quod in terra figitur & nō videtur. Videte magnum sacramentum. Ab illo profundo quod non vides, surgit totum quod vides. Vbi ergo est latitudo? Confer te ad vitā moresq; sanctorum, qui dicunt, Absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. *Galat.6.* Inuenimus in moribus eorum latitudinem charitatis: vnde illos admonuit ipse apostolus, dicens, Dilatamini, ne L sitis iugum ducentes cum infidelibus. *2.Cor.6.* Et quia ipse latus erat qui eos ad latitudinem exhortabatur, audi quid dicat: Os nostrū patet ad vos ô Corinthij, cor nostrū dilatatum est. Latitudo ergo charitas est, quæ sola bene operatur. Latitudo facit vt hilarem datorē diligat deus. *2.Cor.9.* Si enim angustiam passus fuerit, tristis dabit: si tristis dabit, perit quod dabit. Opus est enim latitudine charitatis, ne pereat quicquid boni facitis. Sed quoniam ait dominus, Vbi abundabit iniquitas, refrigescet charitas multorum: *Matt.24.* da mihi & longitudinem. Quæ est longitudo? Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. *Matt.10. & 24.* Hæc est lōgitudo crucis, vbi totum corpus porrigitur, vbi quodammodo statur, quo stando perseueratur. Si ergo quæris qui in cruce gloriaris, babere crucis latitudinem, habeto bene operandi virtutem, Si vis habere crucis longitudinem, habeto perseuerandi longanimitatem. Si autē vis habere crucis altitudinem, nosti quid audias & vbi audias: Sursum cor. Quid est sursum cor? Ibi spera, ibi ama: Inde pete virtutem, ibi expecta mercedem. Nam si bene operaris, & hilariter tribuis, videris habere latitudinem. Si in iisdem bonis operibus vsque M in finem perseueraueris, videris habere longitudinem. Sed si omnia hæc nō propter supernam mercedem facis, altitudinē non habebis, & illa iam nec latitudo erit, nec longitudo. Quid est enim habere altitudinem, nisi cogitare deum, amare deum, & gratis amare ipsum deum adiutorem, ipsum spectatorem, ipsum coronatorem, ipsum præmij largitorem, postremò ipsum præmium deputare, non aliud ab ipso q̄ ipsum expectare? Si amas, gratis ama: si vere amas, ipse sit merces quem amas. An verò tibi cara sunt omnia, & vilis est qui condidit omnia? Hæc vt possimus, flexit genua sua pro nobis apostolus, vtique ideo vt det nobis. Terret enim & euangelium, Vobis datū est scire mysterium regni, illis autem non est datum. Qui enim habet, dabitur ei. *Matt.13.* Quis autem habet cui dabitur, nisi cui datum est? Qui autem nō habet, & quod habet auferetur ab eo. Quis autē non habet, nisi cui non est datum? Quare ergo illi datum est, & illi non est datum? Nō me piget dicere, hoc est profundum crucis. *Profundū crucis.* De profundo nescio quo iudiciorū dei (quæ perscrutari contemplariq; nō possumus) procedit omne quod possumus: de profunditate, inquam, nescio

qua

A qua iudiciorum dei (quæ inscrutabilia contemplari nõ possum⁹) perscrutari nõ valemus, procedit omne quod possumus. Quod possum video, vnde possim non video, nisi quia & hoc hactenus video quod noui esse à deo. Quare autem illum, & non illum? Multum est ad me: Abyssus est, profundum crucis est, admiratione exclamare possum, disputatione demõstrare nõ possum. *Psal. 91.* Quid possum exclamare de ista profunditate? Quàm magnificata sunt opera tua domine. Gentes illuminantur, Iudęi excæcantur. Quidam paruuli sacramento baptismatis abluũtur, quidam verò paruuli in morte primi hominis relinquũtur. Quàm magnificata sunt opera tua domine, nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ. & sequitur, Vir imprudens non cognoscit, & stultus non intelliget hæc. Quid non intelligit stultus & imprudens? Quia vel profundum est. Nam si stultus non intelligit, & sapiens intelligit, non est nimis profundum. Sed si sapiens intelligit quia profundum est, stultus nõ intelligit quia vel profundum est. Ideo multi de isto profundo quærentes reddere rationem, in fabulas vanitatis abierũt. Aliqui dixerũt, quia animæ sursum in cælo peccant, & secundum sua peccata ad corB pora pro meritis diriguntur, & dignis sibi quasi carceribus includuntur. Ierunt post cogitationes suas loqui volentes de dei profundo, mersi sunt in profundũ. Occurrit enim eis apostolus, volens gratiam commendare, & elegit illos geminos in vtero Rebeccæ, & dicit, *Rom. 9.* Nondum enim natis, nec quia aliquid egerint boni aut mali. Vide quemadmodũ tulit vanis hominibus phantasias conuersationis animarum ante corpus in cælo. Si enim ibi iam cõuersatę sunt, iam aliquid boni egerũt vel mali, & pro meritis suis ad corpora terrena detrusæ *1. sen. di. 41 ca. Multi.* sunt. Si placet cõtradicamus apostolo qui dixit, Nondũ natis, nec quia aliquid egerint boni aut mali. Hoc autem quia propter apostoli euidentem sententiã respuit catholica fides, quod animæ in cælis prius viuãt & cõuersentur, & illic recipiendorum corporum merita assumant, modo isti nouelli non audent dicere. Sed quid dicunt aliqui, sicut audiuimus, ipsorum? Ista disputant. Prorsus, inquiunt, pro meritis suis omnes homines moriuntur quia peccauerunt, non enim esset mors nisi veniens de peccato. Optime quidem & verum dictum est, non esset mors nisi veniens de peccato. Sed ego cum C hæc audio, ideo laudo, quia illam primam mortem intueor, & illius primi hominis peccatum. audio enim *1. Cor. 15.* apostolum, Sicut in Adam omnes moriuntur, sic & in *Rom. 5.* Christo omnes viuificabuntur. Per vnũ hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransijt, in quo omnes peccauerunt. Omnes enim vnus fuerunt. Sic te audio dicentem mortem hominis de peccato esse. Non, inquit. Et quid dicis? Omnem hominẽ deus immortalẽ creat modo. Mirabilis nouitas, Quid dicis? Prorsus, inquit, omnem hominem deus immortalem creat. Quare ergo moriuntur paruuli infantes? Nam si dicam, Quare moriuntur grãdes homines, dicturus es mihi, peccauerunt. Ergo de maiorum ætate non disputabo, paruulorum infantiam cõtra te testem citabo. Non loquuntur & conuincunt, tacent & quod dico probant. Ecce infantes in suis vtique operibus innocentes sunt, nihil secum nisi quod de primo homine traxerunt habentes, quibus propterea est Christi gratia necessaria, vt in Christo viuificentur, qui in Adam mortui sunt: vt quia inquinati sunt generatione, purgentur regeneratione: Ipsos ergo testes citabo. Respõde mihi, quare moriuntur si omnes homines immortales nascuntur, & quo- D niam peccant, ideo moriuntur? Quid putatis dici potuisse? Quæ aores ferant? Peccauerunt & ipsi. Vbi peccauerunt rogo, quando peccauerunt, quomodo peccauerunt? Bonum & malum quid sit nesciunt. Peccatum accipiunt, qui præceptũ non capiunt? Proba mihi peccatores infantes. Quid dixisti? Vere quia oblit⁹ es quod fuisti, proba mihi peccata infantũ. An quia plorãt peccant, quia motibus quasi mutorum animaliũ, molestias repellunt, voluptates accipiunt, ideo peccant? Si motus isti peccata sunt, ampliores peccatores in baptismo fiunt, quia cum baptizantur, vehementissime reluctantur. Quare illis in tanta reluctatione nõ imputatur peccatum, nisi quia nullum est adhuc volũtatis arbitrium? Sed aliud dico. Isti quia nati sunt, vt arbitraris, peccarunt: Nam si non peccarent, inquis, non morerentur. Quid de illis dicis qui in vtero moriuntur? O angostia. Et ipsi, inquit, peccarunt, ideo moriuntur. Mentiris, an falleris? Contradicit apostolus, Nondum natis, nec aliquid agentibus boni aut mali. Magis apostolum audio quàm te, magis apostolo credo quàm tibi, nondum natis nec aliquid agẽtibus boni aut mali. Si autem hoc testimonium refellis, vade potius ad illas vagationes & E dic, Quia in cælo peccauerunt, & inde in corpora pręcipitantur. Non dico, inquis. Quare non dicis? Quia dicit apostolus, Nondum natis nec aliquid agẽtibus boni *Rom. 9.* aut mali. Si ergo non eos accusas in cælo, quare accusas in vtero? Ad vtrunque respondet apostolus, & eis respõdet qui dicunt in cælo, & qui dicũt in vtero peccauerunt, quia ad vtrunque valent illa verba quæ dicũt, antequam nascerentur, nihil egisse vel boni vel mali. Quare ergo moriuntur: Et hic te auditurus sum, & non potius magistrum gentium? Dic mihi Paule apostole, quare moriũtur? Per vnum hominem peccatum intra- *Rom. 5.* uit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccauerunt. Ecce primus homo totã massam damnabilem fecit. Veniat, veniat, dominus noster secundus homo: Veniat, veniat, ex alio tramite veniat, per virginem veniat, viuus veniat, mortuos inueniat, moriatur vt moriẽti subueniat, mortuos ad vitam transferat, mortuos redimat morte, seruet vitam in mortem, occidat mortẽ de morte. Sola est ista gratia paruulorũ, sola maiorum, sola liberat pusillos cum magnis. Quare illum & quare illum, quare F non illum atque illum? Nolo à me quæras. Homo sum, profundum crucis adoerto nõ penetro, expauesco non scrutor: Inscrutabilia sunt iudicia eius, inuestigabiles *Rom. 11.* sunt viæ eius. Homo sum, homo es, homo erat qui dicebat, O homo, tu quis es qui respõdeas deo? Homo di- *Rom. 9.* cebat, homini dicebat, Audiat homo, ne pereat homo propter quem deus factus est homo. In hac ergo crucis profunditate, in hac rerum tanta obscuritate teneamus quod cantauimus, non de nostra virtute præsumamus, non ingenioli nostri viribus in hac quæstione aliquid arrogemus, psalmum dicamus, cum psalmo dicamus, Miserere mei deus, miserere mei deus, miserere mei. *Psal. 56.* Quare? Quia virtutem habeo qua te promerear? Non. Quare? Quia voluntatis arbitrium gero, vnde gratiam tuam meritum meum pręcedat? Non. Sed quare? Quoniam in te confidit anima mea. Magna sciẽtia ista continentia. Conuersi ad dominum.

De verbis Apostoli, Humanus sermo, & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum. *1. Tim. 1.*

Sermo VIII.

G 1.Tim.1. AVdiuimus beatum apoſtolum Paulum dicentem, Humanus ſermo, & omni acceptione dignus, quia Chriſtus Ieſus venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere, quorũ primus ego ſum. Humanus ergo ſermo,& omni acceptione dignus. Quare humanus & non diuinus? Proculdubio niſi iſte humanus ſermo etiã diuinus eſſet, dignus omni acceptione nõ eſſet. Sed ſic eſt ſermo iſte humanus & diuinus quomodo & ipſe Chriſtus homo & deus. Si ergo rectè intelligimus ſermonem iſtum,nõ ſolum humanum eſſe,verùm etiam diuinũ, quare apoſtolus humanum maluit dicere quàm diuinum? Proculdubio enim qui non mentiretur ſi diceret diuinum, non ſine cauſa maluit dicere humanum. Hoc ergo elegit, per quod Chriſtus in mundum venit. Venit enim per quod homo erat, nam per quod deus erat: ſemper

Hiere.23. hic erat. Vbi enim non eſt deus, qui dixit, Cœlum & terram ego impleo? Chriſtus eſt certe virtus & ſapien-

Sapient.8. tia dei, de qua dicitur, Attingit à fine vſque ad finem fortiter,& diſponit omnia ſuauiter: Ergo in hoc mun-

Ioan.1. do erat,& mundus per eum factus eſt, & mundus eum non cognouit. Et hic erat & venit. Hic erat per diui-

H nam maieſtatem, venit per humanam infirmitatem. Quia ergo venit per infirmitatem humanam,ideo prædicans aduentum eius,dixit, Humanus ſermo eſt. Non liberaretur humanum genus,niſi ſermo dei dignaretur eſſe humanus. Nam & homo ille dicitur humanus, qui ſe exhibet hominem, & maxime qui hoſpitio ſuſcipit hominem. Si ergo humanus dicitur qui in domo ſua ſuſcipit hominem, quàm humanus eſt qui in ſeipſo ſuſcepit hominem? Ergo humanus ſermo & omni acceptione dignus, quia Chriſtus Ieſus venit in mundum

Luc.19. peccatores ſaluos facere. attende euangelium, Venit enim filius hominis quærere & ſaluare quod perierat. Si homo non periſſet,filius hominis non veniſſet.Ergo perierat homo, venit deus homo,& inuẽtus eſt homo. Perierat homo per liberam voluntatem,venit deus homo per gratiã liberatricem. Quæris quid valeat ad malum liberum arbitrium, recole hominem peccatorem. Quæris quid valeat ad auxilium deus & homo,attende in eo gratiam liberantem. Nuſquam potuit ſic oſtendi, quantum valeat voluntas hominis vſurpata per ſuperbiam,ad vtendum ſine adiutorio dei malum, non po-

I tuit plus & manifeſtius exprimi, quàm in homine primo. Ecce perit primus homo, & vbi eſſet niſi veniſſet deus ſecundus homo? Quia & ille homo & iſte homo, & ideo iſte humanus ſermo. Prorſus nunquam ſic apparet benignitas gratię & liberalitas omnipotentię dei,

1.Tim.2. quàm in homine mediatore dei & hominum, homine Chriſto Ieſu. Quid enim dicimus fratres mei? In fide catholica nutritis loquor, vel in pacem catholicam lucratis. Nouimus & tenemus, mediatorem dei & hominum, hominem Chriſtum Ieſum, inquantum homo erat, eius eſſe naturæ cuius nos ſumus. Non enim alterius naturæ caro noſtra & caro illius, nec alterius naturæ anima noſtra, & anima illius. Hanc ſuſcepit naturam quam ſaluandam eſſe iudicauit. Nihil minus habebat in natura, ſed nihil habebat in culpa. Natura pura, ſed non ſola humana. Ibi erat deus, ibi erat verbum dei. Et ſicut tu vnus homo anima es & caro, ſic & ille vnus Chriſtus deus & homo. Audebit ergo aliquis dicere, quia natura noſtra in illo mediatore primum per liberum arbitrium promeruit deum, & ſic ſuſcipi n[illegible] eſt homo & deus vnus Chriſtus Ieſus: Ecce no[illegible]us dicere virtutibus noſtris, moribus noſtris, conuerſatione vitæ noſtræ meruiſſe vt efficiamur K

filij dei? Poſſumus dicere, accepimus præceptum, ſi ſeruauerimus & bene vixerimus, recipiemur in numero filiorum dei? Nunquid & ille prius vixit filius hominis, & bene viuendo factus eſt filius dei? Inde cœpit & inde incepit,& ſuſceptione factus eſt. Verbum Ioan.1.

enim caro factum eſt, vt habitaret in nobis: verbum dei vnicus dei filius aſſumpſit animam & carnem hominem, non antea ſe promerentis, nec ad illam percipiendam ſublimitatem virtute propria laborantis, ſed omnino gratis. Nihil enim præceſsit illam ſuſceptionem. Suſceptus eſt dei filius,ſuſceptione factus eſt. Virgo concepit, ante conceptum virginis homo mediator,nõ vtique prius iuſtus fuit. Quomodo enim iuſtus fuit,qui nec fuit: Virgo concepit, & ſuſceptio hominis inde cœpit. Merito dictum eſt, Vidimus gloriam eius, Ibidem.

gloriam tanquam vnigeniti à patre, plenum gratia & veritate. Amas liberam voluntatem tuam, dicturus es patri tuo, Da mihi ſubſtantiam meam quæ me contin- Luc.15.

git. Quid te tibi committis? Melius te poteſt ſeruare, qui te potuit antequam eſſes creare. Agnoſce ergo Chriſtum, gratia plenus eſt. Hoc tibi vult fundere quo plenus eſt: hoc tibi dicit, Quære dona mea, obliuiſcere me- L

rita tua: quia ſi ego quærerem merita tua, non venires ad dona mea. Noli te extollere, puſillus eſto, Zachæus eſto. Sed dicturus es, Si Zachæus fuero, præ turba non Luc.19.

potero videre Ieſum, Noli eſſe triſtis, aſcende lignum vbi pro te pependit Ieſus,& videbis Ieſum. Et quale genus ligni aſcendit Zachæus? Sycomorum. In regionibus noſtris aut omnino nuſquam aut ratò fortè alicubi naſcitur,in illis autem partibus multum eſt huius generis ligni. Et poma ſycomora dicuntur, pomo quidem fici ſimilia, ſed tamen diſtant aliquid, quod poſſunt noſſe qui viderunt vel guſtauerunt. Quantum tamen indicant interpretatione nominis, ſycomora ficus fatuæ Latine interpretãtur. Iam vide Zachęum meum, vide illum obſecro te volentem in turba videre Ieſum, & non valẽtem. Humilis enim erat, turba ſuperba erat, & ipſa turba ad videndum bene dominum, ſicut ſolet turba ſeipſam impediebat, aſcendit à turba, & vidit Ieſum non impediente turba. Turba enim dicit humilibus, humilitatis viam gradientibus, iniurias ſuas deo dimittentibus, vindictam de inimicis non requirentibus, turba inſultat & dicit, Indefenſe, qui te non potes M

vindicare. Turba impedit ne videatur Ieſus, turba glorians & exultans, quando ſe potuerit vindicare, impedit ne videatur ille qui pendens ait, Pater ignoſce illis, Luc.23.

quia neſciunt quid faciunt. Hunc ergo volens videre Zachæus (in quo figurabatur perſona humilium) non attendit turbam impedientem, ſed attendit ſycomorum, quaſi fatui pomi lignũ. Nos enim, inquit apoſto- 1.Cor.1.

lus, prædicamus Chriſtum crucifixum, Iudæis quidem ſcandalum, attende ſycomorum, gentibus autem ſtultitiam. Deniq; de cruce Chriſti nobis inſultant ſapientes huius mundi,& dicũt, Quale cor habetis, qui deum colitis crucifixum: Quale cor habemus? Non vtique veſtrum. Sapientia huius mundi, ſtultitia eſt apud deum. 1.Cor.3.

Non ergo veſtrum cor habemus. Sed dicitis cor noſtrum ſtultum, dicite quod vultis, nos aſcendamus ſycomorum, & videamus Ieſum. Ideo enim vos Ieſum videre non poteſtis, quia ſycomorum aſcendere erubeſcitis. Apprehendat Zachęus ſycomorum, aſcendat humilis crucem: Parum eſt aſcendat, ne de cruce Chriſti erubeſcat. In fronte illam figat, vbi ſedes pudoris eſt, ibi omnino, ibi in quo membro erubeſcitur, ibi figatur.

vnde

A vnde nõ crubescitur. Puta quia tu irrides sycomorum, & ipsa me fecit videre Iesum. Sed tu irrides sycomorũ qui homo es, stultum autem dei sapiẽtius est, quàm hominum. Et vidit dominus ipsum Zachęum. Visus est & *Rom. 8.* vidit: sed nisi visus esset, non videret. Quos enim prædestinauit, illos & vocauit. Ipse est qui Nathanaëli dixit, iam quasi testimonio suo adiuuanti euangelium & di*Ioan. 1.* cẽti, A Nazareth potest aliquid boni esse? Dominus ad illum, Priusquam te Philippus vocaret cũ esses sub arbore fici, vidi te. Nostis vnde sibi succinctoria fecerunt *Genes. 3.* primi peccatores Adam & Eua? Quando peccauerunt, de foliis fici succinctoria sibi fecerunt, & pudẽda texerunt, quia quod eus puderet, peccando fecerunt. Ergo si succinctoria sibi primi peccatores fecerũt, vnde originem ducimus, in quib⁹ perieramus, vt veniret ille quærere & saluare quod perierat, de foliis fici ad pudenda *Luc. 19.* tegenda fecerunt, quid aliud dictum est, Cum esses sub arbore fici, vidi te: nisi non venires ad purgatorem peccati, nisi prior te vidisset in vmbra peccati? Vt videre*Psal. 58.* mus, visi sumus: vt diligeremus dilecti sumus. Deus meus misericordia eius præueniet me. Iam ergo dominus qui Zachæum in corde susceperat, in domum eius B dignatus est suscipi, & dixit, Zachæe descende, quia in *Luc. 19.* domo tua oportet me manere. Magnum beneficium ille arbitrabatur Christum videre. quia magnum & ineffabile beneficium putabat transeuntem videre, subitò *Galat. 5.* meruit in domo habere. Infunditur gratia, operatur fides per dilectionẽ, suscipitur Christus in domum qui iam habitabat in corde. Dicit Christo Zachæus, Domine dimidium rerum mearũ do pauperibus: & si quid aliquem fraudaui, quadruplum reddo: quasi diceret, Ideo mihi dimidium teneo, non quòd habeam, sed vnde reddam. Vere ecce quod est suscipere Iesum, in cor suscipere. Ibi enim erat Christus, in Zachęo erat, & de illo sibi dicebat quod ex ore eius audiebat. Sic enim *Ephes. 3.* apostolus dicit, Habitare Christum per fidem in cordibus nostris. Iam ergo quia Zachæus erat, quia princeps publicanorum erat, quia valde peccator erat, quasi sana illa turba quæ impediebat videre Iesum admirata est, & reprehendit quòd in domum peccatoris intrasset Iesus. Hoc erat reprehẽdere, quòd in domum ægroti intrauit medicus. Quia ergo velut peccator Zachæus irrisus est, irrisus est autem ab insanis sanatus, dominus C respondit irridentibus, Hodie salus huic domui facta *Luc. 19.* est. Ecce quare intraui, salus hodie facta est. Vtique si Saluator non intrasset, salus in illa domo facta non esset. Quid ergo miraris ægrote? Voca & tu Iesum, noli tibi sanus videri. Cum spe ægrotat qui medicũ suscipit: desperatè ægrotat, qui per insaniam medicum cædit. Qoalis ergo eius insania qui medicum occidit? Quãta verò bonitas & potẽtia medici, qui de sanguine suo, insano interfectori suo medicamẽtum fecit? Neque enim ille qui venerat quærere & saluare quod perierat, pen*Luc. 23.* dens sine causa dicebat, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Insani sunt, medicus sum, sæuiant, patien*1. Tim. 1.* ter fero: cum occiderint, tunc sanabo. Simus ergo inter illos quos sanat humanus sermo, & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in mundum peccatores saluos facere, magnos, pusillos peccatores saluos fa*Luc. 19.* cere: Venit filius hominis quærere & saluare quod perierat. Qui dicit infantilem ętatem non habere quod saluet Iesus, omnibus fidelibus in fantibus Christum negat esse Iesum. Qui dicit, inquam, infantilem ætatem non habere quod saluet Iesus in ea, nihil aliud dicit quàm Christum dominum fidelibus infantibus, id est, in Christo baptizatis infantibus non esse Iesum. Iesus D enim quid est? Interpretatur Iesus saluator, Saluator est Iesus. Quos non saluat, non habendo quod in eis saluet, non est illis Iesus. Iam si corda vestra tolerant, aliquibus baptizatis Christum non esse Iesum, nescio vtrum fides vestra in regula sana possit agnosci. Infantes sunt, sed membra eius fiunt. Infantes sunt, sed sacramenta eius accipiunt. Infantes sunt, sed mensæ eius participes fiunt, vt habeãt in se vitam. Quid mihi dicis? Sanus est, non habet vitium. Quare cum illo curris ad medicum, si non habet vitium? Non times ne dicat tibi, aufer hinc eum quem putas sanum? Filius hominis non venit nisi quærere & saluare quod perierat. Quare illum ad me affers, si non perierat? Humanus sermo, & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in mundum. Quare venit in mundum? Peccatores saluos facere. Alia causa non fuit quare veniret in mũdum. Non enim de cœlo ad terram merita nostra bona, sed peccata duxerunt. Hæc est causa cur veniret peccatores saluos facere. Et vocabis, inquit, nomen eius Iesum. Quare voca- *Luc. 2.* bis nomẽ eius Iesum? Ipsum enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Vocabis nomẽ eius Iesum. Quare Iesum? Quæ ratio est huius nominis? Audi qua- E re. Ipse enim saluum faciet populum suum. Vnde? A peccatis eorum. Populum suũ à peccatis eorum. Nunquid ad istum populum non pertinent paruuli, quos saluos faciet Iesus à peccatis eorum? Pertinent planè, pertinent fratres mei. Sic habete in corde, sic credite, cum ista fide paruulos ad gratiam Christi portate: ne si hanc fidem in corde nõ habueritis, pro quibus respondetis, lingua vestra occidatis. Prorsus fratres qui cum ista fide cum paruulo nõ cucurrerit, fingit, sanus est, nihil mali habet, nihil vitij habet, sed tollam illum ad medicum. Quare? Quia sic solet fieri. Non times ne tibi dicat medicus, Tolle hinc tecum ipsum, non est opus sa- *Matt. 9.* nis medicus, sed male habentibus? Commendauerim *De verbis* charitati vestræ causam eorum qui pro se loqui nõ pos- *domini,* sunt. Omnes paruuli tanquam paruuli considerentur, *sermo 56.* etiam qui nondum parentes proprios extulerunt. Omnis prædestinatorũ numerus paruulorum, populus dei quærit tutorem, qui expectat dominũ saluatorem. Vniuersam massam generis humani in homine primo venenator ille percussit, nemo ad secundum transit à primo, nisi per baptismatis sacramentum. In paruulis natis F & nondum baptizatis agnoscitur Adam, in paruulis baptizatis & ob hoc renatis agnoscitur Christus. Qui Adam non agnoscit in paruulis natis, nec Christum agnoscere poterit in renatis. Sed quare, inquiunt, iam baptizatus homo fidelis, iam dimisso peccato, generat eum qui est cũ primi hominis peccato? Quia carne il- *Ioan. 3.* lum generat, non spiritu. Quod natum est de carne, ca- *2. Cor. 4.* ro est. Et si exterior homo noster, ait apostolus, corrumpitur, sed interior renouatur de die in diem. Ex eo quod in te renouatur, non generas paruulum, ex eo quod in te corrumpitur generas paruulum. Tu vt non in æternum moriaris, natus es & renatus es, ille adhuc natus, renatus non est. Si tu renascendo viuis, sine vt & ille renascatur, & viuat, sine inquam renascatur, sine renascatur. Quare contradicis, quare nouis disputationibus antiquæ fidei regulam frangere conaris? Quid est enim quod dicis. Paruuli non habent omnino vel originale peccatum? Quid est quod dicis, nisi vt non accedant ad Iesum? Sed tibi clamat Iesus, Sine paruulos venire ad *Marc. 10.* me. Conuerit ad dominum,

G *De eisdem verbis Apostoli, Fidelis sermo, & omni acceptione dignus. Sermo IX.* 1.Tim.1.

Vod lectum est modo de sancto Euangelio, hoc & Paulus apostolus dicit, cuius verba ista sunt, Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in mundum peccatores saluos facere, quorũ primus ego sum. Nulla causa fuit veniendi Christo domino, nisi peccatores saluos facere. Tolle morbos, tolle vulnera, & nulla causa est medicinæ. Si venit de cœlo magnus medicus, magnus per totũ orbem terræ iacebat ægrotus: Ipse ægrotus genus humanũ est. Sed non omniũ est fides. Nouit 2.Thess.3. dominus qui sunt eius. Superbiebant Iudæi, extollebãt se, alta sapiebant, iustos se putabant, & dominum colligentem peccatores insuper accusabãt. Qui ergo superbiebant, & alta sapiebant, relicti sunt in mõtibus, ad nonagintanouem pertinent. Quid est relicti sunt in montibus? Matt.18. Relicti sunt in tumore terreno. Quid est ad nonagintanouem pertinent? In sinistra sunt, non in dextera. Nonaginta enim & nouem in sinistra numerantur, vnum adde, ad dexteram transitur. Venit ergo, vt ipse Luc.19. H alio loco dicit, Venit filius hominis quærere & saluare quod perierat. Totum enim perierat, ex quo peccauit vnus. Vbi erat totum, perierat totum, sed venit vnus sine peccato, qui saluos faceret à peccato. Isti autem superbiendo (quod est peius) & ægrotabãt, & sanos se esse credebant. Periculosius ægrotant, qui mentem febribus perdiderunt. Illi rident, & sani plorant. Ridet enim phreneticus, sed non est sanus. Porrò autem qui mentis est sanæ, plorat phreneticum ridentem. Primum, si duo ista proponas, quid est melius, ridere, an plorare? quis non sibi eligat ridere? Denique propter dolorem salubrem pœnitentiæ, in fletu dominus posuit officium, in risu beneficium. Quomodo? Quando ait in euangelio, Luc.6. Beati qui plorant, quia ridebunt. Ergo in ploratu officium est, in risu præmium sapientiæ. Risum enim pro gaudio posuit, non cachinnationem, sed exultationem. Ergo si duo ista proponas, & quæras quid horũ sit melius, ridere an plorare, omnis homo plorare non vult, & ridere vult. Porrò si addas personas ad istos affectus, & ita proponas cum personis, quid est melius ridere phreneticum, an plorare sanum? Eligit sibi homo fle- I tum cum sanitate, quàm risum cum amentia. Tantum valet mentis sanitas, vt etiam cum planctu eligatur. Isti enim qui sanos se putabãt, multo periculosius & desperatius ægrotabant, & ipsa ægritudine qua mentes perdiderant, etiam medicum cædebant. Parum est cædebant, dicam totum, non solùm cædebant, sed etiam occidebant. Ille autem etiam cum occideretur, medicus erat, vapulabat, & curabat: patiebatur phreneticum, nec deserebat ægrotum: tenebatur, alligabatur, colaphis percutiebatur, arundine plagas accipiebat, irridebatur, insultabatur ei, postremò audiebatur, damnabatur, ligno suspendebatur, vndique circunfremebatur, & medicus Luc.23. erat. Agnoscis phreneticos, agnosce & medicum. Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Illi perdita mente sæuiebant, & medici sanguinem sæuiendo fundebant: ille autem etiam de ipso sanguine suo ægrotis medicamẽta faciebat. Non enim verò frustra dixit, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Orat Christianus, & exauditur: orat Christus & non exauditur? Nam qui exaudit cum patre quia deus est, quomodo non exauditur homo quod pro nobis factus est? Prorsus exauditus est. Ibi erant, ibi sæuiebãt, de his erant qui Luc.5. reprehendebant eum, & dicebant, Ecce cum publicanis & peccatoribus conuescitur. Erant in ipso populo K à quo ipse medicus occidebatur, & in eius sanguine etiam ipsius antidotũ parabatur. Cum enim dominus non solum sanguinem funderet, verùm etiam ipsam suam mortem ad medicamenti confectionem impenderet, resurrexit ad demonstrandum resurrectionis exemplum. Patientia sua passus est, vt doceret patientiam nostram, & in resurrectione sua præmium patiẽtiæ demonstrauit. Item, vt nostis, & omnes cõfitemur, ascendit in cœlum, deinde ab eo spiritus sanctus est missus, antè promissus. Dixerat enim discipulis suis, Sedete in Luc.24. ciuitate donec induamini virtute ex alto. Venit ergo & promissio ipsius, venit spiritus sanctus, impleuit discipulos, cœperunt loqui linguis omnium gentium, signum in illis procedebat vnitatis. Loquebatur enim tunc vnus homo omnibus linguis, quia locutura erat vnitas ecclesiæ in omnibus linguis. Expauerunt qui au- Acto.2. diebant. Nouerant enim homines idiotas fuisse, vnius tantùm linguæ: & mirabantur ac stupebant, quòd vnius linguæ homines, vel vt multum duarum, linguis omnium gentium loquerentur: suspensi sunt stupore: perdiderunt elationem: de monte facti sunt valles. Iam si L humiles sunt, valles sunt: quod infuderis capiunt, non dimittunt. Si venerit aqua super altitudinem, decurrit & defluit: si venerit aqua ad concauum & humilem locum, & capitur & stat. Tales iam illi erant, stupebãt, mirabantur, perdiderunt sæuitiam. Denique loquente sibi Petro, compuncti sunt, & factum est in illis quod psalmus prædixerat, Conuersus sum in ærumna, cum con- Psal.31. figeretur spina. Quid est spina? Compunctio pœnitentiæ. Sic habes & verba ipsa scripturæ in actibus apostolorum, Compuncti sunt corde, & dixerunt ad aposto- Acto.2. los, Quid faciemus? Quare dixerunt, quid faciemus? Nouimus quid fecimus: quid faciemus? Quantum ad nostrum factum pertinet, desperatio est salutis: sit ergo in vestro consilio, si fieri potest, spes aliqua sanitatis. Nouimus quid fecerimus, dicite quid faciamus. Quid est quod fecimus? Non enim quemcunque hominem occidimus, & multum mali fecissemus si quemcunque hominem innocentem occidissemus. Latronem elegimus, innocentem occidimus: mortuum elegimus, medicum occidimus. dicite quid faciemus? Et Petrus, Agite pœnitentiam, & baptizetur vnusquisque vestrum M in nomine patris & filij & spiritus sancti: vt transeatis Acto.2. de nonagintanouem ad centum: quia cum nonaginta & nouem essetis, pœnitentiam vobis necessariam non putabatis, & domino colligente peccatores, & volente eos facere pœnitentes, insuper insultabatis. Modo ergo compuncti, quia cognouistis peccatum vestrum, agite pœnitentiam, & baptizetur vnusquisque vestrum in nomine domini nostri Iesu Christi: baptizetur in eius nomine, quem occidistis sine crimine, & remittuntur vobis peccata vestra. Reducti sunt in spe, doluerunt, gemuerunt, conuersi sunt, sanati sunt. Ipsi erant illi, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Vnus- Luc.15. quisque ergo fratres charissimi, quando audit dominum Iesum Christum non venisse propter iustos, sed propter peccatores, non amet esse peccator: ne forte dicat in corde suo, Si iustus fuero, non me amat Christus. si peccator fuero, amat me, quia propter peccatores descendit, non propter iustos. Respondit enim tibi, Si medicum agnouisti, febrem quare non timuisti? Vtique medicus ad ægrotum venit, constat, sed ideo venit medicus ad ægrotum, ne ille sit semper ægrotus. Quid ergo dicimus? Quid pronunciamus? Quid definimus?

Animus? Aegrotum amat medicus, an sanum? Quod vult facere amat, non quod inuenit. Ad ægrotum quidem venit, ad sanum non venit. Noli attendere quia ad illum venit, ad illum non venit. Plus enim amat sanum quàm ægrotum. Nam vt noueritis quia plus amat sanum quàm ægrotum, nunquid faceret quod odisset? Er-
1. Timo. 1. go Paulum apostolum attende, Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in mũdum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum. Dixit, quorum primus ego sum, quomodo erat primus? Ante illum non fuerunt peccatores, tot Iudæi? Ante illum non fuerunt peccatores in genere humano? Ante illum in omnibus hominibus nõ peccato tenebatur Adam? Non ante illum fuit qui primus peccauit, & nos omnes in mortem præcipitauit? Quid est, quorum primus ego sum? Ad quos venit, primus ego sum. Sed nec
Mat. 4. hoc verum est. Primus electus est Petrus, primus Andreas, primi alij apostoli, tu apostolus es nouissimus, quomodo dicis, quorum primus ego sum? Ego apostolus nouissimus, primus peccator. Et hoc quomodo pri-
Mat. 26. mus peccator? Ante te peccauit Petrus, quando ipsum
B dominum ter negauit. Nolo dicere, quia & ipse nisi peccator inuentus esset, de sinistra ad dexteram non transisset. Quid est ergo quorum primus ego sum? Quia omnibus peior sum. Ergo peiorem voluit intelligi primum. Quomodo in artificibus, quicunq; vult ædificare quid dicit? Quis est hic primus structor? Quis est primus faber? Aut si curari vult, quis est hic primus medicus? Non vtiq; interrogat quis prior sit ætate, aut quis prior sit professione, sed quis prior sit arte. Quomodo illi in arte primi, sic iste in iniquitate primus. Quare Paulus in iniquitate primus? Recolite Saulum, & inuenietis: At-
Acto. 7. tenditis Paulum, & obliti estis Saulum: Attenditis ad pastorem, obliti estis lupum. Nónne est ille cui ad lapidandum Stephanum manus vna non sufficiebat, & alio-
Acto. 9. rum vestimenta seruabat? Nónne ipse est qui ecclesiam vbique persequebatur? Nónne ipse est qui literas acceperat à principibus sacerdotum, quia parum illi erat persequi Christianos qui erant in Hierusalem, sed volebat ad alia loca venire vbi eos inueniret, & ligaret, & puniendos adduceret? Nónne cum iter agens spirat & anhelat ad cædes, de cœlo percussus est, & vocem domini audiuit ad salutẽ fulminatus? Dum ambulat pro-
C sternitur, vt videat, excæcatur. Ipse est ergo qui primus erat persecutor, illo peior non fuit. Audite vnde plus intelligatis. Ananiæ loquebatur ipse dominus Christus iam illo prostrato, iam erecto, & dicebat ei, Vade ad vicum illum, ibi inuenies Saulum à Tarso Ciliciæ: loquere ei, Quoniam videt virum Ananiam intrantem ad se, & baptizantem se. Ille audiuit nomen Sauli, & inter manus ipsius medici tremuit. Quid est autem dulcius? Saulus vnde vocaretur, credo quia recolitis, &
1. Reg. 18. propter eos qui non recolunt, commemorem: Saul erat ille persecutor Dauid. In Dauid Christus erat, in Dauid Christus præfigurabatur, in Saule Saulus præfigurabatur, tanquam à Dauid Sauli dictum est de cœ-
Acto. 9. lo, Saule Saule, quid me persequeris? Ananias ouis interpretatur. Loquebatur oui pastor, & timebat ouis lupum. Tanta huius lupi fama præcesserat, vt nõ se putaret tutam ouis nec inter manus pastoris. Et dominus ad illum, quasi ad ouem trementem. Ille enim cum audisset hoc, dixit: Domine, audiui de isto homine quanta mala fecit sanctis tuis in Hierusalem, & quomodo dicitur epistolas accepisse à principibus sacerdotum, vt quoscunque tenuerit, alligatos ducat: Quò me mittis?

Ouem ad lupum? Sed ille non audiuit hanc excusatio- D
nem. Iam enim dixerat paucis ouiculis suis, Ecce mitto *Mat. 10.*
vos sicut oues in medio luporum. Si missæ sunt oues in medio luporum, quare trepidas ire Anania ad eum qui iam non est lupus? Lupum timebas, sed respondet tibi dominus deus tuus, De lupo ouem feci, facio de oue pa-
storem. Quomodo ergo ipse Saulus postea Paulus gra- *1. Timo. 1.*
tulatur se ad dei peruenisse misericordiã, quia primus, hoc est, excellens in peccatis inuentus est: Et tamen misericordiam consecutus sum, vt in me ostenderet Christus Iesus omnem longanimitatem, propter eos qui credituri sunt illi in vitam æternam: vt dicant sibi omnes, Si Paulus sanatus est, ergo quare despero? Si à tanto medico iam desperatus æger sanatus est, ego cur vulneribus meis illas manus non optabo, ad illas manus nõ festinabo? Vt hoc dicerẽt homines, ideo Saulus factus est ex persecutore apostolus: quia quò venit medicus, quærit aliquẽ ibi desperatum, & ipsum sanat: & si pauperrimum inueniat, tamẽ desperatum inuenit, non ibi quærit mercedem, sed commẽdat artem. Dicã ergo quod cœperã. Quomodo ergo Saulus tũ gratulabatur se à Chri-
sto, quia peccator erat, assumptum atq; sanatum, nec di- E
xit, Maneã in peccato, quia propter me venit Christus, non propter iustum: ita & tu qui audieras quia Christus ꝓpter peccatores venit, noli tibi dormire in dulci stra-
tu, sed audi ipsum Paulum dicentem, Surge qui dormis, *Ephes. 5.*
& exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Noli amare stratum peccati, totum stratũ eius versisti in infirmitate eius, dictum est antea. Surge, sanus esto, sanitatẽ ama, & noli rursus per superbiam de dextera ire ad sinistram, de valle ad montem, de humilitate ad tumorem. Cum factus fueris sanus, id est, cum iuste cœperis viuere, deo tribue, non tibi. Non enim laudando te saluus factus es, sed cõtra te pronunciando. Nã si te lauda-
ueris per superbiã, grauius ægrotabis. Omnis enim qui *Lucæ. 18.*
se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.

De eisdem verbis Apostoli, quibus in sermone præcedenti: Sermo X.

DE diuinis lectionibus quod dominus admo- *1. Timo. 1.*
nere dignatur, intenti audite fratres, illo dante, me ministrante. Primam lectionem audiuimus apostoli, Fidelis sermo, & omni acceptione di-
gnus, quia Christus Iesus venit in mundum peccatores *Vbi supra.*
saluos facere, quorum primus ego sum. Sed ideo mise- F
ricordiam consecutus sum, vt in me ostenderet Christus Iesus omnem longanimitatem suam ad informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam æternam. Hoc de apostolica lectione percipimus. Deinde cantauimus Psalmum exhortantes nos inuicem vna voce, vno corde dicentes, Venite adoremus & prosternamur ei, & fleamus coram domino qui fecit nos, & ibi
præueniamus faciem eius in confessione, & in Psalmis *Psal. 94.*
iubilemus ei. Post hæc euangelica lectio decem lepro- *Lucæ 17.*
sos mundatos nobis ostendit, & vnum ex eis alienigenam gratias agentem mundatori suo. Has tres lectiones quantum pro tempore possumus pertractemus, dicentes pauca de singulis, & quantum conari possumus, adiuuante domino, non in aliqua earum sic immorãtes, vt aliis duabus impedimentum afferamus. Proponit nobis apostolus scientiam gratiarum actionis. Mementote quid vltima euangelica lectio resonet, quomodo Iesus dominus laudat gratias agentem, ingratos improbat mundatos in cute, leprosos in corde. Quid ergo apostolus? Fidelis, inquit, sermo, & omni acceptione dignus. Quis est iste sermo? Quia Christus Iesus venit

G in mundum. Vt quid? Peccatores saluos facere. Quid
tu? Quorum primus ego sim. Qui dicit, vel non sum
peccator, vel non fui, ingratus est saluatori. Nullus ho-
minum in ista quæ ex Adam defluit massa mortalium,
nullus omnino hominum non ægrotus, nullus sine gra-
tia Christi sanatus. Quid de paruulis pueris, si ex A-
dam ægroti? Nam & ipsi portantur ad ecclesiam, &
si pedibus illuc currere non possunt, alienis pedibua
currunt vt sanentur: accommodat illis mater ecclesia
aliorum pedes vt veniant, aliorum cor vt credant, a-
liorum linguam vt fateantur: vt quoniam quòd ægri
sunt, alio peccante prægrauantur, sic cum hi sani sunt,
alio pro eis confitente saluentur. Nemo ergo vobis su-
surret doctrinas alienas. Hoc ecclesia semper habuit,
semper tenuit, hoc à maiorum fide percepit, hoc vs-
Mat. 9. que in finem perseueranter custodit. Quoniam non est
opus sanis medicus, sed ægrotantibus. Quid necessa-
rium ergo habuit infans Christum si non ægrotat? Si sa-
nus est, quare per eos qui eum diligunt medicum quæ-
rit? Si quando portantur infantes dicũtur omnino nul-
lum propaginis habere peccatum, & veniunt ad Chri-
H stum, cur non eis dicitur in ecclesia qui eos portant, Au
ferte hinc innocentes istos: non est opus sanis medi-
cus, sed male habentibus: Non venit Christus vocare
iustos, sed peccatores? Nunquam dictum est, sed nec a-
liquando dicetur. Quisque ergo quod potest fratres lo-
quatur pro eo qui loqui pro se non potest. Pro magno
cõmendantur episcopis patrimonia pupillorum, quan-
to magis gratia paruulorum? Pupillum tuetur episco-
pus, ne mortuis parentibus ab extraneis opprimatur:
Clamet plus pro paruulo, cui timet ne à parentibus oc-
cidatur: clamet cum apostolo, Fidelis sermo & omni
acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in mun-
dum nullam aliam ob causam, nisi peccatores saluos
facere. Qui venit ad Christum, habet quod in eo sane-
tur: qui non habet, non est causa quare medico offera-
tur. Eligant parentes vnum de duobus, aut confiteantur
in paruulis suis sanari peccatum, aut eos medico offer-
re desinant. Hoc nihil est aliud quàm velle medico sa-
num offerre. Quid offers baptizandum? Quem? Infan-
tem. Cui offers? Christo: Ei certe qui venit in mundum.
Ita, inquit, Quare venit in mundum? Peccatores saluos
I facere. Ergo quem offers, habet quod in illo saluũ fiat?
Si dixeris, habet, confitendo deles: si dixeris, non habet,
negando tenes. Peccatores, inquit, saluos facere quorũ
primus ego sum. Ante Paulum non erant peccatores?
Genes. 3. Certe vel ipse Adam ante omnes, & plena peccatori-
Genes. 7. bus terra deleta diluuio, & deinceps quàm multi. Vnde
verum est, ego primus sum? Primum se dixit, non pec-
catorum ordine, sed peccati magnitudine, Magnitudi-
ne peccati sui, vnde se primum dixit peccatorum: quo-
modo dicuntur inter aduocatos verbi gratia primi: pri-
mus est iste, non quia plures annos habet ex quo causas
agit, sed quia ex quo cœpit cæteros superauit. Dicat er-
go apostolus alio loco, vnde primus sit peccatorum,
1. Cor. 15. Ego, inquit, sum nouissimus apostolorum qui non sum
dignus vocari apostolus, quia persecutus sum ecclesiam
dei. Nemo acrior inter persecutores, ergo nemo prior
1. Timo. 1. inter peccatores. Sed misericordiam, inquit, consecutus
sum. Et quare sit misericordiam cõsecutus, exponit cau-
sam, Vt in me, inquit, ostenderet Christus Iesus omnem
longanimitatem, ad informationem eorum qui credi-
turi sunt illi in vitam æternam. Christus, inquit, daturus
veniam conuersis ad se peccatoribus vsque ad inimi-
cos suos, me primo elegit acriorem inimicum: quem
cum sanaret, nemo in cæteris desperaret. Faciunt hoc K
medici quando ad ea loca veniunt vbi ignoti sunt, quos
curent primitus eligunt desperatos, vt in eis & bene-
uolentiam exerceant, & commendent doctrinam, vt
vnusquisque in illo loco dicat proximo suo, Vade ad
illum medicum, securus esto, sanat te. Et ille, Me sanat?
Non vides quid patiar? Ego noui quid simile, Tu quod
pateris, & ego quidem passus sum. Sic dicit Paulus vni-
cuique ægroto, & de se volenti desperare, Qui cura-
uit me, misit me ad te, & dixit mihi: Illi desperanti va-
de & dic quid habuisti, quid in te sanaui, quàm cito sa-
naui. De cœlo vocaui, vna voce percussi & deieci, alia *Acto. 9.*
erexi & elegi, tertia impleui & misi, quarta liberaui &
coronaui. Vade dic ægrotis, clama desperatis, Fidelis
sermo, & omni acceptione dignus, quia Christus Ie- *1. Timo. 1.*
sus venit in mundum peccatores saluos facere. Quid
timetis? Quid trepidatis? Quorum primus ego sum.
Ego, inquit, vobis loquor, sanus ægrotantibus, stans ia-
centibus, securus desperantibus. Ideo enim misericor-
diam consecutus sum, vt in me ostenderet Christus Ie-
sus omnem longanimitatem. Morbum meum diu per-
tulit & sic abstulit, tanquam bonus medicus phreneti- L
cum patienter tolerauit, sustinuit me ferientem se, do-
nauit mihi feriri pro se. Omnem, inquit, longanimita-
tem ostendit in me, ad informationem eorum qui cre-
dituri sunt illi in vitam æternam. Nolite ergo despera-
re. Aegroti estis, accedite ad eum, & sanamini: Cæci e-
stis, accedite ad eum & illuminamini: & qui sani estis,
ei gratias agite: & qui ægrotatis, ad eum sanandi curri-
te: dicite omnes Venite adoremus, & prosternamur ei, *Psalm. 94.*
& ploremus coram domino qui fecit nos & homines
& saluos. Nam si ille nos fecit homines, nos autem ip-
si nos fecimus saluos, aliquid illo melius fecimus. Me-
lior est enim saluus homo quàm quilibet homo. Si er-
go te deus fecit hominem, & tu te fecisti bonum ho-
minem, quod tu fecisti melius est. Noli te extollere su-
per deum, subde te, deum adora, prosternere, confitere
illi qui fecit te, quia nemo recreat, nisi qui creat: nemo
reficit, nisi qui fecit: hoc & in alio psalmo, Ipse fecit nos, *Psalm. 99.*
& non ipsi nos. Sanè quando te fecit, quod tu faceres
non habebas. Quando autem iam es, habes & tu ipse
quid facias, ad medicum curras, medicum implores
qui vbique est. Et vt implorares excitauit cor tuum, & M
posse implorare donauit tibi. Deus est enim, inquit, qui *Philip. 2.*
operatur in vobis & velle & operari pro bona volun-
tate, quia vt haberes bonam voluntatem, illius vocatio
præcessit. Clama, deus meus, misericordia eius præue-
niet me. Vt esses, vt sentires, vt audires, vt consentires, *Psalm. 58.*
præuenit te misericordia eius. Præuenit te in omnibus,
præueni & tu in aliquo iram eius. In quo, inquis: in quo?
Cõfitere ista omnia à deo te habere, quicquid boni ha-
bes, à te quicquid mali. Ne in bonis tuis illum contem-
nas, te laudes, ne in malis tuis illum accuses, te excuses,
ipsa est vera confessio. Ille qui in tantis bonis præuenit
te, venturus est ad te, & inspecturus dona sua, & mala
tua, quomodo bono eius vsus fueris inspicit te. Ergo
quia in omnibus istis donis præueni te, vide in quo tu
præuenias faciem venturi: audi psalmum, Præuenia- *Psalm. 94.*
mus faciem eius in confessione. Præueniamus faciem
eius. Antequam veniat propitietur, antequam assit pla-
cetur. Habes enim sacerdotem per quem possis placare
deum tuum, & ipse cũ patre deus est ad te, qui homo est
propter te. Ita iubilabis in psalmis, præueniens faciẽ eius
in confessione. Iubila in psalmo, præueniens faciem e-
ius in confessione: Accusa te, iubilans in psalmo. Lauda

illum

A illum accuſando te, & laudãdo eum qui fecit te: Veniet
qui mortuus eſt pro te, & viuificabit te. Hæc tenete, in
hoc perſiſtite. Nemo variet, nemo leproſus ſit. Doctri-
na inconſtans, non habens vnum colorem, mentis le-
Lucæ 17. pram ſignificat, & iſtam Chriſtus mundat. Forte in ali-
quo variaſti & inſpexiſti, & in melius ſententiam com-
mutaſti: & quod varium erat vnius coloris effectum eſt.
Noli tibi tribuere, ne ſis inter nouem qui gratias non e-
gerunt. Vnus egit gratis: Cæteri Iudæi erant. Ille alie-
nigena erat, gentes alienigenas ſignificabat, numerus
ille Chriſto decimas dedit. Illi ergo debemus quod ſu-
mus, quod viuimus, quod intelligimus, quod homines
ſumus, quod bene viximus, quod recte intelligimus, illi
debemus. Noſtrum nihil niſi peccatum quod habemus.
1. Cor. 4. Quid enim habes quod non accepiſti? Vos ergo, maxi-
me qui ſcitis quid audiatis, curatum ab ægritudine, mũ-
datũ à varietate ſurſum cor ponite, & deo gratias agite.

De pſalmo nonageſimoquarto, Cum confutatione Pelagianorum: Sermo XI.

PSalmus quem cantauimus domino, & nos in-
Pſal. 49. uicem exhortati ſumus vt adoremus eum, &
B proſternamur illi, & fleamus ante dominum
qui fecit nos, admonet quærere aliquando diligentius,
quid ſibi velit quod ait, Qui nos fecit. Quòd enim ho-
mo à deo creatus eſt, nullus dubitat homo, niſi qui in-
Geneſ. 1. gratus eſt. Nouimus enim, quia ita legimus, & ita cre-
dimus, quòd fecit deus hominem, inter multa quę fecit
ad imaginem ſuam. Hæc hominis eſt prima conditio,
hæc eſt humana prima creatura. Non tamen arbitror
hoc nos pro magno voluiſſe commonere ſpiritum ſan-
ctum in hoc pſalmo, quod ait, Fleamus ante dominum
qui fecit nos. alio enim loco dicit, Ipſe fecit nos, & non
Pſal. 99. ipſi nos. Vnde quidem vt dixi, Chriſtianus dubitat ne-
mo quia non ſolum deus creauit primum hominum
ex quo omnes homines, ſed deus hodiéque creat ſingu-
Hiere. 1. los homines, ille qui ait cuidam ſancto ſuo, Priuſquam
te formarem in vtero noui te. Prius ergo creauit homi-
nem ſine homine, modo hominem ex homine, ta-
men ſiue hominem ſine homine, ſiue hominem ex ho-
mine ipſe fecit nos, & non ipſi nos. Ad iſtum itaque pri-
mum verborum iſtorum & facilem ſenſum, ſed tamen
verum, adoremus eum fratres, & proſternamur ei, &
ploremus ante dominum qui fecit nos. Non enim fe-
cit & deſerit, non enim curauit facere, & non curat cu-
C ſtodire. Ploremus ante dominum qui nos fecit, quia nõ
plorauimus quando nos fecit, & tamen fecit. Qui ergo
fecit antequã rogaretur, deſerit cum rogatur? Tanquam
ergo dubitaret homo vtrum exaudiretur orans, admo-
nuit eum ſcriptura, cum dicit, Ploremus ante dominum
qui fecit nos. Vtique exaudit quos fecit, vtique non po-
teſt non curare quos fecit. Veruntamen iuxta altiorem
intellectum & quantum exiſtimo vtiliorem, vidit quoſ-
dam ſpiritus ſanctus dicentes vel dicturos, quòd deus
eos fecerit homines, iuſtos autem ipſi ſe faciunt, præui-
dit eos, admonuit eos, & ab hac extollentia reuocauit
Pſal. 99. eos, dicens, Ipſe fecit nos, & non ipſi nos. Quare enim
addidit, & non ipſi nos, cum ſufficeret dicere, ipſe fecit
nos, niſi quia illam facturam voluit admonere, vbi di-
cunt homines, Ipſi fecimus nos: id eſt, vt iuſti eſſemus,
iuſtos nos libera voluntate fecimus? Quando conditi
ſumus, liberum arbitrium accepimus. Vt ergo iuſti ſi-
mus, libero id arbitrio agimus. Quid adhuc deum in-
uocamus, vt iuſtos nos faciat, quod habemus in pote-
ſtate, vt iuſtos nos ipſi faciamus? Audite audite, & iuſtos
& iniuſtos ipſe fecit nos, & non ipſi nos. Creatus eſt pri-
mus homo in natura ſine vitio, creatus eſt rectus, non D
ſe fecit rectum: Quid ſe autem ipſe fecerit, notum *Eccleſ. 7.*
eſt, cadens à manu figuli fractus eſt. Regebat enim eum
ipſe qui fecerat, voluit deſerere à quo factus erat, per-
miſit deus, tanquam dicens, Deſerat me, & inueniat
ſe, & miſeria ſua probet quia nihil poteſt ſine me. Hoc
modo ergo oſtendere voluit deus homini quid valeat
liberum arbitrium ſine Deo. O malum liberum arbi-
trium ſine deo. Experti ſumus quid valeat ſine deo.
Ideo miſeri facti ſumus, quia ſine deo quid valeat exper-
ti ſumus. Experti ergo tandem aliquando nouerimus, &
venite adoremus eum, & proſternamur ei. Venite ado- *Pſal. 94.*
remus & proſternamur illi, & fleamus coram domino
qui fecit nos, vt perditos nos per nos, reficiat nos qui
fecit nos. Ecce bonus factus eſt homo, & per liberum
arbitrium factus eſt homo malus. Quando facturus eſt
bonum hominem malus homo, per liberum arbitrium
deſerens deum? Seruare ſe non potuit bonus bonum,
& facturus eſt ſe malus bonum? Cum eſſet bonus, non
ſe ſeruauit bonum: & cum ſit malus, dicit, Facio me bo-
num? Quid facis malus, qui periſti bonus, niſi reficiat
te qui permanet bonus? Ipſe ergo fecit nos, & non E
ipſi nos. Nos autem populus eius, & oues paſcuæ eius.
Ecce fecit nos homines populum ſuum, qui nos fecit.
Nõ enim creati homines iam populus eius eramus. Vi-
dete fratres mei, & de ipſius pſalmi verbis attendite, vn-
de dixerit, Ipſe fecit nos, & non ipſi nos. Hinc dixit, Fe-
cit nos & non ipſi nos: vt ſimus populus eius & oues
paſcuæ eius. Ipſe fecit nos. Nam & Pagani naſcuntur, &
omnes impij, omnes aduerſarij eccleſiæ eius: vt naſce-
rentur ipſe fecit nos: non enim alius deus creauit eos.
Qui de Paganis naſcuntur, ab ipſo facti ſunt, ab ipſo
creati ſunt, & non ſunt populus eius, nec oues paſcuæ
eius. Communis eſt omnibus natura, non gratia. Natu-
ra non putetur gratia, ſed & ſi putetur gratia, ideo pu-
tetur gratia, quia & ipſa gratis conceſſa eſt. Non enim
homo qui non erat promeruit vt eſſet: ſi promeruit, iam
erat, ſed nondum erat. Ergo qui promereretur non erat,
& tamẽ factus eſt, nec vt pecora factus eſt, nec vt arbor
factus eſt, nec vt ſaxum factus eſt, ſed factus eſt ad ima-
ginem creatoris. Hoc beneficium quis dedit? Deus qui *Roma. 4.*
erat, & ex æterno erat. Cui dedit? Homini qui nondum
erat. Dedit qui erat, accipit qui non erat. Quis autẽ hoc *Epheſ. 1.*
facere potuit, niſi qui vocat ea quæ non ſunt tanquam F
ea quæ ſunt? De quo dicit apoſtolus, Qui nos elegit an- *1. ſen. di. 35.*
te mundi conſtitutionem. In mundo iſto facti ſumus, *cap. Ad*
nec mundus erat quando electi ſumus. Ineffabilia mi- *quod.*
rabilia fratres mei. Quis hoc explicare ſuffecerit? Quis
ſaltem quod explicet cogitare? Eliguntur qui non ſunt,
nec errat qui eligit, nec vane eligit, elegit tamẽ & habet
electos quos creaturus eſt eligẽdos, habet autẽ apud ſe-
metipſum, non in natura ſua, ſed in præſcientia ſua. Er-
go nolite extolli: Homines ſumus, ipſe nos fecit: & fide-
les ſumus, ſi tamen ſumus, quando iſta contra gratiam
diſputamus. Sed ecce fideles ſumus, & iam fideles & iã
iuſti: quia iuſtus ex fide viuit: Ipſe fecit nos, & non ipſi
nos. Quæro quid nos fecerit? Dicturus es, Homines. Nõ
inde Pſalmus loquebatur, illud ſcimus, illud notum eſt,
illud patet, nec magna, vt hoc nouerimus, doctrina in-
dignemus, quia homines ipſe nos fecit. Sed vnde lo-
quebatur, vide, Ipſe fecit nos & nõ ipſi nos. Quid nos fe-
cit, niſi quod ſumus? Quid autem ſumus? Nos autem ec-
ce, quid ſumus? Quid? Populus eius & oues paſcuæ eius.
Ipſe nos fecit populum ſuum, ipſe nos fecit oues paſcuę
ſuæ, qui miſit iugulandam ouem innoxiam, fecit oues

G de lupis, Hæc eſt gratia. Excepta illa communi gratia naturæ, qua homines facti ſumus, nec digni fuimus, qui non fuimus. Excepta illa gratia hæc eſt maior gratia qua facti ſumus populus eius, & oues paſcuæ eius, per Ieſum Chriſtum dominum noſtrum. Sed dicit aliquis, Per Ieſum Chriſtum facti ſumus, vt etiam homines eſſemus. Ita vero per Ieſum Chriſtum facti ſunt & Pagani, non
Ioan. 1. vt eſſent Pagani, ſed vt eſſent homines. Quis eſt enim Ieſus Chriſtus niſi in principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum? Hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipſum facta ſunt. Illi ergo debent & Pagani quòd homines creati ſunt, & tanto magis puniendi, quia dimiſerunt eum à quo facti ſunt, & coluerunt quod ipſi fecerunt. Excepta ergo illa gratia qua condita eſt humana natura (hæc enim Chriſtianis Paganiſq; communis eſt) hæc eſt maior gratia, non quòd per verbum homines creati ſumus, ſed quòd per
1. Timo. 2. verbum carnem factum fideles facti ſumus. Vnus enim deus, & vnus mediator dei & hominum, homo Chriſtus Ieſus, in principio erat verbum. Nondum erat homo Chriſtus Ieſus, & verbum erat apud deum, & deus
H erat verbum. Ipſe mundus non erat, quando deus erat
Ioan. 1. verbum. Omnia per ipſum facta ſunt, & mundus per ipſum factus eſt. Ergo tunc quando nos fecit vt homines eſſemus, nondum erat homo. Magnam iſtam gratiam
1. Timo. 2. commẽdat apoſtolus Chriſtianis, vbi dicit, Vnus enim deus, & vnus mediator dei & hominum. Non ait, Chriſtus Ieſus, ne tu putares ſecundum verbum dictum, ſed addidit, homo mediator dei & hominum, homo Chriſtus Ieſus. Quid eſt mediator? Per quem coniungeretur, per quem reconciliaremur, quia peccatis propriis ſeparati iacebamus, in morte eramus, prorſus perieramus. Non erat Chriſtus homo quando creatus eſt homo, ſed poſtea factus eſt homo, ne periret homo ille qui factus eſt homo. Hæc vobis contra nouellam hæreſim quæ tantat aſſurgere, vt ſępe diſputare cogimur, quia vos firmos volumus eſſe in bono, integros autem à malo. Hęc enim eſt diſputatio eorum quando primo exoriri cœperunt, & contra gratiam diſputare, multum tribuentes non libertati hominis, ſed infirmitati, & iacentem miſerum hominem ideo extollentes, ne manu ſibi deſuper porrecta valeat ſurgere. Diſputantes ergo con-
I tra gratiam pro libero arbitrio, fecerunt auribus piis & catholicis offenſionem, cœperunt horreri, cœperunt vt certa pernicies deuitari, cœpit de illis dici, quòd contra gratiam diſputarent, & inuenerunt ad reuelandam iſtam inuidiam tale commentum. Non, inquit, contra gratiam dei diſputo. Vnde probas? Eo ipſo, inquit, non cõtra gratiam dei diſputo, quòd liberum arbitrium defendo. Videte acumen, ſed vitreum. Quaſi lucet vanitate, ſed frangitur veritate. Attendite quàm ſit quaſi acute excogitatum quod dicere voluerunt. Hoc ipſo, inquit quia liberum arbitrium hominis defendo, & dico quia libero arbitrio ſufficiens eſt vt iuſtus ſit, non ſine gratia dei dico. Erectæ ſunt aures piorum, iam qui iſta audit incipit gratulari. Deo gratias. Non ſine dei gratia defendit liberum arbitrium. Eſt enim liberum arbitriũ, ſed nihil valet ſine dei gratia. Si ergo liberum arbitrium non ſine dei gratia defendunt, quid mali dicunt? Expone ergo nobis ô doctor quam dicas gratiam. Cum dico, inquit, liberum hominis arbitrium, vide quia hominis dico. Quid deinde? Homo eſt, quis creauit? Deus. Quis ei liberum arbitrium dedit? Deus. Si ergo hominem deus creauit, & homini deus liberum donauit arbitrium, quicquid poteſt homo de libero arbitrio, cu-

ius gratiæ debetur niſi eius qui eum condidit cum libe- K
ro arbitrio? Et hoc quaſi acute ab ipſis dictum. Videte tamen fratres mei quomodo illam generalem gratiam prædicent, qua creatus eſt homo, qua homines ſumus, & vtique & cum impiis homines ſumus, ſed non cum impiis Chriſtiani ſumus. Hanc ergo gratiam qua Chriſtiani ſumus, ipſam volumus prædicent, ipſam volumus agnoſcant, ipſam volumus, de qua dicit apoſto-
lus, Non irritam facio gratiam dei. Nam ſi per legem iu- *Gala. 2.*
ſtitia, ergo Chriſtus gratis mortuus eſt. Videte vnde dixit apoſtolus. De lege dixit, Si per legem iuſtitia, ergo Chriſtus gratis mortuus eſt. Quia ergo ex lege non erat iuſtitia, ideo mortuus eſt Chriſtus, vt per fidem iuſtifi-
carentur qui ex lege non iuſtificabantur. Si enim, inquit, *Gala. 3.*
data eſſet lex quæ poſſet iuſtificare, omni modo lege eſſet iuſtitia. Quod etiam heſterno die commemorauimus: ſed concluſit ſcriptura omnia ſub peccato, vt promiſsio, non prædictio. Qui promiſit, ipſe fecit. Vt promiſsio, inquit, ex fide Ieſu Chriſti daretur credentibus. Ecce quales nos inuenit gratia ſaluatoris, quos nec lex ſanos facere potuit. Quare lex data ſi ſufficiebat na-
tura? Et tamen nec lex ſufficere potuit, ita infirma erat L
ipſa natura data: eſt lex, ſed non quæ poſſet viuificare. Quid ergo data eſt lex? Lex, inquit apoſtolus, præuaricationis gratia data eſt, præuaricationis gratia poſita eſt, vt te faceret præuaricatorem. Quare, vt me faceret præuaricatorem? Quia nouerat deus ſuperbiam tuam, nouerat quia dicebas, O ſi ſit qui doceat, ô ſi ſit qui mi-
hi oſtendat. Ecce lex tibi dicit, Non concupiſces. Co- *Roma. 7.*
gnouiſti legẽ dicentem, Non concupiſces. Surrexit concupiſcentia quam non noueras: inerat enim, ſed neſciebatur: cœpiſti conari vincere quod inerat, & apparuit quod latebat. Superbe per legem factus es præuaricator: agnoſce gratiam & eſto laudator. Sed legẽ, inquis, quis dedit? Quia ſunt homines vani, & peius impij, qui
dicunt legem ab alio datam, gratiam verò per domi- *Ioan. 1.*
num noſtrum Ieſum Chriſtũ: quaſi legem malam, quaſi legem peruerſam, gratiam vero rectam: & volunt ita diſcernere duo teſtamenta, vt vetus teſtamentum dicant eſſe à neſcio quo principe tenebrarum: nouum autem teſtamentum à domino deo patre domini noſtri Ieſu Chriſti. Ipſum Paulum audi. Si propterea putas le-
gem datam ab alio non à deo, quia per illam factus eſt M
præuaricator, audi ipſum apoſtolum legis laudatorem.
Itaque, inquit, lex quidem ſancta, & mãdatum ſanctum, *Roma. 7.*
adde & iuſtum, adhuc adde & bonum. Quod ergo bonum eſt, inquit, mihi factum eſt mors? Abſit: ſed peccatum vt appareat peccatum. Erat enim peccatum, ſed latebat peccatum, Quando latebat peccatum? Quando to aduerſarium nondum patiebatur. Cœpiſti conari, & apparuit qui tenebat. Quando ſequebaris, catenã non ſentiebas, quæſiſti refugium, & apparuit vinculum, voluiſti fugere, & cœpiſti trahi. Quia ergo cœpiſti trahi, ſubueniat tibi qui non eſt ligatus. Qui nõ eſt ligatus, niſi qui dixit, Si inueniſtis in me peccatum, dicite? Quis nõ eſt
ligatus, niſi qui dixit, Ecce venit princeps mundi, & in *Ioan. 8.*
me nihil inueniet quare me occidat. Quare nihil inue- *Ioan. 14.*
niet? Quia mors peccato iuſta debetur. Quare ergo morieris? Vt ſciant, inquit, omnes, quia voluntatem patris mei facio. Ipſe ſoluit qui ligatus non eſt: ipſe à mortuis
liberat, qui eſt in mortuis liber. Sed ipſe miſit & legem *Pſal. 87.*
& gratiam. Per ſeruum ſuum legem, per ſeipſum gra- *Ioan. 1.*
tiam. Attende Heliſæum in magno altóque myſterio, tanquam prophetam, agendo prænunciantem, non ſo-
lùm loquendo. Mortuus erat filius hoſpitæ ipſius, Quid *4. Reg. 4.*

A ſignificauit mortuus puer niſi Adam? Nnnciatum eſt ſancto prophetæ gerenti in prophetia typum domini noſtri Ieſu Chriſti: miſit per ſeruum baculum ſuum, & ait illi, Vade, vade, pone ſupra puerum mortuum. Per- *Gala. 3.* rexit ille tanquam ſeruus obediens, Sciebat propheta quid fecerat. Poſuit baculum ſupra mortuum, non ſurrexit. Si enim data eſſet lex quæ poſſet viuificare, omnino ex lege eſſet iuſtitia. Non ergo potuit lex viuificare. Venit ipſe grandis ad paruulum, ſaluator ad ſaluan- *Philip. 2.* dum, viuus ad mortuum, venit ipſe. Et quid fecit? Iuuenilia membra contraxit tanquam ſeipſum exinaniens, vt formam ſerui ſuſciperet. Iuuenilia ergo membra cõtraxit, paruum ſe paruo coaptauit, vt efficeret corpus *Philip. 3.* humilitatis noſtræ conforme corpori gloriæ ſuæ. Itaq; in iſto typo Chriſto prophetice expreſſo ſuſcitatus eſt mortuus, tãquam iuſtificatus eſt impius. Iſta gratia prędicetur, iſta eſt gratia Chriſtianorum per hominẽ mediatorem, per paſſum & reſuſcitatum, qui aſcendit in cœlum, & captiuauit captiuitatem, & dedit dona hominibus. Iſta inquam gratia prædicetur, contra iſtam gratiam ab ingratis non diſputetur. Baculus propheticus mortuo non ſuffecit, ipſa mortua natura ſufficeret? Et *B* iſtam qua conditi ſumus, quanquam hoc nomine appellatam minime legerimus, tamen quia gratis data eſt, gratiam fateamur. Sed oſtendamus vobis maiorem eſſe iſtam qua Chriſtiani ſumus: attendite. Antequam cõditi eſſemus, nihil boni merebamur, & ideo gratia qua cõditi ſumus, cũ boni nihil mereremur. Si ergo magna eſt gratia quando nihil boni merebamur, quanta gratia eſt quando tantum mali merebamur? Qui nondum erat, bene non merebatur, peccator etiam male merebatur. Nondum erat qui factus eſt, nondum erat, ſed nec offenderat. Nondum erat, & factus eſt, offendit & ſaluus eſt. Qui nondum erat, nihil ſperabat, factus lapſus eſt, lapſus autem damnationem expectabat, & libe- *Pſalm. 99.* ratus eſt. Hæc eſt gratia per Ieſum Chriſtum dominum noſtrum. Ipſe fecit nos, & antequam eſſemus omnino ipſe fecit nos, & factos & lapſos ipſe iuſtos fecit nos, & *2. Cor. 5.* non ipſi nos. Si qua igitur in Chriſto noua creatura, lapſa eſt vetus, facta eſt noua. Vna erat maſſa perditionis ex Adam, cui non niſi ſupplicium debebatur: facta ſunt vaſa inde in honorem ex eadem maſſa. Habet enim poteſtatem figulus luti ex eadem maſſa. Qua maſſa? Certè *C* iam perierat, certè iam illi maſſæ iuſta damnatio debebatur. Gratulare, quia euaſiſti, mortem quippe debitam *Roma. 9.* euaſiſti, & vitam non debitam reperiſti. Habet poteſtatem figulus luti ex eadem maſſa facere aliud vas in honorem, aliud in contumeliam. Sed dicis, Me quare fecit in honorem, & alium in contumeliam? Quid reſponſurus ſum? Auditurus es Auguſtinum, qui non au- *Vbi ſupra.* diſti apoſtolum dicentem, O homo tu quis es qui reſpondeas deo? Duo paruuli nati ſunt, ſi debitum quęras, ambo tenent maſſam perditionis. Sed cur mater alium portat ad gratiam, alium mater dormiens ſuffocat? Dictus es mihi, Quid ille meruit qui portabatur ad gratiam? Quid ille meruit quem mater dormiendo ſuffocat? Ambo nihil boni meruerunt. Sed habet figulus luti poteſtatem ex eadem maſſa facere aliud vas in honorem, aliud in contumeliam. Diſputare vis mecum? Imò mirare mecum & exclama mecum, O altitudo diuitiarum. Ambo in pauore concordemus, ne in errore per- *Roma. 11.* eamus. O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſciẽtiæ Dei, q̃ incõprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius. Scrutare inſcrutabilia, fac impoſsibilia, corrumpe incorruptibilia, vide inuiſibilia. Inſcrutabilia ſunt iudicia eius (audiſti, ſufficiat tibi) & inueſtigabiles viæ eius. *D* Quis enim cognouit ſenſum domini, aut quis conſiliarius eius fuit? Aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Si dominus retribuere vellet, nihil niſi pœnam debitam retribuiſſet. Nihil dederũt vt eis retribueretur, pro nihilo ſaluos faciet illos. Quis prior dedit illi, qua ſuorum *Pſalm. 55* gratia meritorum, quis prior dedit illi, quis prænenit gratiam quæ gratis datur? Si aliquid meritorum antenenit gratiam, iam non gratis datur, ſed ex debito redditur: ſi autem gratis non datur, gratia quare vocatur? Quis ergo prior dedit illi, & retribuetur ei? Quoniam ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia. Quæ vtique, niſi omnia bona quæ ab illo accepimus, & accepimus vt boni ſimus: Omne enim datum optimum, & omne *Iacobi 1.* donum perfectum, deſurſum eſt, deſcendens à patre luminum, apud quem nõ eſt immutatio. Nam tu in peius mutatus es. Apud quem nõ eſt immutatio. Ipſe ſubuenit apud quem non eſt nec momenti obumbratio; nam tu in tenebris noctis tuę iaces. Ab illo ergo omnia. Nemo illi prior aliquid dedit, nemo exigat debitum, Gratia ſalui facti eſtis per fidem, & hoc non ex vobis, *Epheſ. 2.* ſed dei donum eſt. Sed mouet me, inquis, quòd ille perit, ille baptizatur, mouet me, mouet tanquam hominẽ. *E* Si verum vis audire, & me mouet quia homo ſum. Sed ſi & tu homo & ego homo, ambo audiamus dicentem, O homo. Vtiq; ti ideo mouemur quia homines ſumus, ipſam naturam humanam infirmam ac debilem apoſtolus alloquitur dicẽs, O homo, tu quis es quis reſpon- *Roma. 9.* deas deo? Nunquid dicit figmẽtum ei qui ſe finxit, cur me ſic feciſti? Si poſſet loqui pecus & dicere deo, quare iſtum hominẽ feciſti, & me pecudem? nónne iuſte ſuccenſeres & diceres, O pecus tu quis es qui reſpondeas deo? Et tu homo es, ſed ad deum pecus es, & vtinam ſis pecus eius, & ouis paſcuæ eius. Agnoſce beneficia paſto- *Pſalm. 94.* ris, & non ſequeris lupum erroris. Lupi eramus. Fuimus *Epheſ. 2.* & nos natura filij iræ ſicut & cæteri, ſed mortua eſt ouis, & fecit nos oues. Ecce agnus dei, ecce qui tollit pecca- *Ioan. 1.* tum, non huius aut illius, ſed mundi. Nihil ergo fratres mei ex eo quòd aliquid ſumus, ſi tamen in eius fide aliquid ſumus quantumcunque ſumus, nihil nobis arrogemus, ne & quod accepimus, perdamus: ſed in eo quod accepimus, illi gloriam demus, ipſum honoremus, ſemina ſua ipſe compluat. Quid haberet terra noſtra, niſi ipſe ſeminaſſet? Sed dat & pluuiam, non deſerit quod *F* ſeminauit. Dominus dabit ſuauitatem, & terra noſtrá *Pſalm. 84.* dabit fructus ſuos. Conuerſi ad dominum.

De verbis Pſalmi centeſimi decimioctaui, Greſſus meos dirige ſecundum verbum tuum. Et quòd lex ſpiritalis & non carnalis ſit. De pugna quoque inter carnem & ſpiritum: *Pſalm. 11⁊.*

Sermo XII.

Sine dubio fratres grauem quandam ſarcinam, & grande iugum iniquitatis vitare cupiebat, qui deo dicebat, Greſſus meos dirige ſecũdum *Vbi ſupra.* verbum tuum, & non dominetur mihi omnis iniquitas. Videamus ergo quando homini dominetur iniquitas, vt intelligamus quid orantem audierimus, & quid reſpondendo etiam ipſi nos orauerimus. Omnes enim ad ſanctum pſalmum, quantum arbitror, deuoto & veraci corde reſpondimus, orantes & dicentes do-

G mino deo nostro, Gressus meos dirige secundum verbum tuum, & noo dominetur mihi omnis iniquitas. Ab huius pessimæ dominæ dominatu, precioso sanguine redempti sumus. Et quid proderat legem accepisse iubentem ac minantem & non adiuuantem, vt sub illa essemus rei ante gratiam dei? Frustra lex minatur, quando iniquitas dominatur. Lex enim non est corporalis, *Joan. 4.* non est carnalis: sed quoniam deus spiritus est qui legem dedit, proculdubio lex spiritalis est. Sed quid ait *Roma. 7.* apostolus? Scimus enim quia lex spiritalis est, ego autem carnalis sum, venundatus sub peccato. Noli ergo mirari ô venundate sub peccato, si tibi dominatur cui es ve- *1. Ioan. 3.* nundatus. Audi apostolum Ioannem, Peccatum iniquitas est. Cōtra talem ergo dominam inuocamus do- *Psalm. 118.* minum cui dicimus, Gressus meos dirige secundum verbum tuum, & non dominetur mihi omnis iniquitas. Venundatus clamat, redemptor exaudiat. Ipse homo se vendidit per liberum arbitrium, sed dominante iniquitate, & accepit precium exiguum, de arbore vetita voluptatem. Ipse ergo clamat, Itinera mea dirige quæ ego distorsi, gressus meos dirige, quos ipse meo arbitrio deprauaui. Dirige secundum verbū tuum. Quid H est dirige secundum verbum tuum? Vt recti sint gressus mei, quia rectum est verbum tuum. Ego, inquit, distortus sum sub pondere iniquitatis, sed verbum tuum est regula veritatis. Me ergo distortum à me, corrige tanquam ad regulam, hoc est, ad verbum tuum. Ergo gressus meos dirige secundum verbum tuum, & non dominetur mihi omnis iniquitas. Vendidi me, redime me. Vendidi me arbitrio meo, redime me sanguine tuo. In venditore erubescat superbia, in redemptore glorietur *Iacobi 4.* gratia. Deus enim superbis resistit, humilibus autem *Roma. 7.* dat gratiam. Lex enim spiritalis est, ego autem carnalis sum venundatus sub peccato. Quod enim operor ignoro. non enim quod volo ago. Non quod volo ago, cum carnalis dicit, non legem, sed se accusat, nam lex spiritalis non habet culpam. Carnalis venundatus incurrit in culpam, non agit quod vult, cum vult non potest, quia quando poterat noluit. Per malum velle, perdidit bonum posse, & captiuus iam loquitur & dicit captiuus, Non quod volo ago, non enim quod volo facio bonū, sed quod odi malum hoc ago, non quod volo. O homo, vis prorsus. Non quod volo ago. Omnino quod I vis agis. Non quod volo ago. Crede mihi frater, non quod volo ago. O si velles ageres: quia non vis, non agis bonum. Non quod volo ago. Crede mihi, noui quid in me agatur, non quod volo ago. Contradictor gratiæ, *1. Cor. 2.* non es arbiter conscientiæ. Ego me noui non quod volo agere, & tu dicis quod vis agis? Nemo scit quid agatur in homine, nisi spiritus hominis qui in ipso est. Et tu homo es, si non vis credere mihi, intende tibi. Itáne tu ita viuis in hoc corruptibili corpore quod aggrauat *Sapien. 9.* animam, vt caro non concupiscat aduersus spiritum *Gala. 5.* tuum, & spiritus aduersus carnem tuam? Ista rixa non est in te? Nulla est concupiscentia carnis, quæ resistat legi mentis? Si nihil in te alteri resistit, vide totum vbi sit. Si spiritus tuus à carne contrà concupiscente non dissentit, vide ne forte carni mens tua tota consentiat, vide ne forte ideo non sit bellum, quia pax peruersa est. Forte in totum carni consentit, & nulla rixa est. Quam spem habes quòd possis aliquando vincere, qui nondum cœpisti pugnare? Si autē condelectaris legi dei secundū interiorem hominē, vides autem aliam legē in mēbris tuis repugnantē legi mentis tuæ. si hac cōdelectaris, hac ligat is, liber es in mēte, seruus in carne. si iā ita est, cōpatere potius homini dicēti, Nō quod volo ago. Tu enim K non vis vt cōcupiscentia illa quę resistit menti tuæ, omnino non sit in te? Mali voti homo es, si tali aduersario non vis carere. Ego fateor tibi, quicquid in me rebellat aduersus mentem meam, & litigat mecum delectatione contraria, quicquid tale in me est, omnino interficere volo. Et si forte, adiuuante domino, non consentio nolo habere cum quo litigem. Multo est mihi optabilius inimicum non habere, quàm vincere. Neq; enim illud ipsum quod caro concupiscit aduersus spiritum, non est mecum: aut verò ex contraria natura compacta sum? Et illud meum est, & quòd ei consentio, meū est. Pars aliquantum libera resistit reliquiis seruitutis, totum sanum sit volo, quia totus sum. Ergo nolo vt à me caro mea tanquam extranea in æternum separetur, sed vt mecum tota sanetur. Si hoc totum non vis, nescio quid de carne sentias, arbitror te putare quod nescio vnde sit, quasi de gente contraria. Falsum est, hæreticum est, blasphemum est: mentis & carnis vnus est artifex: ipse quando hominem creauit, vtrumque fecit, vtrumque coniunxit, carnem animæ subdidit, animam sibi. Si semper illa staret sub domino suo, semper & ista obediret dominæ suæ. Noli ergo mi- L rari, si ea quæ deseruit superiorem, pœnas patitur per inferiorem. Caro enim concupiscit aduersus spiritum, *Galat. 5.* spiritus autem aduersus carnem. Hæc enim sibi, inquit, inuicem aduersantur, vt non ea quæ vultis faciatis. Inde & iste, Non quod volo ago. Concupiscit enim caro aduersus spiritum, & nolo vt concupiscat, pro magno habeo si non consentiam, opto tamen vt caream. Ergo non quod volo ago. Volo enim vt non cōcupiscat caro aduersus spiritum, & non possum: hoc est quod dixi, Nō quod volo ago. Quid mihi calūniaris? Ingrate *Roma. 7.* medico, quid calumniaris infirmo? Sine vt medicum rogem. Redime me à calumniis hominum, & custo- *Psalm. 118.* diam legem tuam. Custodiam per redemptionem tuā, non per potestatem meam. Ideo mihi sanitatem quia nondum habeo non arrogo, quia medicum rogo. Tu autem naturæ defensor, quod vtinam esses, non quasi sanæ defensionem falsam adhiberes, sed pro nondum sana medicum rogares. Nunc verò tu naturæ defensor vel potius oppugnator, dum quasi de natura sana laudas creatorem, excludis à languida saluatorem. Qui creauit sanat: ruentem per seipsam, leuat per sei- M psum. Ipsa fides est, ipsa veritas, hoc est Christianæ fidei fundamentum vnus & vnus. Vnus homo per quem ruina, alius homo per quem structura. Per illum ruina, per hūc structura. Cecidit qui non mānsit, erigit qui non cecidit. Ruit ille quia dimisit manentem, manens ille descēdit ad iacētem. Si ergo cōcupiscit caro aduersus spiritum, vt in hoc ipso non quod vis agas, quia vis vt non concupiscat, & non potes, tene saltem in gratia domini voluntatem, & in eius adiutorio perseuera: dic ei quod cantasti, Gressus meos dirige secundum verbū tuum, & non dominetur mihi omnis iniquitas. Quid est, ne dominetur mihi omnis iniquitas? Audi apostolum, Non *Roma. 6.* regnet peccatum in vestro mortali corpore. Quid est non regnet? Obediendo desideriis eius. Non dixit, noli habere desideria mala. Quomodo enim in hac carne mortali, vbi caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, non habeo desideria mala? Illud *Gala. 5.* ergo fac, Non regnet peccatum in vestro mortali corpore ad obediēdum desideriis eius. Et si sunt desideria, *Roma. 6.* nō eis obediatur, ne iniquitas dominetur. Nec exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato. Non fiant

membra

A mēbra tua arma iniquitatis,& non dominatur tibi omnis iniquitas.Sed etiā hoc vt non fiant mēbra arma iniquitatis,nūquid tu tibi virib'tuis pręstas?Hoc ipsum inquam, hoc ipsum ꝙ nō sint mēbra tua arma iniquitatis. Est quidē iniquitas in mēbris tuis in desideriis illicitis, sed nō regnat. Quomodo regnet, qui arma non habet? Pars tua, caro tua, cócupiscentia carnis tuæ languor rebellat aduersus te.languor iste tyrānus est.Si vis te tyrāni esse victorē, Christum inuoca imperatorem. Nā scio quid mihi eras dicturus, vel quid apud teipsum modo dicas, Quisquis talis hic es & audis me, scio quid tibi intus loquatur iniquitas. Adhuc enim sub iugo es iniquitatis, quando non agnoscis precium redemptoris. Scio quid tibi dicas,Ecce concupiscit caro mea aduersus spiritum meum,concupiscit adulterium,sed nō consentio, non annuo, non decerno, non solùm non ago, sed nec agere consentio. Non solùm foris per carnem non perpetro, sed nec ipsa mente sequor rebellantem. Consentio repugnanti,cedo luctanti? Non facio. Ecce non dominatur mihi omnis iniquitas. Ita est, verum est. Gratias age si ita est,ei qui tibi donauit vt ita sit.No-
B li tibi hoc arrogare, ne perdas quod accepisti & inci-
Iacob.4. pias frustra rogare.Non times,Deus superbis resistit,humilibus autem dat gratiam?Ergo tu tibi præstas, vt non dominetur tibi omnis iniquitas?Si vera est ista tua præsumptio, vana est nostra oratio, vbi dicimus deo, Non dominetur mihi omnis iniquitas. Cantasti verba ista hodie, an non? Hic eras quando omnes dicebamus,
Psalm.118. Gressus meos dirige secundum verbum tuum, & non dominetur mihi omnis iniquitas? Hic eras,cātasti verba ista, puto te non negaturum. Ergò cantasti in populo dei, & rogasti deum dicens, Gressus meos dirige secundum verbum tuum, & non dominetur mihi omnis iniquitas. Si tibi hoc præstabas,quare mecum rogabas? Teneo precantem, conuinco laborantem: simul ergo audiamus dicentem, Venite ad me omnes qui laboratis. Audiamus & veniamus. Quid est veniamus? Credendo proficiamus, gratias agendo accipiamus, perseuerando perueniamus,veniamus ad eum qui dicit, Venite ad me omnes qui laboratis. Et tu laboras,& ego laboro,illum audiamus,ad illū veniamus inter nos quare litigamus?Ambo audiamus,quia ambo laboramus:qua-
C re inter nos litigamus? an vt medicum vocantem non audiamus? O infœlix infirmitas, ad se vocat medicus, & litibus occupatur ægrotus. Vide quid dicat vocando, Venite ad me omnes qui laboratis. Vbi laboratis, nisi sub sarcinis peccatorum, nisi sub iugo malæ domi-
Mat.11. næ iniquitatis? Venite ergo ad me omnes qui laboratis,
Ioan.15. & onerati estis, & ego vos reficiam. Ego qui feci reficiam:ego, inquit, vos reficiam, quia sine me nihil pote-
Mat.11. stis facere. Quomodo vos reficiam? Tollite iugum meum super vos, & discite à me. Quid discimus à te? Nouimus te domine in principio verbum, verbum
Ioan.1. Deum, verbū apud Deum,omnia per te facta nouimus quæ vidimus & quæ non vidimus. Quid discimus à te? Non enim alium mundum discipuli tui tanquam discipuli artificis & fabricatoris condituri simus: vnum mundum condidisti,cœlum & terram fecisti, vtrunque suis creaturis ornamentisque illustrasti. Quid à te discimus? Discite à me, inquit, cum essem in principio apud deum creaui vos? Hoc nolo discatis à me, sed fa-
Philip.2. ctus sum quod feci, ne perirent quæ feci. Vnde sum factus quod feci? Semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo,humiliauit semetipsum. Hoc discite à me. Humiliauit enim semetipsum, inquit. Discite à D
me,quia mitis sum,& humilis corde.Non enim,inquit, *Mat.11.* hoc vos doceo, quasi in forma dei aliquando fuissetis, non rapinam arbitrantes, esse vos æquales deo. Illi vni proprium erat, illi rapina non erat cui natura erat. In patris æqualitate natus est de patre. Quid tamen fecit
propter te? Semetipsum exinaniuit,formam serui acci- *Philip.2.*
piens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Ecce propter te deus factus est homo, & non te vis agnoscere, cum sis homo. Ecce propter te deus factus est homo sine peccato, & non vis te agno-
scere cum peccato,vt venias ad illum qui ait, Venite ad *Mat.11.*
me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego vos reficiam. Tollite iugum meum super vos. Tulisti hoc iugum?Tulisti?Sentis te habere sessorem? Tulisti hoc iugum?Dicis,tuli. Sentis te habere sessorem?Sentis te ha-
bere rectorem?Sētio,inquis. Illi ergo dic, Gressus meos *Psal.118.*
dirige secundum verbum tuum. Regit te sub iugo suo, & sub sarcina sua. Vt enim sarcina eius sit tibi leuis, & iugum eius suaue, ille tibi amorem inspirauit. Amanti suaue est, non amanti durum est. Amanti suaue est, do-
minus dedit suauitatem. An forte quia vel vidisti, au- E
diens, Venite ad me: hoc ipsum tibi arrogare intendis, quia venisti? Ecce,inquis,veni ad illū arbitrio meo,voluntate mea. Quia veni,reficit me:quia veni, iugū suum imponit mihi suaue, quia dat amorem: sarcinam suam leuem imponit mihi amanti & diligenti. Hæc omnia fecit in me, sed quia veni ad eum. Ergo hoc sapis quia venisti, tu tibi hoc præstitisti? Quid enim habes quod
non accepisti? Quomodo venisti? Credendo venisti, *1. Cor. 4.*
sed nondum peruenisti. Adhuc in via sumus, venimus, sed nondum peruenimus. Seruite domino in timore,
& exultate ei cum tremore, ne quando irascatur domi- *Psal. 2.*
nus, & pereatis de via iusta. Time,ne cum tibi arrogas, quia inuenta est à te via iusta, ipsa arrogantia pereas de via iusta. Ego, inquis,veni,arbitrio meo veni, voluntate mea veni. Quid turgescis? quid tumescis? Vis nosse quia & hoc præstitum est tibi? Ipsum audi vocantem,
Nemo venit ad me,nisi pater qui me misit traxerit eum. *Ioan. 6.*
Conuersi ad dominum.

De verbis Apostoli, Si enim data esset lex quæ posset viuificare, omnino ex lege esset iustitia: Sermo XIII. *Gala. 3.*
F

VErbi dei altitudo exercet studium, non denegat intellectum. Si enim omnia clausa essent, nihil esset vnde reuelarentur obscura. Rursus si omnia tecta essent, non esset vnde alimentum anima perciperet, & haberet vires quibus possit ad clausa pulsare. In lectionibus apostolicis superioribus quas charitati vestræ, quantum dominus adiuuare dignatus est, exposuimus, multum laborem & solicitudinem passi sumus. Compatiebamur vobis, & soliciti eramus & pro nobis & pro vobis. Quantum autem existimo, adiuuit & nos & vos dominus, & ea quæ prorsus difficillima videbantur,sic per nos enodare dignatus est, vt nulla quæstio remaneret quæ conturbet mentem piam. Impia enim mens odit etiam ipsum intellectum, & homo aliquando nimium mente peruersa timet intellige-
re, ne cogatur quod intellexerit facere. De talibus ait *Psal. 35.*
psalmista, Noluerunt intelligere vt bene agerent. Vos charissimi, quia bonum est bene sentire de vobis,exigi-
tis intellectum, exiget Deus fructum. Intellectus enim, *Psal. 110.*
sicut scriptum est, bonus omnibus facientibus eum.

G Hoc tamen quod restat & hodie recitatum est, quanuis
non habeat tantam difficultatem quantam habuerunt
superiora, quæ iam, vt potuimus, adiuuante domino,
transuecti sumus, desiderat tamen intentionem vestrã.
velut enim conclusio fit, propter illa quæ dicta sunt. In
superioribus lectionibus laboratur, ne forte reus consti-
tueretur apostolus omnium quodammodo peccatorũ
Roma. 7. dicendo: Non enim quod volo ago. Deinde ne lex vi-
deretur aut sufficere posse homini habent liberum ar-
bitrium, etiam si nullum vltra auxilium diuinum por-
rigeretur, aut certe frustra data fuisse crederetur, dicta
est & causa quare sit lex data, quia & ipsa in adiutorium
data est, sed non sicut gratia. Data est enim, sicut iam ex-
posuimus, & tenere debetis, & vobis vehementius & di-
ligentius nos commendare debemus, data est vt inue-
niret se homo, vt non morbus sanaretur, sed vt præuari-
catione, morbo crescente medicus quæreretur. Et quis
Mat. 9. est iste medicus, nisi qui dixit, Non est opus sanis medi-
cus, sed male habentibus? Qui ergo nõ confitetur crea-
torem, negat superbus authorem. Qui autem negat æ-
gritudinem suam, superfluum iudicat saluatorem. Ergo
& in natura nostra creatorem laudemus, & propter vi-
cium quod nobis inflximus, saluatorem quæramus. Et
H quomodo quærimus saluatorem? Vt det legem? Parum
est. Si enim data esset lex quæ posset viuificare, omnino
Galat. 3. esset ex lege iustitia. Si ergo non est data lex quæ posset
viuificare, quare data est? Sequitur & ostendit quare sit
data, quia etiam sic in adiutorium data est, ne te sanum
putares. Si ergo data esset lex quæ posset viuificare, om-
nino ex lege esset iustitia. Et quasi quæreremus, quare er-
go data est? Sed cõclusit, inquit, scriptura omnia sub pec-
cato, vt promißio ex fide Iesu Christi daretur creden-
tibus. Quando audis promissorem, expecta factorem.
Idonea fuit humana natura per liberum arbitrium vul-
nerare se, sed iam vulnerata & sauciata non est idonea
per liberum arbitrium sanare se. Si enim volueris in-
temperanter viuere vt ægrotes, ad hoc medicum non
requiris: ad labem sufficis tibi. Cum autem intemperan-
ter agens cœperis esse ægrotus, non sic potes ab ægritu-
dine liberare te, quomodo potuisti per intemperãtiam
te in ægritudinem præcipitare: & tamen medicus etiam
sano præcipit temperantiam. Bonus medicus hoc facit,
non vult esse necessarius ægrotanti. Sic etiam dominus
deus creato homini sine vitio temperantiam præcipe-
re dignatus est, quam si ille seruasset, medicum postea
I morbo suo non desideraret: sed quia non seruauit, lan-
guidus factus est, cecidit infirmus, creauit infirmos, id
est, infirmos genuit infirmus: & tamen in omnibus qui
nascuntur infirmis deus quod bonum est operatur, for-
Mat. 5. mando corpus, viuificando corpus, alimenta præbẽdo,
pluuiam suam & solem suum super bonos & malos dã-
do, non est vnde accusent boni nec mali: etiam insuper
genus humanum iusto suo iudicio condemnatum no-
luit in interitum sempiternum relinquere, sed misit &
medicum, misit saluatorem, misit eũ qui gratis sanaret.
Parum est qui gratis sanaret, qui sanatis etiam mercedẽ
daret. Nihil addi ad istam beneuolentiam potest. Quis
est qui dicat, Sanẽ te, & do tibi mercedẽ? Optime fecit.
Sciebat enim se diuitem venisse ad pauperem, & sanat
ægrotos, & sanatis donat, & non aliud q̃ seipsum donat.
Saluator est adiutorium languidi, ipse saluator est præ-
mium sanati. Ergo fratres quod hodie admoniti estis,
Roma. 8. debitores sumus non carni, vt secundum carnem viua-
mus: ad hoc enim adiuti sumus, ad hoc spiritum dei ac-
cepimus, ad hoc etiam in laboribus nostris quotidianũ
adiutorium postulamus. Lex cui minatur non implen- K
do quod iubet, eum facit esse sub se, hi sunt sub lege, non
sub gratia. Bona est lex, si quis ea legitime vtatur. Quid
est ergo legitime vti lege? Per legem agnoscere mor-
bum suum & quærere ad sanitatem diuinum adiuto-
rium: quia sicut dixi, & sæpe dicendum est, Si lex posset *Galat. 3.*
viuificare, omnino ex lege esset iustitia, nec quæreretur
saluator, nec veniret Christus, nec sanguine suo ouem
perditam quæreret. Sic enim dicit alio loco idem apo-
stolus, Nam si per legem iustitia, ergo Christus gratis *Galat. 2.*
mortuus est. Quæ igitur vtilitas legis, & quod adiuto-
rium? Quia conclusit scriptura omnia sub peccato, vt *Galat. 3.*
promißio ex fide Iesu Christi daretur credentibus. Ita-
que lex, inquit, pædagogus noster erat in Christo Iesu.
Ex ista similitudine rem de qua loquor attendite. Pæ-
dagogus puerum non ducit ad seipsum, sed ad magi-
strum: sed cum puer bene institutus iam creuerit, sub
pædagogo non erit. Tractans de his apostolus etiam
alio loco, valde enim assidue hoc commendat, sed v-
tinam non surdis. Commendat autem hoc assidue,
commendans fidem gentibus, qua fide impetrant ad-
iutorium vt impleant legem, non per legem, sed vires
implendi impetrantes per fidem: ad hoc assidue du-
cit & commendat ista apostolus, propter Iudæos, qui L
de lege gloriabantur, & libero suo arbitrio legem suf-
ficere arbitrabantur, ac per hoc quia libero suo arbitrio
legem sufficere arbitrabantur, ignorantes Dei iusti- *Roma. 10.*
tiam, id est, ex fide iustitiam datam à domino, & suam
volentes statuere, quasi suis viribus impletam, non dan-
te fide impetratam, iustitiæ Dei (sicut dicit) non sunt
subiecti. Finis enim legis Christus, ait, ad iustitiam
omni credenti. Ergo cum de his tractat, opposuit si-
bi, Quid ergo lex? Quasi, quæ vtilitas legis? Respon- *Gala. 3.*
dit, Præuaricationis gratia posita est. Hoc est quod di-
cit alibi, Lex subintrauit, vt abundaret delictum. Et ibi *Roma. 5.*
quid addidit? Vbi autem abundauit delictum, super-
abundauit gratia, quia leuiore ægritudine contemne-
batur adiutorium medicinæ, creuit morbus, & quæsitus
est medicus. Quid ergo lex? Præuaricationis gratia po-
sita est, vnde humiliaretur ceruix superborum multum
sibi tribuentium, & voluntati suæ tantum arrogantium,
vt sibi liberum arbitrium posse putarent ad iustitiam
sufficere: quæ tunc quando erat integra libertate, id est,
in paradiso ostendit vires suas, ostendit quantum pos-
set, sed ad ruendum, non ad surgendum. Lex ergo præ- *Gala. 3.*
uaricationis gratia posita est, donec veniret semen cui M
promissum est, dispositum per angelos in manu media-
toris. Mediator autem vnius non est, Deus autem vnus
est. Quid est, mediator vnius non est? Quia inter duos
vtique mediator est. Si vnus est Deus, & mediator non
est vnius, inter quid & Deum quærimus mediatorem,
quia mediator vnius non est, Deus autem vnus est? In-
ter quid & quid sit mediator, inuenimus ipso aposto-
lo dicente, Vnus enim Deus, & vnus mediator Dei & *1. Tima. 2.*
hominum, homo Christus Iesus. Si non iaceres, me-
diatorem necessarium non haberes: quia verò iaces, &
surgere non potes, mediatorem quodammodo deus ti-
bi porrexit brachium suum. Et brachium domini cui *Esa. 53. & Ioan. 12.*
reuelatum est? Nemo ergo dicat, quoniam non sumus
sub lege, sed sub gratia: ergo peccemus, ergo quod volu-
mus faciamus. Qui hoc dicit, ægritudinem amat, non
sanitatem. Gratia medicina est. Qui vult semper ægro-
tare, ingratus est medicinæ. Ergo fratres accepto adiu-
torio, porrecto nobis desuper diuino auxilio brachio
domini, & ipso brachio domini porrecto nobis auxi-

A lio spiritu sancto, debitores sumus non carni, vt secun-
Rom.8. dum carnem ambulemus, quia fides bene operari non
potest nisi per dilectionem. Ipsa est enim fidelium fides
Iacob.2. ne sic dæmonũ fides, quia & dæmones credunt & con-
tremiscũt. Illa est ergo laudabilis fides, ipsa est vera gra-
tiæ fides, quæ per dilectionem operatur. Vt autem ha-
beamus dilectionem, & ex ea possimus habere bonam
operationem, nunquid eam nobis dare nos possumus,
Rom.5. cum scriptũ sit, Charitas dei diffusa est in cordibus no-
stris per spiritum sanctum qui datus est nobis: Charitas
vsqueadeo est donum dei vt deus vocetur, apostolo Io-
1.Ioan.4. anne dicente, Deus charitas est, & qui manet in chari-
tate, in deo manet, & deus in eo manet. Ergo fratres de-
bitores sumus non carni, vt secundum carnem viua-
Rom.8. mus. Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini:
non quia caro malum est, nam & ipsa dei natura est, &
ab eo condita à quo & anima, nec illa, nec illa pars dei,
sed & illa & illa creatura dei. Ergo caro nõ est malum,
sed secundum carnem viuere malum est. Deus summe
Exod.3. bonus est, quia summe est qui ait, Ego sum qui sum. De⁹
ergo summe bonus est, anima magnum bonum, sed nõ
summum bonum. Cum autem audis, Deus summe bo-
B nus est, noli putare de deo tantum patre dictum, sed de
patre & filio & spiritusancto. Hæc enim trinitas vnum
sunt, & vn⁹ est deus, & summe bonus est. Ita planè vnus
est Deus, vt quando de ipsa trinitate interrogaris, hoc
respondeas, ne forte cum audieris, Vnus est deus, putes
ipsum esse patrem, ipsum esse filium, ipsum esse spiritũ
sanctũ. Non ita est, sed qui pater est in illa trinitate non
est filius, qui filius est in illa trinitate non est pater, qui
spiritus sanctus est in illa trinitate, nec filius est nec pa-
ter, sed spiritus patris, Idemq; spiritus filij: ipse est enim
vnus spiritus sanctus & patris & filij coæternus, patri &
filio consubstantialis & æqualis. Hæc tota trinitas, vnus
1.Retr.8. deus summe bonus. Anima verò, vt dixi, creata à sum-
mo bono, non tamen summum bonum, sed magnum
bonum. Ita caro nec summũ bonum, nec magnum bo-
num, sed paruum tamen bonum. Anima ergo magnum
bonum, sed non summũ bonum, viuẽs inter summum
bonum & paruum bonum, id est, inter deũ & carnem,
inferior deo, carne superior. Quare non viuit secũdum
summum bonum, sed viuit secũdum paruum bonum?
Hoc planius dicitur, quare non viuit secundum deum,
C sed viuit secũdum carnem? Debitrix enim est non car-
ni, vt secundum carnem viuat. Caro debet secundum
ipsam viuere, non ipsa secundum carnem. Ipsa viuat
secundum ipsam quæ viuit de ipsa. Certe vnaquæque
secundum hoc viuat, vnde viuit. Vnde viuit caro tua?
De anima tua. Vnde viuit anima tua? De deo tuo. Vna-
quæque harum secũdum vitam suam viuit. Caro enim
non est vita, sed anima carnis est vita. Anima sibi non
est vita, sed deus est animæ vita. Anima ergo quæ debet
secũdum deum viuere, non debitrix est carni, vt secun-
dum carnem viuat. Ergo quæ secundum deum debet
viuere, si secundum seipsam viuat, deficit, secundum
carnem viuit & proficit. Tunc autem recte viuit caro
secundum animam, si anima viuat secundum Deum.
Nam si anima, non dico secundum carnem, sed secun-
dũ seipsam, vt dixi, voluerit viuere, dicturus vobis sum
quid sit secundum seipsam viuere: bonum est enim vt
hoc noueritis, & valde salubre. Fuerũt philosophi seculi
huius, alij putauerũt non esse beatitudinem nisi secun-
dum carnem viuere, & bonum hominis in voluptate
corporis posuerunt. Isti philosophi Epicurei dicti sunt,
ab Epicuro quodam authore magistro suo, & alij simi-
les eorum. Extiterunt autem alij superbi quasi à carne se D
remouentes, & totam spem beatitudinis suæ in anima
sua constituentes, posuerunt summum bonum in vir-
tute sua. Vocem psalmi in vobis affectus pietatis agno-
uit: scitis, nostis, agnouistis quomodo irrisi sunt in san-
cto psalmo, Qui confidunt in virtute sua. Tales fuerunt Psal.48.
philosophi qui Stoici nuncupati sunt. Illi secundũ car-
nem viuentes, isti secundum animam viuentes, nec illi
nec isti secundum deum viuentes. Ideo cum ad vrbem
Atheniensium, vbi istæ philosophorum disciplinæ stu-
dio & contentione feruebant, venisset apostolus Pau- Acto.17.
lus, sicut in actibus apostolorum legitur, vbi vos gau-
deo nostrum agnoscendo & recolendo præuenire ser-
monem, sicut ibi scriptũ est. Contulerunt cum illo qui-
dam philosophorum Epicureorum & Stoicorum, con
tulerunt cum illo secundum carnem viuentes, contu-
lerunt cum illo secundum animam viuentes, contulit
cum illis secundum deum viuens. Dicebat Epicureus,
Mihi frui carne bonum est. Dicebat Stoicus, Mihi frui
mea mente bonum est. Dicebat apostolus, Mihi autem Psal.72.
adhærere Deo bonum est. Dicebat Epicureus, Beatus
cuius est in fructu voluptas carnis eius. Dicebat Stoi-
cus, imò beatus cuius est in fructu virtus animi eius. E
Dicebat apostolus, Beatus cuius est nomẽ domini spes Psal.39.
eius. Errat Epicureus, falsum est enim esse hominem
beatum cuius est in fructu voluptas carnis eius. Fallitur
& Stoicus, falsum est enim & omnino mẽdosissimum,
beatum esse hominem cuius est in fructu virtus animi
eius. Beatus ergo cuius est nomen domini spes eius. Et
quia illi vani sunt & mẽtiuntur, Et non respexit, inquit, Rom.8.
in vanitates & insanias mendaces: ergo fratres debito-
res sumus non carni, vt secundum carnem viuamus,
sicut Epicurei: sed etiam si secũdum seipsam sibi volue-
rit viuere anima, carnalis erit, carnem sapit, de carne
non surgit: non est enim quemadmodum inde surgat
qui brachiũ porrectũ iacenti non tenet. Si enim secun- Ibidem.
dum carnem vixeritis, moriemini. Vbi enim dictum
est, Quid mihi faciat homo, ibi dictum est, Quid faciat Psal.55.
mihi caro. Si secundum carnem vixeritis, moriemini: Rom.8.
non ista morte cum de corpore exitur, ista enim mo-
riemini & si secundum spiritum vixeritis, sed illa mor-
te de qua dominus in euangelio terribiliter dicit, Eum Matt.10.
timete qui habet potestatem & animam & corpus per-
dere in gehennam ignis. Si ergo secundum carnem vi- F
xeritis, moriemini. si autẽ spiritu actiones carnis mor-
tificaueritis, viuetis. Hoc est opus vestrum in hac vita,
actiones carnis spiritu mortificare, quotidie affligere,
minuere, frenare, interimere. Quàm multos enim pro-
ficiẽtes non iam delectãt quæ antea delectabãt. Quan-
do ergo delectabat, & non ei cõsentiebatur, mortifica-
batur: quia iam nõ delectat, mortificatũ est, Calca mor-
tuum, transi ad viuum. Calca iacẽtem, confligere cum re-
sistente. Mortua est enim vna delectatio, sed viuit alte-
ra, & illam dum non consentis mortificas, cum cœperit
omnino non delectare, mortificasti. Hæc est actio no-
stra, hæc est militia nostra. In hoc agone cum confligi-
mus, deum habemus spectatorem. in hoc agone cum
laboramus, deũ poscimus adiutorem. Si enim nos ipse
non adiuuat, non dico vincere, sed nec pugnare pote-
rimus. Cum ergo dixisset apostolus, Si autem spiritu a- Rom.8.
ctiones carnis mortificaueritis, viuetis: id est, illas con-
cupiscẽtias carnis morbidas, & de morte habẽtes con-
tentionem: quibus non consentire magna laus est, quas
non habere perfectio est: hic iam metuendum est, ne
quisquam rursus ad mortificandas actiones carnis de

[G] ſpiritu ſuo audeat præſumere. Non ſolum enim deus ſpiritus eſt, ſed & anima tua ſpiritus eſt, & mens tua ſpiritus eſt. [*Ioan.4.*] Et cum dicis, Mente ſeruio legi dei, carne autem legi peccati, [*Rom.7.*] quia ſpiritus concupiſcit aduerſus carnem, & caro aduerſus ſpiritũ. [*Galat.5.*] Ergo ne ad carnis actiones mortificandas de ſpiritu tuo præſumas, & ſuperbia pereas, & tibi ſuperbo reſiſtatur, non humili gratia concedatur. [*Iacob.4.*] Deus enim ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Ne forte ergo ſuboriretur tibi iſta ſuperbia, vide quid ſequatur. [*Rom.8.*] Cum enim dixiſſet, Si ſpiritu actiones carnis mortificaueritis, viuetis: ne hic ſe extolleret humanus ſpiritus, & ad hoc opus ſe idoneum firmúmque iactaret, ſubiecit & ait, Quotquot enim ſpiritu dei aguntur, hi filij ſunt dei. Qui te ergo iam volebas extollere, vbi audiſti, Si ſpiritu actiones carnis mortificaueritis, viuetis? Dicturus enim eras, hoc poteſt voluntas mea, hoc poteſt liberum arbitrium meum. Quæ voluntas? Quod liberum arbitrium? Niſi ille regat cadis, niſi regat iaces. Quomodo ergo ſpiritu tuo, cum audias apoſtolum dicentem, [*Vbi ſupra.*] Quotquot enim ſpiritu dei aguntur, hi filij ſunt dei? Tu te vis agere, à teipſo vis agi ad actiones carnis mortificandas? Quid tibi prodeſt [H] quia non eris Epicureus & eris Stoicus? Siue Epicureus eris, ſiue Stoicus eris, inter filios dei non eris. Quotquot enim ſpiritu dei aguntur, hi filij ſunt dei, non qui ſecundum carnem viuunt ſuam, non qui ſecundum ſpiritum ſuũ viuunt, non qui carnis voluptate ducuntur, non qui ſpiritu ſuo aguntur: ſed quotquot ſpiritu dei agũtur, hi filij ſunt dei. Dicit mihi aliquis, Ergo agimur, non agimus. Reſpondeo, Imò & agis & ageris. Et tunc bene agis, ſi à bono agaris. Spiritus enim dei qui te agit, agentibus adiutor eſt ipſum nomen adiutoris præſcribit tibi, quia & tuipſe aliquid agis. Agnoſce quid poſcas, agnoſce quid confitearis, quando dicis, [*Pſal.26.*] Adiutor meus eſto, ne derelinquas me. Adiutorem vtiq; inuocas deum. Nemo adiuuatur, ſi ab illo nihil agatur. [*Rom.8.*] Quotquot enĩ, inquit, ſpiritu Dei aguntur, hi filij ſunt Dei, non litera, ſed ſpiritu, non lege præcipiente, minante, promittente, ſed ſpiritu exhortante, illuminante, adiuuante. Scimus, [*Ibidem.*] inquit idem apoſtolus, quia diligentibus deum, omnia cooperãtur in bonum. Si non eſſes operator, ille non eſſet cooperator. Sed hic fortiter vigilate, ne forte dicat ſpiritus veſter, ſi ſubtraxerit ſe cooperatio dei, & [I] adiutorium Dei, ſpiritus meus facit hoc, & ſi cum labore, & ſi cum aliqua difficultate, poteſt tamen implere. Non poteſt. Quomodo ſi aliquis dicat, Remis quidem peruenimus, ſed cum aliquo labore: ô ſi ventum habeamus, facilius peruenimus. Non ſic eſt adiutorium Dei, non ſic eſt adiutorium Chriſti, non ſic eſt adiutorium ſpiritus ſancti. Prorſus ſi defuerit, nihil boni agere poteris, agis quidem illo non adiuuante libera voluntate, ſed male. Ad hoc idonea eſt voluntas tua quæ vocatur libera, & male agendo fit damnabilis ancilla. Cum dico tibi, ſine adiutorio dei nihil agis, nihil boni dico. Nam ad male agẽdum habea ſine adiutorio dei liberam voluntatem, quanquã non eſt illa libera. A quo enim quis [*2.Petr.2.*] deuictus eſt, huic & ſeruus addictus eſt: & omnis qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati: [*Ioan.8.*] & ſi vos filius liberauerit, tunc vere liberi eritis. Prorſus hoc credite, ſic vos agere bona voluntate, quia viuitis vtique agitis: non enim adiutor eſt ille ſi nihil agatis, non enim cooperator eſt ille ſi nihil operamini. Sic vos tamen ſcitote agere bona, vt ſit rector ſpiritus adiutor: qui ſi verò defuerit, nihil boni omnino agere valetis: non ſicut quidam dicere cœperunt, qui coarctati ſunt aliquando gratiam confiteri, & benedicimus deum, quia vel hoc aliquãdo [K] dixerunt. Accedendo enim proficere potuerunt, & ad id quod vere rectum eſt peruenire. Iam ergo dicũt adiutricem eſſe gratiam dei ad facilius facienda. Iſta ſunt verba eorum. Ad hoc dedit, inquiunt, deus gratiã ſuam hominibus, vt quod facere iubentur per liberum arbitrium, facilius poſſint implere per gratiam. Velo facilius, remo difficilius, tamen & remo itur. Iumento facilius, pedibus difficilius, ſed tamen & pedibus peruenitur. Non eſt ſic. Magiſter enim verus qui neminem palpat, neminem fallit, verax doctor idémque ſaluator ad quem nos duxit moleſtiſſimus pædagogus, cum de bonis operibus, id eſt, de ſarmentorum & palmitum fructibus loqueretur, non ait: [*Ioan.15.*] Sine me facere quidem poteſtis aliquid, ſed facilius per me: non ait, fructũ veſtrũ ſine me poteſtis aliquid facere, ſed vberiorem per me: non hoc dixit, legite quid dixerit. Euangelium ſanctum eſt, omniũ ſuperba colla ſubduntur. Non hæc dicit Auguſtinus, hæc dicit dominus. Quid dicit dominus? Sine me nihil poteſtis facere. Iam nunc cum audis, [*Rom.8.*] Quotquot ſpiritu dei aguntur, hi filij ſunt dei, nolite vos demittere. Neque enim templum ſuum ſic de vobis ædificat deus quaſi de lapidibus, qui non habent motum [L] ſuum: leuantur, ab ſtructore ponuntur. Non ſic ſunt lapides viui, & vos tanquam lapides viui coædificamini in templum dei. [*Epheſ.2.*] Ducimini, ſed currite, & vos ducimini ſed ſequimini, quia cum ſecuti fueritis, verum erit illud, quia ſine illo nihil facere poteſtis. [*Rom.9.*] Nõ enim volentis neque currentis, ſed miſerentis eſt dei. Forte dicturi eratis, Et lex ſufficit nobis. Lex timorem dedit: & videte quid hinc ſubiunxit apoſtolus, cum diceret, [*Rom.5.*] Quotquot enim ſpiritu dei aguntur, hi filij ſunt Dei: quia qui cum ſpiritu dei aguntur, charitate aguntur. Charitas enim dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per ſpiritum ſanctum qui datus eſt nobis: locutus adiunxit, Non accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterum in timore. Quid eſt iterum? Quomodo terrente moleſtiſſimo pædagogo. Quid eſt iterum? Sicut in monte Sina accepiſtis ſpiritum ſeruitutis. [*Exod.19.*] Dicit aliquis, Alius eſt ſpiritus ſeruitutis, alius ſpiritus libertatis. Si alius eſſet, non diceret apoſtolus: Iterum. Idem ergo ſpiritus, ſed in tabulis lapideis in timore, in tabulis cordis in dilectione. [*2.Cor.3.*] Iam nudiuſtertius qui affuiſtis audiſtis, [*Supr.ſer.6*] quomodo longe poſitam plebem, voces, ignis, fumus in monte terrebat: [M] quomodo autem veniens ſpiritus ſanctus, id eſt, ipſe digitus Dei quinquageſimo die [*Exod.20.*] poſt vmbram Paſchæ [*Acto.2.*] quomodo venerit, & igneis linguis ſuper vnumquenque eorum inſederit. Iam ergo non in timore, ſed in dilectione, vt non ſerui, ſed filij ſimus. Qui enim adhuc ideo bene agit, quia & pœnam timet, Deum non amat, nondum eſt inter filios, vtinam tamen vel pœnam timeat. Timor ſeruus eſt, charitas libera eſt: & vt ſic dicamus, timor eſt ſeruus charitatis. Ne poſſideat diabolus cor tuum, præcedat ſeruus in corde tuo, & ſeruet dominæ venturæ locum. Fac fac vel timore pœnæ, ſi nõdum potes amore iuſtitiæ. Veniet domina, & ſeruus abſcedit, quia conſummata charitas foras mittit timorem. [*1.Ioan.4.*] Non enim accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterum in timore. [*Rom.8.*] Nouum teſtamentum eſt, non vetus. [*2.Cor.5.*] Vetera tranſierunt, & ecce noua facta ſunt omnia, omnia autem ex Deo. Denique quid ſequitur? Quid ergo accepimus, ſi diceres? Sed accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus abba pater. [*Rom.8.*] Dominus timetur, pater amatur. Accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus abba pater. Clamor iſte cordis eſt, non faucium, non

labiorum,

A labiorum: intus sonat, auribus dei sonat. Clauso ore labiisq; immotis Susanna ista voce clamabat. *Daniel.13.* Sed accepistis spiritum adoptionis filiorũ, in quo clamamus abba pater. *Matt.6.* Cor clamet, Pater noster qui es in cœlis. Ergo quare non tantum pater? Quid sibi vult abba pater? Si enim quæris quid sit abba, respondetur tibi, pater. Abba enim Hebraicè, pater dicitur. Quare voluit vtrumque apostolus ponere? *Psal.117.* Quia videbat lapidem aogularem quem reprobauerunt ædificantes, & factus est in caput anguli: non sine causa angularem dictum, nisi quia in osculũ recipit vtrumque parietem de diuerso venientem. Hinc circumcisio, inde præputium, tanta à se & inter se longe, quantum ab angulo longe: quantum autem ad angulum prope, & inter se vtique prope, in angulo autem inter se iuncti. Ipse est enim pax nostra, qui fecit vtraque vnum. *Ephes.2.* Ergo inde circumcisio, inde præputium, parietum concordia, anguli gloria. *Rom.8.* Accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus abba pater. Qualis res est, si pignus tale est? Non pignus, sed arra dicẽda est. Pignus enim quando ponitur, cum fuerit res ipsa reddita, pignus aufertur. Arra autem de ipsa re datur, quæ dando promittitur, vt res quando reddi- *B* tur, impleatur quod datum est, non mutetur. Vnusquisque ergo attendat cor suum, verum ex intimis cordis medullis & syncera charitate dicat, Pater. Non modo quæritur quanta sit ipsa charitas, vtrum magna an parua, an mediocris, vtrum vel sit, quæro. Si nata est, latendo crescit, credendo perficietur, perfecta permanebit. Non enim perfecta vergit in senium, & à senectute veniet ad mortem: ad hoc perficietur vt æterna permaneat. Vide enim quid sequitur, Clamamus abba pater, Ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quia sumus filij dei. *Vbi supra.* Non spiritus noster reddit testimonium spiritui nostru, quia sumus filij dei, sed spiritus dei arra reddit testimonium pro ea re quæ nobis promissa est. Ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quia sumus filij dei. Si autem filij, & hæredes. Non enim inaniter filij, hæc est merces, & hæreditas. Hoc est quod paulo antè dicebam, quia medicus noster & sanitatem nobis donat, & mercedem insuper largiri dignatur. Quæ est illa merces? Hæreditas, sed non quomodo est hominis patris hæreditas. Relinquit enim filiis suis, non possidet cum filiis suis, & tamen magnum se facit, & gra- *C* tias sibi agi desiderat, quia voluit dare quod non posset auferre. Moriens enim tolleret secum: puto quia si posset, nihil hic filiis suis dimisisset. Hæredes dei sic sunt, vt ipse deus sit hæreditas nostra, cui dicit psalmus, Dominus pars hæreditatis meæ. *Psal.15.* Hæredes quidẽ Dei: si parum vobis est audite, quod amplius gaudeatis. Hæredes quidem dei, cohæredes autẽ Christi. Conuersi ad dominũ.

De baptismo paruulorum, contra Pelagianos.
Sermo XIIII.

Atale sancti Ioannis inter cætera quæ dicenda videbantur, ad baptismum paruulorum noster sermo deductus est, & quia iam prolixus erat, & de illo terminãdo cogitabatur, non tanta dicta sunt de tanta quęstione, quanta in periculo tanto à solicitis dici debuerunt. Solicitos autẽ nos facit non ipsa sententia iam olim in ecclesia catholica summa authoritate fundata, sed disputationes quorundam quæ modo crebrescere, & multorũ animos euertere moliuntur. Hodie ergo adiuuante domino placuit nobis hinc loqui. Diem quidem solennem martyris celebramus, sed maior causa est omnium fidelium quàm tantummodo martyrum. *D* Non enim omnes fideles etiam martyres, sed ideo illi martyres, quia fideles. Videamus ergo quid ab eis ꝓponatur, quid eos mouet, quoniam & de ipsis non tam refellendis quàm sanandis cogitare debemus. Concedũt paruulos baptizari oportere. Non ergo quęstio est inter nos & ipsos vtrum paruuli baptizandi sunt, sed de causa quæritur quare baptizandi sint. Hoc ergo quod conceditur, sine vlla cum illis dubitatione teneamus. Baptizandos esse paruulos nemo dubitet, quãdo nec illi hinc dubitant, qui ex parte aliqua contradicunt. Sed nos dicimus eos aliter salutem & vitam æternam non habituros, nisi baptizentur in Christu: illi autem dicunt non propter salutem, non propter vitam æternam, sed propter regnum cœlorum. Quid sit hoc dum exponimus vt possumus, parumper attendite. Paruulus, inquiunt, & si non baptizaretur, merito innocentiæ, eo quod nullum habeat omnino nec proprium, nec originale peccatum, nec ex se, nec de Adam tractum, necesse est, aiunt, vt habeat salutem, & vitam æternam, etiam si non baptizetur: sed propterea baptizandus est, vt intret etiam in regnum Dei, hoc est, in regnum cœlorum. Si discutiendum est hoc, discutiendum est propter illos, non propter nos. *E* Fratres enim nostri permoti sunt ꝓfunditate quæstionis, sed regi debuerunt gubernaculo authoritatis. Cum enim dicunt non esse baptizandos salutis & vitæ æternæ percipiendæ causa, sed tantummodo regni cœlorũ, & regni Dei: baptizandos quidem fatentur, sed non propter vitam ęternam, sed propter regnum cœlorum. Quid de vita æterna? Habebunt, inquiunt. Quare habebunt? Quia nullum peccatum habent, & ad damnationem pertinere possunt. Ergo est ęterna vita extra regnũ cœlorum? Primus hic error auerlandus ab auribus, extirpandus à mentibus. Hoc nouum in ecclesia prius inauditum est, esse vitam æternam præter regnum cœlorum, esse salutem æternam præter regnum dei. Prius vide frater, ne forte hinc consentire nobis debeas, quisquis ad regnum Dei non pertinet, eum ad damnationem sine dubio pertinere. Venturus est dominus, & iudicaturus de viuis & mortuis, sicut euangelium loquitur: duas partes facturus est, dexteram, & sinistram. Sinistris dicturus, Ite in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius. *Matt.25.* Dextris dicturus, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum *F* est ab origine mũdi. Hanc regnum nominat, hanc cum diabolo damnationem. Nullus relictus est medius locus, vbi ponere queas infantes. De viuis & mortuis iudicabitur, alij erunt ad dexteram, alij ad sinistram, non noui aliud. Qui inducis medium, recede de medio, non te offendat qui dexteram quærit, & teipsum admonet, recede de medio, sed noli in sinistram. Si ergo dextera erit & sinistra, & nullum medium locum in euangelio nouimus, ecce in dextera regnum cœlorum est. Percipite, inquit, regnum. Qui ibi nõ est, in sinistra est. Quid erit in sinistra? Ite in ignem æternum. In dextera ad regnum vtique æternum, in sinistra in ignem æternum. Qui non in dextera, proculdubio in sinistra. Ergo qui non in regno, proculdubio in ignem æternum. Certe habere non potest vitam æternam qui non baptizatur, non erit in dextera, id est, in regno non erit. Vitam æternam computas ignem æternum? Et de ipsa vita æterna audi expreßius, quia nihil aliud est regnum quàm vita æterna. Prius regnum nominauit, sed in dextris, ignem æternum in sinistris. Extrema autem sententia vt doceret quid sit regnum, & quid sit ignis æternus.

G Tunc, inquit, abibunt iſti in combuſtionem æternam,
Matt.25. iuſti autem in vitam æternam. Ecce expoſuit tibi quid
ſit regnum, & quid ignis æternus, vt quando confiteris
paruulum non futurum in regno, fatearis futurum in
ignem æternum. Regnum enim cœlorum eſt vita ęter-
na. Nec aliud etiam Paulus apoſtolus cum terreret ho-
mines, non paruulos non baptizatos, ſed ſceleſtos, faci-
noroſos, contaminatos, perditos: non eos terruit quòd
erunt in igne ſempiterno, quò ſine dubio ibunt ſi non
corriguntur: ſed tantū terruit, quia in regno non erunt:
vt cum viderint ſe perdere ſpem regni, non viderent
1.Cor.6. eſſe conſequẽs niſi pœnam ignis æterni. Nolite, inquit,
errare, neq; fornicatores, neq; idolis ſeruientes, neq; ad-
ulteri, neq; molles, neq; maſculorum concubitores, neq;
fures, neq; auari, neque ebrioſi, neq; maledici, neque ra-
paces, regnum dei poſsidebunt. Non dixit, illi & illi, ta-
les & tales igni æterno torquebuntur: ſed, regnum Dei
non poſsidebunt. Subtracta dextera, nō remanebit niſi
ſiniſtra. Vnde autem euadunt ab igne ſempiterno? non
ob aliud niſi quia erunt in regno. Sequitur, Et hæc qui-
dem fuiſtis. Et vnde iam non ſunt? Sed abluti eſtis, ſed
ſanctificati eſtis in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti,
H & in ſpiritu Dei noſtri. In nomine domini noſtri Ieſu
Acta.4. Chriſti. Non enim eſt aliud nomen ſub cœlo, in quo o-
portet ſaluos fieri omnes puſillos cum magnis. Si autē
ſaluos fieri oportet nos in hoc nomine, ſine hoc nomi-
ne proculdubio, nec ſalus erit quę ſine Chriſto promit-
titur paruulis. Pace eorum dicam, qui cuiquam ſalutem
promittit ſine Chriſto, neſcio vtrum ipſe ſalutem ha-
bere poſsit in Chriſto. Deinde quærimus ab eis. Quod
ſi aliquis dicat, paruulos merito innocētiæ ſuæ, ſicut di-
citis, atque immunes ab omni delicto, non ſolum habi-
turos ſalutem & vitam æternam, ſed & regnum dei: vn-
de apud vos definitum certúmque eſt, ſine baptiſmo
regnum dei non habituros paruulos: vt diuideretis eis
pro arbitrio veſtro non adiutores paruulorum, ſed op-
preſſores miſerorum, vt diuideretis eis pro arbitrio ve-
ſtro, & daretis eis ſalutem & vitam æternam præter re-
gnum cœlorum? Alius beneuolentior vobis & miſeri-
cordior, & vt putatis iuſtior, totum eis dabit, & vitam
ęternam: & regnum cœlorum. Iſtum quomodo ſupera-
bitis? quoniam vos aliquando contra euidentiſsimam
authoritatem ratio humana delectat, profecto ipſam
I regulam rationis veſtræ, & aſſerite quantis viribus va-
lueritis, vnde deuincatur iſte qui paruulis propter me-
rita innocentiæ, propter nullā ſicut dicitis culpam, hoc
eſt, originale peccatum, dare voluerit etiam non bapti-
zatis, non ſolùm vitam æternam, verùm etiam regnum
cœlorum. Iſtum vincite. Ego ſine præiudicio partes hu-
ius parumper ſuſcipio, & dicam quod ipſe non ſentio,
ſed admoneo vos, vt acriorem aduerſarium videatis.
Ecce exiſtit neſcio quis & dicit, Paruulus nō habens vl-
lum omnino peccatum, nec quod ſua vita cōtraxit, nec
quod de vita primi parentis traxit, habebit & regnum
cœlorum, & vitam æternam. Reſpondete, vincite ho-
minem reſiſtentem vobis, qui aliter diuiditis. Vos enim
dicitis, Vitam quidem habebit iſte nō baptizatus æter-
nam, ſed non habebit regnū cœlorum. Ille contrà, Imò
& vitam, & regnum cœlorum. Quare enim patrimo-
nium regni cœlorum abripis innocenti? A quo regnum
cœlorū non acquiritur, profecto magno bono frauda-
tur. Quæ eſt iſta iuſtitia? Dic quare. Quid offendit par-
uulus non baptizatus, nullam habēs culpam, nec ſuam,
nec de parente tractam? Quid offendit, dic mihi, vt non
intret in regnum cœlorum, vt ſeparetur à ſorte ſancto-
rum, vt ſit exul à ſocietate angelorum? Videris enim ti- K
bi miſericors, quia non aufers ei vitam, damnas tamen
quem ſeparas à regno cœlorum. Damnas, nō cum per-
cutis, ſed in exilium mittis. Nam & qui exulant, viuunt,
ſi ſani ſunt, in doloribus corporis non ſunt, nec tor-
quentur, non carceris tenebris affliguntur, hæc illis ſola
pœna eſt, nō eſſe in patria. Si amatur patria, magna pœ-
na. ſi autem non amatur patria, peior eſt cordis pœna.
Paruum malum eſt in hominis corde, qui ſocietatem
non quærit ſanctorum, qui non deſiderat regnum cœ-
lorum? Si non deſiderat, pœna eſt de peruerſitate: ſi au-
tem deſiderat, pœna eſt de fraudata charitate. Sed ſi,
quod vis, parua ſit pœna, & ipſa parua magna eſt, ſi nul-
la culpa eſt. Hic defende iuſtitiam dei. Quare vel parua
pœna infligitur innocēti in quo nullum inuenitur om-
nino peccatū? Dic cōtra iſtum aduerſariū, qui paruulis
nō baptizatis, miſericordia & iuſtitia maiore quàm tu,
dare vult non ſolùm vitam æternam, verùm etiam re-
gnum cœlorum. Reſponde ſi potes, ſed rationem affer,
hac enim te gloriari delectat. Ego iſtam quæſtionem
profundam ſentio, & ad eius fundum rimandum vires
meas idoneas non agnoſco. Libet me & hic exclamare
quod Paulus, O altitudo diuitiarum. Paruulus non ba- *Rom.11.*
ptizatus pergit in damnationem, Apoſtoli enim verba L
ſunt, Ex vno in condemnationem. Non ſatis inuenio *Rom.5.*
dignam cauſam, quia non inuenio, non quia non eſt.
Vbi ergo non inuenio in profundo profundum, atten-
dere debeo humanam infirmitatem, non damnare di-
uinam authoritatem. Ego prorſus exclamo nec me pu-
det, O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei, *Rom.11.*
quàm inſcrutabilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles
viæ eius! Quis enim cognouit ſenſum domini? aut quis
conſiliarius eius fuit? aut quis prior dedit illi, & retri-
buetur ei? Quoniam ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt
omnia. Ipſi gloria in ſecula ſeculorum, Amē. Ego infir-
mitatem meam his verbis munio, & hac cautela circū-
ſeptus, aduerſus ſagittas ratiocinationum tuarum mu-
ratus aſsiſto. Sed tu bellator, hoc eſt, fortis ratiocinator,
huic reſponde qui tibi dicit, Prorſus innocēs paruulus
& immunis ab omni peccato, & proprio & originali,
non ſolum vitam æternam habebit, ſed etiam regnum
cœlorum. Hoc eſt iuſtum. Qui nihil mali habet, quare
aliquid boni nō habet? Sed ſcio, inquis. Vnde ſcis? Quia
dominus dixit, Tandem veniſti. Non ergo quia tu ra- M
tiocinaris, ſed quia dominus dixit. Laudo hoc planè,
quia ſanum eſt: ſicut homo non inueniſti rationem, fu-
gis ad authoritatem. Approbo, prorſus approbo. Bene
facis, non inuenis quid reſpōdeas, ad authoritatem fu-
ge, non ibi te perſequor, non inde expello, imò fugien-
tem recipio & amplector. Profer ergo authoritatem,
ſtemus in ea ſimul cōtra communem inimicum. Quia
enim paruulus non baptizatur, non intrat in regnum
cœlorum, & tu dicis & ego. Illi igitur communi aduer-
ſario qui dicit non baptizatum paruulum intraturum
in regnum cœlorum, reſiſtamus ambo, & aduerſus eius
inſidioſiſsima iacula ſcutum fidei proferamus. Cedant
pauliſper coniecturæ rationis humanæ, aſſumantur ar-
ma diuina. Aſſumite, inquit apoſtolus, armaturam dei. *Ephes.6.*
Ecce ſimul dicamus huic homini, Chriſtianus es? Chri-
ſtianus, inquit. Audi euāgelium, qui vis non baptizatos
paruulos mittere in regnū cœlorum, audi euangelium,
Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, non *Ioan.3.*
intrabit in regnum cœlorum. Domini ſententia eſt,
huic non reſiſtit niſi non Chriſtianus. Repulſus eſt ille,
remanet mihi tecum certamen, & forte vnde viciſti

A bono illius, Inde bono vinceris tuo. Nam quem vicisti, si dutus non est, docuisti. Noli ergo esse dutus & tu, simul teneamus interim sententiam istam, *Ioan.3.* Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritusancto, non intrabit in regnum cœlorum. Ideo, inquis, paruulo non baptizato polliceri regnum dei non possum, contra domini sententiam apertam. Ecce quare dico, regnum dei non habebunt. Ecce quare dico, ideo baptizandi sunt vt habeant regnum dei. Ideo dicis? Ideo, inquit. Vide tamen propter illa quæ supra diximus, ne forte non inuenias vitam æternam præter regnum dei. Multum enim aperta sunt dicta de duabus illis partibua dextera & sinistra, vbi nullum in medio dedit locum vitæ sine regno. Parum te hoc corrigit? parum admonet? Ipsam mecum lectionem vnde hanc sententiam protulisti, paululum aduerte. Dixisti enim te ideo regnum cœlorum non haprizatis pueris nolle promittere, quia sententia domini aperta est, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu, non intrabit in regnum cœlorum. Non ibi aduertisti cum quæreret Nicodemus quomodo ista fierent, id est, quomodo renasceretur homo, quomodo denuo nasceretur, quoniam non B potest vtique iterum introire in vterum matris, & denuo nasci, quid audierit à domino, quid audierit à magistro bono, quid audierit error à veritate? Inter cætera enim ostendens quemadmodum fiat, etiam similitudinem posuit: *Ibidem.* sed prius ait, Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, filius hominis qui est in cœlo. In terra erat, & in cœlo se esse dicebat: & quod est maius, in cœlo filium hominis: vt vnam demonstraret in vtraque natura personam: *Ioan.1.* in eo quod Dei filius erat æqualis patri, verbum dei in principio deus apud deum: & in eo quod filius hominis erat, assumens animam humanam, & carnem humanam, & indutus hominem, exiens ad homines: quia in hoc vtroque non duo Christi sunt, nec duo filij dei, sed vna persona, vnus Christus dei filius, idémque vnus Christus, non alius filius hominis, sed dei filius secundum diuinitatem, hominis filius secundum carnem. Quis autem nostrum qui parum aduertimus, aut parum sapimus, non potius ita vellet distinguere, filius dei in cœlo, & filius hominis in terra? Sed ne sic diuideremus, & ita diuidendo duas personas induceremus: *Ioan.3.* Non ascendit in C cœlum, inquit, nisi qui de cœlo descendit filius hominis. Filius ergo hominis descendit de cœlo? Nónne filius hominis in terra factus est? Nónne filius hominis per Mariam factus est? Sed ô homo, noli, inquit, separare, quem volo copulare. Parum est quia filius hominis descendit, Christus enim descendit, idémque filius hominis qui filius est dei, sedet in cœlo, qui ambulat in terra. In cœlo erat, quia vbique Christus, idemq; Christus & filius dei, & filius hominis. Propter vnitatem personæ in terra filius dei, propter eandem vnitatem personæ esse probauimus in cœlo filium hominis, ex his verbis domini, Filius hominis, inquit, qui est in cœlis. Propter vnitátem personæ, nónne in terra constituto atque conspicuo Petrus dicit, *Matt.16.* Tu es Christus filius dei viui? Ergo discat Nicodemus quomodo fiat illud quod ei minus intelligenti incredibile & quasi impossibile videbatur, Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit. Omnes autem qui renascũtur, vtique ascendunt in cœlum, cæterorum nemo prorsus. Et omnes qui renascuntur, per gratiam dei ascendunt in cœlum, & nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, filius hominis qui est in cœlo. Vnde hoc. Quia omnes qui renascuntur, membra ipsius fiunt, & solus Christus D de Maria natus vnus est Christus, & cum corpore suo caput vnus est Christus. Hoc ergo dicere voluit, Nemo ascendit nisi qui descendit, Non ergo ascẽdit nisi Christus. Si vis ascendere, esto in corpore Christi. Si vis ascendere, esto membrum Christi. *Rom.12.* Sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra corporis cum sint multa, vnum est corpus: sic & Christus, quia caput & corpus Christus. Et quomodo fit hoc, adhuc quæramus. Latet quæstio, exaltatur illa profunditas. Christus peccatum non habet, nec originale traxit, nec suum addidit, extra voluptatem carnalis libidinis venit, non ibi fuit complexus maritalis. de virginis corpore non assumpsit vulnus, sed medicamentum: non assumpsit quod sanaret, sed vnde sanaret. Quantum ad peccatum pertinet dico. Solus ergo ille sine peccato, quomodo erunt membra eius, quorum nullus est sine peccato? Quomodo? Audi similitudinem quæ sequitur, *Ioan.3.* Et sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis: vt omnis qui credit in eum, nõ pereat, sed habeat vitam æternam. Vnde tibi non videbatur peccatores homines posse fieri membra Christi, id est, illius, qui nullum omE nino haberet peccatum? Serpentis morsu mouebaris, ideo crucifigitur Christus, ideo fundit sanguinem Christus in remissionem peccatorum, quia propter peccatum, id est, serpentis venenum. *Num.21.* Sicut exaltauit Moyses serpentem in eremo, vnde sanarentur qui in illo deserto à serpentibus mordebantur, & illum exaltatum attendere iubebantur, & quisquis attenderet, sanabatur: sic oportet exaltari filium hominis, vt omnis qui credit in eum, id est, qui attendit exaltatum, qui non erubescit crucifixum, qui in cruce Christi gloriatur, nõ pereat, sed habeat vitam æternam. Non pereat. Vnde? Credendo in eum. Vnde non pereat? Attendẽdo exaltatum: alioquin perisset. Hoc est enim, Omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Profers paruulum mihi, & iubes attendat exaltatum, quem negas habere serpentis venenum. Imò si faues ei, si mouet te innocentia in vita propria, noli negare tractum aliquem reatum de vita prima, non sua, sed parentis sui primi. Noli negare, confitere venenum, vt poscas medicamentum, aliter non sanatur. Aut vt quid ei dicis vt credat? Hoc enim respondetur à portante paruulum. F Ad verba aliena sanatur, quia ad factum alienum vulneratur. Credit in Iesum Christum, fit interrogatio, respondetur, credit. Pro non loquente, pro silente, flente & flendo quodammodo vt subueniatur orante, respondetur & valet. An etiam hoc serpens ille persuadere conatur, quia non valet? Absit à corporibus qualiumcunque Christianorum. Ergo respõdetur & valet. Conspiratione quadam communicat spiritus, credit in altero, quia peccauit in altero. An verò inuenit vitam præsentis seculi quem parturiuit infirmitas, & non inuenit vitã futuri seculi, quem parturiuit charitas? Ergo Moyses exaltauit serpentem in eremo, vt omnis à serpente percussus intueretur exaltatũ, & sanaretur. *Genes.3.* Adam primus accepit morsum serpentis cum veneno, Ergo natus in carne peccati, fit saluus in Christo per similitudinem carnis peccati. *Rom.8.* Misit enim deus filium suum, nõ in carne peccati, sed sicut sequitur qui scripsit, In similitudine carnis peccati, quia non de complexu maritali, sed de vtero virginali. Misit in similitudinem carnis peccati. Vt quid hoc? Vt de peccato damnaret peccatum in carne, de peccato peccatum, de serpente ser-

G pentem, Sed de similitudine, quia in Christo nullum
peccatum, sed sola similitudo carnis peccati. Ideo exal-
tatus est serpens, sed æreus. Exaltata est similitudo car-
nis peccati, vt sanaretur origo peccati, quia misit Deus
filium suum in similitudinem carnis peccati, non in si-
militudinem carnis. Nam vera caro est, sed in similitu-
dinem carnis peccati, quia mortalis caro sine vllo om-
nino peccato, vt de peccato propter similitudinem
damnaret peccatum in carne, propter veram iniqui-
tatem. Vera iniquitas in Christo non fuit, sed morta-
litas in illo fuit. Peccatum non suscepit, sed pœnam
peccati suscepit. Suscipiendo sine culpa pœnam, & pœ-
nam sanauit & culpam. Ecce quomodo fiunt ista. Quæ
Ioan.3. admiratus Nicodemus dixerat, Quomodo possunt ista
fieri? Sic enim sanamur, non quia meremur. Ecce quo-
modo fiunt ista. Modo vbi mihi paruulos ponis? Iam
dicis, nullo veneno sauciati sunt, aufer eos à conspectu
exaltati serpentis. Si autem non aufers, sanandos dicis,
venenatos confiteris. Deinde ipse dominus in eodem
sermone ad Nicodemum non audistis quid dixerit,
cum eadem lectio hodie legeretur: Qui credit in eum,
non iudicatur: qui autem non crediderit, iam iudica-
H tus est. Et hic quæris medium homo de medio, & dis-
putas, & attenderis, nec attendis, Qui credit in eum,
non iudicatur: qui autem non crediderit, iam iudica-
tus est. Quid est autem, iam iudicatus est? Damnatus
est. Nam iudicium pro damnatione plerunque poni
nostis, scripturæ testes sunt, maxime illo vno testimo-
nio apertissimo, cui nemo est qui contradicat. De re-
Ioan.5. surrectione cum ageret dominus, Qui bene fecerunt,
in resurrectionem vitæ, qui male egerunt, in resurre-
ctionem iudicij: vtique iudicium pro damnatione po-
Ioan.3. suit, & tu aliter audes disserere aut credere? Qui non
Ibidem. credit, iam diiudicatus est. Alio loco, Qui credit in fi-
lium, habet vitam æternam, quam tu paruulis promit-
tebas non baptizatis. Qui credit in filium, habet vitam
æternam. Sed habet, inquit, & qui non credit paruulus,
quamuis non habeat regnum dei. Sed vide quod sequi-
tur, Qui autem incredulus est filio, non habet vitam,
Vbi supra. sed ira dei manet super eum. Vbi ponis paruulos bapti-
zatos? Profecto in numero credentium. Nam ideo &
consuetudine Ecclesiæ antiqua canonica fundatissima
paruuli baptizati fideles vocantur, Et sic de his quæ-
I rimus, Iste infans Christianus est? Respondetur, Chri-
stianus, Catechumenus, an fidelis? Fidelis vtique à fide,
fides à credendo. Inter credentes igitur baptizatos par-
uulos numerabis, nec iudicare vllo modo aliter aude-
bis, si non vis esse apertus hæreticus. Ergo ideo habent
vitam æternam, quia qui credit in filium, habet vitam
æternam. Noli eis sine ista fide & sine isto sacramento
huius fidei promittere vitam æternam. Qui autem in-
credulus est filio, & qui non credit in filium, non habet
vitam: sed ira dei manet super eum. Non dixit, veniet
super eum: sed manet super eum. Respexit originem
cuut ait, Ira Dei manet super eum. Quam respiciens
& apostolus dixit, Fuimus & nos aliquando natura fi-
Ephes.2. lij iræ. Non accusamus naturam. Naturæ author deus
est. A deo bona est instituta natura, sed per malam vo-
luntatem à serpēte viciata est: ideo quod fuit in Adam
culpæ non naturæ, nobis propagatus factum est iam
naturæ. Ab hoc vitio naturæ cum quo nascitur homo:
non liberat nisi qui natus est sine vitio. Ab hac carne
peccati, non liberat nisi ille qui natus est sine peccato
per similitudinem carnis peccati. Ab hoc veneno ser-
pentis non liberat nisi exaltatio serpentis. Quid ad hæc

dicis? Satis ne hoc est? Est vnum aliquid acutissimum, K
quod ab eis profertur. Paululum attendite. Cum cœ-
perint vrgeri verbis apostoli dicentis, Per vnum homi- *Rom.5.*
nem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum
mors, & ita in omnes homines pertransijt, in quo om-
nes peccauerunt: quæ verba nescio quis non intelligat,
in quibus verbis nescio vtrum quisquam expositorem
requirat: conantur respondere & dicere, ideo dictum
est hoc ab apostolo, quia primus peccauit Adam, & qui
postea peccauerunt, illum imitando peccauerunt. Hoc
quid est aliud, quàm conari tenebras aperto lumini of-
fundere? Peccatum per vnum hominem intrauit, & *Vbi supra. 2. sen. dist.*
per peccatum mors, & ita in omnes homines pertran- *30. cap. hoc*
sijt, in quo omnes peccauerunt. Propter imitationem *autem.*
dicis, quia primus peccauit Adam. Respondeo, pror-
sus non primus peccauit Adam. Si primum peccato-
rem requiris, diabolum vide. Sed humani generis mas-
sam volens ostendere apostolus de origine venenatam,
ideo eum posuit vnde nati sumus, non eum quem imi-
tati sumus. Dicitur quidem & pater tuus, quem fueris
imitatus. Filij mei, inquit, quos iterum parturio. Quid *Galat.4.*
identidem dicit, Imitatores mei estote. Et propter ip- *1.Cor.4.*
sam imitationem dicitur impijs, Vos à patre diabolo L *& 11.*
estis. Nam constat in catholica fide, quòd diabolus *Ioan.8.*
nec generauit nostram naturam nec condidit, sola in
illa seductio est præcedentis, imitatio consequentis.
Denique quomodo dictum est de Adam, in quo om-
nes peccauerunt, legatur mihi alicubi, omnes in dia-
bolo peccauerunt. Aliud est illo præcedente & sedu-
cente peccare, aliud in illo peccare: quia secundum
propaginem carnis in illo omnes omnes antequam
nati essemus, tanquam in parente, tanquam in radice
ibi eramus. sic venenata est ista arbor, ibi eramus. Nam
quia ad diabolum, hoc est, principem peccati, & vere
primum peccatorem non pertinet origo, sed imitatio,
cum de illo scriptura loqueretur, Inuidia, inquit, dia- *Sapient.2.*
boli, mors intrauit in orbem terrarum. Imitantur au-
tem eum qui sunt ex parte ipsius. Imitando eum fiunt
ex parte ipsius. Nunquid dictum est, in illo peccauerūt?
Cum verò de Adam diceretur propter originem: pro-
pter posteritatem, propter propaginem viscerum, In
quo omnes, inquit, peccauerunt. Nam si propterea pri- *Rom.5.*
mus constitutus est Adam, quia primus peccauit, tan-
quam in exemplum sit, nō in origine, vt quid tam in lon- M
ginquo post tant prolixa tempora contra Adam quæri-
tur Christus? Si omnes peccatores ad Adam propter-
ea pertinent, quia primus peccator, omnes iusti debue-
runt ad Abel pertinere, quia primus iustus. Quare Chri
stus quæritur: Expergiscere frater. Quare Christus quæ-
ritur? nisi quia in Adam damnata est generatio, in Chri-
sto quæritur regeneratio. Proinde nemo nos fallat.
Scriptura euidens est, authoritas fundatissima est, fides
catholicissima est. Omnis generatus damnatus, nemo
liberatus, nisi regeneratus. Vnde & alteri versutiæ illo-
rum iam vos instructi respondete charissimi. Quando
dicunt & paruulos turbant, si de peccatore peccatores
nati sunt, quare non de baptizato iam fideli, cui remissa
sunt omnia peccata, insti nascuntur? Cito respondete,
Ideo de baptizato non iustus nascitur, quia non eum
generat vnde regeneratus est, sed vnde generatus est.
De Christo dictum est, Mortificatus carne, viuificatus *1 Petr.3.*
spiritu: sic de homine dici potest, Tabefactus carne, iu-
stificatus spiritu. Quod nascitur de carne, caro est. Quæ- *Ioan.3.*
ris vt de iusto iustus nascatur, cum videas iustum esse
nisi regeneratum omnino non posse. Nec attendis do-

mini

A mini sententiam, quam tuipse in ore habes, Si quis non renatus fuerit ex aqua & spiritu? Puto quia non hoc factum est in concubitu. Miraris quare peccator nascatur de semine iusti, nō te delectat mirari quare oleaster nascatur de semine oliuæ? Accipe aliam similitudinem. Iustum baptizatum, pone granum purgatum. Non attendis quia de grano purgato frumentum cum palea nascitur, sine qua seminatur. Deinde cum sit in propagine natorum generatio carnalis, in propagine renatorum generatio spiritalis, vis vt de baptizato baptizatus nascatur, cum videas de circunciso non nasci circuncisum? Carnalis est certe ista generatio & carnalis est circuncisio, & tamen de circunciso non nascitur circuncisus. sic ergo de baptizato non potest nasci baptizatus, quia nemo renatus antequam natus. Aliud eorum quasi acutissimum. Sed quid acutum non obtunditur scuto veritatis? Aliud dicunt, videte quale. Si Adam, inquiūt, nocet his qui non peccauerunt, ergo & Christus prodesse debet etiam his qui non crediderūt. Videtis certe quàm hoc acutum sit contra veritatem, audite quātum adiuuet veritatem. Qui enim hoc dicit, nihil aliud dicit, nisi Christum nihil prodesse non credentibus. Hoc B est verum. Quis non acceptet? Quis non cōsentiat, quia Christus non credentibus non prodest, credētibus prodest? Sed dic mihi obsecro te, Paruulis baptizatis Christus aliquid prodest, an nihil prodest? Necesse est vt dicat prodesse. Premitur mole matris ecclesiæ, forte quidem vellēt hoc dicere. Nam ratiocinationes eorum ad hoc videntur compellere, sed authoritate reprimuntur ecclesiæ, ne non dicam, sputis hominum obruantur, sed ipsorum infantium lachrymis tanquam fluuio perrahantur. Si enim dixerint nihil prodesse Christum baptizatis infantibus, nihil aliud dicunt quàm superfluo baptizātur infantes. Vt autem non superfluo baptizentur, quia hoc dicere non audent, prodesse Christum baptizatis infantibus confitentur. Si prodest baptizatis, quæro quibus prosit, credentibus, an non credentibus? Eligant quod volunt. Si dixerint non credentibus, vbi est ergo quod calumniaris, quia Christus non credentibus prodesse non potest? Ecce tu confiteris prodesse infantibus, non tamen credentibus. Ad quodlibet prodest? Non putas ad vitam æternam? Non putas ad salutem æternam? Ad ipsum regnum cœlorum percipien- C dum? Vtique prodest Christus paruulis baptizatis. Prodest ergo non credentibus? Sed absit vt ego dicam non credentes infantes. Iam superius disputaui, credit in altero, qui peccauit in altero. dicitur, credit, & valet: & inter fideles baptizatos computatur. Hoc habet authoritas matris ecclesiæ, hoc fundatus veritatis obtinet canon. Contra hoc robur, contra hunc inexpugnabilem murum quisquis arietat, ipse confringitur. Ergo prodest Christus aliquid infantibus baptizatis, & sicut ego doceo, & sicut mecum tota ecclesia dicit, credentibus prodest, fidelibus prodest, tu quod vis elige. Volo quidem vt quod verius est, eligas, vt nobiscum dicas quia credentibus prodest. Sed si dixeris, non credentibus prodest, contra te dixisti. Si dixeris, credentibus prodest, mecum dixisti. Elige vtrum contra te dicas quod falsum est, an mecum dicas quod verum est. Tu enim paulò antè dicebas, Christum non credentibus nihil prodesse, volens efficere quia sic & Adam non peccantibus nihil nocuit, quomodo Christus non credentibus nihil prodest. Ecce iam fateris infantibus non credentibus baptizatis aliquid prodesse Christum. Sed si credentibus dicis, bene dicis, mecum dicis, credunt & infantes. Vnde credunt? Quomodo credunt? Fide pa- D rentum. Si fide parētum purgantur, peccato parentum polluti sunt. Corpus mortis in primis parentibus generauit eos peccatores, spiritus vitæ in posterioribus parentibus regenerauit eos fideles. Tu das fidem non respondenti, & ego peccatum nihil agenti. Sancti, inquit, de sanctis nasci debuerunt, quia sicut dicit apostolus, Alioquin filij vestri immundi essent, nunc autem sancti *1.Cor.7.* sunt. Et quomodo hoc accipis? Quomodo intelligis de fidelibus natum ita sanctum, vt baptizari non debeat? Quomodo libet accipias istā sanctitatem. Multi enim modi sunt sanctitatis, & multi modi sunt sanctificationis. Nō enim omne quod sanctificatur, ad regnum cœlorum mittitur. De esca nostra dixit apostolus. Sancti- *1.Tim.4.* ficatur per verbum dei, & orationem. Nūquid quia esca nostra sanctificatur, non scimus quò mittatur? Disce ergo esse aliquem modum, & quasi vmbraculum quoddam sanctificationis, quod non sufficiat ad perceptionem salutis. Distat, & quid distet, deo notum est. Tamē enim cum filio fidelium curratur ad baptismum, non sic errent parentes, vt putent eum iam fidelem natum. Natum enim possunt dicere, non renatum. Nam vt noueris quomodo intelligas sanctificatos filios fidelium, vt E modo non quæram, quia longum est, modum sanctificationis huius, ibi & maritū habes infidelem, ibi habes & vxorem fidelem. Sanctificatur, inquit, vir infidelis in *1.Cor.7.* vxore, sanctificatur mulier infidelis in fratre. Nunquid quia est ibi forte modus aliquis sanctificationis, vt vir infidelis sanctificetur in vxore fideli, ideo iam securitatem debet accipere, quòd in regnū cœlorum intraturus est, & non baptizandus, non regenerandus, non Christi sanguine redimēdus? Quomodo ergo sanctificatur vir infidelis in vxore, & tamen perit, nisi baptizetur: sic filij fidelium etsi ad quēdam modum sanctificati sunt, pereunt tamen si non fuerint baptizati. Rogo vos vt paululum acquiescatis. Lego tātùm. Sanctus Cyprianus est, quem in manus sumpsi, antiquus episcopus sedis huius, quid senserit de baptismo paruulorum, imò quid semper ecclesiam sensisse monstrauerit, paululum accipite. Parum est enim quia isti disserunt & disputant nescio quas impias nouitates, & nos conantur arguere quòd aliquid nouum dicamus. Ad hoc ergo lego sanctū Cyprianum, vt videatis quomodo sit intellectus canonicus, & catholicus sensus in his verbis quæ paulo ante F tractaui. Interrogatus est sanctus Cyprianus, vtrum infans baptizari debeat ante octauū diem, quia in veteri lege non licebat circuncidi infantem, nisi octauo die. Quæstio inde erat nata de die baptizandi, nam de ori- *Genes.17.* gine peccati nulla erat quæstio, & ideo ex ea re vnde nulla erat quæstio, soluta est exorta quæstio. Sāctus Cyprianus dixit inter cætera quæ superius dixit: Propter quod neminem putamus ad gratiam consequendam impediendum esse à lege quæ iam statuta est, nec spiritalem circuncisionem impediri carnali circuncisione debere, sed omnem omnino admittendum esse ad gratiam Christi, quando & Petrus in Actibus Apostolorū loquitur & dicit, Deus mihi dixit neminem hominem *Actu.10.* communem dicendum & immundum. Cæterum si homines impedire aliquid ad consecutionem gratiæ posset, magis adultos & prouectos, & maiores natu possint impedire grauiora peccata. Porro autem etiam grauissimis delictoribus & in domino multum ante peccantibus, cum postea crediderint, remissio peccatorū datur, & à baptismo atque gratia nemo prohibetur, quāto magis non debet prohiberi infans, qui recens natus, ni-

G hil peccauit, nisi quòd secundum Adam carnaliter natus, contagium mortis antiquæ prima natiuitate contraxit, qui ad remissam peccatorum accipiendam hoc ipso facilius accidit, quòd illi dimittuntur nō propria, sed aliena peccata. Videte quemadmodum de hac re nihil dubitans, soluit illam vnde dubitabatur. Hoc de fundamento ecclesiæ sumpsit ad confirmandum lapidem nutantem. Impetremus ergo, si possumus à fratribus nostris, ne nos insuper appellent hæreticos, quòd eos tales disputantes nos appellare possimus forsitan si vellemus, nec tamen appellamus. Sustineat eos mater piis visceribus sanandos, portet docendos, ne plangat mortuos. Nimium est quo progrediuntur, multum est, vix ferendum est, magnæ patientiæ adhuc ferri. Non abutantur hac patientia ecclesiæ, corrigantur, bonū est: vt amici exhortamur, non vt inimici litigamus. Detrahunt nobis, ferimus: canoni detrahunt, veritati non detrahant. Ecclesiæ sanctæ pro remissione peccati originalis paruulorum quotidie laboranti non contradicant. Fundata ista res est, ferendus est disputator errans in aliis quæstionibus non diligenter digestis, nondum plena ecclesiæ authoritate firmatis. ibi ferendus est er-

H ror, non tantum progredi debet, vt etiam fundamentū ipsum ecclesiæ quatere moliatur. Non expedit, adhuc forte nostra non est reprehendenda patientia, sed debemus timere ne culpetur etiam negligentia. Sufficiat charitati vestræ, habete ad illos qui nostis illos, habete cum illis amicè, fraternè, placide, amanter, dolenter, quicquid potest faciat pietas, quia postea diligēda non erit impietas. Conuersi ad dominum.

Philip. 3. *De verbis Apostoli, Nos enim sumus circuncisio, qui spiritu dei seruimus.* Sermo XV.

AD apostolicam lectionem aures & animū intendat sanctitas vestra, adiuuāte nos affectu vestro apud dominum deum nostrū, vt ea quæ illic nobis reuelare dignatur, ad vos aptè atque salubriter proferre possimus. Ergo cum

Vbi supra. legeretur, audistis dicentem apostolum Paulum, Nos enim sumus circuncisio, qui spiritui dei seruimus. Scio plerosque codices habere, qui spiritu Deo seruimus. Quantum autem inspicere potuimus, plures Græci hoc habēt, qui spiritui dei seruimus. Sed non ibi quæstio est. Manifestum est enim vtrunque, & congruum regulæ

I veritatis, quia & spiritui dei seruimus, & non carne, sed spiritu deo seruimus. Carne enim seruit deo, qui de rebus carnalibus sperat se placere deo. Cum verò & ipsa caro ad bona opera spiritui subditur, spiritu seruimus Deo, quia carnem domamus, vt spiritus obtemperet deo. Spiritus enim regit, caro regitur, nec spiritus bene regit, si non regatur. Cum ergo ait, Nos sumus circuncisio, videte quid voluerit intelligi in illa circuncisione, quæ in vmbra data est significante, quæ remota est luce veniēte. Cur autem non dixerit, Nos habemus circuncisionem, sed nos sumus circuncisio? Sic accipite hoc voluisse apostolum dicere, Nos sumus iustitia, circun-

Circūcisio iustitia est cisio enim iustitia est. Magis enim commēdat, cum dicit dicendo nos esse iustitiam, quàm dicendo nos esse iustos, ita tamen vt cum iustitiam dicit, esse iustos intelligamus. Non sumus illa incommutabilis iustitia, cuius participes facti sumus, sed quemadmodum dicitur magna ibi iuuētus est, pro multis iuuenibus, sic dicitur iustitia, vt intelligantur iusti. Audite hoc ipsum euidentius, eodem dicente apostolo, Ve nos, inquit, simus iustitia dei in ipso. Nos simus iustitia non nostra, sed dei, ab illo accepta, non à nobis assumpta, impartita, non vsurpata: donata, non rapta. Cuidam enim rapina erat K esse æqualis dei, & quoniam quæsiuit rapinam, inuenit ruinam. Dominus autem noster Iesus Christus, cum in *Philip. 2.* forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Cui enim æqualitas dei natura erat, rapina non erat, sed tamen semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, vt nos essemus iustitia dei in ipso. Si enim ille paupertatem vitaret, nos paupertate non careremus. Pauper enim ille factus est, cum diues esset, vt illius paupertate (sicut scriptum est) nos ditaremur. Diuitiæ illius *2. Cor. 8.* quid nobis facturę sunt, cuius paupertas nos diuites facit? Apostolus ergo non tibi negauit circūcisionem, sed expoliuit: lucem prætendit, vmbram remouit. Nos sumus, inquit, circūcisio, qui spiritu deo seruimus, & gloriamur in Christo Iesu, & non in carne fidētes. Respexit quosdam in carne fidentes: ipsi erant qui de carnis circuncisione gloriabantur: de quibus alio loco dicit, *Philip. 3.* Quorum deus venter est, & gloria in pudendis eorum. Intellige tu circuncisionem, & esto circūcisio, intellige & esto. Intellectus enim bonus, sed omnibus qui faci- *Psal. 110.* unt eum. Nō vtique frustra octauo die iussus est infans *Genes. 17.* circuncidi, nisi quia petra qua circuncidimur, Christus erat. Cultellis enim petrinis circuncisus est populus. Pe- L tra autem erat Christus. Quare ergo octauo die? Quia in hebdomadis idem primus qui & octauus. Comple- *Iosue. 5.* tis enim septem diebus reditur ad primū: finitus se- *1. Cor. 10.* ptimus, domin° sepultus: reditur ad primum, dominus resuscitatus. Domini enim resuscitatio promisit nobis æternum diem, & consecrauit nobis dominicum diem. Qui vocatur dominicus, ipse videtur proprie ad dominum pertinere, quia eo die dominus resurrexit. Reddita est petra, circūcidantur qui volunt dicere, Nos enim sumus circuncisio. Traditus est enim propter peccata *Philip. 3.* nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram. *Rom. 4.* Iustificatio tua, circuncisio tua, non est à te. Gratia salui facti estis per fidem, & hoc non ex vobis, sed dei donum est, non ex operibus, ne forte dicas, Promerui, & *Ephes. 2.* ideo accepi. Non putes te promerendo accepisse, qui non promereres nisi accepisses. Gratia præcessit meritum tuum, non gratia ex merito, sed meritum ex gratia. Nam si gratia ex merito, emisti, non gratis accepisti. Pro nihilo, inquit, saluos facies eos. Quid est, Pro nihilo saluos facies? Nihil in eis inuenis vnde salues, & tamen *Psal. 55.* saluas. Gratis das, gratis saluas. Omnia merita præcedis, M vt dona tua consequantur merita tua. Prorsus gratis das, gratis saluas, qui nihil inuenis vnde salues, & multum inuenis vnde damnes. Nos ergo, inquit, sumus cir- *Philip. 3.* cuncisio, qui spiritui dei seruimus, & gloriamur in Chri *1. Cor. 10.* sto Iesu. Qui gloriatur, in domino glorietur. Et non in carne fidentes. Et quid est fidere in carne? Audite, in- *Fidere in carne.* quit. Quāquam ego, inquit, habeam fiduciam & in carne. Si quis alius in carne putat se habere fiduciam, magis ego. Ne arbitremini, inquit, me hoc contemnere, quod non habeo. Quid magnum est, si homo abiectus, plebeius, ignobilis, contemnat nobilitatem, & tunc exhibeat veram humilitatem? Quanquam ego, inquit, habeam fiduciam & in carne. Ideò vos, inquit, doceo contemnere, quoniam videtis me habere quod contemnā. Si quis alius in carne putat se habere fiduciam, magis ego. Et audi in carne fiduciā: circuncisione octaui diei, id est, non proselytus, non aduena ad populum dei, non maior circuncisus, sed à parentibus natus Iudæus. Ha- *Philip. 3.* beo circuncisionem octaui diei ex genere Israël, de tribu Beniamin, Hebræus ex Hebræis, secundum legem Pharisęus. Primarij quidē erant, & quasi ad nobilitatem

Iudaicam

A Iudaicam segregati, non cōtemptibili plebi commixti, qui dicebantur Pharisæi. Nam dicitur hoc verbū quasi segregationem interpretari, quomodo in Latina lingua egregius, quasi à grege separatus. Fuerunt autem Israelitæ, id est ex genere Israël, etiam illi qui separati fuerunt à templo. Remansit autem ad templum tribus Iu-

3. Reg. 12. da, & tribus Beniamin. Tribus Leui in sacerdotibus, tribus Iuda regia, & tribus Beniamin: hoc solum remansit in Hierusalem & ad templum dei, quando facta est separatio illa in seruo Salomonis. Non ergo leuiter accipiatis quod ait, Tribus Beniamin inhærens Iudæ, non

Philip. 3. recedens à templo. Hebræus ex Hebræis, secundum legem Pharisæus, secundum æmulationem persequens ecclesiam dei. Inter merita sua commemorat quòd fuerit persecutor: secundum æmulationem, inquit. Qua æmulatione? Non eram, inquit, piger Iudæus, quicquid erat quod legi meæ aduersarium videbatur, impatienter ferebam, acriter insequebar. Hæc apud Iudæos nobilitas sed apud Christum quæritur humilitas. Ideo ibi

1. Reg. 10. iste Saulus, hic Paulus. Saulus à Saule nomen deriuatur. Qui fuerit Saül nostis, ipsius electa est statura procera.

B Sic eum describit scriptura, quod supereminens esset de omnibus, quando electus est vt vngeretur in regē. Non fuit sic Paulus, sed factus Paulus. Paulus enim paruus,

Philip. 3. ideo Paulus modicus. Ergo secundum æmulationem, inquit, persequens ecclesiam. Hinc intelligant homines qualis apud Iudæos fuerim, qui Christi ecclesiam persequebar æmulatione traditionum paternarum. Addit, Secundum iustitiam quæ est in lege, qua fuerim sine querela. Nouit charitas vestra dictos esse sine querela, ambulasse in omnibus iustificationibus domini,

Luca 1. Zachariam & Elizabeth. In omnibus, inquit scriptura, iustificationibus domini ambulasse sine querela. Ecce hoc erat & Paulus noster. Quando Saulus erat, in lege sine querela ambulabat. Et quod in eo fuit sine quere-

Philip. 3. la, hoc de illo faciebat magnam querelam. Quid ergo putamus fratres esse sine querela, Secundum iustitiam quæ in lege est esse, malum est? Si malum est secundum iustitiam quæ in lege est, esse sine querela, ergo aliquid mali est lex? Sed habemus eundem apostolum dicen-

Roma. 7. tem, Itaque lex quidem sancta, & mandatum sanctum, & iustum, & bonum. Si lex sancta, & mandatum sanctum, & iustum, & bonum, secundum iustitiam quæ est

C ex lege sancta cōuersaris sine querela, quomodo potest non esse bonum? Quomodo potest non esse sanctum? An forte sanctum non est? Audiamus ipsum apostolum

Philip. 3. quid dicat, Quæ mihi lucra fuerunt, hæc propter Christum damna esse dixi. Damna sua dicit, & inter damna sua computat, quod in iustitia quæ est in lege fuerit sine querela. Veruntamen, inquit, & arbitror omnia damna esse propter eminentem scientiam Christi Iesu domini nostri. Attendo, inquit, laudes meas, comparo eminentiæ domini nostri Iesu Christi. Illud sitio, hoc contemno. Parum est hoc. Propter quem arbitror, inquit, omnia non solum detrimenta esse, verùm & stercora existimaui esse, vt Christum lucrifacerem. Quæstio maior exorta est ô Paule, Si secundum iustitiā quæ in lege est versabaris sine querela, & hoc in detrimentis tuis, in damnis, in stercoribus computas, vt Christum lucrifacias, ergo iustitia illa à Christo prohibebat? Obsecro te, expone hoc paululum. Deo potius dicamus, vt illuminet & nos, à quo & ipse illuminatus est, qui epistolam istam scripsit nobis, non atramento, sed spiritu dei viui. Videtis charissimi quàm sit arduum,

1. Cor. 3. quàm difficile intelligere hoc, cum constet legem sanctam esse, & mandatum sanctum, & iustum, & bonum, D constétque omnino inter fideles catholicos, ita vt nemo dissentiat nisi qui non vult esse catholicus, hanc legem non datam nisi à domino deo nostro: secundum istam iustitiam quæ in lege est, conuersari sine querela, impedimentum fuisse apostoli ne veniret ad Christū: nec eum venisse ad Christum, nisi hoc quod fuit secundum iustitiam, quæ in lege est, sine querela inter damna & detrimenta & stercora computasset. Sequamur ergo, & accedamus aliquantulum, ne forte in ipsis verbis apostoli elucescat nobis aliquid, vnde ista remoueatur & soluatur obscuritas. Detrimenta, inquit, credidi hæc omnia, & stercora existimaui, vt Christum lucrifacerē. Intendite obsecro. Damna, detrimenta, stercora ista existimaui, in quibus etiam illud commemoro quòd fuerim sine querela secūdum iustitiam quæ in lege est. Exi- Philip. 3. stimaui ergo hæc omnia detrimēta & stercora, vt Christum lucrifaciam, & inueniar in illo non habēs meam iustitiam quæ ex lege est. Qui præuenistis intellectu expositionem, arbitramini vos tanquam veloces in via cum tardioribus ambulare. Celeritas aliquantum reprimatur, ne comes tardior deseratur. Vt Christum, inquit, E lucrifaciam, & inueniar in illo non habens meam iustitiam, quæ ex lege est. Si meam dixerat, quare addidit ex lege? Si enim ex lege esset, quomodo tua esset? Nūquid tu tibi imposuisti legem? Deus legem dedit, deus legem imposuit, deus legi suæ te obtemperare præcepit. Lex si non te doceret, quemadmodū viuere deberes, quomodo posses habere iustitiam sine querela secundum legē? Si secūdum legem habes, quomodo dicis, non habens meā iustitiam quæ ex lege est, sed eam quæ est per fidem Christi quæ est à deo? Iam ergo dicam vt potero, reuelet melius qui vos possidet, donet & intellectum & effectum. Donabit enim effectū, si donabit affectum, hoc est enim quod volo dicere. Lege dei proposita: ipsa enim dixit, Non concupisces: Lege ergo dei proposita, Exod. 20. exceptis illis carnalibus sacramentis quæ fuerunt vmbræ futurorum, Lege dei proposita quisquis tumuerit, & suis viribus eam implere se posse putauerit, & fecerit quod lex iubet, non amando iustitiam, sed timendo pœnam, fuit quidem secundum iustitiam quæ ex lege est homo sine querela, non furatur, non adulterat, non dicit falsum testimonium, non facit homicidium, non concupiscit rem proximi sui. potest hoc, potest, for F tassis. Vnde? Timore pœnæ, quanquam qui timore pœnæ non concupiscit, puto quia concupiscit. Terrore ingenti armorum atque telorum, & circundantis forsitan multitudinis vel obuiam euntis, etiam leo reuocatur à præda: & tamen leo venit, leo redit, prędam non rapuit, nō malitiam posuit. Si talis es, adhuc iustitia tua est, qua iustitia tibi consulis ne torquearis. Quid magnum est pœnam timere? Quis eam non timet? Quis latro, quis sceleratus, quis nefarius? Sed hoc interest inter timorem tuum, timorèmque latronis, quòd latro timet leges hominum, & ideo facit latrocinium, quia sperat se fallere leges hominum: tu autem leges eius times, eius pœnam times, quem fallere non potes. Nam si fallere posses, quid non fecisses? Ergo & concupiscētiam tuam malam non amor tollit, sed timor premit. Ad ouile venit lupus latratu canum, & clamore pastorum ab ouili reuersus est lupus. Ipse tamen lupus in ouem vertatur. Facit enim & hoc dominus, sed ipsa est iustitia eius, nō tua. Nam quandiu habes tuam, potes timere pœnā, non amare iustitiam. Ergo fratres mei, habet delicias suas iniquitas, & iustitia non habet? Delectat, malum, & non

G delectat bonum? Delectat omnino, sed dominus dabit
Psalm. 84. suauitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Ille nisi
prior det suauitatem, terra nostra non dabit nisi sterilitatem. Hanc ergo iustitiam cōcupiuit apostolus, dele-
Psalm. 83. ctatus ist, memor fuit dei, & delectatus est: concupiuit
anima eius & æstuauit in atria domini: & viluerunt om
Philip. 3. nia quæ pro magno habebat, facta sunt damna, detrimenta stercora. Hinc enim erat & illud quod ecclesiam
Galat. 1. persequebatur, secūdum æmulationem paternarū traditionum. Inde erat quia suā iustitiam constituebat, nō iustitiā dei quærebat. Videte enim quia inde persequebatur Ecclesiam. Quid ergo dicimus? Ait alio loco ipse
Roma 9. Apostolus. Quia gentes quæ non sectabantur iustitiam, apprehenderunt iustitiam. Sed quam? Iustitiam autem quæ ex fide est. Gentes autem quæ non sectabantur iustitiam quæ ex lege est, quasi propriam suam quæ fit de timore pœnæ, non de amore iustitiæ, quia nō sectabantur iustitiam, apprehenderūt iustitiam, iustitiam autem quæ ex fide est. Israël autem, inquit, persequēs legem iustitiæ, in legem iustitiæ non peruenit. Quare? Quia non ex fide. Quid est quia non ex fide? Non sperauit in deū,
Roma. 4. non illam petiuit à deo, non credidit in eum qui iusti-
Luc. 18. ficat impium, Non fuit similis publicano oculos in ter-
H ram deiicienti, pectus suum percutienti & dicenti, Domine propitius esto mihi peccatori. Ergo persequēs le-
Roma. 9. gem iustitiæ, in legem iustitiæ non peruenit. Quare? Quia non ex fide, sed quasi ex operibus offenderunt in lapidē offensionis. Ecce vnde Saulus persequebatur ecclesiam: quando enim persequebatur ecclesiam, in lapidem offensionis offendebat. Christus humilis in terra iacebat, in cœlis quidem & ipse erat, leuata illo & carne sua à mortuis resuscitata: sed nisi & in terra Christus ia-
Acto. 9. ceret, nō ipsi Saulo clamaret, quid me persequeris: ergo ille iacebat quia humilitatē piam perferebat: ille offendebat, quia nō videbat. Et totum hoc non videre, vnde erat? De tumore superbiæ. Quid est de tumore superbiæ? Quasi de iustitia sua. Ex lege quidem, sed sua. Quid est ex lege? Quia in mandatis legis. Quid est, sua? Tanquam de viribus suis. Amor deerat, amor iustitiæ, amor charitatis Christi. Et vnde illi amor? Solus possidebat timor, charitati venturæ locum in corde seruabat. Cum sæuiret erectus, iactabundus, glorians apud ipsos Iu-
Gala. 1. dæos, quod secundum æmulationem paternarum traditionum persequebatur Ecclesiam, cum sibi videretur excel
I sus, audiuit desuper vocē domini nostri Iesu Christi iam in cœlo sedentis, & adhuc humilitatem commēdantis,
Acto. 9. Saule, inquit, Saule quid me persequeris? Durum est tibi aduersus stimulum calces mittere. Possim te dimittere, tu enim vexareris punctionibus meis, non ego frangerer calcibus tuis, sed non te dimitto. Sæuis & misereor. Quid me persequeris? Non enim timeo te, ne iterū crucifigas me, sed volo agnoscas me, ne occidas non me sed te. Horruit ergo apostolus, percussus & prostratus, erectus & instructus. Factum est enim in illo, Ego per-
Deut. 32. cutiam, & ego sanabo. Non enim ait, Sanabo & percutiam: sed percutiam & sanabo. Percutiam te, & dabo tibi me. Sic prostratus horruit iustitiam suam, in qua erat certe sine querela, laudabilis, magnus, quasi gloriosus a-
Philip. 3. pud Iudæos. Detrimenta existimauit, damna credidit, stercora deputauit vt inueniretur in illo nō habens suā iustitiam quæ ex lege est, sed eam quæ per fidē est Christi, quæ est, inquit, ex deo. Illi autem qui offenderunt in lapidem offensionis, quid de illis dicit ipse apostolus?
Roma. 9. Quia non, inquit, ex fide, sed tanquam ex operibus, quia ipsi quasi sua iustitia offenderūt in lapidem offensionis,

sicut scriptum est, Ecce pono in Sion lapidem offensio- K
nis, & petrā scandali: & qui crediderit in eum, non con- *Esaiæ 28.*
funditur. Qui enim crediderit in eum, non habebit suā iustitiam quæ ex lege est, quāuis sit bona lex, sed implebit ipsam legem, non sua iustitia, sed data ex deo. Ita enim non confundetur, Charitas enim plenitudo est le-
gis. Et vnde ista charitas diffusa est in cordibus nostris? *Roma. 13.*
Non vtique à nobis, sed per spiritum sanctum qui da- *Roma. 5.*
tus est nobis. Offenderunt ergo illi in lapidem offensionis, & petrā scandali. Et sit de illis, Fratres, bona vo-
luntas quidem cordis mei, & deprecatio ad dominum *Roma. 9.*
pro illis in salutem. Deprecatur apostolus pro non cre- *Roma. 10.*
dentibus vt credant, pro auersis vt conuertantur. Videtis quia nec ipsa conuersio sine adiutorio dei. Deprecatio, inquit, ad deum pro illis ad salutem. Testimonium
enim perhibeo, quia zelum dei habent. Sic habebat & *Vbi supra.*
ipse: zelum dei habebat. Sed quomodo? Quomodo habebat? Sed non secundum scientiam. Quid est hoc, non secundum scientiam? Ignorantes enim dei iusti-
tiam, & suam volentes constituere. Vnde iste corre- *Roma. 10.*
ctus, inquit, non habens meam iustitiam. Illi volunt suā constituere, adhuc eos delectat in stercore iacere. Ego
non habeo meam iustitiam, sed eam quæ est per fidem *Roma. 4.*
Christi, iustitiam ex deo, iustitiam, inquam, ex deo, qui L
iustificat impium. Tolle te, tolle inquam te à te, impe-
dis te, si tu te ædificas, ruinā ædificas. Nisi dominus ædi- *Psalm. 126.*
ficauerit domum, in vanum laborauerunt qui ædificant eam. Noli ergo velle habere iustitiam tuam. Certe ex lege est, nempe ex lege est. Certe deus dedit legem, & quia iustitia ex lege est, non sit tua. Apostolus Paulus loquitur, minantes iustitiam suam non calumnientur. Ecce vbi illum habes, Aperi, lege, audi, vide, tuam iustitiam noli habere, stercora illam deputat apostolus, quam-
uis sit ex lege, tamen quia suam. Ignorantes enim dei iu- *Roma. 10.*
stitiam, & suam volentes constituere, iustitiæ dei non sunt subiecti. Noli putare quia Christianus vocatis, ideo non te posse offendere in lapidem offensionis. Cuius gratiæ derogas, in ipsum offendis. Minus est offendere Christum in cruce pendentem, quàm in cœlo sedentem. Iustitia sit, sed ex gratia sit: à deo tibi sit, non
tua sit. Sacerdotes tui, inquit, induantur iustitia. Vestis *Psalm. 131.*
accipitur, non cum capillis nascitur, pecora de suo vestiuntur. Hanc prædicat apostolus Paulus, à deo tibi sit, Geme vt impetres, plora vt impetres, crede vt impetres.
Qui inuocauerit nomen domini, saluus erit. An puta- M
tis sic dictum esse, Qui inuocauerit nomen domini, sal- *Ioelis. 2.*
uus erit, quasi à febre, aut à peste, aut à podagra, aut aliquo dolore corporis? Non sic, sed saluus erit, iustus erit: quia non est opus sanis medicus, sed male habenti-
bus, Exposuit cum dicit, Non veni vocare iustos, sed *Mat. 9.*
peccatores. Videte ergo quid sequitur. Et inueniar, inquit, in illo non habens meam iustitiam quæ ex lege est:
quamuis ex lege, tamen meam: sed eam quæ per fidem *Philip. 3.*
Christi, quæ impetratur à deo, quæ est ex deo, iustitiam in fide ad cognoscendum eum, & virtutem resurrectionis eius. Aliquid magnum est agnoscere virtutem resurrectionis Christi. Hoc putatis esse magnum, quia carnē suam resuscitauit? Ipsam dixit virtutem resurrectionis eius? Nonne erit etiam nostra in fine seculi resurrectio?
Nonne & nostrū corruptibile hoc induet incorruptio- *1. Cor. 15.*
nem, & mortale hoc induet immortalitatem? Nonne quomodo ipse resurrexit à mortuis, & iam non mori-
tur, & mors ei vltra non dominabitur, sic & nos mira- *Roma. 6.*
bilius, vt ita dicam? Nā illius caro non vidit corruptio-
nē, nostra de cinere reparatur. Magnum est quidē quia *Acto. 2.*
præcessit

A præcessit in exemplo, & dedit nobis quid speraremus, sed non hoc est solum. Ille qui de iustitia loquebatur nõ sua, sed illa quæ ex deo est, & ibi nominauit virtutẽ resurrectionis Christi: Agnosce ibi iustificationem tuam. Ex illius enim resurrectione iustificamur, tãquam à petra circuncidamur, propterea inde cœpit, Nos sumus circuncisio, Vnde circuncisio? A petra. Qua petra? Christo. Quomodo? Octauo die. Quomodo resurrexit dominus? Dominico die. Hanc ergo fratres mei iustificationẽ & habeamus in quãtum habemus, & augeamus inquantum minores sumus, & perficiamus cum illuc venerimus, vbi dicetur, Vbi est mors victoria tua? Vbi est mors aculeus tuus? (1. Cor. 15.) Sed totum ex deo, non tamen quasi dormiẽtes, non quasi vt non conemur, non quasi vt nõ velimus. Sine voluntate tua, non erit in te iustitia dei. Voluntas quidem non est nisi tua, iustitia non est nisi dei. Esse potest iustitia dei sine voluntate tua, sed in te esse non potest nisi per voluntatem tuam. Demonstratũ est quid agere debeas. Iussit lex, non facias illud, non illud, fac hoc atque illud. Demonstratum est tibi, iussum est tibi, apertum est tibi si tibi est cor, intellexisti quid facias, roga vt facias, si cognoscis virtutem resurrectionis Christi. Traditus est enim propter delicta nostra, &

B resurrexit propter iustificationẽ nostrã. Qoid est propter iustificationem nostram? vt iustificet nos, & iustos faciat nos. Eris opus dei non solum, quia homo es, sed etiam quia iustus es. Melius est enim iustum esse, qoàm te hominem esse. Si hominem te fecit deus, & iustum tu te facis, melius aliquid facis quàm fecit deus, sed sine te fecit te deus. Non enim adhibuisti aliquem cõsensum vt te faceret deus. Quomodo cõsentiebas qui non eras? Qui ergo fecit te sine te, non te iustificat sine te. Ergo fecit nescientem, iustificat volentem. Tamen ipse iustificat ne sit iustitia tua, ne redeas ad damna, ad detrimenta & stercora, inuenire in illo non habens iustitiam tuã quæ ex lege est, sed iustitiam per fidem Christi quæ est ex deo: iustitiam ex fide ad cognoscendum eum & virtutem resurrectionis eius, & communicationem passionum eius: & ipsa virtus tua erit: communicatio passionum Christi virtus tua erit. Quid autem erit in communicationibus passionum Christi, si charitas non erit? Nõnne inueniuntur torti latrones in tanta fortitudine corporũ, vt quidam eorum non solum conscios prodere noluerint, sed nec omnia sua confiteri dignati sint?

C Inter cruciatus, inter tormenta effossis lateribus, & pene perditis membris, manserit animus in obstinatione nequissima. Vide ergo quid amabant. Facere tamẽ ista sine magno amore non poterant. Sed non sic amator dei. Deus non amatur nisi de deo. Amauit ille nescio quid aliud de carne, sicut homo: Quodlibet amauit, socios suos amauerit, conscientiam scelerum amauerit, gloriam in facinoribus amauerit, quodlibet amauerit. Multum amauit, qui torqueri potuit, deficere non potuit. Si ergo ille non potuit tanta perferre sine amore, nec tu poteris communicare Christi passionibus sine amore. Sed quæro quo amore? Non sit cupiditas, sed sit charitas. Si enim, inquit, tradidero corpus meum vt ardeam, & charitatem non habeam, nihil mihi prodest. (1. Cor. 13.) Vt prosit tibi communicatio passionum Christi, Charitas assit. Vnde tibi charitas? O mendicissima infirmitas vnde tibi charitas dei? Vis ostendo tibi vnde sit tibi? Ipsum interroga horrearium dominicum. Si enim in te fuerit charitas dei, communicabis Christi passionibus, & verus eris martyr in quo charitas coronatur. Ipse erit verus martyr. Vnde ergo tibi? Habemus thesaurũ istum

in vasis fictilibus, ait ipse apostolus, vt eminentia virD tutis dei sit, & non ex vobis. (2. Cor. 4.) Ergo vnde tibi charitas, nisi quia diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctũ qui datus est nobis? (Roma. 5.) Ecce ad quod gemе. Contemne spiritũ tuum, accipe spiritum dei. Non te timeat spiritus tuus, ne cũ cœperit in te habitare spiritus dei, angustias patiatur in corpore tuo. Cum habitare in corpore tuo cœperit spiritus dei, nõ inde excludet spiritũ tuum. Noli timere. Si diuitem aliquem hospicio suscipias, pateris angustias, vbi maneas tu non inuenis, vbi illi lectus paretur, vbi cõiunx, vbi filij, vbi familia. Quid ago, inquis? Quò eo? Quò migrabo? Suscipe diuitẽ spiritum dei, dilataberis, non angustaberis. Dilatasti gressus meos subtus me: dic, Dicis hospiti tuo, Dilatasti gressus meos subter me. (Psal. 17.) Quando non hic eras, angustias patiebar, implesti cellam meam, & non me exclusisti, sed angustiã meam. Cum enim dicit, Charitas dei, diffusa est, ipsa diffusio latitudinem significat. (Roma. 5.) Non ergo timeas angustias, recipe hospitem istum, & non sit hospes quasi de trãseuntibus. Non enim habet dare discedendo, veniens habitet in te, & debet. Ipsius esto, non te deserat, non inde migret, tene illum omnino, & dic illi, Domine deus noster posside nos. Ergo ad hoc, inquit, habeamus iustitiã quæ ex

E deo est ad cognoscẽdum eum, & virtutem resurrectionis eius, & communionem passionum eius, conformati morti ipsius. Consepulti enim, inquit, sumus cũ Christo per baptismũ in morte, vt quemadmodũ Christus surrexit à mortuis, sic & nos in nouitate vitæ ambulemus. (Roma. 6.) Morere vt viuas, sepelire vt resurgas. Cũ enim sepultus fueris & resurrexeris, tunc verũ erit, sursum cor. Sapuit quod dixi. Nũquid iste sermo saperet, nisi esset in vobis interna dulcedo? Conformatus, inquit, morti ipsius, si quo modo occurram in resurrectione mortuorũ. De iustitia loquebatur, iustitia quæ est ex fide Christi, iustitia quæ à deo est, & sic cuncta executus est. Et cum iustitiã quæreret, dicens. Vt inueniar in illo non habens meam iustitiã quæ ex lege est, sed iustitiã quæ est ex fide Christi, quæ est ex deo, dicit modo, Si quo modo occurrã in resurrectione mortuorum. (Philip. 3.) Quare dixisti, si quo modo occurram? Non quia iam acceperim aut iam perfectus sim, sequor autẽ si quo modo apprehendã, in quo & apprehẽsus sum à Christo Iesu. (Vbi supra.) Præuenit me iustitia ipsius, sequatur illum mea, Tunc autem sequatur mea, si non sit mea. Si quo modo occurram, non quia iam acceperim aut iã perfectus sim. Cœperũt mirari qui hoc audiebant

F dicẽtem Apostolum, nõ quia iam acceperim aut iã perfectus sim, Quid est quod nondũ acceperas? Fidem habebat, virtutem habebat, spem habebat, charitate flagrabat, virtutes operabatur, inuictissime prædicabat, omnes persecutiones tolerabat, in omnibus patiens, amãs ecclesiam, solicitudinem omnium ecclesiarum corde gestans. (2. Cor. 11.) Quid nondum acceperat? Non quia iam acceperim, aut iam perfectus sim. Quid est quod dicis? Dicis & miramur, dicis & stupemus. (Philip. 3.) Nouimus enim quid audiamus. Quid dicis? Fratres ait. Quid est quod dicis? Quid dicis? Ego me non arbitror apprehẽdisse. Nolite, inquit, in me falli, plus me ipse noui quã vos. Si nescio quid mihi desit, nescio quid adsit, Ego meipsum non arbitror apprehendisse, Vnum autem, hoc non me arbitror apprehendisse, Multa habeo, & vnum nondum apprehendi. Vnam petij à domino, hanc requiram. Quid petisti, aut quid requiris? Vt inhabitem in domo domini per omnes dies vitæ meæ? (Psal. 26.) Vt quid? Vt contempler delectationem domini. Ipsum est, vnum quod dicebat nondum apprehendisse apostolus, & quantum illi

G deerat, intantum nondum perfectus erat, Meminiſtis
fratres mei euangelicæ illius lectionis, vbi duæ ſorores
dominum ſuſceperunt, Martha & Maria. Certe recoli-
tis. Martha in multo miniſterio conuerſabatur, & occu-
pata erat circa curam domini, quippe dominũ hoſpitio
receperat & diſcipulos eius. Satagebat omni cura reli-
gioſiſsima, ne ſancti apud eam vllã paterentur iniuriam.
Cum ergo eſſet occupata circa multum miniſteriũ, Ma-
Lucæ 10. ria ſoror eius ſedebat ad pedes domini, & verbum eius
audiebat. Illa in labore ſtomachabunda, quod illam vi-
deret ſedentem, & de ſuis laboribus nihil curantem, in-
terpellauit dominum. Placet, inquit, tibi domine quòd
ſoror mea deſeruit me, & ecce tantum in miniſterio la-
boro: Et dominus, Martha Martha circa multum es oc-
cupata. Porrò vnum eſt neceſſarium. Maria meliorem
partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Tu bonam, ſed
iſta meliorem. Tu bonam, bonum eſt enim conuerſari
in obſequio ſanctorum, ſed iſta meliorem. Deniq; quod
tu elegiſti tranſit. Miniſtras eſurientibus, miniſtras ſitiẽ-
tibus, miniſtras lectulos dormituris, prębes domum ha-
bitare volentibus, omnia iſta tranſeunt. Erit tempus vbi
nemo eſuriat, nemo ſitiat, nemo dormiat. Ergo cura
H tua auferetur à te. Maria meliorẽ elegit partem, quæ nõ
auferetur ab ea. Non auferetur: Contemplari elegit, ver-
bo viuere elegit. Qualis erit vita de verbo ſine verbo?
Modo iſta viuebat de verbo, ſed ſonante verbo. Erit vi-
ta de verbo, nullo ſonante verbo. Ipſum verbum vita
eſt. Similes ei erimus, quoniã videbimus eum ſicuti eſt.
i. Ioan. 3. Ipſa erit vna, vt contempletur delectationem domini.
Pſal. 5. Hoc in ſeculi huius nocte nõ poſſumus. Mane adſtabo
tibi & contemplabor. Ergo ego, inquit, me non arbitror
apprehendiſſe. Vnum autem. Quid ergo facio? Quæ re-
tro oblitus in ea quæ antè ſunt extentus, ſecundum in-
Philip. 3. tentionẽ ſequor. Adhuc ſequor ad palmã ſupernæ vo-
cationis dei in Chriſto Ieſu: adhuc ſequor, adhuc profi-
cio, adhuc ambulo, adhuc in via ſum, adhuc me exten-
do, nondum perueni. Ergo ſi & tu ambulas, ſi te extẽdis,
ſi ea quæ ventura ſunt cogitas, obliuiſcere pręterita, no-
Lucæ 17. li in ea reſpicere, ne ibi remaneas vbi reſpexeris. Memẽ-
tote vxoris Lot, Quotquot ergo perfecti, hoc ſapia-
Philip. 3. mus, Dixerat, nõ ſum perfectus, & dicit, Quotquot per-
fecti hoc ſapiamus. Ergo me non arbitror apprehen-
diſſe, non quia iam acceperim, aut iam perfectus ſim &
I dicit, quotquot perfecti hoc ſapiamus, Perfecti, & non
perfecti. Perfecti viatores, nondum perfecti poſſeſſo-
res. Et vt noueritis, quod perfectos viatores dicat, qui
iam in via ambulant perfecti viatores ſunt: Vt ſcias via-
tores eum dixiſſe non habitatores, non poſſeſſores: au-
di quod ſequitur, Quotquot ergo perfecti hoc ſapia-
mus, & ſi quid aliter ſapitis, ne forte ſubrepat vobis quia
Gala. 6. vos aliquid eſtis: Qui autem ſeipſum putat eſſe aliquid
1. Cor. 8. cũ nihil ſit, ſeipſum ſeducit: Et qui ſe putat aliquid ſci-
Philip. 3. re, nondum ſcit quemadmodum oporteat ſcire: ergo
& ſi quid aliter ſapitis, quaſi paruulis id quoque vobis
deus reuelabit. Veruntamen in quod peruenimus, in eo
ambulemus, vt reuelet nobis deus, & quod aliter ſapi-
mus in quo peruenimus, non in eo remaneamus, ſed in
eo ambulemus. Videtis quia viatores ſumus. Dicitis,
Quid eſt ambulare? Breuiter dico, proficere, ne forte nõ
intelligatis, & pigrius ambuletis. Proficite fratres mei,
diſcutite vos ſemper ſine dolo, ſine adulatione, ſine pal-
patione. Non enim aliquis eſt intus tecum, cui erube-
ſcas, & iactes te. Eſt ibi, ſed cui placet humilitas, ipſe te
probet. Proba & teipſum tuipſe. Semper tibi diſpliceas
quod es, ſi vis peruenire ad id quod nondum es. Nam
vbi tibi placuiſti, ibi remanſiſti. Si autem dixeris, ſuffi- K
cit, & periſti: ſemper adde, ſemper ambula, ſemper pro-
fice, noli in via remanere, noli retro redire, noli deuia-
re. Remanet qui non proficit, retro redit qui ad ea re-
uoluitur vnde iam abceſſerat, deuiat qui apoſtatat. Me-
lius it claudus in via, quàm curſor præter viam.

De verbis Apoſtoli, Si deus pro nobis quis contra nos. *Roma. 8.*
Sermo XVI.

APoſtolum beatum audiuimus exhortantem
& confirmantem nos, cum diceret nobis, Si
deus pro nobis, quis contra nos? Pro quibus *Vbi ſupra.*
autem ſit deus, ſuperius oſtẽdit, vbi ait, Quos
autem prædeſtinauit, illos & vocauit: quos autem voca-
uit, illos & iuſtificauit: quos autem iuſtificauit, illos &
glorificauit. Quid ergo dicimus ad hæc? Si deus pro no
bis, quis contra nos? Deus pro nobis vt prædeſtinaret
nos, deus pro nobis vt vocaret nos, deus pro nobis vt
iuſtificaret nos, deus pro nobis vt glorificaret nos. Si
deus pro nobis, quis contra nos? Prædeſtinauit antequã
eſſemus, vocauit cum auerſi eſſemus, iuſtificauit cum
peccatores eſſemus, glorificauit cum mortales eſſemus.
Si deus pro nobis, quis contra nos? Prædeſtinatis à deo,
vocatis, iuſtificatis, glorificatis, quis vult aduerſari, paret L
ſe ſi poteſt bellare aduerſus deum. Vbi enim audiuimus,
Si deus pro nobis, quis contra nos? ibi audiuimus, niſi
qui deũ vincit, non lædit nos. Et quis eſt qui vincit om-
nipotentem? Quicunque reluctari voluerit, ſibi nocet.
Hoc eſt quãdo & Paulo adhuc Saulo de cœlo Chriſtus
clamauit, Non tibi expedit contra ſtimulum calcitrare. *Acto. 9.*
Sæuiat ſæuiat quantũ poteſt, qui calces aduerſus ſtimu-
lum mittit, nõnne in ſeipſum ſæuit? In his autẽ quatuor
rebus quas commendauit apoſtolus inſignes, quæ per-
tineant ad deum pro quibus eſt deus, id eſt, prædeſtina-
tione, vocatione, iuſtificatione, glorificatione: In his er-
go quatuor rebus cõſiderare debemus quid iam habea-
mus, & quid iam expectemus. In his enim quæ iam ha-
bemus, laudemus deum largitorem, in his quę nondum
habemus, teneamus debitorem. Debitor enim factus eſt,
nõ aliquid à nobis accipiendo, ſed quod ei placuit pro-
mittendo. Aliter enim dicimus homini, debes mihi
quæ dedi tibi: & aliter dicimus debes mihi quia promi-
ſiſti mihi. Quando dicis, debes mihi quia dedi tibi, à
te proceſsit beneficium, ſed mutuatum, non donatum:
Quando autem dicis, debes mihi quia promiſiſti mi- M
hi, tu nihil dediſti, & tamen exigis. Bonitas enim eius
qui promiſit dabit, ne in malitiam fides conuertatur.
Qui autem fallit, malus eſt. Deo igitur quid dicimus?
Redde mihi, quia dedi tibi? Quid dedimus deo, quan-
do totum quod ſumus, & quod habemus boni, ab illo
habemus? Nihil ergo ei dedimus, non eſt quemadmo-
dum iſta voce exigamus debitorem deum, maxime di-
cente nobis apoſtolo, quis enim cognouit ſenſum do- *Roma. 11.*
mini, aut quis conſiliarius eius fuit, aut quis prior de-
dit illi & retribuetur ei? Illo ergo modo poſſumus exi-
gere dominum noſtrum, vt dicamus, redde quod pro-
miſiſti, quia fecimus quod iuſsiſti, & hoc tu feciſti qui
laborantes iuuiſti. Nemo ergo dicat, ideo me vocauit
deus, quia colui deum. Quomodo coluiſſes ſi vocatus
non fuiſſes? Si propterea te vocauit deus quia coluiſtĩ
deum, ergo prior dediſti, & retribuetur tibi. Nõnne iſtã
tibi vocẽ apoſtolus tollit, cum dicit, Aut quis prior de-
dit illi, & retribuetur ei? Sed ecce quãdo vocatus es, vel
iam eras, quando prædeſtinareris non eras, quid deo
dediſti quando qui aliquid dares non eras? Quid ergo
fecit deus, quando prædeſtinauit qui non erant: Quod

A ait apostolus, Qui vocat ea quæ non sunt tanquã ea quę
Roma. 4. sunt. Si iam esses, non prædestinateris: nisi auersus esses, non vocareris: nisi impius esses, non iustificareris: nisi terrenus & abiectus esses, non glorificareris. Quis ergo prior dedit illi, & retribuetur ei? Quoniã ex ipso & per ipsum & in ipso sunt omnia. Quid ergo reddimus? Ipsi gloria quia non eramus quãdo sumus prędestinati, quia auersi eramus quãdo sumus vocati, quia peccatores eramus quando sumus iustificati. Agamus deo gratias, nec remaneamus ingrati. Proposueramus autem cõsiderare de his quatuor rebus quid iam cõsecuti fuerimus, quid adhuc adipiscendũ expectemus. Prædestinati enim iam sumus & antequam essemus, vocati sumus quãdo Christiani facti sumus. Iam ergo & hoc habemus, Iustificati quid? Quid est iustificati? Audemus dicere iam hoc tertiũ habere nos? Et erit quisquam nostrum qui audeat dicere iustus sum? Puto enim hoc esse iustus sum, quod est peccator nõ sum. Si audes hoc dicere, occurrit tibi Io-
1. Ioan. 1. annes, Si dixerimus quia peccatũ nõ habemus, nosipsos decipimus, & veritas in nobis non est. Quid ergo? Nihil habemus de iustitia, an habemus? Sed nõ totum ha-
B bemus. Hoc ergo quæramus, Si enim aliquid habemus & aliquid non habemus, crescat quod habemus, & implebitur quod non habemus. Ecce enim baptizati sunt homines, omnia illis peccata dimissa sunt, iustificati sunt à peccatis, negare non possumus, restat tamen lucta cum carne, restat lucta cum mũdo, restat lucta cum diabolo. Qui autem luctatur, aliquando ferit, aliquãdo percutitur, aliquãdo vincit, aliquando perimitur, quomodo de stadio exeat attenditur. Nã si dixerimus quia peccatum non habemus, nosmetipsos decipimus, & veritas in nobis non est. Itẽ si dixerimus quia iustitiæ nihil habemus, aduersum dei dona mentimur. Si enim iustitiæ nihil habemus, nec fidem habemus. Si fidem nõ habemus, Christiani nõ sumus. Si autem fidem habemus, iam aliquid habemus iustitiæ. Ipsum aliquid vis nosse
Abacu. 2. quantum sit? Iustus ex fide viuit: iustus inquam ex fide
Roma. 1. viuit, quia credit quod non videt. Patres arietes sancti duces Apostoli, quando annunciauerunt non solum viderunt oculis, sed etiam manibus tractauerunt, & tamen dominus seruans nobis donum fidei, cuidam discipulorum suorũ tractanti, palpanti, veritatem digitis
Ioan. 20. inquirenti & inuenienti exclamanti, Dominus meus & deus meus, ait ipse dominus & deus, Quia vidisti credi-
C disti, & nos futuros intuens, Beati, inquit, qui non viderunt, & crediderunt. Non vidimus, audiuimus & credidimus. Beati prædicti sumus, & de iustitia nihil habemus? Venit dominus carnaliter ad Iudæos, & occisus
Psalm. 17. est, non venit ad nos, & acceptus est, Populus quem non cognoui, seruiuit mihi, in obauditu auris obaudiuit mihi. Nos sumus, & de iustitia nihil habemus? Omnino habemus. Grati simus ex eo quod habemus, [vt addatur quod non habemus,] & non perdamus quod habemus. Ergo & hoc tertium iam agitur in nobis. Iustificati sumus, sed ipsa iustitia cũ proficimus crescit. Et quomodo crescit dicam, & vobiscum quodammodo cõferam, vt vnusquisq; vestrum iam in ipsa iustificatione cõstitutus, accepta scilicet remissione peccatorum per lauacrũ regenerationis, accepto spiritu sancto, proficiens de die in diem, videat vbi sit, accedat, proficiat & crescat donec consummetur, vt non finiatur, sed vt perficiatur.
Fides. Incipit homo à fide. Quid pertinet ad fidem? Credere. Sed adhuc ista fides discernatur ab immũdis spiritibus. Ad fidem quid pertinet? Credere. Sed ait apostolus Ia-
Iacobi 2. cobus, Et dæmones credunt, & contremiscunt. Si tan-

tum credis & sine spe viuis, vel dilectionem non habes, D
& dæmones credunt & contremiscunt. Quid magnum est? Dicis Christum filium dei, hoc dixit Petrus, & audiuit, Beatus es Simon bar Iona: hoc dixerunt dæmo- Mat. 16.
nes, & audierũt, Obmutesce. Ille beatus, dicitur ei, Quia non reuelauit tibi caro & sanguis, sed pater meus qui in cœlis est: Illi autem audiunt, obmutescite, & hoc ipsum dicũt & repelluntur, Vna vox est, sed dominus radicem interrogat, non florem. Vnde dicitur ad Hebræos, Ne Hebræ. 12.
qua radix amaritudinis sursum germinans molestet & per illam contaminentur multi. Prius ergo discerne fidem tuam à fide dæmonis. Vnde eam discernis? Dæmones hoc dixerunt timendo, Petrus amãdo. Adde ergo fidei spem. Et quæ spes est nisi de aliqua conscientiæ Spes.
bonitate? Spei; ipsi adde charitatem. Desuper eminentem viam habemus, dicente apostolo, Supereminen- 1. Cor. 3.
tem viam vobis demonstro. Si linguis hominum loquar & angelorum, charitatem autem non habeam, fa- Charitas.
ctus sum velut æramentum sonans, aut cymbalum tinniens: & cætera narrat bona, & sine charitate nihil prodesse confirmat. Maneant ergo hæc, fides, spes, charitas, maior autem horum est charitas. Sectamini charitatẽ. E
Discernite ergo fidem vestram. Iam estis de prædestinatis, vocatis, iustificatis: Paulus apostolus dicit, Neque Gala. 5.
circuncisio aliquid valet, neque præputium, sed fides. Dic adhuc apostole, adde, discerne, quia & dæmones credunt & contremiscunt: ergo adde, Dæmones enim Iacobi 2.
credunt & contremiscunt quod oderunt. Distingue apostole & circuncide fidem meam, & discerne cau- Psalm. 42.
sam meam de gente non sancta. Plane distinguit, discernit, circuncidit. Et fides, inquit, quæ per dilectio- Galat. 5.
nem operatur. Vnusquisque ergo fratres mei inspiciat se intus, appendat se, probet se in omnibus factis suis, bonis operibus suis, quæ faciat cum charitate, non expectans retributionem temporalem, sed promissum dei, faciem dei. Non enim quicquid deus tibi promittit, valet aliquid præter ipsum deum. Omnino non me satiaret deus, nisi promitteret mihi seipsum deum. Quid est tota terra? Quid est totum mare? Quid est totũ cœlum? Quid sunt omnia sydera? Quid sol, quid luna, quid exercitus angelorum? Omnium istorum creatorem sitio, ipsum sitio, ipsum esurio, ipsi dico, Quoniam apud te est Psalm. 35.
fons vitæ. Quid mihi dicit? Ego sum panis viuus qui de Ioan. 6.
cœlo descendi. Esuriat & sitiat peregrinatio mea, vt sa- F
tietur præsentia mea. Arridet mundus multis rebus pulchris, fortibus, variis: pulchrior est ille qui fecit, fortior & clarior ille qui fecit, suauior ille est qui fecit. Satia- Psal. 16.
bor cum manifestabitur gloria tua. Fides ergo quæ per Gala. 5.
dilectionem operatur si est in vobis, iam pertinetis ad prædestinatos, vocatos, iustificatos, ergo crescat in vobis. Fides enim quæ per dilectionem operatur, sine spe esse non potest. Cum autem venerimus, iam erit ibi fides? Dicetur nobis, crede? Non vtiq;. Videbimus enim, 1. Ioan. 3.
contemplabimur enim. Dilectissimi filij dei sumus, & nondum apparuit quod erimus. Quia nondum apparuit, ideo fides. Filij dei sumus prædestinati, vocati, iustificati. Filij dei sumus, & nondum apparuit quod erimus. Modo ergo fides, antequã appareat quod erimus. Scimus quòd cum apparuerit, similes ei erimus. Nunquid quia credidimus? Non. Quare ergo? Quoniam videbimus eum sicuti est, Quid spes erit tibi? Spes iam nõ erit, quando erit res. Etenim ipsa spes peregrinationi necessaria est, ipsa est quæ consolatur in via. Viator enim quãdo laborat ambulando, ideo laborem tolerat, quia peruenire sperat. Tolle illi spem perueniendi, con-

G tinno franguotur vires ambulandi. Ergo & spes quæ
nunc est ad iustitiam pertinet peregrinationis oostræ.
Roma. 8. Ipsum apostolum audi, Adoptiooem, inquit, expectan-
tes, in nobismetipsis ingemiscimus adhuc. Vbi est ge-
mitus, iam non potest dici illa fœlicitas, de qua scriptu-
ra dicit, Transiit labor & gemitus. Ergo adhuc, ioquit,
in nobismetipsis ingemiscimus, adoptionem expectãtes
redemptionem corporis nostri. Adhuc ingemiscimus.
Ibidem. Quare? Spe enim salui facti sumus, Spes autem quæ vi-
detur, non est spes. Si enim videt quis, quid sperat? Si au-
tem quod non videmus speramus, per patientiam expe-
ctamus. In hac ergo patientia martyres coronabantur,
desiderabant quæ nõ videbant, contemnebãt quæ fere-
bant. In hac spe dicebant. Quis nos separabit à charita-
te Christi? Tribulatio, an angustia, an persecutio, an fa-
mes, an nuditas, an gladius? Quia propter te, Et vbi est
Psal. 43. propter quẽ: Quia propter te, inquit, mortificamur tota
Ioan. 20. die. Propter te. Et vbi est? Beati qui oon viderunt & cre-
diderũt? Ecce vbi est. In te est, quia & fides ipsa in teipso
Ephes. 3. est. An fallit nos apostolus qui dicit habitare Christum
per fidẽ in cordibus nostris? Modo per fidẽ, tũc per spe-
ciem, modo per fidẽ quandiu in via, quãdiu in peregri-
H natione. Quãdiu eoim sumus in corpore, peregrinamur
2. Cor. 5. à domino. Per fidẽ enim ambulamus, non per speciem.
1. Cor. 15. Si hoc est fides, quid erit species? Audi quid erit, Vt sit
deus omnia in omnibus. Quid est omoia? Quicquid hic
quærebas, quicquid hic pro magno habebas, ipse tibi e-
rit. Amabas mãducare & bibere, ipse tibi erit cibus, ipse
erit tibi potus. quicquid hic volebas, sanitatẽ corporis,
fragilẽ, transeuntẽ, ipse tibi immortalitas erit. Quid hic
quærebas? diuitias amabas? Auare. Quid enim tibi suf-
ficit, si deus ipse nõ sufficit? Sed quid amabas? Gloriã? bo
oores? deus tibi erit gloria, cui & modo dicitur, Gloria
Psalm. 3. mea, & exaltans caput meum. Iam enim exaltauit caput
Ephe. 5. & meũ. Caput nostrũ Christus est. Sed quid miraris? quo
Coloss. 1. caput & cętera mẽbra exaltabuntur, tũc erit deus omnia
Ephes. 1. io omnibus: hoc modo credimus, hoc modo speramus
cum venerimus, tenebimus, & iam res visio erit, oon fi-
des, cum venerimus tenebimus, & iam res erit, non spes.
Charitas quid? Nunquid & ipsa modo est, & tunc non
erit? Si amamus credendo & non videndo, quomodo
amabimus videndo & teneodo? Ergo charitas erit, sed
I perfecta erit: sicut apostolus ait, Fides, spes, charitas,
1. Cor. 13. tria hæc, maior autem horum charitas. Hanc habentes,
& in nobis nutrientes, securi illo adiuuante perseueran-
Roma. 8. tes in eo dicamus, Quis nos separabit à charitate Chri-
sti donec ipse misereatur? Tribulatio, an angustia, an fa-
Psal. 43. mes, an nuditas, an periculum, an gladius? Quoniã pro-
pter te mortificamur tota die, deputati sumus vt oues oc
cisionis. Et quis supportat? Quis omnia tolerat? Sed in
his omnibus superamus. Vnde? Per eum qui dilexit nos.
Roma. 8. Ergo si deus pro nobis, quis contra nos?
Roma. 6. *De iustificatione, & de verbis Apostoli, Humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ:*

Sermo XVII.

Hesterno die de iustificatione nostra, quæ
nobis est à domino deo oostro, sermo produ-
ctus est, ministrantibus nobis donante illo, au-
dientibus vobis, & cum simus in hac vita o-
nerati sarcina corruptibilis carnis, non vtique sine pec-
cato: quia si dixerimus quia peccatum non habemus,
nosipsos seducimus, & veritas in nobis non est: iustifi-
catos tamen nos esse secundum modum peregrinatio-
nis nostræ, viuentes ex fide quousque fruamur specie,
claruit quantum arbitror charitati vestræ. Incipitur er-
go à fide, vt perueniatur ad speciem, via curritur, patria K
quæritur: In peregrinatiooe dicit anima nostra, Quo-
niam ante te est omne desiderium meum, & gemitus Psal. 37.
meus à te non est absconditus: In patria verò nullus o-
randi locus erit, sed tantum laudandi. Quare orandi lo-
cus nullus erit? Quia nihil deest. Quod hic creditur, ibi
videtur: quod hic speratur, ibi tenebitur: quod hic peti-
tur, ibi accipietur. Perfectio tamen in hac vita nonnulla
est, ad quam sancti martyres peruenerunt: Ideoque ha-
bet ecclesiastica disciplina, quod fideles nouerunt, cum
martyres eo loco recitantur ad altare dei, vbi non pro
ipsis oretur, pro cæteris autem cõmemoratis defunctis
oretur. Iniuria est enim pro martyre orare, cuius nos 4. sen. dist.
debemus orationibus cõmendari: Certauit enim con- 45. Est qui-
tra peccatum vsque ad sanguinem. Quibusdam vero dem.
adhuc imperfectis & tamen ex parte iustificatis, ad He- Hebræ. 12.
bræos dicit Apostolus, Nondum enim vsque ad san-
guinem pugnastis, aduersus peccatum certantes. Si er-
go illi oondum vsque ad sanguinem, proculdubio ali-
qui vsq; ad sanguinem. Qui vsque ad sanguinem? Vtiq;
sancti martyres: de quibus lectio sancti apostoli Iaco-
bi modo audita est, Omne gaudium existimate fratres Iacobi 1.
mei cum in tentationes varias incideritis. Perfectis iam L
dicitur qui etiam possunt dicere, Proba me domine & Psal. 138.
tenta me. Scientes, inquit, quia tribulatio patientiã ope- Roma. 5.
ratur, patientia autem opus perfectum habet. Amanda
est enim iustitia, & in hac iustitia amanda gradus sunt
proficientium. Prius est vt amori iustitiæ non pręponã-
tur omnia quæ delectant, ipse est primus gradus. Quid
est quod dixi? vt inter omoia quæ delectant plus te de-
lectet ipsa iustitia, non vt alia non delectent, sed prius
ipsa delectet. Delectant enim quædam naturaliter infir-
mitatem nostram, vt cibus, vt potus, delectant esurien-
tes atque sitientes: vt nos delectat hæc lux quæ de cœlo
funditur sole exorto, vel quæ syderibus & luna fulget,
vel quæ io terra accenditur, luminibus consolantibus
tenebras oculorum: delectat canora vox & suauissima
cantilena, delectat odor bonus: delectant etiam tactum
nostrum quæcunque pertinẽt ad carnis aliquam volu-
ptatem: & hæc omnia quæ nos delectãt in sensibus cor-
poris, aliqua licita sunt. Delectant enim, vt dixi ocu-
los & spectacula ista magna naturæ, sed delectant ocu-
los etiam spectacula theatrorum: Hæc licita, illa illici-
ta. Psalmus sacer suauiter cantatus delectat auditum, M
sed delectant auditum etiam cantica histrionum: Hoc
licite, illud illicite. Delectant olfactum flores & aroma-
ta, & hæc dei creatura: delectant olfactum etiam thura
in aris dæmoniorum: Hoc licite, illud illicite. Delectat
gustum cibus non prohibitus, delectant gustum etiam
epulæ sacrilegorum sacrificiorum: Hoc licite, illud illi-
cite. Delectant coniugales amplexus, delectant etiam
meretricum: Hoc licite, illud illicite. Videtis ergo cha-
rissimi etiam in istis corporis sensibus licitas esse & il-
licitas delectationes. Iustitia sic delectet, vt vincat e-
tiam licitas delectationes, & ei delectationi qua lici-
te delectaris, præpone iustitiam. Constituamus ante o-
culos, propter hoc quod dixi, exemplum certaminis.
Interrogo vtrum ames iustitiam, respondebis, amo.
Quod non responderes veraciter, nisi te aliquatenus
delectaret. Non enim amatur, nisi quod delectat. Dele-
ctare io domino, scriptura dicit, Dominus autem iusti- Psal. 36.
tia est. Non enim tibi fingere debes deum quasi idolum.
Inuisibilibus similis est deus, & ea in nobis sunt me-
liora quæ sunt inuisibilia. Melior est fides quàm caro,
melior est fides quàm aurum, & melior est fides quàm
argen-

A argentum, quàm pecunia, quàm prædia, quàm familia,
quàm diuitiæ, & ista omnia videntur, fides non vide-
tur. Cui ergo similiorem putabimus deum, visibilibus
an inuisibilibus? preciosis an vilibus? De vilioribus lo
quar. Habes duos seruos, vnũ deformem corpore, aliũ
pulcherrimũ, sed illum deformem fidelem, alterũ infi-
delem. Dic mihi quem plus diligas, & video te amare
inuisibilia. Quid ergo? Quando plus amas seruum fi-
delem, licet corpore deformem, quàm pulchrum infi-
delem, errasti, & fœda pulchris præposuisti? Vtique
non, sed pulchriora fœdis præposuisti. Contempsisti
enim oculos carnis, & erexisti oculos cordis. Interro-
gasti oculos carnis, & quid tibi renunciauerunt? Ille pul-
cher est, ille fœdus. Repulisti eos, eorum testimonium
reprobasti, erexisti oculos cordis in seruum fidelem,
& nõ in seruum pulchrum. Illum inuenisti fœdum car-
ne, illum pulchrum, sed pronunciasti & dixisti, Quid
fide pulchrius? Quid infidelitate deformius? Ergo præ
omnibus voluptatibus, hoc est delectationibus etiam
licitis, amanda est iustitia. Si enim habes sensus interio-
res, omnes illi interiores sensus delectantur delectatio-
B ne iustitiæ. Si habes oculos interiores, vides iustitiæ lu-
Psal. 35. men, Quoniam apud te est fons vitæ, in lumine tuo vi-
Psal. 12. debimus lumen. de illo lumine dicit Psalmus, Illumina
oculos meos ne vnquam obdormiam in morte. Item si
habes aures interiores, audis iustitiam. Tales aures quæ-
Lucæ 8. rebat qui dicebat, Qui habet aures audiẽdi, audiat. Si ha
bes olfactum interius, audis apostolum, Christi bonus
Psal. 33. odor sumus deo in omni loco. Si habes gustũ interius
audis, Gustate & videte quoniam suauis est dominus. Si
habes tactum interius, audi quid sponsa cantet de spõ-
Canti. 2. so, Sinistra eius sub capite meo, & dextera eius ample-
xetur me. Exemplum ergo, vt dicere cœperam, huius
certaminis proponamus. Videamus fratres mei quis-
nam sit, interrogetur & respondeat, quod dicturus sum,
vtrum sic delectetur iustitia, vt eam cæteris ad hos sen-
sus corporis pertinentibus delectationibus anteponat.
Ecce delectat te aurum tuum oculos tuos, delectat, me-
tallum est pulchrum, fulgẽtissimum, delectat, pulchrum
est, non nego. nam si pulchrum negauero, creatori in-
iuriam facio. Venit ergo tentator, & dicit tibi. Tollo
tibi aurum nisi dixeris pro me falsum testimonium: si
† alias, De- autem dixeris, addo tibi. Delectantur † in te duæ dele-
certant. ctationes. Modo interrogo te quid proponas, quid te
C plus delectet, aurum an veritas, aurum an verum testi-
monium, an hoc lucet & illud nõ lucet? Fides quæritur
in vero testimonio. Aurum lucet, fides non lucet? Eru-
besce, habeto oculos, quod amabas in seruo tuo, redde
domino tuo. Iam dudum enim cum interrogarem de
duobus seruis tuis, vno deformi fideli, alio pulchro in-
fideli, quem magis diligeres, respondebas mihi iustè, &
præponebas quod præponendum fuit. Redi in te, quia
modo agitur de teipso. Certè amasti seruum fidelem.
Dominus tuus indignus est si te habeat seruũ fidelem,
& tu seruo tuo fideli pro magno quid promittebas, vt
multum diligeres, summum præmium libertatis. Quid
magnum promittebas fideli seruo tuo? Libertatem tem-
poralem. Nonne videmus multos seruientes non egen-
tes, & liberos mẽdicantes? Et exigebas ab eo fidem cui
promittebas libertatem, nec ei seruas fidẽ qui tibi pro-
mittit æternitatem? Longum est per singulos corporis
sensus excurrere, sed quod de oculis dixi, hoc de cæte-
ris intelligite, & præponite delectationi carnis delecta-
tionem mentis. Carnem quippe vestram delectant il-
licitæ voluptates, mentem vestram delectet inuisibilis,

pulchra, casta, sancta, canora, dulcis iustitia, vt non ad D
eã timore cogamini, Si enim ad eam timore cogimini,
nondum delectat, peccare non debes, non timore pœ-
næ, sed amore iustitiæ. Hinc apostolus dicit, Humanũ *Roma. 6.*
dico propter infirmitatem carnis vestræ. Sicut enim
exhibuistis membra vestra seruire iustitiæ & iniqui-
tati, sic nunc exhibete membra vestra seruire iustitiæ in
sanctificatione. Quid dixi? Humanum dico, quod pote-
stis portare dico. Quando exhibuistis membra vestra
iniquitati ad flagitia perpetranda timore adducti estis,
an delectatione inuitati? Quid dicitis? Respondete no-
bis, quia & qui bene viuitis, male aliquando fortasse vi-
xistis. Quando peccabatis, delectabamini in peccatis
vestris: timor vos adducebat ad peccandum, an suaui-
tas peccati? Respondebitis suauitas. Ad peccatum sua-
uitas adducit, & ad iustitiam timor impingit? Probate
vos, inspicite vos, tollat aurum qui minatur, suauior est
iustitia, lucidior est iustitia. Non det aurum qui pro-
mittit, præponenda auro iustitia, delectãdo præponen-
da est, fulgentior est, lucidior est, suauior est, dulcior est.
Iam ergo si quis se probat & in hoc certamine supera-
uit, audiuit apostolum dicentem, Humanum dico E
propter infirmitatem carnis vestræ. Sine dubio peper-
cit infirmitati, & nescio quid gratius minus idoneis di-
cere tentauit. Ecce, inquit, hoc dico quod capere pote-
stis. Exhibuistis membra vestra deliciis illicitis, pecca-
torum suauitate ducti estis vt illa faceretis: ducat vos ad
recta facta suauitas & dulcedo iustitiæ, amate iustitiam
quomodo amastis iniquitatem. Digna est iustitia quæ
à vobis impetret vt exhibeatis illi quod exhibuistis ini-
quitati: hoc est, humanum dico, hoc est, quod infirmitas
vestra tolerare adhuc potest. Quid ergo suspendit apo-
stolus? Quid distulit dicere? Quid distulit: Dicam si po- *Ibidem.*
tero. Appende iustitiam & iniquitatem. Tantúmne di-
gna est iustitia, quantum digna fuit iniquitas? Sic aman
da est ista iustitia, quomodo amata est illa? Absit vt sic,
sed & vtinã vel sic. Ergo plus? Plus omnino. In iniqui-
tate secutus es voluptatem, pro iustitia tolera dolorem.
In iniustitia inquam sectatus es delectationẽ, pro iusti-
tia tolera dolorem, hoc est plus. Ecce nescio quis ætatis
lubricæ impudicus adolescens suauitate illiciente inie-
cit oculos in coniugem alienã, amauit, cupit peruenire,
quærit tamen latere. Sic enim amat voluptatẽ, vt plus ti-
meat dolorẽ. Quare quærit latere? Timet apprehendi, li- F
gari, adduci, includi, produci, torqueri, occidi. Hæc e-
nim omnia timendo, illa appetitione suauitatis suę late-
bras quærit, aucupatur absentiam mariti, ipsum adiuto-
rem flagitij sui timet inuenire, quia conscio se formidat
implicare: Et videmus eum suauitate duci, sed suauitas
illa non est tanta vt vincat etiam timorem & dolorem,
timoremq́; pœnarum. Da mihi pulchram iustitiam, da
mihi fidei pulchritudinem. Procedat in medium, ostẽ-
dat se oculis cordis, inspiret feruorem amatoribus suis.
Iam tibi dicitur, Frui me vis, contemne quicquid te a-
liud delectat, contemne pro me. Ecce contempsisti, pa-
rum est illi: Humanum est hoc propter infirmitatẽ car- *Ibidem.*
nis vestræ. Parum est vt contemnas quicquid te de-
lectabat, contemne quicquid te terrebat, cõtemne carce-
res, contemne vincula, contemne equuleum, contemne
tormenta, contemne mortem. Hęc vicisti, me inuenisti.
Iñ vtroq; gradu amatores iustitiæ vos probate. Inueni-
mus fortiam aliquos qui pręponant iustitię delectatio-
nem, voluptatibus & delectationi corporis sui. Qui au-
tem pro illa pœnas, dolores mortemq́; contemnat, pu-
tas est aliquis in vobis? Saltem cogitemus quòd profi-

G teri nō audemus. Quid cogitamus? Vbi cogitamus? Milia martyrum adiacent oculis nostris, ipsi veri amatores perfectiq; iustitiæ: de illis dictum est, Omne gaudiū
Iacobi 1. existimate fratres mei cum in tentationes varias incideritis, scientes quòd probatio fidei vestræ patientiam operatur, patientia autem opus perfectum habet. Quid addi potest vt opus perfectum habeatur, amat, ardet: feruet, calcat omnia quæ delectant & transit, venit ad aspera, horrenda, truculenta, minacia, calcat, frangit & transit. O amare, ô ire, ô sibi perire, ô ad deū peruenire.
Mat. 10. Qui animam suam amat, perdet illam: & qui perdiderit animam suam propter me, in vitam æternam inueniem illam. Sic armādus est amator iustitiæ, sic armandus est amator inuisibilis pulchritudinis. Quæ dico vo-
Ibidem. bis in tenebris, dicite in lumine: & quæ in aure auditis, super tecta prædicate. Quid est quæ dico vobis in tenebris, dicite in lumine? Quæ dico & auditis mente, dicite præsumētes. Et quod in aure auditis, super tecta prædicate. Quid est in aure auditis? In secreto auditis, quia profiteri & confiteri adhuc timetis. Quid est ergo super tecta prædicate? Domus vestræ corpus vestra, domus vestræ carnes vestræ. Ascende in tectum, calca car-
H nem, & prædica verbum. Sed prius fratres mei plangite quod eratis, vt quod nondum estis esse possitis, hoc est quod loquor. Magnum est. Et vnde nobis magnum? Summum est, perfectum est, optimum est. Vnde nobis?
Iacobi 1. Audite vnde nobis, Omne datum optimū, & omne donum perfectum desursum est, descendens à patre luminum, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Inde est quod nōdum habemus bonū, inde est quod nondum habemus. Non habetis, petite &
Mat. 7. accipietis. Si vos, ait Saluator, Si vos cū sitis mali, nostis bona data dare filiis estris, quāto magis pater vester cœlestis dabit bona petentibus se? Examinet se ergo omnis homo, & quicquid in se boni inuenerit, quod pertineat ad iustificationē nostram, agat gratias illi qui dedit, & agendo gratias illi qui dedit, ab illo petat & quod nondum dedit. Non enim tu in accipiendo proficis & ille in dando defecit. Quātumlibet capaces fauces, capacem ventrem afferas, fons vincit sitientem.

1. Cor 6. *De verbis Apostoli, Nescitis quia corpora vestra membra Christi sunt?* *Sermo XVIII.*

I Apostolum audiuimus cum legeretur, corripientem & coërcentem humanas libidines, & dicentem, Nescitis quia corpora vestra mem-
Vbi supra. bra Christi sunt? Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis? Absit. Corpora ergo no-
Ephe. 5. & stra membra Christi esse dixit, quoniam Christus caput
Coloss. 1. nostrū est, eo quòd homo factus est propter nos. Caput de quo dictum est ipse Saluator corporis nostri, corpus autē eius ecclesia est. Si ergo dominus noster Iesus Christus tantummodo animam humanā susciperet, mēbra eius non essent nisi animæ nostræ: quia vero & corpus suscepit, per quod etiam caput est nobis qui ex anima & corpore constamus, profectò illius membra sunt & corpora nostra. Sic ergo vnusquisq; cupiens fornicari vilescat sibi, & in seipso cōtemnat seipsum, vt nō in se con-
Esaie 40. temnat Christū. non dicat, Faciā, nihil sum: omnis caro fœnū. sed corpus tuum mēbrum est Christi. Quò ibas? Redi. Quò te præcipitare cupiebas? Parce in te Christo, agnosce in te Christū. Tollens ergo membra Christi, faciem membra meretricis? Meretrix est enim quæ tibi in adulterium consentit, & cum forte ipsa Christiana tollit membra Christi, & facit membra adulteri, inuicem in vobis contemnitis Christum, nec agnoscitis dominū vestrum, nec cogitatis precium vestrum. Qua- K lis autē ille dominus, qui seruos suos fecit fratres suos? Sed parum erat fratres suos, nisi faceret membra sua. Itāne tanta dignitas viluit? Quia tam benigne præstita est, non honor ei retribuitur? Si non præstaretur, desideraretur: quia præstita est, contemnitur. Hæc autem corpora nostra, quæ dicit apostolus membra esse Christi propter corpus Christi, quod ex genere corporis nostri suscepit: hæc ergo corpora nostra dicit idem apostolus templum esse in nobis spiritus sancti quem habemus à deo. Propter corpus Christi corpora nostra mēbra sunt Christi, propter inhabitantem spiritum Christi corpora nostra sunt templum spiritus sancti. Quid horum in te contemnis? Christum, cuius membrum es: an spiritum sanctum, cuius templum es? Ipsam meretricem quæ tibi consentit ad malum, non audes fortasse introducere in cubiculum tuum, vbi habes lectum tuum coniugalem, sed quæris aliquem abiectum in domo tua & turpem locum in quo turpiter volueris. Defers ergo honorem cubiculo vxoris tuæ, & non defers templo dei tui? Non introducis impudicā vbi dormiscunt coniuge tua, & tuipse is ad impudicā cum sis templū dei? Puto quia melius est tēplum dei, quàm cubicu- L lum vxoris tuæ. Quocūque enim ieris, Iesus videt te qui fecit te, & perditū redemit te, & pro mortuo mortuus est pro te. Tu te non cognoscis, sed ille à te oculos non auertit, non ad adiuuādum sed ad puniendum. Oculi enim domini super iustos, & aures eius ad preces eorū. Continuò subiecit, & terruit eos qui sibi malam securitatem dabant, qui sibi dicebant, Faciam, non enim deus me tam turpia facientem dignatur attēdere. Audi quid sequitur, cuius sis attende, quoniam quocūque ieris, Iesus videt. Vultus autem domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriā eorum. Sed de qua terra? Vbi dicitur, Spes mea es tu, portio mea in terra viuentium. Forte enim malus, iniquus, adulter, impudicus, fornicarius gaudet quia facit, & senescit in quo libido non senescit, dicit apud se, Certe verum est, Vultus autem domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriā eorum. Ecce ego iam senui, qui ab ineunte ætate vsque ad hodiernū diem tanta committo, multos castos ante me sepeliui, multorum castorum funera iuuenum ad sepulchrum ipse deduxi, & pudicis impudicus superui- M xi. Quid est quod dicitur, Vultus domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum? Est alia terra, vbi non est impudicus, est alia terra in regno dei. Nolite errare, neque fornicatores, neque idolis seruientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque auari, neque ebriosi, neque maledici regnum dei possidebunt: hoc est, Perdit de terra memoriam eorum. Multi enim talia committentes, spem sibi ponunt: propter eos qui perdite viuentes, spem sibi ponunt in regno dei, quò non accessuri sunt: dictum est, Perdit de terra memoriam eorum. Erit enim cœlum nouum, & terra noua quam iusti inhabitabunt. Ibi impij, ibi mala, ibi nequissimi habitare non sinuntur. Eligat modo qui talis est, vbi desideret habitare cum tempus est vt possit mutari. Duæ quippe habitationes sunt, vna in igne æterno, alia in regno æterno. Puta quia in igne æterno aliter ille, aliter ille torquabūtur, ibi erunt, tamen ibi omnes cruciabuntur, minus ille, plus ille. Quia tolerabilius erit Sodomæ in die iudicij quàm alteri ciuitati: & quidam circumeunt mare & terram facere vnum proselytum, quem cum fecerint, faciunt eum filium gehennæ duplo quàm sint

1. Cor. 6. · Roma. 8. · Psalm. 33. · Psalm. 141. · Psalm. 33. · 1. Cor. 6. · Psalm. 33. · Apoca. 21. · Mat. 10. · Mat. 23.

A sunt ipsi. Puta quia alij duplo, alij simplo, puta quia alij plus, alij minus. Non est regio vbi tibi eligas locũ. Quæcunque ibi mitiora tormenta sunt, peiora sunt quàm quæ formidas in isto seculo. Cogita quomodo tremebas si tibi aliquis calumnietur, ne mittaris in carcerem: & tuipse cõtra te male viuis vt mittaris in ignem? Contremiscis, conturbaris, pallescis, ad ecclesiam curris, episcopum videre desideras, ad pedes eius volutaris. Quærit, quare? Libera me. Quid agitur? Ecce ille mihi calumniatur. Et quid tibi facturus est? Domine concutior, domine in carcerem mittor, miserere mei, libera me. Ecce quomodo timetur carcer, quomodo timetur
tal.confusio. conclusio i, & non timetur gehennæ exustio. Postremò quando augetur calamitas, & pressura sæuit atrocior, & vsque ad mortem sæuit, quando bonum videtur homini ne moriatur, ne occidatur, debere succurri omnes clamant, adiutoria cuncta implorantur, subuenite, currite propter animam. Tota exaggeratio calamitatis est, quia dicitur, propter animam. Succurrẽdum est quidẽ, nec huic timori adiutorium denegandum, faciendum quod fieri potest à quo potest. Veruntamen ego interrogare volo periclitantem, & isto nomine mea viscera
B commouentem, quoniam dicit, currite propter animã. Facilè huic ego respondeo, Ego quidem curro propter carnem tuam, vtinam tu curreres propter animã tuam. Et vt noueris quia propter corpus tuum curro, non propter animam tuam, melius audio Christum vera dicentem, quàm te timore falso murmurãtem. Ipse enim
Matt. 10. dominus dicit, Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere. Certe propter animam tuam me vis currere. Ecce quem times, & sub cuius comminationibus expallescis, non potest occidere animam tuam: vsque ad corpus sæuit, tu noli sæuire in animam tuam. Ab illo occidi non potest, à te potest, non lancea, sed lingua. Inimicus qui te percutit, fi-
Sapien. 1. nit hanc vitam: os autem quod mentitur, occidit animam. Ex his ergo quæ in hoc tempore homines timẽt, coniiciant quæ timere debeant. Timet enim carcerem, & non timet gehennam: timet quæstionarios tortores, & non timet infernales angelos. timet cruciatum temporalem, & non timet pœnas ignis æterni. postremò timet ad modicum mori, & non timet in æternum mori. Ille qui te occisurus es quem times, quem exhorre-
C scis, quem fugis, à cuius timore non sineris dormire, & ipsum in somnis si vides cum dormieris, expauescis, quid est facturus tibi? Exclusurus est de carne tua animam tuam. Anima tua exclusa quò eat vide. Nec enim potest ille aliter carnem tuam occidere, nisi inde excludat animam tuam, per quam viuit caro tua. Præsentia quippe animæ tuæ caro viuit, & quandiu in carne tua præsens est anima tua, necesse est vt viuat caro tua. Ille autem qui tuam mortem quærit, eiicere vult de carne tua vitam tuam qua viuit caro tua. Putas, non est aliqua vita qua viuit ipsa anima tua? Est enim anima tua vita quædã, qua viuit caro tua. Putas nulla alia vita est: qua viuit ipsa anima tua? Aut quomodo habet caro tua vitam, animã qua viuit caro tua? Fit & ipsa anima tua vt habeat aliquam vitã suam: & quomodo caro cum moritur expirat animam vitam suam, sic & anima quando moritur, expirat aliquam vitam suam. Si inuenerimus quæ sit hæc vita, nõ corporis tui quod est anima tua, sed vita vitæ corporis tui, hoc est vita animæ tuæ. Si inuenerimus eam ex hac morte qua times ne de carne eiiciatur anima tua, puto quia plus debes timere illã mortem, ne vita animæ tuæ proiiciatur de anima tua. Breuiter ego dicam, Et quid multis teneor? Vita corporis
D anima est, vita animæ deus est. Spiritus dei habitat in anima, & per animam in corpore, vt & corpora nostra
1. Cor. 6. templũ sint spiritus sancti quem habemus à deo. Venit enim spiritus ad animã nostram, quia charitas dei dif-
Rom. 5. fusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis, & totũ possidet qui principalem tenet. In te quippe illud principatur quod melius est. Tenens deus quod melius est, id est, cor tuum, mentem tuam, animã tuam, profecto per meliorem possidet & inferiorem, quod est corpus tuum. Sæuiat igitur inimicus, minetur mortem, faciat si permittitur, excludat de carne animã tuam, anima tua non excludat à se vitã suam. Si rectè plangis, & putas te miserabiliter dicere potenti inimico tuo, Noli ferire, parce sanguini meo, nõ tibi di-
Eccli. 30. cit deus, Miserere animæ tuæ placens deo? Anima tua forte dicit, Roga illũ ne feriat, nam dimitto te. Si enim percusserit, manere tecum non possum: Roga ne feriat, si vis vt non te dimittam. Quæ tibi dicit, si vis vt non te dimittam? Tu ipse. Tu enim qui loqueris, anima es. Si enim percusserit carnem, tu fugis, tu exis, tu migras, iacet terra in terra. Vbi erit quod animauit terram, quod
E flatu dei tibi datũ est, vbi erit? Si non efflauit vitã suam, id est, deum suum, in illo erit quem non perdidit, in illo erit quem non à se exclusit. Si autem obtemperas infirmitati animæ tuæ, dicenti tibi, Ferit & dimitto te, non times deum dicentem tibi, Peccas, & dimitto te. De timore vano timorem vtilem capiamus. Timor vanus est omnium hominum timentium amittere temporalia, quandoque migraturorum & migrare trepidãtium, volentium semper differre quod non possunt auferre. Vanus est iste timor hominum, & tamen est, & vehemens est, & resisti ei non potest. Hinc increpandi, hinc obiurgandi, hinc plangendi, hinc lugendi homines timentes mori, & nihil aliud agentes, nisi serius mori. Quare non agunt non mori? Quoniam qui id agunt, non efficiunt vt non moriãtur. Possunt autem aliquid agere quò efficiant vt nunquam moriantur? Nullo modo. Prorsus quicquid egeris, quantumcunque inuigilaueris, quocunque fugeris, quælibet munimenta quæsieris, quibuslibet diuitiis te redemeris, quibuslibet calliditatibus hostem fefelleris, non fallis febrem. Nihil enim aliud agis vt non cito ab hoste moriaris, nisi vt serius
F aliquando à febre moriaris. Habes quod agas vt nunquam moriaris. Si times mortem, ama vitam. Vita tua deus est, vita tua Christus est, vita tua spiritus sanctus est. Non illi places male agendo, templum ruinosum non inhabitat, templum sordidum non ingreditur, sed geme ad illum vt mũdet sibi locum: geme ad illum vt ædificet templũ sibi: quod tu destruxisti, ipse construat: quod tu exterminasti, ipse reformet: quod tu deiecisti, ipse erigat. Clama ad deum, clama interius, clama vbi audit, quia & ibi peccas vbi videt, clama vbi audit: & cum timorem correxeris, & vtiliter timere cœperis, nõ temporales cruciatus, sed æterni ignis supplicia, & ideo adulter non fueris (hinc enim loquebamur propter a-
1. Cor. 6. postolum, qui dixit, Corpora vestra membra Christi sunt) Cum ergo ideo adulter non esse cœperis, quia times ardere in igne sempiterno, nondum laudandus es, non quidem ita dolendus vt antè, sed tamen nondum laudandus. Quid enim magnum est timere pœnam? Magnum est, sed amare iustitiam. Interrogo te, & inuenio te. Tu inspice interrogationem meam sonãtem, & fac de teipso interrogationem silentem. Dico ergo tibi, Libidine victus habes consentientem, quare non com-

G mittis adulterium? Et respondebis, quia timeo gehennam, timeo supplicium ignis æterni, timeo iudicium Christi, timeo societatem diaboli, ne puniar ab illo, cum illo ardeam. Quid dicturus sum? Male times? Quo modo tibi dicam de aduersario, quia quærebat corpus tuum occidere? Ibi enim recte dicebam, male times, securum te fecit dominus tuus, dicens, Nolite timere eos *Matt. 10.* qui corpus occidunt. Modo cum dicis mihi, gehennam timeo, ardere timeo, in æternum puniri timeo: quid dicturus sum? Male times? vane times? Non audeo, quandoquidem ipse dominus ablato timore subiecit timorem, & ait, vbi dixit, Nolite timere eos qui corpus occidunt, & postea non habent quid faciant: sed eum timete, qui habet potestatem & corpus & animam mittere in gehennam ignis: ita dico vobis, hunc timete. Cum ergo dominus timorem incusserit, & vehementer incusserit, & repetendo verbum, comminationem ingeminauerit, dicturus ego sum, male times ista? Non dicam, Planè time, nihil melius times, nihil est quod magis timere debeas. Sed interrogo te, Si non te videret deus quando facis, nec quisquam te conuinceret in iudicio illius, faceres? Tu te vide. Non enim potes ad H verba omnia mea respódere, inspice teipsum. Faceres? Si faceres, ergo pœnam times, charitatem nondum habes, seruiliter times, formido est mali, nondum delectatio boni, sed time etiam vt ista formido custodiat te, vt perducat ad dilectionem. Timor enim iste quo gehennam times, & ideo mala non facis, continet te, & sic volentem peccare animo interiore non sinit: est quidam custos timor, quasi pædagogus legis, litera est minans, nondum gratia iuuans. Custodiat tamẽ timor iste dum non facis timendo, & veniet charitas: intrat in cor tuum, & quantum illa intrat, tantum timor exit. Timor enim id agebat ne faceres, charitas hoc agit vt nolis facere etiã si impune possis admittere. Dixi quid timeatis, dixi quid appetatis. Sectamini charitatem, intret charitas, admittite illam, timendo peccare admittite amorem non peccantem, admittite amorem bene viuentem. Illa (vt dicere cœperam) intrante, incipit timor exire. Quanto plus illa intrauerit, tanto timor minor erit. Cum illa tota intrauerit, nullus timor erit, quia *1. Ioan. 4.* perfecta charitas foras mittit timorẽ. Intrat ergo charitas, pellit timorem, non autem intrat & ipsa incomi- I tata. Habet secum suum timorẽ quem introducit ipsa, *Psal. 18.* sed illum castum permanentem in seculum seculi. Seruilis timor est quo times cum diabolo ardere, timor castus est quo times deo displicere. Considerate charissimi, & ipsos humanos interrogate affectus. Timet seruus offendere dominum suum, ne iubeat eum verberari, iubeat in compedes mitti, iubeat carcere includi, iubeat eum pistrino conteri. Hęc timens seruus non peccat, sed quãdo senserit absentes oculos domini sui, nec habuerit testem à quo possit conuinci, facit. Quare facit? Quia pœnam timebat, non iustitiam diligebat. Vir autem bonus, vir iustus, homo liber (nam solus iustus li- *Ioan. 8.* ber: omnis enim qui facit peccatum, seruus est peccati) delectatur ipsa iustitia, & si possit sine teste peccare, & testem reformidat & deum: & si possit audire deum dicentem sibi, video te cum peccas, non te damnabo, sed displices mihi, ille nolens displicere oculis patris, non formidolosi iudicis, timet, non ne damnetur, non ne puniatur, non ne crucietur: sed ne offendat gaudium paternum, ne displiceat oculis amantis. Si enim amat ipse, & amantem sui dominum sentit, non facit quod displicet amanti se. Lubricos & inhonestos amores attendite. Si quis amore fœminæ lascious & nequam ve- K stit se aliter quàm illi placet, vestit se aliter quàm amatæ suæ placet, aut ornat se aliter quàm illi placet, & illa dixerit, nolo te habere tale byrrhum, nõ habet: si per hyemem illi dicat, in lacerna te amo, eligit tremere quam displicere. Nunquid illa cui displicet, damnatura est? Nunquid in carcerem missura? Nunquid tortores adhibitura? Hoc solum ibi timetur, non te videbo: hoc solum ibi contremiscitur, faciem meam non videbis. Si hoc impudica dicit & terret, deus dicit & non terret? Sanè plurimum, sed & si amamus. Si autem non amamus, non inde terremur, sed terremur vt serui de igne, de gehenna, de atrocissimis tartareis minis, de exaggeratissimis diaboli angelis, eiúsque suppliciis, vel inde terreamur. Si illud minus amamus, vel illa timeamus: non ergo fiant fornicationes. Templum dei estis, & spi- *1. Cor. 3.* ritus dei habitat in vobis. Si quis templum dei corruperit, corrumpet illum deus. Licita sunt matrimonia, nihil amplius requiratis. Non enim grãde onus impositum est virginibus, maior amor imposuit maius onus. Virgines quod licebat noluerunt, vt plus placerent ei cui se deuouerunt. Ambierunt illam maiorem pulchritudinem cordis sui. Quid iubes? Tanquam dicerent, L Quid iubes? Ne adulteræ simus hoc præcipis? Amando te, plus facimus quàm iubes. De virginibus, ait aposto- *1. Cor. 7.* lus, præceptum domini non habeo. Ergo quare hoc faciunt? Consilium autem do. Illæ autem amantes, quibus terrenæ nuptiæ viluerunt, quæ terrenos amplexus non desiderauerunt, vsqueadeo acceptauerunt præceptum, vt non recusarent consilium: vt plus placerent, plus se ornauerunt. Corporis enim huius, id est, exterioris hominis ornamenta, quãto magis appetuntur, tanto sunt interioris maiora detrimẽta. Quanto autem minus appetuntur ornamenta exterioris hominis, tanto magis moribus pulchris homo interior adornatur. Vnde dicit & Petrus, Ornantes se non intortis crinibus. Cum *1. Petr. 3.* enim dixisset, Ornãtes se, quid aliud à carnalibus quàm visibilia ista ornamenta putarentur? Continuò tulit cogitationi quod cupiditas inquirebat. Non, inquit, intortis crinibus, neq; auro, vel margaritis, vel veste preciosa, sed ille absconditus cordis homo, qui est ante deum diues. Neque enim deus diuitias daret exteriori homini, & inopem relinqueret interiorem: dedit inui- sibili diuitias inuisibiles, & inuisibilem ornauit inuisibi- M liter. His ornamentis studentes dei puellæ, sanctæ virgines, nec quod licebat appetierunt, nec quod cogebantur consenserunt. Multæ etiam parentum suorum contrarios conatus, igne superni amoris superauerunt. Iratus est pater, plorauit mater, non curauit illa, cui ante oculos versabatur speciosus forma præ filiis hominum. Ei quippe se ornare desiderauit, vt totam eius cu- *Psal. 44.* ram gereret. Et quia quæ nupta est cogitat quæ sunt *1. Cor. 7.* mundi, quomodo viro placeat: quæ autem innupta est, cogitat, quæ sunt dei, quomodo placeat deo. Videte quid sit amare. Non dixit, cogitat ne damnetur à deo. Adhuc enim iste timor ille seruilis est, custos quidem malorum vt abstineant à malis, & abstinẽdo digni sint ad se admittere charitatem. Sed illę non cogitãt quemadmodum non puniantur à deo, sed quomodo placeãt deo pulchritudine interiore, decore occulti hominis, decore cordis, vbi illius oculis nudæ sunt, nudæ intus non foris, integræ & intus & foris. Vel virgines doceãt coniugatos & coniugatas, non ire in adulterium. Illæ faciũt plus quàm licet, illæ non faciant quod non licet.

A *De verbis Apostoli, Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt recipiat vnusquisque prout gessit, siue bona siue mala.* *Sermo XIX.*

Sermo 34. OMnium Christianorum spes fratres charissimi in futurum tempus extẽditur, vt quod hic seruimus deo, alibi nos seruisse lętemur. Hic enim nobis posita sunt certamina, sed in futuro seculo certaminum præmia reseruata. Iustè siquidem & prouidè diuina sapientia separauit tempus laboris & præmij. Hic ergo laboramus, hic seruimus deo, & mandata eius seruamus, vt in futuro seculo, id est, in cœlorum regno æterna præmia capiamus. Scire enim debemus fratres dilectissimi quid nobis scriptura diuina commendet, id est, futurum esse iudiciũ dei, quod post resurrectionẽ complebitur mortuorũ. Hoc est quod præcipuè Christianos à gentili errore secernit, quia illi hanc tantummodo vitam esse credũt, & ideo sine deo esse, & diuersis peccatis atque criminibus non metuunt inquinari. Nos verò ita in hac vita conuersemur, vt nos ad aliam præparemus, in qua & bonis bona & malis mala retribuentur, sicut dixit apostolus, Omnes nos manifestari *2.Cor.5.* oportet ante tribunal Christi, vt recipiat vnusquisque
B prout gessit, siue bona siue mala. Sicut hic modo astamus in ecclesia, & nos inuicẽ præsentes aspicimus, ita etiam post resurrectionem mortuorum astituri sumus ante tribunal Christi. Hanc enim etiam ipsam animam tunc habebimus quam modo habemus, & in hoc ipso quo nunc induimur, sumus corpore resuscitandi. Non enim sicut muta animalia facti sumus, non sicut equi & bones, vt æterna morte pereamus, quia postquã hic vixerimus, alibi iudicabimur, vt aut pro peccatis pœnas, aut pro bonis operibus præmia consequamur æterna. Nemo ergo fratres mei charissimi de resurrectione desperet, in qua Christianorum spes tota consistit. Credite fratres apostolo prædicanti, & nihil de resurrectione dubitantes, ad diem iudicij vos præparate. An forte sicut impij & increduli non putatis fieri posse vt à mortuis resurgamus? Planè dicat hoc qui omnipotentem non credit esse deum, qui hoc promittit futurum: nos autem qui scimus dei omnipotentis esse virtutem, qua promisisse deum legimus quòd resurrectionem mortuorum faciat, nõ possumus de resurrectione mortuorum dubitare, quam se facturum esse promittit, qui &
C omnipotẽs est, & mẽtiri nescit. Sed te appello quicunque infideli animo de resurrectione dubitas, & putas non posse mortuos resuscitari. Quid est amplius, ex nihilo homines facere qui viuãt, an eos qui facti sunt atq; vixerũt reparare post mortẽ? Vtiq; plus est facere quod nunquam fuit, quàm reparare quod fuerit. Quomodo ergo impossibile esse dicis, vt deus qui hominem formauit ex nihilo, reformet? Quomodo nos suscitare nõ potest conuersos in puluerem, qui si etiam in nihilum rediremus, facere poterat vt essemus, sicut & fecit nos esse, cum antea nunquam fuissemus? Ita enim beatus apostolus Paulus dixit. Sed dicũt aliqui, Quomodo re- *1.Cor.15.* surgũt mortui? Quali autem corpore veniunt? Insipiẽs, tu quod seminas, non viuificatur nisi prius moriatur: & quod seminas, non corpus quod futurum est, seminas, sed nudum granum, vtpote tritici aut alicuius cæterorum. Deus autem dat illi corpus sicut voluit, & vnicuique seminum proprium corpus. Noli ergo incredule homo de resurrectione dubitare. Qui grana seminum mortua & putrefacta viuificat, per quæ in hoc seculo viuas, multò magis teipsum resuscitabit, vt viuas in æternum. Qui illa reparat quæ tibi sunt necessaria: quomodo teipsum non reparat, propter quem & alia repa- D
rare dignatus est? Itaque si velimus considerare quæ in isto seculo videmus, diuinæ administrationis opera signa sunt futurorum. Tota ergo huius mundi administratio testimonium est resurrectionis futurę. Videmus certe hyemis tempore vel aduentu arbores spoliari pomis, nudari foliis: sed eas rursus verno tempore speciem resurrectionis exprimere: quæ primo quidem incipiũt turgere in gemmis, dehinc ornari in floribus, vestiri & foliis, & postmodum pomis grauari. Interrogo te infidelis homo qui de resurrectione dubitas, vbi sint ista quæ tẽpore quo deus disposuit producuntur? Dic mihi vbi latitant antequam producantur, quæ nusquam quidem videntur, sed tamen deus qui omnipotẽs est & ea ex nihilo condidit, secreta sua virtute producit? Hinc iam ad campos & prata respicite, quæ æstate transacta herbis suis spoliãtur ac floribus, & nuda remanent ipsa spacia terrarum, sed iterum verno tempore reuestiũtur, & nouo vbique germine incipiente lætatur agricola. Certe herba quæ ante vixit & moritur, rursus reuiuiscit ex semine: sic etiam & nostrũ corpus reuiuiscet ex puluere. Sed dicis ô homo incredule, Ideo credimus futurum vt arbores & herbæ & omnia reuiuiscant, quia illa E
iam facta cognoscimus. Vnde autem cognoscere possumus quia mortui resurgũt, cum adhuc à mortuis nemo surrexerit? Quisquis hoc dicis vel cogitas, audi patienter, & intellige sapienter. Ideo enim dominus noster Iesus Christus mori voluit & resurgere, ne tu de resurrectione dubitares. Tamẽ quomodo potes dubitare quia non sumus resurrecturi à mortuis, cum hoc promittat deus, qui nescit aliquando mentiri, qui potest facere quicquid vult, quia omnipotens est, & implet omnia quæ promittit, quia verax est, & mendacium in eo non est? Et dedit nobis pius & misericors dominus virtutis suæ pignus, & grãdi testimonio spem nobis resurrectionis ostendit, quia vnigenitũ filium suum pro nobis hominem factum & mortuum à mortuis suscitauit. Ideo enim dominus noster Iesus Christus nasci ex homine, id est, ex Maria virgine est dignatus, & à Iudæis crucifigi, & die tertia resurgere, vt nos tali exęmplo animati, resurrectionẽ ex mortuis certissime crederemus: quam qui non credit futuram, nec hoc quidem credit quòd Christus resurrexit à mortuis. Qui autem dominum Iesum resurrexisse à mortuis cõfitetur, nec de sua F
poterit dubitare. Abstinete ergo vos ab omni opere malo, ab inimicitiis, ab ebrietate, à fornicatione, à furto, à periurio, à falso testimonio, detractione, quia hæc omnia odit deus, & eos qui ista faciunt puniet in futuro. Estote autem benigni, misericordes, inuicem honorem habentes, & ea semper operantes, quæ in sanctis suis diligit deus, vt possitis cum sanctis eius ad æternam & immortalem gloriam peruenire, & viuere in secula seculorum. Amen.

De eisdem verbis Apostoli, quibus in sermone præcedenti. *Sermo. XX.*

FRatres charissimi, dum diuina lectio legeretur, audiuimus beatum apostolum terribiliter nos & salubriter admonentem. Sic enim ait, *Sermo 35.* Omnes nos manifestari oportet ante tribunal *2.Cor.5.* Christi, vt referat vnusquisq; propria corporis sui prout gessit, siue bonum, siue malũ. Quam rem etiam dominus in euangelio denunciat dicens, Filius hominis *Matt.16.* venturus est in gloria sua cum angelis suis, & tunc reddet vnicuique secundum opera sua. Diligenter quæso attendite fratres, & mecum pariter pauescite, quia non

G dixit quòd reddat vnicuique secũdum misericordiam suam, sed secundum opera sua. Hic enim est misericors, ibi iustus. Nam quòd non statim in peccatores vindicat, patientia est, non negligentia. Non ille potentiam perdidit, sed nos ad pœnitentiam reseruauit. Vnde valde timendum est, ne quanto diutius expectat vt corrigamur, tanto grauius vindicet si emendari nolueri mus. Scire & intelligere debem⁹ fratres charißimi nihil nobis esse salubrius, quàm vt damnatis omnium præsentium rerum voluptatibus, id potius cogitemus, quando erimus de hoc seculo transituri, vel quãdo tabernaculum corporis vltimo die superueniente depositeri, & iterum illud resurrectionis tempore recepturi, vt cum eodem recipiamus prout gessimus, siue bonũ siue malum. Et ideo rogo fratres, vt quotidie cogitemus quales erimus in die iudicij, purißimis angelorum conspectibus offerendi, & æterno iudicij rationem de libris conscientiæ redditun, remotis omnibus probationibus. Certũ est in die illa ipsum ante se hominem cõstituendum, & ipsam sui vitã in cordis speculo demonstrandam, & testes contra eam non deforis aliquando, sed intus de ipsa anima proferendos. Adiiciẽda erunt non H aliqua peregrina, sed nimium nota testimonia, id est, opera sua. Ordinabuntur ante infœlicem animam peccata vel crimina sua, vt eam & conuincat probatio, & confundat agnitio, secundum illud quod scriptum est. *Psal.49.* Arguam te & constituã te ante faciem tuam. Quicunque se modo dum licet emẽdare neglexerit, ante illum cœlestem populum primum excepturus erit de confusione supplicium: & anima quæ modo per pœnitẽtiam compendiosam transactas peccatorum suorum putredines curare dißimulat, ante illud tribunal metuendũ sine vllo remedio in perpetuo tartaro manebit. Quæ cum ita sint, bene nobiscũ ageretur, si iam nunc sic pœniteremus super malis nostris, quomodo tunc sine vllo remedio pœnitebimus: si fœditates & confusiones nostras quemadmodũ tunc visuri sumus, sic iam eas nunc videre & horrere possemus. O si iam nunc faciẽ peccatricis animæ liceret oculis corporis intueri, & cõscientiæ nostræ vultum in oculorum præsentiam permitteremur adducere. Quod si liceret, nec dici potest, quanto studio quantòque metu vrgeremur fœdata componere, maculata tergere, vulnerata curare. Ideòque quia I nõ possumus oculis corporis, inspiciamus nos, inquantum possumus oculis cordis, & vnusquisque conscientiam suam ante conspectum interioris hominis constituat. Ipsi nosmetipsos castigemus, ipsi nobiscũ rationẽ de quotidiana conuersatione faciamus, ipsi nos accusemus quotidie iudici nostro & dum in hac carne sumus, contra ipsam carnem auxiliãte domino quotidie dimicemus, vincamus voluptates & delectationes nostras: vt nobis tempus illud spectatißimum ac beatißimũ æternæ vitæ pro fœlici mactatione succedat, quando implebitur illud quod dominus dixit, Et erunt similes an- *Matt.22.* gelis. Et iterum, Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno *Matt.13.* patris eorũ. Putas qualis tunc erit splendor animarum, quando solis claritatem habebit lux corporum? Tunc enim cum ad istam beatitudinem venerimus, nulla erit tristitia, nullus timor, nulla infirmitas, nulla mors. Habebimus plenam beatitudinem fratres inter illa immensa beneficia domini nostri, vt nunquam cessemus referendo ei gratiarum actionem de beatitudine qua *Matt.25.* sumus fruituri, cohæredes effecti eius qui dixit, Venite benedicti, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi, donante ipso cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

K

De verbis Apostoli, Non sic pugno quasi aërem cædens. Et de constituendis Episcopis. *1.Cor.9.*

Sermo XXI.

Beati Apostoli epistola cum legeretur de constituendis episcopis commemorauit nos sine dubio respicere in nos & vos, cõmemorauit iudicare nos, maxime quia omnes audiuimus capitula euangelicæ recentis lectionis nouißima sententia, Nolite iudicare personaliter, sed iustum iudicium iudicate. Personam itaque iudicando nemo accipit alienam, si non accipit suam. Beatus apostolus ait quodam loco, Non sic pugno quasi aërem cædens, sed castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne forte alijs prędicans, ipse reprobus inueniar. Suo timore nos terruit. Quid enim faciet agnus, vbi aries tremit? Inter multa ergo quibus scripsit apostolus qualis esse episcopus debeat, etiam illud audiuimus, vnde modo forsitan loqui & disputare non sufficiat. Si enim singula discutere, & de singulis, vt dignũ est, disputare conemur, nec nostræ vires sufficiunt ad loquẽdum, nec vestræ ad audiendum. Quid ergo est quod volo dicere, si adiuuet me quod terruit me? Inter cætera ait Episcopũ potentem esse de- L bere in doctrina sana, vt contradicẽtes redarguere possit. Magnũ opus est, grauis sarcina, procliuum, arduum. Sed sperabo, inquit, in deum, quoniã ipse liberabit me de laqueo venãtium & à verbo aspero. Nulla enim causa est quæ magis facit hominem dispensatorem dei pigriorem ad redarguendos contradicẽtes, quàm timor verbi aspeti. Prius ergo quid sit contradicentes redarguere, vt dominus donauerit, exponam vobis. Contradicentes non vno modo intelligendi sunt. Paucißimi enim nobis contradicunt loquendo, sed multi male viuendo. Quãdo mihi audet dicere Christianus, bonum esse rapere res alienas, quandoquidem non audet dicere bonum esse tenaciter seruare res suas? Nũquid enim diues ille cui successerat regio, & nõ inueniebat vbi poneret fructus suos, & se consilium inuenisse gaudebat destruendi veteres apothecas, & construẽdi nouas ampliores, vt impleret eas, & diceret animæ suæ, Anima, habes multa bona in multum tempus, lætare, iocũdare, satiare. Nũquid ergo iste diues aliena quærebat? Fructus suos colligere disponebat, vbi poneret consulebat, non de cuiusque vicini agris, non limite perturbato, non ex- M poliato paupere, non circunuento simplice, sed tãtummodo de suis colligẽdis cogitabat. Audite quid audierit qui tenaciter seruabat sua, & hinc intelligite quid expectet qui rapiũt aliena. Cum ergo se prudentißimũ cõsilium inuenisse arbitraretur, de apothecis veteribus angustis deiiciendis, & amplioribus nouis ædificandis, & omnibus suis fructibus colligendis & recondendis, non alienis concupiscendis atq; rapiendis: ait illi deus, Stulte, vbi tibi sapiens videris, ibi stulte. Stulte, inquit, hac nocte repetunt à te animam tuam, hæc quæ præparasti, cuius erunt? Si seruaueris, tua nõ erunt: si erogaueris, tua erunt. Quid, inquit, reponis, quod relicturus es? Ecce increpatus est stultus male recondẽs. Si stultus est qui recõdit sua, vos inuenite nomen eius qui tollit aliena. Si sordidus est recõditor suorũ, vlcerosus est raptor alienorũ. Sed non qualis ille vlcerosus qui iacebat ante ianuã diuitis, & cuius canes lingebant vlcera. Ille enim vlcerosus erat in corpore, raptor in corde. Fortaßis aliquis respondeat & dicat, Non valde magna pœna erat illi homini, cui dixit deus, Stulte. Nõ sic dicit deus, stulte, quomodo homo dicit. Tale in quenquam dei verbũ iudicium

Sermo 19. *Ioan.7.* *1.Cor.9.* *ad Titũ.1.* *Psal.90.* *Luc.12.* *Luc.16.*

A iudicium eſt. Nunquid enim deus ſtultis daturus eſt regnum cœlorum? Quibus autem nõ eſt daturus regnum cœlorũ, quid eis reſtat niſi pœna gehennarum? Cõiicere hoc videmur: aperte hoc manifeſteq; videamus. Nam & ille diues ante cuius ianuam iacebat pauperrimus vlceroſus, non eſt dictus raptor rerũ alienarum. Erat quidam diues, inquit, qui induebatur purpura & byſſo, & epulabatur quotidie ſplendide. Diues, inquit, erat: non dixit, calumniator: non dixit, pauperum oppreſſor: non dixit, rerũ alienarũ raptor, aut delator, aut receptor: nõ dixit, pupillorum ſpoliator: non dixit, viduarum perſecutor: Nihil horum, ſed erat quidam diues. Quid magnum eſt? Diues erat, de ſuo diues erat. Cui aliquid tulerat? An forte ille auferret, & dominus de illo reticeret, & perſonam eius acciperet, ſi crimina eius abſcon-

Ioan. 7. deret, qui nobis dicit, Nolite perſonaliter iudicare? Si vis ergo audire crimen diuitis illius, noli amplius quærere quàm audis à veritate. Diues erat, induebatur purpura & byſſo, & epulabatur quotidie ſplendide. Quod ergo eius crimen? Iacens ante ianuam vlceroſus & non adiutus. Hoc enim aperte de illo dictum eſt, quòd immiſericors erat. Nunquid enim chariſsimi, ſi pauper ille

B ante ianuã iacens ſufficientem panẽ à diuite acciperet, diceretur de illo, quia cupiebat ſaturari de micis quæ cadebant de menſa diuitis. Propter hanc ſolam inhumanitatem qua cõtemnebat pauperem ante ianuam ſuam iacentem, nec congrue digneq; paſcebat, mortuus & in inferno ſepultus eſt. Et cum apud inferos in tormentis eſſet, leuauit oculos ſuos, & vidit pauperẽ in ſinu Abrahæ. Et quid multis immorer? Deſiderauit guttã, qui non dedit micam. Nõnne accepit iuſtam ſententiam, qui nõ dedit crudeli auaritia? Si hæc ergo pœna eſt auarorum, quæ pœna raptorũ? Sed ait mihi raptor rerum alienarum. Ego ſimilis illius diuitis non ſum, agapes facio, vinctis in carcere victum mitto, nudos veſtio, peregrinos ſuſcipio. Dare te putas, tollere noli, & dediſti. Cui dederis gaudet, cui abſtuleris plorat: quem duorũ iſtorum exauditurus eſt dominus? Dicis ei cui dederis, Gratias age quia accepiſti. Sed alter tibi ex alia parte dicit, Ego gemo cui abſtuliſti: & penè totum tenuiſti, & exiguum illi dediſti. Si ergo quod alteri abſtuliſſes, egentibus dediſſes, nec talia opera diligit deus. Dicit tibi deus, Stulte, iuſsi vt dares, ſed non de alieno. Si habes,

C da de tuo: ſi non habes quod des de tuo, melius nulli dabis, quàm alteros ſpoliabis. Dicturus eſt dominus Chriſtus cum in iudicio ſuo ſederit, & alios ad dexterã,

Matt. 25. & ad ſiniſtram alios ſeparauerit, bene operantibus, Venite benedicti patris mei percipite regnum. Sterilibus autẽ qui nihil boni in pauperes operati ſunt, Ite in ignẽ æternum. Et quid dicturus eſt bonis? Eſuriui enim, & dediſtis mihi manducare, &c. Et reſpondebunt illi, Domine quando te vidimus eſurientem? Et ille ad eos, Cum vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis. Intellige ergo ſtulte, qui vis eleemoſynas facere de rapinis, quoniam ſi quando paſcis Chriſtianum, paſcis Chriſtũ: quando ſpolias Chriſtianum, ſpolias Chriſtum. Attendite quid ſiniſtris dicturus eſt, Ite in ignem æternum. Quare? Eſuriui, & non dediſtis mihi manducare: nudus fui, & nõ veſtiſtis me. Ite. Quò? In ignem æternũ. Prorſus ite. Quare? Nudus fui, & non veſtiſtis me. Si ergo in ignem æternũ ibit cui dicturus eſt Chriſtus, Nudus fui, & non veſtiſti me: quem locum in igne æterno habebit, cui dicturus erit, Veſtitus fui, & ſpoliaſti me? Hic fortaſſe vt euadas hanc vocem, ne dicat tibi Chriſtus, Veſtitus fui, & ſpoliaſti me: mutata conſuetudine, cogitas

ſpoliare paganum, & veſtire Chriſtianũ. Et hic reſpon- D
debit tibi Chriſtus, imò reſpondet tibi nunc per ſeruum qualemcunque miniſtrum ſuum, reſpondebit tibi Chriſtus & dicet, Etiam hic parce damnis meis. Cum enim qui Chriſtianus es ſpolias paganum, impedis fieri Chriſtianum. Etiam & hic fortaſſe reſpõdebis, Adhuc ergo non odio pœnam ingero, ſed dilectione potius diſciplinæ. Ideo ſpolio Paganum, vt per hanc aſperam & ſalubrem diſciplinã faciam Chriſtianum. Audirem & crederem, ſi quod abſtuliſti pagano, redderes Chriſtiano. Diximus contra vnum vitium rapinarum, quo res humanæ vſquequaque vaſtantur, diximus, & nemo nobis cõtradicit. Quis enim audet apertiſsime loquẽdo

contradicere veritati? Non ergo facimus quod apoſto- *ad Titũ. 1.*
lus monuit, non contradicẽtes redarguimus, obedientes alloquimur, laudãtes inſtruimus, non contradicentes redarguimus. Ita verò non contradicunt lingua, ſed vita. Moneo, rapit: doceo, rapit: præcipio, rapit: arguo, rapit. Quomodo non cõtradicit? Dicam ergo quod de hac re ſufficere exiſtimo. Abſtinete vos fratres, abſtinete vos filij, abſtinete vos à conſuetudine rapiẽdi, & vos qui ſub manibus raptorum gemitis, abſtinete vos à cu-

piditate rapiendi. Alius potens eſt & rapit, tu in manu E
raptoris gemis, quia rapere non poteſt, ideo non facis. Habeto facultatem, & ibi laudabo domitam cupidita-

tem. Beatum ſancta ſcriptura dicit, qui poſt aurum non *Eccl. 31.*
abiit: qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus: qui facere mala potuit, & non fecit. Tu autem dicis, Nunquam negaui rem alienam. Quia forte nemo tibi commendauit, aut forte commẽdauit, ſed ſub teſtibus commendauit. Dic mihi, Reddidiſti quãdo à ſolo ſolus accepiſti, vbi deus inter vos fuerat? Si tunc reddidiſti, ſi mortuo qui commẽdauit, neſciẽti filio reddidiſti, tunc te laudabo, quia poſt aurum nõ iſti, quia potuiſti tranſgredi, & non es tranſgreſſus, quia potuiſti mala facere, & nõ feciſti. Si forte alienum ſacculum ſolidorum, vbi nemo te vidit in via inueniſti, & ſine vlla mora cuius fuerat reddidiſti. Eia fratres, redite ad vos, inſpicite vos, interrogate vos, vera reſpondete vobis, & iudicate vos non ſecũdum perſonam, ſed iuſtum iudicium iudicate. Ecce Chriſtianus es, eccleſiam frequentas, verbum dei audis, de lectione verbi dei lætiſsime commoueris. Tu laudas tractãtem, ego quæro facientem: tu inquam lau-

das dicentem, ego quæro facientem. Chriſtianus es, fre- F
quentas eccleſiam, amas verbum dei, libẽter audis. Ecce hoc quod propono in eo te examina, in eo te appende, in eo aſcende mentis tuæ tribunal, & conſtitue te ante te, iudica te, & ſi prauum inueneris, corrige te. Propono ergo. Deus dicit in lege ſua, inuentionem eſſe reddendam: deus in lege ſua dicit, quam primo populo dedit, pro quibus Chriſtus nondum erat mortuus inuentionem tanquam alienum eſſe reddendam. Si quiſquam, verbi gratia, in via inueniat alienum ſacculum ſolidorum, deberet reddere, ſed neſcit cui. Nõ ſe excuſat ignorantia, ſi nõ dominetur auaritia. Dicat veſtræ charitati, quoniam dona dei ſunt, & ſunt in populo dei qui non fruſtra audiunt verbũ dei. Dicam quid fecerit pauperrimus homo, nobis apud Mediolanum conſtitutis, tam pauper, vt proſcolus eſſet Grammatici, ſed planè Chriſtianus, quamuis ille eſſet Paganus Grammaticus, melior ad velum quàm ad cathedram. Inuenit ſacculum, niſi forte me numerus fallit, cum ſolidis fermè ducentis, memor legis propoſuit pitacium publice. Reddendum enim ſciebat, ſed cui redderet ignorabat, propoſuit pitacium publice, Qui ſolidos perdidit, veniat ad locum

G illum, & quærat hominem illum. Ille qni plangens circumquaque vagabatur, inuento & lecto pitacio, venit ad hominem:& ne forte quæreret alienum, quæsiuit signa, interrogauit sacculi qualitatem, sigillũ solidorum, etiam & numerum. Et cum omnia illi fideliter respondisset, reddidit quod inuenerat. Ille autem repletus gaudio & quærens vicem rependere, tãquam decimas obtulit illi viginti, qui noluit accipere. Obtulit vel decem, noluit accipere. Saltem rogauit vel quinque acciperet, noluit ille. Stomachabundus homo proiecit sacculum, Nihil perdidi, ait. Si non vis aliquid à me accipere, nec ego aliquid perdidi. Quale certamen fratres mei, quale certamen, qualis pugna, qualis conflictus? theatrum mundus, spectator deus. Victus tandem ille quod offerebatur accepit, & continuò totum pauperibus erogauit, vnum solidum in domo sua non dimisit. Quid est? Si aliquid egi in cordibus vestris, si verbum dei insedit in vobis, si requiem inuenit apud vos, facite hoc fratres mei, nolite putare damnum vos pati, si feceritis: magnũ lucrum est si feceritis quod dico. Perdidi viginti solidos, perdidi ducentos, quingentos. Quid perdidisti? De domo tua perierant, alter perdiderat, non tu. Terra H communis est, in vna domo estis, in hoc mundo ambo viatores, huius vitæ vnum stabulum intrastis. Posuit ille, oblitus est ille: cecidit ab illo, tu inuenisti. Quis inuenisti? Christianus. Quis inuenisti? Qui legem audisti, Christianus qui legem audisti. Quis inuenisti: Qui cum audires multa laudasti, tu inuenisti. Si ergo veraciter laudasti, redde quod inuenisti. Si ergo non reddidisti quod inuenisti quando laudasti, testimonium cõtra te dixisti. Estote fideles inuentores, & tunc iniquos vituperate raptores. Nam quod inuenisti & non reddidisti, rapuisti. *14.q.5.ca. si quid.* Quantum potuisti fecisti, quia plus non potuisti, ideo non plus fecisti. Qui alienum negat, si posset & tolleret. Quod non tollis, timor prohibet. non bonum facis, sed malum metuis. Quid est magnum timere malum: Magnum est non facere malum, magnũ est amare bonum. Nam & latro timet malum, & vbi non potest non facit, & tamen latro est. Deus enim cor interrogat, non manum. Lupus venit ad ouile ouium, quærit inuadere, quærit iugulare, quærit deuorare. Vigilant pastores, latrant canes, nihil poterit, non aufert, non occidit, sed tamen lupus venit, lupus redit. Nunquid quia ouem I non tulit, ideo lupus venit, & onis redit? Lupus venit fremens, lupus redit tremens, lupus est tamen & fremẽs & tremens. Interrogo ergo te quisquis vis iudicare, & vide si tunc non facis male quando potes facere, & ab homine non puniris? tunc time deum, nemo est ibi nisi tu, & ille cui facis malum, & deus qui ambos videt. Vide, ibi time. Parum est quod dico, vide, ibi time malum, ibi ama bonum. Nam etiam si timore gehennæ non facis malum, nondum es perfectus: audeo dicere, si timore gehennæ non facis malum, est qnidem in te fides, quia credis futurũ dei esse iudicium, gaudeo fidei tuæ, sed adhuc timeo malitiæ tuæ. Quid est quod dixi? Quia si timore gehennæ non facis malum, non amore iustitiæ facis bonum. Aliud est timere pœnam, aliud est amare iustitiam. Amor castus in te esse debet, quo amore desideres videre, non cœlum & terram, non campos liquidos maris, non spectacula nugatoria, non fulgores nitorésque gemmarum, sed desidera videre deum tuũ, amare deũ tuum, quia dictum est, Dilectissimi filij dei *1.Ioan.3.* sumus, & nondum apparuit quod erimus. Scimus autẽ, quia cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Ecce propter quam visionem fac bonum, ecce propter quã visionem noli facere malum. K Si enim amas videre deum tuũ, si in hac peregrinatione illo amore suspiras, ecce probat te dominus deus tuus, quasi dicat tibi, Ecce fac quæ vis, imple cupiditates tuas, extende nequitiam, dilata luxuriam, quicquid libuerit licitũ puta, non hinc te punio, non te in gehennas mitto, faciem meam tantum tibi negabo. Si expauisti, amasti, si hoc quod dictũ est, faciem suam tibi negabit deus tuus, contremuit cor tuum in non videndo deũ tuum, magnam pœnam putasti, gratis amasti. Si ergo sermo meus inuenit in cordibus vestris aliquam scintillam gratuiti amoris dei, ipsam nutrite. Ad hanc augendam vos aduocate prece, humilitate, dolore pœnitentiæ, dilectione iustitiæ, operibus bonis, gemitibus synceris, conuersatione laudabili, amicitia fideli. Hãc scintillam boni amoris flate in vobis, nutrite in vobis, Ipsa cum creuerit & flammam dignissimam & amplissimam fecerit, omnium cupiditatum carnalium fœna consumit.

De Psalmo nonagesimo quinto: & qua ratione dictum sit, Miserebor cui misertus fuero, &c. Quód que ratio illius non sit scrutanda. Sermo XXII. L

Quomodo ianua introducit in domum, sic titulus psalmi introducit in intellectum. *Sermo 10. Sup.Ser.3.* Prænotatur enim sic, Quando domus ædificabatur post captiuitatem. Quęris quæ domus, indicat tibi iã psalmus, Cantate domino canticũ nouum, *Psal.95.* cantate domino omnis terra. Ecce quæ domus. Quãdo omnis terra cantat canticum nouum, domus dei est. Cantando ædificatur, credẽdo fundatur, sperando erigitur, diligendo perficitur. Modo ergo ędificatur, sed in fine seculi dedicatur. Concurrant ergo lapides viui ad canticum nouum, concurrãt & coaptentur in structuram templi dei, agnoscãt saluatorem, recipiant habitatorem. Dictum est quæ domus, dicẽdum est post quam captiuitatẽ. Et hoc tibi indicat psalmus. Sequere paululum, Cantate domino canticũ nouum, cantate domino omnis terra. Cantate domino, benedicite nomini eius, bene nnnciate de die in diem salutare eius, Annunciate inter gẽtes mirabilia eius, in omnibus populis gloriam eius. Quoniam omnes dij gentium dæmonia. Ecce sub quorũ captiuitate latebat domus. Ex prima enim transgressione primi hominis, vniuersum genus humanum natum cum obligatione peccati [illegible] diabolus possidebat. Si enim sub captiuitate [illegible] teneremur, redemptore non indigeremus. M Venit ad caprinos non captus, venit ad captiuos redimendos nihil in se captiuitatis (hoc est iniqnitatis) habens, sed carne mortali precium nostrũ portans. Si enim carnem mortalem nõ haberet, vnde in verbo sanguis quem pro captiuis funderet? Ille *Rom.8.* autem qui ad captiuitatem nostram venit cum similitudine carnis peccati, [illegible] cum carne peccati venit: similitudo enim erat illa carnis peccati: vera caro, sed similis carni peccati: vera caro, sed nõ peccati caro. Ille ergo qui ita venit, quis erat? Bene nunciate de die in diem. Ecce quis erat, De die in diem erat. Deus de deo erat, *Ioan.1.* lumen de lumine erat, sed verbum caro factum est, vt habitaret in nobis, latens maiestas, apparens infirmitas, vt moriatur infirmitas, & teneatur maiestas. Si ergo vniuersus mundus sub captiuitate tenebatur, bene dictũ est, Miserebor cui misertus fuero, & misericordiã præstabo cui misericors fuero. *Exod.33. Rom.9.* Si enim totus mundus sub captiuitate, totus mundus in peccato, totus mũdus iustissime supplicio destinatᵉ, sed ex parte per misericordiam liberatus. Quis dicat deo: quare damnas mundũ? Quomodo accusatur iudex deus, quando dãnatur mũdus reus?

A dus reus? Reus es. Si quid debeas consideres, pœna vo-
catur: nec cum à te debitum exigitur, exactor iuste re-
prehenditur. Reprehenditur exactor si indebitum exi-
git. cum verò debitum exigit, quis reprehendat exacto-
rem, quamuis expectat donatorem? Cui vult miseretur,
& quē vult obdurat. Dicis itaq; mihi, Quid adhuc con-
Rom. 9. queritur? Nam voluntati eius quis resistit? O homo tu
quis es qui respondeas deo? Quis sit ille attende, quis sis
tu attēde. Ille deus est, tu homo. Sed iustitiam tibi loqui
videris tu, & fons ille iustitiæ siccatus est? Si iustum lo-
queris, vnde tibi? Aut si iniustum loqueris, debes tacere.
Aut si iustum loqueris, & non habes nisi de fonte iusti-
tiæ. Fons autem iustitiæ quis est nisi deus? Primum ergo
fundamētum fidei pone. Nunquid iniquitas apud deū?
Latēre te æquitas potest, esse ibi iniquitas nō potest. Ex-
pectas à me fortasse vt dicam tibi, quare cui vult mise-
retur, & quem vult obdurat. Expectas à me homo. Si &
tu homo & ego homo, ambo audiamus. O homo tu
quis es qui respōdeas deo? Melior est ergo fidelis igno-
rātia, quàm temeraria sciētia. Deus mihi dicit, per apo-
stolū Christus loquitur, O homo, tu quis es qui respon-
deas deo? Et ego indignor, quia non noui iustitiam dei.
B Si homo sum, non indigner, excedam hominem si pos-
sum, & forte attingam. Sed & si attigero, homini nō di-
cam: excedat & ipse, & attingat mecum. Et quis est, in-
quis, qui homo hominem excedat? Ergo non quibusdā
1. Cor. 3. exprobrat apostolus & dicit, Cū enim dicitis, Ego Pau-
li, ego Apollo, nōnne homines estis? Quid eos facere vo
lebat, quibus exprobrabat quòd homines erant? Homo
es, ad Adam pertines. Pertine ad filium hominis, & for-
Ioan. 15. te dicit tibi, Iam non dico vos seruos, sed amicos, quo-
niam quę audiui à patre meo, nota feci vobis. Sed disci-
pulis hoc dixit, apostolis illis hoc dixit: non debemus
contristari, quia nondum tales sumus. Et tamen etiam
Ibidem. ipsis quomodo hoc dixit, Omnia quæ audiui à patre
meo, nota feci vobis? Puto quia in spe dixit hoc, nondū
in re: puto quod facturus erat, non quod erat, nō quod
iam fecerat. Et vnde probatur cum ille dicat, nota vo-
bis feci, non dicat, nota faciam? Quia dicūtur quædam
in scripturis de præterito, cum intelligantur de futuro.
Quomodo dicuntur de præterito, cum intelligātur de
Psal. 21. futuro? Foderūt, inquit, manus meas & pedes meos, di-
numerauerunt omnia ossa mea. Nondum factum erat,
C & tanquam factum annūciabatur quod futurum erat.
Titum. 3. Saluos nos fecit per lauachrū regenerationis. Alio autē
Rom. 8. loco ipse dicit, Spe salui facti sumus. Spes autem quæ
videtur, non est spes. Spe salui facti sumus, non nisi de
præterito dicimus: & quoniā spe salui facti sumus, non-
dum re, adhuc futurum est quod speramus. Nam iam
videmus & tenemus, sed nōdū res, sed spes. Quod enim
videt quis, inquit, quid sperat? Si autē quod nō videmus
speramus, per patientiā expectamus. Et tamē salui facti
sumus, & tamē adhuc salutem speramus, & expectamus,
Ioan. 15. nōdum tenemus. Sic & dominus discipulis ait, Omnia
quæ audiui à patre meo, nota vobis feci. Si hoc iam fa-
Ioan. 16. ctum erat, quare alio loco dicit illis: Adhuc multa ha-
beo vobis dicere, sed non potestis portare modo? Certe
omnia quæ audiui à patre meo, nota feci vobis. Sed cū
dicit, Non potestis illa portare modo: & dicit, habeo vo
bis dicere, differt, nō aufert. Propter certam ergo spem,
qua sine dubio sciebat id se fuisse facturum, apud illum
tanquam factum computabatur, & ideo dicebat, Nota
2. Cor. 5. vobis feci. Quandiu ergo sumus in corpore, peregrina-
mur à domino. Per fidē enim ambulamus, non per spe-
ciem. Quātum nobis datur & fidem teneamus, & de iu-
stitia dei non dubitemus: iniquitatem apud illum esse D
omnino non credamus, ne in magnam voraginem im-
pietatis veniamus: & cum perfecta fide tenuerimus nul-
lam apud eum esse iniquitatem, & si illam modo nō vi-
demus, id est, æquitatē quæ est apud ipsum, finiatur via,
& veniemus ad patriam. Non potest videri tempore fi-
dei, videbitur tempore speciei. Nunc enim per fidē am-
bulamus, tunc per speciem. Quid est per speciem? Spe- *Psal. 44.*
ciosus forma præ filiis hominum: quia in principio erat *Ioan. 1.*
verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbū. *Ioan. 14.*
Qui diligit me, inquit, mandata mea custodit: & qui di-
ligit me, diligetur à patre meo, & ego diligam eum. Et
quid illi dabis? Et ostendam meipsum illi. Hæc erit spe-
cies quando faciet quod dixit, & ostendam meipsum
illi. Ibi æquitatem dei videbis, ibi sine codice in verbo
leges. Ergo cum viderimus eum sicuti est, iam transiet *1. Ioan. 3.*
peregrinatio nostra, postea verò gaudebimus gaudio
angelorū. Hæc enim in via. Quid est via? Fides est. Pro-
pter fidem tuā factus est deformis Christus, manet au-
tem speciosus Christus. Speciosus forma præ filiis ho-
minum videbitur post peregrinationem. Modo autem
fide qualis videtur? Et vidimus eum, & nō habebat spe- *Esa. 53.*
ciem neq; decorem, sed vultus eius abiectus, & defor- E
mis positio eius, hoc est, vultus eius. Despectus & defor-
mis positio eius, homo in plaga positus, & sciēs ferre in-
firmitates. Deformitas Christi te format. Ille enim si
deformis esse noluisset, tu formam quam perdidisti nō
recepisses. Pendebat ergo in cruce deformis, sed defor-
mitas illi* pulchritudo nostra erat. In hac ergo vita de-
formem Christū teneamus. Quid est deformem Chri-
stū? Absit mihi gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu *Galat. 6.*
Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego
mundo. Hæc est deformitas Christi. Nunquid dixi me
aliquid scire in vobis nisi viam? Hæc est via, credere in
Christū crucifixum. huius deformitatis signū in fronte
portamus. De ista deformitate Christi nō erubescamus.
Hāc viam teneamus, & ad speciem perueniemus. Cum
peruenerimus ad speciem, æquitatem dei videbimus: &
iam non erit ibi dicere, quare huic subuenit, & huic nō:
quare iste adductus est à gubernatione dei vt baptiza-
retur; ille autē cum bene catechumenus vixerit, subitò
ruina mortuus est, & ad baptismum non peruenit: ille
cum scelerate vixerit, cū luxuriosus, cum mœchus, cum
scenicus, cum venator ægrotauit, baptizatus est, disces- F
sit, peccatum in eo conuictum est, peccatum in eo dele-
tum est. Quære merita, non inuenies nisi pœnam: quęre
gratiam, O altitudo diuitiarum. Petrus negat, latro cre- *Rom. 11.*
dit. O altitudo diuitiarum. Hoc nos putas perscrutari
posse, quod apostolus beatus expauit? Et cū tantam pro-
funditatem & altitudinem inspiciens contremisceret,
exclamauit, O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ
dei. Quid enim dixerat antè, vt ad hāc exclamationem
veniret? Rem dixerat, vbi si non credatur deo, quia non
est iniquitas apud deum, iniquitas iudicabitur. Gētibus *Rom. 9.*
dicebat, fidelibus dicebat de Iudęis, Sicut vos, inquit, nō *Rom. 11.*
credidistis deo, nunc autem misericordiam consecuti
estis illorum incredulitate: sic & hi non crediderunt in
vestram misericordiam, vt & ipsi misericordiam con-
sequantur. Cōclusit enim omnes deus in incredulitate,
vt omniū misereatur. Hinc postea Paulus dixit, Et quæ
ista ratio est æquitatis & iustitiæ dei, concludere omnes
in incredulitate vt omnium misereatur? Quæris tu ra-
tionem, ego expauescam altitudinem. O altitudo diui-
tiarum sapiētiæ & scientiæ dei. Tu ratiocinare, ego mi-
rer: tu disputa, ego credam: altitudinem video, ad pro-

G fundum non peruenio. O altitudo diuitiarū ſapiētiæ &
ſciētiæ dei, quàm inſcrutabilia ſunt iudicia eius, & inue-
Rom.11. ſtigabiles viæ eius: forte expoſiturus es? Quis enim co-
gnouit ſenſum domini, aut quis cōſiliarius eius fuit, aut
quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Quoniā ex ipſo &
per ipſum & in ipſo ſunt omnia, ipſi gloria in ſecula ſe-
culorum. Requieuit, quia inuenit admirationem, nemo
quærat à me occultorum rationem. Ille dicit, Inſcruta-
bilia ſunt iudicia eius, & tu ſcrutari veniſti? Ille dicit, In-
ueſtigabiles ſunt viæ eius, & tu inueſtigare veniſti? Si in-
ſcrutabilia ſcrutari veniſti, & inueſtigabilia inueſtigare
veniſti, crede iam periiſti. Tale eſt velle ſcrutari inſcru-
tabilia & inueſtigabilia inueſtigare, quale eſt velle inui-
ſibilia videre, & ineffabilia fari. Ergo ædificetur domus,
cum peruenerit ad dedicationem, tunc fortaſſe inue-
niet iſtorum occultorum apertiſſimam rationem.

Galat.6. *De verbis Apoſtoli, Inuicem onera veſtra portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti.*

Sermo XXIII.

Sermo 11. QVia lex veteris teſtamenti cuſtodiæ timorem
habebat, non potuit apertius ſignificari noui
H teſtamenti donum eſſe charitatem, quàm hoc
Galat.6. loco vbi apoſtolus ait, Inuicem onera veſtra
portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti. Hanc enim
legem Chriſtus dicere intelligitur, qua ipſe dominus
præcepit vt nos inuicem diligamus, tantum in ea ſen-
Ioan.13. tentia præcepti pondus conſtituens vt diceret, In hoc
cognoſcēt quoniam diſcipuli mei eſtis, ſi vos inuicem
diligatis. Huius autem dilectionis officium eſt, Inuicem
onera veſtra portate: ſed hoc officium non eſt ſempi-
ternum. Perducet ſanè ad beatitudinem ſempiternam,
in qua nulla erunt onera noſtra quæ inuicē portare iu-
beamur: nunc verò cum in hac vita, id eſt, cum in hac
via ſumus, onera noſtra inuicē portemus, vt ad eam vi-
tam quæ caret omni onere, peruenire poſſimus. Sicut
enim de ceruis nonnulli talium cognitionum ſtudioſi
ſcripſerunt, cum fretum ad inſulā tranſeunt paſcuarum
gratia, ſic ſe ordinātvt onera capitum ſuorum quæ ge-
ſtant in cornibus ſuper inuicē portent, ita vt poſterior
ſuper anteriorem ceruice proiecta caput collocet, &
quia neceſſe eſt vnum eſſe qui cæteros præcedens non
ante ſe habeat cui caput inclinet, vicibus dicuntur id a-
I gere, vt laſſatus ſui capitis onere ille qui præcedit, poſt
omnes redeat, & ei ſuccedat cuius ferebat caput cum
ipſe præiret, ita inuicē onera ſua portantes fretum tranſ-
eunt, donec veniant ad terræ ſtabilitatem. Iſtam ceruo-
Prouer.5. rum naturā fortaſſe intenderit Salomon cum ait, Cer-
uus amicitiæ & pullus gratiarū colloquatur tecum. Ni-
hil enim ſic probat amicum, quemadmodum oneris
amici portatio. Nec tamen inuicem portaremus one-
ra noſtra, ſi vnum tempus eſſet infirmitatis amborum
qui onera ſua ſuſtinent. aut enim vnum infirmitatis ge-
nus, ſed diuerſa tempora: aut eadem tempora, & diuer-
ſa genera infirmitatis faciunt vt onera noſtra inuicem
portare valeamus. Verbi gratia. Iram fratris tunc por-
tabis, cum tu aduerſus eum non iraſceris, vt rurſum eo
tempore quo te ira præoccupauerit, ille te lenitate &
trāquillitate ſupportet. Hoc exemplum ad id pertinet,
cum diuerſa ſint tempora portantium onera ſua, quan-
uis ipſa diuerſa non ſit infirmitas, in ambobus enim ab
inuicem ira portatur. Ad diuerſum autem infirmitatis
genus aliud exemplum videndum eſt, veluti, Si quis in
ſe loquacitatem vicerit, & pertinaciam nondum vice-
rit: alius verò ſit adhuc loquax, ſed etiam pertinax non
ſit: debet ille huius loquacitatem, & iſte illius pertina-
ciam, donec illud in illo, & iſtud in iſto ſanetur charita- K
te portare. Par quippe infirmitas in duobus ſi vno acci-
dat tēpore, tolerare ſe inuicē non valent, cum aduerſus
ſe intenditur. Nam aduerſus aliquem tertiū & duo irati
ſibi conueniunt & ſe tolerant: quanquam nec tolerare
ſe inuicem dicendi ſunt, ſed potius ſe inuicē conſolari:
ſicut & triſtes de vna re magis ſe portāt, & quaſi incum-
bunt ſibi, quàm ſi vnus triſtis eſſet, & alius gauderet. ſi
autem aduerſus ſe triſtes ſint, prorſus ſe tolerare non
poſſunt. Et ideo in huiuſcemodi affectionib^9 ſuſcipien-
da eſt aliquātulum ipſa ægritudo de qua vis parte alium
liberari, & ſic ſuſcipienda, vt ad auxilium, non ad æqua-
litatem miſeriæ valeat: quemadmodum ſe inclinat qui
manum iacenti porrigit. Non enim ſe proiicit vt ambo
iaceant, ſed incuruat tantùm, vt iacentem erigat. Neque
vlla res officioſum iſtum laborem ad portanda onera
aliorum facit libenter impendi, ſicut cum cogitamus
quanta pro nobis pertulerit dominus. Hinc enim ad-
monens ait apoſtolus, Hoc ſentite in vobis, quod & in Philip.2.
Chriſto Ieſu: qui cum in forma dei eſſet, non rapinam
arbitratus eſt eſſe ſe æqualē deo, ſed ſemetipſum exina-
niuit formam ſerui accipiēs, in ſimilitudinem hominū L
factus: & habitu inuentus vt homo, humiliauit ſemet-
ipſum factus obediens vſq; ad mortem, mortem autem
crucis. Superius enim dixerat, Non quæ ſua ſunt vnuſ-
quiſque intendentes, ſed ea quæ aliorum. Huic ſenten-
tiæ contexuit quod dictum eſt. Nam ita ſequitur. Hoc
ſentite in vobis, quod & in Chriſto Ieſu: ad hoc dunta-
xat, vt quemadmodum ille in eo quòd verbum caro fa- Ioan.1.
ctum eſt, & habitauit in nobis, & ſine peccato cū eſſet,
peccata noſtra ſuſcepit, non attendit ſua, ſed noſtra, ita
& nos libenter ad eius imitationem inuicem onera no-
ſtra portemus. Huic cogitationi accedit etiā illa cogi-
tatio, qua ille ſuſcepit hominem, nos antē homines ſu-
mus, & conſiderare debemus ꝙ ægritudinē ſiue animæ
ſiue corporis, quam in homine alio videmus, etiam nos
habere potuimus aut poſſumus. Hoc ergo exhibeamus
ei cuius infirmitatē portare volumus, quod ab illo no-
bis velimus exhiberi, ſi forte nos in ea eſſemus, & ipſe
nō eſſet. Ad hoc pertinet quod ipſe apoſtolus ait, Om- 1.Cor.9.
nia omnibus factus ſum, vt omnes lucrifacerē: cogitan-
do ſcilicet in eo vitio etiā ſe eſſe potuiſſe, vnde cupie-
bat aliū liberare. compatiēdo enim potius id agebat, nō M
mentiendo ſicut quidam ſuſpicantur, & hi maxime qui
mēdaciis ſuis defendendis quæ negare nō poſſunt, ali-
cuius magni exempli patrociniū requirūt. Deinde etiā
illud cogitandū, nullū eſſe hominē qui nō poſſit habere
aliquid boni quod tu nondū habes, etiā ſi lateat, in quo
ſine dubio poſſit te eſſe ſuperior: quæ cogitatio ad con-
tundendā & edomādam ſuperbiā valet. Ne arbitreris,
quoniā tua quędā bona eminent & apparent, ideo alte-
rum nulla habere quæ lateant, & fortaſſe maioris pon-
deris bona quibus te ſuperat neſciētem. Non enim falli
nos, aut adulatione potius vti apoſtolus iubet cum di-
cit, Nihil per cōtentionem neq; per inanem gloriā, ſed Philip.2.
in humilitate mētis alter alterū exiſtimātes ſuperiorem
ſibi. Nō hoc ita debemus exiſtimare, vt nō exiſtimemus,
ſed nos exiſtimare fingamus: ſed vere exiſtimem^9, poſſe
eſſe aliquid occultū in alio quo nobis ſuperior ſit, etiā
ſi bonum noſtrum quo illo videmur ſuperiores eſſe, nō
ſit occultū. Iſtæ cogitationes deprimētes ſuperbiam, &
acuentes charitatem, faciūt onera fraterna inuicem nō
ſolū æquo animo, ſed etiam libētiſſime ſuſtineri. Nullo
modo autem de quoquam homine incognito ferenda
ſententia eſt, & nemo niſi per amicitiā cognoſcitur, &

iden

A ideo amicorum mala firmius sustinemus, quia bona eorum nos delectant & tenent. Nullius itaque repudianda est amicitia sese ingerentis ad amicitiam copulandam, non vt statim recipiatur, sed vt recipiendus optetur, atque ita tractetur vt recipi posit. Illum enim receptum in amicitiam possumus dicere, cui omnia consilia nostra refundere audeamus. Et si sit quisquam, qui se non audet ingerere ad amicitiam faciendam, cùm aliquo nostro temporali honore aut dignitate reuocatur, descendendum est ad eum, & offerendum illi quadam comitate & submisione animæ, quod petere per semetipsum non audet. Sanè, quamuis raro, tamen aliquotiens accidit, vt eius quem volumus in amicitiam recipere, prius nobis innotescant mala quàm bona, quibus offensi & quodammodo repercusi relinquimus eum, & ad honorum eius quæ forte occultiora sunt indagationem non peruenimus. Admonet itaque dominus noster Iesus Christus, qui nos vult effici imitatores suos, vt eius infirma toleremus, vt ad quædam sana, in quorum delectatione acquiescamus, per charitatis to- Mat. 9. lerantiam perducamur. Ait enim, Non est opus sanis medicus, sed ægrotantibus. Ideoque si propter Christi B charitatem etiam eum qui ex omni parte fortasis ægrotat, repellere ab animo non debemus, quoniam sanari potest per verbum dei: quãto minus eum qui propter nos videri potest totus ægrotus, quia quædam eius saucia in primo ingressu amicitiæ non potuimus sustinere. & (quod est grauius) cum offensione animi de toto homine ausi sumus temerariam præiudicij ferre sen- Mat. 7. tentiam non timentes quod dictum est, Nolite iudicare ne iudicemini, & in qua mensura mensi fueritis, in ea remetietur vobis. Sæpe autem illa quæ bona sunt, prius apparent, in quibus etiam temerarium beneuolentiæ iudicium cauendum est: ne cum totum bonum putaueris ea quæ postea mala apparuerint, securum & imparatum te inueniant, & grauius offendant, & eum quẽ temere dilexeras, acerbius oderis: quod nefas est, quia etiam si nulla eius bona præcederent, & hæc quæ postea apparuerunt mala prius eminerent, toleranda tamen erant, donec omnia cum illo ageres quibus talia sanari solent: quanto magis cum ea bona præcesserunt, quæ tanquam pignora nos debent ad posteriora toleranda constringere? Ipsa est ergo lex Christi, vt inui- C cem onera nostra portemus. Christum autem diligendo facilè sustineamus infirmitatem alterius, etiam quẽ nondum propter sua bona diligimus. Cogitamus enim quia ille quem diligimus, dominus propter eum mortuus est. Ipsius enim domini charitatem nobis aposto- 1. Cor. 8. lus ingesit, cum diceret, Et peribit infirmus in tua scientia frater, propter quem Christus mortuus est: vt si illum infirmum propter vitium quo infirmus est, minus diligimus, illum in eo consideremus qui mortuus est propter ipsum, Christum autem non diligere, non infirmitas sed mors est. Quapropter ingenti cura & implorata dei misericordia cogitandum est, ne Christum negligamus propter infirmum, cum infirmum debeamus diligere propter Christum.

Gala. 6. *De eisdem verbis Apostoli, quibus in sermone præcedenti: Sermo XXIIII.*

Sermo 22. Mnes nos per apostolum admonuit veritas, vt inuicem onera nostra portemus, & in eo ipso quo nos admonet vt inuicem onera nostra portemus, quo id fructu faciam⁹ ostẽdit, adiungens dicit, Et sic adimplebitis legem Christi. Quæ non implebitur, nisi inuicem onera nostra portemus. Quæ sint onera ista, & quemadmodũ portãda sint, quo- D niam quidem omnes pro nostris viribus conari debemus implere legem Christi, adiuuante domino conabor ostendere. Quiddam me demõstraturum esse proposui, mementote vt exigatis, vt cum reddidero non petatis. Hoc me demonstraturum esse proposui, adiuuante dumino intentionem meam, & pro me oratione vestra quæ sint onera quæ inuicem nos iũbet vt portemus, apostolus, & quemadmodum portanda sint. Hoc si fecerimus, illud vbi fructum posuit, sua sponte consequitur, vt impleamus legem Christi. Dicit aliquis. Obscure enim apostolus locutus est, vt tu coneris exponere quæ sint ista onera, vel quemadmodum inuicem sustinenda. Est illic quæstio quæ nos cogit onera distinguere, & in ipso quippe capitulo lectionis habes ibi positum, Vnusquisq; autem proprium onus porta- Gala. 6. bit. Iam ergo occurrit sensibus vestris. Si vnusquisque onus proprium portabit, quomodo dicit, inuicem onera vestra portate, nisi quia onera nostra distinguenda sunt, ne sibi contraria loqui putetur apostolus? Non enim longe, non enim in alia epistola, non enim in hac ipsa longe superius aut inferius, sed in eo ipso loco, ita vt sibi sint eadem verba contigua vtrunque posuit. Et quia vnusquisque proprium onus portabit, & quod ad- E monuit & hortatus est, vt inuicem onera nostra portemus. Alia ergo sunt onera in quibus vnusquisque proprium portat, nec portat cum alio alter, nec proijcit in alterum: & alia sunt onera in quibus recte dicis fratri, Onera diuersa. porto tecum, aut porto pro te. Si ergo distinctione opus est, non est facilis intellectus. Contra eos ergo qui putabant posse hominem contaminari peccatis alienis, respondit apostolus, Vnusquisq; onus proprium portabit. Item contra eos quibus per hoc posit negligentia sub- Gala. 6. intrare, vt quasi securi facti quòd non contaminarentur peccatis alienis, neminem curarent corrigere, inuicem onera nostra portare breuiter dictum, breuiterq; distinctum est, & (quantum existimo) manifestationem veritatis non impediunt. Nam & breuiter audistis, & citò intellexistis. Corda vestra non vidi, sed testes cordis voces audiui. Iam ergo tanquam de intellectis securi, aliquanto latius differamus, non vt intelligendum insinuetur, sed vt quod intellectum est commendetur. Onera quæ vnusquisq; sua portat, peccata sunt. Has detestabilium onerum sarcinas portantibus hominibus, & sub eis frustra sudantibus dominus dicit, Venite ad me Mat. 11. omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam F vos. Quomodo reficit peccatis oneratos, nisi indulgẽtia peccatorum? Concionator mundi, de quadam specula excelsæ authoritatis exclamat, Audi genus humanum, audite filij Adam, audi genus laboriosum & infructuosum: video laborem vestrum, videte donum meum, scio laboratis & onerati estis, & (quod est miserius) perniciosas sarcinas vestris humeris alligatis, adhuc (quod peius est) onera addi vobis petitis, non depo- Mat. 23. ni. Quis nostrum breui tempore potest multiplicitatẽ & varietatem harum differere sarcinarum? Tamen inde pauca commemoremus, & de his cætera coniectemus. Videte hominem oneratum sarcina auaritiæ, videte illum sub hac sarcina sudantem, anhelantem, sitientem, & laborando sarcinam addentem. Quid expectas ô auare, amplectens onus tuum & catenis cupiditatis alligans malam sarcinam sub humeros tuos? Quid expectas? Quid laboras? Quid inhias? Quid concupiscis? Nempe satiare auaritiam. O vota inania & facta nequissima. Expectas ergo satiare auaritiam. Illa te

G potest premere, tu illam non potes satiare. An forte nō est grauis? Vsqueadeo sub hac sarcina sensum etiam perdidisti? Non est grauis auaritia? Quare ergo te de somno excitat, quæ te aliquando etiam dormire non sinit? Et fortasse babes cum illa alterum onus pigritiæ, & ista duo nequissima onera secumque pugnantia premunt te, & dilaniant te. Non enim paria imperant, non enim similia iubent. Pigritia dicit, dormi: auaritia dicit, surge: pigritia dicit, noli pati frigidos dies: auaritia dicit, tolera in mari etiam tempestates. Illa dicit, quiesce: illa non sinit quiescere, iubet non solum procede, sed & nauiga trans mare, quære terras quas ignoras, merces in Indiā deportandæ sunt, non nosti linguam Indorum, sed intelligibilis videtur sermo auaritiæ. Venis ignotus ad ignotum, das, accipis, emis, portas periclitatus venisti, cum periculo redis, exclamas in mari exagitatus tempestate, Deus libera me. Non audis respondentem, Quare? Misi te? Auaritia tibi iussit vt acquireres quod non habebas, ego tibi iussi vt sine labore ante ostium tuum pauperi dares quod habebas. Illa te ad Indos misit ad deportandum aurum, ego tibi ante ostium Christum posui, à quo emeres regnum cælo-

H rum. Laboras in iussione auaritiæ, in iussione mea non laboras. Ambo iussimus, non audisti me: cui obaudisti liberet te. Quàm multi has sarcinas portant, quanti mihi modo contra ipsas sarcinas, loquenti sub ipsis positi exclamant. Cum sarcinis intrarunt, cum sarcinis exeunt: auari ingressi sunt, auari discedunt. Ego loquendo contra istas sarcinas laboraui, Si clamatis, ponite quod portaris. Postremò me nolite audire imperatorem vestrum, audite clamantem, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis. Non enim venitis, nisi laborare desinatis. Vultis ad me currere, sed cum grauibus sarcinis non potestis. Venite, inquit, ad me qui laboratis & onerati estis, & ego vos reficiam. Do veniam præteritorum peccatorum, tollam quod præmebat oculos vestros, sanabo quod nocuit humeris vestris. Tollam quidem sarcinas, sed inanes à sarcinis non dimittam. Tollam sarcinas malas, & imponam bonas. Cum enim dixisset, Et ego vos reficiam, adiunxit, Tollite iugum meum super vos. Male te subiugauerat cupiditas, salubriter te subiuget charitas. Tollite iugum meum super vos, & discite à me. Si vobis viluit humanum qualecunque magisterium, discite à me. Christus

Mat. 11.

I clamat magister, vnicus filius dei, solus verax, verus, veritas clamat, Discite à me. Quid? Quia in principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum, & omnia per ipsum facta sunt? Nunquid hoc ab eo discere poterimus, mundum fabricare, cælum luminibus implere, diei noctisque vicissitudines ordinare, tempora & secula iubere percurrere, seminibus vim tribuere, animalibus terram implere? Nihil horum nos iubet discere magister cælestis, illa facit vt deus. Sed quia iste deus & homo esse dignatus est, in eo quòd deus est audi vt recreeris, in eo quòd homo est audi vt imiteris. Discite, inquit, à me, non mundum fabricare, & creare naturas, nec illa quidem alia quæ hic latens deus, homo manifestus effecit: nec ipsa dicit, discite à me febres ab ægrotantibus pellere, fugare dæmonia, mortuos suscitare, ventis & fluctibus imperare, super aquas ambulare, nec hoc dicit, discite à me. Hæc enim dedit quibusdam discipulis suis, quibusdam non dedit. Hoc autem discite à me, omnibus dicit, ab hoc præcepto nemo se excuset, discite à me quia mitis sum & humilis corde. Quare dubitas hanc sarcinam ferre? Hæc

Ioan. 1.

Mat. 11.

sarcina grauis est, humilitas & pietas? Hæc sarcina gra- K uis est, fides, spes, charitas? Ista enim humilem, ista mitem reddunt. Et vide quia oneratus non eris, si ipsum audieris. Iugum enim meum leue est, & sarcina mea leuis. Quid est, leuis est? Quid si habet pondus, sed minus? Plus habet auaritia, minus iustitia. Nolo sic intelligas. Hæc sarcina non est pondus onerati, sed alæ volaturi. Habent enim & aues pennarum suarum sarcinas. Et quid dicimus? Portant illas & portantur. Portant illas in terra, portantur ab illis in cælo. Tu si misericordiam velis præbere aui, præsertim æstate & dicas, miseram istam auiculam onerant pennæ & detrahas onus hoc, in terra remanebit, cui subuenire voluisti. Porta ergo pennas pacis, alas accipe charitatis. Hæc est sarcina, sic implebitur lex Christi. Distincta sunt onera. Videte nunc nescio quis auarus intrat, nosti illum auarum, stat tecum, & tu non es auarus, sed etiam misericors, das pauperi, quod habes, non inhias in ea quæ non habes, audis dicentem apostolum, Præcipe diuitibus huius mundi, non superbe sapere, neque sperare in incerto diuitiarū, sed in deo viuo qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum: diuites sint in operibus bonis: facile tribuant, communicent, thesaurizent sibi L fundamentum bonum in futurum, vt apprehendāt veram vitam. Audisti, agnouisti, didicisti, tenuisti, fecisti. Fac quod facis, noli pigrescere, noli cessare, Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Bene fecisti homini ingratus est homo, non te pœniteat bene fecisse, ne fundas pœnitendo quod impleuisti misericordo: dic in corde tuo, Non videt iste in quem feci, videt ille propter quem feci: quia ipse si videret, si ingratus non esset, sibi potius quàm mihi prodesset. Ad deum me teneam quem non latet quod facio, non solum quod facio, sed etiam quo corde facio illum sperem retributorem, qui facti mei non quæret testem. Talis est, & forte in populo dei stat iuxta te auarus captor inhians rebus alienis. Quem nosti talem, & fidelis est, vel potius fidelis vocatur, non eum potes de ecclesia pellere, non habes aliquem aditum castigando & corripiendo corrigere, accessurus est tecum ad altare, noli timere, vnusquisque proprium onus portabit, memento apostoli vt securus accedas, Vnusquisque proprium onus portabit: tantum modo tibi non dicat, porta mecum. Nam si cum illo communicare volueris auaritiam, onus non minuitur, sed duo grauabuntur. Portet ergo sarcinam suam, & tu M tuam, quoniam quādo ex humeris dominus tuus talem sarcinam excussit, alteram imposuit. Excussit cupiditatis, imposuit charitatis. Ergo secundum cupiditates malas vnusquisque sarcinam suam portat, malus malam, bonus bonam. Conuerte te iam & ad illud præceptum, Inuicem onera vestra portate. Habes enim sarcinam Christi, vnde portes cum altero onus proprium. Pauper est, diues es, onus illius paupertas est, tu tale onus non habes. Vide ne forte cum te interpellauerit paupertas, dicas, Vnusquisque onus proprium portabit. Hic alterum præceptum audi, Inuicem onera vestra portate. Paupertas non est onus meum, sed est onus fratris mei. Vide ne diuitiæ sint maius onus tuum. Nam non habes onus paupertatem, sed habes onus diuitias: si bene intendas, onus est, ille alterum onus habet, tu alterū. Porta cum illo, & porta tecum, vt inuicem onera vestra portetis. Quid est onus paupertatis? Non habere. Quid est diuitiarum onus? Plus quàm opus est habere. Et ille oneratus est, & tu oneratus es. Porta cum illo nō habere, portet tecum plus habere, vt fiant æquales sarcinæ

1. Timo. 6.

Mat. 10.

Gala. 6.

Vbi supra.

A cinæ vestræ. Si enim dederis indigenti, minuis illi non
habenti onus ipsius quod erat non habere. si ei dederis,
incipit habere: minutum est illi onus quod vocatur nõ
habere, minuit & ipse onus tuũ quod vocatur plus ha-
bere. Duo ambulatis viam dei in peregrinatione huius
seculi, tu portabas sumptus magnos superfluos, ille au-
tem sumptus non habebat, adhæsit tibi comes tuus esse
desiderans, noli negligere, noli spernere, noli relinque-
re. Non vides quantum portes? Nihil portanti & non
habenti da aliquid, & comitem adiuuabis, & te reuela-
bis. Apostolica sententia satis (quantum opinor) exposi-
ta est. Non vobis fumos vendant qui dicunt, Sancti su-
mus, non portamus sarcinas vestras, ideo vobis non
communicabimus. Maiores isti portant sarcinas diui-
sionis, maiores isti portant sarcinas præcisionis, sarci-
nas schismatis, sarcinas hæresis, sarcinas dissensionis,
sarcinas animositatis, sarcinas falsorum testimonio-
rum, sarcinas calumniosarum criminationum. Has sar-
cinas conati sumus & conamur deponere de humeris
fratrum nostrorum. Illi amant tenentes illas ad se, mi-
nores esse nolunt, quia ipsis sarcinis tumuerunt. Nam
B & qui ponit sarcinã quam gestabat collo, quasi minor
sit, sed pondus posuit, non staturam. Sed ego, inquis,
non communico peccatis alienis, quasi hoc dicam, ve-
ni communica peccatis alienis. Non hoc dico, noui
quid dicat apostolus, sed illud dico propter peccata
aliena. Si vera essent, & non tua magis essent, gregem
dei mixtum ouibus & hædis non desereris, aream do-
minicam quandiu palea trituratur non relinqueres, re-
Mat. 13. ria dominica quamdiu bonos & malos pisces ad littus
trahit non dirumperes. Et quomodo, inquis, ferrem
quem noui malum? Nônne melius ipsum ferres, quàm
te foras efferres? Ecce quomodo ferres si attenderes a-
Gala. 6. postolum dicentem, Vnusquisque proprium onus por-
tabit. Liberet te ista sententia. Non enim cum illo com-
municares auaritiã, sed communicares cum illo Chri-
sti mensam. Et quid tibi obesset, si cum illo communi-
1. Cor. 11. cares Christi mensam? Apostolus dicit, Qui enim man-
ducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bi-
bit. Sibi, non tibi. Sanè si iudex es, si iudicandi potesta-
tem accepisti, ecclesiastica regula si apud te accusatur,
si innumeris documentis testibúsq; conuincitur, coër-
ce, corripe, excommunica, degrada. Sic vigilet toleran-
tia, vt non dormiat disciplina. Sed damnatus est, in-
C quiunt, Cæcilianus. Damnatus. A quibus? Primo absens,
deinde à traditoribus innocens. Allegata sunt ista, ge-
stis inserta, probata sunt. Eneruare quidam vires veri-
tatis conati sunt, & inanium nebulis persecutionum,
eius serenitatem nebulare quantum potuerũt enisi sunt:
adfuit dominus, vicit serenitas eius nebulas eorum. Et
videte quomodo nescientes absoluerunt ecclesiam or-
bis terrarum, cuius communione gaudemus, qualescũq;
in ea simus, non ipsos nos, sed ipsam tuemur, defendi-
mus, obtinemus aream dominicam defendendo. Pro
area dominica clamo, tu quis in ea sim nolo cures.
Mat. 3. Ventilabrum expecto, nolo, inquam, vt cures, aut si cu-
rare vis, noli cum lite curare, vt possis fratrem sanare.
Cura paleam, si potes, sed triticum noli relinquere, si pa-
leam curare non potes. Excutiuntur aliquando de area
dominica & paleæ, interdum & grana, sed non longe.
Sunt autem operarij boni, circumeunt aream, & ea quæ
foris excussa sunt quibusdam mundatoriis, trahunt &
reuocant in aream, etsi trahendo, etsi cogendo. Mun-
datoria instrumenta sunt leges istæ mundanæ. Reuoca,
etiam cum terra trahe triticum, ne propter terrã pereat

triticũ. Damnatus est, inquiunt, Cæcilianus, damnatus D
est semel absens, ter absolutus est præsens. Respondi-
mus eis, & homines indociles (quantum potuimus) bre-
uiter de suis factis admonuimus & diximus, Quid re-
citatis contra Cæcilianum concilium septuaginta Epi-
scoporum sententias in absentem proferentium? Plu-
res prolatæ sunt à Maximinianistarum concilio contra
absentem Primianum. Diximus, absens ab illis damna-
tus est Cæcilianus, absens ab istis damnatus Primianus.
Quomodo isti non præiudicant absenti Primiano, sic
& illi præiudicare non potuerunt absenti Cæciliano.
Quid eos putatis in hac angustia respondisse? Quid
enim dicerent? Quò euaderent inclusi retibus veritatis?
Vt hæc retia violenter rumperent, quid dixerunt bre-
uiter & absolute pro nobis? Equidẽ multa, & penè om-
nia pro nobis, sicut gesta indicabunt, quæ iam vestra
charitas proponẽda lectura est. Sed hoc loco rogo vos,
obsecro per Christum, vt teneatis, dicatis, in ore semper
habeatis. Non potuit enim pro nobis breuior & certior
& liquidior ferri sententia. Quid ergo dixit cum hoc
obiiceremus? sic non præiudicant isti Cæciliano, quo-
modo nec illi Primiano. Et ille defensor illorum, nec
causa causæ præiudicat, nec persona personæ. O respon- E
sum breue, liquidum, verum. Non enim sciuit quid di-
xit, sed Caiphæ similis, cum esset pontifex prophetauit. Ioan. 11.
Nec causa causæ præiudicat, nec persona psonæ. Si nec
causa causæ, nec persona personę præiudicat, ergo vnus-
quisque sarcinam suam portat. Eat nunc & obiiciat tibi
Cæcilianum, non tibi cuicunque homini, sed ipsi orbi
terrarum obiiciat Cæcilianum. Quod cum facit, inno-
centem obiicit innocentibus. Prorsus gesta indicabunt.
Liquidissime purgatus est Cæcilianus. Sed fac eum non
purgatũ, fac criminosum inuentum. Audi vocem tuam
ab orbe terrarum. Nec causa causę, nec persona personæ
præiudicat. Anima hæretica, insanabilis, animosa, cum
tu in te sentẽtiam dicas, iudicem quid accusas? Si illum
ego corrupi, vt iudicaret pro me, te quis corrupit vt
damnares te? Vtinam hæc aliquando cogitent, vel sero
cogitent, vel detumescente animositate cogitent, ad se
redeant, se interrogẽt, se discutiãt, sibi respondeant pro
veritate, nõ timeãt eos quibus falsitatem diutissime vẽ-
diderunt. Ipsos enim timent offendere, erubescunt hu-
manæ infirmitati, & non erubescunt inuictissimæ veri-
tati, Vtique hoc timent ne dicatur eis, Quare ergo nos
decepistis? quare nos seduxistis? quare tanta mala & fal- F
sa dixistis? Respondere deberent, si deum timerent, Hu-
manum fuit errare, diabolicum est per animositatem
in errore manere. Melius quidem erat, si nunquam er-
raremus, sed vel quod secundum est faciamus, vt erro-
rem aliquando emendemus. Decepimus, quia decepti
eramus: falsa præiudicauimus, quia pręiudicantibus fal-
sa credidimus, Dicant suis, simul errauimus, simul ab
errore recedamus. Duces vobis fuimus ad foueam, &
secuti estis cũ duceremus ad foueam, & non sequimini
cum ducimus ad ecclesiam? Possent ista dicere, indi-
gnantibus dicerent, iratis dicerent, aliquando & illi po-
nerent indignationem, amarent vel sero vnitatem. Nos
tamẽ fratres patientes circa illos simus. In feruore sunt
& tumore oculi quos curamus, non dico vt curare ces-
semus, sed vt non insultantibus ad maiores amaritudi-
nes prouocemus, rationem leuiter reddamus, non de
victoria superbe exultemus. Seruum enim domini liti-
gare non oportet, apostolus dicit, sed mitem esse ad
omnes, docibilem, patientem, in modestia corripien- 2. Timo. 2.
tem diuersa sentientes, ne forte det illis deus pœniten-

G tiam, & resipiscant à diaboli laqueis, à quo captiui te-
nentur secũdum ipsius voluntatem. Patienter ergo fer-
te si sani estis, parienter ferte inquãtum sani estis. Nam
quis perfecte sanus cum rex iustus sederit in throno?
Prouer. 20. Quis gloriabitur mundum se habere cor? Aut quis glo-
riabitur mundum se esse à peccato? Ergo quandiu tales
Gala. 2. sumus, hoc nobis debemus, vt inuicem onera nostra
portemus. Conuersi ad dominum.

Roma. 8. *De verbis Apostoli, Spe salui facti sumus.*
Spes autem quæ videtur, non est spes.
Sermo XXV.

Sermo 23. Sicut apostolum dixisse meminit sanctitas ve-
stra fratres charissimi, Spe salui facti sumus.
Spes autem, inquit, quæ videtur, non est spes.
Quod enim videt quis, quid sperat? Si autem
quod nõ videmus speramus, per patiẽtiam expectamus.
Hinc vobis exhortatorium & consolatorium præbere
sermonem admonet nos ipse dominus deus noster, cui
Psalm. 141. dicitur in psalmo, Spes mea es tu, portio mea in terra
viuentium: ipse inquam qui spes nostra est in terra vi-
uentium, iubet vt vos alloquamur in hac terra mori-
H entium, vt non respiciatis quæ videntur, sed quæ non
2. Corin. 4. videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ au-
tem non videntur, æterna. Quia ergo quod non vide-
mus speramus, & per patientiam expectamus, meritò
Psalm. 26. nobis in psalmis dicitur, Sustine dominũ, viriliter age,
& confortetur cor tuum, & sustine dominum. Mundi
enim promissa semper fallunt, dei autem promissa nun-
quam fallunt. Sed quia mundus quod pollicetur, hic vi-
detur daturus, id est, in hac terra morientium, in qua
nunc sumus: deus autem quod pollicetur, in terra vi-
uentium nobis daturus est: multi fatigantur expectare
veracem, & non erubescunt amare fallacem. De talibus
Eccli. 2. dicit scriptura, væ his qui perdiderunt sustinentiam, &
diuerterunt in vias prauas: cum etiam viriliter agenti-
bus, & corde confortato deum sustinentibus, filij sem-
piternæ mortis insultare non cessant, iactantes suas de-
licias temporales, quæ ad tempus obdulcant fauces eo-
rum, postea verò amariores felle inuenient eas. Dicunt
enim nobis, Vbi est quod vobis promittitur post hanc
vitam? Quis huc inde reuersus est, & indicauit vera esse
quæ creditis? Ecce nos in nostrarum voluptatum satie-
tate lætamur, quia quod videmus speramus: vos autem
in laboribus continentiæ cruciamini, credendo quod
non videtis. Deinde subiungunt quod commemorault
1. Corin. 15. apostolus, Manducemus & bibamus, cras enim mo-
I riemur. Sed videte quid ipse cauendum monuerit, Cor-
rumpunt, inquit, mores bonos colloquia mala. Sobrij
estote iusti, & nolite peccare. Cauete ergo fratres, ne ta-
libus colloquiis mores vestri corrumpantur, euertatur
spes, eneruetur patientia, & diuertatis in vias prauas.
Imò verò mites atque mansueti tenete vias rectas,
Psalm. 24. quas vos docet dominus, de quibus psalmus dicit, Di-
riget mites in iudicio, docebit mansuetos vias suas. Pa-
tientiam quippe in laboribus huius vitæ (sine qua non
potest custodiri spes futuræ vitę) nemo potest perpetuo
retinere, nisi mitis atque mansuetus: qui non resistit vo-
Mat. 11. luntati dei cuius iugum lene est, & sarcina leuis, sed cre-
dentibus deo, & sperantibus in eum, & diligẽtibus eum.
Ita quippe mites atq; mansueti non solum consolatio-
nes eius amabitis, sed etiam flagella eius tanquam boni
filij tolerabitis, vt quoniam quod non videtis speratis,
per patientiã expectetis. Sic agite, sic ambulate. In Chri-
Ioan. 14. sto enim ambulatis, qui dixit, Ego sum via. Quomodo
in illo ambulandum sit, discite, non solum eius verbo,
sed etiam eius exemplo. Huic enim proprio filio suo K
non pepercit pater, sed pro nobis omnibus tradidit il- Roma. 8.
lum, non vtique nolentem, neq; recusantem, sed pariter
volentem: quia vna est voluntas patris & filij secundum
æqualitatem formæ dei, in qua cum esset, non rapinam Philip. 2.
arbitratus est esse æqualis deo: & singulariter obedien-
tem, secundum quod semetipsum euacuauit formam
serui accipiens. Nam ipse dilexit nos, & tradidit semet- Ephes. 5.
ipsum pro nobis oblationem & hostiam deo in odo-
rem suauitatis. Sic ergo pater proprio filio non peper-
cit, sed pro nobis omnibus tradidit eum, vt & ipse filius
traderet semetipsum pro nobis. Traditus est ergo ex-
celsus, per quem facta sunt omnia. Traditus propter
formam serui in opprobrium hominum, & abiectionẽ Psalm. 21.
plebis, in contumelias, in flagella, in mortem crucis.
Docuit ergo nos exemplo passionis, cum quanta pati-
entia in illo ambulemus: & firmauit nos exemplo suæ
resurrectionis qui ab illo parienter sperare debeamus.
Si enim quod non videmus speramus, per patientiam
expectamus. Quod nõ videmus quidem, speramus, sed
corpus sumus illius capitis, in quo iam perfectum est
quod speramus. De illo enim scriptum est, quod ipse est L
caput corporis ecclesiæ, primogenitus, ipse primatum Coloss. 1.
tenens. Et de nobis scriptum est, Vos autem estis cor- 1. Cor. 12.
pus Christi & membra. Si autem quod non videmus
speramus, per patientiam expectamus securi, quoniam
qui resurrexit caput nostrum est, seruat spem nostram.
Et quia priusquam resurgeret, flagellatum est caput no-
strum, firmauit patientiam nostram. Scriptum est enim,
Quem enim diligit dominus corripit, flagellat autem Hebræ. 12.
omnem filium quem recipit. Non itaq; in flagello defi-
ciamus, vt in resurrectione gaudeamus. Ita enim verum
est, quòd flagellat omnem filium quem recipit, vt nec Roma. 8.
vnico suo pepercerit, sed pro nobis omnibus tradiderit
eum. Intuentes ergo eũ, qui sine peccati merito flagella-
tus est, qui mortuus est propter delicta nostra, & resur- Roma. 4.
rexit propter iustificationem nostram, nõ timeamus ne
abiiciamur flagellati, sed potius confidamus quia reci-
piemur iustificati. Quanuis enim nõdum venerit nostri
gaudij plenitudo, nec modo tamen sine gaudio relicti
sumus, quia spe salui facti sumus. Ideo & ipse aposto-
lus qui ait, Si quod non videmus, speramus, per patien- Roma. 8.
tiam expectamus: dicit alio loco, Spe gaudentes, in tri- Roma. 12.
bulatione patientes. Habentes ergo talem spem, multa
fiducia vtamur: & sermo noster in gratia conditus sit
sale, vt sciamus quemadmodum oporteat vnicuiq; re- Coloss. 4.
spondere. Dicẽdum est enim eis qui cum perdidissent, M
vel nunquam suscepissent sustinentiam, nobis sustinen-
tibus dominum, quia quod non videmus sperantes, per
patientiam expectamus, etiam insultare audent, cum
imitari deberent, Vbi sunt delitiæ vestræ, propter quas
ambulatis per vias prauas? Non dicimus vbi erunt, cum
hæc vita transierit, sed modo vbi sunt? Cum hesternum
diem hodiernus abstulerit, & hodiernum crastinus ab-
laturus sit, quid eorum quæ diligitis, non transcurrit &
transuolat? Quid nõ fugit penè antequam capitur, cum
ex ipso hodierno die nulla possit vel hora retineri? Ita
enim secunda excluditur à tertia, sicut prima exclusa
est à secunda: ipsius horæ vnius quæ præsens videtur,
nihil est præsens, omnes enim partes eius, & omnia mo
menta fugitiua sunt. Propter quid peccat homo si non
cæcatur? Cum peccat, vel cum peccaret attendat, pote-
rat videre quia voluptas transitura sine prudentia desi-
deratur, vel cum transierit, cum pœnitentia cogitatur.
Nos irridetis quia speramus æterna, quæ non videmus,

A cum vos eis quę videntur temporalibus subditi, nesciatis qualis vobis dies crastina illucescat. Quem sæpe bonum sperantes malum inuenitis, nec si bonus fuerit, eum ne fugiat tenere poteritis. Nos irridetis quia speramus æterna, quæ cum venerint non transibunt, quia nec ipsa veniunt, sed semper manent: nos autem ad illa veniemus, cum per viam dominicam ista quæ trāseunt transierimus. A vobis vero temporalia nec sperari aliquādo desinunt, & tamen crebrò sperata vos fallūt: nec cessant vos inflammare ventura, corrumpere venientia, torquere transeuntia. Nōnne ipsa sunt quæ concupita inardescunt, adepta vilescunt, amissa vanescunt? Vtimur eis & nos secundum peregrinationis nostræ necessitatem, sed non in eis gaudia nostra figimus, ne illis

1. Cor. 7. labentibus subruamur. Vtimur enim hoc mundo tanquam non vtentes, vt veniamus ad eum qui fecit hunc mundum, & in eo maneamus, eius æternitate perfruentes. Quid est autem quod dicitis, quis huc inde venit, & quid apud inferos geratur, quis hominibus

Ioan. 11. indicauit? Et hinc vobis os clausit, qui mortuum quar-

Roma. 6. to die resuscitauit, & vltra nō moriturus, die tertio re-

B surrexit, & antequam moreretur, qualis vita morientes excipiat, tanquam ille quem nihil lateret, & in paupere quiescente, & in diuite ardente narrauit. Sed illi ista

Luca 16. non credunt, qui dicunt, Quis hnc inde reuersus est? Credituros se volunt videri, si quis parentum suorum

Hier. 17. reuiuisceret. Sed maledictus omnis qui spem suam ponit in homine. Ideo ergo deus homo factus, mori & resurgere voluit, vt & quod futurum esset homini in hominis carne ostenderetur, & deo tamen non homini crederetur. Et certe ecclesia fidelium toto orbe diffusa, iam ante oculos eorum est. Legant eam ante tot

Roma. 4. secula vni homini promissam, qui contra spem in spe credidit, vt fieret pater multarum gentium. Quod ergo vni Abrahæ credenti promissum est, iam videmus impletum: & quod vniuerso orbi promittitur credenti, desperamus esse venturum? Eant nunc & dicant, Manducemus & bibamus, cras enim moriemur. Illi se adhuc cras dicunt morituros, veritas autem illos iam cum ista dicunt, inuenit mortuos. Vos autem fratres, filij resurrectionis, ciues sanctorum angelorum, dei hæredes, & Christi cohæredes, cauete imitari eos, qui cras sperando moriuntur, & hodie bibendo sepeliun-

1. Cor. 15. tur, sed sicut dicit idem apostolus, Ne corrumpant

C vestros mores bonos colloquia mala, Sobrij estote iusti, & nolite peccare, ambulantes angustam, sed certam viam ducentem ad latitudinem Hierusalem cœlestis, quæ mater nostra æterna est, firmissime sperate quod non videtis, patienter expectate quod nondum habetis, quia veracem promissorem Christum fidelissime retinetis.

Ephes. 5. *De verbis Apostoli, Videte quomodo caute ambuletis, non vt insipientes, sed vt sapientes:*

Sermo XXVI.

Sermo 14. Ephes. 5. Apostolum cum legeretur audistis, imò omnes audiuimus dicentem nobis, Videte quomodo caute ambuletis, non vt insipientes, sed

Dies malos duæ res efficiunt. vt sapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Dies malos fratres duæ res faciūt, malitia & miseria. Per malitiam hominū & miseriam ducuntur dies mali. Cæterū dies isti, quantū pertinet ad spacia horarū ordinati sunt. Ducunt vices, agunt tempora, oritur sol, occidit sol, transeunt tempora. Cui molesta sunt tempora, si homines sibi non sint molesti? Ergo dies malos, sicut dixi, duæ res faciunt, miseria hominum, & malicia hominum. Sed miseria hominum communis est D non debet malicia esse communis. Ex quo enim lapsus

Genes. 3. est Adam, & de paradiso expulsus, nunquā fuerunt dies nisi mali. Istos pueros qui nascūtur, interrogemus quare à ploratu incipiūt, qui & ridere possunt. Nascitur, & statim plorat: post nescio quot dies ridet. Quando plorabat nascens, propheta suæ calamitatis erat. lachrymæ enim testes sunt miserię. Nondum loquitur, & iam prophetat. Quid prophetat? In labore se venturum, vel in timore: & si bene vixerit, & iustus fuerit, certe in mediis positus tentationibus semper timebit. Quid ait apostolus? Omnes qui volunt in Christo pie viuere, per- 2. Timo. 3

secutionē patiuntur. Ecce quia dies mali sunt, sine persecutione viuere hic iusti non possunt. Qui inter malos viuunt, persecutionem patiuntur. Omnes mali persequuntur bonos, si nō ferro & lapidibus, sed vita & moribus. Nunquid aliquis sanctum Loth persequebatur in 2. Petri 2.

Sodomis? Nemo illi molestus erat, & tamen inter impios viuebat, & inter immundos, superbos, blasphemos persecutionem patiebatur, non vapulando, sed malos vidēdo. Quisquis me audis, sed nondum viuis in Christo piè, incipe in Christo piè viuere, & probas quod di- E co. Denique apostolus cum commemoraret pericula sua, Periculis, inquit, in mari, periculis in fluminibus, pe- 2. Cor 11.

riculis in deserto, periculis in latronibus, periculis in falsis fratribus. Cætera pericula quiescere possunt, pericula à falsis fratribus vsque in finem seculi non norunt. Redimamus tempus, quoniam dies mali sunt. Expectatis à me forte scire, quid est tempus redimere. Dicturus sum quod pauci audiunt, pauci ferunt, pauci agrediuntur, pauci agnoscunt: tamen dicam quoniā ipsi pauci qui me audituri sunt inter malos viuunt. Redimere Redimere

tempus, hoc est quando aliquis tibi infert litem, perde tempus

aliquid, vt deo vaces, nō litibus: perde. Ergo ex eo quod quid?

perdes, precium est temporis. Certe quando pro tuis necessitatibus procedis ad publicum, das nummos, & emis tibi panem, aut vinum, aut oleum, aut lignum, aut aliquam supellectilem, das & accipis, aliquid amittis, aliquid acquiris, hoc est emere. Nam si nihil amittas, & habeas quod non habebas, aut inuenisti, aut donatum accepisti, aut hæreditate acquisisti. Quando autem aliquid amittis, vt aliquid habeas, tunc emis, quod habeas emptum est, quod amittis precium est. Quomodo ergo perdis nummos, vt emas tibi aliquid, sic perde nū- F mos, vt emas tibi quietem. Ecce hoc est tempus redimere. Prouerbium notum est Punicum, quod quidem latine vobis dicam, quia Punice non omnes nostis. Punicum enim prouerbium est antiquum, Nummū quæ- » rit pestilentia: duos illi da vt ducat se. Nunquid non » hoc prouerbiū de Euanglio videtur natum? Nam quid aliud dixit deus, quàm redimentes tempus, quando ait, Si quis vult in iudicio tecum contendere, & tunicam Mat. 5.

tuam tollere, dimitte ei & pallium? In iudicio vult tecum contendere, & tunicam tuam tollere, auocare te habet litibus à deo tuo, non habebis quietum cor, non habebis tranquillum animum, euerteris cogitationibus tuis, irritaris aduersus cum aduersarium tuum, Ecce tēpus perdidisti. Quanto ergo melius est, vt nummum amittas, & tempus redimas? Fratres mei in causis & negociis vestris, quando ad nos iudicanda veniunt, si homini Christiano dico, vt pro tempore redimendo perdat aliquid suum, quanto maiore cura & fiducia debeo dicere vt reddat alienum? Ambos enim Christianos audio. Iam ille calumniosus qui vult alteri facere causam, & tollere ab illo vel pro compositione, gaudet ad ista

G verba, apostolus dixit. Redimentes tempus, quoniam *Ephes. 5.* dies mali sunt. Facio ergo calumniam Christiano illi, velit nolit, dat mihi aliquid vt tempus redimat, quia apostolum audiuit. Dic mihi, Si illi dicturus sum, perde aliquid vt sis ociosus: tibi nõ sum dicturus calumniose, perdite, fili diaboli, quare res alienas auferre moliris? Causam non habes, & calumnia plenus es. Si ergo illi dixero, illi da aliquid, vt recedat à calumnia, tu vbi eris qui habebas de calumnia pecuniã? Ille qui propter vitandam calumniam tempus à te redimit, hic tolerat dies malos: tu autem qui de calumniis pasceris, hic habebis dies malos, & post istos habiturus es in die iudicij peiores. Sed hoc forte rides, quia pecuniam rapis. Ride ride, & contemne, ego erogem, veniet qui exigat.

Acto. 4. *De verbis sancti Lucæ in Actibus Apostolorum, Nemo quicquam ex eo quod possidebat, suum proprium esse dicebat: Sermo XXVII.*

Sermo 25. Hic sermo bis habetur inter Ambrosianos, numero 9. & 29. LEgimus in libro qui apostolorum actibus adscribitur, tantam sub memoratis viris deuotionem plebis fuisse, ita populi Christiani floruisse primitias, vt post acceptam fidem nemo domũ propriam sibi defenderet, & nemo suum aliquid vendicaret, sed iure fraternitatis essent illis cuncta communia, scilicet vt qui eodem consortio religionis tenebantur, eodem consortio fruerentur & vi-H tæ: hoc est, vt quibus erat vna fides, esset vna substantia, & quibus erat communis Christus, communis esset & sumptus. Nefas enim putabant religiosi viri eum sibi participem nõ asciscere in substantia, qui particeps erat in gratia: atque ideo charitate fraternitatis omnibus cõmuniter vtebantur, quia maior est fraternitas Christi quàm sanguinis. Sanguinis enim fraternitas similitudinem tantummodo corporis refert, Christi autem fraternitas vnanimitatem cordis animæq; demonstrat: *Acto. 4.* sicut scriptum est, Erat autem credentium cor atq; anima vna. Vere ergo frater ille est, qui tam corpore quàm vnanimitate germanus est: verius inquam frater est, cuius idem spiritus & voluntas in fratre est. Melior ergo est, sicut dixi fraternitate sanguinis, Christi fraternitas, quoniam interdum illa sibi inimica est, Christi autem fraternitas sine intermissione pacifica est. Illa inter se communia cum æmulatione diuidit, hæc etiam cum gratulatione communicat. Illa in consortio sæpe despicit germanos, hæc assumit frequenter alienum.

I Tanta ergo, sicut dixi, illo in tempore Christianæ plebis deuotio fuit, vt nemo domũ suam diceret, nemo proprium aliquid vendicaret, sicut ait sanctus Lucas, dicẽs, Nemo quicquã ex eo quod possidebat, suum proprium esse dicebat. Non enim, inquam, erat quisquam egens inter ipsos. Beata igitur plebs, quæ dum plures in Christo habet diuites, nullum in seculo habet indigentem, & quæ dum æternas cogitat diuitias, à fratribus tempo-*Acto. 4.* ralem repulit paupertatem. Vendebant enim, sicut ait scriptura prædia, & domos suas, & precia venditorum ante pedes apostolorum ponebant, vt erogaretur prout cuiq; opus erat. Videte sanctorum virorũ fidem, quemadmodum propter Christum toto se expoliabãt patrimonio, & nihil sibi reliqui faciebant. non enim verebantur ne esurirent ipsi, dum timebant ne alius esuriret. Hæc igitur sub apostolis fuit plebis deuotio. Modo quid simile reperimus? Et certe Christus in nobis, idem quidem Christus in nobis, sed non idẽ animus in nobis. Eadem plebis fides, sed nõ in plebe est ipsa largitio. Ita alter de alterius inopia non cogitat, vt illud fit quod *1. Cor. 11.* dicit apostolus, Alius quidem esurit, alius ebrius est: sed etiam diripiunt aliena: non solum, inquam, colligentes K pecunias suas ad pedes apostolorum non deferunt, sed etiam confugientes fratres suos pertrahunt à pedibus sacerdotum. Nunc est illud tempus quod describit beatus apostolus dicens, In nouissimis diebus abundabit *2. Timo. 3.* iniquitas multorũ, & refrigescet charitas. Modo abun-*Mat. 24.* dat auaritia & iniquitas, quæ ante largitatis bonitate cessabant: & refrigescit charitas fraternitatis, quæ prius Christi amore feruebat. Tanta enim sub apostolis fraternitatis dilectio fuit, vt tunc in conuentu suo non inueniretur indigentia. Tanta autem modo Christianitatis dissimulatio est, vt in cœtu nostro vix inuenias locupletem. locupletem autem nõ tam facultatibus dico vix inueniri, sed operibus, Ait enim apostolus, Diuites *1. Timo. 6.* sint in bonis operibus. Locupletem enim in ecclesia intelligi voluit, qui diues in Christo est. Nam & ibi quod ait, sub apostolis neminem indigentem fuisse, ostendit vtique tanta eos gratia fuisse fidei præditos, vt omnes cœlestium diuitiarum abundauerint largitate. Raro igitur hoc tempore inuenimus in Christiano populo locupletem: & si plerique in domibus auro sint diuites, tamen in Ecclesia sunt mendici. Dum enim circa pauperes non pro eo quod præualeot operantur, nec hoc est gratũ quod offerunt, nec illud est satiabile quod reseruant. Dicit dominus ad Cain cum offerret mune-L ra, Si autem recte offeras, recte autem non diuidas, pec-*Genes. 4.* casti. Sic & tu Christiane non recte diuidis, qui de tanto auro tuo maiorem partem mammonæ seruas, quàm deo largiris. Sic nanque Ananias in actibus Apostolo-*Acto. 5.* rum, dum putat se recte offerre, & non recte diuidit, pecuniam quam obtulit perdidit, & quam domi seruauit amisit: pecuniam, inquam, pariter perdidit & salutem. Dum enim ex eo quod promiserat partem subtraxit, sacrilegij simul condemnatur & fraudis. Sacrilegij, quòd deum in pollicitatione fefellerit. Fraudis, quòd integris muneribus portionem quandam putauerit subtrahendam. Ait enim apostolus Petrus, Non es mentitus ho-*Vbi supra.* minibus, sed deo. Si ergo fratres, Ananias condemnatur, quòd non totum dederit quod de suo ipse promiserat, quid sensemus de eo qui non vult reddere quod alius repromisit? Videte ergo & vos fratres quid promiseritis deo, cum primum fidei gratiam percepistis. Ecce abundant in ciuitate nostra hospites, facite quod polliciti estis, ne dicatur & vobis quod Ananiæ dictum est, Non mentiti estis hominibus, sed deo. M

Acto. 3. *De verbis sancti Lucæ in Actibus Apostolorum, Petrus & Ioannes ascendebant in templum: Sermo XXVIII.*

POst resurrectionem Christi, quorum operum *Sermo 26.* patrocinio prædicatio apostolorum munia-*Acto. 3.* tur, lectio quam audistis exposuit. Ascendentes, inquit, Petrus & Ioannes in templum. Materiam sermoni, id est, prædicationi ingressum, per signa præpararunt. Præcedere quippe stupor debuit, vt mirandæ rei expositio sequeretur. Fulgor ergo signorum, populorum corda percussit. Nam erat quidã à natiuitate sua claudus, qui portabatur manibus. Et mẽdicabat, inquit, ad speciosam portã templi. Qui cum ingrediẽtes vidisset apostolos, eleemosynam ex more poscebat. Sed cum in eum conuertissent intuitum, nihil ille claudus vltra notum solamẽ operiens credidit affuturam vilem de apostolorum manibus largitatem. Sed Petrus apostolus ait ad eum, Intende in nos. Quos cùm respexisset, Argentum, inquit, & aurum non est mihi, quod autem habeo hoc tibi do, In nomine Iesu Christi Nazareni,

surge

A ſurge & ambula. Verborum ipſorum ordinẽ debemus
diligẽter exponere. Neq; enim pertinebat ad rem, cum
virtutum diuitiæ ſequerentur, vt ſenſus pauperies nar-
raretur, niſi ipſam virtutẽ voluiſſet apoſtolus cum ſui
atteſtatione proferre Ne enim mirareris poſſeſſorem
virtutum, antea profeſſus eſt abrenunciatorem diuitia-
rum. Iuſte nanq; ſequebatur vt largiretur ſigna, qui opes
contempſerat. Quid hac paupertate ditius? Quid hac
virtute pauperius? Teſtimonium ergo virtutis ſecutura
eſt profeſsio paupertatis. Vnde apoſtolus loquebatur,
2. Cor. 6. Tanquam nihil habentes, & omnia poſsidentes. Quid
igitur hac paupertate ditius, argentum & aurum nõ ha-
beo? Sed quid habet qui argentum nõ habet? Eloquium
Pſal. 11. vehemẽs, eloquium igne purgatum. Qui aurum nõ ha-
bet, fidem habet. Videamus quid amplius coruſcet, vir-
tus, an aurũ quod ita eſt in abſcondito, vt illud videatur
prouidens hominibus natura damnaſſe, nec expoſuiſſe
rem ſucceſſuram oculis cupidorum: atq; vt adiuuaretur
paupertas difficultate parandarum diuitiarum, cum la-
bore fecit quæri, quod noluerat inueniri. Ergo videa-
mus qui aurum nõ habet, quid habet. Fidem habet, vir-
tutem habet. Expẽdamus quod diximus, quid amplius
B coruſcet. Aurum quod ærumna perquirit, quod auaritia
cupit, quod ſolicitudo cuſtodit, aurum materia laborũ,
periculoſa res poſsidentiũ, aurum eneruatio virtutum,
aurum malus dominus, proditor ſeruus. Ergo qui aurũ
non habet, quid habet? Fidem habet. Videamus vt dixi-
mus, quid amplius coruſcet. Aurum quod nemo tutum
habet, niſi qui ſemper abſcondit? Aurum quod in perni-
ciem domini fulget? Aurũ quod per tenebras quæritur,
per tenebras cuſtoditur? Aurum cuius inquiſitio dam-
natos habet, cuius amor Iudam facit, & ne alicui ſit no-
men ignotum, de apoſtolo traditore: aurum quod apud
auarum animum præfertur Chriſto? In cuius appetitu
congrua magiſter gentium authoritate detonuit, dicẽs,
Coloſ. 3. Auaritia quæ eſt idolorum ſeruitus. Quid ergo amplius
refulget, aurum quod ſordidus dominus habet, aurum
quod amplius cruciat, apud quem largius fuerit, aurum
quod amanti ſe nihil de ſua poſſeſsione permittit, re-
fundens ei reatum ſuum, cui vſum ſuum negat, gratus
acquiſitio, ærumnoſa poſſeſsio? Nec tamen cum hæc di-
cimus, dei creatura dãnatur: ſed quoniã obcæcata pru-
dentia hominum id in magnum precium receptum eſt,
C iam in infamiã rei redundat, quicquid de mala cupidi-
tate ſuſcipitur. Ideo ergo res illa vituperatur, vt auari-
tia cõdemnetur. Cæterum dominus ait per Prophetam,
Aggæi. 2. Aurum & argẽtum meum eſt. At ſi per ſe mala res eſſet,
dei eſſe non poſſet. Verùm præbet materiam miſericor-
diæ apud bonos animos, & nouo genere tunc magis p-
deſt quando contemnitur: vt ipſa ſua conditione teſte-
tur, quia mala eſt rei huius poſſeſsio, cuius abdicatio fru
Pſal. 111. ctuoſa eſt. Præbet ergo materiam ſubueniendi. Diſper-
ſit dedit pauperibus, iuſtitia eius manet in æternum. Vis
ergo noſſe quoniam iuſti iudicis res ſint aurum & ar-
gentum? Auarus inde torquetur, inde miſericors adiu-
uatur. Exerceatur ergo rei contemptus, per contemptũ
vtilis. Ad poſſeſsionem eius non omnes idonei, ad con-
temptum eius omnes idonei. Nemo ergo nõ poteſt in-
ter eos reputari qui diſperſerũt tribueruntq; pauperri-
bus, iuſtitia eorũ maneat in æternũ. Nemo non inter eos
reputari poteſt, qui bene voluerit per fugacium rerum
deſpectum placere deo. Magnæ fœlicitatis eſt conditio
Chriſtianorum, quibus claritudo regni in paupertate
poſita eſt. Poſsidere quod cũ labore requiritur, pauco-
rum eſt, contemnere quod cum fructu contemnas om-
nium eſt. Fœlicitas ergo magna Chriſtianorum, quibus D
datum eſt, vt paupertate faciant precium regni cœlorũ.
Non tibi diſpliceat paupertas, tua nihil ea poteſt ditius
inueniri. Vis noſſe quàm locuples ſit? Cœlũ emit. Qui-
bus theſauris conferri poſsit, quod videmus paupertati
indultum? Vt ad regnum cœlorum veniret diues, poſ-
ſeſsione ſua obtinere poſsit? nũc obtinet, vt contemptu
perueniat. Multo ergo plus fulget fides quàm aurũ: au-
rum latebris tenebreſcit animum, fides ingenito ſplen-
dore conſpicuat. Aurum tutò prodi non prodeſt, fides
bono publico ſemper fulget, dignitatẽ fidei fiducia ip-
ſa teſtatur. Aurũ nec inter conuenientes tutum eſt, fides
etiam inter pugnantes ſecura eſt. Quid ergo donauit
apoſtolus pauper cenſu, diues fide, lectionis ordo pro-
loquitur. Aurum & argentum non eſt mihi. Sed pro his Acto. 3.
quid habet? Quod habeo, hoc tibi do. In nomine Ieſu
Chriſti ſurge & ambula. De effectibus precia rerum æ-
ſtimẽtur. Qui aurum donabant, implebant pauperis vẽ-
trem, maius onus pedibus debilibus futurum, ſolaban-
tur infirmitatem, ſanitatem reddere non valebant. Ille
autem qui aurum nõ poſſedit ſanitatem dedit. Deo di-
ues eſt, inops auri. Aurum & argentum nõ habeo. Ideo
igitur tantas virtutum opes prætulit. Quod habeo, hoc E
tibi do, In nomine Ieſu Chriſti ſurge & ambula. Hoc
plane non in marſupio, ſed in animo tenebatur. Quid
ei dedit? In nomine Ieſu Chriſti ſurge & ambula. Pau-
perem hominem expauit infirmitas, æqua lege & æqua
potentia reges captiuóſq; conſtringens. Non potuit ſu-
ſtinere iuſsionem pauperis regibus dominans. Parum
eſt quod infirmitatem nominamus. Pauperis imperiũ,
etiam natura non pertulit. Ille enim claudus erat ex
vtero matris ſuæ. Debilitas itaq; quam ei inuexerat na-
tiuitas, vi pauperis iubentis excluſa eſt. Quod profecto
non fieret, niſi pauper apoſtolus plenus eſſet illo deo
qui eſt author naturæ. Nihil ergo hac ditius pauperta-
te. Quid donat qui æs non habet? Virtutes largitur, &
gratis confert. Quid enim poteſt? In nomine Ieſu Chri-
ſti ſurge & ambula. Obedientiæ ſubditur, quod ex ne-
ceſsitate veniebat. Dicitur homini, Surge, quod ſemper
optabat, ſed quoniam naturalibus vinculis impeditus
erat, non poterat quod volebat. Nunc autem tanta faci-
litate inſenſibilia ſeruiunt, vt ad nutum iubentis illa pe-
dum infirmitas auolaret. Surge & ambula. Et ſurrexit, F
inquit, continuo, & ſtetit. Animo imperatur & pedes Mala. 4.
ſeruiunt. Exilient, inquit propheta, tanquam vituli de Acto. 3.
vinculis laxati. Et conſolidatæ ſunt baſes pedum eius.
Quanta velocitate res agatur, attendite. Vix aures de-
bilis ſermo intrauerat iubentis, & continuo vis ſanita-
tis irrupit, & excluſa infirmitate vſui membra reddun-
tur. Teſtimoniũ velocis reſurrectionis eſt, velocitas ex
debilitate ſurgentis. In momento, in ictu oculi, in no- 1. Cor. 15.
uiſsima tuba. Canet enim tuba, & mortui reſurgent, &
nos immutabimur. Futura metire de factis. In quanto
momento mortui excitentur, debilibus à natura cre-
de veſtigiis. Surrexit. Cõſolidatæ ſunt, inquit, baſes pe-
dum eius. Parum erat quod dicebatur in vſum clau-
dus rediſſe, virtus ei cum ſanitate reſtituitur. Non enim
dixit, Reſtitutæ ſunt, ſed conſolidatæ ſunt baſes. Tam
abundantem recipiunt ſanitatem, vt ferant laborem.
Exiliens, inquit, ambulabat. Saltus frequenter etiam
ſanis grauis eſt. Non ſenſerunt illi pedes pigra reme-
dia, nec velut vnguenti modo lita veſtigia reuocantur,
ad momentum vis medicinæ irrumpentis oſtenditur,
ſignatúrque fuga infirmitatis excluſæ. Sic exilit qui ſa-
natur à paupere. Sanatur ergo ab apoſtolis caro, hoc

A poëta,ſed propheta. Beatus apoſtolus Petrus cum duo-
bus aliis Chriſti domini diſcipulis Iacobo & Ioanne in
monte cum ipſo domino conſtitutus,audiuit vocē de-
Matt.17. latam de cœlo, Hic eſt filius meus dilectus, io quo mihi
bene complacui,ipſum audite. Quod commēdans me-
moratus apoſtolus in epiſtola ſua dixit, Hanc vocem
audiuimus de cœlo delatam, cum eſſemus cum illo in
moote ſancto. Et cum dixiſſet, Hanc vocem nos audi-
2.Petr.1. uimus de cœlo delatam, ſubiūxit atque ait, Et habemus
certiorem propheticum ſermooem. Soouit illa vox de
cœlo,certior eſt propheticus ſermo. Attendite chariſsi-
mi,adiuuet dominus & voluntatem meam, & expecta-
tionem veſtram, vt dicam quod volo, quomodo volo.
Quis enim noſtrum non miretur, delata voce de cœlo
certiorem propheticū ſermonem ab apoſtolo dictum
eſſe? Certiorem ſanè dixit: certiorē,non meliorem,non
veriorem. Tam enim verus ille ſermo de cœlo, quàm
ſermo propheticus tā bonus, tam vtilis. Quid eſt ergo,
Certiorem,niſi io quo magis cōfirmetur auditor? Qua-
re hoc? Quoniam ſunt homines infideles,qui ſic detra-
hunt Chriſto, vt dicāt eum magicis artibus feciſſe quæ
fecit. Poſſeot ergo iofideles etiam iſtam vocē delatam
B de cœlo,per coniecturas humanas & illicitas curioſita-
tes ad magicas artes referre. Sed Prophetę antea fuerūt,
non dico ante iſtam vocem, ſed ante Chriſti carnem.
Noodum erat homo Chriſtus, quādo miſit prophetas.
Quiſquis eum dicit magum fuiſſe, ſi ergo magicis arti-
bus fecit,vt coleretur & mortuus, nunquid magus erat
antequam natus? Ecce quare ait apoſtolus Petrus, Ha-
bemus certiorem propheticū ſermonem. Vox de cœlo
qua fideles admoneantur,propheticus ſermo,quo infi-
deles conuincantur. Intelleximus (quantum mihi vide-
tur chariſsimi) quare dixerit apoſtolus Petrus, Habemus
certiorem propheticū ſermonem, poſt vocem de cœlo
delatam. Et ipſa Chriſti quanta dignatio. Petrus iſte
qui ſic loquitur, piſcator fuit, & modo magnā laudem
habet orator, ſi potuerit ab illo intelligi piſcator. Pro-
pterea primis Chriſtianis loquens apoſtolus Paulus,ait,
1.Cor.1. Videte vocationem veſtram fratres,quia non multi ſa-
pieotes ſecundum carnem, noo multi potentes, non
multi nobiles, ſed infirma mundi elegit deus, vt con-
fundat fortia: & ſtulta mundi elegit deus,vt confundat
ſapientes: & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit
C deus, & ea quæ non ſunt, tanquam ſint, vt ea quæ ſunt
euacuarentur. Si enim eligeret Chriſtus primitus ora-
torem, diceret orator, Eloqueotiæ meæ merito electus
ſum. Si eligeret ſeoatorem, diceret ſenator, Dignitatis
meæ merito electus ſum. Poſtremò ſi prius eligeret im-
peratorem, diceret imperator, Poteſtatis meæ merito
electus ſum. Quieſcant & differantur iſti, paululum
quieſcant, oon dimittantur, non contemnantur, ſed ali-
quantulum differātur, ne poſsint gloriari de ſemetipſis
in ſemetipſis. Da mihi, inquit, illum piſcatorem, da mi-
hi idiotam, da mihi imperitum, da mihi eum cum quo
non dignatur loqui ſenator, nec quando emit piſcem:
ipſum, inquit, da. Hunc ſi impleuero, manifeſtum erit
quod ego facio, quanquam & ſenatorem & oratorem
& imperatorem ego ſum facturus, quandocunque fa-
cturus ego & ſenatorē, ſed certius ego piſcatorē. Poteſt
ſenator gloriari de ſemetipſo, poteſt orator, poteſt im-
perator, oō poteſt niſi de Chriſto piſcator. Veniat pro-
pter docendam humilitatem ſalubrem, prius veniat
piſcator, per ipſum melius adducitur imperator. Me-
mentote ergo piſcatorem ſanctum, iuſtum, bonū, Chri-
ſto plenum, ad cuius miſſa per mundum retia capiēdus

cum cęteris etiam populis iſte pertinuit. Ergo memen- D
tote eum dixiſſe, Habemus certiorem propheticum
ſermonem. Da mihi ergo ad illam cootrouerſiam iudi-
cem prophetam. Quid inter nos agebatur? Tu dicebas
intelligam vt credam, ego dicebam, vt intelligas crede.
Nata eſt controuerſia: veniamus ad iudicē, iudicet pro-
pheta, imò verò deus iudicet per prophetam. Ambo ta-
ceamus. Quid ambo dixerimus auditū eſt. Intelligam,
ioquis, vt credam: crede, inquam, vt intelligas. Reſpon-
deat propheta, Niſi credideritis, non intelligetis. Putatis Eſa.7.
autem chariſsimi nihil dicere etiam illum qui dicit,
Intelligam, vt credam? Quid enim nuoc agimus, niſi vt
credant, non quia non credunt, ſed quia adhuc parum
credūt? Nam ſi nullo modo credidiſſent, hic nō eſſent.
Fides eos adduxit vt audiant, fides eos fecit præſentes
verbo dei, ſed ipſa fides quæ germinauit irriganda eſt,
nutrienda eſt, roborāda eſt. Hoc eſt quod agimus. Ego, 1.Cor.3.
inquit, plantaui, Apollo rigauit, ſed deus incrementum
dedit. Itaque neque qui plātat eſt aliquid, neque qui ri-
gat, ſed qui incrementū dat deus. Loquendo, hortando,
docendo, ſuadendo plantare poſſumus & rigare, non
autem incremētum dare. Nouerat autem ille cum quo
loquebatur, qui fidei ſuæ germinanti & adhuc infirmæ, E
& ex magna parte titubanti, noo tamen nullæ fidei, ſed
alicui fidei adiutorē orabat, cui dicebat, Credo domi- Marc.9.
ne. Modo cum euangelium legeretur audiſtis, Si potes
credere, ait dominus Ieſus patri pueri, ſi potes credere,
omnia poſsibilia ſunt credenti. Et ille intuens ſemet-
ipſum, & poſitus ante ſemetipſum, noo habens temera-
riam confidentiam, ſed prius diſcutiens conſcientiam,
vidit in ſe eſſe aliquam fidem, vidit & titubationem,
vtrunque vidit. Vnum habere ſe confeſſus eſt, & alteri
adiutorium poſtulauit. Credo, ioquit, domine. Quid ſe-
quebatur, niſi, Adiuua fidem meam? Non hoc dixit, Cre
do domine, video hic aliquid vnde non mentior. Cre-
do, verum dico, ſed video hic etiam neſcio quid quod
mihi diſpliceat. Stare volo, ſed adhuc nuto. Stans lo-
quor (oon cecidit) quia credo, ſed tamen adhuc nuto,
adiuua incredulitatem meam. Ergo chariſsimi & ille
quem contra me conſtituiſti, & propter cuius contro-
uerſiam inter nos natam prophetam iudicē poſtulaui,
non nihil dicit, etiam ipſe cum dicit, intelligam vt cre-
dam. Nam vtique modo quod loquor, ad hoc loquor,
vt credant, qui nōdum credunt, & tamen niſi quod lo- F
quor intelligant, credere non poſſunt. Ergo ex aliqna
parte verum eſt quod ille dicit, intelligam vt credam: &
ego qui dico, ſicut dicit propheta, imò crede vt intelli-
gas: verum dicimus, cōcordemus. Ergo intellige vt cre-
das, crede vt iotelligas. Breuiter dico, quomodo vtrun-
que ſine controuerſia accipiamus: intellige vt credas
verbum meum, crede vt intelligas verbum dei.

De verbis beati Iacobi, Ante omnia nolite iurare. *Iacob.5.*
Sermo XXX.

PRima lectio quæ nobis hodie recitata eſt, apo- *Sermo 27.*
ſtoli Iacobi oblata oobis eſt ad diſſereodum,
& quodammodo indicta. Inteotos enim oos
fecit, admonens ante omnia ne iuretis. Difficilis quæ-
ſtio eſt. Hoc peccatum quem noo reum teneat, ſi iurare
peccatum eſt? Nam periurium peccatum eſſe, & grande *Vbi ſupra.*
peccatum, nemo dubitat: ſed non ait Apoſtolus, de cu-
ius lectione tractamus, Ante omnia fratres mei oolite
periurare: ſed, nolite iurare. Præceſsit etiam ipſius do-
mini Ieſu Chriſti in euangelio ſimilis admonitio. Au-
diſtis, inquit, quia dictum eſt antiquis, Non periurabis: *Matt.5.*

G ego autem dico vobis. Nolite inrare, neque per cœlum,
quia ſedes dei eſt: neque per terram, quia ſcabellum eſt
pedum eius: neque per caput tuum iurabis, quia non ti-
bi eſt poteſtas facere vnum capillũ album aut nigrum.
Sit autem ſermo veſter, eſt eſt, non non: ſi quid am-
plius, à malo eſt. Huic dominicæ admonitioni memo-
rata apoſtoli lectio omnino ſic congruit, vt nihil aliud
iuſsiſſe videatur: quia nullus alius hoc dixit, quàm ille
Iacob.5. qui per apoſtolum dixit, Ante omnia, inquit, fratres
mei, nolite iurare, neque per cœlum, neque per terram,
neque aliud quodcunque iuramentum, Sit autem ſer-
mo veſter, eſt eſt, non non: niſi quod iſte addidit, Ante
omnia, ex quo multum fecit intentos, auxitque diffi-
cultatem quæſtionis. Inuenimus enim iuraſſe ſanctos,
iuraſſe primitus ipſum dominum, in quo non eſt om-
Pſal.109. nino peccatum. Iurauit dominus, & nõ pœnitebit eum,
tu es ſacerdos in ęternum ſecundum ordinem Melchi-
ſedech. Aeternitatem ſacerdotij filio cum iuratione
Geneſ.22. promiſit. Habes etiam, Per memetipſum iuro, dicit
dominus. Et illud iuratio eſt, Viuo ego, dicit dominus.
Quomodo homo per deum, ſic deus per ſeipſum. Non
eſt ergo peccatum iurare, ſed durum eſt hoc dicere. Et
H quoniam diximus deum iuraſſe, quàm blaſphemum eſt
hoc dicere? Iurat deus qui peccatum non habet. Non
ergo eſt peccatum iurare, ſed magis peccatum eſt peie-
rare. Fortaſſe quis dicat non eſſe proponendum de do-
mino deo iurationis exemplum. Deus enim eſt, & forte
22.quæſt.2. illi ſoli competit iurare, qui non poteſt peierare. Homi-
homines. nes enim falſum iurant, vel cum fallunt, vel cum fal-
3.ſen.d.39. luntur. Aut enim putat homo verum eſſe quod falſum
cap.2. eſt, & temere iurat: aut ſcit vel putat falſum eſſe, & ta-
men pro vero iurat, & nihilominus cum ſcelere iurat.
Diſtant tamen iſta periuria quæ duo commemoraui.
Fac illum iurare qui verum putat eſſe pro quo iurat: ve-
rum putat eſſe, & tamen falſum eſt. Non ex animo iſte
periurat. fallitur. hoc pro vero habet, quod falſum eſt,
non pro re falſa ſciẽs iurationem interponit. Da alium
qui ſcit falſum eſſe, & dicit verum eſſe, & iurat tanquam
verum ſit, quod ſcit falſum eſſe. Videtis quàm iſta de-
teſtanda ſit belua, & de rebus humanis exterminanda?
Quis enim hoc fieri velit? Omnes homines talia dete-
ſtantur. Fac alium, putat falſum eſſe, & iurat tanquam
verum ſit, & forte verum eſt, verbi gratia vt intelliga-
I tis, Pluit in illo loco, interrogas hominem, & putat
non pluiſſe, & ad negocium eius competit, vt dicat
pluit, ſed putat non pluiſſe, dicitur ei, Vere pluit? Vere,
& iurat, & tamen pluit ibi, ſed ille neſcit, & putat non
pluiſſe, periurus eſt. Intereſt, quemadmodum verbum
procedat ex animo. Ream linguam non facit niſi mens
rea. Quis eſt autem qui non fallitur, & ſi noluit fallere?
Quis homo cui non ſurrepat fallacia? Et tamen iuratio
ob ore non diſcedit, frequentatur, plura ſunt plerun-
que iuramenta quàm verba. Si diſcutiat homo quoties
iuret per totum diem, quoties ſe vulneret, quoties gla-
dio linguæ ſe feriat & transfigat, quis in illo locus inue-
nietur ſanus? Quia ergo graue peccatum eſt peierare,
compendium tibi dedit ſcriptura, Noli iurare. Quid
tibi dicturus ſum homo, verum iura? Ecce verum iura,
non peccas, ſi verum iuras, non peccas. Sed homo inter
tentationes poſitus, carne inuolutus, calcans terram
Sapient.9. ſub terra, dum corpus quod corrumpitur aggrauat ani-
mam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa
cogitantem, inter iſta multa tua cogitata incerta, vola-
tica, coniecturas humanas, fallacias humanas, quando
non ſubrepit tibi quod falſum eſt, poſito in regione fal-
ſitatis? Vis ergo longe eſſe à periurio? Iurare noli. Qui K
enim iurat, aliquando verum iurare poteſt, qui autem
non iurat, mendacium iurare nunquam poteſt. Iuret
ergo deus qui iurat ſecurus, quem nihil fallit, quem ni-
hil latet, qui omnino fallere ignorat, quia nec falli po-
teſt. Cum enim iurat, ſe adhibet teſtem. Quomodo tu
cum iuras, deum adhibes teſtem, ſic ipſe cum iurat, ſe
teſtem adhibet. Tu quando illum adhibes teſtem, forte
ſupra mendacium tuum, accipis in vanum nomen do-
mini dei tui. Ne mendacium iures, ergo noli iurare. *Exod.20.*
Ipſa eſt anguſtia. Periurium præcipitium eſt. Qui iurat,
iuxta eſt: qui non iurat, longe eſt. Peccat, & grauiter, qui
falſum iurat: non peccat qui verum iurat, ſed nec ille
peccat qui omnino non iurat. Sed qui non iurat, & non
peccat, longe eſt à peccato: qui autem verum iurat, non
peccat, ſed prope eſt ad peccatum. Fac te ambulare in
aliquo loco, vbi à parte dextera ſpacioſa ſit terra, nec
vſquam anguſtias patiaris: à ſiniſtra præceps locus eſt,
vbi eligis ambulare? Super finem terræ in labio præci-
pitij, an inde longe? Puto quia inde longe. Sic qui &
iurat, in fine ambulat, & ambulat pedibus infirmis, quia
humanis. Si offenderis, deorſum is: ſi lapſus fueris, de-
orſum is. Et quid te excipit? Periurij pœna. Ergo vole- L
bas verum iurare, audi conſilium dei, Noli iurare. Si
peccatum eſſet iuratio, nec in vetere lege diceretur: Nõ *22.quæſt.1.*
periurabis, reddes autem domino iuſiurandum tuum. *Si pecca-*
Non enim peccatum præciperetur nobis. Sed ait tibi *tum.*
deus tuus, Si iuraueris, non damnabo: ſi verum iuraue- *Leuit.19.*
ris, non damnabo. Sed nunquid ſi non iuraueris, dam-
nabo? Duo ſunt, inquit, quæ non damnabo vnquam,
veram iurationem, & nullam iurationem: damno au-
tem falſam iurationem. Falſa iuratio exitioſa eſt, vera
iuratio periculoſa eſt, nulla iuratio ſecura eſt. Scio eſſe
difficilem quæſtionem, & (charitati veſtræ fateor) ſem-
per illam vitaui. Nunc autem cum die dominico de-
bito reddendi ſermonis recitaretur eadem lectio, diui-
nitus mihi inſpiratum eſſe credidi, vt inde tractarem.
Hinc me dicere deus voluit, hinc vos audire. Obſecro
ne contemnatis, obſecro vt cor ſtabiliatis, linguæ mo-
bilitates mutetis. Non fruſtra eſt omnino, non vacat
quòd cum eam (vt dixi) quæſtionem ſemper deuitare
voluerim, impoſita eſt neceſsitati meæ, vt imponatur &
charitati veſtræ. Vt noueritis verum iurare nõ eſſe pec- *22.quæſt.1.*
catum, inuenimus & apoſtolum Paulum iuraſſe, Quo- *Vt nouerī.*
tidie morior per veſtram gloriam fratres, quam habeo *1.Cor.15.*
in Chriſto Ieſu domino noſtro. Per veſtram gloriam M
iuratio eſt: non enim ſic ait, Per veſtram gloriam mo-
rior, quaſi veſtra gloria me fecit mori, quomodo ſi di-
ceret, per venenum mortuus eſt, per gladium mortuus
eſt, per beſtiam mortuus eſt, per inimicum mortuus *Concor.22.*
eſt, id faciente inimico, faciente gladio, faciente vene- *q.1.Nõ eſt*
no & ſimilia, non ſic dixit per veſtram gloriam. Am-
biguitatem Græcus ſermo diſſoluit. Inſpicitur in epi-
ſtola Græca, & inuenitur ibi iuratio quæ non eſt ambi-
gua, νὴ τὴν ἡμετέραν καύχησιν. Νὴ τὸν θεόν, vbi dixerit Græ- *De iuratio.*
cus iurat. Quotidie auditis Græcos & qui Græce non *& ſi Chri-*
noſtis, νὴ τὸν θεόν, Quando dicit, νὴ τὸν θεόν, iuratio eſt *ſtus.*
per deum νὴ τὸν θεόν. Ergo nemo dubitet iuraſſe apoſto-
lum Paulum, cum dixit, Per veſtram gloriam fratres.
Et ne putemus eum per humanam gloriam iuraſſe,
Quam habeo in Chriſto Ieſu domino noſtro. Et alio
loco iuratio prorſus certa & expreſſa, Teſtem deum in- *2.Cor.1.*
uoco ſuper animam meam, quia parcens vobis nõdum
veni Corinthum. Et alio loco ad Galatas, Quæ autem *Galat.1.*
ſcribo vobis, ecce coram deo quia non mentior. Inten-

dite

A dite quæso & aduertite, & si non tam plausibilis sermo vobis sit propter angustias quæstionis, vtilis tamen est si ad viscera vestra perueniat. Ecce iurauit apostolus. Non vos fallãt qui nescio quomodo volentes ipsas iurationes discernere vel potius non intelligere, dicunt non esse iurationem, quando dicit homo, Scit deus, testis est deus, inuoco deum super animam meam verum me dicere. Inuocauit, inquit, deum, testem fecit deum. Nunquid iurauit? Qui hæc dicunt, nihil aliud volunt, nisi inuocato deo teste mentiri. Itá ne verò quisquis es praui cordis & peruersi cordis, si dicas, per deum iuras, *1. sen. di. 39 capit. Hic queritur.* si dicas, testis est deus, non iuras? Quid est enim, per deum, nisi testis est deus? Aut quid est, testis est deus, nisi per deum? Quid est autem iurare, nisi ius reddere deo quando per deum iuras, ius saluti tuæ reddere quando per salutem tuam iuras, ius filiis tuis reddere quãdo per filios tuos iuras? Quod autẽ ius debemus saluti nostræ, filiis nostris, deo nostro, nisi charitatis, veritatis, & non falsitatis? Maxime autem per deum cum fit, ipsa est vera iuratio, quia & cum dicit quisque, per meam salutem, salutem suam deo obligat: quando dicit, per filios meos, oppignerat deo filios suos, vt hoc veniat in ca-
B put eorum quod exit de ore ipsius, si verum verum, si falsum falsum. Cum ergo filios suos, vel caput suum, vel salutem suam quisque in iuratione nominans, quicquid nominat, obligat deo, quanto magis quãdo peierat per ipsum deum? Timet enim falsum iurare per filiũ suum, & non timet falsum iurare per deum suum: Fortassis hoc dicens in animo suo, Timeo per filium meum falsò iurare ne moriatur: deo autem qui non moritur, & si falsum per eum iuretur quid mali contingit? Bene quidem dicis, nihil mali contingit deo quando falsum iuras per deum: sed contingit mali multum tibi, qui fallis proximum, cui testem adhibes deum. Si aliquid teste filio tuo faceres, & amico vel proximo tuo vel cuilibet homini diceres, non feci, & tangeres filio tuo caput, quo teste fecisti, & diceres, per huius salutem, quia non feci: exclamaret forte filius tuus sub paterna manu tremens, nec tamen paternam manum, sed diuinam tremens: Noli pater, non tibi vilis sit salus mea, deum super me inuocasti, ego te vidi, fecisti, noli peierare, te quidem habeo genitorem, sed plus & tuum & meũ timeo creatorem. Sed quia deus quando per eum iuras, non
C tibi dicit, Ego te vidi, noli iurare, fecisti, sed times ne te iste occidat, tu te ante occidis. Quia ergo non dicit, ego te vidi, putas quia non vidit? Et vbi est quod dicit, Tacui, tacui, nunquid semper tacebo? Et tamen plerunque dicit, Ego te vidi, sed aliter quando vindicat in periurium: sed non in omnes vindicat, ideo homines educantur ad exemplum. Ego scio, ille mihi falsum iurauit & viuit: ille tibi falsum iurauit & viuit: falsum iurauit & viuit: ille falsum iurauit, tu falleris. Si & tu oculos haberes vnde mortem huius videres, si & tu in eo quod est mori & nõ mori non fallereris, videres huius mortem. Et modo intende scripturam, & ibi inuenies iacentem quem putas viuentem. Quia pedibus ambulat, quia manibus contrectat, quia oculis videt, & audit auribus, officiis cæteris membrorum satis vtitur, viuẽtem putas: Viuit sed corpus eius, mortua est autem anima eius, mortuum est quod melius est eius. Viuit habitaculum, mortuus est habitator. Quomodo, inquies, cum viuat corpus, mortua est anima, cum corpus non viueret nisi viuificatum ab anima? Quomodo ergo mortua est anima de qua viuit corpus? Audi ergo & disce, Corpus hominis creatura dei est, & anima hominis creatura dei est. De anima deus viuificat carnem, ipsam D
item animam viuificat de seipso, non de seipsa. Vita ergo corporis anima est, vita animæ deus est. Moritur corpus cum recedit anima, moritur ergo anima si recedit deus. Recedit anima cũ corpus percutitur gladio, & putas quia non recedit deus cum ipsa anima feritur periurio? Vis videre quia mortuus est de quo loqueris? Lege scripturam, Os quod mentitur, occidit animam. *Sapien. 1.* Sed tu præsentem deum vltorem putas, si ille qui te iuratione falsa deceperit cõtinuo expiret. Si expiret ante oculos tuos, expirauit caro ipsius. Quid est expirauit? Caro ipsius spiritum quo viuificabatur eiecit. Hoc est expirauit excluso spiritu quo viuebat caro. Peierauit, exclusit spiritum quo viuebat anima. Expirauit, sed nescis, expirauit sed non vides. Carnem enim iacentem sine anima vides, animam miseram sine deo videre nõ potes. Crede ergo, adhibe oculos fidei. Nemo periurus impunitus, prorsus nemo, cum illo est pœna sua. Si haberet in cubiculo suo tortorem carnis, punitus esset: habet in secreto cordis sui tortorem conscientiæ suæ, & impunitus vocatur? Et tamen quid dicis? Viuit, gaudet, luxuriatur qui mihi mentiendo iurauit. Quid est quòd me mittis ad inuisibilia? Quia & ipse deus per quem iu- E
rauit, inuisibilis est. Iurauit per inuisibilem, feritur pœna inuisibili. Sed viuit, inquit, & quodammodo scatet & bullit luxuriis. Si hoc ita est quòd scatet luxuriis, quòd bullit luxuriis, vermes sunt animæ mortuæ. Denique omnis homo prudẽs qui tales luxuriantes periuros attendit, sano cordis olfactu auertit se, non vult intueri, non vult videre, non vult audire. Vnde se ista sanitas auertit, nisi quia putet anima mortua? Breuiter ergo audite fratres mei, concludam sermonem, figens in cordibus vestris curam salubrem, Ante omnia nolite iurare. Quare ante omnia? Si magnum est facinus peierare, nulla culpa est verum iurare. Quare ante omnia *Iacob. 5.* nolite iurare? Debuit enim dicere, ante omnia nolite peierare. Ante omnia, inquit, nolite iurare. Iurare enim peius est quàm furari? Iurare peius est quàm adulterare? Non dico falsum iurare, iurare dico, iurare peius est quàm hominem occidere? Absit. Hominem occidere, adulterari, furari, peccatum est. Iurare non est peccatum, sed falsum iurare peccatum est. Quare ergo ante omnia? Isto verbo quod ait, Ante omnia, cautos nos fecit aduersus linguam nostram. Ante omnia, ait, vt F
attendatis, præ cæteris, vt vigiletis, ne surrepat vobis consuetudo iurandi. Tanquam in specula ita te posuit contra te, ante omnia leuauit te super cætera vnde te attendas. Considera enim te iurare per deum, per Christum occido illum, & hæc quotiens per diem, quotiens per horam? Non aperis os, nisi à tali iuratione. Nolles vt diceret tibi ante omnia, vt te aduersus consuetudinem intentissimum redderet, vt omnia tua inspiceres, omnes motus linguæ tuæ diligentissime custodires, esses custos malæ consuetudinis tuæ? Ad eam constringendam, audi ante omnia. Dormiebas, pungo, ante omnia spinas admoueo. Quid est ante omnia? Ante omnia vigila, ante omnia intentus esto. Iurauimus & nos, passim habuimus istam teterrimã consuetudinem & mortiferam. Dico charitati vestræ, ex quo deo seruire cœpimus, & quantum malum sit in periurio vidimus, timuimus vehementer, & veternosissimam consuetudinem timore frænauimus. Frænata restringitur, restricta languescit, languescens emoritur, & malę consuetudini *22. quæst. 1.* bona succedit. Denique non vobis dicimus, nos non *Si peccatum.* iurare. Si enim hoc dicimus, mentimur. Quantũ ad me

G pertinet ioro, ſed quantum mihi videtur magna neceſ-
ſitate compulſus. Cum videro non mihi credi niſi fa-
ciam, & ei qui mihi nõ credit non expedire quod non
credit, hac perpenſa ratione & conſideratione librata
cum magno timore dico, Corã deo, aut teſtis eſt deus,
aut ſcit Chriſtus ſic eſſe in animo meo: & video quia
plus eſt, id eſt, quia amplius eſt quàm eſt eſt, nõ non, ſed
quod amplius eſt à malo eſt, & ſi non à malo iurantis, à
Matth 5. malo eſt non credentis. Denique non ait, ſi amplius fa-
De ele. ſi- cit malus eſt: & ſit in ore veſtro, eſt eſt, ooo oon, ſi quis
gnifi. amplius facit, malus eſt: ſed ſit in ore veſtro, eſt eſt, non
non: quod autem amplins eſt, à malo eſt: ſed quære cu-
De iureiu. ius. Sed tameo aliud habet humana peſsima conſuetu-
& ſi Chri- do. Et cum tibi creditur iuras, & cum nemo exigit iu-
ſtus. ras, & horrentibus hominibus iuras, non taces iuran-
do, vix es ſanus non periurando. Niſi forte putatis fra-
tres, quia ſi ſciret apoſtolus Paulus credere ſibi Galatas,
Galat. 1. adderet iurationem & diceret, Quæ autem ſcribo vo-
bis, ecce coram deo quia non mentior. Videbat ibi eos
qui credebant: Videbat & alios qui ooo credebant, Er-
go noli dicere non iuro, ſi forte exigitur. A malo eſt e-
nim quod facis, ſed illios qui exigit. Nam tu quomodo
H te purges nõ habes, quomodo ſatisfacias negocio quod
inſtat, non inuenis. Sed aliud eſt, cum exigitur, iuratio,
aliud cum offertur: & hoc ipſum quod offertur, aliud
cum offertur non credẽti, aliud cum veotilatur & cre-
denti. Tene ergo linguam & conſuetudioem quantum
potes, non quomodo quidam quando illis dicitur, ve-
rum dicis non credo, noo feciſti, non credo, deus iudi-
cet, iura mihi. Et ipſe qui exigit iurationem, multum in-
22. quæſt. 5 tereſt ſi neſcit illum falſum iuratnrum an ſcit. Si enim
qui exigit. neſcit, & ideo dicit, iura mihi vt fides ei fiat, noo audeo
3. ſen. di. 39 dicere non eſſe peccatum, tamen humana tentatio eſt.
cap. vlti. Si autem ſcit eum feciſſe. & nouit feciſſe, vidit feciſſe, &
cogit iurare, homicida eſt. Ille enim ſuo periurio ſe
perimit, ſed iſte manum interficientis & expreſsit &
preſsit. Cum vero aliquis ſceleratus fur audit, iura ſi nõ
tuliſti, iora ſi non feciſti, ab eo qui oeſcit an fecit: ille
tunc, Chriſtiano non licet iurare: quando ab illo exigi-
tur iuſiurandum, non licet iurare, Chriſtianus ſum, non
mihi licet. Capta talem, auerte te ab illo, diſsimula à ne-
gocio de quo loqnebaris, miſce alias fabulas & inuenies
cum millies iurantem, qui ſemel iurare noluit. Iſtam er-
I go conſuetudinem quotidianam, crebram, ſine cauſa,
nullo extorquente, nullo de tuis verbis dubitante, iu-
rãdi, auertite à vobis, amputate à linguis veſtris, circun-
cidite ab ore veſtro. Sed coofuetudo eſt, ſolet dici. So-
let dici quando noo dico? Hoc eſt ante omnia. Quid
eſt aote omnia? Præ cęteris cautus eſto, plùs ad hoc in-
tentus eſto qnàm ad alia. Maior conſuetodo maiorem
intentionem flagitat, non rei leuis conſuetudo. Si de
manu aliquid faceres, facilius manui tuæ imperares ne
faceret: ſi pedibus aliquò cundum eſſet, pigritia retar-
dante excitares te vt ſurgeres & ires: lingua facilitatem
habet motus, in vdo polita eſt, facilè in lubrico labitur.
Quando illa citios & facilius mouetur, tanto tu adoer-
ſus illam fixus eſto, Domabis ſi vigilabis, vigilabis ſi ti-
mebis, timebis ſi Chriſtianum te eſſe cogitaueris. Nam
tantum mali habet iuratio, vt qui lapides colũt timeant
falſum iurare per lapides: tu non times deum præſen-
tem, deum vioentem, deum ſcieotem, deum manen-
tem, deom in contemptores vindicantem? Claudit ille
templum ſuper lapidem, & it ad domum ſuam, ipſe ſu-
22. quæſt. 5 per deum ſuum clauſit, & tamen quando illi dicitur,
ecce dico. iura per Iouem, præſentis oculos timet. Ecce dico cha-
ritati veſtræ, & qui per lapidem falſum iurat, periurus K
eſt. Vnde hoc dico? Quia multi & in hoc falluntur, & *3. ſen. di. 39*
putant quia oihil eſt per quod iurant, non ſe crimine *cap. Hic*
teneri periurij. Prorſus periurus es, quia per id quod *quæritur.*
ſanctum putas, falſum iuras. Sed ego illum ſanctum
non puto. Sanctum puta cui iuras. Non enim quan-
do iuras tibi iuras, aut lapidi iuras, ſed proximo iuras.
Homini iuras ante lapidem, ſed nunquid non ante
deum? Non te audit lapis loquentem, ſed punit te deus
falleotem. Ante omnia ergo fratres mei obſecro vos,
ne ſioe cauſa me deus hæc loqui compulerit. Dico e-
nim ante ipſum quod dixi, ſæpe me iſtam quæſtionem
deuitaſſe: timui ne monendo & pręcipiendo plus reos
facerem non audituros, hodie autem plus timui ne lo-
qui recuſarem quod loqui iuberer. Quaſi verò paruus
ſit fructus ſudoris huius mei, ſi omnes qui me accla-
mauerunt, clament & contra ſe, ne falſum iurent ad-
uerſum ſe: ſi tot homioes qui me attentiſsime audie-
runt, attenti ſint aduerſus coofuetndinem ſuam, & ad-
moneant ſe hodie cum ad domos ſuas veoerint, cum
conſuetudinem ſuam, id eſt, lapſum linguæ repetiue-
rint, admoneat proximus proximum. Hoc eſt quod ho
die audiuimus, hoc eſt quod obſtricti ſumus. Non fiat L
hodie, certe cum recens ſermo eſt, expertus loquar, non
fiat hodie, pigrius fit cras. Si & cras factum non fuerit,
minus laboraturus eſt qui cuſtodit, adiuuatur enim cõ-
ſuetudine ſuperioris diei, tridno moritur peſtis de qua
laboramus, & gaudebimus de fructu veſtro, quia ma-
gno bono abundabitis, ſi tam magno malo carebitis.
Conuerſi ad dominum.

De verbu beati Ioannis, Si dixerimus quia peccatum *s. Ioan. 1.*
non habemus, noſipſos ſeducimus, & veritas in nobis
non eſt. *Sermo XXXI.*

BEatiſsimus Ioãnes Apoſtolus ſalubriter & ve- *Sermo 29.*
raciter ſcribens inter cætera, ait, Si dixerimus *1. Ioan. 1.*
quia peccatum non habemus, noſipſos ſeduci-
mus, & veritas in nobis non eſt: Si autem confeſsi ſi-
mus peccata noſtra, fidelis eſt & iuſtus qui dimittat oo-
bis peccata, & mundet nos ab omni iniquitate. His ver-
bis docuit beatus Ioannes, imò ipſe dominus Ieſus
non ſe tacens per Ioannem, neminem in iſta carne, in
iſto corruptibili corpore, in iſta terra, io iſto maligoo M
ſeculo, in iſta vita tentationibus plena, neminem hic
viuere ſine peccato. Abſoluta ſententia eſt, nec expoſi-
tore indiget: Si dixerimus quia peccatũ non habemus,
Quis enim eſt qui noo habet peccatum? Sicut ſcriptura
dicit, Nec infans cuius eſt vita diei vnius ſuper terram. *Iob. 15.*
Talis paruulus peccatum noo fecit, ſed de parentibus
traxit. Ergo nullo modo quiſquam poteſt dicere non
ſe habuiſſe peccatum, ſed acceſsit per fidem ad lauacrũ
regenerationis homo fidelis, & omnia dimiſſa ſunt ei.
Iam ſub gratia viuit, in fide viuit, membrum Chriſti fa-
ctus eſt, templum dei factus eſt: & tamen ſic qnomodo
membrum Chriſti & templum dei factus eſt, ſi dixerit
ſe non habere peccatum, ſeipſum ſeducit, & veritas in
eo non eſt: prorſus mẽtitur ſi dicat, iuſtus ſum. Sunt au-
tem quidam inflati vtres, ſpirim elationis pleni, nõ ma-
gnitudine ingentes, ſed ſuperbiæ morbo tumentes, vt
dicere audeant inueniri homines abſque peccato. Di-
cunt ergo iuſtos prorſos in hac vita nullũ habere pec-
catum. Hæretici autẽ ſunt Pelagiani, iidemq; Cœleſtia-
ni, qoi hoc dicunt. Et cum reſpõſum illis fuerit, quid eſt
quod dicitis, Ergo viuit hic homo ſine peccato, & non

habet

A habet omnino vllū peccatum nec facto nec verbo nec
cogitatione? Respondent de illo superbiæ vento quo
pleni sunt, quem ventum vtinam finirent, resflarentur &
tacerent, id est, humiles fierent, non elati: Respondent,
inquam, prorsus isti, Homines sancti fideles dei, nec fa-
cto, nec verbo, nec cogitatione possunt vllum habere
peccatum. Et cum eis dicitur, Qui sunt isti iusti qui sine
peccato sunt, respondent & dicunt, Tota ecclesia. Mi-
rari potuissem, si inuenirem vnum, duos, tres, decem,
Genes.18. quot quærebat Abraham. Abraham enim à quinqua-
ginta vsque ad decem descendit, tu hæretice respondes
& dicis mihi totam ecclesiam. Vnde hoc probas? Pro-
bo, inquis. Proba rogo te. Magnū enim mihi gaudium
affers, si docere potueris, totā prorsus ecclesiam in sin-
gulis quibusque fidelibus suis nullū habere peccatum.
Probo, inquis. Dic vnde? Apostolus loquitur. Quid lo-
quitur apostolus? Christus, inquit, dilexit ecclesiam. Au-
Ephes.5. dio, & apostoli verba esse cognosco, Mundans eam la-
uacro aquæ in verbo, vt exhiberet sibi gloriosam eccle-
siam non habentem maculam aut rugam, aut aliquid
huiusmodi. Audiuimus de nube magna tonitrua. Nu-
bes enim dei apostolus. Verba ista sonuerunt & treme-
B re nos fecerunt. Sed dicite nobis antequam quæramus
quomodo ista verba apostolus dixerit, dicite, inquam,
nobis, vtrum vos iusti estis, an non? Respondent, Iusti
sumus. Ergo nō habetis peccatum? Per omnes dies, per
omnes noctes nihil mali facitis, nihil mali dicitis, nihil
mali cogitatis? Non audent dicere, nihil. Sed quid re-
spondent? Nos quidem peccatores sumus, sed de san-
ctis loquimur, non de nobis. Hoc vos interrogo, Chri-
stiani estis? Non dico iusti estis. Christiani estis? Nō au-
dent negare. Christiani, inquiunt, sumus. Fideles ergo
estis? Baptizati estis? Baptizati, inquiunt, sumus. Dimissa
vobis cuncta peccata? Dimissa, inquiunt. Quomodo
ergo estis peccatores? Sufficit mihi vnde te repellam.
Vos Christiani estis, baptizati estis, fideles estis, membra
ecclesiæ estis, & habens maculas & rugas. Quomodo
ergo est ecclesia isto tempore sine macula & ruga, cum
vos sitis ruga eius & macula? Aut si non vultis esse ec-
clesiam nisi eam quæ sine macula & ruga est, cum rugis
vestris & maculis præcidite vos à membris eius, præci-
dite vos à corpore eius. Sed quid adhuc dicam vt se ab
Ecclesia segregēt, cum hoc iam fecerint? Hęretici enim
C sunt, iam foris sunt, cum tota mūditia sua foris reman-
serunt. Redite & audite, audite & credite. Forte dicturi
estis in corde vestro tumido & inflato, Nunquid po-
tuimus dicere quia iusti sumus? Necesse vtiq; erat pro-
pter humilitatē, vt diceremus nos peccatores esse. Pro-
ptee humilitatem ergo mentiris? Iustus es, sine peccato
es, sed propter humilitatem dicis te peccatorem. Quo-
modo te accipiam tanquam Christianum in alterum
testem, quem contra teipsum testem falsum teneo? Iu-
stus es, sine peccatu es, & dicis te habere peccatum. Te-
stis ergo falsus es contra te. Non accipiet ergo deus
mendacem humilitatem tuam. Inspice vitam tuam, vi-
de conscientiam tuam. Ergo iustus es, sed nō potes nisi
dicere te peccatorem. Audi Ioannem, ipse tibi repetit
1.Ioan.1. quod etiam superius veraciter dixit, Si dixerimus, in-
quit, quia peccatum non habemus, nosipsos seducimus,
& veritas in nobis non est. Tu non habes peccatum, &
dicis te habere peccatum, veritas in te nō est. Quia non
dixit Ioannes, Si dixerimus quia peccatum non habe-
mus, humilitas in nobis non est: sed dixit, nosipsos se-
ducimus, & veritas in nobis non est: Ergo mentimur si
dixerimus nos non habere peccatum. Si mendacium
timuit Ioannes, tu mendacium non times, vt cum es D
iustus, dicas te esse peccatorem? Quomodo ergo te ac-
cipiam ad alienā causam testem, qui in causa tua men-
tiris? Sanctos reos constituis, dum contra te falsum te-
stimonium dicis. Quid facturus es alteri, qui te infa-
mas? Quomodo altee tuam calumniā deuitabit, quan-
do te tuę linguę mendacio reum facis? Iterum te intee-
rogo alio modo, Iustus es, aut peccator? Respōdes, Pec-
cator. Mentiris, quia nō quod te esse corde credis, hoc
ore dicis. Ergo & si non eras peccator, esse incipis dum
mentiris. Dicis enim, Humilitatis causa nos dicimus
peccatores esse, nam deus videt quia iusti sumus. Cum 22.quæst.2.
ergo humilitatis causa mentiris, si non eras peccator cū humil.
antequam mentireris, mentiendo efficieris quod euita- 4 sen.d.21.
ueras. Veritas in te non est, nisi te ita dixeris peccato- ca.Sicut
rem vt etiam esse cognoscas, veritas autem ipsa est, vt autem.
quod es dicas. Nam quomodo est humilitas, vbi re-
gnat falsitas? Postremò omittamus Ioannis verba: Ecce
in corpore ecclesiæ quam dicis non habere maculam
aut rugam, aut aliquid eiusmodi & esse sine peccato, ec- Ephes.5.
ce venit hora orationis, oratura est tota ecclesia, & tu
quidem foris es, veni ad orationem dominicam, veni
ad trutinam, veni dic, Pater noster qui es in cœlis. Se- E
quere, Sanctificetur nomen tuum: Adueniat regnum Matth.6.
tuum: Fiat voluntas tua, sicut in cœlo & in terra: Panem
nostrum quotidianum da nobis hodie. Sequere & dic,
Dimitte nobis debita nostra. Responde hæretice, quæ
sunt debita nostra. An forte pecuniam mutuam à deo
accepisti? Non, inquit. Non te ergo amplius interroga-
bo de hoc. Ipse enim dominus expositurus est quæ sint
debita quæ nobis petimus relaxari. Dicamus ergo se-
quentia, Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.
Exponat hoc dominus, Si enim dimiseritis hominibus
peccata: Ergo debita vestra peccata sunt, Dimittet vo- Ibidem.
bis & pater vester peccata vestra. Redi ergo hæretice
ad orationem, si obsurduisti contra veram fidei ratio-
nem, Dimitte nobis debita nostra dicis, an non dicis?
Si non dicis, & si præsens fueris corpore, foris tamen es
ab ecclesia. Ecclesiæ enim oratio est, vox est de magiste-
rio domini veniens. Ipse dixit, sic orate, discipulis dixit,
apostolis dixit, & nobis qualescunque agniculi sumus
dixit, arietibus gregis dixit, sic orate. Videte quis dixe-
rit, & quibus dixerit, Veritas discipulis, pastor pastorum
arietibus dixit, sic orate, Dimitte nobis debita nostra, si- F
cut & nos dimittimus debitoribus nostris. Rex militi-
bus, dominus seruis, Christus Apostolis, veritas homi-
nibus loquebatur, sublimitas humilibus loquebatur.
Scio quid in vobis agatur. Ego vos appendo, ego de
trutina mea renuncio, prorsus dico quid in vobis aga-
tur. Hoc enim ego plus quàm vos scio, dicite, Dimitte
nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitori-
bus nostris. Interrogo te homo iuste, sancte, homo sine
macula & ruga, interrogo te, inquam, Oratio ista ex deo
est, fidelium est, an catechumenorum? Certe vtique re-
generatorum est, id est, baptizatorum: Postremò quod
totum superat, filiorum est. Nam si non est filiorum, qua
fronte dicitur, Pater noster qui es in cœlis? Vbi ergo
estis ô iusti & sancti? In membris ecclesiæ huius estis, an
non estis? Ibi eratis, sed iam non estis ibi. Et vtinam iam
præcisi accepta ratione audiant & credant. Ergo si tota
ecclesia dicit, Dimitte nobis debita nostra, reprobus
est qui hoc non dicit. Et nos quidem cum dicimus, de-
bita nostra, quousque id quod petimus accipiamus re-
probi sumus, quia peccatores sumus. Sed quod vos non
facitis, nos faciendo, id est, peccata nostra confitendo

G mundamur, ſi tamen faciamus quod dicimus, Sicut &
Matth.6. nos dimittimus debitoribus noſtris. Vbi es ergo hære-
tice Pelagiane, vel Cœleſtiane? Ecce tota eccleſia dicit,
Dimitte nobis debita noſtra. Habet ergo maculas & ru
gas, ſed confeſsione ruga extenditur, confeſsione ma-
cula abluitur. Stat eccleſia in oratione vt mundetur
confeſsione: & quandiu hic viuitur, ſic ſtat, & cum de
corpore exierit vnuſquiſque, dimittetur ei quæ talia ha-
bebat vt dimitterentur debita, quia & quotidianis pre-
cibus dimittuntur: & tunc exit mundatus, & theſauri-
zatur Eccleſia in theſauros domini aurum purum, ac
per hoc in theſauros domini eccleſia eſt ſine macula &
ruga. Et ſi ibi ſine macula & ruga eſt, hic quid orandum
eſt? Vt venia percipiatur. Quid agit venia? Maculam
extergit. Qui agnoſcit, rugam extendit. Et vbi exten-
ditur ruga noſtra tanquam in tendicula magni fulonis?
In cruce Chriſti. In ipſa enim cruce, id eſt, in ipſa ten-
dicula pro nobis ſanguinem fudit, & noſtis fideles qua-
le teſtimonium perhibeatis ſanguini quem accepiſtis.
Matt.26. Certe enim dicitis, Amen. Noſtis quid ſit ſanguis, qui
Ephes.5. pro multis effuſus eſt in remiſsionem peccatorũ. Ecce
quomodo fit eccleſia ſine macula & ruga, tanquam
H bene mundata in tendicula crucis extenditur, ſed hic
omnino poteſt id agi. Exhibet ſibi eccleſiam glorioſam
dominus, non habentem maculam aut rugam. Agit
hoc & hic, exhibet ibi. Hoc enim agit, vt non habea-
mus maculam aut rugam. Magnus eſt qui hoc agit, be-
ne curat, doctiſsimus artifex eſt. Extendit in ligno & fa-
cit nos ſine ruga, quos abluendo fecerat ſine macula.
Ipſe qui venit ſine macula & ſine ruga, extenſus eſt in
tendicula, ſed propter nos, non propter ſe, vt nos fa-
ceret ſine macula & ruga. Rogemus eum vt faciat, &
poſtquam fecerit, ad horrea nos ducat, ibique nos re-
ponat vbi preſſorium non erit. Tu ergo qui loquebaris,
ſine macula & ruga es? Quid hic facis in eccleſia, quæ
dicit, Dimitte nobis debita noſtra? Debita ſe habere
confitetur quæ relaxantur. Qui non confitentur, non
ideo non habent, ſed ideo eis non relaxabuntur. Con-
feſsio nos ſanat & vita cauta, vita humilis, oratio cum
fide, contritio cordis, lachrymæ non fictæ de vena cor-
dis profluentes, vt dimittantur nobis peccata ſine qui-
1.Ioan.1. bus eſſe non poſſumus: Confeſsio, inquam, nos ſanat,
dicente apoſtolo Ioanne, Si confiteamur peccata no-
I ſtra, fidelis eſt & iuſtus vt dimittat nobis peccata, &
mundet nos ab omni iniquitate. Non autem quia dico
quòd non poſſumus hic eſſe ſine peccato, homicidia
facere debemus, aut adulteria, vel cętera mortifera pec-
cata quæ vno ictu perimunt. Talia non facit bonæ fi-
dei & bonæ ſpei Chriſtianus, ſed illa ſola quæ quotidia-
no orationis penicillo terguntur. Humiles & deuoti di-
Matth.6. camus quotidie, Dimitte nobis debita noſtra: ſed ſi
faciamus quod ſequitur, Sicut & nos dimittimus de-
bitoribus noſtris. Sponſio hæc cum deo, vera ſponſio
& fixa conditio eſt. Tu homo es, & habes debitorem, &
debitor etiã tu es. Accedis ad deũ qui habet debitores,
& debitor non eſt, vt poſtules tibi debita relaxari. Sed
hoc tibi dicit, Ego debita non habeo, tu habes debita,
debes enim mihi ſed etiam frater tuus debet tibi. De-
bitor meus es, habes & tu debitorem. Debitor meus es,
quia peccaſti in me, habes debitorem fratrem quia pec-
cauit in te. Quod feceris cum debitore tuo, facio & ego
cum meo, id eſt, ſi dimittis dimitto, ſi tenes teneo. Tu
contra te tenes, qui alteri non dimittis. Nemo ergo di-
cat ſe eſſe ſine peccato, ſed non tamen ideo debemus
amare peccatum. Oderimus ea fratres & ſi non ſumus
ſine peccatis, oderimus tamen ea, & maxime à crimi- K
nibus nos abſtineamus, abſtineamus quantum poſſu-
mus à leuibus peccatis. Ego, ait, neſcio quis, non habeo
peccata, ſeipſum decipit, & veritas in eo non eſt. Pror-
ſus oremus vt deus dimittat, ſed faciamus quod di-
citur, Dimittamus & nos debitoribus noſtris, cum di-
citur, & dimittetur nobis. Quotidie dicimus hoc, &
quotidie facimus, & quotidie ſit in nobis. Non hic ſu-
mus ſine peccato, ſed exibimus hinc ſine peccato.

De verbis beati Ioannis: Chariſsimi, nolite omni ſpiritui credere, ſed probate ſpiritus ſi ex deo ſunt: Et confutatione Manichæorum. *1.Ioan.4.*

Sermo XXXII.

QVando Ioannes apoſtolus legebatur, audiui- *Sermo 30.*
mus loquẽtem per eum ſpiritum ſanctum, &
dicentem, Chariſsimi, nolite omni ſpiritui
credere, ſed probate ſpiritus ſi ex deo ſunt.
Repeto quia neceſſarium eſt vt repetam, & hoc menti-
bus veſtris, quantum dominus adiuuat, vehementer in-
culcẽ. Chariſsimi, nolite omni ſpiritui credere, ſed pro- L
bate ſpiritus ſi ex deo ſunt. Quoniam multi pſeudopro- *1.Ioan.4.*
phetæ prodierunt in hunc mundum, præcepit ſpiritus
ſanctus ne omni ſpiritui credamus, & cauſam cur hoc
præceperit, dixit, Quæ illa cauſa eſt? Quoniam multi, *Ibidem.*
inquit, pſeudoprophetæ prodierunt in hunc mundum.
Quiſquis ergo iſta præcepta contempſerit, & omni ſpi-
ritui credendum putauerit, neceſſe eſt incurrat in pſeu-
doprophetas, & quod peius eſt, blaſphemet veros pro-
phetas. Hic iam ex iſto præcepto homo cautus effectus
dicturus eſt mihi, Audiui, teneo, obtemperare deſidero,
quia & ego in pſeudoprophetas nolo incurrere. Quis
enim hoc velit, à mendacibus decipi? Siquidem pſeu-
dopropheta, eſt mendax propheta. Da mihi hominem
religioſum non vult fallere: da mihi hominem im-
pium, ſacrilegum, fallere vult, falli non vult. Cum ergo
nolint fallere boni, falli autem nec boni velint nec ma-
li, quis eſt qui in pſeudoprophetam velit incurrere?
Verba dico conſulentis me, ſed vtique in pſeudopro-
phetam nemo niſi inuitus incurrit. Audiui præceptum
Ioannis, imò domini per Ioannem, Nolite omni ſpiri- *1.Ioan.4.*
tui credere. Ecce accipio, ita volo. Addidit & dicit, Sed M
probate ſpiritus ſi ex deo ſunt. Vnde probo, Probare
vellem, ſi errare non poſsim. Certe niſi probauero ſpi-
ritus qui ex deo ſunt, incurram neceſſe eſt in ſpiritus
qui ex deo non ſunt, & ex hoc ſeducar à pſeudopro-
phetis. Quid agam? Quomodo obſeruem? O ſi ſanctus
Ioannes quomodo nobis dixit, Nolite omni ſpiritui
credere, ſed probate ſpiritus ſi ex deo ſunt, dicere di-
gnaretur, quomodo probentur ſpiritus qui ex deo ſunt.
Noli eſſe ſolicitus, & hoc audi. Hinc cognoſcitur ſpi-
ritus dei: Hoc certe expectabas audire, vt probares ſpi-
ritus qui ex deo ſunt. Hinc cognoſcitur ſpiritus dei. *Ibidem.*
Ioannes dixit, non ego. Hoc ſequitur in lectione quam
tracto. Cum enim nos propterea faceret ſolicitos &
cautos, ne omni ſpiritui credamus, ſed ꝓbemus ſpiritus
qui ex deo ſunt, quia multi pſeudoprophetæ prodie-
runt in hunc mundum: continuò vidit quid deſidera-
remus, occurrit expectationi, iniecit oculum tacitæ co-
gitationi. Gratias deo, quia & hoc per illũ loqui digna-
tus eſt. Hinc cognoſcitur ſpiritus dei. Eia audite, audite,
intelligite, diſcernite, inhærete veritati, reſiſtite falſitati.
Hinc cognoſcitur ſpiritus dei. Vnde rogo te? Hoc eſt
quod

A quod audire cupiebam. Omnis spiritus qui confitetur
1.Ioan.4. Iesum Christum in carne venisse, ex deo est: Et omnis
qui non confitetur Iesum Christum in carne venisse, ex
deo nõ est. Interim ergo charissimi repellite ab auribus
vestris omnem disputatorem, prædicatorem, scriptorem,
susurratorem, qui negat Iesum Christum in carne
venisse. Ergo repellite Manichæos à domibus, ab auribus,
à cordibus vestris. Manichæi enim Christũ in carne
venisse apertissime negant. Spiritus ergo illorum nũ
est ex deo. Hic video vnde velit lupus obrepere agno,
& quantum valeo deuitandum esse demonstro: Hinc
in eo quod dixi, vel potius ab apostolo dictum commemoraui,
quia omnis spiritus qui negat Iesum Christum
in carne venisse, ex deo non est, insidiatur Manichæus
in hoc verbo, & dicit mihi, Ecce spiritus qui negat
Iesum Christũ in carne venisse, ex deo non est. Vnde
est ergo? Si ex deo non est, inquit, vnde est? Nunquid
enim potest esse nisi aliunde? Si ergo, inquit, ex deo non
est, & aliunde est, vides esse duas naturas. Inuenimus lupum,
retia salubria tendamus, venemur, capiamus, captum
trucidemus. Trucidemus planè: Moriatur error,
viuat homo. Ecce in eo quod dixi capiamus, trucide-
B mus, moriatur error, viuat homo, ibi soluitur quæstio.
Sed recolite quod proposui, ne obliti quæstionem non
intelligatis solutionem. Omnis spiritus qui non confitetur
Iesum in carne venisse, ex deo non est. Et Manichæus
continuo, Et vnde est? Si ex deo non est, aliunde
est. Si aliunde est, docui esse duas naturas. Hãc quæstionem
tenete, & mentes ad illa mea verba reuocate vbi
dixi, capiamus, trucidemus, moriatur error, viuat homo.
Error non est ex deo, homo ex deo est. Redite ad
quæstionem. Omnis spiritus qui non confitetur Iesum
Ioan.1. in carne venisse, ex deo non est. Dico & ego, Omnia
Psal.150. per ipsum facta sunt, Omnis spiritus laudet dominum.
Sed si non omnis spiritus ex deo est, quomodo spiritus
qui ex deo nõ est, laudat dominum? Prorsus omnis spiritus
laudet dominum. Vtrunque video, languidum
intelligo, vitium sanetur, natura liberetur. Vitium natura
non est, sed naturæ inimicum est. Sana vnde langues,
remanet vnde laudes. Medicina vitium persequi-
1.Ioan.4. tur, non naturam. Omnis qui non confitetur Iesum
Christum in carne venisse, ex deo non est. In quantum
non confitetur Christum in carne venisse, in tantum ex
C deo non est, quia iste error qui non confitetur Christum
in carne venisse, ex deo non est. Fratres quid est
quod renascimur? Si bene nati sumus, quid est quòd renascimur?
Natura quæ corrupta fuerat reparatur, natura
quæ lapsa fuerat erigitur: natura quæ deformis iacebat,
gratia reformatur. Solus enim creator, solus creator
pater, filius, spiritus sanctus, sed trina vnitas, vna trinitas,
sola illa natura immutabilis, incommutabilis, nec defectui,
nec profectui obnoxia, nec cadit vt minus sit, nec
transcendit vt plus sit, perfecta, sempiterna, omni modo
immutabilis, sola illa natura. Creatura vero bona,
sed creatori impar valde. Vis adhærere diabolo desertori,
si æquare contendis condita creatori. Agnoscat anima
conditionem suam, non est deus. Cum se anima
putat deum, offendit deum, non inuenit saluatorem, inuenit
damnatorem: quoniam deus quãdo animas malas
damnat, nõ se damnat, si autem anima hoc est quod
deus, se damnat. Demus honorem deo nostro fratres,
Matth.6. cui clamamus, Libera nos à malo: & succurret tibi hodie
vt in oratione inuenias tentationem, & dicat tibi,
Quid est quod clamasti, libera nos à malo? Certe non
est malum. Responde illi, Ego sum malus. Et si libera-
uerit me à malo, ero de malo bonus, liberet me à me, ne D
incurram in te: Hoc dic Manichæo, Si deus liberauerit
me à me, non incurram in te, quia si deus liberauerit me
à me malo, ero bonus. Si bonus ero, sapiens ero. Si sapiens
ero, non errabo. Si non errabo, à te decipi non po
tc●o. Liberet ergo deus me à me, & non incurram in te.
Meum est enim vitium vt errem & credam tibi, quo- Psal.37.
niam anima mea impleta est illusionibus. Nõ sum mihi
ipse lumen, nam si essem, nunquam errassem. Ideo pars
dei non sum, quia substantia dei, natura dei errare non
potest, Ego autem erro, quam & tu ipse cõfiteris. Sapientem
te dicis, ab errore me liberare conaris. Vnde ego
erro, si natura dei sum? Erubesce, da honorem deo. Ego
dico quia multum adhuc erras, sed sicut tuipse confiteris
erraueras. Errauerat ergo natura dei? Ierat in immundiciam
natura dei? Adulteria committebat natura
dei? Stopra illicita faciebat natura dei? Cæca nesciebat
quà iret natura dei? Facinoribus & flagitiis obruebatur
natura dei? Erubesce, da honorem deo, lumen tibi esse
non potes. Erat lumen verum. In comparatione Ioannis
dictum est, Erat lumen verum. Nunquid non & Ioannes
lucerna? Ille erat lucerna ardens & lucens, domi- Ioan.5.
nus dixit, Nunquid lucerna lumen non est? Sed erat lu- E
men verum. Lucerna & accendi potest, & extingui potest:
lumen verum accendere potest, extingui non potest.
Erat ergo lumen verum, quod illuminat omnem
hominem venientem in hunc mundum. Illuminandi
sumus: non lumen sumus. Expergiscere, clama mecum,
Dominus illuminatio mea. Quid est quod dicis? Ergo Psal.26.
non sunt mala? Sunt mala, sed mutantur, & ipsa erunt
bona quia ipsa mala, vitio sunt mala, non natura? Quid Matth.6.
est, libera nos à malo? Nónne possemus & possumus
hæc verba dicere, libera nos à tenebris? A quibus tenebris?
A nobis ipsis, si quæ in nobis sunt reliquiæ tenebrarum,
donec in totum lux efficiamur, nihil habentes
à nobis quod resistat charitati, quod repugnet veritati,
quod subiaceat infirmitati, quod conditione mortalitatis
deficiat. Tunc totum videte quid erit, quãdo cor- 1.Cor.15.
ruptibile hoc induetur incorruptione, & mortale hoc
induetur immortalitate. Tunc fiet sermo qui scriptus
est, Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors contentio
tua? Vbi est mors aculeus tuus? Aculeus autẽ mortis
est peccatum, Vbi malum modo? Mala hominum quæ?
Error & infirmitas. Aut nescis quid agas, & errando la- F
beris: aut scis quid agi debeat, & infirmitate superaris.
Ergo omne malum hominis error & infirmitas. Contra
errorem clama, Dominus illuminatio mea: Contra Psal.26.
infirmitatem adde, Et salus mea. Crede, bonus esto, tu
es malus, tu eris bonus. Noli diuidere. Natura in te sananda
est, non separanda. Vis nosse quid es? Tenebræ.
Quare tenebræ? Homo qui dicis, corrumpitur deus, aliquid
his tenebris potest esse profundius? Crede, agnosce
Christum in carne venisse, accepisse quod non erat,
non amisisse quod erat, hominem in se mutasse, non in
hominem fuisse mutatum. Agnosce, & tu ipse ex malo
eris bonus, ex tenebris eris lux. An mentior, & non est
vnde conuincam? Apostolum accipis, si te non fingis
accipere apostolum, legis & deciperis, & decipis. Vnde
deciperis? Errando malo tuo teipso. Si autem credideris,
errorémque discusseris, audies ab apostolo, Fuistis
enim aliquãdo tenebræ, nunc autem lux. Sed addit lux.
Sed vbi? In domino. Ergo tenebrę in te, lux in domino: Ephes.5.
quia non tibi potes lucere, accedẽdo illuminaris, recedendo
tenebraris: quia non tibi lumen tu ipse es, aliunde
illuminaris. Accedite ad eum & illuminamini. Scio

G charisſimi de iſta lectione ſancti Inannis in re vna mul-
tum me fuiſſe immoratum, nec vos eſſe fatigandos vl-
trà video, vel vltra capacitatem replendos, & noſtra in-
firmitas cogitanda eſt. Nam hæc verba ſancti Inannis
habent adhuc magnas latebras ſuas. Interim eos qui ne-
gant Christum in carne veniſſe repellite. Conſtat enim
eos non eſſe ex deo inquãtum errant, inquantum pec-
cant, inquantum blaſphemant, non ſunt ex deo, ſanen-
tur & ex deo erunt, quia & narura ex deo erant. Hinc
quanrumcunque diſputaui, attendite ſcripturas. Nolite
credere eis qui negant Chriſtum in carne veniſſe. Sed
certe dicturus es mihi, Ergo qui dicit Chriſtum in car-
1.Ioan.4. ne veniſſe, ex deo eſt. Audiamus Donatiſtas qui confi-
tentur Chriſtum in carne veniſſe: Audiamus Arrianos
qui confitentur Chriſtum in carne veniſſe: Audiamus
Eunomianos qui confitenrur Chriſtũ in carne veniſſe:
Audiamus Photiniann s qui confitentur Chriſtum in
carne veniſſe. Si enim omnes ſpiritus qui eonfitentur
Chriſtũ in carne veniſſe, ex deo ſunt, quàm multæ ſunt
hæreſes mendaces, deceptrices, inſanæ, confitentur ta-
men Chriſtum in carne veniſſe. Quid ergo dicturi ſu-
mus? Quomodo iſtam quæſtionẽ ſoluturi? Quomodo-
H cunque ſoluenda ſit, hodie ſolui non poteſt. Tenete me
debitorẽ, ſed deũ pro me & pro vobis orate adiutorẽ.

Vbi ſupra. *De Verbu beati Ioannis, Omnis ſpiritus qui confitetur*
Ieſum Chriſtum in carne veniſſe, ex deo eſt.
Sermo XXXIII.

Sermo 31. VEſtrę charitatis expectatio, mei debiti exactio
eſt. Non dubito meminiſſe vos, quid in adiu-
torio domini de ſancti Ioannis lectione pro-
miſerim. Cum ergo audiſtis lectorem, credo
vos cogitaſſe me debere eſſe debiti redditorẽ. Magnam
quippe quæſtionem ſermone in longum procendente
diſtulimus, quomodo recte poſsit intelligi quod ait in
epiſtola ſua beatus Ioannes, nnn Baptiſta, ſed Euangeli-
1.Ioan.4. ſta, Omnis ſpiritus qui confitetur Ieſum Chriſtum in
carne veniſſe, ex deo eſt. Videmus enim multas hæreſes
confiteri Chriſtum in carne veniſſe, & tamen non eas
pnſſumus dicere ex deo eſſe. Negat Chriſtum in carne
veniſſe Manichæus. Non eſt laborandum neque vobis
diutius ſuadendum, quòd iſte error nnn ſit ex deo. Sed
I Arrianus cnnfitetur Chriſtum in carne veniſſe, Euno-
mianus, Sabellianus, Photinianus. Quid iſtis cnnuin-
cendis quærimus teſtes? Quis tot numerat peſtes? Sed
interim quæ ſunt notiora tractemus. Multis quippe hę-
reſes illæ quas nominaui ignotæ ſunt, & eſt iſta igno-
rantia tutior. Certe quod nouimus, Donatiſta confite-
tur Chriſtum in carne veniſſe, tamen abſit vt ſit hic er-
ror ex deo. Vt de recentinribus hæreticis loquar, Pela-
gianiſta cnnfiterur Chriſtum in carne veniſſe, tamen
omnino non eſt hic errnr ex deo. Prninde charisſimi
diligenter conſideremus, quoniam non dubitamus ve-
ram eſſe ſententiam, Omnis ſpiritus qui cõfitetur Chri-
ſtum in carne veniſſe, ex deo eſt: cnnuincendi ſunt iſti
quòd non confiteãtur Chriſtum in carne veniſſe. Nam
ſi eis iſtam cnnceſſerimus confeſsionem, ex den illos
eſſe fatebimur. Quomodo vos ab eorum erroribus vel
prohibemns, vel deterremus, vel aduerſus eos ſcuto ve-
ritatis defendimns? Adiuuet nos dominus, quia & ve-
ſtra expectatio pro nobis oratio eſt, vt conuincantur
iſti qui non confitentur Chriſtum in carne veniſſe. Ar-
rianus audit, & prædicat partum virginis Mariæ. Con-
1.Ioan.4. fitetur ergn Chriſtũ in carne veniſſe? Non: Quomndo
probamus? Si adiuuet dominus intelligentias veſtras, K
facillime. Quid eſt quod exigimus? Vt confiteatur Ie-
ſum Chriſtum in earne veniſſe. Quomodo confiteri
poteſt in carne veniſſe Ieſum Chriſtum, qui negat ip-
ſum Chriſtum? Quis enim Chriſtus? Beatum Petrum
interrogemus, Modo cum euangelium legeretur audi-
ſtis, cum quęſiſſet dominus ipſe Ieſus Chriſtus quem il-
lum dicerent homines filium hnminis, Reſponderunt
diſcipuli opiniones alienas, & dixerunt, Alij Ioannem *Matt.16.*
Baptiſtam, alij Heliam, alij Hieremiam, aut vnum ex
prophetis. Qui hæc confitebantur vel confitentur, Ie-
ſum Chriſtum plns quàm hominem non nouerunt. Si
autem Ieſnm Chriſtum plus quàm hominem non no-
uerunt, Ieſum Chriſtum vtique non norunt. Si enim
tantummodo hnmo eſt, nihil amplius, non eſt ipſe Ie-
ſus Chriſtus. Vos ergn, inquit, quem me eſſe dicitis? Re-
ſpondit Petrus vnus pro omnibus, quia vnitas in om-
nibus, Tu es Chriſtus filius dei viui. Ecce habes confeſ-
ſionem veram, cnnfeſsionem plenam. Iungere enim
debes vtrunque quod de ſe Chriſtus, & quod de Chri-
ſtn Petrus. Quid de ſe Chriſtus? Quem me dicunt ho-
mines eſſe filium hominis? Quid de Chriſto Petrus? Tu
es Chriſtus filius dei viui. Vtrunque coniunge, & venit L
Chriſtus in earne. Hoc de ſe Chriſtus quod minus eſt,
hoc de Chriſto Petrus quod maius eſt. Reſpondit de
veritate humilitas, & de humilitate veritas: hoc eſt de
veritate dei humilitas, & de humilitate hominis veri-
tas. Quem me dicunt homines eſſe, inquit, filium homi-
nis? Dico ergo quòd factus ſum propter vos, dic tu Pe-
tre quis eſt qui fecit vns. Qui ergo confitetur Ieſum
Chriſtum in earne veniſſe, profecto confitetur filium
dei in carne veniſſe. Dicat nunc Arrianus, vtrum cnn-
fiteatur Chriſtum in carne veniſſe. Si filium dei confi-
tetur in carne veniſſe, Chriſtum cnnfitetur in carne ve-
niſſe. Si filium dei negat Chriſtum, neſcit Chriſtum,
alium pro alio dicit, non ipſum dicit. Quid eſt enim fi-
lius dei? Quomodo quærebamus, quid eſt Chriſtus, &
audiebamus quòd ſit filius dei, quæramus quid eſt filius
dei? Ecce filius dei, In principio erat verbum, & verbum *Ioan.1.*
erat apud deum, & deus erat verbum, hoc erat in prin-
cipio apud deum, In principio erat verbum. Quid dicis
Arriane? In principio, ſicut dicit Geneſis, fecit deus cœ- *Geneſ.1.*
lum & terram: tu autem dicis, In principio fecit deus
verbum. Factum enim dicis verbum, crearuram dicis M
verbum. Tu ergo dicis, In principio fecit deus verbum,
ſed Euãgeliſta dicit, In principio erat verbum: Et ideo
in principio fecit deus cœlum & terram, quia erat ver-
bum. Omnia per ipſum facta ſunt, factum dicis. Si fa-
ctum dicis, filium negas. Filium enim quærimus natu-
ra non gratia: filium vnicum, vnigenitum, non adopta-
tum. Talem filium quærimus, tam verum filium quæ-
rimus, qui cum in forma dei eſſet, apoſtoli verba ſunt,
propter rudes commemoro ne mea putentur: Illum fi- *Philip.2.*
lium quærimus, qui cum in forma dei eſſet, ſicut dicit
apoſtolus, non rapinam arbitratus eſt eſſe æqualis den.
Non rapina, quia natura: Natura erat, rapina non erat.
Non rapinam arbitratus eſt eſſe æqualis deo. Non erat
ei rapina, natura erat: ſic erat ex æternitate, ſic erat co-
ęternus gignenti, ſic erat ęqualis patri, ſic erat, ſemetip-
ſum exinaniuit, vt confiteamur Ieſum Chriſtum in
carne veniſſe. Semetipſum exinaniuit. Quomodo? A-
mittendo quod erat, an aſſumendo quod non erat? Se-
quatur apoſtolus, Audiamus, Semetipſum exinaniuit, *Vbi ſuprà.*
formam ſerui accipiens. Sic ſe exinaniuit, formam ſer-
ui accipiens, non formam dei amittens. Forma ſerui
acceſsit

A accesſit, non forma dei diſceſsit. Hoc eſt confiteri Chriſtum in carne veniſſe. Arianus autem qui non confitetur æqualem, non confitetur filium. Si non confitetur filium, non confitetur Chriſtum. Qui non confitetur Chriſtum filium, quomodo confitetur Chriſtum in carne veniſſe? Sic & Eunomius par ei, ſocius ei, non multũ diuerſus. Etenim dicuntur Ariani confeſsi fuiſſe, quia vel ſimilis eſt patri filius, & ſi non æqualis dixerunt, ſed ſimilis. Ille nec ſimilis. Et iſte ergo negat Chriſtum. Si enim Chriſtus verus patri æqualis eſt & ſimilis, profecto qui negat æqualem, negat Chriſtum; qui negat ſimilem, negat Chriſtum. Qui ergo negat æqualem & ſimilem, negat in carne veniſſe Chriſtum. Quæro enim, Venit in carne Chriſtus? Reſpõdet, Venit. Et putamus quia confitetur? Interrogo, Quis Chriſtus venit in carne, æqualis patri, an inęqualis? Reſpondit, Inæqualis. Inæqualem ergo patri dicis veniſſe in carne, negas Chriſtum in carne veniſſe, quia Chriſtus æqualis eſt patri. Sabellianiſt audi. Ipſe eſt filius qui eſt & pater. Hoc dicit, hinc pungit, hinc venena diffundit. Ipſe eſt, inquit. Pater quando vult filius eſt, quando vult pater eſt: Non eſt ipſe Chriſtus. Et tu erras ſi hunc Chriſtum dicis in carne veniſſe, B quia iſte Chriſtus non eſt. negas Chriſtum in carne veniſſe. Quid dicis Photine? Ait Photinus: Chriſtus, ſolus homo eſt, deus non eſt. Formam ſerui confiteris, formã dei negas. Et Chriſtus in forma dei æqualis eſt patri, in forma ſerui conſors eſt nobis. Et tu negas Chriſtum in carne veniſſe. Donatiſta quid? Donatiſtæ plurimi hoc confitentur de filio quod nos quòd æqualis ſit patri filius, eiuſdemq; ſubſtantiæ: alij vero eorũ, eiuſdem quidẽ ſubſtantię confitentur, ſed æqualem negant. Quid opus eſt diſputare de his qui negant æqualem? Si enim negãt æqualem, negant filium. Si negant filium, negant Chriſtum. Si negant Chriſtum quomodo confitentur in carne veniſſe Chriſtum? De illis ſubtilior diſputatio eſt, qui hoc confitentur quod nos vnigenitum filium æqualem patri, eiuſdem ſubſtantiæ, æterno coæternum, & tamen *Titum. 1.* Donatiſtæ ſunt. Dicamus eis, Verbis confitemini, factis negatis. Aliquis enim negat factis. Non omnis qui ne- *Ibidem.* gat, verbo negat. Planè ſunt homines qui factis negãt. Interrogemus apoſtolum, Omnia, inquit, munda mundis, immundis autem & infidelibus nihil eſt mundum, ſed pollutæ ſunt eorum & mens & conſcientia. Confitentur enim deum ſe noſſe, factis autem negant. Quid C eſt negare factis? Superbire & ſchiſmata facere, non in deo, ſed in homine gloriari. Ita factis negatur Chriſtus, vnitatẽ quippe amat Chriſtus. Poſtremò ecce quomodo & ipſi Chriſtum negant, vt apertius loquatur. Nos *Ioan. 3.* eum dicimus Chriſtum, de quo ait Ioannes Baptiſta, Qui habet ſponſam, ſponſus eſt. bonum coniugium, ſanctæ nuptiæ. Sponſus Chriſtus, ſponſa eccleſia. ab ſponſo cognoſcimus ſponſam. Dicat nobis ipſe ſponſus, quã habet ſponſam, dicat ne fortaſsis erremus, & inuitati ad nuptias ſancta vota turbemus: dicat oſtendat primò ſe- *Luca 24.* ipſum ſponſum. Poſt reſurrectionem ait diſcipulis ſuis, Non ſciebatis quia oportebat impleri omnia quæ ſcripta ſunt in lege Moyſi & prophetis & pſalmis de me? Tunc euangeliſta ſequitur & dicit, Tunc aperuit illis ſenſum vt intelligerent ſcripturas, & dixit eis, Quia ſic oportebat Chriſtum pati, & reſurgere à mortuis tertia die. Ecce ſponſus quem cõfeſſus eſt Petrus, hoc eſt filiũ dei viui oportebat vt pateretur, & tertia die reſurgeret, & factum erat. Impletum videbant, caput tenebãt, cor- *Ephe. 5. & Coloſ. 1.* pus quærebant. Quod eſt caput? Ipſe Chriſtus paſſus eſt, tertia die reſurrexit, caput eſt eccleſiæ. Corpus quod eſt? ipſa eccleſia. Videbant ergo diſcipuli caput, corpus non D videbant. Ergo eos corpus non videntes, doceat caput. Dic domine Ieſu, dic ſancte ſponſe, inſtrue nos de corpore tuo, de ſponſa tua, de dilecta tua, de columba tua, quam dotaſti ſanguine tuo, dic, Oportebat Chriſtũ pa- *Luca 24.* ti, & reſurgere à mortuis tertia die. Ecce ſponſus. Dic de ſponſa, imple tabulas matrimoniales. Audite ſponſum. Et prædicari, inquit. Hoc enim ſequitur, Oportebat Chriſtum pati, & reſurgere à mortuis tertia die, & prædicari in nomine eius pœnitentiam & remiſsionem peccatorum per omnes gentes. Vbi te abſcondis? Per omnes gentes, incipientibus ab Hieruſalem. Sic eſt factum. Legimus promiſſum, videmus impletum. Ecce lux mea, vbi eſt obſcuritas tua? Ergo Chriſti ſponſus eſt huius eccleſiæ quæ prædicatur in omnes gentes, & pullulat & creſcit vſque ad fines terræ, incipientibus ab Hieruſalem. Huius ſponſus Chriſtus. Tu quid dicis, cuius ſponſus eſt Chriſtus? Partis Donati? Non eſt ipſe, nõ eſt ipſe. Homo bone non eſt ipſe, imò homo male non eſt ipſe. Ad nuptias veniamus, tabulas legamus, & non litigemus. Ergo ſi tu dicis, Chriſtus eſt ſponſus partis Donati, ego tabulas lego, & inuenio eſſe Chriſtũ ſponſum eccleſiæ diffuſæ toto orbe terrarum. Si dicis ipſe E eſt, & non eſt ipſe, negas Chriſtum in carne veniſſe. Pelagianiſta reſtat, non ex hæreſibus omnibus, ſed eis quas pro paruo tempore commemoraui. Iam enim dixi quis numerat tot peſtes? Quid dicis Pelagianiſta? Audite quid dicit, Videtur confiteri Chriſtum in carne veniſſe, ſed diſcuſſus inuenitur negare. Chriſtus enim in carne venit, quæ ſimilitudo eſſet carnis peccati, non eſ- *Roma. 8.* ſet caro peccati. Apoſtoli verba ſunt, Miſit deus filium ſuum in ſimilitudine carnis peccati: non in ſimilitudine carnis, quaſi caro non eſſet caro: ſed in ſimilitudine carnis peccati, quia caro erat, ſed peccati caro non erat. Iſte autem Pelagius carnem omnis infantis carni Chriſti conatur æquare. Non eſt chariſsimi. Non pro magno commẽdaretur in Chriſto ſimilitudo carnis peccati, niſi omnis cætera caro eſſet caro peccati. Quid ergo prodeſt, quia dicis Chriſtum in carne veniſſe, & omnium infantium carni eum conaris æquare? Et tibi hoc dico quod Donatiſtæ, non eſt ipſe. Ecce video eccleſiam matrem teſtimonium reddentem ipſis vberibus ſuis, Accurrunt matres cum paruulis filiis, ingerunt Saluatori ſaluandos, non Pelagio damnandos. Mater quælibet mulier pietate currens cum paruulo ſuo, dicit, Bapti- F zetur vt ſaluetur. Pelagius, contra, Quid ſaluatur? Non eſt quod in eo ſaluetur, nihil habet vitij, nihil ex traduce damnationis traxit. Si æqualis eſt Chriſto, quare quærit Chriſtum? Ecce dico tibi, Sponſus filius dei qui venit in carne ſaluator eſt & maiorum & minorum, ſaluator eſt & grandium & infantium, & ipſe eſt Chriſtus: tu autem dicis ſaluatorem Chriſtum maiorum non minorum. Non eſt ipſe. Si non eſt ipſe, negas & tu Chriſtum in carne veniſſe. Et ſi diſcutiamus omnes hæreſes, inuenimus eas negare Chriſtum in carne veniſſe. Omnes hæretici negant Chriſtum in carne veniſſe. Quid miramini ſi pagani negant Chriſtum in carne veniſſe? Quid miramini ſi Iudæi negant Chriſtum in carne veniſſe? Quid miramini ſi Manichæi apertiſsime negant Chriſtum in carne veniſſe? Sed dico charitati veſtræ, etiam omnes mali catholici verbis confitentur Chriſtum in carne veniſſe, factis autem ne- *Titum. 1.* gant. Nolite ergo eſſe tanquam de fide ſecuri, adiungite fidei rectæ vitam rectam, vt Chriſtum confiteamini in carne veniſſe, & verbis vera dicendo, & factis

G bene viuendo. Nam si confiteamini verbis,& factis ne-
getis, fides talium malorum propè est fides dæmonio-
rum. Audite me charissimi,audite me,ne sit nobis testis
sudor hic meus, audire me: Iacobus apostolus cũ de fi-
de & operibus loqueretur aduersus eos qui sibi putabãt
fidẽ sufficere,& opera bona habere nolebant,ait,Tu cre
Iacobi 2. dis quia vnus est deus?bene facis,& dæmones credũt &
cõtremiscunt. Nunquid ideo dæmones ab æterno igne
liberabuntur,quia credunt & contremiscuut?Ecce mo-
Mat. 16. do quod audistis in Euangelio, quod ait Petrus: Tu es
Christus filius dei viui: legite & inuenietis dixisse dæ-
Marci 1. mones, Scimus quia sis filius dei. Petrus tamẽ laudatur,
dæmon conspicitur. Vna vox, facta diuersa. Vnde sepa-
rantur istæ duæ confessiones? Laudatur amor,damna-
tur timor. Non enim amore dicebãt hoc dæmones. Tu
es filius dei.timore hoc dicebant, non amore. Denique
illi in confessione dixerunt, Quid nobis & tibi? Petrus
autẽ, Tecum sum vsq; ad mortẽ. Sed & ipse Petrus vn-
de fratres mei, vnde illi diceret ex amore, Tu es Chri-
stus filius dei viui? Vnde illi? Itáne de suo?Absit. Bene,
quod ipsum euangelij capitulum vtrunq; demonstrat,
quid Petrus de dei,quid de suo: vtrũque ibi habes, lege,
nõ est quod à me expectes audire. Commemoro euan-
Mat. 16. gelium,Tu es Christus filius dei viui.Et dominus ad eũ,
H Beatus es Simon bar Iona. Quare?De tuo beatus?Non,
quia caro & sanguis non reuelauit tibi: hoc enim es tu:
non tibi reuelauit caro & sanguis,sed pater meus qui in
cœlis est.Et sequitur,& dicit cætera quę commemorare
longum est. Paulò post dominus ibi post hæc verba sua
quibus approbauit fidem Petri, eamq; esse petram mon
strauit, cœpit ostendere discipulis suis, quia oportebat
eum venire Hierosolymam, & multa pati, & exprobra-
ri à senioribus & scribis & sacerdotibus,& occidi,& ter-
tia die resurgere. Ibi Petrus de suo expauit, & horruit
mortem Christi,expauit æger medicinam suam,Absit à
Ioan. 10. te domine,inquit,propitius tibi esto, nõ fiat hoc. Et vbi
Ioan. 15. est,Potestatem habeo ponendi animam meam,& pote-
statem habeo iterum sumendi eam? Oblitus es Petre?
Oblitus es, Maiorem charitatem nemo habet quàm vt
animam suam ponat quis pro amicis suis? Oblitus es?
Ibidem. Obliuio illa de ipsius,trepidatio, horror & timor mor-
tis, totum de Petri, imò de Simonis, non de Petri. Et
dominus, Vade retro satanas. Beatus es Simon bar Io-
I na, sed de dei. Vade retro fataoas. Vnde? Recolite vn-
de beatus. Iam dixi, quia non tibi reuelauit caro & san-
guis, sed pater meus qui in cœlis est. Vnde satanas di-
cat dominus? Neque enim sapis quæ dei sunt, sed quæ
sunt hominum. Sperate io domino, & veræ fidei bona
facta coniungite. Confitemini Christum in carne ve-
nisse, & credendo & bene viuendo, & vtrunque ab illo
acceptũ tenete, ab illo augendum & perficiendum spe-
Hieræ. 17. rate. Maledictus enim omnis homo qui spem suam po-
1. Corin. 1. nit in homine. Et bonum est homini, vt qui gloriatur,
in domino glorietur.

1. Thess. 4. *De verbis Apostoli, Vt de dormientibus non contriste-*
mur sicut & cæteri &c. Et de operibus mise-
ricordiæ quibus mortui adiuuantur:
Sermo. XXXIIII.

Sermo 32. ADmooet nos beatus apostolus vt de dormiẽ-
tibus, hoc est, mortuis charissimis nostris nõ
contristemur,sicut & cæteri qui spem nõ ha-
bent, spem scilicet resurrectionis & incorru-
ptionis æternæ. Nam ideo & dormientes eos appellat
scripturæ veracissima consuetudo, vt cum dormientes
audimus, euigilaturos minime desperemus. Vnde etiam
cautatur in Psalmo, Nunquid qui dormit, non adiiciet *Psalm. 40.*
vt resurgat?Est ergo de mortuis eis qui diliguntur,quę- K
dam tristitia quodammodo naturalis. Mortem quippe
horret non opinio sed natura. Nec mors homini acci-
deret,nisi ex pœna quã præcesserat culpa. Quapropter
si animalia quæ ita creata sunt, vt suo quoque tempore
moriantur,mortẽ fugiunt, diligunt vitam, quanto ma-
gis homo qui sic fuerat creatus,vt si viuere sine peccato
voluisset, sine termino viueret?Hinc itaq; necesse est vt
tristes simus quando nos moriendo deserũt quos ama-
mus, quia & si nouimus eos, non in æternum relinque-
re nos mansuros, sed aliquantum præcedere secuturos:
tamen mors ipsa quam natura refugit,cum occupat di-
lectum, contristat in nobis ipsius dilectionis affectum.
Ideo admonuit Apostolus non vt non contristemur, *1. Thess. 4.*
sed non sicut cæteri qui spem non habent. Contrista-
mur ergo nos in nostrorum mortibus necessitate amit-
tendi,sed cum spe recipiendi. Inde angimur, hinc con-
solamur. Inde infirmitas efficit, hinc fides reficit. Inde
dolet humana conditio, hinc sanat diuina promissio.
Proinde pompa funeris, agmina exequiarũ, sumptuosa
diligentia sepulturæ, monumentorũ opulenta constru-
ctio, viuorum sunt qualiacunque solatia non adiutoria
mortuorum. Orationibus verò sanctæ ecclesiæ & sacri-
ficio salutari, & eleemosynis quæ pro eorum spiritibus L
erogantur, non est dubitandum mortuos adiuuari, vt
cum eis misericordius agatur à domino, quàm eorum
peccata meruerunt. Hoc enim à patribus traditum vni-
uersa obseruat ecclesia, vt pro eis qui in corporis & san-
guinis Christi communiooe defuncti sunt, cum ad ip-
sum sacrificium loco suo cõmemorantur oretur, ac pro
illis quoque id offerri commemoretur. Cum verò eo-
rum cõmendandorum causa opera misericordiæ cele-
brãtur, quis eis dubitet suffragari, pro quibus orationes
deo non inaniter allegantur? Non omnino ambigen-
dum est ista prodesse defunctis, sed talibus qui ita vixe-
rint ante mortẽ, vt possint eis hæc vtilia esse post mor-
tem. Nam qui sine fide quæ per dilectionem operatur, *Gala. 5.*
eiusque sacramentis de corporibus exierunt, frustra il-
lis à suis huiusmodi pietatis impenduntur officia, cuius
dum hic essent pignore caruerunt, vel non suscipientes
vel inuacuum suscipientes dei gratiam, & sibi non mi-
sericordiam thesaurizantes, sed iram. Non ergo mor-
tuis noua merita cõparantur, cum pro eis boni aliquid M
impendunt sui, sed eorum præcedentibus consequentia
ista redduntur. Non enim dictum est nisi cum hic vi-
uerent, vt eos hæc aliquid adiuuarent, cũ hic viuere de-
stitissent. Et ideo istam finiens quisque vitam, nisi quod
meruit in ipsa, nõ poterit habere post ipsam. Permittan-
tur itaq; pia corda charorum de suorum mortibus cõ-
tristari dolore sanabili, & consolabiles lachrimas fun-
dant conditione mortali, quas cito reprimat fidei gau-
dium, qua credunt fideles quando moriũtur paululum
à nobis abire, & ad meliora transire. Consolentur eos
etiam fraterna obsequia, siue quę funeribus exhibentur,
siue que dolentibus adhibentur, ne sit iusta querela di-
centium, Sustinui qui simul contristaretur, & non fuit, *Psalm. 68.*
& consolantes, & non inueni. Sed pro viribus cura se-
peliendi & sepulchra construẽdi, quia & hæc in scriptu-
ris sanctis inter bona opera deputata sunt. Nec solũ in
corporibus patriarcharũ aliorumq; sanctorũ, & huma- *Genes. 49.*
nis cadaueribus quorumq; iacẽtium, verum etiã in ip-
sius domini corpore prædicati atq; collaudati sunt qui
ista fecerunt. Impleant hæc homines erga suos officia *Ioan. 19.*
postremi muneris, & sui humani lenimenta mæroris:

Verum

A Verùm illa quæ adiuuent ſpiritus defunctorum, obla-
tiones, orationes, erogationes, multo pro eis obſeruan-
tius, inſtantius, abundantius impendant, qui ſuos car-
ne non ſpiritu mortuos, non ſolum carnaliter, ſed e-
tiam ſpiritaliter amant.

De celebratione dierum fratrum defunctorum, & reſurrectione mortuorum: Sermo XXXV.

Sermo 33. QVando celebramus dies fratrum defuncto-
rum in mente habere debemus & quid ſperan-
Pſal. 115. dum & quid timendum ſit. Secundum hoc e-
nim ſperandum eſt, quia precioſa in conſpectu domini
mors ſanctorũ eius: ſecundum hoc autem timẽdum eſt,
Pſal. 33. quia mors peccatorũ peſsima. Ideoq; propter ſpem in
memoria æterna erit iuſtus, propter timorem ab auditu
malo non timebit. Erit enim auditus quo nullus ſit pe-
ior, quãdo dicetur ſiniſtris, Ite in ignem æternũ. Ab hoc
auditu malo iuſtus non timebit. Erit enim ad dexteram
Mat. 25. inter illos quibus dicitur, Venite benedicti patris mei,
percipite regnũ. In hac autẽ vita quæ media ante ſum-
ma bona & ante ſumma mala ducitur in medio bono-
rum malorúmq; mediorum, id eſt, in neutra parte ſum-
morũ: quia & bona quæcunq; hic fuerint homini in cõ-
B paratione bonorum æternorũ nulla ſunt: & mala quæ-
cunq; in hac vita experitur homo, in cõparatione ignis
æterni nec cõparanda ſunt. In hac ergo medietate vitæ
illud quod audiuimus nunc ex euangelio tenere debe-
Ioan. 11. mus, Qui credit, inquit, in me, licet moriatur, viuit: & vi-
tã pronunciat, & mortẽ non negat. Qui credit in me, li-
cet moriatur, viuit. Quid eſt moriatur, viuit? Licet mo-
riatur corpore, viuit ſpiritu. Deinde adiungit, Et qui vi-
uit, & credit in me, non morietur in æternum. Certe li-
cet moriatur, quomodo ſi non morietur? Sed licet mo-
riatur ad tempus non morietur in æternũ. Sic iſta ſolui-
tur quæſtio, vt non ſint inter ſe contraria verba verita-
tis, vt poſsint inſtruere affectum pietatis. Ergo licet cor-
pore morituri ſimus, viuimus ſi credimus. Eſt autem fi-
des noſtra maxime diſcreta ab omni fide gentilium in
reſurrectione mortuorũ. Hanc enim illi omnino nõ re-
cipiunt, quia vbi recipiant non habent. A domino enim
pręparatur voluntas hominis, vt ſit fidei receptaculum.
Ioan. 14. Dicit Iudæis dominus, Sermo meus nõ capit in vobis.
Ergo in his capit in quibus inuenit quod capiat. In his
enim inuenit quod capiat ſermo qui capit, quos deus
C pollicendo non decipit. ille enim qui quærit ouem per-
Luca 15. ditam, & quẽ quærit nouit, & vbi quærat, & quomodo
eius membra diſperſa colligat, & in vnam ſalutem re-
ducat, & ita conſtituat vt eam vlterius nõ perdat. Con-
1. Theſſ. 4. ſolemur ergo nos inuicẽ, & in his ſermonibus noſtris.
Poteſt nõ dolere cor humanum defuncto chariſsimo,
melius tamẽ dolet & ſanatur cor humanum, quàm non
Ioan. 11. dolendo ſit inhumanum. Maria domino cohærebat, &
mortuum fratrem dolebat. Sed quid miraris quia Ma-
ria dolebat, tunc cum ipſe dominus flebat? Mouere au-
tem quẽuis poteſt, quomodo flebat mortuum, ſi conti-
nuo iubet victurum? Non mortuum flebat quẽ ſuſcita-
uit, ſed mortem quam ſibi homo peccãdo comparauit.
Si enim peccatum non præceſsiſſet, ſine dubio mors ſe-
cuta non fuiſſet: Secuta eſt ergo mors etiam corporis,
quam pręceſsit mors animæ. Mors animæ pręceſsit de-
ſerente deo, & mors corporis ſecuta eſt deſerente ani-
ma. Deſeruit volens, & coacta eſt deſerere nolens. Tan-
quam illi diceretur, Receſsiſti ab eo quem diligere de-
buiſti, recede ab eo quem dilexiſti. Quis enim vult mo-
ri? Prorſus nemo, & ita nemo, vt beato Petro diceretur,
Ioan. 21. Alter te cinget & ducet quò tu nõ vis. Si ergo nulla eſ-
ſet mortis amaritudo, nõ eſſet magna martyrũ fortitu- D
do. Ideo & apoſtolus de dormientibus inquit, Nolo 1. Theſſ. 4.
vos ignorare fratres, vt non contriſtemini ſicut & gẽtes
quæ ſpem nõ habent. Non tantũ ait, Vt non cõtriſtemi-
ni, ſed vt nõ ſic contriſtemini quẽadmodum gẽtes quæ
ſpem nõ habent. Neceſſe eſt enim vt contriſtemini. Sed
vbi cõtriſtaris? Vbi corpus quod viuit ex anima, fit exa-
nime. Diſcedente anima qui ambulabat, iacet: loqueba-
tur, tacet: oculi lucẽ non capiunt: aures nulla voce pate-
ſcũt: omnia membrorum officia conquieuerunt: nõ eſt
qui moueat greſſus ad ambulandum, manus ad operan-
dum, ſenſus ad percipiẽdum. Nónne iſta eſt domus, quã
neſcio quis inuiſibilis habitator ornabat? Diſceſsit qui
non videtur, remãſit quod cum dolore videatur. Iſta eſt
cauſa triſtitiæ. Si hæc eſt cauſa triſtitiæ, eſt & huius tri-
ſtitiæ conſolatio. quæ conſolatio? Quia ipſe dominus in
iuſſu & in voce archangeli in nouiſsima tuba deſcen-
dit de cœlo, & mortui in Chriſto reſurgent primi, dein- Ibidem.
de nos viuentes, qui reliqui ſumus, ſimul cum illis ra-
piemur in nubibus obuiam Chriſto in aëra, & ita ſem-
per cum domino erimus. Pereat contriſtatio, vbi tanta
eſt conſolatio, detergatur luctus ex animo, fides expel-
lat dolorem. In tanta ſpe non decet eſſe triſte templum E
dei. Ibi habitat bonus conſolator, ibi qui non fallit pro-
miſſor. Scio vt mortuum diu plangamus, quoniã mors
amara eſt, per illam tranſiuit & dominus. Sufficiant hęc
pauca charitati veſtræ, conſoletur vos abundantius qui
non migrat de corde veſtro, ſed ita dignetur habitare,
vt nos dignetur etiam in fine mutare.

Sermo XXIIII. & XXV. habetur ſupra numero XIX. & XX.

Sermonum de verbis Apoſtoli finis.

DIVI AVRELII AVGVSTINI HIPPONENSIS EPISCOPI, LIBER QVINQVAGINTA HOMILIARVM.

De eo quod Propheta dicit in Pſalmo, Quis eſt homo qui vult vitam, & diligit videre dies bonos? Homilia I. Pſal. 33.

F

Oeans genus humanum ſpiritus
dei, iubendo quid facere & pro-
mittendo quid ſperare debea-
mus, prius mentem noſtram in-
flammat ad præmium, vt quod
præcipitur magis bonum aman-
do, quàm malum timendo fa-
ciamus. Quis eſt homo, inquit,
qui vult vitam, & diligit videre dies bonos? Sic inter- Ibidem.
rogãs quis iſte ſit, quaſi poſsit inueniri qui non ſit. Quis
enim non vult vitam? Quis non diligit videre dies bo-
nos? Audi ergo quod ſequitur, quicunque hoc vis &
diligis homo, audi quod ſequitur, Omnis homo co-
hibe, inquit, linguam tuam à malo, & labia tua ne lo-
quantur dolum. Declina à malo, & fac bonum: quære
pacem, & ſequere eam. Horum omnium cætera ſupe-
riora ſunt in præcepto, vltimum in præmio. Nam vt
cohibeamus linguam noſtram à malo, & labia noſtra
ne loquantur dolum, declinemus à malo, & faciamus
bonum, vt quæramus pacẽ præcipitur nobis: vt autem

G sequamur eam, promittitur nobis. Quæ ista pax est, nisi quam non habet mundus? Quę ista pax est, nisi quā non habet ista vita, quæ in huius vitæ comparatione nec vita est? Neque enim de hac vita diceret, Quis est homo qui vult vitam, & ad istam vel retinendam vel producendam præceptis cōsequentibus hortaretur: quanquā & istam quis nō velit? Nam & hæc saltem optamur prolixa, quia esse non potest sempiterna, & per hanc potest homo peruenire ad illam, si quemadmodum vult eam longam, sic velit & bonam. Quantum est autem in hac vita longum, quod erit aliquando finitum? Et quod erat longum, erit nullum, quia & quādo erat non stabat, & quando producebatur non augebatur, nec addendo crescebat, quia veniendo recedebat. Quisquis igitur es amator longæ vitæ, esto potius bonæ vitæ. Nam si male viuere volueris, longa vita non erit verum bonum, sed erit longum malum. Vide autem quàm sis absurdus atque peruersus, cum te villam fatearis plus amare quàm vitam. Villam vis potius bonam habere quàm vitam? Nam vt inhiando & male concupiscendo adipiscaris villam bonam, fraudando efficis vitam malam. Tamen si tibi diceretur, si à te quæreretur, vtrum males villa bona carere perdendo, an vita mala moriendo, responderes, te si vtrunque retinere non posses, paratiorem esse vt villa tibi auferretur. Cur igitur non sic amatur vita vt sit etiam bona, quę abs te omnibus tuis bonis præfertur etiam mala? Cupis certe vt longa sit, licet mala sit: imò fac vt bona sit, & noli timere ne breuis sit. Nam si te solicito bene agitur, te securo cito finietur. Succedet ei nanque vita æterna, sine morte beata, sine fine longa. De illa quippe vita interrogat qui dicit, Quis est homo qui vult vitam, & diligit videre dies bonos? In hac autem vita iubet nos apostolus redimere tempus, quoniam dies mali sunt. Et quid est redimere tempus, nisi cum opus est etiam detrimento temporalium commodorum ad æterna quærenda & capessenda spacia temporis comparare? Vnde & dominus præcepit dicens, Si quis voluerit tecum iudicio contendere, & tunicā tuam tollere, dimitte illi & pallium: vt scilicet amissa re temporali impendas ad quietem, quod eras impensurus ad litem. Quod itaque non de vita & diebus huius temporis loquatur spiritus dei dicēs, Quis est homo qui vult vitam, & cupit videre dies bonos, sequētia docent. Talia enim præcepta subiungit quibus obaudiendo vitam & dies bonos habere possimus, vt hæc vita quam nunc agimus, & hi dies, pro eisdem præceptis implendis plerunque amittendi sint. Proinde si hanc vitam, in qua nunc sumus, intellexerimus in eo quod dictū est, Quis est homo qui vult vitā, & propter hanc habendam quæ connectuntur præcepta faciamus, quid acturi sumus cū aliquis in malitia potens mortem nobis fuerit comminatus, nisi falsum testimoniū dixerimus? Profectò enim si fecerimus quod hic iubetur, Cohibe linguā tuā à malo, vt propter hoc præceptum testimonij fallaciā recusemus, quasi decepti videbimur, quia propter habendæ vitæ cupiditatem præceptū seruare suscepimus, & eam magis præceptum seruando perdidimus. Porrò si vitam intellexerimus in æternum beatā, quam post istā deus dabit obedientibus sibi: de qua dominus dixit ad quendam, Si vis venire ad vitam, serua mandata, Tunc vero interrogati, Quis est homo qui vult vitā, & respōdemus nos velle vitā, & iam sub ipso percussoris ictu veritatem seruabimus in testimonio, mortem contēnimus in mūdo, vnā consequimur in cœlo. Hæc de diebus bonis intelligamus. nā si propter dies præsentis seculi qui boni dicuntur & non sunt in sepultura cordis per epularum K aggeres in luxu ac vinolentiæ gurgitibus, in turpissimis ingluuium voluptatibus, si ergo propter istos dies quasi propter dies bonos suscepimus præceptū vt labia nostra non loquātur dolum, plerunq; tales dies cogūt amatores suos loqui dolū, & tales dies negantur eis qui non loquuntur dolum. Quid est enim aliud loqui dolū, nisi aliud labiis promere cū aliud claudatur in pectore? Ad hoc maxime adulatorū exarsit negociū, qui penè semper ne prohibeantur ab opimis mensis apparatisq; cōuiuiis, blandiendo non tacet falsum, ne ab his prohibeantur si amādo deū dixerint verū. Ergo propter istos dies quos putāt bonos, vt eis exhibeātur, loquuntur dolum, & eis negantur, si non loquuntur dolum. Alij sunt igitur dies boni de quibus admonemur, vt si eos videre diligimus, cohibeamus à malo linguā, nec dolum loquamur. Nō sunt de isto seculo dies illi, nō eos habet cœlū quod transiet, sed quod permanebit. Non eos nouit terra morientiū, sed terra viuentium. Hos quisquis intellexerit & dilexerit, linguā cohibet à malo. Et si iam terror mortis cogat ad malum, labia eius non loquuntur dolum: & si diebus fallaciter bonis inuitetur ad dolū, declinat à malo, etiam inter bona facit bonum, etiā inter mala quærit L pacem quæ non est super terram, & sequitur eam in illo qui fecit cœlum & terram. Proinde fratres cōcupiscite vitam, & diligite videre dies bonos, vbi nulla nox erit, vitā in qua dies malus non timeatur, dies bonos in quibus nunquā finiatur. Sed si hanc mercedem diligitis, caueie ne opus cuius ea merces est, recusetis. Illam enim pacem quærendo sequimini, quæretis autē manibus vestris nocte coram deo, & non decipiemini. Quid est au tem manibus vestris nocte, nisi etiam in tribulatione? Quid est coram deo, nisi in conscientiæ puritate? Sic viuendo & hoc amando habebitis deum in contemplatione, & in illo vitam sine defectione, dies bonos sine contenebratione, pacem sine dissensione.

Ephes. 5. — *Mat. 5.* — *Mat. 19.* — *De cōtinētia animę. cap. 13.* — *Psal. 76.*

De eo quod Propheta dicit in Psalmo, Sedens aduersus fratrem tuum detrahebas, vsque ad hoc Constituam te ante faciem tuam: Homilia II. *Psal. 49.*

Frequenter fratres charissimi cum psalmista cantamus versiculum illum, per quem detractores spiritali gladio feriuntur. Sic enim ait, Sedens aduersus fratrem tuum detrahebas, & *Ibidem.* aduersus filium matris tuæ ponebas scandalum. Quod M autem dixit, Sedens, ostendere voluit quòd non transitorie detraxerit, nec ei surreptū sit vt malum de proximo loqueretur. Sedens, id est ex ocio, quasi ad hoc vacans vt derogaret proximo suo. Hæc fecisti & tacui, &c. Nemo, fratres charissimi, falsa securitate se decipiat, & putet se ante tribunal Christi non esse venturum, nec redditurum de factis propriis rationem. Veniet enim dominus deus noster, & non silebit. Modo enim silere dicitur, quia adhuc vindictam suspendere videtur. Hæc fecisti & tacui. Quid est tacui, nisi non vindicaui? Seueritatem meam distuli, patientiam tibi prolongaui, pœnitentiam tuam diu expectaui. Hæc fecisti & tacui. Ego autem cum adhuc expectarem vt te pœniteret, tu autem & me contempsisti, & apostolum *Roma. 2.* audire noluisti. Et secundum duritiam cordis tui & cor impœnitens, thesaurizasti tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij dei. Suspicatus es inique quod ero tibi similis. Parum est quia mala facta tua placent tibi, placere putas & mihi. Deum quia non statim pateris vltorem, vis tenere participem, & tanquam corruptum iudicem prædę socium vis habere. De multis quę

rapuisti

A rapuisti, paruas eleemosynas faciens, & adhuc peccata non deserens, quasi corruptum iudicem putas te posse redimere: cum si etiam totum dares, & peccata ipsa non desereres, teipsum deciperes pecuniā perdendo, & peccata non redimēdo. Suspicatus es inique quòd ero tibi similis. Arguam te, Quādo? Veniet enim dominus deus noster, & non silebit. Arguam te. Et quid faciam arguēdo te? Quid tibi faciam? Modo te nō vides, facio vt videas te, quia si videres te & displiceres tibi, placeres mihi. Quia vero te non videns placuisti tibi, displicebis & mihi & tibi. Mihi cum iudicaberis, tibi cum ardebis. Quid enim tibi faciam, inquit? Constituam te ante faciem tuam. Quod enim vis latere teipsum, in dorso tuo tibi est. Non te vides, facio vt videas te. Quod tu post dorsum tuum posuisti, ego ante faciem tuam ponam. Videbis fœditatem tuam, non vt corrigas, sed vt erubescas. Modo enim fratres charissimi, omnes amatores luxuriæ, & qui cum delectatione faciūt iniquitatem, peccata sua post dorsum proiiciunt. Si vero aliquid boni casu aliquo vel per qualibet occasionē fecerint, ante se ponunt, & inde assidue gloriantur & dicunt, Ego illū liberaui, ego illi benefeci, ego illi tantum dedi. Et dum **B** bona quæ per illos deus fecit, sibi assignant: per vanitatem perdunt quod per eleemosynam acquirere videntur. Ac sic ante tribunal Christi perditis bonis quæ ante se habebant, peccata quæ post dorsum proiecerāt, ante faciem eorum reuocantur: & sine vllo termino sustinebunt supplicium, qui sibi dum viuerent noluerūt prouidere remedium. Et hæc quidem faciunt illi qui plus diligūt præsentia quàm futura. Qui vero de animæ suę salute attentius cogitant, econtrario faciunt. Bona quæcunq; fecerint, post dorsum proiiciunt, mala autē quæcunque surrepserint, ante oculos ponunt: & dum de ipsis in præsenti seculo erubescunt, & vulnera curare & mortua resuscitare, & sordida abluere tota fidei deuotione contendunt: cū in die iudicij ante tribunal Christi venerint, mala quæ ante faciem suam posuerant & bonis operibus redempta sunt, auferentur: bona quæ propter vanitatē post dorsum proiecerant, ante oculos collocabuntur, & merebuntur audire, Venite benedicti *Mat. 25.* patris mei percipite regnum. Et licet hæc ita sint, non tamen de illis desperandum est qui adhuc mala sua non **C** solum corrigere nolunt, sed etiam defensare non erubescunt: sicut nec illa ciuitas desperata fuit de qua dictū *Ioan. 3.* est, Adhuc triduo, & Niniue subuertetur. In ipso tamen *18. de Ciui-* triduo idonea fuit conuerti, orare, plangere, & de pœ*ta dei. cap.* na imminenti misericordiam promereri. Audiant ergo *44. Et lib.* qui tales sunt, dum licet audire tacentem, id est, in præ*21. cap. 18.* senti non vindicantem. Veniet enim dominus deus *Psalm. 49.* noster & non silebit. Et tunc arguet, quando correctionis locus non erit. Statuam te, inquit, ante faciem tuam. Modo ergo (sicut iam supra dictū est) quisquis talis es, fac quod tibi minatur dominus facere: tolle te de dorso tuo vbi te videre non vis dissimulans à factis tuis, & constitue te ante te. Ascende tribunal mentis tuæ, esto tibi iudex: torqueat te timor, erumpat cōfessio, dic deo *Psalm. 50.* tuo, Quoniam iniquitatem meam ego agnosco, & delictum meum ante me est semper. Quod erat post te, fiat ante te. Et cum factum fuerit ante te, puniatur à te, ne tuipse postea à deo iudice fias ante te, & non sit quò fugias à te. Intelligite autē hæc qui obliuiscimini deum. *Psalm. 49.* Non cogitabas de vita tua mala: intellige qui oblitus es dominum, ne quando rapiat sicut leo, & non sit qui eruat. Quid est sicut leo? Sicut potens, sicut fortis, sicut ille cui resistere nemo potest. Illi enim quos suprà diximus, id est, amatores mundi, in ore suo deum laudare **D** videntur, sed longe aliud operibus exercere probantur. Secundum illud quod ait propheta, Populus hic labiis *Esaiæ 29.* me honorat, cor autem eorum longe est à me. Sed clamat illis spiritus sanctus, Peccatori autem dixit domi- *Psalm. 49.* nus, vt quid tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tanquam si diceret ei, nihil tibi prodest quòd laudas deum. Illis enim qui bene viuunt prodest quod laudant, tu autem si laudas & peccata non deseris, nihil tibi prodest. Vt quid me laudas? Audi scripturam dicentem, Non est speciosa laus *Eccli. 15.* in ore peccatoris. Si enim male viuis, & bona dicis, nōdum laudas. Sed rursus si cum cœperis bene viuere, meritis tuis tribuis, nondum laudas. Nolo te esse latronem insultantem cruci domini: sed nec te illum volo esse ia- *Lucæ 23.* ctantem merita sua, & occultantem vulnera sua. Si fue- *Lucæ. 18.* ris iniquus & perseuerans in illa iniquitate, non dico tibi, non proderit, laus, sed non me laudas, istam laudem non deputo. Rursus si fueris quasi iustus, id est, humilis & pius, & de iustitia inflatus incesseris, & alios in tua comparatione contempseris, aut superextuleris te, tanquam glorians de meritis tuis, non me laudas. Nec ille me laudat qui male viuit: nec ille me laudat qui quasi **E** de suo bene viuit. Sed nunquid ille Pharisæus quasi de suo talis erat cum diceret, Gratias tibi ago quia nō sum sicut cæteri homines? Gratias deo agebat ex eo quòd bonū in se habebat. Quamuis ergo boni aliquid in te sit, nō ex te esse quod bonū est, sed à deo te accepisse profitere. Tamen in eo ipso si te extuleris supra alium non habētem, elatus teneberis, nondum laudator meus eris. Primum ergo corrige te à via pessima, incipe bene viuere, intellige quia non corrigeris nisi dono dei. A do- *Psalm. 36.* mino enim gressus hominis dirigentur. Hoc cum intellexeris, faue & aliis vt sint quod & tu es, quia hoc eras & tu quod & illi sunt. Faue quantum potes, & noli desperare. Non enim vsque ad te diues est deus. Quod enim tibi dedit, crede quod etiā & aliis & velit & possit dare. Non ergo laudat, qui cū iam cœperit bene viuere, de suo putat esse quòd bene viuit, non acceptum à deo. Nec ille laudat, qui cum sciat se quod viuit accepisse à deo, tantùm vsque ad se vult esse diuitem deum, & non vult vt aliis sit misericors deus. Ille itaque qui dicebat. Gratias tibi ago deus quia nō sum sicut cæteri homines *Lucæ 18.* iniusti, raptores, adulteri, sicut & publicanus iste: nònne & ibi potuerat dicere, Domine dona & Publicano **F** huic quod mihi donasti, supple & mihi quæ nondū dedisti? Sed etiam quasi saturatus eructabat. Pauper vero ille, id est publicanus, quid dicebat? Domine propitius esto mihi peccatori. Ideo descendit iustificatus publicanus magis quàm ille pharisæus. Ergo audite qui bene viuitis, audite qui male viuitis. Sacrificium laudis glo- *Psalm. 49.* rificabit me. Nemo mihi offert hoc sacrificium, & malus est. Non dico, non mihi hoc offert malus, sed nemo mihi hoc offert malus. Qui enim laudat bonus est, quia si laudat, etiam bene viuit. Qui si laudat, non solum lingua laudat, sed & vita cum lingua consentit. Et ideo rogo vos fratres charissimi, quantum possumus cum dei adiutorio studeamus, vt quomodo deum laudamus vocibus, sic etiam bonis moribus collaudemus. Melius est enim tacere & benefacere, quàm deum laudare, & peccata committere. Qui enim laudat deum vita simul & lingua, vocibus pariter & bonis operibus, dupliciter in se prouocat gratiam dei. Si verò non præualet deū laudare vocibus, laudet bonis operibus, assiduis orationibus, cogitationibus sanctis. Si enim hæc diligenter at-

G tendimus, & in hoc seculo cum secura conscientia laudare deum possumus, & in futuro ad æternũ gaudium fœliciter veniemus.

Ephes. 3. *De eo quod Apostolus dicit, Vt possitis comprehendere cum omnibus sanctis quæ sit latitudo, longitudo, altitudo & profundum: Homilia III.*

QVi enim cognouit, inquit, latitudinem & longitudinem, altitudinem & profundum, & supereminẽtem scientiæ charitatẽ Christi, vidit & Christum, vidit & patrem. Ego hæc verba apostoli Pauli sic intelligere soleo. In latitudine bona opera charitatis. In longitudine perseuerantiam vsq; in finem. In altitudine spem cœlestium præmiorũ. In profundo inscrutabilia iudicia dei, vnde ista gratia in homines venit. Et hunc intellectũ possumus coaptare etiã sacramento crucis, vt in latitudine intelligatur transuersum lignum quo extenduntur manus propter operum significationem. In longitudine ab ipso vsq; in terram, vbi totũ corpus crucifixum stare videtur, quod significat persistere, hoc est longanimiter permanere. In altitudine ab ipso transuerso ligno sursum versus, quo H caput eminet, propter expectationem supernorum, ne illa opera bona atque in eis perseuerantia propter beneficia dei terrena ac temporalia facienda credantur: sed potius propter illud quod desuper sempiternum sperat Gala. 5. fides quæ per dilectionem operatur. In profundo autẽ pars illa ligni quæ in terræ abdito defixa latet, sed inde cõsurgit illud omne quod eminet, sicut ex occulta dei voluntate vocatur homo ad participationẽ tantæ gratiæ, alius sic, alius autẽ sic. Ephes. 4. Supereminentem vero scientiæ charitatẽ Christi, Philip. 4. eam profecto vbi pax illa est quæ præcellit omnem intellectum.

De eo quod Propheta dicit in psalmo, Bonitatem & disciplinam & scientiam doce me: Homilia IIII.

INter cætera quibus beatus Dauid infirmitatibus nostrarum medetur animarum, sub quadam trinitatis regula orandi nos formam tenere Ioan. 12. tanquam peritissimus magister erudit, dicens, Bonitatem & disciplinam & scientiam doce me. Solicitius itaque fratres intendite quas sibi potissimum virtutes tribui rex propheticus deprecatur, Bonitatem & disciplinam, inquit, & scientiam me doce domine. Vere orare recte. nouit recte viuere, qui rectè nouit orare. Non enim petit mundanarum diuitiarum thesauros, non regna finiI tima, nõ tempora prolixiora viuendi, sed bonitatem se doceri simul & disciplinam poscit. Bonitas enim facit amabilem disciplinã, & disciplina efficit inculpabilem bonitatem. Nec quanquã latere puto, quia bonitas sine disciplina delictorum mater est, & disciplina sine bonitate tristis quædam amaritudo viuendi. Scientiã præstari sibi pariter implorat, vt nouerit sciẽter sapienterq; distinguere qui sint termini bonitatis, & quam debeat habere disciplina mensuram: ne forte aut nimiæ remissionis vitio bonitas inconsulta fœdetur, aut disciplina durior ipsa sui austeritate crudelescat. Vis frater bonus esse peccanti? Benigne quidem fac, & vt vere sis bonus, vigorem ei adhibe disciplinæ, vt tua illi bonitas proficiat in salutem. Quem vtique si nulla coërcentis censuræ increpatione terrueris, perniciosa erit ei hæc bonitas tua qua permittis perire peccantem, quem poteras saluare correctum. Rursum si nimio disciplinæ rigore nullam scientia bonitatis prætẽderis medicinam, dum rigorem tuum refugit peccans, peccati ægritudinem nõ curabis. Et quæ tandem viuendi ratio erit, quæve iustitia erit, vt solutior lenitas cohibentiam præbeat pecca- K tori, aut immoderata seueritas à lapsu non reuocet delinquentem? Vt autem boniratis huius disciplinæq; magisterium in nostris fuisse maioribus plenius perfectiúsque discamus, pauca de pluribus venerabilium patrum recenseamus exempla. Impleuit sine dubio bonitatis ac disciplinæ istius formam beatus Petrus, cum sicut vere bonus oblatos sibi dicitur curasse infirmos, & vt disciplinæ cœlestis amator, iusta vltione punisse mendaces perhibetur. Nimirum bonitatis eius gratiam testatur Aeneas ille debilis, qui claudus ab infantia sedens in porta templi domini, atque mendicans in nomine Acto. 9. Christi Iesu, apostoli curantis imperio antiquam recepit sanitatem. Probauerunt & disciplinæ eius seueritatem Ananias & Sapphira qui distrahẽtes agrum quem Acto. 5. vendere nemo cogebat, dum de precij quantitate mentiuntur apostolo, mortem sibi falsitate mercati sunt. Quo facto edocuit gloriosissimus Petrus inesse sibi bonitatem ac disciplinam, dum remedium præstat infirmo, & competentem sumit de mendacibus vltionem, quòd eum recte sanctèq; fecisse cœlestis iudicij consensus ostendit. De perfectione verò scientiæ eius qui am- L bigat, qui Christum dominum viui dei filium esse de Mat. 16. cœlo sibi patre reuelante cognouit? Et quia bonitas ac Ioan. 21. disciplina scientiáque non deerat, pascendas illi dominus suas commendauit ouiculas. Tenuit bonitatem ac 1. Thess. 3. disciplinã etiã gloriosissimus Paulus, qui vt eius scripta testantur, discipulis suis & virgam correctionis & spiritum mansuetudinis prętendebat, propter quod faciebat eum omnibus amabilem bonitas, & disciplina terribilem. Nam etiã inter ipsa mundi primordia vt bonitatẽ ac disciplinã Christi doceret ecclesias & remoue- 1. Thess. 3. ri iusfir peccanrem à communione sanctorum, & eundem recipi correctum. De scientia autem eius quid nos dicemus, cum omnes eum nouerint in cœlestibus didicisse quæ doceret in terris? Ibi talia se memorauit edoctum, qualia loqui mortalibus non liceret. Habuit nihilominus bonitatem & disciplinam testis dominicus & Baptista Ioannes, qui resipiscẽtes à peccatis suis pro- Mat. 3. pheticæ pietatis affatu pœnitentiæ baptismo diluebat, atq; vt vere legalium præceptorũ custos immobilis & Mat. 14. Herodem regem de illicita accusabat vxore, & cunctis ad se cõcurrentibus purgatioris vitæ præcepta manda- M bat. Scientię autẽ illius plenitudinẽ quis potest agnoscere, quid quod pro salute mũdi venit è cœlo, primus omnibus reuelauit? Videtis itaque fratres quo orandi compendio & qua paucitate verborum perfectionẽ viuendi venerabilis Propheta quærebat. Breuissimo namque sermone conclusit, quotquot spiritalium habet multitudo virtutum. Si ergo ille prophetarum præcipuus doceri se à deo sanctiores vias tantopere precabatur, quid facere nos oportet qui & tardi sensus infirmitate torpemus, & noxia remissioris vitæ consuetudine deprauamur? Nos, inquam, magis orare debemus dicentes, Bonitatem & disciplinam & scientiam doce nos domine quatenus in nobis bonitas malitiam vincat, vitia ac voluptates disciplina castiget, & ignorantiæ cæcitatẽ scientia veritatis illuminet. Si enim scieris omnipotentem deum filiúmque eius vnigenitum vnius esse substãtiæ, spiritum quoq; sanctum pari credideris æternitate regnãtem, nulla vnquam te vel Paganorũ vana persuasio, vel Arianorum perfida turbabit impietas. Si futuri iudicij scientia cor tuum mentemq; repleuerit, habebis in tui moribus disciplinam. Rursus si disciplinæ ipsius mensuram regulásque seruaueris, congruam tenebis in

omnibus

A omnibus bonitatem, quia bonitas est temperamentum disciplinæ, & disciplina condimentũ est bonitatis. Caue ergo frater ne ita velis bonus videri, vt abiicias disciplinam: aut ita arduam sectæris disciplinã, vt remoueas bonitatem. Quibus beatus Dauid idcirco scientiã precatur adiungi, vt directo mentis nostræ iudicio scire posimus qualiter in nobis esse posit & districtior bonitas, & blandior disciplina.

2.Timo.4. *De eo quod Apostolus dicit, Prędica verbum, insta opportune, importune, argue, increpa, obsecra cum omni patientia & doctrina.* *Homilia V.*

Requenter in scripturis sanctis audiuit charitas vestra fratres charisimi, in quo sint sacerdotes periculo constituti, si noluerint imple- Ibidem. re illud quod contestatur apostolus, Prædica verbum, insta opportune, importune, argue, obsecra, increpa cum omni patientia & doctrina. Et quia tam graue pondus Ezech.3. imminet ceruicibus nostris, quibus dicitur, Si non annunciaueris iniquo iniquitatẽ suam, sanguinem eius de manu tua requiram: necesse nobis est quoscunq; negligentes aut secrete aut publice castigare. Sed quãdo corripimus, ille quẽ corripimus, si malus est, attendit à quo B corripiatur, & facilius in correptore suo quàm in se libenter agnoscit quod corrigat. Et si vera inuenerit quæ & ipse dicat in eũ à quo corripitur, gaudet: quanto melius gauderet de sua sanitate correctus, quàm de alieno languore correptus? Ecce puta verũ esse quod dicis. Inuenisti aliquid in homine à quo reprehensus es, tamen per illũ tibi veritas loquebatur. per malum, per iniquum veritas tibi loquebatur. Quęris quid reprehendas in homine? inueni potius quid reprehendas in veritate. Velis nolis illa est aduersaria tua, in qua non inuenis quod accuses. Illam fac amicã si potes. Aduersarius tuus sermo dei est. Proferat eũ peccator, proferat eum iustus, sermo dei est, inculpabilis est. Ipse est aduersarius tuus, concorda cum eo cum es in via cũ illo. Via, vita ista est. Aduersarius omnium iniquorum sermo dei est. Parum tibi est quòd cum esset manẽs in sua beatisima & sacratisima sede, venit ad te, vt esset tecum in via, & tecũ voluit comitari, vt cum ambulas & in potestate habes, cõponas Mat.5. causam tuã, & dicas, Quando finiturus sum viã? Et cum finieris viam, non erit cũ quo causam tuam componere posiis, & aduersarius tradet te iudici, iudex autẽ ministro, minister autẽ in carcerem. Non exibis inde do- C nec reddideris nouisimum quadrantem. Est enim ver- Verbũ dei aduersari⁹ in via. bum dei, quasi aduersarius in via, habes in potestate, cõpone. Quid à te quærit aduersarius iste vt concordes cũ illo? Quid? Nisi salutem tuam. Ambulat cũ aduersariis suis, & dicit eis vt concordent cum illo. Fiat. Nondũ finita est via. Quod heri nõ est factum, fiat hodie, nõdum finita est via. Quid expectatis quousq; finiatur? Cũ finita fuerit, nõ erit alia vbi cum aduersario cõcordetis. Iudex restat, minister, & carcer. Multis hæc via cum sibi plures promitterent in ea annos, subitò finita est. Sed ecce fac quia longa erit via tua, vt semper tecũ aduersarius tuus ambulet. Non erubescis tãto tempore cum tali aduersario habere discordiam? Sermo dei, quãtum est in ipso, amicus tuus est: aduersarium tu tibi eum facis. Ipse enim tibi bene vult, tu tibi e cõtrario male. Ille iubet, Nõ fureris, tu furaris: ille iubet non adulteres, tu adulteras, ille iubet fraudem non facias, tu facis: vetat te iurare, tu falsum iuras, facis omnia contra quæ dicit. Tu tibi facis sermonẽ dei inimicum: nec mirum quando tu tibi ipse inimicus es, Qui enim diligit iniquitatẽ, odit animam Psal.10. suam. Si enim diligẽdo iniquitatem odisti animã tuam,

quid miraris quia audisti sermonẽ dei qui vult bene a- D nimę tuæ? Ergo tacebim⁹ & neminẽ omnino corripiemus? Corripiamus planè, sed prius nos. Proximum vis corripere, nihil est tibi teipso propinquius. Quid is longe? Te habes ante te. Quid enim per scripturam? Dili- Mat.22. ges proximũ tuum tanquã teipsum. Si ergo teipsum nõ diligis, proximum quomodo diligis? Regulã dilectionis in proximũ ex te accepisti. Diligo eum, inquies. Ideo dico, prius te dilige, & dic tibi. Si autẽ vere ex dilectione dicis, manifestum est quòd intus egit aliquid, verbũ quod procedit. Sed timendum est ne te non diligas, & velis alium corripere & facias hoc cum odio. Si autem 1.Ioan.3. odisti fratrem, leuiora obiicis quàm facis. Qui odit fratrem suũ, homicida est. Audistis, hodie, lecta est epistola Ioannis. Ait scriptura. Ne contemnerent homines quæ intus habent in corde, & illa accusarent quæ fiunt per corpus, iam qui odit fratrem suum, dixit, homicida est. Nondum manus armata est, nondum faucem obsedit, nondum insidias præparauit, nõdum venena quæsiuit, & reus in oculis dei concepto odio iam tenetur. Adhuc viuit quem quærit occidere, & occidisse iam iudicatur. Si ergo cum odio corripis, audes aliquem homicidam corripere? An quia non te tenent homines & ducunt te E ad iudicem, ideo in oculis summi dei & iudicis non agnoscis crimẽ tuum? Si non vis agnoscere crimen tuũ, agnoscis pœnam tuam. Non enim ille parcit homicidis. Sed corrigo me, inquis, cum sum in via. Corrige ergo te, & tunc poteris fratrẽ corripere. Leuiora obiicis, Mat.7. grauiora cõmittis. Festucam vides in occulo fratris tui, trabem autẽ in oculo tuo nõ vides. Hoc enim dixit dominus propter homines qui cum odio corripiunt. Irascentẽ corripis, & tu odio contabescis? Appende in statera cõsiderationis iram & odium. Quid est ira? Feruor quidã animi. Ad præsens displicet tibi. Iam in te ira ista inueterata est, ideo fecit odiũ. Ira festuca est, trabes futura crescendo. Sicut enim festuca crescit in trabem, sic ira inueterata fit odium. Iam tu odisti & corripis irascentẽ, iam in illo festuca displicet, in te adhuc placet trabes. Vultis videre quantũ intersit? Sępe inuenimus irasci patrem filio, patrẽ odisse filiũ difficilè inuenies. Filio quẽ diligit, irasci potest pater. irascitur & amat, potest dici. odit & amat, nõ potest dici. Hæc dixi propter homines qui minora in aliis puniunt, in se maiora non puniunt. Hæc ergo fratres charisimi salubriter cogitantes, faciamus amicitias cũ aduersario nostro dum sumus in via F cum illo: hoc est, consentiamus verbo dei dum adhuc Lucæ 12. sumus in hac vita, quia postea cum de hoc seculo trãsierimus, nulla compunctio vel aliqua satisfactio remanebit. Iudex restat, minister & carcer. Vt ergo hæc omnia domino auxiliante posimus implere, diligamus toto corde non solùm amicos, sed etiam inimicos, vt in nobis impleatur illud quod scriptũ est, Omnis lex in vno Galat.5. sermone impleatur in vobis, Diliges proximum tuum tãquam teipsum. Et illud, Charitas operit multitudinẽ 1.Petri.4. peccatorũ. Quam rem ipse qui est vera charitas nobis præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus in secula seculorum, Amen.

De eo quod dominus dicit in Euangelio, Diligite inimicos vestros, benefacite his qui vos oderunt: *Homilia VI.* Mat.5.

Requenter in Euangelio, fratres charisimi, audiuimus dominum dicentem, diligite inimicos vestros, benefacite his qui vos oderũt. Quare autem dominus dixit, Diligite ini- Vbi suprà. micos vestros, nisi quia passuri eramus inimicos? Sed

m iiij

G dicit aliquis, Quis potest diligere inimicos? Prius te dilexit impiũ deus tuus, qui nunquã fuit impius. Tu autẽ etiã si non es impius, fuisti tamen aliquando, quia nemo fit iustus nisi ex peccatore. Sicut frequenter cãtauimus.
Psal. 31. Beati quorum remissæ sunt iniquitates: non dixit, Beati qui non fecerunt peccata, sed beati quorũ remissæ sunt iniquitates. Si enim quæris qui nõ fecerit, non inuenies. Vnde ergo quisquam erit beatus nisi remittatur quod fecit, nisi tegatur quod commisit? Si ergo iam tibi peccatum dimissum est, ille te insequitur qui nondum est iustus. Et tu antequã iustificareris, alios persequebaris, perieras & inuentus es. Et ille qui tibi aduersatur, inuenietur & non persequetur. Noli cogitare quòd tuis meritis talis factus sis, quia gratia dei te talem fecit. Et bene considerans videbis potentem esse deum qui talem faciat eum quem iuste videris odisse. Dicis enim tu tibi quasi iustus, Magna est patientia dei quæ illum talem viuere sinit. Atque vtinam hoc solum dicas, sed timeo quòd insuper reprehendas dicens, Quid placuit deo talibus parcere? Quare tanta mala faciunt homines, & viuunt? Sic dicat alius, O deus, quare viuit iste qui tanta dicit, & tuam iustitiam reprehendit? Non enim attendit quid ipse dicat, sed attendit quid alius faciat. Qui tibi
H displicet fortaßis non reprehendit, nec effundit istas cõtumelias in deũ, quomodo tu facis. Ecce putas quia deus (quomodo tu vis) nulli malo velit parcere, quid de te facturus est qui sine peccato esse non potes: Non attendis vbi te inueniat. Rogo ergo vt non solum aliis, sed etiam & tibi parcat. Hoc itaque fratres habent quasi proprium omnes iniqui: nolunt vt parcat deus iniquis, & non vidẽt quid ipsi sint, etiam ex hoc ipso quod ita volunt. Sed ego iustus sum, inquis. Si tibi non parceret deus cum esses iniquus, quomodo ad iustitiam peruenisses? An forte volebas vt deus vsque ad te patiens esset, quousq; tu peruenires ad iustitiam? Quia deus extendit pontem misericordiæ suæ vt tu transire posses, hoc vis vt iam subducat ne alius transeat. Diligamus ergo inimicos nostros fratres charißimi, Forte qui hodie est amicus tuus, talia peccata facturus est, vt in vita
Prouer. 27. æterna tecum esse non poßit. Nõ enim scis quid pariat crastinus dies. Et è contrà qui inimicus erat, forte sic ad pœnitentiam conuertetur, vt in illa cœlesti Hierusalem conciuis tuus esse mereatur, & forte etiam maior efficiatur. Non vobis hoc difficile videatur. Interrogemus
I scripturas, & in ipsis hoc euidentius agnoscere poterimus. Paulus apostolus prius sceleratus erat inimicus Christianorum, rapiebat, vastabat, sæuiebat. Vbi? Quando lapidatus est martyr Stephanus, parum illi erãt manus suæ, manibus omnium lapidabat: quia vt illi nõ impedirentur vestimentis suis, sed liberis manibus saxa proiicerent, omnium vestimenta seruauit, ac sic in omnium manibus illud scelus operabatur. Videte istum virum vna voce domini ex persecutore factum prædicatorem. Præcesßit eos quos oderat: Illi enim omnes Christiani quos insequebatur tales non erant, qualis ipse factus est. Non enim omnes illi apostoli erant, quod ipse factus est. Videtis fieri posse, vt inimicus qui erat hodie, sit non solum amicus & frater in gratia, sed etiam præcedat, & melior fiat. Ergo fratres mei, Christiani illi omnes quos persequebatur Saulus, putatis quia non rogabant? Vtique si nouerant Christũ, si Christiani erant, si nouerãt ipsum dominum Iesum pro impiis mortuum. Non enim mortuus est pro fidelibus, sed mortuus est vt faceret fideles. Rogo vos fratres diligenter attendite, dominus & saluator noster, qui mortem sua præstitit infidelibus, quale sit illud quod seruat fidelibus? K Et hoc considerate, quia quos persequebatur Paulus apostolus, bene nouerant misericordiam domini, & sciebant quòd Saulus ille persecutor poterat fieri prædicator, & ideo orauerunt pro illo, & exauditi sunt. Ille persequebatur, sed illi vicerunt. Illi eum magis occiderunt, & interfecerunt rogando pro eo. Quomodo? Ecce vna voce prostratus est persecutor. Resurrexit enim iam non persecutor, sed prædicator. Qui enim persequebatur, mortuus est. Quære persecutorẽ, & nõ inuenies iam, quia surrexit. Ergo illi potius occiderunt eum orando, quàm ille persequẽdo. Et vos ergo fratres sic orate pro inimicis vestris, vt occidat eos deus, id est, vt eorum malitiã quæ vobis inimicatur occidat. Sic enim nõ occidit quod creauit, sed quod ipsi sibi fecerunt. Homo enim & peccator duo nomina sunt. In ipsis duobus nominibus quære quid fecit deus, quære quid suaserit diabolus. Homo à deo factus est, peccatum suadẽte diabolo ab homine factũ est. Quis horum duorũ te persequitur? *Cõco. 23. q. 4. Duo.* Si enim tu bene viuis, nõ te persequitur, nisi qui malus est. Non ergo homo, sed peccator te insequitur. Roga pro homine, vt extinguat deus peccatorẽ. Cum enim mortuus fuerit peccator, nihil tibi aduersabitur, imò consolabitur viuẽs, qui te in peccatis mortuus perseque- L batur. Non vobis ergo graue sit, per ipsius domini misericordiam vos obtestor, quia spes nobis alia non est, nisi dimiserimus quicquid nos lęserint homines. Nemo vos fallat. Aliud maius sacrificium non est quod debeamus deo, nisi quicquid boni est, etiã malis hominibus, si tamen hominibus fecerimus. Dicit tibi deus, Ego non ex te cresco, sed tu ex me. Sacrificium volo quod prosit homini, sic ad me peruenit quod tibi prosit. Potes mihi dicere non habeo quod tribuã indigenti, nõ possum ieiunare frequenter, & à vino & carnibus abstinere nõ possum. Nunquid potes mihi dicere, charitatem te habere nõ posse? Ipsa est cuius possesio tãto plus augetur, quãto amplius erogatur. Dimitte ergo quod tenebas, ne aduersus te ille teneat aliquid cui nõ habes quod dimittas. Dimittite, & dimittetur vobis: date & dabitur vobis. Sci- *Luca 6.* tote fratres charißimi, quia duæ sunt eleemosynæ, vna *45. di. duæ* cordis, alia pecuniæ. Eleemosyna cordis est, dimittere ei à quo læsus es. Nam dare aliquid indigenti, aliquando quæris & non habes. *Eleemosynæ duæ.* Indulgere peccanti quantum voluerit redundabit tibi. Aurum & argentum, vestem, frumẽtum, vinum & oleum potest fieri, vt aliquoties nõ M habeas vnde pauperibus tribuas, vt autem omnes homines diligas, & hoc aliis, quod tibi ipse velis, & inimicis tuis indulgeas, nunquam te poteris excusare, Quia si in cellario vel in horreo non habes quod dare poßis, de thesauro cordis tui potes proferre quod tribuas. Et quod omnibus hominibus, etiã si sola sit bona voluntas sufficiat, & eleemosyna cordis multo maior sit, quàm eleemosyna corporis, quis est qui vel vmbram excusationis poßit prætendere? Et illud attendite frares, quia charitatis eleemosyna sine terrena substantia sufficit sibi, illa vero quæ corporaliter datur, si non benigno corde tribuitur, omnino nõ sufficit. Et quia sicut ipsi videtis fratres charißimi, ad remißionem omnium peccatorum, si substantia terrę non fuerit, charitas & dilectio inimicorum satis abundéq; sufficiunt, nulla nobis excusatio de hac re in die iudicij remanebit: nec dicere aliquis poterit, non se habuisse vnde sua peccata redimeret. Et ideo omnes homines studeamus toto corde diligere orantes, vt qui boni sunt, meliores fiant, & in opere bono permaneant: qui mali sunt, citò se corrigant:

timentes

A timentes illud quod dominus comminatus est dicens,
Matth.6. Si non dimiseritis hominibus peccata eorum, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. Sed magis cum ipsius adiutorio laboremus, vt illud in nobis possit impleri,
Luc.6. Date, & dabitur vobis: dimittite & dimittitur vobis. Cum ergo secundum præfatam domini sententiam qua dixit, Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet vobis pater vester cœlestis peccata vestra: in potestate nostra positum sit, qualiter in die iudicij iudicemur: dimittamus omnibus inimicis nostris, vt libera conscientia possimus in oratione dominica dicere,
Matth.6. Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: Quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Esa.58. *De eo quod Esaias dicit: Clama, ne cesses: quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo peccata eorum.* *Homilia VII.*

SI diligenter attenditis fratres charissimi, omnes sacerdotes domini, non solum episcopos, sed etiam presbyteros & ministros ecclesiarum in grandi periculo esse cognoscitis. Ipsis
B enim contestatur spiritus sanctus, dicens, Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Et
Ezech.3. iterum, Si non annúciaueris iniquo iniquitatem suam, sanguinem eius de manu tua requiram. De ipsis etiam
Hebr.13. apostolus dicit, Obedite præpositis vestris, & subiacete eis. Ipsi enim præuigilant tanquam rationem reddituri de animabus vestris. Si pro se fratres charissimi vnusquisque vix poterit in die iudicij rationem reddere, quid de sacerdotibus futurũ est, à quibus sunt omnium animæ requirendæ? Et ideo considerantes periculum nostrum, orate pro nobis, vt commissis nobis gregibus ita spiritalia pascua studeamus iugiter prouidere, vt pro eis rationem bonam mereamur. Considerate ergo fratres charissimi quid sit quod volo vestræ dilectioni suggerere, si tamen orantibus vobis merear vt adiuuet me qui terret me. Inter cętera præcepta sua beatus apo-
Titum.1. stolus hoc etiam ait, episcopum potentem esse debere in doctrina sana, contradicentes redarguere. Magnum
† al. Magnum honor. opus,† sed grauis sarcina. Sperabo tamẽ in deum quoniam adiuuantibus vobis in oratione pro nobis, liberabit
C nos de laqueo venantium, & à verbo aspero. Nulla
Psal.90. enim causa est, quæ magis faciat dispensatorem dei pigriorem ad arguendos contradicentes, quàm timor verbi asperi. Dum enim timemus detractiones, irrisiones & opprobria hominum superborum, dúmque ab eis in terrena substãtia metuimus prægrauari, timentes perdere temporalia, minus quàm oportet prædicamus æterna. Et ideo dum per illorum nequitiam aliquid mundanum perdere formidamus, peccatorum eorum vulnera medicamentis spiritalibus curare negligimus. Vnde timendum est, ne & pro nobis & pro illis quibus pro amore terrenarum rerum non loquimur dura, rationem in die iudicij reddere compellamur. Videamus ergo quid sit contradicentes redarguere. Contradicentes non vno modo intelligendi sunt. Paucissimi enim nobis contradicunt lingua, plurimi male viuẽdo. Quis modo mihi audet dicere Christianus, bonum esse rapere res alienas, quandoquidem non audet dicere, bo-
Luc.12. num esse tenaciter seruare res suas? Nunquid enim diues ille cui successerat regio, & non inueniebat quò reponeret fructus suos, & se cõsilium inuenisse gaudebat, destruendi veteres apothecas, & construẽdi nouas ampliores vt impleret eas, & diceret animæ suæ, Habes D multa bona in multum tempus, iocundare, lætare, satiare. Nunquid ergo iste diues aliena quærebat? Fructus suos colligere disponebat, vbi poneret cogitabat, Nulli violentiam facere, non de cuiusquam vicini agris, non limite perturbando, non spoliando paupere, non circumueniendo simplici, sed tantummodo vbi proprios fructus recondetet cogitabat. Audite quid audierit, qui tenaciter seruabat sua, & hinc intelligite quid expectet qui rapiunt aliena. Cum ergo prudentissimum se consilium inuenisse arbitraretur de apothecis veteribus angustioribus deiiciendis, & amplioribus nouis ædificandis, & omnibus suis fructibus colligendis & recondendis, non alienis concupiscendis atque rapiendis, ait illi deus, Stulte, vbi tibi sapiens videris, ibi stultus es. Stulte, inquit, hac nocte repetitur à te anima tua, hæc quæ parasti, cuius erunt? Si seruaueris, tua non erunt, si erogaueris, tua erunt. Quid, inquit, reponis quod relicturus es? Præcedant ergo magis quò secuturus es. Ecce increpatus est stultus male recondens. Si stultus est qui recondit sua, vos inuenite ei nomen qui rapit aliena. Si sordidus est reconditor suarum, vlcerosus est raptor alienarum. Sed non qualis ille vlcerosus qui iacebat E ante ianuam diuitis, & canes lingebant eius vulnera.
Luc.16. Ille enim vlcerosus erat in corpore, non raptor in corde. Fortassis aliquis respondeat & dicat, non valde magna pœna erat illi homini cui dixit deus, Stulte. Non sic dicit deus, stulte, quomodo dicit homo. Tale in quenquam dei verbum, iudicium est. Nunquid enim stultis deus daturus est regnum cœlorum? Probant hoc illæ
Matt.25. quinque virgines stultæ, quæ extra ianuam leguntur exclusæ. Quibus autem non est daturus regnũ cœlorum, quid eis restat nisi pœna gehennarum? Considerare autem attẽtius debemus, vt hoc apertius videre possimus. Nam & ille diues, ante cuius ianuam iacebat pauper ille vlcerosus, non est dictus raptor rerum alienarum. Erat quidam diues, inquit, qui induebatur purpura & bysso.
Luc.16. Diues, inquit, erat, non dixit, calumniator: non dixit, pauperum oppressor: non dixit, rerum alienarum aut delator aut receptor: non dixit, pupillorum expoliator: non dixit, viduarum persecutor. Nihil horum, sed erat quidam diues. Quid magnum est, Diues erat, sed de suo diues erat. Cui aliquid abstulerat? An forte ille auferret, & deus de illo reticeret, & personã eius acciperet, si crimina eius absconderet, qui nobis dicit, Nolite persona- F liter iudicare? Si vis ergo audire consilium † diuitis il-
† al. commissum. lius, noli amplius quærere quàm audis à veritate. Diues erat, induebatur purpura, &c. Quod ergo eius crimen, nisi iacens ante ianuam vlcerosus & non adiutus? Hoc enim apertè de illo dictum est, quòd immisericors erat, non quia aliena rapuit, sed quia de propriis erogare noluit. Nunquid enim charissimi, si pauper ille ante ianuam iacens, sufficientem panem à diuite acciperet, diceretur de illo, quia cupiebat saturari de micis quæ cadebant de mẽsa diuitis? Propter solam inhumanitatem, quia contemnebat pauperem ante ianuam suam iacentem, nec congruè digneque pascebat, mortuus est & sepultus in inferno. Et cum esset apud inferos in tormentis, leuauit oculos, vidit pauperem in sinu Abrahæ. Quid pluribus immorer? Desiderauit guttam, qui non dedit micam. Accepit iustam sententiam, qui non dedit crudeli auaritia. Si hæc est pœna auarorum, quæ erit pœna raptorum? Sed ait mihi raptor rerum alienarum, Ego similis illius diuitis non sum, Agapen facio, inclusis in carcere victum mitto, nudos vestio, peregrinos

G suscipio. Dare te putas: tollere noli, & dedisti. Cui dederis gaudet, cui abstuleris, plorat. Quem duorum istorum exauditurus est deus? Dicis ei cui dederis, gratias age quia accepisti: sed alius tibi ex alia parte dicit, ego gemo, cui abstulisti, Et penè totum tulisti, & exiguum illi dedisti. Si totum quod alteri abstulisses, egentibus dedisses, nec talia opera diligit deus. Dicit tibi deus, Stulte, iussi vt dares, sed non de alieno. Si habes, da de tuo. Si non habes quod des de tuo, melius nulli dabis, quàm alterum expoliabis. Dicturus est dominus Iesus, cum in iudicio suo sederit, & alios ad dexteram, alios *Matt.25.* ad sinistram separauerit: bene operantibus, Venite benedicti patris mei percipite regnum. Sterilibus autem qui nihil boni in pauperes operati sunt, Ite in ignem æternum. Et quæ dicturus est bonis? Esuriui & dedistis mihi manducare. Et respondebunt illi, Domine, quando te vidimus esurientem? Et ille ad eos, Cum vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Intellige ergo stulte, qui vis de rapinis eleemosynam facere, quia siquando pascis Christianum, pascis Christum. Attende quid sinistris dicturus est, Ite in ignẽ æternum. Quare? Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare, nudus fui, H & non vestistis me, Ite. Quò? In ignem æternũ. Prorsus ite. Quare? Quia nudus fui, & non vestistis me. Si ergo in ignem æternũ ibit cui dicturus est Christus, Nudus fui, & non vestisti me, quem locum habebit in igne æterno, cui dicturus est, Vestitus fui, & spoliasti me? Hic fortasse vt euadas hanc vocem, ne dicat tibi Christus, Vestitus fui, & spoliasti me, mutata consuetudine cogitas spoliare hæreticũ vel Iudæum, & non vestitũ Christianum. Et hic respondebit tibi Christus, imò nunc respondet tibi pee seruum suum qualemcunque ministrum suum, respondebit tibi etiam hic, Parce damnis meis. Cum enim tu qui Christianus es, spolias Iudæum, impedis fieri Christianum. Et tamen hic adhuc forte respondebis, Ego non ex aliquo odio pœnam ingero, sed ex dilectione potius disciplinã, Ideo spolio Iudaũ, vt per hanc asperam ac salubrem disciplinam faciam Christianum. Audirem & crederem, si quod abstulisti Iudæo, redderes Christiano. Forte & hoc secum cogi- *14.q.5.forte.* tat aliquis, & dicit, Multi sunt Christiani diuites, auari, cupidi, non habeo peccatum si illis abstulero, & pauperibus dedero. Vnde enim illi nihil boni faciunt, mer- I cedem habere potero, si ego eleemosynas dedero. Etiã in hac re parcat vnusquisque animæ suæ, quia huiusmodi cogitatio ex diaboli calliditate suggeritur. Nam etiã si totum tribuat quod abstulerit, addit potius peccata, quàm minuat. Diximus contra vnum vitium rapinarum, pee quod res humanæ vsquequaque vastantur, Diximus, & nemo nobis contradicit. Quis enim audet *Titum.1.* contradicere veritati? Non ergo facimus quod apostolus admonuit, non contradicentes arguimus, obedientes alloquimur, laudantes instruimus, non contradicentes eedarguimus? Ita verò non contradicunt lingua, sed vita. Moneo rapit, doceo rapit, præcipio rapit, arguo rapit. Quomodo non contradicit? Dicam ergo quod de hac re sufficere existimo. Et ideo abstinete vos fratres, abstinete vos filij, abstinete vos à consuetudine rapiendi, & vos qui sub manu raptorum gemitis, abstinete vos à cupiditate rapiendi. Alius potens est & rapit, tu in manu raptorum gemis. quia rapere non potes, ideo non facis. Habete facultatem, & ibi laudabo domitam cupiditatem. Hæc ergo fratres si secundum vestram consuetudinem fideliter & diligenter attenditis, & impietatem auaritiæ vel cupiditatis poteritis euadere, & pro operibus misericordiæ ad æterna præmia K fœliciter peruenire, Amen.

De eo quod Apostolus dicit, Radix omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes naufragauerunt à fide, & inseruerunt se doloribus multis. *1.Tim.6.*

Homilia VIII.

BEatus apostolus Paulus fratres charissimi, vt nobis veræ ac perfectæ charitatis dulcedinem commendaret, amaritudinem cupiditatis nobis exposuit, & velut peritissimus ac spiritalis medicus quid fugere & quid expetere debeamus ostendit. Et *De pœ.di.2. quia radix.* quia radix omnium malorum est cupiditas, & radix omnium bonorum est charitas, & simul ambæ esse non possunt: nisi vna radicitus euulsa fuerit, alia plantari non poterit: sine causa aliquis conatur ramos incidere, si radicem non contendit euellere. Sic enim idem ait apostolus, Radix omnium malorum est cupiditas, *1.Tim.6.* quam quidam appetentes naufragauerunt à fide, & inseruerunt se doloribus multis. Tu autem homo dei hæc fuge. Audiamus ergo consilium illius, in quo Christus dominus loquebatur, & quantum possumus studeamus amaritudinem auaritiæ fugere, si volumus ad charitatis dulcedinem peruenire. Sed quando de contemptu L diuitiarum loquimur, respondet mihi aliquis diues, Didici non sperare in incerto diuitiarum, nolo diues esse, ne incidam in tentationem. Sed quia iam sum, quid facturus sum de his quæ mihi iam contigit habere? Et se- *Ibidem.* quitur apostolus, Facile tribuant, & communicẽt. Quid est communicare, nisi communẽ rem tuam facere cum illo qui non habet? Si ergo communicare cœperis, nõ eris ille prædo & ille raptoe, qui necessariis pauperum tãquam rebus alienis incubat. Etenim communem fecisti rem tuam cum his qui nõ habent, & amplius præstas, qui etiam prærogatoe pauperum factus es. Tu aliquantulam curam geris, vt ad securum pauperum victus perueniat, & in hoc misericordiam prærogas, & propterea defert tibi deus honorem, & quasi dicit tibi, Prior de cõmuni tolle quod sufficit necessitatibus domus tuæ, quod reliquum est da Christo. Para te audire, Venite benedicti patris mei, percipite regnũ quod vo- *Matt.25.* bis paratum est ab initio mundi. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare. Forte contemnebas nescio quem pauperem aut egenum, noli contemnere Christum in cœlo sedentem, in terra egentem: veniet cùm retribu- M tione, & vita æterna, & ignis æternus. Hoc ergo cogitans potes cum aliqua spe etiã diues esse. Si autem adhuc vis fieri diues, & non solùm ea quæ superflua tibi iacent, non vis erogare indigentibus, sed etiam augere vis patrimonium tuum, vnde vis augere? Emendo. Innocens tibi videris, quia emendo vis augere. Forte & de rapinis aliquam spem habes? Nisi forte hoc dicas, Scit deus quia non de rapinis volo augere patrimonium meum? Et de rapina non es malus, sed voto malus es. Si quis tibi dicat, Vende res tuas, exhorrescis, expauescis, maledictum putas. Cum ergo emere cupis, nónne hoc optas vt res suas alij vendant? Nam quomodo poteris emere, si alius non compulsus fuerit venundare? Et hoc videte fratres, quantum laboret qui expoliare vult vestitum, & quomodo sine labore sit ille qui vestire vult nudum. Si enim habet, profert & dat: si non habet, sufficit ei coram deo voluntas bona. Ecce non laborat si habet: si verò non habet, quia quod valde necessarium est habet, pauper est in arca, sed diues in consciẽtia. Pauper est in domo, sed diues est in animo. An forte nihil habes, quia bonam voluntatem habes? Audi nato domino

A mino clamantes angelos, Gloria in excelsis deo, & in
Luc. 2. terra pax hominibus bonæ volũtatis. Quàm paruo cõ-
stat regnum cœlorum, quàm vili precio tanta possessio
proponitur. Proponitur enim in terra, quod possideas
in cœlo: proponitur in tẽpore, quod possideas in æter-
num. Non potes dicere, Non habeo vnde emere pos-
sim, quia tanta est illa possessio quòd ad precium con-
gruum inuenire non possim. Nonne tantũ valet, quan-
tum habere potueris? Et hoc superfluum. Quantum va-
luit Zachæo? Dimidium patrimonium. Erat enim di-
Luc. 19. ues. Dimidium rerum mearum dixit, do pauperibus.
Sed quia prior emit, forte tu non inuenis quod emas?
Emit enim regnum cœlorum. Et ille emit, & tibi inte-
grum seruatur quod emas, Noli timere ne angustet te
possessor, omnib⁹ latũ est quod charitas possidet. Duo-
Marc. 12. bus enim minutis emit quædam vidua regnum cœlo-
rum, quæ misit in gazophylaciũ duos nummos. Amen
dico vobis, nullus amplius misit in domum dei, quàm
ista vidua. Illi enim de abundãtia sua miserunt, hæc au-
tem totum quod habuit, misit. Quia enim præbebat ei
dominus victum, iam ei duo nummi superflui restite-
rant ad victum eius diei: ideo misit illos in domũ dei,
B & emit sibi regnum cœlorum. Ecce quod timebas ne
charum esset, & non esses idoneus. En duobus nummis
valet. Si terrebat te precium quod dedit Zachæus, con-
soletur te hoc precium quod dedit hæc vidua. Plus ad-
do charissimi, valet & vilius. Vilior est calix aquæ fri-
gidæ, vilior est sola bona voluntas. Audi clamantes an-
Luc. 2. gelos, In terra pax hominibus bonæ volũtatis. An forte
non bene diximus viliorem bonam voluntatem? Imò
ipsa est omnibus charior, & totum habet qui bonã vo-
luntatem habet, quia in dimidio rerũ suarum Zachæus
si bonam voluntatem non haberet, nihil dedisset. Bo-
na enim voluntas, ipsa dicitur charitas. Et quid ait apo-
1. Cor. 13. stolus? Si distribuero omnia mea pauperibus, charitatẽ
autem non habeam, nihil mihi prodest. Totum ergo
habet, qui bonam voluntatem habet. Ipsa est quæ potest
sufficere, si cætera nõ sint. Si autem sola desit, nihil pro-
dest quicquid habitum fuerit. Sola sufficit si adsit. Cæ-
tera omnia nihil prosunt, si sola charitas desit. Si habe-
res in domo tua thesauros vnde securus esses, gauderes
& exultares: in corde tuo habes bonam voluntatem,
& tristis es? In arca posses timere furem, in corde tuo
C quem times? Te noli pati hostem in corde tuo, bo-
nam voluntatem habens nihil times. Forte aliquis co-
gitat & dicit, Si res meas pauperibus dare cœpero, & de
aduersariis meis pro dei amore me vindicare noluе-
ro, & humilis ac mansuetus esse contendero, statim mi-
hi necesse erit persecutiones hominum malorum susti-
nere. Qui hæc times, non legisti, Quia per multas tribu-
Acto. 14. lationes oportet nos introire in regnum dei? Non au-
Eccli. 2. disti scripturam dicentem, Fili accedens ad seruitutem
dei, sta in iustitia & timore, & præpara animam tuam
ad tentationem? Verum est, quia vbi deum in veritate
cœperis quærere, necesse tibi erit superborum vel ma-
lorum hominum nequitia sustinere, quia non sic ab il-
lis colitur Christus, quomodo eis quotidie prædicatur:
Quoniam & quicquid volunt, quicquid petunt à deo,
in luxuriis suis & conuiuiis volũt consumere, in specta-
culis, in nugis, in fornicationibus, in ebrietatibus. In his
volunt consumere, quo desiderant abundare, & tunc
putant quòd bonus sit deus, quando illis præstat vnde
corrumpantur. Sed dicit aliquis, Ecce tempora aspera
sunt, & asperiora erunt. Per ista asperiora proficit ma-
gis ecclesia, proficiunt illi qui sursum cor habent: & illi

qui sursum cor non habent, tumultuatur eis cor in ter- D
ra, & discunt cordi suo locum mutare, vt etiam ipsi sur-
sum cor habeant, cantantes nobiscum, Ad te domine Psal. 24.
leuaui animã meam. Tale est dicere, Sæuiora sunt tem-
pora, quale si quis dicat, feruiora esse tempora oliuæ cum
fructus inde colligitur, quàm cum in torcular mittitur.
Quando enim pendebat in arbore, læta tempora vide-
bantur, & non attendunt quia amurca plena erat. Venit
enim quasi asperius tẽpus, venit tempus torcularis, ve-
niunt maiores pressuræ. Per peccata enim & crimina
superborum, per auaritiam, luxuriamque malorũ, ma-
iores pressuræ fiunt generi humano. Omnes enim mali
& amatores mundi quasi torcularia sunt. Sic enim in
torcularibus & vua premitur & oliua, vt vinũ & oleum
reponatur in cauea: ita per nequitiam malorum homi-
num, qui boni & iusti sunt, multis tribulationibus cor-
poraliter fatigantur, vt animæ eorum tanquam oleum
ac vinum recondi in æterna tabernacula mereantur.
Noli ergo de dei misericordia vel iustitia desperare,
quoties te videris ab iniquis hominibus fatigari, sed cõ-
sidera quòd illi qui te persequuntur, apud deum velut
molæ ac torcularia deputantur. Tu verò quasi oliua, &
quasi vua legitima, paruo tempore pressuram malorum E
hominum sustinere cogeris. Sed postea illis sine fine re-
manebit opprobrium, tu fœlici commutatione trans-
ibis ad regnum. Et tũc liberatus ab omnibus malis cum
propheta poteris dicere, Transiuimus per ignem & a- Psal. 65.
quam, & induxisti nos in refrigerium. Sed vt ad istam
merearis beatitudinem peruenire, ora pro illis qui te
persequuntur, quia potens est deus vt illos cõuertat ad
bonum. Et qui nunc paleæ esse videntur, de zizaniis in
triticum, de amurca in oleum transeant. Et qui modo
alios per nequitiam persequuntur, ipsi postea persecu-
tionem propter iustitiam patiantur. Et qui nunc res a-
lienas crudeliter volunt rapere, res suas incipiant pau-
peribus misericorditer erogare. Quam rem si oranti-
bus vobis secundum suam consuetudinem pietas diui-
na præstiterit, non solùm de vestra, sed & de aliorum
salute duplicem mercedem in æterna beatitudine re-
munerante deo capietis. Quod ipse præstare dignetur,
qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus per
omnia secula seculorum, Amen.

De eo quod scriptum est, Beatus vir qui post aurum non Eccli. 31.
abiit, nec sperauit in pecuniæ thesauris. F

Homilia IX.

IN scripturis diuinis legimus charissimi, quòd beatus sit qui post aurum non abiit, nec sperauit in pecuniæ thesauris: qui potuit transgredi, & non est transgressus: facere malum, & non fecit. Fratres interrogemus conscientias nostras, & videamus si ita cupiditatem contemnimus, vt istius beatitudinis participes esse possimus. Forte aliquis intra se cogitat & dicit, Nec furtum nec violentiam facio, nec rapinas exerceo, nec res alienas aliquando negaui. Forte ideo non negasti, quia tibi nemo commendare voluit, aut si commendauit, sub testibus commendauit. Dic mihi si reddidisti, quando à solo solus, vbi deus inter vos fuerat accepisti? Si tunc reddidisti, si mortuo eo qui commendauit, nesciente filio reddidisti, tunc te laudabo, quia post aurum non iuisti, quia potuisti transgredi, & non es transgressus: quia potuisti facere malum, & Ibidem. non fecisti. Aut si forte sacculum alienum solidorum, vbi te nemo vidit in via inuenisti, & sine vlla mora cuius fuerat reddidisti. Ita fratres redite ad vos, interrogate vos, respicite vos, vera respõdete vobis, & iudicate

G vos non secundum personam,sed iustum iudicium iu-
Ioan.7. dicate. Ecce Christianus es, frequentas ecclesiam, verbum dei libēter audis,de lectiooe verbi lætissime commoueris. Tu laodas tractantem, ego quæro facientem: Christiaous es,frequentas ecclesiam:verbum dei amas, & libenter audis.Ecce hoc quod propooo,in eo te examina,io eo te appende, in eo ascēde ad mentis tuæ tribunal, & constitue te ante te, & iudica te. Et si te prauum inneneris, corrige te. Considera quod propono. Deus dicit in lege sua inuentiooem esse reddendam. Deus in lege sua dicit, quam priori populo dedit, pro
Leuit.6. quibus Christus nondum erat mortuus: vt quicunque rem cuiuscunque iouenerit, tanquam alienam citò restituat: quia sine dubio & si ipse perdidisset, hoc sibi ab alio fieri voluisset. Secundum illud quod scriptum est,
Matth.7. Omnia quæ vultis vt faciant vobis homines, & vos faciatis illis similiter. Si quisquam, verbi gratia, inueniat in via alieoum sacculum solidorum, debet reddere. Sed nescit cui. Si excusat ignorantia,si ooo dominetur auaritia. Dicam vestræ charitati, quomodo dei dona sunt,& sunt in populo dei,qoi non frustra audiunr verbum dei. Dicam quid fecerit homo quidam pauperri-
H mus, eo tēpore quo sanctus Ambrosius Mediolani erat Episcopus,vbi tunc præsens erat etiam Augustinus nō-
Sup.de verbu Apost. ser.19. dū Episcopus. Tam pauper erat ille de quo loquimur, vt proscholasticus esset grammatici, sed plane verus & perfectus Christianus. Sed melior fuit ille qui ad velū stabat, quàm ille qui io catbedra sedebat. Pauper ergo iste inuenit sacculum ducentorum solidorum, memor tamen diuinæ legis, proposuit pitacium publicè, Qui solidos perdidit,veniat ad illum locum vt quęrat illuoi hominem. Ille qui plangens circumquaque vagabatur, inuento & lecto pitacio venit ad hominem. Et ne forte alienum quæreret, sed suum, quæsiuit sigoa, ioterrogauit sacculi qualitatem, solidorum etiam oumerum. Cum omnia fideliter etiam ille respondisset, reddidit quod inuenerat.Ille repletus gaudio, & quærens vicem rependere, tāquam decimas obtulit illi solidos viginti. Noluit accipere. Obtulit decem: Noluit accipere.Saltē rogauit vt vel quinq; acciperet.Noluit. Ille stomachans proiecit sacculum. Nihil perdidi, ait. Si non vis à me aliquid accipere, nec ego aliquid perdidi. Quale certamen fratres mei, quale certameo, qualis pugna, qualis
I conflictus. Theatrum mundus, spectator deus. Victus ille, quod offerebatur accepit, & continuò totum pauperibus erogauit. Vnom solidum in domum suam oon misit. Coosiderate fratres tam gloriosum exemplum,& tam admirabile factum. Egit aliquid in cordibus vestris, si verbum dei requieuit in animis vestris. Facite hoc fratres mei. Nolite putare vos damnū pati, si quod à vobis inuentum fuerit reddideritis. Credite quia magnum lucrū est, si feceritis quod suggero. Forte aliquis veniens in domo tua perdidit solidos. Terra communis est, in vna domo estis in hoc mundo, ambo viatores estis huius vitæ. Vnum stabulum intrastis. Posuit il-
Leuit.6. le,oblitus est,vel cecidit ab illo. Ioueoisti,qui io lege audisti inuentionem esse reddendam. Quis inuenisti?qui cum audires verbum dei, laudasti, tu inuenisti, si ergo veraciter laudasti, redde quod inuenisti. Si autem oon reddas quod inoenisti, quando laudasti, testimonium contra te dixisti. Estote fideles inuentores, & tunc iniquos viruperate raptores. Nam si quid inuenisti,& non
14.q.5. Si quid. reddidisti,rapuisti. Quantum potuisti fecisti, quia plus non inueoisti, ideo plus noo rapuisti. Qui alieoum negat, si posset & tolleret quod non tollis, timor te cohibet. Non bonum facis,sed malum metuis. Et latro timet K
malum, & vbi non potest non facit, & tamen latro est. Deus enim cor interrogat,non manum. Lupus venit ad ouile ouium, quærit inuadere, quærit lacerare, quærit deuorare. Vigilant pastores, latrant canes, nihil potest, nihil aufert,non occidit,sed tamen lupus venit,& lupus redit. Nunquid quia ouem non tulit, ideo lupus non venit,& ouis redit? Lupus venit fremens & timens. Interroga ergo quisquis vis de altero iudicare,si tunc non facis male,quando potes facere, & ab homine non puniris,tūc times deum. Nemo est ibi nisi tu & ille cui facis malum, & deus qui ambos videt, hoc time. Parum est quod dico, Ibi time malum, ibi ama booum. Nam etiam si timore gehennæ noo facis malum, nondum perfectus es. Aodeo dicere, si timore gehēnæ non facis malum, est quidem in te fides quia credis futurum dei esse iudicium, gaudeo fidei tuæ, sed adhuc timeo malitiæ tuæ. Qoid est quod dixi? Quia si timore gehennæ non facis malum, non amore iustitiæ facis bonum. Aliud est timere pœnam,aliud est amare iustitiam, Amor castus in te esse debet, quo amore desideres videre non cœlum & terram,non campos liquidos maris,non spectacula nugatoria, non fulgores nitoresq; gemmarum, L
sed desideres videre deum tuom, amare deum tuum.
Quia dictum est,Dilectissimi filij dei sumus, & nōdum *1.Ioan.3.*
apparuit quid erimus. Scimus quia cum apparuerit, similes ei erimus,quoniam videbimus eum sicuti est. Ecce propter quam visiooem fac bonū, ecce propter quā visionem noli facere malum. Si enim amas videre deū tuum in hac peregrinatione, ad illū toto amore suspira, illum desidera. Ecce fac quo te probare vult deus tuus, vt appareat pro quibus rebus diligas deum, vtrum pro seipso,an pro reb⁹ terrenis quas tibi præstitit, & dicat tibi, Fac quod vis,imple cupiditates tuas,extēde nequitiam,dilata luxuriam, quicquid libuerit licitum puta. Non te hic punio, non te in gehēnam mitto, faciem meam tameo nunquam videbis. Si ad istam seotētiam expauisti, amasti. Si ad hoc quod dictū est, Faciē suam tibi negabit deus tuus, contremit cor tuum, & in non videndo deum tuum magnam pœnam putasti, gratis amasti. Hoc ideo diximꝰ fratres, quia sunt homines ita negligentes & tepidi,& quod peius est, etiam infideles qui dicunt, Vrioam hic mihi deus in hoc seculo omnia
bona tribuat,non ad me pertinet quid in futuro seculo M
de me fieri velit. O infœlix anima, etiam si te deus non mittat in pœnam, & tantummodo faciem suam te videre non permittat,nunquid non melius fuerat te non fuisse oatum? Cum verò fieri non possit, vt qui faciem eius non meruerit videre, ignem æternū euadere possit, quare sic amas præsentis seculi voluptatem, vt non expaucscas æterni ignis ardorem? Si ergo meus sermo inuenit in cordibus vestris aliquam scintillam gratuiti amoris dei,ipsam nutrite. Ad hanc augendam vos aduocate prece humilitatis, dolore pœnitentiæ, delectatione iustitiæ, operibus boois, gemitibus syoceris, conuersatione laudabili,amicitia fideli. Hanc scintillam bo-
ni amoris, de qua domious dicit, Ignem veni mittere *Luc.12.*
in terram, & quid volo oisi vt ardeat? flate in vobis, nutrite in vobis. Ipsa cum creuerit, & flammam dignissimam fecerit, omnium cupiditatum carnalium ligoa consumet. Quod ipse præstare dignetur, qui viuit & regnat deus,&c.

De eo quod Apostolus ait, Videte quomodo caute ambuletis,non vt insipientes, sed vt sapientes redimentes tempus,quoniam dies mali sunt. *Ephes.5.* *Homilia X.*

Apostolum

A APostolum cum legeretur audistis, imò omnes audiuimus dicẽtem nobis, Videte quomodo caute ambuletis, non vt insipientes, sed vt sapientes, redimentes tempus, quoniã dies mali sunt. Dies malos fratres duæ res faciunt, malitia & miseria. Per malitiã hominum ducuntur dies mali. Cæterum dies isti quantum pertinent ad spacia horarum, ordinati sunt, Ducũt vices suas, agunt tempora. Oritur sol

Eccl. 1. & occidit, Sol iterum oritur & occidit, Veniunt tempora, transeunt tempora. Cui molesta sunt tempora, si homines sibi molesti non sunt? Ergo dies malos, sicut dixi, duæ res faciunt, miseria hominum & malitia. Sed miseria hominũ communis est, non debet malitia esse communis. Ex quo enim de peccato Adam omnes miseri nati sumus, communis est miseria. Sed contra generationem quæ nos miseros fecit, prouidit deus regenerationẽ, vnde nos à miseria liberaret. Generatio mittit in miseriam, regeneratio designat ad beatitudinem. Non enim quia dixi, regeneratio liberat à miseria, iam nos continuò vt regenerati sumus, beati sumus. Si mox regenerati, iam beati essemus, & dies bonos ageremus, non nobis apostolus diceret, qui iam regeneratis & fi-

B delibus loquitur: Redimentes tempus, quia dies mali

Ephes. 5. sunt. Et regenerati, dies malos ducimus, quousq; finiatur pœna mortalitatis, & succedat gratia summæ fœlicitatis. Si nihil nobis ad futurũ seculum prodest, quòd colimus deum, vt quid colimus eum? Vt hic habeamus fœlicitatẽ. Quanti illam habent qui non colunt deum? Vt hic senescamus, & decrepiti efficiamur. Quanti senescunt blasphematores dei? Ideo colendus est deus, vt cultores illius habeant filios, & non sint steriles? Filios deus & leonibus & onagris & serpentibus dat. Non ergo pro magno & vero bono petendum est, quod & Iudæis & Paganis & hæreticis, etiam & ipsis bestiis datur. Aurum enim & argentum, honores, filios & patrimonia multa habent etiam & mali. Qui enim vere Christianus est, non ista omnia transitoria debet petere, sed totum pondus intentionis vel orationis suæ ad expetendam æternam beatitudinem debet impendere. Ista enim temporalia bona & quando dat deus, gratiæ agantur, & quando tollit, similiter gratiæ agantur. Ista quando voluerit tribuet, quando voluerit tollet, tãtum est, vt seipsum nobis non auferat. Nemo ergo dicat in

C corde suo fratres, quando auditis lectionem istam bea-

Ibidem. ti apostoli, Redimẽtes tempus, quoniam dies mali sunt: nemo dicat in corde suo, parẽtes nostri dies bonos habuerunt, nos malos dies habemus. Quare? parentes nostri nunquid non Christiani fuerunt? Ista lectio non est recitata ab ipsis temporibus apostolorum: ante tot annos quando recitabatur non ad eam gemebatur, & quod dicebat non agnoscebatur: ex eo quod lapsus est Adam & de paradiso proiectus est, nunquam fuerunt dies nisi mali. Istos pueros qui nascũtur interrogemus, quare à ploratu incipiãt, qui & ridere possunt. Nascitur & statim plorat, post nescio quot dies ridet. Quando plorabat nascẽs, propheta fuæ calamitatis erat, Lachrymæ enim testes sunt miseriæ. Nondum loquitur, & iam prophetat in labore se futurum in timore: & si bene vixerit, & iustus fuerit, certe in mediis tentationibus positus semper timebit. Quid enim quia iustus est? Ecce

2.Tim. 3. iustus est: quid ait apostolus? Omnes enim qui volunt pie viuere in Christo, persecutionem patientur. Ecce quia dies mali sunt, sine persecutione hic viuere iusti nõ possunt. Sed dicitis mihi, Quid? Quando pax est, quãdo prouinciarum iudices honorant ecclesiam, quando ini-

micos reges ecclesia non patitur, quando omnes leges D pro ipsa sunt, quomodo qui pie viuunt persecutionem patiuntur? Qui inter malos viuunt, persecutionem patiuntur. Quare? Quia omnes mali persequũtur bonos, non ferro & lapidibus, sed vita & moribus. Nunquid aliquis sanctũ Loth persequebatur in Sodomis? Nemo *Genes. 19.* illi molestus erat, & tamen inter impios viuebat, inter impuros, immundos, superbos, blasphemos persecutionem patiebatur, non vapulãdo, sed inter malos viuẽdo. Omnis enim qui iustus & pius est, quãdo videt aliquos male viuere, luxuriæ seruire, iustitiam non tenere, superbiam sectari, charitatem contemnere, quãdo istos tales vident illi qui boni sunt dolent, affliguntur & contristantur. Lugent enim cum apostolo eos qui peccauerũt, & non egerunt pœnitentiã. Quisquis me audis, & nondum viuis in Christo piè, incipe in Christo pie viuere. Et pro quo dico, Nũquid apostolus Paulus qui eo tempore fuit, quando adhuc in mundo fides noua seminabatur, & necesse erat vt multos aduersarios pateretur, quia hoc dictum est de Christo, in signum cui contra- *Luc. 2.* dicetur: Nunquid eas tantùm persecutiones commemorat, quas patiebatur vel à Iudæis vel à gentibus? Non ipsas tantũ, nam illas sic commemorat, A Iudæis quin- E quies quadragenas vna minus accepi, Lapidatus sum, *2.Cor. 11.* & cætera quæ nouimus quando legimus. Sed illæ erant etiã persecutiones, sine quibus in hoc seculo nullus iustus viuere potest. Foris pugnæ, intus timores. Denique *2.Cor. 7.* cum commemoraret pericula sua, Periculis, inquit, in mari, periculis in fluminibus, periculis in deserto, peri- *2.Cor. 11.* culis in latronibus, periculis in falsis fratribus. Cætera pericula possunt quiescere, pericula à falsis fratribus quiescere vsque in finem seculi non nouerunt. Redimamus ergo tempus, quoniam dies mali sunt. Expectatis à me forte scire, quid est tempus redimere. Quomodo habemus redimere tempus, dicturus sum, quod pauci audiunt, pauci ferunt, pauci aggrediuntur, pauci agunt, tamen dicam quoniã ipsi pauci qui me audituri sunt, inter malos viuunt, quoniam dies mali sunt. Redimere tempus, hoc est, quãdo aliquis tibi ingerit litem, perde aliquid, vt deo vaces, nõ litibus perde. Ex eo quod per- *Redimere* dis precium est temporis. Certe quãdo pro tuis neces- *tempus in* sitatibus procedis ad publicum, das nummos, & emis *prã eodem* tibi panem, aut vinũ, aut oleum, aut lignum, aut vestem, *homil. pri-* aut aliquam supellectilem, aut quodcunque tibi opus *ma.* est, das & accipis, aliquid amittis, aliquid accipis, hoc F est emere. Nam si nihil amittas, & habeas quod non habebas, aut inuenisti, aut donatum accepisti, aut hæreditate acquisisti. Quãdo autem aliquid amittis, vt aliquid habeas, tunc emis. Quod habes emptum est, quod amittis precium est. Quomodo ergo perdis nummos vt emas tibi panes, sic perde nũmos vt emas tibi quietem. Et hoc est tempus redimere. Prouerbiũ notum est Punicum, quod quidem Latine vobis dicam, quia Punice nõ omnes nostis. Punicum est prouerbium antiquum. Vt enim habeas tempus quietum, perde aliquid. Audi prouerbium antiquum, vtile & necessarium. Pestilentia ante ostium venit, & nummum quærit, Duos illi da, & ducat se. Pestilentia est homo malus, qui te vult per calumniam expoliare. Pestilentia est homo malus, calumniator, proditor. Iste talis sic est, quomodo pustula mala in corpore. Sicut enim quando pustulam incurrit homo, desiderat vt cito spondylum faciat, & optat vt fine aliqua mura ipsa mala pustula cum aliqua particula tollatur de corpore, & cum ipsa discedat, ne venenum ipsius totum corpus occupet, & animam petat: ita etiam,

G quādo iniquus & malus homo qui non vult nisi litibus
vacare, aliquam tibi calumniam facit, puta illum esse
pustulam malam, & acquiescere vt qualemcunq; parti-
culam de substantia tua perdas, ne dum te nimium liti-
gando occupas, quietum cor habere, & deo vacare non
posſis. Nunquid non supradictū prouerbium de Euan-
gelio videtur natum? Nunquid aliud dixit dominus,
Matt.5. quàm redime tempus, quando ait, Si quis vult iudicio
tecum contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte illi
& pallium? Auocare te habet litibus à deo tuo, non ha-
bebis quietum cor, non habebis tranquillum animum.
Euerteris cogitationibus tuis, irritaris aduersus ipsum
aduersarium tuum, Ecce tēpus perdidisti. Quanto me-
lius nummum amitteres, & tempus redimeres? Certe
omnibus placuit quod dictum est, Venitur ad negocia
vestra, & ibi vos inuenio. Et tameo fratres mei in cau-
sis vestris, in negociis vestris, quaodo ad nos diiudican-
da veniuot, si homioi Christiano dico vt pro tempore
redimendo perdat aliquid suum, quanto maiore cura
& fiducia debeo illi dicere vt reddat alienum. Ambos
enim Christianos audio. Ille calumniosus qui vult fa-
cere alteri causam, & tollere ab illo velut pro composi-
H tione, gaudet ad ista verba, apostolus dixit, Redimen-
Ephes.5. tes tempus, quoniam dies mali sunt. Facio calumniam
Christiano, ille velit nolit dat mihi aliquid vt tempus
redimat, quia apostolum audiuit. Vide ne forte cum tu
putas astutum, inuenias litigiosum, & malit erogare vt
vincat te, quàm perdere, vt careat te. Tamen si illi dictu-
rus sum, perde aliquid ociosus, redime tempus, Aposto-
lum audis quoniam dies mali sunt: si illi qui bonus &
iustus est dico, perde aliquid vt sis tibi quietus, non sum
calumnioso dicturus, perdite fili diaboli, nullā causam
habes, & res alienas auferre moliris. Causam non habes,
& calumnia plenus es: Christianus es tu, nunquid volo
illum acquirere, & te perdere? Si illi dixero, da illi ali-
quid vt recedat à calumnia, tu vbi eris, qui habebis pe-
cuniam de calumnia? Ille qui propter vitandā calom-
niam tempus à te redemit, hic tolerat dies malos: tu qui
calumniis pasceris, & hic habes dies malos, & post dies
ipsos habiturus es in die iudicij peiores. Sed hoc forte
rides, quia nummum attendis: Ride, ride, & contemne,
ego erogem, veniet qui exigat. Sed credimus de dei mi-
sericordia, quòd sic omnibus non solum sanctis & deū
I timentibus Christianis, sed etiam illis qui multis litibus
& se & alios inquietant, ipse pius domious inspirare di-
gnabitur, vt omni contentione & æmulatione semota,
ita paci & charitati studeant, vt non propter discordiā
dei iracundiam incurrere, sed magis propter dilectio-
nem & pacem ad æterna mereantur præmia peruenire,
Præstante domino nostro Iesu Christo, cui est honor
& imperium cum patre & spiritu sancto in secula secu-
lorum, Amen.

Psal.26. *De eo quod Propheta dicit in Psalmo, Sustine domi-*
num, viriliter age, & confortetur cor tuum.
Homilia XI.

FRequenter fratres cum Psalmista cantauimus,
Sustine dominum, viriliter age, & cōfortetur
cor tuū, & sustine dominū. Quid est, Sustine
dominum? Vt tuoc accipias quando dabit, non tunc
exigas quando vis. Tempus dandi noodum est, Susti-
nuit te, sustine illum. Quid est quod dixi, sustinuit te, su-
stine illum? Si iam iuste viuis, si iam ad illum conuer-
sus es, si tibi displicent facta tua præterita, si iam placuit
tibi eligere vitam bonam nouam, noli festinare exige-
re. Sustinuit te vt mutares viam tuam malam, sustine
illum vt coronet vitam tuam bonam. Nam & si ille nō K
sustineret, non esset cui daret. Sustioe ergo quia susten-
tatus es. Tu vero qui ooo vis corrigi, ô quisquis hic es
qui adhuc non vis corrigi, quasi vous sit, oiagis dicere
debui quicunque hi estis. Tu tamen qui hic es, qui non
statuisti corrigi, sic loquar quasi ad vnum. Quisquis non
vis corrigi, quid tibi promittis? Desperando peris, an
sperando? Quisquis desperando peris, hoc dicis in ani-
ma tua, Iniquitas mea super me est, in peccatis meis
contabesco. Quæ mihi spes est viuendi? Audi prophe-
tam dicentem, Nolo mortem impij, tantùm reuertatur *Ezech.33.*
impius à via sua pessima, & viuat. Sperando peris. Quid
est, sperando peris? Hoc dicis in animo tuo, Bonus est
deus, misericors est deus, ignoscit omnia, non reddet
mala pro malis. Audi apostolum dicentem, Ignoras *Rom.2.*
quoniā patientia dei ad pœoitentiam te adducit? Quid
ergo restat? Quia si obtinuimus apud te aliquid, si in-
trauit in cor quod dixi, Video quid mihi respondeas.
Verum est, oec despero vt desperando peream, nec spe-
ro male vt sperando peream. Non mihi illud dico, Ini-
quitas mea super me est, iam nullam spem habeo. Nec
mihi illud dico, Bonus est deus, nemini reddet mala.
Nec illud dico, nec hoc dico, premit me propheta, pre- L
mit me apostolus. Et quid dicis? Adhuc modicum tem-
pus viuam quomodo volo. Isti sunt qui nos fatigant,
plurimi sunt, molesti sunt. Adhuc modicum tempus vi-
uam quomodo volo, postea me correxero. Vtique ve- *Ezech.33.*
rum est quod propheta dixit, Nolo mortem impij, tan-
tum reuertatur impius à via sua pessima & viuat. Quan-
do cōuersus fuero, delebit omnia mala mea. Quare nō
addo aliquid voluptatibus meis, & viuo quantum vo-
lo, quomodo volo, postea me conuersurus ad deum?
Quare hoc dicis frater? Quare? Quia promisit deus in-
dulgentiam si me mutauero. Video, scio, promisit deus
indulgētiam, per sanctum prophetam hanc promittit,
& per me minimum seruum suum promittit, verum est
quod promittit, hanc promisit per vnicum filium suū.
Sed quid vis addere dies malos diebus malis? Sufficiat *Matth.6.*
diei malitia sua. Malus dies hesternus, malus & hodier- *1.Retract.*
nus, malus & crastinus. An putas esse bonos dies, quan- *cap.12.*
do satisfacis voluptatibus tuis, quando in luxuriis enu-
tris cor tuum, quādo insidiaris alienæ pudicitiæ, quan-
do fraude contristas proximum tuum, quando com-
mendata negas, quādo falsum pro nummo iuras, qoan- M
do exhibes tibi honom prandium, ideo putas, quia bo-
num diem ducis? Vnde fieri potest, vt dies bonus sit,
cum malus sit homo? Malos dies vis addere malis die-
bus? rogo. Aliquantum, inquit, dimittetur mihi. Quare?
Quia promisit mihi deus indulgentiam. Sed crastino
die te victurū nemo tibi promisit. Aut lege mihi quo-
modo legis prophetam, euangelium apostolum: quia
cum te conuerteris, deus delet omnes iniquitates tuas:
lege mihi, vbi tibi promissus est crastinus dies, & viue
crastioo die male. Quaoquam frater meus non tibi hoc
debui dicere, Longa erit forte vita tua. Si longa erit, bo-
na sit. Quare vis habere longam vitam & malam? Aut
longa non erit, & illa longa debet te delectare, quæ non
habet finem. Aut longa erit, & quid mali erit, quia diu
beoe vixisti? Tu male vis diu viuere, bene non viuis, &
tamen crastinum diem nemo tibi promisit. Corrige te,
audi scripturam, Ne tardes conuerti ad deum. Verba *Eccli.5.*
ista mea non sunt, sed & mea sunt. Si amo, mea sunt.
Amate, & vestra sunt. Sermo iste quem modo dico,
sanctæ scripturæ est. Si contemnis illum, aduersa-
rius tuus est. Sed audi dominum dicentem, Concorda *Matth.5.*
cum

A cum aduersario tuo cito. Audiant omnes, verba recito scripturæ diuinæ. O male dilator, ô crastini male appetitor, audi dominum dicentem, audi scripturam sanctam prædicẽtem, De isto loco speculator sum. *Eccli. 5.* Ne tardes conuerti ad deum, neque differas de die in diem. Vide si nõn vidit illos, vide si non inspexit illos qui dicunt, Crastino bene viuo, hodie male viuam: & cum cras venerit, hoc dicturus es: ne tardes conuerti ad deũ, neque differas de die in diem. Subitò enim veniet ira eius, & in tempore vindictæ disperdet te. Nũquid ego scripsi hoc? Nũquid ego delere illud possum? Si deleuero, timeo deleri. Illud possum tacere, timeo tacere. Prædicare cogor, territus terreo. Timete mecum, vt gaudeatis mecum. Ne tardes conuerti ad deum. Domine vide quæ dico, Domine scias, quia terruisti me cũ tuus propheta legeretur. Domine nosti in illa cathedra timorem meũ, cum tuus propheta legeretur. Ecce dico, Ne tardes conuerti ad deum, neque differas de die in diem. Subitò enim veniet ira eius, & in tempore vindictæ disperdet te. Sed nolo perdat te. Nolo mihi dicas, perire volo, quia ego nolo. *De verbis domini, serm. 59.* Melius est ergo nolo meum quàm volo tuum. Si lethargicus pater tuus ægrotaret inter manus tuas, & tu adesses iuuenis ægrotanti seni, & B diceret medicus, periclitatur pater tuus. Sõnus iste grauedo est quædã letalis, obserua eum, noli eum permittere dormire: si videris eum dormire, excita eum: si parum est excitare, vellica: si & hoc parũ, stimula eum ne moriatur pater tuus: adesses iuuenis seni onerosus. Ille in dulcem morbum resolutus iret, oculos grauedine illa premente clauderet, tu contrà clamares patri, noli dormire. At ille, dimitte me, dormire volo. Et tu, sed medicus dixit, si voluerit dormire, non dormiat. Et ille, Rogo dimitte me, mori volo. Sed ego nolo, dicit filius patri, qui vtique optat se mori. Et tamen vis differre mortem patria tui, & aliquanto diutius viuere cum morituro sene patre tuo. Dominus tibi clamat, Noli dormire, ne in æternum dormias. Euigila, vt mecum viuas, & patrem habeas quem nunquam efferes. Audis & surdus es? Quid ergo speculator? Liber sum, non vos grauo. Scio dicturos esse quosdam, Quid nobis voluit dicere? Terruit grauiter nos, reos nos fecit. Imò à reatu voluit liberare. Fœdum est, turpe est. Nolo dicere malũ, nolo dicere periculosum, nolo dicere exitiosum. Turpe C est vt vos fallã, si deus me non fallit. Dominus mortem minatur impiis, nequissimis, fraudatoribus, sceleratis, adulteris, voluptatum inquisitoribus, suis contemptoribus, detractoribus, murmurãtibus, & mores suos non mutantibus. Dominus illis mortem minatur, gehennas minatur, interitum sempiternum minatur. Qnid volunt? Vt ergo promittam quod ille non promittit? Ecce dat tibi securitatem procurator. Quid tibi prodest si paterfamiliàs non acceptet? Procurator sum, seruus sum, vis dicam tibi, viue quomodo vis, dominus te non perdet? Securitatem tibi procurator dedit. Nihil valet securitas procuratoris. Vtinam dominus tibi secnritatem daret, & ego te solicitum facerem. Domini enim securitas valet etiam si nolim. Mea verò nihil valet, si ille noluerit. Quæ est autem securitas fratres vel mea vel vestra, nisi vt domini iussa intente diligẽtérque audiamus, & promissa fideliter expectemus? In his fatigamur quia homines sumus, ipsius adiutorium imploremus. Ad illum ingemiscamus, preces nostræ non sint pro rebus secularibus prætereuntibus, transitoriis, & vice vaporis euanescentibus, Sed sint preces nostræ pro ipsa implenda iustitia, & sanctificatione pro nomine dei. Non pro vincendo vicino, sed pro vincenda libidine, non pro sananda carne, sed pro domanda auaritia. D Hinc sint preces nostræ, intus nos adiuuent luctantes, vt coronent vincentes.

De eo quod beatus Iacobus dicit, Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro inuicem, vt saluemini. *Iacob. 5.*

Homilia XII.

IN omnibus scripturis diuinis, fratres dilectissimi, vtiliter ac salubriter admonemur, vt peccata nostra debeamus iugiter & humiliter non solum deo, sed etiam sanctis & deum timentibus confiteri. Sic enim per Iacobum apostolum nos admonet spiritus sanctus dicens, Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro inuicem, vt saluemini. *Ibidem.* Et Psalmista, Confitemini domino quoniam bonus. *Psal. 135.* Et iterum, Dixi, pronunciabo aduersum me iniustitias meas domino, & tu remisisti impietatem cordis mei. *Psalm. 31.* Quomodo enim nobis peccatorum vulnera nunquam deesse possunt, sic & confessionis medicamenta deesse non debent. Non enim ideo vult deus vt confiteamur peccata nostra, quòd ea ipse scire non posset, sed quia diabolus hoc desiderat, vt inueniat quod nobis ante tribunal iudicis æterni obiiciat, ideo vult vt magis defendere quàm accusare peccata nostra velimus. E Econtrario autem deus noster, quia pius est & misericors, vult vt ea confiteamur in hoc seculo, ne pro illis confundamur postmodum in futuro. Si enim nos cõfitemur, ille parcit. Si nos agnoscimus, ille ignoscit. Primo homini non dictum est, Confitere peccatum, quia non fecerat quod fateretur, sed dictum est ei vt non peccaret. *Genes. 2.* Non obtemperauit, peccauit. Nati sumus mortales ex vinculo peccati, propagata est miseria nostra per successionem fragilitatis humanæ, & dicitur nobis, Fatemini peccata vestra. *Genes. 3.* Serpẽs autem ille quomodo tunc institit vt non seruaret homo quod illi dictum est ne peccaret, si nunc instat vt non seruet homo quod ei dictum est, Confitere peccatum. Quomodo enim tuoc fecit vt caderet qui stabat, sic nunc agit ne surgat qui cecidit. Itaque aduersus incantationes eius & insidias, quibus nunc impedire vnlt reditum nostrum, suscipiamus præcepta saluberrima aduersus eum qui nunc impedire vult nobis confessionem peccati. Quia scit non nos posse redire nisi per humilitatem, qui per superbiam lapsi sumus, F Dux nobis ipse fuit ad superbiam, modo ad humilitatem ducem Christum sequamur. Dicit homini serpens ille per Mathematicos & Manichæos, ne confiteatur homo peccatum. *2. de Gene. ad literam 17. Et 84. q. 45.* Per Mathematicos sic loquitur, Nunquid homo peccat? Stellæ sic positæ sunt, necesse est vt faciat homo peccatum. Dicit ergo per Mathematicos, quia stella facit vt homo peccet. Nam ipse non peccat. Sic blasphemias conuertit in deum. Creator enim stellarum deus est, & dum nõ vult homo se accusare in eo quod fecit, deum accusat à quo factus est homo. Item per quosdam Manichæos ita suggerit, Non tu peccas, gens tenebrarum peccat, tu non habes peccatum. Dicit hæc animæ, & erigit eam in superbiã, vt putet quia non peccat. Non est hoc tollere sed geminare peccatũ. Item multi sic confessionem peccati fugiunt, vt ipsum Satanam accusent, se autem nihil mali fecisse dicant. Et cum castigantur aliqui & dicitur eis, quare hoc fecistis? Respondent, Quia diabolus hoc fecit. Non est enim vnde plus gaudeat diabolus, nisi quando homo dicit quòd ipse faceret vt peccaret. Quando enim dicit diabolus hoc fecit, non se accusat, & dum peccata tua dissimulat confiteri, indulgentiã non meretur accipere. Resp ődet

G ergo & dicit, Diabolus hoc fecit, quasi reuera traxerit eum diabolus, aut violentiam fecerit. Suadere enim & solicitare potest, cogere omnino non potest. Et ideo cũ per dei adiutorium io potestate tua sit vtrum cõsentias diabolo, quare non magis deo quàm ipsi obtemperare deliberas? Si enim solus diabolus daret consiliũ & deus taceret, haberes quo excusari posses. Cũ verò Christus tibi & conscientia tua contradicat, & per scripturas diuinas audias in ecclesia quòd nõ debeas facere malum, quare eligis mortem, & deseris vitam, & magis vis sequi diabolum ad luxuriam, quàm obtemperare Christo qui te iouitat ad vitam æternam? Rogo ergo vos fratres charissimi, quare Satanas seducit ad peccandum, cum deus posuerit homini io potestate nõ consentire Satanæ? Est enim à dextris quodammodo præcipiens deus, à sinistris seducens Satanas, homo in medio constitutus. Cor quod ioclinatur ad diabolum, quare nõ potius erigitur ad deũ? Non enim diabolus cogendo sed suadendo nocet, nec extorquet à nobis consensum, sed petit. Nos diabolũ non adiuuetuus, & vincimus. Dat quidem ille consilium, sed deo auxiliante nostrum est vel eligere vel repudiare quod suggerit. Attendite & aliud,
H quando dicit homo quòd seductus est à Satana, quãdo dicit se seductum, confitetur ex parte, sed tamen negat se fecisse, & dicit, Ego nihil feci, diabolus fecit. Conatus est dicere illud Adam: Ipse se eoim excusare voluit de muliere, mulier se excusare voluit de serpente. Dominus autem deus qui liberũ arbitrium dedit homini, & eum præcepto suo aduersus serpentis veoena firmauerat, non audiuit istas excusationes: Quia mulier propterea data erat vt doceretur à viro, non vt doceret virum. Et sic erat constituta voluntas amborũ, sic erat fabrieatum liberum arbitrium, vt si oollet conseotire serpenti, discederet serpeos in sua falsitate confusus, & remaoeret homo in domino creatore firmatus. Ista sunt mala verba quæ diximus, quia modo serpens vult suadere excusationes peccatorũ. Tunc fecit quod non accuses, modo autẽ vult facere quod excuses. Deus confiteoti tanquam in apertum sinum indulgentiam paratus erat dare: excusas, claudis sinum, includis peccatum, excludis indulgentiam peccati. Ecce quid fecisti? Non vt tolleretur peccatum, vt dixi iamdudũ, sed intercluderetur medicina peccati. Sanare te habebat deus per
I indulgentiam si fatereris, quæris per quem excuses, sed noo quęrit ille quẽ peo te puniat. Dic ergo deuoto corde quod dixi paulò antè, Ego dixi, domine miserere
Psal.40. mei. Quare addidit, Ego dixi? Propter Manichæos qui dicũt, non tu peccas. Clama, Ego dixi domine miserere mei, sana animã meam quoniam peccaui tibi. Sanat te deus, confitere tantùm vulnus tuum. Iaces sub manibus
De natura & gratia 19. in fine. medici, patienter implora auxilium. Fouet, vrit, secat, æquanimiter tolera, tantùm noli attẽdere nisi vt saneris. Sanaberis autem si ostendas te medico: non quia ille noo videt si tu te abscondas, sed ipsa confessio initium saoitatis est. Emendabit me iustus in misericordia, & arguet me, oleum autem peccatori ooo impinguet ca-
Psal.140. put meum. Quid est hoc? Melius est mihi vt quando videt iustus peccatum meum emendet me, non mihi parcat, dicat quia peccaui, sæuiat in peccatũ meum, vt me liberet à peccato. Videtue acerbe clamare, sed intus lenis est in misericordia. Ideo dixit, Emendabit me iustus io misericordia, & arguet me. Quaodo ergo arguit, & quando clamat, & quando iustus sæuit, miseretur: & totum illud de misericordia paterna est, non de sæuitia inimici. Magis autem quando non vult te teneri sub peccato, magis amat, quia secat. Non vult enim putre- K
dine peccati cætera membra tua cootabescere, ferrum profert, sed noli timere, noli pauescere, medicũ est ferrum. Non contra te ferrũ fertur, sed contra vulnus tuũ. Ergo sic ait, Emendabit me iustus in misericordia, & arguet me, oleum antem peccatoris non impinguet caput meum. Quid est autem oleum peccatoris, nisi blan- Oleũ peccatoris.
dimentum adulatoris? Si quis aliquem vehemẽter obiurget, videtur sæuire in peccatum ira eius: & libere ei dicat mala quæ commisit, & ille imitabitur fortasse obiurgatorem suum, simul cum illo irascitur peccato suo: Quare dictum est, Irascimini & nolite peccare, quæ di- Psal.4.
citis io cordibus vestris, & in cubilibus vestris compungimini. Ergo dicat ille vera, forte corrigitur: alius verò veniat ad eum & asseotetur & dicat, imò laudabiliter fecisti, Quoniam laudatur peccator in desideriis Psal.9.
animæ suæ, & qui iniqua gerit benedicitur. Diffluit, lætus vocatur. Auarus est, & dicitur de eo. quia seruat rem suam. Vindicat se de inimico, cum dictum sit, Dimitte Luc.6.
vt dimittatur tibi, comis vocatur. Sic considera cætera, quemadmodum assentatores, id est, adulatoees habeãt verba fallacia, habeant nomina laudis, ipsa est vnctio peccatoris. Nos autem audiamus prophetam dicen- L
tem, populus meus qui vos fœlices dicunt, in errorem Esa.3.
vos mittunt, & conturbant semitas pedum vestrorum. Ergo si dicatur ab aliquo libere peccatum alicuius, & ab alio palpetur, si videat aliquis tertius & interrogatue quid sit factum, nònne ita solet respondere, Ille dixit ei vera, & non est blanditus? Quid ille alter? Quid fecit? Vnxit ei caput, & abscessit. Nos vero fratres si vere spiritales medici sumus, & de animarum vestrarum remedio attentius cogitamus, non debemus palpare quenquam, nec vos, oec nos. Confiteamur peccata uostra, noo excusemus, tu fecisti, tu reus es, tu peccata tua confitere, tibi ignoscitur. Si autem dicis, Non ego feci: Vbicunque verba excusare volueris, peccatum tuum manet in te. Peccati reus es, & non illius peccati tantummodo quod fecisti, sed huius etiam superbiæ quòd confiteri noluisti. De quo peccato nos dominus liberare dignetur: Qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

De eo quod scriptum est, Ne tardes conuerti ad deum, neque differas de die in diem. Eccl.5. *Homilia XIII.*

AVdiuimus fratres charissimi per prophetam M
dicentem deum, Ne tardes cõuerti ad deum, Ibidem.
neq; differas de die in diem. Subitò enim veoiet ira eius, & io tempore vindictæ disperdet te. Promisit enim tibi, quoniam quo die conuersus fueris, obliuiscitur mala tua præterita, sed nũquam vitã crastini diei promisit tibi. An forte non tibi illam promisit deus, & promisit illã tibi Mathematicus vt damnet & te & illum? Deus diem mortis incertum salubriter constituit. Diem vltimum suum quisque salubriter cogitet. Misericordia dei est, quia nescit homo quando moriatur. Latet vltimus dies, vt obseruentur omnes dies. Sed tenet te mundus, illecebræ circunquaque blandiuntur, delectat pecuniæ magnitudo, delectat honoris fulgor, delectat potentiæ terror. Delectant ista, sed audiatur apostolus, Nihil intulimus io honc mundum, 1.Tim.6.
sed nec auferre quid possumus. Honor te quærere debet, oon ipsum tu. Debes enim io loco humiliori dis- Luc.14.
cumbere, vt qui te inuitauit, faciat te honoratiorem locum ascendere. Si autẽ noluerit, vbi recumbis mãduca: quia nihil huc intulisti in hunc mundum. Parum est tibi quia de alieno manducas? Discumbe vbicuoque &

manduca.

Amanducа. Dicturus es,de meo.Audi Apostolum. Nihil
intulimus in hunc mundum. Ad mundum venisti,ple-
Psalm. 23. nam mensam inuenisti: Sed domini est terra & pleni-
1. Timo. 6. tudo eius.Nam qui volunt,inquit,diuites fieri. Non di-
xit,qui diuites sunt:sed qui volunt diuites fieri. Cupidi-
tates recusauit, non facultates. Qui volunt diuites fie-
ri, incidunt in tentationem & desideria multa & no-
xia, qui mergunt homines in interitum & perditionē..
Pecunia delectat, istam non times? Bona res est pecu-
nia, bona res est magna pecunia. Incidunt homines in
tentationes,nō times?In desideria multa incidunt stulta
& noxia, non times? Desideria quo ducunt time.Quid
est, quò ducunt? Quæ mergunt,inquit, homines in in-
teritum & perditionem,Et adhuc surdus es? Interitum
& perditionem non times?Sic deus tonat,& stertis.Cę-
terum his qui iam diuites sunt,adhuc consilium dedit
apostolus, Præcipe, inquit, diuitibus huius mundi non
Ibidem. superbe sapere. Vermis diuitiarum superbia est, Diffici-
le est vt non sit superbus qui diues est. Tolle superbiam,
diuitiæ non nocebunt. Sed attēde quid inde facere de-
beas, ne vacet apud te quod largitus est deus:Nō super-
be sapere.Ista vitia tolle, neque spera in incerto diuitia-
B rum. Tolle & hoc vitium, Cum abstuleris ista, exerce
opera bona. Qui diuites sunt, inquit, in operibus bonis
non sperent in incerto diuitiarum. Sed vbi sperent? In
deum viuum qui præstat nobis omnia abundanter ad
fruendum. Mundum præstat deus pauperi, præstat &
diuiti. Nunquid quia diues est, duos ventres impletu-
rus est? Attendite & videte quoniam de datis dei pau-
peres saturati dormiunt. Qui pascit vos,pascit illos per
vos. Ergo non ametur pecunia, sed si iam habetur, hoc
inde fiat. Diuites qui illam habetis estote. Sed vbi diui-
tes?In operibus bonis. Facilè,inquit, tribuant, commu-
nicent. Hic iam auaritia contrahit se quando audit, Fa-
cilè tribuāt, communicent, veluti aqua frigida perfun-
ditur, rigescit, stringit sinum & dicit, Non perdo la-
bores meos,Infœlix perdere vis labores tuos?Ecce mo-
rieris, & qui nihil huc attulisti, nihil hinc potes aufer-
re.Cum nihil abstuleris, nónne perdidisti omnes labo-
res tuos? Audi ergo consilium dei. Nulo terreatis,
quia dixit, Facilè tribuant, communicent. Audi &
quod sequitur, expecta, noli contra me claudere ostiū,
nec aditum cordis tui: Expecta. Vis nosse: facilè tri-
C buant, communicent, quia non perdes, & hoc solum
non perdes. Thesaurizent, inquit, sibi fundamentum
bonum in futuro, vt apprehendant veram vitam. Ista
ergo quæ te delectat falsa vita est, quasi in somnis hic
viuis. Si quasi in somnis hic viuis, euigilaturus es quā-
do morieris, & nihil habes in manibus tuis inuenire.
Quomodo si mendicus dormiat, & in somnis illi ve-
niat hæreditas, nihil illo fœlicius antequam surgat. Vi-
det se in somnis tractare manibus vestes ægregias, pre-
ciosa vasa aurea & argentea, intrare in amœnissima
& amplissima prædia, obsequi sibi magnas familias.
Euigilat & plorat. Et quomodo vigilans accusat homi-
nem qui illum expoliauit, sic illum accusat qui illū ex-
citauit. Apertissime hinc locutus est psalmus,Dormie-
Psalm. 75. runt, inquit,somnum suum,& nihil inuenerunt omnes
viri diuitiarum in manibus suis, posteaquam finierunt
somnum suum. Quia ergo nihil attulisti, nihil hinc ab-
laturus es: Mitte sursum quod inuenisti, & nō perditu-
rus es. Da Christo, Christus enim hic voluit accipere.
Da Christo & perdis? Non perdis. Si commendas ser-
uo tuo quod acquisisti,& non perdis,commēdas domi-
no tuo & perdis?Si cōmendas seruo tuo quod acquisi-
sti & non perdis,perdes si cōmendes domino tuo quod D
accepisti ab ipso domino tuo?Egere voluit Christus,sed
propter nos. Omnes pauperes quos videtis,potuit illos *3. Reg. 17.*
Christus pascere quomodo per coruum Heliam pauit,
tamen & ipsi Heliæ subtraxit coruum: vt à vidua pasce-
retur:non Heliæ præstitit,sed viduæ. Quādo ergo deus
pauperes facit, quia ipse non vult vt ipsi habeant quan-
do facit pauperes probat diuites.Sic enim scriptum est,
Pauper & diues occurrerunt sibi.Vbi sibi occurrerunt?
In hac vita. Natus est ille,natus est & ille,inuenerunt se,
occurrerunt sibi.Et quis fecit illos ambos?dominus:di- *Prouer. 22.*
uitem vnde pauperem adiuuaret:pauperem,vnde diui-
tem probaret. Pro viribus suis vnusquisque faciat. Non
sic faciat, vt ipse patiatur angustias. Non hoc dicimus,
Superflua tua necessaria sunt aliis. Audistis modò cum
Euangelium legeretur, Quicunque dederit calicem a- *Mat. 10.*
quæ frigidæ vni ex minimis meis propter me non per-
det mercedem suam.Regnum cœlorum venale propo-
suit, & precium eius calicem aquæ frigidæ esse voluit.
Sed quando est pauper qui facit eleemosynas, tunc de- *Marci 12.*
bent eleemosynæ eius esse calix aquæ frigidæ. Qui plus
habet, plus faciat. Vidua illa de duobus minutis fecit: *Lucæ. 19.*
Zachæus dimidium rerum suarum dedit, & ad reddē- E
das fraudes suas aliud dimidium reseruauit. Eleemosy-
næ illis prosunt, qui vitā mutauerūt.Das enim Christo
egenti,vt peccata tua redimas præterita. Nam si ideo il-
li das vt liceat tibi semper impune peccare, non Chri-
stū pascis,sed iudicē corrumpere conaris. Ergo ad hoc
facite eleemosynas,vt vestræ orationes exaudiantur, &
adiuuet vos deus ad vitam in melius commutandam,
Et qui commutatis eandem vitam in melius commu-
tate, vt per eleemosynas & orationes deleantur mala
vestra præterita, & futura bona veniant sempiterna.

De eo quod dominus ait in Euangelio, Capillus de capite vestro non peribit, Homilia XIIII. *Lucæ 21.*

DOminus noster Iesus Christus, testibus, id est,
martyribus suis pro humana fragilitate soli-
citis, ne forte eum confitendo atque morien-
do perirent, magnam securitatem dedit, dicens, Ca-
pillus de capite vestro non peribit. Times ergo ne per- *Ibidem.*
eas, cuius capillus non peribit? Si sic custodiuntur su-
perflua tua, in quanta securitate est anima tua? Non
perit capillus qui cum tundetur non sentis,& perit ani-
ma per quem sentis? Sanè multa dura eos passuros es- F
se prædixit,vt prædicendo faceret paratiores,dicerēnt-
que illi,Paratum cor meum. Quid est paratum cor me- *Psalm. 56.*
um, nisi parata voluntas mea? Paratum ergo habent
martyres voluntatem in martyrio, sed præparatur vo-
luntas à domino. Illis autem in malis duris atque aspe-
ris futuris cōmemorans adiecit, In vestra patiētia pos- *Lucæ 21.*
sidebitis animas vestras.In vestra patientia,inquit, Non
enim esset patientia tua, si non ibi esset & voluntas tua.
In vestra patientia, sed vnde vestra? Nostrum est quod
à nobis habetur,nostrū est & quod nobis donatur.Quo
modo enim aliquid donas,nisi vt ei^9 sit cui donas?Aper
ta est enim illa confessio. Nónne deo subiicietur anima
mea,ab ipso enim est patientia mea? Dicit nobis ipse,in *Psalm. 61.*
vestra patientia, Dicamus illi & nos, Patientia mea ab
ipso est. Tuum fecit donando:noli ingratus esse tibi as-
signando. Nónne in oratione dominica dicimus & no-
strū esse quod à deo est? Quotidie dicimus,Panē nostrū *Matth. 6.*
quotidianū. Iam dixisti,nostrū, & dicis, da nobis. Ecce
nostrū,ecce da nobis. Illo dante fit nostrum:si illo dāte
fit nostrum,nobis superbientibus fit alienum.Dicis no-
strum,& dicis, da nobis. Quid ergo tibi assignas, quod

G non tibi ipse dedisti? Quid enim habes quod non acce-
pisti: Dicis nostrum, & da nobis. Agnosce largitorem,
1. Cor. 4. cõfitere te accipere, vt libenter ille dignetur dare. Quid
si non egeres qui mendicas & superbus es? An non mẽ-
dicas qui panem petit? Panis noster æternus Christus in
patris æqualitate, Panis noster quotidianus, Christus in
carne, æternus sine tempore, quotidianus in tempore.
Ioan. 6. Tamen ipse est panis qui de cœlo descendit. Fortes sunt
Psal. 103. martyres, firmi sunt martyres, sed panis confirmat cor
hominis. Nunc ergo audiamus Paulum apostolum di-
centẽ, cum passioni suæ appropinquaret, de corona si-
2. Timo. 4. bi parata præsumentem, Bonum, inquit, certamen cer-
taui, cursum consummaui, fidem seruaui, de cætero su-
perest mihi corona iustitiæ, quã reddet mihi dominus
in illa die iustus iudex. Non solùm autem mihi sed &
De gratia omnibus qui diligunt manifestationẽ eius. Reddet, in-
& libe. ar. quit, mihi dominus coronã iustus iudex. Debet ergo,
cap. 17. Quid reddet? Reddet ergo iustus iudex. Nõ enim ope-
re inspecto potest negare mercedem qui opus inspicit.
Bonum certamen certaui, opus est. Cursum cõsumma-
ui, opus est. Fidem seruaui, opus est. Superest mihi coro-
na, iustitiæ merces est, sed in mercede tu nihil agis, in
H opere non solus agis. Corona tibi est ab ipso, opus autẽ
abs te, sed non nisi ipso adiuuante. Cum autem Paulus
Acto. 9. apostolus, prius Saulus, crudelissimus esset & immanis-
simus persecutor, nihil omnino boni merebatur, imò
merebatur plurimum malum. Merebatur enim dam-
nari, non eligi. Et ecce subitò cum mala faceret, & mala
1. Timo. 1. mereretur, vna cœlesti voce prosternitur. Persecutor
deiicitur, prædicator erigitur. Audi eũ hoc ipsum con-
fitẽtem, Qui prius fui blasphemus & persecutor & iniu-
riosus, sed misericordiam consecutus sum. Nunquid ibi
2. Timo. 4. dixit, Reddet mihi iustus iudex: Misericordiam, inquit,
cõsecutus sum, mala merebar, bona accepi. Non secun-
Psal. 102. dum peccata nostra fecit nobis. Misericordiam conse-
cutus sum. Debita mihi non sunt reddita. Si enim debi-
ta redderentur, supplicium redderetur. Non inquit, ac-
cepi quod debebatur: Misericordiã cõsecutus sum. Nõ
secundum peccata nostra fecit nobis. Quantum distat
Oriẽs ab occasu, longe fecit à nobis iniquitates nostras.
Quantum distat Oriens ab occidente, auertere ab Oc-
cidente, cõuertere ad Orientem. Occidũt ibi peccata, o-
I ritur inde iustitia. In Occidente verus, in Oriẽte nouus.
In Occidente Saulus, in Oriente Paulus. Vnde hoc Sau-
lo, vnde hoc crudeli, vnde hoc persecutori, vnde hoc
nõ pastori? Ipse enim est lupus rapax, de tribu Beniamin.
Genes. 49. Ipse dicit, Dictum autẽ erat in prophetia, Beniamin lu-
pus rapax, mane rapit prædam, & ad vesperam diuidit
escas. Prius consumpsit, posterius pascit. Rapiebat pror-
sus rapiebat. Legite rapiebat. legite librum actuum apo-
stolorum. Literas à pontificibus accipiebat, vt quoscun-
que inueniret sectantes viam Christi, vinctos adduce-
ret puniendos. Ibat, sæuiebat, cædes & sanguinẽ anhe-
labat. Ecce rapit, sed adhuc mane est: Vanitas sub sole
est. Fit ei vespera quãdo cæcitate percutitur. Ecce vnus
homo Saulus & Paulus, persecutor in Occidẽte, prædi-
cator in Oriente, Oculi eius ad huius mundi vanitatem
clauduntur, alij interiores illuminantur. Vas paulò antè
perditionis, diuisiones escarum eius quotidie recitan-
tur. Vide quemadmodum diuidat escas. Nouit quid cui
congruat. Diuidit, non passim, non confuse erogat. Di-
uidit, hoc est distribuit, distinguit, nõ passim confuseq;
dispensat, loquitur sapientiã inter perfectos. Quibusdã
1. Corin. 2. vero non valentibus capere solidũ cibum, diuidens di-
1. Cor 3. cit, Lac vobis potũ dedi. Ecce hoc facit qui paulò antè

faciebat: Quid? Nolo recordari: Imò recorder homi- K
nis nequitiam, vt approbem dei misericordiam. A quo
patiebatur Christus patitur pro Christo. Fit verò Pau-
lus ex Saulo. Qui spargebat colligit, qui oppugnabat
defendit. Vnde hoc Saulo? Quid dicamus? Ipsum au-
diamus. Quæritis, inquit, vnde hoc mihi? Misericor-
diam consecutus sum. Non est, inquit, mihi hoc à me, 1. Thess. 1.
misericordiam consecutus sum. Quid retribuã domi- Psal. 115.
no pro omnibus quę retribuit mihi? Retribuit enim, sed
non mala pro malis. Retribuit planè, sed non mala pro
malis. Retribuit bona pro malis. Quid ergo ego retri-
buam? Calicem salutaris accipiã. Certe retribuebas. Ali-
ter adhuc accipis, Ad hoc accepi. Sed modo planè pro-
pinquante passione, retribuã bona pro bonis, non bona
pro malis. Prius ergo dominus debebat mala pro ma-
lis, noluit autem retribuere mala pro malis, & retribuit
bona pro malis. Retribuendo bona pro malis, inuenit
quomodo retribueret bona pro bonis. Ecce enĩ in Pau-
lo prius Saulo nihil boni inuenit. Cum in illo nihil bo-
ni inuenisset, mala dimisit, bona retribuit. Cum ergo, in-
quis, bona retribuit, pręuenit se dando bona quibus re-
tribueret bona. Ecce retribuit mercedẽ his bonis, ope-
ribus bonis. Bonum certamen certanti, cursum cõsum- 2. Timo. 4.
manti, fidem seruanti, retribuit bona. Sed quibus bonis? L
Quæ ipse dedit. An non ipse dedit, vt bonum certamen
certares? Si nõ ipse dedit, quid est quod alio loco dicis,
Plus illis omnibus laboraui? Non autem ego, sed gratia 1. Cor. 15.
dei mecum. Ecce iterum dicis, Cursum consummaui.
Nun & ipse dedit vt cursum consummares? Si non ipse
dedit vt cursum consummares: quid est quod alio lo-
co dicis, Non volentis neque currentis, sed miserentis Roma. 9.
est dei? Fidem seruaui. Seruasti? Agnosco & probo. Fa-
teor seruasti. Sed nisi dominus custodierit ciuitatem, in Psal. 126.
vanum vigilat qui custodit eam. Ab illo ego ipso adiu-
uante, ipsoq; donante, & bonũ agonem certasti, & cur-
sum cõsummasti, & fidem seruasti. Da veniã Apostole,
propria tua non noui nisi mala. Da veniam Apostole,
Dicimus, quia tu docuisti, Audio confitentem, non in-
uenio ingratum. Prorsus tua à te tibi parata non noui-
mus nisi mala. Cum ergo deus coronat merita tua, nihil
coronat nisi dona sua. Hanc fidem & veram pietatem,
ne quis extollatur de libero arbitrio in bonis operibus,
quisquis sic accipiat vt nouerit dantem, aut quisquis da-
tori non sit ingratus, medico nõ superbiat, vel insanus
adhuc vel nõ à se sanus. Hanc, inquam, fidem suam atq; M
pietatem nullæ argumentationes euellant de cordibus
vestris. Seruate quod accepistis. Quid enĩ habetis quod 1. Cor. 4.
non accepistis? Hoc est deo confiteri, dicere quod ait
apostolus, Nos autem non spiritum huius mundi acce-
pimus. Spiritus huius mundi facit superbos spiritus hu- Spiritus huius mũdi.
ius mundi facit inflatos, spiritus huius mundi facit vt
putet se quisque aliquid esse, cum nihil sit. Sed quid ait
apostolus contra spiritum huius mundi inflatum, su-
perbum, tumidum, elatum, non solidum? Quid ait? 1. Cor. 2.
Nos non spiritum huius mundi accepimus, sed spiri-
tum qui ex deo est. Vnde probas? vt sciamus quæ à deo
donata sunt nobis. Audiamus ergo dominum dicen-
tem, Sine me nihil potestis facere. Et illud, Nemo ha- Ioan. 15.
bet quicquam nisi ei datum fuerit desuper. Et nemo ve- Ioan. 19.
nit ad me, nisi pater qui misit me, traxerit eum. Et il- Ioan. 6.
lud, Ego sum vitis, vos palmites. Sicut palmes non po- Ioan. 15.
test facere fructum à semetipso nisi manserit in vite, sic
nec vos nisi in me manseritis. Et illud quod Iacobus
Apostolus protestatur, dicens, Omne datum bonum, Iacobi 1.
& omne donum perfectum desursum est, descendens
à patre

A à patre luminũ.Et quod apostolus Paulus ad reprimen-
dam præsumptionẽ illorum qui de libero arbitrio glo-
1. Cor. 4. riantur, clamat & dicit, Quid habes quod nõ accepisti?
Si autem accepisti, quid gloriaris,quasi nõ acceperis?Et
Ephes. 2. illud, Gratia salui facti sumus per fidem, & hoc non ex
Philip. 1. nobis. Dei enim donum est,vt ne quis extollatur. Et il-
lud, Vobis donatum est pro Christo, nõ solùm vt in eũ
Vbi suprà. credatis,sed etiam vt pro ipso patiamini. Et illud,Deus
qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet. Hæc ergo &
his similia diligenter ac fideliter cogitantes, non ac-
quiescamus eis qui liberum arbitrium in superbiam ex-
tollentes, præcipitare magis quàm eleuare conantur.
Sed humiliter consideremus illud quod apostolus di-
Philip. 2. cit,Deus qui operatur in vobis & velle & perficere.Gra-
tias agamus domino ac saluatori nostro, qui nos nullis
præcedentibus meritis vulneratos curauit, & inimicos
reconciliauit, & de captiuitate redemit,de tenebris ad
lucem reduxit,de morte ad vitam reuocauit:& humili-
ter confitentes fragilitatem nostram illius misericor-
diam deprecemur, vt quia nos secundum Psalmistam,
Psal. 58. misericordia sua præuenit,dignetur in nobis nõ solum
custodire, sed etiã augere munera vel beneficia sua quæ
ipse dignatus est dare: Qui cum patre & spiritu sancto
B viuit & regnat deus in secula seculorum, Amen.

De modo quo nos inuicem diligere debeamus:
Homilia XV.

Qualiter nos inuicem diligere debeamus fra-
tres charissimi mei, etiã de sanitate vel firmi-
tate mẽbrorum corporaliũ possumus euiden
ter agnoscere. Si enim sic nos amare volueri-
mus, quomodo seinuicẽ amant mẽbra corporis nostri,
perfecta in nobis charitas poterit custodiri. Cõsiderate
& videte quid fiat in nobis carnaliter, quando sanum
est caput, quomodo congaudent omnia mẽbra, & pla-
cent sibi de singulis cætera membra. Econtrariò autem
quando aliquid mali patitur vnum membrum, compa-
1. Corin. 12. tiuntur omnia membra. Ecce spinam calcat pes: Quid
tam lõge ab oculis quàm pes?Longe est loco, proximus
charitatis affectu. Modicum pũgit spina, & perparuum
locũ tenet in pede, vide quomodo illuc conuertuntur
omnia membra. Primò ipsa spina dorsi incuruat se, &
deponũt se omnia membra. Nũquid oculi cessant quæ-
rere?Nunquid aures cessant audire?Forte alij qui vidẽt
vbi sit, dicunt, ecce ibi est, statim hoc audiunt aures,
C & sequuntur consilium:ibi & oculi quærunt, & manus
operantur:&,vt dixi,totum corpus illuc incuruatur, &
nihil vacat in homine ad subueniendum. Et solum in
pede factum est vulnus, & totum quod est in homine
operatur.nunquid omnia puncta sunt?Attendite.Nun-
quid omnia dolent?Sana est manus, sani sunt oculi, sa-
num est caput, sana alia membra, ipse pes sanus est,
ibi tantum dolet vbi punctus est. Non est ergo com-
munis calamitas omnibus sed per compassionem cha-
ritatis omnia veniunt ad subueniendum, & omnia vo-
Vbi suprà. lunt succurrere:vt impleatur quod ait apostolus, Si pa-
titur vnum membrum, compatiuntur omnia membra:
& si glorificatur vnum membrum, congaudent om-
nia membra. Quid ergo?Nescio quis habet donum dei
in virtutibus, non habes tu, noli inuidere ne præcida-
ris de corpore. Videte fratres, qui inuidet, sic est quo-
modo tabes, quomodo vulnus, quomodo apostema.
Non vis congaudere glorificato: Videt in te inuidiæ
morbum cœlestis ille medicus, & præcidet te de cor-
pore.Noli ergo inuidere.Sed quid facis,gaude.Noli di-
cere in animo tuo, Ego si Christianus essem, vtique &
ad deum pertinerem, possem facere quod alius facit. D
Tale est enim,ac si diceret auris, Ego si ad corpus perti-
nerem, possem videre lunam & solem, & non illud ha-
bet tamen nec auris nec manus, sed faciũt singula quod
possunt,& cũ concordia seruiunt sibi inuicẽ omnia mẽ-
bra. Sic ergo & tu congaude illi cui deus aliquam gra-
tiam dedit,& potes in illo quod in te non potes.Ille ha-
bet forte virginitatẽ,ama illũ,& tua est.Iterum tu habes
maiorẽ patientiã, diligat te, & sua est. Ille potes satis vi-
gilare,si nõ inuides tuum est studiũ eius. Tu forte potes
amplius ieiunare,si amat te,suũ est ieiuniũ tuũ. Hoc ideo,
quia in illo tu es.Per proprietatẽ enim nõ es tu,per cha-
ritatẽ tu es.Cõsiderate fratres & videte exemplũ domi-
ni nostri qui nos peregrinos fecit, & iussit vt per chari-
tatis viam currẽdo veniamus ad cœlestẽ ciuitatẽ. Nun-
quid aliquis potest dicere,quia ægrotauit,hic dominus?
Quid est ergo quod ait,Infirmus fui,& nõ visitastis me? Mat. 25.
Quid nisi quod ipsi confitentur,quãdo te vidimus esu-
rientẽ,aut sitiẽtem,aut nudũ,aut infirmũ,aut in carcere,
& nõ ministrauimus tibi? Et ille quãuis sedeat in cœlo,
tamen cõpatiens mẽbris laborãtibus,quia caput est mẽ-
brorũ & vniuersi corporis. Quando vni, inquit, ex mi-
nimis meis non fecistis,nec mihi fecistis.Iam certe erat
in cœlo quãdo Paulum ex persecutore fecit prædicato- E
rem. Nã misertus eius, & incorporãs eũ vniuerso cor-
pori suo dixit de cœlo, Saule Saule, quid me persequе- Acto. 9.
ris?Nũquid ergo ipsum persequebatur in cœlo?Quid est
ergo,quid me persequeris? Persequebatur Saulus Chri-
stianos, nũquid Christum qui sedebat in cœlo?Sed quia
ipse erat in Christianis,compatiens mẽbris omnibus,vt
verũ esset in ipso,quod ait,Si patitur vnũ membrũ,con-
patiũtur omnia membra:quid ait?Saule Saule, quid me 1. Cor. 12.
persequeris?Certe iã in cœlo sum, tamen quando mini-
mos meos persequeris,me persequeris:In ipsis membris
meis adhuc ego persecutionem patior.Et illud attẽdite
fratres quod etiam nos aliquoties facimus.Attendite in
populo quando statur, & est aliqua coarctatio, si aliter
alterum calcet,lingua dicit, calcas me:Num ipsa calcata
est? Quid est ergo quod sonat, calcas me? Si & ille re-
spõdeat,libera es ò lingua,in ore tuo vocem habes: Ego
si calcaui, pedem calcaui. Sed calcas me charitas dicit,
calcas me cõpassio vnitatis & vinculũ societatis dicit.
Sicut ergo dicere cœperã, cognoscãt omnes inuidi qui
de aliorũ etiã si inimici eorum,sint tribulationibus gau-
dẽt quia membra sunt putrefacta abscissa & mortua, & F
ideo nõ habẽt sensum, & cum discedũt ab aliis mẽbris,
non sentient,quia sine sensu erunt.Sensus noster fratres
vna fides est, vna charitas, vna sanitas est. Teneamus fi-
dem tanquã sensum,teneamus charitatẽ tanquã sanita-
tem.Et quamuis diuersa mẽbra diuersa munera habeant,
tamẽ charitatis vnitate teneantur, & omnia merẽtur ire
post caput. Caput enim in cœlo est, nos hic laboremus,
& inuicem onera nostra portemus. Quò enim iuit ca-
put,cętera membra itura sunt.Certe audistis quod pau-
lò antè dictum est, dominum clamasse de cœlo, Saule Acto. 9.
Saule, quid me persequeris?Rogo vos fratres,si dominus
& saluator noster qui nullum peccatum habuit, tanto
affectu nos peccatores amare dignatur vt quod nos pa-
timur se pati testetur:quare nos qui sine peccato non su
mus,& qui peccata nostra per charitatem redimere pos
sumus, non tam perfecto amore diligimus, vt si quid
mali alius pertulerit, charitatis affectu compatiamur,
& si quid boni alius acceperit,quasi nos ipsi accipiamus
ita gaudeamus, & pro illo qui accepit, deo gratias re-
feramus? Ecce iam, vt dictum est, patitur aliquis aut

G tribulationem aut damnum:Si doles pro illo, in corpo
re ecclesiæ constitutus es,si non doles,præcisus es.Cha-
ritas enim quæ colligit & viuificat omnia ecclesiæ mẽ-
bra si te viderit de alterius ruina gaodere,statim te præ-
cidet à corpore Et forte iam ideo non doles,quia præ-
cisus es . Si enim ibi esses,sine dubio doleres . Conside-
rate fratres & diligenter attẽdite quia tandiu dolet mẽ-
brũ,quádiu in eorpore cõtinetur.Si autẽ abcissum fue-
rit,nec dolere poterit nec sentire.Cùm euim manus aut
aliud membrũ fuerit abcissum à corpore , si totũ cor-
pus postea multis partibus diuidatur,manus illa nó sen-
tit , quia iam à reliquorum membrorum societate di-
uisa est atqoe disiuncta . Talis est Christianus qui de al-
terius aut damnis aut afflictionibus aut etiam morte
non solũ non dolet,sed quod peius est,forte etiam gau-
det. Et quia iam est alienus à corpore, ideo affectũ cha-
ritatis non tenet in corde . Nos vero si veram & perfe-
ctam charitatem volumus custodire , omnes sicut nos-
metipsos studeamus diligere,vt quia caput nostrũ Chri
Colos. 3. stus est,& membra illius nos esse meruimus,cũ Christus
apparuerit gloria nostra, etiam & nos per concordiam
H charitatis quasi vera & perfecta mẽbra illius absq; vllo
dolo malitię vel inuidię omnes homines sicut nosmet-
ipsos amantes, cum ipso apparere mereamur in gloria.

De resurrectione domini & cantatione Hallelu ia:
Homilia XVI.

RESurrectio & glorificatio domini nostri Iesu
Christi fratres Charissimi ostendit nobis vitã
quã accepturi sumus cum venerit retribuere
digna dignis, mala malis, bona bonis. Et mo-
do quidẽ mali homines cantare nobiscum possunt hal-
lelu ia. Si autem in malitia sua perseuerauerint,cãticum
vitæ nostræ futuræ labiis dicere possunt, ipsam verò vi-
tam quæ tũc erit in ea veritate quæ nũc significatur, ob-
tinere nó possont,quia noluerunt meditari antequá ve-
niret & renere quod futurum erat . Nunc ergo fratres
charissimi exhortamur vos vt laudetis deum,& hoc est
quod nos omnes dicimus , quando dicimus hallelu ia,
laudate deum.Dicis tu alteri,dicit ipse tibi.Cũ se omnes
exhortãtur,omnes faciunt quod hortárur. Sed laudate
de totis votis , id est , vt non sola lingua vestra & vox
laudet deum, sed & conscientia vestra , vita vestra , fa-
cta vestra. Etenim laudamus modo in ecclesia, quando
I congregamur. Cum quisque discedit ad propria, quasi
cessat laudare deum . Non cesset bene viuere, & semper
laudat deũ.Tunc desinis laudare deum,quando à iusti-
tia & ab eo quod illi placet declinas . Nã si à vita bona
nunquam declines, lingua tua tacet, vita tua elamat , &
aures dei ad cor tuum.Quomodo enim aures nostrę ad
voces nostras, sic aures dei ad cogitationes nostras. Nó
potest aurem fieri vt habeat mala facta , qui habet cogi-
tationes bonas . Facta enim de cogitatione procedunt.
Nec quisquã potest aliquid facere, aut ad aliqoid faciẽ-
dum membra mouere,nisi primo processetit iussio co-
gitationis.Quomodo de interiori palatio quicquid ius-
serit Imperator,per imperium Romanũ emanat , quic-
quid videris agi per prouincias , quantus motus fit ad
vnã iussionem imperatoris intus sedẽtis, mouet ille so-
lum labia cum loquitur , & mouetur omnis prouincia
cum fit quod loquitur.Sic & in vno quoq; nostrũ intus
est Imperator,in corde sedet:si bonus,bona iubet & bo-
na fiunt : si malus, mala iubet,& mala fiunt. Cum ibi se-
det Christus,quid potest iubere nisi bona ? Cũ possidet
diabolus,quid potest iubere nisi mala?In tuo autẽ arbi-
trio deus posuit cui pares locum,deo, an diabolo. Cum
paraoeris , qui possidebit ipse imperabit . Ergo fratres K
nó tantum ad sonum attẽdite cũ laudatis , deũ toti lau-
date. Cantet vox, cantet vita, cantent facta . Et si est ad-
huc gemitus, tentatio , tribulatio, spera transitoria om-
nia, & illum venturum diem in quo sine defectu lauda-
bimus.Interim donec veniat ille dies, in quo coniuncti
angelis deum sine vlla fatigatione & sine vllo fine lau-
dare mereamur , vt ad illud ineffabile gaudium venire
possimos quãtum possumus bonis operibus studeamus
insistere:& quotidie conscientias nostras intus aspiciẽ-
tes,si aliquid in stola animæ nostræ aut per negligẽtiam
dissurum,aut per luxuriã sordidatum,aut per iracundiã
combustum,aut per inuidiam concisum,aut per auari-
ciam tenebrosum esse cognoscimus, dũ adhuc in pote-
state nostra est , cum dei adiutorio festinemus vulnera-
ta curare , reparare perdita , & ad eandorem iustitiæ ea
quæ obscurata fuerãt reuocare. Ne forte si bonis operi-
bus nudi,& vitiorum pannis sordentibus inuoluti, ante
tribunal æterni iudicis venerimus , illa ad nos terribilis
sententia dirigatur:Discedite à me maledicti in ignem *Mat. 25.*
æternum,qui paratus est diabolo & angelis eius.Et ideo
qoantum possumus fructus iustitiæ studeamns afferre, L
timentes illud quod dominus dixit, Omnis arbor quæ *Mat. 3.*
non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mit-
tetur. Hæc sentẽtia euidenter ostendit, quia non solum
malum fecisse,sed etiã bonum non egisse,dãnabile erit.
Et ideo ista quę diximus,attentis cordibus iugiter cogi-
temus, ne nos tarde pœniteat sub conspectu ignis æter-
ni , qui interrogabit medullas , ossa & cogitationes no-
stras. Quoniam tunc vnusquisque puniẽdus optabit ne
vnquã mulierem alienã concupiscet,ne vnquã corporis
sui vestẽ, ne vnquam baptismi holosericã maculasset,ne
vnquam præterisset cõsilia & monita sacerdotũ.Nam si
sacerdotibus grãde periculum est aliena peccata nó ar-
guere, quáto periculosius erit propria noluisse corrige-
re:atq; ea non solum non emendasse, verumetiã defen-
disse , & defendendo cumulasse ? Et ideo expiatura erit
illic inextinguibilis concrematio , quicquid hic medi-
cabilis satisfactio , quicquid hic salutifera dissimulaue-
rat sanare conuersio . Ardens enim inferni puteus ape-
rietur , descensus erit , reditus non erit . Illic fidei veste
nudati,& capitaliter mortui, in perpetuum demergen- *Mat. 22.*
tur, eiiciẽdi in tenebras exteriores vbi nó visitabit æter-
nus : In tenebras ex tenebris infœliciter exclusi , infœli- M
cius includẽdi.De hoc puteo propheta orat atq; cóme-
morat . Neque absorbeat me profundũ, neq; vrgeat su- *Psalm. 68.*
per me puteus os suum,Ideo autem dixit,Neque vrgeat
super me puteus os suum,quia cum sine pœnitentiæ re-
medio infœliees peccatores exceperit, claudetur sur-
sum, aperietur deorsum, ac dilatabitur in profundum.
Nullum spiramen , nullus liber anhelitus , claustris de-
super angentibus relinquetur . Detrudentur illuc vale-
dicentes rerum naturæ, vltra nesciẽtur à deo qui deum
scire noluerunt, morituri vitæ, & morti sine fine victu-
ri.Fœliees,qui nunc bene viuentes,facultatibus vel cor-
pori suo necessariis contenti , & de suo largi , in se casti,
in alios non cruenti ab huius putei profundi flammea
nocte se redimont . Hæc pœna illos manebit qui amis-
so & non reparato per pœnitentiam baptismo, in æter-
nom peribunt:Ad quos dicitur,Paleas autem comburet *Mat. 3.*
igni inextinguibili . Hi verò qui tẽporalibus pœnis di-
gna gesserunt, de quibus apostolus dicit , Si cuius opus *1. Corin. 3*
arserit dettimentum patietur, ipse autem saluus erit, sic
tamẽ quasi per ignem:per fluuium igneum,de quo pro-
pheticus sermo commemorat , Et fluuius igneus cur- *Danie. 7.*

A rebat ante eum: per fluuium igneum & vada feruētibus globis horrenda transibunt. Quanta fuerit peccati materia, tanta & petranseundi mora. Quantum exegerit culpa, tantū sibi ex homine vendicabit quædā flammæ rationabilis disciplina. Et quantum stulta iniquitas suggesserit, tantum sapiēs pœna desæuiet. Et quia sermo diuinus quodā loco æneæ ollæ animā peccatricem com-
Ezech. 24. parat, dicens, Pone illam super prunas vacuam, donec concalescat æs eius & omne stagnum eius defluat: illic sermones ociosi & cogitationes iniquæ vel sordidæ, illic multitudo leuiū peccatorū, quæ puritatē nobilis naturæ infecerant, exundabunt: illic stagnū vel plumbum diuersorum subrepētium delictorum, quæ diuinā imaginē obscurauerant consummentur: quæ omnia hic ab anima separari per eleemosynas & lachrymas cōpendiosa transactione potuissent. Ecce sic exigere habet ab homine rationē, qui seipsum pro homine dedit, & cōfixus clauis, legis mortis se iunxit. Quæ cum ita sint dilectissimi, intelligamus quia effugere intoleranda supplicia, & incēdia æterna non potuerunt, nisi qui prius in se ignem carnalis concupiscentiæ ac multimodæ cupi-
B ditatis extinxerint. Et ideo fratres charissimi, conuertamus nos ad meliora, dum in nostra sunt potestate remedia. Curramus dum lucē habemus, ne prętereūtia salutis tempora negligamus. Hic extinguamus mortem moriendo peccatis, hic vitam vitæ meritis cōparemus.

Ephes. 6. *De eo quod Apostolus dicit, Pax fratribus & charitas cum fide magna:* *Homilia XVII.*

Ephes. 2. SEcundum vasis electionis cōfessionem atque doctrinam, quoniā fides misericordię dei donum est, lectionibus, canticis, sermonibus diuinis, & (quod est præcipuum) gratia sua ædificet dominus cor vestrum, vt quod verum auditis, non audiatis ad iudicium, sed ad præmium. Faciet hoc, quo-
Roma. 4. niā qui promisit potens est & facere. Ita credidit Abraham dans gloriā deo: vnde & plenißime credens, quoniam quę promisit potens est & facere, magnū nostrum
Gala. 4. gaudium nobis promisit. Abrahæ nos promissionis filij
Genes. 22. sumus. Quando enim dictum est Abrahę, In semine tuo benedicentur omnes gentes, nos promissi sumus. Ergo
Roma. 4. ipse nos fecit fidei filios Abrahæ, qui potens est facere quod promisit. Nemo dicat, Ego feci. Non enim promittit deus, & facis tu. Potest autem rectè dici, quia quę promittis tu, facit deus. Tu enim infirmus es, tu omni-
C potens nō es. Quando enim promittis, nisi faciat deus, inanis est promissio tua. Dei autē promissio non pendet ex te, sed ex illo. Sed ego, inquis, credidi. Concedo. Verum dicis. Tu credidisti: sed non tibi tu fidem dedisti. Vnde autem credidisti, nisi ex fide? Fides in te donū
Ephes. 6. dei est. Audi apostolum ipsum fidei disputatorem, & gratiæ magnum defensorem: audi eum dicentem, Pax fratribus & charitas cum fide magna. Tria dixit, Pax,
De gratia charitas, fides. A fine cœpit, ad initium terminauit. Ini-
& lib. ar. tium est enim in fide, finis in pace, quia enim credimus,
cap. 30. ipsa est fides: Sed fides debet esse Christianorum, non
& 41. dæmoniorum. Nam sicut dicit Iacobus apostolus, Et
Iacobi 2. dæmones credunt, & contremiscunt. Et dæmones dixerunt Christo, Tu es filius dei. Confitebantur dæmo-
Marci 3. nes, quod nō credebant homines. Illi tremuerūt, illi occiderunt. Quid enim? Quia dixerunt dæmones, Tu es filius dei, scimus qui sis, ideo regnaturi sunt cum filio dei? Absit. Discernenda est ergo fides dæmonum à fide sanctorum. Plane discernenda vigilanter & diligenter. Nam & Petrus hoc dixit domino dicenti, Quem
Mat. 16. me esse dicitis? Tu es Christus filius dei vini, Et domi-

nus, Beatus es Simon Bar Iona. O domine hoc tibi di- D xerunt & dæmones: Quare ipsi non sunt beati? Quare? Quia dæmones hoc dixerunt timore, Petrus amore, ideo initium est à fide. Sed quali fide? Quam definiuit Apostolus, Neque circuncisio aliquid valet neq; præ- *Galat.* 5. putium, sed fides. Dic quæ fides? Quæ per dilectionem operatur. Hanc dæmones nō habent fidem quæ per dilectionem operatur, sed soli serui dei, soli sancti dei, so- *1. Petr.* 2. li fide filij Abrahæ, soli filij dilectionis, filij promissionis. Ideo est & charitas dicta. Tria illa dicta sunt ab Apostolo, Pax fratribus & charitas cum fide. Vnde pax & charitas? Vnde charitas cum fide? Si enim non credas, non amas. Dixit ergo apostolus, sic incipiens à fine, & veniens ad initium, Pax charitas, cum fide. Nos dicamus. Fides, charitas, pax. Crede, ama, regna. Si enim credis & non amas, adhuc non decreuisti fidem tuam ab eis qui tremebant & dicebant, Scimus quia sis filius dei viui. Ergo tu ama, quia charitas cum fide ipsa te perducit ad pacem. Quam pacem? Veram pacem, plenam pacem, solidam pacem, securam pacem. Vbi nulla pestis, nullus hostis. Ipsa pax est finis omnium desideriorum bonorum. Charitas cum fide, & si sic dicas, be- E ne dicis, fides cum charitate. Magna ergo bona cōmemorauit apostolus, Pax fratribus & charitas cum fide. *Ephes.* 6. Magna bona. Sed dicat, vnde bona ista, vnde sunt, à nobis an à deo? Si dicis à nobis, in te gloriaris, non in deo. Si autem didicisti, quod ait ipse apostolus, Vt qui glo- *1. Cor.* 1. riatur, in domino glorietur: confitere pacem, charitatem cum fide, non tibi esse nisi à deo. Sed respondes mihi, Tu hoc dicis, proba quod dicis. Probo, ipsum apostolum testē vocabo. Ecce habetis. Apostolus dixit, Pax fratribus & charitas cum fide. Ipse dixit. Quid ipse dixit? Vnde? Sequitur, Pax fratribus & charitas cum fide, à deo patre nostro & domino Iesu Christo. Quid ergo habes quod non accepisti? Si autem acce- *1. Cor.* 4. pisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Non sic gloriatus est Abraham? Ex fide gloriatus est. Quæ est fides plena & perfecta? Quæ credit ex deo esse omnia bona nostra, & ipsam fidem. Iterum dicit apostolus, *1. Timo.* 1. Misericordiam consecutus sum. O confessio, Non ait, misericordiam consecutus sum, quia fidelis eram: sed, vt fidelis essem misericordiam consecutus sum. Veniamus ad eius primordia, videamus Saulum sæuientem, spectemus furentem, spectemus odia anhelantem, sanguinemque sitientem. Spectemus fratres eum, magnum F spectaculum. Ecce post Stephani necem, post effusum testis dei lapidibus sanguinem, vbi vestimenta serua- *Act.* 7. bat lapidantium, vt in eorum etiam manibus lapidaret, tunc dispersi sunt fratres qui erant Hierosolymis *Act.* 8. congregati, & ille sæuiens, cui paruum erat, vidisse & fudisse sanguinem Stephani, accepit literas à princi- *Act.* 9. pibus sacerdotum vt iret Damascum, & quoscunque *De verbis* ibi inueniret Christianos, vinctos adduceret. Et ibat. *apostoli* Hæc Pauli via erat, cuius via nondum erat Christus, *ser.* 9. adhuc Sauli, nondum Pauli. Ibat. Quid habebat in corde? Quid nisi malum? Date mihi merita eius. Si merita quæris, damnationis sunt, non liberationis. Ibat ergo sæuire in membra Christi, ibat sanguinem fundere, ibat lupus pastor futurus. Sitiebat. Non enim poterat aliter ire ad illa propter quæ ibat. Et cum sic ambulabat, cogitabat, anhelabat cædes, conducit pedes eius ira, mouet membra odium, dum pergit & ambulat, obtemperat mancipium crudelitati: & ecce vox de cœlo, Saule Saule, quid me persequeris? Ecce quare *Act.* 9. dixit, Misericordiam consecutus sum, vt fidelis essem. *1. Timo.* 1.

G Erat infidelis, parum est, erat in ipsa infidelitate crude-
lis, sed misericordiā consecutus est vt fidelis esset. Quis
dicturus est deo dicēti, hoc volo: Ergo domine, illū qui
tanta fecit, tanta mala in sanctos tuos facere cupiebat,
tali cum misericordia dignum existimas? Hoc volo. An
Mat.20. oculus tuus nequā est, quia ego bonus sum? Habete fi-
dem, sed vt habeatis fidem, orate fide. Sed orare fide
non potestis, nisi fidem habeatis. Non enim orat nisi fi-
Roma.10. des. Quomodo enim inuocabunt in quem non credi-
derunt? Aut quomodo credent ei quem nō audierunt?
De gratia Quomodo autem audient sine prædicāte? Aut quomo-
& lib. ar. do prædicabunt si non mittantur? Ideo loquimur, quia
cap. 30. missi sumus. Audite nos, audite illum per nos. Ergo ait
aliquis inuocamus deum, vt det nobis perseuerare in
his bonis quæ habemus, & addere bona quę non habe-
mus. Præcessit ergo fides quæ rogat. Certe totum dat
deus. Vt enim daret mihi, rogaui, vt rogarem prius cre-
didi. Ergo mihi dedi quod credidi, & deus dedit quod
credens oraui. Soluatur quæstio. Non enim parua est.
Hoc te video loqui, quia tu prior dedisti aliquid deo,
Roma.11. vt cætera daret tibi. Dedisti quippe illi fidē tuā & ora-
H tionem tuam, & vbi est quod ait apostolus, Quis enim
cognouit sensum domini, aut quis cōsiliarius eius fuit?
Aut quis prior dedit ei, & retribuetur illi? Ecce qualis
vis esse? Ergo prior dedisti deo, & hoc dedisti quod tibi
non dedit deus? Inuenisti vnde dares? Homo mendice
1.Corin. 4. vnde habuisti? Ergo vnde dares aliquid habuisti? Quid
enim habes quod nō accepisti? Ergo de dei das deo? Ex
eo quod tibi dedit, à te accepit? Nam mendicitas tua
nisi prior dedisset, inanissima remaneret. Audite vnde
hoc euidētius probetis, Ecce vos quia credidistis & ac-
cepistis. Quid dicimus de his qui nōdum crediderunt
quales erāt? Saulus qui nondum crediderat, aut accepit
vt crederet postea quā credidit Christo, tunc cœpit in-
uocare Christum. Ab illo accepit vt crederet, & credē-
do inuocaret, inuocando cætera acciperet. Quid puta-
mus fratres? Saulus antequam crederet, orabant pro
illo qui crediderant, an non orabant? Dicatur mihi, si
non pro illo orabant, quare dixit Stephanus, Domi-
ne ne statuas illis hoc delictum? Orabatur & pro illo, &
pro aliis infidelibus vt crederent. Ecce nondum habe-
bant fidem, & orationibus fidelium accipiebant fidem.
Nondum habebant quod deo offerrent, quia nondum
I erant misericordiam consecuti vt fideles essent. Deni-
que posteaquam Saulus iste conuersus est, vna voce eli-
sus & leuatus est. Elisus persecutor, leuatus prædicator:
Posteaquàm cœpit euangelizare fidem quam aliquan-
Gala. 1. do vastabat, quid de se dixit? Eram autem ignotus facie
De verbis ecclesiis Iudææ quæ sunt in Christo, tantùm autem au-
domini diebant quia is qui aliquando nos persequebatur, nunc
ser.18. euangelizat fidem quam aliquando vastabat: & in me
magnificabant deum. Nunquid dixit, Et in me magni-
ficabant me? & in me qui euangelizabam fidem quam
aliquando vastabam nō me magnificauerunt, sed deum.
Ergo ipse fecit vt Saulus deposita tunica veteris pecca-
ti pannosa, cædibus sanguinea, vt deposita ista tunica,
acciperet tunicā humilitatis, & fieret de Saulo Paulus.
1. Cor 15. Quid est Paulus? Minimus. Ego enim sum minimus
Apostolorum. Ecce quid est Paulus. Paulum enim Lati-
ne modicum est. Sic loquimur, quando dicimus, Post
paulum video te: Paulo post facio illud. Quid est pau-
lo post? Modico post. Post paulum, post modicū. Quid
est Paulus? Quia modicus: modicus, quia nouissimus.
Ego enim sum, inquit, nouissimus apostolorum, qui
non sum dignus vocari apostolus, quia persecutus sum
ecclesiam dei. Bene dicis, vnde debuisti damnari, ab K
eo accepisti vnde debeas coronari. A quo accepit, vul- *De gratia*
tis audire? Nolite me, ipsum audite, Non sum, inquit, di- *& libe.ar.*
gnus vocari apostolus, quia persecutus sum ecclesiam *c.13. & 15.*
dei: Sed gratia dei sum id quod sum. Ergo quod eras, *1. Cor. 15.*
iniquitate tua eras: quod es, gratia dei es. Et gratia eius,
inquit, in me vacua non fuit. Ecce euāgelizat fidem quā *Gala. 1.*
aliquando vastabat, nec gratia ipsa vacat in illo qui ait,
In me vacua non fuit, sed plus omnibus illis laboraui. *1. Cor. 15.*
Obserua erigere te cœpisti. Vbi es Paule? Certe modi- *1. Cor. 4.*
cus eras. Plus omnibus illis laboraui. Dic vnde? Quid
enim habes quod nō accepisti? Statim respexit. Et cum
dixisset, Plus omnibus illis laboraui: quasi expauit ad *1. Cor. 15.*
verba sua & mox subiecit se humilē Paulum. Nō autem
ego, sed gratia dei mecū. Ergo fratres mei, vt noueritis
etiā fidem à domino deo esse nobis, orate pro illis qui
nondum crediderunt. Si quis habet forte amicum infi-
delem, moneo illum vt oret pro illo. Vere opus est vt
ego illum moneam. Maritus Christianus est, vxor infi-
delis est, nō orat pro vxore sua vt credat? Vxor est Chri-
stiana, maritus infidelis est, non orat mulier religiosa
pro marito suo vt credat? Quando hoc orat qui orat, L
quid orat, nisi vt deus det illi fidē? Ergo donum dei est
fides. Nemo se extollat, nemo sibi arroget, quasi sibi a-
liquid dederit. Qui gloriatur, in domino glorietur. *1. Cor. 1.*

De eo quod in Esaia scriptum est, Frange esurienti panem tuum, & egenos vagósque induc in domum tuam: Homilia XVIII. *Esaiæ 58.*

Ominus deus noster nolens nostrum aliquem
perire, excolens ecclesiam suam velut agrum
suum, quærens fructum de arboribus suis an-
tequam tempus securis adueniat, cum necesse
erit infructuosas arbores amputare, non cessat admo
nere nos, vt cum tempus nobis est, cum dei adiutorio
in nostra potestate consistit bona opera faciamus. Cum
enim transierit tempus bene operandi, non restat nisi
recipiendi. Nemo tibi dicturus est post resurrectionem
mortuorum in regno dei, Frange esurienti panem tu- *Esaiæ 58.*
um, & egenos vagósque induc in domum tuam, quia
non inuenies esurientem nec egentem: Nemo dicturus
est, Vesti nudum, vbi omnium tunica immortalitas erit. *Mat. 25.*
Nemo dicturus est, Suscipe peregrinum, vbi omnes in
patria sua viuent. Nam modo sumus inde peregrini.
Nemo dicet, Visita ægrum, vbi est sanitas sempiterna. M
Nemo dicet, Sepeli mortuum, vbi mors morietur. Ista
omnia pietatis officia in vita æterna necessaria non e-
runt, vbi sola pax erit, & lætitia sempiterna. In isto autē
tempore, vt nouerimus, quātum nobis cōmendat deus
opera misericordiæ, etiam ipsos suos sanctos egere fe-
cit: vt cum fiūt hic amici de mãmona iniquitatis, reci-
piant & ipsi amicos suos in æterna tabernacula: id est, *Lucæ 16.*
vt cum serui dei pij, dum iugiter deo vacant, aliquotiēs
indigent, illi qui habent mundi diuitias, eleemosynas
largiantur. Quomodo eos participes faciunt in terre-
na substantia, sic cum illis partem habere merebuntur
in vita æterna. Hoc dixi propter lectionem Regnorum *3. Reg. 17.*
quam primò audiuimus, Nūquid deus defecerat pasce-
re seruum suum Heliam? Nónne illi quia deerant ho-
mines, alites ministrabant? Nónne illi panem offere-
bat coruus mane, & ad vesperam carnes? Ostendit er-
go deus, quia vnde voluerit, quomodo voluerit pa-
scere suos seruos potest: Et tamen vt posset eum religio-
sa vidua pascere, fecit eum egere. Egestas animæ sanctæ
in abundantiam versa est animæ religiosæ. Non pote-
rat Helias de misericordia dei dare sibi, quod lagun-

culæ

A culæ dedit? Videtis nempe & manifestum est, quod aliquando serui dei ideo nō habent, vt probētur qui habēt. Et tamen illa vidua nihil habebat, quod illi reliquū erat finito, fuerat & cum suis filiis moritura. Processit ergo vt faceret sibi panem: Collegerat duo ligna, & tūc eam vidit Helias. Tunc eam homo dei videbat quādo illa duo ligna quærebat. Mulier illa typum gerebat ecclesiæ, & quia duo ligna crucem faciunt, quærebat moritura, vnde semper esset victura. Adumbrato ergo mysterio Helias loquitur ad eam quod audiuit, narrat illa dispositionem suam, moriturant se dicit cum consummauerit quod remansit. Ibi est ergo quod dominus dixerat Heliæ, Vade in Sarepta Sidoniæ, ibi enim mandaui viduæ vt pascat te. Videtis quemadmodum mandet deus nō in aure, sed in corde. Nunquid legimus quia missus est aliquis propheta ad illam mulierem, & dictum est ei, Hæc dicit dominus, venturus est ad te esuriens seruus meus, ex eo quod habes ministra illi, inopiā noli metuere, ego supplebo quod dederis? Hoc ei dictum non legimus. Nec hoc legimus quod in somnis ad eā missus fuerit angelus, & prenunciauerit Heliā esurientē

B esse venturum, aut de illo pascendo aliquis mulierem illam admonuerit. Sed mandat deus miris modis, qui in cogitationibus loquitur. Dicimus mādasse deum loquendo in corde, suggerēdo quod opus erat, persuadēdo quod vtile erat rationali animæ viduæ mulieris. Sic

Ionæ. 4. etiam in prophetis legimus quod dominus mandauerit vermi vt roderet radicē cucurbitę. Quid est mandauit, nisi cor præparauit? Inspiratione itaque domini, vidua illa mulier cor præparatum babebat ad obediendū. Talis venerat, talis cum Helia loquebatur. Qui erat

3. Reg. 17. in Helia vt præciperet, ipse erat in vidua vt obediret, Vade, inquit, mihi prius fac de egestate tua, non deficient diuitiæ tuæ. Patrimonium enim viduæ, modicum erat farinæ, & modicum olei. Hoc modicum non defecit. Quis habet talem viduam? Libenter vidua seruum dei esurientem pascebat, quia patrimonium eius in conclauit pēdebat. Quid felicius hac paupertate? Si hic talia recipit, qualia in fine sperabit? Ideo hoc dixi vt seminationis nostræ mercedem, non isto tempore quo seminamus speremus. Hic enim bonorum operum messem cū labore serimus, sed in futuro fructus illius cum gau-

Psal. 125. dio colligemus, secūdum illud quod scriptum est, Eun-

C tes ibant & flebant, mittentes semina sua. Venientes autem venient cum exultatione, portātes manipulos suos. Illud enim pro signo factum est, non pro dono. Nam si vidua illa quod pauit hominem dei hic recepit, non est magnum quod seminauit, quia non magnam segetem messuit. Temporale est enim quod accepit, non deficiētem farinam, nec diminutū oleum, quousque daret deus pluuiam super terram, ac sic tunc magis cœpit egere, quando dignatus est deus pluere. Tunc enim laboratura erat, expectatura agri fructus & collectura. Quando autē nō pluebat, victus eius facilè veniebat. Signū hocipsum quod deus illi ad paucos dies præstiterat, signum erat futuræ vitæ, vbi merces nostra deficere nesciet, vbi farina nostra deus erit. Quomodo illa per illos non deficit dies, sic ille dies nō deficiet in æternum. Talē mercedem speremus quando bona facimus, ne forte aliquis vestrum tentetur tali cogitatione vt dicat, Pascam aliquem seruorum dei esurientem, vt lagena mea non deficiat, & in cupa mea semper vinum inueniam. Noli hoc hic quærere. Semina securus, messis tua serius veniet, tardius veniet, sed cum venerit finem nō habebit.

De exhortatione ad eleemosynas faciēdas. Homilia XIX.

LEctio ista fratres quam modo audiuimus de D sancto Euangelio, ad eleemosynas faciendas nos hortatur, & sic hortatur, vt in iudicio suo dominus has solas factas imputet dextris, has solas non factas imputet sinistris: non quò cætera facta hominū vel bona vel mala nō veniāt in iudicium, scri- *Eccles. 12.* ptū est enim omnia vētura ad iudiciū: & tamen non elegit dominus noster Iesus Christus pronuncians nobis iudiciū suum futurum, non elegit vnde nos admoneret nisi solas eleemosynas. Nunquid dextris nō erit dicendum, quia caste vixistis, quia res alienas non rapuistis, quia fidem meam vsque ad sanguinem confessi estis? Omnia enim facta ista bona necesse est honorari in iudicio Iesu Christi. Rursus putatis non esse dicendum sinistris, quia fuistis impudici, quia fornicati estis, quia res alienas rapuistis, quia superbia vestra & malis moribus nomē meum blasphemari fecistis, & cætera quæque enumerat: tacet tamen dominus noster prænuncians nobis iudiciū suum, omnia cætera recta facta iustorū & solas eleemosynas cōmemorare dignatus est. Tacuit omnia mala facta iniquorum, & solam sterilitatem eleemosyne increpandā esse iudicauit, nō nisi ad nos cōmonen- *Tobiæ 4.* dos. Quare hoc? Quia omnia crimina eleemosynis re- E dimuntur. Ideo illam laudauit fœcunditatem, istam culpauit & damnauit ariditatem. Sed audistis, omnia malefacta eleemosynis redimi, nolite sic intelligere, vt intelligūt quidā peruerse. Eleemosynæ enim possunt tibi prodesse ad delenda peccata præterita, si mores mutaueris. Si autem in eisdem malis perseueraueris, eleemosynis tuis nō corrūpes iudicium dei. Ego dico propter illa scelera & crimina quæ omnes modo vitare debent qui accipiunt corpus Christi & sanguinē. Cæterum non me latet vitam istam mortalem & in carne corruptibili constitutam sine peccatis esse nō posse: sed illa quotidiana & leuia habent etiā sua lauacra quotidiana, hoc est, quòd pectus tundimus & dicimus in oratione domino deo nostro, Dimitte nobis debita nostra, sicut & *Mat. 6.* nos dimittimus debitoribus nostris. Nō enim sine causa dicimus hoc. Haud vero ipse cœlestis magister doceret istā orationē nisi nos peccatores esse præuideret. Vidit enim quæ cauere debemus, & vidit quæ cauere difficile sit. Omnia autem cauere impossibile iudicauit esse qui istā orationem quotidianā nō quoslibet Chri- F stianos, sed ipsos arietes apostolos docuit. Vbi autem apostoli pectus tundunt & dicunt, Dimitte nobis debita nostra, hoc est, peccata nostra, audet aliqua ouicula superbire de sua iustitia? Videte qualis fuerit Ioānes Apostolus, supra pectus domini discumbebat, de alto illo fonte sapientiæ secreta bibebat. Inde enim bibit quod in Euangelio eructauit, In principio erat verbū, & ver- *Ioan. 1.* bum erat apud deum, & deus erat verbum. Et assiduè testatur Euāgelium, quod dominus pręcipue ipsum diligebat: & tamen ait, Si dixerimus quia peccatum non *1. Ioan. 1.* habemus, nosipsos decipimus, & veritas in nobis non est. Nec tamen quia ista dicuntur, debet quisquam securus esse homicida, si propter quotidianas fornicationes & latrocinia sua venerit dicere, Dimitte nobis debita *Mat. 6.* nostra. Quod enim deus statuit quotidie dici propter leuia peccata, ille putat ad illa grauia sibi posse opitulari à quibus non vult discedere, sed in his cupit perpetuò permanere. Tundat & de his pectus, faciat & pro his eleemosynas, sed vita mutata, & inde recedat, & huc accedat. Si autem dixerit in animo suo, si quotidiana faciam latrocinia, & si quotidianis corruptionibus adulterinis me cōtaminē, & si sortilegos quędā, idolis sacri-

G ficem, mathematicos consulam, & à tali vita omnino non recedam, faciens tamen quotidianas eleemosynas extinguo omnia peccata: tamen extinguis, sed cum his extingueris. Sic enim tibi erit ista commutatio tua ma-
Psalm. 36. la, vt non desit qui de te dicat. Et adhuc pusillum & nõ erit peccator: & quæres locum eius, & non Inuenies. Vidi impium sicut cedros Libani exaltari, transiui, & ecce non erat: quæsiui eum, & non est inuentus locus eius. Pereunt ergo peccata tua, sed tecum. Non enim in gehenna peccare permitteris, aut cum te cœperit torquere ignis æternus, de satiandis libidinibus cogitabis. Pereunt ergo peccata, sed tecum. Si autem vitam mutaueris illa pereunt, tu inuenieris, & dicetur de te, Mortuus
Lucæ. 15. erat & reuixit, perierat & inuentus est.

1. Petri. 2. *De eo quod beatus Petrus dicit, Deposita ergo omni malitia & omni dolo & adulatione & inuidia & detractione, tanquam modo nati infantes rationabile & innocens lac concupiscite &c.* Homilia XX.

Mnium quidem aures & mẽtes quos cura nostra complectitur, soliciti pastoris sermo compellat: veruntamen ad vos propriè nunc dirigitur, quorum recens infantia spiritalis gene-
H rationis sacramentorum cunabulis insignitur. Vobis enim maxime per apostolum Petrum sic diuinum blan-
1. Petri. 2. ditur eloquium. Deposita ergo, inquit, omni malitia & omni dolo & adulatione & inuidia & detractione, tanquam modo nati infantes rationabile & innocens lac concupiscite, vt in illo crescatis in salutem, si gustatis quia dulcis est dominus. Proinde quia gustatis, nos testes sumus. Nos vobis hanc suauitatem nutricis officio ministramus. Agite itaque ad sanctæ instar admoniti infantiæ, deponite malitiam, dolum, adulationẽ & inuidiam & detractionem, hanc innocentiam sic tenere debetis, vt eam crescendo non amittatis. Quid est malicia, nisi nocendi amor? Quid est dolus, nisi aliud agere & aliud simulare? Quid est adulatio, nisi fallaci laude seductio? Quid est inuidia nisi odium fœlicitatis alienæ? Quid est detractio, nisi mordacior quàm veracior reprehensio? Malitia malo delectatur alieno. Inuidẽtia bono cruciatur alieno. Dolus duplicat cor. Adulatio duplicat linguam. Detractio vulnerat famam. Huius autẽ vestræ innocentia sanctitatis, quoniam filia est charitatis, non gaudet super iniquitate, cõgaudet autem boni-
I tati. Simplex vt columba, & sic astuta vt serpens, nõ stu-
1. Corin. 13. dio nocendi, sed nocentem cauendi. Ad hanc vos ex-
Matth. 10. hortor. Talium est enim regnum cœlorum, humilium
Matth. 19. scilicet, hoc est spiritaliter paruulorum. Non cõtemnatis, non abhorreatis. Magnorum est enim ista pusillitas, superbia verò fallax infirmorum est magnitudo, quæ vbi mẽtem possederit, erigẽdo deiicit, inflãdo euacuat, distendendo dissipat. Humilis esse non potest nocens, superbus esse non potest innocens, Humilitatem illam loquor quæ non vult perituris rebus excellere, sed æternum aliquid veraciter cogitat, quò non suis viribus, sed alienis ad vitam perueniat. Hæc malum cuiusquã velle nõ potest, quo nequaquam bonum eius augetur. Porrò autem superbia continuo parit inuidiam. Quis verò sit inuidus, qui non ei malum velit cuius bono cruciatur? Ergo & inuidia parit cõsequenter malitiã, vnde procedit & dolus & adulatio & detractio, & omne opus malũ quod pati nolis ab alio. Pia itaq; humilitate seruata, quæ in scripturis sanctis sancta probatur infantia, securi eri-
Matth. 19. tis de immortalitate beatorũ. Taliũ est enim regnũ cœlorũ. Porrò qui superbus in homines nõ est, multo maxime aduersus deũ cõtumax esse nõ debet, quoniã si nõ est alicui faciẽdum quod quisq; ab alio pati non vult, & K
nullus hominẽ vult inobediẽtem pati eum qui suo iuri subditus fuerit, quanto magis cauẽdum est ne in deum quisquã talis existat, qualem in se existere hominem nõ vult. Fallũt proinde animas suas qui sufficere existimãt si quod sibi fieri nolũt, nulli hominum faciãt, seseq; vita luxuriosa ita corrumpũt, vt deo facere conentur quod sibi fieri ab homine nolũt. Neq; enim volunt à quoquã peruerti domũ suam, qui in seipsis domũ dei miserabili cæcitate peruertunt, surdi aduersus apostolum clamantem, Nescitis quia templũ dei estis, & spiritus dei habi- 1. Corin. 3.
tat in vobis? Si quis autem templum dei corrũpit, corrumpet illum deus. Templum enim dei sanctũ est, quod estis vos. Nemo se fallat. Quid ergo se putãt seruare circa alios homines innocẽtiam suam, cum sibi ita noceãt, vt deo careant habitatore & puniantur vltore? Hinc etiam fit vt per noxias voluptates lapsi & effusi, non solum templa dei esse desinant, verum etiam ruinæ fiant, in quibus habitant mala dæmonia, quibus supplicare & Luce 11.
quæ colere incipiant: fiantque illis, vt dictum est, posteriora deteriora prioribus. Vnde vos semine immortali regeneratos, sicut superius propter maliciosas nocendi cupiditates, quibus fit hominibus quod oderunt: ita L
postea propter turpes & illicitas carnis delectationes & nefaria sacrilegia, quibus homines nocere hominibus non vidẽtur, non eis faciẽdo quod nolunt, sed deo non obediẽdo cui cũcta sunt subdita, ipsi dominorũ domino faciunt, quod sibi à seruulis suis fieri nolũt: idem ipse apostolus Petrus loquitur dicẽs, Christo ergo passo per 1. Petri. 4.
carnem, & vos eadem cogitatione armamini. Qui iam mortuus est carne, desinat peccare, vt iam non hominũ desideriis, sed voluntate dei reliquum in carne viuat. Sufficit enim præteritum tẽpus voluntates gentiũ consummasse in libidinibus & voluptatibus & comessationibus, potatione, & nefandis idolorũ seruitutibus. Sufficit enim præteritum tempus luteis operibus peccato- Exod. 14.
rum, tanquam Aegyptiorum dominationi seruiuisse. Iam mare rubrũ, baptisma scilicet Christi sanguine consecratũ vos traiecit, Aegyptios interemit, nihil de peccatis præteritis tanquam de insequentibus à tergo hostibus formidetis. De cætero cogitate vitæ huius eremũ permeare, & ad terram promissionis supernam Hierusalem, terram viuentium peruenire, ne verbi dei contemptu tãquam mannæ fastidio, corda vestra velut ora M
interiora decipiãt, ne cibos cõcupiscẽtes Aegyptios de alimentis cœlestibus murmuretis: ne fornicemini sicut 1. Cor. 10.
quidã illorum fornicati sunt: & ne tẽtetis Christũ sicut quidam illorũ tentauerunt. Si vobis fidem gentilium si- Exod. 15.
tientibus amaritudo aliqua resistẽtium velut aquarũ illarũ quas Israël nõ potuit bibere occurrerit, imitata domini patientia velut iniecto crucis ligno dulcescant. Si Nume. 21.
tentatio serpẽtina momorderit, conspecta illius exaltatione serpẽtis, tanquã mortis in carne domini victæ atque triũphatę, eodẽ crucis medicamento sanetur. Si ad- Exod. 17.
uersarius Amalecita iter intercludere atq; impedire conabitur, pro reuerẽtissima extensione brachiorũ eiusdẽ crucis indicio superetur. Veri & germani estote Christiani: nolite imitari nomine Christianos, opere vanos. Iterum dico, & sæpe dicendum est. Sufficit præteritum 1. Petri 4.
tempus voluptates gentium consummasse. Detestamini auersamini canes conuersos ad vomitum suum, de- 2. Petri 2.
testamini & auersamini mundatã & vacãtem domum, quò nequiores alij septem spiritus adducuntur, vt fiant no- Luce 11.
uissima hominis peiora quam erant prima: vos vestrum mundatorẽ tenete habitatorem. Præcipientes enim ro- 2. Cor. 6.
gamus,

A gamus, ne in vacuum gratiā dei recipiatis. Sufficit præ-
1. Petr. 4. teritum tempus voluptates gẽtium conſummaſſe. Au-
Rom. 6. dite & apoſtolum Paulum, humanũ dico propter in-
firmitatem carnis veſtræ. Sicut enim exhibuiſtis mem-
bra veſtra deſeruire immunditiæ & iniquitati ad iniu-
ſtitiam, ſic nunc exhibete membra deſeruire iuſtitiæ in
ſanctificationem.

De caſtigatione filiorum quos cognoſcimus ire in vanitatem & inſanias mendaces. Homilia XXI.

Quotienſcunque fratres chariſsimi aliquos ex
filiis veſtris ad ſpectacula vel furioſa vel cru-
enta vel turpia quaſi ad aliquod bonum opus
currere vana perſuaſione & peſtifero amore
cognoſcitis, vos qui iam deo propitio iſta non ſolum
luxurioſa, ſed etiam crudelia oblectamenta deſpicitis,
caſtigare eos & abundãtius pro eis domino ſupplicare
debetis, quia illos cognoſcitis ire in vanitatẽ & inſanias
Pſal. 39. mendaces, & negligere quò vocati ſunt. Qui ſi forte in
ipſo circo aliqua ex cauſa expaueſcãt, cõtinuò ſe ſignãt,
& ſtant illic portãtes in fronte vnde abſcederent, ſi hoc
in corde portarẽt. Omnis enim qui ad aliquod malum
opus currit, ſi forte pedem impegerit, ſignat os ſuum, &
B neſcit quod includit potius dæmonem quàm excludit.
Tunc enim bene ſe ſignaret, & diabolum de corde ſuo
repelleret, ſi ſe ab illo opere nefario reuocaret. Vnde
iterum atque iterum rogo vos fratres chariſsimi, vt pro
eis totis viribus ſupplicetis, quatenus ad iſta damnanda
intellectum accipere mereãtur, & affectum ad fugien-
da, & miſericordiam ad agnoſcendum. Opportunum
erit propter aſsiduã compunctionem pœnitentiæ, pſal-
mum quinquageſimum vobis omni die cantare. Lo-
quamur tamen & ad illos quos frequenter ab eccleſiæ
conuentu ſpectacula voluptuoſa ſubducunt. Rogo vos
tamen fratres chariſsimi, vt quotienſcũque eos tale ali-
quid facere videritis, ad vicẽ noſtrã ſeueriſsime caſti-
getis. Sit ad eos vox noſtra, memoria veſtra: corrigite
arguendo, conſolamini alloquendo, exemplum præbe-
te viuendo. Aderit eis qui affuit nobis. Non enim vobis
iſta pericula prætergreſsis, fons miſericordiæ dei præ-
ciſus eſt. Quà veniſtis, venient: quà tranſiſtis, tranſibunt.
Moleſtum eſt quidem & nimium periculoſum, & pro
certo exitiabile, quòd à nobis frequẽter admoniti, non
ignorantes, ſed ſcientes peccant. Aliter enim ille ad has
C vanitates currit qui voces Chriſti contemnit, aliter ille
qui non nouit quod fugiat. Sed nec de talibus deſperari
Ezech. 18. debere, euidenter oſtẽdit diuinæ miſericordiæ magni-
tudo, quæ non vult mortem moriẽtis, ſed vt conuerta-
tur & viuat. Denique etiam in beato Dauid hoc mani-
feſtiſsime impletum eſſe cognoſcimus: cuius peccatum
cum dolore quidẽ dicimus & tremore, ſed tamen deus
noluit taceri quod voluit ſcribi. Dicam ergo non quod
volo, ſed quod cogor. Dicam non exhortans ad imita-
tionem, ſed inſtruens ad timorem. Beatus enim Dauid
vxoris alienæ pulchritudine captus, rex & ꝓpheta Da-
uid, ex cuius ſemine ſecundum carnem dominus ven-
turus erat, adulterauit eam, cuius etiam maritum in bel-
lo occidendum mandauit. Homicidiũ auxit adulterio,
& poſt factum hoc miſſus eſt ad eum Nathan propheta
à domino qui eum argueret de tanto commiſſo. Quid
caueant homines diximus: quod verò ſi lapſi fuerint
imitentur audiamus. Multi enim cadere volunt cum
Dauid, & nolunt ſurgere cum Dauid. Non ergo caden-
di exemplum propoſitum eſt, ſed ſi cecideris reſurgen-
di. Attende ne cadas. Nõ ſit delectatio minorum, lapſus
maiorum: ſed ſit caſus maiorum, tremor minorum. Ad
hoc propoſitum eſt, ad hoc ſcriptum eſt, ad hoc in ec- D
cleſia ſæpe cantatum. Audiant qui non ceciderũt, ne ca-
dant: audiant qui ceciderunt, vt ſurgant. Tanti viri pec-
catum non tacetur, prædicatur in eccleſia. Audiunt me
male audientes, & quærũt ſibi patrocinia peccandi. At-
tendunt vnde defendãt quod committere parauerunt,
non vnde caueant quod non commiſerũt, & dicũt ſibi:
Si autem Dauid adulterium commiſit, cur non & ego?
Inde anima iniquior, quæ cum propterea fecerit, quia
Dauid id fecit, ideo peius quàm Dauid fecit. Dicã hoc
ipſum planius, ſi potuero. Dauid nullũ tibi ita ad exem-
plum propoſuerat vt tu, ceciderat lapſu cupiditatis, nõ
patrocinio ſanctitatis. Tu tibi tãquam ſanctum propo-
nis vt pecces, nõ imitaris eius ſanctitatem, ſed ruinam.
Hoc amas in Dauid, quod in ſe odit Dauid. Præparas te
ad peccandum, diſponis peccare. Librum dei vt pecces
inſpicis: ſcripturas dei ad hoc audis vt facias quod diſ-
plicet deo. Hoc non fecit Dauid, correptus eſt per pro-
phetam, non lapſus eſt in propheta. Sed boni viri eccle-
ſiæ filij, & in Chriſti amore perfecti audiẽtes tam ſancti
viri ruinam, metuunt infirmitatem ſuam: & quæ con-
demnat deus, deuitare cupientes, abſtinent oculos, non
eos defigunt in pulchritudine carnis alienæ, nec ſeipſos E
faciunt de peruerſa ſimplicitate ſecuros. Non dicunt
bono animo attendi, benigne attendi, de charitate diu
aſpexi. Proponunt enim ſibi caſum Dauid, & ad hoc
illum magnum vident cecidiſſe vt parui non cadant,
imò timeant videre vnde poſsint cadere. Reprimunt
ergo oculos à petulantia, non ſe facilè adiungunt, non
ſe miſcent mulieribus alienis, non leuant oculos facilè
ad aliena domicilia, ad aliena ſolaria. De longe enim
vidit Dauid illam in qua captus eſt. Mulier longe, libi-
do prope. Attendenda eſt ergo hæc infirmitas carnis,
recordãda ſunt verba apoſtoli, Non, inquit, regnet pec- Rom. 6.
catum in veſtro mortali corpore. Non dixit non ſit, ſed
non regnet. Ineſt peccatum, cum delectaris: regnat, ſi
conſenſeris. Carnalis delectatio præſertim vſque ad il-
licita & aliena progrediens, frænanda eſt, non relaxan-
da: imperio domanda, non in imperio collocanda. At-
tendis ſecurus, ſi non habes vnde mouearis. Sed tu re-
ſpondes, fortiter teneo. Nunquid tu fortior Dauid? Di-
xi enim quòd nec Dauid fortior, nec Salomone potes
eſſe ſapientior. Si enim illos tam ſanctos viros incauta
familiaritas mulierum, & pernicioſa blandimenta vi- F
cerunt, quid de ſe cogitãt illi qui cum extraneis mulie-
ribus non ſolùm conuerſari, ſed etiã in vna domo ma-
nere, & conuiuio earum aut frequenter aut ſemper in-
tereſſe nec metuunt, nec erubeſcunt? De talibus & po-
teſt & debet dici illud quod de vidua delicioſa dixit
apoſtolus, Quia viuẽs mortua eſt. Admonet etiam tale 1. Tim. 5.
exemplum, non ſe quenquam debere extollere in pro-
ſperis rebus. Multi enim res aduerſas timẽt, res proſpe-
ras non timent. Periculoſior eſt res ꝓſpera animo, quàm
aduerſa corpori. Prius corrumpũt proſpera, vt inueniãt
quod frangant aduerſa. Fratres mei aduerſus fœlicita-
tes acrius vigilãdum eſt. Propterea videte quemadmo-
dum eloquium dei in noſtra fœlicitate tollat nobis ſe-
curitatem. Seruite, inquit, domino in timore, & exulta-
te ei cum tremore. Exultatio vt gratias agamus, tremor Pſalm. 2.
ne cadamus. Adulteriũ enim ſimul & homicidiũ non
fecit Dauid cùm perſecutorẽ Saülem pateretur. Quan-
do Dauid ſanctus Saülem inimicum patiebatur, quãdo
illius perſecutionibus agitabatur, quãdo per diuerſa fu-
giebat ne in manus eius incideret, non cupiuit alienam,
non adulterata vxore occidit virum: erat in infirmitate

G tribulationis ſuæ tanto in domini miſericordia intentior, quãto miſerior videbatur. At vbi factus eſt ſecurus, deuictis hoſtibus, preſſuris caruit, timor excreuit. Va-
Pſal.114. leat ergo hoc exemplũ ad id, vt timeamus fœlicitatem. Tribulationem, inquit, & dolorem inueni, & nomen domini inuocaui. Audiãt hæc qui hoc malũ non commiſerunt, vt vigilent cuſtodire integritatem ſuam. Et cum attendunt magnũ cecidiſſe, parui timeant. Si verò aliquis iam lapſus hæc audit, & nimio ſceleris pondere preſſus deſperare iam cœpit, attendat quidem vulneris magnitudinem, ſed non deſperet medici poteſtatem. Peccatum cum deſperatione, certa mors. Nemo ergo dicat, Ego ſi iam aliquid mali feci, iam damnãdus ſum, deus malis talibus non ignoſcit, cur non addo peccata peccatis? Fruar ſeculo in voluptate laſciua, in cupiditate nefaria: iam perdita ſpe reparationis, vel hoc habeam quod video, ſi non poſſum habere quod credo. Deus enim noſter ſicut cautos fecit qui nõ ceciderũt, ſic deſperatos eſſe non vult qui ceciderũt. Quiſquis peccaſti, & dubitas agere pœnitentiam pro peccato tuo deſperando ſalutẽ tuam, audi Dauid agentem. Ad te Nathan propheta nõ eſt miſſus, ipſe Dauid ad te miſſus eſt. Au-
H di eum clamantem, & ſimul clama. Audi gementem & congemiſce. Audi flẽtem, & collachrymare. Audi correctum, & collætare. Si tibi non potuit intercludi peccatum, ſpes veniæ nõ intercludatur. Miſſus eſt enim ad Dauid regem Nathan propheta. Ille autem non conſiderauit regni ſui ſublimitatem, ſed humilis & mitis nõ reſpuit verba præcipientis. Nõ dixit ad prophetam. Tu cum ſis pauper & humilis, quomodo auſus es mihi loqui regi? Rex ſublimis prophetam audiuit, plebeius humilis Chriſtum audiat. Audi ergo hæc quicunque aliquod crimen capitale feciſti, & dic cum illo, Miſerere
Pſal.50. mei deus ſecũdum magnam miſericordiam tuam. Qui magnam miſericordiã deprecatur, magnam miſeriam confitetur. Quærant paruam miſericordiam tuam qui neſciendo peccauerunt. Miſerere, inquit, mei deus ſecundum magnam miſericordiam tuam. Subueni graui vulneri ſecundũ magnam miſericordiam tuam. Graue eſt quod habeo, ſed ad omnipotentem confugio. De meo tam lætali vulnere deſperarem, niſi tantum medicum reperirem. Miſerere mei deus ſecundum magnam miſericordiam tuam. Et ſecundum multitudinem mi-
I ſerationum tuarum dele iniquitatem meam. Quòd ait, dele iniquitatem meam, hoc eſt, Miſerere mei. Et quod ait, ſecundũ multitudinem miſerationum tuarum, hoc eſt, ſecundum magnam miſericordiam tuam. Et de magna miſericordia tua, multæ ſunt miſerationes tuæ. Attendis contemptores vt corrigas, attendis neſcientes vt doceas, attendis confitentes vt ignoſcas. Fecit quidam hoc neſciens. Et quid ait? Fecerat aliqua, & multa mala
1.Tim.1. fecerat. Miſericordiã, inquit, cõſecutus ſum, quia ignorans feci in incredulitate. Hoc Dauid nõ poſſet dicere, Ignorãs feci: Non enim ignorabat quantum mali eſſet contrectatio coniugis alienæ, aut quantum mali eſſet interfectio mariti neſcientis, & nec ſaltem iraſcentis. Conſequentur ergo dei miſericordiam qui ignorantes fecerunt, & qui ſcientes conſequuntur non quamlibet miſericordiam, ſed magnam miſericordiam. Dic ergo, Miſerere mei deus ſecundum magnam miſericordiam tuã. Sed vide quem inuoces: iuſtum inuocas, odit peccata. Si iuſtus eſt, vindicat in peccata. Non poteris auferre à domino deo iuſtitiam eius. Implora miſericordiam, ſed attẽde iuſtitiam. Miſericordia eſt, vt ignoſcat peccanti: iuſtitia eſt, vt puniat peccatum. Quid ergo?

Quæris miſericordiam? Peccatũ impunitum remane- K
bit? Reſpondeat Dauid, reſpondeant lapſi. Reſpõdeant cum Dauid, vt miſericordiam mereantur ſicut Dauid & dicant, Non domine, non erit impunitum peccatum meum. Noui iuſtitiam, cuius quæro miſericordiam. Non impunitum erit, ſed ideo nolo vt tu me punias, quia ego peccatum meum punio. Ideo peto vt tu ignoſcas, quia ego agnoſco, & delictum meũ coram me eſt ſemper. Non poſui poſt dorſum quod feci, non intueor Matth. 7.
alios oblitus mei, non affecto ſtipulam eiicere de oculo fratris mei, cum ſit trabes in oculo meo. Peccatũ meum ante me eſt, non poſt me. Fuit enim poſt me quando ad me miſſus es propheta qui de oue pauperis ſimilitudinem propoſuit. Ait enim Nathan propheta ad Dauid, Erat quidam diues habẽs plurimas oues, pauper autem vicinus eius habebat vnam ouiculam, quam in ſinu ſuo de cibo ſuo nutriebat. Venit hoſpes diuiti, nihil de ſuo grege abſtulit, ouiculam vicini pauperis concupiuit, ipſam ſuo hoſpiti occidit. Quo dignus eſt? Profert ille iratus ſententiam, plane. Tunc rex neſciens vbi captus, morte dignum diuitem dixit, & ouem reddendam in quadruplum. Seueriſſime atq; iuſtiſſime iudicauit, ſed peccatum eius nõdum erat coram eo: poſt dorſum erat L
quod fecerat, ſuam iniquitatem nondum agnoſcebat, & ideo alienæ non ignoſcebat. Sed propheta ad hoc miſſus abſtulit à dorſo peccatũ, & ante oculos poſuit, vt videret illam ſententiam tam ſeueram in ſe eſſe prolatam. Ad ſecandum & ſanandum vulnus cordis eius, ferramẽtum fecit deus de lingua eius. Et nos ergo fratres chariſſimi agnoſcẽtes iniquitates noſtras, quantum poſſumus contra malas concupiſcentias repugnemus in ieiuniis, in vigiliis, in orationibus, & largioribus eleemoſynis mala quæ fecimus redimamus, & cum dei adiutorio ita bonis operibus ſtudeamus inſiſtere, vt nos ad peccata priſtina non poſſint concupiſcẽtiæ noſtræ retrahere, ſed perſeuerãtes in omni opere bono, cum propheta domino gratias referẽtes dicamus, Dirupiſti vin- Pſal.115.
cula mea, tibi ſacrificabo hoſtiam laudis.

De eo quod dominus ait in Euangelio, Sicut pater ſuſcitat mortuos & viuificat, ſic & filius quos vult viuificat. Homilia XXII. Ioan.5.

AVdiſtis fratres chariſſimi in lectione Euangelica dominum dicentem, Sicut enim pater M
ſuſcitat mortuos & viuificat, ſic & filius quos vult viuificat. Neq; enim pater iudicat quenquam, ſed iudicium omne dedit filio. Et maiora his demonſtrabit ei opera, id eſt, non ſolùm infirmos curare, ſed & mortuos reſuſcitare. Quòd dicit, Neque pater iu- Ioan.1.
dicat quenquam: vel ſecũdum diuinitatem, quia nemo Ioan.5.
poteſt eum intueri nec audire, vt illud, Deum nemo vidit vnquam. Sed iudiciũ omne dedit filio, id eſt, vt ille qui fuit iudicatus ſecundum carnem, ab illo omnes iudicẽtur. Amen amen dico vobis, quia qui verbũ meum audit, & credit ei qui miſit me, habet vitam æternam, & in iudiciũ non venit, ſed trãſit à morte in vitam. Quòd dicit, In iudicium non venit qui verbum meum audit, & credit ei qui miſit me, diſcretionem factam eſſe inter iuſtos & peccatores à domino cernitur: ac ſi dicat, In numero peccatorum qui iſta fecerit non veniet, ſed trãſit de morte in vitam: hoc eſt, de ſuperbia ad humilitatem, de odio ad charitatem, de temporalibus ad æ- Ibidem.
terna migrabit. Amen amen dico vobis, quia venit hora, & nunc eſt, quando mortui audient vocem filij dei, & qui audierint, viuent, Mortui, id eſt peccatores intel-

liguntur,

A liguntur, qui audierunt Christum, & non crediderunt, Et quod subditur, Viuēt qui audiēt, ideo recapitulatur, eo quòd paulo superius de resurrectione peccatorū dixerat, hic autem de resurrectione mortuorum loquitur, Sicut enim pater habet vitam in semetipso, sic dedit & filio vitam habere in semetipso, & potestatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est. Sic dedit ergo pater filio vitam gigoēdo sicut ipse habet. Quod dicit, Dedit ei iudiciū facere: pro parte carnis quā assumpsit dedisse patrem filio iudicium dici cognoscimus. Et futurum iudiciū hic significat, in quo iudicio adstabit dominus Iesus Christus, & reddet vnicuiq; secūdum opera eius, quia iudiciū hoc loco damnatiooem & pœnam
Psalm. 42. peccatorum intelligimus. Nam vbi dicit psalmista, Iudica me deus, & discerne causam meam: iudiciū discre-
Ioan. 5. tionis cognoscimus. Nolite mirari hoc, quia veniet hora in qua omnes qui in monumentis sunt, audient vocem eius, & procedēt qui bona egerunt, in resurrectionem vitæ: qui vero mala egerunt, in resurrectiouem iudicij. Non possum ergo ego à memetipso facere quicquam, sicut audio iudico, & iudicium meū iustum est, quia non quæro gloriam meam, sed voluntatē eius qui
B misit me. Hoc loco apertissime resurrectiónē futuram pronunciat. Et quod dixit, Non possum ego à memetipso facere quicquam: ac si diceret, ideo à meipso quicquam facere non possum, quia à memetipso non veni, sed à patre. Quòd dicit, Sicut audio iudico, &c. Auditio
Ioan. 6. ista in æternitate facta esse significatur. Omne quod dat mihi pater, ad me veniet, & eum qui venit ad me, non eiiciam foras. Magnū penetrale & dulce secretum, sine tædio, sine amaritudine malarū cogitationum, sine interpellatione tentationum & dolorum. Nónne illud secretum est quò intrabit ille cui dicturus est dominus, Serue bone, meritò intra in gaudiū domini tui? Ego & eom qui venit ad me, inquit, non eiiciam foras. Et qui ad me venit, humilis fit: qui mihi adhæret, humilis erit: quia oon faciet voluntatem suam, sed dei, & ideo non eiicietur foras. Hæc est autem volūtas eius qui misit me patris, vt omne quod dedit mihi pater, non perdam ex eo, sed resuscitem illud in nouissimo die. Ipse illi datus est qui seruat humilitatem, & hoc accipit: qui non seruat humilitatem, longe est à magistro humilitatis. Vt omne quod dedit mihi, non perdam ex eo. Hęc non est
C voluntas in coospectu patris mei, vt pereat vnus de pu-
Matt. 18. sillis istis. De timentibus possunt perire, de pusillis nihil periet, quia nisi fueritis de pusillis istis, nou intrabitis in regnū cœlorum. Omne quod dat mihi pater, ooo perdam ex eo, sed resuscitabo illud in nouissimo die. Videte quemadmodum & hic geminam illam resurrectionem definiat. Qui venit ad me, modo resurget humilis factus in membris meis, sed resuscitabo eū in no-
Ioan. 6. uissimo die, id est, secundum carnem. Hęc est enim volūtas patris mei qui misit me, vt omnis qui videt filium, & credit in eum, habeat vitam æternam, & ego resusci-
Ioan. 5. tabo eum in nouissimo die. Superius dixit, Qui audit verbum meum, & credit ei qui misit me: modo autem,
Credere in filium. qui videt filium, & credit in patrem. Hoc est eoim credere in filium, quod & in patrem: quia sicut pater habet vitam in semetipso, sic dedit & filio habere vitam in semetipso: vt omnis qui videt & credit in ipsum, habeat vitam æternam: credendo & transeundo in vitam tanquam prima illa resurrectiooe. Et quia non est sola, & resuscitabo eum in nouissimo die.

De remissione peccatorum.
Homilia XXIII.

QVod admonemur domini eloquiis de diuinis D
lectionibus, hinc credētes deum velle nos loqui, proferimus charitati vestræ, illo adiuuante, sermonem de remissiooe peccatorum. Euangelium *Luc. 7.*
enim cum legeretur atteotissime audistis, & res gesta narrata atque versata est ante oculos cordis vestri. Vidistis enim non carne, sed mente dominū Iesum Christum in domo Pharisæi recumbentem, & ab illo inuitatum non fastidientem. Vidistis etiam in ciuitate mulierem famosam, malæ vtiq; famæ quæ erat peccatrix, non inuitatam irruisse cōuiuio, vbi suus medicus recumbebat, & quæsisse pia impudentia sanitatem. Irruens quasi importuna conuiuio, opportuna beneficio. Nouerat enim quanto morbo laboraret, & illum ad sanandum esse idoneum ad quem venerat, sciebat. Accessit ergo nō ad caput domini, sed ad pedes. Et quæ diu male ambulauerat, vestigia recta quærebat. Prius fudit lachrymas cordis, & lauit domini pedes obsequio confessionis. Capillis suis tersit, osculabatur, vnxit, tacita loquebatur, noo sermooē promebat, sed deuotiooem ostendebat. Quia ergo tetigit dominum rigando, osculando, tergendo, vngēdo pedes eius: Pharisæus qui inuitauerat domioum Iesum Christum, quia ex illo genere erat ho- E
minum superborum, de quibus Esaias propheta dicit, Qui dicunt, recede longe à me, ooli me tangere, quoniā *Esa. 65.*
mūdus sum: putauit dominum nescisse mulierem. Hoc apud se cogitans, dicebat in corde suo, Hic si esset pro- *Luc. 7.*
pheta, sciret quæ mulier illi accessit ad pedes. Ideo nescire credidit, quia ille non repulit, quia accedentē non prohibuit, quia tangi se à peccatrice permisit. Nam illū nescisse vnde sciebat? Quid enim sciebas ô Pharisæe inuitator & irrisor domini? dominum pascis, & à quo pascendus sis non intelligis. Vnde scis dominum nescisse quæ fuerit illa mulier, nisi quia permissa est accedere, nisi quia illo patiente osculata est pedes eius, nisi quia tersit, nisi quia vnxit? Hęc eoim non debuit permitti facere in pedibus mundis mulier immūda? Ad illius ergo Pharisæi pedes si talis mulier accessisset, dicturus erat quod Esaias de talibus dicit, Recede à me, noli me tan- *Esa. 65.*
gere, quooiam mūdus sum. Accessit ad domioum immunda, vt rediret munda. Accessit ęgra, vt rediret sana. Accessit confessa, vt rediret professa. Audiuit enim dominus Pharisęum cogitantem. Iam hinc intelligat Pharisæus, si non poterat videre peccantem, qui potuit au- F
dire cogitāteio. Proposuit ergo homini similitudinem de duobus qui debebant vni fœneratori. Etiam ipsum enim sanare cupiebat, oe gratis apud eum panem comederet: ipsum pascentem esuriebat, ipsum emendare, ipsum mactare, ipsum manducare, ipsum in suum corpus traiicere volebat: sicut & illi mulieri Samaritanæ *Ioan. 4.*
dixit, Sitio. Quid est sitio? Desidero fidē tuam. Dicuntur ergo verba domini in hac similitudine, & agitur vtrunque, vt & inuitator ille sanetur cū suis coodiscumbeotibus dominum nostrum Iesum Christum pariter videntibus, pariter ignorātibus, & vt illa mulier habeat fiduciam confessionis suæ, nec pungatur vlterius aculeis conscientiæ suæ. Debebat vnus, inquit, quinquaginta denarios, alius quingentos. Donauit ambobus. Quis *Luc. 7.*
eum plus dilexit? Respondit cui similitudo proposita erat, quod respondere vtique ratio compellebat. Credo domine cui plus donauit. Et attendens mulierem dixit ad Simonem, Vides hanc mulierem? Intraui in domū tuam, aquam pedibus meis non dedisti, hæc lachrymis suis lauit mihi pedes, & capillis suis tersit. Osculum mihi non dedisti, illa ex quo ingressa est, nō cessauit oscu-

G lari pedes meos. Oleo caput meum non vnxisti, illa pedes meos vnxit vnguento. Ideo dico, dimittūtur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem modicum dimittitur, modicū diligit. Oritur quæstio profecto soluēda, quæ attentionem vestræ charitatis desiderat, ne forte sufficere non posimus verbis ad totā eius obscuritatē remouēdam, & dilucidādam pro angustia temporis, maxime cū caro ista æstibus fatigata iam recreari desideret, & debitum suum poscens, & animæ a- *Matt.26.* uiditatem impediens, ostendat quod dictum est, Spiritus promptus est, caro autem infirma. Metuendum est & valde metuendum, ne in his verbis domini non bene intelligētibus his qui concupiscentias suas carnales faciunt, & ab eis in libertatem educi pigrescunt, subrepat illa sententia, quæ prædicantibus etiam apostolis nata est in linguis maledicorum: vnde dicit apostolus, & sicut quidam dicūt nos dicere, Faciamus mala, vt ve- *Rom.3.* niant bona. Dicit enim aliquis, Si cui modicum dimittitur, modicum diligit: cui autem plus dimittitur, plus diligit: expedit plus diligere quàm minus diligere, oportet vt multum peccemus, & multū debeamus, quod nobis dimitti cupiamus, vt dimissorem magnorum debi- H torum amplius diligamus. Peccatrix enim illa mulier, quāto plus debebat, tanto dimissorem debitorum suo- *Luc.7.* rum amplius diligebat, domino ipso dicēte, Dimittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Quare autem dilexit multum, nisi quia debebat multa? Denique addidit & adiunxit, Cui autem modicum dimittitur, modicum diligit. Nōnne expedit, inquit, vt multum mihi dimittatur quàm minus: vnde amplius diligā dominū meum? Videtis certe profunditatē quæstionis: scio. Videtis angustias temporis, & hoc videtis & sentitis. Accipite ergo pauca, Si magnitudini quæstionis non satisfecero, interim præsentem recondite sermonem, in futuro tenete debitorem. Da nunc duos homines, vt sub exemplis euidētioribus quod proposui cogitetis. Vnus eorū plenus est peccatis, diu pessime vixit: alter autem eorū peccauit pauca. Accedunt ergo ambo ad gratiam, baptizantur ambo: intrant debitores, exeunt liberi: plus donatum est vni, minus alteri. Interrogo quātum quisque diligat. Si inuenero plus diligere eū cui peccata plura dimissa sunt, vt illius qui multa peccauit, vtilior erat multa iniquitas, ne esset tepida charitas. Interrogo aliū I quantum diligat, inuenio minus: nam si inuenio tātum & illum diligere quantum & ille diligit cui multa sunt dimissa, quomodo respōdebo verbis domini, quomodo non verum erit quod veritas dixit, Cui modicū dimittitur, modicū diligit? Sed ecce ait aliquis mihi, Modicum dimissum est, non multa peccaui, & tantum diligo quantum iste cui multa dimissa sunt. Tu verum dicis an Christus? Ad hoc tibi dimissum est mendacium tuum, vt mendacij dimissori crimen imponas? Si modicum tibi dimissum est, modicum diligis. Si enim modicum est tibi dimissum, & plurimum diligis, contradicis ei qui dixit, Cui modicum dimittitur, modicum diligit. Illi vero plus credo, qui te plus nouit. Parum tibi dimissum putas, prorsus parum diligis. Quid ergo, inquit, facere debui? Multa male committere, & multa esse quæ posset ille mihi dimittere, vt amplius possem diligere? Angustat nos: sed quia hæc vera dominus proposuit, ab angustiis liberet me. Dictum est hoc propter Pharisæum illum, qui vel nulla vel pauca se putabat habere peccata. Non enim dominū inuitaret nisi aliquantulum diligeret. Sed quàm parum erat? Non osculum dedit, non saltem aquam ad pedes, etsi non lachrymas, nō illo obsequio prosecutus est quo illa mulier quæ no- K uerat quod sanaretur, & à quo sanaretur. O Pharisæe ideo parum diligis, quia parum tibi dimitti suspicaris? Non quia parum dimittitur, sed quia parum putas esse quod dimittitur. Quid ergo, inquit ille: Ego quia homicidium non feci, homicida deputādus sum? Qui adulterium non admisi, pro adulterio puniendus sum? Aut ista mihi dimittēda sunt quæ non cōmisi? Ecce iterum cōstitue duos, & loquamur ad eos. Venit vnus supplex peccator, coopertus spinis tanquam hericius, & nimis timidus tanquam lepus. Sed petra est refugium hericiis *Psal.103.* & leporibus. Venit ergo ad Petram, inuenit refugium, accepit auxilium. Alius non multa commisit, quid ei faciemus vt multum diligat? Quid persuadebimus? Contra verba domini veniemus, Cui modicum dimittitur, modicum diligit? Ita planè cui modicum dimittitur. *Luc.7.* Sed ô tu qui dicis te nō multa commisisse. Quare? Quo regente? Deo gratias, quòd motu & voce vestra intellexisse vos significastis. Iam vt video, soluta est quæstio. Hic multa commisit, & multorum debitor factus est. Ille gubernante deo pauca commisit. Cui deputat ille quod dimisit, huic & iste deputat quod non commisit. Adulter non fuisti in illa tua vita præterita plena igno- L rantia, nondum illuminatus, nōdum bonum malumque discernens, nondum credens in illū qui te nesciente regebat. Hoc tibi dicit deus tuus. Regebam te mihi, seruabam te mihi, vt adulterium non committeres: suasor defuit, & vt suasor deesset ego feci. Locus & tempus defuit, & vt hæc deessent ego feci. Affuit suasor, non defuit locus, non defuit tempus, vt non consentires ego terrui. Agnosce ergo gratiā eius, cui debes & quòd non admisisti. Mihi debet iste quod factum est, & dimissum vidisti: mihi debes & tu quod non admisisti. Nullum est enim peccatum quod fecit homo, quod non possic facere alter homo, si desit rector à quo factus est homo. Iam nunc quātum potuimus, quæstionem profundam in tantilla temporis breuitate soluimus: ant si non soluimus, debitores, vt dixi, tenemur. Illud potius breuiter videamus de remissione peccatorū. Homo putabatur Christus & ab illo qui inuitauit, & ab eis qui pariter discumbebant. Nescio quid illa peccatrix plus in domino viderat, Nam quare fecit illa omnia, nisi vt sibi dimitterentur peccata? Nouerat ergo illum posse dimittere peccata, illi autem nouerant hominem non posse pec- M cata dimittere. Et credendum est quòd omnes, id est & illi discumbentes, & illa mulier accedens ad pedes domini, omnes hi nouerant hominem non posse peccata dimittere. Cùm ergo omnes hoc nossent illa quæ credidit eum posse peccata dimittere, plus quàm hominē esse intellexit. Denique cū dixisset mulieri, Dimittuntur tibi peccata tua: continuò ille, Quis est iste qui peccata dimittit? Quis est iste quem iam mulier peccatrix cognouit? Tu recumbēs quasi sanus, medicum ignoras, quia maiori forsitan febre mentem etiam perdidisti. Nam & phreneticus ridens ploratur à sanis, Tamen illud bene nostis, bene tenetis. Tenete, quia homo non potest peccata dimittere. Illa quę sibi à Christo peccata dimitti credidit, Christum non hominem tantum, sed & deum credidit. Quis est iste, inquiunt, qui etiam peccata dimittit? Et dominus, quis est iste dicentibus non dixit, filius dei, verbum dei, nō hoc dixit, sed in eo quod putabant, aliquantū eos manere permittens, soluit quæstionem, & motus illorum. Qui enim videbat discumbentes, audiebat cogitantes, conuersus ad mulierem, Fides tua, inquit, te saluam fecit. Isti qui dicunt, Quis est

A iste qui etiam peccata dimittit: qui me putãt hominem,
hominem putẽt, Fides tua te saluam fecit. Medicus bo-
nus ægros non solùm præsentes sanabat, sed & futuros
etiã præuidebat. Fuinri erãt homines qui dicerent, Ego
peccata dimitto, ego iustifico, ego sanctifico, ego sano
quencunq; baptizo. Ex ipso & isti numero sunt qui di-
Esa.52. cunt, Noli me tãgere. Vsqueadeo ex ipso numero sunt,
vt nuper in collatione nostra, quod etiam in gestis ipsis
loqui potcrimus, cum eis à cognitore esset consessus
oblatus vt sederent nobiscum, respondendum putarẽt:
scriptũ est nobis, cum talibus non sedere, scilicet ne per
contactũ subselliorũ ad eos velut nostra contagio per-
ueniret. Vide si non est, Noli me tangere, quia mundus
sum. Alio autem die vbi opportunius erat, commemo-
rauimus eos huius miserrimæ vanitatis, cum ageretur
de ecclesia, quia mali in ea non contaminant bonos: re-
spondimus eis, quia ideo sedere nobiscum noluerũt, &
dixerunt, se scriptura dei fuisse commonitos, quia vide-
licet scriptum est, Non sedi in concilio vanitatis. Dixi-
mus si ideo nobiscum sedère noluistis, quia scriptũ est,
Psal.25. Non sedi in cõcilio vanitatis: quare nobiscum ingressi
estis, cum consequenter scriptum sit, Et cum iniqua ge-
B rentibus non introibo. Ergo in hoc quod dicunt, Noli
Esa.52. me tãgere, quia mundus sum: similes sunt illi Pharisæo
Luc.7. qui dominũ inuitauerat, & propterea cum putabat ne-
scisse mulierem, quia non eam prohibuerat à contactu
pedum suorum. Sed in eo Pharisæus melior, quia cum
putaret hominem Christum, non credebat ab homine
posse dimitti peccata. Melior ergo Iudæis q̃ hæreticis
apparuit intellectus. Iudæi dixerunt, Quis est hic qui
etiam peccata dimittit? Audet sibi homo hoc vsurpare?
Quid contrà hæreticus? Ego dimitto, ego mundo, ego
sanctifico. Respondeat illi, non ego, sed Christus. O ho-
mo, quando ego à Iudæis putatus sum homo, dimissio-
nem peccatorũ fidei dedi. Non ego, sed respondet tibi
Christus, O hæretice, tu cũ sis homo, dicis, veni mulier,
ego te saluam facio. Ego cum putarer homo, dixi, Vade
mulier, fides tua te saluam fecit. Respondent, nescientes
sicut ait apostolus, neque quæ loquuntur, neque de qui-
Luc.7. bus affirmant, Respondent & dicunt, Si non dimittunt
1.Tim.1. homines peccata, falsum est quod ait Christ⁹, Quæ sol-
Matt.18. ueritis in terra, soluta erũt & in cœlo. Nescis quare hoc
dictum sit? quomodo dictũ sit? Daturus erat dominus
C hominibus spiritum sanctum, & ab ipso spiritu sancto
fidelibus suis dimitti peccata, non meritis hominũ vo-
lebat intelligi dimitti peccata. Nam quid es homo, nisi
1.quæst.1. æger sanandus? Vis mihi esse medicus? mecum quære
Vt euidẽ- medicum. Nam vt hoc euidenter ostenderet dominus,
ter. à spiritu sancto quem donauit fidelibus suis dimitti pec
cata, non meritis hominum, quodam loco sic ait resur-
Ioan.20. gens à mortuis, Accipite spiritum sanctum: & cõtinuò
subiecit, Si cui dimiseritis peccata, dimittuntur ei: hoc
Ioan.4. est, spiritus dimittit, non vos. Spiritus autem deus est.
1.Cor.3. Deus ergo dimittit, non vos, Sed audi spiritum. Quid
1.Cor.6. estis vos? Nescitis quia templum dei estis, & spiritus dei
habitat in vobis? Et iterum, Nescitis quia corpora ve-
stra templum est spiritus sancti, quem habetis à Deo?
Deus ergo habitat in templo suo, hoc est in sanctis suis
fidelibus, in ecclesia sua per eos dimittit peccata, quia
viua templa sunt. Sed qui dimittit per hominem, potest
dimittere & præter hominem. Neque enim minus est
idoneus per se dare, qui potest per alium dare. Per Ioan-
nem quibusdam dedit, ipsi Ioanni per quem dedit? Me-
ritò volens deus hoc ostendere, & huic veritati attesta-
ri, cum quidam in Samaria euangelizati essent & bapti-
zati essent, & baptizati à Philippo euangelista vno de D
septem diaconis primitus electis, non acceperunt spi-
ritum sanctum, & baptizati erant. Nunciatum est disci- *Acto.8.*
pulis qui erant Hierosolymis, & venerunt ad Sama-
riam, vt illi qui baptizati erant, per impositionem ma-
nus eorum acciperent spiritum sanctum. Et ita factum
est. Venerunt & imposuerunt eis manus, acceperunt
spiritum sanctum. Quia tũc sic dabatur spiritus sanctus,
vt etiam appareret datus. Qui enim eum accipiebant,
linguis omnium gentium loquebantur, vt significarent
ecclesiam in gentibus linguis omnium locuturam. Ac-
ceperunt ergo spiritum sanctum, & in eis euidenter ap-
paruit. Quod cum vidisset Simon, putans hoc esse ho-
minum, voluit esse & suum. Quod hominum putauit,
ab hominibus emere voluit. Quãtum, inquit, à me vul-
tis pecuniã sumere, vt per impositionem manuũ mea-
rum detur spiritus sanctus? Tũc eum detestatus Petrus
ait, Non est tibi pars neque sors in hac fide. Donum dei
putas pecutia comparandum? Pecunia tua tecum sit
in perditionem, & cætera quæ ibi congruenter locutua
est. Quare autem hoc ego commemorare volui, inten-
dat charitas vestra. Oportebat vt deus prius ostenderet
se per homines operari: sed deinde ne putarent homi- E
nes (quod putauit Simon) hominis illud esse, non dei,
quanquam & ipsi discipuli hoc nouerant. Nam cẽtum *Acto.1.*
viginti homines collecti erant quando in eos per nul-
lius manus impositionem venit spiritus sanctus. Quis
enim tũc eis manus imposuerat? Et tamẽ venit, & prius
impleuit: post illud scãdalum Simonis, quid egit deus?
Videte doctorem nõ sermonibus sed rebus. Idem ipse *Acto.8.*
Philippus qui baptizauerat homines, & non in eos ve-
nerat spiritus sanctus nisi conuenirent Apostoli, & eis
manus imposuissent, baptizauit eunuchum, id est, spa-
donem quendam Candacis reginæ qui adorauerat in
Hierusalem, & rediẽs inde legebat in curru suo Esaiam
prophetam, & non intelligebat. Admonitus Philippus
accessit ad currum, exposuit lectionẽ, instruxit fidem,
euangelizauit Christum. Credidit eunuchus in Chri-
stum, & ait cum venissent ad quandam aquam, Ecce
aqua, quis me prohibet baptizari? Ait illi Philippus, Si
credis in Iesum Christum? Respondit ille, Credo filium
dei esse Iesum. Continuò descendit cum illo in aquam.
Impleto baptismatis mysterio eo sacramento, ne homi- F
num putaretur donum spiritus sancti, non expectatum
est (sicut tunc) vt venirent Apostoli, sed continuò venit
spiritus sanctus. Soluta est Simonis cogitatio, ne in tali
cogitatione haberet imitatores. Deinde aliud mirabi-
lius exemplum. Petrus venit ad centurionem Corne- *Acto.10.*
lium, ad hominem incircuncisum, gentilem, cœpit ei
prædicare Christum Iesum, & illi & eis qui cum illo
erant. Adhuc loquente Petro, non dico, nondum im-
ponente manum, sed nondum etiam baptizante, cum
dubitarent qui erant cum Petro, vtrum incircuncisi
baptizãdi essent, (Natum quippe erat inter eos qui cre-
diderant, & eos qui fideles ex gentibus facti erant, scan-
dalum) Iudęi Christiani, id est, ex Iudęis Christiani, quia
baptizabantur incircuncisi: vt hanc deus tolleret quæ-
stionem, cũ loquitur Petrus, venit spiritus sanctus, im-
pleuit Cornelium, impleuit eos qui cum illo erant. Et
ipsa attestatione rei magnæ quasi acclamatũ est ad Pe-
trum, Quid de aqua dubitas? Iam ego hic sum. Secura
ergo quælibet anima à multa nequitia per domini gra-
tiam se liberandam, tanquam immunda prostitutione
mundanda in ecclesiam credat, accedat ad pedes do-
mini, quærat vestigia domini, cõfiteatur lachrymas fun-

G dens, tergat capillis suis. Pedes domini, prædicatorea
Euangelij. Capilli mulieris, superfluæ possessiones. Ter-
gat capillis, tergat prorsus, operetur misericordiam, &
cum terserit osculetur, accipiat pacem vt habeat chari-
tatem. Accessit ad talem, baptizata est à tali qualis erat
1.Cor.4. apostolus Paulus, audiat ab illo, Imitatores mei estote,
sicut & ego Christi. Baptizata est autem ab aliquo sua
Philip.2. quærente, non quæ Iesu Christi: audiat à domino, Quæ
Matt.23. dicunt facite, quæ autem faciunt, facere nolite. Secura
sit & in illo, siue in bonum euãgelistam incurrat, siue in
eum qui quod dicit non facit. A domino enim secura
Luc.7. audiet, Vade mulier, fides tua te saluam fecit.

De anniuersario episcopalus ordinationis, quid in eo attendendum ac recolendum sit.

Homilia XXIIII.

Ie quidẽ omni & omni hora & cura omni-
no cõtinua dilectissimi cogitare debet Epi-
scopus quantę dispẽsationis sarcinam gerat,
qualem de illa rationẽ domino reddat suo.
Veruntamẽ cum dies anniuersarius nostræ ordinatio-
nis exoritur, tunc maxime honor huius officij tãquam
primò imponatur, attenditur. Interest autẽ quòd eo die
H quo id prius suscepimus, tantùm quemadmodũ geren-
dum esset cogitauimus: at verò consequentibus diebus,
præcipueq; illo quo eius solennitas agitur, non solũ fu-
tura eius, quemadmodum deinceps geri debeant, cauta
prouisione cõsulimus, verùm etiam præterita quemad-
modum gesta sint solicita recordatione recolimus: vt
nosmetipsos in benefactis imitemur, & si qua culpanda
transierunt, ne repetãtur curemus, vt ignoscantur ore-
mus: & accusationem diaboli vbi possimus recte agen-
di sedulitate fugiamus: vbi autem non possumus, con-
fitẽdi pietate vincamus. Sicut enim futura peccata ne-
gligendo iustitiam committuntur, ita præteritam iniu-
stitiam defendendo firmantur. Sicut ergo ne fiant pro-
spicit charitas, ita facta delet humilitas, vt quæ iam non
possunt recte agendo non admitti, possint saltem non
superbiẽdo dimitti. Didicimus quippe dicere patri no-
Math.6. stro qui est in cœlis, Dimitte nobis debita nostra, sicut
Math.5. & nos dimittimus debitoribus nostris. Quod vt vera-
citer dicere possimus, etiam inimicos nostros oportet
vt diligamus, quos tamen habere nisi cogẽte iustitia nõ
debemus. Nam si homines nobis pro nostris malis me-
I ritis inimici sunt, non curãdum est vt eis debita dimit-
tamus, sed timendum potius ne reddamus: quoniam si
nos merito nostræ iniquitatis oderunt, nos eorum non
ipsi nostri sunt debitores. Die ergo isto solenni episco-
pat⁹ mei prius paucis alloquar debitores meos, qui mi-
hi nescientes apud deum suffragãtur dum faciunt de-
bita quæ dimittam, vt & mea mihi debita dimitti pro-
merear. Vobis itaque dico siue præsentibus siue absen-
tibus, quibus inimicus efficior verum prædicãs, quibus
consulendo videor onerosus, quorum requirens vtili-
Psal.31. tatem, cogor offendere voluntatem, Nolite fieri sicut
equus & mulus, non habentes intellectum. Nam & hæc
iumenta eos calce morsuq; appetunt à quibus curãtur:
vt curentur eorum vulnera contrectantur. Non parcis,
nõ parco: aduersaris, aduersor: resistis, resisto. Lucta nos
cõparat, sed causa separat. Tu inimicus es medico, ego
Psal.34. morbo. Tu diligentiæ meæ, ego pestilentiæ tuæ. Retri-
buebant, inquit, mihi mala pro bonis, ego autẽ orabam.
Luc.23. Quid orabat, nisi, Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid
Math.5. faciunt: Cum vobis, inquit, detraxerint, & dixerint om-
ne malum aduersum vos propter iustitiam, gaudete &
exultate, quia merces vestra multa est in cœlis. Vos ta-
men corrigite peruersitatem vestram, agnoscite chari- K
tatem nostram, reddite dilectionẽ dilectioni, nolumus
maiorem cum vestra perditione mercedem. Hæc debi-
toribus meis quibus dimitto vt dimittatur mihi, nunc
pauca sufficerent. Deinde alloquendi sunt paululum
etiam illi quibus debitor sum, non sicut ait apostolus,
Græcis & Barbaris, sapientibus & insipientibus debitor Rom.1.
sum. Nam talis debitor etiam ego pro mearum virium
exiguitate, dispensationisq; portiuncula, non quibusdã
sed omnibus sum. Verùm nunc de his debitis loquor,
quæ mihi dimitti nõ à me exigi cupio. Neque enim sic
tumore vanæ mentis extollor, vt audeam dicere ex quo
huius muneris sarcinam porto, nullum à me hominem
perperã læsum: hoc cuilibet homini tam multis & mo-
lestis actibus occupato atque distẽto, ne dicam impos-
sibile, certè difficile est: quanto magis mihi qui noui in-
firmitatem meã, quam cum meis & pro me vestris ora-
tionibus diebus ac noctibus offero sanandam domino
deo meo. Diuersatum ergo curarũ æstibus ac difficul-
tatibus conturbatus, si quem forte non vt poscebat au-
diui, si quem tristius quàm opus erat aspexi, si in quem
verbum durius quàm oportebat emisi, si quem corde
contribulatum & opis indigum responsione incõgrua L
conturbaui, si quem pauperem mihi in aliud intẽto im-
portunius insistẽtem vel prætermisi vel distuli, vel etiã
nutu aspero contristaui, si cui de me falsi aliquid tan-
quam homini de homine suspicanti, iusto acerbius in-
dignatus sum, si quis in sua conscientia non agnouit
quod de illo humanitus suspicatus sum, vos quibus pro
his atque huiusmodi offensis esse me fateor debitorem,
simul me vestrum credite debitorem. Nam pullos quos
fouet sæpe in angustiis, sed non toto pedis põdere cal-
cat & mater, nec ideo desinit esse mater. Dimittite, vt
dimittatur vobis. Dimittite amanti vos debita difficul- Luc.6.
tatis, qui nec cõtra inimicos debita crudelitatis tenere
debetis. Ad summam omnes obsecro, commẽdare do-
mino curam pro vobis meam. Hanc enim iuste expeto
pro me vestram, vt quicquid mearum est in præterito
offensionum propitius ignoscat, non seuerus agnoscat,
Quod mihi deinceps temporis sub hac sarcina erit,
iter agentem regat, & suis oculis placentem vobísque
vtilem faciat, vt non horrorem ac pœnam meam, sed
gaudium & coronam meam, vos eius conspectus in-
ueniat. M

De eadem re, qua statim supra. *Homilia* XXV.

Odiernus dies iste, fratres charissimi, admo-
net me attentius cogitare sarcinã meam. De
cuius pondere etiam si mihi die noctuq; co-
gitandũ sit, nescio quo tamẽ modo anniuer-
sarius iste dies impingat eam sensibus meis, vt ab ea co-
gitãda omnino dissimulare non possim. Et quãto anni
accedunt, imò decedũt, nosq; propinquiores faciũt diei
vltimo, vtique quãdoque sine dubitatione venturo, tã-
to mihi est acrior cogitatio, & stimulus plenior, qualẽ
domino deo nostro rationem possim reddere pro vo-
bis. Hoc enim interest inter vnũquenque vestrũ, & nos,
quòd vos penè de vobis solis redditur estis rationem,
nos autẽ & de nobis, & de omnibus vobis. Ideo maior
est sarcina, sed bene portata maiorẽ gloriam comparat:
infideliter autẽ gesta ad immanissimam præcipitat pœ-
nam. Quid ergo mihi hodie maxime faciendum, nisi vt
commẽdem vobis periculum meum, vt sitis gaudium
meum? Periculum autem meum est, si attendam quo-
modo laudatis, & dissimulem quomodo viuatis. Ille e-
nim nouit sub cuius oculis loquor, imò sub cuius oculis
cogito,

A cogito, nō me tā delectari laudibus popularibus, quàm
stimulari & angi quomodo viuāt qui me laudant. Lau-
dari autem à male viuentibus nolo, abhorreo, detestor,
dolori mihi est, nō voluptati. Laudari autem à bene vi-
uentibus si dicā nolo, mentior. Si dicam volo, timeo ne
sim inanitatis appetentior, quàm soliditatis. Ergo quid
dicam? Nec plenè volo, nec plenè nolo. Non plenè vo-
lo, ne in laude humana pericliter. Non plenè nolo, ne
ingrati sint quibus prædico. Sarcina autem mea quam
modo audistis, cū Ezechiel propheta legeretur, Parum
est enim quia dies ipse admonet nos eandem sarcinam
cogitare, insuper etiam talis lectio recitatur, quæ nobis
incutiat magnū timorē, vt quid portemus cogitemus,
quia nisi nobiscum qui imposuit portet, deficimus. Ec-
Ezech. 33. ce audistis, Terra, inquit, super quam induxero gladiū,
& posuerit sibi exploratorē, qui videat gladium super-
uenientem, & dicat & denunciet: veniente autē gladio
taceat ille explorator, & superueniēs gladius super pec-
catorem occidat: peccator quidem pro sua iniquitate
morietur, sanguinem autem eius de manu exploratoris
inquiram. Si autem viderit gladium superuenientem,
& tuba cecinerit & nunciauerit, & ille cui annūciat nō
B obseruauerit, ille quidem in sua iniquitate morietur, ex-
plorator autem animam suam liberauit. Et tu fili homi-
nis exploratorem posui te filiis Israël. Exposuit quid di-
xerit gladium. Exposuit quid dixerit exploratorem. Ex-
posuit quam dixerit mortem. Non nos permisit in ob-
scuritate lectionis excusare negligentiam nostram. Po-
sui te ergo, inquit, exploratorem. Si dixero peccatori,
morte morieris, & tu tacueris, & ille in peccato suo
mortuus fuerit, ille quidē in peccato suo morietur, di-
gnè & iustè, sanguinem autem eius de manu tua requi-
ram. Si autē tu dixeris peccatori, morte morieris, & ille
se nō obseruauerit, ille in iniquitate sua morietur, tu ve-
ro animam tuam liberasti. Releuate ergo fratres, rele-
uate sarcinam meam, & portate mecum. Bene viuite.
Natalis domini imminet, pascendos compauperes no-
stros habemus, & cū eis communicanda est humanitas.
Vobis autē fercula mea verba ista sunt: pascere omnes
pane tractabili & visibili non sufficio. Inde pasco, vnde
pascor. Minister sum, paterfamiliâs non sum. Inde vo-
1. Cor. 8. bis appono, vnde & ego viuo. De thesauro dominico,
de epulis illius patrisfamiliâs, qui propter nos pauper
C factus est, cū diues esset, vt eius paupertate nos ditare-
mur. Si panem vobis ponerem, fracto pane singula fru-
sta ablaturi essetis: & si ego multum ponerem, perparū
ad singulos perueniret. Modo autē quod dico, & om-
nes totum habent, & singuli quiq; totum habent. Nun-
quid enim verbi mei inter vos syllabas diuisistis? Nun-
quid ipsius producti sermonis singula verba abstulistis?
Vnusquisq; vestrum totum audiuit, sed videat quomo-
do audiuit, quia erogator sum, non exactor. Si non ero-
gem, & pecuniam seruem, terret me euāgelium. Possim
enim dicere, Quid mihi est tædio esse, hominibus dice-
re iniquis, inique agere nolite, sic agite, sic agere desisti-
te? quid mihi est oneri esse hominibus? Accepi quomo-
do viuam, quomodo iussus sum, quomodo præceptus
sum. Assignem quomodo accepi, de aliis me reddere
rationem quò mihi? Euangelium me terret. Nam ad
istam securitatem ociosissimam nemo me vinceret. Ni-
hil est melius, nihil dulcius, quàm diuinū scrutari nullo
strepente thesaurum. Dulce est, bonum est: Prædicare,
arguere, corripere, ædificare, pro vnoquoque satagere
magnum onus, magnum pondus, magnus labor. Quis
non refugiat istum laborem? Sed terret euangeliū. Pro-
cessit quidam seruus, & ait domino suo, Sciebam te ho- D
minem molestum, metere vbi nō seminasti: seruaui pe- Matt. 25.
cuniā tuam: nolui eam erogare: tolle quod tuum est. Si
aliquid minus est, iudica: si integrum est, noli mihi mo-
lestus esse. Ait autē ille, Serue nequam, ex ore tuo te cō-
demnabo. Quare hoc? Quia auarum dixisti me, lucra
mea quare neglexisti? Sed timui dare, ne perderem, hoc
dicis. Plerunque enim dicitur, quid corripis? Perit ad il-
lum quod dicis, nō te audit. Et ego, inquit ille, nolui da-
re, ne perderem pecuniam tuam. Ego veniens cum vsu-
ris exigerē. Erogatorem, inquit, posueram te, nō exacto-
rem. Tu exerceres erogationem, mihi relinqueres exa-
ctionem. Hoc timēs ergo vnusquisque præuideat quo-
modo accipiat. Si ergo ego erogans timeo, qui accipit
securus esse debet? Qui malus fuit heri, bonus sit hodie.
Hæc est ergo erogatio mea. Qui malus fuit heri, bonus
sit hodie. Malus fuit heri, & nō est mortuus. Si mortuus
esset & malus esset, inde nō rediisset. Malus fuit heri, vi-
uit hodie, prosit illi quod viuit, non male viuat. Quare
ergo diei hesterno hodiernū vult addere malum? Lon-
gam vitam vis habere, bonam non vis. Quis lōgum fe-
rat malū vel prandium? Vsqueadeo cæcitas mentis oc-
culuit, vsqueadeo surdus est homo interior, vt omnia E
bona velit habere præter seipsum: Vis habere villā? Ne-
go te habere velle malam villam. Vxorem vis habere?
Non vis nisi bonam, domū non nisi bonam. Quid cur-
ram per singula? Caligam non vis habere malam, & vis
habere vitam malam. Quid si plus tibi noceat mala ca-
liga, quàm vita mala? Cum tibi caliga mala & constricta
nocuerit, sedens discalcias te, abiicis, aut corrigis, aut
mutas, ne digitū lædas, & calcias te mala vita, qua ani-
mam perdas? Sed planè hoc video vnde fallaris. Caliga
nocens dolorem facit, vita nocens voluptatem. Illud
nocet, illud libet. Sed quod ad tempus libet, postea pe-
ius dolet. Quod autē ad tempus salubriter dolet, postea
infinita voluptate & abundāti gaudio lætificat. Secun- Esa. 126.
dum illud quod scriptum est, Qui seminant in lachry- Matth. 5.
mis, in gaudio metent. Et illud, Beati qui lugent, quo-
niam ipsi consolabūtur. Hæc ergo diligētius attenden-
tes, cogitemus illud quod de luxuria ac voluptate scri-
ptū est, Ad tempus, inquit, indulcat fauces, postea felle Prouer. 5.
amarior inuenitur. Et quia vita nostra in hoc seculo
quasi via esse cognoscitur, oportet nos de labore ad re-
quiem peruenire, quàm de requie ad laborē. Et melius F
nobis est in via breui tempore laborare, vt postea in pa-
tria possimus ad æternum gaudiū fœliciter peruenire.
Præstante domino nostro Iesu Christo, qui cū patre &
spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorū, Amen.

De permissione ac prohibitione sedendi in ecclesia quando vel lectiones leguntur, vel verbum dei prædicatur.

Homilia XXVI.

Nte aliquot dies propter eos qui aut pedibus
dolent, aut aliqua corporis inæqualitate labo-
rant, paterna pietate solicitus cōsilium dedi,
& quodammodo supplicaui, vt quando aut
passiones prolixæ, aut certè aliquæ lectiones longiores
leguntur, qui stare non possunt, humiliter & cum silen-
tio sedētes, attentis auribus audiant quæ leguntur. Nūc
verò aliquæ de filiabus nostris putāt, quòd hoc aut om-
nes, aut certè plures quæ sanæ sunt corpore, frequenter
debeant facere. Nam vbi verbum dei cœperit recitari,
quasi in lectulis suis ita iacere volunt, atque vtinam vel
iacerent tantummodo, & tacentes verbum dei sitienti
corde susciperent, non etiam se ita ociosis fabulis oc-
cuparent, vt quod prædicatur nec ipsæ audiant, nec

G alios audire permittant. Vnde rogo vos venerabiles fi-
liæ, & ſolicitudine paterna commoneo, vt quando aut
lectiones leguntur, aut verbum dei prædicatur, nulla ſe
in terram proiiciat, niſi forte quam nimiũ grauis infir-
mitas cogit. Sic tamen non iaceat, ſed magis ſedeat, &
attentis auribus quæ prædicãtur auido corde ſuſcipiat.
1.quæſt.1. Interrogo vos fratres vel ſorores, dicite mihi, Quid vo-
Interrogo. bis plus eſſe videtur, verbum dei, an corpus Chriſti? Si
verũ vultis reſpõdere, hoc vtique dicere debetis, quod
nõ ſit minus verbum dei quàm corpus Chriſti. Et ideo
quanta ſolicitudine obſeruamus quando nobis corpus
Chriſti miniſtratur, vt nihil ex ipſo de noſtris manibus
in terram cadat: tanta ſolicitudine obſeruemus, ne ver-
bum dei quod nobis erogatur, dum aliquid aut cogita-
mus aut loquimur, de corde noſtro pereat: quia nõ mi-
nus reus erit qui verbum dei negligẽter audierit, quàm
ille qui corpus Chriſti in terram cadere negligentia ſua
permiſerit. Vellem tamen ſcire ſi ab illa hora qua ver-
bum dei prędicari cœperit, ſemper pręcioſiſsimas gem-
mas & inaures vel annulos aureos erogare vellemus,
vtrum ſtare aut accipere vellent filiæ noſtræ. Sine vlla
dubitatione, cum grandi ambitione quæ illis offerren-
H tur acciperent. Nos verò quia ornamẽta corporalia of-
ferre nec poſſumus nec debemus, ideo non libẽter au-
dimur. Sed non eſt iuſtum vt ſpiritalia miniſtrantes, ſu-
perflui iudicemur. Qui enim verbum dei libẽter audit,
inaures animæ de patria paradiſi trãſmiſſas ſe ſuſcepiſ-
ſe non dubitet. Qui admonetur vt pauperi tribuat ali-
quid, dum manus ad eleemoſynas expandit, dextralia
à Chriſto tranſmiſſa percipiet. Quomodo enim terre-
nis ornamentis caro luxurioſa paruo tempore ornatur,
vt carnalibus oculis aut ad ſuam aut aliorũ male con-
cupiſcentium ruinã placere poſsit: ſic anima ſancta di-
uinis ſermotibus tãquam ſpiritalibus & æternis bono-
rum operum margaritis componitur, vt ad illius cœ-
leſtis ſponſi conſortium, & nuptiale conuiuium fœlici-
ter ornata perueniat, vt non ei dicatur illud quod ſcri-
Matt.22. ptum eſt in Euãgelio, Amice quomodo huc intraſti nõ
habens veſtem nuptialem? Ne bonorum ornamẽtis ex-
poliatus ac nudus audire mereatur, Ligate illi manus &
pedes, & proiicite in tenebras exteriores, vbi eſt fletus
& ſtridor dentium. Sed magis pro ornamentis bonorũ
Matt.25. operum illa vox ad eum deſiderabilis dirigatur, Euge
I ſerue bone & fidelis, intra in gaudiũ domini tui. Rogo
vos filiæ, diligenter ea quæ à nobis dicuntur, audite. Si
aliqua mater propriis manibus ornare velit filiam ſuã,
& illa deſpiciens ornamenta quæ accipit, frequẽtius ſe
inclinet ad terrã, & huc atque illuc ita per inquietudi-
nem moueatur, vt illam mater ſua ſecundum ſuam vo-
luntatem ornare non poſsit, nunquid non iuſte aut ob-
iurgatur aut cæditur? Me ergo putate matrẽ veſtrarum
animarũ eſſe, & ita vos velle cõponere, vt in vobis nec
macula nec ruga poſsit ante tribunal æterni iudicis ap-
Epheſ.5. parere. Animabus enim veſtris non ſolũ ornamẽta, ſed
etiam medicamẽta deſiderans prouidere, ſtudeo diſſu-
ta conſuere, conſciſſa ſarcire, vulnerata curare, abluere
ſordida, reparare perdita, & ea quæ ſunt integra, ſpirita-
libus margaritis ornare. Si me nõ piget, quare aliquis fa
ſtidioſe velit accipere? Cum enim terrena & tempora-
lia ornamẽta corporis ſi non inuenitur qui donare ve-
lit, cariſsimo precio comparãtur: quanto magis æterna
animarum ornamenta, quæ abſque vllo precio à nobis
non cum paruo labore quæſita, veſtris ſpiritalibus offe-
runtur, iuſtũ eſt vt à vobis cum perfecta charitate ſuſci-
piantur. Nos enim margaritas vobis de paradiſi patria
prouidẽtes, nullam aliam in hoc ſeculo mercedẽ opta- K
mus accipere, niſi vt vos patiẽter & libenter quæ vobis
inſinuãtur videamus audire, & cũ dei adiutorio ſecun-
dum vires veſtras operibus adimplere. Fratres chariſsi-
mi, & venerabiles filiæ, non ideo dicimus quòd vos a-
gnouerimus verbum dei non libenter accipere. Propi-
tio enim deo plus quàm cogitari vel dici poteſt, de ve-
ſtra obediẽtia gaudet & exultat anima noſtra. Sed dum
vos volumus ad meliora ſemper aſcẽdere, etiam ea quæ
vos perfecte cognoſcimus agere, paterna ſolicitudine
præſumimus admonere. Et quia non toti viri vel mu-
lieres voluerunt hodie ad vigilias conuenire, rogo vos
filij vel filiæ, vt ea quæ vobis dicta ſunt, illis qui abſentes
fuerunt fideliſsime referatis, vt non ſolùm de veſtra, ſed
& de aliorum correctione mercedem habere poſsitis.

De eo quod propheta decit in pſalmo, Auerte faciem tuam à peccatis meis, & facinora mea dele. Ac de vtilitate pœnitentiæ. Homilia XXVII.

VOx igitur in his verbis pœnitentis agnoſcitur, Pſal.50.
Auerte faciẽ tuã à peccatis meis, & facinora
mea dele. Proinde aliquid de pœnitẽtia dice-
re diuinitus iubemur. Dicamus aliquid de v-
tilitate pœtitentiæ, præſertim quia & dies ieiuniorum L
iam imminet, quo propinquante humiliari animas, &
domari corpora ſtudioſius decet. Triplex autem conſi-
deratio agẽdæ pœnitẽtiæ in ſancta ſcriptura inuenitur.
Nam neque ad baptiſmũ Chriſti, in quo omnia peccata
delentur quiſquã bene accedit, niſi agẽdo pœnitentiam
de vita priſtina. Nemo enim eligit vitã nouam, niſi quẽ
veteris pœnitet. Hoc autem etiam authoritate diuinorũ
librorum probare debemus, vtrum baptizandi egerint
pœnitentiam. Quando ſpiritus ſanctus miſſus eſt, ante
promiſſus, & impleuit dominus fidem pollicitationis
ſuæ, accepto diſcipuli ſpiritu ſancto, vt noſtis, cœperunt
loqui omnibus linguis, vt in illis qui aderant linguã ſuã
quiſq; cognoſceret. Hoc autẽ miraculo territi, conſiliũ
vitæ ab apoſtolis quæſierũt. Tunc Petrus annũciauit eis, De conſe.
eum colẽdum quem crucifixerũt, vt eius ſanguinem bi- di.1.cap.
berent credentes, quem effuderant ſæuientes. Ait illis Tunc eis.
Petrus, Pœnitentiã agite, & baptizetur vnuſquiſque ve- Acto.2.
ſtrum in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti, & remit-
tentur vobis peccata veſtra. Quicquid de vita pręterita
remordebat, quicquid angebat conſcientiam, quicquid
omnino vel magnum vel paruum, vel dicendum vel M
non dicẽdum, non dubitet poſſe dimitti, ne forte quod
vult dei miſeratio dimittere, contra ſe teneat humana
tentatio. Ait apoſtolus, Omnia hæc figuræ noſtræ fue-
runt, cum de rebus talibus loqueretur dicens, Nolo e- 1.Cor.10.
nim ignorare fratres vos, quoniam patres noſtri omnes
ſub nube fuerunt, & omnes in Moyſe baptizati ſunt. Et
item, Petra autem eſt Chriſtus. Has figuras noſtras fuiſ-
ſe ille dixit, cui nemo fidelis vnquam contradicit. Et
cum multa enumeraret, vnam ſolam ſoluit dicẽs, Petra
autem erat Chriſtus. Quid ſibi velit mare, nubes, man-
na, hoc non expoſuit, ſed petra quid eſſet oſtendit. Per
mare tranſitus, eſt baptiſmus. Sed quia baptiſmus, id
eſt, ſalutis aqua, non eſt ſalutis, niſi in Chriſti nomine
conſecrata, qui pro nobis ſanguinem fudit, cruce ipſius
aqua ſignetur. Hoc vt ſignificaret ille baptiſmus, mare
rubrum fuit. Manna de cœlo aperte de ipſo domino
exponitur, Patres veſtri manducauerunt manna in e- Ioan.6.
remo & mortui ſunt, id eſt, manna quod manducaue-
runt, non potuit eos à morte liberare. Non quia ipſum
mãna mors eis fuit, ſed quia à morte eos non liberauit.
De cœlo veniebat manna, ſignificans eum qui dixit,

A Ego ſum panis viuus qui de cœlo deſcendi. Patres ve-
ſtri, dicit domious, manducauerunt manna in eremo,
& mortui ſunt. Quid eſt, patres veſtri, oiſi quos infide-
litate imitamini, quorum vias oon credendo, & deo
Ioan. 8. reſiſtendo ſectamini? Et ſecundum hoc dicitur, Vos ex
patre diabolo eſtis. Neque enim diabolus aliquem ho-
minem aut potentia creauit, vel generando procrea-
uit, & tamen dicitur pater impiorum, non propter ge-
nerationem, ſed propter imitationem. De bonis quoq;
1. Cor. 10. dicitur, Ergo Abrahæ ſemen eſtis. Patres noſtri, inquit,
eundem cibum ſpiritalem manducauerunt, & eundem
potum ſpiritalem biberunr. Eraot enim ibi qui quod
manducabant intelligebãt ibi: erant quibus plus Chri-
Hebræ 3. ſtus in corde, qoàm manna ſapiebat in ore. Quid de
aliis loquamur? Inde erat primitus Moyſes famulus do-
mini fidelis in tota domo eius. De dubitatione Moyſi
famuli dei volo dicere. Figura enim erat veterum etiam
Nume. 20. iſta ſanctorum. Dubitat ad aquam Moyſes: quando pe-
tram virga percuſsit vt aqua flueret, dubitauit. Dubita-
tionem autem eius legens quiſqne nec intelligens, for-
te oec intelligeret, quia nec quærere auderet. Domino
deo diſplicuit illa dubitatio, & eam notauit, non ſolùm
B arguendo, ſed etiam vindicando. Nam propter hanc
dubitationem dicitur Moyſi, Non introduces tu popu-
lum in terram promiſsionis. Aſcende in montem, &
Exod. 32. morere. Deus hic vtique apparet iratus. Quid ergo de
Moyſe fratres chariſsimi? Omois labor eius, omnis pro
populo æſtus eius, & illa charitas dicens, Si dimirtis illis
peccatum iſtud, dimirte: ſin aotem, dele me de hoc li-
bro tuo: hæc dubitata, & repentina dubitatione dam-
nata eſt, quoniam dicitur, dictum eſt Moyſi. Hoc enim
placuit deo certæ diſpenſationis myſterij gratia, quòd
Exod. 17. ipſe in terram promiſsionis nõ iotroduceret populum.
Eligitur alius Ieſus Naue. Et iſte homo non hoc nomi-
ne vocabatur: vocabatue Auſes, & cum ei introducen-
dum populum Moyſes commendaret, vocauit eum, &
mutauit ei nomen Ieſum, vt non per Moyſen, ſed pee
Ieſum, id eſt, nõ per legem, ſed per gratiam populus dei
in terram promiſsionis intraret. Sicut autem Ieſus ille
non verus ſed figuratus, ita etiam terra promiſsionis il-
la non vera, ſed figurata. Illa enim populo primo tem-
poralis fuit, nobis quæ promiſſa eſt, æterna erir, ſed fi-
guris temporalibus promittebantur, & prænunciaban-
tur æterna. Sicut ergo ille non verus Ieſus, nec illa terra
C promiſsionis vera, ſed figurata, ita manna non cibus
vere cœleſtis, ſed figurams. Poſt illam dubitationem, &
poſt iram dei, & poſt miuas mortis, & poſt alia multa
dixiſſe deũ ad Moyſen quaſi ad amicum, cũ quo & an-
tea loquebatur, vſqueadeo, vt & ipſi Ieſu Naue obedien-
tiæ exemplum de Moyſe proponatur, & hoe moneat
eum deus, vt ſic ei ſeruiat, quomodo ſeruiuit Moyſes, &
ſic ſe pollicetur eſſe futurũ cum eo quomodo fuit cum
Moyſe. Dubitauit Moyſes quando lignum acceſsit ad
petram: dubitauerunt diſcipuli quando viderũt domi-
num crucifixum. Horum figurã gerebat Moyſes. Ecce
quia lignum acceſsit ad petram, facta eſt dubitatio, &
impleta eſt dubitatio Moyſi. Et dominus ad eũ, Aſcen-
Deute. 32. de in montem, & morere. Per corporalem mortem
Moyſi figurata eſt mors ipſius dubitationis: ſed id mõ-
te. O mira myſteria. Ad petram nata eſt dubitatio, & in
monte mortua eſt. Quamdiu humilis fuit Chriſtus in
paſsiooe, quaſi petra iacebat ante oculos, meritò in illo
dubitabatur. Mare rubrum baptiſmus eſt, populus trãſ-
ſiens baptizabatur. Tranſitus iſte baptiſmus erar, ſed in
nube adhuc nubilabatur quod prænunciabatur. Iam
modo præceſsit nubes, manifeſtæ veritatis ſerenitas D
facta eſt, quia præceſsit & velum per quod loquebatur Exod. 34.
Moyſes. Hoc velum in templo pendebat, ne templi ſe-
creta penderentur. Sed in cruce domini velum con- Mat. 27.
ſciſſum eſt, vt paterent. Veni ergo ad baptiſmum, ingre-
dere intrepidus viã per mare rubrum. Noli eſſe de pec-
cato præterito tanquam de Aegypto ſolicitus. Preme-
bant te peccata tua duro onere ſeruitutis, ſed hoc in
Aegypto, ſcilicet in amore huius ſeculi, in peregrina-
tione longinqua. Cogebant ſe ſectari opera terrena,
tãquam lateres facere, Opera lutea operabaris. Premunt
te peccata, veoi ſecurus ad baptiſmum, vſque ad aquam
hoſtis ſequi poterit, ibiq; morietur. Time aliquid de vi-
ta præterita, crede aliquid remanſorum tuorum pecca-
torum, ſi aliquis maoſit Aegyptiorum. Audi vocem
pignorum. Ego, inquit, de præteritis peccatis nõ timeo,
omnia mibi in aqua ſancta per Eccleſiæ etiam charita-
tem dimitti non dubito: ſed timeo futura peccata. Pla-
cet ergo remanere in Aegypto. Interim hoſtem præſen-
tem euade, qui iam te præmit, & iam ſubiugauir. De fu-
turis qoid tibi hoſtes meditaris? Quod iam feciſti, etiã
ſi nolueris erit. Idem facturum te puras, ſi volueris non
erit. Sed periculoſa vita eſt. Neque enim cum mare ru- E
brum tranſiero, iam ero in terra repromiſsionis: Du-
ctus eſt ille populns pee deſertum, per longa deſerta.
Interim ab Aegypto liberare. Quid ergo putas tibi fu-
turum auxiliatorem in via eum qui te eruit de vetuſta
captiuirate? Nouos tuos inimicos? Non quieſcit qui te
à vetuſtis hoſtibus liberauit. Tranſi tantùm intrepidus,
intrepidus ambula, obediẽs eſto. Noli amaricare Moy-
ſi illi, cuius typum ille portabat in bac obedientia. Fa-
teor non deſunt hoſtes. Sicut enim non deerant qui ſe-
querentur fugientes, ita non deerant qui impedirent
ambulaotes. Prorſus chariſsimi figuræ noſtræ fuerunt.
Interim in te noo ſit qnod contriſtet Moyſen. Noli eſſe Exod. 15.
aqua amara, quam poſt mare rubrum nõ potuit ille po-
pulus bibere. Erat enim & ibi tentatio. Et tamen quan-
do iſta eueoiũt, quaodo amaricat populus, oſtendimus
eis Chriſtum, quæ pro illis pertulerit, quando pro eis
ſanguinem fuderit, & miteſcũt, tanquam nobis lignum
in aquam mittentibus. Planè hoſtem itineri tuo habe-
bis Amalech. Populus ille habuit hoſtem Amalech. Exod. 17.
Tuoc orabat Moyſes, tunc extendebat manus, & defi-
ciebat Amalech. Et ruæ manus extenſæ ſint vt deficiat
Amalecb tentator, & huius itineris impeditoe. Eſto F
vigil & ſobrius in orationibus, in operibus boois, non
tamen præter Chriſtũ, quia extenſio illa manuum, Chri-
ſti crux fuit. In illa extendirur Apoſtolus cũ dicit, Mihi Gala. 6.
mundus crucifixus eſt, & ego mundo. Ergo deficiat A-
malech, vincatur, non impediat tranſeuntem populum
dei. Sed ſi dimittit manus à bono opere à cruce Chri-
ſti, præualebit Amalech. Tum noli omnimodo aut cõ-
tiouò te fortem futurum putare, aut penitus deſperãdo
deficere. Alternatio enim illa defectus eſt fortitudinis.
In manus Moyſi ſerui dei forte alternatio tua fuit. Ali-
quaodo enim in tentationibus deficis, ſed nõ ſuccom-
bis. Deponebat ille paulolum manus, non omnino rue-
bat, ſed dicebat, Motus eſt pes meus, ecce miſericordia Pſal. 93.
tua domine adiouabat me. Noli ergo timere, adeſt in
itinere auxiliator, qui in Aegypto fuit liberator. Noli
timere, aggredere viam, præſume ſecurus. Aliquando
ille deponebat manus, aliquando erigebat, tamen vi-
ctus eſt Amalech. Debellare poruit, ſuperare non po- Pœnitẽtia
tuit. Itaque admonemur iam de altera loqui pœniten- ſecũda cõ-
tia. Triplicem quippe eius conſiderationem in ſancta ſideratio.

G ſcriptura eſſe propoſui. Illa prima competentium eſt, &
ad baptiſmum venire ſitientium, hanc de ſcripturis ſan-
ctis oſtendi:& alia propè quotidiana. Et vbi illam oſten
dimus pœnitentiam qnotidianam?Non habeo vbi me-
lius oſtendam, quàm in oratione dominica, vbi orare
nos docuit, & quid ad patrem dicamus oſtendit, & in
Mat. 6. his verbis poſuit, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut &
nos dimuttimus debitoribns noſtris. Quæ debita fra-
tres? Quandoquidem debita hic intelligi non poſſunt
niſi peccara, quæ debita dimiſit & in baptiſmo, iterum
Vt dimittat oramus? Certe mortuus eſt omnis Aegy-
ptius, qui ſequebatur. Si nihil de ſequentibus hoſtibns
reſiduum factum eſt, quid oramus vt dimittatur, niſi
propter manus deficientes contra Amalech? Dimitte
nobis, ſicut & nos dimittimus. Conſtituit medicinam,
firmauit pactnm. Hic preces conſtituit, ibi peccanti re-
ſpondit. Nouit quo iure res agatur in cœlo, quomodo
impetrari poſsint deſiderata, Dimitti vis? dimitte, ait.
Quid enim babes quod deo præſtes à quo tibi vis cun-
cta præſtari?Nunquid iam Chriſtus ipſe ſaluator in ter-
ra ambulat? Nunquid ſuſcipit illum modo in domum
H Zacbæus gaudens? Nunquid ei hoſpitiū & epulas præ-
Lucæ 19. parat Maria? Nihil horum indiget ad patris ſedet dex-
& 10. teram. Sed quando vni ex minimis meis feciſti, mihi
Mat. 25. fæciſti. Hęc eſt extenſio manuum ſub qua defecit Ama-
lech. Et erogas quidem pauperi. Quando aliquid das
panperi eſurienti, forte id quod dederis, minus habe-
bis, ſed in domo, non in cœlo. Sed hic quoque in ter-
ra, quo iubente præſtitiſti, ipſe ſupplet quod dediſti. De
2. Cor. 9. hac re cum loqueretur Apoſtolus ait, Qni miniſtrat ſe-
men ſeminanti, & panem in eſcam ſubminiſtrabit. O-
perarius enim dei es: quando das egenti, ſeminas hye-
me quod metas æſtate. Quid ergo metuis infidelis, ne
in bac magna domo tantus paterfamilias non paſcat
operarium ſuum? Erit & tibi quod ſufficiat tibi. Dabit
deus totum neceſsitati, non cupiditati. Operare ergo in-
trepidus, extende manus vt deficiat Amalech. Dic mi-
hi, cum ignoſcis ei qui peccat in te quid minus habebis
in corde tuo? vnde dominum dimittis, ſed nihil amit-
tis. Imò verò vnda charitatis ibat in corde tuo, inde
tanquam vena interiore manabat. Tenes odium con-
tra fratrem, obturaſti fontem. Non ſolum ergo nihil
perdis cum ignoſcis, ſed abundantius irrigaberis. Cha-
I ritas non anguſtatur. Sed ecce quid acturus es? Oratu-
rus es? Quid dicam? Quando oraturus es? Hodie. An
non es oraturus ira & odio plenus? Vindictam mini-
ſtrans, non dimittis ex corde. Ecce oras, venit hora o-
randi, incipis verba illa vel audire vel dicere, dictis &
auditis ſuperioribus venturus es ad hunc verſum: at ſi
non venturus quo iturus? Ne ignoſcas inimico, deuia-
bis à Chriſto. Planè ſi in oratione deuiabis vt nolis di-
Mat. 6. cere, Dimitte nobis debita noſtra ſicut & nos dimitti-
mus debitoribus noſtris: Ne tibi cito reſpondeatur. Sic
dimitto quomodo & tu dimittis. Ergo quia hoc nō po-
tes dicere, & non vis dimittere, deuiabis ab hoc verſu,
& prætermittes, & dicis quod ſequitur, ne nos patiaris
induci in tentationem. Ibi te capiet creator tuus, cuius
faciem quaſi deuiabas. Quomodo quiſque in vico cum
occurrit ei cui aliquid debet, ſi ad manum eſt diuerti-
culum, dimittit quò ibat, & it per aliam partem ne fa-
ciem videat creditoris. Hoc tu iſto verſu te feciſſe ar-
bitratus es, deuitaſti dicere, Dimitte ſicut ego dimiſi,
ne ſic dimitteret, quia non dimittis, & noluiſti dicere,
deuitans faciem creditoris. Quem deuitas? Quis deui-
tas? Quò ibis? Vbi tu eſſe poſsis, & ille non eſſet? Dicturus
es, Quò ibo à ſpiritu tuo, & quo à facie tua fugiam? Si- *Pſal. 138.*
aſcendero in cœlum, tu illic es: ſi deſcendero in infer- K
num, ades. Quantum poteſt à Chriſto debitor fugere,
quàm vt eat in infernum, adeſt iſte creditor. Et quid ibi
facturus es, niſi quod ſequitur? Si ſumpſero pēnas meas
in directum, & volauero in extremis maris, id eſt, ſpe
mea finem ſeculi meditabor, in præceptis tuis viuam,
duabus alis charitatis attollar. Imple ergo duas alas
charitatis: Diligas proximum ſicut teipſum, & non te- *Mat. 22.*
neas odium vnde fugias creditorem. Reſtat ergo pœ-
nitentiæ tertium genus, vnde aliquid breuiter dicam, *Pœnitētia*
vt adiuuāte domino propoſita & promiſſa perſoluam. *tertium*
Eſt pœnitentia grauior atque luctuoſior, in qua proprie *genus.*
vocantur in Eccleſia pœnitentes, remoti etiam à ſacra- *1. Cor. 11.*
mentis altaris participandi, ne accipiendo indigne iu-
dicium ſibi manducent & bibant. Illa verò pœnitentia
luctuoſa eſt. Graue vulnus adulterium forte cōmiſſum
eſt, forte homicidium, forte aliquid ſacrilegum. Grauis
res, graue vulnus, letale, mortiferum: ſed omnipotens
medicus, iam poſt ſuggeſtionem facti & delectationē,
& confeſsionem & perpetrationem, quaſi quatriduanus
mortuus putet. Sed nec ipſum dominus deſeruit, ſed cla L
mauit, Lazare veni foras. Ceſsit voce miſericordiæ, mo- *Ioan. 11.*
les ſepulturæ. Ceſsit mors vitæ ceſsit infernus ſuperno.
Eleuatus eſt Lazarus, proceſsit tumulo, & ligatus erat,
ſicut ſunt homines in confeſsione peccati agentes pœ-
nitentiā iam proceſſerunt à morte. Nam non cōfiteren-
tur, niſi procederent. Ipſum confiteri, ab occulto & te-
nebroſo procedere eſt. Sed quid dominus eccleſiæ ſuæ
inquit? Quæ ſolueritis in terra ſoluta erūt in cœlo. Pro- *Mat. 18.*
inde Lazaro procedente, quia impleuit dominus miſe-
ricordiæ ſuæ bonum, perducere ad confeſsionem mor-
tuorum latētem, putentem, iam cætera implet eccleſiæ
myſteria: Soluite illū, & ſinite abire. Sed chariſsimi hoc *Ioan. 11.*
genus pœnitentiæ nemo ſibi proponat: ad hoc genus
pœnitentiæ nemo ſe præparet. Tamen ſi forte contige-
rit, nemo deſperet. Iudam traditorem non tam ſcelus
quod commiſit, quàm indulgentiæ deſperatio fecit pe-
nitus interire. Non erat dignus miſericordia, ideo non
fulſit ei lumen in corde, vt ad eius indulgentiam con-
curreret quē tradiderat, ſicut illi qui eum crucifixerunt
ſed deſperando occidit, & laqueo ſe ſuſpendit. Quod
fecit in corpore ſuo, hoc factū eſt in anima eius. Ipſius
enim ſpiritus dicitur etiam iſte vētus aëris huius. Quo- M
modo ergo qui ſibi collum ligāt, inde ſe occidunt, quia
non ad eos intrat ſpiritus aëris huius: ſic illi qui deſpe-
rant de indulgētia dei, ipſa deſperatione intus ſe ſuffo-
cant, vt eos ſpiritus ſanctus viſitare non poſsit. Solebant
inde Chriſtianis inſultare Pagani, de pœnitentia quę in-
ſtituta eſt in eccleſia. Et cōtra nonnullas hæreſes tenuit
eccleſia catholica iſtam veritatem, de pœnitentia agen-
da. Fuerunt qui dicerent qnibuſdam peccatis non eſſe
dandam pœnitentiam, & excluſi ſunt de eccleſia & hæ-
retici ſunt facti. In quibuſcunq; peccatis non perdit vi-
ſcera pia mater eccleſia. Ergo ſolent inde Pagani inſul-
tare nobis neſcientes quid loquantur, quia ad verbū dei
quod linguas infantium facit diſertas, nondum peruе-
nerunt. Vos, inquiunt, facitis vt peccent homines, cùm *Sapien. 10.*
illis promittitis veniam, ſi egerint pœnitentiam. Deſo-
latio eſt hoc, non admonitio. In hanc ſententiam exag-
gerant verba. Quanta quiſque poteſt lingua vel ſonanti
vel titubanti, non tacent. Non tamen quādo eis loqui-
mur & ſi vincātur, non conſentiunt. Tamen quomodo
vincantur, breuiter accipiat charitas veſtra, quia totum
domini miſericordia optime conſtituit in eccleſia ſua.

Dicunt

A Dicunt nos dare peccatis licentiam, quia portum pœnitentiæ pollicemur. Si clauderetur aditus pœnitentiæ, nónne ille peccator tanto magis adderet peccata peccatis, quanto magis sibi desperaret ignosci? Diceret enim sibi, Ecce peccaui, ecce scelus admisi, iam mihi veniæ nullus est locus, pœnitentia infructuosa est, damnatus sum, quare iam non viuo vt volo? Quia ibi non inuenio charitatem, hic saltem pascã cupiditatem meam. Quare enim abstineam? Ibi enim mihi locus clausus est, hic quod non fecero perdo: quia quæ post hanc futura est vita mihi non dabitur: quare ergo non seruio libidinibus meis, vt eas impleam & saturem, & faciam quicquid non licet, sed libet? Diceretur ei fortassis, Sed miser capieris, accusaberis, torqueberis, punieris. Sciunt ista homines mali ab hominibus dici, & inter homines seruari: attendunt multos male & scelerate viuentes impunita peccata habere quæ occultare possunt: quę occultare non possunt, redimere. Vsque in senectutem vitæ lascinias, blasphemias, sacrilegia perdita enumerant sibi: cur ille qui tanta fecit, senex mortuus est? Nunquid attendis ideo sceleratum & peccatorem senem mortuum, vt ostenderet in illo patientiam deus, expe-

B ctans pœnitentiam? Vnde Apostolus, Ignoras quia pa- *Roma. 2.* tientia dei ad pœnitentiam te adducit? Ille ergo secundum duritiam cordis sui, & cor impœnitens, thesaurizat sibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij dei, qui reddet vnicuique secundum opus suum. Opus est ergo, vt hic timor mentes obsideat, opus est vt ille qui peccare non vult, præsentem sibi cogitet, non in publico solum, sed etiam in domo, non in domo solum, sed & in cubiculo, in nocte, in lectulo, in corde suo. Ergo si tuleris portum pœnitentiæ, augebuntur peccata. Ecce nihil dicunt illi qui putant augeri peccata, quia portus pœnitentiæ in Christiana proponitur fide. Quid ergo? Deus ne per illam spem indulgentiæ augerentur peccata, rursus non debuit prodire? Quomodo enim prodeunt? ne desperando augeantur. Quomodo enim reuera auget peccata, qui veniam sperauerit, vt dicat sibi: Faciam, deus bonus est, quando me conuertero, ignoscet mihi. Ita plane dicis, sed crastina dies incerta est tibi. Nõnne ad hoc te admonet scriptura, dicens, Ne *Eccli. 5.* tardes conuerti ad dominum, neque differas de die in diem? Subitò enim veniet ira eius, & in tempore vindictæ disperdet te. Ecce ad vtrunque vigilauit pro no-

C bis prouidentia dei, Ne desperando augeamus peccata, propositus est pœnitentiæ portus: rursus ne sperando augeamus, datus est dies mortis incertus.

Psal. 49. *De eo quod Propheta dicit in Psalmo, Deus manifestus veniet, deus noster, & non silebit:*

Homilia XXVIII.

Cantauimus, Deus manifestus veniet, deus noster, & non silebit. Dominum Christum scriptura prædixit venturum ad iudicium viuorum & mortuorum. Quando enim prius venit iudicari, occultus fuit: quãdo veniet iudicare, manifestus erit. Quàm fuerit tũc occultus, hinc intelligite quòd ait Apostolus, Si enim cognouissent, nunquã dominum glo- *1. Cor. 2.* riæ crucifixissent. Tunc autem siluit interrogatus, sicut Euãgelium loquitur, & impletur in eo Esaiæ prophetia *Esaiæ 53.* dicentis, Sicut ouis ad immolandum ductus est, & sicut agnus coram tondente se fuit sine voce, sic non aperuit os suum. Veniet ergo manifestus, & non silebit. Ad hoc dictum est, non silebit iudicaturus, quia siluit iudicatus. Nam quãtum attinet ad voces ipsius nobis necessarias quando siluit: non siluit per Patriarchas, non siluit per os carnis suæ. Et modo si sileret, scriptura non loquere-

D tur. Lector ascendit, sed ipse non silet. Tractator loquitur: si vera loquitur, Christus loquitur. Si sileret Christus, ego vobis ista non dicerem. Nec per os vestrum siluit. Nam quãdo cantabatis, ipse loquebatur. Non silet, opus est vt audiamus, sed aure cordis. Nam responderi facile est aure carnis. Illis auribus audire debemus, quas quærebat magister ipse cùm diceret. Qui habet aures *Mat. 13.* audiendi, audiat. Quis enim ante illum quando ista dicebat, sine auribus carnis stabat? Omnes aures habebant, & pauci habebant. Non omnes habebant aures audiendi, hoc est, obediendi. Quàm terribiliter locutus est per Prophetam Ezechielem, credo adhibuistis aurem, credo audistis quemadmodum dixerit, Ad domum *Ezech. 3.* Israël mittam te, non ad populum altioris linguæ te mittam. Populus autem ille non vult audire te, quia non vult audire me. Quid ostendit nisi quia ipse deus per Prophetam loquebatur? Quia vero in ipsis verbis propheticis nos maxime territi sumus, id est, præpositi quos posuit loqui ad populum suum, prius in illis verbis videamus faciem nostram. Demonstratum est enim nobis sonante lectore, quasi speculum vbi nos inspiceremus, & inspeximus nos, inspicite vos. Ecce ego fa-

E cio quod ibi audiui. Si non discreueris, inquit, iustũ, si *Vbi suprà.* non dixeris peccatori, morte morieris, & ostenderis illi, vt recedat ab iniquitatibus suis, ipse quidem in peccatis suis morietur, sanguinem autem eius de manu tua exquiram. Si autem dixeris, & ille contempserit, & non obedierit, ille in sceleribus suis morietur, tu autem animam tuam liberabis. Dico vobis, libero animam meam. In magno enim sum non periculo sed exitio constitutus, si tacuero. Sed cũ ego dixero, & impleuero officium meum, vos iam attendite periculum vestrum. Quid autem volo, quid desidero, quid cupio, quare loquor, quare hic sedeo, quare viuo, nisi hac intentione, vt cum Christo simul viuamus? Cupiditas mea ista est, honor meus iste est, gloria mea ista est, gaudium meum hoc est, possessio mea ista est. Sed si me non audieritis, & tamen ego nõ tacuero, animam meam liberabo. Sed nolo esse saluus sine vobis. Nolite ergo contemnere fratres mei peccata in quibus forte consuetudinẽ iam fecistis. Omne enim peccatum consuetudine vilescit, & fit homini quasi nullum si obduruit iam, dolorem perdidit quod valde putre est, nec dolet. Quod non dolet,

F non pro sano habẽdum, sed pro mortuo cõputandum est. Attendite quæ dicat scriptura, & ibi videte quemadmodum viuere debeatis. Quis non cõtemnat ebriositatis peccatum? Abundat tale peccatum & contemnitur. Iam cor ebriosorum perdidit sensum, nõ habet dolorem, quia nec salutem. Quando aliquid pungitur, & dolet, aut sanum est, aut est in illo spes aliqua sanitatis. Quando autem tangitur, pungitur, vellicatur, nec dolet, pro mortuo habendum est, aut de corpore præcidendum. Sed aliquando nos parcimus, & non nouimus nisi loqui. Excommunicare, de ecclesia proiicere pigri sumus. Aliquando enim timemus ne ipso flagello peior fiat qui cæditur. Quamuis qui tales sunt, iam in anima mortui sunt, tamen quia medicus noster omnipotens est, non est desperandum de his, sed totis viribus supplicandum, vt aures cordis quas clausas habere probantur, dominus aperire dignetur. Sed nunquid ille parcet, nunquid silebit quẽ timere debemus? Audistis in psalmo ipso fratres mei, cum enumeraret peccata peccatoris, ait, Hæc fecisti, & tacui. Contra hoc dictum est, Veniet & non silebit. Præsentia sua non silebit. Excepto *Psal. 149.*

G enim quod Christus significat, quia siluit in iudicio, vt
impleretur in illo etiam illa prophetia quam paulò antè
commemoraui, Hoc excepto, modo deus ipse per se-
ipsum dominus Christus tacet. Ascendit enim in cœ-
lum, & sedet à dexteram patris, inde venturus est iu-
dicare viuos & mortuos. Quandiu ibi est donec veniat
tacet. Voces eius in libris audiuimus, de ore ipsius non
audiuimus. Audistis vocem ipsius de sanctis scripturis
isto loco. Audistis cum vosipsi commemoratis, & forte
de his rebus inter vos sermocinamini. Qui vult audiri
à deo fratres charissimi, prius audiat deū. Nunquid au-
dis illum quādo facis adulterium, & latere te putas, quia
homo te non videt? Ille te videt, sed tacet. Quando fur-
tum facis, captas oculos eius cui furaris, & si eum latet,
facis: si propterea non facis, quia times ne videaris, in-
tus fecisti, in corde fecisti, fur teneris, & nihil tulisti, sed
& tu si opportunitas detur ad implēdum malum factū
tuum furaris, & lætaris quia tacet. Audi ergo psalmum,
te admonuit, te quicunq; es, qui fortè hic hodie stas, &
nocte aliquid fecisti, te admonuit, tibi dixit, Hæc fecisti,
& tacui. Suspicatus es inique quòd ero tibi similis. O ho
mines qui hæc verba quæ dicturus sum nec habetis in
H ore, nec in corde, fœlices estis. Nónne quotidie homi-
nes mala facientes, aut quos bene fecisse pœnitet, & pœ-
nitentiam fecisse, peruerse fundunt quod mulserunt?
Nónne quotidie dicunt, & ipsa murmura inter se ro-
dunt, Vere si deo displicerent ista, non permitteret illa
fieri, vt illi qui ea faciunt fœlices essent in terra? Vide-
mus raptores, videmus infirmorum oppressores, vide-
mus vicinorum expulsores, videmus violētos limitum
inuasores, videmus calumniatorea, & tamen potentes,
diuites, fœlices in hac vita. Si verè deus ista videret, si
ista curaret, parceret eis? Addunt & hoc, quod peius est,
non placent nisi mala. Contingat autem vt faciat bene
aliquis, & sequatur forte aliqua tentatio, cōtinuò ad ma-
num habet, Non expedit facere bene. Parum est ꝙ male
Psal. 49. vis facere, & benefacientibus maledicis? Hæc fecisti, in-
quit, & tacui: suspicatus es inique quòd ero tibi similis.
Quid est quòd ero tibi similis? Quia sic mihi placet ma-
lū, quomodo tibi. Hoc es suspicatus, hoc dixisti in cor-
de tuo. Quod peius est, in hæc verba progrediuntur, vt
nec audiri timeant. Ergo suspicatus es inique quòd ero
tibi similis. Arguam te quomodo non putas, & quando
non putas arguam te. Sileo cum facis, sed nō silebo cum
iudico. Arguam te. Quid tibi faciam quādo arguam te?
I Statuam te ante faciem tuam. Modo enim quādo male
facis, putas quia bonus es, quia non vis te videre. Alios
reprehendis, te non respicis: alios accusas, de te non co-
gitas: alios ponis ante oculos tuos, te ponis post dor-
sum tuū. Ego quando te arguam, contrà facio. Tollo te
à dorso tuo, & pono te ante oculos tuos. Videbis te, &
planges te, & nō erit iam tunc quomodo corrigas. Cō-
temnis ergo tempus misericordiæ, veniet tempus iudi-
Psal. 100. cij, quia tu in ecclesia mihi cantasti, Misericordiam &
iudicium cātabo tibi domine. Ex ore nostro exiet, vbiq;
Ecclesiæ concrepant Christo, Misericordiam & iudi-
cium cantabo tibi domine. Tempus est misericordiæ,
vt corrigamur, nōdum venit tempus iudicij. Locus est,
spaciū est. Peccauimus, corrigamur. Nondum finita est
via, nōdum clausus est dies, nondum expiratum est, non
desperetur, quod peius est. Quoniā propter ipsa pecca-
ta humana, & tolerabilia, & tanto crebriora, quanto mi-
nora, constituit deus in ecclesia tempore misericordiæ
Mat. 6. prærogandæ quotidianā medicinam vt dicamus, Di-
mitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus de-
bitoribus nostris, vt his verbis lota facie ad altare acce- K
damus, & his verbis lota facie corpore Christi & san-
guine cōmunicemus. Sed quod est grauius, ipsam me-
dicinam sic homines contemnunt, vt non solùm non
dent veniam quando in illos peccatur, sed nec velint
petere quando ipsi peccant. Intrauit tentatio, subrepsit
ira, tantum dominata est iracundia quantum potuit, vt
non solum tumultuaretur cor, sed & conuicia & crimi-
na vomeret lingua Non vides quò te impulit? Non vi-
des quò te præcipitauit? Tandem corrige, dic, male feci,
peccaui. Non enim morieris si dixeris, Crede nō mihi, 2. Reg. 12.
sed deo. Quid sum ego? Homo sum, par vestrum sum,
carnem porto infirmus. Omnes credamus deo. Atten-
dite vobis. Si peccauerit frater tuus, corripe eum inter Mat. 18.
te & ipsum. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum. Si
te nō audierit, adhibe tecum duos aut tres. In ore duo-
rum aut trium testiū stabit omne verbum. Si nec ipsos
audierit, refer ad ecclesiam, Si nec ipsam audierit, sit
tibi tanquam ethnicus & publicanus. Ethnicus gentilis
est. Gentilis ille est, qui in Christo non credit. Si nec
ecclesiam audierit, mortuum puta. Sed ecce viuit, ecce
intrat, ecce signat, ecce genu figit, ecce orat, ecce ad al-
tare accedit, Sit tibi tanquam ethnicus & publicanus, L
Noli in illo attendere falsa signa, Viuens mortuus est,
vnde viuit? Quomodo viuit? Si dicam alicui in con-
spectu vestro, tu hoc fecisti, respondebit postea, Quan-
tum errat. Intus me moneret, intus mihi diceret, quia
male feci, intus videret peccatum meum. Quare in po-
pulo arguit? Quid si feci, & non correxisti? Quid si feci,
& adhuc perseueras? Quid si feci, & adhuc tibi bene fe-
cisse videris in corde tuo? Quia tacet ille, iustus es? Quia
modo ille non vindicat, nihil male fecisti? Non times.
Arguam te, nō times? Constituam te ante faciem tuam, Psal. 49.
non times. Sed longè est, inquis, iudicium. Primo quis
tibi dixit, quia longè est dies iudicij? Nunquid si longe
est dies iudicij, longe est dies tuus? Vnde scis quādo est?
Nónne multi sani dormierunt & obduruerunt? Nónne
casus nostros nobiscum in hac carne portamus? Nónne
fragiliores sumus, quàm si vitrei essemus? Vitrum enim
& si fragile est, tamen seruatum diu durat, & inuenis
calices ab auis & proauis, in quibus bibunt nepotes &
pronepotes. Tanta fragilitas custodita est per annos.
Nos autem homines & sub tantis casibus quotidianis
fragiles ambulamus, & si casus ipsi repentini non ac-
cederent, diu tamen viuere non valeremus. Vita hu- M
mana tota breuis est, ab infantia vsque ad decrepitam
senectutem tota breuis est. Adam si adhuc viueret, &
hodie moreretur, quid illi vitæ longitudo profuisset?
Huc accedit, quia ipse dies qui quasi naturaliter seruit
morbo illecto incertus est, Quotidie moriuntur homi-
nes, & qui viuunt deducunt illos, exequias celebrant, &
vitam sibi promittunt. Nemo dicit, Corrigam me, ne
cras hoc sim quod iste quem deduxi. Placent vobis ver-
ba, ego quæro facta. Nolite me contristare prauis mo-
ribus vestris, quia delectatio mea non est in hac vita,
nisi vestra bona vita.

De eo quod ait dominus in Euangelio, Remittite, & remittetur vobis: date, & dabitur vobis. Luca 6.

Homilia XXIX.

EGo, fratres, vires paruas habeo, sed verbū dei
magnas habet valere in cordibus vestris. Ergo
& quod lente dicimus, valde auditis si obe-
dieritis. Tanquā per nubem suam, per Esaiam prophetā
dominus tonuit si sensum habetis, expauistis. Manifestè
enim dixit, nec expositorem habent ista necessarium,
sed

A sed factorem. Quò mihi, inquit, multitudinem sacrificiorum vestrorum? *Esaiæ 1.* Quis enim exquisiuit ista de manibus vestris? Deus nos quætit, non nostra. Sed sacrificium Christiani est eleemosyna in pauperem. Hinc enim fit deus peccatis propitius. Nisi antè peccatis propitius fiat deus quis remanebit nisi reus? Ab eis peccatis & delictis, sine quibus vita ista non ducitur, mundantur homines per eleemosynas: quæ sunt duorum generum erogando, & remittendo. Erogando quod habes bonum, remittendo quod pateris malum. Hæc duo genera eleemosynarum dominus magister bonus, qui verbum breuiauit super terram, vt esset fructuosum, & non onerosum, quàm breuiter fuerit complexus audite. *Lucæ 6.* Remittite, inquit, & remittetur vobis. pertinet ad ignoscendum. Date & dabitur vobis. pertinet ad erogandum. Ex illa eleemosyna qua ignoscis homini, nihil perdis. Ecce statim veniam petit: ignouisti. nihil amisisti. Charitate amplior domum redisti. Illud aliud genus eleemosynarum, vbi iubemur erogare indigentibus, graue videtur, quia quod quisq; dederit, hoc ipsum quod dabit non habebit. Equidem & hinc securos nos *2. Cor. 8.* facit Apostolus, qui dixit, Prout quisq; habet, nõ vt aliis B sit refectio, vobis angustia. Metiatur ergo vnusquisque vires suas, non thesaurizare attendat in terra, det, non perit quod dat. Non dico hoc non perit, sed dico hoc solum non perit. Alia verò quæ non dederis, & abundant tibi, aut cum viuis amittis, aut cum morieris dimittis. Deinde fratres mei tanta promissio quem non hortatur? Dimittite, inquit, & dimittetur vobis: date, & *Lucæ 6.* dabitur vobis. Quando dicit, date & dabitur vobis, attendite cui dicat, Homini dicit deus, mortali dicit immortalis, mendico dicit tantus paterfamilias. Neque enim hoc reuocaturus est quod dedimus, inuenimus quem fœneremur. Demus in vsuram, sed deo, non homini. Ei damus qui abundat, ei damus qui dedit quod demus, & pro modicis rebus profert nobis, pro mortalibus, pro putribilibus, pro terrenis, quæ æterna sunt & incorruptibilia, & sine fine manentia. Quid multa dicturus sum? Se promittit qui promittit. Si amas illum, *Mat. 25.* eme illum ab illo. Et vt noueris te ipsi dare, audi illum dicentem, Esuriui, & dedistis mihi manducare. Sitiui, & dedistis mihi potum. Hospes fui, & suscepistis me. Nudus fui, & vestistis me. Aeger, visitastis me. Inclusus, C venistis ad me. Et dicent illi, Quando te vidimus in his necessitatibus constitutum, & ministrauimus tibi? Et ille, Quando vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Dat de cœlo, accipit in terra. Ipse dat, ipse accipit, quasi fœnus traiectitium facis. Hic das, ibi recipis. Hic das res perituras, ibi recipis res sine fine mansuras. *Psal. 139.* Et quandocunque dicis deo, Libera me domine ab homine malo, hoc enim modo cantauimus. Scio enim quo gemitu dicas, Libera me domine ab homine malo. Quis enim in isto seculo non patitur aliquem hominem malum? Quando ergo dicis deo hoc, Libera me domine ab homine malo, sicut totis præcordiis dicis, sic intentis oculis te prius attende. Libera me domine ab homine malo. Fac tibi respondisse deũ. A quo? Dicturus es à Gaio, à Lucio, à nescio quo quem pateris. Et respondet tibi, De te mihi nihil dicis? Si ab homine malo libero te, prius es liberandus à teipso. Pateris malum, noli teipsum pati malum. Videamus si inuenit te, quid tibi faciat alter malus. Tu noli esse malus. Non tibi dominetur auaritia, non te calcet concupiscentia tua, non te trituret ira tua. Isti hostes interiores tui qui sunt. Tu ipse non tibi aliquid facias. Videamus quid tibi faciat vicinus malus, patronus ma- D lus, potens malus, videamus quid tibi faciat? Iustum te inueniat, fidelem te inueniat, Christianum te inueniat, Quid tibi facturus est? Quod Stephano Iudæi fecerunt. *Acto. 7.* Faciendo malum, miserunt ad bonum. Ergo quando oras vt liberet te deus ad homine malo, attende te, noli tibi parcere à te: te liberat. Quomodo te à te liberat? Dimittendo peccata, donãdo merita, dando tibi vires pugnandi aduersus concupiscentias tuas, inspirando virtutem, dando menti tuæ cœlestem delectationem, qua omnis terrena delectatio superetur. Hæc tibi cum præstat deus, liberat te à te, & securus expectas in huius seculi malis transitoriis cum eis bonis venturum dominum, quæ transire non possunt. Satis sit vobis. Videtis certe, quia nescio quomodo ergo inualidus accedo, & loquẽdo fortis fio. Tantus est animus mihi, tãta intẽtio in profectu vestro. Operarius enim in agro fructũ sperans, minus sentit laborem. Scitis fructus mei qui sint, & vobiscum sim, & omnes simus fructus dei.

De eo quod in Aggæo scriptum est, Meum est aurum, & meum est argentum:

Homilia XXX.

IN scripturis diuinis fratres charissimi legimus E deum dicentem, Meum est aurum, & meum est *Aggei 2.* argentum. Hoc ideo dictum est, vt ille qui non vult cum indigentibus communicare quod habet, cum audit præcepta faciendæ misericordiæ, intelligat deum non de re illius cui iubet, sed de re sua iubere donare: & ille qui aliquid porrigit pauperi, non se arbitretur de suo facere: ne forte non tam confirmetur misericordiæ nomine, quàm infletur superbiæ vanitate. Meum est, inquit, aurum, & meum est argentum, non est vestrum ô diuites terræ. Quid ergo dubitatis pauperi dare de meo? Aut quid extollimini cum datis de meo? Et vis videre quàm iusti iudicis res est aurũ & argentum? Auarus vnde torquetur, inde misericors adiuuatur: rem suam diuina distribuente iustitia & recte facta inde manifestantur, & peccata inde puniuntur. Nunquid non aurum & argentum, atque omnis terrena possessio, & exercitatio humanitatis est, & suppliciũ cupiditatis? Cum talia deus nobis hominibus tribuit, ostendit in eis quãta cõtemnat animus cuius diuitiæ sunt ipse deus qui tribuit. Non enim potest quisque apparere contemptor, nisi eius rei cuius possessor effectus est. Nam & qui non F habent possunt ista contemnere, sed vtrum fingant an vere contemnant, deus videt, qui cordis inspector est. Ab hominibus autem vt imitari possint cogitationem contemnentis, non nisi in manibus erogantis inspicitur. Cum autem malis hominibus deus ista concedit, ostendit in eis quomodo & in ipsis bonis quæ deus largitur, crucietur animus cui voluit qui tãta largitur. Bonis autem subministrat occasiones beneficiorum, malos autem torquet timore damnorum. Et ideo si amittant vtrique aurum & argentum, isti cœlestes diuitias læto corde retinebunt: illis autem & bonis temporalibus inanis domus, & bonis æternis inanior conscientia remanebit. Illius est ergo aurum & argentum, qui nouit vti auro & argento. Nam etiam inter ipsos homines tunc quisque habere aliquid dicendus est, quando bene vtitur. Nam quod iuste non tractat, iure non tenet. Si suum esse dixerit, non erit vox iusti possessoris, sed impudentis incubatoris improbitas. Quapropter si homo non importune dicit aliquid suum, non quod iniqua & stulta cupiditate occupauerit, sed quod prudentissima potestate, & iustissima moderatione tra-

G ſtauerit: quanto magis deus vere ac propriè ſuum eſſe
dicit aurũ & argẽtum,quod & largiſsima bonitate con-
didit & iuſtiſsimo adminiſtrat imperio: vt ſine ipſius
nutu atque dominatu nec mali niſi ad auaritiæ ſuppli-
ciũ, nec boni niſi ad vſum miſericordiæ poſsint habere
aurum & argentum? Quod tamen & inſtituere vt ſit &
vt alteri adſit, alteri deſit, diſtribuere atq; ordinare non
poſſunt. Si autem ſolis bonis in poteſtate daretur aurũ
& argentum, rectè putaretur magnum aliquid bonum.
Rurſus ſi ſolis malis deeſſet, videretur magna pœna
paupertas. Si autem ſolis bonis deeſſet, videretur ſum-
ma beatitudo paupertas. Nunc verò ſi ſcire vis aurum
poſſe bene haberi, habent & boni: non eos per aurum
bonos eſſe, habent & mali. Item ſi ſcire vis quàm non
ſit miſeria paupertas, ſunt quidam pauperes beati: ſunt
quidam pauperes miſeri, ſi ſcire vis quàm non ſit beati-
tudo paupertas. Ita ergo aurum & argentum diſtribuit
hominibus conditor rerum & adminiſtrator deus, vt
ipſum per ſe natura & genere ſuo bonum ſit, quamuis
non ſummum & magnum bonum,& pro gradu ſui or-
dinis laudabilem conditorem vniuerſitatis oſtendat:
H copia verò eius non extollat bonos, nec lædat inopia:
malos autem & cum offertur excæcet, & cum aufertur
excruciet. Res ergo condita & ad conditoris laudem,
& bonorum probationem, malorúmque ſupplicium,
rectè vituperari nullo modo poteſt: & eam veriſsime
deus dicit ſuam,quam non ſolum condit affluentiſsima
bonitate,ſed etiam prouidentiſsima moderatione diſ-
Luce 6. penſat.Cum autem hoc genus rerum dominus in Euã-
gelio mammona iniquitatis appellat, ſignificat eſſe al-
terum mammona, id eſt, alias diuitias quas niſi iuſti
& boni poſsidere non poſſunt, vt ideo mammona ini-
quitatis vocetur,quia iniquitas eas vocat diuitias. In iu-
ſtitia vero nouit eſſe alias diuitias quibus homo ador-
1. Petri. 3. natur interior, ſicut beatus Petrus dicit, Qui eſt ante
deum diues. Illæ iuſtæ dicuntur diuitiæ,quia bonis me-
ritis iuſtisq; tribuuntur. Illæ vero dicuntur diuitiæ,quia
quiſquis eas habuerit,non egebit. Iſtæ vero iniuſtę diui-
tiæ,non quia iniuſtum eſt aurum & argentum, ſed quia
iniuſtum eſt eas putare diuitias, quæ non auferant ege-
ſtatem. Tanto enim magis ardebit quiſq; egeſtate aua-
ritiæ,quanto magis eas diligens maiores habuerit. Quo
modo ergo ſunt diuitiæ,quibus creſcentibus creſcit in-
opia? Quæ amatoribus ſuis, quanto fuerint ampliores,
I non afferunt ſatietatem, ſed inflammant cupiditatem.
Diuitem tu putas qui minus egeret, ſi minus haberet.
Nam videmus quoſdam cum haberent pecuniam par-
uam paruis lucris fuiſſe lætatos: ſed poſtea cũ cœperint
abundare veris quidem copiis auri & argenti, ſed ta-
men falſis diuitiis, cũ parua obtuleris,iam recuſant:cre-
das eos iam eſſe ſatiatos:ſed falſum eſt. Nam maior pe-
cunia fauces auaritiæ non claudit, ſed extendit:non ir-
rigat, ſed accendit. Poculum reſpuunt,quia fluuium ſi-
tiunt. Vtrum ergo ditior aut egentior dicendus eſt, qui
cum ideo voluit habere aliquid ne indigeret, ideo plus
habet, ne minus indigeat? Sed non eſt hæc auri culpa &
argenti.Fac enim miſericordem aliquem inueniſſe the-
ſaurum, nónne operante miſericordia præbetur hoſpi-
talitas peregrinis, aluntur famelici, nudi veſtiuntur, in-
opes adiuuantur,captiui redimuntur, conſtruuntur ec-
cleſiæ, reficiuntur laſsi, pacantur litigioſi, reparantur
naufragi, curantur ægroti, corporales opes diſpertiun-
tur in terra, ſpiritale recunduntur in cœlo? Quis hæc
facit? Miſericors & bonus. Vnde facit? De auro & ar-
Aggei 2. gento.Cui ſeruiens hæc facit? Ei qui dixit, Meum eſt au-
rum, & meum eſt argentum. Videtis iam (vt arbitror) K
fratres, quàm magno errore, magnáque dementia in
res ipſas quibus male homines vtuntur, crimen ma-
le vtentium transferatur. Nam ſi propterea vitupera-
tur aurum & argẽtum, quia homines auaritia deprauati,
neglectis præceptis omnipotentiſsimi creatoris in ea
quæ condidit deteſtabili cupiditate rapiuntur, vitupe-
retur etiam omnis dei creatura: quia ſicut apoſtolus
dixit, Peruerſi quidem homines coluerunt & ſeruie- *Roma. 1.*
runt creaturæ potius quàm creatori, qui eſt benedictus
in ſecula. Vituperetur etiam iſte Sol, quem certe idem
Manichæi qui non intelligunt eſſe creaturam,tanquam
ipſum creatorem, vel tanquam eius aliquam partem
colere atque adorare non deſinunt. Cur ergo ipſum
non vituperant, cum plerunque homines de vſu Solis
& luminis in ædificiis ſuis lites iniuſtiſsimas concitant,
& vt feneſtris ſui radij liberiores aliquanto largius in-
fundantur, domos alienas deiicere ſæpe moliuntur, &
eos qui contradixerint, etiam ſi iure certiſsimo con-
tradicant inimicitiis acerbiſsimis inſectantur? Si quem
igitur infirmorum potentior aliquis iniuſtè ac nefariè
propter vſum Solis oppreſſerit, diripuerit, in exilium L
etiam mortémve compulerit, Solis eſt crimen quo ille
abundantius vti deſiderat, an potius male vtẽtis iniqui-
tas? quid dum cupit corporeis oculis temporale lumen
largius acquirere, cubiculum cordis luci non aperit æ-
quitatis? Ex quo iſti ſi poſſunt intelligant, aut aurum &
argentum ſe accuſare non debere, quamuis de auro &
argento ſæpe homines cupidiſsimi dimicent, aut accu-
ſationes ſuas de terra in cœlum, & de metallis fulgen-
tibus in ſydera,atque ipſum Solem ſe debere transferre,
quando iniqui homines inexpiabili ſæpe diſcordia de
poſsidenda Solis luce confligunt. Similiter etiã diſcant
quid interſit inter hanc lucem viſibilem lucemq; iuſti-
tiæ. Siquidem fieri poteſt vt quanto maiore auiditate
frui quiſque hac luce voluerit, tanto maiori cæcitate à
iuſtitiæ luce deficiat.

De Monomachia Goliæ & Dauid.

Homilia XXXI.

GOlias vnus fuit ex Allophylis, id eſt, ex alie- *1. Reg. 17.*
nigenis, qui bellum gerebant illo tempore
aduerſus filios Iſraël. Eo tempore Dauid ſan-
ctus (cuius eſt hoc pſalterium, imò per quem M
miniſtrauit hoc pſalteriũ ſpiritus ſanctus) puer erat pa-
ſcens oues patris ſui tenera ætate, vixdum adoleſcen-
tulus: fratres eius iam iuuenes militabant, & in exerci-
tu regis erant. attulit eis miſſus à parentibus aliquid de
domo vſibus ipſorum. Itaque illo tempore quo pugna-
batur in exercitu, inuentus eſt nondum miles, ſed mili-
tum miniſter & frater. Extitit tunc Golias iſte de quo
mentio facta eſt, ingens ſtatura corporis, armis inſtru-
ctus, viribus etiam exercitatus, elatus iactãtia, qui ſuper-
be prouocaret ad monomachiam populũ aduerſarium,
hoc eſt, vt vnus inde electus ab ipſis procederet aduer-
ſus eum, vt duobus pugnantibus examen totius belli in
medio verſaretur, pacto & placito addicto, vt quis illo-
rum duorum viciſſet, vniuerſæ parti vnde iſte ſteterat,
tribueretur victoria. Rex ergo ille populi Iudæorum
filiorum Iſraël Saül erat. Angebatur, æſtuabat, quærebat
in vniuerſo exercitu parem illi viro, nõ inueniebat, nec *Ibidem.*
forma corporis, nec audacia prouocationis. Cũ æſtua-
ret auſus eſt puer iſte Dauid, non præſumens de viribus
ſuis, ſed in nomine dei ſui procedere aduerſus eum.
Nunciatum eſt regi, non audacia pueritiæ, ſed fiducia
pietatis. Nec rex abnuit, non recuſauit. Intellexit eum

videret

A videret audentem puerũ, aliquid in eo diuinitatis esse
nec illum tenera ætate sine diuino instinctu talia posse
præsumere. Libẽter accepit, processit aduersus Goliam,
In omnibus ergo qui erant in ea parte vnde procede-
bat Dauid, non erat præsumptio nisi de deo: in illis au-
tem tota spes in vnius hominis viribus. Sed quid est ho-
Psal. 134. mo, nisi quod in isto psalmo cecinit, Homo vanitati
assimilatus est, dies eius velut vmbra prætereunt? Ergo
spes illorum inanis, quæ collocata est in vmbra transe-
unte. Armatus est Dauid, vt quoniam ætate & viribus
impar erat, quasi armis par esset: sed arma vetera non
adiuuabant potius, quàm onerabant nouã ætatem. Et ad
hoc pertinet quod etiam apostolica lectio ante psalmi
Colos. 3. canticum præsignauit dicens, Exuite vos veterem ho-
1. Reg. 17. minem, & induite nouum. Noluit Dauid vetustatẽ ar-
morum, abiecit, onera dixit esse, quia implicabant eum,
expeditissimus ille ad prælium procedere cupiebat, for-
tis non in se sed in domino, armatus non tam ferro
quàm fide. Tamen abiectis armis, elegit aliquid vnde
pugnaret, & hoc nõ sine sacramento. Nam videtis quasi
duas quasdam vitas: nam in alienigenis veterem, aliam
B in Israëlitis nouam, aduersus inuicem dimicare. In illa
parte corpus diaboli, in ista præfiguratio domini no-
stri Iesu Christi. Tulit quinque lapides de torrente, de
fluuio, & posuit in vase pastoris quo lac mulgeri solet.
Ita processit armatus. Quinq; lapides lex erat. Contine-
tur enim lex quinque libris Moysi, & in ipsa lege decem
præcepta sunt salutaria, quibus decem præceptis cætera
seruiant. Præfiguratur ergo lex & quinario & denario
Psal. 32. numero: & ideo Dauid pugnauit quinario qui ait, In
psalterio decem chordarum psallã tibi. Neque omnes
quinque lapides, sed vnum tullit. Namque in numero la
pidum numerum librorum ostendit, in vno lapide vni-
tatem implentium legem. Vnitas enim ipsa implet le-
gem, id est, charitas. Ideo sublati sunt illi lapides quinq;
de fluuio. Fluuius quid significat? Illo tempore semper
in scripturis eadem significantur rebus certis. Quina-
rio numero propter quinq; libros Moysi. Quid signi-
ficant quòd de fluuio sunt ablati, & positi in vase pasto-
ricio? Iam diximus aduentu domini nostri Iesu Christi
vt vere vinceretur diabolus, lex transiuit ad gratiam.
Quid tam significat gratiam quàm lactis copia? Subla-
C ti sunt illi lapides de fluuio. Fluuius significat populum
fluxum, deditum temporalibus rebus, amantem transe-
euntia, & cupiditatis impetu in mare huius seculi de-
currentem, qualis erat populus Iudæorum. Vetus acce-
perat legem, sed calcabat legem, & transibat super legẽ,
& ferebatur in mare, quomodo fluuius super illos lapi-
des. Non enim lapides illi limitem fecerant fluuio vt
statuerẽt fluuium. Quod si ita essent, significarent coër-
citionem legis, & eos qui confluere cœperunt volupta-
tibus & cupiditatibus suis, venientes ad præcepta legis
consisterent, & refrenarent impetus libidinum suarum.
Non autem ita erãt illi lapides, sed in fluuio super quos
transibat aqua, sicut supra legem transgressor populus
transibat. Inde ergo dominus tulit legem ad gratiam, id
est, de fluuio tulit, & in vase pastoris posuit. Qui vult er-
go implere legem, gratiam cognet: hoc est, homo totũ
quòd innotescit ei deus, quod dat illi gratiã suam, vn-
de præsumebat. Dauid Golias autẽ de se, de viribus suis
superbus, elatus, inflatus, primo totam victoriam vni-
uersæ patris suæ in se vno constituit. Et quia omnis su-
perbia habet impudentiam frontis, in ipsa fronte lapi-
de veniente deiectus est. Euacuata est frons, quæ habe-
bat impudentiam superbiæ suæ: & vicit frons quæ ha-
bebat humilitatem crucis Christi. Propterea & nos si- D
gnum ipsum crucis in fronte portamus, quia illud in-
telligimus. Hoc dixi, fratres mei, quia multi hoc faciunt,
& intelligere nolunt. Factorem quærit deus signorum
suorum, non pictorem.

De eo quod dominus ait in Euangelio, Non potest filius à se facere quicquam nisi quod viderit patrem facientem: Homilia XXXII. *Ioan. 5.*

Arcana & secreta regni dei prius quærunt cre-
dentes, quò faciant intelligentes. Fides enim
gradus est intelligendi, intellectus autem me-
ritum fidei. Apertè hoc propheta dicit omni-
bus præpropere & præpostere intelligentiam requirẽti-
bus, & fidem negligentibus. Ait enim, Nisi credideritis, *Esaiæ 7.*
non intelligetis. Habet ergo & fides ipsa quoddã lumen
suum in scripturis, in prophetia, in Euãgelio, in Aposto-
licis lectionibus. Omnia enim ista quæ nobis ad tẽpus
recitantur, lucernæ sunt in obscuro loco vt nutriamur
ad diem. Dicit apostolus Petrus, Habemus certiorem *2. Petri. 1.*
propheticum sermonẽ, cui benefacitis intendentes tã-
quam lucernæ in obscuro loco, donec dies lucescat, &
lucifer oriatur in cordibus vestris. Videtis ergo fratres,
quamdiu sint peruersi & properando vitiosi qui tanquã E
immaturi conceptus ante ortum quærunt abortum qui
nobis dicunt, Quid me iubes credere quod non video?
videam aliquid vt credam? Iubes credere dum non vi-
deam: ego videre volo, & videndo credere, nõ audien-
do. Dicat Propheta, Nisi credideritis, non intelligetis.
Ascendere vis, & gradus obliuisceris. Vtique peruerse
homo si iam tibi possem ostendere quid videres, non *Esaiæ 7.*
hortarer vt crederes. Ergo fides est, sicut alibi definitum *Hebræ. 11.*
est, sperantium substantia, conuictio rerum quæ non vi- *Fidei defi-*
dentur. Si non videntur, quomodo confinguntur quia *nitio.*
sunt? Vnde enim sunt ista quæ vides nisi ex illo quod
non vides? Vtique vides aliquid vt credas aliquid, & ex
eo quod vides, credas quod nõ vides. Ne sis ingratus ei
qui te fecit videre vnde possis credere quod nondum
potes videre. Dedit tibi deus oculos in corpore, rationẽ
in corde, excita rationem cordis, erige interiorem ha-
bitatorem interiorum oculorum tuorum, assumat fe-
nestras suas, inspiciat creaturam dei. Est enim aliquis
intus qui per oculos videat. Nam quando aliquãdo in
me cogitas auerso interius habitatore, quæ sunt ante
oculos tuos non vides. Fenestræ enim frustra patent, F
quando qui per eas attendit absens est. Non ergo oculi
vident, sed quidam per oculos videt, erige illum, excita
illum. Non enim denegatum est tibi. rationale animal
te deus fecit, præposuit te pecoribus. ad imaginẽ suam *Genes. 1.*
te formauit. Siccine vti oculis debes vt pecus tantùm,
vt videas quid addas ventri, non menti? Erige ergo ra-
tionalem aspectum, vtere oculis vt homo, intende cœ-
lum & terram, ornamenta cœli, fœcunditatem terræ,
volatus auium, natatus piscium, vim seminum, ordinem
temporum. Intende facta & quære factorẽ: aspice quæ
vides, & quære quem non vides. Crede in eum quem
non vides, propter ista quæ vides. Et ne sermone meo
te exhortatum putes Apostolum audi dicentem, Inuisi- *Roma. 1.*
bilia enim dei à creatura mundi per ea quæ facta sunt,
conspiciuntur. Postponebas ista, nec attendebas vt ho-
mo, sed vt animal irrationale. Clamauit ad te Propheta
& frustra clamauit. Nolite esse sicut equus & mulus, qui- *Psal. 31.*
bus nõ est intellectus. Videbas ergo ista & postponebas,
Quotidiana miracula dei non facilitate sed assiduitate
viluerant. Quid enim difficilius cognitione quàm vt
nascatur homo, moriendo discedat in secreta qui erat,

G nascendo procedat in publica qui non erat? Quid tam
mirabile, quid tam difficile cognitu? Deo autem facile
factu. Mirare ista, expergiscere, insolita nosti mirari,
Mat. 14. maiora sunt quàm quæ videre consueuisti, Mirati sunt
homines dominum deum nostrum Iesum Christũ de
quinq; panibus saginasse tot milia, & non mirantur per
Ioan. 2. pauca grana impleri segetibus terras. Quæ aqua erat vi-
num factũ, viderũt homines & obstupuerũt: quid aliud
fit de pluuia per radicẽ vitis? Ipse illa fecit, ipse ista. Illa
vt pascaris, ista vt mireris. Sed vtraq; miranda sunt, quia
opera dei sunt. Videt homo insolita, & miratur: vnde
est ipse homo qui miratur vbi erat, vnde processit, vnde
forma corporis, vnde membrorũ distinctio, vnde ha-
bitus iste speciosus, de quibus primordiis, de quàm con-
temptibilibus, & miratur alia cum sit ipse mirator ma-
gnum miraculum. Vnde ergo ista quæ vides, nisi ex illo
quem non vides? Sed vt dicere cœperam, quia tibi ista
viluerãt, venit ipse ad facienda insolita, vt & in ipsis so-
litis agnosceres artificẽ tuũ. Venit ille cui dictũ est, In-
Eccli. 36. noua signa. Cui dictum est, Mirifica misericordias tuas.
Psalm. 16. Largiebatur enim eas, largiebatur, & nemo mirabatur.
H Venit ergo paruus ad paruos, venit medicus ad ægro-
tos, qui poterat venire cum vellet, redire cum vellet, fa-
cere quicquid vellet, iudicare vt vellet. Et hoc quod
vellet ipsa iustitia est, & quod ille vult, inquã, ipsa iusti-
tia est. Non enim iniquum est quod ille vult, aut æquũ
potest esse quod non vult. Venit suscitare mortuum mi-
rãtibus, reddere luci hominẽ qui erat in luce, qui quo-
tidie qui non erant producit ad lucem. Fecit ista & cõ-
temptus est à multis, plus attendentibus non quàm ma-
gna faceret sed quàm paruus, tanquam dicẽtibus apud
se. ista diuina sunt, sed iste homo est. Duo ergo vides, di-
uina, & hominem. Si diuina non possunt fieri nisi à deo,
vide ne in homine lateat deus. Attende, inquã, quæ vi-
des, crede quæ nõ vides. Non te deseruit qui vocauit vt
credas, quãuis iuberet te illud credere quod non potes
videre, non tamen te dimisit nihil vidẽrem vnde possis
credere quod non vides. Paruàne signa, paruàne indi-
cia sunt creatoris ipsa creatura? Venit etiam, fecit mira-
cula, non poteras videre deum, poteras hominem: deus
factus est homo vt in vno tibi esset & quod videres, &
Ioan. 1. quod crederes, In principio erat verbum, & verbũ erat
apud deum, & deus erat verbum. Audis & nondum vi-
I des. Ecce venit, ecce nascitur, ecce de fœmina procedit
Genes. 2. quit fecit masculum & fœminam. Qui fecit masculum
& fœminam, nõ factus est per masculum & fœminam.
Contempturus enim eras forte qui nasceretur, non cõ-
temnis quomodo nasceretur, quia semper erat ante-
quam nasceretur. Ecce, inquam, assumpsit corpus, indu-
tus est carne, processit ex vtero. Iã ne vides, iam, inquã,
vides carnem, interrogo, sed carnem ostendo, vides ali-
quid, & non vides aliquid. Ecce in ipso partu, ecce etiam
duo sunt, & quod videas & quod nõ videas, sed vt per
ipsum quod vides credas quod non vides. Contemnere
cœperas, quia vides qui natus est: crede quod non vides,
quia de virgine natus, Quantulus est, inquit, qui natus
est, sed quantus est qui de virgine natus est? Et ille qui
de virgine natus est, miraculum temporale tibi attulit,
non est natus de patre, scilicet de patre homine, & na-
tus est de carne. Sed non tibi videatur impossibile, quia
natus est per solam matrem qui fecit hominem ante pa
trem & matrem. Attulit ergo tibi temporale miraculũ,
vt in eũ quæras, & mireris æternum. Etenim ipse qui tã-
Psal. 18. quam spõsus processit de thalamo suo, de vtero scilicet
virginali, vbi sanctæ nuptiæ factæ sunt verbum & caro,
attulit inquam miraculum temporale: sed ipse est æter- K
nus, ipse est patri coæternus, ipse est qui in principio e-
rat verbõ, & verbum erat apud deum, & deus erat ver- *Ioan. 1.*
bum. Fecit tibi vnde sanareris, vt videre posses quod
non videbas. Quod contemnis in Christo, nondum est
contemplatio sanati, sed medicamentum ægroti. Noli
festinare ad visionem sanorum. Angeli vident, angeli
gaudent, angeli pascuntur & viuunt, nec deficit vnde
pascũtur, nec minuitur esca ipsorũ. In sublimibus thro-
nis, in partibus cœlorum in his quæ supra cœlos sunt,
videtur verbum ab angelis, & gaudetur, & manducatur
& permanet. Sed vt panem angelorum mãducaret ho-
mo dominus angelorum factus est homo. Hæc est salus
nostra, medicina infirmorum, cibus sanorum. Et loque-
batur hominibus & dicebat, quod audistis, Non potest *Ioan. 5.*
filius à se facere quicquã, nisi quod viderit patrẽ facien-
tem. Iã ne putamus, est aliquis qui intelligat? Iàm ne pu-
tamus, est aliquis in quo proficit collyriũ carnis ad in-
stituendũ vtcunq; splendorem diuinitatis? Locutus est,
loquamur: & nos ille quia verbum, nos quia de verbo.
Quare autem nos vtcunq; de verbo? Quia ad similitu-
dinem verbi per verbum. Quantum ergo capimus, quã- L
tum illius ineffabilitatis participes esse possumus, loqua-
mur & nos ne cõtradicatur nobis. Præcessit enim fides
nostra, vt dicamus, Credidi propter quod locutus sum. *Psalm. 115.*
Loquor ergo quod credo verũ etiam vtcũq; video, ille
magis videt, hoc videre vos nõ potestis. Sed cũ dixero,
qui videt quod dico, siue credat & me videre quod di-
xi siue non credat, quid ad me illud? synceriter videat,
& de me quod vult credat. Non potest filius à se facere
quicquam, nisi quod viderit patrem facientem. Hic A-
rianorum error exurgit, sed exurgit vt cadat, quia non
humiliatur vt surgat. Quid est quod te mouit? Filium
minorẽ vis dicere. Audisti enim, Non potest filius à se
facere quicquam, nisi quod viderit patrem facientem.
Minorem vis ex hoc filium dici. Noui hoc, noui, hoc te
mouit. crede minorem non esse, videre nondum potes
crede hoc est quod paulò antè dicebã. Sed quomodo,
inquies, contra verba ipsius crediturus sum? Ipse dicit,
Non potest filius à se facere quicquam, nisi quod vide-
rit patrem facientem. Attende & quod sequitur, Quæ-
cunque enim facit pater, eadem & filius facit. non dixit,
talia. Paululum attendat charitas vestra, ne vobismetip- M
sis strepitum faciatis. Tranquillo corde opus est, pia &
deuota fide. intentione religiosa: non in me masculum,
sed in illum attendite qui panem ponit in vasculo. At-
tendite ergo paululum. In his enim quæ supra diximus
hortantes ad fidem vt animus indutus fide sit intellectu
capax, ea quæ dicta sunt, festiua, læta, facilia, sonnerunt,
exhilarauerunt mentes vestras, sicuti estis, intellexistis
quæ dixi. Quæ verò dicturus sum, spero aliquos intelle-
cturos, vereor tamen non omnes intellecturos, Et quia
deus nobis proposuit per lectionem Euangelij vnde di-
camus, nec vitare possumus quod proposuit magister:
forte vereor ne qui non intellexerint (qui fortassis plu-
res erunt) vt putent me frustra sibi locutum, sed tamen
propter eos qui intellexerint, nõ frustra loquor: lætetur
qui intelligit, patienter ferat qui non intelligit: quod nõ
intelligit ferat & vt intelligat differat. Non ergo ait,
Quæcunq; pater facit, talia filius facit, tanquam alia fa-
ciat pater, & alia filius. Videbatur enim tanquã hoc di-
xisse cum superius diceret: Non facit à se filius quicquã
nisi quod viderit patrem facientem. Intende, neque ibi
ait, nisi quod audierit patrem iubentem: sed viderit, in-
quit, patrem facientem. Si ergo carnalem intellectum,

vel potius

A vel potius ſenſum interrogemus, quaſi duos ſibi pro-
poſuit artifices patrem & filium, patrem facientē nullo
viſo, filium facientem à patre viſo, carnalis adhuc aſpe-
ctus eſt: verum tamen vt ea quæ ſuperiora ſunt intelliga-
mus, iſta humiliora & abiecta non declinemus. Primo
ſic nobis ante oculos conſtituamus aliquid, putemus
eſſe duos fabros patrem & filium. Fecit pater arcam
quam filius facere non poterat niſi patrem videret fa-
cientem: attendit arcam quā fecit pater, & fecit arcam
aliam talem, non eandem. Differo paululum verba quæ
ſequuntur, & iam interrogo Arianum. Siccine intelli-
gis quomodo propoſui? Fecit pater aliquid quod com
videret filius patrem facientem, fecit & ipſe tale ali-
quid? Hoc enim videntur ſonare verba quibus permo-
tus es. Neq; enim ait, Non poteſt à ſe facere filius quic-
quam, niſi quod audierit patrem iubentem. Sed ait, Nō
poteſt à ſe facere filios quicquam, niſi quod viderit pa-
trem faciētem. Ecce ſi ſic intelligis, fecit pater & atten-
dit filius, vt videret & ipſe quod faceret. Faceret autem
aliud aliquod tale quale fecerat pater: hoc quod fecit
pater, per quem fecit? Si non per filium, ſi non per ver-
Ioan.1. bum, incurriſti in blaſphemiā Euangelij: Omnia enim
B per ipſum facta ſunt. Ergo iam quod fecerat pater, per
verbum fecerat: ſi per verbum fecerat, per filium fece-
rat. Quis eſt alius qui attendit vt faciat aliud aliquid
quod viderit patrem faciētem? Nō ſoletis dicere duos
filios habere patrem: vnus eſt vnicus de illo genitus.
Per miſericordiam verò ſuam ſolus ad diuinitatem, &
non ſolus ad hæreditatem. Cohæredes vnico ſuo fecit
pater: non quos de ſua ſubſtātia ſicut ipſum genuit, ſed
Rom.8. quos de familia ſua per ipſum adoptauit. In adoptio-
nem quippe filiorū vocati ſumus, ſicut ſancta ſcriptura
teſtatur. Quid ergo dicis? Ipſe vnicus loquitur: ipſe fi-
lius vnigenitus in Euangelio loquitur: ipſum verbum
Ioan.5. nobis verba fecit, ipſum audiuimus dicētem, Non po-
teſt filius à ſe facere quicquā niſi quod viderit patrem
facientem. Iam fecit pater vt videat quod faciat filius,
& tamen nil facit pater niſi per filium. Certe turbaris
hæretice, certe turbaris, ſed tāquam helleboro accepto
turbaris vt ſaneris. Iam te non inuenis, ſentētiam tuam
& carnalem intuitum tuum, quantum arbitror, etiam
ipſe condemnas. Repone oculos carnis poſt te, erige ſi
aliquid habes in corde, diuina intuere. Audis quidē hu-
C mana verba per hominem, per Euāgeliſtam, per Euan-
gelium audis humana verba ſicut homo, ſed de verbo
dei audis: vt humana audias, diuina cognoſcas. Exagi-
tauit magiſter vt erudiret, ſeminauit quæſtionē vt mo-
ueret intētionem. Non poteſt filius à ſe facere quicquā
niſi quod viderit patrem facientem. Conſequens erat
quod diceret, Quæcunque enim pater facit, talia facit
filius. Non hoc ait, ſed, quæcunq; pater facit, hæc eadem
& filius facit. Non alia pater facit, alia filius facit, quia
Ioan.11. omnia quæ pater facit, per filium facit. Suſcitauit Laza-
& 9. rum filius, nunquid pater eum nō ſuſcitauit? Illumina-
uit filius cæcū, nunquid pater non illuminauit? Illumi-
nauit pater per filium in ſpiritu ſancto. Trinitas eſt, ſed
vna operatio, vna maieſtas, vna æternitas, vna coæter-
nitas, & opera eadē trinitatis. Non alios homines creat
pater, alios filius, alios ſpiritus ſanctus. Vnum eundemq;
hominem & pater & filius & ſpiritus ſanctus creat, &
pater & filius & ſpiritus ſanctus vnus deus creat. Atten-
dis pluralitatem perſonarum, ſed vnitatem diuinitatis
agnoſce. Propter pluralitatem enim perſonarum di-
Geneſ.1. ctum eſt, Faciamus hominem ad imaginem & ſimili-
tudinem noſtram. Non ait, faciam hominem, & atten-
de cùm facio, vt poſsis & tu alterum facere. Faciamus, D
inquit, pluralitatem audio, ad imaginem noſtram, item
pluralitatem audio. Vbi ergo ſingularitas diuinitatis,
lege ſequentia, Et fecit deus hominem. Dicitur, Facia-
mus hominem, & non dicitur fecerunt dij hominem.
Intelligitur vnitas in eo quod dictū eſt, Fecit deus ho-
minem. Vbi eſt ergo intentio illa carnalis? Confunda-
tur, abſcōdatur, perimatur: loquatur nobis verbum dei.
Iam pij, iam credentes, iam imbuti fide, & comparato
aliquo merito intelligētiæ, conuertamus nos ad ipſum
verbum, ad fontem luminis, & dicamus ſimul, Domi-
ne eadem fecit pater quæ tu, quia quicquid facit pater,
per te facit. Te verbum audiuimus in principio, non vi-
dimus, ſed credimus. Ibi conſequenter audiuimus, quia
omnia per te facta ſūt. Omnia ergo quæ facit pater, per
te facit. Eadem ergo facis quæ pater. Quid eſt quare di-
cere voluiſti, non poteſt filius à ſe facere quicquam? Vi-
deo enim æqualitatem quandam tibi cum patre, in eo
quod audio, Quæcunq; pater facit, hæc eadem filius fa-
cit: agnoſco æqualitatē, hic intelligo, hic capio vt poſ-
ſum: Ego & pater vnū ſumus, quid eſt quòd non potes *Ioan.10.*
facere quicquā, niſi quod videris patrē faciētem? Quid
eſt hoc? Forte dicat mihi, imò dicat nobis omnibus. E
Hoc enim quod dixi, Non poteſt filius facere quicquā *Ioan.5.*
niſi quod viderit patrem faciētem, videre meum quo-
modo intelligis, videre meum quid eſt? Sequeſtra pau-
lulum formā ſerui quam propter te ſuſcepit. Etenim in
illa forma ſerui dominus noſter oculos & aures habe-
bat in carne, & in illa forma humana qualē & nos por-
tamus, eadē figura corporis erat, eadē lineamēta mem-
brorum. Caro illa venerat ex Adam, ſed non erat ille
Adā. Ergo dominus ambulās ſiue in terra ſiue in mari,
ſicut ei placuit, ſicut voluit: quia quicquid voluit potuit,
inſpexit quod voluit: iecit oculos, vidit: auertit oculos,
& nō vidit, à tergo erat qui ſequebatur, antè erat qui vi-
deretur: oculis corporis quod antè erat videbat. Diui-
nitatē verò nihil latebat: ſepone, ſepone inquā paululū
formam ſerui, formam dei vide in qua erat antequam
mūdus fieret, in qua erat æqualis patri, per eum hoc ac-
cipe & intellige quid tibi ait, Qui cū in forma dei eſſet, *Philip.2.*
non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe ęqualem deo. Ibi eum
vide ſi potes, vt poſsis videre quid ſit videre ipſius. In *Ioan.1.*
principio erat verbum. Quomodo videt verbū? Habēt-
ne oculos verbum, an in illo ſe inueniūt oculi noſtri, & F
oculi non carnales, ſed oculi piorum cordium? Beati
enim mundo corde, quoniā ipſi deum videbunt. Aſpi- *Matth.5.*
cis Chriſtum hominem & deum, oſtendit tibi hominē,
ſeruat tibi deum. Et vide quia deum tibi ſeruat, qui ſe
tibi hominem oſtendit. Qui diligit me, inquit, mādata *Ioan.14.*
mea cuſtodit: qui diligit me, diligetur à patre meo, &
ego diligam eum: & tanquam diceretur, quid ei dabis
quem diligis? Et oſtēdam, inquit, meipſum illi. Quid eſt
hoc fratres? Quem iam videbāt, ipſe ſe illis demonſtra-
turum promittebat. Quibus? A quibus videbatur, an à *De verbis*
quibus & non videbatur? Sic loquēs Apoſtolo cuidam *dñi, ſer.18.*
ait, quærēti videre patrē, vt ſufficeret ei, & dicēti, Oſten- *Ioan.14.*
de nobis patrem, & ſufficit nobis. Et ille ſtans ante ocu-
los ſerui, in forma ſerui, ſeruans oculi deificati formam
dei, ait illi, Tanto tempore vobiſcum ſum, & non co-
gnouiſtis me? Qui me videt, videt & patrem. patrē quę-
ris videre? me vide. vides me, & non vides me. Vides
quod pro te aſſumpſi, non vides quod pro te ſeruaui.
Audi mādata, purga oculos, quia qui diligit me, mādata
mea cuſtodit, & ego diligam eum. Tāquam cuſtodien-
tem mandata mea, & tanquā ſanato per mandata mea

G ostendam meipsum illi. Si ergo fratres videre non possumus quid sit videre verbi, quò imus, quam visionem forte preproperè exigimus, quid nobis ostẽdi volumus quod videre possumus? Ideo ista dicta sunt quę desideramus videre, non quòd iam possimus capere. Videre enim verbi, si videas forte in eo quod vides videre verbi, ipsum verbum videbis, & nõ aliud sit verbum, aliud videre verbi, ne ibi sit aliquid coagmentatum & copulatum, & duplex & compaginatum. Simplex enim aliquid est ineffabili simplicitate: non quemadmodũ homo aliud est homo, aliud videre hominis. Nõ aliquando extinguitur quod est videre hominis, & manet homo, hoc est quod dicebam dicturum me aliquid quod non possent omnes intelligere: & iam dominus faciat vt aliqui intellexerint. Fratres mei ad hoc exhortatur vt videamus, videre verbi vltra vires nostras esse. quia paruæ sunt, nutriantur, perficiantur. Vnde? Mandatis. [*Videre verbi.*]

[*Ioan. 14.*] Quibus mandatis? Qui diligit me, mandata mea custodit. Quæ mandata? Iam enim crescere volumus, iam roborari, iam perfici, vt videamus videre verbi. Dic iã, [*Ioan. 13.*] domine quæ mandata? Mandatum nouum do vobis, vt vos inuicem diligatis. Hanc ergo fratres charitatem H de vbertate fontis hauriamus, istã capiamus, in ea nutriamur. Cape per quod sis capax. Charitas te gignat, charitas nutriat, charitas perficiat, charitas roboret, vt videas videre verbi non aliud esse verbum, & aliud videre ipsius, sed ipsum quod est videre verbi, hoc esse verbum, & cito forte intelliges, quia illud quod dictũ [*Ioan. 5.*] est, Non potest filius à se facere quicquam, nisi quod viderit patrem facientem: tale est ac si diceret, non esset filius nisi de patre nasceretur. Sufficiat, fratres: noui, id me dixisse, quod cogitatum forte aperiatur multis: sæpe verbis dictum forte obscuretur.

[*Psal. 83.*]

De eu quod Propheta dicit in Psalmo, Cor meum & caro mea exultauerunt in deum viuum.

Homilia XXXIII.

[*1. Ioan. 2.*] Secundum apostolum fratres charissimi, qui satis diligit seculum, non habet plenum diuini amoris affectũ. Sic enim audistis legi, Qui diligit seculum, non est perfecta charitas dei in illo. Ac per hoc tunc perfectè incipit Christianus futuram & æternam vitam diligere, cũ vitam præsentem cœperit non amare. Et ideo statim sequitur in psalmo, I Cor meum & caro mea exultauerunt in deum viuum. Confirmat quod suprà dixerat deũ se amare, non seculum. Exultauit, sed in deum viuum, hoc est, non exultauit in hoc mundo, nec exultauit in aliqua oblectamenta quę mundi sunt, id est, nõ in diuitiis, non in honore, non in luxuria, nõ in ebrietate, non in vanitatibus mortuis, & citò cũ omni suo amore morituris, sed in deum viuum. Quare non dixit, In deum tantum, sed addidit in deum viuum? Vt ostẽderet scilicet quia totum quod non pertineret ad dei cultum, deberemus habere quasi mortuum. Simulq; cõsiderate huius dicti subtilitatem sermonis sacri: cor meum, inquit, & caro mea exultauerunt in deum viuum. Nunquid non suffecerat dicere, Cor meum exultauit in deum viuum: nisi addidisset, & caro mea? Videamus ergo quomodo in deum & cor simul & caro hominis exultat. Quomodo, nisi vt homo & carne & corde deo seruiat? Cor enim exultat in deũ, quando honesta & sancta cogitat, quãdo religiosa opera & deo placita concupiscit. Caro autẽ exultat quando pudica est, quando sobria, quãdo nulla impuritate polluitur, quando nullis immundis actibus sordidatur. Videte enim è diuerso & agnoscite, q̃ vera sint quæ dico: si viderit aliquis vestrum hominem iniusta dicentem, K nunquid dicere potest quòd cor illius exultet in deum viuum? Aut si quis alium viderit ebriosum, impudicũ, fornicatorem, nũquid dicere potest quòd caro eius exultet in deum viuum? Nulla enim caro exultat in deũ, quæ viuit i vitio. Ideo ergo Propheta dicebat, Cor meũ & caro mea exultauerunt in deũ viuum: quia & corde retinebat plenã religionis fidem, & carne seruabat deuotam corporis sanctitatem. Nec sine causa in consequentibus statim psalmista subdidit dicẽs, Etenim passer inuenit sibi domum, & turtur nidum, vbi reponat pullos suos. [*Psalm. 83.*] In turture & passere saluator noster significatur, fratres charissimi. Passer enim, vt scitis, perparua auis est: turtur autem vt legimus, pudicissima. Et ideo saluator noster passer dicitur, quia docuit primus humilitatem. Turtur dictus est, quia docuit primus castitatem. Vnde etiam in cãticis canticorũ propheta dicit, Vox turturis audita est in terra nostra. [*Cant. 2.*] Vox turturis doctrina intelligitur saluatoris. Audire cœpit, puritatem castitatis adamauit. Etenim passer inuenit sibi domum, & turtur nidũ sibi vt reponat pullos suos. Quę est enim domus Christi, nisi Ecclesia dei? Quæ est domus Christi, nisi conuẽtus populi Christiani? Hanc ergo domum L saluator cum ingenti pietate quæsiuit & inuenit. Hanc peculiariter diligit. Meritò peculiariter diligit, quam peculiariter suo sanguine comparauit. In hac ergo domo saluator cõgregat pullos suos. Quos ergo credimus Christi pullos? Quos, nisi populos Christianos? Deniq; qui sint domini nostri pulli, ipse hodie conuentus vester ostendit. Dum enim aspicio vestram congregationem, congregasse in Ecclesia pullos video saluatorem. Quãuis legimus in aliis libris scriptum, vt suprà dixi, Et turtur nidum sibi vbi reponat pullos suos sed vtrunque in persona Ecclesię bene cõuenit. id est, quod nos saluator & congreget & reponat. Congregat enim nos vt doctrinã illius audiamus, & reponit, vt ab insidiis diaboli tuti esse possimus. Quod vt faciat, & vt quotidie faciat, precemur deũ saluatorem nostrũ, cui est cũ patre & spiritu sancto honor & gloria in secula seculorũ, Amẽ.

De eo quod dominus ait in Euangelio, Ego sum via, veritas & vita. Homilia XXXIIII. [*Ioan. 14.*]

Erigunt nos diuinæ lectiones ne desperatione frangamur, & rursus terrent ne superbia ventilemur. Tenere autem viam mediam, veram, M rectam, tãquam inter sinistram desperationis & dexteram pręsumptionis difficillimũ esset nobis, nisi Christus diceret, Ego sum via. Ego sum, inquit, via & veritas & vita. Tanquam diceret, Quà vis ire? Ego sum via. Quò vis ire? Ego sum veritas. Vbi vis permanere? Ego sum vita. Securè ergo ambulemus in via, sed insidias timeamus iuxta viam. Inimicus insidiari nõ audet in via, quia Christus est via. Sed iuxta viã planè non desinet. Vnde & in psalmo dicitur, Iuxta semitas scandala posuerũt mihi, Dicit & alia scriptura, Memento quia in medio laqueorum ingrederis. Isti laquei inter quos ingredimur, non sunt in via, sed tamen sunt iuxta viam. [*Habes hãc homiliam ferè vsque ad mediũ, suprà de verbis domini in Euangel. secũdũ Ioã. ser. 55. vsque ad versicu. Non hæc quasi.*] [*Psal. 139.*] Quid formidas in via? Tunc time si deseras viam. Nam [*Eccli. 9.*] ideo etiam permittitur ponere iuxta viã laqueos, ne securitate exultationis via deseratur, & in insidias incidatur. Via Christus humilis, Christus veritas & vita. Christus excelsus & deus. Si ambules in humili, peruenies ad excelsum. Si infirmus humilem non asperneris, in excelso fortissimus permanebis. Quæ enim causa humilitatis Christi, nisi infirmitas tua? Veniret ad te tantus medicus, si vel sic ægrotares vt tu posis venire

ad me-

A ad medicum? Venit docens humilitatem qua redea-
mus, quia ſuperbia nos redire non ſinebat: quia & ſu-
perbia fecerat recedere exaltatum humanum cor ad-
uerſus deum, & negligens in ipſa ſanitate præcepta ſa-
lutaria, decidit anima in infirmitatem, diſcat audire
infirma quem cõtempſit fortis. Audiat vt ſurgat, quem
ſpreuit vt caderet. Audiat tandem experimento edo-
cta, quod præcepto noluit obtinere. Docuit enim eam
miſeria ſua quid mali ſit à domino fornicari. Recedere
enim ab illo ſimplici & ſingulari bono, in iſtas multi-
tudinum voluptates, in amorem ſeculi corruptionémque terrenã, fornicari eſt à deo. Et quodammodo for-
nicantem alloquutus eſt vt rediret, ſæpiſsime per pro-
phetas increpat tanquam fornicariam, non tamen de-
ſperatam, quia in manu habet etiam mũdationem for-
nicariæ, qui increpat fornicariam. Non enim ſic incre-
pat vt inſultet, ſed ad confuſionem vult perducere vt
ſanet. Exclamauit ſcriptura vehementer, nec palpauit
Iacob.4. adulando, quos voluit reparare ſanando. Adulteri, ne-
ſcitis, quia amicus huius mundi inimicus dei conſti-
tuetur? Amor mundi adulterat animam, amor fabrica-
toris mũdi caſtificat animam: ſed niſi de corruptione
B erubuerit, ad amplexus illos caſtos redire non concu-
piſcet. Confundatur vt redeat quæ ſe iactabat ne redi-
ret. Superbia ergo impediebat animæ reditum. Qui au-
tem increpat, non facit peccatum, ſed oſtendit pecca-
tum. Quod nolebat anima videre, ponetur ei ante ocu-
los: quod poſt dorſum habere cupiebat, ad faciem illi
Matth.7. admouetur. Vide te in te. Quid vides ſtipulam in ocu-
lo fratris tui, trabem autem in oculo tuo non vides?
Reuocatur ad ſe, quæ ibat à ſe. Sicut à ſe ierat, ſic à do-
mino ſuo ibat. Se enim reſpexerat, ſibiq; placuerat, ſuæq;
poteſtatis amatrix facta fuerat: receſsit ab illo, & non
remanſit in ſe: & à ſe repellitur, & à ſe excluditur: in ex-
teriora prolabitur. Amat mundum, amat temporalia,
amat terrena: quæ ſi ſeipſam amaret, neglecto à quo fa-
cta eſt, iam minus eſſet, iam deficeret amãdo quod mi-
nus eſt. Minus eſt enim ipſa quàm deus, & longe mi-
nus, tantoq; minus quantum minus eſt res facta quàm
factor. Ergo amandus erat deus, & amandus eſt deus,
ita vt, ſi fieri poteſt, noſipſos obliuiſcamur. Quis ergo
eſt iſte tranſitus? oblita eſt anima ſeipſam, ſed amando
mundum oblita eſt ſe: ſed non amãdo artificem mun-
C di, pulſa eſt & à ſe. Pulſa ergo & à ſe quodammodo per-
didit ſe, nec facta ſua nouit videre, iuſtificat iniquitates
ſuas, & fertur & ſuperbit in petulãtia, in luxuria, in ho-
noribus, in poteſtatibus, in diuitiis, in potentia vanita-
tis: arguitur, corripitur, oſtenditur ſibi, diſplicet ſibi,
confitetur fœditatem, deſiderat pulchritudinem, &
quæ ibat effuſa, redit confuſa. Contra illam videtur o-
rare, an pro illa, qui dicit, Imple facies eorum ignomi-
nia? Aduerſarius apparet, inimicus apparet. Audi quod
Pſalm.82. ſequitur, & vide vtrum orare poſsit amicus. Imple, in-
quit, facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum
domine. Oderat eos, quorum facies ignominia imple-
re cupiebat? Vide quemadmodum amat eos quos vult
quærere nomen domini. Amat tantum, an odit tãtum?
An & odit & amat? Imò & odit & amat. Odit tua,
amat te. Quid eſt, odit tua, amat te? Odit quod feciſti,
amat quod fecit deus. Quæ ſunt enim tua, niſi peccata?
Geneſ.1. Et quid es tu niſi quod fecit deus hominem ad imagi-
nem & ſimilitudinem ſuam? Negligis quod factus es,
& diligis quod feciſti. Amas extra te opera tua, negligis
in te opus dei. Meritò is, meritò laberis, meritò & à te-
Pſal.77. ipſo pergis, meritò audis: Spiritus ambulans & non re-
uertens. Audi potius vocantem & dicentem. Conuerti- D
mini ad me, & conuertar ad vos. Non enim deus auer- *Zacha.1.*
titur & conuertitur: manens corripit, incommutabilis
corripit. Auerſus eſt, quia tu te auertiſti. Tu ab illo feci-
ſti caſum, non ipſe à te fecit occaſum. Ergo audi dicen-
tem tibi, Conuertimini ad me, & conuertar ad vos: hoc
eſt enim, conuertar ad vos, quia conuertimini ad me.
Fugientis dorſa perſequitur, faciem redeuntis illumi-
nat. Quò enim fugies à deo fugiens? Quò fugies fu-
giens ab illo qui nullo loco continetur, & nuſquam ab-
ſens eſt? Qui conuerſum liberat, punit auerſum. Habes
iudicem fugiens, patrem habeto rediens. Tumuerat au-
tem ſuperbia, & ipſo tumore per anguſtam redire non
poterat. Clamat ille qui factus eſt via: Intrate per angu- *Matth.7.*
ſtam portam. Conatur ingredi, impedit tumor, & tanto
magis pernicioſe conatur, quanto magis impedit tu-
mor. Tumidum autem vexat anguſtia, vexatus autem
amplius tumebit. Amplius tumens quando intrabit?
Ergo detumeſcat. Vnde detumeſcat? Accipiat humili-
tatis medicamentum, bibat contra tumorem poculum
amarum ſed ſalubre, bibat poculum humilitatis. Quid
ſe arctat? Non ſinet moles, non magna ſed tumida. Ma-
gnitudo enim ſoliditatem habet, tumor inflationem. E
Non ſibi magnus tumidus videatur, detumeſcat vt ma-
gnus ſit, vt certus ſit, vt ſolidus. Non iſta deſideret, non
de iſta pompa rerum labentium corruptibiliumq; glo-
rietur, audiat eum ipſum qui dixit, Intrate per anguſtã *Ioan.14.*
portam, dicentem, Ego ſum via. Quaſi enim quæreret
tumidus quà intrabo? Ego ſum via, inquit, per me in-
tra: non niſi per me ambulas vt intres per ianuam.
Nam ſicut dixit, Ego ſum via: ita etiam, Ego ſum ianua. *Ioan.10.*
Quid quæris quà redeas, quò redeas, quà intres? Ne ali-
cubi erres, ipſe tibi omnia factus eſt. Breuiter ergo di-
cit, Humilis eſto, mitis eſto. Audiamus hoc apertiſsime
dicentem, vt videas quà ſit via, quæ ſit via, quò ſit via,
quò vis venire. Certe forte auaritia omnia vis poſside-
re. Omnia mihi, inquit, tradita ſunt à patre meo. For- *Matt.11.*
taſſe dicturus es, Chriſto ſunt tradita, non mihi. Audi
Apoſtolum dicentem, Audi, vt dixi iamdudum, ne de-
ſperatione frangaris. Audi quomodo amatus es, turpis,
fœdus, antequam eſſet in te quod amari dignum eſſet.
Amatus es prius, vt dignus fieres qui amareris. Etenim
Chriſtus, ſicut ait Apoſtolus, pro impiis mortuus eſt. *Rom.5.*
An forte impius amari merebatur? Quare? Quid me- F
rebatur impius? Damnari, reſpondes. Chriſtus tamen
pro impiis mortuus eſt. Ecce quid tibi præſtitum eſt
impio, iam pio quid ſeruatur? Quid præſtitum eſt im-
pio? Chriſtus pro impiis mortuus eſt. Deſiderabas antẽ
omnia poſsidere, noli per auaritiam: per pietatem hoc
quære, per humilitatem hoc quære. Si enim ita quæſie-
ris, poſsidebis. Tenebis enim eum per quem facta ſunt
omnia, & cum ipſo omnia poſsidebis. Non hæc quaſi
ratiocinando dicimus. Audi apoſtolum ipſum dicentẽ,
Qui filio proprio non pepercit, ſed pro nobis omnibus *Rom.8.*
tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia
nobis donauit? Auare, ecce habes omnia. Omnia quæ
amas, vt non impediaris à Chriſto contemne, & ipſum
tene in quo poſsis omnia poſsidere. Ipſe ergo medicus
nihil tali indigens medicamento, tamen vt exhortare-
tur ægrotum, bibit, quod opus non erat: tanquam recu-
ſantem alloquens, & trepidum erigens, bibit prior. Ca-
licem, inquit, quem ego bibiturus ſum, qui in me non *Matt.20.*
habeo quod ab illo calice ſanetur: bibiturus ſum tamen,
ne tu dedigneris bibere cui opus eſt vt bibas. Iam vide-
te fratres, ſi amplius ægrotare debet genus humanum

G accepta tanta medicina? Iam humilis deus, & adhuc superbus homo. Audiat, discat. Omnia mihi, inquit, tradita sunt à patre meo. Si desideras omnia, mecum habebis, si desideras patrem, per me habebis, & in me habebis. Nemo cognoscit patrem nisi filius. Noli desperare. Veni ad filium. Audi quod sequitur, Et cui voluerit filius reuelare. Dicebas non possum. Per angustam me vocas. Non possum intrare per angustam. Venite, inquit, ad me omnes qui laboratis, & onerati estis. Sarcina vobis tumor vester est. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, & discite à me. Clamat magister angelorum, clamat verbum dei, quo rationales omnes mentes sine defectu pascuntur. Cibus reficiens & integer permanens clamat & dicit, Discite à me. Exaudiat populus dicentem, Discite à me. Respondeat, quid discimus à te? A magno enim artifice nescio quid audituri sumus, cum dicit, Discite à me. Quis est qui dicit, Discite à me? Qui formauit terram, qui diuisit mare & aridam, qui creauit volatilia, qui creauit animalia terrena, qui creauit omnia natantia, qui posuit in cœlo sydera, qui distinxit diem & noctem, qui firmauit ipH sum firmamentum, qui lucem à tenebris separauit, ipse dicit, Discite à me. Nunquid forte hoc nobis dicturus est, vt ista cum illo faciamus? Qui hoc potest, solus deus facit. Noli, inquit, timere, non te onero. Hoc à me disce quod propter te factus sum. Discite à me, inquit, non formare creaturam quæ per me facta est, nec illa quidem dico discatis, quia quibusdam donaui quibus volui, non omnibus, suscitare mortuos, illuminare cæcos, aperire aures surdorum, nec ista pro magno velitis discere à me. Gauisi discipuli & exultantes redierunt dicentes, Ecce in nomine tuo & dæmonia nobis subiecta sunt. Ait illis Iesus, Nolite in hoc gaudere, quia dæmonia vobis subiecta sunt, gaudete potius, quia nomina vestra scripta sunt in cœlo. Quibus voluit, donauit expellere dæmonia, donauit quibus voluit mortuos suscitare. Facta sunt & hæc miracula ante incarnationem domini. Suscitati sunt mortui, mundati sunt leprosi. Legimus hæc. Et quis fecit tunc nisi ille qui postea homo Christus post Dauid, sed deus Christus ante Abraham, ipse donauit hæc omnia, ipse per homines fecit, nec tamen omnibus hæc dedit? Nunquid quibus hæc I non dedit, desperare debent, dicere se non peruenire ad eum, quia hæc dona accipere non meruerunt? In corpore membra sunt, aliud potest illud membrum, aliud illud. Compegit corpus deus, non tribuit auri vt videat, nec oculo vt audiat, nec fronti vt olfaciat, nec manui vt gustet: non dedit hæc, sed omnibus membris sanitatem dedit, compagem dedit, vnitatem dedit, spiritu omnia pariter viuificauit & vniuit. Sic ergo dedit cuidam mortuos suscitare, alij dedit disputare: omnibus tamen quid dedit? Discite à me quia mitis sum, & humilis corde. Quoniam audiuimus dicentem, Mitis sum & humilis corde. Fratres mei, tota medicina nostra ista est, Discite à me quia mitis sum, & humilis corde. Quid prodest si miracula facit & sit superbus, non sit mitis, & non humilis corde? Nónne in illo numero deputabitur eorum qui venturi sunt in finem & dicturi, Nónne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Sed quid audient? Non noui vos. Recedite à me omnes qui operamini iniquitatem. Quid ergo prodest vt discamus quoniam mitis sum & humilis corde? Charitatem inserit & germanissimam charitatem, sine confusione, sine inflatione, sine elatione, sine fallacia: hoc inserit qui dicit, Discite à me, K quia mitis sum, & humilis corde. Quando potest syncerissimam habere charitatem superbus & inflatus? Necesse est vt inuideat. An forte qui inuidet amat, & nos erramus? Absit vt quisque sic erret vt inuidum dicat habere charitatem. Ergo quid dicit Apostolus? Charitas non æmulatur. Quare non æmulatur? Non inflatur: causam statim subiecit, vnde abstulerit æmulationem charitati. Quia non inflatur, non æmulatur. Primò quidem illud dixit, Charitas non æmulatur, sed tu quasi quæreres, quare non æmulatur, addidit, non inflatur. Si ergo ideo æmulatur, quia inflatur: si non inflatur, non æmulatur. Si charitas non inflatur, & ideo non æmulatur, charitatem inserit qui ait, Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Iam quilibet habeat quod vult, iactet se vnde vult. Si linguis hominum loquar & angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum vt æramentum sonans, aut cymbalum tinniens. Quid sublimius munere linguarum diuersarum? Aeramentum est, cymbalum tinniens, si auferas charitatem. Audi alia munera. Si sciam omnia sacramenta, quid excellentius? quid magnificentius? Audi adhuc aliud, Si habeam omnem prophetiam & omnem fidem, ita vt L montes transferam: charitatem autem non habeam, nihil sum. Accessit ad ampliora fratres, Quid aliud dixit, Si distribuam omnia mea pauperibus: quid potest fieri perfectius? Quandoquidem diuiti propter perfectionem hoc dominus imperauit dicens, Si vis perfectus esse, vade vende omnia quæ habes, & da pauperibus. Iam ergo perfectus est, quia vendidit omnia sua, & dedit pauperibus. Nam ideo addidit, Et veni sequere me. Vende omnia, inquit, da pauperibus, & veni sequere me. Quare te sequor? Iam venditis omnibus, distributis pauperibus, nónne perfectus sum? quid opus est vt te sequar? Sequere me, vt discas quoniam mitis sum & humilis corde. Potest enim quisquã vendere omnia sua & dare pauperibus nondum mitis, non humilis corde? Certe potest. Si enim omnia mea distribuero pauperibus. Et adhuc audi. Nam quidem relictis omnibus quæ habuerunt, iam secuti sunt dominum, sed nondum ad perfectum secuti. Ad perfectum enim sequi, est imitari. Non potuerũt ferre tentamentũ passionis. Iam Petrus, fratres, erat ex his qui dimiserant omnia, & secuti erant dominum. Nam diuite illo cum tristitia recedente, vbi M conturbati discipuli interrogauerunt, quòd quis tandem posset esse perfectus, & eos consolatus est dominus, dixerunt domino, Ecce nos dimisimus omnia, & secuti sumus te, quid ergo nobis erit? Et dixit dominus quid eis hic daret, quid in futurum reseruaret: tamen iste iam ex eorum numero qui hæc fecerant, vbi ventum est ad articulum passionis, ad vocem vnius ancillæ ter negauit eum, cum quo se moriturum esse promiserat. Intendat ergo charitas vestra, Vade, inquit, omnia tua vende, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo, & veni sequere me. Perfectus est Petrus iam domino in cœlo sedente ad dexteram patris, tunc perfectus est & maturus factus. Ad passionem ergo cum sequeretur dominum, non perfectus erat. At vbi non esse cœpit in terra quem sequeretur, tunc perfectus est, imò vero semper ante te habes quem sequaris, dominus exemplum in terram posuit, cum Euangelium ibi reliquit, in Euangelio tecum est. Non enim mentitus est dicens, Ecce ego vobiscũ sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Ergo sequere dominum. Quid est, sequere dominum? Imitare dominũ. Quid est imitare

Marginal references: Matth. 11. (line 2); Luc. 10. (beside "centes, Ecce in nomine tuo"); 4. Reg. 2. and 4. & 5. (beside "domini. Suscitati" and "Legimus hæc"); Matth. 11. (beside "bus tamen quid dedit"); Matth. 7. (beside "tuo virtutes multas"); 1. Cor. 13. (beside "ritas non æmulatur"); Matth. 11. (beside "mitis sum & humilis corde. Iam quilibet"); 1. Cor. 13. (beside "vt æramentum sonans"); Matt. 19. (beside "ctionem hoc dominus imperauit"); Ibidem. (beside "nus, dixerunt domino"); Matt. 26. (beside "est ad articulum passionis"); Matt. 28. (beside "summationem seculi").

A tare dominum? Discite à me quia mitis sum & humilis Matth. 11. corde, Quia si distribuero omnia mea pauperibus, & 1. Cor. 13. tradidero corpus meum vt ardeam, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest. Exhortor ergo charitatem vestram ad ipsam charitatẽ: non autem exhortarer ad charitatem, nisi aliqua charitate. Quod ergo inchoatum est exhortor vt impleatur, & quod cœptũ est rogo vt perficiatur. Et pro me à vobis rogari quæso, vt & in me perficiatur quod vos moneo. Omnes enim imperfecti sumus, & ibi perficiemur vbi perfecta sunt Philip. 3. omnia. Paulus Apostolus dicit, Fratres, ego me non arbitror apprehendisse. Ipse dicit, Non quia iam acceperim, aut iam perfectus sim. Et quis hominum se audet de perfectione iactare? Imò confiteamur imperfectionem, vt mereamur perfectionem.

De prædictione temporum Christianorum in diuinis scripturis. Homilia XXXV.

IN omnibus scripturis diuinis, fratres charissimi, Christianorũ tempora prædicta sunt. Hoc ideo, quia futurũ erat vt reges terræ, qui propter idola persequebãtur Christianos, propter Christũ idola delerẽt, & subiugaretur omnis potestas iugo Chri B sti, vt impleretur quod dictum est, Vltus sum eas. Quid Psal. 117. est enim, vltus sum eas? Vindicaui me de ipsis. Corpus Christi loquitur, vindicaui me de inimicis meis. Quomodo me vindicaui? Occidendo in eis errorem, suscitãdo fidem. Quicquid enim erat quod in omnibus malis & peruersis persequebatur Christianos, deletum est. Homo enim quando te persequitur, noli attendere illam figuram quem fecit deus, aut animam illam quam spirauit deus: nõ te persequitur quod fecit deus, sed mala quæ fecit homo. Omnia quæ fecit deus, laudant deũ. Audistis in benedictionibus, & auditis in omni solennitate quãdo leguntur, quomodo omnia laudãt deum, cœlestia & terrestria, angeli, homines, luminaria cœli, arbores terræ, flumina, maria, quicquid deus creauit, siue in cœlo, siue in terra, siue in mari, laudãt deum. Nunquid aliquando ibi audistis quia laudat deum auaritia? Nunquid aliquando ibi audistis quia laudat deũ ebriositas? Nũquid audistis ibi quia laudat deũ luxuria? Nunquid aliquando ibi audistis quia laudat deum hæresis? Omnia ista quare non laudant deum? Quia non sunt creata à deo. Et arbor seruauit quod creata est homo, C deleuit quod erectus est. Si enim seruaret in se bonum quod in illo creauit deus, id est, imaginem suã, semper laudaret deum, non solum lingua, sed & vita. Ergo prædicta sunt tempora nostra. Sed in temporibus nostris prædicta sunt futura schismata. Quomodo ergo pugnauit illa ecclesia contra diabolum, sic & ista pugnat. Nunquid cessatur pugnare aduersus diabolum? Sed dictum est de diabolo, quia leo & draco est, leo propter impetum, draco propter insidias: leo apertè irascitur, draco occultè insidiatur. Pugnauit ecclesia prioribus temporibus aduersus leonem, pugnat modo aduersus draconẽ. Sed quomodo victus est leo, vincitur & draco. Quæ fortitudo leonis contra illum leonem de quo Apoc. 5. scriptum est, Vicit leo de tribu Iuda? Et quæ fortitudo draconis contra mortem domini qui serpẽtem suspendit in ligno? Triumphauit enim de morte, quam diabolus propinquauerat per astutias suas homini. Et cùm Num. 21. exaltaret Moyses serpentem in eremo in ligno, populus Ioan. 3. qui mordebatur à serpẽte, attendebat serpentem, & sanabatur: sic & modo quencunque momorderit astutia satanæ, intueatur Christũ in ligno pendentem. Ibi enim mors occisa est, dominus semper viuit. Sed vt occideret mortem, vestitus est morte. Non enim potuit mors D mori nisi in vita. Nõ moritur amaritudo nisi in dulcedine, non moritur frigus nisi in calore, non est mortua mors nisi in vita. Quis est vita? Christus noster. Sed vita induta erat mortẽ. Crucifixus est, occisus est, mortuus est, & resurrexit tota vita. Interfecta morte & deglutita morte, iam vita surrexit, vt diceret de illo apostolus, Rom. 6. Scimus quia Christus nõ moritur, & mors ei vltra non dominabitur. Quia autem dominata est primo homini mors, volenti dominata est, inflauit se aduersus eum satelles leonis. Tunc iudex à quo iudicabatur, erexit ceruicem & ait, Non mihi respõdes? Rugitus sæuit leonis, Ioan. 19. tument colla serpentis, sedantur ad responsionem agni, qui nouit occidere leonem. Audi quia volẽti dominata est mors. Cum enim hæc ab illo audiuit, respõdit, Non haberes in me potestatem, nisi data tibi esset de cœlo. Quis dedit hanc desuper potestatem? Deus. Quis est deus? Pater & filius & spiritus sanctus. Vt ergo esset homini potestas in deum, ab ipso deo accepit potestatem homo vt iudicaret deum, deũ occultum, hominem manifestum. Vt ergo leonem & draconem, de quo supra dictum est, possimus cum dei adiutorio vincere, cum grandi timore ac tremore ante oculos habeamus illud E quod ait apostolus Petrus, Aduersarius vester diabolus 1. Pet. 5. tanquam leo rugiens aliquid deuorare quærẽs circuit. Et illud quod de dracone apostolus nos admonet, vt eum omni solicitudine caueamus. Aptaui vos, inquit, 2. Cor. 11. vni viro virginem castam exhibere Christo: sed timeo ne sicut serpens seduxit Euam astutia sua, ita & sensus vestri corrumpantur à simplicitate quæ est in Christo Iesu. Quando ergo tibi aliqua publica tribulatio nata fuerit, rabiem ac sæuitiã leonis intellige. Quãdo te malæ concupiscentiæ ad auaritiam vel luxuriam calida seductione solicitant, draconis blandimenta cognosce. Si ergo fidem rectam cupis fideliter custodire, in aduersis fortis esto cõtra leonis sæuitiam. Si verò virginitatem animæ integram seruare desideras, quantum potes obserua blandimẽta draconis: ne fortè si incautus fueris, quinque sensus qui in te sunt, quasi quinq; virgines permittas à serpẽte corrumpi. Quicquid enim pulchrescit visu, quicquid dulcescit gustu, quicquid blanditur auditu, quicquid lenocinatur odoratu, quicquid mollescit attactu, in his omnibus si incauti fuerimus, surrepẽtibus concupiscentiis malis, animæ virginitatem cor- F rumpi permittimus, & impletur in nobis illud quod per prophetam dictum est, Intrauit mors per fenestras Hier. 9. vestras. Per hos enim quinq; sensus quasi per quasdam ianuas aut mors aut vita animã nostram ingreditur. Simus ergo auxiliãte domino de illis quinque virginibus sapientibus, quæ sicut in Euangelio legimus, portauerunt oleum in lampadibus suis: Et quantum possumus Matt. 25. obseruemus ne inter illas stultas inueniamur, quæ sibi de sola corporis integritate plaudẽtes, virginitatẽ animæ per corruptionem quinque sensuum perdiderunt, quæ non portauerũt oleum secum: quibus dictum est, Ite, emite vobis à vendentibus oleum. Oleum enim hoc loco adulatio est, & laus humana. Vendunt oleum omnes adulatores. Ergo stultæ illæ dictæ sunt, quæ forinsecus quærebãt laudem, non intus in consciẽtia habebãt, ideo non portabãt oleum secum: id est, quia laudem in aliena lingua, non in conscientia sua volebant habere. Tamen quid responderunt illis stultis: Ne forte nõ sufficiat nobis & vobis. quomodo Apostolus dixit, Sed 1. Cor. 4. neque ego meipsum diiudico. Si ergo conscientia nostra sub examine iudicij dei trepidat, & quamuis tibi re-

G ꝯta putet, tamẽ timet ne exeat iuſtitiæ regula de theſauro illius, & inueniatur tortũ quod videbatur rectũ: quãto minus curare debem⁹ aliena iudicia de nobis chariſſimi ſiue mala ſiue bona, nec valde gaudere debemus quando laudamur, nec contriſtari quando vituperamur: nec coronare nos poteſt laus falſa, nec damnare vituperatio falſa. Quandiu autem viuimus hic, de nobiſipſis noſipſi iudicare non poſſumus, non dico quid cras erimus, ſed quid hodie ſimus: quanto minus debemus moueri iudiciis alienis, quàm de conſciẽtia noſtra
2.Cor.1. quæ nobis perhibet teſtimoniũ. Nam gloria noſtra debet eſſe conſcientia noſtra. Itaque fratres paululum aduertat charitas veſtra vt dicam quod volo, & ſi non ſicut volo, ſicut dominus dederit & voluerit. Quod maxime neceſſarium eſt quotidianis tẽtationibus & eccleſiæ catholicæ, quia inter tentationes viuit, & inter tẽtationes creſcit, & inter tẽtationes perdurat, & inter tentationes peruenit. Sed cum peruenerit, ſuccedet quies labori, recedit tẽtatio, manet benedictio. Sed rogo vos fratres ne ſine cauſa audiatis, iſta tenete, ruminate, paſcimini inde, non recedat de ore veſtro quod modo me-
H moriæ commendatur. Memoria hominis ſic eſt, quo-
Leuit.11. modo venter pecoris: Noſtis quia in lege immunda dicta ſunt animalia quæ non ruminant, quæ autem ruminant munda ſunt, & quæcunque habẽt vngulam fiſſam, pertinent ad diſcernendum verum & falſum. Fiſſa vngula pertinet ad diſcernendum quid dextrum, quid ſiniſtrum. Ruminatio enim pertinet ad eos qui cogitant poſtea quod audierint & tenuerint. Nam modo manducamus, & in memoriã tanquam in vẽtrem mittimr. Sed quid facit pecus quando ruminat? Illud quod in præſepe iactatũ fuerat, & in vẽtre repoſitum, reuocat ad os, & in ipſa dulcedine conquieſcit. Hoc dixi vt commendarem vobis ne ſitis immundi tanquam pecora. Accepit illud in ventre, poſtea non ruminat, & tranſit tota dulcedo: & nihil vobis prodeſt quod reconditum eſt, quia non redit ad os dulcedo. Audite illud expreſſe & aperte dictum alia ſententia, quod obſcure & myſtice de ruminantibus animalibus dictum alio loco aper-
Prouer.21. te expoſitum eſt, vt intelligamus quid ſit, Theſaurus deſirabilis requieſcit in ore ſapientis, ſtultus autem glutit illud.

I *De eo quod in Eſaia ſcriptum eſt, Aſcendet ſicut virgultum, & ſicut radix de terra ſitienti.*
Homilia XXXVI.

E domino & ſaluatore noſtro fratres dilectiſſimi ante multa tempora prophetatum eſt, Aſcendet ſicut virgultũ & ſicut radix de terra ſitienti. Quare vt radix? Ideo quia non eſt illi
Eſa.53. ſpecies neq; honor. Paſſus eſt, humiliatus eſt, conſputus eſt, non habebat ſpeciẽ: homo apparebat cũ deus eſſet, ſed quomodo radix non eſt pulchra, ſed intus habet vim pulchritudinis ſuæ. Attendite fratres mei, videte miſericordiam dei. Attendis arborem pulchram, amœnam, foliis virentem, fructibus opulentam, laudas. Delectat aliquid de fructu carpere, ſub vmbra eius ſedere & requieſcere ab æſtu: Laudas totam illam pulchritudinem. Si radix oſtẽdatur tibi, nulla pulchritudo in ea eſt. Noli contemnere quod abiectum eſt, inde proceſsit quod miraris: vt radix ſit in terra ſitienti. Attẽdite modo charitatem arboris: Creuit eccleſia, crediderũt gentes, victi ſunt terræ principes ſub nomine Chriſti, vt eſſent victores in orbe terrarum. Poſitum eſt collum eorum ſub iugo Chriſti. Perſequebantur ante Chriſtianos pro idolis, perſequuntur idola propter Chriſtum. Om- K
nes confugiunt ad auxilium eccleſiæ, in omni preſſura, in omni tribulatione ſua. Creuit illud granum ſinapis, factum eſt maius ſuper omnia olera. Veniunt volatilia *Matth.13.*
cœli, ſuperbi ſeculi, & requieſcunt ſub ramis eius. Vnde hæc tanta pulchritudo? Neſcio de qua radice ſurrexit, & iſta pulchritudo in magna gloria eſt. Quæramus radicem. Conſputus eſt, humiliatus eſt, flagellatus eſt, crucifixus eſt, vulneratus eſt, contemptus eſt. Ecce hic ſpecies non eſt, ſed in eccleſia gloria radicis pollet. Ergo ipſum deſcribit ſponſum, illum contemptum, inhonoratum, abiectum. Sed modo videre habetis arborem quæ ſurrexit de iſta radice, & impleuit orbem terrarum. Radix de terra ſitienti, non eſt ſpecies illi neque honor: Et vidimus illum, & non habuit ſpeciem neque *Eſa.53.*
decorem. Nonne hic eſt fabri filius qui non habuit decorem, vt diceretur, Nonne verùm dicimus quia dæ- *Ioan.8.*
monium habes? In nomine autem ipſius dæmonia fugiebant, & illi obiicitur, quia dæmoniũ habes. Sed quare hoc? Vidimus eum, & non habebat ſpeciẽ neque de- *Eſa.53.*
corem. Quæ ſpecies illius intus erat vbi non videbatur? *Ioan.1.*
In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, L
& deus erat verbum. Quæ eſt ſpecies illius? Qui cum in forma dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqua- *Philip.2.*
lem deo. Et vbi viſus eſt non habere ſpeciem neque decorem? Et non habuit ſpeciem, ſed vultus eius abiectus, *Eſa.53.*
& deformis poſitio eius ab omnibus hominibus, homo in plaga, in plaga homo, ante plagã deus, poſt plagam deus homo, homo in plaga & qui ſciat ferre infirmitates. Infirmitates quorum? Ipſorum à quibus patiebatur. Medicus ferebat infirmitates phreneticorum: & cum ipſe crucifigeretur, orabat & dicebat. Pater ignoſce il- *Luc.23.*
lis, quia neſciunt quid faciunt. Attendite quomodo amemus. Sponſus quanto magis deformis nobis commendatur, tanto charior, tanto dulcior factus ſponſæ, propter quod & auertit ſe. Auertit ſe, ne illum intelligerent illi qui eum crucifigebant, Facies eius iniuriata eſt, nec magni æſtimata eſt, Hic infirmitates noſtras por- *Eſa.53.*
tat, & pro nobis in doloribus eſt: & nos exiſtimauimus illum in doloribus eſſe & in plaga, & in pœna, ipſe autem vulneratus eſt propter peccata noſtra, & infirmatus eſt propter iniquitates noſtras. Eruditio pacis noſtræ in eum: liuore eius ſanati ſumus. Omnes vt oues errauimus, & dominus tradidit illũ pro peccatis noſtris. M
Euangelium eſt, an prophetia? Quid dicunt contra iſta Iudæi? Nonne mirũ eſt audire eos iſta, habere illos iſta, legere illos iſta? Non inueniri de quo dici potuerunt, niſi de illo vno qui in euangelio prædicatur per orbem terrarum, & adhuc non eſſe Chriſtianos, ſed ſic eſſe illos cæcos aduerſus euidentiſsima eloquia prophetarum. Noli mirari cæcitatem Iudæorum de Chriſto. Ecce tranſiit quod dicitur de ſponſo, incipit dici & de ſponſa. Et quomodo in ſponſo mirabaris cæcitatem Iudæorum, ſic in ſponſa miraberis cæcitatẽ hæreticorum. Iam modo miremur cæcitatem Iudæorum. Dominus tradidit illum pro peccatis noſtris, & ipſe quoniam traditus eſt, non aperuit os. Vt ouis ad immolandum ductus eſt: vt agnus ante eum qui ſe tunderet fuit ſine voce, ſic non aperuit os ſuum. In humilitate iudicium eius ſublatum eſt: & ne contemnas, Generationem eius quis enarrabit? Quam generationem? Ante luciferum genui *Pſal.109.*
te. Ecce vna generatio. Ante Luciferũ, ante omnia quæ facta ſunt, ante omnes angelos, ante omnem creaturam. Quare? Quia omnia per ipſum facta ſunt. Sed for- *Ioan.1.*
te ſecunda eius generatio narratur. Quis illam narrat?

Fide

A Fide concipitur, masculus non accedit, vterus virginis
tumet, procedit tanquam sponsus de thalamo suo: mi-
rabilis ista generatio: mirabilis ista humana, quia sine
patre: mirabilis illa, quia sine matre. Vt ouis ad immo-
landum ductus est, & vt agnus ante eum qui se tonde-
ret, sic non aperuit os suum. In humilitate iudicium
eius sublatum est, Generationem eius quis enarrabit?
Quoniam tolletur de terra vita eius. Resurrectionem
eius prædicat. Videtis quia verè dominus hæc possit.
Quis nisi vera veritas hæc dicebat. Quæ scripta sunt in
Luc.24. lege & pphetis & psalmis de me, quia oportebat Chri-
stum pati, & resurgere. Audistis, & resurgere. Modo au-
distis quoniam tolletur de terra vita eius: & prædicari
in nomine eius pœnitentiam & remissionem peccato-
rum per omnes gentes, incipiens ab Hierusalem. Au-
dietis & illud ab isto propheta, non quia debemus pro-
phetam præponere deo, præco præcessit, iudex secutus
est. Non sua sed iudicis verba præco dicebat, & iudex
Esa.53. consequens verba sua in præcone firmauit. Quoniam
tolletur de terra vita eius. Ab iniquitatibus populi mei
ductus est ad mortem. Audiebatis modo dicentem il-
Ioan.8. lis, Quid vobis feci? Si inuenistis in me peccatum, ar-
B guite me. Et illi, Crucifige crucifige, vt putabant homi-
nem tamen innocentem. Ergo ab iniquitatibus populi
mei ductus est ad mortem. Dabo ergo malos pro se-
Esa.53. pultura eius. Quid est hoc, Dabo malos pro sepultura
eius, & diuites pro morte eius? Malos propter sepultu-
Ioan.19. ram eius, & diuites propter mortem eius. Diues ille ab
Arimathia Ioseph, cum dominus penderet in cruce, in-
trauit ad Pilatum, & petiit corpus eius, obsecutus est vt
sepeliret, dati sunt diuites pro morte eius. Sepeliuit pau
perem in quo diuitias requirebat. Ergo diuites propter
mortem eius. Quod postea dixit primo factū est: quod
primo dixit, postea factū est, malos pro sepultura eius.
Vbi ostendimus? Intrauerunt Iudæi ad Pilatum, & di-
Matt.27. xerunt ei. Domine audiuimus quia ille planus, id est, ille
impostor, dixit discipulis suis, quia resurrecturus erit
occisus, iube custodiatur sepulchrum, ne forte veniant
discipuli eius nocte, & auferant eum, & fiat error maior
priore. Ait illis Pilatus, Habetis milites, ite custodite si-
cut vultis. Acceperunt milites, posuerunt ibi. Mali sunt
isti, ipsi sunt dati propter sepulturam eius ad custodien-
dum. Sed vnde probauimus quia mali sunt? Milites in-
C nocentes erant missi, iudex eis præcepit, venerūt ad se-
Matt.28. pulchrum, custodierūt. Audi quia mali sunt. Lege Euā-
gelium, Postea quàm resurrexit dominus, & viderunt
angelum, conterriti & consternati sunt. Quando di-
ctum est aliis, Nolite timere vos: isti timore percussi,
quia fide subleuati non sunt: Et tamen cum ista scirent,
venerunt ad Iudęos, dixerunt illis ista omnia. Dixerunt
De verbis domini, ser.45. Iudæi, Damus vobis pecuniam. Ergo mali erant, ve-
ritatem absconderunt, mendacium vendiderunt. Et
quomodo mendacium vendiderunt? Non mirum,
Matt.28. mendacium vendiderunt, mendacium cæci cæcis. Di-
cite, dictum est illis, quia dormientibus nobis venerunt
discipuli eius, & subtraxerunt illum. O vanitas vendens
vanitatem, vanitatem audituris vanis & credituris.
Hodiéque hoc est apud Iudæos, sic habetur ipsa fama,
quàm vana, quàm falsa, quàm inanis. Testimonium
martyrum nolunt audire vt viuant, & testimonium
dormientium audiunt vt pereant. Si dormiebant cu-
stodes, vnde scire potuerunt quis illum tulerit de se-
pulchro? Aut quid vigilabas male? O male, de quo non
sine causa dixit Propheta, Dabo malos pro sepultura
Esa.53. eius. O mali, ô pessimi, aut vigilabatis & custodire de-
buistis: aut dormiebatis & quid sit factum nescitis. Im- D
pletum est enim quod spiritus sanctus per psalmistam
multum antè prædixerat, Cogitauerūt consilium quod *Psal.20.*
non potuerūt stabilire. Nos ergo fratres charissimi pro
quorum salute ista omnia & prædicta sunt & impleta,
gratias agamus diuinæ misericordiæ, & quātum possu-
mus totis viribus laboremus, vt beneficia dei nō nobis
iudicium pariāt sed profectum, vt cum tremendus iu-
dicij dies & tempus reddendæ rationis aduenerit, quic-
quid nobis dominus & saluator noster contulit iudi-
catus, integrū inueniat iudicaturus. Equidem ille cùm
venerit, redditurus est quod promisit, sed requisiturus
est quod redemit: & quod in primo aduentu contulit,
exacturus est in secundo. Quamuis multum præsumere
debeamus de misericordia dei, non tamen negligenter
debemus timere iustitiam eius. Cum iustitia enim te
iudicabit, qui cum misericordia te redemit. Nam quòd
tam longo tempore peccamus & parcit, non est negli-
gentia, sed patientia. Non ille potentiam perdidit, sed
nos ad pœnitentiam reseruauit. Teneamus ergo iusti-
tiam, cuius misericordiam desideramus. Parcit enim
modo, sed nō tacet: sed si tacet, non semper tacebit. Au-
diamus ergo eum dum non tacet in præcepto, si volu- E
mus vt nobis parcat cum non tacuerit in iudicio. Mo-
do enim prærogatur nobis misericordia, tunc à nobis
exigetur iustitia, & reddet vnicuique secundum opera *Matt.16.*
sua, ac fiet illud quod apostolus dixit, Iudicium sine mi- *Iacob.2.*
sericordia illi qui non fecit misericordiam.

De eo quod dominus dicit in Euangelio, Qui amat animam suam, perdet illam.

Homilia XXXVII.

MOdo fratres charissimi cum diuina lectio le-
geretur, audiuimus dominum dicentem, Qui *Ioan.12.*
amat animā suam, perdet illam. Huic senten-
tiæ quasi contrarium videtur esse quod ait a-
postolus, Nemo vnquam carnem suam odio habuit. Si *Ephes.5.*
ergo nemo est qui carnem suam oderit, quanto magis
nemo est qui oderit animam suam? Multū quippe ani-
ma carni præponitur, quia ipsa est habitatrix, caro habi-
taculum. Et anima dominatur, caro autē seruit. Anima
superior est, caro subiecta est. Si ergo nemo vnquā car-
nem suam odio habuit, quis est qui animā suam oderit?
Propter hoc non paruam quæstionē nobis intulit præ-
sens euangelica lectio, vbi audiuimus, Qui amat ani- F
mam suam, perdet illam. Periculosum est homini ani-
mā amare ne perdat. Sed si propterea periculosum est
vt ames animam tuam ne pereat anima tua, ideo non
debes illam amare, quia non vis illam perire. Si autem
non vis illam perire, amas illam. Quid est hoc, si amo
perdo? Ergo non amem, ne perdā. Sed quia timeo per-
dere, ideo non amo, vtiq; eo quòd timeo. Dicit & alibi
dominus, Quid prodest homini, si totum mundum lu- *Matt.16.*
cretur, animæ verò suæ detrimentū patiatur? Ecce quia
sic est amanda anima, vt lucro totius mundi præfera-
tur, & tamen obseruet qui animam amat, quia si amat,
perdet illam. Non vis perdere eam? noli illam amare.
Sed si non vis eam perdere, non potes eam non amare.
Sunt ergo qui peruerse animā suam amant, & hoc vult
dei sermo corrigere, non vt oderint animā suam, sed vt
recte diligant. Male enim diligendo perdunt eam, & fit
quiddam magnū quasi præposterum & cōtrarium. Sed
ita tamen fit, vt si diligas eam peruerse, perdas illam. Si
oderis illam recte, conserues illam. Est ergo quidam
peruersus amor eius, & quoddam rectum odium eius.
Sed amor peruersus ab odio, odiū rectū ab amore est.

G Quis eſt peruerſus animæ amor? Quando diligis animam tuam in iniquitatibus. *Pſal.10.* Audi quia ab odio venit amoriſte peruerſus. Qui autem diligit iniquitatem, odit animam ſuam. Odium autem rectũ vide quia ab amore venit. *Ioan.12.* Ibi dominus ſecutus ait, Qui autem odit animam ſuam in hoc ſeculo, in vitam æternam inueniet eam. Vtique quod vis inuenire in vitam æternam, multum amas. Quod amas ad tempus, quid proderit? Aut ſubduceris illi, aut ſubducitur tibi. Cũ fueris tu ſubtractus, perit ipſe amor: cum fuerit illud ſubtractum, perit quod amaſti. Vbi ergo aut amator perit, aut quod amatur, non eſt amandum. Sed quid eſt amandum? Quod nobiſcum poteſt eſſe in æternum. Sed ſi vis animam tuam in æternum habere ſaluam, oderis eam ad tempus. Ergo odiũ rectum ab amore venit, peruerſus amor ab odio venit. Quis igitur modus diligendi animam? Putatis martyres non amare animas ſuas? Videtis certe modo ſi cuius vita præſentis ſeculi periclitetur, quomodo amici eius currunt pro ea, quomodo curritur ad Eccleſiam, rogatur Epiſcopus vt intermittat ſi quas habet actiones, currat, feſtinet. Quare? Pro anima. Et omnes contremiſcunt, omnibus cæteris rebus intermiſsis H feſtinandum eſſe decernunt. Omnis feſtinatio laudatur, omnis tardatio accuſatur. Quare? Pro anima. Quid eſt pro anima? Ne moriatur homo. Non nouerãt martyres amare animas ſuas, & tamen hoc eſt pro anima, ne moriatur homo. Mors hominis iniquitas eſt. Si curris pro hac vita centum milia, quot milia debes currere pro vita æterna? Si feſtinas lucrari dies paucos & ipſos incertos: (hodie enim homo à morte liberatus, neſcit vtrum cras moriatur) tamen ſi ſic curritur propter lucrum paucorum dierum, quia & vſque in ſenectam pauci dies ſunt, quomodo currẽdum eſt pro vita æterna? Amor ergo peruerſus animæ abundat, amor autem rectus valde paucorum eſt. Nam ſicut nemo eſt qui nõ diligat animam ſuam, ſic nemo eſt qui non amet carnem ſuam. Vnde fieri poteſt vt & verum ſit quod ait apoſtolus, *Epheſ.5.* Nemo vnquam carnem ſuam odio habuit, & anima non ametur? Diſcamus ergo fratres amare animas noſtras. Omnis voluptas ſeculi tranſitoria eſt. *Amor duplex.* Eſt amor vtilis, eſt amor noxius, amor amore impeditur. Amor noxius recedat, & amor vtilis ſuccedat. Sed quia homines nolunt illinc recedere, ideo in illos non I poteſt aliud introire. vt nõ capiant, pleni ſunt: fundant, & capiunt. Pleni enim ſunt amore voluptatum carnalium, pleni ſunt amore vitæ præſentis, pleni ſunt amore auri & argenti, poſſeſsionum ſeculi huius. Quia ergo pleni ſunt, ſic ſunt quomodo vaſa. Vis vt intret mel vnde acetum nondum fudiſti? Funde quod habes, vt capias quod non habes. Ideo prima renunciatio eſt huic ſeculo, & deinde conuerſio ad deum. Qui renunciat fundit, qui conuertitur impletur, ſed ſi non fiat corpore ſolo, ſed & corde. Quæritur autem fratres quomodo creſcat iſte amor. Habet enim initia ſua, habet augmenta ſua, habet perfectionem ſuam. Et debemus noſſe quis cœperit, vt cum augmento cohortemur: quis nec cœperit, vt eum quò incipiat moneamus: quis & cœperit & creuerit, vt eum ad perfectionem incitemus. Primò illud attendat charitas veſtra: amores omnes & dilectiones prius ſunt in hominibus de ſe, & ſic de alia re quam diligunt. Si diligis aurum, prius te diligis, & ſic aurum: quia ſi tu mortuus fueris, nullus erit qui aurum poſsideat. Ergo dilectio vnicuique à ſe incipit, & non poteſt niſi à ſe incipere, & nemo monetur vt ſe diligat, Hoc enim non ſolũ ineſt hominibus, ſed & pecoribus. Videtis enim fratres quemadmodum non tantum ingentes beſtiæ & magna animalia, vt ſunt boues aut cameli vel elephanti, ſed & muſcæ, ſed & vermiculi minimi quomodo nolunt mori, & diligant ſe. K Omnia animalia mortem fugiunt. Ergo diligunt ſe, cuſtodire ſe volunt, alia velocitate, alia latebris, alia reſiſtendo & repugnando. Omnia tamen animalia pro vita ſua pugnant, mori nolunt, cuſtodire ſe volunt. Amant ergo ſe: incipit & aliud amari. Sed quid eſt ipſum aliud? Quicquid amaueris, aut hoc eſt quod tu, aut inferius te eſt, aut ſuperius te eſt. Si inferius te eſt quod amas, ad conſolandum ama, ad tractandum ama, ad vtendum ama, non ad illigandum. Verbi gratia, aurum amas, noli te illigare auro, quanto melior es quàm aurum. Aurum enim terra eſt fulgens, tu autem vt illuminareris à domino, ad imaginem dei factus es. *Geneſ.1.* Cum ſit aurum creatura dei, non tamen fecit deus aurum ad imaginem ſuam, ſed te. Ergo poſuit ſub te aurum. Amor ergo iſte contemnendus eſt. Ad vſum aſſumenda ſunt iſta, non eis vinculo amoris quaſi glutino hærẽdum eſt. Non facias tibi membra quæ cum cœperint præcidi, dolebis atq; cruciaberis. Quid ergo? Aſſurge ab iſto amore quo amas inferiora quàm tu es, incipe amare paria, id eſt, L quod tu es. Sed quid multis opus eſt? Si volueris breuiter, poteris. Quo ordine autem verum amorem & veram charitatem habere poſsimus, ipſe dominus dixit nobis in euangelio euidenter oſtendens, ſic enim ait, *Matt.22.* Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & proximũ tuum ſicut teipſum. Primum ergo dilige deum, deinde teipſum, poſt hæc dilige proximũ tuum ſicut teipſum. Prius tamen diſce amare teipſum, ſic dilige proximum tuum ſicut teipſum. *Seipſum amare quid?* Nam ſi teipſum non noſti amare, quomodo proximum poteris in veritate diligere? Putant enim nonnulli homines legitimo ordine ſe amare, quando res alienas rapiunt, quando ſe inebriant, quando libidini ſeruiunt, quando per diuerſas calumnias iniuſta lucra conquirunt. Iſti tales audiant ſcripturam dicentem, *Pſal.10.* Qui diligit iniquitatem, odit animam ſuam. Si ergo amando iniquitatem, teipſum non ſolum non diligis, ſed etiam odio habes, quomodo aut deum aut proximum diligere poteris? Si ergo vis veræ charitatis ordinem cuſtodire, fac iuſtitiam, dilige miſericordiam, fuge luxuriam, M incipe ſecundum præceptum domini non ſolùm amicos, ſed etiam inimicos diligere. Et hæc cum fideliter cuſtodire toto corde contenderis, iſtis virtutibus quaſi quibuſdam gradibus poteris aſcendere vt merearis deum toto animo & tota virtute diligere. Et cum ad iſtam felicem perfectionem veneris, omnes concupiſcentias iſtius mundi tanquam ſtercora computabis, & cum propheta poteris dicere, *Pſal.72.* Mihi autem adhærere deo bonum eſt.

De eo quod dominus dicit in Euangelio, Diliges proximum tuum ſicut teipſum.

Homilia XXXVIII.

NOn ſolum in nouo, ſed etiam in veteri teſtamento admonemur, fratres chariſsimi, qualiter perfectã charitatem tenere debeamus. Sic enim ipſe dominus in Euãgelio dixit, *Matt.22.* Diliges proximum tãquam teipſum. Tractemus ergo aliquantum de amore hominis in hominem, quia ſunt amores hominum peruerſi. Ipſe peruerſe amat alterũ, qui & ſe peruerſe amat: qui autem recte ſe amat, & alterum recte amat. Verbi gratia, Sunt amores flagitioſi, deteſtabiles: amores adulterorum, amores corruptorum, im-

A mundi amores. Malos amores deteſtantur omnes leges humanæ, & leges diuinæ. Remoue ergo iſtos illicitos, quæramus licitos. Incipit amor licitus à coniugio, ſed adhuc carnalis eſt. Videtis quia communis eſt cum pecoribus, & paſſeres illi qui perſonant habent coniugia, & nidos faciunt, ſimul oua confouent, ſimul pullos nutriunt. Licitus quidem amor iſte in hominibus, ſed videtis qui carnalis eſt. Secundus amor filiorum eſt, ſed adhuc & ipſe carnalis eſt. Non enim eſt laudandus qui amat filios, ſed deteſtandus qui non amat. Pro magno enim laudaturus ſum in homine, quod video in tigride? Serpentes amant filios ſuos, leones, & lupi amant filios ſuoa. Noli ergo magnum putare quòd amas filios tuos. Adhuc in amore hoc ſerpentibus compararis. Si non amauctis, à ſerpentibus vinceris. Honeſtos amorea iam dico. Illos enim flagitioſos excluſi. Alius amor qui eſt propinquorum, iam iſte videtur proprius hominum, ſi non ſit conſuetudinis. Nam maior eſt amor qui extenditur vltra propinquos, quàm qui tenetur inter propinquos. Qui amat propinquos ſuos, adhuc ſanguinem ſuum amat. Amet alios qui non ſunt propinqui, B ſuſcipiat peregrinum, iam multum dilatatus eſt amor iſte. Tantum autem creſcit, vt à coniuge ad filios, à filiis ad propinquos, à propinquis ad extraneos, ab extraneis ad inimicos perueniat. Sed vt perueniat illuc, multos habet gradus. De amicitia ergo videte quid dicam. Sunt amici excepta amicitia, quæ nec amicitia dicenda eſt, quam facit mala conſcientia. Sunt enim homines qui pariter mala committunt, & ideo videntur ſibi coniuncti, quia conſcientia mala ligati ſunt. Excepta illa nefaria amicitia, eſt quædam amicitia adhuc carnalis per conſuetudinem cohabitandi, colloquendi, ſimul conuerſandi, vt contriſtetur homo quando deſeritur ab amico cum quo ſolet colloqui & habere coniunctiones. Conueniunt duo homines, ambulant ſecum triduo, & iam nolunt à ſe recedere. Et iſta quędam amicitiæ dulcedo eſt. Honeſta quidem, ſed adhuc diſcutiamus illam, quia gradus amoris huius quærimus, & videamus quoadusque peruenerimus vſq; ad amicitiam talem qualem dixi. Eſt ergo iſta amicitia conſuetudinis, non rationis. Habent illam & pecora. Duo equi mãducant ſimul, deſiderant ſe ad aliam diem, præcedit vnus, feſtinat alter, deſiderans quaſi amicum ſuum, vix regitur à ſeſſore, & tamdiu ſe impetu ſuo prouocat, quouſq; C perueniat: cumq; peruenerit ad eum qui pręceſsit, ſedatur pondus illud, ferebatur pondere, amore vrgebatur, venit tanquam ad locum ſuum & conquieuit. Adhuc & iſta amicitia conſuetudinis eſt in pecoribus. Surgamus adhuc & ab iſta. Eſt & alia ſuperior amicitia, non cõſuetudinis, ſed rationis, qua diligimus hominē propter fidē & mutuā beneuolētiam in iſta vita mortali. At ſuperius quicquid iam inuenerimus diuinum eſt: Incipiat homo amare deum, & non amabit in homine niſi deũ. Videat enim charitas veſtra primùm amicitiæ amor qualiter debeat eſſe gratuitus. Non enim propterea debes habere amicũ vel amare, vt aliquid tibi præſtet. Si propterea illum amas, vt præſtet tibi vel pecuniam, vel aliquod cõmodum temporale, non illum amas, ſed illud quod præſtat. Amicus gratis amandus eſt, propter ſeſe, non propter aliud. Si hominem te hortatur amicitiæ regula vt gratis diligas, quàm gratis amandus eſt deus qui iubet vt hominem diligas? Nihil delectabilius deo. Nã in homine ſunt quæ offendant, per amicitiam tamen cogis te vt etiam illa quæ offendunt in homine, toleres propter amicitiam. Si ergo non debes propter quædam toleranda diſſoluere hominis amicitiam, dei amicitia D quibus rebus debet cogi vt diſſoluatur à te? Nihil inuenis delectabilius deo. Deus non eſt qui te offendat ſi tu eum nõ offendas, nihil illo pulchrius, nihil illo dulcius. Sed dicturus es mihi, Non illum video: quomodo ſum amaturus quem non video? Et quomodo dicis amare quem non vides? Modo oſtendo vnde coneris videre, quod iſtis oculis non potes videre. Ecce amas amicum, quid in illo amas? Gratis eũ amas. Sed forte amicus iſte tuus, vt alia omittã, ſenex homo eſt. Fieri enim poteſt vt habeas amicũ ſenem. Quid amas in ſene? Incuruũ corpus, albũ caput, rugas in fronte, cõtractam maxillam. Si corpus quod vides, nihil deformius præ ſenectute: & tamen aliquid amas, & corpus quod vides nõ amas, quia deforme eſt: vnde vides quod amas? Si enim quærã à te quare amas, reſponſurus es mihi, homo eſt fidelis. Ergo fidem amas. Si fidē amas, quibus oculis videtur fides, ipſis oculis videtur deus. Incipe ergo deũ amare, & amabis hominem propter deum. Audite magnum teſtimonium, diabolus certe accuſator ſanctorũ eſt. Et quia nõ *Apo. 12.* apud talem iudicē cogit quem fallat, non poteſt in nos crimina falſa dicere. Nouit apud quem dicat. Quia ergo E falſa cõtra nos non poteſt dicere, quærit vera quę dicat. Ideo tentat vt habeat quod dicat. Hic ergo aduerſarius noſter qui nobis inuidet regnũ cœlorum, qui non vult vt ibi ſimus vnde ipſe deiectus eſt: Nunquid, inquit, Iob *Iob. 1.* gratis colit deũ? Adhuc ad hoc prouocamur ab aduerſario, vt gratis deum colamus, quãdo ille quærens quod obiiciat, pro magno ſe putauit inueniſſe quia dixit, Nũquid gratis Iob colit deũ? Non quia viderat cor ipſius, ſed quia videbat diuitias eius. Cauere debemus ne ad præmium diligamus deum. Quid enim? Propter præmium dilecturus es deum? Quale pręmium eſt quod tibi daturus eſt deus? Quicquid tibi aliud dederit, minus eſt quam ipſe. Colis non gratis, vt aliquid ab ipſo accipias. Gratis cole, & ipſum accipies. Si enim ſeruat tibi deus quo fruaris, & ſi amas quæ fecit, qualis eſt ille qui fecit? Si pulcher eſt mundus qualis artifex mundi? Euelle ergo cor tuum ab amore creaturæ, vt inhæreas creatori, & dicas quod in pſalmo ſcriptum eſt, Mihi autem *Pſal. 72.* adhærere deo bonũ eſt. Si autē deſeris eum qui te fecit, & amas illa quæ fecit, deſerto illo qui te fecit, adulter es. Sic clamat epiſtola Iacobi, adulteros appellans, Adulteri. Et vnde adulteri? Quæris vnde? Neſcitis, inquit, quia *Iacobi 4.* amicitia huius mundi inimica eſt deo? Quicunque er- F go voluerit amicus eſſe ſeculi huius, inimicus dei cõſtituitur. Expreſſerat quid dixerat adulter. Anima deſer- *1. Retract. cap. 18.* to creatore amans creaturam, adultera eſt. Illius enim amore nihil caſtius, nihil delectabilius. Illo deſerto hoc amplectendo, efficieris immunda. O anima vt illius amplexibus digna ſis, dimitte iſta, & illi inhære gratis. Nam inde dixit Pſalmus, Mihi autem adhærere deo bonum eſt. Verſum priorem ſic dixit, Perdidiſti omnes qui fornicãtur abs te. Et quaſi oſtēderet, quę ſit fornicatio, ſubiecit, Mihi autem adhærere deo bonum eſt: nihil aliud volo, ſed ipſum. Adhærere illi, hoc eſt bonum meum, hoc eſt gratuitũ bonum meum. Ideo & gratia dicitur. quia gratis conſtat. Cum ergo cœperis amare gratis, ſecuritas eſt, quia amicum gratis amas, & ad hoc eum amas vt tecum amet deum. Attendite enim ipſam amicitiam, vulgari modo cœpimus per quem gradus fecimus. Attendite illam, Amat maritus vxorem, & vxor maritum. Sine dubio & ille illam, & illa illum ſaluum vult. Vult illum habere incolumen, vult illum habere fœlicem. Ad hoc amat, quia ipſa vult quod ſibi vult, &

G illi hoc vult. Amat filios,quis non vult habere niſi filios
ſuos? Amat amicum quis? non niſi incolumen habere
vult: adeo vt ſi forte contingat illi,aliquid cõtremiſcit,
contriſtatur,conturbatur,currit,accedit,cum acceſſerit
plangit. Quid ergo vult? ſaluum habere,Si ergo omnis
qui amat, ſaluũ vult habere quod amat, ſi intelligat quæ
ſit vera ſalus, incipit illam amare in ſe, & ipſam cogitur
Danie. 3. veram amare & in amico. Si oculis carneis quæris deũ,
vide tres pueros de igne liberatos. Si fide quæris deum,
vide Maccabæos in igne coronatos. Salus ergo illa a-
manda eſt, iſta vtenda. Hæc enim ad vſum neceſſaria
eſt, nam tranſitura eſt. Non enim vera ſalus eſt fratres,
quomodo dicunt medici, ægrotamus quodammodo.
Nam ægritudo perpetua eſt in iſta fragilitate carnis.
Putatis enim tunc hominem ægrotare quando febri-
citat, & ſanum eſſe quando eſurit? Sanus eſt dicitur.
Vis videre quantum malum eſt eſurire? Dimitte illum
ſine medicamento ſeptem diebus occiditur. Sed quia
ponis quotidie medicamentum,viuit. Medicamentum
autem famis cibus eſt, medicamentum ſitis potus eſt.
H medicamentum laſsitudinis ſomnus eſt,medicamẽtum
ſeſsionis deambulatio eſt, medicamentum deambula-
tionis ſeſsio eſt, medicamentum fatigationis dormitio
eſt, medicamentum dormitionis vigilatio eſt. Et vide
quàm imbecille ſit corpus humanum: Hoc ipſum ad-
iutorium quod dixi qui aſſumit, ſi in eo perſeuerauerit
deficit.Eſuriendo, cibi quærebas adiutorium. Ecce ad-
eſt adiutorium cibi: Manducas,reficeris. Si plus feceris,
plus deficies. Adiutorium ſitis quærebas potũ. Multum
bibendo offocaris, qui ſitiendo vrgebaris. Laſſaſti am-
bulando, ſedere vis. Sede perpetuò, vide ſi non laſſa-
bis.Quicquid ergo aſſumpſerit vt aliud pellat, in eo ip-
ſo ſi perſeuerauerit deficit. Qualis eſt ergo iſta ſalus fra-
tres, tranſitura, fragilis, peritura, vana? verè quomodo
Iacobi 4. dictum eſt, Quæ enim eſt vita veſtra? Vapor eſt ad mo-
Ioan. 12. dicum parens. Qui ergo in vita iſta amat animam ſuam,
perdet eam. Qui autem in hoc ſeculo odio habuerit a-
nimam ſuam, in vitam æternam cuſtodit eam. Quæ eſt
vita æterna? Vera ſalus. Et ſi amicum tuum videris quẽ
amabas in hoc ſeculo vt ſaluus eſſet, quia tu talem ſa-
lutem deſideras quæ æterna eſt, ad ipſam ſalutem dili-
gis amicum tuum, & totum eſt quicquid vis amico tuo
præſtare vt illam tecum teneat ſalutem. Amas enim iu-
I ſtitiam, vis illum eſſe iuſtum. Amas ſub deo eſſe, vis &
illum eſſe ſub deo. Amas vitam æternam, illic eum vis
tecũ regnare in æternum. Inimicum tuum vides perſe-
qui te, iniquitas eſt quæ te perſequitur. In illo iraſci de-
bes miſericordia, febrit in anima. Quomodo ergo a-
micus huius ſeculi ſecundum ſeculum amans animam
ſuam, febrem vult pellere de amico ſuo quem ſimiliter
amat vt ſe propter præſentem ſalutem, ſic tu quemcun-
que diligis,propter vitam æternam dilige. Cum inuene-
ris iram, indignationem,odium, iniquitatem, ſic cone-
ris expellere morbum animi, quomodo amicus ſeculi
morbum corporis. Ad hoc enim ama, vt facias quod
& tu es, & erit in te perfecta charitas. Hoc ſi inueneris,
ad hoc ama coniugem, ad hoc ama filium, ad hoc ama
propinquum, vicinum, ignotum inimicum,& erit in te
perfecta charitas. Quæ ſi fuerit,vincis mundum,& pel-
litur foras princeps mundi. Audiſtis enim quod ait do-
Ibidem. minus, Princeps huius mundi miſſus eſt foras. Quia ip-
ſe paſſurus erat, & per paſsionem ſuam facturus in ho-
Ioan. 15. minibus dilectionem. Maiorem hac dilectionem ne
mo habet, quàm vt animam ſuam ponat quis pro ami-
cis ſuis. Vt ergo amaretur,prior amauit: vt in nomine
eius nemo mori timeret, prior pro omnibus mortuus K
eſt. Ad hoc ergo vt ædificaret in cordibus hominum
charitatem,miſit diabolum foras. Quò foras? De cordi-
bus hominum. Cupiditas intromittit illũ, charitas eum
foras mittit. Nos vero fratres ſupraſcriptos charitatis
gradus cum grandi diligentia cogitantes, non redda-
mus domino pro bonis mala. Et quia ille veniens alli-
gauit fortem, id eſt diabolum,& nos omnes qui vaſa e- *Mat. 12.*
ius fuimus de poteſtate illius abſtulit,per gratiam ipſius
euacuati omnibus malis, ſtudeamus repleri abundan-
tibus bonis, timentes illud quod ipſe dominus dixit,
Cum immũdus ſpiritus exierit ab homine, ambulat per *Mat. 12.*
loca arida, quærens requiem, & non inueniet. Poſt hæc *& Luca*
reuerſus inueniens domum vnde exiuit vacuã, adduxit *11.*
ſecum ſeptem ſpiritus nequiores ſe, & facta ſunt homi-
nis illius poſteriora peiora prioribus. Ne ergo & nos
tale aliquid patiamur, quantum poſſumus elaboremus
in locis vitiorum virtutes inducere, vt poſsimus ad dei
miſericordiam peruenire.

De eo quod Propheta dicit in pſalmo, Beatus qui intelligit *Pſal. 40.*
ſuper egenum & pauperem, in die mala liberabit
eum dominus. Homilia XXXIX. L

FElix operarius cultor eleemoſynarum,eo quòd
ære ſuo comparauerit cœlum, & dans panem
eſurientibus,delictorum ſuorum preſsit incen-
dium. Cui propheta tale exhibet teſtimonium,& patro-
num habet ſpiritum ſanctum. In tali cauſa operarius fe-
lix viuit, & ſecurus iam moritur, cum quo ambulat pa-
trimonium in immortale horreum, in quo debitorem
fecit dominum, dum paſcit alterum dando. Si accepit
in ſe modicum panis in pera, comparauit in ſe vitam
cœleſtem,ſe faciens hæredem in die iudicij. Nullam po-
terit incurrere perniciem, qui comparauerit eleemoſy- *Ibidem.*
nis pietatem. Cui propheta tale exhibet teſtimonium,
Salua eum & viuifica eum domine. O duplex prophetæ *Ibidem.*
beneficium. Saluat pariter & commẽdat pariter vt ſal-
uetur,quia & ipſe ſaluauit vt viuificaretur, & ipſe vitam
poſcenti donauit in terra. Beatus eſt iſte dum vſque ſic
currit in cœlum. Sed ne aliquando vacet in vllo vitæ
beneficium, feſtinet ad præmium,magnum dimittat in
ſeculo teſtimonium. Qua de re dicit, Beatus qui intel-
ligit ſuper egenum & pauperem, in die mala liberabit
eum dominus. Et iterum Eſaias dicit & ſic teſtatur,Sol- *Eſaiæ 58.*
ue,inquit, omnem nodum iniuſtitiæ. Solue ſuffocatio- M
nes impotentium commerciorum,dimitte quaſſatos in
requiem, & omnem cõſummationem iniuſtam diſsipa.
Frange eſurienti panem tuum, & egenũ ſine tecto induc
in domum tuam. Si videris nudum,veſti,& domeſticos
ſeminis tui ne deſpicias. Tunc erumpet temporaneum
lumen tuum,& ſanitas tua citius orietur, & præibit ante
te iuſtitia, & claritas dei circumdabit te. Tunc exclama-
bis, & dominus exaudiet te, dum adhuc loqueris,dicit,
Ecce adſum. perfecta eſt ergo miſericordia fratres cha-
riſsimi, vt ante occurrat eſurienti cibus quàm roget mẽ
dicus. Non enim eſt perfecta miſericordia quę precibus
extorquetur. Sed ſi tacet mẽdicus loquitur pallor in fa-
cie,penè laſſus,feſſus eſt,cœliſq; ſuſpectus. Feſtina pietas
ſuccurrere, ne audias rogãtem: ne quod debetur domi-
no,vendices tibi. Imitare deum tuum qui ſolẽ ſuum ori
ri facit ſuper bonos & malos,& pluit ſuper iuſtos & in- *Mat. 5.*
iuſtos. Et ecce veniet tibi pluuia antequã roges,deſcen-
det vbertas nocte dum ſtertis,dum adhuc in lecto es: ex
præcepto vigilat dies,excubant elementa,fructus te ne-
ſciente effunduntur. Iactat cœlum, & parturit terra,tot
cellaria meſsium dum neſcimus ſic accipimus,& tantas
opes

A opes comedimus antequam rogemus.Et tu homo,mo-
dicus eſt ipſe panis,& precibus vendis ? Non rogauerũt
Mat. 15. quatuor milia Ieſum in deſerto ſeptem panes & paucos
piſces , vt infinita agmina pranderent, quo prandio vi-
ciſſet ſaltem vſura mẽſuram. Qui cum erogaſſet, Colli-
gite,inquit,fragmenta, ne quid depereat : quia ſanctum
fuerat totum quod ipſe cõfecerat. Redigantur ſeptem
ſportæ buccellarum, ſaturata ſunt tanta milia, & nihil
minoratum eſt. Et creuit eis cibus dum impenditur vi-
ctus, ſic & eleemoſyna ſi indigentibus erogetur.Magnũ
opus eſt eleemoſynas fratres chariſsimi, vt faciat homo
quod fecit deus, quia hos paucos eſurientes in terra di-
miſit, qui vno vaſculo orbem cœli paſcit,per quẽ & no-
bis liceat erogare.Sed ſi vbiq; fuiſſet abundans, perierat
miſericordia, dedit nobis deus ſecundum baptiſmum.
Eccli. 3. Quis enim ſine peccato ? Nã ſicut aqua extinguit ignẽ,
ſic & eleemoſyna extinguit peccatũ . In horreis noſtris
habeamus abundantiam, quæ flammas noſtras oblatio-
ne vnius panis extinguat,& ante fores gehennæ ſtat mi-
ſericordia,& neminem permittit in carcerem mitti. Et
quicunque miſertus fuerit, miſerebitur ei:& ſi quis non
B fuerit miſertus,non miſerebitur ei. Da panem cum po-
tes,quia nemo eſuriet in inferno,nec habebis poſt mor-
tem frumentum , nec inuenies illic aliquando mendi-
cum, quia non erit tempus miſerendi . Bonorum enim
malorúmque diſcretio & in ſuis actibus permanebit,
ipſo Chriſto domino noſtro rege ac iudice ſecernen-
te agnos ab hœdis, dexteram ac ſiniſtram ſequeſtrans,
qui eſuriſſe & ſuiſſe ſe dicit , & cætera in ſuis miniſtris
Mat. 25. perpeſſum fuiſſe ſe aſſerit. Date ergo omnibus dilectiſ-
ſimi fratres , date percipuè ad domeſticos fidei , date
omnibus , ne cui non dederitis, ipſe ſit Chriſtus : cui ve
dederitis ipſe eſt Chriſtus.

De fraterna concordia, & offenſionis relaxatione Homilia XL.

Dies iſti ſancti quos agim⁹ in obſeruatione qua-
dragеſimæ,commonent nos de fraterna con-
cordia loqui vobis , vt quicunq; habet aduer-
ſus alium querelam, finiat, ne finiatur . Nolite iſta con-
temnere fratres mei.Cum enim vita iſta mortalis & fra
gilis, quæ inter tot terrenas tentationes periclitatur , &
orat ne ſubmergatur, non poteſt eſſe in quouis iuſto ſi-
ne qualibuſcunq; peccatis, vnum eſt remediũ per quod
viuere poſſumus , quia docuit nos magiſter deus dicere
C in oratione:Dimitte nobis debita noſtra,ſicut & nos di-
mittimus debitoribus noſtris.Pactum & placitum cum
deo fecimus & cõditionem ſoluendi debiti in cautione
ſubſcripſimus , Dimitte nobis plena fiducia petimus , ſi
& nos dimiſimus.Si autẽ non dimittimus,dimitti no-
bis peccata nõ putemus,ne noſipſos fallamus.Homo ſe
nõ fallat, deus non fallit . Humanũ eſt iraſci, & vtinam
ne hoc poſſemus . Humanum eſt iraſci , ſed non debet
iracundia noſtra natos ſurculos diuerſis ſuſpicionibus
irrigare,& ad trabem odij peruenire.Aliud eſt enim ira,
aliud odium . Sæpe etiam pater iraſcitur filio, ſed non
odit filium : iraſcitur vt corrigat . Si propterea iraſcitur
vt corrigat,amando iraſcitur. Propterea dictum eſt,Fe-
ſtucam in oculis fratris tui vides,trabem autem in ocu-
lo tuo non vides. Culpas in alio iram,& tenes odium in
teipſo. In comparatione odij,ira feſtuca eſt,Sed feſtucã
ſi nutrias,trabes erit. Si euellas & proiicias,nihil erit . Si
aduertiſtis , beati Ioannis epiſtola cum legeretur, de-
buit nos terrere ſententia . Ait enim , Tenebræ tranſie-
1. Ioan. 2. runt,lux verò iam lucet. Deinde ſecutus adiunxit, Qui
dicit ſe in lumine eſſe, & fratrem ſuum odit,in tenebris
eſt vſq; adhuc.Sed forte tales tenebras putet eſſe homo, D
quales patiũtur in carceribus incluſi. Vtinã tales eſſent,
tamen in talibus nemo vult eſſe.In his autem carcerum
tenebris poſſunt includi & innocentes. In talibus enim
tenebris incluſi ſunt martyres . Tenebræ circunquaque
fundebantur,& lux fulgebat in cordibus eorum. In illis
tenebris oculis non videbant, ſed amore fraternitatis
deum videbant. Vultis ſcire quales ſunt iſtæ tenebræ,de
quibus dictũ eſt,Qui odit fratrem ſuum in tenebris eſt. *1. Ioan. 2.*
& alio loco dicit, Qui odit fratrem ſuum,homicida eſt. *1. Ioan. 3.*
Qui audit fratrem, ambulat, exit, intrat,procedit nullis
catenis oneratus,nullo carcere incluſus,reatu tamen li-
gatus eſt.Noli illum putare ſine carcere eſſe.Carcer eius *De verbis*
cor eius eſt.Cum audis,Qui odit fratrem ſuum in tene- *domini*
bris eſt vſque adhuc : ne forte cõtemnas tales tenebras, *ſer. 16.*
adiungit dicens , Qui odit fratrem ſuum,homicida eſt.
Odis fratrẽ, & ſecurus ambulas,& concordare non vis,
non agnoſcis quare ſpacium tibi dederit deus.Ecce iam
homicida es,& adhuc viuis. Si dominum iratum habe-
res,cũ odio fratris ſubito rapereris.Parcit tibi deus,par-
ce tu tibi , concorda cum fratre tuo : aut forte tu vis , &
ille non vult. Dic ſecurus,Dimitte nobis debita noſtra, *Mat. 6.*
ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Forte pec- E
caſti in illum , vis cum illo concordare , vis ei dicere,
Frater ignoſce mihi quod peccaui in te, ille non vult
ignoſcere,non vult dimittere debitum . Quod ei debes
non vult tibi dimittere , ipſe obſeruet quando habet o-
rare, quando vẽturus eſt qui tibi noluit dimittere quod
in eum forte peccaſti,quando venturus eſt ad orationẽ, *Ibidem.*
quid facturus eſt?Dicit, Pater noſter qui es in cœlis.Di-
cat,accedat,Sanctificetur nomen tuum.Adhuc dic,Ad-
ueniat regnum tuum.Sequere,Fiat voluntas tua ſicut in
cœlo & in terra.Adhuc ambula,Panem noſtrum quoti-
dianum da nobis hodie . Dixiſti, quod ſequitur,vide ne
forte velis iam tranſcendere,& aliud dare . Non eſt quò
tranſire poſsis,ibi teneberis. Dic ergo & verum dic: aut
ſi nullum peccatum habes vnde dicas , Dimitte nobis
debita noſtra,noli dicere.Et vbi eſt illud quod Apoſto-
lus dixit, Si dixerimus quia peccatum nõ habemus, nos *1. Ioan. 1.*
ipſos decipimus , & veritas in nobis non eſt ? Si autem
mordet conſcientia fragilitatis , & in hoc ſeculo vbique
abundãt iniquitates: dic ergo.Dimitte nobis debita no-
ſtra . Sed quod ſequitur vide , Noluiſti enim dimittere
peccatum fratri tuo , & dicturus es, Sicut & nos dimit-
timus debitoribus noſtris . Annon es dicturus ? Si non F
es dicturus , nihil es accepturus , ſi falſum es dicturus.
Ergo dic & verum dic , Quomodo dicturus es verum,
quia fratri tuo noluiſti laxare peccatum ? Illum admo-
nui; modo conſulo. O quiſquis es,ſi tamen es, qui dixi-
ſti fratri tuo, Dimitte mihi quod in te peccaui:ſi dixiſti
ex toto corde tuo,ſi vera humilitate non ficta charitate,
quomodo deus videt in corde,vnde dixiſti, ſed ille no-
luit tibi dimittere , noli eſſe ſolicitus : Serui eſtis ambo,
habetis dominum, conſeruo tuo debes , Noluit tibi di-
mittere,interpella dominũ amborum.Quod tibi dimi-
ſerit dominus, ſi poteſt exigat ſeruus . Dico aliud , Ad-
monui ergo eum qui noluit dimittere fratri ſuo, cũ pe-
tat illi dimitti,vt ſibi faciat quod nolebat,ne quando o-
rat nõ accipiat quod deſiderat.Admonui & illũ qui pe-
tiuit veniã peccati ſui à fratre ſuo,& nõ accepit,vt in eo
quod nõ impetrauit à fratre ſuo, ſecurus ſit de domino
ſuo.Eſt & illud quod moneã, Peccauit in te frater tuus
& noluit tibi dicere, Dimitte mihi quod peccaui in te.
Si abundãt verba iſta,vtinam deus eradicet illa de agro
ſuo,hoc eſt de cordibus veſtris . Quàm multi enim qui

G sciunt se peccasse in fratribus suis, & nolunt dicere, Dimitte mihi. Non erubuerunt peccare, & erubescunt rogare. Non erubescunt de iniquitate, & erubescũt de humilitate. Ipsos ergo in primis admoneo quicunque habetis discordiam cum fratribus vestris, & reuocatis ad vos & consideratis vos, & iustum iudicium fertis in vobis, intus, in cordibus vestris, & inuenietis vos non debuisse facere quod fecistis, nõ debuistis dicere quod dixistis. Petite veniam fratres à fratribus vestris, facite fratribus quod ait Apostolus, Donantes vobisipsis sicut & deus in Christo donauit vobis: facite, nolite erubescere veniã petere. Proinde omnibus dico viris & fœminis, minoribus & maioribus, laicis & clericis: dico & mihi ipsi. Omnes audiamus, omnes timeamus, si peccanimus in fratres nostros. Si adhuc inducias viuendi accepimus, nõ ideo morimur. Adhuc enim viuimus, nõdum damnati sumus. Dum viuimus faciamus quod iubet pater qui erit deus iudex omnium, vt petamus veniã à fratribus quos forte peccando in eos aliquid offendimus, aliquid læsimus. Sunt personæ humiles per ordinem seculi huius, à quibus si petamus veniam, extollũtur in superbiam: hoc est quod dico, aliquando dominus peccat in seruum suum, quia si ille dominus est, ille seruus, ambo tamen alieni serui sunt, quia ambo Christi sanguine redempti sunt. Tamen durum videtur vt etiam iubeam, hoc pręcipiam, vt si forte dominus homo peccat in seruum suum iniuste litigando, iniuste cædendo, dicat ille, Ignosce mihi, da mihi veniã. Non quia non debet facere, sed ne ille incipiat superbire si pœniteat eum. Quid ergo? Ante oculos dei pœniteat eum, ante oculos dei puniat cor suũ: & si nõ potest dicere seruo suo, quia non oportet, da mihi veniam, blande illum alloquatur. Blanda enim appellatio, veniæ est postulatio. Restat vt eos alloquar in quo alij peccauerunt, & illi qui in eos peccauerunt, veniam petere noluerunt. Illos enim iam sum allocutus, qui petentibus veniam fratribus dare noluerunt. Nunc ergo alloquor vos omnes, ne discordiæ vestræ remaneant, quoniã dies sancti sunt. Credo quia cogitastis aliquid in cordibus vestris, qui scitis vos cum fratribus vestris aliquas habere discordias, & inuenistis quòd non ipsi vos in eos peccaueritis, sed ipsi in vos. Et non modo mihi loquimini, quia meum est loqui in I hoc loco, vestrum autem tacere & audire, tamen forte cogitando loquimini, & dicitis vobis, Volo concordare: Sed ille me læsit, ille in me peccauit, & non vult veniam postulare. Quid ergo dicturus sum? Vade ad illum, & tu pete veniã: Absit. Nolo mentiaris. Nolo dicas. Da mihi veniam, qui te nosti non peccasse in fratrem tuum. Quid enim prodest tibi cũ tu fueris tuus accusator? Quid expetis tibi ignosci, ab eo quẽ non læsisti, aut in quo nõ peccasti? Nihil tibi prodest, nolo facias, nosti bene, discussisti, scisti, quia in te peccauit, nõ tu in illum. Scito, inquam, in tua scientia, scit tua scientia, noli venire ad fratrem tuum qui in te peccauit, & vltro ab illo petere veniam. Debent inter vos esse alij pacifici qui illum obiurgent, vt à te prius veniam petat, tu tantùm paratus esto ignoscere, prior paratus esto ex toto corde dimittere. Si paratus es dimittere, iam dimisisti, habes adhuc quod ores. Ora pro illo vt petat à te veniã, quia scis ei nocere si non petat. Ora pro illo vt petat, dic domino in oratione tua, Domine scis me nõ peccasse in illũ fratrem meum, sed illum potius peccasse in me, & obesse illi quod peccauit in me, si veniam non petat à me, Ego bono animo peto vt ignoscas ei. Ecce dixi vobis, quod maxime per istos dies ieiuniorũ vestrorum, obseruationum quoque vestrarum continentiæ vestræ mecum agere debeatis, vt cum fratribus vestris cõcordetis. K Gaudeam & ego de pace vestra, qui cõtristor litibus vestris, vt omnes donantes vobismetipsis, si quis habet aduersus aliquem querelam, securi agamus pascha, securi celebremus eius passionẽ qui nihil cuiquã debebat, & precium, quod pro debentibus soluit dominus Iesus Christus. dico qui in neminem peccauit, & propè in illũ omnis mundus peccauit, nec exigit supplicia, sed promisit præmia. Habetis ipsum testem in cordibus vestris, quia si in aliquem peccauimus, vero corde veniam postulemus: si aliquis in nos peccauit, veniam dare parati simus, & pro inimicis nostris oremus, non expectemus vindicari fratres. Quid est vindicari, nisi malo alieno pasci? Scito quotidie venire hominem, genua figere, fronte terram concutere, aliquando vultum suum lachrymis rigare, & in ista tanta humilitate ac perturbatione dicit, Domine vindica me, occide inimicum meum. Planè ora vt occidat inimicum tuum, & saluet fratrem tuum. Occidat inimicitias, saluet naturam. Sic ora vt vindicet te deus, pereat qui te persequebatur, L sed maneat qui tibi reddatur.

Ephes. 4.

De vere pœnitentibus. Homilia XLI.

POenitentes, pœnitentes, pœnitentes, si tamen estis pœnitentes & non estis irridentes, mutate vitam, reconciliamini deo, & vos cum catena pascetis. Qua, inquis, catena? Quæ ligaueris in terra, erunt ligata & in cœlo. Audis ligaturam, & deo putas facere imposturam? Pœnitentiam agis, genua figis, & rides & subsannas patientia dei. Si pœnitens es, pœnitet te, si non pœnitet, pœnitens non es. Si ergo pœnitet, cur facis quod male fecisti? Si fecisse pœnitet, noli facere. Si adhuc facis, certe nõ es pœnitens. Equidem charissimi ægrotãt homines, mittunt ad ecclesiam, vel portãtur ad ecclesiam & baptizantur & renouantur, & felices hinc erunt. Sed non ipsa est causa pœnitentiæ. Qui nondum accepit baptismum, nondum violauit sacramentum: Qui autẽ violauit sacramẽtum male & perdite viuendo, & ideo remotus est ab altari, ne iudiciũ sibi manducet & bibat, mutet vitã, corrigat se & reconcilietur. Cum viuit, dum sanus est, expectet etiam tunc recõciliati quando incipit mori: Experti sumus multos expirasse expectantes reconciliari. M Deinde etiã dico in conspectu dei timori vestro, timorem meum. Qui autẽ non timet, timentem me contemnat, sed malo suo. Audi ergo, Certus sum quia homo baptizatus si vitam non audeo dicere sine peccato (quis enim sine peccato?) sed vitam sine crimine duxerit, & alia peccata habuerit quæ quotidie dimittũtur in oratione dicenti, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: quando diẽ finierit vitam non finit, sed transit de vita in vitam, de laboriosa ad quietã, de misera ad beatam. siue ista volũtate sua currat ad baptismũ, siue in periculo cõstitutus baptizetur & exeat de hac vita, ad deũ vadit, ad requiẽ vadit. Baptizatus autẽ desertor & violator tanti mysterij, si agat pœnitẽtiam ex toto corde, si agat pœnitentiam vbi deus videt qui vidit cor Dauid, quando increpatus est à propheta, & grauiter increpatus post cõminationes dei terribiles exclamauit, dicens, Peccaui: & mox audiuit, Dominus abstulit peccatum tuum, Tantum valent tres syllabæ. Tres syllabæ sunt, peccaui, sed in his tribus syllabis, flamma sacrificij coram domino ascendit in cœlum. Ergo qui egerit veraciter pœnitẽtiam, & solutus fuerit à ligamento quo erat obstrictus, & à Christi corpore separatus, & bene post

De pœn. di.3.c.pœnitẽtes.4. sentẽ. di. 15. cap. Satu.

1.Corin.11.

Matth.6.

2.Reg.12.

De pœni. di.7. cap. Quid ergo.

pœui en-

A pœnitentiã vixerit,ſicut ante pœnitẽtiam viuere debuit, poſt recõeiliationem,quandocunq; defunctus fuerit,ad deum vadit, ad requiẽ vadit regno dei non priuabitur, à populo diaboli ſeparabitur. Si quis autẽ poſitus in vltima neceſsitate ægritudinis ſuæ, voluerit accipere pœnitentiã & accipit, & mox recõciliabitur, & hinc vadit, fateor vobis nõ illi negamus quod petit,ſed non præſumimus quia bene hinc exit.Non præſumo,nõ vos fallo, nõ præſumo:Fidelis bene viuẽs,ſecurus hinc exit.Baptizatus ad horã,ſecurus hinc exit. Agẽs pœnitentiã & reconciliatus cum ſanus eſt,& poſtea bene viuens,ſecurus hinc exit, Agẽs pœnitẽtiam ad vltimũ & reconciliatus, ſi ſecurus hinc exit,ego non ſum ſecurus. Vnde ſecurus ſum dico,& do ſecuritatẽ:vnde non ſum ſecurus, pœnitentiã dare poſſum,ſecuritatem dare nõ poſſum.Sed dicat aliquis,bone ſacerdos,tu neſcire & nullam ſecuritatẽ nobis dare poſſe dicis, ſi ille ſaluatur & Chriſtũ adire meretur cui morienti pœnitentia datur, qui dum vixit, dum ſanus fuit, impœnitens fuit:Inſtrue ergo nos rogo quomodo bene viuere poſt pœnitẽtiam debeamus. Di-

De pœn. di.7.c.Si quis.

B co abſtinete vos ab ebrietate,à concupiſcẽtia, à furto,& maliloquio, ab immoderato riſu, à verbo ocioſo vnde reddituri ſunt homines rationem in die iudicij. Ecce quàm leuia dixi. Omnia tamen grauia & peſtifera.Et aliud dico, Non ſolùm poſt pœnitẽtiam ab iſtis vitiis ſe homo ſeruare debet, ſed & ante pœnitẽtiam dum ſanus eſt:quia ſi ad vltimũ vitæ ſteterit,neſcit ſi ipſam pœnitẽtiã accipere, ac deo & ſacerdoti peccata ſua cõfiteri poterit. Ecce quare dixi quia & ante pœnitẽtiam bene viuendũ eſt,& poſt pœnitẽtiam melius.Quod dico attendite. Debeo illud planius exponere,ne me aliquis male intellexiſſe intelligat.Nunquid dico damnabitur? Non dico.Sed dico etiã liberabitur?Non.Et quid dicis mihi? Neſcio: Non præſumo,non promitto,neſcio. Vis te de dubio liberare,vis quod incertũ eſt euadere?Age pœnitentiã dum ſanus es.Si enim agis veram pœnitẽtiam dũ ſanus es,& inuenerit te nouiſsimus dies:curre vt reconcilieris,ſi ſic agis ſecurus es. Quare ſecurus es?Quia egiſti pœnitentiam eo tempore quo & peccare potuiſti. Si autem vis agere pœnitentiam ipſam tunc quando peccare non potes, peccata te dimiſerunt, non tu illa. Sed vnde ſcis, inquis, ne forte deus dimittat mihi? Verum

C dicis. Vnde?Neſcio.Illud ſcio,hoc neſcio. Nam ideo tibi do pœnitentiam,quia neſcio.Nam ſi ſcirem tibi nihil prodeſſe, non tibi darem. Item ſi ſcirem tibi prodeſſe, non te admonerem,non te terrerem. Duæ res ſunt,aut ignoſcitur tibi,aut non ignoſcitur.Quid horũ tibi futurum ſit neſcio. Ergo tene certum,dimitte incertum.

De commendatione orationis dominicæ & eius expoſitione. *Homilia* *XLII.*

SYmbolum reddidiſtis,quo breuiter comprehenſa cõtinetur fides. Iam vt antea dixi vobis quod ait apoſtolus Paulus, Quomodo inuocabunt, in quem nõ crediderunt?Quia ergo quomodo credatur in deum & accepiſtis & tenuiſtis & credidiſtis, accipite hodie quomodo inuocatur deus. Ipſe filius,ſicut audiſtis,cum euangelium legeretur,docuit diſcipulos ſuos & fideles hãc orationem.Spem habeamus obtinẽdæ cauſę noſtræ,quãdo talis iuriſperitus nobis preces dictauit,ſicut cõfeſsi eſtis, qui ſedet ad dexteram patris, ipſe eſt aduocatus noſter,qui venturus eſt iudex noſter. Inde enim venturus es iudicare viuos & mortuos. Tenete ergo & hanc orationem quam reddituri eſtis ad octo dies. Quicũque autem veſtrum non bene ſymbolum reddiderunt,habent ſpacium,teneant,quia die ſab-

Roma. 10.

bati audientibus omnibus qui aderũt reddituri eſtis die D ſabbati nouiſsimo,quo die baptizandi eſtis.Ad octo autem dies ab hodierno die reddituri eſtis hanc orationẽ quam hodie accepiſtis.Cuius caput eſt,Pater noſter qui es in cœlis. Inuenimus patrẽ in cœlis,attẽdamus quemadmodum viuamus in terris.Sic enim debet viuere qui inuenit talem patrem, vt dignus ſit venire ad eius hæreditatem. Dicimus autem communiter, Pater noſter. Quanta dignatio, hoc dicit Imperator, hoc dicit mendicus: hoc dicit ſeruus, hoc dicit dominus eius. Simul dicunt, Pater noſter qui es in cœlis. Intelligunt ergo ſe eſſe fratres,quando vnum habẽt patrem.Sed non dedignetur fratrem habere ſeruum ſuum dominus eius,quẽ fratrem voluit habere dominus Chriſtus. Sanctificetur nomen tuum dicimus, Adueniat regnũ tuum. Sanctificatio nominis dei eſt,qua efficimur nos ſancti.Nam nomen eius ſemper eſt ſanctum.Optamus etiam venire regnum eius, veniet & ſi nolumus. Sed optare & orare vt veniat regnum eius,nihil eſt, aliud quàm optare ab illo, vt dignos nos faciat regno ſuo, ne forte(quod abſit)veniat,& non nobis veniat. Multis enim non eſt venturũ, E quod tamẽ venturum eſt. Eis enim vẽturum eſt,quibus dicitur, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum eſt ab origine mundi.Illis non veniet quibus dicitur, Diſcedite à me maledicti in ignem æternũ.Cum vero dicimus, Adueniat regnũ tuum,oramus vt nobis veniat.Quid eſt vt nobis veniat?Vt bonos nos inueniat. Hoc ergo oramus vt bonos nos faciat. Tunc enim nobis veniet regnũ eius.Addimus, Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo & in terra. Seruiunt tibi angeli in cœlo, nos ſeruiamus tibi in terra. Non te offendunt angeli in cœlo, non te offendamus in terra. Quomodo illi faciunt voluntatem tuam,ſic faciamus & nos. Et hic quid oremus,niſi vt boni ſimus?Quando enim facimus voluntatẽ dei, nam ipſe ſine dubio facit ſuam,tunc eius voluntas eſt in nobis. Et aliter bene intelligimus, Fiat voluntas tua ſicut in cœlo, ita & in terra. Accipimus præceptum dei, & placeat nobis, placeat menti noſtræ. Condelector enim legi dei ſecundum interiorem hominem:tũc fit voluntas eius in cœlo. Cœlo enim comparatur ſpiritus noſter, terræ autem caro noſtra. Quid eſt ergo, Fiat voluntas tua ſicut in cœlo ita & in terra? Vt quomodo menti noſtræ placet tua iuſsio, ſic ei con- F ſentiat caro noſtra, & tollatur rixa illa de medio quæ deſcribitur ab Apoſtolo,Caro enim concupiſcit aduerſus ſpiritum, ſpiritus autem aduerſus carnem. Quando cõtra carnem concupiſcit ſpiritus, iam facta eſt voluntas eius in cœlo. Quando contra ſpiritum non concupiſcit caro, iam facta eſt voluntas eius in terra.Erit hæc plena concordia,quando ipſe voluerit,ſit modo pugna, vt poſsit eſſe victoria, Etiã ſic bene intelligi poteſt. Fiat voluntas tua ſicut in cœlo & in terra: vt cœlum ponamus eccleſiam, quia portat deum terram autem infideles quibus dictum eſt,Terra es,& in terram ibis. Quando ergo eramus pro inimicis noſtris, inimicis eccleſiæ, inimicis nomini Chriſtiano, hoc oramus vt fiat voluntas eius ſicut in cœlo,ita & in terra,id eſt,ſicut in tuis fidelibus, ſic & in tuis blaſphematoribus, vt omnes cœlum fiant. Sequitur,Panem noſtrum quotidianũ da nobis hodie. Poteſt ſimpliciter accipi orationẽ iſtam fundere nos pro victu quotidiano vt abundet nobis: & ſi non abundet nobis,non deſit nobis. Quotidianum autẽ dixit,quandiu hodie vocatur.quotidie viuimus,quotidie ſurgimus, quotidie ſaturamur, quotidie eſurimus. Det nobis quotidianum panem: quare non dixit & te-

Mat. 6.

De verbis domini Ser.28.

Mat. 25.

Roma. 7.

Gala. 5.

Geneſ. 3.

G gumentum? Victus enim noster in cibo est & in potu,
tegumentum in vestitu & tectu. Nihil homo plus desi-
1.Timo.6. deret: quandoquidem dicit apostolus, Nihil intulimus
in hunc mundum, sed nec auferre quid possumus, Vi-
ctum & tegumẽtum habentes, his cõtenti simus. Pereat
auaritia, & dioes est natura. Ergo si ad quotidianum vi-
ctum pertinet, quia & hoc bene intelligitur, quod dici-
mus, Panem nostrũ quotidianum da nobis hodie, non
miremur si nominato pane cætera necessaria intelligã-
tur. Quomodo? Quando Ioseph inuitauit fratres suos,
Genes. 43. Homines, inquit, illi hodie mecum manducabunt pa-
nem. Quare panem solum mãducaturi erant? Sed à so-
lo pane intellecta sunt cætera. Sic quando rogamus pa-
nem quotidianum, quicquid nobis propter carnem no-
stram in terris necessarium est, postulamus. Sed quid ait
dominus Iesus? Quærite primum regnum dei, & iusti-
tiam eius, & hæc omnia apponentur vobis: intelligitur
hoc etiam valde bene, Panem nostrum quotidianum
da nobis hodie, eucharistiam tuã, quotidianum cibum.
Norunt enim fideles quid accipiant, & bonum est eis
H accipere panem quotidianum huic tempori necessa-
rium. Pro se rogant vt bona faciant, vt in bonitate &
fide & bona vita perseuerent. Hoc optant, hoc orant:
quia qui non perseuerent in bona vita, separabuntur ab
Mat. 6. illo pane. Ergo panem nostrum quotidianum da nobis
hodie, quid est? sic viuamus, vt ab altari tuo non sepa-
remur: & verbum dei quod quotidie nobis aperitur, &
quodãmodo frangitur, panis quotidianus est. Et quo-
modo illum panem ventres, sic istum esuriunt mentes.
Et hũc ergo petimus simpliciter, & quicquid animæ no-
stræ & carni nostræ in hac vita necessarium est, quoti-
diano pane concluditur. Dimitte nobis dicimus debi-
ta nostra, & dicamus quia verum dicimus. Quis enim
hic viuit in carne, & non habet debita? Quis est homo
sic viuens, vt ei non sit ista oratio necessaria? Inflare se
Luce 18. potest, iustificare non potest. Bonum est illi vt imitetur
publicanum, nec tumescat sicut Pharisæus qui ascendit
in templum & iactauit merita sua, texit vulnera sua. Ille
autem sciuit quare ascenderit, qui dicebat, Deus pro-
pitius esto mihi peccatori. Considerate fratres mei, hoc
dominus Iesus Christus orare docuit discipulos suos, il-
los magnos primos apostolos suos, arietes nostros. Si
I ergo pro peccatis suis dimittendis arietes orant, agni
Psal. 28. quid debent facere, de quibus dictum est. Afferte domi-
no filios arietum? Hoc ergo scitis vos in symbolo red-
didisse, quia inter cætera nomina audistis remissionem
peccatorum. Remissio peccatorum vna est quæ semel
datur in sancto baptismate, alia quæ quamdiu viuimus
hic datur in dominica oratione. Propter quod dicimus
Dimitte nobis debita nostra, Et induxit nobiscũ deus.
pactum & placitum, firmúmq; chirographum vt dica-
mus, Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Qui
vult dicere efficaciter, Dimitte nobis debita nostra, o-
portet quòd dicat veraciter, Sicut & nos dimittimus
debitoribus nostris., Si hoc quod est posterius, aut non
dicit aut fallaciter dicit: illud quod prius est, inaniter di-
xit. Maxime vobis dicimus, Dimittite omnia de cor-
dibus vestris, qui ad sanctum baptismum accessistis. Et
vos fideles qui per hanc occasionem auditis hanc ora-
tionem & nostrã expositionem, dimittite totum quic-
quid aduersus aliquem habetis in cordibus vestris. ibi
dimittite vbi deus videt. Aliquãdo enim homo dimit-
tit ore, & tenet in corde: dimittit ore propter homines,
& tenet in corde. Non times oculos dei? Prorsus dimit-
tite, quod vsq; ad istos dies tenuistis, saltem his diebus
dimittite. Nõ debuit occidere sol super iracundiam ve- K
strã. & multi soles occiderũt: transeat aliquãdo iracũdia
vestra, dies magni Solis celebramus. Illius Solis de quo
dicit scriptura, Orietur vobis Sol iustitiæ, & sanitas in pẽ Malac. 4.
nis eius, Quid est in pẽnis eius? In protectione eius. Vn-
de in psalmo dicitur, Sub vmbra alarum tuarũ protege Psal. 16.
me. Aliud antẽ, quia in die iudicij futuri sunt sero pœni-
tentes, & infructuose dolentes, prædicti à sapiẽtia. Quid
tũc dicturi sunt pœnitentiã agentes, & præ angustia spi-
ritus gementes? Quid nobis profuit superbia, & diuitia- Sapien. 5.
rum iactãtia quid intulit nobis? Transierunt illa omnia
tãquam vmbra. Ergo errauimus à via veritatis, & iusti-
tiæ lumen nõ illuxit nobis, & ille Sol nõ est ortus nobis.
Ille Sol iustis oritur, istũ autẽ Solem visibilẽ fecit deus
quotidie oriri super bonos & malos. Ad illum autẽ So-
lem vidẽdum iusti pertinent, modo in cordibus nostris Mat. 5.
habitat iste Sol per fidẽ. Si ergo irasceris ne occidat Sol
iste in corde tuo super iracundiã tuam, ne forte irasca- Ephes. 4.
ris & occidat tibi Sol Iustitiæ, & in tenebris remaneas.
Ne putetis autẽ quia nihil sit iracũdia. Turbatus est præ
ira oculus meus. Vtiq; cui turbatur oculus Solem videre Psal. 6.
non potest: & si conatus fuerit videre pœna illi est, non L
voluptas. Quid est ira? Libido vindictæ. Et libet homi-
nem vindicari? Et nondũ est Christus vindicatus, non-
dum sunt sancti martyres vindicati, adhuc expectant
patientiam dei, vt cõuertantur inimici Christi, conuer-
tãtur martyrum inimici. Nos qui sumus vt vindictam
quæramus? Si quæreret illã deus de nobis, vbi remane-
remus? Ille qui nihil nos læsit, non vult se vindicare de
nobis: & nos quærimus vindicari, qui penè quotidie
deum offendimus? Ergo dimittite. Dimittite ex corde.
Iratus es? noli peccare. Irascimini, & nolite peccare. Ira- Psal. 4.
scimini quasi homines si vincimini, & nolite peccare,
vt iram in corde teneatis, ne in illud lumen intretis. Er-
go dimittite. Quid est ira? Libido vindictæ. Quid odiũ?
Ira inueterata. Ira inueterata si facta est, iam odium dici-
tur. Quid videtur confiteri ille qui cum dixisset, Turba-
tus est præ ira oculus meus: addidit, inueteraui in om-
nibus inimicis meis. Quod erat ira cũ esset noua, odium
factum est, quia in vetustatem cõuersum. Ira festuca est,
odium trabes est. Aliquãdo reprehendimus irascẽtem,
& odium tenemus in corde, & dicit nobis Christus, Fe-
stucam in oculo fratris tui vides, & trabem in oculo tuo Mat. 7.
non vides. Vnde creuit festuca vt trabem faceret? Quia M
nõ statim euulsa est, Quia passus es exire & intrare Solẽ
toties super iracundiã tuam, fecisti illam veterẽ, attra-
xisti, malas suspiciones & rigasti festucam, rigando nu-
tristi, nutriendo trabem fecisti. Expauesce vel quando
dicitur, Qui odit fratrẽ suum, homicida est. Gladiũ non 1. Ioan. 3.
eduxisti, non vulnus in carne fecisti, non corpus plaga
aliqua trucidasti, cogitatio sola odij in corde tuo est, &
teneris homicida. Reus es ante oculos dei, ille viuit, &
tu occidisti. Quãtum ad te pertinet occidisti quẽ odisti.
Emenda te, corrige te. Si in domibus vestris scorpiones
essent aut aspides, quãtum laboraretis vt domus vestras
purgaretis, & securi habitare possetis? Irascimini, inue-
terantur iræ in cordibus vestris, fiunt tot odia, tot tra-
bes, tot scorpij, tot serpentes, & domum dei, id est, cor
vestrum purgare non vultis. Ergo facite quod dictum
est, Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: & se-
curi dicite, Dimitte nobis debita nostra, quia sine de-
bitis in hac terra viuere non potestis. Sed alia sunt il-
la magna crimina, quæ vobis bonum est in baptismo
dimitti, & à quibus semper esse alieni debetis: alia quo-
tidiana peccata, sine quibus hic homo viuere non po-
test,

A test, propter quæ necessaria est quotidiana oratio cum
suo pacto dimittit ac placito, vt quo hilariter dicitur,
Dimitte nobis debita nostra: sic veraciter, Sicut & nos
dimittimus debitoribus nostris. Deinde ista diximus
de peccatis præteritis, quid de cætero? Ne nos inferas in
tentationem: dimitte quæ fecimus, & alia non commit-
tamus. Quicunque enim tentatione vincitur, peccatum
Iacobi 1. ipse committit. Etenim, inquit apostolus Iacobus, Ne-
mo cum tentatur, dicat quòd à domino tentatur. Deus
enim intentator malorum est. Ipse enim neminem ten-
tat. Vnusquisq; autem tentatur à concupiscentia sua ab-
stractus & illectus. Deinde generat mortem. Vel mor-
tem time, si peccatum non times. Noli consentire con-
cupiscentiæ tuæ. Non est vnde cōcipiat nisi de te. Con-
sensisti? quasi concubuisti in corde tuo, Surrexit concu-
piscentia. Concupiscentia cum conceperit, parit pecca-
tum. Peccatum vero cum consummatum fuerit, gene-
rat mortem. Ergo ne abstraharis à concupiscentia tua,
nega te illi, noli eam sequi, illicita est, lasciuia est, turpis
est, alienat te à deo. Noli dare consentiones amplexuū,
ne plangas partum, qoia si consenseris, id est, si ample-
xatus fueris, concipis. Cum concupiscentia conceperit,
B parit peccatum. Nondum times peccatum? Time quò
perducit peccatum, Dulce est peccatum, sed amara est
mors. Ipsa est infœlicitas hominum: propter qood pec-
cant, morientes hic dimittunt, & ipsa peccata secū por-
tant. Peccas propter pecuniam, hîc dimittenda est. Pec-
cas propter villam, hîc dimittenda est. Peccas propter
mulierem, hîc dimitenda est, Et quicquid est propter
quod peccas, quando oculos in morte clauseris, hîc di-
mittis, & ipsum peccatum quod committis, tecum por-
tas. Dimittantur peccata, dimittantur præterita, cessent
futura. Sed non potest hîc viuere sine ipsis, vel minuta
sint, vel leuia. Sed ipsa leuia vel minuta non contēnan-
tur. De minutis guttis flumina implentur. Non cōtem-
nantur vel minora. Per angustas rimnlas insudat aqua,
nauis impletur sentina, & si contemnatur sentina, mer-
gitur nauis. Sed non cessatur à nautis, ambulant manus,
sic & tuæ manus ambulent vt quotidie deficiant senti-
næ. Quid est, ambulent manus? Da, dent, fac bona ope-
ra, ambulent manus tuæ. Frange esurienti panem tuum,
Esaiæ 58. & egenom sine tecto induc in domum tuam, Si videris
nudum, vesti. Fac quātnm potes, fac vnde potes, fac hi-
C lariter, & securus mitte orationem. Habebit alas duas,
geminas eleemosynas. Quid est geminas eleemosy-
nas? Dimittite & dimittetur vobis, date & dabitur vo-
bis. Vna est eleemosyna quæ fit de corde, quando fratri
tuo dimittis peccatū. Altera eleemosyna quæ fit de sub-
stantia, quando panem paoperi porrigis. Ambas fac, ne
sine vlla ala remaneat oratio tua. Ergo cum dixerimus,
Ne nos inferas in tentationem: sequitur, Sed libera nos
à malo. Qui vult liberari à malo, testatur quia in malo
Ephes. 5. est. Ideo dicit Apostolus, Redimentes tempus, quoniam
Psal. 33. dies mali sunt. Sed quis est qui vult vitam, & diligit vi-
dere dies bonos, quando omnis homo in hac carne nō
habet nisi dies malos? Quis nō vult? Fac quod sequitur,
Cohibe lnguam tuam à malo, & labia tua ne loquan-
tur dolum, Declina à malo, & fac bonum, inquire pacē
& sequere eā, & caruisti diebus malis, & impletur quod
orasti, Libera nos à malo. Tres ergo petitiones superio-
res, Sanctificetur nomen tuum, Adueniat regnū tuum,
Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra, æterna sunt.
Quatuor autem sequentes ad istam vitam pertinent, Pa-
neoi nostrum quotidianum da nobis hodie. Nunquid
quotidie petituri sumus panem quotidianum, quādo ad

illam satietatem venerimus? Dimitte nobis debita no- D
stra, nunquid dicemus in illo regno, quando debita nō
habebimus? Ne nos inferas in tentationē: nunquid tunc
dicere poterimus, quādo nulla erit tentatio? Libera nos
à malo, nunquid dicemus, quando nullum erit vnde li-
beremur? Quatuor ergo ista propter vitam nostrā quo-
tidianam nobis necessaria sunt, tria verò illa propter æ-
ternam. Sed omnia petamus vt ad illa perueniamus: &
hic regamur, ne ab illa separemor. Oratio vobis quoti-
die dicenda est, cum baptizati fueritis. In ecclesia enim
ad altare dei quotidie dicitur ista oratio dominica, &
audiunt istam fideles. Non ergo timemus ne minus il-
lam teneatis diligenter, quia & si quis vestrum nō pote-
rit tenere perfecte, audiendo quotidie tenebit. Ideo die
sabbati quando vigilaturi sumus in dei misericordia,
redditnri estis non orationem, sed symbolum, Modo
enim nisi teneatis symbolū in ecclesia, in populo sym-
bolum quotidie non auditis. Cnm autem tenueritis vt
non obliuiscamini, quotidie dicite quādo surgitis: quā-
do vos collocatis ad somnum. Reddite symbolum ve-
strum, reddite domino, commemorate vosipsos, nō pi-
geat repetere. Bona est repetitio, ne subrepat obliuio. Ne E
dicatis, dixi heri, dixi hodie, quotidie dico, teneo illud
bene. Cōmemora fidem tuā, inspice te, sit tanquā specu-
lum tibi symbolū tuum. Ibi te vide, si credis omnia quæ
te credere confiteris, & gaude quotidie in fide tua. Sint
diuitiæ tuæ, sint quotidiana ista quodāmodo indumen-
ta mentis tuæ. Nunquid non quādo surgis te vestis? Sic
& cōmemorando symbolū tuum vesti animā tuam, ne
forte eā nudet obliuio, & remaneas nudus, & fiat quod
ait apostolus, quod absit à te: Si tamen vestiti non nudi- *2. Cor. 5.*
inueniamur. Vestiti enim erimus fide nostra, & ipsa fi-
des & tunica est & lorica. Tunica contra confusionem;
lorica contra aduersitatem. Cum autem venerimus ad
illum locum vbi regnabimus, non opus est vt dicamus
symbolum, deum videmus, ipse deus nobis visio erit,
visio fidei huius merces erit, Amen.

De illuminatione cæci nati, ac totius mundi cæcitate:

Homilia XLIII.

DOminus Iesus, sicut audiuimus cum euangeliū *Ioan. 9.*
legeretur, aperuit oculos homini qui cæcus e-
rat natus. Fratres si attendamus hæreditariam
pœnam nostram, totus mundus cæcus est. Ideo venit
Christus illuminator, quia diabolus fuerat excæcator. F
Omnes cæcos nasci fecit, qui primum hominē decepit.
Currant ad illuminatorem, currant, credant, accipiant
lutum de saliua factum. Saliua quasi verbum est, terra ca
ro est. Lauēt faciem in piscina Siloa. Pertinuit autem ad
Euangelistam exponere nobis quid significet Siloa, &
ait, quod interpretatur missus. Quis est ipse missus, nisi
qui dixit in ipsa lectione? Ego, inquit, veni vt faciā ope- *Ibidem.*
ra eius qui me misit? Ecce Siloa, lauate faciē, baptizami-
ni, vt & illuminemini & videatis quod antè non vide-
batis. Ecce primum ad hoc quod dictū est, oculos ape-
rite. Ego, inquit, veni vt faciam opera eius qui me mi-
sit. Iam hic existit Arianus, & dicit, Ecce videtis, quia
Christus non fecit opera sua, sed patris qui eum misit.
Nunquid hoc diceret si videret, hoc est, si in ipso qui
missus est, tanquam in Siloa faciem lauaret? Quid er-
go dicis? Ecce ipse, inquit, quid dixit? Veni vt faciem o-
pera eius qui me misit. Non ergo sua? Non. Et quid est
quod ait? Ipse Siloa, ipse missus, ipse filius, ipse vnicus
quem tu quæris esse degenerem. Quid est quod ait, Om *Ioan. 16.*
nia quæ habet pater mea sunt? Tu dicis, quia opera alie-
na faciebat, quia dixit, Faciam opera eius qui me misit,

G Ego dico, quia pater res alienas habet, secũdum cor tuũ
loquor. Vnde mihi vis præscibere, quia dixit Christus,
Veni vt faciã opera eius, quasi non mea sed eius qui mi-
sit me? Interrogo te domine Christe, solue quæstionem
sine contentione. Omnia, inquit, quæ habet pater, mea
sunt. Ergo patris non sunt, si tua sunt: nõ enim ait, Om-
nia quæ habet pater dedit mihi: quanuis si & hæc dixis-
set æqualitatem ostendisset. Sed molestum est quod di-
xit, Omnia quæ habet pater mea sunt, Si intelligis, om-
nia quæ habet pater, filij sunt: omnia quæ habet filius, pa-
tris sunt. Audi illum alio loco, Omnia mea tua sunt, &
tua mea sunt. Finita est quæstio, de his quæ habet pater
& filius. Concordiam habent, tu litigare noli, opera pa-
tris quæ dicit opera sua: quia & tua mea sunt, quia illius
Ioan. 17. patris dicit opera cui dixit, Omnia mea tua sunt, & tua
mea sunt. Ergo opera mea tua sunt, & opera tua mea
sunt. Quæcunque enim pater facit, ipse dixit dominus,
dixit vnigenitus, dixit filius, dixit veritas. Dixit. Quid
dixit? Quæcunque pater fecit, hæc & filius facit simili-
ter. Magna expresſio, magna veritas, magna æqualitas.
Ioan. 5. Omnia quæ pater facit, hæc facit & filius. Sufficeret om
H nia quæ pater facit, hæc facit & filius? Non sufficit, ad-
do similiter. Quare addo similiter? Quia solent dicere
non intelligentes, & nondum apertis oculis ambulan-
tes, solent dicere, Pater fecit iubendo, filius obsequẽdo:
ergo disſimiliter. Si autem similiter, quomodo ille sic,
ille sic? Quæ ille, hæc & iste. Sed iubet pater, inquit, vt fa-
ciat filios. Carnaliter quidem sapis, sed sine præiudicio
veritatis. Cedo tibi, Ecce pater iubet, filius obsequitur.
Nunquid ideo non est eius naturæ filius, quia ille iubet,
ille obsequitur? Da mihi duos homines, patrem & filiũ:
homines sunt duo: qui iubet, homo est: qui obsequitur,
homo est. Quis iubet, & qui obsequitur, vnã habent eã-
démq; naturam. Nunquid ille qui iubet non de natura
sua genuit filium? Nunquid ille qui obsequitur, obsequẽ-
do naturam perdidit? Accipe ergo interim quomodo
accipis duos homines, patrem iubentem, filiũ obsequen
tem, tamen deum & deum: sed simul isti duo sunt ho-
mines, simul ille vnus deus, hoc est diuinũ miraculum.
Interim si vis vt tecũ agnoscam obsequiũ prius mecum
nosce naturam. Hoc genuit pater, quod ipse est. Sed si
I aliud genuit pater quàm quod ipse est, non verũ genuit
Psal. 109. filium. Pater dicit ad filium, Ex vtero ante Luciferum
genui te. Quid est ante Luciferum? Per luciferum signi-
ficantur tempora. Ergo ante tempora, ante omne quod
ante dicitur: ante omne quod non est, vel ante omne
quod est. Non enim ait euangelium, In principio fecit
deus verbum: quomodo dixit, In principio fecit deus
cœlum & terram: aut, in principio natum est verbum:
aut, in principio genuit deus verbum. Sed quid ait? Erat.
Erat audis erat, crede. In principio erat verbũ, & verbũ
erat apud deum, & deus erat verbum. Toties audis erat,
noli quærere tempus, quia semper erat. Ille ergo qui sem
per erat, & cum filio semper erat, quia potens est deus
sine tempore generare: ille dixit ad filium, Ex vtero ante
luciferum genui te. Quid est ex vtero? Deus habuit vte-
rum? Putabimus deum per membra corporalia esse dis-
positum? Absit. Et quare dixit, ex vtero, nisi vt intellige-
retur de sua substantia genuisse? Ergo ex vtero hoc pro-
cesſit quod erat ipse qui genuit. Nã si aliud erat qui ge-
nuit, aliud autem ex vtero procesſit, monstrum est, non
filius. Ergo faciat filius opera eius qui misit eum, faciat
& pater opera filij. Certe voluit pater, efficit filius. Ecce
ostendo, quia vult filius, & facit pater. Vbi ostendis, in-
quis? Modo ostendo. Pater volo. Iam ego si calumniari
vellem, ecce filius iubet, & pater facit. Quid vis? Vt vbi K
ego sum, & illi sint mecum. Euasimus, illic erimus vbi Ioan. 17.
est. Quis dedit? Omnipotens volo. Audis voluntatẽ po-
testatis potestatem volũtatis. Sicut pater, inquit, suscitat Ioan. 5.
mortuos & viuificat, sic & filius quos vult viuificat. Ne
dicas, illos viuificat filius quos iubet pater vt viuificet;
quos vult viuificat. Ergo non quos vult pater, sed quos
vult ipse, quia vbi est vna potestas, vna voluntas est. Ha-
beamus ergo in corde non cæco, patris & filij vnã ean-
démq; naturã, quia verus est pater, verus est filius. Quod
est hoc genuit? quia genitus non degenerauit. Nescio
quid potest mouere in verbis illius qui cæcus erat, &
forte multos non bene intelligentes facit desperare, Aic
enim inter cætera sua verba idem cui oculi aperti sunt,
Scimus quia peccatores deus non exaudit. Audemus Ioan. 9.
rogare deum, si peccatores non exaudit? Date mihi qui
roget, ecce est qui exaudiat. Date qui roget, discutite ge-
nus humanum ab imperfectis ad perfectos. Ascende à
verno ad æstatem, hoc enim cantauimus, Aestatem & Psal. 73.
vernum tu fecisti. Iam spiritales & adhuc carnales tu fe-
cisti, quia & ipse filius dicit, Imperfectum meum vide- Psal. 138.
runt oculi tui. Imperfectũ quod est in corpore meo vi- L
derunt oculi tui. Et quid deinde? Habent spem qui im-
perfecti sunt? Habent planè. Audi quod sequitur, Et in
libro tuo omnes scribentur. Sed forte fratres spiritales
rogant & exaudiuntur quia peccatores non sunt. Quid
faciunt carnales, quid faciunt? Peribunt? Deum non ro-
gabũt? Absit. Da mihi illum publicanum. Veni publica-
ne, sta in medio, ostende tuam spem, ne infirmi perdãt
spem, Ecce enim ascendit publicanus cum Pharisæo o-
rare, & deiecta facie in terra dicebat, longe stans tun-
dẽs pectus, Domine propitius esto mihi peccatori. Ve- Lucæ 18.
rum dixit, & descendit iustificatus magis quàm ille Pha
risæus quia dixit, propitius esto mihi peccatori. Verum
dixit, an falsum? Si verum dixit, peccator erat, & exau-
ditus est, & iustificatus est. Quid est ergo quod dixisti tu,
cui dominus oculos aperuit, Scimus quia peccatores de-
us non exaudit? Ecce peccatores deus exaudit. Sed laua
interiorem faciem tuam, fiat in corde tuo quod factum
est in facie tua, & videbis quia peccatores deus exaudit.
Fefellit imaginatio cordis tui. Adhuc est quod tibi fa-
ciat. Certe proiectus est iste de sinagoga, adiit ad eum & M
dixit ei, Tu credis in filium dei? Et ille, Quis est domine
vt credã in eum? Videbat & non videbat. Videbat ocu-
lis, sed adhuc corde nõ videbat. Ait illi dominus, Et vi-
des eum, hoc est oculis: & qui loquitur tecum, ipse est.
Tunc prostratus adorauit eum. Tunc lauit faciem cor-
dis. Incumbite ergo orationibus peccatores, confitemi-
ni peccata vestra, orate vt depellantur, orate vt minuan- Hebræ. 5.
tur, orate vt vobis proficientibus ipsa deficiant. Tamen
nolite desperare & peccatores orate. Quis enim nõ pec-
cauit? à sacerdotibus incipe. Sacerdotibus dixit, Prius
offerte sacrificia pro peccatis vestris, & sic pro populo.
Sacrificia conuincebant sacerdotes, vt si quis se iustum
& sine peccato diceret, responderetur ei, Non attendo
quod loqueris, sed quid offeras. Victima tua conuin-
cit te. Quare offers pro peccatis tuis, si nulla habes pec-
cata? En offers sacrificium, an in sacrificio tuo menti-
ris deo? Sed forte sacerdotes veteris populi peccatores
erant, noui populi non sunt peccatores, Certe fratres
quia deus voluit, sacerdos ipsius sum, peccator sum, vo-
biscum pectus tundo, vobiscum veniam rogo, vobiscũ
deum propitiũ spero. Sed forte Apostoli sancti, primi,
summi arietes, gregis pastores, membra pastoris, forte
ipsi non habebant peccatum? Vere & ipsi habebant, non
irascuntur,

A irascuntur, quia confitentur. Ego non auderem: ipsum primum dominum audi dicentem apostolis, sic orate.
Matt.6. Quomodo illi sacerdotes sacrificiis conuincebantur, sic isti oratione. Sic orate. Et inter cætera quæ iussit orari, & hoc proposuit, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Quid dicunt apostoli? Quotidie sibi debita petunt dimitti? Debitores intrant, absoluti exeunt, & ad orationem debitores redeunt. Ista vita non est sine peccato, vt quoties oratur, toties peccata dimittantur. Sed quid dicam? Illi forte quando didicerunt orationem, adhuc infirmi erant. Forte dicet hoc aliquis, quãdo illos docuit dominus Iesus orationem, adhuc paruuli erant, infirmi erãt, carnales, nondum erant spiritales, qui non haberent peccatum? Quid ergo fratres? Facti spiritales orare cessauerunt? Debuit ergo Christus dicere, Modo talia orate, & daret spiritalibus alteram orationẽ. Vna est, ipsa est, ipse est, qui dedit ipsam. Ergo orate pro ecclesia. Sed tollamus controuersiam, quando dicis spiritales esse sanctos apostolos, quousque pateretur dominus carnales erãt, hoc es dicturus. Denique quod verum est, illo pendente trepidauerunt, & tunc desperauerunt apostoli quan-
B do credidit latro. Petrus ausus est sequi quando domi-
Marc.14. nus ad passionem ductus est: ausus est sequi, quia domũ peruenit, & in atrio fatigatus est: ad ignem stabat & friguit. Ad ignem stetit, timore frigido congelauit. Interrogatus ab ancilla negauit Christum semel: interrogatus iterum, negauit: interrogatus tertio, negauit: Deo gratias, quia cessauit interrogatio: si non cessaret interrogatio, diu repeteretur negatio. Ergo postea quam surrexit, tunc eos cõfirmauit, tunc facti sunt spiritales. Iam ergo non habebãt peccatum, Spiritales apostoli scribebant spiritales epistolas, ecclesiis mittebant. Non habebant peccatum. Hoc dicis, Non tibi credo, ipsos interrogo. Dicite sancti apostoli, postea quã surrexit dominus & cõfirmauit vos spiritu sancto misso de cœlo, cessastis habere peccata? Dicite nobis obsecro. Audiamus ne desperent peccatores, ne desinant rogare deum, quia non sunt sine peccato. Dicite nobis, Ait vnus ipsorum. Et quis? Quem dominus amplius diligebat, & qui supra pectus domini discumbebat, & regni cœlorũ quod ructuaret secretũ bibebat. Ipse enim interrogo. Habebatis
1.Ioan.1. peccatum, an non? Respõdet & dicit, Si dixerimus quia
C peccatum non habemus, nosipsos decipimus, & veritas
Ioan.1. in nobis nõ est. Ioannes autem ille est qui dixit, In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum. Videte quanta transcenderat vt perueniret ad verbum. Talis ac tantus qui volauit sicut aquila super nubes, qui mẽtis serenitate cernebat, In principio
1.Ioan.1. erat verbum: ipse dixit, Si dixerimus quia peccatum nõ habemus, nosipsos decipimus, & veritas in nobis non est. Si autem confessi fuerimus peccata nostra, fidelis & iustus est vt dimittat nobis peccata nostra, & mundet nos ab omni iniquitate. Ergo orate. Amen.

Matth.11. *De testimonio Christi, de Ioanne Baptista dicẽte, In natis mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista. Testimo-*
Ioan.1. *nio quoque Ioannis de Christo dicentis, Qui venit post me, maior me est, cuius non sum dignus corrigiam calciamenti soluere.* Homilia XLIIII.

Sanctus Ioannes, non euangelista, sed baptista, missus est ante faciem Christi præparare vias
Matth.11. eius. Testimonium Christi de Ioanne est, In natis mulierum non surrexit maior Ioanne
Ioan.1. Baptista. Testimonium Ioannis de Christo est, Qui venit post me, maior me est: cuius non sum dignus corrigiam calciamenti soluere. Vtrunq; testimonium consi- D deremus, quod perhibuit dominus seruo, & quod perhibuit seruus domino. Quod est testimonium domini de seruo? In natis mulierum nõ surrexit maior Ioanne *Matth.11.* baptista. Quod est testimonium serui de domino? Qui venit post me, maior me est. Si ergo in natis mulierum *Ioan.1.* non surrexit maior Ioanne baptista, quis maior est illo? Quid est Ioannes? Magnus homo. Ambo mirabiliter nati, præco & iudex, lucerna & dies, vox & verbum, seruus & dominus. De sterili seruus, de virgine dominus. Ipse dominus fecit sibi seruum in vtero sterili, de sene patre, & de anicula matre. Et idẽ ipse dominus fecit sibi carnem, in vtero virginis, sine homine patre, qui primũ fecit hominem sine patre & matre. Quo nemo surrexit in natis mulierũ maior. Tam magnus visus est Ioannes, vt à nõnullis etiam Christus putaretur: nec in superbia alienum secutus est errorem, nec ausus est dicere, Sum quod putatis: sed, quod bonum erat ei, se agnouit, vt ad pedes domini, & ad corrigiam calciamenti seruus humiliaretur, ne vento superbiæ elatus lucerna extingueretur. Denique quia in magno sacramento natus est Ioannes, ipsius solius iustẽ ecclesia natalem diem celebrat, & natalis domini celebratur, sed tãquam domini. Date E mihi alium seruum præter Ioannem inter patriarchas, sic inter prophetas, inter apostolos, cuius natalem diem celebret ecclesia Christi? Passionum dies seruis plurimis celebramus, natiuitatis diem nemini nisi Ioanni. Audistis enim quando euangelium legebatur, qui ordo fuerit amborum nascentium, præcursoris & dominatoris, & quod paulò antè dixi præconis & iudicis, vocis & verbi. Angelus Gabriel nunciat Ioannem, idem *Luc.1.* ipse angelus Gabriel nunciat dominũ Iesum Christum. Præcedit ille, præcedit obsequendo, sequitur ille regendo. Sequitur enim nascẽdo, antecedit regendo, quia & ipsum Ioannem creauit Christus & creator & creatus. Creator ante matrem, creator matris, creatus in matre. Et quid dicam creator ante matrem? Ante Abraham *Ioan.8.* ego sum, ipse dixit: euangelium loquitur, audite vel legite. Sed parum est ante Abraham creator, ante Adam creator, ante cœlum & terram creator, ante omnes angelos, vniuersamq; creaturam spiritalem, thronos, dominationes, principatus & potestates, ante omnia creator: quia in principio non est factum verbum, sed erat *Ioan.1.* verbum, & verbum erat apud deũ, & deus erat verbum. F Hoc erat in principio apud deũ. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Si omnia visibilia & inuisibilia, cœlum & terra, & virgo Maria, quia & virgo Maria de terra, & Christus factor terræ, factus in *Psal.84.* terra, quia veritas de terra orta est. Breuiter ergo commendo charitati vestræ magnum sacramentum: quoniam multi futuri erant qui putarent Christum non esse nisi hominem, nihil esse amplius quàm hominem, ideo magnus homo, quo maior in hominibus nõ fuit, perhibuit ei testimonium Ioannes, subditus, inclinatus, humiliatus. Inquantum se humilem reddidisset, si sol- *Matt.4.* uere corrigiam calciamenti eius, dignum se esse dixisset? Attendite in magno Christo, corrigiam calciamenti. Quantum humilis extitisset, si se Ioannes dixisset dignum, quod dicendo fecit se indignum? Propterea notatus est dies natiuitatis eius, & celebrationi ecclesiæ commẽdatus. Verum interest plurimum in matribus, quòd illa virgo, illa mulier fuerit sterilis: illa de spiritu sancto pariens filium dei dominũ nostrum, illa de viro suo sene pariens præcursorem domini, miraculo & humili. Et attendite. Non credidit Zacharias. Quomodo *Luc.1.*

G nó credidit? Quæsiuit ab angelo per quid cognosceret
quod promittebat, quoniam ipse erat senex,& vxor eius
processerat in diebus suis? Et dixit ei angelus, Ecce eris
tacens,& non poteris loqui vsq; in diem quo hæc fiant,
propter quòd non credidisti verbis meis, quæ imple-
buntur in tempore suo. Idē ipse angelus venit ad Ma-
riam, nunciat Christum venturum de Maria virgine in
carne, & Maria tale aliquid dicit. Ille enim dixit, Per
quid cognoscā hoc? Ego enim sum senex,& vxor mea
progreßior in diebus suis. Et dixit ei, Ecce eris tacens &
non poteris loqui vsque in diem quo hæc impleantur,
propter quòd nó credidisti verbis meis. Et accepit sup-
plicium taciturnitatis merito infidelitatis. Quid dixe-
Esa.40. rat. Propheta de Ioanne? Vox clamantis in eremo. Ta-
cet Zacharias generaturus vocem. Quia non credidit
tacuit, meritò obmutuit quousque vox nasceretur. Si
enim rectè dictum est, quia valde rectè dictum est in
Psal.115. psalmo sancto, Credidi, propter quod locutus sum, quia
nó credebat, meritò non loquebatur. Sed rogo domi-
ne cum audiētibus me pariter pulso, aperi nobis, expo-
ne nobis quid sibi velit hæc quæstio. Causas quærit Za-
charias ab angelo, per quid cognosceret quod illi nun-
H ciatum est, ꝙ senex erat,& vxor eius progressa in diebus
suis, dicitur, Et quoniā non credidisti, eris tacens. Nun-
ciatur Christus virgini Mariæ, & ipsa causas quærit, &
dicit angelo, Quomodo fiet istud, quoniam virum non
cognosco? Et ille, Per quid cognoscam hoc? Ego enim
sum senex, & vxor mea progreßior in diebus suis. Illi
dicitur, Tacebis, quia non credis, illi autem causa expo-
nitur, silentium non imponitur. Quomodo fiet istud,
dum virum non cognoscam? Et angelus professus est
Luc.1. virgini, Ecce quomodo fiet quod quæris, Spiritus san-
ctus superueniet in te, & virtus altißimi obūbrabit tibi.
Non timeas æstum libidinis, sub tāto vmbraculo sani-
tatis. Quare hoc? Si verba attendamus, haud ambo cre-
diderunt, Zacharias & Maria. Sed nos verba audimus,
deus potest & corda interrogare. Intelligimus charißi-
mi, quoniā Zacharias quando ait, Per quid cognoscam
hoc? ego enim sum senex, & vxor mea progreßior in
diebus suis: desperando dixit, non inquirendo: Maria
verò quādo econtrà ait. Quomodo fiet istud, quia virū
non cognosco? inquirendo dixit, non desperādo. Dum
interrogauit, nó de promißione dubitauit. O verè gra-
I tia plena, sic est enim ab angelo salutata, Aue gratia ple-
na. O verè gratia plena, quis hanc gratiā explicet? Quis
huic gratiæ gratias agendo sufficiat? Fit homo,& per li-
berum arbitriū perit homo, & inuenitur homo factus
Ioan.1. qui fecit, vt non periret quem fecit. In principio ver-
bum deus erat apud deum, per quod omnia facta sunt,
fie caro, Verbum caro factum est,& habitauit in nobis.
Caro fit verbum, sed caro accedit ad verbum, nó perit
in carne verbum. O gratia, vt hoc haberemus, quid di-
gni eramus? Sed videte quid dicat sancta Maria, plena
fide, plena gratia, mater futura, virgo permansura. Quid
dicit inter cætera? De quibus singulis loqui, valde mul-
tum est. Quid ait? Esurientes impleuit bonis, & diuites
dimisit inanes. Qui sunt esurientes? Humiles, indigen-
tes. Qui sunt diuites? Superbi & inflati. Non vos longe
mitto, ostendo vobis in vno templo diuites de his qui
diminuuntur inanes, & pauperes de illis qui implentur
Luc.19. bonis. Ascenderunt duo in templum vt orarent, vnus
Phariſęus,& alter publicanus. Pharisæus dicebat, Atten-
de diuitem indigesta ructantem, crapula exultantem,
sed superbiæ, non iustitiæ. Deus, inquit, gratias tibi ago,
quia nó sum sicut cęteri homines, raptores, iniusti, adul-
teri, sicut publicanus iste. Ieiuno bis in sabbato, decimas K
do omnium quę poßideo. Rogare veneras, an te lauda-
re? Totum te habere dixisti, nihil tanquam egenus peti-
sti. Quomodo ergo orare venisti? Gratias tibi ago do-
mine. Non dicit, Domine da mihi gratiā, quia non sum
sicut cæteri homines, raptores, iniusti, adulteri. Ergo tu
iustus. Quia non sum sicut publicanus iste. Insultas, non
exultas. Ieiuno bis in sabbato, decimas do omnium quę
poßideo. O diuitem exinaniendum. Veni, veni pauper,
esuriēs publicane, imò ibi sta vbi stas. Publicanus enim
de lōginquo stabat, sed dominus humili appropinqua-
bat. Nec oculos ad cœlum audebat leuare. Quò oculos
non leuabat, cor ibi habebat: sed percutiebat pectus suū
dicens, Domine propitius esto mihi peccatori. O esu-
rientem, bonis implendum. Audisti domine cōtrouer-
siam, prome sententiam. Audite sententiam inter par-
tes prolatam. Non appellat victus, quia nó est ad quem.
Non enim appellat à filio ad patrem. Deus enim pater *Ioan.5.*
non iudicat quenquam, sed omne iudicium dedit fi-
lio. Dicat ergo sententiam inter partes veritas. Amen,
inquit, dico vobis, quia descēdit hic iustificatus de tem-
plo, magis quàm ille Phariſęus. Quare hoc? Rogo te, qui
iustitiam vis audire, Quoniam omnis qui se exaltat hu- L
miliabitur,& qui se humiliat exaltabitur: à quo iste ex-
altabitur, & qui se exaltat humiliabitur? Quia esurien-
tem impleuit bonis,& diuites dimisit inanes. Vade nūc
& ventila diuitias tuas, iacta te & dic, Diues sum. Quàm
diues? Si volo iustus sum, si volo iustus non sum, In po-
testate habeo iustum esse,& iustum non esse. Non audis
in psalmo, Qui confidunt in virtute sua. Ergo deus tibi *Psal.48.*
carnem, deus tibi sensum, deus tibi animam, deus tibi
mentem, deus tibi intelligentiam dedit, tu das tibiipsi
iustitiam? Quid est caro, quid sunt sensus, quid est ani-
ma, quid est mens, quid est intelligentia sine iustitia?
Nōnne omnia ista si iustitia careant, ad pœnam vale-
bunt? Ergo tam diues es, vt cum deus tibi dederit infe-
riora, des tibi potiora? Male diues, exinaniende diues,
si tamē habes quod te dixisti habere. Quid habes quod *1.Cor.4.*
non accepisti? Nec saltem à superbo & diuite illo Pha-
riſęo, de his quæ te habere dixisti, gratias domino agere
didicisti, Amen.

De eo quod scriptum est in Actibus Apostolorum, Quòd *Acta.10.*
Petrus circa horam sextam ascenderat in cœnaculum, &
cum esuriret voluit gustare. Parantibus autem discipulis, M
ille factus est in excessu mentis, & vidit vas grande velut
linteum magnum, &c. Homilia XLV.

MOdo cum lectio Actuum Apostolorū legere-
tur, audiuimus ꝙ beatus Petrus circa horam *Ibidem.*
sextam ascēderat in cœnaculum, & cùm esu-
riret voluit gustare. Parātibus autem discipu-
lis, ille factus est in excessu mentis, & vidit vas grande
velut linteum magnū quatuor lineis appensum de cœ-
lo submitti, vbi erant omnia quadrupedia & serpentia
terræ. Et vox de cœlo sonuit, Petre macta & manduca.
At ille dixit, Domine tu scis quia commune & immū-
dum nunquam manducaui. Et vox iterum, Quod deus
mundauit, tu ne commune dixeris. Hoc factum est per
ter, & receptum est vas in cœlo. Quid ergo significent
ista, breuiter, si iubetis, charitatis vestræ aurib⁹ cupimus *Leuit.11.*
intimare. Omnia animalia quæ prohibita sunt Iudæis
manducare, signa sunt rerū,& sicut dictū est, vmbræ fu-
turorum, veluti quod scriptū est eis, vt quæ sunt rumi- *2.Retr.37.*
nantia & fissa vngula, ipsa māducent. Quorum autem
vnum vel vtrunq; defuerit, non māducent. In his enim
animalibus homines quidem significantur non perti-
nentes

A nentes ad societatem sanctorũ. Fissa vngula ad mores, ruminatio ad sapiẽtiam pertinet. Quare ad mores fissa vngula? Quia difficile labitur. Lapsus enim peccati signum est. Rumunatio autem ad sapientiam quomodo pertinet? Quia dicit scriptura, Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis, vir autem stultus deglutit illum. Qui autem audit, & negligẽtia fit obliuiosus, quasi deglutit quod audiuit, vt iam in ore non sapiat, auditionem ipsam sepeliens obliuione. Qui autem in lege dei meditatur die ac nocte, tãquam ruminat, & in quodam quasi palato cordis verbi sapore delectatur. Hoc ergo quod prȩceptũ est Iudȩis, significat quòd ad Ecclesiam, id est ad corpus Christi, ad gratiam societatẽmque sanctorum non pertineant illi qui aut negligentes auditores sunt, aut mores malos habent, aut in vtroque vitio reprehenduntur. Sic cætera quæ in hunc modum præcepta data sunt Iudæis, vmbraticæ sunt significationes futurorum. Posteaquam venit lux mundi, dominus noster Iesus Christus, tantummodo vt intelligantur, non etiam vt obseruentur leguntur. Data est ergo licentia Christianis, vt non secundum vanam hanc consuetudinem faciant, sed manducent quod velint cum mo- B deratione, cum benedictione, cum gratiarum actioue. Fortassis ergo & Petro ita dictum est, Occide & manduca: vt iam non teneret obseruationem Iudæorũ: non tamen ei quasi gurges vẽtris & fœda voracitas imperata est: sed tamen vt intelligatis hoc in figura esse monstratum, erant in illo vase serpentia. Nunquid poterat manducare serpẽtes? Quid ergo sibi vult ista significatio? Vas illud Ecclesiam significat: quatuor lineæ quibus dependebat, quatuor partes orbis terrarum per quas extenditur Ecclesia catholica, quæ vbique diffusa est. Quicunque ergo voluerit in partem ire, & per aliquam hæresim ab vniuerso conscindi, nõ pertinet ad quatuor linearum sacramentũ. Si autem ad visionem Petri non pertinet, nec ad claues quæ sibi datæ sunt pertinebit. Ideo verò quatuor lineis submissum est vas illud, quia à quatuor ventis dicit deus congregandos sanctos suos iu finem, qnia nunc super omnes istos quatuor cardines fides Euangelica dilatatur. Animalia ergo illa gentes sũt. Omnes ergo gentes quæ immundę erant erroribus & superstitionibus & coucupiscentiis suis antequam veniret Christus, illo adueniẽte donatis sibi pec- C catis mundæ factæ sunt. Vnde iam post remissionem peccatorum quare non recipiantur in corpus Christi quod est Ecclesia dei, cuius personam Petrus gestabat? Petrus in multis locis apparet quòd personam gestet ecclesiæ. Si Petrus figuram gestabat ecclesiæ, & ecclesia corpus Christi est, recipiat in se quasi in escam suã iam mundatas gentes, quibus peccata dimissa sunt. Vnde misit ad illum Cornelius gẽtilis homo, & qui cum illo gẽtiles erant, cuius eleemosynæ acceptæ mundauerunt eum ad quendam modum: restabat vt tanquam cibus mundus incorporaretur ecclesiæ, hoc est, corpori domini. Petrus autem trepidabat tradere gentibus euangelium, quia illi qui crediderant ex circuncisione, prohibebant apostolos tradere incircuncisis Christianam fidem, & dicebant non eos debere ad participationem euangelij accedere, nisi accepissent circuncisionem, quæ tradita erat patribus eorum. Vas ergo illud dubitationem sustulit Petro, & ideo post illã visionem admonitus à spiritu sancto vt descenderet & iret cum eis qui à Cornelio erant, & perrexit. Cornelius ergo & qui cum illo erant, tanquam ex illis animalibus habebãtur quæ in vase erant demonstrata, quos tamen iam mundauerat deus, quia eleemosynam eorum acceptauerat. D Occidendi ergo erant & manducandi: id est, vt interficeret in eis vitam præteritam, qua non nouerant Christum, & transirent in corpus eius tanquam in nouam vitam societatis ecclesiæ. Nam & Petrus ipse cum ad eos venisset, commemorauit breuiter quid sibi in illa visione monstratum sit. Ait enim, Et vos scitis quàm illicitum sit viro Iudæo coniungi & accedere ad alienigenas. Sed mihi ostendit deus neminem communem aut immundum hominem dicere. Quod vtique tunc ostendit deus, cum vox illa sonuit: Quæ deus mundauit, tu ne immunda dixeris. Fortasse quæratur etiam illud, quare linteum erat in quo erant illa animalia. Non vtique sine causa. Nouimus enim quòd linteum tinea non consumit, quæ vestes alias corrumpit. Et ideo qui vult ad mysterium ecclesiæ catholicæ pertinere, excludat de corde suo corruptionem malarum cõcupiscentiarum, & ita incorruptibiliter firmetur in fide, vt prauis cogitationibus tanquam tineis non penetretur, si vult ad sacramentum illius lintei pertinere, quo significatur vel figuratur ecclesia. Quare autem ter de cœlo submissum est, nisi quia omnes gentes iu nomine trinitatis baptizantur, quæ pertinent ad quatuor partes or- E bis terræ qua disseminatur ecclesia: quam significabant quatuor lineæ quibus vas illud cõnectebatur: & iu nomine patris & filij & spiritus sancti credentes innouantur, vt pertineant ad societatem communionemq; sanctorum? Quatuor ergo lineæ quibus vas illud cõnectebatur, quatuor partes orbis, & trina submissio mysterium trinitatis ostendit. Quæ res etiam duodenarium numerum apostolorum ostendit, tanquam ternis per quatuor deputatis. Quater enim tria, duodecim fiunt. Et quia per quatuor partes orbis terræ mysterium trinitatis prædicaturi erãt duodecim Apostoli, ideo quatuor lineæ tertia vice de cœlo dimissæ sunt. Sicut ergo supra dictum est, beatus Petrus typum ecclesiæ habuit catholicæ. Quod autem ascẽdit in solarium, hoc significat, quòd ecclesia cupiditatibus seculi abiectis, spiritaliter ascensura erat in altum, & cor sursum habitura, secundum illud quod scriptum est, Nostra autem cõuersatio in cœlis est. Quod autem hic Petrus esurire dicitur, hoc significat, quòd Ecclesia salutem gentium esuriret. Linteum illud quod de cœlo submissum est, ecclesiam significat. Animalia quæ in linteo erant, omnium F gentium præferebant imaginem. Quatuor lineæ quibus vas illud depẽdebat, quatuor partes mundi, in quibus Christi euangeliũ prædicatur, significasse videntur. Quòd tertia vice submissum est vas illud, significat mysterium trinitatis, & sacramentum baptismatis. Quod autem dictum est Petro, Macta & manduca: hoc significatum est quòd Ecclesia catholica omnes qui in Christum credunt, prius occisura, & postmodum manducatura, hoc est, occisura esset infidelitatem, vt insereret fidem. Nemo enim potest in Christũ credere, nisi prius moriatur quod fuit, secũdum illud quod apostolus ait, Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in deo. Quo modo enim qui ab hæreticis circumueniuntur, viui deuorantur à mortuis: sic illi qui ad Christum veniunt, moriuntur præteritis, vt viuant futuris: pereunt diabolo, vt Christo acquirantur: moriuntur morti, & fœliciter vitæ inferuntur. Quam rem vt etiam in nobis pietas diuina implere & confirmare dignetur, assiduis orationibus supplicemus, prẽstãte domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus in secula seculorum, Amen.

Prouer. 21. Psalm. 1. 1. Tim. 4. Acto. 10. Ibidem. Philip. 3. Coloss. 3.

G *Psal.117.* *De eo quod Propheta dicit in pſalmo, Confitemini domino quoniam bonus, quoniam in ſeculum miſericordia eius.* *Homilia XLVI.*

CONfitemini domino fratres chariſsimi, quoniam bonus eſt, quoniam in ſeculum miſericordia eius. Remedia purgandi facinoris ſpiritu ſancto inſtruente, addiſcimus non aliter veniā poſſe mereri, niſi noſtra facinora fuerimus deo iubente confeſsi. Quid enim celat peccator quod deo teſte commiſit? Quid erubeſcit fateri, quoniā peccatis non erubuit coinquinari? Diluat ergo confitēdo quod peccando infecerat, ſatisfactione abluat quod delictorum maculis ſordidauerat. Sic cautior poſt delictū qui ante delictū fuerat ſegnior: ſequatur bonis actib⁹ Chriſtum, qui in malis diabolum ſequebatur. Confitemini, inquit, domino, quoniā bonus eſt. Non vult vlciſci malitiam, qui confiteri peccata perſuadet. Optat ſoluere confitentes, ne contumaces punire cogatur. Quare admonitio dei faciat ſolicitū, ne ſeueritas faciat punitum. Peccatorum enim nos meritis flagellari frequenter nemo prudēs qui abnuat, nemo ſtultus qui non intelligat. Vult enim deus admoneri frequenter, quos putat eſſe
H correctos: vult tentationum ſeueritate corrigere, quos ſua patientia viderit deprauatos: vult inquam hactenus reformare peccatores, & ad ſpem recuperandæ ſalutis ipſos iam mortuos ſuſcitare. Gaudet enim deus ſi correctos viderit quos emendat: lętatur cum & iuſtos mutatos inſpexerit quos flagellat. Exultat ergo affectu, & terrorem & minas & verbera in peccatores miſſa proficere ad prauos corrigēdos, quàm ad reos puniendos exoptat. Vult enim deus miſereri cūctorum, vult ignoſcere magis, vult ſe exhibere propitiū, ſi quem mutatis
Pſal.88. actibus viderit eſſe correctum. Si dereliquerint, inquit, filij tui legem meam, & in præceptis meis non ambulauerint, ſi iuſtificationes meas prophanauerint, viſitabo in virga facinora eorum, & in flagellis delicta eorum: miſericordiam autem meam nō diſpergam ab eis. Hæc ſunt remedia quibus cōſulit deus, hęc eſt medicina qua hominum curantur vulnera, his emēdatur vtilitatibus, vitia corriguntur, hominum malitia refrenatur. Beneficia hæc ſunt diuina non verbera, nec vt noceant diuinitus irrogantur, quæ ad hoc veniunt vt hominibus pa-
Apoc.3. terna elementia conſulāt. Ego, inquit, quos amo, arguo,
Prouer.3. & caſtigo. Et iterum, Fili ne neglexeris diſciplinam dei,
I nec defeceris cum ab eo correptus fueris. Quem enim
Hebr.12. diligit deus, corripit: flagellat autem omnem filiū quem recipit. Igitur ſi omnem ad hoc flagellat vt corrigat, ad hoc autem corrigit vt patri, id eſt, deo dignū exhibeat: timeat qui non flagellatur, ne filius eſſe non poſsit. Timeat quem corrigere deus nō vult in ſeculo, quia eum ſupplicio deſtinauit poſt ſeculum. Timeat qui adhuc in ſeculo gaudet & lætatur, ne in æternum contriſtetur & ploret. Timeat qui cum iuſtis in ſeculo non dolet, ne cū peccatoribus in ſupplicio perenni iaceat. Sed ſi peccatores, inquit, delictorum ſuorum verbera in ſeculo patiuntur, cur nonnunquā & ſancti viri pariter & æque cum peccatoribus affliguntur, niſi quia ad emendationem peccatoribus, iuſtis ad probationem iuſtitiæ proficiunt? Vt enim peccatores his remediis corriguntur à malis, ita iuſti hactenus augentur in bonis. Illos enim emēdat deus vt corrigat, hos vero probat vt augeat. Illos ergo à culpa reuocat, hos ſanctiores ſibi reſeruat. Illic peccata corriguntur, hic merita virtutis augētur. Illic ergo recordatio pœnitens, hic puræ mentis lætitia. Gaudēs ille indulgētiam diuinam exoptat, hic præmia
promiſſa iam cogitat. Ille pium iudicem veniam poſtu- K
lat, hic iuſtum remuneratorem expectat. Ille ſolicitus vt poſsit impetrare quod poſtulat, hic ſecurus, quia poteſt quod meretur accipere. Nam peccatores ſaltem emēdatione deus conterat, ne inueniat malitia creſcente quod vindicet. Odit enim ſupplicium, qui ante præſtitit ne condemnet. Gaudeat Chriſtianus in aduerſis, quia aut probatur ſi iuſtus eſt, aut ſi peccator eſt emendatur. Contriſtetur ſanè quem flagella corrigere diuina non poſſunt, timeat futurū ſupplicium, qui præſens iudicis contempſit remediū. Gaudeat peccator ſi cum iuſto in ſeculo contriſtetur, vt poſt ſeculum cum eodem
remuneretur. Vos, inquit dominus, plorabitis & plan- *Ioan.16.*
getis, ſeculum autē gaudebit. Vos triſtes eritis, ſed triſtitia veſtra in lætitiam veniet. Quis non breui tempore contriſtari exoptet, vt in æternum lætitia ſempiterna cum Chriſto triumphet? Quis nō breui tempore contriſtari, & præſentis temporis fletus penſare gaudio futuro deſideret? Exiguum ſiquidem, momentaneum & breue eſt, quicquid boni malíve in ſeculo eſt. Tentatio
quidem vos non apprehendat niſi humana. Fidelis au- *1.Cor.10.*
tem deus, qui non patitur vos ferre plus quàm poteſtis,
ſed faciet cum tentatione exitum, vt poſsitis tolerare. L
Sed tamen tribuit deus ſecuritatem ad tempus, fragilitati noſtræ indulgens. Sit miles Chriſti armatus, ſit ſolicitus, ſit cautus, ſit de deo ſolo ſecurus. Vigilet in pace cautior, qui in bello vigilare conſueuit. Non ſit ſecuritate dimiſſus, ne aliqua ex parte ſurrepat inimicus. So-
brij enim, inquit, eſtote & vigilate, quia aduerſarius ve- *1.Pet.5.*
ſter diabolus tanquam leo rugiens, aliquem deuorare quærens circuit. Quanto hoſtis vigilat vt noceat, tanto Chriſtianus vigilet vt vincat. Nunquid vigilantibus obrepit inimicus? Nunquid ſolicitos circunuenit hoſtis? Neq; enim tunc tantum cauendus eſt, quando bellū dei ſeruis indicit, in pace magis vigilandum eſt nobis, & exercendus animus, exercenda virtus, mentis intentio timore firmanda. Facit enim hoſtis ſecuros, quos cupit eſſe captiuos. Facit inquam, ſecuros, vt incautos, ſopitos & inermes opprimat, vulneret eos quos vigilare minime perſpexerit. Si quis miles ſub imperatoris conſpectu certamen cum hoſte inierit, quanta inſtantia, quantaq; virtute pugnabit, vt placere illi cui militat poſſit? Nec ſtipendium promotionémve poterit deſpicere, ſi ſuperans hoſtem fortiter vicerit. Erubeſcit ſiquidem
deſpici niſi ſuperet hoſtem forti victoria. Vigila Chri- M
ſtiane ſub oculis dei, vt perfecta victoria coroneris. Pugna ergo cum diabolo, qui armatus es Chriſto, qui te deſiderat munerare. Contemne præſentia, vt percipias futura. Temporalia ergo ſperne, vt æterna poſsis accipere. Poſsidebis cœlum, quod diabolus poſsidere non potuit. Habebis enim paradiſum, vnde inimicus excluſus eſt. Accipies æternitatem, quam præuaricator hoſtis amiſit. Illum ergo ad terram perfidia deiecit, te in cœlum fides impoſuit. Ille contemnendo cœleſti virtute priuatus eſt, tu ſeruiendo angelica maieſtate ſuffultus eris. Illi æterna ſunt ſupplicia deſtinata, tibi diuina ſunt præmia præparata. Ille perfidus cum perfidis interibit, tu ſanctificatus cum ſanctis regnabis: & qui fueras temporalis & mendicus, ſis æterna gloria decoratus, nec quicquam in ſeculo formidabis, quia authorem formidinis diabolum cum ſeculo reſpuiſti, Amen.

De remediis peccatorum. *Homilia XLVII.*

REmedia peccatorum, fratres, medicina elee-
moſyna. Eleemoſyna enim à morte liberat & *Tobiæ.4.*
non patitur hominem ire in tenebras. Patro-

cinatur

A cinatur in die indicij homini, vt flammas æternas non
Iacob.2. timeat: ficut Iacobus in epiſtola ſua dicit, Superexalt at
miſericordia iudiciũ: & iudicium ſine miſericordia illi
qui non fecit miſericordiã. Sed talis debet eſſe ipſa mi-
ſericordia fratres, quæ ſuſcipiatur, non quæ repellatur.
Quæ peccata purget, non quæ animã grauet. De bono,
de iuſto labore, de prnpria facultate, non de pauperum
egeſtate. Fratres, non vult deus hominem à miſericor-
dia ceſſare, nec libẽter aſpicit deus quenquam de frau-
Prouer.3. dibus dantem, ſicut Salomon propheta dicit, Honora
dominum deum tuum de tua ſubſtantia, ac de iuſtis la-
boribus tuis. De iuſtis laboribus iuſsit dari, de iniuſtis
vero rapinis prohibuit dari. Sed cum iudicare cœperit
deus, dicturi ſunt hi qui de fraudibus viuunt, & de ſpo-
Matt.25. liis miſerorum eleemoſynam faciunt, Domine præce-
pta tua ſeruauim⁹, & in nomine tuo miſericordias feci-
mus, pauperes pauimus, nudos operuimus, & peregri-
nos hoſpitio recepimus. Quib⁹ dicturus eſt de⁹, Quod
dediſtis dicitis, quod rapuiſtis non dicitis. Quos paui-
ſtis memoramini, quare non recordamini quos neca-
ſtis? Quos operuiſtis gaudẽt, quos expoliaſtis plangunt.
Quos hoſpitio recepiſtis retinetis, & obliti eſtis quan-
B tos de ſuis habitaculis expuliſtis. Ego miſericordiã fieri
iuſsi, fraudes & rapinas exerceri non mãdaui. Vnus re-
pletur panibus, quem de rapinis ſatiaſti, & benedicet
dominus non te, ſed eum quem necaſti. Ille miſer ne-
catus ingemuit, & exandiuit gemitum eius qui vidit
Luc.14. quod feceris ei. De malo acquiris & gaudes, rapis & læ-
taris, pauper rogat & contriſtaris, prãdium paras, & ta-
les ad tuum prandium vocas, qui tibi vicem rependãt.
Ornas cõuiuium ne quid deſit, & cum amicis tuis epu-
laris, & ante ianuam tuam rogãtem pauperem non au-
dis. Tu diuerſis bonis repleris, & egenti non misereris.
Multis epulis diſtentus, & multo vino madidus, paupe-
rem rogãtem contemnis. Oblitus es dictum prophetæ
Prouer.22. dicentis, Qui, inquit, auerterit aurem ſuam ab egeno, &
ipſe inuocabit dominum, & non exaudiet eum. Inclina
aurem tuam, audi egentis vocem & fame pereuntis, vt
& tuam vocẽ deus exaudiat tribulantis. Da de quo de-
derit tibi deus. Ipſe te diuitẽ fecit, ideo illi redde quod
ſuum eſt. Ipſe ſe dicit accipere quod pauperibus datur,
ſibi collatum cõclamat, quod in corde pauperes fuerit
Luc.16. ſeminatum, ſicut in euangelio dicit, Facite vobis ami-
C cos de mammona iniquitatis, qui recipiãt vos in æter-
na tabernacula. Ecce habes Chriſtiane æternũ taberna-
culum, ſi dederis pauperibus victum. Si quid das, illuc
tranſmittis, tibi in futuro reponis, non vnde carnaliter
ſatureris, ſed vnde ſpiritaliter glorieris: non vnde ven-
trem repleas, ſed vnde flammas extinguas, quia ſcriptũ
Tobiæ.4. eſt, Eleemuſyna à morte liberat, & non patitur homi-
nem ire in tenebras. Miſericordia eſt fratres, quæ iram
dei auertit, & peccata dimittit, ignes futuros extinguit,
Eccli.3. ſicut Salomõ dicit, Sicut aqua extinguit ignem, ſic elee-
moſyna reſiſtit peccatis. Da ergo egenti, confer non ha
benti, ſuccurre fame pereunti. Crudele eſt vt de quo ha
bes, non des ei quem ſcis non habere. Graue eſt vt de
tua abundantia non ſuſtentes egentis inopiam. Vnde
ſemper flagellamur in frugibus, quia bene egentibus nõ
facimus. Reuera ſi conſideres homo vnde damna, vn-
de pericula, vnde calumniæ, niſi de ſterilitate noſtra.
Tu non das indigenti quod potes, quod te non grauat,
venit vna calumnia, & perdes quod non habes. Ventre
pleno ambulas, & vacuum pauperis ventrem non con-
ſideras. Bene eſt tibi de bonis dei, nihil indiges, honeſtis
veſtibus vteris, & nudum & tremẽtem frigore non ve-
ſtis. Si tibi dicat deus, Teipſum ego feci, quod viuis meũ D
eſt: quod habes ego dedi: & ingratus es: aufero quæ de-
di, nego quod donaui: dimitto te quem feci, & ſine me
viue ſi potes. Plus tibi dedi, vt haberes vnde pauperi
dares. Pauperi non dedi ob hoc, vt te probarem, non
quia ambobus nõ habui vnde darem, ſed per pauperem
volui te probare. Ego ſum qui diuitem & pauperem fe-
ci, prærogatorem te conſtitui in bonis meis. Fac miſe-
ricordiam, quia nihil perdes, & me, qui tibi dedi, non
offendes. Da, quid dubitas? Quia ſi dederis, ego plura
dabo. Quid tibi ſoli vendicas, quod ambobus dedi.
Quare tu ſolus comedis, quod ambobus creaui? Quaſi
tuo labori hoc aſsignas, aut tuũ eſſe putas? Aufero au-
xilium meum, habe laborem tuum: aufero miſericor-
diam meam, & tunc apparebit miſeria tua. Ad hęc quid
dicturus es miſer? Miſer es, qui miſeros nõ vides, & eris
ſolus. Beſtiis, & pecoribus, animalibus, auibus, ſerpenti-
bus, communis eſt cibus, & tu homini negas victũ? Sed
credo, video non das, ne dando finias, non pręrogando
deficias. Qui hæc conſideras, finem vitæ tuæ non conſi-
deras? Et ſi pecunia non finitur, vita tamen finitur, &
quando non ſperas ad te venitur. Sic non conſiderauit
illic diues, qui in abundãtia torquebatur, & quaſi inopia E
querebatur. Quid faciam, inquit, quia nõ habeo vbi fru Luc.12.
ctus meos congregem? Et audiuit vocẽ domini dicen-
tis, Stulte, anima tua auferetur à te hac nocte: quæ præ-
paraſti, cuius erunt? O vanitas hominis diuitis, neſcit ſi vi-
uat, & de fructibus cogitat, nocte moriturus fabricare
diſponit. Ecce audiſti & tu Chriſtiane quid timeas. Fac
miſericordiam Quid dubitas? Nõ te deſerit, qui te præ-
rogatorem conſtituit. Ipſius eſt enim vox in euangelio
arguentis incredulos & dicentis, Conſiderate volatilia Matt.6.
cœli, quoniam non ſeminãt, neque metunt, quibus non
ſunt cellaria, & pater veſter cœleſtis paſcit illa. Si quæ-
cunque habes, tua eſſe dicis, ſi potes conſtitue propter
fures in domo tua vigiles, fode foueas, abſconde diui-
tias, fac tibi loculos & arcas vbi reponas, contra dei vo-
lũtatem tene, habe, viue, ſi potes. Ergo fratres, faciamus
miſericordiam, paſcamus eſurientes, nudos operiamus,
peregrinos hoſpitio recipiamus. Bene ergo facientes
non deficiamus, vt tempore ſuo metamus vitam æter-
nam in ſecula ſeculorum, Amen.

De eo quod dominus ait in Euangelio, Hominis cuiuſdam Luc.12.
diuitis vberes attulit poſſeſsio fructus, & cogitauit apud ſe, F
dicens. Quid faciam, quoniam nõ habeo quò colligam fructus
meos. &c. *Homilia XLVIII.*

HOminis cuiuſdã diuitis vberes attulit poſſeſ- Ibidem.
ſio fructus, & cogitauit apud ſe, dicens, Quid
faciam, quoniã non habeo quò colligam fru-
ctus meos? Et dixit: Hoc faciam, Deſtruam a-
pothecas meas & horrea, & maiora ædificabo. Illuc cõ-
gregabo fructus meos, & dicã animæ meæ, Habes mul-
ta bona repoſita, gaude & iucundare. Dixit autem illi
deus, Stulte, hac nocte expoſcitur à te anima tua: ea quæ
cõgregaſti, cuius erunt? O cæcitas auari, fratres dilectiſ-
ſimi, vna nox ei ſuperabat, & de multorũ annorum vita
ſatagebat. Gaudebat quia multum ſibi naſcẽdum vide-
bat, & nõ ſciebat quia nihil ſecum tollebat, ſed hic om-
nia dimittebat. Nox ei vitã fugabat, & de craſtino co-
gitabat: quod in aliis ſpectabat, in ſe non ſperabat: vtiq;
viderat & ille morientes, viderat poſsidentes, viderat
neminem ſecum tollere terram. Quam ſunt & modo
qui dicunt, tantum habeo, tantum facio, tantum valeo.
Quibus reſpondendum eſt, Stulte, hac nocte auferetur
anima tua à te: quæ congregaſti, cuius erunt? Lætatur di-

G ues stultus, nocte moriturus. Quantūcunque cupiditas radices suas vbique distentet, quantūcunque rapiat, necesse est in vna hora totū dimittat. Sed dicturus es, habeo filios quibus laborem, habeo quibus prospiciā, habeo quibus curam maximam geram. Quam curam geris filiorum? vt eos obruas lachrymis miserorum? Non est hoc filios amare, sed potius necare. Nescis quia arbor i fruge dignoscitur? Nescis quia quod in radice celatur, in ramis declaratur: & quod latet in foliis, enitescit in pomo? Nolo te talem patrem sentiāt filij tui, nolo sic prouideas, vt magis inuideas. O quanti pauperes nascūtur, & postmodū diuites efficiuntur? Quanti quibus magna hęreditas dimittitur, & postmodum ad penuriam redigūtur? Si ergo dei est pauperem facere, dei est & ditare. Cur prouidus filiorum existis? Cur rapis, qui post te ne forte maneāt nescis? & tibi perpetuā pœnam nutris, & filiis tuis dolorem dimittis? Dicit enim sapientissimus Salomon, Qui congregat aliena, relin- *Psal. 38.* quit filiis dolorem. Et rursum dicitur in psalmis, Verūtamen in imagine pertransit homo, vanè conturbatur, thesaurizat, & nescit cui congregat ea. Quid thesaurizas auare quod nescis? Quid auri argentiq; pōdere de- H lectaris, & condis? Quid imaginem regis sculptam seruas in solidis, & imaginem conditoris in hominibus *Matt. 22.* detestaris? Redde, dictum est, Cæsari quæ sunt Cæsaris, *16. q. 7. maiores.* & deo quæ sunt dei. Maiores nostri ideo copiis omnibus abundabāt, quia deo decimas dabāt, & Cæsari censum reddebāt. Modo autem quia discessit deuotio dei, accessit indictio fisci. Noluimus partiri cum deo decimas, modo autem totū tollitur. Hoc tollit fiscus, quod non accipit Christus. Hoc magis datur quod pauperi- *Eccli. 29.* bus non erogatur. Noli, inquit Salomon, parcere thesauris tuis. Tribuendæ sunt eleemosynæ pro modo & *Tobiæ. 4.* quantitate, sicut scriptū est, Prout habueris fili, fac eleemosynam. Si exiguum habueris, ex ipso exiguo communica esurienti. Absconde eleemosynam in sinu pauperis, & hæc pro te exorabit ad dominum. Sed dixisti, habeo quibus dimittā. Pone quia habebunt filij quibus dimittis. Tu nihil habebis, quia nihil ante te misisti. De filiis curam gessisti, tibi autem non profuisti. Ecce post *1. Tim. 6.* te transierunt & isti filij: sine causa cucurristi, cum Apo- *Psal. 23.* stolus dicat, Nihil intulimus in hunc mundum, verum nec auferre quid possumus, quia domini est terra, & ple- I nitudo eius. Audis, Sursum corda, & curas dicere, Habemus ad dominum. Si aliquid illuc misisti, habes quod ibi quæras. Si nihil misisti sursum, non habes quod ibi quæras. In terra vbi posuisti, ibi quære: quia scriptum *Matth. 6.* est, Vbi est thesaurus tuus, ibi & cor tuum. Et deus tibi audi quid dicat. Quid? Vis fœnerari, vis minus dare, & plus accipere? Ecce mihi da, dicit dominus, Ego accipio minus, & dabo plus. Quem quæris vnde crescat pecunia? Hominem quæris, qui quando accipit gaudet, quando reddit plangit. Vt accipiat precatur, ne reddat calumniatur. Da quidem homini, & noli auertere faciem tuam ab eo qui mutuo petit, sed accipe quantum dedisti, nam & beneficium perdidisti. Et si hoc ipsum quod daturus es exigatur, forte ad manum non habet vnde reddere possit, pertulisti petentem, expecta non habētem. Noli clamare & dicere, Nunquid fœnus quæro? Tantum peto quantum dedi, hoc recipiam. Non es mentitus, verum dicis, non es fœnerator, & vis cui dedisti quærat fœneratorē, vt tibi reddat. Sed si propterea fœnus non exigis, nec te fœneratorem iudicet deus, premis, suffocas, exigis, si tantum exigis quantum dedisti, suffocando tamen & in angustiis retinendo, beneficium nō præstitisti, sed maiores angustias intulisti. Sed K forte dicis, Habet vnde reddere possit. Habet possessionem, vendat. Habet domum, vendat. Habet familiā, vendat. Frater tuus quādo à te petiit, ideo petiit ne venderet, propterea non faciat, quia subuenisti ne fieret. Hoc vult deus, hoc iubet deus. Sed si auarus es, modo audi quid ipse dominus in euangelio dicat, Stulte, hac *Luc. 12.* nocte exposcitur anima tua à te: ea quæ præparasti, cuius erunt? Sic est omnis qui sibi thesaurizat, & non est in deum diues, Amen.

De eo quod apostolus dicit, Legatione fungimur pro Christo. Homilia XLIX. *2. Cor. 5.*

APostolum audiuimus nobis dicentem, Legatione fungimur pro Christo, exhortās reconciliari deo. Non exhortaretur vt reconciliaremur, nisi inimici fuissemus. Ergo erat totus mūdus inimicus saluatori, amicus captiuatori. Hoc est, inimicus deo, amicus diabolo. Et totū genus humanum tanquam illa mulier, curuatum erat ad terrā. Iam intel- *Luc. 13.* ligens quidam inimicos istos, clamat aduersus eos, & dicit deo, Curuauerunt animā meam. Diabolus & an- *Psal. 56.* geli eius animas hominum curuauerunt ad terras: id est, vt pronæ in ea quæ temporalia sunt & terrena, su- L perna non quærerent. Nam vtique hoc dicit dominus de muliere ista, quia alligauit eam Satanas, ecce decem *Luc. 13.* & octo annis: etiam oportebat eam solui à vinculo in die sabbati. Calumniabantur autē erigenti, qui, nisi curui? Quandoquidē & ipsa quæ deus præceperat non intelligentes, terreno corde intuebantur. Sacramentum enim baptismi carnaliter celebrabant, spiritaliter non videbant. Audite charissimi membra Christi, & matris *Distin. 34. audite.* catholicæ filij: quod dico competētibus & fidelibus audiant pœnitentes: quod dico fidelibus, dico & competentibus & pœnitentibus: audiāt catechumeni, audiant omnes, omnes timeant, nemo contemnat. Sit mihi in consolationem vester auditus, ne sit vobis in testimonium dolor meus. Competentibus dico, Fornicari vobis non licebit, Sufficiant vobis vxores, aut nec vxores, Concubinas vobis habere non licet. Audiat deus, si vos surdi estis, audiant angeli eius si vos contemnitis. Concubinas vobis habere non licet. Si audiant competentes quod dico fidelibus non habetis vxores, nō licet vobis habere cōcubinas, quas postea ducatis vxores, quanto magis damnatio vobis erit, si habere volueritis & M concubinas, & vxores dimittatis. Non vobis licet habere vxores, quarum priores mariti viuunt. Nec vobis fœminæ habere viros licet, quorum priores vxores viuunt. Adulterina sunt ista cōiugia, nō iure fori, sed iure cœli. Nec eam fœminam quæ per repudium discessit à *Matth. 5.* marito, licet vobis ducere viuo marito. Solius fornicationis causa licet vxorem adulteram dimittere, sed illa viuente non licet alteram ducere. Et vobis fœminæ nec illos viros, à quibus per repudium discesserunt vxores eorum, maritos habere conceditur. Non licet, adulteria sunt, non coniugia. Contemnitur Augustinus, timeatur vel Christus. Nolite imitari turbā malorum infidelium filij mei, nolite sequi vias latas, quarum finis ad interitum ducit. Qui baptizatus fuerit, aut continētiam deo voueat, aut permaneat cum vxore sua, aut si non habet, ducat vxorem. Audite me fideles, id est baptizati. Quare moriemini iam renati? Quando baptizati per vias tortuosas & lubricas & immūdas itis, nescitis quia peritis: Filij mei & fratres charissimi credite. Nō ergo vultis credere? Quid vobis facio qui fideles estis, & audistis me? Si forte talia commisistis, nolite addere, &

vt vo-

A vt vobis deus ignoſcat orate. Si non potuiſtis habere,
vel noluiſtis pudicitiã coniugalem ſeu continentiam,
& deuiaſtis à propoſito vel vinculo cõiugali, vel deuo-
tione continẽtiæ, ſit in vobis dolor & humilitas pœni-
tẽtiæ. Apertius dico, nemo dicat, nõ intellexi. Qui poſt
vxores veſtras vos illicito concubitu maculaſtis, ſi præ-
ter vxores veſtras cum aliqua concubuiſtis, agite pœni-
De pœ. di. tentiã, qualis agitur in eccleſia, vt oret pro vobis eccle-
1.c. Agite. ſia. Nemo ſibi dicat, occulte ago, apud deum ago, nouit
deus qui mihi ignoſcit, quia in corde ago. Ergo ſine cau
Marc.18. ſa dictum eſt, Quæ ſolueritis in terra, ſoluta erũt in cœ-
lo? Ergo ſine cauſa ſunt claues datæ eccleſiæ dei? Fru-
ſtramus euãgelium dei, fruſtramus verba Christi? Pro-
mittimus vobis quod ille negat? Nõne vos decipimus?
Iob.31. Iob dicit, Si erubui in conſpectu populi confiteri pec-
cata mea. Talis iuſt⁹ theſauri diuini obrizi, tali camino
probatus iſta dicit, & reſiſtit mihi filius peſtilentiæ, &
erubeſcit genu figere ſub benedictione dei: quod non
erubuit imperator, erubeſcit nec ſenator, ſed tãtùm cu-
rialis? Superba ceruix, mẽs tortuoſa, fortaſsis (imò quod
Concor.11. non dubitatur) propterea deus voluit vt Theodoſius
q.3.c.Cum imperator ageret pœnitentiam publicam in conſpectu
apud. populi, maxime quia peccatum eius celari non potuit,
B & erubeſcit ſenator, quod non erubuit imperator? Eru-
beſcit nec ſenator ſed tantũ curialis, quod non erubuit
imperator, Erubeſcit plebeius ſiue negociator quod nõ
erubuit imperator. Quæ iſta ſuperbia eſt? Nõne ſuffice-
ret gehẽnæ, etiam ſi adulterium nullum eſſet? Poſtremò
fratres mei audiunt me viri, audiunt me fœminæ, quid
ad me irraſcimini mihi? vtinam faciatis quod ſcriptum
Pſalm.4. eſt, Iraſcimini & nolite peccare. Timere debeo ne con-
tingat mihi quod contigit apoſtolo Paulo, quod mo-
do cum legeretur (ſi intenti fuiſtis lectioni) audiſtis, Er-
Galat.4. go inimicus factus ſum vobis verum prædicãs. Et ſi ita
eſt, fiat, ſi neceſſe eſt, vt inimicus ſim vobis melius quàm
iuſtitiæ. Commendo vos cuſtodiẽdos etiam vxoribus
veſtris. Filiæ meæ ſunt, ſicut & vos filij mei eſtis. Audiãt
me, zelentur viros ſuos, non ſibi ſeruent vanã gloriam,
quia ſolent à maritis impudicis matronæ laudari, quia
impudicitiam virorũ ſuorum ęquo animo ferunt. Non
talem patientiam habeant Chriſtianæ mulieres, pror-
ſus zelentur viros ſuos, non propter carnem ſuam, ſed
propter animas illorũ. Omnino ego moneo, ego præ-
C cipio, ego iubeo, Epiſcopus iubet, Christus in me iubet.
Nouit ille in cuius conſpectu ardet cor meum. Ego iu-
beo, nolite viros veſtros permittere fornicari. Interpel-
late contra illos eccleſiam. Non dico iudices publicos,
non proconſulem, non vicarium, non comitem, non
imperatorem, ſed deum patrem, & Christum, & ſpiri-
tum ſanctum. In cæteris omnibus ancillæ eſtote virorũ
veſtrorum, ſubditæ ad obſequiũ. Nulla ſit in vobis pro-
teruitas, nulla ſuperbia, non contumelioſa ceruix, non
aliqua inobedientia, prorſus tanquam ancillæ ſeruite.
Sed vbi ventum fuerit ad illud negocium, vbi vos apo-
1.Cor.7. ſtolus æquauit dicens, Vxori vir debitum reddat, ſimi-
liter & vxor viro: Vxor non habet poteſtatem corpo-
ris ſui, ſed vir. Quid te extollis? Audi quod ſequitur, Si-
militer & vir non habet corporis ſui poteſtatẽ, ſed mu-
lier. Vbi ad hoc ventum fuerit, clamate pro re veſtra.
Aurum tuum vendit maritus pro neceſsitate ſua, Ferto
fœmina, ferto ancilla, noli litigare, noli contradicere.
Contemptus auri tui, dilectio eſt viri tui: Si villã tuam
pro neceſsitate ſua vendat quæ eſt & tua, non enim po
teſt eſſe eius quæ non ſit tua, ſi eſt charitas in te, quæ de-
bet eſſe in vxore, ferto patienter: & ſi dubitat, tu offer,
cõtemne omnia propter amorem viri tui. Sed caſtum D
opta, pro caſtitate litiga. Patienter pereat villa tua, non
anima ipſius te patiente pereat. Nõ dico viris, vt in hac
cauſa zelent vxores ſuas. Scio quia faciunt. Noui. Quis
ferat vxorem adulteram, & imperatur fœminæ vt ferat
adulterũm virum? O iuſtitia. Quare rogo te? Quare?
Quia ego ſum vir. Vir es, in fortitudine tua probemus *De verbis*
quia vir es. Vir es? vince libidinem. Quomodo vir, quò *domini,*
vxor eſt fortior? Tu es caput mulieris vir, verum eſt. Si *ſerm.46.*
caput eſt, ducat, vxor ſequatur. Sed vbi recta eſt domus,
caput mulieris vir. Si caput es duc, ſequatur illa caput *Epheſ.5.*
ſuum. Sed vide quò eas. Noli ire quò non vis vt ſequa-
tur: noli ire quò times pediſſequa, ne in foueã ſequatur
adulterij, ſimulq; ruatis: ne cũ tu facis, doceas quod fa-
cis. Dolet tibi anima, ſi in foueam adulterij ſimul rua-
tis. Dolet tibi ſi tu ſolus ruas. Zelas, nõ vis vt ruat illa, ti-
me tu, noli ruere. Nolite autẽ pudiciſsimę fœminę imi-
tari impudicos viros veſtros: Abſit à vobis. Aut vobiſ-
cũ viuant, aut ſoli pereant. Impudico marito nõ debet
mulier pudicitiam, ſed deo illam debet, Christo illam
debet. Non propter illũ faciat qui nõ meretur, ſed pro-
pter Christum faciat. Parcum ſuum attendat, tabulas
ſuas legat, poſtremò quod libet ſentiat, qui forte indi-
gnatur quia talia diſputo. Scio nanq; qui ſapiunt, amãt E
inde me, quia non ſine cauſa ſcriptum eſt, Corripe ſa- *Prouer.9.*
pientem, & amabit te: corripe inſipientem, & adiiciet
odiſſe te. Non dixit, incipiet, ſed adiiciet, quia iam ode-
rat. Ego ſcio quia ſapiẽtes amant me in hoc: à commu-
nione ſe cohibent qui ſciunt quia noui peccata ipſorũ,
ne de cancellis proijciantur. Quorũ autem neſcio, hos
coram deo conuenio. Agant etiam ipſi pœnitentiam
ſuam, & deinceps ab immunditia abſtineant fornica-
tionum ſuarum. Pœnitẽtibus dico, Quid eſt quod agi-
tis? Scitote, nihil agitis. Quid prodeſt quia humiliami-
ni, ſi non mutamini? Catechumenis dico, Exardeſcite
voluntate ad percipiendam gratiam. Sed eligite vobis
in eccleſia dei quos imitemini. Quid eſt quod dico, ſi
non inueneritis? Ergo in populo dei non eſt quem in-
ueniatis? Per tot annos, tot homines ſine cauſa baptiza-
uimus, ſi non ibi ſunt qui ſeruent quod acceperunt, qui
cuſtodiant quod audierunt. Abſit hoc à me vt credam.
Melius eſſet non vobis eſſem Epiſcopus, ſi hoc ita eſt.
Sed ſpero eſſe, credo eſſe. Inde eſt autem miſera condi-
tio mea, quia plerunque cogor adulteros noſſe, caſtos F
noſſe non poſſum. In occulto eſt vnde gaudeam; in pu-
blico eſt vnde torquear. Ergo deſiderate gratiã dei, &
eligite quos imitemini, cum quibus viuatis, cum quibus
colloquia dulcia charitatis habeatis, Nolite admittere
ſuſurrationes malas. Corrumpunt mores bonos collo- *1.Cor.15.*
quia mala. Viuite ſicut ſpicæ inter zizania, Ferte tribu-
lationes huius ſeculi, ſicut grana in area. Veniet venti-
lator, nemo ſit paſsim in hoc ſeculo ſeparator, Amen.

De vtilitate ac neceſsitate pœnitentiæ. *Homilia L.* †

QVàm ſit vtilis & neceſſaria pœnitentiæ medi- *Caput I.*
cina, facillime homines intelligũt, qui ſe ho- *† Hæc ho-*
mines eſſe meminerunt. Scriptum eſt enim, *milia ha-*
Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat *betur to.9.*
gratiam. Et dominus in euangelio dicit, Quoniam qui *titulo lib.*
ſe exaltat humiliabitur, & qui ſe humiliat exaltabitur. *De pœni-*
Magisq; iuſtificatus deſcẽdit de templo publicanus ille *tentiæ me-*
peccatorum cõfeſsione ſolicitus, quàm phariſæus me- *dicina.*
ritorum enumeratione ſecurus, quamuis etiam & ipſe *Iacob.4.*
gratias egit deo dicens, Gratias tibi ago deus, quia non *Luc.18.*
ſum ſicut cæteri homines, iniuſti, adulteri, raptores,
quomodo & publicanus iſte. Ieiuno bis in ſabbato, de-

G cimas do omnium quæ possideo. Et tamen ille ei prælatus est, qui de lõginquo stabat, neque oculos audebat ad cœlum leuare, sed percutiebat pectus suum, dicens, Deus propitius esto mihi peccatori. Non enim Pharisæus tam sua sanitate quàm morborum alienorũ comparatione gaudebat. Vtilius autē illi erat, quoniã ad medicum venerat, vt de quibus ægrotabat, confitēdo mõstraret, quàm dissimularet de vulneribus suis, & de cicatricibus alienis auderet gloriari. Non ergo mirum si publicanus magis curatus abscessit, quem non puduit ostendere quod dolebat. In rebus quippe visibilibus, vt excelsa quisque contingat, in excelsum erigitur. Deus autem cum omnium sit excellentissimus, non elatione, sed humilitate contingitur: vnde per prophetam dicitur, Prope est dominus his qui attriuerunt cor. Et iterũ, Excelsus est dominus, & humilia respicit, & excelsa à longe cognoscit. Excelsa ipsa posuit pro superbis. Illa ergo respicit vt attollat, ista cognoscit vt deprimat & deiiciat. Cum enim ait quòd à longe excelsa cognoscit, satis eum ostēdit humilia de proximo attendere, ipsum tamen Deum excelsum esse prædixit. Solus enim deus arrogans non est, quãtacunque se prædicatione laudauerit. Nõ ergo se arbitretur ab oculis dei abscõdi quantacunque superbia, deus enim excelsa cognoscit: nec se rursus deo coniunctam putet, excelsa enim à longe cognoscit. Quisquis itaq; pœnitentiæ recusat humilitatem, deo propinquare non cogitat. Aliud est enim se leuare ad deum, aliud est se leuare cõtra deum. Qui ante illum se proiicit, ab illo erigitur. Qui aduersus illum se erigit, ab illo proiicitur. Alia est soliditas magnitudinis, alia est inanitas inflationis, qui foris tumescit, intus rabescit. Qui elegit abiici in domo domini magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum, eligit illum deus inhabitare, vt inhabitet in atriis eius, & nihil sibi assumentem, ille in sedē beatitudinis assumit, Vnde in psalmis suauissime & verissime canitur, Beatus vir, cuius est susceptio abs te domine. Ne putes eum qui se humiliat semper iacere, cum dictum sit, exaltabitur. Et ne opineris eius exaltationem in oculis hominum per sublimitates fieri corporales. Cum enim dixisset, Beatus vir, cuius est susceptio abs te domine, consequenter connexuit & ostendit eiusdem susceptionis celsitudinem spiritalem. Ascēsus, inquit, in corde eius disposuit in conualle plorationis, in locum quem disposuit. Vbi ergo disposuit ascensus? In corde, in conualle scilicet plorationis, hoc est, qui se humiliat exaltabitur. Sicut enim ascensus exaltationem indicat, ita vallis humilitatem, & conualles plorationes. Sicut enim comes pœnitentiæ dolor est, ita lachrymæ testes doloris. Optime autem sequitur & dicit, Etenim benedictionem dabit qui legem dedit. Ad hoc enim lex data est, vt superbo infirmitatē suam notam faceret, infirmo pœnitētiam suaderet. Ad hoc etiam lex data est, vt vulnera ostēderet peccatorũ, quæ gratiæ benedictione sanaret. Ad hoc enim lex data est, vt diceremus in conualle plorationis, Video aliam legem in membris meis repugnātem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Et cum ipso ploratu clamaremus, Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et succurreret nobis exaudiēte illo qui erigit elisos, soluit cõpeditos, illuminat cæcos, gratia dei per Iesum Christum dominum nostrum. Tres sunt autem actiones pœnitentiæ, quas mecum vestra eruditio recognoscit. Sunt enim vsitatæ in ecclesia, & diligenter attendentibus notæ. Vna est quæ nouum hominem parturit, donec per baptismum salutare omnium præteritorũ fiat ablutio peccatorum, vt tanquam puero nato dolores transeant, quibus viscera vrgebantur ad partum, & tristitiam lætitia consequatur. Omnis enim qui iam arbiter voluntatis suæ constitutus est, cum accedit ad sacramenta fidelium, nisi cum pœniteat vitæ veteris, nouam non potest inchoare. Ab hac pœnitētia cum baptizantur soli paruuli sunt immunes. Nondum enim vti possunt libero arbitrio, quibus tamen ad consecrationem remissionémque originalis peccati prodest eorum fides à quibus offeruntur, vt quascunque maculas delictorum per alios ex quibus nati sunt, cõtraxerunt, aliorum etiam interrogatione ac responsione purgentur. Verissime quippe in psalmis plangitur, Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis peperit me mater mea. Item scriptum est: non esse mũdum in conspectu dei, nec infantem cuius est vita diei vnius super terram. Exceptis ergo talibus, de quorũ ordine ac merito in futura illa quæ promittitur sorte sanctorum, velle amplius quærere, hominum modum excedit: pie tamen creditur eis prodesse ad spiritalem salutem, quod ecclesiasticæ authoritatis per totum orbem terrarum tam firmo robore custoditur, cæterorum hominũ nullus transit ad Christum, vt incipiat esse quod non erat nisi eũ pœniteat fuisse quod erat. Hæc prima pœnitentia præcipitur Iudæis, dicente apostolo Petro, Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisq; vestrum in nomine domini nostri Iesu Christi. Talis ab ipso domino imperabatur cum diceret, Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum. De hac etiam Ioannes Baptista, plenus spiritu sancto, præcursor & præparator viæ domini, ita dicit, Generatio viperarum, quis ostendit vobis fugere à ventura ira? Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ. Altera verò pœnitentia est, cuius actio per totam istam vitam, qua in carne mortali degimus, perpetua supplicationis humilitate subeunda est. Primo, quia vitam æternam incorruptibilem immortalemq; nullus desiderat, nisi eum vitæ huius temporalis corruptibilis mortalisq; pœniteat. Non enim sic quisque in vitam nouam per sanctificationem baptismi nascitur, vt quemadmodum deponit ibi omnia peccata præterita, ita etiam statim mortalitatem ipsam carnis corruptionémque deponat. Quod si ita non est, restat, vt illud quod scriptum est, quod etiam quisque in se sentit, adhuc dum in hac vita est corpus quod corrumpitur, aggrauat animã, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem: quod tunc in illa beatitudine quia nõ erit, cum absorbebitur mors in victoria: quis dubitet in quacũque temporali fœlicitate versemur, pœnitere tamen nos debere huius vitæ, vt ad illam incorruptionem tota auiditate curramus? Inde est enim quod etiam apostolus ait, Quãdiu sumus in corpore, peregrinamur à domino. Per fidem enim ambulamus, non per speciem. Quis ergo festinat atque optat ad patria remeare, & illam per speciem quæ est facie ad faciem contemplari, nisi quem peregrinationis suæ pœnituerit? Ex quo dolore pœnitētis etiam vox illa miserabilis erumpit & sonat, Heu me, quia peregrinatio mea longinqua facta est. Et ne putes nondum fidelem ista loqui, vide quod sequitur, Inhabitaui in tabernaculis Cedar. Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus: cum loquerer eis, impugnabant me valde. Non solum hominis fidelis, sed etiam euangelistæ firmissimi & martyris fortissimi hæc verba sunt. Nam inde est etiam illud eiusdem apostoli, Scimus enim quia & si terrena

Marginal notes (left column): Psal. 33. — Psal. 137. — Cap. II. — Psal. 83. — Ibidem. — Lex cur data. — Rom. 7. — Cap. III. — De pœ. d. 1. Tres sunt. — 4. sen. dist. 16. §. dictum. — Pœnitētiæ actiones tres.

Marginal notes (right column): conferr. — De pœ. d. 4 ca. Omnu. — Psal. 50. — Iob. 15. — Acto. 2. — Matt. 4. — Matt. 3. — Cap. IIII — De pœ. di. 1. ca. Tres. — Sapient. 9. — 1. Cor. 15. — 2. Cor. 5. — Psal. 119. — 2. Cor. 5.

Section letters: H, I (left column); K, L, M (right column).

A terrena nostra domus huius habitationis dissoluatur, ædificationẽ habemus ex deo domum non manu factã æternam in cœlis. Etenim in hoc ingemiscimus habitaculũ nostrũ, quod de cœlo est, superindui cupiẽtes, si tamẽ induti non nudi inueniamur. Etenim qui sumus in hac habitatione, ingemiscimus grauati, in quo nolumus spoliari, sed superuestiri, vt absorbeatur mortale à vita. Quid ergo cupimus, nisi ita non esse vt sumus? Et quid ingemiscimus, nisi pœnitendo, quia ita sumus? Sed ideo non ita erimus, nisi terrena domo resoluta, cœlestẽ habitationem & in animo & corpore totius hominis im-

Cap. V. mutatione sortiamur. Quapropter & sanctus Iob nõ ait esse tentationem in hac vita, sed hanc ipsam vitam tentationẽ dixit esse, ita loquens, Nunquid non tentatio

Iob. 7. est vita humana super terram? Quo in loco etiã mysterium lapsi hominis mirabiliter tetigit dicens, Tanquam seruus fugiens dominũ suum, & consecutus est vmbrã. Nõ enim hæc vita dicẽda est potius, quàm vmbra vitæ.

Genes. 3. Nec immeritò fugitiuus Adam post offensionẽ peccati ascondit se à facie domini, tectus foliis arborum, quibus opacantur vmbracula, tãquam fugiẽs dominũ suũ,

B sicut dictum est, Et consecutus vmbrã. Quæ vniuersa ad hæc dicta sunt, ne quis per baptismum quãuis iustificatus sit à prioribus peccatis, tamẽ superbire audeat, etiam si nihil cõmittat vnde ab altaris communione separetur, quasi iam de plena securitate se iactans, sed potius seruet humilitatem, quæ penè vna disciplina Christiana

Eccli. 10. est. Nec superbiat terra & cinis, donec ista nox tota trãs-

Psal. 103. eat, in qua pertranseunt omnes bestiæ syluæ, catuli leonum rugientes, vt quærant à deo escam sibi. In hac esca

Iob 7. Iob ipse petitus est, qui dixit, Tentatio est vita humana

Luca 22. super terram. Etiam dominus, in hac nocte, inquit, postulauit Satanas vexare vos sicut triticum. Quis itaque sanæ mentis non ingemiscat, cui non per pœnitentiam sic esse displiceat? Quia non tota humilitate supplicans diuino adiutorio se exaudibilẽ præbeat, donec transeat omnis ista tentationum materies atq; vmbra terrena,

1. Cor. 4. & ille qui nunquam deficit, iam nobis illucescat sempiternus dies & illuminet abscondita tenebrarum & manifestet cogitationes cordis, & tunc laus erit vnicuique

Cap. VI. à deo? Deinde quãuis se quisque glorietur sic habere

Galat. 6. corpus edomitum, vt mundo crucifixus ab omni ope-

1. Cor. 9. re malo, in seruitutem redacta mẽbra castiget, nec iam

Roma. 6. regnet peccatum in eius mortali corpore, ad obedien-

C dum desideriis eius: solum vnum verũ deum colat, nulli simulachrorum ritui deditus nullis sacris dæmoniorũ irretitus non accipiens in vanum nomen dei sui, quietem sempiternam certus expectans, debitum honorem parentibus reddens, nec cruentus homicidio, nec fornicatione turpatus, nec furto fraudulentus, nec mendacio duplicatus, nec rei vel vxoris alienæ concupiscentia sordidus: non suis etiam rebus aut luxuria diffluat, aut arescat auaritia, non sit contentiosus, non maledi-

Mat. 19. cus, vendat postremò omnia sua & det pauperibus, & sequatur Christum, atq; thesauro cœlesti radicem cordis infigat: quid videtur addi posse ad tam plenam iusticiam? tamen nolo glorietur. Intelligat hæc omnia præstita sibi esse, non à se existere. Quid enim habet quod

1. Cor. 4. non accepit? Quod si acceperit, quid gloriatur quasi nõ acceperit? Eroget sanè pecuniam dominicam, consulat proximo, sicut sibi sentit esse consultũ vel consulẽdum, nec putet satis esse seruare integrum quod accepit, ne

Mat. 25. dicatur ei, Serue nequam & piger dares pecuniam meam, & ego veniens cum vsuris exigerem: ne auferatur ab eo quod accepit, ne proiiciatur in tenebras exterio-

res. Quàm vehementissimam pœnam si timere debent D illi qui seruare integrum possunt quod acceperunt, quæ spes illorum est, qui hoc impie sceleratèque disperdunt? Versabitur ergo iste in rebus humanis non carnalis, sed spiritalis acquisitionis deuinctus officio: non quidem negociis secularibus obligatus, sed tamen quia militat deo, non ocio desidiæ torpidus & abiectus. Det ergo, si potest, suas eleemosynas omnes cum hilaritate, siue cum carnalibus necessitatibus pauperum erogat aliquid, siue cum pania cœlestis dispensatione inuicta aduersus diabolum castra in credentium cordibus con-

struit. Hilarem enim datorem diligit deus. Non vtique 2. Corin. 9.

tædio frangatur in difficultatibus rerum quæ necesse est existant, vt ostẽdatur homini quod bono est. Nõ ira subrepat in eũ, qui aut odiose irruit, aut importune inopia coactus petit, aut negocio suo, cũ tu maiore occupatus sis, indifferẽter flagitat subueniri, aut in verbo manifestæ iustitiæ resistit cæca cupiditate, aut miserabili tarditate non dat quicquã amplius vel minus quàm opor-

tet. Nõ loquatur amplius quàm opus est. Speciosi enim Esaiæ 52.

pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona. Roma. 10.

Sed tamen de terra sicca puluerem contrahunt, qui sane in iudicium eorũ excutitur, qui sibi hãc exhibitionẽ E peruersa voluntate contemnunt. Non solum ergo propter ipsam vitæ huius mutabilitatem & ignorantiam & propter diei malitiam (quæ vtinam sufficeret, sicut de

illa dictum est, Sufficit diei malitia sua, quam iubemur Mat. 6.

ferre atque portare donec transeat, & sustinere deum

viriliter agendo, vt fructum afferamus cum tolerantia) Psal. 26.

sed etiam propter ipsum puluerem mundi huius, qui per itinera consulendi consulentium pedibus adhærescit, & damna quæ in ipsa negociosissima dispensationis actione contingunt, quæ dominus præstet vt cum lucris maioribus compẽsentur: quotidianam debemus habere pœnitentiam. Sed si hoc dispensatores verbi dei & ministri sacramentorum eius milites Christi, quanto magis cætera stipendiaria multitudo, & quædam

prouincia magni regis? Quam si ne forte mala suspi- Cap. VII.

cione auaritiæ miles ille fidelissimus atque fortissimus apostolus Paulus offenderet, suis stipendiis militauit,

& vbi forte defuit sumptus necessarius, alias, inquit, ec- 2. Cor. 11.

clesias expoliaui, accipiens ab eis stipendium, ad vestram ministrationem: quanto magis ecclesiæ prouinciales secularibus negociis obligati, quotidianam debẽt agere pœnitentiam? Qui quamuis à furtis, à rapinis, à F fraudibus, ab adulteriis, & fornicationibus, omniq; luxuria, à crudelitate odiorum & inimicitiarum pertinacia, ab omni denique idololatriæ fœditate, spectaculorum nugacitate, hæresum atque schismatum impia vanitate atque ab omnibus huiuscemodi flagitiis & facinoribus immunes puri atque integri esse debeant: tamen propter administrationem rerum familiarium, & coniugiorum arctissima vincula tam multa peccant, vt non tã de istius mũdi puluere aspergi, quàm luto obli-

niri videantur. Hoc est quod apostolus eis dicit, Iã qui- 1. Cor. 6.

dem omnino delictũ est, quia iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniquitatem patimini? Quare nõ magis fraudamini? Nam illud execrabile est, quod propter quosdam addit & dicit, Sed vos iniquitatẽ facitis, & fraudatis, & hoc fratribus. Exceptis tamen iniquitatibus & fraudibus, hoc ipsum habere inter se iudicia & lites de secularibus rebus, delictũ esse dicit: quod tamẽ ferendum esse admonet, si vel ecclesiastico iudicio lites huiuscemodi finiantur. Hinc est enim etiam illud,

Qui sine vxore est, cogitat quæ sunt dei, quomodo pla- 1. Cor. 7.

G ceat deo. Qui autẽ matrimonio coniunctus est, cogitat
ea quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori. Quod etiã
de fœmina similiter notat. Vt illud cum ait, Et item in
idipsum estote, ne vos tentet Satanas propter intem-
perantiam vestram. Quod vt peccatum demonstraret
esse, sed infirmitati concessum, subiecit statim, Hæc au-
tem dico secundum veniam, non secũdum imperium.
Sola enim generãdi causa est inculpabilis sexus vtriusq;
4. sen. dist. commixtio. Quàm multa sunt alia peccata, siue in lo-
31. ca. Cum quendo de rebus & negociis alienis, quæ non ad te per-
ergo. tinẽt, siue in vanis cachinnationibus, cum scriptum sit,
Eccli. 21. Stultus in risu exaltat vocem suam, sapiẽs autem vix ta-
cite ridebit. Siue in ipsis escis quæ ad necessitatem su-
stentandæ huius vitæ præparãtur, auidior atque immo-
deratior appetitus, sæpe excessum modum postridiana
crudelitate cõtestans. Siue in vendendis & emendis re-
Ca. VIII. bus charitatis & vtilitatis vota peruersa. Piget cunctã
colligere, quæ quisque in seipso certus comprehendit,
atque reprehẽdit, si diuinarum scripturarum speculum
non negligenter attendat. Quæ quamuis singula non le-
thali vulnere ferire sentiantur, sicuti homicidiũ & adul-
terium, vel cætera huiusmodi, tamen omnia simul con-
H gregata velut scabies quo plura sunt necant, & nostrum
Psal. 44. decus ita exterminant, vt ab filio sponsi speciosi forma
præ filiis hominum castissimis amplexibus separent,
† alias, de- nisi medicamento quotidianæ pœnitentiæ dissecẽtur. †
siccentur. Quod si falsum est, vnde quotidie tundimus pectora?
Quod nos quoque antistites ad altare assistentes cum
omnibus facimus, Vnde etiam orantes dicimus, quod
Mat. 6. in tota ista vita oportet dicamus: Dimitte nobis debi-
ta nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.
Non enim ea dimitti precamur, quæ iam in baptismo
dimissa sunt, & nisi dimissa, credimus, de ipsa fide du-
bitamus: sed vtique de quotidianis peccatis hoc dici-
mus, pro quibus etiam sacrificia eleemosynarum, ieiu-
niorum, & ipsarum orationum ac supplicationũ quis-
que pro suis viribus offerre non cessat. Quisquis itaque
se diligenter attendens, nulla seipsum adulatione sedu-
cit, satis intelligit cum quanto periculo mortis æternæ,
& cum quanta penuria perfectæ iustitiæ peregrinetur à
domino quamuis iam in Christo, hoc est, in via consti-
tutus redire conetur. Nam si non habemus peccata, &
Mat. 6. tundentes pectora dicimus, Dimitte nobis debita no-
I stra: ex hoc ipso, certè & grauiter nullo dubitãte pecca-
mus, cum inter ipsa sacramenta mẽtimur. Quamobrem,
inquantum deo nostro fide, spe & charitate connecti-
mur, & eum inquantum possumus, imitamur, non pec-
camus, sed filij dei sumus. Inquantum autem ex occasio-
ne carnalis infirmitatis, quia nondum morte resoluta,
nondum resurrectione mutata est, motus reprehensibi-
les, improbique subrepunt, peccamus. Quod vtique fa-
teri nos conuenit, ne dura ceruice, non languoris nostri
sanitatem sed damnationem superbiæ mereamur. Vn-
1. Ioan. 3. de vtrunque verissime scriptum est: Et qui natus est ex
1. Ioan. 1. deo, non peccat. & quod in eadem Ioannis epistola le-
gimus, Si dixerimus quia peccatũ nõ habemus, nosmet-
ipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Illud ergo
ex primitiis noui hominis, hoc ex reliquiis veteris di-
ctum est. vtrunque enim agimus in hac vita. Paulatim
autem nouitas accedit, & paulatim vetustate cedente
succedit. Cum verò vtrũque agitur, in stadio sumus, nec
solum percutimus aduersarium bonis operibus, sed etiã
peccata incautius euitãdo percutimur. Neq; enim quis
nostrum vicerit, sed quis crebrius feriat, quis fortius
confligat attenditur, donec alios secum in sempiternã
mortem pertrahat, qui homini stanti lapsus inuidit, & K
ab aliis triumphantibus in fine dicatur, Vbi est mors cõ-
tentio tua? Vbi est mors aculeus tuus? Sed neque tam fa- 1. Cor. 15.
cilè ab inimico deiicimur, quàm cum eum superbiendo
imitamur: nec vehementius eum prosternimus, quàm
cum humilitate deum sequimur: nec acriores ei dolores
infligimus, quàm cũ plagas peccatorũ nostrorum cõfi-
tendo & pœnitendo sanamus. Tertia actio est pœni- Cap. IX.
tẽtiæ, quæ pro illis peccatis subeunda est, quæ legis de-
calogus cõtinet, & de quibus apostolus ait, Quoniã qui Gala. 5.
talia agunt, regnũ dei non possidebunt. In hac ergo pœ-
nitentia maiorem quisq; in se seueritatẽ debet exercere,
vt à seipso iudicatus, non iudicetur à deo sicut idẽ apo-
stolus ait, Si enim nos iudicaremus, à domino nõ iudi- 1. Cor. 11.
caremur. Ascendat itaque homo aduersum se tribunal
mẽtis suæ, si timet illud, quòd oportet nos exhiberi an- 2. Corin. 5.
te tribunal Christi, vt illud recipiat vnusquisque quod
per corpus gessit, siue bonũ, siue malũ. Cõstituat se ante
faciem suã, ne hoc ei postea fiat. Nam minatur hoc deus
peccatori, dicens, Arguam te, & statuam te ante faciem Psal. 49.
tuam. Atq; ita constituto in corde iudicio, adsit accusa-
trix cogitatio, testis conscientia, carnifex timor. Inde
quidã sanguis animæ cõfitentis per lachrymas profluat. L
Postremò ab ipsa mente talis sententia proferatur, vt se
indignũ homo iudicet participatione corporis & san-
guinis domini: vt qui separari à regno cœlorum timet
per vltimam sententiam summi iudicis, per ecclesiasti-
cam disciplinam à sacramento cœlestis panis interim
separetur. Versetur ante oculos imago futuri iudicij, vt
cũ alij accedunt ad altare dei, quò ipse non accedit, co-
gitet quàm sit contremiscenda illa pœna, qua percipiẽ-
tibus aliis vitam æternam, alij in mortem præcipitentur
æternam. Ad hoc enim altare, quod nunc in ecclesia est
in terra positũ, terrenis oculis expositum, ad mysteriorũ
diuinorũ signacula celebranda, multi etiã scelerati pos-
sunt accedere: quoniam deus commẽdat in hoc tẽpore
patiẽtiam suam, vt in futuro exerceat seueritatem suam.
Accedũt enim ignorantes, quoniã patiẽtia dei ad pœni Roma. 2.
tentiam eos adducit: illi autem secũdum duritiã cordis
sui & cor impœnitens, thesaurizant sibi iram in die iræ,
& reuelationis iusti iudicij dei, qui reddet vnicuique se-
cundũ opera sua. Ad illud autẽ altare quò præcursor pro Hebræ. 6.
nobis introiuit Iesus, quò caput ecclesiæ præcessit, mem- M
bris cæteris secuturis, nullus eorum accedere poterit, de
quibus (vt iam commemoraui) dixit apostolus, Quoniã Gala. 5.
qui talia agunt regnũ dei nõ possidebũt. Solus enim sa-
cerdos, sed planè ibi totus assistit, adiuncto scilicet cor-
pore cui caput est, quod iam ascẽdit in cœlũ. Ipse est cui 1. Petri 2.
dixit apostolus Petrus. Plebs sancta regale sacerdotium.
Quomodo ergo in interiora veli, & in illa inuisibilia
sancta sanctorũ introire audebit aut poterit, qui medi-
cinã disciplinæ contẽnens, noluit paulisper à visibilibus
separari? Qui enim noluit humiliari vt exaltaretur, cum
exaltari voluerit deiicietur, & in æternum seiungetur ab
æternis sanctis. Quisquis hoc tẽpore per merita obediẽ-
tiæ, & per satisfactionem pœnitentiæ, non sibi prouidit
locũ in corpore sacerdotis, qua fronte imprudẽtiæ tunc
volet auerti faciẽ dei à peccatis suis, qui nunc toto cor-
de non dicit, Quoniam facinus meum ego agnosco, & Psal. 50.
peccatum meum ante me est semper? Quo pacto quæso
deus dignetur ignoscere, quod in se ipse homo dedigna-
tus est agnoscere? Aut illud quale est in quo sibi blã- Cap. X.
diuntur, qui sua se vanitate seducunt, perseuerantes in
malitia atque luxuriis suis, cum audiant apostolum di-
centem, Quoniam qui talia agunt regnum dei non pos- Gala. 5.
sidebunt?

A ſidebunt?Audent ſibi præter regnum dei ſalutem quam
deſiderant polliceri,atq; ita inter ſe loquuntur,dũ recu-
ſant agere pœnitentiã pro peccatis ſuis,& perditos mo-
res aliquando in melius cõmutare: Regnare nolo,ſuffi-
cit mihi ſaluum eſſe.In quo primum eos fallit,quia eorũ
nec ſalus vlla eſt, quorum iniquitas perſeuerat. Quod
Mat. 24. enim ait dominus, Quoniam abundauit iniquitas, re-
Mat. 10. frigeſcit charitas multorũ,qui autem perſeuerauerit vſ-
& 24. que in finẽ, hic ſaluus erit, ſalutem vtiq; promiſit perſe-
uerantibus in charitate,non in iniquitate. Vbi antẽ cha-
ritas eſt, opera illa mala à regno dei ſeparantia eſſe non
Gala. 5. poſſunt.Omnis enim lex ex vno ſermone cõpleta eſt in
eo quod ſcriptum eſt, Diliges proximum tuum tanquã
teipſum.Deinde ſi eſt aliqua differentia inter regnantes
& non regnantes, oportet tamen vt in vno regno ſint
omnes,ne in hoſtium aut alienorum numero deputen-
tur. Omnes enim Romani Romanum regnũ poſsidẽt,
quanuis in eo non omnes regnent, ſed cæteris regnan-
tibus pareant. Non autem ait apoſtolus, qui talia a-
Gala. 5. gunt,non regnabunt cum deo:ſed, regnum dei nõ poſ-
ſidebunt. Quod etiam de carne & ſanguine dictum eſt,
1. Cor. 15. Caro & ſanguis regnum dei non poſsidebunt,quia cor-
ruptibile hoc induet incorruptionẽ, & mortale hoc in-
B duet immortalitatem: vt iam nõ caro & ſanguis,ſed ex
animali corpore ſpiritalis,corporis habitum naturámq;
mereatur. Vel illa eos terreat vltima ſententia iudicis
Pſal. 59. noſtri,quam propterea nunc aperiri voluit,vt ab eius fi-
delibus præcaueatur, dans metuentibus ſe ſignificatio-
nem,vt fugiant à facie arcus. Exceptis enim eis qui cum
Mat. 19. illo etiam iudicabunt,quibus & promiſit dicens. Sede-
bitis ſuper duodecim thronos, iudicantes duodecim
tribus Iſraẽl, in quo numero iudicantium omnes intel-
ligũtur,qui propter euangeliũ omnia ſua dimiſerunt, &
ſecuti ſunt dominum(duodenarius quippe numerus ad
quandam vniuerſitatem refertur: nõ enim Paulus apo-
ſtolus ibi nõ erit,qui inter illos duodecim nõ fuit.) Ex-
ceptis ergo illis quos etiam nomine angelorum ſignifi-
Mat. 25. cauit, quando ait, Cum venerit filius hominis iudicare
cum angelis ſuis.Angeli enim vtiq; nuncij ſunt. Nuncij
autem rectiſsime accipiuntur omnes qui ſalutem cœle-
ſtium hominibus nunciauerunt. Vnde etiam euangeli-
ſtæ boni nuncij poſſunt interpretari. & de Ioanne Ba-
Mat. 3. ptiſta dictum eſt,Ecce mitto angelum meum ante faciẽ
tuã. His ergo vt dicere cœperã, exceptis, cætera omniũ
C hominum multitudo,ſicut in ipſius verbis domini ma-
nifeſtum eſt,in duas partes diuiditur.Poſiturus eſt enim
oues ad dexteram, hædos autem ad ſiniſtram, & dice-
Mat. 25. tur ouibus, id eſt, iuſtis, Venite benedicti patris mei,
percipite regnum quod vobis paratum eſt à cõſtitutio-
ne mundi. De hoc vtique regno dixit apoſtolus, cum
Gala. 5. enumeraret opera mala. Quoniã qui talia agũt,regnum
Mat. 25. dei nõ poſsidebũt.Audi quid audiãt qui à ſiniſtris erũt,
Ite,inquit,in ignem æternum, qui præparatus eſt diabo-
lo, & angelis eius. Quapropter præſumere quis audeat
de nomine Chriſtiano, & non cum omni obedientia &
Epheſ. 5. timore audiat apoſtolum dicentem, Hoc enim ſcitote,
cognoſcentes quòd omnis fornicator, aut immundus,
aut auarus (quod eſt idolorum ſeruitus) nõ habet hære-
ditatem in regno Chriſti, & dei. Nemo vos ſeducat in-
anibus verbis. propter hoc enim venit ira dei in filios
diffidentiæ.Nolite itaque fieri participes eorum. Latius
1. Cor. 6. autem ad Corinthios hæc dicit:Nolite errare:neq; for-
nicatores, neque idolis ſeruientes, neque adulteri, neq;
molles,neq; maſculorum concubitores,neq; fures,neq;
auari, neque ebrioſi, neque maledici, neque rapaces, re-

gnum dei poſsidebunt. Sed videte quemadmodum ti- D
morem & deſperationem ſalutis abſtulerit eis qui hæc
in vita veteri commiſerunt. Et hæc quidem,inquit,fui-
ſtis, ſed abluti eſtis, ſed ſanctificati eſtis in nomine do-
mini noſtri Ieſu Chriſti,& ſpiritus dei noſtri. Quiſquis
ergo poſt baptiſmum aliquorum priſtinorum malorũ
opere obligatus tenetur, vſqueadeo ſibi inimicus eſt, vt
adhuc dubitet vitam mutare, dum tempus eſt, cum ita
peccat & viuit. Nam vtique quòd ita perſeuerãs peccat, *Roma. 2.*
theſaurizat ſibi iram in die iræ, & reuelationis iuſti iu-
dicij dei. Quòd autem adhuc viuit,patientia dei ad pœ-
nitentiam eum adducit. Implicatus ergo tam mortife-
ris vinculis peccatorum detrectat aut differt, aut dubi-
tat confugere ad ipſas claues eccleſię,quibus ſoluatur in *Mat. 16.*
terra vt ſit ſolutus in cœlo, & audet ſibi poſt hãc vitam,
quia tantùm Chriſtianus dicitur, ſalutem aliquam pol-
liceri. Nec veridicum illud dominicæ vocis tonitruum *Mat. 7.*
contremiſcit, Non omnis qui dicit mihi, domine do-
mine intrabit in regnum cœlorum, &c. Quid? ad Ga- *Galat. 5.*
latas idem apoſtolus nõnne talia enumerans eodem fi-
ne concludit? Manifeſta ſunt, inquit, opera carnis,quæ
ſunt fornicationes,immunditiæ, contentiones, æmula-
tiones,animoſitates,diſſenſiones,hęreſes,inuidiæ,ebrie-
tates comeſſationes, & his ſimilia, quæ prædico vobis, E
ſicut prædixi, quoniã qui talia agunt regnũ dei nõ poſ-
ſidebunt. Iudicet ergo ſeipſum homo in iſtis volũta- *Cap. XI.*
te dum poteſt,& mores cõuertat in melius, ne cum iam *De pœ. di.*
non poterit,etiã præter volũtatem à domino iudicetur. *1. c. Iudicet*
Et cum in ſe protulerit ſeuerißimæ medicinæ ſenten- *4. ſen. diſt.*
tiam, veniat ad antiſtites, per quos illi in eccleſia claues *7. ca. Sed*
miniſtrantur, & tanquam bonus incipiens iam eſſe fi- *quid.*
lius,maternorum membrorum ordine cuſtodito,à prę-
poſitis ſacrorum accipiat ſatisfactionis ſuæ modum, vt
in offerendo ſacrificio cordis contribulati, deuotus &
ſupplex id tamẽ agat, quod non ſolum illi proſit ad re-
cipiẽdam ſalutem,ſed etiã cæteris ad exemplũ:vt ſi pec-
catũ eius non ſolũ in graui eius malo, ſed etiam in ſcan-
dalo eſt aliorum, atq; hoc expedire vtilitati eccleſiæ vi-
detur antiſtiti, in notitia multorum, vel etiã totius ple-
bis agere pœnitẽtiam non recuſet:nõ reſiſtat, nõ lethali
& mortiferæ plagæ per pudorẽ addat tumorem. Memi- *Iacobi 4.*
nerit tamen ſemper quòd ſuperbis deus reſiſtit,humili-
bus autẽ dat gratiã. Quid eſt enim infœlicius,quid per-
uerſius,quàm de ipſo vulnere quod latere nõ poteſt, nõ F
erubeſcere,& de ligatura illius erubeſcere? Nemo ar- *Cap. XII.*
bitretur fratres propterea ſe conſilium ſalutiferæ huius
debere pœnitentiæ contẽnere,quia multos forte aduer-
tit & nouit ad ſacra altaris accedere, quorũ talia crimi-
na nõ ignorat. Multi enim corriguntur vt Petrus,multi *2. q. 1. multi*
tolerãtur vt Iudas, multi neſciuntur, donec veniat do- *1. Corin. 4.*
minus qui illuminabit abſcõdita tenebrarũ, & manife-
ſtabit cõſilia cordium. Nam plerique propterea nolunt
alios accuſare,dũ per ſe illos cupiũt excuſare. Pleriq; au- *2. q. 7. cap.*
tem boni Chriſtiani propterea tacent, & ſufferunt alio- *Plerũque,*
rum peccata quæ nouerũt,quia documẽtis ſæpe deſerũ-
tur,& ea quę ipſi ſciunt,iudicibus eccleſiaſticis probare
non poſſunt. Quãuis enim vera ſunt quædã,non tamen
iudici facilè credenda ſunt, niſi certis iudiciis demon-
ſtrẽtur.Nos vero à communione prohibere quanquam
nõ poſſumus (quãuis hæc prohibitio nõdũ ſit mortalis, *2. q. 1. cap.*
ſed medicinalis) niſi aut ſpõte confeſſum, aut in aliquo *nulli.*
ſiue ſeculari ſiue eccleſiaſtico iudicio nominatum atq;
conuictum. Quis enim ſibi vtrunque audeat aſſumere,
vt cuiquã ipſe ſit & accuſator & iudex? Cuiuſmodi re-
gulam etiam Paulus apoſtolus in eadem ad Corinthios

G epiſtola breuiter inſinuaſſe intelligitur, cum quibuſdam
cõmemoratis criminibus, eccleſiaſtici iudicij formã ad
1. Cor. 5. omnia ſimilia ex quibuſdã daret. Ait enim, Scripſi vo-
bis in epiſtola, non cõmiſceri fornicariis. Non vtiq; for-
nicariis huius mũdi, aut auaris aut raptoribus, aut idolis
ſeruientibus: alioquin debueratis de hoc mundo exiſſe.
Non enim poſſunt homines in hoc mundo viuentes,
niſi cum talibus viuere, nec eos poſſunt lucrifacere Chri
ſto, ſi eorũ colloquium cõuictũmq; vitauerint. Vnde &
Mat. 9. dominus cũ publicanis & peccatoribus comedẽs, Non
eſt opus, inquit, ſanis medicus, ſed male habentibus. Nõ
enim veni vocare iuſtos, ſed peccatores. Et ideo ſequi-
tur apoſtolus & adiungit, Nunc ſcripſi vobis non com-
1. Cor. 5. miſceri. Si quis frater nominatur in vobis aut fornica-
tor, aut idolis ſeruiens, aut auarus, aut maledicus, aut e-
brioſus, aut rapax, cum huiuſmodi nec quidem cibũ ſi-
mul ſumere. Quid enim mihi de his qui foris ſunt iu-
dicare? Nónne de his qui intus ſunt vos iudicatis? De
his autem qui foris ſunt, deus iudicabit. Auferte malum
à vobiſipſis. Quibus verbis ſatis oſtendit non temere
aut quomodolibet, ſed per iudicium auferendos eſſe
H malos ab eccleſiæ communione, vt ſi per iudicium au-
ferri non poſſunt, tolerentur potius, ne peruerſe malos
quiſque euitando, ab eccleſia ipſe diſcedens, eos quos
fugere videtur vinciat ad gehennã. Quia & ad hoc no-
Mat. 3. bis ſunt in ſcripturis ſanctis exempla propoſita, velut in
meſſe vt palea ſufferatur vſq; ad vltimum ventilabrum,
Mat. 13. vel intra illa retia vbi piſces boni cum malis vſque ad
ſegregationem quæ futura eſt in littore, id eſt, in fine
ſeculi, æquo animo tolerentur. Non enim contrarium
Roma. 14. eſt huic loco id quod alio loco dicit apoſtolus, Tu quis
es qui iudicas alienum ſeruum? Suo domino ſtat, aut ca-
dit. Noluit enim hominem ab homine iudicari ex ar-
bitrio ſuſpicionis, vel etiam extraordinario vſurpato iu-
dicio ſed potius ex lege dei ſecundum ordinem eccle-
ſiæ, ſiue vltro confeſſum, ſiue accuſatum atque conui-
ctum. Alioquin illud cur dixit, Si quis frater nomina-
tur aut fornicator, aut idolis ſeruiens, & cætera, niſi
quia eam nominationẽ intelligi voluit quæ fit in quem-
quam cum ſententia ordine iudiciario atque integritate
profertur? Nam ſi nominatio ſola ſufficit, multi dam-
nandi ſunt innocentes, quia ſæpe falſò in quoquam cri-
mina nominantur. Non ergo illi quos monemus age-
re pœnitentiam, quærant ſibi comites ad ſupplicium,
I nec gaudeant quia plures inuenerint. Non enim pro-
pterea minus ardebunt, quia cum multis ardebunt. Nõ
eſt enim hoc ſanitatis certum conſilium, ſed maleuo-
Ca. XIII. lentiæ vanum ſolatium. An forte attendunt multos
etiam in ipſis honoribus eccleſiaſticis præpoſitorum &
miniſtrorum non congruenter viuere ſermonibus & ſa
1. q. 1. ſi Sig cramentis. quæ per eos populis miniſtrantur? O miſe-
nificaſtis. ros homines qui hos intuendo Chriſtum obliniſcun-
tur, qui tãto prædixit ante, vt legi dei potius obtempe-
raretur, quàm imitandi videantur illi qui ea quæ dicunt
non faciunt: & traditorem ſuum tolerans vſque in fi-
nem, etiam ad euãgelizandum cum cæteris miſit. Tam
ſunt autem iſti abſurdi & præpoſteri & miſeri; qui præ-
poſitorum ſuorum malos mores imitari eligunt, quàm
per eos prędicta domini præcepta ſeruare, quàm ſi quiſ-
quam viator remeandum ſibi eſſe exiſtimet in itinere
cum viderit miliaria lapidea literis plena viam docere,
& non ambulare. Cur enim non potius ſi peruenire de-
ſiderat tales comites intueatur & cõſequatur, qui & viã
bene demonſtrant, & in ea perſeuerant, atque alacri-
ter ambulant? Quòd ſi iſti deſint, vel potius minus
apparent, nam deeſſe non poſſunt. Non enim ſic quæ- K
runt homines charitate ſtudioſa quod prędicẽt ad imi-
tationem, quomodo quærũt iniquitate ſuſpicioſa quod
murmurent ad deceptionem, partim non inueniendo
bonos dum ipſi mali ſint, partim timẽdo inuenire dum
mali eſſe ſemper volunt: ſed tantùm concedamus non
apparere nunc homines dignos imitatione. quiſquis
hoc putas deum mente intuere, qui homo factus eſt vt
te hominem viuere doceret. Si habitat Chriſtus in inte- *Epheſ. 3.*
riore homine per fidem in corde tuo, recordariſque il-
lud quod Ioannes ait, Qui ſe dixit in Chriſto manere, *1. Ioan. 2.*
debet, quemadmodum ille ambulauit, & ipſe ambulare:
& ita non tibi deerit quem ſequaris, & cum te alius vi-
derit, de bonorum inopia conqueri deſinet. Si enim nõ
noſti quid ſit recte viuere, diuina præcepta cognoſce.
Fortaſsis enim multi rectè viuũt, ſed propterea tibi nul-
lus videtur: quoniam quid ſit recte viuere, ignoras: ſi au-
tem noſti, age quod noſti, vt & tu quod quæris habeas,
& aliis quod imitentur oſtendas. Chriſtum animo at-
tende, attende apoſtolos, quorum nouiſsimus eſt ille
qui dicit, Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti. *1. Cor. 4.*
Attende animo tot martyrum milia. Cur enim te na-
talicia eorum conuiuiis turpibus celebrare delectat, &
eorum vitam ſequi honeſtis moribus non delectat? Ibi L
videbis non ſolùm viros ſed etiam fœminas, poſtremò
pueros & puellas, nec impudentia decipi, nec iniquita-
te peruerti, nec periculi timore frangi, nec ſeculi amo-
re corrumpi. Ita te non inuenientem quid excuſes, non
ſolùm præceptorum ineuitabilis rectitudo, ſed etiam
exemplorum innumerabilis multitudo circundabit.
Sed de vtilitate ac ſalubritate pœnitentiæ, vt quod *Cap.*
inſtituimus aliquando peragamus: Si iam de ſanitate *XIIII.*
deſperãs addis peccata peccatis, ſicut ſcriptum eſt, Pec-
cator cum venerit in profundum malorum, cõtemnet, *Prouer. 18.*
noli contemnere, noli deſperare, clama etiam de pro-
fundo ad dominum, & dic ei, De profundis clamaui ad *Pſal. 129.*
te domine, domine exaudi vocem meam. Fiant aures
tuæ intendẽtes in vocem obſeruationis meæ. Si iniqui-
tates obſeruaueris domine, domine quis ſuſtinebit?
Quoniam apud te propitiatio eſt. De tali profundo Ni-
niuitæ clamauerunt, & hanc propitiationẽ inuenerunt.
Faciliúſque eſt euacuata comminatio prophetæ, quàm
humiliatio pœnitentiæ. Hic forsaſſe dicis, Sed ego iam
baptizatus ſum in Chriſto, à quo omnia mihi peccata
præterita dimiſſa ſunt: vilis factus ſum nimis iterans vi- M
as meas, & canis horribilis oculis dei, conuerſos ad vo- *Prouer. 26.*
mitũ ſuum. Quò abibo à ſpiritu eius, & à facie eius quò *Pſal. 138.*
fugiam? Quò, frater, niſi ad eius miſericordiam pœni-
tendo, cuius poteſtatem peccando cõtempſeras? Nemo
enim rectè fugit ab illo niſi ad illum, ab eius ſeueritate *De verbis*
ad eius bonitatem. Quis enim locus te excipiet fugien- *domini*
tem, vbi eius præſentia te non inueniat? Si aſcenderis in *ſer. 10.*
cœlum, ibi eſt: ſi deſcenderis ad infernum adeſt. Recipe
ergo pennas tuas in directũ, & habita in ſpe in extremo
huius ſeculi. etenim illuc manus ſua deducet te, & per-
ducet te dextera ſua. Quicquid enim feceris, quæcunq;
peccaueris, adhuc in hac vita es, vnde te deus ſi ſanare
nollet auferret. Cur ergo ignoras, quia patientia dei ad *Roma. 2.*
pœnitentiam te adducit? Quid enim clamando tibi per-
ſuaſit vt non recederes, parcendo clama vt redeas. In-
tuere Dauid regem, iam vtique & ipſe illius tẽporis ſa- *Cap. XV.*
cramẽta perceperat. Iam circuncisus erat vtiq;, quod *Roma. 4.*
patres noſtri pro baptiſmo habebãt. Nam ad hoc dicit
apoſtolus, ſanctum Abraham ſignaculum iuſtitiæ fidei
recepiſſe. Iam etiã vnctus erat vnctione venerabili, qui *2. Reg. 12.*

regale

A regale sacerdotium præfigurabatur ecclesiæ. Repente
auté factus est & adulterij & homicidij reus. Non fru-
stra tamen de tam immani & abrupto profundo scele-
Psal. 50. ris pœnitens clamauit ad dominum, dicens, Auerte fa-
ciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas
dele. Quo tandem merito, nisi quia item dicit, Iniqui-
tatem meã ego cognosco, & peccatum meum ante me
est semper? Quid autem obtulit domino vnde illum
propitiaret sibi? Quoniam si voluisses sacrificium, de-
dissem vtique: holocaustis non delectaberis. Sacrificiũ
deo spiritus contribulatus, cor contritum & humilia-
tum deus non spernit. Non solùm ergo deuote obtulit,
sed etiam ista dicendo quid offerri oporteret ostendit.
De pœ. d. 1. Non enim sufficit mores in melius commutare, & à fa-
cap. Non ctis malis recedere, nisi etiam de his quæ facta sunt, sa-
sufficit. tisfaciat deo per pœnitentiç doloré, per humilitatis ge-
Mat. 5. mitum, per contriti cordis sacrificium, cooperantibus
eleemosynis. Beati enim misericordes, quoniam ipso-
rum miserebitur deus. Non enim dictum est vt tantùm
Eccl. 21. abstineatis à peccatis, sed & de præteritis, inquit, depre-
care dominum vt tibi dimittantur. Et Petrus iam erat
fidelis, iam in Christo & alios baptizauerat. Intuere er-
Mat. 16. go Petrum præsumentem accusatum, timentem vulne-
B ratum, flentem sanatum. Iam etiam post aduentum de
cœlo spiritus sancti, quidam Simon pecunia voluit eun-
dem spiritum sanctum emere, sceleratissimum & im-
pium mercimonium cogitans, iam baptizatus in Chri-
Acto. 8. sto, & tamen pœnitentiæ consilium ab ipso Petro cor-
reptus accepit. Dicit etiam apostolus Paulus, qui vtique
2. Corin 12. fidelibus mittebat epistolas, Ne iterum cum venero ad
vos, humiliet me deus, vt lugeam multos ex his qui an-
te peccauerunt, & non egerunt pœnitentiam super im-
munditia & luxuria, & fornicatione quam gesserunt.
Circumstant ergo nos & præcepta recte faciendi, & ex-
empla non tantum recte facientium, sed etiam ad re-
cipiẽdam salutem pœnitentium quæ fuerat amissa pec-
cando. Sed fac incertum esse vtrum ignoscat deus.
Ca. XVI. Quid perdit cum supplicat deo qui salutem perdere
non dubitauerit cum offenderet deum? Quis enim cer-
tus est quòd etiam imperator ignoscat? Et tamen pecu-
nia funditur, maria transmeantur, procellarum incer-
ta subeuntur, & penè vt mors vitetur mors ipsa susci-
pitur. Supplicatur deinde per homines homini: sine du-
bitatione fiunt ista, cum sit dubium quo fine proueniãt,
C & tamen certiores sunt claues ecclesiæ quàm corda re-
Mat. 16. gia. Quibus clauibus quodcunque in terra soluitur, etiã
in cœlo solutum esse promittitur. Et multo est hone-
stior humilitas qua se quisque humiliat ecclesiæ dei, &
labor minor imponitur, & nullo temporalis mortis pe-
riculo mors æterna vitatur.

DIVI AVRELII AVGVSTINI HIPPONENSIS

Episcopi, opus sermonum de tempore secundũ dominicos aliósque dies, quibus apte conueniunt, ordinate distinctorum.

AD LECTOREM.

Huic operi admixtæ sunt cõplures homiliæ, quæ in aliis voluminibus alios authores præferunt, quod ferè solet fieri in hoc genere scripti.

Tomus decimus.

Dominica prima aduentus domini saluatoris: Sermo vnicus. D

APpropinquante iam sacratissima so- Sermo I.
lennitate qua saluator noster inter ho
mines nasci misericorditer voluit,
fratres charissimi, attentius conside-
rate, qualiter oporteat nos in aduen-
tu tantæ potentiæ præparari, vt re-
gem & dominum nostrum læti atque gaudentes cum
gloria & laudibus mereamur suscipere, & in conspectu
eius inter cœtus fœlices sanctorum gratulando exul-
tare, magis quam ab eo propter fœditatem nostram
repulsi inter peccatores æternam confusionem mere-
ri. Et ideo rogo & moneo, vt quantum possumus cum
dei adiutorio laboremus, vt in illo die cum syncera &
pura conscientia & mundo corde & casto corpore ad
altare domini possimus accedere, & corpus & sangui-
nem eius non ad iudicium, sed ad remedium animæ no
stræ mereamur accipere. In Christi enim corpore vita
nostra consistit, sicut ipse dixit: Nisi manducaueritis Ioan. 6.
carnem filij hominis & biberitis eius sanguinem, non
habebitis vitam in vobis. Mutet ergo vitam, qui vult
accipere vitam. Nam si non mutet vitam, ad iudicium
accipiet vitam, & magis ex ipsa corrũpitur quàm sanc- E
tur, magis occiditur quàm viuificetur. Sic enim dixit
apostolus, Qui manducat corpus domini & bibit san- 1. Cor. 11.
guinem eius indigne, iudicium sibi manducat & bibit.
Et licet nos omni tempore bonis operibus ornatos ac
splendidos esse conueniat, præcipue tamen in die natalis
domini sicut in Euangelio ipse dixit, lucere debent ho- Mat. 5.
minibus opera vestra. Considerate quæso fratres quãdo
aliquis homo potens aut nobilis natalem aut suum aut
filij sui celebrare desiderat, quanto studio ante plures
dies quicquid in domo sua sordidũ inuenerit ordinat
emũdari, quicquid ineptum & incongruũ proiici, quic-
quid vtile & necessarium præcipit exhiberi. Domus e-
tiam si obscura fuerit dealbatur, pauimenta scopis mũ-
dantur, & diuersis respersa floribus adornantur. Quic-
quid etiam ad lætitiæ animæ & corporis delicias perti-
net, omni solicitudine prouidetur. Vt quid ista fratres
charissimi, nisi vt dies natalitius cum gaudio celebre-
tur hominis morituri? Si ergo tanta præparas in nata-
litio tuo aut filij tui, quanta & qualia præparare debes
suscepturus natalem domini tui? Si talia præparas mo- F
rituro, qualia præparare debes æterno? Quicquid er-
go non vis inueniri in domo tua, quantum potes labo-
ra vt non inueniat deus in anima tua. Certe si te rex ter-
renus aut quicunque paterfamilias ad suum natalitium
inuitaret, qualibus vestimentis studeres ornatus ince-
dere, quàm nouis vel nitidis, quàm splendidis, quorum
nec vetustas nec vilitas, nec aliqua sorditas oculos in-
uitantis offenderet? tali ergo studio inquantum pçua-
les Christo auxiliante contende, vt diuersis virtutum
ornamentis anima tua composita, simplicitatis gemmis
& sobrietatis floribus adornata, ad solennitatem regia
æterni, id est, ad natalem domini saluatoris cum secura
conscientia procedat, castitate nitida, charitate splen-
dida, eleemosynis candida. Christus enim dominus si
te ita compositum natalitium suũ celebrare cognoue-
rit, ipse per se venire, & animã tuam nõ solùm visitare,
sed etiã requiescere, & in perpetuum in illa dignabitur
habitare, sicut scriptum est, Et inhabitabo in illis, & in- 2. Cor. 6.
ambulabo. Et iterum, Ecce sto ad ostium & pulso, si quis Apoca. 3.
surrexerit & aperuerit mihi, intrabo ad illũ, & cœnabo

G cum illo, & ille mecum. Quàm fœlix est illa anima quæ
vitam suam ita deo auxiliante studuerit gubernare, vt
Christũ hospitem & habitatorẽ mereatur excipere: sicut
ecõtrariò quã infœlix est illa conscietia, toto lachryma-
rum fonte lugẽda, quæ si ita malis operibus cruentauit,
vt in ea Christus non requiescere, sed diabolus incipiat
dominari? Talis enim anima si medicamẽtum pœniten
tiæ nõ cito subuenerit, à luce relinquitur, à tenebris oc-
cupatur, vacuatur dulcedine, impletur amaritudine, à
morte inuaditur, à vita repudiatur. Nõ tamẽ de domini
pietate diffidat qui talis est, nec mortifera desperatione
frangatur, sed magis ad pœnitentiã cito fugiat, & dum
adhuc non sunt & calẽt peccatorũ suorum vulnera, sic
sibi adhibeat medicamenta salubria, quia medicus no-
ster omnipotens est, & sic cõsueuit plagas nostras cura-
re, vt nec cicatricũ vestigiũ post ipsius medicamina re-
maneat. Ideo etiã ab omni inquinamento ante eius na-
talẽ multis diebus abstinere debetis. Quotienscunq; aut
natalẽ domini, aut reliquas solennitas celebrare dispo-
nitis, ebrietatẽ ante omnia fugite, iracundiæ quasi bestię
crudelissimæ repugnate, odium velut venenũ mortife-
H rũ de corde vestro repellite: & tanta sit in vobis chari-
tas quę non solũ vsque ad amicos, sed etiã vsq; ad ipsos
perueniat inimicos, vt secure possitis dicere in oratio-
Mat. 6. ne dominica, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos
dimittimus debitoribus nostris. Nã qui se scit vel vnum
hominũ odio habere, nescio si ad altare domini securus
possit accedere, cũ præcipue beatus Ioannes Euãgelista
1. Ioan. 3. terribiliter clamet & dicat, Qui fratrẽ suum odit, homi-
cida est. Nam vestrũ est iudicare vtrũ homicida ante-
quã pœnitẽtiam agat pręsumere debet eucharistiã acci-
pere. Addit etiam adhuc sanctus Ioannes & clamat di-
1. Ioan. 3. cens, Qui fratrẽ suum odit, in tenebris est, & in tenebris
ambulat, & nescit quò vadat, quoniã tenebrę obcęcaue-
1. Ioan. 3. runt oculos eius. Et iterũ, Omnis, inquit, qui fratrẽ suum
1. Ioan. 4. nõ diligit, manet in morte. Et iterũ, Si quis dixerit quia
diligo deum, & fratrẽ suum odit, mendax est. Qui enim
nõ diligit fratrẽ suum quẽ videt, deum quem nõ videt,
quomodo potest diligere? Quicũque ergo odiũ vel ira-
cundiam seruat in corde, & sub tali tonitruo nec terre-
tur nec expergiscitur, non dormiens sed mortuus esse
credẽdus est. Hæc ergo fratres charissimi quotidie co-
gitantes, qui boni sunt cum dei gratia contendant per-
I seuerare in operibus bonis, quia nõ qui cœperit, sed qui
Mat. 10. & 24. perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Qui verò
se ad eleemosynã tardos, & ad iracundiam promptos,
& ad exercendam luxuriam præcipites esse cognoscũt,
auxiliante domino festinent se à malis eruere, vt quæ
bona sunt mereantur implere, vt cum dies iudicij vene-
rit, non cum impiis, sed cũ iustis & misericordibus per-
uenire ad æterna præmia mereantur, pręstante domino
nostro Iesu Christo, qui cum patre & filio & spiritu
sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Dominica secunda aduentus domini, Sermo vnicus.

Sermo 2. Sanctam & desiderabilem, gloriosam ac singu-
larem solemnitatem, hoc est natiuitatem do-
mini saluatoris, fratres dilectissimi, deuotio-
ne fidelissima suscepturi totis viribus nos de-
bemus cum ipsius adiutorio pra[illegible]k omnes late-
bras animæ nostræ diligẽter aspic[illegible] forte sit in no-
bis aliquod peccatum absconditum, quod & conscien-
tiam nostram confundat ac mordeat, & oculos diuinæ
maiestatis offendat. Nã licet Christus dominus noster
post passionem resurrexerit, & in cœlum ascẽderit, con-
siderat tamen (vt credimus) & diligenter attendit, qua-
liter se vnusquisque seruorum eius sine auaritia, sine ira, K
sine superbia atque luxuria ad celebrandam eius natiui-
tatem studeat præparare atque cõponere, & secundum
quod vnumquemque ornatum bonis moribus viderit,
ita illi gratiam suæ misericordię dispensabit. Si enim vi-
derit charitatis luce vestitum, iustitiæ vel misericor-
diæ margaritis ornatum, castum, humilem, misericor-
dem, benignum & sobrium, si talem agnouerit, corpus
& sanguinem suum ei non ad iudicium, sed ad reme-
dium per sacerdotum suorum ministerium dispensa-
bit. Si verò aliquem viderit adulterum, ebriosum, cupi-
dũ & superbũ, timeo ne hoc illi dicatur, quod in Euan-
gelio dominus ipse dixit, Amice, quomodo huc intra- *Mat. 26.*
sti non habens vestẽ nuptialem? & (quod dominus auer-
tat) fiat illud quod sequitur, Ligate illi manus & pedes, &
proiicite in tenebras exteriores, vbi est fletus, & stridor
dentium. Ecce qualem sententiam in die iudicij exci-
piet, qui sine remedio pœnitẽtiæ, ad festiuitatem domi-
ni, vitiorum sordibus inquinatus accesserit. In natali e-
nim domini, fratres dilectissimi, quasi in nuptiis spiri-
talibus sponsę suę ecclesiæ Christus adiunctus est. Tunc
veritas de terra orta est, tunc iustitia de cœlo prospexit, *Psal. 84.*
tũc processit sponsus de thalamo suo, hoc est verbũ dei L
de vtero virginali. Processit enim cũ sponsa sua ecclesia,
id est, humanã carnem suscepit. Ad istas ergo tã sanctas
nuptias inuitati, & ad cõuiuium patris & filij & spiritus
sancti inuitati, videte qualibus indumentis debeamus
ornari. Et ideo mundemus quãtum possumus cum dei
adiutorio corda simul & corpora nostra, vt cœlestis il-
le inuitator nihil in nobis sordidum, nihil fœdum, ni-
hil obscurum, nihil oculis suis deprehendat indignum.
Hæc ergo fratres dilectissimi, non transitorie sed cum
ingenti tremore debemus attendere. Inuitati enim su-
mus ad nuptias, vbi nosipsi si bene agimus, sponse eri-
mus. Cogitemus ad quales nuptias, consideremus ad
qualem sponsum, vel ad quale conuiuium inuitati su-
mus. Inuitati enim sumus ad mensam, vbi non inueni-
tur cibus hominum, sed panis ponitur angelorum. Et
ideo videamus ne forte intus in anima vbi deberemus
bonorum operum margaritis ornari, ibi appareamus
vitiorum pannis veteribus inuoluti: & quando eos qui
boni sunt, in oculis dei castitas reddet candidos, tunc
eos qui mali sunt, reddat luxuria sordidatos. Et ideo
quotienscunq; aut dies natalis domini, aut reliquę festi- M
uitates adueniunt, sicut frequenter admonui ante plu-
res dies, non solùm ab infœlici concubinarum consor-
tio, sed etiã à propriis vxoribus abstinete, ab omni ira-
cundia vos alienos efficite, peccata præterita per elee-
mosynam & pœnitentiã redimantur, cõtra nullum ho-
minũ odiũ in corde teneatur: quod solebat vanitas per
gulam perdere, incipiat iustitia per misericordiã paupe-
ribus erogare: quod luxuria vel gula dissipauit in mun-
do, pietas reponat in cœlo. Et licet hoc expediat vt sem-
per eleemosynas facere debeamus, præcipue tamen in
sanctis solennitatibus secundum vires nostras abun-
dantius erogemus, pauperes ante omnia frequentius ad
conuiuium reuocemus. Non enim est iustũ vt in sancta
solẽnitate in populo Christiano ad vnum dominũ per-
tinente alij inebriẽtur, alij famis periculo crucientur. Et
nos & omnis populus vnius domini serui sumus, vno
precio redẽpti sumus, pari cõditione in hũc mundũ in-
trauimus, simili etiã exitu migraturi sumus: & si bene a-
gimus, ad vnã beatitudinem pariter veniemus. Et quare
pauper tecũ nõ capiat cibum, qui tecum accepturus est
regnum? Quare pauper non accipiat vel veterem tu-

nicam

A nicã,qui tecũ recepturus eſt immortalitatis ſtolã?Qua-
re pauper nõ mercatur panem tuum, qui tecum meruit
accipere baptiſmi ſacramentum?Cur indignus eſt acci-
pere reliquias ciborum tuorum,qui tecum ad cõuiuium
inuitatus eſt angelorũ? Audite fratres,audite nõ meum
ſed domini commune præceptum.Sic enim ait in euã-
Lucæ 14. gelio,Cum facis prandium aut cœnam,noli inuitare di-
uites qui te iterum inuitẽt, & fiat tibi retributio, ſed vo-
ca pauperes & claudos,& beatus eris, quia nõ habẽt vn-
de retribuant tibi : retribuetur autem tibi in retributio-
ne iuſtorum. Sed dicit aliquis, Ergo amicos aut paren-
tes non debeo ad conuiuium reuocare:Rogãdi ſunt &
parentes & vicini, ſed rarius rogãdi ſunt. Et non nimis
ſumptuoſa & delicioſa, ſed tã parca & ſobria vel hone-
ſta illis debẽt cõuiuia præparari, vt remaneat vnde poſ-
ſint pauperes refici , vnde poſsit aliquid indigẽtib⁹ ero-
gari : vt cũ dies iudicij venerit, non cum impijs qui nũc
Mat. 25. pauperes deſpiciunt,audiamus, Diſcedite à me maledi-
cti in ignem æternum : ſed cum iuſtis & miſericordibus
audire mereamur,Venite benedicti patris mei,percipi-
te regnum , quia eſuriui & dediſtis mihi manducare , ſi-
tiui & dediſtis mihi bibere : ſimul etiam nobis illa vox
B deſiderabilis dirigatur, Euge ſerue bone & fidelis , quia
ſupra pauca fuiſti fidelis,ſupra multa te conſtituam, in-
tra in gaudium domini tui.Sed vt hæc quę ſuggeſsimus
ſenſibus veſtræ charitatis tenacius inhæreant , breuiter
quę dicta ſunt iteramus.Hoc enim admonuim⁹fratres,
vt quia natalis domini imminet , tanquam ad nuptiale
& cœleſte conuiuium ab omni luxuria alieni , & bonis
operibus adornati nos per Chriſti adiutorium præpa-
remus, eleemoſynas pauperibus erogemus, iracundiam
vel odium velut venenum de cordibus noſtris reſpua-
mus.Caſtitatem fideliter conſeruate,ad conuiuia veſtra
frequentius pauperes reuocate,ad vigilias maturius ſur-
gite, in eccleſia ſtantes aut orate aut pſallite:verba ocio-
ſa aut ſecularia nec ipſi proferte,& eos qui proferre vo-
luerint caſtigate. Pacẽ cum omnibus cuſtodite,& quos
diſcordes agnoſcitis, ad concordiam reuocate . Hæc ſi
fideliter Chriſto adiuuante volueritis implere,& in hoc
ſeculo ad altare dominicum ſecura conſcientia pote-
ritis accedere, & in futuro ad æternam beatitudinẽ fœ-
liciter peruenire , præſtante domino noſtro Ieſu Chri-
ſto, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Dominica proxima ante feſtum natiuitatis domini Saluato-
C *ris,de vnitate trinitatis,& incarnatione verbi: Sermo I.*

Sermo 3.
Deute. 6. LEgimus ſanctum Moyſen populo dei præce-
pta dantẽ,vbi dixit,Audi Iſraël,domin⁹ deus
tuus,deus vnus eſt.Non poteſt eſſe maior,nõ
poteſt eſſe minor, & nõ poteſt numerari, di-
Pſal. 144. cente Dauid propheta,Magnus dominus noſter,& ma-
gna virtus eius,& ſapiẽtiæ eius nõ eſt numerus. Optime
noſtis iſta fratres chariſsimi , qui corde fortiter tenetis
catholicã veritatẽ:audite tamen breuiter,quod adiuuã-
te domino propoſui explanãdum. Deus vnus eſt pater,
deus vnus eſt filius , deus vnus eſt ſpiritus ſanctus : non
tres dij,ſed vnus eſt deus:trin⁹ in vocabulis,vnus in dei-
tate ſubſtantiæ.Sed dicit mihi hæreticus, Ergo ſi vnum
ſunt, omnes ſunt incarnati, non ad ſolũ Chriſtum per-
tinet caro. Nempe aliud eſt anima,aliud ratio,& tamen
in anima eſt ratio, & vna eſt anima . Sed aliud anima a-
git,aliud ratio:anima viuit,ratio ſapit. Et ad animã per-
tinet vita,ad rationẽ pertinet ſapientia.Et cum vnũ ſint,
anima ſola ſuſcipit vitã, ratio ſola ſuſcipit ſapientiam,&
tamen nec anima ſine ratione,nec ratio ſine anima. Sic
& pater & filius licet vnũ ſint, & vnus deus ſit, ad Chri-
ſtum ſolũ pertinet caro , ſicut ad ſolam rationem perti- D
net ſapientia,licet non recedat ab anima. Ecce aliud:In
ſole calor & ſplendor in vno radio ſunt, ſed calor exic-
cat,ſplendor illuminat:aliud ſuſcipit calor, aliud ſplen-
dor.Et licet calor & ſplẽdor ab inuicẽ non queant ſepa-
rari,ſuſcepit ſplendor illuminationẽ non feruorẽ,ſuſci-
pit calor feruorem nõ illuminationẽ : aliud ſimul,aliud
ſingulares agunt , & tamen ab inuicem non ſeparantur.
Sic & filius ſuſcepit carnem & non deſeruit patrem,nec
ſe diuiſit à patre . Suſcepit,inquã,filius carnẽ in proprie-
tate,ſed tamen & pater & ſpiritus ſanctus nõ defuit ma
ieſtate . In diuinitate æqualitas, in carne ſola filij pro-
prietas:nõ autem ab eo patris aut ſpiritus ſancti receſsit
aliquando diuinitas. Cũ ergo vna ſit deitas,vna ſit diui-
nitas , impleuit quidẽ carnẽ Chriſti & pater & ſpiritus
ſanctus,ſed maieſtate non ſuſceptione. Vis ſcire quia cũ
eo fuit & pater?Nõ ſum,inquit dominus Ieſus Chriſtus, *Ioan. 16.*
ſolus, ſed pater mecũ eſt . Audi & de ſpiritu ſancto quia *Lucæ 4.*
cum eo erat,Euãgeliſta refert, Quia Ieſus plenus ſpiritu
ſancto regreſſus eſt ab Iordane.Ecce ſic ſol⁹ Ieſus Chri-
ſtus ſuſcepit carnem,& tamẽ & pater & ſpiritus ſanctus
nõ defuit maieſtate . Sicut cœlum & terram implet pa-
ter,implet & ſpiritus ſanctus.Carnẽ Chriſti deſerere nõ E
potuerunt,quãdo in diuinitatis vnitate manſerunt.Ad-
huc citharam reſpice vt muſicum melos ſonis dulcibus
reddat,tria pariter adeſſe videntur, ars, manus & chor-
da,& tamen vnus ſonus auditur : ars dictat,manus tan-
git,reſonat chorda. Tria pariter operanť, ſed ſola chor-
da perſonat ꝙ audiatur, nec ars nec manus ſonum red-
dunt,ſed ea cum chorda pariter operãtur : ſic nec pater
nec ſpiritus ſanctus ſuſceperũt carnem , & tamẽ cum fi-
lio pariter operantur . Sonum ſola chorda excutit, car-
nẽ ſolus Chriſtus accepit, operatio in tribus cõſtat. Sed
quomodo ad ſolam pertinet chordam ſoni redditio,
ſic pertinet ad Chriſtum ſolum carnis humanæ ſuſce-
ptio. Econtra Iudæus,cõtra naturam,inquit,parere vir-
go non potuit, & deteſtandus Manichæus : ſi caro erat,
virgo eſſe non potuit,ſi virgo peperit,phantaſmata fuit.
Vtriſque reſpondendum eſt.Proferã de hiſtoria veteris
teſtamenti neceſſarium exemplum contra Iudæũ,quod
ſonuit in auribus noſtris manifeſtiſsimam veritatem.
Dominus Moyſi ſancto præcepit , de ſingulis tribubus *Nume. 17.*
virgas afferri . Allatæ ſunt duodecim virgæ , inter quas *& 18.*
etiam vna erat quæ Aaron fuerat ſacerdotis:poſitæ ſunt
à ſancto Moyſe in tabernaculo teſtimonij. Virga autem F
Aarõ poſt alterũ diem inuenitur ſubitò produxiſſe flo-
res & frondes , & peperiſſe nuces . Delectat hoc myſte-
rium cum charitate veſtra contra perfidiam Iudaicam
commiſcere , vbi maxime figura interuenit ſacramen-
ti. Virga ecce protulit quod antè non habuit, non radi-
cata plantatione, non defoſſa ſarculo,non animata ſuc-
co, nec fœcundata ſeminario , & tamen cum illic deeſ-
ſent vniuerſa iura naturæ , protulit virga quod nec ſe-
mine ſuggeri potuit, nec radice. Virga ergo potuit con
tra naturam nuces educere, virgo non potuit cõtra na-
turæ iura dei filium generare?Dicat igitur mihi Iudæus
incredulus quemadmodum arida virga floruit & fron-
duit & nuces protulit , & ego dicam illi quemadmo-
dum virgo conceperit & pepererit . Sed profecto Iu-
dæus nec conceptum poterit virgæ explicare , nec vir-
ginis partum : veniat ad eccleſiam , exponatur illi vt a-
gnoſcat verum ordinem officij naturalis. Virgo peregit
tempora pariendi : virga autem non habuit tempora
germinandi . Virgo habuit tempora pariendi , virga
autem alio die quod natura non habuit protulit . Illa

G enim decursis nouem mensibus peperit, virga alia die
quod natura nõ habuit germinauit. Virginem, dicit Iu-
Nume. 17. dæus, parere natura non patitur. Deus enim qui in Nu-
meris mirabile signum ostendit contra naturam vt a-
sina loqueretur, ipse mirabilius facere voluit, vt Chri-
stus de virgine nasceretur. Audiat & versutus ille Ma-
nichæus aliud sacramentum. Solis radius specular pe-
netrat, & soliditatem eius insensibili subtilitate pertran-
sit, & talis videtur intrinsecus, qualis extra & extrinse-
cus. Itaque fratres nec cum ingreditur violat, nec cum
egreditur dissipat, quia ad ingressum & regressum eius
specular integrum perseuerat. Specular ergo non rum-
pit radius solis, integritatẽ virginis ingressus aut egres-
sus nunquid vitiare potuit deitatis? Sed quid vlterius
immoror? Audiat Christianus quod non vult: audire Iu-
dæus aut Manichæus, vt hic proficiat in fide redemptus,
& ille deficiat induratus. Virga illa vnde agebamus Aa-
ron, virgo Maria fuit, quæ nobis Christum verũ sacer-
Psal. 109. dotem concepit & peperit, de quo Dauid cecinit, Tu es
sacerdos in æternum, secundum ordinẽ Melchisedech.
Superiori nanque versu iam dixerat, Virgam virtutis
H tuæ emittet dominus ex Sion. Et Esaias Propheta aper-
Esaiæ 11. tius Mariam sanctam designat dicens, Exiet virga de
radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, & requiescet
super eum spiritus domini, spiritus sapientiæ & intelle-
ctus. Quod ergo hæc virga nuces produxit, imago do-
minici corporis fuit. Nux enim trinam habet in suo
corpore substãtiæ vnionem, corium, testã & nucleum.
In corio caro, in testa ossa, in nucleo interior anima
comparatur. In corio nucis, carnem significat saluato-
ris, quæ habuit in se asperitatem vel amaritudinem pas-
sionis. In nucleo interiorem declarat dulcedinem dei-
tatis, quæ tribuit pastum, & luminis subministrat offi-
cium. In testa lignum interserens crucis, quod non dis-
creuit id quod foris & intus fuit, sed quæ terrena & cœ-
lestia fuerunt, mediatoris ligni interpositione sociauit,
Coloss. 1. dicente beato apostolo, Quia ipse per sanguinem cru-
cis suæ pacificauit omnia quæ in cœlis sunt & quæ in
terris, cui est gloria in secula seculorum, Amen.

AD LECTOREM.

Sermo 4. *Hic sequebatur sermo intitulatus, In vigilia natiuitatis domini saluatoris de fide Christi contra Paganos & Iudæos. cũ reperies tomo sexto, fol. 12. colum. 2. intitulatum, Con-*
I *cio ad catechumenos, & alius, In vigilia natiuitatis domini saluatoris de fide Christi cõtra Paganos & Iudæos sermo secundus factus ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur decimusnonus.*

In festo natiuitatis saluatoris nostri Iesu Christi: Sermo I.

Sermo 5. SAluator noster natus de patre sine die, per
quem factus est omnis dies, voluit in terra ha-
bere natalem hunc diem quem hodie celebra-
mus. Quisquis in die miraris, æternum mirare potius
ante omnem diem permanentem, omnem diem crean-
tem, in die nascentem, à malitia diei liberantem. Adhuc
mirare: Quæ peperit, & mater & virgo est. Quem pe-
perit, & infans & verbum est. Merito cœli locuti sunt,
Lucæ 2. angeli gratulati, pastores lætati, magi imitati, reges
Mat. 2. turbati, paruuli coronati. Lacta mater cibum nostrum,
lacta panem de cœlo venientem, & in præsepe positum
Esaiæ 1. velut piorum cibaria iumentorum. Illic enim cognouit
bos possessorẽ suum, & asinus præsepe domini sui. Cir-
cumcisio scilicet & præputium cohærendo lapidi angu-
Ephes. 2. lari quorum primitiæ fuerunt pastores & magi. Lacta

eum qui talem fecit te, vt ipse fieret in te, qui tibi & mu- K
nus fœcunditatis attulit conceptus, & decus virginita-
tis non abstulit natus: qui sibi prius quàm nasceretur, &
vterum de quo nasceretur, & diem quo nasceretur ele-
git. Et ipse cõdidit quod elegit, vt ille hinc procederet *Psalm. 44.*
de thalamo suo, quo mortalibus oculis posset videri, &
augmento lucis annuæ se lucem mentium venisse testa-
ri. Prophetæ cecinerunt cõditorem cœli & terræ in ter-
ra cum hominibus futurum, angelus annunciauit crea-
torem carnis & spiritus in carne venturum. Salutauit *Lucæ 1.*
Ioãnes ex vtero in vtero saluatorem: Simeon senex deũ *& 2.*
agnouit infantem. Anna vidua virginem matrem. Hæc
sunt testimonia natiuitatis tuæ domine Iesu antequam
tibi fluctus substernerentur calcanti, cederẽt imperan-
ti, antequam ventus te iubente siluisset, mortuus te vo-
cante vixisset, sol te moriente palluisset, terra te resur-
gente tremuisset, cœlum te ascẽdente patuisset, antequã
ista & alia mirabilia iam iuuenilis tui corporis ætate fe-
cisses. Adhuc in manibus matris portabaris, & iam do-
minus orbis ignoscebaris. Ipse puer paruulus ex semine
Israël, & ipse nobiscũ deus Emmanuel. Quæ est illa no-
stra generatio saluatoris, qua gignenti patri coæternus L
est, quando hanc generationem ex virgine mundus ex- *Esaiæ 7.*
pauit, quã pia fides agnouit & tenuit, infidelitas autem
irrisit, superbia timuit superata? Quænam est illa gene-
ratio, quia in principio erat verbum, & verbũ erat apud
deũ, & deus erat verbum? Vel quod est hoc verbũ quod *Ioan. 1.*
dicturus antea nõ silebat? quo dicto non siluit qui dice-
bat, quod est verbum sine tempore, per quod facta sunt
tẽpora. Verbum quod labia nullius aperuit cœptũ, clau-
sitve finitum. Verbum quod initium non habet ex ore
loquentium, & aperuit ora mutorũ. Verbum quod lin-
guis gentium disertis non fit, & linguas infantium di-
sertas facit. Quænam est illa generatio, cui pater mori-
endo, non cedit, quia non eum viuẽdo præcedit? Segre-
gata ab omnibus locorum temporumq; interuallis, ab
omni distentione spaciorum, quã vel in diebus vel in
corporibus sentire consueuimus. Leuemus ad eum quã-
tum ipso adiuuãte animã nostram possumus, si quomo
do capere valeamus & natum non præueniẽtem qui gi-
gnit, & gignentẽ non subsequentẽ qui gignitur, patrẽ &
filium: nec pariter patres, nec pariter filios, & pariter æ-
ternos. Non vtrunq; generãtem, nec vtrunq; nascẽtem,
sed alterũ sine altero nõ viuẽtẽ: & patrẽ in sempiternũ ge M
nuisse, & filiũ sempiternũ natum esse cogitemus, si vale-
mus: si non valemus, credamus. Non est quod hic dice-
re volumus, sed tamen non longe positum est ab vno-
quoq; nostrũ. In illo enim viuimus, mouemur & sumus. *Acta. 17.*
Transcendamus carnẽ nostram in qua parentes ante fi-
lios viuunt, quia & filios possent generare creuerunt, &
filiis crescentibus iam senescunt. Nondũ natis filiis pa-
rentes vixerunt, quia & parentibus mortuis filij victuri
sunt. Transcendamus & animas nostras, pariunt & ipsæ
aliquid cogitando quod secum habent sciẽdo, sed pos-
sunt amittere obliuiscendo, quia & non habebant antea
nascendo. Cuncta corporalia & temporalia & mutabi-
lia transcendamus, vt videamus super omnia per quem *Ioan. 1.*
facta sunt omnia. Ascensus noster in corde est, quia &
illud quo ascendimus, prope est. Longe autẽ ab illo su-
mus, inquãtum dissimiles sumus. Ascendit ergo ad eum
sua similitudo quam in nobis fecit & refecit, quam nõ-
dum perfecte palpitat infirmus aspectus, & ineffabilem
candorem lucis æternæ non potest intueri. Cuius ergo
fulgorem mentis acies nõdum capit, generationẽ eius *Esaiæ 53.*
quis enarrabit? Sed verbum caro factum est, & habita- *Ioan. 1.*

A uit in nobis. Hanc ergo generationẽ, cuius hodiernum
celebramus diem, hanc in qua dignatus est venire per
Israel, & fieri Emmanuel nobiscum deus in carnis in-
firmitate, non nobiscum in cordis iniquitate, accedens
ad nos per id quod assumpsit ex nostro, & liberans nos
per id quod mãsit in suo (visitauit quippe dominus ser-
uos suos per mortalem infirmitatem, vt eos liberos fa-
ceret per incommutabilem veritatem) hãc ergo gene-
rationem cuius vtcunque capax est humana fragilitas,
non illã quæ sine tempore manet, sine matre super om-
nia, sed istam quæ in tempore facta est sine patre inter
omnia: hunc virginis filium, & virginum sponsum, de
incorrupta matre nascentem, & incorruptibili veritate
fœtantem, laudemus, amemus, adoremus, vt in eius mi-
sericordia de astutia diaboli fisi triumphem*. Diabolus
ad nos decipiendos corrupta fœmina mente subrepsit:
Christus ad nos liberãdos incorrupta fœmina etiã car-
ne pcessit, qui est benedictus in secula seculorũ: Amen.

In eodem festo. Sermo II.

Sermo 6. IN principio erat verbum, & verbum erat apud
Ioan.1. deum, & deus erat verbum. Qui in principio
B erat, intra se concludit omne principium. Ex
matre verò initium sumpsit, sicut legimus per Esaiam,
Esa.7. Ecce virgo in vtero accipiet & pariet filium, & vocabi-
tur nomẽ eius Emmanuel, quod est interpretatum no-
biscum deus, id est, latens in humana fragilitate maie-
Ioan.1. stas, sicut in Ioanne Euangelista legimus: Et verbum ca-
ro factum est, & habitauit in nobis: id est, in fragilitate
Ezec.44. corporis nostri. Item de Marię virginis generatione: Et
porta erat clausa, & non est aperta. Tãquam si interro-
garetur cur aperta nõ esset, adiecit: Quia dominus trã-
siuit per eam. Porta clausa, id est signaculum pudoris,
immaculatæ carnis integritas. Nõ enim est violata par-
tu, quæ magis est sanctificata conceptu. Item de Christi
Genes.2. gemina dei hominisq; substãtia: Et erunt, inquit, duo in
carne vna: id est, deus & homo vnus Christus. Quod
apostolus de Christo & ecclesia, id est, Christi corpore
Ephes.5. præcepit intelligi, sicut ait, Et erunt duo in carne vna:
Ego autem dico, in Christo & in ecclesia. Quod aperte
Rom.9. exposuit ad Romanos, Patres nostri ex quibus Christus
secundum carnem. Asseruit hominis, consequenter as-
seruit proprietatẽ dei dicens, Qui est super omnia deus
benedictus in secula. Tã perfecta hic filij eminentia de-
C claratur, vt dici de patre maiora non possint. Nam si
initium haberet, nõ esset super omnia, sed inter omnia
quæ pro conditione facturæ intra initium continẽtur.
Sed Christus qui æqualis est patri, nulla temporis, nulla
ætatis lege concluditur. Euidenter & ad Philippenses,
apostolus duas Christi natiuitates & duas substantias
Philip.2. prædicat dicẽs, Qui cum in forma dei esset, formã ser-
ui accepit. Quibus regulis plena sunt volumina noui &
veteris testamenti. Similiter & Iob prædicat eximius
prophetarum, Et in carne mea videbo deum. Quod de
illo tempore prophetauit, quãdo Christi deitas habitu
Iob.19. nostræ carnis induta est. Quia ergo, vt præfati sumus,
verbum caro factum est, & duos esse constat hominem
& deũ in carne vna, modo homo loquitur patri, modo
deus, modo visibilis ex matre, modo inuisibilis ex pa-
Luc.9. tre. Da verba hominis. Ipse in Euãgelio dicit, Filius ho-
minis non habet vbi caput suum reclinet. Ostendat hic
pauper filius hominis diuitias suas in gloria diuinita-
Ioan.16. tis. Omnia, inquit, quæ pater habet, mea sunt. Dũ dicit,
omnia, nihil hic reliquit quod minus haberet à patre.
omnia, id est, vnius deitatis potentiam, substãtiam, ma-
iestatem. Quis eum minorem dicere non tremiscat qui

se patri generaliter & per omnia veridicus testis exæ- D
quat, sicut de eo euangelista pronunciat, Ideo volebant *Ioan.5.*
eum Iudæi interficere, quia patrem suũ dicebat deum,
æqualem se faciens deo. Et ad Philippenses, Non rapi- *Philip.2.*
nam arbitratus est esse æqualem deo: id est, ęqualitatem
diuinitatis, quã rebellis angelus assumere voluit per ra-
pinam, Christus possedit per naturam. Ergo credas ei
cum se in hominis substantia profitetur ęqualẽ. Loqua- *Ioan.14.*
tur filius hominis, Pater, inquit, maior me est. Loquatur *Ioan.10.*
filius dei: Ego & pater vnum sumus. Quasi homo esu- *Matt.4.*
rit, quasi deus quinque milia, esuriẽtium quinque pani- *Matt.14.*
bus obsequio creaturæ suæ exatiat. Quasi homo in cru-
ce pendet, quasi deus in paradisum de cruce latronem
gestis per omnem mundum loquẽtibus introducit, di-
cens, Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso. *Luc.23.*
Quo tempore corpus domini in tumulo fuit, anima in
inferno, diuinitas in paradiso, in cœlo & vbique, intra
se omnia supereminẽti suæ maiestatis immẽsitate com-
plectens. Secundum hominem minor dicitur, quando
comprehenditur, flagellatur, crucifigitur, moritur, sepe-
litur: Secundum deum per virtutem resurrectionis in
cœlestia sublimatur. Quasi homo suscepta morte, quasi E
deus super mortem. Secũdum hanc regulã modo pau-
per est, modo diues, modo minor, modo æqualis, mo-
do dominus, modo seruus. Tunc ergo minor credatur
patre, quãdo angelorum conditor paulo minus ab an-
gelis minoratur, sicut in octauo psalmo legimus, Mi-
norasti eum paulo minus ab angelis. Tunc ergo patre *Psal.8.*
minor dicatur, quãdo serui formam suscepisse perscri- *Philip.2.*
bitur, quando etiã matre iunior inuenitur, quando ipse
de se in vicesimoprimo psalmo dicit, Foderunt manus *Psal.21.*
meas & pedes meos, dinumerauerunt omnia ossa mea.
Quòd autem minor patre secũdum carnem & secun-
dum hominem nuncupetur, innumeris scripturarum
testimoniis declaratur. De eius diuinitate ita ad Titum
apostolus dicit, Apparuit gratia dei saluatoris nostri. Et *Titum.2.*
iterum: Expectantes beatam spem, & aduentum gloriæ
magni dei & saluatoris nostri IesuChristi. Immane pia-
culum est vt per infidelis hominis blasphemias minor
esse dicatur, quem magnum deum ipsa veritas profite-
tur. Nam & Thomas apostolus in euãgelio Ioannis, vbi
post resurrectionem corpus hominis crucifixi per cla-
uorum signa cognouit, deum qui intra hominem late-
bat apostolica & euangelica authoritate confessus est, F
ita dicens, Dominus meus, & deus meus. Si fides adsit, *Ioan.20.*
aperta est ratio qua Christus nunc minor, nunc æqualis
patri sacris voluminibus asseratur, sicut ipse de se dicit,
Ego primus & nouissimus. Indubitãter agnosce quòd *Apoc.1.*
priorẽ non potest habere qui primus est. Item, Ego sum
α & ω. Et sicut alpha literam nulla præcedit, ita & filium *Apoc.22.*
dei nulli secundum constat esse, quia deus est. Quid re-
spondebimus eis qui spiritum sanctum aut minorem
dicunt, aut, quod sceleratius est, ministerialem magis
quàm deũ abrupta impietate pronunciant? Quomodo
creatura dicitur, qui domini creator ex Maria compro-
batur, sicut legimus: Conceptus de spiritu sancto, natus
ex Maria virgine? Christus enim non de substantia spi- *Luc.1.*
ritus sancti, sed de potentia, nec generatione, sed iussio-
ne & benedictione cõceptus est. Et sicut à patre, ita etiã
à spiritu sancto ad redemptionem nostræ malitiæ de-
stinatus est, ipso de se per Esaiam loquente, Misit me pa-
ter, & spiritus eius. Si spiritus sanctus minor creditur, *Esa.48.*
quomodo se filius sicut à patre, ita etiam à spiritu san-
cto missum esse testatur? Spiritus sanctus ipse locutus
est in apostolis, ipse efferbuit in prophetis, dicẽte beato

G apostolo Petro in epistola sua, Non, inquit, ex hominibus allata est prophetia, sed spiritu sancto inspirati lo- *1.Petr.1.* cuti sunt sancti dei homines. Et saluator in Matthęo ita *Matt.10.* ait ad discipulos suos, Non vos estis qui loquimini, sed spiritus sanctus. Similiter & David plenus spiritu sancto, quis per eum loqueretur, manifesta voce denũciat dicens, Audiã quid loquatur in me dominus deus. *Psal.84.* Hęc est, inquam, via lucis, cuius in cõfessione aperitur ostiũ salutis. Itaque qui in hanc professionem ingrediuntur, beatitudinem eius adipiscuntur. Beatitudo ei qui confitetur deum patrem & filium & spiritũ sanctum. Beatitudo ei qui coofitetur solum deum, patrem & filium & spiritum sanctum. Beatitudo ei, qui confitetur vnum omnipotentem deum, patrem & filium & sanctum spiritum. Beatitudo ei qui confietur vnum summũ deum patrem & filium & sanctum spiritum. Beatitudo ei qui confitetur vnũ deum patrem & filium & sanctum spiritum sempiternũ esse. Beatitudo ei qui cõfitetur indiuisam substãtiã esse patris & filij & sancti spiritus. Beatitudo ei qui nihil addiderit vel minuerit in vnitate naturæ patris & filij & sancti spiritus. Beatitudo ei qui cõfitetur omnia bona facta fuisse à patre & filio & sancto H spiritu. Beatitudo ei qui confitetur omnia bona facta fuisse à patre & filio & saocto spiritu. Beatitudo ei qui confitetur voam æqualitatem in sempiterna plenitudine deitatis esse patris & filij & sancti spiritus. Beatitudo ei qui secundum singula nomina trinitatis, id est, patris & filij & sancti spiritus proprias tãtùm personas distinctas esse confitetur. Vnde oportuit nos ostendere eis, quos edent viæ suæ fructus, & maledictiones omnium *Deut.27.* male credentium, sicut scriptum est, Maledictus omnis qui nõ obaudierit verba libri huius, vt faciat ea in corde suo. Maledictus qui patris & filij & sancti spiritus vnam sempiternam substãtiam esse non confitetur. Maledictus qui secundum tres personas tres diuisas substaoiias esse confitetur. Maledictus qui tria principia eorum esse confitetur. Maledictus qui verum deum patrem, & vnicum verum deum filium, & voicum verum deum sanctum spiritum non cõfitetur. Maledictus qui vnicum nomẽ in deitate trinitatis esse oon confitetur. Maledictus qui indiuisam deitatem patris & filij & sancti spiritus non confitetur. Maledictus qui propria oomina personarum tres deos aut tres dominos aut tres I spiritus confitetur. Maledictus qui secuodum singulas personas trina nomina tantùm distincta patris & filij & sancti spiritus non confitetur. Maledictus qui vnam personam eorum esse confitetur. Maledictus qui quem patrem dicit, hunc eundem & filium esse designat. Maledictus qui patrem natum, aut incarnatum, aut passum esse confitetur. Maledictus qui incnarrabiliter filium & vere natum de substãtia patris esse non confitetur. Maledictus qui hanc oatiuitatem factam vel creatam vel conditam esse confitetur. Maledictus qui verum filium dei ex voluotate tantum dicit esse, & non potius de natiuitate. Maledictus qui dicit, Erat tempus quãdo non erat filius. Maledictus qui hanc natiuitatem ex nullis extantibus non confitetur, quod Græci ἐξ οὐκ ὄντων appellant. Maledictus qui diuinitatem filij dei dicit initium habere de tempore, ortum ex nihilo, nomen quasi adoptionis ex altero. Maledictus qui vnum de vno, filium de patre generatum non confitetur. Maledictus qui impaßibiliter filium natum de patre non confitetur. Maledictus qui dicit, fuit aliquando pater sine filio. Maledictus qui non confiteiur ante omne principium vel initium semper fuisse filium cum patre. Maledictus qui immortalem deitatem filij dei non confitetur. Ma- K ledictus qui de sempiterno filio dicit, non erat antequã de Maria nasceretur. Maledictus qui vnitam deitatem patris & filij & saocti spiritus, ex charitate concordiæ taotùm esse profitetur, & non magis per hanc ipsam vnitam diuinitatem. Maledictus qui vnitam deitatem in tres has persooas esse non confitetur. Maledictus qui aduersus vigorem cẽsuræ diuinæ scripturę, hunc deum verè spiritum paracletum, aut filium patris vel certe facturam vsurpat debere confiteri. Maledictus qui filium dei verum & hominem verum de Maria virgine nuper natum pro nostra salute non cõfitetur. Maledictus qui filium dei hominem tantùm pro nostra salute confitetur. Maledictus qui deum dei filium sempiternum de assumptione hominis per hoc principium habere assignat. Maledictus qui deitatem eius passam esse confitetur. Maledictus qui incomparabilem deitatem trinitatis propriè ad hominis liniamenta esse confitetur, dũ sctiptum inueniamus: Quia nõ sit illi similis quisquam deus in cœlo sursum & in terra deorsum.

In eodem festo. Sermo III.

ROgo vos fratres charissimi, vt libentl animo L sermones quos dominus dabit suscipiatis in *Serm.7.* hac dulcissima die, in qua compunctio etiam infidelibus venit, in qua misericordia tangitur impius, veniam sperat compunctus, reditum non desperat captiuus, remedium desiderat vulneratus, in qua nascitur agnus qui tollit peccata mundi. In cuius natiuitate qui *Ioan.1.* conscientiam purã habet, dulcius gaudet: qui miseram, attentius timet. Qui bonus est, affectuose orat, qui peccator, deuotissime supplicat. Dulcis dies, vere dulcis, & cunctis pœnitentibus veniã portans. Promitto vobis filioli & certus sum, quia in hac die si quis ex corde pœnituerit, & ad vomitũ peccati reuersus nõ fuerit, quodcunque petierit dabitur ei, tantùm in fide non dubitet, delectationem non repetat. Hodie totius mũdi peccatum tollitur, & peccator desperat? Sed videte qualis debet esse pœnitentia, quia multi assidue se dicũt esse peccatores, & tamẽ adhuc illos delectat peccare. Professio est, non emendatio. Accusatur anima, nõ sanatur. Pronunciatur offensa, nõ tollitur. Pœnitentiã certam oon *Pœnitẽtia certa.* facit nisi odium peccati, & amor dei. Quando sic pœnites, vt tibi amarũ sapiat ĩ animo, quod ante dulce fuit M in vita, & quod te prius oblectabat in corpore, ipsum te cruciat in mẽte: iam tunc bene ingemiscis ad deum, & dicis, Tibi soli peccaui, & malum corã te feci. Bene tibi *Psal.50.* soli peccaui, quia nullus hominũ sine peccato, & ideo tibi soli peccaui: quia oullus est sine peccato. Da domine misericordiam misero, qui tandiu pepercisti criminoso. Inclinet ad remediũ humilitas pœnitentis, quem permouere nõ potuit diuturnitas peccatoris. Dic illi in fletu cordis, Aspice ad infœlicem pietas immẽsa, respice crudelem misericordia publica. Desperatus ad omnipotentem veoio, vulneratus ad medicum curro, serua pietatem mansuetudinis, qui tandiu suspendisti gladium vltionis, dele numerositatẽ criminum multitudine misericordiarũ. Ista est filioli vera pœnitentia quando sic conuertitur quis vt nõ reuertatur, quãdo sic pœnitet vt noo repetat. Sane videmus aliquos vestrũ formas & virtutem animorum exercentes, qui in ista die verba mea pro sua salute sic audiant, vt viriliter mollia vitia abiiciant, tanquam qui pugnat. Revera fortius pugnat, qui contra se pugnat. Aperiant aures suas ad præcepta Christi, quę fortasse patuerũt huc vsq; ad audiẽda ludibria.

A ludibria. Aperiant oculos suos ad nitorẽ, qui huc vsque
ad ignominiam patuerunt. Compungat pœnitẽtia cri-
minum, quos huc vsque trãspunxit delectatio volupta-
tum. Erigat adiuncta virtus, quem vitia prostrauerunt.
Aperiant medicamenta nares suas, quibus illis fœteat
cõsuetudo peccati. Aperiat ille oculos cordis vobis, qui
hodie propter nos dignatus est nasci, vt videatis illud
quod putatur dulce modo satis esse in breuitate tem-
porum, quàm amarum erit in ignem æternum, quàm
graui & perpetua pœna punienda erit breuitas delecta-
tionis. Delectatio occidit & pręteriit, vulnerauit & trã-
siuit, miserum fecit & abiit, infœlicem reddidit & reli-
quit. Quàm speciosus est animę nitor, quàm fœlix con-
sciẽtia bonis operibus plena. Si beatũ se credit qui hoc
posidet quod dimissurus est post mortem, quàm secu-
rus est qui illud pręmium sperat quod nunquam amis-
surus est per æternitatem? Si potens est qui mundo im-
perat, quàm beatus est qui deum in conscientia portat?
Et ideo dulcissimi filij concupiscite mũditiam cordis,
Luc. 6. habete dilectionem dei & proximi. Peccatores dimit-
tite, & dimittetur vobis. Iusti non peccetis, vt perma-
neat Christus in vobis. Quæ cum ita sint, videtur mihi
B charissimi, vt nascenti domino & redemptori nostro
vota promittamus hodie & reddamus, sicut scriptũ est,
Psal. 75. Vouete & reddite domino deo vestro. Nos dulciter &
confidenter voueamus, ille dabit possibilitatem vt red-
dere possimus: Nos tamen quicquid illi promittimus,
de illo speremus. Et fortasse interrogatis me quid de-
beatis hodie vouere & reddere. Sũt enim multi qui vo-
uent, alius pallam, alius oleum, alius ceram ad lumina-
ria noctis, alius vt vinum non bibat per aliquot annos,
alius vt ieiunia certo tempore faciat, alius vt carnes nõ
comedat. Non est istud votũ optimum nec perfectum:
Votũ optimum. Adhuc melius volo. Nõ eligit deus nec speciem tuam,
nec oleum tuum, nec ieiuniũ tuum, sed hoc quod te ho
die redemit, ipsum offer, hoc est animam tuam. Et si in-
terroges me, quomodo animam meam quam ipse ha-
bet in potestate offerã? Et ego respõdebo tibi quomo-
do moribus sanctis, cogitationibus castis, operibus fru-
ctuosis. Auertendo à malo, & conuertendo ad bonum.
Damnando vicium, amando deum, diligendo proxi-
mum, impẽdendo misericordiã miseris, quia & nosipsi
Matth. 6. miseri fuimus antequam redimeremur. Dimittẽdo il-
C lis qui in nos peccant, quia & nos omnes sub peccato
fuimus. Superbiã calcando, quia per superbiam primus
homo deiectus est. Abiiciendo inuidiam, quia per inui-
Sapient. 2. diam decepit diabolus genus humanum. Quæ cum ita
sint, erigite animos vestros, & nullus sit siue liber siue
seruus siue ingenuus, qui non hodie deo votum offerat
simul & reddat: quia nimis miserum est vt deo aliquid
non offeramus de nostro, qui animam suam pro nobis
Ioan. 10. posuit, & propter nos, cum esset ęternus, carnẽ suscepit.
Nunc itaque quicunque iram contra alterum tenet, tã-
tùm propter amorem dei dimittat, & obtulit votum. Si
quis consueuit iam longa diuturnitate in luxuria volu-
tari, resipiscat aliquando, & excutiat sordes suas per cõ-
punctionem, & clamet in corde suo in oratione secre-
tius ad dominum: Piissime domine, misericordissime
deus, sufficiat mihi quòd hucusque peccaui, quòd con-
tempsi, quòd fœtoribus carnis meæ satisfeci, iam nunc
te inspirante voueo me à nequitia mea conuersurum,
Peccatum ad mortẽ. Cum hæc fecerit, & iste obtulit votum. Si iterum inui-
dia tenetur fratres, & fœlicitate illius aut actione pro-
spera nõ delectatur, quod est peccatum vsque ad mor-
[illegible] & ipse in corde suo, meditaturum se po
tius actus bonos quàm liuorem cum habiturũ: Et cum D
fecerit, & ipse obtulit votum. Si quis vero sibi conscius
est de homicidio, indicat sibi ipse in corde suo pœni-
tentiam, & vindicet in seipsam malam conscientiam, &
statuat sibi ante deum cruciatũ pœnitentiæ & spacium:
& plenum animum veneno, quem ante cõfusio sangui-
nis proximi sauciauit, cruciet per abstinẽtiam & humi-
litatem: & communicare nullatenus præsumat, vt non
dupliciter se infœlix damnet, dum in corde criminum
horroribus pleno sacratissimũ corpus domini pericu-
lose præsumit accipere. Quòd si quis se talem agnoscit,
& hæc fecerit, & ipse offert votum. Si quis forte vt asso-
let detrahere semper cõsueuit, & aliorũ actiones oblo-
qui nec suas respicere, voueat hodie deo in corde suo
& dicat: Hucusque de aliis dixi, me non inspexi, ego erã
miserior, & alios miseros existimabã, & ideo nunc suf-
ficit quòd peccauit lingua mea, amodo emendare deli-
bero: Ecce qui hæc facit, offert votum. Si quis crudelem
se sentit, misericordiã animi voueat deo. Si quis super-
bum, voueat humilitatem. Si quis vino nimiũ est dedi-
tus, sobrietatem voueat. Si quis seniori suo peccauit, ve-
niam petat: & si ille non sapuerit petere, ille tamen di-
mittat. Et cum hæc omnia feceritis charissimi, offertis E
deo votum placitum, & quasi remuneratis Christum.
Et post hæc veniet vobis benedictio, & vota vestra of-
feruntur ante tribunal Christi: Et sicut dixit Salomon, Sapient. 2.
monumentum vestrũ non accipiet obliuionem: & di-
cetur de vobis: Ecce populus meus quem acquisiui san-
guine meo, saturauit me votis, impleuit odoramentis:
Ego ero eis quasi dominus, & ipsi erunt mihi in populũ,
& non erit vltrà eis captiuitas aut desolatio. Putamus
quàm dulce est quãdo vota nostra talia qualia dixi, an-
geli qui custodes vitæ nostrę sunt, ante conspectum di-
uinę maiestatis obtulerunt? Si aliquid offerimus homi-
ni terreno & morituro, & tamen speramus ab illo mul-
tum recepturos & adiuuandos: si deo autem aliquid de
nostris moribus offeramus, quãtum recipiemus? Nunc
itaq; exultemus in domino, gaudeamus cum fletu, me-
mores simus dignationis diuinæ, & captiuitatis nostræ.
Quemcunque potentia eleuat, veniat illi in mentẽ hu-
militas Christi, vt non dirigatur ad illum sententia ista.
Quid superbis terra & cinis? Quando videmus quẽquã Eccl. 10.
miserum, aut egenum, veniat in mentem misericordia
dei. Quãdo captiuũ, veniat nobis in mentẽ redemptio F
domini nostri. Quando peccatum quodcunque dele-
ctat aut subrepit, sit nobis in memoria quòd iã deleta
sunt peccata nostra. Non perdamus præmium sangui-
nis Christi, nec maculemus stolam animę per iniquita-
tem, aut rapinam, aut concupiscentiam. Iacuimus, iam
erecti sumus: vulnerati fueramus, iam sanati sumus. Nõ
erit excusatio. Qualescunq; potest diabolus ad malum
inuitare, non potest trahere: delectationem infert, non
potestatem: consilium ingerit, non conflictum. Nũc er-
go propter partum beatæ Mariæ si mihi sermo ad vir-
gines, siue viros, siue viduas siue fœminas, siue pœniten-
tes, siue pauperes, siue seruos, nõ est apud deum nisi me-
ritorum discretio. Audite me itaque quicunque dono
Christi in corpore virgines estis. Generaliter loquor ad
omnes: Audite me. Quicũque agnoscit se esse quod di-
co, studeat vt & corde sit virgo. Sic gaudeat de lucro
corporis, vt non habeat damnum animæ: gaudeat tunc
de tam precioso dono Christi, gaudeat cum humilita-
te, fleat cum pietate. Gratias agat quia tãtã fœlicitatem
in integritate portat, lætetur quia securus est agnum
quocunque ierit, si tamen in ore eius, sicut legimus in

G Apocalypsi, mendacium non inueniatur. Oret perseuerantiam, vt uon illi qualiscũque delectatio seculi aut inuidia diaboli tantum donum tollat, tantam claritatem innubilet, tantum nitorem infuscet. Teneat fortiter, ne perdat rem irreparabilem. Non vno momentó delectationis amittat gratiam corporis, non contrahat turpitudinem animæ per pulchritudinem formæ corruptæ, non illum concupiscentia vincat. Si me audierit, permanet: quòd si nõ audierit, amissurus est quod nunquam est reparaturus. Iterum ad vos mihi sermo est qui
Luc. 1. coniuges habetis, moneo vt caste habeatis. Nam & Elizabeth quæ longæuis temporibus caste cum marito vixerat, & ambo fideles ante dominũ fuerunt, meruit iam de mortuo semine filium, qui & sanctitate parentes ornaret, & prædicatione multos infideles cõuerteret. Iterum vobis loquor quæ estis viduæ, custodite viduitatẽ,
Psal. 145. non estote verbosæ, sed cum silentio expectate domi-
1. Tim. 5. num, qui pupillum & viduam suscipit: Sed bonam viduam, & illã quæ in oratione est, in humilitate, in eleemosynis prompta: si certe vnde faciat nõ habet, voluntatem bonam & cogitationem synceram habeat. Mulieres, non maledicite, non iurate, non estote promptæ
H ad loquendum. Forte dicitis importunum esse quod dico, Non mihi tacere licet, plus timeo illum qui iubet, quàm illum qui detrahit. Ego dico, qui agnoscit emendet, qui in se non recognoscit, audiat & teneat vt aliis pro salute dicere possit. Nunc iam ad vos loquor pœnitentes, qui pœnitentiam in ecclesia accepistis & agitis. Perseuerate in fletu, in compunctione, doctè plangite. Quid est doctè plangite? Non quęrite in oratione temporales res, sed æternam beatitudinem, remissionemq; peccatorum. Qui sic orat, doctè plãgit. Non cadunt ad terram lachrymę vestrę, quia verax ille qui per prophe-
Psal. 55. tam dixit, Posuisti lachrymas meas in cõspectu tuo. Vos modo satis debetis amare deum, & à timore iam ad dilectionem transire, quia sic legimus in euãgelio de pec-
Luc. 7. catrice illa, Cui multum dimittitur, multum diligit. Et ideo multum debetis diligere deum, qui vos expectando & non puniendo ad pœnitentiam perducere dignatus est. Nunc iterum ad vos mihi sermo est pauperes. Vobis dico pauperes qui mendicatis, qui de eleemosyna Christianorum viuitis: Consolamini consolamini, tribulatio vestra conuertetur in gaudium, & do-
Ioan. 16. lor vester in lætitiam. Non vobis sit ingratũ quòd men-
I dicatis, nec ideo in corde vestro aliquid contra deum dicatis, quia ille iustus & pius est in omnibus suis. Et te ideo fecit pauperem, vt sufferendo breuem inopiam, æternam vitam acquireres. Et diuitem ideo fecit, vt dum tibi superflua daret, remedium peccatis suis acquireret. Et ideo patientes estote, & expectate dominum. Etiam sermo mihi est ad vos quicunque dominos carnales ha-
Ephes. 6. betis, cuicunque seruitij conditionem debetis. Obedite dominis vestris, diligite ex corde, non ad oculum seruientes, sed ministerium ex amore faciẽtes, quia & illos deus constituit vt vobis dominẽtur, & vos vt seruiatis. Bene seruite propter deum, quia de bono seruitio mercedem habebitis. Si boni fueritis, meliores eritis dominis malis, quia apud deum anima vniuscuiusque non est discernenda nobilitate, sed opere: nec genere, sed a-
2. Cor. 5. ctione. Ideo nunc ad omnes mihi sermo fuit, quia Christus pro omnibus mortuus est. Et ideo seruate quę dixi, vt de vobis fructum habeam, & vos omnes in cœlestibus horreis vbi frumenta congregãda sunt, misericors dominus intromittat, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo. *Sermo IIII.* K

Hodie fratres dilectissimi celebramus domi- *Sermo 2.*
nicæ natiuitatis diem, id est, domini nostri Iesu Christi, qui cum æqualẽ trinitatem cum patre possideat, qui cum cœlum & terram ac maria & omnia quæ in eis sunt pari cum patre virtute firmauerit, in nouissimis temporibus homo nasci ex homine dignatus est, sic nostram suscipiendo naturam, vt non permutaret suam. Permanente enim integro diuinitatis statu, assumpsit hominem dei filius, nec amisit quod erat, sed sociauit sibi quod in ipso ante nõ fuerat. Inuisibilis ergo secundum diuinitatem dei filius, visibilem suscepit hominem, immortalis mortalem, impassibilis passibilem, & vt totum breuiter comprehendam, deus hominem. Quicquid ergo infirmitatis legimus in Christo, id est, quòd esuriuit, quòd doluit, quòd etiam mortẽ pro peccatis nostris sustinuit, suscepto hoc pro salute nostra homini deputemus, salua illius quod suscepit, id est, verbi dei reuerentia: quia ita humanitatem diuinitati suæ iunxit, vt eam post passionem impassibilem faciat, non autem vt fieret (quod cogitari scelus est) diuinitas ipsa passibilis. Nam etsi in dei filio ex diui- L
nitate & humanitate vna persona est, cum tamen audis natum ex homine dei filium, noli communem hũc ibi credere natiuitatis exortum ex opere coniugali, quod quidẽ à deo est cõstitutum vt humanitas propagetur. Aliter, inquam, ibi fuit humanitatis exortus, longe à nostra natiuitate diuersus. Nam etsi in eadem qua nos naturaliter sumus, veritate carnis natus est Christus: non tamen eo quo nos more conceptus & natus est de coniugio, id est, vnde cæteri exorti sumus, licet omnes procreentur homines. Nam & mirabiliter procreatus est. Legitima illa commixtio hominis homini quidẽ, licet iuxta diuinam authoritatem culpa † non vacet, non ta- *† culpa*
men etiam gloriosa est: In Christi vero natiuitate sine *vacet.*
commixtione propagatio, omni prorsus gloria & honore cumulatur. Dominus itaq; noster Iesus Christus, ordine natiuitatis excepto, homo verus procreatus ex virgine est, eodemq; omnipotentiæ signo conceptus, & natus, virginem habuit matrẽ cum portaretur in vtero virginis, & cum ex vtero funderetur: Nec tamẽ ista natiuitas coniugia damnauit, sed potentiã diuinitatis honorauit. Olim huius nouæ fœcunditatis signum Esaias propheta prædixerat, Ideo, inquit, dabit dominus ipse *Esa. 7.*
vobis signum: Ecce virgo in vtero cõcipiet & pariet fi- M
lium, & vocabitur nomẽ eius Emmanuel. Quod signatissime de Christo domino nostro est prophetatum. Emmanuel enim interpretatur, nobiscũ deus: Ergo saluator noster ab effectu rerũ etiam hoc nomen accepit, vt vocaretur nobiscũ deus. Et ipse tunc deus cum omnibus nobis esse dignatus est, quãdo suscepit hanc carnem, vt per hominem qui visibilis erat, cõuersari videretur in terris. Sic enim Hieremias propheta promiserat, dicens, Hic est deus noster, & non ęstimabitur alius *Baruch. 3.*
ad eum. Hic adinuenit omnem viã disciplinæ, & tradidit illã Iacob puero suo, & Israël dilecto suo. Post hæc in terris visus est, & cũ hominibus conuersatus est. Vnde & ipse dominus ad discipulos suos in euangelio dicit, Tãto tempore vobiscũ sum, & non cognouistis me? *Ioan. 14.*
Qui videt me, videt & patrem meum, & reliqua quæ sequuntur. Talia enim dei filius per assumptũ hominem opera faciebat, vt ex ipsa operũ claritate & patris simul & filij diuinitas nosceretur. Quod si diligẽter respiciamus ad causam propter quam dominus totum hoc sacramẽtum suscepti hominis implere dignatus est, tunc

A verè obtenebimus nobis illud impletum esse propheticum. *Filius dei, quare fili' hominis est factus duplex causa.* Duplex enim principaliter causa est, ob quam dei filius factus est filius hominis. Vna est, vt secundum hominem omnia patiendo pro nobis, à peccatorum nos vinculis liberaret. Sic enim Esaias propheta prædixerat, Hic peccata nostra portauit, & pro nobis dolet. Et rursus, *Esa.53.* Ipse autē vulneratus est propter iniquitates nostras, & infirmatus est propter peccata nostra. Eruditio pacis nostræ in eo. Liuore enim eius nos sanati sumus. Altera verò causa est dominicæ passionis, vt nos quos sanguine suo redemit à vitiis atque criminibus, non solum doctrinæ auxilio & gratiæ, sed etiam exemplo suo ad studium sanctitatis accenderet, vt nos non modo præcipiētem dominum, sed etiam exemplo suo ad virtutis fastigia prouocantem, maiore alacritate sequeremur, & iustissimum dominum ac pium patrem, secundum sententiam beati Petri, filij imitatione coleremus. *1.Pet.2.* Sic enim beatus Petrus ait, Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius, qui peccatum non fecit, nec dolus inuentus est in ore eius: Qui cū malediceretur, non maledicebat: cum pateretur, non comminabatur. Tradebat autem iudi- B canti se iniuste, qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, vt peccatis mortui, iustitiæ viuamus. Pręstet autem dominus noster Iesus Christus vt gratia eius adiuti, ad vestigia eius sequenda properetis, & peccatis omnibus ac vitiis mortificati, ad sola viuatis opera iustitiæ exercenda, gratias agentes patri deo cui est gloria & imperium, & domino nostro Iesu Christo & spiritui sancto in secula seculorum, Amen.

In eodem festo. *Sermo V.*

Serm.9. Genes.1. Legimus & fideliter retinemus quòd sub ipso principio nascenti mundi in primo homine fecerit nos deus ad imaginem & similitudinem suā. Ecce in hac die mutata vice factus est deus ad imaginē & similitudinem nostrā. In primis de suis meliora contulit: in secundis de nostris inferiora suscepit. Per interdictæ arboris gustū, primi hominis incauta fragilitas tentauit appetere ambitione damnabili domini sui diuinitatem, persuadente diabolo, & dicente, *Genes.3.* Si de ligno hoc gustaueritis, aperientur oculi vestri, & eritis sicut dij. Ideoque agnoscamus pij patris ad- C mirabilem bonitatem. Homo solicitante inimico deus esse voluit per superbiam, & deus homo factus est per misericordiam. Innouatur in nobis quodammodo per *Genes.2.* Christi diuinitatem species illius antiqui & incipientis seculi, quando primus Adam de limi materia figuratur. Ecce etiam nunc secundus Adam quasi de intacta ac rudi terra virginis de carne formatur. Ecce, inquam, iterum cessantibus naturæ legibus, nouus homo in nouā vitam solo deo operāte perficitur. Promittitur ergo filius virgini per visitationē spiritus sancti. Qui non mirum si sine corruptione nascitur, qui de sanctificatione *Luc.1.* suscipitur. Non enim decebat, vt qui nobis afferebat salutem, soli matri pręriperet dignitatem. Spiritus, inquit, sanctus superueniet in te. Dignum planè erat, vt regali onustanda partu, prius cœlestis regis sanctificaretur ingressu. Vnde dominū & saluatorem nostrum non ideo simplicem hominem credamus, quia ex homine nasci videmus. Fas non est vt non deus credatur, cui descensuro ad terras à deo habitaculū præparatur. Diuina itaque operante potentia credentis viscera fœcundantur, & in ligno mortali vitæ arbor inseritur, & portans in se omnia virtus ab infirmitate portatur: & qui terra mari cœlóque non capitur, intra vnius corpusculi membra suscipitur. De creatura sua creator omniū procreatur, D & de riuulo suo fons magnus exoritur. Radix omnium de virgulto suo nascitur, & vitis vera palmitis sui fructus efficitur. Adest ecce exoptatissimus dies, gratia geminata resplendens, candore quidem consueti luminis illustratus, sed præcipue radiātis veri fulgore coruscus. O dies dierum omniū nouitas, lucrum lucis, & dispendium cæcitatis, in quo æternus sol de summa altitudine claritatis paternæ descendens, vuluæ virginalis aditum reserauit, & totius mūdi caliginē fulgida coruscatione repressit. Ducite fideles Christi festiuissima gaudia, res nobis hodie perfecta est noua, quæ olim fuerat repromissa, vt sine virginis detrimento pudoris, filium lactarent vbera genitricis. Hæc illa est nouitas Hieremiæ prophetæ vaticinio nūciata, *Hier.31.* Faciet, inquit, dominus nouum super terram. Et quasi quandam lucernam huius obscuritatis accendens, continuò subiecit. Fœmina circundabit virum. Hoc est, inquit, nouum quod super terram dico dominum esse facturum, quia fœmina circundabit virum. Aduertite fratres, & me potius vestro intellectu præcedite, Fœmina, inquit, circundabit virum. O fœmina super fœminas benedicta, quæ & virum non cognouit, & virum in vtero circundedit: quæ F concubitu carnali non tangitur, & tamen carnea prole de spiritali semine gratulatur. Circundat Maria virum angelo fidem dando, quia Eua perdidit virum serpenti consentiendo. Faciet, inquit, dominus nouum super terram. Vt igitur exhibēdæ huius nouitatis tempus aduenit, cœlestis ad virginem præmittitur nuncius. Salutat angelus puellam viri salutationis ignaram: terretur virgo nouitate verborū. Ad quam angelus, Ne timeas, *Luc.1.* inquit, Maria, inuenisti enim gratiam apud dominum. Ne, inquit, ad conspectum meū mater domini mei terrearis. ego conceptionis tuæ minister adueni, ipse me misit ad te, qui est nasciturus ex te. Ipse tibi per me annunciat gaudium, cui placuit in vtero tuo cum humana natura mysticum sociare coniugium. Inuenisti gratiam apud dominum: Ecce concipies & paries filium, non cuiuslibet meriti hominem, sed totius mūdi saluatorem. Ne, inquit, timeas. Abiice abs te omnem metum seculi, quę conceptura es gaudium mūdi. Reuolue Maria propheticam lectionem. Neque enim te scientia diuinorum potest præterire librorum, quæ ipsam pleni- E tudinem paritura es prophetarū. *Esa.7.* Recole in libro Esaiæ prophetæ virginem quam legisti, & gaude quia tu esse meruisti. Tu tibi præsignata es virgo, tu ecce cōcipies in vtero, non de viro, sed de spiritu sancto, & grauida eris, & incorrupta manebis. Paries filiū, & virginitatis non patieris detrimētum. At illa, Ecce, inquit, ancilla domi- *Luc.1.* ni, fiat mihi secundum verbum tuum. Mox igitur angelus virginis accepto consensu, cœlestis regionis accolas repetiuit: Et ecce subitò secretū virginis ineffabilis potentia penetrauit. Intrat artifex mundi angustias vetris humani, efficitur grauida mater intacta, & ecce tanquā spōsus de thalamo, Mariæ Christus procedit ex vtero. *Psal.18.* Occultatur in mēbris infantis potentia maiestatis, deus pendet ad vbera genitricis. Pannorum vilium squalore cōtegitur, durissimi suffert præsepis angustias, & totum misericors humiliter patitur, dummodo mundus qui perierat liberaretur. O beata infantia, per quam nostri generis vita est reparata, O gratissimi delectabilesq; vagitus, per quos stridores dentium æternosq; ploratus euasimus. O fœlices panni, quibus peccatorum sordes extersimus. O præsepe splendidum, in quo non solùm iacuit fœnum animalium, sed cibus inuentus est ange-

G lorum. Lacta Maria creatorem tuum, lacta panem cœli, precium mundi. Postremò tu illi vt mater temporalem ministra substantiam, vt ipse nobis & tibi vnà cũ patre & spiritu sancto vitam tribuat sempiternam. Quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & gloriatur deus, Per omnia secula seculorum, Amen.

In eodem festo. Sermo VI.

Sermo 10. Vis tāta rerum verborumq; copia instructus existat, qui huius diei gratiā dignis possit laudibus prædicare? Vnde si huiusmodi nullus est, non erubescimus etiā si nobis nitidior dicendi facũdia desit, vel mediocri tamen sermone partum sacræ virginis, & ortum dominici corporis differentes conabimur explicare. Natalis est ergo hodie Saluatoris, charissimi, in quo lumen additum mũdo est, & immortalitas quæ per peccatum perierat, mortalibus reddita est. Natalis est hodie Saluatoris, de quo angelus
Luc.2. pastoribus dicit, Natus est hodie vobis saluator. de quo
Esa.9. & propheta dicit, Filius datus est nobis, puer natus est nobis. Nascitur ergo quem regem gentium alius propheta testatur, & nascitur ex virgine, sicut scriptum est,
H Ecce virgo cõcipiet & pariet filium, & vocabis nomen
Esa.7. eius Emmanuel, quod interpretatum est ex Hebraica lingua in Latinum translata, nobiscum deus. Prædicamus hodie natum de virgine Saluatorem: & infantem
Luc.2. in præsepio positum, cum vigilantibus pastoribus moniti ab angelis adoramus. Exhibeamus fidē virtutibus, reuerētiam sanctis testibus præbeamus, & Simeoni cognoscenti, & Annæ dominum confitenti, & Ioanni baptizanti, & Iordanis purgationi, & sancto spiritui descēdenti, & cœlis apertis, & patri testimonium perhibenti, & virgini permanenti, & stellæ fulgenti, & columbæ descendenti, & ipsi domino omnem tentationem diaboli superanti. Hodie ergo peperit virgo, qui deo filios faceret, qui sententiā præuaricationis excluderet, pœnā mortis eriperet, & vitam perpetuam credentibus condonaret. Portauit in vtero filium mater, omnibus quæ sunt ante nutrimenta maiorem, & hunc fudit forma serui in terris, quem habent angeli imperatorē in cœlis. Peperit filiũ mater, à quo ipsa nutriretur potius quàm nutriret. Mortali aluo immortalem suscepit hospitem, & in terrestri hospitio cœlestem virgo imperatorem
I suscepit. Beata virginitas desinit esse iam mortis ancilla, quia illum intra se gestat in mēte, quem Maria portauit in vētre. Nulli virginitas seruituti succumbit, quia illum diligit, qui humano generi attulit libertatem. Cœlestis propago germinabat in vtero, & in eximio partu virginea viscera coruscabant. Humanis gressibus portabatur pictura deifica, & in angusto pudoris cubiculo et mū quē cœli non capiunt, sancta virgo portabat inclusum, & peperit eum, non qui nascendo pollueret parietem, sed qui à pollutione seculum deluaret. Sācta credidit, sancta concepit, sanctior effìcitur post partum. Extitit autē ipsi virgini ipse filius qui erat sponsus. Ipse genitus, qui erat genitor. Illic fuit paranympha credulitas, paranymphus archangelus. Mater sponsa, & ipse quem peperit Christus sponsus, quem sanctus spiritus copulauit, Gabriel angelus nūciauit, angelorum exercitus decantauit, & stella fulgida demōstrauit. Fecit grauidam virginē ipse qui erat nasciturus ex virgine. Expauit in partu suo mater, deus per angelũ loquebatur, & virgo auribus impregnabatur. Audiat omnis ætas quod nũquam audiuit. Virgo partu suo nupsit, virginitatem dum pareret duplicauit, filiũ quem genuit adorauit. Cesset omnis solicitudo, Christus nobis vera securitas aduenit. Cesset omnis infirmitas, hodie saluator apparuit. Cessent bella, desināt lites, hodie pax vera de cœlo descen- K
dit. Cesset omnis amaritudo, hodie per totum mũdum melliflui facti sunt cœli. Fugiat mors, quia vita nobis hodie de cœlo est data. Hodie super terram canunt angeli, lætantur archangeli, gloriantur prophetæ, inuitantur sancti, turbantur mali, gratulantur boni, visum cæci recipiunt, auditum surdi, claudi gressum, leprosi mundantur, tristes lætificantur, infirmi sanantur, & mortui resuscitantur: Solus diabolus & omnia cum eo dæmonia contremiscunt, quia restauratur genus humanum per interitum diaboli. Christus vobis hodie redemptor apparuit. Probat ergo virtutem domini ordo nascēdi, cõcepit virgo, virilis ignara consortij. Impletur vterus, nullo humano pollutus amplexu. Vide miraculum matris dominici corporis, virgo concepit, virgo grauida, virgo cum partorit, virgo post partum. Præclara ergo illa virginitas, & gloriosa fœcũditas. Virtus mundi nascitur, & nullus pariendi est gemitus. Vacuatur vterus, infans excipitur, nec tamē virginitas violatur. Fas enim erat, vt domino ex virgine secundum carnem nascente meritum cresceret castitatis, ne per eius aduentum L
violaretur integritas, qui veniebat sanare corrupta. Nascitur ergo puer, ponitur in præsepio. Hæc sunt enim Luc.2.
domini prima cunabula, nec regnator cœli has dedignatur angustias. Stat Maria, & matrem se læta miratur, & de spiritu sancto protulisse se gaudet, nec quia peperit innupta, terretur: sed quia genuerit, cum exultatione miratur. Nam cum seculo debitus saluatoris properaret aduentus, ad Mariam virginem venit spiritus sanctus, vt fuerat ab angelo ante prædictum, dicente, Spiritus sanctus veniet super te, & virtus altissimi obum- Luc.1.
brahit tibi. Ideoq; & quod nascetur ex te sanctũ, vocabitur filius dei. Rectè ergo in eius aduentu cœlestia veneramur, quę de cœlo venisse manifeste cognoscimus, quem natum pro nostra salute dei patris & spiritus sancti virtute comperimus. Multis enim ante nunciabatur indiciis noua cœlo ventura progenies. Vides ergo charissime saluatoris ortum dei esse virtutem, cum de eo prophetę non taceant, & spiritussanctus fateatur. Quid præclarius stellæ nuncio? Quid magorum manifesta confessio? Quid prophetarum tam similis & tam continuata sententia? Vbique notus est dominus, vbique M
natus ex virgine nunciatur. Et quoniam eum secũdum carnem natum ex virgine diximus, nunc ea quæ spiritaliter sentire possumus differamus. Videamus ergo quæ est illa virgo tam sancta, ad quam spiritus sanctus venire dignatus est: quæ tam speciosa, quam dominus elegit sponsam: quæ tam copiosa, cuius generationem cunctus orbis exciperat: quæ tā casta, vt possit virgo esse post partum. Nōnne in figura Mariæ typum videmus esse sanctæ ecclesiæ? Ad hanc vtique sanctus descendit spiritus, huic virtus obumbrauit altissimi, hinc potens virtute Christus egreditur. Hæc est immaculata concubitu, fœcunda partu, virgo & casta perpetuò. Hæc concipit non viro, sed spiritu: hæc parit non dolore, sed gaudio: hæc nutrit non vbere corporis, sed lacte doctoris. Hæc est igitur sponsa Christi, & gentium magistra, quæ se plenā miratur, & fœtam lætatur. In hac ergo die qua saluator nascitur, splendor lucis augetur, tenebrarum caligo minuitur. In hac die lux cœlestis credētibus redditur, & in æterna nocte diabolica figmenta damnantur. In hac die lux crescit ex lumine, virtutum virtus attollitur. Gloria æternitatis exigitur, reparationem suam domino secundum carnem nascente mundus amplectitur.

A ctitur. Plena sit ergo diei huius festiuitas, in qua deus nostri memor terrena visitare dignatus est, & amissam mortalibus lucem aduentus sui claritate restituit, quia ipse est splendor & gloria æterna, dominus noster Iesus Christus, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

In eodem festo. *Sermo VII.*

Sermo 11. IN aduentu dominico fratres charissimi solutus est omnis paternæ præuaricationis metus, quē diaboli dudū fraudibus incurrit circumuenta mortalitas. Adest enim nobis hodie cœli terræq; iudex, qui rescisso chirographo delictorum, reatū nostrum miseratus absoluit. Adest ille dominus, qui iugū captiuitatis antiquæ à nostris ceruicibus soluēs, mœrorem mundi æterna libertate lætificet. Adest rex ille mãsuetus, qui per spacia totius orbis cœlestis iustitiæ gressibus incedens, superbientem furentis inimici conterat tyrannidem. Hodie nanque parturiēte Maria natus est nobis dei filius, vt germanæ carnis nostræ conceptione productus, creato à se homini & pietatem paternam & fraternum largiretur affectum. Et natus sanè ab intacta

B est fœmina, vt eum pariter & hominē testaretur partus humanus, & deum probaret æterna virginitas. Nam sicut non poterat nisi caro de carne nasci, ita nō poterat dei caro de fœmineo vtero nisi sine generante prodire. Propter quod ait angelus beatissimæ Mariæ, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi, & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius

Luc.1. dei. Spiritus, inquit, sanctus superueniet in te, Idcirco tibi frater virtutem sancti spiritus angelicus sermo prætexit, ne coniecturis carnalis disputationis hebetatus, cœleste tibi ipse mysteriū terrena argumētatione confundas. Aut non putas eum nouum puerū in aluo virginis potuisse formare, qui cum primum conderet hominem, nec semen patris, nec viscera materna quæsiuit? Dic itaque quicunque es supernæ dispēsationis arbiter & discussor, quæ tibi videtur virtus eminentior, partum dedisse virgini, aut perfectum hominem creasse de ter-

1.Cor.15. ra? Primus enim homo, vt ait Apostolus, de terra terrenus, secundus homo de cœlo cœlestis. Si contra naturam esse cōtendis quòd in mysterio redēptionis nostrę sine viro puella asseritur concepisse, cuius quæso naturę est quòd in parente generis nostri caro sine carne for-

C mata est? Quæ est ista ratio, imò quàm cæca contentio, vt non credatur deus facere hominē posse de fœmina, quem creditur de puluere fecisse? Si omnipotētis ô homo tali in negocio esse perspicis voluntatem, de opere

Psal.134. cur retractas? Omnia enim, sicut legitur, dominus quæ voluit fecit in cœlo & in terra. Et si solicitus perscruteris, præter hunc legitimū humanæ conceptionis vsum, tres valde mirabiles nascēdi species operatam reperies

Tres mirabiles nascēdi species. trinitatem. Et prima est quidem quòd Adam figuratus ex limo est, secunda quòd mulier formata de masculo, tertia, quæ & cœlestis est, quòd Christ' processit ex virgine. Quid horum non nouum, quid horum non mirabile, quid horum, si non fidē sequamur, inquisitio poterit humana complecti? Quòd autē mystico hoc conceptu visitare mundū suum dei dignatus est filius, nostræ hoc salutis necessitas flagitabat, nimirum vt cœlestis tandem generatio repararet, quod natiuitas terrena perdiderat. Sed fortassis hunc qui natus prædicatur ex fœmina, dum vilibus obuoluitur pannis, dū iacēre contentus est in præsepi, dum lachrymosis vagitibus concrepat, dum maternis lactatur vberibus, deum esse diffidis. Imò per ista frater aduerte eum & vt hominē in-

firma pro infirmis pertulisse, & vt deum potentiam ex- D ercuisse cœlestem. Hic nanque qui sordentibus circun-

Matth.2. datur pannis, regiis per Chaldæos muneribus honoratur. Hic qui in præsepi humilis iacet, lumine noui syderis coruscat in cœlo. Hic qui vagitus reddit infantiæ, angelici exercitus vocibus collaudatur. Hic qui fœmineo lacte nutritur, multa hominum milia paruissimo

Matt.14. pane satiauit. Quid illud adiiciam, quòd deum illum & verum dei esse filium resurgens à mortuis Lazarus pro-

Ioan.11. & 9. bat, recepto lumine cæcus annunciat, venerandis eius calcata vestigiis maris vnda testatur, & quod præcellit

Matt.14. hæc omnia, resultans è cœlo vox paterna confirmat? Propter quod dilectissimi tam magnum hoc natiuita-

Matth.3. & 17. tis dominicæ sacramentum, dignis vocibus honoremus. Diligamus præ omnibus castitatem, quia vt placere hanc sibi Christus ostēderet, pudicitiam vteri virginalis elegit. Sectemur misericordiam, quia pietatis est quòd saluamur. Iustitiā solicite teneamus, quia ad hoc vnigenitus dei effici dignatus est homo, vt veritatem prædicans, vniuersam mundi faciem damnata iniquitate purgaret.

In eodem festo. *Sermo VIII.*

E

Serm.12. Illius dei idemq; filius hominis dominus noster Iesus Christus, sine matre de patre natus, creauit omnem diem, sine patre de matre natus consecrauit hunc diem, diuina natiuitate inuisibilis, humana visibilis, vtraq; mirabilis. Proinde quod de illo

Esa.53. propheta prædixit, Generationem eius quis enarrabit? de qua potius dictum sit, iudicare difficile est, vtrum de illa vbi nunquam natus coæternum habet patrem, an de ista vbi aliquando natus, in qua vt fieret iam fecerat matrem, vtrum de illa vbi semper natus est qui semper erat? Quis enim enarrabit quomodo natum sit lumen de lumine, & vnum lumen vtrunque sit, quomodo natus sit deus de deo, nec deorum numerus creuerit, quomodo velut de re transacta dicatur quòd natus est, cum tempus in illa natiuitate nec trāsierit quo præterita esset, nec præcesserit quo futura esset, nec præsens fuerit quasi adhuc fieret & perfecta non esset? Hanc ergo generationem quis enarrabit, cum id quod enarrādū est, supra tempora maneat, sermo autem enarrātis in tempore transeat? Istam quoq; ex virgine generationē quis enarrabit, cuius conceptus in carne non carnaliter factus, cuius ortus ex carne vberratem nutriēti attulit, in- F tegritatem parienti non abstulit? Quamlibet itaque earum, siue vtraq; generationē eius quis enarrabit? Hic est

1.Tim.2. dominus deus noster, hic est mediator dei & hominū homo, saluator noster, qui natus de patre creauit & matrem, creatus de matre glorificauit & patrem. Sine fœmineo partu vnicus patri, sine virili complexu vnicus

Psal.44. matri. Hic est speciosus forma præ filiis hominum, sancte filius Mariæ, sanctæ sponsus ecclesiæ, quam suæ genitrici similem reddidit. Nam & nobis eam matrē fe-

2.Cor.11. cit, & virginem sibi custodiuit. Ad hanc quippe dicit apostolus, Aptaui vos vni viro virginem castam exhibere Christo. De qua rursus dicit, Matrem nostram nō ancillam, sed liberam, cuius multi filij desertæ magis

Galat.4. quàm eius quæ habet virum. Est ergo & ecclesiæ sicut Mariæ perpetua integritas, incorrupta fœcunditas. Quod enim illa meruit in carne, hæc seruauit in mēte, nisi quòd illa peperit vnum, hæc parit multos congregandos in vnū per vnū. Hic est ergo dies quo venit in mundum, per quem factus est mūdus, quo carne factus est præsens, virtute nunquam absens, quia in hoc mūdo

Ioan.1. erat, & in sua venit. In mundo erat, sed mundū latebat,

G quia lox lucebat in teoebris, & eam tenebræ non com-
prehendebant. Venit ergo in caroe, carnis vitia mun-
daturus. Venit medicina in terram, vnde curaret inte-
riores oculos oostros, quos exterior nostra excęcauerat
terra: vt eis sanatis qui fuimus aotea tenebrę, lux efficia-
Ephes. 5. nıur in domino, & oon iam lux in tenebris luceat præ-
Psal. 12. sens absentibus, sed appareat certa cernentibus. Ad hoc
sponsus processit de thalamo suo, exultauit vt gigas ad
currendam viam, speciosus vt sponsus, fortis vt gigas,
amabilis & terribilis, seuerus & serenus, pnlcher bonis,
asper malis. Manēs in sinu patris, impleuit vterum ma-
tris. In quo thalamo, id est, virginis vtero, oatura diuioa
Ioan. 1. sibi copulauit hnmanam: Vbi verbum caro factum pro
nobis à matre procedens, vbi babitemus præparat no-
bis. Hūc ergo diē læti solēniter celebremus, & æteroum
diem per eum qui oobis æternus in tēpore natus est, fi-
deliter exoptemus, Iesum Christum dominum nostrū,
qui viuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

In eodem festo. Sermo IX.

Serm. 13. DOminus noster Iesus Christus, fratres charis-
simi, qoi in æternnm est cunctorum creator,
hodie de matre nascēdo factus est nobis sal-
H uator. Natus est nobis hodie io tempore per
voluotatem, vt nos perducat ad patris æternitatem. Fa-
Psal. 77. ctus est deus homo, vt homo fieret deus. Vt panem an-
gelorum manducaret, dominus angelorum hodie fa-
Esa. 45. ctus est homo. Hodie impleta est prophetia illa quæ di-
cit, Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustum: aperia-
tur terra, & germinet saluatorem. Factus est igitur qui
fecerat, vt inueoiretur qui perierat. Sic enim in psalmis
Psal. 118. homo confitetnr, Priusquam humiliarer, ego peccani.
Genes. 3. Et iterum, Erraui sicut ouis quæ periit. Peccauit homo,
Luc. 2. & factus est reus: natus est homo deus, vt liberaretur
reus. Homo igitur cecidit, sed deus descendit. Cecidit
homo miserabiliter, descendit deus misericorditer. Ce-
cidit homo per superbiam, descendit deus cum gratia.
Luc. 1. Sic nanque mater domioi ab angelo audiuit, Aue gra-
tia plena, dominus tecum. Qui natus est primò sine ma
tre in cœlis, hodie natus est sine patre io terris. O mira-
cula, ô prodigia fratres charissimi, naturæ iura mutan-
tur in bomine. Deus nascitur, virgo sine viro grauida-
tur, viri nesciā sermo dei maritat. Simul facta est mater,
& virgo: mater facta, sed incorrupta, virgo habēs filium
I nesciens virū. Semper clausa, sed non infœcunda. Solus
enim sine peccato est natus, quem sine virili complexu
non coocupiscētia carnis, sed obedientia genuit mētis.
Virgo concepit, sola vulneri nostro medicioam pårere
potuit, quæ non ex peccati vulnere germen piæ prolis
emisit. O mira & inexquisita compago, ô noua & inau-
dita cōmixtio. Deus qui est & qui erat, fit creator crea-
tnra. Qui immēsus est capitur, diuites constituens pau-
per efficitur, incorporeus carne vestitur, sermo crasse-
scit, videtur iouisibilis, palpatur impalpabilis, compre-
henditur incomprehensibilis, immortalis occiditur.
Luc. 2. Quem cœlū & terra benedicit, in pręsepio angusto col-
Hebr. 13. locatur. Numeratur in seculo, qui est ante secula. Chri-
stus Iesus heri & hodie, idem ipse & in secula. Heri dixit
propter mortalitatem, hodie propter æternitatem. Me-
ritò hodie locuti sunt cœli, gratulati sunt angeli, pasto-
res iocundati, magi inuitati, reges turbati, martyres co-
ronati, dæmones effugati. Igitur cum gaudio dicamus
sanctæ virgioi Mariæ matri domini nostri Iesu Christi,
dicamus & non confundamur: Lacta mater Christū, &
dominum nostrū & cibum, Lacta panem de cœlo ve-
nientem, & in pręsepi positum velut piorum cibaria in-
mentorum. Illic enim cognouit bos possessorem suum, K
& asinus pręsepe domini sui: circuncisio scilicet & præ- Esa. 1.
putium cohærendo lapidi aogulari, quorum primitiæ
fuerūt pastores & magi. Lacta eum qui talem fecit te, vt
ipse fieret in te, qoi tibi & munus fœcunditatis attulit
cōceptus, & donū virginitatis nō abstulit natus: qui sibi
antequā nasceretur & vterum de quo nasceretur, & ci-
uitatē in qua nasceretur, & diem in quo nasceretor ele-
git, qui & ipse cōdidit quod elegit. Sic nanq; olim præ-
dictum est, Mater Sion dicit homo, & homo factus est Psal. 86.
in ea, & ipse fundauit eam altissimus. O omnipotentia
nascentis, ô magnificētia de cœlo ad terrā descēdentis.
Adhuc in vtero portabatur, & ex vtero matris à Ioāne
baptista salutabatur. Tūc ille Simeō senex famosus, an-
nosus, probatus, coronatus, tunc cognouit, tuoc adora-
oit, tnnc dixit, Nūc domine dimittis seruum tuū in pa- Luc. 2.
ce: quia viderunt oculi mei salutare toum. Differebatur
exire de seculo, vt videret natū per quem cōditū est se-
culū. Agnouit infantē senex, factus est io puero pner. In-
nouatus in ætate, qui plenus erat pietate. Simeon senex
ferebat Christū infaotē, Christus regebat Simeonis se-
nectutē. Dictum ei fuerat à domino, quod non gustaret
mortē nisi videret Christū deum natū. Natus est Chri- L
stus, & impletū est desideriū senis in mundi ipsius sene-
ctute. Ipse ad senē bominem venit, qui mnndū inuete-
ratum inuenit. In isto quidē seculo diu esse nolebat, &
Christū in hoc seculo videre cupiebat, cātans cum pro- Psal. 84.
pheta, & dicēs, Ostende nobis domine misericordiam
tuam, & salutare tuū da nobis. Denique vt noueritis ita
esse, istius lætitiā conclusit, dicens, Nuoc dimittis seruū
tuum in pace, quia viderūt oculi mei salutare tuū. Pro- Luc. 2.
phetæ cecioerunt conditorē cœli & terræ io terra cum
hominibus futurū: Angelns nūciauit creatorem carois
& spiritus in carne vēturum: Salutaoit Ioānes ex vtero
in vtero saluatorē, Simeon seoex deum agnouit infan-
tem, Anoa vidna virginem matrem. Hæc sunt testimo-
nia natiuitatis tnæ domine Iesu, antequā tibi sterneren-
tur fluctus maris, campi cederent imperanti, antequam
ventus te iubēte silnisset, mortuus te vocāte resurrexis-
set, sol te moriente palloisset, terra te resurgēte tremnis-
set, cœlū te ascendēte patuisset. Adhuc in manibus ma-
tris portabaris, & iā dominus orbis agnoscebaris. Vbi-
que enim Christus dominus ei pulcher occurrebat. Pul
cher in cœlis, pulcher in terris, pulcher in patre verbū, M
pulcher in matre caro & verbum. Pulcher in vtero vir-
ginis, vbi nō amisit diuinitatē cum suscepit humanita-
tē: Quia cum hic esset, cum manibus portaretur, locoti
sunt cœli, gauisi sunt angeli, magos stella duxit, adorat⁹
est in præsepio. Pulcher ergo Christus in miraculis, in
flagellis, io sermonibos, in verberibus, pulcher nō curās
mortē, & mortuos suscitans. Pulcber in ligoo, pulcher
in cœlo, pulcher & in sepnlchro. Quis igitur fratres cha
rissimi noo admiretur, nō adoret primum & nouissi- Apoc. 22.
mum, initinm & finem, α & ω? Quis, ioquam, non ado-
ret per quem aspirauit dies, effugatæ sunt vmbræ? Natus
est Imperator vt ablueretur peccator. Sic enim scriptū
est, Infirma mundi elegit deus, vt cōfundat fortia. Do- 1. Cor. 1.
minus enim Iesus Christus, per carnē quā suscepit, tri-
buit nobis magnā spem, magnam consolationem, ma-
gnam gratiam. Natus est, quod nō noueramus: lactatus
est à matre, suxit, quod noueramus: Mercat⁹ est à nobis
quod hic abūdat, nasci & mori. Resurgere & in æternū
vioere nō hic erat. Inuenit hic viles merces terrenas, &
terrestribus attulit peregrinas & cœlestes. Si expaue-
scis ô quisquis es auditor mortem Christi, ama resurre-
ctionem

A ctionem Christi. Multi quidem contempserunt humilem Christum, & non peruenerunt vsque ad altitudinem Christi. Qui autem adorauerunt humilem, inoenerunt excelsum. Audiunt Iudæi & dicunt, Noster est Christus. O Iudæi cæci, si vestrum agnouistis, quare occidistis? Dominus quidem suscepit circũcisionem, ablaturus ipsam circũcisionem: Suscepit vmbram, daturus lucem: Suscepit figuram, impleturus veritatem. Ipse quidẽ vobis legem dedit, sed in qua fuit Helisęus, quando resuscitauit mortuum filium cuiusdam religiosæ, in ea figura data est lex. Hoc factum est. Nunciatus est Helisæo mortuus infans, dedit seruo suo baculum, & ait illi, Vade, inquit, & pone baculum super puerum, & re-
4 Reg. 4. uiuiscet. Accepit seruus baculum, posuit super puerum & non resurrexit. Propterea Iudæi legem accipere potuerunt, bibere illam non potuerunt. O tu Iudæe, audi legem mutatam, si vis mutari: Si non vis mutari, in vetustate habes damnari. Noli amare veterẽ tunicam, pater tuus crucifixit Christum, tu odisti: Ille manu, tu corde, ambo facinus implestis. Displiceat tibi quod fecit pater tuus: audi quid dicit dominus tuus, Pater, inquit,
Ioan. 12. B in me manens, ipse mihi mandatum dedit quid dicam & quid loquar, & scio quia mandatum eius vita æterna est. Si mandatum patris vita æterna est, si verbum patris est vita æterna, qui loquebatur erat vita æterna. Non ergo fecit aliquid à se, quia non est à se. Sed à quo est? A patre. Pater enim Deus, sed non de deo, filius autem deus, sed de deo. Ideò filios, quia de deo genitus est, & semper filius sine initio genitus, & tamẽ genit⁹. Et quomodo hoc intelligatur audite: Expectatis à me, audite
Esa. 53. Prophetam per me, Generationem eius quis enarrabit? Multa diximus de eius generatione, sed ea, quæ de matre est. Cæterùm quomodo natus est de patre in cœlo, quis potest explicare? quis potest enarrare vel inuestigare? Tendamus nos ad istam humanam natiuitatem, per quam nobis deus donauit gratiam. Gratia, inquam, donata, non merces est reddita. Quę creauit sanat, per ipsam leuat ruentẽ, per ipsam curat ægrotãtem, per ipsam coronat vincentem. Ipsa est fides, ipsa est veritas: Hoc est Christianę fidei fundamẽtum, quia vnus homo per quem ruina, alius homo Christus per quem structura.
C Cecidit qui non mansit, erigit qui non cecidit. Ruit ille qui dimisit manentẽ, manens Christus in patre descendit ad iacentem. Ipse puer paruulus ex semine Israel, & ipse nobiscum Deus Emmanuel. Quæ est illa nostri generatio Saluatoris, qua gignẽti patri coæternus est, quãdo hanc generationem ex virgine mundos expauit, quam pia fides agnouit & tenuit, infidelitas autem irri-
Ioan. 1. sit, superbia timuit superata? Quænam est illa generatio, qua in principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum? Vel quod est hoc verbum quod dicturus antea non silebat, quo dicto non siluit,
Sapien. 10. qui dicebat? Quod est verbum sine tempore, per quod facta sunt tempora, verbum quod labia nullius aperuit cœptum, vel clausit finitum, verbum quod initium non habet ex ore loquentium, & aperuit ora mutorum, verbum quod linguis gentium disertis nõ fit, & linguas infantium disertas facit? Quænam est illa generatio coi pater moriendo non cedit, quia non cum vinẽdo præcedit aliena ab omnibus locorum temporũmque interuallis, ab omni distentione spaciorum, quam vel in diebus vel in corporibus sentire consueuimus? Leuemus ad eum quantum ipso adiuuante possumus, animam nostram, si quo modo capere valeamus & natum nõ prænenientem qui gignit, & gignendo non subsequentem,

qui gignitur, patrẽ & filium: nec pariter patres, nec pa- D riter filios, & pariter æternos: non vtrumque generantem, nec vtrumque nascentem, sed alterum sine altero non vinentem, & patrem sempiternum genuisse, & filium sempiternum natum esse. Cogitemus si valemus, si non valemus, credamus. Non est quod hic dicere volomus, sed tamen non lõge positum est ab vno quoque nostrũ. In illo enim viuimus, mouemur & sumus. Tran-
scendamus carnem nostram, in qua parentes ante filios Act. 17. viuunt, quia vt filios possent generare creuerunt, & filiis crescentibus iã senescunt. Nondum natis filiis parentes vixerunt, quia & parentibus mortuis, filij victuri sunt. Transcendamus & animas nostras, pariunt & ipsæ aliquid cogitando quod secũ habent sciendo, sed possunt amittere obliuiscendo, quia & non habebant antea nascendo. Cuncta corporalia & temporalia & mutabilia transcendamus, vt videamus super omnia, per quem facta sunt omnia. Ascensus noster in corde est, quia & illud, quò ascendimus, propè est. Longe autem ab illo sumus, inquantum dissimiles sumus. Ascẽdit ergo ad eum sua similitudo quam in nobis fecit & refecit, quia nondum perfectè palpitat infirmus aspectus, & ineffabilem E candorem lucis æternæ non potest intueri. Cuius ergo fulgorẽ mentis acies nondum capit, generationem eius
Esaia. 53. quis enarrabit? Sed verbum caro factum est, & habitauit Ioan. 1. in nobis. Hanc ergo generationem cuius hodiernum celebramus diem, hãc, in qua dignatus est venire per Israël, & fieri Emmanuel nobiscum deus in carnis infirmitate, non nobiscum in cordis iniquitate, accedens ad nos per id quod assumpsit ex nostro, & liberans nos per id quod mansit in suo. Visitauit quippe dominus seruos suos per mortalem infirmitatem. Hanc ergo generationem cuius vtcunque capax est humana fragilitas, non illam quæ sine tempore manet, sine matre super omnia, sed istam quæ in tempore facta est sine patre inter omnia. Hunc virginis filium & virginem sponsum, de incorrupta matre nascentem, & incorruptibili veritate fœtantem laudemus, amemus, adoremus, vt in eius misericordia de astutia diaboli filij trimphemus. Veniamus ad eum credendo, proficiamus gratias agendo, agnoscamus perseuerando. Veniamus ad illum, & inter nos concordemus. Quare de eius natiuitate litigamus? An vt medico vocante, non audiamus? O infœlix F infirmitas, venit ad ægrotum medicus, & litibus vacat ægrotus. Celebremus ergo natalem nõ humanæ deuotionis, nõ diuinę dignationis, nõ infirmitatis, sed æternitatis, non formationis, sed reformationis domini nostri Iesu Christi, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo. *Sermo X.*

FRatres dilectissimi, hodie dies illuxit, in quo Ser. XIIII Christus ex virgine carnem suscepit. Humilitatis induere voluit formã, vt à peccatis liberaret animas nostras. Trãsgressio illius primi hominis totum deceperat mundum, vt nullum esset salutis remedium, nisi Christus adueniret è cœlo. Gaudebat teterrimus draco, quia venenum præparauerat homini nouo. Sed ad hoc descendit Christus in vterum virginis, vt exinde humana susciperet membra quæ traderet cruci, & mortem induceret antiquo draconi. Visus enim fuerat diabolus consilio malo, vt per serpentem mulieri loqueretur, & diabolus non agnosceretur. Sed hic qui de cœlo descendit ad nihilum re-

G degit illum, vt deus dei filius humanum susciperet corpus, tendens ei laqueum mortis, vt per visionem videlicet carnis quasi ad hominem solum tentator accederet, & deum penitus ignoraret. Videbat carnem, sed ignorabat domini maiestatem, cernebat infirmitatem, & non videbat deitatem. Remansit confusus diabolus, dū in homine apparuit dominus. Sic à deo patre Deus descendit, vnde nunquam discessit, In terris erat, & cœlos non deserebat, sicut ipse dominus ait, Nemo ascendit in cœlum nisi qui de cœlo descendit, filius hominis qui est in cœlo. In terris vt homo loquebatur hominibus, & in cœlo esse fatebatur vt deus. Et deitas non minoratur cùm infirmitas assumitur, & illud quod non erat accepit, & Deus mansit quod ab initio fuit. Quod enim homo fuit nobis profuit, sibi nihil minuit. Exinaniuit plenitudinem deitatis, formam suscepit humilitatis, & patri manens æqualis. Talis eligitur virgo de toto scilicet mundo, quę tantum haberet meritum vt dei filium in semetipsam susciperet, & post partum omni modo virgo permaneret. Aue, inquit, Maria gratia plena, dominus tecum, benedicta tu inter mulieres: Quia

Ioan.3.

Philip.2.

Luca.1.

H ecce concipies & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum. Ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum: Virginitatis iura seruabis, filium habebis, & nomen virginis non amittes. Tanta est enim diuina illa potentia, vt & matrem reddat fœcundam, & virginitatem seruet illæsam. Ideò benedicta inter mulieres, quia ex spiritusancto eôcipies, vbi non est carnalis maritus, sed diuina dinoscitur virtus. Lactabis infantem proprium, creatori succum porrigis lactis, & cibis cœlestibus satiaris. Pannis inuoluis puerum, qui tibi immortale condonauit indumentum. In præsepio ponis infantilia membra, qui cœlestem tibi præparauit mensam. Omnia quæ nutritiæ causa debentur circa puerum celebremus, vt quod ipse promisit sanctis suis, & tu ipsa libentiùs consequaris. Quid multa? Exulta virgo de tanto promisso, nuncius discessit angelicus, & ventris hospitium ingreditur Deus, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo: Sermo XI.

Ser.XV.

NAtiuitas domini nostri Iesu Christi, totum mundum noua aduentus sui hodie luce perfudit. Hodie de cœlo Deus descendit ad hominem, vt in cœlis homini præpararet ascensum. Hodie accepimus natum dei virginis filium omnium credentium saluatorem. Deus de patre, homo de matre, Deus occultus, homo manifestus. Et quoniam diabolus per serpentem Euæ locutus, per Euæ aures mundo intulit mortem, deus per angelum ad Mariam protulit verbum, & cunctis seculis vitam effudit. Angelus sermonem eiecit, & Christum virgo concepit. O coniunctio sine sordibus facta, vbi maritus sermo est, & vxor auricula. Hoc splendore concipitur dei filius, hac munditia generatur. Nulla fieri potuit grauedo cōcipienti, nulla tristitia parturienti. Qui enim venerat triste lætificare seculum, ventris non contristauit hospitium. De cœlis medicus transiens per virginem, post transitum suum illæsam fecit virginem permanere. Qui enim dirupta corporum membra in aliis poterat integrare tangendo, quantò magis in sua matre quod inuenit integrum non potuit violare nascendo? Creuit enim eius partu integritas corporis potius quàm decreuit, & virginitas ampliata est poti⁹ quàm fugata. In angusti corporis membro sustinuit, quicquid instinét cœli. Plena sunt viscera, & nullum nouit virginis conscientia. Cùm esset grauida, salubri leuitate plaudebat. Lumen enim quod intra se habebat, pōdus habere non poterat. Facta est Maria fœnestra cœli, quia per ipsam Deus verum fudit seculis lumen. Facta est Maria scala cœlestis, quia per ipsam Deus descendit ad terras, vt per ipsam homines ascendere mereantur ad cœlos. Ipsis enim licebit ascendere illuc, qui deum crediderunt ad terras per virginem Mariam descendisse. Facta est Maria restauratio fœminarū, quia per ipsam à ruina primæ maledictionis probantur esse subtractæ. Tria denique mala Euæ, à tribus bonis Mariæ probantur exclusa. Nam Euæ dictum est, In doloribus & in tristitia paries, & ad virum conuersio tua, & ipse dominabitur tui. Tribus ergo his malis se subiungant fœminæ quæ Mariam non sequuntur, dolori, tristitiæ, seruituti. Maria autem econtrario quàm præclarissimis tribus bonis sublimetur ausculta, salutationis angelicæ, benedictionis diuinę, & plenitudinis gratiæ. Sic enim eam legitur salutasse: Aue Maria gratia plena, benedicta tu inter mulieres: Cū dixisset, Aue, salutationem illi cœlestem exhibuit: Cum dixit, Gratia plena, ostendit ex integro iram exclusam primæ sententiæ, & plenam benedictionis gratiam restitutam: Cum dixit, Benedicta tu inter mulieres, virginita-

Luca.1.

Gene.3.

K

Gene.3.

Luca 1.

Eua tria mala, à tribus Maria bonis exclusa.

L tis eius benedictum fructum expressit, vt ex eo benedicta dicatur inter mulieres, quæcunque perseuerauerit virgo. Maledicta enim Eua fuerat, quam nunc credimus per Mariam ad benedictionem gloriæ remeasse. Venite virgines ad virginem & lætamini. Ponite maledictionem præuaricationis, & benedictionem restaurationis assumite. Proiicite dolores, quos Eua per serpentē accepit, & quos per angelum Maria suscepit, honores assumite. Pellite tristitiam concipientis, gemitus parturientis abiicite, vt solus vobis iste virginis filius dominetur. Venite virgines ad virginem, venite concipientes ad concipientem, venite parientes ad parientem, venite matres ad matrem, venite lactantes ad lactantem, venite iuuenculæ ad iuuenculam. Ideò omnes istos cursus naturæ virgo Maria in domino nostro Iesu Christo suscepit, vt omnibus ad se confugientibus fœminis subueniret: Et sic restauraret omne genus fœminarum ad se venientium noua Eua seruando virginitatem, sicut omne genus virorum Adam nouus recuperat dominus Iesus Christus, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus, per omnia secula seculorū, Amen.

In eodem festo: Sermo XII. M

Ser.XVI.

HOdie veritas dextera orta est, Christus de carne natus est. Gaudete solenniter, & sempiternum diem hodiernū quoq; admoniti cogitate, ęterna dona spe firmissima concupiscite, filii Dei esse accepta potestate præsumite. Propter nos temporalis effectus est tēporum effector, propter nos in carne apparuit mundi conditor, propter nos creatus est creator. Quid adhuc mortales mortalibus reb⁹ oblectamini, & fugitiuam vitam si fieri posset, tenere conamini? Spes lōge clarior effulsit in terris, vt terrenis vita promitteretur in cœlis. Hoc vt crederetur, res incredibilior prærogata est, Deos facturus qui homines erāt, homo factus est qui Deus erat, nec amittēs quod erat, fieri voluit ipse quod fecerat. Ipse fecit quod esset, qui hominem deo addidit, non deū in homine perdidit. Miramur virginis partum, & nouum ipsum nascendi modum incredulis persuadere conamur, q in vtero nō seminato germen prolis exortū est, & à complexu carnis viscera immunia filium hominis protulerunt, cuius pa-

trem

A trem hominem nó tulerunt:quòd virginitatis integri-
tas & in cõceptu clausa, & in partu incorrupta permã-
sit. Sed plùs est miranda misericordia,ꝙ ille qui sic na-
sci potuit,nasci voluit. Erat enim iam vnicus patri,qui
vnicæ natus est matri:& ipse factus est in matre,qui sibi
fecerat matrem, sempiternus cum patre, hodiernus ex
matre.Post matrem de matre factus est,ante omnia de
patre non factus est , sine quo pater nunquam fuit,sine
quo mater nunquam fuisset. Exultate virgines Christi,
consors vestra est mater Christi . Christum parere non
potuistis , sed propter Christum parere noluistis. Qui
non ex vobis natus est,vobis natus est . Veruntamen si
verbi eius memineritis,sicut meminisse debetis, estis e-
Matth. 12. tiam matres eius,quia volũtatem facitis patris eius.Ipse
enim dixit, Quicunque facit voluntatem patris mei,
ipse mihi frater & soror & mater est . Exultate viduæ
Christi,qui fœcundam fecit virginitatem , illi vouistis
continentiæ castitatem.Exulta etiam castitas nuptialis,
omnes fideliter viuentes cum coniugibus vestris,quod
amisistis in corpore,in corde seruate. Vbi iam non po-
test esse à concubitu caro integra, sit in fide virgo con-
B scientia , secundum quam virgo est omnis Ecclesia : In
Luc. 1. & 2. Maria Christum pia virginitas peperit, in Anna Chri-
stum viduitas paruum grãdæua cognouit:in Elizabeth
Christo coniugalis castitas , & anilis fœcunditas mili-
tauit.Omnes gradus fidelium membrorum capiti con-
tulerunt,quod ipsius gratię cõferre potuerunt.Proinde
quia veritas & pax & iustitia Christus est,hunc fide cõ-
cipite,operibus edite,vt quod egit vterus Marię in car-
ne Christi,agat cor vestrum in lege Christi.Quomodo
autem nó ad partũ virginis pertinetis , quando Christi
membra estis?Caput vestrum peperit Maria,vos eccle-
sia.Nam ipsa quoq; & mater & virgo est,mater visceri-
bus charitatis, virgo integritate fidei . Pietatis populos
parit,sed eius membra sunt,cuius ipsa est corpus & cõ-
iunx,etiam in hoc similitudinem gerens illius virginis,
quia & in multis mater est vnitatis.Omnes itaque vna-
nimes,castis mentibus & affectibus sanctis, diem nata-
lis domini celebremus , quo die sicut istum sermonem
Psal. 84. orsi sumus, Veritas de terra orta est. Iam enim & quod
in eodem Psalmo sequitur factum est.Nam cum ille de
terra ortus est, hoc est de carne nat⁹ est,qui de cœlo ve-
nit & super omnes est, proculdubio cũ ascendit ad pa-
trem , etiam iustitia de cœlo prospexit . Hanc enim iu-
stitiam verbis suis ipse cõmendat , in promittendo spi-
C ritum sanctum, Ipse,inquit, arguet mundũ de peccato,
Ioan. 16. & de iustitia,& de iudicio.De peccato quidẽ, quia non
crediderũt in me. De iustitia vero,quia ad patrẽ vado,
& iam non videbitis me . Hæc est iustitia quæ de cœlo
prospexit.A summo enim cœlo egressio eius,& occur-
Psal. 84. sus eius vsq; ad summum eius . Ne quisquã contẽneret
Psal. 18. veritatem,quia de terra orta est,cum sicut sponsus pro-
cessit de thalamo suo,id est,de vtero virginali,vbi ver-
bum Dei creaturæ humanę quodam ineffabili cõiugio
copulatum est.Ne hoc ergo quisquam contemneret,&
quãuis mirabiliter natum,& dictis factisq; mirabilem,
Roma. 8. tamen propter similitudinem carnis peccati nihil am-
plius Christum quàm hominem crederet,cum dictum
Psalm. 18. esset,Tanquam sponsus procedens de thalamo suo,ex-
ultauit vt gigas ad currendam viam:continuo subiun-
ctũ est:A summo cœlo egressio eius. Quod ergo audis,
Veritas de terra orta est, dignatio est, non cõditio,mi-
sericordia est, non miseria. Veritas vt de terra oriretur
de cœlo descẽdit , sponsus ut de thalamo procederet, à
summo cœlo egressio eius . Inde est quòd hodie natus

D est,quo die minor dies nullus in terris,à quo tamen in-
crementa dies sumunt . Qui ergo inclinatus est & nos
erexit,minimum elegit diem,sed vnde lux crescit : ipso
suo tali aduentu,nos etiam tacitus tanquã sonitu mag-
ni clamoris exhortans , vt qui pauper propter nos fa- *1. Cor. 8.*
ctus est, in illo diuites esse discamus : Qui propter nos *Philip. 2.*
formam serui accepit , in illo libertatem accipiamus:
Qui propter nos de terra ortus est,in illo cœlum possi-
deamus: Per dominum nostrum Iesum Christum qui
viuit & regnat per omnia secula seculorum,Amen.

In eodem festo. Sermo XIII.

NAtiuitatem domini nostri Iesu Christi,secun- *Ser. XVII*
dum carnem , ita Euangelista apertissime de-
monstrans ait, vt ostenderet eũ ex spiritu san-
cto & Maria virgine natum propter hęreticorum astu- *Luc. 1. &*
tiam,qui negant Deum hominem suscepisse. Sed ideò
dominus noster virgineum sibi requisiuit hospitium
habitanti, vt nobis ostenderet in casto corpore Deum *Deus quomodo suscepit hominem?*
portare debere.Ad hoc enim deus hominem suscepit
in se,vt & nos Deum suscipiamus in nobis, sicut ipse *Ioan. 15.*
dicit , Manete in me, & ego in vobis . O sacrum & cœ-
leste mysterium in natiuitate domini . Concepit virgo, E
antequam sponsum haberet,parit antequam nubat , &
quod ad laudem pertinet nominis domini , & mater
& virgo cœpit esse post partum . Virgo enim concepit,
virgo peperit , virgo post partum illibata permansit.
Quem cũ portaret timuit,cum pareret adorauit, quem
cum peperisset, minor erat mater quàm filius . Grande
nobis mysterium, diuina maiestas in Adæ figura præ-
misit. Sicut enim Deus noster cùm primum Adam fa-
cere vellet, non ex coniunctione viri aut mulieris ho-
minẽ vt esset effecit , sed accipiens terram , inde homi-
nem diuina quadam arte formauit:ita sanè viri con-
iunctione deum in virginali aluo incorporari dispen-
sauit.Ergo si tunc licuit hominem sine homine nasci,
cur non licuit hominem sine homine per Mariam vir-
ginem procreari?Quoniam sicut Adam ex terra virgi-
ne figuratus est , ita & Christus ex virgine natus agno-
scitur.Ibi tunc flatus dei de terra viuum hominem sur-
gere fecit ad vitam:hîc mũdum spiritus sanctus de Ma-
ria virgine Christum hominem figurauit , in quo Deus
ad reparationem hominem habitaret . Adam enim ibi
tunc nascitur,hîc renouatur & resuscitatur in Christo. F
Fuit similis reparatio , quomodo fuit & hominis crea-
tio. Deniq; sicut tunc in aluo terræ saluator Adæ mem-
bra composuit,sic etiam nũc in virginis aluo Christus
sua membra composuit.O grandis patientia saluatoris,
expectat nasci sua membra qui fecit.Sed ideo ille vo-
luit nasci,vt nos iterum viueremus.Deus latebat in ho-
mine, humiliata est virtus vt pietas augeretur, & quod
ad laudem nominis eius pertinet , visa est potestas mi-
nus velle quàm possit.Humiliauit se vt homo,nec hor-
ruit Deus hominem induere,quẽ ad suam patrisq; ima-
ginem figurauit , vnde libens Dei filius voluit hoc esse
quod fecit.Nam ideò deus noster filium suum misit ad
hominem liberandum,vt cui dixerat, Faciamus homi- *Gene. 1.*
nem,ipse etiam liberator esset qui fuerat & creator.Sed
quare Deus noster nascendo per virginem, nos sic vo-
luit reformare ad vitam?Vt quia per mulierem in hunc
mundum mors intrauit , salus per virginem reddere-
tur.Denique & quãdo Christus tertia die ab inferis re-
surrexit , primum mulieres per angelum adorantes oc- *Matth. 28.*
currunt,quibus ideò iubetur resurrectionem Apostolis
nunciare,vt homini ostenderetur.Ecce per quam ceci-
distis in mortem, per ipsam vobis resurrectio mortuo-

G rum nściatur. Mulier enim quia prior gustauerat, prior etiam resurrectionem vidisse monstratur, ut ne perpetui reatus apud viros opprobrium sustineret, quia quæ culpam nobis transfuderat, transfudit & gratiam. Denique dominus noster ideo per casta virginis membra venit ad terras, vt ostēderet deum castitatis esse authorem. Ergo sicuti Deus noster nos suscepit in se, ita & Deum nos suscipiamus in nobis. Portemus ergo & nos Deum in casto corpore, quem virginis casta membra portauerunt. Christus enim magister est castitatis, & ideò qui castitatem non habet, portare Christum non potest. Sed & nos fratres charissimi qui deo credimus, vt semper Christū in corde nostro portare possimus, castos ac puros nos exhibeamus ab omni peccato, vt Christus habitare posit in nobis. Qui enim Christum non habet in se, Christianus non potest dici. Nec enim Ita se extollere debet vnusquisque, vt Christianū se nomine dicat tantum, & factis inimicum ostendat. Quo modo est Christianus, qui contra Christi præcepta venire contendit? Sed vos qui Deo seruitis & eius præcepta custoditis, potens est vobis concedere vitam æternam, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in H secula seculorum, Amen.

In eodem festo: Sermo XIIII.

Ser. XVIII. CAstissimum Mariæ virginis vterū, sponsi virginis clausum venteis cubiculum, filii virginis signaculum meritò plenissime collaudarem, si messem meterem quam nō seminarem. Denique sic Apostolus dicit, Quæcūque seminauerit homo, hæc & metet. *Galat. 6.* Verum est, omnino verum est, hæc omnem hominem metere quæ seminauit, sicut ipse filius virginis in quadam lectione Euangelij ait, Meto, *Matth. 25.* inquit, vbi non seminaui, & colligo vbi non sparsi. Dicat solus hodie natus ex virgine filius Mariæ, Meto vbi non seminaui, & colligo vbi non sparsi. Dicat & Maria, Et ego te filium generaui, & virginitatem meam nō violaui. Regnum teneo virginitatis, & regem genui castitatis. Ingredientem & egredientē habui in palatio ventris filium imperatoris, & de manibus meis non amisi clauem regni pudoris. Porta facta sum cœli, ianua facta sum filio Dei. Illa porta facta clausa, quam in visione diuina Ezechiel vidit Propheta, de qua in me dicit prophetizans, Vidi portam in domo domini clausam, *Ezech. 44.* & dixit ad me angelus, Porta hæc quam vides nō *Porta Ezech. mystica.* aperitur, & homo non transit per eam, & clausa erit in I æternum. Sed mirabilior prophetiæ adimpletio. Quid est porta in domo domini clausa, nisi quod Maria semper erit intacta? Et quid est homo non transit per eam, nisi quia Ioseph non cognouit eā? Et quid est quod dominus solus intrat & egredietur per eam, nisi quia spiritus sanctus imprægnauit eam? Et quid est clausa erit in æternum, nisi quia Maria virgo ante partum, virgo in partu, virgo post partum? Dicat ergo Maria, Porta facta sum cœli, ianua facta sum filio Dei. Illi facta sum ianua clausa, qui post suam resurrectionem ingressus est per ostia clausa: qui ingressus est paruus ad suos crucifixores, ad discipulos autē suos clauso cœnaculo, *Ioan. 20.* ostij ingressus est claustra. Qui natus de vētre meo, me matrem dimitit intactam: Adimpleuit ventrem meum diuinitate, & vterū meum non euacuauit castitate. Exiuit de ventre meo giganteo cursu magnificus, & venter meus non est pudore vacuatus, nec in conceptione inuenta sum sine pudore, nec in parturitione inuenta sum cum dolore. O mira & laudabilis inter fœminas in qua ab angelo salutatur virginitas, sola imprægnata K nec viciata: exonerata, nec vacuata, quia sic est ab angelo salutata, Aue Maria gratia plena, dominus tecū. *Luca 1.* Fœlix vmbilicus castitatis, quem amplexus non tetigit maritalis. Considero conceptum tuum beata virgo, & expauesco. Intueor partum, & contremisco: adoro filium tuū, & reuiuisco. Enarra obsecro mihi, quomodo meruisti dici mater domini, & sponsa filio dei? Quod rogo indica mihi, sed tamen colloquenti tecum ignosce mihi. Ignosce, inquam, mihi quod audeam seruus, vtinam vel bonus, & non etiam inutilis & malus seruus, & ideò malus seruus, quia non tecum cum tremore loquor vt seruus: ignosce ergo mihi quod audeam cum sponsa domini mei fabulari, & tamen indica mihi quo modo poterit Dei filius per te generari. Audite fratres, audite Mariam nobiscum loquentem, carne absentem, spiritu præsentem, verecūdia virginitatis vultum auertentem à collocutore, & indicantem quomodo imprægnata sit à creatore. Eram, inquit Maria, in domo mea, puella Iudęa, ex semine Dauid regis generata: adulta facta sum, & despōsata sum coniugi, & placui alteri, non interueniente adulterio, sed intercedente spiritu sancto, desponsata sum homini Iudęo, & placui homini deo. Desponsauit me vir Iudæus, & amauit me Chri- L stus Deus. Ignorauit quidē sponsus meus Ioseph quod me amasset deus meus, & putauit quod adulterio im- *Matt. 1.* prægnatus esset venter meus. Nam ignaro Ioseph sponso meo, venit ad me quidem magnus Christi paranymphus, non patriarcha primus, aut Propheta egregius, sed Gabriel ille archangelus, facie rutilans, veste coruscans, ingressu mirabili, aspectu terribili, visitauit & perturbauit me, salutauit & grauidauit, dixitque mihi, Aue gratia plena, dominus tecum. *Luca. 1.* Dominus, inquit, tecum, sed plusquam mecum. In me autem licet sit dominus, memetipsum creauit dominus, per te autem genitus est dominus. Ita est dominus tecum, vt sit in corde tuo, sit In vtero tuo, adimpleat mentem tuam, adimpleat carnem tuam, procedat formosus de vtero tuo, tanquam sponsus de thalamo suo: egrediatur rex de cubiculo suo, procedat princeps ex aula regali, ita vt virginitatem tuam non faciat violari. Dixitque ei. Quomodo fiet istud, vt ego grauescam, pudico & immunissimo *Libro. 50. homi. 44.* marito, quoniam virum penitus nō cognosco? Despōsata sum homini iusto, si cum illo non cōuenero, vnde M erit quod generabo? Sed si potest fieri vt cōcipiam intacta & generem clausa, indica modū, & paratum inuenies cor meum. Omnibus enim modis exopto me ego deo meo, vt habeam prolem, & nō perdam pudorem. Refert angelus Gabriel modum conceptionis, quod in verbo fieret saluatoris, & ita ait ad eam, O inquit Maria virgo dei, sponsa dei, dilecta dei, famula dei, mater dei, si hunc à me modum requiris, quomodo virgo concipias, virgo parias, & post partum virgo permaneas, vel quomodo fiat in te qui fecit te, audi me, & ne perturberis, Spiritus sanctus superueniet in te & virtus altissi- *Luca 1.* mi obumbrabit tibi. Ita enim te virtus altissimi obumbrabit vt nec æstum patiaris libidinis, & mater sis creatoris. Nescit interea Ioseph Mariæ sponsus, quid cum Maria ageret angelus, subitoq; Ioseph intuitu familiari & licentia maritali, aspicit Mariam coniugem suam, vidit eam gressibus grauari, intellexit Mariæ vterum grauidari. Turbatur Ioseph homo iustus, quod Mariam nunquā de templo domini acceperat, & nondum cognouerat, & grauidam sentiebat, & quam non meruerat in coniugii honorem, iam haberet in confusionem,

secúmque

A secumq; diu æstuans disputat dicens, Vnde hoc contigit quod euenit? Non cognoui, non noui, nó tetigi, nó violaui, non grauidaui, heu, heu quid contigit, quid putas euenit, per quem Maria sic cecidit, quem tibi plusquam me adolantem Inuenit? Ego enim cùm licentiam haberem maritalem, ante thorum nuptiarē puellarem nó vexaui pudorem. Timui, multúmq; pertimui, quod in illo Moysitico libro legis sententiale verbum per-
Deute. 22. scriptum cum legeretur, audiui. Quòd quæcunque virgo paternam domum fœdauerit adulterio, morienda lapidibus subiacebit. Similiter & vir qui pudoris vestimentum patri non detulerit, coramq; testibus replicauerit, pudorisq; signaculum non demonstrauerit, moriendus & ipse cum virgine erit. Vtrosque ergo libidinarios hac Moyses sententia ferire voluit, simulq; adulteros perire mandauit. Sic nanque ait, Auferte opprobrium de domo Israël, & omnis qui audiuerit timebit, & non aget impie. Hanc Moysi sententiam præcauebam, ipsámque luxuriam in meo corpore refrænabam, maxime quia Dauid filium me esse sciebam, & regali me functum sacerdotio peznoscebam. Sed quoniam
B nihil mirum est, nihil nouum, nihil occultũ, nihil abs-
Matt. 10. consum, quod non reuelabitur, & occultum quod non
2. Reg. 11. in publico veniat, in Dauid regis filia recolo historiam. Dauid rex Vriç Cethei mulierem audacia extulit regali, nec eum timor terruit parentalis. Quid ergo faciam? quid agam? Anxior, gemo, doleo, curro, consilium quæro, nec penitus inuenio. Prodo adulterium, aut taceo propter opprobrium? Si prodidero adulterium, quidē non cōsentio, sed næuum crudelitatis incurro, quia secundum libri Moysi sententiam, lapidandam esse co-
Psalm. 49. gnosco. Si tacuero, malum consentio, & cum adulteris portionē meam pono. Quoniã ergo tacere malum est, adulterium prodere peius est, ne per me fiat homicidiũ dimittam eam coniugio. Cogitauit, inquit, sicut Euan-
Matth. 1. gelium dicit, occulte dimittere Mariã côiugem suam. Cogitauit quod esset rea de adulterio, cum iam esset de terior in mente huius suspicionis mala conceptio. Sed non timeat Maria Dauid illius magni regis filia, quoniam sicut in Dauid veniam contulit sermo propheticus, sic Mariam liberat angelus saluatoris. Veniat mater domini casta, in qua non fuit virilis appetitio, sed spiritus sanctus quam non violauit Ioseph vir Iudæus, sed solus impręgnauit omnipotens deus, quę nó commixta est, nec Ioseph sponso, nec cognita alicui viro;
C sed soli omnipotenti Deo. Inuoca virgo sancta Deum tuum, Dauid patrem tuum, non illum Dauid adulterio fuscatum, & Vriæ Cethei homicidio diuulgatum: sed illum dico Dauid forti manu prçliatum, diu cum diabolo altercatum. Mittat de cœlo angelum suum, & visitet in somnis sponsum tuum. Suspēdat iudicium Moyses suum, ne Ioseph vindicet adulterium tuum. Parat itaque Ioseph animum in tempore, quo Mariam possit occulte dimittere. Ecce iterum virginis ille paranymphus, nô homo, sed Gabriel angelus ille conspicuus, cœli cursor æquissimus, medio noctis libramine, dicit ad Ioseph in visione, Ioseph fili Dauid, cur tantum tribularis, quid multum contristaris, cur in somno cogitando desudas, quare vigilando tristis ambulas, cur de Maria malam tibi ingeris suspicionem, cùm ipsa tibi generatura sit saluatorem? Aufer zelotypiæ animum ex ea, Ipse enim est dominus qui impręgnauit eã. Ideo tristis est anima tua, quia quæcunq; legisti in prophetia, non intellexisti in Maria. Hinc est omnis tristitia tua, quoniã sponsam tuam nondum cognoueris & grauidam sen-

seris, nec aliud in ea nisi adulterium suspicaris. Ioseph D
fili Dauid, natus non solum ex genere sacerdotali, verumetiam ex regali filius prophetarum, socius Scribarum, Ille deus qui scripsit mirabilia in lege sua, ipse fecit mirabilia in coniuge tua. Quid autem sunt mirabi- *Mirabilia*
lia, nisi quæ hominibus sunt impossibilia? Mirabilia ec- *quæ?*
go Dei in lege non legisti, quod si etiam legisti, quare
non intellexisti? Ipsa lex quam quotidie legis sine gra- *Deute. 9.*
phio scripta est in tabulis lapideis. Lege & intellige *Exodi. 16.*
quod panem in eremo terra produxerit, cuius semen in
terra arator nullus induxit. Virga etiam Aaron, annis *Nume. 17.*
siccata pluimis sine aqua reuixit, in templo floruit, nuces produxit, quas clausa sub tecto produxit. Ergo qui scripsit lapideas tabulas sine stilo ferreo, ipse grauidauit Mariam spiritu sãcto: & qui produxit panes in eremo sine aratione, ipse impęgnauit virginem sine corruptione: & qui fecit virgam sine humore folia germinare, ipse fecit filiam Dauid sine semine generare. Postremo fili Dauid Ioseph filius Prophetarum, legisti Esaiam eximium prophetarum quid dixerit, quéadmo-
dum scripserit, Ecce virgo in vtero accipiet & pariet fi- *Esaia. 7.*
lium, & vocabunt nomen eius Emmanuel. Quod ergo E
legisti in libris tuis, aspice in Maria oculis tuis, vt digne
dicas canticum Dauid patris tui, Sicut audiuimus, ita & *Psalm. 47.*
vidimus in ciuitate domini virtutũ, in ciuitate dei nostri. Aspice ergo Mariam coniugem tuam, semper de ea securus & in nullo sis sollicitus, quia quod natum est in eius vtero, non vocabitur filius Iudæi, sed vocabitur filius dei. Habe ergo Ioseph cum Maria coniuge tua cōmunem virginitatem membrorum, quia de virgineis membris virtus nascitur angelorum. Sit Maria sponsa Christi in carne sua virginitate seruata, sis autem & tu pater Christi cura castitatis & honorificentia virginitatis, vt de virgineis membris genitricis, seculis Christianis nulla sit zelotypia. Magnum meritum virginitatis fratres. Virginitas Marię angeli salutatione est impręgnata, & pręgnans Mariæ virginitas de vtero in v-
tero est salutata, & generans virginitas Mariæ ab ange- *Luca. 1.*
lis est hodie collaudata, & lactans virginitas Mariæ per stellam de cœlo est indicata, & magorum muneribus
est honorata. Gaude itaque Ioseph nimiumq; cōgãde *Mat. 2.*
virginitati Mariæ, qui solus meruisti virginalem affectũ possidere coniugii, quia per meritum virginitatis ita separatus es à concubitu vxoris, vt pater diceris saluatoris, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo: Sermo XV.

Gaudeamus fratres, lætentur & exultent gen- *Ser. XIX.*
tes. Iustum diem nobis nô sol iste visibilis, sed creator ipsius inuisibilis consecrauit, quando eum pro nobis visibilem factum, à quo inuisibili & ipsa creata est, visceribus fœcundis & genitalibus integris virgo mater effudit. Concipiens virgo, pariens virgo, virgo grauida, virgo fœta, virgo perpetua. Quid miraris hæc homo? Deum sic nasci oportuit, quando esse dignatus est homo. Talem fecit illam qui est factus ex illa. Antequã fieret enim erat, & quia omnipotens erat, fieri potuit manens quod erat. Fecit sibi matrem cum esset apud patrem, & cũ fieret ex matre, mansit in patre. Quo modo deus esse desisteret cum homo esse cœpit, qui genitrici suæ præstitit ne desisteret virgo esse, cum peperit? Proinde cum verbum caro factũ est,
non verbum in carnem pereundo cessit, sed caro ver- *Ioan. 1.*
bo ne ipsa periret accessit, vt quéadmodum homo est anima & caro, sic esset Christus Deus & homo, idem deus qui homo, & qui deus idē homo, non confusione

G naturæ, ſed vnitate perſonæ. Denique filius dei generanti coæternus ſemper ex patre, idem filius hominis eſſe cœpit ex virgine: ac ſic & filii diuinitati eſt addita humanitas, & tamen non eſt perſonarum facta quaternitas, ſed permanet trinitas. Non ergo nobis ſubrepat quorundam ſententia minùs attentorum in regulam fidei, & in ſcripturarum oracula diuinarum. Dicunt enim, Qui filius eſt hominis, factus eſt filius dei: qui vero filius eſt dei, non eſt factus hominis. Hoc vt dicerēt quod verum eſt attenderunt, ſed verum eloqui nō valuerunt. Quid enim attenderunt, niſi quia humana natura potuit in melius cōmutari, in deterius diuina autem non potuit? Hoc verum eſt, ſed etiam ſic, id eſt, nequaquam in deterius diuinitate mutata, verbum tamen
Ioan. 1. caro factum eſt. Neque enim ait Euangeliſta, caro verbum facta eſt: ſed ait, verbum caro factum eſt. Verbum autem deus, quia deus erat verbum. Et quid caro niſi homo? Non enim ſine anima in Chriſto hominis caro.
Mat. 26. Vnde ait, Triſtis eſt anima mea vſque ad mortē. Si ergo verbum deus, & homo caro, quid eſt aliud, verbum factum eſt caro, niſi quia deus erat, factus eſt homo? Ac
H per hoc qui erat dei filius, factus eſt hominis filius, aſſumptione inferioris: non verſione potioris accipiendo ipſe, quod non erat, non amittēdo quod erat. Nam quo modo in regula fidei confiteremur, credere nos in filium dei qui natus eſt ex virgine Maria, ſi non filius dei, ſed filius hominis natus eſt ex virgine Maria? Quis enim Chriſtianus neget ex illa fœmina filium hominis natum, ſed tamē deum hominem factum, & ita hominem deum factum? Deus enim erat verbum, & verbum
Ioan. 1. caro factum eſt. Confitendum eſt igitur eum, qui filius
Ioan. 14. dei erat, vt de virgine Maria naſceretur, aſſumpta for-
Ioan. 10. ma ſerui filium hominis factum, quod erat, manentem, quod non erat, aſſumentem. Eſſe incipientem, quo minor eſt patre, & ſemper manentem in eo, quo vnum ſunt ipſe & pater. Nam ſi ille qui ſemper eſt dei filius, non eſt ipſe factus hominis filius, quo modo de illo di-
Philip. 2. cit Apoſtolus, Qui cum in forma dei eſſet, nō rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem deo, ſed ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo? Neq; enim alius, ſed ipſe in forma dei æqualis patri, qui eſt vtique vnigenitus dei filius, ſemetipſū exinaniuit, in ſimilitu-
I dinem hominum factus. Neque alius, ſed idem ipſe in forma Dei æqualis patri, humiliauit non alium, ſed ſemetipſum, factus obediens vſque ad mortem, mortem autē crucis. Quod totum non fecit Dei filius, niſi in ea forma quæ eſt hominis. Item ſi ille qui ſemper eſt dei filius, non eſt ipſe factus hominis filius, quo modo dicit
Roma. 1. Apoſtolus ad Romanos, Segregatus in Euangelium dei, quod ante promiſerat per prophetas ſuos in ſcripturis ſanctis de filio ſuo, qui factus eſt ei ex ſemine Dauid ſecundum carnem? Ecce filius dei quod vtiq; ſemper erat, factus eſt ex ſemine Dauid ſecundum carnem
Gala. 4. quod non erat. Item ſi ille qui eſt dei filius, non eſt ipſe factus filius hominis, quo modo miſit deus filium ſuū factum ex muliere? Quo nomine ſecundum Hebræam linguam non virgineum decus negatur, ſed fœmineus ſexus oſtenditur. Quis enim à patre eſt miſſus, niſi vnigenitus dei filius? Quo modo ergo ex muliere factus, niſi quia idem ipſe qui erat apud patrem dei filius, miſſus, factus eſt hominis filius? De patre natus ſine tēporis die, de matre natus hodie. Ita enim diē quem creauit in quo crearetur elegit, ſicut factus eſt de matre quā fecit. Nam & ipſe dies à quo deinceps incremētum lucis accipit deus, opus Chriſti ſignificat, in quo interior K homo noſter renouatur de die in diem. Aeterno quippe creatori in tempore creator iſte dies debuit eſſe natalis, cui creatura congrueret temporalis, cui honor & imperium per infinita ſecula ſeculorum, Amen.

In eodem feſto: Sermo XVI.

Hodiernus dies ad habendam ſpem vitæ æter- Ser. XX.
næ magnum cōtulit gaudium generi humano. Primus enim homo, quo cadente omnes Gene. 3.
cecidimus, cuius ruina eſt mortalitas noſtra, non eſt natus ſed factus, patre nullo; nulla matre, ſed Gene. 2.
deo operante. Hæc eſt hominis prima cōditio, Adam Natiuitatis
de terra. Secunda conditio eſt hominis, qua creauit fæ- quatuor cō-
minam de latere viri. Tertia conditio eſt hominis, qua ditiones.
natus eſt homo ex viro & fœmina. Quarta conditio eſt Luca 2.
dei & hominis, qua natus eſt Chriſtus ſine viro de fœmina. In iſtis quatuor cōditionibus vna ſola nobis vſitata eſt, cæteræ tres non ſunt in oculis carneis, ſed in fide cordis. De terra factum hominē ſine patre & matre nouimus, nunquam vidimus, lecta & audita credimus. Tertia illa vſitata eſt nobis ipſa quotidiana. De L
complexu maris & fœminæ quotidie naſcuntur homines. Iam ergo erat vna ſine viro & fœmina, iam erat tertia de viro & fœmina, quarta reſtabat ſine viro de fœmina: ſed iſta quarta liberauit tres. Prima & ſecunda ruerunt, tertiam de ruina generauerunt, in quarta ſalutem inuenerunt. Exultent virgines, virgo peperit Chriſtum. Nihil in ea quod vouerunt putent exterminatum, manſit virgo poſt partum. Exultent viduæ, infan- Ibidem.
tem Chriſtum vidua Anna cognouit: exultent coniu- Luca 2.
gatæ, naſciturum dominum Ieſum Chriſtum Elizabeth maritata prophetauit. Nullus gradus prætermiſſus eſt, de quo non haberet teſtimonium ſalus omnium. Nunquid enim ſolæ virgines ad regnum cœlorum perueniunt? Perueniunt & viduæ. Magni meriti fuit illa vidua ſancta Anna, quæ à virginitate ſua ſeptem annis vixerat cum viro ſuo, quo defuncto vſque ad ſenilem ætatem peruenerat, & ſenectute ſancta expectabat infantiam ſaluatoris, vt paruum videret annoſa, paruum agnoſceret anicula, intrantem in mundum ſaluatorem videret itura. Et in maſculino ſexu tria ipſa genera In maſculi-
commendata ſunt. Ipſe Chriſtus puer natus eſt, exul- no ſexu tria
tent pueri, continentiam vouentes puero. Ipſe vero in- genera com-
tegritatem pueritiæ conſecrauit, qui ſuæ matri fœcun- mendata
ditatem attulit, virginitatem non abſtulit. Simeon ille ſunt.
ſenex diu vixerat, cuius ætas comparatur Annæ, & au- M
dierat reſponſum quòd non eſſet viſurus mortem, ni- Luca. 2.
ſi prius videret Chriſtum domini. Intelligite fratres, quantum deſiderium habebant antiqui ſancti videndi Chriſtum. Sciebant illum eſſe venturum, & omnes qui piè viuebant dicebant, O ſi hic me inueniat illa natiuitas, ô ſi quod credo in ſcripturis, videam oculis meis. Et vt noueritis quantum deſiderium habebant ſancti qui nouerant per ſcripturas virginem parituram, ſicut audiſtis cum Eſaias legeretur, Ecce virgo accipiet in v- Eſaia. 7.
tero, & pariet filium, & vocabitis nomen eius Emmanuel. Emmanuel quid ſit, Euangelium nobis aperuit di-
cens, quod interpretatur nobiſcum deus. Non tibi er- Matt. 1.
go vile ſit quæcunq; infidelis anima, non tibi videatur impoſsibile vt virgo pareret, virgo pariens permaneret. Intellige natum deum & non miraris virginis partū. Vt ergo noueritis antiquos ſanctos & iuſtos optaſſe videre quod conceſſum eſt huic ſeni Simeoni: dominus noſter ipſe Ieſus Chriſtus ad diſcipulos ſuos lo-

quens

Matt.13. quens ait, Multi iusti & prophetę voluerunt videre quę A vos videtis & nō viderunt, & audire quæ auditis, & nō audierunt. Multum senex iste fuit ad audiendum serus sed ad videndum maturus. Non expectauit vt Christū audiret loquentem, quoniam agnouit infantem. Et hoc illi concessum erat iam decrepito, quasi desideranti & suspiranti & dicenti quotidie in orationibus suis, Quādo veniet? Quando nascitur? Quando videbo? Putas durabo? Putas hic me inueniet? Putas isti oculi videbūt per quem cordis oculi reuelabuntur? Dicebat ista in orationibus suis, & pro desiderio suo accepit respōsum, quòd nō gustaret mortem nisi prius videret Christum domini. Gestabat eum Maria mater eius infantem, vidit ille & agnouit. Vbi nouerat quod agnouit? An intus est reuelatus, qui foris est natus? Vidit, & agnouit. Agnouit Simeon infantem tacentem, & occiderūt Iudæi iuuenem mirabilia facientem. Cum ergo cognouisset, accepit in vlnas suas, hoc est in brachia sua, amplexatus est eum. Portabat à quo portabatur. Ipse enim est Christus sapientia dei, attingens à fine vsque ad fi-
Sapien.8. nem fortiter, & disponens omnia suauiter. Quantus ibi B erat & quàm magnus, quàm paruus factus erat. Paruus factus, paruos quærebat. Quid est paruos quærebat? Non superbos, sed humiles colligebat. In præsepi dignatus est poni, vt esset piorum cibaria iumētorum. Accepit eum Simeon in brachia sua & dixit, Nunc dimit-
Luce.2. tis domine seruū tuum in pace. Dimittis in pace, quia video pacem. Quare ergo dimittis in pace? quia viderunt oculi mei salutare tuum. Salutare dei, dominus
Psalm.95 Iesus Christus. Annunciate diem, ex die salutare eius. Habetis ergo pueri puerum Iesum, sancti senes senem Simeonem. Si autem quæritis vt & coniugatus aliquis vir testimonium domino perhibeat, Zachariam considerate. Nemo ergo quærat aliud fratres mei charissimi, fideles, aut virgo, aut vidua, aut coniugata, aut puer, aut continens, aut vxoratus, quicquid plus esse quis voluerit, non inuenit quēadmodum ad Christum pertineat. Non inuenimus, testimonium perhibuisse Christo adulteros, fornicatores, immundos. Et vt à talibus ei testimonium perhiberetur, ipse præstitit, ipse donauit. Nō enim quisquam sanctus viribus suis. Exultemus ergo charissimi, ab hodierno die crescunt dies. Crede in Christum & crescat in te deus. Credidisti, inchoatus est deus. Credidisti, natus est Christus in corde tuo. Sed C nunquid Christus natus sic remansit? Creuit, ad iuuentutem peruenit, sed in senectutem nō declinauit. Crescat ergo & fides tua, robur inueniat, vetustatem nesciat.
Ioan.1 Sic pertinebis ad Christū filium dei, in principio verbum apud Deum. Verbum Deum, sed verbum caro factum est, vt habitaret in nobis. Maiestas ibi latebat, vbi infirmitas apparebat. In manus suas Simeon infirmitatem accepit, sed maiestatem intus agnouit. Nemo contemnat natum, si vult esse renatus. Ad illum pertinuit propter nos nasci, ad nos pertinet in illo renasci, qui
1.Timo.1. venit in hunc mundum peccatores saluos facere, Iesus Christus dominus noster, cui est honor & imperium in secula seculorum, Amen.

In eodem festo, Sermo XVII.

Ser. XXI. Esa. 9. HOdie puer natus est nobis, hodie filius datus est nobis. Puer, inquam, licet teneritudine membrorum inualidus, sed inculpabili generatione præclarus. Hodierna enim natiuitas genitricem innocentiæ, puritas declarat authorem: hodie filius datus est nobis. Nunc nobis est datus, qui est ante secula natus. Datus in partu virginis filius de substātia genitoris. Cum igitur seruilem casam per ostium K fidei speratus quondam dominator intraret, rubuit inuiolata virginitas. Nec pessulum pudoris infregit, & in sacris visceribus radius æternę claritatis effulsit. Lętetur ergo omne mundi huius exilium, exultet seculum paulò ante captiuum. Misit Deus filium suum qui naturam terreat moriatur & vincat. Terruit nanq; Herodem na- Matt.2. tus, vicit diabolum innocens crucifixus. Cœla domine sub pelle carnis animum virtutis, habitum maiestatis paulisper occulta. Dege in vtero virginis, egredere & cōgredere ex tētorio sacræ virginis. Apta pro me muscipulam, vbi totam liberas creaturam, Sed tanti huius cōceptus ac partus & causam & miraculum pertractemus. Vt igitur viciorū sordibus obsoletus horribiliter squalesceret mundus, ab origine iam in paradiso captiuus, fœmina causa fuit. Sic etenim scriptum est, A muliere initum factum est peccati, & per illam omnes morimur. Et Apostolus Paulus, Vir, inquit, seductus nō est, Eccli.25. mulier autem seducta in præuaricatione facta est. Per 1.Timo.2. hanc ergo mundus ærumnabili seruitute depressus, sub iugo diaboli anxia colla submiserat. A quo enim quis 2.Petri 2. deuictus est, huic & seruus addictus est. Soluta igitur E elementorum fœderata compage, diluuium hominem deleuit, crimen delere non potuit. Isaac sterilis non vir- Gene.22. ginis filius, crucis meruit ligna portare. Apprehendi meruit, vinciri meruit, non tamē aliquid mundo contulisset si potuisset occidi. Moyses aquis purificandum Exodi.14. agmen solummodo eripit Iudaicum, non totum liberat mundum, exterminat Aegyptum non peccatum. Regem Pharaonem freto hiante subduxit, non diabolum cū suis legionibus pertrecuit. Dauid in iniquita- Psalm.50. tibus se fatetur esse conceptum, nec ipse ergo mūdi potuit auferre peccatum. Cum per plerasque igitur temporum gyrantium rotas mundiale curriculum volueretur, neque quispiam mederetur, & ingrauescentibus culpis ruinæ præcipitis ictu & fremitu totius orbis mēbra puluescerent & nemo succurreret, ad fœminā causa reuertitur, & origo per originem detruncatur. Origo peccati, per genitricem Christi. Prosapies impietatis, per prosapiem pietatis. Stirps mortis, per stirpem vitæ percutitur. Hactenus causam, nunc aptos obtutus miraculis reuelemus, Christum virgo peperit, mutatur natura, deletur & culpa. Pręcisum est illud Euæ infœlicitatis elogium: In tristitia paries filios, quia ista in lætitia dominū parturiuit. Illa enim luxit, ista reluxit. Illa lachry- F mas, ista gaudium in ventre portauit, quia illa peccatorem, ista edidit innocentem. Christus seminauit nō luxus, deus seuit nō maritus. Virgo genuit, quia virgo cōcepit. Inuiolata peperit, quia in cōceptu libido nō fuit. Vtrobique miraculum, & sine corruptione grauida, & in partu virgo puerpera. Matrimonium in fide, partus in virgine. Gabriel ille horum sponsalium internuncius fuit. Quid dixerit, quid audierit referat, Aue, in- Luce.1. quit, gratia plena, dominus tecum. A salutatione incipit qui salutem in lingua portauit. Sileat nunc à fœminis, sileat tortuosi serpentis malè suadibilis sibilus, ad matrē domini nostri angelus est locutus, Aue, inquit, gratia plena, dominus tecum. Gratia refertur pro culpa; plena dicitur nō vacua. Impleta est ergo gratia, & euacuata est culpa. Hoc modo & ipsa venerabilis virgo nostra in suo cantico plausit: Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes. Aue, inquit, gratia plena, dominus tecum. Tecum in corde, tecum in ventre, tecum in auxilio. Gratulare virgo, Christus rex è cœlo suo, venit in vtero tuo, Ex sinu patris in vterum dignatur des-

G cēdere matris, sed nec regionem suam maiestas infinita deseruit, nec eum virginalis aula dum accepit inclusit. Fides à terra in cœlum erecta est. Huic Christus insedit, & per ipsam in templum pudoris intrauit. Benedicta tu in mulieribus, quæ vitā viris & mulieribus peperisti. Ede inculpabilis fœmina inuiolabilem virum, ac sic & fœminam saluabis & virum. Eua mater generis nostri pœnam intulit mundo, genitrix domini nostri salutē & fœminę gessit & viro. Auctrix peccati maledicta, auctrix meriti benedicta. Ita enim ad eam cœlestis nuncius inquit, Benedicta tu in mulieribus. Genere sexuali omnes appellantur equidem communiter mulieres, sed sunt etiā incorrupta virginitate pudoris proprietate distantes. Illa occidendo obfuit, ista viuificando profuit. Percussit illa, at ista sanauit. Pro inobediētia enim obedientia commutatur, & fides pro perfidia recompensatur. Plaudat iterū organis Maria, & inter veloces articulos tympana cōcrepant. Excludat cātus digitis, pariat Christū ludentibus Psalmis. Concinant lætantes chori, & alternantibus modis dulcisona carmina misceantur. Musicum Maria inter iuuenculas melos exerceat, quia dulce verbū plectris sancti spiritus mo-

H dulantibus parturiuit, in terra Iudæa, quæ ipsa tympanū crudelitatis aptabat, & Christū in ligno tendebat. Postquam enim sceleris errabūda manus incompositis numeris discrepauit, cōfestim barbarus ille fragor truculenti stridoris infremuit, Crucifige, crucifige. (*Luca 23.*) Reciprocato igitur die, quo criminosa Aegyptus feriretur, (*Exodi. 15.*) tympanum Mariæ nostræ pulsatum verbum edidit, & suæ linguæ pulsabulo puerpera nostra lætos sui oris cantus effudit. Audiamus igitur quēadmodum tympanistria nostra cantauerit, (*Luca. 1.*) Magnificat anima mea dominum, & exultauit spiritus meus in deo salutari meo. Quia respexit humilitatem ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatam me dicēt omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potens est. Causa igitur inualescentis errati miraculum noui partus efficit, & Euæ planctum Mariæ cantus exclusit. Deniq; post illius benedicibilis salutationis & præsagium & triumphum, tacita secum virgo mentis altercatione cōfligit, qualis esset ista salutatio. (*Ibidem.*) Nuncius

I interim cœlestis exequitur, Ne timeas Maria, inuenisti gratiā ante deum, Ecce concipies filium & vocabis nomen eius Iesum. At illa dum sciscitatur modū, audit authorē sobolis deum. Quo modo, inquit, fiet istud, quoniam virum non cognosco? Spiritus, inquit, sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideo quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Expandat nunc fides splendentis vteri pulchra tentoria, obumbret virtus, spiritus sibilet naturali calore depulso, tenuis virginem aura refoueat, & fluente refrigerio spiramentis cœlestibus ventiletur, aluus virginalis sertis verecundiæ coronetur. Flammeus ibi rosæ fulgor anhelet, albens lilium candicet, mollis viola rutilet, purpurei spargantur flores, & vario nitore depictus Christi thalamus exornetur. Responde iam virgo sacra: Vitam quid tricas mundo? Assensum tuum angelus præstolatur, inde est quod nuncius iste moratur. Iam audisti, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi, vt prolem gignas, & virginitatem non perdas. Ianua cœli quondam per Adam clausa iam sonuit, per ipsam nuncius iste processit. Deus in porta est, angelum quem moraris expectat. O beata Maria seculum omne captiuum tuū deprecatur assensum, te Deo mundus suæ fidei obsidem facit, per te parentum suorum iniurias abstergi deprecatur. Ipse prior qui offensus est misit, claustrum quod iniquitas nostra cœlo in- K fixerat reserauit. Est nobis aditus si assensus tuus fuerit commodatus. Et nobis succurris & tibi, quia nobis pœna succubuit, & tibi nuptias filio suo in tuo thalamo pater præparabit. Deus in ipsis sponsalibus gaudiis relaxat quicquid eū offenderat mundus. O & tu angele tāti regis nūcie, & secreti diuini legate, qui ex palatio imperatoriæ maiestatis indulgentiam reddis criminosis, vitam mortuis, & pacem sacram attulisti captiuis, vrge virginem non de Dei munere diffidentem, sed de muneris magnitudine cogitantem. Faue partibus seculi, conscius secretorum cœli, lætabuntur socij tui, si negocium iuueris mundi. Nos à vestro consortio impietatis mucro diuisit, per vos de reditu nostro tractatur. Inspice squalentem nostri carceris miseriam, & loquere festinus ad Mariam. Vsquequo moraris ô virgo nūcium festinantem? intuere Deum in cœli me vestibulo sustinentem, responde verbum, & suscipe filium. Da fidem, & senti virtutem. Pande sinus roseos virgo perpetua, fides tua modo aut aperit cœlum aut claudit. Ecce, inquit, ancilla domini. Introeat rex in cubiculum suum, Fiat mihi secundum verbum tuum. Nec mora, reuertitur nūcius, & nuptialem thronum ingreditur Christus. L

Accipit stolā carnis in thalamo virginis, intra thesaurum maiestatis sacculum carnis gessit. Diuinitati sponsatur homo, præmium accipit caro. Procedit Christus (*Psalm. 18.*) quasi spōsus de thalamo suo, cum præsagio nuptiarum exiit ad campum seculi, cucurrit sicut gigas exultando per viam, peruenit vsque ad crucis trophæum, & ibi firmauit ascendendo coniugium, vbi consentiret alienātem in suppliciis creaturam, commercio pietatis se pro coniuge dedit ad pœnam. Tradidit quoque carbunculatam sui sanguinis gemmam, & copulauit sibi perpetuo iure matronam. Aptaui, inquit, vos Apostolus vni (*2. Cor. 11.*) viro virginem castam exhibere. Ecce nunc quæ fuerat fœta, facta est ancilla, quia vidit vitam suā in ligno pendentem, & non credidit liberantem. Gaudeamus ergo fratres in commercio Dei & hominis, sponsi & sponsæ, Christi & Ecclesiæ, saluatoris & virginis, quæ dum despōsaretur fabro, cœli nupsit architecto. Veneremur Christum in præsepi, qui quadrifarium mūdum repleuit in fide. Adoremus pannos infantiæ, ex quibus facta sunt emplastra naturæ. Honorate pastores qui primi mysterium ab angelis didicerunt. Plaudamus cuncti cū cœlestibus angelis officiisq; diuinis, & cœli & terræ pa- M cem bonę voluntatis hominibus nūciemus. (*Luca. 2.*) Date gloriam in excelsis deo, redempti credite datā pacem esse captiuis. Estote homines bonæ voluntatis, vt mereamini prēmium libertatis, ipso donante qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo. *Sermo XVIII.*

VEneranda natiuitas Saluatoris, qui natus in carne est, humilitatis est instrumentum, pietatis mysterium, & æternæ spei remedium manifestum. (*Ser. XXII.*) Hac die est natus ex virgine matre, qui ante secula æternus est genitus ex Deo patre. In illa natiuitate ex impassibili nascitur genitore, ex ista incorrupta natus ex virgine. Illum solus pater sciuit ipse qui gennit, hanc in se sola virgo & mater intemerata cognouit, quæ virum in concipiendo non pertulit. In patre impassibilitas, in matre incorruptibilitas. In patre perpetua diuinitas, in matre æterna virginitas. Sic enim ad eam dominus loquitur per Prophetam: Et despon- (*Osee. 2.*) sabo te mihi in æternū. Semper ergo virgo est quę semper sponsa est, & quæ vocabulo sponsæ non caruit, in

A æternum virgo permāsit. Et desponsabo te, inquit, mihi, in æternum: quia quæ sponsa æterna dicitur, æterna virgo probatur. Ex patre inuisibiliter, ex matre visibiliter. Et incomparabiliter ex patre, atque incomparabiliter ex matre, quia incorruptibiliter in illa natiuitate patrem Deum habet sine homine matre, in ista matrem habet virginem, sed hominem nō habet patrem. In illa coæternus & patris & coæternus authoris, in ista filius est virginis & author est matris. Ipse enim formauit vterum qui descendit in vterum, exiuit de vtero & non corrupit vterū, vt qui deum patrem habet in cœlis, virginem matrem haberet in terris. In illo sine tempore genitus, in ista in fine temporum natus. In illo nascitur sine fine, in ista concipitur sine semine. In illa sine initio generationis, in ista sub conditione legis & carnis. In illo inuisibilis Deus, in ista visibilis homo per corpus, *Ioan. 1.* quia verbum caro factum est & habitauit in nobis. In illo impassibilis, in ista mortalis. In illo excelsissimus, in ista subiectus. Subiectus siquidem iniuriis passionis & mortis, mortis autem crucis. Sed per hæc omnia est gloriosus in cœlis, qui victor in omnibus inuenitur in

B terris. Elegit sibi in qua nasceretur diem, qui fecit omnem diem, & non sine gratia prælationis cęteris est diebus habendus hic dies, in quo deus in hominem docetur fuisse promotus. Denique ex hodierno dies accepit incrementum, & augmenta sumit cursus sui; qui electus ad gloriā dei noscitur. Conceptus est enim æquinoctio verno, & natus est solstitio hiberno. Ex qua die est conceptus in vtero virginis, in ipsa resurrexit ab inferis cū gloria passionis. Et in conceptu tamen & in natiuitate eius dies accepit incrementum, & nascente vera luce, lucis & diei augmentatur officium. *Matth. 27.* Aduertite interea fratres, aduertite dominicum sacramentum. *Dies proficit in Christi natiuitate, & in eius passione deficit.* In natiuitate eius dies proficit, in passione deficit, quia à sexta hora tenebrę factę sunt per totam terram vsque ad horam nonam. Et quod imminutum est in passione, ampliatū est in resurrectione. Ecce est illud, Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiā: *Psal. 18.* Dies natiuitatis diei passionis, & dies passionis diei resurrectionis: Nox natiuitatis nocti passionis, & nox passionis nocti resurrectionis annunciat verbum. Illic natum, hîc passum: In illa angelorum gaudium, in ista totius mundi luctum, sed tamen omnium in resurrectione triumphum, quia in vesperum abundauit fletus, & ad matutinum lætitia: *Psal. 29.*

C Vesperum passionis, quando sequebatur eum multitudo populi, & mulieres lamentabātur & plangebāt: *Luca 23.* Matutinum resurrectionis, quo mulieres cū gaudio à monumento currebāt, & discipuli cum gaudio ad monumentum festinabant. *Ioan. 20.* Elegit ergo hunc diem sibi ad natiuitatem, nobis ad fœlicitatem: Sibi ad obsequium, nobis ad gaudiū. Sic enim pastoribus angelus prædicauit, Ecce, inquit, annuncio vobis gaudiū, quod erit vniuersæ terrę. *Luc. 2.* Quare? Quia natus est vobis hodie saluator, qui est Christus dominus, vt merito à nobis hodie cantandum sit, Hic est dies quē fecit dominus, gaudeamus & lætemur in eo. *Psal. 117.* Crescit ecce dies cum ortu nascentis, & lucratiuo profectu vel successibus momentorū, noctisq; imminuto curriculo defectionem sentiūt opera tenebrarum. Die enim æterno nascēte, augmentum debuit dies temporalis accipere. Non vt dies aliquid nascenti conferret, sed vt ex nascente dies prærogatiuam incrementi vel fœlicitatis acquireret, & fieret toti mundo festiuus, in quo verus deus homo natus est in carne perfectus. Omnis ergo huius natiuitatis schola, humilitatis est, officina, patientiæ massa, virtutis agonia. Primū quia voluit immensus & omnipotens Dei filius, cuius incapabilis potētia & incōprehensibilis magnitudo cœlum simul ac mūdum continet, ambit, amplectitur, excedit, tanta se angustia & subtilitate contrahere, vt intra vterū virginis clausus, & quod habebat in maiestate comprimeret, & quod erat in virtute cœlaret, tantaq; se humilitate deponeret, vt filius hominis esse vellet, qui dei filius nunquam esse cessaret. Sed hoc non nisi deus posset. Intra magnitudinem enim suam se occultasse cum potēs sit, nō humanæ infirmitatis, sed diuinæ virtutis est. Nemo enim hominū se potest abscōdere aut cœlare quod nascitur, quia quanquā sit in omnibus natura mortalis, non potest tamē quisquā sibi derogare quod natus est. Deus autem noster in eo potentiam maiestatis aperuit, cū se intra terminos humanæ infirmitatis abscondit, vt omnipotentē se in hoc maxime sacramēto monstraret, quo potestati suæ subiiceret id quod per potestatē naturæ cœlestis omni subiectione liberū permaneret. Nascens enī deus ex deo patre homo esse voluit: sed id quod deus antè natus est non amisit. Ita enim esse homo voluit, & ideo quod hominis fuit non in ea qua natus est E conditione permansit, Suscepit enim ex Maria virgine hominē verum quem per resurrectionis gloriā leuauit in cœlū. Humilitas ergo Christi sublimitas est corporis nostri, quia cum humiliatur dominus, exaltatus est homo, & ita exaltatus est seruus vt in domino simul fieret ipse quod dominus. Hoc beatissimus Paulus probat dicens, Qui transfigurauit corpus humilitatis nostræ conformе corpori gloriæ suæ secundū operationē, vt posset subiicere sibi omnia. *Philip. 3.* Et iterum, Qui cum in formā Dei cōstitutus esset, non rapinam arbitratus est esse se ęqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudine hominis constitutus, & habitu inuentus vt homo, humiliauit se vsq; ad mortem, mortem autē crucis. *Philip. 2.* Propter quod & deus illum exaltauit, & donauit ei nomen quod est super omne nomen.

In eodem festo: Sermo XIX.

Audite filij lucis, adoptati in regno dei fratres charissimi, audite & exultate iusti in domino, vt vos rectos possit decere laudatio. *Ser. XXIII.* *Psal. 32.* Audite quod iam nostis, recolite quod audistis, amate quod creditis, prædicate quod amatis, sicut anniuersariū celebratis hūc diē, sic huic diei debitū expectate sermonem. Natus est Christus, deus de patre, homo de matre: F De patris immortalitate, de matris virginitate: De patre sine matre, de matre sine patre: De patre sine tēpore, de matre sine semine: De patre principium vitæ, de matre finis mortis: De patre ordinans omnem diem, de matre consecrans istum diem. Præmisit enim hominem Ioannem qui tunc nasceretur, cùm dies inciperet minui, & natus est ipse cum dies incepit crescere: vt ex hoc præfiguraretur quod ait idem Ioannes, Illum oportet crescere, me autem minui. *Ioan. 3.* Debet enim vita humana in se deficere, in Christo reficere, vt qui viuit, iam non sibi viuat, sed ei qui pro omnibus mortuus est & resurrexit: *2. Cor. 5.* & dicat vnusquisque nostrum quod dicit apostolus, Viuo autem iam non ego, viuit vero in me Christus. *Galat. 2.* Illū oportet crescere, me autem minui. Laudant eum condigne omnes angeli eius, quorum cibus æternus est, incorruptibili eos sagina viuificans, quia verbū dei est, cuius vita viuunt, cuius ęternitate semper viuunt, cuius bonitate semper beate viuunt. Illi enim condigne laudant deum apud deum, & dant gloriā in excelsis deo. Nos autē plebs eius, & oues manuum eius, pro modulo infirmitatis nostræ pacem

per

G per bonam voluntatem reconciliati mereamur. Ipsorū
enim angelorum vera & hodierna vox est, quam nato
Luca. 2. nobis Saluatore exultando fuderunt, Gloria in excelsis
deo,& in terra pax hominibus bonæ volūtatis. Laudāt
ergo illi cōpetenter,laudemus & nos obedienter. Sunt
illi nūcij eius,sumus & nos pecora eius.Impleuit in cœ-
lo mēsam ipsorum, impleuit in terra præsepe nostrum.
Plenitudo mēsæ ipsorum est,quia in principio erat ver-
bum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum.
Ioan.1. Plenitudo presepis nostri est,quia verbum caro factum
est, & habitauit in nobis. Vt enim panem angelorum
manducaret homo, creator angelorū factus est homo.
Illi fruendo, nos petendo: Illi capiendo,nos quærēdo:
Colossi.2. Illi intrando, nos pulsando. Quis enim hominum om-
nes thesauros sapientiæ & scientiæ nouerit in Christo
2. Cor. 8. occultos, atque in paupertate carnis eius absconditos?
Quia propter nos pauper factus est cum diues esset, vt
illius paupertate ditaremur. Cum enim mortalitatem
assumeret,mortemq; cōsumeret,in paupertate se osten-
dit, sed diuitias dilatas promisit, non ablatas amisit.
H Quàm multa multitudo dulcedinis eius,quam abscon-
Psalm. 30. dit timentibus se, perfecit autem sperantibus in se? Ex
1.Corin.13. parte enim scimus, donec veniat quod perfectum est.
cui capiendo vt idonei præstaremur, ille æqualis patri
in forma Dei,in forma serui factus similis nobis,refor-
mat nos ad similitudinem dei, & factus filius hominis
vnicus filius dei, multos filios hominū facit filios Dei,
& nutritos seruos per visibilem formam serui perficit
liberos ad vidēdam formam dei. Filii enim dei sumus,
1.Ioan.3. & nondum apparuit quod erimus. Et scimus quoniam
cum apparuerit similes ei erimus, quoniam videbimus
Colossi.2. eum sicuti est. Nam qui sunt illi sapientiæ sciētiæq; the-
sauri, quæ illæ diuitiæ, nisi quæ sufficiunt nobis?
Psalm. 30. Et quæ illa multitudo dulcedinis, nisi quæ satiat nos?
Ioan.14. Ostendet ergo nobis patrem, sufficiet nobis. Et in
Psalm. 16. quodam Psalmo quidam ex nobis vel in nobis vel pro
Ioan. 10. nobis ait illi, Satiabor dum manifestabitur gloria tua,
Ioan.14. Ipse autem & pater vnum sunt, & qui ipsum videt vi-
Psalm. 23. det & patrem. Ergo dominus virtutum,ipse est rex glo-
Psalm. 79. riæ. Conuertens nos, ostendet faciem suam & salui eri-
Psalm. 26. mus & satiabimur & sufficiet nobis. Dicat itaq; illi cor
nostrum, Quæsiui vultum tuum,vultum tuum domine
requiram,ne auertas vultum tuum à me. Et respondeat
Ioan.14. ipse cordi nostro, Qui diligit me, mandata mea custo-
I dit. Et qui diligit me,diligetur à patre meo,& ego dili-
gam eum,& ostendam meipsum illi. Videbant eum o-
culis vtiq; illi quibus hoc dicebat, & sonum vocis eius
auribus audiebāt, & humano corde hominem cogita-
1 Cor.2. bant,sed quod oculus non vidit,nec auris audiuit, nec
in cor hominis ascendit, eundem ipsum se promitte-
bat ostendere diligentibus se. Quod donec fiat, donec
ostēdat nobis quod sufficiat nobis, donec eum fontem
vitæ potemus & satiemur,interim dum ambulātes per
2. Cor.5. fidem peregrinamur ab eo,dum esurimus & sitimus iu-
stitiam, formæ Dei pulchritudinem ineffabili ardore
desideremus,formæ serui natalem deuoto obsequio ce
lebremus. Nondum contemplari possumus quod geni-
tus est ante luciferum à patre, frequentemus quod no-
cturnis horis est natus ex virgine. Nondum capimus
quod ante solem permanet nomē eius, agnoscamus in
Psalm.117. sole positum tabernaculum eius. Nondum contuemur
Psalm. 18. vnicum permanentem in patre suo, recordemur spon-
sum procedentem de thalamo suo. Nōdum idonei su-
mus conuiuio patris nostri, agnoscamus præsepe do-
mini nostri.

In eodem festo: Sermo XX. K

VT hodie a me possit fratres charissimi, maie- Ser. XXIIII
stas natiuitatis dominicæ prædicari, per vos
mihi à domino facultas est impetrāda, qua-
tenus ipse verbum in ore suo cōstituat sacer-
doti,nec nostri oris dedignetur officiū,qui nostræ car-
nis hodie dignatus est inire commercium. Non enim
fratres. ineffabile diuinæ generationis contendimus a-
perire mysterium, sed nostræ salutis magnum & mira-
bile gestimus gaudium nūciare, sicut dixit angelus: Ec- Luc. 2.
ce annuncio vobis gaudium magnum quod erit omni
populo. Nullum hodie fratres cōceptus,nullum terreat
partus. Vbi enim virginitas concepit, integritas parit,
dei est virtus conscia,non voluptas. Audi angelum di-
centem, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus al- Luca. 1.
tissimi obumbrabit tibi. Hodie fratres non inchoatur
deitas,sed humanitas inchoatur:hodie natus est nō sibi
Christus,sed mihi. Accedite ergo ad eum & illumina- Psal. 33.
mini,& vultus vester non erubescet: quia hodie in sole
posuit,sicut dixit Propheta,tabernaculum suum. Diui- Psalm. 18.
num est fratres charissimi quod geritur nō humanum.
Nunquam est nuda virginitas, quæ æterno pudoris sui L
honore decoratur. Ad domicilium castitatis angelus
mediator aduenit, vt regi aulam,deo tēplum, & cœle-
sti sponso thalamum procuraret. Nascētu enim domi-
no non est ablata, sed consecrata virginitas, quæ ipsa
sponsum genuit sui pudoris,ipsa custodi præbet fidele
seruitium. Fœta sed virgo,virgo sed mater: sterilitate e-
nim caruit, non pudore. Astat sanctitas, synceritas, pu-
dicitia, castitas, integritas, fides, & omnes simul assue-
re virtutes, vt intrepida famula suo vtero portaret au-
thorem,& cœlestem paritura virtutem,sexus sui victrix
dolorem gemitúmque nesciret. Beata fœcunditas, quæ
& honorem acquisiuit maternum, & castitatis præmiū
non amisit. Non ergo dedignatur inhabitare quod est
figuræ dignatus, nec indignatur in se carnem contin-
gere, quam cœlesti manu ante contrectauit in puluere.
Venit ad faciem tuam ô homo, quia tu ad eius faciem
peruenire non poteras. Et qui erat inuisibilis,factus pro
tua redemptione visibilis, venit à tuis patribus postula-
tus. Audi vocem clamantis, Ostende faciem tuam & Psalm. 79.
salui erimus. Astat testis innocentiæ, assertor pudoris,
nec amisisse se sponsam, sed gloriatur agnouisse deum.
Sequitur non vt maritus,sed vt famulus, & obsequium M
se ei gaudet impendere, cui conspicit omnes angelos
deseruire. Nascens ergo Christus non inuenit locum
in diuersorio, per quem omnis creatus est locus. Et ve- Christus ve
lut peregrinus nascitur,qui totius orbis est dominus, vt lut peregri-
nos cœlestis patriæ faceret esse municipes. Pannis ob- nus nascitur.
uoluitur, vt scissam humani generis vnitatem suo red- pannis ob-
integraret in corpore,totúmq; immortalitatis vestimē- uoluitur.
tum purpureo sanguinis colore fulgēs,in cœlestia reg-
na deferret. Nascitur fratres, vt ipsam quam prius ho-
mo vitiauerat,melioraret naturam. Iacet in pannis, sed
regnat in cœlis,humiliatur in cunabulis, sed in nubibus
tonat. In præsepe ponitur, quia omnis caro fœnū, Esaia
dicente,monstratur, Nos fœnum fratres,eiusq; flos cœ- Esaia. 40.
lestem emundamur in panem, quo vescendo perueni-
mus ad vitam æternam.

In eodem festo: Sermo XXI.

FIlium Dei sicut est apud patrem æqualis illi Ser. XXV.
& coæternus, in quo condita sunt omnia in
cœlo & in terra, visibilia & inuisibilia, ver- Colossi. 1.
bum dei & deum,vitam & lucem hominum,
si laudare moliamur, non mirum est nos non inuenire

A quibus verbis explicemus, quod nulla humana cogitatio, nullus sermo sufficiat. Quomodo ergo laudare digne valeat lingua nostra quem cor nostrum adhuc videre non valet? Vbi oculum condidit quo posit videri? Si fugetur iniquitas, si sanetur infirmitas, & fiãt beati mundo corde, quoniam ipsi deum videbunt. *Matt. 5.* Nô mirum est, inquam, nos non inuenire, quibus verbis vnum verbum dicamus, in quo dictum est, vt essemus qui de illo aliquid diceremus. Hæc enim verba cogitata atque prolatã mens nostra format, illo autem verbo ipsa formatur. Nec eo modo facit homo verba, quomodo est factus ipse per verbum, quia nec eo modo genuit pater vnicum verbum, quo fecit cuncta per verbum. Deum quippe genuit Deus, sed simul gignens & genitus vnus est deus. Mundum autem fecit deus, sed mũdus transit, *Ioan. 1.* permanet Deus. Et sicut ea quæ facta sunt, seipsã vtique non fecerunt, sic à nullo factus est per quem omnia fieri potuerunt. Non igitur mirum, si homo factus inter omnia, verbis non explicat verbum per quod facta sunt omnia. Hinc itaque paululùm aures & animos aduertamus, B si forte valeamus aliquid cõgruum condignúmq; dicere, nõ ex eo quod in principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & Deus erat verbum, sed ex eo quod verbum caro factum est: si forte dicatur à nobis per quod habitauit in nobis, si forte ibi posit esse dicibilis, vbi voluit esse visibilis. Propter hoc enim & istũ celebramus diẽ, quo nasci est dignatus ex virgine, quam generationem suam fecit ab hominibus vtcunq; narrari. *Esaia 53.* In illa vero æternitate in qua deus de deo natus est, generationem eius quis enarrabit? Ibi talis non est qui solenniter celebretur. Neque enim transit anniuersario volumine rediturus, sed manet sine occasu, quia nõ cœpit exortu. Est ergo illud vnicum dei verbum, illa vita, illa lux hominum, æternus quidem dies: iste autem quo humanæ carni copulatus tanquam sponsus processit de thalamo suo, nunc hodiernus cras fit hesternus. Verumtamen hodiernus natum ex virgine commendat æternum, quia æternus natus ex virgine consecrauit hodiernum. Quas itaq; laudes charitati dei dicamus, quas gratias agamus, qui nos ita dilexit, vt propter nos fieret in tempore, per quem facta sunt tempora: & multis seruis suis in mundo minor esset ætate, ipso mundo antiquior sine vetustate: homo fieret qui hominem fecit, crearetur ex matre quam creauit, *Luc. 2.* portaretur manibus quas C formauit, sugeret vbera quæ impleuit, in præsepi muta vagiret infantia, verbum sine quo muta est humana eloquentia? Vide homo quid pro te factus est deus, doctrinam tandẽ humilitatis agnosce, etiam nondum loquẽte doctore. *Gen. 2.* Tu quondam in paradiso tam facundus fuisti, vt omni animæ viuæ nomina imponeres, propter te autem creator tuus infans iacebat, & nomine suo nec matrem vocabat. Tu in latissimo fructuosorum nemorum prædio te perdidisti obedientiam negligendo, ille obediens in angustissimum diuersorium mortalis venit, vt mortuum quæreret moriendo. Tu cum esses homo, deus esse voluisti vt perires: ille cum esset deus, homo esse voluit, vt quod perierat inueniret. Tantum te pressit humana superbia, vt te non posset subleuare nisi diuina gratia. Celebremus ergo cum gaudio diem quo peperit Maria Christum, & coniugata coniugij creatorem, & virgo virginum principem, & data marito, & mater non de marito, sed castior quàm si de marito. Virgo ante coniugium, virgo in coniugio, virgo prægnans, virgo lactans: sanctæ quippe matri omnipotens filius nullo modo virginitatem natus abstulit, quam nasciturus elegit. Bona est enim fœcunditas in coniugio, D sed melior integritas in sanctimonia. Homo igitur Christus qui vtrunque præstare posset vt Deus, nunquã sic daret matri bonum quod coniuges diligũt, vt auferret melius propter quod virgines matres esse contemnunt. Virgo itaque sancta Ecclesia celebrat hodie virginis partum, cui dicit Apostolus: Aptaui vos vni viro *2. Cor. 10.* virginẽ castam exhibere: Christo videlicet castã virginem in tot populis vtriusque sexus, in tot non solum pueris & virginibus, verumetiam coniugatis patribus, matribúsque. Denique quam virginem castam, nisi in fidei, spei, charitatis integritate & virginitate? Proinde Christus Ecclesiã facturus in corde, prius Mariam seruauit in corpore. Humano quippe cõiugio sponso fœmina traditur, vt virgo iam non sit. Ecclesia verò virgo non esse posset, nisi sponsum cui traderetur, filium virginis inuenisset.

In eodem festo: Sermo XXII.

Ser. XXVI. Anniuersaria domini incarnatio, & vestræ fraternitatis tam frequens congregatio, exigit à nobis debitum sermonis officiũ. Itaque fratres affectu pio, corde deuoto ianuã domini pulsemus, vt & nobis tribuat fiduciam vtilia di- E cendi, & vestram charitatem fructu audiendi adiuuet. Itaque nos humiliemus, quia saluator & magister humilitatis dominus noster Iesus Christus, virginis filius, virginum spõsus, virginali vtero corporaliter est natus, virginali connubio spiritaliter cõiugatus. Hodie itaque nasci dignatus est per quem facta sunt omnia, manens quod est, exhibens tibi quod es. Manens apud patrẽ in diuinitate suscepit nostram infirmitatem in humanitate. Duas namque natiuitates domini accipimus, vnã diuinam, alteram humanam, tamen vtramque mirabilem: *Natiuitates domini duæ* illam sine matre, istam sine patre: illam æternam, vt crearet temporales: hanc temporalem, vt præstaret æternam. Ille enim de quo dicit Ioannes Euangelista, quòd in principio erat verbum, & verbum erat apud *Ioan. 1.* deum, Deus erat verbum, & quia omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factũ est: ille tantus, ille in forma Dei æqualis patri, ille sine tempore fabricator temporum, ille ex nullo seculo, ante omnia secula, iudex seculi factus est tam paruus, vt de fœmina nasceretur, sed mansit tam magnus, vt à patre non separaretur. Præbentes ei obsequium & testimonium tanquam lucernæ venturo diei omnes Prophe- F tæ prænunciantes, & ante ipsum nascendo venerunt, pòst credendo adhæserunt. Oportebat enim, vt prænunciaretur venturus, facturus miracula, quibus miraculis bene intelligentibus appareret homo paruus ad paruos, sed humilis ad superbos. Paruitatem suam docens hominẽ, vt se agnosceret & paruum, ne non grandescendo se crederet magnum. Est enim superbia non *Superbia.* magnitudo, sed tumor. Quod autem tumet videtur magnum, sed non est sanum. Vt autem generis humani istum tumorem sanaret ipse medicus, ipsa medicina, non solum medicamentum adhibens, apparuit inter homines homo, offerens hominem videntibus, deũ seruans credentibus. Aspectus enim humilitatis eius sanauit infirmos. Contemplatio diuinitatis eius quærit infirmos. Et dum erant homines, qui Deum viderent in homine, nec tamen spem suam ponerent in homine, qui sequi non debet: deus sequendus erat, qui videri non poterat. Vt ergo exhiberetur in homine, & qui ab homine videretur, & quem homo sequeretur, deus factus est homo, aliquid te magnũ credere debes.

Ioan.1. Sed quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis, G eadem sapientia quæ de deo genita est, dignata est *Eccli.24.* etiam inter homines creari, quo pertinet illud: Domi- *Ephe.5.* nus creauit me in principio viarum suarum. Est enim eius principum caput Ecclesiæ, quod est Christus. Hominem per quem viuendi exemplum nobis daretur, hoc est, via certa qua perueniremus ad deum. Non enim redire potuimus, nisi humilitate, qui superbia lapsi *Gene.3.* sumus, sicut dictum est primæ nostræ creaturæ: Gustate & eritis sicut dii. Huius igitur humilitatis exemplum, id est, viæ quærendum fuit. Ipse reparator noster io se- *Philip.2.* ipso demonstrare dignatus est, qui non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit formâ serui accipiens, vt crearetur homo in principin viarum eius, verbum per quod creata sunt omnia. Quapropter vnigenitus & primogenitus dominus noster, diuinarum scripturarum authoritate prędicatur vnigenitus de patre, primogeoitus à mortuis. Quapropter secundum id quod vnigenitus est, fratres non habet. Fratres tamen vocare dignatus est omnes, qui post eius, & per eius primatum io gratia nascimur per adoptionem filiorum, sicut apostolica disciplina commen- H dat. Naturalis ergo filius secundum id quod primogenitus est frater, de ipsa patris substantia vnicus natus est, id existens quod pater est, deus de deo, lumen de lumine. Nos autem non lumen oaturaliter sumus, sed ab illo lumine illuminamur, vt sapientia lucere possimus in secula seculorum, Amen.

In eodem festo, Sermo XXIII.

Ser.XXVII *Psal.144.* Audem domini loquetur os meum. Eius domini per quem facta sunt omnia, & qui factus est inter omnia. Qui est patris reuelator, matris creator. Filius dei de patre sine matre, filius hominis de matre sine patre. Magnus dies angelorum, paruus in die hominum. Verbum dei ante om- *Ioan.1.* nia tempora, verbum caro opportuno tempore. Conditor solis, cooditus sub sole, Cuncta secula ordinans de sinu patris, hodiernum diem consecrans de vtero matris. Ibi manens, hinc procedēs. Effector cœli & terræ, sub cœlo exortus in terra. Ineffabiliter sapiēs, sapienter iofans. Mundum implens, in præsepio iacens. Sydera regens, vbera lambens. Ita magnus in forma dei, breuis io forma serui, vt nec ista breuitate magnitudo illa I minueretur, nec illa magnitudine ista breuitas preme- *Sapien.8.* retur. Neque enim quando membra humana suscepit, opera diuioa deseruit, nec attingere à fine vsque ad finē fortiter, & disponere omnia suauiter destitit. Quando infirmitate carnis indutus, virginali vtero receptus est, non inclusus, vt nec angelis subtraheretur sapientiæ *Psal.33.* cibus, & nos gustaremus quàm suauis est dominus. Quid hoc miramur de verbo Dei, cum sermo iste quàm proximis ita liber sensibus influat, vt eum & recipiat, & non includat auditor? Nam oisi reciperetur, neminem instrueret: si includeretur, ad alios non veniret. Et *In lib.50.* vtique sermo iste verbis syllabisq; diuiditur, nec tamen *Nom.25.* ex eo tanquam ex cibo veotris singulas particulas tollitis, sed omnes totum auditis, totum singuli capitis. Nec timemus dum loquimur, ne totum audiendo vnus absumat, ne alter possit habere quod sumat, sed ita vos attentos esse volumus, nullius aurem mentemq; fraudantes, vt & totum singuli audiatis, & totum ad audiēdum cæteris relinquatis. Neque huc fit alternis temporibus, vt cum sermo qui dicitur ad te primo iotrauerit, exeat à te, vt ad alium possit intrare, sed simul ad omnes venit, & totus ad singulos peruenit. Et si totus memoria teneri voluisset, sicut ad totum audiendum omnes ve- K nistis, ita cum toto singuli rediretis: quanto magis verbum Dei, per quod facta sunt omnia, & quod in se manens innouat omnia, quod nec locis concluditur, nec temporibus tenditur, nec moris breuibus longisque variatur, nec vocibus texitur, nec silentio terminatur: quanto magis hoc tantum & tale verbum potuit matris vterum assumpto corpore fœcundare, & de sinu patris non emigrare: hinc ad oculos humanos exire, inde mentes angelicas illustrare: hinc ad terras procedere, inde cœlos extendere: hinc homo fieri, inde homines facere. Nemo ergo credat dei filium coæternum & coæqualem, conuersum & commutatum esse in hominis filium, sed potius credamus, & non consumpta diuina, & perfectè assumpta humana substantia, manentem Dei filium, factum hominis filium. Neque enim quia dictum est, Deus erat verbum, & verbum caro factum est: sic verbum caro factum est, vt esse desineret Deus, quando io ipsa carne quod ver- *Ioan.1.* bum caro factum est; Emmanuel natum est, nobiscum Deus. Sicut verbum quod corde gestamus fit vox cùm id ore proferimus: nec tamen illud in hanc commutatur, sed illo integro ista in qua procedat assumitur, vt L & intus maneat quod intelligatur, & foris sonet quod audiatur, hoc idem tamen profertur in sono quod antè sonuerat in silentio: atque ita verbum cum fit vox non mutatur in voce, sed manens in mentis luce, & assumpta carnis voce procedit ad audientem, & non deserit cogitantem. Non cum ipsa vox in silentio cogitatur, quæ vel Græca est, vel Latina, vel linguæ alterius cuiuslibet, sed cum ante omnem linguarum diuersitatem res ipsa, quæ dicenda est adhuc in cubili cordis quodam modo nuda intelligenti, quæ vt inde procedat, loquentis voce vestitur. Veruntamen vtrunque hoc, & quod cogitatur intelligendo, & quod sonat audiendo mutabile atque dissimile est. Neque illud manebit cùm oblitus fueris, neque hoc cum silueris. Ver- *Psal.118.* bum autem domini manet io æternum, & incommutabiliter manet. Et cum carnem assumpsit & tempore, vt ad temporalem vitam nostram procederet, non in carne amisit æternitatem, sed etiam carni præstitit im- *Psal 18.* mortalitatem: ita ipse tanquam sponsus procedens de *Philip.2.* thalamo suo, exultauit vt gigas ad currēdam viam. Qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem deo, sed vt propter nos fieret quod non erat semetipsum exinaniuit, non formam Dei perdens, sed formam serui accipiens, & per hanc in similitudinem hominum factus, nec propria substantia, sed habitu inuentus vt homo. Hoc enim totum quod sumus vel in anima, vel in corpore, nostra natura est, illius habitus. Nos nisi hoc essemus, non essemus. Ille si hoc non esset, esset vtiq; Deus. Et cum hoc esset, cepit quod non erat, homo factus, permanens deus, vt nō vnum horum, sed vtrūq; verissime diceretur. Et propter quod homo factus est: Quoniam pater maior me est: & propter quod *Ioan.14.* permansit deus, Ego & pater vnum sumus. Nā nisi ver- *Ioan.10.* bum in carnem, hoc est deus in hominem mutatus cōuerteretur, non esset verum, pater maior me est: quia homine maior est deus: illud autem falsum esset, Ego & pater vnum sumus: sed, vnum fuimus: quia non sunt vnum deus & homo. Sed forsitan posset dicere: Ego & pater vnum fuimus. Quod enim erat & esse destitit, nō est vtique, sed fuit. Nunc autem & propter veram formam serui quam acceperat, verū dixit, Pater maior me est: & propter veram formam dei in qua permanebit,

verum

veenm: dixit Egn & patee vnum sumus. Exinaniuit ergo se apud homines, non ita factus quod non erat vt non esset quod erat, sed occultans quod erat, & demõstrans quod factus erat. Proinde quia virgo concepit, & peperit filium, propter manifestam serui formam puer natus est nobis. Quia vero dei verbum quod manet in æternum, caro factum est, vt habitaret in nobis, propter Dei formam latentem, sed manentem, sicut nunciauit Gabriel, vocamus nomen eius Emmanuel. Factus est enim homo, permanens deus, vt & filius hominis recte vocetur, nobiscum deus. Non alter deus, non alter homo. Exultet in credentibus mundus, quibus saluandis venit per quē factus est mundus: Conditne Mariæ, natns ex Maria: Filius Dauid, dominus Dauid: Semen Abrahæ, qui est ante Abraham: Factor terræ, factus in terra: Creator cœli, creatus sub cœln. Ipse est dies quem fecit domin⁹, & dies cordis nostri ipse est dominus. Ambulemus in lumine eius, exultemus & iucundemue in eo, qui viuit & regnat in secula seculnrum, Amen

B *In eodem festo de eo quod scriptum est in Euangelia secũdum Ioannem: In mundo erat, & mundus per ipsum factus est: &c. Sermo XXIIII.*

Se.XXVIII. ET Christus fratres, in mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eũ non cognouit. Qui mundus per eũ factus est? qui mũdus eum non cognouit? Non enim mnndus qui per eum factus est, ipse eum cognouit. Quis est mũdus qui per eum factus est? Cœlum & terra. Quo mõdo eum non cognouit mundus, quando in eius passione sol obscuratus est? Quomodn eum terra nó cognouit quando pendente illo in cruce contremuit? Sed mundus eum nnn cognouit, cuius princeps est ille de qun *Ioan.14.* dictum est, Ecce venit princeps mundi huius, & in me *Mund⁹ homines malos signat.* nihil inuenit. Homines mali mundus vocantur. Inde acceperunt nomen ex eo qund amant. Amando deum efficiuntur dij, ergo amando mũdum mundus dicun- *2.Cor,5.* tur. Sed deus erat in Christn mundum reconcilians sibi. Mundus ergo eum non cognouit. Nunquid omnes? In sua propria venit, & sui eum nnn receperunt. In sua? Omnia ipsius, sed propria ipsius dicuntur, vnde mater eius erat, vnde carnem conceperat, ad quos aduentus sui præcones antè præmiserat, quibus legem dederat,
C quos de Aegypti seruitute liberauerat, quorum patrem *Ioan.8.* carnalem elegit Abraham, quia verũ dixit, Ante Abra- *Ioan.1.* ham ego sum, Nec sic dixit, Antequam Abraham fieret, ego sum. In principio erat verbum, nó factum erat. Ergo in propria venit, & sui eum non receperunt. Quot *Matth.21.* autem receperunt eum? Vtiq; ibi Apostoli, qui eũ receperunt: ibi illi, qui ante iumentum ramos ferebant, & præcedebant & sequebantur, vestimenta sua sternebant, & magna vnce dicebant, Osanna filio Dauid, be- *Luc.19.* nedictus qui venit in nomine domini. Tunc Pharisiæi dixerunt illi, Compesce pueros, ne tibi ista clament. Et *Lapides gentiles.* ille, Si isti tacebunt, lapides clamabunt. Quid lapides, nisi qui colunt lapides? Si paruuli pueri tacebunt, maiores & minores gentes clamabunt. Qui lapides, nisi lapi- *Ioan.1.* des, de quibus dicit ipse Ioannes, Qui venit vt testimonium perhiberet de lumine? Cum enim videret ipsos *Matt.3.* Iudæos superbire de genere Abrahæ, ait illis: Generatio viperarum: illi se dicebant filios Abrahæ. Potens est enim deus de lapidib⁹ istis suscitare filios Abrahę. Quos præuidebat in spiritu, de illis dicebat. Nos siquidē præuidebat: Potens est enim deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. De quibus lapidibus, inquit: Si isti tacebunt, lapides clamabunt. D Modo audistis & clamastis: Impletum est, lapidès clamabunt: de gentibus enim venimus in parentibus nostris, lapides adorauimus, ideò canes dicti sumus. Recordamini quid audierit mulier illa, quę clamabat post dominum, quia erat Chananæa, idolorum cultrix, ancilla dæmoniorum, quid dixit Iesus? Non est bonum tollere panem filiorum, & mittere *Matt.15.* canibus. Nũqnid aduertistis quemadmodum canes lapides vnctos lingunt, sic sunt omnes simulacrorum cultores? Sed venit nobis gratia. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Ecce habetis modo natos, dedit eis potestatem filios dei fie- *Ioan.1.* ri. Quibus dedit? His qui credunt in nomine eius. Et quo modo filii dei fiunt? Qui non ex sanguinibus, neq; ex volũtate viri, nec ex voluntate carnis, sed ex deo nati sunt. Intendite ergo, isti ex deo nati sunt, accepta potestate vt filii Dei fierent. Ex Deo nati sunt, non ex sanguinibus, qualis est prima natiuitas, qualis est natiuitas *Natiuitas duplex.* misera veniēs ex miseriis. Sed qui ex deo nati sunt quid erant? Vnde primum nati erant ex sanguinibus, mixti sanguinibus & masculi & fœminæ, commixtione carnis masculi & fœminæ, inde nati erant. Modo vnde? Ex E Deo nati sunt. Prima natiuitas ex masculo & fœmina: secunda natiuitas ex deo & Ecclesia. Ecce ex deo nati sunt: Vnde factũ est, vt habitaret in nobis. Magna mutatio, ille factus caro, iste spiritus. Quid est hoc? Qualis dignatio fratres mei? Et erigite animum ad speranda & capienda potiora, nolite adiicere cupiditatibus secularibus. Precio empti estis, propter vos verbum caro factum est, propter vos qui erat filius dei, factus est filius hominis, vt qui eratis filii hominum, efficeremini filii dei. Quid erat ille, qui factus est? Quid eratis vos? Quid facti estis? Erat ille filius dei, qui factus est filius hominis: eratis vos filii hominum, qui estis filii dei facti. Cõmunicauit nobiscum mala, & daturus est nobis bona. Sed ille ipse qui factus est filius hominis distat à nobis. Nos filii hominum per concupiscentiam carnis, ille filius hominis per fidem virginis. Mater cuiuslibet hominis concubuit & concepit: vnusquisque autem natus de homine patre suo, & de homine matre sua: Christus autem natus de spiritu sancto & Maria virgine. Ad nos accessit, sed à se nó multum recessit, imò à se quod E deus est nunquam recessit, sed addidit quod erat naturæ nostrę. Accessit enim quod non erat, nó amisit quod erat. Factus est filius hominis, sed non cessauit esse filius Dei, per hoc mediator in medin. Quid est in medio? Nec sursum, nec deorsum. Quo modo nec sursum, nec deorsum? Nec sursum, quia caro est: nec deorsum, quia non peccator: sed tamen in quantum deus, semper sursum, Non enim sic venit ad nos vt dimitteret patrem, cum quo viuit & regnat deus.

Item in eodem festo alius sermo de eodem, qui habetur inter Sermones de verbis domini, XXXIX.

Item in eodem festo Homilia de eo, quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, In principio erat verbum, &c. quæ habetur in expositione doctorum, Ibidem.

Item in eodem festo, de eodem habetur sermo inter Sermones de verbis domini, XXXVIII.

Item in eodem festo alius sermo factus ad fratres in eremo, qui habetur inter sermones ad eosdem. XX.

In festo

G *In festo Epiphaniæ domini, & per octauas eius: Sermo I.*

Ser. XXIX. PRoxime fratres charissimi eiusmodi redemptionis nostræ celebrauimus sacramentum, quo Deus hominem cum infirmitatibus induit: hodie vero illud colimus, quo se in hominē Deus virtutibus declarauit, pro eo quòd in hac die, siue cœlo stella ortus sui nuncium præbuit, siue quòd in Cana Galilææ in conuiuio nuptiali aquam in vinum conuertit, siue quòd in Iordanis vndis aquas ad reparationem humani generis sub baptismo cōsecrauit, siue quòd de quinque panibus quinque millia hominum satiauit, in quolibet horum salutis nostræ mysteria continentur & gaudia. Nobis enim ex virgine natus est, quod stella monstrauit. Nobis ex baptismo lauacrum concessum est quod in Iordanis alueo consecrauit: Nos quoque in melius esse mutandos operis miraculo permonstrauit, quando aquas in vina conuertit. Et ideo fratres charissimi in omni actu nostro stellam fidei præparemus, & in custodia puritatis Christi baptismum celebremus, quia hæc Christi regeneratio, nostræ fidei confirmatio est. Insinuauit enim nobis muneris sui beneficium per secundæ natiuitatis exemplum, & quod facere voluit, prior ipse fecit.

Mat. 2. Ioan. 2. Matt. 3. Matt. 14.

H Legimus Iudæos diuersa sub lege habuisse baptismata, sed nullum ex his contra præuaricationis malum generalem potuit conferre medicinam. Et ideò pro absolutione totius mundi indigebant regenerationis aqua cœlitus sanctificari. Et quia per vniuersum mundum sacramentum baptismi humano generi opus erat, omnibus aquis benedictionem dedit, quando in Iordanis alueum vnica ac singulari pietate descendit. Tunc enim Christum dominum non tam lauit vnda, quàm lota est. Tibi ergo nascendo Christus aduenit, tibi viuendo militauit, tibi moriendo confixit. Quem vides pro te mortuum, pro te intellige baptizatum. Talis omnino etiam ante baptismum fuit, & ideo præcursor eius atque Baptista ita eum cùm ad se baptizandus veniret alloquitur: Domine, ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me? Quid euidentius de Christi nondum baptizati puritate, quid fortius, Ego à te debeo baptizari: id est, qui fons es innocentiæ, & plenitudo iustitiæ, qui nullo indigens dare scis, nescis accipere? Ego, inquit, à te debeo baptizari, quia tecum exhibes, & in te possides puritatis munera & baptismatis sacramenta: & quod ego dabo te largiente per gratiam, tu obtines per naturam.

Matt. 3.

I Attactu membra tinguntur, & fluenta ditantur. Vitalem gratiam non corpus ex flumine, sed flumen mutuatur ex corpore. Descēdere in se fontem suum fœlix vnda miratur, sub vno momento remedia æterna concipiens, & noua deum regenerationis fœcunditate parturiens, quod acceperat hoc reddens, & quod non habebat, accipiens. Inter hæc mirum esset, quòd se dominus serui subdidit benedictioni, nisi & cruci se subdidisset & morti. Et ille quidem preciosum sibi esse hominem, precij ipsius dignitate perdocuit, vt hinc quoq; intelligamus quàm grandes apud se æstimet deus noster humanorum criminū causas, propter quas non angelum, non archangelum, sed Deum misit ad terras. Quàm grauis sit peccati & quàm dura cōditio, prodit remedij magnitudo. Quanta malorum discussio erit qua damnabuntur, sollicitudo indicat qua redimuntur. Omni ergo diligentia atque vigilantia caueamus, ne vulneret diabolus quod sanauit Deus, ne per consensum cordis, per flagitium corporis seruitutē quam debemus domino magis exhibere probemur inimico.

Peccata apud deum quantū sint grandia.

K Equidem si quis violentus ac præpotens aliquid de facultate nostra ac proprietate rapuisset, nónne dignum summo odio duceremus? nónne merito tāquam hostem detestaremur? Cur peccando diabolo consentiemus, qui nobis non substantiam vult auferre, sed vitam: non terram fraudare, sed cœlum: non fines angustæ possessionis, sed infinita spatia æternitatis? Inter hæc, ô homo, si dignitatem facturæ tuæ, si pietatem circa te domini tui volueris æstimare de precio, non poteris dubitare de regno. Ipsi enim magi, qui ad illa cœlestis pueri venerāda cunabula stellæ indicio peruenerunt, quid aliud expresserunt in illis muneribus, nisi fidem nostram? In eo enim quòd tria offeruntur, trinitas intelligitur. In eo vero quòd tres sunt, & singuli singula offerunt, in trinitate vnitas declaratur: per aurum res ostenditur, deus in thure dinoscitur: per myrrham, quæ condiendis est apta corporibus, sepultura crucifigendi hominis prædicatur. Secundum hæc charissimi, nos quoque personam magorum spiritalibus imitemur obsequiis. In primis iā diu quæramus Christum, donec illum inuenire mereamur. Ducatū nobis præbeat velut stella cœli, lux fidei. Hæc nobis illum ostendat, non iam in præsepi vagientem, sed

Magi quomodo sint imitandi.

L in summa cœli arce dominantem. Nec in matris gremio, sed in solio patris adorandum. Nec vlterius in humanitate iudicandum, sed ad iudicium cum maiestate venturum. Sic quasi trium munerum trinitatis perfecta confessio, credatur à nobis vna diuinitas sine cōfusionis separatione distincta, pater & filius & spiritus sanctus vnus deus: credātur tres personæ, sed non tres substantiæ. Quantum autem ad cœlestis naturæ ordinem pertinet, in patre & filio & spiritusancto ita confitenda est vna diuinitas, vt nec singularis putetur in trinitate persona, nec triplex in vnitate substantia, sed ita assignetur pluralitas vnitati, ne trinitati subtrahatur æqualitas. Et licet intromittatur in vna diuinitate numerositas, non sit tamen recipienda diuersitas. Ita ergo fidelium cordibus disponendus est Dei cultus, vt nō admittatur vel in vnitate separatio, vel in trinitate permixtio. Proxima enim ab hac die fratres charissimi, sacri natalis die natus est dominus, nūc baptizatus. Tunc nos genuit ad vitam, nunc regenerauit ad salutem: tunc Adam suscepit perditum, nunc abluit peccatorem. Venit ergo ad baptismū, sicut scriptū est.

M Sed quid abluit, qui mundus erat? Vtiq; vt mundus ablueret immūdos. Illum ergo currentes aquæ tunc infundebant, sed peccata nostra secum portabant. De illo guttæ baptismatis fluebāt, sed nostra in guttis crimina fluebāt. O misericordia simul & potentia dei, necdū eramus in mundo, & iam abluebamur in baptismo. Mūdati in illo sumus antequam nati. Nam ipsi fuit baptismatis ratio, vt aquæ quæ purgaturæ nos erant, ab illo antè purgarentur. Et cum ascendisset, inquit scriptura, de aqua, vidit apertos cœlos. Nunquid tunc ei cœlum apertum fuerat, cuius oculi cœlorum interiora cernebant? Sed ideo cœlum aperitur, vt mysterium baptismatis in hoc declaretur: quia quando homo de baptismo egreditur, tunc ei ianua regni cœlestis aperitur. Illud vero quale est quod magi veniunt ad deum natum, imò ducuntur, positum in præsepio vident, nec apud sensus eorum humilitas natiuitatis reuerentiam diuinitatis imminuit: adorant corporibus, honorant muneribus, venerantur officiis: oculis hominem vident, & deum obsequiis confitentur. Videbant enim in eo qui natus fuerat plus esse quod animę hominum, quàm quod oculi præuiderint.

Matt. 3. Mat. 2.

Dominus

A Dominus qui tunc corporaliter natus fuerat, per ipsum omnia nata erant. Videbatur quidem in præsepio, sed dominabatur in cœlo. Intra corpusculum erat, sed intra se omnia cōtinebat. Natus quidem ex matre fuerat, sed matrem suam ipse creauerat. Et ideo se magi humiliabant, quia familiaria astra cernebāt. Deū enim esse cognouerant, cui cœlestia seruiebant. Et idcirco etiam ipsa eorum munera diuino mysterio plena erant. Aurum namque, vt audistis, & thus, & myrrham obtulerunt. Triplicium ergo munerum numero triplex significatio continetur. In thure obtulerunt dei honorem, in auro regiam dignitatem, in myrrha corporis sepulturam. Offeramus ergo & nos dilectissimi fratres syncera & sancta munera deo nostro, castitatem, fidem, patientiā, charitatem, mētes humiles, probos mores, animas Deo inhabitare condignas. Hæc sunt enim placita Deo dona, hæc grata munera, quæ illi quidem offeruntur, sed offerentibus prosunt. Nullo enim ille munere eget, sed hoc illi munus optimum est, vt causas habeat munerandi. Nihil à nobis exigit, nihil amplius petit nisi salutem nostram. Omnia enim sibi præstari à nobis putat, si ita nos egerimus, vt nobis ab illo cuncta præstentur, auxiliante ipso domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen

Thus, Aurum, Myrrha.

B

In eodem festo Sermo. II.

Ser. XXX. AD partum virginis adorandum Magi ab Oriente venerunt. Hunc diem hodie celebramus, huic debitam solēnitatem sermonemq; persoluimus. Illis dies iste primus illuxit, anniuersaria nobis festiuitate redijt. Illi erant primitiæ gentium, nos populi gentium. Nobis hoc lingua nunciauit Apostolorum, stella illis tanquam lingua cœlorum, & nobis iidem Apostoli tanquam alii cœli enarrauerūt gloriam dei. Cur enim non agnoscamus eos cœlos, qui facti sunt sedes Dei, sicut scriptum est: Anima iusti, sedes sapientiæ? Per hos enim cœlos ille cœlorum fabricator & habitator intonuit, quo tonitruo mundus tremuit, & ecce iam credit. Magnum sacramentum. In præsepi tunc iacebat, & magos ab Oriente ducebat: abscondebatur in stabulo, & agnoscebatur in cœlo, vt agnitus in cœlo manifestaretur in stabulo, & appellaretur Epiphania dies iste, quod Latinè manifestatio dici potest, simul eius celsitudinem humilitatemq; commendans, vt qui in aperto cœlo signis sydereis monstrabatur, in angusto diuersorio quæsitus, inueniretur inualidus infantilibus membris, inuolutus infantilibus pannis, adoraretur à magis, timeretur à malis. Timuit enim eum rex Herodes eisdem sibi magis nunciantibus, cum adhuc quæreret paruulum, quem cognouerant cœlo teste iam natum. Quid erit tribunal iudicantis, quando superbos reges cunabula terrebant infantis? Quanto consultius reges non sicut Herodes interficere quærant, sed sicut magi potius adorare delectentur, iam præsertim, cùm qui & ipsam mortem quam cupiebat inimicus inferre, etiam pro ipsis inimicis ab inimicis sustinuit, eam in suo corpore occisus occidit. Pie timeāt reges ad patris dexteram iam sedentem, quem rex impiè timuit adhuc matris vbera lambentem: audiant quod scriptum est: Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram, Seruite domino in timore, & exultate ei cum tremore. Ille enim rex vltor impiorum regum, & rector piorum, non ita natus est vt reges nascuntur in seculo, quia & ille natus est cuius regnū non est de hoc seculo. Nobilitas fuit nascentis in virginitate parientis, & nobilitas parientis in diuinitate nascentis. Denique cùm

Psalm. 18.

Sapien. 7.

Epiphania.

C

Psalm. 2.

tam multi iam nati atque defuncti essent reges Iudæorum, nunquid quēquam eorum adorandum magi quæsierunt? Quia nec quenquam eorum cœlo loquente didicerant. Verūtamen quod præterenndum non est, hæc Magorū illuminatio magnum testimonium cæcitatis extitit Iudæorum. In terra eorum isti requirebant, quod illi in sua non agnoscebant. Apud eos isti infantem inuenerunt, quem illi apud se negauerunt. In his terris de lōginquo isti peregrini puerum Christum nondū verba promentem adorauerunt, vbi ciues illi iuuenem miracula facientem crucifixerunt. Isti in membris paruis Deum adorauerunt, illi in magnis factis nec tanquam homini pepercerūt, quasi plus fuerit videre nouam stellam in eius natiuitate fulgentem, quàm solem eius in morte lugentem. Iam vero quod eadem stella quæ Magos perduxit ad locum vbi erat cū matre virgine Deus infans, quæ vtiq; poterat eos & ad ipsam perducere ciuitatem, sed tamen subtraxit, nec eis prorsus apparuit, donec de ciuitate in qua Christus nasceretur idem ipsi interrogentur Iudæi, vt ipsi eam secunduū diuinę scripturæ testimonium nuncupairent, ipsi dicerent: Bethleem non es minima in principibus Iuda, ex te enim exiet dux qui regat populum meum Israël. Quid aliud hic significauit diuina prouidentia, nisi apud Iudæos solas diuinas literas remansuras, quibus gentes instruerentur, illi excæcarentur, quas portarent non ad adiutorium salutis suæ, sed ad testimonium salutis nostræ? Nam hodieq; cum præmissas prophetias de Christo proferimus iam rerum cōpletarum luce declaratas, si forte Pagani quos lucrari volumus dixerint non eas tanto antè prædictas, sed post rerum euentum, ut hæc quæ facta sunt prophetata putarentur, à nobis esse cōfictas, Iudæorum codices recitamus, vt tollatur dubitatio Paganorum, qui iam in Magis illis figurabantur, quos Iudęi de ciuitate in qua natus est Christus, diuinis eloquiis instruebant, & eū ipsi nec requirebant, nec agnoscebant. Nunc ergo charissimi, gratiæ filij & hæredes, videte vocationem vestram, & manifestato Iudæis & gentibus Christo tanquā angulari lapidi perseuerantissima dilectione cohærete. Manifestatus enim est in ipsis cunabulis infantiæ suæ his qui propè & his qui longe erant, Iudæis in pastorum propinquitate, gentibus in magorum longinquitate, Illi ipso die quo natus est, isti ad eum hodie aduenisse creduntur. Manifestatus ergo est, nec illis doctis, nec istis iustis. Præualet namque imperitia in rusticitate pastorum, & impietas in sacrilegiis magorum. Vtrosq; sibi lapis ille angularis applicuit, quippe qui venit stulta mundi eligere, vt confunderet sapientes, & non vocare iustos, sed peccatores, vt nullus magnus superbiret, nullus infirm9 desperaret. Vnde Scribę & Pharisæi dum nimis docti & nimis iusti sibi videntur, cuius nascentis ciuitatem ostenderunt prophetica eloquia recitantes, hunc reprobauerunt ędificantes. Sed quia factus est in caput anguli, & quod natus ostendit, passus impleuit. Huic nos inhæreamus cū alio pariete habente reliquias Israël, quæ per electionem gratiæ saluæ factę sunt. Eos enim pastores illi præfigurabant de proximo coniungendos, vt & nos, quorū ex longinquo vocationē magorum significabat aduentus, iam non peregrini & inquilini, sed ciues sanctorum, & domestici dei maneamus, coædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, ipso summo angulari lapide existente Christo Iesu, qui fecit vtraq; vnum, vt in vno amemus vnitatē, & ad colligendos ramos, qui etiam de oleastro inserti, per superbiam fracti hæretici facti sunt, quoniā

D

Mich. 5.

E

1. Cor. 1.

Ephe. 2.

F

1. Corin. 1. Matt. 9.

Psal. 117.

Rom. 11.

Ephe. 2.

Rom.11. potens est deus iterum inserere illos: habeamus & infa-
G tigabilem charitatem, ipso adiuuante qui viuit & reg-
nat per omnia secula seculorum, Amen.

In eodem festo: Sermo III.

Ser.XXXI. ANte paucissimos dies natalem diem domini
celebrauimus, hodierno autẽ die manifesta-
tionẽ, qua manifestari gentibus cœpit, solen-
nitate nõ minus debita celebramus. Illo die
natum pastores Iudæi viderunt, hodie magi ab Oriente
veniẽtes adorauerunt. Natus quippe fuerat lapis ille an-
gularis, pax duorũ parietum, ex circumcisione & præ-
Ephe.2. putio, non ex parua diuersitate venientium, vt in illis
specularetur, qui factus est pax nostra, & fecit vtraque
vnum. Hoc in pastoribus Iudæorum, & magis gentium
præsignatum est. Inde cœpit, quod in vniuerso mundo
fructificaret & cresceret. Nos itaq; duos dies, natiuita-
tis & manifestationis domini nostri spiritali lætitia gra
tissimos habeamus. Iudæi pastores ad eum angelo nun-
ciante, gentiles magi stella demõstrante, perducti sunt.
Hæc stella vanas computationes astrologorum & di-
uinationes confundit, cũ stellarum adoratoribus crea-
torem cœli & terræ adorandum potius demonstrauit.
H Nam ipse nouam stellam declarauit natus, qui antiquũ
solem obscurauit occisus. Illa luce inchoata est fides
gentium, illis tenebris accusata est perfidia Iudæorum.
Stella quæ Quid erat illa stella, quæ nec vnquam antea inter syde-
Magis ap- ra apparuit, nec postea demonstranda permansit? Quid
paruit quid erat nisi magnifica lingua cœli, quæ narraret gloriam
Psal.18. Dei, quæ inusitatum virginis partum inusitato fulgore
clamaret, cui non postea apparenti Euangelium toto
orbe succederet? Quid denique magi venientes dixe-
Matth.2. runt: Vbi est qui natus est rex Iudæorum? Quid est hoc?
Nónne tum multi antea reges erant Iudæorum? Quid
tantopere alienæ gentis regem nosse & adorare cupie-
runt? Vidimus enim, inquiunt, stellam eius in Oriente,
& venimus adorare eum. Nunquam hoc tanta deuo-
tione requirerent, tanto pietatis affectu desiderarẽt, nisi
eum agnoscerent regem Iudæorum, qui rex est etiam
Ioan.19. seculorum. Hinc & Pilatus nonnulla vtique aura veri-
tatis afflatus est, quando in eius passione titulum scrip-
Ibidem. sit, Rex Iudæorum: quem Iudæi conati sunt mẽdosè e-
mendare, Quibus ille respondit: Quod scripsi, scripsi.
Quia prædictum erat in Psalmo: Tituli inscriptionem
ne corrumpas. Aduertamus itaque magnum hoc & mi-
I rabile sacramentum, Magi ex gentibus erant, ipse etiam
Pilatus ex gentibus: illi stellam viderunt in cœlo, ille ti-
tulum fixit ligno, vtrique tamen non regem gentium,
sed Iudæorum vel quærebant, vel agnoscebant. Iudæi
vero ipsi nec stellam secuti sunt, nec titulo consense-
runt. Iam igitur præsignabatur, quod postea ipse domi-
Matth.8. nus dixit, Multi ab Oriente & Occidente venient, &
recumbent cum Abraham & Isaac & Iacob in regno
cœlorum, filij autem regni ibunt in tenebras exteriores.
Nam magi ab Oriente, Pilatus ab Occidente venerat.
Vnde illi Orienti, hoc est nascenti, ille autem Occiden-
ti, hoc est, morienti attestabãtur regi Iudæorum, vt cum
Abraham & Isaac & Iacob, ex quibus Iudæi ducebant
originem, recumberent in regno cœlorum, non ex eis
propagati per carnem, sed eis inserti per fidem, vt ille
Roma.11 de quo Apostolus loquitur, Oliuæ inserendus iam præ-
monstraretur oleaster. Propterea quippe non rex gen-
tium, sed Iudæorum ab eisdem gentibus vel quæreba-
tur, vel agnoscebatur: quia oleaster ad oliuam, non ad
oleastrum oliua veniebat. Rami tamen frangendi, hoc
est, infideles Iudæi, & Magis inquirentibus, vbi Christus
nasceretur, in Betheleem Iudæ respondebant: & Pilato K
exprobrante, quòd regem suum crucifigi vellent, perti- *Matt.27.*
nacissime sæuiebant. Itaque magi adorauerunt, Iudæis
ostendentibus locum Christi nascentis, quia in scrip-
tura quam Iudæi acceperunt, Christum cognoscimus.
Pilatus manus lauit, Iudæis exigentibus mortem Chri-
sti patientis, quia per sanguinem quem Iudæi fuderunt,
peccata diluimus. Sed de testimonio Pilati per titulum
in quo scripsit, regem Iudæorum esse Christum, alius est
differendi locus, quo passionis est tempus. Nunc quod
attinet ad manifestationem Christi nati, de cuius ma-
nifestationis die, quæ Græco vocabulo Epiphania no-
minatur, qua manifestari cœpit gentibus, cùm eum ma-
gi adorauerũt, quæ restant pauca dicamus. Nam etiam
æquè etiam considerare delectat, quemadmodum Ma-
gis quærentibus, vbi Christus nasceretur, Iudæi respon- *Matt.2.*
derunt, In Betheleem Iudæ. Nec tamen ad eum ipsi ve-
nerunt, sed eis abscedentibus, magos ad eum locum
in quo infans erat eadem stella perduxit, vt ostendere-
tur quod & ciuitatem poterat demonstrare, sed ad hoc
se aliquantulum subtraxerat, vt Iudæi possent interro- L
gari. Ad hoc sunt autem interrogati Iudæi, vt demon-
straretur eos, non ad suam, sed ad gentium salutem &
agnitionem testimonia diuina portare. Propter hoc e-
nim illa gens regno suo pulsa est & dispersa per terras,
vt eius fidei cuius inimici sunt vbique testes fieri coge-
rentur. Perdito quippe templo, sacrificio, sacerdotio,
ipsóque regno, in paucis veteribus sacramentis nomen
genúsque custodiunt, ne permixti gentibus sine discre-
tione dispereant, & testimonium veritatis amittant,
velut Cain accipiente signum, vt eum nullus occidat,
qui fratrem iustum inuidus & superbus occidit. Hoc ni-
mirum etiam in quinquagesimo octauo Psalmo non
incongruenter intelligi potest, vbi Christus ex persona *Psal.58.*
sui corporis loquitur & dicit, Deus meus demonstra-
uit mihi de inimicis meis, ne occideris eos, ne quando
obliuiscãtur legis tuę. In eis quippe inimicis fidei Chri-
stianæ demonstratur gentibus, quo modo prophetatus
est Christus, ne forte cum vidissent tanta manifestatio-
ne impleri prophetias, putarent easdem scripturas à
Christianis esse confictas, vt de Christo prædicta puta-
rentur, quæ completa cernuntur. Proferuntur ergo co-
dices à Iudæis, atq; ita Deus demonstrat nobis in inimi-
cis nostris, quos ideò non occidit, hoc est, de terris non M
penitus perdidit, ne obliuiscerentur legem ipsius, quam
propterea legendo, & quædam eius quamuis carnali-
ter obseruando meminerint, vt sibi sumant iudicium,
nobis præbeant testimonium, ipso domino nostro ad-
iuuante, qui viuit & regnat deus per omnia secula secu-
lorum, Amen.

In eodem festo: Sermo IIII.

HOdierni diei per vniuersum mundũ noua so- *Se.XXXII.*
lennitas quid nobis afferat festiuitatis, quíd-
ve anniuersaria repetitione cõmemoret, an-
niuersario quoq; sermone tẽpus admonet, vt
loquamur. Epiphania quippe, Latine manifestatio dici
potest. Hac enim die magi dominum nostrum adorasse *Matth.2.*
perhibentur, stella scilicet apparente commoniti, & pr
cedente perducti. Eo quippe die quo natus est, illi stel-
lam in Oriente viderunt, & quem natum indicauerit
agnouerunt. Ex illo igitur die ad hunc diem occurre-
runt, Herodem regem nuncio terruerũt, Iudæis ex pro-
phetica scriptura respondentibus, Bethleem ciuitatem,
vbi dominus natus fuerat, inuenerunt. Ad ipsum do-
minum stella eadem ducente venerunt, demonstratum
adorauerunt,

A adorauerunt, aurum, thus, & myrrham obtulerunt, alio itinere redierunt. Manifestatus est quidem & die ipso natiuitatis suæ dominus pastoribus ab angelo admonitis, quo etiam die per stellam illis est longe in Oriente nunciatus, sed in isto die ab eis est adoratus. Suscipite ergo deuotissime istum diem celebrandum vniuersa ecclesia gentium, quia & illi magi quid iam fuerunt nisi primitiæ gentium? Israëlitæ pastores, magi gentiles. Illi propè, isti longè, vtrique tamen ad angularem lapidem *Ephes. 2.* cucurrerunt. Veniēs quippe, sicut Apostolus dicit, euangelizauit pacem nobis qui eramus longè, & pacem his qui prope. Ipse est enim pax nostra, qui fecit vtraque vnum, & duos cōdidit in se, in vnum nouum hominem faciens pacem, & commutauit vtrosque in vno corpore deo, interficiens inimicitias in semetipso. Meritò istum diem nunquam nobiscum hæretici Donatistæ celebrare voluerunt, quia nec vnitatem amant, nec Orientali ecclesiæ, vbi apparuit illa stella, communicant, nos autem manifestationem domini & saluatoris nostri Iesu Christi, quia primitias gentium delibauit, in vnitate gentium celebramus. B Tunc enim puer prius quàm sciret vocare patrem aut matrem, sicut de *Esaiæ 8.* illo fuerat prophetatum, accepit virtutem Damasci, & spolia Samariæ, id est, antequam per humanam carnem humana verba proferret, accepit virtutem Da- *Damascus.* masci, illius scilicet vnde Damascus præsumebat. In diuitiis quippe ciuitas illa secundum seculum florens aliquando præsumpserat. In diuitiis autem principatus auro defertur, quod Christo magi suppliciter obtulerunt. Spolia vero Samariæ idem ipsi erant, qui eam incole- *Samaria.* bant. Samaria nanque pro idololatria posita est. Illic enim populus Israël auersus à domino, ad idola colēda conuersus est. Debellaturus scilicet Christus gladio spiritali per vniuersum orbem regnum diaboli, hæc prima puer spolia idololatriæ dominationi detraxit, vt ad se adorandum magos conuersos à peste illius superstitionis auerteret, & in hac terra nōdum loquens per linguam, loqueretur de cœlo per stellam, vt & quis esset, & quò propter quos venisset, non voce carnis, sed virtute *Ioan. 1.* verbi, quod caro factum est, demonstraret. Hoc enim C verbum, quod in principio erat deus apud deum, iam etiam caro factum, vt habitaret in nobis, & ad nos venerat, & apud patrem manebat, sursum angelos nō deserēs, & deorsum ad se homines per angelos colligens, & cœlestibus habitatoribus secundum verbum incommutabili veritate fulgebat, & propter angustum diuersorium in præsepe iacebat. Ab ipso in cœlo demonstrabatur stella, & ipsum adorandum demonstrabat in terra. Et tamen infans tam potens, tam magnus, paruulus propter inimicitias Herodis in Aegyptum portantibus parentibus fugit: ita nondum sermone, sed factis iam *Matth. 10.* suis membris loquens, & tacitus dicens, Si vos persecu- *1. Retra. 59.* ti fuerint in vna ciuitate, fugite in alium. Mortalē quippe carnem in qua nos præfiguraret gerebat, in qua erat etiam pro nobis opportuno tempore moriturus. Vnde à Magis illis non solum aurum honorandus, & thus adorandus, verumetiam myrrham sepeliendus acceperat. Quales etiam fuissent pro eius nomine morituri, quàm innocentes, quàm humiles, ostendit in paruulis *Matth. 2.* quos Herodes occidit. Nam (ex quibus lex tota pendet & Prophetæ) etiam illum numerum præceptorum significauit bimatus illorum. Iam verò quem non fecit interitum, quid sibi velit quòd magorum inquisitioni vbi Christus nasceretur, Iudæi de scriptura responderunt, & ipsi cum eis non adorauerunt? Nónne hoc videmus etiam nunc, quando ex ipsis sacramentis quibus D eorū duritia subditur, nihil aliud quàm Christus in quē nolunt credere, ostenditur? Nōne & quando occidunt *Exod. 12.* ouem in Pascha & manducant, gentibus Christum demonstrant, quem cum eis ipsi non adorant? Nam illud quale est, quod sæpe de testimoniis propheticis, quibus Christus prænunciatus est, quibusq; hominibus dubitātibus, ne forte à Christianis illa conscripta sint, non adhuc futura, sed facta, ad Iudæorū codices prouocamus, vt animos dubitantiū confirmemus? Nónne enim tunc Christum Iudæi ostendunt gentibus, quem nolūt adorare cum gentibus? Nos ergo charissimi, quorum erant *Roman. 11.* illi magi primitiæ, nos hęreditas Christi vsque ad terminos terræ, propter quos cæcitas ex parte in Israël facta est, vt plenitudo gentium intraret, cognito domino & saluatore nostro Iesu Christo, qui propter nos consolādos tunc iacuit in angusto diuersorio, nūc propter sublimandos sedet in cœlo, sic enim annunciemus in hac terra, in hac regione carnis nostræ, vt non quà venimus redeamus, nec prioris nostræ cōuersationis vestigia repetamus. Hoc est enim quòd & illi magi, non quà vene- E runt redierunt. Via mutata est, & nobis cœli enarraue- *Psal. 18.* runt gloriam dei, & nos ad Christum adorandum fulgens ex Euangelio veritas tanquam de cœlo stella perduxit, & nos prophetiam in gente Iudaica celebratam, tanquam indicium Iudæorum non nobiscum pergentium fideli aure percepimus, & nos, & regem, & sacerdotē, & pro nobis mortuū Christū agnoscētes atq; laudantes, iam in auro & thure & myrrha honorauimus, superest vt eū euangelizantes nouā viā carpamus, non quà venimus redeamus, adiuuāte domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo, Sermo V.

CAusam dilectissimi & rationem solennitatis *Sermo XXXIII.* hodiernæ sæpe vobis & euangelica narratio, & obseruantiæ consuetudo patefecit: nec necesse est ita nunc quę inter saluatoris nostri humana primordia sunt gesta replicare, vt de splendore noui syderis, de Magis magorumq; muneribus, de sęuitia Herodis, & de *Matth. 2.* interfectione infantiū disseramus, cū, sicut nostis, & in stellæ fulgore dei gratia, & in tribus viris vocatio gētiū, F & in rege impio crudelitas paganorum, & in occisione infantiū, cunctorū martyrū forma præcesserit. Sed quia in sacratissimo die reddendū expectationi vestrę est sacerdotalis sermonis officiū, nitamur vt possumus adiuuante spiritu dei, eò per intelligentię semitas peruenire, vt cognoscamus sacramentū præsentis festi ad omniū fideliū tempora pertinere, nec vllo modo habeatur insolitum, quod in dispensationum ordine adoratur antiquū. Quāuis ergo omnis anima Christiana nihil indignum debeat de filij dei maiestate sentire, & transcensis incipientis fidei rudimentis, oporteat vnumquemq; ad sublimiora proficere, necesse est tamē infirmitatē mentis humanæ, dum verum hominē accepit Christum, de ipsa naturæ nostræ communione trepidare, & per initia vel incrementa corporea ad agnitionem vnius cum patre deitatis difficulter accedere. Sed vbi inter caligantes cogitationes radius supernæ lucis refulserit, cunctantes fidei moras splendor veritatis abrumpat, vt cor liberum & à visibilibus absolutum, lumen intelligentiæ tanquam lucem stella sequatur: quia sicut Apostolus ait, Dominus Iesus Christus in gloria dei patris est, vt quē *Philip. 2.* venerabatur in cunis humiliter iacentem, ipsum sine differentia adoret cum patre regnantem. Hæc autem manifestatio dilectissimi, quæ hæsitantium nebulas

G dissoluit animarum, & ita facit innotescere dei filium,
vt de hoc quòd idem est etiam hominis filius, nihil pa-
tiantur obstaculi, ad pręsentis festi pertinet dignitatem,
& vera est in infantia saluatoris declaratio deitatis,
quando carnis sensus ab humanis ad diuina transfer-
tur, vt quos deprimunt experimenta infirmitatum, eri-
gant signa virtutum: quia tali auxilio & natura nostra
indigebat & causa, vt reparare humanũ genus nec sine
maiestate posit humilitas, nec sine humilitate maie-
stas. Iam verò cum in singulorum fidelium profectibus,
diuinorum eluceat custodia mandatorum, impleaturq;
Matth.5. quod dictum est, Sic luceat lux vestra coram homini-
bus, vt videāt opera vestra bona, & magnificent patrem
vestrum qui in cœlis est: quis illic non præsentem intel-
ligat deitatem, vbi veram vidit apparere virtutem? quæ
vtiq; sine deo nulla est, nec proprietatem obtinet virtu-
Ioan.15. tis nisi spiritu sui vegetetur authoris. Dicente enim di-
scipulis suis domino, Sine me nihil potestis facere: du-
bium non est, hominem bona agentem, ex deo habere
& effectum operis, & initium voluntatis. Vnde & Apo-
Philip.2. stolus copiosissimus fideliũ cohortator, Cum timore,
inquit, & tremore vestram salutem operamini. Deus est
H enim qui operatur in vobis & velle & operari pro bo-
na voluntate. Et hęc sanctis causa est tremendi atq; me-
tuendi, ne ipsis operibus pietatis elati, deserātur ope gra
tiæ, & remaneant in infirmitate naturæ. Qui autem ex-
periri cupit, an in ipso deus habitet de quo dicitur, Mi-
Psal.67. rabilis deus in sanctis suis: syncero examine cordis sui
interiora discutiat, & sagaciter quærat qua humilitate
repugnet superbiæ, qua beneuolētia obluctetur inuidiæ,
quàm nō capiatur adulātium linguis, quamq; bonis de-
lectetur alienis, an pro malo nō cupiat malum reddere,
malitque inultas obliuisci iniurias, quàm imaginem &
similitudinē sui conditoris amittere, qui omnes ad co-
gnitionē sui generalibus incitans donis, pluit super iu-
Matth.5. stos & iniustos, & solē suum oriri facit super bonos &
malos: ac ne in multis laboret solicite discretionis in-
spectio, ipsam matrem virtutum omnium charitatem
in secretis suæ mentis inquirat: & si eam dilectionē dei
& proximi intentoq; corde repererit, ita vt etiam ini-
1.Cor.1. micis suis eadem velit tribui, quæ sibi optat impendi:
quisquis huiusmodi est, deum & rectorē & habitatorē
sui esse non dubitet, quem tanto magnificentius recipit,
I quanto magis non in se, sed in domino gloriatur: quo-
Luca.17. niam quibus dicitur, Regnũ dei intra vos est: ipsi etiam
aguntur illius spiritu, cuius regũtur imperio. Sciētes igi-
1.Ioan.4. tur dilectissimi, quòd charitas deus est, qui operatur
omnia in omnibus, sectamini charitatē, ita vt in vnum
castę dilectionis affectum vniuersorum fidelium corda
concurrant. Transeuntia vos & vana nō occupent, con
stanti desiderio ad ea quæ semper sunt mansura tenda-
mus. Sacramentum enim præsentis festi oportet in no-
bis esse perpetuum, quod vtique sine fine celebrabitur, si
in omnibus actibus nostris dominus Christus appareat,
qui viuit & regnat cum patre & cum spiritu sancto in
secula seculorum, Amen.

In eodem festo *Sermo VI.*

Sermo XXXIIII. SVper celebrauimus diem quo ex Iudæis domi-
nus natus est, hodie celebramus quo à Gētibus
adoratus est: quoniam salus ex Iudæis, sed hæc
Ioan.4. salus vsque ad fines terræ. Nam & illo die pastores ado-
Luca.2. rauerunt, hodie magi. Illis angeli, istis autem stella nun-
Matth.2. ciauit. Vtriq; de cœlo didicerunt, cum regē cœli in terra
Luca.2. viderunt, vt esset gloria in excelsis deo, & in terra pax
Ephes.2. hominibus bonæ voluntatis. Ipse est enim pax nostra,
qui fecit vtraq; vnum. Iam hoc infans natus atque an- K
nunciatus ostenditur: lapis ille angularis iam in ipso
primordio natiuitatis apparuit. Duos ex diuerso parie-
tes in se copulare iam cœpit, pastores à Iudęa, magos ab
Oriente perducens, vt duos cōderet in se in vnum ho-
minem nouum, faciens pacem, pacem his qui longe,
& pacem his qui prope. Ideoq; illi ipso die de proximo
venientes, isti hodie de longinquo peruenientes, duos
dies celebrandos posteris signauerunt, vnam tamen lu-
cem mundi vtriq; viderunt. Sed hodie de istis loquen-
dum est, quos de remotis terris fides duxit ad Christũ.
Venerunt enim, & quæsierunt eum dicētes, Vbi est qui *Matth.2.*
natus est rex Iudæorum? Vidimus enim stellam eius in
Oriente, & venimus adorare eum. Annunciant & inter-
rogant, credunt & quęrunt, tanquam significantes eos
qui ambulant per fidem, & desiderant speciem. Non- *2.Corin.5.*
ne alij reges Iudæorum iam totiēs in Iudæa nati erant?
Quid est quòd iste ab alienigenis in cœlo agnoscitur,
in terra quæritur, in alto fulget, in humili latet? In Oriē-
te magi viderunt stellam, & in Iudæa natum intellexe-
runt regem. Quis est iste rex tam paruus, tam magnus,
nondũ in terris loquēs, iam in cœlo edicta proponens?
Veruntamen propter nos, quibus de scripturis suis san- L
ctis innotescere voluit, ipsos etiam magos quibus tam
clarum signum in cœlo dederat, & quorum cordibus se
insinuatum esse reuelauerat, prophetis tamen suis de se
credere voluit. Quęrendo enim ciuitatem in qua natus
erat quem videre & adorare cupiebant, necesse habue-
runt percontari principes Iudæorum, vt illi de sancta
scriptura, quam in ore non in corde gestabant, infide-
les fidelibus de gratia dei responderent, mendaces à se,
veraces contra se. Quantum enim erat, vt illis quæren-
tibus Christum comites fierent, cum ab eis audissent
quòd visa stella eius venerint eum adorare cupientes,
ipsi eos ad Bethleem Iudæ, quam de libris diuinis indi-
cauerant, ducerent, pariter viderent, pariter adorarent?
Nunc verò aliis demonstrato vitæ fonte, ipsi sunt mor-
tui siccitate, factiq; sunt eis tāquā lapides à miliario, qui
viatoribus ambulantibus aliquid ostenderunt, sed ipsi
solidi atq; immobiles remanserunt. Magi quærebant vt
inuenirent, Herodes quærebat vt perderet. Iudęi ciuita-
tem nascentis legebant, tempus venientis nō intellige-
bant. Inter magorum pium amorem, & Herodis crude-
lem timorem illi euanuerunt Bethleem demonstrātes: M
Christum autem qui ibi natus est, non nunc quæsitũ, sed
visum postea negaturi, nec nunc infantem, sed loquen-
tem, postea negaturi. Fœlix potius infantum ignorantia
quos Herodes persecutus est territus, quàm istorũ scien
tia quos cōsuluit perturbatus. Illi pro Christo potuerũt
pati, quem nondũ poterant confiteri: isti docentis non
secuti sunt veritatem, cuius nascentis potuerũt nosse ci-
uitatē. Magos sanè ad ipsum proprie locũ vbi dei ver-
bum infans erat, illa stella perduxit. Hîc iam erubescat
stultitia sacrilega, & quædam, vt sic dicam, indocta do-
ctrina, quæ ideo putat Christũ sub stellarũ decreto esse
natũ, quia scriptũ est in Euangelio, quādo natus est, stel-
lam eius magos in Oriēte vidisse. Quod verum nō esset,
nec si homines sub decreto eiusmodi nascerentur, qui
non sicut dei filius propria volũtate, sed naturæ morta-
lis cōditione nascũtur. Nunc autē tantũ abhorret à ve-
ro sub stellato fato natum esse Christũ, vt nullos homi-
nes ita nasci credat quisquis recte credit in Christum.
Sed de genituris hominũ vani homines loquātur quod *Contra Ge-*
insipienter opinantur, negent voluntatem qua peccant, *nethliaco.*
confingāt necessitatem qua peccata defendant: perdi-
tos mo-

A tos mores per quos in terra ab hominibus deteſtantur, in cœlo etiam figere conentur, & à ſyderibus manare mentiantur. Videat tamen vnuſquiſq; eorum quemadmodum nõ vitam, ſed familiam ſuam qualicunque poteſtate regendam putet, quandoquidem iſta ſentiendo ſeruos ſuos in domo peccantes verberare non ſinitur, niſi prius deos ſuos in cœlo radiantes blaſphemare cogatur. Chriſtum tamen iſti nec ſecundũ ſuas vaniſsimas coniecturas, & non ſanè fatidicos, ſed planè falſidicos libros ideo potent ſub ſtellarum decreto eſſe natũ, quia eo nato ſtellam magi in Oriente viderunt. Hinc enim potius Chriſtus nõ ſub dominatu eius, ſed domin⁹ eius apparuit, quia illa non in cœlo ſydereas vias tenuit, ſed hominibus quærẽtibus Chriſtum viam vſque ad locum in quo natus fuerat demonſtrauit. Vnde non ipſa Chriſtum fecit mirabiliter viuere, ſed ipſam fecit Chriſtus mirabiliter apparere. Nec ipſa Chriſti mirabilia decreuit, ſed ipſam Chriſtus inter ſua mirabilia demonſtrauit: Ipſe enim natus ex matre, de cœlo terræ nouum ſydus oſtẽdit, qui natus ex patre cœlũ terramq; formauit. Eo naſcẽte lux noua eſt in ſtella reuelata, quo moriente lux antiqua eſt in ſole velata. Eo naſcente ſuperi nouo B honore claruerunt, quo moriente inferi nouo timore tremuerunt, quo reſurgẽte diſcipuli nouo amore exarſerunt, quo aſcendente cœli nouo obſequio patuerunt. Celebremus ergo deuota ſolennitate & hunc diem quo cognitum Chriſtũ magi ex gentibus adorauerunt, ſicut celebrauimus illum diem quo natum Chriſtum paſtores ex Iudæa viderunt. Ipſe enim dominus deus noſter, qui elegit Apoſtolos ex Iudæa paſtores, per quos cõgregaret ſoluendos etiam ex gentibus peccatores.

In eodem feſto Sermo VII.

Sermo XXXV. Domini & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti aduentus in carne, in ipſo de virgine rudi eius exortu manifeſtari gẽtibus cœpit, cum ad eum adorandum magi ab Oriente venerunt. Hic dies ſolenniſsimus debita ſanctitate eſt factus eccleſiæ, maxime quæ creuit ex gentibus, & angulari lapide alterum parietẽ ſtructura vberiore cõpegit, vt ille pax noſtra faceret vtraq; vnum, ex circunciſione & præputio condens eccleſiam. Vnde & lapis angularis dictus eſt, tanquam in ſe copulans ex diuerſitate venientes, vt commutaret vtroſque in vno corpore deo, ſicut prophetica & euan- C gelica & Apoſtolica doctrina teſtatur. Nato itaque domino ex virgine, quem diem nuperrime celebrauimus, paſtores admoniti ab angelis ſecundum Lucam euangeliſtam ad infantis verbi præſepe venerunt. Paſtores autem illi Iſraëlitæ fuerunt. Ecce præſignatus eſt vnus paries, angularem lapidẽ de circũciſione præcurrens. Paucis diebus inde tranſactis, hodie magi ab Oriente veniſſe reducuntur, & illius paruuli magnitudinẽ cognouiſſe, quos Matthæus euangeliſta commemorat. Ecce alius paries ex præputij deſperatione concurrens nos propriè figurauit, & diem nobis feſtum familiari lætitia germinauit. In cœlo enim videntes ignotiſsimã ſtellam, non ante paucos dies ſed ante ferme biennium, ſicut inquirenti Herodi patefecerunt. Vnde à bimatu & infra, ſecundum tempus, vt ſcriptum eſt, quod inquiſierat à Magis. Hanc ſtellam (ſicut intelligitur) admirati, cuius etiã eſſet, conſequenti reuelatione noſſe meruerunt, regis videlicet Iudæorum: eo q; nato, eum & hoc eius gratia cognouiſſent, ad eum adorandũ hodie occurrere potuerunt. Non vtiq; regi Iudæorum, qualis eſſe illic ſolebat, hunc tam magnum honorem longinqui alienigenæ & ab eodem regno prorſus extranei à ſe deberi arbitrabã-

Ephes. 2. *Luca. 2.* *Matth. 2.* *Matth. 2.*

tur, ſed tamen natum eſſe didicerant, in quo adorando D ſe ſalutem quæ ſecundũ deum eſt, conſecuturos minime dubitarent. Neq; enim ætas erat ſaltem cui adulatio humana ſeruiret, non ſub poplite ſella regalis, non de membris purpura, nõ de capite diadema fulgebat, non pompa famulantium, non terror exercitus, non glorioſorum fama præliorũ hos ad eum viros ex remotis terriſeum tanto voto ſupplicationis attraxerat. Iacebat in præſepi puer ortu recẽs, exiguus corpore, cõtemptibilis paupertate, ſed magnum aliquid latebat in paruo, quod illi homines primitiæ gentium non terra portante, ſed cœlo narrante didicerant, qui tam ex longinquo rã ſupplices veniebant, & quod intuendo non videbant, promereri adorando cupiebant. Regina quædã Auſtri venerat à finibus terræ audire ſapientiam Salomonis, nec illa regni eius ſublimitate, ſed mẽtis luce commota eſt. Veruntamen inerat in Salomone doctrina, quæ verbis eius longiſsime ac latiſsime diffamatis ad diſcendũ potuit ſtudioſos animos excitare, proinde illa non latentem deum, ſed loquentem hominem, non adorare venerat, ſed audire. Hic autem qui donauerat illam ſapien E tiam Salomoni, & erat virtus ac ſapientia dei, infirmitate carnis indutus, adhuc per puſillam ætatem tacebat in terris, & iam per ampliſsimam maieſtatem clarebat in cœlis. Quid times Herodes? Quid maligna mente turbaris? Si ſalutem tuam ſapias, ille natus eſt per quem regnum dei videas. Quid ſæuis? Quid occidis infantes? Quid ætatem innoxiam noxius inſectaris? A gladio regis huius nemo erit crudelitate, ſed pietate ſecurus. Deteſtanda ergo regis Herodis inſania, ſed magis miranda Iudæorum ſtultitia, propter quos iudicandos diſpoſitione diuina ſe à cõſpectu Magorũ Chriſtum quærentium parumper illa ſtella ſubtraxit. Apparuit nanque vt locum in quo puer fuerat demonſtraret. Poterat vtique index etiam ciuitatis exiſtere, ſed quod in Bethleem Iudæ Chriſtus naſceretur, de libris ſanctis interrogati Iudæi proferre debuerunt, parati ad legendũ, cæci ad intelligendum, duri ad credendum. Hos ergo nos in vetuſtate literæ dimittamus, & ex eorum adiuti codicibus adorandum Chriſtũ cum iſtis alienigenis agnoſcamus.

3. Reg. 10. *Matth. 12.*

Item in eodem feſto alius ſermo factus ad fratres in eremo, qui inter ſermones ad eoſdem habetur XLIII. F

Dominica intra octauas Epiphaniæ domini de baptiſmo Chriſti: Sermo I.

Sermo XXXVI. Intelligere poſſumus fratres chariſsimi quantam gratiam Chriſto domino debeamus, qui vota votis accumular, gaudia gaudiis multiplicat. Ecce enim adhuc exultamus Chriſtum dominum natum, & iam eum lætamur pro ſalute humani generis baptizatum. Needum ortus eſt eius expleta feſtiuitas, & iam baptiſmatis eius eſt celebranda ſolennitas. Vix natus eſt hominibus, & iam renaſcitur in ſacramentis. Hodie enim licet poſt multa annorum curricula conſecratus eſt in Iordanoe. Ita ergo diſpoſuit dominus vt votis vota ſubiũgeret, hoc eſt, in vno eodẽmque tempore & ederetur per virginẽ, & per myſteriũ gigneretur, eſſetq; cõtinnata feſtiuitas carnis natiuitas atq; baptiſmatis: vt queãdmodũ tũc cum miramur incorrupta matre progenitũ, ita & nũc ſuſcipiam⁹ illũ pura vnda ſubmerſum. Et gloriemur in vtroq; facto, quia filiũ genuit mater, & caſta eſt: & quia Chriſtũ vnda lauit, & ſancta eſt. Nam ſicut poſt partũ glorificata eſt Mariæ caſtificatio, ita poſt baptiſmũ aquæ eſt purificatio cõprobata, niſi quod pene maiori munere quàm Maria vnda ditata eſt. Illa enĩ ſibi tantum meruit caſtitatẽ, iſta nobis contulit ſanctifi-

G cationem. Illa meruit ne peccaret, ista vt peccata purgaret. Illa propria delicta à se repudiat, ista in se per dei gratiam aliena condonat. Illi est collata virginitas, isti donata fœcunditas. Illa vnum procreauit & pura est, ista generauit plures & virgo est. Illa præter Christum nescit alium filium, ista cum Christo mater est populorum. Natalis ergo hodie alter est quodammodo saluatoris. Nam iisdem eum signis, iisdem miraculis cognoscimus genitum, sed nunc maiore mysterio baptizatum.
Luca.1. Denique spiritus sanctus qui tunc illi in vtero
Math.3. affuit, modo eum in gurgite circumfulsit. Qui tunc
Luca.1. Mariam castigauit, nunc fluenta sanctificat. Pater qui tunc obumbrauit in virtute, nunc clamat in voce, & quasi maturiore consilio qui tunc vmbram præstitit natiuitati, modo testimonium perhibet veritati. Ait enim
Math.3. deus, Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui. Præclarior plane est secunda quam prima natiuitas. Illa enim sine teste silentio Christum genuit, ista cum diuinitatis professione dominum baptizauit. Ab illa se
Math.1. Ioseph qui pater putabatur excusat, in hac se pater qui non credebatur insinuat. Ibi laborat suspicionibus mater, quia professioni deerat pater: hic honoratur geni-
H trix, quia diuinitas filium protestatur. Honoratior, inquam, secunda quàm prima natiuitas. Siquidem pater hic deus maiestatis inscribitur, illic Ioseph artifex æstimatur. Et licet in vtra que dominus per spiritum sanctum & natus sit & baptizatus, tamen honoratior est
Math.13. qui de cœlis clamat, quam qui in terris laborat. Ioseph ergo faber in terris pater putabatur esse domini Saluatoris, nec ab hoc opere deus qui vere est pater domini nostri Iesu Christi, excluditur. Nam est & ipse faber. Ipse enim est artifex, qui huius mũdi machinã non solum mirabili sed etiã ineffabili potẽtia fabricauit. Tanquã sapiens architectus cœlũ sublimitate suspẽdit, terrã mole fundauit, maria calculis alligauit. Ipse artifex, qui in nostris moribus præcidit superflua opera, vtilia quæq; conseruat. Ipse est artifex, cuius securim ad radicẽ nostram
Math.3. positã Ioannes baptista cõminatur, vt omnis arbor quæ normam iustæ discretionis excesserit, excisa radicitus tradatur incendio: quæ autem mensuram veritatis habuerit, cœlesti fabricæ deputetur. Hodie ergo baptizatur dominus in Iordane. Quale est hoc baptismum, vbi prior est fonte ille qui mergitur, vbi dum susceptum a-
I qua diluit, non sordibus inficitur, sed benedictionibus honoratur? Quale, inquam, saluatoris est baptismum, in quo purgantur potius fluenta quàm purgant? Nouo enim sanctificationis genere Christum non tam lauit vnda quàm lota est. Nam ex quo Saluator in aqua se mersit, ex eo omnium gurgitum tractus cunctorúmque fontium venas mysterio baptismatis consecrauit. Et quisquis ibi in nomine domini baptizari voluerit, non tam illum mundi aqua diluit, quàm Christi vnda purificat. Saluator autem ideo baptizari voluit, non vt sibi munditiam acquireret, sed vt nobis fluenta mundaret. Interea Magorum beata legatio perducta ad sacra cunabula radio desuper currente miratur, Iudæam præcedit Aethiopia peccati exuenda nigredine, & fidei induenda candore. Quam stupenda dignatio. Inter amplexus genitricis includitur, qui cœlum terramq; complectitur. In sinu matris latet, qui regnum patris excedit. Per simplex officium, spiritale reuelatur arcanum. Humanitas cernitur, & diuinitas adoratur. Exhibent aurum, thus & myrrham, plus in mysteriis quàm in conscientiis offerentes. In auri munere regia dignitas, in thuris vapore diuina maiestas, in myrrhæ specie sepe-

lienda demonstratur humanitas, ac sic trinitatem obla- K
tionum numerus loquitur, vnitatem deuotio vna testatur. Per hoc ergo peruigili intentione cordis cœlũ semper studeamus aspicere, si ad Christum cupimus peruenire. Dirigat ergo nobis semitas vitæ, perfecta stella
iustitiæ, quę dixit, Non apparebis in conspectu meo va- Exod.23.
cuus. Offeramus ei aurum fidei, pietatis aromata, castitatis holocausta. Spiritalem quoque myrrham habeamus in nobis, quæ ita animas nostras condiat, vt illæsas à peccati corruptione custodiat, quod ipse præstare dignetur, qui viuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

In eadem dominica *Sermo II.*

LIcet fratres dilectissimi de solennitate diei hu- Sermo
ius veterũ sit diuersa traditio, vna tamen san- XXXVII.
ctæ deuotionis est fides. Et quanquam nõnul- Math.2.
li hodie dominum nostrum Iesum Christum stella duce venientibus ab Oriente magis æstiment adoratum:
alij autem asserant eum aquas in vina mutasse: quidam Ioan.2.
vero baptizatum illum à Ioanne confirment, in omni- Math.3.
bus dei filius creditur, in omnibus est vera festiuitas. Nam quod Magis vtique gẽtibus & adorare dominum
& munera offerre conceditur, gentium est præsignata L
vocatio. Quòd aquę verò transformãtur in vinum, religionis nostrę designatur arcanum. Quòd vero fluentis Iordanis baptizatur Iesus, aquæ nostro baptismati consecrantur. Oportet itaque charissimi, vt aliqua nunc de ipso baptismate sanctitati vestrę prout dominus donauerit proferamus, vt simul & humilitatem Saluatoris nostri, & mysteriorum gloriam cognoscatis. Prædicabat in deserto Ioannes baptismum pœnitentiæ populo in remissionem peccatorum, non quo crimina commissa deleret, sed quo emendaret errantes. Nam remissio peccatorum Christi gratiæ seruabatur. Cõfluebat ergo ad Iordanem desiderio lauacri diuersorum copiosissima multitudo, quorum erant tam scelerati actus, vi-
ta tam perdita, vt eos venerabilis Baptista viperino se- Math.3.
mini compararet. Inter huiusmodi homines ille virtutum cœlestium dominus, ille qui respicit terram & fa-
cit eam tremere, Christus Iesus, non dedignatur humi- Psal.103.
lis & quietus ad serutli sui baptismum properare. Sed quid mirum de mansuetudine, si se prophetæ manibus inclinauit, qui se ab inimicis suis passus est crucifigi?
Quo properante ad fluuium, talem Ioannes circunstan- M
tibus turbis erupit in vocem, Ecce agnus dei, ecce qui Ioan.1.
tollit peccata mũdi. hoc est dicere, Cessate iam, cessate à baptismo meo quo pœnitẽtia incepit: Ecce baptista per quẽ crimina dimittũtur: desinite vlterius à conseruo vestro baptizari velle: præsens est dominus omnium nostrum, qui baptizat ad vitam. Illum sequimini, illi credite, ab illo lauacrum salutis tota mente supplices postulate, à quo & ego ipse baptista vester cupio baptizari. Non renuit quidem Iesus testimonium vocis huius, sed qui per ordinem vellet vniuersa complere, nihilominus baptizari se expetit à Ioanne, & baptista deuotus bapti-
zandi sui potentia tremefactus ait: Ego à te debeo ba- Math.3.
ptizari, & tu venis ad me? id est, quoniam ego creatura sum, tu creator. Ego seruus, tu dominus. Ego figura, tu veritas. At Iesus ait, Sine modo. sic enim decet nos implere omnem iustitiam. id est, quid nunc ista commemoras? Propositum suscepi humilitatis, implendum est. Tunc ille qui præsumere formidabat, velociter pa-
ruit præcipientis imperio. Baptizatur ergo Iesus non Christus
sibi, sed nobis. Baptizatur non vt purificetur aquis, sed quare bapti-
vt aquas ipse sanctificet. Baptizatur nouus homo, zatus.

vt noui

A vt noui baptismatis constituat sacramentum. Aperti sunt, inquit, et cœli. Aestimo vt in cœlestibus esset miraculum de his quæ gerebantur in terris: sicut ait scriptu-
1.Petr.1. ra, In quem cõcupiscunt angeli prospicere. Quomodo enim poterant non mirari virtutes cœlorum & dominationes, Cherubin & Seraphin, cum viderent dominum sabaoth in fluuio à Ioanne baptizari? Vt autem Ioannis testatio etiam cœlesti testimonio confirmetur, vidit spiritum sanctum corporali specie, quasi columbam descendentem, & manentem super Iesum. Audit & pa-
Luca.3. trem dicentem, Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui bene. Aduertite dilectissimi fratres quanta nobis in baptismate domini nostri Iesu Christi patefacta sit gratia, quàm subtili sacramento trinitas se homini reuelauit. Pater enim auditur in voce, filius manifestatur in homine, spiritus sanctus dignoscitur in columba. Quàm mirifico autem mysterio noster Iesus Christus vel tactu corporis sui, vel transitu gloriæ suæ omnẽ ad momentum creaturam sanctificat, viuificat & illu-
B strat. Aquas enim consecrat dum baptizatur, terram sanctificat dum sepelitur, mortuos suscitat dum resurgit, cœlestia glorificat dum ascendit in cœlum & sedet ad dexteram patris.

In eadem dominica de Trinitate & columba.

Sermo III.

Sermo XXXVIII. Quanuis fratres in huius exilij ærumnosam cæcitatem pro originalis peccati iustissima pœna à gaudio beatæ fœlicitatis deiecti sim⁹, nõ tamen ita inde præcisi atque abrupti sumus, vt non etiã in istis mutabilibus æternitatem, veritatẽ, beatitudinem quærere vel desiderare ignoremus. Quod ex eo perspicuum est, quòd nec mori, nec falli, nec miseri esse voluntatẽ habemus: vnde ex naturali instinctu beatos esse velle, qui est omnibus licet diuerso modo, in animis singulorum beatitudinis appetitus fiat. Quidam enim beatum existimant esse regno potiri terreno, alij diuitiis abundare, alij honoribus exaltari: Quidam vero laudibus celebres esse gaudent, alij voluptatibus inhiant carnalibus. Sed nequaquam in huius vitæ volu-
C bilitate vera inueniri potent beatitudo. Quocirca tota sancta series scripturarum nos à terrenis ad cœlestia erigi adhortatur, vbi vera & sempiterna est beatitudo, ad quam nisi per fidem catholicæ pacis cooperãte cha-
Fides necessaria ad beatitudinem. ritate dei & proximi neminem peruenire certissimum est. Denique ad veram beatitudinem peruenire volentibus, primo omnium fides necessaria est, sicut apostolica docet authoritas dicens, Sine fide impossibile est
Hebr.11. placere deo. Constat ergo neminem ad veram peruenire posse beatitudinem, nisi deo placeat, & deo neminem posse placere nisi per fidem. Fides nanque est bonorum omnium fundamentum. Fides est humanæ salutis initium. Sine hac nemo ad filiorũ dei consortium potest peruenire, quia sine ipsa nec in hoc seculo quisquam iustificationis exequitur gratiam, nec in futuro
2.Cor.5. vitam possidebit æternã. Et si quis hic non ambulauerit per fidem, non perueniet ad speciem beatæ visionis domini nostri Iesu Christi. Proinde omnis anima rationalis ætate congrua discat fidem catholicam, maxime populi prædicatores Christiani, & ecclesiarum dei doctores, vt possint veritati contradicentibus resistere, & catholicam amantibus pacem prodesse. Quomodo enim docet quis quod nõ didicerit? vel qualiter pastor esse poterit si pane vitæ gregem sibi commissum pascere ignorat? Non erubescat discere nesciens quod ignorat, nec sciens tardus sit docere quod nouit. Sciat vter-

que suo domino acceptæ pecuniæ rationem se reddi- D turum: Tunc desiderabilem fidelis seruus audiet vocẽ domini dicentis, Euge serue bone & fidelis, quia super Matth.25. pauca fuisti fidelis, supra multa te cõstituã: intra in gaudiũ domini tui. Omnis itaque scriptura veteris ac noui testamenti diuinitus inspirata, si catholicè intelligitur, hoc insinuat, quòd pater & filius & spiritus sanctus vnus sit deus, eiusdẽ substãtiæ, vniusque essentiæ, atque inseparabilis in diuinitate vnitas. Ideoque nõ sunt tres dij, sed vn⁹ deus, pater & filius & spiritus sanctus. Quãuis pater filiũ genuerit, & ideo filius non sit qui pater est: filius à patre sit genitus, & ideo pater non sit qui filius est: spiritus sanctus nec pater sit nec filius, sed tantum patris & filij spiritus, patri & filio etiam ipse coæqualis, & ad trinitatis pertinens veritatẽ: Et hæc trinitas vnus deus est ex quo omnia, per quem omnia, & in quo omnia, beato Paulo attestante vbi ait, Quoniã ex ipso & per ipsum & in ipso Roman.11. sunt omnia, ipsi gloria in secula seculorum, Amen. Te- 1.sent.di.2. neamus igitur firmissime patrem & filium & spiritum ca.omnes. sanctum vnum esse naturaliter deũ, neque tamen patrem E ipsum esse qui filius est, nec filium ipsum esse qui pater est, nec spiritum sanctum ipsum esse qui pater est aut filius. Vna est enim patris & filij & spiritus sancti essentia, in qua non est aliud pater, aliud filius, aliud spiritus sanctus, quamuis personaliter alius sit pater, alius filius, alius spiritus sanctus. Quod nobis maxime in ipso sanctarum scripturarum initio demonstratur, vbi deus dicit, Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem Gene.1. nostram. Cum enim singulari numero dicit, imaginem, 1.sen.dist.2. ostendit vnam naturam esse ad cuius imaginem homo ca.prophanamus. fiebat, non vnam esse personam. Si enim illa vna essentia patris & filij & spiritus sancti vna esset persona, non diceretur ad imaginem nostrã, sed ad imaginẽ meam: nec dixisset, faciamus, sed faciam. Si verò in illis tribus personis tres essent credendæ vel intelligendæ substantiæ, non diceretur ad imaginem nostram, sed ad imagines nostras. Sed ad vnam imaginem vnius dei homo factus dicitur, vt vna sanctæ trinitatis essentialiter diuinitas intimaretur. Hanc quoque trinitatem personarum atque vnitatem naturæ propheta Esaias reuelatam Esaiæ.6. sibi non tacuit, cum se dicit Seraphin vidisse clamãtia, F Sãctus sanctus sanctus dominus deus sabaoth. Vbi propter quod dicitur ter sanctus, personarũ trinitatẽ: in eo verò quòd semel dicitur, dominus deus sabaoth, diuinæ naturæ cognoscimus vnitatem. Planè ergo & absque omni dubitatione credendũ est patrẽ & filium & spiritum sanctum vnum esse deum omnipotentem, æternum, incommutabilem, & singulus horum deus, & simul omnes vnus, & singulus quisque horum plena & perfecta æterna substantia, & simul omnes vna substantia. Quia quicquid est pater quo deus est, quo substantia est, quo æternitas est, hoc filius, hoc spiritus sanctus. Ita etiam quicquid est filius in eo quod deus est, quo substantia est, quo æternitas est: hoc pater, hoc spiritus sanctus est. Et quicquid est spirit⁹ sanctus in eo quod deus est, quo substantia est, quo æternitas est, hoc pater est & filius. Vna ergo in tribus diuinitas, vna essentia, vna omnipotẽtia, & quicquid substantialiter potest dici de deo. Si forte de solo patre interrogatus fueris: Quid sit pater? Responde, deus. Interrogatus de filio: Responde, deus. Interrogatus de spiritu sancto: Responde, deus. Si interrogatus fueris simul de patre & filio & spiritu sancto, non deos, sed deum re[illegible] vnum, omnipotentẽ, incommutabilẽ. Sciendũ est vero quòd quædã de deo substãtialiter dicũtur, vt deus est magnus, omnipotẽs, &

G quicquid ad se dicitur, id est, substantiam diuinitatis significans. Quædam vero relatiue dicuntur, vt pater ad filium, filius ad patrē, & spiritus sanctus relatiue ad patrem & filium, ad se autem siue pater siue filius siue spiritus sanctus deus dicitur. Itaq; pater eo quod deus est, hoc ipso substantia est, quia eiusdē substātiæ proculdubio & filius deus & spiritus sanctus deus. At vero deus eo quod pater est relatiue dicitur, quia non substantiæ nomen est, sed refertur ad filium deū esse. Nec ita dicimus filium patrē esse, sicut dicimus deū esse, quia deus substātialiter dicitur, pater verò & filius & spiritus sanctus relatiuè dicitur. Sicut enim relatiuè pater & filius dicuntur, ita & spiritus sanctus ad patrem & filiū quodammodo relatiue dicitur, quia patris & filij spiritus est. Sed ipsa relatio spiritus sancti non ita reciproca ratione conuerti poterit, sicut pater & filius. Nā pater filij pater dicitur, & filius patris filius dicitur, spiritus vero sanctus vniformiter dicitur ad patrem & filium, quia patris & filij spiritus est. Dicimus enim spiritū sanctū spiritum patris, sed nō vicissim dicimus patrē spiritus sancti, ne filius eius intelligatur spiritus sanctus. Item dicimus spiritū sanctum spiritum filij, sed non dicimus filiū spiritus sancti, ne pater eius intelligatur spiritus sanctus.

H (.de Trinitate. cap. u.)

Dicitur & idē spiritus donū dei, quia donator est deus doni sui. In quibus nominibus circūferri potest vicissim relationis regula, vt si dicamus donator doni, & donū donatoris, quia in his vocabulis potuit inueniri vsitata huic categoriæ quę dicitur ad aliquid, circūlatio. Ergo hoc donū dei, id est, spiritus sanctus qui de patre & filio æqualiter procedit, ineffabilis quædā patris filiiq; communio est. Et ideo fortasse sic appellatur, quia patri filioq; potest eadē appellatio cōuenire. Nā hoc ipse propriè dicitur, quod illi cōmuniter dicuntur, quia & pater spiritus, & filius spiritus rectè dicitur. Ergo vt nominibus iunctis quæ separatim vtriq; personæ conueniunt, vtriusq; cōmunio propriè significetur, vocatur spiritus sanctus, quæ est tertia in sancta trinitate persona patri & filio per omnia æqualis, coæternus & consubstantialis. Et hæc trinitas vnus est deus solus, bonus, magnus, æternus, omnipotens, ipse sibi vnitas, deitas, magnitudo, bonitas, omnipotētia, & quicquid ad se substantialiter dicitur.

I Non ita in relatiuis vocabulis intelligēdum est vel dicendum: quia dici non potest pater sibi pater, vel filius sibi filius, vel spiritus sanctus sibi spiritus sanctus, sed hęc relatiua vocabula ad aliā proculdubio personam referri debent. Quicquid ergo ad se dicūtur pater & filius, nō dicitur alter sine altero: id est, quicquid dicuntur quod substantiā eorum ostendat, simul dicūtur. Si hęc ita sunt, iam ergo nec pater est deus sine filio, nec filius deus sine patre: id est, non ita dicitur deus pater quasi filius nō sit deus, nec filius ita dicitur deus quasi pater nō sit deus, sed ambo simul deus, etiā & vn⁹ deus. Quocirca quicquid secundum substantiam vel æternitatem de eis dici potest, ambo simul sunt: vt quod de filio dicitur, deus de deo, lumen de lumine, ambo simul lumen, sed non pater deus de deo, nec lumen de lumine, sed filius deus de deo, & lumen de lumine, ambo tamen simul & semper vnus deus & vnū lumē. Sic etiam de aliis appellationibus quæ secundum substantiam dicuntur, id est, quod simul ambo sunt dici debet, vt omnipotēs, magnus, bonus, æternus & cætera, quæ ad se dicuntur. Quod si ita est, hoc solum de eis dici nō potest illud de illo quod simul ambo non sunt: sicut verbū de verbo dici non potest, quia non simul ambo verbū, sed solus filius, nec imago de imagine, quia nō simul ambo imago, sed solus filius imago, nec filius de filio, quia non simul ambo filius, nec pater de patre, quia nō simul ambo pater. K

Et ideo quod euangelista ait, Et verbum erat apud deum, (Ioan. 1.) multum est vt sic intelligatur, verbū quod solus est filius, erat apud deū, quod non solus est pater, sed pater & filius simul deus. In quo perfectè intelligitur, ꝙ non pręcessit genitor illud quod genuit. Et quod ipse in Euangelio ait, Ego & pater vnum sumus: (Ioan. 10.) Vnum sumus enim: id est, quod ille, hoc & ego, secūdum essentiam, non secūdum relatiuum. Quod dicimus lumē de lumine, nō duo lumina intelligenda sunt, vel separatio luminis, sed intelligendum est quòd filius effulgentia æterna luminis est æterni, sicut imago sempiternę substantiæ sempiterna est imago. Exempli gratia: Si quæris quid sit Abraham iuxta substantiam: respondetur homo. Si quæris de Abraham cur pater sit: relatiue respondetur, quia filium habet Isaac. Si quæris de Isaac cur sit filius: relatiue respōdetur, quia patrem habet Abraham. Omnis verò relatio ad aliquid aliud refertur. Et hæc regula relationis in personis sanctę trinitatis intelligenda L est. Si ergo interrogat⁹ fueris de deo, cur dicatur pater: relatiue responde, quia habet filium. Ita etiam de filio responde relatiuè, ideo esse filium, quia habet patrem. Si ergo dictum de deo tibi fuerit, quomodo pater hoc est quod filius, aut filius hoc est quod pater? responde, secūdū substantiā hoc est filius quod pater, hoc pater quod filius, quia vnus est deus & vna substantia pater & filius. Ad se enim deus substātialiter dicitur: ad patrem filius, vel pater ad filium relatiue dicitur. Iuxta personæ proprietatē non est pater qui filius, neċ filius qui pater: iuxta substantiæ vnitatem hoc pater quod filius, id est, deus vnus omnipotens. Quicquid ergo ad seipsum dicitur deus, & de singulis personis dicitur de patre & filio & spiritu sancto, & simul de ipsa trinitate, non pluraliter, sed singulariter dicendum est: quoniam quippe non aliud est deo esse, & magnum esse, vel aliud esse, & aliud bonum esse, sed hoc idem est illi esse & magnū esse & bonum esse, propterea sicut non dicimus tres deos, nec tres essentias, sic non dicimus tres magnitudines, nec tres bonitates, sed vnum deum, vnam essentiā & vnam magnitudinem, & vnam bonitatem. Absque omni sci- M licet dubitatione credi necessarium est, quod pater plenus deus & perfectus est, filius plenus & perfectus est deus, spiritus sanctus plenus & perfectus est deus: non tamen tres dij pater & filius & spiritus sanctus, sed vnus deus plenus & perfectus: nec aliquid maius tres simul dici pater & filius & spiritus sanctus, quàm vnus quilibet vel pater vel filius vel spiritus sanctus: quia eadē natura est in vnaquaq; persona simul dicta quæ est in tribus personis simul nominatis. Nō ita dicimus in hominibus fieri posse: Abrahā plenus homo, Isaac plenus homo, Iacob plenus homo, & hi omnes vnius substantiæ quantum ad humanā pertinet naturam: non tamen hi tres vnus homo, sed tres omnimodis homines, & aliquid maius in trib⁹ cognoscitur quàm in quolibet vno eorū: Item Abrahā vnus homo, non tamen tres personę in eo, sicut in vno deo tres personæ plenæ & perfectæ: Sed vna persona in Abrahā, sicut in vno solet homine esse. In deo autē nihil quidem secundū accidēs dicitur, quia nihil in eo mutabile est, nec tamen omne quod de deo dicitur, secundū substātiā dicitur, vt in superiorib⁹ diximus. Quāuis enim dicitur pater ad filium, filius ad patrem secundū ad aliquid, non est tamen accidens patri patrem esse, nec filio filium esse: quia & ille semper pater, & ille semper filius: quia æternitas & incommuta-

bilitas

A bilitas negat alicuius accidentis in deo instabilitatem, quia omne accidens secundum tempus vel esse vel non esse potest vel potuit vel etiam poterit: quia pater nunquam non pater, filius nunquam non filius, nec cœpit vnquam pater esse pater, nec filius esse filius. Quòd si aliquando cœpisset pater esse pater, vel filius esse filius, vel desineret esse quod erat, secundum accidens diceretur pater vel filius. Si vero quod dicitur pater, ad seipsum diceretur non ad filium, & quod dicitur filius ad seipsum diceretur nō ad patrem, secundum substātiam diceretur. Sed pater non dicitur pater nisi ex eo quod est ei filius, & filius non dicitur filius nisi ex eo quod habet patrem. Non ergo secundum substantiam (vt dictum est in prioribus) quia non quisque eorum ad seipsum, sed ad se inuicem atque ad alterutrum ista dicuntur: Neque secundū accidens, quia & quod dicitur pater & filius, æternum atque incommutabile est eis. Quãuis enim alius sit pater, alius filius, non est tamē diuersa substantia patris & filij: quia hæc non secundum substantiam dicuntur, sed secundum relatiuum, quod tamen relatiuum non est accidens, quia nō est mutabile. Cum itaq; tantus solus est pater vel solus filius vel solus
B spiritus sanctus, quantus est simul pater & filius & spiritus sanctus, nullo modo triplex dicēdus est deus, quia non est quo crescat illa perfectio summæ trinitatis. Perfectus autem siue pater siue filius siue spiritus sanctus, & perfectus deus pater & filius & spiritus sanctus, ideo trinitas potius quàm triplex dicenda est. Habent singulæ in trinitate personæ aliquid proprium quod inseparabili æqualitate aliquam in se ostendant proprietatem. Pater solus pater, & filius solus filius, & spiritus sanctus solus spiritus sanctus. Et pater hoc habet propriū, quòd ex omnibus quæ sunt, solus est, quia ab alio non est, ac per hoc solus est in paternitatis persona, non in diuinitatis essentia. Vnigenitus verò dei filius hoc habet proprium, quòd ex solo id consubstantialiter, id est, patre & coessentialiter solus genitus est, & in hoc personæ suæ proprietas. Spiritus sanctus autē hoc habet proprium quòd ex patre & filio æqualiter procedit, & est amborum spiritus, eiusdemq; substantiæ & æternitatis cum patre & filio. Sed hæc tria vere etiam tria sunt ineffabiliter, quę tria & essentialiter tria habentia proprietates suas: & hæc tria vnum & vere vnum: & hoc vnum
C tres, sed non tres patres, nec tres filij, nec tres spiritus sancti, sed tres personæ: Vnus pater, vnus filius, vnus spiritus sanctus: & hi tres, id est, pater, & filius & spiritus sanctus vnum sunt in natura, omnipotentia & æternitate. Sed hoc etiam atque etiam firmiter tenendum est, nihil in sancta trinitate ad se dictum, plurali numero esse dicendum: quia simplex illa diuinitatis summæ natura singulari numero dici debet, non plurali: ac ideo non tres deos, nec tres omnipotentes, nec tres bonos, nec tres magnos, nec tres essentias in deo dicere fas est. Cū enim personaliter alius sit pater, alius filius, alius spiritus sanctus, his tamen vnum est naturæ nomen, quod dicitur deus vel substantia vel essentia vel omnipotentia, vel alia multa quæ substantialiter non relatiue de deo dicuntur. Indubitanter siquidē credere debemus ipsam sanctam trinitatem esse inseparabilis substantiæ, essentiæ, inseparabiliterq; operari quicquid à singulis perso-
Matth. 3. nis legimus operatum esse. Quanuis enim certissimum sit patrem esse solum qui dixit, Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui: & filium esse solum super quem illa vox solius patris sonuit, quando in Iordane secundum Ioannem baptizatus est, idem vnigenitus deus qui carnem solus accepit: & spiritū sanctum D patris & filij solum esse, qui in specie colūbæ super eum baptizatum ascendentem de aqua descendit, & quinquagesima die post resurrectionem Christi fideles in Act. 2. vno loco positos in linguarum ignearum visione aduenien repleuit: illam tamen verissime vocem qua solus locutus est deus pater, & illam carnem qua solus homo factus est vnigenitus deus, & illam columbam in cuius specie spiritus sanctus super Christum descendit, illásque linguas igneas in quarum visione fideles in vno loco constitutos repleuit, opera esse totius sanctæ trinitatis, id est, vnius dei qui fecit in cœlis & in terra visibilia & inuisibilia, verissime credendum est. Deus ergo per immensitatem naturæ suæ totam creaturam suam & implet & continet: ac per hoc totum quicquid est implet pater, totum filius, totum spiritus sanctus, quia pater & filius & spiritus sanctus naturaliter vnus est deus. Inseparabilis ergo naturæ vnitas non potest separabiles habere personas. Hæc verò summæ diuinitatis atque indiuiduæ vnitatis natura quæ est sola vbique tota, sicut vbique inseparabilem habet vnitatem naturæ vel operis, sic separationem non potest accipere personarum. Nominantur quidem illæ personæ aliquando singulæ: E sed ita se voluit ipsa deus trinitas inseparabilem ostendere in personis, vt nullum ibi nomen sit in qualibet persona quod ad aliam secundum relationis regulam non referatur, sicut pater ad filium, vel filius ad patrem, vel spiritus sanctus ad patrem & filium verissime refertur. Ea vero nomina quæ substantiam vel potentiam vel essentiam dei significant, vel quicquid propriè ad se dicitur deus, omnibus personis æqualiter conuenit, vt deus magnus, bonus, æternus, omnipotēs, & omnia quæ naturaliter de deo dicuntur. Non est ergo aliquod naturæ nomen quod sic patri conuenire possit, vt aut filio aut spiritui sancto cōuenire non queat. Deus enim pater naturaliter est deus, æqualiter & filius, & spiritus sanctus. Idcirco inseparabilis est sancta trinitas in personis sensu intelligenda, quanuis in voce separabilia habeant nomina, quia pluralem numerum in naturæ nominibus nullatenus recipit. In hoc ostenditur personas non posse diuidi in sancta trinitate, quia cuiuslibet personæ nomen semper ad alteram respicit personam. Si patrem dicis, filium ostendis: si filium nominas, patrem prædicas: si spiritum sanctum appellas, alicuius esse spi- F ritum necesse est intelligas, id est, patris & filij. Et hoc regulariter tenere debemus, quòd omnis naturæ nomina vel essentiæ, sicut in vna persona singulariter, sic etiā semper in tribus singulari nomine dici debent. Si quis vero minus est in talibus exercitatus mysteriis summæ trinitatis, votis agat apud deum vt intelligat quæ dei sunt, non mecū querelis qu[illegible] ea scripsi quę in sanctorū dictis doctorum legebam. Sciendum vero est quòd per omnia idem est patrē dicere & ingenitū, quia & filium non genuisset nisi perhiberet eum dici ingenitum, quia dum dicitur ingenitus, nō quod sit, sed quod nō sit ille de quo dicis ingenitus, significatur. Pater itaq; secūdum affirmationem, ingenitus secundum negationē dicitur. Negatur itaq; eū esse genitū, de quo hoc dicitur: nec tamen aliquid eum genuisse significatur dum dicitur ingenitus. Patrem itaq; dum dicimus, significamus eum filium genuisse, quia filius propriè de eo genitus dicitur, quia patrē habet qui eum genuit. Sed non inter patrem & filiū diuisio vel scissio, quia alter in altero est: sicut in Euāgelio legimus ipsum dominū dicentē, Ego in patre, Ioan. 14. & pater in me est. Vnus ab vno genitus, perfectus à per-

G fecto. Plenitudo diuinitatis in vtroque, nihil differens
alter ab altero, qoia vita à viuente est filius à patre, sicut
Ioan.5. ipse ait, Sicut pater habet vitam in semetipso, sic talem
filium genuit, qui vitam haberet in semetipso. Spiritus
siquidem sanctus nec ingenitus nec genitus alicubi di-
citur: ne si ingenitus diceretur sicut pater, duo patres in
sancta trinitate intelligerentur: Aut si genitus diceretur
sicut filius, duo itidem filij in eadem estimarentur esse
sancta trinitate: Sed tantummodo procedere de patre
& filio salua fide dicendus est. Qui cum non de patre
procedit in filium, & de filio procedit ad sanctifican-
dam creaturā, sicut quidam male intelligentes ereden-
dum esse putabant, sed simul de vtroque procedit, quia
pater talem genuit filium, vt quemadmodum de se, ita
& de illo quoq; procedat spiritus sanctus. Decem sunt
genera locutionis, quibus homines suos sensos solent
inter se conferre. Non de illis dico, quas grammatici
partes orationis vocant, sed de illis quas philosophi
H Græcè categorias, Latinè prędicamēta appellare solent.
Quæ quidem sic nominantur: Substantia, qualitas, quá-
titas, ad aliquid, (quod genus locutionis relatiuum dici-
tor) Item habitus, situs, tēpus, locus, facere, pati. Hæc sunt
igitur causæ locutionis nostræ. Aut enim de substantia
cuiuslibet rei loquimur, vel de quantitate, id est, magni-
tudine, aut etiá de qualitate, in quo genere locutionis
bonos dicimus qui boni sunt. Aut vero ad aliquid, id
est, dum personæ quælibet inter se conferuntur, vt do-
minus non dicitor nisi seruus intelligatur, nec iterum
seruus nisi respiciatur ad dominum. Item de habitu a-
nimi vel corporis, aut de situ in quo considerabitur sta-
re, sedere, iacere. De loco & tēpore, id est, quid in quo
loco vel tempore fiat. Item quis quid faciat vel patiator
sæpe loquela nostra ostendit. His ergo omnibus modis
solet sancta scriptura de deo loqui, sed aliter propriè,
aliter translatiuè, aliter relatiuè. Propriè deus dicitor
substantia vna, summa, ineffabilis, quæ semper idem est
quod est, quia nihil ei accedens vel recedens inesse po-
terit, qoæ semper est, quia semper immutabilis. Itē deus
magnus dicitur, non autem magnitudine, nisi qua ipse
magnus & immensus. Ea igitur magnitudine magnus
est, qua ipse eadem est magnitudo, & ea bonitate bonus
quæ ipse est. Nec deo aliud est esse, aliud magnú esse, a-
liud bonú esse, sed eo quo magnus est, & bonus est: ideo
I nec tres substantias, nec tres magnos, nec tres bonos de
deo dicere fas est. Quod autē facere dicitur, de deo ve-
rissime dicitur, per quē omnia facta sunt, domino dicē-
Ibidem. te, Pater meus vsq; modo operatur & ego operor. Hæc
quippe in prædicamētis supra nominatis de deo dicú-
tur, si tamē proprie de illo aliquid dici ore hominis po-
test. Relatiue autem de deo dicitur pater & filius & spi-
ritus sanctus, sicut supra abúdanter docuimus. Situs ve-
ro & habitus & loca & tempora & pati non propriè, sed
translatiuè per similitudines dicuntur io deo. Nam &
Psal.79. sedere super Cherobin dicitur, quod ad sitú: Et abyssus
Psal.103. tanquam vestimentum amictus eius, quod ad habitum:
Psal.101. & anni nō deficient, quod ad tempus: & si ascendero ad
Psal.138. cœlum tu illic es, quod ad locū pertinet. Dicitur & de
Gene.6. deo: Pœnitet me hominem fecisse: vel etiam, Laboraoi
Hiere.6. sustinens: Neque enim aliquid deus patitur quātum ad
eius substantiam pertinet, quia deus est, quia incommu-
tabilis & impassibilis substantia est: dō aliæ omnes sub-
stantiæ capiunt accidentia quibus io eis fiat vel magna
vel quantacunque mutatio, deo autē eiusmodi aliquid
accidere non potest, & ideo sola est incómutabilis sub-
stantia vel essentia quæ deus est, cui profecto ipsum esse
vnde essentia nominata est, maxime ac verissime com- K
petit. Cui soli optimè id congruit nomen, quod Græci
dicunt ὤν, Latini est: sicut Apostolus ait, Non est in illo 2.Cor.1.
est. Iam vero sublimitas huius tam ardoæ disputationis
respirare aliquantulum dictantem admonet, vt liberio-
ri sensu ea quæ deinceps dicenda sunt ingrediatur ex-
planare. Omnis itaque sanctorum authoritas librorum
hoc nobiscum agit, vt recte de deo credamus, eumq; to
ta animi intentione amemus: Sed acies mentis huma-
næ inoalida est ad aspiciendā diuinæ maiestatis excel-
lentissimam lucem, nisi iustitiæ fidei & dilectionis di-
uina donante gratia illustretur splendore: quapropter
diuina votis omnibus postulanda est gratia, vt munde-
tur oculus cordis ad videndum quàm propriè trinitas
sit vnos & solus & verus deus, & quàm recte pater &
filius & spiritus sanctus vnius eiusdemq; sobstantiæ vel
essentiæ dicatur, credatur, intelligatur. Ad huius sacra-
tissimæ beatitudinis visionē nemo nisi per fidem mun-
dato corde attingere poterit, dicente ipsa veritate, Bea- Matth.5.
ti mundo corde, quoniam ipsi deum videbunt. Hęc ve-
rò visio non carnalibus æstimanda est oculis cerni pos-
se, sed puræ mentis intuitu consideranda est, secundum
qood sancti spiritus gratia nostræ mentis aciē illustra- L
re dignabitur. Eorum igitur quæ sunt vel fuerunt vel fu-
tura sunt, causa est deus, & eorum dator est & creator:
& non est dicere, hoc est ipsum quibus vt essent dedit:
nec alicui creaturæ partem suæ substantiæ dedit, & cum
ipse sit immutabilis, mutabilia sine sui motabilitate crea
uit. Ideo in illo hymno laudabili, quem peracta cœna
mystica coram discipulis in laudem patris dei filius de-
cantauit, non dixit de fidelibus suis, vt vnum sint nobis- Ioan.17.
cum: sed, vt vnum sint in nobis: qua diuersa substantia
est creator & creaturæ. Nec etiā dixit: Ego & ipsi vnum,
quanois per id quod ecclesiæ caput est, & corpus eius
est ecclesia, possit dicere: Ego & ipsi non vnū, sed vnus,
qoia caput & corpus vnus est Christus: sed diuinitatem
suam consubstantialem patri ostendens ait, Vt sint v-
num. Vult ergo esse suos vnum, sed in ipso, quia in seip-
sis non possunt non dissociari ab inuicem per diuersas
voluntates. Cum enim sit sancta trinitas vnus & solus,
in substātia solus, in personis tria, quædam cum multa
voluit esse, nō illud esse ea voluit quod ille ipse est, dum
ea quæ voluit esse, originem habēt. Illi siquidem sine o-
rigine est esse, deum supra omnem existentiā, supra om- M
nem vitam, supra omnem intelligentiam credimus
esse: Et ille est summa existentia, summa intelligentia,
summa vita, à quo omnis vita, omnis intelligentia &
omnis existentia. Dei enim idem ipsum est & potentia
& substantia & diuinitas, & hæc omnia vnum: Et hoc
vnum simplex de dei filio doctor egregius beatus Pau-
lus apostolus dicit, Com esset in forma dei, non rapi- Philip.2.
nam arbitratus est esse se æqoalem deo. Proinde melius
esse videtur æqualitatem de diuinis dicere personis,
quàm similitudinem, quanquam vtrunque inueniatur:
quia vnaquælibet substātia secundum quod substantia
est, non est alia, vt sit similis ad aliam. Nec enim in san-
cta trinitate substantia substantię similis est, sed vna &
ipsa eadem substantia est: non est alia patris & filij &
spiritus sancti, nec sunt tres substantiæ similes, sed vna
trium æqualiter, nec pater filio prior, nec filius patre
posterior, sicut Ariani voluerunt. Nam Abraham &
Isaac licet vnius sint substantiæ secundum humanita-
tem, tamen Abraham prior est tempore, & Isaac po-
sterior: quamuis sint similis substantiæ, tamen illa si-
militudo substantiæ in filio posterior est tempore:

quod

A quod impium est in deo credere, aliquid prius esse vel
posterius, quia nõ ex tempore deus cœpit esse pater, sed
sicut semper deus, ita semper pater, semper habẽs filium
quem semel genuit ex sua æqualem sibi natura. Addunt
quoque dialectici quòd omne simile receptibile possit
esse dissimilitudinis, sicut duo homines quamuis similis
sint substãtiæ, dissimiles possunt esse moribus, ideo non
possunt per omnia æquales dici, & sunt duæ substantiæ
in eis diuisæ, vnusquisque in sua substãtia plenus homo:
in patre verò & filio & spiritu sancto nõ est similis sub-
stantia, sed vna æqualis per omnia, & ὁμοούσιον, id est,
vnius substantiæ, non ὁμοιούσιον, id est similis substantię,
sicut hæretici voluerunt.

Est etiam in Tomo 9. sed prolixior.

Item in eadem dominica alius sermo, qui habetur inter sermones de Verbis domini. LXIII.

Dominica prima post octauas festi Epiphaniæ de charitate. Sermo I.

Sermo XXXIX.

Diuinarum scripturarũ multiplicem abundã-
tiam, latissimamq; doctrinã, fratres charissi-
mi, sine vllo en ore comprehẽdit, & sine vllo
B labore custodit, cuius cor plenũ est charitate,
Rom.13. dicẽre apostolo, Plenitudo legis est charitas. Et in alio
1.Tim.1. loco, Finis, inquit, legis est charitas. Et iterum dicit, Fi-
nis præcepti est charitas de corde puro & conscientia
bona, & fide non ficta. Si ergo non vacat omnes pagi-
nas scripturarum reuoluere, tene charitatem, & in ea in-
uenies omnem scientiam. Quis est autẽ finis præcepti,
nisi præcepti adimpletio, nisi legis plenitudo? Quod er-
go ibi dixit, Plenitudo legis est charitas: hoc etiam hic
dixit, Finis præcepti est charitas. Nec dubitari vllo mo-
do potest, quòd templum dei sit homo, in quo habitat
1.Ioan.4. charitas. Dicit enim & Ioannes, Deus charitas est. Hæc
enim dicentes apostoli, nobis charitatis excellentiam
commendant. Non vtique aliud nisi quod comederũt,
eructare potuerunt. Ipse quoque dominus pascens eos
Ioan.6. verbo veritatis, quod est ipse panis viuus qui de cœlo
Ioan.13. descendit, Mandatum, inquit, nouum do vobis, vt dili-
gatis inuicẽ. Et iterum, In hoc scient omnes quia disci-
puli mei estis, si vos inuicẽ dilexeritis. Ille enim qui ve-
nit per crucis irrisionẽ carnis perimere corruptionem,
& vetustatem vinculi mortis nostræ suæ mortis noui-
C tate dissoluere, mandato nouo fecit hominem nouum.
Res enim vetus erat, vt homo moreretur. Quod ne
semper valeret in homine, res noua facta est vt de᷒ mo-
reretur. Sed quia in carne mortuus est, non in diuinita-
te, per sempiternam vitam diuinitatis non permisit esse
sempiternũ interitũ carnis. Itaque sicut dicit apostolus,
Rom.4. Mortuus est propter delicta nostra, & resurrexit prop-
ter iustificationem nostram. Qui ergo cõtra mortis ve-
tustatem attulit vitæ nouitatem, ipse contra vetus pec-
catum opponit nouum mandatum. Quapropter quis-
quis vetus peccatum vis extinguere, mandato nouo ex-
1.Tim.6. tingue cupiditatem, & amplectere charitatem. Sicut e-
nim radix omnium malorum est cupiditas, ita & radix
omnium bonorum est charitas. Totam magnitudinem
& latitudinem diuinorum eloquiorum secura possidet
charitas, qua deũ proximumq; diligimus. Docet enim
Matth.22. nos vnus cœlestis magister, & dicit, Diliges dominum
deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, &
diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus
præceptis vniuersa lex pendet & prophetæ. Si nunc er-
go non vacat omnes paginas sanctas perscrutari, om-
nia volumina sermonum euoluere, scripturarum secre-
ta penetrare, tene charitatem vbi pendet omnia, ibi te-
nebis etiam quod ibi nõ didicisti. Si enim nosti chari- D
tatem, aliquid nosti vnde & illud pendet quod forte
non nosti, & in eo quod in scripturis nõ intelligis. Cha-
ritas patet in diuinis sermonibus, qui charitatem tenet
in moribus. Quapropter fratres sectamini charitatem
dulce ac salubre vinculum mẽtium, sine qua diues pau-
per est, & cum qua pauper diues est. Hæc in aduersitati-
bus tolerat, in prosperitatibus tẽperat, in duris passio-
nibus fortis, in bonis operibus hilaris, in tentatione tu-
tissima, in hospitalitate latissima, inter veros fratres læ-
tissima, inter falsos patientissima. In Abel sacrificio gra-
ta, in Noë per diluuiũ secura, in Abrahæ peregrinatio- *Genes.4.*
nibus mansuetissima: in tribus pueris iugulandis ignes *Genes.7.*
innocenter expectat, in Maccabæis sæuos ignes forti- *Genes.12.*
ter tolerat. Casta in Susanna erga virum, in Anna post *Daniel.3.*
virum, in Maria præter virum. Libera in Paulo ad ar- *2.Macc.7.*
guendum, humilis in Petro ad obediendum, humana *Luc.2.*
in Christianis ad confitendum, diuina in Christo ad
ignoscendũ. Sed quid ego de charitate maius aut vbe-
rius possum dicere, quàm quod per os apostoli laudes
eius intonat dominus, supereminentem viam demon-
strantis atque dicentis, Si linguis hominum loquar & *1.Cor.13.*
angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum E
velut æramentum sonans, aut cymbalum tinniens? Et si
habuero prophetiam, & nouerim mysteria omnia, &
omnem scientiã, & habuero omnem fidem ita vt mon-
tes transferam, charitatem autẽ non habeam, nihil sum.
Et si donauero omnes facultates meas, & si distribuero
omnia mea pauperibus, & si tradidero corpus meum vt
ardeam, charitatem non habeam, nihil mihi prodesset.
Charitas magnanima est, benigna est, Charitas non æ-
mulatur, non agit perperam. Non inflatur, nõ dehone-
statur, non quærit quæ sua sunt. Nõ irritatur, non cogi-
tat malum, nõ gaudet super iniquitatem, cõgaudet au-
tem veritati. Omnia tolerat, omnia credit, omnia spe-
rat, omnia suffert, charitas nunquam cadit. Quanta est
ista animarum salus, scientiæ solidamentum, fidei fru-
ctus, diuitiæ pauperum, vita moriẽtium? Quid tam ma-
gnanimũ, quàm pro impiis mori? Quid tam benignum
quàm inimicos diligere? Sola est quam fœlicitas aliena
non premit, quia non æmulatur. Sola est quam fœlicitas
sua non extollit, quia non inflatur. Sola est quam con-
scientia mala non pungit, quia non agit perperam. In- F
ter opprobria secura est, inter odia benefica est. Inter
iras placida est, inter insidias innocens. Inter iniquita-
tes gemens, in veritate respirans. Quid illa fortius non
ad retribuendas sed ad non curandas iniurias? Quid il-
la facilius, non vanitate sed veritate? Nam ideo tolerat
omnia in præsenti vita, quia credit omnia de futura vi-
ta, & suffert omnia quæ hic irrogantur, quia sperat om-
nia quæ ibi promittuntur. meritò nunquam cadit. Ergo
sectamini charitatem, & eam sanctè cogitantes afferte
fructus iustitiæ. Et quod vberius quàm ego dicere po-
tui, vos inueneritis in eius laudibus, appareat in vestris
moribus. Oportet ergo vt senilis sermo non solum sit
grauis, sed etiam breuis.

In eadem dominica de eo quod Christus tribus modis in scripturis intelligatur: Sermo II.

Dominus noster Iesus Christus quãtum aduer- *Sermo XL.*
tere potuimus scripturas, scilicet paginas san- *Sæpius hũ*
ctas, tribus modis nominatur quando prædi- *citat Beda*
catur, siue per legem & prophetas, siue per epistolas a- *in epistola*
postolicas, siue per fidem rerum gestarum, quas in euan- *Pauli.*
gelio cognoscimus. Primus modus est secũdum deum
& diuinitatem illã patri coæqualem atque coæternam

G ante assumptionem carnis. Alter modus est, cum assumpta caroe iam idem deus qui homo, & idem homo qui deus, secūdum quandam suæ excelleotiæ proprietatem qua non cæteris coæquatur hominibus, sed est mediator & caput ecclesiæ, esse legitur & intelligitur. Tertius modus est quodammodo totus Chtistus in plenitudine ecclesiæ, id est caput & corpus, secundnm plenitudinem cuiusdam perfecti viri, in quo vito singuli membra sumus. Quod credentibus prædicatur, & prudentibus agnoscibile offertor: nō omnia testimonia scripturarū tam multa angusto tēpore siue recolere sine explicare possum[9], quibus omoia tria ista genera probemos: sed tameo oon omnia possumus improbata relinquere, vt quibusdam commemoratis testimoniis, cætera quæ commemorare noo sinimur propter angustias temporis, per vosipsos iam obsetuare in scripturis & inuenire possitis. Ad prinium ergo modum insinnandi domini nostri Iesu Christi, saluatoris vnici filij dei, per quem facta sunt omnia, pertinet illod quod nobilissimū & præclarissimum est in euangelio secuodum Ioannem, In
Ioan. 1. principio erat verbom, & verbum erat apud deum, &
H deus erat verbū: hoc erat in principio apud deum: omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Quod factum est in illo, vita erat: & vita erat lox hominum, & lux io teoebris lucet: & teoebræ eam non comprehenderunt. Mirāda & stupenda verba hæc, priusquā intelligantur amplectenda suot: Partem cibo istam, ad omnes tamen perueniret cibus, sed nō ad omnes totus cibus apponeretur ori vestro. Sic quasi quidam cibus & potus verborū nūc apponitur aoribus vestris, & tamen totum ad omoes petuenit. An forte cum loquor alius sibi tollit vnam syllabam, alius alteram, aut alius voum verbum, alius alterū verbom? Si ita est, tot verba dicturus sum, quot homines video, vt ad omnes perueniane vel verba singula. Et facilè quidem plura dico qoàm bic sunt homines, & omnia ad omnes perueniunt. Verbum ergo hominis non diuiditur per syllabas vt omnes audiant, & verbum dei per frusta conciditur vt vbique sit? Nunquid hæc fratres sonantia atqne transeuntia verba illi incommotabiliter permanenti verbo vlla ex parte comparāda arbitramur? Aut ego quia hæc dixi, comparaui? Sed quoquo modo insinuare vobis volui, vt deus
I qnod exhibet in corporalib[9] rebus, valeat vobis ad credenda ea quæ noodū videtis de spiritalibus verbis. Sed iam ad meliora transeamus. Nā verba sonant & abeūt. De spiritalibus cogitationibus iustitiā cogitate. Cogitans instiriam constitutus in istis partibus Occidentalibus, cogitans iustitiam constitutus in Oriente, vnde fit vt ille totam iustitiam cogitet, & ille non totam videat, & ille totam? Nam qui videt iustitiam secundum quam gerat aliquid, ipse inste gerit. Videt intns, agit foris. Vnde videt intus, si nihil sibi præsto est? Quia ipse in parte positus est, ad eādem partem non perueniet alterius cogitatio. Cnm autem idem videas mente tu hic positus, quod videt ille tam longè positus, & totum tibi luceat, totum illi videatur, quia ea quæ diuina & incorporea funt, vbique sunt tota, crede verbum totum in patre, totū in vtero. Crede enim hoc de verbo dei, qui est deus apud deum. Sed aodi iam aliam insinoationem, alium modom insinuādi Christum qoem scriptora prædicat. Ea enim quæ dixi, dicta suot ante assumptam carnem.
Ioan. 1. Nūc audi illud quomodo prædicat scriptura, Verbum, inquit, caro factum est, & habitauit in nobis. Nam qui dixerat, In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum, hoc erat in principio apud deum, omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factū est K
nihil, frustra nobis diuioitatem verbi prædicaret si verbi humanitatem taceret. Vt enim illud videam, hic mecū agitnr: vt purget ad illum contemplandum, infirmitati meæ ipse subuenit. Suscipieodo de natnra humana ipsam naturam humanam, factus est homo. Venit cum Luc. 10.
iumento carnis ad eum qui iacebat in via vuloeratus, vt paruam fidem nostram incarnatioois suæ sacrameoto informaret atqoe nutriret, faceretque serenum intellectum ad videodum quod nunquam amisit per id quod suscepit. Esse enim cœpit homo, esse noo destitit deus. Ergo hæc est prædicatio domini nostri Iesu Christi secundum quod mediator est, secundom qood caput est ecclesię, quod deus homo est, & homo deus est, cum dicat Ioannes: & verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Audite iam vtrunque in illo notissimo capitulo
Pauli apostoli, Qui cum in forma dei esset, inquit, non Philip. 2.
rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Hoc est in principio erat verbom, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum. Quomodo apostolus dixit, Nō rapioam arbitratus est esse æqualis deo, si non æqualis deo? Si autem pater deus, ille nō deus, quomodo æqualis? Vbi er- L
go ille ait, Deus erat verbum: ibi iste, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Et vbi ille, verbum caro factum est, & habitauit in oobis, ibi iste, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens. Atteodite, per hoc ergo quod homo factus est, per hoc quod verbum caro factum est, & habitauit in nobis, per hoc semetipsum exinaniuit formam serui accipiens. Quid eoim exinaniuit? Non vt amitteret diuioitatem, sed vt indueret humanitatem, apparens hominibus quod non erat anteqoam homo esset: Sic apparēdo se exinaniuit, id est, reserans dignitatem maiestatis, & offerens carnem indumentum humanitatis. Per id ergo quod semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, formam dei nō accipiens. De forma enim dei cum diceret, non dixit accepit, sed cum in forma dei esset constitutus, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Ad formam autem serui vbi vētum est, Formam, inquit, serui accipiens. Per hoc ergo mediator & caput est ecclesiæ, per quē reconciliamur deo per sacramentum humilitatis & passionis & resurrectionis & asceosionis & iudicij futuri, vt duo illa audiantur cum semel locutus sit deus. Vbi duo
audiuntur? Vbi reddet vnicuique secoodom opera sua. Matth. 16.
Hoc ergo tenentes, nolite quæstiones mirari hominum M
quæ serpuot sicut caocer, qoemadmodū dixit aposto- 2. Tim. 2.
lus: sed custodite aures vestras, & virginitatem meotis vestræ, tanquam desponsati ab amico sponsi vni viro virginem castam exhibere Christo. Virginitas enim vestra in mente, virginitas corporis in paucis ecclesiæ, virginitas mentis in omoibus fidelibus esse debet. Hanc virginitatem volt serpens corrumpere, de quo idem
apostolus dicit, Despoosaui vos vni viro virginem ca- 2. Cor. 11.
stam exhibere Christo. Et timeo ne sicut Euam astutia sua serpens decepit, sic quoqne & vestri sensus corrumpātur, & excidāt à castitate quæ est in Christo Iesu. Vestri, inquit, sensus, id est, vestræ mentes. Nam hoc magis proprium est. Sensus enim intelliguntur huius corporis, videndi, audiendi, odorandi, gustandi, tangendi, Mentes nostras timuit corrumpi apostolus, vbi est fidei virginitas. Modo perge. Anima virginitatem tuam serua, fœcundata postea io amplexum sponsi tui. Sepite
ergo, vt scriptum est, aures vestras spinis. Turbauit Eccl. 28.
fratres infirmos ecclesiæ quæstio Arianorum, sed in domini misericordia superauit catholica fides. Non

enim

enim deseruit ille ecclesiam suam: & si ad tempus tur-
bauit eam, ob hoc turbauit, vt semper supplicaret ei à
quo in solida petra cõfirmaretur, & adhoc mussirat ser-
pens, & non tacet. Quærit pollicitatione quadam scien-
tiæ deiicere de paradiso ecclesiæ, quem non permittat
redire ad illnm paradisum vnde prius homo deiectus
est. Intendite fratres. Quod gestum est in illo paradiso,
hoc geritor in ecclesia. Nemo vos seducat ab isto para-
diso. Sufficiat quòd illinc lapsi sumus: vel experti corri-
gamur. Ipse est serpẽs qui semper suggerit iniquitatem,
impietatem. Ipse aliquando promittit impunitatem,
Genes. 3. quemadmodum & ibi promisit dicens, Nuoquid mor-
te moriemini? Ipse talia suggerit, vt modo male viuant
Christiani. Nunquid omnes, inquit, perditurus est deus?
Nunquid omnes damnaturus est deus? Ille dicit, dam-
nabo, ignoscam eis qui se mutauerint. Mutent facta sua,
muto minas meas. Ipse est ergo qui murmurat & mus-
Ioan. 14. sitat & dicit, Ecce vbi scriptum est, Pater maior me est:
& tu illum dicis æqualem patri? Accipio quod dicis, &
vtrunque accipio quod dicis. Sed vtrunq; accipio, qnia
vtrunque lego. Quare tu vnum accipis, & vnũ non vis?
B Nam mecum vtrunque legisti. Ecce pater maior me est:
accipio non à te, sed ab Euãgelio: & tu esse filiom æqua-
lem deo patri, accipe ab apostolo. Coniunge vtrunque,
vtrunque coocordet, qnia qui locutus est per Ioannem
in Euangelio, ipse locurus est per Paulum in epistola,
Non potest ipse secum discordare, sed tu concordiam
scripturarum ooo vis intelligere, cum amas ipse litiga-
re. Sed ex Eusngelio, inquit, probo, Pater maior me est.
Ioan. 10. Et ego ex Euangelio probo, Ego & pater vnum sumus.
Qnomodo vtrunque verum est? Quomodo nos docet
Philip. 2. apostolus, Ego & pater vnum sumus? Qui cum in for-
ma dei esset, ooo rapinã arbitratus est esse æqualis deo.
Audi, Pater maior me est: sed semetipsum exinaniuit,
formam serui accipiens. Ecce ego ostendo quare maior
est, tu ostende in quo æqualis non est. Vtrunque enim
legimus. Minor est patre, inquantum filius hominis est.
Ioan. 1. Aequalis patri, inquantum filius dei, quia deus erat ver-
1. Tim. 2. bum. Mediator, deus & homo Deus æqualis patti, ho-
mo minor est patre. Est ergo & æqualis & minor. Ae-
qualis in forma dei, mioor in forma serui. Tu ergo dic,
vnde ęqualis & minor? Nũquid alia parte ęqualis, & alia
parte minor? Ecce excepta susceptione carnis, ostende
C mihi æqualem & minorem. Vnde demonstraturus es
Rom. 8. volo discere. Attẽdite impietatem stolidam carnem sa-
pere, quomodo scriptum est, Sapere secũdum carnem,
mors est. Hic siste. Sequestro adhuc, & nondum loqoor
de incarnatione domini nostri Iesu Christi vnici filij:
sed tanquam oondum factum sit quod iam factum est,
Ioan. 1. attendo tecum, In principio erat verbum, & verbũ erat
apud deum, & deus erat verbum, hoc erat in principio
Philip. 2. apud deũ. Attendo tecum, Qui cum in forma dei esset,
non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Ibi mihi
ostende & minorem. Quid dicturus es? Diuisurus es
deum per qualitates, id est, per quasdã affectiooes cor-
porales vel animales, io quibus aliud atque aliud esse
sentimus? Naturaliter dicere quidẽ possum, sed vtrum
sic vt & vos intelligatis, deus viderit. Ergo, vt dicere cœ-
peram, ante susceptionem carnis, antequã verbnm ca-
ro fieret, & habitaret in nobis, ostende minorem, osten-
de æqualem. Nunquid aliud & alind deus, vt alia parte
sit mioor illo filius, & ex alia parte illi æqnalis? Veluti sic
dicamus, Corpora suot quædam. Possis mihi dicere,
Aequalis est in lõgitudine, sed mioor est in robore. Ple-
runque enim duo corpora talia occurrunt, vt statura
longitudinis æqualia sint, robore autẽ vnum sit minus, D
alterum maius. Ergo talia quasi corpora cogitaturi su-
mus deum & filium eius? Cogitaturi sumus eum qui to-
tus in Maria fuit, totus apod patrem, totus in carne, to-
tus soper angelos? Auertat deus istas cogitationes à cor-
dibus Christianorum. Item forte ita cogitabis vt dicas,
& robore & longitodine æqoales, sed colore dispares
sunt. Vbi color, nisi in corporibus? Ibi autem lux sapien-
tiæ, ostende mihi eolorem iustitiæ. Si ista colorem non
habent, tu illa de deo non diceres, si pndoris colorẽ ha-
beres. Quid ergo dicturus es? Potestate ęquales suot, sed
minor filius prudentia Iniustus est deus, si minori pru-
dentiæ potestatem dedit æqualem. Si prudentia æquá-
les sunt, sed minor est filius putestate, inuidus est deus,
quia æquali prudentiæ potestatem dedit minotem. In
deo autẽ omne quod dicitur, idipsum est. Neque enim
in deo aliud potestas, & aliud prudentia, & aliud forti-
tudo, & aliud iustitia, aut aliud castitas. Quicquid ho-
rũ de deo dicis, neq; aliud & aliud intelligitur, & nihil
digne dicitur: quia hæc animarũ sunt quas illa lux per-
fundit quodammodo, & pro suis qualitatibus afficit:
quomodo cum oritnr corporibns lux ista visibilis, si au- E
feratur, vnus ex corpotibus omnibus color, qui potius
dicendus est nullus color. Com autem illata illustraue-
rit corpora, quaouis ipsa vniusmodi sit, pro dioersis ta-
nieo corporũ qualitatibus diuerso eos nitore aspergit.
Ergo animarum sunt istæ affectiones, quæ bene sunt af-
fectæ ab illa luce quæ nõ afficitur, & formata ab illa quæ
non formatur. Tamen ista de deo dicimus fratres, quia
non inuenimus melius quod dicamus. Dico iustum
deum, quia in verbis humanis nihil melius quod dica-
mus inuenio. Nam est ille vltra iustitiam. Dicimus in
scripturis, Iustus dominns, & iustitias dilexit. Sed ibi di- *Psalm. 10.*
citur & pœnitere deum, ibi dicitur & nescire deũ. Quis *Genes. 6.*
non exhorreat, Nescit deus, Pœnitet deum? Ideo tamẽ *15. de ciui-*
& ad ista verba salubriter scriptora descendit, quæ & tu *tate dei ca.*
exhorres, ne illa quæ magna putas, dignè dicta arbitre- *25.*
ris: atque ita si quæras, quid ergo de deo digne dicitur,
aliquis fortassis tibi respondeat & dicat, quia iustus est.
Alius autem isto melius intelligens, etiam hoc verbum
dicat superari ab illius excellẽtia, & indigne de illo etiã
hoc dici, quanuis eongruenter secundum humanã ca-
pacitatem dicatur: vt ille cum de scripturis probare vo- F
luerit, quia scriptum est: Iustus dominns: recte illi respõ-
deat, in eisdem scriptoris positum esse, quia pœnitet
deum: vt quomodo istud non accipit secundum con-
suetudinem loquentium, sicut solent homines pœoite-
re: sic & illud quod dicitur Iustus, supereminẽtiæ ipsius
non competere intelligat: quanuis hoc scriptura bene
posuerit, vt per qualiacunq; verba gradatim animus ad
id quod dici oon potest perdncatur. Iustum quidem
deum dicis, sed intellige aliqoid vltra iustitiam quam
soles & de homine cõgitare. Sed scripturæ iustum dixe-
runt, propterea & pœoitentem dixerũt & nescientem,
quod iam non vis dicere. Quomodo ergo illa quæ iam
exhorres intelligis propter infirmitatem tuam dicta, sic
& ista quæ magnipendis, pro aliqua firmitate validiore
dicta sunt. Qui autem & ista transceoderit, & de deo
quantum homini conceditur digne cogitare cœperit,
inueniet silentiom ineffabili cordis voce laudaodom.
Ergo fratres quia hoc est in domino virtus quod iusti-
tia, quicquid de illo diaeris, hoc idem dicis: cum tamen
nihil digne dicas, noo potes dicere æqnalem esse patri
filium per iustitiam, & non esse æqualem per virtutem:
aut æqualẽ per virtutem, & non æqualem per conscien-

G etiam, quia ex vna re aliqua æqualis est, ex omni re æqualis est, quia omnia quæ ibi dicis, idem sunt & idem valent. Sufficit ergo quia dicere non potes quomodo sit æqualis filius patri, nisi dederis diuersitates quasdam in substãtia dei. Quas cum dederis, foras te mittit veritas, nec accedis ad illud sanctuarium dei vbi syncerissime videtur. Cum autem non possis æqualem dicere ex alia parte inæqualem, quia non sunt in deo partes, vt possis dicere ex alia eum esse æqualem, ex alia minorem, quia non sunt in deo qualitates, secundum deum non potes dicere æqualem, nisi omnimodo æqualem. Vnde ergo potes dicere minorem, nisi quia formam serui accepit? Itaque fratres hæc aduertite. Si in scripturis regulam quandam acceperitis, omnia vobis lux ipsa monstrabit. Sicubi inueneritis secũdum quod dictum est æqualem filium patri, secundum diuinitatem accipite. Secũdum formã verò serui assumptam, minorem accipite. Secun-
Exod.3. dum quod dictum est, Ego sum qui sum. Et secundum quod dictum est, Ego sum deus Abrahã, & deus Isaac, & deus Iacob. Sic tenebitis & quod in eius natura est, & quod in eius misericordia. Arbitror satis esse dictum
H de illo etiam modo, quo dominus noster Iesus Christus saluator noster caput ecclesiæ mediator factus, per quem reconciliamur deo, deus & homo insinuatur in scripturis. Tertius modus est quomodo totus Christus secundum ecclesiam, id est, caput & corpus prędicetur, Etenim caput & corpus vnus Christus, nõ quia sine corpore non est integer, sed quia & nobiscum integer esse dignatus est, qui & sine nobis semper est integer, nõ solùm in eo quod verbum est vnigenitus filius æqualis patri, sed & in ipso homine quem suscepit, & cum quo simul deus & homo est. Veruntamen fratres quomodo corpus eius nos sumus, & nobiscum vnus Christus? Vbi inuenimus hoc, quia vnus est Christus caput & corpus, id est, corpus cum capite suo, sponsa cum sponso suo? Quasi singulariter loquitur apud Esaiam. Certe vnus
Esa.61. idemq; loquitur. Et videte quid ait, Velut spõso alligauit mihi mitram, & velut spõsam induit me ornamento. Et sponsus & sponsa cum dicit, sponsum secundum caput, sponsam secundũ corpus, duo videntur, & vnus est. Alioquin quomodo membra Christi sumus, apo-
1.Cor.12. stolo apertissime dicente, Vos estis corpus Christi & membra? Mẽbra Christi & corpus sumus omnes simul, non qui hoc loco tãtùm sumus, sed per vniuersam terram, nec qui tantùm hoc tempore. Sed quid dicam? Ex Abel iusto vsque in finem seculi quandiu generant & generantur homines, quisquis iustorum per hanc vitam transitum facit, quicquid nunc, id est, nõ in loco, sed in hac vita, quicquid pòst nascentium futurum est, totum hoc vnũ corpus Christi, singuli autem membra Christi. Si ergo omnes corpus, singuli membra, est vtique ca-
Coloss.1. put cuius hoc sit corpus. Et ipse est, inquit, caput corporis ecclesiæ primogenitus, ipse primatum tenẽs. Et quia de illo ait etiam quod semper caput omnis principatus & potestatis sit, adiũgitur ista ecclesia quæ nũc peregrina est, illi cœlesti ecclesiæ, vbi angelos ciues habemus, quia æquales nos futuros post resurrectionẽ corporum impudenter nobis arrogaremus, nisi veritas promisisset
Matth.22. dicens, Erunt æquales angelis dei. & fit vna ecclesia, ciuitas regis magni. Sic ergo aliquando in scripturis insinuatur Christus, vt intelligas verbum æqualem patri.
Ioan.1. Sic aliquando, vt intelligas mediatorem cum verbum caro factum est vt habitaret in nobis, cum ille vnigenitus, per quem facta sunt omnia, non rapinam arbitratus
Philip.2. est esse ęqualis deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, factus obediens vsque ad mortem, mor- K
tem autem crucis. Sic autem aliquãdo vt intelligas caput & corpus, exponente ipso Apostolo apertissime quod dictum est de viro & vxore in Genesi, Erunt, in- Genes.2.
quit, duo in carne vna: videte ipsum exponẽtem, vt non coniecturis nostris aliquid ausi dicere videamur. Erunt enim, inquit, duo in carne vna: & addidit, Sacramen- Ephes.5.
tum hoc magnum est. Et ne adhuc putaret quisquam in viro esse & vxore secundum naturalem vtriusque sexus copulationem, corporalémque mixturam: Ego autem dico, inquit, in Christo & ecclesia. Secundum hoc ergo quod in Christo & ecclesia accipitur quod dictum est, Erũt duo in carne vna: non iam duo, sed vna caro est. Et quomodo spõsus & sponsa, sic caput & corpus, quia caput mulieris vir. Siue ergo dicam caput & corpus, si- Ephes.5.
ue dicam sponsus & sponsa, vnum intelligite. Ideóque idem apostolus cum esset adhuc Saulus, audiuit, Saule Acto.9.
Saule quid me persequeris? quoniam corpus capiti adiungitur. Et cum iam Christi prædicator pateretur ab aliis quæ persecutor ipse fecerat: Vt suppleam, inquit, Coloss.1.
quæ desunt pressurarum Christi, in carne mea. ad pres- L
suras Christi ostendens pertinere id quod patiebatur. Quod non potest intelligi secundum caput quod iam in cœlo nihil tale patitur, sed secundum corpus, id est, ecclesiam. Quod corpus cum suo capite, vnus Christus est. Exhibete ergo vos dignũ corpus tali capiti, dignam sponsam tali sponso. Non potest habere caput illud nisi condignum corpus. Nec ille vir tantus nisi condignam Ephes.5.
ducit vxorem, vt exhiberet sibi, inquit, gloriosam ec- 2.Retra.18.
clesiam, non habẽtem maculam aut rugam, aut aliquid eiusmodi. Hæc est sponsa Christi, non habens maculam aut rugam. Nõ vis habere maculam? fac quod scriptum est, Lauamini, mundi estote, auferte nequitias de cordi- Esa.1.
bus vestris. Non vis habere rugam? extẽdere in crucem. Non enim tantum opus est vt laueris, sed etiam vt extendaris, vt sis sine macula aut ruga. Per lauacrum enim auferuntur peccata, per extensionem fit desiderium futuri seculi, propter quod Christus crucifixus est. Audi ipsum Paulum lotum, Non, inquit, ex operibus iustitiæ Ad Titũ 3
quæ nos fecimus, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrum regenerationis. Audi eundem extensum, Ea, inquit, quæ retro sunt oblitus, in ea Philip.3.
quæ ante sunt extensus, secundum intentionem sequor ad palmam supernæ vocationis dei in Christo Iesu do- M
mino nostro, cui est omnis honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Dominica secunda post octauas festi Epiphaniæ, de nuptiis factis in Cana Galilææ. Sermo I.

DOmini & saluatoris nostri virtus, fratres cha- Ser.XLI.
rissimi, præsente lectione euidẽter ostẽditur, cum mirabilia eius nõ obscuritate verborũ, sed eloquij puritate narrãtur. Denique euangelista ita mysterij interna custodit, vt rẽ gestã fido sermone designet. Sic enim ait, Vocatus est dominus Iesus Ioan.2.
ad nuptias, & mater sua. Nec dedignatus est conuersationem hominũ, qui vsum carnis exceperat. Nec secularia instituta contempsit, qui ad hæc venerat corrigenda. Interfuit nuptiis, vt concordiæ iura firmaret. Interfuit nuptiis, & comessationes non renuit nuptiarum, vt psalmos & tympana ad dei patris gloriam prædicandam concitaret, vt pater honoraretur in filio, & à patre filius nosceretur. Erat, inquit, mater eius ibi. Quàm libẽter Maria ad has nuptias venit, in quibus dei mirabilia comprobat. Vinum diuina suggestione suggeretur defecisse. Nunquid latẽre deum poterat, quid in ea domo

in qua

A in qua erat gereretur? Sed non ignorãs rerum deus respondit, Quid mihi & tibi est mulier? Nondum venit hora mea. Hac responsione interim debemus aduertere, quòd de nuptiali vino pars aliqua adhuc forte resederat. Iden nondum erat domini plena hora virtutum, ne miscere magis elemẽta quam mutare videretur. Sed ait, Nondum venit hora mea, vt ita sint dei mirabilia manifesta, vt nec argumento valeat inimicus, nec perfidia Iudæus insimulet. Et dicit Maria ministris, Quæcũque dixerit vobis facite. Quàm bene mater domini credulitatem suadet ministris, vt non desint vina prãdentibus. Quæcunque dixerit facite. Intelligimus iam esse mysteriũ, cum dei mandata se nosse solicite mater hortatur. Ait dominus Iesus ad ministros, Implete hydrias aqua. Et cum impleuissent, ait, Haurite nunc, & ferte architriclino. Quod cum princeps architriclinij accepisset, statim intellexit vina illata posterius, esse sublimia. Et cum nesciret quod dominus fecisset, sponso ait, Quid tam serò meliora profers vina, cum hæc prima esse debuerant? Vidimus ergo conuenire mysterium, & quod saluator dicit, Nondum venit hora mea: & cum accu-

B sat princeps architriclinij tarditatem sponsi, videamus attentius ordinis huius quẽ Euangelista designat aperta mysteria. Videamus quæ sint nuptiæ, qui ministri, qui princeps architriclinij, qui sponsus, quomodo ad nuptias deus, quomodo Maria, vnde ex aqua vinum, quare postea meli⁹, quare deus in hora differre voluerit. Equidem nulla sunt apud credẽtium mentes occulta mysteria. Nihil animus fallitur, qui deum fideliter confitetur. Nam qui scit saluatoris aduentum vitæ nostræ esse remedium, facile virtutis eius misericordiã pura veritate cognoscit. Vocatur saluator ad nuptias, hoc est, ecclesię voto spiritus sanctus inuocatur. Venit cum discipulis suis, id est in hoc loco, turba sanctorũ. Quid dici apertius potest? Mirabilia dei Maria mater expectabat, hoc est, virtutem Christi expectat ecclesia, appropinquare compellit. Ait enim Maria, Ecce vina deficiunt: id est, quare populus iam nõ inuenit remedium? Maria deum probare festinat, vinum ecclesia optat excipere, vt fiat ex nuptiali prandio spiritale conuiuium. Dicit enim, Quid mihi & tibi est mulier? Nunquid mulierem dicit Mariam, quæ virgo post partum inuenta est? Sed eccle-

C siam quę non solum mulier, sed etiam meretrix nuncupatur, quæ errantem populum & per æuum & lubricam ætatem lasciuum, tanquam prostitutam suscepit sponsam, & quasi docta mater adornat. Nondum venit, inquit, hora mea: hoc est, passionis tempus superest. Nondum venit hora mea, nondum populus credidit, nondum Iudęus insequitur. Adhuc habet diabolus vnde lętetur, adhuc triumphi mei palma non proditur, adhuc locum crucis persecututus ignorat, ac necdum Iudas mentitur. Nõdum venit hora mea. Sunt prius quæ purgẽtur in seculo, & sic vita proficit in populo. Dixit Maria ministris, Facite quæcunque iusserit: hoc est, obtemperate doctori, ministris mandat ecclesia. Qui sunt ministri, nisi officia Leuitarum, quæ dei mysteriis sunt deputata? Implentur hydriæ aqua: hoc est, vacuatę nuptiali vino, id est, potu sordido, fontis puritate supplentur, & benedictione domini in saporem vini vertuntur, vt ex aqua spiritus potum qui iam prandẽtibus defecerat reputaret. Aquam in vinum conuertit, humanæ fragilitati virtus augetur. Princeps architriclinus vinum melius probat, hoc est, dominici vigoris saporẽ humana corda senserunt. Nam qui primum vinum melius iudicauit, primus & credidit. Quod vinũ est quod optimum iu-

dicatur, quod Architriclinus princeps queritur serò D prolatũ, nisi sanguis dominicæ passionis? Hoc est enim quod deus in hora suspendit, hoc est quod ministri suscipiunt, hoc est quod creduli conuiuæ designant, hoc est quod seruat sponsus, hoc est quod princeps Architriclinij, qui fidei primus est veneratur. Aduertamus ergo attento corde nos sanctas scripturas audire debere, vt cœlestem doctrinã fida credulitate possimus agnoscere, & ab omni mundi huius impedimento liberari, ipso adiuuante, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eadem dominica de charitate, Sermo II.

Vantum nos fratres dilectissimi charitas vestra desideret, ex meis animis recognosco. Et licet vos humilitatem meam assidue videre velitis, tamen ego, si posset fieri, frequẽtius de conspectu vestro, & vestro & meo vellem desiderio satiari. Sed patienter tolerare debemus, quod implere pro temporum necessitate non possumus. Sed licet corporaliter nos propter multas necessitates videre non valemus, charitate tamen & sancto amore vsi pariter su- E mus. Pro qua re nihil nocet corporis separatio, vbi est animorum vera & syncera coniunctio. Charitas enim ipsa vera est, quæ corporaliter separatos consueuit spiritaliter copulare atq; coniungere. Duo enim qui se sancto amore diligunt, etiam si vnus sit in Oriente, alius in Occidente, ita in charitate conglutinante iunguntur, vt nunquam ab inuicem separentur. Audi apostolum dicentem laudem veræ & integræ charitatis. Sic enim ait, Si linguis hominum loquar & angelorum, charitatem *1. Cor. 13.* autem nõ habeam, nihil mihi prodest. Et post pauca addidit, dicens, Charitas patiens est, benigna est. Et licet sufficienter præconia eius plenus spiritu sancto Paulus apostolus prædicauerit, tamẽ quia sancta charitas dulce est ac salubre vinculum mentium, etiam nos paruuli secundum modulum nostrum, de illa quantum possumus conquiramus. Magnæ sunt diuitiæ charitatis charissimi, sine qua diues pauper est, & cum qua pauper diues est. Nam diues si charitatem nũ habeat, quid habet? Quamlibet grandis substãtia sit, sine charitate inanis & vacua est. Charitas etiã si de terrenis facultatibus nihil habeat, plena est. Vnde quamlibet aliquis copiosas diuitias habeat, si charitas in illo non fuerit, nihil boni ex F illis facere poterit, sine qua vera & cœlestium virtutum matre magistra quid facere debeat, & quãdo vel quantum dare debeat, omnino non nouit: & iden quantum potest elaboret vt habeat charitatẽ, vt habeat lucem, vt habeat oleum. Charitas oleo cõparatur. Nam quomodo oleum omnibus humoribus superius esse cognoscimus, ita charitas omnibus virtutibus sublimior comprobatur. Nam si aliquis habeat infinitas diuitias, & nõ habeat charitatem, sic est quomodo si habeat plures lucernas, & multas lampades pinguedinem non habentes. Lucerna vel lampas sine oleo accensa fumare potest de iracundia, fumare de superbia, fœtere de auaritia, sine charitate penitus non potest lucem habere. Charitas si in te fuerit, quamlibet tibi sit grandis substãtia, nouit quid de illa agere debeat. Ipsa scit optime cui vel quantum porrigat, quid tribuat, quid reseruet. Ipsa intelligit quantum animæ reseruet in cœlo, & quantum corpori seruet in mundo. Satis bona ordinatrix est fratres, bene nouit congregare in æstate quod possit hyeme habere, hoc est, scit prouidere per eleemosynam in hoc seculo, quod inueniat in futuro. Habete charitatẽ fratres, quia sine illa quicquid aliud boni fuerit, nihil esse poterit.

G Veram charitatem habete fratres. Quæ est vera charitas? Qui sic diligit omnem hominem, quomodo seipsum. Est vera charitas, quę non solum vsque ad amicos, sed etiam vsque ad ipsos peruenit inimicos. Nemo se circumueniat fratres. Qui istam charitatem non habuerit, deum videre non poterit, nec audire merebitur, Venite benedicti, percipite regnum. Certe videtis quòd in lectione Euangelica nihil aliud dominus nominauerit de vniuersis virtutibus, nisi solam eleemosynam quæ cum charitate operatur. De ramis tacuit, radicem tantummodo nominauit, ita dicens, Venite benedicti, percipite regnum. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare. Et iterum ipse dominus, Veruntamen date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Omnis homo qui charitatem vult habere in futuro seculo, faciat illam sibi patronam in hoc mundo, vt illam propitiam inueniat in æternum. Nam quomodo arbor quamlibet pulchra sit & fructifera, non potest viuere sine radice: sic qualibet bona opera perseuerare nō poterunt sine charitate. Ipsa est enim de qua apostolus dicit, In charitate radicati & fundati. Talem ergo charitatem habeamus fratres, vt omnes homines toto corde amare possimus.

Matth.25.

Luc.11.

Ephes.3.

H Si totum genus humanum sic diligis quomodo te, non remansit ianua vnde peccatum intret in te. Omnes aditus vnde diabolus ad animā ingreditur claudis, si totus homines sicut teipsum dilexeris. Et re vera fratres quomodo potest fieri vt aliquis alteri homini malum faciat, si illum sicut seipsum dilexerit? Dilige ergo, & quicquid volueris fac. Ama ex toto corde tuo, & quod volueris exerce in proximo tuo. Si irasceris, dulce est, quia de charitate procedit. Si corripis, suaue est. Si castigas etiam & flagellas, acceptabile est. Quare hoc fratres? Quia verus amor est quando corripis & castigas. quando etiam de ecclesia foras proiicis, amaritudo videtur sæuire in ore, sed dulcedo seruatur in corde. Nec fratrem quasi inimicum odio habeas, sed peccatum velut morbum persequere. E contrario sunt qui sub falsa adulatione dulcedinem solent in ore proferre, & dolū vel amaritudinem in corde seruare. Vos autem fratres dilectissimi veram charitatem tenentes, quæ falsa est fugite, audite apostolum dicentem, Charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. Ergo fratres quando de charitate loquor, tacere non possum. Quare

1.Tim.1.

I hoc? Quia satis dulcis est charitas. Qui illā habet, quod dico intelligit: qui vero non habet, forsitan me irridet & despicit. Quare irridet? Quia quàm dulcis sit charitas non gustauit. Gustet ergo & videat quàm suauis est dominus. Deus charitas est. Quid dulcius deo? Fratres, qui nescit audiat prophetam dicentem, quod paolo ante suggessi, Gustate & videte quàm suauis est dominus. O quam fœlix & beata est anima, quæ charitatem in se habere meretur. Charitas fratres sitienti potus est, esurienti cibus, in amaritudine positis dulcedo, in tristitia constitutis vera & grata consolatio, fluctuantibus portus, errantium via, peregrinantibus patria. Hanc ergo fratres tenete, hāc tota auiditate diligite. Si amatores estis, amate charitatem. Si fortes, vincite cupiditatem. Si peregrini, desiderate patriam. Ipsa vos ergo charitas, si illam tenere volueritis, & gubernat in hoc seculo, & perducit ad regnum, præstante domino nostro qui viuit & regnat in secula, Amen.

1.Ioan.4.

Psalm.33.

Rom.7. *In eadem dominica de verbis Apostoli vbi ait, Non quod volo bonum hoc facio, sed quod nolo malum hoc ago:*

Sermo III.

Lectio diuina, quæ de apostoli Pauli epistola K recitatur, quotiescúque legitur, timendū est ne male intellecta det hominibus quærentibus occasionē. Procliues sunt quippe homines ad peccandum, & vix se tenent. Vbi ergo audierint apostolum dicentem, Non enim quod volo facio bonum, sed quod odi malū hoc ago: agūt malum, & quasi displicētes sibi quia agunt malum, putant se apostolo esse similes qui dixit, Non enim quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago. Nōnunquam enim legitur, & nunc nobis ingerit necessitatem disputādi, ne homines male sumentes salubrem cibum, vertāt in venenum. Sic ergo intendat charitas vestra, donec quod dominus donaoerit dicam vobis, vt vbi me forte laborare videritis in difficultate alicuius obscuritatis, adiuuetis me affectu pietatis. Oportet igitur, vt virtutū sensus ex intimo dicentis metiatur affectu, & quid beatus apostolus dixerit bonum, quidve comparatione eius pronūciauerit malum, non nuda significatione verborum, sed eodem quo ille discutiamus intuitu, intellectu quoque eius secundum dignitatem pronunciantes, ac meritū perscrutemur. Tunc enim sententias deo inspirante prolatas, secundum propositū ac voluntatem eius L comprehendere poterimus, cum eorum à quibus promulgatæ sunt statum ac meritum perpendētes, nō verbo sed experimenta parem induerimus affectum, pro cuius qualitate sine dubio vel concipiūtur vniuersi sensus, vel sententiæ proferuntur. Quamobrē quid sit principaliter bonum quod apostolus non potuerit perficere cum vellet, diligentius indagemus. Multa enim nouimus bona, quæ beatum apostolum, omnésque illius meriti viros & habuisse per naturam, & acquisisse per gratiam negare non possumus. Est enim bona castitas, laudabilis continētia, miranda prudentia, larga humanitas, circunspecta sobrietas, modesta temperantia, pia misericordia, sancta iustitia: quæ omnia in apostolo Paulo eiusque cōsortibus ita plena atque perfecta fuisse non dubium est, vt virtutum potius quàm verborū magisterio ab eis religio doceretur. Quid quòd iugi ecclesiarum omnium cura ac peruigili solicitudine semper exusti sunt? Quantum hoc misericordiæ bonum, quanta perfectio est, pro scandalizātibus vri, cum infirmantibus infirmari? Cum ergo tantis apostolus abundauerit bonis, quid illud est boni, coins perfectione caruerit, nō M poterimus agnoscere, nisi in illum quo ipse locutus est profecerimus affectū. Omnes itaque quas diximus cum habuisse virtutes, quanuis velut gemmæ splendidissimæ atque preciosæ sint, tamen si præclaro illi atque præcipuo margarito quod ille euangelicus negociator inquirens, vniuersis quæ possidet venditis comparare desiderat confeātur, ita eorum meritum reuilescit atque contemnitur, vt eis sine cunctatione distractis, vnius tantum boni possessio locupletet bonorum innumerabilium vēditorem. Quid ergo est vnum quod illis tantis támque innumeris bonis tam incomparabiliter præponatur, vt spretis abiectisque omnibus solum debeat possideri? Nimirum illa pars optima, cuius magnificentiam ac perpetuitatem cum relicto susceptionis atq; humanitatis officio Maria prælegisset, ita prędicatur à domino, Martha Martha solicita es, & turbaris erga plurima, paucis verò opus est, aut etiam vno. Maria bonam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Vna ergo & sola est contemplatio dei, cui meritō omnia iustificationum merita, vniuersa virtutum studia postponuntur. Et illa quidem omnia quæ in apostolo Paulo fuisse prædi-

Ser XLIII. Infra ser. 2. dominica sequentis.

Rom.7.

Sequentia quidam putant non esse Augustini.

Rom.7.

Math.13.

Luc.10.

A prędiximus,non solum bona & vtilia, verum etiam magna atq; pręclara:sed sicut,verbi gratia,stanni metallum quod alicuius vtilitatis & gratiæ putabatur, fit argenti contemplatione vilissimum : & rursum auri comparatione meritum euanescit argenti:aurum quoque ipsum gemmarum collatione contemnitur,& ipsarum nihilominus quãuis insignium multitudo gemmarum , vnius margaritæ candore superatur:ita illa omnia merita sanctitatis , quanuis non solùm in præsenti bona & vtilia sint , verum etiam donum æternitatis acquirant, tamen si diuinæ contemplationis meritis conferantur,vilia atque vt ita dixerim , vendibilia censebuntur. Et vt hanc eandem comparationem etiã scripturarum confirmet authoritas,nónne de vniuersis quę à deo creata sunt generaliter scriptura dicit , Et ecce omnia quæ fecit deus
Genes.1.
Eccle.3. bona valde.Et iterum:Vniuersa quæ fecit deus,bona in tempore suo? Hæc igitur quæ in præsenti non solum bona simpliciter,verumetiã cum additamento, valde bona, pronũciantur. Sũt enim re vera in hoc mũdo commorãtibus nobis aut ad vsum vitæ aut ad corporis medicinam,aut ad aliquam causam ignotæ nobis vtilitatis
B accommoda:vel certe in eo etiam valde bona,quòd faciunt nos inuisibilia dei à creatura mundi, per ea quæ
Rom.1. facta sunt intellecta conspicere,sempiternã quoque virtutem eius ac diuinitatẽ ex tanta tãmque ordinata molitione fabricæ mundialis, & omniũ quæ in ea sunt subsistentia contemplari. Hæc tamen omnia nec boni nomen tenebunt, si futuro illi seculo cõparentur , vbi nulla bonorum immutatio,nulla est veræ beatitudinis formidanda corruptio.Cuius mundi ita beatitudo descri-
Esa.30. bitur, Erit lux lunæ sicut lux solis, & lux solis septẽpliciter sicut lux septem dierum. Magna igitur hæc & præclara intuitu atque mirifica , si futuris ex fide repromissionibus cõferantur, continuò vanitas apparebunt , di-
Psal.101. cente Dauid, Omnia sicut vestimentum veterascent,& sicut opertorium mutabis eos,& mutabuntur, tu autem idem ipse es,& anni tui nõ deficient.Ergo quia nihil est per semetipsum stabile, nihil immutabile,nihil bonum, nisi deitas sola , omnes verò creaturæ vt beatitudinem æternitatis vel immutabilitatis obtineant, non hoc per suam naturam,sed per creatoris sui participationem & gratiam consequentur, tenere meritum bonitatis crea-
C tori suo collata non possunt.Quod si etiã manifestioribus adhuc testimoniis huius sententiæ rationem voluerimus astruere,nónne multa pronũciari bona in Euangelio legimus, & arborem bonã, & thesaurum bonum?
Matth.7. Nam & bonum hominem,& bonum seruum:quia non
Matth.12. potest,inquit, arbor bona malos fructus facere: &, bo-
Matth.25. nus homo de bono thesauro cordis sui profert bona:
Luc.19. &,euge serue bone & fidelis.Et vtiq; hos omnes secundum se bonos esse cum non dubium sit, si respiciamus ad bonitatem dei , nullus eorum pronunciatur bonus,
Luc.18. dicente domino , Nemo bonus, nisi solus deus. Cuius intuitu etiam ipsi apostoli , qui electionis merito bonitatem generis humani multis excesserãt modis,mali di-
Matth.7. cuntur esse à domino , ad eos ita loquente , Si ergo vos cum sitis mali,nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis pater vester qui in cælis est, dabit bona petentibus se ? Denique sicut bonitas nostra supernæ bonitatis intuitu in malitiam vertitur, ita etiam iustitia nostra diuinæ collata iustitiæ, panno mẽstruatæ vniuersa iusti-
Esa.64. tia nostra similis deputatur, dicente Esaia propheta, Si-
2.Retract. cut pannus menstruatæ vniuersæ iustitiæ nostræ. Et vt
24. aliquid adhuc euidẽtius inferamus , legis quoque ipsius
Galat.3. præcepta vitalia , quæ dicuntur ordinata per angelos in manu mediatoris,& de qua idem apostolus, Itaque lex, D inquit, sancta, & mandatum sanctum, & iustum & bo- *Rom.7.* num:si perfectioni Euangelicæ conferãtur,minime bona diuino pronunciãtur oraculo. Ait enim, Et dedi eis *Ezech.20.* præcepta non bona, & iustitias in quibus non viuent in eis. Apostolus quoque ita noui lumine testamenti gloriam legis affirmat obtundi,vt eam Euangelici comparatione fulgoris nc glorificatam esse pronũciet dicens, Nam nec gloriosum est id quod glorificatum est pro- *1.Cor.3.* pter excellẽtem gloriam.Quam comparationem etiam in parte contraria,id est,in peccatorũ meritis compensandis scriptura conseruat, vt eos qui multo minus peccauerint, impiorum collatione iustificet dicens, Iustificata est Sodoma ex te. Et iterum , Quid enim peccauit *Hier.3.* soror tua Sodoma, & iustificauit animam suam auersatrix Israël, comparatione peccatricis Iudæ? Ita igitur & vniuersarum merita virtutum quæ superius comprehendi,cum per se bona atque preciosa sint,tamen theoricæ claritatis comparatione fuscãtur. Multum etenim sanctos quanuis bonorum operum,terrenis tamen studiis occupatos,à contemplatione summi illius boni re- E trahunt ac retardant.† *† Reliqua huius sermonis vide infra fol.147.*

Item in eadem dominica homilia, de eo quod scriptum est in nonis Euangelio secundum Ioannem, Nuptiæ factæ, &c. quæ habetur in bentur in expositione doctoris ibidem.

Item in eadem dominica alius sermo de eodem, qui habetur inter col.2. sermones de verbis domini, XLI.

Dominica tertia post octauas festi Epiphaniæ domini,de charitate. Sermo I.

SI charitati vestræ possemus frequentius præ- *Sermo XLIIII.* sentari fratres charissimi , Christo adiuuante de sanctarum scripturarum copiosis fontibus, etsi non abundantes riuulos, certe vel qualescunque guttulas poteramus sanctis animabus vestris infundere: vt vberrima atque fructifera cordis vestri terra accepta verbi dei pluuia , copiosam messem bonorum operum germinaret : vt veniens dominus in agro cordis vestri non solùm tricesimum , sed sexagesimum & *Matth.13.* centesimum fructũ se inuenire congaudeat,quibus fructibus horreum præparet in cœlo , non incendium in F inferno. Sed quia multis occupationibus impediti humilitatem nostram vobis secundum desiderium vestrum repræsentare non possumus:aliquid breue & satis magnum,deo donãte insinuare vobis volo, in qua breuitate si diligenter attenditis , potestis quid animæ vestræ conuenit inuenire. Quid ergo est illud breue & ita magnum, vt possit generi humano sufficere?Apostolus dicit , Finis præcepti est charitas de corde puro & con- *1.Tim.1.* scientia bona,& fide nõ ficta. Attendite fratres quid in verbis breuius , & quid in rebus magnificentius poterit inueniri , quàm charitas de corde puro & conscientia bona, & fide non ficta? Ista breuitas & vt teneatur memoriter est suauis , & vt custodiatur fideliter dulcis. Quid dulcius fratres charissimi ? Qui nescit , gustet & videat. Quid ergo gustare debet qui vult vt illi dulcedo sapiat charitatis ? Audite fratres Apostolũ dicẽtem, Deus charitas est. Quid dulcius fratres ? Qui nescit, au- *1.Ioan.4.* diat psalmistam dicentem , Gustate & videte quoniam *Psal.33.* suauis est dominus. Deus enim charitas est. Qui habet charitatem, deus in illo manet , & ipse in deo. Si charitatẽ habes,deum habes. Quid habet diues si charitatem non habet ? Pauper si charitatem habeat , quid non habet? Tu forte putas quòd ille sit diues , cuius arca plena

C est auro,& ille non sit diues, cuius conscientia plena est
deo. Non ita est fratres. Ille verè diues esse videtur, in
quo deus habitare dignatur. Quid enim de scripturis
poteris ignorare, si te charitas, hoc est, deus cœperit pos-
sidere? Quid enim de bonis operibus non poteris im-
plere, si fontem bonorũ operũ meruetis in corde por-
tare? Quem aduersariũ timebis, si regem deum in te ha-
bere merueris? Tenete ergo & custodite fratres dile-
ctissimi dulce ac salubre vinculum charitatis. Sed ante
omnia veram charitatem tenete, nõ illam quæ tantùm
promittitur ore,& non seruatur in corde, sed illam quæ
sic ea ore profertur, vt tamen in corde iugiter teneatur,
Ephes.3. vt impleatur in vobis illud quod apostolus dicit, In
1.Tim.6. charitate radicati atque fundati. Radix enim omnium
Charitas. bonorum est charitas, sicut & radix omnium malorum
Cupiditas. cupiditas. Sicut in charitate nihil vnquam mali, ita in
cupiditate nihil vnquam boni poterit inueniri. Istę duæ
radices fratres dilectissimi, in duobus agris à duobus
plantãtur agricolis. Vnam in cordibus bonorum plan-
tat Christus, aliam in cordibus malorum plãtat diabo-
Duæ radi- lus. Nec de charitatis radice nascetur aliquid mali, nec
ces. de radice cupiditatis aliquid boni. Non enim mentitur
H veritas, quæ in Euangelio cum de istis duabus radicibus
Matth.7. loqueretur, ita definiuit dicens, Arbor bona, fructus bo-
nos facit. Et iterum, Non potest arbor bona fructus ma-
los facere, neque arbor mala fructus bonos facere. Hæc
sententia non est mea fratres, sed domini. Tanta ergo
sit in vobis abundãtia charitatis, quæ non solum vsque
ad amicos, sed etiam vsque ad ipsos perueniat inimi-
cos. Et ideo quia audistis & laudem charitatis & vitu-
perationem cupiditatis, attendat vnusquisque & consi-
deret agrum cordis sui: & qui in se charitatem viderit,
gaudeat, & tota cordis vigilantia germina in se sancta
custodiat. Qui verò in agro cordis sui qualemcunque
stirpem cupiditatis inspexerit, Christo adiuuante extir-
pet cupiditatem, & plantet charitatem. Nam quandiu
hoc facere noluerit, fructus bonos afferre non poterit.
Et cum bonos fructus non attulerit, dicit de ipso Chri-
stus dominus cœli & terræ, Arbor quæ non facit fructũ
bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Si te non de-
lectat dulces fructus charitatis afferre, vel spinis pecca-
Matth.3. torum tuorum ignem non debes metuere? Omnis, in-
quit, arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, &
I in ignem mittetur. Quandiu radicem non mutaueris,
fructus legitimos afferre nõ poteris, & sine causa quod
bonum est promittis in ore, quia hoc implere non po-
tes, quandiu radix bonitatis non tenetur in corde. Istas
ergo duas radices, sicut supra diai, duo agricolæ planta-
Duo agri- re consueuerunt. Vnam plantat Christus in cordibus fi-
colæ. delium, alteram plantat diabolus in pectoribus super-
borum: ac sic vna plãtatur in cœlo, altera in inferno. Sed
dicit aliquis, si in cordibus fidelium plantatur, vtique
fideles adhuc in mundo esse videntur. Quomodo enim
radix illa in cœlo plantatur? Vis scire quomodo? Quia
corda fidelium cœlum sunt, quia in cœlos quotidie eri-
guntur, dicẽte sacerdote, Sursum corda, securi respon-
dent, Habemus ad dominum. Et apostolus dicit, No-
Philip.3. stra autem conuersatio in cœlis est. Si ergo fideliũ con-
uersatio in cœlis est, quia vera charitas in illis est, radix
charitatis in cœlo plantata est. Econtrario radix cupi-
ditatis quæ in cordibus superborum est, quia semper
terram cupiunt, terram sapiunt, terram diligunt, & om-
nem spem suam in terra constituunt, in inferno plan-
tata est. Et licet hæc ita sint, attamen nec peccatores de-
bent desperare, nec humiles iusti in aliquo quasi de suis
meritis superbire: quia & iusti si de se præsumpserint, K
cito perdunt radicem charitatis: & peccatores si ad pœ-
nitentiam conuertuntur euulsa cupiditate, citò plãtam
recipiunt charitatis. Et ideo qui boni sunt custodiant
quod dei munere perceperunt: & qui mali sunt studeãt
reparare quod infœliciter perdiderunt. Nemo se ad il-
lud tempus reseruet, & tunc pœnitentiam vel charitatis
dulcedinem retinere contendat, quando cœperit de
hac luce migrare. Non se ad hoc reseruent, vt quando-
que in senectute ad pœnitentiæ medicamenta confu-
giant, quia nesciunt quid superuentura pariat dies. Qua *Prouer.27.*
fronte salutem suam in tempore senectutis dissimulat,
cum de vnius diei spacio certus esse non possit? Et ideo
si mortẽ timere nolumus, semper parati esse debemus,
vt cum nos dominus de hoc seculo iusserit vocari, cum
secura conscientia, nõ cum desperatione, sed cum gau-
dio ante conspectum iudicis veniamus, & ibi fœliciter
audire possimus, Euge serue bone & fidelis, quia super *Matth.25.*
pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in
gaudium domini tui. Ad quod gaudium nos dominus
pro sua pietate perducat, qui viuit & regnat per cuncta
secula seculorum, Amen. L

In eadem dominica de eo quod Apostolus dicit, Non enim *Rom.7.*
quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago.

Sermo II.

LEctio diuina, quæ de apostoli Pauli epistola re- *Ser.XLV.*
citata est, quotiescũque legitur, timendum est *Supra in 3.*
ne male intellecta det hominibus quærentibus *ser. domini-*
occasionem. Procliues quippe sunt homines ad peccã- *ca præcedẽ.*
dum, & vix se tenent. Vbi ergo audierint apostolum di- *Rom.7.*
centem, Non enim quod volo facio bonum, sed quod
odi malum hoc ago: agunt malum, & quasi displicentes
sibi quia agunt malum, putant se apostolo esse similes
qui dixit, Non enim quod volo facio bonum, sed quod
nolo malum hoc ago. Nonnunquam enim legitur, &
nunc nobis ingerit necessitatem disputandi, ne homi-
nes male sumentes salubrẽ cibum, vertant in venenum.
Sic ergo intẽdat charitas vestra, donec quod dominus
donauerit dicã vobis, vt vbi me forte laborare videritis
in difficultate alicuius obscuritatis, adiuuetis me affectu
pietatis. Prius ergo recolite quod deo propitio soletis
audire, vitam iusti in isto adhuc corpore bellũ esse, nõ-
dum triumphum. Huius autẽ belli quando erit trium-
phus? Ideo apostolus dicit & voces belli, & voces trium- M
phi. Voces belli modo audiuimus, Nõ enim quod volo *Rom.7.*
ago, sed quod odi illud facio. Si autem quod odi illud
facio, consentio legi quoniam bona est. Velle adiacet
mihi, perficere autem bonum non inuenio. Video autẽ
aliam legem in membris meis repugnãtem legi mentis
meæ, & captiuãtem me in lege peccati quæ est in mem-
bris meis. Quando audis repugnãtem, quãdo audis ca-
ptiuãtem, bellũ non agnoscis? Vox ergo triumphi non-
dum est, sed quia futura est, docet idẽ apostolus dicens,
Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, & *1.Cor.15.*
mortale hoc induere immortalitatẽ. Cum autẽ corru-
ptibile hoc induerit incorruptionẽ, & mortale hoc in-
duerit immortalitatẽ, ibi est vox triũphi: Tũc fiet sermo
qui scriptus est, Absorpta est mors in victoria. Dicant
triumphãtes, Vbi est mors contẽtio tua? Dicimus ergo
quandoq; & ipsum quandoq; non erit lõge. Non enim
tãtum remanet de seculo, quantũ iam exemptũ est. Hoc
igitur tũc dicimus. Modo autẽ in isto bello ne male in-
telligẽtibus lectio ista tuba sit hostis nõ nostra, vnde ille
incitetur, non vnde vincatur, aduertite obsecro fratres
mei, & q certatis certate. Qui enĩ nõdũ certatis, nõ estis
intellecturi

A intellecturi quod dico, Qui iam certatis, intellecturi estis. Vox mea in aperto, vestra erit in silentio. Prius illud recolite quod scripsit ad Galatas, vnde bene hoc possit exprimi. Ait enim fidelibus loquens baptizatis, loquens quibus vtique in sancto lauacro omnia fuerant dimissa peccata. Eis tamen loquens, sed pugnantibus loquens

Galat. 5. ait, Dico autem, Spiritu ambulate, & concupiscentias carnis ne perfeceritis. Non dixit, ne feceritis: sed, ne perfeceritis. Quare hoc? Sequitur & dicit, Caro enim concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem. Hæc enim inuicē aduersantur, vt non ea quæ vultis faciatis. Quod si spiritu ducimini, non adhuc estis sub lege vtiq;, sed sub gratia. Si spiritu ducimini. Quid

Spiritu duci. est duci spiritu? Spiritui dei cōsentire iubenti, non carni concupiscenti. Tamen concupiscit & resistit, & vult aliquid, & non vis tu. Persevera, vt nolis tu. Desiderium tuum tamē tale esse debet ad deum, vt non sit ipsa concupiscentia cui resistas. Videte quid dixerim. Desiderium, inquam, tuum tale esse debet ad deum, vt omnino non sit ipsa cōcupiscentia cui resistere oporteat. Resistis enim, & non consentiendo vincis, sed melius est

B hostem non habere, quàm vincere. Hostis iste aliquando non erit. Refer animum ad vocem triumphi, & vi-

1. Corin. 15. de si erit. Vbi est mors contentio tua? Non erit. Vbi est mors aculeus tuus? Quæres locum eius, & non inuenies. Non enim hæc, quod maxime debetis audire, non enim hæc quasi alia natura est, sicut insaniunt Manichæi. Languor noster est, vitium nostrum est. Non separatum alibi erit, sed sanatum nusquam erit. Ergo concupiscentias carnis ne perfeceritis. Melius quidem erat

Galat. 5. implere quod lex dixit, Ne concupiscas. Plenitudo est ista virtutis, perfectio iustitiæ, palma victoriæ, Ne con-

Roma. 7. cupiscas. Hoc quia modo impleri non potest, vel illud

Eccli. 8. impleatur quod sancta scriptura intendit, Et post concupiscentias tuas non eas. Melius est eas non habere, sed quia sunt, noli post eas ire. Nolunt post te ire, noli post eas ire. Si velint post te ire, non erunt, quia contra mentem tuam non rebellabunt. Rebellant, rebella: pugnant, pugna: expugnant, expugna. Hoc solum videte, ne vincāt. Ecce aliquid inde ponam vnde cætera intelligatis. Nostis esse homines sobrios, pauciores sunt,

C sed sunt. Nostis esse & ebrios, abundant. Baptizatos est sobrius: quantum pertinet ad ebrietatēm, non habet cum qua pugnet, habet alias concupiscentias cum quibus pugnet. Sed vt de cæteris intelligatis, vnius tātummodo hostis certamen in medio constituamus. Baptizatus est & ebriosus. Audiuit, & cum timore audiuit inter cætera mala, quibus hominibus male viuentibus intercluditur regnum dei, commemoratam esse & e-

1. Corin. 6. brietatem, quia vbi dictum est, Neque fornicatores, neque idolis seruientes, neque adulteri, neque molles, neq; masculorum concubitores, neque fures, ibi additum est, Neque ebriosi regnum dei possidebunt. Audiuit & timuit. Baptizatus est, dimissa sunt illi omnia quibus inebriatus est. Restat aduersaria consuetudo. Ergo habet cum qua pugnet renatus. Præterita enim eius vitia omnia dimissa sunt ei, obseruet, vigilet, pugnet, ne aliquando inebrietur. Surgit ergo illa concupiscentia potandi, titillat animum, ingerit faucibus siccitatem, insidiatur sensibus, vult etiam ipsum, si potest fieri, penetrare murum, adire inclusum, trahere captiuum. Pugnat, repugna. O si & ipsa nō esset. Si consuetūdine vitæ huius accessit, bona cōsuetudine morigeretur: tu tantùm noli ei satisfacere, noli eam cedendo satiare, sed resistendo necare. Tamen quandiu est, hostis est. Si ei non consentias,

& nunquam inebrieris, minor & minor erit quotidie. D nam sunt vires illius, subiectio tua. Si enim ei cesseris & inebriatus fueris, das ei vires. Nunquid cōtra me, & non cōtra te? Ego de loco superiore moneo, dico, prædico. Quid ergo mali futurū sit ebriosis, ante denuncio. Non est quod dicas, non audiui: Non est quod dicas, Exigit deus animam meam de manu illius qui mihi tacuit. Sed laboras, quia tibi validum aduersarium mala consuetudine ipse fecisti. Non laborasti vt nutrires eum, labora vt vincas eum. Et si minus idoneus es aduersum eum, roga deum tamen: si te non vicerit, quamuis ipsa tua mala consuetudo luctata sit tecum, si te non vicerit, fecisti quod ait apostolus Paulus, Concupiscentias carnis ne *Galat. 5.* perfeceritis. Facta est concupiscentia titillando, sed nō est perfecta cōsentiendo, potando. Quod dixi de ebrietate, hoc de omnibus vitiis, de omnibus cupiditatibus intelligas. Cum aliquibus enim nati sumus, aliquas consuetudine fecimus. Nam propter illas cum quibus nati sumus, baptizantur infantes, vt soluantur à reatu propaginis malæ quā habuerunt. Consuetudini ergo semper repugnandum est, quia ipsa concupiscētia cum qua E nati sumus, finiri non potest quādiu viuimus. Quotidie minui potest, finiri non potest. Per illam dictum est hoc nostrum mortis corpus, de ipsa dicit apostolus, Con- *Roma. 7.* delector enim legi dei secundum interiorem hominē: video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Tunc nata est ista lex, quando transgressa est prima lex. Tunc nata est, inquit, ista lex, quando contempta est & transgressa prima lex. Quæ est prima lex? Quam in paradiso accepit homo. *Genes. 3.* Nonne nudi erant, & non confundebantur. Quare nudi erant, & non confundebantur, nisi quia nondum erat lex in membris repugnans legi mentis? Fecit homo *Roma. 7.* factum puniendum, & inuenit motum pudendum. Manducauerunt contra interdictum, & aperti sunt oculi amborum. Quid enim? Prius in paradiso clausis vel cæcis oculis oberrabant? Absit. Nam Adam vnde no- *Genes. 3.* mina posuit volatilibus & bestiis, quando ad eum cuncta animalia adducta sunt, quibus nomina imponebat, si non videbat? Deinde dictum est, Vidit mulier lignū, quia placet oculis ad videndum. Ergo oculos apertos habebant, & nudi erant, & non confundebātur. Aper- F ti sunt autem oculi eorum ad aliquid quod nunquam senserant, quod in motu sui corporis nunquam expauerant. Aperti sunt ad intuendum, non ad videndum. Et quia senserunt pudendum, curauerunt tegendum. Consuerunt, inquit, folia ficulnea, & fecerunt sibi succinctoria. Quod texerunt, ibi senserunt. Ecce vnde trahitur originale peccatum, ecce vnde nemo nascitur *Peccatū originale vnde.* sine peccato, ecce propter quod dominus non sic concipi voluit, quem virgo concepit. Soluit illud qui venit sine illo. Soluit illud, qui non venit ex illo. Vnde vnus & vnus. Vnus ad mortem, vnus ad vitam. Homo primus ad mortem, homo secundus ad vitam. Sed quare ad mortem ille homo? Quia tantùm homo. Quare ad vitam iste homo? Quia deus & homo. Non ergo quod vult agit apostolus, quia vult non concupiscere, & ta- *Rom. 7.* men concupiscit: ideo non quod vult agit. Nunquid illa concupiscentia mala trahebat apostolum subiugatum ad concupiscēdum, ad fornicationem? Absit. Non ascendant tales cogitationes in cor nostrum. Luctabatur, non subiugabatur. Sed quia nolebat & hoc habere contra quod luctaretur, ideo dicebat, Non quod volo ago: Concupiscere nolo, & concupisco. Non ergo quod

G volo ago, sed tamen concupiscentiæ non consentio. *Gala. 5.* Non enim aliter diceret, Concupiscẽtias carnis ne perfeceritis, si eas ipse perficeret: sed constituit tibi ante oculos pugnam suam, ne timeres tuam. Si enim hoc non dixisset beatus apostolus, quando videres moueri concupiscẽtiam in membris tuis, cui tu non consentires? tamen cum eam moueri videres, forsitan desperares de te, & diceres, Si ad deum pertinerem, sic non mouerer. Vide apostolum pugnantem, & noli te facere desperan- *Roma. 7.* tem. Video aliam legem, inquit, in membris meis, repugnantem legi mentis meæ. Et quia nolo vt repugnet, (caro enim mea est, ego ipse sum, pars mea est) nõ quod volo ago, sed quod odi malum hoc ago, quia concupisco. Quod ergo bonum ago, quia concupiscentiæ malæ non consentio, ago bonum, & non perficio bonum: Et concupiscentia hostis mea agit malum, & non perficit malum. Quomodo ago bonum, & non perficio bonũ? Ago bonum, cum malæ concupiscentiæ non cõsentio, sed non perficio bonum vt omnino non concupiscam. Rursus ergo & hostis meus quomodo agit malum, & non perficit malum? Agit malum, quia mouet desiderium malum. Non perficit malum, quia me non trahit H ad malum. Et in isto bello est tota vita sanctorum. Iam quid dicam de immundis, qui nec pugnant? Subiugati pertrahuntur, quia libenter sequuntur. Hæc, inquam, est pugna sanctorum, & in hoc bello semper homo periclitatur quousque moriatur. Sed in fine, id est, in triumpho illius victoriæ quid dicitur, imò quid dixit apostolus iam præmeditans triumphum? Tunc fiet sermo *1. Corin. 15.* qui scriptus est, Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors contentio tua? Vox triumphantium: Vbi est mors aculeus tuus? Aculeus autem mortis est peccatum, cuius punctione facta est mors. Peccatum quasi scorpius est. Pupugit nos, & mortui sumus. Sed quando dicitur, Vbi est mors aculeus tuus? quo aculeo facta es, non quem fecisti. Quando ergo dicitur, Vbi est mors aculeus tuus: vtique non erit, quia peccatum non erit. Aculeus autem mortis est peccatum. Contra peccatum *Roma. 5.* data est lex. Quomodo virtus peccati lex? Subintrauit, vt abundaret delictum. Quomodo hoc? Quia fuit ante legem homo peccator, data lege atque transgressa factus est præuaricator. Peccato tenebantur omnes rei, le- I ge data plus præuaricatione facti sunt rei. Vbi spes nisi *Ibidem.* quod sequitur, Vbi abundauit peccatum, superabundauit gratia? Ideo & iste miles, & quodammodo in isto bello exercitatissimus, tam exercitatus vt esset & dux, cum laboraret in hoc bello contra hostem, & diceret, *Roma. 7.* Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati quæ est in membris meis: legem fœdam, legem miseram, vulnus, tabem, languorem subiunxit, Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et gementi subuentum est. Quomodo subuentum est? Gratia dei per Iesum Christum dominum nostrum. Quando corpus habebis vbi nulla concupiscentia remanebit? Cum mortale hoc induerit immortalitatem & incorruptio- *1. Cor. 15.* nem, & dicetur morti, Vbi est contentio tua? Et non erit. Vbi est mors aculeus tuus? Et nusquam erit. Modo *Roma. 7.* quid? Audi igitur, Ego ipse mente seruio legi dei, carne autem legi peccati. Mente seruio legi dei, non consentiendo: carne autem legi peccati, concupiscendo. Et mente legi dei, & carne legi peccati. Et hac delector, & ibi concupisco, sed non vincor: titillat, insidiatur, pulsat, trahere conatur. Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Nolo semper vincere, sed aliquando volo ad pacem venire. Nunc ergo fratres tenete istum modum, mente seruite legi dei, carne legi K peccati, sed ex necessitate, quia concupiscitis, non quia consentitis. Aliquando ista concupiscentia sic insidiatur sanctis, vt faciat dormientibus quod non potest vigilantibus. Vnde omnes acclamastis, nisi quia omnes agnouistis? Pudet hic immorari, sed non pigeat inde deum precari.

Item in eadem dominica Homilia de eo quod scriptũ est in Euangelio secundum Matthaeum, Cum descendisset Iesus de monte, secutæ sunt eum turbæ, & cætera: quæ habetur in opere De quæstionibus Euangeliorum lib. II. cap. III.

Dominica quarta post octauas festi Epiphaniæ, de quatuor virtutibus charitatis: Sermo I.

DEsiderium charitatis vestræ à nobis exigit debitum sermonis officium. Sed tanta sunt quæ terrẽt & reuocant animum nostrum, vt si voluimus parêre desiderio vestro, non sit sine periculo nostro. *Ser. XLVI. Hic sermo habetur in tomo. 9 fol. 127 col. 2.* Primum, quod iuuenis loqui cogor præsentibus senibus, deinde temerarium esse arbitror loqui velle imperitia inter eos quos roborauit antiqua doctrina. Optabam ergo silentio præterire, & illum locum tu- L tissimũ eligere, audire potius quàm aliquid dicere. Sed quid facio? Instat vester amor, reuocat noster pudor, cogit sanctorum patrum iussio, à quibus si velim obsecrans veniam petere dicens, Ignoscite patres, ignoscite, parcite nostræ verecundiæ, parcite nostræ ætati, maxime cum recolam vobis fuisse præceptum, Loquimini *Eccli. 32.* seniores, decet enim vos: ipsi sancta charitate qua præualent, respondebunt mihi, Loquere iuuenis, delectat enim nos. Quibus si repetam, Sancti patres quid loquar? rursum mihi respondebunt, Quod à nobis sæpe audisti, memento fili, quia ab infantia sacras literas didicisti. Sed nec sic vobis excusatus esse potero, quorum corda ita ista me sua voce pulsabũt, Quid metuis proferre verbum? Si ætas reuocat, Paulus Timotheo iuueni præcipiebat dicens, Nemo adolescentiam tuam contem- *1. Timo. 4.* nat, prædica verbum. Si sermo deest, pete & accipies. *Matth. 10.* Non enim vos estis qui loquimini, sed quod donatur vobis, hoc ministratur nobis. His coarctatus angustiis, quò me cõferam nisi ad sancta vestigia charitatis? eámque deprecer vt donet mihi aliquid dignum de se di- M cere, quo & meum suppleam ministerium, & vestro satisfaciam desiderio. Inter cæteras virtutes eius quas commemorat apostolus Paulus, quòd charitas non æmulatur, non agit perperam, non irritatur, non cogitat *1. Cor. 13.* malum, & cætera, in vltimo quatuor eius virtutes breuiter comprehendit dicens: Omnia tolerat, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet, charitas nunquam excidit. Ex his igitur quatuor virtutibus sanctæ charitatis loqui conuenit sanctitati vestræ, delectátque primitus intueri quemadmodum velut quatuor cardines orbis continens, totum possederit mundum. Requiramus igitur, si placet, aliquorum exempla sanctorum, eorum scilicet, qui his virtutibus sanctæ charitatis possessi sunt, & eis singulis ita singula tribuamus, vt omnes in omnibus esse noscamus. Quoniam omnis qui pie tolerat, recte credit: & omnis qui recte credit, aliquid sperat: & qui sperat, sustinet ne ab spe cadat. Sed iam quinam isti sint videamus, quorum fidem inquantum desuper adiuuamur assequi valeamus. Virtus charitatis quæ omnia tolerat, eminuit in sancto Noë: quæ omnia credit, in sancto Abraham: quæ omnia sperat, in patribus

A bus nostris, id est, in populo Israël, vnde ipse noster exortus est dominus: quę omnia sustinet, in ipso capite nostro domino Iesu Christo, qui est vera charitas quæ nũquã cadit. Nec cæteros sanctos ab his virtutibus vestra charitas deputet alienos, quos pro breuitate tẽporis, & pro sermone suscepto, ita prætermissos esse cognoscite, vt tamen certissime noueritis omnes esse in Christo, & in omnibus Christum. Sed iam videamus quemadmodum sanctus Noë possederit vel possessus sit virtute charitatis quæ omnia tolerat. *Genes. 9. & 7.* Prædixit ei deus, quòd iniquitate hominũ crescente, diluuio perderet mundum. Statim ille admonitus cõfugit ad lignum, & post camporum amœnorũ faciem, angustiis se reclusit arcæ, tolerat cœli fremitum, sonitum aquarum, fragorem nimborũ. Et post ista omnia, qui solet gaudere cõsortio hominũ, socius quodammodo efficitur serpentum ac ferarum, nec expauescit vir iste, quòd cũ eo sint feræ in arca: imò ibi agnoscit ordinem suum feritas, quia se cognouit humanitas: & iubenti homini obediunt, quia hominẽ superiori domino obedisse cognoscunt. Ostensum est in Noë quid Adam præceptum contemnẽdo perdiderit, B & demõstratum est posse homines bestiis etiã dominari, si subdant obediẽtiam conditori. Expectat & tolerat sanctus iste finem diluuij, nec antequã finiatur, causa ferarum arcam relinquitur. Tolerat bonus mala, & donec in fine etiã corpore separentur, intus manens, corde nõ corpore separatur. Si qua es anima quæ cupis possidere virtutem charitatis quæ omnia tolerat, relinque mundum, confuge ad crucis lignum, non meruas procellas & turbines huius diluuij: non mergeris si ligno portaberis. nouit gubernare qui dignatus est creare: tantùm assit virtus charitatis, quæ omnia tolerat. Nulla res te ab arcæ soliditate euellat, permane bonus, & tolera malos. Melius enim est vt intus positus propter bonos toleres malos, quàm foras exiens & periens & bonos relinquas & malos. Si ergo sunt tecum feræ, id est, si sunt tecũ in ecclesia praua docentes, falsa sentientes hæretici vel schismatici, aut etiam ipsi mali catholici, more ferarum animas deuorare quærentium, tolerentur vsq; ad finem seculi, tanquam finem diluuij. Rugiant licet, fremant dentibus, atque ipsam arcam confringere conẽtur, non expauescas, finito diluuio illas rapiet inanis ac spinosa syl- C ua, te fertilis suscipiet terra. Post finem seculi impij rapientur ad tenebras exteriores, *Math. 25.* vbi est fletus, & stridor dentium: pios suscipiet terra viuentiũ. Nam & ipse sanctus Noë *Genes. 8.* post finem diluuij obtulit sacrificium deo, sed de animalibus mundis, non de immundis. Simul enim & munda & immunda animalia in arca natare potuerunt, sed mala ad sacrificium dei non peruenerunt. Sed iam hinc aliquando transeamus, vt cætera perscrutari valeamus. Procedat in mediũ sanctus ille Abraham, & suo nos doceat exemplo possidere virtutem charitatis quæ omnia credit, qui non est cũctatus ad vnam vocationem relinquere patriam, sedem, domum, familiam, omnia relinquuntur vt domino præcipienti pareatur. *Genes. 12.* Exi, inquit ei deus, de cognatione tua, & de domo tua, & veni in terram quamcunque tibi ostendero. Nec apud se iste sanctus cogitauit aut dixit, quò eam, cui me committam, in quam terram videam? sed statim audit, surgit, currit, festinat, accelerat, terram promissam non videt, sed credendo eam firmiter retinet, ambulat recto itinere, nec aberrantibus vestigiis alibi quàm debuit declinauit, quia qui eum ad ignotam terram mittebat, non dimittebat, nec eum ipse fefellit. Redditur merces credenti, *Genes. 13.* ad terram peruenit, dilatatur, multiplicatur ex paupere efficitur diues, ex ignobili potens, ditatur om- D nibus bonis, & in illo impletur quod dominus in Euangelio suis discipulis promisit dicens, Si quis dimiserit *Math. 19.* domum aut agrum, aut parentes causa nominis mei, in hac vita centuplum accipiet, & in futuro seculo vitam consequetur æternã. Cumulatur adhuc huius fidei merces, & seni promittitur filius: *Genes. 18.* adest virtus charitatis quæ omnia credit, audit, exultat, amplius diligit, suscipit filium ea coniuge sterili, quam spe pariendi destitutã sterilitas ætásque iam fecerat, atque in illo benedictionem omnium gentium promissam firmissime tenet. Sed adhuc eum charitas probat, probatúmque commendat, & quemadmodum nihil deo præferat, posteris monstrat. Vocat eum dominus de cœlo dicens, Abraham, *Genes. 22.* Abraham. Et ille tanquam seruus obediens, Ecce adsum ait. Et dominus, Accipe filium tuum illum quem diligis Isaac, & vade in terrã excelsam, & offeres eum holocaustum in vnum montium quem tibi dixero. Nec hac quidem iussione turbatur aut frangitur seruus fidelis, adest ei virtus charitatis quæ omnia credit, surgit, domum pergit, asinam sternit, ligna concîdit, gladium & ignem sumit, puerum simul adducit, & pergit ad locum. Tunc intentus factus Isaac, patrem interrogat di- E cẽs, Pater, ait. Et ille, Quid est fili? Et filius, Ecce, ait, ignis & ligna, vbi est ouis quam immolaturus es ad holocaustum? Et pater respondit, Deus prouidebit sibi ouem ad sacrificium fili. Magnum hîc & grande video sacramẽtum. Aliud Abraham corde gestabat, aliud filio promittebat. Sed neque quæ promittebat filium fallebant, neq; aliqua infirmitas cor eius à proposito immutauerat. Quid pluribus? Pergit viam, videt locum de longè, & statuens pueros suos ibi, eis talia verba profert dicens, Sedete hic cum asina, ego autem & puer ibimus vsq; illuc, & cum adorauerimus, reuertemur ad vos. O sancte Abraham, quid est quod dicis, cum aliud tibi de puero agendũ sit? Nunquid aut te, aut tuos fallis? Non, inquit, sed quod prophetice vel dico, vel gero, virtus charitatis in me manẽs, quæ omnia credit & facit, dicit. Audio enim eam sine strepitu vocis intus ad cor loquentem, & dicentem mihi, Tu quidem licet resurrecturum credẽs, pleno & perfecto voto puerum ducas immolandum, filius tuus in isto sacrificio non crematur, quia resurrectio filio dei seruatur. Meritò huius viri fidem comme- F morans Iacobus apostolus ait, Credidit Abraham deo, *Iacobi 2.* & deputatum est illi ad iustitiam, & amicus dei appellatus est. Amicos, vt nouimus, coniunctio animorũ facit. Vnde quidam sapiens huius mundi ait, Idem velle atq; idem nolle, ea demum firma amicitia est. Ergo amicos vt nouimus, coniunctio animorum facit. Quemadmodum iste sanctus animum coniunxerit deo, vt eius amicus appellaretur, vultis nosse? Sicut enim deus pater vnico filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus *Roma. 8.* tradidit illum: ita & iste vnico filio non pepercit, sed iubente vt immolaretur ei qui dederat eũ, deuoto corde obtulit eum. Sed quæ sequuntur videamus. Delectat enim nos adiuuante domino deo nostro huius historiæ plenam vobis reddere notionem. Postquam relictis pueris ad locum sacrificij pater cum filio venit, arã *Genes. 22.* construit, ligna componit, manus filio ligat, imponit eum in aram supra ligna, deponit humana paternæ pietatis indicia, induit sacerdotis diram constantiam, educit gladium vt perimat filium. Quid videtis fratres charissimi? Nihil hic sentimus humanum, quia totum cognoscimus diuinũ. Sed & ille filius qui paulò antè ouẽ requirebat, sub ingenti silentio talia fieri in se sentie-

G bat, & ita patiens inuenitur, tanquam iam ille esset qui *Esaiæ 53.* sicut ouis ad immolandum ductus est, & tanquã agnus coram tondente se sine voce, sic non aperit os suum. O & tu sancte Isaac, indica nobis silentij huius tam grãde secretum. Paulò antè nihil in te fieri sentiebas, & à patre arietem requirebas: nunc autem manibus ligatis, in ara imponeris, ligno quodammodo suspenderis, & modo taces? Taceo, inquit. Dic quare obsecro vt nouerimus. Vultis nosse, ait, quare modo taceo? Quia figuram illius gesto, qui voluntate ponit animam suam, nõ necessitate. In hoc tam grandi mystico fidei sacramento, & Abraham sanctus apparuit probatus, & filius in præsenti *Genes. 22.* est liberatus, in quo Christus est prænunciatus. Si qua es anima, quæ cupis sequi vestigia fidei patris nostri Abraham, exi de terra tua, & de cognatione tua: relinque populum tuum, & domũ patris tui, id est, fideliter renuncia diabolo, pompis & angelis eius, & sequere viam rectam, quæ te perducat ad terram in qua ditescas & emineas, & efficiaris socius Abraham. Sed cum ista omnia feceris, si virtus charitatis, quæ omnia credit, est in te, adhuc tentabit te, & probatum coronabit te, & expetit H te sacrificium dilecti tui. Quid à te expetit? Quod Abraham illi dictum est, Da mihi vnicum dilectum filium *Prouer. 23.* tuum. Tibi dicit sapientia, Da mihi fili cor tuũ. Ipse est dilectus vnicus: quid meruis offerre cor tuum? Offer sacrificium, contritionem cordis domino deo tuo, & dic *Psalm. 50.* ei cum propheta: Holocaustis non delectaberis. Sacrificium deo spiritus cõtribulatus, cor contritum & humiliatum deus non spernit. Nihil metuas tali sacrificio oblato, & tibi acceptum erit, & quod obtuleris integrum permanebit. Aliam virtutem charitatis quæ omnia *Secunda charitatis virtus.* sperat, placet inspicere. Hanc superius plebi Israël & patribus nostris assignasse cognoscimus. Eius namque virtutis vox est in versu illo prophetico: In te sperauerunt *Psalm. 21.* patres nostri, sperauerunt, & liberasti eos. Et ipsi ex Ae- *Exod. 3.* gypto fugere iubentur, terra eis lac & mel fluens promittitur. Per mare rubrum transeunt, ad eremum veniunt: *Exod. 14.* ducebat eos spes charitatis, vt discerent deum amare gratis. Redditur & his merces fidei. non enim potest nõ reddere qui se dignatur facere debitorem. Post eremum mella de petra suxerunt, panem cœli mãducauerunt, nõ sunt priuati à desiderio suo. Quod sperauerũt, *Exod. 16.* *Psalm. 77.* terram etiam promissionis acceperunt. Exurgat anima I quæ huius charitatis virtute comprehensa est, effugiat ex Aegypto, id est, ex huius seculi desiderio, pergat ad mare rubrum, id est Christi baptismum, ideo rubrum, quia Christi sanguine purpuratum. Persequantur hostes, peccata cum suo authore diabolo, tanquã Aegyptij cũ suo rege Pharaone sæuiant, sequantur fugientes: quid metuis? Vsque ad aquam sæuiant. ingredieris tu, ingredietur & ille potest te, sed aqua conuersa illis erit in perniciem, tibi proficiet ad salutem. illos obruet, te abluet: illos damnabit, te liberabit. Post hæc suscipies mel de *1. Corin. 10.* petra, quo sitim tuam saties. Petra enim erat Christus, ex cuius præceptis tanquam ex fontibus dulcedinis satie- *Ioan. 6.* ris. Gustabis & panem illum scilicet qui dixit, Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendi. Gustabis & videbis, *Psalm. 33.* quoniam suauis est dominus. Et si in te eminet virtus *1. Cor. 7.* charitatis, quæ omnia sperat, per eremum te necesse est trãsire, id est, vtaris hoc mundo tanquam non vtens. *Psalm. 26.* Et in hac vita peregrinum te noueris esse si terram pro- *Tertia charitatis virtus.* missionis cupis intrare. Hæc terra est de qua propheta cantat & dicit, Credo videre bona domini in terra viuentium. Vltima virtus charitatis restat, quæ omnia *1. Cor. 13.* sustinet, & nunquam cadit. Hanc ipsi capiti nostro domino Iesu Christo conuenire nouimus: ideo in vltimo, K quoniam finis legis Christus est. Quãta autem ipse pro *Rom. 10.* nobis sustulerit, puto charitatem vestram ignorare non posse: tamen exinde aliquid dicam, si tamen de tanto aliquid digne dicam. Prius illud, quòd deus homo, quòd verbũ caro factum est, quòd multa bona fecit, & mala perpessus est, quòd mortuos suscitauit, & mortuus est, quòd singularis illa patientia pertulit diabolum tentatorem, discipulum traditorem, quòd ipsum Iudam priusquam ostenderet traditorem, pertulit furem, & ante experimentum vinculorum crucis ac mortis, labiis eius dolosis non negauit osculum pacis. In ipsa autem morte quãta sustinuit? pertulit odiorum flammas, ministrorum pessimi cordis linguas. Clamauerunt Iu- *Ioan. 19.* dæi, Crucifige crucifige: & ne rei remanerent Iudæi, innocens ab eis crucifixus est filius dei. Ad crucem ducitur, expalmatur qui est vera palma victoriæ: spinis coronatur, qui spinas peccatorum venit confringere: ligatur, qui soluit compeditos: ligno suspenditur, qui erigit elisos: aceto potatur fons vitæ: disciplina cæditur; salus vulneratur, vita moritur, occiditur ad tempus vita, vt in perpetuo à vita occideretur mors: quia hic Iu- L dæi in hac morte Christi exultauerunt quasi victores: & cum terrenum & caducum regnum timuerunt perdere, regem cœli & terræ non dubitauerunt occidere. Sed nec sicut putauerunt, victores extiterunt. Si enim vicerunt, regnum quomodo perdiderunt? Quomodo nũc vsque serui remanserunt? Ista namque causa est qua ab eis Christus occisus est. Dixerunt apud se principes Iudæorum, vt euangelista narrat, Videtis inquiunt, quia totus mundus post eum abiit. si dimiserimus eum vi- *Ioan. 11.* uere, venient Romani, & tollent nobis locum & gentem. Et Christum occiderunt, locum & regnum gentẽmq; perdiderunt. Quid vobis profuit ô insani Iudæi, quòd tãtum scelus commisistis? Nunquid quia Christo domino vt decuit seruire noluistis, ideo eius dominio caruistis? Dum illi seruiunt reges, quibus vos seruitis, facti estis mali serui bonorum seruorum Christi. Per ipsos conterit contumaciam vestram, per ipsos dissipat consilia vestra, per ipsos retribuet scelera in capita vestra. Ipse autem dominus quẽ vos interemistis, non vos seruos sed liberos esse cupiebat, quando dicebat: Si vos *Ioan. 8.* filius liberauerit, tũc verè liberi eritis. Vos autem deum dominum & regem & ipsam veram libertatem non so- M lum repudiastis, verum etiam necare cupientes clamastis, Non habemus regem nisi solum Cæsarem. Sed ne *Ioan. 19.* in hoc quidem gloriemini quòd Christum occidistis, actum est de vobis potius, & nescitis. Audite ipsum dominum dicẽtem per prophetam, Ergo dormiui & som- *Psalm. 3.* num cepi. somnum appellans mortem à vobis illatam. Cæterum qualis mors potuit esse triduana, maxime illius qui per eundem prophetã alio loco dicit, Nunquid *Psalm. 40.* qui dormit non adiiciet vt resurgat? Ego, inquit, dor- *Ioan. 10.* miui: ego qui potestatem habeo ponendi animam meam, ego dormiui, non quia sæuistis, non quia insanistis. Ego impleui quod volui, vos autem in scelere remansistis. Quis exigit tanta de deo nostro fratres, pro nostra salute ac redemptione, nisi charitas quæ nunquam cadit? O charitas, quàm magnas vires habes! de cœlo *1. Corin. 13.* deum deposuisti. O chara sanitas, ô sancta ac vera charitas, quæ tanta es in terris, quanta eris sanctitas in cœlis? Quæ tantum potes in hac pugna mortalitatis adhuc sollicita, quantũ poteris in illa perfecta pace secura? Euigila itaque omnis anima Christiana, & si in te eminet virtus charitatis quæ omnia sustinet, domini tui imi-

tare

A tare vestigia. Christus enim, ait apostolus Petrus, pro *1. Petri 2.* nobis passus est, relinquens vobis exemplum, vt sequamini vestigia eius. Et si ille propter te de cœlesti sede ad terrena descendit, tu propter te fuge terrena, appete cœlestia. Si dulcis est mũdus, dulcior est Christus. Si amarus est mundus, omnia pro te sustinuit Christus. Via tibi factus est ipse Saluator, surge, ambula, pigrescere noli, habes quò. Sed forte quæris quò. Vides enim viam, & quæris quò doeat hæc ipsa via? Ad veritatẽ & ad vitam ducit. Si amas veritatem, si amas vitam, & cupis ad veritatem & ad vitam venire, à via noli errare. Video, inquis, viam & cupio ambulare, sed amara est, aspera est. *Matth. 7.* Arcta enim & angusta via, quæ ducit ad vitam. Christus transiuit, adhuc & aspera est? Caput trãsiuit, & membra dubitant? Sed Christus, inquis, deus & homo, ego autẽ homo. Tot milia matyrum transierunt, & adhuc tibi aspera est? Trãsierunt senes, transierunt iuuenes, transierunt pueri, puellæ transierunt: viam quam timebas, tritam tibi fecerunt. Ambula ergo viam, securus ambula. quid enim metuis in hac via? Mortem? Et mortẽ times, qui ad vitam curris? si bonus es, bene in hac vita curris: B mors tibi ianua erit, quæ te repræsentet, non quæ auferat vitæ. Ambula ergo viam, imò ipse qui propter te fa-*Ioan. 14.* ctus est via, ipse te ducet per seipsum ad seipsum. Ipse enim est via, veritas & vita. Dic ergo domino deo tuo ô anima fidelis & pia, dic secura, dic, & cum proheta *Psalm. 138.* veraciter exclama, Deduc domine me in via tua, & ambulabo in veritate tua. tunc ad te securus perueniam, si in finem vsque tua gratia non deserat. Hæc, fratres dilectissimi, quæ dono ipsius charitatis dicta sunt sanctitati & charitati vestræ, ita hæreant cordibus & sensibus vestris, vt eadem ipsa charitas fructum in vobis inueniat operis, non folia laudis, Amen.

Roma. 7. *In eadem dominica de eo quod Apostolus dicit, Delector enim legi dei secundum interiorem hominem, &c.* *Sermo II.*

Sermo XLVII. CVm ergo semetipsos quotidie sentiant sancti, terrenæ cogitationis pondere prægrauatos ab illa mentis sublimitate decidere, & inuitos imò verò etiam nescientes in legẽ pec-*Roma. 7.* cati mortisq; traduci, atque vt cætera prætermittam, illis saltem quæ superius comprehendi bonis quidem ac iustis, sed tamẽ terrenis à conspectu dei operibus auocari, habent profecto pro quibus ad deum iugiter ingemiscant, habent pro quibus in veritate humiliati atque C compuncti, nõ verbis tantummodo, sed affectu semetipsos pronuncient peccatores, vt veniam pro omnibus quæ quotidie superati fragilitate carnis incurrũt, à gratia domini iugiter postulantes, veras pœnitentiæ lachrymas indesinenter effundant: quippe qui videant iisdem ipsis se pro quibus continuo dolore vexati sunt, etiam si vsq; ad deum iugiter ingemiscant, æstibus inuolutos, etiam ipsas supplicationes suas offerre se sine cogitationum anxietate non posse. Experti igitur se humanis viribus desideratam fidem obsistente carnis sarcina non posse contingere, neque illi præcipuo summóq; bono secundum cordis sui desiderium posse cõiungi, sed ab eius intuitu captiuos ad mũdana traduci, ad gratiam dei qui impios iustificat conuolantes, cum aposto-*Ibidem.* lo protestentur, Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei per Christum Iesum dominum nostrum. Sentiunt enim se bonum istud quod volunt non posse perficere, sed illud quod nolunt, quódque oderũt malum, id est, cogitationum motus & curam corporalium rerum semper incidere, & condelectantur quidem legi dei secundum interiorem D hominem, qui visibilia vniuersa transcendens, conatur deo soli semper vniri. Sed vident aliam legem in membris suis, id est, in natura humanæ conditionis insertam, quæ repugnat legi mentis eorum, pertrahit sensum violenta lege peccati, compellens scilicet eos relicto illo principali bono terrenæ cogitatione submitti. Quæ quamuis necessaria atque corpori vtilis videatur, cum dispensationi religiosæ cuiuspiam necessitatis impenditur, comparatione tamẽ illius boni quod sanctorum omnium oblectat intuitum, mala vtique ab eis ac fugienda decernitur, qui per eam quoquo modo vel ad modicum tempus ab illius perfectæ beatitudinis gaudio retrahũtur. Vere enim lex peccati est, quam humano generi præuaricatio sui induxit authoris, per illius noxam in quem lata est æquissimi iudicis illa sententia: Maledicta terra in operibus tuis, spinas & tribulos ger-*Genes. 3.* minabit tibi, & in sudore vultus tui edes panem tuum. Hæc inquam est lex membris omnium inserta mortalium, quæ repugnat legis mentis nostræ, eámque à diui- E no arcet intuitu, quæ maledicta terra in operibus nostris post agnitionem boni ac mali, cogitationum spinas cœpit ac tribulos germinare, quarum aculeis caruis obtusis semina præfocantur, ne illum panem nostrum qui de cœlo descendit, quique confortat cor hominis, edere absque vultus nostri sudore possimus. Omne igitur humanum genus huic generaliter legi sine vlla exceptione subiicitur. Nullus enim est, quãuis sanctus, qui supradictum panem non cum sudore vultus sui & solicita cordis intentione percipiat: cæterum communi isto pane multi, vt videmus, diuites sine vllo vultus sui sudore vescuntur. Quam etiam legem beatus apostolus spiritalem asserit dicens: Scimus autem quia lex spi-*Roma. 7.* ritalis est, ego autem carnalis sum, venundatus sub peccato. Spiritalis enim est lex quæ iubet nobis vt in sudore vultus nostri comedamus illum panem verũ qui de cœlo descendit, sed nos carnales fecit venundatio illa peccati. Quod rogo istud, cuiúsve peccatũ est? Sine dubio Adæ, cuius præuaricatione, atque vt ita dicam, negotiatione damnosa, fraudulentóque commercio venditi sumus. Omnem enim prolem suam, serpentis persuasione seductus, illiciti cibi perceptione distractam, iugo perpetuæ seruitutis addixit. Hic nanque mos solet inter vendentem ementémq; seruari, vt is qui se alieno cupit dominio mãcipare, aliquid precij pro iactura F propriæ libertatis & addictione perpetuæ seruitutis à suo consequatur emptore. Quod etiam inter Adam atque serpentem manifestissime videmus impletum. Ille enim à serpente precium libertatis suæ esu interdictæ arboris capiens, à naturali libertate discessit, illíque maluit semetipsum perpetua vendere seruituti, à quo vetiti pomi letale precium fuerat assecutus: qua deinceps conditione constrictus, non immeritò omnem posteritatis suæ progeniem perpetuo eidem cuius effectus est seruus, subdidit famulatu. Quid enim aliud seruile coniugium potest procreare quàm seruos? Quid ergo? Nunquid emptor iste versutus & callidus domino vero atque legitimo ius dominationis eripuit? Non ita est, neque enim sic ille omne peculium dei, vnius fraudis dolositate peruasit, vt potentiam domini sui verus dominator amitteret, qui ipsum quoque emptorem quamuis refugum vel rebellem tamen iugo repprimit seruitutis. Sed quia omnibus rationabilibus creaturis arbitrij libertatem creator indulserat: eos qui se contra fas edaces concupiscentiæ transgressione vendide-

G rant, inuitos ad ingenitam libertatem reuocare nõ debuit. Abhorret siquidē ab illo iustitiæ & pietatis authore, quicquid bonitati æquitatíque contrarium est. Malum enim fuerat, si concessæ libertatis beneficium reuocasset: iniustum, si liberum hominem potentia sua opprimens atque captiuans, libertatis acceptæ priuilegium exequi non siuisset, cuius salutem in futura tunc secula reseruauit, vt recto ordine compleretur statuti temporis plenitudo. Oportebat enim eius sobolem tandiu sub auita conditione durare, quousque eandem originalibus vinculis liberatam, in antiquum libertatis statum, prioris domini gratia precio sui sanguinis reformaret, quam pietatis instinctu potuit etiã tunc saluare, sed noluit, quia eum decreti sui irrumpere sanctionē æquitas non sinebat. Vis nosse causam venditionis tuæ? Audi ipsum redemptorem tuum per Esaiam prophetam aper-
Esaia 50. tissime proclamantem, Quis est iste liber repudij matris vestræ, quo dimisi eam? Aut quis est creditor meus, cui vendidi vos? Ecce in iniquitatibus vestris venditi estis, & in sceleribus vestris dimisi matrem vestram. Vis etiam euidenter agnoscere cur te iugo seruitutis addi-
H ctum redimere potētiæ suæ virtute noluerit? Audi quid ad superiora, quibus eisdem famulis causam voluntariæ vēditionis exprobrat, adiecerit, Nunquid abbreuiata & paruula facta est manus mea, vt non possim redimere, aut non est in me virtus ad liberandum? Sed quid huic potentissimæ misericordiæ eius semper obstiterit, idem
Esaia 59. propheta demonstrat, Ecce, inquit, non est abbreuiata manus domini, vt saluare nequeat, neq; aggrauata est auris eius, vt nõ exaudiat, sed iniquitates vestræ diuiserunt inter vos & deum vestrum: peccata vestra absconderūt faciē eius à vobis, ne exaudiret. Quia ergo carnales nos fecit, & spinis ac tribulis condēnauit illa prima dei maledictio, nósque ita iniquo pater noster commercio venundedit, vt bonum quod volumus agere nequeamus, dum diuisi à memoria summi dei, ea quæ humanæ fragilitatis sunt cogitare compellimur, dum puritatis amore flagrantes, incentiuis naturalibus quæ penitus ignorare vellimus, etiam inuiti plerunque compungimur:
Roma. 7. Scimus quia non habitat in carne nostra bonum, id est huius quam diximus theoriæ atque puritatis perpetua
I iugísq; tranquillitas, sed factum est istud pessimum ac lugubre diuortium, vt cum mente legi dei seruire velimus, nūquam scilicet volentes à charitate diuina dimouere conspectū, tamen carnalibus tenebris circunfusi, quadam lege peccati ab eo quod bonum nouimus cogamur auelli, scilicet ad curas cogitationésq; terrenas ab illa mētis celsitudine decidentes, ad quas nos lex peccati, id est, illa sententia dei non immerito condemnauit, quam primus delictor excepit. Et inde est quod beatus apostolus cũ apertissime fateatur ineuitabili se vel omnes sanctos peccati huius necessitate constringi, tamen neminem eorum ob hoc esse damnandum au-
Roma. 8. denter enunciat dicens, Nihil ergo nunc damnationis est his qui sunt in Christo Iesu. Lex enim spiritus vitæ in Christo Iesu, liberauit me à lege peccati & mortis, id est, quotidiana gratia Christi, omnes sanctos suos ab hac lege peccati & mortis, in quam iugiter vel nolentes coguntur incurrere, cum remissionē debitorum suorum à domino precantur absolui.

Item in eadem dominica Homilia de eo quod scriptũ est in Euangelio secundum Matthæum, Simile est regnum cælorum homini qui seminauit bonum semen, &c. quæ habetur in opere de quæstionibus Euangeliorum lib. I. cap. XI.

Dominica quinta post octauas festi Epiphaniæ, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Confiteor tibi pater, &c. Sermo I. K

SAnctum Euangelium cum legeretur fratres, *Sermo XLVIII.* audiuimus dominũ Iesum exultasse in spiritu, & dixisse, Confiteor tibi pater domine cœli & *Matth. 11.* terræ, quia abscondisti hæc à sapiētibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Hucusque interim verba domini. Si dignè, si diligenter, si quod primum est piè consideremus, inuenimus primitus, non semper cum in scripturis legimus confessionem, debere nos intelligere vocem peccatoris. Maximè autem hoc dicendum fuit & hinc admonenda charitas vestra, quia mox *Supra de verbis domini ser. 8. & 9.* vt hoc verbum sonuit vox lectoris, secutus est etiam sonus tunsionis pectoris vestri, audito scilicet quod dominus ait, Confiteor tibi pater. In hoc ipso quod sonuit cõfiteor, pectora tutudistis. Tundere autē pectus quid est, nisi arguere quod latet in pectore, & euidenti pulsu oc- *Pectus tũdere.* cultum castigare peccatum? Quare hoc fecistis, nisi quia audistis, Cõfiteor tibi pater? Confiteor audistis, quia cõfitetur non attendistis. Nunc ergo aduertite, Si confiteor Christus dixit, à quo longè est omne peccatum, nõ L solius est confiteri peccatoris, sed etiam aliquando laudatoris. Confitemur ergo siue laudantes deum, siue accusantes nosmetipsos. Pia est vtraq; confessio, siue cum te reprehendis qui non es sine peccato, siue cum illum laudas qui non potest habere peccatum. Si autem bene cogitemus, reprehensio tua, laus ipsius est. Quare enim iam confiteris in accusatione peccati, in accusatione tuiipsius? Quare confiteris? Quia ex mortuo factus es viuus. Scriptura quippe ait, A mortuo quasi qui non sit, *Eccli. 17.* perit confessio. Si perit à mortuo confessio, qui confitetur viuit: & si peccatum confitetur, vtique à morte reuixit. Si peccati confessor reuixit à morte, quis illum suscitauit? Nullus mortuus est suiipsius suscitator. Ille solus se potuit suscitare, qui mortua carne non mortuus est. Etenim hoc suscitauit quod mortuũ fuit. Ille suscitabat, qui viuebat in se. In carne autem suscitãdo mortuus fuerat. Non enim pater filium solus suscitauit, de quo dictum est ab apostolo, Propter quod deus eum *Philip. 2.* exaltauit: sed etiam dominus semetipsum, id est, corpus suum suscitauit. Vnde dicit, Soluite templum hoc, & in *Ioan. 2.* triduo suscitabo illud. Mortuus est autem peccator, ma- M xime ille quem moles consuetudinis premit, quasi sepultus Lazarus. Parum enim erat quia mortuus, etiam sepultus. Quisquis igitur malæ consuetudinis, malæ vitæ scilicet terrenarum cupiditatum mole premitur ita, vt in illo iam factum sit, sicut in quodam psalmo mirabiliter dicitur, Dixit stultus in corde suo, nõ est deus: *Psalm. 13. & 25.* fit talis, de quali dictum est, A mortuo velut qui non sit perit confessio. Quis eum suscitauit, nisi qui remo- *4. sent. dist. 17. cap. 1.* to lapide clamauit dicens, Lazare prodi foras? Quid *Ioan. 11.* est autem foras prodire, nisi quod occultum erat foras prodire? Qui confitetur, foras prodit. foras autem pro- *Foras prodire.* dire non posset, nisi viueret: viuere non posset, nisi resuscitatus esset. Ergo in confessione sui accusatio, dei laudatio est. Dicit ergo aliquis, Quid prodest ecclesia, si iam confessor voce dominica resuscitatus prodit? Quid prodest ecclesia confitenti, cui dominus ait. Quæ *Matth. 18.* solueritis in terra, soluta erunt & in cœlo? Ipsum Lazarum attende, cum vinculis prodiit. Iam viuebat confitendo, sed nondum liber ambulabat vinculis irretitus. Quid ergo facit ecclesia, cui dictum est, Quæ solueritis in terra, soluta erunt, nisi quod dominus ait continuo ad discipulos, Soluite illũ, & sinite abire? Sine er- *Ioan. 11.*

A go nos accuſemus, ſiue deum laudemus, ſemper illi gra-
tias agere ſtudeamus, à quo gratia gratis datur cuicun-
que datur. Bis ergo deum laudamus, ſi pie nos accuſe-
mus, deúmq; laudemus. Quando deum laudamus, tan-
quam eum qui ſine peccato eſt prædicamus: quando au
tem noſmetipſos accuſamus, ei per quem reſurreximus
gloriam damus. hoc ſi fecerimus, nullam occaſionē in-
ueniet inimicus, qua nos circumueniat ante iudicem.
Cum enim tuipſe fueris accuſator, & dominus libera-
tor, quid erit ille niſi calumniator? Meritò ille hinc ſibi
tutelam prouidit aduerſus inimicos non conſpicuos,
carnem & ſanguinē miſeranda potius quàm cauenda,
ſed aduerſus illos inimicos contra quos apoſtolus nos
Ephes. 6. hortatur vt armemur: Non eſt nobis colluctatio aduer-
ſus carnē & ſanguinē, id eſt, aduerſus homines quos vi-
detis ſæuire in nos. Vaſa ſunt, alius vtitur. Organa ſunt,
Ioan. 13. alius tangit. Immiſit ſe, inquit, diabolus in cor Iudæ, vt
traderet dominum. Ait aliquis, Quid ergo ego feci? Au-
Ephes. 4. di apoſtolum, Neque detis locum diabolo. Tu malę vo
B luntati locū dediſti: intrauit, poſſedit, vtitur: ſi locū non
dares, non poſsideret. Ergo nos admonens ait, Non eſt
Ephes. 6. nobis colluctatio aduerſus carnē & ſanguinem, ſed ad-
uerſus principes & poteſtates, poſſet quiſq; putare, ad-
uerſus reges terræ, aduerſus potentes ſeculi. Quare? Ipſi
nō caro & ſanguis? Semel dictū eſt, Non aduerſus carnē
& ſanguinem. Auertere ab omni homine, qui ergo re-
ſtant inimici? Aduerſus principes & poteſtates ſpirita-
lis nequitiæ, rectores mundi: quaſi plus dedit diabolo
& angelis eius. Plus dedit, quos rectores mundi appella-
uit. Sed ne male intelligas, exponit quid ſit mundus, cu-
Mūdus tenebrarum harum. ius ſunt illi rectores. Rectores mūdi tenebrarum harū.
Quid eſt mundus tenebrarum harū, quibus eſt rector?
Dilectoribus ſuis & infidelibus plenus eſt mundus, hos
appellat apoſtolus tenebras. Harū rectores diabolus &
angeli eius. Hæ tenebræ non naturales ſunt, non incō-
mutabiles ſunt. Mutantur & lux efficiuntur, credunt &
credendo illuminantur: quod cū in eis factū fuerit, au-
Ephes. 5. dient, Fuiſtis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux
in domino. Nam quando tenebræ, in te non in domi-
1. Cor. 4. no. Iterum quando lux, non in te ſed in domino. Quid
enim habes quod non accepiſti? Quia ergo ſunt inuiſi-
biles inimici, inuiſibiliter ſunt expugnandi. Quippe ho-
C ſtem viſibilem vincis feriendo, inuiſibilem vincis cre-
dendo. Viſibilis eſt hoſtis homo, viſibile eſt & ferire:
inuiſibilis eſt hoſtis diabolus, inuiſibile eſt & credere.
Ergo eſt pugna inuiſibilis aduerſus inuiſibiles inimi-
cos. Ab his enim inimicis quomodo ſe tutū dicit qui-
dam? Hoc enim cœperam dicere, & neceſſe habebā de
Psalm. 17. iſtis inimicis aliquanta cum mora tractare. Iam ergo
cognitis inimicis, videamus tutelam. Laudans inuoca-
bo dominū, & ab inimicis meis ſaluus ero. Habes quid
agas. Laudans inuoca, ſed dominum laudans inuoca. Si
Psalm. 49. enim te laudaueris, ab inimicis tuis ſaluus non eris. Lau-
dans inuoca dominum, & ab inimicis tuis ſaluus eris.
Quia quod ait ipſe dominus, Sacrificium laudis ho-
norificabit me, & ibi via eſt vbi oſtendam tibi ſalutare
meū: Vbi via? In ſacrificio laudis. Noli pedē extra hanc
viā mittere, in via eſto. Noli à via recedere, à laude do-
mini, nec vnguem, nedum pedem. Si enim volueris ab
hac via deuiare, & pro domino te laudare, non eris ſal-
Psalm. 139. uus ab inimicis, quia de ipſis dictum eſt, Iuxta ſemitam
ſcandala poſuerunt mihi. Quicquid ergo putaueris bo-
ni habere te abs te, deuiaſti à laude dei. Quid iam mira-
ris, ſi te ſeducit inimicus, quando tuipſius ſeductor es?
Galat. 6. Audi apoſtolum, Qui enim putat ſe eſſe aliquid, cum
nihil ſit, ipſe ſe ſeducit. Dominum ergo attende cōfitē- D
tem, Confiteor tibi pater domine cœli & terræ. Confi- *Matth. 11.*
teor tibi, laudo te. Laudo te, non accuſo me. Quantum
autem pertinet ad ipſius hominis ſuſceptionē, tota gra-
tia, ſingularis gratia, perfecta gratia. Quid meruit homo
ille qui Chriſtus eſt, ſi tollas gratiam, & tantam gratiam
qua vnum oportebat eſſe Chriſtum, & ipſum eſſe quem
nouimus? Tolle iſtam gratiā, quid eſt Chriſtus niſi ho-
mo? Quid niſi quod tu? Suſcepit animā, ſuſcepit & cor-
pus. ſuſcepit plenum hominem, coaptatam ſibi vnam fa
cit dominus cum ſeruo perſonam. Quanta eſt iſta gra-
tia? Chriſtus in cœlo, Chriſtus in terra, Chriſtus ſimul in
cœlo & in terra, nec duo Chriſti, ſed idem Chriſtus in
cœlo & in terra. Chriſtus apud patrem, Chriſtus in vte-
ro virginis, Chriſtus in cruce, Chriſtus apud inferos
ſubueniens quibuſdam: eo autem ipſo die Chriſtus in
paradiſo cum latrone confitente. Et ibi quid latro me-
ruit, niſi quia illam viam tenuit, vbi oſtendit ſaluatare *Psalm. 49.*
ſuum, à qua tibi pes non exeat? In eo enim quòd ſe accu
ſauit, deum laudauit, & vitam ſuam beatam fecit. Præ-
ſumpſit quidem de domino, & ait illi, Domine memē- *Luca 23.*
to mei dum veneris in regnum tuum. Conſiderabat e- E
nim facinora ſua, & pro magno habebat ſi ei vel in fine
parceretur. Dominus autem continuo cum ille diceret,
Memento mei, ſed quando? Cum veneris in regnum
tuum: Amē dico tibi, inquit, hodie mecum eris in para-
diſo. Miſericordia obtulit, quod miſeria diſtulit. Audi
ergo dominum confitentem, Confiteor tibi pater, do- *Matth. 11.*
mine cœli & terræ. Quid cōfiteor? In quo te laudo. Hæc
enim confeſsio, vt dixi, laudem habet. Quia abſcondiſti
hæc à ſapientibus & prudētibus, & reuelaſti ea paruulis.
Quid eſt hoc fratres? A contrario ſenſu intelligite. Abſ-
condiſti hæc, inquit, à ſapientibus & prudentibus: & nō
dixit, reuelaſti ea ſtultis & imprudentibus: ſed dixit,
Abſcondiſti à ſapientibus & prudentibus, & reuelaſti ea
paruulis. Sapientibus & prudentibus irridendis, arro-
gantibus, falſò grandibus, vere autem tumētibus, oppo-
ſuit nō ſapientes, non prudentes, ſed paruulos. Qui ſunt
paruuli? Humiles. Ergo abſcondiſti hæc à ſapientibus &
prudentibus. Nomine ſapiētium & prudentium, ſuper-
bos intelligi poſſe, ipſe expoſuit cum ait, Reuelaſti ea
paruulis. Ergo abſcondiſti non paruulis? Quid eſt non
paruulis? Non humilibus. Quid eſt non humilibus, niſi
ſuperbis? Hæc via domini aut non erat, aut latebat vt re-
uelaretur nobis. Vnde dominus exultauit, niſi quia re- F
uelatū eſt paruulis? Debemus eſſe paruuli. nam ſi volue-
rimus eſſe magni quaſi ſapientes & prudentes, non no-
bis illud reuelatur. Qui ſunt magni? Sapientes & prudē-
tes, qui dicētes ſe ſapiētes, ſtulti facti ſunt. Habes reme- *Roma. 1.*
dium à contrario: ſi dicendo te ſapientem, ſtultus factus
es, dic te ſtultum, & ſapiens eris. Sed dic, dic, ſed intus
dic, quia eſt vt dicis. Si dicis, noli coram hominibus di-
cere, & corā deo non dicere. Prorſus quod ad teipſum
pertinet, quod ad tua, tenebroſus es. Quid eſt enim a-
liud eſſe ſtultum, niſi eſſe tenebroſum in corde? Deniq;
de illis ſic ait, Dicentes ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt. *Ibidem.*
Antequam hoc diceret, quid rurſum? Et obſcuratum eſt
inſipiens cor eorum. Dic quia tu tibi lumen non es. Vt
multū, oculus es, lumen non es. Quid prodeſt patens ac
ſanus oculus, ſi lumen deſit? Ergo dic à te tibi lumē non
eſſe, & clamā quod dictū eſt, Tu illuminabis lucernam *Psalm. 17.*
meā domine, lumine tuo domine illuminabis tenebras
meas. Me ex enim nihil niſi tenebræ: tu autem lumen fu-
gans tenebras, illuminans me, non a me mihi lumen
exiſtens, ſed lumen non participans niſi in te. Sic Ioan-

G nes amicus sponsi Christi, putabatur lumen. Non erat
Ioan. 1. ille lumen, sed vt testimonium perhiberet de lumine. Quod autem erat lumen, erat lumen verum. Quid est verum? Quod illuminat omnem hominem. Si verum lumen est quod illuminat omnem hominem: ergo audi & Ioannem recte dicentem, recte confitentem: Nos autem de plenitudine eius accepimus. Vide si aliud dixit, quàm, tu illuminabis lucernam meam domine. Denique iam illuminatus testimonium perhibebat. Propter cæcos lucerna dei testimonium perhibebat. Vide
Ioan. 5. quoniam lucerna est. Vos, inquit, misistis ad Ioannem, & voluistis exultare ad horam in lumine eius. Ille erat lucerna ardens & lucens. Ille lucerna, hoc est, res illuminata, accensa vt luceret, quæ accendi potest & extingui. Sed vt non extinguatur, ventum superbiæ non patia-
Mat. 11. tur. Ergo confiteor tibi pater domine cœli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, lumen se putantibus, & tenebræ erant. Et pro eo quòd tenebræ erant, & lumen se putabant, nec illuminari potuerunt: illi autem qui tenebræ erant, & tenebras se esse confitebātur, paruuli erant, & non magni, humiles erant, & non
Psalm. 17. superbi: recte ergo dicebant, Tu illuminabis lucernā
H meam domine. Se agnoscebant, dominum laudabant, à via salutari non recedebant. Laudantes dominum in-
† Hæc verò vsque ad finem ex Hilario in Mat. & ex Amb. in Lucam. vocabant, & ab inimicis suis salui erant. †Postremò apertit cœleste mysterium, quod ei placuerit deo vt paruulis magis quàm prudentibus istius mundi gratiam suam reuelaret: quod apostolus Paulus stylo pleniore digessit dicens, Nonne stultam fecit deus sapientiā huius mun-
1. Corin. 1. di? Nam quoniam dei sapientiam nō cognouit hic mūdus per sapientiam, placuit deo per stultitiam prædica-
Matth. 11. tionis saluos facere credentes. Aut ergo, Ita pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Cœlestium enim verborum arcana atque virtutes, sapientibus absconduntur, & paruulis reuelantur. Paruulis malitia, non sensu: sapientibus vero stultitiæ præsumptione, non prudentiæ causa. Factique huius æquitatem dominus paternæ voluntatis iudicio confirmat, vt qui de dignatur paruuli in deum fieri, stulti deinceps in sapientia sua fiant. Vides quàm terribilis in consiliis dominus. Disce veræ humilitatis exempla, nec temere discutias supernæ dispensationis consilia. Cum enim intulisset vtrunque, scilicet quòd aliis adnentus sui sacramēta reuelauerit, ab aliis vero abs-
I conderit, non mox rationem reddidit, sed sic deo placitum dixit, hoc ostendens manifeste, quia iniustū esse nō potest, quod placuit iusto. Ac ne quid in illo minus quàm quod in deo est æstimaretur, statim subdidit, Omnia mihi tradita sunt à patre meo. Pulcherrimus connectitur de fide locus, quādo omnia sibi tradita dicit à patre suo. Cum omnia legis, omnipotentem agnoscis, nō decolorem, nō degenerem patris. Cum tradita legis, filium côfiteris, cui per naturā omnis vnius substantiæ iure fuot propria, non dono collata per gratiam. Tradita autem sibi dicit omnia, non cœlum & terram, vel cætera quæ ipse condidit ac fecit elementa, sed hos, qui per filium accessum habent ad patrem, & ante rebelles deo, postea per fidē lenire cœperunt. Vnde & alio loco di-
Ioan. 6. cit, Omne quod dat mihi pater, ad me veniet: &, Nemo nouit filium nisi pater, neque patrem quis nouit nisi filius, & cui voluerit filius reuelare. Cum diceret, Nemo
Matth. 11. nouit filiū nisi pater: non dixit, & cui voluerit pater reuelare, quemadmodum cum dixerit, Nemo nouit patrē nisi filius, addidit, Et cui voluerit filius reuelare. Quod non ita intelligendum est, quasi à nullo possit cognosci nisi à solo patre: pater autem non solum à filio, sed etiam ab eis quibus reuelauerit filius. Sic enim potius dictum est, vt intelligamus & patrem & ipsum filium, per filiū reuelari, quia ipse est mentis nostræ lumen, vt quod K postea intulit, & cui voluerit filius reuelare, non patrem tantum, sed etiam filium accipias. ad totum enim quod dixit, illatum est. Verbo enim suo se pater declarat. Verbum enim non solum id quod per verbum declaratur, sed etiam seipsum declarat. Vt scias autem quia sicut filius patrem quibus vult reuelat, ipsum audi dicentem, ipsum dominū Iesum cum laudaret Petrum quòd eum filium dei esse confessus sit, Beatus es Simon bar *Matth. 16.* Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui est in cœlis. Audiamus ergo eum qui sequitur & dicit, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati *Matth. 11.* estis. Mirum quibusdam videtur, fratres charissimi, cum audiunt dominum dicentem, Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meū super vos, & discite, quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiē animabus vestris. Iugum meum suaue est, & onus meum leue: & considerant eos qui iugum ipsum intrepida ceruice subierunt, & illam sarcinam mansuetissimis humeris acceperunt, tantis agitari & exerceri difficultatibus huius seculi, vt non L à laboribus ad quietem, sed à quiete ad laborem vocati videātur, cum Apostolus dicat, Omnes qui volunt *2. Timo. 3.* pie viuere in Christo Iesu, persecutionem patientur. Ait ergo aliquis, Quomodo iugum eius suaue est, & sarcina leuis, quandoquidē illud iugum & sarcinam ferre, nihil est aliud quàm piè viuere in Christo? Et quomodo dicitur, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis *Matth. 11.* & ego reficiam vos: & non potius dicitur, Venite qui vacatis vt laboretis? Nam & vacantes inuenit quos con- *Matth. 20.* duxit in vineam, vt ferrent æstum diei. Et sub illo iugo leui & sarcina leui audiamus apostolum dicentem, In *2. Corin. 6.* omnibus commendantes nosmetipsos sicut dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, &c. Et alio loco in eadem epistola, A Iudæis quinquies quadragenas vna mi- *2. Corin. 11.* nus accepi, ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui: & cætera pericula quæ enumerari quidem possunt, sed tolerari nisi spiritu sancto iuuante nō possunt. Omnia ergo illa quæ commemorauit aspera & grauia, frequētius & abundantius sustinebat, sed profectò aderat M ei spiritus sanctus, qui in exterioris hominis corruptio- *2. Cor. 4.* ne interiorem renouaret de die in diem, & gustata requie spirituali in affluentia deliciarum dei, in spe futuræ beatitudinis omnia præsentia deliniret, aspera & grauia omnia releuaret. Ecce quàm suaue iugum Christi portabat, & quàm leuem sarcinam, & omnia illa quæ superius enumerata dura & immania omnis auditor horrescit, leuem tribulationem diceret, intuēs interioribus & fidelibus oculis quanto precio temporalium emenda sit futura vita, non pati labores æternos impiorum, & sine vlla solicitudine perfrui æterna fœlicitate iustorum. Secari & vri se homines patiuntur vt dolores non æterni sed aliquāto diuturnioris vlceris, acriorum dolorum precio redimantur, in languida & incerta vacationis breuissimæ atque vltima vita. Immanissimis bellis miles atteritur, pluribus fortasse annis in laboribus inquietus, quàm in ocio quietus. Quibus tempestatibus & procellis, quàm horribili & tremendæ sæuitiæ cœli & maris, importuni sunt mercatores, vt diuitias ventosas acquirant maioribus quàm quibus acquisitæ sunt periculis & tempestatibus plenas? Quo-

rus

A æstus, quæ frigora, quæ pericula ab equis, à fossis, à præcipitiis, à fluminibus, à feris perferunt venatores? quem laborem esuriendi & sitieodi, quaotas vilissimi & sordidissimi cibi & potus angustias vt bestiam capiant? Et interdũ nec ipsius bestiæ caines, propter quam hæc tanta sustinent, epulis necessariæ: quanquam & si aper ceruúsq; capiatur, magis suaue sit venantis animo quia captus est, quàm comedẽtis palato quia coctus est. Quansis cruciatibus propè quotidianarum plagarum teneta puerorum ætas subditur? Quaotis etiam scholis vigiliarum & abstinentiæ molestiis exercentur, non propter discendam sapientiam, sed propter opes honorésq; vanitatis, vt numeros & literas & disertas fallacias eloqui discant? Sed in omnibus qui hæc non amant, eadẽ grauia patiuntur: qui verò amant, eadem quidem, sed non grauia pati videntur. Omnia enim sæua & immania, prorsus facilia & propè oulla efficit amor. Quanto ergo certius ac facilius ad veram beatitudinem charitas
B facit, quod ad miseriam quãtum potuit cupiditas fecit? Quàm facilè toleratur quælibet aduersitas temporalis, vt æterna pœna vitetur, æterna requies cõparetur? Non immerito ille vas electionis cum ingenti lætitia dixit,
Roma. 8. Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Ecce vode iugũ illud suaue est, & sarcina leuis. Et si angusta est paucis eligentibus, facilis tamen omnibus diligentibus. Dicit
Psalm. 16. Psalmista, Propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras. Sed quæ dura suut laborantibus, eisdem ipsis mitescunt amantibus: propter quod ita diuinæ pietatis dipensatione actum est, vt interior bomo qui re-
2. Corint. 4. nouatur de die in diem, non adbuc sub lege positus, sed iam sub gratia exooeratus sarcinis innumerabilium obseruationum, quod erat revera graue iugum, sed duræ ceruici coouenienter impositum, facilitatem simplicis fidei & bonæ spei & sanctæ charitatis, quicquid molestiarum exteriori homini forinsecus iotulisset ille prin-
Ioan. 12. ceps qui missus est foras, interiore gaudio leue fieret. Nihil enim tam facile est booæ voluntati quàm ipsa sibi, & hæc sufficit deo. Quantũlibet ergo sæuiat iste mũdus, verissime angeli nato in caroe domino clamaue-
Luca 2. runt, Gloria in excelsis deo, & in terra pax hominibus
Mat. 11. bonæ voluntatis. Quia qui natus erat, suaue iugum eius
1. Cor. 10. est & sarcina leuis, sicut dicit apostolus, Fidelis deus qui
C non sinit tentati nos super id quod possumus ferre, sed facit cum teotatione etiã exitum, vt possimus sustiuere. Conuersi ad dominum deum patrem omnipotentẽ puro corde, & inquantũ potest paruitas nostra, maximas atque veras gtatias agamus, precantes toto animo singularem maosuetudinem eius, vt preces nostras in beneplacito suo exaudire dignetur: inimicum quoq; à nostris actibus & cogitationibus sua virtute expellat, nobis multiplicet fidem, mentem gubernet, spiritales cogitationes concedat, & ad beatirudinem suam perducat, per Iesum Christum dominũ nostrum filium suum, qui cũ eo viuit & regnat in vnitate spiritus sancti deus per omnia secula seculorum, Amen.

In eadem dominica de iustitia quæ ex lege, & ea quæ ex fide est. Et quomodo diabolus princeps sit mundi ex traduce peccati. Et de perfectione imperfecta, & æternitate futura: Sermo II.

Ser. XLIX. Diuinæ lectiones omnes ita sibi connectuotur tanquam vna sit lectio, quia omnes ex vno ore procedunt. Multa ora sunt mioisterium sermonis gerentium, sed voum est eos mioistros implẽtis. Audiuimus apostolicam lectiooem, & forte aliquem moueat quod ibi scripium est, Secundum iustitiam quæ D
ex lege est, qui fuerim sine querela. Quæ mihi lucra fue- Philip. 3.
runt, hæc propter Christum dãna esse duxi. Deinde secutus ait, Non solum damna, sed etiam stercora existimaui esse, vt Christum lucrifaciam, & inueniar in illo non habẽs meam iustitiam quæ ex lege est, sed iustitiam quæ ex fide Iesu Christi. Quomodo enim stercora existimat, damnáq; secundum iustitiam quæ ex lege est, cõuersari sine querela? Quis eoim legẽ dedit? Nonne ipse legem præmisit, qui postea reis legis cum indulgentia venit? Sed his eum credimus venisse cum indulgentia, quos reos lex tenebat. Nunquid autem lex reos teoebat eos, qui secundum iustitiam quæ ex lege est, conuersati suut sine querela? Si ergo indulgentiam & veniam peccatorum reis legis attulit dominus, non attulit Paulo apostolo, qui dicit, sioe querela se in lege conuersatum? Sed ipsum audiamus alio loco, Nõ ex operibus, inquit, quæ oos fecimns, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrum regenerationis. Et iterum,
Qui prius fui blasphemus & persecutor & iniuriosus, 1. Time 1.
sed misericordiam consecutus sum: & reliqua. Hac se E
constituit conuersatum io lege sine querela, ac talem se confitetur fuisse peccatorẽ, vt omnis peccator propterea de se non desperet, quia Paulus meruit indulgẽtiam. Videte fratres, & vim sermonis buius intuemini, quomodo Paulus apostolus damna existimat & stercora, vbi sioe querela dixit se conuersatum fuisse. Hac impletor legis, hac reus legis, vno eodẽmque tẽpore aote baptismum, ante gratiam. Sed nõ sine causa dãna esse dicit, ne subintreot cogitationes noxiæ, hoc ideo dixisse apostolum Paulum, quòd alius dederit legem, alius euangelium: sicut Manichæus mente peruersa seotit, & reliqui hæretici qui dixerunt, alium datorem fuisse legis quæ data est per Moysen, alium autem largitorem euangelicæ gratiæ. Illum quidem deum malum, illum verò deum bonum. Quid miramur fratres? in obscuritate legis taoquam in clausis ostiis caliginem passi suut, quia non pietate pulsauerunt. Inuenimus aliquãdo eun-
dem Paulum apertissime dicere, legẽ booam esse: quam Roma. 5.
tamen ideo datam dicit esse, vt abundaret peccatum: & ideo abundasse peccatum, vt superabundaret gratia. Præsumebant enim homines de viribus suis, & facien-
do quicquid sibi licere arbitrabantur, peccabant in legẽ F
dei occultam. Vnde ista lex manifesta promulgata est eis qui omnino sibi rei esse non videbãtur. Data est illis lex, non quæ sanaret, sed quæ ægrotaotes probaret. Lex præcurrit aote medicum, vt se ægrotus qui se sanum putabat, inueniret ægrotum: & dixit, Non concupisces. Et quia ante legem datam præuaricatio oondum erat,
Vbi eoim non est, inquit, lex, nec præuaricatio: antea si- Roma. 7.
ne lege peccabatur. Data vero lege postea quàm pecca- Roma. 4.
tum est, amplius peccatum est, quia cum præuaricatione peccatum est. Inuenit se homo vinci cupiditatibus suis quas mala cõsuetudine aduersum se outriebat, qui etiam cum vinculo & obligatione peccati ex Adã fue-
rat propagatus. Vode dicit apostolus, Fuimus & nos Ephes. 2.
aliquando natura filij iræ. Inde est quòd nec vnius diei Iob 15.
infantem muodũ dicit à peccato, oon ex eo quod cõmisit, sed ex eo quod traxit. Audi psalmũ interiora dicentem, & peccatorum nostrorum secreta caneotem. Ex persona enim generis humani dicitur Christo, Tibi soli peccaui & malũ coram te feci. Nõ ex persona vnius Dauid boc dicit, sed ex Adã persona, de quo genus bumaoum. Audi eoim psalmum, Tibi, inquit, soli peccaui,
& malum coram te feci, vt iustificeris in sermonibus Psalm. 50.

G tuis.Christo dicitur.Vnde hoc intelligimus?Audi quod sequitur,Et vincas cum iudicaris. Nō est iudicatus deus pater, noo est iodicatus deus spiritus sanctus,non inuenimus nisi solum filium in ista carne, quam de nostra massa suscipere dignatus est, iudicatum. Non ex oodo cōcupiscentiæ hominis & fœminæ, virgo credidit, virgo concepit,virgo peperit,& virgo permaosit: & ideo dicitur, Vincas cum iudicaris. Iudicatus est enim & vicit,quia sine peccato iudicatus est.Patientię fuit sustinere iudicium, non reatus. Multi innocentes iudicantur, sed in ipsis causis quas agunt. Nam de reliquo peccato non carēt,quia sicut ante homines factū, sic ante deum cogitationis peccatum est. Factum tuum coram oculis dei,cogitatio tua est . Testis facti est ipse iudex,accusatrix facti ipsa conscientia.Ergo ille vere innoceos iodicatus est, & ideo vicit. Solus eoim vicit, non de iudice

Matth. 27. Pontio Pilato, neque de Iudæis sæuientibus, sed de ipso diabolo, qui omnia nostra peccata rimatur diligentia inuidentiæ. Et quid ait dominus Iesus de ipso diabolo?

Ioan. 14. Ecce venit princeps mundi huius. Iam sæpe dictum est charitati vestræ, mundum istum appellari peccatores.

H Et quare peccatores nomioe mundi appellātur?quia dilectione mundi inhabitant mundum. Qui enim nō diligunt mūdum, non habitant in eo quod oon diligunt.

Philip. 3. Nostra,ioquit, conuersatio in cœlis est. Si ergo qui diligit deum,in cœlo habitat cum deo:qui diligit mūdum, in muodo cum principe habitat mundi. Omoes itaqoe dilectores mūdi ipsi sunt mundus, habitatores mundi, non carne quod omnes iusti,sed animo quod soli peccatores,quibus princeps est diabolus,quomodo dicitur domus habitatores domus.Secundum quā sententiam dicimus malam domum esse marmoratam, & booam domum esse fumigatam . Inuenis domū fumosam quā boni habitāt,& dicis bona domus.Inueois domū marmoratam & laqueatam quam possident iniqui, & dicis mala domus, domū appellans non parietes & receptacula corporum, sed ipsos habitatores:Sic mundum appellaoit scriptura habitatores mundi per concupiscentiam dilectionis,non per conuersationem corporis.Er-

Ioan. 14. go eccc,inquit,venit princeps mundi,& in me nihil inuenit. In solo ipso nihil inuenit diabolus. Et taoq̄ dice-

I retur ei,Quare ergo moreris? Ibi sequitur,Sed vt sciant

Ibidem. omnes quia voluntatem patris mei facio,surgite eamus hinc.Surgit,& it ad passionem. Quare?Quia voluntatē patris mei facio . Propter hanc ergo singularem inno-

Psalm. 50. centiam ait psalmus,Tibi soli peccaui,& malum coram te feci , vt iustificeris in sermonibus tuis, & vincas cum iudicaris:quia nihil mali in te inuenit . Quare autem in te inuenit ô genus humanum ? Quia sequitur & dicit, Ego eoim in iniquitatibus conceptus sum , & in peccatis peperit me mater mea. Dicit hoc Dauid. Quære vnde natus sit Dauid,inuenies de legitima cōiuge,de nullo adulterio. Secundum quam ergo propaginem dicit, In iniquitate conceptus sum, nisi quia est ibi quiddā de mortis propagine , quod secū trahit omnis qoi ex coniunctione viri & fœminæ nascitur ? Habens ergo vnus-

Exod. 20. quisque concupiscētiam, attendat legē dicentem, Non concupisces: inuenit in se quod illa prohibet, & sit reus legis.Inueniens aotem in se cui sobditus est,incipiat iam

Roma. 7. dicere,Condelector legi dei secundum ioteriorem hominem:video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati quæ est in membris meis. Cognouit se ægrotum,implorat medicum. Infœlix ego homo,quis me liberabit de corpore mortis huius ? Respōdeat medicus,

Gratia dei per Iesum Christum dominum nostrū. Gra- K tia dei,oō merita tua. Quare ergo te dixisti in lege cum iustitia sioe querela coouersatum ? Attendite,Sine querela dixit,hominum. Est enim quædam iustitia quā potest bomo implere,vt nullus homioum querator de homioe. Dicit,Non coocupiscas alienū. Tu si non rapueris alienum,nolla querela erit hominum. Ergo aliquando concupiscis & non rapis: sed sententia dei supra te est,quia concopiscis : Reus es legis, sed in oculis latoris legis.Sine querela viuitur:Quare ergo ista dāna:Quare ista stercora? Constrictio est aliqoaoto nodus iste, sed soluet qui soluet.Hoc autē non ego solus pia subiectione, sed omnes pia intentione mereamur. Quicquid faciebāt Iudæi vnde homines non quererētur, & esset ipsis conuersatio ex lege sine querela ,sibi tribuebant, & ipsam iustitiam secundum, legem viribus suis ascigoabant:implere non poterant,sed iotantum faciebant inquantom poterāt sibi tribuendo, nec hoc pie implebāt. Hoc ergo dicit legem implere, hoc est, non cōcupiscere.Quis ergo hoc qui viuit potest?Adiuuet nos psalmus, qui modo cantatus est, Exaudi me domine in tua iusti- Psalm. 141. tia.hoc est noo in mea.Si diceret, Exaudi me in iustitia L mea:tāquam meritom vocaret. Vocat quidē & in nonnullis locis & suam iustitiam, sed sic melius discernit, quia & suam quando dicit, datam dicit, qoomodo dicimus , Panem nostrum quotidianum da nobis hodie: Matth. 6. quomodo nostrū?Quomodo da? Ergo hic distinctius loquēs ait, Exaudi me in tua iustitia.Et sequitur,Et non Psalm. 142. intres in iudicium cum seruo tuo.Quid est,Non intres in iudicium cum seruo tuo?Non stes mecum in iudicio exigēdo à me omnia quæ præcepisti, & omnia quæ iussisti. Nam me inuenies reum si in iudiciom intrauetis mecum.Opus est ergo,inquit,mihi misericordia tua potios quàm liqoidissimo iudicio tuo. Quate ergo,ne intres in iudicium cum seruo tuo?Sequitur & dicit, Quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens . Seruus enim sum:qnare mecum stas in iudicio?Misericordia domini vtar. Quare ? Quoniam non iostificabitur in cōspectu tuo omois viuens.Quid dixit?Quandiu viuitur in hac vita, nemo iustificatus est, sed in conspectu dei.Non frustra addidit, In conspectu tuo:nisi quia potest esse iustificatus aliquis in conspectu hominum, vt M & illud impleator, Secundum iustitiam qoæ ex lege est, Philip. 3. qui sine querela in conspectu fuerim hominum. Referat in cōspectū dei. Non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Quid ergo facturi sumus ? Clamemus,Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis Rom. 7. huius ? Clamemus, Ne intres in iudiciū cum seruo tuo. Gratia dei per Iesum Christum domioū nostrum. Hoc ergo Psalmum audioimus, hoc Apostolum audiuimus, Quia cum fuerit illa iustitia secundum quam viuūt angeli,cum fuerit illa iustitia,vbi nulla erit cōcupiscentia, tam vnusquisq; metiatur se quid est modo , & quid erit tunc, & inueniet in cōparatione illius iustitiæ,ista damna esse & stercora. Quisquis aotem putat se modo posse implere iustitiam, & cum vixerit bene atque innocenter secundum probabilitatem existimationis humanæ, in via remansit,non desiderat melius, quia implesse putat, maximeq; sibi triboens , erit superbus : Et melior est peccator humilis,quàm iustus superbus. Ideo ait, Et in- Philip. 3. ueniar in illo noo habens meam iustitiam quæ ex lege est,sicut Iudæi putabant, sed iustitiam quæ ex fide est in Christo Iesu. Deinde secutus ait, Siquo modo occurrā in resurrectione mortuorum. Ibi se credidit impleturū esse iustitiam, id est, plenam se habiturum iustitiam. In compa-

A comparatione resurrectionis illius, stercus est tota vita
quam gerimus. Adhuc apostolum audi apertius dicen-
Philip. 3. tem, Siquo modo occurram in resurrectionem iusto-
rum, non quia iam acceperim, aut iam perfectus sim. Et
contexit inde, Fratres, ego me non arbitror apprehen-
disse. Quomodo cõparat iustitiam iustitiæ, salutẽ salu-
ti, fidẽ speciei, peregrinationem ciuitati? Attendite quo-
modo hoc impleat, Fratres, ego me non arbitror appre-
hendisse. Vnum autem. Quid vnum, nisi ex fide viuere
spe salutis æternæ, vbi erit plena & perfecta iustitia? In
cuius comparatione damna sunt quæ transitura sunt, &
stercora quæ reprobanda sunt. Quid ergo? Vnũ autem,
quæ retro sunt oblitus, in ea quæ antè sunt extentus, se-
cundum intentionem sequor ad palmam supernæ vo-
cationis dei in Christo Iesu. Et ad eos qui de sua perfe-
ctione possent præsumere, Quotquot autem perfecti su
mus, hoc sapiamus. Iam dudum dixerat se imperfectũ,
nunc autẽ perfectum. Quare, nisi quia ipsa est perfectio
hominis, inuenisse se non esse perfectum? Quotquot au-
B tem perfecti, hoc sapiamus. Et si quid forte aliter sapitis,
id quoque vobis deus reuelauit, id est, vt si vos in aliquo
profectu animi iustificatos probatis, legẽdo scripturas,
& inueniendo quæ sit vera & perfecta iustitia, inuenia-
tis vos reos, & desiderio futurorum damnetis præsen-
tia, viuatis ex fide & spe & charitate, & intelligatis quia
quod adhuc creditis, nondum videtis: quod adhuc spe-
ratis, nõdum tenetis: quod adhuc desideratis, nondum
impletis. Et si talis est qualitas peregrinantium, qualis
erit videntium? Ergo ille qui docebat dei iustitiam &
Psalm. 142. non cõstituebat suam, clamabat de psalmo, Exaudi me
in tua iustitia: Et nõ intres in iudicium cum seruo tuo,
quoniam non iustificabitur in conspectu tuo omnis vi-
Exod. 33. uens. Secundum hanc vitam dicitur Moysi, Nemo fa-
ciem dei vidit, & vixit. Non enim viuendum est hac vi-
ta, vt illam faciem videamus. Moriendum est mundo,
vt deo in sempiternũ viuamus. Tunc non peccabimus,
non solum factis, sed nec concupiscentiis, cum illam fa-
ciem viderimus quæ vincit omnes concupiscentias. Tã
enim dulcis est, fratres mei, tam pulchra vt illa visa nihil
aliud possit delectare. Satietas erit insatiabilis, nullum
fastidium: semper esuriemus, semper saturi erimus. Au
Eccli. 24. di ipsas duas sententias de scriptura, Qui bibit me, dicit
C sapientia, adhuc sitiet: & qui edit me, adhuc esuriet. Sed
ne putes quia ibi erit indigentia & fames: audi dominũ:
Ioan. 4. Qui biberit de hac aqua, non sitiet in æternum. Sed di-
Psalm. 26. cis, Quando erit? Quandocũq;: erit tamen. Expecta do-
minum, sustine dominum, viriliter age, & confortetur
cor tuum. Nunquid tanta restant, quanta peracta sunt?
Intende ab Adam vsque ad hodiernum diem, quot se-
cula euoluta sunt, & ecce iam nõ sunt. Pauci dies rema-
nent quodammodo. Sic enim dicendum est quod re-
manet in comparatione transactorum seculorum. Ex-
hortemur in inuicem. Exhortetur nos ille qui venit ad
nos, qui cucurrit viam, & dixit, Sequimini. Qui ascẽdit
prior in cœlũ, vt caput de sublimioribus subueniat cæ-
teris membris in terra laborantibus: qui dixit de cœlo,
Act. 9. Saule Saule, quid me persequeris? Ergo nemo desperet.
Reddetur nobis in fine quod promissum est: Ibi imple-
bitur illa iustitia. Audistis & Euangelium istis lectioni-
Ioan. 6. bus concordare, Voluntas, inquit, patris est, vt omnia
quę mihi dedit, non pereant, sed habeant vitã æternam,
& ego resuscitabo eos in nouissimo die. Seipsum pri-
mo die, nos nouissimo die. Primus dies ad caput Eccle-
siæ. Dies enim noster dominus Christus, non facit oc-
casum. Nouissimus dies erit finis seculi. Nolo dicas,
quando erit iste? Generi humano longè erit, vnicuique D
hominum propè erit, quia nouissimus dies est cuiusque
dies mortis. Etenim hinc cũ exieris, recipieris pro me-
ritis, & resurges ad recipienda quæ egisti. Tunc deus co-
ronabit nõ tam merita tua quàm dona sua. Quicquid ti-
bi donauit, si seruasti cognoscit. Totum ergo fratres de-
siderium nostrum non sit nisi ad vitam æternam. Nemo
sibi placeat quasi qui hic iuste vixerit, & comparet se il-
lis qui male viuunt secundum Pharisæum qui se iustifi- Luca. 18.
cabat, qui non audierat apostolum, Non quia iam acce- Philip. 3.
perim, aut iam perfectus sim. Ergo non acceperat adhuc
hoc quod desiderabat. Pignus acceperat, sic dixit, Qui
dedit pignus spiritum nobis. Cuius rei pignus erat, ad 1. Corin. 5.
hoc peruenire cupiebat. Participatio quædã, sed distat.
Aliter modo participamur, aliter tunc participabimur.
Modo per fidem, per spem, in eodem spiritu, tunc autẽ
species erit, res erit. Idẽ autem spiritus, idem deus, eadẽ
plenitudo. Qui clamat absentibus, exhibebit præsenti-
bus. Qui vocat peregrinos, nutriet & alet in patria. Via E
nobis factus est Christus, & desperamus nos peruentu-
ros? Via ista finiri non potest, præcidi non potest, corrũ-
pi non potest, nec pluuia, nec diluuiis, nec à latronibus
obsideri. Ambula securus in Christo, ambula ne offen-
das, ne cadas. Nec retro respicias, ne in via remaneas,
ne à via recedas. Ista omnia præcaue tantũ, & perueni-
sti. Cum perueneris, tũc iam gloriare ex hoc. Noli in te:
Nam qui se laudat, deum non laudat, sed se à deo auer-
tit. Quomodo qui vult recedere ab igne, ignis calidus
remanet, sed ille frigescit: quomodo qui vult recedere
à lumine, si recesserit, lumen in se lucidum remanet, sed
ille tenebratur. Nõ recedamus à calore spiritus, à lumi-
ne veritatis. Vocem modo audiuimus, tunc autem facie 1. Cor. 13.
ad faciem videbimus. Nemo sibi placeat, nemo alicui
insultet. Omnes sic velimus proficere, vt non inuidea-
mus proficientibus, nõ insultemus deficientibus, & erit
in nobis cum gaudio impletum quod promissum est in
Euangelio, Et ego suscitabo eos in nouissimo die. Ioan. 6.

Dominica in Septuagesima de lapsu mundi & auaritia, Sermo I.

Mnis homo in tribulatione cõstitutus aliqua, Sermo I.
& in sua causa deficiens, prudentem aliquem
quærit à quo consilium accipiat, & norit quid F
agat. Existimemus ergo vniuersum mundum
quasi esse hominẽ vnum. Euadere mala quærit, & face-
re bona piget, ac per hoc crebrescentibus tribulationi-
bus suis in sua causa deficiens, quem potest ad accipien-
dum cõsilium prudentiorem inuenire quàm Christum?
Certe meliorẽ inueniat, & quod vult agat. Si autem non
habet vbi meliorẽ inueniat, ad hunc veniat. quem vbiq;
inueniat consulat, accipiat consilium, seruet mãdatum
bonum, euadat magnum malum. Præsentia enim mala
temporalia, quæ multũ homines exhorrent, sub quibus
plurimum murmurant, & murmurando offendunt e-
mendatorem, ne inueniant saluatorem. Præsentia ergo
mala sine dubio transitoria sunt, aut per nos transeunt,
aut nos per illa transimus, aut transeunt nobis viuenti-
bus, aut dimittuntur nobis morientibus. Non est in tri-
bulatione magnum, quod tempore breue est. Quisquis
cogitas crastinum diem, non reuocas hesternum diem.
Minuente die perẽdino, hesternus erit & crastinus. Ve-
runtamen si curis tantis homines æstuant ad euaden-
das temporales & transcurrentes vel potius trãsuolan-
tes tribulationes, quid est cogitandum vt homo euadat
manentes & sine fine durantes? Dura causa est vita mor-
talis. Quid est aliud hic nasci, nisi ingredi laboriosam

G vitam?De labore futuro nostro testis est ipse fletus infantis.Ab ipso molesto couiuio nemo est excusatus.Bibendum fuit,quod propinauit Adam.Facti quidem fumus manibus veritatis, sed propter peccatum proiecti
Gene. 1. in dies vanitatis. Facti sumus ad imaginem dei, sed detriuimus eam transgressione peccati. Ideo psalmus nos admonet, quomodo facti fuerimus, & quò perueneri-
Psalm. 32. mus. Ait enim,Quanquam in imagine dei ambulet ho-
1.Reg. 25. mo. Ecce quod factus es. Quò peruenit?Audi quod sequitur,Tamen vanè conturbatur omnis homo.In imagine ambulat veritatis, & conturbatur in consilio vanitatis. Denique vide conturbationem eius,vide,& tanquã in speculo displice tibi. Quanquam,inquit,in imagine dei ambulet homo, & ideo magna res est homo, tamen vanè conturbabitur. Et quasi quæreremus, vnde rogo te,vnde vanè conturbabitur? Thezaurisat,inquit, & ignorat cui congregat ea. Ecce ille homo,id est,vniuersum genus humanum,quasi vnus homo qui in causa sua defecit, consilium perdidit, de via sanæ mentis errauit, thesaurizat, & nescit cui congreget ea. Quid dementius?Quid infœlicius? Certe enim tibi-Non. Qua-
H re sibi non? Quia moriturus est, quia breuis vita hominis est, quia thesaurus durat, & cito transit qui congregat. Ideo miseratus hominem in imagine dei ambulantem,vera fatentem, vana sectantem, Vane, inquit, conturbabitur. Doleo, thesaurizat,& ignorat cui cògreget ea.Sibi ea? Non. Quia moritur homo, perdurante thesauro.Cõsilium habes,da & mihi. Non habes consilium quod mihi des?nec tu ergo tenes.Proinde si ambo non habemus,ambo quæramus,ambo accipiamus,ambo tractemus. Conturbatur,thesaurizat,cogitat,laborat,curis inuigilat. Per diem vexaris laboribus, per noctem agitaris timoribus. Vt saccellus tuus impleatur nummis, anima tua febricitat curis. Video,doleo,conturbaris,& sicut dicit qui fallere nescit, vane conturbaris. Thesauriza enim vt bene proueniat quicquid agis. Vt damna taceamus,vt tanta pericula & in singulis luctis singulas mortes(mortes dico non còrporum , sed malarum cogitationum) vt accedat aurum , perit fides: vt foris vestiaris,intus expoliatis: vt ista omittamus, vt alia tacea-
I mus, vt aduersa prætereamus, prospera sola cogitemus: Ecce thesaurizas,ecce vndique lucra confluunt,& more fontium nummi currunt. Vbique ardet inopia, vbique
Psalm. 61. fluit copia.Non audisti,Diuitiæ si affluant,ne apponatis cor?Ecce acquiris,non infructuosè conturbaris, sed vanè conturbaris.Quare,inquis,vanè conturbor? Ecce saccos impleo, parietes mei vix capiunt quod acquiro:
Psalm. 38. Quare vanè conturbor? Thesaurizas, & ignoras cui ea congreges. Aut si scis cui,obsecro dic & mihi. Audiam te cui.Si non vane conturbaris,dic cui thesaurizas?Mihi, inquis. Hoc audes dicere moriturus? Filiis meis, inquis.Hoc audes dicere de morituris?Magna pietas,thesaurizat pater filiis:imò magna vanitas,thesaurizat moriturus morituris. Si propterea quia morituris dimittis, quid colligis?Hæc causa & filiorum:successuri sunt,non permansuri. Omitto dicere qualibus filiis,ne forte quod congregauit auaritia, perdat luxuria:Alius fluendo perdit,quod tu laborando cõgregasti.Sed omitto hoc.Forte erunt boni filij, luxuriosi non erunt, seruabunt quod dimisisti,augebunt quod seruasti, nõ perdent quod cõgregasti. Filij tui tecum sunt pariter vani si hoc faciunt, si te patrem in hoc imitantur: Illis dico quod tibi dicebam.Filio tuo dico.Cui seruas, illi dico,Thesaurizas, & nescis cui congreges ea. Sicut enim tu nescisti,sic & ille nescit. Si in illo vanitas permansit, nunquid ad ipsum defecit veritas? Omitto dicere, quia forte dũ viuis the- K
saurizas furi. Vna nocte venit,& tot diebus ac noctibus congregatum paratum inuenit. Thesaurizas forte latroni, forte prædoni. Nolo amplius dicere,ne commemorem & refricem perpessorum dolores. Quàm multa quæ congregauit inanis vanitas,parata inuenit hostilis crudelitas.Non est enim meum optare,sed omnium est timere. Auertat hoc deus. Sufficiant flagella ipsius. Omnes oremus, auertat hoc deus. Parcat deus nobis quẽ rogamus. Sed si dicat quibus,quid respõdemus?Tu ergo ô homo, ô omnis homo , tu qui vanè thesaurizas, vnde mihi respondes tractanti tecum, & tecũ quærenti consilium in causa omnium? Dicebas enim & respondebas , Thesaurizo filio meo, filiis meis, posteris meis. Dixi quanta sint & in ipsis filiis metuenda. Sed omitto pœnaliter victuros filios.sicut optat inimicus, sic viuant vt optat pater,quàm multi in casus inciderunt.Dixi,cõmemoraui , horruisti & non correxisti. Quid enim responsurus es,nisi hoc dicas,forte non?Et ego sic sum locutus, Forte,inquã,furi,forte latroni,forte prædoni.Nõ dixi certe, sed forte. Inter forte fiet, forte nõ fiet:nescis L
ergo quid fiet.Vanè cõturbaris. Vides quàm verum dixerit veritas, quàm inaniter conturbetur vanitas. Audisti,tandem aliquãdo sapuisti,quia hoc ipsum cum dicis,forte filiis meis,non autem audes dicere, certus sum quia filiis meis, nescis cui congreges ea . Ergo vt video, vt antè dicebã,defecisti in causa tua, non inuenis quod mihi respõdeas,sed nec ego quid tibi.Ambo itaq; quæramus, ambo consilium petamus.Habemus copiam nõ sapientis,sed ipsius sapientiæ:Audiamus ambo Christũ,
Iudæis scandalũ, gentibus autem stultitiam, ipsis autem *1.Corin. 1.*
vocatis Iudæis & Græcis Christum dei virtutem & dei sapientiam. Quid paras munimenta diuitiis tuis? Audi virtutem , nihil fortius. Quid paras argumenta diuitiis tuis?Audi sapientiam dei, nihil prudentius. Forte enim cum dixero scandalizaberis: Iudæus eris, quia Christus Iudæis scandalum.Forte cum dixero,stultum tibi videbitur:Gentilis eris,quia Christus gentibus stultitia:Christianus es , vocatus es . Vocatis autem Iudæis & Græcis Christus dei virtus est & dei sapientia. Nolite cõtristari enim dixero , nolite scandalizari, nolite veluti insipien-
tiæ meæ ore torto insultare. Audiamus,Quod enim di- M
cturus sum, Christus dixit:Contemnis præconem?time iudicem.Quid ergo ego dicam?Iam me propemodum paulò antè Euangelij lector hac cura liberauit. Non ergo lego,sed lecta recolo. Consilium quærebas in causa tua deficiens , vide quid dicat fons recti consilij, fons vnde quicquid imples,venenum non times. Nolite vo- *Matth. 6.*
bis condere thesauros in terra , vbi tinea & comestura exterminat , & vbi fures effodiunt & furantur, sed thesaurizate vobis thesauros in cœlo, quò fur non accedit, neque tinea corrumpit. Vbi enim est thesaurus tuus,ibi erit & cor tuum.Quid expectas amplius?Res aperta est. Consilium patet,sed cupiditas latet, imò non latet, sed etiam ipsa quod peius est patet.Non enim cessat rapina grassari , non enim cessat fraudare auaritia , non enim cessat periurare malitia. Totum vt quid? Vt thesaurizetur.Et vbi ponatur? In terra. Rectè quidẽ à terra in terram. Homini enim à quo nobis dixi laborẽ fuisse propinatum, dictũ est peccanti, Terra es,& in terram ibis. *Gene. 3.*
Meritò thesaurus in terra,quia cor in terra . Vbi est ergo quod habemus ad deũ? Dolete qui intellexistis,contigimini si doluistis. Quandiu vultis laudare & non facere?Verum est, nihil verius. Fiat ergo quod verum est. Vnum deum laudamus & non mutamur,vt non etiam

in hoc

A in hoc vane conturbemur. Ergo nolite vobis condere
thesaurum in terra, siue experti qnomodo pereat quod
in terra reconditur, siue non experti, sed ex alteris me-
tuentes experiri. Quem non corrigunt verba, corrigant
experimenta. Non surgitnr, non proceditur, nisi vt vna
voce dicatur ab omnibus: Væ nobis, ruit mūdus. Si ruit,
quare non migras? Si tibi architectus diceret ruituram
domū tuam, nonne prius migrares quàm murmurares?
Structor mūdi tibi dicit ruiturum mundum, & nō cre-
dis? Audi vocem prædicentis, audi consilium commo-
Luca. 21. nentis. Vox prædicētis est, Et cœlum & terra transibunt.
Matth. 6. Vox cōmonentis est, Nolite vobis condere thesaurum
in terra. Ergo si creditis prædicenti, si non contemnitis
commonentem, fiat quod dicit. Non enim ille te fallit,
qui tale consilium dedit. Non perdes quod dedisti, sed
Matth. 19. sequêris quod misisti. Consilium ergo do, Da pauperi-
bus, & habebis thesaurum in cœlo. Non sine thesauro
remanebis, sed quod habes in terra solicitus, habebis in
cœlo securus. Consilium do seruandi, non perdēdi. Ha-
bebis, inquit, thesaurum in cœlo, & veni sequere me, vt
B ducam te ad thesaurum tuum. Non est hoc dispendiū,
sed compēdium. Cur silent homines? Audiant vel ex-
perti quod timeāt, faciant vnde non timeant, migrent
in cœlum. Frumentum ponis in terra: venit amicus tuus
qui nouit frumētum & terræ naturam, docet tuam im-
peritiam, dicit tibi, Quid fecisti? Frumentum in terra in
inferioribus posuisti. Humidus locus est: putrescit quod
posuisti: perdes laborem tuum. Respondes, Quid ergo
faciam? Migra, inquit, in superiora. Audis ergo amicum
consilium dantem de frumento tuo, & cōtemnis deum
consilium dantem de corde tuo? Frumentum tuum ti-
mes ponere in terra, & cor tuum perdis in terra. Ecce
Matth. 6. dominus deus tuus dat tibi cōsilium de corde tuo: Vbi
enim, inquit, fuerit thesaurus tuus, illic erit & cor tuum.
Leua, inquit, cor in cœlo, ne putrescat in terra. Consiliū
est eius, qui te vult seruare, non perdere. Si ergo ita est,
quomodo pœnitet eos qui non fecerūt? Modo quid si-
bi dicunt? In cœlo haberemus, qnod in terra perdidi-
mus. Inuasit hostis domum, nunquid inuaderet cœlum?
Occidit seruum custodem, nunquid occideret domi-
C num seruatorem, quò fur non accedat, neq; tinea corrū-
pit? Quàm multi dicunt: Ibi haberemus, ibi nostros the-
sauros reconderemus, quò eos securi post paululum se-
queremur. Quare non audiuimus dominum nostrum?
Quare contempsimus patrem monentem, & hostē sen-
simus inuadentem? Ergo si consilium est hoc, non simus
pigri in tam bono consilio: & si migranda sint quæ ha-
bemus, in eum locum transferamus vnde ea nō perda-
mus. Quid sunt pauperes quibus damus, nisi laturarij no
stri per quos in cœlum de terra migramus? Da latura-
rio tuo. das: ad cœlum portat quod das. Quomodo, in-
quis, ad cœlum portat, & video quia manducando cō-
sumit? Prorsus nō tenendo sed manducando transpor-
Mat. 25. tat. An excidit tibi, Venite benedicti, percipite regnum,
Esuriui enim, & dedistis mihi māducare: Et, cū vni ex
minimis meis fecistis, mihi fecistis? Si ante te mendicā-
tem non contempsisti, attende ad quē peruenerit quod
dedisti. Cum vni, inquit, ex minimis meis fecistis, mihi
fecistis. Christus accepit quod dedisti. Ille accepit, qui
tibi vnde dares dedit. Ille accepit, qui in fine tibi sei-
psum dabit. Nam & hoc fratres aliquando commonui
charitatem vestrā, quod me fateor in scriptura dei plu-
rimum monet, & sæpius debeo cōmonere. Rogo vos vt
cogitetis, quod ait ipse dominus noster Iesus Christus,
in fine seculi cum venerit ad iudicium, congregaturum
se omnes gentes in conspectu suo, & diuisurum homi- D
nes in duas partes, alios ad dexteram, & ad sinistram
alios positurū, dexterisque dicturum, Venite benedicti Ibidem.
patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est
ab origine mundi. Sinistris autem, Ite in ignem æter-
num qui paratus est diabolo & angelis eius. Quære cau-
sas vel tantæ mercedis, vel tanti supplicij, Percipite re-
gnum. &, Ite in ignem æternum. Quare isti percepturi
regnum? Esuriui enim, & dedistis mihi manducare.
Quare isti ituri in ignem æternum? Esuriui enim, & non
dedistis mihi manducare. Quid est hoc rogo? Videro
de his qui percepturi sunt regnum, quia dederunt tan-
quam boni & fideles Christiani: verba domini non cō-
temnentes, & cum fiducia promissa sperantes fecerunt
hoc: quia si non fecissent, vitæ ipsorū bene sterilitas ista
non vtique conuenisset. Forte enim casti erant, nō frau-
datores, non ebriosi, abstinentes se ab operibus malis. Si
hoc non adderent, steriles remanerent. Fecissent enim,
Declina à malo: non fecissent, Et fac bonum. Veruma- Psalm. 33.
men etiam ipsis non ait, Venite percipite regnum, ca-
ste enim vixistis, nulli fraudem fecistis, neminem pau- E
perem oppressistis, limitem nullius inuasistis, neminem
iurando fefellistis. Nō dixit hæc, sed, percipite regnum,
quia esuriui, & dedistis mihi manducare. Quanto hoc
excellit, quando cætera tacuit, & hoc solū dominus no-
minauit? Rursus ad illos, Ite in ignem æternū, qui præ-
paratus est diabolo & angelis eius: quàm multa posset
in impios dicere, quoniam si quærerent, quare imus in
ignem æternū? quare quæris adulter, homicida, fraudu-
lator, sacrilege, blasphemator, infidelis? Nihil horum,
sed quia esuriui, & nō dedistis mihi manducare. Video
vos moueri, sicut moueor. Et vere mira res. Huius autē
admirabilis rei rationem colligo vt possum, quam vos
non celabo. Scriptum est, Sicut aqua extinguit ignem, Eccli. 3.
ita eleemosyna extingnit peccatum. Item scriptum est,
Include eleemosynam in corde pauperis, & ipsa pro te Eccli. 29.
deprecabitur dominum. Item scriptum est, qnod pau-
lò antè commemoraui, Consilium meum audi rex, & Daniel. 4.
peccata tua eleemosynis redime. Et alia multa sunt di-
uini eloquij documenta, quibus ostenditur multum va-
lere eleemosynam ad extinguenda & delenda peccata. F
Proinde illis quos damnaturus est, imò plus illis quos
coronaturus, solas eleemosynas imputabit, tāquam di-
cens, Difficile est, vt si examinem vos, & appendam vos,
& scruter diligentissime facta vestra, non inueniam vn-
de vos dānem: Sed ite in regnum, Esuriui enim, & de- Matth. 5.
distis mihi manducare. Non ergo itis in regnum quia
non peccastis, sed qnia vestra peccata eleemosynis re-
demistis. Rursus & illis, Ite in ignem æternum, qui pa-
ratus est diabolo & angelis eius. Et illi tanquam noxij,
olim rei, sero trementes, attendentes peccata sua quan-
do auderent dicere, immerito se damnari, immeritò in
se hanc depromi à iudice tam iusto sententiam? Con-
siderando conscientias suas, considerando omnia vul-
nera animæ suæ, quando auderent dicere, Iniuste dam-
namur? De quibus antè in Sapientia dictum est, Tradu- Sapien. 5.
cent eos ex aduerso iniquitates eorū. Sine dubio vide-
bunt se iustè damnari pro sceleribus & criminibus suis:
& quasi eis diceret, Non inde vnde putatis, sed quia esu-
riui & non dedistis mihi manducare. Si enim ab illis
omnibus vestris factis auersi & ad me conuersi, illa om-
nia crimina atque peccata eleemosynis redemissetis,
ipsæ eleemosynæ modo liberarent vos, & à reatu tanto-
rum criminum absoluerent. Beati enim misericordes, Mat. 5.
quoniam ipsis misericordia præstabitur. Modo autem

G Ite in ignem æternum: Indicium sine misericordia ei qui
Iac. 2. non fecit misericordiam. Commendauerim vobis fra-
tres mei, Date panem terrenum, & pulsate ad cœlestem.
Ioan. 6. Dominus panis est. Ego sum panis, inquit, vitæ. Quo-
modo tibi dabit, qui nõ das egenti? Eget ad te alter, egea
ad alterum: Escum eges ad alterum, & eget ad te alter,
ille ad egẽtem eget. Nam ad quem to eges, nullius eget.
fac quod circa se fiat. Non enim quomodo inter se so-
lent improperare quodãmodo beneficia amici: Ego ti-
bi præstiti hoc: Respõdetur, Et ego tibi hoc: vult vt præ-
stemus ei, quia & ipse præstitit nobis. Nullius indiget,
Psalm. 15. ideo verus est dominus. Dixi domino, deus meus es tu,
quoniã bonorum meorum non eges. Cum ergo sit do-
minus & verus dominus, & bonorum nostrorum non
egeat, tamen vt aliquid etiam erga illum faceremus, e-
Matth. 25. surire dignatus est in pauperibus suis. Esuriui, inquit, &
dedistis mihi manducare. Domine quando te vidimus
esurientem? Cum vni ex minimis meis fecistis, mihi fe-
cistis. Breuiter ergo audiant homines, dignéq; conside-
rent, quãtum sit meritum Christum pauisse esurientem,
& quale sit crimen Christum contempsisse esurientem.
H Mutat quidem hominem in melius pœnitentia pecca-
torum, sed nec ipsa videtur aliquid profutura si ab ope-
ribus misericordiæ sterilis fuerit. Testatur hoc veritas
Lucæ 3. per Ioannem, qui venientibus ad se dicebat, Generatio
viperarũ, quis vobis ostendis fugere ab ira ventura? Fa-
cite ergo dignos fructus pœnitentiæ. Et ne dicatis, pa-
trem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens
est deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Iam
enim securis ad radices arborũ posita est. Omnis enim
arbor non faciens fructum bonum, excidetur, & in ignẽ
mittetur. De hoc itaq; fructu superius ait, Facite fructus
dignos pœnitentiæ. Quisquis itaq; istos fructus non fe-
cerit, sine causa putat per sterilem pœnitentiam se me-
reri veniam peccatorum. Qui sint autem isti fructus,
ipse consequenter ostendit. Nam post hæc eius verba
interrogabant eum turbæ dicentes, Quid ergo facie-
mus, id est, qui sunt isti fructus quos vt faciamus horta-
ris & terres? Respondens autem dicebat illis, Qui habet
duas tunicas, det vnam non habenti: & qui habet escas,
similiter faciat. Quid manifestius fratres mei? Quid cer-
I tius? Quid expressius? Quid ergo aliud sonat, quod su-
perius ait, Omnis arbor non faciens fructum bonum
excidetur, & in ignem mittetur: nisi quod sinistri audi-
Matth. 25. tori sunt, Ite in ignẽ æternum: Esuriui enim, & non de-
distis mihi manducare? Parum est itaq; recedere à pec-
catis, si præterita curare neglexeris: sicut scriptum est,
Eccli. 21. Fili peccasti? ne adiicias iterum. Et ne hoc solo securũ
se esse putaret: Et de pristinis, inquit, deprecare vt tibi
dimittãtur. Sed quid proderit deprecari si te non dignũ
faceris exaudiri non faciendo fructus dignos pœniten-
tiæ, vt tanquã sterilis arbor excidaris, & in ignem mit-
taris? Si ergo exaudiri vultis cum deprecamini pro pec-
Lucæ 6. catis vestris, dimittite, & dimittetur vobis.

*Item in eadem dominica Homilia de eo quod scri-
ptum est in Euangelio secundum Matthæum, Simile est
regnum cœlorum homini patrifamilias qui exiit primo
mane &c. quæ inserta est in sermone LIX. de verbis
domini.*

*Item in eadem dominica alius sermo de epistola, Non
sic pugno &c. qui habetur inter sermones de verbis
Apostoli XIX.*

*Dominica in Sexagesima, De vocatione Abrahæ, Egredere
de terra tua &c. Sermo I.*

Odo cum diuina lectio legeretur audiuimus K
dominũ beato Abrahæ dicentẽ, Egredere de
terra tua, & de cognatione tua, & de domo
patris tui. Omnia enim fratres charissimi, quæ
in veteri testamento conscripta sunt, noui testamẽti ty-
pum & imaginem prætulerunt, sicut apostolus dicit,
Omnia enim in figura contingebant illis: scripta sunt *1. Corin. 10.*
autem propter nos, in quos fines seculorum obuenerũt.
Si ergo propter nos scripta sunt, quod tũc in Abraham
corporaliter legimus factum, spiritaliter in nobis vide-
bimus impletũ. Egredere, inquit dominus, de terra tua,
& de cognatione tua, & de domo patris tui. Hæc om-
nia fratres pro sacramento baptismi in nobis & credi-
mus & sentimus impleri. Terra nostra, caro nostra est.
Et bene de terra nostra egredimur, quãdo carnales cõ-
suetudines deserẽtes, Christi vestigiis inhæremus. Qua-
si non tibi videtur fœliciter de terra sua, id est, de seipso
egredi, qui de superbo efficitur humilis, patiẽs ex iracũ-
do, castus ex luxurioso, largus ex cupido, benignus ex
inuido, placidus ex cruento? Vere fratres fœliciter de
terra sua egreditur, qui pro dei amore taliter commuta- L
tur. Denique etiã in collocutione priuata ita loqui con-
sueuimus, vt si aliquis malus homo subito bona opera
cœperit exercere, dicamus de illo, Exiit iste de se. Et ve-
re bene de se exisse dicitur. Egredere, inquit dominus,
de terra tua. Terra nostra, id est, caro nostra, ante ba-
ptismũ terra morientium fuit, per baptismum facta est
terra viuẽtium. Ipsa est illa terra de qua psalmista com-
memorat, dicens, Credo videre bona domini in terra *Psalm. 26.*
viuentium. Terra viuentium & non morientium, id est
virtutum non vitiorum, vt dixi, per baptismum facti su-
mus: si tamẽ post acceptum baptismum ad vitiorum nõ
reuertimur volutabrum, si posteaquam terra viuentium
facti sumus, opera morti obnoxia & luxuriosa non fa-
ciamus. Et veni, inquit dominus, in terram quam mon- *Genes. 12.*
strauero tibi. Tunc enim ad terram quam dominus o-
stendit, cum gaudio veniemus, si prius de terra nostra,
id est, de carne nostra, ipso adiouante, vitia & peccata
repellimus. Egredere, inquit, & de cognatione tua. Co-
gnatio ista, vitia intelliguntur atque peccata, quæ nobis-
cum quodammodo & ex parte nascuntur, & ab infan-
tia malis moribus adduntur ac nutriuntur. De cogna- M
tione ergo nostra egredimur, quando per gratiam ba-
ptismi omnibus peccatis & vitiis vacuamur: ita tamen,
vt postea cum dei adiutorio quantum possumus labo-
remus, vt expulsis vitiis, virtutibus repleamur. Nã si per
baptismum malis omnibus vacuati, desides esse volu-
mus & ignaui, timeo ne impleatur illud in nobis quod
in euangelio scriptum est, Cum exierit spiritus immun- *Matth. 12.*
dus ab homine, vadit per loca arida, & quærit requiem,
& non inuenit. Postea reuersus si inuenerit domum va-
cuam, adducit secum septem spiritus nequiores se, & in-
gressi habitant ibi: & erunt hominis illius posteriora pe-
iora prioribus. Ita ergo de cognatione nostra, id est, de
peccatis & vitiis exeamus, vt nunquã ad hæc mala post-
ea velut canis ad vomitum redire velimus. Egredere,
inquit, & de domo patris tui. Et hoc charissimi spirita-
liter debemus accipere. Pater noster ante gratiã Chri-
sti, diabolus fuit: de ipso dominus in euangelio Iudæos
arguit, dicẽs, Vos ex patre diabolo estis, & desideria pa-
tris vestri facere vultis. Patrem ergo hominũ dixit dia-
bolum, non ex ipso nascendo, sed ipsius nequitiam imi-
tando, non quòd ex ipso potuerint nasci, sed quòd eum
voluerint imitari. Nam quòd prius pater noster diabo-
lus fuerit, ex persona dei loquentis ad ecclesiam, psal-
mista

A mista commemorat,dicens,Audi filia & vide,& obliui-
Psalm. 44. scere populum tuum,& domnm patris tui.Considerate
fratres quid dixerit , Audi, ioquit,filia. Qui dicit, Audi
filia,pater vtique est.Et cum dicit,Obliuiscere populum
tuum & domum patris tui:patrem vtique admonet re-
linquēdum. Iouitamur ergo à deo patre,vt beata & fœ-
lici commutatiooe patrem diabolum relinquamus.Be-
ne diabolum patrem relinquimus,si deo auxtliaote cal-
liditatem & nequitias illius vitare semper vel fugere stu-
deamus.Hæc ergo omnia fratres,id est,vt exemplo bea-
ti Abrahæ de terra nostra , conuersatione vtique carna-
li posſimus exire, & cognatiooem nostram, vitia vide-
licet & peccata relinquere , & de domo diaboli patris
effugere, non oostris viribus , sed Christi gratia donan-
te meruimus . Et idèo quaotum possumus cum ipsius
adiutorio laboremus , ne iterum ad consortium vel ad
amicitias diaboli, aut ad vitia vel ad carnales concupi-
Ioan. 5. sceotias redeamus, propter illud quod scriptū est, Ecce
B sanus factus es , iam ooli peccare, ne quid tibi deterius
cootingat : sed Abrahæ fidem potius imitaodo , & bo-
na iugiter opera faciendo , non solum ad veniam, sed
etiam ad consorōum vel amicitiam dei perueoire pos-
simus . Sed & illud fratres charissimi quod de hac ea-
dem re dominus locutus est ad Moysen , cum grandi
metu & tremore considerare debemus . Sic enim ait,
Deut. 7. Cum tradiderit vobis dominus terrā Chanaozorum,
cauete ne vnquam cum habitatoribus terræ illius iun-
gatis amicitias,quę vobis protinus fiot io ruioam.Com
eoim per gratiam baptismi à nobis omoia crimina vel
peccata eapulsa esse credamus , si postea cum ipsis vitiis
& peccatis amicitias iuogimus , dum eis ad cupidita-
tem vel luxuriam conseotimus, sioe dubio eorum ami-
citia nobis efficitur in ruinam. Et ideo quaotum possu-
mus cum dei adiutorio pro salute aoimæ laboremus,
& agro cordis oostri qoem peccata vel crimina posse-
derant , virtutes intromittere festinemus , vt in nobis
Impleatur illud quod beatus Isaac in typo Christi bene-
Genes. 27. dicens filium suum,dixit,Ecce odor filij mei,sicut odor
agri pleoi , cui benedixit dominus , quod ipse præstare
C dignetur , cui honor & imperiom cum patre & spiritu
sancto in secula seculorum, Amen.

Item in eadem dominica , Homilia de eo quod scriptū est in euan-gelio secūdum Matthæum, Exiit qui seminat, &c. quæ habetur lib. 0. quæstionum Euangeliorum, cap. X. & XIII.

Feria quarta post dominicam in Sexagesima, De charitate & dilectione dei, & de caco illuminato, Ser. I.

Sermo LII. DE charitate nobis paulò antè apostolus loque-
batur, cum eius epistola legeretur, & eam no-
bis sic commendabat, vt iotelligeremos cæte-
ra omnia quamuis magna dei dona , sine illa nihil pro-
desse. Vbi autem ipsa est,sola esse non porest. Et nos er-
go vestræ charitati sermonem de charitate reddamus.
Charitas alia est diuina,alia est humana : alia est huma-
na licita, alia illicita. De his ergo tribus charitatibus vel
dilectionibus(duo eoim nomina habet apud Latinos,
In li. 50. quæ Gręce ἀγάπη dicitur)quod dominus donauerit di-
hom. 38. cam. Hæc ergo prima est distributio mea , ꝙ dixi aliam
in prin. humaoam,aliam diuinam esse charitatem. Eandēmque
humaoam in duo distribui , ꝙ alia sit licita , alia illicita.
Prius ergo loquor de humana licita,quæ oon reprehen-
ditur:Deiode de humana illicita,quę damnatur:Tertio
de diuioa, quæ nos perducit ad regnū. Vt ergo breuiter
insinuem, licita est humana charitas qoa vxor diligitur,
illicita qua meretrix , vel vxor aliena . In foro eoim &
plateis magis licita charitas diligitur quàm meretrix:
In domo dei, in templo dei, in ciuitate Christi , io cor- D
pore Christi, etiam meretricis amor ad gehennas amā-
tem perducit.Licitam ergo charitatem habere,humana Charitas
est:sed, vt dixi,licita est. Non solum autē ita licita est vt humana
coocedatur, sed ita licita est, vt si defuerit,reprehenda- licita.
tur . Liceat vobis humana charitate diligere cooiuges,
diligere filios , diligere amicos vestros , diligere ciues
vestros . Omnia enim ista nomioa habeot necessitudi-
nis vinculum, & gluten quodammodo charitatis . Sed
videtis istam charitatem esse posse & impiorum, Id est,
paganorum, Iudæorum,hæreticorum. Quis enim eorū
non amat vxorem , filios, fratres, vicinos, affines , ami-
cos &c? Hæc ergo humana est.Si ergo tali quisq; crude-
litate efferatur , vt perdat etiam humaoū dilectionis af-
fectum, & non amet filios suos, & noo amet coniugem
suam,oec inter homines numerandus est.Nō enim lau-
dandus est qui amat filios suos , sed damnandus est qui
non amat filios. Adhuc enim videat cum quibus debet
ei esse dilectio ista commuois. Amat filios,& feræ amāt
filios.Amant filios aspides, amant filios tigrides, amant E
filios leones.Nulla enim bestia est quę nō filiis suis blan-
dè murmuret. Nam cum terreat homioes,paruulos fo-
uet. Fremit leo io filios, vt nemo traoseat. Intrat in spe-
luocam vbi habet filios suos , omnem rabiē feritatis ex-
pooit. Foris eam ponit,cum ipsa non ingreditur. Ergo
qui nō amat filios suos, etiam leooe peior est . Humana
sunt ista,& licita sont. Illicitum amorem cauete, mem-
bra Christi estis, & corpus Christi estis. Audite aposto-
lum,& tremiscite.Non potoit enim grauius dicere,non
potuit vehementius, non potuit acrius deterrere Chri-
stianos ab amore fornicationum,nisi vbi dixit, Tollens 1.Corin.6.
ergo membra Christi , faciam membra meretricis ? Vt
autem hoc diceret , superius ait , Nescitis quia qui ad-
hæret meretrici , vnum corpus est ? Et testimonium de
scriptura dedit quod scriptum est , Erunt duo in caroe Genes. 2.
vna.Dictum est enim hoc diuinitus, sed de viro & vxo-
re, vbi licet,vbi cōcessum est,vbi hooestum est,noo vbi
turpe,non vbi illicitum, oon vbi omni ratiooe damna-
bile . Sicut aotem vna fit caro in permixtione licita viri F
& vxoris , sic vna fit caro io permixtione illicita mere-
tricis & amatoris . Cum ergo vna fit caro , illud te ter-
reat, illud exhorreat quod addidit:Tollens ergo mem-
bra Christi.Membra Christi,Christiaoe attende.Mem-
bra Christi ooli in altero , in te attende membra Chri-
sti,qui emptus es sanguioe Christi . Tollens ergo mem-
bra Christi , faciam membra meretricis ? Hoc qui non
horret, deo horret . Prorsus prorsus obsecro vos fratres
mei:Ecce ponamus,quod non est , promisisse deum ta-
libus impunitatem, & dixisse , Qui talia fecerint , mise-
rebor eorum, non eos damnabo : Faciamus hoc dixisse
deum. Etiam promissa impuoitate tollit quisque mem-
bra Christi, & facit iam membra meretricis ? Noo facit
si est ibi tertia diuina dilectio . Etenim tres dilectiooes
commemoraui, de tribus me quod dominus daret di-
cturum esse promisi , De licita humana , de illicita hu-
mana,de illa excellenti atque diuina . Interrogemus di-
uinam charitatem, & ponamus ante illam duas huma-
nas charitates,& dicamus ei, Ecce licita charitas huma-
na qua vxor diligitur & filij,aliæq; necessitudines secu-
lares : Ecce alia illicita qua diligitur meretrix , qua di- Charitas
ligitur ancilla aliena , qoa diligitur aliena filia noo pe- diuina.
tita , non promissa, qua diligitur vxor aliena . Duæ an-
te te suot charitates, cum qua istarum vis manere?
Qui eligit manere cum illa humana licita , cum illa
humana illicita non maoet . Nemo sibi dicat , ambas
habeo

G habeo. Si ambas habes: admittendo ad te dilectionem
meretricis, iniuriā facis matronæ, & quæ ibi habitat di-
uinæ charitati. Puto enim quia si homo coniugatus es,
& diligas meretricem, non mittis meretricem in do-
mum tuam vt habitet cum matrona tua. Non vsque-
adeo progredeteris: Tenebras quæris, latebras quæris, tur-
pitudinem nō profiteris. Sed & qui non habent vxores,
& sunt quasi meretricum licentius amatores, ideo dixi
quasi, quia & ipsi dānantur si iam sunt fideles: puto quia
& adolescens nondum habens vxorē si diligat meretri-
cem, nō eam facit habitare cum sorore sua, non eam fa-
cit habitare cum matre sua, ne iniuriam faciat huma-
næ pudicitiæ, ne offendat decus sanguinis sui. Si ergo
non facis habitare meretricem quam diligis, cum ma-
tre tua, cū sorore tua, ne sicut dixi, offendas decus san-
guinis tui: facis habitare in corde tuo dilectionem me-
retricis cum dilectione dei, & offendis decus sanguinis
Christi? Amate deum: nihil melius inuenitis. Amatis ar-
gentum, quia melius est ferro & æramento. Amatis
H plus aurum, quia melius est argento. Amatis plus lapi-
des preciosos, quia & auri precium superāt. Amatis po-
stremo istam lucem, quam dimittere formidat omnis
qui mortem timet. Amatis, inquam, istam lucem, quo-
modo eam amore quodā ingenti desiderabat, qui post
Matth. 20. Iesum clamabat, Miserere mei fili Dauid. Clamabat
cæcus Christo transeunte. Metuebat enim ne transiret,
Mar. 10. & non sanaret. Et quantum clamabat? vt turba prohibē-
te non taceret. vicit cōtradictorem, tenuit Saluatorem:
obstrepentibus turbis & clamare prohibentibus, stetit
Iesus: vocauit eum, & dixit ei, Quid vis tibi fieri? Do-
mine, vt videam, inquit. Respice, fides tua te saluum fe-
cit. Amate Christum, desiderate lumen quod est Chri-
stus. Si desiderauit ille lumen corporis, quanto plus lu-
men cordis desiderare debetis? Ad eum nō vocibus, sed
De verbis domini ser. 10. moribus clamemus. Viuamus bene, mundum contem-
namus. Nihil nobis sit omne quod transit. Reprehensu-
ri sunt nos quando sic vixerimus quidā dilectores no-
stri, homines seculares, amantes terram, sapientes pul-
uerem, nihil de cœlo ducentes, auras liberas corde, na-
re carpentes. Reprehensuri sunt nos proculdubio atq;
dicturi, si viderint nos ista humana, ista terrena contē-
I nere: Quid pateris? Quid insanis? Turba illa est contra-
dicens ne cæcus clamet, & aliquanti Christiani sunt qui
prohibent viuere Christianè: quia & illa turba quæ cum
Christo ambulabat, & vociferātem hominem ad Chri-
stum ac lucem desiderantem ab ipsius Christi beneficio
prohibebant, sunt tales Christiani. Sed vincamus illos,
viuamus bene, & ipsa vita sit vox nostra ad Christum:
stabit qui stat. Nam & ibi magnum mysteriū est. Trans-
iens erat ille quando clamat: quando sanauit, stetit.
Transitus Christi inuentos nos faciat ad clamandum.
Christi trā-situs quid. Quis est transitus Christi? Quicquid pro nobis tēpora-
liter pertulit, transitus eius est. Natus est, trāsiit: Nunquid
adhuc nascitur? Creuit, transit: Nunquid adhuc crescit?
Suxit: Nunquid adhuc sugit? Manducauit & bibit: Nun-
quid adhuc facit? Defessus dormiuit: Nunquid adhuc
dormit? Postremò prensus est, vinctus est, verberatus
est, spinis coronatus est, alapis cæsus est, sputis illitus, li-
gno suspensus, occisus, lancea percussus, sepultus, resur-
rexit: adhuc transit. Ascendit in cœlum, sedet ad dexte-
ram patris: Stetit. Clama quantum potes, modo te illu-
Ioan. 1. minat. Nam in eo ipso quòd verbum erat apud deum,
vtique stabat, quia non mutabatur, Et deus erat verbum,
& verbum caro factum est. Caro per transitum multa
fecit, & passa est: Verbum stetit. Ipso verbo cor illumi-
natur, quia ipso verbo caro quam suscepit honoratur. K
Tolle verbum, quid est caro? Hoc est quod tua. Caro
autem Christi vt honoretur, verbum caro factum est,
& habitauit in nobis. Clamemus ergo, & bene viua-
mus. Amate filios vestros, amate coniuges vestras, etsi
seculariter. Nam secundum carnem amare debetis, vt
secundum deum illis consulatis, & non in eis nisi Chri-
stum diligatis, & oderitis in vestris si Christum habere
noluerint. Ipsa enim est charitas illa diuina. Nam quid
eis proderit transitoria & mortalis charitas vestra? Ta-
men quando & humanitus diligis vxorē, sed plus dili-
ge Christum. Non dico vt non diligas patrem, non di-
co vt non diligas filios, sed plus dilige Christum. Audi
illum dicentem, ne mea putes ista verba: Qui amat pa- Matth. 10.
trem aut matrem plus q̄ me, non est me dignus. Quan-
do audis, Non est me dignus, non times? De quo dixit,
Non est me dignus? non est cum illo. Qui cum illo non
erit, vbi erit? Si non amas cum illo esse, time sine illo es-
se. Quare times sine illo esse? quia cum diabolo eris si
cum Christo non fueris. Et vbi erit diabolus? Audi ip- L
sum Christum, Ite in ignem æternum, qui paratus est Matth. 25.
diabolo, & angelis eius. Si igne cœli non accenderis,
ignem time gehennarum. Si non amas esse inter ange-
los dei, time esse inter angelos diaboli. Si non amat esse
in regno, time esse in camino ignis ardentis inextingui-
bilis, sempiterni. Vincat in te pius timor, & erit amor.
Timor pædagogus sit. Non ipse in te remaneat, sed te
ad charitatem quasi ad magistrum perducat.

Item in eadem feria alius sermo de epistola dici: Quem diligit dominus castigat &c. qui habetur in libro 83. quæstionum, quæstione LXXXII.

Item in eadem feria Homilia de eo quod scriptum est in euangelio secundum Matthæum, Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus &c. quæ habetur inter sermones de verbis domini XI.

Dominica in quinquagesima, De fide, spe, & charitate: Sermo I.

QVicunque enim Christianum nomen tenet, Ser. LIII.
& quicunque sacramentis diuinis est imbutus, M
fratres charissimi, necesse est vt religionis Chri-
stianæ rationem sciat, & fidei veritatem agnoscat, eius
quoq; fidei, quæ (vt apostolus ait) per dilectionem ope- Galat. 5.
ratur, quæ in præsenti confortat ac roborat creden-
tes, & in futuro perducit ad dei cōtemplationem. Nam
tria quædam proposuit animæ nostræ necessaria beatus
& egregius gentium doctor, dicens, Nunc autē manent 1. Corin. 13.
fides, spes, charitas, tria hæc: maior autem horū est cha-
ritas. Primum ergo fides catholica Christiano necessa-
ria est, quia in ipsa distinguuntur filij dei à filiis diabo-
li, filij lucis à filiis tenebrarum: per ipsam renascimur in
baptismate, & salutem æternam impetramus, sicut scri-
ptum est: Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit.
Hæc porta est vitæ, hæc ianua regni. Per ipsam discitur Mar. 16.
veritatis scientia, & percipitur cognitio diuinitatis, per
ipsam gratiam dei inuenimus. Aliter autem deo place-
re non possumus, quia sine fide impossibile est placere Hebr. 11.
deo. Vere enim beatus est qui & recte credēdo bene vi-
uit, & bene viuendo fidem rectam custodit. Igitur sicut
ociosa est fides sine operibus bonis, ita nihil proficiunt
opera bona sine fide recta. Vnde beatus Iacobus Apo-
stolus dixit, Quid proderit fratres mei si fidem se dicat Iac. 2.
quis habere, opera autem non habeat? Nunquid poterit
saluare eum? Fides sine operibus ociosa est. Sicut enim
corpus

A corpus sine spiritu emortuum est, ita & fides sine operibus mortua est. Fidem ante omnia fratres mei rectam & immaculatam habere contendite, & secundum apostolicæ institutionis normam, symbolum à sanctis patribus constitutum memoriter tenete, & religiose viuentes obseruare studete: Hæreticorum dogmata pestifera fugite, maleficorum & incãtatorum venena mortifera horrescite: diuinorum & sortilegorum nefandas traditiones quæ cum dæmonibus societatem habẽt penitus respuite, vt nihil aliud quàm qood catholica fides laudat, amat, prædicat, in mente siue in professione, seu moribus teneatis. Post hanc ergo fidem, spem firmam habere discite, quæ animum nostrum ad inuisibilia trahit, & intentionem nostram in cœlestia & æterna inserit, & quodammodo nexibus insolubilibus ligat, quæ non decipit, sed fideliter obsequentes ad æternam beatitudinem perducit. Nemo igitur quamuis ingenti peccatorum pondere prematur, de bonitate diuinæ pietatis desperare debet, sed spe certæ misericordiæ illius indulgẽtiam sibi quotidianis deprecari lachrymis: quam recte sperare possunt, si ab actione praui operis cessabunt. Ideo non propter spem veniæ perseueranter pec-

B care debemus, neque quia deus iuste peccata punit, veniam desperare debemus: vt neque cum fiducia peccemus, neque rursus peccata desperemus, sed vtroqoe periculo euitato, & à malo declinemus, & de pietate Dei veniam speremus. Similiter & in omnium tribolationum angustia, spe ad solatia supernæ pietatis currendũ est: qoia in illo solo omnis spes & salus sine dubio con-

Psal.61. sistit, dicente propheta, In deo salutare meum, & gloria mea, deus auxilij mei, & spes mea in deo est. Com enim fidem rectam & spem firmam vobis fratres persuademos habere, hoc maxime hortamur, vt charitatem in vobis habere & opere ostendere per omnia satagatis. Per ipsam enim & cum ipsa beatitudinem veram habituros vos esse sciatis, quia sine hac nemo videbit deum.

1.Corin.13. Hæc antem ideo maior fide & spe ab apostolo esse narratur, quia cæteris recedentibus ipsa sola permanebit. Fidei enim succedit spes, & spei beatitudo, charitati autem nõ transmutatio, sed sola restat perfectio. Hęc omnium arx est virtutum, hæc promissio regni, hæc præmium summum est sanctorum in cœlo, quia in perenni gaudio nihil gratius, nihil dulcius habẽt sancti perfecto amore dei. Quem quia præsentem vident, suauius

C diligunt, & dulcius fruũtur ipso bono. Oportet vos scire fratres, quia in omnibus præceptis dei charitas obtinet principatum, sine cuius perfectione nihil Deo pla-

Ibidem. cere posse Paolus apostolus testatur, quia nec martyrium, nec seculi contempum, nec eleemosynarum largitionẽ sine charitatis officio quicquam proficere posse ostendit. Vnde & ipse dominus à qnodam scriba interrogatus quod esset mandatum maximom, respondit,

Matth.22. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima rua, & ex tota mente tua. Addidit quoque, Secundum simile est huic, Diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis tota lex pendet, & prophetæ. Quod vero ait, Ex toto corde, & tota anima, & tota mente: id est, toto intellectu, tota volũtate, & ex omni memoria Deum esse diligendum. Dei vero dilectio in obseruatione mandatorum eius tota consistit,

Ioan.14. sicut alibi air, Si quis diligit me, sermones meos seruat.

Ioan.13. Vnde & ipsa veritas alibi air, In hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis

Roman.13. ad inuicem. Item apostolos, Plenitudo legis est dile-

1.Ioan.4. ctio. Item Ioannes euangelista, Hoc, inquit, mandatum

habemus à Deo, vt qui diligit Deom, diligat & proxi- D mum. Si forte quilibet quærat, quis sit proximus, sciat *Proximus quis.* omnem Christianum rectè proximum dici, quia omnes io baprismo filij Dei sanctificamur, vt fratres simus spiritaliter in charitate perfecta. Nobilior est generatio spiritalis quàm carnalis, de qua in Euangelio ipsa veritas air, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, *Ioan.3.* non potest introire in regnum Dei. Qui autem taliter intelligẽs proximum diligit, sine dubio charitatem veram in semetipso tenebit. Hæc igitur fratres diligenter considerate, vt cum fide & dilectione vestram operemini semper salutem, habentes spem firmam, quia quicquid boni in præsenti agitis, in futuro ab illo inæstimabiliter remunerabimini, qui author & protector est nostræ saltis, Iesus Christus dominus noster, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat.

In eadem dominica de vacca, ariete vel capra trium annorum, turture quoque & columba. Sermo II.

Vdiuimus fratres charissimi scripturam dicen- *Ser.LIIII.* tem, Locutus est dominus ad Abraham dicẽs, Sume mihi vaccã triennem & caprã trimam, *Gene.15.* & arietem annorũ trium, turturem quoque & E columbam. Qui tollens vniuersa hæc, diuisit ea per mediom, & vtrasque partes contra se altrinsecus posuit, aues autem non diuisit. Descenderúntque volucres super cadauera, & abigebat eas Abraham. Cúmque sol occumberet, sopor irruit super Abraham, & horror magnus & tenebrosos inuasit eum. Cum ergo occubnisset sol, facta est caligo tenebrosa, & apparuit clibanus fumans, & lampas ignis transiens inter diuisiones illas. Quid ergo significent ista fratres, breuiter, quãtum dominus dederit, charitatis auribus vestræ cupimus intimare. Beatus Abraham, pater multarum gentium à do- *Gene.17.* mino dictus est. Omnes enim gentes quæ in Christum credunt & credituræ sunt, filij sunt Abrohæ, imitando fidem, non nascendo per carnem. Nam sicut Iudæi per infidelitatem degeneres facti, ex filiis Abrahæ filij dia- *Ioan.8.* boli, & progenies viperarum sunt in euangelio appel- *Matth.13.* lati: ita econtrario omnes gentes quę Christum fideliter credunt, Abrahę filij effici meruerũt. Vacca ergo triennis, & aries annorum trium, & capra triennis, & turtur vel columba, figuram omnium gentiom prætulerunt. Dicta sunt autem trium annorum, quia omnes gentes in trinitatis erant mysterium crediturae. Et quia tota F ecclesia catholica nõ solum habet spiritales, sed habet etiam & carnales, quamuis nonnulli in trinitatem se credere dicant, carnales tamen sunt, quia crimina & peccata vitare dissimolant. Quia ergo cum carnalibus sunt etiam spiritales, ideo turtur & columba sunt additæ. In turture & columba, spiritales possont significari, vt in illis tribus animalibus carnales intelligi. Ergo diligenter attendite, quia illa tria animalia diuisisse in duas partes dicitur Abraham, & contra se inuicem posuisse. Aues, scriptura inquit, non diuisit. Quare hoc *Gene.15.* fratres? Quia in ecclesia catholica carnales diuiduntur, spiritales omnino non diuiduntur: & sicut dicit scriptura, contra se inuicem præparantur, Quare carnales & diuisi & contra se positi sunt? Quia omoes luxuriosi & amatores mundi, contra se inuicem dioisiones & scãdala habere non desinunt. Isti ergo diuiduntur, quia sibi inuicem aduersantur: aues autem, id est, spiritales non diuiduntur. Quare spiritales nõ diuiduntur? Quia est illis cor vnum & anima vna in deum. Est in illis v- *Acto.4.* num velle ac nolle. Illis enim quas supra diximus aui-

G bus,similes sunt,turturi scilicet vel colombæ. In turture castitas, in columba simplicitas designatur. Omnes enim in ecclesia catholica deum timentes, & casti simplicesq; esse signantur, & cum psalmista dicere possunt, *Psal.54.* Quis dabit mihi pennas sicot columbæ,& volabo & re- *Psal.83.* quiescam? Et iterum, Turtur inuenit sibi nidum vbi reponat pullos suos. Et quando carnales qui diuidi possunt,grauibus vitiorum cōpedibus premuntur in mundo, spiritales diuersarum virtutum pennis eleuantur in altum, & duabus velut alis, duobus scilicet præceptis, *Math.22.* diligendo deum & proximum, eriguntur in cœlum, & *Philip.3.* cum apostolo dicere possunt, Nostra autem conuersatio in cœlis est. Et quoties sacerdos dixerit, Sursum corda, securi & fideliter dicunt se habere ad Deum, quod valde pauci & rari in ecclesia fiducialiter & cum veri- *Gene.15.* tate dicere possunt. Ideo ergo aoes Abraham non diui- *Acto.4.* sit,quia spiritales,quibus,sicut dixi, est cor vnum & anima vna, diuidi & à Dei vel à proximi amore separari *Roma.8.* non possunt, sed cum apostolo clamant, Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio an angustia, an persecutio? Et cętera quę sequuntur, vsq; ad id quod di- H ctum est: Neq; creatura alia poterit nos separare à charitate dei quæ est in Christo Iesu domino nostro. Spiritales ergo nec tormentis separantur à Christo, carnales vero interdū etiam ociosis fabulis separantur. Illos non separat nec crudelis gladius, istos verò separat carnalis affectus. Spiritales nec dura frangunt, carnales etiam blanda corrumpunt. Diuisit ergo Abraham illa animalia in duas partes,aues autem non diuisit. Cum au- *Gene.15.* tem occubuisset sol, sopor, inquit, irruit super Abrahā, & horror magnus & tenebrosus nimis, & apparuit clibanos ardens & fumans, & lampas ignis transiens inter diuisiones illas. Videte fratres quid ignis iste inter diuisiones illas transiens dicitur. Toturem quoque & columbam tetigisse non legitur. Vespera illa, finem mondi significauit: animalia illa, sicut iam diximus, typum omnium gentium in Christo credentium prætulerunt. Quæ tamen gentes,sicut iam dictum est,quia in se non solum carnales, sed etiam spiritales, id est, non solum bonos, sed etiam malos habent, ideo animalia illa diuisa sunt,& ignis transiuit per ea, secundum illud quod *1.Cor.3.* dicit apostolus, Dies enim domini declarabit, quia in igne reuelabitur. Clibanus ille ardens & fumans & lam- I pas ignis, diem iudicij figurauit. Et ideo super beatum Abraham timor & horror tenebrosus incubuit. Vnde *1.Petri.4.* intelligimus q̄ si in die iudicij iustus vix saluabitur, peccator & impius vbi parebunt? Clibanus ergo ardens & *Matth.24.* fumans significauit diem iudicij, Diem inquam iudicij, in quo erit fletus,& stridor dentium, in quo erit vlulatus,& lamentatio, & tarda pœnitentia, quando mouebuntur fundamenta montium, & ardebit terra vsq; ad *2.Petri.3.* inferos deorsum, quando sicut dicit beatus Petrus, cœli ardentes soluentur, elementa ignis ardore tabescent: *Matth.24.* quando sicut dominus ipse in euangelio dicit, etiam virtutes cœlorum commouebuntur, quando sol obscurabitur, quando & luna non dabit lumen suum, & stellę cadent de cœlo. Vbi se tunc impij videbunt? vbi adulteri, vbi ebriosi, vbi maledici se recognoscent? Vbi amatores luxuriæ, vbi raptores, vbi superbi & inuidi apparebunt? Quid infœlices pro sua defensione dicturi sont, quos toties admonitos, & tamen imparatos dies *1.Thess.4.* ille repererit? Cum ad illam archangeli tubam, omni buccina clariorem, totus simul cœperit mugire mūdus, cum, sicut dicit propheta, venerit dominus ponère orbem terræ desertum,& peccatores perdere ex eo: quando, sicut dicit scriptura, peccatores & impij mittentur K in stagnum ignis,& fumus tormentorum illorum ascē- *Apoc.14.* det in secula seculorum. Qui tunc tremor, quæ caligo, quæ tenebræ criminosos quosq; negligentes ac tepidos occupabunt? Ne ergo & nos in istum veniamus cruciatum animæ, expergiscamur dum corrigendi tempus est, & voluntatem domini nostri tanquam boni serui & vtiles requiramus: vt cum dies ille iudicij quem clibanus ille ardens & fumans significauit, tremendus & nimium etiam bonis expauescendus aduenerit, nō cum mortalibus quos illa animalia figurabant, qui per diuersas voluptatum contentiones diuidi possunt, flammis vltricibus cruciemur in inferno, sed simplicitatem columbæ & castitatem turturis præferentes, spiritalibus virtutom pennis eleuemur in cœlum, secundum illud quod ait apostolus, Simul, inquit, rapiemur in nubibus *1.Thess.4.* obuiam Christo in aëra, & sic semper cum domino erimos, præstāte domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item in eadem dominica Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Et ecce duo cæci sedentes &c. quæ habetur inter sermones de verbis domini. XVIII. L

Feria quarta In capite Ieiunij. *Sermo I.*

Cce fratres charissimi, Deo propitio, tempus *Ser. LV.* quadragesimæ venit: & ideo rogo dilectissimi, vt dies istos corporibus salubres, & animæ medicinales, ita cū dei adiutorio sanctè ac spiritaliter celebremus, vt obseruatio sanctæ quadragesimæ non nobis iudicium pariat, sed profectum. Si enim negligenter agimus, si nos minus occupationibus implicamus, si castitatem seruare nolumus, si ieiuniis & vigiliis & orationibus non insistimos, si scripturas diuinas aut ipsi non legimus, aut legentes alios non libenter audimus, ipsa nobis medicamenta conuertuntur in vulnera, & inde habebimus iudicium, vnde potoimus habere remedium. Et ideo rogo vos fratres charissimi, ad vigilias maturius surgite, ad tertiam, ad sextam, ad nonam, ante omnia conuenite. Nullus se à sancto opere subtrahat, nisi quem infirmitas, aut publica vtilitas, aut forte certa & grandis necessitas tenuerit occupatum. Nec solùm vobis sufficiat quod in ecclesia diuinas le- M ctiones auditis, sed etiam in domibus vestris aut ipsi legite, aut alios legentes requirite, & libenter audite. Recolite fratres sententiam domini nostri qua dicit, Si totum mundum lucretur homo, animæ autem suæ *Math.16.* detrimentum patiatur, quam dabit commutationem pro anima sua? Et illud ante omnia memoriter retinete,& iugiter expauescite quod scriptum est, Impedimēta mundi, fecerunt eos miseros. Sic ergo te occupabis in domo tua, vt non negligas animam tuam. Ad extremum si amplius non, vel tantum labora pro anima toa, quantom pro carne tua laborare te consideras. Et ideo fratres charissimi nolite diligere mundom, neque ea *1.Ioan.2.* quæ in eo sunt, quia mundus transit, & concupiscentia eius. Quid autem permanet in homine, nisi quod quisque aut legendo, aut orando, aut bona opera faciendo pro animæ salute in thesauro conscientiæ suæ recondiderit? Infœlix enim voluptas, infœlicior cupiditas atque loxuria, per transitoriam dulcedinem præparant sempiternam amaritudinem. Abstinentia vero, vigiliæ, orationes atque ieiunium, per breuissimas angustias perducunt ad paradisi delicias, quia non mentitur veritas,

A ritas, quę in euāgelio dicit, Arcta & angusta via est quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inueniunt eam. *Matth.7.* Nec per latam viam diu gaudetur, nec per angustam & asperam longo tempore laboratur, quia & isti post breuem tristitiam accipiunt vitam æternam, & illi post paruum gaudium patiuntur sine fine supplicium. Et ideo fratres charissimi in istis quadraginta diebus, quasi totius anni cibaria animæ nostræ ieiunando, legendo, vel orando prouidere debemus. Nam licet per totum annum Deo propitio lectiones diuinas frequenter & fideliter audiatis, in istis tamen diebus de pelago & fluctibus mundi huius quasi ad portum quadragesimę confugientes, debemus requiescere, & lectiones diuinas in exceptorio cordis nostri cum silētio & pace suscipere: vt deo propitio pro amore vitæ æternæ vacantes, quicquid in nauicula animæ nostræ per totum annum multis tempestatibus, id est peccatorum fluctibus, aut fractū, aut dissolutum aliquid aut corruptum, aut perditum est, omni solicitudine in istis diebus reparare studeamus atque componere. Et quia nos necesse est, dum adhuc in isto corpusculo sumus, procellas & turbines seculi istius sustinere, quotiescunque nos aut per tempestates durissi-

B mas auertere, aut per voluptates mollissimas decipere voluerit inimicus, semper nos, adiuuante deo, contra se inueniat præparatos. Vnde iterum rogo, vt occupationes seculi huius in istis diebus sanctæ quadragesimæ, si non potestis abscindere, studeatis vel ex parte aliqua tēperare: vt præciso damno & gloriosissimo fructu hoc seculum fugiētes, subtrahatis aliquas horas occupationi terrenæ, in quibus deo vacare possitis. Nam iste mundus aut ridet nos, aut ridetur à nobis: aut acquiescimus & despicimur, aut cōtemnimus vt æterna præmia consequamur. Ac sic aut contemnis & despicis mundum, aut acquiescis & premeris vel calcaris à mundo. Sed melius est vt calces mundum, & calcato eo gradum tibi facias per quem in sublime conscendas. Hæc enim fratres charissimi quæ pro salute communi de vestra obedientia præsumentes suggerimus: si secundum vestram cōsuetudinem & libenter auditis & fideliter implere contenditis, & pascha cum gaudio celebrabitis, & ad vitam æternam fœliciter venietis. Quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

C *Eodem die. Sermo II.*

Ser. LVI. Dominus & saluator noster qualiter ad eū post multas negligentias venire debeamus fratres charissimi, per prophetam nos hortatur & admonet dicens, Venite adoremus & procidamus ante dominum, & ploremus coram domino qui fecit nos. *Psal.94.* Et iterum, Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio & fletu & planctu. *Ioelis.2.* Dies enim sanctæ quadragesimæ fratres charissimi si diligenter attendimus, vitam seculi præsentis significant, sicut & dies paschæ æternam beatitudinem præfigurāt. Et quomodo in quadragesima quasi tristitiam habemus, vt in pascha ordine legitimo gaudeamus: sic & in hoc seculo quamdiu viuimus, pœnitentiam agere debemus, vt in futuro possimus peccatorum indulgentiam accipere, & ad æterna gaudia peruenire. Sed ita debet vnusquisq; pro suis criminibus suspirare, lachrymas fundere, eleemosynas dare, vt deo auxiliante quamdiu viuit, semper crimina ipsa conetur effugere. Sicut enim sine minutis peccatis nullus vnquam aut fuit aut esse poterit, ita sine capitalibus criminibus donante & auxiliante deo omnimodis esse possumus & debemus. Et vt hæc obtinere possimus, si nos alio tempore impedimenta mundi detinent D obligatos, vel in diebus sanctæ quadragesimæ, in domini lege, sicut scriptum est, die noctúque meditemur: & *Psal.1.* ita cor nostrum diuinæ legis dulcedine repleamus, vt in nobis nullum locum virtutibus vacuum, quem obrinere possint vitia relinquamus. Sicut enim tempore messium vel vindemiarum, vnde caro nostra possit sustentari colligitur: ita in diebus quadragesimæ quasi in spiritali vindemiarum vel messium tempore, vnde anima nostra in æternum possit viuere, congregetur: quia sicut negligēs quisque si opportuno tempore nihil collegerit, per totum anni spacium fame torquebitur: ita qui hoc tempore spiritale triticum & cœleste mustum ieiunando, legendo, orando in horreis animæ suæ prouidere & congregare neglexerit, in æternum durissimam sitim & crudelem inopiam sustinebit. Certissime scitote fratres charissimi, quia qualis est caro quæ post multos dies percipit cibum, talis est anima quæ assidue non pascitur verbo dei. Et quomodo caro per famem & inopiam tenuis & sicca velut quoddam simulachrū efficitur: ita & anima si verbi dei cibo non pascitur, arida & inutilis & ad nullum opus bonum congrua inuenitur. Considerate fratres, & si horrea & cellaria nostra E annis singulis replemus, vnde vno anno cibum habeat caro nostra, putas quantum debemus recondere, vnde in æternum sustentetur anima nostra? Et ideo fratres vel istis paucis diebus recedant impedimenta mundi, qui secundum quod scriptum est, multos negligentes miseros faciunt. Recedat carnalis lætitia, recedant venenis plena mundi huius blandimēta. Carnis gaudium minuatur, vt animæ lucra spiritalia præparentur, propter illud quod scriptum est, Væ vobis qui ridetis nunc, *Luce.6.* quia lugebitis & flebitis. Et illud, Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. *Matth.5.* Tempus quod nobis furiosus tabulæ ludus solebat auferre, lectio diuina incipiat occupare. Ociosis fabulis, & mordacib9 iocis & detractionibus venenatis, colloquia de scripturis sancta succedant. Horarum spaciis in quibus solebamus sine vllo lucro animæ detineri, visitentur infirmi, requirantur in carcere constituti, peregrini suscipiantur, & discordes ad concordiam reuocētur. Hæc si facimus fratres, inde nobis parare possumus medicamenta, vnde nobis vulnera feceramus. Ante omnia in diebus ieiuniorū quod solebamus prandere, pauperibus erogemus, ne forte a- F liquis sibi sumptuosas cœnas, & exquisitis saporibus epulas studeat præparare, & corpori suo magis commutasse q̄ subtraxisse ciborum abundantiā videatur. Nihil prodest tota die longum duxisse ieiunium, si postea ciborum suauitate vel nimietate anima obruatur. Illico mens repleta torpescit, & irrigata corporis nostri terra, spinas libidinum germinabit. Sit ergo temperatus cibus, & nunquam nimium venter repletus: & plus semper de cibo cordis quàm de cibo corporis cogitemus, quia intus in homine interiore facti sumus ad imaginem dei, in carne autem de limo terræ sumus formati. Et videte fratres si iustum est vt caro nostra de terra facta interdum bis in die capiat cibum: & anima in qua imago dei est, vix post plures dies accipiat verbum, cum tamen expediat nobis, vt amplius dei imaginem in nobis quàm nostram carnem honorare debeamus. Qui enim de sola carne cogitant, bestiis & pecoribus similea sunt: & qui ita agunt, iam in se dei imaginem contrinerunt. Caro ergo velut ancilla gubernetur, & anima tanquam domina legitima reficiatur. Nam si aliter factum fuerit, si non agnoscimus nos ad imaginem dei factos,

G & plus de carne quàm de anima cogitamus, timeo ne nos spiritus sanctus per prophetam arguat dicens, Et homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est iumētis insipiētibus,& similis factus est illis. Lectiones diuinas & in ecclesia sicut consuestis audite, & in domibus vestris relegite. Si aliquis ita fuerit occupatus, vt ante refectionem scripturæ diuinæ non possit insistere, non eum pigeat in conuiuiolo suo aliquid de diuinis scripturis relegere: vt quomodo caro pascitur cibo,sic reficiatur anima dei verbo, vt totus homo,id est, & exterior, & interior, de sancto & salubri conuiuio satiatus exurgat. Nam si sola caro reficitur, & anima Dei verbo non pascitur,ancilla satiatur,& domina fame torquetur.Et hoc quàm sit iniustū,sanctitas vestra non potest ignorare. Et ideo sicut iam dixi, lectiones diuinas illo desiderio legere & audire debetis, vt de ipsis in domibus vestris, & alibi vbicunque fueritis etiam loqui & alios docere possitis: vt verbum Dei velut munda animalia cogitatione assidua ruminantes, vitalem succum, id est, spiritalem sensum & vobis sumere, & aliis Deo auxiliante propinare possitis: vt in vobis impleatur illud quod scriptum est,Et calix tuus inebriās quàm præ- H clarus est. Implentes illud quod beatus apostolus hortatur & admonet dicens, Siue manducatis & bibitis, siue aliud quid facitis,omnia ad dei gloriam facite.Si infirmitas non prohibet,quotidie ieiunate,ad vigilias alacri & feruenti deuotione cōsurgite, propter illud quod scriptum est, De nocte vigilat spiritus meus ad te deus. Et iterum,Ad te orabo domine mane, & exaudies vocem meam. Et iterum, Media nocte surgebam ad confitendum nomini tuo domine. Ad quam rem etiā dominus & saluator noster in euangelio hortatur & admonet dicens, Vigilate & orate, ne intretis in tentationem: quod ipse præstare dignetur, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Psal.48.

Psal.22.

1.Cor.10.

Psal.5.

& 118.

Matth.26.

Item de ieiunio alius sermo factus ad fratres in eremo, qui habetur inter sermones ad eosdem,X X I I I.& X X I I I I. & X X V.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæū,Cum ieiunatis, nolite &c. quæ habetur in libro secundo de sermone domini in monte, Cap. X I I I.

I *Feria quinta post dominicam in quinquagesima de pœnitētia. Sermo I.*

Ser.LVII.

SAepe aduertimus dilectissimi fratres nonnullos ex vobis cōmunionem ecclesiasticam declinare,& hoc intelligo fieri ex conscientia grauium atque ingentium peccatorum. Vnde admoneo vos dilectissimi: quod prauum est, hoc insalubri consilio duplicatur: quia homines ista facientes, & delictorum sarcinam cumulant,& munus æternæ salutis amittunt: hoc est enim reatum congregare, & remedium deuitare. Ergo vos dilectissimi fratres hortor atque cōmoneo, vt si quis ex vobis conscius criminum suorum indignum se communione ecclesiastica putat, dignum se esse faciat. Dicitis quomodo aliquis dignum se facere possit? Quomodo,nisi vt errores pristinos relinquat, & pœnitentiam petat, vt qui criminum suorum sorde pollutus est, exomologesis satisfactione mundetur. Nec illud seruet vt in extremo vitæ suæ tempore tunc pœnitentiam petat,quando iam agere non possit. Inutilis est enim dilectissimi ista persuasio. Parum est peccatorem pœnitere, nisi pœnitentiam peregerit. Ad emendanda enim crimina vox pœnitentis sola non sufficit: nam in K satisfactione ingentium peccatorum nō verba tantùm, sed opera quæruntur. Datur quidem etiam in extremis pœnitentia, quia non potest denegari: sed authores tamen esse non possumus,quòd qui sic petierit, mereatur absolui.Quomodo enim agit pœnitētiam lapsus? Quomodo agit pœnitentiam in extremis vitæ finibus constitutus? Quomodo pœnitentiam agere possit,qui nulla iam pro se opera satisfactionis operari potest? Et ideo pœnitentia quæ ab infirmo petitur, infirma est. Pœnitentia quæ à moriente tantùm petitur, timeo ne ipsa moriatur. Et ideo dilectissimi quicunque inuenire vult misericordiam dei, sanus agat pœnitentiam in hoc seculo,vt sanus esse valeat in futuro.

Eodem die de pœnitentia. *Sermo II.*

ROgo vos fratres charissimi, vt si forte aliquis ex vobis,(vt se habet humana fragilitas)calliditate diaboli superatus, & capitalibus criminibus inuolutus, secundum quod apostolus ait, templum dei in se violando destruxerit,de Dei misericordia non desperet,sed citò de malo iniquitatis suæ cō surgat, ne consuetudine peccandi in ipsis se ruinis suis sepeliat. Non enim qui peccauerit, sed qui in peccatis L perseuerauerit, odibilis & abominabilis deo erit. Nam vt de indulgentia diuina nemo diffidat, dominus per prophetam velut pater piissimus consolatur dicēs, Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat. Et illud, Impietas impij non nocebit ei, in quacunque die conuersus fuerit ab impietate sua. Sed ista tam magna misericordia tunc nobis prodest,si non tardamus conuerti ad dominum, nec crimina criminibus superaddimos. Denique etiam in ipsis vulneribus vel fracturis corporum, infirmitates cognoscere possumus animarum. Si enim alicui pes frangatur aut manus, cum labore solet ad pristinum officium reuocari. Si vero secundo & tertio, & adhuc frequentius in eodem loco membra ipsa frangantur, potest intelligere charitas vestra cum quantis doloribus vulnera ipsa curanda sunt, & tamen post longas & multas tribulationes vix erit antequam ad pristinum statum membra ipsa valeant reuocari. Similis ratio in animarum fracturis seu vulneribus esse credenda est. Si semel aliquis vel secundo peccauerit, & sine aliqua dissimulatione ad pœnitentiæ medicamenta confugerit, pristinam incolumita- M tem sine aliqua mora, & forsitan sine aliqua fœditate recipiet. Si verò peccatis peccata cœperint addi,& animarum vulnera magis tegendo vel defendendo putrescere,quàm confitendo & pœnitendo curari:timendum est ne in illo impleatur illud quod apostolus dixit, An ignoras quia benignitas dei ad pœnitentiam te adducit? Tu autem secundum duritiam cordis tui & cor impœnitens thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij dei. Sed forte cogitat aliquis tam grauia se admisisse peccata, vt iam Dei misericordiam promereri non possit. Absit hoc à fidelibus omniū peccatorum.O homo quicunque illam peccatorum multitudinem attendis, cur & omnipotentiam cœlestis medici non attendis? Cum enim deus velit misereri quia bonus est, & possit quia omnipotens est, ipse contra se diuinæ pietatis ianuam claudit, qui deum sibi misereri aut non velle aut non posse credit: eúmque aut bonum aut omnipotentem esse diffidit. Nemo ergo nec post centum peccata, nec post mille crimina de misericordia diuina desperet.Sic tamen nō desperet, vt fine vlla mora deum sibi repropitiare festinet, ne forte,si cōsuetudinem

Ser.LVIII.

1.Cor.3.

Ezech.33. & 18.

Roman.2.

A tudinem peccandi fecerit, etiam si velit, de diaboli laqueis liberari non posit. *2.Reg.11. & 12.* Dauid enim, qui & rex & propheta diuino munere fieri meruit, post tantam gratiam ita præuentus est, vt non solùm adulterium committeret, sed etiam homicidium perpetraret: nec tamen se ad hnc reseruauit vt in senectute sua ad pœnitentiæ medicamenta confugeret, sed statim cilicio prnstratus, conspersus cinere, cum ingēti rugitu & gemitu pœnitentiā *Psal.6.* agens, impleuit illud quod ipse in psalmis dixerat, Lauabo per singulas noctes lectū meum, lachrymis meis *Psal.101.* stratum meum rigabo. Et iterum, Cinerem sicut panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam. Et quia pœnitentiam agere mortifera securitate non distulit, citò in se dei miseratinnem ita reuocauit, vt non solum regnum non amitteret, sed etiam sancti spiritus donum recipere mereretur. Sed forte est aliquis qui dicat, Ego in militia positus sum, vxorem haben, & ideo pœnitentiam agere quomndo possum? Quasi nos quādo pœnitentiam suademus, hoc dicamus, vt vnosquisq; magis sibi capillos studeat auferre, & nnn peccata dimittere, & vestimenta potius euellat quàm mores. Qui B hac dissimulatinne decipere se magis quàm excusare *2.Reg.12.* conatur, attendat quia regem Dauid nec honor regni, nec dignitas vestimenti ad pœnitentiam agendam po- *3.Reg.21.* tuit impedire. Achab quoq; rex sacrilegus (de quo scriptura dicit quòd non fuerit alius talis qui venūdatus sit vt faceret malum contra dnminum) posteaquam deprauatus ab vxore Iezabel abnminabilis den factus est, interfecto & lapidato Naboth Iezraëlita, cum vineam eius vellet inuadere, castigatus à sancto Helia, scissis vestibus cilicio indutus est, & inclinato capite pœnitentiam egit: pro qua re statim sermo dei ad Heliam factus est dicens, Nónne vidisti humiliatum Achab corā me? Quia, inquit, humiliatus est mei causa, non inducam in diebus eius malum. Considerate fratres, quia & ipse quamlibet sacrilegus, non reseruauit vt post longa tempora pœnitentiam ageret, sed statim sacrificium contriti & humiliati cordis deo nfferre non distulit. Qui vtique si pnstea in illa humilitate quam cœperat perdurasset, nunquā ab illn Dei misericordia discessisset. Ma- *4.Reg.21.* nasses quoq; rex, sicut in scripturis legimus, tam sacrilegus & impiissimus fuit, sicut de illo scriptum est, vt to- *2.Para.36.* tam Hierusalem nmni iniquitate repleuerit: & tamen C post hæc in captiuitatem ductus & in carcerem missus, cum grandi humilitate pœnitentiam agens, ita gratiam dei obtinuit, vt mereretur inter Dei amicos postmodū *Luca.7.* numerari. Meretrix quoque illa quæ pedes domini lachrymis lauit, & capillis suis extersit, vbi cœlestem medicū venisse cognnuit, vltrn se ingessit in domum vbi rogata non fuerat: & quæ prius frontosa erat ad perditinnem, postea frnntnsior facta est ad salutem, & ideo audire meruit quòd ei nmnia fuerint peccata dimissa: Nec ipsa se ad hoc reseruauit vt in fine vitæ suæ pœnitentiam ageret, sed dum adhuc peccare poterat, sic deo inspirante volnit peccata deserere, vt illam de adulteriis suis non necessitas subtraheret, sed voluntas. Multos adhuc in scripturis diuinis pnteramus inuenire, qui pnst infinita crimina pœnitentiam agentes, in se Dei misericordiam prouocauerint, & non solùm non ad peiorem, sed etiam ad meliorem statum redierint. Sed quia longum est ire per singulos, isti quatuor quos nominauimus satis abundéque sufficiunt, vt agnoscamus quòd dominus noster qui & Dauid pnst tam graue peccatum indulsit, & Achab sacrilego regi pepercit, & Manassen pnst innumerabilia peccata pœnitentiam agentem inter amicos suos reputauit, & meretrici quæ la- D chrymis pedes rigauerat & capillis suis terserat, totum indulsit: qui ergo istis tantis ac talibus peccatoribus veniam dedit, paratus est & nobis, si in veritate conuertimur, nnn solum peccata dimittere, sed etiam æternam beatitudinem dare. Hæc ergo cogitantes fratres charissimi, quantum possumus cum Dei adiutorio laboremus, ne nobis aliqua crimina vel capitalia peccata surrepant. Si vern in hoc malo fuerit aliquis diabolica calliditate prostratus, priusquam crimina ipsa per consuetudinem conualescant, remedium sibi in die necessitatis acquirat, & cum ingenti rugitu & gemitu deum sibi reconciliare contendat. Nec erubescat pœnitentiam agere, qui nnn erubuit pœnitenda committere: sed cito in se bonis operibus contendat dei imaginem reparare, vt inter filios mereatur agnnsci à patre: ne ab illa æterna beatitudine exclusus, & à conuiuin nuptiali prn- *Matth.22.* iectus, ligatis manibus & pedib⁹ proiiciatur in tenebras exteriores, vbi est fletus & stridor dentium: sed magis medicamentis pœnitentiæ humilitatis vel compūctionis ad sanitatem pristinam reuocatus, & bonorum operum margaritis ornatus, audire mereatur, Euge serue bn- *Matth.25.* ne & fidelis, intra in gaudium domini tui, Amen. E

Item in eadem feria Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Cum oratis non eritis sicut hypocritæ tristes &c. quæ habetur libro secundo de sermone domini in monte, cap. 4. & 5.

Item in eadē feria alia Homilia de eo quod scriptū est in Euāgelio secundum Matthæum, Cum introisset Iesus Capharnaū &c. quæ habetur inter sermones de verbis domini, ser. sexto.

Feria sexta post dominicā in quinquagesima de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Audisti quia dictum est, Diliges proximum tuum. Sermo I.

GRadum esse aliquem in Pharisæorum iustitia *Ser. LIX.* quæ ad legem pertinet, hinc intelligitur, quòd multi hnmines eos etiam à quibus diliguntur oderunt, sicut luxuriosi filij parētes coërcitnres luxuriæ suæ. Ascēdit ergo aliquem gradum qui proximum diligit, quamuis adhuc nderit inimicū: eius autem imperio qui venit legem implere, non soluere, per- *Matth.5.* ficiet beneuolentiam & benignitatem, cum eam vsque ad inimici dilectionem perduxerit. Nam ille gradus F quāuis non nullus sit, tam paruus est tamen, vt cum publicanis pnsit esse cōmunis. Nec qund in lege dictum est, Oderis inimicum tuum, vox iubentis iusto est accipienda, sed permittentis infirmo. Sic autem diligendus est inimicus, non inquantum inimicus, sed inquantum homo est, vt ei hnc velis prouenire quod tibi, id est, vt ad regnum correctus reuocatusq; perueniat. Proximus est autem nmnis hnmn. Omnes proximi sumus conditione terrenæ natiuitatis & mortalitatis, & etiam spe cœlestis hæreditatis: quia nescimus quis quid futurus sit, quoniam aut Iudæus aut hæreticus, aut paganus: forte enim per misericordiam dei conuertetnr ad Deum, & inter sanctos primū locum habere merebitur. Quod in lege dnminus non inimicos, sed inimicum præcipit odiri, vt qui spiritales erant in lege, solum diabolum odio haberent, cuius odium Christus nnn venit sol- uere, sed adimplere. Ego autem dicn vobis, Diligite ini- *Ibidem.* micos vestros, benefacite illis qui oderunt vos. Multi præcepta Dei, sua imbecillitate non sanctorum viribus æstimantes, putant esse impnssibilia quæ præcepta

G sunt:& dicunt sufficere virtutibus,non odisse inimicos,
cæterum diligere plus præcepti, quàm humana natura
2.Reg.24. patiatur. Sciendum est ergo, Christum non impoßibi-
2.Reg.18. lia præcipere, sed perfecta, quæ Dauid fecit in Saül &
Act.7. Absalon. Stephanus quoque martyr pro inimicis se la-
Roma.9. pidantibus deprecatus est: & Paulus anathema esse cu-
pit pro persecutoribus suis. Hæc autem Iesus & docuit
Luca.23. & fecit dicens, Pater ignosce illis. In reliquis operibus
bonis interdum potest aliquis qualemcunque excusa-
tionem prætendere: in habenda verò dilectione nullus
se poterit excusare. Potest mihi aliquis dicere,non pos-
sum ieiunare: nunquid potest dicere,non possum ama-
re? Potest dicere, propter infirmitatem corporis mei
non possum à vino & carnibus abstinere: nunquid po-
test dicere, non possum diligere? Potest aliquis dicere,
virginitatem nõ possum seruare: potest dicere,nõ posse
res totas vẽdere & pauperibus erogare: nunquid potest
dicere,non possum diligere inimicos? Nõ enim ibi aut
pedes laborant currendo,aut aures audiẽdo,aut manus
operando lassantur, vt nos per ipsam excusationem li-
berare conemur. Non nobis dicitur,Ite ad Oriẽtem, &
quærite charitatem: nauigate ad Occidentem, & inue-
H nietis dilectionem.Intus in corde nostro est,vbi redire
Esaia.46. iubemur, dicente propheta, Redite præuaricatores ad
cor.Non enim in lõginquis regionibus inuenitur quod
Math.5. à nobis petit.Et orare pro persequẽtibus & calumnian-
tibus vos. Quid aliud pro inimicis orandum est, nisi
1.Timo.2. hoc quod ait apostolus, Vt det illis deus pœnitentiam,
& resipiscant à diaboli laqueis, à quo capti tenẽtur? Sed
hic meritò mouet, quomodo huic præcepto domini
non sit aduersum quod & in prophetis inueniũtur mul
tæ imprecationes aduersus inimicos, quæ maledictio-
Psal.66. nes putantur,sicut est illud, Fiat mẽsa eorum coram ip-
sis in laqueum, & cætera quæ ibi dicuntur:& Ioannes a-
1.Ioan.5. postolus ait, Qui scit fratrẽ suum peccare peccatum nõ
ad mortẽ,petat,& dabitur ei vita peccanti non ad mor-
tem.Est peccatum ad mortem,non pro illo dico vt ro-
get quis. Vbi primò videndum, quia prophetæ per im-
precationem quid esset futurum cecinerũt non optan-
tis voto, sed spiritu præuidentis, qui maxime solent fi-
gura imprecantis futura prædicere, sicut figura præte-
riti temporis ea quæ ventura erant sæpe cecinerunt.
Deinde in apostoli verbis intelligendum esse quosdam
I fratres pro quibus non orare nobis præcipitur,cum do-
minus etiam pro persecutoribus nostris nos orare iu-
beat. Quæ solui quæstio non potest, nisi fateamur esse
aliqua peccata in fratribus, inimicorum persecutione
Fratres grauiora. Fratres autem Christianos significari, mul-
Christiani. tis diuinarum scripturarum documentis probari po-
test. Peccatum ergo fratres ad mortem puto esse, cum
post agnitionem Dei per gratiam domini nostri Iesu
Christi, quisque oppugnat fraternitatem, & aduersus
ipsam gratiam qua reconciliatus est Deo,inuidentia fa-
cibus agitatur. Peccatum autem non ad mortem est, si
quisquam non amorem à fratre alienauerit, sed officia
fraternitati debita, per infirmitatem aliquam animi
non exhibuerit. Quapropter & dominus in cruce ait,
Luca.23. Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciũt. Nondum
enim gratia spiritus sancti participes facti, societatem
sanctæ fraternitatis inierant.Et beatus Stephanus in A-
Act.7. ctibus Apostolorũ orat pro eis à quibus lapidatur, quia
nondum Christo crediderant, neque aduersus illam
communem gratiam dimicabant.Apostolus vero Pau-
lus propterea (credo) non orat pro Alexandro,quia fra-
ter erat,& ad mortem, id est, fraternitatem inuidentia
oppugnando peccauerat. Pro his autem qui non abru- K
perant amorem, sed timore succubuerant, orat vt eis
ignoscatur. Sic enim dixit, Alexander ærarius multa 2.Timo.4.
mala mihi ostendit: reddet illi Deus secundum opera
illius: quem & tu deuita. Valde enim restitit sermoni-
bus nostris.Deinde subiungit pro quibus orat,ita dicẽs,
In prima mea defensione nemo mihi affuit, sed omnes
me dereliquerunt, non illis imputetur. Et nota quòd
apostolus non ait reddat, sed reddet illi Deus secun-
dum opera eius: quod verbum prænunciantis est, non
imprecantis: sicut de illa hypocrisi Iudæorum est di-
ctum,cui euersionem imminere cernebat, Percutiet te Act.23.
Deus paries dealbate. Quæritur autem quomodo huic
præcepto quo nobis iubetur, Orate pro persequentibus Math.5.
& calumniantibus vos,illud non est contrarium, quod
in Apocalypsi legitur, martyres orare Deum vt vindi- Apocal.6.
centur?Sed hoc quempiam mouere non oportet. Quis
enim audeat affirmare, cum illi sancti candidati se vin-
dicari petiuerunt, vtrum contra ipsos homines,an con-
tra regnum peccati petierint? Nam ipsa est syncera &
plena iustitiæ misericordiæ vindicta martyrum, vt e-
uertatur regnum peccati, quo regnante tanta perpeßi
sunt. Ad cuius euersionem nititur apostolus dicens, L
Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore. Roman.6.
Destruitur autem & euertitur peccati regnum, partim
correctione hominum,vt caro spiritui subiciatur, par-
tim deprauatione perseuerantium in peccato,vt ita or-
dinentur, vt iustis cum Christo regnantibus molestĩ
esse non poßint. Quis ergo conuincit sanctos, non ta-
lem suam vindictam à domino esse deprecatos? Quod
autem consequenter positum est, Vt sitis filij patris ve- Math.5.
stri qui in cœlis est:ex illa regula intelligendum est, qua
Ioãnes dicit,Dedit eis potestatem filios dei fieri. Vnius Ioan.1.
enim naturaliter filij Dei, qui nescit omnino peccare,
nos potestate accepta efficimur filij,inquantum ea quæ
ab illo præcipiuntur implemus. Vnde Apostolica di-
sciplina adoptionem appellat, qua in æternam hæredi-
tatem vocamur,vt cohæredes Christi esse poßimus. Fi- Roman.8.
lij ergo efficimur regeneratione spiritali, vt adoptemur
in regnum dei,non tanquam alieni, sed tanquam ab il-
lo facti & conditi.Itaq; non ait, Facite ista qui estis filij: Luca.23.
sed,facite vt sitis filij patris vestri. Nos autem cum pati-
mur inimicos, hoc clamare debemus, Pater ignosce il-
lis. Phrenetici enim sunt, à contrario spiritu poßiden- M
tur, vt nos persequantur, & maiorem persecutionem à
diabolo patiuntur.Qui solem suum oriri facit super bo Math.5.
nos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Scriptum
est, Orietur timentibus vobis nomen domini sol iusti- Malac.4.
tiæ, vt etiam pluuiam accipias irrigationem doctrinæ
veritatis: quia & bonis & malis aperuit, bonis & malis
euangelizatus est Christus. Siue istum solem mauis ac-
cipere non solum hominum, sed etiam pecorum cor-
poreis oculis prolatũ, & istam pluuiam qua fructus gi-
gnuntur qui ad refectionem corporis dati sunt: quod
probabilius intelligi existimo, vt ille sol spiritalis non
oriatur nisi bonis & sanctis: quia hoc ipsum est quod
plangunt iniqui, in illo libro qui Sapientia Salomonis
inscribitur, Et sol non ortus est nobis: & illa spiritalis Sapien.5.
pluuia non irriget nisi bonos, quia malos significabat
vinea de qua dictum est, Mãdalo nubibus meis ne plu- Esaia.5.
ant semper eam imbrem. Si ergo diligitis eos qui vos Math.5.
diligunt, quam mercedem habebitis? Filios & paren-
tes amat latro,amat & leo,amat & draco,amant & vrsi,
amant & lupi. Si enim amantes non diligimus filios
vel parentes, peiores leonibus vel supradictis bestiis

A sumus. Si vero amãtibus vicem reddimus, adhuc nihil ab istis bestiis distare videmur. Nónue & publicani hoc faciunt? Publicani suot qui sectantur lucra & exigunt vectigalia per negationes & fraudes & furta sceleráque & periuria. Et si salutaueritis fratres vestros tantū, quid amplius facitis? Nónne & Ethnici hoc faciunt: Ethnici ex Græco io Latinum interpretãtur geotiles. ἔθνος enim Græcè, gens dicitur. Si ergo, inquit, etiam peccatores, publicani, ethnici erga dilectores suos oatura duce oorunt esse benefici, quanto magis vos quibus vt gradus professionis eximior, ita cura necesse est sit veritatis vberior, latioti sinu dilectionis amplecti dehetis & non amantes? Nam diligere inimicos deus præcipit. Et petulaotes humanarum mentium motus, publicę charitatis frangis affectu, nō solùm iram ab vltione depellens, sed etiam in amorem mitigans iniuriosi: quia gentium est amantes amare, & commuoe est diligere diligentes. Plus diligendi sunt inimici quàm amici. Qui enim inimici sunr, corpori aduersantur, & animę pręparant æterna præmia: quia qui carnalia nostra & terreua rapiunt, cœlestia nobis & spiritalia congregant. Nónne B magis diligendus est quàm odiendus, qui nobis dat æternas opes? Amici verò carnis oostræ nohis suauia suadere contendunt, quæ aoimę nostrę pięparãt æternam mortē. Estote ergo vos perfecti, sicut & pater vester cœlestis perfectus est. Quis autem hæc facit, nisi plene perfecteq; misericors? Quo vno consilio miseria deuitatur, *Osee.6.* opitulante illo qui ait, Misericordiam magis volo q̃ sacrificium. Perfectio nanque misericordiæ, qua plurimum animę laborãti consulitur, vltra dilectionem inimicorum porrigi non potest. Ideoque sic concluditur, Estote vos perfecti, sicut & pater vester perfectus est. Ita tamē vt deus iotelligatur perfectus tanquã deus, & anima perfecta tanquam anima. Attendite oe iustitiam *Math.6.* vestram faciatis corā hominibus vt videamini ab eis, alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui io cœlis est. Cauete, inquit, iustitiam vestram facere coram hominibus: id est, hoc animo iuste viuere, & ibi constituere bonum vestrum, vt vos videant homioes. Alioquio mercedem nō habebitis apud patrē vestrum qui in cœlis est: noo si ab hominibus videamini, sed si propterea iuste viuatis, vt ab hominibus videamini. Nã *Galat.1.* & apostolus dicit, Si adhuc homioibus placerem, Chri*1.Cor.10.*sti seruus non essem: cum alio loco dicat, Sicut & ego C omoibus per omoia placeo. Omnem curam rerū pręsentium amouet, & attētos tantùm esse in spe futuri iubet, neque sectari vel hominum fauorem ostentatione bonitatis, vel iactantiam religionis, orationis publicæ copia, sed intra cōscientiam fidei fructum booi operis contineodū: quia humanę laudis consectatio eam tantùm quam ab hominibus expectat mercedem sit receptora. Iustitia non aliud est quàm non peccare, nō peccare autem legis præcepta seruare. Pręceptorum autem obseruatio duplici genere cootioetur, vt nihil eorū quæ prohibentur facias, & omnia quę iubentur implere con*Psal.33.*tēdas. Hoc est enim quod Psalmista dicit, Recede à malo, & fac bonum. Si à malo recesseris, & non feceris bonum, transgressor es legis, quę non tantum in malorum actuum abominatione, sed in bonorum perfectione cōpletur. Neq; hoc solum tibi præcipitur, vt vestitum suis non spolies indumentis, sed vt spoliatos operias tuis. *Math.6.* Cum ergo facis eleemosynam, noli tuba caoere ante te, sicut hypocritæ faciunt in synagogis & vicis, vt honorificentur ab hominibus. Hypocrita Græco sermone simulator interpretatur, qui dum intus malus sit, bonū se palàm ostendit. Nomen autem hypocritę translatum est à specie eorum qui spectaculis tecta facie incedunt, distinguentes vultum cęruleo niueoq; colore & cęteris pigmentis, habentes simulachra oris, lintea gyptata, & vario colore distincta, nonnunquã colla & manus creta perungentes, vt ad personæ colorem peruenirent, & populū dum io ludis agerent fallerent, modo in specie viri, modo in forma fœminę, & reliquis pręstigiis. Quæ species argumenti translata est in his qui fallo incedunt vultu, & simulant quod non sunt. Sed hypocrisiam maculam non habere, aut paucorum, aut nullorum est. Nam quicunque vult se videri quod oon est, hypocrita est. Qui tuba canit faciens eleemosynam, hypocrita est. Qui in synagogis & in platearum angulis orat vt videatur ab hominibus, hypocrita est. Qui ieiunans demolitur faciem, vt ventris inanitatem demonstret in vultu, & hic hypocrita est. Ex quibus omnibus intelligitur hypocritas esse, qui faciunt quodlibet vt ab hominibus glorificētur. Mihi videtur & ille hypocrita esse, qui dicit fratri suo, Dimitte vt tollam festucam de oculo *Math.7.* tuo, propter gloriam hoc facere, vt ipse esse iostus videat̃. Vnde ei à domino dicitur, Hypocrita, eiice prius E trabem de oculo tuo. Noo itaq; virtus, sed causa virtutis apud deum mercedē habet. Et si à recta semita paululum deuiaueris, noo ioterest vtrum ad dexteram vadas, an ad sinistram, cum verum iter amiseris. Signanter autem dicit, Receperunt mercedem suam, hoc est, oon *Math.6.* dei, sed suam. Laudati eoim sunt ab hominibus, quorū causa exercuere virtutes. Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextra. In dextra intelligitur amor dei, in sinistra vanitas vel cupiditas mundi. Si pro humana laude dederis eleemosynam, totum est sinistra: si verò pro remissione peccatorum, totum dextra facit. Quid est ergo, Nesciat sinistra quid faciat dextra, nisi quod facit dei amor, non corrūpat inaoitas vel cupiditas mundi? Nam si hoc aliquis secūdum literam impleri posse credit, quid faciet? Si eoim maous dextra doluerit, nunquid de sinistra eleemosynam dare non debet? In superioribus, Cauete, inquit, ne iusti*Math.6.*tiam vestram faciatis coram hominibus: vbi iustitiam generaliter nominauit, deinde particulariter exequitur. Est etenim pars aliqua iustitiæ, opus quod per eleemosynam fit: & ideo connectit dicendo, Cum ergo facis F eleemosynam, noli tuba canere ante te. Ad hoc respicit *Ibidem.* quod superius ait, Cauete facere iustitiam vestram coram hominibus, vt scilicet videamini ab eis. Quod autem sequitur, Amē dico vobis, perceperunt mercedem suam: ad illud respicit quod supra posuit, alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in cœlis est. Deinde sequitur, Te autem faciente eleemosynã. Cum dicit, Te autem, quid aliud dicit, q̃ non quomodo illi? Quid ergo mihi iubet? Te igitur, inquit, faciente eleemosynam, oesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Ergo illi sic faciunt, vt sciat sinistra eorum quid faciat dextera. Quod igitur in illis culpatum est, hoc tu facere vetaris. Io eis autem hoc culpatum est quod ita faciunt vt laudes hominum quærant. Quapropter nihil consequentius sioistra videtur significare, quàm ipsam delectatiooem laudis: dextra autem significat intentionem implendi præcepta diuina. Nesciat ergo sinistra quid faciat dextra: id est, non se misceat conscientię tuę laudis humanę appetitio, cum in eleemosyna facienda diuinum pręceptum contendis implere, vt sit eleemosyna tua io abscondito. Quid est in abscondito, nisi in ipsa booa conscientia quæ oculis humanis demōstrari oon

G poteſt, nec verbis aperiri? Multi foras faciunt eleemo-
ſynam, & intus non faciunt, qui vel ambitione vel ali-
cuius temporalis rei gratia miſericordes volunt videri.
Math.6. Et pater tuus qui videt in abſconſo, reddet tibi. Rectiſ-
ſime omnino & veriſsime. Si enim præmium ab eo ex-
pectas qui cõſcientiæ inſpector eſt, ſufficiat tibi ad pro-
merendum deum ipſa conſcientia. Et cum oratis, non
eritis ſicut hypocritæ, qui amant in ſynagogis & in an-
gulis platearum ſtantes orare, vt videantur ab homini-
bus. Neque hic ab hominibus videri nefas eſt: ſed ideo
hæc agere, vt videaris, & fructus in eis expectetur pla-
cẽdi hominibus. Plateæ perpetuæ ac latiores ciuitatum
viæ ſunt iuxta proprietatem linguæ Græcæ à latitudine
nominatæ. πλατὺ enim latũ dicitur. Amen dico vobis,
perceperunt mercedem ſuam. Et hic oſtendit dominus
id ſe prohibere, vt ea merces appetatur qua gaudẽt ſtul-
ti cum laudantur ab hominibus. Tu autem cum orabis,
intra in cubiculum, & clauſo oſtio ora patrẽ in abſcon-
ſo. Cubiculum quod nominat, non occultam domum
Pſal.4. oſtendit, ſed cordis noſtri ſecretum. Hinc pſalmiſta di-
cit, Quæ dicitis in cordibus veſtris, & in cubilibus ve-
H ſtris compungimini. Et claudentes oſtia, orate, inquit,
Math.6. ad patrem veſtrum in abſcondito. Parum eſt intrare in
cubicula, ſi oſtium pateat importunis, per quod oſtium
ea quæ foris ſunt improbe ſe immergũt, & interiora no-
ſtra aperiunt. Foris autem dicimus eſſe omnia tempo-
ralia & viſibilia, quę per oſtium, id eſt, carnalem ſenſum
in cogitationes noſtras penetrant, & turbæ vanorum
phantaſmatum orantibus obſtrepunt. Claudendum eſt
ergo oſtium, id eſt, carnali ſenſui reſiſtendum, vt oratio
ſpiritalis dirigatur ad patrem quæ fit in intimo cordis
vbi oratur pater in abſconſo. Qui vero vult orationem
ſuam volare ad deum, faciat illi duas alas, id eſt, eleemo
ſynam & ieiunium, & aſcendat celeriter & exaudietur.
Et pater tuus qui videt in abſconſo, reddet tibi. Et hoc
tali clauſula terminandum fuit. Non enim monet nunc
vt oremus, ſed quomodo oremus: neque vt ſuperius vt
eleemoſynam faciamus, ſed quo animo faciamus, quo-
niam de corde mundando præcipit, quod non mun-
dat niſi ſimplex intentio in æternam vitam ſolo & pu-
ro amore ſapientiæ.

*In eadem feria, de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecun-
dum Matthæum, Neſciat ſiniſtra tua quid faciat
dextera tua &c. Sermo II.* I

I EVangelica lectio, fratres chariſsimi, quæ no-
Ser. LX. bis modo recitata eſt, videtur mihi quòd ſe-
cundum literam non poſsit intelligi: & ideo
Deo auxiliante requiramus qualiter ad eius
ſpiritalem ſenſum peruenire poſsimus. Sic enim ait do-
Math.6. minus, Attendite ne iuſtitiam veſtram faciatis coram
hominibus, vt videamini ab eis. Et iterum, Cum facis
eleemoſynam, neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera
tua, vt ſit eleemoſyna tua in abſconſo. Quomodo hoc
ſecundum literam accipere poſſumus, cum ipſe domi-
Math.5. nus iterum dicat, Sic luceat lux veſtra coram homini-
bus, vt videant veſtra bona opera, & glorificent patrem
veſtrum qui in cœlis eſt? Quomodo hîc dicit, Neſciat
ſiniſtra tua quid faciat dextera tua: cum alibi dicat, Sic
luceat lux veſtra corã hominibus, vt videant opera ve-
ſtra bona? Diligenter attendite fratres, & intellectum
diuinæ ſcripturæ humiliter & ſapienter requirite. Non
enim ſibi ipſe dominus in euangelica lectione contra-
rius eſſe poteſt. Nam quia eleemoſynam & occulte fie-
ri ipſe dixit, & publicè ipſe admonuit, vt ſibi præcepta
eius non videantur eſſe contraria, intellectum ſobrium K
quęrit. Qui enim ideo facit eleemoſynam, vt ab homi-
nibus ſe laudari deſideret, etiam ſi occulte fecerit, pu-
blicè facit, quia laudem ab hominibus quærit. Qui verò
eleemoſynam pro ſolo amore dei facit, vt ad opus bo-
num illum reliqui imitentur, & non ipſe ſed dominus
collaudetur, etiã ſi publicè faciat eleemoſynam, abſcõſe
facit, quia pro eleemoſyna illa non hoc quod videtur,
ſed quod non videtur deſiderat, nec ab hominibus lau-
dem, ſed mercedem à Deò optat accipere. Hoc etiã &
de ieiunio debemus accipere. Cùm enim ipſe dominus
dicat, Vnge caput tuum, & faciem tuam laua, ne videa- Math.6.
ris ieiunans hominibus: ergo contra Chriſti pręcepta
facimus qui publicè ieiunium indicimus, & vidente to-
to populo pariter cum ipſo ieiunamus? Et in hoc ſenſu
oportet intelligi, vt nemo pro laude humana, ſed pro
peccatorum indulgentia, vel pro miſericordia diuina
ieiunet, & vnuſquiſque interroget conſcientiam ſuam:
& ſi pro ſolo deo facit eleemoſynam, ſecurus & publi-
ce faciat, vt quicunq; viderint, imitentur. Nam & illud
quod dicit domin⁹: Neſciat ſiniſtra tua quid faciat de-
xtera tua: ad hoc quod ſupra diximus pertinere cogno-
ſcitur. In dextera enim intelligitur amor Dei, in ſiniſtra L
vanitas vel cupiditas mundi. Si pro laude humana
dederis eleemoſynam, totum ſiniſtra facit, dextera om-
nino nihil facit. Si verò pro remiſsione peccatorum &
amore vitæ æternæ eleemoſynam dederis, totum dex-
tera facit. Quid eſt ergo: Neſciat ſiniſtra tua quid faciat
dextera tua, niſi, quod facit amor Dei, non corrumpat
aut perdat vanitas vel cupiditas mundi? Nam ſi hoc a-
liquis ſecundum literam impleri poſſe credit, quid fa-
ciet ſi ei manus dextera doluerit? Nunquid de ſiniſtra
eleemoſynam dare non poteſt? Aut ſi vult captiuum re-
dimere, quomodo aut ſacculum ſoluere aut arcam a-
perire poterit, ſi ſiniſtram manum dexterę ſuæ non iun-
xerit? Aut ſi peregrinum optat excipere, & ſecundum
pręceptum domini ſanctorũ pedes abluere, non video
quomodo hoc neſciente ſiniſtra manu poſsit impleri.
Ad hoc pertinet etiam illud quod dixit, Cum oratis, no- Ibidem.
lite in angulis platearum orare, ſed intra, inquit, in cu-
biculum tuum, & clauſo oſtio ora patrem tuum in abſ-
condito. Ecce ipſi bene agnoſcitis, quia nõ hoc ſemper
ſecundum literam poterit adimpleri. Nam & noſipſi &
totus populus non ſolùm in cubiculis noſtris oramus,
ſed etiam publicè ad eccleſiã cõuenimus, & ſimul cum
omni populo genua flectimus. Et nunquid hęc faciẽtes M
pręceptis Chriſti contrarij ſumus, qui dixit, vt in cubi-
culis clauſo oſtio orare debeamus? Non ita eſt. Vnde
etiam & iſte ſenſus ſuperiori ſententiæ conueniens eſt.
Qualiter ergo hoc intelligi debeat attende. Si quando
oras deum, & hoc ab illo petis quod videtur, publice &
aperto oſtio oras, quia hoc à deo vis accipere quod vi-
detur. Si verò pro indulgentia peccatorum & pro vita
æterna volueris ſupplicare, etiã ſi publice oraueris, clau-
ſo oſtio oras, quia non petis quod videtur, ſed quod nõ
videtur. Quæ enim videntur, temporalia ſunt: quę au-
tem non videntur, æterna ſunt. Si temporalia quæris, 2.Cor.4.
ſicut iã dixi, publicè & aperto oſtio oras: ſi æterna quæ-
ris, ſecreta eſt oratio tua, quia non quæ videntur, ſed
quę nõ videntur, optas accipere. Qui ergo illa quę non
videntur, in veritate quęſierit, & illa quæ videntur deo
remunerante percipiet, quia non mentitur qui dicit,
Quærite primum regnum Dei, & iuſtitiam eius, & hęc Math.6.
omnia adiicientur vobis. Nec hoc ſic dicimus, vt pro
rebus temporalibus deum non oremus, id eſt, pro ſani-
tate

A tate corporum, aut pro pace remporum, aut pro abundantiá fructuum. Debemus & ista à deo petere, sed secundo & tertio loco, vt primas partes io omni intentione oostræ orationis, amor aoimæ, & desiderium vitæ æternæ obtineat. Oremus ergo pro corpore, sed sine vlla comparatione amplius pro anima supplicemus. Et ideo charissimi quoties vobis ista euangelica lectio legitur, ordine quo supra suggessimus intellrctum eius debetis accipere, vt siue in elermosynis siue in ieiuniis seu in orationibus, siue in dextera vel in sinistra hoc seruare studeamus, vt quicquid agimus, non pro vanitate vel cupiditare seculi, sed pro amore ęternę brarirudinis faciamus. Quod ipse præstare dignetur qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat.

Eodem die, Sermo III.

Ser.LXI. SCio & credo charitatem vestram sapienter intelligere, non esse sine causa quòd vos de vera & perfecta charitate tam frequēter admonro. Hoc enim ideo facio, quia ad omninm peccatorum vulnera nullum medicamentum ram salubre, & tam efficax esse cognosco. Additur & hoc, quòd cum tam B magnum sit veræ & perfrctæ charitatis rrmrdium, nullus tamen inuenitur qui eam cum dei adiutorio oon possit habere. In reliquis operibus bonis interdum potest aliquis qualemcunque excusarionem prætendere, in habenda verò dilectione nullus se potrrit excusare. Potest mihi dicere aliquis, non possum ieiunare: nunquid potest dicere, non possum amare? Potest dicere, propter infirmitatem corporis mei non possum à vino vel à carnibus abstinere: nnnquid potest dicere, non possum diligere? Potest quisquam dicere, se virginitatem non posse seruare: potest dicere ooo posse res totas vendere, ac pauperibus erogare: nunquid porest dicere, non possum inimicos meos diligere, & eis qui in me peccauerunr, indulgere? Nemo se circumueniat fratres charissimi, quia Deus neminem fallit. Cum enim multa sint quæ propter fragiliratem humanam corporaliter implete non possumus, charitatrm tamē in corde oostro deo inspirante, si in veritate voluerimus, sine aliqua dubitatiooe habere poterimus. Multa enim sunt quæ de horreo, canauo vel cellario aliquoties proferre noo possumus, de thesanro verò cordis nimis fœdum & turpe est si aliquam excusationem prætendere videC mur. Non enim ibi aut pedes laborant currendo, aut oculi videndo, aures audiendo, aut manus operando lassantur, vt oos per ipsam fatigatiooem excusare conemur. Nou nobis dicitur: Ite ad Orientem, & quærite charitatem: oauigate ad Occidentem, & iouenieris dilectionem. Intus io corde nostro est vnde nos iracundia excludere solet, & redire iubemur, dicente pro-
Esa.46. phera, Redite præuaricatores ad cor. Noo eoim, sicut iam dixi, in longinquis regionibus inuenitur, quod à nobis dominus petit, iotus ad cor nostrum nos mittit. In nobis enim ponit quod requirit, vbi tota charitas profecto in animi bonitate vel voluntate consistit, de
Luc.2. qua voluntate angeli pastoribus clamauerunt, Pax in terra hominibus bonæ volūtatis. Et ideo qnia nulla nobis ante tribunal Christi excusatio poterit esse, cum dei adiutorio totis viribus laboremus vt in animis nostris plus præualeat boniras q̃ maliria, plus patientia quàm iracundia, plus benignitas quàm inuidia, plus humilitas quàm superbia. Et vt totum breui sermone cōcludam, sic totum cor nostrum obtineat charitatis dulcedo, vt in nobis locum habere noo possit odij amarirudo. Srd dicit aliquis, nulla ratiooe possum inimicos meos diligere. In omnibus scripturis deus tibi dicit, quia potes. D
Tu econtrario respondes non posse. Considera nunc vtrū tibi, an deo debeat credi. Et ideo quia veritas mentiri oon potest, iā vanas excusatiooes suas relinquat humana fragilitas: quia nec impossibile aliquid potuit imperare, qui iustus est: nec damnaturus est hominem pro eo quod non potuit vitare, qui pius est. Quid tergiuersamur incassum? Nemo enim, quantū possumus, melius nouit, quàm qui nobis ipsum posse donauit. Tot viri, tot mulieres, clerici, pueri, tātæ & tā delicatæ puellæ flāmas & ignes & bestias æquanimirer pertulerunt, & nos stultorum hominum conuicia dicimus tolerare non posse, quæ oobis malorū hominū nequitia inferūtur: si possumus etiam vsq; ad mortem illorū oostras iniurias viodicamus. Vnde oescio qua fronte vel qua consciētia cū omnibus sanctis in æterna beatitudine partem habere desideramus, quonī exempla sequi in rebus minimis nō acquiescim⁹. Sed sunt aliqui qui testimonia diuinæ scripturæ, iracundiæ suæ existimāt suffragari. Dicunt enim: Amat anima mea amātem se. & dum authoritatem diuinam male iorelligunt, de medicamentis sibi vulnera faciunt. Qualiter autem hoc & debeat & possit intelligi, atrendat charitas vestra. Amat, inquit, anima mea amantem se. Licet & de omnibus litera sentiri & drbeat E
& possit, tamrn cen ins dr deo intelligendum est, quia nullus nos melius q̃ ipse diligit. Nam si boni tātummodo amandi sunt, quid dicemus de Deo nostro, de quo scriptū est, Sic deus dilexit mundū, vt filiū suū vnicum *Ioan.3.* daret? Quid enim boni fecerat mundus, vt illū sic dilexerit deus? Omnes enim homines oon solū malos, sed etiam impios & originali peccato mortuos in anima, Christus inuenit: & tamen etiam cum tales essemus, dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis, & per hoc *Ephes.5.* amauit etiā non amantes: sicut & Paulus apostolus dicit, Christus pro impiis mortuus est: ac sic pro ineffabi- *Rom.5.* li pietate vniuerso humano generi hoc exemplum dedit, dicens, Discite à me, quia mitis sum & humilis cor- *Matth.11.* de. Quooiam & beatus Petrus apostolus io epistola sua similiter præcipit dicens, Christus, ioquit, passus est pro *1.Petr.2.* nobis, relinquens vobis exēplum, vt sequamini vestigia eius. Quod exemplum domini secuturi sumus? Nūquid vt mortuos suscitemus? Nūquid vt supra mare pedibus ambulemus? Non vtique, sed vt simus mites, & humiles corde, & non solū amicos, sed etiam inimicos toto animo diligam⁹. Et sequamini vestigia eius. Dixit hoc etiā F
beatus euāgelista Ioāoes, Qui dicit se io Christo mane- *1.Ioan.2.* re, debet quomodo ille ambulauit, & ipse ambulare. Quomodo enim Christus in cruce fixus erat, & tameo per viā charitatis currebat, dicēs, Pater ignosce illis, quia *Luc.23.* nesciūt quid faciūt. Et nos ergo cum patimur ab inimicis, hoc clamare debem⁹, quia nesciūt quid faciūt. Phreoetici enī suot, & à cōtrario spiritu possidētur, & vt nos persequantur, maiorē persecutionem à diabolo patiuntur: & ideo magis vt liberentur q̃ damnentur, orare debemus. Sic fecit beatus Stephanus, qui gloriosissime primus Christi vestigia est secutus. Cum enim duris saxorum imbribus cæderetur, stans orauit pro inimicis suis, & positis in terra genibus, totis viribus clamauit & dixit, Domine oe statuas illis hoc peccatum. Si ergo puta- *Act.7.* mus nos oon posse imitari dominū nostrum, imitemur talem cooseruum oostrū. Imitemur quippe beatū Iacobum, qui cū à Iudæis lapidaretur, flexis genibus pro impiis persecutoribus supplicauit. Dominus quoque in euangelio vt inimicos diligere debeamus, ooo dedit con- *Math.5.* silium, sed præceptum. Aliud est consilium, aliud præ-

G ceptum. Consilium datur vt virginitas conseruetur, vt
à vino & à carnibus abstineatur, vt vendantur omnia &
pauperibus erogentur. Præceptum verò datur vt iusti-
tia custodiatur, vt omnis homo diuertat à malo, & fa-
Math.19. ciat bonum. Denique de virginitate dicitur, Qui potest
capere, capiat. De iustitia vero non dicitur, qui potest
Math.3. facere faciat, sed omnis arbor quæ non facit fructum
bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Consilium qui
libenter audierit & fecerit, maiorem habebit gloriam.
Præceptum qui non impleuerit, nisi pœnitentia subue-
nerit, euadere pœnam non poterit. Sic enim præcepit
Math.5. dominus, Diligite inimicos vestros, benefacite his qui
oderunt vos. Et orate pro persecutoribus vestris, & ma-
ledicentibus vobis. Et si quæras quam mercedem acci-
pies? Audi quod sequitur: Vt sitis filij patris vestri. Ad-
uertite quia si inimicos non diligimus, filij dei esse non
Math.6. possumus. Et qua fronte dicimus in oratione, Pater no-
ster qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum? Aut qua
consciẽtia dicere poterimus, Dimitte nobis debita no-
stra, sicut & nos dimittimus? Sed dicit aliquis, Ego au-
diam scripturam dicentem: Amat anima mea amãtem
se. Amas amantes te filios & parentes, amat & latro, a-
H mat & draco, amant & lupi, amãt & vrsi. Si enim aman-
tes non diligamus, si filios vel parentes despicimus, pe-
iores leonibus & supradictis bestiis existere videmur.
Math.5. Sic & ipse dominus dicit, Si enim diligitis eos qui vos
diligunt, quam mercedem habebitis? Nónne & publi-
cani hoc faciunt? Et si salutaueritis fratres vestros tan-
tùm, quid amplius facitis? Nónne & ethnici hoc faciũt?
Qui ergo solos amicos diligũt, sicut & ipsi videtis, ad-
huc in hac parte publicanis & gentibus & bestiis similes
sunt. Vt ergo superiores simus & gentibus & bestiis,
etiam inimicos & aduersarios diligamus. & timeamus
Matth.18. illud quod dominus in Euãgelio dicit, Serue male, om-
ne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me, nónne o-
portuit & te misereri conserui tui, sicut & ego tui mi-
sertus sum? Et quid postea? Tradidit eũ tortoribus do-
nec redderet vniuersum debitum. Sic, inquit dominus,
pater meus cœlestis faciet vobis, si non dimiseritis vnus-
quisque fratri suo de cordibus vestris. Et iterum ipse do
Ioan.13. minus ait, In hoc cognoscent omnes quia mei discipuli
Iacobi.2. estis, si vos inuicem diligatis. Et iterum, Qui vniuer-
sam legem compleuit, offendat autem in vno, factus est
I omnium reus. Quid est hoc vnum, nisi quod supra di-
Ioan.13. ximus, Mandatum nouum do vobis, vt vos inuicem di-
ligatis? Quid, inquam, est hoc vnum, nisi illud quod
Galat.5. apostolus dicit, Omnis lex in vno sermone completur,
Diliges proximum tuum sicut teipsum? Sed ne forte a-
liquis dicat, locum hunc non sic debere intelligi: audiat
de hoc mandato iterum apostolum sublimi voce cla-
1.Cor.13. mantem: Et si tradidero corpus meum vt ardeat, cha-
ritatem autem non habeam, nihil mihi prodest. Ipsa
est vera & germana charitas, quæ non solum vsque ad
amicos, sed etiam vsq; ad ipsos peruenit inimicos: sicut
dominus noster tantam circa genus humanum cogno-
scitur habere charitatem, vt non solùm supra bonos,
Math.5. sed etiam supra malos pluuiam dare, & solem suum
quotidie oriri concedat. Etiam illud ante omnia cum
grandi reuerentia & timore recolere & retinere debe-
Math.6. mus, quod dominus in euangelio dixit, Si dimiseritis,
inquit, hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pa-
ter vester cœlestis peccata vestra. Si non dimiseritis,
nec pater vester cœlestis dimittet debita vestra. In po-
testate nostra positum est qualiter in die iudicij iudice-
mur. Vnde nescio qua fronte indulgentiam peccato-
rum suorum ante tribunal Christi obtinere poterit, qui K
deo præcipiente inimicis suis veniam dare non acquie-
scit. Apostolus etiam prædicat dicens, Nemini malum *Rom.12.*
pro malo reddentes: Benedicite persequentibus vos,
benedicite, & nolite maledicere. Et iterum, Noli vinci *Vbi suprà.*
à malo, sed vince in bono malum. Et iterum, Non red- *1.Petri.3.*
dentes maledictum pro maledicto, sed econtrario be-
nedicentes. Beatus quoque euangelista Ioannes qui su- *1.Ioan.13.*
pra pectus domini in cœna recubuit, in epistola sua ita
nos admonet dicens, Qui odit fratrem suum, homici- *1.Ioan.2.*
da est: Et scitis quia omnis homicida non habet in se
vitam æternam. Et iterum, Qui dicit se in lumine ma-
nere, & fratrem suum odit, in tenebris est, & in tene-
bris ambulat, & nescit quò vadat, quia tenebræ obcæ-
cauerunt oculos eius. Hoc loco fratrem omnem homi-
nem debemus accipere. Dicit etiam ipse beatus Ioan-
nes, Si quis dixerit, diligo deum, & fratrem suum odit, *1.Ioan.4.*
mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem
videt, deum quem non videt, quomodo potest dilige-
re? Sed iam, si iubetis, sufficiant ista: Sunt enim innume-
rabilia tam in nouo quàm in veteri testamento, quæ
causam de qua loquimur, validissimis testimoniis con-
firmare longum est, & nunc omnia charitatis vestræ au- L
ribus non intimentur. Nam in sanctis animabus etiam
parua pro magnis accipiuntur, quia & re vera cui pau-
ca non sufficiunt, magna non prosunt, plura prodesse
nihil poterunt. Vos autem fratres charissimi conside-
rantes, quia omnis lex vno sermone impletur in nobis, *Galat.5.*
id est, Diliges proximum tuum sicut teipsum, non so-
lùm amicos, sed etiam inimicos diligite, quia quicun-
que hoc implere nolunt, reliqua illis opera bona pro-
desse non poterunt. Et ideo ita omnibus inimicis ve-
stris dimittite, vt cum secura conscientia possitis in o- *Math.6.*
ratione dicere: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos
dimittimus debitoribus nostris.

Item eodem die alius sermo qui habetur inter sermones de verbis domini, II.

Item eodem die alius sermo de epistola diei, qui habetur in libro quinquaginta homiliarum, homilia VII. & XVIII.

Sabbato post dominicam in quinquagesima:
Sermo I.

M
ROgo vos fratres charissimi, & admoneo, vt in *Ser.LXII.*
isto legitimo ac sacratissimo tempore, exce-
ptis dominicis diebus, nullus prandere præ-
sumat, nisi forte ille quem ieiunare infirmitas non per-
mittit, quia aliis diebus ieiunare, remedium est aut præ-
mium: in quadragesima nõ ieiunare, peccatum est. Alio
tempore qui ieiunat, accipiet indulgentiam: in quadra-
gesima qui non ieiunat, sentiet pœnam: & tamen qui ie-
iunare non præualet, secretius sibi soli, aut si est alius in-
firmus cum ipso, in domo sua præparet quod accipiat,
& illos qui ieiunare præualent ad prandium non inui-
tet: quia si hoc fecerit, non solùm deus, sed etiam homi-
nes possunt intelligere illum non pro infirmitate non
posse, sed pro gula ieiunare nõ velle. Sufficiat illi quòd
ipse ieiunare non præualet, & magis cum gemitu & su-
spirio & animi dolore manducet, pro eo quòd aliis ie-
iunãtibus ille abstinere non potest. Quod opus est vni-
cuique infirmo, secretius sibi soli, aut cum alio similiter
infirmo faciat præparari, quia non ei oportet vt ali-
quem sanũ roget ad prandium, ne sibi etiam de alterius
gula augeat peccatum. Pro eo tamen quòd non potest
ieiunare, amplius debet erogare pauperibus, vt peccata
quæ

A que non potest ieiunando curare, possit in eleemosynis dando redimere. Bonum est ieiunare fratres, sed melius est eleemosynam dare. Si aliquis vtrunque potest, duo sunt bona. Si vero nō potest, melius est eleemosynam dare. Si possibilitas non fuerit ieiunandi, eleemosyna sufficit tibi sine ieiunio: ieiunium verò sine eleemosyna omnino non sufficit. Ergo si aliquis ieiunare non potest, eleemosyna sine ieiunio bonum est. Si vero præualet ieiunium cum eleemosyna, duplex bonum est. Ieiunium verò sine eleemosyna nullum bonum est, nisi forte ita sit aliquis pauper vt non habeat omnino quod tribuat. Ille ergo qui non habuerit vnde tribuat, sufficit *Luc. 2.* voluntas bona secūdum illud quod scriptum est, Gloria in excelsis deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Sed quis erit qui se possit excusare, cum etiam *Matth. 10.* pro calice aquæ frigidæ mercedem se dominus redditurum promiserit? Et quare frigidæ dixit? Ne forte se posset aliquis pauper de lignorum penuria excusare, aut certe dicere se vasculum vbi aquam calefaceret non habere. Denique & per beatum prophetam fratres charissimi dominus ita hortatur & admonet eleemosynam B fieri, vt propè nullus pauper sit qui se valeat excusare. *Esa. 58.* Sic enim ait, Hoc est ieiunium quod elegi dicit dominus, Frange esurienti panem tuum. Non dixit vt integrum daret, cum forte pauper ille alium non haberet: sed frange, inquit: hoc est dicere, Etiam si tanta paupertas tibi est vt non habeas nisi vnū panem, ex ipso tamen frange, & pauperi tribue. Et egenum, inquit, ac sine tecto induc in domum tuam. Si aliquis ita pauper est vt non habeat vnde tribuat pauperi cibum, vel in vno angulo domus suæ peregrino præparet lectulum. Quid nos ad hæc dicturi sumus fratres, vel quam excusationem habere poterimus, qui amplas & spaciosas domus habentes, vix aliquando dignamur excipere peregrinum, ignorantes imò non credentes quòd in omnibus *Matth. 25.* peregrinis Christus excipitur: sicut ipse dicit, Hospes fui, & suscepistis me: & quandiu vni ex minimis istis fecistis, mihi fecistis? Laboriosum & fastidiosum nobis est in pauperibus recipere Christum in patriam nostram: timeo ne nobis ille vicem reddat in cœlo, & non nos recipiat in beatitudinem suam. Contemnimus illum in mundo: timeo ne nos ille iterum contemnat in cœlo, secundum illud quod ipse dixit, Esuriui, & non dedistis mihi manducare: hospes fui, & non accepistis me. Et C quandiu non fecistis vni ex minimis istis, nec mihi fecistis. Et quod post hæc fratres sequitur, auertat deus à nobis. Hoc enim postea addidit dicens, Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius. Hæc ergo fratres non transitoriè nec solis corporis audiamus auribus, sed fideliter audiētes etiam vt alij teneant & impleant, verbo pariter & exemplo doceamus: præstante domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Eodem die, de necessitate ieiunij cum mitiate & largitate:

Sermo II.

Ser. LXIII. Postolica, dilectissimi, doctrina nos admonet, vt deponentes veterem hominem cum *Coloss. 3.* actibus suis, de die in diem sancta conuersatione renouemur. Si enim templum dei sumus, & mentium nostrarū spiritus sanctus habitator est, *1. Cor. 6.* dicēte apostolo, Vos enim estis templū dei viui: multa nobis vigilantia laborandū est, vt cordis nostri receptaculum tanto hospite non sit indignū. Et sicut in domibus manufactis laudabili diligentia prouidendum est, vt si quid aut infusione imbrium, aut turbine procella- D rum, vel ipsa fuerit antiquitate corruptum, cita in integrum cura restituat: ita iugi oportet solicitudine præcaueri, ne quid in nostris animis incompositū, ne quid inueniatur immundum. Quāuis ædificium nostrū sine ope sui non subsistat artificis, nec fabrica nostra possit esse incolumis, nisi ei protectio profuerit cōditoris: tamen quia rationabiles lapides sumus, & viua materies, sic nos authoris nostri exstruxit manus, vt cum opifice suo etiā is qui reparatur operetur. Gratiæ dei igitur obedientia se humana non subtrahat, nec ab illo bono sine quo nō potest bona esse deficiat: aut si quid sibi impossibile aut arduum in mandatorum effectibus experitur, non in se remaneat, sed ad adiuuantem recurrat, qui ideo præceptum dat, vt excitet desiderium, & præstet auxilium, dicente propheta, Iacta cogitatum tuum in *Psal. 54.* domino, & ipse te enutriet. An forte quisquā iam insolenter superbit, & ita se illæsum, ita immaculatum esse præsumit, vt nullius iam renouationis indigeat? Fallitur prorsus ista persuasione, & nimia vanitate veterascit, qui inter tentationes istius vitæ ab omni se vulnere cre- E dit immunē. Plena sunt omnia periculis, plena laqueis, incitant cupiditates, insidiantur illecebræ, blandiuntur lucra, damna deterrent. Amaræ sunt obloquētium linguæ, nec semper veracia sunt ora laudantium. Inde sæuit odium, hinc decipit mendax officium, vt facilius sit vitare discordem, quàm declinare fallacem. In ipsis autem virtutibus obtinendis tam dubius modus, & tam incerta discretio est: vt si quisquam inter bonorum malorúmque confinia subtilissimi discriminis poterit seruare mensuras, difficile sit vt bene sibi conscium probitatem obtrectantium lingua non mordeat, & iniquorum euadat opprobria, cui amica est iustitia. Iam cum ad ipsas rerum temporalium varietates cogitatio humana conuertitur, quantæ se opponūt caligines, quanti prauarum opinionum oboriuntur errores, vt de obiectu contrariorum sumatur materia querelarum. Nam licet omnium fideliū corda non dubitent, nullis mundi huius partibus, nullísque temporibus prouidentiam abesse diuinam, nec de stellarū potestate, quæ nulla est, secularium negociorum pendere prouectus, sed æquissimo & clemētissimo summi regis arbitrio cuncta disponi: quoniam sicut scriptum est, Vniuersæ viæ domini *Psalm. 24.* misericordia & veritas: tamen cum quædam non secundum desideria nostra procedunt, & sub humani er- F rore iudicij superior est plerunque iniqui causa quàm iusti, vicinum nimis atq; contiguum est, vt etiam magnos animos ista concutiant, & in aliquod illicitæ cantationis murmur impellant. Siquidem istis varietatibus etiam excellentissimus propheta Dauid vsque ad periculum se turbatum profiteatur & dicat, Mei autē penè *Psalm. 72.* effusi sunt gressus, quia zelaui in peccatoribus, pacē peccatorum videns. Vnde quia paucorum est tam solida fortitudo, vt nulla inæquitatum perturbatione quatiantur, & multos fidelium non aduersa tantùm, sed etiam secunda corrumpant, sanādis vulneribus quibus humana infirmitas sauciatur, diligens est adhibenda curatio. Ideo enim de periculis quibus mundus hic plenus est, quædam breuiter percurrit: vt dicente scriptura, Quis *Prouer. 20.* gloriabitur castum se habere cor, aut mundum se esse à peccato? omnes sibi intelligant delictorū indulgentiā, & reparationis necessariam esse medicinam. Quando autē dilectissimi ad remedia diuina aptius recurrimus, quàm cum ipsa nobis sacramenta redemptionis nostræ temporum lege reserātur? Quæ vt dignius celebremus,

G saluberrimè nos quadraginta dierum ieiunio præparemus. Non enim hi tantùm qui per mortis Christi resurrectionisque mysteriũ in nouam vitam baptismo sunt regenerante venturi, sed omnes populi renatorum vtiliter & necessariè præsidium sibi huius sanctificationis assumunt: illi vt quæ nondum habent accipiant, isti vt accepta custodiant: dicente apostolo, Qui stat, videat ne cadat. Nemo tanta est firmitate suffultus, vt de stabilitate sua debeat esse securus. Vtamur igitur dilectissimi saluberrimi temporis venerabilibus institutis, & sollicitiori cura cordis nostri specula tergamus. Quantumlibet enim castè & sobriè mortalis hæc vita ducitur: quodam tamen puluere terrenæ conuersationis aspergitur, & nitor mentium ad dei imaginem conditarum, non ita à fumo totius vanitatis alienus est, vt nul la possit sorde fuscari, & non semper indigeat expoliri. Quod si etiam cautissimis animis necessarium est, quãto illis amplius est expetendum, qui tota forte anni spacia aut securius aut negligentius transierunt? Quos charitate debita commonemus, vt non ideo sibimet blandiantur, quia nobis conscientiæ singulorum patere

H non possunt: cum oculos dei simul vniuersa cernentis, non abdita locorum, non parietum septa secludant: nec solùm ei acta & cogitata, verùm & agenda & cogitanda fiant cognita. Ista vera scientia summi iudicis, iste est tremendus aspectus, cui peruium est omne solidum, & apertum omne secretum: cui obscura clarent, muta respondent, silentium confitetur, & sine voce mens loquitur. Nemo patientiam bonitatis dei de peccatorum suorum impunitate contemnat: nec ideo illum æstimet non offensum, quia necdum est expertus iratum. Non sunt longæ mortalis vitæ induciæ, nec diuturna est licentia insipientium voluptatum, ex æternarum dolorem transitoria pœnarum, si dum iustitia suspenditur, pœnitentiæ medicina non quæritur. Confugiamus ergo ad præsentem vbique misericordiam dei, & vt sanctum pascha domini digna obseruantia celebretur, cunctorum se fidelium corda sanctificent. Mitescat sæuitia, mansuescat iracundia, remittant sibi omnes culpas inuicem suas, nec exactor sit vindictæ, qui petitor est ve-

Matth. 6. niæ. Dicentes enim, Dimitte nobis domine debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: durissimis nos vinculis alligamus, nisi quod profitemur impleamus. Vnde si orationis huius sacratissimum pa-

I ctum non tota sui conditione seruatum est: nunc saltem conscientiam suam vnusquisq; cognoscat, & alienis ignoscendo delictis, abolitionem suorum obtineat

Vbi suprà. peccatorum. Dicente namque domino, Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester qui in cœlis est: non longe est ab vnoquoque quod poscit, cum de benignitate supplicis sententia pendeat iudicantis, qui humanarum precum misericors & iustus auditor, æquitati suæ de nostra lenitate præscribit, vt non haberet in eos ius seueritatis, quos nõ inuenisset cupidos vltionis. Clementes autem & mites animos etiã largitas decet. Nihil enim dignius est, quàm vt homo sui authoris sit imitator, & secundum modum propriæ facultatis, diuini sit operis executor. Nam cum aluntur esurientes, vestiuntur nudi, fouentur infirmi, nónne auxilium domini manus explet ministri, & benignitas serui munus est domini? Qui cum ad effectus misericordiæ suæ adiutore non egeat, ita suam omnipotentiam temperauit, vt laboribus hominum per homines subueniret. Et meritò deo gratiæ referuntur de pietatis officiis, cuius opera videntur in famulis. Propter quod ipse dominus discipulis suis ait, Sic luceat lu- K men vestrum coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & magnificent patrem vestrum qui in cœlis est: per Christum dominum nostrum, Amen. *Matth. 5.*

Item eodem die homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Et dimissa turba ascendit in montem solus orare, &c. quæ habetur inter sermones de verbis domini, XIII. & XIIII.

Dominica prima in XL. de mysterio ieiunij quadragesimalis, fructu & modo: *Sermo I.*

Omne vitæ nostræ tempus, stadium quoddam debemus putare virtutum, & ad cœleste brauium tota virtute contendere. Sed hoc præcipuè in quadragesimæ diebus implendum est, qui abstinentia ac ieiuniis dedicati, tãtum nobis ad virtutem animi conferunt, quantum & de corpore voluptatem decerpunt. Est autem legitimus numerus iste ieiunij, & qui in sanctis celebratur exemplis. Moyses legẽ acceptur us à deo, quadraginta dies ac noctes absque cibo potuq; transegit, & ad suscipiendam domini volun- L tatem ieiunus præparatus est. Helias post quadraginta dierũ ieiunia curru igneo ad superna cœlorum de hoc mundo translatus est. Ipse quoque dominus ac saluator noster quadraginta diebus ieiunans, de diaboli tentationibus triumphauit, vt ad prædicationem Euangelij iam victor accederet. Meritò verò etiam nos bonc dierum numerũ custodire debemus ieiuniis, quem per talia exempla legimus cõsecratum. Celebremus ergo hos dies cum omni alacritate mentis & gaudio, & eos omnibus epulis & corporalibus deliciis præferamus. In his enim præcipue diebus ad implẽdam domini voluntatem accendimur, quãdo maxime per abstinentiam voluptas carnis extinguitur. Tunc enim ad dominum & ad eius futura promissa tota mens purior facienda festinat, cum nulla crapula, nulla cibi ac potus satietate crassatur. Vnde & saluator in Euangelio dixit, Attendite itaq; vobis ne grauentur corda vestra in crapula & ebrietate, & cogitationibus secularibus, & superueniat in vos dies illa repentina. tanquam laqueus enim superueniet vniuerso mundo, & nemo effugiet. Sed & illa est in quadragesimæ diebus grandis vtilitas, quòd dũ etiam à licitis abstinemus, magis ac magis admonemur illicita vitare. Qui enim abstinemus nos à carnibus qui- M bus aliis diebus vti licet: qui nos abstinemus à vino, quo moderate vti licet: qui ergo ista vitamus, quæ aliquando licent: in primis peccata fugiamus, quæ nunquã licent. Itaq; si volumus bene ieiunare à cibis, ante omnia ieiunemus & à vitiis. Quid enim prodest vacuare corpus ab escis, & animam replere peccatis? Quid enim prodest pallidum esse ieiuniis, si odio & inuidia liuescas? Quid enim prodest vinum non bibere, & iracundiæ veneno inebriari? Quid prodest abstinere à carnibus ad edẽdum creatis, & malignis obtrectationibus fratrum membra lacerare? Quid prodest si abstineamus ab his quæ aliquando licẽt, & faciamus illa quæ nunquam licent? Deus enim illos honorat & diligit, qui illicita fugiũt. Sic ergo, vt dixi, ieiunemus à cibis, vt multo magis ieiunemus à vitiis, vt sanctorum morum vbertate satiemur, vt & in futuro mereamur ipsorum operum retributione satiari: sicut in Euãgelio legimus, Beati qui esuriũt & sitiunt iustitiã: quoniam ipsi saturabuntur. Illam enim compensationem magis eligere debemus, vt cibos quib' nos abstinemus, eos pauperib' ac debilibus

Marginal notes: *1. Cor. 10.* (beside "accepta custodiant"); *Ser. LXIIII.*; *Exod. 34.*; *3. Reg. 19.*; *Luc. 21.*; *Matth. 5.* (beside "Beati qui esuriũt")

A debilibns largiamur: ſecundnm illud qnod ſcriptũ eſt,
Beati qui contenti ſunt eſurire, vt alij reficiantur. Satis
Deo acceptum eſt munus, quando indigens ſaturatur,
quando nudus veſtitur, quãdo ira non perficitur, & ira-
Rom. 12. cundię tempus non reſeruatur, quando malũ pro malo
non redditur. Tunc grata ſunt deo noſtro ieiunia, ſi illi
qui neceſsitate ieiunant, reficiãtur à nobis. Tunc illam
Matth. 25. domini ſententiam audire merebimur, Amen dico vo-
bis, quandiu feciſtis vni ex minimis iſtis, mihi feciſtis.
O benigniſsimum dominum ad edomandam hominũ
auaritiam, qui ſibi dari dicit, quod vel minimo pauperi
donatum fuerit. Vobis autẽ fratres præſtet domini mi-
ſericordia, vt ei ieiuniis & eleemoſynis in bonis operi-
bus ſeruiatis, vt ad æternam & veram vitam vos perdu-
cat ipſe qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

In eadem dominica, de ieiunio & eius effectibus:

Sermo II.

Ser. LXV. ADeſt nobis venerabile & medicinale tempus
quadrageſimæ chariſsimi, per quod ieiuoan-
tes peccatorum noſtrorũ vulnera curare de-
bemus. Quãtum ſit ergo bonum ieiunij, bre-
Exod. 24. ni ſermone exẽplis additis diſſeramus. Moyſes primus
B quadraginta diebus ac noctibus cum ieiunaſſet, legem
domini accipere meruit, per quæm populis imperaret.
Impetrauerunt vnius hominis ieiunia, quod totius po-
puli ſaturitas deſperauerat. Aduertamus ergo quanta ſit
inter ieiunium & ſaturitatem diſtantia, inter vẽtrẽ va-
cunm & pulmooes epulis æſtuantes. Moyſes ergo quia
ieiunauit, dominum vidit: populus quia manducauit &
Exod. 32. bibit, idola fabricatus eſt. Sed quid de Moyſe & Iſraëli-
tica multitudine loquar? Princeps ille humani generis
Adam quandiu ieiunauit ſeruans mandatum, in para-
Geneſ. 3. diſo fuit. Vbi verò comedit, eiectus eſt de paradiſo. Et
Geneſ. 4. qui in paradiſo dei virgo fuerat, eiectus de paradiſo co-
35. d. Vter. gnouit vxorem. Semper enim iuncta eſt ſaturitati laſci-
44. diſt. Cũ uia. Vicioa ſibi ſunt veoter & genitalia, & pro mem-
autem. brorum ordine, ordo vitiorum intelligitur. Eiecit ergo
nos de paradiſo cibus, reducat eſuries, reducat ieiuniũ.
Diximus ergo quid ſanctus Moyſes meruit ieiunando:
3. Reg. 17. deinde & cuoctos videamus. Sancto Heliæ ieiunaoti
Iacobi. 5. etiam elementa famulata ſunt. Hic denique tribus ao-
4. Reg. 1. nis & ſex menſibus cœlum clauſit: ad cuius vocem e-
tiam ſupernum deſcendit incendium. Et cum eum Ie-
3. Reg. 19. zabel regina vellet occidere, & feſſus ſub arbore fron-
C doſa iaceret in ſolitudine, angelus ad eum mittitur, &
dicit ei: Sume paululum panis & aquæ. Videte quanta
ſit Dei clemeotia erga ieiunantes, chariſsimi: Non ſuffi-
ciebat quia angelum ad ieiunantem dominus miſerat,
qui eum vt cibum ſumeret iuberet, ſed etiam præcepit
vt longius fugiat perſequentem. Ait ergo, Sume paulu-
lum paois & aquæ. Quadraginta enim dierum ieiunio
perrecturus erat per deſertum vſque ad montem Sina.
Nunquid enim dominus qui cœlum & terram fecerat,
cuius omnis eſt creatura, non potuit in eremo per an-
gelum prandium mittere, ſicut Danieli in lacum leo-
num per Habacuch miſit? Sed ſciebat deus prophetam
ſuum tentantem diabolum aliter ſuperare non poſſe,
ni ieiuniis eruditus, inſidiaotis inimici tentamenta re-
pelleret. Daniel quoq; ille futurorum gnarus, & aduen-
tus domini conſcius, & euerſionis Hieruſalem manife-
Daniel. 9. ſtiſsimus prædicator, ideo vir deſideriorum appellatus
& 10. eſt, quia panem deſiderij noo comedit, & potum con-
cupiſcẽtiæ non bibit, quia magis Chriſtum q̃ epulas de-
Matth. 3. ſiderabat. Ioannes quoq; præcurſor domini locuſtis in
eremo & agreſti melle nutritur, non animalium carni-
bus, non volucrum ſuauitatibus paſcitur. poterat vtique D
iuxta Iordanem poſitus piſcium ſibi exbibere delicias,
ſed pœnitẽtiam prædicaturus, rigorem ieiunij exemplo
ſuo magis debuit & factis oſtendere, q̃ voce. In Euan- *Matth. 17.*
gelio quoq; cum quidam dęmone plenus domino fuiſ-
ſet oblatus, quem apoſtoli curare nequiuerant, interro-
gantes audiunt à domino, iſtiuſmodi genus non poſſe
eiici niſi orationibus & ieiuniis. Videte ergo chariſsimi
quanta ſit ieiuniorum virtus, vt id facere ieiunia valeãt,
quod apoſtoli nequiuerant. Omitto cætera, ſed vnuſ-
quiſque conſideret quanta ſit inter ieiunium & ſaturita-
tem diſtantia, inter ventrem vacuum & refertum, inter
rubentem faciem & ora pallentia, inter os ieiunum &
labia crapula diſſoluta, inter oppreſſum epulis & inediæ
tenuitate vigilantem. Non dico hebdomadas, noo du- *De conſe.*
plicata, non multiplicata ieiunia, ſed vel ſingulos dies *diſt. 5. can.*
abſque ciborum nimietate tranſeamus. Ceſſent lauacra, *Non dico.*
vina vel carnes, non quòd creaturam dei iudicemus
eſſe damnandam, ſed qui toto anno nobis viximus, ſal-
tem vel paucos dies viuamus & domino. Sed ieiunia
noſtra vt plena ſint & ſuffarta, miſericordiæ pinguedine
ſaginentur, demus eſurientibus prandium noſtrum.
Nec putes ieiunia ſola ſufficere ad ſanaoda vulnera pec- E
catorum, ni medicamento eleemoſynæ recreentur. Ie-
iunium ergo tuum te caſtiget, ſed lætificet alterum, &
ita fructuoſæ erunt anguſtiæ tuæ, ſi alteri latitudinem
præſtent. Sic ieiuna, vt in alio manducante prandiſſe te
gaudeas. Hilarem enim datorẽ diligit deus. Nam mau- *2. Cor. 9.*
ducante paupere de bonis tuis, prandet Chriſtus, qui ſe
in paupere eſurire teſtatur.

In eadem dominica de confeſsione peccatorum:

Sermo III.

HOrtatur nos ſæpius ſcriptura ad medicamen- *Ser. LXVI.*
ta fugere confeſsionis, non quòd Deus indi-
geat cõfeſsione ooſtra, cui omnia præſto ſunt
quæ cogitamus, loquimur aut agimus, ſed nos
aliter ſalui fieri non poſſumus, niſi cõfiteamur pœniten-
tes, quod iniquè geſsimus negligentes. Qui ſeipſum ac-
cuſat in peccatis ſuis, hunc diabolus oon habet iterum
accuſare in die iudicij: ſi tameo confitens pœnitendo
deleat quæ fecit, nec iterum renouet quæ egit. Coofite-
mini, dicit Iacobus apoſtolus, alterutruoi peccata ve- *Iacobi 5.*
ſtra, & orate pro inuicem, vt ſaluemini. Iterum beatus
apoſtolus, Ore autem confeſsio fit ad ſalutem. Sed & *Rom. 10.*
Salomon de confeſsione peccatorũ dicit, Qui abſcon- F
dit ſcelera ſua, non dirigetur: Qui autem confeſſus fue- *Prouer. 28.*
rit & reliquerit ea, miſericordiam conſequetur. Magnũ
eſt ſalutis medicamentum, non iterare quæ impie geſ-
ſimus, nec priorum cicatrices vulnerum reſanciare.
Sicut autem dicit Ioannes euangeliſta, Si confiteamur *1. Ioan. 1.*
peccata noſtra, fidelis eſt deus & iuſtus vt remittat no-
bis peccata noſtra, & emundet nos ab omni iniquita-
te. Similiter & pſalmiſta ait, Dixi confitebor aduerſum *Pſalm. 31.*
me iniuſtitiam meam domino, & tu remiſiſti impieta-
tem peccati mei. Viuens confiteatur peccator quæ fe-
cit, quia non eſt fructuoſa confeſsio apud inferos, nec *Eccli. 17.*
pœnitentia ad ſalutem proficiens. Ecce nũnc tempus *2. Cor. 6.*
ſalutis: ecce nunc tempus acceptabile deo. Tempus eſt
nunc remiſsionis pœnitentibus, ſed tempus erit poſt
mortem vindicationis negligentibus confiteri ſcelera
ſua. Omnes enim impij amaram habent in tormentis
pœnitentiam, ſed non proficit eis ad remiſsionem, ſed
conſcientia torquet ad augmentum pœnarum quas pa-
tiuntur. Potuerunt enim ſibi per confeſsionem præca-
uere tormentorum immanitatem, & neglexerunt. ita ſi-

G cut foris flammis,ita intus conſciĕtia propria torquen-
tur. Quomodo poteſt medicus vulnus ſanare,quod æ-
grotus oſtendere erubeſcit? Deus confeſsionem no-
ſtram deſiderat,vt iuſtam habeat cognoſcendi cauſam.
Qui peccata ſua occultat, & erubeſcit ſalubriter confi-
teri, deum quem iudicem habebit, habebit & vltorem.
Optimè ſe iudicet homo in hac vita,ne iudicetur à deo
damnatione perpetua. Duplicem habere debet fletum
in pœnitentia omnis peccator: ſiue quia per negligen-
tiam bonum non fecit, ſeu per audaciam malum per-
petrauit.Quod enim oportuit non geſsit, & quod non
oportuit egit. Confeſsio iuſtificat, confeſsio veniam
peccatis donat. Omnis ſpes veniæ in confeſsione con-
ſiſtit. Confeſsio opus eſt miſericordiæ,ſalus ægroti,vni-
cum eſt viribus noſtris medicamentum cum pœniten-
tia: cuius ipſe ſaluator in euangelio virtutem oſtendit,
Matth.4. dicens, Pœnitentiam agite,appropinquabit enim regnū
Matth.3. cœlorum. Et Ioānes baptiſta,Facite fructus dignos pœ-
nitentiæ. Fructus dignus eſt pœnitentiæ, tranſacta flere
peccata, & eadem iterum non agere:ſicut ſcriptum eſt,
Eccli.5. Ne adiicias peccatum ſuper peccatum. Lauamini,dicit
Eſa.1. dominus per Eſaiam prophetam, & mundi eſtote. La-
H uatur itaque & mundus eſt, qui & præterita plangit, &
iterum non admittit. Lauatur & non eſt mundus, qui
plāgit quod geſsit nec deſerit, ſed poſt lachrymas flen-
da hæc quæ fleuerat repetit. De his beatus Petrus terri-
2.Petri.2. biliter ait,Canis reuerſus ad vomitum ſuum.Fili pecca-
Eccleſ.21. ſti? dicit ſcriptura ſancta,ne adiicias iterum:ſed de pri-
ſtinis deprecare,vt dimittantur tibi.Pœnitentia vera nō
annorum numero cenſetur, ſed amaritudine animi.
Matth.26. Vnde beatus Petrus mox à domino indulgentiam re-
cepit, quia amariſsimè fleuit trinæ negationis culpam.
Pœnitentia quamuis ſit exigui temporis,ſi intima cordis
amaritudine agitur, non deſpicitur apud iudicem iuſtū
deum, qui cordis ſecreta conſiderat. Non enim longi-
tudinem temporis tantum requirit deus,quantum affe-
ctum ſynceritatis pœnitentis penſat.Qui enim in Chri-
ſtum tota mente confidit,etiam ſi multis commoriatur
peccatis, fides ſua viuet in æternum, ſicut ipſe dominus
Ioan.11. in euangelio dicit, Ego ſum reſurrectio & vita:qui cre-
dit in me, etiam ſi mortuus fuerit, viuet: Et omnis qui
viuit & credit in me,non morietur in æternū.De morte
animæ dixit,quæ propter peccatorum ægritudines eue-
I niet illi. Deus in natura miſericors eſt,paratus eſt ſalua-
1.Tim.2. re per miſericordiam, quos non inuenit ſaluare per iu-
ſtitiam. Qui vult omnes homines ſaluos fieri, & nemi-
Ezech.33. nem perire. Qui per prophetam ait, In quacunque die
conuerſus fuerit peccator, vita viuet, & non morietur.
Quamuis quiſque ſit peccator & impius, ſi ad pœniten-
tiam conuertitur,conſequi per miſericordiam veniam
non dubitet. In hoc ſeculo pœnitentiam facientibus,
dei miſericordia ſubuenit:In futuro autem pœnitentia
non proficit, ſed rationem noſtrorum operum reddi-
turi ſumus. In hac vita tantùm pœnitentiæ patet liber-
tas,poſt mortem nulla correctionis eſt licentia.

Feria ſecunda poſt primam dominicam in quadrageſima,
De extremo iudicio cogitando.
Sermo I.

Ser.LXVII ROgo vos fratres chariſsimi, & cum grandi hu-
militate admoneo,vt mihi nullus ex vobis ſuc-
cenſeat, aut forte incongruum me ſuperflu-
umque iudicet, quare vobis tam frequēter tremendum
& vtiliter expaueſcendum diem iudicij inſinuare con-
tendo. Si quis enim eſt cui forte in hac parte diſpliceā,
conſideret periculum meum, & audiat dominum per K
prophetam ſacerdoti terribiliter comminātem, Si non
annunciaueris iniquo iniquitatem ſuam, ſanguinem Ezech.3.
eius de manu tua requiram. Et iterum, Clama, inquit, Eſa.58.
ne ceſſes: quaſi tuba exalta vocem tuam, & annuncia
populo meo ſcelera eorū. Sed fortè aliquis dicit,Quare
nobis tam dura aſsiduè prædicantur? Quia melius eſt
hîc paruam amaritudinem ſuſtinere,& poſtea ad æter-
nam dulcedinem peruenire, quàm hîc habere falſum
gaudium, & illic ſuſtinere ſine fine ſupplicium. Audite
fratres, non me, ſed dominum in euangelio dicen-
tem, Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur:&, Matth.5.
Væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis. Luc.6.
Et hoc attendite fratres, quia omnes carnales medici
quoties ad eos qui in corpore ægrotare videntur veni-
unt, omnia quæ eis delectabilia eſſe videbantur abſcin-
dunt: & quod dulce eſt, ad integrum interdicunt. Ali-
quoties etiam frigidam accipere non permittunt,inter-
dum & amariſsimas potiones bibere cogunt, & aſper-
rimis ferramentis eorum vulnera frequenter incidunt.
Hoc ergo quod pro ſanitate corporum carnales medi-
ci faciunt, pro animarum ſalute ſpiritales medici exer-
cere contendunt. Hæc ego cogitans,fratres chariſsimi, L
& tam pro mea quàm pro veſtra ſalute rationem me
redditurum eſſe ante tribunal æterni iudicis non igno-
rans,eligo aſpera quidē,ſed ſalubria vobis medicamen-
ta ingerere, vt vobiſcum poſtea in angelorum cōſortio
perpetua merear incolumitate gaudere.Et hæc quidem
non ideo ſuggero,quòd vos admonitiones noſtras ſen-
ſerim non libenter accipere: ſed quia me neceſſe eſt &
pro veſtra & pro mea ſalute frequentius prædicare,ſtu-
deo veſtros animos & ad timendū iudicium, & ad de-
ſiderandum præmium excitare:vt exceptoria ſancti pe-
ctoris veſtri ad recondendam ſpiritalem vindemiam,
ſicut ſemper feciſtis,auxiliante domino fideliter præpa-
retis. Quoties vobis durum aliquid prædicamus, non
hoc ideo dicimus, quòd à vobis tale aliquid fieri ſuſpi-
cemur: ſed ideo iterum illa quæ non facitis denuncia-
mus,vt illa in quibus forte præuenti fueritis,ſanare poſ-
ſimus.Solet enim fieri,vt dum maiora timentur,mino-
ra celerius caueantur. Quomodo enim theriaca bibi-
tur,ne corporibus poſsint præualere venena,hoc auſte-
ra prædicatione geritur, vnde animarum præparantur
antidota. Certum eſt fratres chariſsimi,ꝙ ſi ſemper be-
neficia Dei noſtri, quæ nobis nullis præcedentibus me- M
ritis noſtris collata ſunt,aſsiduè cogitamus,peccata no-
ſtra nobis aut nō dominantur, aut ſi forte ſurrepſerint,
citò per pœnitentiam corriguntur.Quis enim vel men-
te concipere,non dicam verbis poſsit exponere,quanta
circa nos ſint Dei noſtri beneficia? Fecit enim nos cum
nō eſſemus,reparauit nos poſtea cum periſſemus. Mor-
tem ſuſcepit, precioſo nos ſanguine liberauit, ad infer-
na deſcēdit,de faucibus nos æternæ mortis eripuit, cœ-
lorum nobis etiam præmia promiſit. Hæc omnia fra-
tres dilectiſsimi pio & benigno animo cogitātes,quan-
tum poſſumus cum ipſius adiutorio, beneficiis illius vi-
cem rependere feſtinemus. Non reddamus mala pro
bonis,ſed quantū poſſumus volūtati illius obtemperare
fideliter ſtudeamus,totis viribus innitentes vt præcepta
ipſius magis nobis pariant de ſequacitate remedium,
quàm de tranſgreſsione iudicium. Nam quid faciemus
chariſsimi in illo metuendo iudicij die, cum tremente
mundo dominus præciuentibus angelorum buccinis,
in illo maieſtatis ſuæ throno circundatus cœleſtis mili-
tiæ luce conſederit: ibique de terræ gremio & antiquo

puluere

A pulvere suscitato humano genere, astante testimonio conscientiæ singulorum, positis in conspectu peccatorum pœnis, iustorúmque præmiis, rationem vitæ cœperit postulare, & plus iam iustus quàm misericors, severitate iudicis contemptæ misericordiæ reos cœperit accusare & dicere: Ego te, ô homo, de limo manibus meis feci, ego terrenis artubus infudi spiritum, ego tibi imaginem nostram similitudinémque conferre dignatus sum, ego te inter paradisi delicias collocavi: tu vitalia mandata contemnens, deceptorem sequi quàm deū maluisti? Cum expulsus de paradiso iure peccati mortis vinculis tenereris, virginalem vterum sine dispendio virginitatis pariendus introivi, in præsepio expositus & pannis obvolutus iacui, infantiæ contumelias humanósque dolores quibus tibi similis fierem, ad hoc scilicet vt te mihi similem facerem, pertuli: irridentium palmas & sputa suscepi, acetum cum felle bibi: flagellis cæsus, vepribus coronatus, cruci affixus, vulnere perfossus, vt tu eripereris morti, animam in tormentis dimisi?
B En clauorum vestigia quibus affixus pependi. En perfossum vulneribus latus. Suscepi dolores tuos, vt tibi gloriam darem. Suscepi mortem tuam, vt in æternum viueres. Conditus iacui in sepulchro, vt tu regnares in cœlo. Cur quod pro te tuli, perdidisti? Cur ingratæ redemptionis tuæ munera renuisti? Non te ego de morte mea quæro, redde mihi vitam tuam pro qua meā dedi. Redde mihi vitam tuam, quam vulneribus peccatorum indesinenter occidis. Cur habitaculum quod mihi in te sacrauerā, luxuriæ sordibus polluisti? Cur corpus meum illecebrarum turpitudine maculasti? Cur me grauiore criminum tuorum cruce, quàm illa in qua quondam pependeram, afflixisti? Grauior enim apud me peccatorum tuorum crux est, in qua inuitus pendeo, quàm illa in qua tui misertus mortem tuam occisurus ascendi. Cum essem impassibilis, pro te pati dignatus sum, sed tu despexisti in homine Deum, in infirmo salutem, in via reditum, in iudice veniam, in cruce vitam, in suppliciis medicinam. Et quia post omnia mala tua ad medicamenta pœnitentiæ confugere noluisti, ab auditu malo non mereberis liberari. Quis tunc erit stridor dentium, cum sanctorum multitudine ad dexteram regis
C & ad gloriam segregata, peccati populus in profundo tartari sine vlla miseratione ac veniæ spe demersus, excludi se tenebris suis à beata sanctorum luce viderit, & in profundi sinum sine fine descendens, vrgente os suum puteo, æterna supplicia & perpetuā mortem non moriturus aspexerit? Frustra autem à paupere quem in hac vita despexit, misericordiam postulabit, frustra extremū Lazari digitum, quo ardens refrigeretur, ardentibus labiis rogabit apponi. Quàm vellet miser, cum pauperum gloriam viderit, duris quondam paupertatis subiacuisse laboribus, & in illa vita, quæ cum vita morerentur mala portasse, ne ad illa æterna mereretur supplicia peruenire. Vt ergo hæc tam dura & tam terribilia ante illud tribunal æterni iudicis audire non mereamur, dum adhuc licet, & cum dei adiutorio in potestate nostra est, consideremus conscientias nostras: & si aliqua crimina vel peccata capitalia necdum eleemosynis & orationibus purgata nobis adhuc dominari cognoscimus, portum pœnitentiæ deuictis peccatorum fluctibus Christo iuuante festinemus intrare: Et si quid in nauicula animæ nostræ multis tempestatibus peccatorum aut per superbiam fractum, aut per auaritiam ruptum, aut per luxuriam resolutum esse cognoscimus, componere vel reparare bonis operibus festinemus. Studeamus iugiter vitiorum exhaurire sentinam. D Non enim nocet peccata præterita, si non placent præsentia. Sicut enim nulli iustorum sufficit iustitia sua, si non perseuerauerit vsque in finem: ita nulli peccatorum nocere poterit iniquitas sua, si antequā de corpore isto discedat, ad eleemosynamm remedia vel ad pœnitentiæ medicamenta confugerit. Sed quia quando vel qua hora de hoc seculo rapiamor, scire non possumus, sine vlla dilatione vel mora de sinistra fugere festinemus ad dexteram. Non sanitati, non ætati credendum est. Non in remedium salutis suæ semper tardandus est, qui vitæ suæ semper incertus est: quia qui nos securos fecit dicendo, Peccator in qua die conuersus fuerit, omnes iniquitates illius obliuioni traduntur: ipse nos etiam cautos esse voluit dicens, Nolite tardare conuerti ad dominum, nec differatis de die in diem. Sed forte quando generaliter omnes ad pœnitentiam prouocamur, aliquis intra se cogitet dicens, Ego iuuenis homo vxorem habens, quomodo possum aut capillos minuere, aut habitum religionis assumere? Nec nos hoc dicimus fratres charissimi, non hoc prædicamus, vt iuuenes qui coniugia habere videntur, habitum magis quàm E mores habeant commutare. Quid enim homini vxorem habenti nocet, si mores perditos voluerit ad opera bona vel honesta conuertere? si peccatorum suorum vulnera eleemosynis, ieiuniis & orationibus ad sanitatem pristinam studeat reuocare? Vera enim conuersio sine vestimentorum commutatione sufficit sibi. Vestimenta verò religiosa sine bonis operibus, non solum remedium habere non poterunt, sed etiam iustum dei iudicium sustinebunt. Conuertamur ergo ad meliora, dum in nostra sunt potestate remedia. Hic extinguamus mortem moriendo peccatis, hic vitam vitæ meritis adquiramus, præstante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Psalm.48. — Luc.16. — Math.10. — Ezech.18. — Eccli.5.

Feria tertia post primam dominicam in quadragesima, de beato Abraham. Sermo I. Se.LXVIII

Credidit Abraham Deo, & deputatū est illi ad iustitiam. Ecce sine opere iustificatur ex fide, & quicquid illi legali posset obseruatione conferri, totum credulitas sola donauit. Ipse sibi fuerat lex, qui legem non acceperat, natura tamen quicquid legis fuerat obseruabat. Abraham pater noster radicem fidei nominisque Christiani habebat, qui cum ex proprietate genuina ad incerta atque peregrina iuberetur exire, tota deuotione compleuit. Cui in re tam dura nulla dubitatio fuit, sed sententiam dei tanquam qui optare videretur accepit. Exi, inquit dominus, de terra tua, & de cognatione tua, & veni in terram quam demonstrauero tibi. Nouum probationis genus, habenti propria, exilia indicere peregrina, ingerere laborem itineris quiescenti, imperare penuriam possidēti, & tantatum facultatum domino, necessitatem imponere peregrinandi. Libenter tamen fides accepit, quicquid arduum videbatur incredulis. Cui nō est magis dulce proprium tuguriū, quàm palatia peregrina, & voluntaria casa, quàm digesta prætoria? Leue cuiquam non est, dimittere propria, & sectari aliena incerta, dimittere quod scias, quærere quod ignoras. Quis enim propria sine dolore deseruit, aut sine lachrymis dereliquit? Cui non est durum, illos conscios natalium parietes, dulcia illa limina, atque amabilem larem, quem & parentum memoria, & ipsius infantiæ rudimenta commendant: vbi

Genes.15. — Genes.12.

G cunabula illa noui & mox orientis hominis famulabantur, vbi secura alludens infantia inter lucis primordia, aut pueriles anni simplicitate fœlices, quos sibi inter lasciuos atque ipsius ætatis lusus vernaculo genuina solo necessitas exhibebat? Inter hæc ergo tam blanda, tam dulcia, quæ omni fuerant difficultate relinquenda, Exi, ait, de terra tua. Quis hoc sine fidei viribus libenter audiret? Leuius probaretur, si vel nomē loci quò perrexisset audiret. Proficiscitur, pergit, socia scilicet credulitate, cōiuge comite it securus, it fretus, promissum sibi fidei laboribus exacturus, plus sperans de incerto, quàm fuerat securus de proprio. It ergo per desertas solitudines, per inuias sedes, per naturæ secreta, vbi hominis vestigium necdū rudis terra cognouerat: & inter illa omnia quæ dei imperio dereliquerat, non tugurium, non casam, sed inter ipsa camporum siluescētium formidolosa secreta hospes tantummodo cœli terræq;, nullum suffugium quò diuerteret inueniebat. Excepit tamen Abraham peregrinum quercus arbor humana, quæ venientem Abraham, atque æstiuo sole decoctum, amœnitatis suæ vmbraculo refoueret: cuius syluescētis nemoris comata luxuries, in æstiuum tempus diem & vrentis
H solis vaporiferos radios ramorum frequentia suspendebat, vt quicquid iniuria temporis irrogabat, omne auferret & ramorum & foliorum densitas. Ingreditur ergo lucum arboris Abraham, sub qua construitur qualecunque suffugium, angustum quidem homini, sed sufficiēs maiestati. Dignum tamen deo palatium fides deuota pingebat, in quo fuisset maiestas superna pransura. Cum ergo illic positus curiosis oculis cœlum in-
Genes. 18. tentaret, ecce subitò in trium virorum persona maiestas incorporea descendit. Accurrit, properat, manus supplices tendit, & transeuntium genua osculatur. Do-
Vbi suprà. mine, ait, si inueni gratiam coram te, ne transieris puerum tuum. Videtis, Abraham tribus occurrit, & vnum adorat. Trina vnitas, & vna trinitas. Sumatur aqua, lauentur pedes vestri, & refrigerate sub arbore ista, & afferam panem, & manducabitis, & postea transibitis in viam vestram. Et dixerunt ei, Fac vt dixisti. Semat semper in bonis tenorem sui perfecta iustitia, offert peregrinis hospitium qui non habet tectum: & cum sit omni domicilio viduatus, domicilium quale necessitas procurabat, exhibuit transeuntibus. Et licet illa minora fuerint quæ offerebantur, locorum angustiis magnitudi-
I nem dederat fides, quæ contemni non meruit à Deo. Diuertunt ad arboris hospitium, quod Abraham Deo iam fecerat dignum. Interea conspergitur similago, fiunt encryphiæ, mactatur & vitulus. Etsi illis diuinitas non eguit, iustitia tamen quod optabat impendit. Ecce ad humanam mensam cœlestis sublimitas recumbebat, cibus capitur, pransitatur, & contubernali colloquio inter hominem & Deum familiaria verba miscentur. Et quia apud Deum infructuosa hospitalitas esse non potuit, statim precium mercedis accepit. Datur filius seni, datur posteritas desperanti, accepit senectus quod
Vbi suprà. minime potuit habere iuuentus. Ad hoc, inquit, tempus veniam, & erit Saræ filius. Cumq; seniles anni, & emortua Saræ viscera hoc posse fieri denegarent, dedit ta-
Genes. 17. men diuinæ promissioni credulitas fidem. Patrem, inquit, multarum gentium posui te. Repletus est bonis, quia quod ei promisit impleuit. Ecce in ipso vitæ margine senectutis, nondum prolatis legibus recitatisque, asserimus Abraham quòd fuerat religiosus, & qui fuerat in cultura iustior, fuerit in credulitate probatior. Ecce enim senex ille maritus, qui adhuc vnum non habebat, in vno tamen deus innumerabiles promittebat. K
Ecce exhaustis visceribus dixit deus ad Abrahā, Suspice *Genes. 15.*
in cœlum, & numera stellas, sic erit semen tuum. Et credidit Abrahā deo, & deputatū est illi ad iustitiam. Defecerunt Saræ venire muliebria, quia iam lassa defece- *Genes. 18.*
rant membra. Totum corpus sulcatur in rugas, fit perarata fronte, & exhausta senectute. Deficiente sanguine in venis tristis senectus delassatur, sed diuino iudicio ætatis feruor accenditur. Meliorem facit diuina promissio matrem, quam ætas non fecerat generare. Accepit genitrix nomen quod ei sterilitas temporis subtraxerat. Longè deficientibus membris Isaac concipitur, subitò inanes ac marcescentes venæ rediuiuo sanguinæ ferbuerunt, & emortua seni viscera calefacto sanguine vaporata, vsque ad partum inquilinis suut caloribus animata. Iuuenilis ætas incaluit, & calefacto sanguine vaporauit. Fit anus fœta, fit senex grauida, crescit venter per dies singulos, & conualescente partu, tumescentis vteri capax sinus extenditur. Fit sarcina, & desideratus affectus ex visceribus lassis, onus nimium exoptata posteritas. Portabat vterum grauem talis mater, quæ inanis ambulare vix posset. Sed quia credulitatis fuerant L
quæ acceperat, defecta viscera fides validior animabat. Marcidæ mammæ, quas in vacuos folles subducti succi detrimenta laxauerant, lactei fontis vbertate tenduntur. Fit mater in pectore, fit mater in partu, fit, inquam, mater, quæ auia fuerat per ætatem. Dedit fides vetustis nouos visceribus ignes. Sic Isaac credulitate nascitur, vt eorum fides in progenie enarretur in secula, Amen.

Feria quarta post primam dominicam in quadragesima, de ieiunio, cataclysmo, & arca Noe.

Sermo I.

HOs sanctæ quadragesimæ dies fratres charissi- *Ser. LXIX.*
mi debemus omni cum veneratione suscipere, nec longiorem numerum huius temporis fastidire, quia quanto plures dies sunt ieiunij, tanto maior est causa remedij. Quanto prolixior abstinentiæ cursus, tanto redemptio copiosior est salutis. Quanto austerior cura vulnerum, tanto medicina est salubrior peccatorū. Deus enim qui est nostrarum medicus animarum, congruens tempus instituit, quod & iustis satis sit ad adorandum, & peccatoribus sufficiat ad rogandum. Illi requiem postulantes, hi veniam deprecantes. Congruens enim tempus est quadragesimæ, nec breue est ad exorandum, nec longum est ad promeren- M
dum. Quadraginta enim dierum ieiuniis, quæuis iniquitas peccatoris exorari potest, & quantauis seueritas iudicis mitigari. Illi longum & fastidiosum forte sic tempus, qui nec orat de culpa, nec sperat de venia. Desperatio enim nec confiteri de scelere, nec indulgentiam nouit sperare de iudice. Sanctus igitur & salutaris quadragesimæ cursus est, quo adducitur ad misericordiam peccator per pœnitētiam, iustus ad requiem. His enim diebus solito amplius & diuinitas miseretur, & delinquentia deprecatur, & iustitia promeretur. Patent enim omnia, & cœli ad indulgentiam, & peccator ad confitendum, & lingua ad postulandum. Salutaris, inquam, & mysticus est quadragenarius numerus. Nam primum cum mundi faciem iniquitas hominum possideret, tot dierum curriculo deus effusis de cœlo imbribus, vniuersam terram diluuio superfudit. Vides ergo iam illo tempore mysterium in figura dispositum. Nam sicut tunc quadraginta diebus pluit ad purgandū *Genes. 7.*
mundum, ita & nunc quadraginta diebus miseretur ad hominem purificandum; quanquam & illius temporis

diluuium

A diluuium misericordia dicenda est, quo iniquitas oppressa est, & iustitia conseruata. Pro misericordia enim factum est vt & iusti euaderent, & iniqui amplius non peccarent. Pro misericordia planè vidimus illud fuisse diluuium, quo veluti baptismo quodam totius est mundi facies innouata: scilicet vt qui perditorum hominũ scelere sordebat ad crimina, beati Noë habitatione floreret ad gratiam: & qui iniquitatis erat purgatorium tunc, modo fieret domicilium sanctitatis. Diluuiũ inquã illud, huius nostri fuit similitudo baptismatis. Hoc enim tunc gestum est, quod nunc agitur, hoc est, vt exuberantibus aquarum fontibus, periclitarentur vitia, iustitia sola regnaret: mergerentur in profundum peccata, sanctitas vicina cœlo portaretur. Modo enim sicut dixi, hoc quod nunc agitur in ecclesia Christi, sicut Noë arca submersis omnibus vitiis peccatorum, ita baptismatis fonte cœlo vicina portatur Ecclesia: & deletis omnium superstitionibus idolorũ, fides regnat in terris, quæ de saluatoris arca procedit. Sanctum ergo & sacratum quadragesimæ tẽpus est, quod statim ab initio

B cœpit inter iustos & iniustos discernere, bonos à malis quodam iudicio separare. Quod quidem similiter fieri etiam in hac nostra quadragesimæ obseruatione perspicimus. Nam per hos quadraginta dies separãtur mali à bonis, hoc est, luxuriosus à casto, à ieiuno intemperans, à Christiano gentilis. Separatur, inquam, malus à bono, hoc est, peccator à iusto, diabolus à sancto, hæreticus à fideli. Relictis enim his omnibus ad similitudinem diluuij tanquam in naufragio seculi, sola ad instar arcæ illius in altum cum suis virtutibus eleuatur ecclesia. Nam & nos etsi peccatores, ad imitationem sancti Noë annunciamus vobis mundi futurum esse excidiũ, & illos tantummodo dicimus pericula euasuros, quos triplex arca intra se gremio religionis incluserit. Triplex enim arca est ecclesia, quæ trinitatis continet sacramentum. *Arca triplex.* Nam cum dicit scriptura bicameratam & tricameratam eam fuisse, vtique demonstrat tripliciter diuinitatis illam gratiam esse distinctam. *Genes. 6.* Annunciamus igitur, sicut Noë, mundi futurũ esse naufragium, & ad hanc domum confugere omnes homines admonemus. Et sicut Noë filios suos in arca recepit, ita & nos

C filios nostros optemus in ista arca suscipere. Quisquis enim in hac domo vult habitare nobiscum, noster est filius. Sed dicit aliquis, sancti Noë prædicationis vocẽ in scripturis minimè esse descriptam. Audi igitur, Noë etsi tacebat voce, opere loquebatur: silebat lingua, fabricatione clamabat. Nam vtiq; cum operaretur opus nouum, & nulli aliquando compertum, admonebat cunctos nouis periculis noua tabernacula præparari. Loquebatur ergo opere, & dicebat illud euangelicum domini dictum, Si mihi non creditis, operibus credite, & credendo periculum euadere poteritis: præstante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Ameo. *Ioan. 10.*

Genes. 18.

Item in eodem die de ieiunio alius sermo factus ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur XXV.

Item eodẽ die Homilia de Euangelio dici, quæ habetur de quæstionibus Euangelistarum libro primo, capite septimo & octauo, Tomo 4.

Feria quinta post primam dominicam in quadragesima, de tribus viris qui beato Abrahæ apparuerunt.

Sermo I.

FRequenter admonui charitatem vestram fratres dilectissimi, vt his lectionibus quæ diebus istis in ecclesia recitantur, non hoc tantum attendere debeamus quod ex litera sonare cognoscimus: *Sermo LXX.* sed remoto velamine literæ, viuificantem spiritum fideliter requiramus. Sic enim dicit apostolus, Litera occidit, spiritus autem viuificat. *2. Cor. 3.* Denique infœlices Iudæi, *1. Retra. 13.* & plus infœlices hæretici, dum solum literæ aspiciunt sonum, quasi corpus sine anima, ita sine viuificante spiritu mortui remanserunt. Nos audiamus apostolum dicentem, Quia hæc omnia in figura contingebant illis, scripta sunt autẽ propter nos. *1. Cor. 10.* Videamus ergo quid sit quod modo cũ diuina lectio legeretur audiuimus. Visus est, inquit, deus Abrahæ, cum sederet ad ostium tabernaculi sui ad ilicem Mambræ. *Genes. 18.* Ecce, inquit, tres viri adstiterunt super eum, & exiit in occursum eius. Attendite fratres & videte qualiter deus apparuit Abrahæ, & qualiter apparuit Loth. *Genes. 19.* Ad Abraham tres veniunt, & stant super eum: ad Loth duo veniunt, & sedent in platea. Videte fratres, si non dispensatione sancti spiritus pro meritis res geruntur. Etenim Luth longe inferior

E erat Abraham. Nisi enim inferior fuisset, à beato Abraham separari non meruisset, nec ei Sodomorum habitatio placuisset. Veniunt ergo ad Abraham tres viri in meridie, veniunt ad Loth duo, & vespere veniunt. Non enim sustinebat meridianæ lucis magnitudinem Loth, Abraham verò poterat plenum fulgorem lucis excipere. Nunc videamus qualiter Abraham, & qualiter Loth susceperunt venientes. Præsumpsit Abrahã, & occurrit obuiam eis, & cum occurisset, festinat ad tabernaculum, & dicit ad vxorem suã, Festina, inquit, & cõsperge tres mensuras similaginis, & fac subcineticios panes, *Genes. 18.* quod Græcè encryphias dicitur, occultos videlicet & abscõditos indicans panes. Ipse autem Abrahã ad armentum cucurrit, & accepit vitulum. Qualem vitulũ? Forte qui potuis primus occurrere: non ita est, sed vitulum bonum & tenerum. Tulit ergo vitulum, & dedit puero. Puer, inquit, festina facere eum. Videte fratres, attendite quàm feruenti animo hospites debeatis excipere. Ecce ipse Abraham currit, vxor festinat, puer accelerat. Nullus est piger in domo sapientis. Ec-

F ce æqualia sunt Abrahæ & Saræ hospitalitatis officia. Loth vero excepit quidem, sed duos tantùm, & nõ integram trinitatem, nec in meridie, sed ad vesperum. Et quid eis apposuit? Coxit, inquit, azyma, & comederunt. *Genes. 19.* Et quia meritis multo inferior erat Abraham, nec vitulum saginatum habuit, nec in tribus mensuris similaginis mysterium trinitatis agnouit: Attamen quia vel hoc quod potuit benigno animo obtulit, de perditione Sodomorum liberari promeruit. Attendite fratres, quia etiam & Loth dum hospites non repellit, angelos excipere meruit. Ecce hospitalem domum angeli ingrediuntur, clausæ hospitibus domus flammis sulphureis concremantur. Venerunt ergo tres viri ad Abraham, & steterunt super eum. Hoc ipsum videte quale sit, quòd super eum veniunt, non contra eum. Subiecerat se voluntati dei, & ideo super eũ stare dicitur deus. Astiterunt, inquit, super eum, nõ contra eum ad repellendum, sed super eum ad protegendum. Tres viros suscepit, tribus mensuris panes apponit. Quare hoc fratres, nisi quia mysteriũ trinitatis intelligit? Apponit & vitulum, qui vitulus nõ est durus sed tener. Et quid tam tenerũ, quid tã bonum, q̃ est ille qui se pro nobis humiliauit vsq; ad mortem? *Philip. 2.* Ipse est ille vitulus signatus*, quẽ *Luca 15.* pro recepto pœnitẽtiæ filio iugulat pater. Sic eni dilexit *Ioan. 3.*

* saginatus,

G deus mundum, vt filium suum vnigenitũ daret. Tribus
Genes. 18. ergo occurrit Abraham, & vnum adorat. In eo autem
quòd tres vidit, sicut iam dictũ est, trinitatis mysteriũ
intellexit. Quod autem quasi vnum adorauit, in tribus
personis vnum deum esse cognouit. Ad vnum loquitur
dicẽs, Declina ad puerum tuum. Addit etiam, quasi ad
homines loquens, Accipiam, inquit, aquam, & lauentur
pedes vestri. Discite fratres à beato Abraham, hospites
libenter excipere, pedes eorum cum humilitate & pie-
tate lauare. Lauate, inquam, sanctorum peregrinãtium
pedes, ne forte in illis remaneat puluis, quẽ ad iudiciũ
vestrum possint de pedibus suis excutere. Sic enim in
Matth. 10. euãgelio dixit, Qui non susceperit vos, exeũtes excutite
puluerem de pedibus vestris. Amen dico vobis, tolera-
bilius erit terræ Sodomorũ in die iudicij, quàm illi ci-
uitati. Hoc ergo prçuidebat in spiritu Abraham, & ideo
volebàt prçuenire & lauare pedes, ne quid forte pulue-
ris resideret, quod ad testimoniũ incredulitatis excus-
sum posset in die iudicij reseruari. Propterea ergo dicit
H sapiens Abraham, Accipiam aquam, & lauentur pedes
vestri. Diligenter hæc audite fratres, qui hospitalitatem
exercere non vultis, qui hospitem velut hostem excipi-
tis. Ecce beatus Abraham dum homines feruenter ex-
ciperet, ipsum deum suscipere hospitalitatis contem-
platione promeruit. Hoc etiam in euangelio Christus
Matth. 25. confirmauit, dicens, Hospes fui, & suscepistis me. Noli-
te ergo negligere peregrinos, ne forte quem non exce-
pistis, ipse sit Christus. Vbi tamen factum sit hoc? Ad ili-
cem Mãbre, quod in latina lingua interpretatur visio,
siue perspicacia. Vides qualis sit locus in quo dominus
potest habere conuiuium? Delectauit enim eum visio &
perspicacia Abrahæ. Erat enim mundus corde, vt pos-
set deum videre. In tali ergo loco & in tali corde po-
test dominus habere conuiuium. De ista visione domi-
Ioan. 8. nus in euangelio locutus est ad Iudæos, dicens, Abrahã
exultauit vt videret diem meum: vidit, & gauisus est.
Diem, inquit, meum vidit, quia mysterium trinitatis a-
gnouit. Vidit patrem diem, filium diem, spiritũ sanctũ
diem, & in his tribus vnum diem: sicut & pater deus, &
filius deus, & spiritus sanctus deus, & hi tres vnus deus.
Nam & singillatim singulæ quæq; personæ plenus deus,
I & totæ tres simul vnus deus. Nam & illis tribus mensu-
ris similaginis, propter vnitatem substantiæ non incon-
grue pater & filius & spiritus sanctus intelligitur. Quod
tamen & alio modo potest accipi, vt Saram intelliga-
mus ecclesiam, tres mensuras similaginis, fidem, spem
& charitatem. In his enim tribus virtutibus, vniuersæ
fructus continentur ecclesiæ. Qui hæc tria in se merue-
rit habere, securus potest ad conuiuium cordis sui totã
trinitatem excipere. Post hæc dixit dominus ad Abra-
Genes. 18. ham, Clamor Sodomorum & Gomorræ ascendit ad
me: descẽdi ergo vt viderem, si sermo qui venit ad me,
opere compleatur, an non est ita, vt sciam. Hæc scriptu-
ræ sunt verba, videamus quid in his intelligi dignum
sit. Descendi, inquit, vt viderem. Quando ad Abraham
responsa redduntur, non dicitur descẽdere deus, sed su-
pra ipsum adstare: nunc autem quia peccatorum causa
agitur, descendere dicitur deus. Vide ne ascensionem
& descensionem localem sentias. Indignum est hoc de
Descendere dei quid. incorporea & vbique tota sentire substãtia. Sed descen-
dere dicitur deus, quando curam humanæ fragilitatis
habere dignatur. Quod specialius de domino ac salua-
tore nostro sentire debemus, qui semetipsum exinani-
Philip. 2. uit, serui formã accipiens. Sed videamus quid est quod
dicit, descendi vt viderem, vtrum sermo qui ad me per-
uenit, opere cõpletus sit, an non est ità, vt sciam. Solent K
enim nos hinc impugnare Pagani, & maxime immun-
dissimi Manichæi, dicentes, Ecce nesciebat deus legis
quid ageretur in Sodomis. Nos enim sano intellectu
respõdemus & dicimus, quòd aliter dicitur deus nosse
iustos, aliter nouerit peccatores. Denique de iustis quid
dicitur? Nouit dominus qui sunt eius. De peccatoribus 2. Timo. 2.
quid dicitur? Discedite à me omnes qui operamini ini- Matth. 7.
quitatem, quia non noui vos. Et iterum Paulus apostolus,
Si quis est domini, intelligit quę dico: qui autẽ igno- 1. Corin. 14.
rat, ignorabitur. Quid est ergo, Nescio? Non noui vos,
non vos agnosco in regula mea, non in vobis recogno-
sco imaginem meam. Cognouit in vobis iustitia mea
quod puniat, & non cognoscit misericordia quod co-
ronet: ac sic quorum actus indigni deo sunt, indigni e-
tiam notitia dei dicũtur. Descendi ergo vt videam: non
vt ego quid agunt sciam, sed vt ipsos scientia mea di-
gnos efficiam, si quos ipsorum inueniam iustos, si quos
inueniam pœnitentes, si quos tales quos debeam scire.
Denique quia nullus qui pœniteret, nullus qui conuer-
teretur inuentus est præter Loth, ipse solus cognoscitur,
ipse solus de incẽdio liberatur. Nos verò fratres demus
operam, & tales esse cum dei adiutorio laboremus, vt
digni habeamur notitia dei, vt nos & agnoscere digne-
tur & scire, præstante domino nostro Iesu Christo &c. L

Item eodem die alius sermo factus ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur XVII.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Dicebat Iesus ad eos qui crediderunt ex Iudæis &c. quæ habetur in expositione doctoris ibidem. Tomo nono.

Item eodem die alia Homilia de eodem, quæ habetur inter sermones de verbis domini, XLVIII.

Feria sexta post primam dominicam in quadragesima, De immolatione Isaac Sermo I.

LEctio illa fratres charissimi, in qua beatus A- Sermo
braham Isaac filium suum in holocaustum le- LXXI.
gitur obtulisse, ideo in ordine suo diebus qua- Genes. 22.
dragesimæ non recitatur, quia sicut ipsi nostis, in vigi-
liis paschæ propter sacramentum dominicæ passio-
nis reseruatur. Et quia tunc non est in spacio vt de ipsa
possit aliquid dici, nunc, si videtur, expositionem eius M
secundum quod eam patres nostri inspirante domino
tractauerunt, charitatis vestræ auribus, quantum possu-
mus breuiter intimemus. Dixit ergo dominus ad Abra- Genes. 22.
ham. Tolle filium tuum quem diligis Isaac, & offeres
eum mihi in holocaustum super vnum montium quem
monstrauero tibi. At ille surgens strauit asinam, & tulit
secum duos pueros, & Isaac filium suum, & peruenit ad
locum quem ei ostẽderat dominus, die tertia. Abraham
enim quando Isaac filium suum obtulit, typum habuit
dei patris, Isaac verò typum gessit domini saluatoris.
Quòd autem ad locum immolationis die tertia perue-
nitur, mysterium trinitatis intelligitur. Nam quod dies
tertius in sacramento vel mysterio accipi debeat trini-
tatis, frequenter in voluminibus sacris inuenitur, sicut
in Exodo: Viam, inquit, trium dierum ibimus in deser- Exod. 5.
tum. Et iterum quando ad montem Sina ventũ est, di- Exod. 19.
ctum est populo, Sanctificamini & estote parati in diẽ Iosue 1.
tertium. Et Iosue transiturus Iordanem, vt in die ter- Mat. 28.
tia populus paratus sit admonuit. Et dominus die ter-
tio resurrexit. Hoc ideo diximus, quia beatus Abraham
die tertio venit ad locum quem ei ostenderat domi-
nus. Duo pueri quos cum asina Abraham remanere
iussit, typum habuerunt populi Iudæorum, qui pro-

co quòd

A eo quòd in Christo non erant creditori, ideo ad locum vbi immolandus erat, ascendere vel peruenire non poterant. Asina illa significauit synagogam, aries verò ille qui inter spinas cornibus tenebatur, & ipse typum domini habuisse videtur. Nam & Christus quasi cornibus

Matth. 27. inter spinas hærebat, quando ad crucis cornua clauorū cōfixione pendebat. Quòd verò Isaac ipse sibi ad immolandum ligna detulit, & in hoc Christum dominū figurauit, qui ad locum passionis crucem suā ipse portauit: de quo mysterio multo antè dictum fuerat per

Esaiæ 9. prophetam, Et erit, inquit, principatus eius super humerum eius. Tunc enim Christus principatum super humerum eius habuit, quando crucem suā admirabili humilitate portauit. Non incongruè crux Christi significat principatum. Nam per ipsam & diabolus vincitur, & totus mundus ad Christi notitiam vel gratiam reuocatur. Deniq; sic & Paulus dicit, cum de passione do-

Philip. 2. mini loqueretur, Factus, inquit, obediens patri vsque ad mortem, mortem autem crucis: propter quod & deus illum exaltauit, & donauit illi nomen quod est super

B omne nomen. Hoc ideo diximus fratres, vt agnosceret charitas vestra quòd principatus Christi, de quo scriptū

Esaiæ 9. est, Et erit principatus super humerum eius: nō sit aliud nisi crux eius, & ideo lectio ipsa in pascha legitur, quādo Isaac verus, cuius typum gerebat filius Abrahæ, pro genere humano patibulo crucis affigitur. Legitur etiā in ipsa lectione, quòd veniens beatus Abraham cum filio suo, viderit locum à longe, & dixerit ad pueros, Sedete hîc cū asina, ego & puer proficiscemur, & cum adorauerimus, reuertemur ad vos. Quare pueris qui figuram habuerunt Iudæorū, dicitur, Sedete hîc cum asina? Nonne asinam illam sedere fecit fratres charissimi? Sed ideo dicitur, Sedete cum asina, quia Iudæorū populus qui in Christum crediturus non erat, stare non poterat, sed vt debilis, & velut peccator languidus, qui baculū

Genes. 22. crucis despexerat, in terram casurus erat. Dixit ergo Abraham beatus, Sedete hîc cum asina, ego & puer proficiscemur, & cū adorauerimus reuertemur ad vos. Quid est quod dicis beate Abraham? Ad immolandum filium vadis, & dicis, cum filio reuerteris? Si eum in holocaustum obtuleris, vtique tecum redire non poterit. Potuit

C respondere beatus Abrahā, Verum dico, & offero filiū, & cum filio reuertar ad vos. Tanta est fides mea, vt eredam quòd ille qui mihi eum de matris sterilis vtero dignatus est dare, possit etiam eum mortuum suscitare, & ideo verum dico, quia cum adorauerimus, reuertemur ad vos. Quòd autem aries occisus est, & Isaac nō est occisus, ideo factum est, quia Isaac figura & non veritas erat: in ipso designatum est quod postea in Christo completum est. Videte deum cum hominibus magna pietate certantem. Abraham mortalem filium non moriturum obtulit deo, & deus immortalem filium pro hominibus tradidit morti. Potest tamen & de beato Isaac, & de illo ariete etiam sic intelligi, vt in beato Isaac significata sit diuinitas, in ariete humanitas Christi. Et quia in passione non diuinitas crucifixa creditur, ideo non Isaac, sed aries immolatur. Dei enim filius vel vnigenitus offertur, & virginis primogenitus immolatur. Audite aliud sacramentum fratres charissimi. Hieronymus presbyter scripsit, ab antiquis & senioribus Iudæis se certissime cognouisse, quòd ibi immolatus sit Isaac, vbi postea Christus crucifixus est. Deniq; ab eo loco vnde beatus Abrahā iussus est proficisci, tertio die ad locum vbi Christus crucifixus est peruenitur. Etiam hoc antiquorum relatione refertur, quòd & Adam primus

homo in ipso loco vbi crux fixa est, fuerit aliquando sepultus:+ & ideo caluariæ locum dictū esse, quia caput hu- D mani generis ibi dicitur esse sepultū. Et verè fratres non incongruè creditur quia ibi erectus sit medicus, vbi iacebat ægrotus. Et dignum erat vt vbi occiderat humana superbia, ibi se inclinaret diuina misericordia: & sanguis ille preciosus etiam corporaliter puluerē antiqui peccatoris dum dignatur stillando contingere, redemisse credatur. Hæc enim fratres charissimi secundū quod potuimus, è diuersis scripturarū voluminibus, pro animæ nostræ profectu collegimus, & charitatis contemplatione suggessimus. Vos verò, auxiliante domino, dum frequentius scripturas diuinas relegitis, si diligenter attenditis, credo quòd etiā meliorem expositionem inuenire possitis. E Rogo vos fratres, vt quicunque aut filiū, aut vel oaculum suum baptizari desiderat, iam nūc eum ecclesiæ offerre non differat, quia non est iustum vt res quæ tam magna, tam præclara creditur, negligenter aut tardius quàm expedit requiratur. Timeo enim ne aliquæ mulieres ideo tardius infantulos suos offerāt, quia cum ipsis ad vigilias venire dissimulant. Certissime enim credimus, quòd qui statim incipiente quadragesima eos qui baptizandi sunt offerre voluerint, & cum ipsis ad vigilias fœliciter venerint, & filij eorum legitimo ordine accipient baptismi sacramentum, & ipsi acquirent indulgentiam peccatorum, præstante domino nostro Iesu Christo &c.

In eadem feria de tentatione Abrahæ à deo,

Sermo II.

Sermo LXXII.

Otissima pietas patris nostri Abrahæ reddita est nobis in memoriam per recentem lectionem: & est quidem ita mirabile, vt nullum cor arbitrādum sit tam obliuiosum, vt inde aliquando elabi possit. Veruntamen nescio quomodo quotiescunq; legitur, quasi tunc fiat ita afficit mentes audientium. Magna fides, magna pietas, non solùm in deum, sed etiam in ipsum vnicum filium, cui nihil mali credidit esse pater, quicquid de illo inferat qui creauit. Pater enim filij sui erat Abraham secundum operationem carnis, non autem creator & conditor secundum operationē ma-

Galat. 4. iestatis. Et quidem, sicut dicit apostolus, non secundum carnem natus est Isaac Abrahæ, sed ex promissione, nō quia cum carne non erat operatus, sed quia de summa F cum desperatione susceperat. Et nisi adesset promittens deus, nihil iā senex de visceribus aniculæ coniugis sperare audebat posteritatis. Sed credidit nasciturū, & non plangit moriturū. Eius dextera eligitur ad sacrificiū vt moreretur, cuius cor erectum est ad fidem vt nasceretur. Non trepidauit Abraham credere quando promittebatur, non trepidauit offerre quando exigebatur: nec fuit religio credentis contraria deuotioni obtemperantis. Hoc dico, nun quod sibi dixit Abraham. Deus mihi locutus est quando promisit filium. Credidi quòd mihi daturus esset deus posteritatem. Et qualem posteritatem? Vt diceret mihi, In Isaac vocabitur tibi semen. Et ne forte sic vocaretur mihi semen in Isaac, vt ante me Genes. 22. meus filios moreretur, In semine tuo, inquit, benedicētur omnes gētes. Ipse ergo mihi loquens promisit filiū, Genes. 22. & ipse exigit vt occidam? Non fecit sibi quæstionē quasi de contrariis & sibi aduersantibus verbis dei promittētis filium nasciturum, & postea dicentis, Occide mihi filium tuum, sed erat in corde eius semper fides inconcussa, & nullo modo deficiens. Cogitauit enim Abrahā 2.Retra.22. deum qui dedit vt ille de senibus nasceretur qui non erat, posse etiā de morte reparare. Amplius est enim quod

+sed hoc improb... S. Hieronym. ... Illo commenta... in Matthæum cap. XXVII Tom. VI.

G iam fecerat deus, cum qui non erat, post tantam desperationem videbat sibi datum filium: & si humanam infirmitatem cõsulas, impossibile. Adiecit itaque animum ad fidem, non credidit aliquid impossibile esse creatori, qui quemadmodum crediderat, filium suscepit. Credidit postea iubenti deo, iam in se suscepto filio probanerat deum. Credidit suscepturus filium, credidit occisurus. Vbique fidelis, nusquam crudelis. Omnino perduxit filium ad locum victimæ, armauit etiam dexeram cultro. Attendis quis feriat, & quem feriat, attende quis iubeat. Pius ergo Abraham obtemperando: quid deus in iubendo? Nũnc forte infirmis, non dicam sacrilegis animis ipse displiceat qui iubeat? Sed si placet qui obtẽperabat, quomodo displicet qui iubebat? Quia si Abraham bene fecit obtemperando, multo melius & longe melius incomparabili modo deus in iubendo. Fortasse sacramentũ quæritur. Non enim frustra hoc deus iuberet, aut carnaliter accipiendum est, quod luctũ fortasse nonnullorum minus intelligentium corda commouit. *Genes. 22.* Tentauit, inquit, deus Abraham. Sic ergo ignarus est H deus rerum, sic nescius cordis humani, vt tentando hominem inueniat? Absit: sed vt ipse homo se inueniat. Primò itaq; fratres propter illos qui aduersantur legis veteris scripturæ sanctæ, quia nonnulli non intelligentes citius volunt exagitare quod non intelligunt, quàm quærere vt intelligant, & non fiunt humiles inquisitores, sed superbi calũniatores: Propter hos ergo qui euãgelium volunt accipere, & legem veterem respuere, putantes in via dei posse se esse, & recte vno pede am- *Matth. 13.* bulare, quoniã non sunt scribæ eruditi in regno dei qui proferunt de thesauro suo noua & vetera: Propter hos ergo tales ne qui forte hic lateant, aut & si hic non sunt, habeãt qui adsunt, quid talibus respõdeant, breuiter soluenda est ista quæstio. Dicimus talibus, Euangelium accipitis, legem non accipitis. Nos autem dicimus eundẽ esse euangelij misericordissimum largitorẽ, qui extitit etiam legis terribilis lator. Lege enim terruit, euangelio cõuersos sanauit, quos vt cõuerteret lege terruerat. Imperator dedit legem, & multa cõmissa sunt cõtra legẽ. Lex quam dedit imperator, nõ nouerat nisi punire peccantes. Restabat ergo vt ad soluẽda delicta eorum, ipse I cum indulgẽtia veniret, qui legem præmiserat. Sed quid dicit peruersum cor, quia dicit se accipere euangelium, legem vero respuere? Quare respuit? Quia scriptum est, *Genes. 22.* inquit, Tentauit deus Abraham. Ego deum colã, qui tẽtat? Christum cole, quẽ habes in euangelio. Ipse reuocat te ad intelligẽdam legem. Sed quia non transierunt ad Christum, in suo phantasmate remanserunt. Non enim colũt Christũ qualis prædicatur ex euangelio, sed qualẽ ipsi sibi finxerunt. Propterea super velamen stultitiæ suæ naturalis addunt alterum velamẽ peruersæ opinionis. Et quando per duplex velamen poterit videri quod lucet in euangelio? Displicet tibi tentans deus, displiceat tibi tentans Christus. sed cum placuerit tibi tentãs Christus, placeat tibi tentãs deus. Et Christus enim filius dei deus, & cum patre Christus vnus deus. Vbi igitur legimus tentantem Christum? Euangelium loquitur. Ait e- *Ioan. 6.* nim Philippo, Habentes panes, date illis manducare. Et sequitur Euangelista, Hoc autem dicebat, tentans eum. Ipse enim sciebat quid esset facturus. Refer nunc animũ ad deum tentantẽ Abrahã. Hoc enim dicebat & deus, tentans Abraham, ipse enim sciebat quid esset facturus. Agnoscitur tentator deus, agnoscitur tẽtator Christus, corrigatur tentator hæreticus. Non enim sic tentat hæreticus, quomodo tentat deus. Deus enim tẽtat vt aperiat homini: hæreticus tentat, vt deum sibi claudat. Er- K go nouerit charitas vestra tentationem dei non id agere, vt ipse aliquid cognoscat quod ante nesciebat, sed vt illo tentante, id est interrogante, quod est in homine occultum prodatur. Non enim sibi homo ita notus est, vt creatori. Nec sic æger sibi notus est, vt medico. Aegrotat homo, ipse patitur, medicus non patitur, & ab illo qui nõ patitur, expectat audire quod patitur. Ideo in psalmo clamat homo, Ab occultis meis munda me do- *Psalm. 18.* mine, quia sunt in homine occulta ipsi homini in quo sunt, & non procedunt neque aperiuntur neque inueniuntur nisi in tentationibus. Si deus cessat tẽtare, magister cessat docere. Sed deus tentat vt doceat, diabolus tentat vt decipiat: cui tamen nisi ille qui tentatur dederit locum, inanis & irridendus repellitur. Ideo apostolus, Neque detis, ait, locum diabolo. Dant autem lo- *Ephes. 4.* cum homines diabolo ex concupiscentiis suis. Non enim vident diabolum homines cum quo pugnant, sed facile habent remedium. Seipsos interius vincant, & de illo foris triumphant. Quare hoc diximus? Quia nescit se homo, nisi in tentatione discat se. Cum autem di- L dicerit se, non se negligat. Si enim se negligebat latentem, non se negligat notum sibi. Quid ergo dicimus fratres? Et si sciebat se Abraham, nos nõ noueramus Abraham. Aut sibi aut certe nobis prodendus erat. Sibi, vt sciret vnde gratias ageret. Nobis, vt sciremus vel quid à domino deprecaremur, vel quid in homine imitaremur. Quid ergo nos docet Abraham? Vt breuiter dicã, vt deo non præponamus quòd dat deus: interim ad literã rerum gestarũ, antequã tractetur latebra sacramenti, id est quid lateat in hoc mysterio quo iussus est Abraham occidere vnicum filium. Ergo nec illud quod tibi pro magno præstat deus, præponas illi qui præstitit. Et cum voluerit tibi subtrahere, nõ tibi vilescat, quia gratis amãdus est deus. Quod enim dulcius à deo præmium, quàm ipse deus? Ergo impleta Abraham deuotionis obedientia, audit à deo, Nunc cognoui quoniam tu times deum. Quod ita intelligitur, eo quòd Abraham fecerit deus vt sibi innotesceret, sicut quando loquitur propheta. Christianis loquor, vel proficientibus in schola dei, nõ sunt rudia nec noua quæ dico, sed vestræ sanctitati nobiscum vsitatissima & manifestissi- M ma. Quãdo propheta loquitur, quid dicitur: Dixit deus. Planè dicimus. Dicimus etiam, Dixit propheta. Et vtrõque recte dicimus, & vtrunq; in authoritate inuenimus. Et apostoli sic intellexerunt prophetas vt dicerent, Dixit deus. Et alio loco, Dixit Esaias. Vtrunque verum est, quia vtrunq; inuenimus in scripturis. Soluat mihi Christianus quæstionem quam modo proposui, & soluat sibi quod paulò antè proposui. Quomodo? Quia quod homo dicit de dono dei, deus dicit, secundum illud, Non *Matth. 10.* enim vos estis qui loquimini, &c. Et iterum, Ecce ego *2. Corin. 13.* Paulus loquor vobis. Et iterũ, Christus qui in me loquitur. Ergo istam regulã fratres transferte ad illud quod aliquando tortuosum videbatur, & rectum erit. Illum ergo omnes intueamur, vt esurientes animas nostras ipse pascat, qui esuriuit propter nos, qui pauper factus est *2. Corint. 8.* cũ diues esset, vt ipsius paupertate nos ditaremur. Opportune ad eum paulò antè cantauimus, Omnia à te expe- *Psalm. 103.* ctãt, vt des illis escã in tempore opportuno. Si omnia, omnes. Si omnes, & nos. Non ergo si quid boni in sermone daturi sumus, nos dabimus, sed ille à quo omnes accepimus, quia omnes ad deũ expectamus. Tẽpus est, det. Sed faciamus quod dixit vt det, id est, expectemus ad eum. Ipsum corde intueamur, quia sicut oculi cor-

poris

poris & aures ad nos, ita oculi cordis & aures ad illum.
Patenti aure cordis audite sacramẽtum magnum. Omnia quidem sacramenta diuinarum scripturarum vtique magna atque diuina sunt: sunt tamen insigniota, magisq; præcipua, quæ maxime intentos nos desiderãt, & quæ præ cæteris lapsos ædificant, satiant esurientes, qui non ita satientur vt fastidiant, sed non sit satietas fastidio, pellens inopiam, non assumens contemptum. Quem non moueat iussus immolari vnicus filius ei à quo promissus est? Et maxime res ita gesta vt audiuimus, intentos animos facit ad quærendum exponi sacramentum. Ante omnia tamen fratres hoc in nomine domini & admonemus quantum possumus, & præcipimus, vt quando auditis exponi sacramentum scripturæ narrantis quæ gesta sunt, prius illud quod lectum est credatis sic gestum quomodo lectum est, ne subtracto fundamento rei gestæ, quasi in aëre quæratis ædifi-
Gene. 15. & care. Abraham pater noster homo erat illis tempori-
Galat. 3. bus fidelis, credens deo, iustificatus ex fide, sicut scri-
Genes. 21. ptura dicit & vetus & noua. Suscipit filium de Sara vxore, iam in senectute vtrisque constitutis, ex magna desperatione, sed secundum hominem. Quid autem de
B deo desperandum, cui difficile nihil est? Qui sic facit magna, quomodo parua: Sic suscitat mortuos, quomodo creat viuos. Sic pictor eadem arte facit murem qua elephantem, diuersa opera, sed ars vna: quanto magis
Psalm. 148. deus, qui dixit, & facta sunt, mandauit, & creata sunt? Quid difficilè facit, qui verbo facit? Qua facilitate creauit angelos vltra cœlos, ea facilitate luminaria in cœlis, ea facilitate pisces in mari, ea facilitate arbores & animalia in terra, ea facilitate magna qua parua. Cui ergo cuncta facillimum fuit facere de nihilo, mirandum est quia dedit senibus filium? Tales ergo illos viros vel illos homines habebat deus, & illo tempore tales fecerat præcones filio venturo, vt non solùm in his quæ dicebant, sed etiam in his quæ faciebant, vel in his quæ accidebant, Christus quæratur, Christus inueniatur. Quicquid scriptura dicit de Abraham, & factum est, &
Galat. 4. prophetia est, sicut apostolus quodam loco dicit, Scriptum est quod Abraham duos filios habuit, vnũ de ancilla, & alterum de libera: quæ sunt in allegoria. Hæc
C ergo sunt duo testamenta. Iam prudenter dicimus, quia
Genes. 21. Isaac & natus est Abrahæ, & aliquid significauit, sicut & immolare filium iussus obtemperat deo, perducit ad lo-
Genes. 22. cum, peruenit triduo, dimittit duos seruos suos cũ iumento, pergit ipse quò deus præceperat, leuat lignum in altare, leuat filium super lignum. Antequam veniat filius ad locum sacrificij, portat lignum quo leuandus est. Deinde cum iam penè feriretur, sonat vox vt parcatur, & non tamen sine sacrificio & sine sanguine fuso receditur. Apparet aries in vepre inhærens cornibus,
Vbi supra. immolatur, peragitur sacrificium. Peracto sacrificio, dicitur ad Abraham, Facio semen tuum sicut stellas cœli, & arenã maris. Et obtinebit semẽ tuum ciuitates aduersariorum, Et benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ, eo quòd exaudisti vocem meam. Vide ergo quando factum est, & quando commemoratio fit facti
Psalm. 21. ipsius, Quando dicit ille aries, Foderunt manus meas & pedes meos, &c. Quando peractum est illud in psalmo sacrificium, tunc in ipso psalmo dictum est, Commemorabuntur & conuertentur ad dominum vniuersi fines terræ, Et adorabunt in conspectu eius vniuersæ patriæ gẽtium, Quoniam ipsius est regnum, & ipse dominabitur gentium. Si commemorabuntur dictum est, præsignatum est aliquãdo quod fieri iam videmus. Vi-

deamus ergo quomodo impletum sit, & vnde impletũ, D
quo præcedente sacrificio impletum quod dictum est
Abrahæ, In semine tuo benedicentur omnes gẽtes. Fœ- *Genes. 22.*
lices omnes gentes, quæ illud nõ audierunt, & nunc legentes crediderunt, quod credidit ille qui audiuit, Cre-
didit enim Abraham deo, & reputatum est illi ad iusti- *Iacobi 2.*
tiam, & amicus dei appellatus est. Quod credidit deo, intus in corde, in sola fide est. Quod autem immolandum duxit filium, quòd intrepidus dexteram armauit, quòd iam feriret nisi voce teneretur, magna fides est vtique, & magnũ opus, & ipsum opus laudauit deus, vt diceret, Quoniam exaudisti vocem meam. Quare ergo
apostolus Paulus ait, Arbitramur iustificari hominem *Roma. 3.*
per fidẽ sine operibus legis? Et alio loco dicit, Et fides
quæ per dilectionem operatur, per quam adipisci cre- *Galat. 5.*
dimus salutem æternam, Amen.

Item eodem die alius sermo factus ad fratres in Eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur quadragesimus.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Erat dies festus Iudæorum, Et ascendit Iesus Hierosolymam, &c. quæ habetur in expositione doctoris ibidem.

Sabbato post primam dominicã in quadragesima, de Abra- *Genes. 22.*
ham & immolatione Isaac, Sermo I. E

NOuum præcepti genus est, hominem legem sce- *Sermo*
leris dare, & religiosum habere si impium *LXXIII.*
voluerit perpetrare. Abraham si parricidium fecerit, iustus est: si non fecerit, indeuotus est. Quid sit ergo q; nunquam deum nisi pietate placamus? Cupit sibi vota offerri, non crudeliter coli. Ecce inter pietatẽ patris & deuotionem dei, filium est quidẽ scelus occidere, sed deum scelestius non audire. In angusto posita est perfecta iustitia. Parricidium iuberis vt facias, tuis te manibus orbaturus. Quid hoc est: Imperat parricidium, qui prohibet homicidium? Iubetur, inquit, filiũ victimare, solatium paternæ senectutis, & vnicum pignus posteritatis. Qui quãto serior, tanto dulcior: quãto solus aut vnicus, tanto charior & dilectus. In vtroq; senes creandæ prolis desperatio retinebat, vtpote post tẽpus quod natura fraudauerat, ætas in sene patre, sterilitas in anicula matre. Iam enim Sara actus suæ vuluæ
perdiderat, & senem patrem vis generandi lassauerat, F
quia fructum sterilis non habebat. Ecce subito frigens vulua materna nõ instinctu libidinis, sed fomite virtutis incaluit, rediuiuo succescit flore iuuẽtutis. Mœrentis iam artus corporis viruerunt marcida mẽbra, & annosæ ætatis tabe pallentia, pueritiæ rubore viruerunt, & in succido tẽpore veterascens iam corpus, nõ tanquã concubitus sed promissio vegetabat. Canis iam togatũ caput albebat, & rugas suas vulua in ventre tendebat. Tremebat vterus grauidæ, tremebat gressus in poplite. Gestabat onustũ vterũ, quę corpus iã non regebat incuruũ. Nouissimis annis fœta & fessa mulier, quæ non nouerat in iuuẽtute cõcipere, discit in senectute lactare. Discite cõiugati vacare effectũ seminis, vbi nõ fuerit munus au-
thoris, ipso dicente, Priusquã te formarẽ in vtero, noui *Hiere. 1.*
te. Accipe, inquit, filium tuum, & offer mihi illum in v- *Genes. 22.*
num de montibus quem demonstrauero tibi. Senex pater, & vnici mater, noui parentes, & veteres genitores, ad tam acerbũ non mouentur imperium. Hilaris accingebatur, qui nec timorem facinoris formidauit, nec implere quod iussus est degener animus dubitauit. Spes illa futura tot gentium paterna manu iubetur occidi. Deuotus pater eo voto suscepit parricidiũ, quo susceperat

G filium: nec refert vtrum impēdat aut perdat, dum quoquo modo quod acceperat reddat. O domine piissime, quem scis patri dilectum, quid imperas victimandum? Nunc nuper senē sterilem fœcundasti, & tam cito quod donaueras repetisti? Vbi est quod senibus præstitisti? Ergo iratus potes lædere, sicut propitius imperas orbitatē? Absit à nobis ista incredulitas. Deus pro nobis filium suum iussit occidi, non nostros mactari. Ideo iubetur filium occidere, vt manifestetur mundo qui iam notus fuerat deo. Nam quomodo innocentis desiderat sanguinē, qui reum damnat pro sanguine? Demōstrare cunctis hominibus deuotionem voluit, qui parricidiū vt fieret imperauit. Paret illico imperiis, præceptis obtemperat, pergit percussor paratus, imò filius cum patre proficiscitur moriturus, atque vtinam tantummodo moriturus, non insuper & patris gladio obiturus. Venerunt ergo ad locum quem dixerat deus, ambo pariter aram construunt sacerdotes, ligna aræ imponit, filium alligauit, & extento gladio, angelus ne percutias puerum exclamauit, oculis respice, & vide arietem in vepre. Videte fratres Abraham patientia fortem, deuo-
H tione constantem, non cum aliqua fera luctantem, sed cum natura pugnātem. Deuotio dicebat, percute: Pietas clamabat, parce. Illa reuocabat, ista prouocabat. Filius tunc moriturus iacebat, erigit dexteram feriturus, & locum quo libēs percutiebat aucupat. Parce, inquit, Abraham. Qui iusserat vt feriret, modo vociferatur vt parceret. Sciebat enim probatum patrem, & in deuotione feruentem gladium temperare, & filium non perimere, sed nec cremare: Parce, inquit, deuote pater, parricida sine crimine parce. Tuum sacrificiū quod paraueras intendi, ego quod iusseram vt obtulisses accepi. In voto probaui, quod in facto renui. Accepi aui votum, nec repuli sacrificium. Laudo fidem, nec reprobo pietatem, nec tibi patior inferri orbitatem. Perfecta sunt omnia, & salua sunt vniuersa. Vincitur innocens hostia, ne offerētis deuotio putaret se minus aliquid exhibere, si impatientia doloris victima calcitraret. Ecce spiritali præsagio meum præuenisti consilium. Quod enim paraui pro toto mundo, tu iam deliberasti in filio tuo. Quod in vnigenito meo disposui, tu in tuo vnico perfecisti,
I Vnde benedicentur in te omnes gentes, Amen.

Item in eodem die alius sermo, qui habetur inter sermones de verbis Apostoli XXVII.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Et post dies sex assumpsit Iesus Petrum & Iacobum &c. quæ habetur de quæstionibus Euangeliorum lib. 2. capite decimooctauo.

Dominica secunda in quadragesima, de eo quod scriptum est in euangelio secundum Matthæum, Egressus Iesus de Genezareth secessit in partes Tyri & Sidonis, &c. *Sermo I.*

Sermo LXXIIII.

CHananæa ista mulier, quæ heri nobis lectione Euangelica commendata est, præbet nobis humilitatis exēplum, & pietatis viā, ab humilitate in alta surgere ostendit. Erat autem, sicuti paret, non de populo Israël vnde patriarchæ, vnde prophetæ, vnde parentes domini nostri Iesu Christi secundum carnem, vnde ipsa virgo Maria quæ peperit Christum. Non ergo ex isto populo erat hæc mulier, sed erat ex gentibus.
Matth. 15. Nam sicut audiuimus, secessit dominus in partes Tyri & Sidonis, & inde mulier Chananæa de finibus illis egressa est. Petebat beneficiū instantissimè curandæ filiæ suæ, quæ male à dæmonio vexabatur. Tyrus & Sidon non erant ciuitates populi Israël, sed gentium, quanuis K
vicinæ illi populo. Clamabat ergo auida impetrādi beneficij, fortiterq; pulsabat: & dissimulabatur ab eo, non vt misericordia negaretur, sed vt desiderium accenderetur: nec solum vt desiderium accenderetur, sed sicut ante dixi, vt humilitas commendaretur. Clamabat ergo domino non audiente, sed quod facturus erat in silentio disponente. Discipuli rogauerunt pro illa dominum, & dixerunt. Dimitte illam, quia clamat post nos. Et ille, Non sum missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël. Hic verborum istorum oritur quæstio, vnde nos ad ouile Christi de gentibus venimus, si nō est missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël? Quid sibi vult huius secreti tam alta dispensatio, vt cum dominus sciret quare venerit, vtique vt ecclesiā haberet in omnibus gentibus, non se missum dixerit nisi ad oues quæ perierunt domus Israël? Intelligimus ergo præsentiam corporis sui natiuitatem suam, exhibitionem miraculorum, virtutémq; resurrectionis in illo populo eū ostēdere debuisse, ita fuisse dispositum, sic ab initio commendatum, hoc prædictum, hoc impletum, quia Chri- L
stus Iesus ad gentem Iudæorum venire debuit videndus, occidendus, & lucraturus eos inde quos ante præsciuit. Non enim damnata illa plebs est, sed ventilata. Ibi erat paleæ multitudo, ibi granorū occulta dignitas. Ibi quod incenderetur, ibi vnde horreum repleretur. Nam vnde apostoli nisi inde? Vnde Petrus? Vnde cæteri? Vnde ipse Paulus, primò Saulus? Hoc est, primò superbus, postea humilis. Nam quādo Saulus, à Saüle nomen detriuatum erat. Saül autem rex superbus, in regno *1. Reg. 18.*
autem Dauid humilē persequebatur. Quādo ergo Saulus, qui postea Paulus, tunc vtique superbus, tunc persecutor innocentum, tunc vastator ecclesiæ. Acceperat enim literas, velut zelo synagogæ ardens, & insequens *Act. 9.*
Christianum nomē, à sacerdotibus, vt exhiberet quoscunq; inuenisset Christianos, ad luenda supplicia. Cum pergit, cum anhelat cædes, cum sitit sanguinem, cœlesti Christi voce prostratus est persecutor, erectus est prędicator. Impletur in illo quod scriptū est in Propheta, *Deut. 32.*
Ego percutiā, & ego sanabo. Hoc enim percutit deus, quod se in homine extollit aduersus deum. Non est impius medicus, qui tumorem ferit, qui putredinem secat M
aut vrit. Dolorem ingerit, sed vt perducat ad sanitatē. Molestus est, sed nisi esset, vtilis non esset. Prostrauit ergo Christus vna voce Saulum, erexit Paulum: hoc est prostrauit superbum, erexit humilem. Nam quæ fuit ratio mutandi sibi nominis, vt cum Saulus antea vocaretur, postea se Paulum dici vellet, nisi quia Sauli nomen in se agnouit cum persequeretur, fuisse superbiæ? Elegit ergo humile nomen, vt Paulus, hoc est, minimus vocaretur. Paulum enim minimum est;. Paulum, nihil aliud est quàm minimum vel paruum: de quo nomine iam glorians, humilitatémq; commendans, Ego, inquit, sum *1. Corin. 15.*
minimus apostolorum. Vnde ergo vnde iste nisi ex populo Iudæorum? Inde illi apostoli, inde Paulus, inde quos commendat idem Paulus, qui viderint dominum post resurrectionē. Dicit enim cū visum fermè à quin- *Ibidem.*
gentis fratribus simul, ex quibus plures manent vsque adhuc, quidam autem dormierunt. Ex illo autem popu *Act. 2.*
lo etiam illi, qui cum Petrus loqueretur commendans passionem, resurrectionem, diuinitatē Christi, accepto spiritu sancto, quando illi omnes in quos venit spiritus sanctus, linguis omniū gentium sunt locuti, compūcti spiritu, qui audiebāt ex populo Iudæorū quæsierunt cōsilium salutis suæ, intelligentes se reos sanguinis Christi:

quòd

A quòd eum ipsi crucifixerũt,ipsi occiderunt,io cuius no-
mine occisi à se viderent tanta miracula fieri, viderent
spiritus sancti præsentiam. Quærentes ergo consilium
responsum acceperunt, Agite pœnitentiam,& baptize-
tur vnusquisque vestrum in nomine domini oostri Iesu
Christi: & dimittentur vobis peccata vestra. Quis de-
speraret sibi donãda peccata,quãdo crimẽ occisi Chri-
De Cõse.d. sti reis donabatur? Cõuersi sunt ex ipso populo Iudæo-
4.Tunc eu. rum, Cõnersi sunt, baptizati sunt, ad mensam domini
accesserunt, & sanguinem quem sæuiẽtes fuderunt,cre-
dentes biberunt.Quemadmodum autem siot conuersi,
quàm planè atque perfectè, iodicaot actus apostolorũ.
Nam omnia quæ possidebant vendideruot, atque præ-
Act. 4. cia rerum suarum ad pedes apostolorum posuerunt:&
distribuebatur voicuique sicut opus cuiq; erat: & nemo
dicebat aliquid proprium, sed erant illis omnia cómu-
nia. Et erat illis, sicut scriptum est, anima vna,& cor v-
Matth. 15. num in deum.Ecce oues de quibus dixit,Noo sum mis-
sus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël. Illis enim
exhibuit præsentiam suam, pro illis io se sæuiẽtibus cru-
Luca 24. cifixus orabat dicens, Pater ignosce illis, quia nesciuot
B quid facinnt. Intelligebat medicus phreneticos mente
perdita medicum occidentes, & occidendo medicum
nescientes, sibi medicamentum facientes. De domioo
eoim occiso omnes nos curati sumus,illius sanguine re-
dempti, pane illius corporis à fame liberati. Haoc præ-
sentiam Christus Iudæis exhibuit. Hoc ergo ait, Non
sum missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël, vt
illis præsentiam sui corporis exhiberet,noo vt oues quas
habebat io gentibus contemneret & præteriret. Ad gẽ-
tes enim ipse oõ veoit, sed discipulos misit. Et illic im-
Psalm. 17. pletum est quod propheta dixit,Populus qoem oon co-
goovi,seruiuit mihi. Videte quàm alta, quàm euidens,q̃
expressa prophetia:Populus quem oon cognoui, id est,
cui præseotiam meam non exhibui,seruiuit mihi.Quo-
modo?In auditu auris obaudiuit mihi. Hoc est, non vi-
dendo sed audiendo credideruot.Ideo gentium maior
laus. Illi enim viderunt & occiderunt,gentes audieruot
& crediderunt. Ad gentes antẽ vocandas & cógregan-
Psalm. 105. das, vt impleretur quod modo cantauimus, Congrega
C oos de gentibus, vt coofiteamnr nomini tuo, & glorie-
mur in laude tua. Ille Paulus apostolus missus est mi-
nimus,ille factus magnus nou per se, sed per eum quem
persequebatur.Missus est ad gentes,exlatrone pastor,ex
Act. 9. lupo ouis. Missus est ad gentes ille apostolus minimus,
1. Cor. 15. & multum laborauit in georibus,& per eum gentes cre-
diderunt. Testes sunt eius epistolæ. Habes hoc io euan-
Luca 8. gelio sacratissimè figuratũ. Filia archisynagogi quædã
defuncta erat, pater eius rogabat domioũ vt iret ad eã,
ægram reliquerat,& in periculo cõstitutam.Ibat domi-
nus ad visitandã & sanandã ægrã:interea mortua nuo-
ciata est,& dictũ est patri puellæ, Mortua est, noli vexa-
re magistrũ.Dominus autẽ qui sciebat se posse mortuos
suscitare,noo abstulit spẽ desperato,& ait patri, Noli ti-
mere,taotũ crede.Pergebat ad puellã, atq; in itinere in-
ter turbas quomodo potuit coarctauit se quædã mu-
lier, quæ fluxũ sanguinis patiebatur, & diuturno illo lã-
guore io medicos frustra omoia quæ habebat impẽde-
rat. Vbi fimbriã vestimenti eius tetigit,sanata est.Et do-
minus, Quis me tetigit? Admiraotes discipuli qui ne-
sciebant quid esset factum,& videbant eum à turbis cõ-
primi, & de vna quæ leuiter tetigerat fuisse solicitum,
respooderunt,Torba te premit,&,dicis,quis me tetigit?
Et ille, Tetigit me aliquis. Nam isti premunt,illa tetigit.
Corpus ergo Christi multi molestè premunt, pauci fa-
lubriter tangunt. Tetigit me, ioquit, aliquis. Ego eoim D
seusi de me virtutem exiisse. At vbi vidit illa non se la-
tuisse,prouoluta est aote pedes eius, & coofessa est quid
esset factũ.Post hæc perrexit peruenitq; quò tẽdebat, &
puellã filiam archisynagogi inueotam mortuam susci-
tauit. Factum quidẽ est,& ita vt narratur impletum,sed
tamẽ etiam ipsa quæ à domino facta sunt aliquid signi-
ficaotia erant quasi verba (si dici potest) visibilia, & ali-
quid significantia. Quod maxime apparet in eo qnod
præter tẽpus poma quæsiuit in arbore:& quia non ioue-
oit, arbori maledicẽs aridam fecit. Hoc factũ nisi figu- *Mar. 11.*
rarum accipiatur,stultũ inuenitur:primo quæsisse poma
in illa arbore, quãdo tempus nõ erat vt essent in vlla ar-
bore: deiode si pomorũ iam tempus esset,nõ habere po-
ma quæ culpa arboris esset? Sed quia significabat, quæ-
rere se oon solũ folia sed etiã fructum,id est non solum
verba,sed & facta homioum,arefacieodo vbi sola folia
iouenit, significauit eorum pœnam qui loqoi booa pos-
sunt, facere bona nolũt. Sic ergo & hîc. Nam vtiq; my-
sterium est. Præscius omoium dicit. Quis me tetigit:fit
imperito similis creator, & interrogat non solũ qui hoc
sciebat, sed etiã qui cætera præsciebat. Aliquid est vtiq;
qood oobis sigoificante mysterio loquitur Christus. Fi- E
lia illa archisynagogi significabat populum Iudæorum
mortuorum propter quem venerat Christus qui dixit,
Noo snm missus nisi ad oues quæ perierant domus Is-
raël. Illa verò mulier quæ fluxum sanguinis patiebatur,
ecclesiam figurat ex gentibus, ad quã Christus per præ-
sentiam corporis oon erat missus. Ad illam ibat, illius sa-
lutem iotendebat. Hæc intercurrit, tangit fimbriã quasi
nescientis:id est,sanatur tanquã abseote. Dicit ille,Quis
me tetigit? quasi diceret,Non noui hunc populũ.Popu- *Psalm. 17.*
lus quem nõ cognoui,seruiuit mihi. Tetigit me aliquis. *Luca 8.*
Ego enim seosi virtutem de me exisse:id est, euãgelium
missum totum orbẽ impleuisse. Tangitur autẽ fimbria
exigua pars vestimeoti & extrema. Fac vestem Christi
Paulũ. Quasi fimbria ibi apostolus Paulus erat, hoc est,
extremus & mioimus. Nã vtrũque de se dicit, Ego sum *1. Corint. 15.*
minimus apostolorum. Nã post omnes vocatus est,post
omnes credidit,plus omoibus sanauit. Non erat missus F
domious oisi ad oues quæ perierant domus Israël. Sed *Matth. 15.*
quia & populus quem nõ cognouerat seruiturus erat, io *Psalm. 17.*
obauditu auris obauditurus erat. Nec de illo tacuit ibi
coustitutus. Ait enim quodam loco idem domious, Ha-
beo alias oues quę non sunt de hoc ouili, oportet me & *Ioan. 10.*
has adducere, vt sit vous grex, & vnus pastor. Inde mu-
lier ista erat, ideo nõ contẽnebatur, sed differebatur. Nõ
sum, inquit, missus nisi ad oues quę perierunt domus Is- *Matth. 15.*
raël. Et illa clamãdo iostabat, perseuerabat, pulsabat, tanq̃
iam audisset, Pete & accipe, quære & iouenies, pulsa &
aperietur tibi. Institit, pulsauit. Nã & dominus quãdo di
xit hæc verba, Petite & accipietis, quærite & iouenietis,
pulsate & aperietur vobis: supra dixerat, Nolite sanctũ *Matth. 7.*
dare canibus, oec proieceritis margaritas vestras ante
porcos: ne forte conculcẽt eas pedibus suis, & canes cõ-
uersi dirripiãt vos: id est, post cõtemptum margaritarum
vestrarũ, etiã molesti sint vobis. Nolite ergo illis proii-
cere quæ contemnunt. Et vnde discernimus, tanquam
respõderẽt, qui sint porci, qui siot caoes, hoc in ista mu-
liere demonstratum est. Nam illi mulieri instanti re-
spondit hoc, Non est bonum tollere panem filiorum, & *Matth. 15.*
mittere canibus. Canis es, vna es ex gentibus, idola ado-
ras. Quid autẽ tam familiare canibus q̃ lapides lingere?
Noo est ergo bonum panẽ filiorum tollere, & mittere
canibus. Illa si recederet post hęc verba, canis accesserat,

G canis abscesserat: sed pulsando, homo factus est ex cane. Institit enim petendo,& ex ipso veluti conuicio humilitatem ostendit,misericordiam impetrauit. Neque enim commota est aut succensuit quòd canis appellata fuerit, petens beneficium,rogans misericordiã: sed ait, Ita domine dixisti me canẽ: planè canis sum, agnosco nomen meum:& veritas loquitur,sed non ideo à beneficio repellenda sum. Prorsus canis, sed & canes edunt de micis quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Modicum quoddã & exiguum beneficium desidero, non inuado,sed micas quæro. Videte quemadmodum humilitas cõmendata est. Canem illam dominus dixerat. Non dixit,non sum:sed dixit,sum. Et dominus cõtinuò quia se agnouit canem, O mulier,magna est fides tua, fiat tibi sicut petisti. Tu te agnouisti canẽ,ego te iã agnosco hominem. O mulier, magna est fides tua. petisti,quæsisti,pulsasti: accipe,inueni,aperiatur tibi. Videte fratres quemadmodum in hac muliere quæ Chananæa erat,id est, quæ de gentibus veniebat, & typum, hoc est figuram ecclesiæ gerebat, maxime humilitas commen-
H data est. Etenim gens Iudæa, vt ab euangelio repelleretur,superbia inflata est, quòd legem accipere meruisset, quòd de ipsa gente patriarchæ pcessērint, prophetæ ex-
Psalm. 77. titerint: Moyses dei seruus miracula magna; quæ audiuimus in psalmo, in Aegypto fecerit, per mare rubrum aquis recedentibus populum duxerit, legem acceperit quam ipsi populo dederit. Erat vnde extolleretur gens Iudæa,& per ipsam superbiam factũ est vt Christo nollet humiliari, authori humilitatis, repressori tumoris, medico deo: qui propter hoc cum deus esset homo factus est,vt se homo hominem cognosceret. Magna medicina. Hæc medicina si superbiam non curat,quid eam curet nescio. Deus est, & fit homo. Seponit diuinitatẽ, id est, quodammodo sequestrat,hoc est, occultat quod suum erat, quod apparet acceperat. Fit ille homo cũ sit deus, & non se agnoscit homo hominem,id est, non se mortalem agnoscit, non se agnoscit fragilem,non se agnoscit ægrotum, vt quærat vel ægrotus medicum, sed quod est periculosius,sanus sibi videtur. Ergo ꝑpter hoc ille populus non accessit,id est propter superbiam,& dicti sunt ex arbore oleæ, hoc est de illo populo à patriar-
I chis creato, fracti rami naturales, id est, Iudæi meritò steriles spiritu superbiæ, & in illa olea insertus est oleaster. Oleaster populus ex gentibus. Sic dicit apostolus,
Roma. 11. quòd oleaster insertus sit in olea, rami autem naturales fracti sint. Illi fracti propter superbiam, insertus oleaster propter humilitatem. Hanc humilitatem ostendit mulier dicens, Ita domine, Canis sum, micas desidero. In hac humilitate etiam centurio ille placuit, qui cum desideraret puerũ suum à domino curari, & dominus
Math. 8. diceret, Ego veniam & curabo eum: respondit ille, Domine non sum dignus vt sub tectum meum intres, sed tantùm dic verbo,& sanabitur puer meus. Non sum dignus qui sub tectum meum intres. Tecto non recipiebat,corde recipiebat. Quanto humilior,tanto capacior, tanto plenior. Colles enim aquam repellunt, valles implebuntur. Quid deinde, quid ad hoc dominus posteaquàm dixit, Nõ sum dignus qui sub tectũ meum intres? ad eos qui sequebatur, Amen dico vobis,non inueni tantam fidẽ in Israël,id est,in illo populo ad quem veni,non inueni tantam fidem. Tantam,quid est? Tam magnam. Vnde magnam? De minimo,id est,de humilitate grãdem. Non inueni tantam fidem similem grano sinapis,quanto minutiori, tanto feruentiori. Inserebat ergo dominus oleastrum in oliua. Tunc hoc faciebat quando dicebat, Amen dico vobis,non inueni tan- K
tam fidem in Israël. Denique vide quod sequitur, Ideo dico vobis, quia non inueni tantam fidem in Israël, id est tantam cum fide humilitatem. Ideo dico vobis,quia multi ab oriente & occidente venient,& recumbent cũ Abraham & Isaac & Iacob in regno cœlorum. Recumbent,inquit, requiescent. Non enim debemus illic carnales epulas cogitare, aut aliquid tale in illo concupiscere, vt non vitia mutemus virtutibus, sed vitia subdamus. Aliud est enim desiderare regnum cœlorum propter sapientiam & vitam æternam,aliud propter fœlicitatem terrenam, quasi illic habeamus eam opulentiorem atque maiorem. Si diuitem te in illo regno futurũ putas, cupiditatẽ non amputas, sed mutas,& tamen diues eris, & non nisi illic diues eris. Nam hic indigentia tua colligit plurima. Quare multum habẽt diuites? Quia multum indigent, Maior indigentia quasi maiores cõparat facultates: illic ipsa indigentia morietur. Tunc vere diues eris,quãdo nullius indigens eris. Non tu diues, & angelus pauper, qui non habet iumenta & rhedas &
familias. Quare? Quia non indiget,quia quanto fortior, L
tanto minus indigus. Ergo ibi diuitiæ, & veræ diuitiæ. Epulas terrę huius nõ ibi cogites. Epulæ enim terræ huius medicamenta quotidiana sunt, ægritudini cuidam nostræ cum qua nascimur necessaria sunt. Aegritudinẽ istam sentit quisque cum hora reficiendi transierit. Vis videre quanta ægritudo sit ista? vt tanquam acuta febris septẽ diebus necet. Ne te sanum putes. Sanitas immortalitas erit. nam hæc longa ægritudo est, quia quotidianis medicamentis fulcis morbum tuum. Sanus tibi esse videris? Detrahe medicamẽta, & vide quid potes. Nam ex quo nascimur, necesse est vt moriamur. Morbus hic necesse est vt ad mortem perducat. Certe medici quãdo ægros inspiciũt, hoc dicunt, Verbi gratia, hydropicus est iste, moritur. Hic morbus non potest curari. Elephantiosus est, nec morbus iste curari potest. Phthisicus est. quis hoc curat? Necesse est vt pereat, necesse est vt moriatur. Ecce iam dixit medicus, phthisicus est, nõ potest nisi moriatur, & tamen aliquando & hydropicus non inde moritur, & elephantiosus non inde moritur, & phthisicus non inde moritur, & tamen necesse est vt
quisquis natus fuerit, inde moriatur. Moritur inde, non M
potest aliter. Hoc & medicus & imperitus pronunciat, sed & si tardius moritur, num quid ideo non moritur? Quando ergo vera sanitas, nisi quando vera immortalitas? Si ergo vera immortalitas, nulla corruptio, nulla defectio, quid illic alimentis opus erit? Ergo cum audis, Recumbent cum Abraham & Isaac & Iacob in regno cœlorum, id est, inseruntur in oliua. Huius enim oliuæ
radices sunt, Abraham, Isaac & Iacob: filij autem regni, Roma. 11.
hoc est Iudęi increduli, ibũt in tenebras exteriores. Pręcidentur rami naturales, vt inseratur oleaster. Sed vnde rami naturales præcidi meruerunt, nisi superbia? Vnde
oleaster inseri, nisi humilitate? Vnde & ista mulier di- Math. 15.
xit, Ita domine, nam & canes edunt de micis quæ cadũt de mẽsa dominorum suorum. Et inde audit, O mulier,
magna est fides tua. Sic & ille cẽturio, Non sum dignus Math. 8.
vt sub tectum meum intres. Amen dico vobis, non inueni tantam fidem in Israël. Discamus vt teneamus humilitatem. Si nondum habemus discamus: si habemus, non amittamus: si nondum habemus, habeamus vt inseramur: si iam habemus, teneamus ne præcidamur.

Item de eodem alia Homilia, quæ habetur de quæstionibus Euangeliorum lib. primo, cap. XVIII.

Feria

A

Feria secunda post secūdam dominicam in quadragesima de puero Abraham qui missus est ad Rebeccam.

Sermo I.

Sermo LXXV. *Genes. 14.* PAulò antè cum diuina lectio legeretur, audiuimus quòd beatus Abraham vocauerit puerum suum, & dixerit ei, Pone manum tuā sub femur meum, vt adiurem te per deum cœli & terrę, vt non accipias vxorem filio meo de filiabus regionis huius. & quòd ille obediens posuerit manum sub femore, & iurauerit ei. Hæc enim omnia, fratres, quæ in testamento veteri recitantur, si tantum secundum literam voluerimus accipere, aut paruum aut nullū lucrum animę consequemur. Quid enim nobis prodest qui ad ecclesiam ad audiendum dei verbum fideliter conuenimus, si nobis dicatur quòd Abraham miserit puerum suum, vt de regione longinqua adduceret vxorem filio suo, cum & in istis regionibus hoc frequenter videamus fieri? Nos verò fratres, sequentes beatum apostolum Paulum, cre- *1. Corin. 10.* damus quia omnia quæ scripta sunt, Iudæis in figura cōtingebant: nobis autem in veritate completa sunt. Dixit ergo Abraham ad puerum suum, Mitte manum tuam B sub femur meum, & iura per deum cœli & terræ. Quid est hoc fratres? Sic dixit beatus Abraham, Mitte manum tuam sub femur meum: tanquam diceret, mitte manum tuam ad altare: aut diceret, Mitte manum tuam ad arcam testamenti: aut, extende manum ad templum dei, & iura mihi. Femur tangebat, & per deum cœli & terræ iurabat. Non enim errabat beatus Abraham, quando hoc fieri imperabat, sed quia prophetiæ spiritu repletus nouerat de semine suo Christum cœli & terræ dominum nasciturum, ideo quando seruus suus femur illius contingebat, non per carnale membrum, sed per deum viuum & verum iuramenta præstabat, quia Abra- *Matth. 1.* ham genuit Isaac, Isaac genuit Iacob, Iacob genuit Iudam, de cuius semine Christus dominus natus est. Et *Genes. 24.* stetit iuxta fontem, & dixit in corde suo, Domine deus domini mei, si fecisti misericordiā cum domino meo, ecce sto ad puteū, & puella quæ venerit haurire aquam, si ei dixero, da mihi bibere, & illa responderit mihi, Et tu bibe, & camelis tuis hauriam aquam: ipsa est quam præparasti domino meo Isaac. Necdum puer in corde suo verba compleuerat, & ecce apparuit Rebecca, habēs C hydriam in scapula. Et dixit ad eam puer: Da mihi bibere. At illa cito deposuit hydriam, & dixit, Et tu bibe domine, & camelis tuis hauriam aquam. Et cum interrogasset cuius esset filia, respondit ei, quòd filia esset Batuelis, & soror Laban. Et incuruauit se homo, & adorauit deum, eo quòd agnouerat quòd ipsi essent parentes domini sui Abrahæ: & protulit inaures ad ornandum faciem suam, & armillas posuit in manibus eius. At illa vadens nunciauit parentibus suis, qui exeuntes benedixerunt deum, & cum gaudio & honore susceperūt puerum Abrahæ. At ille locutus est ad eos de Rebecca, vt eam darent domino suo Isaac. Illi autem dixerunt, Clamemus puellę, & quæramus illius voluntatem. Cúmque vocata esset, dixerunt ad eam, Vis ire cum homine isto? At illa respondens dixit, Vadam. Nunc fratres charissimi, quantum possumus, breuiter quid ista significent videamus. Beatus Abraham, quòd puerum dirigebat vt acciperet vxorem filio suo, typum habebat dei patris, sicut & quando eum in holocausto obtulit, dei patris imaginem figurabat, puer autem eius verbum propheticum designabat. Misit ergo Abraham puerum suum in regionem longinquam, vt inde acciperet vxorem filio suo, quia miserat deus pater propheticum verbū per D vniuersam terram, vt quæreret ecclesiam catholicam, sponsam vnigenito suo. Et quomodo per puerū Abrahæ, beato Isaac sponsa adducitur, ita per verbum propheticum ecclesia gentium ad verum sponsum Christum de longinquis regionibus inuitatur. Vbi tamen inuenitur sponsa illa, quæ Christo socianda erat? Vbi nisi ad aquam? Verum est charissimi, nisi ecclesia ad aquam baptismi venisset, Christo sociata non esset. Rebecca ergo Abrahæ puerum inuenit ad puteum, & ecclesia inuenit Christum ad baptismi sacramentum. Quid tamen post hæc factum est? Protulit puer inaures aureas, & dextralia aurea, & dedit ea Rebeccæ. In illis inauribus aureis significabantur verba diuina, in illis armillis aureis opera sancta, quia in manibus opera designantur. Videamus quomodo hæc dederit Christus ecclesiæ. Puer ergo obtulit inaures aureas ad ornādam faciem Rebeccæ, & Christus verba diuina margaritis omnibus preciosiora dedit ecclesiæ: & armillas posuit in manibus Rebeccæ, & Christus dedit opera sancta in manus ecclesię. Considerate fratres charissimi, & gaudete, & deo gratias agite, quia quod in illis figuratum est, in nobis Christo donante impletum est. Et quomodo Rebecca E nec inaures habere potuit, nec armillas in manibus, nisi Isaac per seruum suum transmitteret, ita & ecclesia nec verba diuina in auribus, nec opera sancta habere potuisset in manibus, nisi hæc illi Christus per suam gratiā & per suos apostolos contulisset. Quòd autem interrogata puella à parentibus, vtrum vellet ire cum puero, respondit, Vado: apertè hoc in ecclesia videmus impleri. ibi interrogatur voluntas Rebeccæ, hic requiritur voluntas ecclesiæ. Rebeccæ dicitur, Vis ire cum homine isto? Et respondet, vado. Ecclesiæ dicitur, Credis in Christum? & respondet, Credo. Rebecca non duceretur ad Isaac, nisi diceret volo: nec ecclesia Christo iungeretur, nisi diceret credo. Accepit ergo puer Rebeccam, & exhibuit Isaac. Videamus tamen vbi eum inuenerit. inuenit eum ad puteum iuramenti. Videte fratres, puer Isaac Rebeccam ad puteum inuenit, & iterum ipsum Isaac Rebecca ad puteum inuenit. Verū est: nec Christus ecclesiam, nec ecclesia Christum inuenit, nisi ad baptismi sacramentum. Exierat ergo, sicut dicit scriptura, beatus Isaac ad vesperum in agrum ad meditandum. Ager ille, mundi figuram habebat. Exierat Isaac in agrum, quia F Christus venturus erat in mundum. Isaac ad vesperum diei, Christus in fine mundi: Isaac ergo ad meditandum in agrum processit, quia Christus in mundum pugnaturus contra diabolum venit, vt eum vinceret iuste, dum ab eo occideretur iniuste: vt moriendo mortē destrueret, & resurgendo vitam credentibus condonaret. Et quomodo Isaac corporaliter Rebeccæ, sic Christo spiritaliter iungeretur ecclesia, accipiens in præsenti preciosam arram sanguinem sponsi sui, acceptura dotem postmodum regni sui. Quam rem beatus Petrus apostolus euidēter annūciat dicens, Non enim, inquit, redēpti *1. Petri 1.* estis auro & argento, sed precioso sanguine tanquam agni immaculati. Accepit ergo Isaac Rebeccam, & intromisit eam in tabernaculum matris suæ: accepit Christus ecclesiam, & eam in loco constituit synagogæ. Per infidelitatem enim synagoga à deo separata & mortua est, & per fidem ecclesia Christo coniuncta & viuificata est. Accepit ergo Isaac Rebeccam, & intantum dilexit, vt dolorem qui ex morte matris acciderat, temperaret. Mors enim Saræ, infidelitatem significat synagogæ. Moritur ergo Sara, & in loco eius Rebecca ducitur: synagoga repudiatur, vt introducatur ecclesia. Ac-

cepit

G cepit ergo Isaäc Rebeccam, & in tantum dilexit, vt tri-
stitiam quæ de matris morte acciderat, temperaret: ac-
cepit Christus ecclesiam, & in tantum dilexit, vt dolo-
rē qui de perditione matris synagogæ acciderat, amo-
re ecclesiæ mitigaret. Nam sicut infidelitas synagogæ
Christo tristitiam fecit, ita illi fides ecclesiæ lætitiam ge-
nerauit. Et quomodo per malitiam synagogæ vnam
gentem Iudęorum, nec ipsam tamen totam perdidit: ita
totum mundum per fidem ecclesiæ Christus dominus
acquisiuit. Et quia de oobis, fratres charissimi, sponsam
sibi spiritalem Christus dominus præparauit, quā etiam
sicut dixi, sanguine precioso redemit: ita ipso adiuuan-
te vnusquisque beneficia in se munere diuino collata,
non solùm custodiat, sed etiam augere contendat, vt
nihil in eum aut per luxuriam sordidum, aut per super-
biam tumidum, aut per iracundiam cōbustum, aut per
auaritiam obscurum, aut per inuidiam vipereo veneno
Psalm. 44. percussum appareat, quia iustum est vt sponsus ille spe-
ciosus forma præ filiis hominum, nihil in nobis de su-
pradictis peccatis inueniat, quod oculos suæ maiestatis
offendat, cui est honor & imperium cum patre & spiri-
H tu sancto in secula seculorum, Amen.

In eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio se-
Ioan. 8. *cundum Ioannem, Ego vado & quæretis me, &c. quæ habetur in expositione doctoris Ibidem.*

Feria tertia post secundam dominicam in quadragesima,
De eleemosynis faciendis, Sermo I.

Sermo LXXVI. SI homo priscam sui originem noscat, aut di-
gnitatem in se cumulatam intelligat, aut iudi-
cium destinatum solicito timore perpendat,
inueniet quid primo protoplastus amiserit,
quid postmodū Christi misericordia cōtulerit, quid fu-
turo iudicio destinarit, vt hæc primò solicita cura per-
tractans, primordia recenseat, præsentia teneat, futura so-
licito timore pertimescat. Claude, inquit sapientia, elee-
Eccl. 29. mosynam in sinu pauperis, & ipsa pro te orabit. Facilè
enim curatur à vulneribus peccatorum, qui necessitatē
curauerit pauperum: & misericordiā accipiet, qui pro-
ximo pietatis nō denegat officia. Denique cui date pr̨æ-
cipitur, gaudeat quòd non ea sorte natus sit vt indigeat.
Sufficit ad gloriam dātis, quòd alterius miseria in pau-
I pere locuples donando existat, quòd misericordia fœ-
nerat deum, quòd pascat in paupere Christū, quòd per
alterius inopiam peccatorum accipiat indulgentiam.
Luca. 16. Obiurgantis domini vox est, Si in alieno mammona fi-
deles non fuistis, quod vestrum est, quis dabit vobis? Ta-
lem enim se exhibere quis pauperi debet, qualē sibi aliū
exhibere vellet si pauper ipse fuisset. Cęterum dispendiū
magnum est, si deum de dei dono promereri nolueris,
aut cum tibi dominus ad hoc dederit vt dispenses, eius
delegata non serues. Semper enim sua dominus tibi
dispensanda interim commendauit, de re sua pauperi-
bus te dare præcepit. Cur dantis iussa contemnis? Cur
pactum destituis? Cur dominum iubentem dare nō au-
dis? Facilè enim poterit pecuniam acceptam amittere,
Luca 6. qui quod accepit, in lucrū noluerit erogare. Estote mi-
sericordes, sicut & pater vester cœlestis misertus est ve-
stri. Similitudinem patris, actus indicent sobolis. Simili-
tudo operis, similitudinem indicet generis. Actus no-
men cōfirmet, vt nomen genus demonstret. Quod con
tulit pater, filius seruet, vt & filio pater promissa præmia
repræsentet. Patrimonium quod habes, si operaris, tuum
est: si cessas, alienū est. Pecunia quæ seruatur, casibus ser-
uit: quæ in misericordia reseruatur, præmium futurum K
acquirit. Quid vereris Christo cōmittere, quod à latro-
nibus vix poteris reseruare? Qui dat, inquit, pauperi, nō
egebit. Diuidis patrimonium tuum hæredi, & Christus Prouer. 28.
est indignus de tuo aliquid tecum tollere, aliqua tecum
in futura secula deportare? Quid hæredi seruas, quo si
vtatur ignoras? Quid substantiam cumulas, quam for-
tassis ingrato relinquis? Forsitan illi præstabis, quicquid
misericordiæ causa de eius portione detraxeris. Quare
fac primo quod iubetur, vt possis accipere quod pro-
mittitur. Non potest vsuras accipere, qui dominum no-
luerit fœnerare. Qui dat, inquit, pauperibus, deum fœ-
nerat. Nec enim potest diuina promissa percipere, qui
præcepta cœlestia noluerit obseruare.

Item eodem die alius sermo de eodem, qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarum, XVIII & XLVII.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Locutus est Iesus ad turbas & ad discipulos suos dicens, Super cathedram Moysi &c. quæ inserta est in sermone De verbis domini, XLIX. L

Feria quarta post secundam dominicam in quadragesima,
De causa ieiunij, loco ac tempore Sermo I.

I bene retinet fraternitas vestra, prædicaui- Sermo
mus quòd sanctam quadragesimam abstinen- LXXVII.
do ipse dominus consecrarit, & tot dierum & Hic sermo
noctium curriculo cibum omnino non capiens, vnum est inter
ac solidum ieiunij tempus effecerit. Totum non ob- Ambro-
seruare, sacrilegium est: ex parte autem violare, pec- sianos
catum est. Hoc enim fecit causa salutis nostræ, vt rem 37.
vtilem non solum doceret verbis, sed etiam exemplis
instrueret, vt eisdem vestigiis quibus ad fidem gradi-
mur, ad abstinentiam gradiamur. Sed videamus quæ
causa extiterit vt ieiunia sibi saluator indiceret, & ipse
primus bonus humani generis medicus ieiunaret. Bo-
nus enim medicus poculum quod ægro daturus est, ipse
prius gustat, vt peritiam artis suæ antè ipse in se demō-
stret, vt experimentum æger accipiens securus sit de po-
culo, securior de salute. Deinde quo loco hoc ipsum tē-
pus ieiunij procurarit. Dicit enim Euāgelista abstinuisse Matth. 4.
dominum quadraginta diebus & noctibus in deserto.
Arbitror itaque causam hanc esse ieiunij, vt quia primus M
Adam in paradiso constitutus per intemperantiam gu- Genes. 3.
læ gloriam immortalitatis amiserat, eandem immorta-
litatem secundus Adam Christus per abstinentiam re-
pararet. Et quia contra mandatum dei gustans de inter-
dicta arbore, peccatum mortis inciderat, nunc secūdum
mandatum domini ieiunans, vitæ iustitiam mereretur.
Hoc enim egit saluator, vt eisdem vestigiis quibus ad-
missa fuerant delicta purgentur, hoc est, quia homo mā-
ducando deliquerat, corrigat abstinendo: vel quia epu-
lando mulierem cognouerat, nunc eandem ieiunando
despiciat. Adam enim Euam non nisi intemperantia
prouocante cognouit. Quamdiu autem mansit in illis
temperata parcitas, mansit & impolluta virginitas: &
quamdiu ieiunauerunt ab interdictis epulis, tamdiu &
à pudēdis ieiunauerunt peccatis. Fames enim amica vir-
ginitatis est, inimica lasciuiæ: saturitas verò castitatem
prodit, nutrit illecebram. Igitur sicut dixi, hoc egit do-
minus, vt his præiudiciis quibus homo obnoxius pec-
catis fuerat, liberaretur. Propterea namque per omnia
secundum similitudinem Adæ nasci voluit, vt secundū
similitudinem Adæ omnia hominis peccata dissolue-
ret. Adam enim de terra virgine natus est, & Christus

A de Maria virgine procreatus. illius maternum solum
necdum rastris scissum fuerat, istius maternũ secretum
nunquam cõcupiscentia violatum. Adam dei manibus
plasmatur de limo, Christus dei spiritu formatur in vte-
ro. Ideo oritur deo patre, vterque virgine vtitur matre,
vterq; sicut Euãgelista dicit, filius dei est: sed Adã crea-
tura est, dei filius Christus vera substãtia. Hoc ergo agit
dominus sicut Adã secũdus, vt quod prior homo mã-
ducando perdiderat, hic alter ieiunando recipiat, ac le-
gem in paradiso abstinentiæ datã, in deserto custodiat.
Sciebat enim præceptum dei non vnius loci legem esse,
sed mundi. Non enim interest diuinitatis, mandatum
vtrum domi an in agro custodias, cum vbiq; sit qui præ-
cepit. In deserto itaque saluator implet mandatum dei,
vt ibi Adam seruaret errantem, vbi fuerat de paradisi
possessione proiectus. Adã enim expulsus de paradiso,
inculti mũdi deserta sustinuit. In deserto ergo primùm
homini salus refunditur, vbi desunt epulæ, vbi desunt
deliciæ, vbi quod est omnium malarum causa, deest &
mulier. Poterat enim Adam inter illas paradisi delicias
inconcussus stare, si Eua ibidem cum diabolicis insidiis
B non fuisset. Conueniens ergo est desertum saluti, vbi nõ
est Eua quæ persuadeat, non est mulier quæ blandiatur.
Genes. 3. Videte rem mirã. In paradiso cum Adam diabolus de-
Mat. 4. certat, in deserto cũ Christo diabolus dimicat: vbique
insidiatur homini, vbique congreditur: sed vbi mulie-
rem inuenit, vincit: vbi mulierem non inuenerit, victus
abscedit. Formam igitur dedit nobis deus in hoc facto,
vt ieiuniorum tempore tanquam in deserto habitantes
abstineamus epulis voluptatum, mulier ne coniunga-
tur nobis Eua, ne nos à casta obseruatione, illecebrosa
persuasione subuertat. In deserto enim quodammodo
videtur habitare, qui quadragesimæ tempore ieiunus &
castus est. Desertũ planè quoddã ipsum est corpus Chri
stiani, cũ non repletur cibis, nõ poculis irrigatur, sed arẽ-
tis inediæ squalore negligitur. Desertũ, inquã, est corpus
nostrũ, cũ per dies aliqua abstinẽtia marcescit carnis spe
cies colore neglecto, & contẽptu rerũ toti⁹ hominis spe-
cies inculta sordescit. Tunc Christus dominus habitat
desertũ pectoris nostri, cum terram nostram fame squa-
lidam ac siti aridam esse repererit, secundum quod ait
Psalm. 62. propheta Dauid, Sicut terra deserta & inuia & inaquo-
sa, sic in sancto apparui tibi. Aliter enim in sancto ei ap-
C parere non possumus, nisi terra corporis nostri fuerit
deserta mundanis deliciis, inuia inimicis concupiscen-
tiis, & inaquosa libidinosis cõcupiscentiis, & illecebris.
Tunc habitans saluator hoc desertum corporis nostri,
omnes ibi diabolicas factiones exuperat, & secretum ac
securum à cogitationibus seculi esse suum facit habita-
culum, vt deinceps nos intra nosmetipsos velut in soli-
tudine constituti, non nisi cœlum respiciamus & ter-
ram, hoc est, non cogitemus alium nisi cœlestis regni
dominum, & terrenæ resurrectionis auctorem, præstan-
te ipso domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat
in secula seculorum, Amen.

In eadem feria de conceptu Rebeccæ, Sermo II.

Sermo LXXVIII. SI expositionem sanctarum scripturarũ eo or-
dine & illo eloquio quo à sanctis patribus
sunt expositæ, charitatis vestræ auribus volue-
rimus intimare, non nisi ad paucos scholasti-
cos cibus doctrinæ poterit peruenire, reliqua verò po-
puli multitudo ieiuna remanebit. Et ideo rogo humili-
ter vt contentæ sint eruditæ aures verba rustica æquani-
miter sustinere, dummodo totus grex domini simplici,
& vt ita dixerim, pedestri sermone pabulum spiritale
possit accipere. Et quia imperiti & simplices ad schola- D
sticorum altitudinem non possunt ascendere, eruditi se
dignentur ad illorum ignorantiã inclinare, quia quod
simplicibus dictũ fuerit, scholastici intelligere possunt:
quod autem eruditis fuerit prædicatum, simplices om-
nino capere non valebunt. Lectio nobis de beato Isaac Genes. 25.
& sancta Rebecca, & paruulis qui in eius vtero collide-
bãtur, recitata est. Quod autem beatus Isaac typum ha-
buerit domini saluatoris, penè nulli habetur incognitũ.
Isaac ergo Christum dominum, beata autẽ Rebecca ec-
clesiam figurauit. Quę cum multo tempore ad exemplũ
ipsius ecclesiæ sterilis permaneret, beato Isaac orante &
domino donante concepit, sed collidebantur paruuli
in vtero eius: quorum molestiam non sustinens, dixit, Si
sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere? Et ait Genes. 25.
illi dominus, Duæ gentes in vtero tuo sunt, & duo po- 25. De ciui.
puli de ventre tuo diuidentur, populúsque populum su- dei cap. 35.
perabit, & maior seruiet minori. Hęc omnia fratres cha-
rissimi, sicut dicit apostolus, in figura contingebant il- 1. Corin. 10
lis: scripta sunt autem propter nos. Concepit ergo cor-
poraliter de beato Isaac Rebecca, quia conceptura erat
spiritaliter de Christo ecclesia. Sed sicut duo paruuli in E
vtero Rebeccæ collidebantur, sic in vtero ecclesiæ duo
sibi populi iugiter aduersantur. Si enim aut soli mali,
aut soli boni essent, vnus populus esset: quia verò in ec-
clesia & boni inueniuntur & mali, tanquã in ventre spi-
ritalis Rebeccæ duo populi colliduntur, humiles scili-
cet & superbi, casti & adulteri, mansueti & iracundi, be-
nigni & inuidi, misericordes & cupidi. Boni enim lucra-
ri volunt malos, mali vero extinguere cupiunt bonos.
Bonorum desiderium est, vt qui mali sunt, corrigantur:
malorum studium est, vt qui boni sunt consumantur.
Vnum est genus piorum, aliud impiorũ. Genus piorum
ad cœlũ erigitur per humilitatem: genus impiorum ad
infernum demergitur per elationem. Omnes enim qui
in ecclesia catholica terrena sapiunt, terram diligũt, ter-
ram concupiscunt, & omnem spem suam in terrã con-
stituunt: ad Esaü pertinẽt. Quicunque ideo deo seruire
optat, vt honoribus crescat, & lucra terrena percipiat,
& ipse ad Esaü, id est, ad terrenam fœlicitatem pertine-
re cognoscitur. In Esaü enim carnales intelliguntur, in
Iacob vero spiritales. Isti enim duo populi, sicut beatus
apostolus euidenter assignat, cum carnales demonstrat, F
& spiritales insinuat. Sic enim ait: Manifesta sunt opera Galat. 5.
carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, luxuria, idolo-
rum seruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmu-
lationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, inuidiæ, ebrietates,
comessationes. Ecce fructus populi pertinentis ad Esaü.
Qui autem sunt fructus qui pertinent ad Iacob, idem
apostolus in consequentibus adiungit dicens, Fructus
autem spiritus est charitas, gaudium, pax, longanimi- Vbi suprà.
tas, fides, bonitas, benignitas, modestia, cõtinentia. Ecce
opera spiritalium ad beatũ Iacob, id est, ad piorũ popu-
lum pertinẽtia. Quod autem dictum est, Populus popu-
lum superabit, & maior seruiet minori: secundum lite- Genes. 25.
ram in Esaü vel in Iacob non videmus impletum. Non
enim corporaliter beato Iacob Esau seruisse cõmemo-
rat scriptura. Quomodo ergo hoc oporteat intelligi,
aut qualiter maior populus minori seruiat, spiritaliter
debemus intelligere. Nisi enim fieret, non hoc sancta
scriptura cõmemoraret. Quomodo ergo populus ma-
ior seruiat minori, hoc qui diligenter attendit, in Chri-
stianis vel in Iudæis agnoscit. Maior enim & senior po-
pulus Iudæorum iuniori, id est, populo Christiano ser-
uire probatur, dum per totum mundum libros diuinæ

A id est à chrismate vnctus interpretatur. Sed si Iacob dominum in terra dormiens figurabat, quid est quod in cœlo dominus scalæ innixus incumbebat? Quomodo Christus dominus & in cacuminè scalæ in cœlo, & in beato Iacob esse videbatur in terra? Quod autem & in cœlo sit Christus & in terra, audi ipsum Christum dicentem, *Ioan. 3.* Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, filius hominis, qui est in cœlo. Aduertite quia & ipse dominus & in cœlo & in terra se esse dixit, Christũ dominum, fratres charissimi, caput esse ecclesiæ confitemur. Si caput est ecclesiæ, secũdum caput in cœlo est, secundum corpus in terra. Denique cum beatus Paulus apostolus persequeretur ecclesiam, Christus de cœlo *Act. 9.* clamauit, Saule Saule, quid me persequeris? Non dixit, quid persequeris seruos meos: nec hoc dixit, quid persequeris mẽbra mea? sed hoc dixit, quid me persequeris? Iam quasi pede calcato lingua clamat, Calcasti me, cum vtique lingua calcari non posset, sed per concordiam charitatis caput pro mẽbris omnibus clamat. Iacob er- *Genes. 28.* go dormiebat, & dominum in cacumen scalæ videbat incumbere. Quid est in scala incũbere, nisi in ligno pẽ- B dere? Considerate fratres, quis in ligno crucis pendens pro Iudæis orauerit, & agnoscetis quis ad Iacob scalæ incumbẽs de cœlo clamauerit. Sed quare hoc in itinere factum est antequam Iacob vxorem acciperet? Quia & verus Iacob dominus noster prius in scala, id est, in cruce occubuit, & postea sibi ecclesiam sociauit, dans ei in præsenti arras sanguinis sui, daturus dotẽ postmodum sui regni. Quòd autem & Iacob dormiens, & dominus *16. De ciui. dei ca. 38.* scalæ incumbens, Christum figurauit, attendite & videte rei huius altitudinem. Cum enim saluator noster de *Ioan. 1.* Nathanaël loquens beatũ Iacob nominasset dicens: Ec- *De verbis domini sermone 40.* ce Israëlita, in quo dolus non est: in consequentibus dixit, Amodo videbitis cœlos apertos, & angelos dei ascẽdentes & descendentes ad filium hominis. Quod Iacob per figuram in somnis viderat, hoc se dominus in Euangeliis prædicabat. Videbitis, inquit, cœlos apertos, & angelos dei ascendentes & descendentes ad filium hominis. Si ad filium angeli descendebant, quia in terris erat, quomodo hi ipsi angeli ascendebant ad filium hominis, nisi quia & in cœlis erat? Ac sic & in Iacob ipse dormiebat, & de cœlo ad Iacob ipse clamabat. Hæc om- *1. Corin. 10.* nia fratres, sicut apostolus clamat, in figura contingeC bant illis, scripta sunt autẽ propter nos, in quos finis seculorum deuenit. Quomodo tamen fratres, angeli dei ad filium hominis in cœlum ascendant, & ad ipsum filium in terram descendant, diligenter attendite. Quando enim prædicatores dei de scripturis sanctis alta & profunda quæ non nisi à perfectis intelliguntur adnunciant, ascendunt ad filiũ hominis: quando verò illa prædicãnt quæ ad corrigendos mores pertinẽt, & quæ omnis populus intelligere posit, descendunt ad filium ho- *1. Corint. 2.* minis. Sic & apostolus dicit, Sapientiam loquimur inter perfectos, sapientiam non huius seculi, sed arcanam, abscondit am, quam prædestinauit deus ante secula in gloriam nostram. Ista quãdo dicebat apostolus, sine dubio ascendebat ad filium hominis. Quando autem dicebat: *1. Corint. 6.* Fugite fornicationem: quando dicebat, Nolite inebriari *Ephes. 5.* vino, in quo est luxuria: quando denunciabat, Radix *1. Timo. 6.* omnium malorum est cupiditas: in his verbis tanquam angelus dei descẽdebat ad filium hominis. Quando au- *Coloss. 3.* tem dicebat, Quæ sursum sunt sapite, non quę super ter- *1. Cor. 15.* ram, ascendebat. Cum verò dicebat, Sobrij estote & nolite peccare, & reliqua quæ ad corrigendos mores pertinent prædicabat, lac doctrinæ ministrans tanquam nutrix paruulis, descendebat, quia illa loquebatur quæ D etiam imperiti capere possent. Hoc ordine & ascenditur & descenditur ad filium hominis, cum & perfectis cibus solidus tribuitur, & doctrinæ lac etiam non nega- *Hebræ. 5* tur. Sed & beatus Ioannes ascendebat, quando dicebat, In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, *Ioan. 1.* & deus erat verbum. Satis in altum ascendebat, quando ista diceba t. Sed quia angeli dei non solum ascendunt sed etiam descendunt, inclinans se ad paruulos dixit, Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Vt hæc quæ superius suggessimus, sanctis cordibus vestris possint tenacius inhærere, breuiter quæ dicta sunt repetemus. Beatus Isaac, sicut diximus, mitiẽs filium suum, ty- *Genes. 28.* pum dei patris habuit: Iacob qui missus est, Christũ dominum designauit. Lapis quem ad caput habuit & oleo vnxit, & ipse significauit dominum saluatorem. Scala vsque ad cœlos attingens, crucis figuram habuit. Dominus innixus scalæ, Christus crucifixus ostenditur. Angeli ascendentes & descendentes per eam, apostoli & apostolici viri & omnes doctores ecclesiarum intelliguntur: ascendentes, quando perfectis perfecta prædicant: descendentes, quando paruulis & imperitis simplicia E quæ intelligere posint, insinuant. Nos verò fratres, qui omnia quæ in veteri testamento figurata sunt, in nouo testamento videmus esse completa, quantas possumus deo gratias referamus, qui nobis nullis præcedentibus meritis tanta præstare dignatus est, totis viribus cum ipsius adiutorio laborantes, vt hæc tanta & talia beneficia non nobis iudicium pariant, sed profectum. Quinimò ita spiritaliter studeamus viuere, & bonis operibus semper insistere, vt cum nos castos, sobrios, misericordes & pios iudicij dies inuenerit, non cum impiis & peccatoribus puniamur, sed cum iustis & deum timẽtibus peruenire ad æternam beatitudinem mereamur, præstante domino nostro, &c.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Homo quidam erat diues, & induebatur purpura *Luca 16.* *& bysso: &c. quæ habetur inter sermones De verbis domini, XXIIII. & XXV. Et de quæstionibus Euangeliorum lib. secundo cap. 38. Et in lib. L. Homiliarum in VII. insertum est.*

Item aliæ Homiliæ de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Non possum ego à meipso facere quicquam &c. quæ *Ioan. 5.* *habentur in expositione doctoris ibidem, & inter sermones De verbis* F *domini, XLIIII. & XLV.*

Feria sexta post secundam dominicam in Quadragesima, de Iacob & Laban: *Sermo I.*

Frequenter charitati vestræ suggessimus, fra- *Sermo LXXX.* tres dilectissimi, beatum Iacob typum habuisse & figuram domini saluatoris. Denique quo modo Christus vẽturus erat in mundũ vt iũgeretur ecclesiæ, ita in beato Iacob hoc præfiguratũ est, quando in regionem longinquam peregrinatus est, vt cõiugium sortiretur. Abiit ergo sicut audistis, beatus Iacob in Mesopotamiam ad accipiendam vxorẽ, & cum *Genes. 29.* venisset ad quendam puteum, vidit Rachel venientem cum ouibus patris sui: & cum agnouisset consobrinam suam esse, adaquato grege osculatus est eam. Si diligenter audistis fratres, potestis agnoscere nõ fuisse sine causa, quòd sancti Patriarchæ matrimonia ad puteos aut fontes inuenerint. Si hoc semel tantummodo euenisset, poterat aliquis dicere non pro aliqua significatione factum esse, sed casu potius accidisse. Cum verò & beata *Genes. 24.*

G Rebecca quæ iungēda erat Isaac, ad puteum innenitur,
Genes. 29. & Rachel quam accepturus erat Iacob, ad puteū agno-
Exod. 2. scitur: nihilominus & Sephora quæ Moysi iuncta est, ad
puteū reperitur: sine dubio aliqua in his sacramenta debemus
agnoscere. Et quia toti tres isti Patriarchæ typū
domini saluatoris præferebāt, ideo ad fontes vel ad puteos
inueniūt matrimonia, quia Christus ad aquam baptismi
inuēturus erat ecclesiam. Denique veniēs Iacob
Genes. 29. ad puteum, prius gregem Rachel adaquauit, & postea
osculatus est eam. Verū est fratres charissimi, nisi prius
per aquam baptismi Christianus populus à malis omnibus
abluatur, pacem Christi habere non meretur. Nunquid
beatus Iacob videns consobrinam suam, non eam
potuit osculari prius quàm aquam gregibus daret? Potuit
sine dubio, sed mysterium gerebatur. Oportebat enim
vt per gratiam baptismi ab omni iniquitate vel discordia
liberaretur ecclesia, & sic pacem cum deo habere
Vbi supra. mereretur. Quòd autem in illa peregrinatione duas
vxores accepit Iacob, duos populos figurabat, Iudæorum
& gentium. Nam in aduentu Christi non paruus
numerus etiā de Iudæorum populo in eum legitur credidisse.
Acto. 2. Sic enim in Apostolorum actibus continetur,
H quia crediderunt vna die tria milia, item alia die quinque
milia, item postea multa milia. Quod autem duo populi
in Christū crediderint, etiā ipse dominus in euan-
Ioan. 10. gelio confirmat, vbi ait, Habeo & alias oues quæ non
sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, vt fiat
vnus grex, & vnus pastor. Duæ ergo illæ mulieres, id est,
Genes. 29. Lia & Rachel, quæ beato Iacob fuerāt iunctæ, istos duos
populos figurauerunt, Lia Iudæorum, Rachel gentium.
Istis duobus populis velut duobus parietibus, tanquam
lapis angularis iūctus est Christus. In ipso enim se osculati
sunt, & in ipso æternam pacem inuenire meruerūt,
Ephes. 2. sicut apostolus dicit, Ipse est pax nostra, qui fecit vtraque
vnum. Quomodo fecit vtraq; vnum? Vtique duos
greges iungēdo, & duos parietes sibiinuicem copulando.
Denique videte quid postea consecutus est. Dicit enim
scriptura, quòd post hæc diues factus fuerit beatus
Genes. 30. Iacob. Sicut enim sanctus Iacob creuit ac ditatus est, &
cum infinita substantia ad patriam reuersus est, ita & verus
Iacob dominus noster Iesus Christus veniēs in hūc
mundum, & istas duas sibi plebes, id est, gentium & Iu-
I dæorum consocians, innumerabiles ex eis filios spiritaliter
genuit & creauit, ac ditatus est nimis. Denique au-
Matth. 28. di ipsum dicētem: Data est mihi omnis potestas in cœlo
& in terra. Nam expoliato diabolo reuersus ad patrem
magnas secum diuitias reportauit, secūdum quod
Psalm. 67. psalmista de eo multo antè prædixerat, Ascendens in altum
captiuam duxit captiuitatem. Reuerente autem Ia-
Genes. 31. cob ad patriā suam, persecutus est eum Laban cum sociis
suis: & scrutatus omnem substantiam eius, nihil de
rebus suis inuenit: & quia de suo nihil inuenit, tenere
eum omnino non potuit. Laban hic typum diaboli habuisse
non incongruè dicitur, qui & idolis seruiebat, &
beato Iacob qui typum domini præferebat, aduersarius
erat. Persecutus est ergo Iacob, nihil apud eum de rebus
suis inuenit. Audi hoc & verum Iacob in euangelio di-
Ioan. 14. centem, Ecce venit princeps huius mūdi, & in me nihil
inuenit. Concedat nobis diuina misericorda, vt etiam
in nobis nihil de suis operibus noster aduersarius recognoscat.
Si enim de suo nihil inuenerit, tenere nos vel
reuocare ab æterna vita non poterit. Et ideo fratres charissimi,
diligenter aspiciamus arcellas conscientiæ nostræ,
perscrutemur latibula cordis nostri, & si nihil ibi
quod ad diabolum pertinet, inuenimus, gaudeamus, &
deo gratias referamus, & quantum possumus cum ipsius K
adiutorio studeamus vt ianuæ cordis nostri semper
aperiantur Christo, & vsque ad finem claudantur diabolo.
Si verò aliquid de operibus vel calliditate diaboli
in animis nostris latitare cognoscimus, velut venenū
mortiferū euomere vel expuere festinemus, vt cum nobis
insidiari voluerit, & nihil quod ad se pertinet potuerit
inuenire, confusus abscedat, & nos cum prophe-
ta gratias agentes clamemus ad dominum, Liberasti ex *Psalm. 43.*
affligentibus nos, & eos qui nos oderunt confudisti. Lia
ergo sicut supra diximus, significat illā plebem quæ de
Iudæis iuncta est Christo: Rachel verò, ecclesiæ, id est,
omnium gentium typum gessit: & ideo Lia non est furata
idola patris sui, sed Rachel, quia post aduentū Chri- *Genes. 31.*
sti nō vsquequaque synagoga idolis seruisse cognoscitur,
sicut de ecclesia gentium manifestissime cōprobatur,
& propterea non apud Liam, id est synagogam, sed
apud Rachel quæ typum gentium præferebat, idola La- *Genes. 31.*
ban legimus latuisse. Quòd autem venit Iacob ad Iordanem,
& transmissis omnibus rebus ipse solus remansit,
& luctabatur cum viro vsque dum veniret aurora,
Iacob in illa colluctatione Iudæorum populum figurauit:
angelus qui cum illo luctabatur, typū saluatoris do- L
mini præferebat. Luctatur Iacob cum angelo, quia populus
Iudæorum luctaturus erat cum Christo. Vincebat
Iacob angelum, quia Iudæorum populus Christum
vsque ad mortem persecuturus erat. Et quia non totus
populus Iudæorum infidelis extitit Christo, sicut iam
supra diximus, sed nō parua multitudo in nomine eius
legitur credidisse, ideo angelus tetigit femur Iacob, &
claudicare cœpit. Pes enim ille in quo claudicabat, Iudæos
qui in Christum non crediderunt figurabat: ille
verò qui sanus remansit, illorum typum gessit qui Christum
dominum receperunt. Denique diligenter attendite,
quia Iacob in illa colluctatione & vincebat, & benedictionem
petebat. Cum enim dixisset angelus, Dimitte
me, respondit Iacob, Non dimittam te nisi benedixeris
mihi. In eo quòd vincebat Iacob, Iudæos persecuturos
Christum significabat: in eo quòd benedictionem
petebat, illum populum figurabat qui in Christum
dominum crediturus erat. Denique quid ei dixit ange-
lus? Si contra dominum fortis fuisti, quanto magis con- M
tra homines præualebis? Hoc tunc impletum est, quādo
populus Iudæorum Christum dominum crucifixit. Dimitte
me, inquit angelus, iam ascendit aurora. hoc iam
resurrectionem domini figurauit, quia dominus, sicut
optime nostis, ante luce legitur resurrexisse à mortuis. *Ioan. 20.*
Quod autem Iacob typum domini figurauit, etiam
hinc cognoscimus, quòd orans deum vt eum de manu
Esaü fratris sui eriperet, Domine, inquit, minor sum *Genes. 32.*
cunctis miserationibus tuis. in baculo meo transiui Iordanem,
& ecce cum duabus turmis regredior. Verū est
fratres charissimi, baculo crucis Christus apprehendit
mundum, & cum duabus turmis, id est, cum duobus populis
ad patrem rediit cum triumpho. Hæc ergo fratres
charissimi frequentius cogitate, & velut munda animalia
spiritaliter ruminantes, vtilem & necessarium cibum
vestris animis prouidete, illum vtique cibū de quo dominus
ait, Operamini non cibum qui perit, sed qui per- *Ioan. 6.*
manet in vitam æternam: ad quā nos dominus per suam
pietatem perducat, cui est honor & imperium cum patre
& sancto spiritu in secula seculorum, Amen.

Eodem die de somnio Ioseph, Sermo II.

QVotiens vobis, fratres charissimi, lectiones de *Sermo*
testamento veteri recitantur, sicut frequenter *LXXXI.*

A admonui, non hoc ſolum debetis attẽdere quod ſooat
in vetbo, ſed quod intelligitur & ſapit io ſpiritu. Sic &
1. Corint. 3. apoſtolus commonet nos dicens, Litera occidit, ſpiri-
2. Corin. 10. tus autẽ viuificat. Hæc enim omnia quæ in veteri teſta-
mento legũtur, ſicut dicit apoſtolus, in figura continge-
bant illis, ſcripta ſunt autẽ propter nos. Cum enim po-
pulus Chriſtianus fideliter ad eccleſiam venit, quid ei
prodeſt quod audit qualiter ſancti patriarchæ aut vxo-
res acceperint, aut filios procreauerint, niſi quare hæc fa-
cta ſunt, aut quid res ipſę figurauerint, ſpiritali ſenſu per-
Geneſ. 37. ſpexerit? Ecce audiuimus quòd beatus Iacob genuerit
filium, & vocauerit nomen eius Ioſeph, & eũ plus quàm
reliquos filios ſuos dilexerit. Hoc loco beatus Iacob fi-
gurã habuit dei patris, ſanctus quoq; Ioſeph typum geſ-
ſit domini ſaluatoris. Diligebat ergo Iacob filiũ ſuum,
Matth. 3. quia deus pater diligit vnicũ ſuum, ſicut ipſe dixit, Hic
Geneſ. 37. eſt filius meus dilectus. Iacob miſit filiũ ſuum, vt de fra-
tribus ſuis ſolicitudinẽ gereret, & deus pater miſit vni-
genitum ſuum, vt genus humanum peccatis languidum
viſitaret. Ioſeph dũ fratres ſuos quæreret, errabat in ere-
mo, & Chriſtus genus humanum requirebat quod erra-
B bat in mundo: quodammodo quaſi & ipſe errabat, quia
errantes requirebat. Ioſeph enim fratres ſuos quærebat
in Sichimis. Sichima interpretatur humerus. Semper e-
nim peccatores deorſum magis quàm faciẽ ponũt in fa-
ciem iuſti. Humeri enim retro ſunt. Sicut enim fratres
Ioſeph inuidia percuſſit, fraternæ dilectioni dorſum
magis quàm facies offerebant, ita & infœlices Iudæi ve-
niẽte ad eos ſalutis authore, inuidere potius quàm dili-
Pſalm. 68. gere maluerunt. De talibus dicitur in pſalmo, Obſcurẽ-
tur oculi eorum ne videant, & dorſum illorum ſemper
incurua. Inuenit ergo Ioſeph fratres ſuos in Dothaim.
Dothaim interpretatur defectio. Verè in grandi defe-
Geneſ. 37. ctione erãt, qui de parricidio cogitabãt. Videntes ergo
Ioſeph fratres ſui, de morte illius tractauerunt, ſicut vi-
Mat. 26. dentes Iudæi verum Ioſeph dominũ Chriſtum, vt eum
crucifigerẽt vno omnes cõſilio ſtatuerunt. Ioſeph expo-
liauerunt fratres ſui tunica polymita & talari, & Iudæi
Chriſtum per mortem crucis expoliauerunt tunica cor-
porali. Ioſeph exutus tunica mittitur in ciſternã, id eſt,
in lacum: & Chriſtus expoliatus carne humana deſcen-
dit in infernũ. Ioſeph poſteaquam de ciſterna leuatur,
C Iſmaëlitis, id eſt, gentibus venditur: & Chriſtus poſtea-
quam de inferno regreditur, ab omnibus gentibus fidei
commercio comparatur. Ioſeph per cõſilium Iudæ tri-
ginta argenteis diſtrahitur, & Chriſtus per cõſilium Iu-
dę Iſcariotis eodem numero venundatur. Quòd autem
in diuerſis trãſlationibus nó æquali precio Ioſeph ſcri-
bitur venundatus, ſed alij dixerunt viginti argẽteis, alij
triginta, hoc ſpiritaliter ſignificauit, quòd Chriſtus non
æqualiter ab omnibus credendus vel diligendus eſſet.
Denique etiam nunc in eccleſia alij eum plus diligunt,
alij minus. Ipſi enim plus valet Chriſtus, qui eum maio-
ri charitate dilexerit. Ioſeph deſcendit in Aegyptum, &
Chriſtus in mundum. Ioſeph à penuria frumenti ſaluat
Aegyptũ, & Chriſtus à fame verbi dei liberat mundum.
Niſi enim Ioſeph fratres ſui vendidiſſent, defecerat Ae-
gyptus. Fratres, verũ eſt, niſi Chriſtum Iudæi crucifixiſ-
ſent, perierat mundus. Videamus tamen fratres chariſ-
ſimi vnde in beato Ioſeph fratres ſui tam crudeliter ſæ-
Sapien. 2. uierunt. Vnde, niſi inuidiæ veneno, per quod mors in-
trauit in orbem terrarum? Denique audi ſcripturam di-
Geneſ. 37. centem, Inuidebant ei fratres ſui, & non poterant ei lo-
qui quicquã pacificum. Vidit enim beatus Ioſeph ſom-
nium quaſi ſtantem ſe in agro cum fratribus ſuis, & ma-
nipulos alligantem, & fratrum manipulos adorare ma- D
nipulum ſuum. Hoc in illo Ioſeph tunc impletum eſt,
quando eum in Aegypto adorauerunt fratres ſui. Et
non incongruè coacti ſunt ſteriles manipuli fructuo-
ſum manipulũ adorare, per quem de famis periculo li-
berandi erant. Vidit etiam aliud ſomnium, quòd ſol &
luna & vndecim ſtellæ adorarent eum. Cui reſpódit pa-
ter ſuus: Nunquid ego & mater tua & fratres tui adora-
bimus te ſuper terram? Hoc in illo Ioſeph impleri non
potuit, quia iam mater ipſius de hac luce migrauerat: in
noſtro verò Ioſeph, id eſt, domino Ieſu Chriſto, ſomnij
illius ſacramenta completa ſunt. Sol enim & luna & vn-
decim ſtellæ eum adorauerũt, quãdo poſt reſurrectio-
nem ſancta Maria quaſi luna, & beatus Ioſeph velut ſol,
cum vndecim ſtellis, id eſt beatis apoſtolis, incuruati
& proſtrati ſunt ante eum: & impleta eſt prophetia quæ
dixerat, Laudate eum ſol & luna, laudate eũ omnes ſtel- Pſalm. 148.
læ & lumen. Nam intantum in illo Ioſeph impleta non
eſt ſomnij huius interpretatio, vt mater ipſius ante mul-
tos annos legatur fuiſſe defuncta, quàm præfata ſomnia
ille vidiſſet. Et revera, quomodo fratribus ipſius poteſt
conuenire, quòd eum quaſi ſtellæ adorare poſſent, quos E
inuidię nox obſcuros & tenebroſos effecerat? Iam enim
claritatẽ ſtellarum perdiderant, qui in ſe lumẽ charitatis
extinxerant. Meritò ergo hoc in domino ſaluatore no-
ſtro verius credimus fuiſſe completum, quem ſicut iam
antea dixi, & beatum Ioſeph & beatam Mariã, cum vn-
decim apoſtolis frequentius legimus adoraſſe. Nã quòd
apoſtoli lumen ſtellarum habuerint, ipſe dominus in
euangelio dixit, Vos eſtis lux mũdi. Et iterum de ipſius Matth. 5.
ac ſuis ſimilibus: Tunc iuſti, inquit, fulgebũt ſicut ſol in & 13.
regno patris eorum. Ioſeph interpretatur augmentatio
ſiue ampliatio. Sed in illo Ioſeph ampliationem non ha-
buit niſi ſola Aegytus: in noſtro verò Ioſeph augmen-
tum habere vniuerſus meruit mundus. Ille Ioſeph ero- Geneſ. 42.
gauit triticum, noſter erogare dignatus eſt verbum. In Pſalm. 18.
omnem terrã exiuit ſonus apoſtolorum, & in fines or-
bis terræ verba eorum. Nos ergo fratres dilectiſſimi, qui
nullis præcedentibus meritis tanta bona per miſericor-
diam veri Ioſeph domini noſtri Ieſu Chriſti conſecuti
ſumus, ad quos non vmbra veteris teſtamenti, ſed ipſa
veritas venit, quantum poſſumus cum dei gratia labore-
mus, vt quod nobis contulit iudicatus, integrum inue- F
niat iudicaturus. Qui tibi tantum contulit, ſcit quãtum
ręposcat. Et quidẽ ille cum venerit, redditurus eſt quod
promiſit, ſed requiſiturus eſt quod redemit: & quod de-
dit in primo aduentu, exacturus eſt in ſecundo. Nemo
ergo Chriſto domino noſtro reddat mala pro bonis.
Quis enim eſt qui ita impie agit, niſi ille qui accepit vi-
tam, & reſtituit mortem? Mortem enim reſtituit, qui ſe-
ipſum male viuendo interficit. Quis eſt qui reddit ma-
la pro bonis? Ille qui cum deberet dare propria, rapit a-
liena: qui pro charitate reddit odium, inuidiam pro be-
nignitate, pro humilitate ſuperbiam, pro caſtitate luxu-
riam. Quis eſt qui Chriſto reddit mala pro bonis? Ille
qui cum deberet lectioni inſiſtere, & ad eccleſiam cur-
rere, eligit potius ad tabulam ludere, ſpectacula furioſa
vel cruenta vel turpia frequẽtare: & cui oportebat pec-
cata ſua orando, legendo, eleemoſynas faciendo con-
ſumere, ſtudet potius augere & amplius cumulare. Quis
eſt qui reddit mala pro bonis? Qui pro luce tenebras,
pro benignitate malitiam, pro ſobrietate ebrietatem,
pro eleemoſynis rapacitatem, pro iuſtitia iniquitatem
reſtituit. Qui ergo hæc mala adiuuante domino nõ ad-
miſit, quãtum poteſt munera in ſe diuina cuſtodiat: qui

G verò his malis se sentit obnoxium, & intelligit obuolutum, citò ad pœnitentiæ medicaméta recurrat, & antequã anima illa tenebrosa de corpore mortis suæ discedat, eleemosynis, ieiuniis & orationibus remedium sibi in die necessitatis acquirat. Sic ergo agamus fratres, vt ante tribunal Christi, & qui boni sunt coronam, & qui nẽgligentes sunt veniam consequãtur, vt illos ornet vita integra, istos valeat excusare correcta, præstante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium in secula seculorum, Amen.

Item in eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum: Homo erat paterfamilias, qui plantauit vineam, &c. Quæ habentur inter sermones de verbis domini sermone quinquagesimonono. Et de quæstionibus Euangeliorum lib. primo cap. trigesimosecundo. Et lib. secundo, capite trigesimooctauo.

Sabbato post secundam dominicam in quadragesima, de eo quod Ioseph latuit patrem in Aegypto: Serma I.

Sermo LXXXII. IN beato Iacob fratres charissimi, & in sancto filio eius Ioseph, qui diligenter attendit, rem
H nimis admirabilem deum fecisse cognoscit. Primum non credo fuisse sine causa, quòd dominus qui se totiens dignatus fuerat ostendere beato Iacob, per tot annos noluit ei indicare quòd Ioseph filius eius viueret, sed permisit eum longa afflictione consumi. Si hoc quisquam sine certa & euidenti ratione factum esse credit, vel hoc consideret, quòd nec filius eius Ioseph in tam proximo positus permissus sit ad patrẽ suum mittere, vt ei nunciaret quòd non solùm viueret, sed etiam in grandi honore floreret. Ab illo enim loco vbi erat beatus Iacob, vsque in Aegyptum vix erant trecenta miliaria. Vnde frequentissime & ex Aegypto in locis illis vbi Iacob erat, plurimi properabant, & ex illo loco ad Aegyptum infinitæ multitudimes assiduè confluebant. Sed forte aliquis dicit, quòd beatus Ioseph paruulus exierit à patre suo, & ideo recordari eũ non potuisset. Nõ ita est fratres charissimi. Puer enim erat sedecim annorum, & nulla ratione parẽtes suos poterat obliuisci. Nã & intantum eos oblitus non erat, vt fratres suos vbi primum vidit agnosceret. Sed dicit aliquis, quòd licẽtiam aut potentiam non habuerit mittendi ad patrem suum.
I Etiam si hoc quasi verisimile videatur, posteaquam de carcere eductus est, & dominus factus est in omni terra Aegypti, per illos septem annos fertilitatis, & illos duos qui transacti sunt tempore inopiæ antequam fratres sui ad eum descenderent: per istos nouem annos in trecentis miliariis sine vlla dubitatione potuit mittere ad patrem suum: sed occulto iudicio hoc dominus fieri
Gene. 24. non permisit, intantum vt nec tunc se manifestaret fratribus suis quãdo ad emendum triticum venerãt, quinimmo durissimè eis loquens, & fratrem illorum in vinculis tenens, ad patrem suum eos cum grandi dolore redire iussit. Attendite adhuc ad aliud maius miraculũ,
Gen. 43. & videte quomodo beatus Ioseph qui patrem suum nouerat pro se intolerabilem amaritudinẽ sustinere, quasi paruum esset quod antè pertulerat, adhuc & Beniamin ei fecit auferri, quo facto vtique nouerat eum multiplicem passurum esse dolorem. Hæc enim omnia sine spiritus sancti dispensatione facta fuisse non credo. Deus enim cuius iudicia plerunque sunt occulta, nunquã tamen iniusta, qui beato Iacob noluit indicare filiũ suum viuere, ille etiam sanctum Ioseph non permisit vt patri suo gloriam suam nunciaret: quinimmo adhuc Simeon in vinculis tenendo, Beniamin auferendo, ipsius patris K
sui angustias cumulauit. Hæc autem fratres charissimi, si fideliter attendamus, cum grandi misericordia dominum fecisse cognoscimus. Ab initio enim mundi hoc deus in sanctis suis exercuit, quod in beato Iacob cum grandi pietate compleuit. Sed quare sit hoc factum, diligenter attendite. Quãuis enim serui & amici dei capitalia crimina vitauerint, & multa opera bona fecerint, tamen sine minutis peccatis eos fuisse non credimus, quia non meminit ille qui dixit, Non est immunis à *Iob 15.*
peccato nec infans cuius est vnius diei vita super terram. Et beatus Ioannes Euangelista, qui vtique meritis non erat inferior sancto Iacob, clamat & dicit, Si dixe- *1. Ioan. 1.*
rimus quia peccatum non habemus, ipsi nos decipimus, & veritas in nobis non est. Et illud quod alibi scriptum est, Iustus septies cadit, & resurgit. Quia ergo sicut iam *Prouer. 24.*
dictum est, sine istis minutis peccatis Iacob esse non potuit, volens deus ipsa parua peccata in hoc seculo tribulationis igne consumere, implet in eo quod ipse per spiritum sanctũ dixit, Vasa figuli probat fornax, & homi- *Eccli. 27.*
nes iustos tentatio tribulationis. Et illud, Flagellat deus *Hebræ. 12.*
omnem filium quem recipit. Et illud, Per multas tribu- *Acto. 14.*
lationes oportet nos intrare in regnũ dei. Vt ergo san- L
ctum Iacob deus noster velut aurum purgatum in futuro iudicio præsentaret, prius ab illo omnes maculas peccatorum abstersit, vt in eo ignis ille arbiter quod exureret inuenire non posset. Quod etiam in ipso beato Ioseph factum esse cognoscimus. Cum enim, sicut dixit *Genes. 39.*
scriptura, dominus esset cum eo, & gratiam ei apud dominum suum & apud principem carceris dedisset, præuentus tunc est vt ab homine auxilium postularet, dicens magistro pincernarum, Meméto mei cum tibi be- *Genes. 40.*
ne fuerit, & supplica Pharaoni, vt me eiiciat de isto carcere. Et quia nondum scriptum erat, Bonum est sperare *Psalm. 117.*
in domino, quàm sperare in homine: cum in omnibus dei gratiam meruisset, surreptum est illi vt ab homine auxilium peteret. Pro qua re additi sunt duo anni, quibus adhuc teneretur in carcere, tãquam diceret ei deus: Ego tibi ostendo, vt magis à me quàm ab homine debeas auxiliũ postulare. Sine nulla enim dubitatione credendũ est, quòd pro castigatione sancti Ioseph nõ permisit deus magistrum pincernarum vt in mente haberet quod ei sanctus Ioseph quando de carcere dimissus est supplicauerat. Et quia etiã & ipse Ioseph quãuis sanctus tunc, sine peccato esse non poterat, ideo tanto tem M
pore fuit in carcere clausus, vt in eo impleretur quod scriptum est, Ego quos amo arguo, & quos diligo casti- *Apoca. 3.*
go. Si diligenter attendimus fratres charissimi, quod erga beatum Iacob deum fecisse credimus, hoc etiã Ioseph circa fratres suos exercuisse cognoscimus, qui vtique tam sanctus fuit, vt eos odio habere nõ potuisset. Vnde credendum est, quòd ideo eos tantis tribulationibus fatigauerit, vt illos ad confessionem criminis, & ad medicamẽtum pœnitentię prouocaret. Denique cum ingen- *Genes. 42.*
ti dolore dixerunt se merito pati illa, quia peccassent in fratrem suum videntes angustiam eius. Et quia sciebat beatus Ioseph, quòd fratribus suis parricidij crimen sine grandi pœnitentia indulgeri non posset, & semel & secundo & tertio illos medicabili tribulatione tanquam spiritali igne decoxit, non vt se vindicaret, sed vt illos corrigeret, & de tam graui crimine liberaret. Denique priusquam peccatum suum cõfiterentur, & crimẽ quod admiserant mutua inter se castigatione consumerent, nec agnoscẽdum eis se dedit, nec pacis osculum eis indulsit. Cum verò illos pro peccato quod in ipsum admi-

seiant

A ferant, humiliter videret afflictos, deosculatus est singulos, & per singulos fleuit, & pauentium colla pio oculorum rore perfundens, odium fratrum charitatis lachrymis abluebat. *Gene.45.* Quod ergo deus in beato Iacob fecit, & quod Ioseph erga fratres exercuit, hoc etiam & nos in illis qui in nobis peccauerint, debemus implere, & non ipsos sed peccata eorum studeamus odire, & ita velimus secundum culpæ merita durissima castigatione corripere, vt eos studeamus in veritate diligere. Hæc si facimus fratres charissimi, impletur in nobis illud quod scriptum est, Inuicem onera vestra portate, & sic adimplebitis legem Christi. *Galat.6.* Ad extremum vt totum quod dixi breui sermone concludam, taliter indulgeamus eis qui in nobis peccauerint, qualiter volumus vt nobis indulgeat deus quoties in illo peccamus. *Matth.6.* Hæc si facimus, securi possumus dicere, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Adhuc nos delectabat cum charitate vestra de beato Ioseph aliquid loqui, sed propter pauperes qui ad opera sua festinant, melius est hoc vt nobis in die crastina reseruemus. Et ideo conuersi ad dominum misericordiã ipsius deprecemur, vt desiderium audiendi verbum dei B quod in nobis placatus contulit, & augere semper & conseruare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Luca.15. *Item eodem die Homiliæ de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Homo quidem habuit duos filios. Et dixit adolescentior ex illis, Pater, da mihi portionem substantiæ, &c. quæ habentur inter Sermones de verbis domini XXXIIII. Et de quæstionibus Euangeliorum libro secundo, capite trigesimotertio. Et inter sermones ad fratres in eremo. XXVII.*

Dominica tertia in quadragesima, de Ioseph, & domina sua. Sermo I.

Sermo LXXXIII. BEatus Ioseph sanctus & fidelis domini famulus tribulationibus magis iustus ostenditur, qui primò inuidia fratrum Ismaëlitis in seruum addictus, ab eisque venditus, à quibus se viderat adorandum, deinde Aegyptio domino traditus, semper tamen ingenui animi tenuit dignitatem, docuitque *Gene.39.* exemplo suo & seruos & liberos in peccando non con C ditione coæquales esse, sed mente. Cum esset decorus & speciosus facie, pulchritudinem vultus sui non ad alienam deriuauit iniuriam, sed ad suam gratiam conseruauit, hoc se pulchriorem iudicans, si non dispendio castitatis, sed cultu pudoris speciosior probaretur: & illum esse verum decorum, qui non alienos oculos caperet, nec mentes fragiles vulneraret. Crimen enim dominæ suæ fuit, quæ malè vidit, non beati Ioseph, qui male videri non voluit. Nec in eo qui visus est culpa est, quia non erat in potestate serui vt non videretur à domina: maritus debuit cauere vxoris oculos. Discant tunc & viri cauere oculos fœminarum, cum & amantur & qui nolunt amari. Denique adamatus est Ioseph, qui amantem contempserat: & bene excusauit *Ibidem.* cum scriptura, dicens, Immisit oculos vxor domini eius in Ioseph: hoc est, non iste se ostentauit, nec illa cepit incautum, sed illa retia sua immisit, & indagine sua capta est: catenas suas sparsit, & in suis vinculis colligata est. Dixit autem illi, Dormi mecum. Prima adulterij oculorum tela sunt, secunda verborũ. Sed qui non capitur oculis, potest verbis resistere. Excusatur quòd ingressus est, prædicatur quòd elapsus est. Nec plus fecit

per vestimenta corporis, quàm per animi castimoniam. D reliquit tanquam non sua, quæ adultera manibus detinebat: & aliena iudicauit, quæ tactu impudicæ potuerãt comprehendi. Magnus planè vir, qui venditus seruire tunc nesciuit, ingenuam adamatus non redamauit, rogatus non acquieuit, apprehensus aufugit: concupiscitur adolescens à domina, sed ad concupiscentiam prouocatus & rogarus refugit. Vna hac in re blanditiis supplicat, quæ in cæteris imperabat. Amabat illum, an potius se? Ego puto quia nec illum, nec se. Si illum amabat, quare volebat perdere? si se amabat, quare quærebat perire? Ecce probaui, quia non amabat: veneno libidinis ardebat, non flamma charitatis lucebat. Sed ille nouerat videre quod illa non nouerat. Pulchrior erat intus Ioseph quàm foris, pulchrior in luce cordis quàm in facie corporis. Vbi illius fœminæ oculus non penetrabat, ibi ipse sua pulchritudine fruebatur. Intuens ergo interiorem pulchritudinem castitatis in speculo conscientiæ suæ, quando illam maculari, quãdo violari fœminea tentatione permitteret? Quod ergo videbat in se, & tu vis videre in te pulchritudinẽ pudicitiæ interiorẽ spiritus talem? Si habes ad illã qualescunque oculos, exempli gratia tibi aliquid propono, ipsam vis in cõiuge tua: noli ergo odisse in aliena, quod amas in tua. Quid enim debes amare in coniuge tua? Vtiq; castitatẽ. Hanc odisti in aliena. Serua ergo in coniuge aliena quod seruare cupis in tua, quia & in vxore castitatem potius diligis quàm carnẽ. Sed forte existimas te amatorẽ esse carnis vxoris tuæ, & non castitatis. Sordida quidem cogitatio, misera & voluptuosa, sed non te dimitto sine exemplo. Tu putas quòd eam nẽ amas vxoris tuæ, ego enim dico quòd castitatẽ plus amas. Denique hanc plus amas in filia tua. Quis enim hominum, qui non filias suas castiget, & non castas esse velit? Nunquid & ibi carnem amas? Nunquid cõcupiscis corpus pulchrum, vbi exhorrescis incestum? Si ergo amatorẽ te castitatis conuincis, quid te offendisti vt eam non ames in te? Quod amas in filia tua, ama hoc & in vxore aliena, quia & filia tua vxor erit aliena. Ama ergo & in te castitatem. Nam si amas vxorem alienam, nõ continuò habebis: castitatem si amaueris, mox habebis. Blanda castitas & sãcta, in cubiculo cordis tui suauis est, eius amplexus non habet *Sapien.8.* amaritudinem, conuersatio illius in nullo tibi in domo conscientiæ contradicit. Ama ergo & in te & in aliis ca- F stitatem, & imitaberis beatum Ioseph, qui noluit impudicæ mulieri accubitu illicito consentire, repulit concupiscentiam alienam, amplexus est pudicitiam suam. Amator dei, dilectissimi, mulieris amore non vincitur: castum animum incitans adolescentia non permouit, nec diligentis authoritas. Mirati estis castitatem, aspicite nunc benignitatem. Ille pro odio reddit charitatem, & cum videret fratres suos, imò inimicos ex fratribus, cumq; ab eis agnosci vellet, dilectionis affectũ pio dolore testatus est ad eos. Osculabatur singulos, & per sin- *Gene.45.* gulos flebat, & irriguis fletibus pauentiũ colla perfudit. Odium fratrum charitatis lachrymis abluebat. Constat viuo patre atque mortuo, quòd germano semper amore dilexit, nec recordatur illum in quo ad necem fuerat deiectus lacum, non cogitauit addictam precio germanitatẽ, sed pro malis bona restituens, iam tunc necdum data Apostolica præcepta compleuit. Ergo beatus Ioseph cogitans veræ charitatis dulcedinem, venenum inuidiæ, quo fratres suos nouerat fuisse percussos, deo auxiliante studuit de corde suo repellere. Et reuera fratres, quid infœlici viro præstat inuidia, quem in secretis

G conscientiæ quibusdam angulis liuor ipse disceipit, & alienam fœlicitatem rormentum illius facit? Quam inquam mercedem ex odio suo recipiet, nisi horribilis animæ tenebras, & cõfusæ mẽtis horrorem, qui vultu semper animoq; mœrente, voto quo vult alij nocere, se cruciat? quem sæuissimis exagitatum stimulis ab omni consilio ac mentis sobrietate detrahat? Et ideo obseruemus fratres vitij hui⁹ incursum, ne forte participes operis diaboli inueniamur, & pari cũ illo sententia cõdem-
Sapien. 2. nemur, sicut scriptũ est, Inuidia diaboli, mors intrauit in orbẽ terrarũ. Imitantur autẽ eum qui sunt ex parte eius. Quod malum lædit parum aliquid etiã eos in quos intenditur, grauius tamen & perniciosius eos prius à quibus procedit affligit. Sicut enim ærugo ferrũ, ita inuidia
Ad fratres in eremo sermo. 18. illa ipsam animã in qua est interimit & consumit. Et sicut aiunt, viperas dilacerato & dirupto illo ipso materno vtero in quo conceptæ sunt nasci, ita & inuidiæ natura illam ipsam animã à qua concepta est & consumit & perdit. Qualis hæc animæ tinea est? Quæ cogitationum tabes pectoris? Quanta rubigo zelare in homine donum dei, & in malo opprobrio bona aliena cõuerte-
H re? aliorum gloriã facere pœnam suam? velut quosdam pectori suo admouere carnifices? cogitationibus & sensibus suis adhibere tortores, qui se intestinis cruciatibus lacerẽt? Non cibus talibus lætus: nõ potus potest esse iucundus. Suspiratur semper & ingemiscitur ac doletur, diebus ac noctibus pectus obsessum sine intermissione laniatur. Et quantum ille cui inuidet, successu meliore profecerit, tantum inuidus in maius incendium liuoris ignibus exardescit: pallor in facie, tremor in labiis, stridor in dentibus. Quisquis ille est quem in zelo suo persequitur inuidus, subterfugere eũ forsitan poterit & vitare: inuidus verò fugere non valebit. Vbicunque fuerit, aduersarius suus secum est, hostis in pectore semper inclusus. Denique dominus in Euangelio, cum eum discipuli interrogarẽt, quis inter illos maior esset, respondit:
Matth. 18. Quisquis fuerit, inquit, minimus in omnibus his, hic erit magnus. Quo verbo omnem causam & materiã mordacis inuidiæ eruit & abscindit. Christiano ergo populo zelare non licet. Contra inuidiam redde humilitatẽ. Audi beatum Ioannem apostolũ in epistola sua dicen-
1. Ioan. 3. tem: Qui odit fratrẽ suum, homicida est. Et iterũ: Qui
1. Ioan. 2. dicit se in luce esse, & fratrẽ suum odit, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quò vadat. Descendit enim in gehennã ignarus, & cæcus præcipitatur in pœnam. Recedit ipse scilicet à Christi lumine monentis &
Ioan. 8. dicentis: Ego sum lux mundi, & qui credit in me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ. Nos verò deo auxiliante venena inuidiæ fugientes, nõ solùm cum bonis, sed etiam erga malos charitatis dulcedinem habeamus. Sit in manibus diuina lectio, in sensibus dominica cogitatio, oratio iugis omnino non cesset, & salutaris operatio perseueret, vt quotiens ad tentandũ nos accesserit inimicus, semper nos bonis operibus inueniat occupatos. Consideret ergo vnusquisque conscientiam suam: & si se videt de prosperitate proximi sui inuidiæ veneno percussum, euellat de pectore suo spinas & tribulos, vt in eo semen domini quasi in fertili agro multiplicata segete luminis concipiatur: vt amaritudo inuidiæ, Christi dulcedine leniatur. Amet eos & quos autẽ oderat, & de meliorum semper profectibus gratuletur. Non deroget sacerdotibus, nec præpositos suos venenatis dentibus laceret, faciat se illis adunata dile-
Lucæ. 6. ctione participem. Dimittitur ei quando & ipse dimiserit: accipientur sacrificia sua, cum & ipse pacificus ad deum accesserit. Cogitet vnusquisque paradisi delicias, K regno cœlesti discat adhærere, ad quod nisi concordes & vnanimes spiritu non admittuntur. Cogitemus ergo fratres, quòd filij dei hi soli possint vocari, qui sunt pa- *Matth. 5.* cifici, secundum quod scriptum est: In hoc cognoscent *Ioan. 13.* omnes, quia mei discipuli estis, si dilectionẽ habueritis ad inuicẽ. Ad quod vos pius dominus bonis operibus sua protectione perducat, cui est honor & imperiũ cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

In eadem dominica, de eo quod scriptum est, Mortuus est Ioseph, & filij Israel creuerunt, &c. Sermo II. *Exod. 1.*

AVdiuimus in lectione quæ lecta est fratres di- *Sermo LXXXIIII* lectissimi, quòd mortuo Ioseph filij Israël creuerũt, & multiplicati sunt nimis, & quasi her- *Exod. 1.* ba germinauerunt. Quid est hoc fratres charissimi? Donec viueret Ioseph, non referuntur creuisse filij Israël, nec quòd multiplicati sunt nimis: sed posteaquam mortuus est, sic germinasse dicuntur, cum vtique sub patrocinio vel defẽsione Ioseph magis debuerant crescere & multiplicari? Sed hæc fratres charissimi, in illo Ioseph figurata sunt, in nostro autem Ioseph, L id est, domino Christo in veritate completa sunt. Prius enim quàm moreretur, id est, quàm crucifigeretur Ioseph noster, pauci in eum crediderunt: postquam verò mortuus est & resurrexit, in vniuerso mundo multiplicati sunt, & creuerunt Israëlitæ, id est populi Christiani. Sic & ipse dominus in Euangelio dixit: Nisi gra- *Ioan. 12.* num frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multũ fructum affert. Postea enim quàm passione preciosum granum frumenti mortuum est & sepultũ, per vniuersum mundum de vno illo grano messis ecclesiæ pullulauit. Non enim, sicut antea, in Iudæa tantũ notus est deus, nec so- *Psal. 75.* lùm in Israël nomen eius colitur, sed à solis ortu vsque ad occasum nomen illius collaudatur. Interea mortuus *Exod. 1.* est Ioseph, & surrexit nouus rex in Aegypto, qui ignorabat Ioseph, & alloquitur gentem suam, vt persequerentur filios Israël. Dum rex ille viueret qui nouerat Ioseph, non referuntur afflicti fuisse filij Israël, nec in luto & latere fatigati, nec masculi eorum necati, & fœminæ viuificatæ, sed posteaquam surrexit rex ille qui non nouerat Ioseph, omnia illa gesta referuntur. Hæc enim fra- M tres secundum quod dicit apostolus, in figura contin- *1. Cor. 10.* gebant populo Iudæorum, scripta sunt autem propter nos. Quod in illis carnaliter figurabatur, in nobis spiritaliter adimpletur. Et nos ergo si diligenter attendimus, intus in nobis in homine interiore hæc fieri frequenter agnoscimus. Anima enim nostra aut à legitimo rege regitur, aut à tyranno vastatur. Si enim deo adiuuante piè viuimus, si de charitate, de misericordia & de patientia atque pœnitentia, cæterisque his similibus cogitamus, licet adhuc in Aegypto, id est, in carne simus, tamen à Christo rege gubernamur, & ipse regit nos in luto & latere, sed non consumit, nec nos curis terrenis vel nimiis solicitudinibus atterit & affligit. Si verò anima nostra cœperit declinare à deo, & ea quæ sunt turpia & inhonesta sectari, tunc prudentia car- *Roman. 8.* nis quæ inimica est deo, repudiato rege Christo, subdit infœlicia colla tyranno. Quod cum fuerit factum, alloquitur gentem suam, id est, corporis voluptates, & vitiorum ducibus ad consilium conuocatis, initur deliberatio aduersus filios Israël, id est, aduersus cogitationes sanctas & acceptabiles deo quomodo circumueniantur, quomodo opprimantur, vt luto & lateribus

A affligantur, vt masculos interficiant, & fœminas reseruent. In masculis intelligitur sensus rationahilis, in fœminis concupiscentia carnis. Vult ergo diabolus in nobis viros occidere, & fœminas reseruare, id est sensum in nobis rationabilem ac deum videntem extinguere, & quæ ad concupiscentiam carois pertinent reseruare. Non nobis bæc ad bistoriam tantùm scripta sunt, nec putandum est diuinos libros Aegyptiorũ gesta narrare, *Roman. 15.* sed quæ scripta sunt, sicut apostolus air, ad nostram doctrinam & commonitionem scripta sunt, vt tu qui bæc aodis, & gratiã baptismi iam consecutus es, & annumeratus es inter filios Israël, & suscepisti in regẽ Christum, si post hoc declinare volueris, & pro cupiditate opera seculi agere, actus terræ & luti, id est, luxuriosa explere ministeria, agnoscas & intelligas quia surrexit in te rex alius qui nescit Ioseph, Rex Aegypti: ipse te cogit ad opera sua, non iustitiæ, sed iniquitati seruire: ipse facit laterem sibi operari & lutum: ipse te sub præpositis, magistris & cõpulsoribus ad opera terrena & luxuriosa plagis & verberibus agit: ipse est qui te facit discurrere per seculum, maris ac terræ elemẽtis pro cupiditate turbari. ipse est rex Aegypti, qui te forum pulsare litibus facit, B & pro exiguo terræ cespite propinquos iurgiis fatigare: ipse est qui te persuadet luxuria castitati insidiari, decipere innocentiam, in domum tuã quæ sunt fœda, foris quæ sunt crudelia, intra conscientiam quæ sunt flagitiosa committere. Si ergo tales videris esse actus tuos, scito te regi Aegypti militare, id est, nõ Christi, sed diaboli spirito agi. Nos fratres charissimi, qui ante aduentũ domini Saluatoris, domus daboli fuimus, & per gratiã Christi de potestate ipsius liberari meruimus, quantum possumos ipso deo adiuuãte laborare debemus, ne à nobis malis actibus nostris offensus Christus abscedat, & diabolus illo recedẽte succedat, ne forte cor nostrum vero lumine offocaro tenebrosa nox occupet, ne in nobis impleatur illud qood in Euangelio scriptũ est, *Luca. 11.* Cum exierit spiritus immundus ab homine, vadit per loca arida, qoærens requiem, & nõ inuenit: post hæc dicit, Reuertar in domum meã vnde exiui. Et cum venerit, inuenit eam scopis mundatam, & adducit secum septẽ alios spiritus nequiores se, & ingressi babitant ibi, & erũt nouissima bominis illius peiora prioribus. Hoc enim charissimi de Christiano etiam baptizato intelli- C gendum est. Per gratiã enim baptismi vacuatur quisque omnibus malis: postea vero cũ dei adiutorio laborare debet vt impleatur omnibus bonis. Nam si aliquẽ liberum à malis vacuumq; à bonis inuenerit inimicus, adducit secum alios spiritus nequiores se, & erunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Et ideo vnde expulsa est luxuria, introducatur castitas: vnde eradicata est auaritia, plantetur eleemosyna: vnde malitia vel inuidia expellitur, charitas dominetur. Et quia veniens dominus noster alligauit fortẽ, id est, diabolũ: & vasa eius, id est, nos de potestate eius eripuit, quantũ possumus ipso auxiliante studeamus vt illi à quo saluati sumus, toto corde & toto animo vsque ad vitę nostræ terminum seruiamus. Et quia expulso diabolo domum sibi de nobis vbi requiesceret, & vasa in quibus habitaret facere dignatus est Christus, in domo sua non patiatur iniuriam, nihil ibi inbonestum, nihil sordidum, nibil deprehẽdat obscurum: sed ita domicilium cordis nostri fide plenum, & vacuum malis omnibus semper inueniat, vt nos non solùm frequentius visitare, sed etiam babitare in nobis dignetur, Qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

D *Item eodem die Homiliæ de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Erat Iesus eiiciens dæmonium, & illud erat mutum &c. Quæ babentur de quæstionibus Euangeliorum lib. I. cap. V. Et libro II. cap. XVII. Et inter sermones de verbis domini. XI.* *Luc. 11.*

Feria secunda post tertiam dominicam in Quadragesima, de palcis Aegyptiorum, Sermo I.

Q Vanuis fratres charissimi omni tempore verbom dei cum grandi desiderio nos oporteat fideliter semper audire, in istis ramen diebus specialiter lectioni diuinæ insistere, & de salute animæ nostræ debemus attentius cogitare, quia per totum anni spacium Christianorum populus multis vitiorum fluctibus calliditate diaboli infectatur, qui appropinquante paschali solennitate, maiore impetu contra fideles quousque se præparare consueuit, & grauiorihus stimulis corda nostra compongere vel inquietate cootendit. *Sermo LXXXV.* Sicut enim in diebus istis, ad similitudinem diaboli & angelorum eius, Pharao & Aegyptiorũ populus persequebatur filios Israël, & luto eos ac lateribus affligẽtes, *Exod. 1.* ad amaritudinẽ perducebant: ita & hoc tẽpore imminenre paschali solennitate, quia veros Israëliras qui baptizandi sunt, dolet diabolus de suo exercitu vel possessione discedere, grauiores consueuit rribulationes immittere, maiora scandala concitare. E Sed nos si Moysen sequimur, id est, si legem libenter audimus, retrospicere vel desiderare Aegyptum nolumus, Pharaone submerso per sacrameorum baptismi, velut per transitum maris rubri de eius potestate vel seruitio liberamur. Certissimum est fratres charissimi, quia quomodo tunc Aegyptij filios Israël multis tribulationibus ad amaritudinem perducebant: ita, sicut iam diximus, & in boc tempore diabolus & angeli eius fideles Christianos & bonis operibus deditos impugnare vel inquietare non cessãt. Hoc tamen scitote fratres, quia diabolus non persequitur nisi bonos. Malos enim, luxuriosos, cupidos & superbos persequi diabolus non consueuit: amici enim sunt sui, & semper volunrates illius faciunt. Et intantum eos nõ persequitur, vt etiam per illos alios persequatur. Malos enim bomines diabolus quasi malleos vel flagella habere consueuir. Denique oon persequitur bonos, nisi per malos. F Habet ergo deus ministros suos, babet & diabolus adiutores suos. Deus enim per bomines bonos tanquam per ministros suos agit omne quod bonum est, diabolus verò per homines malos velut per satellites suos exercet omne quod malum est. Diabolus per malorum auaritiam vestitos expoliat, deus per homines bonos vestit nudos. Diabolos per impios & superbos etiam & eos qui pacem babere videntur, ad scandala vel lites instigat, deus per pios & humiles discordes quoq; pacificat. Et qoia longum est ire per singula, vt pro certo agnoscat & intelligat charitas vestra, quia sicut omne quod bonum est per bonos homines agir deus: ita omne quod est crudele & impium, per malos bomines cõsueuit exercere diabolus. Deniq; cõsiderate fratres, & corporalibus etiã oculis videhitis, qoomodo populus diaboli persequitur populum Christi, dum adulteri persequũtur castos, insectãtur sobrios ebriosi, bumilibus insidiantur superbi, benignos inuidi, largos cupidi, & eos qui mansuetudinẽ vel patientiam retinent affligere non desinunt iracundi. Et ideo consideret vnusquisque consciẽtiam suam: & si se videt & in cogitatione & in opere semper quod bonum est dilige-

G re: & quod honestum est ingiter exercere, ministrum se dei esse cognoscat & gaudeat. Qui verò seipsum interrogans viderit quod malum est, nō solum cogitare, sed etiam dicere vel exercere, adiutorem diaboli se esse intelligat simul & dicat: & dum adhuc peccatrix anima in corpore suo tenetur inclusa, cū dei adiutorio de potestate diaboli se conetur eruere. Nemo se circumueniat, fratres charissimi. Vnusquisque, cuius opera & voluntates exercet in isto seculo, cum ipso erit postmodū in futuro. Ac sic omnis homo aut cum Christo regnaturus est, aut cū diabolo in inferni supplicio cruciādus. Et ideo dum tempus est, & in nostra potestate consistimus, cum dei adiutorio vnusquisq; qui se malis operibus in sinistra esse cognoscit, priusquā ab hac luce discedat, ad dexteram transire cōtendat, non ad sinistram,
Matth. 25. ne audiat, Discedite à me maledicti in ignē æternum. Sed ad dexteram, vt inter agnos audire mereatur: Venite benedicti, percipite regnum. Vt hæc omnia cum dei adiutorio possimus implere, attentius de dandis eleemosynis cogitemus. Qualiter autem de sinistra transeatur ad dexteram, euidens & manifesta ratio demonstrat. Qui fuit ebriosus, sit sobrius: sit patiens qui fuerat
H iracundus: qui solebat res alienas rapere, incipiat etiam proprias pauperibus erogare: qui solebat maledicere, benedicat: qui solebat periurare, etiam à iuramento abstineat: qui consueuerat detrahere, semper quod bonum est loqui studeat: qui erat superbus, sit humilis. Et hoc ordine semper contrariis studeamus sanare contraria, vt destructis vitiis, virtutes festinemus instruere. Et hoc ordine qui sunt in sinistra, transire conentur ad dexteram, vt ante tribunal æterni iudicis quicunque talis esse
Ibidem. voluerit, audire mereatur, Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium domini tui. ad quod vos dominus perducere dignetur: cui est honor cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item eodem die sermones de Epistola & Euangelio eiusdem diei, habentur infra dominica sexta post octauas festi Trinitatis, & inter Sermones ad fratres in eremo sermone trigesimosecundo.

Feria tertia post tertiam dominicam in Quadragesima, de natiuitate Moysi & rubo, Sermo I.

I
Sermo LXXXVI. Exod. 2. IN lectione diuina, fratres charissimi, quæ nobis recitata est, audiuimus, quòd postea quàm sanctus Moyses natus est, propter metum Pharaonis missus sit in fiscellam scirpeam, & proiectus in carectum fluminis. Si diligēter attendimus fratres charissimi, sicut beatum Isaac & Iacob & Ioseph, ita Moysen typum Christi prætulisse cognoscimus. Deniq; considerate diligentius, & videbitis quāta in illo sint figurata mysteria. Moyses à muliere Iudæa nascitur, & à Pharaonis filia adoptatur. Filia enim Pharaonis ecclesiā figurauit, quæ exierat de domo patris sui, & veniebat vt lauaretur ad aquam. Pharao in diaboli typū accipitur: filia eius, sicut dixi, ecclesia intelligitur. Quòd autem pater eius diabolus antea fuerit, dominus in euangelio Iu-
Ioan. 8. dæos increpans, ait: Vos, inquit, ex patre diabolo estis. Patrem ergo diabolum habuimus, nō ex eo nascendo, sed nequitias illius imitādo. Exierat ergo filia Pharaonis de domo patris sui, quæ quamuis impium habuerit patrem, attamen ei dicitur per prophetam: Audi filia &
Psal. 44. vide, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui. Qui dicit: Audi filia, pater est. Et ille qui admonetur obliuiscendus, pater nihilominus nominatur: ac sic deus pater admonet, vt diabolum patrem debeat dere- K linquere. Hæc ergo est ecclesia quæ exiit de domo patris sui diaboli, & ad aquam, id est, ad aquam baptismi festinauit, vt lauaretur à peccatis quæ in domo patris sui contraxerat. Denique statim viscera misericordiæ accipere meruit, & collegit Moysen à parentibus suis proiectum in flumine. Moyses ergo à matre sua proiicitur, & à Pharaonis filia inuenitur atque colligitur: & Christus dominus à synagoga de qua natus est repudiatur, & ab ecclesia inuenitur atque suscipitur. Postquam autem creuit Moyses, abiit in regionem longinquam, Exod. 2.
& accepit Aethiopissam vxorem. Agnoscite fratres hoc non paruum esse mysterium. Aethiopissa illa ex gentibus erat, quam beatus Moyses duxit vxorē, quia & Christus ex gentibus sibi sociaturus erat ecclesiam. Moyses dereliquit populum suum in longinquis regionibus, & Aethiopissæ coniungitur: & Christus derelicto populo Iudæorum, de extremis regionibus ecclesiæ sociatur, illi vtique quæ dicit in psalmis: A finibus terræ ad Psal. 60.
te clamaui. Audi, ex persona ecclesiæ in canticis canticorum ait ecclesia: Nigra sum, & formosa. Quid est, Cantic. 1.
Nigra sum & formosa, nisi nigra per naturam, formosa per gratiam? Nigra originali peccato, formosa ba- L ptismi sacramēto. Dum ergo pasceret Moyses oues soceri sui in deserto, apparuit ei dominus in rubo, & dixit Moyses: Vadam, & videbo quare rubus ardet, & non Exod. 3.
consumitur. Et appropinquanti dixit dominus: Ne appropinques huc, sed solue corrigiam calciamenti tui, quia locus in quo stas, terra sancta est. Rubus ille genus est spinarum. Ardebat enim, & non consumebatur. In rubo significata est synagoga Iudæorum. Multo enim tempore in eis feruor & flamma sancti spiritus fuit, & tamen ita contra dei gratiā rebelles semper spiritui sancto restiterunt, vt eorum peccata vel sacrilegia igne sancti spiritus consumi non possent. Dixit autem dominus ad Moysen: Veni & mittam te in Aegyptum. Et respon Ibidem.
dens Moyses dixit: Domine non sum eruditus, & tardus sum ad loquendum. Et ait illi dominus: Ego aperiam os tuum, & instruam te quæ oportet te loqui. Beati sunt, quorum os dominus aperit vt loquantur. Omnibus enim qui pro veritate, pro iustitia, pro castitate, pro humilitate, pro misericordia loquuntur, sine vlla dubitatione os illorum non aperit nisi dominus: sicut M e contrario qui de luxuria, de auaritia, de superbia, de rapinis, de scurrilitate vel nequitia assidue loquuntur, quis illorum os aperiat, non opus est dicere: potest hoc vnusquisque sine vlla difficultate cognoscere. Et ideo fratres charissimi, auxiliante domino bona iugiter cogitemus, vt os nostrum non crudelis aduersarius, sed deus pius aperiat. Ex abundantia enim cordis os lo- Luc. 6.
quitur. Vnusquisque nostrum cuius præsentiam susceperit in corde, ipsius verba proferre consueuit ex ore. Nostrum autem cor aperiatur Christo, & claudatur diabolo, vt in nobis impleatur illud quod de domino & populo sancto scriptum est: Et habitabo, inquit, in Leuiti. 26.
eis, & inambulabo. Et iterum: Ego & pater veniemus, & Ioan. 14.
mansionem apud eum faciemus. Qui semper quod iustum est loquitur, & deus in illo habitat, & ipse in deo. Dixit ergo dominus ad Moysen: Quid est, inquit, Exod. 4.
quod in manu gestas? Et ille ait: Virga. Proiice, inquit, eam in terram. Quam cum proiecisset, versa est in serpentem, ita vt fugeret Moyses. Virga illa, fratres charissimi, crucis mysterium præferebat. Sicut enim per virgam Aegyptus decem plagis percutitur, ita & per crucem totus mundus humiliatur & vincitur. Et sicut Pharao

A Pharao & populus eius per virgæ sacramenmm affligitur, vt ad seruiendum deo dimittat populum Indæorum: ita & diabolus & angeli eius per crucis mysterium fatigantur, & premuntur, vt à dei seruitio reuocare non possint populum Christianum. Quòd autē misit Moy-
Exod.14. ses manum suam in sinum suum, & protulit eam leprosam, & iterum misit & protulit sanam, & carni reliquæ similem, non ociose debemus accipere. In mann illa typus synagogę vel ecclesię gerebatur. Sicut prior fuit populus Iudæorum, posterior gentium: ita ante fuit synagoga, quàm ecclesia. Sed quia ecclesia eligitur & synagoga repudiatur, ideo in primis manus Moysi leprosa efficitur, & postea carni reliquæ similis redditur: ac sic synagoga propter infidelitatem leprosa relinquitur, ecclesia quasi manus sana ad omne opus apta præeligitur. Leuauit ergo Moyses Sephoram vxorem suā, & venie-
Exod.4. bat in Aegyptum: & astitit dominus contra eum, & volebat occidere eum. Forsitan in hoc loco possumus intelligere, quòd displicuerit deo, quare Moyses tanta mirabilia facturus, vxoris impedimentum secum ducere vellet in Aegyptum. Vnde datur intelligi, quòd ex illo loco remiserit vxorem suam ad socerum suum. Nam
B intantū sine illa descendit in Aegyptum, vt postea iam
Exod.18. in eremo constituto Moysi, ipsam vxorem suam (sicut legimus) Ietro cognatus suus adduxerit. Quòd autem virga proiecta in terram, versa est in serpentem, quid significet videamus. Serpens pro sapientia reputatur,
Matth.10. sicut dominus in Euangelio: Estote, inquit, prudentes sicut serpentes. Virgam crucem diximus figurasse. Crux ergo quæ infidelibus stultitia esse creditur, sicut dicit
1.Corin.1. apostolus, gentibus stultitia, postea quàm in terram missa est, id est, ad passionem domini præparata, versa est in serpentem, hoc est in sapientiam: & in tantam sapientiam, quæ omnem mundi istius sapientiam deuoraret: denique omnes serpentes quos magi incantationibus suis fecerant, deglutiuit. Per virgam ergo Aegyptus flagellatur, & per crucem mundus vincitur, & diabolus superatur. Oremns ergo fratres charissimi, vt & nobis Christus dominus pro sua pietate concedat mundi huius concupiscentiam vincere, & de diabolo & angelis eius ante tribunal suum fœlicem victoriam reportare, cui honor est & imperium in secula seculorum, Amen.

C *In eadem feria, de decem plagis Aegyptiorum,*
Sermo II.

Sermo LXXXVII.

Oyses ad Aegyptum veniens, fratres charissimi, defert & virgam, qua castigat & verberat Aegyptū decem plagis. Moyses, lex intelligi-
Exod.7. tur, quæ data est huic mundo, vt eum decem plagis, id est, decem mādatis quę in decalogo cōtinentur, corripiat & emēdet. Quòd autē lex Moyses intelli-
Luca.16. gi possit, dominus in Euangelio dixit, Habent Moysen & prophetas, id est, legem & prophetas. Virga vero per quam Aegyptus subiicitur, & Pharao superatur, crucis Christi imaginem pręferebat, per quam mūdus hic vincitur, & princeps huius mūdi cū principatibus & pote-
Exod.7. statibus triumphatur. Quòd autē virga proiicitur, & fit draco vel serpēs, & deuorat Aegyptiorum serpētes: ser-
Matth.10. pens pro sapiētia ponitur: sicut scriptum est, Estote prudentes sicut serpentes. Idcirco virga Moysi, id est, crux Christi postea quàm ad terras descendit: id est, postea quam ad credulitatem & fidem hominū venit, conuersa est in sapientiam, & in tantam sapientiam, quæ omnem Aegyptiorū, id est, huius mundi sapientiam deuo-
Exod.7. raret. Quòd verò aquæ fluminis vertuntur in sanguinem, satis conuenienter aptatur, vt fluuius cui Hebræo- D rum paruulos crudeli nece tradiderant, authoribus sceleris poculum sangninis redderet, & cruorem polluti gurgitis, quem parricidali cæde maculauerant, potando sentirent. Secunda verò plaga in qua inducuntur ra Exod.8.
næ, indicari figuraliter arbitror carmina poëtarnm, qui inani quadam & inflata modulatione velut ranarū sonis & cantibus similes mundo huic deceptionis fabulas intulerunt. Ad nihil enim animal illud vtile est, nisi quòd sonum vocis improbis & importunis clamoribus reddit. Post hoc scinifes producuntur. Hoc animal pennis quidem suspenditur per aëra volitans, sed adeo subtile est & minutum, vt oculi visum nisi acute cernentis eludat: corpus tamen cum insederit, acerbissimo terebrat stimulo, ita vt quem volātem quis videre nō valet, sentiat stimulantem. Hoc ergo animalis genus dignissimæ arti philosophiæ vel hæreticorum calliditati poterit cōparari, quæ minutis & subtilibus verborum stimulis animas terebrat, & tanta calliditate circūuenit, vt deceptus quisq; nec videat nec intelligat vnde decipitur. Quarto quoque in loco cynomyia, id est, musca canina inducitur, quæ Cynicorum sectæ meritò cōparatur, qui Ibidem.
ad reliquas deceptionis suæ improbitates, etiam volu- 14 de Ciuit.
ptatem & libidinem summum prædicāt bonum. Quo- dei ca.20.
niam igitur per hæc singula prius deceptus est mundus, aduenìens sermo & lex dei huiuscemodi eū correptionibus arguit, vt ex qualitate pœnarum qualitates proprij agnoscat erroris. Quinto in loco animaliū nece vel pecudum Aegyptus verberatur. Vecordia in hoc arguitur Exod.9.
stultitiaq; mortalium, qui tanquā irrationabilia pecora cultū & vocabulum dei imposuerunt figuris nō solùm hominū, sed & pecorum. Vnde iusto iudicio factū est, vt in quibus cultū credebant inesse diuinū, in his viderent miserāda supplicia. Vulnera post hæc & vesicæ cū feruore, sexto in verbere producuntur, & videtur mihi quod in vlceribus arguatur dolosa & purulēta malitia, in vesicis tumēs & inflata superbia, in feruore, iræ ac furoris insania. Hucusq; per errorū suorum figuras mūdo supplicia temperantur. Post hæc verò verbera veniunt de supernis voces & tonitrua, & grādo, & ignis discur- Ibidem.
rens in grandine. Videte temperamentnm diuinæ correptionis. Non cū silentio verberat, sed dat voces, & doctrinā cœlitus mittit, per quam possit culpam suā mundus castigatus agnoscere: dat & grandinem, per quā te- F
nera adhuc vastentur nascentia vitium: dat & ignem, sciens esse spinas & tribulos peccatorum quos debeat ignis ille depascere, de quo dicit dominus, Ignem veni Luca.12.
mittere in terrā. Per hunc enim incentiua voluptatis & libidinis cōsumuntur. Quòd autem locustarum octauo Exod.10.
in loco fit mentio, puto per hoc genus plagę aut detrahentis, aut semper à se discordantis humani generis inconstantiā designari. Locusta enim cum regem non habeat, sicut scriptura dicit, vna acie ordinatū ducit exer- Prouer.30.
citum. Homines verò cum rationabiles à deo facti sint, neque semetipsos regere potuerunt, neque dei regis patienter moderamina pertulerunt. Nona plaga tenebræ Exod.10.
sunt, vt mentis eorum cæcitas arguatur, vt intelligant diuinæ dispēsationis & prouidentiæ obscurissimas esse rationes. Posuit enim deus, sicut psalmista dicit, tene- Psal.17.
bras latibulū suū. Quæ superbi audacter & temere perscrutari cupientes, & alia ex aliis asserentes, in crassas & palpabiles errorum deuoluti sunt tenebras. Ad vltimum, primogenitorum infertur interitus. Primogenita Exod.12.
Aegyptiorum non incongruè principatus & potestates mūdi huius, id est, diabolus & angeli eius intelliguntur,

G quos in aduentu suo Christus destruxisse dicitur: id est, captiuos duxisse, & triūphasse in ligno crucis suæ. Possumus primogenita Aegyptiorum accipere etiam omnes hæreticorum authores, & inuentores falsarum quæ in hoc mundo sunt religionum, quas Christi veritas cum suis extinguit authoribus. Et vt hæc quæ dicta sunt, tenacius vestræ memoriæ inhæreant, & ea velut munda animalia, in ore cordis reuoluere, & spiritaliter ruminare possitis, breuiter eecapitulationem facimus. Quòd
Recapitulatio. enim in prima plaga aquæ conuertuntur in sanguinem,
Exod.7. significantur doctrinæ philosophorum, quæ paruulos
Exod.8. sensu decipiunt. Quòd verò in secunda plaga, multitudo ranarum, intelliguntur in eis carmina poëtarum,
Vbi suprà. quæ nullis vnquam prodesse potuerunt. In tertia plaga scinifes, id est, muscæ minutissimæ prodeuntes, grauissimo stimulo corpora compungentes, & in eis philosophicæ artis astutia, & infœlicium hæreticorum ve-
Exod.8. nena vel commenta subtilissima designantur. Quarta plaga, musca canina inducitur, & Cynicorum doctrinæ meritò comparatur, qui inter cæliqua mala li-
Exod.9. bidinem summum prædicant bonum. Quinto loco animalia occiduntur, & significatur in hoc vecordia vel
H stultitia hominum. Sexto loco vlcera & pustulæ vesi-
Vbi suprà. cæ cum feruore mittuntur. In vlceribus arguitur dolosa & purulenta malitia: in vesicis, tumens & inflata su-
Exod.9. perbia: in feruore, iræ ac furoris insania. Postea vero septimo loco tonitrua & voces de cœlo mittuntur, simul & grando vel ignis. In vocibus & tonitruis agnoscitur doctrina cœlestis, in grandine disciplina quam accipiunt peccatores, in igne gratia sancti spiritus, per quam libidinum voluptates & peccatorum tribuli consumuntur. Octaua plaga, locustæ introducuntur. Ani-
Exod.10. mal dente noxium, & significatur in eis superbia hominum malignorum, qui se inuicem falsis testimoniis & proditionibus persequūtur: de quibus Apostolus di-
Galat.5. cit, Si inuicem mordetis & comeditis, videte ne ab in-
Exod.10. uicem consumamini. Nona plaga, tenebræ inducuntur, per quas cæcitas mentis vel cordis arguitur. Deci-
Exod.11. ma plaga, primogenita percutiuntur, in quibus aut spiritales nequitiæ, aut originalia peccata intelligi possunt, quæ veniente Christo per mysterium crucis & gratiam baptismi deleri vel extingui manifestissimè comprobantur. Hęc ergo fratres charissimi, quę illo tempo-
I re per figuras & imagines legimus facta, gaudeamus & gratias deo agamus, quia in nobis per eius misericordiam & sentimus, & videmus esse completa: regnante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto, per omnia secula seculorum, Amen.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Si peccauerit in te frater tuus, &c.
Matth.18. *Quæ habentur inter sermones de verbis domini Sermo. decimoquinto & decimosexto, Et de quæstionibus Euangeliorum libro secundo, capite quinto.*

Feria quarta post tertiam dominicam in Quadragesima, de eo quod scriptum est, Indurauit dominus cor Pharaonis: Sermo I.
Exod.9.

Sermo LXXXVIII. Exod.4. & 7.

Votiēs lectio illa recitatur, fratres charissimi, in qua frequētee audimus cor Pharaonis dominum indurasse, nō solùm laicis, sed etiam aliquibus clericis solet scrupulū generare. Dicunt enim aliqui inter se. Cur enim iniquitas illa Pharaoni imputatur, cum dominus cor illius obdurasse te-feratur? Et quia de hac re immundissimi Manichæi sa- K crilego furore scripturam veteris testamenti reprehendere solent: rogo vos fratres charissimi diligenter attendite, quia etsi non quantū debemus, certe vel quantum possumus breuiter volumus charitati vestræ suggerere, qualiter obdurationem illam debeatis accipere. Primò hoc fideliter & firmiter credat dilectio vestra, quia nunquam prius deus deserit hominem, nisi prius ab homine deseratur. Cum enim & semel & secundo & tertio vnusquisque grauia peccata commiserit: expectat tamen illum deus, sicut per prophetam dicit, vt *Ezech.33.* conuertatur & viuat. Cum verò in peccatis suis cœperit permanere, de multitudine peccatorū nascitur desperatio, ex desperatione obduratio generatur. Dum homines negligētes in primis despiciunt peccata sua quia parua sunt, crescentibus minutis peccatis adduntur etiam crimina, & cumulum faciunt, & demergūt. Quod cum factum fuerit, impletur hoc quod scriptū est, Pec- *Prouer.18.* cator cum venerit in profundum malorum, contemnit. De talibus & apostolus dicit, Ignoras quòd patien- *Roman.2.* tia dei ad pœnitētiam te adducit? Tu autem secundum duritiam cordis tui, & cor impœnitens, thesaurizas tibi iram in die iræ. Et de tali obduratione etiam alibi le- *Eccli.30.* gimus, Equus indomitus euadit durus, & filius remissus L euadit præceps. Et iterum de corrigendo filio scriptura loquitur, vnde ait, Tunde latera filij tui dum infans *Vbi suprà.* est, ne induret, & non consentiat tibi. Ista enim testimonia scripturatum ideo charitati vestræ insinuare volui, vt intelligatis quia & obduratio nō dei potentia compellente perficitur, sed dei remissione vel indulgentia generatur: ac sic Pharaonem non diuina potentia, sed diuina patientia credenda est obdurasse. Denique quotiens eum dei plaga percussit, afflictus pœnituit. At vbi ei remissio diuina indulgentiam dedit, iterum se in superbiam elatus erexit. Hoc ergo definitissime credite fratres, & hoc intelligite, quia quotiens dominus dixit, Ego indurabo cor Pharaonis: nō aliud intelligi voluit, nisi, ego, inquit, suspendo plagas meas & flagella, vnde eum per indulgentiam meam contra me obdurari permitto. Sed forte aliquis dicat, Quare illum deus parcendo indurari fecerit, & quare flagella remouerit? Hoc loco securus ego respondeo, Ideo deus toties flagella remouit, quia Pharao pro ingenti cumulo peccatorum suorum non tanquam filius ad emendationem M meruit corripi, sed tanquam hostis permissus est indurari. Tantæ enim illius iniquitates præcesserunt, & deum totiens sacrilego ausu contempserunt, vt in illo impleretur quod de talibus spiritus sanctus dixit, In *Psal.72.* labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur: ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate & impietate sua: Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum. Ecce qualiter obduratur, qui ad correctionem castigari à domino non meretur. De illis autem quos indurari dei misericordia non permittit, scriptum est, Flagellat deus omnem filium quem recipit. Et iterum, *Hebræ.12.* Ego quos amo, arguo & castigo. Et iterum, Quem enim *Apocal.3.* diligit, dominus corripit. De hac obduratione etiam *Prouer.3.* propheta ex persona populi ad dominum clamat dicens, Indurasti cor nostrū ne timeremus te. Quod vti- *Esaia.63.* que non est aliud, nisi deseruisti cor nostrum, ne conuerteremur ad te. Quam rem multis præcedentibus sacrilegiis in populo Iudeorum impletam esse cognouimus. Nemo ergo cum Paganis aut Manichæis dei iustitiam reprehēdere aut culpare præsumat: sed certissimè credat quòd Pharaonem non dei violentia, sed propria iniqui-

A iniquitas & indomabilis superbia contra dei præcepta totiens fecerit obdurari. Quid est autē quòd dixit, Ego
Exod.4. indurabo cor eius, nisi, cum abfuerit gratia mea, obdu-
& 7. ret illum nequitia sua? Et vt hoc euidentius possit agnosci, aliquam similitudinem de rebus visibilibus charitati vestræ proponimus. Sicut enim quotiens nimio frigore aqua constringitur, solis calore superueniente resoluitur, & discedente eodem sole iterum obduratur:
Matth.24. ita nimirum peccatorum frigore refrigescit charitas multorum, & velut glacies obdurantur: & cum eis iterum calor diuinæ misericordiæ superuenerit, resoluun-
Psal.18. tur: Ille vtique calor de quo scriptum est, Non est qui se abscondat à calore eius. Quod etiam erga Pharaonem impletum esse cognoscimus, à quo quotiens flagella remota sunt, contra deum se obduratus erexit. Quotiens vero afflictus est, humiliter supplicauit. Quare autem deus noster non omnes ita misericorditer flagellat, vt nullum contra se obdurari permittat? Aut illorum iniquitati qui obdurari merentur, asscribendum est, aut ad inscrutabilia dei iudicia referendum, quæ plerumque sunt occulta, nunquam tamen iniusta. Nobis ergo suffi-
B ciat piè & humiliter credere illud quod apostolus di-
Roman.9. xit, Nunquid iniquitas apud deum? Absit. Et illud quod
Deuter.32. in cantico cōsueuimus psallere, Deus fidelis, in quo nō est iniquitas. Vnde sicut iam superius suggessi de Pharaone, hoc sine aliqua dubitatione credamus, quòd eū non tam dei potentia quàm dei patientia fecerit obdurari. Quam rem etiam ipso confitente euidenter agnoscimus. Sic enim ipse cum castigaretur, iustitia compel-
Exod.9. lente professus est, Dominus iustus, ego autem & populus meus impij. Qua ergo cōscientia Christianus deum iniustum esse conqueritur? Nam & intantum non eum deus irreuocabiliter obdurauit, vt post decem plagas populum dei non solùm dimitteret, sed etiā exire com pelleret. Quod enim decem plagis percussus fecisse legitur, post primam castigationem implere potuisse cognoscitur. Quam rem etiam circa vernaculos nostros exercere consueuimus, quos nimis delicatè aut satis remisse nutrimus, vel quibus frequenter peccantibus indulgemus. Cum enim peiores de ipsa remissione redduntur: solemus his exprobrantes dicere, Ego te talem feci, ego tibi parcendo, proteruiam tuā negligentiamq; nutriui. Et hæc non dicimus, quòd ex voluntate nostra
C in tantā sint superbiam deuoluti, sed quia magis de bonitate vel indulgentia nostra fuerint obdurati. Ita & deus de Pharaone fecisse dinoscitur, dū ab illo pro ineffabili bonitate plagas suspendit, ille obdurato corde contra deū superbus erigitur. Ego vobis fratres charissimi hæc suggerēdo quasi indicula quædā directa & obscura insinuare curaui: vos verò si pio & fideli animo sicut consuestis scripturę diuinę sacramenta percipitis, domino donāte plenius quid rei veritas habeat cognoscitis. Nos verò fratres charissimi qui in veritate agnoscimus quòd ex multitudine peccatorū desperatio nascitur, & ex desperatione obduratio generatur: secun-
Prouerb.18. dum illud quod suprà dictum est, Peccator cum venerit in profundo malorum, contemnit: quotiens nobis aliqua peccata surrepserint, sine vlla mora medicamentum eleemosynæ vel pœnitentię festinemus animarum nostrarū vulneribus prouidere. Vtiliter enim malagma vel fibula calidis adhuc vulneribus apponitur, & cito ad sanitatem vulnus reducitur, quod putrescere longa abusione non sinitur. Et ideo quicūque delinquitur, peccata nostra iudices nos sentiant non patronos, accusatores suos & non defensores esse cognoscant: secundum illud quod scriptum est, Iniquitatem meā ego
D cognosco, & peccatum meum cōtra me est semper. Tu
Psal.50. agnosce, & deus ignoscit. Nam quo pacto deus dignetur ignoscere, quod in se homo dedignatur agnoscere? Quomodo enim si aliqua plaga aut aliquod vulnus in corpore nostro superuenerit, sine aliqua mora medicamenta requirimus, & medicamēta apponere festinamus: ita & in animæ vulneribus exercere debemus, ne forte si plus de corporibus quàm de animæ salute solliciti sumus, iniusto iudicio ancillam dominæ præferentes, increpationem propheticam mereamur excipere: Homo, inquit, cum in honore esset, nō intellexit: com-
Psal.47. paratus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Hoc enim nobis oportet vt plus de animæ quàm de corporis incolumitate cogitemus, & imaginem dei ita in nobis studeamus excolere, vt ante tribunal æterni iudicis sine confusione venire possimus, Qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eadem feria, de Pharaone. Sermo II.

AEgyptiorum turmæ inter maritimos fluctus
Sermo alienū iter ingressæ, aqua vindice puniūtur,
LXXXIX. vt illos in ditionē reuocarent, qui deum ha-
Exod.14. bebant peculiariter defensorē. Quos in me-
E dium marini aluei sinum desperata traxit audacia, inanis furor iræ amplius prouocabat insania, confundentibus & in naturam suā redeuntibus vndis, grauiter eos per diuersa mox littus excepit, & insepultos bestiarum pastibus arena seruauit. Elegerat deus Moysen qui Pharaonē virtutibus inuitaret, signis & magnalibus admoneret, vindicta terreret, & territum seueritate cōpesceret. Sed dicis, Quomodo posset liberari admonitus, qui iam dei sentētia trahebatur? Obdurabo, inquit, cor Pha-
Exod.4. raonis. Sententiam protulit quam se facturum promi-
& 7. serat, non quam iam fecisse monstrabat. Obdurabo, inquit, non obduro. Aliud est facere, aliud est quod iam fecisse promittitur, nec tamen impletur, vt metu territi corrigantur. Consumi Hebræos præcepit luto, latere,
Exod.1. paleis denegatis, vt tandem afflicti, si bellum continge-
& 5. ret Aegyptiis, non valerent resistere ciuitati. Leuantur ergo machinæ vsque ad cœlum, turres eminent, & aptissimè construunt fabricam, non quòd deessent ædificia ciuitati, sed populum perire quærebat, qui diuino fauore pollebat. Augetur populus dū opprimitur, & dum putat minui, quotidie crescit. Plus insequitur quasi pos-
F set vincere, quos diuina maiestas prædixerat esse victo-
Exod.1. res. Inter hæc præcepit vocari obstetrices, imperat vt Hebræarum si nati essent masculi necarentur, & sexus inferior seruaretur. O prodiga furoris audacia: Necdū natis pœna mandatur, & ante principium vitæ periculum concitatur. Cohibe nefarie homo insaniam tuam. Quos necdū vides, insequeris. Quid scelestius? nōdum natos occidis. Seruet ordinē feritas tua, nascantur antē, quos punias. Præstant tamen partū ministræ, noluerunt exercere ad perniciem quod didicerant ad salutem, facilius Hebræas mulieres quàm Aegyptias parere dicen-
Ibidem. tes, nec illis obstetricum ministeria sunt necessaria, quibus deus prouenit ad animas liberandas. O magnū humanitatis ingenium, & pium pro salute mendacium. Tantum timuerunt obstetrices deum, vt præcepta regis contemnerent, & mulierum sacraria conseruarent. Sed incredulus Pharao in alterum se nocendi aditum vertit, vt quod occultè antea tentauerat, in populis palàm faceret. omnē Hebræam masculinam prolem iussit occidi. Quod vbi ad aures matrum rumor aduexit, pulsatum est planctibus cœlum: & cū ab ipsis vberibus auulsa

G proles raperetur ad mortem, succedebat dolor vincens
parturientis dolorē. Nulla tamen mater infœlicior fue-
rat, nisi quæ fœcundior erat. Optabant tamē omnes ste-
riles esse, q̃ fœcundæ parerent. Quid impie insanis? quid
crudeliter sæuis? Licet plurimis insontium mortes acer-
bas inferas, & animas miserorum crudeliter cremes, ti-
bi necis augetur & pœnæ non detrahitur meritū. Cum
enim passim paruulorū corpuscula deiicerentur in flu-
men, Moysen manus excepit humana, quem pro totius
Exod. 2. vindictæ causa quærebant. Nam cum Pharaonis filia vi-
ridanti in ripa tremula posceret fluenti lauacra, inuenit
in loculo, quem pater non posset nutrire supplicio. Ad
quem educandum in nutricem mater adducitur, ad a-
lendum occasio coniunxit affectū, quem regis diuiserat
metus. Nouum miraculi genus fecit misericordis filia
parricidæ. Nam dum paruulum seruat ignara, patrem
decipit incauta. Dignum malitiæ eius sceleris erat, vt fi-
liæ prouisione periret, qui genitrices indixerat parturi-
re. Competens processit diuina vindicta, vt suis affecti-
bus puniretur, & Moyses pro aliis exuendis exueretur.
A fluctibus deniq; mystica lingua Moyses nomen acce
pit, & Pharaonis necem quam præparauerat in nomi-
H ne, in flumine maris inuenit. Hic operante virga per
medios fluctus ac si puluerulentos exhibet gressus, im-
perio suspensam in altitudinē montium erigit vndam,
vt dei plebem redderet saluam. Audistis nefariam cru-
Exod. 1. delissimámque vocem durissimi Pharaonis, Masculos
in amnem proiicite, fœminas viuificate. Iubet hostis in
flumen paruulos proiici, iubet innocentes crudeli mor
te necari. Non prohibet nasci, dum natos decernit oc-
cidi. Quos enim necdum viuere natura cōcesserat, eos
sententia iam sustinet ad pœnā. O noua & inaudita cru
delitas. Antè iudicium celebratur, quàm reus ipse dam-
netur. Antè sententia profertur, quàm obnoxius senten
tiæ demonstretur. Vtique reorum mos est, vt reatus sui
sententiam expectare soleant. Nec enim reus potest an-
tè damnari, quàm eius culpa cœperit manifestari. Hi ve-
ro nec rei nati, nec reatus sui sententiæ merito manci-
pati. Nascebantur enim non vt vitæ salutis perciperent
fructum, sed vt essent quos crudelitas seculo faceret lu-
ctum. Nunc præcipis, quod factum deberes vlcisci. Non
natorum pietas, nō parentum dolor te flectit, qui inter
infantium mortem parentumq; dolorē sæuitiæ tuæ ex-
I pleri sententiam gaudes. O parentum vota crudelia, læ-
titia luctibus immutata. Ad facinus profuit, quicquid
in eorum fœlicitate processit. Gaudebat lætissimus ho-
stis, inter madentes omnium fletus. Quantæ perierunt
dolentium preces, quantę incassum effusæ sunt lachry-
mæ, quanti gemitus vlulatúsque multorum, cum paren-
tum manib' natos exponi viderēt, qui simile nihilomi-
nus mox facturi fuissent? Suos iam casus in aliis alij cer-
nebant, alij continentes filios suos cum iam celare non
possent exponebant, alij mox editos exposuerunt, ne
quanto retinerent tardius, tanto emitterent crudelius.
Quanti pro filiis optauerunt mori, quanti sententiam
contemnere voluerunt tyranni? Satiemus, inquiūt, eum,
& nostro mœrore eius sæuitiam repleamus. Percutitur
Aegyptus primogeniti affectu, vt ex sese cognoscerent
quātus dolor sit filiorum qui necauerunt filios Hebræo-
Exod. 12. rum. Percutitur, inquam, Aegyptus primogenitorū affe
ctu, oriturq; funestus clamor. Dignitas nullum excusa-
bat, nec alium cōditio opprimebat. Non seruus ad ob-
sequium, non dominus ad imperiū. Non regem honor
excusabat, nec inopē necessitas alienabat. Stabant He-
bræi vindicta dominante illæsi, quos non tantùm pro-
pria salus lætos reddiderat, sed & hostium plaga lætio- K
res effecerat. Exeūt læti, eunt securi domino protegen-
te inuicti. Tunc pœnitet Pharao quòd viuat, & euasis-
se eum tanta eius scelera non sustinebant, vt qui in tan-
tis plagis nullam emēdauerat culpam, quæ fuerat com-
petens exquirebat. Iungit currus, exercitum præparat, Exod. 14.
aciē dirigit, nemo relinquitur qui saluari mereatur. In-
cluduntur persequentibus Aegyptiis Hebræi inter ma-
re & hostes, inter vndas & gladios. Hinc mare spumat,
inde arma coruscant. Hinc aquarum, inde armorum
strepitus. Sic operari deus suis assueuit, vt vbi deficit
humanum consilium, illic intercedat diuinum adiu-
torium. Quibus visis populus territus formidabat, cum
conspiceret rapido cursu influere littoribus mare, vol-
uente æquora flamine collisa laxare: mox vniuersi ex-
clamabāt ad ducem Hebræorum: Dum Pharaonis do-
minio carere volumus, discrimen, inquiunt, inuenimus,
& cum voluntarie seruire nolumus, ad periculum per-
uenimus. Exhibes mala, quibus adhuc vsque promittis,
nec te interitus nostri authorem intelligis, dum tantis
malis obnoxium nō agnoscis. Quibus Moyses sanctis-
simus ait, Ne formidetis viri, estote fide armati, credite
verbum quod sentietis futurum. Credite victoriam ve- L
stram iam properare, & gentis furentis interitum. Non
consentientibus ventis aquarum volumina imperfe-
ctis cursibus refrenantur, ne hostes vestros ante puniant
quàm iubentur. Statim diuino iussu virgæ ictu rumpi-
tur mare, & diuisis vndis campos quos natura non no-
uerat exhibuit. Hiantibus vndis freti, arcana & maris
secreta declarat vnda. Erigitur in cumulum pelagus, &
murorum instar suspensos exhibet fluctus. Fit littus vbi
fuerat pelagus, & limite recto via porrigitur, vbi popu-
lus domini mirabiliter graderetur. His nanque visis po-
pulus domini propter se cuncta gesta cognouit, & iussu
diuino intrepidus introiuit. Ambulabat, inquit, securus
domino pugnante inuictus, sequitur Pharaonis exerci-
tus aquarū supplicio periturus. Putabat illic posse se pu-
gnare, vbi solus cum suis fuerat periturus. Sic itaq; do-
minus locutus est Moysi, Nunc aduenit Aegypti interi-
tus. Quos enim disperdere volui, supplicio hoc abole-
re disposui. Ad pristinū statum redeat maris quod fue-
rat, vt salutem iustis, interitum operetur iniustis. Confe-
stim iussu diuino impetu facto Aegyptij rapiuntur, &
ruina aquarum oppressi fluctu voluente in littore proii- M
ciuntur, antè mortui Aegyptij, quàm incolumes perue-
nirent Hebræi. Hæc vindicta debebatur, vt citius peri-
ret, qui consequi denegauit salutem.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euāge-
lio secundum Matthæum, Accesserunt ad Iesum ab Hie- Math. 15.
rosolymis Scribæ & Pharisæi, dicētes, Quare discipuli tui
&c. quæ habetur de quæstionibus Euangeliorū libro pri-
mo, capite decimoseptimo, & decimonono.

Feria quinta post tertiam dominicam in Quadragesima,
De via trium dierum. *Sermo* 1.

IN lectionibus diuinis quę nobis prǽteritis die- Exod. 5.
bus recitatæ sunt, audiuimus dominum præ- Sermo XC.
cepisse Moysi, vt viam trium dierum pergeret
in desertum, & cum omni populo sacrificaret domino.
Videamus fratres dilectissimi quid sit illud quod dixit
Moyses, Viam triū dierum ibimus in desertū, vt sacrifi- Exod. 5.
cemus domino deo nostro. Hæc quidē volebat Moy-
ses, sed cōtradicebat Pharao, & nō volebat filios Israël à
se longe discedere. Non volebat princeps huius mundi

A exercitum domini trium dierum sacramenta cognoscere: illa vtique sacramenta, de quibus propheta dixit,
Osee.6. Viuificabit nos post duos dies, in die tertio suscitabit nos. Prima dies passio domini saluatoris est. Secunda qua descendit ad infernum. Tertia autem resurrectio-
Exod.13. nis est dies. Et ideo in die tertia deus antecedebat eos per diē in columna nubis, per noctem autē in columna ignis, ducitúrque populus per mare rubrum. Tres enim dies non incongruè possumus dicere patrem & filium & spiritum sanctum, quia & pater dies est, & filius dies est, & spiritus sanctus dies est, & hi tres vnus dies. Via trium dierum qua exitur de Aegypto, rectè intelligitur
Ioan.14. ille qui dixit, Ego sum via & veritas & vita: quia nemo venit ad patrem nisi per ipsum. Ipse est via per quam populus qui deo coniungitur, de Aegypto, id est, de idolorum obseruatione educitur: per mare rubrum Christi sanguine rubicundum, & quodammodo iam tunc mysterio consecratum, tanquam per baptismi sacramentum, Pharaone submerso, populus dei eripitur. Et verè ita fit fratres, quando in salutari lauacro tertiò Christiani merguntur: tunc Aegyptij, id est, originalia peccata
B vel actualia crimina quasi in rubro mari sepeliuntur, & filiis Israël pertranseuntibus ad dei seruitium, sola patiuntur peccata naufragium. Et ne aliquis dubitet & putet non omnia peccata sopiri per baptismum, agnoscat & intelligat, quia quomodo nullus remansit Aegyptiorum, sic nihil remanet penitus peccatorū. Sed antequā mare rubrum transiretur, clamauit Moyses ad dominum. Quomodo clamat, quia nulla eius vox auditur? Et
Exod.14. tamen dicit ad eum deus, Quid clamas ad me? Vellem scire quomodo sancti sine voce clament ad deum. Apo
Galat.4. stolus docet, Quia dedit deus spiritum filij sui in cor-
Rom.8. dibus nostris, clamantem abba pater. Et alibi, Ipse spiritus interpellat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Et iterum, Qui autem scrutatur corda, scit quid desideret spiritus, quia secundum deum postulat pro sanctis. Sic ergo inspirante spiritu sancto, apud deum per silentium sanctorū clamor auditur. Post hæc iubetur Moyses virga percutere mare. In virga mysteriū sanctæ crucis agnoscite. Et verum est fratres: Attendite enim & videte quòd nisi virga supra mare eleuetur, populus dei de Pharaonis potestate non tollitur. Sic est fratres cha-
C rissimi. Si sancta crux eleuata nō esset, Christianus populus in æternum perisset. Eleuata verò virga, id est, cruce erecta, cedit mare, cedunt & fluctus eius, hoc est, vincitur mundus, & mundi istius potestates. Cogitur ergo fluctus in cumulum, & vnda in semetipsa repressa curuatur. Soliditatem recipit liquor, & solum maris arescit in puluerem. Bonitatem creatoris intellige: Si voluntati eius obtemperas, si legem ipsius seruaueris, ipsa tibi elementa etiam contra sui naturam seruire compellit. Oremus ergo fratres dilectissimi, vt dominus noster quod de Aegyptiis fecit in mari rubro, faciat in corde & in corpore nostro, vt det nobis virtutem & adiutorium spiritus sancti, vt in nobisipsis spiritales Aegyptios possimus extinguere. Extinguit nanque spiritalem Aegyptium, qui non agit opera tenebrarum. Extinguit Aegyptium, qui non carnaliter, sed spiritaliter viuit. Extinguit Aegyptium, qui cogitationes sordidas & impuras vel depellit ex corde, vel omnino non recipit: sicut &
Ephes.6. apostolus dicit, Assumentes scutum fidei, in quo possimus omnia tela maligni ignita extinguere. Hoc ergo modo possumus hodie etiam Aegyptios videre mortuos & iacentes ad littus, submergi quadrigas eorum & equos. Possumus etiam Pharaonem videre submergi, si tanta fide viuamus, vt deus pacis conterat satanam sub D pedibus nostris velociter. Via etiam trium dierum po- *Rom.16.*
test intelligi, bene cogitare, bene loqui, bene operari. Et re vera qui hoc agit, & tota animi virtute custodit, non in nocte sed in die ambulat, nec filius tenebrarum, sed filius lucis efficitur: & impletur in illo illud quod apostolus dicit, Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux *Ephes.5.*
in domino: vt filij lucis ambulate. Quando fuimus tenebræ fratres? Vtique quādo vias noctis ambulauimus, id est, quando malum cogitauimus, malum diximus, malum etiam operati sumus. Postea verò venientes ad Christum, per ipsius gratiam relinquamus opera tenebrarum, & bene cogitando, bene loquendo, bene operādo viam lucis currere festinemus. Istæ ergo sunt tres viæ per quas peruenitur ad cœlum: sicut & illæ tres aliæ sunt per quas amatores mundi perueniūt in infernum, hoc est malum cogitare, malum dicere, malum facere.
Ista est lata & spaciosa via, quæ ducit ad perditionem: *Matth.7.*
Et per istas vias diues purpuratus descendit in infernū, *Luc.16.*
per illas vero alias Lazarus ad Abrahæ peruenire meruit sinum. Istas tres vias obsidet inimicus, sicut de Pharao- *Exod.14.*
nis exercitu legimus. Electos ascensores ternos stantes E demersit in mare rubrum. Qui sunt isti electi ascensores? Electi vtique à diabolo ad luxuriam, ad malitiam, ad omnium malorum caput superbiam. Et hi ergo terni stantes, istas tres obsident vias, vt ille aut hominem ad opera mala subuertat, aut ille sermonem malum eliciat, aut ille cogitationem iniquam extorqueat. Sed fœlix est qui totas tres istas vias deo adiuuante deuitans, per totum triduum de Pharaonis societate discedit, ita vt nullum illi diem subtrahat inimicus, nec splēdorem fidei eius vertat in noctem. Et ideo fratres, faciamus illud quod scriptum est, Omni custodia serua cor tuum. *Prouer.4.*
Cōsideremus cum dei adiutorio, & custodiamus corda simul & conscientias nostras: & si est quisquā in nobis cui cogitationem malam inimicus eliciat, quātum potest laboret vt vel in sermone nō peccet: vt si ei diabolus vnum diem rapuit, & cōuertit in noctem, vel secundum diē in illo obtinere non possit. Si vero & hoc subtilitate callidissima potuerit obtinere, vt malum & corde cogitemus, & ore loquamur, si iā duos dies perdidimus, vel vnum diem cum dei adiutorio conseruemus, ne etiam nos vsque ad opera mala possit nequitia F inimici subuertere. Si verò & hoc factū est, non tamen de misericordia desperemus, sed cito per pœnitentiam de luto fecis pedes animæ nostræ excutere festinemus. Non enim vult dominus mortē peccatoris, sed vt con- *Ezech.33.*
uertatur & viuat. Sic tamen conuertamur, ne iterum retro respiciamus, neque opera mala quæ fecimus faciamus, nec reuertamur quasi canis ad vomitum, sed ad *Prouer.26.*
preciosam & desiderabilem patriā tendentes, per viam bonorum operum perueniamus ad regnum, præstante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Eodem die, de amara aqua & manna.

Sermo II.

IN lectione quæ nobis ad missas legenda est, *Ser.XCI.*
fratres charissimi audituri sumus, quòd filij Israël post transitum maris rubri venerunt ad mara, id est, ad aquam amaram, & non poterat popu- *Exod.15.*
lus bibere aquā, eo quòd esset amara. Pro qua re dominus beato Moysi ostēdit lignum, & misit illud in aquā, & facta est dulcis. Mirum admodū est vt lignum ostenderet Moysi quod mitteret in aquā, & faceret eam dulcem, quasi non potuisset sine ligno aquam dulcem effi-

G cere deus, aut Moyses nesciebat lignū, vt deus illi ostenderet. Sed videndum est, quid decoris in his interior habeat sensus. Rubrum enim mare, sacramentum baptismi significauit: aqua amara, legis literam significauit. Denique lex si secūdum literam suscipiatur, satis amara est. Quomodo non esset amara quæ occidit, dicente *2.Cor.3.* apostolo, Litera occidit: Quid enim tam amarū, quàm *Genes.17.* vt puer octaua die circuncisionis vulnus accipiat, & rigorem ferri tenera patiatur infantia? Amarum satis & peramatum est huiusmodi poculum legis, intantum *1.Cor.10.* vt populus dei non ille qui in Moyse baptizatus est in mari & in nube, sed Christianus populus qui in spiritu & aqua baptizatus est, non possit bibere de ista aqua: sed ne gustare quidem de circuncisionis amaritudine potest, nec hostiatum ferre cruorem valet, nec sabbati obseruantiam custodire. Si verò ostendat deus lignum quod mittatur in hanc amaritudinem, vt dulcis fiat aqua legis, potest de illa bibere Christianus. Quod est istud lignum quod dominus ostendit? Salomon de-*Prouer.3.* monstrat, cum de Sapientia dicit, Quia lignum vitæ est omnibus amplectentibus eam. Si ergo lignum sapien-H tiæ Christi missum fuerit in lege, & ostenderit nobis quomodo spiritaliter intelligi debeat circuncisio, quomodo sabbata, quomodo lex obseruata sit, tūc efficitur aqua amara dulcis, & amaritudo legis conuertitur in dulcedinem intelligentiæ spiritalis, & tunc potest bibe-*Exod.15.* re populus dei. Vt ergo possit bibi aqua amara, ostendit deus lignum quod mittatur in eam, vt qui ex ea biberit, non moriatur, nec amaritudinem sentiat. Vnde constat quòd si quis sine ligno vitæ, id est, sine mysterio crucis, sine fide Christi, sine intelligentia spiritali bibere voluerit de legis litera, per amaritudinem moriatur. Hæc *2.Cor.3.* sciens Paulus apostolus dicebat, quia litera occidit: hoc est aperte dicere, quia aqua amara occidit, si non per spiritum in dulcedinem conuertetur. Lignum ergo in aquam mittitur, vt in dulcedinem commutetur. Verum est fratres, Tunc amaritudo ab aqua tollitur, quando crucis lignum baptismi sacramento coniungitur. Et *Exod.16.* illud aduertite fratres, quòd Iudæorum sabbato de manna nunquam omnino pluerit, nec meruerunt Iudæi vt I eorum sabbato gratia illis de cœlo descenderet. In nostra autem dominica die nō solùm semper venit manna, sed etiam ab ipso die veniendi initium fuit. Semper ergo nobis dominus pluit māna de cœlo. Cœlestia namque sunt eloquia ista quæ nobis dicta sunt, & ideo nos qui tale manna suscipimus, semper nobis manna datur de cœlo. Vnde infœlices Iudæi dolēdi & lugendi sunt, quia manna sicut patres ipsorum non merentur accipere, illi nunquam manna manducant. Non enim possunt manducare illud quod est minutū sicut semen coriandri, & candidum sicut pruina. Nihil enim in verbo dei minutum, nihil subtile, nihil infœlices Iudæi sentiunt spiritale, sed totum pingue, totū crassum. Incras-*Esa.29.* satū est enim cor populi huius. Sed & interrogatio no-*Matth.13.* minis, hoc idem sonat. Manna enim interpretatur, quid est hoc? Vide si non ipsa nominis virtus ad discendum te prouocat, vt cum audieris legem dei recitari in ecclesia, semper interroges & dicas doctoribus, quid est hoc? Hoc enim est quod indicat manna. Tu ergo si vis manducare manna, si cupis suscipere verbum dei, scito *Exod.16.* illud minutum esse & valde subtile sicut semen coriandri. Habet enim in se aliquid oleris quo nutriri & recreari possit infirmus, quia qui infirmus est, olera manducet. Habet aliquid rigoris, & ideo vt pruina est. Can-*Rom.14.* doris autē & dulcedinis habet plurimum. Quid enim candidius, quid splēdidius eruditione doctrinæ? Quid K dulcius, quidve suauius eloquiis domini, quæ dulcia *Psal.18.* sunt super mel & fauum? Sed quid est quod dicit, vt in die sexto duplum colligatur in repositionem, quantum sufficiat etiam sabbato? Hoc secundum nostram intelligentiam non ociosi nec securi præterire debemus, sed per eleemosynas recondere quantum sufficiat & in futuro die. Si quid enim hic boni operis acquiras, si quid iustitiæ, misericordiæ & pietatis recondas, hoc tibi in futuro seculo erit cibus. Denique hoc & apostolus admonet dicēs, Quæ enim seminauerit homo, hæc & me-*Galat.6.* tet. Quid ergo agimus nos, qui magis illud recōdere volumus quod corrumpatur, nō quod permaneat & perduret in crastinum, id est, in futuro seculo? Diuites auari & cupidi hæc recōdunt, quæ in hoc seculo, imò cum seculo corrumpūtur: Qui autem bona opera recōdunt, illa permanent vsque in crastinum. Deniq; scriptum est, quòd qui infideles fuerunt, seruauerunt, inquit, de manna, *Exod.16.* & ebullierunt ex eo vermes, & computruit. Illud autem quod pro die sabbati reponebatur, non est corruptum, neq; vermes ebullierunt in eo, sed permansit integrum. Et tu ergo si propter præsentem vitam tantummodo & L propter amorem seculi thesaurizes, continuò vermes ebulliunt. Denique audi de peccatoribus & his qui præsens seculum diligunt, quid propheta dicat, Vermes, in-*Esa.66.* quit, eorum non morientur. Isti sunt vermes quos generat auaritia, isti sunt vermes quos generat diuitiarum cæca cupiditas his qui habent pecunias, & videntes in necessitate fratres suos, claudunt ab eis viscera sua. Propterea & apostolus dicit, Diuitibus autem seculi huius *1.Ioan.3.* præcipe nō superbè sapere, neque sperare in incerto di-*1.Tim.6.* uitiarū, sed diuites sint in operib' bonis: facilè tribuant, communicēt, & thesaurizent sibi veram vitam. Sed dicit aliquis, Si manna verbum dei esse dicis, quomodo vermes facit? Verum est fratres: Non aliunde fiunt vermes in nobis, nisi ex verbo dei. Sic enim ait, Nisi veni-*Ioan.15.* ssem, & locutus eis fuissem, peccatum nō haberent. Post susceptum autem verbum dei qui peccat, efficitur ei ipsum verbum vermis, qui eius semper conscientiam fodiat, & arcana pectoris rodat. Nūc ergo festinemus cœleste māna suscipere. Istud enim māna prout vult quis-M que talem saporē sapit. Audi enim & dominum dicentem bis qui accedunt ad se, Fiat tibi secundū fidem tuā. *Matth.9.* Et tu ergo si verbū dei quod in ecclesia prædicatur, tota fide & tota deuotione suscipias, fiet tibi ipsum verbum quodcunque desideras. Verbi gratia, Si tribularis, consolatur te, dicēs, Cor cōtritum & humiliatum deus non *Psalm.50.* despiciet. Si lætaris, prospere cumulat tibi gaudia, dicēs, Lætamini in domino & exultate iusti. Si iracundus es, *Psal.31.* mitigat te, dicēs, Dominus sanat omnes lāguores tuos. *Psal.102.* Si paupertate cōsumeris, consolatur te, dicēs, Dominus *Psal.112.* erigit de terra inopem, & de stercore erigit pauperem. Sic ergo manna verbi dei reddit in ore tuo saporem quemcunque volueris. Hoc tamen si quis infideliter suscipiat & non comedat, sed abscōdat, putásne eousque deducendum est verbum dei vt etiam vermis fieri putetur? Non te turbet auditus: audi prophetam ex persona domini dicentem, Ego autē sum vermis, & non ho-*Psalm.21.* mo. Sicut enim ipse est qui fit aliis in ruinā, aliis autem *Luc.2.* in resurrectionem: ita & ipse est qui nunc in manna fidelibus quidem dulcedo mellis, infidelibus autem vermis efficitur. Et ideo fratres charissimi quantum possumus cum dei adiutorio lectioni diuinæ studeamus insistere, vt legem dei spiritaliter mereamur agnoscere, vt nobis verbum dei nō efficiatur vermis qui nostras con-

scientias

A scientias iugiter arguat & affligat: sed illud impleatur *Psal.118.* in nobis quod scriptũ est, Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua domine, super mel & fauũ ori meo. Quam gratiam oremus vt nobis deus pro sua pietate præstare digneiur: cui est honor & imperinm cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item eodem die homilia de eo quod scriptum est in *Ioan.6.* *Euangelio secundum Ioannem, Operamini non cibum qui perit, &c. quæ habetur in expositione doctoris Ibidem.*

Feria sexta post tertiam dominicam in Quadragesima, de eo quod scriptum est in Euãgelio secundũ Ioannem, Venit Iesus in ciuitatem Samariæ quæ dicitur Si- *Ioan.4.* *char, &c. Et de non differendo baptismo.*

Sermo I.

Ser.XCII. IN lectione Euãgelij infirmitatem humani generis suscepisse dominũ Iesum Christum plenissimè nobis sanctus Euãgelista monstrauit. Siquidem cum dixisset venisse dominum in ciuitatem *Ioan.4.* Samariæ quæ dicitur Sichar, iuxta prædium quod de-B dit Iacob Ioseph filio suo, in quo prædio erat fons Iacob: addidit, Iesus, inquit, fatigatus ex itinere, sedebat sic supra puteum. Venit dominus noster Iesus Christus ad prædiũ quod sanctus Iacob Ioseph filio suo dereliquerat, quod prædium nõ tam Ioseph quàm Christo arbitror derelictum, cuius figuram sanctus Ioseph patriarcha portauit, quẽ verè sol adorat & luna, & omnes stellæ benedicunt. Ad hoc prædiũ ideo venit dominus, vt Samaritani qui hæreditatem sibi patriarchæ Israël vendicare cupiebant, agnoscerent possessorẽ suum, & cõuerterentur ad Christum qui legitimus patriarchæ hæ-*Ibidem.* res est factus. Iesus, inquit, fatigatus ex itinere, sedebat sic supra puteum. Videte diuersitatẽ mysterij. Inter Apo-*Matth.17.* stolos exultabat in spiritu: in monte positus non solùm confortabat eos, verũ etiam gloriam his propriam demonstrabat: in Samaria constitutus fatigatus ex itinere sedebat supra puteum. Nunquid dei virtus poterat fatigari? Non vtique, sed fatigabatur quòd fidelem populum inuenire nõ potetat. Tunc ergo fatigatur Christus, quando nullam virtutem in suo populo recognoscit. C Hodieq; fatigat eum inobedientia nostra, fatigat eum infirmitas nostra. Infirmi enim sumus, quando non ea quæ fortia sunt atque perpetua, sed temporalia & caduca sectamur. Benè ait, Sedebat supra puteũ, non requiescebat, quoniam in Samaritanis nõ poterat requiescere. *Ioan.4.* Et hora, inquit, erat quasi sexta. Sexta die deus de limo terrę hominem figurauit, sexta hora venit Samariam visitare, vt si in eum Samaritani crederent, ipse in his inciperet requiescere, vt verum illud quietis sabbatum celebraret. Sedebat ergo dominus supra puteum, & venit Samaritana mulier haurire aquam. Magnũ mysterium. *Vbi suprà.* Venit mulier ad puteum, & fontem quem non sperauit inuenit. Dicit ad eam dominus, Da mihi bibere. Bonus dominus vltro se offert non quærenti, vt comple-*Esa.65.* tur illud propheticum, Palàm apparui non quærentibus me, inuentus sum ab his qui non interrogaeuerunt nomen meum. Petit bibere daturus, sedit supra puteum, vt non in altitudine quæramus aquam, sed de eo fonte qui supra omnes aquas est, salutaria nobis pocula hauriamus. Quis est fons nisi dominus noster Iesus Chri-*Psalm.35.* stus, cui dicitur, Quoniã apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen? Bonus fons, qui nos de huius vitæ refrigerauit incendio, & inundatione sua ariditatem nostri pectoris superauit. Vnde & mulieri di-citur, Si scires donũ dei, & quis est qui dicit tibi, da mihi *Ioan.4.* bibere, tu forsitan petisses ab eo, & dedisset tibi aquam D viuam. Non omnes sciunt donum dei, quia non omnes desiderant aquã viuam. Si enim desiderarent, nũquam circa se baptismi sacramenta differrent. Ipsi igitur de se pronunciant, & vitæ suæ testimonium perdũt, qui ideo volũt tardius baptizari, vt flagitia & scelera multa committãt. Noli differre, ô homo, remedia salutis tuæ, quoniam nescis quando à te anima tua repetatur. Denique Samaritana ignara mysterij, dicebat, Domine, neque hauritorium habes, & puteus est altus. Ante aduentum domini & puteus altus erat, & sine hauritorio aquam sibi vnusquisq; haurire non poterat. Venit dominus fons viuus, vt Pharisæorũ corda dilueret, sitim extingueret, pectora satiaret, non quærens hauritorium, sed vltro se infundens mẽtibus singulorum. Et addidit, Omnis qui bibit ex hac aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternum, sed fiet in eo fons aquæ salientis in vitã æternam. Vnum baptismũ docet, qui post ingressum æterni fontis, & cœlestis poculi sacramentum, vnumquenque nostrum sitire non patitur. Et ideo nos quibus tanta beneficia nullis præcedentibus meritis præstitit diuina mise-E ricordia, quantum possumus cum ipsius adiutorio laboremus, vt tantæ pietatis gratia non nobis iudicium pariat, sed profectum: Quod ipse præstare dignetur, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Eodem die de Raphidin & de petra percussa & Amalec, *Exod.17.* *Sermo II.*

OMnes, inquit apostolus, qui volũt piè viuere in *Ser.XCIII.* Christo, persecutionem patiuntur, & ab hosti- *2.Tim.3.* bus impugnantur. Et ideo agens quisque itee vitæ huius, auxiliante Christo indesinẽter debet esse armatus, & stare semper in castris. Si ergo & tu semper vigilare volueris vt te cognoscas in domini castris militare, obserua illud quod idem apostolus dicit, Nemo militãs deo, implicat se negociis secularibus, vt *2.Tim.2.* ei placeat cui se probauit. Qui si ita militas, vt à reb9 secularibus liber sis, & in castris dei agas semper excubias, vt dicatur de te illud quod paulò superius audiuimus, quia per verbum domini exeas de deserto Sin, & venias *Exod.17.* in Raphidin: Sin interpretatur tentatio, Raphidin vero F sanitas iudicij: Qui bene exit de tentatione, & quem tentatio probabilem reddit, ipse venit ad sanitatem iudicij. Saluus erit, & sanitas cum eo erit, qui in tẽtatione vitæ præsentis nunquã contra deum murmurans minime fuerit vulneratus, sicut in Apocalypsi legimus, Qui *Apoc.2.* vicerit, dabo ei edere de ligno vitæ quod est in paradiso. Venit ergo ad sanitatem iudicij, qui bene causam alterius audiẽs disponit sermones suos in iudicio: & mu- *Psalm.111.* nera super innocentem non accipit. Quid ergo in con- *Psal.14.* sequentibus scriptura commemorat, Sitiuit, inquit, ibi *Exod.17.* populus aquam, & murmurauit contra Moysen. Cum enim dixisset, Sitiuit populus, quid opus fuit vt adderet aquas? Sic enim habet antiqua trãslatio? Quare hoc addidit, nisi aquam sitiuit, qui debuit sitire iustitiam? Beati *Matth.5.* enim qui esuriunt & sitiunt iustitiam. Et iterum, Sitiuit *Psalm.41.* anima mea ad deum viuum. Multæ enim sunt sites. Si- *Sites multæ.* tiunt iusti, sitiunt & peccatores. Illi iustitiam, illi luxuriam. Iusti sitiunt deum, peccatores sitiunt aurum. Sitiuit ergo populus aquam, qui debuit sitire iustitiam. Dixit ergo ad Moysen dominus, Tolle virgam, & percute *Exod.17.* petram, vt educat populo aquam. Ecce est petra, & habet aquam. Sed hæc petra nisi percussa fuerit, aquas omnino non habet: percussa verò fontes producit & flu- *Ioan.7.*

G mina, sicut in euangelio legimus, Qui credit in me, flu-
mina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Percussus enim
Christus in cruce, noui testamēti fontes eduxit. Necesse
Ioan.19. enim erat vt ille percuteretur. Nisi enim ille percussus
fuisset, & de sacro eius latere sanguis & aqua manasset,
vniuersus mundus sitim verbi dei patiēs interisset. Per-
Exod.17. cussit ergo Moyses virga bis silicem. Quid est hoc fra-
tres? Nec hoc puto esse sine mysterio. Quid est hoc ꝙ
non semel, sed bis virga percussa est petra? Ideo secūda
vice petra percutitur, quia duo ligna in crucis patibulo
eriguntur, quia in vno ligno sacras manus expandit, in
alio verò à capite vsque ad pedes immaculatum corpus
Vbi suprà. extendit. Bibit ergo de petra populus, & statim bellum
iniit contra Amalec. Videte fratres, quia postea quàm
quisque de petra biberit, id est, Christi sacramēta susce-
perit, necesse est illi ad pugnam procedere. Tandiu e-
nim aliquis diabolum contra se pugnantem non sen-
tiet, quandiu opera illius exercere voluerit. Qui verò il-
lum reliquerit, & de petra bibens Christum sequi ele-
gerit, necesse est vt illum patiatur infestum, cui iusto iu-
H dicio voluit præponere Christum. Quisquis ergo Chri-
sto coniungitur, nō ad delicias, non ad voluptates, sed
2.Tim.3. ad prælium præparetur, quia omnes qui volunt pie vi-
uere in Christo, persecutionem patiūtur. Et iterum, Per
Acto.14. multas tribulationes oportet nos intrare in regnū dei.
Exod.17. Inierūt ergo bellum filij Israël, & Moyses vocat Iesum,
& dicit ad eum, Elige tibi viros, & pugna contra Ama-
lec. Vsque ad hunc locum beati huius nominis mentio,
id est Iesus, nusquam facta est. Hic primùm vocabuli
huius splendor obfulsit. Moyses vocat Iesum, lex inuo-
cat Christum. Elige, inquit, tibi viros potentes. Non po-
terat Moyses eligere viros potentes: Iesus solus est qui
potest viros potentes eligere. Ipse vtique qui dixit apo-
Ioan.15. stolis suis, Non vos me elegistis, sed ego elegi vos. Ipse
Matth.12. est qui domū fortis intrauit, & vasa eius diripuit. Moy-
Exod.17. ses autem ascēdit in verticem collis. Et factum est cum
eleuaret manus Moyses, vincebat Israël. Aduertite fra-
tres, Moyses manus quidem leuat, nō tamen extendit.
Cui ergo seruabatur vt manus extenderet nisi domino
nostro Iesu Christo, qui extētus in cruce vniuersum or-
I bem complexurus brachia pietatis expādit? Moyses er-
go leuauit manus, & licet nō expandit, tamen ipsa ele-
uatione mysterium crucis ostendit. Videte fratres iam
tunc per sacramentum crucis superatas esse aduersarias
gentes. Et nos fratres dilectissimi si adiuuante domino
manus erigimus, diabolū superamus. In manibus, ope-
ra debemus accipere. Si ergo talia sunt opera tua, vt illa
possis in altum in cōspectu domini leuare, potes etiam
& tu in teipso aduersarios tuos extinguere. Quis bene
manus leuat, nisi qui per eleemosynam in cœlo iugiter
thesaurizat? Quis ergo bene manus leuat, nisi qui assi-
duè victum ac vestitum pauperibus subministrat? Quis
bene manus leuat? Ille vtiq; qui implet illud apostoli,
Eleuantes, inquit, puras manus sine ira & disceptatione.
1.Tim.2. Quia ergo quotidie nobis & vobis pugna imminet cō-
Philip.3. tra aduersarias potestates, si volumus vincere, manus
nostræ, id est, actus nostri & conuersatio nostra non sit
in terris, sed sicut apostolus dicit, Super terram ambu-
Ibidem. lantes, conuersationem habeamus in cœlo. Scriptum est
tamen, quia sicut vitulus ablingit in campis herbam vi-
ridem, ita populus Israël ablinget populum Amalec su-
per terram. Per quod indicari videtur, quia populus dei
non tam manu & armis quàm voce pugnabat & lin-
gua, id est, orationem ad deum fundebat. Ergo & tu si
Coloss.4. vis vincere, audi apostolum dicentem, Orationi insi-
stentes, & vigilātes in ea. Hæc est Christiani pugna glo- K
riosissima, nō in suis viribus præsumere, sed semper dei
auxiliū implorare; cui est honor & imperium cum pa-
tre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item eodem die homilia de eodem de quo suprà
in Euangelio secundum Ioannem, quæ habentur in ex- *Ioan.4.*
positione doctoris ibidem: Et in libro LXXXIII.
quæstionum, quæstione LXIIII.

Sabbato post tertiam dominicam in quadragesima,
Sermo habitus ad mensam sancti Cypriani, de eo quod
scriptum est in Psalmo, Erudimini qui iudicatis terram: *Psalm.2.*
Et de muliere adultera, Sermo Primus.

ERudimini omnes qui iudicatis terrā. Terram *Ser.XCIIII*
iudicare, est corpus damnare. Audiamus apo-
stolum iudicantem terram. Non sic pugno, *1.Cor.9.*
inquit, tanquā aërem cædēs, sed castigo corpus meum,
& in seruitutem redigo, ne forte aliis prædicans, ipse re-
probus efficiar. Audi ergo terram iudicantem terram, L
& iudica terram, ne sis terra. Si enim terram iudicaue-
ris, cœlum eris, & in te factam gloriam domini enarra-
bis. Cœli enim enarrant gloriam dei. Si autem terram *Psalm.18.*
non iudicaueris, terra eris. Si autem terra fueris, ad eum
pertinebis, cui dictū est, Terram manducabis. Audiant *Gen.3.*
ergo iudices terræ, corpus castigent, libidines frænent,
ament sapientiam, vincant concupiscentiam. Et vt hoc
faciant erudiantur. Hæc est autem summa eruditionis,
Seruite domino in timore, & exultate ei cum tremore. *Psal.2.*
Exulta ei, nō tibi. Ei, à quo es quod es, & quòd homo es,
& quòd iustus es. Si autē putaueris quòd ab illo quidem
homo es, à te autem iustus es, non seruis domino in ti-
more, nec exultas ei in tremore, sed tibi in præsumptio-
ne. Et quid tibi fiet nisi quod sequitur? Ne quando ira-
scatur dominus, & pereatis (inquit) de via iusta. Non e-
nim ait, Ne quando irascatur dominus, & non intretis
in viam iustam, sed pereatis de via iusta. Iam enim vi-
deris tibi iustus nō rapiendo alienum, non adulteran-
do, non homicidium faciēdo, non falsum testimonium *Exod.20.*
aduersus proximum dicendo, patrem & matrem ho- M
norādo, vnum deum colendo, idolis & dæmoniis non
seruiēdo. De hac via peribis, si tibi ista à teipso esse pu-
taueris. Infideles enim non intrant in viam iustam, su-
perbi pereunt de via iusta. Quid enim ait? Erudimini
qui iudicatis terrā. Et ne forte vires & potentiam, quia
iudicatis terram, vobis tribuatis, à vobisipsis eam vobis
esse credatis, nolite sic, Seruite domino in timore, exul-
tate non vobis in præsumptione, sed ei in tremore. Ne
quādo irascatur dominus, & pereatis de via iusta, cum
exarserit citò ira eius. Quid ergo faciendum est ne pe-
reamus de via iusta? Beati omnes qui confidunt in eo. *Psal.2.*
Si beati qui confidunt in eo, miseri qui confidunt in se. *Hiere.17.*
Maledictus enim omnis qui spem suā ponit in homine.
Ergo nec in te, quia & tu homo es. Si enim spem tuam *De cōtinen-*
posueris in alio homine, inordinate humilis eris: Si au- *tia animæ.*
tem spem tuā posueris in te, periculose superbis. Quid *cap.8.*
autem interest? Vtrunq; periculosum. Nihil horum eli-
gendum, inordinate humilis nō leuatur, periculose su-
perbus præcipitatur. Deniq; vt nouerit sanctitas vestra,
propter istum sensum redarguendū & consumendum,
quòd in se quisque cōfidit, diuturna esse ista verba, Ser- *Psal.2.*
uite domino in timore, & exultate ei cū tremore: apo-
stolum audite hæc ipsa verba dicentem, & sententiam
cur dicta sint explanantem. Ecce apostoli verba sunt,
Cum

A Cum timore & tremore vestram ipsorum salutem operamini. *Philip.2.* Quare ergo cum timore & tremore meam salutem operor, cum sit in potestate mea operari salutem meam? Vis audire quare cum timore & tremore? Deus est enim qui operatur in vobis, ideo cum timore & tremore: quia quod impetrat humilis, amittit superbus. Si ergo deus est qui operatur in vobis, quare dictum est, vestram ipsorum salutem operamini? Quia sic deus in nobis operatur, vt & nos operemur. Adiutor meus esto: Designat esse operatorem, qui inuocat adiutorem. Sed voluntas, inquit, mea bona est. Fateor, tua. Sed & ipsa à quo data, à quo excitata? Noli me, ipsum apostolū interroga, Deus est enim, inquit, qui operatur in vobis & velle & operari pro bona volūtate. Quid est ergo quod tibi arrogabas? Quid est quod superbus ibas & peribas? Redi ad cor tuum, inueni te malum, & vt sis bonus, inuoca bonum. Non enim in te placet deo, nisi quod habes ex deo. Quod autē habes ex te, displicet deo. Si bona tua cogites, *1.Cor.4.* quid habes quod nō accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi nō acceperis? Solus est il-
B le qui non nouit nisi dare. Non habet datorē, quia non habet meliorē. Quo tu si inferior es, imò quia inferior es, *Gene.1.* gratulare quia ad eius imaginem factus es, vt in illo inueniaris, qui in te peristi. Non enim potuisti in te nisi perdere te, nec scis inuenire te, nisi ille qui fecit te, quærat te. Alloquamur tamen & eos qui secundū istam visibilem & popularem intelligentiam iudicant terram. Iudicant enim terram reges, duces, principes, iudices. Vnusquisq; pro munere quod accepit in terra, iudicat terram. Quid est autem quod dicitur, Iudicat terrā, nisi, iudicat homines qui sunt in terra? Nam si terram propriè nō accipias, nisi quā calcas, agricolis ergo dictum est, qui iudicatis terram. Porrò autem si reges iudicant terram, & qui sub regibus potestatem accipiunt à regibus, erudiantur & ipsi, quia terra iudicat terrā. Et timere debet eum qui est in cœlo, terra iudicans terram. Parem quippe suum iudicat, homo hominem, mortalis mortalem, peccator peccatorem. Si enim procedat in medium dominica illa sententia, Qui sine peccato est, prior in illam lapidem mittat: nónne omnis iudicans
C terram, terræmotum patitur? Euangelicum capitulum recolamus, *Ioan.8.* Pharisæi tentantes dominum, adduxerunt ante eum mulierem in adulterio deprehensam, de quo peccato pœna fuerat lege definita, lege scilicet data per *De verbis dñi, ser.47.* Moysen famulum dei. Hac ergo complexione dolosa & fraudulenta ad dominum Pharisæi accesserunt, vt si iuberet lapidari mulierem diffamatam, perderet mansuetudinem: Si autem quod lex iusserat prohiberet, pec *Matth.22.* casse teneretur in legem. Sicut autem interrogantes de tributo Cæsari reddendo, ore suo cepit, vicissim interrogās cuius esset prolatus nummus, cuius haberet imaginem & superscriptionem (respondentes enim ipsi qui interrogauerunt, in nummo esse imaginem Cæsaris: respondit eis secundum os ipsorum, Reddite Cæsari quæ Cæsaris sunt, & deo quæ dei sunt: vt admoneret sic reddendam deo in homine imaginem dei, quemadmodū in nūmo imago sua redditur Cæsari) ita & in ista adultera interrogatores interrogauit, & ideo iudices iudicauit. *Leuit.20.* Non prohibeo, inquit, lapidari, quam lapidari lex iussit, sed quæro à quibus. Nō enim resisto, sed legis ministrū requiro. Deniq; audite, Lapidare vultis secūdum legem? *Ioan.8.* Qui sine peccato est, prior in illā lapidem mittat. Quando autem hæc audiuit, digito scribebat in terra, vt erudiret terram. Quando autem hoc dixit Pharisæis, leuauit oculos suos, & inspexit terram, & fecit eam tremere. Proinde cum hoc dixisset, iterum cœpit scri- D
bere in terra. At illi compuncti & tremefacti, vnus post alterum discesserunt. O terræmotum, vbi sic terra mota est, vt etiam mutaret locum. Illis ergo discedentibus, remāsit peccatrix & saluator. Remansit ægrota & medicus. Remansit misera & misericordia. Et aspiciens mulierem, dixit, Nemo te cōdemnauit? Et illa, Nemo domine. Sed tamen adhuc solicita erat. Peccatores enim damnare non ausi sunt. Non ausi sunt lapidare peccatricem, qui seipsos intuentes, similes inuenerunt. Sed adhuc mulier erat in magno periculo, quia ei ille iudex remāserat, qui erat sine peccato. Nemo, inquit, te damnauit? At illa, Nemo domine. Sed nec tunc secura fuit. Cui solicitudini tacita dominus voce respondit, Nec ego te cōdemnabo. Illos à vindicta repressit conscientia, me ad subueniēdum inclinat misericordia. Hæc attendite & erudimini omnes qui iudicatis terram. Omnes scilicet, qui etiam sic intelligendum est, de quibus apostolus dicit, Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. *Rom.13.* Non est enim potestas nisi à deo. Quæ autem sunt, à deo ordinata sunt: Qui resistit potestati, E
dei ordinationi resistit. Principes enim non sunt timori bono operi, sed malo. Vis autem non timere potestatem? Bonum fac, & habebis laudem ex illa. Et si non ab illa, tamen ex illa. Aut enim iuste agis, & iusta potestas laudabit te. Aut iuste agentem etiam si potestas iniusta damnet te, deus iustus coronabit te. Ac per hoc tu iustitiam tene, tu bene viue. Et siue damnet siue absoluat, habebis laudem ex illa. Beatus ille cuius hic sanguis fusus est. Nónne ex illa potestate antequam & visus est iudicari, laudem inuenit? Confessionem promisit, in fide permansit. Mortem non timuit, sanguinem fudit, diabolum vicit. Vt ergo non sitis iniquæ potestatis quicunque homines vultis habere in potestate, erudimini ne peruerse iudicetis, & antè anima pereatis, quàm quēquam carne perdatis. Iudex esse vis, non potes meritis, vel pecunia, nondum reprehendo. Fortasse enim prodesse cupis rebus humanis, & emis vt prosis, vt seruias iustitiæ, non parcis pecuniæ. Prius propter te esto iudex in te. Prius iudica te de te, vt de penetrali conscientiæ securus procedas ad alterum. In teipsum redi, te atten- F
de, te discute, te audi. Ibi te volo probare integrum iudicem, vbi non quæris potestatem. Procedere vis cum potestate, vt alter tibi dicat de altero quod tu nescis: prius intus iudica. Nihil tibi de te dixit conscientia tua? Si nolis negare, vtique dixit. Nolo audire quid dixerit, Tu iudica qui audisti. Dixit tibi de te quid feceris, quid acceperis, quid peccaueris. Vellem scire qualem sententiam protulisti. Si bene audisti, si rectè audisti, si in audiendo iustus fuisti, si tuæ mentis tribunal ascendisti, si teipsum ante teipsum in equuleo cordis suspendisti, si graues tortores adhibuisti, si timores bene audisti, si sic audisti, & proculdubio pœnitendo peccatum punisti. Ecce & discussisti & audisti & punisti, & tamen tibi pepercisti. Sic audi & proximum tuum, si erudiaris sicut admonuit psalmus, Erudimini qui iudicatis terram. Sic *Psal.2.* audi proximum tuum, quomodo audis & te. Peccata persequeris, non peccātem. Et si forte quisque durus est ad corrigenda peccata auersus à timore dei, hoc ipsum in eo persequêris, hoc ipsum corrigere conaberis, hoc perdere & tollere laborabis, vt seruetur homo, peccato damnato. Duo enim nomina sunt, homo & peccator. Hominem deus fecit, peccatorē se ipse homo fecit. Per- *23.q.4 ca duo.* eat quod fecit homo, liberetur quod fecit deus. Noli ergo vsq; ad mortem, ne cum persequeris peccatum, per-

das

G das hominem. Noli vſque ad mortem,vt ſit quem pœ-
niteat : homo non necetur, vt ſit qui emendetue. Hanc
in corde retinens homo inter bomines dilectionem,
eſto iudex terræ,& ama non currere,ſed diligere.Si ſu-
perbis,ſuperbi in peccata,nō in hominem. In illud ſæui
quod tibi diſplicet & in te, non in eum qui factus eſt ſi-
cut tu.De vna officina exiſtis,vnum artificem habuiſtis,
vnus limus eſt veſtra materies. Quid perdis non aman-
do quem iudicas? Quoniam iuſtitiam perdis non a-
mando quem iudicas.Adhibeantur pœnæ,non recuſo,
non interdico , ſed animo amantis , animo diligentis,
animo corrigentis. Num enim filium tuum nō erudis?
Et prius agis,vt,ſi fieri poteſt,pudote & liberalitate eru-
diatur,& erubeſcat patrem offendere,non tanquam ſe-
uerum iudicem timeat : Gaudes ad talem filium. Sed ſi
fuerit forte iſta contemnens , adhibebis & verbera. In-
cutis pœnam,ingeris dolorem, ſed quæris ſalutē. Multi
amore,multi timore correcti ſunt,ſed per tremorem ti-
Pſalm.2. moris ad amorem peruenerunt. Erudimini qui iudi-
H catis terram. Diligite & iudicate. Non enim ſic quæri-
Sapient.3. tur innocentia , vt pereat diſciplina. Scriptum eſt , Di-
ſciplinam qui abiicit , infœlix eſt. Bene poteſt addi ad
iſtam ſententiam,Sicut diſciplinam qui abiicit, infœlix
eſt:ſic diſciplinam qui negat,crudelis eſt.Auſus ſum ali-
quid dicere fratres mei , quod vobis aliquanto plenius
exponere ipſius rei obſcuritate cōpellor. Repeto quod
dixi,Diſciplinam qui abiicit, infœlix eſt.Hoc eſt mani-
feſtum : Diſciplinam qui non dat , crudelis eſt. Teneo
prorſus,teneo & oſtendo,feriendo pium,parcēdo cru-
delem:Exēplum ante oculos pono.Vbi inuenio ferien-
do pium?Non eo ad alios,ad patrem & filium eo,pater
quando ferit amat , & non vult puer cædi. Contemnit
voluntatem,conſulit ad vtilitatem. Quare? Quia pater
eſt,quia hæreditatem parat,quia ſucceſſorē nutrit.Ecce
feriendo pius eſt pater,feriendo miſericors eſt. Da mi-
hi hominem parcendo crudelem. Non recedo à per-
ſonis,eos ipſos ante oculos pono.Sed ſi puer imperitus
& indiſciplinatus ſic viuat vt pereat,& pater diſsimulet,
pater parcat,pater perditum filium diſciplinę aſperitate
Pſalm.2. offendere timeat,nónne parcendo crudelis eſt? Erudi-
I mini ergo qui iudicatis terram, & bene iudicando non
à terra præmium , ſed ab illo ſperate qui fecit cœlum &
terram.

Eodem die,De decem in lege præceptis,& de decem plagis. Sermo II.

Ser.XCV. NOn eſt ſine cauſa , fratres dilectiſsimi , quòd
præceptorum legis dei numerus cum numero
plagarum quibus Aegyptus percutitur, exexæ-
quari videtur. Nam ſicut decem præcepta ſunt legis
quibus ad cultum dei populus admonetur,ita decē pla-
gæ leguntur , quibus ſuperbia Aegyptiorum affligitur.
Conſideremus ergo cur & ibi decem præcepta, & hic
decem plagæ memorētur. Ideo ſine dubio, quia in illis
erant vulnera, in iſtis medicamenta.Et opus erat vt pe-
riculoſis plagarum decem vulneribus decem pręcepto-
rum medicamina ſubuenirent.Primum eſt præceptū in
Exod.20. lege de vno deo. Non erunt, inquit, tibi dij alij præter
Exod.7. me. Prima plaga Aegyptiorū, aqua conuerſa in ſangui-
nem. Compara primum præceptū primæ plagæ , deum
vnum ex quo ſunt omnia,in ſimilitudinem aquæ ex qua
generātur omnia. Ad quam autē tem pertinet ſanguis,
niſi ad carnem mortalem?Quid eſt ergo aquæ conuer-
ſio in ſanguinem , niſi quia illi qui in dominum crede-
re noluerunt , ſicut dicit apoſtolus , obſcuratum eſt in-
Rom.1. ſipiens cor eorum? dicentes ſe eſſe ſapientes,ſtulti facti
ſunt.Aqua enim in ſanguinem vertitur,quia ſenſus Ae- K
gyptiorum obſcurus & tenebroſus efficitur.Et iuſto dei
iudicio factum eſt , vt de illo fluuio ſanguinē biberent,
in quo Hebræorum paruulos necare conſueuerant. Se-
cundum præceptum , Non accipies nomen dei tui in
vanum. Qui enim acceperit nomen domini dei ſui in Exod.20.
vanum , non mundabitur. Nomen enim domini Ieſu
Chriſti, veritas eſt.Ipſe enim dixit , Ego ſum veritas. Et Ioan.14.
quia veritas mundat , vanitas inquinat : videamus huic
ſecundo præcepto contrariam plagam,ranarum abun-
dantiam. In ranis hæretici intelliguntur,atque philoſo- Exod.8.
phi. Philoſophi enim vel hæretici quia in Chriſto om-
nia falſa eſſe dicunt , ranæ ſunt clamantes in paludibus
limoſis.Per ſuperbiam & inanem contentionem ſtrepi-
tum vocis habere poſſunt , doctrinam veræ ſapientiæ
inſinuare non poſſunt. Qui enim Chriſtianæ veritati
contradicunt,& in ſua vanitate decepti decipiunt,ranæ
ſunt tædium afferentes auribus , non cibum mentibus.
Tertium præceptum eſt,Memento,inquit,vt diem ſab- Exod.20.
bati ſanctifices. In iſto tertio præcepto inſinuatur quæ-
dam vacationis indictio , requies cordis , tranquillitas L
mentis , quam facit bona conſcientia. Ibi enim eſt ſan-
ctificatio , quia ibi eſt ſpiritus dei. Denique videte va-
cationem, hoc eſt quietem. Super quem, inquit domi- Eſa.66.
nus, requieſcam , niſi ſuper humilem & quietum & tre-
mentem verba mea? Spiritale enim ſabbatum non ob-
ſeruant niſi illi qui ſe ita temperatè operibus terrenis ac-
commodant , vt tamen lectioni & orationi , etſi non
ſemper , certè vel frequenter inſiſtant , ſecundum apo-
ſtolum , Attende lectioni diuinæ doctrinæ. Et iterum, 1.Tim.4.
Sine intermiſsione orate. Qui enim tales ſunt, quotidie 1.Theſſ.5.
ſpiritaliter ſabbatum colunt. Qui vero inquieti ſunt,&
iugiter terrenis actibus implicātur, de quibus ſcriptum
eſt , Impedimenta mundi fecerunt eos miſeros : iidem
requiem habere nō poſſunt. Attendite tertiam plagam,
huic tertio præcepto contrariam. Scinifes nati ſunt in Exod.8.
terra Aegypti de limo,muſcæ minutiſsimæ,inquietiſsi-
mæ, inordinatè volantes, in oculos irruentes, non per-
mittentes hominem quieſcere , dum abiguntur iterum
irruunt,dū expulſæ fuerint iterum redeunt.Quales iſtæ
ſunt muſcæ,tales ſunt homines inquieti , qui ſabbatum
ſpiritaliter obſeruare , id eſt , bonis operibus ſtudere & M
lectioni vel orationi inſiſtere nolūt. Et quomodo cor-
pus humanum ab iſtis muſcis affligitur , ita cor illorum
diuerſis cogitationibus inquietatur & compūgitur. Te-
nete præceptum, cauete plagam. Quartum præceptum
eſt , Honora patrem tuum & matrem tuam : huic con- Exod.20.
traria quarta plaga Aegyptiorum cynomyia, id eſt, mu-
ſca canina. Gręcum enim vocabulum eſt. Qui enim pa- Exod 8.
rentes honorare diſsimulat, muſca hunc canina, id eſt,
diaboli nequitia ſpiritaliter affligit & cruciat. Caninum
eſt enim parentes non agnoſcere. Nihil tam caninum,
quàm cum illi qui genuerunt,non agnoſcuntur. Quin-
tum præceptum eſt , Non mœchaberis. Quinta plaga Exod.20.
mors in pecora. Omnis enim qui aut vxore propria in-
temperatè excepto filiorum deſiderio vtitur , aut certè
(quod eſt crimen grauiſsimum) qui vxori aut filiæ alie-
næ aut ancillæ vel ſuæ vel alterius inſidiatur , & non re-
uocatur pœnitendo , victus cupiditate beſtiarum , tan-
quam amiſſo homine erit pecus , nō quaſi conuerſus in
naturam pecoris , ſed in humana forma habens ſimili-
tudinem pecoris, qui non vult audire dicentem domi-
num, Nolite fieri ſicut equus & mulus, in quibus non eſt Pſalm.31.
intellectus. Et illud, Homo cum in honore eſſet, nō in- Pſal.48.
tellexit : comparatus eſt iumentis inſipientibus,& ſimi-

lis fa-

A lis factus est illis. Sed si pecus esse non times, vel mori
Exo.20. sicut pecus time. Sextum præceptum, Non occides.
Exod.9. Sexta plaga pustulæ in corpore, & vesicæ bullientes & scaturientes iocēdia vulnerum de fauilla fornacis. Tales sunt homicidales. Ardent ira, quia per iram homicidij fraternitas periit. Ardent homines iracundia, ardent & gratia. Nā & qui vult subuenire femet, qui vult occidere femet. Iste præcepto, ille morbo. Iste bonis operibus, ille saniosis vlceribus. O si possemus videre animas homicidarum, sine dubio plus plangeremus quàm putrescētia corpora vlceratorum. Sequitur præceptum
Exod.20. septimum, Non furaberis. Et plaga septima grando in
Exod.9. fructibus. Quod per furtum cōtra dei præceptum subducis, de cœlo perdes. Nemo enim habet iniustum lucrum sine iusto damno. Qui furatur verbi gratia, acquiret vestem, sed cœlesti iudicio perdet fidem. Vbi lucrum, ibi damnum. Visibiliter lucrū, inuisibiliter damnum. Lucrum sua cæcitate, damnum de domini nube. Ergo qui suo malo desiderio forinsecus furantur, iusto
Exod.20. dei iudicio intrinsecus grandinantur. Octauum præ-
Exod.10. ceptum, Falsum testimonium non dices. Octaua plaga
B locusta animal dēte noxium. Quid enim volt falsus testis nisi mordendo nocere, & consumere mentiendo? Et ideo nos admonet apostolus, ne nos falsis crimini-
Gala.5. bus appetamus. Si, inquit, mordetis, & comeditis inuicem, videte ne ab inuicem consumamini. Nonum præ-
Exod.20. ceptum, Non concupisces vxorem proximi tui. Nona
Exod.10. plaga densæ tenebræ. Si enim peccarū est vxorem propriam excepta causa filiorū agnoscere, quale putas peccatum est alienam appetere? Verè densæ sunt tenebræ. Nihil enim sic dolet in corde patientis, quomodo si vxor illius appetatur. Et qui hoc facit alteri, nihil tale voluisset pati. Alia mala solent homines patienter excipere: hoc autem nescio vtrum inueniri poterit qui patienter ferat. O quàm dēsas tenebras patiuntur, qui talia faciunt, & talia concupiscunt. Vere excitantur furore horribili. Furor enim indomitus est vxorem alienam commaculare velle atque polluere. Decimum præce-
Exod.20. ptum, Non cōcupisces vllam rem proximi tui, non pecus, non ouem, non bouem, non aliquid omnino. Huic
Exod.11. mandato plaga decima contraria est, mors primoge-
C nitorum. Primogenita cordis nostri, fides est. Nemo enim bene operatur nisi fides præcesserit, sicut dicit apo-
Hebr.11. stolus, Sine fide impossibile est placere deo. Omnia opera tua bona, filij tui sunt spiritales, sed inter istos tibi primogenita est fides. Quisquis rem alienam occultè concupiscit, internam fidem perdit. Erit enim primum sine dubio simulator obsequens non charitate, sed fraude: veluti amans eum à quo se cupit fieri hæredem, amare se dicit eum quem mori desiderat: & vt in re eius se videat possessorem, optat vt proprium non relinquat hæredem. Hæc fratres comparatio & quodammodo contrarietas decem præceptorum, & decem plagarum cautos nos faciat, vt habeamus securitates nostras in præceptis dei. Res, inquam, nostras interiores in arca conscientiæ nostræ repositas. Ipsi sunt thesauri nostri quos nobis nec fur nec latro nec vicinus malus poterit ali-
Matt.6. quando auferre: vbi nec tinea nec rubigo est metuēda. Istæ sunt enim veræ diuitiæ, id est, bona conscientia, iustitia, misericordia, castitas, sobrietas. Qui talibus rebus plenus est, diues erit etiam si de naufragio nudus exierit. Si diligenter hæc attenditis, & quæ mala sunt fugere, & quæ bona sunt volueritis auxiliante domino exercere, eritis populus dei, & de iniqua Aegyptiorum seruitute, id est, spiritalium nequitiarum persecutione liberati, ad terram repromissionis poteritis fœliciter per- D uenire, præstante domino nostro Iesu Christo, cui est gloria & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item eodem die sermo de iudicibus, qui habetur inter sermones ad fratres in eremo XXXV.

Item eodem die homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Perrexit Iesus in mõtem Oliueti, &c. quæ habentur in expositione doctoris ibidem, Et inter sermones de Verbis domini XLVII. Ioan.8.

Dominica quarta in Quadragesima, de decem chordis, & decem præceptis. Sermo I. qui habetur tomo nono, fol. 199. col. 1. Ser.XCVI.

Eodem die, de filiis Israel.
Sermo II.

HAEc dicit dominus Moysi, Sine vt faciam te Ser.XCVII in gentem magnam. Graue est discutere per- Exod.32. sonam qui in infidelitatem cadit, dum maius quod accepit perdit. Quis Iudæorum inexolubiles nodos nescit? Quis perfidiam & audaciam non deponit? Legunt elogia sua, quod in præuaricatione parentum nō defuisset vindicta. Irata seueritas promitur, E & contumacia non emēdatur. Clementia leuius irascitur, quia citius miseretur. Ipsius erit iudiciū, & probare dignum, & delinquentibus indulsisse peccatum. Quid dico? Deus illos horruit, aut amauit? Absit. Si horruit, peccatores contempsit. Sed amauit, ideo frequenter indulsit. Reuertimini, inquit, ad me, & reuertar ad vos. Zacha.1. Eorum quidē sunt scelera aut rea lingua, aut consciētia criminosa. Vos, inquit, de patre diabolo estis. Non po- Ioan.8. test differri vindicta, vltio non procrastinabitur. Tanta enim sunt crimina vsurpatione concepta, vt nō parcant generi, cum rei videantur authori. Clamauerūt, inquit, Psal.106. ad dominum cum tribularentur: mittitur dux qui populum Israëliticum redderet liberatum. Parantur Ae- Exod.7. gyptiis dignæ & innumerabiles plagæ, ignominiæ, ad & 8. vindictam scinifes processerunt, vineas bruchus absumpsit, fructifera ligna locusta vastauit: terrorem ex grandine, vlcera, tumultus, voces, flammas: addita pecora, F armenta prostrata, aquas in sanguinem mutatas, prostratas ranas, pisces occisos: prædurantur elementa nullo rigore, siccantur fluenta in rei miraculo curuata, & in muro suspenditur vnda, insuetum iter mirantur fluctus, miratur & populus. Quid incredule popule nocte desperas? Signum tibi erit colomna, quam Christus illuminat. Securus iter quod arripis vade, antecedet te Christus. Et quia prosequitur Christus, fiducia non tecor debet esse, securus ad prōmissa peruenies: atque vtinam non rebelles. Apertū intrant mare Aegyptij, quos Exod.14. circunfusi fluctus festināter ruentes perdunt. Medij maris arenā vngulam sensit, mare cursus sustinuit equitum. Sed hæc vindicta debebatur, vt citius periret, qui consequi denegauit salutem. Quid dubitas de hoste? Tutè iam procede, mortuum videbis, probabis defunctum, cui antè fueras seruus. In eremum exitur, nec contume- Exod.16. lia differtur. Murmurant, petunt cepas & pepones, me- Num.11. ritò insulsi, & quos non gratiæ sales condiunt, vilem expetunt cibum. Cepas, ait, vt extorquerentur eis lachrymæ ex delicto collectæ. Non aquarum in fluuiis natora degenerat, communem liquorem amaritudo tristauerat, lignum mittitur, dulcedo reparatur. Petra percussa Exod.17. virga sitienribus potum præbuit, nec æternosa eis diffusa sunt vestimenta: aruo sterili nō defuit manna. Pulmentarium poscitur, desideriis omnia conferuntur. Sa-

G porem sensit quisque quem voluit in ore dum mandu-
Exod.16. cauit. Petunt sibi quod colerent, atque vtinam simpli-
Exod.32. citer postulassent. Sed plebs quæ dotales tabulas lege
mariti perceperat, de corruptela disponit,& de adulte-
rio cogitat. Quid te infidelis vis iungere consortio di-
gno? Mater tua displicuit repudiata per libellum repu-
Esa.50. dij, pronunciante Esaia, nec summo charismate es di-
Exod.20. gna,cum execrabilibus factis videaris ingrata. Non ser-
Exod.32. uies,inquit,deo alieno. Aurũ igni apponitur, & ingrati
infaustum scelus expetunt, adorant imaginem quam
succensus eiecerat ignis. Vbi est quod mandatum est:
Deut.6. Audi Israël,dominus deus tuus vnus est? Vitul⁹ tuus vbi
erat,cum tibi Christus in mari itinera præparabat,mare
aperuit,sitientibus potum præbuit: fessos ieiunio repa-
rauit? Luxuriosa gentilitas, post saturiem lusum quærit.
Exod.32. Sedit, inquit, populus manducare & bibere, & surrexe-
runt ludere. Atque vtinam verbis fuissent dicta,non fa-
ctis fuissent admissa. Ecce iam pater Abraham trans-
Genes.25. fertur in gentem magnam. Ecce quid criminis admittit
H primitiuus, quid gratiæ meretur secundus. Vendidisti
mihi primatus tuos, delicto factus famulus fratri tuo.
Radix quidem me aliena portat,sed noua gratia meum
caput impinguat. Ducem se ergo dominus ingrato po-
pulo præbebat, exercitum Christi per inaccessa loca &
deuia deserta terrarum non turbauit iter ignotum. Igi-
tur exoritur impugnante diabolo profana tentatio, sic
repente populus diuinis beneficiis ingratus, mens eius
à veritate desciscit: deseruit vitæ largitorem, & secutus
est mortis authorem. Vnde simulacra colentium cæca
stultitia,imò non ferenda dementia,mortali manu for-
matum vitulum putare diuinum? Acerbior indignitas
rerum est,vt pecoris sit figura terrori, & cum deus ani-
malia omnia homini subiecerit, ipse se in famulatũ pe-
cudum sponte deiecerit. Adeo formatur vitulus stulto-
rum collationibus inauratus: & quem nullus naturalis
motus quacunque flectebat,cum dementia perfidorum
subiugata ceruice portabat: & cuius aures nullus pene-
trabat auditus, vel aliqua commotio sensibilis agitabat,
has incassum dementis populi oratio stulta pulsabat:&
cui visum modulantibus palpebris vitali motu artificis
phantasia non dederat, nec genitrix natura contulerat,
I eum videntes ingrati deo supplices adorabant. Præce-
debat in eremo populum carens spiritu vitulus figu-
ratus,vt tali duce demẽs populus vteretur, qualis fuerat
& ipse delictis effectus. Et ne tanti mali sine vindicta in
posteros manaret exemplum,statim vindicatur in reos.
Dum enim malis modus imponitur, frangitur licentia
peccatorum. Frequenter enim plagis disciplina corri-
gitur, si nihil proficiant hortamenta iustorum. A dam-
nabilibus factis homines vindicta compescit, quos in
bonis operibus beneficia dei retinere non possunt. Si
enim non inter primos peccantium lapsus consuleret,
sed in futurum suspenderet vltionis occursum diuina
censura, proculdubio scelestorum omnium latius pro-
cessisset audacia. Denique si vis tuorum proficere di-
sciplinam, exerce cẽsuram. Vbi dei futuræ vindictæ so-
licitudo versatur,illic aut non peccatur, aut tardius de-
linquitur. Censura enim interdum quidam suscipiunt
supplicium,vt multi corrigantur in paucis, ne postmo-
dum ita commotus incipiat grassari per multos. Risus
frequens corrumpit mores, relaxat quoque neruos ri-
goris astrictos, seuerus autem vultus custos est discipli-
næ. Si enim delinquentibus frequẽter indulges, pecca-
tor non proficit ad salutem.

In eadem dominica homilia de eo quod scriptum est K
in Euangelio secũdum Ioannem, Abiit Iesus trans mare Ioan.6.
Galilææ quod est Tiberiadis, &c. quæ habetur in ex-
positione doctoris ibidem.

Feria secunda post quartam dominicam, de Thuribulis:
Sermo I.

Odo fratres dilectißimi cum diuina lectio le- Sermo
geretur, audiuimus dixisse dominũ ad Moy- XCVIII.
sen, vt thuribula in quibus superbi illi ac re-
belles incensum obtulerant, conflaret,& pro-
ducta in laminas altari affigeret, vt essent in testimoniũ
rebellium & superborum. Thuribula, inquit dominus, Numer.16.
quæ sanctificata sunt in mortibus peccatorũ, facito eas
laminas ductiles, & circunda ex eis altare, quia oblata
sunt coram domino, & sanctificata sunt. Hoc ergo per
hanc figuram videtur ostendi, quod thuribula ista quę scri-
ptura nominat ærea, imaginẽ teneant scripturæ diuinæ,
cui scripturæ hæretici ignem alienum imponentes, sen-
sum videlicet per errorem & intelligentiam alienam à
deo & veritati contrariã introducentes, incensum do- L
mino non suaue,sed execrabile offerũt. Ista ergo thuri-
bula ærea, id est, hæreticorum voces, si adhibeamus ad
altare dei, vbi diuinus ignis est, vbi vera fidei prædica-
tio, melius ipsa veritas ex falsorum comparatione ful-
gebit. Si enim verbi gratia dicam,ponam dicta Ariano-
rum vel Manichæorum, aut alterius cuiuslibet hæreti-
ticorum, & ex sermonibus veritatis ac scripturarũ diui-
narum testimoniis velut diuini altaris igne confutem,
nónne euidẽtior eorũ ex ipsa comparatione apparebit
impietas? Nam si doctrina ecclesiastica simplex esset,&
nullis extrinsecus hæreticorum dogmatum assertioni-
bus cingeretur, nõ poterat tam clara & tam examinata
videri fides nostra. Sed idcirco doctrinam catholicam
contradicẽtium obsidet impugnatio,vt fides nostra nõ
ocio torpescat, sed multis exercitationibus elimetur.
Propter hoc denique & apostolus dicebat, Oportet au- 1.Cor.11.
tem hæreses esse,vt probati quique manifesti fiant inter
vos. Hoc est dicere,Oportet hæreticorum thuribulis al-
tare circundari,vt certa & manifesta omnibus fiat fide-
lium atque infidelium differentia. Cum enim fides ca-
tholica velut aurum cœperit fulgere, & prædicatio eius M
vt argentum igne probatum intuentibus resplenduerit,
tũc maiore cum turpitudine & dedecore hæreticorum
voces obscuri æramenti vilitate sordebunt. Hæc autem
diximus de thuribulis eorum qui condemnati sunt,quę
altari iubentur affigi,quòd ex comparatione impiorum
isti clariores appareant: simul vt & posteris daret exem-
plum, ne quis præsumptione superbi spiritus non sibi à
deo datũ munus pontificatus inuaderet: sed vt illi cre-
datur quem nõ ambitio humana, non fauor corruptus
asciuerit, nec munerum oblatio profana surrogauerit,
sed meritorum consciẽtia & dei voluntas assumpserit.
Quod ergo pertulerunt superbi illi Leuitę,qui domino
non iubẽte sibi sacerdotium vendicabant, hoc patiun-
tur quicunque se aut ad episcopatus, aut presbyteratus,
vel diaconatus officium vel muneribus aut adulationi-
bus impudenter conantur ingerere. Quomodo com-
busti sunt illi in corpore,sic isti exurẽtur in corde. Hor-
tatur ergo Moyses pontificem magnum vt offerat in-
censum in castris,& exoret pro populo. Iã enim,inquit,
vastari populus cœpit. In spiritu videbat Moyses quæ
gerebantur. Abiit ergo Aaron vt offerret incensum pro
populo, & stetit inter viuos & mortuos,& mitigatus est Numer.16.
furor dei. Si intellexistis historiæ ordinem, & oculis vt
ita di-

A ita dicam, cernere potuiſti ſtantem pōtificem medium inter viuos & mortuos, aſcēde nunc ad verbi huius celſiora faſtigia, & vide quumodo verus puntifex Ieſus Chriſtus aſſumptu thuribulo carnis humanæ, & ſuperpoſito igue altaris, anima ſine dubio illa magnifica cum qua natus eſt io carne, adiecto etiam iocenſo, qui eſt ſpiritus immaculatus, medius inter viuos & mortuos ſtetit, & mortem non permiſit vltrà graſſari, ſed ſicut apo- *Hebr. 2.* ſtolus dixit, deſtruxit eum qui habebat mortis imperiū, id eſt, diabulum, vt qui in ipſum pontificem Chriſtum credit, iam noo moriatur, ſed viuat in æternum. Hoc fuit ergo myſterium, quud poſtea futurum iam tūc angelus ille qui populum vaſtabat expauit. Agnuſcebat enim figuram thuribuli & igois & incenſi, & qualis uffereuda eſſet deo hoſtia ab eo qui medius mortuorum viuorumꝗ; cunſtituendus erat, prȩuidebat: & illos tunc imago præfigurata ſaluauit, ad nos autem ſalutis veritas ipſa peruenit. Neꝗ; enim indumenta pontificis purpura ac lana byſſoꝗ; conteata erubuiſſet angelus ille vaſtator, ſed iſta quæ futura erant indumenta dumini & ſaluatoris noſtri ſingularis & magui pootificis intellexit, & his ceſsit, quibus vtique vniuerſa creatura inferior B erat. Puto autem quòd non ſolum primo adueutu domini & ſaluatoris ooſtri furma ipſa compleia ſit, ſed eadem fortaſſe ſeruabitur & in ſecundo. Veniet iterum filius hominis, & cum venerit, ſine dubio iouenict quuſdam mortuos, quoſdam viuentes. Hoc loco nun incōgruè mortui intelliguntur illi qui nimietate ſcelerum iu peccatis ſnis mortui comprobantur, viuentes autem illi qui in operibus vitæ permanſerint. Veruotamen vtrolibet modo ſtabit etiam in futuro magnus hic pontifex & ſaluator noſter medius viuorū & mortuorum. Sed & runc forte medius viuorum & mortuorum ſtare diceodus eſt, cum ſtatuet oues quidem à dextris, hædos autem à ſiniſtris, & dicet his qui à deatris erunt, *Matth. 25.* Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum eſt ab origine mundi. His autem qui à ſiniſtris ſuot dicet, Ite in igem æternum operarij iniquitatis, quem præparauit pater meus diabolo & angelis eius, quoniam non noui vos. Et ſunt vtique mortui qui in ignem mittuotur æternum: ſunt autem viui illi qui mittuntur ad regnum. Ad quod regnum vos pius do- C minus perducere pro ſua pietate dignetur, cui eſt honor & imperium cum patre & ſancto ſpiritu in ſecula ſeculorum, Amen.

Eodem die, de virga Aaron: *Sermo II.*

Ser. XCIX. *Nume. 17.* OMnis princeps tribus populi habet virgā. Nō enim poteſt quis regere populum, oiſi habeat virgam. Vode & Paulus apoſtolus, quia princeps erat populi, idcirco dicebat: *1. Corin. 4.* Quid vultis? In virga veniā ad vos, ao io charitate & ſpiritu manſuetudinis? Omnes ergo principes tribuum habeant neceſſe eſt virgas ſuas, ſed vous eſt ſolus, ſicut ſcriptura dicit, verus pontifex, cuius ille Aaron ſacerdos præferebat figuram. Huius ergo virga germinauit. Sicut enim virga Aaroo germioauit in populo Iudæorum, ita crux Chriſti floruit in populo gentium. Verùm quooiam vt ſæpe oſtendimus, verus pootifex Chriſtus eſt, ipſe ſolus eſt cuius virga crucis non ſolùm germinauit, ſed & floruit, & omnes credētium populorum fructus exhibuit. Quis autem iſte eſt fructus quem attulit? Amygdalas, inquit. Amygdalæ, fratres, nuces ſunt. Qui fructus primo quidem indumento amarus eſt, ſequenti munitur ac tegitur, tertio ſumentem paſcit ac notrit. Talis ergo eſt in eccleſia Chriſti doctrioa legis ac Prophetarum. Primo literæ facies ſatis amara eſt, quȩ quidem circum- D ciſiunem carnis præcipit, quæ de ſacrificiis mandat, & cætera quæ per occidentem literam deſignantur. Hæc omnia tanquam amaram nucis corticem proiice. Secundo in loco ad munimenta tecta peruenies, iu quo vel moralis doctrioa, vel ratio continentiæ deſignatur. Quæ neceſſaria quidem ſunt ad cuſtodiam eorum quæ ſeruantur intrinſecus, frangenda tamen quandoꝗ; & ſine dubio diſſoluenda ſunt: vt ſi verbi cauſa dicamus, abſtinentia ciborum, & caſtigatio corporis, donec ſumus in corpore iſto corruptibili & paſsibili, ſine dubio neceſſaria eſt: cum autem ſuperueniente morte cōfractum fuerit & reſolutum, & reſurrectionis tempore incurruptibile ex corruptibili redditum, atque ex animali ſpiritale, non iam labore afflictiuuis, nec abſtinentiæ caſtigatiune, ſed qualitate ſui nulla iam corpuri corruptela dominabitur. Sic ergo & nunc durior teſta uucis velut neceſſaria abſtinentiæ ratio videtur, & poſtmodum non quæreoda. Tertio autem loco recōditum velut in nuces inuenies ſecretum myſteriorum ſapiētiæ & ſcientiæ dei ſenſum, quo nutriantur & paſcantur animæ ſanctæ, non ſolùm iu præſenti vita, ſed etiam in futura. Ipſe enim eſt pontificalis fructus, de quo prumit- E titur his qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quia ipſi ſatu- *Matth. 5.* rabuutur. Hoc igitur mudo in omnibus ſcripturis tri- *Prouer. 22.* plex huius ſacramenti ratio percurrit. Sic & ſapientia monet, vt deſcribamus eam nubis in corde tripliciter, ad reſpundendum, ioquit, verbum veritatis his qui propoſuerunt nobis. Nam quia ſacramentum ſacerdutale eſt virga nucis, idcirco arbitror etiam Hieremiam qui *Nume. 17.* erat vous ex ſacerdotibus ex Anathot, vidiſſe virgam *Hiere. 1.* nuceam, & prophetaſſe de ea illa quȩ ſcripta ſunt, vel de virga nucea, vel de lebete ſiue olla ſuccenſa, quaſi oſtenderit per hæc in virga nucea eſſe vitam, & in lebete ſuccenſa eſſe mortem. Vita enim & mors ponitur ante fa- *Hiere. 21.* ciem noſtram: & vita quidem Chriſtus io ſacramento nucis, mors autem diabolus in figura lebetis ſuccenſæ. Si ergo peccaueris, portionem tuam pones cum olla ſuccenſa. Si autem iuſtè egeris, efficietur portio tua in virgam nuceam cum magno pontifice. Sed & in canticis canticorum ſponſa dicitur deſcendiſſe in hortum *Cantic. 6.* nucis, vbi etiam pariter cum nucibus ſacerdotalium quodāmodo pomorum copiam perſcribitur iouenisse. Diligenter attendite fratres, quia vnum promiſit Deus F futurum in virga, ſed plura dedit. Verum eſt fratres: Conſuetudiois ſuȩ rem fecit dominus ooſter. Semper enim maiora tribuit quàm promittit. Et erit, ioquit, homo quemcunque elegero, virga eius germinabit: hoc eſt ſolum quod promiſit Deus, vt virga eius quem eligeret germinet. Vbi verò ad rem venitur, vt quod promiſſum eſt oſtendatur impletum, oō vnum illud quod promiſſum fuerat effectum dicitur, ſed vide quanta addantur. Ait enim ſcriptura, Ecce germinauit virga Aa- *Nume. 17.* ron in domo Leui. Hoc eſt voum illud ſine dubio quod fuerat repromiſſum. Sed addūtur alia, & dicitur: Et produxit frōdes, & protulit flores, & germinauit nuces. Cum ergo de ſolo germine fuiſſet repromiſſum, vide quanta largitur deus, vt non ſolum germen produxerit, ſed & froodes: & non ſolum frondes, ſed & flores: & non ſolum flores, ſed & fructus. Quid igitur eſt quod ex his colligi & contemplari poſsit videamus. Primum omnium reſurrectionis ex mortuis ſacramentum in his euidenter agnoſcimus. Virga enim arida germinat, cum corpus extinctum cœperit reuiuiſcere. Quæ ſunt autem quatuor iſta, quæ reſurgenti corpori præſta-

G buntur? Vt seminatum in corruptionẽ, surgat in incorruptione: 1.Cor.15. Et seminatum in infirmitatem, surgat in virtute: Seminatum in ignominiam, surgat in gloria: Et seminatum corpus animale, resurgat corpus spiritale. Ista sunt quatuor, quæ virga arida corporis nostri in resurrectione germinabit. Sed redeamus ad ea quæ de virga dicere cœperamus. Possumus adhuc sic intelligere eorum quæ virga germinauerat differẽtias. Omnis qui in Christo credit, primò moritur, & post hoc renascitur. Et est etiam in figura quòd virga arida postmodum germinat. Est ergo primum germen, prima hominis in Christo confessio. Secundo frondescit, vbi renatus donum gratiæ dei sanctificationemq; susceperit. Inde affert flores, vbi proficere cœperit, & motum suauitate decoratis, ac fragrantiam misericordiæ & benignitatis effundere. Ad vltimum quoque affert etiam fructus iustitiæ, quibus non solùm ipse viuat, sed & aliis vitam præbeat. Cum autem ad perfectum venerit, & protulerit ex se verbum fidei, verbum scientiæ Dei, & per doctrinam suam alios lucrifecerit, hoc est attulisse fructus quibus alij nutriantur. Sic ergo singuli quique credentium de H virga Aaron, quæ Christus est germinantur. Quorum quatuor istæ differentiæ in aliis scripturæ locis velut ætates quatuor designantur, quas Ioannes apostolus in epistola sua distinctione mystica comprehendit. Ait e- 1.Ioan.2. nim: Scripsi vobis pueri, scripsi vobis adolescentes, scripsi vobis iuuenes, scripsi vobis patres. In quibus vtiq; nõ corporales ætates, sed spiritualium profectuum differẽtias ponit. Sic etiam in hoc sacerdotalis virgæ germen obseruabimus designari. Habentur ergo omnia hæc nõ tam in virga Aaron, quàm in ea virga quæ exiit de radi- Esa.11. ce Iesse, & flos de radice eius ascendit, supra quem requiescit spirit⁹ dei. In quo nec hoc ipsum videtur ociosum, quòd exire dicitur virga, & flos ascẽdere. Quamuis enim vnus sit Christus, singulis tamẽ diuersus efficitur, prout indiget is qui operatur. Qui ergo senior est & negligentior, pro disciplina Christus ei efficitur virga, & in virga non ascendere dicitur, sed exire. Exeundum namque est ei qui inutilis & ignauus est, de eo statu in quo non recte consistit, transeundum ad alium statum tanquam virgæ compulsione, id est, seueritate, doctrinæ Psal.91. rigidioris admonitu. Qui verò iustus est, quia iustus sicut palma floret, in hoc ascendere dicitur Christus. Sic ergo qui verberibus indiget, exit ad eum virga. Qui au- I tem proficit ad iustitiam, ascendit ei in florem. Ascendit autem quousq; afferat fructus spiritus, qui sunt charitas, pax, patientia, & reliquæ virtutes in Christo Iesu domino nostro.

Item eodem die homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem: Prope erat Pascha Iudæorum, & ascendit Iesus Hierosolymam &c. quæ habetur in expositione doctoris ibidem. Ioan.2.

Nume.13. *Feria tertia post quartam dominicam in quadragesima, de exploratoribus & de botro. Sermo I.*

Sermo C. Nume.13. Modo cum diuina lectio legeretur, audiuimus quòd tempore illo quo missi sunt duodecim exploratores ad considerandam terram repromissionis, duo ex illis vuam miræ magnitudinis in phalanga detulerunt ad filios Israël. Duo isti fratres dilectissimi, multis modis intelligi possunt. Nã & duo testamenta non incongruè significasse creduntur, & duo præcepta quibus diligitur deus & proximus. Possunt etiã in historia & allegoria intelligi. Quòd autem duûm testamentorum typum habuerint, hinc eui- K denter agnoscimus, quia quomodo in medio duorum illorum vua exhibita legitur, ita in medio duûm testamentorum Christus dominus euidẽter agnoscitur: secundum illud quod scriptum est, In medio duûm ani- Habac.3. malium cognosceris: id est, in medio noui vel veteris testamenti. Quòd autem dixit, In medio, non sic intelligendum est, quòd Christus inter nouum & vetus testamentum sic fuerit medius, vt nec in nouo nec in veteri cõtineretur. Nõ ita est fratres charissimi. Sed quod ait, In medio duûm animalium cognoscêris, hoc sentiendum est quòd sit in medio veteris testamenti, & in medio noui: id est, intus in interiori & spiritali intellectu, non in litera quæ non solùm Iudæos, sed etiam hæ- 1.Corin.3. reticos omnes cõsueuit occidere, sed in spiritu qui omnes Christianos spiritaliter intelligentes viuificat. Hoc est ergo, in medio duûm animaliũ cognoscêris, in interiori sensu noui siue veteris testamenti. Exhibita est ergo vua à duobus. Isti autem duo qui vuam de terra repromissionis afferre meruerunt, sicut iam diximus, possunt intelligi etiam duo præcepta dilectionis, id est, diliges deum, & diliges proximum. Denique considerate Matth.22. fratres, quia sicut illi duo pendentem vuam attulerunt, L ita & de istis duobus, id est, dilectione Dei & proximi dicitur, In his duobus præceptis tota lex pendet, & prophetæ. Sicut enim vua illa Christum deum figurauit, ita & terra repromissionis in qua natus est, sanctæ Mariæ videtur imaginem prætulisse. In ipsa enim impletũ est, Veritas de terra orta est. Quomodo autem beata Ma- Psal.84. ria non fuit terra repromissionis, quæ per prophetam multo ante promissa est? Nam per beatum Esaiam dominus eam ante multa annorum spacia repromisit. Sic enim ait, Ecce virgo in vtero concipiet & pariet filium. Esaiæ.7. Exhibita est enim vua de terra repromissionis. Ipsa est enim de qua legimus, Suxerunt mel de petra, & oleum Deuter.32. de firma petra. Ee de ipsa scriptum est: Petra autem erat 1.Cor.10. Christus. Et illud, Cum adipe renium, & sanguine vuæ. Gene.49. Et iterum, Lauabit in vino stolam suam, & amictũ suum in sanguine vuæ. Hæc, inquam, vua in ligno suspensa duorum defertur obsequio, quæ nobis vtiq; sicut iam dictum est, duûm testamentorum repræsentãtur oraculis, quæ in ligno crucis pependit, cuius vinum in precium nostrum passionis expressione profluxit. Sed operæpretium est arcana sacramentorum aperiri effectibus rerũ. Hanc vuam duo deferunt inserto vecte pendentem. M Possunt isti duo etiam Christianum vel Iudaicum populum figurare. Isti ergo sunt duo, id est, synagogæ vel Ecclesiæ populi. Et quia prior fuit Iudæorum populus, præcedit Iudæus, sequitur Christianus. Salutẽ suam hic ante conspectum suum gerit, ille post dorsum. Hic obsequium præfert, ille contẽptum. Ideo & de Iudæis propheta testatur, Obscurentur oculi eorum ne videant, & Psal.68. dorsum illorũ semper incurua. Incedunt duo sub sacro fasce ordine suo. Hic semper videt, ille semp relinquit. Iudæus autem proximum se æstimat, sed absentat. Christianus ergo præsenti munere fruitur, Iudæus solo onere prægrauatur: quia Christus sicut credenti salus, ita onus est non credenti. Iudæis enim ille specialiter annunciatus: de quibus dictum est, In sua venit, & sui eũ non rece- Ioan.1. perunt. Factus est eis lapis offensionis & petra scandali: & quem Israël non cognouit, gentium fides recepit. Et Roman.9. ideo post sequitur iste, sed spem suam sub oculis habens antecedit & proficit: ille prior gradit̃, sed deserit & recedit. Portat quidẽ Christũ in lege Iudæus, sed à gratia quam in mysteriis portat, auersus est, quia quẽ prædica-

tione

A tione suscepit electus, corde perdit incredulos: & quem vnus aspernatur in lege, alter miratur in corpore. Vnde amborum dominus & redemptor noster ab hoc adorante gestatur, ab illo se auersante suspenditur: Ac sic impletum est in Iudæis: Posuerunt ad me dorsa, & non facies suas. Et quia Christum dominum qoem prior populus Iudæorum & post dorsum reliquit & crucifixit, nos postea venientes adorare & portare meruimns: secundum illud quod apostolus ait, Glorificate & portate deum in corpore vestro: (1. Cor. 6.) quantum possumus cum ipsius adiutorio laboremus, ne à ceruicibus nostris tā sanctam sarcinam malis operibus deponamus. Sarcina enim Christi, leuare consueuit, non premere: Sic & ipse in euangelio dixit, Iugum meū suaue est, & onus meum leuē. (Matth. 11.) Si enim iugum Christi subdita & humili ceruice suscipimus, magis nos portat quàm à nobis portetur. Sicut enim iugum seculi semper premit, ita iugū Christi leuare consueuit. Et quia omnis homo aut Christum portando erigitur, aut iugum seculi sustinendo ad inferiora deprimitur, attendat vnusqoisque conscientiam suam: & si se sanctis cogitationibus & bonis operibus iugum Christi portare cognouerit, gaudeat & deo gra-

B tias agat, & cum grandi solicitudine vel timore perseuerare contendat. Qui verò luxoriosis cogitationibus & malis operibus durisimo mūdi huius iugo se nimiū grauari cognoscit, orationibus, ieiuniis vel eleemosynis proiiciat iugū diaboli, vt mereatur excipere iugum Christi, & de omnibus malis actibus suis cum propheta fideliter dicat: Dirumpamus vincula eorum, & proiiciamus à nobis iugum ipsorum. (Psal. 2.) Tunc enim de illa spiritali vua de qua nobis vinum lætitiæ prælum crucis expresit, cum secura conscientia bibere poterimus, si nos nec luxoria sordidauerit, nec iracundia combusserit, nec inflauerit superbia, nec auaritia obscurauerit, nec inuidia vipereo veneno percusserit. Omnia enim ista de corde suo debet expellere, qui ad altare desiderat vel optat accedere. Et quia spiritalis vindemia, id est, paschalis solennitas imminet, in qua festiuitate botrus ille, de quo superius diximus, per iniuriam vel pondera crucis expressus est, de tanta ac tali vua accepturi calicem salutaris, & vinum lætitiæ bibituri, exceptoria cordis vel pectoris nostre cum grādi nitori ac diligentia, ieiuniis, vigiliis, orationibus, eleemosynis & præcipue

C castitatis nitore mundemus: Contra nullum hominem odium in corde seruantes, & non solùm amicos, sed etiam inimicos & aduersarios diligentes, cum secura conscientia in oratione dominica dicamus, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, (Matth. 6.) præstante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Eodem die, de serpente æneo, *Sermo II.*

(Nume. 21. Ser. CI.)

IN lectione quæ nobis recitata est, fratres charissimi, audiuimos quòd eo tempore quo propter superbiam Iudæorum & murmurationem eorum contra dominum, à serpentibus Regulis, id est, Basiliscis in deserto populus vastabatur, præceperit dominus Moysi vt serpentem æneum faceret, eúmqoe in ligno suspenderet, (Nume. 21.) quē percusi respicientes ab interitu sanarentur. Serpens iste, fratres dilectisimi, licet hoc satis mirum esse videatur, tamen figurauit incarnationem domini. Durum fortè alicui videri poterat ista significatio, nisi hoc ipse dominus in Euangelio suo dixisset. Sic enim ait, Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis. Suspensus est

D ergo tunc serpens æneus in conto, (Ioan. 3.) quia Christus suspendendus erat in ligno. Tunc enim quicunq; fuisset à serpente percussus, serpentem æneum respiciebat, & sanabatur: nunc verò humanum genus quod à spiritali serpente diabolo percussum fuerat, Christū credendo respicit & sanatur. Quicunque percussus serpentem illum æneū non vidisset, moriebatur. Ita est fratres, nisi quisq; in Christum crediderit crucifixū, diaboli veneno premitur. Tunc enim vnusquisque respiciebat serpentem mortuum, vt posset euadere viuum: Nunc verò qui vult diaboli vitare venenum, Christum respiciat crucifixum. Et quia mors à morsu nomen accepit, & generi humano morsus antiqui serpentis acciderat, & mors nisi à morte superari non poterat: ideo mortem Christus sustinuit, vt iniusta mors iustam vinceret mortem, & liberaret reos iustè, dū pro eis occidebatur iniustè. Quicquid enim diabolus in Adam exercuerat, quasi iuste videbatur egisse in homine, (Gene. 3.) qui se vnius arboris delectatione vendiderat. In Adam ergo quasi in proprio seruo iure sibi domino dominium vendicauit: in passione autem Christi, in quo peccati maculam non inuenit, iniu-

E stè mala omnia perpetrauit. Sic & ipse dominus in euāgelio dixit, Ecce venit princeps huius mundi, & in me nihil inuenit. (Ioan. 14.) Quid est nihil inuenit? Nullum omnino peccatum. Et in psalmis, Quæ non rapui, inquit, tunc exoluebam. (Psal. 68.) Quod ergo iustè debebat Adam, Christus iniustè mortem suscipiendo persoluit. Ille expandit manum ad pomorum dulcedinem, iste ad crucis amaritudinem. Ille arborē necis, iste salutis ostendit. Ille se contra deum erexit & cecidit, Christus se humiliauit vt omnes erigeret. Adam mortem vniuersis intulit, & Christus vitam omnibus reparauit. Respiciebat ergo vnusquisque ad serpentem æneum, & à venenatis serpentibus sanabatur. Serpēs æneus in ligno positus venena viuorum serpentiū superauit, (Nume. 21.) & Christus in cruce suspensus & mortuus antiqua diaboli venena restrinxit, & omnes qui ab eo percusi fuerant liberauit. Quare tamen serpens ille non de auro, non de argento, sed de æramēto fuerit factus, videamus. Hoc mihi videtur quòd duas significationes habere posit. Vnam propter diuturnitatem, quia vasa ænea durare diutius solent. Aliam propter vocis claritatem. Nam inter omnia metalla vasa ærea maiorē tinnitum reddere, & longius sonare solent.

F Doctrina non in vna tantùm gente Iudæorum innotescere, sed per vniuersum mundum claro salutiferæ prædicationis sono poterat peruenire: ideo serpens ille æneus efficitur, vt doctrina Christi in vniuerso mundo clarius prædicetur: secundum illud quod de apostolis scriptum est, In omnem terram exiuit sonus eorum & in fines orbis terræ verba eorum. (Psal. 18.) Et tamen fratres etiam secundum medicorum carnalium disciplinam, quibus de morte serpentis contra viuorum serpentium venena salubria præparātor antidota, non est incongruum, vt mortuum debeat serpentem intendere, qui à viuorū serpentium venenis desiderat liberari. Hæc ergo omnia ideo diximus, vt quoscunque serpentis, id est diaboli & angelorum eius venena percusserint, ad Christum (qui in similitudine illius ænei in ligno suspensus est) fideliter aspiciant, vt cum beato Paulo apostolo dicere possint, Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi, (Galat. 6.) per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Et quia de beatæ crucis mysterio diutius loqui & dolce est & salubre, reliquas eius significationes breuiter (si iubetis) charitatis vestræ auribus intima-

G mus. Quid enim dulcius, quid suauius vel cogitari vel
dici potest quàm sanctę crucis mysteriũ, per quã nõ so-
lùm ab inferis reuocari, sed etiam in cœlos eleuari me-
ruimus: quia sine vlla dubitatione vbi caput nostrum
Christum ascendisse credimus, membra illius secutura
esse confidimus. Ligni crucis etiam vmbra vel figuræ, in
veteri quoq; testamento plurimum valuerunt. Nullum
Moyses signum sine ligni sacramento peregit. Vt enim
signa & prodigia in Aegypto faceret, virgam accepit à
domino, & ad signa quæque diuinitus audiebat & dice-
Exod. 4. batur ei: Eleua virgam tuam. Non vtique deus virgę au-
xilio indigebat, sed erigebatur: vt scire possimus quantũ
esset illud futuri ligni mysterium, cuius fuerat vmbra
figurarum virgæ illius sacramentum. Forte si rubrum
Exod. 14. mare diuidendum est, iubetur Moyses eleuare virgam,
& mare cognoscens venturi ligni figuram, mox iter po-
Exod. 15. pulo pandit insuetum. Si ad aquam marrhæ amarã ve-
nitur, nisi lignum in se susceperit, non dulcescit. Quæ
res erat indicio, amaritudinem gẽtium per lignum cru-
Exod. 17. cis in vsum dulcedinis quandoq; esse vertendam. Si au-
tem non habet aquam populus vnde bibat, petra ligno
percutitur, & dat per gratiam quod non habuerat per
Vbi suprà. naturam. Si Amalec sæuus hostis occurrit, Iesus filius
H Naue virgam tenere manu iubetur, & Moyses brachia
sua in modum crucis extendere, ac sic per figuram cru-
4. Reg. 6. cis vincitur insuperabilis inimicus. Sed nec Helisæus
ligni huius mystici virtutem penitus ignorauit, qui se-
curim de manubrio in gurgitem lapsam misso in flumi-
ne ligno de profundo euocauit, significans vtique dura
corda & ferreas hominum ceruices de profundo emer-
sas errore, ligno crucis esse in posterum subiugandas. O
crux cuius tantus ac talis decerpitur fructus. Fructus au-
tem crucis, gloriæ est resurrectio. Hic fructus ligni hu-
Psal. 1. ius vere plantatus est secus decursus aquarum. Semper
enim cruci baptisma iungitur. Dedit hoc lignum fru-
ctum in tempore suo, dedit fructum interim domini
resurrectione, dabit & cum apparuerit de cœlis ille qui
visus est super terram, cum præcedente ipso crucis si-
gno iam fulgido venerit de supernis: tunc resurgẽt cor-
Psal. 149. pora sepultorum, tunc exultabunt sancti in gloria, tunc
in suis cubilibus lætabuntur, qui nunc de sui regis ac do-
mini cruce non confunduntur, sed potius gloriantur.

Item eodem die homilia de eo quod scriptum est secundũ Ioan-
Ioan. 7. *nem: Iam die festo mediante, ascendit Iesus in templum &*
docebat: &c. quæ habetur in expositione doctoris ibidem.

I *Feria quarta post quartam dominicam in quadragesima, de eo*
quòd senior populus in deserto mortuus est, & iunior in ter-
ram repromissionis ingressus est: Sermo I.

Ser. CII. SCire & intelligere debemus fratres dilectissi-
mi, quia senior populus Iudæorum qui pro-
Num. 14. pter incredulitatem in deserto mortuus est, si-
gnificauit priorem populum Iudæorum: paruuli vero
eorum, id est, iunior populus figurauit populum Gen-
tium. Sicut enim seniore populo mortuo, iunior ter-
ram repromissionis accepit, ita reprobato Iudęorũ po-
pulo, iunior populus Christianorum gratiam diuinæ
benedictionis obtinuit. Tamen fratres charissimi non
transitoriè vel negligenter, sed cũ ingenti tremore con-
siderãdum est, quia de sexcentis milibus duo tantũ ter-
Ibidem. ram repromissionis ingressi sunt. Hoc ergo audiãt, qui
ita dominum misericordem esse volunt, vt iustum esse
non credant. Si enim diligẽter attendimus fratres cha-
rissimi, & erga illa sexcenta milia quæ in eremo mortua
fuerant, deus noster misericors fuit, & circa illos duos K
qui terram repromissionis intrauerunt, iustus apparuit.
Quomodo non fuit misericors, qui eos per quadragin-
ta annos reseruauit & expectauit ad pœnitẽtiam, & non
solũ conuerti noluerũt, sed etiã frequẽti rebellione con
tra dominum murmurantes, ad peccatorũ suorum cu-
mulum grauiorem semper sarcinam addiderunt? Quo
modo non est misericors, qui nos tanto tempore expe-
ctat vt corrigamur? Nunquid tam prolixa misericordia
potest deo auferre iustitiam? Quanto enim diutius ex-
pectat, tanto grauius vindicat. Quando enim prolixis
temporibus peccamus, & nihil mali à domino sustine-
mus, patientia est, non negligentia. Non ille potentiam
perdidit, sed nos ad pœnitentiam reseruauit. Ergo & in
illis qui in eremo mortui sunt, misericors fuit, quos tãta
longanimitate sustinuit: & in illis duobus promissa cõ-
pleuit, quos fidei merito in terram repromissionis in-
duxit. Sed dicit aliquis quòd etiam si egissent pœniten-
tiam, terrã repromissionis intrare non potuissent, quia
deus definitam illis dederat sententiã, dicens, Non in- Num. 14.
trabitis terram pro qua iuraui patribus vestris, sed in so-
litudine iacebunt cadauera vestra. Non ita est fratres
charissimi: Atque vtinam tam citò peccator homo re-
surgat ad pœnitẽtiam, quàm citò deus etiam definitam L
vult mutare sententiam. Audi ipsum dominũ per pro-
phetam spem maximam humano generi promittentẽ.
Repente, inquit, loquor ad gentem, vt pro peccatis suis Hiere. 18.
faciam eis malum: & si pro iniquitatibus suis egerit pœ-
nitentiam, & ego pœnitentiam agam super malo quod
cogitaui vt facerem eis, & non faciam. Videte fratres
quãta sit circa nos pietas dei nostri, & agnoscite verum
velit negare misericordiam, qui de conuersione nostra
suam dixerat mutare sententiam. Conuertamur ergo
fratres charissimi, nec emendationem nostram ad ex-
tremum vitæ nostræ tempus differre velimus, sed au-
diamus prophetam dicentem, Nolite tardè cõuerti ad Eccli. 5.
dominum, nec differatis de die in diem, quia nescitis Prouer. 27.
quæ superuentura pariat dies. O homo quare differs de
die in diem, forte hodie habiturus vltimũ diem? Sem-
per ergo fratres charissimi cum ingenti timore atque
tremore ad memoriam reuocemus, quòd tãta sit apud
dominum nostrum iustitia, vt, sicut iam supra dictum
est, de sexcẽtis milibus duo tantùm terram promissio-
nis intrauerint. Hæc si humili & contrito corde assiduè
cogitare volumus, salubrem nobis metum incutientes,
medicamenta nobis de alienis vulneribus facimus, &
aliorum mors proficit ad nostram salutem. Iterum atq; M
iterum rogo vos fratres, & admoneo vt istam seuerita-
tem & iustum iudiciũ Dei quo senior ille populus pro
peccato murmurationis in deserto cõsumptus est, cum
grandi semper metu & solicitudine cogitemus, & sic a-
memus Dei misericordiam, vt tamen iustitiam timea-
mus. Parcit modo & tacet, sed non semper tacebit. Mo-
do enim pro ineffabili pietate sua non solũ nos admo-
net, sed etiam rogat vt nos à peccatis mortiferis reuo-
cemus. Audiamus illum dum rogat, ne nos postea non
audiat ille dum iudicat. Audiamus eum per prophetam
dicentem, Fili, inquit, miserere animæ tuæ placens deo. Eccl. 30.
Quid ad hæc respondebit humana fragilitas? Deus te
rogat vt tui miserearis, & non vis. Causam tuam apud
te agit, & à te non potest impetrare. Et quomodo te au-
dit ille in die iudicij supplicantem, cum tu eum pro te-
ipso nolueris audire rogantem? Quis enim non expa-
uescat & metuat fratres charissimi, quòd pro quadra-
ginta dierũ spacio, annis quadraginta populus Iudæo-

A rum pœnam recipere meruit in eremo? Si enim pro vnius diei culpa, vnius anni spacium recompensandum est pœna, nos qui tãta quotidie peccata committimus, si eleemosynarum vel pœnitentiæ non subuenerint medicamenta, timeo ne nobis non inferantur temporalia, sed æterna supplicia. Et quia calidis vulneribus solent medicamenta celerius subuenire, quotiescunque peccauerimus, nõ expectemus mortifera securitate vulnera ipsa putrescere, nec iterum vulnera vulneribus augeamus, sed continuò ad spiritalem medicum recurrẽtes, salutẽ recipere festinemus. Et ideo quomodo quando in corpore vulnus accipimus, si statim medicamenta requirimus, citò sanitatem recipere poterimus: ita si moram fecerit, necesse est vt tardius ad sanitatem plaga ipsa redeat, aut aliqua fœda cicatrix in corpore nostro remaneat. Si hæc in corpore facimus, quanto magis in animę vulneribus adhibere debemus, vbi ad imaginem & similitudinem dei facti sumus? Si tantam curam impendimus corpori, quod velimus nolimus in puluerem redigendum est, quantam solicitudinem & curam erga salutem animæ debemus apponere: vt sicut dicit apostolus, Sine macula vel ruga mereamur ante B tribunal æterni iudicis apparere? Ne forte si multis peccatorum vulneribus lacerati, & vitiorum pannis sordentibus inuoluti ad illud nuptiale conuiuium venerimus, dicatur nobis illud quod ipse sponsus cœlestis in euangelio dixit, Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialẽ? Auertat à nobis deus illud quod sequitur. Cum enim hæc peccator ille audiens obmutesceret, dixit paterfamilias: Ligate illi manus & pedes, & proiicite in tenebras exteriores: ibi erit fletus, & stridor dentium. Ecce qualem sententiam accepturi sunt qui maiorem de corpore quàm de anima solicitudinẽ gerunt, & plus cogitant qualiter caro sua paruissimo tempore viuat in oculis hominum, quàm quomodo anima sua ornata bonis operibus ad beatitudinem vel similitudinem perueniat angelorum. Hæc ergo fratres charissimi, sicut superius supplicaui, si attentius voluerimus cogitare, remedia nobis in die necessitatis acquiramus: vt cum dies iudicij venerit, non cum impiis & peccatoribus puniamur, sed cum iustis & deum timẽtibus ad æterna præmia fœliciter veniamus, auxiliante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium cum pa- C tre & sancto spiritu in secula seculorum, Amen.

[Margin: Gene. 1. — Ephes. 5. — Matth. 22.]

Item eodem die homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem: Præteriens Iesus, vidit hominem cæcum à natiuitate &c. quæ habentur in expositione doctoris ibidem: Et in libro Quinquaginta homiliarum, L X I I I. [Ioan. 9.]

Feria quinta post quartam dominicam in quadragesima, de Balaam & Balach: Sermo I. [Nume. 22.]

[Ser. CIII.] Lectio quæ nobis hodie recitata est, fratres charissimi, dicit quòd profecti filij Israël collocauerunt castra ad occidentem Moab iuxta Iordanem contra Hiericho, & vidit Balach filius Sephor, & reliqua omnia quæ de Balaam & asino scribit historia plena negociis. [Nume. 22.] Interior verò intellectus multum negociosior esse potest, qui vel ipsas tãtùm historiæ explanari facit sententias, deo tamen donante breuiter quæ possumus enarramus. Hic Balaam famosissimus erat in arte magica, & in carminibus noxiis præpotens. Non enim habebat potestatem vel à se verba ad benedicendum, sed habebat ad maledicendum. Dæmones enim ad maledicendũ inuitantur, non ad benedicendum: & ideo quasi expertus in talibus, opinioni erat omnib' qui erant in Oriente. Nisi enim experimenta plurima præ- D cessissent, quòd frequenter maledictis hostem vertisset armatum, non vtique præsumpsisset rex hoc posse fieri sermonibus, quod ferro & acie vix posset impleri. Certus ergo Balach de hoc & frequenter expertus, omissis omnibus instrumẽtis & auxiliis bellicis, mittit ad eum legatos, dicens: Veni nunc, maledic populum hũc, quia fortior hic est quàm nos, si forte possimus aliquos percutere ex eis, & eiicere eos de terra. Et addidit. Scio, inquit, quòd quos benedixeris, benedicti erunt: & quos maledixeris, maledicti erunt. Ego non credo quia sciret quòd quibus benedixerit benedicti sint, sed videtur mihi adulandi gratia hæc dicere, vt artem eius efferens & extollens, promptiorem reddat ad facinus. Sed tamen veniunt ad Balaam legati. Venerunt enim, inquit, seniores Moab & seniores Madiã, & diuinacula in manibus eorum. [Ibidem.] Igitur Balaam diuinaculis acceptis, cum solerent dæmones ad se venire, fugatis quidem vidit adesse dominum. Venit ergo ipse dominus ad Balaam, nõ quòd dignus esset ad quem venisset deus, sed vt fugarentur illi qui ad maledicendum & ad malefaciendum adesse consueuerunt. Et dixit Deus ad Balaam: Non eas cum eis, neque maledicas populum: Est enim E benedictus. Deus ire Balaam atque inuocare dæmones ad maledicendum prohibet: si tamen à cupiditate cessasset. Sed quia persistit in desiderio pecuniæ, indulgens Deus arbitrij voluntatem, rursus ire permisit. Ascendit ergo asinam Balaam, occurrit ei angelus qui excubabat pro Israël, de quo scriptum est dicẽte domino ad Moysen: Angelus meus ibit tecum. Pertendens autem ire comprimitur in via, conteritur ab asina. [Exod. 32.] Sed magus dæmones vidit, asina tamen angelum videt, non quòd digna esset videre angelum, sicut nec loqui digna erat, sed vt confutaretur Balaam, vt ait scriptura in quodam loco, Mutum animal humana voce respondens argueret prophetæ dementiam. [2. Petri. 2.] Hæc asina, id est, ecclesia prius portabat Balaam, nunc autem Christum ex quo soluta est à discipulis, & à quibus innexa erat vinculis relaxata, vt filius dei sederet super eam, & cum ipsa ingrederetur sanctam ciuitatem Hierusalem: sicut scriptum est, Noli timere filia Sion, ecce rex tuus venit tibi mitis, & sedet super subiugalem, id est, asinam. [Matth. 21.] Asinam, credentes sine dubio ex Iudæis dicit: & pullum nouellũ, eos profectò qui sunt ex gentibus credentes in Chri- F stum. [Ioan. 12.] Balaam hic qui interpretatur populus vanus, videtur mihi habere personam Scribarum & Pharisæorum Iudaici populi. Balach verò qui exclusio vel deuoratio interpretatur, & ipse habere personam intelligundus est vnius alicuius mundi huius contrariæ potestatis, quæ excludere & deuorare cupiat Israël. Primum ergo omnium de ipso Balaam requiramus, cur in scripturis nũc vituperabilis est, nunc laudabilis ponitur. Nam vituperabilis est cum ædificat aras & victimas imponit dæmoniis, & apparatu magico poscit diuina consulta. Culpabilis est, cum consilium pessimum dat vt populus decipiatur per mulieres Madianitas, & cultum idolorum. Rursus laudabilis est, cum verbum domini ponitur in ore eius, cum spiritus dei fit super eum, cum de Christo prophetat, cum Iudæis & gentibus de aduẽtu Christi mysteria futura pronunciat, cum pro maledictionibus benedictionem populo largitur, & nomen Israël super visibilem gloriam mysticis excolit eloquiis. Hæc fratres charissimi pauca de plurimis pro tempore vobis dicta sufficiant, sed omnia in corde diligentissime retinete, & corda vestra semper ad spiritalia aguo-

G ſecnda cóuertite: vt quia omnium prophetiam iam per
euãgelium nobis dominus reuelauit, ad illud gaudium
peruenire mereamur, quod pie & iuſte viuẽtibus domi-
nus repromiſit: Ipſo adiuuante qui viuit & regnat cum
patre & ſpiritu ſancto in ſecula ſeculorum, Amen.

Item eodem die Homiliæ de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio
Ioan.5. *ſecundum Ioannem, Pater meus vſque modo operatur &*
ego operor, &c. quæ habentur in expoſitione doctoru ibidẽ:
Et in libro quinquaginta homiliarum XXII.

Ioan.11. *Feria ſexta poſt quartam dominicam in quadrageſima de ſu-*
ſcitatione Lazari, Sermo I.

Ser.CIIII. Vltis quidem ſignis ac virtutibus dominus ac
ſaluator noſter Chriſtus Ieſus diuinitatis ſuæ
potentiam declarauit, ſed maxime in Lazari
morte, vt in præſenti lectione audiuit dilectio
Pſal.45. veſtra, oſtẽdens ſe eſſe de quo ſcriptum erat, Dominus
virtutum nobiſcum, ſuſceptor noſter deus Iacob. Quas
tamen virtutes dominus ac ſaluator noſter duplici ge-
nere operatus eſt, & corporaliter & ſpiritaliter, id eſt, vi-
ſibiliter & inuiſibiliter, vt per viſibile opus inuiſibilem
Ioan.9. virtutem oſtenderet. Superius cæcum à natiuitate lumi-
ne oculorum illuminauit viſibili opere, vt inuiſibili illa
H virtute cæcitatem Iudæorum cognitionis ſuæ lumine
Ioan.11. illuſtraret: in præſenti verò lectione Lazaro mortuo vi-
tam donauit, vt incredula corda Iudæorum de morte
peccati ſuſcitaret in vitam. Denique multi Iudæorum
propter Lazarũ Chriſto domino crediderunt. Cogno-
uerunt enim in reſurrectione Lazari manifeſtam filij
Dei potentiam, quia morti poteſtate propria imperare
Acto 9. & non eſt conditionis humanæ, ſed diuinæ naturæ. Legi-
& 20. mus quidem & apoſtolos mortuos ſuſcitaſſe, ſed illi vt
ſuſcitarent, dominum orauerunt. Suſcitauerunt autem
non ſua virtute, nec ſua poteſtate, ſed inuocato nomine
Chriſti, qui morti ac vitæ dominatur: filius autem Dei
Lazarum virtute propria ſuſcitauit. Denique vt ait do-
Ioan.11. minus, Lazare exi foras, ſtatim ille egreſſus de monu-
mento eſt, neque mors tenere poterat, quem vita voca-
bat. In narib⁹ humor ſepulturæ erat: Lazarus viuus aſta-
bat. Non expectauit mors iteratã vocem ſaluatoris au-
dire, quia virtutem vitæ ferre non poterat, ſed ad vnam
vocem domini mors & corpus Lazari de monumento,
& animam dimiſit de inferno, & totus Lazarus de mo-
numento viuus proceſsit, qui totus ibi non fuerat. Tar-
I dius quis de ſomno ſuſcitatur, quàm Lazarus de morte.
Humor corporis adhuc erat in naribus Iudæorum, &
Lazarus viuus aſtabat. Sed iam caput lectionis ipſius vi-
deamus. Ait ergo dominus ad diſcipulos ſuos, vt audi-
uit in præſenti lectione dilectio veſtra: Amicus, inquit,
noſter Lazarus dormit, ſed vado vt à ſomno ſuſcitem
eum. Bene dixit dominus, amicus noſter Lazarus dor-
mit, quia vere de morte velut de ſomno erat ſurrectu-
rus. Sed diſcipuli ignorantes cur hoc dominus dixiſſet,
aiunt ad illum, Domine, ſi dormit, ſanus erit. Tunc re-
ſpondens ait illis manifeſte: Lazarus mortuus eſt, ſed
gaudeo propter vos, vt credatis, quia non ibi eram. Sed
ſi gaudere ſe dicit hic dominus propter diſcipulos de
Lazari morte, quid eſt quod poſtea fleſſe refertur in La-
zari morte? Sed aduertamus rationẽ gaudij, & lachry-
marum. Gaudebat dominus propter diſcipulos, flebat
propter Iudæos. Propter diſcipulos gaudebat, quia per
reſurrectionem Lazari confirmari habebat fides ipſo-
rum in Chriſto. Propter Iudæorum flebat incredulitatẽ,
quia nec reſurgẽte Lazaro Chriſto domino fuerant cre-
dituri. Aut forte idcirco fleuit dominus, vt lachrymis
ſuis mundi peccata deleret. Si Petrus potuit lachryma- K
rum ſuarum fuſione propria peccata abſtergere, cur nõ Matth.26.
credimus lachrymis domini mũdi peccata deleta fuiſ-
ſe? Deniq; poſt lachrymas domini multi ex populo Iu-
dæorum crediderunt. Vicit ex parte incredulitatem Iu-
dæorum dominicæ pietatis affectus, & diſcordes men-
tes eorum molliuit prima fuſio lachrymarum. Et ideir-
co forte vtrumq; de domino in præſenti lectione refer-
tur, quòd & gauiſus ſit & fleuit, quia qui ſeminat in la-
chrymis, vt ſcriptum eſt, in gaudio metet. Lachrymæ er- Pſal.125.
go domini gaudia mundi ſunt, quia idcirco ille lachry-
mas fudit, vt nos gaudia mereremur. Sed redeamus ad
ordinem. Ait ergo ad diſcipulos ſuos: Amicus, inquit,
noſter Lazarus mortuus eſt: ſed gaudeo propter vos, vt
ſciatis quia nũ eram ibi. Aduertamus & hic myſterium,
quomodo non ſe illic dominus fuiſſe dicit. Cum enim
dicit manifeſtè, Lazarus mortuus eſt: præſentem ſe illic Ioan. 11.
fuiſſe euidenter oſtendit. Neque enim hoc dicere do-
minus potuiſſet, nullo ſibi nunciante, niſi præſens fuiſ-
ſet. Quomodo enim in loco vbi Lazarus mortuus eſt,
præſens non erat dominus, qui omnia loca totius mun-
di diuina poteſtate circũuenit? Sed hic quoq; dominus
ac ſaluator noſter ſacramentum in ſe carnis ac diuini-
tatis oſtendit. Non erat ibi ſecundum carnem, hic erat L
ſecundum diuinitatẽ, quia deus vbiq; eſt. Cum ergo ve-
niſſet dominus ad Mariam & Marthã ſororem Lazari,
vidẽs turbã Iudæorum ait, Vbi poſuiſtis eum? Nunquid
neſciebat dominus vbi poſitus eſſet Lazarus, qui abſens
mortuum Lazarum pronunciauerat, & qui diuinitatis
ſuæ maieſtate vbiq; erat? Sed hoc dominus ex veteri cõ-
ſuetudine fecit. Nam & ad Adam ſimiliter ait, Vbi es A-
dam? Non quia neſciret vbi eſſet Adam, ſed idcirco in- Gene.3.
terrogauit, vt peccatum ſuum Adam ore proprio con-
fiteretur, vt poſſet peccati veniam promereri, Interro-
gat & Cain, Vbi eſt frater tuus Abel? Et ille dixit, Neſcio. Gene.4.
Non quia neſciret vbi eſſet Abel, idcirco interrogaret
Cain, ſed cum ille negaret, parricidium eius argueret
quod in fratre commiſerat. Deniq; Adam quia interro-
ganti domino confeſſus eſt peccatum quod commiſit,
veniæ redditus eſt: Cain quia negauit parricidiũ quod
cõmiſit, æterna pœna damnatus eſt. Sicut hic cum dicit
dominus, Vbi poſuiſtis eũ, non idcirco interrogat quia
neſciret vbi poſitus eſſet Lazarus, ſed vt turba Iudæorũ
ad monumẽtum Lazari ſequeretur: vt videntes diui-
nam Chriſti potentiam in Lazari reſurrectione, ipſi ad- M
uerſus ſe teſtes exiſterent, ſi tantę virtuti non crederent.
Dixerat enim illis ſuperius dominus: Si mihi non cre- Ioan.10.
ditis, vel operibus credite, & cognoſcite quia pater in
me eſt, & ego in illo. Deinde cũ veniſſet ad monumen-
tum, ait ad circũſtantes Iudæos, Tollite hinc lapidem. Ioan.11.
Quid dicimus? Nunquid lapidẽ dominus à monumẽ-
to præcepto remouere non poterat, qui inferni clauſtra
propria virtute remouit? Sed quod ab hominibus fieri
poterat, homines facere præcepit: quod autem diuinę
virtutis erat, ſua potentia demonſtrauit. Lapidem enim
à monumento reuocare, humanæ virtutis eſt, animam
verò ab inferno reuocare, ſolius diuinæ potentiæ eſt.
Verùm facilè ſi voluiſſet ſola iuſſione verbi remouere
à monumento lapidem potuiſſet, qui verbo mundum
creauit. Cum ergo remouiſſent lapidem à monumẽto,
ait magna voce, Lazare veni foras: oſtendens ſe eſſe de
quo ſcriptum erat, Vox domini in virtute, vox domini Pſal.28.
in magnificentia. Et iterum, Ecce dabit virtuti ſuæ vo- Pſal.67.
cem virtutis. Virtutis planè & magnificentiæ vox iſta
eſt, quæ ſtatim Lazarum de morte ad vitam reuocauit,

A & antè anima corpori reddita est, quàm sonum vocis miserat. Licet alibi esset corpus, alibi anima, tamen vox ista domini statim & animā corpori reddidit, & corpus animæ repræsentauit. Deterrita enim mors est audita voce tantæ virtutis. Nec mirum sanè si ad vnam vocem domini resurgere Lazarus potuit, quando omnes qui in monumentis sunt, ad vnam vocem solam resurrecturos in euangelio ipse declarauit dicendo, Ve-
Ioan 5. nit hora, quando omnes qui in monumentis sunt, audient vocem filij dei, & resurgēt. Vnde sine dubio tunc mors audita voce domini omnes mortuos à se potuis-
Ioan.11. set dimittere, nisi propriè vocatum Lazarum cognouisset. Vt ait ergo dominus, Lazare exi foras, statim ille exiuit ligatis manibus & pedibus, & facies eius sudario erat cooperta. Quid & hic dicemus? Nunquid dominus in Lazaro sepulturæ vincula rūpere non poterat, qui mortis vincula diruperat? Sed hic dominus ac saluator noster duplicem virtutem in Lazaro suæ operationis ostēdit, vt vel sic incredulitati Iudæorum fidem credulitatis infunderet. Non enim minoris admirationis est Lazarum ligatū pedibus ambulare potuisse, quàm à mortuis resurrexisse.

B *Eodem die quòd iusto dei iudicio filij Israel terram repromissionis receperint. Sermo II.*

Ser. CV.
Iosue.1. IN lectionibus quæ nobis recitatæ sunt, fratres charissimi, audiuimus quòd mortuo Moyse Iesus susceperit principatum, & transito Iordane, expulsis vel interfectis gentibus Chananæis, terras eorum filiis Israël tradiderit possidendas. Quoties lectiones istæ, fratres charissimi, de testamento veteri recitantur, solent Pagani, & vel maxime immundissimi Manichæi, ore sacrilego blasphemare & dicere, quia iniustitia Dei fuit, vt filios Israël per violentiam de terra Aegypti tolleret, & postea expulsis Chananæorum gentibus, terras eorum eis tradiderit possidendas. Vnde ne forte simplices quosque vel imperitos ista murmuratio profana decipiat, quantum possum breuiter deo auxiliante, sanctitati vestræ demonstrare cupio ab antiquis patribus traditam verissimam rationem, & ostendere quia deus noster non solùm misericors, sed & iustus est, & iudicia eius plerunque sunt occulta, nunquam tamen iniusta. Tradunt maiores nostri, quòd quando fi-
Gene.10. lij Noë omnem terram inter se inuicem diuiserunt, ter-
C ra ista quæ dicitur Chananęorum, in diuisione orbis, seniori filio Noë, id est, Sem, in possessionem obuenerit, & eam tempore non paruo possederit. Postea vero in-
Gene.9. crescentes populi Chananæi, de illo vtiq; filio qui à patre fuerat maledictus, venerunt ad loca illa, & per violentiam expulsis fratribus suis, id est, filiis Sem, terram eorum more barbarico possederunt. Et quia beatus A-
Gene.11. braham de genere Sem legitur fuisse, filij eius, id est, populi Israëlitæ, non alienam terram tradēte domino peruaserunt, sed suam propriam quam per violentiam patres eorum perdiderant, receperunt. Et quia Chananæi, excepto illo peccato, quòd possessionem alienam inuaserant, multa nefanda & inaudita crimina committebant, intantum, vt quandò dominus Sodomam & Go-
Gene.15. morram subuertebat, dixisse legatur, Necdum enim cōpletæ sunt iniquitates Amorrhæorum: & expectabat dominus vt aut conuerterentur, & agerent pœnitentiam, aut certe si conuerti nollent, crimina criminibus cumulantes, & peccandi mensuram implentes, iustissimam Dei sententiā sustinerent. Quia ergo eos dupliciter inuenit reos diuina censura, pro eo quòd & terras alienas inuaserant, & postea scelera & crimina inaudita commiserant, iusto iudicio puniuntur, & Israëlitico populo D antiquorum patrum possessio reformatur. Et quidē secūdum literam, sicut in scripturis sanctorum scriptum inuenimus, charitati vestræ rustico & simplici sermone quem toti intelligere possent, insinuanda credidimus, vt habeatis quod respondere possitis perditis & sacrilegis Manichæis, quia sicut iam dictū est, filij Israël antiquorum parentum suorum terram recipiunt, non alienam quasi per iniustitiam tollunt. Et hæc quidem secundum literam iusto dei iudicio gesta referuntur, sed quia sicut dicit apostolus, omnia in figura contingebāt *1.Corin.10.*
illis, scripta sunt autem propter nos, in quos fines seculorum deuenerunt: quid etiam spiritaliter ista significent, si diligenter, sicut deo inspirante consuestis attenditis, ratione euidentissima cognoscetis. Terra repro- *Terra re-*
missionis, quam toties deus dicit lacte & melle manan- *promissio-*
tem, nos fuimus antequam peccaret Adam, quando in *nis.*
nobis nihil aliud erat q̄ quod misericordia contulerat conditoris. Postquam autem in Adam omnes moriuntur, & iterum omnes erunt in condemnationē per trans- *1.Corin.15.*
gressionem primi hominis, terrā repromissionis Chananæi cœperant possidere. Voluntas enim domini possessionem cordis nostri, non vitiis, sed virtutibus natu- E
raliter deputauerat. Quę post pręuaricationem Adæ insolescentibus vitiis tanquam populis Chananæis, à propria religione, id est, ab intellectu vel mente rationabili virtutes sanctæ depulsæ sunt, & vitia remanserunt. Cum virtutibus rursum si per dei gratiam possessio animæ nostræ recepta fuerit, nō tam alienas occupasse terras, quàm proprias videbimur recepisse. Cum enim, auxiliante domino, à populo virtutibus contra se dimicantibus vitia fuerint superata, locum quem sibi in corde nostro concupiscentiæ vel fornicationis spiritus retentabat, deinceps castitas occupabit: quem furor cepit, sapientia possidebit: quem tristitia mortem operās inuaserat, salutaris & plena gaudij lætitia obtinebit: quē desidiæ tepor vel negligentiæ vastabat, humilitas honestabit: quem cupiditas obscurum fecerat, misericordia ad claritatem pristinam reuocabit: quem inuidia veneno suo percusserat, benigna simplicitas adornabit. Ita singulis vitiis expulsis, eorum loca, id est, affectus, virtutes e contrario possidebunt. Ipsæ tamen virtutes, filij Israël, id est, animæ videntis deum non immeritò nuncupātur, & cum vniuersas deo auxiliante cordis sui expulerint passiones, non tam alienas possessiones perua- F
sisse, quàm proprias terras recuperasse credendæ sunt. Et illud aduertite fratres, quod specialiter ad donum gratiæ pertinere cognoscitur. Non enim lege naturæ, nec per legem literæ, quia non per Moysen, id est, per legem veteris testamenti, sed per Iesum successorē Moysi terra repromissionis Israëlitico populo reformatur. Sic enim & apostolus ait, Nihil, inquit, ad perfectum addu- *Hebra.7.*
xit lex. Non ergo per legis literam, sed per euangelicam gratiam, gentes crudeles & pessimæ, id est, originalia peccata vel actualia crimina, de terra repromissionis, id est, Christianorum cordibus Iesu duce potuerunt effugari, sicut ipse in euangelio dicit, Nemo potest domū *Matth.12.*
fortis intrare, & vasa eius diripere, nisi prius alligauerit fortem. Et iterum, Confidite, quia ego vici mundū. Si- *Ioan.16.*
cut enim vetus Adā, consentiēdo diabolo nos de terra repromissionis exclusit: ita è contrario nouus Adam Christus resistēdo diabolo ad antiquam patriam reuocauit. Et hoc fratres attendite, quia terra repromissionis non recipitur, nisi prius regnante Iesu Iordanis flu- *Iosue.4.*
uius transeatur. Ita est fratres, quia ad spiritalem terram

G terepromissionis,id est, conscientiam puram, nõ nisi per
sacramentum baptismi peruenitur. Denique per ipsum
fluuium Iesus Israeliticum populum transire fecit. Hæc
enim quæ vobis suggessimus fratres charissimi, velut
munda animalia spiritaliter ruminate. Scriptum itaque
Apocal.3. est: Quos deus amat, arguit & castigat. Et vasa figuli pro-
Eccli.27. bat fornax, & homines iustos tentatio tribulationis.
Quoties domino dispẽsante tribulari permittimur, vel
aliquas aduersitates contra iustitiam sustinemus, patien-
ter & æquanimiter auxiliante domino sufferamus, pro-
Roman.8. pter illud quod apostolus ait: Non sunt cõdignæ passio-
nes huius temporis ad futurã gloriam quæ reuelabitur
1.Cor.11. in nobis. Cum tribulamur, à domino corripimur, vt nõ
cum hoc mundo damnemur. Magis timere debemus,
si aut nullas aut paruas tribulationes in hoc seculo pa-
timur: quia si deus flagellat omnem filium quem recipit,
sine dubio quem non flagellat, non recipit. Si pro terre-
nis bonis tantos labores, & tam grauia pericula homi-
nes æquo animo patiuntur, quare pro fide & thesauro
æterno sumus pigri? Quare sumus timidi pro illis diui-
tiis, quas nec naufragia nobis possunt auferre? Iustus e-
nim naufragus euadit diues & nudus. His diuitiis ple-
Iob.1. nus erat sanctus Iob. Nihil in domo temanserat, omnia
H vno ictu perierunt quibus opulẽtus paulò antè videba-
tur: subitò mendicus in stercore sedet, à capite vsque
ad pedes vermibus scatens. Quid ista miseria miserius?
Quid interiore fœlicitate fœlicius? Perdiderat omnia
illa quæ dederat deus, sed habebat ipsum qui omnia de-
derat deum. Nudus, inquit, exiui de vtero matris meæ,
nudus reuertar in terram. Dominus dedit, dominus
abstulit: sicut domino placuit, ita factum est: sit nomen
domini benedictum in secula. Certe pauper est, certe ni
hil habet. Si nihil remansit, de quo thesauro istæ gemmæ
laudis dei proferuntur? Postea tentatorad carnem ac-
cessit, omnibus sublatis tentatricem vxorem reliquit.
Euam dimisit, sed Adam ille non fuit. Et ibi qualis in-
uentus est? quomodo respondit vxori blasphemiam
Iob.2. suggerenti? Locuta es, inquit, quasi vna ex insipientibus
mulieribus. Si bona suscepimus de manu domini, ma-
la quare non sustineamus? O virum putrẽ & integrum,
O fœdum & pulchrum, O vulneratum & sanum. O in
stercore sedẽtẽ, & in cœlo regnantem. Si amamus imi
temur, vt imitemur laboremus. Adiuuat certantem, qui
certamen indixit. Non te sic expectat Deus in agone
certantem vt populus aurigam. Clamare enim nouit,
I adiuuare non nouit. Coronæ veniam parare potest, vi-
res subministrare non potest. Homo enim, nõ Deus. Et
forte dum spectat, plus laborat sedendo q̃ ille luctãdo.
Deus quando spectat certatores suos, adiuuat eos inno-
Psal.93. cantes. Nam vox athletæ ipsius est in psalmo, Si dice-
bam, motus est pes meus, misericordia tua domine ad-
iuuabat me. Non ergo pigri fratres mei quæramus, pe-
Luca.11. tamus, & pulsemus. Qui quærit, inuenit: qui petit acci-
pit, & pulsanti aperietur: præstante domino nostro Iesu
Christo, cui est honor & imperium cum patre & spiritu
sancto in secula seculorum, Amen.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio
Ioan.11. *secundum Ioannem, Erat quidam languens Lazarus, &c.*
quæ habentur in expositione doctoris ibidem, Et inter ser-
mones de verbis domini XLIIII. & LII. Et in libro
LXXXIII. quæstionum, quæstione LXV.

Sabbato post quartam dominicam in quadragesima, de eo
Iosue.1. *quod Iesus præcepit populo vt parati essent ad transeundum*
Ibidem.6. *Iordanem, Et de Raab meretrice, Et subuersione Hiericho.*

Sermo I.

SIcut frequenter charitati vestræ suggessimus K
fratres charissimi, Moyses non solum typum *Ser. CV*
Christi, sed etiam figuram legis intelligitur ha-
buisse. Denique in monte vbi dominus transfigura-
tus est, Moyses & Helias loquebantur cum eo. Et in il- *Matth.17.*
lis duobus lex & prophetia significatæ sunt. Mortuo
ergo Moyse Iesus suscepit imperium, & cessante lege
dominus noster verus Iesus totius mũdi obtinuit prin-
cipatum. Iesus ergo ille qui typum domini præferebat,
veniens ad Iordanem dixit ad populum, Parate vobis *Iosue.1.*
cibos ad diem tertium. Diem tertium fratres charissi-
mi, trinitatis agnoscimus esse mysterium. Quos ergo ci-
bos præparare debemus, vt ad diem tertium veniamus?
Videtur mihi quòd cibus iste fides intelligi debeat. In
Christianis enim fides est per quam in trinitatem cre-
ditur, & ad sacramentum baptismi peruenitur. Quod
ergo tunc Iesus ille dixit populo suo, hoc nunc & verus
Iesus per ministros suos dicit populo Christiano. Quid
est enim aliud dicere, Parate vobis cibum ad diem ter-
tium: nisi, trinitatis suscipite sacramentum? Post hæc
Iordane transito, quasi baptismi completo mysterio, po- *Iosue.3.*
pulus Israël terram repromissionis ingreditur. Verum
est fratres charissimi: Nisi quis per baptismi sacramen-
tum transierit, terram veræ repromissionis, id est, æter- L
nam beatitudinẽ non videbit. Mittit tamen Iesus duos *Iosue.2.*
exploratores ad ciuitatẽ Hiericho, & suscipiuntur à me-
retrice. Iesus duos mittit exploratores, quia verus Iesus
daturus erat duo præcepta dilectionis: quia & reuera
quid nobis aliud significant quos mittit verus Iesus, nisi
vt diligamus deum, diligamus & proximum? Dixit ergo
Iesus, Præparate vobis cibos, & estote parati ad diẽ ter-
tium. Sicut enim tunc præparatis cibis die tertio ventum
est ad Iordanem fluuium, ita & nũc in ecclesia catholi-
ca assumptis spiritalibus cibis fidei spei & charitatis, per-
uenitur ad trinitatis mysterium, & ad baptismi sacra-
mentum. Tulit autem Iesus duodecim lapides, & po- *Iosue.4.*
suit in Iordane. Ex ipso Iordane tulit alios duodecim,
& fixit in loca castrorũ. Illi duodecim qui missi sunt in
Iordane, videtur mihi typum habuisse Patriarcharum:
illi verò qui leuati sunt de Iordane, figuram habuisse
Apostolorũ. Post mortem enim Moysi, sepultis patriar-
chis apostoli surrexerunt. Sic & in psalmo legimus, Pro *Psal.44.*
patribus, inquit, tuis nati sunt tibi filij, cõstitues eos prin-
cipes super omnem terram. Sic sepultis Patriarchis a-
postoli nascũtur, quomodo sepulto seniore populo, iu-
nior populus Iesu duce in terram repromissionis indu- M
citur. Senior ille populus typum habuit Iudæorũ, iunior
verò figurã habuit gentium. Ille populus senior transito
mari rubro sepelitur in eremo, iunior verò populus ad
hoc transiit Iordanem fluuium, vt acciperet regnum.
Verum est fratres. Nemo beatitudinem regni cœlestis
accipiet, nisi prius per baptismi sacramenta transierit.
Nam de illo seniore non amplius quàm duo meruerunt
terrã repromissionis intrare, & in ipsis duobus aliquid
figuratum esse cognoscimus. Sicut enim supra dictum
est, duo sunt præcepta dilectionis, quæ Christianum po-
pulum inuitant vt vitam æternam accipiant. Ita illi duo
fuerunt, qui Iudæorum populo cõsilium dabant, quòd
si in Deum crederent, fœliciter terram repromissionis
introirent. Post hæc ad ciuitatem Hiericho ventum est, *Iosue.6.*
& muri eius ad clamorem populorũ, & sono tubarum
vsque ad fundamenta deiecti sunt. Hiericho fratres ty-
pum habuit mundi huius. Sicut enim tunc canentibus
tubis muri illi ceciderunt, ita & nunc oportet vt ciuitas
mundi, id est, superbia cum suis turribus, auaritia scili-
cet,

A cet, inuidia atq; luxuria, ſimul cum populis, id eſt, omni-
bus concupiſcẽtiis malis, aſsidua ſacerdotum prædica-
tione deſtruatur atq; diſpereat. Non ergo oportet vt ſa-
cerdotes in eccleſia taceant, ſed audiant dominum di-
Eſa. 58. cẽtem, Clama, ne ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuam,
& annuncia populo meo ſcelera eorum. Clamare ergo
iubemur, & vehemẽter clamare. Ne parcas, inquit, id eſt,
peccatoris iniquitati, ne tacẽdo pereas: & dũ verecũdiæ
eius conſulis, non cõſulas ſanitati: ne vulnera illius, quæ
clamando reſecare poteras, reticẽdo in peius enutrias.
Clamare ergo iubemur, & ne quis ſe non audiſſe dicat,
aut quenquam vox lateat ſacerdotis, vehementer cla-
mare. Et ne forte hoc ipſum non ſufficeret, addidit di-
cens, Sicut tuba exalta vocem tuam. Scitis ꝙ tuba non
tam oblectationis eſſe ſoleat, q̃ terroris: non tam dele-
ctationem preferre, q̃ inferre formidinem. Tuba itaque
peccatoribus neceſſaria eſt, quæ nõ ſolùm aures eorum
penetret, ſed & cor concutiat, nec delectet cantu, ſed
caſtiget auditu, & ſtrenuos quoſq; hortetur in bonis, &
remiſſos terreat pro delictis. Nam ſicut in prælio tuba
formidoloſi militis mentem deiicit, & animum fortis
accendit, ita & ſacerdotalis tuba mẽtem peccatoris hu-
B miliat, animos viri ſancti corroborat, Nec parcit voci,
vt parcat ſaluti: & vno eodemq; ſono iſti adhortationẽ
dat quemadmodũ ſit fortior ad vincendũ, illi terrorem
incutit quẽadmodũ ſit tardior ad peccandũ. Hæc enim
cõſuetudo tubæ eſt, vt delinquentium opera diſsipet, &
Ioſue. 6. ſanctorum facta cõfirmet. Denique ſacerdotalibus tu-
bis Hierichu muri qui intra ſe continebãt peccatorum
populum, corruerunt. Nõ illos pulſauit aries, non expu-
gnauit machina, ſed quod mirũ eſt, ſacerdotalis ſonus
aut tubæ terror euertit. Muri qui aduerſus ferrũ inexpu-
gnabiles extiterãt, ſacra tubarum voce colliſi ſunt. Quis
enim nõ ſtupeat in illo facto ſaxa ſono dirupta, funda-
menta clangore eſſe quaſſata, & ita vniuerſa collapſa, vt
cũ victores nihil manu læderent, apud aduerſarios nihil
ſtabile remaneret? Sed quãuis muros illos nemo cõtin-
geret, expugnabãtur tamen forinſecus ſono iuſtorum,
intrinſecus habitacula peccatorum. Sic enim æquo dei
iudicio & iuſtis aperuerunt vitam, & defenſionẽ perfi-
dis negauerunt. Sed hæc omnia in figura facta eſſe non
dubium eſt. Nam ſacerdotales illius tẽporis tubas quid
aliud præfiguraſſe credimus, quàm huius temporis ſa-
C cerdotũ prædicationes, per quas non ceſſant peccatori-
bus terribili ſono auſterum iudicium nunciare, triſtem
gehennæ interitum prædicare, & quodã comminatio-
nis ſtrepitu aures delinquentium verberare? Sicut enim
tunc tubarum clangor deſtructis cæmentorum muris
ad populi interiora peruenit, ita nũc prædicatio ſacer-
dotum deſtructis prauis cogitationibus ad animę nuda
pertranſit. Et ſicut ſacræ vocis ſonus contumacem po-
pulum deſtruxit & captiuauit, ita & nunc ſacerdotalis
prędicatio populũ peccatorem ſubiugat. Septem ergo
diebus, ſicut ſcriptura dicit, muri Hiericho ſacerdotali-
1. Cor. 2. bus tubis circundati ceciderunt. Vnde nos ſpiritualibus
ſpiritalia comparantes, dicimus quòd hoc ſeptenario
numero nunc per ſacerdotes Dei non tam vna ciuitas
deſtruitur, quàm totius mundi iniquitas diſsipatur. Nã
ſicut in ſingularis vrbis nuncupatione, vniuerſi mundi
habitus figuratur, ita ſeptem dierũ circulo totius mun-
di ſpacia diſtinguuntur, per quæ ſacerdotalium prædi-
cationum tubæ ipſi ſeculo excidium annunciant, & iu-
1. Ioan. 2. diciũ comminantur, ſicut ſcriptum eſt, Quoniam mun
dus peribit, & omnia quæ in mundo ſunt. Qui autem
facit voluntatem dei, manet in æternum, ſicut & Chri-
ſtus in æternum manet, cui eſt honor & gloria cum pa- D
tre & ſpiritu ſancto in ſecula ſeculorum, Amen.

*Item eodem die homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſe-
cundum Ioannem, Ego ſum lux mundi: &c. quæ habetur in expoſi-* Ioan. 8.
tione doctorum ibidem. Dominica in paſsione domini, de Sampſone.

Sermo I.

IN lectione iſta quæ nobis recitata eſt fratres Ser. CVII.
chariſsimi, multa & nimia obſcura diuina my-
ſteria continẽtur: quæ quia nõ poſſunt breuiter
explicari, hac ſola ex cauſa pſalmos matutinos tẽperius
voluimus conſummare, ne vos ſermo prolixior fatiga-
ret. Et quia hora cõſuetudinaria de eccleſia exituri eſtis,
ea quæ dicenda ſunt, ſecundum veſtram conſuetudinẽ
cum ſilentio & quiete attento animo audite. Sampſon Iudicũ. 14.
fratres dilectiſsimi qualem fortitudinẽ habuerit de gra-
tia dei, non de natura propria, iã audiſtis. Nam ſi fortis
eſſet nat⁹, cũ ei capillus diminueretur, fortitudo nõ adi-
meretur. Et vbi erat illa potẽtiſsima fortitudo, niſi in eo
quod ſcriptura dixit, Incedebat cũ illo ſpiritus domini?
Ad domini ſpiritũ pertinebat illa fortitudo. In Sampſõ
vas erat, in ſpiritu plenitudo erat. Vas impleri & exina-
niri poteſt. Videamus ergo, allophylis qualem parabo-
lam Sampſon propoſuit. De manducante, inquit, exiuit
cibus, & de forti eſt egreſſa dulcedo. Prodita eſt hæc pa
rabola, delata eſt ad amicos, ſoluta eſt, victus eſt Sam- E
pſon. Hic ſi iuſtus eſt, latet valde, & in profundo eſt viri
huius iuſtitia. Nam & quod legitur victus blanditiis
muliebribus, & ꝙ ad meretricem intrauerit, videtur hu-
ius meritum vacillare minus intelligentibus ſecreta ve-
ritatis. Requiramus fratres chariſsimi quid ſignificaue-
rit victus, quid figurauerit victus, quid ſignificauerit ce-
dens blãditiis muliebribus, quid ſignificauerit prodens
ſecretum parabolæ, quid ſignificauerit intrans ad mere- Iudicũ. 15.
tricem, quid ſignificauerit vulpes capiens, & per caudas
vulpium (quibus ignem alligauit) inimicorum fructus
incendens. Quos quidem fructus de compendio incẽ-
dere potuit, ſi non in vulpibus myſteriũ cogitaret. Nun-
quid ſtipula arida ardere nõ potuit, niſi ignem per eam
vulpes traxiſſent? Intelligamus ergo fratres chariſsimi
grandia hic latere myſteria quæ viderat. Sampſon fra-
tres dilectiſsimi Chriſtum ſignificabat. Verum mihi di-
cere videor, ſed cõtinuò occurrit cogitantibus, Et Chri- F
ſtus vincetur blanditiis muliebribus? Et Chriſtus quo-
modo intelligitur ad meretricem intrare potuiſſe? De-
inde & Chriſtus capite nudatur, capillo raditur, virtute
ſpoliatur, alligatur, excæcatur, illuditur? Euigila fides,
attende quid ſit Chriſtus, non ſolum quid fecerit, ſed
etiam quid paſſus eſt Chriſtus. Quid fecit? Operatus eſt
vt fortis, paſſus eſt vt infirmus. In vno intelligo vtrun-
que, video fortitudinem filij dei, video infirmitatem fi-
lij hominis. Accedit & aliud, quia Chriſtus totus, quo-
modo eum ſcriptura cõmendat, & caput & corpus eſt.
Sicut Eccleſiæ caput eſt Chriſtus, ita Chriſti corpus ec- Ephef. 5.
cleſia eſt. Habet ergo eccleſia in ſe fortes, habet infir-
mos: habet iuſtos, habet & iniuſtos. Modo enim corpus
Chriſti quod iuſtis area eſt, poſtea horreum erit. Tamen
cum area eſt, non recuſat paleas ſuſtinere. Cum tempus Matth. 13.
aduenerit, reponet triticum, & à paleis ſegregabit. Quæ-
dam ergo fecit Sampſon ex perſona capitis, quædam
ex perſona corporis, totum tamen ex perſona Chriſti.
In eo enim quòd virtutes & mirabilia operatus eſt
Sampſon, caput eccleſiæ Chriſtum ſignificabat: in eo
autem quòd prudẽter fecit, illorum qui in eccleſia iuſte
viuunt, imaginem geſsit. Vbi forte præuentus eſt, & in-
cautè egit, eos qui in eccleſia peccatores ſunt figurauit.

G Meretrix quam Sampson in coniugium sumit, ecclesia est, quę ante agnitionem vnius dei cum idolis fornicata fuit, quam postea sibi Christus adiunxit. Postquam ab eo illuminata fidem suscepit, etiam hoc meruit, vt per eum salutis sacramenta cognosceret, & ab eodem reuelarentur ei mysteria cœlestium secretorum. Nã quæstio ipsa quæ cõtinet, De edente exiuit cibus, & de forti est egressa dulcedo, quid aliud significat quàm Christum à mortuis resurgentem? De edente vtiq; id est, de morte quæ cuncta deuorat atque consumit, exiuit cibus ille Ioan.6. qui dixit, Ego sum panis viuus, qui de cœlo descẽdi: quẽ humana exacerbauit iniquitas, eiq; aceti & fellis amaritudinem propinauit, atq; ab eo plebs gentium vitæ dulcedinem conuersa suscepit: ac sic de mortui leonis ore, Gen.49. id est, de Christi morte (qui accubans dormiuit vt leo) apum, id est, Christianorũ processit examẽ. Quod autẽ dicit, Nõ inuenissetis propositionẽ meam, nisi arassetis in vitula mea: hæc vitula, id est ecclesia reuelata sibi à viro suo secreta fidei mysteria trinitatis, resurrectionis, iudicij pariter & regni, in fines terræ apostolorum & sanctorum doctrina & prædicatione vulgauit, & intelligentibus atq; cognoscentibus æternæ vitæ præmia repromisit. Sequitur autem, Iratus est Sampson, quia duxit H sodalis eius vxorem eius. Sodalis iste, omniũ hæreticorum figuram gessit. Magnum secretum est fratres mei. Nam hæretici qui ecclesiam diuiserũt, vxorem domini sui ducere & abducere voluerunt. De ecclesia enim & de euangeliis exierunt, qui impietatis adulterio ecclesiam, id est, Christi corpus in partẽ suam conãtur inuadere. Vnde fidelis ille seruus & amicus dominicæ spon 2.Cor.11. sæ loquitur, Despondi enim vos vni viro virginem castã exhibere Christo. Videamus mysteriũ, iste Sampson Iudicũ.15. quid fecerit offensus. Cepit enim vulpes, id est, adulterantes solales: de quibus dicitur in Cãtico canticorum, Canti.2. Capite nobis vulpes paruulas extermináres vineas. Quid est capite? Id est, comprehendite, conuincite, confutate, ne exterminentur ecclesiasticæ vineæ. Quid est aliud vulpes capere, nisi hæreticos diuinæ legis authoritate reuincere, & sanctarũ scripturarũ testimoniis velut quibusdam vinculis alligare atq; constringere? Vulpes capit, ligatis caudis ignẽ apponit. Quid sibi volunt caudæ vulpium colligatæ? Caudæ vulpiũ quid sunt, nisi posteriora hæreticorum, qui prima habet magna & blanda & deceptoria opera, posteriora ligata, id est, dãnata, I & ignem in fine trahẽtia, vt eorum fructus & acta consumant, qui suis seductionibus acquiescunt? Quod au-Iudicũ.16. tem intrauit ad meretricem, si sine causa fecit quicũque fecit, immũdus est. Si non ita intrauit vt concumberet, mysterij causa fortassis intrauit. Sed concubuisse non legimus. Sequitur, Inimici verò expectabant ad portas ciuitatis, vt comprehenderent eum cum de meretrice ad quam intrauerat fuisset egressus. Ille autem dormiebat. Videte quemadmodũ non scriptũ est, quia mixtus est meretrici: sed scriptũ, quia dormiebat. Vbi surrexit, inquit, media nocte exiit, abstulit portas ciuitatis ipsius cum seris, & easdem portas in cacumine mõtis posuit. Ab allophylis teneri non potuit, portas ciuitatis quibus ad meretricẽ intrauit abstulit, & in mõte leuauit. Quid Prouer.30. est hoc? Infernum & amorem mulieris, vtrunq; scriptura coniungit. Inferni ignem tenebat domus meretricis. Pro inferis ponitur domus meretricis. Recte pro inferis ponitur, quia neminem repellit, omnem intrantem ad se trahit. Agnoscimus hoc loco redemptoris nostri opera. Postquam synagoga, ad quam venerat, à se per diabolum separata est, postea quàm eũ decaluauit, id est, in loco caluariæ crucifixit, ad inferna descendit: K & inimici custodiebãt locum dormientis, id est sepul-Matth.27. chrum, & capere volebant quem videre non poterant. Ille autẽ dormiebat. Hoc ideo dixit, quia vere mortuus erat. Et quod dictum est, Media nocte surrexit, hoc significauit, quia in secreto surrexit. Aperte enim passus est, solis autem discipulis & certis quibusq; resurrexisse manifestus est. Ergo quòd intrauit, omnes viderunt: q; surrexit, pauci cognouerunt, tenuerunt & palpauerunt. Tollit tamen portas ciuitatis, id est, aufert portas inferni. Quid est portas inferni tollere, nisi mortis imperium remouere? Recipiebat enim, non remittebat. Quid autem fecit dominus Iesus Christus? Ablatis portis mortis, ascendit in cacumen montis. Nouimus enim eum Act.1. & resurrexisse, & in cœlos ascendisse. Quid est autem quòd & in capillis virtutem habebat? Et hoc fratres di-Iudicũ.16. ligenter aduertite. Virtutem non habuit in manu, non in pede, non in pectore, non in ipso capite: sed in capillis, in crinibus. Quid sunt capilli, quid comæ? Et nos videmus, & interrogatus apostolus respondet nobis, Coma velamentum est. Et in velamento Christus habebat virtutem, quando vmbræ veteris legis eum tege-1.Cor.11. bant. Coma ergo Sampson in velamento erat, quia in Christo aliud videbatur, & aliud intelligebatur. Quid L sibi autem vult quòd proditum est secretum, & decaluatus est Sampson? Cõtempta est lex, & passus est Christus. Christum enim non occiderent, si legem non contempsissent. Nam nouerant & ipsi quia eis Christum non licebat occidere. Dicebant iudici, Nobis non licet Ioan.18. occidere aliquẽ. Decaluatus est Sampson, reuelata sunt condensa, remotum est velamentum, & Christus qui latebat apparuit. Capilli autem rediuiui caput iterum vestierunt, quia Iudæi nec resurgentem Christum agnoscere voluerunt. Fuit quidem in molendino, fuit cæcatus, fuit in domo carceris. Domus carceris vel molendinum labor est huius seculi. Excæcatio autem Sampson illos indicat, qui infidelitate cæcati Christum nec virtutes operantem nec ascendentem ad cœlestia cognouerunt. Cæcitas ergo Sampson quam intulerunt, cæcitatem Iudæorũ significabat. Christus autem à Iudæis & comprehensus est & occisus. Adduxerunt ergo eum inimici vt illuderẽt ei. Iam hic imaginem crucis attendite. Expansus enim manus ad duas columnas, quasi ad duo ligna crucis extendit: sed aduersarios suos interemptos oppressit, & illius passio interfectio facta est M persequentiũ. Et ideo scriptura concludit, Plures mortuus occidit, quàm viuus occiderat. Nam hoc mysterium in domino nostro Iesu Christo impletum est. Redemptionem nostram, quam ipse viuens minime celebrauerat, mortuus consummauit, Cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Item in eadem dominica homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Quis arguet me de peccato, &c. Ioan.8. *quæ habetur in expositione doctoris ibidem.*

Feria secunda post dominicam passionis domini, De Gedeon, Sermo I.

Ser.CVIII. HOdierna die audiuimus fratres, q; cum sub ar-Iudicũ.6. bore quercus Gedeon filius Ioas triticeã messem virga cæderet, angelo promittente audire meruit, q; ipse à potestate inimicorum in libertatem Dei populum vindicaret. Nec mirum si electus ad gratiam, cum sub vmbra iam tunc sanctæ crucis & venerabilis sapientiæ prædestinato incarnationis futuræ mysterio constitutus, feracis segetis sensibilia de latibulis frumenta produceret, electionémque sanctorum

A ctorũ à purgamentis ioanis paleæ sequestraret: qui tan-
quam virga veritatis exercitati, superflua veteris homi-
nis cum actibus eius deponentes, quasi in torculari ita
in ecclesia congregantur. Ecclesia enim torcular est
fontis æterni, in qua cœlestis vitis fructus exundat. Ge-
deon verò cum audisset quòd per eum dominus plebẽ
suam à multitudine hostium liberaret, obtulit in sacri-
ficiu hædum caprarum, cuius carnem secundum præ-
cepta angeli & azyma supra petram posuit, & in eam
ius perfudit. Quæ simol virgæ cacumine quam gerebat
angelus dei contigit, de petra igois erupit, atque ita sa-
crificium quod offerebatur absumptum est. Per quod
iudicium declaratum videtur, quòd petra illa typum
1.Cor.10. habuerit corporis Christi: quia scriptum est, Bibebant
autem de spiritali consequente eos petra, petra autem
erat Christus. Quod vtique non ad diuinitatem eius,
sed ad carnem relatum est, quæ sitientium corda popu-
lorum perenni riuo sui sanguinis inundauit. Iam tunc
igitur in mysterio declaratum est, quia dominus Iesus
in carne sua totius mundi peccata crucifixus aboleret,
nec solùm delicta factorum, sed etiam cupiditates ani-
morum. Caro enim hædi ad culpam facti refertur, ius
Num.11. ad illecebras cupiditatum, sicut scriptum est, Quia con-
B cupiuit populus cupiditatem pessimam, & dixerunt,
Iudicū.6. Quis nobis dabit carnem? Quòd igitur extendit ange-
lus virgam, & tetigit petram, de qua exiuit ignis, ostẽdit
quòd caro domini repleta spiritu diuino, peccata om-
nia humanæ conditionis exureret: vnde & dominus
Luc.12. ait, Ignem veni mittere in terram. Aduertit igitur vir
doctus & pręsagus futurorum superna mysteria, & ideo
secundum oracula occidit vitulum à patre suo idolis
deputatum, & sepiennem alium immolauit Deo. Quo
facto manifestissime declarauit, post aduentum domi-
ni omnia aboleoda esse gentilitatis sacrificia, solúmque
sacrificium deo dominicæ passionis pro religiooe po-
puli deferendum. Eteoim vitulus ille erat io typo Chri-
sti. Septẽ autem annorum erat, quia in Christo septem
Esa.11. spiritalium plenitudo virtutum (vt Esaias dixit) habita-
Genes.18. bat. Hunc vitulum Abraham obtulit, quando diem do-
Ioan.8. mini vidit, & gauisus est. Hic est qui nunc in hædi ty-
po, nunc in ouis, nũc in vituli offerebatur. Hædus, quòd
sacrificium pro delictis sit: ouis, quòd volõtaria hostia:
vitulus, quòd immacolata sit victima. Præuidit ergo my
Iudicum.6. sterium sanctus Gedeon. Denique elegit trecentos vi-
ros ad prælium, vt osteoderet non in oumero multitu-
C dinis, sed in sacramento crucis mundum ab incursu
grauium hostium liberandum. Trecenti enim in Græ-
ca T similitudinem crucis osteodunt. Et licet fortis es-
set & fidens, pleniora adhuc de domioo futuræ victo-
riæ documenta quęrebat, dicens, Si saluas in manu mea
Israël, quemadmodum locutus es domine, ecce ego
pono lanæ vellus in area, & si ros factus fuerit super
vellus, & super omnem terram siccitas, cognoscam
quia in manu mea secundum promissa tua populum li-
berabis. Et ita factũ est. Sed adiecit postea vt rursus ros
proflueret per totam terram, & siccitas esset in vellere,
& ita completum est. Ros enim in vellere fides erat in
Iudæa, quia sicut ros verba Dei descendunt: vode &
Deut.32. Moyses ait, Expectetur sicut pluuia eloquium meum, &
sicut ros verba mea. Ergo quando totus orbis infru-
ctuoso æstu gentilis superstitionis arebat, tunc erat ros
ille cœlestis visitationis in vellere, id est, io Iudæa. Post-
Matth.15. ea vero quàm oues quæ perierant domus Israël, vnde
puto figurã Iudaici velleris adumbratam: oues, inquam,
illæ, fontem aquæ viuæ negauerunt, ros fidei exaruit in
pectoribus Iudæorum, meatusq; suos fons ille diuinus D
io corda gentium deriuauit. Iode est quòd nunc fidei rore
totus orbis humescit, at verò Iudæi Prophetas suos &
consiliarios perdiderunt. Nec mirũ si perfidiæ subeunt
siccitatem, quos dominus deus prophetici imbris vber-
tate priuauit dicens, Maodabo nubibus ne pluant super Esa.5.
vineã istam. Est eoim prophetice nubis pluuia salutaris,
sicut Dauid dixit, Descendet sicut pluuia in vellus, & Psal.71.
sicut stillicidia stillãtia super terrã. Hãc nobis scripturæ
diuinæ totius mundi pluuiam pollicebãtur, quæ spiritu
diuini roris rigaret orbẽ sub domini saluatoris aduẽtu.
Venit ergo iam ros, venit & pluuia, venit dominus stil-
licidia secum cœlestia deferens: & ideo iã nos bibimus,
qui antè sitiebamus, & diuinum illum spiritum haustu
interiore potamus. Hoc ergo pręuidit sanctus Gedeon,
quia verum & spiritalem rorem etiam gẽtes nationésq;
erant fidei perceptione bibiturę. Nec tũc ociose Gedeõ
vellus nec in campo posuit nec in prato, sed posuit in
area vbi messis est tritici. Messis autem multa, operarij Matth.9.
vero pauci, eo quòd per fidẽ domini in Ecclesia futura
esset messis fœcunda virtutum. Nec illud ociosum est
quòd exiccauit vellus Iudaicum, & rorem eius misit in
peluim, vt repleretur aqua, non tamẽ ipse ex eo rore pe-
des lauit: alij debebatur tanti prærogatiua mysterij. Ex-
pectabatur Christus, qui sordes omniũ solus posset ab- F
luere. Non erat tantus Gedeoo, qui hoc sibi mysterium
vendicaret. Non enim Gedeon, sed filius hominis ve- Matth.20.
nit non ministrari, sed ministrare. Aliquoties ea quæ di-
cũtur, rogo vos fratres vt non moleste accipiatis quod
propter tardiores quosque & simplices breuiter replica-
mus. Qui eoim literati & docti sunt, deo propitio sine
labore intelligunt quę dicuntur: reliquis vero idiotis at-
que simplicibus, nisi breuis recapitulatio facta fuerit, ti- Recapitu-
meo ne ex his quæ dicũtur parũ capere possint. Gedeõ latio.
fratres dilectissimi typum gessit domini saluatoris. Et
quia trecẽti secuodũ Græcũ computũ crucẽ faciunt, ita
tunc Gedeon in trecentis viris Iudæorum populum de
crudelissimis gẽtibus eripuit, quomodo postea Christus
per mysteriũ crucis totum genus humaoũ de potestate
diaboli liberauit. Torcular enim vbi messem terebat,
propter assiduas tribulationes ecclesiæ typũ gessit. Mes-
sis quæ cædebatur, Christianum populum significauit,
quem adueoiens Christus virga disciplinæ, vel baculo
crucis suæ, à paleis, id est, à peccatis omnibus separauit.
Nam & angelus ille qui venit ad eũ, & ipse in typũ do-
mini saluatoris accipitur. Arborẽ sub qua stetit, & virgã
quam tenuit, crucem significasse manifestum est. Petra E
illa super quam Gedeon obtulit holocaustum, Christus
erat. Sic enim ait apostolus, Petra autem erat Christus. 1.Cor.10.
Hædus ille qui oblatus est, humanũ genus peccatis ob-
noxium designauit. Quòd angelus virga sua tetigit pe-
tram, & exiit ignis, & consumpsit hædum illum: crux te-
tigit Christum, & de petra quæ erat Christus, ignis exiit
charitatis, qui humani generis peccata consumpsit. De
ipso enim verus Gedeon Christus in Euangelio dixit,
Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt ac- Luc.12.
cendatur? Taurus verò quem occidit, & ipse dominum
figurabat, qui pro redemptione generis humaoi oblatus
est. Quòd autem septem annorum erat, septemplicem
gratiam spiritus sancti, quæ in Christo venit, significasse
videtur. Vellus quod in area posuit, & rogauit dominũ
vt io solo vellere esset ros, & in omni terra siccitas, & fa-
ctum est ita: & iterũ rogauit, vt vellus remaneret siccũ,
& in tota area esset ros, vellus significauit populum Iu-
dæorum, area autem in toto mũdo populum omnium

G Gentium. Et quia primo tempore ros verbi Dei in sola
Iudæa fuit, & totus mũdus in siccitate remanserat, ideo
primũ ros in vellere venit, & area sicca fuit: postea vero
quãdo Iudæi Christum dominum occiderunt, per passionis iniuriam expressum est vellus, & remansit Iudæorum populus aridus & siccus, & in totam aream, id est,
vniuersum mundum, ad omnes gentes, non solùm ros,
sed etiã pluuia verbi Dei, & apostolorũ flumina peruenerunt. Deniq; in vniuersa terra quasi area, rore gratiæ
perseuerãte in nobis, spiritalis irrigatur ecclesia, & infœlix synagoga ab omni humore vel pluuia diuini verbi
sicca remãsit & arida. Vt hęc ergo spiritalis pluuia, & ros
diuinæ gratiæ perseueret in nobis, omnia quæ prædicantur salubriter cogitando, & nobis inuicem colloquendo, velut munda animalia ruminemus: vt vtilem
succum, vnde anima nostra in æternum possit viuere,
habere possimus, & talibus deliciis satiati cum propheta
Psal. 118. dicere mereamur, Quàm dulcia faucibus meis eloquia
tua domine. Sed tunc in nobis dulcedo verbi Dei poterit permanere, si hoc etiã aliis plena & perfecta charitate frequentius referendo voluerimus ingerere, vt non
solùm de nostra, sed etiam de aliorum salute lucra nobis spiritalia possimus prouidere, auxiliante nobis do-
H mino nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium
cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Ioan. 7. *Item eodem die homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Miserunt principes & Pharisæi: &c. quæ habetur in expositione doctoris ibidem.*

Feria tertia post dominicam passionis, de illo versu Psalmi,
Psalm. 67. *Sicut deficit fumus, deficiant, &c.* Sermo I.

Ser. CIX. Psalm. 67. AVdiuimus & contremuimus quod in voce
Psalmi est prophetatum. Ait enim, Sicut deficit fumus, deficiant: sicut fluit cera à facie
ignis, sic pereant peccatores à facie dei. Nõ
dubito fratres charissimi quòd omniũ vestrum corda concussa sint, nec cuiusquã conscientia sub his verbis intre-
Prouer. 20. pida steterit. Quis enim gloriabitur castum se habere
cor, aut quis gloriabitur mundum se esse à peccatis? Ac
per hoc cũ scriptura dicit, Sicut fluit cera à facie ignis,
sic pereant peccatores à facie Dei: quis non contremiscat, quis non pauibundus exiliat? Quid ergo faciamus,
I aut quę spes nobis est? Neq; enim frustra hæc cantantur.
Aut verò cum hæc dicit propheta, optat ea hominibus,
ac non potius vẽtura præuidet? In verbis quidem figura
optãtis apparet, sed intelligitur præscientia nunciantis.
Sicut enim quædam in scriptura Prophetarum tanquã
in pręteritum facta narrantur cum futura prædicantur:
ita quædam tanquam voto dicuntur optantis, sed qui
rectè intelligunt quod audiunt, visionem prænunciantis agnoscunt. Longe autem ante natiuitatem dominicæ incarnationis isti psalmi dicti atque conscripti sunt.
Non ante deum Christum, sed ante natum ex virgine
Maria Christum. Nam profectò pater Abraham longe
ante Dauid regẽ, cuius tempore hi psalmi cantati sunt,
Ioan. 8. fuit. Dominus autem dixit, Ante Abraham ego sum.
Ioan. 1. Ipse enim est verbum Dei, per quod facta sunt omnia,
sed ipse implens prophetas, in carne se esse venturum
per eos prædixit. Ad eius autem incarnationem pertinet passio. Neq; enim potuit pati illa quæ in euangelio
scripta sunt, nisi in carne mortali & passibili quam gerebat. Et ibi vtiq; legitur, quemadmodum domino crucifixo hi qui crucifixerunt eum, vestimenta eius diuise-
Ioan. 19. runt sibi: & cum inuenissent in eis tunicam desuper textam, noluerunt eam conscindere, sed sortem super eam
miserũt, vt ad quem perueniret, integra perueniret: qua K
significabatur charitas, quæ diuidi non potest. Hæc ergo cum in euangelio iam facta narrantur, longe ante
multos annos in psalmo cum futura prænunciarentur,
tanquam gesta & transacta narrata sunt. Foderunt, in- Psalm. 21.
quit, manus meas & pedes meos, & dinumerauerũt om
nia ossa mea. Ipsi verò considerauerunt & inspexerunt
me, diuiserunt sibi vestimẽta mea, & super vestem meã
miserunt sortem. Omnia tanquam præterita dicuntur,
& futura prædicãtur. Sicut ergo in verbis pręteriti temporis futura facta significãtur, sic in figura optantis prænunciantis mens intelligenda est. Sic & de Iuda domini traditore tanquam optat ei propheta, quod venturũ
esse prædicit. Et de ipsis Iudæis, Fiat, inquit, mensa eorũ Psalm. 68.
in laqueum, & in venationem & in scandalũ. Quod de
his prædictum esse sine dubitatione exponit, sicut de Iu
da quæ sub eadem figura prænunciata sunt, apostolus Acto. 1.
Petrus commemorat. Nec sine causa & quę futura sunt,
tanquam transacta dicũtur. Deo enim sic certa sunt, vt
iam pro factis habeantur: & tanquã optans videtur dicere propheta, quod certum præuidet esse venturum,
nihil aliud, quãtum mihi videtur, ostendens, nisi nobis
non debere displicere cognitam sententiam dei, quam L
fixam immobilemq; constituit. Et ideo in Actibus apostolorum, cum quidam propheta nomine Agabus prædiceret apostolum Paulum in Hierosolyma à Iudæis
multa esse passurum, & vsque ad vincula peruenturum,
cum hoc audito fratres reuocare & retinere vellent ne
illuc pergeret: quid facitis, inquit, conturbãtes cor meũ?
Ego enim non solùm alligari, sed etiam mori paratus
sum pro nomine domini nostri Iesu Christi. Atq; ita cũ
viderent fratres immobilem viri ad omnia perferenda
constantiam, dixerunt, Fiat domini voluntas. Nunquid Acto. 21.
ergo quia dixerunt, Fiat voluntas dei, optauerunt apostolo vt talia pateretur, ac non potius mentem suã sublimi & diuino statuto deuotissime subdiderunt? Sic &
propheta cum dicit, Sicut fluit cera à facie ignis, sic per- Psalm. 67.
eant peccatores à facie dei: videt hoc certissime peccatoribus imminere, & placet ei quod deus statuit, ne deo
ipse displiceat. Quid ergo facimus fratres, nisi vt dum
tẽpus est vitã mutemus, & facta nostra si qua sunt corrigamus? Vt quod sine vlla dubitatione vẽturum est peccatoribus, nos non inueniat super quos veniat: nõ quia M
nõ erimus, sed vt nõ tales inueniat qualibus venturũ esse prædictũ est. Propterea se iudex venturũ minatur, vt
non inueniat quos puniat cũ venerit. Propterea illud
cantant prophetæ vt corrigamur. Si damnare vellet, taceret. Nemo volẽs ferire dicit, obserua. Totum fratres
quod audiuimus per scripturas, vox est dei dicẽtis, Obserua. Et totum quod patimur tribulationes in hac vita,
flagellum dei est corrigere volentis, ne damnet in fine.
Quasi dura sunt, molesta sunt, horrent quando narrantur, quæ quisq; grauia valde patitur in hac vita, in comparatione autem æterni ignis non parua, sed nulla sunt.
Siue ergo nos flagellemur, siue cum alij flagellantur, admonemur à domino. Omnia ista fratres quæ in hac vita infliguntur à domino, admonitiones sunt, & stimuli
correctionis nostræ. Veniet autẽ ignis æternus de quo
dicetur illis qui ad sinistrã constituẽdi sunt, Ite in ignẽ Math. 25.
æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Tunc
acturi sunt quidã pœnitentiam. Nam scriptum est in libro quodam Sapientiæ, Dicent intra se pœnitentiam Sapient. 5.
agentes, & præ angustia spiritus gementes. Quid nobis
profuit superbia, & quid diuitiarũ iactãtia contulit nobis? Transierunt omnia illa tanquã vmbra. Erit enim ibi
pœniten-

A pœnitentia, ſed infructuoſa. Erit ibi pœnitentia, ſed dolorem habens, medicinam non habens. Nunc eſt fructuoſa pœnitentia, quando correctio libera, pœniteat te ad vocem ſcripturæ. Nam ad vocem præſentis iudicis, ſine cauſa pœnitebit te. Tunc iam ille ſentẽtiam dicturus eſt, & non erit quod reprehendas quando ſententiam dicturus eſt. Non enim tacuit ante ſententiã. Non enim te diſtulit niſi vt corrigeres te, quandoquidem latroni in cruce pendenti ſe mutare permiſit. *Luc.23.* Tunc enim latro pendẽs cum domino, credidit in Chriſtum, quando de illo diſcipuli titubauerunt. Contempſerũt Iudæi mortuos ſuſcitantem, non contempſit latro ſecum in cruce pendẽtem. Non eſt ergo quod in fine dicatur domino: Non me permiſiſti bene viuere, aut, dilationem correctionis non mihi dediſti: aut, non oſtendiſti quid appeterem, quid vitarem. Videte quia non tacet, videte quia differt, videte quia blanditur, hortatur, minatur. Conſtituit verbũ ſuum in ſublimitate, per totũ mundũ recitatur vniuerſo humano generi. Non eſt qui iam dicat, Neſciui, non audiui. Impletur quod dictum eſt in pſalmo, *Pſalm.18.* Nec eſt qui ſe abſcondat à calore eius. Modo ergo calor eius in verbo eius eſt. Mutare modo à calore

B eius, & non deflues ſicut cera ab igne eius. Nã illud fratres mei venturũ eſt aliquando quod modo rident impij, quod modo contemnunt deriſores: quod putãt falſò cantari, aliquando venturũ eſt. Si non venerunt tanta quanta prædicta ſunt, deſperemus & illud aliquando venturum. Si autem omnia quæ de eccleſia futura prænunciata ſunt, iam videmus exhibita, & cæcorum etiam oculos feriũt: quid dubitamus etiam illa vẽtura? Quando dicebatur eccleſia Chriſti futura per totum orbem terrarum, dicebatur à paucis, & ridebatur à multis. Modo iam impletum eſt quod tantò antè prædictum eſt, Diffuſa eſt eccleſia per totum orbem terrarũ. Ante millia annorum promiſſum eſt Abrahæ, *Gen.12. & 22.* In ſemine tuo benedicentur omnes gentes. Venit Chriſtus ex ſemine Abrahæ, benedictæ ſunt in Chriſto iam omnes gentes. Prædicta ſunt ſchiſmata, & hæreſes futuræ, videmus illa. Prędictę ſunt perſecutiones, factæ ſunt à regibus colentibus idola. Pro ipſis idolis aduerſus nomen Chriſti repleta eſt terra martyribus. Sparſum eſt ſemen ſanguinis, ſurrexit ſeges eccleſiæ. Nec fruſtra orauit eccleſia pro inimicis ſuis. Crediderunt & qui perſequebantur. Præ-

C dictum eſt etiam quia ipſa idola euertenda eſſent per nomẽ Chriſti. Nã & hoc inuenimus in ſcripturis. Ante paucos annos Chriſtiani illa legebant & non videbant, adhuc futura illa expectabant, & ſic abierunt, non illa viderunt, ſed tamẽ credentes ꝙ futura eſſent, cum fide abierunt ad dominum. Noſtris temporibus etiam ipſa cernuntur. Omnia quæ ante prædicta ſunt de eccleſia, videmus impleta. Solus dies iudicij non eſt venturus? Ipſe ſolus prænunciatur & non veniet? Vſque adeo ſumus duri & lapidei cordis, vt legamus ſcripturas, & videamus omnia prorſus ad literam eueniſſe quæ ſcripta ſunt, & de his quæ remanent deſperemus? Quantum eſt enim quod remanet, ad ea quæ iam nobis exhibita videmus? Tam plura deus oſtẽdit, & de reſiduo nos fraudaturus eſt? Veniet iudicium redditurum pro meritis, bonis bona, malis mala. Boni ſimus, & ſecuri iudicem expectemus. Fratres mei, maxime nunc dicentem me audite, Nolo tecum computare præterita. Ab hodierna die te muta, cras te alterũ inueniat. Nos autem peruerſitate noſtra ſic volumus deum eſſe miſericordẽ, vt non ſit iuſtus. Alij rurſus quaſi præfidentes de iuſtitia ſua, ſic volunt iuſtum, vt nolint miſericordem. Vtrunque ſe exhibet deus, vtrunque pręſtat, nec miſericordia eius præ-

D ſcribit iuſtitiæ, nec iuſtitia eius aufert miſericordiam. Miſericors eſt, & iuſtus eſt. Vnde miſericordem probamus? Parcit modo peccatoribus, dat veniam confitentibus. Vnde probamus quia iuſtus eſt? Quia venturus eſt dies iudicij, quem modo differt, non aufert. Et cum venerit, redditur' eſt pro meritis. An hoc vultis, vt reddat auerſis quod reddetur conuerſis? Fratres, iuſtum videtur vobis vt ibi ponatur Iudas, vbi poſitus eſt Petrus? Et ipſe ibi poneretur ſi ſe correxiſſet, Sed de venia deſperans, *Matth.27.* potius ſibi collum ligauit, q̃ regis clementiam ſupplicaret. Itaq; fratres, ſicut dicere cœperam, nõ eſt vnde reprehendamus deũ. Quid contra illum dicamus non erit, cum venerit iudicare. Cogitet vnuſquiſq; peccata ſua, & modo illa emendet cum tempus eſt. Sit fructuoſus dolor, non ſit ſterilis pœnitudo. Tãquam hoc dicit deus, *De pœn. di. 1. c. Nonit.* Ecce indicaui ſententiam, ſed nondum protuli. Prædixi, non fixi. Quid times quia dixi? Si mutaueris, *Gene 6.* mutatur. Nam ſcriptum eſt, ꝙ pœniteat deum. *Hierem.18.* Nũquid quomodo hominem ſic pœnitet Deum? Nam dictum eſt, Si pœnituerit vos de peccatis veſtris, pœnitebit & me de omnibus malis quæ facturus erã vobis. Nunquid quaſi errãtem pœnitet Deum? Sed pœnitẽtia dicitur in deo mutatio ſententiæ. Non eſt iniqua, ſed iuſta. Quare iuſta? Mutatus eſt reus, mutauit iudex ſententiam. Noli

E terreri. Sentẽtia mutata eſt, non iuſtitia. Iuſtitia integra manet, quia mutato debet parcere, quia iuſtus eſt. Quomodo pertinaci nõ parcit, ſic mutato parcit. Ipſe rex eſt indulgentiarum, qui dator eſt legis. Miſit legem, venit cum indulgẽtia. Reum te fecerat lex, abſoluit te qui dedit legem. Imò non abſoluit: (nam abſoluere eſt innocentem iudicare) donat potius peccata conuerſo. Omnes enim ſunt rei, qui peccatis ſuis inuoluti ſunt. Nemo ſe optet abſolui. Omnes veniam deprecemur. Venia vero datur mutato. Et erimus ſecuri cũ audierimus, *Pſal.67.* Sicut fluit cera à facie ignis, ſic pereãt peccatores à facie Dei. Certe fratres modo pereunt peccatores, & non pereunt peccatores. Si incipiant iuſte viuere, peribunt vtique peccatores, ſed nõ peribunt homines. *23. Quæſt. 4. duo.* Homo peccator, duo nomina ſunt, homo vnum nomen eſt, & peccator vnum nomen eſt. In his duobus nominibus intelligimus quia vnum horum deus fecit, alterum horum homo fecit. Hominem enim Deus fecit, peccatorem ſe ipſe homo fecit. Quid ergo contremiſcis? Quando tibi dicit deus, Pereant peccatores à facie mea, hoc tibi dicit deus, Pereat in te quod tu feciſti, & ſeruo quod ego

F feci. Et modo ardet ignis in calore verbi, res eſt in feruore ſpiritus ſancti, ſicut diximus iandudum, quia ſcriptum eſt in alio Pſalmo, *Pſal.18.* Nec eſt qui ſe abſcondat à calore eius. Spiritum autem ſanctum eſſe calorem dicit apoſtolus, *Rom.12.* Spiritu feruentes. Ergo pro facie dei, tibi pone interim ſcripturam dei. Liqueſce ab illa, pœniteat te cum audis hæc de peccatis tuis. Cum autem te pœnitet, & cum teipſum excrucias ſub calore verbi, cum etiam lachrymæ currunt, nónne ceræ tabeſcenti, & tanquam in lachrymas currenti ſimilis inueniris? Modo ergo fac quod in poſterum times, & non habebis quod in poſterum timeas. Tantum non ſicut fumus deficiant. Nam vtrunque ibi habes poſitum, forte non ſine cauſa, quia eſt etiam diſtantia peccatorum. In ipſo vno verbo vtrunque poſuit pſalmus, *Pſalm.67.* Sicut deficit fumus, deficiant: & ſicut fluit cera à facie ignis, ſic pereant peccatores à facie dei. Qui ſunt qui ſicut fumus deficiunt? Qui ſunt niſi ſuperbi, non confitentes peccata ſua, ſed defendentes? Quare fumo comparati ſunt? Quia fumus erigit ſe,

G extollit se tanquam in cœlum, sed quanto fit superior, tanto facilins euanescit & disperit. Rursus considetate quod dixi. Solidior est fumus igni proximus, & terræ proximus: nondum sic euanuit, nondum sic est dispersus in ventos: quando autē attenuatur, euanescit, & disperit quando se multum extulerit. Quia ergo superbus sic se erigit contra denm, quomodo fumus contra cœlum, restat vt ita deficiat, & tanquam in ventos suæ vanitatis elatione dissipatus intereat, quemadmodū disperit fumus elatus, tumida non solida magnitudine inflatus. Sic est enim fumus. Vides magnam molem, habes quasi quod videas, & nō habes quod teneas. Talem ergo pœnam fratres ante omnia detestamini, nec defendatis peccata vestra: & si adhuc facitis, nolite defendere. Subdite vos deo, & sic tundite pectora vestra, vt & ipsa quæ remanserunt, nō fiant. Conamini non facere: & si fieri potest, nulla facite: si antem fieri non potest vt nulla faciatis, maneat tamen illa pia confessio. Erit enim respectus misericordiæ ipsius, vt te conante omnia perimere, & quantum adiuuerit perimente, de reliquis quæ tibi eestant in itinere innento, & in conatn comprebenso, facilè ignoscat: tantum proficere affecta,
H non deficeee. Si non te inuenit dies vltimus victorem; inueniat vel pugnantem, non captum & addictum. Est autem misericordia abundantissima & larga eius beneuolentia, qui nos sanguine filij sui redemit, cum peopter peccata nostra nihil essemus. Nam ipse aliquid ma-
Genes. 1. gnum fecit, cum hominem ad imaginem & similitudinem suam creanit. Sed quia nos nihil fieri voluimus peccando, & traducem mortalitatis de parentibus duximus, & massa peccati, massa irę facti sumus, placuit tamen illi per misericordiam suam redimere nos tanto precio: dedit pro nobis sanguinem vnici sui innocenter nati, innocenter viuentis, innocenter mortni. Qui nos tanto precio redemit, non vult perire quos emit. Non emit quos perdat, sed emit quos viuificet. Si peccata nostra superant nos, precium suum non contemnit. Deus precium magnū dedir, nec tamen nobis tantum de ipsius misericordia blādiamur, si non fuerimus conati aduersus peccata nostra: nec si aliqua maxime capitalia fecerimus, speremus ita futuram esse misericor-
I diam, vt ei coniungatur iniquitas. Nunquid enim & eos qui nihil egerunt qnemadmodnm correcti viuerent, sed in pertinacia & duritia animi permanserunt, accusauerunt etiam deum defendendo peccata sua, ibi constituturus est vbi constituit sanctos apostolos, propbetas, patriarcbas & fideles suos bene de se meritos, sibi seruientes, ambulantes in castitate, modestia, humilitate, eleemosynas facientes, ignoscentes quod à qnoquam perpessi sunt? Talis est enim via iustorum, talis est via sanctorum tenentinm deum patrem, tenentium ecclesiam matrem, nec illum parentem, nec istam offendentes, sed in amore vtriusque parentis viuentes, & ad hæreditatem æternam properantes, non læso patre, non læsa matee, datur vnicuique hæreditas. Quia duo parentes nos genuerunt ad mortem, duo parentes nos genuerunt ad vitam. Parentes qui nos genuerunt ad mortem, Adam est & Eua: parentes qui nos genuerunt ad vitam, Christus est & Ecclesia. Et pater meus qui me genuit ad mortem, Adam mihi fuit, & mater mea Eua mihi fuit. Nati sumus secundnm istam progeniem carnis ex munere qnidem dei, quia & istud munus non est alterius, sed Dei: & tamen fratres, quomodo nati sumus? Certe vt moriamur. Præcessores genuerunt sibi successores, nunquid genuerunt sibi cū quibus hic sem-per viuant? Sed tanquam decessuri, qui illis succede- K rent genuerunt sibi. Deus autem pater & mater ecclesia non ad hoc generant, generant autē ad vitam æternam, quia & ipsi æterni sunt. Et habemus hæreditatem promissam à Christo vitam æternam, seeundum quod verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Nutritus Ioan. 1. creuit, passus, mortuus & resuscitatus accepit hæreditatem regnum cœlorum. In ipso homine accepit resurrectionem & vitam æternam, in ipso homine accepit, in verbo autem non aecepit: quia incommutabiliter manet ab æterno in æternum. Quia ergo accepit resnrrectionem & vitam æternam caro illa quæ resurrexit, & viuificata ascendit in cœlum, boc nobis promissum est. Ipsam hæreditatem expectamus, vitam æternam. Adhuc enim non totum corpus accepit, quia capnt in cœlo est, membra adhuc in terra sunt: nec caput solum accepturum est hæreditatem, & corpus relinqnetur, totus Christus acceptutus est hæreditatem. Totus secundum hominem, id est, caput & corpus. Membra ergo Christi sumus, speremus hæreditatem, quia cum ista omnia transierint, hoc bonum acceptnri sumus quod non transibit: & hoc malnm euasuri, quod non transibit: æterna sunt enim vtraque. Nō enim aliquid non æternū promisit suis, & aliquid temporale minatus est impiis.
L Quomodo vitam, beatitudinem, regnum, hæreditatem sempiternam sine fine promisit sanctis, sic ignem æternum minatus est impiis. Si quod promisit non amamus, saltem quod minatus est timeamus.

Item eodem die homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ambulabat Iesus in Galilaam, &c. qua habetur in expositione doctoris ibidem. Ioan. 7.

Feria quarta post dominicam passionis, de illo versu Psalmi, Tibi derelictus est pauper, &c. *Sermo I.* Psalm. 9.

Antauimus domino & diximus, Tibi deeelictus est pauper, pupillo tu eris adiutor. Quæramus pauperem, quæramns pupillum. Nec mirum sit quòd admoneo vt quęramus, qnos sic abundare cernimus & sentimus. Nōnne pauperibus plena omnia? Nōnne pupillis plena sunt omnia? Et tamē inter omnia quæro pupillū. Ac prius ostendendum est charitati vestræ, id quod putamus, nō hoc esse quod quęrimus. Qui enim dicuntur pauperes & sunt, in quos à deo mādaræ M eleemosynæ fiunt, de quibus fatemur scriptum, Include eleemosynā in corde pauperis, & ipsa orabit pro te dominum. Abundat quidem hoc genus hominum, sed altius intelligendus est iste pauper de quo dictū est, Beati panperes spiritu, quoniam ipsorum est regnū cœlorum. Sunt pauperes non habentes pecuniam, victum quotidianum vix innenientes, alienis operibus misericordia sic indigētes, vt etiā mendicare non etubescāt: sed si de his dictum est, Tibi derelictus est pauper: nos quid facimus, qui hoc nō sumus? Ergo nos qui Cbristiani sumus, nō sumus deo derelicti? Et quæ alia nobis spes est, si non sumus illi derelicti, qui nos nō dereliquit? Discite ergo esse pauperes, & Deo relinqui, ô cōpauperes mei. Diues est, superbus est. Nā & in diuitiis istis, quæ vulgo appellantur diuitiæ, qnibus est contraria vulgaris ista paupertas, in diuitiis ergo istis nihil est sic cauendum, q̄ superbiæ morbus. Qui enim non habet pecuniam, nō habet amplissimas facultates, nō babet vnde se extollat. Si ergo qui non habet vnde se extollat, non laudamr pro eo quòd non se extollit: qui habet, laudetur si se non extollit. Quid ergo laudo hnmilem panperem? Vnde superbiat non habet. Quis autem ferat & inopem & superbū

Margin: Sermo CX. — Psal. 9. — Eccli. 19. — Matth. 5. — Psalm. 9.

Lauda

A Lauda diuitem humilem, lauda diuitē pauperem. Ta-
les vult apostolus Paulus, qui scribens ad Timotheum
1.Tim.6. dicit, Præcipe diuitibus huius seculi, nō superbè sapere.
Noui quid dicam. Hoc illis præcipe. Habēt diuitias in-
trinsecus superbiā persuadentes, habent diuitias in qui-
bus laborent esse humiles. Da mihi Zachæum habentē
magnas diuitias, principem publicanorum, cōfessorem
peccatorum, statura breuem, animo breuiorem, ascen-
dentem lignum vt transeuntem videret, qui pro illo
Luc.19. pendebat in ligno. Da mihi dicentem, Dimidium rerū
mearum do pauperibus. Sed multū diues es ô Zachæe,
multum diues es: Ecce dimidium dabis, dimidium
quare reseruabis? Quia si cui aliquid abstuli, quadruplū
reddo. Sed ait mihi quisque mēdicus, debilitate fessus,
pannis obsitus, fame languidus, respondit mihi & di-
xit, Mihi debetur regnum cœlorum: ego enim similis
Luc.16. sum illi Lazaro, qui iacebat vlcerosus ante diuitis do-
mum, cuius canes lingebant vlcera, & quærebat saturari
de micis quæ cadebant de mensa diuitis: ego illi simi-
lior sum, inquit. Nostrum genus est cui debetur regnū
cœlorum, non illi generi qui induuntur purpura & bys-
B so, & epulantur quotidie splendide. Talis enim erat il-
le, ante cuius domū iacebat pauper vlcerosus: & videte
exitus amborum. Contigit enim mori inopem illum, &
auferri ab angelis in sinum Abrahæ. Mortuus est diues,
& sepultus est. Nam pauper forte nec sepultus. Et quid
postea? Cum apud inferos diues ille in tormentis esset,
leuauit oculos suos, vidit pauperem quem contempse-
rat, in Abrahæ gremio quiescentem. Desiderauit guttā,
à quo ille micam. Et quoniam dilexit opulentiam, non
inuenit misericordiam. Voluit subueniri fratribus suis,
semper væcors, serò misericors. Nihil omnino quod
postulauit, accepit. Discernamus ergo, inquit mihi, pau-
peres & diuites. Quid me ad alia intelligenda exhor-
taris? Aperti sunt pauperes, aperti sunt diuites. Audi er-
go me de hoc quod proposuisti domine pauper. Cum
illum sanctum vlcerosum te esse dicis, timeo ne super-
biendo non sis quod dicis. Noli cōtemnere diuites mi-
sericordes, diuites humiles: & vt citius dicam quod pau
lo ante dixi, diuites pauperes noli cōtemnere ô pauper.
C Esto & tu pauper, pauper, id est humilis. Si enim diues
factus est humilis, quanto magis pauper debet esse hu-
milis? Pauper non habet vnde infletur, diues habet cum
quo luctetur. Audi ergo me, Esto verè pauper, esto pius,
esto humilis. Nā si de ipsa pannosa & vlcerosa pauper-
tate gloriaris, quia talis fuit ille qui ante domum diuitis
inops iacebat, attendis quia pauper fuit, & aliud non at-
tendis. Quid, inquis, attendo? Lege scripturas, & inue-
Luc.16. nies quod dico. Lazarus pauper fuit: in cuius sinum le-
uatus est, diues fuit. Contigit, inquit, mori inopē illum,
& auferri ab angelis. Quò? In sinum Abrahę, id est, in se-
cretum vbi erat Abraham. Nolite enim carnaliter intel-
ligere, quòd velut in sinum tunicæ Abrahæ leuatus sit
Psal.78. pauper. Sinus erat, quia secretū erat. Vnde dicitur, Red-
de vicinis nostris in sinum eorum: id est, in secreta eo-
rum. Quid est, Redde in sinū eorum? Torque conscien-
tiam eorum. Lege: aut si legere non potes, audi cum le-
Genes.13. gitur, & vide Abraham opulentissimum fuisse in terra,
auro, argento, familia, pecore, possessione, & tamen di-
ues iste pauper fuit, quia humilis fuit. Humilis antē fuit,
Genes.15. credidit Abrahā Deo, & deputatū est illi ad iustitiam.
Iustificatus est gratia dei, non propria præsumptione.
Fidelis erat, bene operabatur. Filiū iussus est immolare,
neque cunctatus est ei offerre quod acceperat, à quo ac-
ceperat. Probatus est Deo, constitutus est exemplum fi-
dei. Iam deo notus erat, sed nobis monstrandus erat. D
Nō est inflatus quasi in operibus bonis suis, quia pauper
erat diues iste. Et vt scias quia non est inflatus tanquam
in bonis operibus suis (sciebat enim quia quicquid ha-
bebat, à deo habebat: & non in semetipso, sed in domi-
no gloriabatur) audi Paulum apostolum, Si enim Abra- *Rom.4.*
ham ex operibus iustificatus est, habet gloriam, sed non
ad Deum. Videtis, quia cum abundent pauperes, rectè
quærimus pauperem, in turba quærimus, & vix inueni-
mus. Occurrit mihi pauper, & quæro pauperē. Interim
tu manum porrige pauperi quē inuenis. Ex corde quæ-
ris quem quæris. Tu dicis, pauper sum sicut Lazarus: di-
ues iste meus humilis non dicit, diues sum sicut Abra-
ham. Ergo tu te extollis, ille se humiliat. Quid inflaris,
& non imitaris? Ego, inquit, pauper leuor in sinum A-
brahæ. Non vides quia diues susceptor est pauperis? Si
enim superbis contra eos qui habent pecuniam, negas
eos ad regnum cœlorum pertinere, cum in eis fortasse
inueniatur humilitas quæ in te non inuenitur. Non ti-
mes ne tibi cum mortuus fueris, dicat Abraham, Rece-
de à me, quia blasphemasti me? Admoneamus ergo di-
uites nostros quod apostolus admonuit, non superbè *1.Tim.6.*
sapere, neque sperare in incerto diuitiarum. Admoniti E
sumus. Diuitiæ illæ quas putatis plenas esse deliciarum,
pleniores sunt periculorū. Pauper erat, & securior dor-
miebat. Somnus facilius accedebat ad duram terram,
quàm ad lectum inargentatum. Attendite curas diui-
tum, & comparate securitati pauperum. Sed audiat di-
ues iste vt non superbe sapiat, neque speret in incerto
diuitiarum. Vtatur mundo tanquam non vtens. Sciat *Ibidem.*
se viam ambulare, & in has diuitias tanquam in stabulo *1.Cor.7.*
intrasse. Reficiat, viator est, reficiat se & transeat: non
secum tollit quod in stabulo inuenit. Alius viator erit,
& ipse habebit, sed non auferet. Omnes hic relicturi
sunt, quod hic acquisierunt. Nudus, inquit, exij de vtero *Iob 1.*
matris meæ, nudus reuertar in terram. Audi alium pau-
perem, Nihil intulimus in hunc mundum, sed nec au- *1.Tim.6.*
ferre aliquid possumus. Victum & tegumentum haben-
tes, his contenti simus. Nam qui volunt diuites fieri,
incidunt in tentationem, & desideria multa & noxia,
quæ mergunt homines in interitum & perditionem.
Radix est enim omnium malorum auaritia, quam
quidam appetentes, à fide pererrauerunt, & inseruerunt
se doloribus multis. Qui sunt isti qui à fide pererraue- F
runt, & inseruerunt se doloribus multis? Qui volunt di-
uites fieri. Modo respondeat mihi ille pannosus. Vi-
deamus si non vult diues fieri, videamus, interrogemus
eum si non vult diues fieri. Respondeat, non mentia-
tur. Audio linguam, sed interrogo conscientiam. Dicat
si non vult fieri. si autem vult, iam incidit in tentationē
& desideria multa stulta & noxia. Non enim opes, sed
desideria. Vnde? Quia vult diues fieri. Quid inde? Desi-
deria multa & stulta & noxia, quæ mergunt homines
in interitum & perditionem. Vides vbi sis? Quid mihi
ostentas nullas facultates, cum ego vincam tantas cupi-
ditates? Ecce iam compara duos. Iste diues est, ille pau-
per. Sed iste diues est, iam est, non vult fieri: iste diues
est, aut de parentibus, aut de donis & hæreditatibus.
Ponamus, faciamus: diues est etiam de iniquitatibus,
iam non vult addere, imposuit modum, fixit limitem
cupiditati, iam corde militat pietati. Diues, inquis? Re-
spondeo, diues est. Iterum tu accusator respōdes & di-
cis, De iniquitate diues est. Quid si facit amicos de mā-
mona iniquitatis? Dominus nouerat quod dicebat:
vtique non errabat, quando præcipiebat, Facite vobis *Luc.16.*

G amicos de mammona iniquitatis, vt & ipsi recipiant vos in tabernacula æterna. Quid si hoc faeit iste diues? Iam finit cupiditatem, exereet pietatem. Tu oihil habes, sed diues vis fieri, ioeides in tentationem. Sed forte inde factus es pauperrimus & egentissimus, quia nescio quid babebas paternum, quod te sustentaret, & calumnia aliqua competitoris abstulit. Gemis, audio, tempora aceusas. Quod gemis, si posis facis. An non videmus, ao oon quotidianis exemplis plena sunt omnia? Heri gemebat, quia perdebat sua: hodie pergens ad maiorem, rapit aliena. Inuenimus verum pauperem, inuenimus pium humilem, non de se fidentem, pauperem
2.Cor.8. virum, membrum pauperis, qui propter nos pauper factus est cũ diues esset. Vide diuitem nostrum qui propter nos pauper factus est cum diues esset. Vide illũ di-
Ioan.1. uitem. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Plus est aurum facere quàm habere. Diues es auro, argento, peeore, familia, fundis, fructibus, tibi ista creare noo potuisti. Vide illum diuitem, omnia per ipsum facta sunt. Vide illum pauperem, Verbum caro factum est, & habitauit io nobis. Quis digne cogitat diuitias eius? Quomodo faciat qui non fit, quomodo
H creet non creatus, formet non formatus, mutabilia manens, temporalia sempiternus? Quis digne eogitat diuitias eius? Paupertatem cogitemus, ne forte pauperes vel ipsam capiamus. Cooeipitur vtero virginali, includitur
Luc.1. visceribus matris. O paupertas. In angusto diuersorio
& 2. nascitur, inuolutus infantilibus tegumentis, in præsepio ponitur, fit eibaria iumentis pauperibus: deinde cœli & terræ domious, creator angelorum, omnium visibilium & inuisibilium effector & conditor, fugit, vagit, nutri-
Matth.27. tur, crescit, tolerat ætatem, oecultat maiestatem: postea tenetur, cootemnitur, flagellatur, illuditur, conspuitur, colapbizatur, spinis corooatur, ligno suspenditur, lancea perforatur. O paupertas. Ecce caput pauperũ quos requiro, cuius pauperis membrum inuenimus virum pauperem. Breuiter quæramus pupillum, quia in paupere requirendo fatigati sumus. Dominc Iesu, pupillum
Matth.23. quæro. Fatigatus quæro, cito responde vt inueniam. Ne vobis dieatis, inquit, patrem in terra. inueoros est pupillus iste. Oret pupill* iste, audiamus eum, & imitemur
Psalm.26. eum. Quæ eius est oratio? Quoniam pater meus & ma-
I ter mea dereliqueruot me, domious autem assumpsit
Matth.5. me. Si ergo beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnũ cœlorum, tibi derelictus est pauper. Si pater meus
Psalm.9. & mater mea dereliquerũt me, dominus autem assumpsit me: pupillo tu eris adiutor.

Ioan.10. *Item eodem die homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Facta sunt encænia in Hierosolymis, &c. quæ habetur in expositione doctoris ibidem.*

Feria quinta post dominicam passionis, de aduersitate temporali. Sermo I.

Ser.CXI. Voties, fratres charissimi, aliquæ aduersitates veniunt, quoties aut hostilitas aut siceitas aut mortalitas iusto Dei iudicio nobis fuerint irrogata, nõ eius iniustitiæ, sed nostris hoc pec-
Rom.3. catis imputare debemus: quia sicut dicit apostolus, Nõ iniquus est deus qui infert iram. Multorum enim malis moribus atq; clamoribus exagitatus est muodus. Et vt hoc omnes intelligere possint, apertius charitati vestræ insinuo, sic sunt booi & mali, quomodo si duo vasa sint plena, & vnum habeat putredioem, & aliud aromata preciosa cum vno ventilabro vẽtilata. Illud vas vbi fue- rint aromata, odorem desiderabilem, aliud autem fœ- K torem intolerabilem reddit. Ita simul boni atque mali indiscrete quidẽ turbati, sed alto dei iudicio separati. Quoties aliqua tribulatio io mundum venerit, qui boni sunt, velut sancta vasa gratias agunt deo, qui eos castigare dignatur: illi verò qui sunt superbi, luxuriosi, cupidi, blasphemant & murmurant contra deum, dicentes, O deus, quid tanti mali fecimus, vt talia patiamur? Vnde sæpe fit, vt infœlices isti amore huius vitæ obligati, nec istam tenere possint, & illam sempiternam, de qua fugiet dolor & gemitus, amittant: & quod peius est, nec ista mala præsentia possunt euadere, sed ad illa quæ æterna mala sunt, eorum crimina eos faciunt peruenire. Non insultans, sed gemens & dolens hæc dico. Ecce sicut io eo qui superbo & rebelli spiritu emẽdare se noluerit, impletur illud quod scriptũ est, Qui in sordibus Apoc.22. est, sordescat adhuc. Iustus autem iustiora faciet, & sanctus sanctiora. Non enim spes bonorũ in isto est mundo posita. Spes enim quæ videtur, ait apostolus, non est Rom.8. spes, quoniam & ipsa spes mundana quæ videtur, in amaritudine vera est. Amaram enim potionem mundus suis dilectoribus propinat. O infœlicitas generis humani. Amarus est muodus & diligitur: putas si dulcis L esset, qualiter amaretur? Vos alloquitur veritas dilectores mundi, vbi est quod amastis? vbi est quod pro magoo tenebatis? vbi est quod dimittere nolebatis? vbi sũt tot regiones? vbi tãtæ splendidissimæ ciuitates? Lugendo potius ista dicta sunt, quàm insultando. Magno affectu ista deputarentur, si taotummodo audirentur. At cũ oculos nostros dira calamitas & obsidionis percusserit, & ounc tempore mortalitatis affligat, mortuorum homioum sepeliendis corporibus vix illi qui remanere videbantur occurrerent. Considerantes etiam illa mala quæ iusto dei iudicio illata sunt, quando totæ prouinciæ in captiuitatem ductæ sunt, sustinuimus matresfamilias abductas, prægnantes abscissas: & nutrices auulsis è manibus paruulis, atque io vias proiectis, nec viuos ipsos filios relinere, nec mortuos permiserunt sepelire. Cruciatus magnus & dolor, timor & horror tortores cordis pariter insistebant, maxime cum à talibus fœminis hoc impia barbarica exigebat potentia, vt quæ se sciebat multorum maocipiorum fuisse domioam, barbarorum se subitò sine vllo precio lugeret ancillam. Sic M impletum est in nobis illud quod dictum est per prophetam Dauid, Vendidisti populum tuum sine precio, Psal.43. & non fuit multitudo in commutationibus eorũ. Dura à delicatis & à nobilibus mulieribus seruitia sine vlla miseratione bumaoitatis à barbaris exacta sunt. Strepitus clamoris huius in auribus nostris vrget, dum talia audimus atq; videmus. Nunquid ferreæ sunt carnes hominum, etiam si seruus ferreus in aliquibus inueniatur? Quis ista audiens vidénsque non doleat? Vnde cum propheta dicere possum*, Quis dabit capiti meo aquã, Hierem.9. aut oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die ac nocte interfectos filiæ populi mei? Non solum mortem corporum, verũm etiam animarum? Christianis loquimur: multos cognouimus in ista vastatione sine sacramento baptismi ex ipsa vita fuisse ereptos, atque inter vasa iræ relictos. Quis luctus idoneior, quis planctus celsior inueniri potest, quando sic exarsit ira om- Rom.9. nipotentis, vt repelleret etiam tabernaculum suum in quo habitauit in hominibus? Et ille etiam qui vnico filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit Rom.8. illum, nec precium taoti sanguinis attenderit, nulli ecclesiæ, nulli clero, nulli sacratæ virgini, nulli parcere ciuitati.

A cinitati. Nos verò fratres charifsimi, qnib⁹ dominus nõ pro noſtris meritis parcere, ſed adhuc ad pœnitentiam reſeruare dignatur, nõ ſine grãdi timore debemus conſiderare quòd hæc omnibus nobis præbentur exempla, Et ideo illorum mors proficiat ad noſtrã ſalutẽ, eorum tribulatio ſit noſtra correptio, de aliotum plagis faciamus medicamenta vulneribus noſtris: & ſemper timeamus quod dominus in euangelio dixit, Putatis quòd hi (*Luca.13.*) Galilæi præ omnibus peccatores fuerint, quoniam talia paſsi ſunt? non, dico vobis, ſed niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimiliter peribitis. Et ideo qui ſolebat eſſe luxurioſus, ſit caſtus: qui ſuperbus, ſit humilis: qui erat inuidus, ſit benignus: qui per frandes vel calumnias ſolebat res alienas rapere, incipiat de ſuis largiores eleemoſynas dare. Nimis delicatũ eſt quod à nobis requirit dominus noſter, fratres charifsimi, nõ dixit nobis ieiunate plus quàm poteſtis, & pluſquam vires veſtræ ſufferunt vigilate. Non nobis dicit, à vino vel à carnibus abſtinete. Non à nobis requiruntur, ſed hoc dignatur iniungere, quod omnes homines poſſunt cum ipſius gratia ſine grandi labore complere. Sed quod peſsimum eſt, multi B ſunt qui durifsimum & amariſsimum auaritiæ iugum (*Matth.11.*) cũ multis laboribus volũt ferre, & dulce iugum Chriſti & onus eius leue diſsimulant humeris ſuis imponere: malunt cum multis peccatis ſub ſarcina graui ſuccumbere, quàm iugum Chriſti, quod eos poteſt in cœlũ eleuare, ſuſcipere. Vos verò fratres, nobiſcũ ſapienter & fideliter cogitantes, ditumpatis à ceruciibus veſtris durũ & aſpetum auaritiæ iugum, & iugum Chriſti ſuauiſsimum veſtris humeris imponentes, ſecundum apoſto- (*Philip.3.*) lum, cõuerſationem veſtram leuantes in cœlum, vt cum (*Coloſſ.3.*) Chriſtus appatuerit vita veſtra, tunc & vos cum ipſo appareatis in gloria, quod ipſe præſtabit in, &c.

Item eodem die homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Lucam, Rogabat Ieſum quidam Phariſæus, &c. quæ habetur in libro Quinquaginta Homiliarum, XXIII. (*Luca.7.*)

Feria ſexta poſt dominicam Paſsionis, De ſtudio ſapientiæ & meditatione legis dei. *Sermo I.*

(*Sermo CXII.*) OPortet fratres charifsimi, vt mundo corde & caſto corpore ſapientiam diuinã diſcere dili- C gatis, & intelligere appetatis, quia ipſa cognitio dei ſe fideliter quęrẽtibus & inſtanter meditantibus tribuit. Cognitione autẽ dei nihil melius eſt, quia nihil beatius eſt, & ipſa vera beatitudo eſt. Vnde (*Ioan.17.*) & ſaluator ad patrem ait, Hæc eſt autem vita æterna, vt cognoſcant te vnum verum deum, & quẽ miſiſti Ieſum Chriſtum. Huius ergo ſapientiæ notitia qualiter adipiſcatur, audite. Primò omniũ quærendũ eſt homini quæ ſit vera ſcientia, veráque ſapientia: quia ſapientia huius (*1.Corin.3.*) ſeculi, ſtultitia eſt apud deũ. Scientia vera eſt, à diaboli ſeruitio (quod ſunt peccata) recedere, & ſapiẽtia perfecta eſt deum colere ſecundum mandatorum illius veritatem, quia in his duobus vita beata acquiritur, ſicut (*Pſal.33.*) pſalmiſta ait, Diuerte à malo, & fac bonum. Nec etiam ſufficit cuiquam mala nõ facere, niſi etiam bona faciat: nec bona facere, niſi etiam mala omittat. Omnis ergo qui ſic ſapiens eſt, procul dubio beatus erit in æternum. Beata ſiquidẽ vita eſt, cognitio diuinitatis. Cognitio diuinitatis, virtus boni operis eſt: virtus boni operis, fructus eſt æternæ beatitudinis. Adhuc ergo bonum habemus ſolatium, diuinarum lectionem ſcripturarum, quia ſacrarum lectio ſcripturarũ diuinæ eſt præcognitio nõ parua beatitudinis. In his enim quaſi in quodã ſpeculo homo ſeipſum cõſiderare poteſt qualis ſit, vel quò tendat. Lectio aſsidua purificat omnia, timorem incutit gehennæ, ad gaudia ſuperna cor inſtigat legẽtis. Qui vult D cum deo ſemper eſſe, frequenter debet orare & legere. Nam cũ oramus, ipſi cum deo loquimur: cũ vero legimus, deus nobiſcum loquitur. Geminum confert donũ lectio ſanctarum ſcripturarũ, ſiue quia intellectũ mentis erudit, ſeu quia à mundi vanitatibus abſtractum hominem ad amorẽ dei perducit. Labor honeſtus eſt lectionis, & multum ad emundationem animi proficit. Sicut enim ex carnalibus eſcis alitur caro, ita ex diuinis eloquiis interior homo nutritur & paſcitur, ſicut pſalmiſta ait, Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua do- (*Pſal.118.*) mine, ſuper mel & fauum ori meo. Sed ille beatiſsimus eſt, qui diuinas ſcripturas vertit in opera. Omnes planè ſcripturæ ſanctæ ad noſtrã ſalutem ſcriptę ſunt, vt proficiamus in eis in veritatis agnitionẽ. Sæpius cæcus offendit quàm vidẽs. ſic ignorans legem dei, ſæpius ignoranter peccat quàm ille qui ſcit. Sicut cæcus ſine ductore, ſic homo ſine doctore viã rectã vix graditur. Et ideo fratres charifsimi, quicunq; ex vobis lectiones ſacras legere & intelligere poſſunt, in his ſtudiũ impendat, vt earũ frequenter meditatione vtantur. Qui vero ſenſum locutionis ſacræ ex lectione nõ poſſunt percipere, attẽ- E tius audiãt interpretantem, vt recipiant ſaltem inde ædificationẽ. Cùm verò magiſterio cœleſti inſtructi, quid faciendũ, quidve vitandũ ſit dilectiſsimi accipiatis, nõ ſit mora in faciendo, quod intus ſapiatis intelligendo: quia vt beatus Paulus apoſtolus ait, non auditores legis (*Roman.2.*) iuſti ſunt apud deum, ſed factores legis. Et ipſa veritas ait, Seruus qui ſcit volũtatẽ domini ſui & nõ facit, vapu- (*Luc.12.*) labit multis. Item alibi ſcriptũ eſt, Scienti bonũ & non (*Iacobi.4.*) facienti, peccatum eſt illi. Itaque omni diligẽtia ſtudete vt cognoſcatis voluntatem dei. Poſtquã autem cognoueritis voluntatem eius, ſummo niſu contendite vt hãc faciatis implentes mandata illius, & inſtanter depoſcite vt in hoc perſeuerantes perueniatis ad promiſſa illius. Ad quod nos adiuuare dignetur ipſe qui per ſuã bonitatẽ nos vocauerat, & per ſuã gratiã liberauerat, quique bene certantibus cœleſtia regna promiſerat Ieſus Chriſtus dominus noſter, qui viuit & regnat cum deo patre & ſpiritu ſancto, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Item eodem die homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Ioannem, Collegerunt pontifices & Phariſæi conſilium aduerſus Ieſum. &c. quæ habetur in expoſitione doctoris ibidem. F (*Ioan.11.*)

Sabbato poſt dominicam paſsionis, De vita mortali & immortali. *Sermo I.*

DIxit dominus cuidam adoleſcẽti, Si vis veni- (*Sermo*) re ad vitam, ſerua mandata. Non dixit, Si vis (*CXIII.*) venire ad vitam æternam: ſed, ſi vis venire ad (*Matth.19.*) vitã: eam definiẽs vitã, quæ fuerit æterna vita. Huius ergo vitæ amorẽ nos primitus commendemus. Etenim amatur & qualiſcunque vita iſta, & ipſam qualemcunque, ærumnoſam, miſeram, finire homines timent & paueſcunt. Hinc videndum eſt, hinc conſiderandum eſt, quemadmodum amanda ſit æterna vita, quando ſic amatur miſera iſta, & quandoque finienda vita. Conſiderate fratres, quantum amanda ſit vita, vbi nunquam finies vitam. Amas ergo iſtam vitam, vbi tantum laboras, curris, ſatagis, anhelas, & vix enumerantur quæ neceſſaria ſunt in miſera vita, ſeminare, arare, nouellare, nauigare, molere, coquere, texere, & poſt hæc omnia finire habes vitam. Ecce quæ pateris in miſera iſta quam diligis vita, & putas te ſemper victurum, & nunquam moriturum. Templa ſaxea, marmorea, ferro

A

G plumboq; consolidata tamen cadunt, & homo se nunquam putat moriturum: Discite ergo fratres quærere æternam vitam, vbi ista non tolerabitis, sed in æternum cum deo regnabitis. Qui enim vult vitā, sicut dicit propheta, diligit videre dies bonos. Nam in diebus malis mors potius optatur quàm vita. Nōne audiuimus & vidimus homines in aliquibus tribulationibus & angustiis, conflictationibus & ægritudinibus dum sunt constituti, & vidēt se laborare, nihil aliud dicere, Deus mitte mihi mortem, accelera dies meos? Et quando venit ægritudo, curritur, adducuntur medici, solidi & munera promittuntur. Dicit tibi ipsa mors, Ecce assum quam paulò antè à domino petebas, quid mihi modo fugere vis? Inueni te falsatorem, & miseræ vitæ amatorem. De his autem diebus quos agimus, apostolus ait, Redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Non ergo sunt mali dies, quos agimus in corruptela huius carnis, in tanta vel sub tanta sarcina corruptibilis corporis, inter tantas tentationes, inter tantas difficultates, vbi falsa voluptas, nulla securitas gaudij, timor torquens, cupiditas auida, tristitia arida? Ecce quàm malos dies, & nemo vult finire ipsos dies malos, multumq; hinc rogant homines H deum vt diu viuant. Quid est autem diu viuere, nisi diu torqueri? Quid est aliud diu viuere, quàm malos dies malis diebus addere? Et cum crescunt pueri, quasi accedunt illis dies, & nesciunt quia minuūtur, & ipsa est falsa computatio. Crescentibus enim decedunt dies potius quàm accedūt. Constituit alicui homini nato verbi gratia octoginta annos: quicquid viuit, de summa minuit, & inepti homines gratulantur plurimis natalitiis tam suis quàm filiorum suorum. O virum prudētem: si tibi vinum minuatur in cuppa, tristaris: dies perdis, & gaudes? Mali ergo sunt dies, & eo peiores, quia diliguntur. Sic blāditur hic mūdus, vt nemo velit finire ærumnosam vitam. Vera enim vita vel beata hæc, cum resurgimus, & cū Christo regnabimus. Nam & impij resurrecturi sunt, sed in ignem ituri. Vita itaque non est nisi beata. Et beata vita esse non potest nisi æterna, vbi sunt dies boni, nec multi, sed vnus. Ex cōsuetudine huius vitæ appellati sunt dies. Dies ille nescit ortum, nescit occasum: illi diei nō succedit crastinus, quia eum nō præcedit hesternus. Hunc diem vel hos dies & hanc vitam & veram vitam in promissis habemus. Alicuius ergo operis merces est. Si enim mercedem amamus, in opere non deficiamus, & in æternū cum Christo regnabimus.

Psal. 33.

Ephes. 5.

I

Item eodem die homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Subleuatis Iesus oculis in cœlum dixit, Pater venit hora, &c. quæ habetur in expositione doctoris ibidem. Ioan. 17.

Dominica in Ramis palmarum, De passione domini.

Sermo I.

Sermo CXIIII.

Admonet nos fratres charissimi, ad solēnitatem dominicæ passionis ipse in quo eā nec muta elemēta tacuerūt. Celebret eam lux fidei linguis hominū, quam conclamauerunt etiam silētia tenebrarū. Hodie dominus noster in statera crucis precium nostræ salutis appendit, & vna morte vniuersum mūdum sicut omnium conditor, ita omniū reparator absoluit. Indubitanter enim credamus quòd totum mundum redemit, qui plus dedit quàm totus mundus valeret. Meritum enim redemptæ mercedis dignitas insignis precij supergressa est. Inter redemptū & redimentem dispensatio fuit, compensatio non fuit. Qui ergo non habebat peccata propria, dignè deleuit aliena. Solus hic pia victima pro omnibus cecidit, vt omnes leuaret. Et quia debitū solus nō habuit, rectè fœnus misericordiæ pro debitoribus erogauit. Perpende inter hæc qui talem pro nobis dedit pecuniam, qualem à nobis sit exacturus vsurā. In hac itaque die fides prophetica annunciationis impleta est, ita dicentis, Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus, faciem meam nō auerti à fœditate sputorum. Suscepit mala nostra, vt tribueret bona sua. Hinc intelligamus quantum hominem diligere dignatus sit ante culpam, quem sic diligit post ruinam. Agnosce homo quantum valeas, & quantum debeas: & dum tantam redemptionis tuæ perspicis dignitatem, ipse tibi indicito peccandi pudorē. Ecce pro impio pietas flagellatur, pro stulto sapientia illuditur, pro mendace veritas necatur, damnatur iustitia pro iniquo, misericordia afficitur pro crudeli, pro misero repletur synceritas aceto, inebriatur felle dulcedo, addicitur innocentia pro reo, moritur vita pro mortuo. Expauit scelus hominum natura rerum, & quem creatura rebellis non agnoscit, eum mundi dominum tremens terra testatur, & cœli regem sol fugiēs confitetur. Chlamyde coccinea induitur, quia sanguine martyrum suorū ecclesiæ corpus ornatur. Corona spinea capiti eius imponitur, quia punctio peccatorum nostrorum (quorum remissione redemptoris gloria struitur) aridis tribulis cōparatur. Studeamus nunc è diuerso, vt membrorū vita, capitis sit corona. Quòd verò sitire se in cruce positus dicit, fidē incredulę gentis concupiscit. Sed econtra acetum malitiæ porrigunt, quia vinū sapientiæ quod à deo acceperāt, peccando corruperār. Velum templi scinditur, quia synagoga honore nudatur. Obseruatio antiqua dissoluitur, ecclesiæ vnitas præmonstratur. Monumenta aperiuntur, quia mortis iura iure superātur. Laxata sede tartarea, à domino rerū profundæ noctis claustra reserātur, & quem homines non recipiūt, inferi deū esse cognoscūt. Quòd autē triginta argenteos Iudas venditor profanus refudit, indicabat nihil sibi Christi preciū profuturū, sed salutis beneficiū scelere suo aliis cōferendū. Videamus quid hoc refuso precio emptum esse eloquia diuina testantur. Emerunt, inquit, ex eo agrum figuli in sepulturā peregrinorū. Figulus Christus est, ager Christi ecclesia, acquisitio peregrinorum populus gentium. Superest charissimi, vt agri huius, quotidiani atq; perpetui studeamus esse cultores, seminemus in eo fruge bonæ conscientiæ, vt cum tēpus M messis, id est cōsummationis, & dies reddendæ rationis aduenerit, cū securitate & exultatione bonorū operum manipulos reportemus, & post contritionē ieiuniorum præsentis quadragesimæ, laudabiliū actuum cādore vestiti, & indumento castitatis ornati, ad festa futura procedamus, & pascha illud æternum piorum inserti conciliis celebremus, præstante domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

K

Esaiæ 50.

L

Matth. 27.

Ibidem.

In eadem dominica, De traditione Symboli. Sermo II.

Ser. CXV.

Symbolum quod vobis traditurі sumus, fratres charissimi, comprehensio est fidei nostræ atq; perfectio, simplex, breue, plenū, vt simplicitas cōsulat audientiū rusticitati, breuitas memoriæ, plenitudo doctrinæ. Quod eni Græcè symbolū dicit, Latinè collatio nominat. Collatio ideo, quia collata in vnū totius catholicę legis fides, symboli colligitur breuitate, cuius textū vobis modo deo annuēte dicem°. Petrus dixit, Credo in deū patrē omnipotētē. Ioānes dixit, Creatorem cœli & terræ. Iacobus dixit, Credo & in Iesum Christum filiū eius vnicū, dominum nostrū. An-

A dreas dixit, Qui cōceptus est de spiritu sancto, natus ex Maria virgine. Philippus ait, Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus & sepultus. Thomas ait, Descendit ad inferna, tertia die resurrexit à mortuis. Barthlomæus dixit, Ascendit ad cœlos, sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. Matthæus dixit, Inde venturus iudicare viuos & mortuos. Iacobus Alphæi, Credo & in spiritum sanctū, sanctam Ecclesiam catholicam. Simon Zelotes, Sanctorum cōmunionem, remissionem peccatorum. Iudas Iacobi, Carnis resurrectionem. Mathias compleuit, Vitam æternam, Amen. Audite ergo fratres charissimi redemptoris nostri vocem per prophetam dicentem, Venite filij, audite me, timorem domini docebo vos. *Psal. 33.* Filios vocat, quos in gremio ecclesiæ collocat. Nec enim potest mater vocari, nisi filios procreauerit. Ergo charissimi, ad perenne præmium vos inuitari cognoscite qui fideliter cum dei adiutorio lauacrū aquæ vitalis accepistis, vel qui expetitis vt cum ad sacrum fontem vel veram pœnitentiam perueneritis, per spiritum sanctum salutaris & cœlestis vos vnda perfundat. Ideo charissimi, huius mysterij sacramentum sicut fide concepimus & corde credimus, perfectis vocibus B declaremus. Credo in deum patrem omnipotentem, & reliqua sicut supra. Ergo dilectissimi, hæc verba nō humana, sed domini sunt cœlestia sacramenta, quæ in vestris cordibus ipsius misericordia præstante resideant, vt gratiam domini incorruptam & immaculatam vsq; ad finem percipiatis. Repetimus adhuc charissimi symbolum, vt cum mysterio conueniat trinitatis. Credo in deum. Credēdum nobis est, fratres charissimi, in deum patrem, ita & in Iesum Christum filium eius. Pater sine filio credi non potest, quia licet distincta sit in eis personarū proprietas, tamen vna est & indiscreta maiestas. Sicut totum ergo potuit semper pater, ita totum potest semper filius. Qui conceptus est de spiritu sancto, natus ex Maria virgine. Sacramentum hic suscepti corporis demonstratur, vt quem ante secula pater genuit, in fine iam seculi Maria virgo spiritu sancto inspirante concepit. Et ideo de ipsa domini mater angelus Gabriel dicit, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi *Luc. 1.* obumbrabit tibi. Ad excipiendum enim dominicæ maiestatis aduentum, necesse fuit vt humanæ infirmitati diuinum adesset auxilium. Sancta enim Maria vt virC go peperit, ita virgo cōcepit. Qualiter hæc aut quomodo salua virginali integritate perfecta sit, credere magis quàm enarrare possumus. Fidei in his plurimum licet, sermoni parum. Passus ergo sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus & sepultus. Descēdit ad inferna, tertia die resurrexit à mortuis. Ascendit ad cœlos, sedet ad dexteram dei patris. Sedere ad dexteram patris dicitur, non vt dicatur maior, sed vt ostendatur æqualis. Hæc omnia testimonia sunt dominicæ passionis, vt dominum Iesum Christū sicut vere passum & vere mortuū, sic vere resurrexisse & triumphasse credamus. In quo nobis Christus dominus reliquit exemplū, vt sicut eum non dubitamus natum & mortuum, & resurrexisse & viuere, ita nos quoque sicut natos & mortuos esse nouimus, sic post mortem resurrecturos & in æternum esse victuros noscamus. Sequitur, Inde venturus iudicare viuos & mortuos. Credo & in spiritum sanctū: vtique vt æqualis credulitas dei patris & filij & spiritus sancti æqualem ostenderet potestatem. Credo sanctam ecclesiam catholicam. Bene symbolum ecclesiæ catholicam nominauit & sanctam, quia multæ ecclesiæ hæreticorū sunt, sed quæ non est catholica, nec sancta dici potest.

Sequitur, Sanctorum communionem. Credentes ergo D sanctam ecclesiam catholicā sanctorum habētes communionem, quia vbi est fides sancta, ibi est & sancta cōmunio. Credere vos quoq; in corpore resurrectionē & remissionem peccatorum oportet. Omne sacramētum baptismi in hoc constat, vt resurrectionem corporū & remissionem peccatorū nobis à deo præstanda credamus. Superest vt cuius audistis passionē, audistis ascensionem, audistis iudicium, quotidie expectetis aduentū.

In eadem dominica, Ad Competentes, Sermo III.

HOdie fratres charissimi specialiter ad competentes humilitatis nostræ sermo dirigitur. Et *Sermo CXVI.* quāuis omnibus etiā fidelibus baptizatis admonitio nostra cōueniat, & vnusquisq; qui de animæ suæ salute solicitudinem gerit, vnde proficere possit, credimus quòd in ista humili suggestione nostra reperiat, peculiariter tamen eos qui nunc baptismi sacramēta desiderant, volumus admonere. Primum ergo Competētes isti, quare hoc nomine vocētur, agnoscant. Competētes dicuntur simul petentes, quomodo consedentes nihil est aliud, nisi simul sedentes, & colloquētes nihil aliud est nisi simul loquentes, cōcurrentes sine dubio nō intelliguntur, nisi simul currētes, ita & cōpeten- E tes non possunt aliud intelligi nisi simul petentes. Ecce iam quare hoc nomen cōpetentes habeant, didicerunt: nunc verò isti qui simul petunt, debēt scire quid petunt. Quid ergo petunt qui baptismi sacramenta desiderant? Quid vtique nisi vt qui erant vasa diaboli, mereantur effici vasa Christi? Totum in nobis spiritaliter impleturministerijs angelorum. Ideo rogo vos & cōmonco omnes competentes, & contestor simul & annuncio, vt cum dei adiutorio in istis diebus vsq; ad pascha, diligēter perscrutemini conscientias vestras, ne forte sit vel vnus homo contra quem odium in corde teneatis: Si enim ille qui baptizandus est, iracundiam vel odium in corde retinuerit, nescio si in eo gratia diuina proficiat. Dicturus est eni, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos *Matth. 6.* dimittimus debitoribus nostris. Et si hoc in eo futurum est quod ipse orat, quid superest, nisi quomodo ipse dimiserit, sic ei iustitia diuina dimittat, secundum illud quod dominus ipse dixit, Date, & dabitur vobis: dimit- *Luc. 6.* tite, & dimittetur vobis? Ac sic qui nō dimiserit, ipse cōtra se ianuā diuinæ misericordiæ claudit, dicendo, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus. Pri- F mò ergo hoc specialiter cōpetētes attendāt, ne vllū hominē odio habeāt. Secūdò interrogēt consciētias suas, & si alicui (vt euenire solet) fecerunt iniuriā, cito veniā petant. Tertiò si aut per furtū aut per falsum testimoniū aut per aliquā calliditatem aut per stateras dolosas vel mensuras duplices cuicunq; aliquid abstulerūt, si secundum exemplū Zachæi non possunt in quadruplum, vel *Luca. 19.* simplo restituant. Nam nescio qua fronte gratiā diuinæ misericordiæ se credit posse accipere, qui res alienas quas male abstulit, dissimulat reformare. Sed forte hoc etiam oportet cōpetentibus obseruare, vt si agnoscūt se persuadēte diabolo furtum, homicidiū, aut adulterium cōmisisse, aut si aliqua mulier competens potiones diabolicas aliquando ad abortum accepit, & filios suos adhuc in vtero positos, aut etiā natos occidit: qa satis grauе peccatū est: pro omnibus his cū gemitu & cōpūctione dei misericordiā quærāt, & ad baptismi sacramenta per pœnitētiā mundati perueniāt. Et hoc ante omnia quicunq; se has culpas habere vident, obseruēt, vt castitatem & ante baptismū custodiāt, & post baptismū nō paruo tēpore se à voluptate custodiāt. Venenū inuidiæ

G fugiant,ne imitatores diaboli eſſe videãtur,de quo ſcri-
Sapien 2. ptum eſt, Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terra-
rum : imitantur autem eum,qui ſunt ex parte illius. Su-
perbiam etiam per quam ipſe diabolus cecidit , vitare
Matth.11. contendant: quia Chriſtus quem ſequi deſiderant, mi-
tis fuit,& humilis corde.Et ſatis timendũ eſt illud quod
Iacobi.4. ſcriptum eſt,Deus ſuperbis reſiſtit,humilibus autem dat
gratiam. Mendacium etiam de ore ſuo non proferant,
Pſal.5. propter illud quod ſcriptum eſt , Perdes omnes qui lo-
Sapien.1. quuntur mendacium.Et iterum,Os quod mentitur,oc-
cidit animam. Nec ſolùm à periurio , ſed etiam à iura-
Eccli.23. mento abſtineant,quia nõ mentitur qui dixit, Vir mul-
tum iurans implebitur iniquitate , & non diſcedet de
domo illius plaga . Vinum verò & iſtis diebus parũ ac-
cipiant,& cum dies paſchæ venerint,cum grãdi ſe cau-
tela à crapula vel ebrietate cuſtodiãt,ne forte quod per
ſacramentũ baptiſmi mundatum vel illuminatum fuit,
ſi crapula ſurrepſerit , per intemperantiam obſcuretur,
Et ideo etiam ſi aliquis eos per inimicam amicitiã ad
bibendum cogere voluerit, omnino refugiant, & nun-
quam penitus acquieſcant , ſed quod decet & expedit
Chriſtianis,in cibo vel in potu percipiant . Er quia om-
H nes competentes vterus matris eccleſiæ Chriſto inſpi-
rante concepit,nihil iniuſtum aut inhoneſtũ exerceant,
ne forte male agendo viſcera materna concutiant , &
ante legitimum partum velut abortum eos mater ſan-
cta proiiciat, ſed magis omnes cõpetentes benigni ſint,
humiles,manſueti,ſobrij, vt ad ſalutaris baptiſmi ſacra-
mentum ordine legitimo conuenientes,de hædis con-
uertantur ad agnos , de ſiniſtra transferantur ad dexte-
ram,cum illis qui ad dexteram erunt, illam deſiderabi-
Matth.25. lem vocem fœliciter audituri , Venite benedicti patris
mei , percipite regnum quod vobis paratum eſt ab ori-
gine mundi.Si ſecundum conſuetudinem ſuam chari-
tas veſtra diligenter attendat,agnoſcere poteſtis admo-
nitionem noſtram, licet ad competentes dicta ſit, poſ-
ſe tamen omnibus baptizatis fidelibus conuenire . Et
ideo nos qui iam ante multa tempora in Chriſto rena-
ti ſumus,iſtis qui baptizandi ſunt, exemplũ ſanctæ con-
uerſationis in omnibus prębeamus,vt ſi nos imitari vo-
Matth.7. luerint , non per latam & ſpacioſam viam trahantur ad
mortem,ſed per arctam & anguſtam peruenire mereã-
tur ad vitam . Et ideo non ſolùm exemplis , ſed etiam
I verbis eos ad omne opus bonum admonere debetis,
præcipuè tamen qui filios aut filias excipere religioſo a-
more deſiderant, & antequam baptizentur , & poſtea-
quam baptizati fuerint,de caſtitate,de humilitate,de ſo
brietate vel pace eos admonere vel docere non deſi-
nant,& agnoſcant ſe fideiuſſores eſſe ipſorum. Pro ipſis
enim reſpondent,quòd abrenuncient diabolo,põpis &
operibus eius.Et ideo tam illi qui excipiũt quàm qui ex-
cipiuntur,id eſt, tam patres quàm filij pactum quod cũ
Chriſto in baptiſmi ſacramento conſcribunt,cuſtodire
contendãt,nec vnquam aliquid de diaboli pompis vel
mundi iſtius luxurioſis oblectationibus concupiſcant,
vt deo adiuuante,& illi qui filios ſuſcipiũt,ſi caſte & iu-
ſte vixerint, & illi qui excipiuntur , ſi eos imitari volue-
rint,ſicut credim⁹,pariter ad pręmia æterna perueniãt,
præſtante domino noſtro Ieſu Chriſto , qui cũ patre &
ſpiritu ſancto viuit & regnat in ſecula ſeculorũ , Amen.

Item in eadem Dominica de eodem alius ſermo, qui habetur in libro quinquaginta Homiliarum,X L I X.

Item in eadem dominica alius ſermo de primo verſu Pſalmi vigeſimi primi , Deus deus meus reſpice in me:qui ſumitur ex expoſitione doctoris ibidem.

De eodem etiam pſalmo tractatur in libro de gratia noui teſtamenti ad Honoratum, capite ſecundo & ſequentibus. K

Feria ſecunda poſt dominicam Palmarum, De paßione domini,& Iuda traditore: Sermo I.

SVſcepit dominus triſtitiam noſtram, vt nobis *Sermo*
largiretur lætitiam ſuam : & veſtigiis noſtris *CXVII.*
deſcendit vſque ad mortis ærumnam , vt nos
ſuis veſtigiis reuocaret ad vitam . Percutiam,inquit, pa- *Zacha.13.*
ſtorem , & diſpergentur oues gregis . Triſtis erat , quia
nos paruulos relinquebat . Anima triſtis erat , non pro
ſua paſsione,ſed pro noſtra diſperſione.Proditorẽ oſcu-
lo libenter ſuſcepit,non quia deus dei filius mortem ti-
mebat , ſed quia nec malos pro ſe perire volebat . Iuda *Matth.26.*
oſculo filium hominis tradis?Fungebaris diſciplina vir-
tutis, & diſcipulus factus es conſilij iniquitatis ? Officio
ſanguinem fundis? pro pignore amoris vulnus infligis?
pacis argumẽto mortem immittis? ſeruus dominũ tra-
dis?diſcipulus magiſtrum prodis?Vtiliora ſunt vulnera *Prouer.27.*
amici , quàm voluntaria oſcula inimici . Signo dato ab
his qui cum fuſtibus venerant,detinetur . Iniicit manus
turba, nectuntur vincula, detinetur iuſtitia , & traditur L
ab iniuſtitia . Percuſsit ergo Petrus aurem pueri princi- *Matth.26.*
pis.Quare Petrus?Quia ipſe accepit regni cœlorum cla-
ues,& ſoluendi ligandiq; ipſe adeptus eſt poteſtatẽ.Ab-
ſciſſa eſt pueri auricula male audientis , aure interiore
Chriſtum male intelligentis , qui paſſus non eſt ſe pro-
phetam æſtimari,ſed dei filium docuit fideli confeſsio-
ne ſignari. Limus ſuum agnoſcit cooperatorẽ , & caro
ſuaui ſequitur operatricem . Iubere potuit, operari ma-
luit , qui è limo terræ corporis mẽbra formauit, qui ho-
ſtes ſuos non paſſus eſt vulnerari . Illi iuſto mortem in-
ferebant, perſecutorum vulnera iſte ſanabat . Petrus ſe-
quebatur à longe. Neq; enim negare potuiſſet , ſi Chri-
ſto domino adhæſiſſet . Ter me,inquit,negabis. In do-
mo principis ſacerdotum ignis ardebat , vbi Petrus oc-
cultus ſedebat.Frigus erat,vbi Chriſtus non erat. Petrus
ab ancilla proditus negat . Mallem Petrum dominum
negaſſe,quàm Iudam dominum vendidiſſe.Interroga-
tus Petrus,Et tu,inquit,ex illis es,qui cum Galilęo erant?
Non enim erat,quia in principio erat: hominem nega-
uit,hominum conſortium refutauit . Non enim homi-
nis erat apoſtolus , qui fuerat Chriſti diſcipulus . Ergo
fleuit amare,maluit ipſe ſuum accuſare peccatum,vt iu- M
ſtificaretur fatendo,quàm grauaretur negãdo. Lachry-
mas lego,ſatisfactionem nõ lego.Petrus negauit in no-
cte , ſed confitetur in die . Habebat lachrymas Petrus,
quas pio fundebat affectu : non habebat proditor fletus
quibus culpam ablueret, vt dum reus ſuo iudicio dam-
natur,ſpontaneũ facinus expietur.Peccaui,inquit,quòd
tradiderim ſanguinem iuſtum.Et Iudæi: Quid ad nos?
tu videris. Pertinacibus ſtudiis funeſtam ſibi vendicant
ſanguinis auctionem , cum refunderet venditor ſacri-
legij quantitatem . Precium ſanguinis à Iudæorum ga-
zophylacio ſeparatur, & ager figuli Chriſti pecunia cõ-
paratur,locus humandis peregrinorũ reliquiis:prophe-
tiæ teſtimoniũ adimpletur, & ſurgentis eccleſiæ myſte-
rium reuelatur. Ergo precio ſanguinis emitur mundus.
Venit enim vt ſaluetur mũdus.Nõ enim cognouit mũ-
dus eũ,qui fuerat in mundo mũdus.Accuſatur,& tacet,
bene tacet qui defenſione nõ eget.Ambiãt defendi,qui
timent vinci. Nõ vt reus excuſat ſe tacẽdo, ſed deſpicit
falſidicos refellendo. Manus quidẽ Pilatus lauit,ſed fa- *Matth.27.*
cta probauit. Vxor verberatur in nocte,admonet virum
in die. Veritas fatigatur, & à ſeruo dominus iudicatur.

Coronam

A Coronam de spinis annexã compingentes, caput eius coronant,& illudentes adorant. Vt rex salutatur, vt victor coronatur,& quasi deus & dominus adoratur. Pulchrè crucem ascendit,iudicio victor assistit. Talis ergo ascendit,qui seculum vincere parat. Posuerunt titulum scriptum,Hic est Iesus rex Iudæorum. Vermis in cruce, scarabæus in cruce.Bonus vermis qui hæsit ligno,bonus scarabæus qui clamauit è ligno.Quid clamauit?Ne statuas illis hoc peccatum. Illis vtique petebat veniam, à quibus accipiebat iniuriam. Hodie, inquit, mecum eris in paradiso. Nec mirũ si conuerso culpam ignoscebat, qui insultantibus veniam relaxabat. Potauerunt eum aceto. Bene ad consummanda omnia corruptio synceritatis hauritur.Itaque acetum bibitur,vinum cum felle non bibitur. Synceritati non debuit amaritudo misceri, quia pro nobis dominum sine peccato decuit crucifigi. Pater, inquit, in manus tuas commendo spiritum meum.Bene tradidit,qui non amitit. Spiritus patri cõmendatur, vt peccatorum vincula resoluantur. Sol occidit sacrilegis,vt spectaculũ obumbraret funestis. Finduntur petræ,& Iudæorum corda durantur. Elementa fugiunt, terra concutitur.Iudæus arguit,miles custodit,

Luc.23.

B monomenta reserantur,& Iudæorum perfidia denudatur. Discipuli vigilant, & fletibus oculos mœstos somnus inuidus captat. Iudęi quid curiosi estis,vbi caro crucifixa remansit? In flammis cum tribus pueris apparuit, qui postea paruulus dignatus est nasci. Stabant tamen mulieres hęc videntes,stabat & mater domini, suo filio testimonium perhibẽte. Ioseph & Nicodemus Christũ sepeliunt,vnus iustus,alter in quo dolus non erat. Nam si apostoli sepelirent,dicerent non sepultum, quem Iudæi nunciauerunt raptũ. Nicodemus nocte venit propter metum Iudæorum.Simplicitas enim quęritur,non ambitio desideratur.Quomodo iustus latebras perquisiti meret,qui corpus non timuit sepelire? Ideo occulte postulauit vt corpus celaret,nõ vt periculum præcaueret. Mulieres de longe stabant, quæ diligenter locũ seruabant. Sexus inoutat,deuotio calet. Et cũ discipuli fatigarentur, solæ tamẽ ab angelo ne timeant admonentur.Noli me,inquit,tangere, nondum enim ascendi ad patrem meũ.Nondum tibi ascendi,quæ viuentem cum mortuis quæris. Quare primùm mulieri? Per mulierem mors antea est nunciata, per mulierem vita hominibus

Luca.2. Ioan.19. Math.27. Ioan.20.

C reparatur. Mulier quid ploras? Mulier Christum videbat,sed hortulanum putabat.Deus est qui adoratur,homo est qui tenebatur. Non renuit tangi à fœmina, quia non omnes possunt Christum tangere resurgentẽ, quẽ tetigerant in corpore commorantem.

In eadem feria de passione domini & Susanna.

Sermo II.

Sermo CXVIII. Math.27.

FOrsitan mirum videtur uobis fratres cur dominus apud præsidem Pilatũ à principibus sacerdotum accusetur, nec aliquem iam eorum responsione conuincat, cum vtique ingratam accusationem non nisi repellere solet subsecuta defensio. Mirum, inquam, sit fratres quod arguatur Saluator & taceat.Taciturnitas enim negat quod obiicitur,cum non vult respondere quod quæritur. Accusationẽ suam dominus tacendo non firmat, sed despicit non repellendo.Bene enim tacet,qui defensionẽ non desperat.Ambiat defendi qui metuit superari. Festinet loqui, qui timet vinci. Christus autem cum cõdemnatur exuperat, cum iudicatur vincit, sicut ait propheta, Vt iustificeris in sermonibus tuis, & vincas cum iudicaris. Quid ergo opus erat ei loqui ante iudicium, cui ipsum iudicium

Psal.50.

erat plena victoria? Vicit ergo cum iudicatur Christus, D quia sic innocẽs approbatur.Vnde ait Pilatus,Innocens Math.27. ego sum à sanguine huius iusti. Melior est igitur causa quę nõ defenditur & probatur,plenior iustitia quę non verbis astruitur,sed veritate fulcitur. Taceat lingua necesse est, vbi ipsa veritas sibi adest. Taceat lingua in bono negocio, quæ & in malis causis obticere consueuit. Nolo sic defendi iustitiam, sicut solet iniquitas excusari. Quod vincit Christus, non rationis est, sed virtutis. Sciuit enim Saluator,qui est sapiẽtia, quomodo tacendo vinceret,quomodo non respondendo superaret: atque ideo causam suam maluit comprobare,quàm dicere. Ad vincendum fortasse metus eum cogeret ne salutẽ proderet, nisi quòd ipsa erat tota causa victoriæ. Suã enim salutem prodidit,vt salutem omnium lucraretur. In se vinci maluit, vt victor esset in cunctis. Sed quid de deo Christo loquar? Susanna mulier inimicos suos Danie.13. tacuit & vicit. Non enim apud Daniẽlem in sermone tuitio est,sed in sancta fœmina tacẽte lingua pro eo castitas loquitur. Castitas enim Susannæ affuit in iudicio, quæ Euæ defuit in paradiso.Ibi enim pudori eius cõlu- Gene.3. luit,hic saluti.Ibi ne macularetur pudicitia,hic ne innocentia damnaretur. Castitas enim Susannæ & presby- E teros impudicos conuicit in paradiso,& in iudicio falsos accusatores obtinuit,bisq; victrix reos facit testimonii,quos reos facit adulterij: atque tãdem iudicem meretur castitas, Daniẽlem puerum iuniorem, necdum pubescentis ætatis. Multum igitur de deo pudicitia cõsequitur, cum iudicem virginem promeretur. Secura enim est de victoria castitas, cui est iudicatura virginitas. Pudicitiæ autem causas nisi vir pudicus audire non debuit. Talem enim arbitrum meretur castimonia, apud quem non periclitetur verecundia. Cognito igitur Susannæ negocio, cum eam falsis accusationibus vellet plebs imperita damnare, ait idem, Mundus ego sum à sanguine huius.Quo dicto,peccantis populi Danie.13. reuocauit errorẽ. Hac ergo voce circa Susannam Daniẽl vtitur, qua circa dominum vsus est Pilatus. Ait e- Math.27. nim Pilatus, Mundus ego sum à sanguine huius iusti. Eadem igitur sententia absoluitur pudicitia, qua est & absoluta iustitia.Sed Daniẽl melius quàm Pilatus.Ille enim pudicum sanguinem nec cõdemnat & liberat, hic autem iusti sanguinem confitetur & tradit. Quid enim profuit testimonium perhibuisse innocentiæ, & velut F reum addixisse nequitiæ, nisi quòd grauius peccatũ est vnum eundemq; & pronunciare iustum, & tradere criminosis? Ipse enim iniquitatis suæ testis est, qui ore absoluit, & corde condẽnat. Lauerit licet manus Pilatus, tamen sua facta non diluit. Quãuis abstergere se putauerit iusti sanguinẽ de suis membris,eodem tamen sanguine mẽs eius tenetur infecta. Ipse enim occidit Christum,qui eum tradidit occidendum.Iudex enim bonus & constans, ne sanguinẽ innocentis addiceret, nec inuidiæ cedere debuit,nec timere. Daniel ergo melius q̃ Pilatus.Ille peccantis populi reuocauit errorem,hic autem furentis synagogæ sacrilegium confirmauit.

In eadem feria de symbolo. Sermo III.

SYmbolum est breuiter cõplexa regula fidei, vt Sermo mentem instruat,nec oneret memoriã, paucis CXIX. verbis dicatur vnde multum acquiratur. Credo in deum patrẽ omnipotentem. Vide quàm cito dicitur,& quantũ valet. Deus est,& pater est.Deus potestate, pater bonitate. Quàm fœlices sumus qui dominum nostrum patrem inuenimus.Credamus ergo in

G eum, & omnia nobis de ipsius misericordia promittamus. Quia omnipotens est, ideo in deum patrem omnipotentem credimus. Nemo dicat, nõ mihi potest dimittere peccata. Quomodo nõ potest omnipotẽs? Sed dicis, Ego multum peccaui. Et ego dico, sed ille omnipotens est. Et tu, Ego talia peccata commisi, vnde liberari & mundari non possum. Respondeo, Sed ille om-
Psal.102. nipotens est. Videte quid ei cãteris in psalmo, Benedic loquit, anima mea domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius. Qui propitius fit omnib⁹ iniquitatibus tuis, qui sanat omnes languores tuos. Ad hoc nobis est eius omnipotentia necessaria. Nam vniuersæ creaturæ ad hoc erat necessaria, vt crearetur. Omnipotens est ad facienda maiora & minora. Omnipotens est ad cœlestia & terrestria. Omnipotens est ad facienda immortalia & mortalia. Omoipotens est ad facienda spiritalia & corporalia. Omnipotens est ad facienda visibilia & inuisibilia, magnus in magnis, nec paruus io minimis. Postremò omnipotens est ad facienda omnia quæ facere voluerit. Nam ego dico quanta non possit. Non potest mori, non potest peccare, nõ potest mentiri, non
H potest falli. Tanta nõ potest, quæ si posset, non esset omnipotens. Credite ergo in eum, & confitemini. Corde
Roman.10. enim creditur ad iustitiã, ore autem confessio fit ad salutem. Ideo cum credideritis, oportet vt confiteamini. Quando symbolum redditis, accipite modo quod teneatis, & postea reddatis, & nunquã obliuiscamini. Post hoc quid? Et in Iesum Christum. Credo dicis in deum patrem omnipotentem, & in Iesum Christum filiũ eius vnicum dominum nostrum. Si filium vnicum, ergo patri æqualem. Si filium vnicum, ergo eiusdem substantiæ cuius est pater. Si filium vnicum, ergo eius omnipotentiæ cuius est pater. Si filium vnicum, ergo patri coæternum. Hoc in se & apud se & apud patrem. Propter nos
Lucas.1. & 2. quid? Ad nos quid? Qui conceptus est de spiritu sancto, natus ex virgine Maria. Ecce quà venit, quis, ad quos. Per virginem Mariam, io qua operatus est spiritus sanctus, non homo maritus, qui fœcundauit castam, & seruauit intactã. Sic ergo carne indutus est dominus Christus, sic factus est homo qui fecit hominem, assumendo quod non erat, non perdẽdo quod erat. Verbum enim
Ioan.1. caro factum est, & habitauit in nobis. Nõ verbũ in carnem versum est, sed verbum manens carne accepta. In-
I uisibilis semper, factus est visibilis quando voluit: & habitauit in nobis. Quid est in nobis? In hominib⁹. Factus vnus ex hominũ numero, vnus & vnicus. Vnicus patri. Nobis quid? Et nobis vnicus saluator. Nemo enim præter ipsum saluator noster, & nobis vnicus redemptor. Nemo enim præter ipsum redemptor noster, non auro, non argento, sed sanguine suo. Ergo ipsa vbi empti sumus eius commercia videamus. Cum enim dictũ esset io symbolo, Qui conceptus est de spiritu sancto, natus ex virgine Maria: iam quid pro nobis passus est sequitur. Sub Pontio Pilato crucifixus, mortuus, & sepultus. Quia filius dei vnicus dominus nõ crucifixus, filius dei vnicus dominus non sepultus est: Homo crucifixus est, homo sepultus est, deus non est mutatus, deus nõ est occisus, & tamen secundum hominem occisus. Si enim
1.Corin.2. cognouissent, ait apostolus, nunquam dominum gloriæ crucifixissent. Et dominum gloriæ ostendit, & crucifixũ confessus est: quia si quis etiam tuam tunicã illæsa carne tua cõscindat, tibi facit iniuriam, nec sic clamas pro veste tua vt dicas, conscidisti tunicam meam, sed conscidisti me, fila de me fecisti. Loqueris ista integer, & verum dicis, & de carne tua nihil detraxit qui læsit. Sic

& dominus Christus crucifixus est, dominus est, vnicus K
patri est, saluator noster est, dominus gloriæ est, tamen crucifixus est, sed io carne, & sepultus in sola carne. Nã vbi sepultus est, & quando sepultus est, tunc ibi nec anima fuit. Sola caro io sepulchro iacebat, & tamen confiteris Iesum Christum filium eius vnicum, dominũ nostrum: Qui conceptus est de spiritu sancto, natus ex virgine Maria. Qui Iesus Christus vnicus filius dei dominus noster sub Pontio Pilato crucifixus: Qui Iesus Christus vnicus dei filius dominus noster & sepultus. Qui Iesus Christus vnicus dei filius dominus noster, sola caro iacet, & tu dicis, Dominus noster. Dico planè, dico, quia vestem intueor, & vestitum adoro. Caro illa illius vestimentum fuit, quia cum in forma dei esset, non ra- Philip.2.
pinam arbitratus est esse se æqualẽ deo, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, non formam dei amittens: In similitudine hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Non cõtemnamus solam carnẽ: quãdo iacuit, tũc nos emit. Quare nos emit? Quia nõ sem- Matth.28.
per iacuit: Tertia enim die resurrexit à mortuis. Hoc sequitur in symbolo. Cum cõfessi fuerimus eius passionem, confitemur & resurrectionem. In passione quid egit? Docuit quid toleremus. In resurrectione quid agit? L
Ostendit quid speremus. Hic opus, ibi merces. Opus in passione, merces in resurrectione. Nec quia resurrexit à mortuis, hic remansit. Sed quid sequitur? Ascẽdit in cœlum. Et modo vbi est? Sedet ad dexteram patris. Intellige dexteram, ne quæras ibi sinistram. Dextera dei dicitur æterna fœlicitas. Dextera dei dicitur ineffabilis, inæstimabilis, incomprehensibilis beatitudo atque prosperitas. Hæc est dextera dei. Ibi sedet. Quid est ibi sedet? Ibi habitat. Sedes enim dicuntur vbi quisque habitat. Num enim quando illum vidit Stephanus sanctus, mentiebatur qui dicebat, Sedet ad dexteram patris? Quomodo enim dicit Stephanus, Ecce ego vi- Acto.7.
deo cœlum apertum, & filium hominis stãtem ad dexteram dei. Quia ille vidit stantem, mentiebatur forte qui dicebat tunc, Sedet ad dexteram patris? Sedet ergo dictum est, manet, habitat. Quomodo? Quomodo tu. Quo statu? Quis dicet? Dicamus quod docuit, dicamus quod nouimus. Quid? Inde venturus iudicaturus viuos & mortuos. Confiteamur saluatorem, ne timeamus iudicem. Qui enim modo in eum credit, & præcepta eius facit & diligit eum, nõ timebit quando veniet iudicare M
viuos & mortuos: non solum non timebit, sed vt veniat optabit. Quid enim nobis fœlicius quàm quando venit quem desideramus? quando venit quem amamus? Sed timeam⁹ quia iudex noster erit. Qui modo est aduocatus noster, ipse tunc erit iudex noster. Audi Ioannem, Si 1.Ioan.1.
diximus quia peccatum non habemus, nosipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Si autem confessi fuerimus peccata nostra, dixit, fidelis est & iustus qui dimittat nobis peccata, & mundet nos ab omni iniquitate. Hæc scripsi vobis, vt non peccetis. Et si quis peccaue- 1.Ioan.2.
rit, aduocatum habemus apud patrem Iesum Christum iustum, & ipse est exoratio peccatorum nostrorum. Si haberes causam apud aliquem iudicem agendam, & instrueres aduocatum, esses susceptus ab aduocato, ageret causam tuam sicut posset: & si non illam finisset, & audires illum iudicio venturum, quantum gauderes quia ipse potuit esse iudex tuus, qui fuit paulò antè aduocat⁹ tuus? Et modo ipse pro nobis orat, ipse pro nobis interpellat. Aduocatum enim habemus, & iudicem timeamus? Imò quia aduocatum præmisimus, securi iudicem venturum speremus. Transitũ est in symbolo quod per-

tinet ad

A tinet ad Iesum Christum filium dei vnicum dominum nostrum:sequitur,Et in spiritum sanctum: vt cōpleatur trinitas,pater & filius & spiritus sanctus. Sed de filio multa sunt dicta, quia filius suscepit hominē, filius verbum caro factum est,nō pater,non spiritus sanctus, sed carnem filij tota trinitas fecit. Inseparabilia enim sunt opera trinitatis. Sic ergo accipite spiritum sanctum, vt non credatis minorem esse quàm filium, & minorē esse quàm patrem. Pater enim & filius & spiritus sanctus tota trinitas vnus deus. Nihil ibi distat, nihil varium, nihil defectiuum, nihil alteri contrarium, æquale semper, inuisibile & incommutabile pater & filius & spiritus sanctus. Liberet nos trinitas à multitudine peccatorum.Iam quod sequitur,ad nos pertinet.In sanctam ecclesiam.Sancta ecclesia nos sumus,sed non sic dixi nos, quasi ecce qui hic sumus,qui me modo audistis. Quotquot hic sumus deo propitio Christiani fideles in hac ecclesia, id est, in ista ciuitate, quotquot sunt in ista regione, quotquot sunt in ista prouincia, quotquot sunt & trans mare,quotquot sunt & in toto orbe terrarum, quoniā à solis ortu vsque ad occasum laudatur nomen domini.Sic se habet ecclesia catholica mater nostra vera,vera illius sponsi coniunx: Honoremus eā,quia tanti domini matrona est.Et quid dicam? Magna est sponso & singularis dignatio: meretricē inuenit, virginem fecit. Quia meretrix fuit,non debet negare, ne obliuiscatur misericordiam liberantis. Quomodo non erat meretrix,quādo post idola & dæmonia fornicabatur?Fornicatio cordis in omnibus fuit. In paucis carne,in omnibus corde. Et venit & virginem fecit. Ecclesiam virginē fecit. In fide virgo est. In carne paucas habet virgines sanctimoniales: In fide omnes virgines debet habere & fœminas & viros. Ibi enim debet esse castitas & puritas & sanctitas. Nam vultis nosse quàm virgo sit? Apostolum Paulum audite,amicum spōsi audite zelantem sponso,non sibi.Aptaui vos,inquit,vni viro. Ecclesiæ dicebat.Et cui ecclesiæ? Quocunque literæ illæ peruenire potuerunt,Aptaui vos vni viro virginem castam exhibere Christo. Timeo autem dixit, ne sicut serpens Euam decepit astutia sua. Serpens ille nunquid corporaliter concubuit cū Eua? Et tamen virginitatem cordis eius extinxit. Hoc timeo dicit, ne corrumpantur mentes vestræ à castitate quæ est in Christo. Virgo est ergo ecclesia,virgo est,virgo sit. Caueat seductorem,ne inueniat corruptorem. Virgo est ecclesia. Dicturus es mihi forte,Si virgo est, quomodo parit filios? Aut si non parit filios, quomodo dedimus nomina nostra vt de eius visceribus nasceremur? Respondeo, Et virgo est & parit: Mariam imitatur,quæ dominum peperit. Nunquid non virgo sancta Maria & peperit & virgo permansit? Sic & ecclesia & parit & virgo est.Et si consideres,Christum parit,quia membra eius sunt qui baptizantur. Vos estis,inquit apostolus, corpus Christi & membra. Si ergo membra Christi parit, Mariæ simillima est.In remissionem peccatorum. Hæc in ecclesia si non esset, nulla spes esset.Remissio peccatorū si in ecclesia nō esset,nulla futuræ vitæ & liberationis æternæ spes esset. Gratias agimus deo,qui ecclesiæ suæ dedit hoc donū.Ecce venturi estis ad fontem sanctum, diluemini baptismo, salutari lauacro regenerationis. Renouamini, eritis sine vllo peccato, ascēdētes de illo lauacro. Omnia quæ nos præterita persequebantur, ibi delebuntur: Aegyptiis insequentibus Israëlitas similia erant vestra peccata, persequentibus,sed vsque ad mare rubrum.Quid est vsque ad mare rubrum? Vsque ad fontē Christi cruce & sanguine cōsecratum.Quod enim rubrum est,rubet. Non vides quomodo rubeat pars Christi, interroga oculos fidei. Si crucem vides,attende & cruorē. Si vides quod pendet,attende quod fudit.Lācea perforatum est latus Christi,& manauit precium nostrum. Ideo signo Christi signatur baptismus,id est,aqua vbi tingimini,& quasi in mari rubro transitis.Peccata vestra,hostes vestri sunt. Sequuntur,sed vsque ad mare. Cū vos intraueritis, euadetis,illa delebuntur, quomodo euadentibus per siccū Israëlitis, aqua cooperuit Aegyptios. Et quid dicit scriptura? Vnus ex eis nō remansit. Peccasti multa, peccasti pauca, peccasti magna, peccasti parua, quod est minus ex eis non remansit. Sed quoniā victuri sumus in isto seculo,vbi quis nō viuit sine peccato, ideo remissio peccatorum non est in sola ablutione sacri baptismatis,sed etiam in oratione dominica & quotidiana, quam post octo dies accepturi estis. In illa inuenietis quasi quotidianum baptismum vestrum, vt agatis deo gratias qui donauit hoc mun⁹ ecclesię suę,quod cōfitemur in symbolo. Vt cum dixerimus, Sanctam ecclesiam, adiungamus,Remissionem peccatorum.Post hæc,Carnis resurrectionem. Iste iam finis est. Sed finis sine fine erit resurrectio carnis: Sed erit postea nulla mors carnis, nullæ angustiæ carnis, nulla fames & sitis carnis, nullæ afflictiones carnis,nulla senectus & lassitudo carnis. Noli ergo horrere carnis resurrectionē. Bona eius vide, mala obliuiscere. Prorsus quicquid querelarū est carnaliū modo,tunc ibi nō erit. Aeterni erimus, æquales angelis dei. Vnam cum angelis sanctis ciuitatem habebimus, à domino possidebimur, hæreditas eius erimus, & ipse hæreditas nostra erit,quoniam ipsi dicimus modo,Dominus pars hæreditatis meæ. Et de nobis dictum est filio ipsius,Postula à me,& dabo tibi gentes hæreditatem tuam. Possidebimus & possidebimur, tenebimus & tenebimur. Quid dicam? Colimur & colimus. Sed colimus vt deum,colimur vt ager. Vt sciatis quia colimur, dominum audite, Ego sum vitis vera, vos estis sarmenta,pater meus agricola.Si agricola dicitur,agrum colit. Quem agrum?Colit nos. Et agricola terræ huius visibilis arare potest,fodere potest,plantare potest,rigare si aquam inuenerit potest, nūquid potest incremētum dare, germen educere, in terram radicem figere, in auras promouere,robur addere ramis,fructibus onerare, foliis honestare?Nunquid agricola potest? Agricola tamē noster deus pater omnia ista potest in nobis. Quare? Quia credimus in deum patrem omnipotentem. Ergo tenete quod & proposuimus vobis, & quomodo deus dare dignatus est exposuimus.

Ioan.1. Psal.49. B 1.Corin.11. Gene.3. C 1.Cor.12. Exod.14. D Ioan.19. E Matth.22. Psal.15. Psal.2. Ioan.15. F

Item eodem die alius sermo de eodem, qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarum X L I I.

Item eodem die homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ante sex dies Pascha venit Iesus Bethaniam &c. quæ habetur in expositione doctoris ibidem. Ioan.12.

Feria tertia post dominicam Palmarum, De reparatione generis humani:

Sermo I.

Requēter audiuimus fratres dilectissimi beatum Paulum apostolum dicentem, Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, id est, diuinitas operabatur in corpore. Apparebat in fragilitate humanitas, & in virtute maiestas. Ad hoc itaq; nobiscū vixit in carne, vt præferret exēpla iustitiæ. Ad hoc pro nobis mortē subiit,vt conferret munera salutis æternæ. Hominē ad hoc induit vt erudiret,ad hoc

Sermo CXX. 2.Corin.5.

G tradidit vt redimeret, ad hoc resumpsit vt in deum sumeret. Vitam ad hoc deposuit vt donaret, mortem ad hoc suscepir vt vinceret, cui tamẽ mortis præsumptum dominium reddirur, & quasi seruus quidem succubuit, sed quasi dominus imperauit. Siquidem nec animam inferni porta, nec corpus tenere potuir sepulnira, quæ per illud triduum nequaquam carnem mortali corruptione violabat, quia in inferno sub eadẽ mora regnum mortis anima destruebat. Quid retribuemus domino pro muneribus tantę dignitatis? De plenirudine cœlesti prn nobis in facturam se suam factor exinaniuit, figulus in figmentũ suum transiit, & rex cœli homini militauit. Militauit dixi. Crux enim pugnantẽ indicat, resurrectio triumphantem. Quis stantem posit narrare pietatem?
Psal. 18. A summo cœlo egressin eius, & vsque ad inferni profunda descẽsin. In vna eademq; persona quàm bene manifestannir humana pariter & dinina. Nam sedem tartari penetraturus, hominẽ se confessus est dum descen-
Esaiæ. 53. deret, deum se prodidit dum rediret. Vt redimeret im-
Luc. 22. pios, sicut ait sermn diuinus, vt redimeret iniquos, inter
& 23. iniquos reputatus est, inter duos quns dextra læuaq; legimus pependisse. Seipsum cõfusioni & opprobrio cru-
H cis tradidit, vt latronem glorificaret. Sed si bene respicimus, non illi soli hnc præstitum esse deprehendimus. Nam dum tantũ reum benigne relaxat, dum tanto debitori refundit immanis debiti cautionem, humano generi conscripsit securitatem: vt consnlatio ac spes fieret totius populi, absolutio vnius desperati, & priuatum donum in publicum cresceret beneficium. Quare indubitanter credendum est, vt qund latroni illi ad commendationem fidei suæ venerat, etiam causa spei nostræ & vtilitatis accesserit. Immensa enim dei nnstri bonitas libenter tribuir, quę etiam generaliter profutura prænoscit. Et ideo iuxta fiduciam tantæ clementiæ, si quis nostrum crimina sua probabili conuersatione damnauerit, & Christum toto corde crediderit, etiam cum latrone in semetipsn ingressum paradisi aperuisse se nouerit. Quantum autem sit in spe salutis humanæ, magnitudo fidei, & altitudo diuitiarum miserienrdiæ dei, & patiẽtiæ magnitudo, ostenditur, cum hominem in sceleribus inuolutum pœna misit ad innocentiam, & offensa perduxit ad gloriam. Quem saluti culpa perdiderat, perditio inuenit, cruciatus absoluit, dãnatio consecrauit. Sed
I non sine causa tantum meruit. Videamus quo tempore fidelis apparuit. Ecce inter signa atque virtutes attestantibus miraculis & acclamantibus, aliquotiens in discipulis mens iam robusta titubauir, & nunc Christi suppliciis quodammndo cõtradicentibus, in latrone fides nouella conualuit. Sub ipso passionis tempnre ab ancilla interrogatus vnus ex discipulis beatus Petrus, pecu-
Matth. 26. liarius Christo cognitus, ita respondit, Nnn noui homi-
Lucæ. 23. nem istum. Er iste qui antè nnn nouerat, exclamat, Mẽto mei domine cum veneris in regnũ tuum. Quàm singularis & quàm stupenda deuotio. Sub illo tempore credidit reus, quo negauit electus. Laudabilius hoc itaque in latrone ac magnificentius fuit, quòd hnminem addictum & inter extrema deficiẽtem supplicia deum credidit, quàm si inter virtutum npera credidisset. Non itaque sine causa tantum meruit. Aduertamus plenius quo tempnre dominum confitetur. Feruebat impietas persequentium, exultabat impietas blasphemantiũ, contritio, liuores & vulnera solum Christum hnminem demonstrabant. Sacrarum manuum in lignn crucis extensio & reuerenda confixio, quæ cõdemnabat Adæ & Euæ manus, ad interdictum ligni cibum ingemiscenda seculi transgressione porrectas: Hæc, inquam, confixio K per omnia infirmitatem hominis asserebat. Illisæ per latus lanceæ tremenda percussio quantũ ostrndebat hominem, tantum abscnndebat deum. Apostolis post diuina miracula desperantibus, solus hic nnn acquiescit scandalo crucis & mortis. Solus hic testis est maiestaris, qui socius probatur dolnris. Et ideo adhuc in latrociniis positus, inuisibilem deum angelicis iam oculis videt. Illuminarat credo nascẽtem fidem, lateri iam credentis in Christum propius cnrpnre admota diuinitas, quæ se largius sub momẽto illo prn peragenda redemptinne infuderar. Videamus autem qualis fuerit ipsa de-
precatio confitentis, Memento, inquit, mei domine cũ Luc. 23.
veneris in regnum tuum. Nnn dixit, si deus es, de præsenti supplicio eripe me: sed magis, quia vere deus es, de futuro iudicin libera me. Quàm cito eum repleuit spiritus sancti eruditin, per quam futuri examinis diem cogitans, etsi intolerabile probat esse qund sentit, grauius tamen intelligit esse quod metuit. Prædicat seculis iudicem regẽmque seculorum, nondum vocatus & iam electus, nondum famulus & iam amicus, nõdum discipulus & iam magister, atque ex latrone cnnfessor: quia etsi pœna cœperat in latrone, nnuo genere consumma- L
tur in martyre. Memẽto, inquir, mei domine. De ligno Luc. 23.
crucis clamat, sed iam tempora retributionis cogitar. Videamus quid inter ista respnndrat diues & larga dei bonitas, quę sicut excedit vota, ita gratiam adiungit ad mrrita. Hodie, inquit. tanquam si diceret, Quid me, inquit, ô fidelissime comes & vnicus tanti testis triumphi, quid me tantopere exorãdum putas, vt die iudicij mei meminerim tui? Quid me ad pręsentem retributinnem paratum, in tempora tam longa dissimulas? Quid in fu-
tura secula fidem in te perfectã fatigas? Hodie mecum Lucæ. 23.
eris in paradisn. Ergo tanquam hæreditaria & paterna
sedes, quæ expulso Adã, quæ expulsis duobus clausa est, Gen. 3.
innumeris populis te introẽunte reserabitur. Ingredere illuc primus, sed ingressu fœliciore quàm primus. Intra paradisum, nequaquam vltrà eum Adam visurus infernum. Nullum illic cibum letalem, nullam iam legem, nullam arborem pertimescas. Egn tibi illic ero victus & vita: & ne forte verearis ne tibi aliquis hostis in illo beato nemore, ne antiquus ille latro insidietur, possessin tibi illic me introducente firmabitur. Recedat ergo
infidelitas, quæ deum & hominẽ nõ recognoscit. Nam M
sicut diabol⁹ est qui de paradiso expulit, ita deus est qui reducit. Hæc charissimi per omnẽ gestorum nrdinem, deum sub homine agnoscamus operantem. Positus in patibulo verus arbiter in medio damnatnrũ, negantem repulit, suscepit confitentẽ. Hunc deputat regno, illum relinquit infernn. Per hæc ergo credamus in maiestate iudicaturum, quem iam in cruce & misericordiam videmus exercere & iudicium. Credamus, inquã, deum, vel ex sola virtute patientiæ, qui dum ab homine crucis neci traditur, sic quoq; homini gloriam pollicetur: qui illas ipsas iniurias & plagas in corpus suum, conuertit in precium nostrũ. Sed & ipsa totius mundi irrationabilis creatura, moribus suis deũ loquitur. Nam in media passione domini Saluatnris, cœlestia & terrena turbantur, lux cũ nocte miscetur, elementa quatiuntur, & ab antiquis ministeriis effugantur. Apertè rerum natura perspicitur cõmoueri, velut in vindictã authoris sui velit armari. Terra ipsa concussa à fundamentis suis, quasi quæ crucẽ domini vix sustineat, tãquã ad scelus propriũ cõtremiscit. Dies refugn lumine qunmodo potest sumit lamentũ, & fuscn tristiũ tenebrarũ habitu more lugẽtis

induitur:

A induitur:& vt tota cœli facies dominicæ natiuitatis gloriam noua luce testatur, ita crucis iniuriam nouis tenebris detestatur. Et quæ duritia cordis humani? Væ eis qui inter ista non credunt, quandoquidem creatura irrationabilis, quæ recipere non potest credulitatis affectum, dat tamen deo confessionis obsequium:& cũ pro solo homine Christus mortuus sit, perhibet ei tamen etiam pars illa mundi testimonium diuinitatis, ad quam non peruenerunt beneficia passionis. Quæ cum ita sint charissimi, agnoscat homo, quantum valeat, & quãtum illum deo obnoxium faciat natura vel gratia. Agnoscat homo quãtum ab illo expectet deus, & quem tanta dignatione habuit charum, quàm velit esse in cõuersatione preciosum. Agnoscat homo quãtum valeat & quantum debeat, & dum precium suum cogitat, vilis sibi esse desinat, & potius vicem muneris saluatori ex ipso bono suo, id est, de conseruata salute restituat. Custodiamus ergo solicite quod tanti sui cruoris commercio Christus redemit. Reus itaque erit non parui precij, sed sanguinis Christi, qui violat & commaculat animã Christi B sanguine & passione mundatam, blasphemus, homicida, castitatis proditor. Hæc tria capitaliter occidũt. Cõtestamur charitati vestræ causas æternorum malorum. Blasphemus, homicida, proditor castitatis suæ, expugnator alienæ, id est, qui legitimi cubilis iura transgreditur, qui extra cõiugem suam per mortiferos errat amplexus, reus erit æternæ mortis, quia vilem in se habuit 1.Cor.6. sanguinẽ redemptoris. Et quia clamat apostolus, Neque rapaces neq; adulteri regnũ dei possidebunt: abstineamus manus ab alienis, oculos ab aliena fœmina: caueamus ne corpori illi quod de nostro Christus assumpsit, iniuriã faciamus in nostro corpore. Caueamus ita peccatis & criminibus vitam prodere, vt ad nos non respi- Psal.9. ciat prophetia illa terribilis, Nõ est, inquit, deus in conspectu eius, polluuntur viæ eius in omni tempore, auferuntur iudicia tua à facie eius. Irremediabile periculum est, sic aliquem vitiis & cupiditatibus fræna laxare, vt se rationem deo non meminerit redditurum. Puto quia magna sit iam peccati pœna, metum ac memoriam futuri perdidisse iudicij. Non nobis ita dulcia sint pauperum spolia, postmodum nimis amaricatura. Nihilo minus, sicut dictũ est, refugiamus carnis alienæ abominan- C da contagia, vitemus obscœna inimicæ voluptatis incendia. Hæc qui agit charissimi, de stipula ac lignis iniquitatum perpetuos sibi succendit ignes, & nunquã extinguendos concinnat vapores. Non tãti est vita, si ad hoc viuat homo, vt in paucis huius vitæ annis consummandæ sub breui fine, cóngreget sibi pœnas æternas, & sine fine mansuras. Sed ne forte charissimi aliquem nimis securũ faciat aut remissum tam noua fœlicitas credulitatis, ne forte dicat aliquis in corde suo, Nõ me vsqueadeo conturbet & cruciet rea conscientia, non me vsqueadeo cõtristet culpabilis vita, video sub momento, video sub exiguo spacio latroni crimina sua donata, Luc.23. & mihi resoluta mẽte concipiuntur: Primum considerandũ in latrone illo, non solum credulitatis compendium, sed deuotio, sed temporis illius sub quo hæc agebãtur occasio, quo iustorum legitur titubasse perfectio. Deinde antè mihi fidem latronis ostende, & tunc tibi latronis beatitudinem pollicere. Immittit diabolus securitatem, vt inferat perditionem, neque dinumerari possint, quantos hæc inanis spei vmbra deceperit. Deterreãt quæso nos ab hac persuasione innumerabiles populi sub tali securitate nudi & vacui bonis, & malis pleni ex hac luce prærepti. Quotidie expauescẽdo trãsitus nostri & commigrationis incerta, quæ & modo vel in- D speratа vel subita sunt, & in æternum remediis caritura sunt. Præueniendus est dies, qui præuenire consueuit. Ipse se seducit, & de morte sua ludit, qui hoc cogitat, potest mihi extremi temporis indulgentia subuenire. Non est hoc: Primum, quia periculosissima est in vltimum diem promissa securitas: Deinde stultissimũ est, vt causa quæ de necessitatibus agitur æternis, inutilitatibus vitę deficientis committatur extremis. Odibile est apud deum, quando homo sub fiducia pœnitentiæ in senectutẽ reseruatæ, liberius, peccat. Credite charissimi, difficile est vt callida dissimulatio ordinandæ consummationis obtinere digna sit facultatẽ. Apud illum cordis interpretem, ars non admittetur ad salutem. Ille autem de quo locuti sumus beatus latro, beatus, inquam, non iam iuxta viam insidias tendens, sed viam ipsam in Christo tenens, ac vitæ prædam subitò rapiens, immutato genere, & noua spolia de morte propria reportãs, ille nec salutis tempora sciens distulit, nec remedia status sui in momenta vltima infœlici fraude posuit, nec redemptionis suæ spem in desperationis nouissimũ re- E seruauit, nec religionẽ ante nec Christum sciuit. Quod si scisset, fuisset forsitan inter apostolos non postremus in numero, qui prior factus est in regno. Ergo etiam ex hoc in extremo placuit deo, quia ad consequendam fidem non fuit extrema hora illa, sed prima. Opus est ergo vt sibi homo quotidiano actu prouideat & procuret consummationem: opus est vt tota vita nostra talis sit in conuersatione, vt liberi mereamur esse in fine. Incessabiliter diem trãsitus nostri & tempus iudicij cogitantes, nos quoque cum latrone iugiter proclamemus, Memento mei domine cum veneris in regnum tuum. Luc.23.

In eadem feria de passione domini: Sermo II.

Mnes, inquit dominus Iesus, scãdalum patiemini in hac nocte. Sermo CXXI. Discipuli terrẽtur tali auditu, & Iudam non terret tãti sceleris cogitatus. Math.26. Consulite apostoli dominum, interrogate discipuli magistrum. Qui mecum, inquit, mittit manum in paropside, ipse traditurus est me. O induratam frontem talia de se audire, & adhuc delectatur accumbere. Videt publicari suam conscientiam, & adhuc ma- F num porrigit ad buccellam. Nunquid ego sum Rabbi? O Iuda, cui dicis, nunquid ego sum Rabbi? iam dic, ego sum. Non est obliuio nescientis, sed pietas miserãtis. Tu Iuda quem possedit cupiditas, oĩa in te nouit diuinitas, sed væ tibi in quo semel periit humanitas. Omnes, in- Math.26. quit, scandalum patiemini in hac nocte. Et Petrus, Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego tamẽ non scandalizabor. Cœperunt altercari medicus & ægrotus. Ille sine ægritudine se esse putabat, ille futuram accessionem videbat. Cui dominus ait, Paululum sequestremur, donec rei exitũ comprobemus. Et Iudas, Quem osculatus fuero, ipse est: tenete eum. O signum sacrilegum, ô placitum fugiẽdum, vbi ab osculo incipitur bellum, & per pacis indicium pacis rumpitur sacramentum. Venerũe ad hortũ qui iam antea perdiderãt paradisum, quærentes dominum Iesum Christum. Egrediuntur quærentes qui antè præuenerant venientes. Stat Iesus, & dicũt, Ie- Ioan.18. sum quærimus. Aspicit eos ipse saluator, quos præcedebat Iudas tenebrosus ducator. Ducatũ præbebat, & magistrum non videbat, nõ quia Iesus mutabilis erat. Erat quod erat. Lucem in tenebris quærebant, sed lucem te- Ioan.1. nebræ non comprehẽderunt. Sed audiamus vocẽ lucis,

G qui dicit tenebris venientibus cum laternis, Quem quæritis? Illi dixerunt, Iesum. Respôdit Iesus, Ego sum. Audita voce abierunt prostrati in faciê cæcitatis. Sed quia lucet lux in tenebris, excitat elisos à mortuis. Iterū dicit eis, Quē quæritis? Iesum, inquiunt. Et ait illis, Ego sum. O insensati Iudæi, interrogastis & cecidistis, leuati estis, & ingrati estis. Qua vos concutiemini comminatione vel terrore, qui ad solam cecidistis simplicem vocem? Dic Israël, Venisti tenere me, quia ego defendi te à persequêtibus te? Vtinam teneres me, & non perderes te. In
Exod. 14. aquis parietes cōstruxi, faculā columnæ micantis erexi, Aegyptios cæcitate percussi, tota nocte pro te pugnaui. Factum est mane, & transisti incolumis mare. Male me quæritis, ideo cecidistis. Ecce qualiter cadunt, qui male dominum quærūt. Tenetur interea dominus, ad sacerdotum principem perducendus: & cum discipuli labe-
Ioan. 18. rentur, Petrus promissor egregius cœpit ambulare longinquius. peruenit ad principis domum, & quia Petrum frigus vrgebat, calefaciēdus solicitus assistebat. Ecce ille qui nihil infirmitatis se putabat habere, paulatim cœpit ad verba medici peruenire. Negat territus Christū,
H qui se promiserat animam pro eo positurum. Prostrauit eū anicula decrepita, quasi grauis febricula. Pressit eum lethargicus somnus, & cœpit cum præco impiger matutinus. Audit gallum cantātem, & vidit se discipulus dominum offendisse. Sub ancilla cœpit pondere vergi atque demergi. Non erat qui adiuuaret, nisi de interioribus prætorij Petrū dominus respexisset. Cum nox media declinatum subitò teneret incursum, gallus cātauit, & nocte naufragus respirauit. Contum inuenit fidei liberalem, quo vsque impelleret nauem, vt in medio scopulorum portum quæreret lachrymarum. Vidit nauim cordis sui sine mercibus nudam: flere cœpit amarè, quia dominum suū cœpit amare. Iesus pelago nauigatorem terrebat, & Petrus de gubernatore securitatē sperabat. Domine, inquit Petrus, vbi me dimisisti? Lumen tuum video, te adhuc non video. Lauisti pedes meos, tersisti linteo tuo, lumine tuo aperi oculos meos. Quādo possum videre te, nisi respexeris me? Ita permansit in amaritudine lachrymarum, quousque dominus de portis crumperet inferorum. Petrus lachrymas fudit confes-
Matth. 26. sionis, & Iudas osculum porrigit falsitatis. Orate, inquit discipulis, ne intretis in tētationem. Inquieta nox in fu-
I gam compulit piscatores. Pastor tenetur, & Petrus turbatur. Ipse pastor tristis erat, anima eius turbatur, diuinitas inconcussa lætatur. Orat semel, orat & iterum, tertiòque precatur. Tanquam aquila tegebat nidum suum velamento pennarum, & solicitus cū orat, ad pullos recurrebat, propter quos tristitiam patiebatur. Obtulerunt Iudæi triginta argêteos. Ille tali precio debet comparari, cui non potest aliquid æstimari. Bene synagoga triginta stateres argēti pensasti, dum dei filium suspendisti. Abiit ergo Iudas, & laqueo se suspēdit. Vide Iuda sententiam diuinæ maiestatis, quæ te puniri noluit manibus alienis. Pendes in laqueo, & argentū iacet in templo. Nullus gratulatur de tali commercio, quia sacrile-
Matth. 27. gum pronunciat precium. Non licet mitti in corbonā, quoniā precium sanguinis est. Ecce Iudæorum improbitas: condemnat admissum, & non condemnat sacrilegium. Si tollere non licet precium, cur implere festinas homicidium? Aut precium innocentis sanguinis in corbonam non licebat mittere, ipsum innocentem licebat occidere? Emerunt, inquit, agrum in sepulturam peregrinorum. Inuenit tandem mens cæca remedium. Ad requiem peregrinorū, saluatoris deputant precium.

Licet non agnoscat, impletur tamen mysterij sacramē- K tum. Interrogauit Pilatus Iesum, Tu es rex Iudæorum? Et Iesus, Tu dixisti. Qui ait vulgo, Quem vultis dimittam vobis, Barrabam, aū Iesum? Vulgus clamat, crucifigatur. O inordinata nequitia iudicantis. Pronūciat innocentem, & eligendi tribuit facultatem. Multa enim sum passa pro iusto isto hac nocte: eius mulier mandat. In natiuitate mundi, vxor ducit virum ad mortem, in passione Christi vxor prouocat ad salutem. Illic serpentis subtilitas præcipitat, hic terror angelicus reuocat, vt inde inciperet venia, vnde vidēmr prorupisse peccata, Aqua manus lauat, dicens, Innocens sum à sanguine huius iusti. Illuminatur per aquæ mysteriū iudicis sensus, & Christum pronunciat iustum, vt populum faceret reum. Magnum tibi delicti vendicas principatum. Ecce iudex saluatoris se amore † excusat, & traditor † à mor. se cum Iudæis propria voce condemnat. Omnia sunt elementa permota, cœlum non est quietum, cum caput dominicum colaphis verberatur. Non curia cœlestis cœlo contenta permansit, quia in commotione fuerūt. Cœli luminaria conturbātur, & de stationibus suis stellæ sulphureæ cadunt in lapsum. Ligni cuspide rumpitur L Golgatha, resonant mallei securesque cædentes, scinduntur montis sacrati petræ, ille solus Petrus qui fuerat super petram, tanquam in mollem tenuēmque arenam soluebatur ex petra. Latro veniā petiit, deitate largiente percepit. Ille sui meminisse rogauit, saluator in paradiso secum venire promisit.

In eadem feria. Sermo III.

Dilectissimi fratres, domin' noster Iesus Christus nobis salutem exhibuit, diuinæ verò natura nihil minuit. Gratias ergo agamus pietati eius, qui infirmitati nostræ de homine suo vitale composuit medicamentum. Magnificemus eum, quia nullum diuinæ virtutis dum nobis subuenit fecerat detrimentum. Verè pius, verè Saluator, qui intātum dilexerit opus suum, qui intantum reputauerit seruum suum, id est, humanū genus vniuersum, vt culpam eius suo verbere expiaret, vulnera eius suo liuore sanaret. Denique ille peccat, hic vapulat. Ille præuaricatur, iste crucifigitur. Quis hoc existimet, & quis cogitet? Quis compēset dominum pro seruis mori dignatum? Et hoc pro quib'? Pro sceleratis, pro impiis. Quid tibi domine M retribuet opus tuum, bonū à te factum, propria voluntate perucrsum, sed tua miseratione reparatū? Quid ab eo pro tantis beneficiis expetis? Nunquid aliquid eius eges, aut ab eo quod ei non dedisti requires? An forte imò hoc quæris, vt aptum facias cui miserearis, vt dignum constituas quem immortalitatis tuæ participem reddas, vt facias bonum, quem corones in æternū? Sed quid à nobis vt hoc retribueres accepisti? Nihil certe, an aliquid? Indulgeat dominus terræ miseræ, si quippiam terra & cinis præsumpserit dicere. Non repudiet insipientem, sed respiciat confitentem. Dicat terra domino suo, dicat homo factori suo. Nempe accepisti aliquid ex me, quod non habuisti in te. Volens enim subuenire terræ, sed excedere nolens modum iustitiæ, mortalem morte tua redimere cogitabas, sed vnde mori posses, ex te nihilominus non habebas. Tu omnipotens, ego egens. Tu immortalis, ego mortalis. Accepisti ex me egestatem pulueris, sumpsisti de me mortem carnis. Fudisti pro me precium redemptionis. O preciosum precium perditorum. Dicant nunc qui redempti sunt à domino, quos liberauit de manu hostis: Confite- Psalm. 106. mini domino quoniam bonus, quoniam in seculū misericordia

Serm. CXXII.

A fericordia eius. Dicat ei terra redempta, terra irrigata,
redempta sanguine, irrigata baptismate: Magna iniqui-
sas mea, sed maioe est redēptio tua. Audiat ergo vocem
domini mei, humani generis aduersarius, & nihil iam
sibi applaudat elatus, quia pro totius mundi facinore in
Matth. 27. cruce pependit dominus noster Iesus Christus. Nūc, in-
Ioan. 12. quit, indiciū est mundi, nunc princeps huius mūdi mit-
tetur foras. Et, Ego cum eaaltatus fuero à terra, omnia
trahā ad meipsum. O quàm bene te tuo impeto diabole
percussisti! Crudelitas tua tibi exitiū, nobis attulit com-
modum. Dum nulli parcis, teipsum taodem interimis.
Per vnius delictum omnes captiuasti, per vnius iostitiā
omnes nihilominus amisisti. Si illum qui tibi consense-
rat inuasisti, istū in quo nihil inueneras, cur indebite oc-
cidisti? Effudisti innoxiū sanguinem, redde damnatam
progeniem. Tu certè ille es qui tibi diuinitatis similitu-
dinem arrogabas elatus, nuoc ab homine diuino pro-
sterneris superatus. Et quid mirū si te, vtpote creaturam
suam, virtus diuina vicisset? Sed hoc est magnum atque
mirificum, vt de puluere assumeret, vnde tuam nequi-
tiam prosterneret atque contereret: vt qui supra sydera
B superbus erigebaris, nunc à carne supereris. Ille igitur
sanguis quem effudisti, te vicit, me redemit. Denique il-
lum bibo, & veneni tui perniciem saluatus vltrà non ti-
meo. Præualuisti in paradiso, sed victus es de patibulo.
Quid mihi circumiectam paradiso igneam romphęam
opponis? Ecce exaltati crucifixi profluēs vnda restinxit
versatilem flammam. Iam iam patet humano generi pa-
radisus, in quo latronem confitētem reduxit dominus
Iesus Christus. O qoàm grande mysteriū. Paradisus qui
clausus fuerat præuaricatori, iam reserator latroni. An
forte & in hoc latrone totum hominem, vel illū etiam
ptimum generis humani parentem aduertere cōuenit?
Si enim is qui aliis interficiendo intulerat mortem, la-
tronis accepis nomen, quāto magis qui ipsam mortem
quę non erat peccando inuenit, latronis non immeritò
Luc. 23. crimen incuerit? Christus antem ait latroni, Hodie, in-
quit, mecum eris in paradiso. Cui aliquando charissimi
tarda videatur esse cōuersio, cum latronis iam penden-
sis, iam moriētis non fueris repudiata confessio? O am-
pla domini miseratio, obliuiscētis iniusti crimen, susci-
pientis pœnitētis fidem, pro scelere damnatum facien-
tis electum, mortis debitorem reddentis æternitatis vi-
C tæ participē. Sed planè huius latronis extrema quidem
sed non minima fides, qui dominum tunc nō suscitan-
tem mortuos, sed morientem pro peccatoribus, prope-
modum agnoscere & confiteri promeruit. Solus deni-
que Petrus passionis timore perterritus, quasi hominē
denegat, latro crucifixum adorat. Sed Petrū dominus
correxit respiciendo, latronem vero beatificauit in glo-
ria assumēdo. O latronem laudabilem, mirabilem, imi-
sabilem, sæuientem gladio, violentum cœlo, rapinis in-
Psal. 76. hiantem, fide feruentem. Sed hæc mutatio dexteræ ex-
celsi est, vt versam vicem redderet diabolo Christus, vi-
delicet vt quemadmodū diabolus primum deprauan-
do hominem abstulerat de paradiso, sic Christus latro-
nem confitentem erueres de inferno. Ille præsumen-
sem de interdicto ligno decepit, iste pendētem de pœ-
nali ligno redemit. Etenim fratres assumamus & nos
vocem latronis huius, si non volumus esse latrones. Di-
Luc. 23. camus & nos, Memento nostri domine cum veneris in
regnum tuum. Hanc ergo confessionem illius sancti
latronis fratres charissimi, quam decantando protuli-
mus, & respondēndo propria voce fecimus, deuonone
certissima proferamus, & sic dicamus vt audiamur, sic
confiteamur vt saluemur. Fide ergo dicamus, corde cla- D
memus. Ipse autem domious noster Iesus Christos au-
diet profecto vocem nostri clamoris, si integram de-
uotionem approbauerit mentis. Ipse perducat nos ad
arborē vitæ, qui eruit nos de lacu miseriæ. Ipse aperiat
nobis ianoas paradisi, qui confregit portas inferni. Ipse
popolum suum eruat à flagello, qui se contineri permi-
sit ante pręsidem Pontium Pilatum. Ipse io regnū suum
perducat coofitentes, qui pati dignatus est pro impiis
innocens, vt sit nomen domini benedictum in secula
seculorum, Amen.

In eadem feria, De expositione symboli: Sermo IIII.

OPortet attēdere fratres charissimi quanta dei *Sermo*
pietas sit erga humanum genus. Omnipotēs *CXXIII.*
deus creator & cōditor angelorum & homi-
num, omnis creaturæ visibilis & inuisibilis,
patrem se voluit vocari ab homine, & pro filiis habere
quos fecit ex limo terræ. Si ergo credis deo, dæmonem *Genes. 2.*
relinque: si deum sequi voloeris, quicquid deo non pla-
ceat, deuitare procura. Gaude & exulta, quia vnū eun-
demq; deum habes & patrem, ipsum cole, ipsum dilige,
ipsius fac voluntatem. Nihil de idolorū cultu vel soper- E
stitionibus Paganorū cogites, quia deus est omnipotēs,
qui omnia quæ tibi promittit potens est reddere. Et in
Iesum Christum filium eius vnicum, dominū nostrum.
Nisi enim eundem dei filium, eundemq; Christū filium
hominis tota mente absque vlla hæsitatione credideris
atque confitearis, nec patrem tibi proderit confiteri.
Crede ergo filium dei vnigenitū ab ingenito deo pa-
tre, vitam à vita, verum deum de deo vero, coæternum
& coëssentialem, coomnipotentem, & coæqualem per
omnia patri, & ad æterna cum eo & cum omnibus san-
ctis eius gaudia mereberis peruenire. Qui conceptus est *Luc. 1.*
de spiritu sancto, natus ex Maria virgine. Cum spiritum *& 2.*
sanctum ministratorem tantæ natiuitatis audieris, nul-
latenus dubites virginem potuisse concipere. Cur non
credis enim in vtero incorruptæ virginis potuisse homi-
nem figurare, quem credere debes hominem fecisse de
limo terræ? Nec dubites Mariā virginem mansisse post
partum, quia qualiter hoc factum sit, non humanus ser-
mo neque sensus potest comprehendere: quoniā deus
pater voluit filium suum coæqualem sibi per omnia, in
nullóque dissimilem, humanam pro hominibus susci- F
pere carnem: vt omnibus sibi credentibus, eiusq; obse-
quentibus volūtati, æternam vitā largiretur & gloriam: *Gen. 1.*
vt hominem ad imaginem dei factum, & per inuidiam
deceptum diaboli, atque à regno expulsum æterno, per
vnicum filium suum carnem assumendo, & humanam
naturam suscipiendo, erueret à diabolo, & regno resti-
tueret æterno. Qui passus est sub Pontio Pilato, crucifi- *Matth. 27.*
xus, mortuus, & sepultus. Qui propter te humanę carnis
accepit corruptionem, ipse pro tua redemptione & sa-
lute in humanitate quam accepit, crucis pertulit passio-
nem: quia passio illius nostra est vita, mors illius est li-
beratio nostra. Tertia die resurrexit à mortuis. Si te tri-
duana domini sepultura conturbet, resurrectio glorio-
sa cōfirmet. Qoicquid enim infirmitatis audis in Chri-
sto, nostræ hoc necessitatis, nostræ redēptionis est cau-
sa: quicquid gloriæ, eius est propriæ potestatis. Qui ideo
mortuus est vt nos reuiuificaret: ideo resurrexit, vt nos
ad vitam resuscitaret æternam. Ascendit ad cœlum, se- *Marci. 16.*
det ad dexterā dei patris omnipotētis. Si tibi magnum
& preciosum videtur quòd pro te filius dei pependit in
cruce, illudq; sublime quòd ascendit in cœlum, illud te
multo magis stupere oportet quòd pro te mortuus est

G & sepultus: quia ad hoc descendit, vt ea quæ humanæ displicent infirmitati, pro tua salute sufferret, & te ad æternam & ad cœlestem gloriã secum perduceret. Inde 2.Tim.4. venturus est iudicare viuos & mortuos. Ipse qui ab iniquis & impiis iudicatus est ad mortem, ipse omnes bonos & iustos iudicaturus est ad gloriam, omnésque impios detrusurus ad pœnam. Et in spiritum sanctum. Sicut credidisti deum patrẽ omnipotẽtem & filium eius vnigenitum, pari fide & veneratione crede spiritũ sanctum vnum deum esse patri filioq; coæqualem in omnibus, in nulloq; dissimilem. Sanctam ecclesiam catholicam, sanctorum communionem, remissionem pecca- Ioan.3. torum. In qua omnis qui renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, æternam omnium percipiet indulgentiã peccatorum, extra quam omnes iniqui & impij ad supplicia deputantur æterna. Carnis resurrectionem, & vitam æternam. Quod in Christi gloriosa resurrectione audisti completum, hoc in te omnino in futuro iudicio crede esse complendum: Et carnis tuæ resurrectio te reparet in æternum. Nisi enim credideris reparãdum te esse post mortem, ad præmium vitæ æternæ peruenire non poteris. si autẽ credideris, æternis gaudiis insereris: Per H Christum dominum nostrum viuentem & regnantem cum patre & spiritu sancto nũc & semper, & in omnes æternitates seculorum seculi, Amen.

Feria quarta post dominicam Palmarum, De passione domini: Sermo I.

Sermo CXXIIII. Math.26. IN lectione Euãgelica quæ nobis hesterno die recitata est fratres charissimi, audiuimus dominum dixisse discipulis suis, Omnes vos scãdalũ patiemini in hac nocte propter me. Cui beatus Petrus ait, Etiam si omnes scandalizati fuerint, ego nunquam scandalizabor. Sed dominus inspector cordis respõdit, & dixit, Amen dico tibi, antequam gallus cantet, ter me negabis. Ille autem dixit, Etiam si me mori oportuerit pro te, non te negabo. Videte fratres charissimi, verus & cœlestis medicus venam cordis inspexerat, & qua hora tentationis pondus vel infidelitatis frigus venturum esset, prædixerat. Medicus prædicebat, & ægrotus negabat. Sed vbi ad horam ventum est, falsum fuit quod promiserat homo, & verum apparuit quod prędixerat deus. Quid enim homo sine dei gratia possit, timor beati Petri Apostoli euidenter ostendit. Per solum enim liberum arbitrium, non addito etiam dei adiutorio, promiserat se pro domino moriturum.
I Sed quid est homo sine gratia dei, nisi quod fuit Petrus Esa.40. cum negaret Christũ, & nisi quod ait propheta, Omnis caro fœnum? Et ideo beatũ Petrum paululum dominus subdeseruit, vt in illo totum humanum genus posset agnoscere, nihil se sine dei gratia præualere, & vt ecclesiæ rectori futuro ignoscendi peccantibus quædam regula poneretur. Credendæ enim erant Petro apostolo claues ecclesiæ, imò creditæ sunt ei claues regni cœlorum, Credenda quoque ei erat populorũ innumera multitudo, quæ esset pro suæ naturæ vitiis, passionibus, culpis inuoluta atque peccatis. Denique sic ad eum Saluator Math.16. dicit: Tibi, inquit, dedi claues regni cœlorum. Deinde sequitur dicens, Quæcunque ligaueris super terrã, erunt ligata & in cœlo: videlicet vt in clauibus fidelis ianitor, in sententiis esset clementissimus dispẽsator. Erat enim re vera hic Petrus paulo durior & seuerus, sicut eius austeritatẽ truncata ob Christi iniuriam serui principis sacerdotũ declarat auricula. Hic igitur tam durus tamq; seuerus si donũ nõ peccãdi a domino fuisset indeptus, quæ venia commissis populis donaretur? Sed idcirco diuinæ prouidentiæ secretum ita temperauit atque per- K misit, vt primus ipse laberetur ac rueret in peccatũ, quo erga peccantes duriorem sententiã proprij casus intuitu temperaret. Quantum igitur diuini muneris erga salutem hominum, quantum curæ quantumq; solicitudinis impendatur, aduertite. Totius corporis morbum in ipso capite curat ecclesiæ, & in ipso vertice componit membrorum omnium sanitatem, in ipsa confessionis Christi crepidine, in ipso immobilis fidei fundamento, in Petro scilicet illo qui dixerat, Etiam si me oporteat Math.26. mori tecũ, non te negabo. Hic est Petrus, qui diuina reuelatione prior omnium veritatem meruit cõfiteri, dicens, Tu es Christus filius dei. Hic tantus & talis venit Math.16. ad illam noctem in qua dominus tradebatur, & cum se Ioan.18. calefacere vellet ad prunas, accessit ad eũ puella, & dicit ei: Et tu hesterno die cum homine hoc eras. At ille mox respõdit, Nescio hominem istum. Quid agis ô Petre, futurę rector ecclesię? quid loqueris? Intuere quid sis interrogatus, vel quid interroganti responderis. Vox tua repẽte mutata est, hoc est omne illud quod cito, sed non cauto sermone promiseras? Hoc est totum quod etiam omnibus negantibus te vsque ad mortem perse- L uerare iuraueras? Nondum fidem tuam aliquis tentauit atque discussit, nõdum te ob Christi negationẽ aduersarius traxit ad publicum, nõdum es apud reges & præsides propter nomen eius exhibitus, non tibi flagella, nundum sunt admota tormenta. Quis porrò est qui te interrogat, quòd tam citò negasti? Non est seruus, non liber, non pharisæus, non scriba, non sacerdos, non miles, non centurio, non spiculator, nullus postremo eorum qui authoritate sua posset formidinẽ incutere cõfitẽti: mulier te simplici voce interrogat, & fortasse nec proditura confessum: nec verò tãtum mulier, sed puella: & nõ solùm puella, sed ostiaria, vile proculdubio abiectumq; mancipium. O res stupenda. Puella accedens fidem Petri discussit, & mirum si soliditatem Petri non turbo, non imber, sed roris leuissima gutta transfixit. Petrus labia puellæ non sustulit, sed vbi locuta est, ille turbatur. Processit sermo puellæ, & immobilis columna concussa est. Veruntamen instabat illa interrogans, & dicebat: Et tu hesterno die cum homine hoc eras. Petrus autem eò magis oppressus formidine, hominem se scire negauit. Quem respiciens Christus, suorum fecit recordari sermonum. At ille intelligẽs factum, conuersus ad pœnitentiam amarissimè fleuit. Agnouit enim si- M bi vt homini peccati irrepsisse perniciẽ, quod totũ hactenus vt memini diuinitus procuratum est. Videte ergo fratres charissimi, quemadmodũ exiguæ culpæ permittitur subiacere tantus apostolus, vt emendatus elationis vitio atque correctus, integro vestiatur moderationis & clementiæ indumento. Iam enim eruditus es & edoctus in Petro, quemadmodum eum dominus tui causa patitur circumscribi delicto, quemadmodum illum fidei pietatísque signiferum, & generis humani columnam permiserit metu dominãte quassari, vt populorum doctoribus & magistris esset exemplum, à deo sibi non peccãdi gratiam minime condonatam, sicut dicit apostolus Paulus, Considerãs te, ne & tu tenteris. Cum for- Galat.6. te quis fuerit in ecclesia delicto præuentus, non statim abiiciat, non condemnet, sed compatiatur ac lugeat, consoletur & reuocet, commodet iacẽti affectum, porrigat manum, erigat lapsum, spem ei diuinæ clementiæ repromittens, sub qua etiam seruire exemplo tantorum comprobat magistrorum. Hæc autem nos, vt suprà memorauimus, nõ iustos culpãdo, sed peccatores ad spem erigendo

A erigendo protulimus, & primò quidē virtutes eius extulimus, vt & iustis formam cautelæ, & peccatoribus salutis monstraremus exemplum.

In eadem feria, De expositione Symboli. Sermo II.

Sermo CXXV. Idem propè est cum De mafi Papa symbolo, quod inter Hieronymi opera reperies tom. 2.

CRedimus in vnū deum patrem omnipotentem, & in vnigenitum filium eius Iesum Christum deum & dominū saluatorem, & in spiritum sanctum deum. Non tres deos, sed patrem & filium & spiritum sanctum vnum deum colimus & confitemur. Non sic vnum deum quasi solitarium, nec eum denique qui ipse sibi pater sit, ipse & filius. Sed patrem verum qui genuit filium verum, id est, deum ex deo, lumen de lumine, deum verū da deo vero, omnipotentem de omnipotente, vitā ex vita, perfectū ex perfecto, totum à toto, plenum à pleno: non creatum, sed genitum: non ex nihilo, sed ex patre, vnius substantiæ cum patre, quod Græce dicitur homousion. Spiritum verò sanctum deum non ingenitum, neque genitum, non creatum neque factum, sed de patre procedentem & filio, patris & filij spiritū, semper in patre & filio coæter-B num & coæqualem & cooperatorem cōfitemur & veneramur. Ideoq; in nomine patris & filij & spiritus sancti vnum confitemur deum, quia deus nomen est potestatis, non proprietatis. Proprium nomē est patri pater, & proprium nomen est filio filius, & proprium est spiritui sancto spiritus sanctus. Hanc trinitatem vnū deum credimus. Et vnum esse deum patrem, & ex vno patre filium, qui est vnius cum patre naturæ, vniusque substātiæ, & vnius potestatis. Pater filium genuit non voluntate, non necessitate, sed natura. Filius vltimo tempore, (per quē omnia facta sunt quæ in cœlis & quæ in terra, visibilia & inuisibilia) ad nos saluandos & ad implēdas scripturas venit à patre, qui nūquam desiit esse cum patre, quem credimus cōceptum de spiritu sancto, & natum de virgine Maria, verbum carnem factum, non demutatum, sed deum permanētem, hominē natum non putatiuè, sed verè, nō aëreum, sed corporeum: nō phantasticum, sed carneū, ossa, sanguinē, sensum & animam habentem, hoc est, perfectum hominem, verum homi-C nem, & verum deum intelligimus, vt verum deum verum hominem fuisse nullo modo ambigamus. Non enim amisit quod erat, sed cœpit esse quod non erat, vt perfectus sit in suis, & verus sit in nostris. Nam qui deus erat, homo factus est: & qui homo natus est, operatur vt deus: & qui operatur vt deus, vt homo moritur: & qui vt homo moritur, surgit vt de°: qui deuicto mortis imperio, cum ea carne qua natus & passus & mortuus fuerat, resurrexit. Ascendit ad patrem, sedetq; ad dexteram eius in gloria, quam semper habuit habetque. In eius morte & sanguine credimus nos emundatos, & ab eo resuscitandos die nouissima in hac carne in qua nunc viuimus, & quam habemus, consecuturos nos aut vitam æternam pro præmio boni meriti, aut pœnas pro peccatis ęterni supplicij. Hęc retinete, huic fidei animas vestras subiugate, à Christo domino præmia consecuturi regni cœlorum, Amen.

Coloss. 1. Luc. 1. & 2. Ioan. 1. Marci. 16.

In eadem feria, de Oratione dominica. Sermo III.

Sermo CXXVI.

QVoniam domino gubernante iam estis in regia constituti, & prope est dies quo ad cœlestis regis veluti consistorium veniatis, moneo vos charissimi, vt precem legitimam patri & deo offerendam antē discatis. Nam quia stupida mens hominum, & ignara cœlestium, nec scire, nec inuenire poterat quemadmodū deum dignè precaretur, ipse verus D dominus & magister ostendit & docuit, per se quidem sanctos apostolos, per illos autē nos, quomodo debeamus orare. Sic, inquit, orabitis: Pater noster qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum, adueniat regnum tuum, fiat voluntas tua: &c. O verè cœlestis oratio, quæ tota est oratio. Nam si singula verba prout sunt, latius tractare voluerimus, dies antè quàm sermo deficiet. Attamen breuiter percurramus. Dicimus: Pater noster qui es in cœlis. Sic incipiendo, bonitatem dei & gratiā protestamur. Nam quando nos terrestres & miseri, & imbeciles & inutiles serui auderemus vultum leuantes ad cœlum dicere, Pater noster: nisi ipse per sum nobis vnigenitum hanc fiduciam præstitisset? sicut scriptum est: Quotquot eum receperunt, dedit illis potestatem filios dei fieri, his qui credunt in nomine eius. Accepta igitur potestate patrem vocamus deum, quia per fidem spiritum adoptionis accipimus, vt nos factos dei filios gratulemur. Deinde dicimus: Sanctificetur nomen tuum. Hoc actio gratiarum est, veluti si dicatur, sanctum sit & benedictum nomē tuum. Decet ergo gratias agere, qui gratiam meruerunt. Adueniat regnum tuum. Non vti-E que vt incipiat ille regnare, cuius regnū est omnium seculorum: sed hoc optamus, vt finē nostris faciat malis, & veniens de cœlo nos assumat in regnum. Hoc enim dicto admonemur vbi vitam nostram & substantiā & regnum sperare debeamus. Similiter dicimus: Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra. Quis enim obstat deo quo minus fiat voluntas eius vbique? Sed hoc oramus, vt sicut in cœlo fit volūtas dei vbi nullus offendit, ita virtutem nostris animis tribuat, vt eius voluntatem nos qui sumus in terra, facere & implere poßimus. Vel certè cum dicimus, Fiat voluntas tua: docemur semper ad dei, non ad nostram respicere voluntatem, quia in nostra voluntate aliquotiens contraria sunt, in domini autem voluntate vita est semper & bonitas. Cōsequenter iam post cœlestia etiā terrestria postulamus, sed tamen necessaria. Nam dicimus: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. O sapiētia vera, & diuina prouidentia, quæ docuit & panē solum petere, & hodie nominare. Hoc enim dicto & auiditas cum auaritia tollitur, & humanæ vitæ insinuatur incertum: secundum il-F lud, Nolite soliciti esse in crastinum. Verè enim inconueniens esset eum in multos annos & tempora, vel certe in alium diem necessaria postulare, cui forte sub nocte esset vita finienda. Sic enim & ille auarißimus diues, qui restructis horreis & repletis dixerat ad animam suam: Habes multa bona in annos multos, epulare: audiuit à domino, Stulte, hac nocte repetūt animā tuam, quæ præparasti, cuius erunt? Competenter ergo oramus panem nostrum quotidianum hodie nobis dari, quia crastinus dies quid pariat ignoramus. Dicimus deinde: Dimitte nobis debita nostra. Debita fratres peccata intelliguntur. Nam debitum contrahitur quotiescunque delinquitur, quod debitum quādoque solui in gehenna necesse est. Et quia humanæ fragilitati non deest quotidie vnde delinquat: ideo petimus vt debita nobis dum sumus in corpore dimittantur, ne vsque ad nouissimum quadrantem desudemus. Bene autem adiungitur: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Vides charissime quanta nos conditione diuinus sermo perstringat. Dimitte ergo, vt dimittatur tibi. Habes aliquē debitorem, qui in te peccauit, qui forte iniuriam fecit, dimitte illi rogāti, indulge poscenti, parce pœnitenti, ne dum denegas pietatem

Math. 6. De verbis domini ser. 28. In li. 50 homil. Homil. 42. Ioan. 1. Rom. 8. Math. 6. Luc. 12. Prouer. 27. Math. 6.

G fratri, tibi claudas indulgentiam. Iam verò vtiliſsimo fine oratio ſacra completur orando contra tentationem & malũ. Dicimus enim, Ne inducas nos in tẽtationem, ſed libera nos à malo. Inducit deus in tentationem hominem, cum tentari permittit vt probet, nõ vt perimatur. Tentat autem non quaſi mẽtium neſcius humanarum, ſed vt ſuos fideles faciat in ſeculo manifeſtos, ſicut
Eccli.27. ſcriptum eſt, Vaſa figuli probat fornax, homines autem
Gen.22. iuſtos tentatio tribulationis. Sic Abraham tẽtauit in fi-
Iob.1. lio & honorauit, ſic Iob dando in tentationes varias probauit, ſic ſanctos apoſtolos, ſic beatiſsimos martyres per ignem quoque & gladios coronauit. Ex quo apparet, à deo tẽtationes huiuſmodi prouenire, & diabolum nihil ſine dei permiſsione valere. Ergo deus ſolus adorandus eſt, qui poteſt educere de tentatione. Educit verò cum liberat à malo. A malo autem liberat, quando ſuper id quod poſſumus, non nos permittit tentari. Habetis fratres oſtẽſum, & quem debeatis orare, & cui gratias agere, & cuius cupere regnum, vel expectare voluntatem. Deinde cõtra tentationes & malum cuius ſit auxilium præſtolãdum. Ecce in paucis omnia & in breuitate completa ſunt. Quia ergo nõ difficilè diſcitur, imò
H facilè retinetur, omnes honor tam viros quàm fœminas, diſcire retinere, vt cũ fueritis gratiã domini quam cupitis conſecuti, inter omnes ſanctos hãc precem ore conſono proferre poſsitis, & corde mundo diligere, vt Chriſtus ſedens ad dexteram patris, in ore veſtro verba ſua videns, & in corde veſtro ſua præcepta, & hic vos cuſtodiat, & futuro quo dignos efficiat. Ipſi gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Feria quinta in cœna domini, de eo quod ſcriptum eſt in
Ioan.13. *Euangelio ſecundum Ioannem, Surgit à cœna, & ponit veſtimenta ſua, &c.* *Sermo I.*

Sermo CXXVII. Ioan.13.

Odie fratres chariſsimi audiuimus euangeliſtam dicentem, Quia cum ſurrexiſſet à cœna dominus, poſuit veſtimenta ſua, & præcinxit ſe linteo, & cœpit lauare pedes diſcipulorũ. Quid nos dilectiſsimi in hoc loco dicturi ſumus? Quã excuſationem prætendere poterimus, qui dedignamur impendere peregrinis, quod ille dignatus eſt impendere ſeruis ſuis? Sed ſunt forte aliqui viri potentes & nobiles, ſunt aliquæ delicatæ matronæ, quæ dedignantur ſe inclinare vſque ad veſtigia ſanctorum in hoc mũdo
I peregrinantium: hoſpitum pedes nõ ſolùm ipſi non dedignãtur abluere, ſed nec ſuorum quidem cuiquam vt pro ſe faciant imperare. Erubeſcunt forſitã nobiles delicatis manib⁹ viri, vel mulieres Chriſtianæ in hoc mũdo ſanctorum contrectare veſtigia, quia hoc natalium prærogatiua non patitur. Mala nobilitas, quæ ſe per ſuperbiam apud deum reddit ignobilem. Erubeſcunt ergo nobiles & potentes ſanctis & peregrinis abluere pedes in hoc ſeculo, ſed ſi ſe non correxerint, plus habent erubeſcere & dolere, cum ab illorum cõſortio ſeparati fuerint in futuro. Tunc ſine vllo pœnitentiæ remedio affligentur, cum illos quos deſpexerant, propter humilitatẽ viderint accipere regnum, ſe propter ſuperbiam meruiſſe ſuppliciũ. Timeamus ergo fratres illud quod beatus Petrus apoſtolus timuit, quando audiuit dominum dicentem: Si non lauero te, non habebis partem mecum. Et dum Petrus recuſat, negat illi Chriſtus regnum, niſi accepiſſet obſequium: ne forte & nos ſi ſanctorum pedes dedignamur abluere, partem cum illis non mereamur habere: inclinemus nos potius ad ſanctorum vel peregrinorũ veſtigia: quia cum hoc ſancta humilitate complemus, illorum quidẽ pedes manibus noſtris tangimus, ſed animarum noſtrarum ſordes & K
maculas per fidem & humilitatem abluimus, & non ſolum minuta ſed etiã capitalia peccata purgamus. Gaudete ergo dilectiſsimi & exultate in domino, qui nobis in hac die ſalutiferæ conſolationis myſteria conſecrauit. Vnde autem commẽdauit dominus corpus & ſanguinem ſuum? Vnde niſi de humilitate ſua? Niſi enim eſſet humilis, nec manducaretur nec biberetur. Reſpice
altitudinem ipſius. In principio erat verbum. Ecce qua- Ioan.1.
lis eſt cibus ſempiternus. Sed manducant angeli, manducant ſupernæ virtutes, manducant cœleſtes ſpiritus: manducant & ſaginãtur, & integrum manet quod eos ſatiat & lætificat. Quis autem homo poſſet ad illum cibum aſcendere? Quia ergo ad illũ panẽ homo non poterat aſcẽdere, dignatus eſt panis ipſe deſcẽdere ad hominem: & hoc cũ ineffabili pietate factũ eſt, quia oportebat vt mẽſa illa angelorum lacteſceret, & ad paruulos perueniret. Sic ergo fecit ſapiẽtia dei, ſic nos per carnis aſſumptionem pauit pane cœleſti: quia verbũ caro factum eſt, & habitauit in nobis. Vide ergo humilitatem, quia panem angelorum manducauit homo: id eſt, ver-
bum illud vnde paſcuntur angeli, ſempiternũ, quod eſt L
æquale patri, mãducauit homo. Et ideo fratres chariſsimi, quia nos dominus noſter patientia docuit, pœna liberauit, morte redemit, ſperemus ſemper in domino, & nihil ſine eius volũtate & adiutorio præſumamus. Noſtis enim quid temere beatus Petrus promiſerit Chri-
ſto. Et ſi omnes, inquit, ſcãdalizati fuerint in te, ego nũ- Matth.26.
quam ſcãdalizabor. Dominus qui nouerat fragilitatem humanam, & ſciebat non eſſe in promiſsione, ſed in cõſummatione virtutem: Amen, inquit, dico tibi, quòd in hac nocte antequam gallus cãtet, ter me negabis. Dicit ei beatus Petrus, Etiã ſi me mori oportuerit tecum, non te negabo. Videte fratres reſponſionem diſcipuli, & intelligite dilectionis eſſe quod dixit: ſed quia per ſolum ſui amoris ſtudium, nõ addito etiam adiutorio domini voluit eſſe promiſſum, ſtare nõ potuit per hominem quod ſub diuinitate pẽdebat. fuit quidem in volũtate,
ſed nõ fuit in virtute, ſicut ipſe dominus dicit, Spiritus Vbi ſupra.
promptus eſt, caro autem infirma. Et iterum, Sine me Ioan.15.
nihil poteſtis facere. Vſque ad mortem promiſit, & in timore negauit. Habuerat confeſsionem mirabilem, ſi habuiſſet in conſummatione virtutem. Vnde dilectiſsi-
mi fratres, rogo & admoneo vos, vt vnuſquiſque recur- M
rat ad teſtem idoneum, id eſt, conſcientiam ſuam: & ſi ibi aliqua vulnera inuenerit peccatorum, confugiat ad remediũ lachrymarum: pœniteat ſe feciſſe quod fecit, incipiat vigilantiſsimo corde præterita curare, præſentia vitare, futura proſpicere, & deo auxiliãte omnia mala repellere, quia quãdiu quis in hoc ſeculo viuere poſſit ignorat, nec licet euadere, niſi pœnitẽtia præcurrẽte. Illud ante omnia dilectiſsimi fratres quod ſpecialiter pertinet ad fideles, pia fide & tota animi deuotione cogitate. Acceſſuri ad altare domini dei noſtri, inſpicite vniuerſa latibula cordis veſtri, ne forte ſint ibi aliqua peccata quæ nondum curata ſint eleemoſynis atque ie-
iuniis, & timete illud apoſtoli, Qui manducauerit cor- 1.Cor.11.
pus domini & biberit ſanguinem eius indigne, reus erit corporis & ſanguinis domini. Probet autem ſeipſum homo, & ſic de corpore illo edat, & de calice bibat. Nullus ex vobis contra vllum hominem odium reſeruet in
corde ſuo, vt ſecuri poſsitis dicere, Dimitte nobis debi- Matth.6.
ta noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Caſtitatem autem ante omnia cuſtodite, gulam refrænate, ebrietatem fugite, pauperibus ſecundum quod vi-

A res ſuppetunt, eleemoſynas date. Et hoc ante omnia rogo fratres chariſsimi, vt gaudiũ quod nobis hucuſque de veſtra deuotione feciſtis, in die craſtina, id eſt, in paſſione domini cópleatis. Non enim qui cœperit, ſed qui *Math.10.* perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Et ideo ſic agere debetis, ne per vnius diei negligentiam perdatis, quod per totam quadrageſimã acquiſiſtis. Sic eſt enim tota quadrageſima abſtinere, orare vel pſallere, & in paſſione domini, id eſt, in paraſceue de eccleſia ſe ſubtrahere, quomodo ſi aliquis cũ grandi labore ſtudeat terram colere, & meſſem non mereatur accipere. Et ideo rogo vos, vt nullus ſe de eccleſia ſubtrahat, niſi forte quẽ aut corporis infirmitas, aut grandis & publica neceſsitas tenuerit occupatũ. Ipſe enim in paſchali ſolennitate legitimum gaudiũ poterit celebrare, qui in paſſione domini ſe noluit de eccleſiæ conuentu ſubtrahere. Qui me in hac ſuggeſtione libenter audierit, confido quòd illi deus & in hoc ſeculo & in futuro glorioſa præmia recompenſabit: qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

B *Eodem die de Iuda Iſcarioth:* *Sermo II.*

Sermo CXXVIII. *Math.27.* RETinet ſanctitas veſtra fratres, nos vobis hoc proxima dominica prædicaſſe, quod Iudas Iſcarioth propria ſententia condemnatus, ad Phariſæos dominici ſanguinis mercedem reportarit, & actus pœnitentia refuderit venditionis precium, ſed conſcientiæ ſuæ non reſoluerit ſcelus. Deniq; poſt redditũ precium laqueo ſe ſuſpẽdit, vt qui ſe multauerat pecunia, multaret & vita. Intelligẽs enim quantũ ſcelus admiſerit, non ſuffecit ei ſacrilegij carere mercede, niſi careret & ſalute. Dignum enim ſe morte iudicar, quòd Chriſtum vitam omnium tradidiſſet. Seueriſſimus igitur Iudas ſui iudex, vel in vlciſcendo confitetur, quem negauerat in tradendo. Reſtituit ergo pecuniam Phariſæis, ſed nec Phariſæi eam libenter accipiũt. Dicunt enim illicitũ ſibi eſſe in ſuis eam habere theſauris. Vide igitur quanta vis dominicæ ſit pecuniæ, quam inde Iudas reiicit, hinc Phariſæi in loculos non recludunt. Iuſti enim ſanguinis precium perimeſcit iniquitas poſsidere: conſilium tamen ineunt Phariſæi, vt ea ea ager figuli comparetur, in quo peregrinorum corpora collocentur. Quod quidem prouidẽtia dei factum puC to, vt preciũ ſaluatoris nõ peccatoribus ſumprum præbeat, ſed peregrinis requiem ſubminiſtret: non ſacrilegis ſit ad luaum, ſed defunctis ſit ad ſepulchrũ, vti iam eainde Chriſtus & viuos ſanguinis paſsione redimat, & mortuos precioſa poſſeſsione ſuſcipiat. Precio ergo dominici ſanguinis ager figuli cõparatur. Legimus in ſcripturis quòd totius generis humani ſalus redẽpta ſit ſan- *1.Petr.1.* guine ſaluatoris, ſicut ait apoſtolus Petrus, Hoc ſciẽtes, quia non corruptibilibus auro vel argento redempti eſtis de vana veſtra conuerſatione paternæ traditionis, ſed precioſo ſanguine quaſi agni immaculati & incontaminati Ieſu Chriſti. Igitur ſi precium vitæ noſtræ ſanguis eſt domini, vide ergo quia illo non tam redempta ſit agri terrena fragilitas, quàm totius mũdi incolumi- *Ioan.3.* tas ſempiterna. Ait nanque euangeliſta, Non enim venit Chriſtus vt iudicet mundum, ſed vt ſaluetur mundus per ipſum. Vide, inquam, ne pecunia illa non tam comparati ſit agri parua portio, quàm totius mũdi co- *Pſal.2.* pioſa poſſeſsio, ſicut ait Dauid propheta, Poſtula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & poſſeſsionem tuam terminos terræ. Ager ergo iſte mundus hic totus eſt, in quo nos diſperſi & diſſeminati domino fructum boni operis germinamus. Sed ſi fortaſſe perquiras à me ſi ager mundus eſt, quiſnam ſit figulus qui mundi poſsit D habere dominatũ? Niſi fallor, ipſe eſt figulus, qui vaſcula corporis noſtri fecit ea limo, de quo dicit ſcriptura, Et fecit deus hominem de limo terræ. Ipſe eſt figulus, qui *Gen.2.* carnium noſtrarum cœnoſum lutum vapore ſui ſpiritus animauit, & materiam fluidam atque terrenam igneo calore decoxit: ipſe, inquam, eſt figulus, qui nos per manus ſuas formauit ad vitam, per Chriſtum ſuum reformauit ad gloriam, ſicut ait apoſtolus, Ad eandem ima- *2.Cor.3.* ginem reformamur de gloria ad gloriam, ſcilicet vt qui à priore factura propriis vitiis corruimus, in ſecũda natiuitate figuli huius materia reparemur, hoc eſt, qui per Adæ tranſgreſsionem in mortem cecidimus, per ſaluatoris gratiam denuo reſurgamus. Ipſe planè eſt figulus de quo dicit beatus apoſtolus, Nunquid dicit figmen- *Rom.9.* tum ei qui ſe finxit, quare me feciſti ſic? Et iterum, Nunquid non habet poteſtatem figulus luti ea eadem maſſa facere aliud quidẽ vas in honorem, aliud vero in contumeliam? Ex eodẽ enim luto corporis noſtri deus, tamen pro meritis ſingulorum, alios cuſtodit ad regnum, alios reſeruat ad pœnam. Iuſtè itaque figuli ager, Chriſti E ſanguine emptus eſt. peregrinis inquam, qui erant ſine domo & patria, & his qui toto orbe exules iactabantur, requies Chriſti ſanguine prouidetur: & quibus non eſt in mũdo poſſeſsio, his in Chriſto ſit ſepultura. Iſtos autẽ peregrinos quos eſſe dicimus, niſi deuotiſsimos Chriſtianos, qui renunciantes ſeculo, & nihil poſsidentes in mundo, in Chriſti ſanguine requieſcunt? Chriſtianus enim qui mundum nõ poſsidet hic, totum poſsidet ſaluatorem. Ideo autem peregrinis Chriſti ſepultura promittitur, vt qui ſe à carnalibus vitiis tanquam peregrinum & alienum cuſtodierit, is Chriſti requiem mereatur. Sepultura enim Chriſti quid eſt aliud, niſi requies Chriſtiani? Nos ergo peregrini in hoc mundo ſumus, & tanquam hoſpites in hac luce verſamur, ſicut ait apoſtolus dicẽs, Etenim dum ſumus in corpore, peregrina- *2.Cor.5.* mur à domino. Peregrini, inquam, ſumus, & nobis ſaluatoris empta eſt ſepultura. Conſepulti enim ſumus, ſi- *Rom.6.* cut ait apoſtolus, cum illo per baptiſmum in mortem. Baptiſmus igitur Chriſti nobis eſt ſepultura, in quo peccatis morimur, criminibus ſepelimur, & veteris hominis conſcientia reſoluta, in alteram natiuitatem redi- F uiua infantia reparamur. Baptiſmus, inquam, ſaluatoris nobis eſt ſepultura, quia ibi perdimus quod antè viximus, & ibi denuo accipimus vt viuamus. Magna igitur ſepulturæ huius eſt gratia, in qua nobis & vtilis mors infertur, & vtilior condonatur. Magna, inquam, ſepulturæ huius gratia, quæ & purificat peccatorem, & viuificat morientem.

Eodem die, de fide recta: *Sermo III.*

CRedimus in vnum deum patrem & filium & *Sermo* ſpiritum ſanctum, viſibilium & inuiſibilium *CXXIX.* factorem, per quem creata ſunt omnia in cœlo & in terra. Hunc vnũ deum, & hanc vnam eſſe diuini nominis trinitatem, patrem non eſſe filium, ſed habere filiũ qui pater non ſit: filium nõ eſſe patrem, ſed filium dei eſſe natum: ſanctum quoque paracletum eſſe, qui nec pater ſit ipſe, nec filius, ſed à patre filióque procedat. Eſt ergo ingenitus pater, genitus filius, nõ genitus paracletus, ſed à patre & filio procedens. Pater eſt, cuius vox hęc eſt audita de cœlis, Hic eſt filius meus di- *Math.3.* lectus, in quo mihi bene cõplacui. Hic filius eſt qui ait, Ego à patre exiui, & veni in hunc mundum. Paracletus *Ioan.16.* eſt ipſe de quo filius ait, Niſi abiero ad patrem, paracletus non veniet ad vos. Hanc eſſe trinitatem perſonis

G distinctam, indifferẽtem: præter illam nullam diuinam esse naturam vel angeli, vel spiritus, vel virtutis alicuius quæ deus esse credatur. Hunc igitur filiũ dei, deum natum à patre, & esse principium, patremq́; illum sanctificasse in vtero Mariæ virginis, atque ex ea vnum hominem sine viri semine generatũ, id est, suscepisse dominum nostrum Iesum Christum, non imaginarium corpus, aut forma sola compositum, sed solidum. Atque hunc & esuriisse, & sitisse, & doluisse, & fleuisse, & omnia
Math.27. corporis exercitia sensisse. Postremò crucifixum, mor-
& 28. tuum & sepultum, tertia die resurrexisse, conuersatum postmodũ cum discipulis, quibus sanctum paracletum misit, dum ad cœlos ascendisset: hunc filium hominis nunc vocari. Resurrectionem veram humanæ credimus carnis. Animam hominis non diuinam esse substantiam vel dei patris, sed creaturam diuina voluntate prolapsam. Si quis ergo dixerit atque crediderit, à deo omnipotente mundum hunc factum non fuisse, atque
H eius omnia instrumẽta, anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit deum patrem eundem filium esse vel paracletum, anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit deum filium eundem esse patrem vel paracletum, anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit paracletum spiritum, esse patrem seu & filium, anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit hominem Iesum Christum à filio dei assumptum non fuisse, anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit filiũ dei deum passum fuisse, anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit hominem Iesum Christum, hominem impassibilem fuisse, anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit alterum deum esse priscæ legis, alterum Euangeliorum, anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit ab altero deo mundum
Gen.1. fuisse factum, quàm ab illo de quo scriptum est: In principio fecit deus cœlum & terram, qui solus verus deus est: anathema sit. Si quis dixerit atq; crediderit corpora humana non resurrectura post mortem, anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit animam humanam dei portionem vel dei esse substantiã, anathema sit. Si quis aliquas scripturas præter eas quas catholica ecclesia recepit, vel in authoritate habẽdas esse crediderit, vel fuerit veneratus, anathema sit. Si quis non dixerit, semper patrem, semper filium, & semper spiritum sanctum esse, anathema sit. Si quis non dixerit filium natum esse de
I patre, id est, de substantia paterna, anathema sit. Si quis non dixerit verbum dei filium dei esse, & deum patrem eius, & omnia posse, & omnia nosse, & patri æqualem, anathema sit. Si quis dixerit quòd in carne constitutus filius dei cum esset in terra, in cœlis cum patre non erat, anathema sit. Si quis dixerit quòd in passione crucis dolorem sentiebat filius dei deus, & non caro cum anima quam induerat formam serui, quam sibi acceperat, sicut
Philip.2. ait scriptura, anathema sit. Si quis non dixerit quòd in carne quam assumpsit, sedet in dextera patris, in qua vẽturus est iudicare viuos & mortuos, anathema sit. Si quis non dixerit spiritum sanctum de patre esse verè ac propriè, sicut filius de diuina substãtia, & deum verum, anathema sit. Si quis dixerit spiritũ sanctum facturam, aut per filium factum, anathema sit. Si quis nõ dixerit, omnia per filium & spiritum sanctum patrem fecisse, id est, visibilia & inuisibilia, anathema sit. Si quis non dixerit patris & filij & spiritus sancti vnam diuinitatem, parem maiestatem, potẽtiam, vnam gloriam, dominationem, vnum regnum atque vnam voluntatem, anathema sit. Si quis tres personas non dixerit veras patris & filij & spiritus sancti, æquales, semper viuentes, omnia conti-nentes visibilia & inuisibilia, omnia potentes, omnia iu- K
dicantes, omnia viuificantes, omnia facientes, omnia quæ saluanda sunt saluantes, anathema sit. Si quis non dixerit adorandũ spiritum sanctum ab omni creatura, sicut filium & patrem, anathema sit. Si quis de patre & filio bene senserit, de spiritu autem sancto non rectè habuerit, hæreticus est. Quòd omnes hæretici de filio dei & spiritu sancto male sentientes, in perfidia Iudæorum & gentilium inueniuntur. Quòd si quis patiatur deum patrem & deum filium & deum spiritum sanctum deos dici, & non deum, propter diuinitatem & potentiam vnam quam credimus esse & scimus patris & filij & spiritus sancti, anathema sit. Si quis subtrahens aut filium, aut spiritum sanctum, ita solum existimet esse deum patrem dici, aut credi vnum deum, anathema sit.

Item in eadem feria, homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem: Ante diem festum Paschæ sciens Iesus: &c. quæ habetur in expositione doctoris ibidẽ. Ioan.13.

Item eodem die alius sermo de Psalmo sexagesimotertio: Exaudi deus orationem meam: &c. qui sumptus est de expositione doctoris eiusdem Psalmi. Psalm.63.

Item eodem die alius sermo factus ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur vigesimusoctauus. L

Feria sexta in Parasceue, de cruce & latrone:
Sermo I.

Hodierna die dominus noster fratres pepẽdit in cruce, & nos epulamur, vt discatis quoniã crux Christi feriæ sunt & nundinæ spiritales. Antea nanque crux nomen condemnationis erat, nũc verò facta est res honoris: prius in damnatione maledicti stabat, nũc in occasione salutis erecta est. Hæc enim crux innumerabiliũ nobis bonorum extitit causa: hæc nos de erroribus liberauit, hæc nos sedentes in tenebris illuminauit, hæc nos ex diabolo expugnatore reconciliauit deo, & ex alienatis restituit in domesticos, de longinquis proximos fecit, de peregrinis reddidit ciues. Hęc est inimicitiarũ interemptio, pacis firmamentum, & omnium nobis bonorũ thesaurus. Propter hanc iam nõ erramus in solitudinibus, viam enim veritatis agnouimus. nec iam extra regnum sumus. ianuam enim regis intrauimus. Iam ignitas diaboli sagittas non M
timemus. fontem enim vitæ quo extinguerentur inuenimus. Propter hanc iam in viduitate non sumus, sponsum enim recepimus. Nõ expauescimus lupum, quia bonum pastorem inuenimus. Ego enim sum, ait, pastor bonus. Propter hanc nõ formidamus tyrãnum, regi enim adhæremus. Propter hanc diem festum agimus, crucis memoriam celebrantes. Ita & magister gentium docet propter crucem annua festa cõstitui. Epulemur, inquit, non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ, sed in azymis synceritatis & veritatis. Deinde causam agendæ solennitatis adiiciens, ait: Quoniam Pascha nostrum pro nobis immolatus est Christus. Vbi autem sacrificium, ibi & interemptio peccatorum, ibi reconciliatio dei fiet. Vox lætitiæ & salutis in tabernaculis iustorum. Sed & omnis terra lætetur, Pascha nostrum pro nobis immolatus est Christus. Et vbi immolatus est? Dicito, in altitudine crucis. Nouum est altare sacrificij huius, quoniam & immolatio noua & admirabilis. Ipse enim & hostia erat & sacerdos. Hostia quidem secundum carnem, sacerdos verò secundum spiritum. Idem ipse & offerebat quidem se secundum spiritum, offerebatur verò secundum carnem. Audi igitur nunc

Sermo CXXX. Math.27. Ioan.10. 1.Cor.5. Psalm.117.

A nunc quomodo vtraque hæc manifestauerit Paulus. *Hebræ. 5.* Omnis, inquit, sacerdos, qui ex hominibus accipitur, pro hominibus constituitur. vnde necessarium est, vt & ipse habeat quod offerat. Ecce ipse offerebat seipsum. *Hebræ. 9.* Alibi dictum est. Quoniam dominus semel oblatus est pro oblatiooe sui, deinceps vt multorum auferat peccata. Secũda verò sine peccato videbitur his, qui expectant eum in salutem. Ecce istic oblatus est, ibi seipsum obtulit. Vidisti quomodo simul & hostia & sacerdos factus est, & altare erat crux. Et cuius rei causa non in templo offertur hæc ostia, sed extra ciuitatem & extra muros, vt illud adimpleretur quod scriptum *Esaiæ. 53.* est, Quoniam inter iniquos deputatus est. Cuius igitur *Lucæ. 22.* rei causa in altitudine crucis immolatur, & non sub te- *Hebræ. 13.* gmine ædificij? Ob hoc scilicet, vt aëris naturam mundaret, propterea non in altari, oec tecto superposito, sed sub cœlo. Aër enim purgabatur, cum in altitudine immolaretur ouis. Terra etiam purgabatur, quia stillabat saoguis domini super eam. Ideo noo sub regmine, neque in templo Iudæorum, vt non subtrahereot sacrificium salutare Iudæi. Neque existimes pro illa tantummodo gente hanc hostiam offerri. Propterea enim extra ciuitatem & extra muros, vt intelligas quoniam B cõmunis est hostia pro genere humano oblata, & iden communis est purificatio, non ex aliqua parte, quemadmodum fuerat in Iudæis. Nam Iudæis ideo præcepit *Deuter. 12.* deus relinquere vniuersam terram, & in vno loco offerre sacrificia, & vota reddere, quoniam immunda erat tunc vniuersa terra fumo ararum, & nidore bustorum, cæterorúmque coinquinatorum, eorum quæ de prophaois gẽtilium sacrilegiis inferebantur super eam. Nobis verò iam qoomodo Christus adoeoiecs vniuersam terram expiauit, omnis locus oratorium factũ est. Et idcirco beatus Paulus hortatur & præcipit, sioe in- *1. Tim. 2.* termissione orare vbique, dicens, Volo orare viros in omni loco, leuantes maous saoctas. Vides quomodo mundatus est orbis terrarũ. Et ideo vbique sanctas manus leuare possumus, quoniam vniuersa terra sanctificata est, vt sanctior sit quàm illa quæ in interioribus tẽpli veteris erant sancta saoctorum. Ibi namque irrationabile animal ouis offerebatur, hic autem spiritalis oblata est. Et quanto maior est oblatio, tanto & eminentior saoctificatio. idcirco festiuitas epulatioois est crux Christi. Vis discere & aliud crucis beneficium? Para- C disum ante quinque milia vel amplius ferè annos clansum, hodie nobis aperuit. In hac enim die & io hac hora latronem introducens Christus, duplex beneficium operatus est, vnum quidem quia paradisum aperuit, aliud vero quia latronẽ introducit. Hodie reddidit nobis patriam principalem, hodie reduxit nos in ciuitatem paternam, & æternam domum redonauit communi hominum naturæ. Hodie mecum eris in paradiso. *Lucæ. 23.* Quid dicis? Crucifixus es, & clauis confixos, & paradisum promittis? Ita, ioquit, vt in ipsa croce virtutem meam agnoscas: quooiam res hæc tristitiæ videbatur, vt non in crucis lignum attendas, sed virtutem eius qui crucifixus est discas. In cruce hoc miraculum operatus est, vnde maxime potentiam suam declarat omnipotens, noo mortuum resuscitans, non mari & ventis imperaos, non dæmones eiiciens, sed crucifixus & consputatus in facie, clauísque confixus, cum iniurias & maledicta susciperet, derisus atque contempus malignam illam atque longo scelerum vsu obduratam latronis mentem immutare præualuit, vt ex vtroque virtutem eius inspicias. In eodem enim tempore passionis crucifixus vniuersam creatoram turbauit, & saxa di- D rupit, duriorem vero lapidibus animam attraxit pariter & honorauit, dicens, Hodie mecum eris in paradiso. *Lucæ 23.* Et certe cherubin custodiuit paradisum, sed hic etiam cherubin dominus est. Flammea romphæa obuolui- *Genes. 3.* tur, sed ipse & flãmæ, & gehennæ, & vitæ, & mortis potestatem habet. Et quidem nemo regum aliquando passus est latronem hominem, aut quenquam alium eiusdem naturæ conseruum, secum assomens ita in ciuitatem introducere, sed Christus hoc fecit, qui mortis & diaboli victor, & sacratissimam ingrediens patriam secum latronem introducit, non conculcans paradisum istius pietatis opere, sed honorans: neque confundens latronis introitu, sed illustrans. Honor nanque paradisi est talem dominum habere, qui etiam latronem dignum facere posset paradisi deliciarum. Eteoim cum publicanos & meretrices introduceret in regnum cœlorum, non confudit sed exulit regnum cœlorum: oeque deiecit, sed potios honorauit paradisum. Honor enim, vt dixi, est paradisi, talem habere dominum, qui & latronem dignum facere posit deliciis & possessione paradisi. Talis est enim domini regnum cœlorum, vt & meretrices & publicanos ita probabiles reddat, vt digni appareaot gratia & gloria quæ illic est. Quemad- E modum enim medicum tũc maxime admiramur, cum viderimus eum difficiles hominum valetudines curantem, mortísque pericula medendi arte vinceotem, ita & Christum admirari iustum est, quaodo insanabilia vulnera in corporibus & mentibus curat, quando publicaoum & meretricem ad tantam sanitatem perducit, vt etiam cœlo dignos ostendat. Et quid tali dignum quiete egerat latro, vt post crucem quam meruerat, repentè paradiso dignus iudicaretur? Vis breuiter dicam virtutem fidei eius? Quando Petrus negauit deorsum, tunc ille confessus est sursum. Et hæc non vt accusans beatissimum Petrum locutus sum, quod absit, sed latronis magnanimitatem ostendere volens. Nam ille discipulus minas abiectæ puellæ non sustinuit, latro verò multitudinem totius populi videns circunstantem & clamantem, insanas blasphemias & opprobria atq; maledicta iaculantem, non attendit illis, non cogitauit visibilem abiectionem eius qoi crucifigebatur, sed oculis fidei hæc cuncta transcurrens, & vt abiecta & leuia veritatis impedimenta præteriens & relinqoens, cognouit dominum cœli, & ait dicens, Memento mei domine in regno tuo. Ne ergo breui commemoratione F dimittamus latronem istum, neque confundamur doctorem accipere, quem domious noster noo erubuit primum in paradisum introducere. Ne, inquam, eru- *Lucæ 23.* bescamus magistrum habere hominem, qui ante omnem generis humani naturam meruit dignus haberi regno cœlorum: sed singula intentius disquiramus, vt virtutem crucis agnoscamos. Non dixit ad eum domious quemadmodom ad Petrum: Veni post me, faciã te pi- *Matth. 4.* scatorem hominum. Nec dixit ad eum, quemadmodũ ad duodecim discipulos, Quoniã sedebitis super duo- *Matth. 19.* decim thronos, iudicantes duodecim tribus Israël: sed nec qualecunq; verbum dignatus ei dicere, nullum miraculum ostendit, non mortuum resuscitatum, non dæmonem expulsum, non mare obediens, non deniq; aliquid aut de regno cœlorum ei locutus, aut de gehenna comminatus est, & prior omnium latro confessus est eum, & hoc alio exprobrante fecit. Improperat ei & ille alius latro. Audisti latrooem & latronem, ambos in cruce, ambos ex cõuersatione latronũ, aoibos ex eadem

G malignitate venientes, sed iam non ambo in eisdem mentibus & meritis sunt constituti. Nam alius quidem regnum adipiscebatur, alius vero in gehennam mittebatur. Ita & pridie in discipulis simile discrimen fuit. Nam & Iudas quidem discipulus fuit vt illi vndecim, sed illi quidem dicebant domino, Vbi vis paremus tibi Pascha manducare? iste verò se ad tradendum dominum præparabat, & dicebat. Quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam? Et illi quidem ad ministerium diuinum se præparabant, hic autem ad tradendum festinabat. Ita & in hoc loco latro, & latro, sed vnus quidē improperabat, alius adorabat: alius blasphemabat, alius laudabat, & blasphemantem corripiebat dicēs, Nec times dominum tuum? Vidisti fiduciam latronis, vidisti liberam voluntatem in cruce. Audisti philosophiam in tribulatione, & reuerentiam diuini timoris in supplicio: quoniam quidem in semetipso erat, & clauis confixus, nō sancium intellectum neque confixum sensum habebat. Quis non admiretur & compungatur? Non solum enim quod in ipso erat, sed & ea quæ circa seipsum erant relinquens, de altero curam gerebat, in cruce doctor effectus, & corripiens & dicens, Nec times

H dominum tuum? Noli, inquit, attendere iudicio huic quod deorsum est, alius iudex inuisibilis est. Ne ergo consideres, quia deorsum à iudice mortali condemnatus est, non enim talia sunt superna iudicia. Hic autem in terreno iudicio & iusti condemnantur, & iniusti effugiūt, & rei dimittuntur, & innocentes puniuntur. Volentes namque & nolentes multum errant qui iudicant. Ignorantes enim iustitiam seducuntur, vel certe scientes per auaritiam corrumpuntur vt sanguinem innocētem vendant. In supernis verò nihil tale. Iudex enim iustus est, & iudicium eius tanquam lumen prodiit, non habens tenebras neque ignorantiam Vt ergo non diceret, quoniam damnatus deorsum in terris, & adiudicatus est pœnæ, perduxit eum ad iudicium supernum, commemorauit tribunal illud horribile, tantum nō dicens sibi: Respice te, & non portabis sententiam damnationis æternæ, nec stabis in sorte iudicum corruptorum, respiciens ad salutem futurum in supernis iudicium. Vidisti philosophiam latronis, vidisti intellectum & doctrinam, subitò in ictu oculi de cruce in cœ-

I lum transiliuit: ita iam ex abundantia receptæ iustitiæ proximum illum vel socium quondam suum arguens, vt diceret ei: Non times, inquit, quoniam in ipso iudicio sumus, id est, in eadem condemnatione? Nōnne, inquit, & tu in ipsa cruce es? Quamobrem in quo sociū increpas, pœnæ teipsum pro illo reum statues? Quemadmodum enim is qui in peccatis est, si alios audeat accusare, seipsum ante illos accusat: ita & is qui in ærumna positus est, si aliis eam sui oblitus exprobrat, sibi ante illos dicit opprobrium, quoniam, inquit, in ipso iudicio sumus. Quid agis ô latro? satisfacere incipiens, socium tibi dominum fecisti? Non, inquit, emendo hanc de me opinionem in subsequentibus. Nam ne æstimes quòd propter damnationis consortium, criminis quoque consortem fecerit dominum, subtexuit emendationem, dicens: Et nos quidem iuste, digna enim patimur his quæ commisimus. Vidisti confessionem perfectam, vidisti quomodo in cruce se exuit à peccatis.

Esaiæ 43. Dic, inquit, tu iniquitates tuas prior, vt iustificeris. Nemo cōpulit, nemo vim fecit, sed ipse se diuulgauit, ipse se condemnauit, dicens: Et nos quidem iustè digna factis recipimus, hic autem nihil mali gessit. Memento mei domine in regno tuo. Non est ausus ante dicere, memento mei deus, quàm per confeßionem iniquita- K tis præteritæ sarcinam peccatorum deponeret. Vides quanta res sit cōfeßio. Confessus est, & paradisum aperuit: confessus est, & tantæ fiduciæ robur accepit, vt de latrocinio regnum deposceret, cōsiderans quantorum honorū nobis causa sit crux. Dicito mihi latro regnum petens, quid in eo tale vides ex quo petis? Dic mihi, nam quod in conspicuo est, clauos & crucem cernis. Sed hæc, inquit, crux, ipsa regni insigne est, & propter eam Iesum regem appello, quia video crucifixum. Opus enim regis est vitam suam pro his quibus regnat opponere. Vnde & ait: Quia pastor bonus animam suam *Ioan. 10.* ponit pro ouibus. Igitur & rex bonus animam suam ponit pro his quorum princeps est. Quoniam igitur animam suam posuit, ideo eum regem cognosco, & dominū appello. Memento mei, inquit, domine in regno *Lucæ 23.* tuo. Considerasti quomodo & regni insigne sit crux: quod si aliunde vis discere hoc ipsum, nō reliquit eum solùm super terram, sed attraxit in cœlo. Vnde hoc ipsum scire potes? quia pariter eum ipso veniet in secundo & glorioso eius aduentu, vt discas quomodo vera & magnifica est crux. Vnde & gloriosam eam dixit in ea gloriante apostolo. Sed videamus quomodo cum L cruce veniet, Necessarium est enim & hoc ipsum ostendere. Si dixerint, inquit, ecce in promptuariis est Chri- *Matth. 24.* stus, ecce in solitudine est, nolite credere: de secunda præsentia suæ gloriæ dicens, propter pseudochristos, & propter falsos prophetas, propter antichristū, ne aliquis errore præuentus in falsos incidat Christos, quoniam Christi saluatoris aduentum præueniet antichristus. Ideo solicite præcauendum est, ne quis pastorem quærēs, lupum inueniat. Ob hoc prædico tibi, vnde dinoscas veri pastoris aduentum. Nam quia primus aduentus latenter factus est, ne æstimes quoniam secundus aduentus eius talis erit. hoc dedit signum. Hæc enim fuit voluntas eius, vt primus aduentus latenter fieret, & quæreret quod perierat, secundus verò aduentus non ita simpliciter ait. Quemadmodum, inquit, ful- *Ibidem.* gur exiens ab Oriente apparet in Occidente, ita erit aduentus filij hominis. Subitò omnibus apparebit, nec erit indigens quisquam interrogare, siue hic, siue illic est Christus. Quemadmodum enim cum fulgur emicuerit, non egemus inquirere si facta sit coruscatio, ita cum reuelatio præsentiæ eius effulserit, nō indigebimus M interrogare an venerit Christus. Sed quod quæritur, si cū cruce veniet (nec enim promissæ expositionis oblitus sum) audi igitur subsequentia: Tunc, inquit, quando *Vbi supra.* venturus est, sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suū. Tanta enim erit eminentia splendoris in Christo, vt etiam clarißima cœli luminaria præ fulgore luminis diuini abscondantur. Tunc stellæ cadent, quādo apparuerit signum filij hominis in cœlo. Considerasti quanta virtus sit signi, hoc est crucis, sol obscurabitur, luna non dabit lumen suum: crux vero fulgebit, & obscurabit luminaria cœli, delapsisq; syderibus sola radiabit, vt discas quoniam crux & luna lucidior, & sole erit præclarior, quorum splendorem diuini luminis illustrata fulgore superabit. Quemadmodum enim ingrediente rege in ciuitatem, exercitus antecedit, præferens humeris signa atque vexilla regalia, & ambitu præparationis armisonæ annunciat regis introitum: ita domino descendente è cœlis, præcedet exercitus angelorum, qui signum illud, id est, triumphale vexillum sublimibus humeris præferentes, diuinum regis cœlestis ingressum, terrestrium mentibus nunciabunt. Tunc, inquit, com- *Matth.* moue-

A mouebuntur virtutes cœlorum. De angelis dicit: Tremur enim illos apprehēdet, & timor magnus. Cuius igitur rei causa dic mihi? Quia tunc tam terribile erit iudicium illud, vt etiā ab angelis timeatur. Omnis enim natura generis humani incipiet iudicari, & astare terribili iudici. Quamobrem ergo tunc angeli contremiscent, & vnde tremor apprehendet eos? Non enim illi habēt iudicari. Sed quemadmodum principe iudicante, nō solum rei, sed & officia quæ nihil sibi conscia sunt, timore & tremore compreheduntur propter iudicis terrorē: ita & tunc cum genus humanum iudicabitur, etiā cœlestes ministri pauebūt, & terribili apparam de iudicis intuentis horrenda formidine contremiscent. Sed quare crux apparebit tunc, & quam ob causam in eius prælatu dominus adueniet, ratio perspicua est, vt agnoscant consilium iniquitatis suæ qui dominū maiestatis crucifixerūt. Per hoc enim signum impudens Iudæorum redarguitur impietas: & quomodo propter hoc ipsum habens crucem veniet, audi ipsum in Euangelio protestantem: Quia tunc plangēt omnes tribus terræ, videntes accusatorem suum, id est ipsam crucē, & in ipso arguente cognoscent peccatum suum serō, & frustra fatebuntur impiam cæcitatem. Quid antē miraris si crucem afferens veniet, vbi & ipsa vulnera ostendet? Tunc videbunt, inquit, in quem compunxerūt. Quemadmodum enim in Thoma fecit, volens incredulitatem discipuli coarguere, erroremque corrigere pro multorum fide, & ingerens ostendit illi signa clauorum, & ipsa de clauis vulnera, & dixit: Mitte manū tuam, & vide, Quoniam spiritus ossa & carnem non habet, quemadmodū me videtis habere: tunc ostendet vulnera, & crucē manifestabit, quoniā ipse est qui crucifixus est. Non solùm autem de cruce, sed de verbis ipsis quæ in cruce habuit, immensam pietatem eius possumus considerare. Nam cum adhuc in cruce cōfixus esset, dicebat: Pater, dimitte illis peccatum, non enim sciunt quid faciunt. Et crucifixus pro illis qui crucifixerant orabat, & quidem illi è diuerso dicebant: Si filius dei es, descende de cruce. Sed propter hoc non descendit de cruce, quoniam filius dei est. Propter hoc enim venit, vt crucifigeretur pro nobis. Descende, inquiunt, de cruce, & credimus in te. Hæc verba sunt & occasionis & incredulitatis. Nam C plus fecit, quàm si de cruce descendisset. Multo enim maius fuit lapide ad monumentum apposito resurgere, quàm de cruce descendere. Lazarum etiam quatriduanū iam funere fœtidū de sepulchro resuscitasse maius fuit, quàm de cruce descendere. Et illi quidem dicebāt: Si filius dei es, salua temetipsum. Hæc autem omnia faciebant, & improperabant ei pariter. Dimitte, inquit, illis peccatum. Vtiq; dimisit, si vellent pœnitere. Si enim non dimisisset illis peccatum, non vtique statim post assumptionem eius tria milia & quinque milia credidissent. Quoniam, inquit, multa milia Iudæorum crediderunt. Audi quid dicunt Paulo apostolo, Vides, inquiunt, frater, quot milia sunt Iudæorū qui crediderūt? Imitatores ergo domini esse debemus, & pro inimicis orare exemplo ipsius, qui cum esset crucifixus, pro crucifigentibus se patrem postulabat vt dimitteret illis peccatum. Et quomodo, inquis, possum dominum imitari? Si volueritis poteritis. Si enim impossibile erat imitari eum, quomodo dicebat: Discite à me quoniam mitis sum & humilis corde? Nam si impossibile esset imitari eum, nunquam Paulus dixisset: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Quòd si dominum imitari non vis, imitare seruum eius Stephanum, quem & apostolū dico. nam ille dominum imitatus est. Et quemadmodū D Christus inter crucifigentes se relinquēs crucem, relinquens propriam persecutionem, pro crucifigentibus se deprecabatur patrem, ita & seruus eius inter lapidantes se, suscipiens iacula saxorum, & dolorea qui ex ipsis fiebant, dicebat: Domine, ne statuas illis peccatum hoc. Audisti quomodo secūdum dominum locutus est seruus. Ille ait: Pater dimitte illis peccatum, nesciunt enim quid faciunt. At iste dicit: Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Et vt discas quoniam cum omni solicitudine orauit: Positis, inquit, genibus orabat dicens: Domine ne statuas illis hoc peccatum. Qui viuis & regnas in secula seculorum, Amen.

Marginal notes (left column): Vbi supra. Zach. 12. Ioan. 19. Ioan. 20. Luca 24. Luca 23. Ioan. 11. Act. 2. & 4. Act. 21. Luca 23. Matth. 11. 1 Corint. 4.
Marginal notes (right column): Act. 7. Luca 23. Act. 7.

Eodem die, de expositione Symboli, ad Competentes:

Sermo II.

Vdiuistis vos fratres charissimi, vt nobis referentibus expositionem Symboli attentius audiatis. Quæ doctrina Symboli virtus est sacramēti, illuminatio animæ, plenitudo credentiū in eo quod docetur aut discitur & vnitas trinitatis, & trinitas distincta personis, & opulentia creatoris, & redemptio passionis. Hoc nexus infidelitatis absoluitur, E hoc vitæ ianua pāditur, hoc gloria confessionis ostenditur. Symbolū dilectissimi breue est verbis, sed magnū est sacramētis: paruum ostendens imminutione latitudinis, sed totum continens compendio breuitatis: exiguum est, vt memoriam nō obruat, sed diffusum vt intelligentiam supercedat, cōfirmans omnes perfectione credendi, desiderio cōfitendi, fiducia resurgēdi. Digne ergo & attentiores & frequētiores, & pro ratione temporis ipsius puriores ad audiendum symbolum conuenistis. Quicquid enim præfiguratum est in patriarchis, quicquid nunciatum est in scripturis, quicquid prædictum est in prophetis vel de deo ingenito, vel ex deo dei vnigenito, vel de spiritu sancto, quanuis latenter ostensum sit, vel de suscipiendi hominis sacramento, vel de morte domini resurrectionisque mysterio, totū hoc breuiter iuxta oraculum propheticum, symbolum in se continet confitendo. Tenendu ergo fratres charissimi collationem fidei & gratiam, professionis mysterium memoriæ commēdatum, iam ad istius symboli professionis sacramentorum textumq; veniamus, quod in hunc modum incipit: Credo in deum patrem omnipotētem, creatorem cœli & terræ, & in Iesum Christum filium eius vnicum, dominum nostrum, qui cōceptus est F de spiritu sancto, natus ex Maria virgine, passus sub Pōtio Pilato, crucifixus, mortuus & sepultus. Descendit ad inferna: tertia die resurrexit à mortuis. Ascendit ad cœlos, sedet ad dexterā dei patris omnipotentis, inde venturus iudicare viuos & mortuos. Credo in spiritū sanctum, sanctā ecclesiam catholicā, sanctorum cōmunionem, remissionē peccatorum, huius carnis resurrectionem, vitā æternam, Amen. Repetendus est nobis dilectissimi sermo symboli huius, qualiter ea quæ dicimus vestris sensibus melius inseramus. Credo in deum patrē omnipotentem, creatorē cœli & terræ. Tertia igitur vice repetitur, vt ad reliqua capiēda fideli cursu peruenire possimus. Et quia lex fidei nostræ in trinitate consistit, vt ipse numerus repetitionis cū signo veniat trinitatis, tertia vice ordo symboli recēseodus est. In primis dilectissimi qualis sermo sit, in capite symboli diligēter aduertite, & quali principio inchoëmr solicitius pertractate. Ergo in primo habet, Credo. Vide quòd dominus noster, non nos iubet discutere diuina iudicia, sed credere, nec ratiunē requirere, sed fidem simpliciter & im-

Marginal note: Sermo CXXXI.

G mobiliter exhibere. In deum patrẽ. Aduertite quòd
cum dei patris nomẽ in confeſsione cõiungit, oſtendit
quòd nõ antè deus eſſe cœperit & poſtea pater, ſed ſine
vllo initio & deus ſemper & pater eſt. Quia ergo ſem-
per fuit pater, ſemper habuit filiũ cui pater eſt. Omnipo-
tentem verò ideo dicit, quia omnipotens eſt, cuiq; nihil
impoſsibile eſt, qui cœlũ, terrã, mare, homines, atq; om-
nia animalia & reptilia non aliquo operis actu ſed ſolo
verbi creauit imperio. Et ideo non nobis veniat in co-
gitationẽ quomodo hoc aut illud potuit fieri, qui om-
nipotentẽ præcipimur confiteri. Creatorem cœli &
terræ. Hoc ait quod ſuperius dixi: quia omnia ſola ver-
bi poteſtate perficit. Credo & in Ieſum Chriſtum fi-
lium eius. Aduertite, quòd quomodo in patrem, ſic & in
filiũ credendum ſit. Et quia cũ patre æqualis eſt maieſta-
te, tantum ipſi quantum & patri honoris nos debere no
uimus, & ſeruitutis obſequium. Ieſum Chriſtũ. Ieſus
ſaluator interpretatur, Chriſt⁹ vero à chriſmate dicitur,
quia ſicut antiqui reges à ſacerdotibus oleo ſacro per-
fundebantur, ſic dominus noſter Ieſus Chriſtus ſpiritus
Lucæ 1. ſancti infuſione repletus eſt. Qui conceptus eſt de ſpi-
H ritu ſancto. Non poterat aliunde quàm de deo conci-
Lucæ 2. pere, quæ deum meruit procreare. Natus ex Maria
virgine. Non potuit nisi talem habere conceptum, quæ
virgo erat permanſura poſt partum. Paſſus ſub Pon-
Matth. 27. tio Pilato. Iſte Pilatus iudex erat in illo tẽpore, ab impe-
ratore poſitus in Iudæa, ſub quo dominus paſſus eſt, cu-
jus mentio ad temporis ſignificationem, non ad perſo-
næ illius pertinet dignitatem. Crucifixus eſt & ſepul-
tus. Crucem illam in qua ille crucifixus eſt in corpore,
nos geſtamus in fronte. Sepultus eſt. Sicut in verita-
te natus, ita in veritate mortuus & ſepultus. Tertia die
reſurrexit. Triduanæ ſepulturæ mora euidenter oſten-
dit, quòd dum corpus in ſepulchro iacuit, anima illa de
Marci 6. infernis triumphauit. Aſcendit ad cœlos: id eſt, con-
Acto. 1. ditionem naturæ noſtræ, quam de homine matre natus
aſſumpſit, ſuper cœlos in dexteram dei patris colloca-
uit. Inde venturus iudicare viuos & mortuos. In ip-
ſo corpore venturus eſt ad iudicium, in quo aſcendit ad
cœlum. Chriſtianos iudicat & Paganos, iuſtos & pecca-
tores, fideles & impios. Credo & in ſpiritum ſanctũ.
Aduertite, quòd ſicut in patrem, ita & in filium & in ſpi
I ritum ſanctum ſit credendum. Nam qui vel in vnã de
trinitate perſonam non crediderit, in duabus illi credi-
diſſe non proderit. Sanctam Eccleſiam catholicam.
Sciendum eſt quòd eccleſiam credere, non tamẽ in ec-
cleſiam credere debeamus, quia eccleſia non eſt deus,
ſed domus dei eſt. Catholicã dicit toto orbe diffuſam,
quia diuerſorum hæreticorum eccleſiæ ideo catholicæ
non dicũtur, quia per loca atque per ſuas quaſque pro-
uincias continentur, hæc verò à ſolis ortu vſque ad oc-
caſum vnius fidei ſplendore diffunditur. Sanctorum
cõmunionem: id eſt, cum illis ſanctis qui in hac quam
ſuſcepimus fide defuncti ſunt, ſocietate & ſpei commu-
nione teneamur. Remiſsionem peccatorũ. Oportet
enim, vt poſt remiſsionẽ quæ nobis præſtatur munere
redemptoris in baptiſmo, plenæ credulitatis teneamus
affectum. Carnis huius reſurrectionem. Carnem quã
in hac vita ſub mortali conditione portamus, reſurre-
cturam eſſe immortalem, ac rationalem redituram pro
animæ cõſortio credamus. Vitam æternam. Abſque
vlla dubitatione fatemur vos vitam æternam cõſecutu-
ros, ſi hæc quæ vobis exponimus ſacramẽta fideliter te-
neatis, ac bonis actibus conſeruetis. Hunc breuem ſer-
monem de vniuerſo ſymbolo vobis debitum reddidi,
quod ſymbolum cum audieritis, totum iſtũ ſermonem K
noſtrum breuiter collectõ recognoſcetis: nec vt eadem
verba teneatis, vllo modo ſcribere debetis, ſed audien-
do perdiſcere, & memoria ſemper tenere atq; recolere.
Quicquid enim in ſymbolo audiſtis iã, diuinis ſcriptu-
rarum ſanctarum literis cõtinetur. Commemoratio fit
promiſsionis dei, vbi per Prophetam pronunciãs teſta-
mentũ nouum dixit: Hoc eſt teſtamentũ quod ordina- *Hiere. 31.*
bo eis poſt dies illos, dicit dominus, dans legẽ meam in
mente eorum, & in corde eorum ſcribam ea. Huius rei
ſignificandæ cauſa, audiendo ſymbolum nõ in tabulis
vel in vlla materia, ſed in cordibus ſcribitur: præſtabit
ille qui vos vocauit ad ſuum regnum, vt eius gratia re-
generatis vobis, etiam ſpiritu ſancto ſcribatur in cordi-
bus veſtris, vt quod creditis diligatis, & fides in vobis *Gala. 5.*
per dilectionem operetur, ac ſic domino deo largitori
bonorũ omnium placeatis, non ſeruiliter timendo pœ-
nam, ſed liberaliter amando iuſtitiam. Hoc ergo ſym-
bolum quod vobis per ſcripturas & ſermones eccleſia-
ſticos inſinuatum eſt, ſub hac breui forma fidelibus
confitendum & profitendum eſt. L

Sabbato in vigilia Paſchæ, de Ioſeph qui corpus domini petiit à Pilato &c. Sermo I.

PEracta paſsione domini noſtri Ieſu Chriſti & *Sermo*
reſurrectione in qua fidei noſtræ omnis ſum- *CXXXII.*
ma cõſiſtit, emergit quidam Ioſeph, olim qui-
dem amator & diſcipulus domini, & qui pro ratione
temporis defuncto exequias occultas impendebat, quia
& noti miſericordiam furor perſequentium prohibe-
bat. Quod factum ita Ioannes Euãgeliſta narrauit. Ro-
gauit, inquit, Pilatum Ioſeph occultè, propter metum *Ioan. 19.*
Iudæorum, & petiuit corpus Ieſu, & permiſit Pilatus.
Cum in animo religioſo metus cum deuotione certa-
ret, excogitat ſtatim quod & fidei ſatisfaceret & timo-
ri, occultè poſtulans, vt & humo mandaret occiſum,
& declinaret inſaniam Iudæorum. Iudex vero eundem
ſeruat animum mortuo, quem impendit audito: nam
quẽ coactus dederat pœnæ, libẽs tradit ſepulturæ. Poſt-
quam vero corpus Ieſu humatum eſt, ſtatim potentiam
ſuam repetit, qua venerat redituta maieſtas. Nam cuius *Ioan. 20.*
natiuitas hominis oſtẽderat filium, mors prodidit deũ. M
Cum enim Maria Magdalene veniſſet ad monumen-
tum, quam memorem ſaluatoris amiſſa fide deuotio in
lachrymas compellebat, videns reuolutum à foribus
lapidem, cum non inueniſſet in ſepulchro dominum,
cœpit acrius dolere quòd perdiderit & defunctũ. Mox
autem ad Petrum eius diſcipulum peruolat, quem pro
meriti qualitate vel fidei, maior de eius obitu cura tan-
gebat. nunciat inane ſepulchrum, queritur corpus ab-
latum. Petrus verò reſurrectionis filij dei & ante cru-
cem conſcius, quam prædixerat ipſe paſſurus, ſub tali
nuncio non fleuit aut doluit, ſed morem ſuum in diui-
nis virtutibus ſeruans, properat experiri quod credi-
dit. Ad ſepulchrum itaq; domini celeri curſu feſtinat,
lætior rediturus ſi non inueniret quem quærebat. Bea-
tus autem euangeliſta & ex conſequentibus probat po-
tentiam reſurgentis. Venit, inquit, Simon Petrus, & in- *Ibidem.*
troiuit in monumentum: & cum non inueniſſet do-
minum, vidit linteamina poſita, & ſudarium quod fue-
rat ſuper caput eius. Nam manifeſtius deus perlaturus
quem viuificauerat, in cœlum, & mortem vacuat, & ſe-
pulchrum. Nam linteamine quo funus tegebatur expo-
ſito, reliquit terræ exuuias, vitali iam corpore induta
maieſtas. Petrus igitur vidẽs reſurrectionem quam dei
filius

A filius prænunciauerat, impletam, qui solicitus venerat,
securus abscessit. Maria tamen resurrectionis ignara nõ
cessat lachrymas fundere, nesciens hanc esse dominici
corporis gloriam, quam putabat iniuriam. Cuius inanes
mœrores angelus magis prohibet quàm consolatur, vt
euangelista testatur: Maria, inquit, quid ploras? Si spiri-
tali prudentia intentionem diuini sermonis intelligas,
lacbrymatum causam non tanquã ignarus interrogat,
sed importunos fletus dolentis obiurgat. Maria, inquir,
quid ploras? cum vacuato monumento, non damno fu
neris, sed merito resurgentis, Iesu Christi corpus virtus
sibi non facinus vendicasset. Culpat eodem tempore à
Maria lachrymas fundi, quo debuit gloriari. Quid plo-
eas, aut quem quæris? Angelus instruit nescientem sano
consilio, ne viuentem quæreret in sepulchro. Quæ mu-
lier quia reuixisse quem flebat, nec correcta cognouit, à
superfluis postmodum lachrymis reuocatur vocibus re-
surgentis similibus. Etenim Iesus Mariam verbis allo-
quitur: Mulier, inqnit, quid ploras, aut quẽ qnæris? Hoc
est dicere, me iam viuente, pro quo mortuo lachrymas
fundis? Aut me præsente quem quæris? At illa Iesnm se-
B cundo appellata cognoscens, diuinæ maiestatis operã-
te potentia viuum inuenit, quem quærebat occisum, Ie-
sum Christutu dominum nostrum, cni semper in patre
gloria in secula seculotum, Amen.

Eodem die de sepulchro domini: *Sermo II.*

Sermo CXXXIII. *Ioan. 19.*

Videamus fratres de domini corpore post-
eaquã de cruce deponitur, quid geratur. Ac
cepit illud Ioseph ab Arimathia, vir iustus,
sicut ait enangelista, & in nouo suo sepeliuit
monumẽto, in quo nõdum qnisquã positus fuerat. Bea-
tũ ergo corpus domini nostri Iesu Christi, quod cũ na-
scitnr, ex vtero virginis gignitur: cum recedit, iusti tumu
lo cõmendatur. Beatum planè corpus, quod virginitas
peperit, & iustitia custodiuit. Custodiuit enim illud Io-
seph tumnlo incorruptũ, sicut seruauit illud Mariæ vte-
rus illibatum. Sicut enim pollutione ibi nõ tangitur, sic
mortis corruptione non læditue. Vbique beato corpori
defertur sanctitas, vbique virginitas. Nouus illnd ven-
ter concepit, nouus tumulus conclnsit. Dominica ergo
est virgo vulua, & virgo est sepulrura. Quin potius ip-
sam sepultueam vuluã dixerim, est enim similitudo non
patua. Sicut enim dominus de matris vulua viuus exi-
C uit, ita & de Ioseph sepultura viuus surrexit. Et sicut de
vtero tunc ad prædicandnm natus est, ita & nonc ad
euangelizãdnm renatus est de sepulcheo, nisi quòd glo-
riosior est ista quàm illa natiuitas. Illa enim corpus moe
tale genuit, hæc edidit immortale. Post illam natiuita-
tem ad inferos descenditur, post hanc remeatur ad cœ-
los. Religiosor est planè ista quàm illa natiuitas. Illa e-
nim corpus mortale genuit, totius mundi dominũ no-
uem mensibus in vtero clausum tenuit, hæc autem tri-
duo tantùm tumuli gremio custodiuit. Illa cunctorum
spem tardius protulit, hæc omnium salutẽ citius susci-
tauit. Fortasse quis dicat de priori dominicæ natinita-
tis prædicatione, in qua prædicauimus, non minorem
esse gloriam, quòd tumulus Ioseph suscitauerit domi-
num, quàm qnòd eum sanctæ Mariæ vterus procrea-
eit. Quæ comparatio ventris & tumuli, cum ex intimis
visceribus illa ediderit filium, hic autem solummodo
locum præstiterit sepulturæ? At ego dico, non mino-
rem Ioseph affectum fuisse quàm Mariæ. Siquidem illa
vtero dominum, hic corde concepit. Illa saluatori mẽ-
brotum suorũ secretum præstitit, hic secretum sni coe-
dis non negauit. Illa dominutu pannis inuoluit cum
natus est, hic linteis cum recessit. Illa petunxit beatum D
corpus oleo, hic aromatibus honorauit. Conueniunt
ergo sibi obsequia, conuenit & affectus. Inde necesse
est etiam meritum cõuenire, nisi quòd Mariam ad ob-
sequium angelus admonnit, Ioseph autem iustitia so-
la persuasit. Igitur Ioseph in suo sepulchro posuit do-
minum. Legimus in propheta: Sepulchrum patens est *Psalm. 5.*
guttur eorum. Si ergo sepulchrum patens est guttur ho- *& 13.*
minum, vide ne forte secundum hanc similitudinem
dominum Ioseph non tam in terrena posuerit sepultu-
ra, quàm in monumento sui cordis collocauerit, & cu-
stodiendum illum susceperit non tam memoria fragi-
li moriturorum, quàm memoria sancta virtutum. Hæc
enim virtutum fidelis est memoria, quæ intra se conti-
nens Christum, lædi eum hæreticorum corruptione nõ
patitnr. De qna memoria in saceamentis dominus di-
cit: Quotienscunque feceritis hæc, in memoeiam mei *1. Corint. 11.*
facietis donec veniam. Quotienscunque enim Chri-
stum loquimur, totiens eum sanctiori memoriæ com-
mendamus. Sepnlchrum ergo patens, guttur hominum E
rectè planè dicit propheta. Sepulchrnm enim Chri-
sti patens est euangelistarum beatum guttur, per quod
illud æterno literatum thesauro condiderunt. Patens
autem sepulchtum ideo dicitur, quia qui vult ad Chri-
sti peruenire mysterium, non ingreditur ad illud nisi
pee euangelicæ scripturæ secretum. In literarum enim
secreto quasi qnodam nouo vasculo commendatus
est dominus. Quisquis igitur illum videre desiderat, ibi
& passionis eius saceamentum inuenier, & resurrectio-
nis gloriam recognoscet. Patens ergo guttur sancto-
rum est: vnde apostolus ad Corinthios ait: Os no- *2. Corin. 6.*
strum pater ad vos ô Chorinthij. ionitans eos vt per prę-
dicationis suæ apertã ianuam ingrediantur Christi se-
creta mysteria. In hac igitur pectoris memoria collo-
catur dominus à Ioseph, vt in iustitiæ sede requiescat,
& habeat filius hominis vbi caput reclinet. Videamus
igitur quare salnator in aliena sepultura ponatur, ac su-
am non habeat sepulturam. Ideo in aliena sepultura po-
nitur, quia pro aliorum moriebatue salute. Mors enim
ista non illi accidit, sed nobis proficit: mors ista non il-
li illata est, sed nobis delata. Vt quid ergo ei propria
sepnltura, qui in se mortem propriam non habebat? Et
quid illi tumnlus in terris, cuius sedes manebat in cœ-
lis? Vt qnid illi sepultura, qui tridni tanıutu temporis F
spacio non tam in sepulchro mortuus iacuit, quàm ve-
luti in lecto conquieuit? Ipsa enim temporis breuitas
declarat potius somnum fuisse, quàm mortem. Sepul-
chtum autem mortis est habitaculum. Necessarium er-
go non erat mortis habitaculum Christo, qui vita est,
nec opus habebat semper viuens habitaculo defuncto-
rum. Rectè autem hanc vitam nos in nostro sepulchro
condimus, vt viuificet mortem nostram, vt cum ipso
à mortuis resurgamus. Vnde & illa Maria Magdalene,
quæ dominũ inter cæteros defunctos in sepulchro ee-
quirebat, arguitur, & dicitur illi: Quid quæris viuentem *Luca 24.*
cum mortuis? Hoc est, quid quæris in tumulo, quem
adorare debes in cœlo? Quid quæris apud inferos, quẽ
eedisse iam constat ad superos? Quem illa adhuc non
intelligens nec cognosceus, respondit illi: Dotuine,
si tu sustulisti eum, dicito mihi vbi posuisti enm, & ego
eum tollam. Aestimabat enim enm, sicut dicit scriptu-
ra, hortulanum esse. Sancta ergo & simplex fœmina
Christum requirit à Christo, ac deuotione mentis pro-
phetat, & nescit. Ait enim domino de semetipso: Si tu
sustulisti eum, dicito mihi. Rectè interrogat, si tu su- *Ioan. 20.*

G sustulisti eum. Ipse enim tulit corpus suum, qui illud protulit de sepulchro: ipse tulit corpus, qui illud iacens & dormiens sua aspiratione colligit: ipse tulit corpus suũ, qui illud diuinitatis virtute gestans portauit ad cœlos. Atque ideo mulier sapienter interrogat & requirit: Si tu sustulisti eum, dicito mihi vbi posuisti eum: hoc est, si illud auferens de sepulchro, ad paradisum transtulisti. Lucæ 23. Audierat enim illum dicentem latroni: Hodie mecum eris in paradiso. Aut certe si de inferno in patris dexterã collocasti, sicut ait apostolus: Coloss. 3. Quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera dei sedens. Beatus ergo qui ita quærit Christum dominum, vt credat eum & in paradiso cõstitutum, & in cœlestibus collocatum. Nam qui eum in inferno requirit aut in tumulo, dicitur ei: Quid quæris viuentem cum mortuis?

Item eodem die alius sermo de eodem de quo supra, qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarum, Homilia XXXVI.

Eodem die de eo quod scriptum est in Genesi: In principio creauit deus cœlum & terram, &c.

Sermo III.

H

Sermo CXXXIIII. Multa sunt & magna veneranda paschæ mysteria quæ diuinis sunt libris consecrata, & in antiquis Iudæorum archiuis fuerant reseruata, quorũ admirabilis ratio & mira, fides pura, religio syncera, veluti quodam velamine tecta, suam sanctitatem in abditis occulebãt, & prisci antistites adumbrata cernebãt, & sacrificia cruenta muneribus offerebant. Hanc art. sex nõ terrenis coloribus, sed cœlestibus virtutibus clypeo deuotionis auro coruscante depinxit, & animum tenaciter diligens in isto templo humani corporis dedicauit, integris & acerrimis sensibus officia distribuit, & amorem in eius corde conclusit. Et cum ille clarus rector astrorum, poli gestor, dux diei, luminis imperator, interiector geminis, autumni temperies, anni cursum & quadripartita temporum spacia cõpleuerit, diei huius solennitatẽ nos docuit celebrare. Quanta nobis bona dominicæ passionis admirabiles triumphi cõtulerint, mortali & humana voce nec prædicare nec memoriter valeo numerare. Ex illo itaque

I beneficiorum aceruo, quæ cœlestis munificentia humano generi largita est, vnum granũ fidei quod in se continet multiplicem vitæ rationem, in gremio sapientiæ collocabo, vt in ipso prudentiæ sulco coalescat diuini sermonis imbre satum, magnãq; & admiranda ex modica præbeat stirpe, & orationis opacitate exuberantia Genes. 1. præstet. In principio, inquit, fecit deus cœlum & terram. Excludit omnium infœlicium errores, vnum imperatorem deum patrem ostendit, vnum conditorem vniuersitatis filium indicauit: Fiat lux: Et facta est lux. Et vidit deus lucẽ quia bona est: non quòd deus lucem antè non nosset, quam non nisi visam laudaret, cùm sit Ioan. 8. lux solus omniũ ipse, sicut euangelista testatur: Ego sum 1. Tim. 6. lux mundi. Et apostolus: Qui habitat lucem inaccessibilem, quam nemo hominum vidit, nec videre potest. Hanc lucem dixit in seculo, quia bona est secũdum hominem, non secundum deum. Deus enim non tantam hanc lucem tribuit quàm poterat ipse largiri, sed quantam mortalis oculis capere poterit. Nec qui vniuersum orbem illuminat, tribueret splendorem, nisi quem mortalis capere aut sustinere vtique posset. Terra erat inui-Genes. 1. sibilis & incomposita. Sed terra inuisibilis esse non poterat. Cui ergo inuisibilis erat? Si angelis, vbi tanta moles abscõdi poterat? Si hominib⁹, adhuc homo nõ erat.

Deus quippe fundauit terram super aquas, & medieta- K tem aquarum super cœlos imposuit, & medietatẽ abys- Psalm. 13. sis demersit, & in maria congregauit, & sic terra apparuit. Et dixit deus: Fiat firmamentum inter aquam & aquam. Et vocauit deus firmamẽtum, cœlũ. Videtis quia aquam super firmamẽtum cœli imposuit, & per separationem aquarum arida terra apparuit, & recedẽtibus aquis visibilem significauit. Quod autem inuisibilis & incõposita, necdum fuerat ordinata, necdum diuersis fructibus plena. Tenebræ, inquit, erant super abyssos, & spi- Genes. 1. ritus dei ferebatur super aquas. Si enim faculam in tenebris inferas, continuo illuminantur vniuersa: quanto magis vbi deus erat, tenebræ esse non poterant? Hic spiritus quidem res est dei, non tamen ipse deus intelligitur esse. Nam etsi spiritus dicitur, non omnis spiritus deus est. Sic enim spiritus dei dictus est, quomodo & angelus dei, hoc est, res dei, non tamen ipse deus qui spiritus dei. Hic ergo spiritus qui super ferebatur aquas, seminarius est animandæ conditionis. Vnde & aquæ & terræ mox iussu dei emerserunt, quia nec aqua nec terra viuere aut aliquid generaret, nisi hoc dei spiritus animaret. Vnde & terra fruges, & aqua produxit pisces. Duos autem spiritus esse, vnum dei, alterum huius mun- L di, apostolus dicit: Nos iam non habemus spiritum hu- 1. Cor. 2. ius mundi, sed spiritum qui ex deo est. vt ostenderet alterum esse spiritum dei qui deus est, alterum spiritũ huius mundi, quo animãtur vniuersa. Amos propheta dicit: Qui solidat tonitruum, & condidit spiritum, cum vtiq; qui deus dici non poterat generatus. Fecit ergo in principio cœlum & terram. Cœlum spiritum, terrã carnem, hoc est, hominẽ spiritalem. In principio, hoc est, in Christo. Interrogauerunt eum Iudæi: Quem te dicis? Ioan. 8. Respondit: Principium, qui & loquor vobis. Terra, inquit, inuisibilis & incomposita. Quia carnem hominis Christus assumere disponebat, incomposita dicebatur. Composita necdum erat, quia necdum Gabrielis angeli annunciatione composita, necdum assumptione domini visibilis facta, necdum virtutũ frugibus plena. Diuisio aquarum, Iudæorum populorũ & Christianorum, sicut Apocalypsis: Aquas quas vidisti, populi sunt & na- Apoc. 17. tiones. Cum aquas dicit super cœlos impositas, Christianum populum nunciat. Tertia die germinat terra her- Gen. 1. bam pabuli secundum suum genus, & omne lignum fa- M ciens fructum. Cum igitur terram germinare iubet, in ecclesia catechumeni sunt quasi herbæ. Cum credunt, velut in culmo se erigunt. Fideles quoq; in spica maturi accrescunt, vnde & sanctorum grana in horreis cœlestibus teconduntur. Lignum enim fructiferum, diuersa sunt genera sanctorum. Quas arbores nec turbines cupiditatum possunt euertere, nec ardẽtis libidinis flãmæ exurere. Fiat, inquit, luminare maius in inchoatione diei, & luminare minus in inchoatione noctis. Sol Christus est. Luna ecclesia in orbe completa, solis claritate quotidie illustrata. Stellæ quoque lucẽtes, sanctorum sunt milia, id est, apostoli, patriarchæ, martyres, virgines, sacerdotes, cuncti iusti pariter & fideles virtutum suarum flamma radiantes. Quinta die fœtus suos pisces & aues factum est vt producerent. In comparatione piscium sanctos dicimus, qui in aqua baptismatis viuunt. Ideo pisces benedictionẽ primò consequi meruerunt, quia fideles in sacramento baptismatis benedici potuerunt. Sexta verò die fecit deus hominem ad imaginem & similitudinem suam.

Eodem die, de expositione orationis dominicæ post redditum symbolum *Sermo IIII.*

Reddidistis

A Sermo CXXXV. REddidistis quod creditis: audistis quod oretis, quomodo inuocare non potseris in quem non credidistis, apostolo dicente: Quomo-
Roma. 10. do inuocabunt in quem non crediderunt? Ideo prius
symbolum didicistis, vbi est regula fidei vestræ breuis
& grandis: breuis numero verbotum, grandis ponde-
re sententiarum. Oratio autem qnam bodie accepistis
tenendã, & ad octo dies reddendam, sicut audistis cum
euangelium legeretur, ab ipso domino dicta est disci-
pulis ipsius, & ab ipsis peruenit ad nos, quoniam in om-
Psalm. 18. nem terrã exiuit sonus eorũ. Ergo nolite inhærere ter-
renis, qui patrem inuenistis in cœlis. Dicturi enim estis:
De verbis Pater noster qui es in cœlis. Ad magnum genus perti-
dñi ser. 28. nere cœpistis. Sub isto patre fratres sunt dominus & ser-
In li. 50. ho uus: sub isto patre fratres sunt imperator & miles, sub
mi. Homi. isto patre fratres sunt diues & pauper. Omnes Christia-
42. ni fideles diuersos in terra habent patres, alij nobiles,
alij ignobiles, vnũ verò patrem innocant qui est in cœ-
lis. Si ibi est pater noster, ibi nobis præparatur hæredi-
tas. Talis est autẽ iste pater, cum quo posideamus quod
donat. Dat enim hęreditatem, sed non moriens illã no-
B bis derelinquit. Non enim ipse discedit, sed ille perma-
ner, vt nos accedamus. Quia ergo audiuim' à quo peta-
mus, sciamus & quid petamus, ne forte talem patrẽ ma-
la petẽdo offendamus. Quid ergo nos docuit dominus
Math. 6. Iesus petere à patre qui est in cœlis? Sanctifieetur no-
men tuũ. Quale beneficium est dum petimus à deo, vt
sanctifieetnr nomen dei? Semper sanctũ est. Quare ergo
petimus vt sanctificetur, nisi vt nos per ipsum sanctifi-
cemnr? Quod ergo semper sanctũ est, vt in nobir sancti-
fieetur oramus. Sanctificatur in vobis nomen dei, quã-
do baptizamini. Vt quid hoc orabitis cũ baptizati fue-
ritis, nisi vt quod accipitis, perseueret in vobis? Sequitur
alia petitio: Adueniat regnum tuum. Siue petamus, si-
ue non petamus, vẽturum est regnũ dei. Quare ergo pe-
timus, nisi vt veniat & nobis quod vẽturum est omni-
bus sanctis, vt & nos deus in numero sanctorũ suorum
habeat, qnibus vẽturum est regnum eius? Dicimus tertia
petitione: Fiat voluntas tua sicut in cœlo, & in terra.
Quid est hoc? Vt quomodo tibi seruiunt angeli in cœ-
lo, & nos tibi seruiamus in terra. Angeli ipsius sancti o-
bediunt illi, non illum offendunt: faciunt iussa amando
eum. Hoc ergo oramus, vt & nos præceptum dei chari-
C tate faciamus. Iterum verba ista & aliter intelliguntur.
Fiat volnntas tua sicut in cœlo, & in terra. Cœlum in
nobis anima est, terra in nobis corp' est. Quid est ergo,
fiat voluntas tua? Sicut & nos audiuimus præcepta tua,
sic nobis consentiat caro nostra, ne dum cõtendunt ca-
ro & spiritus, præcepta dei minus implere posimus. Se-
quitur in oratione: Panem nostrum quotidianum da
nobis hodie. Siue exhibitionem corpori necessariã peta
mus à patre, in pane significãtes quicquid nobis est ne-
cessarium: siue quotidianum panem illum intelliga-
mus quem accepturi estis de altari, petimus bene vt det
nobis eum. Quid est enim quod oramus, nisi ne male a-
liquid admittamus, vnde à tali pane separemur? Et ver-
bũ dei qnod quotidie prædicatur, panis est. Non enim
quia non est panis ventris, ideo non est panis mentis.
Cum autem ista vita transierit, nec pacem illum quæ-
rimus quem quærit fames: nec sacramentum altaris ha-
bemus accipere, quia ibi erimus cũ Christo, cuius cor-
pus accepimus: nec verba ista nobis dici babent quæ di-
cimus vobis, nec codex legendus est quando ipsum vi-
debimus quod est verbum dei, per quod facta sunt om-
Ioan. 1. nia, quo pascuntur angeli, quo illuminantur angeli, quo
sapientes funt angeli, non quærentes verba locutionis D
anfractuosæ, sed bibentes vnicũ verbum, & inde imple-
ti, ructant laudes, & non deficiunt in laudibus. Beati e-
nim, ait psalmus, qui habitant in domo tua, in secula se- Psalm. 83.
culorum laudabũt te. Ergo in hac vita petimus quod se-
quitur, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos di- Math. 6.
mittimus debitonbus nostris. In baptismo omnia debi-
ta, id est peccata, prorsus dimittũtur nobis. Sed quia ne-
mo hic potest viuere sine peccato: etsi nõ magno crimi-
ne, vnde separetur ab illo pane, tamen nemo potest sine
peccatis esse in hac terra, & non possnmus accipere nisi
vnũ baptismũ: semel in oratione accipimus, vnde quo-
tidie lauemnr, vt nobis peccata nostra quotidie dimit-
tãtur: sed si faciamns quod sequitur, Sicut & nos dimit-
timus debitoribus nostris. Itaq; fratres mei, moneo vos
in dei gratia filios meos, & sub illo patre fratres meos,
moneo vos vt quando aliquis offendit & peccat in vos,
& venit & confitetur & petit à vobis veniã, vt ignosca-
tis illi, & continuò ex corde dimittatis, ne vobis à deo
veniam venientem prohibeatis. Si enim non dimittitis
vos, nec ille dimittet vobis. Ergo & hoc in ista vita pe- E
timus, quia & hic possunt dimitti, vbi possunt haberi
peccata. In illa autem vita non dimittũtur, qnia nec ha-
bẽtur. Deinde petimus dicentes, Ne nos inducas in tẽ-
tationem, sed libera nos à malo. Et hoc in ista vita no-
bis neeessariũ est petere, ne inferamur in tẽtationẽ, quia
hîc sunt tentationes: & liberemur à malo, quia hîc est
malum. Ac per hoc omnes istæ petitiones septẽ, tres ad
vitam æternam pertinent, quatuor ad vitã præsentem.
Sanctificetur nomen tuum: semper erit. Adueniat regnũ Ibidem.
tuum: hoc regnum semper erit. Fiat voluntas tua sicut
in cœlo & in terra: semper erit. Panem nostrum quoti-
dianum da nobis hodie: nõ semper erit. Dimitte nobis
debita nostra: non semper erit. Ne nos inducas in ten-
tationem, sed libera nos à malo: non semper erit. Sed
vbi est tentatio, & vbi est malum, ibi necessarium est vt
petamus. Vnde deus omnipotens ita à nobis orandus
est, vt quicquid humana fragilitas cauere & vitare non
præualet, hoc ille propitius nobis cõferre dignetur Iesus
Christus dominus noster, qui viuit & regnat cum patre
& spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

*Item eodem die alij sermones de eodem de quo supra, qui ha-
bentur in libro Quinquaginta Homiliarum quadragesimo* F
secundo. Et de verbis domini vigesimooctauo.

*In die sancto Pascha, de eo quod scriptum est in
Psalmo: Hæc est dies quam fecit domi-* Psalm. 117.
nus, &c. Sermo I.

NON queo, fratres charissimi, quod mente Sermo
concipio, ore proferre, & cordis mei læti- CXXXVI.
tiam lingua non explicat. Hoc autem non
solùm ego patior, qui cupio narrare quę sen-
tio, sed etiam vos mecum patimini, plus exultantes in
conscientia, quàm in eloquio proferentes. Videtur mi-
hi hæc dies cæteris diebus esse lucidior, sol mundo cla-
rior illuxisse, astra quoque omnia vel elementa læta-
ri, & quæ patiente domino proprium lumẽ retraxerant,
& noluerunt creatorem suum aspicere crucifixum, ecce
nunc victorem illum, & ab inferis resurgentem, nouo
claritatis suæ venerantur obsequio. Credit cœlum, cre-
dit terra, & sagena quæ totum mundum piscata est, Iu-
dæos tenere non potuit. Hæc est dies quam fecit domi- Psalm. 117.
nus: exultemus & lætemur in ea. Quomodo Maria vir-
go mater domini inter omnes mulieres principatum

G tenet, ita & inter cæteros dies hæc omnium dierũ ma-
ter est. Rem nouam dico, sed quę scripturarum vocibus
cõprobatur. Hæc dies vna de septem, & extra septẽ est.
Hæc dies quæ appellatur octaua. Vnde & in quibusdã
Psalm. 6. psalmorum titulis superscribitur, pro octaua. Hæc est in
& 11. qua synagoga finitur, & ecclesia nascitur. Hæc est in cu-
Genes. 7. ius numero octo animæ seruatæ sunt in arca Noë. Et
quid mihi necesse est infinita replicare? dies me deficiet,
si voluero omne diei istius exponere sacramẽtum: hoc
tantũ dico, quòd vniuersa sabbati gratia, & antiqua illa
festiuitas populi Iudæorum, diei istius solẽnitate mutata
Exod. 20. est. Illi in sabbato non faciebant opus seruile, nos in die
dominica, hoc est, in die resurrectionis, opus seruile nõ
facimus, quia peccatis & vitiis non seruimus. Qui enim
Ioan. 8. facit peccatum, seruus est peccati. Illi de domibus suis
non egrediebantur, & nos de domo Christi non egre-
dimur. Sumus enim in ecclesia. Illi non accendebant
ignem in die sabbati, nos econtrario accendamus in
nobis ignem spiritus sancti, & omne vitium excoqua-
Lucæ 12. mus peccatorum. De quo igne dominus ait: Ignem ve-
ni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat? Desi-
H derat dominus istum ignem ardere in nobis secundum
Roma. 12. apostolum, Spiritum sanctum feruere, vt non refrige-
scat charitas dei. Illi per diem sabbati non ambulant in
Ioan. 14. itinere, perdiderunt enim eum qui dixit: Ego sum via.
Psalm. 118. Nos autem dicimus: Beati immaculati in via, qui ambu-
lant in lege domini. Et iterum: Viam veritatis elegi, &
viam iustificationũ tuarum doce me. Illi de spinis do-
Math. 27. minum coronauerunt, nos autẽ si fuerimus lapides pre-
ciosi, nostrum dominum coronabimus. Caput impera-
torum seculi istius, ornant diademata: nos ideo in ca-
pite nostri regis imponimur, vt ornemur á capite. Illi
non receperunt Christum, & suscepturi sunt antichri-
stum: nos recepimus humilem filium dei, vt habeamus
postea triumphantem. Et ad extremum, noster hircus
ante dominum immolatur in altari, illorum hircus an-
Leuitici 16. tichristus consputus & maledictus proiicitur in solitu-
Lucæ 23. dinem. Noster latro cum domino ingressus est paradi-
sum, illorum latro homicida atque blasphemus mori-
Math. 27. tur in suo peccato. Illis Barrabas latro dimittitur, nobis
Christus occiditur. Pro quibus vniuersis fratres charissi-
Psalm. 117. mi consona pariter voce cantemus: Hæc est dies quam
fecit dominus, exultemus & lætemur in ea. Igneam il-
Genes. 3. lam romphæam & paradisi ianuam quam nullus potuit
I effringere, hodie Christus cum latrone reserauit. Ho-
Psalm. 117. die dixit Christus ad angelos: Aperite mihi portas iusti-
tiæ, ingressus in eas confitebor domino. Quæ cum se-
mel aperta est, nunquam credentibus clauditur. Ex eo
tempore quo passus est dominus, vsque ad præsentem
diem hæc porta clausa est, & reserata: clausa est pecca-
toribus & incredulis, reserata est iustis & credentibus.
Per hanc ingressus est Petrus, per hanc ingressus est &
Paulus, per hanc omnes sancti martyres intrauerũt, per
hanc quotidie de toto mundo iustorum animæ ingre-
Portæ duæ. diuntur. Duæ enim sunt portæ, porta Paradisi, & por-
ta ecclesiæ. Per portam ecclesiæ intramus in portam
paradisi. Ita ergo debemus viuere, ne eiiciamur de do-
mo illa, & eiecti foras à bestiis deuoremur, quas in alio
loco propheta formidans, commemorans ait: Ne tra-
Psalm. 73. das bestiis animam confitentem tibi. Ecce nunc domi-
nus stans in paradisi ianua loquitur ad nos, qui sumus in
Psal. 117. domo ipsius congregati, & dicit: Hæc est porta domi-
ni, iusti intrabunt per eam.

In eodem festo, de descensu Christi ad inferos,
Sermo II.

PAssionem vel resurrectionem domini & sal- K
uatoris nostri fratres dilectissimi, licet omnia *Sermo*
veteris testamenti volumina multo antè præ- *CXXXVII.*
dixerint, tamen etiam per os Dauid prophetæ spiritus
sanctus euidenter ostendit, dicens: Deus vltionum do- *Psalm. 93.*
minus, deus vltionum liberè egit. Solus etenim ipse li-
berè egit, qui nobis hodie ostendit quid egerit. Libe-
rè enim egit, de quo multo antea fuerat prophetatum, *Psalm. 87.*
quia fact' est sicut homo sine adiutorio inter mortuos
liber. Vultis tamen audire quid egerit? Audite quid fe-
cerit: nulla necessitate, sed propria voluntate in ligno
se suspendi permisit, clauis corpus suum perforari non
renuit, animam ponendo mortem sustinuit, carnem *Marci 17.*
in sepulchro posuit, & comitante secum anima ad in-
ferna descendit. * Per hanc electi, qui quamuis in tran- ** Hæc ad*
quillitatis sinu, tamen apud inferni claustra teneban- *verbũ de-*
tur, ad paradisi amœna reducti sunt. Quod ante passio- *prõpta sunt*
nem dixit, in resurrectione sua dominus impleuit: Si *ex homil.*
exaltatus fuero, inquit, à terra, omnia traham ad me. *Grego papa*
Omnia etenim traxit, qui de electis suis apud inferos *22. in euãg.*
nullum reliquit. Omnia abstulit, vtique electa. Neque *Ioan. 12.*
enim infideles quosque, & pro suis criminibus æternis
suppliciis deditos, ad veniam dominus resurgendo re- L
parauit, sed illos ex inferni claustris rapuit, quos suos
in fide & actibus recognouit. Vnde rectè etiã per Osee *Osee 13.*
dicitur: Ero mors tua ô mors, ero morsus tuus inferne.
Id nanque quod occidimus, agimus vt penitus non sit.
ex eo autem quod mordemus, partẽ abstrahimus, par-
témque relinquimus. Quia ergo in electis suis funditus
occidit mortem, mors mortis extitit. Quia vero ex in-
ferno partem abstulit, & partem reliquit, non occidit
funditus, sed momordit infernum. Ait ergo: Ero mors
tua ô mors. Ac si aperte dicat: Quia in electis meis te
funditus perimo. Ero morsus tuus inferne, quia subla-
tis meis, te in parte transfigo. † Tunc etenim dominus *† Hactenus*
noster Iesus Christus illum tenebrarum & mortis prin- *Grego.*
cipem colligauit, legiones illius perturbauit, portarum
inferni vectes ferreos confregit, omnes iustos qui ori-
ginali peccato astricti tenebantur absoluit, captiuos in
libertatem pristinam reuocauit, peccatorum tenebris
obcæcatos splendida luce perfudit. Ecce audistis, quòd
defensor noster vltionis dominus liberè egisse descri- *Psal. 93.*
bitur. Postquam enim exaltatus, id est, à Iudæis in cruce
suspensus est, vt hæc breuiter cuncta perstringam, mox
vt spiritũ reddidit, vnita suæ diuinitati anima, ad infe- M
rorum profunda descendit. Cúmq; tenebrarum termi-
num quasi quidam deprædator splendidus ac terribi-
lis attigisset, aspicientes eum impiæ ac tartaricæ legio-
nes, territæ ac trementes inquirere cœperunt, dicentes:
Quisnam est iste terribilis, & niueo splendore coru-
scus? Nunquam noster talem excepit tartarus, nunquã
in nostram cauernam talem euomuit mundus. Inuasor
iste non debitor, exactor est, non peccator. Iudicem vi-
demus, non supplicem: venit iubere, non succumbere:
eripere, non manere. Vbi iam ianitores nostri dormie-
runt, cum iste bellator claustra vexabat? Hic si reus es-
set, tam potens non esset. Si eum aliqua peccata fusca-
rent, nunquam nostra tartara suo dissiparet fulgore. Si
deus, vt quid venit? Si homo, quid præsumpsit? Si deus,
quid in sepulchro facit? Si homo, quare peccatores sol-
uit? Nunquid cum actore nostro fœdus composuit, aut
forte congressus & ipsum vicit, & sic ad nostra regna
ascendit? Certe mortuus erat, certe illusus erat. Prælia-
tor noster, nesciuit quã hic stragem procuraret inferno
crux illa, fallens gaudia nostra, parturiens damna nostra?

Per

A Per lignum ditati sumus, per lignũ euertimur. Perit potestas illa semper populis formidata. Nullus hic viuus intrauit, nemo carnifices terruit: nunquam huic cœnolento loco & nigra semper caligine cæcato iucundum lumen apparuit. Aut forte sol de mundo migrauit? Sed nec cœlum, nubes astráq; apparent, & tamen infernus lucet. Defendere contra ipsum custodiam carceris nostri non valemus. Male intrauimus, lumen obtenebrare nequiuimus, insuper & de nostro interitu formidamus. Vnde est iste tam splendidus, tam fortis, tam præclarus, támq; terribilis? Mundus ille qui nobis subditus fuit, semper nostis vsibus mortis tributa persoluit, nunquam nobis talem misit, nunquam talia inferis munera destinauit. Quis ergo iste est, qui sic intrepidus nostros fines ingreditur, & non solum nostra supplicia nõ veretur, insuper & alios de vinculis nostris absoluit? An forte ipse est ille, de quo princeps noster pauló antè dicebat, quod per eius mortem, totius mũdi acciperet potestatem? Sed si iste est, in contrarium est nostri præliatoris versa sententia, & dum sibi vincere visus est, ipse B potius victus atq; prostratus est. O princeps noster, hic ne est ille de cuius tibi semper furura more plaudebas? Ipse ne est in cuius cruce omnem mundum tibi subiugandum esse credebas? Ipse ne est in cuius exitu nobis tanta spolia promittebas? Quid est quod egisti? Quid est quod facere voluisti? Ecce iã totas tibi tenebras suo splendore fugauit, & omnes tuos carceres fregit, captiuos eiecit, ligatos soluit, luctus eorum in gaudium commutauit. Ecce ipsi qui sub nostris solebant suspirare tormentis, insultant nobis de perceptione salutis, & nõ solum iam nihil verentur, insuper & minantur. Nunquam hic ita superbi erant mortui, nec aliquando sic potuerũt læti esse captiui. Vt quid huc istũ adducere voluisti, quo veniente omnes sunt lætitiæ restituti, qui antè fuerant desperati? Nullus hic iam solitus eorum mugitus auditur, nullus resonat gemitus. Factum est autẽ captiuis redemptionis commercium. O princeps noster, illas tuas diuitias quas primum acquisieras per paradisi amissionem, nunc perdidisti per crucẽ. Perit omnis lætitia tua, in luctum conuersa sunt gaudia tua. Dum tu Christum suspendis in ligno, ignoras quanta damna sustineas in C inferno. Præuidere non poteras, quia euersorem regni tui in mortem sine reatu aliquo perducebas? Attẽderes causam, requireres culpam. In quo nihil mali cognoueras, quare eum ad nostrã patriam perducebas? Liberum huc adduxisti, & tot obnoxios perdidisti. Post istas crudelium ministrorum infernalium voces, sine aliqua mora ad imperium domini & saluatoris nostri omnes ferrei confracti sunt vectes: & ecce subitò innumerabiles sanctorũ populi, qui tenebantur in morte captiui, saluatoris sui genibus aduoluti, lachrymabili eum voce cum obsecratione deposcũt dicentes: Aduenisti redemptor mundi, aduenisti quem desiderantes quotidie sperabamus. Aduenisti quem nobis futurum lex nunciauerat & prophetæ. Aduenisti donans in carne viuis indulgentiã peccatoribus mundi, solue defunctos inferni. Venisti post longas lachrymas, eripe solus qui passus es pro nobis. Cœli conditor, ad inferos intrare dignatus es. Te enim nostra vocabant suspiria, te larga requirebant lamenta. Vnde spes desperatis, vnde cõsolatio in tormẽtis? In aduẽtu tuo catena nostra cecidit, nox effugit. Vita veniente mors moritur, nec tortor instat, nec percussor. Damnati vota capiunt, creator imperat, nõ inuasor. In tyrãno catena innectitur, & tortor noster pœna torquetur. Solue redemptor mũdi defunctos captiuos inferni. Descendisti pro nobis ad inferos, noli nobis deesse cum fueris reuersurus ad superos. D Posuisti titulum gloriç in seculo, pone signum victoriæ in inferno. Nec mora postquã audita est postulatio atq; allegatio innumerabilium captiuorum, statim à domini iussu omnes antiqui iusti iura potestatis accipiunt, atque in suos tortores ipsi protinus tormenta cõuertunt, humili supplicatione cũ ineffabili gaudio clamantes domino, atque dicentes: Ascende domine Iesu spoliato inferno, & authore mortis suis vinculis irretito, redde iam lætitiam mundo. Iucundentur in ascensu tuo fideles tui, aspiciẽtes cicatrices corporis tui. Fecit hoc Christus, sicut iam superius dictum est: Facta præda in inferno, viuus exiit de sepulchro. Ipse se sua potentia suscitauit, & iterum se immaculata carne vestiuit. Discipulis suis apparuit, vt dubitationẽ auferret incredulis. Clauorum vulnera demonstrauit, *Ioan. 20.* vt nullam suspicionem relinqueret Manichæis. Manifestè mãducauit & bibit, postea vero in cõspectu multorum apparuit. Per nubem cœlos ascendit, *Act. 1.* E in sede suã carnem ad patris dexteram, vnde nunquam verbum dei discesserat, collocauit. Exultent ergo populi Christiani, pro quibus sanguis effusus est Christi. Iucundemur in domino, qui resurrectionem carnis solẽniter celebramus in Christo. Omnis per totum mundũ catholica gratuletur ecclesia, quia Christus dominus & de sua diuinitate nihil minuit, & hominem quem creauerat liberauit. Vnde exultantes voce humili supplicemus, vt pro quibus ista pertulit cum venit in mundum, liberatos nos de manu inferi attollere secum dignetur in cœlum, cui est gloria in secula seculorum, Amen.

In eodem festo, de resurrectione — *Sermo III.* — *Ser. CXXXVIII.*

GAudete fratres charissimi, quia redemptionis nostræ precium persolutum est. Non modica quantitate constamus, pro quibus ipse factus est preciũ, qui redemit. Christus enim dominus & saluator ideo natus est vt doceret, ideo mortuus est vt sanaret. Crux fuit mortifera Christo, sed salutifera Christiano. Surrexit saluator charissimi, cũctis diuinitatis suç manifestus indiciis. Nam secutæ sunt eũ stellæ post vterum, gloria post sepulchrum. Regressum custodit angelus, qui nunciauerat nasciturũ. Reddunt inferna victorem, & superna suscipiunt triumphantem. F Sustulit errorem natus, mortẽ calcauit occisus. Reuocauit ab inferis quem creauit, in illius cruce preciũ nostrum pependit & regnum. Redit in lucem creatura cũ domino. Lumen enim ex lumine suscipere meruisti, quod cũ Christus oculos clauderet perdidisti. Proiiciãt superi tenebras, quas saluator inferis denegauit. Cõgaudeant hic elementa quæ planxerant, quia Christus de sua maiestate nihil perdidit, & hominem quem fecerat liberauit. Iudæi tamẽ perfidi, monumenti lapidẽ signauerunt, *Math. 27.* vt non haberet Christus egressum: sed sicut eum mundus non capit, nec sepultura custodit. Tenetur ibi, sed vbique regnat. Difficile surgeret, si non antequã resurgeret, regnaret. Nã quomodo de sepulchro exire nõ posset, qui ex incorruptis matris visceribus salua virginitate processit? Fefellit custodes, exiliuit de sepulchro, *Luca 24.* apparuit discipulis ianuis nõ apertis. Inde clausus exiit, huc exclusus intrauit. Immensæ maiestatis arcanum, fecit etiam in morte ministerium. Crucifixus redit ab inferis & triũphat. Infer manum tuam Thoma lateri saluatoris, *Ioan. 20.* tãge vulnera quæ nostra peccata fecerũt, scrutare vnde sanguis effluxit, vt nobis sanitatis poculũ propinaret. Intuere Thoma precium nostrum, signa clauorum diligenter attende, & in ipsis vulneribus medica-

A quid postea cũ fuerit homo mortuus, quid erit. In hoc contriuerunt ingenia sua, & laborauerunt quantum ingenia potuerunt reddere hominibus rationem vel sibi vel aliis: & dixerunt, animas hominum male viuentium immundas pessimis moribus, cum exierint de corporibus, rursus cótinuo reuolui ad alia corpora, & pœnas hic luere quas videmus: eas verò animas quæ bene vixerunt, cum exirent de corporibus, ire ad superna cœlorum, requiescere ibi in stellis & luminibus istis conspicuis, vel quibuscunque cœlestibus abditisq; secretis, obliuisci omniũ præteritorum malorum, & rursus delectari redire ad corpora, & venire iterum ad ista patienda. Hoc ergo interesse voluerunt inter animas peccatorum & animas iustorum, quia peccatorum animas de proximo statim cum exierint de corporibus, dicunt reuolui ad altera corpora, iustorum autem animas diu esse in requie, non tamen semper, sed rursus delectari corporibus, & de summis cœlis post tantam iustitiam ad ista mala facere ruinam. Hoc dixerunt valde magni

B philosophi mundi huius, de quibus dicit scriptura no-
1. Corint. 1. stra: Stultam fecit deus sapientiam huius mundi. Si sa-
1. Corin. 3. pientiam, quanto magis stultitiam? Si sapientia mundi stultitia est apud deum, stultitia mundi quàm longe est à deo? Est tamen quædã stultitia mundi huius, quæ per-
1. Cor. 1. uenit ad deum, de qua dicit Apostolos: Quoniam in sapientia dei non cognouit mundus per sapiẽtiam deum, placuit deo per stultitam prædicationis saluos facere credentes. Et dicit: Iudæi signa petũt, & Græci sapientiã quęrunt: nos autem prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum, gentibus stultitiam, ipsis autem vocatis Iudæis & Græcis Christum dei virtutem, & dei sapientiam. Venit dominus Christus sapientia dei, cœlum tonat, ranæ taceant. Quod dixit veritas, verum est. Quòd dixi in malo quidem esse genus humanum causa peccati, manifestum est. Sed qui crediderint in mediatorem, qui constitutus est medius inter deum & homines, inter deum iustum & homines iniustos, medius homo iustus, humanitatem habens de imo, iustitiã de summo, & ideo medius, hinc vnum, & vnum inde, quia si vtrunque inde ibi esset, si vtrunq; hinc nobiscum iaceret, medius non esset. Qui ergo crediderit in me-

C diatorem, & fideliter ac bene vixerit, exit quidẽ de corpore, & erit in requie, postea vero recipiet corpus non ad tormentum, sed ad ornamentum, & viuet cum deo in æternum. Non est quòd eum delectet vt redeat, quia secum habet corpus. Ergo charissimi, qui propolui vobis hodie quid dicant etiam philosophi mundi huius, quorum deus sapientiam tanquam veram stultitiam reprobauit, crastino, adiuuante domino, exponere poterimus.

Item in eodem festo alius sermo de resurrectione domini & cantatione Halleluia, qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarum decimosexto.

Luca 24. *Feria secunda Paschæ, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Duo ex discipulis Iesu ibant &c.*

Sermo I.

Ser. CXL. Hesterno die, id est nocte, lecta est ex Euãgelio resurrectio saluatoris. Lecta est autem ex
Math. 28. euãgelio secundũ Matthęum. Hodie vero sicut audistis pronunciare lectorẽ, recitata est nobis domini resurrectio sicut Lucas euãgelista cõscri-
Luca 24. bit. Quod sæpe admonendi estis, & memoriter tenere debetis: non vos debet mouere quòd alius euangelista dicit si qoid alius prætermittit, quia & ille qui prætermittit quod alius dicit, dicit aliquid quod ille præter-

misetit. Aliqua verò singuli dicunt, alij tres non dicunt: D
aliqua duo dicunt, alij non dicunt: aliqua tres dicunt, & vnus non dicit. Authoritas autem tanta est Euangelij sancti, vt quia in eis loquebatur spiritus vnus, verum sit etiam quod dixerit vnus. Hoc ergo quod modo audistis, quia dominus Iesus posteaquam resurrexit à mortuis, inuenit duos in via ex discipulis suis colloquentes inuicem de his quæ contigerant, & dixit illis, Qui sunt sermones isti quos loquimini vobiscum, & cætera: so-
lus dicit Lucas euãgelista, Breuiter hoc attigit Marcus, Marci 6.
quia apparuit duobus in via: sed quid illi dixerint domino, vel quid eis dixerit dominus, prætermisit. Quid ergo ista lectio contulit nobis? Magnum aliquid si intelligamus. Apparuit Iesus: videbatur oculis, & non agnoscebatur. Magister ambulabat cum illis in via, & nondum illi ambulabãt in via. Inuenit enim eos exorbitasse de via. Quando enim cum illis fuerat ante passionem, omnia prædixerat passurum se fuisse, moriturum, tertia
die resurrecturũ. Omnia prædixerat, sed sermo illius il- Matth. 20.
lorum obliuio fuit, sicut perturbati sunt quãdo eum vi- E
derũt in ligno pendentem. Nos, inquiunt, sperabamus
quia ipse erat redempturus Israël. O discipuli, sperabatis? Luca 24.
ergo iam non speratis? Ecce Christus viuit, spes mortua est in vobis. Prorsus viuit Christus. Mortua discipulorum corda inuenit, quorũ oculis apparuit & non apparuit, & videbatur & abscondebatur. Nã si non videbatur, quomodo illum interrogantem audiebant, interrogãti respondebãt? In via cum illis tanquã comes ambulabat, & ipse dux erat. Vtique videbãt, sed non agnoscebãt. Tenebantur oculi eorum, sicut audiuimus, ne eũ agnoscerẽt. Eia fratres, vbi voluit dominus agnosci? In fractione panis. Securi sumus, panem frãgimus, & dominũ agnoscimus. Noluit agnosci nisi ibi, propter nos, qui non eum visuri eramus in carne, & tamen manducaturi eius carnẽ. Quisquis ergo fidelis es, quisquis non inaniter Christianus vocaris, quisquis ecclesiam non sine causa ingrederis, quisquis verbum dei cum timore & spe audis, cõsolatur te fractio panis, absentia domini, non est absens. Habeto fidem, & tecum est quem nõ vides. Illi quando cum eis dominus loquebatur, nec fidem habebant, quia eum resurrexisse non credebãt, nec
se surgere posse sperabant. Perdiderant fidem, perdide- F
rant spem, ambulabant mortui cum viuente, ambulabãt cum ipsa vita. Cum illis ambulabat vita, sed in eorum cordibus nondum erat vita. Tu vero si vis habere vitã, fac quod fecerunt, vt agnoscas dominum. hospitio susceperunt. Similis enim erat dominus tanquam in longinqua pergenti, illi verò tenuerunt eum. Posteaquam
venerunt ad locũ quò tendebant, dixerunt, Iam hic no- Ibidem.
biscum mane, declinauit in vesperam dies. Tene hospitem, si vis agnoscere saluatorem. Quod tulerat infidelitas, reddidit hospitalitas. Dominus ergo præsentauit seipsum in fractione panis. Discite vbi dominum quæratis, discite vbi habeatis, discite vbi agnoscatis quãdo manducatis. Norunt enim fideles aliquid quod melius intelligunt in ista lectione, q̃ illi non nouerunt. Dominus his cognitus est, & postea quàm cognitus est, nusquam comparuit. ab eis absfuit corpore, dum teneba tur fide. Ideo enim dominus noster absentauit se corpore ab omni ecclesia, & ascendit in cœlũ, vt fides ædificetur. Si enim non nosti nisi quod vides, vbi est fides? Si autem credis & quod non vides, cum videris gaudebis. Aedificatur fides, quia redditur species, veniet quod videmus. Veniet fratres veniet, vide quomodo te inueniat. Nã veniet quod dicũt homines, vbi est, quando

G est, quomodo est, quando erit, quando venturum est.
Certus esto, veniet, non solùm veniet, sed & si nolis veniet. Væ qui non crediderunt, & magnum gaudium eis
qui crediderunt. Gaudebunt fideles, confundẽtur infideles. Fideles dicturi sunt, Gratias tibi domine, vera audiuimus, vera credidimus, vera sperauimus, vera cernimus. Infideles autem dicturi sunt, Vbi est quod nõ credebamus, vbi est quod illa quæ legebantur mendacia
Matth. 25. putabamus? Ita fiet, vt confusioni reddatur supplicium.
Ibunt enim illi in combustionem æternam, iusti autem
in vitam æternam.

Eodem die, de resurrectione: Sermo II.

Ser. CXLI. Resurrectio domini nostri Iesu Christi ex more legitur his diebus ex omnibus libris sancti Euangelij. In hac lectione animaduertimus quomodo discipulos suos prima membra sua, hærentes lateri suo, obiurgauit dominus Iesus: quia quẽ
Lucæ 24. dolebant occisum fuisse, non credebant viuum esse, patres fidei, nõdum fideles magistri: vt crederet totus orbis terrarum quod prædicaturi fuerãt: & propter quod
H fuerant morituri, nondum credebant. Quem viderant mortuos suscitasse, non credebant resurrexisse. Meritò ergo obiurgabãtur, ostendebantur sibi vt innotescerent sibi, qui essent per seipsos, quid futuri essent per illum.
Matth. 26. Sic etiã Petrus demonstratus est sibi, quando de imminente passione præsumpsit, & veniente ipsa passione titubauit. Vidit se in se, doluit se in se, fleuit se in se, cõuersus est ad eum qui fecerat se. Ecce isti nõdum credebãt. Qualis illius dignatio, qui nobis dedit credere quod nondum videmus? non credimus verbis eorum, illi nõ credebant oculis. Resurrectio autem domini nostri Iesu Christi noua vita, & vita est credentium in Iesum: & hoc sacramentum est passionis & resurrectionis eius, quod valde nosse & agere debetis. Non enim sine causa vita venit ad mortẽ. Non sine causa fons vitæ vnde bibitur, bibit hunc calicem qui ei non debebatur. Non enim Christo debebatur mori. Vnde venerit mors, ori-
Peccatum, mortis pater. ginem ipsius quæramus. Pater mortis, peccatum esti. Si enim nunquam peccaretur, nemo moreretur. Legẽ dei, hoc est præceptũ dei cũ cõditione homo primus acce-
I pit: vt si seruaret, viueret: si corrũperet, moreretur. Non sese credendo moriturum fuisse, quod dixerat qui legẽ dederat, inde mors, inde labor, inde miseria, inde etiam post mortem primam mors secunda est, post mortem tẽporalem mors sempiterna. Huic ergo traditioni mortis obnoxius, his legibus inferni obstrictus nascitur omnis homo, sed propter illum hominem deus homo factus est, ne periret homo. Non enim legibus obstrictus
Psalm. 87. venit: ideo dicitur in psalmo, Inter mortuos liber. Quẽ sine concupiscentia virgo concepit, quẽ virgo peperit, & virgo permansit, qui vixit sine culpa, qui est mortuus propter culpã non suam. Nam mortuus est propter nostram. Pœna culpæ mortis dominus noster Iesus Christus mori venit, peccare non venit. Communicãdo nobiscum sine culpa pœnam, & culpam soluit & pœnam. Pœna quam soluit, quæ nobis debebatur post istam vitã. Ergo crucifixus est, vt in cruce ostenderet veteris hominis nostri occasum. Et resurrexit, vt in vita sua ostenderet nostræ vitæ nouitatem. Sic enim docuit doctrina
Roma. 4. apostolica, Traditus, inquit, est propter peccata nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram. Huius rei
Genes. 17. signum circuncisio data erat patribus, vt octaua die cir-
Iosue 5. cuncideretur omnis masculus. Circũcisio fiebat ex cul-
1. Cor. 10. tellis petrinis, quia petra erat Christus. In ista circuncisione significabatur expoliatio carnalis vitæ octaua die per Christi resurrectionem. Septimus enim dies hebdo K
madis sabbato completur. Sabbato dominus iacuit in sepulchro: octauo autẽ die resurgendo nos innouauit. Nos ergo octauo die resurgendo circũcidit, nos in ipso
spe viuimus. Audiamus apostolum dicentem, Si conre- Coloss. 3.
surrexistis cũ Christo. Quomodo resurgimus, qui nondum mortui sumus? Quid est ergo quod voluit dicere apostolus, Si consurrexistis cum Christo? Nunquid ille resurrexit, nisi primus mortuus fuisset? Viuentibus loquebatur, nondum morientibus iam resurgẽtibus. Quid sibi vult? Videte quid dicat, Si resurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera dei sedens: quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Mortui enim estis. Ipse dicit, Non ego, sed tamen verũ
dicit: & ideo dico & ego, Credidi, ꝑpter quod & locu- Psalm. 115.
tus sum. Si bene viuimus, mortui fuimus & resurreximus. Qui autẽ nondum mortuus est, nec resurrexit, male adhuc viuit. Et si male viuit, non viuit: moriatur, ne moriatur. Quid est, moriatur ne moriatur? Mutetur ne
dãnetur. Si resurrexistis cũ Christo, verba repeto apo- Coloss. 3.
stoli, quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dexte- L
ra dei sedens: quæ sursum sunt sapite, nõ quæ super terram. Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cũ Christo in deo. Cum enim Christus apparuerit vita nostra, tunc & nos cũ illo apparebimus in gloria. hæc sunt verba apostoli. Et qui nondũ mortuus est, dico vt moriatur: & qui adhuc male viuit, dico vt mutetur. Si enim male viuebat, & iam male nõ viuit, resurrexit. Sed quid est bene viuere? Quæ sursum sunt sapere, non quæ super terram. Quandiu terra es, in terram ibis. quandiu lingis
terram? Amando terram, lingis vtique terram, & effi- Genes. 3.
cieris eius inimicus, de quo dicit psalmus, Et inimici Psalm. 71.
eius terram lingent. Quid erratis filij hominum? Quid
estis filij dei? Filij hominum vsquequo graui corde? vt Psalm. 4.
quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Quod
mendacium quæritis? Mundum. Beati esse vultis, scio. Mendaciũ
Da mihi hominem latronem, sceleratum, fornicato- quærere.
rem, maleficum, sacrilegum, omnibus vitiis inquinatum, omnibus flagitiis seu facinoribus obrutum, qui nõ velit beatam vitam viuere. Scio, omnes vultis beatè vi-
uere, sed vnde homo beatè viuat, hoc non vultis quæ- M
rere. Quæris aurum, quia putas te de auro beatum futurum, sed aurum te non facit beatum. Quare quæris mẽdacium? Quare vis esse in isto seculo sublimatus? Quia honore hominum & pompa seculi putas te beatum futurum, sed pompa seculi non te facit beatum. Quare quæris mendacium? Et quicquid hic aliud quæris cum seculariter quæris, cum amando terram quæris, propterea quæris, vt sis beatus. Sed nulla res terrena te faciet beatum. Quare non cessas quærendo mendacium? Vn-
de ergo eris beatus? Filij hominum vsquequo graui cor- Psalm. 4.
de? Non vultis esse graui corde, qui terreno mendacio oneratis cor vestrum? Quousque fuerunt graui corde homines? Antequam veniret Christus, antequam resurgeret Christus, fuerunt homines graui corde. Quousq; graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mẽdacium? Volentes beati esse, eas res quæritis, vnde miseri sitis. Fallit vos quod quæritis, mendacium est quod quæritis. Beatus vis esse? Ostendo tibi, si vis, vnde habes beatus esse. Sequitur ibi, Vsquequo graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Scitote,
Quid? Quoniam dominus magnificauit sanctũ suum. Ibidem.
Venit Christus ad miserias nostras, esuriuit, sitiuit, fatigatus est, dormiuit, mira fecit, mala passus est, flagellatus est, spinis coronatus est, sputis illitus, alapis cæ-
sur,

A sus, ligno fixns est, lancea vulneratus est, in sepulchro positus, sed tertia die resurrexit, finito labore, mortua morte. Ecce ibi oculum habete in eius resurrectione, quia ita magnificauit sanctum suum, vt resuscitaret eũ a mortuis, & daret ei honorem in cœlo sedenti ad dexteram suam. Ostendit tibi quid debeas sapere, si vis beatus esse. Hic enim beatus esse non potes, quia nemo hîc beatus esse potest. Bonam rem quæris, sed terra ista non est regio eius quam quæris. Quid quæris? Beatam vitã. Sed non est hîc. Aurum si quæreres in illo loco vbi non est, ille qui nouit quia non est ibi, nónne diceret tibi, quid fodis, quid terram solicitas? Fossam facis qua descendas, non vbi aliquid inuenias: quid ea responsurus admonenti te? Aurum quæro. Et ille, Non tibi dico, nihil est quod quæris, sed non est ibi quod quæris. Sic & tu quando dicis, Beatus esse volo, bonam rem quæris, sed non est hîc. Si habuit illud hîc Christus, habebis & tu in regione mortis tuę. Quid ille inuenit hîc, attende, veniens de alia regione: & quid inuenit, nisi quod hîc abundat? Manducauit tecum, quod abũdat in cella mi-

B seriæ tuæ. Acetum hîc bibit, fel hîc habuit. Ecce quid in cella tua inuênit. Sed ad magnam mensam suam te inuitauit, mensam cœli, mensam angelorum, vbi ipse panis est. Descendens ergo, & ista mala inueniens in cella tua, non dedignatus est talem mensam tuam, & promisit suam. Et quid nobis dicit, Credite credite vos venturos ad bona mensæ meæ, quandò non sum dedignatus mala mensæ vestræ. Malum tuum tulit, & bonum suum dabit. Vitam suam promisit nobis. Sed incredibilius est quod fecit. Mortem suã prærogauit nobis, tanquam diceret, Ad vitam meam vos inuito, vbi nemo moritur, vbi nemo deficit. Ecce ad quod vos inuito, ad regionem angelorum, ad amicitiam patris & sancti spiritus, ad cœnam sempiternam, ad fraternitatẽ meam: postremò ad meipsum. Ad vitã meam vos inuito. Non vultis credere, quia dabo vobis vitam meã? Tenete pignus mortẽ meam. Modo ergo eum in ista morte corruptibili viuim⁹, morũ mutatione cũ Christo moriamur, à morte iustitię cum Christo viuamus, beatã vi-

C tam nõ accepturi nisi cũ ad illũ venerimus qui venit ad nos, & cũ illo esse cœperimus qui mortu⁹ est pro nobis.

Eodem die. Sermo III.

Ser. CXLII. SAlutis humanæ fratres charissimi, & mundi rediuiua libertas non modica taxatione requiritur, sed Christi sanguine tẽperatur. Sed quãtum venerabilis diei huius officium credentibus contulit gaudium, tantum incredulis interitũ portauit & luctum. Confert lætitiam Christianis ex fide, ingerit pœnam Iudæis desperantibus ex cruce. Illis iniuria filij dei æternã contulit mortem, nobis ad perpetuam proficit salutem. Quis rogo diuinæ pietatis excessus est, vel quãta amoris amplitudo monstratur? Ad hoc deus propter hominem perditum de cœlo voluit descendere, non vt honorem in mundo accipere videretur, sed vt suspenderetur in cruce. Et dum voluit deceptũ laqueis mortis eximere, ipsam subire non dedignatus est mortem. Et qualem mortem? Quæ detestabilior omni morte ex-

Philip. 2. titisset. Hoc apostolus asseruerat dicens, Humiliauit, inquit, se vsque ad mortem, mortem autem crucis. Vnde post mortẽ victrix resurrectio parabatur. Dicamus fra-

Psalm. 117. tres, Hæc est dies quã fecit dominus, gaudeam⁹ & epulemur in ea. hoc est pascha quod colimus, in hoc peregrinamur, hoc preteritum redit, hoc voluitur in futurũ.

Eodem die sermo de Resurrectione corporum contra infideles. Sermo IIII.

PRopria fides est Christianorum, resurrectio D mortuorum. Hanc in seipso, id est, resurre- Sermo ctionem mortuorum caput nostrum Christus CXLIII. ostendit, & exemplum fidei nobis præstitit, vt hoc sperent membra in se, quod præcessit in capite. Hesterno die vobis insinuauimus, sapientes gentium (quos philosophos dicunt) ipsos qui in eis excellentissimi fuerunt, scrutatos fuisse naturam, & de operibus artificẽ cognouisse: Prophetam non audierunt, legem dei non acceperunt, sed eis deus quodammodo silens, ipsis mundi operibus loquebatur: & eos ad quærendum artificem rerum, mundi species inuitabat. Nec potuerunt in animum inducere, cœlum & terram sine authore constare. De his beatus Paulus apostolus ita loquitur, Reuela- Roma. 1. tur, inquit, ira dei de cœlo super omnem impietatem. Quid est super omnem? Non solùm super Iudæos qui dei legem acceperunt, & legis datorem offenderunt, verum etiam super impietatem gentium reuelatur ira dei de cœlo. Et ne quisquam diceret, quare, cum ipsi legem E non acceperint? secutus adiunxit, Et iniustitiam eorum qui veritatem dei in iniquitate detinent. Iam tu responde, Quam veritatem? Non enim acceperunt legem, non enim audierunt prophetam. Audi quam veritatem. Quoniam quod notum est, inquit, dei, manifestum est in illis. Vnde manifestum? Adhuc audi, Deus enim illis manifestauit. Si adhuc quæris, quomodo manifestauit, quibus legem non dedit? Audi quomodo, Inuisibilia enim eius à constitutione mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur. Inuisibilia enim eius, hoc est, inuisibilia dei, à constitutione mundi, id est, ex quo constituit mundum, per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, illa per hæc intellecta conspiciuntur. Sempiterna quoque, verba Apostoli dico, ipsa attexo. Sempiterna quoque virtus eius & diuinitas (subaudis intellecta conspiciuntur) vt sint inexcusabiles. Quare inexcusabiles? Quia cognoscẽ- Ibidem. tes deum, nõ sicut deum glorificauerũt, aut gratias egerunt. Non dicit, nescientes deum, sed cognoscẽtes. Vnde cognoscentes? Ex his quæ fecit. Interroga pulchritudinem terræ, interroga pulchritudinem maris, interroga pulchritudinem dilatati & diffusi aëris, interroga pulchritudinem cœli, interroga ordinem syderum, in- F terroga solem fulgore suo diem clarificantem, interroga lunam fulgore suo sequentis noctis tenebras temperantem, interroga animalia quæ mouentur in aquis, in terris, quæ volant in aëre, latẽtes animas, perspicua corpora, visibilia regẽda, inuisibiles regẽtes: interroga ista: Respondent tibi omnia, Ecce vide, pulchra sumus. Pulchritudo eorum, confessio eorum est. Ista pulchra mutabilia quis fecit, nisi incommutabilis pulcher in seipso? Denique homines vt possent intelligere & cognoscere deum vniuersi mundi creatorem, in ipso homine interrogauerũt hæc duo, corpus, & animam: hoc interrogabant quod & ipsi gestabant, videbant corpus, animam non videbant. Sed corpus nisi de anima non videbant. Videbant enim per oculum, sed intus erat qui per fenestras aspiciebat. Denique discedente habitatore, iacet domus. Discedente qui regebat, cadit quod regebatur. Et quoniam cadit, cadauer vocatur. Nónne ibi oculi integri? Etsi pateãt, nihil vident. Aures assunt, sed migrauit auditor. Linguæ organum manet, sed abscessit musicus qui mouebat. Interrogauerũt ergo ista duo, corpus quod videtur, & animam quæ nõ videtur: & inuenerũt melius esse illud quod non videtur, quàm illud quod videtur: maiorem esse animam latentem, deterio-

G rem eatnem apparentem. Viderunt ista, intuiti sunt, discusserunt utrunque, & inuenerunt utrunque mutabile in ipso homine. Mutabile corpus per aetates, per corruptiones, per alimenta, per refectiones, per defectiones, per vitam, per mortem. Transierunt ad animam quam utique comprehenderant meliorem, & inuisibilem mirabantur, & inuenerunt & ipsam mutabilem, modo velle, modo nolle: modo scire, modo nescire: modo meminisse, modo obliuisci: modo timere, modo audere: modo ire in sapientiam, modo in stultitiam deficere. Viderunt & ipsam mutabilem, transierunt & ipsam. Quaesierunt enim aliquod immutabile. Sic ergo peruenerunt ad cognoscendum deum qui fecit, per ista quae fecit: sed non sicut deum honorauerunt, aut gratias egerunt: ut ipse dicit apostolus, sed euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum. dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. Et quo peruenerunt? Et immutauerunt, inquit, gloriam incorruptibilis dei, in similitudinem imaginis corruptibilis hominis. *Roma. 1.*

H Idola dicit. Et parum erat facere idolum ad speciem hominis, & ad sui operis similitudinem addicere artificem, parum fuit hoc: sed insuper quid? Et volucrum & quadrupedum & serpentium. Omnia quippe ista quasi muta animalia & irrationabilia illi quasi magni sapientes deos sibi fecerunt. Reprehendebam quando adorabas imaginem hominis, quid tibi faciam quando adoras imaginem canis, imaginem colubri, imaginem crocodili? Peruenerunt usque ad ista. Quantum quaerentes in superna euecti sunt, tantum cadentes in ima demersi sunt. Altius enim mergitur, quod de alto cadit. Hi ergo (sicut hodie vos commonui) quaesierunt quod postea, id est, quod post hanc vitam sit futurum. Quaesierunt sicut homines: sed quando inuenirent, cum homines essent: doctrinam dei non habuerunt, prophetas non audierunt, non potuerunt inuenire, suspicati sunt. Retuli heri vobis suspiciones illorum. Exeunt animae malae, inquiunt, & quia immundae sunt, continuo in alia corpora reuoluntur. Exeunt animae sapientium atque iustorum: & quia bene vixerunt, volant ad coelum. Age bene, bene inuenisti illis locum, volantes ad coelum peruenerunt. Et quid ibi?

I Ibi erunt, inquiunt, & requiescent cum diis. Sedes eorum erunt stellae. Non malum habitaculum illis inuenistis, vel ibi illas dimittite, nolite illas deiicere. Sed, inquiunt, post tempora longa, facta penitus obliuione veterum miseriarum, incipiunt velle reuerti ad corpora, & delectabit eas venire: & rursus veniunt ad ista patienda, ad ista toleranda, ad obliuiscendum deum, ad blasphemandum deum, ad sequendas corporis voluptates, ad pugnas contra libidines. Veniunt ad istas miserias, unde & quo? Dic mihi quare? Quia obliuiscuntur. Obliuiscuntur & delectationem carnis, hoc solum mali sui meminerunt unde ruerunt. Veniunt. Quare? Quia delectat eos rursus in corporibus habitare. Unde delectat eos, nisi per memoriam, quia ibi aliquando habitauerunt? Dele totam memoriam, & forte residuam facies sapientiam. Nihil remaneat quod reuocet. Et horruit quidam author ipsorum cui demonstrabatur, vel qui inducebat apud inferos demonstrantem patrem filio suo. Nostis enim prope omnes haec, atque utinam pauci nosceretis. Sed pauci nostis in libris, multi in theatris, quia Aeneas descendit ad inferos, & ostendit illi pater suus animas Romanorum magnorum venturas in corpora: expauit ipse Aeneas, & ait,

Virgili. 6. Aeneidos. O pater, an ne aliquas ad coelum hinc ire putandum est Sublimes animas, iterumque ad tarda reuerti Corpora? Sentiendum ne est, inquit, quod eant ad coelum, & iterum redeant? Quae lucis miseris tam dira cupido? Melius filius intelligebat, quam pater exponebat. Reprehendit cupiditatem animarum rursus in corpora redire volentium. Dixit diram cupiditatem, dixit eas miseras, nec erubuit eas. Ad hoc philosophi perduxistis, ut purgatur animae, perueniant ad summam munditiam, & per ipsam munditiam obliuiscantur omnia, & per obliuiones miseriarum redeant ad miserias corporum. Dicite obsecro, Nonne etiam haec si vera essent, inquam, quae sine dubio falsa, quia foeda sunt, nonne melius nescirentur? An forte dicturus es mihi, non eris sapiens si ista nescieris? Ut quid illa sciam? possum ne esse modo melior, quam tunc ero in coelo? Si in coelo, quando ero melior & perfectior, obliuiscar omnia quae hic didici, & haec ibi melior nesciturus sum, sine modo illa nescire. In coelo habitantem dicis omnia obliuiscentem, sine in terra esse bonorum omnium nescientem. Deinde ergo rogo te, an sciant se istae animae in coelo, passuras esse rursus huius vitae miserias, an nesciunt? Elige quod volueris. Si sciunt se passuras esse tantas miserias, quomodo sunt beatae miserias suas futuras cogitantes? Quomodo sunt beatae, ubi sunt sine securitate? Sed video quid eligas: dicturus es, nesciunt. Laudas ergo ibi hanc ignorantiam quam me nunc habere non sinis, docendo me in terra, quod me nesciturum dicis in coelo. Nesciunt, inquis. Si nesciunt, & se non putant passuras, errando sunt beatae. Quod enim passurae, putant se non passuras. quod falsum putare, quid est aliud quam errare? Erunt ergo errore foelices, erunt beatae non aeternitate, sed falsitate. Liberet nos veritas ut beati vere esse possimus, quoniam non vacat sermo redemptoris nostri, Si vos filius liberauerit, tunc vere liberi eritis. Ipse enim dixit, Si manseritis in verbo meo, vere discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos. Deinde audite aliud peius, aliud dolendum, vel potius irridendum. Hic sapiens, hic philosophos hoc est interrogatus, verbi gratia, Pythagoras, Plato, Porphyrius, & nescio quis alius ipsorum, Quare philosopharis? Propter, inquit, beatam vitam. Quando habebis istam beatam vitam? Cum hoc corpus, inquit, reliquero in terra. Modo ergo misera vita geritur, sed spes est beatae vitae: ibi beata vita geritur, sed spes est miserae vitae. Ergo si spes nostrae infoelicitatis est foelix, & foelicitas infoelix, abiiciamus haec, & vel rideamus quia falsa sunt, vel doleamus quia magna existimantur. Sunt enim ista fratres mei magna, magnorum deliramenta doctorum. Quanto melius tenemus magnorum sacramenta doctorum? Amore corporum dicunt redire animas purgatas, mundatas, sapientes, purgatas animas amore corporum redire ad corpora. Ergo anima purgata si sic amat, nonne amor iste magnae sunt sordes? Sed corpus est omne fugiendum, magnus eorum Porphyrius philosophus, fidei Christianae acerrimus inimicus, quia iam Christianis temporibus fuit, sed tamen ab ipsis deliramentiis erubescendo, a Christianis ea aliqua parte correptus, dixit: Corpus est omne fugiendum. Omne dixit, quasi omne corpus vinculum aerumnosum sit animae. Et prorsus si corpus qualecunque est fugiendum, non est ut laudes eius corpus: & dicas, quomodo deo docente fidea nostra laudat corpus: quia & corpus quod modo habemus, quamuis habeamus hinc de peccato poenam, & corpus quod corrumpitur aggrauat animam: tamen habet corpus istud speciem suam, dispositionem membrorum, distinctionem sensuum, erectam staturam, & cetera

Right-margin notes and section letters of this column, in order: K (at "Sentiendum ne est"); L (at "rias, quomodo sunt beatae"); *Ioan. 8.* (at "mei eritis"); M (at "ibi beata vita geritur"); *Roma. 4.* (at "losophus, fidei Christianae"); *22. de Ciui.* (at "reptus, dixit"); *de ci.x.c.16.* (at "quasi omne corpus"); *Sapien. 9.* (at "bet corpus istud").

A cætera quæ bene cõsiderantes stupent. Veruntamen il-
lud omnino incorruptibile, omnino immortale, om-
nino ad mouendum agile & facile erit. Sed ait Por-
phyrius, Sine causa mihi laudas corpus. Qualecunque
corpus, si vult esse beata anima, corpus est omne fugiẽ-
dum. Hoc dicunt philosophi, sed errant, sed delirant.
Cito probo, nolo diutius disputare, libros vestros lego,
quia illa quæ prædicata sunt, debent habere subditum.
Duo enim sunt inuicem sibi connexa, prędicata & sub-
dita. Superat omnia deus, huic cuncta sunt subdita. Et
anima si habet aliquem honorem apud deum, debet ha
bere aliquid subditum. Sed nolo hinc diutius disputa-
re, libros vestros lego, mundum istum animal diciris,
id est, cœlum & terram, maria omnia, quæ sunt ingẽtia
corpora, & immensa vsquequaq; elementa. Totum hoc
vniuersum corpus quod ex his elementis omnibus cõ-
stat, dicitis esse animal magnum: id est, habere animam
suam, sed sensus corporis non habere, quia extrinsecus
nihil est quod sentiri posit: habere tamen intellectum,
hærere deo: & ipsam animam mundi vocari Iouem vel
B vocari Hecaten, id est, quasi animam vniuersalem mũ-
dum regentem, & vnum quoddam animal facientem:
eundémq; mundum æternum esse dicitis, superfuturũ,
finem non habiturum. Si ergo æternus mundus, & sine
fine manet mundus, & animal est mundus, anima ista
semper tenetur in mundo, certe corpus est omne fugiẽ-
dum. Quid est quod dicebas, Corpus est omne fugien-
dum? Ego dico beatas animas incorruptibilia corpora
semper habituras. Tu qui dicis corpus omne fugiendũ,
occide mundum. Tu dicis vt fugiam de carne mea: fu-
giat Iupiter tuus de cœlo & terra. Quódq; inuenimus
eundem Platonem magistrum istorum omnium, in li-
bro quodam suo quem scripsit de cõstitutione mundi,
inducere deum factorem deorum, facientem scilicet
deos cœlestes, stellas omnes, solem & lunam, Dicit er-
go deum opificem deorum cœlestium, dicit ipsas stel-
las habere animas intellectuales, quæ intelligunt deum,
& corpora visibilia quæ cernuntur. Dico vt intelligatis,
C Sol iste qui videtur, non videretur nisi corpus esset. Hoc
verum est: stella vlla vel luna non videretur nisi cor-
1. Corint. 15. pus esset. verum dicit. Ideo dicit & Apostolus, Et cor-
pora cœlestia, & corpora terrestria. Et sequitur, Alia
gloria cœlestium, alia & terrestrium. Et rursus dicens
de gloria cœlestium corporum apostolus adiunxit &
ait, Alia gloria solis, alia gloria lunæ, alia gloria stel-
larum. Stella enim à stella differt in gloria, sic & resurre-
ctio mortuorum. Videtis quia promissa est sanctorum
corporibus claritas, & diuersa species claritatis, quia di-
uersa sunt merita charitatis. Sed illi qui dicunt, stellæ
istæ quas videtis, corpora sunt quidem, sed habent suas
animas intellectuales, & sunt dij: iterum de corporibus,
quia corpora, verum dicunt. Sed vtrum habeant ani-
mas suas, vt quod discutio modo, veniamus ad rem:
Inducitur deus à Platone ipso alloqui deos quos fecit
de corporali & incorporali substantia, atque inter cæ-
tera dicere illis, Quoniam estis orti, immortales esse &
indissolubiles non potestis. Iam ad istam vocem illi in-
tremiscere poterant. Quare? Quia immortales esse cu-
piebant, & mori nolebant. Ergo vt eis auferret timorẽ,
secutus adiunxit atque ait, Non tamen dissoluemini,
neque vos vlla mortis fata periment, nec erunt valen-
tiora quàm consilium meum, quod maius est vincu-
lum ad perpetuitatem vestram, quàm illa quibus colli-
gati estis. Ecce deus securitatem dat diis à se factis: secu-
ritatem illis dat immortalitatis: securitatem illis dat
quòd non relinquant globos corporum suorum. Cer- D
te corpus est omne fugiendum. Quantum existimo re-
sponsum est illis, sicut intelligere potestis, sicut & nos
loqui possumus, quantũ hora sermonis permittit, quan-
tum capacitas nostra sinit, responsum est eis. Iam verò
quod & ipsi dicant de resurrectione corporum quasi
acutè & non eis, sicut arbitrantur, etiam nos responde-
re possumus, multum est vt hodie vobis dicam. Sed
quia semel promisi vobis, per istos dies istam de resur-
rectione carnis quæstionem esse versandam, ad ea quæ
restant, adiuuante domino & aures & corda in crasti-
num præparate.

Feria tertia Pascha. Sermo I.

RESurrectio domini nostri Iesu Christi & ho- *Sermo*
die recitata est: sed de altero libro euangelij *CXLIIII.*
qui est secundum Lucam. Primo enim lecta
est secundum Matthæum, hesterna autem die secun- *Matth. 28.*
dum Marcum, hodie secundum Lucam. Sic habet or- *Mar. 16.*
do euangelistarum. Sicut enim pasio ipsius ex omni- *Luc. 24.*
bus euangelistis conscripta est, sic dies isti septem vel E
octo durant spacium, vt secundum omnes euangelistas
resurrectio recitetur. Pasio autem quia vno die legitur,
non solet legi nisi secundum Matthæum. Voluerã ali-
quando vt per singulos annos secundum omnes euan-
gelistas etiam pasio legeretur, factum est, non audierũt
homines quod cõsueuerunt, & perturbati sunt. Qui au-
tem amat literas, & non vult semper esse idiota, omnia
nouit, & omnia diligẽter inquirit. Sed sicut cuiq; à deo *Rom. 12.*
parata est mensura fidei, sic quisq; proficit. Nunc atten-
damus quod hodie cum legeretur audiuimus. Nã quod
heri commendaui charitati vestræ expresimus, hodie
audierimus infidelitatem discipulorum, vt intelliga-
mus quantum eius beneficio nobis præstitum est. Si cre
damus quod nos audiuimus, vocauit eos, instruxit eos,
vixit cum eis in terra, fecit ante oculos eorum tãta mi-
rabilia vsque ad mortuos suscitandos. Mortuos resusci-
tauit, carnem suam non credebatur resuscitare. Vene-
runt mulieres ad monumentum, corpus in monumen-
to non inuenerunt, resurrexisse dominum ab angelis
audierunt, fœminæ viris nunciauerunt. Et quid scriptũ
est? quid audistis? Visa sunt ista ante oculos eorum qua- *Luca 24.*
si deliramenta. Magna infidelitas cõditionis humanæ. F
Quando locuta est Eua quod dixerat serpẽs, audita est, *Genes. 3.*
citò mulieri creditum est: fœminis vera dicentibus vt
viueret Christus, minus creditum est. Nã hoc est quod
egit dominus Iesus Christus, vt prius illud sexus fœmi-
neus nunciaret. Quia ergo per sexum fœmineum ceci-
dit homo, per sexum fœmineum reparatus est homo:
quia virgo Christum peperit, fœmina resurrexisse nun-
ciabat: per fœminam mors, per fœminam vita. Sed non
crediderunt discipuli quod dixerant fœminæ, delirare
putauerunt, quando veritatem nunciabant. Ecce alibi,
Duo ambulabant in via, & loquebantur secum de his
quæ acciderãt in Hierusalem, de iniquitate Iudæorum,
de morte Christi ambulabant fabulantes, & quasi mor-
tuum dolentes, resurrexisse nescientes. Apparuit & ipsis,
factus est tertius viator, miscuit cum eis amica collo-
quia, oculi eorum tenebantur ne agnoscerent eũ. Opor
tebat enim vt amplius cor instrueretur. Cognitio dif-
fertur, quærit ab eis quid inter se loquerentur, vt quod
ipse sciebat, illi faterentur. Et quod audistis, mirari cœ-
perunt, quia de re clara & tã manifesta velut à nescien-
te interrogabantur, Tu solus, inquiunt, peregrinus es in
Hierusalem, & nescis quæ ibi gesta sunt? At ille dixit, *Luca 24.*

G Quę? De Iesu Nazareno qui fuit propheta potens factis
& dictis. O discipuli, Propheta erat Christus dominus
prophetarum, iudici nomen præconis imponunt, ad a-
lienigenarum verba deuenerant. Quid est quod dixi?
Matth. 16. Recolite quòd quãdo ipse Iesus ait discipulis suis: Quẽ
dicunt homines esse filiũ hominis? Responderunt opi-
niones alienas. Alij dixerunt quòd Helias es, alij quia
Ioannes baptista, alij quia Heremias, aut vnus ex pro-
phetis. Verba ista alienorum erant, non discipulorum.
Ecce ad ista verba discipuli venerunt. Nunc ergo vos
quem me esse dicitis? Respondistis mihi opiniones a-
lienas, fidem vestram volo audire. Tunc Petrus vnus
pro omnibus, Tu es Christus filius dei viui. Non qui-
cunque vnus ex prophetis, sed filius dei viui, adimple-
tor prophetarum, creator angelorum. Tu es Christus
filius dei viui. Audiuit quod decuit eum audire ex hac
voce, & tali voce, Beatus es Simon bar Iona, quia non
tibi reuelauit caro & sanguis, sed pater meus qui in cœ-
lis est. Et ego dico tibi, Tu es Petrus, & super hanc pe-
H tram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non
præualebunt aduersus eam. Tibi dabo claues regni cœ-
lorum: & quæcunque solueris super terram, soluta erũt
& in cœlo: & quæcunque ligaueris super terram, ligata
erunt & in cœlo. Fides hoc meruit audire, non homo.
Nam ipse homo quid erat, nisi quod ait Psalmista, Om-
Psalm. 115. nis homo mendax? Denique continuò post hæc verba
denunciauit eis passionem suam & mortẽ. Expauit Pe-
trus & ait, Absit à te domine: non fiet istud. Tunc do-
minus, Redi post me satana. Petrus satanas, vbi sunt il-
Matth. 16. la verba, Beatus es Simon bar Iona? Nunquid beatus
satanas? Beatus de deo, satanas de homine. Denique ip-
se dominus exposuit quare illum dixerit satanam. Non
enim sapis quæ dei sunt, sed quæ sunt hominis. Vnde
tunc beatus? Quia non tibi reuelauit caro & sanguis, sed
pater meus qui est in cœlis. Vnde postea satanas? Non
sapis quæ dei sunt, quæ quando sapueras beatus eras, sed
sapis quæ hominis sunt. Ecce quomodo alternabat ani-
ma discipulorum quasi ex ortu & occasu, modo stabat,
modo iacebat, modo illuminabatur, modo tenebra-
batur, quia de deo illuminabatur, de suo tenebrabatur.
Psalm 33. Vnde illuminabatur? Accedite ad eum, & illuminami-
Ioan. 8. ni. Vnde tenebrabatur? Qui loquitur mẽdacium, de suo
I loquitur. Filium dei eum dixerat, & timebat ne morere-
tur, cum filius dei esset. Nisi ille venisset vt morere-
tur, nos vnde viueremus? Vnde nos habemus vitam,
inde ille habuit mortem. Ipsum Euangelium attende,
Ioan. 1. In principio erat verbum, & verbum erat apud deum,
& deus erat verbum. Quære ibi mortem. Vbi? Vnde?
Quomodo? Erat verbum, verbum apud deum, deus
verbum. Si inuenis ibi carnem & sanguinem, inuenis
mortem: ergo ille verbum. Vnde illi mors? A nobis ho-
minibus in terra positis, mortalibus, corruptibilibus,
peccatoribus. Vnde vita? Non erat illi vnde haberet
mortem, non eramus nos vnde haberemus vitam. Ac-
cepit ille mortem de nostro, vt daret nobis vitam de
suo. Quomodo ille mortem de nostro? Verbum caro
factum est, & habitauit in nobis. Accepit hinc à nobis
quod offerret pro nobis. Vita autem vnde nobis? Et vi-
ta erat lux hominum. Ipse nobis vita, nos illi mors. Sed
qualis mors? Dignatione, non conditione, quia digna-
tus est, quia voluit, quia misertus est. Potestatem habeo
Ioan. 10. ponendi animam meam, & iterum sumendi eam. Hæc
Petrus nesciebat, quando audita morte domini expa-
uit. Sed ecce iam dixerat dominus moriturum se, & re-
surrecturum tertia die. Factum est quod prædicabat, &
non credebant quod audierant. Ecce iam triduum est K
ex eo quo ista facta sunt, & nos putabamus quòd ipse *Luca 24.*
erat redempturus Israël. Sperabatis, iam desperatis, de
spe cecidistis, leuat vos qui vobiscum ambulat. Disci-
puli erant, ipsum audierant magistrũ, nouerant ipsum,
ab illo instructi erant, & non potuerunt imitari & ha-
bere fidem latronis pendentis in cruce. Sed forte aliqui
vestrum nesciunt quid dixi de latrone, non audiendo
passionem secundum omnes Euangelistas. Iste enim
euangelista Lucas narrauit quod dico, quia duo latro- *Luca 23.*
nes crucifixi sunt cum Christo: dixit & hoc Matthæus,
Sed vnus eorum latronum qui insultauit domino, & al-
ter eorum qui credidit Christum: Matthæus non dixit,
Lucas dixit. Recolamus fidem latronis quam non in-
uenit Christus post resurrectionem in discipulis suis.
Pendebat in cruce Christus, pẽdebat & latro. In medio
ille, illi à lateribus. Insultat vnus, credit alter: iudicat *Matth. 27.*
melius ille. Ille enim qui insultabat, hoc dixit, Si filius
dei es, libera te. Et alius ad illum, Tu non times deum?
Si nos propter facta nostra meritò patimur, ipse quid L
fecit? Et conuersus ad eum, Memento, inquit, mei do- *Luca 23.*
mine dum veneris in regnum tuum. Magna fides: huic
fidei quid addi possit, ignoro. Titubauerunt qui vide-
runt Christum mortuos suscitantem: credidit ille quem
videbat secum in ligno pendentem. Quando illi titu-
bauerunt, tunc ille credidit. Qualem fructum Christus
de arido ligno percepit? Quid enim dominus dixerat,
Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso. Tu dif-
fers te, ego agnosco te. Quando hoc speraret latro, ad-
ductus de latrocinio ad iudicem, à iudice ad crucem,
de cruce ad paradisum? Deinde ipse attendens merita
sua, non dixit, Memento mei vt liberes me hodie, sed
cum veneris in regnum tuum, tunc memor mei esto, si
mihi tormenta debentur, vel quousque veneris in re-
gnum tuum. Et ille, non sic inuasisti regnum cœlorum,
vim fecisti, credidisti, rapuisti, hodie mecum eris in pa-
radiso. Non te differo. Tantæ fidei hodie reddo quod
debeo. Latro dicit, Memento mei domine cum vene-
ris in regnum tuum. Non solùm credebat resurrecturũ,
sed etiam regnaturum. Pendenti, crucifixo, cruento, li-
gno hærenti, cum veneris, inquit, in regnum tuum: &
illi, Nos sperabamus. Vbi latro inuenit, discipulus per-
didit. Deinde iam charissimi magnum sacramentum M
quod cognouimus, audire: Ambulabat cum illis, susci- *Luca 24.*
pitur hospitio, panem frangit, & cognoscitur. Et nos nõ
dicamus quia Christum non cognouimus, nouimus si
credimus. Verum est. Nouimus si credimus, habemus si
credimus. Habebant illi Christum in cõuiuio, nos intus
in animo. Plus est Christum habere in corde, quàm in
domo. Cor enim nostrum interius nobis est, quàm sit
domus nostra. Iam verò vbi debet eum fidelis agnosce-
re? Agnoscit qui fidelis est: qui autem catechumenus est,
ignorat. Sed ianuam contra eum nemo claudat, vt no-
uerit. Hesterna die admonui charitatem vestram, quia
resurrectio Christi est in nobis si bene viuamus. Si vita
nostra mala moriatur, & quotidie noua proficiat. Abũ-
dant hic pœnitentes. Quando illis imponitur manus, fit
ordo longissimus. Orate pœnitentes, & eunt orare pœ-
nitentes. Quomodo pœnitet quod fit? si pœnitet, non
fiat. Si autẽ fit, nomẽ erat, crimen manet. Aliqui ipsi sibi
pœnitẽtiæ locum petierũt, aliqui excõmunicati à nobis
in pœnitẽtiæ locum redacti sunt, nolunt inde surgere,
quasi electus sit locus pœnitẽtiũ. Qui debet esse locus hu-
militatis, fit locus humilitatis. Vobis dico qui vocamini
pœnitẽtes, & non estis: Vobis dico, Quid vobis dicam?
Laudo

A Laudo vos? in hoc non laudo, sed gemo & plango: Et quid faciam fratres? immutate vitam in melius. Mutate, quia finis incertus est. Omnis homo cum casu suo ambulat. Quid differtis bene viuere, cum putatis quia longa erit vita? Longam vitam putatis, & mortem subitaneam non timetis. Sed ecce longa sit: & quæro vnum pœnitentem, & non inuenio. Quanto melius bona longa quàm mala vita erit? Longam cœnam malam ferre nemo, longam vitam malam omnes habere volunt. Vtique si grande quod viuimus, bonum sit ipsum grande. Quid enim vis mali, dic mihi, in omnibus actibus tuis, cogitationibus, cupiditatibus? In terram non vis segetem malam, non vis vtique malam, sed bonam, arborem, equum, seruum, bonum amicũ, bonum filium, vxorem bonam. Et quid hæc magna cõmemorem, quando non vis vestem malam habere, sed bonam, caligam postremo ipsam non vis nisi bonam? Aut da mihi aliquid te velle quod malum est, nec te velle aliquid bonum: puto villam malam non vis, sed bonam, solam animam malam vis? Quid te offendisti? Quid de te tuipse male meruisti? Inter bona tua non vis esse malũ nisi te solum. Puto, quia dico quod soleo, & facitis quod soletis. Ego

De verbis domini sermo.16.

B coram deo excutio vestimẽta mea. Timeo ne mihi imputetur quia non dico, officium meum impleo, fructũ vestrum quæro, de bonis operibus vestris gaudium habere volo, non pecuniam. Non enim qui bene viuit, diuitem me facit: & tamen diuitiæ meæ non nisi spes vestra est, in Christo gaudium meum, solatium meum, & respiramentum periculorum: in his tentationibus nullum est nisi bona vita vestra. Obsecro vos fratres, si obliti estis vestri, miseremini tamen mei.

Eodem die, de resurrectione domini:

Sermo II.

Sermo CXLV.

DE resurrectione domini quod sequebatur in Euangelio secũdum Lucam, hodie terminatum est, vbi audiuimus apparuisse dominum in medio discipulorũ suorum discrepãtium & non credentiũ. Tam verò inopinatum fuit & incredibile, vt nec videntes viderent. Videbant enim viuum quem planxerant mortuum, videbãt in medio sui stantem, quem doluerant in cruce pendentem. Videbant ergo: & quia suis oculis non credebant, vt verum viderent, falsum putabant. Aestimabant sicut audistis, se spiritum videre. Quod postea crediderunt de Christo pes-

Luc.24.

C simi hæretici, prius hoc crediderunt titubantes apostoli. Sunt enim hodie qui non credunt carnẽ habuisse Christum, quia & partum virginis destruunt, & nolunt eum natum ex fœmina credere. Verbum caro factum est: prorsus à sua fide vel potius à sua infidelitate, totam istam dispensationem salutis nostræ, quòd factus est homo pro inueniendo homine qui deus fecerat hominem: totum hoc quod Christus in remissionem peccatorum nostrorum verum non falsum sanguinem fudit, & de vero suo sanguine chirographum peccatorum nostrorum deleuit: hoc totum hæretici damnabiles euacuare conãtur, totum hoc Manichæi nõ credunt. Ecce loquitur & Euangelium, Stabat dominus inter discipulos suos, nondum credentes quòd resurrexerat. Videbant eum, & putabant se spiritum videre. Si nihil mali est credere Christum fuisse, non carnem: si nihil mali est, dimittantur in ista opinione discipuli. Attendite vt intelligatis quod volo dicere, deus autem donet vt dicam, vt sic dicam, quomodo vos audire expedit. Ecce hoc ipsum repeto. Aliquando ipsi detestabiles carnem detestantes, & secundum carnem viuentes: aliquando

Ioan.1.

Coloss.2.

hoc dicunt, & sic decipiunt. Qui melius credunt de D Christo, illi qui dicunt quia carnem habuit, an nos qui dicimus, deus erat spiritus, & oculis hominum nõ corpus, sed deus apparebat? Quid est melius, caro an spiritus? Quid responsuri sumus, nisi spiritum carne esse meliorem? Si ergo dicis, Confiteris quia spiritus melior est quàm caro: Melius ego de spiritu sentio, qui eum spiritum fuisse dico, non carnem. O infœlix error. Quare ergo spiritum & carnem dico fuisse Christum? Tu dicis spiritum, ego spiritum & carnem. Non tu melius dicis, sed minus dicis. Audi ergo totum quod dico ego, id est, catholica fides, & quod dicit fundatissima fides, & serenissima veritas. Tu qui dicis spiritum tantùm fuisse Christũ, quod est & spiritus noster, id est, anima nostra, hoc dicis tãtum fuisse Christum. Audi quid dicas, Dico quod dicas. Erat ipse spiritus ex ea natura & substantia vnde & noster est spiritus. Quanto minus dicas, attende. Erat ibi verbum, tu dicis, humanus spiritus solus. Ego dico, verbum, spiritus, corpus, deus & homo. Si duo nolo dicere, isto vtor compendio, Deus & homo, & verus deus, & verus homo. Sed de ipso homine si quæris à me, duo iterum dico, Anima humana, caro humana. Tu homo es propter animam & carnem, & E ille Christus propter deum & hominem. Ecce quod dico. Sed tu melius te dicere putas, quia dicis, spiritus erat, spiritus apparebat, spiritus videbatur, spiritus in homine conuersabatur. Hoc dicis, hoc dixi, hoc putabant & discipuli. Si nihil malum dicis, si bonum est quod dicis, bonum erat quod discipuli putabant. Si dominus eos dimittit vt sic putent, dimittendus es & tu. Hoc enim credebãt quod & tu. Si bonum est quod tu credis, bonum erat quod illi credebant. Sed non erat bonum. Ait illis dominus, Quid turbati estis, & cogitationes ascendunt in cor vestrũ? Cogitationes istæ terrenæ sunt. Si enim cœlestes essent, descẽderent in cor, non ascenderẽt. Quare enim dicitur nobis, Sursum cor vestrum, nisi vt terrenæ cogitationes non ante se inueniant cor nostrum, quod sursum posueramus? Ergo quid turbati estis, & cogitationes ascendunt in cor vestrum? Videte manus meas & pedes meos, palpate & videte. Parum est vobis attendere: manus mittite. Si parum est attendite. Nec sufficiat attẽdere: palpate. Nec tangere solum dixit, sed palpate & contrectate. Probent sibi manus vestræ si mentiuntur oculi vestri, palpate & videte, oculos F & manus habete. Quid palpate, & quid videte? quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Errabas cum discipulis, corrigere cum discipulis. Humanum est, concedo. Putatis spiritũ Christum, hoc & Petrus, hoc & cæteri qui spiritum putauerunt se videre: sed in isto errore non remanserunt, vt scias prorsus hoc fuisse in cordibus eorum: medicus non dimisit, accessit, medicamentum adhibuit, vulnera in cordibus videbat, & vnde vulnera cordium curaret, in corpore cicatrices ferebat. Sic ergo credamus, scio quia creditis sic: sed ne forte in agro isto domini sit herba mala, etiam eos alloquor quos non video. Nemo credat de Christo, nisi quod de se credi voluit Christus. Antequam nobis expedit vt credamus quod credi de se voluit, qui nos redemit, qui salutem nostram quæsiuit, qui pro nobis sanguinem suum fudit, qui pro nobis quod nobis nõ debebatur, attulit: hoc credamus, quòd Christus est filius dei, verbũ dei. Quid est verbum dei? Quod dicere non potest verbum hominis, hoc est verbum dei. Quæris à me, quid sit verbum dei? Si tibi vellem dicere quid sit verbum hominis, non explico, fa-

Luc.24.

G tigor,hæsito,succumbo,non possum explicare vim verbi humani. Ecce antequam dicam vobis quod volo dicere, iam verbum est in corde meo, nondum à me dictum est,& apud me est: dicitur à me,& peruenit ad te, & uon recedit à me. Intenditis vt audiatis verbum à me, mentes vestras pasco cum loquor. Diuideretis inser vos cibum si afferrem ventribus, nec totus perueniret ad singulos. Sed quanto plures estis, tanto in plura frusta quod ponerem diuideretis, & tanto minus quisque acciperet, quanto maior esset multitudo accipientium. Modo autem cibum attuli mentibus. Dico, accipite, sumite & comedite. Accepistis, comedistis,& non diuisistis. Quicquid loquor, & omnibus totum est, & singulis totum est. Ecce quomodo non potest satis explicari quantam vim habet hominis verbum, & dicitis mihi, quid est verbum dei? Verbum dei pascit angelorum tot milia. Mente enim pascuntur, mente replentur. Impler angelos, impler mundum, implet virginis vterum, nec ibi spaciatur, nec hîc angustatur. Quid est verbum dei? Ipse breuiter de se dicit, sed magnũ est quod
Ioan.10. dicit, Ego & pater vnum sumus. Nolo murmures, verba appende. Quid ergo? Plura verba de vno verbo non
H sufficiunt explicando verbum. Ergo quod non potest
Ioan.1. explicari, verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Suscepit totum quasi plenum hominem, animam & corpus hominis. Et si aliquid scrupulosius vis, animam & carnem habet & pecus. Cum dico animam humanam & carnem humanam, totam animã humanam accepit. Fuerunt enim qui hinc hæresim facerent, & dicerent quia anima Christi non habuit mentem, non habuit intellectum, non habuit rationem, sed verbum dei illi fuit pro mente & pro intellectu & pro ratione. Nolo sic credas. Totum redemit, qui totũ creauit, totũ suscepit, totum liberauit verbum. Vbi mens hominis & intellectus, ibi anima viuificans carnem. Caro vero & integra erat ibi, peccatum solum non erat ibi.

Eodem die, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Marcum, Post hæc autem duobus ex his ambulantibus, apparuit in alia effigie &c. Marc.16.

Sermo III.

Sermo CXLVI.

HOdierno die iã ecce tertiò audiuimus ex euangelio domini nostri resurrectionẽ, quemadmodum me vobis locutum esse meministis, quoniã hoc moris est, vt secundũ omnes euangelistas resurrectio domini reciterur. Marci euangeliũ est, quod modo cũ legeretur audiuimus. Marcus autem meruit istam dispensationẽ, cum in numero illorum duodecim non fuisset, quemadmodũ & Lucas, Nam cum sint quatuor euangelistæ, Matthæus, Ioãnes, Marcus & Lucas, duo sunt ex illis duodecim apostolis, id est, Matthæus & Ioannes. Sed illorum præcessio infœcunda non fuit, vt consequentes comites non haberent. Marcus & Lucas apostolorum non pares, sed suppares fuerunt. Ideo iam voluit spiritus sanctus etiã ex his qui inter duodecim nõ fuerunt, eligere ad euangelium conscribendum duos, ne putaretur gratia euangelizandi vsque ad apostolos peruenisse, & in illis fontem gratiæ defecisse. Cum enim dicat dominus de spiritu suo, & de verbo suo, quod si quis perceperit di-
Ioan.4. gneq; habuerit, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam: fons vtique manando se indicat, non remanando. Per apostolos peruenit gratia ad alios, & missi sunt euangelizare, quoniã qui vocauit primos, ipse vocauit secundos, ipse vocauit etiam vsq; ad nouissimum tempus corpus vnigeniti sui, id est ecclesiam toto orbe diffusam. Quid ergo audiuimus Marcum dicentem? K
Quòd apparuerit dominus in via duobus, sicut dixit & Marc.16.
Lucas, cuius euangelium heri audiuimus. Apparuit, inquit, duobus in via in alia effigie. Lucas autẽ hoc ipsum aliis verbis dixit, sed ab eadem sententia non deuiauit. Lucas enim quid dixit? Tenebantur oculi eorum, ne Lucæ.24.
eum agnoscerẽt. Marcus quid dixit? Apparuit eis in alia effigie. Quod ille dixit, Tenebãtur oculi eorum ne eum agnoscerent: hoc iste dixit, In alia effigie. Alia enim effigies visa est, retentis oculis non apparentis. Quid ergo fratres, quoniam Lucas dixit, quod credo vos de lectione hesterna recentissime meminisse, quòd cum benedictum frangeret panem, aperti sunt oculi eorum? Ergo clausis oculis in via cum illo comitabantur, & poterant scire vbi gressus ponerent, si clausos oculos haberent? Aperti sunt ergo ad cognitionem, non ad visionem. Dominus itaque noster Iesus Christus, ante panis fractionem ignotus, loquitur cum hominibus: in panis fractione cognoscitur, quia ibi percipitur vbi vita æterna percipitur. Hospitio suscipitur, qui domum parat in cœlo. Ait enim secundũ euangelistam Ioannem, Multæ Ioan.14.
mansiones sunt apud patrem meum: alioquin dicerem vobis, ibo parare vobis locum. Sed si iero & parauero, L
iterum veniens assumam vos. Hospes in terra esse voluit dominus cœli, peregrinus in mundo, per quem factus est mundus. Hospes esse dignatus est, vt tu haberes suscipiendo benedictionẽ, non quia ille indigebat, cum hospes intrabat. Heliam sanctum famis tempore per 3 Reg.17.
coruum dominus pascebat, & quem persequebãtur ho- De verbis
mines, ei seruiebãt aues. Afferebat seruo dei coruus ma- domini ser-
ne panes, ad vesperam carnes. Non indigebat ergo ille mo.26.
quem deus ministris auibus pascebat, & tamen quamuis Helias non indigeret, mittitur ad viduam Sareptanam, & dicitur ei, Vade, illa vidua pascet te. Defecerat eis deus, vt ad viduam mitteretur? Sed si deus seruo suo sine humano ministerio semper præberet panem, vidua vnde haberet mercedem? Mittitur ergo non indigens ad indigentem, non esuriens ad esurientem, & dicit ad eam, Vade, & affer mihi pusillum vt manducem. Illa modicum habebat quod consumptura erat, & moriendo defectura. Respondit: quantum haberet, prophetę intimauit: & ait illi propheta, Vade, prius affer mihi. Illa non dubitauit, sed obtulit. Obtulit refectionem, sed meruit benedictionem. Benedixit sanctus Helias hydriam farinæ, capsacem olei. Illud in domo repositum M
erat consumendum, & illud oleum in palo pendebat finiendum. Accessit benedictio, & vasa illa thesauri facti sunt. Laguncula olei facta est fons olei, farina parua vberrimas segetes superauit. Si Helias non indigebat, Christus indigebat? Ideo fratres mei admonet nos scriptura sancta, quia plerunque seruos suos quos potest pascere deus, ideo facit indigentes, vt inueniat operantes. Nemo superbiat quia dat pauperi, Christus pauper fuit. Nemo superbiat quia hospitem suscipit, Christus hospes fuit. Melior est susceptus quàm suscipiens, ditior accipiens quàm tradens. Qui accipiebat, cuncta possidebat: qui dabat, ab illo cui dabat acceperat quod dabat. Nemo ergo superbiat fratres mei, quãdo dat pauperi, nõ dicat in animo suo: Ego do, ille accepit. Ego suscipio, ille indiget tecto. Forte quem suscipis iustus est, ille indiget pane, tu veritate. Ille tecto, tu cœlo. Ille indiget pecunia, tu iustitia. Fœnerator esto, eroga quod recipias, noli timere ne te fœneratorẽ iudicet deus. Prorsus esto fœnerator, sed deus tibi dicit: Quid vis? Fœnerari vis. Quid est fœnerari? Minus dare, & plus accipere. Ecce

mihi

A mihi da, ego accipio minus, & do plus. Quem quæris
cui des, vnde crescat pecunia rua? Hominem quæris,
quando accipit gaudet, quando reddit plorat. Vt acci-
piat precatur, ne reddat calumniatur. Da quidem & ho-
mini, & noli te auertere ab eo qni mutuum petit. Sed tu
dedisti, nõ ploret cui dedisti: & si hoc ipsum quod da-
turus est, vel qnod accepit exigitur, forte ad manũ non-
dum habet: pertulisti petẽtem, expecta habentem, cum
habuerit reddet tibi. Sed auarus es, dicit tibi deus, Me
conueni, ego filinm diuitem, pauperem propter te feci.
2. Corin. 8. Propter nos enim pauper factus est cum diues esset. Au
rum quæris? ille fecit. Familiam qnæris? ille fecit. Pecora
quæris? ille fecit. Possessiones quæris? ille fecit. Argen-
tum quæris? ille fecit. Quid quæris rantùm quæ fecit?
Ipsum accipe qui fecit, cogita quemadmodum te dile-
Ioan. 1. xit. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est
nihil. Omnia per ipsum, & ipse inter omnia. Qui fecit
hominem, factus est homo, factus est quod fecit, ne pe-
riret quod fecit. Qui fecit omnia, fact9 est inter omnia.
Attende diuitias: quid ditius eo per quem facta sunt
omnia? Et tamen ille cum diues esset, mortalem car-
B nem accepit in vtero virginis. Infans natus est, pannis
Luca. 2. infantilibus inuolutus est, in præsepio positus est, pa-
tienter expectauit ætates, patiẽter tempora pertulit, per
quem facta sunt tempora. Suxit, vagiuit, infans appa-
ruit. Sed iacebat & regnabat, à matre nutriebarur, & ab
angelis nunciabarur, & stella fulgente declarabarur.
Tales diuitiæ, talis paupertas: diuitiæ vt creareris, pau-
pertas vt restitueteris. Quòd ille ergo pauper susceptus
est hospitio quasi pauper, dignatio fuit suscipientis, non
miseria egentis. Forte dicis tibi, O beati qui meruerunt
Luc. 24. Christum suscipere. Si ego tunc fuissem, O si vnus fuis-
sem de duobus illis quos inuenit in via. Tu esto in via,
non deerit hospes Christus. Putas enim iam non tibi li-
cere suscipere Christum? Vnde, inquis, licet? Iam resur-
gens manifestatus est discipulis suis, ascendit in cœ-
lum, ibi est ad dexteram patris, non est venturus nisi in
vltimo seculo ad iudicandum viuos & mortuos. Ven-
turus est autem in claritate, non in infirmitate, daturus
regnum, non quæsiturus hospitium. Quando dabit re-
Matth. 25. gnum, excidit tibi quod dicturus est, Cum vni ex mi-
nimis meis fecistis, mihi fecistis? Ille diues, egens est
vsque in finem seculi. Eget prorsus, non in capite, sed in
Actu. 9. membris suis, vbi dolebat quando dixit, Saule Saule
C qnid me persequeris? Obsequamur ergo Christo. No-
biscum est in suis, nobiscum est in nobis: nec frustra
Matth. 28. dixit, Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummatio-
nem seculi. Hæc faciendo agnoscimus Christum in bo-
nis operibus, non corpore, sed corde: non oculis car-
Ioan. 20. nis, sed oculis fidei. Quia vidisti, credidisti, ait cuidam
discipnlo suo incredulo, qui dixerat, Non credo nisi te-
tigero. Veni tãge, & noli esse incredulus. Tetigit & cla-
mauit, Dominus meus & deus meus. Quia vidisti cre-
didisti, ipsa est tota fides tua, quia credis quod vides:
laudo eos qui non vident & credunt, quia cum vide-
rint gaudebunt.

Eodem die, de resurrectione corporum, contra Gentiles:
Sermo IIII.

Sermo CXLVII. Diebus his sanctis resurrectioni domini dedica-
tis, quantum donante ipso possumus de car-
nis resurrectione tractemus. Hæc enim fides
est nostra, hoc bonũ in domini nostri nostri Iesu Chri-
sti nobis carne promissum est, & in ipso præcessit exem-
plnm. Voluit enim nobis, quod promisit, in fine non so-
lum pronunciare, sed etiam demonstrare. Illi quidẽ qui

tunc fuerunt cum illum viderẽt, & cum expauescerent, D
& spiritnm se videre crederẽt, soliditatem corporis te-
nnerunt. Locutns est enim non solùm verbis ad aures
eorum, sed etiam specie ad oculos eorum: parumq; erat
se præbere cernendum, nisi etiam offerret pertractan-
dum atque palpandum. Ait enim, Quid turbati estis, & Luca. 24.
cogitationes ascẽdunt in cor vestrũ? Putauerunt enim
se spiritum videre. Quid turbati estis, inquit, & cogita-
tiones ascendunt in cor vestrum? Videte manus meas,
& pedes meos: Palpate & videte, quia spiritus ossa &
carnẽ non habet, sicut me videtis habere. Contra istam
euidentiam disputabant homines. Quid enim aliud fa-
cerent homines qui ea quæ sunt hominũ sapiunt, quàm
sic disputare de deo cõtra deum? Ille enim deus est, isti
homines sunt. Sed deus nouit cogitationes hominum
quoniam vanæ sunt. In homine carnali tota regula in-
telligendi est consuetudo cernendi. Quod solent vide-
re credunt, quod non solent non credunt. Præter con-
suetudinem facit deus miracula, quia deus est: Maiora
qnidem miracula sunt tot quotidie homines nasci qui
non erant, quàm paucos resurrexisse qui erant: & tamẽ
ista miracula nõ consideratione comprehensa sunt, sed E
assiduitate viluerunt. Resurrexit Christus, absoluta est Matth. 27.
res. Corpus erat, caro erat, pependit in cruce, emisit ani-
mam, posita est caro in sepulchro. Exhibuit illã viuam,
qui viuebat in illa. Quare miramur? Quare non credi-
mus? Deus est qui fecit. Cõsidera authorem, & tolle du-
bitationem. Quærunt ergo homines, vtrum corruptio
ista corporis quã sentiunt in carne sua, futura sit in re-
surrectione mortuorũ? Dicimns non futuram. Respon-
dent nobis, Si corruptio nõ erit, quare manducabitur?
Aut si non manducabitur, qnare post resurrectionem
dominus mãducauit? Modo euangelium cum legere-
tur audiuimus, quia cum exhiberet se viuum oculis ma-
nibusq; discipulorum suorum, parum illi visum est ad
demonstrandam euidentiam corporalem, sed addidit,
Habetis hic aliquid quod manducetur? Et obtulerũt ei Luc. 24.
partem piscis assi, & fauum mellis: manducauit, & reli-
quias dedit eis. Dicitur enim nobis, Si corruptio corpo
ris non resurget, qnare manducauit dominus Christus?
Legistis quia manducauit, nunquid legistis quia esuri-
uit? Quod manducauit Iesus, potestatis fuit, non egesta-
tis. Si desideraret manducare, egeret. Rursus si mandu-
care nõ posset, minus valeret. Nunquid & angeli quan- Gene. 18.
do suscepti sunt hospitio à patribus nostris, non mãdu- Tobiæ. 12.
cauerunt, & tamen corruptibiles non fuerunt? Rursus F
dicunt, Resurgent vitia quæ erant in corpore humano
cum quibus moritur homo? Respondemus, Non resur-
gent vitia. Et dicitur nobis: Quare ergo dominus cum
suorum vulnerum cicatricibus resurrexit? Quid ad hoc
dicimus, nisi quia & hoc potestatis fuit, non necessita-
tis. Sic resurgere voluit, sic voluit quibusdam dubitanti-
bus exhibere in illa carne cicatrices vulneris, vt sana-
ret vulnus incredulitatis. Adhuc disputant & quærunt
à nobis: Paruuli qui moriũtur, paruuli resurrecturi sunt,
an ætas erit plena reuiuiscentium, quorum erat parua
morientium? Hoc quidem in scripturis definitum non
inuenimus. Incorruptibilia corpora & immortalia re-
surrectura promissa sunt. Sed si parua ætas redditur, si
statura pusilla reuocatur, nunquid & propterea infirmi-
tas reuocatur? Si parui erunt, nũquid iacebunt, & ambu-
lare non poterunt? Credibilius tamen accipitur & pro-
babilius & rationabilius, plenas ætates resurrecturas, vt
reddatur munere, quod accessurum erat tempore. Nec
enim credituri sumus senectam resurrecturã anhelam

G & curam. Postremò corruptionem tolle, & quod vis
adde. Sed inquis, Quomodo erit terrenum corpus in
cœlo? Philosophi enim gentium illi valde magni, quo-
rum vobis iam vel insanas certè vel humanas senten-
tias insinuaui, quæsierunt quippe ista non spiritu dei, sed
coniectura cordis humani: hinc maxime faciunt quæ-
stionem, tractant subtiliter de momentis ponderum, &
ordine elementorum: & dicunt (quod etiam videmus)
mundum sic esse dispositum, vt ima sit terra tanquā in
fundo eius, secūda aqua superfundatur terrę, tertius aër
veniat, quartus æther cuncta cooperiat. Illud elemen-
tum supernum quod æthera appellant, ignē dicunt esse
liquidum & purum, inde sydera esse formata, ibi nihil
esse posse terrenum, quoniam ordo ponderum nō ad-
mittit. Si dicamus eis nostra corpora in terra esse noua
victura, & in cœlo non futura, audaciter & temere, imò
infideliter dicimus. Credere enim debemus talia cor-
pora nos habituros, vt vbi velimus quando voluerimus
ibi simus. Nam si respondemus, ad absoluendam de or-
dine ponderum quæstionem, in terra nos esse victuros,
de ipso corpore domini nobis est quæstio cū quo ascē-
dit in cœlum. Audistis quod de euangelio modo recēs
H sonuit in auribus nostris, quia eleuatis manibus suis be-
Marc.16. nedixit eis, & factum est vt benedixerat eis, recessit ab
eis, & ferebatur in cœlum Christus dominus. Quis fere-
batur in cœlū? Dominus Christus. Quis dominus Chri-
stus? Quid enim? separaturus es hominē à deo, & factu-
rus es aliam personam dei, aliam hominis, vt iam non
sit trinitas sed quaternitas? Quomodo tu homo ani-
ma es & corpus, & sicut anima & corpus vnus est homo,
ita deus & homo vnus est Christus. Sed verbū nō reces-
sit à patre, & ad nos venit, & patrem non deseruit, & in
vtero carnē accepit, & mundū rexit. Quid ergo leuatū
est in cœlum, nisi quod sumptū est de terra? Id est caro
Lucæ.24. illa, corpus illud, de quo loquens ad discipulos ait, Pal-
pate & videte, quia spiritus ossa & carnem non habet,
sicut me videtis habere. Credamus hoc fratres: & si ar-
gumenta philosophorū difficilè soluimus, illud quod
demonstratum est in domino, sine difficultate fidei te-
neamus. Illi garriant, nos credamus. Sed non potest, in-
quiunt, esse terrenum corpus in cœlo. Quid si hoc velit
deus? Responde contra deum, & dic, non potest deus.
I Nónne & tu quicunq; paganus, dicis omnipotentē deū?
De Ciuitate dei lib.22. cap.26. Nónne in libro Platonis (quod hesterno die declaraui)
legitur dixisse deus nō factus, diis à se factis, Quoniam
estis orti, immortales quidem esse & indissolubiles non
potestis: non tamen dissoluemini, neq; vlla vos mortis
fata perimēt, nec erunt valentiora q̄ consilium meum,
quod maius est vinculū ad perpetuitatem vestrā quàm
illa quibus estis colligati? Totum ad voluntatem suam
redegit deus, qui potest & quod impossibile est. Nam
quid est aliud, non potestis esse immortales, sed vt non
moriamini, ego facio, nisi & quod fieri non potest, ego
facio? Volo tamē aliquid etiā de diuersitate disputare.
Rogo dic mihi, Terra terra est, Aqua aqua est, Aër aër
est, Aether est cœlum, Et ignis ille liquidus cœlum est.
Quatuor nempe ista grauida quasi cōstruxerunt & ædi-
ficauerunt mundū: hoc est, ex his quatuor ædificatus est
mūdus. Quod in imo sit, terra est. Quod desuper, aqua.
Quod super aquā, aër est. Quod super aërem, cœlū est,
æther est. Corpora solida quæ tenentur atq; tractantur,
non humida dico quę labūtur & fluunt, corpora dico,
tractabilia, vnde sunt? Terræ deputanda sunt, an aquæ,
an aëri, an ætheri? Responsurus es, Terræ. Terrenū ergo
corpus est lignum? Planè terrenum. In terra nascitur, in
terra alitur, in terra crescit. Tractabile est, non fluxibile. K
Redi mecum ad illum ordinē ponderum. Terra est in
fundamento. Ordinem sequere. Quid super terram? A-
quæ. Quare lignum natat super aquam? Terrenum est
corpus. Si reuoces ad illū ordinem pōderum, sub aqua
esse debuit, non supra. Inuenimus inter terrā & lignum
aquam mediam, super terram aquā, & super aquam ite-
rum terrā, quandoquidem lignum terra est. Perdidisti
illum ordinē, tene fidem. Ergo terrena corpora inuenta
sunt super elementum quod secūdum est in ordine ele-
mentorum, quando natant ligna neque merguntur. At-
tēde aliud quod plus mireris. Corpora ipsa grauissima,
& tamen terrena, mox vt dimissa fuerint super aquam,
continuò demerguntur, & ad ima profunda perueniūt,
sicut est ferrum, postremò sicut est plumbū. Quid enim
plūbo grauius? Accedit tamen manus artificis ad plum-
bum, facit inde aliquod vas concauum, & natat plum-
bum super aquā. Ergó ne non deus dabit corpori meo,
quod dat artifex plumbo? Deinde aquam ipsam vbi po-
nitis? Redite ad ordinem elementorum. Certe respon-
debitis, quòd aqua sit super terrā. Quare ergo antequā
in terra currant, pendent in nubibus flumina? Reuoca
nunc considerationem tuam & cogitationē ad ea quæ L
dicturus sum, si domino adiuuante explicare potuero.
Quid facilius mouetur, quid velocius agitatur, grauius
corpus, an leuius? Quis non respondeat, leuius? Leuiora
enim corpora facilius mouentur, velocius aguntur, gra-
uiora difficilius atq; tardius. Certe regulam fixisti, certe
cōsiderasti, & circumspectis omnibus respondisti, quia
facilius mouentur & aguntur velocius corpora leuio-
ra quàm grauiora. Ita est, dicis. Responde ergo mihi:
Quare leuissima aranea tarde se mouet, & grauis equus
velociter currit? De ipsis hominibus loquar, maius cor-
pus hominis grauius est, breuius corpus quod minus ha
bet ponderis, leuius est. Ita vero est, si alius porter. Si au-
tem ipse homo corpus suum portat, validus currit, ma-
cer languore vix ambulat. Appende macrum & robu-
stum hominē, illum languore vix paucas libellas appen-
dentem, illum salubritate corporis multa pondera in
carne sua gerentem. Tenta tu ambos tollere, grauis est
validus, leuis est macilentus. Recedat portator, appa-
reat ambulator, ipsos dimitte sibi, ferant corpora sua,
video validum robustumq; currentem. Si hoc valet sa-
nitas, immortalitas quid valebit? Dabit ergo deus mi- M
ram facilitatem, miram leuitatem. Non sine causa illa
corpora spiritalia nuncupata sunt: non ideo dicta sunt
spiritalia quia erunt spiritus, non corpora. Nam ista quæ
modo habemus dicuntur animalia corpora, & tamen
animæ non sunt, sed corpora: sic illa spiritalia dicuntur,
sed non sunt spiritus, nisi quia ad nutū spiritus seruient.
Nihil tibi contradicit ex te, nihil in te rebellat aduer-
sus te: non ibi erit quod apostolus gemit, Caro concu- Gala.5.
piscit aduersus spiritum, spiritus aduersus carnem. Non
ibi erit, Video aliam legem in membris meis repugnan- Roma.7.
tem legi mentis meæ. Hæc bella ibi non erunt: pax ibi
erit, pax perfecta ibi erit. Vbi volueris, eris, sed à deo nō
recedes. Vbi volueris, eris: sed quocunque ieris, deum
tuum habebis. De quo beatus eris, semper cum illo eris.
Nemo ergo fallat, nemo argumentetur, nemo sua suspi-
cione deliret. Quid nobis promisit deus? Venturū esse
certissimè teneamus. Quando videbatur Christus fra-
tres mei, quando spiritus putabatur, vt se corpus esse
persuaderet, non solùm præbebat oculis videndum, sed
etiam manibus contrectandum. Quibus ad exhiben-
dam fidei veritatem in corpore dignatus est etiam non

necessitate

A necessitate sed potestate cibum sumere. Tamen adhuc illis præ gaudio trepidantibus, firmamentū cordis adhibuit de sanctis scripturis: & ait illis, (*Luc.24.*) Hæc sunt verba quæ locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi & prophetis & psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum (sicut euangelium loquitur quod modo lectum est) vt intelligerent scripturas: & dixit eis, Quia sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die, & prædicari in nomine eius pœnitentiam in remissionē peccatorum per omnes gentes, incipientibus ab Hierosolymis. Illud non vidimus, sed hoc videmus. Quando ista promittebantur, nondum videbantur. Apostoli Christum præsentem videbant, sed toto orbe terrarum diffusam ecclesiam non videbant. Videbant caput, & de corpore credebant: habemus vices nostras, habemus gratiam dispensationis & distributionis nostræ ad credendum certissimis documentis: tempora nobis in vna fide sunt distributa. Illi videbant caput, & credebant de corpore: nos videmus corpus, credamus de capite.

B *Feria quarta Paschæ, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Manifestauit se iterum Iesus ad mare Tiberiadis &c.*

Sermo I.

Sermo CXLVIII. ET hodie lectio recitata est de his quæ facta sunt post resurrectionem domini, secundum euangelistam Ioannē. Audiuit nobiscum charitas vestra dominū Iesum Christum ad mare (*Ioan.21.*) Tiberiadis ostendisse se discipulis suis: & qui eos iam fecerat piscatores hominū, inuenit eos adhuc piscatores pisciū. Per totam noctem nihil ceperunt: viso autem domino, & eo iubente, retia mittentes ceperunt quantū numerum audistis. Nunquā hoc dominus iuberet, nisi aliquid significare vellet, quod nobis nosse expediret. Quid ergo pro magno potuit ad Iesum Christum pertinere, si pisces caperētur, aut si non caperentur? Sed illa piscatio, significatio nostra erat. Recolamus ergo vobiscum duas istas piscationes discipulorum factas esse iubente domino Iesu Christo, vnam ante passionem, alteram post resurrectionē. In his ergo duabus piscationibus tota figuratur Ecclesia, & qualis modo, & qualis erit in resurrectione mortuorum. Modo habet enim sine numero multos bonos & malos, post resurrectionē au- C tem habebit certo numero solos bonos. Recordamini ergo primā piscationem, vbi videamus ecclesiam qualis (*Luc.5.*) est isto tempore. Dominus Iesus inuenit discipulos suos piscantes quādo primū eos vocauit vt sequerētur eum. Tunc tota nocte nihil ceperunt: Eo autē viso audierunt ab illo, mittite retia. Domine, inquiunt, per totam noctem nihil cepimus, sed ecce in verbo tuo mittimus. Miserunt, iubēte omnipotente. Quid potuit aliud fieri, nisi quod ille voluisset? Sed tamen eodē ipso facto aliquid nobis (vt dixi) quod nosse expediat, significare dignatus est. Missa sunt retia. Adhuc dominus nōdū erat passus, nondum resurrexerat, missa sunt retia, ceperunt tantum piscium, vt duo nauigia implerentur, & ipsa retia eadem piscium multitudine scinderētur. Tunc illis (*Marc.1.*) dixit, Venite & faciam vos piscatores hominum. Ac- (*Luc.5.*) ceperunt ab illo retia verbi dei, miserunt in mundum tanquam in mare profundum, ceperunt quantam multitudinem Christianorum cernimus & miramur. Duo autem illa nauigia, duos populos significabant, Iudæorum & gentium, synagogæ & ecclesiæ, circuncisionis & præputij. Illorum enim duorum nauigiorū tanquam duorum parietum de diuerso venientium lapis angu- D laris est Christus. Sed quid audiuimus? Ibi premebantur nauigia pre multitudine, sic fit modo, multi Christiani qui male viuunt, ecclesiam premunt. Parum est quia premunt, & retia dirumpunt. Nam si non essent retia scissa, schismata non essent commissa. Transeamus ergo ab ista piscatione quam toleramus, & ad illam veniamus. Ardenter optamus, & fideliter exoptamus. Ecce dominus mortuus est, sed resurrexit: apparuit ad mare discipulis suis, iubet eos retia mittere. Non quomodocunque intendite. Nam in prima piscatione non illis dixit, Mittite retia in dexteram aut sinistram: ne (*Ioan.21.*) soli mali vel soli boni significarentur si diceret, in dexteram: iden non dixit, vel in sinistram, quia permixti erant capiendi boni cum malis. Iam modo post resurrectionem qualis erit ecclesia audite, discernite, gaudete, sperate, comprehendite. Mittite, inquit, retia in (*Ibidem.*) dexteram partem. Iam dexteri capiuntur, nulli mali timeantur. Scitis enim qui dixit se separaturum esse oues à dextris, dicturum: Accipite regnum. Ecce vnde mittit retia? In dexteram partem miserunt, ceperunt, certus est numerus, nemo est ibi super numerum. Modo autem quanti super numerū accedunt ad altare, qui in populo E dei videntur, & in libro vitæ nō scribūtur? Ibi ergo certus numerus est: de quibus piscibus & vos esse affectate, non audiendo tantùm & laudādo, sed intelligendo, & bene viuendo. Mittūtur ergo retia, capiuntur pisces magni. Quis est enim ibi tunc paruus, quando erunt æqua- (*Matth.22.*) les angelis dei? Capiuntur ergo pisces magni, centum (*Ioan.21.*) quinquaginta & tres. Dicet mihi aliquis, Et tot erūt sancti? Absit à nobis, vt tantam paucitatem esse sanctorum & in illo regno futurorum etiā de sola ista ecclesia suspicemur. Certus numerus erit, sed milia milium erunt de populo Israëlitico. Ioānes sanctus in Apocalypsi de (*Apocal.14.*) solo populo Israël duodecies duodena milia dicit futuros, qui se cū mulieribus non coinquinauerunt, virgines enim permanserunt. At verò de ceteris gentibus venire dicit cum stolis albis tanta milia hominū, quæ numerare nemo potest. Aliquod ergo signū vult iste numerus, & anniuersaria solennitate sermonis huius commemorare vobis debeo, quod omni anno soletis audire. Centum quinquaginta & tres pisces, numerus est significans milia milium sanctorum atq; fidelium. Quare ergo isto numero tot milia quę futura sunt in regno cœlorum, dominus significare dignatus est? Audite quare. F Scitis legem datā esse per Moysen populo dei, & in ipsa lege præcipuum cōmemorari decalogum, id est, decem pręcepta legis: quorum est vnum pręceptum de colēdo vno deo, secundū pręceptum de obseruatione sabbati, (*Exod.20.*) quod Christiani spiritaliter obseruant, Iudæi carnaliter violāt. Ista tria pręcepta ad deū pertinēt, reliqua septem ad homines, propter illa duo principalia, Diliges (*Matth.22.*) dominum deum tuū in toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mēte tua, & diliges proximum tuum tanquā teipsum. In his duobus mandatis tota lex pendet, & prophetę. Quia ergo duo sunt ista præcepta in illo decalogo, tria pertinent ad dilectionē dei, & septem ad dilectionem proximi. Quæ sunt septem pertinentia ad hominem? Honora patrem tuum & matrem, non mœchaberis, nō occides, nō furaberis, non falsum testimonium dixeris, non concupisces vxorem proximi tui, nō concupisces rem proximi tui. Hęc decem pręcepta nemo implet viribus suis, nisi adiuuetur gratia dei. Si ergo legē nemo implet viribus suis, nisi deus adiuuet spiritu suo, iam recolite quemadmodum spiritus sanctus sep-

G tenario numero commendatur, sicuti sanctus propheta
Esaiæ.11. dicit, implendum hominem spiritu dei sapientiæ & in-
tellectos, consilij & fortitudinis, scientiæ & pietatis, spi-
ritu timoris dei. Istæ septem operationes commendant
septenario numero spiritum sanctum, qui quasi descen-
dens ad nos incipit à sapientia, finit ad timorem: Nos
autem ascendētes incipimus à timore, perficimur in sa-
Eccli.1. pientia: Initium enim sapientiæ timor domini. Si ergo
spiritu opus est vt lex possit impleri, accedāt septem ad
decem, fit numerus decem & septē. Si computes ab vno
vsque ad decem & septem, fiunt centum quinquaginta
& tres. Non opus est omnia annumerare, apud vos nu-
merate, sic cōputate, vnū & duo & tria & quatuor sunt
decem. Quomodo decem sunt vnum & duo & tria &
quatuor, sic adde cæteros numeros vsque ad decem &
septem, & inuenis numerum sacratum fidelium atque
sanctorum in cœlestibus cum domino futurorum.

Eodem die Sermo II.

Sermo CXLIX. HOdie terminatum est de his quæ narrat Ioan-
nes, quomodo apparuerit dominus post resur
rectionem discipulis suis. Compellauit ergo
apostolum Petrum illum præsumptorē & ne-
H gatorem, cū loqueretur iam viuus morte deuicta, & di-
Ioan.21. cebat, Simō Ioānis (sic enim appellabatur Petrus) amas
me? Respondebat ille quod erat in corde ipsius. Si Pe-
trus respōdebat quod in corde habebat, dominus qua-
re quærebat, qui corda videbat? Denique ipse etiam Pe-
trus mirabatur, & cum quodā tædio audiebat quæren-
tem, quem nouerat omnia scientem. Semel dictum est,
Amas me? Responsum est, Diligo te, tu scis. Et iterum,
Amas me? Domine tu omnia nosti, tu scis quia diligo
te. Et tertiò, Amas me? Contristatus est Petrus. Quid
contristaris Petre? Quia respondes amorem, oblitus
tuum timorem. Sine interroget, interroget te dominus,
medicus est qui te interrogat: ad sanitatē pertinet quod
interrogat. Noli tædio affici. Expecta, impletur nume-
rus dilectionis, vt deleat numerum negationis: vbique
tamen idem in ipso ternario numero interrogationis
suæ dominus Iesus respondenti amorem commendat
agnos suos, & dicit, Pasce oues meas: tanquam diceret,
Quid retribues, quia diligis me? dilectionem ostēde in
ouibus. Quid mihi præstas, quia diligis me, quando ego
I tibi præstiti vt me diligeres? Si dilectionem tuam erga
me habes, vbi ostendas habes, vbi exerceas: pasce agnos
meos. Quatenus autem essent pascendæ agni dominici
oues, tanto precio comparatæ, quanta essent dilectione
pascendæ, in consequentibus demonstrauit. Postquam
enim Petrus impleto legitimo numero trinæ respōsio-
nis, professus est se esse domini dilectorem, cōmenda-
tis sibi ouibus eius, audi de sua futura passione. Hic de-
monstrauit dominus sic diligēdas oues suas ab eis qui-
bus eas cōmendat, vt parati sint mori pro eis. Sic idem
1.Ioan.3. Ioannes in epistola sua ait, Sicut pro nobis Christus ani
mam suam posuit, sic & nos debemus pro fratribus ani-
mas ponere. Responderat ergo domino Petrus per so-
perbam quandam præsumptionem, quando ei dixerat,
Ioan.13. Animam meam pro te ponam. Nondum vires accepe-
rat quibus impleret promissum. Modo iā vt possit hoc
implere, charitate impletur. Ideo dicitur, Amas me?
Et respondet, Amo, quia hoc non implet nisi charitas.
Quid est ergo Petre? Quando negasti, quid timuisti?
Totum quod timuisti, hoc erat mori. Viuus tecū loqui-
tur, quem mortuum vidisti, noli iam timere mortem,
in illo vita est quā timebas. Pependit in cruce, confixus
est clauis, spiritum reddidit, lancea percussus est, in se-
pulchro positus. Hoc timuisti quādo negasti: ne hoc pa K
tereris timuisti: mortem timendo, vitam negasti. Modo
intellige: quando timuisti mori, tunc mortuus es. Mor-
tuus est enim negādo, sed surrexit plorando. Quid de-
inde ait illi? Sequere me, sciens eius maturitatē. Si enim *Ioan.21.*
meministis, imò meminerunt qui legerunt, dixit Pe-
trus: Sequar te quocunque ieris. Et dominus ad illum,
Nō potes me sequi modo, sequêris autē postea. Modo, *Ioan.13.*
inquit, non potes: pmittis, sed ego video vires tuas. Ego
venam cordis inspicio, & quod verū est ægroto renun-
cio: Non potes me modo sequi: sequêris autem postea.
Sed ista renunciatio nō est desperatio. Adiunxit & ait,
sequêris autē postea. Eris sanus, & sequêris me. Iam quia
vidit quid agatur in corde ipsius, & vidit quòd donum
dederit dilectionis animæ ipsius, dicit ei, Sequere me.
Ego certe dixeram, Non potes modo, ego modo dico, *Ioan.21.*
sequere me. Respexit Petrus ad discipulū quem dilige-
bat Iesus: id est, ad ipsum Ioannem qui euangelium hoc
scripsit: & ait domino, Domine, iste quid? Scio quia di-
ligis eum, quomodo ego sequor, & ipse nō sequitur? Ait
dominus: Sic eum volo manere donec veniā, tu me se-
quere. Ipse verò euangelista, ipse qui scribit de quo di- L
ctum est hoc: Sic eum volo manere donec veniā: secu- *Ibidem.*
tus adiunxit verba sua in euangelio, & ait natam fuisse
famam inter fratres propter hoc verbū, quia discipulus
ille nō esset moriturus. Et vt tolleret istam opinionem,
adiunxit: Non autē dixit eum non esse moriturum, sed
tantū dixit: Sic eum volo manere donec veniam, tu me
sequere. Hanc ergo opinionem qua putabatur Ioannes
nō esse moriturus, abstulit ipse Ioannes verbis suis con-
sequētibus, ne hoc credatur: & ait, Nō hoc dixit domi-
nus, sed hoc dixit. Quare autē hoc dixerit, Ioannes non
exponit, sed nobis reliquit, propter quod pulsamus si
forte aperiatur nobis. Quantū mihi dominus donare di
gnatur, quantum mihi videtur, videtur autem & melius
melioribus, sic puto istam solui quæstionē duobus mō-
dis: aut de passione Petri dixit dominus quod dixit, aut
de euangelio Ioannis quod est de passione: vt hoc, Se-
quere me, sit, patere pro me, patere quod ego. Crucifix⁹
est enī Christus, crucifixus est & Petrus. Expertus est cla
uos, expertus est cruciatus. Ioannes autem nihil eorum
expertus est: hoc est, Sic eum volo manere, sine vulnere, M
sine cruciatu, dormiat & expectet me: tu me sequere. Pa
tere quod ego: sanguinē fudi pro te, funde pro me. Vno
ergo isto modo exponi potest quod dictū est: Sic eum
volo manere donec veniā, tu me sequere. Nolo vt ipse
patiatur, tu patere. Secundū autem euangelium Ioannis
hoc modo videtur intelligi. quod Petrus scripsit de do
mino, scripserunt & alij, sed scripta eorum magis circa
humanitatē domini videtur occupata. Dominus enim
Christus & deus est & homo. Quid est homo? Anima &
caro. Quid autē Christus est? Verbū, anima & caro. Sed
qualis anima? Nam & pecora habent animas. Verbum,
rationalis anima, & caro, hoc totū Christ⁹. Sed de diui-
nitate in literis Petri non aliud: In euangelio autem Io-
annis multum nemini. In principio erat verbū, ipse di- *Ioan.1.*
xit. Transcendit nubes, & transcēdit sydera, trāscendit
& angelos, transcendit omnem creaturam, peruenit ad
verbū per quod facta sunt omnia. In principio erat ver-
bum, & verbū erat apud deum, & deus erat verbū: hoc
erat in principio apud deū, omnia per ipsum facta sunt.
Quis videt, quis cogitat, quis digne suscipiat, quis di-
gne pronunciet? Tunc hunc qui bene intelligit quando
Christus venerit: Sic eū volo manere donec veniā. Ex-
posui sicut potui, potest ipse melius in cordibus vestris.

Item

A *Item in eodem die homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem: Manifestauit se iterum Iesus ad mare Tiberiadis &c. quæ habetur in expositione doctoris ibidem.*

Feria quinta Paschæ: Sermo I.

Sermo CL. *Exod. 12.* AGnus ille legalis cui⁹ immolatione antiquus Hebræorũ populus Aegyptiæ seruitutis iugũ abiecit, quomodo multimodis sacramentis veriorẽ sanctę ecclesię hostiam in figura sui contineat, tũc potissimũ ipsa rerum veritate probatum est, *1. Cor. 5.* quando pascha nostrũ immolatus est Christus, qui *Esaiæ. 53.* sicut ouis ad occisionem ductus est, & sicut agnus corã tondẽte se sine voce, sic nõ aperuit os suũ. Iste est agnus qui in altari crucis hostia viua deo patri pro nobis in odorem suauitatis oblatus, transitum nobis de regione vmbræ mortis ad terram repromissionis patefecit. Iste est, inquam, qui simul victima & sacerdos, omnem veteris sacerdotij & sacrificij vmbram clara luce reuelando, figuris & ænigmatibus finem imposuit: nouo autem ecclesiæ populo nouum sacerdotium & nouum sacri- *Matth. 9.* ficium initiauit, vt videlicet nouum vinum in vtres no- *Ioan. 12.* uos mitteretur. Quod si granum frumenti cadens in B terram & mortuum tam mirabiliter omnia innouauit, multo magis in seipso rediuiuum cum fructu multiplicato resurgens, cuncta fœcundauit, & non solũ spiritalibus rationabilis terræ incrementis, sed & ipsis quoque terrenis seminibus hoc tẽpore ampliorem prouentum dedit. Vnde modo in germina erumpentis terræ tota hilarior facies, vario suorum fructuum ornatu omnem hactenus quasi mortuã rerum naturam resurgenti suo domino conresuscitat: vbi arborum & herbarum grata venustas, diuerso quidem germinũ munere, pari tamen gestu lætitiæ, singulari huic solennitati festiua occurrit. De cœli autem nunc vsq; quodammodo tristi, tandem verò læta facie quid dicam, quæ aliquandiu iam densa caligine nubium adoperta, aëris huius spacium omne *Psal. 84.* turbauit? Et ecce repẽte quasi iustitia de cœlo in terram prospiciente, mira serenitas mundo arridet, & in vnam lætitiam cœli & terræ vota concurrunt, vt deum & hominem Christum communi exultatione excipiant, qui communem vtrisq; pacem afferre venerat, & medium parietẽ maceriæ soluens, fecit vtraq; vnum. Hinc astrorum omnium fomes, splendor ille solaris suam frõtem admodum rugatam iam iamque expurgat: & quasi rex C conspicuus in diademate capitis sui, in die despõsationis suæ, & in die lætitiæ cordis sui cæteris stellis velut comitibus suis largiora luminis sui dona impendit. Luna enim ab ipso ortus sui die semper in quodam sui dispendio posita, ad paschalia gaudia pleno se lumine parat. Et vt cuncta breuiter perstringam, sicut omne quod in rebus subsistit, diuina dispẽsatione hominis imperio seruit, sic de salute humana omnibus vna exultatio incumbit. Cum igitur pro homine omnis creatura tantis indiciis sua gaudia monstret, consequẽs est vt ab hominibus ipsis testimonia tali lætitię nõ desint. Pręfigurata est in protoplasto Adam Christi resurrectio, quia sicut *Gene. 2.* ille post soporem surgens, Euam de latere suo fabricatam agnouit, ita Christus à morte resurgens, ex vulnere lateris sui ædificauit ecclesiam. Noë quoq; vir agricola cum plantasset vineam, & inebriatus vino obdormisset, & discoopertus iaceret in tabernaculo suo, expergefa- *Gene. 9.* ctus à somno, filio suo verecundiã suam nõ celanti, maledictum perpetuæ seruitutis imponens, Christũ significauit: qui vineam suam fecit ecclesiam, cuius amore poculo passionis inebriatus, & assumptæ carnis tegmine nudatus à mortuis resurrexit, sicut ipse ait in Canti- D *Cantic. 5.* cis, Expoliaui me tunica mea, quomodo induar illa? Ionas verò qualiter & ipse in se domini mortem & resurrectionem expresserit, euangelicus sermo aperte declarat. Quia igitur fratres omnis creatura quodam charitatis officio nostræ saluti cõgaudet, nostrum est ex hoc nobis in vsum viuendi aliquid trahere: ne communis omnium lætitia ius suum in nobis amittat, quos causæ totius summa in capite spectat. Et primum quidem velut oues pascuæ domini, in ara cordis igne charitatis assati, nosmetipsos offeramus hostiam viuentem, san- *Roman. 12.* ctam, deo placentem: & azymis continentiæ mortificata iam habentes membra nostra quæ sunt super ter- *Colos. 3.* ram, id est, fornicationem, immunditiam, & cætera vitiorum ergastula declinemus, & in statione virtutũ sedem nobis aptemus: mortuis quoq; operibus abrenunciantes, fructum optimum vt terra bona afferamus, exemploq; bonæ arboris in omni bonitate & iustitia fructificemus. Ne verò & claritas solis nostræ desit conuer- *Matth. 5.* sationi, luceat lux nostra coram hominibus, vt videant opera nostra bona, & glorificent patrem nostrum qui in cœlis est. Si igitur ita agentes vltimus nos dies inuenerit, erit nobis quandoq; in præmio ipsa quoq; corpo- E *Colos. 3.* rum resurrectio, vbi cum Christus apparuerit vita nostra, tunc & nos apparebimus cũ ipso in gloria, qui viuit & regnat deus per omnia secula seculorum, Amen.

Eodem die Sermo II.

Sermo CLI. SIc se habet fratres charissimi, sic se habet miseria nostræ conditionis, & dei miseratio, vt tẽpus mœstitiæ, tempus lætitiæ præcedat: id est, vt prius sit tempus mœstitiæ, posterius tempus lætitię. Prius sit tẽpus laboris, posterius quietis: prius sit tẽpus calamitatis, posterius fœlicitatis. Sic se habet miseria nostrę cõditionis vt diximus, & diuina miseratio. Tempus enim mœstitię, laboris, miserię, peccata nostra nobis repererunt: tempus vero lætitiæ, quietis, fœlicitatis, non venit de meritis nostris, sed de gratia saluatoris. Aliud meremur, aliud speramus. Meremur mala, speramus bona. Hoc facit misericordia ei⁹ qui creauit nos. Sed tempore miserię nostræ, & sicut scriptura loquitur, diebus natiuitatis nostræ nolle debemus vnde debeat esse ipsa tristitia. Tristitia enim sic est quomodo stercus. Stercus non loco suo positum immunditia est. stercus non loco suo positum, immundam facit domum: loco suo positum, fertilem facit agrum. Videte stercoris locũ F ab agricola prouisum. Ait apostolus, Et quis est qui me *2. Corin. 2.* lætificet, nisi qui contristatur ex me? Et alio loco, Tristi- *2. Corin. 7.* tia, inquit, secũdum deum, pœnitentiam in salutem impœnitendam operatur. Qui secundum deum tristis est, in pœnitentiam tristis est de peccatis suis. Tristitia de iniquitate, propriam iustitiam parturit. Prius tibi displiceat quod es, vt possis esse quod non es. Quę secundum deum est, inquit, tristitia, pœnitẽtiam in salutem impœnitendam operatur. Pœnitentiam, inquit, in salutem. Qualem salutem? Impœnitẽdam. Quid est impœnitendam? Cuius te omnino pœnitere non possit. Habuimus enim vitã cuius nos debuimus pœnitere, habuimus vitam pœnitendam, sed nõ possumus peruenire ad vitam impœnitendam nisi per malæ vitæ pœnitentiam. Nunquid fratres (vt dicere cœperã) in massa tritici purgata inuenies stercus? Tamen ad illum nitorem, ad illam speciem & pulchritudinẽ per stercus peruenitur, reipublicę fœditas via fuit. Meritò etiam dominus dicit in euangelio de quadã arbore infructuosa, Iam ecce triennium *Lucæ. 13.* est quòd venio ad eam, & fructum in ea non inuenio,

G præcidam illam, ne mihi agrum impediat. Intercedit
colonus: Intercedit iam securi imminente infructuosis
radicibus, & penè feriente: intercedit colonus, quomo-
do intercessit deo Moyses. Intercedit colonus & dicit,
Domine dimitte illam & hoc anno: Circunfodio ei, &
adhibeo cophinum stercoris: si fecerit fructum, bene: si
quo minus, præcides eam. Arbor ista genus est huma-
num. Visitauit istam arborem dominus tempore patri-
archarum, quasi primo anno. Visitauit eam tempore le-
gis & prophetarum, quasi secundo anno. Ecce in euan-
gelio tertius annus illuxit. Iam quasi præcidi debuit, sed
interpellat misericors misericordem, Qui enim se vo-
lebat exhibere misericordem, ipse sibi opposuit inter-
cessorem. Dimittatur, inquit, hoc anno, circumfodiatur
ei fossa: lignũ est humilitatis, adhibeatur cophinus ster-
coris, si forte det fructum: imò quia dat fructum, ex
parte non dat fructum, veniet dominus eius, & diuidet
eam. Quid est diuidet? Quia sunt boni, & sunt mali. Mo
do autem in vno cœtu tanquam in vno corpore sunt
constituti. Ergo fratres mei, vt dixi, stercoris locus op-
portunius dat fructum, importunius autem locum fa-
cit immundum. Nescio quis tristis est, Inueni nescio
H quem tristem: Stercus video, locum quæro, dic amice
vnde tristis es? Perdidi, inquit, pecuniã. Locus immun-
2.Corin.7. dus, fructus nullus. Audiat apostolum, Tristitia mundi
mortem operatur. Non solum fructus nullus, sed ma-
gna pernicies. Sic & de cæteris rebus ad gaudia secula-
ria pertinẽtibus, quas res longum est enumerare. Video
alium tristantem, gemẽtem, flentem: Multum stercoria
video, & ibi locum quæro. Et cum viderem tristem, flẽ-
tem, inspexi & orantem. Orans nescio quid mihi bonæ
significationis ingessit. Sed adhuc locum quæro. Quid
enim si iste orans, gemens, magno fletu mortem roget
inimicis suis? Etiam sic iam plorat, iam rogat, iam orat,
locus immundus, fructus nullus. Plus est quod inueni-
mus in scripturis: Rogat vt moriatur inimicus ipsius,
Psal.108. incidit in maledictionẽ Iudæ. Oratio eius fiat in pecca-
tum. Inspexi alium rursus gemẽtem, flentem, orantem,
stercus agnosco, locum quæro. Intendi autem orationi
Psal.40. eius, & audio dicentẽ, Ego dixi domine miserere mei,
sana animã meam quia peccaui tibi: Gemit peccatum:
Agnosco agrũ, expecto fructum: Deo gratias. Bono lo-
co est stercus, non ibi vacat: fructum parturit. Hoc est
vere tempus fructuosæ mœstitiæ, vt conditionem mor-
I talitatis nostræ, abundantiã tentationum, surreptiones
peccatorum, aduersitates cupiditatũ, rixas cõcupiscen-
tiarum contra bonas cogitationes semper tumultuan-
tium doleamus, hinc tristes sumus. Hoc tempus miserię
nostræ & gemitus nõstri, quadraginta dies illi signifi-
cant ante pascha. Lętitia vero quę posterior erit, quietis,
fœlicitatis, vitæ æternæ, regni sine fine, quod nondum
est, his diebus quinquaginta, quibus diebus deo laudes
dicuntur, significatur. Significãtur enim nobis tempo-
ra, vnum ante resurrectionem domini, alterum post re-
surrectionem domini. Vnum in quo sumus, alterum in
quo nos futuros esse speramus. Tempus mœroris quod
significant dies quadragesimæ, & significamus & habe-
mus. Tempus autem lætitiæ & quietis & regni quod si-
gnificant dies isti, significamus per hallelu ia, sed non-
dum habemus laudes. Sed nũc suspiramus ad hallelu ia.
Halleluia quid? Quid est hallelu ia? Laudate deum. Sed nondum habe-
mus laudes, in ecclesia frequentantur laudes dei post
resurrectionem, quia nobis erit perpetua laus post re-
Matth.25. surrectionem nostrã. Domini pasio tempus nostrum
significat in quo nunc flemus. Flagella, vincula, contu-
meliæ, sputa, spinea corona, vinum fellitum, in spongia K
acetum, insultationes, opprobria, postremò ipsa crux, in
ligno membra sacra pendentia, quid nobis significarit
nisi tempus quod agimus, tẽpus mœroris, tempus mor-
talitatis, tempus tentationis? Ideo fœdum tempus, sed
fœditas ista stercoris sit in agro, non in domo. Mœror
sit de peccatis, non de cupiditatibus fraudatis. Fœdum
tempus, sed si bene vtatur, fidele tempus. Quid fœtidius
agro stercorato? Pulchrior fuit ager antequam cophi-
num stercoris haberet, perductus est ager ad fœditatem
vt veniret ad vbertatẽ fidei. Ergo fœditas, huius tempo-
ris signum est: sed nobis sit ista fœditas tempus fertili-
tatis. Videamus ergo cum propheta quid dicat: Vidi-
mus eum. Qualem? Non habentem speciem neque de- Esaiæ.53.
corem. Quare? Alium prophetam interroga: Dinume- Psal.21.
rauerunt omnia ossa mea. Dinumerata sunt ossa pen-
dentis. Fœda species, crucifixi species, sed ista fœditas
pulchritudinem parturit. Quam pulchritudinem? Re-
surrectionis: quia speciosus forma præ filiis hominum. Psal.44.
Laudemus ergo fratres dominum, quia eius fidelia pro-
missa retinemus, nondũ accepimus. Parum putatis quia
promissorem tenemus, vt iam debitorem exigamus?
Promissor deus debitor factus est bonitate sua, nõ præ- L
rogantia nostra. Quid ei debemus, vt eum debitorem
teneamus? An forte quod audistis in psalmo: Quid re- Psal.115.
tribuam domino? Primo quãdo dicit, Quid retribuam
domino, verba sunt debitoris, non debitum exigentis.
Prærogatum est illi, Quid retribuã domino? Quid est,
quid retribuam? Rependam. Pro qua re? Pro omnibus
quæ retribuit mihi. Quid retribuit mihi? Primò nihil
eram, & fecit me: perieram, quæsiuit me, quærens inue-
nit me, captiuum redemit me, emptum liberauit me, de
seruo fratrem fecit me. Quid retribuam domino? Non
habes quid retribuas. Quando ab illo totum expectas,
quid habes retribuere? Sed expecta. Nescio quid vult
dicere. Cur quærit, Quid retribuam domino pro om-
nibus quæ retribuit mihi? Circumspiciens vndiq; quid
retribuat, quasi inuenit. Quid inuenit? Calicem salutaris
accipiam. Retribuere cogitabas, adhuc accipere quære-
bas. Vnde rogo? Si adhuc accipere quæris, adhuc debi-
tor eris, quando retributor? Si ergo semper debitor e-
ris, quando retribues? Non inuenis quod retribuas, nisi
quod dederis non habebis. Vide quãdo dicebas, Quid
retribuam, ad illud pertinet quod dixisti: Omnis homo
mendax. Qui enim voluerit dicere, quia retribuet ali- M
quid deo, mendax est: (Omnia ab illo speranda sunt,
à nobis ipsis præter illum nihil nisi forte peccatum) &
mendacium de suo loquitur. Vere plene de suo abũdat
homo, mendacium omnino hic habet, & thesaurum
mendaciorum: cor suum mentiatur quantũ potest, non
deficit: fingat quicquid potest, mentiatur quicquid po-
test. Quare? Quia quod gratis habet, de se habet, non il-
lud emit. Quando venitur ad veritatem, si verax vult
esse, non erit de suo. Mendax Petrus de suo. Vbi men- Matth.16.
dax? Præmisit nobis dominus passionem, & dicit, Absit
à te, non fiat illud. Omnis homo mendax. Vnde men- Psal.115.
dax? Ipsum dominum audi: Non sapis quæ dei sunt, sed
quæ sunt hominis. Verax autem Petrus. Quando? Tu es
Christus filius dei viui. Vnde ista veritas homini men-
daci? Ecce homo dicit, Tu es Christus filius dei viui.
Quis dicit? Petrus. Quid erat Petrus? Homo qui dixit
verum. Certe omnis homo mendax. Ecce, ecce lingua
eius, ecce lingua de lingua eius. Quomodo omnis ho-
mo mendax? Audi, quia omnis homo mendax, quia de
suo. Ergo vnde Petrus verax? Audi ipsam veritatem,
Beatus

A Beatus es Simon bar Iona. Vnde beatus? De suo? Absit, quia tibi non reuelauit caro & sanguis, sed pater meus qui in cœlis est. Laudemus ergo dominum fratres charissimi, laudemus deum, dicamus hallelu ia. Significemus istis diebus diem sine fine. Significemus locũ immortalitatis, tempus immortalitatis. Festinemus ad do-
Psal. 83. mum æternam. Beati qui habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te. Lex dicit, scriptura dicit, veritas dicit: Venturi sumus ad domum dei quæ est in cœlis. Ibi non quinquaginta diebus deum laudabimus, sed quemadmodum scriprum est, in secula seculorum. Videbimus, amabimus, laudabimus. Nec quod videbimus deficiet, nec quod amabimus peribit, nec quod laudabimus tacebit. Sempiternũ totum erit, sine fine erit. Laudemus, laudemus, sed non solis vocibus, laudemus & moribus, laudet lingua, laudet vita, sed habeat charitatem infinitam cum vita: per Iesum Christum dominum nostrum, qui, &c.

Item eodem die homilia de eo quod scriptum est in euangelio
Ioan. 20. *secundum Ioannem, Maria stabat ad monumentum, &c. quæ habetur in expositione doctoris ibidem.*

B *Feria sexta Paschæ:* *Sermo I.*

Sermo CLII. NArrationem resurrectionis domini nostri Iesu Christi secundum euangelistam Ioannem hodie lectam scitis, & commẽdaueram vobis secundum omnes quatuor euãgelistas istis diebus resurrectionem domini recitari. De his ergo quæ audistis, illud tantùm solet moueri, quare dixerit dominus Iesus mulieri quærẽti corpus eius, & eum iam
Ioan. 20. viuum agnoscenti, Noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem meum. Dixi autẽ vobis, & meminisse debetis, non omnia omnes dicere, sed dici ab aliis quæ ab aliis prætermissa sunt: non tamen ita vt inter se repugnare credendi essent, sed absit contentio, & assit pietas intelligentis. Nam sicut legitur apud euãgelistam Mat-
Matth. 28. thæum, postea quàm resurrexit occurrit duabus mulieribus, in quibus & ista erat: & dixit eis, Auete. Illæ autem accesserunt & tenuerunt pedes eius, & adorauerunt eũ. Et vtique ad patrem nondum ascenderat. Quomodo huic dicitur: Noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem meum? Sic enim verba ista videntur sonare, quasi tunc eum posset tangere Maria, quando ascendisset in cœlum. Si in terra positum nõ tangit, in cœlo se-
C dentem quis mortalium potest tangere? Sed ille tactus fidem significat. Tãgit Christum, qui credidit in Christum. Nam & illa mulier quæ fluxum sanguinis patieba-
Luc. 8. tur, apud seipsam ait: Si tetigero fimbriam vestimenti eius, salua ero. Fide tetigit, & sanitas subsecuta est quam præsumpsit. Denique vt nos sciamus quid sit vere tãgere, dominus continuò dixit discipulis suis: Quis me te-
Ioan. 20. tigit? Et dixerunt discipuli: Turbæ te comprimũt, & dicis, quis me tetigit? Et ille, Tetigit me aliquis. Quasi diceret: Turba premit, fides me tangit. Videtur ergo ista Maria cui dixit dominus, Noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem meum: ecclesiæ gestare personam, quæ tunc in Christum credidit, cum ascẽdisset ad patrem. Ecce vos interrogo quando credidistis, interrogo ecclesiam toto orbe terrarum diffusam, cuius persona erat in vna fœmina: & vna voce mihi respondet, Tunc credidi, cum Iesus ascendisset ad patrẽ. Quid est tunc credidi, nisi tunc tetigi? Multi carnales Christum tantummodo hominem putauerunt, diuinitatem in illo latentem non intellexerunt: & ideo bene nõ tetigerunt, quia non bene crediderunt. Vis bene tangere? Intellige Christum vbi est patri coæternus, & tetigisti. Si autem hominem putas, & nihil amplius putas, tibi non- D
dum ascẽdit ad patrem. Adhibuit ergo dominus Iesus speciem corporis hominis sensibus, ad confirmandam carnis resurrectionem. Nihil nos docere voluit osten- 1. Cor. 4.
dẽdo se viuum in corpore post resurrectionem suam, nisi vt credatur à nobis resurrectio mortuorum, donec veniat dominus, & illuminet abscondita tenebrarum. Quid est hoc? Audi quod sequitur: Et manifestabit cogitationes cordis. Cor videre, dei est, hominum autem non est nisi de his quæ manifesta sunt iudicare. Modo ergo cogitationes nostræ nobis ipsis singulis quibusque in luce sunt, quia nouimus eas, sed proximis nostris in tenebris sunt, quia non vident eas. Ibi quod nosti te cogitare, & alter sciturus est. Quid times? Modo vis abscõdere, modo times publicare cogitationes tuas. Forte enim aliquid mali aliquãdo cogitas, forte aliquid turpe, forte aliquid vanum. Nihil ibi nisi bonum, nihil ibi nisi honestum, nihil ibi nisi verũ, nihil ibi nisi purum, nihil ibi nisi syncerũ. Quando ibi fueris, quid cogitabis? Quo modo vis videri modo faciem tuam, sic tunc voles videri conscientiam tuam. Nam & ipsa agnitio charissimi, nónne omnium nostrum erit? Ibi erit inuicẽ agni- E
tio. Sic videbunt omnes, & multo excellẽtius, quomodo hic solent videre prophetæ. Diuinè videbunt, quando de deo pleni erũt, nec quod offendat erit, nec quod lateat cognitorem. Erunt ergo ibi membra integra: etiam quæ hic pudenda, ibi tamen pudenda non erunt. Non ibi erit solicitum integritatis decus, vbi non erit libidinis dedecus. Ecce etiam hic vbi omnium nostrorum operum necessitas mater est, quæ necessitas tunc non erit, tamen inuenimus aliqua quæ deus posuit in corporibus ad nullos vsus, sed ad solum decus. Nulla ibi erit corruptio, nulla deformis prauitas, nulla ærumnosa necessitas, sed interminatæ æternitatis pulchra veritas, summa fœlicitas. Sed dicis mihi: Quid acturus sum? Nulla actio tibi videtur, stare, videre, amare, laudare? Ecce dies sunt sancti, qui post resurrectionem domini celebrantur, significant futuram vitam post resurrectionem nostram. Sicut enim quadragesimæ dies ante pascha, significauerunt laboriosam vitam in hac ærumna mortali, sic isti dies læti significant futurã vitam vbi erimus sine fine cum domino regnaturi. Vita quę significatur quadragesima ante pascha, modo habetur: vita F
quæ significatur quinquaginta diebus post resurrectionem, non habetur, sed speratur, & sperando amatur. Et in isto amore deus qui promisit ista laudatur, & ipsæ laudes hallelu ia sunt. Quid est enim hallelu ia? Verbum est Hæbræum. Hallelu ia, Laudate dominũ: Hallelu ia: laudate deum. Canamus, & inuicem nos excitemus ad laudandum deum, necnon cordibus melius quàm cithara cordis dicimus laudes. Deo canamus hallelu ia, & cum cantauerimus, propter infirmitatem recedimus vt corpora reficiamus. Quare reficimus, nisi quia deficimus? Deinde tanta est infirmitas carnis, tanta huius vitæ molestia, vt quælibet magna res veniat in fastidio. Quo modo desideramus istos dies ad annum venturos cum modo abierunt, & quanta auiditate ad illos venimus per temporis interuallum? Si diceretur nobis, sine cessatione dicite hallelu ia, excusaremus. Quare excusaremus? Quia lassi non possumus, quia & ad ipsum bonum fastidio fatigaremur, vbi nullus est defectus, nulla fastidia. State, laudate qui statis in domo domini, in Psal. 133.
atriis domus dei nostri. Quid quæris, quid ibi facturus Psal. 83.
sis? Beati, ait, qui habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te.

G

Eodem die *Sermo II.*

Sermo CLIII. SAcramentum dilectißimi dominicæ resurrectionis diuina voluit prouidentia variis figuris rerum, & prophetarum oraculis aliquotiês præsignari, quatenus per omnes seculi labentis ætates omnis sanctorum spes ad illum renderet solum, qui est expectatio omnium gentium. Vnde illud quod in ipso mundi nascentis exordio mater omnium viuentium *Gen. 2.* Eua de costa viri dormientis est producta, matrem credentium ecclesiam ex latere Christi in cruce morientis monstrat exortam, sicut in actu euigilantis Adæ, figura est domini resurgentis à morte. Vnde dicit apostolus, *1. Cor. 15.* Factus est primus homo in animam viuentem: secundus homo in spiritum viuificantem. Noë vero qui in o- *Genes. 9.* pere arcæ & ipso suo nomine requiem dei in sanctis significat, in eo vel maxime redemptoris nostri figuram repręsentat, quòd cum esset agricola, vineam plantauit, & vini poculo ebriatus, in suo tabernaculo est denudatus. Quæ res ad illum propié spectat, qui calice passionis adeo factus est ebrius, vt ipso tegmine corporis nudare- H tur ad tempus, & statim in resurrectione euigilans, illis daret benedictionem qui in mysterio venerantur eius passionem, irrisoribus autem suis dignam maledictionẽ. *Psal. 22.* De quo calice dicit psalmista, Calix meus inebrians, quàm præclarus est! Et in euangelio dominus, Calicem *Ioan. 18.* quem dedit mihi pater, non bibam illum? *Exod. 7.* Virga quoque Moysi in terram proiecta, & in draconem conuersa, cum teneretur per caudam, rediit iterum in virgam: quia illa potestas diuinæ maiestatis de cœlo descẽdens ad terram, pro nobis voluit esse mortalis: sed post peractam carnis assumptæ dispensationem, recepit se ad *Iona 2.* paternæ dexteræ sedem. De Iona quem absorptum piscis euomuit illæsum in aridam, euidẽtem habemus ip- *Matth. 12.* sius domini sententiam, quòd sicut ille fuerit in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus, ita foret hominis filius in corde terræ. Extant & alia quàm plurima de hac solennitate solennitatum sancta præconia, quibus omnibus astipulatur & ipsa temporum ratio, quæ paschalem terminum vernali dedicauit ęquinoctio, expectato duntaxat sequente primi mensis plenilunio: vt sicut ab inferioribus sol in altum proficiens, primò nunc adæ- I quat longitudine noctes, luna etiam per diurna suæ lucis incrementa videtur esse plenißima: ita resurgens ab inferis sol iustitiæ, ecclesiam eatenus in tenebris constitutam suo illustraret lumine. Hæc sunt sacrosancta huius diei paschalia gaudia, hæc seculis omnibus desiderata & prædicata solẽnia, quæ nos semper animo venerari, semper opere pro modulo nostro iustũ est imi- *1. Ioan. 2.* tari, sicut dicit apostolus Ioannes, Qui dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulauit, & ipse ambulare. Et ille quidem pro nobis ad tempus crucifixus, nos quotidie crucem tollere, & ipsum sequi oportet. Mortem ille ad horam gustauit, nos semper debemus mortificare membra nostra quæ sunt super terram, fornicationem, immũditiam, & cætera. Resurrexit ille à mortuis, *Ephes. 5.* resurgere nos iubemur à vitiis, dicente apostolo, Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Quòd si modo carnem nostram pro Christo cum *Rom. 6.* vitiis & concupiscentiis crucifixerimus, complantati *Coloss. 3.* etiam similitudini mortis eius, mortificatione vitiorum fuerimus, cum Christus apparuerit vita nostra, tunc & nos apparebimus cum ipso in gloria, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Eodem die *Sermo III.* K

Sermo CLIIII. DEus misericordiæ & iustitiæ hodie resurrexit à mortuis per potentiam patris, vt Paulus ait, qui *Galat. 1.* suscitauit eum à mortuis. Et propheta, Inter *Psal. 87.* mortuos liber est. In quo & nos omnes pòst resurgemus & viuemus. Quia enim pręstitit nobis ducatum ad regnũ suum, iubemur & nos præparare viam domino, hoc est, humilitatem, dilectionem dei & proximi, iustitiam, bonitatem, integritatem, patientiam, charitatem, prudentiam, pietatem & innocentiam. Hæc omnia præcepit nobis dominus per semetipsum exemplis, qui per agnũ significatur. Quæritur ergo, quare agnus iste non die, sed ad vesperã immoletur? Hęc causa manifesta est. Dominus enim noster ac saluator in consummatione seculorum passus est, vt Ioannes ait: Filioli mei, nouissi- *1. Ioan. 2.* ma hora est. Hodie fides ecclesiæ cõfirmata est in Christo, & in semine Abrahæ omnes gentes benedicũtur, ac *Genes. 12.* saluator mundi innotuit, & plenam supernis ciuibus & hominibus lætitiam cõtulit, cum viuum se post passionem suam præbuit iuxta promissum suum. Bene quoq; dominicus sermo ac resusrectio domini cõiunguntur. Venerabilis est hæc dies, qui dominicus dies, & dies pri- L mus atq; perfectus est, & dies clarus, in quo visa est prima lux. *Gen. 1.* In quo transgreßi sunt filij Israël mare rubrum *Exod. 14.* siccis pedibus, & in quo pluit manna filiis Israël in de- *Exod. 16.* serto, & quo dominus baptizatus est in Iordane: *Matth. 3.* Quo vinum de aqua in Chana Galilææ factum est. *Ioan. 2.* Quo benedixit dominus quinque panes, quibus satiauit quin- *Matth. 14.* que milia hominum. In quo resurrexit dominus à mor- *Ioan. 20.* te. Quo intrauit dominus in domos clausas, vbi erant discipuli cõgregati propter metum Iudæorum. In quo *Act. 2.* spiritus sanctus descendit in Apostolos. Et in quo speramus dominum nostrum Iesum Christũ ad iudicium venturum. In quo die omnis cretura reformabitur in melius, vt sol & luna septuplum lumen accipiãt, & sancti homines vitam æternam propter merita bonæ obedientiæ recipiant à deo.

Sabbato post diem sanctum Pascha, *Sermo I.*

Sermo CLV. ET hodie resurrectio domini recitata est de sancto euangelio. Lectum est enim euangelium secundum Ioannem, audiuimus quæ in aliis libris euangelij nõ audieramus. Omnibus quidem communis est prædicatio veritatis, & de M fonte vno omnes biberunt: sed in prædicatione euangelij (sicut sæpe commonui charitatem vestrã) alia omnes, alia tres, alia duo, alia singuli posuerunt. Modo ergo quod audiuimus secundum Ioannem euangelium, quia Maria vidit dominum, & dixit ad eam dominus, Noli me tangere, nondũ enim ascendi ad patrem: solus euangelista Ioannes commemorat. Hinc ergo loquendum est sanctitati vestræ. Visis enim linteaminibus in sepulchro, dominum non resurrexisse crediderant, sed ablatum esse. Ipse Ioãnes (seipsum enim dicit, quem di- *Ioan. 20.* ligebat Iesus) cum audisset denunciantibus mulieribus & dicentibus, Tulerunt dominũ meum de monumento: cucurrit cum Petro, & attendit in monumẽtum: vidit sola linteamenta, & credidit, non quia resurrexerat, hoc sequentia verba testantur. Sic enim scriptum est quod modo audiuimus, Attẽdit, vidit & credidit: nondum enim sciebat scripturas, quia oportebat eũ à mortuis resurgere. Ergo qui credidit, quod fidei non erat hoc credidit: credidit, sed falsum credidit. Apparuit ei postea dominus, fugauit falsum, inseruit verum. Tamen illud quod solet mouere lectorẽ & auditorem nõ incuriosum neque negligentem, quomodo sit dictum,

Noli

A Noli me tangere, nondum enim ascẽdi ad patrem: hic
videamus domino ipso adiuuãte, quid dictum sit. Mo-
uet enim hoc quidẽ, Noli tãgere, nondum enim ascen-
di ad patrem. Quando enim ascẽdit ad patrem? Sicut
Act. 1. indicat Actus Apostolorum, quadragesimo die post re-
surrectionem suam, quem diem in nomine ipsius cele-
braturi sumus: tunc ascẽdit ad patrem: tunc eum disci-
puli qui manibus tetigerunt, oculis deduxerunt. Tunc
sonuit angelica vox, Viri Galilæi, quid statis aspicientes
in cœlum? hic Iesus qui assumptus est à vobis, sic veniet
quomodo eum vidistis euntem in cœlum. Si ergo tunc
ascẽdit ad patrem, quid dicimus fratres mei? Maria non
poterat eum tangere in terra stantem, & poterat tange-
re in cœlo sedentem? Si hic non poterat, quanto minus
poterat ibi? Quid est ergo, Noli me tangere, non enim
ascendi ad patrem? Sic enim sonãt verba, tanquam di-
ceret, tunc me tange, cum ascendero: antequam ascen-
dam, noli me tangere. O domine hic es, & non tango:
cum ascẽderis tangam? Deinde si antequam ad patrem
ascenderet, tactum horrebat humanum, quomodo se
discipulis non solum vidẽdum, sed etiam contrectan-
Luc. 24. dum præbuit quando dixit, Quid cogitatis in cordibus
B vestris? Videte manus meas, & pedes meos, palpate &
videte, quia spiritus carnem non habet, sicut me videtis
habere. Incredulus etiam ille discipulus Thomas teti-
git latus perforatum, & exclamauit, Dominus meus, &
deus meus. An forte aliquis insipiens dixerit, antequam
ad patrem ascenderet, viri eum poterãt tangere, mulie-
res autem non poterant, nisi cum ad patrem ascẽderet.
Absurda est ista cogitatio, & peruersa sententia. Prorsus
quod audiuit Maria, audiat Ecclesia. Hoc omnes au-
Ioan. 20. diant, deum intelligant, omnes faciant. Quid ergo est,
Noli me tangere, nondũ enim ascẽdi ad patrem? Quod
me vides, hominem solum putas, patri æqualem esse ad-
huc nescis: noli me tãgere talem, noli in hominem so-
lum credere, sed verbũ æquale genitori intellige. Quid
ergo est, Noli me tangere? Noli credere. Quid, noli cre-
dere? Quia hoc solum sum quod vides. Ascendã ad pa-
trem, & tunc tange. Tibi ascendo, quando intellexeris
æqualem. Quãdo me putas minorem, nondum ascen-
do tibi. Tangere antẽ, credere esse puto: quia facile pos-
sumus intelligere de illa muliere quæ tetigit fimbriam
Luc. 8. vestimẽti Christi, & salua facta est. Recordamini euan-
C gelium, Dominus Iesus Christus ibat ad visitandam ar-
chisynagogi filiam, quæ primò nunciata fuit infirma,
postea mortua. Illo pergente, ecce mulier de transuerso
venit, quæ fluxum sanguinis patiebatur per duodecim
annos, & in medicis frustra curantibus, & non sananti-
bus, omnia sua cõsumpserat, dixitq́; in corde suo, Si te-
tigero fimbriam vestimẽti eius, salua ero. Hoc ipsum di-
cere, iam tangere fuit. Denique audi sententiam, cũ sal-
ua facta esset secundum fidem suam, ait dominus Iesus
Christus, Tetigit me aliquis. Et discipuli, Turbæ te cõ-
primunt, & dicis, quis me tetigit? Et ille, Tetigit me ali-
quis. nam ego scio virtutem exiisse de me. Gratia præ-
cessit vt illa sanaretur, non vt ille minueretur. Dicunt
ergo discipuli, Premunt te turbæ, & tu vnum aut vnam
sensisti? Et ille, Tetigit me aliquis, illæ premunt, ista teti-
git. Quid est, illæ premunt, ista tetigit? Iudæi affligunt,
ecclesia credidit. Secundum hunc ergo intellectũ, quo-
niam videmus mulierem tetigisse, quod est credidisse,
Ioan. 20. secundum hoc ergo dictũ est ad Mariam, Noli me tan-
gere, ascendam, & tange. Tunc enim tange, quando co-
Ioan. 1. gnoueris. In principio erat verbum, & verbũ erat apud
deum, & deus erat verbum. Verbũ quidem caro factũ
est, verbum incontaminatum, immaculatum, inmota- D
bile manet, integrum. Sed quia tu hominem solum vi-
des, verbum non vides, nolo credas in carne, & relin-
quas verbum: totus Christus tibi appareat, quia æqualis
est patri in verbo. Noli ergo, inquit, modo tãgere: scio
quia nondum vides quid sim. Ecclesia ergo, cuius figu-
ram Maria gerebat, audiat quod audiuit Maria. Tanga-
mus omnes, si credamus, iam ascendit ad patrem, sedet
ad dexterã patris. Confitetur hoc hodie vniuersa eccle-
sia. Ascendit in cœlum, sedet ad dexterã patris. Hoc au-
diunt qui baptizantur, hoc credũt antequam baptizen-
tur. Quando ergo credunt, Maria tangit Christum. In-
tellectus obscurus & sanus, incredulis clausus, fide pul-
santi est apertus. Ipse ergo dominus Iesus Christus &
ibi est, & nobiscum est, & cum patre est, & in nobis est,
& ab illo non recedit, & nos non deserit, & orare docet
vt magister, & cum patre exaudit vt filius.

Eodem die *Sermo II.*

Dilecti fratres charissimi piis studiis exultemus Sermo
in Christo sub præsenti solẽnitate, in qua no- CLVI.
bis inferorũ dominus diues spoliis redditus
est, in qua rediit celsitudo de profundis, lux
de tenebris, vita de mortuis. Ecce quãtum pro salute o- E
uiũ perditarũ benigna pii pastoris solicitudo discurrit.
Sub vno eodemq́; tempore & hominẽ vsque ad para-
disum reuocare dignatur, & mortem vsque ad inferna
persequitur, gloriosius captiuandã in regno suo, & ma-
gnificentius in suis sedibus triumphãdam. Ad descen-
sum itaq; cœlestis domini profundũ inferi pãditur, per-
egrinũ sibi lumen inferni nox æterna miratur. Expauit
ergo nox subitò nõ suum mortuum, imò expauit mor-
tem suam. Aderat enim ille qui dudum per prophetam
suũ dixerat, O mors ero mors tua, ero morsus tuus in- Osee 13.
ferne. Et ideo non solũ in eo inuenire non potuit quod
teneret, sed eos quos antea retinebat, reuocari ad su-
peros se nolẽte conspexit: & quem debitorẽ suum pu-
tabat, exactorem potius experta est. Et quẽ quasi capti-
uum inferni vinculis astringendum esse credebat, quasi
liberatorem cum recepta captiuitate redire mirata est:
sic quem descensione hominem iudicauerat, deum re-
gressione cognouit. Potuerat quidem dominus noster
fratres charissimi hostẽ humani generis sola maiestate
prosternere sine incarnationis humiliatae, sine certami-
ne passionis: sed homo qui proprio transgressionis cri- F
mine tenebatur obnoxius, qui per culpam suam incur-
rerat seruitutem, non violentia liberandus fuit, sed mi-
sericordia redimendus. Et quia deus æquitas & iustitia
est, ipse sibi lex est. Et quia homo iudicii & iuris sui ac
liberi arbitrii præditus voluntate, qui voluntarius rue-
rat, iniustum erat vt erigeretur inuitus: æquius & salu-
brius fuit, vt qui per superbiã à diabolo persuasus fuerat
ad mortẽ, à deo per humilitatem solidaretur ad vitam.
Iusto ergo ordine qui per calliditatẽ maleuoli serpentis
nõ impulsus sed seductus fuerat ad perditionẽ, rursum
per sapiẽtiam beneuoli redemptoris non compellitur,
sed ducitur ad salutem: vt qui cum sua voluntate cor-
ruisse videbatur, cum sua rursus voluntate repararetur,
vt esset virtuti ac remunerationi locus. Non enim præ-
ripuit eum per violẽtiam suam, sed potius per institiam
& beneuolentiam solidat & eruit ad vitam: quia beni-
gnitas prouocantis etiam meritũ desiderat acquiescen-
tis: & dignãtissimi medici studium, infirmi requirit as-
sensum. Cuius ineffabilem ad eruẽdos nos dignitatem,
etiam præsens euangelii lectio declarauit. Ait enim, si- Ioan. 20.
cut audistis, Cum esset serò die illo vna sabbatorum, ve-

G nit Iesus ianuis clausis, & stetit in medio discipulorum suorum. Quid mirum si dominus ad discipulos glorificatum corpus claustris stupentibus intromisit, qui illęso materni pudoris signaculo, [Luc. 2.] ianuam mundi huius intrauit? Cuius ortum naturæ nesciunt, non dubites si potentiam exercere videas triumphantem, quem tam stupenda perspicis egisse nascentem. Quid hic respondebunt Iudæi, [Matth. 27.] sepulto domino descendentes & signantes lapidem cum custodibus? Quæ cum ita sint, quomodo eum repellere potuit obiectus repaguli, quem nõ coërcuerat pondus sepulchri? Imò quomodo eum obserata domus excludere potuit, quem includere mortis porta non potuit? Quid mirum si substantiam corporis nostri per clausa ostia transmisit, cui etiam penetrabilia supernorum, & solis angelis familiare secretũ patêre cõsueuit? Cum ergo dixissent alij discipuli, Vidimus dominũ, [Ioan. 20.] respõdit Thomas, & dixit eis, Nisi videro, inquit, in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in locum clauorum, & mittam manum meam in latus eius, non credam. Quàm bona ignorantia, quæ erudiuit ignaros, quæ instruxit incredulos! Quàm bona

H infidelitas, quæ seculorũ fidei militauit! Nisi videro, inquit, in manibus eius fixuram clauorum. Vox ista inquirentis est, non negantis. Dum hoc dicit, doceri voluit, confirmari desiderauit: & ideo ad eum dominus ita ait, Infer digitum tuum huc, & vide manus meas: & affer manum tuam, & mitte in latus meum. Dum benignum præbet veritas moderata responsum, in apostolo suo non dubitationis vitium, sed solicitudinis instruxit affectum. Quia ergo illo in tempore tanti mysterij nouitas versabatur, meritò curiosæ perscrutationis nõ est, sed vtilitas exclusa accedit, quòd in his Apostoli verbis mundi vtilitas agitur. Vnius interrogatio, vniuersitatis est instructio. Ostendit ergo manus & latus. Necessariũ enim erat, vt manifestarum præsens expresio cicatricum, crucifixi corporis faceret fidem, quia splẽdor nouæ lucis pristinã obduxerat veritatem, & cognitionem quodammodo claritas obscurauerat. Visis ergo cicatricibus, respondit Thomas & dixit, Dominus meus, & deus meus. Nouo genere vestigia vulnerum diuinitati perhibent testimonium, quia templum erat dei, indumentum corporis vulnerati. Duas hoc loco in Christo mirare substãtias. Fixuram perspicit corporis, & deum

I prædicat maiestatis. Vbi sunt qui dicunt animas nonis, in quibus antea non vixerunt, corporibus induendas? Ecce in resurrectionis authore hocipsum video resurrexisse quod cecidit: & ideo mortui dormire dicuntur, iuxta prophetam, [Psalm. 40.] Nunquid qui dormit, non adiiciet vt resurgat? Quare mortem somno assimilauit? Quia in vno eodemq; homine nunqoid alter est qui in somno resoluitur, alter verò qui in eiusdem somni stupore ad vigilandi officia suscitatur? Non vtique, sed ipsa absque dubio membra euigilasse credẽda sunt, quæ dormitionis stupore laxata sunt. Ita mors corporis quod in puluere cõfectura susceperit, idem ipsum discussa restituit: nec rude, sed rediuiuũ vas cognatus spiritus recognoscit. Et propterea mysteriũ resurrectionis etiam de minimis exponens, ita apostolus loquitur, resurrectionem grano tritici comparans. [1. Cor. 15.] Etenim tu quod seminas, non viuificatur, nisi prius moriatur. Si quando (vt moris est) fruges boni sulcis agricola fœnerante creduntur, nunquid aliud est quod sepelitur in semina, aliud quod virescit in germina? Sed singula quæque corpora non de nihilo, sed sui origine producuntur, & recẽtia de veteribus innouantur. Cum autem de resurrectione loque-

retur apostolus, dicens, Quod seminas, non viuificatur, K nisi prius moriatur: vides quia mors quod susceperit, hoc refundit? Et vnicuique, inquit, seminum proprium corpus. Non vtique à genere suo alienum, sed naturæ suæ proprium, & de materiæ suæ qualitate reparatum. Reuocabitur ergo in contubernium pristinum animæ & corporis vnitas, & nullis vnquam seculis dissocianda germanitas. Nostrũ est gratia authoris & redemptoris innixi, vt ad illorum numerum pertinere videamur, de quibus apostolus dicit, Simul rapiemur obuiam Christo [1. Thes. 4.] in aëra & in nubibus, & sic semper cũ domino erimus. Dignum enim esse iudicauit, vt germana corporis animæq; substantia cum Christo simul regnet in cœlis quæ Christo seruiuit in terris.

Item eodem die homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Vna sabbati Maria Magdalene venit mane, &c. quæ habetur in expositione doctoris ibidem. [Ioan. 20.]

Item eodem die alius sermo de epistola, qui habetur in libro Quinquaginta homiliarum. XX.

Dominica in octauis Paschæ, ad competentes:
Sermo I. L

PAschalis solennitas hodierna festiuitate concluditur, & ideo hodie neophytorum habitus [Sermo CLVII.] commutatur, ita tamen, vt candor qui de habitu deponitur, semper in corde teneatur. In qua quidem primum nobis agendum est, vt quia paschales dies sunt, id est, indulgentiæ ac remissionis, ita à nobis sanctorum dierum festiuitas agatur, vt relaxatione corporum puritas non obfuscetur, sed potius abstinentes ab omni lusu, ebrietate, lasciuia, demus operam sobriæ remissioni, ac sanctæ synceritati, vt quicquid modo corporali abstinentia non acquirimus, mentium puritate quæramus. Ad omnes quidẽ pertinet sermo, quos cura nostra complectitur: veruntamen hodie terminata sacramentorum solennitate, vos alloquimur nouella germina sanctitatis, regenerata ex aqua & spiritu sancto, germen pium, examen nouellum. Flos nostri honoris, & fructus laboris, gaudium & corona mea, omnes qui [Philip. 4.] statis in domino. Apostolicis verbis vos alloquor: Ecce [Rom. 13.] nox præcelsit, dies autem appropinquauit: abiicite opera tenebrarũ, & induite vos arma lucis, sic vt in die honeste ambulemus, non in comessationibus & ebrietatibus, M non in cubilibus & impudiciis, non in contentione & æmulatione: sed induimini dominum Iesum Christum. Habemus, inquit, certiorem propheticũ ser- [2. Petr. 1.] monem, cui bene facitis intendentes tanquam lucernæ in obscuro loco, donec dies lucescat, & locifer oriatur in cordibus vestris. Sint ergo lumbi vestri accincti, & [Luc. 12.] lucernæ ardentes, & vos similes hominibus expectantibus dominum suum quando reuertatur à nuptiis. Ecce dies aduenient in quibus dominus dicit, Pusillũ, inquit, [Ioan. 16.] & nõ videbitis me, & iterum pusillum, & videbitis me. Hęc est hora de qua dixit, Vos tristes eritis, seculum autem gaudebit: id est vita ista tentationibus plena, in qua [2. Cor. 5.] peregrinamur ab eo. Sed iterum, inquit, videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Cuius spei tam gratum & tam gratuitum etiam pignus sanctum spiritum accepimus, qui in cordibus nostris inenarrabiles gemitus operatur sanctorum desideriorum. Concepimus enim, sicut ait Esaias, & parturiuimus spiritũ salutis. [Esa. 26.] Et mulier cum parturit, ait dominus, tristitia est illi quia venit dies eius, sed cum [Ioan. 16.] peperit, fit gaudium, quoniã natus est homo in seculo.

Hoc

A Hoc est gaudium quod nemo aufert à nobis, quo in æternæ vitæ lucem ex hac fidei conceptione tra. fundimur. Nunc ergo ieiunemus & oremus, cum dies parturitionis est. Hoc totũ corpus Christi in toto orbe diffusum, id est, tota hæc agit ecclesia, & illa vnitas quæ dicit *Psal. 60.* in psalmo, A finibus terræ ad te clamaui, dum anxiaretur cor meum. Vnde iam nobis elucet, cur quadragesima instituta sit huius humiliationis solénitas. Qui enim à finibus terræ clamat cum anxiaretur cor eius, à quatuor orbis terræ partibus clamat, quas frequenter etiam scriptura commemorat, Oriente & Occiduo, Aquilone & Meridie. Per hoc totum ille decalogus legis iam non per literam tantummodo metuendus, sed per gratiam charitatis implẽdus, indictus est. Vnde quater multiplicatis decem, videmus quadraginta compleri, sed adhuc in labore tẽtationis cum venia delictorum. Quis enim *Exod. 20.* perfecte implet, Non concupisces? Vnde ieiunãdum & orandum, à bono tamen opere non cessandum. Cui labori merces illa redditur in fine, quæ denarij nomine nuncupatur. Sicut autem ternarius à tribus, quaternarius à quatuor, ita denarius à decẽ nomen accepit. Qui B coniunctus quadragenario, tanquã merces labori redditur. Quinquagenarij numeri figura tempus illius gaudij significat, quod nemo auferet à nobis. Cuius in hac vita nondum perfectionẽ habemus, sed tamen post solennitatẽ dominicæ passionis, à die resurrectionis eius per dies quinquaginta, quibus ieiunia relaxamus, hoc in dominicis laudibus personante hallelu ia celebramus. Nunc itaque in persona Christi, vt non possideamur à satana, exhortor vos dilectissimi, vt quotidianis & largioribus eleemosynis, frequentioribus orationibus dominum propitiemus. Nunc tempus est vt vnusquisque abstineat se non tantùm ab illicitis, sed etiam à quibusdam licitis, & orationibus atque ieiuniis vacet. Quanuis & per totum annum certis diebus hoc facere debeat, & quanto crebrius, tanto vtique melius: quia & qui concessa immoderatè appetit, eum qui concessit offendit. Oratio quippe spiritalis res est, & ideo tanto est acceptior, quanto magis suæ naturæ implet affectum. Tanto magis autem spiritali opere funditur, quãto magis ani- *Exod. 34.* mus qui eã fundit, à carnali voluptate suspẽditur. Qua- *3. Reg. 19.* draginta dies ieiunauit Moyses legis administrator, *Matth. 4.* quadraginta Helias prophetarum excellẽtissimus, qua- C draginta ipse dominus, testimonium habens à lege & *Matth. 3.* prophetis. Baptismus ille præponitur. Ioannes enim baptizauit Christũ, cum se Christo profiteretur minorem. Christus autem baptizauit Christianum, qui se ostendit *Luc. 2.* & Ioanne esse maiorẽ, sicut circuncisione carnis, quanuis eam & Christus accepit, & nemo Christianus accepit. Melius est sacramentũ resurrectionis Christi, quod ad expoliandam carnalem hanc veteremq́; vitam corde circuncideretur Christianus, vt audiat apostolum di- *Rom. 6.* centem, Sicut Christus surrexit à mortuis per gloriam patris, sic & nos in nouitate vitæ ambulemus: sicut ipsum vetus pascha quod agni occisione celebrare præceptum est, non ideo quia hoc cum discipulis celebrauit Christus, iam melius est pascha nostro quod immolatus est Christus. Pertinuit enim ad præbendum nobis *1. Cor. 5.* humilitatis & deuotionis exemplum, vt illa etiã sacramenta veniens suscipere dignaretur, quibus venturus ipse prænunciabatur: vt hinc ostenderet quãta religione nos oportet accipere hæc sacramẽta, quibus iam venisse nunciatur. Non ergo quia Christus post acceptum baptismum continuò ieiunauit, tanquam regulam obseruationis dedisse credendus est, vt post ipsius Christi baptismum acceptũ continuò ieiunare necesse esset: sed D planè illo exemplo docuit ieiunandum esse, quãdo forte acriore luctamine cum tentatore cõfligitur. Ob hoc enim & Christus qui sicut homo dignatus est nasci, nõ respuit sicut homo tentari, vt Christianus magisterio eius instructus, non possit à tẽtatione superari. Siue ergo continuò post baptismum, siue quolibet interuallo temporis interposito, quando simile prælium tentationis infertur homini, ieiunandum est, vt & caro impleat de castigatione militiã, & anima impetret de humilitate victoriã. In illo ergo dominico exemplo illius causa ieiunij nõ Iordanis tinctio, sed diaboli tẽtatio fuit. Cur autem nos ante solennitatem passionis domini ieiunemus, & illa ieiuniorũ relaxatio quinquagesimo die perficiatur, hæc ratio est. Omnis qui rectè ieiunat, aut animam suã in gemitu orationis & castigatione corporis humili, & ex fide non ficta affligit: aut ab illecebra carnis, inopia aliqua spiritali veritatis, & sapientiæ delectatione suspensa, ad famem sitimq́; sitiendã descẽdit. Interrogãtibus pharisæis cur discipuli eius non ieiunarẽt, *Matth. 9.* de illo primo quod habet animæ humiliationem, Non E possunt, inquit, lugere filij sponsi quãdiu cum eis sponsus est, sed veniet hora quando auferetur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt. De illo autẽ altero quod habet epulas mẽtis, ita consequẽter locutus est, Nemo assuit pannum nouum vestimento veteri, ne maior scissura fiat: neque mittunt vinum nouum in vtres veteres, ne rumpantur, & vinum effundatur: sed vinũ nouum in vtres nouos mittunt, & ambo conseruabuntur. Proinde quia iã sponsus ablatus est, vtiq; nobis filiis illius pulchri spõsi lugẽdum est. Speciosus enim forma præ filiis hominũ, *Psalm. 44.* cuius diffusa gratia in labiis eius, inter manus persequẽ- *Esa. 53.* tium nõ habuit speciem neq; decorem, & ablata est de terra vita eius. Et rectè lugemus, si flagramus desiderio eius. Beati quibus eum licuit ante passionem tunc habere præsentem, interrogare sicut vellent, audire sicut audire deberẽt. Illos dies concupierũt videre patres ante aduentum eius, neque viderunt: quia in alia dispẽsatione fuerant ordinati, per quos venturus annunciaretur, non quibus veniens audiretur. De his enim apostolis loquitur dicẽs, Multi iusti & prophetæ voluerunt vide- *Matth. 13.* re quæ videtis, & non viderunt, & audire quæ auditis, & non audierunt. In nobis autẽ illud impletũ est quod F idem ipse dicit, Veniet dies, quãdo desiderabitis videre vnum de diebus istis, & nõ poteritis. Qui sancti desiderij flamma vritur, quis hic nõ lugeat, quis non laboret in gemitu suo, quis non dicat, Factæ sunt mihi lachrymæ *Psal. 41.* meæ panes die ac nocte, dũ dicitur mihi quotidie, vbi est deus tuus? Credimus quippe eum iam sedentem ad dexteram patris, sed tamen quandiu sumus in corpore, *2. Cor. 5.* peregrinamur ab eo, nec de eo dubitãtibus vel negantibus & dicentibus, vbi est deus tuus? valemus ostendere. Meritò apostolus eius concupiscebat dissolui, & esse cũ *Philip. 1.* illo: manere autẽ in carne non sibi optimũ dicebat, sed necessariũ propter nos: vbi cogitationes mortalium timidæ, & incertæ prouidẽtiæ nostræ, quoniam deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantẽ. inde tẽta- *Sapient. 9.* tio est vita humana super terram, & in hac nocte seculi *Iob. 7.* circuit sicut leo quærẽs quẽ deuoret, nõ leo de tribu Iu- *1. Petr. 5.* da rex noster, sed leo diabolus aduersarius noster. Ille *Apoca. 5.* enim quatuor animaliũ de Apocalypsi Ioannis figuram *Apoc. 4.* in se vno exprimẽs, natus vt homo, operatur vt leo, immolatus vt vitulus, volauit vt aquila. Volauit super pen- *Psalm. 17.* nas ventorum, & posuit tenebras latibulũ suum. Posuit *Psalm. 103.* tenebras, & facta est nox, in qua pertranseũt omnes be-

G stiæ sylnæ. Catuli leonũ rugientes, tentatores videlicet,
1. Petr. 5. per quos diabolus quærit quem deuoret. Non quidem
habẽtes potestatẽ, nisi in eos qnos receperint: quia & in
psalmo ipso ita sequitur, Quærẽtes à deo escam sibi. In
tam periculosa & tẽtationibus plena huius seculi nocte
quis non timeat? quis nõ medullis omnibus contremi-
scat, ne dignus iudicetur qui deuorandus dimittarur in
fauces tam crudelis inimici? Vnde & ieiunandũ & orã-
dum est, & tanto potius, tanto instãtius, quãto propin-
quius & ipsa dominicæ resurrectionis solẽnitate pasio-
nisq; celebritate anniuersaria, quodãmodo nobis eius-
dem noctis memoria resculpitur, ne obliuione delea-
tur, & nos non corpore sed spiritu dormiẽtes ille rugiẽs
deuorator inueniat. Nam & ipsa dominica pasio quid
nobis aliud in capite nostro Iesu Christo, quàm ipsam
vitæ huius tentationem maximè commendauit? Vnde
Luc. 22. adueniẽte iam mortis suę tẽpore, Petro dixit, Postulauit
satanas vexare vos sicut triticum, & ego oraui pro te, ne
deficiat fides tua: Vnde & tu conforta fratres tuos. Et
planè cõfortauit nos per apostolũ, Vnde cum his duo-
bus in monte se ostẽdit. Nos autẽ quia tam longum ie-
iunium perpetrare non possumus, vt per tot dies & no-
H ctes nihil alimentorũ sicut illi accipiamus, saltem quã-
tum possumus faciamus: exceptis diebus per quos certis
de causis mos ecclesiæ prohibet ieiunare, domino deo
nostro vel quotidiano vel crebro ieiunio placeamus.
Sed nunquid sic à cibo & potu abstinentia, per tot dies
non potest esse continna? Quanquã tempus humilian-
dæ animæ quantũ potui maxime commendaui, tamen
propter hominũ errores, qui per vaniloquas seductio-
nes, & prauas cõsuetudines nobis molestam pro vobis
curã inferre non cessant, tacere nõ possumus. Sunt qui-
dam obseruatores quadragesimę deliciosi potius quàm
religiosi, exqnirentes nouas suauitates, magis quàm ve-
teres concupiscẽtias castigãtes, qui preciosis copiosisq;
apparatibus fructuum diuersorũ quorumlibet varieta-
tes & sapores superare contendunt. Vasa in quibus co-
ctæ sunt carnes, tanquã immnnda formidant, & in car-
ne sua ventris & gutturis luxuriã non formidant. Ieiu-
nant non vt solitam temperãdo minuant edacitatem,
sed vt immoderatã differẽdo augeãt auiditatem. Nam
vbi tempus reficiẽdi aduenerit, opimis mensis tãquam
pecora præsepibus irruunt, ventresq; distendunt, artifi-
I ciosis & peregrinis condimẽtorum dinersitatibus tan-
tum capiũt manducãdo, quãtum digerere nõ sufficiũt
ieiunando. Sunt etiam qui vinũ ita non bibunt, vt alio-
rum expresionem pomorum, aliosq; sibi liquores non
salutis causa sed iocunditatis exquirãt, tanquam non sit
quadragesima piæ humiliationis obseruatio, sed nonæ
voluptatis occasio. Quanto enim honestius esset, vt qui
1. Tim. 5. propter infirmitatem stomachi aquam potare non po-
terat, vino vsitato & modico sustẽtaretur! Quid autem
absurdius, quàm tempore quo caro arctius est castigan-
da, tantam suauitatem carni procurare, vt ipsa faucium
concupiscentia nollet quadragesimam præterire? Quid
inconuenientius, quàm diebus humilitatis, quando pa-
rum victus omnibus imitandum est, ita viuere, vt si to-
to tempore sic viuatur, vix posint victum patrimonia
sustinere? Cauete ista dilectissimi, cogitate quid scriptũ
Eccli. 18. est, Post concupiscentias tuas non eas. Quod saluberri-
mum præceptum, si omni tẽpore obseruãdum est, quã-
to amplius his diebus, quando ita turpe est, si cupiditas
nostra ad inusitatas relaxetur illecebras, vt meritò cul-
petur qui nõ restrinxerit vsitatas? Pręcipuè sanè pauperũ
mementote, vt quod vobis parcius viuendo subtrabi-
tis, in cœlesti thesanro reponatis. Accipiat esuriẽs Chri- K
stus, quod ieiunans minus accepit Christianus. Casti-
gatio volentis, fiat sustentatio non habentis. Copiosæ
voluntatis inopia, fiat necessaria inopis. Copiosa sit etiã
in animo placabili & humili misericors ignoscendi fa-
cilitas. Petat veniam, qui fecit iniuriã. Det veniam, qui
accepit iniuriam, vt non posideamnr à satana, cuius
trinmphus est dissensio Christianorum. Et hæc enim
magni lucri eleemosyna est, debitum relaxare conser-
uo, vt tibi relaxetur à domino. Vtrunque opus bonum
cœlestis magister discipulis commendauit, dicens, Di- Luc. 6.
mittite, & dimitterur vobis. Date, & dabitnr vobis. Me- Matth. 18.
mentote serui illius, cui omne debitum dominus eius
quod donauerat replicauit, quia conseruo sibi debenti
centum denarios, misericordiam nõ repẽdit, quam de
talẽtorum decem milibus quæ debebat accepit. In hoc
genere operis boni nulla est excnsatio, vbi sola volũtas
tota facultas est. Potest quisque dicere, Ne stomachus
doleat, ieiunare non possum. Potest etiam dicere, Volo
dare pauperi, sed vnde, non habeo: aut, tãtum habeo, vt
timeam egere si dedero. Quanquam & in his operibus
excusationes plerique sibi homines falsas faciunt, quas L
veras non inueniunt: veruntamen quis equidem dicat,
ideo non ignoui veniam petẽti, quia me valetudo im-
pediuit, aut quia manus qua porrigerẽ non fuit? Dimit- Luc. 6.
te, vt dimittatur ribi. Cordis hoc opus est, nullum vel
carnis suæ membrum in adiutorium animæ assumitur,
vt hoc impleat quod rogatur. Voluntate agitur, volun-
tate perficitur. Fac securus, nihil in corpore dolebis, ni-
hil in domo minus habebis. Iã verò fratres videte quod
malnm sit vt pœnitenti fratri non ignoscat, cui præce-
ptum est vt inimicum adhuc diligat. Quæ cum ita sint,
& cum scriptum sit, Sol non óccidat super iracundiam Ephes. 4.
vestram, considerate fratres vtrum Christianus sit di-
cendus, qui aut his diebus inimicitias non vult finire,
quas nnnquam debuit exercere.

Eadem dominica, Sermo II. *Sermo CLVIII.*

Vantum domino donãte posſnmus, de car-
nis resurrectione tractemus. Hæc est enim fi- *Supra ser.*
des nostra, hoc donũ in domini nostri Iesu *de tempore,*
Christi nobis carne promissum est, & in ipso *147.*
præcesit exemplum. Voluit enim nobis quod promisit
in fine non solum pronunciare, sed etiã demõstrare. Illi M
quidem qui tunc fuerunt cum illum viderent, & cum
expauescerent, & spiritũ se videre crederẽt, soliditatem
corporis tenuerunt. Locutus est enim nõ solùm verbis
ad aures eorum, sed etiam specie ad oculos eorum. Pa-
rumq; erat se præbere cernendum, nisi etiã offerret per-
tractandum atque palpandum. Ait enim, Quid turbati
estis, & cogitationes ascendunt in corda vestra? putaue-
runt enim se spirirum videre. Quid turbati estis, inquit, Luc. 24.
& cogitationes ascendunt in cor vestrum? Videte ma-
nus meas & pedes meos, palpate & videte, quia spiritus
carnem & ossa nõ habet, sicut me videtis habere. Con-
tra istam euidẽtiam disputabant homines. Quid enim
aliud facerent homines, qui ea quæ sunt hominum sa-
piunt, quàm sic disputare de deo cõtra deum? Ille enim
deus est, isti homines sunt. Sed dominus nouit cogita-
tiones hominum, quoniam vanæ sunt. In homine car- Psal. 93.
nali tota regula est intelligendi, consuetudo cernendi.
Quod solent videre credunt, quod non solẽt non cre-
dũt. Præter cõsuetudinẽ facit deus mirabilia, quia deus
est. Maiora quidem mirabilia sunt, tot quotidie homi-
nes nasci qui nõ erant, quàm paucos resurrexisse qui e-
rant. Et tamen ista mirabilia nõ consideratione cõpre-
bensa

A henſa ſunt, ſed aſsiduitate viluerunt. Reſurrexit Chriſtus, abſoluta res eſt. Corpus erat, caro erat, pependit in cruce, emiſit animam, poſitus eſt in ſepulchro, exhibuit illam viuam, qui viuebat in illa. Quare miramur? Quare non credimus? Deus eſt qui fecit. Conſidera authorem, & tolle dubitationem. Quærunt ergo homines, vtrum corruptio iſta corporis, quam ſentiunt in carne ſua, futura ſit in reſurrectione mortuorum. Dicimus non futuram. Reſpondent nobis, Si corruptio non erit, quare manducabitur? Aut ſi non mãducabitur, quare poſt reſurrectionem dominus manducauit? Modo cum Euãgeliũ legeretur audiuimus, quia eũ exhiberet ſe viuum oculis manibuſq; diſcipulorum ſuorum, parum illi viſum eſt ad demonſtrandam euidentiã corporalem, ſed *Luc.24.* addidit, Habetis hic aliquid quod manducetur? Et obtulerunt ei partem piſcis aſsi, & fauum mellis. Manducauit, & reliquias dedit eis. Dicitur enim nobis, Si corruptio corporis non reſurgit, quare manducauit dominus Chriſtus? Legitis quia manducauit, nunquid legitis B quia eſuriuit? Quod manducauit Ieſus, poteſtatis fuit, non egeſtatis. Si deſideraret manducare, egeret: rurſus ſi mãducare non poſſet, minus valeret. Nunquid & an- *Geneſ.18. & 19.* geli quando ſuſcepti ſunt hoſpitio à patribus noſtris, non manducauerunt? Et tamen corruptibiles non fuerunt. Rurſus dicunt, reſurgunt vitia? Et reſpondetur à nobis, Non. Quare ergo, inquiunt, dominus cum ſuorum vulnerum cicatricibus reſurrexit? Quid ad hoc dicimus, niſi quia & hoc poteſtatis fuit, non neceſsitatis? Sic reſurgere voluit, vt quibuſdam dubitantibus exhiberet in illa carne cicatrices vulneris, & ſanaret vulnus incredulitatis.

Eadem dominica, Sermo III.

Sermo CLIX. LEctio euangelica fratres chariſsimi, quæ nuper auribus noſtris inſonuit, continet magnũ miraculum. Quãuis vbiq; ſit dominus, ipſius miraculum continet beneficium, in quo acceperũt diſcipuli ſpiritũ ſanctum. Miraculum eſt quòd *Ioan.20.* dominus noſter Ieſus Chriſtus in carne vera intrauerit ad diſcipulos per oſtia clauſa. Requiris à me fortitã rationem, & argumentum requiris. Si vera, inquies, caro fuerat quæ reſurrexit, quomodo ipſa clauſis ianuis ad diſcipulos introiuit? Ita ne vero, inquies, cuiuſpiam ca- C pit auditus, quod non obſeruat opus, & intrare quiſquã limẽ in corpore potuit? Redde mihi, inquit, rationem. O homo ſi rationem à me poſcis, non erit mirabile. Exemplum quæritur, non erit ſingulare. Credis nempe do- *Matth.14.* minum Chriſtũ ſuper aquas maris firmis greſsibus ambulaſſe? Credis vtiq;. Dicis igitur mihi, Si per oſtia clauſa Chriſtus intrauit, vbi eſt corporis pondus? Recedant pauliſper modus & pondus. Ille hæc fecit, cui nihil impoſsibile eſt. Chriſtus qui carnem ſuam potuit de ſepulchro producere, non potuit clauſis ianuis ad diſcipulos introire? Quando audis miraculum, ſerua fidem: nõ inquirat animus rationẽ. Hinc eſt quòd & Thomas diſcipulus titubauit, nec credidit, ſed eum dominus poſtea *Ioan.20.* confirmauit. Dixerant enim & condiſcipuli eius, Vidimus dominum. Ille autem, Niſi videro, inquit, in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in latus eius, non credam. Sciebat enim clauis in cruce confixũ, ſciebat lancea latus perenſſum. Hęc ſigna quærebat, ideo non credebat. Manus quærebat & latus: & dum curioſus exiſtit in vulnere, mortem incurrerat in *Ioan.11.* fide. O beate apoſtole, ante oculos tuos Chriſtus Lazarum potuit ſuſcitare, & ipſe non poterat de ſepulchro ſurgere? Quæris loca clauorum, & oblitus es miracula tanta ſignorum? Nonne ante oculos tuos cæcos illuminauit, paralyticos ſanauit, leproſos mundauit? Sic perdidiſti in triduo memoriam magiſtri, vt potentiæ non crederes Chriſti? Mors Chriſti in carne, vita tua debet eſſe in fide. Vidiſti quidem percutiẽtem lancea, ſed diuinam non penetrauit potentiã. Ecce iterum venit dominus, ne periret diſcipulus, & dicit Thomæ, Infer digitum tuum huc, & vide manus meas: & affer manum *Ioan.20.* tuam, & mitte in latus meũ, & noli eſſe incredulus, ſed fidelis. O pietas ſaluatoris, quæ non dedignatur locum oſtendere cicatricis. Reſpondit Thomas & dixit, Dominus meus, & deus meus. Modo eſt dominus & deus tuus, quia voluit vt videres, ne incredulitate animã perderes. Meritò ad eum dominus ſic loquitur, Quia vidiſti me, credidiſti: beati qui nõ viderunt, & crediderunt. Ecce diſcipulus trepidauit, ecce eccleſia quod non vidit credidit. Beatum meritum noſtrum fratres, ſi in eccleſia catholica teneatur acceptum. Hic accipitur merces, vbi vera tenetur & cognoſcitur fides. Hanc igitur eccleſiam Chriſtus ſua reſurrectione conſtituit, in hac æterna præmia collocauit. Credite fratres, ille ſperet re- E quiem, qui non diſceſſerit à radice, cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

D

Eadem dominica, Sermo IIII.

AVdiuit charitas veſtra cum ſanctum Euangelium legeretur, dominum & ſaluatorem noſtrum Ieſum Chriſtum poſt reſurrectionem ſuam clauſis oſtiis introiſſe ad diſcipulos ſuos. *Sermo CLX.* *Ioan.20.* Magnum miraculum, ſed mirari deſinis ſi deum cogitaueris. Mirum enim eſſet ſi ſol' homo hoc feciſſet. Refer ad omnipotẽtiam, non ad phantaſiam, Oſtiis clauſis intrauit. Reſpõdeo tibi: vt ſcias quia vera caro fuerat, cicatrices tangendo monſtrauit. Sed ſicut non eſt, inquis, naturæ corporalis per ianuam clauſam intrare, ſic non eſt naturæ corporalis ſuper fluctus maris ambulare. Intrauit per clauſa oſtia, reſpõde mihi, da mihi ſoliditatem carnis. Ambulauit ſuper aquas maris, da mihi & tu pondus *Matth.14.* carnis. Vis noſſe hoc omnipotentiæ fuiſſe? Et Petro dedit. Qui quod voluit dedit, quod propriũ erat ſibi ſeruauit. Ille enim viuens per clauſas ianuas intrauit, qui naſcendo integritatem matris non violauit. Ergo fra- *Luc.2.* tres admirati credamus, credentes obaudiamus, obaudiẽtes ſperemus promiſſa, ſi facimus iuſſa: quia vt facia- F mus iuſſa, ipſe adiuuat à quo ſperamus promiſſa Hodie octauæ dicuntur infantium, reuelanda ſunt capita eorum, quod eſt indicium libertatis. Habet enim libertatem iſta ſpiritalis natiuitas, propriæ autem carnis natiuitas ſeruitutem. Duæ ſunt vtique hominis natiuitates, naſci & renaſci. Naſcimur ad laborem, renaſcimur ad quietem. Naſcimur ad miſerias, renaſcimur ad ęternam fœlicitatem. Nam illi pueri, infantes, paruuli, lactentes, maternis vberibus inhærentes, & quantum in eos gratiæ referatur neſcientes, vt ipſi videtis, quia infantes vocantur, & ipſi habent octauas hodie. Et iſti ſenes, iuuenes, adoleſcentuli, omnes infantes. Vna quippe illorum infantia pertinet ad vetuſtatem, altera ad nouitatem. Nam quos videtis recentes à partu, veteres naſcuntur. Vetus homo noſter dictus eſt Adam, ex quo naſcimur: nouus homo Chriſtus, per quẽ renaſcimur. Iſti ergo & noui ſunt, & renati ſunt ad aliã vitam, & eſt in illis, ſi dici poteſt, quãdo naſcuntur, noua vetuſtas. Ecce miſcentur hodie fidelibus infantes noſtri, & tanquam de nido volãt. Neceſſe eſt ergo vt parturientes eos alloquamur. Sicut enim recolitis fratres mei, hirundinum vel domeſticorum paſſerum pullos quando volare de nido

G cœperint, matres cum strepitu circumuolãt, & vocibus piis testātur pericula filiorum. Scimus ergo multos qui appellantur fideles, male viuere, & gratiæ quam acceperunt moribus suis nõ conuenire, laudare deum lingua, blasphemare vita. Scimus autem alios inter istos multos tanquam inter multam & abundantẽ paleam velut grana gementes in tritura, sed spe horrei se collocãtes. Duo ista genera hominũ scimus esse in ecclesia. Aream dominicam ecclesiam nouimus, ventilationem in die iudicij speramus. Massam frumẽti in resurrectione desideramus, horreum in vita æterna sumere cupimus. Ibi nulla palea erit, sicut in gehenna nullum granum erit. Nunc ergo fratres mei cum sciamus duo ista genera hominum esse in ecclesia piorum & impiorum, bonorum & malorum, timentiũ & contemnentium: quibus coniungantur isti, nescimus. Quòd autem velimus, & ipsi sciunt: vtrum de illis vota nostra compleantur, humana ignorantia solicitudine fatigatur aliquando, & falsis suspicionibus agitatur. Ex his discitur in hac terra, vbi sine tentatione non viuitur. Admoneo ergo vos sancta H germina, admoneo vos nouellæ in agro dominico plãtæ, ne de vobis dicatur quod de vinea domus Israël dictum est, Expectaui vt faceret vuas, fecit autem spinas. *Esa.5.* Botrum in vobis inueniat, qui botrus pro vobis calcatus est. Vuam ferte, bene viuite. Fructus enim spiritus est, sicut dicit apostolus, charitas, gaudium, pax, longanimitas, benignitas, bonitas, mansuetudo, fides, continentia, castitas. Quãdo ad nos venerit agricola noster, cuius nos operarij sumus, ille qui intus dat incrementum, quam nos forinsecus plãtare nouimus & rigare, sed ait apostolus, neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed deus qui incrementum dat. Qui modo videt quomodo audiatis, qui modo inspicit quomodo timeatis, aut iam cõtinere incipiatis, cum ad vos ille agricola venerit, inueniat in vobis quod dixit apostolus, Gaudium meum & corona mea, omnes qui statis in domino. Fratres, filij dulcissimi, filij charissimi, imitamini bonos, cauete malos. Scio enim quia venturi sunt ad vos homines mali, & persuasuri vobis vinolẽtiam, & dicturi sunt vobis, Quare? Nõnne & nos sumus fidelissimi? Scio, inde doleo, inde timeo. Iam tu si dixeris constanter: frater nec te vellem facere quod facis, sed si te non I possum ducere in bonum meum, vel noli me trahere ad malum tuum. Hominib⁹ istis, vt fieri solet, caput dolebit: Dicturus est tibi vicinus tuus aut vicina, Est hic incantator, est hic remediator, & nescio vbi mathematicus. Tu dicis, Christianus sum, non licet mihi. Et si ille dixerit tibi, quare? Nõnne ego Christianus sum? Tu dicturus es, Sed ego fidelis sum. Et ille tibi, Et ego baptizatus sum. Fiunt angeli diaboli, membra Christi. Quia ipsum possidet inimicus, trabe quærit & alium. Inueniat vos paratos, qui ista vobis præparauit. Ideo loquor, ideo contestor, ideo non taceo, ideo vestimẽta mea excutio, ideo in tribunali dei mei excusatũ me habeo. Dicam deo meo, Domine non tacui, domine talentum quod mihi dedisti non abscondi, sed erogaui. Hoc poterit mihi dicere, Serue nequã, tu dares, ego exigerem. Ecce domine dedi, tu exige. Et si forte vos vetus titillauerit consuetudo, habetis quem interpelletis. Maior est adiutor quàm oppugnator. Ideo gemitis, ideo oratis, ideo dicitis, Ne nos inferas in tentationem. Obseruate illud etiam fratres mei, quod supra dicitis, Dimitte nobis debita nostra: vt faciatis quod sequitur, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Eleemosynam facis, eleemosynam accipis. Ignoscis, ignoscetur tibi. Erogas, erogabitur tibi. Deum audi dicentem, Dimittite, & di- K mittetur vobis. Date, & dabitur vobis. In mente habete pauperes. Omnibus dico, Facite eleemosynas fratres mei, facite, & non perdetis. Deum credite. Non solum dico vobis, non perdetis quod facitis cum pauperibus: sed planè dico vobis, hoc solũ non perditis, cætera perditis. Ecce videamus si exhilaratis pauperes hodie, horrea ipsorũ vos estis, vt det vobis deus vnde detis, & dimittat quod fortè peccatis. Includite eleemosynam in cordibus pauperum, & ipsa pro vobis exorabit dominum, cui est honor & gloria in secula seculorũ, Amen.

1.Cor.3.

Philip.4.

Matth.25.

Matth.6.

Eccli.29.

Eadem dominica, *Sermo V.*

Retinet sanctitas vestra fratres superiorem tractatum, in quo scripsimus sanctum Thomam apostolum ad confirmãdam fidem omnium, post resurrectionẽ dominici corporis membra palpasse, & ad repellẽdam ambiguitatem vulnerorum, vulnerum eius cicatrices scrutari voluisse. Non enim propter se tãtùm hoc operatus est beatus apostolus, sed quod sibi gessit, cunctis proficit. Cum suã enim exercuit solicitudinem, fidem omnium confirmauit. L Quis enim ex hoc dubitet redisse à mortuis saluatorẽ, cuius post inferos præsentiam agnoscat oculus, attrectet manus, digitus perscrutetur? Quanuis igitur modicæ fidei homo, quanuis imbecillis ingenij Christianus, nunquam solicitudinem suam inquisitioni Thomæ æquiparare potuisset. Nunquam enim post agnitionem ac conuersationem loquela ausus esset petere, vt etiam tactu Christum perscrutaretur in Christo, & in ipso homine quem cerneret, hominis corpus inquireret, & resurrectionem eius non tam mirabilium gloria crederet, quàm passionis iniuria comprobaret. Thomas ergo cum esset sanctus, fidelis & iustus, hæc omnia solicitè requisiuit: non quòd ipse aliquid dubitaret, sed vt omnem suspicionem incredulitatis excluderet. Nam suffecerat illi ad fidem propriam vidisse quem nouerat, sed nobis operatus est, vt tangeret quem videbat: vt si forte diceremus delusos esse oculos, nõ possemus dicere manus illius fuisse frustratas. In resurrectionis enim manifestatione de aspectu ambigi potest, de tactu non potest dubitari. Constat enim veritatis ipsius testimonio redisse ab inferis saluatorem. Quis non spem suam in M Christo collocet? Quis nõ fidem suam ponat in domino, vt dum illum credit ab inferis, ipse resurgat à mortuis? Dicit beatus apostolus, Si enim mortui non resurgunt, neq; Christus resurrexit. Quia ergo surrexit Christus, suscitabuntur & mortui: quia resurrexit dominus, & seruuli reuiuiscent. Ipse enim est, sicut ait apostolus, primogenitus ex mortuis. Sicut enim est apud superos idem primogenitus in multis fratribus, ita & ab inferis est primogenitus ex defunctis. Primogenitus autem dicitur quis ex eo, quòd secuturis aliis primus gignitur. Primogenitus ergo Christus vocatur ex mortuis, quòd primum illum ex inferni tenebris in lucem resurrectionis partus ediderit. Partus enim dicendus est, vbi permutatione quadam anima tartari legibus moritur, vt rediuiuo corporis vsui renascatur. Natiuitas enim resurrectionis apud superos, mors quædã inferorum est. Vnde ipsa mors mortem quodammodo patitur, dum ei inuitæ defunctorum multitudo subtrahitur. Nam sic beatus apostolus dicit, Nouissima autem inimica destruetur mors. Et iterum, Absorpta est mors in victoria. Cum ergo absumitur mors in victoria, defectionis quadã suæ internecione destruitur. Defectionẽ autem patitur,

Sermo CLXI.

1.Cor.15.

Coloss.1.

1.Cor.15.

A patitor, cum potestas eius cunctis resurgentibus vacuatur. Videamus autē quid sit quod ait, mortē in victoria esse consumptā. Consumpta est planè mors in victoria sua, dum Christū inferni legibus subiiciens, ipsa se cum eū vincit, obruit. In eo enim in quo illū quē se superasse credebat possedit, ab eo victa est, cū resurrexit. Totam ergo fidē nostrā in resurrectioois gloria collocare debemus, & in futura magis vita sperare de domino. Sic enim ait sanctus apostolus, Si in hac vita tantū in Christo speramus, miserabiliores sumus omnibus hominibus. Miser ergo est qui in hac tantū vita sperat in domino. Miser planè est, quia citò spes eius subducitur, dū cito hæc breuis vita finitur. Nam spes illius caduca efficitur, dum tēporali transitu dulcedinis eius voluptas elabitur. De tali enim spe dicit apostolus, Spes autem quæ videtur nō est spes. In futura igitur vita speremus in domino, quę solida est atque perpetua, vt non miserabiliores cunctis hominibus, sed meliores esse posimus.

Roman. 8.

Eadem dominica, De resurrectione, Sermo VI.

Ser. CLXII.

B CErtisima est fiducia Christianorum diuinitos promissa, resurrectio mortuorū. Hanc enim veritas ipsa promisit. Veritas enim mentiri non potest. Alioquin veritas nō est, si mētiri potest. Vera est igitur de resurrectione corporū promissa veritas, quia veritas quæ mentiri non nouit, totum necesse est vt impleat quod promisit. Hanc enim resurrectionē corporum vt futurā certisime nooerimus, ipse dominus nobis in suo corpore dignatus est demonstrare. Resurrexit Christus, vt resurrecturum se non dubitet Christianus. Quod enim præcessit in capite, sequetur in corpore. Nosse enim debemus dilectisimi fratres, duas esse mortes, & duas esse resurrectiones. Dicitur enim mors prima, dicitur & secūda. Porrò primæ mortis duæ sunt partes. Vna, qua peccatrix anima per culpam discesit à creatore suo: altera, qua iudicāte deo exclusa est per pœnam de corpore suo. Mors autē secunda, ipsa est corporis & animæ punitio sempiterna. Per mortē verò secundam anima solius mali hominis in æternū cum corpore suo cruciatur. Vtraq; ergo mors omnē hominē tenebat obstrictū, quia naturæ transgresio vnumquēq; pec-

C catis propagat obnoxiū. Venit autem dei filius immortalis & iustus, vt moreretur pro nobis: in qua carne quia nullum potuit habere peccatum, sine reatu pertulit peccati supplicium. Secundam itaq; primæ mortis partem, id est, solius corporis mortem, dei filius pro nobis accepit, per quam à nobis & dominationem peccati, & pœnam æternæ punitionis exclusit. Hoc ergo Christus in suis fidelibus misericorditer operatur, vt hîc eos primò in anima resuscitet, donans fidem vt recte credant: tribuens charitatē, vt bonis operibus libenter insistant. In nouisimo verò die ad hoc eis corpora resuscitare dignabitur, vt eis æternam beatitudinem largiatur. Resuscitati ergo in anima per fidē, dilectisimi fratres, cum iustitia viuamus, vt etiam corpore ad æternam lætitiam resurgamus. Discedamus ab operibus malis, quæ mortificant animam, etiam dum viuit corpus, vt in æternis bonis & anima nostra mereatur esse & corpus. Seruemus primæ resurrectionis munus, quod nobis per fidē largitus est Christus, vt cum resurrexerimus corpore, mereamur cum Christo saluatore sine fine regnare. Tunc absorbebitur mors in victoria. Tunc dabitur fidelibus vera vita, veraq; lætitia. Tunc deus pro meritis fidei atq; bonorum operū dabit suis fidelibus regnum cœlorum, Qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto in virtute deus, &c.

1. Cor. 15.

Eadem dominica, Sermo VII. D

Sermo CLXIII.

PAscha Christi, dilectisimi, regnum est cœli, salos mūdi, vita credentiū, occasus inferni, gloria superoorum, resurrectio mortuorum, testimonium resurrectioois diuinæ, precium redemptioois humanæ, cognitio mortis abolitæ. Quę festiuitas dei sacrata mysterio, & cognita sacramento, virtutem dominicæ resurrectionis per angelos indicat, per apostolos manifestat, per corda credētium bona multiplicat. Hic igitur est dies, dilectisimi, quē fecit dominus, vt audistis, celsior cunctis, lucidior vniuersis, in quo dominus resurrexit, in quo sibi nouā plebem, vt ipsi videtis, regenerationis spiritu conquisiuit: in quo singulorū mentes gaudio & exultatione perfudit. Hic ergo dies resurrectioois Christi, defunctis vita, peccatoribus venia, sanctis est gloria. Siquidem operatione virtutis eleuat de imis, suscitat de terrenis, collocat in excelsis: cōsummat iustos, firmat dubios, damnat incredulos. Ad hoc enim dominus hodie resurrexit, vt imaginē nobis futuræ resurrectionis ostenderet: & ideo hodie, vt vitali lauacro resurgēs dei populus ad instar resurrectionis ecclesiam

Psal. 117.

E nostrā splendore niuei candoris illuminet, gratias agere deo nostro debemus, quòd dum sancti Paschę solennitatem colimus, futuræ resurrectionis speciē iam videmus. Resurrecturū est humanō genus in seculi cōsummatione post mortem, nūc resurgit in baptismo. Suscitādus est tunc dei populus post soporē, nunc suscitatur post infidelitatē. Liberādus est tunc à mortali cōditione, nunc liberatur ab ignorātiæ cæcitate. Renasciturus est ad æternitatē, nunc nascitur ad salutē. Omnes enim qui olim in Christo baptizati, assumere nō possunt candidam vestem, conuersationē saltem candidam nō relinquant. Solet sub nigro habitu anima satis pura latitare: nec multū interest, si quis non habet cādidam vestem. Talis latro fuit ille qui in euāgelio crucifixus cum saluatore clamasse dicitur, Memento mei domine dum veneris in regnum tuū. Attendite ergo charisimi & videte, quid fidelis obtinet, quid meretur: Regnum saluatoris latro poscit in cruce, & dum pœnæ multitudinem patitur, ad præmia æterna perducitur. Imitamini ergo

Luc. 23.

F eius deuotionē, imitamini amare regnū Christi. Quod poscit latro moriendo, vos desiderate bene viuendo. Illius credulitati paradisus aperitur, & nostræ spei æternorum monstratur firmitas præmiorum. Lętemur ergo & exultemus in hac die, in qua dominus resurgens intulit pacem, intulit salutem. Hoc itaq; admoneo fratres dilectisimi, vt quotiens paschalis solennitas venit, quicunque viri, quæcunq; mulieres de sacro fonte filios spiritaliter exceperunt, cognoscant se pro ipsis fideiussores apud deum extitisse, & ideo semper illis solicitudinem veræ charitatis impendant, & admoneant vt castitatem custodiāt, virginitatem vsq; ad nuptias seruent, à maledicto vel periurio linguam refrænent, cantica turpia vel luxuriosa ex ore non proferant, non superbiant, non inuideant, iracundiam vel odium in corde nō teneant, auguria non obseruent, phylacteria & characteres diabolicos nec sibi nec suis aliquando suspendant, incantatores velut ministros diaboli fugiant, fidem catholicā teneant, ad ecclesiam frequentius currant, contempta verbositate lectiones diuinas attētis auribus audiant, peregrinos accipiant, & secundum quod ipsis in baptismo dictum est, hospitum pedes lauent, pacem & ipsi teneant, discordes ad concordiā reuocare contendant, sacerdotibus & parentibus honorem amore veræ charitatis impendant. Hæc ergo omnia & his similia si

De cō. di. 4. Vos autem.

G filios & filias vestras admonere contenditis, cum ipsis ad æternam beatitudinem fœliciter peruenietis. Nemo se circumueniat, fratres charissimi, nullus homo sibi solummodo viuat: & sicut frequenter suggessi, quantoscunque aliquis exemplo sanctæ vitæ ædificauerit, cum tantis & pro tantis mercedem beatæ vitæ retributionis accipiet: & quantiscunque exemplum malæ conuersationis etiam si non cũ illi sequantur præbuerit, pro tantis se malis rationem nouerit redditurum. Et ideo sicut iam supra suggessi, neophytis nostris auxiliante domino exemplum bonæ conuersationis quãtum possumus debemus ostendere, vt non pro illorum destructione pœnam recipere, sed potius pro ædificatione ad indulgentiam peccatorum mereamur peruenire, præstante domino nostro Iesu Christo.

Eadem dominica ad baptizatos, vt bonos non malos in Ecclesia imitentur. Sermo VIII.

Sermo CLXIIII. HOdierna die qui baptizati sunt in Christo & regenerati, alloquamur eos, & vos in eis, & ipsos in vobis. Ecce facti estis membra Christi. Si cogitetis quid facti estis, omnia vestra ossa *Psal. 34.* dicent, Domine quis similis tibi? Non enim dignè cogitari potest illa dignatio dei: defecit omnis sermo, sen H susq; humanus, venisse vobis gratuitam gratiam nullis *Gratia dicitur quia gratis datur.* meritis præcedẽtibus. Ideo & gratia dicitur, quia gratis datur. Quam gratiã? Vt sitis mẽbra Christi filij dei, vt sitis fratres vnici. Si ille vnicus, vnde vos fratres, nisi quia vnicus natura, vos gratia fratres facti? Quia ergo membra Christi facti estis, admoneo vos, timeo de vobis, non tantum à Paganis, non à Iudæis, non ab hæreticis, quantũ à malis catholicis. Eligite vobis de populo dei quos imitemini. Nam si turbã imitari volueritis, inter paucos angustam viam ambulãtes non eritis. Abstinete vos à fornicatione, à rapinis, à fraudibus, à periuriis, ab illicitis rebus, à iurgiis: ebrietas repellatur à vobis: adulterium sic timete, quomodo mortem, mortem nõ quæ animam soluit à corpore, sed vbi anima semper ardebit cum corpore. Fratres, fratres mei, filij mei, filiæ meæ, sorores meæ, scio agere diabolum partes suas, nec quiescere loqui in cordibus eorũ quos obligatos suis vinculis tenet, scio fornicatoribus, adulteris qui cõtenti non sunt coniuge sua, dicere diabolum in cordibus eorum, non sunt magna carnis peccata. Contra hanc diaboli susurrationẽ debemus habere Christi incarnationem. I Hoc est vnde Christianos decipit inimicus per carnis illecebras, cũ eis facit leue quod graue est, lene quod asperũ est, dulce quod amarũ est. Sed quid prodest quia satanas facit leue, quod Christus ostendit graue? Nunquid nouũ aliquid facit diabolus dicere Christianis fidelibus, nihil graue est quod facis in carne tua peccans? Nunquid in spiritu facilè deletur carnis peccatũ, facilè à deo venia datur? Quid facit magnũ? Artificium suum *Gen. 3.* facit, quod & in paradiso dixit, Mãducate, & eritis sicut dij, nequaquã moriemini. Deus dixerat, Qua die manducaueritis, morte moriemini. Monet inimicus & ait, Non moriemini, sed aperientur oculi vestri & eritis sicut dij. Dimissa est iussio dei, & audita est persuasio diaboli: tunc inuenta est vera iussio dei, & falsa deceptio diaboli. Nunquid profuit, obsecro vos, quia dixit mulier, serpens seduxit me? Nũquid valuit excusatio? Si valuit excusatio, quare secuta est damnatio? Ideo vobis dico fratres mei, filij mei, qui habetis vxores, vt nihil aliud noueritis: & qui nõ habetis & ducere vultis, integri vos ad eas seruate, sicut integras vultis inuenire. Vos qui continentiã deo vouistis, nolite retrospicere. Ecce dico vobis, ecce clamo vobis, ego me absoluo: erogatorem me K posuit deus, non exactorem, sed tamen vbi possumus, vbi datur locus, non cesso: vbi scimus, corripimus, obiurgamus, anathematizamus, excommunicamus, & tamen non corrigimus. Quare? Quia neque qui plantat, *1. Corin. 3.* aliquid est, neq; qui rigat, sed qui incrementũ dat deus. Modo qui loquor, qui moneo, quid opus est nisi exaudiat me deus pro vobis, hoc est, in cordibus vestris? Breuiter dico, & vobis commendo, & fidelés terreo, & vos ædifico. Membra Christi estis, nolite me, sed apostolum audire, Tollens, inquit, membra Christi, faciam mem- *1. Corin. 6.* bra meretricis? Sed dicit aliquis, Meretrix non est quam habeo, concubina mea est. O sancte episcope, meretricẽ fecisti concubinam meam? Nunquid ego dixi? Apostolus clamat, & ego incurri calumniam. Ego volo te esse sanum, quare in me furis sicut insanus? Habes vxorem, qui hoc dicis? Habeo, inquis. Bene, velis nolis illa quæ præter vxorem tecum dormit, meretrix est. Ecce vade & dic ei, quia iniuriam tibi fecit episcopus. Habes vxorem legitimam tuam, & alia tecum dormit? quæcunque est illa, iam dixi, meretrix est. Sed seruat tibi vxor tua fidem, nec nouit alium nisi te solum, & non disposuit se nosse alterum. Cum ergo illa sit casta, tu quare fornicaris? Si illa te vnum, quare tu duas? Sed dicis, ancilla mea L concubina mea est: nunquid ad vxorem alienam vado? nunquid ad meretricem vado publicam? an non licet mihi facere in domo mea quæ volo? Dico tibi, nõ licet. In gehennam vadunt qui hoc faciunt, in sempiternum ignẽ ardebunt. Vel hic liceat mihi loqui & dicere, Corrigant se qui tales sunt dum viuunt, ne postea velint & non possint: quia subitò venit mors, & non est qui corrigatur, sed vt in ignẽ mittatur. Nam quando veniat illa nouissima hora nescitur, & dicitur, Corrigo. Quãdo corrigis? quando mutaris? Cras, inquis. Ecce quotiens dicis, Cras cras, factus es coruus. Ecce dico tibi cum facis vocem coruinam, occurrit tibi ruina. Nam ille coruus cuius vocem imitaris, exiit de arca, & non rediit. Tu au- *Gen. 8.* tem frater redi in Ecclesiam, quam tunc illa arca significabat. Sed vos me audite, O baptizati audite me, per sanguinem Christi qui estis renati. Obsecro vos per nomen quod super vos inuocatum est, per illud altare ad quod accessistis, per sacramenta quæ accepistis, per iudicium futurum viuorum & mortuorum. Obsecro vos, obstringo vos per nomen Iesu Christi, vt non imitemini eos quos infideles esse cognoscitis, sed illius sacramentum M maneat in vobis qui de ligno descendere noluit, sed voluit de sepulchro resurgere, Amen.

Item in eadem dominica homilia de eo quod scriptum est in euangelio secundum Ioannem, Cum sero esset die illa vna sabbatorum, &c. quæ habetur in expositione doctoris ibid. *Ioan. 20.*

Dominica prima post octauas paschæ, De pastoribus Sermo vnus, qui habetur in Tomo. 9. folio. 119. col. 4. *Ser. CLXV.*

Item in eadem dominica homilia de eo quod scriptum est in euangelio secundum Ioannem, Ego sum pastor bonus, &c. quæ habetur in expositione doctoris ibidem. *Ioan. 10.*

Dominica secunda post octauas Paschæ, De pace & vnitate, Sermo I.

Sermo CLXVI. LEgimus in euangelio fratres charissimi, quòd saluator & dominus noster cũ appropinquaret passioni, & transitum suum de hoc mundo ad patrem discipulis insinuaret, inter alia verba quæ ob sui commemorationẽ dilectis comitibus suis impenderat, maximè

A maxime pacis bonum & vnitatis quasi speciale munus
Ioan.14. illis commendauit, dicēs, Pacem meā do vobis, pacem
meam relinquo vobis: ac si diceret, In pace vos dimisi,
in pace vos inueniam. Proficiscens voluit dare, quæ de-
siderabat rediens in omnibus inuenire. Hanc suis hære-
ditatem dedit, dona omnia suæ pollicitationis & præ-
mia, in pacis cōseruatione promisit. Atq; ideo fratres, si
hæredes Christi esse voluerimus, in eius pace esse & ma-
nere debemus. Pacem nobis (sicut audistis) Christus de-
dit, cōcordes atq; vnanimes esse præcepit, dilectionis &
charitatis fœdera incorrupta atque inuiolata mādauit.
Cuius pacis ornamenta mirabiliter alio ostendit loco
Matth.5. dicens, Beati pacifici, quoniam filij dei vocabūtur. Et si
filius dei incipit vocari qui pacificus esse iam cœpit, non
vult filius dei dici, qui pacem noluerit amplecti. negat
deū sibi patrē, qui pacificus esse contēnit. Pacificos ergo
esse oportet dei filios, corde mites, sermone simplices,
affectione cōcordes, fideliter sibi vnanimitatis nexibus
cohærentes. Sed hęc pax cum bonis & dei pręcepta ser-
uātibus custodiēda est, nō cum iniquis & sceleratis, qui
pacē inter se habent in peccatis suis. Pax Christi ad salu-
tem sempiternā proficit: pax quæ in diabolo est, ad per-
B petuā venit perditionem. Pax cum bonis, & bellū cum
vitiis semper habendum est. mala siquidem impiorum
hominum odio habenda sunt. Nam homines ipsi quā-
uis mali sint, amādi sunt, quia creatura dei sunt: pax ve-
ro quæ in bonis est, concordiā fratrum & charitatē co-
pulat proximorum. Pax spiritum specialiter dei prome-
retur, pax dilectionis mater est, pax indiciū est sanctita-
Zacha.8. tis, de qua dominus per prophetā ait, Pacem & verita-
tem diligite. Pax plebis sanitas, gloria sacerdotis, & pa-
triæ lætitia, & terror hostiū siue visibilium siue inuisibi-
lium. Omnibus viribus pax est custodienda, fratres, quia
semper in domino manet, qui in pace sancta manet, &
cum sanctis dei societatē habet. Sacerdotis est, in pace
populū admonere quid debeat agere: populi est, in hu-
militate audire quæ monet sacerdos. Quicquid non li-
cet, pastoris est prohibere ne fiat: plebis est audire ne fa-
ciat: atq; vnitatis vinculū omnes debent prælati simul &
C subditi in fide & dilectione per omnia seruare, quia si-
ne pace non suscipitur sacerdotis oratio, nec plebis ob-
latio. Si ergo volumus velociter à deo exaudiri, & gra-
tanter munera nostra ab eo accipi, debemus vtiq; in pa-
ce conuersari: de qua nos ipsa veritas instruere dignata
Matth.5. est, Si offers, inquit, munus tuū ad altare, & ibi recorda-
tus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te, re-
linque ibi munus tuū ante altare, & vade prius reconci-
liari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuū. Quia
ergo vnitatem nostram & concordiam deus desiderat,
ostendit ipse saluator in euangelio, ad patrē ita loquēs,
Ioan.17. Pater, inquit, sancte, serua eos in nomine tuo, quos dedi-
sti mihi, vt sint vnum, sicut & nos. Vnde & apostolus fi-
1.Cor.1. deles hortatur dicens, Obsecro vos fratres, vt idipsum
1.Cor.3. sapiatis, & vnū dicatis omnes. Et itē, Non sit, inquit, in-
Ephes.4. ter vos zelus & contentio. Omnis amaritudo & ira &
Ibidem. indignatio & clamor & blasphemia tollatur à vobis cū
omni malitia. Item alibi ait, Solliciti estote inuicē in cha-
ritate, solliciti seruare vnitatē spiritus in vinculo pacis.
Vnum corpus & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna
spe vocationis vestræ. Hæc itaque vnanimitas sub apo-
stolis olim fuit. Sic nouus credentium populus, domini
mandata custodiens, charitatem suā tenuit, probat scri-
Actu.2. ptura quę dicit, Turba autē eorum qui crediderant, vna
Actu.1. anima & mente agebant. Et iterum, Et erant perseueran-
tes omnes vnanimes in oratione, cū mulieribus & Ma-

ria quę fuerat mater Iesu, & fratribus eius. Et ide[o] effica- D
cibus precibus orabant, ideo impetrare cū fiduci[a] pote-
rant quodcunq; de dei misericordia postulabant. [N]o-
bis verò sic vnanimitas diminuta est, vt & largi[t]as [o]pe-
rationis infracta sit. Domos tunc venundabant, & the-
sauros sibi in cœlo reponētes, distribuēda in vsus indi-
gentiū precia apostolis offerebant: at nunc de patri[mo]-
nio nec decimas damus. Et cū vēdere iubeat domin[us],
emimus potius & augem[us]. Sic in nobis emarcuit vigor
fidei, sic credentiū robur elanguit. Et idcirco dominus
tēpora nostra respiciens, in euangelio suo dicens ait, Fi-
lius hominis cum venerit, putas inueniet fidem in terra? Lucæ.18.
Videmus fieri quod ille prædixit: in dei timore, in lege
iustitiæ, in dilectione, in opere fides est. Nemo futurorū
metū cogitat. Diem & irā domini, & incredulis ventura
supplicia, & statuta perfidis æterna tormenta nemo cō-
siderat, quę metueret cōscientia nostra si crederet. Quia
non credit, omnino non metuit. Si autē crederet, & ca-
ueret: si caueret, & euaderet. Excitemus nos quantū pos-
sumus dilectissimi fratres, & somno inertiæ veteris ab-
rupto, ad obseruanda & gerenda domini præcepta vi-
gilemus. Simus tales quales nos esse ipse præcepit dicēs:
Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes, & vos E
similes hominibus expectantibus dominum suū quan- Lucæ.12.
do reuertatur à nuptiis, vt cū venerit & pulsauerit, ape-
riant ei. Et, Beati serui illi, quos aduenientes dominus in-
uenerit vigilantes. Accinctos nos esse oportet, ne cum
expeditionis dies venerit, impeditos & implicatos ap-
prehendat. Luceat in bonis operibus nostrum lumen &
fulgeat, vt ipsum lumen nos ad lucem claritatis æternæ
de hac seculi nocte perducat, quo cum Christo, qui est Matth.5.
verę pacis author, & cum sanctis angelis eius æterna pa-
ce & perpetua fœlicitate fruamur, prestāte domino no-
stro Iesu Christo qui cum patre & spiritu sancto viuit &
regnat deus per omnia secula seculorum, Amen.

Item in eadem dominica homilia de eo quod scriptum est in euangelio secundum Ioannem, Modicum & iam videbitis me, &c. quæ habetur in expositione doctoris ibidem. Ioan.16.

Dominica tertia post octauas Paschæ: Sermo I.

F

[V]Oa domini est, fratres charissimi, Pacē meam Sermo
do vobis, pacem meā relinquo vobis. De pace CLXVII.
dicturi, prius quę pacis sint cōmoda videam[us]. Ioan.14.
Est pax serenitas mentis, tranquillitas animæ,
simplicitas cordis, amoris vinculū, consortiū charitatis.
Hæc est quæ simultates tollit, bella compescit, cōprimit
iras, superbos calcat, humiles eleuat, discordes sedat, ini-
micos cōcordat: cunctis est placita, nō quærit alienum,
nihil deputat suum: docet amare quæ odisse non nouit:
nescit extolli, nescit inflari. Hāc ergo qui accipit teneat,
qui perdidit reparet, qui amisit exquirat: quoniā qui in
eadem nō fuerit inuentus, abdicatur à patre, exhæreda-
tur à filio, nihilominus à spiritu sancto alienus efficitur.
Respuit enim munus oblatū qui datæ legis contēpserit
bonum: nec poterit ad hæreditatem domini peruenire,
qui testamentum noluerit obseruare. Non potest con-
cordiam habere cum Christo, qui discors voluerit esse
cum Christiano. Contumacia ergo est, crimen est quod
iubetur contemnere, quod præcipitur nolle fieri, quod
imperatur declinare. Quid tibi cōmune cum discordia
Christiane? Quid simultates amas, quæ authori placare
nō possunt? Quid exerces inimicitias? Quis eas primus
inuenit? In initio nanq; inimicitias in protoplastū dum
serpens erexit, interficitur: dū homini inuidet, ipse pro- Gene.3.

G ſternitur: dum Adam cupit decipere, ipſe primus iugu-
latur. Quare aut Chriſti charitatem amplectere Chri-
ſtiane, aut diſcordiæ authori de ſimilitudine operũ pa-
rem te ipſius cognoſce.

Eadem dominica de dilectione inimicorum: Sermo II.

Sermo CLXVIII. IN diuinis voluminibus fratres chariſsimi, ita
diſpenſauit ſpiritus ſanctus, vt & ſanis ornamẽ-
ta, & ægrotis ſpiritalia medicaměta deeſſe non
poſsint. Quam rem ego domino donante cognoſcens,
vnde animarum remedia poſsitis accipere, ſpiritalia an-
tidota ſtudui prouidere. Collegi ergo quantum potui
paucos de amœniſsimis ſcripturarũ mõtibus flores, vn-
de (ſicut iã dictũ eſt) & ægrotis medicaměta conficerẽ,
& de theſauro cœleſti precioſiſsimas margaritas à pec-
catorũ corruptione liberis ornamenta componerẽ. Pri-
mum medicamentũ eſt animæ ægrotãti plena & perfe-
cta dilectio, per quã poſsit nõ ſolùm amicos, ſed etiam
inimicos diligere. Quã rem qualiter fidelis Chriſtianus
credere, tenere & obſeruare debeat, de veteri ac nouo
teſtaměto, prout potuimus, vnicum ac ſingulare reme-
H dium animarum pro amore inimicorũ pauca capitula
excerpſimus, quæ vnuſquiſq; ſi non diſcutiẽdo, ſed cre-
dendo ſuſceperit, & peccatorũ ſuorũ indulgentiã acci-
piet, & ad æternã beatitudinẽ deo auxiliante perueniet.
In primis conſiderandũ eſt quanta in beato Iacob fue-
Gene.28. rit charitas, vt odientem ſe fratrẽ ſuum maluerit in lon-
ginquis regionibus fugere, quàm vicẽ odij tepẽſare: quẽ
ſicut vitare ſciuit, ita odiſſe neſciuit: & reuerſus multis
muneribus vt eũ ſibi placatũ faceret, honorauit. Deinde
attendendum eſt quàm benigna fuerit etiam erga ini-
micos antiquorũ ſanctorũ charitas. Nam beatus Ioſeph
pro parricidij crimine impiis & inimicis fratribus ſuis
nõ odij amaritudinẽ, ſed charitatis dulcedinẽ repenſa-
Gene.45. uit. Oſculabatur enim ſingulos, & per ſingulos flebat,
quibus non ſolũ nihil mali rẽpẽdit, ſed omnia bona re-
tribuẽs tam viuo quàm mortuo patre, germano ſemper
amore dilexit. Beatus quoq; Moyſes cũ frequenter eum
populus rebellis non ſolõ contemnere, ſed etiã lapida-
re vellet, diuinæ charitatis memor, ita pro illis domino
Exod.32. ſupplicabat vt clamaret & diceret, Si nõ dimiſeris pec-
catum populi tui, dele me de libro tuo quem ſcripſiſti.
I In ipſo enim veteri Teſtamento legimus ſcriptum, Iti-
Leuitic.19. nera eorum qui iniuriã retinent, malefacti in mortẽ. Et
Eſaia.23. iterum, Ne memor, inquit, ſis iniuriæ proximi tui. Et ite-
rum, Si videris aſinum inimici tui iacẽtem in luto, non
præterihis niſi prius alleues eum. Quo loco diligenter
vnuſquiſque conſideret, quòd ſi aſinũ inimici non licet
in luto dimitti, quanto magis homo ad imaginẽ dei fa-
ctus non debet odio haberi nec negligi? Beatus quoque
Iob ita verã & perfectam charitatẽ etiam cum inimicis
fideliter retinebat, vt gaudẽs & libera cõſcientia ad deũ
Iob.31. diceret, Si gauiſus ſum ad ruinam inimici mei, & exul-
taui in eo quòd inueniſſet eum malum, &c. Beatus quo-
que Dauid, licet virtutibus multis fuerit exornatus, nul-
la tamen eum actio familiarius deo coniunxit, quàm di
lectio inimicorum ſuorũ: cui cum inimicus ſuus in fa-
2.Reg.16. ciem malediceret, maluit tamen parcere, & dei iudicio
reſeruare, quàm ſuæ iracundiæ ſatisfacere. Et intantum
non fuit ſimulata nec vel falſa dilectio ſua, vt ipſos etiã
2.Reg.2. aduerſarios ſuos fleret, & in illis qui eos occidere præ-
ſumpſerant, vindicaret. Ideo ſecurus in pſalmo dicebat
illud, quod omnes homines ſatis attento & trementi
Pſal.7. animo dicere debent, Si reddidi, inquit, retribuentibus
mihi mala, decidã meritò ab inimicis meis inanis. Per-
ſequatur inimicus animã meam & cõprehendat, & con
culcet in terra vitam meã, & gloriam meã in puluerem K
deducat. Ecce quali maledicto ſeipſum cõdemnat, qui
de inimicis diligendis dei præcepta cõtemnens, odium
in corde ſeruare non metuit. Vnde conſiderandum eſt
qua fronte vel qua conſcientia verſiculum iſtum ex ore
ſuo proferre poterit qui inimicis ſuis mala pro malis re-
tribuit. Per Salomonem quoq; ſpiritus ſanctus clamat
& dicit, Cũ ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, ne for- Prouer.24.
te videat deus, & diſpliceat illi, & auertat iracundiam
ſuam ab eo, & vtiq; cum ab illo auerterit, ad illum diri-
gat qui de inimici ruina gaudebat: ſecundũ illud, Qui Prouer.17.
in ruina lætatur alterius, nõ erit impunitus. Item ibi, Ho Eccli.28.
mo homini reſeruat iram, & à deo quærit medelam? Et
in hominem ſimilem ſibi nõ habet miſericordiam, &c.
Ipſe cum caro ſit, reſeruat iram, & propitiationem quæ-
rit à deo? quis exorabit pro delictis ipſius? Dicitur qui-
dem in veteri Teſtamento, Diliges proximum tuum, & Leuitic.19.
odio habebis inimicum tuum. Sed qui ſano intellectu Matth.5.
ſcripturæ diuinæ ſenſum agnoſcere cupit, ſententiam
iſtam hoc modo intelligat, vt diligat omnẽ hominem
proximum ſuũ, odio habeat diabolũ inimicum ſuum. L
Quod etiam in vno homine malo impleri poteſt. In ip-
ſo enim vno qui malus eſt, & proximũ habes, & inimi-
cũ. Nam quòd homo eſt, proximus tuus eſt: quòd malus
eſt, non ſolũ tuus ſed etiã ſuus inimicus eſt. Dilige ergo
in eo carnẽ & animam, hoc eſt, proximũ tuum quẽ deus
fecit, & odio habe malitiã quam ipſo conſentiente dia-
bolus intromiſit. Quod cũ ſancto & pio animo feceris,
vices cœleſtis medici agis, odio habens morbũ, & dili-
gens ægrotum. Item per Salomonem loquitur ſpiritus Prouer.25.
ſanctus, Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum: ſi ſitit, potũ Roman.12.
da illi, hoc enim faciens, carbones ignis congeres ſuper
caput eius. Hoc ergo loco cum grandi diligẽtia obſer-
uandum eſt, ne forte dum eum bene non intelligimus,
de medicamentis nobis vulnera faciamus. Solent enim
nõnulli hoc præceptũ quaſi ad ſatiandum furorẽ ſuum
aſſumere. Dicũt enim apud ſe, Ecce cibo inimicũ meũ,
vt ardeat in æternũ. Auertat deus huiuſmodi intelligen
tiam ab animis noſtris. Qualiter ergo accipi debeat lo-
cus iſte, ſancti & antiqui patres reuelante ſpiritu ſancto
definierunt, ſi eſurierit inimicus tuus, ciba illũ, &c. hoc
enim, inquit, faciẽs carbones ignis congeres ſuper caput M
eius. Caput in homine, ſenſus rationalis intelligitur: qui
ſenſus cũ à feruore charitatis recedens factus fuerit fri-
gidus, (vnde ſcriptũ eſt, Quia abundauit iniquitas, refri- Matth.24.
geſcit charitas multorũ) neceſſe eſt vt quod obeſt ſaluti,
contrarium ſapiat: vt cui deberet eſſe amicus, inimicus
exiſtat. Ad ſanandum ergo talem phreneticũ, homines
ſanctos & charitatis igne ſuccẽſos hortatur ſpiritus ſan-
ctus dicẽs, Carbones ignis cõgeres ſuper caput eius. Cũ
enim inimico tuo pio animo frequentius bene feceris,
quãlibet ſit impius & crudelis, barbarus & cruentus: ta-
men tandẽ aliquãdo erubeſcit & dolet, & pœnitere in-
cipit quod admiſit. Nam cũ pœnitentiã cœperit agere,
ſenſus rationalis, hoc eſt, caput ipſius incipit charitatis
igne ſuccẽdi: & qui prius quaſi frigidus & phreneticus
contra te cõſueuerat iracundiã retinere, ſpiritali calore
de tua bonitate ſuccenſus, incipit toto corde diligere.
Ecce quomodo ſancti patres hũc ſcripturæ locũ intel-
ligendũ eſſe dixerũt. Nam abſit à ſenſu catholico, vt eo
animo quiſq; boni aliquid inimico ſuo conetur impen-
dere, vt eũ pro hoc beneficio velit æterno incendio cõ-
cremari. Vnde cũ grandi cautela de pace fidei conſide-
randum eſt, & timendũ ne ſequamur literã occidẽtem,
ſed magis ſpiritũ viuificantẽ diligamus. Et illud fratres
chariſsimi,

A charissimi, cum grandi tremore considerare debemus, quod in psalmo terribiliter spiritus sanctus dixit. Cum enim illam cœlestẽ Hierusalem, id est, congregationem omnium sanctorum, quę cum Christo est regnatura, ad
Psal.147. laudandum dominum prouocaret, cum dixisset, Lauda Hierusalem dominũ: addidit, Qui posuit fines tuos pacem. Ergo (vt ipsi videris) Hierusalẽ illa cœlestis muros de pace cõstructos habet. Qui enim talem pacem & talem charitatem habet, vt omnes homines diligat, & pro bonis oret vt meliores fiant, pro malis supplicat vt citò se corrigant, de qua parte voluerit intrare, illius cœlestis Hierusalem portas apertas merebitur inuenire: qui autẽ non vult habere talem charitatem, qualem & Christus præcepit, & Apostolus docuit, ex omni parte Hierusalẽ portas clausas inueniet: & quia oleum charitatis habere noluit, clausis ianuis sponsi cum illis fatuis virginibus
Matth.25. illam metuendã audiet vocẽ, Amen dico vobis, nescio vos vnde sitis. Quomodo enim illis quinque virginibus quæ charitatis oleũ habuerunt, illa cœlestis Hierusalem
B aperiet ianuas suas, vt intrẽt in gaudiũ domini sui: sic illis ecõtrario qui sine charitate veniunt claudet, & æterna à se separatione repellet, & implebitur illud quod in psalmo dicitur de Hierusalem, Quoniam, inquit, cõfortauit seras portarũ tuarum. Clausis portis & confirmatis seris nunquam exiet amicus, nunquam intrare poterit inimicus: quia sicut iustus nunquã erit exiturus à gloria, ita & peccator nunquam poterit liberari à pœna. Et ideo si volum⁹ vt ab istis malis nos dignetur diuina pietas liberare, vt fœliciter ad illam cœlestem Hierusalem mereamur intrare, totis viribus laboremus, vt in nobis
Roman.8. impleatur illud quod apostolus dixit, Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? Et illud, Certus sum enim, quia neque mors, neq; vita, neq; angeli, neque principatus, neq; potestates, neque altitudo, neque profundum, neq; instantia, neq; futura, neque creatura aliqua poterit nos separare à charitate dei, quæ est in Christo Iesu domino nostro. Ecce sicut audistis, beatum apostolũ & apostolicos viros tanta ac tam terribilia à charitate dei separare non poterant. Vnde ni-
C mis dolendũ est, quòd cum illi à charitate dei nec tormentis poterant separari, nos interdũ ociosis fabulis separamur, & nonnunquã ob paruissimum conuicium & cuiuscunque miseri hominis detractionem, ita derelinquimus charitatem, vt nõ solùm cum eo multis diebus, sed etiam mensibus fortassis & annis nec loqui nec ad conuiuium peruenire velimus: & non attendimus quia dum nos inuicẽ odio habemus, ita muros ciuitatis Hierusalem contra nos claudimus, vt nullus nobis aditus remaneat per quem intrare possimus. Et quia ciuitas illa habitatorem deum habet, dicente Ioanne euangeli-
1.Ioan.4. sta, Deus charitas est: qui charitatẽ habere noluerit, qua fronte vel qua conscientia ad dominum, qui est charitas, præsumit accedere? Hæc omnia fratres charissimi, dum vobis paterna pietate frequenter insinuo, absoluo apud deum conscientiam meã. Et quia nullus vnquam erit qui se in veritate valeat excusare quòd verã pacem & veram charitatem tenere non possit, totis viribus misericordiam dei deprecemur, vt nobis illã charitatem, sine qua nullus vnquam deum videbit, insinuare & donare dignetur, vt nullis nec tormentis nec damnis ac persecutionibus ab illius dilectione vel dulcedine separetur. Si iubetis, iam non est opus vt prolixiori vos sermone diutius fatigemus: & ideo iam ista quæ ad præsens dicta sunt, vestræ charitati sufficiant, dum hæc deo placita quæ accepistis, sanctis cogitationibus velut mũda animalia assiduè ruminatis, & qualiter ea cũ dei ad- D iutorio possitis adimplere, in vestris animis definitis. Ea quæ sequuntur de amore inimicorum, aut die crastino, aut certe die dominico absque aliqua lassitudine corporis opportunius audietis.

Item in eadem dominica homilia de eo quod scriptum est in euangelio secundum Ioannem, Vado ad eum qui me misit, &c. quæ habetur in expositione doctoris eiusdem, & inter sermones De verbis domini, L X I. *Ioan.16.*

Dominica in Rogationibus, de pace. Sermo I.

FOElices pacifici, quoniam filij dei vocabũtur. *Sermo CLXIX.* Meritum Christianæ virtutis vilescit in cunctis, si vnitatẽ nõ habet pacis: nec peruenit ad *Matth.5.* vocabulum filij, nisi per nomen pacifici. Pax est quæ expoliat hominẽ seruitute, dat nomen ingenuum, mutat cum conditione personam, ex famulo liberum, filium facit ex seruo: deum patrem vocat, & cõmutat seruum in filium: amicum facit ex deo, patrẽ reddit ex domino. E Sic sic facit, qui nõ vult perire quod facit. Fœlices pacifici, quoniam filij dei vocabuntur. En filius dei esse incipit, qui pacificus esse cœpit. Non vult filius dici, qui pacificus noluerit inueniri: negat sibi patrẽ deũ, qui hæres pacis esse nequiuit. Seuerum sensurus est deũ, quem clementem blandumq; dedignatus est patrem. Fœlices pacifici, quoniã filij dei vocabũtur. Gaudeamus hoc nomine, quasi filij & hæredes dei, cohæredes autem Christi. Quãta est huius pacis retributio, hæreditatem possidere cum Christo: substantiam patris habere cum filio, cœleste regnum participare cum domino, & in consortium perpetuitatis admitti cum domino? Quæ sit hæc prauitas morum, inuidere melioribus, atq; in sordidioribus inhærere, adoptati victoriã perdere, ac nolle hæreditatem regnorum cœlestiũ possidere? Etenim filium se dei, & cohæredẽ deneget Christi, qui recusauerit patris regimine gubernari. Pax, concordia fratrum, sicut *Eccl.25.* scriptũ est, In tribus placuit spiritui meo quæ sunt probata coram deo & hominibus: concordia fratrum, & amor proximorum, & vir & mulier consentientes sibi. F Concordia ergo fratrum, voluntas dei est, iucunditas *Concordia* Christi, perfectio sanctitatis, iustitiæ regula, materia do- *fratrum.* ctrinæ, morum custodia, atque in rebus omnibus laudabilis disciplina. Pax suffragium precum & supplicationum, facilis atque impetrabilis, quia desideriorũ omnium cõpetens est plenitudo, sicut scriptum est in apostolo, Pax conuentionis amabilem deo facit in fratribus, quæ charitatis indicat testimonium. Pax ergo dilectionis mater est, concordiæ vinculum, ac puræ mentis indicium manifestũ, quia sibi exigit de deo quod velit: quicquid voluerit petat, & quicquid voluerit sumat. Pax præceptis regalibus cõseruanda est, domino Christo dicente, Pacem meã do vobis, pacem meã relinquo *Ioan.14.* vobis. Qui discipulus Christi est, Christi præcepta seruat. Seruare mandatũ, est pacem in omnibus custodire. Nam diuidere vnitatẽ, non est magistrũ sequi, sed eius mandatũ calcare. Sequi enim Christũ, est habere pacẽ: & nõ sequi quod pacis est, hoc est hoc habere in magistro ex parte quod diligas, & ex parte quod dãnes. Illud est amare doctorem, doctoris mandata in omnibus custodire, dicentis, Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis. Licet fratres in pace protrahere moras, delectat hoc dixisse frequenter, & iterum atque iterum præconari, Pacem meam do vobis, pacem meã dimitto vobis. In pace vos dimitto, in pace os dimisi, in pace

G vos inueniam. Proficiſcens voluit dare, quod deſidera-
bat rediens in omnibus inuenire. Cõſulium voluit eſſe
cui dederat, qui vſque ad regreſſum ſuum ſeruare quod
præſtiterat, imperabat. Quid ergo facturus eſt homo cũ
venerit deus, & quæſitum non inuenerit quod donauit?
qua excuſatione vſurus, qui pacem ſeruare non potuit?
Pacem meã do vobis, pacem meã dimitto vobis. In pa-
ce vos dimiſi, in pace vos inueniam. Regale mandatum
ſeruate: diuina vox eſt. Inueniam quod dimiſi. Plantare
pacem radicitus, dei eſt: euellere penitus, inimici. Amor
fratris ex deo eſt, odiũ ex diabolo cõſtat. Propter quod
1.Ioan.3. damnanda ſunt odia, quia ſcriptũ eſt, Qui oderit fratrẽ
ſuum, homicida eſt. Cohibeamus iram, quia ſcriptum
Matth.5. eſt, Qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio. Amanda
eſt pax, & diligenda concordia. Iſta ſunt quæ generant
charitatem, & ſcitis ſecundum apoſtolum quòd deus
1.Ioan.4. charitas eſt. Sine deo eſt, qui non habet charitatem. Pa-
ternus affectus non poteſt non amare quod docet. Pax
plebis, gloria ſacerdotis: & parentum lætitia, perfecta
charitas filiorum. Sacerdotis eſt quod debet admone-
re, plebis eſt audire quod admonet. Quicquod nõ licet,
paſtoris eſt prohibere ne fiat: gregis eſt audire vt faciat.
H Vtraque conueniant, & vniuerſa ſaluata ſunt: nec deus
inuenit in plebe quod puniat, nec ſacerdos poteſt ha-
bere quod doleat. Seruemns mandata quę vitæ ſunt, te-
neat ſe profundæ pacis nexibus colligata fraternitas, &
ſalutari vinculo charitatis, mutua ſe dilectione cõſtrin-
gat, quia dilectio magnanimũ facit. Suauis eſt dilectio,
1.Corin.13. non zelatur, non æmulatur. Dilectio non eſt falſiloqua,
non inflatur, nihil dedecoris admittit, non quærit quæ
ſua ſunt, non exacerbatur, non cogitat malum, nõ gau-
det in iniuſtitia, congaudet autem veritati. Omnia cre-
dit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet. Dilectio ergo omni-
bus votis ac deſideriis amplectenda eſt, quæ tot bona
poteſt habere, quot præmia. Cuſtodienda omnibus vi-
ribus pax eſt, quoniam deus ſemper in pace eſt. Non ha
beat locum quò obrepat inimicus, ne in trinici ſegetem
valeat zizania ſeminare: & ſecuro iam ruſtico, ſpe longi
laboris eluſus ſpectatus in ipſa meſsis maturitate ſub-
ducatur, aut vinum vetuſtate ſuauius, in acriori ſubitò
perfidia demutatum in effuſæ fæcis permixtione con-
iungat, aut inter dulcia mella, fellis venena amariora
ſuffundat, aut inter vernantes floribus campos, ac pra-
I torum varietate gemmatos, tribulorum interiectione
† grani odore. animas grati † odoris occidat. Procul cõtentiones, pro-
cul lites & odia, procul maledicta mittantur: & quia la-
queus mortis eſt lingua, ſuſurro ac bilinguis parcat ani-
mæ ſuæ, ne in ſupplicium ſuum vincula ſibi mortis ad-
ducat. Amate pacem, & tranquilla ſunt omnia, vt & vos
præmia & nobis gaudia reſeruetis, vt electa dei pacis
vnitate fundata, perfectam teneatis diſciplinam, per
Ieſum Chriſtum dominum noſtrum, cui eſt gloria in
ſecula ſeculorum, Amen.

Eadem dominica de dilectione inimicorum,

Sermo II.

Sermo CLXX.

Ntendite fratres tuei ad charitatem, quam ſic
laudat ſcriptura diuina, vt nihil ei coæquet.
Cum nos moneat deus vt nos inuicem diliga-
mus, nũquid hoc tantũ monet, vt diligat dili-
gentem te? Hæc eſt mutua dilectio: hoc nõ ſufficit deo:
peruenire enim voluit vſq; ad inimicos diligendos, di-
Matth.5. cens, Diligite inimicos veſtros, benefacite eis qui ode-
runt vos, & orate pro eis qui vos perſequuntur, vt ſitis fi-
lij patris veſtri qui in cœlis eſt, qui ſolem ſuũ oriri facit
ſuper bonos & malos, qui pluit ſuper iuſtos & iniuſtos.
Quid dicis, diligas inimicum tuum? Reſpõdebis forte, K
per infirmitatem nõ poſſum. Sed profice & age vt poſ-
ſis, maxime quia oraturus es iudicem, quẽ fallere nemo
poteſt, qui acturus eſt cauſam tuã. Interpella ergo hunc
iudicem, vbi nullus tabellarius cõturbat, nullus officialis
remouet, nullus emitur aduocatus, qui poſsit pro te pre-
ces effundere, aut verba dicere, quę nõ didiciſti: ſed ipſe
filius dei vnicus æqualis patri, ſedens ad dexterã patris,
illius aſſeſſor, tuus iudex eſt, docuit te pauca verba, quæ
quiuis idiota poteſt tenere & dicere, & in eis conſtituit
tibi cauſam tuã, docuit te ius cœleſte quomodo prece-
ris. Sed forſitan reſpõdebis, per quẽ peto? per me, an per
aliũ? Qui te docuit orare, ipſe pro te allegat precẽ, quia
tu reus eras. Gaude quia ille erit tũc iudex tuus, qui mo-
do aduocatus tuus eſt. Ideo ergo quia oraturus es, actu-
rus es cauſam tuã, paucis verbis vẽturus ad illa verba, Di Matth.6.
mitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debi-
toribus noſtris. Dicit enim tibi deus, Quid mihi das, vt
ego dimittã tibi debita tua? Quale munus offers, quale
ſacrificiũ conſcientię tuę imponis altaribus meis? Con-
tinuò docuit te quid petas, & quid offeras. Petis, dimit-
te nobis debita noſtra: & tu offers, Quid? Sicut & nos
dimittimus debitoribus noſtris. Debitor es ei qui falli L
nõ poteſt. Habes & tu debitorẽ. Dicit tibi deus, Tu de- De verbis
bitor meus es, ille debitor tuus: hoc facio ergo tibi debi domini
tori meo, quod tu feceris debitori tuo. Inde offers mi- ſer.15.
hi munus, vnde peperceris debitori tuo. Rogas me pro
miſericordia tua, noli eſſe piger in miſericordia: attẽde
quod ſcriptura dicit, Miſericordiam volo magis quàm Oſee.6.
ſacrificium. Nolli offerre ſacrificium ſine miſericordia, Matth.9.
quia non remittuntur tibi peccata tua, niſi offeras cum
miſericordia. Sed forte dicis, nõ habeo peccata. Quan-
tumuis cautus ſis frater, tamen in carne viuens in ſecu-
lo, agis inter preſſuras & anguſtias, & inter innumerabi-
lia tentamenta verſaris: non poteris eſſe ſine peccato.
Certe dicit tibi deus, Securus eſto de peccato: noli di-
mittere ſi non habes quod ego tibi dimittam, ſed magis
exige ſi nihil debes. ſi autẽ debitor es, magis gratulare te
habere debitorẽ, in quo facias quod fiat in te. Audi me,
& diſcute te, quia vel de paucis prodis qui poſſunt ve-
raciter orare, orationẽ dominicã veraciter dicere, Do-
mine dimitte mihi, ſicut & ego dimitto. Non fallaciter,
non ficte, ex corde vero fac, vt & in te verũ fiat. Si enim
qui te læſit, qui in te peccauit, petit à te veniã, & igno-
ſcis, iam potes ſecurus dicere, Dimitte nobis debita no- M
ſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Nam
ſi reſiſtis roganti, contẽnẽris & tu cũ rogaueris. Clauſiſti
contra pulſantẽ, clauſum inuenies cum pulſaueris. Nam
ſi aperueris viſcera indulgentiæ roganti te, aperiet & ti-
bi deus cum rogaueris eum. Modo enim illos alloquor
qui petunt veniam à fratribus ſuis Chriſtianis, & nõ ac-
cipiunt. Ecce tu ſi conceſſeris, ſecurus orabis. Ille verò
ſi te rogauerit, & ſi non conceſſeris, quomodo ſecurus
eris? Quiſquis enim es qui peccaſti, & veniam non me-
ruiſti, noli timere, interpella deum ipſius & tuum, de-
bita enim ſunt. Nunquid poterit debita exigere ſeruus
quæ donauerit dominus? Si forte non te rogauerit qui
in te peccauit, ſi veniam non deprecatur, ſi peccauerit
inſuper adhuc & iraſcitur, tu quid facies? dimittis, an
non dimittis? Ecce non dimiſiſti. Quare? Quia non ro-
gauit. Si propterea non dimiſiſti, quia non rogauit: noli
titubare in dominicam orationem, ſecurus illam dic,
non tibi pectus percutias, quia non roganti non dimi-
ſiſti. Ergo ille qui non rogauit, remanſit. Exigitur prorſ-
ſus, exigitur ab illo: veruntamen in te ſit perfecta cha-
ritas,

A ritas,roga pro non rogante,quia rogas pro multum periclitante. Hic iam attende magistrum & dominum tuum,non in cathedra sedentem, sed in ligno pendentem, circunspectis vndique turbis inimicorū, & dicentem, Pater ignosce illis,quia nesciunt quid faciunt. *Luc. 23.* Vide magistrum,audi imitatorem. Nunquid tunc dominus Christus pro rogantibus rogauit, & non potius pro insultantibus & interficientibus? Nunquid deseruit medicus officium suum,quia phreneticus sæuiebat? Dic enim,Ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Saluatorem occidunt, quia salutem non quærunt. Econtrà & tu forsitan dicturus es, Et quādo ego hoc possum quod dominus potuit? Quare hoc dicis? Attende vbi hoc fecit, attende quia in cruce hoc fecit,non in cœlo. Semper enim deus in cœlo cum patre, in cruce autem pro te homo,vbi se imitandum præbuit omnibus. Pro te enim misit ipsam vocem,vt ab omnibus audiretur. Nam potuit pro illis orare in silentio, sed tu non haberes exemplum. Sed si multum est ad te dominus,non sit ad te multum seruus. Non potes imitari dominū tuum cum penderet in cruce? Stephanum seruum eius cum lapidaretur attende. *Act. 7.* Primum ait tanquam seruus ad domi-

B num: Domine Iesu, accipe spiritum meum.& post hæc genu flexo ait, Domine ne statuas illis hoc peccatum. Et cum hoc dixisset, obdormiuit in requie dilectionis. Pacem pinguissimam inuenit, quia pacem inimicis optauit. Nunquid & ipse tunc pro rogantibus rogauit, & non pro sæuientibus, pro lapidantibus & interficientibus? Habes exemplū, disce: vide quomodo pro se stans orauit,& pro illis genu flexit. Putamus fratres quia plus eos diligit quàm seipsum? Pro se verò stans tanquam iustus facilè exaudiebatur. Nam pro iniquis genu figendū erat. Ostendite ergo dilectionem vsq; ad inimicos veniam rogantes. Ergo fratres propter securitatem dominicæ orationis, rogantibus ex corde dimittite,vt & dominus vobis vestra peccata dimittat in hoc mortali corpore & futuro vsque in secula seculorum, Amen.

Item in eadem dominica alius sermo de pace: qui habetur inter sermones ad fratres in eremo secundus.

Item in eadem dominica alius sermo, De dilectione inimicorū: qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarum. VI.

C

Ioan. 16. *Item in eadem dominica homilia de eo quod scriptum est in euangelio secundum Ioannem, Amen amen dico vobis, Si quid petieritis, &c. quę habetur in expositione doctoris ibid.*

Luca. 11.

Feria secunda in Rogationibus, De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Quis vestrum habebit amicum, &c.

Sermo I.

Sermo CLXXI. SVauis dominus & mitis, fratres charissimi, habet ianuam pietatis, nec repellit inde pulsantes, sed culpat potius negligentes. Neq; enim aliquid petitur quod non habeat, vt cum non dederit erubescat. Diues est & pius, affluens & benignus, dat & non improperat, imò tunc thesauri domus eius tristitiā patiuntur, quādo desunt delectabilia fastidia petitionū. Ipse dominus dicit, Vsq; modo nihil petistis. *Luc. 11.* *Ioan. 16.* Petite & accipietis, pulsate & aperietur vobis. Ego sum ostium & ianua. Quare trepidat pulsando manus vestra, & dormitat in mēdicitate cōscientia vestra? Ego sum ianua vitæ, non horresco sordidum pulsatorē, non pauperē repudio petitorem, tantùm nemo suam negligat paupertatē. Pulsate & aperietur. Stant angeli ad ianuam vt introducāt non vt repellant, vt suggerant non D vt terreant, Nulla est pompa in ianua mea. Ego sum ianua, qui sustinui crucis ignominiam. Quare timeant petentes egentiam, cum nulli aliquando denegauit misericordiam? Quis sperauit in domino, & confusus est? *Eccli. 2.* Si pulsant qui desiderant castitatem, dat eis continuò gratiā & sanctitatē, & dicit eis, Nolite ambulare polluti, nolite incedere maculosi. Sancti estote, quia ego sanctus sum. *Leuiti. 19.* Si accedat pupillus parua manu pulsare ianuā paternam, nunciant eum angeli domino, pupillus pulsat, defensionis pietatē expectat, responde illi domine. Tibi enim derelictus est pauper, pupillo tu eris adiutor. *Psal. 9.* Respōdet illis qui diues est, misericordia plenus, qui misteris pater est: Ego sum iudex viduarū, & pater orphanorum. Nemo lædat quos ego suscipio, nemo expoliet quos ego defendo. Et qui accesserint ad ipsam ianuam, quamuis diuidant vocē disparis precis, tamen ab vnius diuitis patrisfamilias domo omnes accipiunt pietatem. Hoc amat ianua saluatoris, vt pulsatoribus semper abūdet, opportunis, importunis. Propterea ipse dominus videns ianuam suam à petitorum voce, à pulsantiū clamore silere, inuitat omnes ad orationem, omnibus paratus tribuere pietatem. Petite: & si non acceperitis, ad- E huc petite, & perseuerate pulsare. Nolite deficere, quia non necat deus fame animam iusti. Qui tamen voluerit esse dulcior humilis & benignus, securus tanquam in tutissimo portu consistit. Opponit ergo parabolam *Luca. 11.* cuiusdam hominis, cui hospes improuisus aduenit, & hospes hospitem excepit: passus est verecundiam, abiit continuò ad domum diuitis magnam, non sine sacramēto tres petit panes, quia vnus hospes erat gratia pietatis, sed substantia trinitatis. Nónne vnus hospes erat in tribus qui venit ad patrem Abraham? Hospes & amicus, pransor & mãsor, & omnia illi in trinitate sunt exhibita humanitatis obsequia, quia trinitatis gloria refulget. *Gene. 18.* Trimum attulit vitulum pater, tres mensuras similaginis conspersit futura mater, paritura filium pro quo pater mactaret agnum, & ipsa corpus Christi in trinitate iam fecerat sacramentum. Ita & iste amicus veniente hospite pergit ad domum diuitis, & trium panū allegat necessitatem: pulsat, & nullus respondet de ianitoribus, quia omnes tenuerat somnus. Non angeli, non archangeli, non prophetæ, non ministri. Et ille pulsat, F quamuis nemo respondeat. Quandoque paterfamilias ad importunitatem pulsantis respondet, ille de interioribus sacris, de throno quietis, quid pulsas sine tempore, qui piger fuisti cum tempore? Dies fuit, & in lumine nō ambulasti: nox superuenit, & pulsare cœpisti. Excusat tēpus, quod improbus quærit affectus. Iam pueri quiescūt, & non est dignum vt propter te iniuriam patiantur. antequā venires diutius vigilauerunt, modo pro tempore quieuerunt, nō est qui possit tibi dare respōsum. Et ille, Domine à te peto, ad te pulso, imò te pulso, tu es ianua, *Luca. 11.* tu surge, da mihi misericordiam, qui non es dedignatus *Ioan. 10.* de luto limi formare viscera mea. Ministerio non indiges, quia omnia potes. *Gene. 2.* Sed si pueri tui dormiuit, tu nō dormis, qui custodis Israël. Gratis peto, sub gratia mendico, non sub lege præsumo. *Psal. 120.* Sed si lex & prophetæ vsq; ad Ioannē, sed tua gratia nō habet finem. *Matth. 11.* Quò deuenerunt pueri tui, prophetę tui, & ego noui. Sed tu domine qui es initium & finis, primus & nouissimus, noli ad me tædiare nouissima hora noctis petētem, qui nocte media captiuam duxisti captiuitatem. *Apocal. 1.* Quid faciet paterfamilias tanti perseueratoris voce constrictus? Non excitat prophetam, non immittit angelum, non archan-

G gelum, ipse surget & dabit illi quātum desiderat. Bene pertinax ille petitor & nocturnus mēdicator ad hospitem propriū repedauit, diues factus refecit, nec hospes ab hospite irrefectus discessit. Quis est iste hospes, rogo vos fratres, qui in nocte venit, & imparatum hospitem inuenit, imò ideo nocte venit hospes in perpetua & deficiēte paupertate? In nocte venit hospes, gratia in summa ignorātia, in magna egentia, immittit tristitiā, quando dicit nocturnus petitor, In tribulatione inuocaui dominum, & exaudiuit me in latitudine. Et iterū, Multæ tribulationes iustorum, & de omnibus his liberauit eos dominus, quoniā proximus est. Ideo hospes superuenit improuisus subitò, cū quispiā tædio afficitur pressuratū. Superuenit illi orandi desideriū, flendi arripiens votum. Illa hora hospes venit gratia, vt compungat cōscientiam, ne in sua moriatur egētia, sed eat & petat ad diuitem, nō suis meritis, sed meritis hospitis venientis, & accipiat tres panes, vt in patre & filio & sancto spiritu possit & ipse pascere cæteros indigentes. Quicquid boni cogitauerit homo subitò corde percussus, sciat quia hospes ille venit de cœlo, & bene venit qui nocte venit.

Psal. 117. *Psal. 33.*

H In tribulatione subuenit, non ingerens tædium, sed affectum. Et quia dominus Christus ad discipulos suos clausis ostiis in tribulatione venit, nō speratus sed optatus, salutauit in pace, & hospes hospites suos refecit in pace. Nōnne est iste hospes qui dicit, Ecce sto & pulso: si quis aperuerit mihi, intrabo & cœnabo cum illo ego & pater meus? Quàm bona domus, vbi pater & filius ingreditur, hospes amicus qui & spiritus sanctus. Ipse ibi exhibet in domo pauperis, in hospitio puritatis diuersa pulmentaria, propter cœnam dominicā. Quæ sunt ista pulmentaria? Gaudium, longanimitas, continentia, fides, castitas. Tantummodo non pigeat hospitem suscipere dominum, ipse secum portat dulcedines deliciarum, vt pascat ibi lætantes exercitus angelorum. Cum illo hospite pax est & iucunditas, qui venit ad hospitem suum non torquere, sed pascere, non expoliare, sed vestire, non percutere sed sanare. Ipsum hospitem semper apertis cordis nostri ianuis suscipiamus, & nunquam nobis dominetur tyrannus inimicus, & in omnibus Christo donante eius mandata seruemus.

Ioan. 20. *Apocal. 3.*

I *Item eadem feria homilia de eodem de quo supra, quæ habetur inter sermones De verbis domini, XXIX. & libro II. De quæstionibus Euangeliorum, cap. XXI. & XXII.*

Item eadem feria alius sermo de epistola diei, qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarū, XII. & XLVI. & XLVII. & ad fratres in eremo. XXX.

Feria tertia in Rogationibus: Sermo I.

Sermo CLXXII.

Q Voniam ieiuniorum tempus est fratres charissimi, de ieiunio cum sanctitate vestra tractandū est, vt sciatis quemadmodū ieiunetis. Ieiunia enim Christianorū spiritaliter potiùs quàm carnaliter obseruanda sunt: vnde à peccatis nostris principaliter ieiunemus, ne ieiunia vestra sicut Iudæorū ieiunia à deo respuātur. Quale est enim vt à cibis quos dominus creauit, nescio quis impostor abstineat, & peccatorū sagina pinguescat? Non tale ieiunium ego elegi, dicit dominus. Nam si flectas, inquit, vt circulum ceruicem tuā, cilicium autem & cinerē substernas, nec sic vocabis, inquit, ieiunium acceptū. Sed quid? Solue, inquit, omnē nodum iniquitatis, & obstinationē malorum. Dimitte conflictos in requiem, & omnem cōuentionē dissipa. Paruum est enim ieiunium, abstinere tantummodo à peccatis, nisi addamus & bona. Frāge esurienti panem tuum, & egenum sine tecto induc in domum tuam. Si videris nudum, vesti. Porrò autem ieiuniis vestris etiam illud oportet accedere, quod dominus in Euangelio præcipit, Cum ieiunatis, inquit, nolite fieri sicut hypocritæ tristes. Exterminant enim facies suas, vt appareant hominibus ieiunantes. Amen dico vobis, receperūt mercedem suam. Vos autem cum ieiunatis, vngite capita vestra, ne appareatis hominibus ieiunantes: & pater vester qui videt in abscōso, reddet vobis in palàm. Quare fratres non peruidet sanctitas vestra, aliter ieiunia acceptari non posse, nisi contigerit legaliter ieiunare? Secundum apostoli dictum, fratres, me quidem hæc eadem vobis dicere nō piget, vobis autem tutissimum. Sed dominus in euangelio, Omnis, inquit, scriba doctus in regno cœlorum, similis est homini patrifamilias qui profert de thesauro suo noua & vetera. Vt ergo sciat sanctitas vestra fratres, non solùm noua dicenda, sed & vetera repetenda, legimus spiritum sanctum per Esaiam prophetam taliter perfectos increpantem, Neomenia vestra & sabbatum & dies magnus nō fit in eo, dicit dominus. Ieiunium est quod probat altissimus, non solùm intermissa corporis refectio, verùm etiam à malis actibus facta discessio. Itaq; si neq; mens tua grauetur oppressa peccatis, neq; animus tuus vitiorū illecebris delectetur, digna deo exoluisti ieiunia. Cæterum si corpus tuum ieiunia longa consumpserint, atq; illi subtraxeris cibum, cum non detrahis vitia in malis perseuerās, magis horres quàm placeas deo. Tunc erunt deo accepta ieiunia, si operibus sanctis fuerit expiata cōscientia. Cur enim corpus fame discrucias, cui turpitudine peccando blandiris? Principaliter ergo animus ieiunet à malis, & sic corpus subeat exercendo ieiunia. Nam cū sit ieiunium animę humiliatio, quale est humiliari cibo, & augeri peccato? Qui igitur corpori suo ieiunia deuotus indicit, principaliter renunciet vitiis, cupiditatum fomites comprimat, frangat impetus mentis, libidines vincat, faces auaritiæ ardētes extinguat, latiusq; vim dilectionis extendat, atque in alimētis pauperum abrupti apparatus stipendia largiatur. Omnia enim corporis nefanda peccata, animi virtute calcentur, vt & anima sanctitate corporis adiuuetur. Tunc enim & impetrari poterit quod optatur, si casto corpore animóque deuoto ad officia sanctitatis implenda per curam obseruationis quisque incedat. Hæc sunt quæ diuinam commouent pietatem, quæ ad impetrandam precibus sanctitatem semper aditum faciunt. Cæterum si caput substernas, atq; cineres desuper spargas, si denique collum tuum velut circulum torqueas, atque ad exorādam clementiam dei largos fletus effundas, nihil proficis. Commouere enim diuinam non poteris pietatem, qui circa proximos tuos debitam neglexisti charitatē. Scriptum est enim, Non tale ieiunium ego elegi, dicit dominus. Nec si flectas vt circulum ceruicem tuam, cilicium autem & cinerem substernas, nec sic vocabo, inquit, ieiunium acceptabile. Sed quid? Solue, inquit, omnem nodum iniquitatis, & obstinationem malorum. Dimitte quassatos in requiem, & omnem iniquam conuentionem dissipa. Frange esurienti panem tuum, & egenos sine tecto induc in domum tuam. Si videris nudum vesti, & domesticos seminis tui ne despicias. Tunc erumpet temporaneum lumen tuum, & vestimenta tua citò orientur, & præibit ante te iustitia, & claritas dei circundabit te. Tunc inuocabis, & dominus exaudiet: dum adhuc loquêris, dicet, Ecce adsum. Hæc sunt enim

Esaia. 58. K *Matth. 6.* *Philip. 3.* *Matth. 13.* *Esaia. 1.* *Ieiunium.* L M *Esaia. 58.*

A enim quibus homo & refectus cibo frequenter impetrat quod exoptat, & ieiunans maiora præmia cõsequitur sanctitatis. Tale ieiuniũ delectat Christum, tali denique delectatur cunctipotens, quem ad ieiunandum non immanium delictorum frequẽs reatus impellit, ad quem non denique adipiscendæ gloriæ temporalis vel cumulandi patrimonij cupiditas inanis accẽdit, sed vrget semper religionis affectus & deuota synceritas, quã cum fuerint comitata plena pietatis officia, quãtum ille valebit, tantum ille proficiet. Taliter agendo merebitur statim præsentem dominum propitiũmque sentire. Imple ergo miserationis officia, & sanctificasti ieiunia. Sagina pauperum viscera, & anima tua muneribus sanctitatis pinguescit. Vesti nudum, & tua peccata contecta sunt. Peregrinum hospitio tuo contende suscipere, vt & te deus in cœlorum regna suscipiat per omnia secula seculorum, Amen.

Math.7. B *Item in eadem feria homilia de eo quod scriptum est in euangelio secundum Matthæum, Nolite sanctum dare canibus, &c. quæ habetur in libro primo de sermone domini in monte, cap. XXIII. & sequentibus, & inter sermones de verbis domini V.*

In vigilia ascensionis domini: *Sermo I.*

Sermo CLXXII.

Scire debemus & intelligere fratres charissimi, quia dies compunctionis & pœnitentiæ celebramus, & ideo non nos oportet nimio risu vel in aliquo minus cauto & cõgruo cachinno dissolui, timentes illud quod dominus in euangelio
Luc.6. dixit, Væ vobis qui ridetis, quia lugebitis & flebitis. &
Prouer.14. illud quod alibi scriptum est, Extrema gaudij luctus occupar. Nec aliquibus durũ esse videatur, quòd magis ad tristitiam vel planctum quàm ad lætitiam vos prouocare videmur. Si enim diligẽter attenditis fratres, in omnibus scripturis hoc dominus hortatur & admonet, vt sic in hoc seculo debeam' esse soliciti, vt in futuro pos-
Psal.125. simus esse securi, sicut ait psalmista, Qui seminant in la-
Math.5. chrymis, in gaudio metent. & in euangelio, Beati qui
Math.7. lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Quia arcta & angusta via est quæ ducit ad vitã, lata & spaciosa quæ trahit ad mortem. Melius est nobis post paucas angustias ad æternã beatitudinem peruenire, quàm post breuem C lætitiam ad inferni profunda descendere. Vnde totis
Luc.16. viribus elaborare debemus, vt pœnam purpurati diuitis possimus euadere, & ad beatitudinem pauperis Lazari peruenire. Quid enim illi profuit superbia diuiti, quòd hic paruo tẽpore luxoriosus pascebatur deliciis suis, & nunc sine vllo termino inferni flammã pascit medullis suis? Melius est ergo vt vos paruo tempore ad salubrem iustitiam prouocemus, & postea vobiscum ad æternam lætitiam peruenire mereamur: quàm si vobis ad tempus falsam dulcedinem velimus ingerere, & postea vobiscum perpetuam amaritudinem sentire. Et licet omni tempore fratres charissimi vobis oporteat dei misericordiam corpore contrito & corde compuncto requirere, & ab illo indulgentiam peccatorum fideliter postulare, nunc tamen propter imminentem peccatis nostris debitam & grauissimam seueritatem, cum ingenti rugitu vel gemitu assiduis orationibus & largioribus eleemosynis debemus dei misericordiam implorare: vt ipse nobis misericordiam & benedictionem aquarum cœlestium tribuat, pacem reddere dignetur, peccatorũ indulgentiam dare, & prospera dignetur pro sua pietate concedere. In his præcipuè diebus ociosis fabulis finem conemur imponere, & quãtum vires suppetunt, D orare studeamus & psallere: & si pacem temporum desideramus accipere, nõ dissimulemus pacem cum proximis custodire. Si enim in veritate vis vt vincatur diabolus inimicus tuus, citò tibi reconcilietur proximus tuus. Contra nullum hominem desæuiat ira tua, & citò à te indignatio diuina cessabit, secũdum illam promissionem domini & saluatoris. Si, inquit, dimiseritis ho- Math.6.
minibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis peccata vestra. Nullus sibi de industria aliquas occupationes inquirat, per quas se de ecclesiæ cõuentu subducat. Sine dubio peccatorum suorum vulnera diligit, qui in istis tribus diebus ieiunando, orando & psallendo medicamenta sibi spiritalia non requirit. Abundant & nimium abundant negligentiæ, quas per totum anni spacium congregauimus, & ideo vel in istis tribus diebus quod ad nitorem vel purgationem animæ pertinet agere studeamus. Nolite vos de ecclesiæ conuentu subtrahere, quia non tam longo spacio fatigamur, vt hoc sustinere non valeamus. Sicut enim qui in istis sex horis de conuentu ecclesiæ non subducit se, magnum remedium animæ suæ noscitur prouidere: ita econtra- E rio qui aut per cupiditatem, aut pro alia qualibet minus necessaria occupatione adesse noluerint, inde sibi faciunt crudelia vulnera, vnde habere potuerãt medicamenta salubria: & inde se grauãt, vnde subleuare poterãt. Sed credo de dei misericordia quòd ita vobis inspirare dignabitur, vt nõ negligentiã peccatorũ acquirere, sed magis per compunctionem ieiunãdo, orando, psallendo, & eleemosynas faciendo, ad remedium possitis indulgẽtiæ peruenire, præstãte domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Item in eadem vigilia homilia de eo quod scriptum est in euangelio secundum Ioannem, Subleuatis Iesus oculis &c. quæ habetur in expositione doctoris ibidem. Ioan.17.

In festo ascensionis domini: *Sermo I.*

Lorificatio domini nostri Iesu Christi resurgendo & ascendendo completa est. Resurrectionem ipsius paschæ dominico celebrauimus: ascensionem hodie celebramus. Festus Sermo CLXXIII
nobis dies vterque. Ideo enim resurrexit, vt nobis exemplum resurrectionis ostẽderet. Et ideo ascendit, vt nos Act.1.
desuper protegeret. Habemus ergo dominum & salua- F
torem nostrũ Iesum Christũ prius pendẽtem in ligno, Math.27.
nunc sedentem in cœlo. Precium nostrum dedit cum penderet in ligno, collegit quod emit cum esset in cœlo. Cum enim omnes collegerit quos vtiq; per tempora collegit, in fine tẽporis veniet, & quomodo scriptum est, deus manifestus veniet: non quemadmodum pri- Psal.49.
mitus venit occultus, sed sicut dictum est, manifestus. Occultum enim oportebat eum venire vt iudicaretur, manifestus autem veniet vt iudicet. Si enim prius manifestus venisset, iudicare manifestum quis auderet? quandoquidẽ dicit apostolus Paulus, Si enim cognouissent, 1.Cor.2.
nunquã dominum gloriæ crucifixissent. Sed si ille non occideretur, mors non moreretur. Trophæo suo diabolus victus est. Exultauit enim diabolus quãdo hominem primum seducendo deiecit in mortem. Seducendo primum hominem occidit: occidẽdo nouissimum, primum de laqueis perdidit. Facta est ergo victoria domini nostri Iesu Christi cum resurrexit & ascendit in cœlum, & impletũ est quod audistis cum Apocalypsis legeretur, Vicit leo de tribu Iuda. Ipse leo dictus est, ipse Apoc.5.

G agnus occisus est, Leo propter fortitudinẽ, agnus propter innocentiam. Leo quia inuictus, agnus quia mansuetus. Et ipse agnus occisus morte sua vicit leonem qui circuit quærens quem deuoret. Dictus est enim diabolus leo, feritate, nõ virtute. Apostolus quippe ait Petrus, *1.Petr.5.* Vigilare vos oportet aduersus tentationes, quia aduersarius, inquit, vester diabolus circuit quærens quem deuoret. Sed quomodo circuit dixit, Sicut leo rugiẽs circuit quærens quẽ deuoret. Quis non incurreret in dentes leonis huius, nisi vicisset leo de tribu Iuda? Contra leonem leo, cõtra lupũ agnus. Exultauit diabolus quãdo mortuus est Christus, & ipsa morte Christi est diabolus victus, tanquam in muscipula escam accepit. Gaudebat ad mortẽ, quasi præpositus morti. A quo gaudebat, inde illi tẽsum est. Muscipula diaboli, crux domini: esca qua caperetur, mors domini. Et ecce surrexit dominus noster Iesus Christus: Vbi est mors quæ pependit in ligno? Vbi est insultatio Iudæorum? Vbi est typhus & superbia caput ante crucem agitantium & dicentiũ, Si *Matth.27.* filius dei est, descendat de cruce? Ecce plus fecit quàm illi insultando exigebãt. Plus enim est de sepulchro resurgere, quàm de ligno descendere. Iã verò quanta glo*Actor.1.*ria est quòd ascendit in cœlum, ꝙ sedet ad dexterã patris? Sed oculis non videmus, quia nec pendẽrem in li-H gno vidimus. Totum hoc fide tenemus, oculis cordis intuemur. Hodie enim (sicut audistis fratres) dominus *Marci.16.* Iesus Christus ascendit in cœlum, ascendat cum illo & *Coloss.3.* cor nostrum. Audiamus apostolum dicentem, Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera dei sedens. Quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Sicut enim ille ascẽdit nec recessit à nobis, sic & nos cum illo ibi iam sumus, quanuis nondum in corpore nostro factũ sit quod promittitur nobis. Ille iã exaltatus est super cœlos. Neq; enim propterea nobis desperãda est perfecta & angelica cœ*Ioan.3.*lestis habitatio, quia dixit, Nemo ascẽdit in cœlum nisi qui descẽdit de cœlo, filius hominis qui est in cœlo: sed hoc dictum est propter vnitatem qua caput nostrum est, & nos corpus eius. Cum ascendit in cœlum, nos ab illo non separamur. Qui de cœlo descendit, nõ nobis inuidet cœlum, sed quodammodo clamat, Mea membra estote, si ascẽdere vultis in cœlum. In hoc ergo ipsi interim roboremur, in hoc votis omnibus æstuemus. Hoc meditemur in terris, quod computamur in cœlis. Tunc exuturi carnem mortalitatis, nunc exuamus ani-I mi vetustatem. Facilè corpus leuabitur in alta cœlorũ, si non premat spiritum sarcina peccatorum.

In eodem festo — *Sermo II.*

Sermo CLXXV.

Saluator noster dilectissimi fratres ascendit in cœlum: non ergo turbemur in terra. Ibi sit mens, & hic erit requies. Ascendamus cum Christo interim corde: cũ dies eius promissus aduenerit, sequemur & corpore. Scire tamen debemus fratres, quia cum Christo non ascendit superbia, non auaritia, non luxuria, nullum vitiũ nostrum ascendit cum medico nostro. Et ideo si post medicũ desideramus ascendere, debemus vitia vel peccata deponere. Omnes enim quasi quibusdam cõpedibus nos premũt, & peccatorũ nos retibus ligare contendunt, & ideo cũ *Psal.2.* dei adiutorio, secundum quod ait psalmista, Dirumpamus vincula eorum, vt securi possim' dicere domino, *Psal.115.* Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. Resurrectio domini spes nostra est, ascẽsio domini glorificatio nostra est. Ascensionis hodie solennia celebramus. Si ergo rectè, si fideliter, si deuotè, si sanctè, si pie ascensionem domini celebramus, ascẽdamus cum illo, K & sursum corda habeamus. Ascendentes autem nõ extollamur, nec de nostris quasi de propriis meritis præsumamus. Sursum autẽ corda habere debemus ad dominum. Sursum enim cor ad dominum, non superbia vocatur. Sursum autem cor ad dominum refugium vocatur. Videte fratres magnũ miraculum. Altus est deus: erigis te, & fugit à te. Humilias te, & descendit ad te. Quare hoc? Quia excelsus est, & humilia respicit, & alta *Psalm.137.* de longe cognoscit. Humilia de proximo respicit vt attollat: alta, id est superba, de lõge cognoscit, vt deprimat. Resurrexit enim Christus, vt spẽ nobis daret quia surgit homo qui moritur, ne moriendo desperaremus, & vitam nostram in morte finitam putaremus, securos nos fecit. Soliciti enim eramus de ipsa anima, & ille nobis resurgẽdo de carnis resurrectione fiduciam dedit. Crede ergo vt munderis. Prius te oportet credere, vt postea per fidem deum merearis aspicere. Deum enim videre vis? audi ipsum, Beati mũdo corde, quoniam ipsi *Matth.5.* deum videbunt. Prius ergo cogita de corde mundando: quicquid ibi vides quod displicet deo, tolle. Venire ad te vult deus: audi ipsum dicentem, Ego & pater ve-L niemus, & mansionem apud eum faciemus. Ecce quid *Ioan.14.* promittit deus. Si ego qualiscunque fragilis homo venturum me ad domum tuam promitterem, sine dubio mundares eam, superflua proiiceres, quæ erant necessaria præparares: Deus ad cor tuum venire vult, & piger es ei domum mundare? Omnia vitia inimica sunt deo, & ideo ipso auxiliante proiice illa, si vis excipere deum. Non enim amat deus habitare cum auaritia immũda, sordida & insatiabili, cui infideles homines seruire volunt, & deũ videre cupiunt. Et tu ergo munda cor tuũ. Si potes id age, id operare, vt Christus mundet vbi maneat: Roga, supplica, humiliare, audi scripturam dicentem, Deus superbis resistit. Esto humilis, vt in te requie-*Iaco.4.* scat deus. Idẽ ipse Christus tibi est via & patria. Secun-*1.Petr.5.* dum hominem via, secundum deum patria. Si fideliter curris, per ipsum vadis, & ad ipsum peruenies. Etenim tibi æterna via assumpsit quod nõ erat, non amisit quod erat. Ipsius ergo misericordiam deprecemur, vt nobis fidem rectam & intellectum sibi placitum ad exercenda opera bona cõcedat: Quod ipse præstare dignetur, qui viuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

In eodem festo — *Sermo III.* — M

Sermo CLXXVI.

Omnia charissimi quæ dominus Iesus Christus in hoc mundo sub fragilitate nostra miracula edidit, nobis proficiũt: qui dũ humanam cõditionem syderibus importauit, credentibus cœlum patere posse monstrauit: & dum victorem mortis in cœlestia eleuauit, victoribus quò sequantur ostendit. Ascensio ergo domini, catholicæ fidei confirmatio fuit: vt securi in posterum crederemus miraculi illius donum, cuius iam in præsenti percepissemus effectum: & fidelis quisque cum iam tanta perceperit, per ea quæ cognoscit præstita, discat sperare promissa, ac dei sui præteritam præsentemq; bonitatem, quasi futurorũ teneat cautionem. Super excelsa ergo cœli terrenũ corpus imponitur, ossa intra sepulchri angustias paulò antè conclusa angelorum cœtibus inferuntur, in gremium immortalitatis mortalis natura transfunditur, & ideo sacra apostolicæ lectionis restatur historia. Cũ hæc di-*Actor.1.*xisset, inquit, videntibus illis eleuatus est. Dum audis eleuatum, agnosce militiæ cœlestis obsequium. Vnde hodierna festiuitas hominis nobis & dei sacramenta manifestauit. Sub vna eadémque persona in eo qui eleuat diuinam

A diuinam potentiam, in eo autē qui eleuatur, humanam cognosce substantiam. Ideoq; omnimodis detestanda sunt venena orientalis erroris, qui impia nouitate præsumit asserere filium dei ac filium hominis vnius esse naturæ. In alterutra enim parte vel qui solū hominem fuisse dixerit, negabit cōditoris gloriam: vel qui solum deum, negabit misericordiam redemptoris. Quo genere non facile Arianus euangelicam poterit habere veritatem, vbi filium dei nunc æqualem legimus, nunc minorem. Qui enim vnius naturæ saluatorē nostrū mortifera persuasione crediderit, solum hominem aut solum deum cogetur dicere crucifixum. Sed non ita est. Mortē enim nec solus deus sentire, nec solus homo superare potuisset. Nos ergo nouerimus in Christo duplicem geminámque substantiam: De patre cœlestem, de matre terrenam. Quam vtráque in vno eodémque redemptore suis promptum est testimoniis explicare. *Ioan.14.* Quasi homo dicebat, quia pater maior me est: sed idem *Ioan.10.* quasi deus pronunciabat, Ego & pater vnum sumus. *Matth.26.* Quasi homo dicebat, Tristis est anima mea vsque ad mortē: sed quasi deus fiducialiter loquebatur, Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem ha- *Ioan.10.* beo iterum sumendi eam. Quasi homo in cruce pendebat, sed quasi deus regnum cœleste donabat. Ariani au- B tem confusa mente distinctas substantias penitus non *Luc.23.* videntes, quæ erāt hominis ad deum impie retulerunt, credentes quòd minor loqueretur diuinitas, vbi iuncta deo hominis demonstrabatur infirmitas. Nullam itaque facientes inter cœlestia & terrena rationem, dum inter deum & hominem distinguere nesciunt, dei substantiam diuiserunt: & dum ad sola hominis verba respiciunt, deū sine intellectus lumine perdiderunt. Nos vero, vt præfati sumus, dei & hominis duplicē substantiam, sed simplicē nouerimus esse personam. Ille etiam error valde refugiendus est, qui impie asserit quòd beata Maria solum deum peperit, eo quòd ibi saluator noster cœlestem nescio quam carnē intra viscera materna perfecerit, & ita transierit per virginis vterum, quasi per corpus alienum. Sed cum dicat per prophetam sermo *Psal.109.* diuinus, De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput: si non est corpus nostrum, quomodo est caput nostrum? Et cum alio loco propheta commemorat, *Esa.9.* Paruulus natus est nobis: non nobis natus est, si nihil C sumpsit ex nobis. Si nihil de nostro suscepit, nihil nobis præstitit. Proinde charissimi si non in nostra carne diabolum triumphauit, se exercuit, non nobis vicit. Si non in nostro corpore resurrexit, conditioni nostræ resurgendo nihil contulit. Hæc qui dicit, susceptæ & assumptæ carnis non intelligit rationem, confundit ordinem, euacuat vtilitatem: si non in nostra carne peregit medicinam, solam ergo ex homine nascendi elegit iniuriam. Recedat à sensibus nostris tam periculosa persuasio. De nostro est quod appēdit, de suo est quod donauit. Meum testor esse quod cecidit, vt meū sit quod resurrexit. Meum testor esse quod iacuit intra tumulū, vt meum sit quod ascendit in cœlum. In illo itaque nostri generis corpore nos Christi mors viuificauit, nos resurrectio erexit, nos ascensio consecrauit. In illo nostræ originis corpore cœlestibus regnis arram nostræ conditionis imposuit. Elaboremus ergo charissimi, vt quemadmodum dominus in hac die nostro cum corpore ad superna conscendit: ita nos post illum quomodo possumus spe ascendamus, & corde sequamur. Ipso affectu pariter & profectu ascēdamus post illum, & iam per vitia ac passiones nostras, si vtique vnusquisque nostrum subdere eas sibi studeat, ac super eas stare consue- D scat, ex ipsis sibi gradum construit, quo possit ad superiora conscendere. Eleuabunt nos si fuerint infra nos. De vitiis nostris scalam nobis facimus, si vitia ipsa calcamus. Nam cum bonitatis authore non ascendit malitia, nec cum filio virginis libido atque luxuria. Nō, inquam, ascendunt vitia post virtutum parentem, peccata post iustū, nec infirmitates ac morbi possunt ire post medicum. Igitur si intrare ipsius medici regnum volumus, prius vulnera nostra curemus. Ordinem* & custodiamus in nobis statum vtriusque substantiæ, ne animā nobiliorem vtique hominis portionem tartaro pars deuoluat inferior, sed secū potius cœlo sanctificatū corpus acquirat natura gloriosior, ipso adiuuante, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo *Sermo IIII.*

Sermo CLXXVII.

AScensionis domini nostri Iesu Christi sanctus & solennis dies hodie illuxit, exultemus & iocundemur in eo. Christus descēdit, inferiora patuerunt. Christus ascendit, superiora claruerunt. Christus in sepulchro, mentiantur custodes. Christus in inferno, visitentur quiescentes. Christus in cœlo, cre- E dant omnes gentes. Ipse ergo debet esse author nostri sermonis, qui est largitor nostræ salutis. Nam de quo aliquid loquamur vobis, nisi de illo qui modo ex euangelio loquebatur omnibus nobis? Ascensurus enim ad patrem, dicebat discipulis suis, Hæc locutus sum vobis *Ioan.14.* cum adhuc essem vobiscum. Paracletus autem spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & commonebit vos omnia quæcūque dixi. Non turbetur cor vestrum neque formidet. Audistis quia dixi vobis, vado ad patrem meum, quia pater maior me est. Ascensurum enim se dixit ad patrem, & contristati sunt discipuli, quòd eos corporali forma desereret, & ait illis, Quia dixi vobis, vado ad patrem, tristi- *Vbi suprà.* tia impleuit cor vestrum. Si diligeretis me, gauderetis vtique quia vado ad patrem, quia pater maior me est: hoc est ac si diceret, Ideo subtraho vestris oculis istam serui formā in qua pater maior me est, vt ab oculis carnis serui forma remota, dominū spiritaliter videre possitis. Ergo & propter veram formam serui quam susceperat, verum dixit, Pater maior me est, quia vtique ho- *Ioan.14.* mine maior est deus: & propter veram formam dei in qua permanet cū patre, verum dixit, Ego & pater vnum *Ioan.10.* sumus. Ascēdit ergo ad patrem per id quod homo erat, F sed mansit in patre per id quod deus erat, quia in carne ad nos processit, & à patre non recessit. Ascendit, inquam, ad patrem verbum quod caro factum est vt ha- *Ioan.1.* bitaret in nobis, & suam præsentiam repromisit, dicens, Ecce ego vobiscū sum omnibus diebus vsque ad con- *Matth.28.* summationem seculi. Secundum formam serui dicit de illo Ioannes apostolus, Ipse est verus deus, & vita æterna. Secundum dei formam dicit de illo apostolus Paulus, Qui cum in forma dei esset, non rapinam ar- *Philip.2.* bitratus est esse se æqualem deo, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens. Secundum formam dei ipse de se loquitur, Ego & pater vnum sumus: secūdum *Ioan.10.* formā serui dicit, Tristis est anima mea vsque ad mor- *Matth.26.* tem. Vnde illa fiducia, vnde ista formido? Illa vtiq; vox ex proprietate substātiæ, ista verò ex participatione infirmitatis assumptæ. Hæc ergo charissimi prudenter intelligentes de scripturis sanctis, dum legimus discernamus, sed dum discernimus ne fortasse erremus, intellectum ab ipso domino postulemus, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

G *In eodem festo* Sermo V.

Ser.CLXXVIII.

Ascensionis ergo dominicæ inclytum & regale mysterium quod Christus terrā leuauit ad cœlum, canit etiā totus mūdus, & festis agit gaudiis triumphos domini sui, quia erexit à terra inopem: & de stercore exaltauit pauperem, cumq; leuauit ad patrem. *Psalm.112.* Quis igitur illuc potest ascendere & aëreos dæmones transire, nisi ille solus qui peccatū non potuit habere? Crux ergo illa non obfuit sed profuit, quia & nobis Christus vicit, & ille in ea superari nō potuit. Non sepulchra, non inferi victricem domuere carnem, expēdit deus pro homine quod decreuerat, & rapuit quem volebat. Vident hoc præsentes apostoli, & paulatim semetipsūm ad superna tollētem, pectore pauidi, mēte confusi, oculis trepidi consequuntur, donec vltrò solutam nubem serena dies exciperet, & fulgore corusco vallatū humanis cōspectibus occultaret. Cum ergo eum discipuli tanto lumine perculsi nō viderent, & curiosos oculos iubar rubidū coruscis ictibus euitaret, confestim ex victoribus angeli directi duo, metu & dolore prostratos apostolos verbis talibus consolantur, *Act.1.* Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cœlum? Iste Iesus qui assumptus est à vobis in cœlum, ita veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum. H Sic veniet, inquiunt, manifestus, quemadmodum nunc extollitur super astra præclarus, & poli secreta suscipiunt quem refundant: sanctificatur diuino comitatu immensus aër, & omnis illa volitās turba per auras Christo ascendente transtringit, pauet omne cœlum, mutantur astra, cōcurrit confestim fulmineus ille militiæ cœlestis exercitus: Vident regem suū viuæ catnis manubiis reportare, atque hoste debellato hominem in superna conscendere. Agnoscunt in cicatricibus signa bellorum, adorāt in carne vulnera iam sanata, vbi nihil peccati macula extinxerat, nec quippiā sua virulentia grauidus ille veneni draco vomuerat. Serpens enim vestigium in petra non figebat. Plaudunt agmina, tubæ sonant, lætis se miscentia blāda modulamina choris fundūtur. Ecce confestim splendidus ille senatus cœlestis ex regnis soluitur. Namque in imis polis læta carminibus regia ampla dei reseratur, vndiq; syderei repagula cœli, atque astriferi orbis arcana soluta penitus cōpage patescunt. Recessit in geminam arcem diuisus aër, & lati ardua cœli I latera cōcisis marginibus dependerunt. Fit vnus ibi sine cœlo dies, & claris titubat fulgoribus, & tunc alternis inter se ita resonant obsequia læta carminibus, *Psal.23.* Tollite portas principes vestras, & eleuamini portæ æternales, & introibit rex gloriæ. Ascendebat enim cruoris rubore perfusus à trophæis victricibus laureatus. Viderunt cœlites cuncti speciosum vulneribus Christum, spolia castris tyrannicis reportata: & admirantes fulgentia diuinæ virtutis vexilla, talibus concrepant hymnis, deducūntque lætantes, Quis est, inquiunt, iste rex gloriæ? Et aiunt, Dominus virtutum ipse est rex gloriæ. Hic est ille candidus & roseus compunctus à multitudine. *Esa.53.* Hic est ille qui non habuit speciem neque decorem, infirmus in laqueo, fortis in spolio, vilis in corpusculo, armatus in prælio, fœdus in morte, pulcher in resurrectione, cādidus ex virgine, rubicundus in cruce, fuscus in opprobrio, clarus in cœlo. Quādo id quispiam fratres nosset, vt deus lateret in carne, maiestas habitaret in corpore, & ita in mundo gereret prælium, vt ipsum corpus post sepulchra mox leuaret ad cœlū? Recepit igitur se intra velamina diuina cum carne maiestas, didicit cœlū portare hominem, atque sub pedibus Christi famulantia æthera iacuerunt. Ecce iam porta patet quam clauserat K Adam, claustrū quod cœlo iniquitas infixerat, reparatum est. Si quis se ad Christū tenuerit, & vnius substantiæ patrem & filium & spiritum sanctum cōfessus fuerit, cœli ianuas per ipsum securus intrabit, Amen.

In eodem festo Sermo VI.

Sermo CLXXIX.

Quoris ornatibus gaudiorum refulsit hodie aula cœlorum? Angeli enim vota sua sperata diutius receperunt & hymnum dixerunt. In alleuatione portarum lux in cœlis, splendor in ianuis, quia Christus rursum ascēdit, procedēs de thalamo suo, *Psal.18.* ascensurus in throno suo. Vnde sanctus Dauid posuit organum suum in foribus cœlorum, cantans canticum nouum, Quoniam qui descendit, ipse est qui ascendit *Ephes.4.* super omnes cœlos. Lætioribus ergo fistulis organum tangens resultat, & dicit protoferū æterni consulis cerneos, non auro gemmisq; decorum, sed nubium glacie candidatum. Qui ponit, inquit, nubem ascēsum suum, *Psal.103.* qui ambulat super pennas ventorum. Iam enim super aspidem & basiliscum ambulauit, & conculcauit leo- *Psal.90.* nem & draconem: pede mortis, plausu resurrectionis. Mirabilis in oculis nostris clarificatus coruscat ascensionis virtutibus, sedens super nubem leuem, complexus apostolos pacis hæreditate, & testamentaria charitate: L Pacem, inquit, meam do vobis, pacem relinquo vobis. *Ioan.14.* Ad hanc melodiam sonātium organorum ante aulam regiam cœlorum inuitati sequuntur apostoli, benedictionis gratiam petituri: gradiuntur cum domino filij sponsi pignus accepturi spiritus sancti. Leuans autē manus suas benedixit eos, dedit eis arram sponsalem muneris preciosam, non ex auro gemmísque distinctam, sed charitatis ansulis contextam catenam, qua alligati sequantur eum ad sponsam agni Hierusalem patriam sempiternam. Domine, inquiūt, quare nos derelinquis ascendens, qui nos elegisti in ripa præcedens? Domine quādo sumus verba tua super mel & fauū eminus percepturi, & stillantis rorantisq; gratiæ balsamum de tuis labiis ac faucibus libaturi? Aut instrue quò ascendis, aut ne deseras cum ascēdis: quasi scuto benignitatis tuæ remansimus in aperto nudati, tāquam pupilli matris amplectentis pennatæ velamine destituti. Quando venies ad nos, qui redemisti nos? Mors tua fuit peccatum nostrum, fit ascensus tuus pignus nostrum: ne nimis absor- M pti mœrore mergamur, quos eleuasti de gemitibus inferorum. Ascendens ergo dominus alumnorum suorum tristitiam excelsa de nube suspiciens, emittit consolatores mœroris, nuncios ascendentis, & indices reuertentis. Viri, inquiunt, Galilæi quid statis aspicientes *Act.1.* in cœlum? hic Iesus qui assumptus est à vobis in cœlum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum. Sic veniet. Vna erit euectio, vna lætitia nubifera, vna species mansueta, sed iustis clarifica, & peccatoribus metuenda. Non vos terrebit aduentus, quos consolatur eius ascensus. Sic veniet, clauorum vulnera illæsa demonstrans, & foraminum cruenta monilia. Vobis filiis sponsi cum coronā cœlestis exhibebit imperij, crucis vulnera non mutabit, quia signum filij hominis fulgebit. Accepto ergo apostoli ascendentis mādato, desuper venturo sancti spiritus pignore precioso, in templo erant vnanimes collaudantes dominum, vt vna eos inueniret corona ignea aduentantium gratiarum. In templo ergo fratres semper vnanimes demoremur, & *Psal.122.* in domo domini ambulātes cum concordia pacis eius speremus aduentum, & in templo eius omnes dicamus gloriam, vt etiam ignis gratiæ infūdat super nos, Amen.

In eodem

A *In eodem festo* *Sermo VII.*

Sermo CLXXX. Electai aspicere Christum dominum portatoris nubibus ascendentem, cum resurgens à mortuis reuerti cœpit ad cœlum, vnde venerat saluare genus humanum. Qui sunt qui expectant ascendentem, qui viderunt resurgentem, fugerunt pendentem, & sequuntur oculis ascendentem? Timor i cruce, amor in nube, visus delectabilis in aëre. O dulcis descendentis affectus, ô delectabilis euolantis aspectus. Facit vale, & benedicit in pace. Illi se commen-
Luc. 24. dant, & ille benedictionis gratiam relinquit. Benedicit eos extensis manibus, & præparatis in occursum imponitur nubibus. Finit eloquiū, & iam repetit cœlū. Candida enim subitò apparuit nubis euectio, parata in cœ-
Psalm. 134. lo. Apparuit nubes, intrauit in eam, qui educit nubes ab extremo terræ, vt oblectaret oculos eorum nubis amœnitas, & irroraret eos ascendentis de cœlo suauitas, ne sola desiderantium inanis remaneret anxietas. Ecce in clypeo Actuum Apostolorum pendentium viuunt picta lumina piscatorum, adest consolator qui ascendit saluator. Mittit continue duos cœlestes prætores, vt alum-
B nos suos securos redderet metuētes, & in gaudiū conuerteret lachrymantes. Oportebat enim cœlestes mitti consolatores, ne remanerent trepidi piscatores. Nam & cum Imperator de vrbe transit ad vrbē, & eius nunciatur aduentus, non mittuntur nisi domestici prætores ac palatini, vt nuncient prouincialibus quod est regis aduentus aut reditus: Ita & domino ascēdente prætorium cœlestium turba resplenduit decantantiū, vt tāquam prouincialium respirare facerent à timore corda pastorum. Quando etiam patitur ac resurgit, domestici angeli destinantur, vt à nube ac prætorio monumenti resurrexisse nunciarent dominum cœli: & nunc cum ascendit, de choro præcedentium potestatum, de multitudine cantantium in aëre castrorum, duo palatini cœlestis imperij diriguntur, vt & flebilia requiescerent lumina piscatorum, hymnum cœlestem recitant:
Act. 1. Piscatores viri, inquiunt, Galilæi, quid aspicitis in Iesum euntem in cœlum? sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum. Profectus est desiderabilis, non veniet vobis terribilis, nubes in occursu, nubes in reditu. Vulnera portauit, ipsa iterum reportabit. Crucem
C retulit cum triumpho, signum filij hominis vobis parebit in cœlo. Sic veniet in ipso corpore, in ipsa nube, in ipsa veritate, vobis in amore, impiis in tremore. Beati quibus vere dicitur, Sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum. Nunquid sic veniet oculis peccatorum? Ipsa erit veritas, sed non erit ipsa securitas. Dies erit tremēdi iudicij, descensus angelorum, resurrectio mortuorum. Ascendent angeli, & quodam digito tubę sonantis tangent sepulchra terræ trementis, vt pignora restituant throno igneo iudicantis. Ascendēt angeli ad sepulchra prophetarum & ipsorum apostolorum, omniúmque sanctorum, & dicent eis, Ecce est qui sic iterum redit, quomodo ascendit. Nos diximus quia sic veniet quomodo cum vidistis euntem in cœlum: qui deduxistis euntem, suscipite redeuntem. Ista allocutio non est linguarum septuaginta, sed patenter nubes dicuntur pluuiales, vt occurrant in rore & refrigerosa amœnitate, qui conscientię non continent quæstionem. Petamus ergo à domino deo nostro, vt sicut hodie ascensionis celebramus tempus & diem, ita merentis mereamur matutinam suscipere pietatem, vt di-
Psalm. 5. camus ei, Mane adorabo domine, mane astabo tibi, & contemplabor te.

In vigilia Pentecostes, de expositione symboli. D
Sermo I.

Otum est dilectissimi charitati vestræ, quòd *Sermo* milites seculi beneficia temporalia à tēpo- *CLXXXI.* ralibus dominis accepturi, prius sacramētis *Præfatio.* militaribus obligātur, & dominis suis fidem se seruaturos profitentur. Quāto magis ergo æterno regi militaturi, & æterna prēmia percepturi, debent sacramentis cœlestibus obligari, & fidem per quam ei placituri sunt publice profiteri? dicit enim apostolus, Sine fi- *Hebr. 11.* de impossibile est placere deo. Hanc in cordibus nostris agnoscit qui scrutatur renes & corda. Sed propter *Psalm. 7.* conseruandam ecclesiæ vnitatem, dispensationi huius temporis cum fide cordis necessaria est oris confessio: quia corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio *Rom. 10.* fit ad salutem, non tantū prædicatorum, sed etiam auditorum. Non enim aliter frater de fratre sentiret, nec pax ecclesiæ seruaretur, nec aliū docere aut ab alio discere saluti necessaria posset, nisi quod in corde habet, signis vocum tanquam suis vehiculis ad corda aliorum transmitteret. Est ergo fides & corde seruanda, & ore promenda. Fides namque omniū bonorum est funda- *Fides.* mentum, & humanæ salutis initium. Sine hac nemo ad E numerū filiorū dei poterit peruenire, & sine ipsa in hoc seculo nec iustificationis consequitur gratiam, nec in futuro possidebit vitam æternam. Et si quis non ambulauerit per fidem, nō perueniet ad speciem. Hinc attendentes sancti apostoli certam regulam fidei tradiderūt, quam secundum numerum apostolicum duodecim sententiis comprehensam, symbolum vocauerunt, per quam credentes catholicam tenerent vnitatem, & per quam hæreticam conuincerēt prauitatem. Symbolum ergo tali ratione institutū maiores nostri dixerūt. Tradunt enim, quòd post ascēsionem domini & Saluatoris nostri ad patrem, cum per aduentum spiritus sancti discipuli eius inflammati linguis omnium loquerentur ad singulas quasq; nationes, vt dei verbum prędicarent, ituri ac discessuri ab inuicem, normam prius sibi futuræ prædicationis in commune statuerunt, ne localiter ab inuicem discedentes, diuersum vel dissonum prædicarent his qui ad fidem Christi inuitabantur. Omnes igitur in vno positi, & spiritu sancto repleti, breue suæ prædicationis indicium conferendo in vnum, quod sentiebat vnusquisque computabat, atque hanc ita credentibus dandam esse regulā instituerūt. Symbolum breue F est verbis, sed magnum est sacramētis. Quicquid enim præfiguratum est in patriarchis, quicquid denunciarum in scripturis, quicquid prædictum est in prophetis, vel de deo ingenito, vel ex deo in deum nato, vel de spiritu sancto, vel de suscipiendo omni sacramento, vel de morte domini resurrectionisque eius mysterio, totum breuiter hoc symbolum continet, & continēdo habet & confitendo. Discat ergo quisque fidem Apostolicam professus per ora gestantium in baptismo, cum ad annos intelligibiles venerit. Iam ad istius symboli professionis sacramentum textumq;, quod in hunc modum incipit, Credo in deum patrem omnipotentem, &c. *Caput 1.* In primis dilectissimi qualis sermo sit in symboli capite, diligenter attendite. Ergo in primo habet credo. Vide quòd dominus noster non nos iubet discutere diuina iudicia sed credere, nec rationē requirere, sed fidem simpliciter & immobiliter exhibere. Non dicit, credo deum, vel credo deo, quamuis & hæc saluti necessaria sint. Aliud enim est credere illi, aliud credere illum, aliud credere in illum. Credere illi, est credere vera esse

G quæ loquitur. Credere illum, credere quia ipse est deus. Credere in illum, diligere illum. Credere vera esse quæ loquitur, multi & mali possunt. Credunt enim esse vera & nolunt ea facere sua, quia ad hoc pedum pigri sunt. Credere autem ipsum esse deum, & dæmones possunt. Credere vero in deum, soli nouerunt qui diligũt illum, qui non solùm nomine Christiani sunt, sed & factis & vita, quia sine dilectione fides inanis est. Cum dilectione fides Christiani, sine dilectione fides dæmonis. Qui ergo non volunt credere Christum, adhuc nec dæmones imitãtur. Iam credit Christum, sed odit Christum, habet cõfessionem fidei in timore pœnæ, non in amore coronæ. Nam & illi puniri timebant. denique beatus Matth.16. Petrus cum domino confitens diceret, Tu es Christus filius dei viui: eadem penè verba, quæ & dæmones, proferre vidētur ex ore. sed illorum confessio quia cũ odio prolata est Christi, merito damnata est. illius quia ex interna dilectione processit, æterna beatitudine remunerata est. Nos ergo qui per adoptionem gratiæ filij dei su Rom.8. mus, dicendo, Credo in deum patrem omnipotentem, H hoc sic ei credamus, vt ei per dilectionem adhæreamus. In deum patrem omnipotentem. Aduertite quòd cum dei patris nomen in confessione coniungit, ostendit quòd non antè deus esse cœpit, & postea pater, sed sine vllo initio & deus semper & pater est. Patrē autem cum audis, agnosce q̃ habet filium veraciter genitum: quomodo possessor dicitur qui aliquid possidet, & dominus qui alicui dominatur. Deus ergo pater secreti sacramenti vocabulum est, cuius vere filius est verbum. Nec quæratur quomodo genuit filium, quod & angeli nesciunt, prophetis est incognitum. Vnde illud dictũ est, Esa.53. Generationem eius quis enarrabit? Nec à nobis discutiendus est deus, sed credēdus. Sed vt breuiter dicamus, sufficit nobis scire quia genuit lux splendorem. Omnipotentem vero ideo dicit, quia omnipotens est, cui nihil impossibile est, qui cœlum & terram, mare, homines, atq; omnia animalia & reptilia non aliquo operis actu, sed solo verbi imperio creauit. Et ideo non nobis veniat in cogitationem quomodo hoc aut illud potuit fieri, qui omnipotentem precemur confiteri. Et in Iesum Christum filium eius vnicum dominum nostrum.

Caput II. Aduertite quomodo in patrem, sic & in filium credendũ est. Et quia cum patre æqualis est maiestate, tantum ipsi quãtum & patri honoris nos debere nouimus & seruitutis obsequium. Iesus antè saluator interpretatur. Iesus autem dicitur quòd saluet populum. Christus à chrismate dicitur, quia sicut antiqui reges oleo sacro perfundebantur, ita dominus noster Iesus Christus spiritus sancti infusione repletus est. Vnicus ideo, quia nec comparationem recipit cum creaturis, nec similitudinem, quia omnium rerum summus ipse creator est. Homines autem filij dei vocantur per gratiam, ille solus filius genitus per naturã. Ostendunt ista in eum iure credendum esse, qui propter hoc quòd æqualis patri est, saluator noster est redimens nos, & Christus est rex regens nos, & vnicus dominus noster spoliato antiquo hoste Luc.1. singulari dominio suo asciscens nos. Qui conceptus est de spiritu sancto, id est, cuius conceptionis solus author fuit spiritus sanctus. Sicut enim vermis calefaciente sole de puro limo formatur, sic spiritu sancto illustrante & sanctificante cor virginis, caro Christi de sola carne virginis nulla semētina carnis origine operante concepta est: vnde se vermi comparans, per psalmistam Psalm.21. dicit, Ego sum vermis, & non homo, id est, non conce- Luc.2. ptus more humano. Natus ex Maria virgine. Qui veniebat iouetera tam peccatis hominum renouare natu- K ram, nouam legem voluit habere nascendi. Vnigenitus igitur dei factus est hominis filius, vt qui creator mundi erat, fieret & redemptor. Quòd verò maiestatis deus de Maria incarnatus est, non est sordidatus nascendo de virgine, qui non fuit pollutus hominem condens ex puluere. Denique sol aut ignis si lutum tangat, quod tetigerit purgat, & se tamē non inquinat. Nec fuit deo iniuria causa misericordiæ, neq; sit incredibile quòd ipse natus de virgine, qui Adam de virgineo puluere & primam mulierem potuit de costa formare. Deus filium suum quem solum de corde suo æqualem sibi genitum tanquam seipsum diligebat, ipsum dedit Mariæ vt naturaliter esset vnus idemq; communis filius dei & Mariæ. Omnis natura à deo creata est, & deus est ex Maria natus. Deus omnia creauit, & Maria deum generauit. Deus qui omnia fecit, ipse se ex Maria fecit, & sic omnia quæ fecerat refecit. Qui potuit omnia de nihilo facere, noluit ea violata sine Maria reficere. Passus sub Cap.III. Pontio Pilato, crucifixus mortuus & sepultus. Iste Pilatus iudex erat in illo tempore ab imperatore positus L in Iudæa, sub quo dominus passus est. Cuius mentio ad temporis significationem, non ad personæ illius pertinet dignitatem. Crucifixus. Hinc multa prophetæ prædixerunt, qualiter crucifixus in cruce in conspectu populi maligni manibus extensis pependerit. Tamen vt breuiter dicatur, in cruce suspēsus est, vt nos à damnatione ligni vetiti dissolueret, & à morte liberaret. Sed quæritur, quid sit crucis significatio, & quare dominus in patibulo se pati elegerit? Ad quod tripartita ratio redditur, Prima, vt Christus pro reatu mũdi redemptio daretur, & antiquus hostis velut hamo crucis caperetur, scilicet vt quos absorbuerat euomeret, non potentia victus, sed iustitia. Secũda causa est, vt secutoribus hominibus vitæ magisteriũ præberet. Ad hoc enim ascendit in crucem, vt nobis passionis & resurrectionis illius praberet exemplum. Tertia causa est susceptæ crucis, vt superbia seculi & inflata sapientia, per crucis stultam, vt putatur, 1.Cor.1. prædicationem humiliata corrueret, & sciret id quod stultum est dei, sapiētius esse hominibus. Sed adhuc videndum est quare dominus tale genus mortis elegerit. Legimus enim in euangelio quòd Pharisæi voluerunt eum præcipitare de monte: at ille transiēs per medium Luc.4. illorum ibat. Alibi quoque legimus quòd Iudæi tulerũt Ioan.8. lapides vt iacerent in eum, ipse verò abscōdit se, & exi- M uit de templo. Quare noluit dominus præcipitari, vel lapidari, aut etiam gladio truncari? Vtique causa nostræ salutis hoc fecit. Mors enim Christi signum est nostræ salutis. Noluit ergo lapidari, aut etiam gladio percuti, quia videlicet nos semper nobiscum lapides aut ferrum ferre nõ possumus quibus defendamur. Elegit verò crucem, quæ leui motu manus exprimitur, qua & contra inimici versutias munimur. Hoc enim signo crucis cõsecratur corpus dominicum, sanctificatur fons baptismatis, initiantur etiam presbyteri & cæteri gradus ecclesiastici, & omnia quæcunque sanctificantur, hoc signo dominicæ crucis cum inuocatione Christi nominis consecrantur. Nam & ipsa crux magnum in se Cap.IIII. mysterium continet, cuius positio talis est, vt superior pars cœlos petat, inferior terræ inhæreat, fixa in infernorum ima contingat, latitudo autem eius partes mundi appetat: quia & Christus per passionem crucis angelis profuit in cœlo, quorum numerus quia per apostatam angelum imminutus fuerat, ex animabus fidelium quotidie adimpletur, & nobis qui sumus in terra, & illis qui propter

A propter originale peccatū detinebantur apud inferos, sed & ipsis qui in diuersis mundi partibus habitabāt. Iacens verò crux quatuor mundi partes appetit, Orientem videlicet & Occidētem, Aquilonem & meridiem: quia & Christus per passionem suam omnes gentes ad se trahit, & omnia sibi subiugauit, iuxta quod ipse surgens à mortuis, dicit, Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. (Matth. 28.) Continetur etiam in hac crucis figura altius sacramentum, quod quāto est altius, tanto attendendum diligentius. (De ver. Apost. ser. 7. In li. 50. homi. homi. 3.) Intelligitur nanque in latitudine crucis dilectio proximi, quæ non tantum vsq; ad amicos, sed etiam extendenda est vsque ad diligendos inimicos. Intelligitur quoque in eiusdem lōgitudine longa & perseuerans laborum & persecutionum sustinentia, quam patienter ferre debet ad patriam suspirans nostra peregrinatio tam pro dilectione proximorum quàm pro exhibitione omnium bonorum operum. Figuratur simili ratione in altitudine eius eminentia spei, penetrans vsque ad interiora velaminis: vbi visione pacis perfruentur qui hic à ciuibus Babyloniæ multipliciter exercentur, donec in libertatem gloriæ filiorum dei B à seruitute corruptionis huius liberentur. Attendenda est etiam crucis profunditas, quia profundū est mysterium crucis, in quo multorum qui sapientes dicuntur ingenia defecerunt, quòd ausi sunt reprehendere quod non potuerunt humana ratione comprehendere: videlicet cur verbū deo patri coæternum omnia continens, omnia implens, in assumpto homine totum se conclusit, & tamen totum mundum regere, complere & continere non desierit. Nulla ergo sit nobis de cruce Christi confusio, quia habemus de eius passione victoriam.

(Caput V.) Sicut enim sempiternus dei filius non sibi sed nobis natus: ita immaculatus dei agnus nō sibi sed nobis passus est. Quis autem non mirificum aduertat esse mysterium, vbi ipse homo prædicatur qui deus est, & vbi idem dominus annunciatur qui adscribitur crucifixus? Nec incogitata ei quòd peremptus est, aut improuisa res accidit, qui diuinitatis suæ cōsilio idcirco suscepit hominem, vt pro homine posset occidi. Supplicium autem crucis elegit, vt subliniorem victoriam pararet pœna deterior, & qui vniuersitatis bono patiebatur, quasi in cōspectu mundi in altum sublatus occūberet, simul vt qui crucifixum videbant, mirabilia cernerent crucifixi. C Nam satis abundeq; gloriam patientis ostendit repentina solis obscuritas, tremor terrarum, saxorum diuisio, resurrectio mortuorum. Illud autē quanti est testimonij, quòd etiam pariter crucifixus latro memoriam sui in cœlesti regno fieri à consorte supplicij precabatur? (Luc. 23.) Hinc est charissimi quòd illusiones & probra quæ pertulit Christus, crucem mortemq; eius non suspiriis ingemiscimus, sed continuis celebramus laudibus. Mors domini nostri Iesu Christi nō fuit in anima, sed in sola carne: mors verò nostra non solùm in carne sed etiam in anima. In anima propter peccatum, in carne propter pœnam peccati. (1. Petr. 2.) Ille verò quia peccatum non fecit, nec habuit in anima, non est mortuus nisi in carne tantùm, & hoc per similitudinē carnis peccati quam de Adam traxit. (Rom. 8.) Igitur simpla eius mors profuit duplæ morti nostræ: & simpla eius resurrectio, resurrectioni animæ & corporis. Resurrectio quippe eius duas mortes nostras soluit, & duas resurrectiones nostras formauit. Nec immeritò vno die & duabus noctibus iacuit in sepulchro, quia videlicet lucem suæ simplæ mortis, tenebris nostræ duplæ mortis adiūxit. Venit enim ad nos qui in morte carnis & spiritus detinebamur, & suam vnam mortem carnis detulit, duásque nostras soluit. Si enim D ipse vtraque susciperet, à nulla nos liberaret. Sepultus est, vt ad consolationem sepultorum benedictionem corporis eius & terra susciperet.

(Cap. VI.) Infirma incarnati verbi commemorātur, de quibus apostolus dicit, Quod infirmū est dei, fortius est hominibus. (1. Cor. 1.) Natus est ex virgine, vt nos nasceremur ex ecclesiæ virginis vtero. (Luc. 2.) Tentatus est, vt à tentatione liberaret. (Matth. 4.) Tentus, vt dimitteremur. (Matth. 26.) Ligatus, vt nos à nodo maledictionis absolueremur. Illusus est, vt nos ab illusionibus dæmonum liberaret. Venundatus est, vt nos redimeret. Humiliatus est, vt nos exaltaret. Captus est, vt nos à captiuitate dæmonum auferret. Spoliat⁹ est, vt nuditas primi hominis per quā mors ingressa est, tegeretur. Spinis coronatus est, vt nos liberaret à spinis peccatorum, vel potius vt monstraret se cum eis coronandum, illósque caput & coronam ecclesiæ futuros, qui spinosi erant amando vitia. Aceto est potatus, vt nos inebriaret dulcedine cœlestis desiderij, & æterni gaudij. Postremò in altari crucis sacrificatus est, vt totius mūdi peccata deleret. Mortuus est, vt mortis captiuaret imperium. Sepultus est, vt sepulturæ sanctorum benediceret, & vt nos sibi vitiis & cōcupiscen- E tiis sepeliret. Hæc ergo infirmitas Christi superauit omnem firmitatem mundi.

(Cap. VII.) Descendit ad inferna, vt Adam protoplastum, & patriarchas, & prophetas, omnésque iustos qui pro originali peccato ibidem detinebantur, liberaret: & vt de vinculis peccati absolutos, de eadem captiuitate & inferni loco, suo sanguine redemptos, ad supernam patriam, & ad perpetuæ vitæ gaudia reuocaret. Reliqui qui supra originale peccatum principalem culpā commiserunt, vt asserit scriptura, in pœnali tartaro remanserunt: sicut in persona Christi dictū est per prophetam, Ero mors tua ô mors: id est, morte sua Christus humani generis inimicam mortem interfecit, & vitā dedit. (Osee. 13.) Ero morsus tuus inferne. Partim momordit infernum pro parte eorum quos liberauit, partem reliquit pro parte eorum qui pro principalibus criminibus in tormentis remanserunt. Tertia die resurrexit à mortuis. (Matth. 28.) Si credidisti de Christo quod dedecoris est, crede quod gloriæ est. Si credidisti quod mortis est, crede quod vitæ est. Sicut enim in passione mysterium pietatis est, ita in resurrectione operatio potestatis, vt F ipse ait, Potestatem habeo ponendi animam meam, & iterum sumendi eam. (Ioan. 10.) Ascendit ad cœlos, id est, conditionem naturę nostrę quam ex homine matre natus assumpsit, super cœlos in dextera dei patris collocauit. (Mar. 16. Acto. 1.) Ascēdamus & nos cum Christo interim corde, vt cum dies eius pmissus aduenerit, sequamur & corpore. Scire tamen debemus fratres, quia cum Christo non ascendit superbia, non auaritia, non luxuria, nullum vitium nostrum ascendit cum medico nostro: Ideo si post medicum desideramus ascendere, debemus vitia vel peccata deponere. Omnes enim quasi quibusdam compedibus nos premūt, & peccatorum retibus nos ligare contendunt, & ideo cum dei adiutorio, secundum quod ait psalmista, dirumpamus vincula eorum: vt securi possimus dicere domino, Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. (Psal. 2. Psal. 115.) Sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. Sedere, iudicātis est: & quia redemptor noster assumptus in cœlum, & nunc omnia iudicat, & ad extremum iudex omnium veniet, sedere describitur.

(Cap. VIII.) Inde vēturus iudicare viuos & mortuos. In ipso corpore venturus est ad iudicium, in quo ascendit ad cœlum, Christianos iudicaturus & paganos, iustos & peccatores, fideles & impios. Omnes enim, vt ait apostolus,

G astabimus ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque
2. Cor. 5. propria corporis sui prout gessit, siue bonum siue malum. Quam rem etiam dominus in euangelio denun-
Matth. 16. ciat, dicēs, Filius hominis venturus est in gloria sua cum angelis suis, & tunc reddet vnicuique secundum opera sua. Diligenter quæso attendite fratres, & mecum pariter expauescite, quia non dixit, Vt reddat vnicuique secundum misericordiam suam: sed, secūdum opera. Hic enim est misericors, ibi iustus. Nam quòd non statim in peccatores vindicat, patientia est, non negligētia. Non ille potentiam perdidit, sed nos ad pœnitentiam reseruauit. Vnde valde timendum est, ne quanto diutius spectat vt corrigamur, tanto grauius vindicet si emendari noluerimus. Scire & intelligere debemus fratres charissimi, nihil esse nobis salubrius, quàm vt damnatis omnium præsentium rerum voluptatibus, id potius cogitemus, quādo erimus de hoc seculo transituri, vel quando tabernaculum corporis vltimo die superueniente depositturi, & iterum illud resurrectionis tempore recepturi, vt cum eodē recipiamus prout gessimus, siue bonum siue malum. Et ideo rogo fratres vt quotidie cogitemus, quales erimus in die iudicij purissimis angelo-
H rum conspectibus offerendi, & æterno iudici rationē de libris consciētiæ reddituri, remotis omnibus probationibus. Certū est in die illa ipsum ante se hominem constitue̅dum, & ipsam sibi vitā in cordis speculo demonstrandam, & testes contra eam non deforis aliquando sed intus de ipsa anima proferendos. Adiicienda erunt non aliqua peregrina, sed nimium nota testimonia, id est opera sua. Ordinabuntur ante infœlicem animam peccata vel crimina sua, vt eam & conuincat probatio, & confundat agnitio, secundum illud quod scriptum
Psalm. 49. est, Arguam te, & statuam cōtra faciem tuam. Quicunque se modo dum licet emēdare neglexerit, ante illum cœlestem populum primum excepturus erit de confusione supplicium, & animam quæ modo per pœnitentiam compendiosam transactas peccatorū suorum putredines curare dissimulat, ante illud tribunal metuendum sine vllo remedio in perpetuo tartaro manebit.

Caput IX. Quæ cum ita sint, bene nobiscum ageretur, si iam nūc sic pœniteremus super malis nostris, quomodo tūc sine vllo remedio pœnitebimus, si fœditates & confusiones nostras quemadmodū tunc visuri sumus, sic iam
I eas nunc videre & horrere possemus. O si iam faciem nunc peccatricis animæ liceret oculis corporis intueri, & conscientiæ nostræ vultum in oculorum præsentiam permitteremur adducere. Quod si liceret, nec dici potest quāto studio, quāto metu vrgeremur fœdata componere, maculata tergere, vulnerata curare. Ideoq; quia nō possumus oculis corporis, inspiciamus nos inquantum possumus oculis cordis, & vnusquisq; consciētiam suam ante conspectum interioris hominis constituat: ipsi nosmetipsos castigemus, ipsi nobiscum rationē de quotidiana cōuersatione faciamus: ipsi nos accusemus quotidie iudici nostro, & dum in carne sumus, contra ipsam carnem auxiliāte domino quotidie dimicemus. Quod qui fecerit, ab auditu malo liberabitur. Qui autē contēnit, quid faciet in illo metuendo iudicij die, cum tremente mundo dominus, præcinentibus angelorum
Matth. 25. buccinis, in illo maiestatis suæ throno circundatus cœlestis militiæ luce consederit: ibique de terræ gremio & antiquo puluere suscitato humano genere, astante testimonio consciētiæ singulorū, positis in conspectu peccatorum pœnis, iustorumq; premiis, rationem vitæ cœperit postulare, & plus iam iustus quam misericors seueritate iudicis, contemptæ misericordiæ reos cœperit K
accusare, & dicere, Ego te homo de limo manibus meis Gen. 2.
feci, ego terrenis artubus infudi spiritum, ego tibi imaginem nostram similitudinémque conferre dignatus sum, ego te inter paradisi delicias collocaui: tu vitalia mandata contemnens, deceptorem sequi quàm deum maluisti. Cum expulsus de paradiso, iure peccati mortis vinculis tenereris, virginalem vterum sine dispendio Luc. 2.
virginitatis pariendus introiui. In præsepio expositus, & pannis obuolutus iacui: infantiæ contumelias, humanósque dolores, quibus tibi similis fierem, ad hoc scilicet vt te mihi similem facerem, pertuli: irridētium pal- Matth. 27.
mas & sputa suscepi: acetum cum felle bibi: flagellis cæsus, vepribus coronatus, cruci affixus, vulnere perfossus, vt tu eripereris morti, animam in tormentis dimisi. En clauorum vestigia quibus affixus pependi, en perfossum vulneribus latus. Suscepi dolores tuos, vt tibi gloriam darem: suscepi mortē, vt in æternum viueres. Conditus iacui in sepulchro, vt tu regnares in cœlo. Cur quod pro te pertuli, perdidisti? Cur ingrate redemptionis tuę munera renunciasti? Non te ego de morte tua quæro, redde mihi vitā tuam, pro qua meam dedi. Redde mi- L
hi vitam tuam, quam vulneribus peccatorū indesinenter occidis. Cur habitaculū quod mihi in te sacrauerā, luxuriæ sordibus polluisti? Cur corpus meum illecebrarum turpitudine maculasti? Cur me grauiore criminum tuorum cruce, quàm illa in qua quondam pependeram afflixisti? Grauior enim apud me peccatorum tuorum crux est, in qua inuitus pendeo: quàm illa in quam tui misertus mortem tuam occisurus ascendi. Cum essem impassibilis, pro te pati dignatus sum: sed tu despexisti in homine deum, in infirmo salutem: & quia post omnia mala tua ad medicamenta pœnitentiæ confugere noluisti, ab auditu malo non mereberis liberari. Quis tunc erit stridor dētium, cum sanctorum multitudine ad dexteram regis & ad gloriam segregata, peccati po- Matth. 25.
pulus in profundo tartari sine vlla miserationis ac veniæ spe demersus, excludi se tenebris suis à beata sanctorum luce viderit: & in profundi sinum sine fine descēdens, vrgēte os suum puteo, æterna supplicia & per- Psal. 68.
petuam mortē non moriturus aspexerit? Frustra autem à paupere, quem in hac vita despexit, misericordiā postulabit: frustra extremum Lazari digitum, quo ardens Luc. 16.
refrigeretur, ardentibus labiis rogabit apponi. Quàm M
vellet miser, cū pauperum gloriam viderit, duris quondam paupertatis subiacuisse laboribus, & illa quæ cum vita morerentur mala portasse, ne ad illa æterna mereretur supplicia peruenire? Vt ergo tam dura & tam Cap. X.
terribilia ante illud tribunal æterni iudicis non mereamur audire, dum adhuc licet, & cū dei adiutorio in potestate nostra est, consideremus conscientias nostras: & si aliqua crimina vel peccata capitalia necdum eleemosynis & orationibus purgata, nobis adhuc dominari cognoscimus, portum pœnitentiæ deuictis peccatorum fluctibus Christo iuuante festinemus intrare. Et si quid in nauicula animæ nostræ multis tempestatibus peccatorum fluctibus aut per superbiam fractum, aut per auaritiam ruptum, aut per luxuriam resolutum esse cognoscimus, componere vel reparare bonis operibus festinemus. Studeamus iugiter vitiorum exhaurire sentinam. Non enim nocent peccata præterita, si nō placent præsentia. Sicut enim nulli iustorum sufficit iustitia sua, si nō perseuerauerit vsque in finem, ita nulli peccatorum Matth. 10.
nocere poterit iniquitas sua, si antequam de corpore isto discedat, ad eleemosynarum remedia vel ad pœ-

nitentiæ

A nitentiæ medicamenta cõfugerit. Sed quia quando vel qua hora de hoc seculo rapiamur, scire non possumus, sine vlla dilatione vel mora de sinistra fugere festinemus ad dexteram. Non sanitati, non ætati credendum est. Non in remedium salutis suæ semper finis tardandus est, qui vitę suę semper incertus est, quia qui securos *Ezech. 3. & 33.* facit dicendo, Peccator in qua die cõuersus fuerit, omnes iniquitates illius obliuioni tradũtur, ipse nos etiam *Eccli. 5.* cautos voluit, dicens, Nolite tardare conuerti ad dominum, nec differatis de die in diem. Conuertamur ergo ad meliora, dum in nostra sunt potestate remedia. Hic extinguamus mortem moriendo peccatis, hic vitam vitæ meritis acquiramus. Hæc ergo fratres dilectissimi sapienter ac fideliter cogitantes, ad pœnitentiæ remedia confugere festinemus, & per castitatem vel humilitatem, per opera iustitiæ ac misericordiæ, æterna nobis apud Deum cõparemus. Sed vt ad id redeamus vnde digressi sumus, sequitur in hoc sancto symbolo,

Caput XI. Credo in spiritum sanctum. Aduertite quod sicut in patrem, ita & in filium & in spiritum sanctũ sit credẽdum. Nam qui vel in vnam de trinitate personam non cre- B diderit, in duabus illi credidisse non proderit. Fides namque catholica hæc est, vt vnum deum in trinitate, & trinitatem in vnitate veneremur, credamus & colamus & confiteamur. Et in hac trinitate nihil prius aut posterius, quia sicut nunquam pater sine filio, nec filius sine patre, sic & nunquam fuit pater & filius sine spiritu sancto. Coæterna ergo est sancta trinitas, & inseparabilis vnitas, sine initio & sine fine. Nihil maius aut minus. Aequalitatem personarum dicit, quia sancta trinitas æqualis est, & vna est deitas, apostolo dicente atque do- *Rom. 1.* cente: Per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, & per creaturam creator intelligitur, secundum has comparationes & alias quamplures, Sol candor & calor, & tria sunt vocabula, & tria vnum. Quod candet, hoc calet: & quod calet, hoc candet: tria hæc vocabula res vna cognoscitur: ita pater & filius & spirit⁹ sanctus, tres personæ in deitate vnũ sunt, & indiuidua vnitas recte creditur. Item de terrenis, vena, fons, fluuius, tria hæc vocabula, & tria vnum in sua natura: ita trium personarum patris & filij & spiritus sancti substantia & deitas vnũ C est. Neque patris persona, neque spiritus sancti, sed sola filij suscepit carnem. Et vt hoc intelligas, cõparationibus vtar. Certe vt intelligas ex creatura creatorem, in anima est & ratio: & cum sint vnum, aliud agit anima, aliud ratio: anima viuimus, ratione sapimus. Ita pater & filius & spiritus sanctus, cum sint vna substantia, tota trinitas operata est hominem, quem assumpsit non tota trinitas, sed sola persona filij. Et licet ipse Dei filius Deus & homo esset, homo tantùm passioni subiacuit. Sicut verbi gratia videmus arborem splendorem solis in se habentem, & cum inciditur, videmus quia ictus ferientis ferri splẽdorẽ solis excipit priusquã pertingatur lignũ: sed splendor cũ ibi sit, nõ potest nec incidi, nec à dolãte separari: sic etiã diuinitas nec separari potest, nec incidi. Illud autem passioni subiacuit, quod sicut lignũ & ligari possit & teneri. Igitur sicut in patrẽ & filium, ita & in spiritum sanctum credere debemus. Hæc est charissimi inoffensa regula veritatis, vt quorum vnum est & vnũ sunt, à nobis non separentur in terris. Nam sicut diuinitati nihil de creaturis æquari potest, ita omnem diuisionem & inæqualitatem natura diuinitatis exclo- *Ioan. 16.* dit. Secundum enim euangelicam veritatem, sicut filius à patre exiuit, ita & spiritus sanctus à patre procedit: *Ioan. 15.* & sicut vnigenitus filius Dei est, ita & spiritus sanctus

Tomus decimus.

dei est: & sicut pater cui vult miseretur, & filius cui vult D patrem reuelat, ita etiam spiritus sanctus & inspirare le- *Exod. 33.* gitur prout vult, & dona cœlestium gratiarum diuide- *Matth. 11.* re prout vult. Vnde bene eiusdem spiritus gratia septi- *1. Cor. 12.* formis à propheta describitur, quia nimirum & per eius *Esaiæ 11.* inspirationem ad requiem peruenitur, & in eius plena perceptione ac visione requies vera possidetur. De quo recte promittitur, Ipse vos docebit omnia: quia nisi idẽ *Ioan. 14.* spiritus cordi assit audientis, ociosus est sermo doctoris. Nemo docenti homini tribuat quod ex ore docentis intelligit, quia nisi intus sit qui doceat, doctoris lingua exterius inuacuum laborat. Vnde quia sine eo nihil boni agere possumus, ipso opitulante tales nos reddamus, ad quos spiritus sanctus aduenire, & in quibus habitare dignetur. Sanctam ecclesiam catholicam. Sci- *Cap. XII.* endum est quòd ecclesiam credere, non tamen in ecclesiam credere debemus, quia ecclesia non deus, sed domus dei est. Catholicam dicit toto orbe diffusam, quia diuersorum hæreticorum ecclesiæ ideo catholicæ non dicuntur, quia per loca atque per suas quasque prouincias continentur. Hæc verò à solis ortu vsque ad occasum vnius fidei splẽdore diffunditur. Nullæ sunt maiores diuitiæ, nulli thesauri, nulli honores, nulla huius mũdi maior substantia, quàm est catholica fides, quæ peccatores homines saluat, cæcos illuminat, infirmos cu- E rat, catechumenos baptizat, fideles iustificat, pœnitentes reparat, iustos augmentat, martyres coronat, clericos ordinat, sacerdotes cõsecrat, regnis cœlestibus præparat, & in æterna hæreditate cum angelis sanctis communicat. Quisquis ille est, & qualiscũque ille est, Christianus non est, qui in Christi ecclesia non est. Sola *Greg. verba moral. 35.* quippe est per quam sacrificium dominus libenter accipiat, sola quę pro errantibus fiducialiter intercedat. Vnde etiam de agni hostia dominus præcepit dicens, In *Exod 12.* vna domo comedetis, nec efferetis de carnibus eius fo- *24. quæst. 1.* ras. In vna namque domo agnus comeditur, quia in v- *Quia ex sola.* na catholica ecclesia vera hostia redemptoris immolatur. De cuius carnibus diuina iussio efferri foras prohibet, quia dari sanctum canibus vetat. Sola est in qua opus bonum fructuose peragitur: vnde mercedem de- *Matt. 20.* narij non nisi qui intra vineam laborauerant accepe- rũt. Sola est, quæ intra se positos valida charitatis com- F page custodit. Vnde & aqua diluuij arcam quidem ad *Genes. 7.* sublimiora sustulit, omnes autem quos extra arcam inuenit, extinxit. Sola est in qua mysteria superna veraciter contemplemur. Vnde ad Moysen dominus dicit, Est locus apud me, & stabis supra petram. Et paulo post, Tollam manũ meam, & videbis posteriora mea. Quia *24. q. 1.* enim ex sola catholica ecclesia veritas cõspicitur, apud *Quia ex sola.* se esse locum dominus perhibet de quo videatur. In petra Moyses ponitur, vt dei speciem contempletur: quia *Cyprianus* nisi quis fidei soliditatem tenuerit, diuinã præsentiam non agnoscit. Auelle, inquit, radium solis à corpore, diuisionem lucis vnitas non capit. Frange ramum ab arbore, fractus germinare non poterit. A fonte præcide riuum, præcisus arescit. In his Cypriani verbis intelligimus lucem non capere diuisionem, nisi in sanctis regno dei prædestinatis, qui diuidi ab ecclesia nullo modo possunt: & non germinare ramum fractum salutis æternæ germen accipimus. Ariditatem verò riui à fonte præcisi, in eo quòd spiritu sancto vacuantur qui ab vnitate separantur, agnoscimus. Sanctorum commu- *Cap. XIII.* nionem: id est, cum illis sanctis qui in hac quam suscepimus fide defuncti sunt, societate & spei communione teneamur. Si igitur cum sanctis in æterna vita

E

G communionem habere volumus, de imitatione eorũ cogitemus. Debent enim in nobis aliquid recognoscere de suis virtutibus, vt pro nobis dignentur domino supplicare. Si enim tormenta quæ sancti pertulerũt, ferre non possumus, vel contra malas concupiscentias ipsis intercedentibus repugnemus. Nam nec Abraham nec Isaac nec Iacob occisi sunt, & tamen fidei & iustitiæ meritis honorati inter patriarchas primi esse meruerunt. Ad quorum conuiuium congregatur, quisquis fidelis & iustus & laudabilis inuenitur. Vnde & nos fratres charissimi etiam si nil tale perpetiamur, si non vincula, non verbera, non carceres, non supplicia corporis alia, nullam hominum persecutionem propter iustitiam toleramus, societatem tamen sanctorum obtinere valebimus, si castigare corpus nostrum & seruituti subiicere curamus, si in spiritu humilitatis & in anima contrita domino supplicare assuescimus, si illatas à proximo contumelias placida mente suscipere satagimus, si & eos qui nos odio habent, qui iniurias nobis inferunt, diligere, his benefacere, & pro borum vita & sospitate gaudeamus exorare, si cum virtute patientiæ
H bonorum quoque operum fructibus adornari contendimus. Taliter etenim conuersantibus nobis, & corpo-
Roma. 12. ra nostra, iuxta apostoli vocem, hostiam viuentem, sanctam, deo placentem exhibentibus, cœlesti dignatione donabimur, vt communi cum eis qui membra sua in mortem pro domino dederunt, gloria remuneremur:
Psal. 115. quia sicut mors illorum, sic & vita nostra preciosa sit in conspectu domini, diruptisque vinculis carnis, & ipsi atria supernæ ciuitatis intrare, atque inter choros beatorum martyrum vota gratiarum redemptori nostro reddere merebimur. Hæc sunt vestigia quæ nobis sancti quique reuertentes in patriam reliquerunt, vt illorum semitis inhærentes sequeremur ad gaudia. Cur nõ properamus & currimus, vt patriam nostram videre possimus? Magnus illic charorum numerus expectat, parentum, fratrum, filiorum, frequens nos & copiosa turba desiderat, iam de sua incolumitate secura, adhuc de nostra salute solicita. Ad eorum complexum & conspectum venire, quanta illis & nobis in commune lætitia est? Illic apostolorum gloriosus chorus. Illic prophetarum exultantium numerus insignis. Ibi martyrum po-
I pulus innumerabilis ob certaminum victoriam coronatur. Illic clarissima virginum turba lætatur, illic etiam confessorum fortitudo laudatur. Sed etiam illorum remuneratio censetur, qui præcepta dominica seruantes, ad cœlestes thesauros terrena patrimonia transtulerũt. Quæ autem lingua dicere, vel quis intellectus capere sufficit illa supernæ ciuitatis quanta sint gaudia, angelorum choris interesse, cum beatissimis spiritibus gloriæ conditoris assistere, præsentem dei vultum cernere, incircumscriptum lumen videre, nullo mortis metu affici, incorruptionis perpetuæ munere lætari? Ad hos electos dei auida cupiditate properemus, vt cum his citò esse, & citò nos ad Christum conuenire contingat, ad eum quem huius itineris ducem habemus, salu-
Cap. XIIII. tis authorem, lucis principem, lætitiæ largitorem. Remissionem peccatorum. Credenda est præcipue fratres peccatorum remissio, quia hoc vnum remedium est, quod hominum genus à sententia perpetuæ mortis absoluat. Idcirco vnigenitus altissimi dignatus est carnem assumere, contentus est cruce, vt te qui crimina tua euadere non poteras, indulgentia faceret innocentem. Ideo immaculatus occisus est agnus, vt eius cruore humani generis macula tergeretur. Miror autem quosdam sic obstinatos esse, vt dandam non putẽt lapsis pœ- K
nitentiam, aut pœnitentibus existiment veniam denegandam, cum scriptum sit, Memento vnde excideris, *Apoc. 2.*
& age pœnitentiam, & fac priora opera. Vtique ei dicitur quem constet excidisse, & quem dominus hortatur per opera rursus exurgere, quia scriptũ est, Eleemo- *Tobiæ 4.*
syna à morte liberat: & non vtique ab illa morte quam semel Christi sanguis extinxit, & aqua nos salutaris baptismi & redemptoris nostri gratia liberauit: sed ab ea quæ per delicta postmodum surrepsit. Nam cum scriptum sit, Dominus mortem non fecit, nec lætatur in *Sapien. 1.*
perditione viuorum: vtique qui nemiñẽ vult perire, cupit peccatores pœnitentiam agere, & per pœnitentiam denuo ad vitam redire. Ideo & per Ioël prophetam clamat & dicit, Et nunc dicit dominus deus vester, Reuer- *Ioel 2.*
timini ad me ex toto corde vestro, simulq; in ieiunio, & fletu & planctu, & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra, & reuertimini ad dominum deum vestrũ, quia misericors & pius est, & patiens, & multæ miserationis, & qui sententiam flectat aduersus malitiam irrogatam. Dominus quoque in euangelio pietatem L
dei patris ostendens ait, Quis est ex vobis homo quem *Matth. 7.*
si petierit filius eius panem, nunquid lapidem porriget ei? Aut si piscem postulauerit, nunquid serpentem illi porrigit? Si ergo vos cum sitis mali, scitis bona data dare filiis vestris, quanto magis pater vester de cœlo dabit spiritum bonum petentibus eum? Comparat hîc dominus carnalem patrem, & Dei patris æternam largámq; pietatem. Quod si iste in terris nequam pater offensus grauiter à filio peccatore & malo, si tamen eum postmodum viderit reformatum, & depositis prioris vitæ delictis, ad sobrios & bonos mores, ad innocentiæ disciplinam pœnitentiæ dolore correctum, gaudet & gratulatur, & susceptum quem antè perdiderat, cum voto paternæ exultationis amplectitur: quanto magis vnus ille & verus pater bonus, misericors, pius, imò ipsa bonitas & misericordia & pietas, lætatur in pœnitentia filiorum suorum: nec iram pœnitentibus aut plangentibus & lamentantibus, nec pœnam comminatur, sed veniam magis & indulgentiam pollicetur? Si enim tantum potuit diabolus, vt de excelsis virtutum fastigiis in profundum te duceret malorum, quãto magis poterit deus te ad summum bonorum verticem re- M
uocare: & non solum in id reuocare quod fuisti, sed & beatiorem multo quàm peius videbaris efficere?

Tantùm ne concidas animo, neque spem tibi absci- *Cap. XV.*
das bonorum, ne quæso accidat tibi quod impiis solet. Non enim peccatorum multitudo adducit in desperationem, sed impietas. Et propterea Salomon non dixit, *Prouer. 18.*
quia omnis qui venerit in profundum malorum contemnit: sed impius, inquit, si venerit in profundum malorum, contemnit. Impiorum ergo est desperare salutem, & contemnere cum in profundum venerint malorum, non peccatorum. Impietas enim non sinit eos ad deum respicere, & illuc redire vnde dilapsi sunt. Ista ergo cogitatio quæ spem conuersionis abscidit, ab impietate descendit, & sicut lapis grauissimus ceruicibus animæ incumbens, semper eam deorsum in terram cogit aspicere, ad deum vero suum oculos non sinit leuare. Sed virilis animi est & præclaræ mentis deiicere à ceruicibus animæ suæ inimicum pondus: imò deprimentem se diabolum abiicere, & imperare animæ suæ vt canens verba prophetica dicat ad dominum, Sicut *Psalm. 122.*
oculi seruorum in manibus dominorũ suorum, & sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ, ita oculi nostri ad

dominum

[Handwritten in left margin: S. Cyprian in libro de mortalitate ad fin; S. Gregor. in homilia XXXVII. in fine]

A dominum deum nostrum donec misereatur nostri. Mi
serere nostri domine, miserere nostri, quia multum re-
pleti sumus despectione. Præclara vere in his verbis &
cœlestis philosophiæ doctrina est. Repleti sumus, in-
quit, despectione: hoc est quod docere nos voluit, quia
etsi peccatorum nostrorum multitudine repleti sumus,
despectione atque opprobriis cooperti, oculi tamē no-
stri ad dominum deum nostrum sint, donec miserea-
tur nostri. Nec prius ab obsecratione cessemus, q̃ impe-
trare peccatorum veniam mereamur. Hoc enim vere
constantis animæ est & pertinacis, vt nequaquam re-
pellatur de perseuerantia poscendi desperatione impe-
trandi, sed perseueret ac persistat in obsecrationibus
donec misereatur ei. Et ne forte arbitreris te offensam
magis contrahere apud deum, si cùm non merearis au-
diri, importunus persistas in precibus, recordare euan-
gelij parabolam, & ibi inuenies quòd perseuerantes &
importunos precatores dominus non sibi ostendit in-
Lucæ 11. gratos. Ait enim, Etsi non dabit ei propter quòd ami-
cus eius est, propter improbitatem tamen eius surget, &
dabit ei quantum opus habet. Intellige charissime ergo
B quia propterea diabolus desperationem subiicit impe-
trandi, vt spem bonitatis dei nobis abscidat, quę est dux
itineris quo itur ad cœlum. Sicut autem pro morte cō-
muni philosophicum est à lachrymis temperare, ita in
animæ morte consolationem recipere, & insipięns &
irreligiosum duco. Quinimo & ignauiæ nos arguen-
dos puto, si cum lamentatores corporum mortisq; com
munis tam durè & tam vehementer hoc faciant, cum
sciant & certi sint nihil prodesse fletus suos ad vitam
defuncti, nos nihil tale pro animæ lamentatione facia-
mus, quam restitui in statum suum per pœnitentiam no-
Cap. XVI. uerimus. Scimus enim plures prolapsos ab itinere re-
cto, & præcipitatos ab ingressu viæ angustæ: & ita rur-
sus reparatos esse, vt posterioribus priora transierint,
atque ad palmam peruenerint & coronam, numeróq;
rursus & choro adscripti credantur esse sanctorum. Et
nolo putes quia de his sermo mihi sit tantùm qui in
paucis & leuibus peccauerunt: de illo loquor qui omni-
bus succubuit malis, qui immanitate scelerum viam si-
bi excluserit regni cœlorum, & non de infidelibus, sed
de fidelibus fuerit, & ex his qui prius placuerunt Deo,
C post hæc autem ceciderunt vel in adulteria, vel in om-
Ephes. 5. nes impudìcitias, quæ vt apostolus ait, turpe est dicere.
Nunquam enim spernit pœnitentiam, si ei syncere &
simpliciter offeratur, suscipit, libenter accipit, amplecti-
tur, facit omnia quatenus eum ad priorem statum re-
uocet: quod quia est adhuc præstantius & eminentius,
etiam si quis non potuerit explere omnem satisfaciendi
ordinem, quantulamcumque tamen & quamlibet bre-
ui gestam non respuit pœnitentiam, suscipit etiam ip-
sam, nec patitur quamuis exiguæ conuersionis perire
mercedem. Hoc enim mihi videtur indicare Esaias
Esaiæ 54. vbi de populo Iudæorum quædam talia ait, Propter pec
catum modicè contristaui te, & percussi te, & auerti fa-
ciem meam à te, & contristatus es, & ambulasti tristis,
& consolatus sum te. Hæc igitur habentes exempla pœ-
nitentiæ, non perseueremus in malis, nec desperemus
recōciliationem, sed dicamus, Etiam nos redeamus ad
patrem, & approximemus Deo. Nunquam crede mihi
auersabitur ad se conuersum. Ipse enim dicit, Deus ap-
Esaiæ 59. propians ego sum, & non deus de longe. Et iterum per
eundem prophetam, Peccata, inquit, separant inter me
& vos. Si ergo peccata sunt quæ nos separant à deo, au-
feramus medium istud obstaculum, & nihil est quod

nos prohibeat coniungi deo. Propterea enim creauit D
nos deus, & nos esse fecit qui non eramus, vt æterna in
nos conferat bona, & præstet regna cœlorum. Non e-
nim nos ad hoc fecit, vt gehennæ nos tradat, ignique
perpetuo. Regnum cœlorum propter nos, gehēna pro-
pter diabolū facta est. Et hæc ita esse ex euangeliis do-
ceam. Ipse enim dominus dicit his qui à dextris eius e-
runt, Venite benedicti patris mei, percipite regnū quod *Matth. 25.*
vobis paratum est ab origine mundi. Illis autem qui à
sinistris eius erunt, dicet, Discedite à me maledicti in
ignem æternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius.
Si ergo gehennæ ignis propter diabolum, propter ho-
minem autem regnum cœlorum à constitutione mun-
di pręparatum est: rātum est ne nosmetipsos ab ingressu
bonorum persistēdo in malis pertinaciter excludamus.
Donec enim sumus in hac vita, quantacunque nobis
acciderint peccata, possibile est omnia ablui per pœni-
tentiam. Cum autem abducti fuerimus ab hoc seculo,
ibi iam etiam si pœnitebit nos: valde enim nos pœnite-
bit, sed nulla erit vtilitas pœnitentiæ: & licet sit stridor E
dentium, licet vlulatus & fletus, licet fundamus preces,
& innumeris obsecrationibus proclamemus, nemo au-
diet, nemo subueniet, nec extremo quidem digito a-
quam quis infundet linguæ nostræ positæ in flammis:
sed audiemus illud quod diues ille audiuit ab Abrahā,
Quia chaos magnum firmatum est inter nos & vos, & *Lucæ 16.*
neque hinc illuc transire quis potest, neque inde huc.
Resipiscamus ergo tandem, & recordemur quid pro- *Cap. XVII.*
fuerit illis qui in luxuria corporis & præsentis vitæ vo-
luptatibus vsque in diem vltimum permanserunt. In-
tuere nunc sepulchra eorum, & vide si est in eis aliquod
iactantiæ suæ vestigium, si aliqua diuitiarum vel luxu-
riæ signa cognoueris. Require nunc vbi vestes & odo-
ramenta peregrina, vbi spectaculorum voluptas, vbi as-
seclarum turbæ, & conuiuiorum cessit opulentia, risus,
iocus, & immoderata atque inefrænata lætitia quò ab-
iit, quò abscessit. Vbi illa nunc, & vbi ipsi. Quis finis v-
trorumque. Intuere diligentius, & accede propius ad
singulorum sepulchra. Vide cineres solos, & vermium
fœtidas reliquias, & recordare hunc corporum esse fi-
nem, etiam si in deliciis & lætitia, si in labore & conti-
nentia transegerint vitam. Nam si res omnis omnisque
causa vsque ad cineres veniret & vermes, parua pende-
rentur hæc damna, & quæ facilè possit excusare naturæ F
conditio. Nunc autem conuerte tuos oculos ab istis ci-
neribus & sepulchris, & reuoca cogitationem tuam ad
illud diuini iudicij tribunal horrendū, quod ardens flu-
uius flammeis ambit fluentis, vbi fletus & stridor den- *Matth. 25.*
tium, vbi tenebræ exteriores, vbi ille vermis cōscientiæ *Esaiæ 66.*
qui nūquam moritur, & ignis qui nunquā extinguetur. *Marci 9.*
Recordare parabolam Lazari, & diuitis illius qui opum *Lucæ 16.*
tantarum dominus, qui purpura indutus & bysso vnam
nunc aquæ guttam inuenire non potuit, cum esset in ar-
doris necessitate constitutus. Dic quęso te quid plus ha-
bet vita ista quàm somnium? Sicut enim hi qui in me-
tallis constituti vel condemnati, vel in alia qualibet pœ-
na positi, cum forte post multum duræ vitæ paululū re-
laxati fuerint in somnum, & vident se inter plures da-
pes positos, epulis copiosissimis perfrui, vbi verò surre-
xerint, nihil sibi gratiæ delectatione somnij inuenerint
resedisse: ita & diues ille quasi somniū habuit huius vi-
tæ: vbi discessit, nihil cum illo nisi præteritorū pœnitu-
do & præsentium pœna permansit. Hæc recordare, & *Cap. XVIII.*
ignem illum gehennæ his qui se nunc exagitant flāmis
libidinis & cupiditatis oppone. Ignis hic qui in præsen-

G ti est vita, absumit cuncta quæ recipit: ille vero quos susceperit semper cruciat, & pœnæ suæ semper integros seruat. Propterea enim & inextinguibilis dicitur, non solũ quia ipse nõ extinguitur, sed quia nec eos quos susceperit extinguet aut perimet. Scriptura etenim dicit, quia & peccatores induent incorruptionem, scilicet non ad honorẽ vitæ, sed diuturnitatem supplicij profuturam. Huius autẽ pœnæ & ignis illius potentiam nulla vox exponere, nullus poterit sermo explanare. Nihil est enim in rebus corruptibilibus quod conferri possit incorruptilibus siue bonis siue malis. Ibi quid agemus? Quid

Matth. 25. respõdebimus? Nihil erit nisi stridor dẽtium, nisi vlulatus & fletus, & sera pœnitentia, cessantibus vndiq; auxilijs, & vndiq; inualescentibus pœnis: sed solatiũ quidem nullũ. Nullus ibi occurret oculis nostris, nisi soli pœnarum ministri, & facies dira tortorũ. Verùm has pœnas, hos cruciatus nõ solùm euadere, sed etiam æternã beatitudinem, si modo de malis nostris pœnitentiam agi-

Cap. XIX. mus, possumus acquirere. Vides quanta est virtus pœnitentiæ? Vides quãtum meriti cõuersio reparauit? Corrumpitur autem pœnitentia, si eisdem qui pro quibus

Eccli. 34. confitetur, rursus inuoluatur malis. Vnus enim, inquit,

H ædificans, & alius destruens, quid cõsequentur nisi laborem? Et qui baptizatur à mortuo, & iterum tangit mortuum, quid proficit in lauacro suo? Ita & homo qui ieiunat pro peccatis suis, & iterum vadit & eadẽ agit, orationem eius quis exaudiet? Et iterum dicit, Qui redit à iustitia ad peccatum, dominus præcipitat eum in gla-

Prouer. 26. dium. Et sicut canis cum reuertitur ad vomitum, odibilis fit, ita & stultus cum reuertitur ad peccatum suum. Sed nũc quid dicamus ausculta. Sępe accidit vt per pœnitentiam quis multa & magna correxerit, inter hæc tamen bona quæ per pœnitentiam correxit, & peccata cõmisit. Et hoc est quod maxime desperationem inducit animo, quia videtur hic destruxisse quod ædificauerat, & omnes illos labores inaniter effudisse. Et hæc est cogitatio quæ præcipuè animæ põdus desperationis imponit. Sed illud rursus oportet cogitari, per quod pessima & inimica vitæ nostræ cogitatio ista repellatur, quia illa bona quæ egimus, & emendatio illa quæ per pœnitentiã quæsita est, nisi fuisset, & velut contrarium pondus põderi huic quod ex peccato nobis introductum est, obstitisset, nihil fuerat quod in profundum malorũ nos de-

I cidere prohiberet. Nunc autẽ sicut fortis quædam lorica iaculum graue & amarum non permisit vsque ad vitalia viscerum penetrare, sed vim lætalis teli maximam fregit. Certum est enim quia qui fert secum illuc plura opera bona, & plura opera mala, in ipsis pœnis habebit aliquid refrigerij: qui autem bonorum operum nihil habet, malorum autẽ secum multam copiam defert, quid eum maneat, non opus est dicere. Erit enim ibi sine dubio compẽsatio bonorum malorũq;, & velut in statera posita vtraq; pars. Quæ demerserit, illa sibi eorum quò momentum vergit, operarium vendicabit. Si ergo malorum multitudo superauerit, operarium suum pertrahit ad gehennam. Si vero maiora fuerint opera bonorum, summa vi obsistẽt & repugnabunt malis, atq; operatorem suũ ad regionẽ viuorum ex ipso etiam gehennæ confinio reuocabunt. Hæc ergo fratres charissimi si attentius voluerimus cogitare, remedia nobis in die necessitatis acquiramus, vt cũ dies iudicij venerit, nõ cum impijs & peccatoribus puniamur, sed cũ iustis & deum timẽtibus ad æterna præmia fœliciter veniamus, Amen.

In eadem vigilia, De expositione orationis dominicæ ad neophytos: Sermo II.

D Vo sunt charissimi quæ principaliter attẽdere debet humana circumspectio, & dignitatem suæ conditionis, & excellentiam suæ reformationis. Dignitatem suę conditionis, vt peccare timeat: excellentiam redemptionis, vt gratiæ redimentis ingratus non existat. Sola quippe voluntate redemptoris homo de terræ vilitate subleuatus est, & ad dei similitudinem priuilegio rationis sublimatus est. Hanc miser homo perdidit, cum diabolica persuasione seductus, à conditoris sui instituto superbiẽdo recessit. Quem lapsum psalmista considerans, quasi dolendo dicebat, Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. De summa erectione proprio arbitrio corruens, meritò vltima deiectione damnatus est, qui per se cadere potuit, sed per se resurgere non valuit. Hunc casum plangere habet quotidianis lamẽtis humana fragilitas, quatenus eò redeat per quotidiana lamenta, vnde corruit per vana oblectamenta: & quæ cecidit pede superbiæ, resurgere studeat pede obedientiæ. Hoc attẽdens Psalmista dicebat, Non veniat mihi pes superbiæ, & ibi ceciderunt qui operantur iniquitatẽ, expulsi sunt, nec potuerunt stare. Expulsi sunt ab intima quiete, nec potuerunt stare, id est, perseuerare, sicut per eundem psalmistam de eisdem dicitur, Quia caro sunt, spiritus vadens & non rediens. Ad hanc ergo reuersionem siue resurrectionẽ necessaria fuit medicinalis gratia redemptoris, quæ sanaret humilitate quod corruptum fuerat elatione superbiæ. Assumpsit ergo verbum dei formam serui, in qua posset conseruos verbo instruere, & ad exemplum vitæ suæ morum disciplina informare. Humilitatem quippe & obedientiam verbo & exemplo insinuabat, quando discipulis exhortando dicebat, Tollite iugum meum super vos, & discite à me quia mitis sum & humilis corde. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. Iugum enim eius obedientiæ merito est suaue, cui seruire est regnare: & onus præceptorum leue, quod non premendo grauat, sed adimplendo per gratiam adiuuat. Insinuauit etiam verbo sobrietatẽ, vbi dixit, Non grauentur corda vestra in crapula & ebrietate. Docuit exemplo, qui turbam se comitantem non refecit sumptuosis delicijs, sed panibus hordeaceis. Docuit etiam intentionem nostram ad interna bona dirigens, qualiter esset ieiunandum, quando dixit, Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocritæ tristes. Illos notans qui luctuosis sordibus rigorem simulant abstinentiæ, vt videantur hominibus ieiunantes. Qualiter etiam sit facienda eleemosyna, silentio præterire noluit, vbi dixit, Cum facis eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Hoc documento insinuans, quia eleemosynã & omne opus misericordię quod facimus, nõ venando laudes hominũ, sed propter intentionem vitæ æternæ, quæ per dexteram significatur, facere admonemur. Qualiter quoque esset orandum admonuit, vbi ait, Tu autem cum oraueris, intra in cubiculum, id est, habeto cor quietum, & ab omni tumultu exteriorum liberum, & clauso ostio, id est exclusa phãtasmatum turba, ora patrem tuum. Ecce dictum est qualiter sit orandum, addit etiam quid sit orandum, ita subiungens, Sic autem orabitis, Pater noster qui es in cœlis, &c. Hæc oratio compendiosis verbis, id est, septem petitionibus omnes species orationis comprehendit, quibus deum interpellamus aut pro appetendis bonis, aut pro vitandis malis, aut pro delendis commissis. Harum septem petitionum tres prius positæ pertinent ad æter-

Right margin notes, in order: K; *Sermo CLXXXII.*; *Psalm. 48.*; *Psal. 35.*; L; *Psal. 77.*; *Matth. 11.*; *Lucæ 21.*; *Ioan. 6.*; M; *Matth. 6.*; *Vbi supra.*

A nitatem, quatoor sequentes ad vitæ præsentis necessitatem. Nam nominis dei sanctificationem, & aduentum eius quo in claritate ventorus est, & completa voluntate eius sicut in cœln & in terra, siue iustoa & peccatotes, siue animam & corpus, siue Christum & ecclesiam intelligamus, quamuis ab humili aduentu Christi exordium sumat, tamen oon nisi seculi terminatione complebuntur. Et omnia tria in æternum manebuot. Reliqua autem quatuor ad hanc vitam temporalem pertinere videntur, quia & panis quotidianua & spiritalis, licer sit sempiternus, ad hoc tantum tempus pertinet inqoantom ministratur animæ quibusdam signis & dictis vel scriptis: & ideo panis dicitur, quia laborando & disserendo discitor, & ita quasi maodendo glutitur. Nunc quoqoe peccata dimittuntur oobis, & nos dimittimus aliis: quę est ioter quatuor secunda petitio· & nunc tentationes vitam nostram infestant, & ipsa liberatio à malo ad hanc vitam pertinet, quia dei iustitia mortem incurrimus, vnde ipsius misericordia liberandi sumus. Quæ cum ita sint, ipsarom petitionum verba diligentius petractanda sunt, vt intellecta & maiorem generent cordis affectum, & quod petitur ad velociorē perducatur effectum.

B *Matth. 6.* Dicamus ergo, Pater noster, cui non timore, sed amore famulamur. Non hoc populo priori dictum est vt patrem oraret, sed dominus insinuatus est eis, cui non filiali obediebant amore, sed seruili subiiciebantor timore. Admonentur autem hoc verbo diuites & nobiles, cum Christiani facti fuerinr, quatenus se non extollant aduersus pauperes & ignobiles, quoniam simul dicunt, Pater noster: quod vere ac pie dicere non possunt, nisi se fratres esse cognoscant. Hoc nomine & charitas excitatur, quia filius nihil charius deber esse q̄ pater, & supplex affectus cum homines dicū̃r, Pater noster: & quædam impetrandi præsumptio quod petitur, cum etiam ante petitionem tam magnum donum accepimns, vt posimus dicere, Pater noster. Quid enim iam non det filiis petentibos pater, qui iam hoc ipsum dedir, vr essent filij? Postremò quanta cura animum eius tangit qui dicit, Pater noster, vt tanto patre non sit indignus? Vtatur ergo populus, noni testamenti voce, populus nouus ad æternitatem vocatus. Pater noster. Oratio fraterna est, non dicit, pater meus, tanquam

C pro se tantùm orans, sed, Pater noster, omnes videlicet vna oratione complectens, qui se in Christo fratres esse cognoscunt. Qui habitas in cœl s, id est, in his quorum *Philip. 3.* conuersatio est in cœlis. Et accommodatisima est ista similitudo, vt tantum spiritaliter distare credatur inter iustum & peccatorem, quantum distat corporaliter *Genes. 3.* inter cœlum & terram. Peccatori enim dictum est, Terra es, & in terram ibis. Cuius rei significandæ gratia cum ad orandum stamus, ad Orientem vertimur vnde cœlum surgit: non ideo quòd ibi sit deus tanquam cæteris mundi partibns relictis, sed vt admoneatur animus ad excellentiorem naturam consurgere, id est, ad deum. *Matth. 6.* Iam quid petendum sit, attendamus. Sanctificetur nomen tuom. Quod non sic petitur, quasi non sit sanctnm dei nomen, sed vt sanctum habeatur ab bominibus, & ita innotescat illis Deus, vt existiment aliquid sanctius nō esse, quo magis timeant eum offendere, quia iustom est nomen dei sanctificare, & deum timere, de quo di- *Amos 9.* citur, Dominus nomen illi. Hic timor primo gradu est *Eccli. 1.* inter beatitudines, de quo dicitur, Initium sapientiæ ti- *Psalm. 18.* mor domini. Et alibi, Timor domini sanctus perma- *Mat. 6.* nens in seculum seculi. Sequitur, Adueniat regnum tuum: id est, manifestetur mundo. Sicut præsens lux absens est cæcis, ita dei regnum quamuis vbique sit, deest

D tamen ignorantibus: vel ita, vt tu in oobis, & nos in te, te donaote regnemus. Hæc petitio ad pietatem pertinet, qoæ est secundo gradu inter beatitudines. Sic enim pietas est, qua beati sunt mites. Petamus vt veniat re- *Matth. 5.* gnum dei in nos, id est, mitescamus, & non resistamus. Sequitur, Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra: id *Matth. 6.* est, sicut in angelis, ita in hominibus: & sicut in iustis, ita & in peccatoribus: vel ita consentiat caro tuæ voluntati, sicut consentit spiritus. Hæc petitio ad scientiam pertinet, quæ tertio gradu est inter beatitudines. Nam sic scientia est, qua beati sunt qui lugent. Oremus vt fiat vo- *Matth. 5.* luotas dei sicut in cœlo, ita & io terra, id est, vt consentiat caro spiritui, quia non aliunde taotum dolorem habet humana miseria, quantum iode quòd earo concu- *Galat. 5.* piscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem: vt cum apostolo exclamare cogamur, Infelix ego ho- *Roma. 7.* mo, quis me liberabit de corpore huius mortis? Sequitur quarta petitio, Paoem nostrum quotidianū da nobis hodie. Potest & simpliciter intelligi de corporali cibo, & spiritaliter de pane diuini verbi. Si de corpo-

E rali agitor, non extendit petitionem suam in longum iste orator, sed præceptum sequitur euangelicum, vbi dicitur, Nolite cogitare de crastino. Crastinus enim *Matth. 6.* dies ipse cogitabit sibi. Sic & beatus apostolus mooet, Habentes victum & tegumentum, his contenti simus. *1. Tim. 6.* Si verò spiritaliter accipias panem istū, vel ipsum Christnm intellige, qui est super substantialis animæ panis, qoia omnem superat substantiam, qui de seipso ait, Ego *Ioan. 6.* sum panis viuus, qui de cœlo descendi. Vel ipsum intellectom verbi diuini, qui nobis necessarius est ad reficiendas ruinas animæ, donec cognominatur hodie. Hæc petitio ad fortitudinem pertioet, quæ quarto loco ponitur ascendentibus ad summam beatitudinem. Sic enim fortitodo est, qua beati fiunt qui esuriunt & sitiunt *Matth. 5.* iustitiam. Orandum nobis est vt detur nobis iste panis quotidianus, quo confortati ad illam perfectam saturitatem venire posimus. Sequitur, Et dimitte nobis de- *Matth. 6.* bita nostra. Forte peccauit in te aliquis, dimitte illi veniam à te petenti, ne dum fratri negas misericordiam, tibi claudas patris indulgentiam, dicente Iacobo Apostolo, Iudicium enim sine misericordia ei qui non fecit *Iacobi 2.* misericordiam. Petitio hæc refertur ad consilium, quod

F quinto loco ponitur inter gradus beatitudinum. Sic enim consilium est, quo beati sunt misericordes. Dimit- *Matth. 5. & 6.* tamus ergo debitoribus nostris debita sua, & sic oremus vt dimittantur nobis debita nostra, id est peccata nostra, propter quæ differimus ab impetranda venia nisi eam acceleret fratrum indulgentia. Sequitur, Et ne nos inducas in tentationem, id est ne patiaris nos induci in tentationem. Aliud est enim tentari, sine qoo nullus probatus est iustus: aliud in tentationem induci, id est, à tentatore induci. Hoc est ergo quod oramus, vt non permittat nos deus tētari supra id quod possumus, sed faciat cum tentatione pronentum, vt posimus sustinere. Petitio hæc pertinet ad intellectnm, qui sexto loco *1. Corint. 10.* ponitur in numero beatitudinum. Sic enim intellectus est, quo beati sunt mundi corde, id est, qui purgatū ha- *Matth. 5.* bent oculum mentis terreno puluere. Oremus non induci in tentationem, id est, non habere duplex cor, sed vnum & simplex appetere bonum. Sequitur, Sed libera *Matth. 6.* nos à malo, non tantùm in quod induci possumus, sed etiā ab illo in quo inducti sumus, quo peracto nihil restabit lugendum. Huic petitioni cōgruit sapientia, quæ septimum inter beatitudines obtinet locum. Nam sic sa-

G pietia est, qua beati sunt pacifici, id est qui ordinatis moribus suis cogunt omnia seruire spiritui. Orandum est itaque nobis vt liberemur à malo. Ipsa enim liberatio liberos nos facit, id est, filios dei, vt spiritu adoptionis clamemus, abba pater. Amen autem in his petitionibus significat indubitanter à domino conferri quod petitur, si vltimæ cõditionis pactum firmiter teneatur. Hæc tria remediorum genera spiritaliter commendauit nobis cœlestis medicus, eleemosynam videlicet, & ieiunium & orationem, quibus tanquam medicinalibus antidotis possemus inueterata mala curare, præsentanea pellere, & seruando salutem futura cauere. Et congrue tria sunt genera curationis, sicut tria præcedunt genera corruptionis. Omne enim peccatum aut fit in anima per consensum prauæ suggestionis ad violandum dei templum: aut fit male vtendo corpore ad lædendum proximum, quod est facinorosum: aut fit male vtẽdo corpore ad corrumpendum seipsum, quod est flagitiosum. Facinora enim licet per corpus fiant, qualia sunt homicidia, rapinæ, furta, non tamen corpus facientis afficiunt vel corrumpunt: de quibus dixit apostolus, Omne peccatum quodcunque fecerit homo, extra corpus est. Flagitia vero & per corpus fiunt, & corpus afficiunt & inficiunt: de quibus dicit apostolus. Qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. Meritò ergo facinora quæ extra corpus fiunt, eleemosyna tanquam exteriori purgantur medicina: quia sicut facinus nocuit proximo, sic eleemosyna quæ extra nos est, & per corpus tamen datur, prodesse debet proximo. Flagitia vero cõgrue medicinali mõdantur parsimonia, quia sicut caro læta traxit ad culpam, sic afflicta reducere debet ad veniam. Si qui vero sunt quibus hæc medicamenta non cõgruant, vt vel eleemosynam dare non possint propter nimiam paupertatem, aut ieiunare propter stomachi imbecillitatem, habent tertium genus medicinæ, à quo se excusare non poterunt, nisi qui morbos animę suę sanare cõtẽpserint. Hoc ergo medicamentũ quod nulli sanæ mẽti deesse potest, studiose & pie frequentemus, implentes illud apostolicum præceptũ, Sine intermissione orate. Hoc enim antidotum ita omnibus morbis occurrit, vt assiduatum morbos omnes depellat, & omnia corrupta integritati restituat, prȩstante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Matth. 5. Roma. 8. 1. Cor. 6. H 1. Theß. 5. I

Item in eadem vigilia alius sermo de eodem qui habetur in libro quinquaginta homiliarum, XLII.

Item in eadem vigilia, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Si diligitis me, mandata mea seruate: quę habetur in expositione doctoris ibidem.

In festo Pentecostes, de missione spiritus sancti
Sermo I.

Sermo CLXXXIII

Sanctitati vestræ charissimi votorum iam noua debet esse festinitas. Quid enim qua ratione curemus, ex ipsa annua celebritate condiscimus. Nam cum in vestigia sua iterum reuoluitur transacta solennitas, doctiores efficimur dum eam sæpius celebramus. Pentecosten ergo agamus hodie, hoc est quinquagesimum diem à resurrectione dominica, non quòd hac die (sicut plerique putant) ad cœlos Saluator ascenderit. Nam post resurrectionem cum apostolis conuersatus, quadragesima die ad dei patris dexteram remeauit, sicut Lucas euangelista ait, Quibus etiam exhibuit seipsum viuum, post passionem suam per dies quadraginta apparens eis. Quadraginta ergo temporũ curriculo conuersationem suam discipulis suis saluator exhibuit, scilicet vt tãto numero resurrectionis eius gratia lætaremur, quanto & passionis eius iniurias fleueramus, totidemq; temporum spacio eo reficeremur præsente, quo ieiunauimus absente. Non igitur hodie Christus ascẽdit ad cœlum, sed Christi spiritus descendit de cœlo, sicut ipse dominus promittens ait, Cum autem ascendero ad patrem, mittam vobis paracletũ spiritum veritatis, & ipse vos docebit omnia. Magna planè gratia, duplex gaudium, quod abeuntem Christum non amisimus, & veniẽtem spiritum possidemus. Nam illum retinemus fidei merito, hunc sanctificationis accessu. Cum abiero, inquit, ad patrem, mittam vobis paracletum. Credimus enim ad patrem peruenisse filium, cũ videmus ad apostolos descendisse paracletum. Credimus namque eum regnare in cœlis, quem cernimus munera sancta donare in terris, sicut scriptum est per prophetam, Ascendens in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. Victor vtique muneratur, victor dona largitur. Vnde & saluator victor diaboli post triumphum discipulos quos liberauit à captiuitate, etiam benedictione ditauit. Liberauit autem nos cum ad resurgẽdum per seipsum ianuam nobis aperuit, ditauit nos cum ad regnandum per paracletum nobis cœlestia reserauit. Quibusdam enim quasi profectuum gradibus tunc de morte ad vitam didicimus remeare, modo autem de terris ad cœlos docemur ascendere, sicut scriptum est. Ipse vos docebit omnia. Quid docet spiritus sanctus? Vtiq; hoc nouit docere, quod sanctum est. Quid docet nos paracletus? Illud vtiq; docet, quod dicit saluator, Multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo: cum venerit ille spiritus veritatis, ipse vos docebit omnia. Bonus itaque magister est paracletus, quia dicit quæ Christus dicenda seruauit. Hoc enim docet spiritus sanctus, quod dominus docendum habere se dicit. Bonus plane magister est, qui præceptorum executor est saluatoris. Necesse est igitur et vnius sit substantiæ natura cum Christo, quem videmus vnius cum Christo esse doctrinæ. Et ideo charissimi mundemus nos ab omni inquinamento carnis, vt spiritum sanctum promereri & accipere possimus. Si hunc mundum relinquimus, nos similem paracletum sicut apostoli, id est, spiritum veritatis, quem mittet nobis pater, accipiemus: quoniam non est personarum acceptio apud deum patrem, sed promissa apostolorum nobis proficiunt, si opera & desideria, & actus gerimus quos apostoli fecerũt. Si verò legem domini immaculatam, & conuertentem animas implendo mandata eius perficiamus, nosmetipsos hæredes domini, & cohæredes Christi ad hæreditatem sempiternam, & ad commorationem angelorum cum gratia Christi committimus: quod ipse præstare dignetur, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Actu. 1. K Ioan. 16. Psalm. 67. L Ioan. 14. Ioan. 16. M Roma. 2. Psalm. 18.

In eodem festo, de missione spiritus sancti:
Sermo II.

Sermo CLXXXIIII.

Discessurus è mundo isto & ascensurus in cœlum dominus noster atque saluator, fratres charissimi, promisit apostolis suis ꝙ spiritum sanctum ad eos mitteret, quando ad deum patrem ipse remeasset. Sic enim, vt nunc audistis, ad discipulos suos locutus est dicens, Cum autem venerit paracletus quem ego mittam vobis spiritum veritatis, qui à patre procedit, ille testimonium perhibebit de me. Impleta est charissimi fratres prõmissio saluatoris. Ascendit dominus Iesus

Ioan. 15.

A Christus,descendit spiritus sanctus. Superest vt vtrumque hoc impleatur in vobis, id est, vt habeatis spiritum sanctum qui descendit, & per bonam vitam Christum sequamini qui ascendit. Misit ergo nobis saluator spiritum sanctum, sicut discipulis suis ipse promisit dicens,
Ioan. 16. Expedit vobis vt ego vadam: si enim non abiero, paracletus non veniet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos. Quod dixit, mittam eum, ne forte aliquis vestrû cogitet quasi de inferiore dixerit, mittam: vel sicut hæretici dicût, quod spiritus sanctus quasi subiectus ac seruiens deo pareat imperanti. Absit à vobis ista suspicio. In trinitate enim non minus aliquid aut maius, quia si in deo aliquid minus dicitur, imperfecta diuinitas accusatur. Vnde obsecro vos fratres charissimi, vt fide integra vnum deum in trinitate, & trinitatem in vnitate credatis, ne pedes vestrorum sensuum claudicent, aut oculi parum videant, aut manus aridæ fiant. Omnis enim qui fidem catholicam nô bene sequitur, pedes debiles habet. Qui veritatis lucem non videt, oculorum caliginem patitur. Qui misericordiæ fructum non habet, manuum ariditate siccatur. Id ergo agite, id elaborate, ne aliqua membrorum vestrorum portio hac de-
B bilitate vitietur, ne aut gula in vos horreat, aut auaritia displiceat, aut infidelitas langueat: vt emundati penitus ac purificati, habitaculû dei efficiamini, vt spiritus sanctus qui descêdisse in apostolos hodie legitur, in vobis semper esse dignetur, præstante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Item in eodem festo, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Si quis diligit me, sermonem meum seruabit &c. quæ habetur in expositione doctoris eiusdem. Feria secunda Pentecostes de missione spiritus sancti.
Ioan. 14.

Sermo I.

Sermo CLXXXV. Post illam singularem insignêmque victoriam qua publicus propugnator mundo & militauit & vicit, postquam fragilitatem conditionis nostræ non solùm de inferis eruit, sed etiam in regni sui excelsa subuexit, in hac die iuxta verbum suum
C sanctum spiritum donauit, de quo iam apostolis suis
Ioan. 14. dixerat, Et ego rogabo patrem, & alium paracletum dabit vobis. Alium, vtique non minorem, alium paracletum, id est, similis gloriæ vel naturæ, eiusdémque substantiæ, vt discipulorum fides veridica spôsione ad expectationem tanti muneris præpararet, à domino in locum dei promissum esse meminisset, verum deum esse cognosceret. Et alium, inquit, paracletû, maiestatis intellige socium, quem maiestati prospicis côparatum. Et ego rogabo, inquit, patrem, & alium paracletum dabit vobis. Quàm bene sub titulo promissionis distinctionem applicuit trinitatis. Pater est qui indicatur rogandus, filius est qui intelligitur rogaturus, spiritus sanctus qui promittitur à patre mittendus. Quãta & quã ineffabilis pietas redemptoris? Hominem portauit ad cœlum, & deum misit ad terras. Quanta est authori cura pro instauratione facturæ suæ? Ecce iterum noua de supernis medicina mittitur, ecce iterum infirmos suos per seipsam maiestas visitare dignatur. Ecce iterum humanis diuina miscentur, id est, vicarius redemptoris: vt beneficia quæ saluator dominus inchoauit, peculiari spiritus sancti virtute consummet: & quod ille redemit, iste sanctificet: quod ille acquisiuit, iste custodiat: ac sic vnitas deitatis per vnitatem gratiæ ac muneris approbatur, vt spiritus sanctus deus in substantia vnus, in persona alius, æquali miseratione vnicus, æquali

reuerentia sit colendus. Ergo spiritus sanctus in hac die D ad præparata sibi apostolorum suorum templa velut imber sanctificationis illapsus est. Non iam visitator subitus sed perpetuus consolator, & cohabitator æternus. Nam sicut de semetipso apostolis suis dixerat, Ecce ego Matth. 28. vobiscum sum omnibus diebus vsque ad côsummationem seculi: ita etiam de spiritu sancto, paracletum, inquit, dabit vobis pater qui vobiscum sit in æternum. Affuit ergo in hac die fidelibus suis non iam per gratiam visitationis & operationis, sed per ipsam præsentiã maiestatis: atque in vasa non iam odor balsami, sed ipsa substantia sacri defluxit vnguenti, ex cuius fragrantia latitudo totius orbis impleretur, & appropinquâtes ad eorum doctrinã, dei fierent capaces atque participes. Sedit ergo super singulos quasi ignis, de quo saluator no- Act. 2. ster testatur, Ignem veni mittere in terram. de quo di- Luc. 12. ctum est, Deus noster, ignis côsumens est. Ipse itaque apo- Deut. 4. stolos suos viuæ lucis fonte perfudit, vt ipsi postmodû vniuersum mundum tanquam duodecim solis radij ac E totidem lampades veritatis illuminent, & inebriati nouo vino, repleant atque irrigent sitientia corda populorû. Loquiramus hoc loco post resurrectionem vel ascêsionem domini, quid adhuc adijci possit apostolorum perfectioni per participationê spiritus sancti. Erat quidem in eis fides, sed fiduciæ constantia deerat. Iam quidem Christum per vniuersa poterât prædicare, sed adhuc pro Christo vsque ad mortem certare non poterant: vsqueadeo vt nullum ex discipulis coronauerit palma martyrij ante aduentum spiritus sancti. Præterea iam recesserat ex oculis eorû dominus Iesus qui eos prædicatione visibili os ad os loquens corroborabat, & virtutû miraculis instruebat, & dum cum eo erant, facilè credebant quæ videbant. Fides adiuuabatur aspectibus, præsentibus confirmabatur operibus, signis ac virtutibus pascebatur. Postquam verò dominus Iesus sublatus ex Act. 1. oculis eorum recessit in cœlum, non sufficiebant attonitæ ac trepidæ eorum mentes, non sufficiebant vt dignum erat cœlestia & æterna cogitare: nec prævalebant adhuc portare angusta eorum pectora diuinorum sensuum magnitudinem vt possent intelligere Christum F quomodo erat verbum deus apud deum: sicut eis ipse Ioan. 1. dominus adhuc in corpore constitutus euidenter insinuat dicês, Multa habeo vobis dicere, sed non potestis Matth. 14. ea portare modo: cum autem venerit spiritus veritatis, ipse vos docebit omnê veritatem. Vides quod post discessionem adorandæ summæque virtutis, discipulorum pectora dilatata sunt ad sustinêdam magnitudinem diuini luminis, & intelligêtiam veritatis: Deus itaque est qui potest post munificentiam suam accumulare gratiam, augere sapientiam, confirmare constantiam. Videamus ergo ante visitationem cœlestis consolatoris, quantum eis de magnanimitate, quantum de perfectione defuerit. Nam primùm cum eum supra tumentia maris dorsa vidissent substratis fluctibus ambulantem, & cum aquarum iter instabile sub diuinis solidaret vnda famula vestigiis, turbati sunt dicentes, Phantasma est. & præ Ioan. 14. timore clamauerunt. Post infusionem verò spiritus sancti iam non dicût quia phantasma est, sed in principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat Ioan. 1. verbum. Et iterum, Erat, inquit, lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Et apostolus dicit, Quia ipse est ante omnes, & omnia per Coloss. 1. ipsum constant. Vnus autem ex discipulis Thomas nôdum huius muneris benedictione ditatus, cum in corpore iam glorificato, in corpore iam cœlesti per carnis

G vulneta deum quæreret, & ad credendam incorruptibilem diuinitatem fixuris clauorum & cicatricum testimoniis indigeret: Nisi videro, inquit, in manibus eius fixuram clauorum, & mittam manum meam in latus eius, non credam. Alius vero iam sancti spiritus eruditione repletus, confidenter exclamat, Quod erat ab initio, quod audiuimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus, & manus nostræ palpauerunt, de verbo vitæ, & annunciamus vobis vitam æternam, quæ erat apud patrem, & apparuit nobis. Et iterū alio loco Paulus apostolus tantæ maiestatis locupletatus illapsu, fiducialiter potestatur, Et si cognouimus secundum carnem Christum, sed nunc iam non nouimus. Beatus Petrus dominicæ passione iam proxima, nondum diuina paracleti inspiratione fundatus, nolens à se Christum corporaliter separari, in traditorem & gladiatores gladium stringit, & vim vi æstimat repellendam. Stephanus autem plenus spiritu sancto, iam non in terra Christum requirit, sed aperto cœlo vidit gloriam dei, neque iam de vindicta cogitat, sed pro persecutoribus suis exorat & supplicat, Domine ne statuas illis hoc peccatum. Ante aduentum vero spiritus sancti sub ipso crucis dominicæ tempore, alij ex discipulis effugantur, alij vnius ancillæ voce terrentur, & metu corda trepida penetrante, dominum suum negare coguntur. Post illustrationem verò spiritus sancti & confirmationem, custodiis excruciati, verberibus afflicti, ibant gaudētes, quia digni essent pro Christi nomine contumeliam pati. Et qui ante negauerant cum iuramento, quia non nouimus hominē istum: nunc propter eum in suppliciis gloriantur, & operante in se spiritu sancto, parum putāt esse quod pro Christi amore patiuntur. Et qui ante verbis deterrebantur, nunc pœnis & cruciatibus roborantur, & Christum dominum non iam vocibus, sed moribus confitentur, & dilectionis magnitudinem sanguinis effusione testantur. Et inter hæc calefacti & accensi mero dominicæ charitatis exclamāt, Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Ergo beati apostoli illo fidei igne feruentes, de quo ipse dominus dicit, Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt accendatur? ab impia multitudine putabantur ebrij, & musto pleni: & dicebant ad inuicem, quia musto pleni sunt isti. At verò nouo vino repleti erant, quia spiritu sancto iam fuerant innouati, & apparebat in eis quod ipse dominus dixerat, Nouum vinum in vtres nouos mittendum est. Istud verò nouum vinū non putemus solos tunc apostolos suscepisse. Hoc musto inflammantur, & hoc præclaro poculo quotidie inebriantur etiam corda fidelium, & animæ conuertentium. Quod frequenter fieri videmus, quando pro desiderio salutis suæ parentes & patriam suam fugiunt. Exeunt nullo compellente de terra & de cognatione sua, & mortui huic mundo, alios spiritaliter animarum inquirunt parentes, & liberi sub iugo veniunt, & paulò ante elati atque sublimes, humilia affectant, superba fastidiunt, & cupiunt esse quod antè despexerant, & odisse incipiūt quod fuerant. Præsentium hospites, futurorum appetitores, æternam illam patriam contempta temporaliū falsitate suspirāt. Hoc itaq; musto spiritales animæ inebriatę, & penitus cōmutatę, abstinentiā deliciis, vigilias dulcibus somnis, paupertatē diuitiis anteponūt. Arduum cōtra vitia laborē, iocundissimam cōputant voluptatē. Dulcescunt eis vilia, & quæ prius fuerāt preciosa, vilescunt. Diligunt inimicos suos, & benefaciunt his qui se oderunt, non conuiciantur indigentibus, non irritantur in opprobriis, non franguntur in iniuriis: portius horum nihil sentiunt propter feruorem spiritus sancti, & propter æternā retributionem. Hoc spiritali mero calebant martyres, quando abiicientes & post se iactantes omnia seculi blandimenta, ibant ad passiones, obliuiscentes facultates & affectiones, patrimonia ac matrimonia sua, & vincentes armatam contra se paruulorum pignorum fletibus pietatem, vociferātes quidem parentes, puluerem mittentes in capita sua, & matres facies suas auulsis crinibus dilacerantes. Sed illi hæc omnia tanquam ebrij non videbant, nec cognoscebant suos, quia infuso præcordiis suis spiritu sancto, ad dolores, ad supplicia, tanquam ad consolationes & ad præmia festinabant. Itaq; anniuersarium quidem diem celebramus de aduētu spiritus sancti, sed nos ita agamus, vt quotidie eum ad nos castis operibus & castis pectoribus inuitemus. Ita enim puri atq; purgati sensibus & cogitationibus esse debemus, ita nos oportet ori & cordi adhibere custodiam; vt nos dignos eius visitatione & illuminatione faciamus, & videamur liberi esse ab omni immunditia cogitationum, quia, vt dixi, peruersæ cogitationes separant à deo. Studeamus liberi esse ab omni obtrectatione omniq; malitia, quia in maleuolā animam non ingreditur sapiētia, nec habitat in corpore subdito peccatis. Per iram ac superbiā, animæ negligentium spiritus sancti custodia & protectione nudantur. Non ergo per huiusmodi passiones contristemus spiritum sanctum, sed potius eum ad sedem cordis nostri per gratiam humilitatis & pacis māsuetudinem euocemus, ac lætificemus eum operibus & professionibus nostris: quia ipse dicit, Super quem requiescam, nisi super humilem & quietum, & trementem sermones meos? Si ergo promereri cupimus tanti visitatoris ingressum, mundemus primūm domum animæ nostræ ab indignis carnalis concupiscentiæ passionibus, à superbię dominatione, à fœtore iactantiæ, à teporis horrore: de quo ipse dominus dicit, Vtinam, inquit, frigidus esses, aut calidus: nunc verò quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo: id est ex visceribus mei intimi cordis expuere. Præparemus itaque hanc domum quotidie ad sacri regis aduentum, eámque diuersis probabilium morum floribus adornemus. Repleamur iucundis preciosisque odoribus castitatis, fidei & compunctionis incenso, balsamo beneuolentię, & thymiamate charitatis, & amputatis vitiis, & virtutibus insertis, destructa in nobis habitatione diaboli, mutemur in templum dei, vt tam beatus hospes nitido delectatus hospitio, stabilem ac perpetuam in nobis faciat mansionem. Propter hoc enim ad nos ille descendit, vt nos ad illum possimus ascendere: cui est gloria cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Ioan. 20. | 1. Ioan. 1. | 2. Corint. 5. | Matth. 26. | H | Act. 7. | Act. 5. | Matth. 26. | Roma. 8. | Luca 12. | I | Act. 2. | Mat. 9. | Matth. 5. | K | L | Sapien. 1. | Ibidem. | Esaiæ 66. | Apoc. 3. | M

Eodem die de aduentu spiritus sancti:
Sermo II.

Sermo CLXXXVI

Hodierni diei solennitas, domini dei magni, & magnæ gratiæ quæ superflua est super nos, recordationem facit. Deo enim solennitas celebratur, ne quod semel factum est, de memoria deleatur. Solennitas enim ab eo quod solet in anno, nomen accepit: quomodo perennitas flumini dicitur, quia non siccatur æstate, sed per totum annum fluit: ideo perenne, id est, per annum: sic & solenne quod solet in anno celebrari. Celebramus hodie aduentum spiritus sancti, Dominus enim spiritum sanctum de cœlo

A miſit quem in terra promiſit, & quia ſic promiſerat de
Ioan. 16. cœlo eſſe miſſurum, Non poteſt ille venire, ait, niſi ego
Matth. 27. abiero: dum autem abiero, mittam illum ad vos. Paſſus
eſt, mortuus eſt, reſurrexit, aſcendit, reſtabat vt impleret
quod promiſit. Hoc expectantes diſcipuli eius, animæ,
Acto. 2. vt ſcriptum eſt, centum viginti decuplato numero apoſtolorum, Duodecim enim elegit, & centum viginti ſpiritum miſit. Hoc ergo promiſſum expectantes in vna domo erant, orabant, quia deſiderabant iam ipſa fide, quod ipſa oratione, ipſo ſpiritali deſiderio. vtres noui erant, vinum nouum de cœlo expectabatur, & venit.
Matth. 9. Iam enim fuerat magnus botrus ille calcatus & glorifi-
Ioan. 7. catus. Legimus enim in Euangelio, Spiritus enim nondum erat datus, quia Ieſus nondum fuerat glorificatus. Iam quid reſpondit audiſtis, magnum miraculum. Omnes qui aderant, vnam linguam didicerant. Venit ſpiritus ſanctus, impleti ſunt, cœperunt loqui linguis variis omnium gentium, quas non nouerant nec didicerant, ſed docebat ille qui venerat, intrauit, impleti ſunt, fudit. Et tunc hoc erat ſignum, quicunque accipiebat ſpiritum ſanctum, ſubito impletus ſpiritu linguis omnium
B loquebatur, non illi ſolùm centum viginti. Docent nos literæ ipſæ, poſtea crediderunt homines, baptizati ſunt, acceperunt ſpiritum ſanctum, linguis omnium gẽtium locuti ſunt. Expauerunt qui aderant, alij admirantes, a-
Acto. 2. lij irridentes: ita vt dicerent, Iſti ebrij ſunt, muſto pleni ſunt. Ridebant, & aliquid verum dicebãt. Impleti enim erant vtres nouo vino. Audiſtis cum euangelium le-
Matth. 9. geretur, Nemo mittit vinum nouum in vtres veteres. ſpiritalia non capit carnalis. Carnalitas vetuſtas eſt, gratia nouitas eſt. Quantocunque homo in melius fuerit innouatus, tanto amplius capit quod verum ſapit. Bulliebant muſto, & muſto bulliente linguæ gentium profluebant. Nunquid modo fratres non datur ſpiritus ſanctus? Quiſquis hoc putat, non eſt dignus accipere. Datur & modo. Quare ergo nemo loquitur linguis omnium gentium, ſicut loquebatur qui tunc ſpiritu ſancto implebatur? Quare? Quia quod illud ſignificabat, impletum eſt. Quid eſt illud? Quando celebrauimus quadrageſimam, recolite, quia commendauimus vobis dominum Ieſum Chriſtum eccleſiam ſuam commẽdaſſe
C & aſcendiſſe. Quærebant diſcipuli, quando erit finis
Acto. 1. ſeculi? Et ille, Non eſt veſtrum ſcire tempora vel momẽta quæ pater poſuit in ſua poteſtate. Adhuc promittebat quod hodie compleuit: Accipietis virtutem ſpiritus ſancti ſuperuenientis in vos, & eritis mihi teſtes in Hieruſalem, & in tota Iudæa & Samaria, & vſque in fines terræ. Eccleſia tunc in vna domo erat: accepit ſpiritum ſanctum: in hominibus paucis erat: in linguis totus orbis erat. Ecce quod prætendebat modo. Nam quòd illa eccleſia parua linguis omnium gẽtium loquebatur: quid eſt quòd eccleſia iſta à magna ſolis ortu: vſque ad occaſum linguis omnium gentium loquitur? Modo impletur quod tunc promittebatur. Audiuimus, videmus.
Pſalm. 44. Audi filia & vide: ipſi reginæ dictum eſt, Audi filia & vide. Audi promiſſum, vide completum: non te fefellit deus tuus, non te fefellit ſponſus tuus, non te fefellit qui ſuo ſanguine te dotauit, non te fefellit qui de fœda pulchram, de immunda virginem fecit. Tu tibi promiſſa es, ſed promiſſa in paucis, impleta in multis. Nemo ergo dicat, Accepi ſpiritum ſanctum: quare non loquor linguis omnium gẽtium? Si vultis habere ſpiritum ſanctum, intẽdite fratres mei. Spiritus noſter, quo viuit omnis homo, anima vocatur. Spiritus noſter quo viuit ſingulus quiſque homo, anima vocatur: & videtis quid faciat anima in corpore. Omnia mẽbra vegetat, per ocu- D
los videt, per aures audit, per nares olfacit, per linguam loquitur, per manus operatur, per pedes ambulat, omnibus ſimul adeſt membris vt viuant, vitam dat omnibus, officia ſingulis. Non audit oculus, non videt auris, non videt lingua, nec loquitur auris & oculus, ſed tamen viuit, viuit auris, viuit lingua, officia diuerſa ſunt, vita communis. Sic eſt eccleſia dei, in aliis ſanctis facit miracula, in aliis ſanctis loquitur veritatem, in aliis ſanctis cuſtodit virginitatem, in aliis ſanctis cuſtodit pudicitiam coniugalem, in aliis hoc, in aliis illud: ſinguli propria operantur, ſed pariter viuunt. Quod autem eſt anima corporis hominis, hoc eſt ſpiritus ſanctus corporis Chriſti, quod eſt eccleſia. hoc agit ſpiritus ſanctus in tota eccleſia, quod agit eccleſia in omnibus membris vnius corporis. Sed videte quid caueatis, videte quid obſeruetis, videte quid timeatis. Contingit vt in corpore humano, imò de corpore aliquod præcidatur membrũ, manus, digitus, pes, nunquid pręciſum ſequitur anima? Cum in corpore eſſet viuebat, præciſum amittit vitam. Sic & homo Chriſtianus catholicus eſt dũ in corpore viuit, præciſus hæreticus factus eſt: membrum amputatum non ſequitur ſpiritus. Si ergo vultis viuere de ſpiritu ſancto, tenete charitatem, amate veritatem, deſi- E
derate vnitatem, vt perueniatis ad æternitatem, Amen.

Item eodem die homilia de eo quod ſcriptum eſt in euangelio ſecundum Ioannem, Sic deus dilexit mundum, &c. quæ ſumpta eſt de expoſitione doctoris Ibidem. *Ioan. 3.*

Dies nobis fratres gratus illuxit, quo ſancta ec- *Sermo CL-*
cleſia fideliũ fulget aſpectibus; feruet in cor- *XXXVII.*
dibus. Celebramus quippe iſtum diem, quo dominus Ieſus Chriſtus poſt reſurrectionem aſcẽſione glorificatus miſit ſpiritum ſanctũm. Sic enim
ſcriptum eſt in euangelio cum diceret, Si quis ſitit, ve- *Ioan. 7.*
niat ad me & bibat, qui credit in me, flumina fluent de vẽtre eius aquæ viuæ. Euangeliſta ſecutus exponit, & ait, Hoc autem dicebat de ſpiritu quem accepturi erãt credentes in eum. Nondum enim erat ſpiritus datus, quia Ieſus nondum fuerat glorificatus. Reſtabat ergo vt clarificato Ieſu cum reſurrexit à mortuis & aſcẽdit ad cœlos, iam daretur ſpiritus ſanctus, ab eo miſſus à quo promiſſus, ſicut & factum eſt. Quadraginta enim dominus F
poſt reſurrectionem diebus cum diſcipulis cõuerſatus, aſcendit in cœlum: & die quinquageſimo, quem hodie celebramus, miſit ſpiritum ſanctum, ſicut ſcriptum eſt,
Factus eſt ſubitò ſonus de cœlo, quaſi ferretur flatus ve- *Acto. 2.*
hemens, & viſæ ſunt illis linguæ diuiſæ ſicut ignis, qui inſedit ſuper vnumquemque, & cœperunt linguis omnibus loqui quomodo ſpiritus dabat eis pronunciare. Flatus ille à carnali palea corda mũdabat: ignis ille fœnũ veteris concupiſcentiæ conſumebat: linguæ illæ quibus loquebantur à ſpiritu ſancto impleti, per omnium gentium linguas futuram eccleſiam deſignabant. Sicut enim poſt diluuium impietas ſuperba hominum tur-
rim contra dominum ædificauit excelſam, quando per *Geneſ. 11.*
linguas diuerſas diuidi meruit genus humanum, vt vnaquæque gens lingua propria loqueretur ne ab aliis intelligeretur: ſic humilis fidelium pietas earum linguarum diuerſitate eccleſiæ contulit vnitatem, vt quod diſcordia diſſipauerat, colligeret charitas, & humani generis tanquam vnius corporis membra diſperſa ad vnũ caput Chriſtum compaginata redigeret, & in ſancti corporis vnitatem dilectionis igne conflaret. Ab hoc itaq; dono ſpiritus ſancti prorſus alieni ſunt, qui oderũt gratiam, qui ſocietatem non retinent vnitatis. Licet enim

G etiam ipsi hodie solenniter congregentur, licet istas audiãt lectiones quibus spiritus sanctus promissus & missus est, ad iudicium audiunt non ad præmium. Quid enim eis prodest percipere auribus, quod cordibus respuunt, & eius diem celebrare, cuius lumen oderũt? Vos autem fratres mei, membra corporis Christi, germina veritatis, filij pacis, hunc diem agite læti, celebrate securi. Hoc enim in vobis impletur quod illis diebus quando venit spiritus sanctus præsignabatur. Sicut enim tũc qui spiritum sanctum percipiebat etiã vnus homo linguis omnibus loquebatur: sic & nunc per omnes gentes omnibus linguis ipsa veritas loquitur, in qua constituti spiritũ sanctum habetis, qui Christum ecclesia loquente omnibus linguis, à nobis schismate non discidetis.

Ioan. 10. *Item eodem die homilia de eo quod scriptum est in euangelio secundum Ioannem, Amen amen dico vobis, qui non intrat per ostium, &c. quæ habetur in expositione doctoris ibidem, & inter sermones de verbis domini, XLIX.*

Feria quarta Pentecostes, de missione spiritus sancti.

Sermo I.

H

Sermo CLXXXVIII. FRatres charissimi, hodierna die anniuersaria solennitas agitur, qua die dominus noster Iesus Christus spiritum sanctum paracletum misit, quem discipulis ante promisit. Dixerat enim, Non Ioan. 16. potest ille venire nisi ergo abiero. Quadragesimo itaq; die post resurrectionem suam, cuius solennitatem ante decem dies egimus, ascendit in cœlum: nec immemor pollicitationis suæ hodie misit spiritum sanctum, quo impleti sunt prius centum viginti, qui simul fuerant cõgregati, eandẽmq; domini promissionem fideliter ex- Acto. 2. pectabant. Scriptum est enim, Subitò de cœlo sonus factus est, quasi ferretur flatus vehemens, & visæ sunt illis linguæ diuisæ sicut ignis, qui & insedit super vnumquẽque illorum, & cœperunt linguis omnibus loqui quo modo spiritus sanctus dabat eis pronunciare. Flatus ille à carnali palea corda mundabat: ignis ille fœnum veteris concupiscẽtiæ consumebat. Ita quippe tũc placuit spiritus sancti significari præsentiam, vt qui eum acce-

I pissent, linguis omnibus loquerentur. Prius itaque videamus breuiter quare dixit quando eũ promisit: non potest ipse venire nisi ego abiero. Neque enim separabilis est à filio dei spiritus sanctus, aut impotens erat eo præsente venire, à quo non potest omnino discedere. Sed quoniam discipulis adhuc infirmis formam serui Ioan. 1. dominus demõstrabat, in qua verbum caro factum est, & habitauit in nobis: causam verò serui, id est, carnem domini etiam carnales poterant intueri: forma autem Philip. 2. Dei, in qua non rapinam arbitratus est esse se æqualem deo, non potest nisi à spiritalibus cogitari, propterea di- Ioan. 16. xit, Non potest ille venire nisi ego abiero: tanquam diceret, quãdiu circa carnem meam occupatur vester carnalis affectus, tamdiu meam diuinitatem non suscipit spiritalis vester obtutus. Dono enim spiritus sancti promiserat eos introducendos in omnem veritatem, sicut Acto 15. scriptum est, Fide mundans corda eorum. Beati autem Matth. 5. mundo corde, quoniam ipsi deum videbunt. Abscessit itaque corporalis forma domini à corporalibus oculis eorum, vt per spiritum sanctum diuinitas domini insinuaretur cordibus eorum. Nũc deinde videamus, quare tum hoc erat signum præsentiæ spiritus sancti, vt qui eum accepissent, linguis omnium loquerentur. Neque enim etiã nunc cum datur spiritus sanctus, qui eum accipiunt, loquuntur linguis omnibus, qua euidenti mi- Acto. 2.

raculo se illo tempore demonstrabat. Hic intelligẽdum K est fratres charissimi, hunc esse spiritum sanctum, quo charitas dei diffunditur in cordibus nostris, & quo ec- Roma. 5. clesiam dei congregatura fuerat toto orbe terrarum: & quòd tunc etiam vnus homo poterat vt spiritum sanctum accipiens linguis omnium loqueretur, nunc spiritu sancto congregata ipsa vnitas Ecclesiæ linguis omnibus loquitur. Proinde si quisquam dixerit alicui nostrum, Accepisti spiritum sanctum, quare non linguis omnibus loqueris? respondere debet, Loquor omnibus linguis, quia in eo sum Christi corpore, hoc est in ecclesia, quæ loquitur omnibus linguis. Quid enim tũc aliud significabat deus per spiritus sancti præsentiã, nisi ecclesiam suam linguis omnibus locuturam? Impletum est itaq; quod promiserat dominus, Nemo mittit vinũ nouum in vtres veteres, sed vinum nouum in vtres nouos Matth. 5. mittit, & vtraq; seruabuntur. Meritò ergo cum audiren- tur linguis omnibus loqui, nonnulli dicebant, Hi musto Acto. 2. pleni sunt. Iam enim facti fuerant vtres noui sanctitatis gratia renouati, vt vino nouo, hoc est spiritu sancto repleti, linguis omnibus loquendo feruerent, & ecclesiam catholicam per omnium gentium linguas futuram euidentissimo illo miraculo præsignarent: ac per hoc rectè creduntur hæretici spiritum sanctum non habere, qui L diuiduntur à corpore quod per omnes gentes linguis omnibus meruit personare. Hunc itaq; diem dilectissimi sic celebrate, tanquã membra vnitatis corporis Christi. Non enim frustra celebratis, si hoc estis quod celebratis, illi ecclesiæ cohærentes, quam dominus implens spiritu sancto, toto mundo crescẽtem cognoscit suam, & agnoscitur à sua, & tanquam sponsus sponsam non perdit propriam, quia nemo supponit alienam. Vobis enim in omnibus gentibus constitutis, hoc est ecclesiæ Christi, membris corporis Christi, sponsæ Christi, apostolus dicit, Sufferentes inuicem in dilectione, studẽtes Ephes. 4. seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Videte quia vbi præcepit vt sustineamus inuicẽ, ibi posuit dilectionem. vbi spiritum nominauit vnitatis, ibi ostendit vinculum pacis. Hæc est domus dei de viuis lapidibus fabricata, in qua talem patremfamiliàs delectat habitare, cuius oculos ruina diuisionis non debet offendere. M

Item eodem die homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Nemo potest venire ad me, nisi pater meus qui misit me traxerit eum, &c. quæ sumpta est de expositione doctoris ibidem, & ex sermonibus de verbis domini, XLVI. Ioan. 6.

In festo sanctæ Trinitatis, quod celebratur dominica in octauis Pentecostes, de sancta Trinitate.

Sermo I.

AVdio fratres, quòd quidam inter se disputãt, quo Sermo modo pater & filius & spiritus sanct⁹, & tres CLXXXIX sunt, & vnũ sunt. Videtis ex quæstione quàm periculosa sit disputatio. Lutum & vas figuli de creatore disputat, & ad naturæ suæ rationem nõ potest peruenire, & curiosè quærit scire de mysterio trinitatis, quod angeli in cœlo scire non possunt. Quid enim dicunt angeli in cœlo, Quis est iste rex gloriæ? dominus Psalm. 23. virtutum ipse est rex gloriæ. Similiter in Esaia dicitur, Quis est iste qui ascendit de Edom? candida vestimen- Esaia 63. ta eius. Vide quid dicunt, pulchritudinem prædicant, & de natura tacent. Ergo & nos simpliciter dicamus. Vis scire naturam dei? hoc scito, quòd nescias: nec in hoc contristeris quia nescias, quia & angeli nescierunt, & similiter omnes creaturæ. Sed dicit aliquis, Quomodo ergo credo quod nescio? Quomodo Christianus sum,

quis

A qui nescio quomodo sum Christianus? Dicam simpliciter antequam aliqua de scripturis proferam: O Christiane qui tibi videris nihil scire, si scias hoc ipsu quod nescias, nonne magis plus vderis à cæteris scire? Gentilis homo videt lapidem, & deum putat: philosophi vident cœlum, & deum putant. Alij vident solem, & deum putant. Tu verò vide quantam super istos habeas scitiam, qui dicis, Deus lapis esse non potest. Sol deus esse non potest, quia alterius imperio currit. Vides q in eo quod dicis nihil te scire, magis nosti. Gentiles autem in eo q se dicunt scire, nesciunt, quia falsa sunt quæ nouerunt: simúlque considera q vocetis fidelis, non rationalis. Deniq; accepto baptismo hoc dicimus, Fidelis factus est, siue factus sum, credo quod nescio, & propterea scio, quia me scio nescire quod nescio. Sed dicit aliquis, Hoc nõ est exponere, sed expositionem fugere. Et nos sciebamus scire quod nesciebamus, tu nos dicebas scire quod ignoramus. Nonne melius est piè ignorantiam confiteri, q̃ temere mihi scientiam vindicare? In B die iudicij non damnor quia dicam, nesciui naturam creatoris mei: si autem aliquid temere dixero, temeritas pœnam habet, ignorãtia veniam promeretur. Dicamus aliquid de scripturis rationem non sequẽtes, sed authoritatem domini saluatoris. Christus enim dicit ascensurus in cœlum, ad apostolos loquens, quibus prædicat vt magister & dominus. Nemo enim nouit sic de natura sua dicere quomodo ipse qui deus est: nobis autem sufficiat scire de trinitate, quod domin⁹ exponete dignatus est. (Math. 28.) Quod ergo dicit ad apostolos, Ite & baptizate omnes gentes in nomine patris & filij & spiritus sancti: tria nomina audio, & vnũ dicitur nomen. Nõ enim dixit in nominibus: sed, in nomine. Tria nomina dicit, & quomodo vnum ponit? In nomine patris & filij & spiritus sancti, vnum est, sed trinitas est nomen quod dicitur, in nomine patris dei, in nomine filij dei, in nomine spiritus sancti dei, pater & filius & spiritus sanctus vnum nomẽ est diuinitatis. Sed requiris à me quomodo vno nomine tres appellantur? Nescio, & libere me nescire profiteor, quod Christus voluit indicare, hoc solum scio, quia in hoc Christianus sum, quia vnũ deum C In trinitate confiteor. Si autem dixero vnam personam esse patris & filij & spiritus sancti, Sabellianus appellor, & incipio non esse Christianus, sed Iudæus: quia & Iudæus vnum deum dicit, & quia patrem nescit & filium & spiritum sanctum, propterea mysterium non nouit trinitatis. Ergo si sic dicimus vnum deum, vt patrem & filium & spiritum sanctum excludamus à mysterio trinitatis, Iudæi efficimur. Ergo liberè dico non ex me, sed ex sententia saluatoris, scandalum esse quod in animo nascitur auditoris, quomodo tres vnum sint, quomodo pater & filius & spiritus sanctus non diuidantur in diuinitate, sed in personarum qualitate. Quandocũque personas appello, rogo vos ne me putetis personas hominum dicere, ego personas in patre & filio & spiritu sancto non dico quasi personas hominum: personã patris dico, quia pater est: & filij, quia filius est: & spiritus sancti, quia spiritus sanctus est. Non est pater filius, nec filius pater, nec spiritus sanctus pater aut filius. Diuiduntur enim proprietatibus, sed natura sociantur. Videte hoc ipsum scandalũ Philippus quondam apostolus sustinebat, (Ioan. 14.) quando dixit ad ipsum dominum: Domine, ostende nobis patrem. Cui respondens dominus ait: Philippe, tanto tempore vobiscum sum, & non cognouistis me? Qui videt me, videt & patrem. Quid? ipse pater est ipse filius? Hoc impium est dicere, sed hoc dicit, in eo quod filium vides, intellige patrem. Nõ enim po- D test appellari filius, nisi habuerit patrem. Quando dicitur pater, non dicitur nisi habuerit filium. Multa sunt quæ diei possunt, sed sufficiat fidelibus pauca de mysterio trinitatis audisse. Rogo vos, hoc maius inter nos certamen sit, quomodo aduersarium superemus, quomodo ieiunemus, quomodo peccata nostra plãgamus, quomodo pro tanto scelere satisfaciamus, quomodo eleemosynis insistamus, quomodo cogitatio nostra non nos captiuos in libidinem trahat, quomodo contra omnem iniuriam patientiam habeamus, quomodo fratri iniuriam facienti non resistamus, sed vincamus eum in humilitate, quam à Christo didicimus, qui cum (1. Pet. 2.) pateretur non comminabatur. Quando venerit cogitatio, & proposuerit quid est deus, & quæ est ratio trinitatis, nobis sufficiat credere quia est: & non temere rationem quærere trinitatis, sed timere & orare dominũ semper debemus, & sibi soli scientiam nostram in hac parte exhibeamus, vt diebus ei ac noctibus laudes canamus, cui sit gloria in secula seculorum, Amen.

In eodem festo de eo quod scriptum est: Splendor est enim lucis æternæ, & imago inuisibilis dei, &c. (Sapien. 7.) E

Sermo II.

Apostoli lectionem mecum pariter audistis di- (Ser. CXC.) lectissimi. Ait enim de domino Iesu Christo: Splendor est enim lucis æternæ, & imago in- (Sapien. 7.) uisibilis dei, eo quòd & imago solis lux sua sit, quæ (Coloss. 1.) de eo sole procedit. Quippe cum constet, lumen istud (Hebr. 1.) diuinitatis æstimari comprehendi & definiri nõ posse, ideo præmoneo, vt tantùm de vnitate substantiæ spiritaliter credatis, & filium verum de vero patre cognoscatis. De qualitate autem rei quærere non debetis, quia deus credi se voluit, nec examinari, quia quantus sit sciri non potest. Hoc enim prophetæ, hoc apostoli prædicauerunt. Deniq; pro captu, pro viribus, pro fide nostra intueamur, deus quid sit, & videamus an aliquid possit ei comparari. Certe hoc est deus, quod & cum dicitur (Deus quid sit?) non potest dici, cum æstimatur non potest æstimari, cũ comparatur non potest comparari, cum definitur ipsa definitione crescit: quia cœlum manu sua cooperit, pu- (Esaia 40.) gno omnem mundi ambitum claudit, quem totũ omnia nesciunt, & metuendo sciunt. cuius nomini & virtuti famulatur hic orbis, & ipsa sibi elementorum suc- F cedentiũ momentanea vicissitudo seruiẽdum testatur. Videte ergo si aliquid esse possit, cui pater & filius possit comparari, quia talis est filius qualis & pater. Non enim ipse cum patre vnum se diceret, nisi talem se da- (Ioan. 10.) tre qualis est pater sciret. Ratio quidem quæ apud Græcos logos nũcupatur, inter patrem vel filium personas vel vocabula distinguit, quia & ipse filius est ratio: quę tamẽ ratio multis nominibus appellatur: modo verbum, modo virtus, modo sapientia, modo dextera, modo brachium, modo margarita, modo thesaurus, modo retia, modo aratrũ, modo fons, modo petra, modo lapis angularis, modo homo, modo agnus, modo vitulus, modo aquila, modo leo, modo via, modo veritas & vita, cum sit deus omnia in omnibus: vt per hæc vocabula diuinarũ dispositionum mysteria cognoscantur, non vt ipsa maiestas filij dei proprie definita demonstretur. Hoc enim filius dei quod pater est, non aliud, id est, per quem omnia facta sunt. Nam & hoc verbum nuncupa- (Ioan. 1.) tur, quia semper in patre, & de patre, & nihil pater sine eo iussit aut fecit. Virtus dicitur, quia ppriè de deo est, (1. Corint. 1.) & omnis potestas in ipso consistit. Sapientia appellatur, quia non aliunde quàm de patre veniens credentibus

arcana

G arcana cœlestia reuelauit. Dextera nuncupatur, quia per *Esaiæ 33.* eum omnia diuina opera perfecta sunt. Brachium dici- *Math. 13.* tur, quia ab ipso omnia continentur. Margarita appella- *Ibidem.* tur, vt nihil eo preciosius habeatur. Thesaurus dicitur, quia in ipso omnes opes & diuitiæ cœlestium regnorũ reconditæ cognoscuntur. Retia dicitur, quia per ipsum & in ipso de mari seculi diuersarum gentium multitudo more piscium per baptismum in ecclesia congregatur, vbi bonorum malorúmq; discrimen agnoscitur. A- *Lucæ 9.* ratrum nuncupatur, quia signo crucis eius dura pectora subiugantur, vt necessario semini præparentur. Fons a- *Ioan. 4.* quæ viuæ appellatur, quia ex eo sitientia corda cœlestis *1. Cor. 10.* aquæ gratia irrigantur. Petra dicitur, quia credentibus fortitudinem, incredulis duritiam præstat. Lapis angu- *Ephes. 2.* laris dicitur, quia vtrosq; parietes noui & veteris testamẽti ipse vnus & mediator in semetipso continens co- *Ioan. 1.* pulauit. Agnus appellatur, vt innocentia & passio Christi demonstretur. Homo dicitur, quia secundum carnẽ propter nos homines nasci dignatus est. Vitulus dicitur, quia propter nostram salutem immolari sustinuit.
H Aquila dicitur, quia post venerabilem resurrectionem *Apoc. 5.* ad patris sui reuolauit sedem. Leo est dictus, quia ipse est rex regum, qui mortem ac diabolum virtutis suæ po- *Ioan. 14.* testate comminuit. Via est, quia per ipsum ad patrem accessus est. Veritas est, quia mendaciũ nescit. Vita est, quia dat vitam. Ipse vniuersa significat. Est ergo pater, deus immensus, æternus, incomprehensibilis, inæstimabilis. Est & filius Deus, & dominus noster tantus quantus est pater, sed non aliunde quàm de patre: quia ego, *Ioan. 16.* inquit, de patre exiui: hoc est, lumen de lumine. Sed ne ex eo occasionem aliquam hæreticus capiat, cum duo nomina vel duas personas, id est, patris & filij statuo, quasi duos ex diuersitate confingam, nos patrem & filium ita nominamus, vt vnum deum in his personis & in omnibus assignemus. Porrò pater & filius etsi duæ personæ creduntur, ratione tamen & substantia vnum sunt, quia inæqualium societas melioris offensa est, & iniuria est eius qui verus est deus, si non verus alius cõparetur. Deum enim qui iniustè comparat, violat. Cum autem ego patrem & filium statuo, vnitatem generis assigno: & si illam in personis diuido, discretione tamen personarum rursum eadem nomina in vnitate sui
I naturalis fœderis lege consigno.

In eodem stilo, de sancta Trinitate contra Arianos.
Sermo III.

Sermo CXCI. Vlta quidem & frequenter ausi sunt Ariani hæretici aduersus seruos dei, qui fidem rectã & catholicã custodiũt, per adulterinam doctrinam asserere, & orthodoxos persequi tẽtarunt. Intantũ autẽ nunc exurrexerunt cõtra fidem, ita vt multos ex nobis polluerint, & aures nostras commouerint, vt animas laniarent. Sceleratæ autem hæresis suæ perfidiam tegũt, sed non diutius hîc vel facere permissum est. Est enim gubernator ecclesiarum suarum dominus, qui pro omnibus nobis mortẽ sustinuit. Et ideo indeficiens nobis est oratio dilectissimi fratres. Primo, vt sancta domini & catholica ecclesia dissensionibus omnibus & hæresibus carens, vnitatem spiritus in vin- *Ephes. 5.* culo charitatis vbiq; conseruet, quam per fidem rectam & vitam immaculatam tenere, amplecti, seruare, custodire omnibus innocantibus dominum est quidem iustum, præcipue episcopis qui ecclesiis præsunt. Secũdo, vt ecclesiæ regula sanctáq; patrum traditio atque iudicia in perpetuum firma solidaq; permaneant. Est autem patrum nostrorum fides hæc: Credimus in deũ patrem K omnipotentem, cunctorum visibilium & inuisibilium *Fides patrum nostrorum.* conditorem. Credimus & in dominum Iesum Christum, per quem creata sunt omnia, verum deum vnigenitum, verum Dei filium, non factum aut adoptiuum, sed genitum, vnius cum patre substantiæ, quod Græci dicunt ὁμόοσιον, atque ita per omnia æqualem deo patri, vt nec tempore, nec gradu, nec potestate esse possit inferior. Tantúmq; esse confitemur illum qui est genitus, quantus est ille qui genuit. Non autem quia dicimus genitum à patre filium, diuinæ & ineffabili generationi aliquod tẽpus adscribimus, sed nec patrem dicimus aliquando cœpisse, nec filium. Non enim possumus aliter confiteri æternum patrem, nisi confiteamur etiam & filium coæternum. Ex filio pater dicitur: & qui semper pater fuit, semper filium habuit. Credimus & in spiritum sanctum deum verum ex patre procedentem, æqualem per omnia patri & filio, natura, voluntate, potestate, æternitate, substantia. Nec est prorsus aliquis in trinitate gradus, nihil quod inferius superiúsq; dici possit. Ideo L tota deitas sua perfectione æqualis est, vt exceptis vocabulis quæ proprietatem personarum indicant, quicquid de vna persona dicitur, de tribus dignissime possit intelligi. Atque vt cõfutantes Arium, vnam eandémq; dicimus trinitatis substantiam esse, & vnum in tribus personis fatemur deum: ita impietatem Sabellij declinantes, tres personas expressas sui proprietate distinguimus, nõ ipsum sibi patrem, ipsum filium, ipsum spiritum sanctum esse dicentes, sed aliam patris, aliam filij, aliam spiritus sancti esse personam. Non enim nomina tantummodo, sed etiam nominũ proprietates, id est, personas confitemur. Nec pater filij aut spiritus sancti personam aliquando excludit, nec rursus filius aut spiritus sanctus patris nomen personámq; recipit, sed pater semper pater, filius semper filius, spiritus sanctus semper sanctus: itaque substantia vnum sunt, persona ac nominibus distinguuntur. Ipsum autem dei filium, qui absque initio cum patre & spiritu sancto est, dicimus in fine seculorum perfectum naturæ nostræ hominem suscepisse ex Maria semper virgine, & verbum carnem esse factum, M sed assumendo hominem, non permutando deitatem. Nec, vt quidam sceleratissimi opinantur, spiritum sanctum dicimus pro semine fuisse, sed potentia & virtute creatoris operatum. Sic autem confitemur in Christo vnam filij esse personam, vt dicamus duas atq; integras esse substantias, deitatis scilicet, & humanitatis, quæ ex anima constat & corpore: atque vt condẽnamus Photinũ, qui solum & nudum hominem confitetur in Christo, ita anathematizamus Apollinarem & eius similes, qui dicunt Dei filium minus aliquid de humana suscepisse natura, & vel in carne vel in anima vel in sensu assumptum hominem, his propter quos assumptus est fuisse dissimilem, quoniam absque sola peccati macula quæ naturalis non est, nobis confitemur fuisse conformẽ. Illorum quoque execramur similiter blasphemiam, qui nouo sensu asserere conantur, à tempore acceptæ carnis, omnia quæ erant diuinitatis in hominem demigrasse, & rursum quæ humanitatis erant in Deum esse transfusa: vt quod nulla vnquam hæresis ausa est dicere, vincatur hac confusione vtraque exinanita esse substantia, & deitatis scilicet & humanitatis, & amisso proprio statu, in aliud esse mutata: vt qui tam Deum perfectum in filio quàm hominem cõfitemur, nec deum vere nec hominem temere credamus. Nos autem ita dicimus susceptum à dei filio hominem, vt deus tamen impassibilis

A sibilis permaneret. Passus est etenim dei filius non putatiue, sed vere omnia quæ scriptura testatur, id est, esuriem, sitim, lassitudinem, dolorem, mortem, & cætera huiusmodi: sed secundum illud passus est quod pati poterat, non secundum illam substantiam quæ assumpsit, sed secundū illam quæ assumpta est. Ipse enim dei filius secundum deitatem suam impaßibilis est vt pater, incorruptibilis vt pater. Et quanuis propriè persona filij, id est dei verbum, susceperit passibilem hominem, tamen eius inhabitatione secundum suam substantiam deitas verbi nihil passa est, vt tota trinitas, quam impaßibilem esse necesse est. Mortuus ergo est dei filius eadē natura carnis in qua natus est & passus, in qua & resurrexit. Non enim exinanita est humanitatis substantia, sed glorificata in æternum cum deitate mansura. Venturus est ad iudicium viuorum & mortuorum: vt & iustos remuneret, & puniat peccatores. Resurrectionem carnis ita credimus, vt dicamus nos in eadem in qua nūc somus veritate membrorum esse reparandos, qualesq; semel post resurrectionem fuerimus effecti, in perB petuum mansuros. Vnam esse sanctorum vitam omnium, sed præmia pro labore diuersa, & econtrario pro modo delictorum peccatorum qooque esse supplicia. Baptisma vnum tenemus, quod iisdem sacramenti verbis infantibus, quibúsve etiam maioribus dicimus esse celebrandum. Hominem, si post baptismum lapsus fuerit, primò per reconciliationem, deinde per pœnitentiam credimus posse saluari. Nouom & vetus testamentum recipimus in illo librorum numero quem sanctæ ecclesiæ catholicæ tradit authoritas. Animas à deo dari credimus, quas ab ipso factas dicimus, anathematizantes eos qui animam quasi partem dei, diuinæ dicunt esse substantiæ. Eorum quoque condemnamus errorem, qui eas ante peccasse, vel in cœlo conuersatas esse dicūt, quàm in corpora mitterentur. Execramur etiā blasphemiam eorum qui dicunt impoßibile aliquid homini à deo esse præceptum, & mandata dei non à singulis, sed ab omnibus in commune posse seruari, vel qui primas nuptias cum Manichæo, vel secundas cum Cataphrygis damnant. Anathematizamus etiam illos qui dei filium C necessitate carnis mentitum esse dicunt, & tūc propter assumptum hominem non omnia facere potuisse quæ voluit. Ioniniani quoque damnamus errorem, qui dicit nullam in futuro meritorum distantiam. Nos qnoque habituros esse virtutes, quas hic habere neglexímus. Liberum sic confitemur arbitriū, vt dicamus nos dei semper indigere auxilio, & tam illos errare, qui cum Manichæo dicunt hominem peccatum vitare non posse, q̄ illos qui cum Iouiniano asserunt hominem non posse peccare. Vterque enim tollit arbitrij libertatem. Nos verò dicimus hominem semper & peccare & non peccare posse, vt nos liberi confiteamur esse arbitrij. Hæc est fides dilectißimi fratres quam in catholica didicimus ecclesia, quámque semper tenuimus & tenemus, quam credimus & à nobis deinceps posse teneri.

In eodem festo, de symbolo ac deitate & omnipotentia patris, Sermo IIII.

Ser. LXCII. Ostendimus fratres dilectißimi (vt vestra certe dilectio recordatur) deū in quo vos credere promisistis, & credistis, verū esse Deū, ita etiā verū patrē, hunc verò eundē etiam omnipotentem. Hic enim ordo symboli mōstratur esse. Nam licet hoc ipso quòd verus deus esse probatur, sine dubio omnipotēs intelligatur: tamen magis hoc fidei proficit, sicut scripturis sanctis omnipotentia eius asseritur. Magna D enim credentibus oritur cōfidentia, cum agnoscūt illum omnia posse, quem credunt. Omnipotentem ergo dominum ac deum nostrum ipsa eius in primis opera testantur, qui fecit hunc mundum totum de nihilo, & totam quæ magna est pulchritudinem, támq; speciosas rerum formas, ex nulla materia extante composuit. De ipso enim dicit scriptura diuina: In principio *Genes. 1.* fecit deus cœlum & terram. Et rursus: Quoniam ipsius *Psalm. 94.* est mare, & ipse fecit illud. Quis ergo neget omnipotētem esse, quem iam clara cognoscit operatum? Sed multo magis eum esse omnipotentem fatebitur, cum hæc ipsa q̄ facile operatus sit, agnouerit. Propheta loquitur in Psalmo: Ipse dixit, & facta sunt: ipse mādauit, & crea- *Psalm. 32. & 148.* ta sunt. Abq; vllo labore, absq; difficultate aliqua verbo res condidit. quicquid ratio humana miratur, non labore deus sed iussione reformauit. Imperio eius extiterunt omnia, quæ antè non fuerant. cum ex nihilo tanta procedūt, omnipotentem loquuntur authorem. Neque verò à deo ista sola creata sunt quæ videmus, sed maiores potētiæ diuinæ diuitias, inuisibilia eius opera testātur. Siquidem ab ipso creatæ sunt omnes angelicæ pote- E states, quæ quanuis non videantur à nobis, tamen vt ex scripturis diuinis agnoscimus, deo militāt: & ipsi seruiunt throni, dominationes, ac virtutes omnes, & spiritalis substantiæ potestates. Qui facit angelos suos spiritus, *Psalm. 103.* & ministros suos ignē vrentem. Vnde viētem tāti regis exercitum propheta describens, Milia, inquit, milium *Danie. 7.* ministrabant ei, & decies milies centena mila assistebāt ei. Certe si breuiter agnoueritis ex creatione ista visibilium & inuisibiliū omnipotentiam Dei, nunc & eādem eius virtutē ex administratione cognoscite. Com enim toto sub Noë peccāte mundo diluuium induceit, *Genes. 7.* cum Sodomam & Gomorrham pluuia ignis exurit, cū *Genes. 19.* populo suo de Aegyptiorum seruitute liberato siccā in *Exod. 14.* mari præbet viā, quid aliud q̄ se omnipotētem testatur, & se ipsum qui mare fecit, qui illud etiam siccauit ex ea parte qua voluit? Cum vero ipsum populū per quadraginta annos in solitudine cibauit, id est manna, ineffa- *Exod. 16.* bilem virtutē suæ diuinitatis asseruit, vt ostenderet quia non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod *Deut. 8.* procedit de ore dei. Et vt innumeras virtutes dei pauca cōmemorando prætercam, ostendit etiam nūc omni- F potētiam suam deus, cum filium suum, quem secūdum hominem mori voluit pro salute nostra, solutis inferni *Acto. 2.* legibus, à mortuis suscitauit, vt in Christo ostenderet se esse à quo mortales sunt creati: qui etiam immortalem fecit ex mortuo. Ad ipsius omnipotētiæ virtutē pertinet, vt istū mundum qoem aliquando fecit ex nihilo, in fine seculorum dissoluat: vnde propheta, Cœ- *Esaia 34.* lum, inquit, plicabitur reuolutum vt liber, & omnia sydera cadent vt folia de vite, & sicut folia cadēt de sicu. Et saluator in euangelio, Quia cœlū & terra transibont, *Matth. 24.* verba autem mea non transibunt. Eadem omnipotentia omnes homines qui sunt mortui, quique morientur in finem, ad diem iudicij suscitabit, vt propheta dicit, Red- *Psalm. 61.* det vnicuiq; iuxta opera sua. Et alios quidē in cœlorū regno consortio copulabit angelorum, alios vero in gehennæ supplicio diabolo iunget. In hunc credentes deū dilectißimi fratres, omnipotentem, iustum, seuerum, & his tamen benignum qui hîc seueritatem eius timendo peccata vitauerunt: In hunc inquā credētes deum, cum omni timore & tremore, vt ait apostolus, vestram sa- *Philip. 2.* lutē operamini, & ab omni peccato, & ab omnibus criminibus & vitijs recedentes, ad sola opera iustitiæ festinate

G ftinate: ambulantes (ficut Saluator ait) in luce, dum habetis lucem, ne tenebræ vos comprehendant. Cauere à malorum confortiis atque colloquiis, & ad fola verba dei audienda fidelium præparetur auditus, & ad res fanctas folas loquendas lectorum lingua moueatur, vt auditum bonum, & fermonem bonum bona opera fubfequantur. Quod dominus nofter Iefus Chriftus in nobis fecundum bonæ voluntatis ftudium perficere dignetur: Cui eft honor & gloria cum patre & fancto fpiritu in fecula feculorum, Amen. *Ioan. 12.*

In eodem festo de domino Iesu Christo quòd ab initio sit cum patre secundum deitatem, qui secundum hominem nobis à certo initio natus est ex virgine.

Sermo V.

Sermo CXCIII. Vcufque fratres dilectifsimi de Deo patre in quem creditis, locuti fumus, vt q ipfe fit verus deus, quòd verus pater, quòd omnipotés, diuinarum fcripturarum authoritate monftratur: nunc vero iuxta ordinem fymboli tranfimus ad filium. Poftquam diximus in fymbolo, Credo in deum patrem

H omnipotentem: fequitur, Et in Iefum Chriftum filium eius, qui natus eft ex Maria virgine, conceptus de fpiritu fancto. Hic iam folicitus auditor attendat, vt fciat vnam filij dei eandémq; perfonam iuxta fufcepti hominis veritatem. Hic enim cum dicimus credere nos in Chriftum filium Dei, qui natus eft ex Maria virgine, nõ eo modo dicimus, vt in hominem tantùm verum nos fidem habere fateamur, fed in deum verũ qui fufcepit hominem verum. Vnus enim & idem eft dominus nofter Iefus Chriftus, qui & verbum dei eft, & fine initio genitus eft ex patre, & homo verus in fine feculorũ natus ex virgine. Gemina enim in hoc loco hærefis contrariis nos nititur impugnare fententiis. Inde Apollinaris, hinc Arius qui fic in Chrifto hominem perfectum fufcepit, vt deum illum neget effe perfectum, dum ipfum dei verbum principio ipfi conatur includere, & eum non creatorem, fed creaturam fatetur. Apollinaris verò ita dei filiũ ecõtrario perfectum credit effe deum, vt ei verum hominem timeat copulare, dum metuit ne fufcipientis dignitatem, fufcepti hominis obfufcet infir *Luca 1.*

I mitas. Nos autem catholici contra vtrumq; diuinarum fcripturarum authoritate muniti, aduerfus Arium veram & perfectam verbi diuinitatem, aduerfus Apollinarem perfectam hominis in Chrifto defendimus veritatem. Itaq; ficut contra Ariũ fuperiore tractatu perfectionem deitatis in Chrifto affirmimus, ita nunc contra Apollinarẽ perfectũ hominem cõprobauimus. Vnde lucidifsima pro nobis eft apoftoli authoritas dicentis, Mifit deus filium fuum factum ex muliere. In primis dicendo factum, diftinguit humanam à verbi diuinitate fubftãtiam. Factum enim vel creatum Dei verbum dici omnino nõ poteft, per quod omnia facta funt, ficut beatus Ioannes ait, Omnia per ipfum facta funt, & fine ipfo factum eft nihil. Mifit, inquit, deus filium fuum factũ ex muliere. Cum ergo dicit factum, oftẽdit fe hic non de diuinitate tractare. Cum autem addidit, ex muliere, fubftantiam veri hominis expreſsit: vt hæc fit natura facti hominis, quæ fuit ipfius vnde factus eft: id eft, vt ea credatur effe natura Chrifti, qui eft factus ex virgine, quę fuit natura virginis ex qua Chriftus formatus & natus eft. Inde eft quod alibi idem Apoftolus de Dei filio dicit, Qui factus eft ei ex femine Dauid fecundum carnem. Nam etfi non intereffit femen hominis in cõceptione virginis, tamen quia ex carne Chriftus for- *Galat. 4.* *Ioan. 1.* *Galat. 4.* *Rom. 1.*

matus eft quæ conftat ex femine, dicitur factus ex femine. Quemadmodum ergo fecundum diuinitatem vna eft patris & filij natura, ita etiam iuxta humanitatem eadem eft matris & filij, id eft Mariæ Chriftiq; natura: ex vtraque fubftãtia & diuinitatis & humanitatis vnus atque idem eft dei filius dominus nofter Iefus Chriftus, vt deus verus, ita etiam homo verus: atteftante apoftolo atque dicente, Ex quibus Chriftus fecundum carnem qui eft fuper omnia deus benedictus in fecula. Et alibi: Vnus eft enim deus, vnus eft mediator dei & hominũ, homo Chriftus Iefus. Vnum ergo atque eundem dominum noftrum Iefum Chriftum, cum ex aliis, tum ex his apoftolicis fententiis & deum verum comprobauimus & hominem. Qui cum effentiam æqualem impaſsibilem & immortalem cum patre pofsideat, propter noftram tamen falutem, paſsibilem atq; mortalem fufcepit hominem: non vt permutaretur in humanitatem diuinitas, fed vt diuinitati fociaretur humanitas. Secundum ergo huius hominis veritatem, dei filius ad redemptionem noftram natus eft ex virgine, conceptus de fpiritu fancto. Sic enim ad Mariam in euangelio angelus K *Roma. 9.* *1. Timo. 2.*

L loquitur: Spiritus fanctus fuperueniet in te, & virtus altifsimi obumbrabit tibi: & propterea quod nafcetur ex te fanctum, vocabitur filius dei. Quam mirabilem natiuitatem olim Efaias propheta prædixit. Ipfe, inquit, dominus dabit vobis fignum, Ecce virgo in vtero concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel: quod interpretatur ab euãgelifta, Nobifcum deus. Nam hoc quoque ex effectu rerum dominus nofter Iefus Chriftus nomen acceptat: qui affumpto naturæ noftræ homine, nobifcum effe dignatus eft: qui pro nobis fecit omnia, paffus eft omnia, efuriem, fitim, lafsitudinem, fletum, dolorem, ad extremum etiã mortem: qui à Pontio Pilato præfide flagellatus atque crucifixus, mortuus eft & fepultus. Condemnatus eft enim iuftus pro iniuftis, & pœnam quæ peccatoribus debebatur, fine peccato ipfe fufcepit, vt illorũ pro quibus punitus eft, & pœnam auferret, & peccata deleret. Mortuus eft morte breui ac temporali, ne nos mortem fubiremus æternam. Sed vfque ad hanc rerum feriem in Chrifto naturæ humanæ infirmitas intelligatur: nam qui fuit paſsibilis vfque ad mortem, incorruptionis gloriam & ipfius mortis imperium accepit. Siquidem hoc iam in carne Chri- M fti precium quod iuxta Dauid prophetiam, caro exanimis, & vfque ad tertium diem fepulta, tamen incorrupta permanfit. Sic enim ex perfona Chrifti legimus in pfalmo dicentis ad patrem, Quoniam non derelinques in inferno animam meam, nec dabis fanctum tuum videre corruptionẽ. Vnde & beatus Petrus, Iefum, inquit, Nazarenum virum approbatum à deo in vobis in virtutibus, prodigiis & fignis, quæ per illum fecit Deus in medio veftri, ficut vos fcitis, hunc definito confilio & præfcientia dei traditum in manus iniquorum affigentes interemiftis. Quem deus fufcitauit folutis doloribus inferni iuxta quod impoſsibile erat teneri illum ab illo. Mortuus eft Iefus Chriftus pro nobis, & die tertio refurrexit. Nã fi mors quoq; eius pro nobis facta eft, quanto magis eius vita pro nobis eft? Qui poft refurrectionem accepta à patre omni poteftate, difcipulos confolatur & dicit, Ecce data eft mihi omnis poteftas in cœlo & in terra. Et alibi, Euntes, inquit, in mundum vniuerfum, prędicate euangelium omni creaturæ, Qui crediderit & baptizatus fuerit, faluus erit: qui vero nõ crediderit, condemnabitur. Poft hęc per quadraginta diea inter difcipulos effe dignatus eft, & immortalis mortalium *Luca 1.* *Esaia 7.* *Math. 1.* *Math. 27.* *Psalm. 15.* *Acto. 2.* *Math. 28.* *Mar. 16.*

A talium tamen non est aspernatus habere consortium, vtique vt docendo apostolos, fide & veritate compleret, quæ ad nos illorum quoq; testimonio peruenirent. *Act. 1.* Confirmatis verò discipulis eleuatus est in cœlum, & tam de peccatis quàm etiam de morte ad patrē victoe ascendit: quod manifestè in euangelio legimus, Et do- *Mar. 16.* minus quidem Iesus postquam locutus est eis, ascendit in cœlum, & sedet à dextris dei. Quo sermone non humana in Deo membra significautur, sed honor quòd Christum pater suscepit, exprimitur. Vnde illum descēsurum esse credimus ad viuorum mortuorúmque iudicium, non in infirmitate quam habuit, sed in sublimitate quam posſidet. Qui enim in infirmitate venit vt redimeret, in potestate venturus est vt iudicet. Sic enim legimus in actibus apostolorum, Cúmq; intuerentur in cœlum euntem illum, ecce duo viri adstiterunt iuxta il- *Act. 1.* los in vestibus albis, qui & dixerunt: Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cœlum? hic Iesus qui assumptus est à vobis in cœlum, sic veniet quemadmodum vidistis B eum euntem in cœlum. Ad hunc ergo aduentum domini nostri Iesu Christi parati simus fratres dilectisſimi, & timeamus ne ille nos non tales inueniat quales voluit inuenire, qui omnia pro nobis est passus, vt nos inueniret tales, quibus non supplicia inferret, sed præmia redderet sempiterna: Ad quę nos dominus ac deus gratia sua adiutos dignetue adducere, cui est gloria in secula seculorum, Amen.

In eodem festo, De symbolo & spiritu sancto, quòd eiusdem sit substantiæ atque deitatis cuius est pater & filius.

Sermo VI.

Sermo CXCIIII.

ORdinem symboli, fratres dilectisſimi, in quo totius fidei nostræ sacramenta cōsistunt, nos adiuuante deo statuimus absoluere. Et quod bene vos meminisse arbitror, quid de patre deo sentire, quid etiam de filio æquè deo sentire debeatis, quantum instructioni vestræ, vt puto opus est, sufficienter ostendimus: nunc restat vt etiam de sancti spiritus deitate dicamus. Hic enim est ordo symboli, vt post patris & filij personam, spiritus sancti confesſio subsequatur. Tunc enim prodest in patrem & filium credidisse, C cnm etiam spiritum sanctum eadem fidei veneratione credideris. Hanc siquidem sanctæ fidei normā ipse dominus noster Iesus Christus instruxit, & nemo nisi impius de ea fidei catholicæ regula dubitat, quā ille dictauit, cui fides ipsa debetur. Ipse ergo dominus noster Iesus Christus, cum iam glorificatus resurrexit à mortuis, in cœlum ascensurus ad patrem, hæc sacramenta fidei *Matth. 28.* discipulis, id est apostolis dereliquit. Ait enim, Euntes baptizate omnes gentes iu nomine patris & filij & spiritus sancti, docentes eos seruare quæcūq; mandaui vobis. Rerum ipsarū docet effectus, vt in vna deitate personarum potentiam credamus, & quemadmodum pater in cuius nomine baptizamnr deus est, ita etiam spiritus sanctus, in cuius nomine baptizamur, deus est: de quo certe beatus Petrus apostolus absolutisſime pronuncia- *Act. 5.* uit dicens ad Ananiam, Cnr tentauit satanas coe tuum, mentiri te spiritui sancto? Et paulò post, Non es mentitus homini, sed deo. Apertisſime quem spirirum sanctū dixerat, hunc postea deum nominauit. Et beatus Paulns *1. Corin. 12.* Apostolus, Nemo potest dicere dominus Iesus, nisi in spiritu sancto. Diuisiones gratiarum sunt, idem vero deus qui operatur omnia in omnibus. Hîc quoq; q̄ euidenter vas electionis, quem spirirum sanctū nouerat, eūdem esse deum dixit ac dominū, operantem ex propria potestate quod vult. Hic est spirtus sanctus, in quē pec- D care adeo sacrilegū est, vt nec hîc nec in futuro iudicio remittatur. Sic enim ipse dominus noster Iesus Christus in enangelio loquitur. Quicunque dixerit veebum *Matth. 12.* contra filium bominis, remittetur illi: qui autem dixerit contra spiritū sanctum, non remittetur ei neque hîc neque in futuro. Hic est spiritus sanctus, quem dominus ascensurus ad patrem discipulis suis repromittit, dicēs, Cum autem venerit paracletus quem ego mittam à pa- *Ioan. 15.* tre spiritnm veritatis, qui à patre procedit, ipse testimonium perhibebit de me. de quo superius ait, Paracletus *Ioan. 14.* autē spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo, ipse vos docebit omnia. Ipse ergo spiritus sanctus, quē mittet pater in nomine meo, qui ex patre procedit, ostēditur vnius cum patre & filio esse substantiæ. Et diligenter attendite quòd ad discipulos suos rursus idem dominus ait, Expedit vobis vt ego vadam. nam si non *Ioan. 16.* abiero, paracletus non veniet ad vos. si autē abiero, mittam eum ad vos. Hoc quod dicitur, mittam, non minorem (quod absit) indicat spiritum sanctum, sed simpliciter absque adulatione vnitatem atque concordiam in- E dicat voluntatis. Attendite autem quod dixit, Expedit vobis vt ego vadam. Nam si non abiero, paracletus nō veniet ad vos. Quomodo expedit discipulis vt ab illis Christus ascendat ad patrem, si minor est ille qui pro Christo ad discipulos est mittendus? Sed expedit discipulis vt ab eis Christus ascendat, quia æqualis est patri & filio spiritus sanctus, qui ad discipulos venturus esse promittitur. Quod autē paracletus dicitur spiritus sanctus, proprietas operationis eius exprimimr. Paracletus *παράκλητος.* enim Græcè, Latinè dicitur cōsolator. Et bene ipse pro Christo ad discipulos mittitue, vt eos consoletur inter omnes tribulationes quas ipsi erant confesſione passuri. His ergo fratres dilectisſimi, diuinarum scripturarū testimoniis instructi, spiritum sanctum deum esse æqualem patri & filio tota fidei perfectione fateamur. Quia enim deum patrem, deum filium, deum spiritum sanctum in scripturis diuinis legimus, quemadmodum nō possumus de patris & filij, ita nec de sancti spirirus deitate dubitare. Absit autem longe à Christianis mētibus polluta gentilis erroris impietas, vt trium in vna confesſione personarum tres deos videamur fateri. Absit F hoc inquam & procul à piorum mētibus exclndatur. Et nos enim iuxta scripturæ sanctæ athoritatem nominum tantummodo ac personarum distinctionem in trinitate facimus, deitatem verò vnā indiuisibilem cōfitemur. ipsa est in patre, ipsa in filio, ipsa in spiritu sancto, vna & perfecta diuinitas. Non ergo tres deos dicimus, quia vnam deitatem fatemur. Non enim obliti sumus diuinam scripturam dicentem, Andi Israël, domi- *Deute. 6.* nus deus tuus vnus est. Et rursus, Dominus deus vnus hic *Deute. 4.* est in cœlo sursum, & in terra deorsum, & non est alius nisi ipse. Non, inquam, obliti sumus vnum Deum esse, quem vrique scriptura dicente cognouimus. Sed inter duos errores & maxime hæreticos ad fidei veritatem dirigimus, vt nec cum gentilibus numerum in deitate faciamus, nec cum Iudæis mysterium in trinitate negemus, sed existere patrem, existere filium, existere spiritum sanctum in personarum proprietate, credētes vnitatem deitatis in trinitate veneremur, id est, vt tres personas, patris scilicet & filij & spiritus sancti, vnum esse dicamus deum, cui est bonor & glotia in secula seculorum, Amen.

In eodem festo de fide catholica,

Sermo VII.

Ser. CXCV. G Rogo & admoneo vos fratres charissimi, vt quicunque vult saluus esse, fidem rectam ac catholicam discat. Ita ergo oportet vnicuique obseruare vt credat patrem & filium & spiritum sanctum. Pater deus, filius deus, spiritus sanctus Deus, sed tamen non tres dij, sed vnus. Qualis pater, talis filius, talis spiritus sanctus. Attamen credat vnusquisq; fidelis quod filius æqualis est patri secundum diuinitatem, & minor est patre secundum humanitatem carnis, quam de nostro assumpsit, spiritus verò sanctus ab vtroque procedens. Credite ergo charissimi in Deum patrem omnipotentem, credite & in Iesum Christum filium eius vnicum, dominum nostrum, credite eum conceptum esse de spiritu sancto, & natum ex Maria virgine, quæ virgo ante partum semper fuit, & absque contagione vel macula peccati perdurauit. Credite eũ pro nostris peccatis passum sub Pontio Pilato, credite eum crucifixum, credite mortuum & sepultum, credite eum ad infernum descendisse, diabolum obligasse, & animas sanctorum H quæ sub custodia detinebantur, liberasse, easq; ad cœlestem patriam perduxisse. Credite eum in cœlis cum carne quam de nostro assumpsit, ascendisse. Credite quòd in dextera sedet patris, credite quòd venturus sit indicare viuos & mortuos. Credite in spiritũ sanctum, credite sanctam ecclesiam catholicam, credite sanctorum communionem, credite remissionem peccatorum, credite vitam æternam. Igitur si quis vult discipulus Christi esse, mandata sua custodiat, humilitatem discat, vt ipse ait, Discite à me quia mitis sum, & humilis corde. Deum corde roget. Quàm multi sunt qui foris videtur se humiliare, intus autem pleni sunt tumore superbiæ? Christus pro nobis humiliauit se, formam serui accepit, factus est obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Pro nobis fratres, vt peccata nostra deleret, carnem humanam assumpsit, natus est ex virgine, positus in præsepio, pannis inuolutus, à Iudæis reprobatus, ab ipsis persecutus, comprehensus, flagellatus, sputis sordidatus, spinis coronatus, clauis crucifixus, lancea perforatus, cruci appensus, aceto cum felle potatus, & inter iniquos reputatus. Et hæc omnia fratres charissimi sustinuit, vt nos de faucibus inferni liberaret. Ergo fratres charissimi, dum tanta & talia dominus pro nobis sustinuit, si ad eum volumus peruenire, vestigia eius debemus sequi, exempla sanctorum imitari. Dominus in euangelio dicit, Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Et alibi dicit: Vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me. Sancti martyres, fratres charissimi, secuti sunt vestigia illius, & calicem quem ipse bibit, biberunt. Petrus apostolus pro nomine Christi crucifixus est, Paulus decollatus, Stephanus lapidatus, & reliqui quamplures pro nomine ipsius sic passi sunt. Ergo fratres crucifigite & mortificate membra vestra quæ sunt super terrã, vt possitis placere illi qui vos creauit. Qui fuit superbus, sit humilis. Qui fuit incredulus, sit fidelis. Qui fuit luxuriosus, sit castus. Qui fuit latro, sit idoneus. Qui fuit ebriosus, sit sobrius. Qui fuit auarus, sit largus. Qui fuit bilinguis, sit beniloquus. Qui fuit detractor aut inuidiosus, sit purus & benignus. Qui aliquando ad ecclesiam tarde veniebat, frequentius ad eam currat. Eleemosynarum copia vnusquisque se redimat, quia sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna peccatum. Decimas annis singulis de omni fructu quod colligitis, ecclesiis & pauperibus erogate. Ieiunium amate, voracitatem & crapulam vini deuitate. Esurientes pascite, sitientes potate, nudos vestite, & qui positi sunt in K carcere requirite, infirmos visitate. Hospites in domos vestras colligite, & pedes eorum lauate, linteo extergite, ore exosculamini, & lecta ipsorum præparate. Non homicidium vllus faciat, non furtum, non adulteria, non periurium, non falsum testimonium dicat, bono- Exod. 20. ret patrem & matrem, vt sit longæuus super terram. Diligat deum plusquam se, amet proximum sicut semetipsum. Quicunque de his supradictis commisit, citò emendet, confessionem donet, veram pœnitentiã agat, & remittentur ei peccata sua. Si hæc quæ suggessi, fratres implere volueritis, remissionem peccatorum promerebimini, & vitam æternam.

Margin notes: Luca 1. & 2. — Matth. 27. — Actor. 1. — Marci 16. — Matth. 11. — Philip. 2. — Luca 2. — Matth. 26. & 27. — Luca 9. — Matth. 19. — Actor. 7. — Coloss. 3. — Eccli. 3. — Matth. 25.

Item in eodem festo alius sermo de indiuidua trinitate & inseparabili vnitate, incipiens: Sancta & diuina eloquia &c. quo sumptus est sermonibus de Verbis apostoli, I.

Item in eodem festo alius sermo incipiens: Exterfilli mi dilecte fili &c. qui sumptus est ex libro contra Felicianum. L

Item in eodem festo Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Erat homo ex Pharisæis Nicodemus nomine &c. quæ sumpta est de expositione doctoris ibidem, & ex sermonibus de Verbis apostoli, xiiij. Ioan. 3.

Item in eodem festo alia homilia de eo quod scriptũ est in euangelio secundum Ioannem, Cum venerit paracletus quẽ ego mittam vobis &c. quæ sumpta est de expositione doctoris ibidem. Ioan. 15.

Dominica prima post festum sanctæ trinitatis, de auaritia vitanda
Sermo I.

Qui deum timetis, non dubito quin verbũ eius Sermo cum timore audiatis, & cum hilaritate facia- CXCVI. tis, vt quod promisit modo speretis, pòst accipiatis. Dominũ modo audiuim° præcipientẽ nobis, Christũ Iesum filium Dei. Præcipit nobis veritas, quæ non fallitur. Audiamus, timeamus, caueamus. Quid ergo præcepit? Dico, inquit, vobis, abstinete ab omni a- Luca 12. uaritia. Quid est ab omni? Quare addidit, ab omni? Po- M test enim & sic dicere, Cauete ab auaritia. Pertinuit ad eum vt adderet ab omni, & diceret, Cauete ab omni auaritia. Quare hoc dixerit, velut occasio ipsa vnde natus est sermo, apparet in sancto euangelio. Interpellauit enim eum quidam contra fratrem suum qui totum patrimonium abstulerat, & fratri suo partem suam non reddebat. Quàm bonam ergo causam habuerit interpellator iste, aduertitis. Non enim rapere quærebat aliena, sed sua à parentibus sibi derelicta quærebat, & ipsa domino interpellato & iudicante poscebat. Habebat inimicum fratrem, sed iustum iudicem inueneral contra inimicum fratrem. Deberet ergo perdere in tam bona causa istam occasionem? Aut quis diceret fratri eius, Redde partem suam fratri tuo, si Christus non diceret? Ille iudex hoc dicturus erat quem forte frater ditior & raptor præmio corrumpebat? Miser ergo & paternis opibus destitutus, tali ac tanto iudice inuento accedit, interpellat, rogat, causam suam breuissime exponit. Vt quid enim opus erat causam protelare, quando ei loquebatur, qui cor poterat videre? Domine, in- Luca 12. quit, dic fratri meo vt diuidat mecum hæreditatem. Non ei dixit dominus, Veniat frater tuus: sed nec misit vt adesset, aut cum adfuisset, interpellatori dixit,

A proba quod dicebas. Petebat dimidiam hæreditatem.
Petebat in terra dimidiam, in cœlo dominus offerebat
totam. Plus dominus dabat quàm ille postulabat. Dic
fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatem. Causa iu-
sta, causa breuis. Sed audiamus & iudicantem & docē-
tem. Homo, ait. homo. Qui enim pro magno habes
istam hæreditatem, quid es nisi homo? Volebat illum
facere aliquid plus quam est homo. Quid plus illum vo
lebat facere, cui volebat auaritiam tollere? Quid eum
Psal.81. plus volebat facere? Dico vobis, Ego dixi, dij estis, & fi-
lij excelsi omnes. Ecce quid eum volebat facere. Inter
Lucæ.12. deos numerare, qui auaritiā nō habent. Homo, quis me
constituit diuisorem inter vos? Et Paulus apostolus ser-
1.Corin.1. uus ipsius quando dicebat, Obsecro vos fratres vt idip-
sum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata: no-
lebat esse diuisor. Denique doluit eos qui ad ipsius no-
men currebant, & Christum diuidebant. Vnusquisque
Vbi suprà. vestrum dicit: Ego sum Pauli, ego Apollo, ego Cephæ,
ego Christi. Diuisus est Christus? Nunquid Paulus pro
vobis crucifixus est, aut in nomine Pauli baptizati estis?
Videte ergo quàm mali sunt homines qui volunt esse
diuisi. Qui noluit esse diuisor, quis me, inquit, constituit
B diuisorem inter vos? Petis beneficium, audi consilium.
Ego dico vobis, Cauete ab omni cupiditate. Forte, in-
quit, tu auarum & cupidum diceres, si quæreret aliena.
Ego autem dico, Cupide & auare non appetas nec tua:
hoc est, ab omni. Cauete, inquit, ab omni auaritia. Ma-
gnum pondus. Si forte hoc pōdus infirmis imponitur,
rogetur vt qui imponit, vires dare dignetur. Non enim
leuiter habendum est fratres mei, quando dominus no-
ster, redemptor noster, saluator noster, qui mortuus est
pro nobis, qui sanguinem suum precium dedit vt redi-
meret nos, aduocatus & iudex noster, nō est leue quan-
do dicit, Cauete. Nouit ille quantum mali sit, nos non
nouimus. Illi credamus. Cauete, inquit. Quid? Vnde? Ab
omni auaritia. Meum seruo, non alienum tollo. Cauete
ab omni auaritia. Non solùm auarus est qui rapit alie-
na, sed ille auarus est qui cupidè seruat sua. Sed si sic cul-
patur qui cupidè conseruat sua, quomodo iudicaturus
est te, cum non solùm seruas tua, sed etiam quæris alie-
na? Da mihi hominem qui cum timore audiuit, Cauete
ab omni cupiditate: & non mihi dicat, Ego homo pau-
per sum, plebeius, mediocris, gregalis: quando me spero
ante iudicem futurum, non timeo istam tentationem,
C cuius periculum ante oculos posuisti. Ecce dico & pau-
peri, quod timere debeat. Vocat te diues & potens, vt
pro illo dicas falsum testimonium: quid facturus es?
Modo dic mihi, Habes bonum peculium, laborasti, ac-
quisisti, seruasti. Exigit ille, Dic pro me falsum testimo-
nium, & tantum & tantum dono tibi. Tu qui non quæ-
ris aliena, dic, absit á me, non quæro quod mihi noluit
deus dare, non accipio, recede à me. Non, inquit, vis ac-
cipere quod do? quod habes tollo. Ecce modo te ꝓba,
modo te interroga. Quid me attendis? Intus attende,
intus vide, intus examina, & constitue te ante te, & in
equuleo præcepti dei extende te, & timore torque te, &
noli te palpare. Respōde tibi, Ecce si hoc quisquam mi-
netur, quid facies? Credo tibi, quia quod cum tanto la-
bore acquisisti, minime perdere vis. Minatur tibi, Nisi
pro me falsum testimonium dixeris, tollo illud: Sed si
pro me falsum testimonium dixeris, do illud. Cauete ab
omni auaritia. O serue meus, dicit tibi deus, quem rede-
mi & liberum feci, quem de seruo fratrē adoptaui, quē
in corpore membrum posuit: audi me, Tollat quod ac-
quisisti, me tibi nō tollit. Ne pereas, seruas tua: Non tibi

dixi, Cauete ab omni cupiditate? Ecce turbaris, ecce flu- D
ctuas. Cor tuum quasi nauis tēpestatibus quatitur. Dor- *Matth.8.*
mit Christus. Excita dormientem, & non pertimescis tem-
pestatem sæuientem. Ipsum excita qui nihil hîc habere
voluit, & totum habēs, qui vsque ad crucem pro te per-
uenit, cuius nudi atque pendentis ossa ab insultantibus
numerata sunt, & caue ab omni auaritia. Parum est aua-
ritia pecuniæ, caue ab auaritia vitæ. Horrenda auaritia,
metuenda auaritia. Aliquando homo contemnit quod
habet: & dicit, Non dico falsum testimonium. Non di-
co, dicis mihi. Tollo quod habes? Tolle quod habeo,
non tollis quod intus habeo. Nō enim pauper remanse-
rat qui dicebat, Dominus dedit, dominus abstulit: sicut *Iob.1.*
domino placuit ita factum est: Ergo sit nomen domini
benedictum: Nudus exij de vtero matris meæ, nudus
reuertar in terram. Nudus foris, intus vestitus. Nudus
foris à pannis & putribilibus pannis, intus vestitus. Vn-
de? Sacerdotes tui induantur iustitia. Sed quid si dicat, *Psal.131.*
cum contempseris ea quæ possides, quid si dicat, occi-
do te? Respōde illi si Christum audisti: Occidis me? Me-
lius tu carnem meam, quàm ego per linguam falsam, a-
nimam meam. Quid facturus es mihi? Occisurus es car-
nem? Exiet anima libera in fine seculi, & ipsam quā con E
tempsit carnem receptura. Quid ergo mihi facturus es?
Si autem falsum testimoniū dixero pro te, lingua mea
occido me, & non in carne occido me. Os enim quod
mentitur, occidit animam. Forte hoc non dicis. Vnde *Sapien.1.*
non dicis? Viuere vis. Vis viuere, cum deus hîc limitem
viuendi constituit: Certe caue ab omni auaritia. Hucus-
que deus voluit vt viuas, quousque iste ad te accesserit.
Forte occisurus est te, vt martyrem faciat. Noli habere
cupiditatem viuendi, & non habes æternitatem moriē-
di. Videtis quia vbique auaritia illa, cum plus volumus
quàm opus est, facit nos peccare. Caueamus ab omni a-
uaritia, si volumus frui æterna sapientia.

In eadem dominica, de Dauid & Isai patre suo, & de Goliad spurio: Sermo II.

IN scripturis diuinis, fratres charissimi, vna ea- *Sermo*
démque persona, prout tempus & locus fuerit, *CXCVIII.*
diuersam significationem habere potest. Nam
beatus Isaac (quod optimè nouit sanctitas vestra,) quan *Gene.22.*
do à patre oblatus est, Christum dominum figurauit:
cum verò filio suo Iacob benedixit, & ad accipiendam
vxorem in Mesopotamiam misit, Iacob typum habuit *Gene.24.*
Christi, & Isaac dei patris imaginem gessit. Iterū beatus F
Iacob qui typum Christi habuit quando vxorem acce-
pit, dei patris figuram gessit. Quando enim beatum Io- *Gene.37.*
seph plus omnibus filiis diligebat, & tunicam ei poly-
mitam fecit, incarnationem domini saluatoris signifi-
cauit. Quomodo ergo tunc factum est, fratres charissi-
mi, in beatis patriarchis, in Isaac videlicet & in Iacob,
ita in Isai patre Dauid figuratum esse cognoscimus.
Quando enim Isai Dauid filium suum mittebat vt re- *1.Reg.17.*
quireret fratres suos, typum dei patris habuisse videtur.
Isai misit Dauid vt requireret fratres suos, & deus pa-
ter misit vnigenitum suum, ex cuius persona scriptum
est, Narrabo nomen tuum fratribus meis. Ad requiren- *Psal.21.*
dos enim fratres suos venerat Christus, quando dice-
bat, Non sum missus nisi ad oues perditas domus Israël. *Matth.15.*
Dixit ergo Isai ad Dauid filium suum, Accipe ephi po- *1.Reg.17.*
lentæ, & decem formellas casei, & vade require fratres
tuos. Ephi, trium modiorum mensura est: & tribus men
suris mysterium intelligitur trinitatis. Bene nouerat
hoc mysterium etiam & beatus Abraham. Denique *Gene.18.*
quando sub ilice Mambræ in tribus personis sacramen-

G tum videre meruit trinitatis, tria sata similæ misceri
præcepit. Tria sata, tres mensuræ sunt. Hanc ergo men-
suram & Isai dedit filio suo. In decem formellis casei,
intelligitur decalogus veteris testamenti. Venit ergo
Dauid cum tribus mensuris & decem formellis casei
vt fratres suos in prælio positos visitaret, quia venturus
erat Christus cum decalogo legis, & mysterio trinita-
tis, vt genus humanum de potestate diaboli liberaret.
Veniente autẽ Dauid, vnus è fratribus increpauit eum
1.Reg.17. dicens, Quare dimisisti pauculas oues illas, & venisti ad
prælium? Frater iste senior qui Dauid typum Christi ge-
rentem, per malitiam increpauit, significauit populum
Iudæorum, qui per inuidiam Christo domino qui pro
salute humani generis venerat, detraxerunt, & multis
frequenter iniuriis affecerunt. Quare, inquit, dimisisti
oues illas, & venisti ad prælium? Quasi non tibi vide-
tur per os eius saluti hominum inuidens diabolus lo-
Matth.18. qui: tanquam si diceret Christo, Quare dimisisti no-
naginta & nouem oues quæ non errauerunt, & veni-
sti vt vnam requireres quæ perierat, & eam de manu
spiritalis Goliæ, id est, de potestate diaboli per crucis ba
culum liberatam, ad ouile proprium reuocares? Quare,
H inquit, dimisisti paucas oues illas? Malo quidem & su-
perbo animo, sed tamen verum dicebat, quia Iesus (si-
cut iam dictum est) dimissurus erat nonaginta & no-
uem oues, vt quæreret vnam, & ad ouile proprium, id
est, ad angelorum consortium reuocaret. Prius tamen
1.Reg.16. quàm veniret Dauid cum iam vnctus esset à beato Sa-
1.Reg.17. muële, sicut & ipse Saüli regi suggessit, & leonem & vr-
sum sine armis occidit. Sed & leo & vrsus ambo ty-
pum diaboli præferebant: qui pro eo quòd de ouibus
Dauid aliquid inuadere ausi sunt, ipsius Dauid virtute
sunt suffocati. Hoc totum fratres charissimi quod tunc
in Dauid legimus figuratum, in domino nostro Iesu
Christo cognoscimus esse completum. Tunc enim &
leonem & vrsum strangulauit, quando ad inferna de-
scendens, omnes de eorum faucibus liberauit. Denique
Psal.21. audi prophetã ex persona domini supplicantem: Erue
à framea animam meam, & de manu canis vnicam
meam. Libera me ex ore leonis. Et quia vrsus in ma-
nu fortitudinem habet, & leo in ore, in istis duabus be-
stiis idem diabolus figuratus est. Hoc ergo ex persona
Christi dictum est, vt vnica eius Ecclesia de manu, id
1.Reg.17. est de potestate vel de ore diaboli tolleretur. Venit er-
I go Dauid, & inuenit Iudæorum populum in valle Te-
rebinthi positum vt contra Allophylos dimicaret, quia
venturus erat verus Dauid Christus, vt de conualle pec
catorum siue lachrymarum humanum genus erigeret.
Stabant autem in valle cõtra Allophylos. In valle erant,
quia eos peccatorũ pondus oppresserat. Stabant enim,
& pugnare contra aduersarios non audebant. Quare
non audebant? Quia Dauid qui typum Christi gerebat,
nondum venerat. Verum est fratres charissimi. Quis
enim contra diabolũ pugnare poterat antequam Chri-
stus dominus genus humanum de potestate diaboli li-
beraret? Dauid enim interpretatur manu fortis. Quid
eo fortius fratres, qui vniuersum mundum vicit, arma-
tus non ferro, sed ligno? Stabant ergo filij Israël contra
aduersarios quadraginta diebus. Quadraginta dies,
propter quatuor tempora, & quatuor partes orbis terræ
vitam præsentem significant, in qua contra Goliad vel
exercitum eius, id est, contra diabolum & angelos eius
Christianorum populus pugnare non desinit. Nec ta-
men vincere posset, nisi verus Dauid Christus cum ba-
culo, id est, cum crucis mysterio descendisset. Ante ad-
uentum enim Christi fratres charissimi solutus erat dia- K
bolus: veniens Christus fecit de eo quod in Euangelio
dictum est, Nemo potest intrare in domũ fortis, & va- Matth.12.
sa eius diripere, nisi prius alligauerit fortem. Venit er-
go Christus, & alligauit diabolum. Sed dicit aliquis, Si
alligatus est, quare adhuc tantum præualet? Verum est
fratres charissimi, quia multum præualet, sed tepidis &
negligentibus, & deum in veritate non timentibus do-
minatur. Alligatus est enim tanquam innexus canis ca-
tenis, & neminem potest mordere, nisi eum qui se illi
mortifera securitate coniunxerit. Iam videte fratres
quàm stultus est homo ille, quem canis in catena posi-
tus mordet. Tu te illi per voluptates & cupiditates se-
culi noli coniungere, & ille ad te non præsumit acce-
dere. Latrare potest, solicitare potest, mordere omnino
non potest nisi volentem. Non enim cogendo sed sua-
dẽdo nocet, nec extorquet à nobis cõsensum, sed petit.
Venit ergo Dauid, & inuenit Iudæorum populum con-
tra diabolum prælia ntem, & cum nullus esset qui præ-
sumeret ad singulare certamen accedere, ille qui figurã
Christi gerebat, processit ad prælium, tulit baculum in
manu sua, & exiit contra Goliad. Et in illo quidem tunc
figuratum est, quod in domino Iesu Christo cõpletum L
est. Venit enim verus Dauid Christus, qui contra spiri- 1.Reg.17.
talem Goliad, id est contra diabolum pugnaturus, cru-
cem suam ipse portauit. Videte fratres vbi Dauid Go-
liad percusserit, in fronte vtique, vbi crucis signaculum
non habebat. Sicut enim baculus crucis typũ habuit, ita
etiam & lapis ille de quo percussus est, Christum domi-
num figurabat. Ipse est enim lapis viuus, de quo scriptũ
est, Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic fa- Psal.117.
ctus est in caput anguli. Quod autẽ Dauid non habens 1.Reg.17.
gladium ascendit super Goliad, & suo eum proprio in-
terfecit gladio, designatum est quòd in aduentu Christi
suo gladio diabolus victus est, qui per nequitiam suam
& iniustam persecutionem quam exercuit in Christum,
omnium in eum credẽtium perdidit principatũ. Quòd
autem arma Goliæ Dauid posuit in tabernaculo suo, ar-
ma diaboli nos fuimus. Sic enim dicit apostolus, Sicut Roman.6.
enim exhibuistis membra vestra arma iniquitatis pec-
cato, ita & nunc exhibete membra vestra arma iustitiæ
deo. Et iterum, Nolite, inquit, exhibere membra vestra Vbi suprà.
arma iniquitatis peccato. Arma enim inimici nostri
misit Christus in tabernaculo suo, quando nos qui do-
mus diaboli fueramus, per ipsius gratiam templum dei
esse meruimus. Nã & vicissim nos in Christo, & in no- M
bis Christus habitare cognoscitur. Quòd autem Chri-
stus in nobis habitet, apostolus probat dicens, In inte- Ephes.3.
riore homine per fidem habitare Christũ. Quòd autem
iterum nos habitemus in Christo, idem apostolus de-
signat dicens, Quotquot in Christo baptizati estis, Chri Galat.3.
stum induistis. Et dominus in euangelio ad discipulos
suos, Ego in patre meo, & vos in me, & ego in vobis. Ioan.14.
Quòd vero non in alio mẽbro, sed in fronte percussus
est, hoc significat, quòd modo in nostris competẽtibus
exercetur, quia quando catechumenus in fronte signa-
tur, spiritalis Goliad percutitur, & diabolus effugatur.
Et quia de cordibus nostris per gratiam Christi diabo-
lum effugatum esse cognoscimus pariter & sentimus,
quantum possumus cum ipsius adiutorio laboremus, ne
malis operibus nostris & impiis vel luxuriosis cogita-
tionibus iterum eum in nos inuitare velimus, vt eo in-
spirante ad æterna præmia fœliciter venire mereamur.
Quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu
sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Item

A *Item in eadem dominica alius sermo de eodem, qui habetur in libro Quinquaginta homiliarum, X X X I.*

Item in eadem dominica homilia de eo quod scriptum est Luca.16. *in euangelio secũdum Lucam, Homo quidam erat diues, & induebatur purpura &c. quę habetur inter sermones de Verbis domini, X X I I I I. & X X V. Et in libro Quinquaginta homiliarũ V I I. Et libro secundo de quæstionibus Euangeliorum X X X V I I I.*

Dominica secunda post festum sanctæ Trinitatis, De plaga dei: Sermo I.

Sermo CXCVIII. CVm regũ lectio legeretur, audiuimus quòd cum dei plaga sæuiret in populo Iudæorũ, angel⁹ domini qui percutiebat steterit iuxta areã Areuna Hiebusæi, & dixit dominus ad 2.Reg.24. angelum, Extende manum tuã super Hierusalẽ, vt disperdam eam. Cúmque extendisset manum angelus, misertus est dominus super afflictionem: & ait angelo percutienti populum, Sufficit nunc: contine manum tuam. Et cessauit plaga à populo. Areuna, fratres charissimi, rex erat Hiebusæorum, & partem aliquam possi- B dere videbatur in Hierusalem, quia licet omnes in circuitu nationes subditæ fuerint regi Dauid, non tamen permisit deus vt Hiebusæi ad integrum delerentur. Rex ergo ille paganus populũ gentium figurabat. Aduertite fratres, quia in Iudæorum terra non inuentus est locus dignus vbi altare domini poneretur, sed in terra gentium locus eligitur, vbi & angelus videtur, & domini altare construitur, & sic ira omnipotentis domini mitigatur. Iam tũc figurabatur quòd in Iudæorum cordibus ad offerendas spiritales hostias locus dignus non posit inueniri, sed gentium terra, id est, Christianorum conscientia eligitur, vbi templum domini collocetur. Quam rem apostolus euidenter ostendit, dum Iudæos Acto.13. increpat dicens, Vobis, inquit, oportuit loqui primùm verbum dei: sed quia vos indignos iudicastis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. hoc est dicere, Quia Christum repulistis, & dignum locum non præparastis in quo altare domini poneretur, in terra gẽtium, id est, in cordibus populorum altare domini collocabimus. 1.Corin.3. Et inde est quod nobis idem apostolus clamat, Templum dei sanctum est, quod estis vos. Et ideo attendite fratres charissimi, quia tunc gentilis regis terra eligi- C tur, quãdo populus Iudæorũ dei plaga percutitur, quod in passione domini videmus esse completum. Nam quando Iudæorum populus crucifigens dominum reprobatur, tunc in area gentium, id est, in omni terra altare domino cõsecratur. Angelus ergo domini in area regis gentilis stetit, & verus angelus, id est Christus, 2.Reg.24. gentium populum visitauit. Rex ergo ipse obtulit beato Dauid aream, & boues ad holocaustum, sed rex Dauid accipere noluit, nisi prius precium daret. Et hoc in aduentu domini saluatoris impletum est, qui gentium corda sibi assumere noluit, nisi prius pro eis preciosum sanguinem daret. Quid ergo dedit? Quinquaginta, inquit, siclos argenti. In quinquagenario numero, & gratia spiritus sancti intelligitur, & peccatorum remissio Acto.2. designatur. Nam quinquagesimo die spiritus sanctus apostolis mittitur: & in veteri testamento quinquagesi- Leuitic.25. mus annus remissioni & indulgentiæ consecratur. Dauid quidem ille argentum dedit, noster verò Dauid (cuius ille typum tenebat) preciosum sanguinem fudit. Ergo vt aream pagani regis Dauid emeret, siclos quinquaginta obtulit: & verus Dauid Christus vt in area gentium altare sibi construeret, quinquagesimo die gratiam spiritus sancti & peccatorum indulgẽtiam dedit. Et ideo fratres quia in nobis & de nobis templum sibi dignatus est facere, in domo sua non patiatur iniuriam: quia si de peccatis nostris iniuriam pertulerit, cito discedit, & væ miseræ animæ de qua ille discesserit. Sine dubio enim qui à lumine deseritur, à tenebris occupatur. Ita ergo cum ipsius adiutorio agere studeamus, vt tam pium dominum non solùm hospitem recipere, sed etiam perpetuum habitatorem habere mereamur, prętante eodem domino nostro Iesu Christo, cui est honor cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Sermo C X C I X. In eadem dominica sermo 2. de quinque Hæresibus. Hunc sermonem habes to.6. fo 8.E. & deinc.

Item in eadem dominica homilia de eo quod scriptum est in euangelio secundum Lucam, Homo quidam fecit cœnam Luc.14. *magnam &c. quæ habentur inter sermones de Verbis domini, X X X I I I. Et libro secundo de quæstionibus Euangeliorum cap. X X X.*

Dominica tertia post festum sanctæ Trinitatis, de iudicio Salomonis, & duabus meretricibus: Sermo I. 3.Reg.3. E

DE duabus meretricib⁹ dilectissimi fratres quæ Sermo CC. ad iudicium Salomonis venerunt, vnde nobis ad vesperam lectio recitanda est, ex quibus vna quæ erat non solum luxuriosa, sed etiam crudelis & impia, clamabat ad regẽ vt diuidi iuberet infantem: Nunc si libenter accipitis, de ipsis quid sancti pa- 3.Reg.3. tres nostri exposuerunt, charitatis vestræ auribus cupimus intimare. Illa enim quæ clamabat vt puer integer seruaretur, ecclesiæ catholicæ typum gerebat: illa alia crudelis & impia quæ clamabat vt puer diuideretur, Arianam hæresim designabat. Catholica enim quasi mater piissima omnibus hæreticis clamabat: Nolite Christum minorem facere patre, nolite vnitatem diuidere, nolite vnum deum diuersis gradibus diuidẽdo veluti idola gentium in vestris cordibus fabricare: totum nobiscum possidete. Si vultis habere pacem, nolite vnitatem scindere. Non enim si vos totum tenueritis, nobis nihil remanet. Tanta est illius omnipotentia, vt cum omnes totum possideant, & singuli totum. Sed impia & crudelis hęresis clamat, non, sed diuidatur. Quid est diuidatur, nisi, non filius æqualis sit patri? F Dum enim filio subtrahit æqualitatem, & bonum omnipotentémque denegauit patrem. Deus enim pater si potuit filium sibi similem gignere & noluit, non est bonus. Si voluit & non potuit, non est omnipotens. Certi estote fratres mei, quia huic sententiæ nullus vnquam Arianorum poterit respondere, sed quotiens constricti fuerint verissima ratione, velut anguis lubricus ad alias quascunque quæstiones callidas & tortuosas refugiunt. Ergo fratres charissimi, testamentum profero, verba testatoris refero. Si habet quod diuidatur, ibi inuenio. Si non habet quod diuidatur, ex ipso testamento illis resisto. O infœlix hæretice, quid habet testamentum? audi, Pacem meam do vobis, pacem relin- Ioan.14. quo vobis. Hæc est Christianorum hęreditas, & quis est ipse testator? Lege testamentum, & inuenis. Cum propheta de domino loqueretur ait, Magnificabitur Mich.5. vsque ad terminos terræ, & iste erit pax. Gloria in ex- Luca.2. celsis deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis: Non diuisoribus sanctæ vnitatis, sed hominibus bonæ voluntatis. Ipse est hæreditas, ipse testator: ipsum quæris diuidere. Quid partiris vnum? Si vnum diuiseris,

G integrum nihil habes. O Ariana hæresis crudelis & im-
3 Reg. 3. pia erubesce. Iudicante Salomone, meretrix ne vnum
viuum, ne vndecunque conceptum etiam natum pro-
deret, non dimisit diuidi filiũ suum, & tu diuidis deum
tuum? Illa etsi meretrix, tamen pia, quia mater: Tu hæ-
resis impia, quia non mater. Quod paris præfocas, quod
non parturis congregas. Viscera tua duruerunt, illius
tremuerunt. Quid dicit illa, quæ typum gerebat catho-
licæ matris? Date illi puerum, & nolite diuidere eum.
Filius meus est, sed melius ad illam migret natus,
migret totus, tamen apud me maneat maternus affe-
ctus. Date illi puerum, non auferantur vota, membro-
rum illius integritas non diuidatur, ne mihi pietas au-
feratur. Quod dicit, date illi puerum, & nolite diuide-
re, ecce & ego dico: Totum posside, & noli diuidere
deum. Non, inquit, sed si vis habere pacem, diuide hæ-
reditatem. Sine prẹiudicio dico. Et quomodo habeo
Ioan. 14. diuidere? Audi, Pater maior me est, filius minor, spiri-
tus creatura. O partes, ô iustitia, ô æquitas. Facio par-
tem, quia diuido pacem. Si enim fracta fuerit pax, iam
nõ est pax. Sed quomodo apud te pax illibata est, apud
H quem fides integra non est? Vnde quia mecum vis pos-
sidere, & pacem vis diuidere, hæreditatem non vis di-
uidere? Postremò si more tuo non paci sed perfidiæ stu-
des, vade interpella iudicem Christum, videamus quid
tibi dicturus est. Dic ei quod in euangelio dictum est,
Luc. 12. Domine dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatẽ.
Sine dubio respõdet tibi: Amice, quis me constituit iu-
dicem aut diuisorem? Vis diuidere pacem, & quæris ha-
bere iudicem pacem? Index tuus nolo esse. Pax sum, cõ-
sentientibus assideo, litigantes fugio. Si enim omnibus
Christianis meis per vnam voluntatem vnum cor ha-
Act. 4. bere concedo, quomodo inter me & patrem diuido
vnitatem, qui omnibus fidelibus meis vnum cor & v-
nam tribuo charitatem? Quid ait dominus Philippo?
Ioan. 14. Tanto tempore vobiscum sum, & non cognouistis me?
Philippe, ego veni patri meo te adiungere, tu noli me
separare. Quid quæris quasi alterum præter me? Qui me
videt, videt & patrem. Tanta est in nobis similitudo,
tanta vnitas, tanta charitas, vt ego in patre sim, & pater
in me. Per quam vnitatem vos dominus sibi iungere
& conseruare dignetur: Præstante eodem domino no-
stro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto viuit
& regnat in secula seculorum, Amen.

I *In eadem dominica, de Heliæ*
Sermo II.

Sermo CCI. IN lectionibus quę nobis diebus istis reci-
tantur, fratres charissimi, frequẽter admo
nui vt non sequamur literã occidentem,
& viuificantem spiritũ relinquamus. Sic
enim apostolus ait, Litera enim occîdit,
2. Cor. 3. spiritus viuificat. Si enim hoc tantũ volumus intelligere
quod sonat in litera, aut paruam aut propè nullam ædi-
ficationem de diuinis lectionibus capiemus. Illa enim
omnia quæ recitãtur, typus erant & imago futurorum.
In Iudęis enim figurata, in nobis gratia dei donante cõ-
pleta sunt. Beatus enim Helias typũ habuit domini sal-
3. Reg. 19. uatoris. Sicut enim Helias à Iudæis persecutionem pas-
sus est, ita & verus Helias dominus noster ab ipsis Iudęis
reprobatus est & contẽptus. Helias reliquit gentem suã,
& Christus deseruit synagogam. Helias abiit in desertũ,
& Christus venit in mundum. Helias in deserto cor-
uis ministrantibus pascebatur, & Christus in deserto
mundi huius gentium fide reficitur. Corui enim illi qui
beato Heliæ iubente domino ministrabant, gentium
populum figurabant. Propterea & de gentium ecclesia K
dicitur, Nigra sum & formosa filia Hierusalem. Vnde *Cantic. 1.*
est ecclesia nigra & formosa? Nigra per naturam, for-
mosa per gratiam. Vnde nigra? Ecce in iniquitatibus *Psal. 50.*
conceptus sum, & in delictis peperit me mater mea.
Vnde formosa? Asperges me hyssopo, & mundabor: la-
uabis me, & super niuem dealbabor. Vnde nigra? Apo-
stolus dicit, Video aliam legem in membris meis repu- *Roman. 7.*
gnantem legi mẽtis meæ, & captiuum me ducentem in
lege peccati. Vnde formosa? Quis me liberabit de cor-
pore mortis huius? Gratia dei per Iesum Christum do-
minum nostrum. Vere ecclesia gentium coruis similis
erat, quando viuentem dominum contemnebat, & an-
te acceptam gratiam velut morticinis cadaueribus ido-
lis ministrabat. Post hæc iubetur Helias proficisci in
Sareptam Sidoniorum, vt ibi pascatur à vidua. Sic enim
ad eum dominus dixit, Vade in Sareptã Sidoniæ: ego *3. Reg. 17.*
mandaui viduæ, vt te pascat ibi. Quomodo & per quẽ
mandauit deus viduæ, cum prope nullus tũc alius esset
propheta cũ quo deus manifestius loqueretur nisi bea-
tus Helias? Quia licet essent eo tempore aliqui de filiis
prophetarum, ita persecutionem Iezabel metuebant, vt
vix vel absconditi euadere possent. Ego, inquit domi-
nus, mandaui viduæ. Quomodo mandat dominus, nisi
inspirãdo quod bonum est intus in anima per gratiam
suam? Ac sic omnis homo qui boni aliquid operatur,
deus illi loquitur intus. Nemo ergo de se, sed de domi- *1. Cor. 1.*
no glorietur. Nunquid tunc in Iudæa non erant multæ
viduę? Et quid fuit quòd nulla Iudæorum vidua beato
Heliæ cibum meruit ministrare, sed ad viduam genti-
lem mittitur, vt ab ipsa pascatur? Vidua enim ista ad
quam propheta mittitur, typum ecclesiæ gerebat, sicut
& corui illi qui Heliæ ministrauerant, figuram gentium
habuerunt. Venit ergo Helias ad viduam, quia Christus
venturus erat ad ecclesiam. Sed videamus fratres dile-
ctissimi vbi beatus Helias viduam illam inuenit. Exie-
rat enim vt aqua se lauaret, & ligna colligeret. Quid e- *3. Reg. 17.*
nim aqua & quid ligna significet, videamus. Satis enim
ista duo ecclesiæ & amica & necessaria esse cognosci-
mus, id est, lignum & aquam. Denique sic scriptum est,
Et erit tanquam lignum quod plantatum est secus de- *Psal. 1.*
cursus aquarũ. Nam in ligno crucis mysterium, in aqua
ostenditur baptismatis sacramentum. Exierat ergo vt
colligeret duo ligna. Sic enim respondit beato Heliæ, M
cum ab eo cibum peteret. Dixit enim, Viuit dominus, *3. Reg. 17.*
quia non habeo nisi pugillum farinæ, & modicum olei
in vase, & ecce ego exeo vt colligã duo ligna, & faciam
mihi cibum & filio meo, & manducabimus, & morie-
mur. Sicut ergo supra dixi, vidua illa typũ habebat ec-
clesiæ, filius viduæ figuram gerebat populi Christiani.
Veniente ergo Helia exiit vidua colligere duo ligna.
Videte fratres, quia non dixit tria, nec quatuor, nec vnũ
tantummodo lignum, sed duo ligna colligere voluit:
Ideo duo ligna colligebat, quia in typo Helię Christum
excipiebat. Duo ligna volebat colligere, quia crucis my-
sterium desiderabat agnoscere. Crux enim domini sal-
uatoris duob' lignis aptata est. Ideo duo ligna collige-
bat vidua illa, quia in illum qui in duobus lignis pepen-
dit, creditura erat ecclesia. Dixit ergo vidua illa, Colli-
go duo ligna vt faciam cibum mihi & filio meo, & mã-
ducabimus & moriemur. Verum est, fratres dilectissi-
mi. Nemo in Christum crucifixum credere merebitur,
nisi huic seculo moriatur. Nam quicũq; corpus Christi
dignè manducare voluerit, necesse est vt moriatur prę-
teritis, & viuat futuris. Vidua ergo illa, sicut diximus,
ecclesiam

A ecclesiam figurabat, filius viduæ typum gentilis populi præferebat. Filius viduæ defunctus iacebat, quia & filius ecclesiæ, id est, populus gentiũ multis peccatis & criminibus mortuus est. Orante Helia filius viduę suscitatur, veniente Christo filius ecclesię, id est, populus Christianus de carcere mortis reducitur. Helias inclinatur in oratione, & viuificator viduæ filius: & Christus procũbit in passione, & suscitator populus Christianus. Quòd autem tribus vicibus beatus Helias ad resuscitandum puerum incuruatus est: hoc etiam antequã ego dicam, credo quòd charitatis vestræ præuenit intellectus. Nam quòd tribus vicibus inclinatur, mysterium trinitatis ostenditur. Viduæ enim filium, id est, populum gentium, nec solus pater sine filio, nec pater & filius sine spiritu sancto, sed tota trinitas suscitauit. Deniq; hoc etiam in sacramento baptismatis demonstratur, dum tertia vice vetus homo mergitur, vt nouus surgere mereatur. Post

3.Reg.18. hæc ostendit se beatus Helias regi, & ascendit in montem Carmeli, & posuit caput suum inter genua sua, & orauit vt dominus daret pluuiam super terram. Et dixit ad puerum suum, Respice contra mare. Et renunciauit puer se penitus nihil vidisse. Et ait illi, Vade & consi-

B dera septies. Septima autem vice renunciauit & dixit, Video nubeculam paruulam quasi vestigium hominis ascendentem de mari. Et subitò cõtenebrati sunt cœli, & facta est pluuia magna. Helias ergo (sicut diximus) figurã habuit domini saluatoris. Helias orauit & sacrificium obtulit, & Christus pro vniuerso mundo seipsum immaculatum sacrificium tradidit. Helias orauit in monte Carmeli, & Christus in monte Oliueti. Helias orauit vt pluuia in terram veniret, & Christus vt in cordibus humanis gratia diuina descenderet. Quòd autem dixit Helias ad puerum suum, Vade & considera septies: septiformem sancti spiritus gratiam quæ danda erat ecclesiæ designabat. Et quia ipse dixit se vidisse nubeculam paruulam ascendentem de mari, carnem Christi figurabat, quæ in mari mundi istius nascitura erat. Quamobrem ne forte aliquis dubitet, nubem illam vestigium hominis habuisse dixit: illius vtique hominis

Matth.16. qui dixit, Quem dicunt homines esse filium hominis? Sicut ergo orante Helia post tres annos & sex menses pluuia de cœlo descendit: ita & in aduentu saluatoris tribus annis & sex mensibus (quibus prædicare dignatus est) pluuia verbi dei totum mundum feliciter irri-

C gauit. Et sicut tunc in aduentu Heliæ omnes sacerdotes idolorum interfecti sunt & deleti, ita in aduentu veri Heliæ, id est, domini nostri Iesu Christi, obseruatio sacrilega paganorum destructa est. Hæc breuiter charitatis vestræ sensibus intimantes, velut pauca capitula quasi quædam indicula fidei vestræ oculis demonstramus, per quæ sancta desideria vestra ad perscrutanda diuina mysteria salubriter incitentur. Et vt spiritale pabulum sanctis animabus vestris iugiter ruminandum salubri consilio procuremus, ne forte de memoria excidat, si iubetis, recapitulationẽ ex his quæ dicta sunt faciamus. Sicut ergo supra diximus, sanctum Heliam intelligite typum habuisse domini saluatoris. Deniq; sicut domi-

Mar.15. & 16. nus postea quàm multas virtutes exercuit, postea quàm passus est resurrexit & ascendit in cœlum, ita & Helias

4.Reg.2. post mirabilia quæ per eum deus fecit, igneo curru ele-

3.Reg.19. uatur ad cœlum. Quòd Helias deseruit Iudæam, significauit quòd Christus reliquerit synagogam. Corui qui

3.Reg.17. Heliæ ministrauerunt, sicut iam dictum est, figuram gentilis populi monstrauerunt. Vidua illa quæ eum in Sarepta suscepit, typum gessit ecclesiæ. Duo ligna quæ

colligebat, crucis mysterium figurabant. Hæc ergo fra- D tres charissimi si syncera (sicut credimus) benignitate suscipitis, & velut munda animalia assidua cogitatione in vestris cordibus ruminatis, implebitur in vobis illud quod scriptum est, Thesaurus desiderabilis re- Prouer.21. quiescit in ore sapientis: Regnãte ipso deo nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Dominica quarta post festum sanctæ Trinitatis, de eo quod scriptum est in Euangelio secũdum Matthæum, Nolite iudicare vt non iudicemini &c. Matth.7.

Sermo I.

AVdiuimus euangelistam dicentẽ, fratres cha- Sermo rissimi, Nolite iudicare, vt non iudicemini. CCII. Quid est hoc fratres, cum ipse dominus in alio loco euangelij dixerit, Nolite secũdum Ioan.7. faciẽ iudicare, sed iustũ iudiciũ iudicate? Et alibi dicatur, Iudiciũ verũ iudicate? Non enim sibi diuina lectio Zacha.7. contraria esse potest, sed intellectũ sobrium quærit. In conuersatione humana dilectissimi fratres sunt aliqua quæ rationabiliter reprehenduntur: sunt verò quędam quę non sine peccato iudicantur. Aperta enim mala & iudicari & argui debent: illa verò quæ ignoramos, E & vtrum bono an malo animo fiant, scire non possumus, iudicare penitus nõ debemus. Verbi gratia: Vides hominem frequentius ieiunantem? congaude, & noli nimis laudare, quia potest hoc & pro humana gloria fieri. Sed & noli vituperare, quia potest & pro deo & pro animæ remedio ieiunare. Vidisti alium indicto publico ieiunio velle prandere? cum dilectione admone. Si dixerit pro stomachi lassitudine se ieiunare non posse, crede, & noli iudicare, quia vtrunque potest fieri, vt per gulam vel luxuriam prandere velit, & præ infirmitate ieiunare non possit. Vidisti alterum subditis suis cum seueritate disciplinam imponere, & indulgentiam tardius dare? noli iudicare crudelem, quia forsitan non hoc facit morbo iracundiæ, sed zelo disciplinæ & amore iustitiæ: propter illud quod scriptum est, Zelus domus tuæ comedit me. Forte aliquis vicinus Psal.68. aut amicus tuus dum animum suum habet in rebus fatis sibi necessarijs occupatum, tardius te salutauerit, aut tardius occurrerit quàm debuit, noli eum superbũ iudicare, noli malignũ credere, sed magis hoc aut per obliuionem aut per negligentiam, quàm per despectum vel superbiam factum crede: quia forte & tibi hoc (vt est F humana fragilitas) frequenter euenit, vt in rebus aliis nimis intentus, aliquid minus cautè ac minus solicitè fecisse videaris, & tamen noluisti te pro hac re malo animo iudicari. In istis ergo & in his similibus quæ vtrum bono an malo animo fiant, scire non possumus, melius est vt ad partem dexteram nostrum animum declinemus: quia tolerabilius est nos in hoc præfiniri, vt eos qui mali sunt bonos esse credamus, quàm ex consuetudine iudicandi etiam de bonis quod malum est suspicemur. De istis ergo quæ sunt deo nota, & nobis incognita, periculose nostros proximos iudicamus. De ipsis enim dominus dixit, Nolite iudicare, vt non Matth.7. iudicemini. De illis verò quę aperta sunt & publica mala, iudicare & redarguere cum charitate tamen & amore & possumus & debemus, odio habentes non hominem sed peccatum, non vitiosum sed vitium, detestantes morbum potius quàm ægrotũ. Nam publicus adulter, raptor, assidue ebriosus, proditor, superbus, si iudicati vel castigati non fuerint, implebitur in eis illud quod beatissimus martyr Cyprianus de talibus, dixit: Cyprianus.

G Qui peccantem verbis adulantibus palpat, peccati fomitem subministrat. Ad hanc rem pertinet, fratres charissimi, etiam illud quod in hac ipsa euangelica lectio-
Math. 7. ne audiuimus. Quid enim vides festucam in oculo fra-
& Luca. 6. tris tui, & trabem in oculo tuo non vides? Vidisti hominem subitò irasci, noli continuò iudicare, sed expecta paululum, forsitan quàm velociter irascitur, tam celeriter mitigatur. Quid tamen festuca, quid trabes significet, videamus. Subita enim iracundia, festuca est: ira verò quæ in longum tempus protrahitur, dum per odium fallis suspicionib' nutritur, trabes efficitur. Citò ergo irasci, & cito placari, festuca est: iracundiam diu in corde tenere ac seruare, trabes est. Ergo iracundia inueterata conuertitur ad trabem. Et qua fronte ille qui odium seruat in corde, illum iudicare præsumit, in cuius oculo non trabem sed festucam esse cognoscit? Nam cordis oculum festuca turbat, trabes excæcat. Quod dixi charissimi, scripturarum debeo testimoniis approbare. Quomodo ira cordis oculum turbat, audi
Psal. 6. psalmistam dicentem, Turbatus est, inquit, præ ira oculus meus. Quomodo autem odium oculum cordis ex-
1. Ioan. 2. cæcat, Ioannes euangelista testatur, Qui, inquit, odit fra-
H trem suum, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quò vadat, quoniam tenebræ obcæcauerunt oculos eius. Secundum hæc ergo per subitaneam iram cordis oculus turbatur, per odium lumen charitatis extinguitur. Ergo fratres charissimi capitula vobis quædam & indicula qualiter hæc intelligere & accipere debestis, insinuo. Nam vos deo propitio melius hæc capere & obseruare potestis. Vt hęc quę dixi, tenacius vestris cordibus inserantur, breuiter repeto quod suggessi. In his enim rebus, sicuti iam supra dixi, periculose alios iudicamus, de his quæ dubium est vtrum bono vel malo animo fiant, id est, ieiunare, vigilare, eleemosynas facere, à vino & carnibus vel abstinere vel non abstinere, & reliqua his similia, quæ & pro deo & pro humana gloria fieri possunt. Et quia ignoramus quo animo fiant, iudicare penitus non debemus. Propterea hęc
Matth. 7. dicit dominus, Nolite iudicare, vt non iudicemini.
2. Timo. 4. Propter apertam verò iniquitatem dictum est: Argue, obsecra, increpa, cum omni patientia & doctrina. Et
Ioan. 7. illud quod supra memorauimus, Iustum iudicium iudicate. Hæc enim fratres charissimi si diligenter (sicut credimus) considerare & cum grandi solicitudine deo
I donante obseruare volumus, nõ de paruo peccato cum dei adiutorio liberamur. Maxima enim pars generis humani indiscreto iudicio ad reprehendendum prompta & parata esse probatur, cum tamen non ita se velit ab aliis iudicari, quomodo vult alios iudicare. Propter
Eccli. 11. hoc scriptura diuina admonet dicens: Prius quàm interroges, ne vituperes quenquam: & cum interrogaueris, corripe iuste. Omnis homo prius se vult interrogari, & postea si reus est, patienter tolerat reprehendi. Et quicquid nobis omnes volumus ab aliis fieri, iustum est vt hoc in aliis studeamus implere. Prius cum patientia interrogemus, & soliciti simus, & cum aliquid certius agnouerimus, tunc aut si mala sunt, reprehendere: aut si bona, defensare valeam': propter illud quod
Matth. 7. scriptum est, Omnia quæcunque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis similiter. Hæc est enim lex, & prophetæ. Et ideo cõuersi ad dominum, eius imploremus auxilium, vt ipse nobis & veram discretionem & perfectam charitatem præstare pro sua pietate dignetur: cui est gloria & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

In eadem dominica de misericordia & indulgentia: K

Sermo II.

INter omnia quibus humana indiget fragili- *Sermo*
tas, maxime necessaria est misericordia: quia *CCIII.*
quanto fragilior est corrupta natura, tanto maiore indiget prouidentia beneficij. Et ideo fratres, quia sine hac vita nostra subsistere non potest, discamus quomodo in nos primùm diuinam prouocemus clementiam, vt secundum multitudinem miserationum suarum, nostræ miseriæ subuenire dignetur, quatenus in præsentis vitæ cursu vitemus nostræ salutis damnum, & in futuro interitum possimus euadere perpetuũ. Ad hoc enim impetrandum dilectissimi, sicut nobis scriptura sacra ostendit, præcipuum est misericordiæ bo-
num: de qua ipse Saluator ait, Beati misericordes, quo- *Matth. 5.*
niam ipsi misericordiam consequentur. Non potest peccator misericordiam à deo sperare, qui misericordiam non facit peccantibus in se. Ergo dimittat homo temporale debitum, vt mereatur recipere æternale bonum. Si animas nostras cupimus peccatorum sordibus emundari, misericordiam in nos peccantibus non negemus, vt in die retributionis ad promerendam dei
misericordiã, misericordiæ operibus adiuuemur. Quo- L
modo misericordiã à deo expectat vel sperat, qui crudelis est in conseruos suos? Si quis cupiat deum sibi misereri, ita & misereatur debitoribus suis. Certissimè indulgentiam spectare poterit, qui aliis indulgere nouit. Ad misericordiæ opus optimè nos in Euãgelio domi-
nus exemplo roborauit, vbi ait, Estote ergo misericor- *Luca. 6.*
des, sicut pater vester cœlestis misericors est, qui so- *Matth. 5.*
lem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Omnis misericordia facit locum vnicuique secundum meritum operum suorum. Qui facit misericordiam, deo offert sacrificium satis placabile. In iudice misericordia & disciplina debet esse, quia vna sine altera bene esse non poterit. Misericordia sola si fuerit, securitatem faciet peccandi subiectis. Iterum si disciplina semper aderit, vertitur animus delinquentis in desperationem, & iudex non merebitur à deo misericordiam, sed hanc misericordiam à seipso debet homo incipere. Quomodo in aliis est misericors, qui in seipso crudelis est? In seipso crudelis est, qui sibi perpetuas peccatis suis præparat flammas. Bene misericors est, qui à seipso incipit, & se diligenter custodit ne pu-
niatur cum diabolo, & sic aliis pręstet quod sibi bonum M
esse prospicit. Per indulgentiam autem docuit nos dominus quomodo possimus impetrare misericordiam
ab illo, cum in euangelio ait, Dimittite, & dimittetur *Luca. 6.*
vobis. Item, Si dimiseritis hominibus peccata eorum, *Matth. 6.*
dimittet & vobis pater cœlestis peccata vestra. Si non dimiseritis hominibus, nec pater vester cœlestis dimittet vobis peccata vestra. Hæc quoq; vera sententia, magnam super nos misericordiam sonat his qui eam rectè intelligere possunt. Igitur ex nostro iudicio iudicat nos deus. Quodammodo in potestate nostra est quomodo iudicemur à iudice. Si misericorditer iudicemus in nos delinquentibus, misericorditer iudicat deus de nobis in se peccantibus. Intendamus ergo in exemplum
illius, sicut doctor gentium nos admonens ait, Donate *Coloss. 3.*
vobismetipsis si quis aduersus aliquem habet querelam. sicut deus in Christo donauit vobis, ita & vos facite. hoc est, quomodo deus in Christo nobis peccata donauit, sic etiã nos qui in nos peccant dimittamus. Item
alibi idem apostolus ait, Nulli malum pro malo redden- *Roman. 12.*
tes. Et alio loco, Noli vinci à malo, sed vince in bono malum.

A malum. Sciẽdum est certissimè quòd vnusquisq; talem indulgentiam accepturus est à deo, qualem & ipse dederit proximo suo. Tunc oratio nostra pro peccatis nostris ad aures omnipotentis dei citò perueniet, si delinquentium preces in nostris auribus acceptabiles erunt. Qui clementer peccantibus ignoscere nouit, clementiam diuinæ pietatis certissimè accipiet. Vnde & scri- Prouer.22. ptum est, Qui pronus est ad misericordiam, benedictus à domino. Sic enim remittitur nobis, vt nos remiserimus eis qui nobis quacunque malignitate nocuerunt. 4. sen dist. Multa itaq; genera sunt miserationũ, quæ cum facimus 25.c.Multa. adiuuamur vt dimittantur nobis nostra peccata. Sed ea nihil est maius, qua ex corde dimittimus quod quisque Matth.25. peccauit. Non solùm enim qui dat esurienti cibum, sitienti potum, nudo vestimentum, peregrinantibus hospitium, & cætera huiusmodi, verùm etiam qui dat ve- 45.dist. ca. niam peccanti, eleemosynam dat: Et qui emendat ver- Et qui. bere in quem potestas datur, vel coërcet aliqua disciplina: & tamen peccatum eius qui ab illo læsus aut offensus est, dimittit ex corde, vel orat vt ei dimittatur: non solùm in eo quod dimittit atq; orat, verùm etiam in eo quod corripit & aliqua emendatoria pœna plectit, ele- B emosynam dat, quia misericordiã præstat. Proinde fratres obsecro vt ante omnia misericordiæ operam detis, & in quibuscunq; possitis proximos vestros adiuuetis. Ad indulgendum quoque proximis vestris delicta eorum prompti sitis, vt peccatorum vestrorum veniam pro hoc ab omnipotente iudice adipisci valeatis, & vitam æternam cum sanctis omnibus in cœlesti regno perpetualiter habere mereamini, prçstante domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus per omnia secula seculorum, Amen.

In eadem dominica de eo quod scriptum est de sancto
4.Reg.2. *Helisæo, Ascende calue &c.* *Sermo III.*

Sermo CCIIII. 4.Reg.2. CVm diuina lectio legeretur, audiuimus quòd prætereunte beato Helisæo, pueri irridentes clamauerunt, Ascende calue. Ob quam rem orante Helisço, egressi sunt duo vrsi de saltu, & lacerauerũt quadragintaduos pueros. Inimici dei, & hostes animæ suæ immũdissimi Manichæi, qui scripturam veteris testamenti non solum recipere nolunt, sed etiam rabido ore blasphemare præsumunt, solẽt dicere: C Quæ fuit tanta crudelitas in Helisæo, vt propter iocularia verba infantum, quadragintaduos pueros fecerit lacerari? Et ideo qualiter eorũ insaniæ respondendum sit, breuiter charitati vestræ suggeremus. Tempore illo quo beatus Helisæus in Iudæa fuit, tam ille quàm reliqui prophetæ non solùm non honorabantur ex maxima parte populi, sed etiam irrisui & opprobrio habebantur, & velut insani atque arreptitij credebantur: intantum vt eo tempore quo beatus Helisæus vnum de filiis prophetarum mitteret vt Iehu vngeret in regem, 4.Reg.9. principes qui sedebant cum Iehu, dixerint: Quid ad te venit insanus iste? Prophetam domini videbant, & eum esse arreptitium blasphemabant. Nam illo tempore sancti Prophetæ ita in grandi contemptu & opprobrio habebantur, vt etiam beato Helisæo qui tanta miracula faciebat, sicut supra diximus, pueri indisciplinati clamarent, Ascende calue, ascende calue. Quam 4.Reg.2. rem etiam parentibus suis instigantibus fecisse credendi sunt. Manifestè pueri illi non clamarent, si hoc eorum parentibus displiceret. Dolens ergo beatus Helisæus de interitu populi, imò sanctus spiritus per beatum Helisæum volẽs reprimere superbiam Iudæorum, fecit venire duos vrsos, & lacerauerunt quadragintaduos pueros: vt percussis paruulis, maiores reciperent disciplinam, & mors filiorũ fieret disciplina parentum, & prophetam quẽ mirabilia facientem nolebant amare, discerent vel timere. Sed ita perseuerauerunt Iudæi in malis suis, vt sibi de medicamentis vulnera facerent, & inde acquirerent mortem, vnde poterant obtinere salutem. Conuerterunt enim sibi lucem in tenebras, & dulcedinem in amaritudinem commutauerũt. Deniq; impletum est in illis quod scriptum est, Percussi filios Hiere.2. vestros, & disciplinam non recepistis. Nemo ergo beato Helisæo ore vipereo derogare præsumat, quia hoc quod de pueris illis factũ est, non tam ipse propria virtute, quàm per illũ spiritus sanctus fecisse credendus est. Sed hoc, sicut dixi, pro grandi pietate & ineffabili misericordia factũ est, vt quia deo (humiliter prædicantibus prophetis) Iudæi nolebant credere, vel cũ seueritate vindictam irrogantem metuerent: & timentes mortem corporum, vel sic salutem requirerẽt animarum. Quam rem non solùm in veteri testamento, sed etiam in nouo per beatum Petrum apostolũ in Anania & Sapphira Acto.5. legimus fuisse completam. Quos ideo Petri sententia damnauit, vt nullus in oblationibus vel muneribus suis E spiritui sancto mentiri præsumat. Et quidẽ fratres charissimi secundum literam ita credendum est, vt supra suggessimus, quòd beatus Helisæus nõ iracundiæ morbo commotus, sed zelo dei succensus, ad corrigendum populum Iudæorum paruulos permisit lacerari, non vt vindicaret, sed potius vt illos corrigeret. tamen in hoc facto etiam passio domini saluatoris præfigurata fuisse euidenter ostẽditur. Nã quomodo pueri illi indisciplinati clamauerunt beato Helisæo, Ascende calue, ascẽde 4.Reg.2. calue: ita & insensati populi Iudçorum, Helisço Christo tempore passionis voce sacrilega clamauerunt, Cruci- Luca.23. fige crucifige. Quid est, ascende calue, ascẽde calue, nisi ascende crucem in loco Caluariæ? Et hoc attendite fratres, quia sicut sub Helisæo quadragintaduo pueri lacerati sunt, ita & post quadragintaduos annos passionis dominicæ, venerunt duo vrsi, Vespasianus & Titus. Et hoc considerate fratres, quia in solennitate paschali facta est obsidio Iudçorum, vt iusto dei iudicio ex omnibus prouinciis congregati Iudçi, in ipsis diebus pœnam sibi debitam sustinerẽt, in quibus verum Helisæum dominum & saluatorem nostrum in cruce suspenderant. F Illo enim, id est, quadragesimosecundo anno à die passionis domini nostri, quasi diuina manu acti Iudçi, Hierosolymis sicut solebant ad celebrandum pascha conuenerant. In historiis legimus, quòd tunc tricies centena milia hominum ex Iudæis Hierosolymis fuerint congregata, ex quibus ferro & fame vndecies centena milia leguntur esse consumpta, & centum milia iuuenum Romam perducti sunt in triumphũ. Duobus enim annis obsessa est ciuitas illa, & tanta multitudo mortuorũ de ciuitate proiecta est, vt muris ipsa cadauera coæquarentur. Istam ergo vastationem figurabant illi duo vrsi, qui quadragintaduos pueros propter irrisionẽ beati Helisæi lacerasse dicuntur: & impletum est quod dixerat Psalmus, Exterminauit eam aper de sylua, & singularis Psal.79. ferus depastus est eam: quia sicut dictum est, post quadragintaduos annos à duobus vrsis Vespasiano & Tito gens illa sacrilega quod merebatur excepit. Et quia infœlices Iudæi propter superbiam repudiari & despici, ac per totũ mundũ dispergi meruerunt, nos quibus tanta beneficia pietas diuina concessit, cum omni humilitate fidem rectam tenentes, & vt superbia in nobis locũ

G inucuire non posit, charitatem integram cũ omnibus
hominibus conseruantes, vsque ad finem vitæ nostræ
mundo corde & casto corpore seruire domino laboremus,
vt post laborem bouorum operum, illam desidera-
Math.5. bilem vocẽ audire mereamur, Euge serue bone & fide-
lis, intra in gaudiũ domini tui. Quia bene administra-
sti vitam temporaneam, accipe sempiteruam. Quia cu-
stodisti precium sanguinis mei, sume consortium regni
mei. Ad quod regnum vos pietas diuina perducere di-
gnetur, Quæ viuit & regnat in secula seculorũ. Amen.

Item in eadem dominica homilia de eo quod scriptum est
Luca.6. *in euangelio secundum Lucam, Remittite & remit-*
tetur vobis &c. quæ habetur in libro Quinquaginta
homiliarum, XXIX.

Dominica quinta de eo quod scriptum est in euangelio se-
Math.19. *cundum Mathæum, Si vis venire ad vitam, serua*
mandata &c. *Sermo I.*

Sermo CCV. EVangelica lectio quæ modo personuit in au-
ribus vestris, fratres, auditorem magis atq; fa-
ctorẽ, quàm expositorẽ desiderat. Quid hac
luce clarius, Si vis venire ad vitã, serua mãda-
H tum? Quis est qui nolit vitam, & tamen qui velit seruare
mandatum? Si mandata seruare non vis, quare vitam
quæris? Si ad opus piger es, quare ad mercedẽ festinas?
Dixit se ille diues adolescens seruasse mandata. Audi-
uimus præcepta maiora: Si vis perfectus esse, vnum ti-
bi deest, vade vende omnia quæ habes, & da pauperi-
bus, nec perdis, sed habebis thesaurum in cœlo, & veni
sequere me. Nam quid tibi prodest si feceris, & non se-
queris me? Abscessit tamen mœstus, sicut audistis, habe-
bat enim multas diuitias. Quod audiuit ille, audiuimus
Euangeliũ, os Christi. & nos. Os Christi Euangelium est. In cœlo sedet, sed in
terra loqui nõ cessat. Non simus surdi, nam ille clamat.
Non simus mortui, nam ille tonat. Si maiora non vis
facere, minora fac. Onus maiorum ad te multum est,
vel minora prende. Quid ad vtraque piger es? Quid v-
trisque aduersaris? Maiora sunt, Vende omnia quæ ha-
bes, da pauperibus, & sequere me. Minora sunt, Non ho
micidium facias, non adulteres, non falsum testimo-
nium quæras, nõ fureris, honora patrem & matrem, di-
liges proximum tuum tanquam teipsum. Ista fac. Quid
ad te clamo vt vendas res tuas, cui extorquere non pos-
I sum ne rapias alienas? Audisti, non furaberis? tu rapis.
Ante conspectũ tanti iudicis iam te non furem teneo,
sed ereptorem. Parce tibi, miserere tui. Adhuc vita ista
dat tibi dilationem, noli abiicere correptionem. Fuisti
heri fur, noli & hodie. Iam forte & hodie fuisti, cras no-
li. Aliquãdo fini malum, & pro mercede exige bonum.
Bona habere vis, & bonus esse non vis? Contraria est vi-
ta tua votis tuis. Si magnũ bonum est habere villam bo-
nam, quantum malum est habere animam malam? Dis-
Math.19. cessit diues cõtristatus, & ait dominus, Quàm difficile
est, vt qui diuitias habet, intret in regnum cœlorum! Et
quàm esset difficile, similitudine proposita ostẽdit tam
esse difficile, vt omnino sit impossibile. Omne enim
impossibile difficile est, sed non omne difficile est im-
possibile. Quale difficile est, similitudinem attende,
Amen dico vobis, facilius est camelũ per foramen acus
transire, quàm diuitem intrare in regnum cœlorum.
Camelum intrare per foramen acus, si diceret pulicem,
impossibile esset. Deniq; hoc audito contristati sunt di-
scipuli, & dixerunt, Si ita est, quisnam poterit saluus fieri
diuitum? Pauperes audite Christũ, populo dei loquor,

Plures estis pauperes, vel vos apprehendite, & tamen au K
dite. Quicunque de paupertate gloriamini, cauete su-
perbiam, ne vincant vos humiles diuites. Cauete impie-
tatem, ne vincant vos pij diuites. Cauete ebrietatem, ne
vincãt vos sobrij diuites. Nolite de paupertate gloria-
ri, si non debent illi de diuitiis gloriari. Audiant diuites,
si tamen sunt, audiant apostolũ, Præcipe diuitibus huius *De verbis*
mondi, quia sunt diuites alterius seculi, pauperes. Sunt *Apostoli,*
diuites alterius seculi apostoli. Sunt diuites alterius se- *sermo.12.*
culi qui dicebant, Tanquam nihil habentes, & omnia *2.Corin.6.*
possidentes. Vt sciatis de quibus loquatur diuitibus, ad-
didit, huius mundi. Audiant ergo apostolũ diuites hu- *In libr. 50.*
ius mondi, Præcipe, inquit, diuitibus huius mundi, non *Homi. Ho.*
superbè sapere. Primus vermis diuitiarum, superbia, ma- *13.*
la tinea totum rodit, & ad cinerem vsq; perdũcit. Præ- *1.Timot.6.*
cipe ergo non superbe sapere, ne forte diues dormias,
& pauper surgas. Neque sperare in incerto diuitiarum,
Apostoli verba sunt, sed in deo, inquit, viuo. Fur tibi tol
lit aurũ, quis tollit deũ? Quid habet diues, si deum non
habet? Quid non habet pauper, si deum habet? Non er-
go in diuitiis sperare ait, sed in deo viuo, qui præstat
nobis abundanter omnia ad fruendũ, cum quibus om-
nibus & seipsum. Si ergo non debent de diuitiis spera- L
re, non in eis confidere, sed in deo viuo, de diuitiis quid
facturi sunt? Audi quid, Diuites sint in operibus bonis. *Vbi suprà.*
Quid est hoc? Expone apostole. Multi enim quod no-
lunt facere, nolunt intelligere. Expone apostole. Noli
dare occasionem mali operis per obscuritatem sermo-
nis. Dic quid dixeris? Diuites sint in operibus bonis.
Audiant, intelligant, non permittantur se excusare, sed
se potius incipiant accusare, & dicere quod audiuimus
modo in psalmo, Quoniam peccatum meum ego co- *Psal.50.*
gnosco. Dic tu, quid est, Diuites sint in operibus bonis?
Quid est, Facilè tribuant? Nunquid & hoc intelligitur?
Facilè tribuant, communicent. Habes tu, non habet a-
lius: communica, vt communicetur tibi. Communica
hîc, & communicabis ibi. Communica hîc panem, &
accipies ibi panes. Quem hîc panem? Quem colligis
cum sudore & labore, ex maledicto primi hominis.
Quem ibi panem? Qui dixit, Ego sum panis viuus, qui *Ioan.6.*
de cœlo descendi. Diues es hic, sed pauper es ibi. Habes
aurum, sed nondum tenes præsentem Christum. Eroga
quod habes, vt accipias quod non habes. Diuites sint in
operibus bonis, facilè tribuant, communicent. Ergo
perdituri sunt res suas? Communicent dixi, non totum M
dent. Teneant sibi quantum sufficit, teneant plus quàm
sufficit. Demus inde quandam partem. Quam partem?
Decimam partem. Decimas dabant Scribæ & Pharisæi. *Matth.23.*
Erubescamus fratres. Decimas dabant, pro quibus Chri
stus nondum sanguinẽ fuderat. Decimas dabant Scri-
bæ & Pharisæi, ne forte aliquid magnum facere te pu-
tes, quia frangis panem pauperi, & vix est millesima
ista facultatum tuarum, & tamen non reprehendo. Vel
hoc fac. Sic sitio, sic esurio, vt & ad istas micas gau-
deam. Sed tamẽ quid dixerit viuus, qui pro nobis mor-
tuus est, non tacebo: Nisi abundauerit iustitia vestra, in- *Math.5.*
quit, super Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in
regnum cœlorum. Ille nos non palpat. Medicus est, vsq;
ad viuum peruenit. Nisi abundauerit iustitia vestra plus
quàm Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in re-
gnum cœlorum. Scribæ & Pharisæi decimas dabant.
Quid est? Interrogate vosipsos. Videte quid faciatis, de
quanto faciatis, quid detis, quid vobis relinquatis, quid
misericordiæ impendatis, quid luxuriæ reseruetis. Ergo
facilè tribuant, communicent, thesaurizent sibi funda-

A mentum bonum in futurum, vt apprehendant veram
vitam. Admonui diuites, audite pauperes. Vos erogate,
vos rapere nolite. Vos tribuite facultates, vos frenate cu
piditates. Audite pauperes eundem ipsum apostolum,
Est autem quęstus magnus. Quęstus est acquisitio lucri.
1. Tim. 6. Est autem quæstus magnus, inquit, pietas cum sufficien-
tia. Communem habetis cum diuitibus mundum, non
communem habetis cum diuitibus domum, sed com-
munem habetis cœlum, communem lucem. Sufficiẽtiam
quærite. Quod sufficit quærite, plus nolite. Cætera gra-
uant, non subleuant: onerant, non honorant. Quæstus
magnus, pietas cum sufficientia. In primis pietas. Pietas
est dei cultus, pietas cum sufficientia. Nihil enim intuli-
mus in hunc mũdum (pauperibus loquitur) sed nec au-
ferre aliquid possumus. Victũ & tegumentum habẽtes,
his contenti simus. Nam qui volunt diuites fieri, qui vo-
lunt, nõ qui sunt. Nam qui sunt, sint. Quod ad illos per-
tinet audierunt, vt diuites sint in operibus bonis, facilè
tribuant, communicent. Audierunt ipsi, vos qui nondũ
estis audite. Qui volunt diuites fieri, incidunt in tenta-
tionem & laqueos, & desideria multa & noxia. Non ti-
B metis? Audite quod sequitur, Quæ mergũt homines in
interitum & perditionem. Non times? Radix est om-
nium malorum auaritia. Auaritia est esse velle diuitem,
non iam esse diuitem. Ipsa est auaritia. Mergi nõ times
in interitum & perditionem? Non times radicem om-
nium malorũ auaritiam? De agro tuo stirpas radicem
spinarum, & non extirpas de corde tuo radicem mala-
rum cupiditatum? Purgas agrum tuum vnde fructum
capiat venter tuus, & non purgas cor tuum vbi habitet
Vbi suprà. deus tuus? Radix est enim omnium malorum auaritia,
quam quidã sequentes, à fide pererrauerunt, & inserue-
runt se doloribus multis. Audistis quid faciatis, audistis
quid timeatis, audistis vnde ematur regnum cœlorum.
Omnes in verbo dei concordate, & diuitẽ & pauperem
Prouer. 22. deus fecit. Scriptura loquitur, Diues & pauper occurre-
runt sibi, fecit autem ambos dominus. Diues & pauper
occurrerunt sibi, in qua via, nisi in ista vita? Natus est di-
ues, natus est pauper. Occurristis vobis pariter ambulã-
tes viam. Tu noli premere, tu noli fraudare. Iste eget, il-
le habet. Fecit autem ambos dominus. Per eum qui ha-
bet iuuat egentem, per eum qui non habet probat ha-
C bẽtem. Audiuimus, diximus, timeamus, caueamus, ore-
mus vt perueniamus ad regnum, præstãte domino no-
stro Iesu Christo, qui viuit & regnat cũ patre & spiritu
sancto deus per omnia secula seculorum, Amen.

In eadem dominica, De Helisæo,

Sermo II.

Sermo CCVI.

Sicut de beato Helia diximus fratres charissi-
mi, quòd typum habuerit domini saluatoris,
ita & sanctum Helisęum confidenter & secu-
re asserimus saluatoris nostri imaginẽ prętu-
lisse. Clamauit enim ad beatũ Helisæum, sicut in lectio-
ne diuina audistis, vidua quædam, & voce flebili suppli-
4. Reg. 4. cauit dicens, Vir meus mortuus est, & ecce creditores
veniunt & volũt mihi tollere filios meos. Ille autem in-
terrogauit eam quid haberet in domo sua. Respondit
mulier & ait, Viuit dominus, quia nõ habeo nisi modi-
cum olei quo vngar. Et dixit Helisæus, Pete vasa à vici-
nis tuis, & clauso ostio mitte ex illo oleo in omnia vasa:
& cum plena fuerint, vende & redde creditoribus tuis.
Vidua ista, fratres charissimi, typum ecclesię pręferebat,
3. Reg. 17. sicut & illa quæ meruit beatum Heliam excipere. Vidua
ergo ista, id est ecclesia, debitum graue cõtraxerat non
solidorum, sed peccatorũ. Debitum habebat, & credi-
torem crudelissimum sustinebat, quia se diabolo multis D
peccatis obnoxiam fecerat. Sic enim & propheta præ-
dixit, In peccatis vestris venditi estis, & in sceleribus ve- Esa. 50.
stris dimisi matrem vestram. Vidua ergo illa pro tam
grãdi debito captiua quodammodo tenebatur. Capti-
ua erat, quia redẽptor nondũ venerat. Sed posteaquam
viduam istam verus redemptor Christus dominus visi-
tauit, ab omnibus debitis liberam fecit. Vnde enim il-
la vidua liberata sit videamus. Vnde, nisi de augmento
olei? In oleo misericordia intelligitur. Ergo viduæ illi
ideo debitũ creuerat, quia oleũ misericordiæ peccãdo
perdiderat. Considerate fratres. Defecit oleum, & de-
bitum creuit. Creuit oleum, & periit debitum. Creuerat
cupiditas, & periit charitas. Redit charitas, & periit ini-
quitas. Veniente verò Helisæo Christo domino, vidua,
hoc est ecclesia, per augmentum olei, id est, donum gra
tiæ & misericordiæ, vel charitatis pinguedine, de pec-
catorũ debito liberatur. Quid tamen ei beatus Helisęus 4. Reg. 4.
dixerit, videamus. Pete vasa multa à vicinis & proximis
tuis, & clauso ostio infunde in vasculis vicinorum. Qui
erant isti vicini, nisi gentium populi? Et licet vidua illa
ecclesiæ typum habuerit, tamen vidua erat, & ideo vi- E
cini illi vnde vasa petebantur, populum gentium figu-
rabant. Quæ tamen vasa vacua exhibebantur, vt oleum
misericordiæ accipere mererentur, quia omnes gentes
antequã donum gratiæ consequantur, fide & charitate,
& bonis operibus vacuæ esse probantur. Deniq; omnes
qui ad salutare baptismum consequẽdum ecclesię offe-
runtur, & chrisma & oleum benedictionis accipiunt, vt
iam non vasa vacua, sed deo plena, & templum dei esse
mereantur. Considerate ergo fratres charissimi, Quan-
diu vidua illa oleum in vasculo proprio habuit, nec sibi
sufficiebat, nec debitũ reddere poterat. Verũ est charis-
simi. Qui se solum diligit, nec sibi sufficit, nec peccato-
rum suorum debitũ reddit. Cũ verò in alienis vasculis,
id est, omnibus vicinis & propinquis & omnibus om-
nino hominibus cœperit oleũ charitatis infundere, tũc
& sibi sufficere, & ab omnib⁹ se debitis poterit liberare.
Et vere fratres talis est natura sancti amoris & veræ cha
ritatis, vt erogãdo crescat: & quãtum in aliis plus expẽ-
ditur, tantum in se abundãtius cumuletur. Cibum cor-
poris si volueris egẽti tribuere, ad præsens quod illi de-
deris, tu habere non poteris: panem charitatis si dederis F
centum hominibus, integer manet. Si vniuerso mundo
largiri volueris, tibi nihil deficit, imò non solùm non
deficit, sed omniũ illorũ quibus largitus fueris, lucrum
tibi multipliciter crescit. Verbi gratia, Vnũ panem cha-
ritatis habebas. Si nemini dedisses, ipsum solũ haberes.
Mille hominibus dedisti, mille panes acquisisti: quia tã-
ta est possessio charitatis, vt & singulis tota sit, & omni-
bus integra esse possit. Ergo & aliis dedisti, & tu nihil
penitus perdidisti. Imò non solum nõ perdidisti, sed si-
cut iam dixi, quicquid aliis à te collatũ est, tu centupli-
citer acquisisti. Ergo fratres charissimi, agnoscite viduã
non alio nisi de oleo à suis creditoribus absolutam, &
intelligite ecclesiam catholicam non aliunde nisi per
oleũ misericordię dei de suis fuisse criminibus liberatã.
Sed hoc attendite fratres, ꝙ mulier illa quandiu habuit
vasa vbi oleũ infunderet, tandiu oleũ creuit. Nam dixit
filio suo: Affer mihi vas. Et ille respõdit: Non habeo. Et
ait scriptura stetisse oleum, posteaquã vbi poneret non
inuenit. Sic dilectissimi fratres tandiu charitas augetur,
quandiu tribuitur. Et ideo etiam ex industria debemus
vasa quærere vbi oleum possimus infundere: quia pro-
bauimus quòd dum aliis infundimus, plus habemus,

G Vasa charitatis, homines sunt. Si charitatis oleo volumus abundare, nō solùm bonos, sed etiam malos debemus diligere. Bonos, quia boni sunt. Malos, vt boni fiāt. Habet enim hanc virtutē oleum charitatis, vt & bonos meliores faciat, & malos de peccatorum tenebris ad lucem veritatis reducat. Quod autem ait scriptura clauso ostio viduam illā oleum in vasculis infudisse, hoc significauit, vt vnusquisque eleemosynā clauso ostio faciat, id est, pro solo dei amore, non ideo vt laudetur ab hominibus, sed vt apud deū inuenire gratiā mereatur. Qui enim pro laude humana eleemosynā facit, aperto ostio facit, quia apertū omnibus patet. Qui verò pro sola vita æterna & pro remißione peccatorum bona opera fecerit, etiam si publicè faciat, clauso ostio facit: quia de illa eleemosyna nō hoc quærit qood videtor, sed quod non videtur. Laus enim humana videtur, æternum præ-
2.Cor.4. mium non videtur. Sed audi quid dicit apostolus, Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autē non vidētur, æterna. Securus ergo vnusquisque eleemosynam faciat, tantum est vt pro illa gloriam humanam non requirat. Post hæc audiuimus quòd dū beatus Helisæus transiret
4.Reg.4. per Sunam, quædam mulier magna susceperit eum, &
H dixerit ad virum suum, Animaduerto quòd homo iste vir dei sit. faciamus illi cœnaculum, & ponam^9 ei in eo lectum, mensam, sellam & candelabrum: vt quando venerit, maneat ibi. Et mulier illa sterilis erat, sed orante Helisæo genuit filium. Sic & ecclesia antequam Christus veniret, sterilis fuit. Et sicut illa orante Helisæo genuit filium, ita & ecclesia veniente ad se Christo, genuit populum Christianum. Sed filius mulieris illius dum Helisæus absens esset, mortuus est: sic & filius ecclesiæ, hoc est, populus gentium, antequam Christua veniret, peccatis mortuus erat. Descendente de mōte Helisæo, filius viduæ huic vitæ redditur: descendente de cœlo Christo, filius ecclesiæ, id est, populus gentium suscitatur. Sed hoc qualiter factū sit, videamus. Mortuo enim filio suo mulier illa abiit, & vestigiis se sancti Helisæi prostrauit, Bratus verò Helisæus dedit baculum suum puero, & dixit ad eum, Vade & mitte baculū meum super faciem pueri. Si te salutauerit homo, non resalutes eum. Hoc loco fratres videte ne alicui surrepat impia
I cogitatio, & dicat quòd auguriū beatus Helisæus obseruare voluerit, & ideo iusserit puero suo vt salutantem se in via non resalutaret. Frequēter hoc in scripturis legimus, sed pro celeritate est dictum, nō pro aliqua superflua & sacrilega obseruatione præceptum. Ac si diceret, Ita velociter ambula, vt nullis fabulis in via occupari aut retardari præsumas. Abiit ergo puer, & misit baculum super faciem pueri, & penitus nō surrexit. Puer iste
Exod.4. typum habuit beati Moysi. Misit enim eum deus cū baculo in Argyptum: sed baculus sine Christo flagellare Aegyptum potuit, de originali verò vel actuali peccato liberare vel resuscitare non potuit. Nihil enim (dicente
Hebr.7. apostolo) ad perfectum adduxit lex. Opus erat vt qui baculum miserat, ipse descenderet. Baculus sine Helisæo nihil valebat, quia crux sine Christo nhil poterat. Venit
4.Reg.4. ergo beatus Helisæus, & ascēdit in cœnaculū, quia ven-
Matth.27. turus erat Christus, & ascensurus crucis patibulū. Inclinauit se Helisæus, vt puerum resuscitaret: humiliauit se Christus, vt mundū in peccatis iacentem erigeret. Misit Helisæus oculos super oculos, manus super manus. Videte fratres quantū se vir ille perfectæ ætatis contraxit, vt paruulo mortuo & iacenti congrueret. Quod enim Helisæus in puero præfigurauit, hoc in toto genere humano Christus impleuit. Audi apostolum dicentem, Humiliauit semetipsum, factus obediens vsq; ad mortē. K
Quia paruuli eramus, paruulū se fecit. Quia mortui ia- Philip.2.
cebamus, pius se medicus inclinauit, quia & re vera fratres nemo potest iacētem erigere, si se noluerit inclinare. Quod autē puer oscitauit septies, septiformis gratia sancti spiritus ostēditur, quæ humano generi vt resuscitetur, in aduentu Christi tribuitur. De ipso spiritu dicit
apostolus, Si quis spiritū Christi non habet, hic non est Rom.8.
eius. Ipsum etiā spiritū dominus dedit discipulis, quan-
do insufflauit & dixit, Accipite spiritū sanctū. Os enim Ioan.20.
qoodammodo super os posuit, quādo insufflando spiritum dedit. Gratias ergo agamus piissimo redemptori, qui nos nullis præcedētibus meritis suscitauit, & nō solùm de morte perpetua eripuit, sed etiam adiuuāte gratia ipsius, si bene egerimus, æterna præmia repromisit, quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & rrgnat deus in secula seculorum, Amen.

Dominica sexta, De Naaman Syro,

Sermo I.

CVm Naaman regis Syriæ princeps perfusus le- Sermo
pra fuisset, & sibi vel cunctis horreret, dolebat CCVII.
rex Syriæ virum per quem plurima confece- 4.Reg.5.
rat bella, gentes domuerat, & victorias perpe- L
trarat. Tūc audit Naaman apud Israël esse prophetam Helisęum mirādis virturibus præditū, & stupendis operibus nominatum, per quem posset & causæ periculo liberari, & perniciosa varietate tergi. Mox suum pergit ad regem, & commēdatiuas literas ad Israëlitarum regem deposcit. Confestim rex ad regem literas mittit dicens, Misi ad te Naaman seruum meum, vt cures eum à lepra ipsius. Cum rex à rrge literas accepisset, scidit vestimēta sua dicēs, Videte quoniā malitiam quærit iste, qui misit ad me hominem vt curem eum. Nunquid ego deus? O fides, Naaman princeps fideliter festinat ad deū, & rex perfidus suum dißipat vestimentum. Rex Syriæ credit posse fieri quod audierat, & rex Israël non credit fieri posse quod nouerat. Tūc ad Helisæum cum regis commotio perferretur, Mitte, inquit, ad me Naaman Syrum, vt sciat quia est deus in Israël. Adducitur itaq; ad ostium hominis dei cum quadrigis & eqoitibus. Ad quem ait, Vade baptizare in Iordane septies, & mondaberis. Quo audito Naaman commotus dixit, Ego puta-
bam quòd egrederetur ad me, & stans inuocaret no- M
men domini dei sui, & tangeret locum lepræ, & curaret me. Si enim aquis me mundari oportet, nōnne meliores sunt apud nos aquæ? Tunc vnus ex suis ait, Nunquid hoc difficile verbū est quod locutus est propheta ad te? Quare nō facis quod dixit? Tunc Naaman reuersus, & in Iordane septies baptizatus, ascendit inde mundatus. Tūc miratur Naaman, tunc stupet, tonc prophetam conspicit, tunc cœlum attendit, miratur vno iussu affuisse virtutem, miratur operatū domini, miratur detersum tanti temporis vitium. Miratur Naaman se mutatū corpore & mente perniciosa. ab illo cōtaginm pellitur, & optata sanitas reparatur. Gaudet Naaman, propheta lætatur, & ab vtrisq; domin^9 collaudatur. Gaudet Naamā quod optauerat se percepisse, & quod crediderat inuenisse. Gaudet ꝓpheta in opere, lætatur populus in virtute. Gaudet Iudæa ꝙ venientibus præstētur auxilia, discunt in Israël quod apud se inuenire nō poterāt. Qui curatus est prædicat, qui sentit nūciat, nemini dubium habetur quod in Naaman mirabilia protestātur. Tunc lætus Naaman Helisæo offert munera, tunc sanitatis voto obtulit dona. Nō enim preciū curationis est quod offero, nec sanitate recepta isto munere redimo sanitatem

A sanitatem quam merui. Nec precio poterit redimi, nec
vllo munere inueniri. Mihi, inquit Helisæus, quod of-
fers non accipio, quod ingeris vt alienũ recuso. Nec e-
nim tibi sanitatem præstiti, nec perniciosum in te vitiũ
ego ipse correxi. Est potẽs in cœlestibus deus, cuius im-
periũ seruo, officio pareo, seruituti insisto, cui soli præ-
parãdus est sensus, dicandus animus, tribuẽdus in om-
nibus famulatus. Huic enim si soli seruieris, aut obse-
quia debita mancipaueris, antequam reddas seruitia,
antè meliorem mereberis medicinam. Mox Naaman
diuinam sibi disciplinam indicit, superstitiosa abscidit.
Cõtinuò se deum venerari testatur, & detestari idolum
profitetur. Nũc, inquit, cognoui, quia deus colendus est
solus, nunc primùm addidici quia vnus venerãdus est
dominus. Cæterùm dij gentium nec saluare poterunt,
nec nocere merentur, aut sanum quempiam facere, qui
se nõ possunt de non colentibus vindicare. Tunc Naa-
man proficiscitur in Syriam lætus, tunc ad suos prope-
rat sanus. Lætantur omnes qui cum eo tristes aduene-
rant, gaudent cuncti qui eius inualetudinem exhorre-
bant. Magnalia dei cuncti secum loquuntur, & virtutes
B eius vniuersi inuicem fabulãtur. Statim prophetæ puer
secum loquitur dicẽs, A Naaman Syro noluit quicquã
accipere: pergam vt quod ille noluit suscipere, ego su-
mam. Nec cessauit: pergit festinanter. Quem cum puer
videret concurrẽtem, vt domino nunciaret, mox Naa-
man suorum statuit currus, in obuiam redit, causam ex-
quirit. Ille auarus iactat mendacium. Dicit à propheta
esse mandatum, vt argenti aliquid mitteret, quod adue-
nientibus ad se prophetarum liberis tribuisset. Conti-
nuò Naamã puero duplum quàm petierat dedit, quod
prophetæ ipse supplex vt acciperet extorquere nõ me-
ruit. In sequestri ergo deposito, in Helisæi conspectu
solito more consistit. Vbi, inquit, fuisti, vel quid negocij
gessisti? Nusquam, inquit, discessi. Tunc propheta san-
..s. de Ciui- ctissimus ait, Nõnne cor meũ tecum fuit quando Naa-
tate dei, ca. man tibi in obuiam properauit? Argentum accepisti, &
19. eius lepram sumpsisti. O meritum Helisæi. Vno tempo-
re duplex virtus ostenditur, & gemina potestas prophe-
tæ sanctissimi demonstratur. Curatur Naaman Syrus,
& lepra Giezi perfunditur. Seruo Syro fideli gloriam
attulit, & seruo perfido intulit pœnam. Ille de Syria ve-
niens quod desiderauit accepit, hic puer prophetæ pla-
C gam sibi de perfidia sumpsit. In aquis Naaman curatur
& gaudet, Giezi vulneratur & deflet. Alius suis redditur
sanus, alius cunctis ostenditur maculatus. Deus in Naa-
man laudatur, quòd deposita lepra integer reuersus est
& sanus.

Item in eadem dominica de eodem de quo supra alius sermo factus est ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur XXXII.

In eadem dominica de Helisæo & Giezi puero.
Sermo II.

Sermo CCVIII.
Requẽter charitati vestræ suggessimus fratres
charissimi, beatum Helisæum typum habuisse
domini saluatoris: Giezi autem discipulus nõ
4. Reg. 5. incongruè Iudam traditorem, vel Iudæorum populum
intelligitur figurasse. Sicut enim Giezi ideo seruiebat
beato Helisæo, vt pecuniam posset acquirere, ita & Iu-
das propterea adhæserat domino saluatori, vt fraudem
faceret, & terrenas diuitias congregaret. Denique sic in
Ioan. 12. Euangelio scriptum est, Quia fur erat, & loculos habe-
bat, & ea quæ mittebantur asportabat. Nam Giezi qui
gratiam magistri poterat promereri, sicut & dominus
suus consecutus fuerat beati Helisæi, cupiditate victus D
meruit in æternum crudeli lepra perfundi. Iudas verò
pro amore pecuniæ & Apostolatus gratiam perdidit, &
laqueo vitam finiuit. Ac sic intelligimus omnes auaros
& cupidos, intus in anima peccati lepra esse perfusos.
Naamã verò princeps militiæ, qui leprosus erat, & sug-
gerente ancilla ad beatum Helisæum sanãdus aduenit,
populum gẽtium figurauit. Puella illa quæ captiua fue- *4. Reg. 5.*
rat de Iudæa ducta, & suggesserat dominæ suæ, quòd si
ad beatum Helisæum suus dominus pergeret, sanitatem
reciperet, puella, inquã, illa prophetiæ imaginem gessit:
quia licet tempore illo in sola Iudæa gratia prophetiæ
floruerit, tamen nõ potuit fieri, nisi vt etiam ad vicinas
gentes beata eius notitia perueniret. Audiuit ergo Naa-
man puellam, & venit ad Helisæum: Audiuit populus
gentium prophetiã, & venit ad Christum. Naaman ve-
niens ad Helisæum sanatur à lepra: & populus gentium
veniens ad Christum, ab omni peccatorũ lepra purga-
tur. Potest tamen (sicut iam dixi) Giezi etiam Iudæorum
populum figurare, qui eo tempore peccati lepra percu-
titur, quo ab ea gentium populus liberatur. Denique sic
infœlices Iudæi in passione domini clamauerunt: San- *Matth. 27.*
guis eius super nos, & super filios nostros. Tunc enim E
peccati lepra perfundi meruerunt, quando contra cœ-
lestem medicum ore sacrilego clamauerũt, Tolle tolle, *Ioan. 19.*
crucifige eum. Ergo eo tempore in illis remansit lepra,
quo ad gentes domini transiit gratia. Deniq; sic & apo-
stolus Petrus ad eos locutus est dicens, Vobis, inquit, *Acto. 13.*
oportuit primùm loqui verbum dei, sed quia vos indi-
gnos iudicastis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gen-
tes. Quãdo doctrina apostolorũ ad gentes transiit, tũc
in miseris Iudæis peccati lepra remansit. Quid tamen
mandauerit beatus Helisæus Naaman Syro, videamus.
Vade, inquit, & lauare septies in Iordane. Quòd autem *4. Reg. 5.*
audiens Naaman vt lauaretur septies in Iordane, indi-
gnatus est, & nolebat annuere, & ab amicis suis consilio
accepto, acquieuit vt lauaretur, & purgatus est: hoc si-
gnificauit, quia populus gentium antequã Christus cru-
cifigeretur, ipsi per se Christo loquẽti non credidit, sed
postea prædicantibus apostolis ad sacramentum ba-
ptismi fideliter venit. Naaman munera obtulit beato
Helisæo, & ille accipere noluit: Christi in hoc gratiam
figuratam intellige, quæ ideo gratia dicitur, quia gratis F
datur. Sic enim dominus in euangelio discipulis dixit,
Infirmos curate, mortuos suscitate, dæmones expellite. *Matth. 10.*
Gratis accepistis, gratis date. Et quia omnia sacramenta
& mysteria domini nostri quæ in Iudæis erant præfigu-
rata, in nobis videmus esse completa, quantas possumus
deo gratias referamus, vt cum dies iudicij aduenerit, ab
auditu malo liberati, illa ad nos vox desiderabilis diri-
gatur, Venite benedicti, percipite regnum quod vobis *Matth. 25.*
paratũ est ab origine mũdi. Ad quod nos dominus sua
protectione perducat, cui est honor & imperium cum
patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item in eadem dominica homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Amen dico vobis, Nisi abundauerit iustitia vestra, &c. quæ sumpta est ex libro primo de sermone domini in monte, cap. VI. & VII. Et ex sermonibus de verbis domini. IIII. Et ex libro Quinquaginta homiliarum, XL. *Matth 5.*

Dominica septima de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Marcum, Cum turba multa esset cum Iesu, nec haberent quod manducarent, &c. *Marc. 8.* *Sermo I.*

Sermo CCIX. G Altitudinem diuinitatis suæ, & misericordiã humanitatis multis & variis modis in scripturis sanctis dominus noster Iesus Christus ostendit, quemadmodum solet in mysteriis
Math.7. & sacramentis, vt & petentes accipiant, & quærentes inueniant, & pulsantibus aperiatur. Omnia enim quæ in hoc mũdo sub fragilitate nostra exhibuit miracula, nobis proficiũt. Non vtiq; sine causa faciebat ea dominus, vel quasi frustra & inaniter. Verbũ dei est Christus, qui nõ solùm vocis, sed etiã factis loquitur hominibus. Hoc enim etiam quod hodie de sancto euãgelio lectum est, quærit intellectorẽ, & cum fuerit intellectũ, spiritale facit gaudium. Et in hac lectione simul consideranda est in vno eodemq; redemptore nostro disiuncta operatio diuinitatis & humanitatis, atq; omnimodis detestãdus error Eutycheris, qui vnã tantum in Christo dogmatizare præsumit operationem. In alterutra enim parte vel qui solum hominem fuisse dixerit, gloriã negabit conditoris: vel qui solum deum, negabit misericordiam redemptoris. Nempe ꝙ super turbã miseretur dominus, ne vel inedia, vel longioris viæ deficiat labore, nouerimus affectũ esse atq; compassionẽ humanæ fragilitatis.
H Quòd autẽ de septẽ panibus & paucis piscibus satiauit quatuor milia hominũ, credimus diuinæ opus esse virtutis. Attẽdat ergo sanctitas vestra, quia hoc nobis propositũ est, quod eũ vestra charitate tractemus, quid sibi velit huius rei tantum mysteriũ, quod eo modo se deũ discipulis demõstrasse sancta testatur scriptura, quomodo Euãgelium narrat. Ait enim Euãgelista in hodierna
Mar.8. lectione, Cum multa turba esset cum Iesu, nec haberent quod mãducarent, conuocatis discipulis ait illis, Misereor turbæ huic. Sed requiramus quod ait superius: In
Mar.7. illis diebus cum turba multa esset. Superius enim accesserunt Iudæi ad saluatorẽ, accusantes discipulos eius rõ quòd non lotis manibus manducarẽt. Quos dominus redarguit, quia quæ de corde mala procedũt, ea potius hominem coinquinarẽt. Et relictis illis venit in finibus geotiũ, vbi mulier Chananæa (quæ est mater gentilium) pro filia sua, id est, ecclesia dominum deprecatur. Quæ tamdiu postulauit, donec acciperet quod petebat. Post
Ibidem. hęc iterũ curauit mutũ & surdũ. Ergo in his diebus eum
Mar.8. multitudo populi cõcurrisset, nec haberet quod man-
I ducarent (turbas enim hic omnes gẽtis significare creaturas intelligimus, pro quibus ipse dominus misericordia commouetur, ꝙ non haberẽt quod mãducarẽt) hic spiritaliter debemus intelligere, quòd ideo nõ habebãt quod mãducarent, quia gẽtes legẽ non habebãt, id est, quinq; libros Moysi, nõ prophetas, non prædicationem sancti Ioãnis, quia gẽtes non per legẽ, sed per fidem venerunt ad redemptorem. Ideo triduo perseuerant, hoc est, in natiuitate, in passione, in resurrectione domini, siue in patre, & in filio, & in spiritu sancto. Perseuerare enim permanere est in confessione, sicut ipse dominus
Math.10. ait, Qui autẽ perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit.
Mar.8. Dicit ergo dominus, Non habẽt quod mãducẽt. Quia legem non habent, & dimittere eos ieiunos nolo, ne deficiant in via: vt qui per fidẽ Christi crediderũt, per fidẽ Christi saluarẽtur. Quidã autem ex his de lõge venerũt. Lõge enim erãt gẽtes à deo, errãdo per idola. Et modo omnis qui peccat, longe est à deo. Dicũt discipuli eius: Vnde istos quis poterit saturare panibus in solitudine? Adhuc apostolos tenebat incredulitas, donec mysteria reuelarentur, nec recordabantur quod fecerat de quin-
Vbi supra. que panibus, & duobus piscibus. Et interrogauit eos Iesus quot panes haberent. Qui dixerunt, septem. Et præcepit turbæ vt discumberẽt super terrã. Et accipiens pa- K
nes gratias egit, & dedit discipulis suis vt apponerent. *Math.15.*
Et pisces similiter benedixit, & posuit ante illos. Et mãducauerunt & saturati sunt, & sustulerunt septẽ sportas plenas. Erant autẽ qui manducauerũt, quasi quatuor milia extra mulieres & infantes. Et virtutes quidẽ domini manifestissime credim⁹ esse factas in præsenti, sed quid lateat in mysterio, ipsius gratia donante requiramus. In superiori enim lectione de quinque panibus & duobus piscibus quinque milia hominũ satiauit: hic septẽ panibus saturauit quatuor milia hominũ. Ibi discipuli sug- *Math.14.*
gerunt domino dicẽtes, Locus desertus est, & hora pręteriit: dimitte turbas, vt eũtes in castella emãt sibi escas. Hic penitus tacent discipuli, sed ipse dominus pro eis solicitus est. Videamus quare tacent. Quia necdũ missi fuerant prędicare gentibus, sed potius ad oues perditas domus Israël. Prior ergo illa parabola pertinet ad Iu- *Math.15.*
dæos, ista verò ad gentes. Ibi quinque panes fuerũt, hoc est quinque libri Moysi: hic verò septem panes, qui sunt septiformis spiritus dona, sicut ait sanctus Esaias propheta, Spiritus sapiẽtiæ & intellectus, spiritus consilij & *Esa.11.*
fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis, & replebit eum L
spiritus timoris domini. Ibi duodecim cophini pleni spiritu sancto, hic septem ecclesiæ siue septem candelabra aurea. Ibi duo pisces, qui sunt duo testamenta, siue vnus liber omnium prophetarũ, vel sancti Ioannis prædicatio: hic indefinitus numerus ponitur, quæ sunt donagratiarum, sicut ait apostolus, Alij per spiritum datur *1.Cor.12.*
sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ, alij prophetia, alij genera linguarum, alij interpretatio sermonum: omnia verò hæc operatur vnus atque idẽ spiritus. Ibi super fœnum recumbunt, & hic super terrã. Vtrinque vna conuersatio, vna gratia, vna virt⁹, vna deitas. Ibi super fœnũ discumbunt, hoc est, mortificata opera carnis: quia omnis caro fœnũ, ait propheta. Hic super terrã discumbũt, *Esa.40.*
id est, opera terrena conculcãt. Ibi quinq; milia refecti, qui numerus pertinet ad Iudæos. Nam post ascẽsionem *Act.4.*
domini loquẽte sancto Petro quinque milia sunt baptizati: hic autem quatuor milia, hoc est, de tota terra omnes gẽtes à quatuor cardinibus cœli, de septiformis sancti spiritus gratia esse repletas in vitã æternam. Et ideo dilectissimi nos qui nõ per legem, sed per fidem credimus in domino nostro Iesu Christo, qui non ex operi- M
bus, sed ipsius gratia sumus redempti, qui non ex quinq; panib⁹, id est, ex quinq; libris Moysi, sed ex septiformis gratia spiritus sancti sumus repleti, sicut beatus Esaias prophetauerat dicẽs, Spiritus sapiẽtiæ & intellectus, spi- *Esa.11.*
ritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis, & replebit illũ spiritus timoris domini. In hac ergo septiformi spiritus sancti gratia maneamus, in qua vocati sumus, repleti dono spiritus sancti, per dominũ nostrũ Iesum Christum, qui viuit & regnat in vnitate eiusdem spiritus sancti deus, per omnia secula seculorũ, Amen.

In eadem dominica de Helisæo & securi in gurgitem lapsa.

Sermo II.

Sermo CCX. CVm diuina lectio legeretur, fratres charissimi, audiuimus quòd eunte beato Helisæo cũ filiis prophetarum ad Iordanem fluuium, dum sibi *4 Reg.6.* ligna conciderẽt, cecidit securis in aquam, & ille de cuius manu ceciderat, clamauit ad beatum Helisęum, Heu domine mi, & ipsam mutuo susceperam. Post hæc in loco vbi securis illa corruerat, beatus Helisæus misit lignum, & natauit ferrũ. Helisęum fratres dilectissimi typũ habuisse domini saluatoris frequẽter charitati vestræ suggessimus. Sed & in puero qui erat de filiis prophetarum,

A rum, cui securis de manu lapsa est, non incongruè Christus dominus intelligitur. Securis illa quæ cecidit, Adã siue totum genus humanũ significasse dicitur. Tenebat ergo filius prophetarum securim in manu sua, & dominus ac saluator noster humanũ genus quod creauerat, in manu potẽtiæ suæ. Sed quomodo securis illa de manu prophetæ in profundum corruit, ita & genus humanum de manu domini omnipotentis per superbiam se excussit & cecidit, & in fluuio luxuriæ vel omniũ peccatorum gurgite se submersit. Securis illa in profundo iacebat, quia genus humanũ in omnium criminũ abyssum infœlici ruina corruerat, sicut scriptum est, Infixus
Psalm. 28. sum in limo profundi. Et iterum, Detueni in altitudinẽ maris, & tẽpestas demersit me. Fluuius enim ille vbi securis cecidit, significat præterfluentem & fugitiuam, & in abyssum descẽdentem voluptatem, vel luxuriam seculi huius. Fluuius enim à fluendo nomen accepit. Et quia omnes peccatores transitoriis voluptatibus inhærentes fluere dicuntur, ideo securis illa in fluuio & in limo iacebat oppressa. Veniens vero Helisæus, misit lignum, & natauit ferrum. Quid est lignũ mittere, & ferrum in lucem producere, nisi patibulũ crucis ascendere, & de profundo inferni humanum genus erigere, ac de omnium peccatorum limo per crucis mysterium liberare? Postquã verò natauit ferrum, misit manum propheta, & recepit illud, & rediit ad vtiles vsus domini
B sui. Ita & de nobis factum est dilectissimi fratres, qui de manu domini superbiendo cecideramus, per crucis lignum iterum ad manũ vel ad potestatẽ domini redire meruimus. Et ideo quãtum possumus cum ipsius adiutorio laboremus ne iterum superbiẽdo de manu domini corruamus. Et quia nullis præcedentibus meritis de tenebris producti sumus ad lucem, de morte ad vitam reuocati, de multis erroribus in viam reducti, curramus dum lucẽ habemus, nec præteteũtia salutis tempora negligamus, nec nos delectet mundi huius male dulcis & nimium periculosa lætitia, ne iterum de operibus sanctis, & de iustitiæ via quasi de manu domini entruentes, ad luxuriosum mundi huius fluuium recurramus, & in omnium peccatorũ limum infelici iterum
Coloss. 3. ruina mergamur, sed audiamus apostolum dicẽtem, Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt sapite, vbi Christus est in dextera dei sedẽs: quæ sursum sunt quæ-
C rite. Quare dicit, Si resurrexistis, nisi quia cecideramus?
Ephes. 5. Et alibi idem apostolus, Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Quasi nõ tibi videtur ad securim in limo iacentẽ clamare? Surge, inquit, qui in profundo gurgite dormis, & per crucis mysteriũ illuminabit te Christus. Iam ista omnia fratres charissimi per baptismi sacramentum deo auxiliante sic agere studeamus, vt nobis beneficia domini nostri non iudicium pariãt, sed profectum. Et ita dulcedinem charitatis, puritatem cordis, & castitatem corporis teneamus, ne in nobis dei sacramenta patiantur iniuriam. Si enim verum est, imò quia verũ est quod dicit apostolus, Quia
1. Cor. 3. templũ dei sumus, & spiritus dei habitat in nobis: quoties aliquod peccatum aut cogitando, aut loquẽdo, aut etiam operãdo perficimus, templum dei destruimus, & ei qui in nobis habitat iniurias irrogamus. Et ideo si quis in se templum dei aut turpibus cogitationibus sordidauit, aut luxurioso sermone polluit, vel quibuscunque criminibus forte iam vsque ad fundamẽta destruxit, dum tempus est, cum dei adiutorio studeat reparare perdita, erigere lapsa, destructáque construere, vt cum dies iudicij aduenerit, etsi coronam nõ meremur accipere, vel ad peccatorum mereamur indulgentiam per- D
uenire. Quod autem dixi, vel ad peccatorũ indulgentiã, pro humilitate quæ nobis satis est necessaria videor suggessisse. Nam medicus ille cœlestis compunctis pœnitentibus, & eleemosynas largius facientibus, non solũm veniam, sed etiam coronam recompensare cõsueuit. Ego fratres charissimi, etsi negligens, tamen quaiscunque præco veritatis à domino constitutus, quod & vobis expedit audire, & me oportet dicere, si nõ quantum debeo, vel quãtum possum suggero, clamo, admoneo. Qui cõtemnit præconem, timeat iudicem. Nullus ex nobis ante tribunal Christi se excusare poterit nõ se fuisse admonitũ, vt omnibus vitiis resisteret, & virtutibus operam daret. Et quia vobis quid vitare vel fugere debeatis, assidua prædicatione monstratum est, sic deo auxiliante agite, vt vobis admonitio nostra magis ad præmium quàm ad iudicium ante tribunal æterni iudicis proficiat. Quod ipse vobis concedere dignetur, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

In eadem dominica De fame Samariæ,

Sermo III. E

Cum à cultu dei gẽs iniqua discedit, horrenda fame comprimitur, & iusta necessitate turbatur. Venit, inquit, filius Adadezer regis Syriæ in Samariam, & obsedit eam, & facta est fames magna, ita vt venundaretur caput asini quinquaginta siclis argẽti, & quinq; siclis argenti quarta pars cabi stercoris columbini. Cur famem ô miserrime pateris? Cur inopiam teterrimã senis? Cur tanta penuria laceraris? Crescit famis quotidie pœna, quia quotidie crescit & culpa. Perseuerãt flagella, quia in populo perseuerant & delicta. Propterea enim hostis irruit, inimicus obsedit, aduersari* tua pabula deuorauit. Tu esuris, & ille pinguescit. Tu famem horridam pateris, & ille de tuis pabulis suis vacat epulis. Tu asinorum cadauera, & stercora columbarũ argento mercaris. Callida deinceps vita, damna peccata, delicta compesce, ad deũ conuertere, relinque idolũ, abominare figmẽtum, tunc poteris hostes diuino adiutorio vincere, & cœlesti prælio superare. Nec quisquã tibi poterit nocere vlterius, si damnato scelere diuinus in te germinauerit cultus. Proh nefas, Horrenda cadauera & columbarum stercora peccator populus vescitur, nec dei cultũ quærit. Inquinatas carnes & horrendas escas fames & necessitas poscit, & adhuc figmentũ hominum duritia colit. Pabula denegantur, & illicita à peccatoribus exhibentur. Deus à populo peccatore nõ quæritur, & idolum adoratur. Mutatur in figmẽtum dei cultura, mutatur religio, mutatur & esca, mutatur dei sancta cultura, mutantur & hominibus pabula, interdicta vescuntur. Vt enim alienũ est quod colitur, ita alienum est quod contra regulam esuritur. Nec enim difficile est populum famem posse sentire, quem male viuẽdo constat spiritaliter esurisse. Interea crescũt cum vitiis augmenta famis, & peccata matrum cadauera appetunt filiorum, & alternis vicibus mulieres duæ suos natos deuorare disponunt. Proh dolor. In cibum pietas vertitur, in pabulum suscepta soboles commutatur. Antè parricidium geritur, quàm ad funestas epulas veniatur. Anima artubus elicitur, & matrũ viscera polluuntur. Innocens sanguis effunditur, vt parẽtum fames rabida saginetur. Apud illas enim totum crudele, nefandum est inquam, insontis sanguinem fundere, innocẽtis carnes cõcoquere, decoctos artus auidis faucibus transfundere, vt natum cõuertat in cibum, quẽ deus condidit in solatium. Sed postquã ad funestas epulas ven-

Sermo CCXI.
4. Reg. 6.
F

G cum esset, altera mulier alteram exhortatur, Recipe, inquit, recipe miseranda mater in viscera filium, nuper visceribus procreatum. Esto tot nati sepulchrum, esto eius corporis diuersorium. Esto eius, vt ita dixerim, monumentum. Intra te paululum comestus infans redeat, qui præ fame viuere iam iamq; non poterat. Materni sinus qui vitalem intra se enutrierant, & nutritũ in luce protulerant, particulatim sibi redditum recognoscãt. Recipiat nũc comestum vterus, quem viuum ediderat partus. Repetat habitaculum mortuus, vnde nuper exierat viuus, quoniam fames vrget, necessitas cogit. Cur enim nato superstite moriar, & non magis natum ego mater cõsumam? Igitur cum hæc mulier comestum iam conspiceret puerum, suum ab ista clade subtrahit filiũ. Negat se factnram in proprio, quod cum matre feccrat in alieno. Sufficit, inquit, mihi, sufficiat tuo sceleri mulier consensisse, sufficit me funestas epulas degustasse, & innocentis carnibus mea viscera polluisse. Crudele enim tecum participaui consilium, vt nefandum exercerẽ de meo filio parricidium. quod tecum admisi, expiare non possum, nefandum scelus recusare non valeo. Esto

H falsitẽ releuata in meo, quæ sic grauaris in tuo. Desine meo scelere, desine tuo grauiore commisso. Vtinam nec tu faceres quod tu fecisti, nec ego scelus admitterẽ quod incurri, vt homicidium facerem, & parricidium perpetrarẽ. Ex me disce quid feceris, quia & ego per te memi quod amiserim. Quare istud quod cogis nõ facio, quod

4. Reg. 6. suades effugio, quod ingeris perhorresco. Tunc ad tegem altera alteram pertrahit, ad iudicium ducit, causam tanti sceleris publicauit, quod enormitas facinoris publicare coegit. Tunc, inquam, sceleratum factũ prodidit dolor, tunc immane facinus pietas perfida denudauit. Ardet insana mulier, quia patricidium fecit, ardet quia filium suum deuorauit, sed plus ardet quia in illa clade filium suum alia nõ immolauit. Aut ego cum hac, inquit, moriar, aut certè vt hæc meum, ita illius natum inuadam. Pactum nostrum iustitia iniqua rex iustè confirma, quia ego nũquam meum natum occiderem, nisi suum occidendum amaro placito locauisset. Ergo domine rex, aut tueũ qui comestus est reddat, aut suum qui est absconditus prodat. Certe (vt dignũ est) vtrasque nos pari sententia percute, ne aut ego post tantum facinus viuam, aut hæc sese gaudeat non fuisse in suum fi-

I lium parricidam. Quo audito rex vestimenta conscidit, vultum mutauit, & cõtinuò propheta ad regẽ man-

4. Reg. 7. dauit, Hæc dicit dominus, Hac hora crastina die mensura similaginis siclo emetur, & duæ mensuræ ordeisiclo in porta Samariæ ementur. Nunciat propheta sanctissimus ad regem cœlitus vbertatem, quam sola fides crederet, & perfidia posse fieri denegaret. Nũciat in locum famis summam abundantiam similaginis, nunciat cessaturam famem, successuram vbertatẽ. Nunciat subitò magnalia dei successura virtute altissimi, & additur proprio sceleri perfidia hominis. Tunc homo qui missus fuerat à rege, ait, Nec si cataractæ cœli aperiãtur, possunt fieri quæ narrantur. O perfidia hominis. Non credit promissam fieri vbertatem, qui horrendam senserat egestatem. Nec confidetat deum promisisse abundantiam, qui populo irrogarat penuriam. Scelestißime homo, cur mirabilibus non credis? Cur facta non accipis? Cor promittentem dominum perhorrescis? Crede quod credẽtibus datur, crede populo futurum, cuius te iam negaueris socium. Et quia bonis tantis indignus es, hæc tibi videre conceditur, & posse perfrui deoegatur. Igitur dum hæc geruntur, auditum fecit dominus in castris Syriæ, vt populo promissam tribueret vbertatem: K quadrigarum strepitus, & curruum sonitus, & armatorum tumultus inimicorum auribus maluit resonare, vt posset iam suum populũ liberare. Quo strepitu perculsi inimici fugiunt, sine pugna terga vertunt, vtensilia relinquunt, & Israëlitæ egressi ciuitatem, castra hostiũ inuadunt deprædãtes. Reuertente ergo populo onerato, ille qui non crediderat cecidit lapsus, & vbertatem videns in populo cecidit, pressus est.

Dominica octaua, de eo quod scriptum est, Sunt qui se diuites affectant nihil habentes, & sunt qui se humiliant cum sint diuites, Redemptio animæ viri, diuitiæ eius, pauper autem non suffert minas.

Beda hunc præfert titu. Ser. de verbis libri Salomonis. Sũt qui se diuites affectãt, &c.

Sermo I.

SAncta scriptura quæ modo in auribus nostris lecta est, admonuit nos, imò per illã deus qui iubet nobis loqui ad vos, quærere vobiscũ & pertractare quid sit, & quid sibi velit quod lectum est, Sunt qui se diuites affectant nihil habentes, & sunt qui se humiliant cum sint diuites. Non enim arbitrandum est, neque omnino credendum, quòd de istis diuitiis, quibus inflantur superbi, de visibilibus istis dico L atq; terrenis, curauerit scriptura sancta nos admonere, vt vel eas pro magno habeamus, vel non habere timeamus. Quid enim prodest homini, ait aliquis, qui se diuitem videri affectat, cum nihil habeat? Istũ notauit scriptura atque reprehendit. Sed nec ille valde admitandus aut imitãdus est, & pro magno optandus, quem videtur in laude posuisse, si temporales atque terrenas diuitias intellexeris. Et sunt, inquit, qui se humiliãt, cum sint diuites. Ille rectè displicet nobis, qui cum nihil habeat, se diuitem affectat. Quid? Iste placet nobis, qui cum sit diues, humiliat se? Forte placet, quia humiliat se, nõ tamen placet, quia diues est. Accipiamus ergo & hoc. Non indecorũ est nec inhonestum, nec inutile quod scripturæ sanctæ nobis commendare voluerunt humiles & diuites. Nihil enim tam timendum est in diuitiis quàm superbia. Denique apostolus Paulus hoc admonet Timotheum, Præcipe, inquit, diuitibus huius mũdi, nõ superbè sapere. Non enim diuitias capuit, sed morbum diuitiatum. Morbus autem diuitiarũ est superbia magna. Nam grandis animus est, qui inter diuitias isto morbo non tentatur. Maior animus diuitiis suis, qui eas vincit non concupiscendo, sed contemnẽdo. Magnus est er- M go diues, qui non se ideo magnum putat, quia diues est. Qui autẽ ideo se magnũ putat, superbus & egenus est. In carne crepat, in corde mẽdicat: inflatus est, non plenus. Vtres autẽ duos si videas, vnum plenũ, alterum inflatum, in vtroq; eadem est magnitudo, sed nõ in vtroque eadem plenitudo. Si attendis falleris, si appẽdis inuenies. Qui plen⁹ est, difficilè mouetur: qui inflatus est, cito aufertur. Præcipe ergo, inquit, diuitib⁹ huius mundi. Non addetet, Huius mundi, nisi quia sunt diuites & nõ huius mũdi. Qui sunt diuites nõ huius mũdi? Quorum princeps & caput est ille de quo dictũ est, Pauper pro nobis factus est, cũ esset diues. Sed si ille solus, quid profuit? Vide quid sequitur, Vt illius paupertate vos ditaremini. Puto quia paupertas Christi non nobis attulit pecuniã, sed iustitiam. Paupertas autẽ illius vnde? Quia mortalis effectus est. Ergo diuitiæ veræ, immortalitas. Ibi enim vera copia, vbi nulla indigẽtia. Quia ergo nos immortales fieri non possemus, nisi pro nobis Christus mortalis esset effectus, ideo pauper factus est cum esset diues: & non ait, pauper factus est cum diues fuisset: sed pauper factus est cum diues esset: paupertatem assumpsit, &

Sermo CCXII.

Prouer. 13.

1. Tim. 6.

2. Cor. 8.

Christi paupertas vnde?

A psit,& diuitias non amisit. Intus diues,foris pauper. Latens deus in diuitiis,apparēs homo in paupertate. Vide
Ioan. 1. diuitias eius, In principio erat verbum, & verbum erat apud deum,& deus erat verbum. Hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipsum facta sunt. Quid ditius eo,per quem facta sunt omnia? Aurum habere diues potest,creare non potest.Cum itaq; eius istæ diuitiæ commendatæ essent,vide paupertatem eius: Et verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Hac eius sumus paupertate ditati,quia in sanguine eius qui manauit de carne eius, quod verbū caro factum est vt habitaret in nobis,cōscissus est saccus peccatorum nostrorum. Per sanguinem illum abiecimus pannos iniquitatis, vt indueremur stola immortalitatis. Omnes ergo diuites, boni fideles. Nemo se contemnat, pauper in cella, diues in conscientia. Diues quippe in conscientia securior dormit in terra,quàm diues in purpura. Ibi non excitat solicitudo maligna,compūcto corde de scelere. Serua diuitias in corde tuo, quas tibi contulit paupertas domini tui. Imò ipsum adhibe tibi custodem, ne pereat de corde quod dedit,seruet ipse qui dedit. Omnes ergo diuites boni fideles,sed non diuites huius mundi. Deniq;
B diuitias suas nec ipsi sentiunt,sentient postea. Viuit radix, sed hyemis tēpore etiam viridis arbor aridæ similis est. Tempore quippe hyemis & arbor quæ aret,& arbor quæ viget, vtraque nuda est onere foliorum, vtraque vacua onere frugum: veniet æstas,& discernet arbores. Viua radix folia producit,impletur fructibus: arida,inanis æstate sicut hyeme remanebit. Itaque illi horreum præparatur, huic securis adhibetur,vt amputata in ignē mittatur. Sic æstas nostra Christi est aduentus, hyems nostra Christi occultatio,æstas nostra Christi reuelatio. Deniq; arboribus bonis & fidelibus hanc allocutionem
Coloss. 3. præbet apostolus, Mortui enim estis, & vita vestra abscōdita est cum Christo in deo. Certe mortui,sed mortui specie,viui in radice. Attende autem vētūrum tempus æstatis,quomodo sequarur & dicat,Cum autē Christus apparuerit vita vestra,tunc & vos cum ipso apparebitis in gloria. Hi sunt diuites, sed non huius mundi. Nec tamen & diuites mundi contempti sunt. Et ipsos
2.Cor. 8. lucratus est sua paupertate,qui cum diues esset, propter nos pauper effectus est. Nam si eos contempsisset, & in numero suorum habere noluisset,non Timotheo,sicut
C dicebam, apostolus præcepisset vt & ipse præciperet,
1 Tim. 6. Præcipe,inquit,diuitibus huius mundi non superbè sapere. Inter hos qui fide sunt diuites, sunt quidā diuites huius mundi. Præcipe illis, quia & ipsi membra illius pauperis facti sunt. Præcipe illis quid in illis timeas à diuitiis. Non superbè sapere, neque sperare in incerto diuitiarū. Inde enim superbit diues,quia sperat in incerto diuitiarum. Nam si incerta diuitiarum prudenter attenderet, nunquam superbiret,sed semper timeret. Quanto esset ditior, tanto fieret solicitior & secundum hanc vitam, non solùm secundum illam. Multi enim in istis seculi perturbationib⁹ securiores pauperes fuerūt,multi autem propter suas diuitias quæsiti & correpti sunt. Multi se habuisse planxerunt, quod semper habere minime potuerunt: multos pœnituit consilium sui domi-
Matth. 6. ni non recepisse, qui dixit, Nolite vobis thesauros condere in terra, vbi tinea & comestura exterminat, & vbi fures effodiunt & furantur, sed thesaurizate vobis thesaurum in cœlis. Non dico vobis vt perdatis,sed vt migretis. Multi enim hoc facere noluerūt, & non se obedisse doluerūt, quando non solùm sua perdiderunt,sed
1.Tim. 6. propter illa & ipsi perierunt. Præcipe ergo diuitibus huius mundi non superbè sapere, & fiet in eis quod audi- D
Prouer. 13. uimus in Prouerbio Salomonis, Sunt qui se humiliant, cum sint diuites. Et secundum istas diuitias temporales fieri potest. Sit humilis, plus gaudeat quia Christianus est,quàm quia diues est. Non infletur,nō extollatur: attendat pauperem fratrem, non dedignetur frater pauperis appellari. Quantumcunque enim diues sit, ditior est Christus, qui fratres suos voluit esse, pro quibus sanguinem fudit. Tamen ne dicerent diuites nō se habere quid faciant de diuitiis suis, admonuit Timotheum, vt etiam eos cōsilio regeret,non solùm præcepto cohiberet Cum dixisset, Neq; sperare in incerto diuitiarum: ne 1.Tim. 6.
se spem perdidisse arbitrarentur, subiecit, Sed in deum viuum, qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum: Temporalia ad vtēdum, æterna ad fruēdum. Sed de diuitiis suis quid faciant? Diuites sint,inquit,in operibus bonis,facilè tribuāt. Hoc prosint diuitiæ,ne sit tibi difficultas tribuendi. Vult enim pauper & non potest, vult diues & potest. Facile tribuant,communicent,thesaurizent sibi fundamētum bonum in futuro, vt apprehendant veram vitam. Nam ista vita falsa est. Huius vitæ falsitate deceptus ille in purpura & bysso, iacentem Luc. 16.
vlcerosum pauperem ante suam ianuam cōtemnebat. E
Sed ille linctus à canibus, thesaurum sibi æternum in Abrahæ gremio comparabat: etsi non abundanti facultate,pia tamē & optima voluntate Ille autem diues qui sibi magnus videbatur in purpura & bysso, mortuus & sepultus est in inferno. Et quid inuenit? Aeternā sitim, indeficientes flammas. Successit ignis purpuræ & bysso: ea tunica ardebat, qua se expoliare non poterat. Pro epulis ariditas ei erat, & desideriū guttæ de digito pauperis, sicut illi micarum de mensa diuitis indigētia fuit. Sed illius egestas præteriens, huius pœna permanens. Hoc attendant diuites huius mundi,& non superbè sapiant. Facilè tribuant, communicent, thesaurizent sibi 1.Tim. 6.
fundamentum bonum in futuro, vbi sunt veri diuites, sed non huius mundi, vt apprehendant veram vitam. Forte ergo hoc admonuit scriptura vbi ait, Sunt qui se diuites affectant nihil habentes, propter superbos pannosos. Si enim vix toleratur diues superbus, pauperem Prouer. 13.
superbum quis ferat? Meliores sunt ergo illi qui se humiliant cum sint diuites. Veruntamen de aliis diuitiis se dicere scriptura testatur: secuta enim adiunxit, Redemptio animæ viri, diuitiæ eius: pauper autem non suffert F
minas. Intelligere debemus ex alia nescio qua paupertate pauperem, & ex aliis nescio quib⁹ diuitiis diuitem. Altius enim diuites in corde, diuites pleni fortitudine, opimi pietate, abundantes charitate, secū sunt diuites, interiores sunt diuites. Sunt autem qui se diuites affectant,cum sint pauperes: insti sibi videntur,cum sint impij. Diuitias quippe illas intelligere debemus, quoniam aperuit scriptura quid dixerit, Redemptio animæ viri, diuitiæ ipsius. Intellige, inquit, quas tibi diuitias commendem,quoniā dixi, Sunt qui se diuites affectāt, nihil habentes: & sunt qui se humiliant, cum sint diuites: illas temporales & terrenas & visibiles diuitias cogitabas. Ego autem nō ipsas dico,sed quam dicam,consequenter admoneo: Redēptio animæ viri, diuitiæ ipsius sunt. Ergo qui non habent animæ redemptionem, quia iniqui sunt,& iustos se videri affectāt,quia hypocritæ sunt, ipsi sunt de quibus ait, Sunt qui se diuites affectāt,nihil habentes: iustos se volunt videri, cū in cella conscientiæ non habeant aurum iustitiæ. Et sunt pleni, tanto humiliores,quanto ditiores: de quibus dictum est, Beati pau- Matth. 5.
peres spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.

G Quid ergo quæris diuitias, quæ oculis humanis & carneis blandiuntur? Lucet aurum, sed plus lucet fides. Elige quid habere in corde debeas. Intus plenus esto, vbi diuitias tuas deus videt, homo non videt. Nec tamen quia homo nō videt, ideo debes contemnere quod intus habes. Vis videre quia & oculis iniquorum plus lucet fides quàm aurum? Quomodo laudat etiam auarus dominus seruum fidelē? Nihil illo dicit esse preciosius, imò eum omnino precium non habere testatur. Habeo seruum, inquit, non habeo precium. Expectas tu vnde? Forte bene saltat, aut optimus coquus est? Non. Attēde interiorem laudem. Nihil, inquit, fidelius. Placet tibi homo seruus tuus fidelis, & tu non vis esse deo seruus fidelis? Attendis, quia habes seruum, attende quia habes & dominum. Seruum tuum potuisti comparare, non creare. Dominus tuus & verbo suo creauit te, & sanguine suo redemit te. Si viluisti tibi, recole precium. si hoc oblitus es, lege Euangelium, instrumētum tuum. Fidem amas in seruo tuo, & dominus tuus non quærit eam in suo? Redde quod exigis. Quod tibi gaudes reddi ab inferiore, redde superiori. Amas seruum qui fideliter custodit aurum tuum, noli contemnere dominum, qui

H misericorditer custodit cor tuum. Omnes ergo habent oculos ad laudandam fidem, sed quando illam exigunt reddi sibi. Nam quando ab eis exigitur, claudunt oculos, nolunt eam videre quàm pulchra sit. Aut forte stulta insania propterea nolunt reddere, ne perdant, quo modo timet qui reddere pecuniam, cum reddiderit eam, non habebit. Non sic redditur fides, & redditur & habetur. Mirum dictu, imò si non redditur, non habetur.

Prouer. 13. Redemptio animę viri, diuitię ipsius. Meritò illi vanissimo diuiti insultauit deus, vt admoneret nos ne talia imitaremur. Cui regio fructuosa succedens, turbauit hominem copia plus quàm inopia. Cogitauit enim

Luc. 12. apud se, dicens, Quid faciam, quo congregem fructus meos? Et cum æstuasset arctatus, tandem sibi visus est consilium inuenisse. Sed vanum consilium. Hoc enim consiliū non inuenit prudentia, sed auaritia. Destruam, inquit, veteres apothecas minores, & nouas faciam ampliores, & implebo eas, & dicam animæ meæ, Anima, habes multa bona: satiare, iocundare. Ait illi, Stulte, in quo tibi sapiēs videris? Stulte, quid dixisti? Dico animæ

I meæ, Habes multa bona, satiare. Hac nocte auferetur à

Matth. 16. te anima tua: hæc quæ parasti, cuius erunt? Quid enim prodest homini si totum mundum lucretur, animæ autem suæ detrimentum patiatur? Ideo redemptio animę viri, diuitiæ eius. Has ille vanus & stultus diuitias non habebat. Animam quippe suam eleemosynis non redimebat, fructus perituros cōdebat. Recōdebat, inquam, perituros fructus periturus, nihil largiens domino ad quem fuerat exiturus. Quam frontem habiturus erit in

Matth. 25. illo iudicio, cum audire cœperit, Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare? Animam enim suam superfluis & nimiis epulis satiare cupiebat, pauperum tot inanes ventres superbissimus contemnebat. Nesciebat pauperum ventres apothecis suis esse tutiores. Quod enim recondebat in illis apothecis suis, fortassis & a furibus auferebatur. Si autem reconderet in pauperum ventribus, in terram quidem digerebatur, sed in cœlo tutius seruabatur. Ergo redemptio animæ viri, diuitiæ ipsius. Et quod sequitur, Pauper autem non suffert minas. Pauper scilicet inanis iustitia, non habens intus spiritus plenitudinem, ornamenta spiritalia, supellectilem spiritalem, totúmque illud quod oculis non videtur, sed mente plus cernitur. Non habens hæc intus, non suffert minas. Quando ei dictum fuerit ab aliquo potente, Dic hoc verbum contra inimicum meum, dic falsum testimonium, vt ego quem volo opprimam & domem, forte tentat. Non facio, nō mihi adduco peccatum. Tantùm negat quousque diues minari incipiat. Sed quia pauper est, non suffert minas. Quid est, pauper est? Non habet diuitias interiores quas martyres habuerunt, qui pro veritate ac fide Christi omnes minas seculi contempserunt. Nihil de corde perdiderunt, in cœlo quantum inuenerunt? Pauper ergo non suffert minas. Non potest dicere diuiti cogenti se ad alicuius iniuriam aut falsum testimonium, Non facio: non habet intus vnde respondeat, non est thesauro interiore solidatus & plenus: non est qui dicat, quia non habet vnde dicat: non est qui dicat, Quid mihi facturus es, qui minaris? Vt multum, ablaturus quod habeo. Tollis quod relicturus sum. Tollis, quod & si non tollas, dum viuo forsitan perditurus sum. De arca interiore nihil perdo. Cum mihi minaris auferre quod habeo, verè vis auferre quod intus habeo. Sed illud potès auferre & habere: Fidem si minando abstuleris, & ego perdo, & tu non habebis. Non ergo facio quod hortaris, non curo quod

L minaris. Sed potest sæuiendo etiam de patria me pellere. Nocuisti si illuc me expuleris, vbi deum meum inuenire non possim. Forte valebis etiā occidere. Ruente carnali domo, incolumis habitator abscedo, & ad illum cui seruo fidem, securus exibo, & te amplius non timebo. Vide enim quid minaris vt falsum testimonium dicam: mortem minaris, sed corporis. Plus ego eum timeo, qui dixit, Os quod mentitur, occidit animam. His *Sapien. 1.* diuinis intus plenus & opimus, talia minanti vel meliora respondet. Pauper autem non suffert minas. Simus ergo diuites, & timeamus esse pauperes. Quęramus ergo impleri cor nostrum diuitiis ab illo qui verè diues est. Et si forte vnusquisque vestrum intrat in cor suum, & illic diuitias istas non inuenit, pulset ad diuitem. Fiat ante ianuam diuitis illius pius mendicus, vt sit illo donante diues impletus. Et verè fratres mei, paupertatem nostram, egestatem nostram debemus domino deo nostro confiteri. Hanc confitebatur publicanus, qui *Luc. 18.* nec oculos ad cœlum audebat leuare. Non enim habebat cum qua substantia leuaret oculos suos homo pec-

M cator. Attendebat ad inanitatem suam, sed plenitudinem domini cognoscebat, nouerat se venire ad fontem, sitientem: aridas fauces ostendebat, piè vbera implenda pulsabat, Domine, inquit, tundens pectus, oculos deiiciens in terram, propitius esto mihi peccatori. Dico ego, quia iam ex aliqua parte diues erat, cum ista cogitabat & petebat. Nam si adhuc omnino pauper erat, huius confessionis gemmas vnde proferebat? Sed tamen abundantior & plenior de templo descendit iustificatus. Ille autem pharisæus ad orationem ascendit, & nihil rogauit. Ascenderunt, inquit, ad templum adorare. Iste rogat, ille non rogat. Sed ille vnde orat? Sunt qui se diuites putant, nihil habentes. Domine, inquit, gratias tibi ago, quia non sum sicut cæteri homines, iniusti, raptores, adulteri, sicut etiam hic publicanus. Ieiuno bis in sabbato, decimas do omnium quæ possideo. iactauit se, sed inflatio est ista, non plenitudo. Diuitem se putauit nihil habens, pauperem se ille cognoscit iam aliquid habens. Vt nihil aliud dicam, habebat ipsam confessionis pietatem. Et descenderunt ambo: sed iustificatus, inquit, publicanus ille magis quàm ille pharisæus: quia omnis qui se exaltat, humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur.

A *Item in eadem dominica homilia de eo quod scriptum est in* Matth. 7. *euangelio secundum Matthæum, Attēdite à falsis prophetis qui veniunt ad vos &c. quæ habetur in lib. II. de sermone domini in monte, cap. XXVII. & XXVIII. & inter sermones de Verbis domini. XII.*

Dominica nona, De timore domini & vera humilitate. Sermo I.

Sermo CCXIII.

DAuid propheta & psalmista, qui teste scriptura, secundū cor dei electus fecit omnes volūtates eius: ipse, fratres charissimi, quid creator noster in his appetat & diligat, quodam loco ostendit, Psal. 112. ita dicens, Quis sicut dominus deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit in cœlo & in terra? Si ergo dominus altissimus (cuius excellentiæ & magnitudinis non est finis) in omni creatura sua, & ea quæ in supernis & ea quæ in infimis est constituta, in angelis videlicet & in hominibus humilitatē considerat & probat: quantū necesse est nobis humilitati semper studere, ipsamq; in omnibus conseruare, vt sic placeamus conditori nostro? Quanta autem sit veræ humilitatis virtus, facilè ex B verbis domini agnoscitur, qui vt superbiā Pharisæorum Lucæ 14. damnaret, dixit, Omnis qui se exaltat humiliabitur, & 18. & qui se humiliat exaltabitur. Humilitatis quippe passibus ad cœli culmina cōscenditur, quia deus excelsus nō superbia sed humilitate attingitur: de quo dictū est, Deus Iacobi 4. superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Vnde & Psal. 137. in psalmis dicitur, Excelsus dominus, & humilia respicit, & alta à longe cognoscit. Alta posuit pro superbis. Humilia verò respicit, vt attollat: alta, id est, superba cognoscit, vt deiiciat. Discamus humilitatem per quā deo propinquare poterimus: sicut ipse in euangelio ait, Di- Matth. 11. scite à me quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Per superbiam mirabilis angelorum creatura cecidit de cœlo, per humilitatem dei fragilitas humanæ naturæ ascendit in cœlum. Honesta est enim inter homines humilitatis consuetudo, Prouer. 11. sicut Salomon ait, Vbi fuerit superbia, ibi erit & contumelia: vbi autem humilitas, ibi & sapientia. Item alius Eccli. 3. sapiēs, Quanto, inquit, maior es, tanto humilia te in omnibus, & corā deo inuenies gratiam. Item deus per pro- Esaiæ 66. phetam ait, Ad quem autem respiciā, nisi ad humilem & quietum, & trementē verba mea? Quicunq; humilis C & quietus nō fuerit, non potest in eo habitare gratia spiritus sancti. Deus humilis factus est nostræ salutis causa, erubescat homo superbus esse. Quantum humilitate inclinatur cor ad ima, tantum proficit in excelso. Qui enim humilis erit, exaltabitur in gloria. Primus humilitatis gradus est, veritatis sermonem humiliter audire, memoriter retinere, voluntarie perficere. Eam quippe quā non inuenerit humilem, veritas fugit mentē. Quanto quis humilior erit de seipso, tanto maior erit in conspectu dei. Superbus verò quāto gloriosior apparet inter homines, tāto deiectior erit ante deū. Qui enim sine humilitate bona opera agit, in ventū puluerē portat. Eccli. 10. Item scriptura dicit, Quid superbit terra & cinis, dum vento superbiæ dispergitur, quod ieiuniis & eleemosynis cōgregare videtur? Noli ô homo in virtutibus gloriari tuis, quia alterū habiturus eris iudicē, non teipsum. 1. Petri 5. In cuius conspectu teipsum in corde tuo studeas humiliare, quatenus ille te exaltet in tempore retributionis suæ. Descende vt ascendas, humiliare vt exalteris, ne exaltatus humilieris. Qui enim sibi vilis videtur esse, ante deum pulcher est. Qui sibi displicent, deo placent. Esto igitur paruus in oculis tuis, vt sis magnus in oculis dei. Tanto enim eris apud deum preciosior, quanto

fueris ante oculos tuos despectior. In summo honore D summa tibi sit humilitas. Honoris laus est humilitatis virtus. Sed hanc veræ humilitatis virtutem nemo sine timore dei habere potest, quia eorum neuter sine altero esse potest. Quid autem timor dei efficiat, fratres audite, Initium sapientiæ timor domini. Magna est cautela peccati, dei semper præsentiā timere. Qui perfectè deū timet, diligenter se a peccatis custodit. Timenti deum Eccli. 1. in nouissimo die bene erit, & merces eius in æternum permanet. Qui erubescit in conspectu hominis peccare, quanto magis dignū est quòd erubescat in cōspectu dei iniquitatem agere, qui non solùm opera, sed & corda considerat? Qui timore sancto deum metuunt, in- Eccli. 2. quirunt quæ beneplacita sunt illi. Alius est timor filiorum, alius est timor seruorum. Serui enim propter tormenta dominos timent, filij verò propter amorem patres timent. Si filij dei sumus, timeamus eum ex charitatis dulcedine, non de timoris amaritudine. Homo sapiens in omnibus deum metuit operibus suis, sciens se eius nunquam præsentiam effugere posse, sicut psalmista deo dicit: Quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fu- Psal. 138. giam? Item, Quia neque ab oriente neque ab occidente, subanditur, patet locus fugienti deum. Qui timet do- E minum, accipiet doctrinam eius: & qui vigilauerit in mandatis eius, inueniet benedictionem sempiternam. Timentis deū beata est anima, & à tentatione diabolica tuta remanet. Beatus homo qui semper est pauidus, Prouer. 28. & cui donatum est dei timorē semper ante oculos habere. Qui timet dominum, recedit ab itinere prauo, & ad virtutum semitam vias suas dirigit. Timor dei repellit peccata, & adiicit virtutes. Timor cautū facit hominem & solicitum, ne peccet. Vbi verò timor dei nō est, ibi dissolutio vitæ est. Qui deum in prosperis nō timet, timeat vel in aduersis, refugiat ad illum qui flagellat & sanat. Beatus vir qui timet dominum, in mandatis eius Psal. 111. cupit nimis. Timor dei timorem expellit gehennæ, quia facit hominem peccatum cauere, & iustitiæ opera augere. Post hæc ad illum perueniet timorem qui dicitur sanctus, & permanet in seculum seculi, quia est in dile- Psal. 18. ctione. Sic ergo fratres timeamus deum, vt diligamus eum, quia perfecta charitas foras mittit timorem serui- 1. Ioan. 4. lem, atq; ita abundantiam habere possumus securitatis, & plenitudinem omnium bonorū. Vnde & propheta F ait, Timete dominum omnes sancti eius, quoniā nihil Psal. 33. deest timentibus eum. Diuites eguerunt & esurierunt, inquirentes autem dominum nō minuentur omni bono. Quapropter obsecro vos dilectissimi, vt timorē dei semper ante mentis vestræ oculos habeatis, & obliuionem præceptorum dei omnino fugiatis, illudq; sedulò cogitetis, qualiter timentes deum, & mādatis eius obedientes, ad vitam vadunt perpetuam, contemnētes verò & præcepta eius spernentes in pœnam ibunt æternā: humilitatémque veram in corde vestro intus habeatis, sicq; eam nō fictè moribus coram proximis vestris insinuetis, vt & ipsi bonis exemplis vestris instructi glorificent deum, & vobiscum æternam in cœlis studeāt percipere remunerationem, præstante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat, &c.

In eadem dominica, De timore domini. Sermo II.

Sermo CCXIIII.

NOn dubito dilectissimi fratres insitum esse cordibus vestris timorem dei, quo ad veram & solidā fortitudinē perducamini. Cū enim fortis ille dicatur qui neminē timet, peruerse fortis est qui primò deū non vult timere, vt timendo audiat, audiendo

G diligat, & diligendo non timeat. Tunc erit vere fortis-
simus, nõ superba duritia, sed cura iustitiæ. Sic etiã scri-
Prouer.14. ptum est, Timor domini, spes fortitudinis. Cũ enim ti-
metur pœna quam minatur, dicitur amari præmium
quod pollicetur, ac sic per timorẽ pœnæ bona vita re-
tinetur. Per bonam vitã bona conscientia comparatur,
vt per bonam cõscientiam nulla pœna timeatur. Qua-
propter discat timere, qui non vult timere. Discat ad tẽ-
pus esse solicitus, qui semper vult esse securus. Vt enim
1.Ioan.4. dixit Ioannes, timor non est in charitate, sed perfecta
charitas foras mittit timorem. Dixit sanè & veraciter
dixit. Si ergo habere nõ vis timorem, prius vide vtrum
iam perfectam habeas charitatem quæ foras mittit ti-
morem. Si verò ante istam perfectionem timor exclu-
ditur, superbia inflat, charitas ædificat. Nam sicut in bo-
na valetudine fames non fastidio, sed cibo pellitur: ita
in bona mẽte timor non vanitate, sed charitate pellen-
dus est. Discute itaq; conscientiam tuam, quisquis time-
re iam non vis. Noli superficiem compalpare, descende
in te, penetra interiora cordis tui. Rimare diligenter,
vtrum nulla ibi vena venenata tabificum amorem secu-
H li sugat & sorbeat, vtrum nulla carnalis voluptatis mo-
uearis & capiaris illecebra, nulla inani iactantia tumi-
dus extollaris, nulla cura vanitatis exæstues, si iam ini-
quitatis diligẽtia non fatigat, vtrum æquitatis negligen-
tia nulla surrepat. Si hæc ita sunt, rectè gaudes esse te si-
Matth.22. ne timore. Excluserit eum charitas dei quem diligit ex
toto corde, & ex tota anima, & ex tota mẽte tua: exclu-
serit eum & charitas proximi, quem diligis tanquam te-
ipsum. Et ideo pro illo satagis, vt etiam ipse tecũ ex to-
to corde, ex tota anima, ex tota mente diligat deũ, quia
non aliter rectè diligis & teipsum, nisi quia sic diligis
deum vt nõ propterea minus eum diligas, quia conuer-
teris vel ad teipsum. Si autẽ quamuis intra teipsum nul-
la irritaris cupiditate, quod quidẽ de se quis audeat glo
riari, tamen si teipsum in teipso diligis, & de teipso tibi
places, hoc ipsum vehementius timere debes, quia nihil
times. Non enim quacunque dilectione foras mitten-
dus est timor, sed recta dilectione qua tota diligimus
deum, & propterea proximũ, vt sic & ipse diligat deum.
Se autem in se diligere, & sibi placere, non est iustitiæ
charitas, sed superbiæ vanitas. Ac per hoc apostolus iu-
I sta reprehensione perculsit seipsos amantes & sibi pla-
1.Ioan.4. centes. Perfecta ergo charitas foras mittit timorẽ. Sed
ea dicenda est charitas, quæ nõ est vilitas. Quid autẽ vi-
lius quàm homo sine deo? Ecce quid amat qui seipsum
Roman.11. non in deo, sed in seipso amat. Rectè huic dicitur, Noli
altum sapere, sed time. Qui enim altũ sapit, & ideo non
timet, vtique perniciose nõ timet. Neque enim mitis &
pius est, qui seipsum in seipso amat & laudat, sed elatus
& ferox, nõ nouit dicere, In deo laudabitur anima mea,
Psal.33. audiant mites & lætentur. Quid enim boni amat, qui
forte hocipsum propter hocipsum amat nihil timere?
Potest enim hoc sibi persuadere, nõ sanitate sed imma-
nitate: verbi gratia, Est aliquis audacissimus latro, quãto
peruerse fortior, tanto periculose crudelior. Qui pro-
pter ipsum amorem suum quo amat nihil timere, ingen
tia facinora moliatur, vt quod amat exerceat, & exercẽ-
do corroboret: quanto eius fuerint maiora commissa,
tãto maior erit nõ timentis audacia. Non hoc ergo pro
magno bono amandũ est, quod & in homine pessimo
inueniri potest. Quapropter timeat Christian⁹ antequã
1.Ioan.4. perfecta charitas foras mittat timorem: credat & intel-
2.Corin.5. ligat se peregrinari à domino, quandiu viuit in corpo-
Sapien.9. re quod corrũpitur & aggrauat animã. Tanto minor fit
timor, quanto patria quo tẽdimus propior. Maior enim K
timor debet esse peregrinantiũ, minor propinquãtium,
nullus peruenientiũ. Sic & timor perducit ad charita-
tẽ, & perfecta charitas foras mittit timorẽ. Timeat autẽ
Christianus nõ eos qui corpus occidunt, & postea non Luc.12.
habẽt quid faciant, sed eum qui habet potestatẽ & cor-
pus & animã in gehẽnam ignis occidere. Est autẽ alius
timor domini castus permanẽs in seculum seculi. Non Psal.18.
ergo eũ perfecta charitas foras mittit, alioquin non per- 1.Ioan.4.
maneret in seculũ seculi: nec frustra cum dictũ esset, Ti-
mor domini, additum est, castus, atq; ita coniunctũ est,
permanens in seculum seculi. Quare, nisi quia ille timor
quem foras charitas mittit, propterea pungit animã ne
amittatur aliquid quod in creatura diligitur, vel ipsa sa-
lus & requies corporalis, aut aliquid tale post mortem?
Propterea enim timentur & apud inferos pœnæ & do-
lores ac tormenta gehennarum. Cum verò cauet ani-
ma ne deus illam desertus deserat, timor est castus per-
manens in seculum seculi: de quo latius dicerem, nisi
sermo iam longior & meis senilibus viribus, & vestræ
fortasse satietati parcere cogeret.

L

Item in eadem dominica homilia de eo quod scriptum est in euangelio secundum Lucam, Quidam homo erat diues qui habebat villicum, &c. quæ habetur inter sermones de Verbis domini XXXV. Luca.16.

Dominica decima, de Christiano nomine, Sermo I.

ROgo vos fratres charissimi, vt attentius cogi- Ser.CCXV.
temus quare Christiani sumus, & crucem Chri
sti in fronte portamus. Scire enim debemus
quia non nobis sufficit quòd nomen Christianum ac-
cepimus, si opera Christiana non fecerimus, sicut ipse
dominus in euangelio dixit, Quid prodest quòd dici- Luca.6.
tis mihi, Domine domine, & non facitis quæ dico? Si
te militem Christianum dicas, & iugiter cruce Christi
te signes, & eleemosynam secundum vires tuas non fe-
ceris, charitatem & iustitiam vel castitatem habere no-
lueris, nihil tibi prodesse poterit Christianum nomen,
Magna res est signum Christi & crux Christi, & ideo de
isto iam precioso signaculo res magna & preciosa si-
gnari debet. Quid enim prodest si de annulo aureo sigil-
lum facias, & putridas paleas intus recõdas? Quid pro-
dest si signũ Christi in fronte & in ore gestamus, & in- M
tus in anima crimina & peccata recõdimus? Qui enim
male cogitat, male loquitur, male operatur: si se emẽda-
re noluerit quando se signat, peccatum illius non mi-
nuitur, sed augetur. Multi enim dum ad furtum aut ad In lib.50.
adulteriũ vadunt, si pedem impegerint, signant se, & ta- Homiliarũ.
men de malo opere non reuocant se, & nesciunt miseri Homi.21.
quia includunt in se magis dæmones quàm excludunt.
Qui autẽ à se eum dei adiutorio vitia & peccata repel-
lit, & quod bonũ est cogitare simul & implere conten-
derit, iuste signũ crucis labiis suis apponit, quia talia o-
pera conatur agere quæ signum Christi mereantur ac-
cipere: & quia scriptũ est, Regnũ dei non est in sermo- 1.Cor.4.
ne, sed in virtute. & iterum, Fides sine operibus mortua Iacob.2.
est, vt nomen Christianum non ad iudicium sed ad re-
medium habeamus, conuertamus nos ad opera bona
dum in nostra sunt potestate remedia. Et vt hæc deo
auxiliante possitis implere, pacem & ipsi habete, & eos
qui discordes sunt, ad concordiam reuocate: Menda-
cium fugite, periurium velut mortem perpetuam noli-
te facere. Ante omnia, sicut iam suprà dictum est, secun
dum vires vestras eleemosynam pauperibus exhibete,
oblationes quæ in altario cõsecrẽtur offerte. Erubescere
debet

A debet homo idoneus si de aliena oblatione cõmunicauerit. Qui possunt, aut cereolos, aut oleum quod in cicindelibus mittatur exhibeat. Symbolũ vel orationem dominicam & ipsi tenete, & filiis vestris ostẽdite. Nam nescio qua fronte se Christianum dicat, qui paucos versus in symbolo vel in oratione dominica parare dissimulant. Filios quos in baptismo excipitis, scitote vos fideiussores pro ipsis apud deum extitisse. Et ideo tam illos qui de vobis nati sunt, quàm illos quos de fonte excipitis, semper castigate atque corrigite, vt castè & iustè & sobriè viuant. Et vosipsi ita agite, vt si vos filij vestri imitari voluerint, non vobiscum in igne ardeant, sed simul vobiscum ad prȩmia ȩterna perueniant. Qui causas audiunt, iuste iudicent, nec munera super innocentes accipiant, quia munera excȩcant corda sapientium, & immutant verba iustorum, ne forte dum acquirunt pecuniam, perdant animam suam. Nemo enim habet iniustum lucrum sine iusto damno. Vbi lucrum, & ibi damnum. Lucrum in arca, damnum in cõscientia. Nullus se inebriet, nemo in conuiuio suo cogat alium amplius bibere quàm oportet, ne per ebrietatem & suã & illius animã perdat. Omni die dominico ad ecclesiam conuenite. Si enim infœlices Iudȩi tanta deuotione celebrant sabbatum, vt in eo nulla opera terrena exerceãt: quanto magis Christiani in die dominico soli deo vacare, & pro animȩ suȩ salute debent ad ecclesiam conuenire? Quando ad ecclesiam conuenitis, pro peccatis vestris orate. Nolite rixas cõmittere, nolite lites & scandala concitare. Qui ad ecclesiam veniens hȩc fecerit, ibi se litigando vulnerat, vbi se orando sanare potuerat. In ecclesia stantes nolite verbosari, sed lectiones diuinas patienter audite. Qui enim in ecclesia verbosari voluerit, & pro se & pro aliis redditurus est rationem, dum verbũ dei nec ipse audit, nec alios audire permittit. Et decimas de fructibus vestris ecclesiis reddite. Qui fuit superbus, fit humilis: qui erat adulter, fit castus: qui solebat furtũ facere, vel res alienas inuadere, etiam de propria substantia incipiat pauperibus erogare. Qui fuit inuidus, fit beneuolus. Qui fecit iniuriã, citò veniã petat. Cui iniuria facta est, citò dimittat. Quotiẽs aliqua infirmitas superuenerit, corpus & sanguinem Christi ille qui ȩgrotat accipiat, & inde corpusculum suum vngat, vt illud quod scriptũ est impleatur in eo, Infirmatur aliquis? inducat presbyteros, & orent super eum vngentes eum oleo, & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum dominus: & si in peccatis sit, dimittentur ei. Videte fratres, quia qui in infirmitate ad ecclesiam cucurrerit, & corporis sanitatem recipere, & peccatorũ indulgentiam merebitur obtinere. Cum ergo duplicia bona possint in ecclesia inueniri, quare per prȩcantatores, per fontes & arbores & diabolica phylacteria, per characteres & aruspices & diuinos vel sortilegos multiplicia sibi mala miseri homines conantur inferre? Sicut iam suprà diximus, filios & omnes familias vestras admonete fratres semper, vt castè & iustè ac salubriter viuant. Nec solùm eos verbis, sed etiam exemplis ad bona opera prouocate. Ante omnia vbicunque fueritis, siue in domo, siue in itinere, siue in conuiuio, siue in consessu, verba turpia & luxuriosa nolite ex ore vestro proferre, sed magis vicinos & proximos vestros iugiter admonete, vt semper quod bonum est & honestum loqui studeant, ne forte detrahendo, male loquẽdo & in sanctis festiuitatibus choros ducendo, cantica luxuriosa & turpia proferendo de lingua sua, vnde debuerant deum laudare, inde sibi vulnera videantur infligere. Isti enim

De Cõse. di. 4. cap. Vos ante omnia. *Psal. 14.* *Exod. 23.* *Eccli. 20.* *Iacobi 5.*

infœlices & miseri homines qui balationes & saltationes ante ipsas basilicas sanctorum exercere nec metuũt nec erubescunt: etsi Christiani ad Ecclesiam venerint, pagani de ecclesia reuertuntur, quia ista cõsuetudo balandi de paganorum obseruatione remansit. Etiam videte qualis est ille Christianus qui ad ecclesiam venit orare, & neglecta oratione, sacrilega verba paganorum nõ erubescit ex ore proferre. Videte tamen fratres charissimi, si iustum est vt ex ore Christianorũ, vbi corpus Christi ingreditur, luxuriosum canticum quasi venenũ diaboli proferatur? Ante omnia quicquid vultis vobis ab aliis fieri, hoc aliis facite. Quod vobis ab aliis non vultis fieri, nulli alij feceritis. Quam rem si volueritis implere, ab omni peccato potestis vestras animas liberare, quia & qui literas non nouit, istas duas sententias memoriter teneat, & cum dei adiutorio operibus & potest & debet implere. Et licet credam quòd illa infœlix cõsuetudo quȩ de paganorum prophana obseruatione remansit, iam nobis castigantibus & de locis istis fuerit deo inspirante sublata, tamen si adhuc agnoscatis aliquos illam sordidissimam turpitudinem de hinnicula vel ceruula exercere, ita durissimè castigate, vt eos pœniteat rem sacrilegã commisisse. Et si quando luna obscuratur, adhuc aliquos clamare cognoscitis, & ipsos admonete denunciantes eis quòd graue sibi peccatũ faciunt, quando luna quȩ deo iubente certis temporibus obscuratur, clamoribus suis à maleficiis sacrilego ausu se defensare posse cõfidunt. Et si adhuc videtis aliquos aut ad fontes aut ad arbores vota reddere, & sicut iam dictum est, sortilegos etiam & diuinos vel prȩcantatores inquirere, phylacteria etiam diabolica & characteres aut herbas vel succos sibi aut suis appendere, durissime tanta eorum peccata increpantes dicite, quia quicunque fecerit hoc malum, perdit baptismi sacramentum. Et quia audiuimus quòd aliquos viros vel mulieres ita diabolus circumueniat, vt quinta feria nec viri opera faciant, nec mulieres lanificium, corã deo & sanctis angelis eius contestamur, quia quicunque hoc obseruare voluerint, nisi per prolixam & duram pœnitentiam tale sacrilegium emendauerint, vbi arsurus est diabolus, ibi & ipsi damnãdi sunt. Isti enim infœlices & miseri, qui in honore Iouis quinta feria opera nõ faciunt, non dubito quòd ipsa opera die dominico facere nec erubescant nec metuãt. Et ideo quoscunq; tales esse cognoueritis, durissimè castigate. Et si se emẽdare noluerint, nec ad colloquium nec ad conuiuium vestrum eos venire permittite. Si verò ad vos pertinent, etiam flagellis cȩdite, vt vel plagam corporis timeant, qui de animȩ suȩ salute non cogitãt. Nos enim fratres charissimi cogitantes periculum vestrum, paterna vos solicitudine admonemus. Si nos libẽter auditis, & nobis facietis gaudiũ, & vos fœliciter peruenietis ad regnũ. Quod ipse prȩstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Tobiæ 4. *Matth. 7.*

In eadem dominica, De Christiano nomine, Sermo II.

Audeamus fratres charissimi, & deo gratias agamus, quia secundũ desideria nostra vos incolumes inuenire meruim⁹. Et vere fratres iustè & meritò pater gaudet quotiens filios suos & corpore sanos, & in dei timore deuotos inuenerit. Et quia tam de vestra q̃ de nostra salute duplicatum nobis gaudium nũc pietas diuina cõcessit, quod ad profectũ animarum vestrarũ pertinet, debemus charitati vestrȩ suggerere. Oportet fratres charissimi vt tota mentis

Sermo CCXVI.

G intentione inquirere vel intelligere studeamus quare
Christiani sumus, & quare crucē Christi in fronte portamus. Agnoscite & intelligite fratres, quòd non ideo
Christiani facti sumus, vt de ista tantùm vita soliciti si-
1.Corin.13. mus. sicut enim dicit apostolus, Si enim in hac vita tantùm in Christo sperantes sumus, miserabiliores sumus
omnibus hominibus. Qui enim non cogitat nisi de ista
tantummodo vita, animalibus & pecoribus similis est.
Quid enim quærūt animalia, nisi mādu care, bibere, luxuriari, & dormire. Tales sunt qui plus cogitāt de carne
sua quàm de anima, qui plus diligūt gulam ac luxuriam
quàm castitatē atq; iustitiā. Scire debetis fratres charissimi, quoniā ideo Christiani facti sumus, vt semper de
futuro seculo & de æterno præmio cogitemus: & plus
pro anima quàm pro corpore laboremus, quoniā caro
nostra paucis annis erit in mondo, anima autē nostra, si
bene agimus, sine fine regnabit in cœlo. Si verò (quod
deus non patiatur) mala opera exerceamus, & plus pro
carnis luxuria quàm pro salute animæ laboremus, timeo ne quando boni Christiani cū angelis accipiuntur
in vitā æternā, nos (quod absit) præcipitemur in gehen-
H nam. Non nobis sufficit fratres quòd Christanū nomen
accepimus, si bona opera non fecerimus Christiana. Illi
enim prodest quòd Christianus dicitur, qui castitatē diligit, ebrietatē fugit, superbiā detestatur, inuidiam velut
venenū diaboli respuit. Ille vere Christianus est, qui furtum non facit, qui falsum testimoniū non dicit, qui nec
mentitur nec periurat, qui adulterium nō cōmittit, qui
ad ecclesiam frequētius venit, qui de fructibus suis non
gustat nisi prius ex ipsis deo aliquid offerat, qui decimas annis singulis erogādas pauperibus reddit, qui sacerdotibus suis amorem impendit, qui omnes homines
sicut seipsum diligit, qui nullum hominem odio habet.
Ille verò non solum Christianus est, sed ipse Christus in
illo habitat, qui stateras dolosas & mensuras duplices
velut gladium diaboli pertimescit. Ille bonus Christianus est, qui quādo ad ecclesiam venit, & oblationē quæ
in altario mittatur exhibet, & pauperibus secūdū quòd
vires habet argentum porrigit, aut buccellam: qui peregrinos in domū suam excipit: qui hospitibus pedes lauat: qui nō solùm lites non cōcitat, sed etiam discordes
ad concordiā reuocat: qui maioribus & parentibus ho-
I norem & amorem verę charitatis impendit: qui & ipse
castè viuit, & filios vel vicinos suos vt castè & sobriè viuant, & verbis admonet, & exemplis docet. Ille bonus
Christianus est, qui quotiēs sanctæ solennitates veniunt,
vt securius cōmunicet, ante plures dies castitatem cum
propria vxore custodit, vt syncera & secura conscientia
ad altare domini casto corpore & mundo corde præsumat accedere. Qui symbolum & orationē dominicā
memoriter tenet, & filios vel filias suas vt ipsi teneant fideliter docet. Ecce audistis fratres quales sint Christiani boni. Et ideo quantū possumus cum dei adiutorio laboremus vt nomen Christianum non sit falsum in nobis, nec in nobis Christi sacramenta patiātur iniuriam,
sed semper opera Christiana & cogitemus in corde, &
impleamus in opere. Nam ille Christianus qualis est, qui
vix aliquando ad ecclesiam venit: & quando venerit,
non stat vt oret pro peccatis suis, sed vt causas dicat, aut
lites & rixas concitet: & si locum inuenerit, vsque ad vomitum bibit: & postquam se inebriauerit, surgit quasi
phreneticus & insanus diabolico more balare & saltare, & incipit verba turpia & amatoria vel luxuriosa cantare. Iste talis non dubitat furtū facere, adulterium non
timet admittere, falsum testimonium dicere, maledicere, periurare. Siue viri siue mulieres qui talia opera fa- K
ciunt, non ad remedium, sed ad iudicium Christianum
nomen & baptismi sacramenta suscipiunt: & nisi pœnitentiam egerint, in æternum peribunt. Ecce fratres ostendimus vobis quales sint Christiani boni, & quales
sint mali. Et ideo quos bonos videtis, imitamini: quos
verò malos esse cognoscitis, castigate semper, increpate, corrigite, vt de profectu vestro & de illorum perfectione duplicem mercedem habere possitis. Qui ergo
boni sunt, casti, sobrij, humiles & benigni, deo auxiliante perseuerent in operibus suis bonis. Qui verò opera
mala faciunt, citò se corrigant antequam illorum animæ de hac luce discedant, quoniam si sine pœnitentia
mortui fuerint, non veniunt ad vitam, sed præcipitantur ad mortem. De qua pœna nos pius dominus liberare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus in secula seculorum, Amen.

Dominica vndecima de eo quod scriptum est, Mulierem fortem quis inueniet, &c. Sermo I. Prouer.31.

Ecclesia catholica, fratres charissimi, non solū Sermo
post aduentū domini & saluatoris nostri prę- CCXVII.
dicata est, sed etiā ab initio mūdi multis figu- L
ris & sacramētis secretioribus designata. Nā
& in sancto Abel ecclesia catholica fuit, & in Noė, & in
Abraham, & in reliquis vsque ad aduentum domini saluatoris. de ipsa enim ait Salomon, Mulierem fortē quis
inueniet? Quod dixit, quis inueniet, difficultatem inueniendi, non impossibilitatem oportet intelligi. Mulier
ista fortis, Ecclesia est. Quomodo non est fortis, quæ ab
initio mundi tantis tribulationibus fatigatur, & tamen
non vincitur? Mulierem fortē quis inueniet? Quis alius Prouer.31.
nisi Christus? Non autem eam fortem inuenit, sed inueniēdo fortem fecit. Nam vt eam inueniret, nonagintanouem dimisit in mōtibus, & quæsiuit vnam quæ er- Matth.18.
rauerat, & humeris suis impositam ad ouile proprium
reuocauit. Lanam & linū fecit manibus suis. Lanificam
& linificam matronam istam sanctus sermo describit.
Quæris forte à nobis, quid sit lana, quid linū? Lana carnale aliquid, linum verò spiritale significat, quia in ordine vestimentorum, interiora sunt linea vestimenta,
lanea vero exteriora. Lana etiā de cōmixtione animalium nascitur, linum verò sine carnis voluptate de terra
procreatur: ideo castitatis imaginem præferre videtur, M
intantum vt sacerdotes veteris testamenti ex præcepto
legis propter castitatis indiciū lineis fœmorabilib9 vte- Exod.28.
rentur. Ergo in lana carnale aliquid, in lino verò spiritale significatur. Pro laude etiam ponuntur. Inuenis enim hominem porrigentem manu eleemosynas pauperi, nec tamen de deo ibi cogitantem, sed hominibus
placere cupientē: laneam vestem quæ videri potest habet, interiorem lineam non habet. Inuenis alium dicentem tibi, Sufficit mihi conscientia mea, deū colo, deum
adoro, quid mihi opus est ad Ecclesiam ire, aut visibiliter Christianis misceri? Lineam vult habere sine tunica.
Non nouit neque commendat talia opera mulier ista.
Inuenit hæc mulier lanam & linum, & fecit vtile. Mul- Prouer.31.
ti inueniunt, sed non faciunt vtile manibus suis. Cum
libēter auditis, inuenitis: cū bene viuitis, facitis. Brachia
sua firmauit in fuso. De fuso isto quod dominus dederit dicam, neque ista lanificia sunt à viris aliena. In fuso
lanificium signat, in lanificio bonum opus tanquam castæ mulieris, & matronæ impigræ. Diligenter tamen attende in lanificio duo instrumenta, colum & fusum. In
colo lana inuoluta, quæ filo ducenda transeat in fusum,
Quod in colo inuolutum est, adhuc in sinistra & non-

dum in

A dum in fuso est. Quod in fuso collectum est, iam præteritum est. Opus ergo tuum in fuso sit, non in colo. In colo enim est quod facturus es, & in fuso quod fecisti. Vide ergo si habes aliquid in fuso. Ibi enim firmantur brachia tua, ibi erit fortis constantia tua, ibi securus deo dices, Da, quia dedi: dimitte, quia dimisi. Fac quod feci. Quod pendet in colo, ad fusum traiiciendũ est: non autem quod collectum est in fusum, ad colum reuocãdum est. Ergo vide quid agas, vt habeas in fuso, vt brachia tua firmes in fuso, quod te consoletur, quod te cõfirmet, quod tibi det fiduciam deprecandi & sperandi.
Prouer. 31. sequitur, Manus suas aperuit pauperi. Eia fratres exercete lanificium sanctum. Si quis habet plenum cellarium, plenum borreum, omnia ista in colo sunt, transeant in fusum. In sinistra sunt quandiu pauperibus non erogaueris, at vbi cœperis eleemosynam facere, transferuntur ad dexteram, & fit opus vnde vestis fieri possit. Omnes domestici eius vestiti sunt. Nũquid de nuditate seruorum suorũ solicitus erit vir eius habens coniugẽ talem?

B Quis est iste vir, nisi Christus, aut quæ est coniũx nisi ecclesia? Vestiti sunt quotquot in Christo baptizati sunt. Et boni serui & mali, vestiti sunt. Non cessat illa mulier omnes vestire, vt nemo queratur & dicat, Ideo nõ sum bene operatus, quia nõ sum bene vestitus. Duplicia pallia fecit viro suo. Pallia laudes sunt, fides, & confessiones. Laudas deum, laudas hominẽ. Dupliciter laudas, & simpliciter laudas. Dupliciter, quia homo est & deus. Simpliciter, vt nõ sis fictus. Photin⁹ (à quo hęretici Photiniani appellantur) quasi simplex palliũ fecit viro suo. Solum enim hominẽ credidit Christum, deum colere noluit. Existit alter texens viro suo pannosum pallium. Ait enim, Christus deus est tantùm, omnino hominis nihil habens, hoc Manichæi dicunt. Photiniani dicunt, homo tantùm est, Manichęi dicũt, deus tantùm est. Ecce de quali ecclesia quàm preciosa vestimenta procedunt. Et propterea de illa scriptũ est, quòd duplicia pallia fecerat viro suo. Duplicia pallia. Confitemur enim deũ in homine, & hominẽ in deo. De bysso & purpura vestimenta spiritalia præparauit. De bysso candidã confessionẽ, de purpura gloriosam passionẽ. Byssum, cum

C deum confitemur, agnoscimus: purpuras in martyribus collaudamus. Nos fratres quibus deus tantum bonum conferre dignatus est, vt nec de Iudæis, nec de hęreticis nasceremur, sed catholicæ ecclesiæ filij esse mereremur, quantum possumus deo gratias referamus, qui nobis fidem rectam & sibi placitam inspirare vel insinuare dignatus est: & totis viribus (quia fides sine operibus nos saluare non potest) ad spiritale lanificium illud nostros animos præparemus. Iugiter ideo eleemosynas facientes, de colo trahere festinemus ad fusum, & de sinistra transferamus ad dexteram, vt per eleemosynas pauperũ stolam vnusquisque nostrũ præparet in æternum, vt (sicut dicit apostolus) in cœlesti conuiuio vestiti & non *2. Corin. 5.*
Matth. 22. nudi inueniamur, ne nobis dicatur, Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? Sed magis ab auditu malo liberati, illam fœlicem & desiderabilem vocem audire mereamur, Venite benedicti patris mei,
Matth. 25. percipite regnũ quod præparatum est ab origine mundi, quod ipse præstare dignetur.

In eadem dominica, De verbo dei audiendo, & muliere forti: *Sermo II.*

Sermo CCXVIII. ROgo vos fratres charissimi, vt secundum consuetudinem fidelium cum silẽtio & quiete ea quæ vobis prædicantur accipiatis. Animus enim noster quando donante deo aliquid potuerit de lectione sanctarum scripturarum concipere, D spiritalem nidum in cordibus vestris desiderat inuenire. Et ideo velut castissimi turtures diuina verba sancti spiritus feruore in nidum cordis vestri fouere contendite, ne permittatis vt in vobis semen verbum dei peccatorum frigore congelascat, propter illud quod scriptum est, Abundauit iniquitas, refrigescit charitas. Esto- *Matth. 24.* te magis, sicut dicit apostolus, spiritu ferventes. Quo- *Roman. 12.* modo enim columbę vel turtures postquam genuerint oua, si illa permiserint refrigerari, perdent fructum illorum: ita & vos si conceptũ verbum dei per obliuionem refrigerari permittitis, desiderabilem fructum habere non potestis. Pręstate in vobis nidum sermonibus sanctis, secundum quod scriptũ est, Turtur inuenit sibi *Psal. 83.* nidum, vbi reponat pullos suos. Et quoniã nobis scriptura Salomonis commendat mulierem magnam, habentem magnum virum, dicens, Mulierem fortem quis inueniet? ideo de hac secũdum tenorẽ pauca quę deus dignatur suggerere, auribus vestris cupimus intimare. Mulierem fortẽ quis inueniet? Difficile est inuenire *Prouer. 31.* eam, & difficile est nescire eã. Nónne ipsa est ciuitas in E monte quæ abscondi non potest? Quare ergo dictũ est, *Matth. 5.* quis inueniet, cum dici debuerit, quis nõ inueniet? Sed tu ciuitatem in monte positam vides. Vt autem in mõte ponitur, inuenta est. Ipsa est enim ouis illa quæ perie- *Matth. 18.* rat. Et revera fratres ecclesia catholica est, quæ iam illustrata est: quis ergo eam non videt? Quãdo latebat, quis eam inueniebat? Sicut enim iam dicta est ipsa ciuitas, ita & ouis quã perditã quæsiuit pastor. Ipse pastor mons est, ouis ergo in humeris eius ciuitas est in mõte. Facile est eam videre collocatam in mõte. Quomodo autem eam inuenires cum lateret inter vepres & spinas vtique delictorum suorum? Ibi eam quæsisse magnum, ibi inuenisse mirabile est. Hæc ouis difficilis commendatur inuentio, cum dicitur, Mulierem fortem quis inueniet? id est, ecclesiam. Quis non videt eam iam à Christo inuentam, iam eminentem, iam conspicuam, iam gloriosam, iam ornatam, iam lucidam, & vt cito explicem, toto terrarum orbe diffusam? Mulierem istam ecclesiam F qui quæsiuit & inuenit, Christus agnoscitur. Et postquã eam inuenit, non solummodo de spinis peccatorũ suorum eripuit, sed etiam lapidibus preciosis ornauit: ideo de ipsa dicitur, Preciosior est lapidibus preciosis. Volo aliud commendare charitati vestræ, quantum capitis, quantum timeo, quantúmque timere debetis de his lapidibus preciosis. Sunt in ecclesia lapides preciosi, & semper fuerunt, docti scilicet abundantes sciẽtia & eloquentia & omni instructione legis. Preciosi planè isti lapides sunt: de ipsis fuit Cyprianus, de ipsis fuit Ambrosius, & cæteri eorum similes. Ex eorum numero quidam errauerunt ab ornatu huius mulieris.

In eadem dominica homilia de eo quod scriptum est in euangelio secundum Lucam, Dixit Iesus ad quosdam qui in se confidebant, &c. quæ habetur inter sermones de Verbis domini. *XXXVI.* *Luca. 18.*

Dominica duodecima, de reddendis decimis. *Sermo I.*

PRopitio Christo fratres charissimi iam prope *Sermo* sunt dies in quib⁹ messes colligere debeamus, *CCXIX.* & ideo gratias agentes deo qui dedit, de offerendis, imò reddendis decimis cogitemus. Deus enim qui dignatus est totum dare, decimam à nobis dignatur *16. quæ. 1. c.* repetere, non sibi sed nobis sine dubio profuturam. Sic *Decimæ.* enim per prophetã ipse promisit dicens, Inferte, inquit, *Malac. 3.* omnem decimam in horreis meis, vt sit cibus in domo mea, & probate me in his, dicit dominus, si non ape-

G ruero vobis cataractas cœli, & dedero vobis fructũ vſ-
que in abundãtiam. Ecce probauimus quomodo nobis
decimæ magis q̃ deo proficiant. O homines ſtulti quid
niali imperat deus vt non mereatur audiri? Sic enim di-
Exod. 22. cit, Primitias areæ tuæ & torcularis tui non tardabis of-
16. quæ. 1. c. ferre mihi. Si tardius dare, peccatũ eſt, quanto peius eſt
Decimæ. non dediſſe? Et iterum dicit, Honora dominum deum
Prouer. 3. tuum de tuis iuſtis laboribus, deliba ei de fructibus iu-
ſtitiæ tuæ, vt repleantur horrea tua frumento, vino quo-
que torcularia tua redundabunt. Non præſtas hoc gra-
tis, quod citò recipies magno cum fœnore. Quæris for-
te cui proficiat quod deus accipiat redditurus? Quæris
iterũ cui proficiat quod pauperibus datur? Si credis, ti-
16. quæ. 1. c. bi proficit: ſi dubitas, perdidiſti. Decimæ fratres chariſ-
Decimæ. ſimi tributa ſunt egentium animarum. Redde ergo tri-
buta pauperibus, offer libamina ſacerdotibus. Quòd ſi
decimas nõ habes fructuũ terrenorũ, quod habet agri-
cola, quodcunq; te paſcit ingenium, dei eſt, & inde de-
cimas expetit vnde viuis: de militia, de negocio & de
Vbi ſuprà. artificio redde decimas. Aliud enim pro terra depẽdi-
H mus, aliud pro vſura vitæ pẽſamus. Redde ergo homo,
quia poſsides, redde quia naſci meruiſti: ſic enim dicit
dominus: Dabunt ſinguli redemptionẽ animarum ſua-
rum, & non erunt in eis morbi neque caſus. Ecce habes
in ſcripturis ſanctis cautiones domini tui, per quas tibi
16. quæ. 1. c. promiſit, quod ſi decimas dederis, non ſolùm abundã-
Decimæ. tiam fructuum recipies, ſed etiam ſanitatem corporis
Prouer. 3. conſequêris. Replebuntur, inquit, areæ tuæ frumẽto, vi-
no quoq; torcularia tua redundabunt, & nõ erunt in eis
morbi neque caſus. Cum enim decimas dãdo & terre-
na & cœleſtia poſsis munera promereri, quare per aua-
16. quæ. 1. c. ritiam duplici benedictione te fraudas? Audi ergo in-
Decimæ. deuota mortalitas. Noſti, quia dei ſunt cuncta quæ per-
cipis, & de ſuo non accommodas rerum omnium con-
ditori? Non eget dominus deus, nõ pręmium poſtulat
ſed honorem, nõ de tuo aliquid exigit quod refundas:
Primitias rerum & decimas dignatur petere, & negas
auare? Quid faceres ſi nouem partibus ſibi ſumptis, tibi
decimã reliquiſſet? Quòd certè iam factũ eſt cum meſ-
ſis tua pluuiarũ benedictione ſubtracta ieiuna defecit,
& vindemiã tuam aut grando percuſsit, aut pruina de-
I coxit. Quid auide ſupputas? Nouem tibi partes retractæ
ſunt, quia decimam dare noluiſti. Cõſtat quidem quod
16. quæ. 1. c. ipſe non dederis, ſed tamen deus exigit. Hæc enim eſt
Decimæ. domini iuſtiſsima conſuetudo, vt ſi tu illi decimam nõ
dederis, tu ad decimam reuoceris: ſcriptum eſt enim,
Hæc dicit dominus, Quia decima agri tui primitiæ ter-
rę vobiſcum ſunt. Vidi autem & fallere me exiſtimaſtis,
intus in theſauris veſtris & in domibus veſtris erit di-
reptio. Dabis impio militi, quod non vis dare ſacerdo-
Vbi ſuprà. ti. Cõuertimini quoque ad me, dicit dominus omnipo-
Malach. 3. tens, vt aperiam vobis cataractas cœli, & effundam vo-
bis benedictionem meã deſuper, & non corrumpã fru-
ctus terræ veſtræ, neq; languebit vitis in agro veſtro, &
beatos vos dicent omnes gentes. Benefacere deus ſem-
16. quæ. 1. c. per paratus eſt, ſed hominum malitia prohibetur: quia à
Decimæ. domino deo ſibi dari vult omnia, & nõ vult ei quæ poſ-
ſidere videtur offerre. Quid ſi diceret deus, Meus eſt ho
mo quem feci, mea eſt terra quam colis, mea ſunt & ſe-
mina quæ ſpargis, mea animalia quæ fatigas, mei ſunt
imbres & pluuiæ, & vẽtorũ flamina mea ſunt, meus eſt
ſolis calor? Et cum omnia mea ſint elementa viuendi,
tu qui manus accommodas, ſolam decimã merebaris.
Sed quia piè nos paſcit omnipotẽs deus, ampliſsimum
tribuit munus laboranti mercedem, ſibi tantùm deci-
mam vendicans, nobis omnia cõdonauit. Ingrate frau- K
dator ac perfide, diuina te voce conuenio. Ecce annus
iam finitus eſt, redde domino pluenti mercedem. Re-
dime te homo dum viuis, redime te ipſe dũ potes: Re-
dime, inquam, te dum precium in manibus habes, re-
dime te, ne dum te mors auara præuenerit, & vitam ſi-
mul & præmium perdas. Sine cauſa hoc dimittis vxori,
quæ forſitan alterum habebit maritum. Sine cauſa hoc
marito dimittis mulier, quia aliam cupit habere vxorẽ.
Fruſtra parentibus ac propinquis curam tuam iniungis,
nemo te poſt mortem tuam fideliter redimet, quia in
vita tu te redimere noluiſti. Depone iam auaritiæ ſarci-
nam de ceruicibus tuis, contemne crudeliſsimam do-
minam quæ dum te iugo duriſsimo premit, iugũ Chri-
ſti ſuſcipere non permittit. Sicut enim iugum auaritiæ
in infernum premere, ita iugum Chriſti in cœlum le-
uare cõſueuit. Decimæ enim ex debito requiruntur, & *16. quæ. 1. c.*
qui eas dare noluerit, res alienas inuaſit. Et quanti pau- *Decimæ.*
peres in locis vbi ipſe habitat, illo decimas non dante,
fame mortui fuerint, tãtorum homicidiorum reus ante
tribunal æterni iudicis apparebit, qui à domino pau- L
peribus delegatum, ſuis vſibus reſeruauit. Qui ergo ſibi
aut pręmium comparare, aut peccatorum deſiderat in-
dulgentiam promereri, reddat decimam, & de nouem
partibus ſtudeat eleemoſynam dare pauperibus, ita ta-
men, vt quicquid excepto victu medioeri & veſtitu ra-
tionabili ſuperfuerit, non luxuriæ reſeruetur, ſed in the-
ſauro cœleſti per eleemoſynã pauperũ reponatur. Quic-
quid enim nobis deus plus quàm opus eſt dederit, non
nobis ſpecialiter dedit, ſed per nos aliis erogandũ tranſ
miſit: quod ſi non dederimus, res alienas inuaſimus.

In eadem dominica de eo quod ſcriptum eſt in Pſalmo,
Deus manifeſte veniet &c. *Sermo II.* *Pſal. 49.*

AD exhortandas mẽtes charitatis veſtrę, pau- *Sermo*
ca de pręſenti pſalmo quę donat dominus, *CCXX.*
gratanter accipite. De domino noſtro Ieſu
Chriſto prophetatũ eſt ĩ iſto pſalmo, vbi au *Pſal. 49.*
diuimus & cãtauimus, Deus manifeſtè veniet, deus no-
ſter nõ ſilebit. Ipſe enim dominus Chriſtus, deus noſter,
filius dei, primo aduentu venit occultus: ſecũdo aduen-
tu veniet manifeſtus. Quando venit occultus, nõ inno-
tuit niſi ſeruis ſuis. Quãdo veniet manifeſt⁹, innoteſcet M
bonis & malis. Quãdo venit occultus, venit iudicãdus.
Quãdo veniet manifeſtus, veniet iudicaturus. Denique
tunc cum iudicaretur ſiluit, & de ſilentio eius propheta
prædixerat, Sicut ouis ad immolãdũ ductus eſt, & ſicut *Eſaia. 53.*
agnus corã tondente, ſic non aperuit os ſuum. Sed deus
noſter manifeſte veniet, deus noſter, & non ſilebit. Non
quomodo ſiluit quando iudicãdus erat, ita ſilebit quã-
do iudicaturus erit. Et nũc nõ ſilet, ſi ſit qui audiat. Sed
dictum eſt, Tunc non ſilebit quãdo vocem eius agno-
ſcent & qui modo contemnunt. Modo enim quando
dicuntur præcepta dei, quibuſdam in riſum veniunt. Et
quoniam quod promiſit deus, modo non oſtenditur, &
quod minatur, modo nõ videtur: quod præcipit irride-
tur. Modo enim fœlicitatem quæ dicitur huius mundi,
habent & mali. Infœlicitatem quæ dicitur mundi hu-
ius, habent & boni. Attendunt homines qui credunt
præſentia & non credunt futura, quoniam iſta bona &
mala præſentis ſeculi promiſcue habentur bonis & ma-
li. Si diuitias optant, vident habere diuitias & peſsi-
mos homines, & bonos homines. Vident etiam ſi ex-
horrent paupertatem & miſerias huius ſeculi, laborare
in his miſeriis nõ ſolũ bonos, ſed etiam malos, & dicit
in corde ſuo, quia res humanas deus nec reſpicit nec re-
git, ſed

A git, sed omnino in intimo quodam mundi huius fundo dimisit nos casibus volui, nec aliquam prouidētiam exhibet nobis. Ac per hoc fit in illis contemptus præcepti, quia non vident manifestationē iudicij. Veruntamen etiam modo debet quisque attendere, quia quādo vult deus respicit & iudicat. Ad horam autem non differt, quādo verò vult differt. Et vnde hoc? Quia si nunquam in præsenti iudicaret, non esse crederetur: si omnia in præsenti iudicaret, nihil iudicio reseruaret. Ad hoc enim multa seruātur iudicio, & quædam in præsentia iudicantur, vt illi qui differuntur, timeant & conuertantur. Non enim amat deus damnare, sed alleuare. Et ideo patiens est in malos, vt de malis faciat bonos. Sic *Roman. 1.* enim dicit apostolus, Quia reuelabitur ira dei super omnem impietatem, & reddet deus vnicuique secundum opera sua. Admonet autem & corripit hominem con- *Roman. 2.* temnentē, & dicit, An diuitias bonitatis & longanimitatis eius contemnis? Quia bonus est in te, quia longanimis est, quia patiens est in te, quia differt te & non aufert tè, contemnis, & omnino nullum iudicium dei pu- B tas, ignorans quia patientia dei ad pœnitentiam te ad- *Vbi suprà.* ducit? Tu autem secundum duritiam cordis tui thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij dei, qui reddet vnicuiq; secundum opera sua. Quicquid ergo homo facit modo, in thesaurū mittit, sed nescit quid colliget: quomodo diuites qui in thesaurum terræ mittunt, quasi sciunt quid colligunt, sed nesciunt cui colligunt. Quis enim possideat diuitias eorū post mortē ipsorum, prorsus ignorāt, & aliquando diuitiæ eorum ad inimicos eorū perueniunt. Et ideo se quisq; fraudat nolens manducare vt ditescat, vt alius de laboribus eius fluat & luxurietur & dissoluatur. Quomodo ergo colligunt quidē scientes, sed cui colligāt nesciunt: sic contra in thesaurum cœlestem boni quid colligant sciunt, mali quid colligāt nesciunt. Bonus enim ponit in thesauro cœlesti omnia operā misericordiæ quæ fecit circa homines quibus subuenit, & scit quoniam fidelis est custos, qui illi seruat omnia quæ reponit: & non ea videt, sed de thesauro suo certus est quia neq; aliquid à fure surripitur, neq; ab hoste inuaditur, neq; ab inimico & improbo & potēte quasi euicto tollitur, sed semper ma- C nebit, quia à domino potentissimo custoditur. Si enim pecunias homines fideli seruo cōmendāt & securi sunt, misericordias suas cōmendant potenti domino & soliciti sunt? Nouerunt ergo, quia quicquid reponūt, totum ibi saluum est: qui fideles sunt, potētię domini sui fidem iungunt. Credunt enim quia seruat, & inueniunt quod seruat. Nam & homines qui pecuniam colligūt, nūquid vident arcā ipsam, aut in arca pecuniā semper colligunt & mittunt, aut infodiunt & seruant? Non vident, & tamen quasi conscientia eorū scit, quia ibi est in loco illo vbi posuerūt. Et forte iam fur tulit, & vanus gaudet qui inaniter reseruauit. In thesauro autē cœlesti si quid posuerimus, & de domini custodia securi sumus, & omnino furem nullum patimur, nec damnū aliquod sustinemus. Mali verò & ipsi mittūt, vt in thesauro omnia mala opera sua seruet illis deus. Hoc est quod dixit apostolus, Thesaurizas tibi iram in die iræ iusti iudicij dei. Sed quoniā seruatur, quicquid mali faciūt & nesciunt: *Psal. 49.* vbi venerit deus noster manifestus & non silebit, conuocabit ad se omnes gentes, sicut dicit in euangelio, & separabit, quosdam ponens ad dexteram, quosdam ad sinistram. & incipit iam tractare thesauros vtrorúmque, *Math. 25.* quid quisque posuit vt inueniat. Venite benedicti, inquit, patris mei, ad eos qui sunt ad dexteram, percipite regnum quod vobis paratū est ab initio mūdi. Regnum D cœlorum, regnū sempiternum, societatem cum angelis, æternam vitā, vbi nullus oritur, neq; moritur, hoc percipite. Quando enim opera vestra in thesaurū mittebatis, regnum cœlorū amabatis. Percipite regnū quod vobis paratū est ab initio mūdi. Et iam ostendit illis thesauros suos, Esuriui, & dedistis mihi manducare. Sitiui, & po- *Vbi suprà.* tastis me. Nudus eram, & vestistis me. Hospes fui, & adduxistis me. In carcere fui, & venistis ad me. Aeger fui, & visitastis me. Et respondent illi, Domine, quando te vidimus in his necessitatibus cōstitutum, & ministrauimus tibi? Et ille, Quādo vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Quia ergo quādo vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis, percipite qđ misistis, possidete quod emistis. Mihi enim seruatori ideo credidistis. Deinde conuertet se & ad illos qui sunt à sinistris, & ostēdet illis thesauros suos inanes operis boni, Ite, inquit, in ignē *Math. 25.* æternū, qui paratus est diabolo, & angelis eius. Esuriui, & non dedistis mihi manducare. Aut si aliquid inuenistis in thesauro isto, aut aliquid misistis, cogitate, & reddetur vobis. Sed nunquā te, inquiunt ipsi, vidimus esurientem. Et ille, Quando vni ex minimis meis non feci- E stis, nec mihi fecistis. Forte enim ideo mihi nō faciebatis, quia me in terra ambulare non videbatis. Tam mali estis, vt si videretis, sicut Iudæi crucifigeretis. Hodie enim mali homines qui conantur, si fieri posset, non esse ecclesias vbi illis prædicentur præcepta dei, nónne & ipsum Christum occiderent, si in terra viuētem inuenirent? Sed audebunt dicere quasi illi qui nesciat cogitationes hominum, Domine, quando te vidimus esurientem? Et ille, Quādo vni ex minimis meis nō fecistis, nec mihi fecistis. Minimos meos, egētes posueram vobis in terram: ego tanquā caput, dicet, in cœlo sedebā ad dexteram patris, sed membra mea in terra laborabant, mēbra mea in terra egebant: membris meis si daretis, & ad caput peruenisset quod daretis. Et si sciretis quia minimos meos egentes quādo vobis in terram posui, laturarios vobis institui, qui opera vestra in thesaurū meū portarent. Et nihil in eorum manibus posuistis, propterea apud me nihil inuenistis. Tunc ergo nō silebit, sed apparebit: ideo dictū est, Non silebit. Modo autē dicit illud lector de codice, & contemnitur. Dicit illud de ore suo F tractator aut disputator Episcopus, & irridetur. Nunquid sic irrideri habet, quādo ab ipso iudice potentissimo dicitur, Vnusquisq; recipiet quod fecit, siue bonum *2. Cor. 5.* siue malū? Tūc dicturi sunt homines sera & infructuosa *Ephes. 6.* pœnitētia, O si possemus iterū viuere, & quod contēpsimus audire & facere. Tunc dicent illi quos ex aduerso cōstituent iniquitates eorū, sicut dicitur in libro sapientiæ, Quid nobis profuit superbia, & diuitiarum iactātia *Sapien. 5.* quid contulit nobis? Transierūt omnia sicut vmbra. Videtis quia pœnitebit eos: sed ista pœnitētia cruciabilis, non sanabilis. Vis habére vtilē pœnitentiā? Modo habe. Si enim modo habueris, corrigêris. Cum correctus fueris, fundetur illic thesaurus tuus vbi colligebantur mala opera tua, & implebitur alius thesaurus, vbi bona opera tua colligātur. Sed forte conuersus ad dominū, statim morieris, opera tua nulla forte inuenietur in illo thesauro. Planè ibi inuenies opera tua, quia scriptū est, Pax in *Luca. 2.* terra hominibus bonæ voluntatis. Deus nō annotat facultatē, sed coronat voluntatē. Scit quia voluisti & non potuisti: sic te annotat quasi feceris quod voluisti. Ergo opus est vt conuertaris, ne differendo subitò moriaris, & omnino nihil inueniatur quod in præsenti habeas, & in futuro possideas. Conuersi ad dominum, &c. Amen.

G *Dominica tertiadecima, de eo quod ſcriptum eſt, Deponentes mendacium loquimini veritatem vnuſquiſque cum proximo ſuo, &c.*

Sermo I.

[Sermo CCXXI.] [Epheſ.4.] MOdo fratres chariſsimi cum diuina lectio legeretur, audiuimus apoſtolum dicẽtem, Deponentes mendacium, loquimini veritatem vnuſquiſque cũ proximo ſuo. Nemo ita cogitet cum Chriſtiano loquendam veritatem, & cum pagano mendacium. Cum proximo tuo loquere veritatem. Proximus eſt omnis homo, proximus tuus ille eſt [Proximus quis?] qui tecũ natus eſt ex Adam & Eua. Omnes proximi ſumus ratione natiuitatis, & alter alteri frater. Illa ſpe cœleſtis hæreditatis proximũ tuum debes putare omnem hominem etiam antequã ſit Chriſtianus. Non enim noſti qualis futurus ſit apud deum aliquando, quem vides idolum adorantẽ, cõuertetur vt adoret deum, fortaſsis religioſius quàm tu qui eum paulò antè ridebas. Multi qui videntur Chriſtiani, male agendo & in malo opere perſeuerando, ab eccleſia excludendi ſunt. Multi qui foris eſſe videntur, ita credituri ſunt, & in bono opere H permanſuri, vt in æternum ſocientur eccleſiæ. Et ideo nec illi ſuperbiãt, nec iſti deſperẽt, quia quæ futura ſunt ſcire non poſſumus. Omnem igitur hominẽ Chriſtianum putemus non ſolùm conditione mortalitatis humanæ qua in terra eadem ſorte deuenimus, ſed etiam ſpe illius hæreditatis, quia non ſcimus quid futurum ſit. Qui enim Iudæus eſt, hæreticus aut paganus, forte ſicut dictum eſt, per miſericordiã dei conuertetur ad deum, [Pſal.4.] vt inter ſanctos primum locum habere mereatur. Iraſcimini, & nolite peccare. Si propterea iraſceris ſeruo tuo, quia peccauit: ne tuipſe pecces, iraſcere tibi. Sol nõ òccidat ſuper iracundiam veſtram: intelligitur quidem ſecundum tempus fratres chariſsimi, quia etſi ex ipſa humana cõditione & infirmitate mortalitatis quam portamus, ſurrepat ira Chriſtiano, non debet diu tenere, & fieri pridiana. Eiice illam de corde antequam òccidat lux iſta viſibilis, ne te deſerat lux inuiſibilis. Sed & aliter melius intelligitur, quia noſter ſol iuſtitiæ & veritatis Chriſtus, non iſte ſol qui adoratur à paganis & Manichæis, & videtur etiam à peccatoribus, ſed ille alius cuius virtute anima humana illuſtratur, ad quem gaudent I angeli. Non ergo òccidat ſol iſte ſuper iracundiam tuam: id eſt, non deſerat Chriſtus mentem tuam, quia non vult deus habitare cũ iracundia tua. Occideris autem tu ab iracundia tua, quia ira cum inueterauerit, fit odium: cum factũ fuerit odium, iam homicida es. Om- [1.Ioan.3.] nis enim qui odit fratrem ſuum, homicida eſt, ſicut di- [1.Ioan.2.] cit Ioannes Apoſtolus. Item ipſe dixit, Omnis qui odit fratrem ſuum, in tenebris manet. Non mirum ſi ille manet in tenebris, à quo òccidit ſol. Ad hoc pertinet forte [Matth.8.] quod audiſtis etiam in euangelio, Periclitabatur nauigium in ſtagno, & dormiebat Ieſus. Nauigamus in hac vita quaſi per quoddam ſtagnum, & ventus eſt, & procellæ non deſunt tentationum: vnde hoc fit, niſi quia dormit in te Ieſus? Si non in te dormiret, tranquillitatẽ haberes intrinſecus. Quid eſt autem quòd in te dicitur dormire Ieſus, niſi quia fides tua quæ eſt de Ieſu, ſopita eſt in corde tuo? Quid facies vt libereris? Excita Ieſum, & dic, Magiſter, perimus. Euigilabit ille, id eſt, rediet ad te fides tua, & manebit tecum in æternum. Euigilante Chriſto ſi tempeſtas illa immerſerit, nec oppleuerit nauem tuam, iam fides tua imperabit ventis & fluctibus, & non tranſiet periculum. Fratres, ſæpe diximus, ſæpe dicemus, & quandiu vixerimus dicere debemus, quia eccleſia temporis huius & paleam habet & frumentum: K nemo quærat expellere totã paleam niſi tempore ventilationis: nemo ante tempus deſerat aream, ne dum forte non vult peccatores ſuſtinere, præter aream inuentus prius ab auibus colligatur, quàm ingrediatur in horreũ. Quomodo autem fratres dicamus, attẽdite. Grana cum cœperint triturari inter paleam, ſe non iam tangunt, & quaſi non ſe nouerunt, quia intercedit media palea. Et quicunq; longius attendit aream, paleam ſolummodo putat, niſi diligentius intueatur, niſi manum porrigat, niſi ſpiritu oris, id eſt flatu purgante diſcernat, difficile peruenit ad diſcretionem granorũ. Hæc ſimilitudo ad illũ pertinet qui cũ profecerit, putat quòd ipſe ſolus ſit bonus. Hæc cogitatio fratres etiã Heliam tentauit cum dixit, Prophetas tuos occiderunt, altaria tua ſuffoderũt, [3.Reg.19.] & ego remãſi ſolus, & quærunt animam meã. Sed quid [Roman.11.] dicit illi reſponſum diuinum? Reliqui mihi ſeptem millia virorum qui nõ curuauerunt genua ante Baal. Noli, inquit, te putare ſolummodo, adhuc ſeptem millia ſunt, quid te ſolummodo putas? Intendat ergo mecum ſanctitas veſtra, & aſsit miſericordia dei. Audite breuiter. Quiſquis adhuc malus eſt, non putet neminem bonum L eſſe. Quiſquis bonus eſt, nõ putet ſe ſolũmodo eſſe. Tenete hoc, Ecce repeto. Videte quia dico, quiſquis malus eſt, interrogans conſcientiam ſuam non arbitretur neminem eſſe bonum. Quiſquis bonus eſt, non arbitretur ſe ſolummodo eſſe bonũ. Et non timeat bonus immixtionem malorũ, quia veniet tempus vt ſeparentur mali à bonis. Interim (ſicut dictũ eſt) qui boni ſunt, ſuſtineãt malos: qui mali ſunt, imitentur bonos. Nec boni in ſuperbiã erigantur, nec mali periculoſa deſperatione frangantur. Modo enim qui boni ſunt, poſſunt deum offendere: & qui mali ſunt, ſi citò ſe emẽdauerint, poſſunt dei miſericordiam promereri. Cum verò de hac luce diſceſſerimus, nec bonus poterit vnquam malus fieri, nec malus qui eſt, ad bonitatẽ venire. Hæc ergo fratres chariſsimi ſalubriter cogitãtes, pro ſalute animæ noſtræ nõ ſimus ſurdi ad illud quod nos dominus miſericorditer prouocat dicẽs, Nolite tardari conuerti ad dominum, [Eccli.5.] nec differatis de die in diem. Et iterũ, Quærite dominũ [Eſaia.55.] deum dum inueniri poteſt, inuocate eũ dum prope eſt. Ille enim qui eum dum inueniendi tempus eſt, nõ quæſierit, in æternũ inuenire non poterit. Sic ergo cum dei M adiutorio agere ſtudeamus, vt præcepta & mãdata domini noſtri magis nobis pariant de ſequacitate remedium, quàm de trãſgreſsione iudiciũ, præſtante eodem domino noſtro qui cum deo patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat deus in ſecula ſeculorum, Amen.

In eadem dominica de beato Iob, & de eo quod ſcriptum eſt in Pſalmo, Cantate & exultate & pſallite in cithara & voce pſalmi, &c. [Pſal.97.] *Sermo II.*

[Sermo CCXXII.] BEatus Iob, fratres dilectiſsimi, de quo nobis heſterna lectio recitata eſt, tam ſanctus fuit, vt in illo compleretur illud quod in pſalmo ſpiritus ſanctus dixit, Pſallite domino in cithara & voce pſal- [Pſal.97.] mi. Non vocẽ ſolã ſed opera aſſumite, vt non tantũ cantemus, ſed & manibus operemur. Qui cantat & operatur, pſallit in pſalterio & cithara. Qui pſallit in pſalterio, diuina de cœlo verba canit. Qui antẽ operatur manib9, humana opera perficit. Extẽde manus & da pauperi, nudũ veſti, hoſpitio recipe peregrinũ. Sed cum facis, piè & hilariter fac. Recole illi te facere, qui dictur9 eſt, Eſuriui, [Matth.25.] & dediſtis mihi mãducare. Videte qualia organa adiungãtur in ſimilitudinibus. In tubis, inquit, ductilibus. Beatus Iob, fratres dilectiſsimi, ita dei ſpiritu plenus erat, vt

velut

A velut ductilis tuba laudes domini dulciter decantaret.
Psalm. 97. Sic enim de talibus sonitus est: In tubis ductilibus, & in voce tubæ corneæ. Ductiles æreæ sunt tubæ, & tundendo producuntur. Quando enim producuntur? Quãdo malorum hominum persecutionem patimur, si patienter omnia sustinemus, & nunquam contra dispensationem domini murmuramus, vapulãdo erimus tubæ ductiles ad laudem domini productæ, si cum tribulatione proficimus. Tribulatio tunsio est, profectus productio est. Tuba ductilis erat beatus Iob, quãdo à diabolo percussus tãtis damnis, orbitate etiam filiorum afflictus, in nullo contra dominũ murmurauit. Tunsione illa tantæ tribulationis factus est tuba ductilis. Ergo audiamus
Iob. 3. si ipsa tuba bene sonuit. Audi, Dominus dedit, dominus abstulit: sicut domino placuit, ita factum est: sit nomen domini benedictũ. Videte fratres quomodo & quàm diligenter sonuit, quàm suauem sonum dedit. Nec hoc solum sufficit, nisi adhuc tundatur. Datus est autem in potestatem satanæ, vt caro percuteretur. Percussus est, cœpit putrescere, ita vt eum scatentes globi vermium exatarent. Ipse tamen beatus Iob quamlibet esset iustus,
B non tamen fuit sine peccatis. Neque enim melior erat
1. Ioan. 1. sancto Ioanne euangelista, qui ait, Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus. Per illam enim crudelissimam pœnã minuta peccata purgabantur. Quam rem etiam ipse intelligens, deo gratias referebat, & negligentiarum suarum quasi verissimus iudex, non molli linteo, sed testa radebat saniẽ fluentem.
Iob. 2. Ex omnibus tamen bonis suis, sola ei à diabolo mulier reseruatur. Supposita est vxor Eua, quasi ad seductionẽ. Hoc erat necessarium, vt vxor ei reseruaretur, equidem non ad solatium mariti, sed ad ministerium diaboli. Suggessit mulier blasphemiã, sed Iob non obtemperat,
Gen. 3. sed recusat. Euam Adam in paradiso non repulit, repulit Iob Euam in sterquilinio. In stercore sedebat Iob cũ flueret vermibus atque putresceret, sed melior Iob vulneribus plenus in stercore, quàm Adam integer in paradiso. Equidem adhuc vxor sua Eua erat, sed iam ille
Iob. 2. Adã non erat. Quid ergo dixit mulier? Blasphema deũ, & morere. Ecce audiuimus quomodo tũditur tuba ista. Percussit eum diabolus à capite vsq; ad pedes graui vulnere, & putrescens vermibus sedebat in stercore. Audi-
C uimus quemadmodum tunsus est: tubæ huius ductilis vocem dulcẽ, si placet, audiamus. Respondit enim vxo-
Vbi suprà. ri, Locuta es, inquit, quasi vna ex insipientibus mulieribus. si bona suscepimus de manu domini, mala quare nõ toleremus? O sonum fortẽ, ô sonum dulcem: quem non dormientem excitet sonus iste? Quem non excitet præsumptio in domino, vt aduersus diabolum securus procedat in prælium, & non se suis viribus obtecturus, sed dei auxilio protegendus? Ipse enim adiutorium dedit, qui eum tentari permisit. Non enim tunderet diabolus de seipso: nihil enim facere poterit, nisi quod dispensatio diuina permiserit. De illius enim diaboli pœ-
Hiere. 50. na futura propheta commemorans ait, Contritus est malleus vniuersæ terræ. Malleũ vniuersæ terræ, diabolum voluit intelligi. De ipso malleo in manu domini posito, id est, in potestate dei: tunduntur ductiles tubæ; id est, animæ sanctæ, vt resonẽt dei laudes. De isto malleo & iustus tunditur & peccator. Ille vt probetur, ille vt puniatur. Aut certe vt iustus augeatur in bonis, & peccator corrigatur à malis. Sub isto enim malleo in manu, id est, in potestate domini constituto, tunduntur non solùm humiles, sed & superbi. Sed humiles producuntur, superbi comminuuntur vt vitrum. Vna eademq; tunsio bonos producit ad gloriam, malos redigit in fa- D
uillam, vt impleatur in eis illud quod scriptum est, Et Psal. 1.
erit tanquam puluis quem proiicit ventus à facie terræ. De ipso enim malleo quoties animæ sanctæ deo dispẽsante vel permittente tunduntur, in nullo murmurant, in nullo penitus contradicunt, magis humiliter velut ductilis tuba proclamant, Iustus es domine, & iusta iu- Psalm. 118.
dicia tua, adhuc minus patimur quàm meremur. & hæc quidem dicunt animæ sanctæ. Animæ verò superbæ & peccatis obnoxiæ, quoties aliqua aduersitate pulsantur, rebelles contra dominum murmurare præsumunt, dicentes, Deus, quid tibi feci? quare tanta patior mala? Quibus in conscientia respondet diuina iustitia. Bene dicis, O deus quid tibi feci? Verum est, quia nihil mihi fecisti, sed totum tibi. Si enim aliquid boni fecisses, mihi feceras. Cum verò peccata & crimina commisisti, tibi omnia fecisti, non mihi. Et quia quæcunque seminauerit homo, hæc & metet: nõ est iniustum quòd spinas & tribulos peccatorum colligat, qui nequitiam seminauit. Nos verò fratres charissimi audiamus apostolum dicentem, Seminemus quod bonum est ad omnes, ma- Galat. 6.
xime ad domesticos fidei. Timeamus ne forte si in car- E
ne seminamus, secundum apostolum de carne meta- Ibidem.
mus corruptionem, sed ipso attestante seminemus in spiritu, vt de spiritu metamus vitam æternam, ad quam nos dominus sub sua protectione perducat, cui est honor & imperium in secula seculorum, Amen.

In eadem dominica, De patientia: Sermo III.
Quære tomo quarto, Folio 242. columna prima.
Item eadem dominica, homilia de eo quod scriptum est in euangelio secundum Lucam, Beati oculi qui vident & cæt. quæ habetur inter sermones de verbis domini XXXVII. & in libro Quinquaginta Homiliarum XXXVIII. Luc. 10.

Dominica quartadecima, De beato Iob: Sermo I.

PRomptiorem me ad loquẽdum, vestra sancti- *Sermo*
tas præmonet, & iamdudum de scripturis in- *CCXXIIII.*
sinuata omni cum deuotione dicendi fiduciã tribuit, quem deus gratanter vobis audire monstrauit. Sic nos vestra sanctitas de Iob dicentem accipiat, vt audire se tanquam rusticum credat. Non fuco sermones F
infectos dicere arbitretur, qui illius magisterio simplici-
ter dicere profitetur. Aduersus Iob diabolus pugnã im- Iob. 1.
petrauit, cuius filios ruina cum extingueret, factus post diuitias inops, post familias solus, post numerosam sobolem nullius pater, patrimonio naufragus, in corpore edaces pœnas vno robore fidei sustinebat. Diuitiæ in inopiam ceciderunt. Hic noua expergiscitur nuditate, nullus fuit proximus, quia rara est miseris amicitia. Corporis sanitas vulneribus immutatur, gaudium in dolorem conuertitur, nullus artus qui non flagellis valetudinum agitetur. Denique sub sterquilinio iacuit præclara iustitia, & cum vulnerata caro probaretur in membris, incolume pectus seruabat interius. Nihil erat à capite vsque ad pedes quod non affligeret pœna. Vndique circumuallãtibus pœnis stetit, & vnde feruebat diaboli inuidia, inde sumpta est fatigata victoria. In corpore torquebatur, & spiritu probabatur. Vermibus corpus inquieris doloris tolerabat geminata supplicia, quam fluxæ carnis putredinem pradurabat fœcunda calamitas: non noctibus quies, nõ diebus requies. Torquebatur, & orabat. Aliud postulabat hostis, aliud precabatur vociferatio confessoris. Dissolutis neruis saniei profluuium

G asperiot testa radebat, atrox cruciatus mutabar. Reges
non agnoscebat,& confossum corpus in stercore recū-
bebat. In naufiago corpore incolumis iustitia tutatur,
& periclitantibus membris, authori vulnerū pectus ser-
uatut. Omnia excepto spiritu occupauerat hostis. Non
fuit qui reciprocum redderet munus mercedibus. deli-
cata matrona in alienis domibus seruit, quæ imperare
consu euerat. Vbi post solis occasum diurna sopplicia
durè trāsigebat, quietē expectabat,& fatigatis matronæ
digitis, succedentem diem lachrymantibus oculis de-
ducebat. Orbata in mœrore filiorum mulier locatur vt
seruiat, nec ad lachrymas vacat. Adhuc matrona iam
vidua, vbique mercenaria, nusquam domina, nec steri-
lis, nec mater vteri sui laniatus deflet. Ecce, inquit, ma-
rite quæ pateris: dic aliquid aduersus deum,& morere.
Iob.2. Peccauit sola, quæ viro misericordiam denegabat, obli-
uisci vxorem Iob in filiis didicerat, & omnibus mem-
bris fluens, solus animus fideliter repugnabat. Bellator
mūdi in vno viro torquetur, dum torquet,& pœna re-
Vbi suprà. uertitur in authorem. Ecce, inquit dominus, tradam il-
lum tibi: animā illius tantummodo custodi. Securè pu-
H gnat, qui hoste metuente seruatur. Sic hostis furebat vt
timeret, infligit dolorē crudelitas,& deficit in suis viri-
bus. Pœna fugata reuertitur sanitas,& cicatricibus fœli-
cior redditur medicina. Celerius curat dominus, quàm
vulnerat inimicus. In gaudia gemitus migrauere, & in
fossis vulnerum numerabantur monumenta victoriæ.
Propter Iob regina, propter quē & mercenaria. Duplici
regreditur fœnore, vt amissa possent duplo recipere.

In eadem dominica, de beato Iob: Sermo II.

Sermo CCXXV. IN lectione quę nobis lecta est, fratres cha
risimi, audiuimus q̄ gloriosissimus dei
athleta cōtra hostem callidissimum ad-
mirabiliter pręliatus sit,& secundū quod
1.Cor.4. apostolus ait, spectaculum deo & angelis
eius & hominibus dignū non sine ingenti admiratione
audire,& quodammodo oculis fidei videre meruimus,
Vidimus beatū Iob non solùm cōtra fœlicitatē mundi,
sed etiam cōtra paupertatem & asperrimos dolores, &
cōtra filiorum orbitatem fortiter & fœliciter dimican-
tem. Qui cum esset diues, nullum contemptum habuit.
Cum penuriam pateretur, neminem blasphemauit, nec
I contra dei dispensationem murmurare præsumpsit, sed
Iob.31. locuples dicebat, Domus mea omnibus viatoribus pa-
tuit, & de velleribus ouium mearum calefacti sunt hu-
meri infirmorum. Postea verò cum paupertate preme-
Iob.1. retur, in angustiis loquebatur, Dominus dedit, domin⁹
abstulit: sicut domino placuit, ita factum est. Et fortiter
colluctatus est diabolus, sed athletam dei superare non
potuit. Immanes suscitauit fluctus, & firmissimam pe-
tram commouere nō valuit. Machinationes suas adhi-
buit,& turrim validissimā non prostrauit. Arborē con-
cussit,& decutere poma nō valuit. Et ramos quidē con-
fregit, sed radici nihil nocuit. Parietem perforauit, sed
thesaurū auferre non potuit. Thesaurū autem dico non
auri & argēti, sed fidē iusti. Hunc enim eius thesaurum
diabolus diripere festinabat, quando eum omni facul-
tate nudatum plaga intolerabili cruciabat. Vidisti aug-
mētari fluctus, vidisti petram firmissimā, vidisti turrim
inexpugnabilem, vidisti deū glorificatum,& diabolum
contractū,& quali nomine hūc iustū appellem, ignoro.
Athletam eū vocem? Sed præcellit tantarum copia co-
ronarum. Petram eum dicam? Sed firmiorem video.
Militem appellabo? Sed robustiorem cerno constantia.
Turrim eum nominabo? Sed eminet sapientia. Arbo-
rem eum dicā? Sed decorosior inuenitur. Fructū illum K
appellem? Sed preciosior demonstratur. Thesaurum
eum nominabo? Sed copiosior esse dinoscitur. Et quali
vocabulo appellem sanctū illum, non inuenio. Audiāt
hæc diuites, audiāt hæc pauperes, quemadmodum hic
beatus vir in diuitiis suis & fœlicitate benignus dispen-
sator extitit diuitiarum,& in tentatione paupertatis pa-
tienter & fortiter tolerauit. Vides igitur nō esse impos-
sibile diuitem esse in operibus bonis, & pauperē per pa-
tientiam egestatis posse esse beatum. Nolo mihi dicas,
quia paupertatem timeo. Paupertatem times,& pecca-
tum non metuis? Nolo timeas paupertatem, sed iniqui-
tatem time, quæ mater est tormētorum. Dominus à te
stipendium postulat, & dare ei non vis. Cum enim au-
dia eum dicentem, Quandiu fecistis vni ex minimis Math.25.
istis, vtique si tribuas pauperi, Christo fœneras. Si con-
trahis à paupere manū tuam, quomodo & qua fiducia
in illa die & tu à domino misericordiam postulabis?
Nōnne arguet te dicens, Vidisti me nudum,& nō ope-
ruisti: esurientē,& non pauisti? Quid tu ad hæc respon-
debis,& quam veniam deprecaberis? Nōnne conscien-
tia tua reum te faciet & obmutesces? Et tu quidem mul L
tis & preciosis vel exquisitis deliciis interdum vsque ad
crapulam satiaris, & pauperi vnde esuriem repellat, vel
cibum simplicem dissimulas erogare. Vestibus etiā ni-
miū preciosis indutus incedis, & pauperi nudo nec vi-
lissimum tribuis vestimentum. Domum tuam in omni
pompa componere vel ornare contendis, forsitan nec
in angulo eius peregrinum vel pauperem recipis. Sed
qui talis est, cum ei irreuocabilis aduenerit finis, si pœ-
nitentia non subuenerit, perget ad inferos nudus bonis
operibus, remanēte domo cum omni ornatu suo in te-
stimonium auaritiæ suæ. Vnusquisque enim prætereun-
tium dicet, Hæc domus illius fuit raptoris, prædonis,
auari. Quantas viduas afflixit: quantos orphanos denu-
dauit: quantos miseros fecit, vt hanc domum tantis
expensis de iniquitate quæsitis regeret! Sed dicit aliquis,
Nobilis sum, & in honore cōstitutus. Nobilitatem ne-
mo reprehendit, de istis dignitatibus nemo disputat,
quæ à deo bene hominibus conceduntur. Diuites ergo
in honoribus constitutos, si iustè & castè & misericor-
diter vixerint, reprehendere nemo debet. Illi verò do-
lendi sunt & lugendi, qui inflati superbia dignitatum, M
putant se immortales cum ipsa dignitate futuros, &
non considerāt conditionem suam, quia de terra sunt, Gen.3.
& in puluerem redigentur, & pro parua lætitia vitæ hu-
ius (si tamen lætitia vel vita dicenda est) perpetua susti-
nebunt tormenta. Attendis pauperem,& despicis,& nō
recogitas quoniam homo est sicut & tu. Homo chara
& amica possessio dei, homo cuius causa firmatum est
cœlum,& extensum est mare, fundata est terra, propter
quem sol oritur & occumbit, luna crescit & deficit,
astra micantia surgunt. Túne ergo contemnis hominē
pauperem, propter quem deus talia & tanta constituit?
Ad extremum, vt adhuc amplius dicam, propter quem
dei filius humanam carnem assumpsit, opprobria & fla- Math.27.
gella sustinuit, crucem pertulit, & flagelli amaritudinē
sensit, mortem gustauit, ad inferna descendit, & eos
qui à diabolo detinebantur obnoxij, sanguinia sui pre-
cio liberauit. Ecce quāta & qualia humano generi pie-
tas diuina concessit. Videte ergo si iustū est vt à nobis
pauper quisq́ despiciatur, cui tot beneficia pietas diui-
na largitur? Amemus ergo, fratres charissimi,& nō de-
spiciamus pauperes vel peregrinos, ne nos ille despiciat,
qui propter nos pauper factus est, cū esset diues. Consi-

derate

A derate fratres & diligenter attendite,quia ab initio nul-
1.Cor.8. lum pauperem despicere voluit deus. Nam sicut in scripturis diuinis frequenter & diligenter audistis,vt superbiam & vanitatem mundi reprimeret deus, non elegit rhetores,non eloquētes, non consules,non diuites,non potentes,quibus verbi sui secreta committeret: sed aut
1.Reg.16. opiliones, sicut patriarchas & beatum Dauid,aut pisca-
Matth.4. tores, sicut beatum Petrum vel reliquos apostolos, vt
1.Cor.1. per infirma destrueret fortia, & per humilia excelsa & superba deiiceret. Amemus ergo pauperes, vt cum illo
Matth.11. partē habere possimus qui dixit, Discite à me quia mitis sum,& humilis corde. Nam quia genus humanū per superbiam mortale vulnus acceperat,Christus medicamentum humilitatis exhibuit. Noli ergo despicere humilem pauperem, qui cum sibi pauper sit,facere te diuitem potest. Qui enim diuites sunt,imitētur beatum Iob humiliter largas eleemosynas facientem. Non extollantur in prosperis:& si sinistrum aliquid domino permittente pertulerint, non deprimantur aduersis, & in nullo contra dei iudicia murmurantes, sed humili & pia
Iob.1. conscientia cum beato Iob dicāt,Dominus dedit, dominus abstulit:sicut domino placuit, ita factū est:sit no-
B men domini benedictū: cui est honor & imperiū cum patre & spiritu sancto,in cūcta secula seculorū,Amen.

Item in eadem dominica homilia de eo quod scriptum est in
Luc.17. *Euangelio secundum Lucam, Et factum est dum iret Iesus in Hierusalem, transibat per mediam Samariam, &c. quæ sumpta est ex libro secundo de quæstionibus Euangeliorum, capite quarto, & ex sermonibus factis ad fratres in eremo: XXXII.*

Dominica quintadecima, de beato Tobia:
Sermo I.

Sermo CCXXVI. BEatus Tobias qui panem suum nouerat frangere esurienti, mercedē celerem mercenario præparat laborāti. Patiēter lectione percepta quæ nuper est recitata, admirabamur patris filiiq; tractatum, quemadmodū angelus monet, quem æstimabāt terrenū sub cœlesti gloria mercenarium. Ad hoc enim cæcitatis incurrit exitiū, vt angelū susciperet
Tobiæ.12. medicum,qui diuinis facibus incēsus sic anhelauit,Honesta est oratio cum ieiunio & eleemosyna. Oratio iu-
C sti,clauis est cœli. Ascendit precatio,& descēdit dei miseratio. Licet alta sit terra,altū cœlum,audit tamen deus hominis linguam,si mundā habeat conscientiam. Cum sensibus loquitur,si sit solus noster gemitus. Sufficit auribus imber oculorum, fletus citius audit quàm voces. Oratio inuidi solet de auribus propulsari. Erat patris & filij anima vna: dum esset proprietas membrorum,erat
Tobiæ.12. illis singularis germanitas animorum. Fili,inquit,dimittamus istum hominem, adiicientes ad mercedem placitam,quia nobis multa opere suo contulit bona. Et filius relato tractatu alloquitur patrem, Pater, nunquidnam isti tam benedicto operario merces tātùm placita debet pensari, cuius bonus ducatus non potest æstimari? Parum illi honoris reddemus, si eius meritis mensuram figamus. Nunquid ipse id tantum exhibuit quod placuit? Hoc placuerat,vt mihi regionem & virum cui argentum commēdasti,demonstraret. Primò iter quasi cœleste carpens, & mihi & tibi parauit necessarium de pisce collyrium. Me deduxit,argentum recepit, Saram mihi vxorem desponsauit. Mercede placita tantùm est dignus, qui mihi tāquam cœlestis extitit paranymphus, & quod plus est, bone pater, oculorum tuorū maculas albugine detracta curauit, & totam domū nostram il- D luminatis oculorum tuorū lampadibus illustrauit. Clarius modo video,quia te videntem aspicio. Nónne iste optime pater dignus est media substantia? Iste talis ductor atque prouisor, medicus atque custos, vt dixi, mediæ substantiæ quam ipse mecum pertulit,accipiat potionem,qui mihi ducatu suo tantam præbuit pietatem. Placet bono patri sapiētis filij responsio. Rogare cœpit Vbi sup. mercenarium, vt mercedis suæ sumat effectum. Frater, inquit,accipe quod tuum est,& tunc vade saluus. Recipe mercedē tuam, quia præbuisti mihi & filio meo bonam misericordiam. Tolle vt dixi mediam substātiam quam cū meo filio reportasti. nam gratia quam tibi debemus,non potest ponderari. Cōtinuò angelus gaudet de cogitata mercede,qui missus fuerat gratis facere pietatē. Tobis inquit, vel Tobia quid de mea mercede satis superfluè cogitatis? Habete quod vobis donauit pater ille cœlestis. Ego minister sum curationis,ille est author sanitatis. Nescitis cuius mercenarij ope perfrui meruistis. Defunctos captiuitatis sepelire non timuisti Tobis,ascenderūt ad dominum opera tua, quia relicto prandio reddidisti mortuum sepulturæ. Ego domino E medullata intuli sacrificia pro venerabili sepultura, ego directus sum operarius fori cœlestis. Mortuū sepelistis, & mortis aculeum non timuistis. Ipse sepultus pro vobis voce tacita proclamauit. Probationis fuerat cæcitas oculorum, vnde patientia tua clarius meruisset de cœlestibus ornamentū. Ego sum Raphaël, vnus ex septem angelis qui assistimus ante claritatem dei. Non indigeo fructu humanæ mercedis, diuitem me facit cōuersatio maiestatis. Diues est ille qui me misit, gratis iussit impēdi,qui gratis ipse cōcessit. Nec ipsum honorem gratiarum mihi deputetis, quia nihil meis viribus percepistis, Deum benedicite, & illi cōfitemini, & ipsum glorificate,quia vobiscum fecit bona. Tobiæ.12. Subitò patefacto mysterij cœlestis honore,voce Raphaëlis angeli attoniti, Tobis & Tobias collapsi in terram proruerunt,vocem tremulam penitus occultarunt, quia vocem insolitam audie- Tobiæ 5. runt. Quid meruistis pater Tobis,filiusq; Tobia? Mercenarium habere cœlestem,& tanquam operarium locare terrestrem? Celauit vobis angelus nomen. Azarias sum, inquit, Ananiæ magni filius, & non dixit, Ego sum Raphaël angelus. Celauit in primo nomine dignitatem,ne F faceret locatori terrorem. Si enim diceret, Ego sum angelus,nō esset Tobiæ mercenarius. Seruata est dignitas nominis, vt postremò magnitudo claresceret dignitatis. Videte charissimi quantū sit eleemosynæ meritum. Angelum meruit habere operarium. Videtis quantum Tobiæ.12. proficit mortuos sepelire, vt oblatio eius per angelum Raphaëlem ad cœlestem ascenderet maiestatem. Videtis quia eleemosyna à morte liberat, & ipsa purgat peccata. Facit purgationem oculorū,liberat à tenebris peccatorum. Tobis via sua deducitur,Sara tot viris contristata,per angelum matrimonio copulatur.

In eadem dominica, De faciendis eleemosynis:
Sermo II.

FAciendis eleemosynis,fratres charissimi,cha- Sermo CCXXVII. ritatem vestram admonui, & consilium dare præsumpsi. Et licet apud plures deo inspirante profecerit admonitio nostra, timeo tamen ne sint aliqui qui aut minus faciāt quàm possint, aut nec forte faciant. Sed dicit aliquis,Pauper sum,ideo eleemosynam dare non possum. Vt nullus se pauper excusare posset, domin' & saluator noster pro calice aquæ frigidæ mer- Matth.10.

G cedem se redditurum esse promisit. Dicis ergo, Pauper
sum. Si nihil amplius habes in substantia tua quàm tibi
aut in victu aut vestitu rationabili aut mediocri suffi-
ciat, sola tibi potest bona volũtas sufficere. Sed rogo te,
diligẽter consciẽtiam tuam interroga, ne forte aliquo-
tiẽs per ebrietatem perdas, quod per eleemosynam da-
re potueras, ne forte per gulã studeas in terra consume-
re, quod per eleemosynam debueras in cœlum recõde-
re. Ne forte delicias præparando, ornamenta ad luxu-
riam comparando, non habeas quod pro remedio ani-
mæ tuæ possis pauperibus erogare. Et cum pretiosæ ve-
stes nostræ à tineis soleant deuorari, pauperes nec vilia
vestimẽta merentur accipere. Si ergo ista omnia impe-
dimenta non aggrauant animã nostram, & hoc solum
habemus quod nobis vel nostris sufficere possit, nõ ap-
parebimus rei, si eleemosynam pauperibus non eroga-
mus. Si verò (vt iam dictũ est) frequẽter luxuria deuorat
quod misericordia in cœlo thesaurizare poterat, cor-
rigamur dum tempus est, & quod hucusque aut non fe-
cimus, aut forte minus quàm oportuit fecimus, implere
totis virib⁹ studeamus. Et ideo ô anima Christiana quæ
H mecum audis & legis, adiuua te cõsilio sanctissimi Da-
Daniel.4. nielis. sic enim ait, Consilium meum accipe, & peccata
tua eleemosynis redime. Quod consiliũ si non libenter
audieris, ad cœlum sine causa pulsabis. O anima quæ in-
tra carneos & fragiles parietes habitas, vigila, ora, pete,
Matth.7. quære, pulsa. Vigila inquam perẽdo, ora quærendo, pul-
sa operando. Vigilanti tibi & petenti respondet domi-
Esa.43. nus, Ecce adsum. Si transieris per ignem, tecum est do-
minus tuus, & flamma non ardebit in te: quia sicut aqua
extinguit ignem, sic extinguit eleemosyna peccatum. Si
ergo aperueris pauperib⁹ manus tuas, Christus tibi ape-
riet ianuas suas, vt paradisi possessor introeas. Si forte
putas ꝙ finis mundi tardius veniat, vel tuũ considera fi-
nem. Ecce paulatim deficit mundus, subtrahuntur om-
nia bona quæ fuerãt, & accedunt mala quæ non erant.
Quotidie quod prædixit dei sermo, completur, & nec
sic homo mutatur. Accipe ergo cõsilium dum in mani-
bus tuis habes precium tuũ. Dona tibi de tuo dũ tuum
est, quia fragile est quod tenes, & cæterorũ est quod at-
tendis. Considera quale pro te precium dederit domi-
nus tuus: sanguinem fudit. Charum te habuit, quem tam
Luc.16. caro precio comparauit. Diuitis purpurati fuge frater
I exemplum, cuius canes pauper Lazarus suis vulneribus
pauit, & micas cadentes de mensa diuitis non accepit.
Sed post non longum temporis interuallũ mutatæ sunt
vices. Pauper beatitudinem emit mendicitate, & diues
supplicium facultate. Ille in Abrahæ gremio ab angelis
eleuatur, diues verò ad inferni profunda perducitur: de
quo loco vidit diues pauperem, imò iam pauper diui-
tem. Desiderat guttam, qui negauerat micam. Hęc ergo
cogitent diuites qui facultatibus suis se redimere no-
lunt, ne similia patiãtur. Diues fuit ille de quo nunc lo-
quimur. Sunt & hic diuites ad quos nunc loquimur.
Vnius sunt nominis, caueant ne sint vnius conditionis.
Ergo inter diuitem purpuratum, & Lazarũ vlcerosum
mutatæ sũt vices. Diues perdidit quod habebat, pauper
cœpit esse quod nõ erat. Diues ille in seculo apothecas
plenas reliquerat, & in inferno guttam ardens petebat,
& impetrare non poterat. Attendite fratres. Totum di-
uitis corpus flammis gehennæ consumitur, & sola lin-
gua amplius cruciatur. Ideo sine dubio in lingua maio-
rem sentit ardorẽ, quia per eam superbè loquẽdo con-
tempserat pauperem. Ipsa enim lingua quę noluerat di-
cere vt eleemosyna pauperi donaretur, grauius gehen-
næ flãmis exuritur. Clamauit enim & dixit, Pater Abra- K
ham, mitte Lazarum, vt intingat digitum suum, & refri-
geret linguã meam. O diues, qua fronte quæris guttam,
qui noluisti porrigere micam? Iustè nũc exigeres, si de-
disses. O mundi bona, apud inferos mala. Accesserũt ad
seruitium diuitis ignes, & ad obsequium sæui tortores.
Patitur duros Tartarorum ministros. Torquetur & cla-
mat, O iustè & integer iudex, vel secundũ peccata mea
compẽsentur supplicia ista, vel contra spacia annorum
meorum quibus habui bona, mala recipiam, aut certè
in duplum vel quadruplum. Cur per tot milia annorum
me teneri iubes in flamma? Peccatorũ meorũ sum ne-
xibus alligatus, ne fugiam. Per momenta compungor,
vt doleam. Sæuit in me ignis & non parcit, cruciat &
reseruat, nec totum est quod punit, cui sæuum est quod
ignoscit. Post illas lamentabiles voces, potuit ei sine du
bio responderi, Quid faciã tibi? Eleemosynas nõ fecisti,
quæ peccatorũ tuorum pœnas extinguerent. Clamauit
tibi scriptura & non audisti, propheta non tacuit, apo-
stolus prædicauit, euangelium tonuit. Annunciatum
est supplicium impiorum, iustorum præmiũ est repro-
missum. Tu vmbras & nebulas seculi huius tenere te
credens, diuina præcepta velut inanes fabulas respuisti. L
Interueniant pro te pauperes, & quicquid perieris do-
no. Sed iusto iudicio vicem tibi reddo: quia iudicium Iacobi.2.
sine misericordia ei qui non fecit misericordiam. Non
tibi poterit præstare iustitia mea, nisi quod merentur o-
pera tua. Sine causa mortuus in potestate aliena positus
clamas, qui eo tempore quo potuisti, cum me videres in
paupere, cæcus eras. Fratres mei manu dei formati, ma-
gno mecum precio comparati, audite consilium do-
mini dei nostri, implete desiderium pontificis vestri, vt
cum ipso accipiatis hęreditatem in regno patris vestri.
Ex seruo factus es amicus. Contemne quod natus es, fac
tibi vicem cum Christo. Quare non accipiat partem de
substantia tua, qui tibi præmia præparauit æterna? Qua-
re non accipiat vel decimam, qui cõtulit totum? Con-
tra terrenũ patrimonium deus offert cœlum. Si enim
ait, Venite benedicti, percipite regnum, quia esuriui & Math.25.
dedistis mihi manducare. Tunc vos, si modo eleemo-
synas largiter fideliterque facitis, fœliciter dicere pote-
ritis, Domine, quando te vidimus esurientem, & mini-
strauimus tibi? Quid est hoc, fratres? Conuenit fidelis
debitor, & creditores excusant? Tunc vobis responde- M
bit pater, dominus & amicus, cum quo fecistis cœleste
commercium, Quàm diu fecistis vni ex minimis meis,
mihi fecistis. Nónne ego quæ accepi, terrena accepi?
Cœlestia reddam, dabo æternum præmium, & ad par-
tem dexteram regnum. Non quia nõ peccastis, sed quia
peccata vestra eleemosynis redemistis. Rogo vos fratres
vt ista recipiantur in animis vestris, & ita proficiat pe-
regrinis, vt ante tribunal æterni iudicis, & mihi pro be-
nigna admonitione venia, & vobis pro eleemosyna-
rum largitate æterna gloria tribuatur, præstãte domino
nostro Iesu Christo, cui est honor cum patre & spiritu
sancto in secula seculorum, Amen.

Item in eadem dominica homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Nemo potest duobus dominis seruire, &c. quæ habetur libro secundo de sermone domini in monte, capite XV. Matth.6.

Dominica sextadecima, de Iudith: *Sermo I.*

NOn sufficit mortalis eloquentia iustorum om- *Sermo*
nium orationes eximias atque triumphos gra- *CCXXVIII*
uidásque referre virtutes, quas omnipotens

A deus dedit eis quibus solet conferre victoriam, qui vi-
ros ac fœminas vigere permisit, qui & flammam cami-
ni refrigerio dispersit, & insidiosos exercit⁹ capite sub-
Iudith.2. lato nudauit. Nam cum Holofernes ille filiorum Israël,
imò sui capitis inimicus, exterarum gētium sibi ius ven-
dicaret, atque obsidione, armis, ignibus quoque pugna-
ret, necnon & multarum gentium campos canis mes-
sibus oneratos, in cinerem pascente flamma conuerte-
ret: Iudith sanctissima (cuius precibus patuit cœlum)
orationis arte arma victricia fabricauit, quibus aduer-
sa confligeret, & pauescentes viros fœmina vindicaret.
Squalebat ciuitas obsidione barbaræ feritatis. Ita enim
Iudith.7. vniuersa languebant, vt in manibus hostium iam tradi
commodius iudicarent, quàm perniciosæ famis popu-
Iudith.10. latione vexari. Ecce Iudith post precem & saccum, post
cinerem, ad cultus puellares redit, spes omnium popu-
lorū procedit, solicitos populos redditura securos, sua
sapientia consulatur, quæ promittens victoriam quam
omnis natio miraretur, portam sibi paulatim remotis
obicibus postulat aperiri. Prodiit secura vnius puellæ
comitatu contenta, & hostium securis gressibus prope-
B rauit in castra. Intra muros solicita fuit, secura fuit dum
ad timenda peruenit. In qua fœmina insidiosæ pulchri-
tudinis nouitatem hostilis exercitus vehementer expa-
uit, vt in eius obsequio vires amitterent, arma proiice-
rent, & colla curuarent. Deducitur ad prætorium sub-
iectis ordinibus fraus Holofernis, & lugentis victoria
ciuitatis. Quam cū videret Holofernes, solutus est sen-
sibus, animam cū capite perditurus. Iacuit enim (dede-
cus iuuenum) mulieris vultu captiuus, licuit mulieri ex-
armare iuuenes, & debellare victores, solicitam defen-
dere ciuitatem, & barbarum subuertere bellatorē. De-
cepit syncera corruptum, fefellit casta pollutum, pudi-
ca perimit adulterū, sobria iugulat ebriosum. Illa enim
tam barbaros animos insidiosi sui vultus fraude confu-
derat, vt eum ligaret multarum arte fabularum, vt red-
deret inter exercitus victum, & inter arma captiuum.
Iudith.12. Paratur cōuiuium regi, Iudith interesse iubetur. Illa cō-
sentit vt vincat, accedat ad cōuiuium, nihil de cibis aut
de poculis hostiū gustatura, quæ suis vtensilibus voluit
esse contenta. Quamuis ille bellator armorum tam ca-
stissimæ fœminæ malesanus attenderet vultum, illa ta-
C men (quare venerat) de eius capite cogitabat, quo subla-
to defectis ciuibus subueniret, & multa capita tueretur,
Iudith.13. defenderet, vindicaret. At vbi conuiuij sagina fines ex-
cessit, & grauis calicibus somnus successit, videns Iu-
dith inimici corporis inclinatas ebrietate ceruices, sur-
gens ipsius cruentum arripuit collum, comam quoque
barbari capitis manu occupauit, Domine, inquit, con-
firma brachium meum. Et percussit tertiò in collo eius,
& amputauit caput eius. Exiēs foras, tradidit puellæ ca-
put Holofernis, & misit illud in peram. Et post pusillū
exiuit foras quasi ad orationem secundum consuetudi-
nem. Ecce castitas. Orationis fauore castitas pudorem
proprium seruauit intactum & quietum, decipitq; alie-
Iudith.14. num. Iacet inclusum cadauer, & iā foris est caput. Cum
palmifera castitate Iudith ad ciues solicitē festinat, nec
prohibetur regressu, cui quasi ad orationē anteire fue-
rat concessum. Iam recipit attonita ciuitas tantæ victri-
cis reditus triumphales: iam luctus conuertūtur in gau-
dium, iam portæ plenissima securitate panduntur, iam
pendet muris victoribus caput. Omnis erat in ciuitate
victoria, & in hostilibus castris tremor erat & fuga, Iu-
dith in ciuitate cum securis secura. Vbi enim assiduis
pulsatur orationibus cœlum, potentia semper calcatur
armorum. Ecce gloriosæ fœminæ castitatem seruauit D
oratio, & hostem seruare nō potuit multitudo. Lugen-
tem ciuitatem vna fœmina valuit vindicare, & tantus
exercitus regem non potuit custodire.

In eadem dominica de Iudith: Sermo II.

QVotienscunque bellicus rumor terribili fama *Sermo*
crebrescit, aut horrisono tubarum clangore, *CCXXIX.*
vel raucisono æris cantu increpuerit lethiferū
murmur, fœminis ac debilibus formidolosa imago
mortis occurrit, intrepida virorum fortium pectora so-
lent laudis amore flagrare, atque bellica sorte vbi fune-
sto imbre densati prælantes mortifera obumbratione
texerint partes consertas sub stridolo telorum cursu,
euentu iam errantes lethifero, præcipiti ardore trium-
phales propinquant ad palmas, Iudith bellator ani-
mus alienum pectus obsedit. Illa abiecta formidine
fœminarum, victoriam in periculis quærens, nec mor-
tem in periculis timuit, nec ambiguitatem formidauit.
Cum igitur Bethuliæ mœnia Holofernes hostili obsi- *Iudith.7.*
dione calcaret, & auertens tractus aquarum, prima in-
diceret certamina siccitatem, Iudith flens sui coniugis
fœdera acerbo dissidio rupta lugubri lamētatione ser- E
uabat. Quæ vt reperit captiuādæ ciuitatis inducias po-
stulatas, mox ei priuatum dolorem congeminauit ciui-
tatis communis dolor. Quæ exorata consurgens abluit *Iudith.10.*
aqua corpus suum, imponens sibi ornamentorum, pendu-
las aureas diuitias suspendit, & manibus lapillatos cir-
culos splendentes induxit, fluentes sinus purpureæ ve-
stis gemmato collegit pectore, casto vultu prius dimi-
catura quàm ferro. Moniliū tela pudori semper aduer-
sa hostem ferire didicerunt. Gentis suæ vindex sumpsit
ornamentorū arma, non de bello nuptias subitura, sed
de ciuitate bellatrix procedit spōsa. Nec fuit leuitas or-
natus, qui ad homicidium tanti capitis aptabatur. Per-
git diuino spiritu ducta, & singularis ancillę solatio cō-
tenta. Species custodit quæ blanditor, & ne violēter pu-
dicitia custodita lędatur, Holofernem alloquitur, vt de-
siderium inane cōcipiatur. Ego, inquit, ancilla tua: mi- *Iudith.11.*
sit me dominus deus facere rem in qua mirabitur om-
nis qui audierit eam, quoniā ancilla tua deum cœli ob-
seruo, & nunc ibo per noctem & orabo ad dominum
cœli, & nunciabit mihi quando faciet hæc, & ducam te
per mediam Iudæam, & ponam sedem tuam in media F
ciuitate, & canis non mutiet lingua sua contra te: quo-
niam hæc mihi ostensa sunt à domino. Non decuit pu-
dicam mentiri: non intelligentibus dixit, perfecit acti-
bus quod promisit. Dum regi alto sermone imaginariis
verbis blāditur, bellator animus lasciuia soluitur, in a-
more armorum torpent vires innumerabiles militum,
luxu regifico nuptiarum pompa nullo nubēte cōstrui-
tur, cuncti ebrietate soluuntur. Non delicata matrona
pugnauit, sed sopor tibi quē ferias præparauit. Constru-
cto thalamo concitatur ad ducem pronū amore, victū *Iudith.13.*
somno, elisum virum in strato, bellatoris crines impli-
cuit pulchritudine digitorum, post teneritudinem fusi,
hebeni capulum quęrit. Mucro matronam non terruit,
sed armauit, quę ita pugnauit. Coruscus ensis caput abs-
tulit hosti, persoluitur, in patriis mœnibus victoria sus-
penditur. Armis stupentibus cunei densantur, prapo-
stero ordine triumphant. Sequitur bellum, vino fusi, so-
luti somno, in certamen nec clamore prouocante con-
surgunt, teguntur armis coruscantibus montes. Quid
alienigena fremis? Quid bella componis? Quid aciem
paras, habens quem in cubiculo quæras? Omnem variū
furoris impetum retine: tantùm vobis reliquimus du-

G cem, agnoscendam partem habemus in porta pendentem. Taotam animus de deo suscepit largitatem, quantam credulitas sibi poterit vendicare.

Item in eadem dominica homilia de eo quod scriptum est
Luc. 7. *in Euangelio secundum Lucam, Ibat Iesus in ciuitatem qua vocatur Naim, &c. qua habetur inter sermones de Verbis domini, XLIIII.*

Feria quarta de eo quod scriptum est in Euangelio secun-
Matth. 17. *dum Matthæum, Cum venisset Iesus ad turbas accessit ad eum, &c. Et de ieiunio & oratione:*

Sermo I.

Sermo Duersus dæmonum nequitiam quæ nobis
CCXXX. dominus arma ostēdit, debemus vtique re-
Matth. 17. tinere. Hoc (ait) genus in nullo eiieitur nisi
oratione & ieiunio. Hæc cum plena fide ex-
1. Tim. 4. ercētur, pietas est. Pietas autem ad omoia vtilis est, professionem habens vitæ præsentis & futuræ. Inspiciamus ergo vtiliter orationis fructus & ieiuoij, quia ipsa sunt arma aduersus improbas eogitationes. Ieiunium pur-
H gat meotem, subleuat sensum, carnem spiritui subiicit.
Psalm. 50. Ieiunium cor facit cōtribulatum & humiliatum, quod deus non spernit. Ieiuniū concupiscentiæ nebulas dispergit, libidinum ardores extinguit, castitatis verum lumen accendit. Ieiuniū verbositatem non amat, diuitias superfluitatem iudicat, superbiam spernit, humilitatem commendat, præstat homini seipsum intelligere quod est infimum & fragila, atque dum ita se intelligit imbecillem, aptiorem virtutem dei adiutorē quærit & accipit. Querit autem per frequētes orationes, & obsecrationes. Oratio quidem refectio est ieiunorum, aduocat gratiā spiritus sancti. Oratio duritiā cordis mollit, austeritatem temperat, ieiunium dulcificat. Sicut enim sine potu non est plena refectio, sic & ieiuniū sine oratione non potest animā perfectè nutrire. Quid autem oratio nisi ascēsio animæ de terrestribus ad cœlestia, inquisitio supernorum, inuisibiliū desiderium? Abeat dissensio seculariū morum quibus premitur mēs humana quotidie. Oratio coniunctio spiritus sancti, si tamē orationi intentus sit animus: sicut clamat propheta, Sitiuit in te anima mea q̄ multipliciter tibi, & caro mea. Quid
I autē sitiendum est sequitur: Vt videat virtutem. Credite mihi, si ad videndā plenā virtutem dei, plene sitiāt animæ humanæ substantiæ, nec fastidio victa dissimulet, replebitur adipe & pinguedine spiritali. Et sitiens illam dei visitationē sensu proprio cum fide clamabit: Adhę-
Psal. 62. sit anima mea post te, suscepit me dextera tua. Ieiunium inertiam tollit de anima, impedimenta carnalia aufert. Oratio verò perseuerans iungit deo, atque ita gaudens assistere se domino gloriatur. Adhærens autem anima mea domino, incipit securitatem habere & libertatem, nec pauores sustinet timoris. Suscepta anima tanto patrocinio dexteræ dei, quomodo poterit noceri ab aliqua potestate? sicut scriptum est quòd nemo illud rapit de manu patris: hoc præstat ieiuniū, hoc præstat oratio.

Dominica decimaseptima, de ebrietate vitanda:

Sermo II.

Sermo Icet propitio Christo, fratres charissimi, cre-
CCXXXI. dam vos ebrietatis malum velut inferni foueam expauescere, & non solùm ipsi non velitis amplius bibere, sed nec alios adiurare vel cogere plus quam oportet accipere, tamen non potest fieri nisi sint aliqui oegligētes qui sobrij esse non velint. Vos qui semper cōuiuia sobria exhibetis, nolite ad nostram iniuriam reuocare, quia nobis necesse est aliqoos K
ebriosos arguere. Cū enim, fratres charissimi, ebrietatis malum sit graue vitiū & deo odibile, ita per vniuersum mundum à pluribus io consuetudinem missum est, vt ab illis qui dei præcepta cognoscere nolunt, iam nec putetur nec credatur esse peccatū, intantum, vt in conuiuiis suis irrideāt eos qui minus bibere possunt, & per inimicam amicitiā adiurare homines non erubescunt vt potum amplius accipiant quàm oportet. Qui enim alterū cogit vt se plus quàm opus est bibendo inebriet, minus malum ei erat si carnem eius vulneraret gladio, quàm animam eius per ebrietatē necaret. Et qoia corpora nostra terrena sunt, quomodo pluuia nimium grandis & diuturna si fuerit, terra infunditur & in lutum resoluitur, vt nulla in ea cultura possit fieri: sic & caro nostra quando abundantiori potu fuerit inebriata, nec spiritalem culturam accipere, nec fructus animæ necessarios poterit exhibere. Et ideo quomodo omnes homines sufficientem pluuiam in agris suis accipere desiderant, vt & culturam valeant exercere, & de fructuum vbertate gaudere: ita & in agro corporis hoc tantum deberent bibere, quod oportet, ne per nimiam L
ebrietatem ipsa corporis terra velut in paludem conuersa, magis vermes & serpeotes vitiorum generare, quàm fructus bonorum operum possit afferre. Omnes eoim ebriosi, tales sunt, quales paludes esse videntur. Quid enim in paludibus nascatur, non ignorat charitas vestra. Totum quod ibi nascitur, oullum fructū habere cognoscitur. Nascuntur ibi serpentes, sanguisugæ: nascuntur ibi ranæ & diuersa genera vermium, quę magis horrorem possunt generare, quàm aliquid quod ad victum proficiat exhibere. Istæ enim herbæ vel arbores quæ aut in ipsis paludibus aut circa ripas earū nasci solent, nihil vtilitatis habere videntur, intantum vt in annis singulis incendio concremeutur. Videte, quod de ebrietate nascitur, igni pręparatur. Tales enim sunt (sicut iam dixi) omnes ebriosi, quorum prandia ducūtur vsq; ad noctem, quorum cœnas lucifer videt, qui stare non possunt etiam cum videntur esse ieiuni, quorum sensus tardi, graues, obtusi & quodāmodo iam sepulti. Denique in ipsa frequēter ebrietate nec seipsos nec alios recognoscunt, nec ambulare valent, nec stare: dicere aliquid vel audire quod ad rationem pertineat, omnino M
non possunt. Frequenter etiā vsque ad vomitum ingurgitare se non erubescunt, & ad mensuras sine mensura bibere. Maiora enim pocula prouidentur, certa bibēdi lege contenditur: qui poterit vincere, laudem meretur ex crimine. Inde lites & rixæ nascuntur, inde diuersis & horrendis saltationibus membra torquētur, inde adulteria & nonnunquam homicidia perpetrantur. Et quoties nimium potum accipiunt, tanquam in paralysim resoluti, dum suis pedibus ambulare non possunt, fœdissima latura aliorum manibus portantur ad lectum. Et est in illis oculorū caligo, vertigo, fatigatio & dolor capitis, suffusio vultus, membrorum omnium tremor, animæ ac mentis stupor. In talibus impletur quod scriptum est, Cui væ, cui tumultus, cui iræ, cui rixæ, cui sine Prouer. 23
causa vulnera, cui suffusio oculorū? Nonne his qui morantur in vino, & eis qui inuestigant vbi potus fiunt, & student calicibus epotandis? Sed illi qui tales esse volūt, miserabiliter se excusare conantur, dicentes, Ingratum habeo amicum meum, si quoties illum ad conuiuium vocauero, potum ei quantum voluerit ipse nō dedero. Et non sit tibi amicus, qui te deo vult facere inimicum, qui & tuus & suus est inimicus. Si & te & aliū inebriaueris,

A neris, habebis hominem amicum, habebis deum inimicum. Et ideo sapienter cōsidera si iustum sit vt te à deo separes, dum te ebrioso coniungis. Ad extremū tu eum noli adiurare, noli cogere, sed in potestate illius dimitte, vt quantum tibi placuerit bibat: & si se inebriare voluerit, vel solus pereat, & non ambo pereatis. O infœlicitas generis humani, quàm multi inueniuntur qui ebriosos & luxuriosos amplius quàm oportet cogunt bibere, & ante ostium pauperibus petentibus vel vnum calicem, dissimulant dare: nec attendunt quia illud quod luxuriosis videtur ingerere, Christus in pauperibus debere accipere, qui dixit, Quod fecistis vni ex minimis meis, mihi fecistis. Sed qui tales sunt, quādo alios in nimio potu sepeliūt, pauperi eleemosynam petenti dicūt, Vade vade in ante, & dabit tibi deus. & vtiq; dum ambulauerit homo ei daturus est. Quid est ergo quod dicit, Vade in ante, & dabit tibi deus: nisi, Vade ad illum hominem qui habet deum, quia daturus est deus? Ac sic ore suo ipse confitetur apud se deū non esse, quo inspirāte possit erogare pauperibus. Rogo fratres charissimi, diligēter attendite & videte, quia quando animalia ducuntur ad aquam, vbi saturauerunt sitim suam, etiam si

Matth. 25.

B supra aquam ipsam diutius teneantur, repleta sit bibere nolunt omnino, nec possunt. Cōsiderent ebriosi si non peiores animalibus iudicandi sunt. Cum enim animalia amplius quàm eis opus est bibere nolunt, illi & duplum & triplum quàm eis expedit potum accipiunt: & vnde trium aut quatuor dierum refectionem poterāt rationabilem habere, vno die cum grādi peccato contendunt perdere potius quàm expendere propter inuidiam aut ebrietatem. atque vtinam potum tantummodo perderēt, & non etiam ipsi perirent. Quantum mali in se habeat ebrietas, rex magistrum pistorum cruci appendi fecit propter inuidiam, aut ebrietatem. Populus autē Iudæorum, de quo scriptū est, Sedit populus manducare & bibere & surrexerūt ludere: postquam vinum plus quàm oportebat accepit, idola sibi fabricari fecit, & in honore ipsorum idolorum cœpit phrenetico choros ducere more, diuersis saltationibus membra torquere. Herodes quoque vbi nimio vino concaluit, ad vnius puellæ saltationem sanctum Ioannem Baptistam interfecit. Quid adhuc de ebrietatis malo nascatur, spiritus sanctus per Salomonem testatur dicens, Vinum, inquit,

Gen. 40.
Exod. 32.
Matth. 14.
Eccles. 19.

C & mulieres apostatare faciunt à deo sapiētes, & arguunt sensatos. Et iterum, Ne intuearis vinum quando flauescit, cum splenduerit in vitro color eius. Ingreditur enim blandè, & in nouissimo mordebit vt coluber, & quasi regulus venena diffundet. Oculi tui videbunt extraneas, & cor tuum loquetur peruersa. Paulus etiam apostolus contra ebrietatis malum nos admonet dicēs, Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Iterum atque iterum quid mali in se ebrietas habeat, eis qui illam diligunt, sanctarum scripturarum testimoniis euidenter ostēdimus. In Salomone scriptum est, Qui amat vinum & pinguia, non ditabitur. Et iterum, Noli regibus dare vinum, quia nullū secretum est vbi regnat ebrietas: ne forte bibant, & obliuiscantur iudiciorum dei, & mutēt causam filiorum pauperum. Item hic ait, Operarius ebriosus non locupletabitur. Et iterum, Vinum si bibas moderate, eris sobrius. Itē illic, Vinum in iucunditatem creatum est, non in ebrietatem ab initio. Exultatio animæ & corporis vinum moderatè potatum, & sanitas corporis & animæ. Vinum multum potatum, ebrietatis animositas, imprudentis offensio, minorans virtutem, & faciēs vulnera. Sed quādo ista suggerimus forte irascuntur contra nos & murmurant ebriosi, quamuis non desint qui irascuntur, deo tamen propitio multi erunt qui libenter salubre consiliū audientes, de isto tam graui peccato per dei misericordiam liberabuntur. Ipsi tamen qui contra columnam & amicam suam ebrietatem loquentibus irascūtur, libera à nobis voce audiant, quia quicunque ebriosus pœnitentiam de ipsa non egerit, sed vsque ad mortem suam in ipsa ebrietate permanserit, in æternum profectò peribit, quia non mentitur spiritus sanctus per apostolum dicens, Neq; ebriosi regnum dei possidebūt. Et ideo quicūque sunt ebriosi, melius facient vt non nobis sed sibi potius irascantur, & cum dei adiutorio de luto fecis se excutiant, vel de cloaca ebrietatis, dum adhuc tempus pœnitendi est, festinent quanta possunt celeritate deo auxiliante cōsurgere, & totis animæ viribus cum propheta supplicantes domino dicant, Eripe me de luto, vt non inhæream. Et illud, Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum, neque vrgeat super me puteus os suum. Ebrietas enim quasi inferni puteus quoscūq; susceperit, nisi digna subuenerit pœnitentia, & emendatio fuerit subsecuta, ita fortiter sibi vendicat, vt eosdem ipsos de inferni tenebroso puteo ad charitatis vel sobrie-

Prouer. 23.
Ephes. 5.
Prouer. 21.
& 31.
Eccles. 19.
Eccles. 31.
Vbi suprà.

D

1. Cor. 6.
Psal. 64.
Vbi suprà.

E tatis lucem redire sine pœnitentia non permittat. Sed hic ante omnia intelligere & scire debemus, quia non vna die efficiuntur homines ebriosi, sed cum paulatim adiurantibus & cogentibus crudelissimis inimicis potius quàm amicis, per singulos dies singulos sibi aut binos calices ad potum consuetudinarium addunt. At vbi hoc in vsum miserint, ita eos ipsius ardor ebrietatis occupat, vt illos semper sitire compellat. Sed qui se de hoc malo desiderat liberare, quomodo sibi interuallo dierum potum addendo ad ebrietatis tenebras peruenit, ita paulatim subtrahendo ad sobrietatis lucem redeat, Qui si semel totum quod amplius accipiebat subtraxerit, vbi nimia siti cœperit exardescere, cum grandi amaritudine clamat & dicit, malle se mori, quàm sibi bibendi vel inebriādi consuetudinē tollere: nec attendit quòd tolerabilius erat illi in carne mori, quàm in anima per ebrietatem interfici. Et ideo vt nec ardorem nimium patiatur, & de tam graui malo quod patitur liberetur, sicut iam dictum est, per interualla dierum sibi aliquid de nimietate potus subtrahat, quousq; ad rationabilem bibendi cōsuetudinem redeat. Qui hoc ita vt

F diximus, per partes subducere voluerit, & de ebrietate liberabitur, & illam intolerabilem pœnam non patietur. Ergo, fratres charissimi, dū hæc suggero, me absoluo apud deum. Quicunque me audire contempserit, & ad bibendum pronus fuerit, vel in conuiuio suo alios adiurare vel cogere voluerit, & pro se & pro illis in die iudicij reus erit. Et quia quod peius est, aliqui etiam clerici qui hoc deberent prohibere, ipsi cogunt bibere aliquos plus quàm expedit: amodo incipiant & seipsos corrigere, & alios castigare, vt cum ante tribunal Christi venerint, nec de sua nec de aliorum ebrietate incurrant supplicium, sed magis dum & ipsi se emendant, & alios castigare non cessant, peruenire ad æternum præmium mereantur. Et illud ante omnia rogo, & per tremendū diem iudicij vos adiuro, vt quotiescunque vobis inuicem conuiuia exhibetis, illam fœdam consuetudinem per quam grandi mensura sine mensura tres homines aut volētes aut inuiti solebant bibere, tanquā venenum diaboli de vestris conuiuiis respuatis, quia ista infœlix consuetudo adhuc de paganorū obseruatione remāsit. Et quicunq; hoc in suo cōuiuio aut alieno fieri acquie-

G uerit, diabolo se sacrificasse non dubitauerit. De qua bi-
bitione non solùm anima occiditur, sed etiam corpus
debilitatur. Sed credo de dei misericordia quod ita vobis
inspirare dignabitur, vt tam lugendum & etiam erube-
scendum malum ita vobis in horrorem veniat, vt illud
nunquã fieri permittatis, sed quod in illa ebrietate peri-
turum erat, in pauperũ refectionem proficiat, præstante
domino nostro Iesu Christo: Qui cum patre & spiritu
sancto viuit & regnat deus in secula seculorum, Amen.

In eadem dominica, de ebrietate vitanda: Sermo II.

Sermo CCXXXII. FRequenter charitatem vestram, fratres cha-
risimi, paterna pietate admonui, vt ebrieta-
tis malum tanquã inferni foueam vitare vel
fugere deberetis. Et licet apud plures proficeret casti-
gatio, quàm multi tamen sunt qui nec deum timent,
nec eos qui honesti sunt vel sobrij reuerẽtur, & tantum
bibunt, vt interdum necesse habeãt viscera nimio potu
plena per vomitum relaxare, & tanquam fractæ & nau-
fragæ naues, ita ipsius ebrietatis fluctibus fatigantur, ve
nec vbi sunt recognoscant, & dicere aliud vel audire,
H quod ad rationem pertinet, omnino non valeant. Illud
verò quale est, quod ipsi infœlices ebriosi quando se ni-
mio vino ingurgitant, rident & vituperant eos qui ra-
tionabiliter hoc tantum quod sufficit bibere volunt, di-
centes eis, Erubescite & verecundia sit vobis, quare non
potestis bibere quãtum nos. Dicunt enim eos non esse
viros. Et videte miseriam ebriosorum. Se dicunt esse vi-
ros, qui in ebrietatis cloaca iacent: & illos non dicunt
esse viros, qui honestè & sobriè stant. Iacent prostrati
& viri sunt, stant erecti & viri non sunt? Victor ebrie-
tatis vituperatur, & victus ebrietate laudatur. Irridetur
sobrius, qui & se & alios potest regere: & non irridetur
imò non plangitur ebriosus, qui nec se nec alios potest
agnoscere. Solent ebriosi ita se excusare, vt dicant, Per-
sona potens me coëgit vt amplius bibam, & in conui-
uio regis non potui aliud facere. Ad excusandas excu-
Psalm. 140. sationes in peccatis ista prætendimus, & quod implere
nolumus, non potuisse nos dicimus. Nolle in culpa est
nostra, & non posse prætenditur. Etiam si ad hoc veni-
retur, vt tibi diceretur, Aut bibas, aut morieris: melius
erat vt caro tua sobria occideretur, quàm per ebrieta-
tem anima moreretur. Sed excusatio ista falsò obiici-
tur. Ipsi enim reges, & quicũque sunt alij potentes, quia
I deo propitio & Christiani sunt, & prudentes & sobrij,
& toto corde deum timentes, si te viderent definisse vt
cis nõ acquiescas pro timore dei inebriari, si tibi sub ho-
ra videantur irasci, postea verò te in grandi admiratio-
ne suscipiunt, dicentes, Quantũ cum illo egimus, quan-
tis eum minis & terroribus fatigauimus: & tamen nun-
quam eum à sobrietate separare potuimus. Nã & deus
qui te videt per eius amorem inebriari non velle, ipse
tibi gratiam etiam illorum dabit, qui te vt amplius bi-
beres videbantur hortari & cogere. Nemo dicat, fratres
charissimi, quòd in istis temporibus martyres non sint:
quotidie martyres fiunt. Martyr enim testis interpre-
tatur. Quicunque ergo pro veritate testimonium dede-
rit, & omnes causas cum iustitia iudicauerit, quicquid
pro testimonio veritatis vel iustitiæ pertulerit, totum ei
dominus pro martyrio computabit. Ac sic & ille qui
ebrietati resistit, si cum dei adiutorio perseuerare vo-
luerit, & pro ipsa ille aliquas pertulerit tribulationes,
omnia ei dominus ad martyrij gloriam reputabit. Ve-
lim tamen scire, fratres charissimi, cum dominus habet
plures seruos, si vel vnum ex illis velit fieri ebriosum,
sine dubio nullus tam malus qui hoc voluerit aliquan-
do aut velit. Et qua fronte, qua conscientia, qui seruum K
non vult habere ebriosum, ipse vult ebriosus fieri? Ecce
de donis dei tu habes seruum, & te habet deus seruum:
qualiter vis vt tibi seruiat seruus tuus, taliter & tu seruire
deo tuo debes. Dic mihi, rogo te, si iustum tibi videtur
vt tu habeas seruum sobrium, & deus habeat ebriosum?
ac si te dignũ iudicas cui seruus sobrius seruire debeat?
Hæc ergo fratres charissimi diligenter attẽdite, & con-
siderate, quia non est iustum vt faciamus deo, quod
nolumus nobis fieri. Forte dices, Quomodo deo fa-
cio quod mihi fieri nolo? Aut quomodo tibi non pla-
cet seruum ebriosum habere, & tu non vis sobrius deo
seruire? Ideo enim charissimi tanta infœlicitate se ine-
briant homines, quia putant ebrietatem aut paruum
aut nullum peccatum esse. Sed pro ista ignorantia ma-
ximè sacerdotes in die iudicij reddituri sunt rationem,
si commissis sibi populis, quæ vel quanta mala de ebrie-
tate nascuntur, assiduè noluerint prædicare. Qui ergo
credit ebrietatem esse paruum peccatũ, si se non emen-
dauerit, & pro ipsa ebrietate pœnitentiam non egerit,
cum adulteris & homicidis æterna sine remedio illum
pœna cruciabit, secundum illud quod ipsi bene nostis L
beatum apostolum prædicasse, Neque, inquit, forni-
carij, neque idolis seruientes, neque molles, neque ma- *1. Cor. 9.*
sculorum concubitores, neque auari, neque adulteri,
neque ebriosi regnum dei possidebunt. Videte ebrio-
sos cum fornicatoribus & idolis seruientibus, & mascu-
lorum concubitoribus & adulteris iunxit. Et illud, No-
lite inebriari vino, in quo est luxuria. Et ideo definiat ac *Ephes. 5.*
deliberet vnusquisque apud se ebrietatẽ graue esse pec-
catum, & tunc aut nunquam aut difficilè eum ebrietas
poterit superare. Cum enim nõ solùm in futuro seculo
propter ebrietatem torquendi sunt homines, sed etiam
in præsenti per ipsam ebrietatem multis frequenter in-
firmitatibus fatigantur: vel morbum corporis timeant
qui de animæ suæ salute non cogitant: oculorum suffu-
sionem atque caliginem, capitis vertiginem, & mem-
brorum tremorem expauescant, qui inferni supplicia
non formidant. Et hæc quidem non solùm laicis, sed
etiam clericis dicimus, quia quod peius est, multi sunt
etiam maioris ordinis clerici, qui cum aliis sobrietatis
bonum deberent iugiter prædicare, nõ solùm hoc non
faciunt, sed etiam & se aliosq; inebriare non erubescũt
nec metuunt. Sed agnoscant & doleant quicunq; tales M
sunt, quia si se noluerint emendare, & pro se & pro a-
liis necesse est eos æterna supplicia sustinere. Illud vero
quale est, quòd iam transacto conuiuio expleta siti, cum
amplius bibere non possint nec debeant, tunc quasi no
uelli, quasi & qui ipsa hora superuenerint, diuersis nomi-
nibus incipiunt bibere, nõ solùm viuorum hominum,
sed etiam angelorum & reliquorum antiquorum san-
ctorum, æstimantes quòd maximum illis honorem im-
pendant, si se in illorum nominibus nimia ebrietate se-
peliant, ignorantes quòd nullus tam grauem iniuriam
sanctis angelis vel sanctis hominibus agnoscitur irro-
gare, quàm illi qui in eorum nominibus bibendo per
ebrietatem suas animas probãtur occidere. Sunt enim
aliqui, qui sola ea causa aliqua salsa cibaria sibi ordinant
fieri, vt per ipsam salsitudinem nimia se possint ebrie-
tate obruere. Hæc enim si pagani qui deum ignorant
faciunt, nec mirandum est, nec nimis dolendum, quia
& in deo spem non habent, antiquam parentum suo-
rum consuetudinem seruãt: Christiani verò, quos deus
de tenebris duxit ad lucem, de morte vocauit ad vitã, *1. Petr. 2.*
quibus omnes scripturæ clamant ebrietatem fugere, so-

A brietatem diligere, quare turpissimas illorum ebrietates
comitantur, de quorum perfidia liberari per dei miseri-
cordiã meruerunt? Et ideo rogo & per tremendũ diem
iudicij vos adiuro, & vt quantũ potestis, ebrietatis malũ
auxiliante deo fugiatis, & iam vobis incipiat verecun-
dũ esse quòd hucusq; Gentibus & Paganis in ebrietatis
turpitudine vos voluistis similes exhibere. Et ideo quia
deo propitio illis dissimiles estis in fide, similes esse in
ebrietate penitus non debetis: quia etiã si reliqua pecca-
ta Christiani non admittunt, sola eos si frequens fuerit
ebrietas, & emendatio ac pœnitentia nõ subuenerit, in
inferni profunda præcipitat, secundum illud quod iam
1. Cor. 6. dictum est, Neq; ebriosi regnũ dei possidebunt. Sed di-
cet aliquis, Ego regnum dei nolo, æternam requiẽ tan-
" tum obtinere desidero. Nemo se decipiat fratres, duo
" enim loca sunt, & tertius non est vllus. Qui cum Christo
regnare non meruerit, cum diabolo absq; dubitatione
vlla peribit. Ad extremum qui amico suo nimiũ propi-
nat, in anima efficitur inimicus, corpus quoq; eius debi-
litare, & animã probatur occidere. Melius erat vt illud
quod vna die plus eum bibere coëgit quàm expedit, per
B duos aut tres dies ipsum amicũ ad conuiuiũ reuocaret
suum & vnde vna die eum nimium bibẽdo debilitaue-
rat, ipsum in aliis diebus sufficiẽte potu reficeret, nec po
tum ille perderet, nec amicũ deciperet. Aut certe quod
est melius, quidquid nimio potu perditũ erat gula, pau-
peribus daretur in eleemosynam, vt & caro rationabili-
ter bibẽdo reficeretur, & per misericordiam pauperum
animæ redemptio pararetur. Et nos quidem istã ca-
stigationem non propter eos qui sunt honesti & sobrij
diximus, quia cum dei subsidio multos nouimus parca
& sobria conuiuia preparare. Et ideo vos qui pro dei a-
more hoc tantũ sumitis quod oportet, & quod ebrio-
sis in terra perditur, à vobis per eleemosynã in cœlo re-
ponitur. Non vobis sufficiat quòd vos honesti & sobrij
estis, sed quantũ potestis, ita castigate & corripite ebrio-
sos, vt eis nũquam liceat vobis præsentibus amplius bi-
bere quàm oportet, vt dum & ipsi sobrietatẽ diligitis, &
alios per vestrã admonitionem ab ebrietatis perditione
reuocatis, non solùm pro vestra sed etiam pro aliorũ sa-
lute duplicia vobis præmia in æterna beatitudine præ-
paretis. Et illud quàm lugendum & erubescendũ est fra
tres charissimi, quòd dicuntur aliqui rustici quando aut,
C vinum habuerint, aut alia sibi pocula fecerint, quasi ad
nuptiale cõuiuiũ, ita ad bibendũ vicinos vel proximos
suos inuitare, vt eos per quatuor aut quinq; dies teneant,
& nimia ebrietate sepeliant, & tamdiu ad domos suas
de illa lugenda potatione non redeant, donec omnem
potum quem ille qui eos inuitauerat, habuit, perexpen-
dat, & vnde se vel per duos aut tres menses cum omni
familia sua rationabiliter reficere potuit, quatuor aut
quinque diebus dolenda aut erubescenda bibitione cõ-
sumat. Ego fratres charissimi dum hæc humiliter & cũ
grandi charitate pro solicitudine paterna commoneo,
absoluo apud deum conscientiam meam. Qui verò me
libenter audierit, & fideliter quod ei prædicatũ est im-
plere voluerit, habebit præmium æternum. Qui autem
contempserit, timeat ne ei æternum necesse sit sine vllo
fine sustinere supplicium. Sed credimus de misericor-
dia dei quòd ita omnes ebriosi de ebrietatis malo ad bo
num sobrietatis sunt per dei gratiam redituri, vt & no-
bis gaudium faciant, & ipsi fœliciter ad æternum per-
uenire mereantur præmium, Amen.

*Item in eadem dominica alius sermo fal'us ad fratres in ere-
mo, qui inter sermones ad eosdem habetur XXIII.*

Feria quarta quatuor temporum occurrentium post festum ex- D
altationis sanctæ crucis, de eo quod scriptum est in Euan-
gelio secundum Matthæum. Ecce vnus accedens ait illi, Matth. 19.
Magister bone, &c.

Sermo I.

Dominus ac redemptor noster in Euangelio Sermo
suo loquitur dicens, Cum dormirent homi- CCXXXIII
nes, venit inimicus, & superseminauit ziza- Matth. 13.
nia. Inimicus, in figura homo dictus est. Audi Apo-
stolum dicentem, Fuistis aliquando tenebræ, nunc Ephes. 5.
autem lux in domino. Audi homo, Non enim ille
dedit tibi tenebras, qui dedit tibi lucem. Quo vadis
homo? quò traheris? Quid concupiscentias carnales
sectaris, quando audis, Spiritu ambulate, & concu- Galat. 5.
piscentias carnis nolite perficere? Audi potius domi-
num dicentem, Conuertimini ad me, & conuertar ad Zacha. 1.
vos. Accedite ad eum, & illuminamini, & facies vestræ Psal. 33.
non erubescent. Audi homo. Si recesseris à deo, non
effugies manum eius. Si autem ad eum accesseris, ilico
habebis eum, quia nusquam recedit. Audi prophetam
dicentem. Si ascendero in cœlum, tu illic es: si descen- Psalm. 138.
dero ad infernum, ades. Vbi ergo non est deus quem tu
fugis? Malus es tu, qui bonum fugis. Mors es tu, qui vi- E
tam fugis. Inuoluere te vis tenebris, vbi te abscondas,
sed illum latêre non potes, cuius oculi omnia vident.
Ait autem apostolus, Quem fructum habuistis tunc in Roma. 6.
illis, in quibus nunc erubescitis? Sequitur vox iudicis
dicens, Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est Matth. 25.
diabolo, & angelis eius. Ergo qui fugit dominum & re-
cedit à deo, ille confunditur & perit in sua impietate.
Vt ergo nõ pereat tunc, nunc reuertatur ad dominum,
& illuminabitur, & vultus eius non erubescet. Dicam ta
men fratres mei quod sentio, & quod dixero intelligi-
te. Inter vos segetes dei sunt mixta zizania, id est, ama-
tores mundi, amatores pecuniæ, amatores deliciarum,
consultores nugarum, omnes quærentes quæ sua sunt, Philip. 2.
non quæ Iesu Christi. In Ecclesiam Christi ficte intran-
tes, promittentes & non facientes, vouentes & non red-
dentes, renunciantes malo & iterũ idem facientes, hæc
amantes zizania sunt. Non amant illi Christum qui a-
liquid plus amant quàm Chirstum. Audi homo vocem
domini dei tui, Qui diligit, inquit, patrem aut matrem, Matth. 10.
aut vxorem, aut filios, aut filias, aut fratres, aut agros so- F
per me, non est me dignus. Si vis tenere quod non ha-
bes, dimitte quod habes, vt amor Christi sit in corde
tuo. Ecce petis à deo & dicis, Domine da mihi. Quid ti-
bi dabit, qui aliunde manus tuas videt occupatas? Ecce
dominus vult dare quæ sua sunt, & nõ habet vbi ponat.
Vide ergo, Dimitte quod tenes, & accipis quod quæris.
Dimitte tẽporalia & caduca, & accipies æternã & per-
petuam vitam. Dimitte terrena, & accipis cœlestia. Ait
autem quidam ad Iesum, Magister bone quid boni fa- Matth. 19.
ciam, vt habeã vitam æternam? Vtiq; qui dicebat, quid
boni faciam, vitam æternam desiderabat, sed plus ama-
bat quod tenebat. Vidit dominus occupatas manus,
dare vult, & nõ habet vbi ponat. Occupatæ sunt manus
accipientiũ. Dicit enim tibi dominus, Vade vende om-
nia & da pauperibus, & pone illa in cœlo, quia in terra
impediunt. Quid times ô homo dare pauperibus? Non
perdes ea, sed seruãtur tibi in cœlo. Non vt perdas iussi,
dicit dominus, sed vbi ponas suggessi. Post hæc habe-
bis homo thesaurum non in terra periturum, sed in cœ-
lo permãsurum. Aliquãdo venit homini tribulatio, ve-
nit timor damni. Times ô homo vt non pecuniam tuã
perdas: times ne argentũ tuum perdas, times ne posses-

G sionem tuam perdas, & nō times ne tuipse totus pereas? Pro hoc dicis falsum testimonium, pro hoc mentiris & rapis aliena, pro hoc iuras, & periuras, quod omnino lex vetat. Nónne cum hæc omnia facis, totus fœnū es, totus stipula, totus palea, & non times ne totus ardeas? Semper turbata est anima tua amoribus seculi. Dic, Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Auarus pro auro suo habet tristitiam, patitur tribulationem, habet pericula seruorum, pericula latronum. Auarus amat aurum plus quàm animam suam: tu Christiane ama Christum plus quàm omnia tua. Ille feruet in amore auri, tu Christiane ferue in amore Christi, & eris beatus in regno Christi. Audi ô homo: Aurum in terra est, & ex terra est, & terra, & pars terræ est. Impius dum diligit creaturam, offendit creatorem, & amittit eum qui creauit ex nihilo omnia. Audi ô homo, non tu perdis deum, sed ipse peris à deo. Ille est redemptor animæ, quem vis amittere. Quid enim proderit tibi si totum mundum lucreris, animæ vero tuæ detrimētum patiaris? Expergiscere aliquando ô homo, & ama Christum. Hæc est enim sapientia vera, id est, amare Christum. Multi enim dicūt & scire volunt, quare illum vocat ad se dominus, & illum non vocat: vni subuenit, &
H vni non: hunc dignum habet, & illum indignum: istum honorat, & illum cruciat & affligit. Audi ô homo. Hūc dignū habet pro bonis operibus suis, illum habet indignū pro operibus suis malis: quia debitor est dominus, & reddet bonis bona, & malis mala. Dicturus es forsitan, Quare ille sic? Respondet tibi dominus deus tuus, quia bonū non denegaui, sed dixi prius, Lauamini, mundi estote. Quid volebas? Quid quærebas? Quid cupiebat? Gratiam dei. Ergo si gratiam dei quæris, aufer primùm nequitiam ab anima tua, & à cōspectu oculorum meorum. Iam cessa à malo, & fac bonum: inquire pacē, & sequere eam totis viribus tuis. Et cum hæc feceris, & gratiam meam percipies: & oculi mei super te erunt, & aures meæ ad preces tuas, & priusquam me inquisieris, dicam, adsum. Faciamus bona fratres charissimi, vt mereamur in futuro seculo inuenire requiem, quā nobis dominus noster promisit dicens, Bati misericordes, quia ipsi misericordiā consequētur. Et cum Propheta à domino exultantes dicamus, Misericordiam & iudiciū
I cantabo tibi domine. Misericordiam inueniūt, qui sunt misericordes. Iudiciū timeant cōtemptores, qui nec sibi parcunt, nec miserentur aliis: qui dicūt, Peccemus, & parcet nobis deus, quia misericors est & bon⁹. Omnino misericors & bonus est deus: sed qui modo parcit, in futuro nō parcet. Iudicium paratū habent sine misericordia impij. Intelligamus fratres, & videamus vbi spē nostram ponere debeamus. Misericordia illi, qui fecit misericordiam. Beati misericordes, quia ipsis miserebitur deus. Spes est in dei misericordia, si ab opere misericordiæ nos nō fuerimus aridi. O homo, quid quæris à deo misericordiam, si ipse non es misericors? Quid quæris à deo indulgētiam peccatorū tuorum, cum ipse tibi simili nō indulges? Audi homo, audi vocem domini dei tui, vbi dicit ipse, Date, & dabitur vobis. Dimittite, & dimittetur vobis. Audi iterum vbi ipse dicit, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Si enim tu non dimiseris aduersario tuo, ipse tibi prius eris aduersarius. Ille te læsit auferendo pecuniā tuam, tu te lædis non indulgendo aduersario tuo. Forsitan dicturus es, Non illi parcam, quia me læsit multū, & sanguinem meum quæsiuit. Tu si nō illi indulges, perditionē animæ tuæ habebis. Insuper adhuc dicis, Non illi parcam, quia aduersarius mihi fuit. Crede mihi homo, peior tibi eris aduersarius, si non illi parcas. Dicis tu, Ille me non rogat. Si te ille non rogat, tu pro illo roga, vt ei à domino dimittatur quod in te deliquie. Nam si tu dicis, non illi parcam: litigare vis, non dimittere. Et qua fronte aut quā fiducia dicturus es domino tuo, Dimitte, quia ego dimisi? Considera ô homo & vide aliam legem in membris tuis repugnantem legi mentis tuæ, & captiuantem te in legem peccati. Iam ipse captiuus traheris, & expoliatori irasceris? Nemo nobis imputet fratres mei, si per vos dominicam pecuniam duplicare non potuerimus. Mali serui erimus, si non fecerimus quod nobis præceptum est. Si autem fecerimus, boni serui erimus, & cum domino sine fine lætabimur. Illum omnes amemus, per quem facti sumus. Illum diligamus, per quem redempti sumus. Pro illo nos inuicē diligamus in hoc seculo, vt cum eo gaudere mereamur pariter in futuro, quoniam sic placuit domino deo nostro de nobis, vt hic constituti cum vestra charitate cantemus ei: Laudemus dominum fratres lingua, corde, ore, & voce. Sic enim sibi vult dici laudē, vt nō sit inter nos discordia, sed vult esse in nobis concordiam vocibus & moribus. O felix laus in cœlo, vbi templum dei angeli sunt. Ibi est concordia summa laudan- L tium, vbi nulla lex in membris nostris repugnat. Ibi non est rixa, nec vlla cupiditas. Hic ergo cantemus domino laudem soliciti, vt illic possimus esse securi. Quare autē hic simus soliciti fratres mei? Audite quare, Quia tentatio est vita humana. Sic nanque nos dominus exhortatur suo eloquio dicens, Vigilate & orate vt non intretis in tentationem. Non vis esse solicitus quando videris dicere, Dimitte nobis debita nostra. Quomodo es securus, qui quotidie videris petere remissionem peccatorum? Quomodo es securus quando adhuc dicis, Dimitte mihi peccata mea, & iterū dicis, Et ne nos inducas in tentationē, sed libera nos à malo? Quomodo ergo videris clamare, Libera nos à malo, si securus es? Audi homo: audi. Tu es malus, quando te deus liberat à te ipso malo. Vides aliam legē in membris tuis repugnantem legi mentis tuæ, & captiuantem te in lege peccati. Audi quid sumus nos, quid nobiscū portamus? Quandiu in corpore mortis huius cōtinemur, vitium nobis- M cum portamus. Audi iterū Prophetam dicentē, Domine educ de carcere animā meam. Carcer meus est, vsq; dū in corpore mortis fuero. Nam quādo fuero de hoc corpore liberatus, terra terræ redditur, spiritus cœlo recipitur. Vado ergo, dimitto terram, quia quandiu hic sum, mēte seruio legi dei, carne autem legi peccati. Dicet aliquis perfidorum, Ergo cum fueris ab hac carne liberatus, iam non eris tu nisi spiritus. Audi ergo hæretice. Carnem quam dico, non in æternum pono, sed hic depono. Respondet incredulus, Ergo rediturus es ad corpus mortis? Et vnde tam piam vocem clamasti: Educ de carcere animā meam? Audi imperite & cōtra quotidianas lectiones surde, Redeo ad corpus nō mortis huius, quia corruptibile hoc induetur incorruptione, & mortale hoc induetur immortalitate. Modo est animale, tūc erit spiritale. Nemo potest accipere æternale, nisi prius temporale dimiserit. Ergo dimitte temporale hoc malum, vt accipias æternale illud bonum. Audite fratres & cauete. Hic enim iter agimus, & in itinere positi sumus, nondum in patriam peruenimus. Caueamus eos qui in itinere nobis insidiātur, quia hic agunt aduersus nos ne ad patriam nostram, id est ad paradisum reuertamur. Terra autem ista morientium est: illa vero viuentium est,

Psalm. 41. — Matth. 16. — Esaia 1. — Psalm. 33. — Mat. 5. — Psalm. 100. — Iacobi 2. — Matth. 5. — Luca 6. — Matth. 6. — Roma. 7. — Iob 7. — Matth. 26. & 6. — Roma. 7. — Psalm. 141. — 1. Corin. 15.

A est,de qua peopheta dieebat,Credo videre bona domi-
Psalm. 26. ni in terra viuentiom. In illa autem terra semper viuetur, & nunquã morietur. Iueet rerra illa plus quàm species argenti, vbi ciues iustorum angeli sont. Illi in terra illa gaudent,nos in terra ista lugeamus, vt ad illorũ gaudia peruenire mereamur. Videte fratres:Eeee hîe in itinere positi sumus, insidiatot noster diabolus aduersatur in via,nobis quærit noeere ne in terrã viuentiũ reuertamur. Duo enim sunt praeepta dilectissimi quæ nobis omnino sunt obseruanda,id est, Diliges dominũ deum tuum ex toto eorde tuo, & ẽa tota mente tua,& diliges
Matth. 22. proximum tnom tanquam teipsum. In his duobus præceptis tota lex pendet,& prophetæ. Quicunque enim in his doobus præceptis ambulauerit, festiner in via, & perueniet ad patriam paradisi, vbi lætantur omnes sancti in gloria redemptoris sui, & landem dieunt nomini sancto eius, qoi erepti sunt de hac peregrinationis ærumna, & viunnr semper in lætitia sempiterna.

Sabbato quatuor temporum occurrentium post festum sanctæ
B *crucis, homilia de eo quod scriptum est secundum Lucam,*
Luca 13. *Dieebat Iesus turbis hanc similitudinem: Arborem fici habebat quidam, &c. quæ habetur inter sermones De verbis domini, XXXI.*

Dominica decimaoctaua, De eo quod dominus interrogauit Iudæos, cuius filium dicerent esse Christum: Sermo I.

Sermo CCXXXIIII. INterrogati Iudæi(ficut nunc ex Euãgelio cum eeeiraretur audiuimus) quomodo esser dominus noster Iesus Christus filius Daoid, quem
Matth. 22. dominum suum dixerit ipse Dauid, respondere non potuerunt. Hoc enim in domino nouerant quod videbant. Apparebat enim eis filius hominis, oecultus autẽ erat filius dei. Hine est quod eum & superari posse crediderunt,& ligno suspensum irriserunt, dieentes,
Matth. 27. Si filius dei est,descendat de cruee,& credimus in eum. Aliud videbant, aliud non eognoscebant. Si enim eo-
1. Cor. 2. gnouissent, nonquam dominum gloriæ crueifixissent. Sciebant tamen Christum filium Dauid. Nam etiam nune ipsum sperant esse venturum. Latet eos quòd venerit, sed volentes latet. Neque enim si pendentem non agnouerunr, & regnantem agnoscere non debuerunr.
C In euius enim nomine voeantur & benedieuntur omnes gentes,nisi in eius quem putant Christum nõ fuisse? Ipse enim filius Dauid, vtique ex semine Daoid secundom carnem filius est Abraham. Si autem dictum est
Genes. 22. ad Abraham, In semine tuo benedieentue omnes gentes, & vident iam in Christo nostro benedici omnes gentes, quid expectant quod iam non venit, & non timent quod venturum est? Lapidem enim se dixit ipse
Psalm. 117. dominus noster Iesus Christus, prophetieo ad se asse-
Matth. 21. rendum vtens eloquio. Lapidem aotem talem,vt si quis in eum offenderit, conquassetur:super quem antem lapis ille venerit,eonterat eum. Quando enim in enm offenditur, humilis iaeet, iaeendo humilis qnassat offendentem:veniendo excelsus eonterit superbientem. Iam ergo Iodæi illa offensione qnassati sunt, restar vt eiua præelaro aduentu etiam conterantur,nisi forte eum viuunt agnouerint ne motiantne. Patiens enim est deus, & illos quotidie inuitat ad fidem. Sed cum Indæi respondere non possent domino proponenti quæstionẽ & dieenti, cuius filiom dieerent Christum,atqoe illi re-
Matth. 22. sponderent,filinm Dauid:addenti & proponenti,quo-
Psalm. 109. modo ergo Dauid in spiriru vocat eum dominum, dicens, Dixit dominus domino meo, sede ad dexteram D meam, donec ponam inimieos tuos sub pedibus tuis? Si ergo Dauid, inquit, in spiritu dieit eum dominum, quomodo est filius eius? Non dixit, non est filius eius, sed quomodo est filius eius? Quomodo eum dieit, verbum quærentis est,non negantis:tanquam si hoe eis dieeret, Bene quidem dieitis Christom filium Dauid,sed ipse Dauid dominum eum dicit. Quem dicit ille dominum,quomodo est filius? Dieerent Iudæi si instructi essent fide Christiana,quem nos tenemus,si contra Euangelium eorda non elauderenr, si vitam spiritalem in se habere voloissent, respondèrent hoic quæstioni, & dieerent, Quoniam in prineipio erat verbum, & verbum Ioan. 1.
erat apud deum, & deus erat verbom: eece quomodo est dominus Dauid. Sed quia verbũ earo factum est, & habitauit in nobis:eeee quomodo est filius Dauid. Sed nescientes obmutuerunt,nee ore saltem elauso aures aperuerũt, vt quod respondere non potuerũt interrogati,nossent edocti. Sed quia magnum est nosse mysteriũ, quomodo sit dominus Dauid, & filius Dauid, quomodo sit vna persona homo & deus, quomodo sit in for- E
ma hominis minor patre, in forma dei æqualis patri, quomodo iterum dieir, Et pater maior me est. Et,Ego Ioan 14.
& pater vnum sumus: quia magnum est sacramentum, Ioan. 10.
vt eapi possit, mores informandi sunt. Indignis enim elausum est,promerẽtibus aperirur. Nee lapides,nec vectes,nec pugni, nee ealees sunt qoibus possamus ad dominum. Vita pulsat, vitæ aperitur. Corde petitur,corde quæritur:eorde pulsatur,eordi aperitur. Cor autem hoc quod rectè petit,rectèque pulsat,& quęrit,pium esse debet:Primo amare deum gratis. Hæc est enim pietas:nec sibi extra illum ponere mereedem, quam expectet ex illo. Illo enim melius est nihil. Et quid charum petit à deo, cui ipse deus vilis est? Terram dat,& gaudes amator rerræ, & factus terra. Si gaudes qoando dat terram, quãto amplius gaudere debes eum seipsom dat tibi qui feeit cœlum & terram? Gratis ergo amandus est deus. Nam diabolus hoc sancto Iob,nesciens quod in illo intus ageretur,magnum erimen obieeit dicens, Nunquid gratis colir Iob deum? Ergo si adoersarius hoc obieeit, Iob 1.
timere debemus ne hoe nobis obiieiatur. Cum magno enim calumnioso habemus negotium. Si quærit fingeee quod non est,quanto magis obiieere quod est? Gau- F
deamus tamẽ,quia talis est iudex qoi falli ab aecusarore nostro nõ potest. Nam si hominem haberemos iudieẽ, huic qoicquid vellet fingeret inimicus. Nemo est enim diabolo astutior falsa erimina ad eonfingendum. Nam & nune omnia falsa erimina de sanctis ipse eonfingit. Scit suas criminationes valere non posse apud deum, inter homines illas spargit. Er hoe ei quid prodest,eum dicat apostolus, Gloria nostra hæc est testimonium 2. Cor. 1.
conscientiæ nostræ. Putatis tamen quia ille falsa erimina nulla astutia confingit? Nouit quid inde mali agar, nisi ei resistat vigilantia fidei. Ideo enim & de bonis mala spargit, vt infirmi non putent aliquos esse bonos, & tradant se rapiendos libidini & dissipandos, dieentes apud seipsos, Quis est enim qui seruat mandatum dei, aut quis est qui seruat castitatem? Dum putat quia nemo, ipse fit nemo. Hoe ergo agit diabolus. Sed talis erat vir Iob,de quo nihil posset eonfingere. Nota enim erat & nimis clara vita eius. Sed qoia multas habebat diuitias,hoc obiecir. Quod & si esset,in corde esse posset, in moribus apparere non posset. Colebat deum, faeiebat eleemosynas,& quod corde faciebat,nemo seiebat, nec ipse diabolus, sed deus nouerar. Perhiber deus te-

G. stimonium seruo suo: diabolus calumniatur seruo dei.
Permittitur ille teotari, probator Iob, confunditur dia-
Iob 1. bolus. Inuenitur Iob gratis colere deum, gratis dilige-
re. Non quia aliquid, sed quia seipsum non abstulit. Ait
enim, dominus dedit, dominus abstulit: sicut domino
placuit, ita factum est: sit nomen domini benedictum.
Ignis tentationis accessit, sed aurum non stipulam in-
uenit. Abstulit & sordes, non conuertit in cinerem.
Quia ergo ad sacramentum dei intelligẽdum, quomo-
do Christus & homo & deus sit, cor mundandum est.
Mundatur autem moribus, vita, castitate, sanctitate, di-
Galat. 5. lectione, & fide quæ per dilectionem operatur. Hoc au-
tem quod loquor, totum, tanquam arbor est quæ radi-
cem habet in corde. Neque enim facta procedunt nisi
de cordis radice, vbi si plantaoeris cupiditatem, spinæ
procedunt. Statim dominus post istam quæstionem
propositam Iudæis, illis respoodere non valentibus,
subiecit de moribus loqui, vt ostenderet quare illi indi-
gni fuerint intelligere quod interrogauit. Miseri enim
superbi, cum respondere non possent, vtique debue-
runt respõdere: Nescimus oos: magister dic nobis. Ob-
H mutuerunt in propositione, nec os aperuerunt ad in-
quisitionem. Et statim dominus de superbia illorum,
Matth. 23. Cauete, inquit, à scribis, qui amaot præsidere in synago-
Luca 20. gis, & diliguot primum locum in conuiuiis. Non quia
accipiunt, sed quia diligunt. Hic enim cor eorum ac-
cusauit. Accusator cordis autem esse nõ posset, nisi cor-
dis inspector. Oportet enim vt seruo dei habenti ali-
quem honorẽ in ecclesia deferatur primus locus, quia
si non deferatur, malum est illi qui non defert, noo ta-
men bonum est illi cui defertur. Oportet ergo vt in
congregatione Christianorum præpositi plebis eminẽ-
tius sedeaot, vt in ipsa sede distinguaotur, & eorum of-
ficium satis appareat, non tamen vt inflentur de sede,
sed vt cogiteot sarcinam vnde reddituri sunt rationem.
Quis autem nouit, vtrum hoc ament an non ament?
Res ista cordis est, iudicem habere non potest, nisi de-
um. Ipse autem dominus admonebat suos, ne inciderẽt
Matth. 16. in tale fermentum: quod alio loco dicit, Cauete à fer-
mento Pharisæorum & Sadducæorum. Et cum putarẽt
illi propterea hoc eum dicere, quia panes non intule-
rant: respondit eis, Excidit vobis quot milia saturati
sunt ex quinque panibus? Tunc intellexerunt, inquit,
I quia fermentum doctrinam eorum dicebat. Amabant
enim illi ista temporalia, æterna verò nec timebant ma-
la, nec diligebant bona. Clauso corde intelligere non
poterant quod dominus interrogauit. Quid autem fa-
ciat dei ecclesia vt possit intelligere quod prima meruit
credere? Faciat capacem animum ad recipiẽdum quod
dabitur. Quod vt fieret, id est, vt capax animus esset,
dominus deus noster suspendit promissa, non abstulit.
Ideo suspendit, vt nos extendamos. Ideo nos extendi-
mus, vt crescamus. Ideo crescimus, vt attingamus. Vi-
Philip. 3. de apostolum Paulum in suspensa extensum, Non quia
iam acceperim, aut iam perfectus sim: Fratres, ego me
non arbitror apprehendisse. Vnum autem, quæ retrò
oblitus, in ea quæ antè sunt extentus, secundom inten-
tionem sequor ad palmam supernæ vocationis dei in
Christo Iesu. Ille in terra currebat, sed in spiritu ascen-
debat. Vide ergo extentum, vide ad suspensa pendentẽ.
Sequor, inquit, ad palmam supernæ vocationis dei in
Christo Iesu. Ambulandum ergo est, oec pedes vngen-
di, oec iumenta quærenda, nec nauis prouidenda. Affe-
ctu curre, amore ambula, charitate ascende. Quid quæ-
ris? Viam. Inhære Christo, qui descendendo & ascen-
dendo seipsum fecit viam. Vis ascendere? Ascenden- K
tem tene. Tu enim per teipsum leuare te nõ potes, Quia Ioan. 3.
nemo ascendit io cœlum, nisi qui de cœlo desceodit, fi-
lius hominis qui est in cœlo. Si nemo ascendit, nisi qui
descẽdit: ipse autem est filius hominis dominus noster
Iesus, vis & tu ascendere? membrum ipsius esto, qui so-
lus ascendit. Etenim ille caput cum cæteris membris,
vnus homo est. Et cũ ascendere nemo potest, nisi qui in
eius corpore mẽbrum ipsius factus fuerit, impletur quia
nemo ascendit nisi qui descendit. Non enim potes di-
cere, Ecce quare asceodit verbi gratia Petrus, quare a-
scendit Paulus, quare ascenderunt apostoli, si nemo a-
scendit nisi qui descẽdit? Respondetur tibi, Petrus, Pau-
lus, cæteri apostoli, & omnes fideles qui audiũt ab apo-
stolo: Vos autem estis corpus Christi, & membra ex par- 1. Cor. 12.
te. Si ergo corpus Christi & membra sont, noli facere
duos. Reliquit enim ille patrem & matrem, & adhæsit Ephes. 5.
vxori suæ, vt essent duo in carne vna. Reliquit patrem,
quia non hic se ostendit æqualem patri. Semetipsum Philip. 2.
enim exinaniuit, formam serui accipiens. Reliquit &
matrem synagogam, de qua caroaliter natus est. Adhæ-
sit vxori suæ, id est, ecclesiæ suæ. Quod testimonium &
ipse cum cõmemoraret quòd separari non liceret con-
iugium, demonstrauit. Non legistis, inquit, quia deus Matth. 19.
qui fecit ab initio, masculum & fœminã fecit eos? Erunt
duo, inquit, in carne vna. Quod ergo deus coniunxit,
homo non separet. Et quidem duo in carne vna. Se-
quitur & dicit, Igitur iam non duo, sed vna caro. Ne-
mo asceodit, nisi qui descendit. Nam vt noueritis quia Ioan. 3.
vnus homo est sponsus & sponsa secundom caroem
Christi, non secuudum diuinitatem: oam secũdum di-
uinitatem quod est ille, nos esse non possumus, quia ille
creator, nos creatura, ille effector, nos facti: ille condi-
tor, nos cooditi: sed vt essemus cum illo vnũ in illo, ca-
put nostrum esse voluit, accipiendo carnem ex nobis in
qua moreretur pro nobis. Vt noueritis ergo quia hoc
totum vnus est Christus, per Esaiam dixit, Sicut sponso Esaiæ 61.
alligauit mihi mitram, & sicut sponsam induit me or-
namento. Ipse sponsus, ipse sponsa. Ipse planè sponsus
in capite, sponsa in corpore. Erunt, inquit, duo in car- Ephes. 5.
ne vna. Et non iam duo, sed vna caro est. Itaq; ad mem-
bra ipsius pertinentes, vt hoc sacramentum intelliga-
mus, vt dixi, fratres pie viuamus, deũ gratis diligamus. M
Ipse autem qui ostendit peregrinantibus formam serui,
seruat peruenientibus formam dei. De forma serui stra-
uit viam, de forma dei condidit patriã. Quia ergo mul-
tum est ad nos capere hoc, sed non est multum crede-
re hoc. Nisi enim credideritis, ait Esaias, non intellige- Esaiæ 7.
tis: ambulemus per fidem quamdiu peregrinamur à do- 2. Cor. 5.
mino, donec ad speciem perueniamus, vbi videbimus 1. Cor. 13.
facie ad faciem. Et ambulantes per fidem, bene opere-
mur. In boois operibus gratuita sit dilectio dei, benefi-
ca sit dilectio proximi. Deo enim quod præstemus non
habemus: sed quia proximo habemus quod præstemus,
præstando indigenti promerebimur abundãtem. Inde
vnusquisque quod habet præstet alteri. Quicquid plus
habet, largiatur inopi. Alius habet pecuniam, pascat
pauperem, vestiat nudum, ædificet ecclesiam, operetur
de pecunia quicquid boni potest. Alius habet cõsilium,
regat proximum, pellat tenebras dubitationis luce pe-
ctoris. Alius habet doctrinam, eroget de cellario domi-
ni, ministret conseruis cibaria, confortet fideles, reuo-
cet errantes, quærat perditos, quantum potest faciat. Est
quod sibi pauperes etiam erogẽt, alius claudo pedes ac-
commodet, alius cæco suos oculos duces præbeat. Alius

vi-tet

A visitet infirmum, alius sepeliat mortuũ. Sunt ista in omnibus, vt prorsus difficile inueniatur aliquis qui non habeat vnde alteri aliquid præstet. Et illud extremum & (Galat. 6.) magnum quod ait apostolus, Inuicem onera vestra portate, & sic adimplebitis legem Christi.

In eadem dominica, de eodem de quo supra:

Sermo II.

(Sermo CCXXXV.) QVæstionem propositam Iudæis, debent soluere Christiani. Dominus enim Iesus Christus qui eam Iudæis proposuit, ipse non soluit Iudæis, nobis autem soluit. Et commemorabo charitatem vestram, & inuenietis quia soluit: primò nodum videte quæstionis. Quæsiuit à Iudæis quid eis videretur de Christo, cuius esset filius, quia & ipsi sperant Christum. In prophetis legerunt, venturum expectauerunt, præsentem occiderunt: quia vbi legebant venturum Christum, ibi legebant quia occisuri erant Christum. Sed illius futurum aduentũ sperabant in prophetis, nam futurum suum facinus non videbant. Sic ergo eos interrogauit de Christo, non quasi de incognito, aut cuius nomen nunquam audissent, aut cuius aduen-
B tum nunquam sperassent. Nam quoniam adhuc eum sperant, ideo errant. Equidem & nos speramus eum, sed venturum iudicem, non venturum iudicandum. Prophetæ autem sancti vtrunque prophetauerunt. Venturum eum iniuste prius iudicandum, vẽturum postea iu-
(Matth. 22.) ste iudicaturum. Quid ergo, inquit, vobis videtur de Christo cuius filius est? Responderunt illi: Dauid. Prorsus de scripturis. Quomodo Dauid in spiritu vocat eum dominum, dicens, Dixit dominus domino meo, sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? Si ergo Dauid in spiritu vocat eum dominum, quomodo filius eius est? Hic cauendum est ne putetur Christus se negasse filium esse Dauid. Non se filium Dauid negauit, sed modum quæsiuit. Dixistis filium esse Dauid, non nego: sed si ille eum dominum vocat, dicite mihi quomodo sit filius, qui est dominus? Dicite quomodo? Illi non dixerunt, tacuerunt. Dicamus & nos, exponente ipso Christo. Vbi? Per apostolum suum. Prius inde probemus, quia ipse
(2. Cor. 13.) Christus exposuit. Apostolus dicit, An vultis experimẽtum accipere eius qui in me loquitur Christus? Ergo per apostolum istam dignatus est soluere quæstionem. Pri-
C mùm per apostolum loquens Christus, qui dixit ad Ti-
(2. Timo. 2.) motheum: Memor esto Christum Iesum resurrexisse à mortuis ex semine Dauid, secundum euangelium meum. Ecce Christus filius est Dauid: Quomodo est
(Philip. 2.) & dominus Dauid? Dic apostole, Qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Agnosce dominum Dauid. Si agnoscis dominum Dauid, dominum nostrum, dominum cœli & terræ, dominum angelorum, æqualem deo in forma dei. Si agnoscis vnde filius Dauid, attende quod sequitur. Apostolus dominũ Dauid tibi ostendet dicendo, Qui cum in forma dei esset, nõ rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Filius Dauid vnde? Semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudine hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Humiliauit semetipsum, factus obediens vsq; ad mortem, mortem autem crucis: Propter quod & deus illum exaltauit. Resurrexit Christus ex semine Dauid, filius Dauid, quia exinaniuit se. Quomodo exinaniuit? Sumendo quod non erat, non perdendo quod erat. Exinaniuit se, humiliauit se. Cum esset deus, homo apparuit. Contemptus est in terra ambulans, qui cœlum fecit. Contemptus est quasi homo,

quasi nullius virtutis. Non solùm contemptus, sed in- D
super & occisus. Lapis erat iacens, offenderunt in eum Iudæi, & quassati sunt. Quid autem ait ipse? Qui offen- (Matth. 21.)
derit in lapidem istum, conquassabitur. Super quem venerit lapis iste, conteret eũ. Prius iacuit, & offenderunt: veniet desuper, & conteret quassatos. Accepistis & filiũ Dauid, & dominum Dauid. Dominum Dauid semper, filium Dauid ex tempore. Dominum Dauid natum de (Luca 2.)
substantia patris: filium Dauid natum ex Maria virgine, conceptum de spiritu sancto. Vtrunq; teneamus. Vnum horum nobis erit habitatio æterna, alterum horum nobis est à peregrinatione liberatio. Dominus enim noster Iesus Christus nisi dignatus esset fieri homo, perisset homo. Factus est quod fecit, ne periret quod fecit. Homo verus, deus verus: deus & homo totus Christus. Hæc est catholica fides. Qui negat dominũ Christum? Fotinianus. Qui negat hominem Christum? Manichæus. Qui confitetur dominum æqualem patri Christum & hominem verum, passum vere, sanguinem fudisse verum. Non enim veritas nos liberaret, si falsum preciũ pro nobis daret. Vtrunque qui confitetur, catholicus E
est. Habet patriam, habet viam. Habet patriam, In prin- (Ioan. 1.)
cipio erat verbum. Habet patriam: Cum in forma dei (Philip. 2.)
esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Habet viam: semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens. Ipse patria quò imus, ipse via quà imus. Per ipsum ad ipsum eamus, & non erramus.

Item in eadem dominica Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Accesserunt ad Iesum pharisæi. Et interrogauit eum vnus ex legisdoctoribus, &c. quæ habetur in libro quinquaginta Homiliarũ. XXXVIII. (Matth. 22.)

Dominica decimanona, De eo quid sit homini facere bonum. Sermo I.

LEctiones diuinorum eloquiorum cum recitarentur audiuimus. Ea nobis est materies loquẽdi proposita, inde sapere debemus, inde seminare quod sapimus, adiuuante illo, in cuius manu sunt, sicut scriptum est, & nos & sermones nostri. Nec frustra alio loco scriptum est, Laudabo sermonem, in domino laudabo verbum. Hoc laudatur in domino quod dat dominus. Quamuis ergo infirmi simus, vasa tamen sumus eius, capimus quãtum possumus, communicamus sine liuore quod capimus. Suppleat ille in cordibus vestris quod nos minus fecerimus, quia & quod operamur in auribus vestris, quid est, nisi totum ille agat in cordibus vestris? Lectio prima prophetica quid nobis commendauerit, me commemorante recolite. Quid dignum, inquit, offeram domino? Quærebat homo sacrificium quo placaret deum, vel quo placeret deo. Curuabo, inquit, genu deo excelso, placabo eum in milibus taurorum, aut in denis milibus caprarum pinguium, aut offerã deo fructũ ventris mei pro peccato animæ meæ? Respondetur ergo tibi ô homo. O homo, à quo respondetur, nisi à quo factus es homo? Respondetur ergo ô homo quærenti quid offeras deo, & vnde places dominum, vel vnde placeas deo. Respõdetur tibi quid sit bonum: aut quid aliud dominus requirat à te, nisi vt facias iudicium & iustitiam, & diligas misericordiam, paratúsq; sis ire cũ domino deo tuo? Quærebas quid offerres pro te? Offer te. Quid enim dominus quærit à te, nisi te? Quia in omni creatura terrena nihil melius fecit te. Quærit te à te, quia tu perdideras te. Si autẽ facias quod iussit, inuenit in te iudicium & iustitiam. Iudicium pri-

(Sermo CCXXXVI. Psalm. 55. F. Michea 6.)

G mo in teipso, iustitiam ad proximum tibi. Quomodo iudicium in teipso? Vt displiceas tibi quod eras, & possis esse quod non eras. Iudicium, inquam, de teipso in teipso sine acceptione personæ tuæ, vt non parcas peccatis tuis: nec ideo tibi placeant, quia tu facis. Nec te laudes in bonis tuis, & deum accuses in malis tuis. Hoc enim est peruersum iudicium, & ideo nec iudicium. Vt enim ostenderet deus peruersum iudicium non esse iudicium, non ait, quid dominus quærit à te, nisi facere rectum iudicium: sed facere, inquit, iudicium. Si enim rectum, tunc iudicium. Si autem peruersum, non iudicium, sed vitium. Quid ergo faciebas quando te perdideras, & post tuam perditionem ibas? Ibas, & non redibas. Quid faciebas? Scio quid faciebas. In bonis tuis te laudabas, in malis tuis deum blasphemabas. Hoc est peruersum iudicium, & ideo, vt dixi, nec iudicium. Vis ergo facere rectum iudicium? Hoc est iudicium illud quod faciebas, corrige præpostera, & rectum erit. Quid est corrige? Deum lauda in bonis tuis, te accusa in malis tuis. Cum tibi ergo peruersus displicueris, téque illo qui creauit adiuuante correxeris, rectus seruabis iustitiam. Placebit enim tibi deus, si rectus fueris.

H Non discrepabis à recto, nisi prauus atque peruersus. Rectus autem recto conuenies, & sine dubio tibi placebit deus. Quando enim displicebat, peruersitati tuę displicebat. *Psalm. 72.* Audi sanctum psalmum, Quàm bonus Israël deus rectis corde? Iste qui hoc dicit in psalmo, displicuerat illi deus? Absit à me vt arguam, & non potius confitenti credam. Ecce audite mecum, & considerate quid dixerit. Quàm bonus deus, inquit, Israël. Quibus? Rectis corde. Mei autem, inquit, quando non eram rectus corde, mei autem penè commoti sunt pedes, paulominus effusi sunt gressus mei. Quid est, commoti sunt pedes? Hoc est, effusi sunt gressus mei. Quid est penè? hoc est, paulo minus. Quid itaq; ait penè? Paulo minus commoti sunt pedes mei, effusi sunt gressus mei. Penè, inquit, lapsus sum, penè cecidi. Vnde in tantum periculum peruenisti? Quia zelaui, inquit, in peccatoribus, pacem peccatorum intuens. Zelaui, inquit, in peccatoribus, intuens pacem peccatorum, hoc est, malos homines videndo fœlices titubaui sub deo, penè cecidi à deo. Ecce vnde illi displicuerat deus, quare mali habent bona? Denique videte verba titubantis, quæ a-

I pud se dixerit, Ecce ipsi peccatores. In ipso psalmo ver- *Vbi supra.* ba sunt titubantis, Ecce ipsi peccatores in seculo obtinuerunt diuitias, & dixi, Quomodo sciuit deus? Ipse dicit in psalmo, ipse loquitur, cui nondum recto deus displicuerat quòd mali abundarent bonis. Quomodo inquit, sciuit deus, & si est scientia in altißimo? Videte adhuc quid adiungat. Videte quemadmodum titubando propinquet casui, & sit vicinus perditioni. Videte, inquam, quid adiungat. Nunquid vane iustificaui cor meum, & laui in innocentibus manus meas? Perdidi, inquit, totum quod bene vixi. Iustificaui cor meum, laui in innocentibus manus meas, ad hoc vt mali sint felices, & ego tribuler. Et fui, inquit, flagellatus tota die. Gaudent illi, & ego flagellor. Gaudent qui blasphemāt deum, flagellor qui colo deum. Quomodo sciuit deus? Hinc titubauit, hinc penè cecidit, hinc putauit ad deum res humanas non pertinere. Cum ergo hoc putaret, non recto, sed peruerso corde, & quasi verisimili ratione duceretur, propter istam inconuenientiam credere ad deum gubernationem rerum humanarū non pertinere, placuerat illi sic prædicare, hoc asserere, hoc docere. Reuocatus est sanctorum authoritate. Videte enim verba eius. Si dicebam, inquit, si dicebam narrabo sic, K prædicabo sic, docebo sic, dicam hominibus ad deum *Psalm. 72.* curam rerum humanarum non pertinere: si dicebam, narrabo sic: ecce generationem filiorum tuorum reprobaui. Quomodo ergo narrabo sic? Non sic narrauit Moyses, non sic narrauit Abraham, Isaac, & Iacob, non sic narrauit Hieremias, non sic Esaias, non sic cæteri prophetæ. Isti autem omnes filij tui. Ego ergo si narrabo sic, generationē filiorum tuorum reprobabo. Quid ergo faciam? Suscepi, inquit, cognoscere. Suscepi, inquit, cognoscere, sed magnum est cognoscere, difficile est cognoscere. Hoc, inquit, posteaquam dixi, Suscepi cognoscere, hoc labor est ante me. Quomodo cognoscam & iustum deum esse, & res humanas nosse, & peruersis bene esse, rectis male aliquando esse? Quomodo sit iustū suscepi cognoscere, & labor est ante me. Quousq; labor? Donec introeam in sanctuarium dei, & intelligam nouißima. Intra ergo in sanctuarium dei, anima fidelis, intra in sanctuarium dei anima pia, cui non displicet deus in malis tuis, & in bonis malorum cui nō displicet deus. Et si nescis qua ratione fiat, crede non iniuste fieri quod sinit aut facit deus. Humana ratione ducebaris, diuina authoritate reuocare, & crede aliquid ibi esse quod te latet. Nam deum peruersum & iniquū L non posse esse, sic intrans fide in sanctuarium dei, intrās credendo, discis intelligendo. Sic enim ait, Donec introeam in sanctuarium dei. Quò intrat fides, & post fidem quid? Et intelligam nouißima. Venient nouißima, quando nulli bono erit male, nulli malo erit bene. Venient, inquam, nouißima, quando discernentur pij ab impiis, iusti ab iniustis, laudatores dei à blasphematoribus dei. Venient quando discernentur, vt nulli, sicut dictum est, bono sit male, nulli malo sit bene. Quare ergo modo non sic? Forte & modo sic. Sed quod nūc est in occulto, pòst erit in manifesto. Ingredere mecum, si potes, in sanctuariū dei, forte ibi si possum docebo te, imò disce mecū ab eo qui docet me, etiā nunc nō malis esse bene, & melius esse bonis quàm malis, quāuis nondum venerit bonorum fœlicitas, nondumq; venerit malorū pœna nouißima, forte intelliges mecū nō esse bene malis. Rogo enim te & quæro abs te, tibi quare male est? Responsurus es, Egestas angit, premit difficultas, dolor fortasse membrorū, timor ab inimico. Tibi ideo male est quia pateris mala, & bene est illi qui est ipsum malū? Multū interest inter malum esse, & malū pati. Tu quod M pateris, non es. Malum enim pateris, sed tu malus nō es. Ille autem malum non patitur, & malus est. Noli ergo falli, noli falli. Non potest fieri vt tibi male sit, quia pateris malū: & illi bene sit, qui est malus. Cum enim est malus, putas quia nō patitur malum, cum patitur seipsum? Tibi male est, quia malum alienum pateris in corpore tuo, & illi bene, qui malū seipsum patitur in corde suo? Tibi male est, quia malam habes villam, & bene est illi qui malam habet animam? Esto bonus qui habes bona. Bonæ sunt diuitiæ, bonum est aurum, bonæ familiæ, bonæ possessiones. Omnia ista bona sunt, sed vnde facias bene, non quę te faciant bonum. Habeto bona quę te faciant bonū. Quæ sunt, inquis, ista? Fac iudicium, fac iu- *Abac. 6.* stitiam: bona sunt quæ habes. Fac iudicium, fac iustitiā. Esto & tu bonus inter bona tua. Erubescis bonis tuis, Esto bonus māsurus inter bona peritura, Erubesce bonis tuis. Noli esse malus in eis, ne pereas cum eis. Cætera quomodo se habeant fratres charißimi, quomodo sit seruāda iustitia, & quomodo diligēda misericordia, & quomodo debeat quisq; paratus esse ire cum domino

suo,

A suo, alio tempore donante domino disputabimus vobis. Tenete me debitorem, ne diu habeatis fatigatorem.

In eadem dominica, Sermo habitus ad mensam sancti Cypriani in die dominico, de iustitia. Sermo II.

Sermo CCXXVII.

Lectiones sanctas plures cum recitarentur audiuimus, & de his nos oportet dicere, quod dominus fuerit donare dignatus. Sed lectionem omnis auditor quod recentius lectũ est magis meminit, & vt inde aliquid à tractatore verbi dicatur expectat. Cum ergo in vltimũ sit sanctum euangeliũ recitatum, nõ dubito expectare charitatem vestram, vt de Matth. 20. ista vinea, & de cõductis, & de mercede denarij aliquid audiatis. Sed ego memini superiore dominico quid promiserim. Cum enim de sancto propheta quod lectũ fuerat aliquid exponere voluissem, lectum autem fuerat quęrenti homini, quibus sacrificiis placaret deum, renũciatum est nihil ab illo deum quærere, nisi facere iudi- Michea. 6. cium & iustitiam, & diligere misericordiam, paratúmque esse ire cum domino deo suo: tractaui quantũ potui de iudicio, tantúmque sermo productus est, vt non remaneret tẽpori spacium quo possem de cæteris disputare.

B Vnde me promisi hodierno die de iustitia esse dictu- rũ. Sed qui expectabatis vt de euangelio loquerer, nolite vos putare fraudatos. Opus enim in illa vinea, ipsa est Matth. 20. iustitia. Putate ergo vos esse conductos. Qui pueri venerunt, prima hora se adductos putent: qui adolescentuli, tertia: qui iuuenes, sexta: qui grauiores, nona: qui decrepiti, vndecima. De tẽpore nolite causari. Opus quod faciatis audite, mercedem securi expectate. Et si attenditis, dominus vester qualis est, nolite inuidere si merces æqualis est. Quod est opus nostis, sed commemorabo. Audite quod nostis, & facite quod audistis. Diximus opus dei esse iustitiam. Interrogatus autem domi- Ioan. 6. nus Iesus quod esset opus dei, respondit, Hoc est opus dei, vt credatis in eum quem ille misit. Poterat dicere, Iustitia est opus dei. Nunquid ergo nos præsumere aliquid conducti contra patremfamiliãs ausi sumus? Si iustitia est opus dei, sicut ego dixi, quomodo erit opus dei quod dominus dixit, vt credatur in eum, nisi ipsa sit iustitia, credere in eum? Sed certe, inquis, à domino audiuimus, Hoc est opus dei, vt credamus in eum: à te C audiuimus quòd opus dei sit iustitia. Proba nobis credere in Christum hanc esse iustitiã. Videtur mihi quoniam iam respondeo quærenti, & iusta flagitanti, videtur tibi credere in Christum non esse iustitia? Quid est ergo? Impone huic operi nomen. Proculdubio si bene consideras quod audisti, responsurus es mihi, Ista fides vocatur credere in Christum, fides vocatur. Accipio quod dicis: credere in Christum, fides vocatur.

Abac. 2. Audi & tu alium scripturæ locum, Iustus ex fide viuit. Roma. 1. Facite iustitiam, credite, Iustus ex fide viuit. Difficile est vt male viuat, qui bene credit. Credite ex toto corde, credite, non claudicantes, non hæsitantes, non contra ipsam fidem humanis suspicionibus argumentantes. Fides appellata est ab eo quia fit quod dicitur. Duæ syllabæ sonant, cum dicitur fides. Prima syllaba est à facto, secunda à dicto. Interrogo ergo te vtrum credas? Dicis, Credo. Fac quod dicis, & fides est. Ego enim respondentis vocem audire possum, cor credentis videre non possum. Sed nunquid ego ad vineam conduxi, qui cor videre non possum? Nec ego cõduco, nec opus iudico, nec ego denarium mercedem præparo. Cooperarius vester sum. Pro viribus quas ille donare dignatur, in vinea laboro. Quo autem animo laborẽ, qui me 1. Corin. 4. conduxit videt. Mihi enim, ait Apostolus, minimum est vt à vobis iudicer. Et vos vocẽ meam potestis audi- D re, non potestis cor videre. Omnes cor nostrum deo vidẽdum proponamus, & opus ex animo faciamus. Conducentem non offendamus, vt libera fronte mercedem accipiamus. Et nos charissimi videbimus inuicem corda nostra, sed postea: nunc autem adhuc tenebras mortalitatis huius circunferimus, & ad lucernam scripturæ ambulamus, sicut dicit Apostolus Petrus. Habemus 2. Pet. 1. certiorem propheticum sermonem, cui bene facitis intendẽtes tanquam lucernæ in obscuro loco donec dies lucescat, & lucifer oriatur in cordibus vestris. Proinde charissimi propter ipsam fidem qua credimus in deum, in comparatione infidelium dies sumus. In infidelitate nox cum ipsis fuimus, modo lux, dicente apostolo, Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino. Ephes. 5. Tenebræ in nobis, lux in domino. Item in alio loco, Omnes enim vos filij lucis estis, & filij diei. Non sumus 1. Thess. 5. noctis, neque tenebrarum, sic vt in die honeste ambulemus. Dies ergo, in comparatione infidelium: in compa- Roma. 13. ratione verò illius diei quando resurgẽt mortui, & corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatẽ, adhuc nox sumus. Nobis tan- 1. Cor. 15. quam iam in die dicit apostolus Ioannes, Dilectissimi, E filij dei sumus. Et tamen quia adhuc nox est, quid sequitur? Et nondum apparuit quod erimus. Scimus quoniã 1. Ioan. 3. cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Sed ista merces est, non opus. Videbimus eum sicuti est, ipsa merces est. Tunc erit dies, quo clarior esse non possit. Nunc ergo in isto iam die honestè ambulemus. In ista adhuc nocte non de inuicem iudicemus. Videte enim & ipsum apostolum Paulum, qui dicit, Sic vt in die honestè ambulemus: non resultare, Roma. 13. neque dissonare à coapostolo suo Petro, qui dicit, Cui 2. Pet. 1. bene facitis intendentes, sermoni scilicet diuino, tanquam lucernæ in obscuro loco, donec dies lucescat, & lucifer oriatur in cordibus vestris. Videte hoc ipsum dicentem & apostolum Paulum, Itaque nolite ante tem- 1. Corint. 4. pus quicquam iudicare. Et quando erit tempus? Donec veniat dominus, & illuminet abscondita tenebrarum, & manifestabit cogitationes cordis, & tũc laus erit vnicuique à deo. Quid est ante tempus, nisi antequam corda inuicem videatis? Intendite si hoc est quod dixi, omnia verba ipsius sententiæ paulisper audite. Nolite ante F tempus quicquam iudicare. Et quãdo erit tempus? Donec veniat dominus, & illuminet abscondita tenebrarum, & manifestabit cogitationes cordis, & tunc laus erit vnicuique à deo. Quomodo te reprehendent tenebræ, quando à luce laudaberis? Tunc patebunt corda, modo latent. Suspectus est nescio quis quasi inimicus, & forte est amicus. Videtur alter quasi amicus, & est forsitan occultus inimicus. O tenebræ, sæuit & amat, blãditur & odit. Si ex vocibus iudico, tranquillũ vitans, scopulum incurro. Fugio amicum, hæreo inimico. Hoc fecit cor latens. ibi credendum est, ibi intus, vbi latet, vbi occultum est. Ad hoc excolendum cõductus es. Ibi credendo cooperare, vbi te nõ videt cooperarius tuus, sed videt te dominus tuus. Iustus ex fide viuit. Hoc age. Iam Abac. 2. de iudicio priore dominico disputaui, vt iudicares te- Rom. 1. ipsum, & cũ te inuenires peruersum, non tibi blandireris, sed corrigeres te, & fieres rectus, & tibi placeret deus rectus. Nam rectus peruerso non placet. Vis vt placeat tibi rectus deus? esto rectus. Iudica teipsum, noli tibi placere. Quod tibi in te meritò displicet, castiga, emenda, corrige. Scriptura sancta sit tibi tanquã speculum. Speculum hoc habet splendorem non mẽdacem

G splendorem non adulantem, nullius personam amantem. Formosus es, formosum te ibi vides. Fœdus es, fœdum te ibi vides. Sed cum fœdus accesseris, & fœdum te ibi videris, noli accusare speculum. Ad te redi, non te fallit speculum, tu te noli fallere. Iudica de te, contristare de tua fœditate, vt cum abieris & discesseris tristis fœdus, correctus possis redire formosus. Cum ergo iudicaueris, teipsum sine adulatione iudica, & proximũ cum dilectione. Est enim quod iudices, ad quod vides. Fieri enim potest vt aliquid mali videas vnde sordescas. Fieri potest vt malum suum ipse proximus tuus tibi confiteatur, & prodat amico quod texerat inimico. Quod videris iudica, quod non vides deo dimitte. Quando autem iudicas, dilige homines, oderis vitium. Noli propter hominem diligere vitium, nec propter vitium odisse hominem. Homo, proximus est tuus. Vitium inimicum proximo tuo. Tunc amas amicum, si oderis quod nocet amico. Si credis facis, quia

Abac. 2. Roma. 1. iustus ex fide viuit. Quod abũdat in rebus humanis, hoc dico. Aliquando amico tuo charissimo inimicus est aliquis qui erat amicus amborum. Incipiunt esse de tribus amicis duo inter se inimici, quid faciat medius qui

H remansit? Vult, exigit, flagitat à te vt oderis cum illo quẽ odisse cœpit, & hæc verba tibi dicit, Non es amicus meus, qui es amicus inimici mei. Quæ vox huius est ad te, ipsa est & illius ad te. Tres enim eratis. Tres eratis, duo cœperunt esse discordes, remansisti tu. Si huic te iunxeris, illum habebis inimicum: si illi, istum: si ambobus, ambo murmurabunt. Ecce tentatio. Ecce spinæ in vinea quò conducti sumus. Expectas forte à me audire quid facias. Permane amicus amborum. Qui discordãt inter se, concordent per te. Mala si quæ audis ab altero de altero, noli prodere alteri, ne forte sint postea amici qui modo sunt inimici, & proditores suos prodant sibi. Sed hoc propter homines dixi, non propter oculos eius qui nos cõduxit. Ecce nemo te prodit. Audisti, deus videt qui te iudicet. Audisti ab irato verbum, à dolente, a succensente, moriatur in te. Quare proditur? quare profertur? Non enim si in te fuerit, dirumpet te. Dic sanè amico tuo, qui vult te facere inimicũ amici tui. Alloquere etiam ægrotantem animum, medicinæ lenitate pertracta. Dic illi, Quare vis vt sim inimicus illius? *Eccli. 19.*

I Respondet, Quia inimicus meus est. Vis ergo vt sim inimicus inimici tui? Inimicus esse debeo vitij tui. Iste cui me vis facere inimicum, homo est. Est alius inimicus tuus cui debeo esse inimicus, si amicus sum tuus. Respõdebit, Quis est alius inimicus meus? Vitium tuum. Respondebit, Quod est vitium meum? Odium quo odisti amicum tuum. Esto ergo similis medico. Medicus non amat ægrotantem, si non odit ægritudinem. Vt liberet ægrotum, persequitur febrem. Nolite amare vitia amicorum vestrorum, si amatis amicos vestros. Sed cui dico? Potásne facio ipse quod dico? Fratres mei facio in me. Prius facio. In me autem facio, si à domino accipio, facio. Odio vitia mea, cor meum sanandum offero medico meo. Persequor ea quantum possum, gemo de illis, confiteor, quia sunt in me, & ecce accuso me. O qui me reprehendebas, corrige te. Hæc est iustitia, ne di-

Matth. 7. catur nobis, Stipulam in oculo fratris tui vides, & trabem in oculo tuo non vides? Hypocrita, eiice primùm trabem de oculo tuo, & tunc videbis eiicere festucã de oculo fratris tui. Ira, festuca est. Odium festuca est. Sed nutris festucam, fit trabes: ita inueterata fit odium: festuca nutrita, fit trabes. Vt ergo festuca non fiat trabes, non

Ephes. 4. occidat sol super iracundiam vestram. Vides, seruis te odio liuentem, & reprehendis irascentem? Tolle odiũ, K & rectè reprehendis. Ira est in oculo eius, in tuo trabes. Nã si audisti tu, quomodo vides cũ trabe? Trabes est in oculo tuo. Quare trabes est in oculo tuo? Quia festucã ibi natam contempsisti. Cum illa dormisti, cum illa surrexisti. Eam in teipso excoluisti, falsis suspicionibus irrigasti, verba adulantium & ad te mala verba de amico deferentium credendo nutristi. Festucam nõ auulsisti, diligẽtia tua trabem fecisti. Tolle trabem de oculo tuo, noli odisse fratrem tuum. Expauescis, an non? Expauescis? dico tibi: Noli odisse, & securus eris. Et respondes mihi, & dices mihi, Quid est odisse? Et quid mali est, quia odit homo inimicum suum? Odisti fratrem tuum, sed si odium contemnis, audi quod non attendis. Qui *1. Ioan. 3.* odit fratrem suum, homicida est. Qui odit, homicida est. Nunquid modo potes dicere, quid ad me vt homicida sim? Qui odit, homicida est. Non venenum parasti, nõ ad percutiendum inimicum cum gladio processisti, non ministerium sceleris præparasti, non locum, non tempus, postremò ipsum scelus non fecisti. Tantùm odisti, & prius te quàm illum occidisti. Discite ergo iustitiam, vt non oderitis nisi vitia, homines ametis. Hoc si L tenueritis, & hanc iustitiam feceritis, vt homines etiam vitiosos sanari malitis potius quàm damnari, bonum opus in vinea fecistis. Sed exercete vos in hoc fratres mei. Ecce post sermonẽ fit missa catechumenis. Manebũt fideles, venietur ad locum orationis. Scitis quò accessuri sum', quid prius deo dicturi sumus? Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus *Matth. 6.* nostris. Agite vt dimittatis, agite. Venietis enim ad ista verba orationis, quomodo ea dicitis, quomodo nõ dicitis? Postremò interrogo, Dicitis, an non dicitis? Odisti, & dicis? Respondebis mihi, Ego non dico. Oras, & nõ dicis? Odisti, & dicis. Oras, & nõ dicis? Cito respondeo, Ergo si dicis, mentiris. Si non dicis, nihil mereris. Obserua te, attende te. Modo es oraturus, dimitte ex toto corde. Litigare vis cum inimico tuo, prius litiga cum corde tuo. Dic cordi tuo, Noli odisse. Illud autem cor tuũ, animus tuus odit adhuc. Dic animæ tuæ, noli odisse. Quomodo orabo, quomodo dicam, Dimitte nobis debita nostra. Possum quidem hoc dicere, sed quod se- M quitur quomodo dicam, Sicut & nos? Quid? Sicut & nos dimittimus. Vbi est fides? Fac quod dicis, Sicut & nos. Et non vult dimittere anima tua, & contristatur, quia dicis ei, Noli odisse. Responde illi, Quare tristis es *Psalm. 41.* anima mea, & quare conturbas me? Quare conturbas me? Quare tristis es? Noli odisse, ne perdas me. Quare cõturbas me? Spera in deo. Langues, anhelas, ægritudine sauciaris, non potes tibi tollere odium. Spera in deum, medicus est: propter te pependit in ligno, & nondum est vindicatus. Quid vis vindicari? Ideo enim odisti, vt vindiceris. Vide pendentem dominum tuum, vide pendentem, & tibi de ligno tanquam de tribunali præcipientem. Vide pendentem, & tibi languenti de suo sanguine medicamentum facientem. Vide pendentem, si vindicari vis. Vindicari vis? vide pendentem, audi precantem, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. *Luca 23.* Sed potuit hoc facere, dicis mihi, ego non possum. Ego enim homo sum, ille deus, homo ego homo: ille deus homo. Deus ergo vt quid homo, si non corrigitur homo? Sed ecce tibi loquor ô homo, multum est ad te imitari dominum tuum: attende Stephanum conseruum tuũ. Certe Stephanus sanctus, homo erat, an deus? Et homo erat. Planè homo erat, hoc erat quod tu. Sed quod fecit, nõ fecit nisi donante illo quem rogas & tu.

Vide

A Vide tamen quid fecerit. Loquebatur Iudæis, sæuiebat & diligebat. Vtrunque ostendere debeo quia dixi, sæuiebat: dixi, & diligebat. Vtrunque debeo demonstrare, & sæuientem & diligentem. Audi sæuientem, Dura ceruice. Verba sunt sancti Stephani quando loquebatur *Act. 7.* Iudæis, Dura ceruice, & incircuncisi corde & auribus, vos semper restitistis spiritui sancto. Quem prophetarũ non occiderunt patres vestri? Audisti sæuientem. Alterum debeo, audi & diligentem. Irati illi facti, & grauius inardescentes, & mala pro bonis reddentes, ad lapides cucurrerunt, dei famulum lapidare cœperunt. Hic proba sancte Stephane dilectionem tuam, hic te videamus, hic spectemus, hic victoriem diaboli triumphatorémq; cernamus. Audiuimus sæuientem aduersus tacentes, videamus si diligis sæuientes. Sæuiebas aduersus tacentes, videamus si diligis lapidantes. Si enim odisti, & odisse potuisti, nunc est tempus quando lapidaris, tunc maxime odisse debes. Videamus si reddis duritiã cordis lapidibus duris, lapidibus qui te lapidant. Lapides enim mittunt lapides, dura duri. Qui in lapidem legem acce-B perunt, lapides mittũt. Videamus charissimi, videamus, spectemus magnum spectaculum. Expectemus vt diei crastino proponendum. Videamus, Ecce Stephanus lapidatur, sit cõstitutus quasi ante oculos nostros. Eia mẽbrum Christi, eia athleta Christi, inspice illum qui pro te pependit in ligno. Crucifigebatur ille, tu lapidaris. Ille dixit, *Lucæ 23.* Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Tu quid dicis? Audiam, videam, teneam, forte possum imitari vel te. Primo beatus Stephanus stans orauit pro se, & ait, *Act. 7.* Domine Iesu, accipe spiritũ meum. Deinde positis genibus pro lapidatoribus orans, Domine, inquit, ne statuas illis hoc peccatum. Hoc dicto obdormiuit. O fœlix somnus, & requies vera. Ecce quid est requiescere, pro inimicis orare. Sed paululum quæso te ô sancte Stephane, expone mihi hoc nescio quid, quare pro te stans orasti, & pro inimicis genu flexisti? Respõderet fortasse quod intelligimus. Pro me stãs oraui, quia pro me qui recte deo seruiui, orando & impetrando non laboraui. Pro me non laboraui, quia qui pro iusto orat, non laborat. ideo stans pro se orauit. Verum est vt oraret pro Iudæis, pro interfectoribus Christi, pro interfectoribus sanctorum, pro lapidatoribus suis, attendit nimiam & magnam esse impietatem ipsorum quæ diffi-C cile donari posset, & genu fixit. Fige genu in hac vinea fortis operator. Fige, inquam, genu in opere huius vineæ, fortissimè operare. Magnum opus tuum, egregium & laudandum multum. Multum altum fodisti, qui odium inimicorum de corde exuisti. Conuersi ad dominum &c.

Sermo CCXXXVIII. *Dominica vicesima, De bono disciplinæ: Ser. I. quære Tomo IX. fol. 196. col. 2.*

Sermo CCXXXIX. *In eadẽ dominica, De disciplina Christiana: Ser. II. quære Tomo IX. fol. 197. col. 2.*

Dominica vicesima prima, De tribus pueris missis in fornacem ignis: Sermo I.

Sermo CCXL. *Daniel. 3.* IVbet tyrannus fornacem incendi, & quantum ipse igne furoris ardebat, tanto sanctiores pueros consummabat. Nunc vndantis fumi densitate cœlum contegitur, nunc horrifico sonitu Chaldæi cuncti terrentur, vt magnitudo diuinæ seueritatis per supplicia monstraretur. Sæuiebat violentus inimicus supplicium suis famulis quæsiturus. Sæuiebat non vt iustos trucidaret, sed vt suis interitum procuraret. Sæuiebat, non vt crescerent pœnarũ augmenta, sed vt cũctis monstraretur diuina potestas, vt dum impij suppliciis gloriarentur, flammarum impetu vorarentur. Sæ-D uiebant scelerati Chaldæi suppliciis præsentibus perituri, & futurorũ ignari ministri iussa accelerant, parant incendia, flammas exaggerant. Crudelitas eius possidet mentem, sæuitia immutat voluntatem. In fornacẽ missi sunt sancti, *Daniel. 3.* fugiunt flammæ, cedunt ignes, incendia expauescunt. Timẽt ignes lædere, quos fuerant iussi incolumes reseruare. Ostendunt iustorum meritum, dum tyranni contẽnunt imperium. Licet sanctis cũ igne iocari, quibus cum hominibus non licuit commorari. Licuit in fornace deum venerari, quẽ apud homines non licuit honorari. Licet flammarum mereri obsequia, qui non meruerant Chaldæorũ supplicia. Licet ignibus cõseruare illæsos, quos tyrannus dederat exurendos. Licet in pœna esse securos, quos extra pœnam non licuit esse intactos: vt vbi interitus, ibi salus: vbi supplicia, ibi inuenirentur refrigeria. Accipe hostis à suppliciis exemplũ, qui humanitatis perdidisti consilium. Fugiunt ignes iustos quos iniuste damnasti: expauescunt flammæ, & innocentes pronunciant, quos digno supplicio deputas: & quæ sæuire consueuerant, dignos sanctos in fornace E cernebant. Damnant hostes, & absoluunt ignes. Chaldæi adiiciunt, & pœnæ defendunt: Homines sæuiunt, & supplicia venerantur. Tyrãnus putabat tantum tormẽta posse sæuire, quantum ipse sacrilegus existimabat se potestatem habere. Ignes iusti cedunt, ardores flammarum in refrigerium vertuntur, & institutæ naturæ voraces impetus obliuiscuntur, vt iustos venerantes timerent, & eorum hostes persequẽtes punirent. Ignes iustos hospitio cum omni honore suscipiunt, & libenter obsequiũ præbent. Hostis mutato genere sæuit, nec aliqua pietate mouetur, nec humanitate blanditur. Posset vincere si ignibus imperaret. Offeruntur ergo ignibus iusti vestitu tecti, vinculis colligati: defenduntur ardoribus iusti, & quos vis humana damnauit, ignis absoluit. Nihil cogitat, nihil metuit. Sic namq; crudelitas tyrannica superata posternitur, dum sui satellites deuorantur. Cernit pœnam, & seruorum dei aspicit gloriam. Iustis ignes obsequium præstant, iniustis interitum subministrant. Dum vindicat flãma, impij necantur, & iusti saluantur. Cum ad fornacem tyrannus festinanter accede-F ret, stupet laudẽ, miratur factum, veneratur deum cum tribus pueris in fornace. Aspicit iusto diuinóq; ambitu protegi, quos nuper iusserat violentus extingui. In illis in fornace videt, quem in illis ante non esse putaret. Quo viso territus furori addit lenitatem, fit repente cõfessor, qui nuper fuerat persecutor. Prædicat quem paulo antè negabat, venerari præcipit, qui venerãtes damnauit. Rogat de fornace iustos procedere, precatur de igne dei famulos prosilire. Exite, inquit, serui dei excelsi. *Ibidem.* Nunc me defensorem dei profiteor, cuius inimicum fuisse constat, vt cuius seruos ignarus persequebar, eius inimicos vt defensor vlciscar. Tunc de fornace egrediuntur illæsi Hebræi, lætantur incolumes, triumphant victores, quòd deo fideliter seruierunt, & furorem tyranni contempserunt.

In eadem dominica, De auguriis: Sermo II.

BEne nostis fratres charissimi, me vobis frequẽtius supplicasse, & paterna solicitudine commonuisse *Sermo CCXLI.* pariter & contestatum esse, vt illas sacrilegas paganorum consuetudines obseruare minime deberetis. Sed quantum ad me multorum relatione peruenit, apud aliquos parum profecit admonitio mea, quia si vobis ego nõ dixero, & pro me & pro vobis

G malam ſum redditurus rationem in die iudicij, & vobiſcum mihi erit neceſſe æterna ſupplicia ſuſtinere. Ego me apud deum abſoluo, dum iterum atque iterum admoneo pariter & conteſtor, vt nullus ex vobis caragos, vel diuinos vel ſortilegos requirat, nec de qualibet eoa aut cauſa aut infirmitate interroget. Nullus ſibi præcantatores adhibeat, quia quicũque fecerit hoc malum, ſtatim peribit baptiſmi ſacramentum, & continuo ſacrilegus & paganus efficitur: & niſi grandi eleemoſyna, dura & prolixa pœnitentia ſubuenerit, ſtatim in æternum peribit. Similiter & auguria obſeruare nolite, nec in itinere poſiti aliquas auiculas cantantes attendite, nec ex illarũ cantu diabolicas diuinationes annunciare præſumire. Nullus ex vobis obſeruet qua die de domo exeat, qua die iterum reuertatur, quia omnes dies deus fecit:

Geneſ. 1. ſicut ſcriptura dicit, Et factus eſt primus dies, & ſecundus dies, & tertius ſimiliter & quartus, & quintus, & ſextus, & ſabbatum. Et illud, fecit deus omnia bona valde. Illas verò non ſolùm ſacrilegas, ſed etiam ridiculoſas ſternutationes cõſiderare & obſeruare nolite, ſed quo-

H ties vobis in quacunque parte fuerit neceſsitas properandi, ſignate vos in nomine Ieſu Chriſti, & ſymbolum vel orationem dominicam fideliter dicentes, ſecuri de dei adiutorio iter agite. Et quia quãdo ſupradicta omnia ſacrilegia deo vobis inſpirante & contemnere vel deſpicere cœperitis, moleſte hoc accepturus eſt diabolus, quia vos videt de amicitia vel ſocietate ſua diſcedere, & ſacrilegia per quæ vos decipiebat contemnere, aliquas nequitias vobis facturus, aut infirmitatẽ aliquã immiſſurus eſt, aut aliquod animal, aut per morbum aut per euagationem eſt ablaturus, quia ad vos probandos permittit hoc fieri deus, vt agnoſcat vtrum ad ipſum fideliter venitis: & ſi toto corde diaboli machinamenta deſpicitis, & vtrum plus valeat apud vos amor ſuus q̃ cuiuſquam animalis amiſsio. Sed ſi ſemel aut ſecundo nequitias quas diabolus immiſerit, cum animo & tota fide contempſeritis, ita ipſum diabolum poſtea à veſtra infeſtatione deus dignabitur repellere, vt nunquam vos poſsit ſua calliditate decipere. Homines enim negligẽtes & faciles, languida deſideria & fidem deſidem habentes, & ideo etiamſi incipiant, non diu perſeuerant

I in operibus dei, ſed vbi ſe in antedictis ſacrilegiis abſtinuerunt, & vel vnam nequitiam diaboli pertulerunt, ſtatim ſe pœnitent ad dominum conuerſos eſſe, & machinamenta diaboli reliquiſſe, iterum reuertuntur ad

2. Pet. 2. obſeruationes auguriorũ, velut canes ad vomitũ ſuum. Vos verò quibus deus & ſapientiam contulit, & veram fidem dedit, ita cito corde circũuentiones diaboli deſpicite, & fideliter vos ad deum conuertite, & quæcunq; diabolus voluit immittere, patienter & fortiter tolere-

Iob 1. tis, vt cũ beato Iob dicere poſsitis, Dominus dedit, dominus abſtulit: ſicut domino placuit, ita factum eſt. Similiter & cum apoſtolo firmo & integro corde dica-

Rom. 8. tis, Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? Tribulatio, an perſecutio, an anguſtia, an fames, an nuditas, an gladius, an periculum? Boni enim Chriſtiani nec tormentis ſeparantur à Chriſto: tepidi verò & negligentes interdum ocioſis fabulis ſeparantur: & ſi vel leue dãnum pertulerint, continuò ſcandalizantur, & contra deum murmurare pręſumunt, & ad nefanda & deteſtanda auguria redeunt. Sed forte dicit aliquis, Quid faciemus eo quòd auguria ipſa & caragi vel diuini frequenter nobis vera annunciant? De hac re ſcriptura nos conteſtatur & monet dicens, Etiam ſi qua vera vobis dixerint, no-

Deute. 13. lite credere illis. Tentat enim vos dominus deus veſter, vtrum timeatis eum, an non. Sed iterum dicis, Ali- K

quoties ſi præcantatores non fuerint, aut de morſu ſerpentis, aut de alia qualibet infirmitate propè vſque ad mortem multi periclitantur. Verum eſt fratres chariſſimi, quia permittit hoc deus diabolo, ſicut iã ſupra dixi, ad probandum Chriſtianum, vt cum interdum per illa ſacrilegia aliqua remedia in illa infirmitate percipere, & aliquid verũ potuerint agnoſcere, facilius propterea diabolo credant. Sed qui totam Chriſtianam religionem deſiderat cuſtodire, oportet vt hęc omnia tota animi virtute contemnat, timens illud quod ait apoſtolus increpans, Dies, & menſes, & tempora obſeruatis, *Galat. 4.*

timeo ne ſine cauſa laborauerim in vobis. Ecce apoſtolus dicit, quòd qui auguria obſeruauerit, ſine cauſa doctrinam eius ſuſcipiet. Et ideo quantum poteſtis circũuẽtiones diaboli fugite. Et illud ante omnia ſciote fratres, ꝙ nec voſipſos, nec eos qui ad vos pertinent, nec animalia veſtra, nec reliquam ſubſtantiam vel in paruis rebus diabolus poteſt lædere, niſi quãtum à deo poteſtatẽ acceperit, quomodo nec ſancti Iob facultatem *Iob 1.*

auſus fuit ſubuertere, niſi domino permittente. Et ſicut L

in euãgelio legimus, quando ab hominibus expulſi ſunt *Mat. 8.*

dæmones, rogauerunt vt vel in porcos ire permitterentur. Si in porcos non ſunt auſi intrare dæmones, niſi à deo permiſsionem acciperent, quis ita erit infidelis, vt eos bonos Chriſtianos credat poſſe lędere, niſi deus propria diſpenſatione permitteret? Permittit autẽ hoc deus ex cauſis duabus, vt aut nos probet ſi boni ſimus, aut corrigat ſi peccatores. Sed qui patienter diſpenſationẽ domini tolerauerit, & ſicut iam dixi, quãdo aliquid perdiderit, dixerit, Dominus dedit, dominus abſtulit, ſicut *Iob 1.*

domino placuit, ita factum eſt, ſit nomẽ domini benedictum: pro iſta deo placita patientia aut coronam accipit ſi iuſtus eſt, aut indulgentiã ſi peccator. Et hæc attendite fratres, quia cum omnem ſubſtantiam diabolus euertiſſet beati Iob, non dixit Iob, Dominus dedit, diabolus abſtulit: ſed, dominus dedit, dominus abſtulit. Vir enim ſanctus noluit iſtam gloriam diabolo dare, vt aliquid potuiſſet tollere quod dominus nõ permiſiſſet auferre. Cum enim nec filios, nec pueros, nec camelos, nec aſinos beati Iob antequã dominus permitteret diabolus lædere potuiſſet, quare credimus quòd Chriſtianis M

amplius aliquid faciat quàm quò deifico ac ſecreto iudicio ſuo diuina potẽtia permiſerit? Et ideo certiſsime credentes quòd nihil poſſumus perdere, niſi quantum nobis deus permittit auferri, toto corde noſtro ad illius miſericordiã eamus, & ſacrilegas obſeruationes fideliter relinquentes, de illius adiutorio ſemper præſumamus. Nam qui prædictis malis, id eſt, caragis & diuinis, aruſpicibus vel phylacteriis, & aliis quibuſlibet auguriis crediderit, & ſi ieiunet, & ſi oret, & ſi iugiter ad eccleſiã currat, & ſi largas eleemoſynas faciat, & ſi corpuſculum in omni afflictione ſuum cruciauerit, nihil ei proderit quãdiu illa ſacrilegia non reliquerit: quia impia illa ſacrilegij obſeruatio, iſta omnia bona obruit & euertit. Et qui cũ his malis etiã aliqua opera bona exercere voluerint, eis prodeſſe nihil poſſunt, quia verum eſt quod dixit apoſtolus, Modicũ fermentum totã maſſam cor- *1. Cor. 5.*

rumpit. Et illud, Non poteſtis calicẽ domini bibere, & *& 10.*

calicẽ dæmoniorum. Non poteſtis menſæ domini participes eſſe, & menſæ dæmoniorum. Et dominus in euangelio, Nemo poteſt duobus dominis ſeruire. Pro qua *Mat. 6.*

re nec ad arbores debẽt Chriſtiani vota reddere, nec ad fontem orare, ſi ſe volunt per gratiã dei de æterno ſupplicio liberari. Et ideo quicũq; in agro ſuo, aut in villa,

aut

A aut iuxta villam aliquas arbores, aut aras, vel quælibet vana habuerit, vbi miſeri homines ſolent aliqua vota reddere, ſi eas non deſtruxerit atque ſucciderit, in illis ſacrilegiis quæ ibi facta fuerint, ſine dubio particeps erit. Nam & illud quale eſt, quod quando arbotes illę vbi vota reddunnr ceciderint, nemn ex illis arboribus lignum ad focum affert? Et videte miſeriam vel ſtultitiã generis humani. Arbori enim mortuæ honnrẽ impendunt, & dei viuentis præcepta contemnunt. Ramos arboris non ſunt auſi mittere in focum, & ſeipſos per ſacrilegium pręcipitant in infernum. Er ideo qui hnc malum hucuſq; non obſeruat, gaudeat, & den gratias agat, & fideliter in bnnis nperibus perſeuerare conendat. Qui verò in iſtis diabolicis rebus hucuſq; captiuãdum diabolo tradidit ſe, tntn cnrde pœnitentiam agat, & illa ſacrilegia ſupradicta cũ omni horrore fugiat & contẽnat, vt illi deus & indulgentiam dignetur dare, & ad æternam beatitudinem ob gloriam nominis ſui faciat peruenire. Et quia etiam & hoc peruenit ad me, quòd aliqui aut per ſimplicitatem, aut ignorantiam, aut certè
B quod plus credendum eſt, per gulam de illis ſacrilegiis vel ſacrificiis vel ſacrilegn cibo, quæ adhuc ſecundum paganorum conſuetudinem fiunt, manducare nec timeant nec erubeſcant, conreſtor vos coram deo & angelis eius ac denuncio, vt nec ad illa diabolica cõuiuia, quæ aut ad fanum, ad fontéſque, aut ad aliquas arbores fiunt, veniatis: & ſi vobis inde aliquid tranſmiſſum fuerit, tanquam ſi ipſum diabolum videatis, perhorreſcite & reſpuite, & ita repudiate vt nec in domum veſtram permittatis de illo ſacrilego conuiuio aliquid exhiberi:
1.Corin.10. propter illud apoſtoli quod iam dictum eſt, Non poreſtis calicem domini bibere, & calicem dæmoniorũ, neque menſæ domini participare, & mẽſæ dæmoniorum. Et quia ſolent aliqui dicere, Ego me ſigno, & ſic manduco: nullus hnc facere præſumat. Qui ſic eſt qui ſe ſignat, & aliquid de ſacrilego cibo manducat, quomodn ſe ſignat in ore, & gladium ſibi mittit in pectore? Quia quomodo gladin corpus occidirur, ita de illo cibn ſacrilego anima nccidítur. Sed credimus de domini miſericnrdia, quia vobis agere quæ ſancta ſunt inſpirare dignabitur, & nunquam vobis nec in auguriis, nec in aliis quæ ſupradicta ſunt ſacrilegis obſeruationibus vel
C diuinationibus diaboli nequitia poſſit ſurrepere, ſed totam ſpem veſtram io domino poticuri, quatenus vt nũquam ad illa nefanda mala quæ ſuperius comprehenſa ſunt redeatis, præſtante domioo noſtro Ieſu Chriſto, cui honnr & imperium in ſecula ſeculorum, Amen.

Item in eadem dominica homilia de eo quod ſcriptum
Ioan. 4. *eſt in Euangelio ſecundum Ioannem, Erat quidam regulus, cuius filius infirmabatur &c. quæ habetur in expoſitione doctoris ibidem.*

Dominica viceſimaſecunda De Suſanna

Sermo I.

Sermo CCXLII.

Vntieſcunque in hoc peruerſn ſeculn contra laudabiles viros multiformes traduntur inſidiæ, vel diuerſæ calumoiarum emerſerint cauſe, quid hnmo peſtilens cogiter, quid diabolus machinetur, noo metuet iuſtus, quia cnm ipſo eſt Chriſtus. Eligatur homo miles io prælio conſtitutus officia ſemper exercere virtutum. Vnum ergo de duobus amplectitur, aut patefactis inſidiis eius innocẽtia in populo clareſcit, aut perſequentibus inimicis præuentus
Danie. 6. & 14. cum conditionem mnrtis exceſſerit, moleſtiis ſecularibus liberatus pnrtum ſecuritatis intrabit. Daniel propheta nec in lacu proiectus lennum timore perculſus D expauit, ſed inter iſta beſtiarum ora conſiſtens dominũ toia mente placauit, & tyrannicas diſpoſitiones illæſus euaſit. Zacharias pontifex magnns prn cultu dei, pro legibus ſacris, pro cenſura in templo ſacerdotali rebellem 2. Para. 24. increpans populum, mortem conſtanter accepit, & deteſtabilis acies Iudæorum eius cruore pauimentum infecit. Zacharias martyr triumphat, & Daniel confeſſor exultat. Vnus moritur & triumphat, alter euadit & regnat. Sed nec fœmineus ſexus ſuis fraudatur exemplis, qui pudicitiæ ornatũ ſalubriter reſeruauit. Suſanna illuſtris, decus pudicitiæ, vicit impudentiam iudicum, petu- Danie. 13. lantiam ſeniorum compreſſit audacem, ne caſtitas in ea pateretur iniuriam. Stabat Suſanna in iudicio falſorum mendacibus oppreſſa teſtimoniis damnatorum, ſtabat non tanquam rea, ſed pro caſtitate firmiter moritura. Ibat ergo pudica ad ſupplicium, non adulteratũ corpus, in quo extrema libido exarſerat, & diabolus inflãmauerat. Quod protexerat virtus & ornabat pudor, E illæſum ibat in mortis exitium. Egregium portabat caput, cuius vultum integra cõſcientia ſublimabat ad cœlum. Propter damna pudoris ſalutis vota cõpreſſit, & cui fuerunt chara præmia caſtitatis, vitæ gaudium non amiſit. Conremplit vnum, & cõſecuta eſt totum. Et quæ mori voluit, cum gloria caſtitatis euaſit. Et quam ſentẽtia praua deiecerat, illuſtris cõſcientiæ integritas erigebat, metúſq; dei & imminentis ſacri iudicij indubitata credulitas. O amor honeſtatis & legis, Suſanna adulterij conſcientiam grauiorem indicauit quàm pœnam. Cum duceretur, non dolebat de ſupplicio, quoniã gaudebat de teſtimonio falſidico. Innocens accuſatur per ſententiam, ſed nutu dei ſuſpenditur pœna, vt iudicantium falſitas denudaretur, & innocens purgaretur. Infirmus ſexus contra viros ſurgit fortior, expugnat libidinem caſtitas & honeſtas, impulſu luxuriæ horrenda proſternitur improbitas. Suſanna propriam virtutem animi ſeruauit, & iudicium populorum conſtanter excepit. Conflantur de innocente falſa crimina. Ille enim munitus eſt, qui deum habuerit defenſorem. Deniq; Daniel propheta inſtinctu dei cnmmonitus, Redite in iu- Ibidem. dicium, exclamauit. Srupet populus pro iudicio repentino, reuocatur addicta, falſos teſtes pauor inuadit. Ge- F mit diabolus quòd ipſius commenta nudantur, gaudẽt angeli de pudoris integritate comperta, quòd defendatur in terris veritas fatigata. Interrogatum eſt quo in loco Suſanna facinus quo arguebatur admiſit, Hic ſub lẽtiſco dicit, ille ſub pruno. Cum ergo eorum diſcrepant prnlata reſponſa, ſic repugnantia dictorũ facta nudantur, vt vigore mentis increpato pnpulo, teſtibus confuſis veritas oſtenderetur. Gaudet populus de pudoris integritate, triumphat maritus quòd fidam inuenerit cõiugem. Lætatur familia quòd nihil inuenerit in ea quod puniat, quòd adulterij factum non inuenerit, nec hnmicidium diabolus quod procurabat impleuerit.

In eadem dominica, De caſtitate coniugali:

Sermo II.

Vandocunq; caſtitatem fratres chariſsimi, ſe- *Sermo* cũdum quod decet & expedit cõmendamus, *CCXLIII.* forte adoleſcẽtes & adhuc in viridi ætate poſiti dicunt: Iuuenes homines ſumus, cõtinere non valemus. Quibus nos reſpondere & poſſumus & debemus, ne forte ideo caſtitatẽ cuſtodire non pnſsint, quia amplius manducant quàm expedit, & vinum amplius accipiũt quàm oportet, familiaritatem mulierum

vitare

G vitare nolunt, atque earum suspectam societatẽ habere
nec metuunt nec erubescunt. Qui tales sunt, audiant a-
1. Corin. 6. postolum dicentem, Fugite fornicationẽ. Et illud, No-
Ephes. 5. lite inebriari vino, in quo est luxuria. Et illud Salomo-
Eccli. 19. nis, Vinum & mulieres apostatare faciunt sapientes, &
arguunt sensatos. Illi vero qui dicunt quòd castitatem
seruare non possint, respondeant nobis vtrum vxores
habeant, an non. Si habent, quare non attendunt illud
Matth. 7. quod veritas in euangelio ait, Omnia quæcunque vultis
vt faciant vobis homines, & vos facite illis similiter?
Et quare non seruant fidem vxoribus suis, quam sibi ab
eis seruari desiderant? Cum enim vir à virtute nomen
acceperit, & mulier à mollitie, id est, fragilitate, quare
contra crudelissimam bestiam libidinẽ vult vnusquisq;
vxorem suam victricem esse, cum ipse ad primum libi-
dinis ictũ victus cadat? Hoc loco forte qui adhuc vxo-
ribus non sunt coniuncti, dicunt se excusare posse, quia
coniugia non habent, quibus fidem seruare debeant, &
propterea continere non possint. Istis qui istam falsam
& miserabilem excusationem conantur prætendere, iu-
H stissimè responderi & potest & debet, quia nullus ma-
gis illicita vitare debet, quàm qui respuit quæ licebant,
cum vxorem accipere licet, & contra omnium scriptu-
rarum authoritatem adulterium committere nũquam
liceat: quare cũ dei gratia nõ accipis quod licet, & cum
dei offensa pręsumis quod non liceat? Velim tamen sci-
re, si illi qui vxores non habent, & priusquam coniugiis
copulẽtur, adulteria committere nec metuunt nec eru-
bescunt, vtrum velint sponsas suas antequam ad nu-
ptias veniant, ab aliquibus adulteris violari? Cum enim
nullus sit qui hoc patienter accipiat, quare vnusquisque
sponsæ suæ non seruat fidem, quam sibi ab ipsa seruari
desiderat? Quare vxorem virginem optat accipere, cum
ipse sit corruptus? Quare viuenti vxori desiderat copu-
lari, cum per adulterium in anima iam ipse sit mortuus:
Ezech. 18. secundum illud quod scriptum est, Anima quæ pecca-
uerit, ipsa morietur? Et illud quod terribiliter clamat
Hebr. 13. apostolus, Fornicatores iudicabit deus. Et illud, Neque
1. Corin. 6. adulteri regnũ dei possidebunt. Et iterum, Omnes adul-
Osee 7. terantes & adulteri, tanquam clibanus corda eorum.
I Sed forte putant aliqui, quòd fœminis ante nuptias for-
nicari non liceat, sed viris liceat. Ista puniẽda, & nimiũ
grauia mala, quod peius est, ideo à multis viris sine vllo
timore domini committuntur, quia ita à pluribus in
consuetudinem missa sunt, & ita vilia vel leuia dicun-
tur, vt nec iam inter grauia crimina putentur. Nam in
fide catholica quicquid mulieribus non licet, omnino
nec viris licet. Vno enim precio, id est, Christi precio-
so sanguine, redimuntur & viri simul & fœminæ. In
vnam fidem vocantur, & in vno ecclesiæ corpore con-
gregantur, simul baptismi sacramenta percipiunt, simul
ad altare ad accipiendum corpus & sanguinem Christi
accedunt, simul vtrique sexui præcepta donata sunt.
Cum hæc ita sint, qua fronte, vel qua conscientia quod
& viris simul & mulieribus non licet agere, soli viri se
credunt impunè committere? Sed & illi qui hoc facere
præsumunt, pro certo cognoscant, quòd si cito se non
emendauerint, & eis fructuosa pœnitẽtia non subuene-
rit, & sic subitò de hac luce rapti fuerint, æterna illos flã-
ma sine vllo remedio cruciabit. Et illud quale est, quòd
multi virorum ante nuptias concubinas sibi assumere
nõ erubescunt, quas post aliquot annos dimittant, & sic
postea legitimas vxores accipiant? Tractant enim apud
se, vt prius de multis calumniis & rapinis & iniustas di-
uitias, & iniqua lucra cõquirant: & postea contra ratio-
nem plus nobiles quàm ipsi sunt, vel ditiores vxores ac- K
cipiant. Ecce quantis malis se obligant, qui non solùm
luxuriæ, sed etiam auaritiæ vel cupiditati infœliciter ser-
uire desiderant. Vnde coram deo & angelis contestor
atque denuncio ista mala & semper prohibuisse, & nũ-
quam ei placita fuisse, quia præcipuè temporibus Chri-
stianis concubinas habere nunquam licuit, nunquam li-
cebit. Sed quod peius est, faciunt hoc multi viri iure fo-
ri, non iure cœli: non iustitia iubente, sed libidine domi
nante. Cum enim apostolus coniugia habẽtibus dicat,
Tempus breue est, & superest, vt qui habent vxores, tan- 1. Corin. 7.
quam non habentes sint: & illud, Abstinere ad tempus,
vt vacetis orationi: quomodo adulteras concubinas
permittit habere, qui castitatem seruare & in coniugiis
positis præcepit? Pro qua re iterum atq; iterum voce li-
bera clamo, quia qui ante legitimas nuptias cõcubinam
sibi adhibere præsumit, peius peccatum facit, quàm qui
adulterium committit: quia qui adulterat, adhuc iam
graue malum secrete vult agere, in publico autem aut
metuit aut erubescit committere: ille vero qui publicè
concubinam habere voluerit, fronte impudentissima L
rem execrabilem toto populo vidente licenter se putat
admittere. Sed forte illi qui isto peccato non sunt ma-
culati, dicunt, Quare qui hoc agunt, à cõmunione non
suspenduntur? Ideo enim tantum scelus à sacerdotibus
minimè vindicatur, quia à multis admittitur. Si enim
vnus aut duo aut quatuor vel quinque, mala ista facere
præsumerent, & poterant & debebant non solum à cõ-
munione suspendi, sed etiam à colloquio & conuiuio
Christiani populi separari: secundum illud apostoli,
Cum huiusmodi nec cibum quidem sumere: multitudo 1. Corin. 5.
tamen peccantium, sicut iam dictum est, prohibet sacer-
dotes domini in illis distinguere. Faciunt tamen boni
sacerdotes quod possunt, & cum perfecta charitate cõ-
tendunt orare & suspirare iugiter, & gemitus ac rugitus
effundũt, vt in quibus propter infinitam multitudinem
non possunt seueritatem vel disciplinam ecclesiasticam
exercere, monendo vel orando pro eis possint eos vel
aliquãdo ad pœnitentiam prouocare. Vnde iterum at-
que iterum rogo pariter & contestor, vt qui vxorẽ optat
accipere, sicut illam virginem inuenire desiderat, ita ip-
se vsque ad nuptias virgo sit: quia si non fuerit, benedi- M
ctionem accipere cũ sponsa sua non merebitur: & im-
pletur in eo quod scriptum est, Noluit benedictionem, Psalm. 108.
& elongabitur ab eo. Iam vide si pœnitentiæ remedium
non subuenerit, quid de illo erit, vel qua sententia eum
necesse erit in futuro iudicio subiacere, qui iam in hoc
seculo benedictionem cum sponsa sua non fuit dignus
accipere? Et illud attendite fratres, si in tam graui peri-
culo sunt qui vxores non habent, & aut concubinas sibi
adhibent, aut adulteria admittunt: quid de se infœlices
illi cogitant, qui forte coniugia habentes adulterant, &
insano furóre, vel crudeli infelicitate de iudicio dei
desperant, qui nec supplicia inferni formidant, nec de-
siderant pręmia æterna? Si enim fidem haberent, vtique
deo crederent, & vẽturum iudicium cum tremore me-
tuerent. Probatur enim quia hominibus credunt, & deo
non credunt, vt publicè vbi homines vident, adulteria
timeant, & secrete vbi deus videt, omnino nõ timeant.
Si qualemcunque scintillam fidei haberent, sicut non
permittunt seruos suos in præsentia sua peccare, ita nec
illi in conspectu domini sui adulterare præsumerent.
Sed de talibus clamat per prophetam spiritus sanctus,
Dixit, inquit, insipiens in corde suo, nõ est deus. Certum Psalm. 13.
est enim quia non credit deum esse, qui in tenebris & cr 52.

in occulto

A in occulto illa præsente deo facit, quæ publice facere præsentibus hominibus pertimescit. Nescit infelix, quia
Psalm.33. vultus domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum. Sed forte dicit aliquis, Ecce cōpellente negocio, aut iubente rege ab vxore tot mensibus aut annis separatus, quomodo castitatē seruare possim? Cui iustissime responderi potest, vt redeat ad vxorem suam. Sed cum hoc negociatori dixero, potest mihi dicere, quia si negotiū dimiserit, non habeat vnde viuat. Militans dicit, Si exercitum dimisero, iracundiam regis incurro. Istis talibus veraciter dici potest, Si timet regem, & ideo non redit ad vxorem suam propriam, debet timere deum vt non tangat alienam. Nam quomodo illum qui non iussus relicto exercitu reuertitur ad vxorem suam, rex potest occidere: sic & illum qui longe positus adulterat, potest deus perpetua pœna dānare. Rogo vos fratres charissimi, si propter negocij necessitatem & regis iussionem vnusquisque ab vxore sua interdum etiam longo tempore separatur: quare propter deum & animam suam tam longo spacio temporis castitas non seruatur?
B Meretur ergo negotiū, meretur regis iussio, vt tantis diebus non agnoscatur vxor propria, & non meretur amor & iussio dei, vt non contingatur aliena? Sed qui hoc propter negociādi lucrum & regis imperium seruant, & propter deum seruare dissimulant, sciant qui talia agunt, quòd si eis non pœnitētia subuenerit, cum ante tribunal Christi stare cœperint, ab auditu malo liberari non poterunt: sed dicetur illis,
Matth.25. Discedite à me maledicti in ignē æternum. Et illud quale est, quòd aliquotiēs vir fortissimus procedens ad prælium forte non minus decem inimicos occiderit, & ex ipsa victoria aliquam puellam de præda accipiens, dum cum illa per adulterium iungitur, anima sua peccati gladio interficitur? Et videte quantum malum sit vt aliquis crudelior existat in se, suam animam occidēdo per luxuriam, magis quàm per carnalem victoriam aduersariorum corpora trucidando. Vere lugendum est & dolendum, vt ille qui sicut iam dixi, decem aduersarios vicit, ab vna muliere superetur: & qui tot inimicos occidit in corpore, ab vna puella iuguletur in corde. Vere nimis graue malum est, vt vir fortis qui ferro
C non vincitur, libidine superetur: & eum mollia aut blāda subuertant, quem dura non superant: & qui esse captiuus vel seruus hominibus dedignatur, seruus esse peccati mereatur, cum indignius sit mente seruire, quàm
1.Pet.2. corpore, secūdum quod scriptum est, A quo enim quis vincitur, huius & seruus efficitur. Hæc ergo fratres charissimi, si vobis ego non dixero, rationem pro animabus vestris in die iudicij redditurus ero. Quicunque autem magis mihi irasci quàm se emendare voluerit, non habet vnde per ignorantiam se possit ante tribunal æterni iudicis excusare, vt dicat se nō fuisse admonitum, nec à malis prohibitum, nec ad ea quæ sunt deo placita, castigatione & admonitione frequentissima prouocatum. Sed credimus de domini misericordia, quòd ita negligentibus quibusque inspirare dignabitur, vt sibi magis vel peccatis suis quàm medicamentis sacerdotalibus irascantur. Et quomodo ægrotantes à carnalibus medicis requirunt sanitatem corporum, sic à spiritalibus medicamenta desiderent animarum. Sed confidimus quia præstabit hoc diuina misericordia, quòd ita nobis de sua emendatione studebunt gaudium facere, vt ad æternum mereantur præmium feliciter peruenire: Præstante domino, &c.

In eadem dominica, De castitate coniugali: D

Sermo III.

Magnum mihi gaudium facitis fratres charissimi, dum in solennitatibus martyrum tanta devotione fidei ad ecclesiam conuenitis. Sed si vultis (deo auxiliante) & vestrum profectum & nostrū gaudium spiritaliter adimplere, ita inter vos & pacem & charitatem inspirante domino conseruate, vt contra hominem nullum odium habeatis in corde: pro bonis orate, vt semper ad meliora proficiant: pro malis assiduè supplicate, vt citò se corrigant: & secundum præceptum domini, quæcunque vultis vt faciant vobis homines, hæc & vos facite omnibus. Tunc enim in veritate pax & iustitia & misericordia custoditur, quando non solùm nullis hominibus malum facimus, sed etiam vbicunq; poterimus adiuuare contendimus. Si ergo hæc Christo adiuuante fideliter agamus, beatos martyres in his quæ suprà diximus præcipuis & præclaris operibus imitantes partem cum illis in æterna beatitudine habere poterimus. Et tunc pro nobis absq; vlla dubitatione sancti martyres intercedunt, quando in no- E bis aliquid de suis virtutibus recognoscunt. Castitatem ante omnia cum dei adiutorio custodite: propter illud quod scriptum est, Neque adulteri regnum dei possidebunt. Et illud, Fornicatores & adulteros iudicabit deus. Pueri vel puellæ qui in coniugio cōiungendi sunt, virginitatem vsque ad nuptias seruent. Nam si ante legitimam coniunctionem per adulterium corrupti fuerint, ad nuptias corpore quidem viui veniunt, sed in anima mortui comprobantur: quia scriptum est, Anima quæ peccauerit, ipsa morietur. Nulla mulier potationes ad abortum accipiat, nec filios aut conceptos aut iā natos occidat: quia quæcūq; fecerit hoc, ante Christi tribunal sciat se illic eorum causam quos occiderit esse daturā. Sed nec alias diabolicas potationes mulieres debēt accipere. Mulier autem quæcunque fecerit hoc per quod iam non possit concipere, quantoscunque parere poterat, tantorum homicidiorum se ream esse cognoscat. Mulier autem ingenua quæ mortiferas potationes accipit vt non concipiat, velim scire si hoc ancillas vel colonas suas facere velit? Et ideo sicut vnaquæque vult vt sibi mancipia nascantur quæ illi seruiant, ita illa quantoscunq; cōceperit, aut ipsa nutriat, aut nutriendos aliis tradat, ne forte illos aut concipere nolit, aut (quod est F grauius) occidere velit; qui boni Christiani poterāt fieri generati. Quoties ad ecclesiam in qualibet solennitate venitis, & sacramenta Christi percipere volueritis, ante dies plures castitatem seruate, vt cum secura conscientia ad altare dei possitis accedere. Quam rem etiā per totam quadragesimam, & vsque ad clausulā paschæ fideliter custodite, vt vos solennitas paschalis castos & puros inueniat. Qui enim bonus Christianus est, nō solùm ante dies plures quàm communicet, castitatem seruat, sed & vxorem suam exceptu desiderio filiorū non agnoscit: quia vxor non propter libidinem, sed propter filiorum procreationem accipitur. Denique & ipsæ tabulæ matrimoniales hoc continent, Liberorum, inquit, procreandorum causa. Videte quia non dicit libidinis causa, sed liberorum procreandorum. Velim tamen scire fratres charissimi, ille qui vxore sua incontinenter vtitur, si quoties eum luxuria victum agnouit, toties suum agrum in vno anno arauerit vel seruerit, qualem messem colligere possit? Qui ergo se continere nolunt, si toties terram quandam suam quā iam seminauerant, iterū arent & seminent, videamus qualiter de eius fru-

Right-margin notes, in order: *Sermo CCXLIIII.* (beside the opening of Sermo III); *Matth. 7.* (beside "quæcunque vultis vt faciant"); *1. Corin. 6.* (beside "regnum dei possidebunt"); *Hebræ. 13.* (beside "Fornicatores & adulteros"); *Ezech. 18.* (beside "Anima quæ peccauerit")

G ctu gaudebunt, quia sicut optime nostis, nulla terra poterit dare legitimum fructum, in qua frequenter in vno anno fuerit seminatum. Quod ergo non vult aliquis in agro suo, quare facit in corpore suo? Sed dicet aliquis, Homo iuuenis sum, cõtinere nõ possum. Ne forte ideo te non contineas, quia plus manducas quàm expedit, & plus vinum accipis quàm oportet. Forte etiam turpibus cogitationibus occupas mentem tuam, & luxuriosa verba non solùm libenter, sed etiam frequenter aut ipse dicere, aut aliis dicentibus audire nec metuis nec erubescis. Incipe cum dei adiutorio gulæ concupiscentias refrænare, castis cogitationibus & honestis sermonibus mentem vel linguam tuam iugiter occupare, & videbis quia deo auxiliante castitatẽ poteris custodire: nec te pigeat, si corporis infirmitas nõ prohibet, freqnẽtius ieiunare, ad ecclesiam maturius surgere, vt possis tuam animam à libidinosis maculis nitidam custodire. Et si hoc non infideliter faciens vides te adhuc carnis impugnationibus fatigari, & forte aliquotiens excepto filiorum desiderio ad cognoscendam vxorem propriã
H vinci, secundum vires tuas quotidianas eleemosy-
Eccli. 3. nas adde: quoniam scriptum est, Sicut aqua extinguit ignẽ, ita eleemosyna extinguit peccatum. Et illud quod cõtra omnia peccata magnum est & salubre medicamentum, Omnibus qui in te peccauerint, plenã indulgentiam tribuet: vt quod per incontinentiam inquinatur, ieiuniis, eleemosynis, ac præcipuè per inimicorum indulgẽtiam diluatur. Sed dicis, Vxorem excepto desiderio filiorum agnoscere, peccatum non est. In tantum
Psalm. 52. peccatum est, vt Propheta pœnitens clamet, In iniquitatibus conceptus sum, & in delictis peperit me mater mea. Et sic in veteri testamento legimus, quando populus Iudæorum accessurus erat ad mõtem Sinai, ex præ-
Exod. 19. cepto domini dicebatur eis, Sãctificamini & estote parati in diem tertium, & ne appropinquetis vxoribus ve-
Deut. 23. stris. & illud, Si quis nocturno pollutus fuerit somno, non manducet carnes sacrificij salutaris, ne pereat anima sua de populo. Si post pollutionem (quæ nobis nolentibus fieri soler) nobis cõmunicare nõ licet, nisi prius præcedat compunctio & eleemosyna, & si infirmitas non prohibet, etiam ieiunium: quis est qui potest dicere
I illud quod vigilantes & volentes facimus, non esse peccatum? Deniq; mulieres quando maritos accipiunt, per triginta dies intrare in ecclesiã non præsumant. Quod etiam similiter viri obseruare deberent. Sed dicis, peccatum quidem est, sed tamen paruum est. Nec nos dicimus quia capitale peccatum est: sed tamẽ si frequentius exerceatur, & ieiuniis vel eleemosynis non redimatur, nimis immundam animam facit. Noli despicere peccata tua, quia parua sunt: nam & pluuiarũ guttæ sunt, sed flumina implent, & moles trahunt, & arbores cum suis radicibus tollunt. Tu qui dicis quia paruum peccatum est: velim scire quoties tale peccatũ admittis, si tot paruulas plagas in corpore, & tot maculas aut scissuras in vestibus tuis fieri velis? Cũ ergo nec in corpore tuo plagas, nec in veste tua scissuras vel maculas fieri acquiescis, qua conscientia hoc facere in anima tua non metuis? Ac sic quicunque hoc fecerit, plus amat vestem & carnem
Genes. 1. suam quàm animam. Cum enim ad imaginem dei facti simus, quoties aliquid turpe aut loquimur, aut facimus, toties dei imaginem sordidamus. Etiam videte si hoc vos deceat, aut oporteat. Verè dico vobis fratres charissimi, quia non hoc de nobis deus meretur, vt in nobis imago ipsius per malas cõcupiscentias iniuriam patiatur. Et cum nullus homo velit cum tunica sordibus plena ad ecclesiam conuenire, nescio qua conscientia K cum anima per luxuriam sic inquinata, præsumit ad altare accedere, non timens illud quod apostolus dixit, Qui enim manducat corpus & sumit sanguinem do- *1. Corint. 11.* mini indigne, reus erit corporis & sanguinis domini. Si erubescimus ac timemus eucharistiam manibus sordidis tangere, plus debemus timere ipsam eucharistiam intus in anima polluta suscipere. Et quia, sicut dixi, in anima nostra facti sumus ad imaginem dei, si in tabula aut lignea aut lapidea faceres imaginem tuam, & aliquis impudens homo vellet illam imaginem aut lapidibus frangere, aut aliquibus sordibus inquinare, velim scire si contra eum non moueretur animus tuus? Rogo te, si imaginem pictam in tabula mortua sic zelaueris, puta qualem iniuriam patitur deus, quando in nobis imago sua per luxuriam sordidatur? Et ideo si nobis non parcimus propter nosmetipsos, parcamus nobis vel propter imaginem dei ad quam facti sumus. Ante omnia vt quoties dies dominicus aut aliæ festiuitates veniunt, vxorem suam nullus agnoscat. Et quoties fluxũ sanguinis mulieres patiuntur, similiter obseruandum est: pro- L
pter quod ait propheta, Ad mulierem menstruatam nõ *Ezech. 18.* accesseris. Nam qui vxorem suam in profluuiis positam agnouerit, aut in die dominico aut in alia qualibet solennitate se continere noluerit, qui tunc concepti fuerint, aut leprosi, aut epileptici, aut etiã forte dæmoniaci nascentur. Denique quicunque leprosi sunt, non de sapientibus hominibus (qui & in aliis diebus & in festiuitatibus castitatẽ custodiunt) sed de rusticis maxime, qui se continere non sapiunt, nasci solent. Et reuera fratres, si animalia sine intellectu non se contingunt nisi certo & legitimo tempore, quanto magis homines, qui ad imaginem dei facti sunt, hoc obseruare deberent? Sed quod peius est, sunt aliqui ita luxuriosi vel ebriosi, qui aliquotiens nec prægnantibus vxoribus parcũt. Et ideo si se non emendauerint, ipsi videant si non peiores animalibus iudicandi sint. istis talibus clamat apostolus, dicens, Vt sciat vnusquisque suum vas possidere in ho- *1. Thess. 4.* nore & sanctificatione, non in passione desiderij, sicut & gentes quæ spem non habent. Et quia sunt multi qui legitimam non custodiunt castitatem cum suis vxoribus, sicut supra dixi, largas eleemosynas faciant, & om- M
nibus inimicis suis indulgeant, vt sicut iam dictum est, quòd luxuria sordidũ effecit, assiduis eleemosynis abluatur. Rogo vos fratres, vt mihi indulgeatis, quia pro salute animæ vestræ cum grandi timore & cum verecundia de talibus rebus vos admonere videor, quia & hoc mihi expedit dicere, & vos oportet audire. Et ideo omnia quæ à nobis audistis, vbicunque fueritis inuicẽ vobis dicite, & cum charitate vos admonere. Sicut enim reus ero ante tribunal Christi si vobis non dixero, ita & vos si inuicem quoscunque negligentes agnoscitis, admonere nolueritis, timere debetis ne vobis necesse sit pro illis reddere rationem. Sed credimus de dei misericordia quòd ita nobis agere inspirabit, vt vobis non solum de nostra deo placita cõuersatione, sed & pro aliorum salute & in hoc seculo & in futuro duplicata à deo præmia repensentur, Amen.

Dominica vicesima tertia, De continentia & sustinentia: Sermo I.

DVo sunt quæ in hac vita veluti laboriosa præ- *Sermo*
cipiuntur à domino, continere, & sustinere. Iu- *CCXLV.*
bemur enim continere ab his quæ in mundo dicũtur bona, & sustinere quæ in hoc mundo abundãt mala. Illa continentia, ista sustinentia vocatur. Duæ

virtutes

A virtutes quæ mundant animam,& capacem faciunt di-
uinitatis. In refrenandis libidinibus & coërcendis vo-
luptatibus,ne seducat quod male blanditur, & eneruet
quod prosperū dicitur, continentia nobis opus est,non
credere felicitati terrenæ, & vsque ad finem quærere
felicitatem quæ non habet finem. Vt autem est conti-
nentiæ,fœlicitati mundi non credere, ita sustinentiæ est
iniquitati mundi non credere. Siue ergo in affluentia
rerum simus,siue in angustia,expectandus est dominus,
qui & quod vere bonum & suaue est, det: & quod vere
malum est,auertat à nobis. Bona dei quæ promittit,iu-
stis in finem seruantur. Bona & mala quæ versantur &
miscentur in seculo, nec boni soli habent, nec mali.
Quicquid boni in hoc mundo dixeris, habēt boni, ha-
bent & mali: veluti salutem ipsam corporis & boni ha-
bent & mali: diuitias & apud bonos & apud malos in-
uenies. Successum filiorum & bonorū & malorum do-
num videmus esse commune. Vitam longam diu vi-
uunt boni, equidem diu viuunt & mali. Morbi, dolo-
res, damna, oppressiones, orbitates, communis hæc est
B omnium materies lachrymarum. Facile est ergo vide-
re & bona seculi apud bonos & malos, & mala seculi
apud bonos malósque perferri. Et ideo quorundam pe-
des in via dei titubant, & exorbitare conantur. Multi
etiam deuiant & exorbitant,cum instituerint & propo-
suerint animo propterea seruire se deo,vt bonis terre-
nis abundent,& malis careant, eáque deuitent. Cum e-
nim hoc sibi proposuerint, & hanc mercedem consti-
tuerint pietatis & religionis suæ, quando viderint se la-
borare, & florere iniquos, quasi perdiderint spem, qua-
si eos fefellerit qui vocauit, quasi frustra opus indixerit
qui in mercede decepit, renunciant deo. Et quò se mi-
seri conuertunt auertentes se ab illo à quo facti sunt, &
inhærentes illis quæ facta sunt? Cum perierit quod fa-
ctum est, vbi erit amator temporis qui perdidit æterni-
tatem? Proinde propter illa bona quæ non dabit deus
nisi bonis, & propter illa mala quæ non inferentur nisi
malis, quia in fine apparebunt vtraque, credi sibi vult
deus. Quę enim merces fidei, aut quod omnino vel no-
men fidei, si modo vis videre quod teneas? Non debes
C ergo videre quod credas, sed credere vt videas: crede-
re quamdiu non vides, ne cum videris erubescas. Ergo
credamus dum tempus est fidei, antequam sit tempus
1. Cor. 5. speciei. sic enim dicit apostolus, Quādiu sumus in hoc
corpore, pregrinamur à domino. Per fidem enim am-
bulamus. Ergo per fidem ambulamus, quamdiu credi-
mus quod nondum videmus. Tenebimus autem spe-
ciem, cum viderimus facie ad faciem sicuti est. Tem-
pus fidei,& tempus speciei Ioannes etiam apostolus di-
stinguit in epistola sua, dicens, Dilectissimi, nunc filij
1. Ioan. 3. dei sumus, & nondum apparuit quid erimus. Scimus
quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam
videbimus eum sicuti est. Laboriosum est fidei tempus:
Quis negat? Laboriosum est,sed hoc est opus cuius illa
merces est. Noli piger esse in opere, cuius mercedem
desideras. Si enim & tu ipse mercenarium conduxis-
ses, non ante mercedem numerares, quàm in opere ex-
erceres. diceres ei, Fac,& accipe. non tibi diceret, Da, &
facio. Sic ergo & deus. Tu non fallis mercenarium
tuum timens deum, & te ipse deus fallit qui iussit ne
fallas mercenarium? Tamen tu quod promiseris potes
& non dare, & si non est in corde tuo dolus falsitatis,
est tamen in fragilitate humana inopia difficultatis.
Quid de deo timeamus, qui nec fallere potest quia ve-
ritas est, & abundat omnibus, qui fecit omnia? Creda-
mus ergo deo fratres, hoc est primum præceptum, hoc D
est initium religionis & vitæ nostræ, fixum habere cor
in fide,& figendo cor in fide, viuere bene, abstinere ab
omnibus seductoribus,sustinere mala tēporalia:& quā-
diu illa blandiuntur & illa minantur, aduersum vtrun-
que in hoc habere cor, ne in illa defluas, ne in illa fran-
garis. Habendo ergo continentiam, & habendo etiam
sustinentiam,cum bona temporalia transierint, & mala
quæ inferuntur non erunt,habebis omne bonum,habe-
bis nullum malum. Ideo in lectione quid vobis dictum
est? Fili accedens ad seruitutem dei, sta in iustitia & ti- Eccli. 2.
more, & præpara animā tuam ad tentationem. Depri-
me cor tuū, & sustine, vt crescat in nouissimis vita tua.
Non vt modo, sed vt in nouissimo: vt crescat in nouis-
simo vita tua. Quantū putamus quia crescat? Vt fiat ęter-
na. Modo enim vita humana quamdiu videtur produ-
ci, decrescit potius quàm crescat. Attendite & videte,
quia decrescit. Natus est homo verbi gratia: constituit
illi deus vitæ suæ septuaginta annos: accedit illi vita di-
cimus: crescēdo accedit, an decedit? Ecce de septuagin-
ta annis vixit annos sexaginta, remanserunt decem, Di- E
minutum est quod erat propositum, & quanto plus vi-
uit, tanto minus illi restat. Ideoq; viuendo hic decrescit
vita, nō crescit. Tene quod tibi promisit deus, vt in no-
uissimis crescat vita tua: deinde sequitur quod lectū nō
est, Omne quod tibi applicitū fuerit accipe, & in dolo-
re sustine,& in humilitate tua patiētiam habe: quoniam
in igne probatur aurum & argentum, homines vero ac-
ceptabiles in camino humiliationis. Durū videtur, de-
fecisti. Nonne illud quod non deficit, perdidisti? Multi
multa patiūtur propter pecuniam perituram, & tu non
vis pati propter vitam mansuram? Sic recusas laborare
pro dei promissis, quasi nō laborares pro cupiditatibus
tuis. Quanta patiuntur pro sua iniquitate latrones? quā-
ta patiuntur pro suis sceleribus perditi, pro sua nequitia
luxuriosi, pro sua auaritia negociatores mare transmeā-
tes, ventis tempestatibúsq; corpus & animam commit-
tentes, sua relinquentes, ignota quærentes? Iudex si pro-
nunciet exilium, tremor est: deus mortem minatur, &
lætitia? Quid ergo magnum tibi imperat sapiētia quod
non posset imperare & auaritia? Tamen cum imperat F
auaritia, facis. Et cum feceris quod imperauerit auaritia,
quid habebis? Plenam domum auro & argento: non le-
gisti, Quanquam in imagine dei ambulet homo, tamen Psalm. 38.
vane conturbabitur? Thesaurizat,& nescit cui ea colli-
gat. Quare ergo cantasti & dixisti deo, Auribus percipe
lachrymas meas? Quare tu non percipis auribus verba
eius, à quo vis percipi lachrymas tuas? Si accusaueris a-
uaritiam tuam, inuitaberis ad sapiētiam suam. Sed cum
susceperis iugum sapiētiæ, laboriosa erit. Laboriosa pla-
nè. Sed vide quo fine, qua mercede. Nunquid quod per
sapientiam colligis, nescis cui colligas ea? Tibi colligis.
Expergiscere, euigila, habeto cor formicæ. Aestatis tem- Prouer. 6.
pus est, collige quod tibi ad hyemem prosit. Noli esse pi-
ger, collige grana de area, de area dominica, id est, ver-
ba dei de ecclesia dei, & reconde intus in corde. Quis
enim est qui dicat, Bene mihi erit, & non moriar? Quā-
uis amet vitam, mortē timet. Ipse timor mortis, hyems
quotidiana est. Et tunc maxime pungit timor mortis,
quādo nobis bene est. Nam quando male est, non time-
mus mortem. Quando nobis bene est, tunc magis ti-
memus mortem: ideo ille diues quē delectabant multæ
diuitiæ suæ, habebat enim magnas diuitias & magnas
possessiones, credo quòd interpellabatur timore mor-
tis, & inter delicias cōtabescebat: cogitabat enim se illa

G bona relictnrum: congregauerat, & nesciebat cui, & aliquid cupiebat æternum, & venit ad dominum, & ait illi, Magister bone, qoid boni faciam vt vitam æternam consequar? Bene est mihi, sed subitò non erit quod habeo. Dic mihi vnde habeam quod semper erit? Dic mihi quomodo perueniam ad id quod oon perdam? Et dominus illi, Si vis venire ad vitam, serua mandata. Quæsiuit, Quæ mandata? Audiuit, respondit se à iuuentute sua omnia seruasse. Ait dominus cõsiliarius vitæ æternæ, Vnũ tibi deest: Si vis perfectus esse, vade vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo. Nõ enim dixit, perde, sed serua, & veni sequere me. Ille qui delectabatur diuitiis, & propterea quærebat à domino, quid boni faceret vt vitã æternam consequeretur, quia à deliciis ad delicias migrare cupiebat, & has quibus delectabatur relinquere formidabat, abscessit tristis ad thesauros suos terrenos. Noluit credere domino, quia potest seruari in cœlo quod periturum est in terra. Noluit esse verus amator thesauri sui. Male tenendo perdidit, H multum diligendo amisit. Nam si bene illum diligeret, migraret quò ipse postea sequeretur. Domum illi deus ostendit vbi migraret, non locum vbi perderet. secuuta enim ait, Vbi enim fuerit thesaurus tuus, illic erit & cor tuũ. Sed videte nolunt homines diuitias suas. Fac quòd in terra thesaurizent, nunquid non timent videri diuitias suas? Et cum obstruxerint & cooperuerint, nunquid vident quod habẽt? Nec ipse videt, & optat vt lateat, timet ne pereat. Esse vult diues in opinione, non in veritate. Quasi sufficit habere in conscientia, quod seruat in terra. O quanto maior tibi & melior conscientia erat si seruares in cœlo. Hic cum obrueris in terra, times ne sciat seruus tuus & auferat & fugiat. Hic times ne auferat tibi seruus tuus: ibi non times, quia bene tibi seruat dominus tuus. Sed habeo, inquis, seruum fidelem, qui & nouerit & non prodat & non tollat. Cõpara illum domino tuo. Si fidelem seruum inuenisti, dominus tuus quando te fefellit? Et si nõ potest seruus tuus tollere, potest tamen perdere: dominus tuus nec tollere nec perdere potest, nec perire permittit. Seruat tibi, manet tibi, liberat te, manentem te facit, nec perdet te, nec perdet I quod ei cõmendaueris. Veni, inquit, accipe quod apud me posuisti? Absit. Non hoc tibi dicit deus. Ego, inquit, tibi qui te prohibui fœnerare, fœneratus sum à te. Volebas enim fœnora crescere, vt dares homini vt tibi plus redderet, & quando accipiebat gaudens, & quãdo reddebat plorans. Hoc volebas, & prohibebam ego: dixi enim, Qui pecuniam suam non dabit ad vsuram. Prohibebam te à fœnore. hoc tibi dicit dominus tuus, Pauca vis dare, & plura accipere? Relinque hominem qui plangit quando exigis, me inueni qui gaudeo quando reddo. Ecce, ioquit, adsum. Da & sume, tẽpore redditionis reddam tibi. Et qnid reddam? Pauca dedisti, plura sume. Terrena dedisti, cœlestia sume. Tẽporalia dedisti, æterna sume. Mea dedisti, meipsum sume. Quid enim dedisti, nisi ex eo quod accepisti? Ergòne quod dederis nõ reddo, qui vnde dares dedi? Qui teipsum qui dares dedi, qui tibi Christum cui dares dedi, qui tibi diceret, Quando vni ex minimis meis fecisti, mihi fecisti. Ecce vt des pascit, & esurit propter te. Donat & eget. Quando donat vis accipere, quando eget non vis dare. Eget Christus, quando eget pauper. Qui omnibus suis vitam æternam paratus est dare, in vnoquoqne paupere temporaliter est dignatus accipere, & consilium dat quò migres. Dedit enim consilium quò migrare debeas. Migra enim de terra in cœlum, ne perdas. Quàm K multi enim quod seruabant perdiderunt, & nec sic correcti in cœlo ponere didicerunt. Si forte tibi aliquis diceret, Transporta diuitias tuas ab Occidente in Orientem, si non vis vt pereant: æstuares, laborares, satageres, attenderes quæ haberes, videres te multiplicitate rerum tuarum facilè in longinqua migrare non posse. Sed & forte fleres, quia ire cogereris, & quomodo tecum tolleres quod collegeras non inuenires. In longinquiora te migrare iussit, qni non ait, Migra ab Occidente in Orientem: sed ait, Migra de terra in cœlum. Aestuas, quasi difficultatem maiorem tibi videris pati, & dicis tibi, si non inueniebam iumenta & naues quibus ab Occidente migrarem ad Orientem, quomodo inueniam scalas quibus è terra migrem in cœlum? Noli, inquit tibi deus, laborare, noli laborare, qui te diuitem feci, qui tibi quod dares dedi, laturarios tibi pauperes feci. Si verbi gratia, inuenires aliquem inopem de transmari, aut quò ire velles inuenires inde ciuem necessitatẽ patientem, nõnne diceres tibi, Ciuis iste inde est quò ego volo ire: Eget hic, do illi quod ibi mihi reddat. Ecce L eget hic pauper, qui ciuis est regni cœlorum. Quid dubitas facere traiectitium? Sic enim dant qui hoc faciũt, vt plura accipiant, cum ad ea loca venerint, vnde est ille qui accepit. Faciamus & nos. Hic fit si credamus, si fidem exeitemus. Nam vane conturbamur, quia dormiente Christo in naui penè naufragauerunt discipuli. Dormiebat Christus, & turbabãtur discipuli. Venti sæuiebant, fluctus excitabantur, nauis mergebatur. Quare? Quia Iesus dormiebat. Sic & tu quando tempestates teotationum sæuiunt in isto seculo, turbatur cor tuum tanqnam nauis tua. Quare, nisi quia dormit fides tua? Sic enim Paulus apostolus dicit, Quia habitat Christus per fidem in cordibus vestris. Excita ergo Christum io corde tuo, vigilet fides tua, tranquilletur conscientia, & liberetur nauis tua. Senti quoniam qui promisit, verax est. Nondum ostendit, quia nondum est tẽpus vt ostendat. Multa etiam tamen ostendit, Christum suum promisit & dedit. Resurrectionem eius promisit, & dedit. Euangelium eius promisit, & dedit. Ecclesiam suam toto orbe diffundendam promisit, & dedit. Tri- M bulationes ipsas in rebus hnmanis prædixit & ostendit. Quanta sunt quæ restant? Implentur quæ promissa sunt, implentur quæ prædicta sunt, & titubas oe non veniat quod restat? Tunc timere deberes, si quod prædictum est non videres. Bella sunt, fames sunt, cõtritiooes sunt. Regnum super regnum est, terræmotus sunt, abundantia scandalorum, frigus charitatis, copia iniquitatis. Hæc omnia lege, prædicta sunt. Lege, vide quia omnia quæ vides prædicta sunt, & crede te visurum esse quod nondum venit, numerans quanta venerunt. Tu autem videndo deum ostendere quæ prædixit, non credis daturum esse quod promisit? Ibi credere debes, vbi turbari cœpisti. Si finis mundi est, migrandum est de hoc mundo, non amandus est muodus. Ecce turbatut mundus, & amatur mundus. Quid si tranquillus esset mundus? Formoso quomodo hæreres, qui sic amplecteris fœdnm? Flores eius quomodo colligeres, qui ab spinis non reuocas manum? Non vis relinquere mundum, relinquit te mundus, & sequeris mundum. Cor ergo mundemus charissimi, & non perdamus sustioensiam, sed percipiamus sapientiam, & teneamus continentiam. Transit labor, venit requies. Transeunt falsa deliciosa, & veniet bonum quod concupiuit anima fidelis, cui inardescit & suspirat omnis peregrinus in seculo,

Patria

Matth. 19.
Matth. 6.
Psalm. 14.
Matth. 25.
Matth. 8.
Ephes. 3.
Matth. 24.

A Patria bona, patria cœlestis, patria cum populis angelorum, patria vbi nullos moritur, quò nullus hostis admittitur, patria vbi habeas sempiternû deum amicum, vbi nullum timeas inimicum.

In eadem dominica, Ad iuuenes vt contineant.

Sermo II.

Sermo CCXLVI. D vos mihi sermo ô iuuenes, flos ætatis, periculum mentis. Tempus quidem omne atque omnis ætas qua corruptibilis caro illa portatur, vacare à tentationibus non poteſt. Et tamdiu quiſque bonus in agone luctatur ne ab aduerſario ſuperetur, in periculis agit, quamdiu cum illo ſicut in arenoſo quodam ſtadio, ſic in iſta morte contendit. Mox enim vt homo ſeculo naſcitur, & vitam plenam miſeriæ velut propheta futuri laboris ſui, præconio lachrymoſæ vocis ingreditur, etiam ſi nondum in animo ſuo, in animo tamen parentum ſuorû vel quorumlibet hominum, in quorum manibus nutrienda eius infirmitas iacet, tentari iam poteſt, & diaboli circumuentionibus rapi, aut per ligaturas execrabilium remediorum, aut per ſacrilega ſacra gentium, aut ſi forte mors viget, negligenta renunciationis in baptiſmo ſalutari: & vt breui

1.Corin.9.

B complectar, tentatur illa ætas eum à ſuis in mundo diligitur, & in Chriſto negligitur. Trahit enim ſecû propaginem mortis, & in illo peccati vulnere radicatur quod primo homini ex quo corruptionis originem duximos, venenoſo dente ſerpentis inflictum eſt. Vnde ſanctus Iob neminem eſſe mundum dicit à peccati vtique ſordibus, nec infantem cuius eſt vnius diei vita ſuper terram. Sed de iam nato quid loquar, cum Dauid luctuoſa voce clamet, In iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea? Superflua enim poſſent videri baptiſmata recentium paruulorum, niſi omnes homines morerêtur, & originale peccatom per parêtum viſcera vſque ad fructum prolis tramite mortalitatis excurreret, cum & mortalem creaturam dominus omnipotens lege ſoi ordinis format, & immortalitatem renouationis optimus pater miſericordiæ gratia ſubminiſtrat. Quòd ſi nec infantia morbis hominis propter corruptionis vinculum à tentationibus vacat, quid de cæteris ætatibus dicam? An forte ſenectus excepta eſt, & in carne iam vicina cadaueri ſanguis ac membra illicitæ concupiſcentiæ friguerunt, & à feſſo

Gene.3.
Iob.15.
Pſal.50.

C ac propè mortuo iâ corpore materies têtationis emarcuit? Imò verò tantus eſt in malis ſenibus plerúmque gurges auiditatis, & inſatiabilis vorago ventris & gutturis, vt quanta boni ſenes prudentia ſerenantur, tanta iſti vinolentia ſepeliantor, quaſi ad hoc in eis arida viſcera & ſucco exhauſta curuentur, vt ad vigorem priſtinum reparandû ebrietatis inundatione riganda ſint. Quid aoaritia quæ radix eſt omnium malorum? Nônne in frigidis ſenibus tanto ad acquirendum feruentius inardeſcit, quanto citius relictura eſt quod acquirit, mirabili ſanè dementia? Grauioribus enim ſumptibus ſe onerare feſtinat, cum iam peruenerit quò tendebat. Sî ergo pnerilis & ſenilis ætas non eſt à tentationibus libera, quarum altera, id eſt puerilis, nondum bene ingreditur, altera iam egreditur iſtam vitam, & altera paulò antè non erat, altera paulò pòſt non erit: quid ſentiendum eſt de flagrantia iuuenilis ætatis, quæ vtriuſque in medio conſtituta, & ab infirmitate pueritiæ iam receſſit, & nondum ad torporem ſenectutis acceſsit? Hæc pluribus atque maioribus tentationum tempeſtatibus quatitur. Hæc fluctuum crebriore impetu ſeculi inundantis operitur. Præſumit viribus, formæ dignitate iactatur, pompa rerum temporalium præfulgere aut exoptat aut gaudet. Itaque iuuêtuti malorum venenum eſt quicquid veritas præcipit, eſca eſt quicquid diabolus ſuggerit: ſed amaritudo iuſtitiæ medicamentum eſt virilis ætatis: dulcedo autem iuſtitiæ muſcipula eſt temeritatis. Ad hoc pertinet quod ſcriptû eſt, Dulciora ſunt vulnera amici, quàm voluntaria oſcula inimici. Et illud quod ait Dauid, Corripiet me iuſtus in miſericordia & increpabit me, oleum aotem peccatoris nô impinguet caput meom. Vrat veritas, & tamen ſanet. Nam oleum peccatoris, adulatio aſſentatoris mulcet, ſed decipit. Ibi enim lenitur ſuperbia, ſed labitur vita. Loquitur enim propheta ex perſona eius qui iam medicum quærit, qui manum curantis etiam cum doloris acerbitate ſupportat, qui ægritudinem ſuam ſanari potius quàm laudari deſiderat. Periculoſum vero eſt vlcus iuuentutis quod cupiditatibus contabeſcit. Sed ſpes iſta deſperationum eſt, ſpes rerum periturarum, quæ animæ miſerę non ſaluit, ſed inflat affectum, facitque illam tactum non ferre veritatis, vt etiam de ſua immortalitate deſperans, amet dicere, amet etiam iſta ſibi dici, Manducemus & bibamus, cras enim moriemur: oderit autem & dicere & audire, Sobrij eſtote & iuſti, & nolite peccate. Amet

1.Timo.6.

D Prouer.27.
Pſal.140.
1.Corin.15.

E pernicioſam inimici lenitatem, oderit ſalubrem medici aſperitatem. Iſta peruerſitas, iſta væſania in iuuenili ætate maximè formidanda eſt. Hinc ille naſcitur ſermo hominum in flagitia defluentium, & inde in ſcelera crudeſcentium. Dixerunt enim cogitantes apud ſe non rectè, Exiguum & cum tædio eſt tempus vitæ noſtræ, & non eſt refrigerium in fine hominis, & non eſt qui agnitus ſit reuerſus ab inferis. Venite ergo fruamur bonis quæ ſunt, & vtamur creatura tanquam in iuuentute celeriter. Vino precioſo & vnguentis nos impleamus, & cætera quę io eodem loco attexuntur geſtientis verba luxuriæ, hominum de vita æterna deſperantium, & ſpem ſuam tanqoam in arena torrentis, ita in temporali carnis corruptione ponentium. Ex hac autem enumeratione libidinum & putredinum & vermibus flagitiorum, videte in quę facinora & in quàm immania ſcelera proſilirur. Exhauſti enim atque ſubmerſi immoderatorum delictorû turpiom corruptela, vel dum ſeueritatem veritatis ſibi contradicentis oderunt. Opprimamus ergo, inquiunt, pauperem & iuſtum, & non parcamus viduæ nec ſeni, nec reuereamur canos multi

Sapien.2.

F temporis. Sit autem fortitudo noſtra lex iuſtitiæ. Quod infirmum eſt, inutile inuenirur. Circumueniamus ergo iuſtum, quoniam inutilis eſt nobis, & côtrarius eſt operibus noſtris. Talia de domino noſtro Ieſu Chriſto Iudæorum impietas cogitauit: quod manifeſtius in verbis conſeqnentibus inuenirur. Paulò enim pòſt dicit, Promittit ſcientiam dei ſe habere, & filium dei ſe nominat. Deinde rurſus paulò pòſt dicunt, Contumelia & tormento interrogemus illum, vt ſciamus reuerentiam illius. Morte turpiſsima condemnemus eum. Erit enim reſpectus ex ſermonibus illius. Sed attendite quam de illis ſententiam ferat ſpiritus ſanctus, quando ſtatim ſubiungit: Hæc cogitauerunt, & errauerunt: excæcauit enim illos malitia illorum. Omnia horrenda facinora quę timentur in ſceleratis hominibus, videte de qua labe conſurgant. Quid enim mollius quàm illa luxuria? quid durius quàm iſta crudelitas? Iam dudum dicebâr, Fruamur bonis quæ ſunt, & vtamur creatura tanquam in iuuentute celeriter, & non prætereat nos flos temporis, & vbique relinquamus ſigna lætitiæ. Nunc dicunt opprimentes pauperem, Non parcamus viduæ nec re-

G uereamur senem: Circumueniamus iustum, contumelia & tormento interrogemus eum, morte turpissima condemnemus eum. Vinum sequitur furor, vnguenta tormenta, sanguis rosas, ira lætitiam. A talibus ligatus, cæsus, interfectus est dominus. Quis de coronis florentibus cruenta vincula formidaret? Quis de suauibus poculis dolores sæuissimos præuideret? Quis de mollibus pratis tam dirum crucis lignum prænosceret, & tamen nulla ætas, nulla luxuria, nisi iuuentus, flori temporis cōparata est? Sic enim dixerunt, Vtamur creatura tanquam in iuuentute celeriter. Vos ergo, ô iuuenes, maximè monemus & hortamur vt veræ virtutis pulchritudine capiamini. Nulla species terrena vel cœlestis, nullus fulgor metallorum, nulla nemorum amœnitas, nullæ florum purpuræ, nullus vel naturalis vel adhibitus carnis ornatus, nullus quarumlibet chordarum atque tibiarum sonus, nulla odorum iocunditas, nulla saporum suauitas, nulli amplexus pulchritudini, inspirationi, dulcedini, fomentis sapientiæ comparantur. Ab his enim quæ turpiter amantur, non ab ipso amore prohibemur. Amate vultis? amate sapientiam, ambite vt per-

H ueniatis ad eam, vt non vos exhorreat eius aspectus in homine, vos in timore componite. Sicut lasciui oculi ornamenta corporis, sic illa cordis inquirit. Nec de vestris diuitiis hæc ornamenta proferatis, quia odit superbos, & quasi de suo se iactare cupientes. Quid autem habes quod non accepisti? Ipsa ergo donat vnde illi placeas. Tantùm dilige eam, & seruabit te. Circunda eam, & exaltabit te: honora eam, & amplexabitur te, vt det capiti tuo coronam gratiarum. Clara est & quæ nunquam marcescet sapientia, & facile inuenitur ab his qui diligunt illam. Proponite hanc adiungere vobis, in illam suspirate, in illam exardescite, in illam deperite. Teipsum abnega tibi, ne illi te abneges dum tibi places. Non habet amaritudinem conuersatio illius. Si amatores estis, hanc amate: si formosi estis, deo placete: si iuuenes estis, diabolum vincite. Daniel ab angelo vir desideriorum appellatus est. Quæ illa eius erant desideria, nisi quibus in sapientiæ pulchritudinem ardenter inhiabat: quia in iuuenili ætate calcauit lasciuiam, & regum superbiam presiit captiuus, & ora leonum clausit

I inclusus. Nec vos fœminæ adolescentulæ alienum à vobis arbitremini hunc esse sermonem. Ad vos enim, non tamen vt confundam vos, hæc dico, sed vt filias meas charissimas moneo. Iuuenilia desideria fugite, nuptæ Susannam, viduæ Annam, virgines Mariam cogitate. Nec in publicum propterea procedatis, vt florem fœni vestri oculis hominum ostentare cupientes, in domo vitæ mortem quæratis. Omnis enim caro fœnum, & claritas hominis vt flores fœni. Quid ergo facietis cum fœnum aruerit, flos deciderit? Verbum autem domini, quod manet in æternum, cineres vestros non facilè inuenturum putetis, quod nunc superba ætatis viriditate contemnitis. Strictè iterum dico atque contestor, iuuenilia desideria fugite. Si auditis hoc, si obtemperatis, si tanquam dei verbum cum honore & timore suscipitis, nō solùm pulchri ante oculos dei, sed & sani eritis. Si autem de hac admonitione nostra etiam iocoa fortasse amatorios vobis faciatis, de ipsis ferramentis medici mortifera vobis vulnera infligitis. Certe Iudæi qui dominum crucifixerūt, quod cum audimus horrescimus, & ingenti execratione prosequimur: sed tamen illi cum de sua luxuria cogitarent, deliciosorū agrorum solitudines meditabantur, dicentes, Nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra. Quomodo ergo parceret Christo, si eum inuenisset in terra, qui quidem

K non solitaria prata irritandis libidinibus suis, sed frequētissimas Ecclesias elegit regnantis in cœlo? Ecce tertiò contestor & dico, desideria iuuenilia fugite, Danielis desideriis æstuate. Filii à iuuentute vestra eligite doctrinam, & vsque ad canos inuenietis sapientiam.

Dominica vigesimaquarta, De adulterino habitu virorum ac mulierum. Sermo I.

Audiuimus ex parabola euangelica quendam patremfamilias nuptias filio suo fecisse, & ad eas plurimos inuitasse. Inter quos cum ingressus esset quidā non habēs habitū nuptialem, visus à patrefamilias iussus est non tantū excludi à nuptiis, sed in tenebras exteriores retrudi. Hæc parabola insensatos homines huius temporis euidēter redarguit, quamuis altiori dissertione aliquid secretius & sacratius possit intelligi. Prius ergo quæramus quis sit iste paterfamilias, quis sit iste filius, quæ sint istæ nuptiæ. Quibus perspectis facilius intelligere poterimus, cur ille ab his nuptiis exclusus sit, qui ad eas cum adulterina veste accessit. Intelligimus itaque hunc patremfamilias, deum patrem omnipotentem, cui famulantur vniuersæ fami-

L liæ gentium, qui coæternum & coæqualem sibi genuit filium in cœlis sub patre, in terris sub matre. Cui nuptias fecit, quando ei ecclesiam ex omni genere hominum sociauit. Ad hanc Christi & ecclesiæ societatem conuocati sunt nobiles & ignobiles, diuites & pauperes, omnis conditio, omnis sexus, omnis ætas. Inter hos accessit vnus, qui solus excludi meruit, quia habitum talium nuptiarum sanctitati congruentem non habuit. Attendite fratres, iste vnus multi sunt, & tamen hæc tota multitudo vnitatis nomine comprehenditur. Multi enim sunt quantum ad numerum personalis discretionis, sed vnus sunt per consonantiam vnius prauitatis. Sicut enim ecclesia vna est per fidem sub capite Christo, ita tota reprobrorum multitudo, siue pateat siue lateat, vnum corpus est sub principe diabolo. Qui ergo per infidelitatem manifestè à deo recedit, ad has nuptias non accedit. Qui verò fidelis est, accedit corpore, recedit mente, nobiscum intrat ecclesiam, communicat nobiscum Christi mensam. Boni & mali pisces adhuc latent intra retia, donec diuidantur in littore. Ad-

M huc toleratur palea, donec ventiletur area. Tunc manifeste apparebit, quia multi vocati, pauci electi. Tunc iste adulterator habitus nuptialis, iussu patrisfamilias & manifeste excludetur, & in carcerem retrudetur. Interim tamen amici sponsi talem simulatorem non ignorant, quia habitus impudicus corporis, nuncius est adulterini cordis: impudicus autem habitus corporis sui in viris, superflua & inordinata capillatura, vestimentorúmque muliebrium affectata similitudo, calciamentorum quoque metas necessitatis excedens simulata longitudo. In mulieribus facies fucata, virilium vestimentorum imitatio, capillorum natiui coloris adulteratio. Hic habitus in vtroque sexu adulterinus est, & sanctarum nuptiarum societate indignus, & à conspectu tanti sponsi & tantæ sponsæ prorsus amouendus. Nec silentio præterire hoc debent amici sponsi, diligentes decorem domus dei. Debent huiusmodi adulteris publice oblatrare, ne dicatur de eis, Canes muti, latrare non valentes. Qui enim quantitatem vel formam quam omnipotens & prudentissimus plasmator finxit, in aliam transfigurare contendit, nónne euidenter dicere ei videtur qui se finxit, Cur me fecisti sic? Improba temeritas, conditoris plasmata vilificare, vt quantitatē suam & formam

Marginal notes: 1.Corin.4. Prouer.4. Sapien.6. Sapien.8. Danie.9. 2.Timo.2. Danie.13. Luc.1 & 2. Esaia.40. Sapien.2. Eccli.6. Sermo CCXLVII. Matth.22. Matth.13. Matth.3. Matth.22. Esaia.56. Esaia.45. Roman.9.

A formam quantum in se est, in alind transfiguret, quod
si à natura haberet, incomparabiliter se habere doleret.
Nec ista dicimus à nobis tanquam ex nobis. Habemus
patres nostros doctores egregios qui ante nos contra
ista scripserunt, & irrefragabili authoritate damnaue-
runt. Audiamus Paulum doctorem gentium, de super-
1.Corin.11. flua capillatura dicentem Corinthus, Vir si comam
nutriat, ignominia est illi. Cum enim vir ex dei ordi-
natione primatum habeat supra mulierem, qui contra
honorem sui sexus superfluitate capillorum caput velat,
primatum suum sibi abiudicat: vt meritò de eo dicatur,
Psal.48. Homo cum in honore esset, non intelleait, comparatus
est, vt vera dicamus, non tantùm mulieribus, sed etiam
11.quæst.3. iumentis insipientibus. Iudicio enim legum iure ab ob-
Priuilegiũ. tenta dignitate deiicitur, qui priuilegio sibi cõcesso ab-
74.distin. utitur. Audiamus & beatum Cyprianũ egregium mar-
Vbi ista. tyrem, & suauissimum doctorem, de adulterino habitu
disputantem. Dicit enim in epistola quam scribit de ha-
bitu virginum, Opus dei & factura eius & plasma eius
Cyprianus. nullo modo adulterari debet in habitu flauo colore vel
nigro, vel quolibet denique lineamenta natiua corrum-
Gene.1. pente medicamine. Dicit enim deus, Faciamus hominẽ
B ad imaginem & similitudinem nostram. & audet quis-
quã mutare & cõuertere quod fecit deus? Manus deum
offendunt, quando id quod ille formauit, reformare &
transfigurare cõtendunt, sciẽtes quòd opus dei est om-
ne quod nascitur, diaboli quodcunque mutatur. Si quis
pingendi artifex vultum alicuius & speciem & corpo-
ris qualitatem æmulo colore signasset, & signato iam
cõsummatóque simulacro, manus alius afferret, & iam
formata, iam picta, quasi peritior reformaret, grauis
prioris artificis iniuria & iusta indignatio videretur. Et
in sequentibus: Non metuis ne cum resurrectionis dies
venerit, artifex tuus non te recognoscat, & ad sua præ-
mia & promissa venientem remoueat & excludat, in-
crepans vigore cẽsoris & iudicis dicat: Opus hoc meum
non est, nec imago hęc nostra est, cum te flauo medica-
mine polluisti, cum formam quam dederam tibi, men-
dacio deformasti, facies corrupta est, membra aliena
sunt: deum videre non poteris, quoniam oculi tibi non
sunt quos deus fecit, sed quos diabolus infecit. Audite
me itaque vt parentem, audite quæso vos docẽtem pa-
riter ac monentem. Audite vtilitatibus vestris & com-
modis fideliter consulentem. Estote tales quales vos
C deus arfea fecit, estote tales quales vos manus patris
instituit. Maneat in vobis facies incorrupta, ceruia pu-
ra, forma syncera, à calciamentis superfluis pedes libe-
ri, crines nullo colore fuscati, oculi conspiciendo deum
digni. Apostoli voa est, quem dominus vas electionis
1.Cor.15. appellauit: dicit enim, Primus homo de terra terrenus,
secũdus homo de cœlo cœlestis. Sicut portauimus ima-
ginem terreni, sic portemus imaginem cœlestis. Hanc
imaginem portat virginitas, portat integritas, portat
sanctitas & veritas, portant disciplinæ dei memores,
iustitiam cum religione retinentes, stabiles in fide, hu-
miles in timore, ad omnem tolerantiam fortes, ad su-
stinendam iniuriam mites, ad faciendam misericor-
diam faciles, fraterna pace vnanimes atque concordes:
quia omnia obseruare, diligere & implere debemus, vt
1.Cor.6. Apostoli præceptum adimpleamus, Empti estis precio
magno, glorificate & portate deum in corpore. Deum
enim in corpore nostro portamus, cum imaginem eius
per immundas & prosanas adinuentiones non defor-
mamus, cum per omnia seruitutis obseqnia redempto-
ris imperio parẽre studeamus. Ita enim imaginem suam
in nobis recognoscet, & nuptiali veste ornatos à suo D
sanctorumq; consortio non excludet: quod nobis mi-
sericorditer præstare dignetur, qui viuit & regnat deus
per omnia secula seculorum, Amen.

In eadem dominica, De continentia,
Sermo II.

ADmonet nos lex diuina & exhortatur fratres *Sermo*
charissimi, vt concupiscentiam huius mũdi *CCXLVIII*
deuitantes, continentiæ salubri operam de-
mus, ne nos illecebra voluptatũ per varia du-
cat desideria, & laqueo mortis irretitos, in præcipitium
& voraginem tradat inferni. Loquitur sapiẽtia homini,
& dicit, Post concupiscentias tuas non eas, & à volun- *Eccli.18.*
tate tua auertere. Si præstas animæ tuæ concupiscẽtiam
eius, faciet te in gaudiũ inimicis tuis. Amor enim istius
mundi parit inimicitiam dei: vnde scriptum est, Qui *Iacobi.4.*
vult amicus esse huius seculi, inimicus dei constituitur.
Hoc enim apostolus sciẽs Ioannes, persuadet nos, & di-
cit, Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo *1.Ioan.2.*
sunt. Si quis dilexerit mundum, non est charitas patris
in illo: quia omne quod in mundo est, concupiscentia
carnis est, & cõcupiscentia oculorum, & superbia spiri-
tus. Hoc & coapostolus eius Paulus rursus monet & di- E
cit, Qui emunt, sic sint quasi nõ possidentes: & qui hoc *1.Corin.7.*
mundo vtuntur, quasi non vtãtur. Præterit enim figura
huius mundi. Vnde & ipse saluator in parabola sua o-
stendit quòd diuitiæ & voluptates seculi suffocant ver- *Matth.13.*
bum, ita vt nõ referat fructum. Et alibi præcepit, dicens,
Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat *Matth.16.*
crucem suam, & sequatur me. Et item, Qui non renun- *Luc.14.*
ciauerit, inquit, omnibus quę possidet, non potest meus
esse discipulus. Hæc igitur considerantes fratres cha-
rissimi, perpendite quantum necessaria vobis sit conti-
nentia, per quam Christi discipulatui condigni, ad re-
gnum potestis cum eo venire perpetuum. Continentia
verò & sobrietas non in sola integritate carnis cõsistit,
sed etiã in cultu & ornatu, vita pariter & moribus con-
sistit. Debet enim vnusquisque continens esse ab omni-
bus illicitis. His autẽ quæ licita sunt, debet cum mode-
stia & sobrietate vti. Non enim decet Christianum se-
culi lucris inhiare, cui promissum est regnum cœleste,
sed suo domino per continentiam condignè viuere, vt
possit cum eo in perpetuum gaudere. Castitatem debet
amare, & fornicationẽ fugere: non auaritiæ studere, sed *1.Timot.6.*
victu & vestitu contentus esse: nõ superbire, neque spe- F
rare in incerto diuitiarũ, sed humiliter sentire, & mun-
di pompam contemnere. Non debet esse vaniloquaa &
arrogans, non mendax neque iniuriosus, neq; bilinguis,
non susurro neq; detractor, sed veritatem debet ex ore
& corde proferre, linguam suam à multiloquio tempe-
rare, quia scriptum est, In multiloquio non effugies pec- *Prouer.10.*
catum. Oculos contra vanitatem claudere, auditum à
scurrilitate & falsitate, imò ab omni eloquio malo auer-
tere: risum excelsum & excussum non amare: guttur &
nasum ad illecebram dulcium ciborum & suauiũ odo-
rum non libenter adhibere, sed magis bonũ & suauem
odorem virtutum appetere. Manus & pedes & omnia
membra corporis solicitè custodire, ne fiant arma ini- *Roman.6.*
quitatis peccato, sed magis potentiæ arma deo ad de-
struendum spiritalem inimicum. Cor quoq; debet mi-
les Christi ante omnia solicita custodia seruare, ne
forte illud iactantia extollat, ira inflammet, inuidia
perforet, auaritia infestet, libido exurat, tristitia grauet,
torpor & ignauia oneret: & ne illud quod cunctis gra-
uius est, per nouitatum præsumptiones hæresis scindat.

G Qui enim cordis occulta per continentiam quieta seruare intus contendit, vtique & membra corporis facilius cõtra pranos actus foris custodit. Scriptũ est enim, *Prouer.4.* Omni custodia serua cor tuum, quia ex ipso vita procedit. Item alibi, Mors tecum in introitu delectationis po*Matth.12.*sita est. Et saluator in euangelio, Bonus, inquit, homo de bono thesauro cordis sui profert bonũ, & malus homo de malo thesauro cordis sui profert malũ. Et item, *Matth.15.* De corde, ait, exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes. Cum ergo fratres de cordis radice fructus siue boni siue mali exeant, necesse est vt primùm cor mundemus, deinde carnem nostram per ieiunia & vigilias & laborem vtilem castigemus, ne carnis libido mentem maculet. Difficile est enim vt in deliciis viuentes mundum cor habeant. Inde dixit apo*1.Corin.9.*stolus, Castigo corpus meum, & in seruitutem subiicio: ne forte cum aliis prædicem, ipse reprobus efficiar. Et *Galat.5.* item, Qui autem Christi sunt, ait, carnem suam crucifi*ad Titũ.2.*xerunt cum vitiis & concupiscentiis. Sobrie quippe & pie viuamus in hoc seculo, expectantes beatam spem, & aduentum gloriæ magni dei, & saluatoris nostri Iesu Christi, qui dedit semetipsum pro nobis vt nos rediH meret ab omni iniquitate, & mũdaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum, vt cum venerit in maiestate sua cum sanctorum angelorum milibus, pro bonis laboribus & sancta conuersatione reddat nobis præmia vitæ æternæ potius, quàm pro desidia & voluptate præsentis vitæ cruciatum retribuat sempiternum, quia veraciter de eo scriptum est, quòd reddat *Matth.16.* singulis secundum opera, Iesus videlicet Christus, qui *Roman.2.* cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus, per omnia secula seculorum, Amen.

Dominica vicesimaquinta, De castitate & munditia. Sermo I.

Sermo CCXLIX. Gloriosum & insignem inter cæteras virtutes castitas & munditia locum tenet, fratres charissimi, quia ipsa sola est quæ mundas mentes hominũ præstat videre deum. Vnde ipsa ve*Matth.5.*ritas ait, Beati mundo corde, quoniam ipsi deum videbunt. Ac si econtrario diceret, Illi verò miseri sunt, quorum corda sunt carnali concupiscentia polluta, quia æternas merguntur in pœnas. Castitas enim angelica est vita, castitas cum humilitate spiritus sancti merebitur I habitationem, quam expellit immunditia libidinum: *Sapien.1.* dicente scriptura, Corpus peccatis subditum spiritus sanctus effugiet. Membra nostra debent deo esse dicata, non fornicationi. Opponat homo desiderio carnis suę æternorum flammas tormentorum, Assuescat iuuenis castitatem, vt sit dignus sapientia dei. Vbi immunditia est corporis, ibi habitatio diabolici spiritus, qui maxime gaudet in inquinatione carnis nostræ. Omnea immunditiæ deo displicent, & maxime quæ non sunt naturales. Admonet itaque nos scriptura sancta, dicẽs, *Eccli.18.* Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere. Si præstas animæ tuæ concupiscentias eius, faciet te in gaudium inimicis tuis venire. Eiusmodi quoque Salomon sapientissimus proferebat sententias de *Prouer.5.* cauenda immunditia, dicens, Fauus distillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius: nouissima autem illius amara quasi absinthium, & acuta quasi gladius biceps. Pedes eius descendunt ad mortem, & ad inferos gressus illius penetrant. Per semitam vitæ non ambulant, vagi sunt gressus illius, & inuestigabiles. Nunc ergo fili audi me, & ne recedas à verbis oris mei. Longe fac ab ea viam tuam, & ne appropinques foribus domus eius. Hoc siquidem non solùm de meretricum im- K munditia dixit, sed etiam de omni carnis concupiscentia, quæ solicitat animam suam consentire suis desideriis. Sed ratio mentis prohibere debet impetus carnis, & refrenare voluptates eius iniquas. Item ille qui supra prohibet cohabitationem fœminarũ, iuuenibus dicit, Nunquid abscondere potest homo ignem in sinu suo, *Prouer.6.* vt vestimenta illius non ardeant? aut ambulare super prunas, & non comburentur plantæ eius? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus cum tetigerit eam. Similiter & beatus apostolus admonet nos, Bonum est, inquiens, mulierem non tangere. Quasi *1.Corin.7.* statim in tactu periculum esset. Pulchra est enim casta iuuenum pudicitia & deo amabilis, & ad omne bonum vtilis. Qui filios habet spirituales vel carnales, nutriat illos in castitate deo, non in fornicatione diabolo. Quid prodest homini filium habere, nutrire, amare, si æternis eum nutriat tormentis? Qui in castitate viuunt, angelicam habent in tertis conuersationem. Castitas hominem cœlo coniungit, angelis facit ciuem. Qui mulierem habet legitimã, legitimè vtatur ea temporibus opportunis, vt secundum apostolum possit va- *Vbi supra.* care orationi, & benedictionem mereatur filiorum à L deo accipere. Nemo dicat à fornicatione se custodire non posse. Fidelis enim est deus, dicit apostolus, qui *1.Cor.10.* non permittit nos tentari supra id quod portare possumus, sed faciet cum tentatione prouentum. Talis vnicuique homini tentatio datur, siue in carnis desiderio, siue in ambitione seculi, vel etiam in quacunque tentationis molestia, qualem aut cum laude vincere, aut cui cum opprobrio succumbere poterit. Omnibus enim castitas pernecessaria est, sed maxime ministris Christi altaris, quorum vita aliorum debet esse cruditio, & assidua salutis prædicatio. Tales enim decet dominum habere ministros, qui nulla contagione carnis corrumpantur, sed potius continentia castitatis splendeant, & totis honestis fulgeant in populo exemplis, quibus dominus per legislatorem dicit, Sancti estote, quia & ego *Leuitic.19.* sanctus sum, dominus deus vester. Deus enim lux est, *1.Ioan.1.* & tenebræ in eo non sunt vllæ, nec aliqua fœditas ei sociari potest. Et ideo fratres charissimi, siue viri, siue fœminæ, siue clerici, siue laici, secundum apostoli ad- *2.Corin.7.* monitionem, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, perficientes sanctificationem in ti- M more dei. Studeamus, vt ei qui ad æternam suam gloriam nos vocauit, placeamus, quatenus cum eo fœliciter in æternum regnare possimus, præstante domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat &c.

In eadem dominica, De incauta familiaritate extranearum mulierum. Sermo II.

Nemo dicat fratres charissimi quòd tempori- *Sermo CCL.* bus nostris martyrum certamina esse nõ possint. Habet enim & pax nostra martyres suos. Nam sicut frequenter suggessimus, iracundiã mitigare, libidinẽ fugere, iustitiam custodire, auaritiam contemnere, superbiã humiliare, pars magna martyrij est. Non incongruè dictum est fratres charissimi, Auaritiam contemnere, iracundiam mitigare, libidinem fugere. Contẽnenda est enim auaritia, quæ nobis ideo iniqua lucra procurat, vt filios faciat nos. Nostri enim essemus, si illa nostra non esset. Contemnenda est, inquam, auaritia, quæ velut ignis, quanto magis acceperit, tanto amplius quærit. Iracundia verò mitiganda est, quæ prius nocituris impendit quàm nocendis. Quòd autem

A autem libidinem fugiendam esse suggerimus, apostolus Paulus euidenter ostendit, qui cum omnibus vitiis prædicauerit resistendũ, dum cõtra libidinem loqueretur, *1.Corin.6.* non dixit, Resistite, sed fugite fornicationem. Ac sic contra reliqua vitia deo auxiliante debemus in præsenti resistere, libidinem verò fugiendo superare. Sic & alibi in scripturis diuinis legimus, *Eccli.9.* Noli, inquit, in faciem virginis intendere, ne te scandalizet vultus eius. *Gene.39.* Et beatus Ioseph vt impudicam dominam posset euadere, pallium quo apprehensus fuerat reliquit & fugit. Ergo contra libidinis impetum apprehende fugam si vis obtinere victoriam. Nec tibi verecundum sit fugere, si castitatis palmam desideras obtinere. Vnde fratres charissimi ab omnibus Christianis, pręcipue tamen clericis siue monachis, indigna & inhonesta familiaritas fugienda est, quia sine vlla dubitatione qui familiaritatem non vult vitare suspectam, cito dilabitur in ruinam. Sed forte negligens quisque, & minus de animæ suæ salute solicitus, respondet & dicit: Ecce ego & familiaritatem habeo mulierum extranearum, & tamen castitatis ornamenta custodio. Infœlix est & nimium periculosa ista præsumptio. Multi enim dum se putabant vincere, victi sunt. Sed dicit aliquis, Inter mulieres B extraneas habitans continentiam teneo, & volo habere quod vincam. Quid est dicere, Volo habere quod vincam, nisi viuere desidero sub ruina? Sed ego, inquit, libidinis impetum tanquam aduersarium meum volo captiuum iugiter retinere. Vide ne contra te incipiat ipsa captiuitas præualere, & vbi te putabas obtinere triumphum, inde æternum incurras opprobium. Inter *Castitatis prælia cæteris duriora.* omnia Christianorũ certamina sola duriora sunt prælia castitatis, vbi quotidiana est pugna, & rara victoria. Grauem castitas sortita est inimicum, qui quotidie vincitur & timetur. Et ideo, sicut iam dictum est, nemo se falsa securitate decipiat, nemo de suis viribus periculose præsumat, sed audiat apostolum dicentem, *1.Corin.6.* Fugite fornicationem. *2.Reg.11.* Dauid enim ille sanctissimus in mille passibus mulierem nudatam vidit, & statim homicidium fecit & adulteriũ. Et aliqui in aliena domo cum extraneis mulieribus putãt se castitatis obtinere triumphum, ignorantes dupliciter se apud deum reos existere, dum & seipsos in periculum mittunt, & aliis exemplum peruersæ familiaritatis ostendunt. Quanticunque enim illorum stultitiam imitantes per inhonestam fa- C miliaritatem castitatis ornamenta perdiderint, illorum animæ ab illis in die iudicij requirentur, qui eis exemplum perditionis ostendunt. Et ideo fratres charissimi contra mortifera blandimenta, & contra adiutores diaboli qui familiaritatem suspectam habere nec metuunt nec erubescunt, ne nos exemplo suo decipiant, dei adiutorium imploremus iugiter, vt nos de laqueo venantium liberare dignetur, scientes quòd in malis omnibus quæ supra diximus, Christianis quotidiana martyria deesse non possunt. Si enim castitas & veritas & iustitia Christus est, sic & ille qui eis insidiatur, persecutor est, & ille qui & in aliis defendere & in se custodire voluerit, martyr erit. Et ideo qui hæc tota animi virtute & ipse diligit, & vt alij diligant & verbis simul & exemplis ostendit, & vbicunque veritas vel iustitia siue castitas laborant, quantum præualet se etiam vltro iugiter & secundum quòd vires habuerit defendere contendit, non vnam sed plures coronas deo remunerante percipiet. Et vt hæc obtinere cum dei adiutorio mereamur, non solùm ab extranearum mulierum familiaritate, sed etiam ancillarum nostrarum vel quarumcunque vicinarum aut filiæ aut alumnæ aut an- D cillæ vnusquisque familiaritatem vel secretam collocutionem vitare contendat: quia quanto earum vilior conditio, tanto facilior ruina est. De familiaritate enim talium Salomon nos admonet dicens, *Prouer.6.* Nunquid alligabit quis ignem in sinu suo, & vestimenta eius non ardebunt? Aut ambulabit quis super prunas, & non comburentur plantæ eius? Et illud, Precium meretricis vix dimidium panis, mulier autem preciosam viri animam capit. Et quanta iniquitas & quàm lugenda peruersitas, ita vt animam quam Christus sanguine suo redemit, luxuriosus quisq; propter vnius momenti delectationem libidinis diabolo vendat? Vere enim nimium plangenda & miseranda conditio est, vbi cito pręterit quod delectat, & per diabolum in cruce manet sine fine quod cruciat. Sub momento enim libidinis impetus transit, & opprobrium infœlicis animæ permanet. Sed dicit aliquis, Homo iuuenis sum, facio quod me delectat, & postea pœnitentiam ago. Hoc est dicere, percutio me gladio crudeli, & postea ad medicum vado, & nescit quòd in vnius horæ puncto vulnus accipitur, & vix longo tempore ad sanitatem pristinam reuocatur. Qui enim adulterans dicit se postea pœnitentiam acturum, quare non timet ne eum subitum periculum superue- E niens rapiat, & pereat illi delectatio, & succedat illi dãnatio? Et de infelici libidine vnde supra diximus, credendum est illud quod propheta dixit, *Hiere.50.* Quomodo confractus est malleus vniuersæ terræ? Quanuis autem post aduentum domini per innumerabilia monasteria, & per cleros vel laicos castitatem seruantes quasi confractus esse malleus videatur ille, adhuc tamẽ (quod peius est) multo plures sunt, qui ab ipso malleo confringuntur, quàm illi qui de ruina vel collisione ipsius liberantur. Vnde iterum atque iterum rogo, vt diligentius cõsideremus, & quantũ possumus timeamus quod dominus in euangelio dicit, *Matth.5.* Qui viderit mulierem ad concupiscẽdum eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Pro qua re (sicut iam dictũ est) non solum ab extraneis mulieribus, sed etiam ab ancillis propriis refrenanda est & secreta familiaritas, & oculorum incauta fragilitas, ne impleatur in nobis illud quod propheta terribiliter clamat, *Hiere.9.* Intrauit mors per fenestras vestras. Per quas enim fenestras mors ad animas nostras ingreditur, nisi per visum oculorum, & auditum aurium? Si per linguam aut amico tuo aut seruo tuo iusseris vt ad te F meretrix adducatur, per os tuum ad animam tuam gladius æternæ mortis ingreditur. Si enim consilium malum libenter audieris, si detrahentem, vel aliquid luxuriose loquentem, aut etiam cantica turpia proferentem non respuis, per cordis fenestram mors intrauit in animam tuam. Et quia dominus dixit, Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo: intelligitur quod voluntas perfecta faciendi, reputabitur pro opere facti. Ac sic dum aliquis libidinoso animo considerat, per fenestram corporis in secretum cordis venenum mortis instillat. Talis enim cogitatio etiã si aliquo impedita casu non impleat voluntatem suam, nihilominus actionis crimine condemnatur à domino: ac sic illa casta est, cum qua libidinis malum voluit exercere, & ille iam adulter tenetur in corde. Et ideo audiamus prophetam dicentem, *Prouer.4.* Omni custodia conserua cor tuum. Et illud, *Psal.118.* Auerte oculos meos, ne videant vanitatem. Quomodo enim si aliquis carbones ignis apprehendat, si eos cito proiecerit nihil nocebunt, si vero diutius tenere voluerit, sine vul-

G nere eos iactare non poterit: ita & ille qui ad concupiscendum oculos defixerit, & libidinis malum in corde suscipiens moras in suis cogitationibus habere permiserit, excutere à se sine animæ occisione vel plaga nō poterit. Et ideo cum propheta iugiter clamemus, Oculi
Psal. 24. mei semper ad dominum, quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos &c.

Item in eadem dominica, de eo quod scriptum est in euangelio secundum Ioannem, Cum subleuasset Iesus oculos
Ioan. 6. *&c. incipiens, Miracula quæ fecit dominus &c. quæ sumpta est de expositione doctorū ibidem.*

Dominica vicesimasexta, si occurrat, de eo quod scriptum est,
Psal. 45. *Vacate & videte quoniam ego sum deus &c.*

Sermo I.

Sermo CCLI. SCiendum est fratres charissimi, quòd ideo à sanctis patribus nostris constitutum est Christianis & mandatum, vt in solennitatibus sanctorū, & maxime in dominicis diebus, ocium haberent, & à terreno negocio vacarent, vt paratiores & promptiores essent ad diuinum cultū, cum non haberent quod eos inde retardaret incommodum, relin-
H querentq; eo tempore terrenam solicitudinem, quò facilius possent dei intendere voluntatem. Inde ipse do-
Psal. 45. minus per prophetam dicit, Vacate, & videte, quoniam ego sum deus. At hi qui diuersis curis ac negociis implicati, hanc sententiā dei spernunt, & diuinæ contemplationi vacare nolūt, timeo quòd in futuro iudicio illis ianuā domini pulsantibus, atq; aperiri poscentibus,
Luc. 13. dominus respondeat, Amen dico vobis nescio vos: discedite à me omnes qui operamini iniquitatem. & qui modo deū quærere negligunt, ab ipso tunc respuantur. Idcirco fratres mei non sit vobis molestum, in dominicis diebus & in natalitiis sanctorum diuino studere cultui. Dominicum ergo diem apostoli & apostolici viri ideo religiosa solennitate habendum sanxerunt,
Matth. 28. quia in eodem redemptor noster à mortuis resurrexit. Quique ideo dominicus appellatur, vt in eo à terrenis operibus vel mundi illecebris abstinentes, tantùm diuinis cultibus seruiamus, dantes scilicet diei huic honorē & reuerentiā, propter spem resurrectionis nostræ, quam habemus in illa. Nam sicut ipse dominus Iesus Christus & saluator resurrexit à mortuis, ita & nos resurrectu-
I ros in nouissimo die speramus. Apparet autē hunc etiā in scripturis sanctis esse solennem. Ipse enim est primus
Gene. 1. dies seculi, in ipso formata sunt elementa mundi, in ipso creati sunt angeli, in ipso quoque à mortuis resurrexit
Acto. 2. Christus, in ipso de cœlis spiritus sanctus super aposto-
Exod. 16. los descendit, manna in eodem eremo primùm de cœlo datum est. His enim speciebus ac talibus indiciis dominica dies extat insignis. Ac ideo sancti doctores ecclesiæ decreuerunt omnem gloriam Iudaici sabbatismi in illam transferre, vt quod ipsi in figura, nos celebraremus in veritate: quia tunc erit requies nostra vera, quando resurrectio fuerit perpetrata, & remuneratio in anima & corpore simul perfecta. Obseruemus ergo diē dominicam fratres, & sanctificemus illam, sicut antiquis præceptū est de sabbato, dicente legislatore, A vespera vsque ad vesperam celebrabitis sabbata vestra. Videamus ne ocium nostrū vanum sit, sed à vespera diei sabbati vsque in vesperam diei dominici sequestrati à rurali opere, & ab omni negocio, solo diuino cultui vacemus. Sic quoque sanctificamus rite sabbatum domi-
Exod. 20. ni, dicente domino, Omne opus non facietis in eo. Veniat ergo cuicūque possibile sit ad vespertinam atque nocturnam celebrationem, & oret ibi in conuentu ec- K
clesiæ pro peccatis suis deum. Qui vero hoc nō possit, saltē in domo sua oret, & non negligat deo soluere votum, ac reddere pensum seruitutis. In die verò nullus se à sacra missarum celebratione separet, neq; ociosus quis domi remaneat, cæteris ad ecclesiam pergentibus, neq; in venatione se occupet, & diabolico mancipetur officio, circumuagando campos & syluas, clamorem & cachinnum ore exaltans, non gemitum nec orationis verba ex intimo pectore ad deum proferens. Adhuc quoque, quod detestabilius est, ad ecclesiam aliqui venientes non intrant, non insistunt precibus, non expectant cum silētio sanctarum missarum celebrationem, sed quando lectiones diuinæ intus legūtur, tunc ipsi foris aut causas dicere, aut diuersis student calumniis impugnare, aut videlicet in alea vel in iocis inutilibus insudare. Aliquoties enim, quod peius est, aliqui nimia iracundia succenduntur, & amarissime rixantur, ita vt armis se vel fustibus alterutrū impetant, & sæpe homicidium perpetrent, & hoc ab illis maxime fit, qui pleni inuidia & odio, diabolo ductore in cōuentum ecclesiæ pergunt, nō vt semetipsos adiuuent, sed vt alios lædant.
Tales etiam si homicidio ibi pereunt, aut subita morte L
rapiuntur, quò aliàs, nisi cū ipso cuius secuti sunt vestigia, vadunt in æterna tormenta? Nolite hæc facere fratres mei, nolite vosmetipsos decipere, nolite in conuen- Ephes. 4.
tu vestro locum dare diabolo, sed magis vosmetipsos præparate hospitium Christo. Non ergo foris fabulis, sed intus psalmodiæ & orationibus studete. Nolite inuicem in ecclesia verbosari, sed quieti estote. Sunt enim plurimi, & præcipuè pleræque mulieres, quæ ita in ecclesia garriunt, ita verbosantur, vt lectiones diuinas nec ipsæ audiant, nec alios audire permittant. Nunquid talis cōuentus cum tali ordine in domo dei debet fieri, aut taliter decet in cōspectu dei & sanctorum angelorum eius assistere? Adhuc quoq;, quod valde dolendum est, conqueri vobiscū volo, quia sunt aliqui, & maxime potentes istius mundi, cum veniunt ad ecclesiam, non sunt deuoti ad laudes dei celebrandas, sed cogunt presbyterum vt abbreuiet missam, & ad eorum libitum cātet, nec ei licet morem ecclesiasticum sequi propter illorum gulam & auaritiam, quatenus vnus punctus diei ad dei officium, & reliquum diurnū spacium cum no-
cte simul ad eorū deputetur voluptates. Nolite fratres M
mei dilectissimi hæc facere, nolite hæc facientibus consentire, quia non solùm qui hæc faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus, pereunt. Ante omnia ergo causas in festiuitatibus nolite dicere neque audire, sed alio tempore, & cū iustitia: nec munera accipiendo subuertatis iusta iudicia, quia secundum domini sententiam,
quocunque iudicio iudicaueritis, iudicabitur de vobis. Matth. 7.
Nullus se vestrū inebriet, quia ebrius insano simillimus est. Nolite in hominibus bibendo, omnia vestra delere de cœlo. Sunt quidem multi, quod peius est, qui non solum seipsos inebriant, sed etiam alios cogunt & adiurant, vt amplius quàm expedit bibāt, & inde sæpe inter eos nascuntur iurgia & homicidia. Nunquid perpenditis fratres, cuius isti in hoc sequantur voluntatē? Ebriosi
enim, ait apostolus, & homicidæ regnum dei nō possi- 1. Cor. 6.
debunt. Obsecro vos dilectissimi patres & matres, fratres & sorores, per nomen domini nostri Iesu Christi, & per regnum venturum eius ac iudicium, vt subtraha-
tis vos ab omni homine ambulante inordinate, & di- 2. Thess. 3.
gni ambuletis vocatione qua vocasti estis, nec negligatis honorem vestrum, neque paruipendatis redemptionem

A nem quæ eſt in Chriſto Ieſu. Filij dei nuncupati eſtis, quia verus filius dei vos liberauit. Studete bonis moribus tanto parenti placere, quatenus vos non vt nequiſſimos ſeruos perpetuam tradat ad pœnam, ſed vt chariſsimos filios ſupernam ducat ad patriam, vt ſitis cohæredes filij eius Ieſu Chriſti, cum quo viuit & regnat deus in vnitate ſpiritus ſancti, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

In anniuerſario dedicationis eccleſiæ vel altaris.

Sermo I.

Sermo CCLII.

Votienſcunque fratres chariſsimi altaris vel templi feſtiuitatem colimus, ſi fideliter ac diligẽter attendimus, & ſancte ac iuſte viuimus, quicquid in tẽplis manufactis agitur, totũ in nobis ſpiritali ædificatione completur. Non enim mentitus eſt ille qui dixit, Templũ enim dei ſanctũ eſt, quod eſtis vos. Et iterum, Neſcitis quia corpora veſtra templum ſunt ſpiritus ſancti qui in vobis eſt? Et ideo fratres chariſsimi, quia nullis præcedentibus meritis, per gratiam dei meruimus fieri templum dei, quantum poſſumus cum ipſius adiutorio laboremus, ne dominus noſter in templo ſuo, hoc eſt in nobis ipſis inueniat quod *1.Cor.3. & 6.*

B oculos ſuę maieſtatis offendat: ſed habitaculum cordis noſtri euacuetur vitiis, & virtutibus repleatur: claudatur diabolo, & aperiatur Chriſto, & ita laboremus, vt nobis bonorum operum clauibus ianuam regni cœleſtis aperire poſsimus. Sicut enim malis operibus quaſi quibuſdam ſeris ac vectibus vitæ nobis ianua clauditur, ita abſq; dubio bonis operibus aperitur. Et ideo fratres chariſsimi vnuſquiſque conſideret conſcientiam ſuam, & quando ſe aliquo crimine vulneratum eſſe cognouerit, prius orationibus, ieiuniis vel eleemoſynis ſtudeat mũdare conſcientiam ſuam, & ſic euchariſtiam præſumat accipere. Si enim agnoſcẽs reatũ ſuum, ipſe ſe à diuino altari ſubtraxerit, citò ad indulgentiã diuinæ miſericordiæ perueniet: quia ſicut qui ſe exaltat humiliabitur, ita econtrario qui ſe humiliat exaltabitur. Qui enim, ſicut dixi, agnoſcens reatum ſuum, ipſe ſe humiliter ab altari eccleſiæ pro emendatione vitæ remouere voluerit, ab æterno illo & cœleſti conuiuio excommunicari penitus non timebit. Rogo vos fratres, diligenter attendite; ſi ad menſam cuiuſcunq; potentis hominis nemo præſumit cum veſtibus conſciſsis & inquinatis accedere, quanto magis à conuiuio æterni regis, id eſt, ab altari *Luc.14. & 18.*

C domini debet ſe vnuſquiſque inuidiæ vel odij veneno percuſſus, iracundiæ furore repletus, cum reuerentia & humilitate ſubtrahere, propter illud quod ſcriptum eſt, Vade prius reconciliare fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum. Et iterum, Amice quomodo huc intraſti non habens veſtem nuptialem? Sic enim habet textus euangelicæ lectionis, quod quidam fecerit nuptias filio ſuo, & intrauerit vt videret ſimul recumbentes, & videns ibi hominem non habentem veſtem nuptialem, dixit ad eum, Amice quomodo huc intraſti non habens veſtem nuptialem? Et illo obmuteſcente, dixit miniſtris, Ligate illi manus & pedes, & proiicite eum in tenebras exteriores. Ibi erit fletus, & ſtridor dentium. Ecce qualem ſententiam merebitur audire qui ad conuiuium nuptiale, id eſt, ad altare domini, aut ebrioſus, aut adulter, aut odium in corde retinens, præſumit accedere. Auertat hoc deus à nobis fratres chariſsimi, & concedat vt mala iſta aut nunquam velimus admittere, aut ſi admiſſa fuerint, ſine vlla mora pœnitentia vel pace ſtudeamus ſanare, & largioribus eleemoſynis feſtinemus abluere, ne forte ſi cum peccatorum vulne- *Math.5. & 22.*

ribus ante tribunal æterni iudicis venerimus, ab illa æ- D terna eccleſia, & ab illa cœleſti Hieruſalem perpetua excommunicatione ſeparemur. Conſiderate fratres, rogo vos, ſi hodie aliquis à conuentu eccleſiæ huius pro aliquo crimine proiiciatur foras, in quanto dolore vel tribulatione erit anima ſua? Et ſi intolerabilis dolor eſt de illa eccleſia foras proiici, vbi ille qui proiicitur & mãducare & bibere & cum hominibus loqui poteſt, & habet ſpem vt iterum mereatur ad eccleſiam reuocari: quantus putatis dolor ille erit ſi aliquis pro criminibus ſuis ab illa eccleſia quæ in cœlis eſt, à conuentu angelorum vel ſanctorũ omnium congregatione fuerit ſeparatus, cui nec hoc ſolum ſufficiet ad pœnã quòd foris proiicitur, ſed inſuper in tenebras exteriores æterno incendio concremandus excluditur? Qui enim in illa cœleſti Hieruſalem excommunicari meruerit, non ſolum hoc pœnæ habebit quòd nec mãducare vel bibere poterit, ſed etiam flammas infernales ſuſtinebit, vbi eſt fletus, & ſtridor dentium, vbi vlulatus, lamẽtatio & pœnitentia ſine vllo remedio, vbi eſt vermis ille qui non *Eſaia 66.* moritur, & ignis qui nunquam extinguitur, vbi mors quæritur, & non inuenitur. Quare in inferno mors quęritur, & non inuenitur? Quia quibus in hoc ſeculo vita offertur & nolunt accipere, in inferno quærunt mortẽ, E & non poterunt inuenire. Vbi erit nox ſine die, amaritudo ſine dulcedine, obſcuritas ſine lumine: vbi nec diuitiæ, nec parentes, nec coniuges, nec filij, nec vicini poterunt ſubuenire, vbi nihil peccator inueniet, niſi quod de hoc ſeculo caſtè & iuſtè viuendo per eleemoſynarũ largitatẽ tranſmiſerit. Hæc ergo cogitantes fratres chariſsimi, tam caſti, & tam ſobrij, & tam pacifici ad iſtud altare deo auxiliante ſtudeamus accedere, vt ab illo æterno altari non mereamur excludi. Qui enim ad iſtud altare caſto corpore & mundo corde cum mũda & ſecura conſciẽtia venit, ad illud altare quod in cœlis eſt, fœlici tranſmigratione perueniet. Ad extremum fratres chariſsimi nõ eſt graue nec laborioſum quod ſuggero, hoc dico quod vos frequẽter facere aſpicio. Omnes viri quando cõmunicare deſiderant, lauant manus ſuas, & omnes mulieres nitida exhibent linteamina vbi corpus Chriſti accipiant. Non eſt graue quod dico fratres, quomodo viri lauant aqua manus ſuas, ſic eleemoſynis lauent conſcientias ſuas. Similiter & mulieres quomodo nitidũ exhibent linteolum vbi corpus Chriſti accipiant: ſic corpus caſtum & cor mundum exhibeant, vt F cum bona conſcientia Chriſti ſacramenta ſuſcipiant. Rogo vos fratres, nunquid eſt aliquis qui in arca ſordibus plena velit mittere veſtem ſuam? Et ſi in arca ſordibus plena veſtis nõ mittitur precioſa, qua fronte in anima quæ peccatorũ ſordibus inquinatur, Chriſti euchariſtia ſuſcipitur? Et quia iſtis veriſsimis exemplis loqui cœpimus, etiã & hoc quod non noſtis inſinuo. Non puto eſſe aliquem hominem qui in arca ſua vbi precioſas veſtes habet repoſitas, acquieſcat aut carbonem viuum aut qualemcũque ſcintillam includere. Quare hoc fratres? Quia timet ne comburantur veſtimenta quibus in feſtiuitate induitur. Rogo vos fratres, qui in arca ſua nõ vult ſcintillã ignis includere, quare in anima ſua flammam iracundiæ non timet accendere? Sed quare hoc fiat, manifeſte & euidenter cognoſcimus. Ideo enim in arcam ignem non mittimus, quia diligimus veſtem noſtram: flammam verò iracundiæ ideo nõ extinguimus, quia non ſolũ non diligimus, ſed etiam odio habemus animam noſtram, ſecundum id quod ſcriptum eſt: Qui *Pſal.10.* diligit iniquitatem, odit animam ſuam. Et ideo fratres

G charissimi exempla ista attentius cogitátes, arcellas interiores, id est, conscientias nostras quantum possumus cum dei adiutorio custodire diligentius studeamus, vt cum dies iudicij aduenerit, in illa æterna & beata ecclesia, vbi nunquam habitare poterit malus, vnde nũquam exiturus est bunus, non cum pannis veteribus foras in tenebras exteriores exclusi appareamns, sed stola immortalitatis induti, castitatis vel iustitiæ gemmis orna-
Matth.25. ti, eleemosynarũ luce vestiti, audire mereamur, Venite benedicti patris mei, percipite regnum. Et illnd, Serue bone & fidelis intra in gaudium domini tui. Ad quod gaudium nos dominus sua protectione perducat, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Eodem die Sermo II.

Sermo CCLIII. RE&ctè festa ecclesiæ colunt, qui se ecclesiæ filios esse recognoscunt. Hæc enim omnium credentium mater est, quæ natos à morte regenerat ad salutem. Hæc est post synagogam quidem vocata, sed ante synagogam promissa. Hæc enim iam
Gene.2. in primo homine præfigurata est. Nam sicut ex Adæ latere fabricata est Eua, ita ex Christi corpore & vulne-
Gene.7. re redempta creuit ecclesia. Hæc intra arcam diluuio
H exundante seruata, crucis beneficium & baptismatis
Gene.21. mysterium præsignauit. Hanc Sara sterilis & desperata in senectute vnico pignore fœcũdata præcinir, quòd ecclesia vnicum, id est, dilectissimum deo populum seculo iam senescente progenuit. Hæc est regina illa de
Psal.44. qua ad dominum dicitur, Astitir regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circumamicta varietate: id est, diuersarum circundata precioso decore virtutum. Hæc
3.Reg.10. est illa regina, quæ venit à partibus Aethiopiæ audire sapientiam Salomonis. Sed hæc non tam ex vna regione quàm ex vniuersis mundi partibus reges paritura
Matth.12. conuenit, sicut etiam euangelista commemorat: Regina austri venit à finibus terræ audire sapientiam Salomonis. Venit ecclesia ad redemptorem & eruditorem suum, vt de stultitia erroris doctrinam perciperet veritatis: de qua plenius sicur audiuimus regnorum scri-
3.Reg.10. bit historia, ita dicens, Er ingressa regina Hierusalem cum multo comitatu & diuitiis, cum camelis portantibus aromata, & aurum infinitum nimis & gemmas preciosas, venit ad Salomonem, & locuta est ei vniuersa quæ habebat in corde suo. Ergo in figura reginæ hu-
I ius ecclesia venit ex gentibus, & à finibus terræ, imponens finem cupiditatibus vitiisq; terrenis, vt audiret sapientiam Salomonis, id est, viri pacifici domini no-
Ephes.2. stri Iesu Christi, qui fecit vtraque vnum, soluens inimicitias inter deum & hominem in carne sua. Venir post veteres & profanas superstitiones audire & discere de fidei illuminatione & iudicio futuro, de animæ im-
3.Reg.10. mortalitate, de spe resurrectionis & gloriæ. Venit ergo in Hierusalem cum multo comitatn, id est, nõ iam cum vna tantùm gente Iudæorum, sicut prius synagoga solos habuir Hebræos, sed totius mundi gentibus, diuersisque nationibus. Venit ergo exhibens munera digna Christo, aurum & gemmas preciosas, & hoc camelis portantibus, id est, ex gentili populo venientibus, qui prius fuerant vitiorum fœditate distorti, & malorum onere curui, ac peccatorum prauitate defotmes. Cum his tanquam muneribus regina hæc ingreditur ad pacificum regem Christum, exhibens fidei aurum, puritatis incensa preciosa, splendorésque gemmarum, morum scilicet insignia & ornamenta virtutum, & locuta est ei vniuersa quæ habebat in corde suo: id est, aperuit ei cor suum, manifestauit ei occulta conscientiæ suæ in confessione & pœnitudine præcedentium deli- K
ctorum. Videamus quid agat hæc regina. Videns, inquam, regina Saba omnem sapientiam Salomonis, & domum quam ædificauerat, & cibos mensæ eius, & holocausta quæ offerebat in domo domini, non habebat vltrà spiritum. Quid erat rationis, vt præpotens regina domus expensas, & cibos regios tantopere miraretur? Ergo hoc loco aliqua maiora nos oporiet inquirere. Vidit ergo ecclesia ex gentibus congregata sapientiam Christi, id est, post carnalia instituta gentilium, post humanam & animalem doctrinam philosophorum, accepit intellectum salutis & vitæ, inspexit spiritalium membra bonorum, agnonit verum fabricatorem cœli & terræ, & potentissimum humani generis conditorem, de cuius sapientia dicitur, Omnia in men- Sapien.11.
sura & pondere & numero constituisti. Vidit & domum quam ædificauerat, id est, incarnationem hominis assumpti, in quo habitat omnis plenitudo diuinita- Colos.2.
tis corporaliter. Vidit & cibos mensæ Salomonis, id est, illos de quibus dominus dicebat, Meus cibus est, vt Ioan.4.
faciam voluntatem eius qui me misit patris. Cibus enim Christi est salus nostra, reficitur cœlestibus epu- L
lis, profectibus nostris. Cibns huius sumus, dum acquisiti ecclesiæ in membra eius corpúsque transimus. Vel cibus eius altaris sacramenta cœlestia sunt, de quibus dicitur, Panem cœli dedit eis, panem angelorum mandu- Psal.77.
cauit homo. Vidit & holocausta eius, orationum sine dubio supplicationúmq; mysteria, & obstupuit vbi vidit inæstimabiles diuitias domini sui, dixitq; ad regem, Verus sermo est quem audieram in terra mea super ser- 3.Reg.10.
monibus tuis, & super sapientia tua, & non credebam narrantibus donec ipsa veni & vidi oculis meis, & probaui quòd media pars nunciata mihi non fuisset. Maiora sunt sapientia & opera tua, quàm rumor quem audiui. Cum ergo peruenerit regina hæc siue ecclesia siue quæcunque anima sancta in æternam Hierusalem, id est, visionem pacis, & ingressa fuerit beatam requiem & gloriam cœlestium promissorum, multo plura & magnificentiora perspicier quàm ei sunt in hac terra per sacra eloquia, per prophetas atque apostolos nunciata. Nunc enim tanquam in speculo & in ænigmate, tunc 1.Cor.13.
autem oculis suis videbit, id est, facie ad faciem. Tunc beata & illustris anima inter stupendas remuneratoris sui constituta diuitias, ineffabilibus reginæ huius ver- M
bis vti ad deum poterit dicens, Verus est sermo quem 3.Reg.10.
audiui in terra mea super sermonibus tuis: maiora sunt opera tua, quàm rumor quẽ audiui. Et reuera id quod parat deus diligentibus se, fide non comprehenditur, spe non tangitur, charitate non capitur, desideria & vo- 1.Corin.2.
ta transgreditur. Acquiri potest, æstimari non potest. Habet de perceptione fructum, non habet de satietate fastidium. Ad quæ nos bona perducar, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Eodem die sermo habitus in regione tertia, In basilica sancti Petri Carthaginensis.

Sermo III.

DEcorem domus dei, & locum tabernaculi cla- Sermo
ritatis eius diligimus, si & nosipsi sumus. Quis CCLIIII.
ergo decor est dom⁹ dei & locus tabernaculi Psal.25.
claritatis eius, nisi templum eius, de quo apostolus dicit, Templum enim dei sanctum est, quod estis vos? Si- 1.Corin.3.
cut ergo in fabricis manufactis cum eleganter & magnifice construuntur, corporalis noster mulcetur aspectus: ita cum lapides viui, id est, corda fidelium charitatis vinculo continẽtur, decor est domus dei, & locus

tabernaculi

A tabernaculi claritatis eius. Discite ergo quod amare debetis, vt amare possitis. Qui enim diligit decorem domus dei, non est dubium quia ecclesiam diligit, non in fabrefactis parietibus & tectis, nõ in nitore marmorum & laquearibus aureis, sed in hominibus fidelibus, sanctis, deum diligẽtibus ex toto corde suo, & ex tota anima sua, & ex tota mente sua, & proximũ suum tanquam seipsum. *Matth. 22.* Sed in congregatione Christiana quãtum pertinet ad participationem & communionem sacramentorum, multiplicati sunt super numerum. *Psal. 93.* Alius est ergo numerus, alij super numerũ. Numerus est, de quibus dicit apostolus, Nouit dominus qui sunt eius. Super numerum autem, Quoniam in magna domo non solùm vasa sunt aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, alia quidem in honorem, alia in cõtumeliam. *2. Tim. 2.* Numerus ergo vasorum in honorem: super numerũ autem vasa in contumeliam. Cum ergo sint ista duo genera vasorum, nunquid dubitamus vbi sit decor domus dei? *Psal. 25.* Si ergo vis diligere, agis quod cantasti, decorem domus dei, & locum tabernaculi claritatis eius. Quære vasa in honorem, & nolo dicas, Quæsiui, & non inueni. Ideo enim B quæsisti & non inuenisti, quia quod quæsisti tu nõ fuisti. Similis simili cohæret, dissimilis dissimiles refugit. Si fueris vas in contumeliam, proculdubio vas in honorem graue tibi erit ad videndum. Non audis quomodo quidam de quodã dicant, Grauis est nobis etiam ad videndum? *Sapien. 2.* Quod tibi graue est ad videndum, quãdo erit aptum ad inueniendum? Vasa enim ista interiorum hominum sunt. Non vtique cum visus fuerit iustus, iam agnoscitur iustus. Eundem aspectum habet iustus & iniustus. Vterque homo, sed non vterque domus dei. Et si ambo Christiani appellantur, vtrunque vas, sed non vtrunque in honorem, sed aliud in honorem, aliud in contumeliã. Nunquid propter mala vasa deserenda est domus magna? Nouit vti deus, id est, dominus magnæ domus, & vasis in honorem, & vasis in contumeliam. Sicuti est malorum, male vti etiã bonis: sic econtra dei, bene vti etiam malis. Quantis bonis vtuntur mali? Omnis enim creatura dei bona est, quomodo ea male vtuntur mali? *1. Tim. 4.* Quomodo eos increpat scriptura dicens, Petitis & non accipitis, eo quòd male petatis: vt in concupiscentiis vestris insumatis. *Iacob. 4.* Quod nomen acceperũt isti male vtentes bonis dei? Sequitur & dicit, Adulteri. C Vnde adulteri? Nescitis quia amicus huius mundi inimicus deo constituitur? Adulteri, inquit. Sunt animæ adulteræ, sunt fornicariæ. Discutiamus eas. Fornicariæ animæ sunt, multis diis falsis quodammodo prostitutæ. Adulteræ autem tanquã legitimo iam coniugio copulatæ, & ipsi legitimo coniugio non seruantes animæ castitatem. Vt hoc dicam expresius, pagani anima fornicaria est, Christiani mali adultera. Pagani anima fornicaria, legitimum virum non habet, sed per diuersa dæmonia prostituta corrumpitur. Christiani autem mali quare adultera est? quia nec castitatẽ diligit, nec virum deserit. Non ergo dicas, Quare sunt isti in domo dei? Respõdetur tibi, Vasa sunt in cõtumeliam. *2. Tim. 2.* Nouit eis vti deus. Non errat qui creauit, quoniam qui potuit creare, nouit ordinare. *1. Retra. 18.* Habent in domo magna locum suum. Si autem quæris à me, quomodo eis bene vtatur deus? Fateor, dei consilium sicut homo explicare nõ possum. Noui enim cum Paulo apostolo expauescere, quod etiam ille cum consideraret & expauit, & expauescẽs exclamauit, O altitudo diuitiarũ sapientiæ & scientiæ dei, quàm inscrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. *Rom. 11.* Quis enim cognouit sensum domini, aut quis consiliarius eius fuit, aut quis prior dedit illi, & retribuetur illi? D Quoniam ex ipso & per ipsum & in ipso sunt omnia, ipsi gloria in secula seculorum. Nobis consideratio, admiratio, tremor, exclamatio, quia nulla penetratio. Ipsi autem quid? Gloria in secula seculorum. Siue de vasis in honorem, siue de vasis in contumeliam, ipsi gloria in secula seculorũ. Alios coronat, alios damnat, nusquã errat. Alios probat, alios de aliis probat, omnes ordinat. Quid faciunt, inquit, in hoc mundo homines mali? Responde mihi, in fornace aurificis palea quid facit? Puto non ibi esse sine causa paleam, vbi aurum purgatur. Videamus quæ ibi sint omnia. Fornax est, palea est, aurum est, ignis est, artifex est. Sed illa tria, aurum, palea, ignis in fornace, artifex ad fornacem. Attẽde etiã istum mundũ. Mundus fornax est: palea, homines mali: aurum, homines boni: ignis, tribulatio: artifex, deus. Attende & vide, aurum non purgatur si palea non vratur. Vide autem in hocipso psalmo, vbi diligimus decorem domus dei, & locum tabernaculi claritatis eius. *Psal. 25.* Vide ibi aurũ, vide vocem auri, purgari cupit, Proba me domine, & tenta me. *Vbi suprà.* Proba me, inquit, domine, & tẽta me, & vide si non ignem quærit. Proba me, & tenta me, vre E renes meos & cor meum. Nõ times ne in igne deficias? Non, inquit. Quare? Quia misericordia tua ante oculos meos est. Ecce, inquit, quare securus dico, Proba me domine, & tenta me, vre renes meos & cor meũ: non quia idoneus sum viribus meis ignem sustinere tentationis, sed quia misericordia tua ante oculos meos est. *Psal. 25.* Qui mihi, inquit, donasti vt aurum probatum essem, in fornace perire permittis? Prorsus mittis purgandum, eiicis purgatum. Custodiat dominus introitum tuum & exitum tuum. *Psalm. 120.* Vide ipsum exitum, vide ingressum in fornace. Omne gaudium existimate fratres mei, cum in tẽtationes varias incideritis. *Iacob. 1.* Ecce audisti ingressum, quære exitum. Facile enim est intrare, exire magnum est. Sed noli timere. Fidelis deus. Nempe quia ingressus fueras, de exitu cogitabas. *2. Cor. 10.* Fidelis deus, qui non vos permittit tentari supra id quod potestis, sed faciet cum tentatione etiam exitum. Quid est exitum? Vt possitis sustinere. Intrasti, incidisti, sustinuisti, existi. Magna materies est purgationis bonorum, abundantia malorum. Nam in multitudine malorum quamuis permixti lateant boni, nouit dominus qui sunt eius. *1. Tim. 2.* Sub manu tanti artificis, F auri mica in magna palea perire non potest. Quanta ibi palea, quàm modicũ aurum? Sed noli timere, tantus est artifex vt purgare possit, perdere non possit. Vide aurum beatum apostolum in ista fornace mundi huius quemadmodum periculis probatur, vt veniamus ad vasa inhonorata quæ intus sunt, quibus nouit bene vti dominus magnæ domus. Apostolus ergo cùm periculis probaretur, quid dicebat? Periculis in mari, periculis in deserto, periculis ex genere, periculis ex gentibus. *2. Cor. 11.* Ista omnia foris sunt. Intus intende, Periculis in falsis fratribus. Alloquor ego aurum dei, alloquor vasa facta in honorem, alloquor grana in tritura areæ, inter paleam laborantia. Tibi dico quisquis audis, non me, sed per me: Esto bonus, tolera malum. Nolo dicas quis est bonus, imò hoc volo dicas, quoniam quantumcunque fueris bonus, non eris sine aliquo malo. Vnde rectissimè dicitur, Nemo bonus, nisi solus deus. *Luc. 18.* Sed bonus ille qui fecit bona, deus est. Si ergo bonus deus qui facit bona, & solus ille bonus effector bonorum, quomodo est effector bonorum, si nullus est hominum bonus? Secũdum modulum ergo proximum, est & homo bonus. Qui si non esset, deus ipse non diceret, Homo bonus de bono

thesauro

G thesauro cordis sui profert bona. Esto ergo bonus, & *Math.12.* tolera malum. Esto simpliciter bonus, & dupliciter tolera malum. Bonus, non nisi intus. Nã si non intus, nusquam bonus. Esto ergo bonus intus, malũ tolera & foris & intus. Foris tolera hæreticum, tolera paganum, tolera Iudæum, tolera & intus malum Christianum, Quia *Michea.7.* inimici hominis domestici eius. Patiens molestos multos intus malos stomacharis, indignaris, quasi iã venerit tempus ventilationis. In tritura positus es, in tritura es adhuc, area trituratur adhuc, adhuc grana & manipuli cum gentes credunt ad aream colliguntur. Putas esse te posse in area triticum solum? Erras. Geme in area, vt gaudeas in horreo. Fiunt multa mala à Christianis malis. Illi qui foris sunt & nolunt esse Christiani, inueniũt occasiones ad excusationes. Hortatori suo vt credant, ista respõdent, Vis me esse quod est ille? Et nominat illum & illum, aliquando & verũ dicit. Cum autem nõ potest inueniri, quid magnum est calumniari? Cum ille non trepidat calumniari, facit alium quod non videt suspicari. Tu cum hominem audieris ista dicẽtem, H Forte quia nosti fratres tuos malos, dicis apud teipsum: *2.Cor.11.* Verum dicit, Periculum in falsis fratribus. Sed noli deficere, quod ille quærit, tu esto. Esto bonus Christianus, vt conuincas calumniosum paganum. Sed ille calumniatur, & de bonis dicit falsa, plerunque illi creditur. Quid facit aurum? Vndique palea est. Ignis sordes punit, non fidem. Esto mundior ipsa exercitatione, esto mundior: valeat tibi ille qui auferat quo sordidior es, non qui opprimat quod aurum es. Etenim si defeceris, peris in palea: & si peris in palea, aurum nõ eras, sed aurũ esse te fingebas. *2.Tim.2.* Nouit dominus qui sunt eius. Illi autem qui sunt mali, de quibus erubescis quando es inter malos qui sunt foris: memento quòd non sint in domo magna vbi es vas in honorem, sed in contumeliam. Instruxit te apostolus, regat te deus. Si mali nõ essent pro quibus oraremus, quando nobis diceretur, Orate pro *Math.5.* inimicis vestris? an forte vellemus bonos habere inimicos? Vnde fieri potest? Non habebis bonum inimicum, nisi fueris malus. Si autem fueris bonus, inimicus tuus non erit nisi malus. Orate pro inimicis vestris. Ergo boni orate pro malis. Redi ad cor tuum. O tu qui in ista *Psal.25.* fornace purgaris, si potuit esse vox tua: Proba me domine, & tẽta me, vre renes meos & cor meum, quoniã mi- I sericordia tua ante oculos meos est, & ecce redi ad cor tuum. Sub deo es, orationem fusurus es. Occurrit tibi qui te læsit, occurrit tibi qui te pressit, occurrit tibi qui te spoliauit, occurrit tibi qui te in carcerẽ misit. Eia attende cor tuum, respice dominũ tuum. Ecce malus inimicus tuus, ecce bonus domin⁹ tuus. Nocet tibi inimicus tuus malus, ora pro inimico tuo, dicit tibi dominus tuus bonus. Inter inimicum tuum malum & dominum bonum, quid tu facturus es? Contra hunc oraturus, aut huic obtemperaturus? Suscipis ex præcepto domini tui orare pro maligno inimico tuo illo: quid facturus es? Dominus iussit, dura iussit, sed magna promisit. Quæ *Math.5.* dura iussit? Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderũt vos, & orate pro persequentibus vos. Dura sunt, *Psalm.16.* sed propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras. Vnde tibi viribus tuis custodire vias duras, nisi quia misericordia tua ante oculos meos est? Ecce dura iussit, amara iussit, vide quæ promisit. Orate pro persequentibus vos, vt sitis filij patris vestri qui in cœlis est. Si tibi diceret, Ora pro inimico tuo, vt sis filius patris tui, ne exhæredet te pater carnalis, quia hoc tibi relicturus est, quod hinc non est ablaturus, timeres & faceres: promittitur tibi pro his duris, vt sis filius altissimi, cogita K patrem, & agnosce hæreditatem. Dic ergo, Incipe ergo orare pro inimico tuo illo magno, qui tibi multa mala fecit, qui te in multa dura cõiecit. Incipe pro illo orare, & vide cor tuum litigare tecũ. Quod ergo vis, quod tibi placet, quo delectaris secundum interiorem hominem, quod obtemperas domino tuo & oras pro inimico tuo, aurum est. Quòd verò cum orare cœperis, incipit tecum carnalis infirmitas litigare, ipsæ sunt sordes à quibus te vult deus in fornace purgare. Exercere ergo in mediis malis, ô bone, si quis es bonus, non de tuo bono, quia fuisti malus, sed de dei bonis, qui nunquam est malus. Exercere in mediis malis. Nec mihi volo dicas, saltem si necesse esset propter exercitationem nostram vt essent mali, pauci essent mali, & boni multi essent. Non attendis, quia si pauci essent, multis non nocerẽt. Vtique considera vir prudens, quia si multi boni essent, & pauci mali essent, pauli mali multis bonis nocere nõ auderent. Si non auderent, non exercerent. Nunc verò quia multi sunt mali, laboratur à paucis bonis inter multos malos. Et cum laboratur, sudatur: & cum sudatur, aurum purgatur. Esto ergo in decorem domus dei. Iam L tecum in corde tuo litigauit infirmitas, inuoca vt vincas, assit tibi deus, adiuuet qui iubet. Iã factus es victor infirmitatis tuæ, iam suscepisti animo & fructum orandi pro inimico tuo, vide quid boni est. Compara illum tibi. Ille meditatur tentationes, tu fundis orationes. Ille si nocet, palàm nocet. Tu quod pro illo oras, deus nouit. Ille non credit, quia cor tuum nõ discutit. Cum ergo palàm nocet, tu occultè oras. In isto torcolari ecclesia comparata est. Vide si non ille qui palàm nocet, amurca est currẽs per publicum. Amurca per publicum currit, oleum autem ad sedem suam occultos transitus habet. Vt occultè transeat, in magnitudine apparet. Quàm multi enim, ô fratres mei, quàm multi in ista conflictatione rerum, in huius mundi malitia, in ista malorum abundantia subtraxerunt se & conuersi sunt ad deum, & valefecerunt mundo, & cœperunt pauperibus res suas donare, qui paulò antè rapiebant alienas. Sed multi raptores, inuasores, spoliatores, publicè apparent, amurca illa est per plateam currens. Illi autem, vnus hinc, vnus inde corde coniuncto mala faciens, mala permanere erubescens, dei monita cogitans, spem seculi irridens, spem cœlestem expectans, mutans amo- M res & mores, oleum sanctitatis est, vas in honorem est in domo magna, aurum est in fornace, granum est in horreo. Ibi est decor domus dei.

Eodem die, *Sermo IIII.*

Icut optime nouit sanctitas vestra fratres, cõ- *Sermo* secrationem altaris hodie celebramus, & iu- *CCLV.* ste ac merito gaudentes celebramus festiuitatem, in qua benedictus vel vnctus est lapis, in quo nobis diuina sacrificia consecrantur. Sed quando festiuitates istas colimus fratres charissimi, diligẽter debemus attendere, & totis viribus laborare, vt quod in templis vel altaribus visibiliter colitur, in nobis inuisibiliter compleatur: quia quamuis sancta sint templa quæ videmus de lignis & lapidibus fabricari, tamen plus apud deũ preciosa sunt tẽpla cordis & corporis nostri, quia illa fiunt ab homine carnali, ista ab artifice mundi. Tẽpla de lignis & lapidibus humano ingenio componuntur, templa corporum ipsius cœlestis artificis manu fabricantur, sicut scriptum est, Manus tuæ fecerunt me *Psal.118.* & plasmauerunt me. Et iterũ, Prius quàm te formarem

in vtero

A in vtero noui te. Nā quod tēpla succenduntur, ita ecōtrario qui charitatis luce repletus est, si neglıgens fuerit, citò refrigescit charitas, & cupiditas inardescit. Ergo nec ille desperet qui malus est, quia citò potest resurgere: nec ille qui bonus est, aut negligēs remaneat, aut aliquid de sua virtute præsumat, ne gaudiū suum conuertatur ad luctū. Et ideo dilectissimi fratres, castitatē corporis, puritatem cordis cum dei adiutorio seruare quātum possumus studeamus. His enim rebus ignis in nobis charitatis vel compunctionis semper accenditur & nutritur. Qui enim nec castitatem custodit in corpore, nec puritatē tenet in mente, quotiens sanctæ solennitates adueniūt, in corpore videtur habere gaudiū, in corde non celebrat nisi luctum. Quale enim gaudiū conscientia illa potest habere, in cuius anima multis vitiis occupata magis diabolus probatur habitare quàm Christus? Quale gaudiū potest habere anima, quæ iracundiæ furore succēditur, cupiditatis nigredine obscuratur, superbiæ amarissimo felle repletur, inuidiæ veneno percutitur, luxuriæ fordibus inquinatur? Nos verò fratres charissimi etiā si nobis aliqua, vt solet fieri, peccata surrepunt, quantum possumus cum dei adiutorio laboremus, ieiuniis, vigiliis, orationibus, eleemosynis mūdare sordida, lapsa construere, templum dei viui reædificare, vt veniens dominus in nobis nihil inueniat quod oculos suę maiestatis offendat, quia de ipso scriptū est, Ecce sto ad ostium, & pulso: si quis surrexerit & aperuerit mihi, intrabo, & cœnabo cum illo, & ille mecū. Et iterum, Ego & pater veniemus, & mānionem apud eum faciemus. Quàm beata est illa anima, in quā pater & filius venientes, non solùm habitare vel manere, sed etiā cœnare dignantur. Quod autē dixit, Cœnabo cum illo & ille mecum: scimus euidenter quia apostolus Paulus ostendit dicēs, Templum dei sanctum est, quod estis vos. Et per prophetam dominus dicit, Et habitabo, inquit, in eis, & inambulabo. Et quia, sicut ipsi vidistis fratres, habitare & inambulare desiderat in nobis deus, cum ipsius adiutorio ita cor nostrum studeamus bonis semper cogitationibus occupare, & corpora nostra ab omni sorde luxuriæ munda vel casta iugiter custodire, vt deum in nobis delectet habitare. In templo enim à Salomone ædificato legimus duo altaria fuisse cōstituta, vnum foris, aliud intus. In illo quod foris erat, animalium cędebatur sacrificiū: in illo verò altari quod intus erat, thymiamatis offerebatur incēsum. C Videamus ergo fratres, ne forte in nobis duo sint altaria cōstituta, corporis scilicet & cordis nostri. Deniq; duplex à nobis sacrificiū quærit deus, vnū vt simus casto corpore, aliud vt mundo corde esse debeamus. Ergo in exteriore altari, id est, in corpore nostro offerātur opera bona, in corde odorem suauitatis redoleat cogitatio sancta. In altari cordis nostri iugiter quod est deo placitū operemur. Tunc enim ordinem legitimum cōsecrationis altaris cū gaudio celebramus, quando altaria cordis vel corporis nostri munda & pura in cōspectu diuinę maiestatis offerimus. Nā nescio qua fronte, aut qua conscientia optat in altaris cōsecratione gaudere, qui in cordis sui altari non studet munditiam custodire. Nos verò fratres charissimi, ita agere studeamus, vt semper festiuitatē duplicem celebrare mereamur, & quomodo de templi vel altaris consecratione gaudemus, sic inuisibiliter de corporis castitate vel animę puritate spiritale gaudiū habere mereamur. Et hoc considerate fratres, quòd in illo altari quod à Salomone legimus dedicatum, iugiter quotidianus ignis ardebat: quod vtinā & in nobis pietas diuina perficiat. Vnde nō solùm orationibus sed etiā bonis operibus placandus est deus, vt in altari cordis nostri ignem suum semper accēdat, illū de quo ipse dixit, Ignem veni mittere in terrā, & quid volo nisi vt accendatur? Quia duo sunt ignes, cupiditatis scilicet, & charitatis: & vnus de parte dei, alter de parte diaboli: vnus deuorans omnia mala, alter vniuersa bona consumens: consideret vnusquisq; conscientiam suā, & si in se videt ignem cupiditatis ardere, cū dei adiutorio festinet extinguere, quia nihil in illo boni remanere poterit, quem ignis cupiditatis accenderit: sicut ecōtrario nihil in eo mali remanebit, in quo ignis arserit charitatis. Flamma enim cupiditatis in corde peccatorū velut in altari deuorans omnia bona, diabolo ardorē suauitatis exhalat: in anima verò sancta velut in sacrosancto altari, flamma charitatis quæcunque superuenerint mala consumens, deo odorem suauitatis exhibet. Et quia vniuscuiusque cor altare est aut dei, aut aduersarij, sicut iam dixi, attendat vnusquisq; conscientiam suam, & si cupiditatis igne consumitur, eleemosynarum refrigerio mitigetur, quia scriptum est, Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna extinguit peccatum. Qui ergo cupiditate consumitur, subtrahat à se opera mala, & quod bonum est exercere conetur. Qui verò flamma charitatis accenditur, semper bonis operibus augeatur, & nutriat in se ignem quem in eo Christus dignetur accendere.

Margin notes (left column): B; Apoc.3.; Ioan.14.; 1.Cor.3.; Leuit.26.; 2.Cor.6.; 3.Reg.6.; Altaria duo.; C. (Right column): D; Luc.12.; Ignes duo.; Eccle.3.; E.

Eodem die, *Sermo V.*

Celebritas huius congregationis, dedicatio est domus orationis. Domus ergo orationum nostrarū oratio ista, domus autē dei nos ipsi. Si domus dei nos ipsi, nos in hoc seculo ædificamur, vt in fine seculi dedicemur. Aedificiū, imò ædificatio habet laborem, dedicatio exultationem. Quod hic fiebat quando ista surgebant, hoc fit modo cum cōgregantur credentes in Christum. Credendo enim quasi de syluis & mōtibus ligna & lapides præciduntur: cum verò catechizātur, baptizantur, formātur, tanquā inter manus fabrorum & opificum dolantur, collineantur, complanantur: veruntamen domum domini non faciunt, nisi quādo charitate compaginantur. Ligna ista & lapides si nō sibi certo ordine cohærerēt, si non se pacifice innecterent, si non se inuicē cohærendo sibi quodammodo amarent, nemo huc intraret. Deniq; quādo vides in aliqua fabrica lapides & ligna bene sibi cohærere, securus intras, ruinā non times. Volens ergo dominus Christus intrare, & in nobis habitare, tanquā ædificādo dicebat, Mandatum nouum do vobis, vt vos inuicem diligatis. Mandatum, inquit, nouum do vobis. Veteres enim eratis, domū mihi nondum faciebatis: in vestra ruina iacebatis. Ergo vt euamini à vestræ ruinæ vetustate, vos inuicem amate. Consideret ergo charitas vestra, ædificari adhuc istam domū toto (sicut prædictū est & promissum) orbe terrarū. Cū enim ædificatur domus post captiuitatē, sicut habet alius psalmus, dicitur, Cantate domino canticū nouū, cātate domino omnis terra. Quod ibi dixit, canticum nouum: hoc dominus dixit, mandatum nouū. Quid enim habet canticū nouum, nisi amorem nouum? Cantare, amantis est. Vox huius cantoris, feruor est sancti amoris. Amemus, gratis amemus. Dominū enim amam*, quo nihil melius inuenimus. Ipsum amemus propter ipsum, & nos in ipso, tamen propter ipsum. Ille enim veraciter amat amicum, qui deū amat in amico, aut quia est in illo, aut vt sit in illo. Hæc est vera dilectio: propter aliud si nos diligimus, oderim* potius quàm diligim*. Quid enim amat? Iniquitatē. Quid

Margin notes (right column): Sermo CCLVI.; F; Ioan.13.; Psal.95.

G odit: Forte vicinũ suum, forte vicinã suam. Expauescat, *Psal. 10.* odit animã suam. Odium animæ, amor nequitiæ. Ergo cõtra odium nequitiæ, amor animæ. Qui diligitis dominum, odio habere quod malũ est. Bonus est deus, malum est quod amas, & teipsum malũ amas. Quomodo amas deum, cum adhuc amas quod odit deus? Audisti enim, quia deus dilexit nos, & verum est. Dilexit nos, & quales dilexerit si attendamus, erubescimus. Sed ideo non erubescimus, quia diligẽdo tales fecit esse nõ tales. Erubescimus recordatione præteritorũ, gaudeamus spe futurorũ. Quare enim erubescamus quod sumus, & non *Rom. 8.* potius cõfidamus, quia spe salui facti sumus? Deniq; au- *Psal. 33.* diuimus, Accedite ad eũ, & illuminamini, & vultus vestri non erubescent. Si recedat lumen, redis ad cõfusionem. Accedite ad eum, & illuminamini. Ergo ille lumẽ, nos sine illo tenebræ. Si recesseris, in tuis tenebris re- *Ephes. 5.* manebis: si accesseris, non de tuo lucebis. Fuistis enim aliquãdo tenebræ, ait apostolus fidelibus & infidelibus, Fuistis aliquãdo tenebræ, nũc autem lux in domino. Si ergo lux in domino, tenebræ sine domino. Porrò si lux in domino, & tenebræ sine domino, accedite ad eũ, &

H illuminamini. Attendite in psalmo dedicationis, quem *Psal. 29.* modo cantauimus ex ruina ædificiorũ: Conscidisti saccum meum: hoc pertinet ad ruinã. Quid ergo ad ædifi- *Vbi supra.* cium? Et accinxisti me lætitia. Vox dedicationis, Vt cãtet tibi gloria mea, & non cõpungar. Quis est qui loquitur? In verbis eius agnoscite. Si expono, obscurũ est. Ergo verba eius dicam, continuò agnoscetis loquentem, *Psalm. 29.* vt ametis alloquentẽ. Quis est qui dicere potuit, Eruisti domine ab inferis animã meã? Cuius anima iam ab in- *Psal. 15.* feris emta est, nisi de qua dictum est alio loco, Non derelinquas animã meam in inferno? Proponitur dedicatio, & cãtatur liberatio, canticũ dedicationis domus, & *Psalm. 29.* dicitur, Exaltabo te domine, quoniam suscepisti me, & non iocundasti inimicos meos super me. Attendite Iudæos inimicos, qui se putabãt occidisse Christum, vicisse tanquã inimicum, perdidisse quasi hominem cæteris similem atque mortalem. Resurrexit tertia die, & eius vox est, Exaltabo te domine, quoniã suscepisti me. Attendite apostolum dicentem propter quod eum exal- *Philip. 2.* tauit, Et nõ iocũdasti inimicos meos super me. Ipsi quidem in Christi morte iocundabantur, sed in eius resur-

I rectione, ascensione, prædicatione aliqui compũgebantur. In eius ergo prædicatione & per apostolorum constantiæ diffamationem aliqui compungebãtur & conuertebantur, aliqui obdurabantur & confundebantur, nulli tamen iocundabantur. Modo quando impleatur ecclesia, putamus iocundari Iudæos? Ecclesiæ ædificantur, dedicantur, implentur, quomodo illi iocundãtur? Non solùm non iocundãtur, sed etiam confunduntur, *Psalm. 29.* & impletur vox exultantis, Exaltabo te domine, quoniã suscepisti me, & nõ iocũdasti inimicos meos super me. Non iocundasti super me: si mihi credãt, iocundabis in me. Ne multa dicamus, ad illa quæ cãtauimus, aliquãdo veniamus. Quomodo dicit Christus, Conscidisti sac- *Vbi supra.* cum meum, & accinxisti me lætitia? Saccus eius erat similitudo carnis peccati. Non tibi vilescat quod ait saccum meum, ibi erat inclusum preciũ tuum. Conscidisti saccum meum. Euasimus ad saccum istum. Conscidisti saccum meum. In passione cõscissus est. Quomodo ergo deo patri dicitur, Conscidisti saccum meum? Quo modo patri dicatur, vis audire, Conscidisti saccũ meũ? *Rom. 8.* Quia proprio filio nõ pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Fecit enim per Iudæos nescientes, vnde redimerentur scientes, & confunderentur negantes. Nesciunt enim quid boni nobis operati sunt malo suo. K Suspensus est saccus, & quasi lætatus est impius. Consci- *Ioan. 19.* dit saccum lãcea persecutor, & fudit precium nostrum redemptor. Cãtet Christus redẽptor, gemat Iudas venditor, erubescat Iudæus emptor. Ecce Iudas vẽdidit, Iudæus emit, malum negocium egerunt, ambo damnati sunt, seipsos perdiderunt venditor & emptor. Dicat ergo caput nostrũ, dicat pro corpore occiso, pro corpore dedicato. Dicat, audiamus, Conscidisti saccum meum, & accinxisti me lætitia: id est, conscidisti mortalitatem meam, & accinxisti me immortalitate & incorruptione. Vt cantet tibi gloria mea, & non compungar. Quid *Psal. 29.* est, non compungar? Iam contra me non ferat lanceam persecutor. Vt non compungar. Christus enim surgens *Rom. 6.* à mortuis, iam non moritur, & mors illi vltrà non dominabitur. Quòd autem mortuus est, peccato mortuus est semel: quòd autem viuit, viuit deo. Ita & vos, inquit, existimemus nos mortuos esse peccato, viuere autẽ deo in Christo Iesu domino nostro.

Ergo dum nouam constructionem sanctæ huius ecclesiæ libenter attendimus, quam diuino nomini hodie dedicamus, inuenimus à nobis deberi & deo nostro maximam laudem, & sanctitati vestræ cõgruum de di- L uinæ domus ædificatione sermonem. Tunc autem sermo noster cõgruus erit, si in se aliquid ædificationis habeat, quod vtilitati animarum vestrarum deo vos interius ædificante proficiat. Quod hic factum corporaliter videmus in parietibus, spiritaliter fiat in mentibus: & quod hic perfectum cernimus in lapidibus & lignis, hoc ædificante gratia dei perficiatur in corporibus vestris. Principaliter ergo gratias agamus domino deo nostro, à quo est omne datum optimum, & omne do- *Iacob. 1.* num perfectum, & eius bonitatem tota cordis alacritate laudemus, quoniam ad construendam istam domum orationis fidelium suorum visitauit animum, excitauit affectũ, surrogauit auxilium, inspirauit necdum volentibus vt vellent, adiuuit bonæ voluntatis conatus vt facerent, ac per hoc deus qui operatur in suis & velle & perficere pro bona voluntate, hæc omnia ipse cœpit, ipse perfecit. Et quia opera bona in cõspectu suo non *Philip. 2.* quã esse pmittit inania, fidelibus suis quibus operãtibus præbuit virtutis suæ fauorẽ, tribuet cõdignã pro tãta operatione mercedẽ. Adhuc amplius agendæ sunt gratiæ deo nostro. Hãc enĩ ecclesiã quã fecit nomini suo con- M strui, fecit eriã sanct. martyrũ reliquiis ampli* honorari.

† Hic Sermo in veteribus finit hoc modo.

Ita & vos, inquit, existimemus nos mortuos esse peccato, viuere autẽ deo, in Christo Iesu domino nostro. Ergo in illo cantamus, in illo dedicati sumus. Quò enim caput præcessit, & membra secutura speram*. Spe enim salui facti sumus. Spes autem quæ videtur, nõ est spes. Si *Rom. 8.* autem quod nõ videmus speramus, per patientiam expectamus, per patiẽtiam ædificamur. Forte autẽ est illic & vox nostra, si bene attendamus, si diligenter inmeamur, si oculũ acutum geramus: nõ quemadmodũ solẽt corporum cæci amatores. Si ergo spiritalẽ oculum intendamus, in istis vocibus domini nostri Iesu Christi & nosipsos inueniemus. Nõ enim frustra dixit apostolus, Scientes quia vetus homo noster simul crucifixus est cũ *Rom. 6.* illo, vt euacuetur corpus peccati, & vltra non seruiamus peccato. Agnosce ibi vocem tuam, vt cantet tibi gloria *Psal. 29.* mea, & nõ compungar. Modo enim cum istas corporis mortales sarcinas baiulamus, non deest vnde compungamur. Nã si cor nõ compũgitur, quare pectus tũditur? Cum ergo venerit etiã nostri corporis dedicatio, quæ præcessit

A præcesſit in domini exemplo, tunc nõ compungemur. Compunctionem enim quam habemus de peccato, ſignificauit lancea percuſſoris: deniq; quoniam ſcriptum eſt, A muliere initium factũ eſt peccati, & per illam omnes moriuntur: recolite de quo membro facta eſt, & videte vbi dominus lancea compunctus eſt. Recolite, inquam, recolite primam conditionem noſtram. Non enim fruſtra, vt dixi, vetus homo noſter ſimul crucifixus eſt, vt euacuetur corpus peccati, vt vltrà non ſeruiamus peccato. Nempe Eua à qua factum eſt initium peccati, ſumpta eſt vt formaretur de latere viri. Dormiens iacebat ille cum factum eſt, mortuus pendebat iſte cum factum eſt. Cognata duo ſunt, ſomnus & mors, latus & latus. Compunctus eſt dominus in loco peccatorum. Sed de illo latere facta eſt Eua, quæ nos peccando mortificaret: de iſto autem latere facta eſt eccleſia, quæ nos pariendo viuificaret. *Eccli. 25.*

DIVI AVRELII

B AVGVSTINI HIPPONENSIS Epiſcopi opus ſermonum de ſanctis tam in ſpecie quàm in genere ſiue communi, quorum feſtiuitates præcipuè ſancta celebrat eccleſia, eo ordine quo occurrunt.

DE SANCTO ANDREA.

In vigilia ſancti Andreæ, Homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Ioannem, Stabat Ioannes & ex diſcipulis eius duo, &c. quæ habetur in expoſitione doctoris Ibidem. *Ioan. 1.*

In feſto ſancti Andreæ ſermo, Mirum quibuſdam videtur, &c. qui habetur inter ſermones de Verbis domini, IX.

DE SANCTO THOMA.

In feſto ſancti Thomæ Apoſtoli, homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Ioannem, Thomas vnus ex duodecim, qui dicitur Didymus, &c. quæ habetur in expoſitione doctoris Ibidem. *Ioan. 20.*

DE SANCTO STEPHANO.

In feſto ſancti Stephani, Sermo I.

Sermo I.

C RATRES charisſimi celebrauimus heſterna die natalem quo rex martyrum natus eſt in mundo, hodie celebramus natalẽ quo primicerius martyrum migrauit ex mundo. Oportebat enim vt primum immortalis pro mortalibus ſuſciperet carnem, & ſic mortalis pro immortali contemneret mortem. Et ideo natus eſt dominus vt moreretur pro ſeruo, ne ſeruus timeret mori pro domino. Natus eſt Chriſtus in terris, vt Stephanus naſceretur in cœlis. Ingreſſus eſt dominus mundum, vt Stephanus ingrederetur in cœlum. Altus ad humilia deſcendit, & humilis ad alta aſcendit. filius dei factus eſt hominis filius, vt filios hominũ faceret filios dei. Fecit Chriſtus mirabilia, fecit & Stephanus. Sed Chriſtus fecit ſine Stephano: nunquid Stephanus potuit facere ſine Chriſto? Viuebat Stephanus de Chriſto, ſicut ſarmentum de vite. Miraris fructum de ſarmento pendentem, vide ſarmentum in vite manentem. Eia ſancte Stephane, dic aliquid Iudæis vt incipias lapidari, & poſſis coronari. Iaculare verba, & excipe ſaxa. Dic aliquid

D de incircũciſis cordibus, & morieris lapidibus. Dic aliquid de eo cuius nomen nolunt audire, Erubeſcant & ſæuiant, muta efficiantur labia doloſa. Dic eis vbi vides viuum quem irriſerunt crucifixum. Dic eis vbi eum vides, & hic non viuis, ſed cum illo melius viuis. Dic eis quia nihil eſt quod fecerũt, viuit quem occiderunt. Dic eis quia vides ad dexteram patris ſtantem, quem irriſerunt in cruce pendẽtem. Et ille inquit, Ecce video cœlos apertos, & filium hominis ſtãtem ad dexteram dei. At illi clamantes continuerunt aures ſuas. Aures clauſerunt, & ad lapides cucurrerunt, impetumq; fecerũt omnes in eum, & lapidabant Stephanum inuocãtem & dicentem, Adhæſit anima mea poſt te, quia lapidatur caro mea pro te. Accipe ſpiritum meum, & redde mihi promiſſum tuum. Orauit Chriſtus pro ſuis crucifixoribus, orauit & Stephanus pro ſuis lapidatorib⁹. Dominus Ieſus Chriſtus orauit affixus ligno. Stephanus, genu flexo. Qui ſtando ſuum ſpiritum commẽdauit domino, pro illorum delicto fixo genu orauit. Orabat dominũ pro inimicis vt amicus dicẽs, Certè ego patior, ego lapidor, in me ſæuiunt & in me fremunt, ſed ne ſtatuas illis hoc peccatum, quia vt hoc dicã tibi, à te primo audiui. Ego ſeruus tuus patior, ſed multũ intereſt inter me & te. Tu dominus, ego ſeruus. Tu verbum, ego auditor verbi. Tu magiſter, ego diſcipulus. Tu creator, ego creatus. Tu deus, ego homo. Multum intereſt inter peccatum iſtorum qui lapidant me, & illorum qui crucifixerunt te. Quando ergo dixiſti, Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt: pro magno peccato petiſti, & me pro minimo petere docuiſti. Domine, inquit, ne ſtatuas illis hoc peccatum. tanquã diceret. Ego patior in carne, iſti non pereant in mente. Illi lapides mittebant, & ſanctus Stephanus orationes fundebat. Magna pietas fratres, magna clementia. Prorſus qualia in menſa domini ſui comedit, talia & ipſe in ſuo cõuiuio præparauit. Scriptũ eſt in lege, Ad magnã menſam ſediſti: ſcito quoniã talia te oportet præparare. Talia ergo in oratione exhibuit, qualia in ſui domini menſa comedit. Dominus Chriſtus dixit, Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt. ſanctus Stephanus dixit, Ne ſtatuas illis hoc peccatum: & hoc dicto obdormiuit in domino. O ſomnũ pacis: Quid illo ſomno tranquillius? Quid illo ſomno quietius? Qualis ibat ad amicos, qui ſic diligebat inimicos? Nã vt nouerit ſanctitas veſtra quantum valuerit oratio ſancti Stephani martyris, recurrite nobiſcũ ad illum adoleſcẽtem perſecutorem nomine Saulum, ſicut ex libro dum legeretur audiuimus: Qui cum Stephanus lapidaretur, & ab ipſo omnium lapidantium veſtimenta ſeruarentur, vt tãquam in manibus omnium ipſe lapidari videretur: hic cum iret in via, ſubitò circumfulſit eum lumẽ de cœlo, & audiuit vocem dicentẽ ſibi, Saule Saule, quid me perſequeris? Durum eſt tibi contra ſtimulũ calcitrare. Et ille, Et tu quis es, domine? Et dominus ad eum, Ego ſum Ieſus Nazarenus, quẽ tu perſequeris. Quid mihi & tibi? Quare te erigis contra me, ad tãta mala quæ cõmiſiſti in me? Olim quidem debui perdere te, ſed Stephanus meus orauit pro te. Saule Saule, quid me perſequeris? Sed quia inſanis contra nomen meum, ego te faciam ſeruum meũ. O Saule lupe rapax, comediſti, expecta paululum, & digeres. Dicã planè, eliſus eſt filius perditionis. Nã ſi ſanctus Stephanus ſic non oraſſet, eccleſia Paulum non haberet. Sed ideo erectus eſt Paulus, quia in terra inclinatus exauditus eſt Stephanus. Ergo quod fecit Saulus, patitur Paulus. Quod fecit perſecutor, patitur prædicator. Quod fecit lupus, patitur

Pſalm. 30. *Acto. 7.* *Pſal. 62.* *Luc. 23.* *Acto 7.* E *Luc. 23.* *Acto. 7.* *Eccli. 31.* F *Acto. 9.*

G agnus: quia sic est in tali homine vindicādum, vt discat pari quod faciebat. Sentiat & ipse quod aliis inferebat. *Acto. 9.* Dicitur Ananiæ à domino Iesu Christo, Vade ad eum, & signa eum signo meo. Multa enim patietur pro nomine meo. Abiit Ananias. Baptizauit Saulum, & fecit ex lupo agnum. Cœpimus habere nos prædicatorem, quem sanctus Stephanus habuit lapidatorem. Sic ergo exauditus est sanctus Stephanus, vt eius orationibus deleretur peccatum quod commiserat Saulus. Commendemus ergo nos orationibus eius. Multo magis enim nunc exauditur pro bene oratoribus suis qui sic exauditus est tunc pro lapidatoribus suis.

In eodem festo, · *Sermo II.*

Sermo II. Post hesternum festiuissimum diem, quo salutaris nostri Christi nobis natiuitas illuxit, & iam hodiernus dies beati martyris Stephani corona illustratur. Martyris illius merita nulla pars orbis ignorat: passus enim est ipso principio ecclesiæ, id est, in ipsa vrbe Hierosolyma. Ibi enim diaconus ministrauit, & in ipso iuuentutis flore decore ætatis suæ sanH guine purpurauit. Passio eius insignis est, multumq́; mi*Acto. 7.* rabilis. Hanc modo de libro Actuum Apostolorū cum legeretur audiuimus non solum, sed etiā oculis spectauimus. Christus ergo caput martyrum prior passus est *1. Petr. 2.* pro nobis, relinquens vobis exemplū, vt sequamini vestigia eius. Cuius passionis vestigia prior secutus beatus Stephanus confitēdo Christum, lapidatus à Iudæis coronam meruit tāquā suo sibi nomine positam. Stephanus enim Græcè, Latinè corona appellatur: iam coronæ nomen habebat, & ideo palmam martyrij suo nomine præferebat. Qui cum lapidaretur, non solum non expectabat de persecutoribus reportare vindictam, sed eis potius de deo veniam postulabat. Meminerat enim di*Deut. 32. & Rom. 12.* xisse dominum, Mihi vindictam, & ego retribuam, dicit dominus. Et iterum, Ne dixeris, vlciscar me de ini*Prouer. 20.* micis meis, sed expecta dominum vt tibi auxilium sit. Expectare nos iubet dominus deus, vt in die futuræ re*Matth. 5.* tributionis cum sanctis martyribus vindicemur. Beati enim qui expectāt dominum, quoniam ipsi hereditate possidebunt terram: illam scilicet terram, quæ iustis est præparata. Tu autem ô Christiane quæris vindicari de I aduersario tuo qui tibi forsitā iniuriā fecit, æstuas, furis, anhelas, festinas vindicari: attende Christum medicum ægritudinis tuæ, attēde redemptorem animæ tuæ. Propter te pependit in ligno, & nondum est vindicatus, & tu vis vindicari, & non vis tantum & talem magistrum imitari? Ideo pati voluit, vt tibi patientiæ suæ demonstraret exemplum. Vide pendētem, & tibi languenti de suo sanguine medicamētum conficientem. Vide pendentem, & tibi de ligno tanquā de tribunali præcipien*Luc. 23.* tem. Audi precātem, Pater, inquit, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Sed potuit hoc Christus, dicis mihi, ego non possum. Ego enim homo sum, ille deos homo. Deus ergo vt quid homo, si non corrigitur homo? Sed hæc tibi loquor ô homo: Multū est à te imitari dominum tuum. Attende Stephanum conseruum tuum. Certe Stephanus homo erat, an deus? Planè homo erat, hoc erat quod tu. Sed quod fecit, non fecit nisi donāte illo quem rogas & tu. Vide tamen quid fecit: Loquebatur Iudæis, sæuiebat & diligebat. Vtrunque debeo demonstrare, & sæuientem, & diligentem. Audi sæuiētem, *Acto. 7.* Duræ ceruices. Verba sunt sancti Stephani quando loquebatur Iudæis, Duræ ceruices, & nō circuncisi corde & auribus, vos semper restitistis spiritui sancto. Quem prophetarum non occiderunt patres vestri? Audisti sæK uientem: audi & diligētem, Irati illi facti & grauius inardescentes, & mala pro bonis reddētes, ad lapides concurrerunt, & dei famulum lapidare cœperunt. Hic probemus sancti Stephani patientiam & dilectionem. Hic victorem diaboli triumphatoremq́; cernamus. Audiuimus sæuientē aduersus tacentes, videamus si diligat sæuientes. Sæuiebat aduersus tacentes, videamus si diligat lapidātes. Ecce Stephanus lapidatur, sic cōstitutus quasi ante oculos nostros. Ecce membrū Christi, ecce athleta Christi. Inspice illū qui pependit in ligno. Crucifigebatur ille, iste lapidabatur. Ille dixit, Pater ignosce illis, *Luc. 23.* quia nesciūt quid faciunt. Iste quid dicit? Audiamus illū si forte vel ipsum imitari valemus. Primò beatus Stephanus stans orauit pro se, & ait, Domine Iesu accipe *Acto. 7.* spiritum meū. Deinde genu flexit, & flexo genu ait, Domine ne statuas illis hoc peccatū. & hoc dicto obdormiuit. Fœlix somnus, & requies vera. Ecce quid est requiescere, pro inimicis orare. Sed paululū quæso te sancte Stephane, expone nobis hoc nescio quid, quare pro te stans orasti, & pro inimicis genu flexisti? Respōderet L fortasse quod intelligimus. Pro me stās oraui, quia pro me, qui rectè deo seruiui, orando & impetrando nō laboraui, quia qui pro iusto orat, non laborat, ideo pro se stans orauit. Ventum est vt oraret pro Iudæis, pro interfectoribus Christi, pro interfectoribus sanctorū, pro lapidatoribus suis, attendit tam multam & magnam esse impietatem ipsorū quę difficilè donari posset: genu flexit, & ait, Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Ergo charissimi si non potestis imitari dominum, imitamini conseruum, imitamini sanctum Stephanum, imitamini omnes martyres sanctos. Homines erant, conserui tui erant. Sicut tu nati erant, sicut tu nati, sed à Christo sunt coronati, qui viuit & regnat in secula seculorū, Amen.

In eodem festo, *Sermo III.*

Sermo Donet mihi dominus pauca dicere salubriter, qui donauit Stephano tanta dicere fortiter. Sic cœpit ad suos persecutores loqui, quasi timeret eos. Viri fratres & patres audite. Quid *Acto. 7.* lenius? Quid clementius? Cōciliabat auditorem, vt commendaret saluatorem. Blāde cœpit, vt diu audiretur. Et quia hinc fuerat accusatus quòd verba diceret cōtra domiM num & legem, ipsam legem exposuit, vt eius legis esset prædicator, cuius accusabatur esse vastator. Et audiuimus & audistis, non sunt nostra multa necessaria, quia multa audistis, hoc tantùm exhortandā video charitatem vestram & ædificādam, vt sciatis sanctum Stephanum honorem Christi quæsisse, vt sciatis sanctum martyrem testem Christi fuisse, vt sciatis tanta cum tūc miracula in nomine Christi fecisse. Hoc enim salubriter scitis sanctum Stephanum fecisse mirabilia in nomine Christi, nullum autem miraculū fecisse dominum Christum in nomine Stephani, vt discernatis seruum à domino, cultorem à deo, adoratorem ab adorādo. Quando enim discernitis, tunc vos amat. Non enim ille pro se sanguinē, sed pro Christo fudit. Videte cui animam suam commendauerit: Ecce, inquit, video cœlos apertos, & filium hominis stantem ad dexteram dei. Vidit Christum, confitens Christum, moriturus pro Christo, perrecturus ad Christū. Dominus in cruce pendens pro *Luc. 23.* inimicis suis ait, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciūt: Stephanus sub lapidibus genu flexo ait, Domine ne statuas illis hoc delictū. Secutus est vestigia pastoris sui, tāquam bona ouis. Bonus agnus secutus est agnum cuius sanguis tollit peccata mundi. Impleuit quod ait

Apostolus

A Apostolus Petrus, Christus pro nobis passus est, relin-
1.Petr.2. quens vobis exemplum, vt sequamini vestigia eius. Se-
quũtur ergo martyres vestigia domini. Christus in cru-
ce ait, Pater in manus tuas commẽdo spiritum meum:
Stephanus sub lapidibus, Domine Iesu accipe spiritum
meũ. Christus in cruce, Pater ignosce illis, quia nesciunt
quid faciunt: Stephanus sub lapidibus, Domine Iesu ne
statuas illis hoc delictũ. Quomodo non posset ibi iste
esse, vbi erat quem secutus est, vbi erat quẽ imitatus est?
Triũphauit, coronatus est. Sanè corona nostra est ædi-
ficatio vestra. Et gaudium nostrum salus vestra, salus &
temporalis & sempiterna. Promissionẽ enim habemus,
1.Tim.4. sicut dixit apostolus, vitæ præsentis & futuræ, sed salu-
tem præsentem donat deus & hominibus & pecoribus,
donat deus & bonis & malis. Hanc autẽ salutem tem-
poralem, pro æterna salute martyres contempserunt.
Gaudetis sine dubio quia saluos nos videtis, & nos in
Christo de vestra salute gaudemus, sed satagite vt etiam
in illo die de vobis gaudeamus, quia quod ait aposto-
lus, pro sua dispensatione tam magna & ampla vt eius
vix vestigia consectemur, hoc nobis loquebatur quod
Philip.4. dicebat. Ei quem ædificabat dicebat, Gaudium & coro-
B na mea. Quicunque ergo proficiũt in Christo de labo-
ribus nostris, gaudium sunt & corona nostra, quia no-
strum est fideliter dispensare nõ nostram, sed domini-
cam pecuniã: vestrum est cũ cura & solicitudine susci-
pere. Ego enim possum esse dator, nõ exactor. Et dator
nõ quasi meæ rei, sed do vnde & ego viuo, quia ad vnã
domum magnam omnes pertinemus, vnum patremfa-
milias dominum habemus. Cellarium habet amplum,
vnde nos & vos viuere possumus. Tantum enim roge-
mus fastidium detergat, prius donet esuriem, & porri-
gat panẽ. Vnde viuo, inde dico. Vnde pascor, hoc mi-
nistro. Nã vobiscum pauper sum. Diuitiæ omnes deus
1.Cor.2. noster, vita omnium nostrum beata, æterna. Ergo qui
gloriatur, in domino glorietur, qui viuit & regnat deus
per immortalia secula seculorum, Amen.

In eodem festo, Sermo IIII.

Sermo IIII. Exod.17. IESVS filius Naue in eremo pugnabat, & Moy-
ses orabat. Non quia ambo pugnabãt, nec am-
bo orabant, sed vnus pugnabat, & alius orabat.
Meritò qui pugnabat, non deficiebat, quia ille orando
vincebat. Ita & ego loqui quidẽ videor, sed aliis oran-
C tibus loquor, vt precibus eorum contingat mihi quod
Ezech.2. dominus ait, Aperi os tuum, & ego adimplebo illud. Si
Psal.20. ille ab vno tantùm orante iuuabatur & nõ superabatur,
quanto magis ego vbi non vnus sed multi rogãt deum
mecum? Loquẽdo iam non timebit cor meũ, quia lau-
Psal.144. dem domini loquetur os meum. Dominus noster Iesus
Christus iubet nobis aliquid, & promittit nobis aliquid.
Quod iubet hic est, quod promittit alibi est. Quod iu-
bet finitur, quia temporale est: quod promittit non fini-
tur, quia æternum est. Quod iubet, opus est: quod pro-
mittit, merces est. Hinc aduertat vestra sanctitas quan-
ta est eius misericordia erga nos, vt laborem hic posue-
rit cum fine, mercedem in cœlo sine fine. Et ideo debe-
mus potius hic laborare, & postea in cœlo mercedẽ su-
mere, quàm hic mercedem velle accipere, & postea la-
Matth.6. borare. De quibusdã enim dicit, Amen dico vobis, per-
ceperunt mercedem suam. Sed forte auidus es ad mer-
cedem, & piger ad laborem. Qua fronte postulas quod
promisit deus, si non facis quod iussit deus? Prius audi
monitiones, & sic exige repromissiones. Prius, inquam,
audi iubentem, & tunc exige pollicentem. Iubet enim
Matth.5. nobis, & dicit, Diligite inimicos vestros, benefacite his
qui vos oderunt, & orate pro persequentibus & calum- D
niantibus vos. Audisti opus, expecta mercedem: Vt sitis,
inquit, filij patris vestri qui in cœlis est, qui solem suum
oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos &
iniustos. Attẽdite ipsum dominum qui hoc iussit quod
fecerit. Nõnne post tanta quæ in eum commiserũt im-
pij Iudæi, qui retribuebant ei mala pro bonis, pendẽs in
cruce ait, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt? Luc.23.
Orauit in homine, qui exaudiuit cum patre. Nã & mo-
do orat pro nobis, orat in nobis, & oratur à nobis. Vt
sacerdos noster orat pro nobis, vt caput nostrum orat
in nobis, vt deus noster oratur à nobis. Quando ergo in
cruce pendẽs orabat, videbat & præuidebat omnes ini-
micos, sed multos ex illis futuros amicos præuidebat,
ideo omnibus veniam postulabat. Illi sæuiebant, & ille
orabat. Illi dicebant Pilato, Crucifige. Ille clamabat, Pa-
ter ignosce. In asperis clauis pẽdebat, sed lenitatem non
amittebat. Illis iam petebat veniam, à quibus accipiebat
iniuriam. Illi sæuiebant, illi circumlatrabant: illi insul-
tando caput agitabãt quod sanum non habebant, quia
caput quod est Christus non habebant: & quasi in vno
summo medico in medio cõstituto phrenetici circun-
quaque sæuiebant, pendebat ille, & sanabat. Pater, inquit B
ignosce illis. Attẽdite fratres. Magna pietas. Pendebat,
& tamen petebat. Et non descẽdebat, quia de sanguine
suo medicamentum phreneticis faciebat. Denique fra-
tres post resurrectionem sanauit, quos pendens insanis- Acto.2.
simos tolerauit, & sanguinem quem fuderunt sæuiẽtes,
biberunt credẽtes: & facti sunt sequentes, qui erant per-
sequentes. Ecce quare venit Christus non perdere quod Luc.19.
inuenerat, sed quærere & saluare quod perierat, vt dili-
gendo sæuientes inimicos, faceret credentes amicos.
Sed ne multum graue esse dicas imitari dominũ tuum
qui propter te passus est, relinquẽs tibi exemplum vt se- 1.Petr.2.
quaris vestigia eius, attẽde Stephanum conseruũ tuum.
Homo erat sicut & tu, de massa peccati creatus sicut &
tu, eo precio redemptus quo & tu. Diaconus erat, euan-
gelia legebat, quæ legis vel audis & tu. Ibi inuenit scri-
ptum, Diligite inimicos vestros. Didicit legendo, perfe- Matth.5.
cit implendo. Qui cum à Iudæis saxorum grãdine cæ-
deretur, non solùm non comminabatur, sed insuper la-
pidatoribus suis veniam precabatur. Positis enim geni-
bus orabat dicẽs, Domine ne statuas illis hoc delictum. Acto.7.
Illi lapidabant, & ille orabat. Illi cum furore perseque- F
bantur, ille pacatus Christũ sequebatur. Illi malitia cæ-
cabantur, ille aperto cœlo viso dei filio sapiẽtia illustra-
batur. Illi lapides mittebant, ille orationes præmittebat
tanquam dixisset, Domine si istos modo occideris ini-
micos, quos postea facies amicos? Deniq; fratres vt no-
ueritis quantum valuerit oratio sancti martyris Stepha-
ni, recurrite nobiscum ad illum adolescentem nomine
Saulum: qui cum sanctus Stephanus lapidaretur, omniũ Vbi suprà.
vestimenta seruabat, & tanquã manibus omnium lapi-
dabat: & postea, sicut nostis, accepit epistolas à princi-
pibus sacerdotũ, vt quoscunque inuenisset Christianos
viros ac mulieres, vinctos adduceret in Hierosalẽ, tor- Acto.9.
quendos & puniendos. Hic cum iret in via, subitò cir-
cumfulsit eum lumen de cœlo, cecidit in terrã, & audi-
uit vocem dicentẽ sibi, Saule Saule, quid me persequе-
ris? Et ille, Tu quis es domine? Et dominus ad illũ, Egò
sum, inquit, Iesus Nazarenus, quẽ tu persequeris. Durum
est tibi contra stimulum calcitrare, quia non stimulum,
sed pedes quibus calcitras vulnerabis. Quid mihi & ti-
bi? Quare me persequeris? Quare te erigis contra me
malo tuo? Sed cõtra tanta mala quæ committis in me,

G olim quidē debui perdere te, ſed Stephanus meus orauit pro te. Eliſus eſt ſæuiens, erectus eſt credens. Eliſus eſt lupus, erectus eſt agnus. Eliſus eſt perſecutor, erectus eſt prædicator. Dicā planius, dicam apertius. Eliſus eſt filius perditionis, erectus eſt vas electionis. Eliſus eſt Saulus, erectus eſt Paulus. Nam ſi martyr Stephanus nō ſic oraſſet, eccleſia Paulū non haberet. Sed ideo de terra erectus eſt Paulus, quia in terra inclinatus exauditus eſt Stephanus. Ecce quare dominus dicit, Diligite inimicos veſtros, quia diligēdo inimicum, facis amicum. Sed contra tanta & talia hæc, tu quis es qui nō diligis? Figis genu, collidis frontem in terram, & dicis, Oro vt moriatur inimicus meus. Deus ſi quid à te promerui, occide inimicum meum. Et vtique tu qui oras vt homo moriatur, malus oras contra malum, & facti eſtis duo mali: ille male agendo, tu male orando. Tu malus orando incipis eſſe quando dicis, Deus occide malum. Reſpōdet tibi ipſe: Quem veſtrum? Aduertat ſanctitas veſtra. Iudex homo per ſeipſum reum nō occidit, ſed iubet, & ſpiculator occidit. Iudex dicit, Occide, & tortor occîdit. Et tu quando dicis, Occide inimicum meum, te facis iudicem, & deum quæris eſſe tortorem. Reſpō-

H det tibi deus, Non ero prorſus, non ero peccatoris tor-

Ezech. 33. tor, ſed liberator, quia nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur & viuat. Nam ſi voluntatem tuam haberem, te prius occiderē antequā inuitatus venires. Nōnne me blaſphemaſti? Nōnne me in tuis malis operibus irritaſti? Nōnne nomen meum de terra delere voluiſti? Nōnne me in præceptis vel in ſeruis meis contempſiſti? Si tunc te occidiſſem inimicum, quem modo facerem amicum? Quid ergo male orādo doces me, quod non feci in te? Imò ergo dicit tibi deus, Doceam te vt imi-

Luc. 23. teris me. In cruce pendens dixi, Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt. Docui hoc milites meos, docui martyres. Prius eſto & tu martyr meus, tyro meus aduerſus diabolum, aliter inuictè nullo modo pugnabis, niſi pro tuis inimicis oraueris. Conuerſi ad dominum deum patrem: & cætera.

In eodem feſto, *Sermo V.*

Sermo V.

I HEſterno die natalē habuimus domini ſaluatoris, hodie ſumma deuotione veneramur ſancti martyris Stephani paſsionē. Heſterno quo redimimur ad præmium, hodierno quo prouocamur ad exemplum. Bene ergo heſternæ ſolennitati feſtiuitas hodierna coniuncta eſt, vt illa credētes eueheret ad vitā, hæc confitentes duceret ad coronam. Omni ergo eccleſiæ beatus Stephanus datus eſt ad profectum. Adhuc laicus diaconij meruit electionē, & leuita martyrij obtinuit principatum. In plebe adhuc poſitus erat, ſed iam virtutibus eminebat. Humilis erat, ſed celſus fide. Diſcipulus erat ordine, ſed factus eſt magiſter exēplo. Quò ſequebatur deuotione fidei, præceſsit

Acto. 6. velocitate martyrij. Scriptum eſt enim de eo in Actibus Apoſtolorum, quòd ad miniſterium viduarum ſit ab apoſtolis deputatus. In hac etiam re quòd præpoſitus eſt fœminis, teſtimoniū meruit ſynceriſsimæ caſtitatis. Beatus ergo erit fratres chariſsimi, qui hunc ſectatus, qui hunc imitatus fuerit, & pudicitiæ palmā & martyrij conſequitur coronam. De quo & lectio Apoſtolorum Actuum quæ nobis hodie lecta eſt, dilectiſsimi fratres, cum plurimum habeat in ipſa ſpecie admirationis, non minus tamen continet in myſterio dignitatis. Ec-

Acto. 7. ce, inquit beatus Stephanus, video cœlos apertos, & filium hominis ſtantem à dextris dei. Conſiderate attentius dilectiſsimi fratres, cum beatus martyr dominum Ieſum Chriſtum ad dexteram dei patris ſtare vidiſſet, K

cur ſeſe filium hominis videre teſtatus eſt, & non potius filium dei, cum vtique plus delaturus honoris domino videretur, ſi ſe dei potius quàm hominis filium videre dixiſſet? Sed certa ratio poſtulabat vt hoc ita & oſtenderetur in cœlo, & prædicaretur in mundo. Omnium enim Iudæorum ſcandalum in hoc erat, cur dominus noſter Ieſus Chriſtus qui ſecūdum carnem erat filius hominis, eſſe etiam dei filius diceretur. Ideo ergo pulchrè ſcriptura diuina filium hominis ad dexteram dei patris ſtare memorauit, vt ad confutandam Iudæorum incredulitatem, ille martyri oſtenderetur in cœlo, qui à perfidis negabatur in mundo: & illi teſtimonium cœleſtis veritas daret, cui fidem terrena impietas derogaret. Vnde licet iuxta pſalmum qui lectus eſt, pre- *Pſal. 115.*

cioſa ſit in conſpectu domini mors ſanctorum eius, ſi quid tamen diſtare inter martyres poteſt, præcipuus videtur eſſe qui primus eſt. Nam cum ſanctus Stephanus diaconus ab apoſtolis ordinatus ſit, apoſtolos ipſos beata ac triumphali morte præceſsit: ac ſic qui erat inferior ordine, primus factus eſt paſsione: & qui erat diſcipulus gradu, magiſter cœpit eſſe martyrio, complens illud quod beatus propheta in pſalmo qui lectus eſt di- L

xit, Quid retribuam domino prò omnibus quæ retribuit mihi? Retribuere enim voluit primus Stephanus martyr domino, quod cum omni humano genere accepit à domino. Mortem enim quam ſaluator dignatus eſt pro omnibus pati, hanc ille primus reddidit ſaluatori. Poſt hæc ſubiecit ſcriptura ſacra quæ ait, Poſitis, inquit, genibus clamauit dicēs, Domine, ne ſtatuas illis *Acto. 7.*

hoc peccatum. Videte dilectiſsimi affectum beati viri, videte magnam & admirabilem charitatem. In perſecutione poſitus erat, & pro perſecutoribus deprecabatur, atque in illa lapidum ruina quando alius obliuiſci poterat etiam chariſsimos ſuos, tunc ille domino commendabat inimicos. Quid enim dicebat cum lapidaretur? Domine, ne ſtatuas illis hoc peccatum. Plus itaque tunc illorum dolebat peccata, quàm ſua vulnera. Plus illorum impietatem, quàm ſuam mortem dolebat. Et rectè plus. In illorum quippe impietate erāt multa quæ plangi potuiſſent, in illius autem morte non erat quod debuiſſet doleri. Illorum impietatem mors ſequebatur æterna, huius autem mortem vita perpetua. Imitemur M

ergo in aliquo dilectiſsimi fratres tanti magiſtri fidem, tam præclari martyris claritatem. Diligamus nos hoc animo in eccleſia fratres noſtros, quo ille tunc dilexit inimicos. Sed quod peius eſt, aliquotiens nō ſolum inimicos non diligimus, ſed ne amicis quidem fidem integram cuſtodimus. Sed dicit aliquis, Non poſſum diligere inimicum meum, quem quotidie velut hoſtem patior crudeliſsimum. O quicunq; ille es, attendis quid tibi fecerit homo, & nō conſideras quid tu feceris deo? Cum enim tu multum grauiora in deum peccata commiſeris, quare non dimittis homini parum, vt tibi deus dignetur dimittere multum? Recole quid tibi in euangelio veritas ipſa promiſerit, & quam tibi quodammodo cautionem fecerit. Si enim, inquit, dimiſeritis ho- *Matth. 6.*

minibus peccata eorum, dimittet & vobis pater veſter cœleſtis peccata veſtra. Si autem non dimiſeritis, nec pater veſter dimittet debita veſtra. Videtis fratres, quia cum dei gratia in poteſtate noſtra poſitum eſt qualiter à domino iudicemur. Si, inquit, dimiſeritis, dimittetur vobis. Nam ſæpe dixi, fratres, & frequentius dicere debeo, nemo ſe circumueniat, nemo ſe ſeducat. Qui vel vnum hominem in hoc mundo odio habet, quicquid

deo

A deo in operibus bonis obtulerit totum perdet, quia nō
1.Corin.13. mentitur Paulos apostolus dicens, Si dedero omnes fa-
cultates meas in cibos pauperum, & si tradidero corpus
meum ita vt ardeam, charitatem autē non habuero, ni-
hil mihi prodest. Quam rem etiam beatus Ioannes cō-
1.Ioan.3. firmat dicens, Omnis enim qui non diligit fratrē suum,
manet in morte. Et iterum, Qui fratrē suum oderit, ho-
micida est. Hoc loco fratrem, omnem hominem opor-
tet intelligi. Omnes enim io Christo fratres sumos. Ne-
mo enim sine charitate de virginitate pręsumat, nemo
de eleemosyois, nemo de ieiuniis, nemo de orationib⁹
confidat: quia quandiu inimicitiam in corde teouerit,
neq; in istis neq; in aliis quibuslibet bonis operibus pla-
care sibi dominū poterit. Sed si vult habere propitium
dominum, non dedignetur audire cōsilium meum. Au-
diat non me, sed ipsum dominū suum. Si offers, inquit,
Matth.5. munus tuū ad altare, & ibi recordatus fueris quia frater
tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuū
ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tuoc
veniens offeres munus tuū. Et nos pugnas habemus in-
trinsecos, & dolos in corde versantes, & quasi qui bo-
nam cōscientiam habeamus, præsumimus accedere ad
1.Corin.11. altare, non timentes quod scriptum est, Qui manducat
B & bibit indigoe, iudicium sibi manducat & bibit. Sed
dicit aliquis, Graodis labor est ioimicos diligere, pro
persecutoribus supplicare. Nec nos negamus fratres, nō
paruus quidem labor est in hoc seculo, sed graode erit
præmium in futuro. Per amorem enim hominis inimi-
ci, efficieris amicus dei: Imò non solùm amicus, sed
Matth.5. etiam filius: sicut ipse dominus dixit, Diligite inimicos
vestros, benefacite his qui oderuot vos, vt sitis filij patris
vestri qni in cœlis est. Si te aliquis homo diues in hoc
seculo vellet adoptiuum filium facere, quomodo serui-
res? quas ei dignitates impenderes etiā seruorum, eiusq;
seruiria durissima, & aliquotiens etiam turpissima susti-
neres conuicia, vt ad caducam & fragilē hæreditatem
ipsios peruenires? Quod ergo ille sustinet propter sub-
stantiam terrenā, tu sustine propter vitam æternā. Con-
uincimur enim certissima ratione, quia propter deum
possumus quidē, sed nolumus ioiuriā sustinere. Deniq;
si nobis aliqua potens persooa iniuriam facit, si nos etiā
in faciē maledicit, nec respōdere aliquid asperum, oon
dicam vicem reddere ausi sumus. Quare hoc? Ne ab illa
C persona potente adhuc maiora quàm pertolimus patia-
mur. Quod à nobis extorquet hominis timor, deberet
à nobis exigere Christi amor. Si ergo potens persona
contra nos sæuit, tacemus, & nihil dicere ausi sumus: si
vero æqualis aut forte inferior vel leuem nobis cootu-
meliam fecerit, quasi feræ bestię sine vlla patientia, ac si-
ne aliqua dei contemplatione consurgimus, & aut in
præsenti nostrā iniuriam vindicamus, aut certe ad ma-
iorem vicem reddēdam nostrū aoimum præparamus.
Quid est hoc quòd quando potens persona oobis ioiu-
riam intulit, patienter accipimus: quādo inferior, nimio
furore succendimur? Quia ibi timuimus hominem, hic
deum timere noluimus. Vnde ergo fratres quātum pos-
sumus cum dei adiutorio cor nostrum ad patientiam
præparemus, & in omnibus malis hominibus medico-
rum vicem agere studeamus, & non ipsos homines, sed
ipsorum malitiam odio habeamos. Pro boois oremus
vt semper ad meliora conscendant, pro malis vt cito
ad emeodatiooem vitæ per pœnitentiæ medicamenta
confugiant. Quam rem orantibus nobis ipse præstare
dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat
in secula seculorum, Amen.

In eodem festo. *Sermo VI.* D

Voniā video nostras disputatiooes graphio *Sermo VI.*
ceraq; ligari, & nequaquam sumus idonei le-
ctitare, adiuuate meipsum quæso intercessu
vestro apud martyrē istum, quē Gamaliel sto- *Act.7.*
latus reuelauit, Saulus spoliatus lapidauit, & Christus *Luca.6.*
pannis inuolutus ditauit, & precioso lapide coronauit.
Triumphalis est dies iste beatissimi, triumphalis est dies
sancto Stephano martyri, à lapidibus mortuis cōdem-
nato, extra ciuitatē lapide pręcipitato, corpore pemeca-
to, capite vulnerato, lapide conquassato, & angulari la-
pide coronato. Pulcher erat minister, quia pulcher erat
& magister. Pulcher erat vbiq; Stephanus iste, in corde
& in corpore. De magistri pulchritudioe cātatur ī Psal-
mo, Speciosus forma prę filiis hominum, diffusa est gra- *Psal.44.*
tia in labiis tuis. Et ipsi cantamus in Psalmo. Specie tua
& polchritudine tua, intende prospere procede & re-
gna. Stephano ergo martyri & pulchritudo erat corpo-
ris, & flos ætatis, & eloquentia sermocinantis, & sapien-
tia sanctissimæ mentis, & operatio diuinitatis. Inuidia
magna obstiterat Iudæis ob Christianæ causam profes-
sionis. Videbant enim Stephanum Iudæi Iudęū, in me-
dio Iudæorū io ciuitate metropolitana parentum suo- E
rum disputantē contra sacra Iudęorū, & contra sacrifi-
cia, & contra legem, & contra circuocisiooem, contra
sabbata, exurgentes io iracundiam & concipieotes ve-
nenata sensa, loquebantur ad inuicem sibi talia verba,
Quid est istud? quid est hoc quod agimus? quid facim⁹?
quid dicimus? quid vult sibi iste homo & iuuenis & pul
cher, & eloquentissimus & sapientissimus homo? Nam
signa magna & mirabilia facit iste homo, & sine causa
Christus mortuus est homo. Venite, inquiuot, fratres, si-
mulq; conueniamus io vnum, faciamus consiliū, confir-
memus falsum testimonium. Fecimus cōtra deū, facia-
mus & contra famulum. Diximus cōtra dominū, Expe-
dit vt vnus moriatur quàm tota gens pereat: dicamus *Ioan.11.*
cōtra famulum: Exterminemus eum de terra viuentiū, *Hiere.11.*
& nomen eius noo memoretur amplius. Quando cōsi-
lium contra Iesum fecimus, multum nobis profuimus,
quia præualuimus, circūuenimus, dedimus, accepimus,
ligauimus, tradidimus, superauimus, oppressimus, cru-
cifiximus. Amatori cupiditatis dedimus pecuniā, quam
de mammona iniquitatis distraximus vnusquisq;. Liga-
uimus incapabilem filiū virginitatis, tradidimus iudici F
iudicem æquitatis, superauimus superantem imperium
vanitatis, oppressimus opprimentē superbiam calami-
tatis, coospuimus faciem saoctitatis, & crucifiximus cæ-
ci filium maiestatis. Occidimus tamen, sepeliuimus, e-
iusq; sepulchrum annulo nostro signauimus, sed ab an-
gelo resignatum inuenimus. Dicamus, iudicemus sepul-
chrum signatum custodientibus custodibus, & miracu
lum resurrectioois videntibus, tantam pecuniam vt Pi-
lato mentirentur cōtulimus, testimooiaq; produximus,
& confusione vigilantes caruimus. Sed & ounc ô viri
quid agemus, quid faciemus, quid dicemus, qui vnum
Christum occidimus, & multos Christianos coospici-
mus? Ecce, inquiunt, in vno Christo à nobis occiso, du-
centi sunt discipuli eius de ipso numero nostro transla-
ti, & Nicodemus sacerdos noster est, & tria & quinque
milia hominum ad eorū baptismū cucurreruot, multas
Iudæas & Græcas & barbaras oatiooes baptizauerunt,
& suis sacrariis præposuerunt. Ecce adhuc quod est no-
bis peius ac deterius, septem diaconos ordinauerūt, in- *Act.6.*
ter quos vnus qui vocatur Stephanos, & iuuenis & pul-
cher & eloquentissimus & sapientissimus est prę omni-

G bus,& signis miraculorum est plenus,& si est plenus,ne-
cesse est vt confluat ad eum noster populus,& in nostrã
confusionem apud omnes Iudæos sit magnificatus, nisi
nostris manibus fuerit lapidatus. Cur ergo, inquiũt,ad-
huc stamus? Quẽ expectamus? Quare tardamus? Stepha-
num istũ nostræ confusionis demonstratorẽ publicum
publice rapiamus ad concilium, in nostrum statuamus
medium, pontificali perturbemus synodo, testimonio
opprimamus falsissimo, faciamus ministro quod feci-
mus & magistro. Si enim non dubitauimus magistrum
lanceare, non debemus dubitare Stephanum lapidare.
Consenseruntq; omnes Iudæi impij viri, ad homicidiũ
semper parati. Rapiunt Stephanũ,ad suumq; perducunt
concilium. Exagitant & perturbant,& interrogant,au-
diunt & attendunt. Audiunt sapientissimum,& conspi-
ciunt speciosissimũ. O Iudæi semper inimici dei, inten-
Psal.57. dite bene, qui iudicatis non bene. Si ergo iustitiam lo-
quimini,recta iudicate filij hominum. Intendite simul
pontifices & ministri,sacerdotes & populi omnes,simul
Iudæi intendite faciem ministri dei, intendite faciem
Exod.34. Stephani si potestis. Moyses enim propter excæcationẽ
vestram contra faciẽ suam posuit velamentum: Stepha-
H nus verò ad confusionem vestram contra vestrum con
uentũ resurrectionis annũciat sacramentũ. Sed ô Iudęi
fidem nullatenus miramur in vobis,per multa congrui-
tis iniquitatibus vestris. Qui enim faciem despicitis le-
gislatoris, personam suscipitis delatoris, personã Iudęi
suscipitis delatoris. Qui despexistis faciem Moysi legis-
latoris,personam Iudæi suscepistis crudelissimi delato-
ris, & ad dedecus vestrum semper additis crimen ve-
strum. Et Moyses vester quando velamentũ posuit con
tra sanctam faciẽ suam, nolebat videre criminosam fa-
ciem vestram: Stephanus verò reuelata facie sua, specu-
labatur in cœlum gloriam dei filij,ideo videbãt vultum
Act.7. eius Iudæi tanquã vultum angeli dei. Et nunc tantum-
modo beate martyr Stephane terram despice, cœlum
conspice,& pontificem sperne,patrem attẽde. Despice
Iudæum & sacerdotem & populum, conspice in cœlo
patrem & filium & spiritum sanctum. Indica tamen Iu-
Ibidem. dæo quid sit illud quod diu contemplaris in cœlo. Ec-
ce,inquit Stephanus,video cœlum apertũ, & Iesum quẽ
crucifixistis,quem illusistis moriẽtem, quem signato se-
pulchro posuistis iacentem,video ego ad dexteram pa-
I tris stantẽ. Quid ergo vobis profuit Iudæi, quia crucifi-
xistis filium dei, & filij dei martyrẽ lapidatis? Ecce du-
plo labefacti estis,quia ciuitatem vestram amisistis,& ip
sum lapidatorũ principẽ perdidistis, & de ciuitate san-
cta eradicata est vestra planta. Impleta est enim in Iu-
Psal.51. dęa maledicta maledictio illa Dauidica, Propterea de⁹
destruet te in finem, euellet te & emigrabit te de taber-
naculo tuo,& radicem tuam de terra viuentium. Silen-
tium autem fecerunt turbæ Iudæorum damnabili ani-
mositate sua, & super martyrem Stephanum dentibus
colubrinis stridebant, quem quasi serpentem in corde
habebant, præcipitantq; martyrem sanctum extra ciui-
tatem suam,præmittentes testimonia, dicentes falsita-
tem,proiiciuntq; vestimenta ante Sauli vestigia, & cur-
runt cum lapidibus,vlnas erigunt,brachia dirigunt, pe-
tras iaciunt, lapidántque iustum iniusti procumbẽtem,
morientem,orantẽ atq; dicentem, Domine Iesu meus,
ostensor meus,defensor meus, propter quẽ sæuit in me
nudus lapidator meus, exaudi me, exaudi sancte meus,
virginis filius,lapis viuus,ad exaudiendum me vnus,in-
tende in me ipsum tui fontis lauacro mundatum, tui sa
lutaris gratia sine macula consecratum, pro tuo nomi-
ne spoliatum,humanis lapidatũ manibus,sed ab amore K
Sauli non separatum: Et ne statuas illis hoc peccatum
misericors vsque in finem. Stephanus sanctus moriens,
& in æterna pace dormiuit.

Item in eodem festo: Relatio sancti Augustini de mira-
culis sancti Stephani Sermo VII.

AD aquas Tibilitanas Episcopo afferẽte Proie- *Sermo VII.*
cto reliquias martyris gloriosissimi Stepha- *Ex ciuitate*
ni, ad eius memoriam veniebat magnæ mul- *dei lib.22.*
titudinis concursus & occursus, ibi cæca mu- *cap.8.*
lier vt ad Episcopum portantẽ pignora sacra duceretur
orauit, flores quos ferebat dedit, recepit, oculis admo-
uit,protinus vidit. Stupẽtibus cũctis qui aderãt, præibat
exultans,viã carpens, & viæ ducẽ vlterius nõ requirens.
Memorati memoriã martyris, quę posita est in castello
Syniceusi quod Hipponensi Colonię vicinum est,eius-
dem loci Lucillus Episcopus populo præcedente atque
sequente portabat, fistula, cuius molestia iam diu labo-
rauerat, & familiarissimi sui medici qui eã secaret ope-
riebat manus, illius piæ sarcinæ vectatione repente sa-
nata est: nam deinceps eam in suo corpore nõ inuenit.

Eucharius presbyter ex Hispania, Calamæ habitans,
vetere morbo calculi laborabat, per memoriam supra- L
dicti martyris quã Posidius illò aduexit Episcopus, sal-
uus est factus. Idem ipse postea morbo alio præualescẽ-
te mortuus sic iacebat,vt ei iam pollices ligarentur,opi-
tulatione memorati martyris cum de memoria eius re-
portata fuisset, & super iacẽtis corpus missa ipsius pres-
byteri tunica suscitatus est. Fuit ibi vir in ordine suo pri
marius nomine Martialis, æuo iam grauis, & multũ ab-
horrẽs à religione Christiana. Habebat sanè fidelem fi-
liam, & generũ eodem anno baptizatũ. Qui cum eum
ægrotantẽ multis & magnis precibus & lachrymis ro-
garẽt vt fieret Christianus,prorsus abnuit, eosq; à se tur-
bida indignatione submouit. Visum est genero eius vt
iret ad memoriam sancti Stephani,& illic pro eo quan-
tum posset oraret, vt deus illi daret mentem bonã, qua
credere nõ differret in Christum. Fecit hoc ingenti ge-
mitu & fletu, & synceriter ardente pietatis affectu. De-
inde abscedens de altari aliquid florum quod occurrit
tulit,eiq; cum iam nox esset ad caput posuit. Tunc dor-
mitum est,& ecce ante diluculũ clamat vt ad Episcopũ
curreretur, qui mecum forte tũc erat apud Hipponem.
Cum ergo eum audisset absentem, venire presbyteros M
postulauit. Venerunt,& statim credere se dixit. Admi-
rantibus atq; gaudentibus omnibus baptizatus est. Hoc
quandiu vixit in ore habebat, Christe accipe spiritum
meum: cum hæc verba beatissimi Stephani quando la-
pidatus est à Iudęis,vltima fuisse nesciret,quę huic quo-
que vltima fuerũt: nam non multo post etiã ipse defun-
ctus est. Sanati sunt illic per eũdem martyrem etiam
tres podagrici,duo ciues,peregrinus vnus,sed ciues om
nimodo: peregrinus autem per reuelationem quid ad-
hiberet quando doleret audiuit,& cum hoc fecisset,do
lor continuo conquieuit. Audurus est nomen fundi
vbi Ecclesia est, & in ea memoria martyris Stephani.
Puerum quendã paruulum cum in area luderet,exorbi-
tantes boues, qui vehiculum trahebant, rota obtriuerũt,
& confestim palpitauit expirãs. Hunc mater arreptum
ad eandẽ memoriã posuit, & nõ solum reuixit, verùm-
etiam illæsus apparuit. Sanctimonialis quædã in vi-
cina possessione quæ Caspaliana dicitur, cũ ægritudine
laboraret ac desperaretur, ad eandem memoriã tunica
eius allata est. Quæ antequam reuocaretur,illa defuncta
est. Hac tamẽ tunica operuerunt cadauer eius parentes,

& rece-

A & recepto spiritu salua facta est. Apud Hipponē Bas-
sus quidam Syrus ad memoriā eiusdem martyris ora-
bat pro ægrotante & periclitante filia, eoq; secum vestē
eius attulerat: cum ecce pueri de domo occurrerūt, qui
ei mortuam nunciarent. Sed cum orante illo ab amicis
eius exciperentur, prohibuerūt eos illi dicere, ne per pu-
blicum plangeret. Qui cum domū redisset iam suorum
eiulatibus personantē, & vestem filiæ quā ferebat super
eam proiecisset, reddita est vitæ. Rursum ibidē apud
nos Irenæi cuiusdam collectarij filius ægritudine extin-
ctus est. Cumq; corpus iaceret exanime, atq; à lugētibus
& lamentantibus exequiæ pararentur, amicorum eius
quidam inter aliorum consolantium verba suggessit, vt
eiusdem martyris oleo corpus perungeretur. Factū est,
& reuixit. Itemq; apud nos vir tribunitius Eleusinius
super memoriam martyris quæ in suburbano eius est,
ægritudine exanimatū posuit infantulum filiū suum, &
post orationem quam multis cum lachrymis ibi fudit,
viuentem leuauit. Vzali etiā, quæ Colonia Vticæ vi-
B cina est, multa præclara per eundē martyrem facta co-
gnouimus, cuius ibi memoria longe prius q̄ apud nos
ab Episcopo Euodio constituta est. Sed libellorū dan-
dorum ibi consuetudo nō est, vel potius non fuit. nam
fortasse nunc esse iam cœpit. Cum enim nuper illic esse-
mus, Pettoniam clarissimam fœminā quæ ibi mirabili-
ter ex magno atq; diuturno (in quo medicorū adiuto-
ria cuncta defecerāt) languore sanata est, hortati sumus
volente supradicto loci Episcopo, vt libellum daret qui
recitaretur in populo, & obedientissime paruit. In quo
posuit etiam, quod hic reticere non possum: à quodam
Iudæo dixit sibi fuisse persuasum, vt annulum capillatio
vinculo insereret, quo sub omni veste ad nuda corpo-
ris cingeretur, qui annulus haberet sub gemma lapidem
in renibus inuētum bouis. Hoc alligata quasi remedio,
ad sancti martyris limina veniebat. Sed profecta à Car-
thagine, cū in confinio fluminis Bagradę in sua posses-
sione mansisset, surgēs vt iter perageret, ante pedes suos
illum iacentem annulum vidit, & capillatiam zonā qua
fuerat alligatus mirata tentauit. Quam cū omnino suis
nodis firmissimis sicut fuerat comperisset astrictā, cre-
puisse atq; exiliuisse annulum suspicata est. Qui etiā ip-
C se cum integerrimus fuisset inuētus, futuræ salutis quo-
dammodo pignus de tanto miraculo se accepisse præ-
sumpsit, atq; illud vinculum soluens, simul cum eodem
annulo proiecit in flumen. Non credunt hoc qui etiam
dominū Iesum per integra virginalia matris enixum, &
ad discipulos ostiis clausis ingressum fuisse nō credunt.
Sed hoc certe quęrant, & si verum inuenerint, credant.
Clarissima fœmina est, nobiliter nata, nobiliter nupta,
Carthagine habitat, ampla ciuitas, ampla persona, rem
quærentes latere non sinunt. Vnum est apud nos fa-
ctum nō maius quàm illa quę dixi: sed tam clarum atq;
illustre miraculum,+ vt nullum arbitrer esse Hipponen-
sium qui hoc non vel viderit vel didicerit, nullum qui
obliuisci vlla ratione potuerit. Decem quidam fratres
fuerunt, quorū septem sunt mares, tres fœminæ de Cæ-
sarea Cappadociæ suorum ciuium non ignobiles, male-
dicto matris recenti patris eorum obitu destitutæ, quæ
iniuriā sibi ab eis factā acerbissime tulit, tali pœna sunt
diuinitus coërciti, vt horribiliter quaterentur omnes
tremore membrorum. In qua fœdissima specie oculos
suorum ciuium nō ferentes, quaquauersum cuiq; ire vi-
sum est, toto penè vagabantur orbe Romano. Ex his e-
tiam ad nos venerūt duo frater & soror, Paulus & Pal-
ladia, multis aliis locis miseria diffamante iam cogniti.

Venerunt autē ante pascha fermè dies quindecim, Ec- D
clesiam quotidie & in ea memoriam gloriosissimi Ste-
phani frequentabant, orātes vt iam sibi placaretur deus,
& salutem pristinam redderet. Venit & pascha, atq; ip-
so die dominico mane cum iam frequens populus prę-
sens esset, & loci sancti cācellos vbi martyriū erat, idem
iuuenis orās teneret, repente prostratus est, & dormien-
ti simillimus iacuit, non tamen tremens, sicut etiam per
somnum solebat. Stupentibus qui aderāt, atque aliis pa-
uentibus, aliis dolentibus, cum eum quidā vellent eri-
gere, nonnulli prohibuerūt, & potius exitum expectan-
dum esse dixerunt. Et ecce surrexit & nō tremebat, quo-
niam sanatus erat, & stabat incolumis intuens intuētes.
Quis ergo se tenuit à laudibus dei? Clamantium gratu-
lantiumq; vocibus ecclesia vsquequaque completa est.
Inde ad me curritur, vbi sedebā iam processurus: irruit
alter quisque post alterum, omnis posterior quasi nouū
quod alius prior dixerat nunciantes: meq; gaudente, &
apud me deo gratias agente, ingreditur etiam ipse cum
pluribus, inclinatur ad genua mea, erigitur ad osculum E
meum. Procedimus ad populum, plena erat ecclesia,
personabat vocibus gaudiorum, Deo gratias, deo lau-
des, nemine tacente, hinc & inde clamantium. Salu-
taui populum, & rursus eadem feruentiori voce clama-
bant. Facto tandem silentio, scripturarum diuinarum
sunt lecta solennia. Vbi autem ventū est ad mei sermo-
nis locum, dixi pauca pro tempore,* & pro illius iocun-
ditate lætitiæ. Nobiscum homo prandet, & diligenter
nobis omnem suæ fraternæq; ac maternæ calamitatis
indicauit historiam. Sequenti itaq; die post sermonem
redditum,[a] narrationis eius libellum in crastinum po-
pulo recitandum promisi. Quod cum ex dominico pa-
schæ die tertio fieret,[b] in gradibus exhedræ, in qua de su-
periore loquebar loco, feci stare ambos fratres. Cū eo-
rum legeretur libellus, intuebatur populus vniuersus se-
xus vtriusque vnum stantem sine deformi motu, alte-
ram in membris omnibus contrementem, & qui ipsum
non viderant, quid in eo diuinæ misericordiæ factum
esset, in eius sorore cernebant. Videbant enim quid in
illo gratulandum, quid pro illa esset orandum. Inter
hæc recitato eorum libello, de conspectu populi eos
abire præcepi, & de tota ipsa causa aliquanto diligen- F
tius cœperam disputare.[c] Cum ecce me disputāte, voces
aliæ de memoria martyris nouæ gratulationis audiun-
tur, cōuersi sunt eò qui me audiebant, cœperuntq; con-
currere. Illa enim vbi de gradibus descendit, in quibus
steterat, ad sanctum martyrem orare perrexerat. Quæ
mox vt cācellos attigit, collapsa similiter velut in som-
num, sana surrexit. Dum ergo requireremus quid factū
fuerit, vnde ille strepitus lętus extiterit, ingressi sunt cū
illa in basilicam vbi eramus adducentes eam sanam de
martyris loco. Tum verò tantus ab vtroque sexu admi-
rationis clamor exortus est, vt vox continuata cum la-
chrymis non videretur posse finiri. Perducta est ad eum
locum, vbi paulò ante steterat tremens, exultabāt eam
similem fratri, cui doluerant remansisse dissimilem, &
nondum fusas preces suas pro illa, iam tamen præuiam
voluntatem tam cito exauditam esse cernebant. Exul-
tabant in dei laude voce sine verbis tanto sonitu, quan-
tum nostrę aures ferre vix possent. Quid erat in cordi-
bus exultantiū, nisi fides Christi, pro quo Stephani san-
guis effusus est? Cui nisi huic fidei attestantur ista mira-
cula, in qua prędicatur Christus resurrexisse in carne, &
in cœlum ascendisse cum carne? Quia & ipsi martyres
huius fidei martyres, id est, huius fidei testes fuerunt.

* infrà de diuers. sermo. xxxv.

a infrà ibid. ser. xxxvi.

b. infrà ibid. ser. xxxvii.

c. infrà ibidem s[illegible] de diuersis. xxx[illegible]

+ Idem citato cap. 8. libri xxii. de ciu. Dei, et in sermonibus de diuersis repentur adiecti, serm. xxxv. et tribus seqq. infrà hoc ipso Tomo x. vbi et infrà memo-[illegible] sermones S. Augustini, et libellus Pauli, habentur.

G ## DE SANCTO IOANNE Apostolo.

In festo sancti Ioannis Apostoli & Euangelistæ, Homilia de
Ioan.21. *eo quod scriptũ est in Euangelio eiusdem, Dixit Iesus Petro,*
Sequere me, &c. quæ habetur in expositione doctoris ibidẽ.

DE SANCTIS INNOCENTIBUS.

In festo sanctorum Innocentum. *Sermo I.*

Ser.VIII. CRedimus Iudæis quia notus aliquãdo in Iu-
Psal.75. dæa deus, & ipsi id negãt, propter quod cre-
dimus quia nõ patrem nouerunt, qui filium
negant. Vnum dominũ cõmunis natura te-
statur, quia vnus est mundus. Vnum deũ significat, quia
vna est fides noui & veteris testamẽti. Vnum spiritũ san
ctum gratia testatur, quia vnum baptismũ in nomine tri
Math.2. nitatis, dum prophetæ dicunt, apostoli audiunt. Vnum
deum magi crediderunt, aurũ, thus, & myrrhã supplices
ad Christi cunabula detulerũt. Aurũ & thus & myrrha,
H pastores, magi, machæra, vt cruentis victimis infantum
æterna repleantur altaria, vbi cum paruuli victimantur,
matres miseræ lamentantur. Nascente domino, luctus
cœpit, nõ cœlo, sed mundo. Indicitur matribus lamen-
tatio, angelis exultatio, infantibus transmigratio. Deus
est qui natus est, innocentes illi debentur victima, qui
venit damnare mundi malitiã. Agnelli debent immo-
lari, quia agnus futurus est crucifigi, qui tollit peccata
mundi. Sed oues vlulant matres, quia agnos perdunt si-
ne voce balantes. Grande martyrium, crudele spectacu-
lum. Eximitur machæra, & nulla interuenit causa. Sola
stridet inuidia, cum qui natus est, nulli faciat violẽtiam.
Sed oues cernimus matres quæ superant agnos lugẽtes.
Hiere. 31. Vox in Rama audita est, ploratus & vlulatus magnus.
Pignora sunt non credita sed creata, non deposita, sed
exposita. Testis est ipsa natura, quæ pugnabat in marty-
res, cum tyrannus iactaret infantes. Mater crines capitis
dissipabat, quæ ornamẽtum capitis amittebat. Quantis
modis infantem volebat abscondere, & ipse se infan-
tulus publicabat. Nesciebat tacere, quia necdũ didice-
rat formidare. Pugnabat mater & carnifex: ille trahe-
bat, illa tenebat. Ad carnificem mater clamabat, Quid
I separas à me, quẽ genui ex me? Vterus genuit, non man-
sit ille cum vixit, vbera mea frustra lacte cõtorquet, cau-
tè portaui quem à te video manu crudeli iactari. Mo-
do eum effuderunt viscera mea, & tu elidis ad terram.
Alia acclamabat mater, cum exactor latro nõ compel-
leret simul occidi cum paruulo matrem, Vt quid me di
mittis inanem? Si culpa est, mea est. Si non est crimen,
iunge mortem, & libera matrem. Alia dicebat, Quid
quæritis? Vnum quæritis, & multos occiditis, & ad vnũ
qui vnus est, attingere non potestis. Alia contrà clama-
bat. Veni iam, veni saluator mundi. Quandiu quære-
ris? Nullum times. Videat te miles, & nostros non occi-
dat infantes. Miscebatur lamentatio matrum, & ad cœ-
lum transibat oblatio paruulorum. Sed ille qui agnum
tentauit, ipse per Herodem agnulos iugulauit. Manet
authori & ministro supplicium, diaboli & Herodis iu-
dicium, cum ista resurrectio cœperit mortuorum. He-
rodes quid putas acturus eris, quando contra te tanto-
rum classes infantium iudiciale cœperint exercere liti-
gium? Inuenies claram linguam, magnam vocem, men-
Ephes.4. suram perfectam, omnes inuenies candidatos, in men-
suram ætatis plenitudinis Christi fulgentes. Cum stare
cœperint ante eum, quem putaueras occidendum, pro
quo fuderunt sanguinẽ preciosum, ipsum videbis thro-
no igneo prę sidẽtem, illos solium dominicum circun- K
dantes, candore rubeo splendentes, propter candidam
ætatem, & sanguinẽ passionis. Quid acturus es, quid di-
cturus? Tacebis reus, dum tantus cãtabit exercitus san-
ctorum, Vindica sanguinem seruorũ tuorum qui effu- Apoc.6.
sus est. Introeat in conspectu tuo gemitus compedito- Psal.78.
rum, ipso iuuante qui cum patre & spiritu sancto viuit
& regnat per omnia secula seculorum, Amen.

In eodem festo, *Sermo II.*

CHristo igitur secundum prophetiæ fidem na- Ser. IX.
to in Bethleem Iudæ, temporibus Herodis re- Math. 2.
gis, de Orientis partibus aduentantes quidam
viri ex magorum gente, percontantur ab Herode vbi-
nam esset rex qui nuper natus est Iudæorum, affirman-
tes vidisse se stellam eius in Oriente, quæ sibi etiam dux
itineris extitisset: causam verò tantæ properationis, ado-
randi ac venerandi nuper editi regis esse. Quibus ille
auditis, incredibiliter deterretur, timens & verẽs ne sta-
tus sui periclitaretur imperij. Aduocatis accersitisq; le-
gis doctoribus requirens percõtatur vbinam Christum L
nasci sperarẽt. Vt vero ex Michęæ oraculis locus natiui- Mich.5.
tatis eius apud Bethleem designatus est, vno præcepto
rea omnes lactentes pueros, nõ solùm apud Bethleem,
sed & in omnibus eius finibus à bimis & infra, secundũ
tẽpus quod explorauerat à magis, interimi iubet, si quo
modo etiã Iesum cum æquęuis posset extinguere. Sed
præuenit regis insidias puer abductus in Aegyptum, pa-
rentibus de dolo regis angelo prænunciante cõmoni-
tis. Deceptus itaq; Herodes rex & illusus à magis, mittit
in Bethleem & in omnes fines eius, vt interficiãtur pue-
ri à bimatu & infra. Occidũtur pro Christo paruuli, pro
iustitia moritur innocentia. Quàm beata ætas, quæ nec-
dum Christũ potest loqui, & iam pro Christo meretur
occidi. Nõdum opportuna vulneri, & iam idonea pas-
sioni. Quàm fœliciter nati, quibus in primo nascendi li-
mine æterna vita obuiam venit. Incurrunt quidẽ inter
ipsa primordia acceptæ lucis periculum, & finem salu-
tis, sed de ipso protinus fine capiunt principia æternita-
tis. Immaturi quidem vidẽtur ad mortem, sed fœliciter
moriũtur ad vitam. Viadũ gustauerant prę sentem, sta-
tim transeunt ad futurã. Nondum ingressi infantiæ cu-
nas, & iam perueniunt ad coronas. Rapiuntur quidem M
à complexibus matrũ, sed redduntur gremiis angelorũ.
Nihil ergo egisti ferocissimæ austeritatis audacia: potes
martyres facere, Christũ non potes inuenire. Putabat se
infelix tyrannus domini saluatoris aduentu regali solio
detrudendũ, sed non ita est. Non ad hoc venerat Chri-
stus, vt alienam gloriam inuaderet, sed vt suã donaret.
Non, inquã, ad hoc venerat Christus, vt regnũ terrestre
præriperet, sed vt cœleste donaret. Nũ venerat ad pote-
states dignitatesq; rapiendas, sed ad cõtumelias & iniu-
rias perferendas. Non ad hoc venerat, vt sacrum illud
caput ad diadema gemmatũ, sed vt ad coronã spineam
prępararet. Non, inquã, ad hoc venerat, vt constituere-
tur supra sceptra magnificus, sed vt crucifigeretur illu-
sus. Nascente ergo domino cõturbatur Herodes, & om
nis Hierosolyma cum eo. Quid mirũ, si pietate nascẽte
perturbetur impietas? Ecce iacentem in præsepio perti-
mescit armatus: cõtremiscit humilem rex superbus: ob-
uolutum pãnis metuit purpuratus: cum simulatione al-
loquitur Magos. Ite, inquit, requirite de puero, & cum Math.2.
inueneritis, renunciate mihi, vt & ego veniens adorem
eum. Simulabat adorare se velle, quem conabatur occi-
dere. Sed non timet veritas falsitatis insidias. Quàm
cæca feritas, quæ credebat quòd deprehendere domi-

A num fraudibus posset. Ecce cuius terra cœlumq; ostendebat aduentum, qui pastorum non latebat simplicitatem, quem magi de extrema venientes Aethiopiæ parte merentur agnoscere, dolis suis ad illum non potest rex sacrilegus peruenire. Fallitur ergo stulti furor tyranni, Christum non potest inuenire perfidia, quia deus non crudelitate, sed credulitate quærendus est, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo. Sermo III.

Sermo X. Math.2. HOdie fratres charissimi natalem illorũ infantiũ colimus, quos ab Herode crudelissimo rege interfectos esse euangelij textus eloquitur. Et ideo cũ summa exultatione gaudeat terra cœlestium militũ, & tantorũ parens fœcunda virtutum. Ecce profanus hostis nunquam beatis paruulis tantum prodesse potuisset obsequio, quantũ profuit odio. Nam sicut sacratissimũ præsentis diei festũ manifestat, quantum in beatos paruulos iniquitas abundauit, tantũ in eis gratia benedictionis refudit. Beata es ô Bethleem terra Iuda, quę Herodis regis immanitatem in puerorum extinctione perpessa es, quę sub vno tempore cãdidatam plebem imbellis infantię deo offerre meruisti. Digne ta-
B men natalem illorum colimus, quos beatius æternæ vitæ mundus edidit, quàm quos maternorum viscerum partus effudit. Siquidem antè vitę perpetuæ adepti sunt dignitatem, quàm vsuram præsentis acceperint. Aliorũ quidem preciosa mors martyum laudem in cõfessione promeruit, horum in consummatione cõplacuit. Quia incipientis vitę primordiis ipse eis occasus initium gloriæ dedit, qui pręsentis terminũ imposuit. Quos Herodis impietas lactẽtes matrum vberibus abstraxit, qui iure dicuntur martyrum flores, quos in medio frigore infidelitatis exortos, velut primas erumpentes Ecclesiæ gemmas quædã persecutionis pruina decoxit. Et ideo dignum est interfectis pro Christo infantibus honorem impendere, ceremonias, non dolores, secramentis dare vota non lachrymas, quia ipse illis fuit causa pœnæ, qui extitit & coronæ: ipse odium causæ, qui præmium.

Ibidem. Parante autem Herode paruulis necem, Ioseph per angelum admonetur vt Christum dominum nostrum in Aegyptum transferat, Aegyptum idolis plenam. Nam post Iudæorum persecutionẽ, & ad occidendum Christum profanæ plebis assensum, Christus ad gentes idolis deditas transire dignatur, & Iudęam relinquẽs, igno-
C ranti seculo colendus infertur. Et quia ex scripturis diuinis fratres charissimi, bonos & iustos viros persecutionem malorum semper sustinuisse cognoscimus, si diligenter consideramus, inueniemus illos maiora supplicia sustinere. Omnis enim homo qui alium in corpore persequitur, prius ipse in corde persecutionem sustinere cognoscitur. Nam si etiam illi quem persequitur, aliquid de substantia sua tulerit, maius sibi ipse dispẽdium facit, quia nemo habet iniustum lucrũ sine iusto damno. Vbi lucrum, ibi & damnum: lucrum in arca, damnum in conscientia. Tulit vestem, & perdit fidem: acquirit pecuniam, & perdit iustitiam. Sed hoc homines ideo faciunt, quia diem nouissimum attendere nolunt. Si enim diem mortis suæ cogitare iugiter vellent, animum suum ab omni cupiditate vel malitia cohiberent. Sed quod modo nolunt salubriter cogitare, necesse habent postea sine vllo remedio sustinere. Veniet enim illis dies nouissima, veniet dies iudicij, quando eis nec pœnitentiam licebit agere, nec bonis operibus se ab æterna morte poterunt redimere: quia percutitur etiam hac animaduersione peccator, vt moriens obliuiscatur sui, qui dum viueret, oblitus est dei. Veniet dies iudicij, D quando mouebuntur fundamẽta montium, & ardebit terra vsque ad inferos deorsum, quando cœli ardentes *Math.24.* soluentur, quando sol obscurabitur, & luna non dabit *Apoc.14.* lumen suũ, quando stellæ cadent de cœlo, quando pec- *Math.8.* catores & impij mittentur in stagnum ignis, & fumus tormentorũ illorum ascendet in secula seculorum, vbi fletus & stridor dentium. Veniet tempus fratres charissimi, quando nulli bono erit male, nulli malo erit bene. Veniet, inquam, nouissima dies, quando discernentur pij ab impiis, iusti ab iniustis, laudatores dei à blasphematoribus dei. Veniet & quando discernentur, vt nulli sicut dictum est, bono sit male, nulli malo sit bene. Quare ergo modo nõ sic? Forte & modo sic. Sed quod nũc est in occulto, tunc erit in manifesto. Lege scripturam diuinam, ingredere mecum (si potes) in sanctuariũ dei, forte ibi, si possum, docebo te, imò disce mecũ ab eo qui docet me, etiam nunc nõ esse malis bene, & melius esse bonis quàm malis, quamuis nondum venerit bonorum plena fœlicitas, nondumq; venerit malorum pœna nouissima. Si legem dei diligenter attendis, forte intelligis mecũ, non esse bene malis. Rogo enim te, & quæro abs te, tibi quare male est? Respõsurus es, Egestas angit, pre- E mit difficultas, dolor fortasse membrorũ, timor ab inimico. Tibi ideo male est, quia pateris mala: & bene est illi qui est ipsum malum? Multum interest inter malum pati, & malum esse. Tu quod pateris non es, malum enim pateris, sed tu malus non es: Ille hoc malum nõ patitur, & malus est. Noli ergo falli. Non potest fieri vt tibi male sit, quia pateris malum, & illi bene sit qui est malus. Cum enim malus est, putas quia non patitur malum, cum patitur seipsum? Tibi male est, quia malũ alienum pateris in corpore tuo: & illi bene est, qui malum seipsum patitur in corde suo? Tibi male est, qui forte malã habes vitam: & bene est illi, qui malam habet animam? Esto bonus qui habes bona. Bonæ sunt diuitiæ, bonum *De verbis* est aurum, bonum est argentum, bonæ familiæ, posses- *domini* siones. Omnia ista bona sunt, sed vnde facias bene, non *Ser.12.* quę te faciant bonũ. Habeto bona, quæ te faciant bonũ. Quæ sunt, inquis, ista? Fac iudicium & iustitiam. Bona sunt quæ habes, Fac iudicium & iustitiam. Esto & tu bonus inter bona tua, erubesce bonis tuis. Esto bonus mãsurus inter bona peritura, erubesce bonis tuis. Noli esse malus in eis, ne pereas cum eis. Ita ergo aurũ & argẽtum distribuit hominibus conditor rerum & administrator F deus, vt ipsum per se natura & genere suo bonum sit, copia verò eius non extollat bonos, nec elidat inopia. Malus autem homo & cum offertur excæcatur, & cum *De verbis* aufertur excruciatur: quia & cum acquiruntur diuitiæ, *dni ser.6.* falsam lætitiam tribuunt: & cum perduntur, veram tri- *In lib.50.* stitiam derelinquunt. Discamus amare veras diuitias, *Homiliarũ* id est, castitatem & iustitiam, pacem & misericordiam. *Homi.3.* Istæ enim iustæ dicuntur diuitiæ, quia bonis meritis iustisque tribuuntur: illæ veræ dicuntur diuitiæ, quia quisquis eas habuerit non egebit, dum iuxta apostolum ha- *1.Timot.6.* bens victum & vestitum his cõtentus est. Istas verò terrenas diuitias iniustum est putare diuitas, quæ non auferunt egestatem. Tanto enim magis quisque ardebit egestate auaritiæ, quanto magis eas diligens maiores habuerit. Quomodo ergo sunt diuitiæ, quibus crescit inopia, quæ amatoribus suis quantum fuerint ampliores, non afferunt satietatem, sed inflammant cupiditate diuitem? Tu putas quia minus indigeres, si minus haberes. Vnde bene quidam dixit, *Iuuenal sa-*

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit. *tyra.14.*

G Cum pecuniæ enim incremento rabies cupiditatis au-
geiur. Nam omnes auari vel cupidi velnt hydropis mor
bo ægrotare videntur. Quomodo enim hydropicus,
quantum plus bibit, tantum amplius sitit, ita auarus vel
cupidus acquirēdo non satiatur. Nos verò fratres cogi-
tantes peregrinos nos & hospites esse in hoc seculo, hoc
tantum quod ad victū & vestitum opus est nobis in iti-
nere vitę istius reseruemus, & quantū possumus, in æter-
nam beatitudinem per eleemosynam pauperum diri-
gamus, vt cum in die iudicij cupidi & auari pro sterili-
Matth.25. tate bonorum operum audire meruerint, Discedite à
me maledicti in ignem æternum: nos pro bonis operi-
bus audire possimus, Venite benedicti, percipite regnū,
quia esuriui, & dedistis mihi manducare: sitiui, & de-
distis mihi bibere: nudus fui, & operuistis me Ad istam
benedictionem nos dominus sub sua protectione per-
ducat, cui est gloria in secula seculorum, Amen.

In eodem festo, Sermo IIII.

Sermo XI. Votiescunque fratres sanctorum martyria ce-
lebramus, toties laudes saluatoris edicimus:
& quoties eorum asserimus passiones, toties
Christi gloriam prædicamus. Non enim su-
H spicimus quod passi sunt, sed propter quē passi sunt ad-
miramur. Igitur non pœua in laude, sed fides est in ho-
nore. Magnificamus ergo martyres, sed præcipuè illos
qui nascente Christo in ipso exordio nō loquendo sed
moriendo cōfessi, ad regna perpetua cæteros præuene-
runt. Videte autē quem iidem locū apud homines me-
reantur, qui apud deum locū sub altario meruerūt. Di-
Apocal.6. cit enim sancta scriptura, Vidi enim sub ara dei animas
occisorum propter verbū dei, & propter testimonium
Iesu quod habebāt. Sub ara, inquit, dei vidi animas oc-
cisorū. Quid reuerētius, quid honorabilius dici potest,
quàm sub illa ara requiescere, in qua deo sacrificiū cele-
bratur, in qua offeruntur hostiæ, in qua dominus est sa-
Psal.109. cerdos, sicut scriptū est, Tu es sacerdos in æternū secun-
dum ordinē Melchisedech? Recte sub altario iustorum
animæ requiescūt, quia super altare corpus domini of-
fertur. Nec immeritò illic iusti vindictam sanguinis po-
stulant, vbi etiā pro peccatoribus Christi sanguis effun-
ditur. Conuenienter igitur & quasi pro quodā consor-
tio ibi martyribus sepultura decreta est, vbi mors do-
1.Corin.11. mini quotidie celebratur, sicut ipse ait, Quotiescunque
I hęc feceritis, mortem meā annunciabitis donec veniā:
scilicet vt qui propter mortē eius mortui fuerant, sub sa
cramenti eius mysterio requiescant. Non immeritò, in-
quam, consortio quodā illic occisis tumulus constitui-
tur, vbi occisionis dominicæ mēbra ponuntur, vt quos
cū Christo vnius passionis causa deuinxerat, vnius etiā
loci religio copularet. Legimus plerosq; iustorū Abra-
hæ sinibus refoueri, nonnullos paradisi amœnitate læta-
ri, nemo tamen melius præter martyres meruit, hoc est
ibi requiescere, vbi & hostia Christus est & sacerdos, sci
licet vt propitiationem de oblatione hostiæ cōsequan-
tur, & benedictionē functionemq; sacerdotis accipiāt.
Inter cæteros igitur martyres, quos sub ara dei consiste-
re prędicamus, etiam beatos illos infantum lactentium
pro Christo primitias martyrum laudemus, qui non lo-
quendo, sed moriendo cōfessi coronas meruerūt. Neq;
enim dubitandum est eos in martyrio plura præ cæteris
exorare, qui in martyrio præ cæteris præcesserunt. Et cla
Apoca.6. mauerunt, inquit Ioannes, voce magna, Vindica domi-
ne sanguinem nostrum. Et datæ sunt illis singulæ sto-
læ albæ, & dictum est illis vt quiescerent tempus adhuc
modicum, donec impleretur numerus fratrum & con-
seruorum eorum. Oritur quęstio in hoc loco, cur sancti K
iam cum domino manentes vindictā de inimicis expe-
tant, cum dominus in euangelio dicat, Diligite inimi- Matth.5.
cos vestros, & orate pro persequentibus & calumnian-
tibus vos? Sed sciendum quia illi sancti iam in conspe-
ctu creatoris sui consistentes vident voluntatem illius,
& ideo ab ipso accipiunt quod eum velle facere noue-
runt, & de ipso bibunt quod de ipso sitiunt. Petunt au-
tem vindictam de inimicis duobus modis, & hoc cau-
sa charitatis, vt scilicet qui ad vitam æternam prædesti-
nati sunt, conuertantur à malo ad bonum: qui verò prę-
scientε deo damnandi sunt, moriantur, & peccare de-
sistant, vt per hoc minorem pœnam in inferno habeāt,
vbi vnusquisq; secundum qualitatem operum sustine-
bit magnitudinem pœnarum. Petunt autem de repro-
bis vindictam, quia optant venire diem extremi iudi-
cij, & resurrectionem suorum corporū præstolantur. Et
datæ sunt illis singulæ stolæ albæ. Per stolas albas debe- Apoca.6.
mus intelligere mercedē baptismi, præmium martyrij,
mercedem æternorum, & gaudium cœlestis patriæ. Ha-
bent ergo ante resurrectionē sancti singulas stolas, quia
in sola anima adhuc æternis beatitudinibus perfruun-
tur: postea autem accepturi sunt binas, quando receptis L
corporibus immutabiles erūt in anima, & incorruptibi-
les in corpore. De hoc Esaias, In terra sua duplicia pos- Esaia.61.
sidebunt. Et dictum est illis vt quiescerēt tempus adhuc Apoca.6.
modicum, donec impleatur numerus conseruorum &
fratrum eorū. Dictio ista, inspiratio est diuina, qua mē-
tibus eorū desiderantibus diem iudicij, immittitur vir-
tus patientiæ, vt patienter ferant omnia, expectantes nu
merum illorū qui similiter interficiendi sunt pro Chri-
sto, cum eis postmodum regnaturi, vt qui desiderant re-
cipere sua corpora, gaudeant ex numero colligēdorum
fratrum. Tali modo loquitur deus omnipotens sanctis,
veluti quilibet paterfamilias habens multos filios, sin-
gulisque de agro reuertentibus & rogantibus, vt cibum
sibi tribuat, respondet, Refectio quidem vestra parata
est, sed expectate fratres vestros, vt cum in vnum positi
fueritis, omnes in commune comedatis & epulemini
gaudentes, quia interficiendi sunt & illi, vel aperto scili-
cet martyrio vel occulto. Dicit ergo illis vindictam po-
stulantibus post datū munus vt quiescant atq; sustineāt,
donec cōpleatur numerus conseruorū illorum. Videtis
igitur quoniā propter nos martyrū vindicta differtur. M
Dum enim nos retardamus, horum sanguis inultus est.
Sed hoc contingit nostra desidia, qui nō (sicut dictum
est) religiose viuimus: qui nō piè (sicut congruit) opera-
mur. Nam si bonorum operū ad dominum iustitia no-
stra præcederet, iam conseruorum numerus qui expe-
ctatur esset completus. Nulli autē dubiū est, vindictam
post iudicium martyres percepturos, qui etiam ante iu-
dicium prĕmiis cœlestibus honorantur. Vnde oportet
fratres charissimi quia primitias martyrū hodierna fe-
stiuitate veneramur, de æterna quæ in cœlis est martyrū
festiuitate sedulè cogitemus, eorumq; vestigia, inquan-
tum possumus, sequendo, & ipsi eiusdem festiuitatis su-
pernæ participes existere curemus, testante apostolo,
Quia si socij passionum fuerimus, simul & cōsolationis 2.Corin.1.
erimus, nec tam de morte eorū lugeamus, quàm de iu-
sta palmæ perceptione lætemur. Siquidem singulos eo-
rum cum per tormenta pellerentur ex hac vita, Rachel Hiere.31.
gemebunda, id est, ecclesia gemit, luctu lachrymisque Matth.2.
persecuta: sed iam hinc expulsos superna Hierusalem,
quæ est mater omnium nostrum, mox in aliam vitam
obuiis lætitiæ ministris excepit, atque in gaudium do-
mini

A mini ſui perpetuò coronandos introduxit. Vnde dicit Ioannes, (*Apocal. 7.*) Stabant ante thronum in conſpectu agni amicti ſtolis albis, & palmæ in manibus eorum. Stant enim modo ante thronum dei coronati, qui quondam ante thronum iudicum terrenorum iacebant pœnis aſtricti. Stant in conſpectu agni nulla ratione illic à contemplanda eius gloria ſeparandi, à cuius hic amore nec per ſupplicia poterant ſeparari. Stolis fulgent albis, & palmas in manibus habent, quia præmia in operibus habent, dum corpora quę pro domino ignibus vſtulari, ac beſtiis dilacerari, flagris abſumi, per præcipitia diſſolui, vngulis abradi omnimodo pœnarum genere paſsi ſunt diſsipari, per reſurrectionem glorificata recipiunt. (*Ibidem.*) Et clamabant, inquit, voce magna dicentes. Salus deo (*Ibidem.*) noſtro, qui ſedet ſuper thronum, & agno. Magna voce ſalutem deo decantant, qui magna gratiarum actione recolunt, non ſua ſe virtute, ſed ipſo auxiliante, tribulationum impugnantium ſuperaſſe certamina. Dicit iterum eorum & præteritos agones, & coronas deſcri- (*Ibidem.*) bens perpetuas, Hi ſunt qui venerunt de tribulatione magna, & lauerunt ſtolas ſuas, & dealbauerunt eas in ſanguine agni. Stolas quippe martyres in ſanguine agni B lauerunt, dum membra ſua, quę oculis inſipientium viſa ſunt pœnarum ſqualore fœdari, ſic potius fuſo pro Chriſto ſanguine ab omnibus mundauere contagiis, inſuper & beata immortalitatis luce digna reddidere, quod eſt etiã lotas habuiſſe ſtolas in ſanguine agni. Ideo ſunt, inquit, ante thronum dei, & ſeruiunt die ac nocte in tẽplo eius. Non eſt laborioſa, ſed amabilis & optanda ſeruitus in dei laudibus perpetuò aſsiſtere. Dies quippe & nox nõ viciſsitudinem temporis proprie, ſed perpetuitatẽ tropice ſignificant. Nox enim non erit illic, ſed dies (*Pſal. 83.*) vna melior in atriis Chriſti ſuper milia. In qua nõ plorat (*Hiere. 31.*) Rachel filios ſuos, ſed abſterget deus omnẽ lachrymam (*Apocal. 2.*) ab oculis eorum, datq; vocem lætitię & ſalutis æternę in tabernaculis iuſtorum, qui viuit & regnat deus, &c.

DE SANCTO VINCENTIO.

In feſto ſancti Vincentij martyris Sermo I.

(*Ser. XII.*) C IN paſsione quæ nobis hodie recitata eſt, fratres chariſsimi, euidenter oſtenditur iudex ferox, tortor cruentus, martyr inuictus: in cuius corpore pœnis variis exarato, iam tormenta defecerant, & adhuc membra durabant. Tot cõuicta miraculis perſiſtebat impietas, tot vexata ſuppliciis non cedebat infirmitas. Agnoſcatur ergo operata diuinitas. Quando enim corruptibilis puluis cõtra tam immania tormenta duraret, niſi in eo Chriſtus habitaret? In his enim omnibus ille agnoſcendus, ille glorificandus, ille laudandus eſt, qui & in prima vocatione dedit fidem, & in ſuprema paſsione virtutem. Vultis noſſe quia vtrumque (*Philip. 2.*) donatum eſt? Audite apoſtolum Paulum, Vobis, inquit, datum eſt pro Chriſto non ſolùm vt credatis in eum, verùm etiam vt patiamini pro eo. Acceperat vtraq; hæc beatus Vincentius leuita, acceperat & habebat. Si enim non accepiſſet, quid haberet? Habebat in ſermone fiduciam, habebat in paſsione tolerantiam. Nemo ergo de ſuo corde præſumat, quando profert ſermonem, nemo de ſuis viribus confidat quando ſuffert tentationẽ: quia vt & bona prudenter loquamur, ab illo eſt, non noſtra ſapientia: & vt mala fortiter perferamus, ab illo eſt, non noſtra eſt patientia. Recolite dominum Chriſtum ſuos in euangelio diſcipulos admonentem, Recolite martyrum regem cohortes ſuas armis ſpiritalibus inſtruentem, bella monſtrantem, adiutoria miniſtrantem, præmia pollicentem, quia cũ dixiſſet diſcipulis ſuis, In hoc (*Ioan 16.*) D mundo preſſuram habebitis: mox vnde territos conſolaretur, adiunxit dicens, Sed cõfidite, quia vici mundũ. Quid ergo miramur chariſsimi, ſi in illo Vincẽtius vicit, à quo victus eſt mũdus? In hoc, inquit, mundo preſſurã habebitis, vt ſi premit non opprimat, ſi oppugnat nõ expugnet. Duplicem mundus aciem producit cõtra milites Chriſti. Blanditur vt decipiat, terret vt frangat. Non nos teneat voluntas propria, non nos terreat crudelitas aliena, & victus eſt mundus. Ad vtroſq; aditus occurrit Chriſtus, & non vincitur Chriſtianus. Si conſideretur in iſta paſsione humana patientia, incipit eſſe incredibilis: ſi agnoſcatur diuina potẽtia, deſinit eſſe mirabilis. Tanta graſſabatur crudelitas in martyris corpore, & tanta trãquillitas proferebatur in voce, tantaq; pœnarũ aſperitas ſæuiebat in mẽbris, vt miro modo putaremus Vincentio patiente alium loquentem non torqueri. Et vere fratres chariſsimi ita erat. Prorſus ita erat. Alias loquebatur. Promiſit enim & hoc teſtibus ſuis Chriſtus in euangelio, quos ad huiuſmodi certamina præparabat. Sic E enim ait, Nolite præmeditari quomodo aut quid lo- (*Matth. 10.*) quamini. Non enim vos eſtis qui loquimini, ſed ſpiritus patris veſtri qui loquitur in vobis. Caro ergo patiebatur, & ſpiritus loquebatur. Et loquente ſpiritu nõ ſolum cõuincebatur impietas, ſed etiã confortabatur infirmitas. Clariorem nobis martyrem tot tormẽta faciebant. Multiplici enim vulnerũ varietate confoſſus nõ deſerebat pugnã, ſed acrius iterabat. Putares quòd eũ duraret flamma, non vreret, & tãquam figuli fornax lutũ molle ſuſcipiens, duram redderet teſtam. Poterat martyr noſter dicere Daciano, Iam non vret ignis tuus carnem meam, quia exaruit ſicut teſta virtus mea: & quomodo (*Pſal. 21.*) ſcriptũ eſt veraciter, Vaſa figuli probat fornax, & homi- (*Eccli. 27.*) nes iuſtos tẽtatio tribulationis. Probatus atq; decoctus illo igne Vincentius, Dacianus verò arſit & crepuit. Si enim nõ ardebat, vnde cremabat? Quid enim erant verba iraſcentis, niſi fumus ardentis? Ergo martyri noſtro refrigerium in corde habenti, flammas extrinſecus admouebat, ſed ipſe facibus furoris accenſus, tanquam clibanus intus ardebat, & habitatorem ſuũ diabolum concremabat. Per furioſas enim Daciani voces, per truces F oculos, & minaces vultus, & totius corporis motus ille habitator eius interior mouebatur, & per hæc ſigna viſibilia tanquam per ſigna ſui vaſculi, quod impleuerat crepantis rimula prouidebatur. Non tantum martyrem cruciabant plurima tormẽta, quantum illum vaſtabat inſania. Sed iam fratres illa omnia tranſierunt, & ira Daciani, & pœna Vincentij: nunc autem pœna Daciano, corona vero manet Vincentio. Denique his præmiſsis futuræ videlicet retributionis finibus, etiam in hoc mũdo martyrum gloriam demonſtremus. Quæ hodie regio, quæve prouincia vlla quouſque vel Romanum imperium, vel Chriſtianum nomen extenditur, natalem non gaudet celebrare Vincentij diaconi? Quis autem hodie vel nomen Daciani audiſſet, niſi Vincentij paſsionem legiſſet? Quod verò tanta cura ſeruauit dominus martyris corpus, quid aliud demonſtrauit, niſi gubernaſſe ſe viuentem, quem non reliquit exanimem? Vicit ergo Dacianum viuẽs Vincentius, vicit & mortuus. Viuens tormenta calcauit, mortuus maria tranſnatauit. Sed ipſe inter vndas gubernauit cadauer extinctum, qui inter vngulas animum donauit inuictum. Non flexit flamma tortoris cor eius, non meriit

G aqua maris corpus eius. Sed in his & huiusmodi nihil
Psal.115. est aliud, nisi preciosa in conspectu domini semper mors sanctorum eius, cui est honor & imperium in secula seculorum, Amen.

In eodem festo. *Sermo II.*

Ser. XIII. Vnctorum licet dilectissimi gloriosas martyrum passiones, quos districta regionibus loca meruerunt, vna fides faciat omnibus indiscreto honore venerabiles: propriam tamen sibi in hoc venerationis obsequio vendicat dignitatem, qui ecclesiam dei & documentis præ cæteris erexerunt, & patrocinijs adiuuerunt. Inter quos iuste beatum leuitam Vincentium, cuius confessione & morte Christum incredulis prædicatum incunctanter agnoscimus, catholicis studiis celebramus: qui vt fidelium deuotionem deo studiosius comendaret, altiori charitatis flammascens affectu, morti sese tandem fideliter obtulit, quò videlicet robur fidei in solidissima petra Christo fundatu, sequacibus imitandum daretur: necnon & semen Apostolicæ prædicationis per eum pluribus disseminatum ope suæ intercessionis tutum, ac perfectæ consummationis fruge refertum in cœlestibus demum horreis condere-
H tur. nunc ergo amplius propria veneretur, quem etiam peregrina mirantur, quatenus eis se largiorem exhibeat in beneficiis, quibus se amabiliorem cognoscet in gaudiis, fiatque in eius solennitate vberior lætitiæ ambitus, de quo fidei creuit effectus. Huius denique spiritus tanto virtutum munere claruit, vt sacri ministerij fultus officio, qui filium dei dominum nostrum securus esset in passione, eiusdem Christi calicem credentibus prius ministraret in salutem. Cuius haustu feliciter mente ebriatus, rabidi hostis atque in Christum sæuientis insaniam interritus adiit, modestus sustinuit, securus irrisit, sciens paratus esse vt resisteret, nesciens elatus esse quo vinceret: quia cuius amore spiritalibus armis præmunitus resistebat, eius adiutorio quicquid pœnarum in illum ferientis ira excogitabat, insuperabilis fortiter patiendo vincebat. Ideo non hunc laminæ ignitę sartaginis, non eculei, non vngulæ ferreæq; manus, non vires pauendæ cædentium, nec dolor scissorum membrorum, non foci fragor, & strepentis in patientis visceribus salis iectio, Daciani quiuerunt aliquatenus subdere iussioni,
Sed dum intantum eius væcordiæ tumor excresceret,
I vt tãtis passionis subactum doloribus aut vicisse aut interemisse se lætabundus extolleret, suscepta spe frustratus, vnde victor visus est apparere, inde victus compulsus est erubescere, quoniam quo dei martyr duriori vrgebatur pœna, eo ampliori confessionis exultabat constantia. Vnde ipsius passionis vel vltima prauidere, sen morari fratres euidentius placet, quatenus animaduertat sanctitas vestra, quò diabolus suum perduxerit dolis ministrum, vel quomodo Christus suum in finem vsquequaque seruauerit famulum. Ex quo illud sanè erat mirabile, quia quantum iste extrinsecus multiplici pœnarum genere contritus arctabatur, tantum intrinsecus exultante interiori homine dilatabatur: quantumq; ille exterius iactantia temporalis potentiæ inflabatur, tantum interius despici se perpendens interiori vexatus homine præfocabatur. Contemni igitur se vidēs sæuiebat, nec in quem iam vindictam inferret inueniebat. Videbat namque desquietorum manus carnificum plus in eo inuenire vulneris quàm corporis, solumq; ingentē spiritum ei stoltitiam exprobrare suam, quod prouocabat veritatis normam. Quapropter credens quòd causam confusionis auerteret, si personā quę se spreuerat absentaret, minusq; Dacianus erubesceret si Vincentium po- K
pulus non videret, iussit eum à publico remoueri. Sed nec sic quidem caret supplicio. Contusa quo iacebat testa substernitur, vt vis acuminis concisam molem superiecti corporis plus discinderet, atq; reddita tormentis membra quę secarent obuia susciperent fragmenta. Fallitur tamen vincēdi opinione cæca crudelitas. Nam diuina bonitas dilectum suū amplius in confessione comitata infert nouā tenebris lucē, & tabernaculum splendidum obscurū reddit ergastulū. Fouebat laceros artus medica dei manus, & venustiori pristinę sanitatis augmento fossi lateris damna supplebat. Insolita igitur huius luminis claritate perculsi, obstupuere custodes, quia & vocē angelis hymnū deo concinētibus, mens pallidi ianitoris expauit. Currit exanimis minister ad præsidē, quem grauius relatio nūcij quàm ictus percussit gladij: & cum nō posset ex magnitudine rei tacere quod viderat, tremor iudicē occupat, dolor lacerat, furor inflammat: & ne in pœnis Vincentius vincens gloriā martyrij obtineret, Citius, inquit Dacianus, producatur è carcere, ne dum insistimus rebellem punire, videamur eū potius victoria coronare. Profertur itaque ex illo tetri carceris barathro cœlesti qdē gratia pulchrior, & si adhuc L
esset passurus, robustior. Sed vbi desideriū ad regni vocationē tendentis nullo pœnarū vel mortis genere frangendum intelligit, iubet inuida mens lenioris strati fulcra substitui, ac blandiori eum requie confoueri, scilicet vt si amoto paululū carnifice animā quietus exhalaret, diceretur non esse occisus, sed mortuus: quasi non eum pœna peremerit, cum quo & pœna simul perierit. Interea beatum Vincentium cœlestis aula suscepit, ac beatæ fœlicitatis munere donat. Ad cuius ingressum angelici lætantur spiritus, omnēsque simul conciues gratulantur sancti. Nósque tibi gratias agimus domine Iesu, quòd anima tuo digna consortio quæ pertinax tulit supplicium, mendax fugit obsequium: & quæ fuit contenta persecutor quo fureret, sit dedignata quòd parceret. Cognito igitur sancto eius abscessu, iudex insanus, & quia Christus vicisset in Vincentio occisus, Dacianus illius sibi promittit cadaueris expositione vindictam, cuius gemit ex virtute victoriam. Feris nanque & canibus decepta furoris superbia absumendum proijci mandat li-ctoribus, vt tali pastu eorum impleret ventrem, quorum ipse gerebat mentem. Sed vt diuinis excrescentibus be- M
neficiis maioris victoriæ Vincentio gratia conferatur, mittitur coruus auis inimica cadaueribus, expositas corporis dapes seruatura ieiuna. Hinc fratres dilectissimi, hinc aduertite distincta meritorum obsequia. Helias quondam impias Achab vel Iezabelis manus cautè de- 3.Reg.17.
clinans, in deserto coruis ministrantibus pascitur: assertor autem veritatis Vincentius Daciani rabie perēptus, feris exponitur consumendus, sed coruo famulante seruatur illæsus. Obtinuit ergo Helias diuino nutu coruis præstantibus quo aleretur, præstitum est Vincētio obsequente quoq; coruo ne comederetur. Qui vt cœlitus se custodem designatum ostenderet, aduentantes reliquas aues eminus non segni impetu perturbabat, inter quas immanem quoq; lupum propius accedentē, veluti qui cōmissum thesaurū sacrilega audacia attaminare præsumeret, pennis & alis deuerberans procul abegit. Sed ille quod non tam ad inferendam venisset iniuriam, quàm ad augendā miraculi pompam, quadam sui habitudine stupidus indicabat. O impudēs furor, & stulta vesania, Coruus obsequitur, lupus veneratur, Dacianus persequitur, nec erubescit velle se adhuc ferox perdere, quem mansue-

A mansuefacta bestialis feritas satagebat protegere. Vnde ad occulendam martyris laudem nó iam secretum, sed profundum elegit, credens sibi ad delitescendam eius gloriam non claustra fidem seruatura, sed maria, quasi non idem elementi dominus esset, per quem dudum ei carceris abdita cœlesti fulgore radiata micuissent. Datur nautis mergendum corpus in fluctibus, vt ad auxiliũ saltem æquora proficerent, cui ad vincendum Christi militẽ terra defecisset. Enauigatis itaq; magna ex parte freti gurgitibus proiectum inter sorbentes vndas præpotens est dei dextera consecuta, & quæ spiritum intulerat in cœlum, corpus mox retulit ad sepulchrum. Sic prædicator veritatis charissimi nec tormentorum vincitur pœnis, nec tenebrosi carceris superatur angustiis. Non bestiis dilaniatur, non profundo celatur, sed littori redditur, præconio diffamatur, vt qui vere confessus fuerat nomen deitatis, veritate sibi adesse experiretur diuinæ suffragia bonitatis. Cuius gloriosam virtute vitam ita preciosæ mortis gratia decorauit, vt quod viuendo docuit, moriendo constanter astrueret: erátque B consequens quatenus ad eius visionem per mortem attingeret, quem probabilis vitæ conuersione semper attestatus fuisset, sciens quòd de contemptu præsentis vitæ gloria surgit beatitudinis æternæ, præstante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat, &c.

DE SANCTI PAVLI CONVERSIONE.

In festo conuersionis sancti Pauli, Sermo I.

Ser. XIIII. HOdie de Actibus Apostolorũ lectio hęc pronunciata est, vbi Paulus apostolus ex persecutore Christianorum, annunciator factus est Christianorum. Percutiens eum Christus & sanans, occidens & viuificans, occisus agnus à lupis, & faciens agnum de lupis. Ita enim erat, vt ait præclara prophetia, cum Iacob patriarcha benediceret filiis suis, præsentia tangens, futura prospiciens. Prædictum enim erat quod in Paulo contigit. Erat autẽ Paulus, sicut ipse *Philip 3.* testatur, de tribu Beniamin. Cum autem Iacob benedicens filios suos, venisset ad benedicendum Beniamin, *Gene. 49.* ait de illo, Beniamin lupus rapax. Quid ergo? Lupus rapax semper est? Absit, sed qui mane rapit prædã, ad vesperas diuidit escas. Hoc in apostolo Paulo impletum est, quia & de illo dictum erat. Iam si placet audiamus C illum mane rapientem, ad vesperas escas diuidentem. Mane & vespere positæ sunt pro eo ac si diceret, Prius *Act. 9.* rapiet, postea diuidet escas. Attẽdite raptorem, Saulus, inquit, acceptis epistolis à principibus sacerdotũ ibat, vt vbicunq; inueniret Christianos, ad sacerdotes attraheret, & adduceret vtiq; puniendos. Ibat spirans & anhelans cædes: hoc est, mane rapiens. Nam & quando lapi- *Act. 7.* datus est Stephanus primus martyr pro nomine Christi, euidẽtius aderat & Saulus, & sic aderat lapidãtibus, vt non ei sufficeret si tãtum suis manibus lapidaret. Vt enim esset in omnium lapidantium manibus, ipse omnium vestimenta seruabat, magis sæuiens omnes adiuuando, q̃ suis manibus lapidando. Audiuimus, mane rapiet: audiamus ad vesperã qualiter diuidat escas. Voce Christi prostratus de cœlo, & accipiẽs desuper interdictum iam sæuiendi, cecidit in faciem suã, prius prosternendus, postea sanãdus. Non enim in illo postea Christus viueret, nisi occideret in eo quod male ante vixis- *Act. 9.* set. Quid ergo prostratus audit? Saule Saule, quid me persequeris? Durum est tibi cõtra stimulum calcitrare. Et ille, Quis es domine? Et vox desuper: Ego sum Iesus Nazarenus, quẽ tu persequeris. Membris adhuc positis in terra, caput clamabat in cœlo, & non dicebat, quid D persequeris fideles meos: sed, quid me persequeris? Et ille, Quid me iubes facere? Iam parat se ad obediendum, qui prius sæuiebat ad persequendum. Iam formatur ex persecutore prædicator, ex lupo ouis, ex hoste miles. Ouis audiat quid facere debeat. Cæcus sane factus, vt interiore luce fulgeret cor eius. Exterior lux ad tempus subtracta est persecutori, vt interior redderetur prædicatori: & tamen in eo tempore quo cætera nõ videbat, Iesum videbat, ita & ipsa cæcitas eius informabatur ad mysterium credẽtium. Quisquis in Christum credidit, ipsum intueri debet. Cætera creatura vilescat, vt creator in corde dulcescat. Videamus ergo. Adductus est ad Ananiam, & Ananias interpretatur ouis. Ecce lupus rapax adducitur ad ouem sequendam, non rapiẽdam: & ne rapientem ouis expauesceret lupum, ipse pastor de cœlo qui omnia faciebat, nunciauit lupum venturum oui, sed non sæuiturum, & tamen tam immanis fama lupum illum præcesserat, vt non posset ouis audito eius nomine non cõturbari. Nam cum dominus Iesus eidem Ananiæ nunciasset Saulum venisse, iam vt crederet ad eum Ananias ire se debere, ait Ananias, Domine audiui à multis de viro hoc, quòd multa mala in E sanctis tuis operatus est, & nunc literas accepit à principibus sacerdotum, vt vbicunque inuenerit tui nominis sectatores, pertrahat. Dominus autẽ ad illum, Sine, ego illi ostendam quanta illum oporteat pati pro nomine meo. Mira & magna res geritur. Lupo sæuitia interdicitur. Lupus ad ouẽ captiuus ducitur. Tãta autem præcesserat fama lupi raptoris, vt eius nomine audito timeret ouis etiam sub manu pastoris. Confortatur ne iam putet sæuientem, ne timeat timẽtem. Ab agno pro ouibus mortuo, fit ouis secura de lupo. † Ego, inquit, illi ostendam, quanta illum oporteat pati pro nomine meo. Vbi terror? Vbi salus? Quod faciebat contra nomen pastoris, patitur pro nomine pastoris. O sæuitia, ô misericordia. Vides illum præparare ferrum, secaturus est, nõ perempturus. Curaturus, & non occisurus. Christus dicebat, Ego illi ostendam quanta illum oporteat pati pro nomine meo. Sed quo fine? Ipsum qui patiebatur audite, Non sunt condignæ passiones huius tempo- *Rom. 8.* ris ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Ac si dicat, Sæuiat mundus, fremat mundus, concrepet linguis, coruscet armis, quod potest faciat, quid faciet rei F quam accepturi sumus? Appendo quod patior cõtra id quod spero. Hoc nunc sentio, illud credo: & tamẽ plus est quod credo quàm quod sentio. Quicquid est quod sæuit pro nomine Christi, si potest viuere, tolerabile est: si non potest viuere, migrare hinc facit. Non extinguit, sed accelerat ipsum prẹmium, ipsam dulcedinem. Quæ cum venerit, sine fine erit. Opus cum fine, merces sine fine. Nã & operarius deficeret in via, nisi attẽderet quod accepturus esset. Cum enim attẽderis quid sis accepturus, omnia tibi erũt vilia quæ pateris, nec digna æstimabis pro quibus illud accipias. Miraberis tãtum dari pro tantillo labore. Vita nostra Christus est, Christum attendite. Pati venit, sed glorificari: contemni, sed etiam exaltari: mori, sed etiam resurgere. Ista cogitantes fratres charissimi non desperemus, quia etsi peccatores sumus, magnum medicum habemus: ipsum medicum audite, Nõ enim veni vocare iustos, sed peccatores ad pœ- *Matth. 9.* nitentiam. Vtilitas autem rei gestæ huius hæc est. Apostolus ipse cõmemorat in epistolis suis. Dicit enim ad hoc sibi veniam datam peccatorum suorum, vt nemo de se desperet, qui fuerit magnis peccatis inuolutus, &

G in magnis sceleribus irretitus, quasi veniam non sit accepturus, si conuersus fuerit ad eum qui pendēs in cruce pro persecutoribus orauit dicens, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciūt. Factus est ille ex persecutore prædicator & doctor gentiū. Qui prius, inquit, fui blasphemus & persecutor & iniuriosus. Vides quod meritum pro pœna consequitur. Gratia enim salui efficimur de peccatis nostris, largiente ipso domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Luc.23.

1.Tim.1.

† *Hic sermo in vetustis finit à versiculo, ab agno pro ouibus, &c. hoc modo.*

Ab agno pro ouibus mortuo, fit ouis secura de lupo. Deinde ille cui præcedēte dominico cātauimus, Deus quis similis tibi? ne sileas, neque mitescas deus, qui tamē dicit, Venite ad me, & discite à me, quoniam mitis sum, & humilis corde: videamus quemadmodum vtrunque exhibeat: & in se ostendat sua eloquia consonare. Mitis est & humilis corde, quia sicut ouis ad immolandū ductus est, & sicut agnus coram tondente fuit sine voce, sic non aperuit os suum. Ligno suspēsus, pertulit odiorum flāmas, sustiouit ministras pessimi cordis linguas.

Psal.34.
Matth.11.
Esa.53.

H Quibus linguis illi percusserunt immaculatum, crucifixerunt instum. De quorum linguis prædictum erat, Filij hominum dentes eorum arma & sagittæ, & lingua eorum machæra acuta. Et quid fecit lingua? Gladius acut quid fecit? Occidit. Quem occidit? Occidit vitā mors, vt à vita occideretur mors. Quid ergo? Quid fecit lingua eorum gladius acutus? Audi quid fecit. Vide quod sequitur, Exaltare super cœlos deus: & super omnē terram gloria tua. Ecce quid fecit gladius acutus. Exaltatū super cœlos nouimus dominum: non videndo, sed credendo. Super omnem autem terram gloriam eius: legendo, videndo, credendo. Vide ergo mitem & humilem corde: vt ad istam gloriam trophæum mortificatæ carnis adduceret. Vide illum mitem. Pendens dicebat, Pater ignosce illis: quia nesciunt quid faciūt. Et discite à me, quoniam mitis sum, & humilis corde. Discamus à te, quoniam mitis es, & humilis corde. Vbi magis apparere vel debuit vel potuit digni, quàm in ipsa cruce?

Psal.56.

Luc.23.

I Cum ligno membra pēderent, cum clauis confixæ manus & pedes essent, cum illi adhuc sæuirent linguis, cum se fuso sanguine non satiarent, cum ægrotantes medicum non agnoscerēt, Pater, inquit, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Tanquam diceret, Ego veni ægros curare. Quòd me non agnoscunt, febris immanitas facit. Mitis ergo & humilis corde dicit, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Quid ergo? ne sileas neque mitescas deus? Impleat & hoc. Ecce non siluit. Clamauit de cœlo, Saule, Saule, quid me persequeris? Fecit non sileas, exhibuit non sileas, exhibeat & non mitescas. Primò, quia non pepercit errori eius, quia non pepercit sæuitiæ: quia anhelantem cædes voce prostrauit, sequenti lumen eripuit, captiuum sicut diximus ad Ananiam quem persequens quærebat adduxit. Ecce, nō mitis, ecce sæuiens, non in hominem, sed in errorem. Parum est hoc: adhuc non sileat neque mitescat. Ananiæ timenti & tremēti audito illi lupi famosi nomine, Ego, inquit, ostēdam illi, ego illi ostendam. Vide minantē, vide adhuc sæuientem. Ego illi ostendam. Ne sileas neque mitescas deus. Ostende persecutori, nō solùm bonitatem, verùm etiam seueritatem tuam. Ostēde, patiatur quod fecit: discat & pati qui faciebat: sentiat & ipse quod aliis inferebat. Ego, inquit, illi ostendam quæ illum oporteat pati. Sed tanquam sæuiens dicit, & implet quod dictum

Act.9.

est, Ne sileas neque mitescas deus. Non inde recedat. K Discite à me, quoniā mitis sum, & humilis corde. Ego illi ostendā quæ illum oporteat pati pro nomine meo. Ostēdisti terrorem, subueni ne patiatur, & pereat quem fecisti, quem inuenisti. Minax est, non silet, non mitescit, minatur. Ego illi ostendam, quæ illum oporteat pati pro nomine meo. Vbi terror, ibi salus. Qui faciebat contra nomen, patiatur pro nomine. O sæuitia misericors, vides illum præparare ferrum, secturus est, nō peremptutus. Curaturus est, nō occisurus. Christus dicebat, Ego illi ostendam quæ illum oporteat pati pro nomine meo. Sed quo fine? ipsum qui patiebatur audi, Non sunt condignæ passiones huius temporis. Ipse dicit qui patiebatur, pro quo nomine patiebatur, & quo fructu patiebatur. Non sunt condignę passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Sæuiat mundus, fremat mundus, increpet linguis, coruscet armis, quicquid potest faciat. Quid faciet ad id quod accepturi sumus? Appendo quod patior, contra id quod spero. Hoc sentio, illud credo. Et tamē plus valet quod credo, quàm quod sentio. Quicquid est quod sæuit pro nomine Christi, si potest viui, tolerabile est. Si non potest viui, migrare hinc facit. Non extinguit, sed accelerat ipsum præmium, ipsam dulcedinem, quæ cum venerit, sine fine erit. Opus cum fine, merces sine fine. Iste ergo fratres, iste vas electionis, primo Saulus à Saule. Recordamini enim qui nostis literas dei, quis erat Saül: Rex pessimus, persecutor sancti serui dei Dauid. Et ipse, si meministis, de tribu Beniamin. Inde iste Saulus, ductus eo secum tramite sæuiendi, sed in sæuitia non permansurus. Postea fit Saulus à Saüle, Paulus vnde? Saulus à rege sæuo, cum superbus, cum sæuiens, cum cædes anhelans. Paulus autem vnde? Paulus, quia modicus. Paulus humilitatis nomen est. Paulus, posteaquā adductus est ad magistrum qui ait, Discite à me, quia mitis sum & humilis corde: inde Paulus. Vsum latinæ locutionis aduertite: quia paulum modicū dicitur. Paulò pōst videbo te, paululum hic expecta. Id est, post modicū videbo te, modicum hic expecta. Audi ergo Paulum, Ego sum, inquit, minimus apostolorum. Prorsus ego sum minimus apostolorum. Et alio loco, Ego sum nouissimus apostolorum. Et minimus, & nouissimus tāquam fimbria de vestimento domini. Quid tam exiguum, quid tam nouissimum quàm fimbria? Hac tamen tacta mulier à fluxu sanguinis sanata est. In modico isto erat magnus, in minimo grādis habitabat, & tanto minus à se magnum excludebat, quāto magis minor erat. Quid miramur magnum habitare in angusto? magis in minimis habitat. Audi illum dicentem, Super quem requiescet spiritus meus? super humilem & quietū, & trementem verba mea. Ideo altus habitat in humili, vt humilem exaltet. Excelsus enim est dominus, & humilia respicit: excelsa autem à lōge cognoscit. Humilia te, & propinquabit tibi: extolle te, & recedet à te. Minimus ergo iste quid dicit quod audiuimus hodie, Corde creditur ad iustitiā: ore autem confessio fit ad salutem. Multi credunt corde, & erubescunt cōfiteri ore. Sciatis fratres, propè iam neminem esse paganorū qui non apud seipsum miretur & sentiat impleri prophetias de Christo, exaltatum super cœlos: quia vident super omnē terram gloriam eius. Sed cum se inuicem timent, sibi inuicem erubescunt, faciunt à se longe salutē, quia ore confessio fit ad salutem. Quid prodest credidisse ad iustitiam, si os dubitat proferre quod corde cōceptum est? intus fidem deus videt: sed parum est, ne confitearis humilem,

Rom.8.

L

1.Cor.15.
1.Cor.4.
M

Esa.66.
Psal.137.
Rom.10.

A humilem, times superbos, & ei præponis superbos qui pro te displicuit superbis. Humilem times confiteri filium dei. Magnum verbum dei, virtutem dei, sapientiã dei non erubescis confiteri. Natum, crucifixum, mortuum erubescis cõfiteri. Altus, excelsus & æqualis patri, per quem facta sunt omnia: per quem factus es tu, factus est quod tu: factus est propter te homo, propter te natus, propter te mortuus. Aegrote quomodo sanaberis, qui de medicamẽto tuo erubescis? Elige tẽpus, Nunc est tempus: postea contemptus ille veniet admirandus: iudicatus ille, veniet iudicaturus: occisus ille, veniet excitaturus: exhonoratus ille, veniet honoraturus modo & postea: modo in fide res est, postea in manifestatione erit. Elige hoc tempore quam partem teneas in futuro. De Christi nomine erubescis modo i hominib⁹. Ex eo quod erubescis modo, habes erubescere cum venerit in gloria sua redditurus quod promisit bonis, quod minatus est malis. Vbi eris tu? Quid facies, si te attẽdat ille excelsus & dicat tibi, Erubuisti de humilitate mea: nõ eris in claritate mea? Discedat ergo mala verecundia, accedat salubris impudentia, si impudentia dicenda est: sed tamẽ fratres extorsi mihi vt hoc dicerem, nec timerem prorsus. Nolo enim erubescamus de Christi nomine. Insultetur nobis quòd credimus in crucifixũ, occisum: planè in occisum, sed de quo nisi sanguis manaret, chirographum peccatorum nostrorum adhuc maneret. Prorsus in occisum credidi, sed hoc in eo occisum est quod sumpsit de me, non vnde fecit me. Prorsus in occisum credo, sed in quem occisum? Qui venit aliquid, & accepit aliquid. Quis venit? qui cum in forma dei esset, non rapinã arbitratus est esse æqualis deo. Ecce quis venit, quid accepit? sed semetipsum exinaniuit formã serui accipiens, in similitudinem hominum factus: ille factor factus, ille creator creatus: sed in quo factus est & creatus? In forma serui, accipiendo formam serui, non amittẽdo formam domini. In hac ergo forma serui in eo quod à nobis pro nobis accepit, & natus est, & passus est, & resurrexit, & ascendit in cœlum. Quatuor res dixi: natus est, mortuus est, resurrexit, & ascendit in cœlum. Duo prima, duo nouissima: Duo prima: natus est, mortuus est. Duo nouissima: resurrexit, ascendit in cœlum. In duobus primis conditionem tuã tibi ostendit, in duobus nouissimis mercedis exemplũ præbuit: nasci & mori noueras. Plena est his duobus regio mortalium. Quid hic abundat in omni carne, nisi nasci & mori? hoc homo cum pecore habet: hanc ergo vitam cum pecoribus communem ducimus. Nati sumus, morituri sumus: istud nondum noueras, resurgere & in cœlum ascendere: duo noueras, duo non noueras. Patere quod suscepit, spera quod ostẽdit. Quid enim? & si nolis mori, non es moriturus? Quid times, quod vitare non potes? Times quod etsi nolis erit, & nõ times quod & si nolis non erit. Quid est quod dixi? omnibus hominibus natis constituit deus mortem, per quam de isto seculo emigrent. Exceptus eris à morte, si exceptus fueris à genere humano. Quid facis? nunquid tibi modo dicitur, Elige vtrum velis esse homo. Iam homo es, venisti: quomodo hinc exeas cogita: natus es, moriturus es. Fuge, caue, repelle, redime: mortẽ potes differre, non auferre. Veniet etsi nolis, veniet quando nescis. Quid ergo times quòd etsi nolueris erit? time potius quod si nolueris nõ erit. Quid est hoc? impiis, infidelibus, blasphemis, periuris, iniquis, & omnibus malis gehennæ ignes ardẽtis & æternas flãmas minatus est deus. Primo compara hæc duo, mortem ad momẽtum, & pœnas in æternum. Times mortem ad momentum, veniet & si nolis: time pœnas in æternum, non venient si nolueris. Multo maius est quod timere debes, & in potestate habes ne veniat tibi quod times: & maius est, & longe maius, incõparabiliter maius quod timere debes, & in potestate habes ne veniat tibi. etenim si bene vixeris, si male vixeris, moriturus es. Non effugies vt non moriaris, seu viuendo bene, seu viuendo male. At vero si elegeris hic bene viuere, in æternas pœnas non mitteris: quia vero eligere nõ potes hic ne moriaris, elige cum viuis ne in æternum moriaris. Hæc est fides, hoc Christus ostendit moriendo & resurgendo. Moriendo ostẽdit, quod velis nolis passurus es: resurgendo ostendit, quod si bene vixeris, accepturus es: hic corde creditur ad iustitiã, ore confessio fit ad salutem. Sed times confiteri ne insultent tibi homines, non qui crediderunt. Nam & ipsi intus credunt, sed ne insultent tibi qui confiteri erubescũt. Audi quod sequitur. Dicit enim scriptura, Omnis qui crediderit in eum, nõ confundetur: hæc meditare, in his esto: hæc est esca non ventris, sed mentis. Ille qui mane rapiebat, ipsas escas ad vesperum diuidebat. E

1. Cor. 1. — Ioan. 1. — Philip. 2. — Rom. 10.

Item in eodem festo alius sermo, qui habetur de verbis Apostoli IX. & X.

Item in eodem festo alius sermo qui insertus est in sermone XVII. in libro quinquaginta Homiliarum.

Item in eodem festo, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Homo quidam erat diues, qui habebat villicum, &c. qua habetur libro 1. de quæstionibus Euangeliorum, cap. XXXIIII. & sequentibus.

DE MARIAE VIRGINIS purificatione.

In festo purificationis sanctissimæ virginis Mariæ sermo, Hodiernus dies, &c. qui habetur inter sermones de tempore XX.

DE CATHEDRA SANcti Petri.

In festo cathedræ sancti Petri. Sermo I.

F Serm. XV.

Institvtio solennitatis hodiernæ à senioribus nostris cathedræ nomen accepit, ideo quòd primus apostolorum Petrus hodie episcopatus cathedram suscepisse referatur. Rectè ergo ecclesiæ natalem sedis illius colunt quam apostolus pro ecclesiarum salute suscepit, dicente domino, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Petrum itaque fundamentum ecclesiæ dominus nominanit, & ideo digne fundamentum hoc ecclesia colit, supra quod ecclesiastici ædificij altitudo cõsurgit. Vnde conuenienter psalmus qui lectus est dicit, Exaltent eum in ecclesia plebis, & in cathedra seniorum laudent eum. Benedictus deus qui exaltari in ecclesia hoc præcepit, quia dignum est vt fundamentum hoc in ecclesia honoretur, per quod ad cœlum ascenditur. Quòd natalis ergo cathedræ hodie colitur, sacerdotale honoratur officium. Sibi hoc ecclesiæ inuicem præstant, quia tanto necesse plus habet ecclesia dignitatis, quanto sacerdotale officiũ plus honoris. Cum solennitatem hãc ecclesiis meritò religiosa obseruatio introduxerit, miror cur apud quosdam infideles hodie tam perniciosus error increuerit, vt super tumulos defunctorum cibos & vina conferant, quasi egressæ de corporibus animæ

Matth. 16. — Psal. 106.

G carnales cibus requirāt. Epulas enim & refectiones carotantum requirit, spiritus autem & anima his non indigent. Parare aliquis suis charis dicit quod ipse deuorat, quod præstat ventri, imputat pietati. Cessate ergo fratres ab hoc gentili infidelitatis errore. Animæ enim sanctæ quæ in hoc seculo, aut per vitæ innocentiam puræ sunt, aut pœnitentiæ satisfactione purgātur, à saluatore nostro recipiuntur, & cum eo esse credendæ sunt, secundum apostoli dictum, Cupio dissolui, & esse cum Christo. Animæ ergo fratrum parentumq; nostrorum minime cibis carnalibus delectantur. Offendi his magis possunt quàm delectari, si cum illæ in sacris sedibus sint, vos eas in terra esse credatis. Cessate ergo ab his erroribus, & sicut scriptum est, Quæ sursum sunt sapite, non quæ super terrā: vt superstitiones fidei vestræ contrarias repudiantes, dum ea quæ deo placita sunt faciatis, etiam vos cum Christo in æternum esse mereamini. Quod ipse præstare dignetur, &c.

Philip.1. *Coloss.3.*

In eodem festo, Sermo II.

Ser.XVI. H Ostis fratres charissimi beatissimum Petrum in Saluatoris passione suis erroribus profecisse, & postea quam negauit dominū, fuisse apud dominum meliorem. Fidelior enim factus est posteaquā fidem se perdidisse defleuit, atque ideo maiorem gratiā reperit quàm amisit. Tanquam bonus enim pastor tuendū gregem accepit, vt qui sibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamētum. Et quia ipse interrogationis tentatione negauerat, cæteros fidei stabilitate fundaret. Denique pro soliditate deuotionis ecclesiarum petra dicitur, sicut ait dominus, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Petra enim dicitur, eò quòd primus nationibus fidei fundamenta posuerit, & tanquam saxum immobile totius operis Christiani compagem molē̄q; contineat. Petra ergo pro deuotione Petrus dicitur, & petra pro virtute dominus nuncupatur, sicut ait apostolus, Bibebant autem de spiritali sequente eos petra, petra autem erat Christus. Rectè consortium meretur nominis, qui consortium meretur & operis. In eadem domo enim Petrus fundamentum ponit, Petrus plantat, dominus incremētat, dominus irriguum subministrat. Petrus ergo tētationibus suis proficit, fletibus suis I gaudet, periculis suis crescit. Hic nanq; in mare dum super vndas temerarius viator ingreditur, nutat incessu, sed conualescit affectu. Periclitatur corpore, sed deuotione non labitur. Mergitur pedibus, sed Christi dextera sustentatur. Sustentabat enim fides, quem vnda mergebat: & quem fluctuū procella turbabat, saluatoris dilectio cōfirmabat. Ambulabat enim in mari Petrus magis dilectione quàm pedibus. Nō enim videbat vbi pedum vestigium figeret, videbat autem vbi figeret vestigium charitatis. In naui enim positus considerat dominum, & amore eius ductus descendit in mare. Non cogitat labentes aquas, non fluenta currentia, & dū Christum respicit, non respicit elemētum: dum credit fide, etiam inter vndas solidum inuenit vestigium. Iactetur licet fluctibus mare, ventis pelagus conturbetur, nō tamen turbabatur Petri semita quæ ducit ad dominum. Ambulat igitur super aquas Petrus, & sub pedibus eius mollis vnda non cedit. Legimus in veteri testamento filios Israël per mare rubrum siccis itineribus ambulasse, & ad securitatem gradientium ne laberentur, vnda iter solidatum: quanto hic melius, vbi ambulante Petro nec mutatur vnda, nec labitur, nec solidatur aqua nec refugit? Melius, inquam, vbi eadem vnda quæ fluctuat

1.Retr.10. *Matth.16.* *1.Cor.10.* *1.Cor.3.* *Exod.14.*

& sustentat, ibi idem gurges qui mergit & famulatur. K Illic vt portaretur per mare populus Israël, meatū suum natura perdiderat, hic dum portatur in aquis Petrus, cursum suum fluentem non perdidit. Temerarius ergo viator apostolus noui itineris viam carpit, nudo curuati gurgitis molem ascendit, modo sub labentes sinus vndæ descendit, & inter marinos fluctus ascensus illi itineris descensusq; non deest. Sed vbi turbātibus ventis exagitantur procellæ, incipit timere quod credidit, statim ei gurges subtrahitur, vnda subducitur. Mox enim deficiente fide defecit semita. Tunc exclamans ad dominum Iesum saluum se fieri deprecatur. Quem apprehensa manu saluator liberat, & subiungit, dicēs, Modicæ fidei, quare dubitasti? Hoc est, cur tam modicæ fidei es, vt qui credendo in mare ambulare cœperas, non id perseuerādo transires? scriptum est enim, Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Sed dum cunctaris & dubitas, iter quo ingressus fueras perdidisti. Cur, inquam, tam modicæ fidei es, vt nō ea fide qua venire cœperas peruenires? Intellige ergo, quia in mare credulitas te portabat, perfidia submergebat. Igitur san- L ctus Petrus dum fluctuat, dum mergitur, dū periclitatur, sic peruenit ad dominū, ostendens nobis quòd non nisi per pericula properetur ad Christum. Multi enim diaboli fluctus sunt in hoc mundo, tentationum multa naufragia, à quibus ita liberari possumus, si clamātibus manum suam saluator extēderit. Nos ergo clamare ad dominum non cessemus: ille auxilium solitum non negabit, Iesus dominus noster qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Matth.14. *Vbi supra.* *Matth.10.*

DE ANNVNCIATIONE dominica.

In festo annunciationis dominicæ, de eo quod scriptum est in Esaia, Et requiescet super eum spiritus timoris domini, &c. Sermo I.

Secundum venerabil. Bedam de natiuitate domini. Esa.11.

Ser.XVII. Mvlta nobis fratres de dei timore præcepta sunt, & quàm sit vtile timere deum, innumerabiliter diuina eloquia sonuerūt. Ex qua vberrima copia pauca me commemorantem, & ad ea quantum pro temporis breuitate potuero disserentem libenter aduertite. Quis non sapientem se esse lætetur, aut si nondum est, esse desideret? Sed quid dicit scriptura? Initium sapientiæ timor domini. Quem non regnare delectet? Sed audiamus quid in psalmo spiritus M moneat, Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Seruite domino in timore, & exultate ei cum tremore. vnde & apostolus dicit, Cum timore & tremore vestram ipsorum salutem operamini. Legimus etiam scriptum, Concupisti sapientiam? serua iustitiam, & dominus præbebit illam tibi. Multos enim reperimus negligentissimos iustitiæ, & auidissimos sapientiæ. Hos docet scriptura diuina peruenire non posse ad id quod appetunt, nisi seruando quod negligunt. Serua, inquit, iustitiam, & præbebit tibi dominus quam concupisti sapientiam. Quis autem potest, nisi deum timeat, seruare iustitiā? Dicit enim alio loco, Nam qui sine timore est, non poterit iustificari. Porrò si dominus non præbet sapientiam nisi seruanti iustitiam, qui autem sine timore est, non poterit iustificari: recurritur ad illam sententiā, Initium sapientię timor domini. Esaias etiam propheta cum septem illa notissima dona spiritalia commendaret, incipiens à sapientia peruenit ad timorem dei, tanquam de sublimi descendens ad nos, vt nos doceret ascēdere. Inde ergo cœpit, quò volumus peruenire, & il-

luc

Eccli.1. *Psal.2.* *Philip.2.* *Eccli.1.* *Psal.110.*

A luc peruenit vnde debemus incipere. Requiescat in eo,
Esa.11. inquit, spiritus dei, spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis, spiritus timoris domini. Sicut ergo ille non deficiendo sed docendo à sapientia vsque ad timorem descendit, sic nos non superbiendo sed proficiendo à timore vsq; ad sapientiam oportet ascendere. Initium enim sapien-
Eccl.1. tiæ timor domini. Ipsa est enim illa conuallis ploratio-
Psalm.83. nis, de qua psalmus dicit, Ascensiones in corde eius disposuit in conualle plorationis. Per conuallé quippe hu-
Vbi suprà. militas significatur. Quis est autem humilis, nisi timens deum? Et eo timore cóterens cor in lachrymis confes-
Psal.50. sionis & pœnitentię, quia cor contritum & humiliatum deus non spernit. Sed non timeat, ne in conualle remaneat. In ipso enim corde contrito & humiliato quod deus non spernit, ascensiones per quas in illum assurgeremus ipse disposuit: nam ita psalmus dicit, Ascésiones in corde eius disposuit in conualle plorationis, in loco quem disposuisti. Vbi fiunt ascésiones? In corde, inquit. Sed vnde ascendendum est? Vtique à cóualle plorationis. Et quò ascédendum est? In locum, inquit, quem disposuit. Quis iste locus est, nisi quietis & pacis? Ibi enim
B est illa clara & quæ nunquam marcescit sapientia: vnde ad nos exercitádos quibusdam doctrinæ gradibus de-
Esa.11. scendit Esaias à sapientia vsque ad timorem, à loco scilicet sempiternæ pacis vsque ad cóuallem plorationis, vt nos in confessione pœnitentiæ dolendo, gemendo, flendo non remaneamus in dolore & gemitu & fletu: sed ascendentes ab ista conualle in montem spiritalem vbi ciuitas sancta Hierusalem mater nostra æterna fœcundata est, imperturbabili lætitia perfruamur. Ergo ille cum præposuisset sapientiam, lumen scilicet mentis indeficiens, adiunxit intellectum, tanquam quærentibus vnde ad sapientiã veniretur, responderet, ab intellectu: vnde ad intellectũ, à consilio: vnde ad consilium, à fortitudine: vnde ad fortitudinem, à scientia: vnde ad scientiam, à pietate: vnde ad pietatem, à timore. Ergo
Eccl.1. ad sapientiam à timore, quia initium sapientiæ timor domini. A conualle plorationis vsque ad montem pa-
Matth.5. cis. Beati enim pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Ipsi sunt in conualle humiles, ipsi in tremore cor contritũ & humiliatũ sacrificãt deo. Vnde
C ascendunt ad pietatem, vt non resistant voluntati eius siue in sermonibus eius vbi nó capiunt sensum eius, siue in ordine ipso & gubernatione creaturæ cum pleraque aliter accidunt quàm priuata hominis voluntas ex-
Matth.26. poscit: ibi quippe dicendum est, Verum non quod ego volo, sed quod tu vis pater. Beati enim mansueti, quo-
Matth.5. niam ipsi hæreditate possidebunt terram. Non terram
Psal.141. morientium, sed terram de qua dictum est, Spes mea es tu, portio mea in terra viuentium. Ab ista quippe pietate merebuntur scientiæ gradum, vt nouerint nó solum mala præteritorum peccatorum suorú de quibus in primo gradu pœnitentiæ dolore fleuerunt, sed etiam præsentia & cætera. In Christo videtur fuisse diuinitas. Porrò si fides dominum natum credit in carne, deo nó dubitet esse vtrũque possibile, vt & corpus maioris ætatis non reserato aditu domus intus positis præsentaret, & sponsus infans de thalamo suo, hoc est, vtero virginali illæsa matris virginitate procederet. Illic nãq; dei filius humanam sibi dignatus est coniungere naturam, vt sibi capiti immaculato immaculatã consociaret ecclesiam, quam Paulus apostolus virginem vocat, non solas in ea considerans corpore virgines, sed incorruptas deside-
2.Cor.11. rans omnium mentes, Desponsaui, inquit, vos vni viro virginem castam exhibere Christo. Ergo & ecclesia imi- D
tans domini sui matrem, quoniam corpore nó potuit, mente tamen & mater & virgo est. Nullo itaque modo virginitatem matris suæ nascendo Christus ademit, qui ecclesiam suam de fornicatione dæmonũ redimendo virginé fecit. Ex cuius incorrupta virginitate procreatæ virgines sanctæ, quæ terrenas nuptias contemnentes esse etiam carne virgines elegistis, gaudentes celebrate solenniter hodierno die virginis partum. Ille quippe est natus ex fœmina, qui non est à masculo satus in fœmina. Qui vobis attulit quod amaueratis, matri nó abstulit quod amatis. Qui sanat in vobis quod extraxistis ex Eua, absit vt vitiaret quod dilexistis in Maria. Illa igitur cuius vestigia sancta sectamini, & vt conciperet cum viro non mansit, & vt páreret virgo permansit. Imitamini eam quantum potestis, non fœcunditate, quia hoc non potestis salua virginitate. Sola vtrunq; potuit quæ omnipotentem peperit, qui & vtrunq; posse concessit. Solum enim vnicum dei filium, isto vnico incorrupto partu fieri oportebat hominis filium. Nec tamen ideo non est vobis aliquid Christus, quia vnus est virginis filius. Nam & vos eum etsi filium edere non potuistis in carne, sponsum tamen inuenistis in corde. Et talem E
sponsum quem redemptorem sic teneat felicitas vestra, vt peremptoré non timeat virginitas vestra. Qui enim matris virginitatem nec corporali abstulit partu, multo magis in vobis eam spiritali seruat amplexu.

In eodem festo, de quo scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Missus est angelus, &c. *Luc.1.*

Sermo II.

ADEST nobis dilectissimi, optatus dies bea- *Sermo*
tę ac venerabilis semper virginis Marię: ideo *XVIII.*
cum summa exultatione gaudeat terra nostra, tãtæ virginis illustrata die solenni. Hæc est enim flos campi, de qua ortum est preciosum lilium conualliũ, per cuius partum mutatur natura, protoplastorum deletur & culpa. Præcisum est in ea illud Euæ infœlicitatis elogiũ, quo dicitur, In dolore paries filios *Gene.3.*
tuos: quia ista in lætitia dominum peperit. Eua enim luxit, ista exultauit. Eua lachrymas, Maria gaudium in ventre portauit: quia illa peccatoré, ista edidit innocétem. Virgo quippe genuit, quia virgo cócepit. Inuiolata peperit, quia in cóceptu libido nó fuit. Vtrobiq; miraculũ F
& sine corruptione grauida, & in partu virgo puerpera. Descendit angelus de cœlo missus à patre deo in nostræ redemptionis exordium, ac beatam salutando Mariam, Aue, ait, gratia plena, dominus tecum. Impleta est ergo gratia, & Euæ vacuata est culpa. Maledictio Euæ, in benedictioné mutatur Mariæ. Aue, inquit, gratia ple- *Luca.*
na, dominus tecum. Tecum dominus in corde, tecũ in vétre, tecum in vtero, tecum in auxilio. Gratulare beata virgo, Christus rex è cœlo suo incarnatũ in vtero tuo. Ex sinu patris in vterum dignatur descendere matris. Benedicta tu, inquit, in mulieribus, quæ vitam & viris & mulieribus peperisti. Mater generis nostri pœnam intulit múdo, genitrix domini nostri salutem attulit mundo. Auctrix peccati Eua, auctrix meriti Maria. Eua occidendo obfuit, Maria viuificando profuit. Illa percussit, ista sanauit. Pro inobedientià enim obediétia commutatur, fides pro perfidia compésatur. Læta igitur Maria gestat infantem, exultans amplexatur filium, portat à quo portabatur. Nec fortuitu, vt fingũt Sabelliani, reperit paruulum, sed decursis nouem mensibus peperit Christum. Plaudat nunc organis Maria, & inter veloces articulos tympana puerperæ concrepent. Concinant

G lætantes chori,& alternantibus modulis dulcisona carmina misceantur. Audite igitur quemadmodum tympanistria nostra cantauerit. ait enim, Magnificat anima mea dominum, Et exultauit spiritus meus, in deo salutari meo. Quia respexit humilitatem ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potens est, &c. Causam igitur inualescentis errati, miraculum noui partus euicit, & Euæ planctum Mariæ cantus exclusit. Denique post illius benedicibile angeli præsagium, dum tacita secum virgo mentis altercatione conflixit, qualis esset ista salutatio, nuncius interim cœlestis exequitur, Ne timeas Maria, inuenisti gratiam apud dominum, Ecce concipies in vtero & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum. at illa, Quomodo, inquit, fiet istud, quoniã virum nõ cognosco? Et angelus ad eã, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoq; quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius dei. Iam audisti quomodo fiet hoc, responde nunc verbum, Vitam quid tricas mũdo? Audisti quomodo fiet hoc, quia spiritus sanctus superueniet in te, vt prolem gignas, &

Luc.1.

H virginitatem non perdas: filiũ proferas,& post partum incorrupta permaneas. O beata Maria, seculum omne captiuum, tuũ deprecatur assensum, te apud deũ mundus suæ fidei obsidem fecit. Noli morari virgo, nuncio festinãter responde verbum,& suscipe filium: da fidem, & senti virtutem. Ecce, inquit, ancilla domini, fiat mihi secũdum verbum tuum. Nec mora reuertitur nuncius, & virginalem thalamum ingreditur Christus. Efficitur subito prægnans beata dei genitrix, & cuncta per secula prædicatur fœlix. Cõcepit mox ad credulitatem verbi, virilis ignara consortij: impletur vterus nullo humano pollutus amplexu. Extat itaque virgo cum cõcepit, virgo grauida, virgo cum parit,& virgo post partum. Præclara ergo illa virginitas, & gloriosa fœcunditas. Exultat Maria,& matrem se esse miratur,& de spiritu sancto se protulisse gaudet: nec quia peperit innupta terretur, sed quia genuerit cum exultatione miratur. Gaudeamus ergo & nos fratres in die annũciationis quæ per angelum hodie facta est ad aures virginis, quæ dum desponsaretur fabro, cœli nupsit architecto. Promittitur enim

I ei filius per visitationem sancti spiritus. Hęc illa audiens gaudet, cupitque effici mater. Quid igitur mirum si sine corruptione nascitur, qui de sanctificatione concipitur? Non enim decebat vt ille qui nobis afferebat salutem, matri præriperet integritatis dignitatem. Nam qui terra mari cœloque non capitur, intra vnius corpusculi membra suscipitur. Hæc est illa nouitas, Hieremiæ prophetæ vaticinio prænunciata, Faciet, inquit, dominus nouum super terram: fœmina circundabit virum. O fœmina super fœminas benedicta, quæ virum omnino nõ nouit, & virum suo vtero circundedit. Circundat virum Maria angelo fidem dando, quia Eua perdidit virum serpẽti consentiendo. Salutat angelus puellam viri salutationis ignaram: terretur virgo nouitate verborum: ad quam angelus, vt superius prætulimus, dixit, Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud dominum. Ne, inquit, à conspectu meo terrearis mater domini mei, ego conceptionis tuæ minister adueni, non vt virginitatem amitteres interueni. Ipse me misit ad te, qui est nasciturus ex te. Concipies enim & paries filium, non cuiuslibet meriti hominem, sed totius seculi saluatorem. Recole Maria in libro Esaiæ prophetæ virginem quam parituram legisti, & gaude atque exulta, quia tu esse meruisti. Tu ibi præfigurata es virgo, tu ecce concipies in vtero, non de viro, sed de spiritu sancto, & grauida eris, & incorrupta permanebis. Paries quidem filium,& virginitatis non patieris detrimentum. Efficieris grauida, & eris mater semper intacta. Senties pondera ventris,& pudorem non perdes castitatis. Intumescent vbera tua, & intacta manent genitalia tua. At illa dixit, Ecce ancilla domini, fiat mihi secũdum verbum tuum. O felix obedientia, ô insignis gratia, quæ dum fidem dedit humiliter, cœli in se opificem corporauit. Impleuit in ea dominus, quod dudũ prædixerat, Obedientiam, inquit, malo quàm sacrificiũ, & scientiam dei plus quàm holocausta. Hæc fuit vera obediẽtia, omniq; sacrificio gratior, hæc volũtas cunctis hostiis acceptior, hinc promeruit gloriam, quam ipsa postmodũ hausit. Ecce, ait, ex hoc beatam me dicent omnes generationes. O beata Maria, quis tibi dignè valeat iura gratiarũ ac laudum præconia repẽdere, quæ singulari tuo assensu mundo succurristi perdito? Quas tibi laudes fragilitas humani generis persoluat, quæ solo tuo cõmercio recuperandi aditum inuenit? Accipe itaque quascũque exiles, quascũque meritis tuis impares gratiarum actiones:& cum susceperis vota, culpas nostras orãdo excusa. Admitte nostras preces intra sacrariũ exauditionis, & reporta nobis antidotum reconciliationis. Sit per te excusabile quod per te ingerimus, fiat impetrabile quod fida mente poscimus. Accipe quod offerimus, redona quod rogamus, excusa quod timemus, quia tu es spes vnica peccatorũ, per te speramus veniam delictorum, & in te beatissima nostrorum est expectatio præmiorũ. Sancta Maria succurre miseris, iuua pusillanimes, refoue flebiles, ora pro populo, interueni pro clero, intercede pro deuoto fœmineo sexu. Sentiãt omnes tuum iuuamen, quicunque celebrant tuam cõmemorationem. Assiste parata votis poscentium, & rependе omnibus optatum effectum. Sint tibi studia assidue orare pro populo dei, quæ meruisti benedicta redemptorem ferre mundi, qui viuit & regnat in secula seculorum.

Hiere.31. — Gen.3. — Luc.1. — Esa.7. — K — Luc.1. — Osee.6. — Luc.1. — L

In eodem festo. *Sermo III.*

Serm.XIX.

Corruptum peccatis originalibus & actualibus mundum, mundi cõditor secreto & mirabili consilio per mysterium verbi incarnati, eiusdem mundi lapsum voluit reparare, qui eo verbo quo potuit de nihilo cũcta creare, potuit quæ perdita fuerant reformare. Ipse nanque dixit & facta sunt, ipse mandauit & creata sunt. Hanc ei potentiam non credimus imminoratam, non credimus immutatam, & apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio, quo minus esset potens & sapiens in reformando, quàm fuerat in plasmando. Omnipotentis quippe figuli manus, cuius vniuersæ viæ misericordia & veritas, quæ lutum de terra leuatum rationalis naturæ dignitate sublimauerat, sic voluit ruinam vasis fragilis reformare, vt nec peccatum hominis dimitteret impunitum, quia iustus est: nec insanabile, quia misericors est. Si tantum iustus esset, cuius sapientia attingit à fine vsq; ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter, potuit sua fortitudine aduersus seductorem generis humani contẽdere,& ouem perditam ad gregem reductam suo domino restituere. Sed hoc modo videretur eminentiam tantum suæ virtutis ostendisse, non medicinalem misericordiam impendisse redẽptis: nec appareret quãta charitate creator creaturam diligebat, à qua se diligẽdum esse multiplici beneficio expetebat, quatenus miser homo, præcedente gratia, obtineret etiam per meritum, quod ei malo merito rependebatur indebitum.

M — Psal.32. — Iaco.1. — Psal.24. — Sapien.8. — Luc.15.

A indebitum. Quod ergo dei sapiẽtia potuit facere sapiẽter & fortiter, voluit facere suauiter, volens sibi infirmitatem carnis nostræ, quam primo in se sanaret, & per hanc quasi medicinalem confectionem generi humano sanitatem restitueret, non quòd non potuerit aliter fieri quantum ad peritiam & potentiã medici, sed quia non potuit commodius antidotum procurari quantũ

1.Cor.1. ad complexionem ægroti. Quod enim infirmum est dei, fortius est hominibus: & quod stultum est dei, sapientius est hominibus. Hæc causa nobis specialis esse videtur cur dei filius hominem induere voluerit, & inter homines conuersari, vt mortalitatem quam à nobis accepit, moriẽdo superaret, & naturam nostram supra primæ originis dignitatem reparatã secum ad immortalitatẽ reuocaret, vt eò sequeretur humilitas gregis, quò præcessit celsitudo pastoris. Sic radius solis humorem quem ad se trahit exiccat, ipse tamen virtutem sui caloris & splendoris nec minorat nec immutat. Sic ignis materiem quam assumit in se conuertit, naturam

B vero suã ideo nec mutat nec minuit: multo fortius ille

Deut.4. ignis, de quo dicitur, Deus noster ignis consumens est, mortalitatem nostram in se assumpsit, & inde gratia sanitatis totum corpus resumpsit. Mirabile & incõparabile genus medicinæ, propter quam medicus voluit ægrotare, & ægrotos quibus salutis remediũ procurabat, sua decreuit infirmitate sanare. In hoc apparet quàm incomparabili charitate nos dilexerit, quia in eo quod desertores suos quæsiuit, semen Abrahæ apprehendit, errantes reduxit, saucios curauit, nihil sibi addidit, Non est inde factus altior, non est factus inde beatior. Tota hæc dispensatio nostræ vtilitati consuluit, nostræ saluti militauit, diuinæ potentiæ nil contulit. Nam & cum essemus vasa contumeliæ, omnipotentis figuli manum effugere non potuimus, vtebatur vasis iræ prout volebat ad manifestationẽ suæ gloriæ. sic enim dictum est Pharaoni, In hoc ipsum excitaui te, vt ostẽdam in te virtutem meam, & annuncietur nomen meum in vniuersa terra. Nónne & dæmones cum à domino eiicerentur de corporibus obsessis, dominũ glorificabant, quando dicebant, Quid nobis & tibi Iesu fili dei viui? Quid venisti ante tempus torquere nos? Constat ergo ex his & huiusmodi aliis, quia diuina virtus nostra reparatione

Hebr.2.

2.Tim.2.

Rom.9.

Exod.9.

Matth.8.

C non eguit, sed tamen ea bonitate qua nos condidit, eadem nos reformare voluit: & ad hoc medicamen non quàm forte potuit, sed quàm lenius complexioni ægrotantis competere perspexit, apposuit. Solẽt quippe medicorum periti, ægritudines quas curandas suscipiunt, aliquando curare per cõtraria, aliquando per similia. Hoc fecit dominus noster Iesus Christus, sua paupertate nos ditans, sua humilitate nos subleuãs, sua infirmitate nos sanans, sua morte nos viuificans. Sic ratione medicinæ sicca humidis, humida siccis, calida frigidis opponuntur, & minus fortia contraria à fortioribus contrariis superuenientibus superantur. Simili ratione similia similibus apponuntur, cum secundum quantitatem vulnerum vel tumorum mensuratur longitudo vel latitudo epithematum. Sic scorpionũ carnes oleo coctæ percussionibus medẽtur scorpionũ, sic theriaca de serpentis carne confecta, morsibus serpentinis occurrit, & potiones veneno infectas in potu sumpta expellit. Ad hãc similitudinem medicus noster mortem carnis nostræ dẽ serpente venientem, carnis suæ morte sanauit, & ad immortalitatis suæ speciem in tẽpore restitutionis cõplendam reformauit. Vbi diligentius attendẽdum est,

Gen.3.

Ephes.5. quòd mors quæ per lignum venit, per lignum superata est. Et ipsa ligni forma longitudine & latitudine & altitudine humani corporis configurata est, quorum sicut

D

a. Rep 36. sorum corpus motum est vt manus ad vetitum extenderetur, ita corpus per omnia mẽbra sua in cruce distenderetur: & totũ quod reatu paterni delicti confractum fuerat, hoc emplastri malaxatione consolidaretur. Sed huic medicamento per similia composito, admixtum est & medicamentum factum per oppositum. Nam hic sanauit obedientia, quod ibi corruperat inobedientia. Et quod ibi contaminauit gulæ oblectamẽtum, hic reformat crucis tormentum. Continetur in hac crucis figura altius sacramentum, quod quanto est altius, tanto attendendum diligentius. Intelligitur nanque in latitudine crucis dilectio proximi, quæ non tantum vsque ad amicos, sed etiam extendenda est vsque ad diligendos inimicos. Intelligitur quoque in eiusdem longitudine, longa & perseuerans laborum & persecutionum sustinentia, quam patienter ferre debet ad patriam suspirans nostra peregrinatio, tam pro dilectione proximorum, quàm pro exhibitione omnium bonorum operum. Figuratur simili ratione in altitudine eius eminentia spei penetrans vsque ad inferiora velaminis, vbi

In lib. 50. Ho. Ho. 3.

Crucis figura quid obumbret.

Hebr.6.

E visione pacis perfruentur qui hic à ciuibus Babyloniæ multipliciter exercentur, donec in libertatem gloriæ filiorum dei à seruitute corruptionis huius liberentur. Significauit hãc charitatis latitudinem dominus Iesus in cruce caput ad Orientẽ erigens, pedes ad Occidentẽ submittens, manus ad Aquilonem & Austrum extendens, vt adimpleret quod de se ante passionem suam prædixerat, Cum exaltatus fuero à terra, id est, cum crucifixus fuero, omnia traham ad meipsum: id est, vocabo ad me totum mundum. Hoc sacramẽto crucis sanctus Helisæus Sunamitis filium, os ori, manus suas manibus eius applicans orando suscitauit, & viuum matri restituit. Eiusdem virtute sacramenti Moyses in deserto bis silicem virga percussit, & sitienti populo aquam de petra produxit. Bina quippe percussio, duorum lignorum figuratẽ intelligitur in cruce facta compactio. Bis ergo petra percutitur, cum Christus de quo dicit apostolus, Petra autem erat Christus, in duobus lignis crucis extẽsus lancea perforatur. De hac petra aqua profluxit, cũ sanguis redẽptionis & aqua baptismatis, quibus in nouum hominem transformamur, de latere Christi manauit. Præterea inter has crucis dimensiones solerter attendenda est crucis profunditas, quia profundum est mysterium crucis, in quo multorum qui sapientes dicebantur ingenia defecerunt, quòd hoc assi sunt reprehendere, quod non potuerũt humana ratione comprehendere, videlicet cur verbum deo patri coæternum, omnia continens, omnia implens, in assumpto homine totum se conclusit, & tamen totum mundum regere, complere & continere non desierit: non satis considerantes, quod valet in minori, multo magis posse valere in maiori, cum vox vna & tota de ore loquẽtis prodeat, & tota ad multorum hominũ aures perueniat. Qui de hac quæstione scrupulosius disputant, & tanquam clauso ostio ad parietẽ palpant, audiant primum dicentem apostolum, O homo, tu quis es qui respõdeas deo? Demum mitescant, & cum pietate pulsent vt aperiatur eis, & iustum fuisse conditorem in condemnando, & misericordem in redimendo credant: nec potuisse sanari sine misericordia, quod iuste condemnauerat omnipotentis iustitia. Hinc consequenter aduertant cur vsque ad captiuati hominis paupertatem & crucis ignominiam se humiliauerit diuina omnipotentia, quæ in pa-

Rom.8.

4.Reg.4.

Numer.20.

1.Cor.10.

F

Rom.9.

G radiso reum hominem condemnauerat iusta sententia.
Cum enim de perpetrata à domino argueretur inobe-
dientia,non se humiliter (vt culpa exigebat) accusauit,
Gen.3. sed authorem superbe accusauit, dicens, Mulier quam
dedisti mihi,dedit mihi fructũ,& comedi.Hæc dicen-
do se putauit excusatum,& sic creatorem mulieris con-
ditoremq́; ad peccandum virum traxerat in culpã.Qui
si humiliter se accusasset , & in authorem suum culpam
non retorsisset,à paradiso non exulasset.Erat autẽ con-
tra diuinam iustitiam, si reum impœnitentem in pristi-
num gradum restitueret, & non vsque ad dignnm pœ-
nitentiæ fructum qua vellet ratione compelleret. Diui-
na itaque sententia morti est iudicatus,& cum tota po-
steritate quæ de lumbis eius erat processura , eiectus est
de paradiso,& ærumnoso condemnatus exilio.Et quia
sine pœnitẽtia in statum suum redire non poterat , mo-
nendus & admonendus erat ad pœnitentiam, vt refor-
maret volũtaria & subiecta humilitas, quod corruperat
male erecta iniquitas. Non enim conueniẽs erat, vt in-
uitus traheretur ad pœnitentiam , qui spontaneus cor-
ruerat in pœnam:ne itidem ingratus existeret suę refor-
H mationi , sicut ingratns extiterat primæ cõditioni. Pro-
uisum est igitur tale medicamentum quale cõueniebat
ægroto, quod duritiam tumoris sic emolliret vt molle-
factus sponte mortiferum virus effunderet , dicẽte psal-
Psal.61. mista,Effundite coram illo corda vestra:id est,per con-
fessionem eiicite de conscientiis vestris omnia immun-
da. Quod quãdiu tardauit facere mũdus,tãdiu reman-
sit immundus. Vt ergo hoc fieret,misit medicus noster
præcones & testes suos ante se , legislatores & prophe-
tas,qui corda auditorum ad pœnitentiam præpararent,
& ei in tempore gratiæ testimonium perhiberẽt. Venit
ipse medicus in tẽpote plenitudinis , publice prædica-
uit causam aduentus sui,factus doctor medicinæ,dicẽs,
Matth.4. Pœnitentiam agite , appropinquabit enim regnũ cœlo-
Marc.16. rum.& item, Qui crediderit & baptizatus fuerit,saluus
erit.hoc consilium medicinæ acceperunt multi. Con-
temptoribus placuit adhuc magis sibilus serpentis peri-
mentis, q̃ persuatio medici redimentis. Filius adoptio-
nis audiuit,& obaudiuit voci promittentis,qui in para-
diso non obedierat præcepto mortem comminantis.
Rom.11. Expleta dispẽsatione doctrinæ suæ, & cæcitate in Israël
I ex parte perdurante, tandem exhibuit se medicum , &
fecit de seipso medicamẽtum. Exhibuit se sacerdotem,
& fecit seipsum sacrificium , vt compleret ad quod ve-
nerat , & probaret quanta dilectione dilexerat eos , pro
quibus corpus suum in ara crucis offerebat. vnde & in
Ioan.15. Euangelio suo ante prædixerat, Maiorem charitatẽ ne-
mo habet , quàm vt animã suam ponat quis pro amicis
Rom.5. suis.hinc est quod apostolus dicit, Commẽdat charita-
tem suam deus in nobis,quia cũ inimici essemus,recon-
ciliauit nos sibi per mortem filij sui.Et quia naturale est
vt homines diligẽtes se diligant , hac humilitate & cha-
ritate humiliata est & liquefacta duritia mũdi,vt agno-
sceret beneficium suæ reparationis,quæ non agnouerat
Psal.48. excellentiam suæ conditionis. vnde Psalmista , Homo
cum in honore esset,non intellexit : comparatus est iu-
mentis insipientibus,& similis factus est illis. Postquam
verò ad se reuersus est , & per dilectionem redimẽtis,&
eruditionem admonẽtis, cognouit de quãta corruisset
gloria,& in quãta versaretur miseria,expertus est quàm
magna indigeret misericordia, & impletũ est qnod di-
Psal.25. cit psalmista,Multiplicatæ sunt infirmitates eorũ, post-
ea accelerauerunt . Prædicata est exin virtus crucis per
vniuersum mundũ,quæ partibus suis per quatuor mun-
di partes est extensa,& totnm mnndnm sua malaxatio- K
ne complexata. Nec iam potuit mũdus ex toto esse in-
gratus,qui tanta fuerat charitate sanatus.Crucifixus no-
ster à morte surrexit, & cœlos ascẽdit, crucem nobis in
memoriam suę passionis reliquit,crucem reliquit ad sa-
nitatem Hoc signum prȩsidium est amicis,obstaculum *Crucis co-*
est inimicis. Huius crucis mysterio rudes catechizan- *commen.*
tur , eodem mysterio fons regenerationis consecratnr,
eiusdem crucis signo per manns impositionem bapti-
zati dona gratiarum accipiunt. Cũ eiusdem crucis cha-
ractere basilicæ dedicantur,altaria consecrantur,altaris
sacramenta cum interpositione dominicorum verbo-
rum cõficiuntur : sacerdotes & leuitæ per hoc idem ad
sacros ordines promouẽtur. Et vniuersaliter omnia ec-
clesiastica sacramẽta in huius virtute perficiuntnr. Qui
hoc mare magnnm & spaciosum , in quo sunt reptilia *Psal.103.*
quorum nõ est numerus , absqne naufragio transire de-
siderat,crucem sequatur,crucem teneat, & eam nõ de-
serat donec ad optatum salutis portum perueniat. Hoc
cursum nostrum dirigit , hoc ad agonem nos instruit,
hoc in luctamine adiuuat , hoc ad victoriam pronehit,
hoc ad coronã peruehit,hoc maleficia destruit, & om- L
nia dæmonum machinamenta ad nihilum redigit. Et
quod faciebat in tertis corporis Christi præsentia , hoc
facit cũ fideli inuocatione nominis Christi victoriosæ
crucis insignita memoria. Longnm est per singula vir-
tutem crucis exponere:qui vero in angaria Christi cru-
cem portat , poterit plura de eius virtute experimento
cognoscere , quàm posit sermo retexere , vel hnmana
cogitatio cumprehendere.

Item in eodem festo,Sermo Vos inquam conuenio ô Iudæi,&c. qui insertus est in sermone quarto de tempore.

Item in eodem festo Sermo,Legimus & fideliter retinemus,&c. qui habetur inter sermones de tempore IX.

DE SANCTIS QVORVM FESTA inter Pascha & Pentecosten occurrunt.

DE SANCTIS PHILIPPO & Iacobo.

In festo sanctorum Philippi & Iacobi apostolorum , Homilia de eo quod scriptum est secundum Ioannem , Non turbetur cor vestrum,neque formidet, &c incipiens, Erigenda, &c. quæ sumpta est ex expositione doctoru ibidem.Et ex sermonibus de Verbis domini LIIII. & sequentibus. Et ex libro Quinquaginta Homiliarum XXXIIII. M *Ioan.14.*

DE INVENTIONE SANctæ Crucis.

In festo inuentionis sanctæ crucis,Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Erat homo ex Pharisæis,&c.Incipiens,Nicodemus ex his erat,&c quæ sumpta est ex expositione doctoru ibidem. Et ex sermonibus de Verbis Apostoli XIIII. Et ex libro Quinquaginta Homiliarum III.

De cæteris sanctis quorum festa eodem tempore occurrunt,Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ego sum vitis vera,&c. incipiens , Iste locus euangelicus,&c.quæ sumpta est ex expositione doctoru ibidem. Et ex sermonibus de Verbis domini LIX. *Ioan.15.*

DE SANCTO IOANNE BAPTISTA.

In vigilia

A *In vigilia sancti Ioannis Baptistæ, homilia de eo quod scri-* Luca.1. *ptum est in euangelio secundum Lucam, Fuit in diebus Herodis regis Iudææ &c. quæ habetur in libro quinquaginta Homiliarum XLIIII.*

In festo natiuitatis Ioannis baptistæ.

Sermo I.

Sermo XX. POst illum sacroſanctum domini natalis diem, nullius hominum natiuitatem legimus celebrari, niſi ſolius beati Ioannis baptiſtæ. In aliis ſanctis & electis dei, nouimus illum diem coli, quo illos poſt conſummationem laborum, & deuictũ triumphatumq́; mundũ, in perpetuas æternitates præſens hæc vita parturit. In aliis cõſummata vltimi diei merita celebrantur: in hoc etiam prima dies, & ipſa etiam hominis initia conſecrantur, pro hac abſq; dubio cauſa, quia per hunc dominus aduentum ſuum, ne ſubitò homines inſperatum non agnoſcerent, voluit eſſe teſtatum. Ioannes autem figura fuit veteris teſtamẽti, & in ſe formam prætulit legis: & ideo Ioannes prænunciauit Saluatorẽ, ſicut lex gratiam præcucurrit. Quod autem nõdum natus de ſecreto materni vteri prophetauit, & expers lucis iam teſtis eſt veritatis, hoc eſt intelligendum, quòd la-
B tens ſub velamine & carne literæ, & redemptorẽ mundo ſpiritu prædicauit, & nobis dominum noſtrum de
Psal.57. quodam legis vtero proclamauit. Ergo quia Iudæi errauerunt à ventre, id eſt, à lege quæ Chriſto grauida erat: Errauerunt à ventre, locuti ſunt falſa, ideo hic venit in
Ioan.1. teſtimonium, vt teſtimonium perhiberet de lumine.
Matth.11. Quod autem Ioannes in carcere conſtitutus ad Chriſtum diſcipulos ſuos ordinat, lex ad euãgelia tranſmittit. Quæ lex (iuxta typum Ioannis) quaſi ignorãtiæ clauſa carcere in obſcuro & in occulto iacebat, & Iudaica cæcitate ſenſus intra literam tenebatur incluſus. de hoc
Ioan.5. beatus Euangeliſta proloquitur, Ille erat lucerna ardens id eſt, ſpiritus ſancti igne ſucceuſus, vt mundo ignorantiæ nocte poſſeſſo, lumen ſalutis oſtenderet, & quaſi inter denſiſsimas delictorum tenebras ſplendidiſsimum Iuſtitiæ ſolẽ, lucis ſuæ radio demonſtraret, & de ſeipſo
Matth.3. dicens, Ego vox clamãtis in deſerto. Videamus in quo deſerto, id eſt, in gentilium populo. Vacua enim timore dei pectora, & ſpiritu ſancto carentia, deſerto ſqualentis eremi comparantur. Deſertus enim erat hic mundus ab omni cultura fidei & timoris dei, & peccatorum
C ſpinis obſitus ſqualebat tanquam ager incultus, & nullam penitus bonorum operum fœcũditatem attulerat, nullum imbrem gratiæ ſpiritalis acceperat. Mittitur beatus Ioãnes, qui eum per propheticam atque apoſtolicam prædicationem annunciando pœnitentiam, quaſi rudem campum proſcinderet, fœcundaret & excoleret, diuini verbi ſeminibus impleret, & ad maturam frugem, id eſt, ad regenerationis gratiam præpararet. Iam
Luca.1. illud quantæ gloriæ eſt, quòd Zachariæ ſacerdoti ſeni, & Helizabeth ſterili, à Gabriele, id eſt, ab illo angelo promittitur, à quò Mariæ natiuitas domini nunciatur, & quaſi ex aliquo ſimilis domini præmittitur filius ſterilis ante filium virginis, neſcio quod maius miraculum ipſa natiuitate declarans. Inſperata prole poſteritas muneratur, quia nouo partu erat muneranda & ditanda virginitas. Præmittitur ante Ieſum Chriſtum Ioannes, quaſi teſtamentum vetus ante nouum, vt dies diei eru-
Psal.18. ctet verbum, & ſacramentorum obſcura profunditas euidentioribus nouæ doctrinæ myſteriis reueletur. Præmittitur ergo lucerna ante ſolem, ſeruus ante dominum, amicus ante ſponſum, præco ante iudicem, vox
Matth.3. ante verbum: & ideo de ſe dicit, Ego vox clamantis in deſerto. Quid eſt quòd beatus Ioannes vocem ſe eſſe D dixit? id eſt, quia verbi annunciator & prædicator erat. Hic iam ſolicitè requiramus, quid inter verbum ſit & vocem. Scripturæ ſanctæ verbum eſſe definiunt, quod intra animi ſilentium mente concipimus: verbum eſſe definiunt ipſam cogitationem quæ adhuc intra conſcientiæ ſecreta retinetur: vocem verò per quam verbum profertur in mediũ. Vox ſonus eſt, index cogitationis, verbum verò ipſa cogitatio. Sicut enim quãdo verbum corde concipimus, neceſſaria eſt vox quaſi quoddã vehiculum verbi: & quamlibet verbum ipſum per oris ſonum ad alium transferamus, tamen illud integrum etiam intra nos, id eſt, clauſum à loquente transfertur, vt tamen in ſua ſede teneatur: ita & omnipotens pater innoteſcere nobis volens, ſapientiã & verbum illud quod in principio erat deus apud deũ, ſicut ipſe teſtatur, Eru- Ioan.1.
ctauit cor meum verbum bonum: beatum Ioannẽ qua- Psal.44.
ſi vocem per quam ad nos verbum ſuum proferret aſſumpſit. Quod quidem verbum de illa ſede ita ad nos deſcẽdit, vt in ſinu, id eſt in profundo paterni pectoris permaneret, terrena viſitãs, & cœleſtia non relinquens. Hanc itaque gloriam beatus Ioannes baptiſta non de longinquo ſicut reliqui prophetæ, ſed vicinus & proxi- E
mus anteceſsit. Illi aduentum regis ante multa tempora prædicauerunt: alij dixerunt, Quandoq; venturus eſt: alij, Ecce citò venit: iſte autẽ quem venturum prædixit, digito oſtendit, & prophetiam ſuam per ipſum quẽ annunciabat aſsiſtentem compleuit. Adhuc itaque in vte- Ioan.1.
ro matris ſuæ ſpiritu ſancto eſt repletus, & ſuam ipſius natiuitatem prophetando præuenit. Ad ſimilitudinem domini ſanctificatus antequam natus, inter viſcera exultans, & Saluatoris aduentum materno ore proteſtãs. Verè lucerna ardens, in quo tam ſingularis gratia diuinæ dignationis effulſit, vt iam iamq; affore redemptorem ſanctæ genitricis voce narraret, & per eam velut per quandam veritatis lucernam, nondũ in lucem prolatus oſtenderet. Hic eſt ille noui & veteris teſtamenti idoneus mediator, & glorioſi agni dignus oſtenſor, qui dominum ſuum & annunciare vno tempore meruit, & videre, vna eadémque ſuæ natiuitatis ætate & noua incipiens, & vetera concludens. De perſona huius Euangeliſta teſtatur, A diebus Ioãnis regnum cœlorum Matth.11.
vim patitur. Nouimus quia familiariter mens humana in diuerſis huius mundi illecebris & concupiſcentiis F
deuicta fugit laborem, experit voluptatem, & vix adducitur vt conſuetudinem à ſe vitæ prioris excludat: ſed cum cœperit cogitare vltimi diei neceſsitatem, ac futuri iudicij pondus, incitata & ſtimulata vel ſpe præmij, vel timore ſupplicij, voluntarium bellum indicit paſſionibus, & vim facit priſtinis ſuis deſideriis, & violenter vincere ipſa contendit. Non enim ſine violentia fieri poteſt, vt de abundantia & deliciis ad famem & ſitim, ad abſtinentiam & crucem trãſeat, vt ſomno prius atque ocio amicam carnem contritione vigiliiſq; conficiat. Non, inquam, ſine violentia fieri poteſt, vt vnuſquiſq; iracundiam patientia, ſuperbiã humilitate commutet, amore paupertatis diuitiarum ac ſufficientiæ affluentiam ſuperet, vinolentiam ſobrietate, luxuriam caſtitate condemnet, & homo ſubitò in virum transformetur perfectum, & quodammodo alter reddatur ex altero, ac ſic à talibus per violentiam regnum cœleſte diripitur. Duo autem ſunt abſtinentiæ & crucis genera, *Abſtinentiæ & crucis duo genera.*
vnum corporale, aliud ſpiritale. Vnum à potu atque epulis temperare, appetitum gulæ à delectationibus & mollisſimis ſuauitatibus coërcere, ab his quæ per tactũ

G & gustum visumque decipiunt, sensum viriliter reuocare, ac violenter abstrahere. Alterum abstinentiæ & crucis genus est preciosius atque sublimius, motus animi regere, & perturbationes illius modestiæ tranquillitate placare, iræ ac superbiæ impetus quasi feram bestiam refrænare, litigare quotidie contra vitia sua, increpare se quadam censura austeritatis & virtutis, & rixam quodammodo cum homine interiore conserere. Preciosa in conspectu Dei & gloriosa crux, cogitationes malas in potestatem redigere, voluntates proprias abnegare, easq; interiori examinatione discutere, & regentis imperio subiugare. A sermone atq; opere quo anima læditur, tanquam à cibis noxiis abstinere, & sensum ab his quæ contraria sunt, spiritali temperantia sobrium custodire. Hæc qui facit, perrupto passionis muro violenter ad cœlorum regna conscendit. Vim itaque sibi factura est anima, vt palmam laborum quam sibi subtrahi multis inimicis aduersantibus sentit, viribus contendat eripere. Necesse ergo est cum summo labore ex hoc mondo rapere palmam salutis, & quasi excubantibus & circumiectis hostibus obsessos peruigili intentione fructus decerpere, & prædam à thesauro vitæ velut

H de medio abreptam seculi hoius incendio reportare. Est & aliud direptionis genus, quando aliis promissa & oblata diripimos. Saluator ad hoc vel maxime susceptа incarnatione descéderat, vt Iudęorum populum

Matth.15. iustificaret: sicut ipse in Euangelio loquitur, Non sum, inquit, missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël. Sed & discipuli ita incredulam synagogę plebem coarguebant, Vobis, inquiunt, prius oportuerat verbum dei

Act.13. loqui: sed quia vos indignos iudicastis æternę vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Ergo cum Iudęi munera sibi parata respuerent, publicani & peccatores ex gentibus crediderunt, ac sic rapit ecclesia synagogę regnum. Regnum enim nostrum Christus est. Rapimus itaque eum, cum à Iudæis occiditur, sepelitur à nobis. Rapimus itaque eum illis dormientibus, sicut ipsi in euange-

Matth.28. lio confitentur, Dicite, inquit, quia discipuli eius nocte venerunt, & furati sunt eum nobis dormientibus. Surgat ergo qui dormit, ne forte Christum per negligentiā resolutus amittat, dum mens eius in infidelitate & in torpore dormitat. Rapitur itaque regnum cœlorum,

I dum negatur à domesticis, & à gentibus adoratur. Rapitur, cum aliis ad salutem mittitur, ab aliis inuenitur. Cum enim sui eum recusant, suscipiunt alieni. Infectantur propij, complectuntur inimici. Quando hæreditatem ciuis respuit, peregrinus inuadit: Filius repudiat,

Matth.11. seruus recognoscit. Adhuc & alio ordine regnum cœlorum vim patitur: quando illud homines acquirunt, quod angeli perdiderunt: quando illuc adoptati humiles ascendunt, vnde superbi incolæ ceciderunt. Ergo cum inter tantos inuidos, inter tantos latrones & inuisibiles insidiatores vniuersos, quibus tandem viribus cœlorum regna capiemus? Quis, inquam, nisi obediendo doctoribus, & vitiis & iniustitiis ex cupiditate nascentibus resistendo, deflendo peccata, & ea ieiuniis atque eleemosynis redimendo?

In eodem festo, Sermo II.

Ser. XXI. Natalem sancti Ioānis fratres charissimi hodie celebramus, quod nulli vnquā sanctorum legimus fuisse concessum. Solius enim domini & beati Ioānis dies natiuitatis in vniuerso mū-

Luca.1. do celebratur & colitur. Illum enim sterilis peperit, illum virgo concepit. In Helizabeth sterilitas vincitur, in beata Maria conceptionis consuetudo motatur. Heli- K zabeth virum cognoscendo filium genuit, Maria angelo credidit & concepit. Hominē concepit Helizabeth, hominem & Maria: sed Helizabeth solum hominem, Maria deum & hominem. Quid sibi ergo vult Ioānes? Vnde interpositus? vnde præmissus? Magnus igitur Ioannes, cuius magnitudini etiam Saluator testimonium perhibet dicens, Non surrexit inter natos mulierū ma- Matth.11. ior Ioanne baptista. Pręcellit cęteros, eminet vniuersis. Antecellit prophetas, supergreditur patriarchas, & quisquis de muliere natus est, inferior est Ioanne. Dicit fortasse aliquis, Si inter natos mulierum Ioannes maior est, maior est saluatore. Absit. Ioannes enim natus mulieris, Christus autē virginis natus est. Ille corruptibilis vteri finibus effusus est, iste impollutę virginis flore progenitus. Ideo autem cum Ioannis natiuitate domini generatio deputatur, ne dominus extra veritatem videatur conditionis humanæ, si comparetur hominibus. Ioannes præmissus est ante deum. Tanta in illo excellentia erat, tanta gratia, vt ipse putatus sit Christus. Quid ergo dixit de Christo? Nos omnes de plenitudine eius Ioan.1. accepimus. Quid ergo nos? Omnes prophetæ, patriarchæ, apostoli, quotquot sancti, & ante incarnationem L præmissi, vel ab incarnato missi, omnes nos de plenitudine eius accepimus. Nos vasa sumus, ille fons est. Si ergo intelligimus mysterium fratres mei, Ioannes homo est, Christus deus est. Humiliet homo vt exaltetur deus, secundum illud quod de domino ipse Ioannes dixit, Il- Ioan.3. lum oportet crescere, me autem minui. Vt humiliaretur homo, hoc die natus est Ioānes, quo incipiūt decrescere dies. Vt exaltetur deus, eo die natus est Christus, quo incipiunt crescere dies. Magnum sacramentum fratres charissimi. Ideo celebramus natalem Ioannis sicut & Christi, quia & ipsa natiuitas plena est mysterio. Quo mysterio, nisi humilitatis nostræ, sicut natiuitas Christi plena est mysterio altitudinis nostræ? Ergo in homine minuamur, vt in deo crescamus. In nobis humiliemur, vt in illo exaltemur. Humilietur humana præsumptio, vt crescat diuina miseratio. Nam hoius rei sacramentum etiam in passionibus amborū impletum est. Vt minuatur homo, caput Ioannis abscinditur: vt exaltetur Matth.14. deus, Christus in ligno suspenditur. Quare autem bea- Matth.27. tum Ioannem dominus & saluator noster lucernā esse M dixerit, & quare cum mitti ante se voluerit, breuiter si iubetis, charitatis vestræ auribus intimabo. Præmissus est enim velut vox ante verbum, lucerna ante solem, præco ante iudicem, seruus ante dominum, amicus ante sponsum. Et quia vniuersum mundum peccatorum tenebræ & nox infidelitatis oppresserant, & solem iustitiæ aspicere non valebant, beatus Ioannes quasi lucerna præmittitur, vt cordis oculi qui lippitudine iniquitatis oppressi fuerant, magnum & verum lumen videre non poterant, ad lumen lucernæ primum quasi tenuem splendorem videre consuescerent, vt paulatim peccatorum nubilo remoto, & infidelitatis humore digesto, adueniente Christo ab illo cœlesti lumine lętificati possent potius quàm retorqueri. Sicut enim lippientes oculos ad videndum prouocas, si exiguum splendorem lucernæ ostenderis, & amplius crucias si lumen magnum ingesseris: ita dominus & saluator noster, qui est lumen verum, nisi prius beatum Ioānem velut lucernam præmitteret, claritatem eius totus mundus sustinere nō posset. Loquatur Ioannes, & dicat, Ego vox clamantis in Matth.3. deserto. Vox erat, quia verbi dei spiritu replebatur. Sicut sermo vocis quodammodo ministerio ac vehiculo ad

A lo ad audientem à loquente transmittitur, ita Ioannea Christum sonans, verbi erat minister & portitor. Sanctus, inquam, Ioannes typum in se legis, quæ Christum longe per signa & indicia monstrabat, ostendit, & ideo misit ad Christum duos de discipulis suis. *Matth. 11.* Isti duo discipuli à Ioanne ad Christum missi, forte duo populi sunt, quorum vnus ex Iudæis credidit, alter ex gentibus. Ioannes dirigit ad Christum, lex mittit ad gratiam, & per Euangelij fidem, veterem desiderat astrui veritatem. Nos ergo fratres dilectissimi vt tam sanctam festiuitatem, non solùm corporali, sed etiam spiritali cum gaudio celebrare possimus, secundum vires nostras ad dandas eleemosynas, & ad tenendam cum omnibus pacem nostros animos preparemus, & ab omni scurrilitate vel turpiloquio non solùm nosmetipsos, sed & omnem familiam nostram, & vniuersos ad nos pertinentes pro amore dei & zelo sanctæ disciplinæ prohibere totis viribus laboremus, nec permittamus solennitatem sanctam cantica luxuriosa proferendo polluere. Tunc enim pro nobis sanctus Ioannes quicquid petierimus poterit obtinere, si nos festiuitatem suam pacificos, B sobrios, castos, absque vllo turpiloquio cognouerit celebrare. Hæc ergo fratres charissimi pro paterna solicitudine suggero: nã deo propitio ita de vestra deuotione confido, quòd non solùm vosipsos, sed etiam omnes qui ad vos pertinẽt, cum omni honestate castos sobriosq; conseruetis. Vnde deo gratias agens supplico, vt qui vobis dedit ea quæ sancta sunt fideliter incipere, concedat vobis felicem perseuerantiam custodire, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat, &c.

In eodem festo: Sermo III.

Ser. XXII. AVrum de terra eligere qui nouerũt, vbi diuitem senserunt venam, ibi quicquid artis est, quicquid laboris, impendunt. Et nos fratres quia in sancto Zacharia cœlestẽ vidimus latere thesaurum, in ipso totũ quod sermonis est nostri, quod vestri auditus est occupamus, quatenus commune lucrum sit, quod fuerit communi labore acquisitum. *Luca. 1.* Fuit, inquit, in dieb⁹ Herodis regis Iudeæ, sacerdos quidam nomine Zacharias, & vxor eius de filiabus Aaron, & nomen eius Helizabeth. Et erant, inquit, ambo iusti ante deum, incedentes in omnibus mandatis & iustificationib⁹ domini sine querela. Beati igitur fratres, quos in seculo isto aliqua culpa non percutit, nullũ vulnerat C crimen. Beati planè isti quos vlla non potuit aliquando tangere querela. Incedentes, inquit, in omnibus mãdatis & iustificationibus domini sine querela. Si pueritia, si adolescentia, si iuuentus eorum extitit sine querela, vbi tamen maxime solet esse querela: qualis esse potuit eorum senectus? Si tale fuit initium, qualis esse potuit finis? Et non erat, inquit, illis filius, eò quod esset Helizabeth sterilis. Non dixit, non erant illis filij: sed, non erat illis filius: quia singularis futurus erat, qui erat de talibus nasciturus. *Matth. 11.* Audi dominum dicẽtem, Non est maior inter natos mulierũ Ioanne Baptista. Eò quòd esset Helizabeth sterilis. Erat quidem sterilis corpore, sed fœcunda virtutibus. Tarda soboli, sed non tarda deo. Non germine clausa, sed tempore, non negata pignoribus, sed seruata mysterio. Fratres, Helizabeth sanctæ partus non ablatus est, sed dilatus, donec pertrãsiret tempus carnis, passio corporis, coniugij necessitas, voluptatis causa, cupiditatis sensus, & totum quod humanam confundit, grauat, onerat conscientiam. Mundabatur enim longo tempore sacrificij domus, sanctitatis hospitiũ, metatum metatoris Christi, angeli domicilium, aula spiritus sancti, dei templum. Dei templum estis, inquit apostolus, D & spiritus dei habitat in vobis. *1. Corin. 3.* Deniq; vbi tota corporis ledata est querela, & in toto facti sunt sine querela, vox sterilitatis fugit, reuiuiscit senectus, fides concipit, parit castitas, nascitur maior homine, par angelis, tuba cœli, præco Christi, arcanum patris, filij nuncius, signifer superni regis, peccatorum venia, Iudæorum correctio, vocatio gentium, & vt propriè dicam, legis & gratiæ fibula, quæ diploidem summi sacerdotis sancto patri iungebat in corpore. Euangelista ergo virtutes patris matrisq; describit, vt generantium meritis dignitas germinis nosceretur, & probaretur maior homine qui ortu suo excedebat leges natiuitatis humanę. Sed si processurus est, iam nascatur Ioannes, quia instat natiuitas Christi. Surgat nobis lucifer, quia iubar veri solis erumpit, & vociferetur præco, quia adest iudex. Et quia processurus est deus, angelus præcedat. Verùm quia quod supra hominem est, homo referre non sufficit, virtutem nascentis angeli angelus iam loquatur. Dixit, inquit, angelus ad Zachariam, Ne timueris Zacharia, exaudita *Luca. 1.* est enim obsecratio tua, & Helizabeth vxor tua pariet tibi filium, & vocabis nomen eius Ioannem, & erit gaudium tibi & exultatio, & multi in natiuitate eius gau- E debunt. Erit enim magnus coram domino: vinum & siceram non bibet, & spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero matris suæ, & multos filiorum Israël conuertet ad dominum deum ipsorum. Et ipse præcedet ante illum in spiritu & virtute Heliæ, conuertere corda patrum in filios, & incredulos ad prudentiã iustorum, parare domino plebem perfectam. Vacat hic fratres magnus sermo, silet prædicatio tractatoris, quando euãgelico præconio Ioannis gloria prædicatur, virtus insonuit, laus collaudatur, nec est quod illi iã adiiciat homo cui deus contulit totum. Spiritu, inquit, sancto replebitur adhuc ex vtero matris suæ. Videtis fratres quemadmodum Ioannes antè peruenit ad cœlum, q̃ tangeret terram. Antè accepit diuinũ spiritum quàm humanũ. Antè suscepit diuina munera, q̃ humana corporis membra. Antè cœpit viuere deo q̃ sibi. Imò ante vixit ille domino quàm deus viueret illi: Iuxta illud Apostoli, Iam non ego vi- *Galat. 2.* uo, sed viuit in me Christus. Sexto, inquit, mense suę ma F tris exultat in vtero, & in vtero virginis venisse nunciat Christum. Feruens nuncius, qui antè gestiuit nunciare quàm viuere. Impatiens dux qui antequam perueniret ad corpus, peruenit ad regem: antè rapuit arma q̃ membra: antè aciem petit quàm lucem: & vt vinceret mundum, vicit antè naturam. Ipse enim sine visceribus viscera matris exuscitat, & quia tardabat corpus, solo spiritu implet euangelizantis officium. Quid dicam fratres? Ioannes antequam Christum præcederet, seipsum præcessit. Patris, matris, filij corda vnus atque idem implet spiritus sanctus, vt vno sanctitatis organo resonet natiuitatis dominicæ cantilena.

In eodem festo. Sermo IIII.

DIei hodiernæ solennitas, solennem desiderat *Ser. XXIII.* tanta expectatione sermonem. Ergo adiuuante domino, ministrabimus vobis quod dederit, recolentes & animo tenentes nostræ officium seruitutis, vt loquamur non tanquam magistri, sed tanquam ministri, non discipulis, sed condiscipulis, quia nec seruis, sed conseruis. Magister autem vnus nobis, cuius schola in terra est, & cathedra in cœlo. Cuius pręcursor Ioannes est natus, cuius natiuitatis dies hodiernus

G traditur, hodie celebratur. Hoc maiorũ traditione suscepimus, hoc ad posteros imitanda deuotione trãsmittimus. Ioannis ergo non Euangelistæ, sed Baptistæ natalem hodie celebramus. Qua prima re posita, occurrit quæstio non prætereunda, quare natalem quo est natus ex vtero Ioannes, potius celebramus, quàm cuiuslibet apostoli, vel martyris, vel prophetæ, vel patriarchæ? Si interrogemur, quid respondebimus? Quantum mihi videtur, quantum mearum virium mediocritati occurrit, est causa hæc: Discipuli domini nati sunt, & per ætatis accessum ad annos capaciores perducti, in discipulatum assumpti sunt. Illorum postea fides domino adhæsit, sed nullius illorum natiuitas domino militauit. Recordemur & prophetas, recolamus patriarchas: nati sunt homines, ætatis accessu pleni spiritu sancto Christum prophetauerunt. Nati sunt vt postea propheterent: Ioannis autem dominum Christum ipsa natiuitas prophetauit, quem conceptum ex vtero salutauit. Ista vt potuimus soluta quæstione, alteram aggrediamur, pro viribus quas dederit dominus. Occurrit enim alia quæstio, aliquanto, vt mihi videtur, obscurior, & ad perscrutandum laboriosior, in qua me multum adiuua-
H bit vestra intentio, & pro mea exiguitate ad dominum deprecatio. Ioãnes iste tanta excellens gratia, vt (quemadmodum dictum est) dominum etiam ex vtero salutaret, nondum loquendo, sed exultando, cuius gratia in deum iam tunc erat aperta, quando eius caro in carne erat exclusa. Hic ergo Ioannes non inuenitur inter discipulos domini, sed inuenitur potius discipulos habuisse cum domino. Quid est hoc? Quis est iste homo? Homo tantùm. Quis homo tantus? quantus tantus homo? Tamen non sequebatur inter discipulos dominum, & sequebantur eum discipuli. Absit vt dicam contra dominum, sed tamen quasi extra dominum. Discipulos habebat Christus, discipulos habebat Ioannes. Docebat Christus, docebat Ioannes. Quid iam dicam? Baptizabat Ioannes, baptizabat Christus. Plus hic de baptismo dico, à Ioanne baptizatus est Christus. Vbi sunt qui de ministerio baptismi, arrogãtia tumidæ animositatis inflantur? Vbi sunt voces carentes humilitate, elatæ superbia, Ego baptizo, ego baptizo? Quid dixisses, si Christũ baptizare meruisses? Magna iam (quantum aduertit san-
I ctitas vestra) apparere & eminere causa cœpit, qua fuerat Christus à patre mittendus, & Ioannes à patre præmittendus. Prior missus est Ioannes, sed sicut ab obsequentibus anteceditur iudex. Posterior homo creatus est Christus, sed Ioannem creauit Deus Christus. Erat igitur Ioannes homo perfectus quidem, & cuius tanta gratia commẽdata est, vt ipse de illo dominus diceret,
Matth.11. In natis mulierum nemo exurrexit maior Ioanne baptista. Iste ergo tam magnus, agnoscit dominum in paruo magnum, agnoscit homo eum qui venerat homo deus. Si enim in natis mulierum, hoc est, in hominibus,
Ibidem. nemo exurrexit maior Ioanne baptista: quisquis Ioanne plus est, non tantùm homo, sed & deus est. Debuit ergo tantus iste, & discipulos proprios habere, & cum discipulis suis magistrum omnium Christum cognoscere. Quod enim est maius testimoniũ veritatis, quàm se humiliando eum agnoscere, cui æmulando potuit inuidere? Putari Christus potuit, & noluit: existimari Christus potuit, & noluit. Dixerunt homines cum fal-
Luca.3. lerentur in eo, Num forte hic est Christus? Respondit ille quod non erat, vt maneret quod erat. Inde quippe Adam lapsus perdidit quod erat, quia quod non erat vsurpauit. Recolebat hoc iste magnus, sed in paruo Christo minimus. Nouerat hoc, recolebat hoc & tene- K bat, quia recipere quod perdiderat cogitabat. Homo ergo iste, vt dixi, magnus Ioannes, cui dominus tale perhibuit testimonium, quem sic veritas commendauit vt diceret, In natis mulierum non exurrexit maior Ioan- *Matth.11.* ne baptista: potuit credi Christus, imò iam ab eis qui eius magnitudinis gratia fallebantur, credebatur Christus, & in illo morerentur nisi ab illo confitente corrigerentur. Respondit ergo putantibus & ait, Non sum *Ioan.1.* ego Christus: tanquã diceret, Certè in honorem meum ita fallimini, & certè mihi hoc putando magnam additis laudẽ, sed debeo cognoscere, vt vobis errantibus ille possit ignoscere. Si enim quod non erat fallaciter putaretur, ab illo qui erat veraciter amputaretur. Præmissus est ergo Ioãnes, vt dominum humilem baptizaret. Baptizari enim dominus propter humilitatem voluit, non propter iniquitatem. Dominus Christus quare est baptizatus? Dominus Christus dei filius vnigenitus, quare est baptizatus? Inueni quare est natus, & inuenies quare sit baptizatus. Ibi quippe inuenies humilitatis viã, quam pede superbo non capis. Quam nisi humili pede calcaueris, ad celsitudinem quò ducit peruenire nõ poteris. Baptizatus est propter te, qui descẽdit propter te. Vide L quantus factus sit tantillus: qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Non enim erat rapina, sed erat naturæ æqualitas filij cum patre. Ioannes si se Christum putari vellet, illi rapina esset. Non ergo rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Erat enim & sine rapina, erat coæternus, ab æterno natus erat. Tamen semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, *Philip.2.* hoc est, formam hominis. Qui cum in forma dei esset, non formam dei accepit, sed cum in forma dei esset, semetipsum exinaniuit. Suscepit quod non erat, ita vt nõ perderet quod erat. Manens deus, hominem assumpsit. Formã serui accepit & factus deus homo, à quo factus est homo. Vide ergo quæ maiestas, quæ potestas, quæ sublimitas, quæ cum patre æqualitas. Venit propter nos ad indumentum formæ, & intellige illam à magistro tantæ humilitatis viam: quoniam plus est ꝙ voluit homo fieri, quàm quòd voluit ab homine baptizari. Baptizat ergo, inquam, Ioannes Christum, seruus dominum, vox verbum. Mementote enim, Ego sum vox claman- *Ioan.1.* tis in deserto: & mementote, quia verbum caro factum M est, & habitauit in nobis. Baptizat ergo, inquam, Ioannes Christum, seruus dominum, vox verbum, creatura creatorem, lucerna solem, sed solem qui fecit hunc solem, solem de quo dictũ est, Ortus est mihi sol iustitiæ, *Malac.4.* & sanitas in pennis eius: de quo impij serò pœnitentes in fine dicturi sunt, Quid nobis profuit superbia, aut *Sapien.5.* quid diuitiarum iactantia contulit nobis? Transierunt illa omnia tanquam vmbra, & cum vmbris qui secuti sunt vmbras. Ergo, inquiunt, errauimus à via veritatis, & iustitiæ lumen non luxit nobis, & sol intelligentiæ non est ortus nobis. Illis non est ortus Christus, à quibus non est agnitus Christus. Sol ille iustitiæ, sine nube, sine nocte, ipse non oritur malis, non oritur impiis, non oritur infidelibus. Nam solẽ istum de cœlo corporeum quotidie facit oriri super bonos & malos. Baptizauit er- *Matth.5.* go, vt dixi, creatura creatorem, lucerna solem, & non se extulit baptizator, sed subdidit baptizando.

Item in eodem festo, homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Helizabeth impletũ est tempus pariendi &c. quæ habetur de quæstionibus Euangeliorum libro primo, capite secundo, Et libro secundo, capite primo.

A DE SANCTIS PETRO ET Paulo Apostolis.

In vigilia Petri & Pauli Apostolorum, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Simon Ioannis diligis me plus his? Ioan. 21.

Sermo I.

Sermo XXIIII. Postolum Petrum primum omnium apostolorum meministis in domini passione fuisse turbatũ. Fuit enim prius audax præsumptor, & postea factus est timidus negator. Promiserat se pro domino moriturum, cum prius pro illo esset
Matth. 26. dominus moriturus. Quando ergo dicebat, Tecum pa-
Ioan. 13. ratus sum vsq; ad mortem ire, & animam meam pro te ponam: respondit ei dominus, Animam tuam pro me pones? Amen dico tibi, priusquam gallus cantet, ter me negabis. Venerunt est ad horam. Et quia deus erat Chri-
Psal. 115. stus, homo autem Petrus, impleta est scriptura, Ego dixi in pauore meo, omnis homo mēdax. Dixit autem apo-
Roman. 3. stolus, Quoniam deus verax, omnis autem homo mendax. Verax Christus, mendax Petrus. Modo quidem interrogat eum dominus, sicut audistis cum euangelium
Ioan. 21. legeretur, & dicit ei, Simon Ioannis diligis me plus his?
B Respondit ille & dixit, Domine, tu scis quia amo te. Et iterũ dominus hoc interrogauit, & tertiò hoc interrogauit. Et respondenti dilectionem, commendauit gregem. Per singula enim dicebat dominus Iesus Petro dicenti, Amo te, Pasce agnos meos, pasce ouiculas meas. In vno Petro figurabatur vnitas omnium pastorum, sed bonorum, qui sciant oues Christi pascere Christo, non sibi. Nunquid modo Petrus mendax erat, aut amare se dominum mendaciter respondebat? Veraciter hoc respondebat, hoc enim respōdebat quod in corde suo videbat. Quando autem dixerat, Animam meam pro te ponam, de futuris voluit præsumere viribus. Omnis autem homo qualis sit, nunc cum loquitur forte scit, qualis crastino futurus sit, quis scit? Reuocabat ergo oculos suos ad cor suum Petrus quando interrogabatur à domino, & fidens respondebat quod sibi videbatur. Etiam domine, tu scis quia amo te. Quod tibi dico, tu scis: quod hic video in corde meo, vides & tu. Non ausus est tamē dicere quod dominus interrogauerat, nō enim simpliciter dominus dixerat, Diligis me: sed addiderat, Plus his diligis me? id est, plus me diligis quàm isti? De aliis
C discipulis ille non potuit dicere nisi amo te, non ausus est dicere, plus his. Noluit iterum esse mēdax: sufficeret ei testimonium perhibere cordi suo, non debuit esse iudex cordis alieni. Verax ergo Petrus, an verax in Petro Christus? Quādo autem voluit dominus Iesus Christus deserere Petrum, & inuentus est homo Petrus: quando autem placuit domino Iesu Christo, impleuit Petrũ, & inuentus est Petrus verax. Veracem Petrum petra fece-
1. Cor. 10. rat, petra enim erat Christus. Et quid ei nunciauit quando tertiò respondit amare se Christum, & tertiò dominus Petro suas ouiculas commendauit? Prænunciauit ei
Ioan. 21. passionem suam. Cum esses, inquit, iunior, cingebas te, & ibas quò volebas: cum autē senueris, extendes manus tuas, & alter te cinget, & feret quò tu non vis. Euangelista nobis exposuit quid dixerat Christus. Hoc autem dicebat, inquit, significans qua morte clarificaturus esset deum: id est, quia pro Christo fuerat crucifigendus. hoc est enim, extendes manus tuas. Vbi est ille negator? Deinde post hæc ait dominus Iesus Christus, Sequere me. Non sic quomodo prius quando vocauit discipulos. Nam & tunc dixit, Sequere me: sed tūc ad doctrinam, modo ad coronā. Nunquid non quando negauit Christũ, occidi timuit? hoc timuit pati, quod passus est Chri- D stus. Sed iam timere non debuit. Videbat enim in carne viuentem, quem viderat in ligno pendentem. Resurgendo Christus abstulit mortis timorem, & quoniam abstulerat mortis timorem, meritò interrogabat Petri amorem. Ter negauerat timor, ter confessus est amor. Trinitas negationis, desertio veritatis: trinitas cōfessionis, testimonium dilectionis.

In festo Apostolorum Petri & Pauli.

Sermo I.

Filioli mei audite nos, & liberate vos. Currite Ser. XXV pro vobis, & nobis præstatis & vobis. Commune erit gaudium nostrũ, si vos viderimus induere Christum. Iuuenes & virgines, seniores cum iunioribus ad gratiam festinent. Mater nostra pariendo non discernit ætates. Ipsa genuit Petrum, ipsa parturiuit & Paulum, vt ex lupo fieret agnus. Tanquam ergo natus est Saulus, creuit & fact⁹ est magnus. Baptizatus est à matre, illuminatus à deo patre, & cœpit velle Petrum videre: & cũ quæreret eum velle videre, magis eũ Petrus cœpit timere. Audiuit enim Petrus, quia Saulus eum quæreret. Noli timere beate Petre, quia Saulus non te quærit, sed Paulus vas electionis te cupit videre. E O sancte Petre benedic patrē, & suscipe fratrem, & habes cum quo potes defendere matrem. O beate Petre, quia conuersus est Saulus miraris: qualis es tu, erit & ipse talis, & vnus vobis erit natalis. Qui fecit ex Saulo Paulum, ipse fecit ex Simone Petrum. Vnus vos honorauit, vnus vos coronauit. Mutauit persecutorem, mutauit & piscatorem. Et si te priorem, tamen ambos ditauit honore vno. Veni sancte Paule, veni sequere Petrum, sed docentem, non fugientem. Fugiebat quando te nesciebat. Nam ait beatissimus Paulus, sicut in lectione actuũ apostolorum cum recitaretur audiuimus, cœlesti voce prostratus est. Dum fureret ad caulas in lupina rabie, & Act. 9. exosum sibi nomen innocentis agni persequitur, dum quærit dispergere aut vexare gregem, audiuit altisonam vocem, Saule, Saule, quid me persequeris? Quid frustra insauisti contra nomen meum, & occidisti martyrem meum? Olim quidem debui perdere te, sed Stephanus Act. 7. meus orauit pro te. Et ille, Quis es domine? Et domi- Act. 9. nus ad illum, Ego sum, inquit, Iesus Nazarenus, quem F tu persequeris. Caput de cœlo pro membris clamat. Inquietatur corpus, & de cœlo intonat Christus. Saule, inquit, Saule, quid me persequeris? Quid est, quòd rugiente Saulo mugit arcanum, & contra sæuitiam Pauli militia conqueritur cœli, nisi vt qui non crediderat resurgenti, saltem crederet in cœlo sedenti? Nam dicitur Ananiæ, Accede ad eum, & signa eum charactere meo, multa enim patietur pro nomine meo. Et ille, Domine audiui à multis de viro hoc, quia multa mala fecit san- Vbi supra. ctis tuis. Ait illi dominus, Vade, quoniam vas electionis est mihi. O beate Anania, meritò in timore trepidares, si fortis manu non esset cui militares. Ideo prosternitur superbia, vt erigatur sanctitas. Venit ergo Ananias, baptizauit Saulum, & fecit Paulum. Baptizauit lupum, & fecit agnum, & cœpimus habere prædicatorē, quem habuimus persecutorem. Denique cœpit prædicare Christum, cui antea resistebat, postea paratus pati pro eo contra quem antea pugnabat. Patitur Paulus quod fecerat Saulus. Saulus lapidauit, Paulus lapidatus est. Saulus Christianos virgis affecit, Paulus pro Christo quinquies quadragenas vna minus accepit. Saulus persecutus est ecclesiam dei, Paulus submissus est in sporta. Sau- 2. Corin. 11. lus vinxit, Paulus vinctus est. Et dum Saulus sæuiens

G quærit minuere numerum Christianorum, etiam ipse accessit ad numerum cõfessorum. Et dum inferret aliis necem, suscepit ipse pro eo mortem. Dum intrat lupus rapax in stabula pecudis, subitò & ipse factus est ouis. Itaque quis iam desperet de magnitudine criminis, aut de humilitate generis? Nam beatissimum Petrum piscatorem, modo genibus prouolutis adorat gentium multitudo credẽtium, per dominum nostrum Iesum Christum &c.

In eodem festo, *Sermo* II.

Sermo XXVI. Hic est inter Ambrosianos. 26. *Psal. 18.*

NOtum vobis omnibus est fratres charissimi, & vniuerso mundo notissimum, ꝙ beatissimorum Petri & Pauli natalis sit hodie, nec aliquã partem orbis latêre potuit tãta deuotio. Siquidem cum de his dicat Dauid propheta, In omnem terram exiuit sonus eorũ, & in fines orbis terræ verba eorum: in omni terra mira Petri virtus est, & in fines orbis terræ epistolæ Pauli penetrauerunt. Quis enim non audiuit ꝙ primus apostolus Petrus sedenti ad speciosam portam templi claudo, & ex matris suæ vtero olim iam debili, pedum restituerit firmitatem, vt quod natura minus contulerat, apostolica gratia repararet? Cum enim claudus ille stipem rogans, aliquid pecuniæ se ab apostolis crederet accepturum: ait illi apostolus Petrus, *Acto. 3.*
H Argentum & aurum non habeo: sed quod habeo, hoc tibi do. In nomine Iesu Christi Nazareni surge, & ambula. Beata planè largitas, quę petenti argẽtum quidem non contulit, sed contulit sanitatem. Beata largitas, quæ de thesauris suis aurum non protulit, sed protulit medicinam. Beatus & ille claudus, qui dum stipem quærit pecuniæ, diuitias incolumitatis accepit. Hoc enim ab apostolis donum meruit, quòd nullis thesauris à medicis redimere potuisset. Primum ergo signum mirabile quod beatus apostolus Petrus fecit, claudo pedum restituendo vt diximus vestigia. Audistis frequenter ipsum Petrum à domino petram nuncupatum, sicut ait,
Math. 16. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Si ergo Petrus petra est supra quam ædificatur ecclesia, rectè prius pedes sanat, vt sicut in ecclesia fidei fundamentum continet, ita & in homine membrorum fundamenta confirmet. Rectè, inquam, pedes Christia-
I no curat, vt iam non trepidus quis nec imbecillis possit supra petram ecclesiæ stare, sed robustus & fortis incedere. Vbi autem Pauli verba non leguntur? Quis locus ea literis non scribit, corde retinet, conuersatione
Acto. 9. custodit? Qui Paulus à domino vas electionis est nominatus. Bonum vas, in quo preciosa mandatorum Christi præcepta conduntur. Bonum vas, de cuius plenitudine substãtia vitæ populis semper erogatur, & plenum est. Optima apostolorum nomina, petra & vas, necessaria sunt domui saluatoris. Domus enim petrarum fortitudine construitur, vtilitate vasis ornatur. Petra ad firmitatem ne labantur sustentat populos, vas ad custodiam ne tententur operit Christianos. Exitus vero eorũ de hoc seculo quàm beatus fuerit, nemo qui ignoret. Nam prima hæc in illis beatitudo est, ꝙ ambo vna die passi esse noscuntur, scilicet vt quos vna fides seruitio deuinxerat, vna dies martyrio coronaret. Deinde ipsa passio licet diuersa in singulis fuerit, tamen vna referta est gratia sanctitatis. Nam Petrus crucem sicut saluator in exitu pertulit, & dominicæ deuotionis simili morte discerptus est, scilicet vt quem imitabatur fide, imitaretur & passione. De Pauli vero ceruice cum eam persecutor gladio percussisset, dicitur fluxisse lactis magis vnda quàm sanguinis: & mirum in modum sanctum apostolum baptismi gratia in ipsa nece fecit splendi- K
dum potius quàm cruentum. Quæ quidem res in sancto Paulo stupenda non est. Quid enim mirum si abundat lacte nutritor ecclesiæ, sicut ipse ad Corinthios ait, Lac vobis potum dedi, non escam? Hęc est planè repromissionis illa terra, quã patribus nostris promisit Deus dicens, Dabo vobis terram melle & lacte manantem. *1. Cor. 3.* *Exod. 3.* Non enim de hac terra locutus est, quæ manantibus aquis cœnum inuoluit, lutumq; permiscet: sed de illa terra Pauli & similium Pauli, quæ suauem potum distillat. Quæ enim Pauli epistola non melle dulcior? non lacte candidior? Quæ epistolæ tanquam vbera ecclesiarum populus enutriunt ad salutem. De ceruice ergo apostoli pro sanguine lac manauit. Legimus in epistola ipsius, quia caro & sanguis regnum dei non possidebunt. Iam *1. Cor. 15.* igitur Paulus possidet regnum, quod caro & sanguis non possunt, quæ impedire dicuntur regnaturum. Adhuc ergo Paulus in terris positus, iam in regni cœlestis substantiã transformatur. Ideo fratres charissimi quotiescumq; martyrum memorias celebramus, prætermissis omnibus seculi actibus, sine aliqua dilatione concurrere debemus ad domum dei, reddere illis honorificentiam, qui nobis salutem effusione sui sanguinis pepererunt, qui tam sacratam hostiam pro nostra propitiatione domino se obtulerunt, præsertim cum dicat ad san- L
ctos suos omnipotens deus, Qui vos honorat, me honorat: & qui vos spernit, me spernit. *Lucæ. 10.* Quisquis ergo honorat martyres, honorat & Christum: & qui spernit sanctos, spernit Christum dominum nostrũ, qui viuit, &c.

In eodem festo. *Sermo* III. *

Sermo XXVII.

CVm omnes beati apostoli parẽ gratiam apud dominum sanctitatis obtineant, nescio quo tamẽ pacto Petrus & Paulus videtur præ cæteris peculiari quadã in saluatore fidei virtute præcellere. Quod quidem ex ipsius domini iudicio possumus approbare. Nam Petro sicut bono dispensatori clauẽ regni cœlestis dedit: Paulo tanquam idoneo *Math. 16.* doctori gentium, magisteriũ ecclesiasticæ institutionis iniunxit, scilicet vt quos iste erudierit ad fidem, ille suscipiat ad salutem: vt quorum corda Paulus patefecerit doctrina verborum, eorum animabus Petrus aperiat M
regna cœlorum. Clauem enim quodãmodo à Christo scientiæ & Paulus accepit. Clauis enim dicenda est qua *Clauis.* ad fidem pectorum dura reserantur, mentium secreta panduntur, & quicquid intrinsecus tenetur clausum, in palam rationabili manifestatione producitur. Clauis, inquam, est quę & conscientiam ad confessionem peccati aperit, & gratiam ad æternitatem mysterij salutaris includit. Ambo igitur claues à domino perceperũt, scientiæ iste, ille potentiæ. Diuitias immortalitatis ille dispensat, scientiæ thesauros iste largitur. Sũt enim thesauri scientię, sicut scriptum est, In quo sunt omnes thesau- *Colos. 2.* ri sapientiæ & scientiæ absconditi. Ergo beati Petrus & Paulus eminent super vniuersos apostolos, & peculiari quadam prærogatiua pręcellũt. Verum inter ipsos quis cui præponatur, incertum est. Puto enim illos æquales esse meritis, qui æquales sunt passione: & simili eos fideĩ deuotione vixisse, quos simul videmus ad martyrij gloriam peruenisse. Non enim sine causa putemus factum quòd vna die, vno in loco, tyrãni vnius tolerauere sententiam. Vna die passi sunt, vt ad Christum pariter per- *2. quæst. 7.* uenirent: vno in loco, ne alteri Roma deesset: sub *Beati.* vno persecutore, vt æqualis crudelitas vtrumque constringeret. Dies ergo pro merito, locus pro gloria, persecutor

* qui etiam habetur inter sermon. S. Ambrosij. sermo. [illegible] de Natali Apostolorum Petri, et Pauli. Tom. III. et inter homilias S. Maximi epi Taurinen. hom. V. in Natali eorundem Apostolorum.

A persecuror decretus est pro virtute. Et in quo tādem loco martyrium pertulerunt sancti Apostoli: In vrbe Roma, quę principatum tenebat, & caput obrinet nationū, scilicet vt vbi caput superstitionis erat, illic capot quiesceret sanctiratis: & vbi gentilium principes habirabant, illic ecclesiarum morerentur principès. Cuius autē meriti fint beatissimi Petrus & Paulus, hinc possumns intelligere, quòd cum dominus Orientis regionem propria illustrauerit passione, Occidentis plagam ne quid minus eisset, vice sui apostolorum sanguine illuminare dignatus est. Et licet illius passio nobis sufficiat ad salutem, tamen eriam horum martyrium nobis contulit ad exemplum. Hodierna igitur die beati apostoli sanguinem profuderunt, sed videamus causam quare ista perpessi sunt, scilicet quòd inter cætera mirabilia etiam Simonem magum illum orationibus suis de aëris vacuo præcipitij ruina prostrauerint. Cum enim idem Simon se Christum diceret, & tanquam filium ad patrem assereret volando se posse conscendere, atque elatus subitò magicis artibus volare cœpisset: tunc Petrus fixis genibus precatus est dominum, & precatione sancta vicit

Egesippus de excidio Hierosolymitano, li. 3. cap. 2.

B magicam leuitatem. Prior enim ascendit ad dominum oratio quàm volat, & antè peruenit iusta petitio quàm iniqua præsumptio. Antè, inquam, Petrus in terris positus obtinuit quod rogauit, quàm Simon perueniret in cœlestia, quò tēdebat. Tunc igitur Petrus velur vinctum illum de sublimi aëre deposuit, & quodam præcipitio in saxo elidens eius crura confregit. Et hoc in opprobrio factum illius est, vt qui paulò antè volare tentauerat, subitò ambulare non posset: & qui pennas assumpserat, plantas amitteret. Sed ne forte hoc mirum videatur, quòd magus iste præsente apostolo per aërem aliquandiu volitauerat, hoc patientia Petri fecit. Permisit enim illum aliquandiu sublimius ascendere, vt altius caderet. Voluit eum in excelsum leuari à conspectu omnium, vt ruētem illum de excelso omnium perviderent oculi. Hæc igitur est iniquitatis elatio, vt in altum se ferat, in sublime se erigat: sed sancta oratio omnem humiliat superbiam, vniuersam deiicit vanitatem, præstante domino, &c.

In eodem festo. Sermo IIII.

Sermo XXVIII.

C Piscatoris & persecutoris sacratissimū diem geminæ festiuitatis occursu deuotione præcipua hodie celebremus. Ille quo retia euasit seculi, iste quo ex prædone confessor factus est Christi. Elegit ecce duos, vnum piscatorem, alterum grassatorem. Illum vocat ex littore, istum clamat ex itinere. Illum accersit ex ponto, istum terret de cœlo. Cum igitur Petrus linea castra laxaret in freto, Christus retia misit in verbo. Cepit Christus, cepit & Petrus. Christus discipulum, Petrus pisciculum: & dum circūdat gētem squameam, ipse venit in retia. Præteriens, inquit, Iesus vidit duos fratres, Simonem, qui dicitur Petrus, & Andream fratrem eius, retia mittentes in mare. Erant enim piscatores. Quibus Christus sic ait, Venite, inquit, post me, & faciam vos fieri piscatores hominum. At illi relictis retibus secuti sunt eum. Stabat Petrus mobilitate & gurgite pendulus, & inter obscuras aquas inquieti maris, victum quem non habebat artificio requirebat. nutabat super ambiguam vndam, vt posset inuenire capturam. Vario fertur refertúrque vestigio, stat mobilis, & mouebatur stabilis. Rimatur inter cæteros marini germinis fluctus, sub obscura vmbra fugitiuam insequitur prædam, maculosus paries fit cæca piscibus in mari custodia. Et dum insidiatur Petrus gregibus æquoreis piscium in mari, ipse in rete incidit saluatoris. Fit de prædone prædatio, de piscatore piscatio, de pirata captiuitas. Venite, inquit, post me, & faciam vos piscatores hominum. At illi relictis retibus suis secuti sunt eum. Cum vellet Petrus inani muro quærens concludere piscem, hamo verbi Christus & ipsum tenuit piscatorem. Distendebat Petrus sinum lini, voluit in se vacuam cortinam, & dum insequitur grauidi semper æquoris prolem, captorem suum, emptorem, saluatorem trahebat, & trahebatur. Exercebat in æquore violentiam, & patiebatur in mente capturam. O aquæ genus, pirata reptilium deseruit artificium hoc, quem mutasti de pisce ad piscem. Est enim Christus piscis ille qui ad Tobiam ascendit de flumine viuus, cuius iecore per passionem assato, fugatus est diabolus, & per amaritudinem fellis afflatus est cæcus, & illuminatus est mundus. De pisce, inquam, ad piscem, de rete ad ecclesiam, de mari ad fontem, de captura factus est factura. Reliquit ergo salum fluctuantem, & cœpit ambulare potest piscem. Similitudo artis inflammat desiderium audiētis, vt qui ante capturam latebat in salo, verbi nunc retia spargat in mundo.

Math. 4.

D *Vt supra.*

Tobiæ 6. Christus piscis.

E Tunc enim pisces induxit, nunc autem homines sagenis spiritalibus irretiuit. Paulus autem paruus, sed ex paruo magnus, dum diceretur Saulus, sydereæ vocis tuba conterritus, certe elisus audacia, vt seminet erectus in mundo doctrinam, Saule, inquit, Saule quid me persequeris? Ibat igitur Saulus furiis inuectus, duri pectoris efflabat incēdium, sanctorúmque sanguinem sitiens per totam Iudæam alienus ferrebatur insania, vt Christi membra laniaret in terris. Fit vna religione crudelis, vt quæstionarius, & innocentium per campos sceleratissimi aggeris euacuatus, vt Iudæa quæ pridem sæuierat in capite, crudelitatem exerceret in corpore. Acceperat enim Saulus potestatem à principibus sacerdotum, vt homines fidei nostræ occideret, & germinantem fidei campum manu nefaria detruncaret. Dum ergo portat Saulus funereum contra milites Christi gladium, fulmineum de cœlo accepit testimonium. Dum grassatur percutitur, dum Christi sanctos persequitur, violento radio cœlestis luminis cæcatur, & qui aduersus deum erigebatur, diuina voce terribiliter prosternitur. Saule, inquit, Saule quid me persequeris? Caput pro membris clamat.

Act. 9.

Act. 9.

F Inquietatur corpus, & intonat Christus in cœlis, Saule Saule quid me persequeris? Quid est quod mugit populus, mugit arcanum, & contra sæuitiam Pauli prouincia conqueritur cœli, vt qui non crediderat resurgentem, saltem crederet in cœlis sedentem: & qui defuncto apostolorum domino, asseuerat ex sepulchro mendacium, de cœlo viuentis acciperet testimonium? Saule, inquit, Saule quid me persequeris? Subitò igitur ad istam diuinam vocem increpationis infixus in terram, & sæuitiam perdit & semitam: deponit feritatem, & incurrit oculorum cæcitatem. Cœpit habere ductores, quos habuerat antè persecutores. Vbinam Paule currebas quando currebas? Ecce nunc aberrans quæris locum, & qui persequebaris Christum, cæcus curris ad manum. O Saule rapax lupe, comedes, sed expecta paululum, & digerens digerêris. Credis ergo Saule in deo, adhibes fidem perfido? Non solent istæ manus in sanguine pollui, nisi te adhuc ab eis videris cruciari. Parum erat generi tuo quòd crucifixerat Christum, insuper & manus mittere non formidauit in cœlum. Expressit patibulū, posuit in ostia sepulchri custodes. Iam Christus ascendit ad patrem, & adhuc genitrix tua non

G caret seueritate. O Iudæa prophetarum sanguine temu-
Matth. 23. lenta, nondum satiata es à sanguine Abel vsque ad san-
guinem Zachariæ? Flumina tui sceleris spumant, & te
adbuc vsque nõ satiant? Ab origine mundi sanguinem
bibis, & adhuc sitis: necdum tui facinoris vnda sicca-
uit etiam alueo tui sceleris sitim? Modo Christum pati-
bulo crucifixisti, & tam cito crudelitate sanguinis arui-
sti? Sed ecce prosternitur audacia tua, vt sanctitas eriga-
tur. Cadit miles diaboli, vt surgat signifer Christi. Mit-
tit Petrus in seculum retiaculum, circunfert Paulus do-
minicum in mundo vexillum. Et iste piscator hominũ,
& ille titulat signo crucis gentiles. Currunt itaque vter-
que ad palmam martyrij, & vterque perueniunt ad co-
ronam: non quidem eodem temporis cursu, sed eodem
anni vertentis occursu. Petrus pro Christo capite deor-
sum verso in ligno suspenditur, Paulus pro Christo gla-
dio trucidatur. Ille propriis gressibus proficiscebatur ad
Christum, oculísque superiora respiciens beatum spiri-
tum deducebat ad cœlum: iste ceruicem curuat ad pœ-
nam, & offerebat ceruicem capitis ad coronã. Petrum
crux necat, Paulum gladius immolat. Duo genera sup-
pliciorum domini & Christi, in duobus apostolis Chri-
H sti. Petrus patitur crucem, Paulus sentit pugionem. Pi-
scatorem suspendit hamus crucis, persecutorem mu-
cro minuit persecutoris. Nunc ad memoriam pisca-
toris flectuntur genua imperatoris. Ibi radiant gem-
mæ diadematis, vbi fulgent beneficia piscatoris. Ex
piscatore fecit dominus apostolorum principẽ, ex per-
secutore fecit apostolicum confessorem. Præstitit pas-
sio socios, quos fecerat fidei prædicatio copulatos. Ve-
neremur ergo principes gregis nostri, si volumus caulas
intrare pastoris.

In eodem festo: Sermo V.

Sermo XXIX. Odie duos Christiani nominis fundatores
exultantis ecclesiæ festa concelebrãt. Hi enim
duo electi sunt ad duorum populorum salu-
tem, Petrus ad Iudæorum, Paulus ad gẽtium.
Petrus vt in Iudæa veterem ac desertum agrum repara-
ret, atque eum sub vmbra legis infructuosum & à calo-
re veri solis absconditum, fidei salubritate & gratiæ fœ-
cundaret: Paulus verò ad gentes mittitur, & ad terram
nouam quę nullam antè dederat frugem, nullum fuerat
experta cultorem, qui aratro dominicæ crucis proscin-
I deret, & in rudi campo Christi nouellam infatigabilis
operarius excitaret. Petrus itaque vineam vbi iam fue-
rat reparat, Paulus plantat vbi non erat. Petrus in Iudęis
arborem ab antiqui germinis nobilitate degenerem, in
radice sua excolit: Paulus verò in alieno fomite peregri-
nos ponit gentium ramos. Petrus in Iudæis teneram ma-
le fœcundam excolit: Paulus in gentibus nondum cul-
Roman. 11. tam fœcundat. A Petro in Iudæa olea reparatur, à Paulo
in gentibus oleaster inseritur. Petrus in Iudæis mollit
duritiam, Paulus in gentibus illuminat ignorãtiam. Pe-
trus tenebras & vitia pellit ex oculis, Paulus reddit ocu-
los à natiuitate cæcatis. Vario ac diuerso genere innu-
meri populi ad vnius regis militiam congregantur, ac
sic duo potentissimi duces, Petrus antiquum de veteri-
bus reducit, Paulus nouum de tyronibus Christi cõdu-
cit exercitum. Discurrũt itaque per vniuersum mũdum
duo splendidissimi negociatores, portãtes coram gen-
tibus & regibus & filiis Israël preciosa fidei mercimo-
nia. Circumferunt aromata iustitiæ, thura diuinę vene-
rationis, incensum compunctionis, balsamum castita-
tis. Illi igitur sal prudentiæ spiritalis, de quibus dicitur,
Matth. 5. Vos estis sal terræ: quibus vtique animæ condiantur vt
inuiolatæ ab æterna peccati corruptione seruẽtur. Ero- K
gant per omnem terram spiritales dispensatores precia
salutis, thesauros sanctitatis. Quærunt quos secũ ad cœ-
los attrahant piissimi animarum parentes, dispares par-
tium studiis, operum meritis pares. Aquales enim illos
ac similes per varia ac diuersa virtutum genera dixe-
rim. Nam & si cũ Petro Christus vixit in terris, sed Pau-
lum compellare non dedignatur è cœlis adhuc etiam
persequentem. Sed in opere persequẽtis apostoli fidem
pręuidebat, & ideo quia prospexit zelum, honorauit af-
fectum. Et quia sub proposito placendi deo agebatur
ignarus ad culpam, statim post admonitionem cucur-
rit deuotus ad gratiam. Quamobrẽ etsi in corpore non
est locutus cũ Christo Paulus, non minus est illud quod
locutus est Christus in Paulo, dicente eodem, An expe-
rimentum quæritis eius qui in me loquitur Christus? Ac 2. Corin. 13.
sic quem foris prędicationibus præferebat, intus corde
gestabat. Nescio igitur quid ei defuerit sanctitatis, de
cuius pectore dominus quasi de peculiari tẽplo suo sa-
lutaria populis reddebat oracula. Petrus ambulare su-
per aquas debita soli deo potestate pręsumpsit: & rerũ
obstante natura, per insueti itineris nouas vias pẽdulum L
inferens gressum, tumentia maris dorsa calcauit: sed nõ Matth. 14.
minor Paulus, qui sicut ipse de se dicit, nocte & die in 2. Corin. 11.
profundo maris fuit. Non minor, inquam, Paulus, quem
velut noui testamenti Ionam, die ac nocte per maris Ionæ 2.
profunda iactatum absorbuit fluctus & reddidit, quasi
sacrum depositum violare non audens, quia famula-
trix eum vnda custodiens, illæsum populorum prædi-
cationibus reseruabat. Hic est quoque beatus Petrus in
illa cœlestium discipulorum schola precipuus ac pri-
mus idoneus qui verba vitæ ex Christi ore suscipiens,
per euangelij potestatem Iudæorum gentem perditam
quæreret, & abdicatos ad hæreditatem vocaret, inter-
pres legis, assertor gratiæ, destructor synagogæ, eccle-
siæ reparator: & ideo solus inter apostolos meruit au-
dire, Amen dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc pe- Matth. 16.
tram ædificabo ecclesiam meam. Dignus certe qui ædi-
ficandis in domo dei populis, lapis esset ad fundamen-
tum, columna ad sustentaculum, clauis ad regnum. De
hoc ait sermo diuin⁹, Et ponebãt, inquit, infirmos suos, Act. 5.
vt vmbra saltem transeuntis Petri obumbraret eos. Si
tunc opem ferre poterat vmbra corporis, quanto magis
nunc plenitudo virtutis? Si tunc supplicantibus prode- M
rat aura quędã pertranseuntis, quãto magis gratia nunc
permanentis? Meritò per omnes Christi ecclesias auro
preciosius habetur ferrum illud pœnalium vinculorũ.
Si tam medicabilis fuit obumbratio visitantis, quanto
magis catena vincientis? Vt vmbra, inquam, transeun-
tis Petri obumbraret eos. Si inanis quędã species vacuæ
imaginis habere potuit in se vim salutis, quanto plus de
corpore meruerũt attrahere salubritatis ferreo põdere
sacris impressa membris vincula passionis? Si ad præsi-
dia supplicãtium tam potens fuit ante martyriũ, quãto
magis efficax post triumphum? Felices illi nexus qui de
manicis & compedibus in coronam mutandi, aposto-
lum contingentes martyrem reddiderunt. Felices cate-
næ, quę nudatis penè ossibus inhærentes, viuas reliquias
de sanguinis sudore iam attrita carne rapuerunt, tactús-
que membrorum cruciatus sui sanctificat instrumen-
tum, in quo dum afflictio crescit ad pœnam, causa pœ-
næ proficit ad gloriam. Felicia vincula quæ reum suum
vsque ad Christi crucem non tam condẽnatura quàm
consecratura miserunt. In illa itaque cruce imitari me-
ruens sacrificium redemptoris, capite in terra demergi
elegit.

A elegit. O virtus humilitatis ingenitæ. Honorari etiã ſupplicij genere pertimeſcit: & qui non recuſat dominici tormenta patibuli, ſimilitudinem expaueſcit triumphi.

Item in eodem feſto homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Matthæum, Venit Ieſus in partes Cæſariæ Philippi, &c. quæ inſerta eſt in ſermone X X X I. de verbis Apoſtoli. Matth.16.

Item in octauis eorundem Apoſtolorum, homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Matthæum, Iuſsit diſcipulos aſcendere in nauiculam, &c. quæ ſumpta eſt ex ſermonibus de Verbis domini, XIII. & X I I I I. Matth.14.

DE SANCTA MARIA Magdalena.

In feſto ſanctæ Mariæ Magdalenæ, homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Lucam, Rogabat Ieſum Phariſæus quidam, &c. Incipiens, Quod admonemur, &c. quæ habetur in libro Quinquaginta homiliarum, X X I I I.

B

DE SANCTO PETRO ad vincula.

In feſto ſancti Petri ad vincula, homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Matthæum, Venit Ieſus in partes Cæſariæ Philippi, &c. quæ inſerta eſt in ſermone XXXI. de verbis Apoſtoli. Matth.16.

DE SANCTO LAVRENTIO.

In feſto ſancti Laurentij. Sermo I.

Ser. XXX. Beatiſsimi Laurẽtij martyris (cuius natalẽ hodie celebramus) paſsionem noſſe vos credo, & quãta in perſecutione pertulerit, dilectionem veſtram ſcire poſſe non dubito. Tanta enim eius martyrij gloria extitit, vt paſsione ſua mundum illuminauerit vniuerſum. Illuminauit mundũ planè Laurentius eo lumine quo ipſe accenſus eſt, & flammis quas ipſe pertulit, omnium Chriſtianorũ corda calefecit. Quis nolit ad horam vri Laurentij igne, vt æternum gehennæ non patiatur incendiũ? Beati igitur Laurentij exemplo prouocamur ad martyrium, & accendimur ad fidem, incaleſcimus ad deuotionẽ: & ſi in nobis perſecutoris flãma deeſt, fidei tamen flamma nõ deeſt. C Non ardemus quidem corpore pro Chriſto, ſed ardemus affectu. Non ſubiicit mihi perſecutor ignem, ſed ſubiicit mihi deſideriũ ſaluatoris. Eſſe autem ſaluatoris ignem legimus in euangelio, dicente eodem domino, Luc.12. & 24. Neſcitis quia veni ignem mittere in terrã, & quid volo niſi vt accendatur? Quo igne ſuccenſi illi duo diſcipuli dixerũt, Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via & aperiret nobis ſcripturas? Hoc igitur igne beatus Laurẽtius accenſus, flammarũ non ſentit incendium: & dum Chriſti ardet deſiderio, perſecutoris pœnam non ſentit. Inquantum enim in illo fidei ardor fuerit, intantũ ſupplicij flamma frigeſcit. Corporali enim beatus Laurentius laborat incendio, ſed diuinus ſaluatoris ardor materialem tyrãni reſtinxit ardorem. Quamuis enim in fauilla membra ſoluantur, fidei tamen fortitudo non ſoluitur. Corporis quidem detrimentum ſuſtinet, ſed lucrum ſalutis acquirit. Non enim † premitur. fratres beat⁹ Laurẽtius breui vel ſimplici paſsione † perimitur. Nam qui gladio percutitur, ſemel moritur: qui in flammarũ camino mergitur, vno impetu liberatur: hic autem longa & multiplici pœna cruciatur, vt mors ei adũt ad ſuppliciũ, & deſit ad finem. Dicitur enim ab illo ſæuiſsimo perſecutore hæc beato Laurentio conſti- D tuta pœna, vt ardentium expoſita maſſa carbonum, inſuper eum ferrea crate diſtentum lenta flamma conſumeret, vt non tam inflammando cito interimeret hominem, quàm diu exurẽdo torqueret, ita vt cum vnum latus exuſtum perſecutor cerneret, aliud lateris ignibus obiiceret exurendum. Legimus Ananiam, Azariam & Daniel.3. Miſaëlem beatiſsimos pueros à rege in camino ignis incluſos, in pœnarum ſuarum deambulaſſe flammis, & igneos globos pedibus cõculcaſſe. Vnde & beatus Laurentius non minori eſt gloria præferendus. Siquidem illi in pœnarum ſuarum flammis ambulabant, hic & in ipſo ſupplicij ſui igne diſcumbit. Illi veſtigiis pedũ conculcarunt incendia, iſte laterum ſuorum diffuſione extinguit. Illi, inquam, ſtantes in pœna eleuatis manibus orabant ad dominum, hic autem proſtratus in ſua pœna, toto corpore dominũ deprecatur. Iterum ergo beatus Laurẽtius in dorſum ſupinus vertitur, & renes eius ignibus exuruntur, vt impleretur pſalmi prophetia quæ dicit ex perſona Laurentij, Proba me domine, & tenta Pſal.25. me: vre renes meos & cor meũ. Vre, inquit, renes meos & cor meum. Duplici ſe poſtulat igne comburi. Nam ſi E de ſolo mundi igne loqueretur, ſufficeret renes tantum exurendos incendiis obtuliſſe. Cor autem niſi flamma Chriſti non vrit, atque ideo ad comprobandam deuotionem ſuam, geminũ ſibi ignem poſtulat, vt luctamine habito oſtendat in ſe plus poſſe amorem Chriſti, quàm pœnam tyranni. Oremus igitur fratres beatum Laurentium, qui dum fide ſua perſecutoris flãmas vicit, oſtendit nobis, per ignem fidei gehennæ incendia ſuperari, & amore Chriſti diem iudicij nõ timeri. Nos verò fratres dilectiſsimi ſi ad cõſortium ſanctorum martyrum peruenire volumus, de imitatione martyrũ cogitemus. Debent enim in nobis aliquid de ſuis virtutibus recognoſcere, vt pro nobis dignentur domino ſupplicare. Si enim tormenta quæ ſancti martyres pertulerunt, ſufferre non poſſumus, vel contra malas concupiſcentias ipſis intercedentibus repugnemus. Et quia non deſunt quotidiana peccata, nõ deſint etiam quotidiana remedia. Nemo ſe credat aliquam felicitatẽ aut aliquod verum gaudium in hoc ſeculo poſsidere. Beatitudinẽ hîc Eccleſiaſtes 3. præparare poteſt, poſsidere nõ poteſt. Duo ſibi tempora ordine ſuo ſuccedunt, tẽpus flendi, & tempus ridendi. Nemo ſe circũueniat fratres, non eſt in hoc mundo F tempus ridẽdi. Scimus fratres, quòd omnis homo gaudere deſiderat, ſed nõ ibi ibi quærunt gaudiũ, vbi oportet inquiri. Verum in hoc mũdo gaudium nec fuit, nec eſt, nec eſſe poterit. Sic enim ipſe dominus in euangelio ſuos diſcipulos admonet dicẽs, In hoc mundo preſſu- Ioan.16. ram habebitis. Et iterum, Mundus gaudebit, vos autem contriſtabimini, ſed triſtitia veſtra vertetur in gaudiũ. Ac ſic in hac vita cum labore & dolore quod bonũ eſt auxiliãte domino faciamus, vt in futuro ſeculo bonorum fructus colligere cum gaudio & exultatione poſsimus, præſtante domino noſtro Ieſu Chriſto qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

In eodem feſto. Sermo II.

Dicit dominus in euangelio, Cui ſimile eſt re- Ser.XXXI. gnum dei? Et cui ſimile illud æſtimabo? Simi- *Eſt inter* le eſt grano ſinapis, quod acceptũ homo mi- *Ambroſianos: & ſanè* ſit in hortũ ſuum, & creuit, & facta eſt arbor, *ſtilum D.* & volucres cœli requieuerunt in ramis eius. Mouet for- *Auguſtini* taſſe ſenſus veſtros, quare regnũ dei iam præclarum at- *non refert.* que magnificum, grano ſinapis exiguo comparetur, & ſpei noſtræ in ſe tam grande ſolatiũ rei viliſsimæ ſimile

G dicamus, præsertim cum alibi idem dominus discipulis suis dicat, Si habueritis fidem sicut granum sinapis, (ath.17.) dicetis huic monti, tollere & iactare in mare, & fiet. Igitur si fides tanta est quæ potest ab ipsis sedibus mõtium fundamenta transferre, necessariò & granũ sinapis magnum est, ad cuius similitudinẽ fidem habere compellimur. Magnum autem dixerimus, non specie, sed virtute, & fidei non æqualitate oleris comparandum, sed vigore acrimoniæ coæquandum. Nam si diligenter intendamus, inueniemus à domino rectè hãc similitudinem comparatam. Sicut enim granum sinapis prima fronte speciei suæ est paruum, vile, despectum, non saporem præstans, non odorem circunferens, non indicans suauitatẽ. At vbi teri cœperit, statim odorem suum fundit, acrimoniam exhibet, cibum flammei saporis exhalat, & tanto caloris feruore succenditur, vt mitum sit in tam friuolis tantum ignem fuisse conclusum. Cuius etiam semen in cibum homines hyemis præcipuè tempore magna pro suauitate percipiuot, quatenus repellant frigora, humores egerant, viscerum interna calefaciant. Sępe etiam ex hoc capiti adhibent medicinam,
H vt si quid inualidum, si quid ęgrotum fuerit, sinapis igne curetur: Ita ergo & fides Christiana prima fronte videtur esse parua, vilis & tenuis, non potẽtiam suam ostendens, non superbiam præferens, non gratiam subministrans. At vbi diuersis tentationibus teri cœperit, statim vigorem suum prodit, acrimoniã indicat, calorem dominicæ credulitatis aspirat, & tanto diuini ignis ardore iactatur, vt & ipsa ferueat, & participantes sibi ardere compellat. Sicut in sancto euangelio duo ex discipulis dixerũt dum cum ipsis post passionem suam dominus (Luc.24.) loqueretur, Nónne cor nostrum erat ardens in nobis in via, dum aperiret nobis scripturas dominus Iesus: Ergo granum sinapis membrorum viscera calefacit, fidei autem vigor cordium peccata comburit. Et illud quidem asperum algorem frigoris remouet, hæc autem delictorum diabolicum frigus expellit. Sinapis, inquam, granũ humores decoquit corporum, fides autem libidinum fluenta coosumit. Et per illud medicina capitis procuratur: per fidem autem spiritale caput nostrum quod est Christus dominus, sæpius refouetur. Sed & fidei iuxta
I comparationem sinapis sancto odore perfruimur, sicut (2.Cor.2.) ait apostolus beatus, Quoniam Christi bonus odor sumus deo. Igitur sanctum martyrem Laurentium grano sinapis possum* comparare, qui diuersis attritus passionibus, per totum orbem gratia meruit sui fragrare martyrij. Qui antè cõstitutus in corpore erat humilis, ignotus & vilis, posteaquã vexatus, laceratus, exustus est, vniuersis per totum mundum ecclesiis odorem suæ nobilitatis infudit. Rectè igitur huic comparatio copulatur. Siquidem granum sioapis cum teritur accenditur, Laurentius cum patitur inflammatur. Illud feruor attritionis suæ mouet, hic ignem plurima vexatione suspirat. Sinapis, inquam, in vasculo calido decoquitur, Laurentius in craticula flammarum igne torretur. Ardebat itaque extrinsecus beatus Laurẽtius martyr tyrãni sæuientis incẽdiis, sed maior illum intrinsecos Christi amoris flamma torrebat. Et quamuis rex improbus ligna subiiceret, incendia maiora supponeret, tamen sanctus Laurentius has flãmas fidei calore non sentit: & dum Christi præcepta cogitat, frigidum est illi omne quod patitur. Nec enim potest in visceribus ignium tormẽta sentire, qui sensibus paradisi refrigeria possidebat. Licet iaceat ante pedes tyranni exusta caro, corpus exanime, nihil tamen detrimeoti patitur in terris, cuius animus demoratur in cœlis. Extenditur ergo super flammarum K ignitos globos, & versatur io latera, sed quantum plùs pœnarum tormenta patitur, tanto amplius Christum dominũ pertimescit. Nouo admirationis genere alius illum torquet, & alij sæuientis tormenta proficiunt. Deuotiorem Laurentium saluatori supplicia atrociora fecerunt.

In eodem festo, *Sermo III.*

Vm omnes beatos martyres quos nobis antiquitas tradit, honorificeotia digna miremur, (Ser.XXXII) præcipue tamen beati Laurentij martyris triumphum debemus tota deuotione suscipere. Maiorem ergo affectum ibi debeo, vbi credulitatem meam cogit contemplatio, quàm vbi fidem meam hortatur opinio. Maiorem, inquam, affectũ ibi debeo, vbi per ea quæ vidi, compellor deuotione credere etiam illa quę non vidi. Nam cum audio, aliquanta mihi impossibilia videbantur: sed cœpi ea credere potuisse fieri, dum similia facta esse conspexi. Et ideo temporis nostri passio, hanc nobis tribuit conferre gratiã, vt fidem præteritam con- L firmaret. Supradictum igitur virum beatum tota debemus deuotione suscipere. Primùm, quia preciosum sanguinem suum propter dominũ tradidit. Deinde, quòd prærogatiuam nobis apud dominum nostrum nõ minimam tribuit, ostendens qualis esse debeat in Christianis fides. Tertiò, quòd idem tam sanctæ conuersationis fuerit, vt coronam martyrij tempore pacis inuenerit. Sed cum sanctitate tanta beatũ Laurentium pro Christi nomine vidisseot certare gentiles, erroresque eorum maoifestos rationabili castigatione conuinceret: tunc illi inebriati furore rapuerũt eum, & cæde crudelissima sauciarunt: tunc beati viri corpus flammis in craticula tradiderunt. Verè beatum corpus, quod nõ ad pœnam funestus ignis, vel tormenta, à fide Christi immutauit, sed ad requiem dominicam sancta religio coronauit. Sed & ipsa flãma ideo suscepit martyrem, non vt eum à fide sua ignis mutaret, sed vt probatum domino suo redderet. Tali enim incendio beata consecrata sunt viscera, non condemnata. Conuenit huic passioni quod ait apostolus, Ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per (1.Cor.3.) ignem. Saluus enim iste factus est, dum venerabilis confessionis est incẽdio cõcrematus. Hęc est ergo tota cau- M sa passionis fratres propter quã morti addictus est sanctus vir, quòd sui similes cæteros hortaretur. Nam exhortatio illa in tantũ profecit, vt illo à seculo recedeote, fides eius regionis ipsius loca vniuersa peruaserit. Ita Christus tunc in beato martyre suo Laurentio persecutiones passus est, nunc illic plurimi Christiaoorum exultant in popùlis. Sufficere nobis debẽt ad profectum salutis nostrę, martyrum exempla sanctorum, qui propter adipisceodam cœlestem coronam omnibus se mandatis domioicis subdiderunt, & ita cunctis deuinxerunt se legibus saluatoris, vt propter anteactam vitã mererentur ad hanc martyrij gloriam peruenire. Non enim illo in tempore tantum perfecerũt præceptum domini, quo coofessionis supplicium pertulerunt: sed necesse fuit illis prius secundum euangelium vixisse, vt Christi passionibus participarentur. Necesse est, inquam, vt initia bona fierent, quorum finis est optimus subsecutus, & martyres eos non solùm fuisse cum passi sunt, sed etiã tunc martyres Christi esse cum viuerent. Martyr enim Græce, Latine testis dicitur. Igitur quotienscunque bonis actibus mandatum Christi facimus, totiens Christo testimonium perhibemus. Vnde & crux domini nõ tantùm illa dicitur, quæ passionis tempore ligni affixione (Crux domi ni qua)

A construitur, sed illa quæ totius vitæ curriculo cunctarũ disciplinarũ virtutibus coaptatur: de qua mihi videtur *Matth.16.* saluator dicere, Qui vult post me venire, tollat crucem suam, & sequatur me. Nunquid enim omnes martyres qui secuti sunt dominum, crucifixi sunt cum domino? *Apoc.14.* Nũquid omnes virgines qui iuxta Apocalypsim sequũtur agnum dei, crucifixæ sunt vt sequantur? Nunquid Paulus Apostolus crucifixus fuerat cum dicebat, Mihi *Galat.6.* autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo? Hoc autem dicit, vt intelligas crucem non ligni esse patibulum, sed vitæ virtutisque propositum. Tota igitur vita Christiani hominis si secundum Euangelium viuat, crux est atque martyrium.

In eodem festo: *Sermo IIII.*

Sermo XXXIII. Luc.13. Est inter Ambrosian.29.

CVi simile est regnum cœlorum, & cui simile æstimabo illud? ait dominus. Simile est grano sinapis. Multa perstrinximus, quibus probaremus regnum dei grano sinapis non immeritò comparari, & distantiam in sola æstimatione esse verborum, non in collatione virtutum. Siquidem Chri-B stiana fides, quæ regnum dei est, eandem virtutem obtinet, quę sinapis natura depromit. Nam sicut sinapis granum cum sumimus, vultu contristamur, fronte contrahimur, ad lachrymas permouemur, & ipsam salubritatem corporis nostri cum quodam fletu austeritatis accipimus: Illinc enim amaritudo nos exasperat, acrimonia penetrat: hinc calor ignei saporis accendit, & toto perturbati corpore tunc magis sani efficimur, cum amplius deploramus: Ita ergo & cum fidei christianæ mandata percipimus, contristamur animo, affligimur corpore, ad lachrymas permouemur, & ipsam salutem nostram cum quodam fletu ac mœrore cõsequimur. Inde enim nos ieiunia exasperant, illinc peccatorum conscientia macerat. Hinc patrimonij iactura perturbat, & toto contristati habitu magis salutem consequimur, si am-*Ioan.16.* plius defleamus, secũdum quod ait dominus, Vos plorabitis & flebitis, seculum autem gaudebit. Sicut autem cum sinapi caput forte curãdum est, iubemur ad rasum capillos demere, impedimẽta cutis vniuersa deponere, C vt nudo corpori perfectius medicina perueniat: ita & cum anima per fidem curanda est, præcipimur à nobis substantiam auferre seculi, impedimenta auri argentiq; deponere, vt & nudæ & soli animæ congruentius spiritalis medicina conueniat. Quisquis enim rebus mundi & diuitiis seculi obuolutus est, huic fidei medicina non proderit. Ergo quod succus sinapis in corpore, hoc fides Christiana operatur in anima. Sed quoniam in eadem dominica sentẽtia scriptum est, Quod acceptum *Luc.13.* homo misit in hortũ suum, & creuit & facta est arbor, & volucres requieuerunt in ramis eius: diligẽtius requiramus quis iste sit cui hæc cuncta conueniant. Diximus superius, sanctis martyribus qui diuersis attriti sunt passionibus, naturam sinapis posse cõgruere. Sed quoniam dicit scriptura, Et creuit & facta est arbor, & volucres requieuerunt in ramis eius, arbitror hoc ipsi Christo domino dicere, & rectius comparari, qui nascendo in homine humiliatus vt granum est, ascendendo ad cœlum exaltatus vt arbor est. Granum planè est Christus dum patitur, arbor est dũ resurgit. Granum, inquam, est cum *Matth.4.* famis esuriem sustinet, arbor est cum quinque millia vi-*Luc.9.* rorum quinq; panibus saturat. Ibi sterilitatem humanæ conditione patitur, hic satietatẽ propria diuinitate largitur. Granum autem dixerim dominum cum cæditur, cum contemnitur, cũ increpatur: arborem autem cum cęcos illuminat, mortuos resuscitat, peccata condonat. D Ramos autẽ huius arboris si requiras inuenies. Ramus est Petrus, ramus est Paulus, ramus est beatus Laurẽtius, cuius hodie natalitia celebramus. Rami sunt omnes apostoli vel martyres saluatoris, ad quos si quis se fortiter tenere voluerit, fluctibus seculi minime mergitur, quin potius sub vmbra illorum latitans gehennæ non patietur ardorem, securúsque de diabolicæ tempestatis procella erit, & de die iudicij exurentis incendio, ipso adiuuãte qui viuit & regnat in vnitate spiritus sancti deus, per infinita secula seculorum, Amen.

Item in eodem festo homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Amen dico vobis, Nisi granum frumenti, &c. incipiens, Humilitatis magnæ, &c. quæ sumpta est de expositione doctoris ibidem. *Ioan.12.*

IN FESTO ASSVMPTIONIS *sanctissimæ dei genitricis virginis Mariæ:*

Sermo XXXIIII.

Sermo primus, qui habetur tomo nono, fol.195. columna.4.

In eodem festo: *Sermo II.* E

Ser.XXXV.

ADest nobis, dilectissimi fratres, dies valde venerabilis, dies omnium sanctorum solennitates præcellẽs. Adest, inquam, dies inclyta, dies præclara, dies in qua è mundo migrasse creditur virgo Maria. Et ideo laudes intonet vniuersa terra cum summa exultatione tantæ virginis illustrata excessu, quia indignũ valde est vt illius recordationis solennitas sit apud nos sine maximo honore, per quam meruimus authorem vitæ suscipere. Satisq; præposterum iudicandũ est, vt cum sanctorum celebramus victorias martyrum, illius solennitatem illis non præferamus, quæ huic mundo edidit principem martyrum. In hac siquidẽ die competenter sponso illi cœlesti proclamat beata virgo, Tenuisti manum dexteram meam, *Psal.72.* & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria assumpsisti me. Hodie, inquã, & ipsa à sponso filio & domino congruè audiuit: Iam hyems transiit, imber abiit & re-*Cant.2.* cessit: Surge proxima mea, spõsa mea, columba mea, & veni. Hæc ideo dicimus fratres, quia sicut iam in consuetudinem suscepit ecclesia, hodierna die ad cœlos assumpta fuisse credit virgo Maria. Sed quo ordine hinc ad superna transierit regna, nulla catholica narrat histo- F ria. Nõ solum autem respuere apocrypha, verùm etiam ignorare dicitur hæc eadem ecclesia. Siquidẽ sunt nonnulla sine authoris nomine de eius assumptione conscripta, quæ vt dixi ita cauentur, vt ad confirmãdam rei veritatem legi minime permittantur. Hinc sanè pulsantur nõnulli, quia nec corpus eius in terra inuenitur, nec assumptio eius cum carne vt in apocrypha legitur, in catholica reperitur historia. Quibus dicendum est, quia si Moysi corpus non inuenitur ab homine in terris cum *Deut.34.* quo locutus est deus facie ad faciem, illius quærere de-*Exod.33.* mentiæ est, per quam idem maiestatis deus incarnatus effulsit in terris. Neque enim dignũ est de corporis eius notitia solicitũ quempiam esse, quam nõ dubitat super cœlos eleuatam cum Christo regnare. Sufficere debet tantum notitiæ humanæ hanc vere fateri reginam cœlorum, pro eo quòd regem peperit angelorum. Sed nec inuenitur apud Latinos aliquis tractatorũ de eius morte quippiam dixisse aperte. Nam illum euãgelij versiculum quem Simeon dixit ad domini matrem, Et tuam *Luc.2.* ipsius animam pertransibit gladius, beatę recordationis Ambrosius cum tractaret, ait, Nec historia nec litera docet Mariã gladio vitã finisse. Hinc & Isidorus, incertũ,

G inquit, per hoc dictum vtrum gladium spiritus, an gla-
dium significet persecutionis. Et quid de his de quibus
loquor dicam, cum nec ipse qui hanc accepit ante cru-
Ioan.19. cem domini in sua, id est, Ioannes Euangelista, de hoc
posteris aliquid retinendum scriptis maodauerit? Nul-
lus enim hoc fidelius narrare potuit, si illud deus mani-
festare voluisset, quàm ille vtiq; qui hanc notriendam
suscepit, nec contra amorem filius matrem reliquit. Re-
stat ergo vt bomo mendaciter non fingat apertũ, quod
deus voluit manere occultum. Vera autē de eius assum-
2.Cor.12. ptione sententia hæc esse probator, vt (secũdum aposto-
lum) siue in corpore, siue extra corpus ignorantes, as-
sumptam super angelos eam esse credamus. His igitor
præmissis, loquamur aliquid in laodibus sacratissimæ
virginis. Sed quid nos tantilli, quid actione pusilli, quid
io eius laudibus referemus, cum etsi omnium nostrum
membra verterentur in linguas, eam laudare sufficeret
nullus? Altior cœlo est de qua loquimur, abysso profun-
dior cui laudes dicere conamur. Hæc est enim quæ so-
la meruit mater & sponsa vocari. Hæc primæ matris
damna resoluit, hæc homini perdito redemptionem
H adduxit. Mater enim generis nostri pœnã intulit mun-
Gen.3. do, genitrix domini nostri salutem edidit mondo. Au-
Luc.2. ctrix peccati Eua, auctrix meriti Maria. Eua occidendo
obfuit, Maria viuificando profuit. Illa percussit, ista sa-
nauit. Hæc enim mirabili atq; inæstimabili modo om-
nium rerum & suom peperit saluatorem. Quæ hæc vir-
go tam sancta, ad quam venire dignaretor spiritus san-
ctus? Quæ tam speciosa, vt eam deus sibi eligeret spon-
sam? Quæ tam casta, vt esse posset virgo post partum?
Cant.4. Hæc est dei templum, fons ille signatus, & porta in do-
Ezech.44. mo Dei clausa. Ad hanc nanq; (vt dixi) spiritus sanctus
descēdit, hanc virtus altissimi obumbrauit. Hæc est im-
maculata coitu, fœcunda partu, virgo lactans, angelorũ
& hominum cibum notriens. Meritò nanq; beata sin-
gulari à nobis præconio extollitur, quæ singulare com-
merciũ mundo præbuit. Denique tantom se ad cœli fa-
stigia subleuauit, vt verbum in principio apud Deũ, de
superna cœli arce susciperet. O fœlix Maria, & omni lau-
de dignissima. O virgo dei genitrix gloriosa, ô sublimis
puerpera, cuius visceribus author cœli terræq; commit-
I titur. O fœlicia oscula lactentis labiis impressa, cum in-
ter crebra indicia reptantis infantiæ, vtpote verus ex te
filius tibi matri alluderet, cum verus ex patre dominus
Luc.2. imperaret. Nam authorem tuum ipsa concipiens edi-
disti in tempore puberem, quem habebas ante tempora
conditorem. O fœlix puerperium, lętabile angelis, opta-
bile sanctis, necessarium perditis, congruum profliga-
tis. Qui post multas assumptæ carnis iniurias, & ad vl-
timum verberatus flagris, potatus felle, affixos patibulo,
Math.27. vt te veram matrem ostenderet, verum se hominem
patiendo monstrauit. Sed quid dicam pauper ingenio,
cum de te quicquid dixero, minor laus est quàm digni-
tas tua meretur? Si cœlum te vocem, altior es. Si matrē
gentium dicam, præcedis. Si formam dei appellem, di-
gna existis. Si dominam angelorum vocitem, per om-
nia te esse probaris. Qoid ergo de te dignè dicam, quid
referam, cum non sufficiat lingua carnis tuas enarrare
virtutes? Has interim laudes sileat lingua carnis, quas
semper ardenter profert anima. Nunc nostras peto vt
aures doctrioarum tuarum demolceas organis. Plaudat
nonc tympanis scena tuis, & veloces articuli poerperæ
concrepent. Coocinant lætantes chori, & alternantibus
modulis dulcisona carmina misceantur. Audiamus fra
tres, audiamus pio mentis affectu, audiamus quemad-
modum tympanistriarũ doctrinis concrepet beata vir- K
go Maria. Audiamus, inquam, & huic harmoniæ mori-
bus respondeamus. Denique cum hæc mulier beatissi-
ma ab angelo iam salutata, spiritu sancto repleta, pleni-
tudine diuinitatis afflata, ad Helizabeth venisset cogna
tam, post exultationem Ioannis in vtero matris, hæc
domino decantauit caotica laudis, Magnificat anima Luc.1.
mea dominum: Et exultauit spiritus meus in deo salu-
tari meo. Primò igitur in boc loco quærēdum est, quid
sit magnificare dominum: Neqoe enim magnus fit à
creatura creator. Sed sciendum nobis est, duobus mo Magnifica-
dis dici magnificari, id est, aut magnum facere, aut ma- ri duobus
gnum adorare, magnum admirari. Magoificatur enim modis di-
deus à nobis, cũ magnificari dignatur à nobis. Sed nun- citur.
quid sic in nobis sicut in beata Maria eandem carnem
assumpsit pro nobis? Aue, inquit ad eam angelus, gratia
plena: dominus tecum: benedicta tu inter mulieres. Spi-
ritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obum-
brabit tibi. Ideoq; quod nascetur ex te sanctum, voca-
bitur filius dei. Quæcunq; tamen anima sancta verbum
concipere potes credendo, pare prædicando, magnifi- L
ca amando. Vnde & Dauid propbeta dicit, Magnifica- Psal.33.
te dominum mecum, & exaltemus nomen eius in inui-
cem. Ac si diceret, Magnitudinē domini mecum præ-
dicate, & nominis eius præconia magna voce attollite.
Hinc iterum dicit, Domine deus meus, magnificatus Psalm.103.
es vehementer. Vnde autē magnificetur in nobis, idem
propheta ait, Magnificata est vsq; ad cœlos misericor- Psal.56.
dia tua. Hinc nanq; optandum est in singulis, vt nostra
anima magnificet dominum, concipiat dei verbum, pa
riat & nutriat, recordetur saluationis suæ pia commer-
cia, quomodo nullis suis præcedentibos meritis sit ab
iniquitate saloata, sed sola dei bonitate gratuita, Chri-
sti sanguine redempta, & dicat, Magnificat anima mea Luc.1.
dominũ. Sic enim deus dilexit mundũ, ait euangelium, Ioan.3.
vt filium suum vnigenitum daret. Hinc nanq; & Apo-
stolus, Qui proprio, inquit, filio nõ pepercit, sed pro no- Rom.8.
bis tradidit illum. O miræ pietatis affectus, ô inæstima-
bilis ardor charitatis. Quis ante tantæ pietatis diuitias
nõ obstupescat? Quis ante tam ineffabilem charitatem
non contremiscat? Quis vnquam posset sperare, vt ex M
deo ante tempora natus, nasceretur pro bominibus in
tempore ex fœmina homo factus? Vnde scriptum est,
Cum venit plenitudo temporis, misit deus filium suum Galat.4.
factum ex muliere, factum sub lege, vt eos qui sub lege
erant redimeret, vt adoptionem filiorum reciperemus.
Quis, inquam, posset æstimare, vt portaretur manibus
fœmineis portator orbis? panis angelorum aleretur? vir-
tus cœlorum infirmaretur? vita omniũ moreretur? Ma-
gnificet ergo in his anima gloriosissimæ Mariæ domi-
num, magnificet & nostra. Admiremur, gratulemur, a-
memus, laudemos, adoremus, gratias illi agamus, quo-
niam per eiusdem redemptoris nostri mortem de te-
nebris ad lucem, de morte ad vitam, de corruptione ad
incorruptionem, de exilio ad patriam, de luctu ad gau-
dium, de terris ad cœleste regnum vocati sumus. Qua-
liscunq; igitor anima saocta talibus fuerit incitamentis
occupata, nihil concupiscit terrenum, nihil transito-
rium, nihil quod ad tempus arridet, nihil quod ad præ-
sens delectat. Hæc risum luctum computat, & gaudium
in mœrorem commutat, cui mũdus carcer, cœlúmque
habitatio est: cui exultatio de præsentibus nulla est, quia
in illo tantũ gaudere appetit, qui super omnes est. Vnde
in sancto cantico cum diceret virgo gloriosa, Magni- Luc.1.
ficat anima mea dominum, & exultauit spiritus meus:
signanter

A signanter addidit, in deo salutari meo. Ac si diceret: Anima mea quæ magnificat dominum, non in quolibet alio, sed in illo tantùm exultat, quem amando magnificat. Nouerat enim esse aliam vituperabilem exultationem, qua mundus gaudere dicitur tendens ad luctum, *Prouer. 2.* & de qualibus Salomon ait, Lætātur cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis. Hinc & apostolus non *Philip. 4.* quodlibet gaudium in sanctorum cordibus esse descri- *Psalm. 32. & 70.* bit, sed in spiritu sancto. Hinc Dauid cum diceret, Gaudete iusti: subiunxit, in domino. Hinc cum domino diceret, Gaudebunt labia mea dum cantauero: addidit, tibi. Hac enim exultatione nullus eorum gaudet, quisquis de præsentibus tantùm exultat, æternisq; bonis interesse non concupiscit, cui exilium patria esse creditur, *Philip. 3.* & mors vita æstimatur: cui deus venter est, & ornatus non in moribus, sed in actu est: qui cum laudatur, extollitur: & cum vituperatus fuerit, magnis iracūdiæ stimulis agitatur: qui cum mansuetis non humiliatur, sed in superbiæ fascibus eleuatus, cæteros quasi ex alto montis supercilio contemplatur. Sed quis hæc ad plenum ita B potest calcare, vt ab hac exultatione iisdem vitiis interpellantibus, nec ad momentum se credat abstrahi, cum *Sapien. 9.* scriptura proñūciet, Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitātem? Ingemisce ergo ô sancta anima quæcunque in domino exultas, & quoties te ab hac exulta- *Psalm. 50.* tione abstractam videris esse, dicito, Ne proiicias me domine à facie tua, & spiritum sanctum tuum ne auferas à me. Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me. Et hic attentius intuere, quam exultationem petierit. Quod enim Hebraice Iesus, hoc Latine salutaris dicitur. Quæ enim hæc lætitia est Iesu, nisi contemplatio eius, qualis venturus est in gloria sua? Sciendum verò est, quia illi tunc hac claritate potientur, qui hic positi redemptoris sui vestigia imitantur. Et *Io. 4. & 11.* quidem dominum Iesum legimus doluisse, fleuisse, ex itinere fatigatum fuisse, opprobria & iniurias sustinuis- *Matth. 26.* se, sputa, flagella, crucem suscepisse, nunquam tamen legimus eum risisse, prosperatum in terra fuisse. Hinc planè, hinc in spe gaudēt omnes electi, cum cœperint aduersitatibus mūdi fatigari, & nullis eius prosperitatibus C fallaciter decipi, scientes aliā vitam superesse, per quam possint cœlos penetrare. Hinc est quod idem dominus *Matth. 5.* ait discipulis suis, Beati estis cū maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersum vos, mentientes, propter me. Gaudete in illa die & exultate: ecce enim merces vestra multa est in cœlis. Sed in his pressuris atque angustiis nequaquam possent subsistere, & (quod his maius est) gaudere, nisi veraciter in conspectu dei & hominum humiles essent: *Matth. 11.* quibus dominus eorū ait, Discite à me quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus ve- *Matth. 5.* stris. Hinc iterum dicit, Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Hinc etiam hæc virgo gloriosa beatam se dici ab omnibus generationibus manifestat, eò quòd eius humilitatē deus respexit. Nam subdit, Quia respe- *Luc. 1.* xit humilitatem ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatam me dicēt omnes generationes. O verè beata humilitas, quæ Deum hominibus peperit, vitam mortalibus edidit, cœlos innouauit, mundum purificauit, paradisum aperuit, & hominum animas ab inferis liberauit. O, inquam, verè gloriosa Mariæ humilitas, quæ porta paradisi efficitur, scala cœli constituitur. Facta est certè humilitas Mariæ scala cœlestis, per quam descendit deus ad terras. Quia respexit, inquit, humilitatem ancillæ suæ,

ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generatio- D nes. Et quid est dicere, respexit: nisi, comprobauit, placuit ei humilitas mea? Vnde per prophetam dominus dixit, Ad quem respiciam, nisi ad pauperculum & hu- *Esa. 66.* milem, & trementem sermones meos? Hinc Dauid domino dicit, Quia respexisti humilitatem meam, saluasti *Psal. 30.* de necessitatibus animam meam. Multi siquidem videntur in conspectu hominum humiles esse, vt ab eis beatificentur, sed eorum humilitas à domino non respicitur, quia falsò & non verè de humilitate gloriātur. Si enim veraciter humiles essent, deum ab omnibus, & non se vellent laudari. Non in hoc mundo eorum spiritus exultaret, sed in deo salutari. Humilitatē suam non ab hominibus conspici, sed à deo optarent. Sequitur in hoc sancto cantico, Quia fecit mihi magna qui potens *Luc. 1.* est, & sanctum nomen eius. Quæ tibi magna fecit domina, quæ, gloriosa virgo, vt dici beata merearis? Puto enim, imò veraciter credo, vt creatura ederes creatorem, famula dominum generares, vt per te deus mundum redimeret, per te illuminaret, per te ad vitam reduceret. Hucusque virgo beata de te ipsa, quæ nos ad E amorem dei accenderent, fideliter protulisti: ea verò quę sequuntur, humano generi prophetasti. Meū autem votum extitit ea tantùm inde transcurrere, quæ ad tui laudem nominis pertinebant. Sed hæc quæ de te ipsa narrasti, neq; tu vt dignitas tua meretur dicere potuisti. Quas ergo tibi laudes fragilitas humani generis persoluet, quæ solo tuo commercio recuperandi aditum inuenit? Accipe itaq; qualscunq; exiles, qualscunque meritis tuis impares gratiarum actiones: & cum susceperis vota, culpas nostras orādo excusa. Admitte nostras preces intra sacrarium exauditionis, & reporta nobis gratiam reconciliationis. Sit per te excusabile, quod per te ingerimus. Accipe quod offerimus, impetra quod rogamus, excusa quod timemus: quia nec potiorē meritis inuenimus, quàm te ad placandā iram iudicis, quæ meruisti esse mater redemptoris & iudicis. Succurre ergo miseris, iuua pusillanimes, refoue flebiles, ora pro populo, interueni pro clero, intercede pro monachorū choro, exora pro deuoto fœmineo sexu. Sentiāt omnes tuū leuamen, quicunq; deuotè celebrant tuum nomen. Sit F tibi compassio super afflictis, sit pius affectus super cœlorum peregrinis. Et cum te lætantem semper aspicis, fletus nostros quæsumus ipsa ad deum admittas, eumq; vt propriū filium pro nobis interpelles. Nos enim adhuc in hac terra affligimur, persequimur, iniuriis lacessimur, opprobriis afficimur, esurimus, sitimus, somnum patimur, in carcere retinemur. Tu verò in cœlestibus regnis prælata es cunctis virginum choris, tu agnum *Apoca. 14.* quocūq; perrexerit sequeris. Tu virgineos choros, & ab incentiuæ carnis illecebris alienos, per albentia lilia rosasq; vernantes, ad fontes perennis vitæ potandos inuitas. Tu in illa beatorum fœlicissima regia primi ordinis dignitatem adepta, plantis roscidis oberrans, inter paradisi amœnitatem gramineósque crocos tenero poplite pergis, felicią; palma violas immarcescibiles carpis. Tu concinis sine fine choris coniuncta summis, angelis archangelisque sociata, indefessa voce sanctus clamare non cessas. Tu in cubiculo regis beatitudinū gemmis ac margaritis ornata assistis. Tibi thronus regius ab angelis collocatur in aula æterni regis, rēque ipse rex regum vt matrem veram & decoram sponsam præ omnibus diligens, amoris amplexu sibi associat. Nec mirum si dignetur tibi applaudere deus regnans, quem tu paruulum ex te hominem natum toties osculata es in

G terris.Has ergo tuas felicitates poſsidens conuertere ad
noſtrarum miſeriarum ſalutem.Inter hæc igitur fratres
cum toto mentis affectu beatiſsimæ virginis nos inter-
ceſsionibus committamus,omnes eius patrocinia om-
ni niſu imploremus : vt dũ nos ſupplici eam obſequio
frequentamus in terris, ipſa nos ſedula prece commen-
dare dignetur in cœlis. Neque enim dubium quæ me-
ruit pro liberandis proferre precium , poſſe plus omni-
bus liberatis impẽdere ſuffragium.Sed quid nobis pro-
deſt hanc interpellare vocibus , niſi etiam humilitatis
eius exempla teneamus?Curemus ergo,dilectiſsimi fra-
tres,vt cum huius diei feſtiuitati intereſſe cupimus , ve-
ſtimentis humilitatis atque charitatis induti apparea-
mus. Non nos inuidia alienæ felicitatis torqueat , non
ira vſque ad diuiſionem dilaniet , non cupiditas Chri-
ſtum à nobis excludat , non ſeculi triſtitia exurat , non
proſperitas eius incautẽ decipiat,non luxuria inquinet,
non immunditia polluat , non elatio corrumpat , non
ſuperbia inflet:vt dum nos virtutibus ornatos,charitate
H coniunctos,humilitate fundatos beata dei genitrix ſuæ
nos intereſſe feſtiuitati perſpexerit,ardentius nobis ſub-
uenire feſtinet apud filium & dominum ſuum Ieſum
Chriſtum , Deum & ſaluatorem noſtrum ,qui coronis
perennis regni glorificat ſanctos ſuos , & eſt æterna laus
& expectatio omnibus electis eius.ipſi gloria,virtus,po-
teſtas æterna , & nunc & ſemper per immortalia ſecula
ſeculorum,Amen.

Item in eodem feſto, homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euan-
Luc.10. *gelio ſecundũ Lucam,Intrauit Ieſus in quoddam caſtellum,*
&c. quæ habetur de verbis domini XXV. & XXVII.

DE DECOLLATIONE ſancti Ioannis Baptiſtæ.

In feſto decollationis ſancti Ioannis Baptiſtæ: Sermo I.

Sermo XXXVI. Euſebij Epiſcopi.

Odie,dilectiſsimi fratres,Ioannis qui domini
præcucurrit aduentum , natalem diem coli-
mus , quod nulli ſanctorum meminimus at-
tributum.Hodie,inquam,natalem diem vni-
I ca ac ſingulari celebritate veneramur. Vnde quia eum
rectẽ extollere nõ valemus humanæ vocis officio, præ-
dicemus dominicæ atteſtationis oraculo, proloquente
Matth.11. Chriſto,quia inter natos mulierũ maior non eſt Ioanne
Baptiſta. Ipſe hoc dicit, & ideo cognoſce magnificen-
tiam laudis ex dignitate laudãtis , ac ſic dum nemo illo
eſſe maior aſſeritur in natis mulierum , datur intelligi
quòd Ioãnes ſupra humanorum fuit menſuram meri-
torum.Ego vox clamãtis in deſerto.Hoc eſt dicere,Nõ
Ioan.1. ſum ego verbũ quod erat in principio deus apud deũ,
ſed vox potius, id eſt, miniſter ſum verbi , vt per me ad
auditus hominum ſenſusq; perueniat. Vnde beatus Ba-
ptiſta pari humilitate pronunciat:Illũ oportet creſcere,
Ioan.3. me autẽ minui.Illum,inquit,oportet creſcere, quia per
omnem mundum Chriſti euãgelium dilatatur:me autẽ
Luc.2. minui, quia Ioannis prophetia finitur.Illũ oportet cre-
ſcere, qui erit exaltandus in cruce:me autem minui,qui
†Ibidem. ſum truncãdus in capite. Ioannis enim prophetia finẽ †
accepit,quia is qui prophetabatur,aduenit.Ioãnes ergo
formam venturi domini natiuitate & conuerſatione ſi-
gnauit.Ioãnes naſcitur de ſene patre, Chriſtus ex matre
à mundi ſeneſcentis ætate : ætate, inquam, illa quæ erat
fide & operibus infœcunda. Ioannes venit deſperata
generatione per ſterilem , & Chriſtus natura obſtupe-
ſcente per virginem. Ille ſalutem prędicauit,hic contu-
Matth.3. lit.Ille baptizauit in pœnitentia, iſte regenerauit in gra-
tia.Hic eſt enim Ioannes qui impietatem regis Herodis Matth.14.
(qui vxorem fratris inuaſerat)publica authoritate con- K
demnans , propter iuſtitiam perdidit vitam , ſed lucra-
tus eſt gloriam. Et nos interdum pro gratia hominum
vel timore offenſionum præferimus adulationem &
vendimus veritatem , non timentes illud quod terribi-
liter ſcriptum eſt , Si non annunciaueris iniquo iniqui- Ezech.3.
tatem ſuam,ſanguinem eius de manu tua requiram.So-
lent tamen aliquoties doctores eccleſiæ non pro negli-
gentia peccantium ab increpatione ceſſare,ſed quia eos
timẽt,ex ipſa caſtigatione ad peiora mala prorumpere.
Quando pro hac re non prædicant ſacerdotes , non
poſſunt habere de taciturnitate reatum : quia ſicut viri
boni interdum ex dura increpatione corriguntur , ita
econtra omnes etiam ſuperbi leniſsima admonitione
ad peiora præcipitia prouocantur. Nã & intãtum præ-
dicatores eccleſiæ aliquoties non ex voluntate , ſed ex
neceſsitate peccatores nõ arguunt,vt interdum per ſpi-
ritale medicamentum & charitatis artificium ſuperbos
quoſque etiam indignis laudibus proſequãtur : & dum
erubeſcũt falſa eſſe quæ de eis dicuntur, ad emendatio-
nem vitæ & bona opera prouocentur , ſecundum illud L
quod ſcriptum eſt , Quoniam laudatur peccator in de- Pſalm.9.
ſideriis animæ ſuæ , & qui iniqua gerit benedicitur. Et
quia vera eſt illa ſapientis viri ſententia , Sicut vera laus
ornat, ita falſa caſtigat:non eſt tamen impoſsibile apud
deum,vt etiam illi qui ab humanis laudibus inuitati bo
na opera exercere cœperint , deus illis hoc in amorem
& conſuetudinẽ vertat,ſecũdum illud quod de ſapien-
tibus quidã dixit, Bene conſueuiſſe, pudebit diſſueſce-
re.Et iterum,Bona loquamur,tranſiet ſermo in affectũ.
Beatus tamen Ioannes plena & perfecta libertate ma-
luit iniuſta ſuſtinere,quàm iuſta nõ dicere. Vnde euan-
gelico ipſe beatus Ioãnes alloquio corda noſtra pulſat
ſalutifero,dicens, Ego vox clamantis in deſerto, parate
viam domini, rectas facite ſemitas dei noſtri. Si tenea-
mus in nobis verbum veritatis, affectum iuſtitiæ, erit in
nobis illa via per quam humanum pectus Chriſtus ad-
eat. Ideo autem dicit:Ego vox clamãtis. Vox præconis Luc.3.
iudicem loquitur,clamor iudiciũ comminatur. Et con
ſequenter annunciat:Omnis vallis implebitur,& omnis
mons & collis humiliabitur. Hoc eſt ergo quod aliis M
verbis euangeliſta commemorat, Qui ſe exaltat, humi- Luc.14.
liabitur. Veniet tempus fratres dilectiſsimi, vt ſe ſuper-
bos fuiſſe ſine vllo remedio doleant , qui ſe nunc ſalu-
briter humiliare diſsimulãt. Veniet tempus vt humiles
eleuentur in cœlis, & ſuperbi in inferni profunditatem
mergantur. Veniet tempus vt ſe auaros omnes fuiſſe di
uites doleant,à quibus nũc Chriſti irridentur pauperes.
Non ſemper iſte qui nunc humanæ eſt conſuetudinis
ordo ſeruabitur:Nõ ſemper Lazarus fame torquebitur, Luc.16.
nec ſemper auarus diues deliciarum abundantia per-
fruetur : ſed citò & ille de ſterquilinio ab angelis eleua-
bitur in paradiſum · & ille qui eleemoſynam noluit da-
re,ſi pœnitentia non ſubuenerit, de luxurioſo conuiuio
rapietur in tartarũ : vt qui in hoc ſeculo pauperi noluit
dare micam,in inferno non mereatur accipere guttam:
& qui pauperem paſcere noluit deliciis ſuis , paſcat flã-
mas medullis ſuis.Nos verò fratres quantum poſſumus
laboremus , vt quod ſuperbia tumidum elatumq; red-
diderat in animo,humilitate & manſuetudine compla-
netur.Quod iniquitas deprauauerat,directione iuſtitiæ
corrigatur. Quod malitia exaſperauerat , bonitatis gra-
tia temperetur.Inter hęc ſtudia inueniat in nobis Chri-
ſtus dominus quam ipſe conferre dignatus eſt viam,

per

A per quam nos perducat ad patriam, vt de nobis dicere
dignetur, Et inambulabo & inhabitabo cum eis, & ero
illorum deus. Si in isto seculo ambulauerit in nobis, in
illo habitabit in nobis, qui viuit & regnat in secula se-
culorum, Amen.

DE OMNIBVS SANCTIS.

In festo omnium sanctorum: Sermo I.

Sermo XXXVII. Alcuini presbyteri.

Odie, dilectissimi, omniũ sanctorũ sub vna
solennitatis lætitia celebramus festiuitatem,
quorũ societate cœlum exultat, quorũ patro-
ciniis terra lætatur, quorũ triumphis ecclesia
sancta coronatur, quorum confessio quãto in passione
fortior, tãto est clarior ĩ honore: quia dũ creuit pugna,
creuit & pugnãtium gloria, & martyrij triumphus mul-
tiplici passionũ genere adornatur: pérque grauiora tor-
mẽta, gratiora fuere & præmia: dumq. catholica mater
ecclesia per totum orbẽ longe lateq; diffusa, in ipso ca-
pite suo Christo Iesu edocta, cõtumelias crucis & mor-
tẽ didicit non timere, magis magisq; roborata est non
resistẽdo, sed perferendo. Vniuersos autem quos agmi-
B ne inclyto carcer pœnalis inclusit, pari & simili calore
virtutis ad gerendum certamen gloria triumphalis in-
spirauit. O vere beata mater ecclesia, quam sic honor di
uinæ dignationis illuminat, quam vincentium glorio-
sus martyrum sanguis exornat, quam inuiolatæ confes-
sionis candida induit virginitas. Floribus eius nec ro-
sæ, nec lilia desunt. Certent nunc charissimi singuli ad
vtrosq; honores amplissimas accipere dignitatum co-
ronas, vel de virginitate candidas, vel de passione pur-
pureas. In cœlestibus castris pax & acies habent flores
suos, quibus milites Christi coronantur. Dei enim inef-
fabilis & immensa bonitas etiam hoc prouidit, vt labo-
rum quidẽ tempus & agonis non extenderet, nec lon-
gum faceret aut ęternum, sed breue, & vt ita dicam, mo
mẽtaneum: vt in hac breui & exigua vita, agones essent
& labores: in illa verò quæ æterna est, corona & præ-
mia meritorum: vt labores quidem cito finirentur, me-
ritorum verò præmia sine fine durarent: vt post huius
mundi tenebras visuri essent candidissimam lucem, &
accepturi maiorem passionũ cunctarum acerbitatibus
Rom. 8. beatitudinem: testante hoc apostolo vbi ait, Non sunt
C condignæ passiones huius temporis ad superuenturam
gloriam quæ reuelabitur in nobis. Quàm læto sinu de
prælio reuertentes ciuitas cœlestis excipit: de hoste pro-
strato trophæa ferentibus occurrit, cum triumphanti-
bus viris & fœminæ veniũt, quæ cum seculo sexũ quoq;
vicerunt: & geminata gloria militiæ, virgines cum pue-
ris teneros annos virtutibus transeuntes. sed & cætera
fidelium turba aulæ perpetuæ regiam intrabit, qui syn-
ceritatem fidei incõcussis præceptorum cœlestium di-
sciplinis vnita pace obseruauerunt. Ergo agite nunc fra-
tres, aggrediamur iter vitæ, reuertamur ad ciuitatẽ cœ-
Ephes. 2. lestem, in qua scripti sumus, & ciues decreti. Nõ sumus
hospites, sed ciues sanctorum, & domestici dei, etiam il-
lius hæredes, cohæredes autem Christi. Huius nobis vr-
bis ianuas aperiet fortitudo, & fiducia latum præbebit
† Ex D. Ioan. Chrysostom. de reparatione lapsi. ingressum. † Consideremus ergo inclytã vrbis illius fe-
licitatem, inquãtum considerare possibile est. Vt enim
verè est, comprehendere nullus sermo sufficiet. Dicitur
de ea in quodam loco sic, q̃ aufugiet ibi dolor & tristi-
tia & gemitus. Quid hac vita beatius, vbi non est pau-
Esa. 35. pertatis metus, non ægritudinis imbecillitas? Nemo læ-
ditur, irascit̃ nemo, nemo inuidet. Cupiditas nulla exar-
descit, nullum cibi desideriũ, nulla honoris pulsatio, aut
potestatis ambitio. Nullus ibi diaboli metus, insidię dæ-
monũ nullæ, terror gehennæ procul. Mors ibi neq; cor- D
poris neq; animæ erit, sed immortalitatis munere vita
iocunda. Nulla erit tunc vsquam discordia, sed cuncta
consona, cuncta conuenientia, quia omniũ sanctorum
vna cõcordia, pax cuncta & lætitia continet, tranquilla
sunt omnia & quieta. Iugis splendor, nõ iste qui nũc est,
sed tanto clarior quanto felicior, quia ciuitas illa (vt le- *Apoc. 21.*
gitur) non egebit lumine solis, sed dominus omnipotẽs
illuminabit eã, & lucerna eius est agnus. Vbi sancti ful-
gebunt vt stellæ in perpetuas æternitates, & sicut splen- *Dan. 12.*
dor firmamenti qui ad iustitiã erudiunt multos. Qua-
propter nox ibi nulla, nullæ tenebræ, cõcursus nubium
null9, nec frigoris ardorisq; asperitas vlla, sed talis quæ-
dam erit rerum temperies, quam nec oculus vidit, nec *1. Cor. 2.*
auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, nisi illorum
qui ea perfrui digni inueniuntur, quorũ nomina scripta
sunt in libro vitæ, qui & lauerunt stolas suas in sanguine *Apoc. 22.*
agni, & sunt ante thronum dei, seruiũtque ei die ac
nocte. Non est senectus ibi, nec senectutis miseria, dum
omnes occurrunt in virum perfectum, in mensuram æ- *Ephes. 4.*
tatis plenitudinis Christi. Verùm super hec omnia est E
consociari angelorũ & archangelorum cœtibus, thro-
nis etiam & Dominationibus, principatibus & potesta-
tibus, omniũq; cœlestium supernarumq; virtutum con-
tubernijs perfrui, & intueri agmina sanctorũ splẽdidius
syderibus micantia, patriarcharum fide fulgentia, pro-
phetarum spe lætantia, apostolorum in duodecim tri-
bubus Israël orbem iudicantia, martyrum purpureis vi-
ctoriæ coronis lucẽtia, virginum quoq; choros candẽ-
tia serta gestantes inspicere. De rege autem qui horum
medius residet, dicere vox nulla sufficit. Effugit enim
omnem sermonem, atq; omnem sensum humanæ men
tis excedit decus illud, illa pulchritudo, illa virtus, illa
gloria, illa magnificentia, illa maiestas. Vltra enim om-
nem sanctorum est gloriam ipsius inæstimabilem aspi-
cere conspectum, & splendore maiestatis eius irradia-
ri. Si enim quotidie oporteret nos tormenta perferre, si
ipsam gehennam paruo tempore tolerare, vt Christum
videre digni possemus in gloria venientem, & sancto-
rum eius numero sociari, nõnne erat dignũ pati omne
quod triste est, vt tanti boni tãtęq; gloriæ participes ha- F
beremur? † Quæ erit illa fratres charissimi iustorũ glo- *† Huc vsq; ex Chrysostomo.*
ria, q̃ grandis sanctorum lætitia, cum vnaquæque facies
fulgebit vt sol, cum ordinibus distinctis populum suum
dominus in regno patris sui cœperit recensere, & me-
ritis atque operibus singulorum præmia promissa resti-
tuere, pro terrenis cœlestia, pro temporalibus sempiter-
na, pro modicis magna præstare, adducere sanctos in
visionem paternæ gloriæ, & facere in cœlestibus conse-
dere, vt sit deus omnia in omnibus, æternitatemq; ama- *1. Cor. 15.*
toribus suis & immortalitatem largiri, atque eos quos
sanguinis sui viuificatione reparauit, denuo ad paradi-
sum reducere, regna cœlorum fide & veritate suæ pol-
licitationis aperire? Hæc hæreant firmiter sensibus no-
stris, hæc intelligantur plena fide, hæc toto corde dili-
gantur, hæc indesinẽtium operum magnanimitate ac-
quirantur. Reposita est in potestate faciẽtis, quia regnũ *Matth. 11.*
cœlorum vim patitur. Res ista, ô homo, id est, regnum
cœleste, aliud non quærit precium q̃ teipsum. Tantum
valet, quantum es tu. Te da, & habebis illud. Quid tur-
baris de precio? Christus semet ipsum tradidit, vt acqui- *1. Cor. 15.*
reret te in regnum deo patri: ita & tu teipsum da vt sis
regnũ eius, ac non regnet peccatum in mortali tuo cor- *Rom. 6.*
pore, sed spiritus in acquisitionem vitæ. Ad hanc igitur
operũ salutariũ dilectissimi palmã libenter ac promptè

G certemus, omnes in agone iustitiæ deo & Christo spectanre curramus. Et qui seculo & mundo maiores esse cœpimus, à cursu nostro nulla secoli cupiditate retardemur. Si expeditos, si celeres in hoc operis agone, si currẽtes dies vltimus inuenerit, nusqnam dominus meritis nostris ad præmium deerit remunerator. Qui coronam in persecutione purpuream pro paßione donaoit, ipse in pace viuẽtibus pro iustitiæ meritis dabit candidam. Nam nec Abraham, nec Isaac, nec Iacob occisi sunt, & tamen fidei & iustiriæ meritis honorati inter patriarchas primi esse meruerunt. Ad quorum congregatur conuiuium, quisquis fidelis & iustus & laudabilis

1. Ioan. 2. inuenitur. Memores esse debemus volũtatem non nostram, sed dei facere debere: quia qui fecerit eius voluntatem, ipse manebit in æternum, quomodo & ille manebit in æternum. Quapropter charißimi mente integra, fide fima, virtute robusta, charitate perfecta paratī ad omnem voluntatem dei simus, conseruantes fortiter domini mandata. In simplicitate seruate innocentiam, in charitate concordiam, modestiam in humili-

H tate, diligentiam in administratione, vigilantiam in adiuuandis laborantibus, misericordiam in souendis pauperibus, in defensa veritate constãtiam, in disciplinæ seueritate censuram, ne aliquid ad exemplum bonorum

† Ex fine ser. D. Cypriani de mortalit. factorum in nobis desit. † Hæc sunt vestigia quæ nobis sancti quiq; reuertẽtes in patriam reliquerunt, vt illorũ semitis inhærentes, sequeremur ad gaudia. Patriã qooq; nostram paradisum cum illis computemus: parẽtes patriarchas iam habere cœpimus. Cur non propetamus & currimus vt patriam nostram videre, & parenres salutare poßimus? Magnus illic nos charorũ numerus expectat, parentum, fratrum, filiorum frequens nos & copiosa torba desiderat, iam de sua incolumitate secura, adhuc de nostra salute solicita. Ad eorum complexum & conspectum venire, quanta illis & nobis in commune lætitia est? Qualis illic cœlestium voluptas conseruorum societatem expectãtium? Quàm summa & perpetua felicitas? Illic apostolorum gloriosus chorus, illic prophetarum exultãtium numerus insignis, ibi martyrum populus innumerabilis ob certaminum victo-

I riam coronatur, illic clarißima virginum turba lætatur, illic etiam confessorum fortitudo laudatur. Sed & illorum remuneratio censetur, qui præcepta dominica seruantes, ad cœlestes thesauros terrena patrimonia transtulerunt. Ad hos electos dei auida cupiditate properemus, vt cum his citò esse, & citò nos ad Christum peruenire contingat, ad eum qoem huius itineris ducem habeamus, salutis authorem, lucis principem, lætitiæ largitorem: Qui viuit & regnat cum deo patre omnipotente & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Math. 5. *Item in eodem festo homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Videns Iesus turbas ascendit in montem, &c. quæ sumpta est ex primo libro De sermone domini in monte.*

DE ANIMABVS FIDELIVM defunctorum.

In die commemorationis animarum fidelium defunctorum, De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Venite benedicti, &c.

Sermo I.

Sermo XXXVIII. Math. 25. MOdo cum euãgelica lectio legeretur, audiuimus dicẽtẽ dominũ, Venite benedicti, percipite regnũ quod vobis patatũ est ab origine mũdi. Vt ergo istã vocem desiderabilem audire, & ab auditu malo poßitis per Dei gratiam liberari, totis viribus deo auxiliante contendite lectionem K diuinam in domibus vestris frequenter legere, & in ecclesia libẽter & obediẽter audire. Sicut illa vox desiderabilis est per quam dicitur misericordibus, Venite benedicti, percipite regnum: ita è cõtrario sceleratis & immisericordibus meruẽda est & valde terribilis, Discedite à me maledicti in ignem æternum. Auertat à nobis hoc deus fratres charißimi, & ab auditu malo nos liberare dignetur, vt in nobis impleatur illud quod scriptũ est, In memoria æterna erit iustus: ab auditione mala nõ *Psalm. III.* timebit. Hoc est auditum malũ qood audituri sunt impij, Discedite à me maledicti in ignem æternum. Irreuocabilis enim sententia erit, quæ à piißimo deo ideo multo antè prædicitur, vt à nobis totis visceribus caueatur. Si enim nos deus noster vellet punire, non nos ante tot secula commooeret. Inuitus quodammodo vindicat, qui quomodo euadere poßimus, multò antè demonstrat. Non enim te vult percutere, qui tibi clamat, Obserua. Considerate tamen quid dicturus est ad dexteram positis, Venite, inquir, benedicti, percipite regnũ *Matth. 25.* qood vobis paratũ est ab origine mundi. Aduertite fra- L tres charißimi, qnia regnum cœlorum nobis prædestinatum, gehenna autem non nobis, sed diabolo præparata est. Denique sic audituri sunt ad sinistram, Esuriui enim, inquit, & non dedistis mihi mãducare. Ergo nec illi qui ad dexteram erunt, ideo accipiunr, quia nũquã peccauerunt, sed quia peccata sua mũdare eleemosynis studuerunt. Et illi qui ad sinistram erunt, non ideo mittuntur ad ignem, quia peccatores fuerunt, sed quia peccata soa eleemosynis redimere noluerũt. Ac sic & illos largitas sola glorificabit, & istos sola sterilitas condemnabit: quia sicut impoßibile est vt vllus homo poßit sine peccato esse, sic per dei misericordiã poßibile est, vt bonis operibus, & præcipue eleemosynis se vnusquisque redimat à peccato: vt tamen in malo impleat quod scriptum est, Iudicium sine misericordia illi qui non fe- *Iacob. 2.* cit misericordiã. Consequẽter & in bono illud in psalmo, Dispersit dedir pauperibus, iustitia eius manet in *Psal. 111.* seculũ seculi. Et hoc considerate fratres pro qua re mit- M tuntur in ignẽ æternum. Non enim illis dicendum est, quia homicidia fecistis, adulteria commisistis, qnia alienam substãtiam rapuistis: sed hoc solum audituri sunt, quia esurini, & non dedistis mihi manducare. Rogo vos fratres, nolite hæc transitoriè cogitate, nec credatis quòd hoc de Iudæis tantùm aut paganis vel hæreticis fuerit dictum, sed definitißimè credite, quia hoc Christiani & catholici qui in malo opere perseuerare voluerint, audituri sunt. Ad iudicium enim non veniunt nec pagani, nec hæretici, nec Iudæi, quia de ipsis scriptũ est, Qui non credit, iã iudicatus est. Et ideo inter illos qui *Ioan. 3.* ad sinistrã mittendi sunt, non solum laici erunt, sed & multi episcopi, quod peius est, clerici mali, vel monachi cupidi vel supetbi, simul & sanctimoniales & viduæ iracundæ, supetbæ, vel cupidæ, & si eis fructuosa pœnitẽtia nõ subuenerit, audituri sunt illam metuendã & irreuocabilem vocem, Discedite à me maledicti in ignem æ- *Math. 25.* ternum. Sententia ista si eam fideliter cum ingenti timore voluerimus audire, ab omni opere malo nos poterit reuocare. Diligẽter ergo cauete & videte quid veritas dixit, Discedite à me maledicti in ignẽ æternum, quia esuriui, & nõ dedistis mihi manducare. Si in ignem mittetur qui esuriẽti non dedit panem suum, putas vbi mittendus est qui tulit alienum? Si in ignem mittetur *Ad fratres* qui nudũ non vestit, vbi mittendus est qui vestiuum ex- *in eremo 31.* poliauit? Si cum diabolo damnatur qui hospitibus nõ

præbuit

A præbuit domum suã, putas vbi mittendus est qui tollit alienam? Si periturus est qui carcerẽ non visitauit, quid de illo fiet qui forte in carcerem misit? Rogo vos fratres charissimi, hinc attendite quam spẽ habere possunt qui mala faciunt, quando illi perituri sunt qui bona nõ faciunt? Denique & alio loco dominus terribiliter nos
Matth. 3. admonet dicens, Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignẽ mittetur. Nõ dixit, quæ facit fructum malum: sed, quę non facit fructum bonum. Hinc ergo possumus euidenter agnoscere quas pœnas arbor spinosa in die iudicij patietur, quãdo illa quę fructum non dederit, excidetur, & in ignem mittetur. Nemo se despiciat, fratres charissimi. Nemo se falsa spe circumueniat, quia Christiani nominis non facit sola dignitas Christianũ, nihilq; prodest quod aliquis Christianus vocatur in nomine, si hoc non ostendit in opere. Scriptum est enim, Fides sine operibus mortua est. Qui enim credit, & opera bona non exercet, clamat illi
Iacob 2. scriptura diuina, Tu, inquit, credis quia deus vnus est? bene facis. Et dæmones credunt & contremiscunt. Ac sic qui credunt, & opera bona non faciunt, fidem dæmonum videntur habere. Qui verò non credunt, peio-
B res dæmonibus comprobantur. Et illud diligenter con-
Ioan. 14. siderandum est quod dominus dicit, Qui audit mandata mea & facit ea, ipse est qui diligit me. Et iterum: Si quis diligit me, mandata mea seruat. Et sine dubio qui non custodit, non diligit. Et illud valde timendum est, quod iterum dominus dicit: Quid prodest quòd di-
Matth. 7. citis, Domine domine, & non facitis quæ dico vobis? Scire debemus fratres charissimi, quòd nihil prodest verbis proferre fidem, & factis deserere veritatem. Sicut nobis non placet si serui nostri verbis se profiteãtur esse nostra mãcipia, & tamen non velint implere opera sua: ita nec deo placet si se quisquã Christianum verbis tantummodo esse pronunciet, & opera quæ fieri iussit Christus, implere dissimulet. Denique beatus apostolus cum de reddenda ratione in die iudicij loqueretur, ita
2. Cor. 5. pronunciauit dicens, Oportet nos, inquit, omnes stare ante tribunal Christi, vt referat vnusquisq; propria corporis, prout gessit, siue bonum, siue malum, & dominus
Matth. 16. in euangelio, Tunc, inquit, reddet vnicuique secundũ opera sua. Non dixit secundum fidẽ suam: sed vnicuiq; secundum opera sua: quia sicut iam supra dictũ est, Ia-
Iacobi 2. cobus apostolus clamat: Fides sine operibus mortua est.
C Nos ergo fratres charissimi, si & pœnam euadere, & ad æternam beatitudinem volumus peruenire, non solùm credamus in deum, sed etiam toto corde diligamus, & quantum possumus, ipso adiuuante bona opera facere studeamus, vt cum ipso auxiliante fecerimus quæ præcepit, mereamur recipere quæ promittit, Amen.

Eodem die, de iudicio extremo, & parabola zizaniorum

Sermo II.

Sermo XXXIX. Recogitemus fratres charissimi cuncta mala quæ fecimus, vt minis æterni iudicis perterriti ad vltimum saltem studeamus bona facere.
Matth. 7. Vnde dominus in euangelio dicit, Non omnis qui dicit mihi, domine domine, intrabit in regnũ cœlorum: sed qui facit voluntatem patris mei qui est in cœlis, ipse intrabit in regnum cœlorum. Hoc etiam fratres charis-
Matth. 16. simi cogitare debemus, quia in illa die reddet deus vnicuique secundum opera sua, bonis bona, malis mala.
Matth. 25. Bonos mittet in vitam æternam, malos in ignem æternum. Væ illi homini qui cum diabolo mansionem habebit. Pẽsemus quòd istud regnum finem habet, regnũ dei finem non habet. Ista vita laboriosa, caduca & fragilis, plena scandalis, inuidiosa, quid aliud quærit nisi
D manducare, bibere, inebriari, luxuriari, detractiones facere? Certe vbi volumus permanere, illuc debemus festinare. Fratres, nos peregrini sumus in hoc mundo, cõuertamur ad dominum qui fecit nos. Fratres audistis quòd dominus vindicare veniet, & peccatores mittet in ignem æternum, sicut in psalmo dicit, Exurgat deus, Psalm. 67. & dissipentur inimici eius. Quid autem suis dicturus sit in die illa, audiamus: Venite benedicti patris mei. Et iu- Matth. 25. sti regnabunt sine fine cum Christo, sicut dicit, Et iusti Psalm. 67. epulentur & exultent in cõspectu dei. Et, Domine, nõn- Matth. 13. ne bonum semẽ seminasti in agro tuo? vnde ergo mixtum est zizania? Et ait illis, Inimicus homo hoc fecit. Primùm colligite zizania, & alligate per fasciculos ad comburendum. Messis hæc est genus humanũ in consummatione seculi ad iudicium congregandum. Zizania, peccatores. Inimicus homo diabolus, qui superseminauit peccata. Messores sunt angeli, qui eligunt iustos à peccatoribus. Ligate fasciculos, hoc est, rapaces cum rapacibus, adulteros cum adulteris, fornicatores cum fornicatoribus, homicidas cum homicidis, auaros cum auaris, iracundos cum iracundis, falsos testes cum falsis testibus, fures cum furibus, derisores cum deriso- E ribus, similes cum similibus. Hi sunt fasciculi ad cõburendum. Triticum autẽ congregate in horreum meũ, id est, mittite iustos in paradisum. Fratres expauescere & timere debemus de tam breui satietate, de tam longa fame, de tam longis tenebris, de tam breui luce. Dũ tempus habemus, conuertamur ad dominum, qui fecit nos, vt non mereamur introire in illas tenebras, sed in lucem, quia omnis homo cuius opera facit, eius filius est. Si opera dei facimus, filij dei sumus. Quod modo peccamus, citò emendare debemus, & non addere peccata peccatis. Vnde psalmista, Apponite iniquitatem Psalm. 68. super iniquitatem eorum, & non intrent in iustitiam tuam. Confessionem quæramus puro corde, & pœnitẽtiam donatam à sacerdotibus perficiamus. Nolite iram recondere in cordibus vestris, quia quando iram portamus, nec oblatio nec oratio à deo recipitur. Date eleemosynam, recipite peregrinos in domibus vestris, pedes eorum lauate, & lectos ipsorum præparate, dolentes consolamini. Nolite despicere peregrinos, quia ipsi peregrini estis. Non circumuenias fratrem tuum in ne- F gocio, quia deus index est. Pauperes & viduas & orphanos nolite opprimere. Nolite de rapinis pauperũ eleemosynas facere. Tristatur qui perdit, gaudet qui acquirit. Lucratur pecuniam, & perdit animã. Attendit quid acquirit, & non attendit quid perdit. Fratres, cum domini adiutorio dum tempus habemus, laboremus, quatenus à malis simus pœnitentes aut per ieiunium, aut per eleemosynas, aut per vigilias, aut per orationes, aut per charitatem, vt mereamur peruenire ad regna cœlestia, vbi est satietas sine fame, vbi est lux sine tenebris, iuuentus sine senectute, requies sine labore, gaudium sine fine. Ipse qui nos creauit, nos adiuuet, vt ad cœlestia regna mereamur peruenire, per Christum dominum nostrum, Amen.

Eodem die, de iudicio extremo cogitando

Sermo III.

Fratres charissimi, quàm timendus est ille dies, Sermo XL. in quo dominus noster Iesus Christus propositit venire cum flamma ignis, qui inflammabit aduersarios suos, & eos qui faciunt iniquitatem? In illa die plangent super se omnes tribus terræ, & videbunt filium hominis venientem in nubibus cœli cum Matth. 24.

G virtute magna, & maiestate excelsa, & commouebitur ante eum terra, & peccatores peribunt, & cœlum plicabitur, & mare siccabitur, & montes sicut terra ardebũt, *Ioelis 2.* & terra vsque ad inferos. Sol conuertetur in tenebras, & luna non dabit lumen suum, & stellę cadent de cœlo in terram, & virtutes cœlorum commouebuntur: & tũc apparebit signum filij hominis, quod est crux Christi, in cuius lumine tenebrabitur totus mundus. Tunc san- *1. Thess. 4.* cti volabunt obuiam Christo in aëra, & sic semper cum domino erunt: peccatores autem peribunt & confundentur. Et tunc fiet iudicium. Et tunc veniet dominus *Math. 24.* noster Iesus Christus, & mittet angelos suos ad quatuor angulos terræ, & congregabunt electos eius à summo cœli vsque ad summum eius, & tunc separabit dominus sanctos suos à peccatoribus, & mittet eos in caminum ignis ardentis: ibi erit fletus, & stridor dẽtium: qui præparatus est diabolo, & angelis eius. Væ illis hominibus qui habebunt mansionem cum diabolo, ex qua ascẽdet *Esaiæ 66.* fumus tormẽtorum in secula seculorum. Quorum vermes non morientur, & ignis non extinguetur. In qua nulla vox nisi gemitus, vbi nulla requies, sed semper inquietudo. In qua nullũ habebunt refrigerium, sed semper flammam, vbi lux nunquam videbitur nisi tenebræ, & non venient vnquã in memoriam ante deum. Quo- H rum cibus est cruciatus, & mansio eorum cum diabolo, vbi nulla visitatio nisi pœna. O homo qui desideras regnum dei possidere, cur fecisti malum? Dum potes emenda, dum tempus habes clama ad omnipotentem deum, dum datur spacium luge, dum licentia est pœniteas, festina dum potes, dum anima versatur in corpore, dum adhuc viuis, futurum remedium require tibi prius, quàm te profundum absorbeat pelagus, & prius quàm te malignus rapiat infernus, vbi nulla datur indulgentia, vbi nullus regreditur ad veniam, de qua pœna pius nos dominus eripere dignetur, qui cum deo patre viuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

Eodem die, de igne purgatorij

Sermo IIII.

Ser. XLI. IN lectione apostolica fratres charissimi audiuimus apostolum dicentem, Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod po- *1. Corint. 3.* situm est, quod est Christus Iesus. Si quis autem superædificat supra fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides preciosos, ligna, fœnum, stipulam, vniuscuiusque opus manifestum erit. Dies enim domini declarabit, I quia in igne reuelabitur: & vniuscuiusq; opus quale sit, ignis comprobabit. Si cuius opus manserit quod superædificauit, mercedem accipiet. Si cuius opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem. Multi sunt qui lectionem istam *dist. 25. Y-* male intelligentes, falsa securitate decipiuntur, dum *num, circa* credunt quod si supra fundamentum Christi capitalia *medium.* crimina ædificent, peccata ipsa per ignem transitorium possint purgari, & ipsi postea ad vitam perpetuã peruenire. Intellectus iste fratres charissimi corrigendus est, quia ipsi se seducunt qui taliter sibi blandiũtur. Illo enim transitorio igne, de quo dixit apostolus, Ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem: non capitalia sed minuta peccata purgantur. Et quanuis, quod peius est, non solum maiora, sed etiam minuta, si nimium plura sint, mergunt: De ipsis maioribus siue minoribus peccatis, & si non omnia, vel aliqua commemoranda sunt, ne aliquis se inaniter excusare conetur, & dicat nescire se quæ sint minuta peccata, vel quæ crimina capitalia. Et quanuis apostolus capitalia plura commemorauerit, nos tamen ne desperationem face- K re videamur, breuiter dicimus quæ sunt illa: Sacrilegium, homicidium, adulterium, falsum testimonium, furtum, rapina, superbia, inuidia, auaritia: & si longo tempore teneatur, iracundia: & ebrietas si assidua sit, in eorum numero computatur. Quicunque enim aliqua de istis peccatis in se dominari cognouerit, nisi digne se emendauerit: & si habuerit spacium, longo tempore pœnitentiam egerit, & largas eleemosynas erogauerit, & à peccatis ipsis abstinuerit, illo transitorio igne de quo ait Apostolus, purgari non poterit, sed æterna illum flamma sine vllo remedio cruciabit. Quæ autem sint minuta peccata, licet omnibus nota sint, tamen quia longum est vt omnia replicentur, opus est vt ex eis vel aliqua nominemus. Quoties aliquis in cibo aut in potu plus accipit quàm necesse sit, ad minuta peccata nouerit pertinere. Quoties plus loquitur quàm oportet, aut plus tacet quàm expedit. Quoties pauperem importune petentem exasperat. Quoties cum corpore sit sanus, aliis ieiunantibus prandere voluerit, aut somno deditus tardius ad ecclesiam surgit. Quoties excepto desiderio filiorum, vxorem suam cognouerit. Quoties in carcere clausos & in vinculis positos tardius requi- L sierit. Quoties infirmos tardius visitauerit. Si discordes ad concordiam reuocare neglexerit. Si plus aut proximum, aut vxorem, aut filium aut seruum exasperauerit quàm oportet. Si amplius fuerit blãditus quàm expedit. Si cuicunque maiori personæ aut ex voluntate aut ex necessitate adulari voluerit. Si pauperibus esurientibus cibum non dederit, aut nimium deliciosa aut sumptuosa sibi conuiuia præparauerit. Si se in ecclesia aut extra ecclesiã fabulis ociosis, de quibus in die iudicij ratio reddenda est, occupauerit. Si dum incaute iuramus, & cum hoc per aliquam necessitatem implere non poterimus, vtique periuramus. Et cum omni facilitate vel temeritate maledicimus, cum scriptum sit, Neque maledici regnum dei possidebunt. Et cum ali- *1. Corin. 6.* quid suspicamur temere, quod tamen plerumque non ita vt credimus, comprobatur, sine vlla dubitatione delinquimus. Hæc enim & his similia ad minuta peccata pertinere non dubium est, quæ, sicut iam dixi, enumerari vix possunt, & à quibus non solũ populus Chri- M stianus, sed etiam nullus sanctorum immunis esse potuit aliquando aut poterit. Quibus peccatis licet occidi animam non credamus, ita tamen eã velut quibusdam pustulis, & quasi horrenda scabie replentes deformem faciunt, vt eam ad amplexus illius sponsi cœlestis aut vix, aut cum grandi confusione venire permittant: de quo scriptum est, Aptauit sibi ecclesiam non haben- *Ephes. 5.* tem maculam aut rugam. Et ideo continuis orationibus, & frequẽtibus ieiuniis, & largioribus eleemosynis, & præcipue per indulgentiam eorum qui in nos peccant, assidue redimantur, ne forte simul collecta cumulum faciant, & demergant animam. Quicquid enim de istis peccatis à nobis redemptum non fuerit, illo igne purgandum est, de quo dicit apostolus, Quia in igne *1. Cor. 3.* reuelabitur. Et si cuius opus arserit, detrimentum patietur. Aut enim dum in hoc mundo viuimus, ipsi nos per pœnitentiam fatigamus, aut certe volente aut permittente deo multis tribulationibus pro istis peccatis affligimur, & si deo gratias agimus liberamur. Quod ita fit, si quotiens maritus, aut vxor, aut filius moritur, vel si substantia à nobis plus quàm oportet amatur, aufertur. Licet plus Christum quàm ipsam substantiam diligamus, & si necessitas fuerit, malimus ipsam substantiam

perdere

A perdere quàm Christum negare: tamen quia, sicut iam dixi, si plus eam quàm oportet diligimus, amittere eam aut dum viuimus, aut dum morimur, sine grandi dolore nō possumus: & tamen si deo, qui illam à nobis anferri velut pius pater permittit, tanquam boni filij gratias agamus, & minus nos pati quàm meremur cum vera humilitate proferamus: ita peccata ipsa in hoc seculo purgantur, vt in futuro ille ignis purgatorius aut non inueniat aut certe parum inueniat quod exurat. Si autem nec in tribulatione deo gratias agimus, nec bonis operibus peccata redimimus, ipsi tamdiu in illo purgatorio igne moras habebimus, quandiu supradicta peccata minuta tanquam ligna, fœnum, stipula cōsumantur. Sed dicit aliquis, Non pertinet ad me quandiu moras habeam, si tamen ad vitam æternam pertexero. Nemo hoc dicat fratres charissimi, quia ille purgatorius ignis durior erit quàm quicqoid potest in hoc seculo pœnarū videri aut cogitari, aut sentiri. Et cū de die iudi-

Psalm. 89. cij scriptum sit, quòd erit dies vnus tanquā mille anni,

B & mille anni tanquam dies vnus: vnde scit vnusquisq; vtrum diebus an mensibus, an forte etiam & annis per illum ignem sit transiturus? Et qui modo nec vnum digitum suum in ignem vult mittere, timeat necesse est vel tunc paruo tēpore eum anima & toto corpore cruciari. Et ideo totis viribus vnusquisque laboret, vt capitalia crimina posit euadere, & minuta peccata ita operibus bonis redimere, vt de ipsis nihil videatur remanere quod ille ignis posit absumere. Illi autem qui capitalia crimina committunt, si quamdiu viuunt, ea redimere pœnitentiæ medicamentis noluerint, ad illum

1. Corint. 3. ignem de quo dicit apostolus, Ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem: sicut iam dictum est, venire nō poterunt, sed magis illam duram & irreuocabilem sen-

Matth. 25. tentiam audituri sunt, Discedite à me maledicti in ignē æternum. Et ideo qui ab ista perpetua pœna, & ab illo purgatorio igne desiderant liberari, crimina capitalia non admittant, aut si iam commiserunt, fructuosam agant pœnitentiam, & illa parua vel quotidiana peccata bonis operibus redimere non desistant. Quibus tamen operibus minuta peccata redimantur, plenius vobis insinuare desidero. Quoties infirmos visitamus, in carcere clausos & positos in vinculis requirimus, discordes ad concordiā reuocamus, indicto ecclesiæ ieiunio ieiunamus, pedes hospitibus abluimus, ad vigilias

C frequenter conuenimus, eleemosynā ante ostium prætereuntibus pauperibus damus, inimicis nostris quoties petierint veniam indulgemus: Istis enim operibus & his similibus minuta peccata redimuntur quotidie. Pro capitalibus verò criminibus hoc non solum sufficit, sed addendæ sunt lachrymæ, rugitus & gemitus, cōtinuata longo tempore ac protracta ieiunia, & largiores eleemosynæ erogādæ, vltro nosipsos à communione ecclesiæ remouentes, in luctu & in tristitia multo tempore permanentes, & pœnitentiam etiam publice agentes: quia iustum est, vt qui cum multorum destructione se perdiderit, cum multorum ædificatione se redimat. Ad extremum non est impossibile vel incongruum quod suggero, vt sic lugeamus extinctam nostram animam, quomodo alienam carnem mortuam plāgimus. Si aut vxor, aut filius, aut maritus mortui fuerint, in terram se collidunt homines, capillos trahendo, pectora tundendo, in luctu & pœnitentia, vel in lachrymis nō paruo tempore perseuerant. Rogamus fratres, exhibeamus nos animæ nostræ quod illi exhibent alienæ carni. Et hoc videte fratres, quàm malum sit vt lugeamus quod non possumus suscitare. Carnem quam D non possumus suscitare plangimus, & animam nostram mortuam non plangimus, quam possumus per pœnitētiam ad statum pristinum reuocare. Sed quod nobis peius est, corpus mortuum plangimus quod amamus: animam vero mortuam quam non amamus, non dolemus, non plangimus. Et ideo mutata vice incipiamus plus dominum amare quàm seruum, id est, plus factorem corporis quàm corpus: plus dominam quàm ancillam, id est, plus animam ad imaginem dei factam, quàm carnem de limo terræ formatam, vt cum die vltimo caro nostra putrescere, & à vermibus deuorari cœperit in sepulchro, anima in Abrahæ gremio angelorum manibus eleuetur, & in die iudicij recepto post resurrectionem corpore audire mereatur, Euge serue bo- *Matth. 25.* ne & fidelis, intra in gaudium domini tui. Et vt hæc, quæ supra diximus, cordibus vestris tenacius valeant inhærere, & ipsa apostolica lectio plenius posit intelligi, breuiter ea charitati vestræ volo repetere. Omnes sancti qui deo fideliter seruiūt, lectioni vel orationi vacare, & in bonis operibus perseuerare contendunt, nec capitalia crimina, nec minuta peccata, id est, ligna, fœ- E num, & stipulam supra fundamentum Christi, sed bona opera, id est, aurum, argentum, lapides preciosos superædificantes, per ignem illum, de quo dicit apostolus, Quia in igne reuelabitur, absque vlla violatione transibunt. Illi verò qui quamuis capitalia crimina non admittant, & ad perpetranda minuta peccata sunt faciles, & ad redimenda sunt negligentes, ad vitam æternam pro eo quòd in Christum crediderunt, & capitalia peccata non admiserunt, venturi sunt: sed prius aut in hoc seculo per dei iustitiam vel misericordiam, sicut iam dictum est, amarissimis tribulationibus sunt coquendi, aut illi ipsi per multas eleemosynas, & præcipuè dum inimicis suis clementer indulgent, per dei misericordiam liberandi, aut certè illo igne de quo dicit apostolus, longo tempore cruciandi, vt ad vitam æternam sine macula & ruga perueniant. Illi vero qui aut homicidium, aut sacrilegium, aut adulterium, vel reliqua his similia commiserunt, sicut iam dictum est, si eis digna pœnitentia non subuenerit, non per purgatorium ignem transire merebuntur ad vitam, sed æterno incēdio præcipitabuntur ad mortem. Et ideo quoties in lectione apostolica audieritis, Si quis supra fun- F damentum Christi superædificat aurum, argentum, lapides preciosos, de sanctis hoc & perfectis Christianis accipite, qui velut aurum purgatum merebuntur ad æterna præmia peruenire: Illi verò qui superædificant ligna fœnum & stipulā, de bonis Christianis, sed negligentibus minuta peccata purgare, vt sæpe dictum est, intelligite, quæ peccata si nec diuina iustitia multis tribulationibus purgauerit, nec vnusquisque eleemosynarum largitate redemerit, non sine grandi dolore in illis implebitur illud quod dicit apostolus, Si cuius opus arserit, detrimentum patietur, ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem. Nemo tamen, sicut iam supra dictum est, seipsum circumueniat, vt hoc etiam pro capitalibus criminibus, si incurata remanserint, posse fieri credat. Et ideo, sicut iam sæpe dixi, quantum possumus, cum dei adiutorio laboremus, vt & maiora peccata posimus euadere, & minuta sine quibus esse non possumus, iugiter amore inimicorum & eleemosynarum largitate redimere, præstante domino Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus in secula seculorum, Amen.

G # DE SANCTIS IN GENERE
siue communiter.

DE APOSTOLIS.

In festis sanctorum Apostolorum, de eo quod scriptum est
Luca 10. *in Euangelio secundum Lucam, Designauit dominus*
& alios septuaginta duos &c.

Sermo I.

Ser. XLII. IN lectione euangelij, quæ modo recitata est,
admonemur quęrere quę sit messis de qua do-
Luca 10. minus ait, Messis quidem multa, operarij au-
tem pauci Rogate dominum messis, vt mittat
operarios in messē suam. Tūc adiecit duodecim disci-
pulis suis, quos & apostolos nominauit, alios septuagin-
ta duos, & misit illos omnes, sicut ex verbis eius appa-
ret, ad paratam messem. Quæ ergo erat illa messis? Non
enim illa messis in his gentibus erat, vbi nihil fuerat se-
minatum. Restat ergo, vt intelligamus istam messem
fuisse in populo Iudæorum. Ad illā messem venit do-
minus messis, ad illam messem misit messores: ad gen-
tes autem non messores, sed seminatores. Intelliga-
mus ergo messem factam in populo Iudęorum, semen-
H tes in populis gentium. Ex illa enim messe apostoli
electi sunt, vbi iam cum meteretur maturum erat, quia
ibi prophetæ seminauerunt. Delectet inspicere agri-
culturam dei, & oblectari donis eius, & opera in agro
eius. In hac enim agricultura operabatur qui dicebat,
1. Cor. 15. Plus omnibus illis laboraui. Sed vires ei dabantur ad
operandum à domino messis, ideo subiecit, Non ego
autē, sed gratia dei mecum. Nam se in agricultura ver-
1. Corin. 3. sari satis ostendit, vbi ait, Ego plantaui, Apollo riga-
uit. Hic autem apostolus de Saulo Paulus, hoc est, de su-
perbo minimus. Saulus enim à Saüle denominatur. Pau-
lum enim modicum est. Vnde nomen suum quodam-
1. Cor. 15. modo interpretatus ait, Ego sum minimus apostolo-
rum. Ipse ergo Paulus, id est, modicus & minimus mis-
sus ad gentes, præcipuè ad gentes se missum dicit. Ipse
scribit, nos legimus, credimus, prædicamus. Ipse ergo
Galat. 1. dicit in epistola sua quæ est ad Galatas, vocatum se iam
& 2. à domino Iesu venisse Hierosolymam, & Euangelium
cum apostolis contulisse, dexteras sibi datas fuisse, & si-
gnum concordiæ, signum consonantiæ quod ab se ipsi
didicerant, eis in nihilo discrepabat. Deinde placuisse
dicit inter se & ipsos, vt ipse ad gentes, illi autem in
I circumcisionem irent: ille seminator, illi messores. Me-
ritò etiam Athenienses, quamuis nescientes nomen
suum, ei dixerunt. Audientes enim ab eo verbum, quis
Acto 17. est, inquiunt, hic seminator verborum? Attendite er-
go & delectet vos mecum inspicere agriculturam dei
Messes duæ in messes duas, vnam transactam, aliam futuram. Trans-
actam in populo Iudæorum, futuram in populis gen-
tium. Probemus hoc, & vnde nisi de scriptura dei do-
mini messis? Ecce habemus ibi in præsenti capitulo di-
Luca 10. ctum esse, Messis multa, operarij autem pauci. Rogate
dominum messis, vt mittat operarios in messem suam.
Sed quia in illa messe futuri erant contradictores &
Vbi supra. persecutores Iudæi, Ecce, inquit, mitto vos sicut agnos
in medio luporum: euidentius de hac messe aliquid
ostendamus. In euangelio secundum Ioannem, ad pu-
teum vbi fatigatus dominus sedit, magna quidem a-
cta sunt sacramenta, sed angustum tempus est vt om-
nia pertractentur. Quod autem ad præsentem tem per-
tinet audite. Suscepimus enim messem eandem in po-
pulis, in quibus prophetæ prædicauerunt, ideo enim illi
seminatores, vt apostoli possint esse messores. Samari-
tana mulier loquitur cum domino Iesu: & inter cæte- K
ra cum dixisset ei dominus quomodo debeat adorari *Ioan. 4.*
deus: ait illa, Scimus quia veniet Messias, qui dicitur
Christus, & omnia nos docebit. Et dominus ad illam,
Ego sum, qui loquor tecū. Crede quod audis: quid quæ-
ris quod vides? Ego sum, qui loquor tecum. Quod au-
tem illa dixerat, Scimus quia Messias veniet, quem an-
nunciauerunt Moyses & prophetæ, qui dicitur Chri-
stus. Iam enim spica messis erat gignenda, acceperat
& prophetas seminatores, apostolos expectabat matu-
ra messores. Mox vt hoc audiuit credidit, & hydriam
dimisit, & festinanter cucurrit, annunciare dominum
cœpit. Discipuli tunc ierunt ad emendos panes: qui
redeuntes inuenerunt dominum loquentem cum mu-
liere, & mirati sunt. Non sunt tamen ausi dicere ei quid
vel quare cum illa loqueris? Admirationem apud se ha-
buerunt, audaciam corde presserunt. Huic ergo Sa-
maritanæ non erat nouum nomen Christi, iam expe-
ctabat venientem, iam crediderat esse venturum. Vnde
crediderat? sine Moyse seminauerat, sed hoc expressius
audite. Dominus tunc ad discipulos suos ait, Dicitis
quia adhuc longe est æstas, leuate oculos vestros, & vi-
dete albas regiones ad messem. Et adiungit, Alij labo- L
rauerunt, & vos in labores eorum intrastis. Laborauit
Abraham, Isaac, Iacob, Moyses, prophetæ laborauerunt
seminando, in aduentu domini matura messis inuen-
ta est. Missi messores cum falce euangelij, portauerunt
manipulos ad aream dominicam, vbi Stephanus tritu-
raretur. Hic autem accepit Paulus ille, & ad gentes mit-
titur, & non tacet hoc in cōmendando gratiam quam
præcipue propriéq; suscepit. ait enim in scripturis suis,
missum se esse prædicare euangelium vbi Christus non *Roma. 5.*
erat nominatus. Sed iam quia facta est illa messis, & om
nes Iudæi qui remanserunt: messem attendamus quod
nos sumus. Seminatum est enim ab apostolis & pro-
phetis. Ipse dominus seminauit. Ipse enim in apostolis
fuit, quia & ipse messuit Christus. Non enim illi ali-
quid sine illo, ille perfectus est sine illis. Ipse enim illis *Luca 8.*
ait, Quia sine me nihil potestis facere. Seminans ergo *Ioan. 15.*
Christus iam in gentibus quid dicit. Exiit seminans se-
minare. Ibi mittuntur messores metere, hic exiit semi-
nans seminare impiger. Quid enim pertimuit quòd
aliud cecidit in via, aliud in petrosa loca, aliud inter
spinas? Si istas difficiles terras timeret, ad terram bo-
nam non perueniret. Quid ad nos? quid nobis est iam M
de Iudæis disputare, & loqui de palea? hoc solū ad nos,
ne via simus, ne saxum, ne spinæ, sed terra bona. Para-
tum cor meum, vnde tricenum, vnde saxagenum, vnde
millenum & centenum: illud minus est, & illud plus
est, sed totum triticum est. Via non sit, vbi cōculcatum
semen à transeuntibus velut auis auferat inimicus. Sa-
xum non sit, vbi modica terra statim faciat germinare
quod non possit solem portare. Spinę non sint, cupidi-
tates seculi, solicitudines vitæ vitiosæ. Quid enim peius
solicitudine vitæ, quæ peruenire non permittit ad vi-
tam? Quid miserius quàm curando vitam amittere vi-
tam? Quid infelicius quàm timendo mortem cadere
in mortem? Extirpentur spinæ, paretur ager, suscipian-
tur semina, perueniatur ad messem, horreum deside-
tur, non ignis timeatur. Ad nos itaque pertinet, quos
qualescunque dominus in agro suo cōstituit operarios,
dicere ista vobis, seminare, plantare, rigare, aliquibus *1. Corint. 3.*
etiam arboribus circunfodere, & cophinum stercoris *Luca 13.*
adhibere: pertinet ad nos hæc fideliter agere: ad vos, fi-
deliter capere: ad dominum, nos adiuuare operantes,

A vos credentes, omnes laborantes, ſed mundum in illo
vincentes. Quid ergo ad vos pertinet dixi: quid ad nos
pertineat volo dicere. Sed forte alicui ex vobis vide-
tur, quia dixi ſuperfluum aliquid me velle dicere, & a-
pud ſeipſum loquens in cogitatione dicit, O ſi iam di-
mittat nos: iam dixit quid pertineat ad nos: quod ad
ipſum pertinet, quid ad nos? Puto melius eſſe, in alter-
na & mutua charitate pertineamus ad vos. De vna mo-
do quidem vos familia eſtis, nos ex eadem quidem fa-
milia diſpenſatores ſumus omnes, ad vnum dominum
pertinemus omnes. Nec quod do, de meo do, ſed illius
à quo accipio & ego. Nam ſi de meo dedero, menda-
Ioan. 8. cium dabo. Qui enim loquitur mendacium, de ſuo lo-
quitur. Debetis ergo audire quid pertineat ad diſpen-
ſatorem, ſiue vt in vobiſipſis ſi tales inueneritis congra-
tulemini, ſiue etiam in hoc ipſo inſtruamini. Quam
multi enim in hoc populo futuri ſunt diſpenſatores, &
nos ibi fuimus vbi eſtis. Et nos qui videmur modo de
ſuperiore loco conſeruis metiri cibaria, ante paucos
annos in inferiori loco cum conſeruis accipiebamus
cibaria. Epiſcopus laicis loquor. Sed inde ſcio quàm
multis futuris epiſcopis loquor. Ergo videamus quomo
B do nos intelligamus quod præcepit dominus eis quos
mittebat euangelium prædicare, & mente parata meſ-
Lucæ 10. ſem videamus. Nolite, inquit, ferre ſacculum aut pe-
ram, aut calceamenta, & neminem per viam ſalutaue-
ritis. Et in quancunque domum intraueritis, dicite, Pax
huic domui. Si eſt illic filius pacis, requieſcet ſuper il-
lum pax veſtra: ſi quo minus, ad vos reuertetur. Si re-
quieuit, perdidi? Abſit hoc à mente ſanctorũ. Ergo nec
illud accipiendum eſt carnaliter, ac per hoc forte nec
ſaccus, nec calceamenta nec pera, maximéque illud vbi
nobis, ſi ſimpliciter ſine diſcuſsione accipiamus, ſuper-
bia videtur impoſita, ne quenquam in via ſalutemus.
Attendamus dominum noſtrum exemplum verum &
Ioan. 15. adiutorium, Probemus quia adiutorium, Sine me nihil
poteſtis facere. Probemus quia exemplum, Chriſtus pro
1. Pet. 2. nobis paſſus eſt, Petrus dicit, nobis relinquens exem-
plũ, vt ſequamur veſtigia eius. Ipſe dominus noſter lo-
Ioan. 12. culos habuit in via, & ipſos loculos Iudæ commenda-
Concor. 12. uerat. Patiebatur quidẽ furem. Sed ego à domino meo
queſt. 1. Ex diſcere cupiens dico, Domine, patiebaris furem? vnde
emplum. habebas vnde tolleret? me hominem miſerum & infir-
mum monuiſti nec ſacculum portare. Tu portaſti lo-
C culos, & erat vbi furem patereris. Si non portares, nec
ille inueniret quod auferret. Quid reſtat niſi quòd hic
dicat mihi, intellige quod audis, noli portare ſacculum.
Quid eſt ſacculus? Pecunia clauſa, id eſt, occulta ſapien-
tia. Quid eſt, nolite portare ſacculum? Nolite fieri ſapi-
entes penes voſmetipſos. Accipite ſpiritum ſanctum.
Fons in te debet eſſe, non ſacculus, vnde erogatur, non
vbi includatur. Hoc eſt pera quod ſacculus. Calceamẽ-
ta quid ſunt? Calceamenta, quibus vtimur, coria mor-
tuorum ſunt, nobis tegmina pedum. Per hoc ergo iube-
mur renunciare mortuis operibus. Hoc in figura Moy-
Exod. 3. ſes admonebatur, quando dominus loquens ait, Solue
calceamẽta de pedibus tuis. locus enim in quo ſtas, ter-
ra ſancta eſt. Quid tam terra ſancta, quàm dei eccleſia?
In illa ergo ſtemus, calceamenta ſoluamus, id eſt, mor-
tuis operibus renunciemus. Nam de his calceamentis,
quibus calceati ambulamus, conſolatur me idem ipſe
dominus meus. Si enim ipſe calceatus nõ eſſet, non de
Lucæ 3. illo Ioannes diceret, Non ſum dignus ſoluere corrigiã
calceamentorũ eius. Sit ergo obedientia, non ſurrepat
ſuperba duritia. Ego, inquit, euangelium impleo, quia

nudo pede ambulo: Tu potes, ego non poſſum. Quod D
ſimul accipimus, cuſtodiamus. Quomodo charitate fla
gremus, inuicem diligamus: Ac ſic fit vt ego amem for-
titudinem tuam, & tu portes infirmitatẽ meam. Quid
autem tibi videtur qui non vis intelligere quemadmo-
dum iſta dicta ſint, & cogeris prauiter ipſi domino ca-
lumniari de loculis & calceamentis: Quid tibi videtur?
Itá ne placet vt iter agentes occurramus charis noſtris,
& eos non ſalutemus maiores, non reſalutemus mino-
res? Iám ne euangelium imples, quia ſalutaris & taces?
Hic verò non viatori iter agenti, ſed miliario ſimilis
eris iter oſtendenti. Ergo ſtoliditatem deponamus, &
verba domini intelligamus, & in via neminem ſalute-
mus. Non enim ſine cauſa hoc iubemur, aut nollet nos
facere quod iuberet. Quid ergo eſt, neminem ſalutetis
in via? Poteſt quidẽ & ſimpliciter ſic accipi, quia iuſsit
nos feſtinanter agere iniuncta. Et hoc ita dixit, Nemi-
nem per viam ſalutaueritis: tanquam diceret, Omnia
prætermittatis dum quod iniunctum eſt peragatis, ea
locutione qua ſolent dicta exaggerari cõſuetudine ſer-
mocinandi. Nec longe pergamus, in eodem ſermone *Lucæ 10.*
paulò poſt dicit, Et tu Capernaum, quæ vſque ad cœlũ E
exaltata es, vſque ad infernum deprimeris. Quid eſt, vſ-
que ad cœlum exaltata es? Nunquid ciuitatis illius mœ-
nia nubes tetigerunt, aut ad ſydera peruenerunt? Sed
quid eſt, in cœlum exaltata es? Nimium tibi felix vide-
ris, nimium potens, nimium ſuperba es. Sicut ergo hoc
exaggerandi gratia dictum eſt, in cœlum exaltaris, ci ci-
uitati, quæ non vtique exaltabatur in cœlum aut aſcen-
debat, ſic pro feſtinatione exaggerationis dictum eſt,
ita currite, ſic agite quod iniunxi, vt ne minimum quidẽ
vos retardent agentes, ſed omnia contemnentes, ad fi-
nem propoſitum feſtinate. Sed eſt aliud quod hîc ma-
gis recogitem non diſsimile intelligere, quod plus per-
tinet ad me & ad omnes diſpẽſatores, ſed & ad vos au-
ditores. Qui ſalutat, ſalutem dicit. Nam & antiqui in e-
piſtolis ſuis ſic ſcribebant, Ille illi ſalutẽ. Salutatio à ſa-
lute nomen accepit. Quid ergo eſt, neminẽ in via ſalu-
taueritis? Qui ſalutant in via, per occaſionem ſalutant.
Video vos cito intellexiſſe, nec tamen debeo iam fini-
re. Non enim omnes citò intellexiſtis. Vidi in voce in-
telligentes plures, video ſilentio requirentes. Sed quia
de via loquimur, tanquam in via ambulemus. Veloces,
tardos expectate, & pariter ambulate. Quid ergo dixi, F
Qui in via ſalutat, per occaſionem ſalutat? Nun ad eum
ibat quem ſalutat. Aliud agebat, aliud occurrit: aliud pe-
tebat, aliud tranſuerſò quod ageret inuenit. Quid eſt
ergo per occaſionem ſalutare? Per occaſionem ſalutem
annunciare. Quid eſt autem aliud ſalutem annunciare,
quàm euangelium prædicare? Si ergo prædicas, hoc age
per dilectionem, non per occaſionem. Sunt ergo homi-
nes qui ſua quærentes, non aliud prædicant euange-
lium: de quibus Apoſtolus gemens dicit, Omnes enim *Philip. 2.*
ſua quærunt, non quæ Ieſu Chriſti. Et hi ſalutabant, hoc
eſt, ſalutem annunciabant, euangelium prædicabant,
ſed aliud quærebant, & ideo per occaſionem ſaluta-
bant. Et quid eſt hoc? Si talis fueris quiſquis es facis, imò
non talis quiſquis facis, ſed forte aliquis talis qui facis.
Si talis fueris non facis, ſed fit de te. Nam & tales ad-
miſit apoſtolus, non tamen vt tales eſſent præcepit. Et *Philip. 1.*
ipſi. gunt aliquid, & perficitur ex ipſis, aliud quærũt, &
verbum annunciant. Quid quærat annunciator ne cu-
res, quod annunciat tenere velis. Quid vero attendit,
non ad te pertineat. Salutem audi ab ore ipſius. Salutẽ
tene ab ore ipſius. Noli iudex eſſe cordis ipſius. Si videa

G eum alia requirentem, quid ad te? Audi salutem. Quæ *Matth. 23.* dicunt facite. Securum te fecit. Quid? Quæ dicunt facite. Mala faciunt, quæ facere nolite. Bona faciunt, non in via salutant, non per occasionem euangelium annunciant. Imitatores eorum estote, sicut & ipsi Chri- *2. Corin. 4.* sti. Bonus tibi prædicat, carpe vuam de vite. Malus tibi prædicat, carpe vuam pendentem in sepe. Botrus implicitè in palmite inter spinas creuit, & de spinis non germinauit. Planè quando tale aliquid vides & esuris, solicite carpe, ne cum ad vuam manum mittis, lacereris à spinis. Hoc est quod dico, sic audi quod bonum est ne malos mores imiteris. Prædicet ex occasione, salutet in via, illi nocebit quòd non audiuit præceptum *Luca 10.* Christi, Neminem in via salutaueritis, tibi non nocebit. Qui siue à transeunte siue à veniente salutem audis, salutem tenes. Apostolum audi sicut præmiseram admittentem ista. Quid enim? Dum omni modo, si- *Philip. 1.* ue occasione, siue veritate Christus annuncietur, & in hoc gaudeo, sed & gaudebo. Scio enim ipsum mihi proficere in salutem per vestram obseruationem. Tales igitur apostoli Christi prædicatores euangelij non salutantes in via, hoc est, non aliud quærentes vel agen- *H* tes, sed germana charitate euangelium annunciantes, veniant ad domum & dicant, pax huic domui. Non ore solùm dicunt, quo pleni sunt fundunt, prædicant pacem & habent pacem. Non sunt tales de quibus dictum *Hiere. 8.* est, Pax pax, & non est pax. Quid est pax pax, & non est pax? Prædicantes non habent, laudant & amant, dicunt & non faciunt. Sed tamen tu accipe pacem, siue occasione, siue veritate Christus annuncietur. Qui *Matth. 10.* ergo plenus est pace & salutat, Pax huic domui: si est illic filius pacis, requiescet super eum pax illius Si quo minus (forte enim non est illic filius pacis) nihil perdidit qui salutauit, Ad vos, inquit, reuertetur. Reuertetur ad te, quæ non discessit à te. Hoc enim dicere voluit, tibi prodest quod annunciasti, nihil profuit qui non suscepit: non quia ille inanis remansit, ideo tu perdidisti mercedem: redditur tibi pro voluntate tua, redditur tibi pro charitate quam impendisti, reddet tibi *Luca 2.* qui te securum velit voce angelica, Pax in terra hominibus bonæ voluntatis.

In eisdem festis, Sermo IL

Sermo XLIII.

I I omnium sanctorum martyrum grata nobis debet esse solennitas, fratres charissimi, quanto gratior eorum qui præsentem secuti sunt principem martyrum? Si agnorum, quanto magis arietum? Illorum enim filij non generatione carnis, sed imitatione virtutis facti sunt omnes qui posterius vsque ad mortem confessi sunt Christum. Hos obtulerunt populi gentium, de quibus Psalmus antè *Prouer. 21.* cantauit, dicens, Afferte domino filios arietum. His primùm dominus cum ad confessionē sui nominis hortaretur, non solum se promisit victoriæ coronatorem, sed & certaminis adiutorem: etiam in ipsis & posteros admonebat, quoniam quod dicebat, scriptum poste- *Matth. 10.* ris relinquebat. Illis ergo ait, exhortans eos, Cum autem adducent vos ad principes & potestates, nolite cogitare quid respondeatis, vel quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Meditari vetuit, & confiteri præcepit. Maluit enim auferre præsumptionem humanam, & gratiam dare diuinam, vt in semetipsis timidi, & mundo essent audaces. Vnde & in alio psalmo vox martyrum dicit, quasi ex parte humanæ fragilitatis verendo, Eripe me de inimicis meis deus meus, & ab insur- *K* gentibus in me libera me. Et paulò pòst de auxilio di- *Psalm. 58.* uino confidens dicit, Fortitudinem meam ad te custodiam. Sopita cæteras enim turbas fidelium necnon antiquorum iustorum & prophetarum eminentes apostolos suos volens dominus ostendere, dixit ad eos, Beati *Matth. 13.* oculi qui vident quæ vos videtis, & aures quæ audiunt quæ vos auditis. Multi enim prophetæ & iusti voluerunt videre quæ vos videtis, & non viderunt, & audire quæ auditis, & non audierunt. Item alibi, Iam, inquit, *Ioan. 15.* non dicam vos seruos, quia seruus nescit quid faciat dominus eius. Vos autē dixi amicos, quia omnia quæcunque audiui à patre meo, nota feci vobis. Item ait idem alio loco, Quæcunque alligaueritis super terram, *Matth. 18.* erunt ligata & in cœlo: & quæcunque solueritis super terram, erunt soluta & in cœlo. Item alibi sciscitanti Petro quid sibi & socijs suis profuisset reliquisse omnia, & sequi redemptorem, respondit dicens, Amen dico *Matth. 19.* vobis, quòd vos qui secuti estis me, in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. Isti sunt lux mundi, quia per ipsos lu- *Matth. 5.* men fidei & veræ scientiæ primum dominus huic mū- *L* do tradidit, & ab errorum ac peccatorum tenebris gētes & populos eruit. Isti sunt sal terræ, quia per eos terrigenæ condimentum saporis vitæ æternæ perceperūt, vt restringerent carnis lasciuiam, & à putredine peccatorum & vitiorum vermibus seruarent illæsi. Isti sunt lapides preciosi, quos in fundamento cœlestis ædificij positos Ioannes in Apocalypsi sua describit, quia præ- *Apoca. 21.* dicatio eorum ecclesiæ fundamenta locauit. Vnde & Paulus ait, Vos estis ciues sanctorum, & domestici dei, *Ephes. 2.* superædificati super fundamentum apostolorū & prophetarum. Isti sunt duodecim portæ Hierusalem nouæ, quæ de cœlo descendit, quia per ipsos ianuam fidei primùm intrauimus, & inter ciues sanctorum annumerati sumus. Hoc ergo considerantes fratres charissimi, quæ tanti duces populi nos docuerunt, studeamus factis implere quæ illi iusserunt. Discamus eorum exemplo mundi diuitias contemnere, præsentis seculi voluptatem non amare, regnum cœleste desiderare, Christo nihil præponere, sed eius mandatis in omnibus obedire, paupertatem præsentium rerum diligere, virtutum diuitias habere, sapientiæ thesaurum appetere, spiritales delicias quærere, nulli inuidere, sed omnes *M* homines diligere, amicos in deo, & inimicos propter deum, quia hęc est vera & sola dilectio. Nam amor carnalis & vitiosus in præcipitium trahit, & comparabitur odio: vnde se ipsum est, Qui vult amicus esse huius *Iacobi 4.* seculi, inimicus dei constituitur. Isti ergo principes nostri in amore dei perfectissimi, & in proximorum dilectione repleti, hinc potuerunt mundi impetum vincere, & cruentum seculum domare, quia nihil amauerunt in omni re nisi dei voluntatem. Ita & nos fratres diligamus in omnibus rebus dei facere voluntatē, & creatorem nostrum amemus in semetipso, creaturam vero in conditore suo, & sic habebimur ordinatissimā charitatem, quia deus charitas est: & qui diligit hanc dile- *1. Ioan. 4.* ctionem, diligit deum. Et si ita dilexerimus, diligit nos ipse deus, diligunt nos & sancti apostoli iudices nostri, & exorant pro nobis, vt in vniuersali iudicio Christi cum ipsis in perpetuum coronemur. Quod præstare dignetur ipse iudex & dominus noster, qui cum patre & sancto spiritu viuit & regnat deus per omnia secula seculorum, Amen.

Item

A *Item in eisdem festis homilia de eo quod scriptum est in* *Matth. 11.* *Euangelio secundum Matthæum, Confiteor tibi domine pater, &c. quæ habetur de verbis domini V I I I.*

Item alia homilia de eo quod scriptum est in Euangelio *Ioan. 15.* *secundum Ioannem, Ego sum vitis vera, & pater meus agricola, &c. quæ habentur in expositione doctoris ibidem: & de Verbis domini L I X.*

Item alia homilia de eo quod scriptum est in Euangelio se- *Ibidem.* *cundum eundem, Hoc est præceptum meum, &c. quæ habetur in expositione doctoris ibidem.*

Item alia homilia de eo quod scriptum est in Euangelio *Ibidem.* *secundum eundem, Hæc mando vobis vt diligatis inuicem, &c. quæ habetur in expositione doctoris ibidem.*

DE VNO MARTYRE.

In festo vnius martyris, Sermo I.

Sermo XLIIII. TRiumphalis beati martyris N. dies hodie nobis anniuersaria celebritate recurrit, cuius glorificationi sicut congaudet ecclesia, sic eius proponit sequenda vestigia. Si enim cō- *Roma. 8.* patimur, & conglorificabimur. In cuius glorioso agone duo nobis præcipue consideranda sunt, indurata vide- B licet tortoris sæuitia, & martyris inuicta patiētia. Sæuitia tortoris, vt eam detestemur. Patientia martyris, vt eā imitemur. Audi psalmistam aduersus malitiā increpan- *Psalm. 36.* tem, Noli æmulari in malignantibus, quoniam tanquam fœnum velociter arescent. Quod autem aduersus malignantes patientia exhibenda sit: audi Aposto- *Hebræ. 10.* lum suadentem, Patientia vobis necessaria est, vt reportetis promissiones. Coronata itaque est beati martyris patientia, mancipata est æternis cruciatibus tortoris incorrecta malitia. Hoc attendens in agone suo gloriosus Christi athleta, non exhorruit carcerem. Ad imitationem capitis sui tolerauit probra, sustinuit irrisiones, flagella non timuit, & quot ante mortem pro Christo pertulit supplicia, tot ei de se obtulit sacrificia. Quod enim propinante apostolo biberat, alte retine- *Roma. 8.* bat, quia non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Et quia momentaneum hoc & leue nostræ tribulationis æternum gloriæ pōdus operatur in cœlis, huius promissionis amore à terrenis suspensus, & prægustata supernæ suauitatis dulcedine ineffabiliter affectus, dicebat cum *Psalm. 72.* psalmista, Quid mihi est in cœlo, & à te quid volui su- C per terram? Defecit caro mea, & cor meum, deus cordis mei, & pars mea deus in æternum. Contemplabatur enim quantum in ænigmate infirmitas humana oculum mentis in æternitate figere potest, quanta sint supernæ ciuitatis gaudia, & ea enarrare non sufficiens admirando clamabat, Quid mihi est in cœlo? Quasi diceret, Excedit vires meas, excedit facultatem eloquentiæ meæ, transcendit capacitatem intelligentiæ meæ illud decus, illa gloria, illa celsitudo, quæ nobis à conturbatione hominum remotis in abscondito faciei suæ *Philip. 3.* Iesus Christus dominus noster reformauit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. Huius perfectæ libertatis contemplatione nullum vitabat periculum, nullum horrebat supplicium: & si milies posset mori, non putabat se hanc digne posse aliqua ratione promereri. Patienter enim permittunt ægroti se à medicis secari, vri, & variis amaritudinum confectionibus anxiari, vt temporali tandem restituantur sanitati. Quanto magis vir beatus longanimiter tolerauit omnem acerbitatem tormentorum temporalium, *Psalm. 102.* vt coronaretur in misericordia & miserationibus, & in bonis satiaretur desiderium suum? In torculari itaque D conculcari voluit, vt tanquam vua matura in vinum deficeret, & vinum malorum granatorū dilecto suo propinaret, quo mentes religiosæ inebriatæ sciunt viriliter conculcare, & ad æterna irretortis oculis anhelare. Qui ergo in tyrocinio suo mundanas contempsit diuitias, qui corporales etiam refrænauit illecebras, qui in prouectu militiæ suæ multas est perpessus iniurias, in perfectione sacrificij nil sibi reseruans, seipsum obtulit holocaustum, bibens illum calicem preciosum, quem *Eccli. 31.* sedens ad magnam mensam sacræ lectionis sibi prius ab inuitatore suo videat appositum. Cuius mors quantumcunque videatur in conspectu reproborum despicabilis, in oculis tamen eius est preciosa, qui in sanctis suis est mirabilis. Ipse enim primò vocauit militem suum, ipse iustificauit, ipse magnificauit, ipse dedit ei pugnare, ipse dedit & vincere. Longe est dissimilis hæc militia mundanæ militiæ, in qua victores existimantur, qui quod male desiderant assequuntur, qui lætantur cum *Prouer. 2.* malefecerint, & exultant in rebus pessimis. In Christiano ergo agone manifesta est pœna, occulta victoria, secundum quod ex persona martyrum clamat psalmista, E Deus tu repulisti nos, & non exibis in exercitibus no- *Psalm. 59.* stris. Da nobis auxilium de tribulatione, quia vana salus hominis. In deo faciemus virtutem. tanquam si dicerent, Victoria nostra, gloria nostra intus est, non foris est. Foris despecti, intus dilecti. Hinc est quod ecclesia in pressuris posita infirmiora membra sua confortat, dicens, In mundo pressuram habebitis, sed no- *Ioan. 16.* lite timere pusillus grex, quia ego vici mundum. Sed quomodo vicit mundū? Factus est obediens patri vsque *Philip. 2.* ad mortem. Quid autem de morte? Propter quod & deus illum exaltauit, & donauit illi nomen quod est super omne nomen. Quomodo vicit Christus, vincere appetat Christianus, vt vbi est Christus, esse mereatur & Christianus. Audi Christianæ militiæ persecutor ipsum Christum pro militibus suis sic orantem, Volo pa- *Ioan. 12.* ter, vt vbi ego sum, illic sit & minister meus.

Item in eisdem festis homilia de eo quod scriptum est secundum Ioannem, Nisi granum frumenti &c. quæ habetur in expositione doctoris ibidem. *Ibidem.*

DE PLVRIBVS MARTYRIBVS.

In festis plurium martyrum Sermo I. F

Sermo XLV. PSalmus qui cantatur domino, videtur sanctis martyribus conuenire. Sed si membra Christi sumus, sicut esse debemus, ad omnes nos pertinere intelligamus. Qui seminant in lachrymis, in gau- *Psalm. 125.* dio metent. Euntes ibant & flebant mittentes semina sua. Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos. Quò euntes, & vnde venientes? Quid seminantes in lachrymis? Quæ sunt semina, qui manipuli? Euntes in mortem, venientes à morte. Euntes nascendo, venientes resurgendo. Seminantes opera bona, metentes mercedem æternam. Semina ergo sunt nostra quicquid boni fecerimus. Manipuli nostri, quod in fine recipiemus. Si ergo bona semina bona sunt opera, quare seminantur cum lachrymis, cum hilarem da- *1. Corin. 9.* torem diligat deus? Hic primum videte charissimi, quomodo maximè ad beatos martyres verba ista pertineant. Nulli enim tantum impenderunt, quàm illi qui seipsos impenderunt, sicut dicit apostolus Paulus, Et ipse impendar pro animabus vestris. Impenderunt enim *1. Corin. 12.* seipsos confitendo Christum, & implendo in eius adiutorio quod dictum est, Ad mensam magnam sedisti, *Eccli. 31.*

G scito quoniam talia te oportet præparare. Quæ est magna mensa, nisi vnde accipimus corpus Christi & sanguinem? Quid est, scito quoniā talia oportet te præparare, nisi quod beatus Ioannes exponit, Sicut Christus pro nobis animā suam posuit, sic & nos debemus pro 1. Ioan. 3. fratribus animas ponere? Ecce quantum impenderunt. Sed nunquid sancti martyres perierunt, quādo securitatem à domino etiam de capillo acceperunt? Perit manus, vbi non perit pilus? Perit caput, vbi non perit capillus? Vbi non perit palpebra, perit oculus? Hac ergo accepta magna securitate, impenderunt seipsos. Operibus ergo bonis seminemus cum tempus est, dicente a- 2. Corint. 9. postolo, Qui parce seminat, parce & metet. Infatiga- Galat. 6. biles, inquit, cum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei. & iterum, Bonum, inquit, facientes non deficiamus, tempore enim suo metemus. Qui defecerit in semine, non gaudebit in messe. Quare ergo in lachrymis, cum omnia opera bona habere debeant hilaritatem? Et quidem de martyribus dici potest, quia cum lachrymis seminauerunt. Fortiter enim certauerunt, & in magnis tribulationibus fuerunt. Nam vt eorum lachrymas Christus cōsolaretur, transtulit eos in se, & transfigurauit eos & dixit, Tristis est anima mea vsque ad mortem. Verun- Matth. 26. H tamen fratres mei videtur mihi, quòd caput nostrū infirmioribus suis membris compassum est, ne de se forte membra desperantia infirma, sicut est humana fragilitas, morte propinquante perturbarentur, & dicerent nō se ad dominum pertinere. nam si pertinerēt, gauderent: prius ergo Christus sub persona martyrum dixit, Tristis est anima mea vsque ad mortem. Pater si fieri potest, transeat à me calix iste. Quis hoc dicit? Quæ potestas, Ioan. 10. quæ infirmitas? Audite quæ dicit, Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Nemo tollet eam à me, sed ego pono eam, & iterum sumo eam. Hæc potestas tristis erat, quādo faciebat quod non faceret nisi voluisset. Potestate enim fecit, non cōditione, quia ipse voluit, nō quia Iudæus potuit. Transfigurauit ergo in se infirma membra corpo- Psalm. 125. ris sui: & forte de illis dictum est, Qui seminant in lachrymis, in gaudio metent: id est, de infirmioribus. Non enim in lachrymis seminabat ille ipsius Christi magnus 2. Timo. 4. præco, qui dicebat, Ego enim iam immolor, & tempus I meæ resolutionis instat. Bonum certamen certaui, cursum consummaui, fidē seruaui. De cætero mihi superest corona iustitiæ, corona de manipulis. Superest, inquit, mihi corona iustitiæ, quā reddet mihi dominus in illū diem iustus iudex: quasi diceret, Reddet mihi messem cui meipsum impēdo sementem. Hæc verba quantum intelligimus fratres exultantis sunt, non plorātis. Nunquid quādo ista dicebat, in lachrymis erat? Ad infirmos ergo referamus hæc verba, vt nec ipsi desperent qui in lachrymis seminauerunt: quia etsi seminauerunt in lachrymis, transiet dolor & gemitus, transiit tristitia cum fine, & venit lætitia sine fine. Veruntamen audistis fratres charissimi quomodo mihi videtur ad omnes per- Psalm. 125. tinere quod dictum est, Qui seminant in lachrymis, in gaudio metent: Euntes ibant & flebant, mittētes semina sua: Venientes autem venient cum exultatione, tollētes manipulos suos. Audite si adiuuante domino explicare potuero quēadmodū ad omnes pertineat, Euntes ibant & flebant. Ex quo nascimur imus. Quis enim stat? Quis non ex quo viam intrauit cogitur ambulare? Infans natus est, crescendo ambulat. Mors finis est. In die iam veniendum est, sed cum exultatione. Quis enim non hic plorat in via ista mala, quando ipse infans inde incipit? K Vtiq; infans quando nascitur, de angustiis vteri in huius mundi latitudinē funditur, de tenebris procedit ad lucem, & tamen de tenebris veniens ad lucem plorare potest, ridere non potest. Est enim vita ista vt quando gaudetur hîc, time ne fallat: quando hîc ploratur, roga vt euadas, & transiit tribulatio, & venit tribulatio: & rident homines, & plorant homines, & quod rident homines, plorandū est. Sed plorat alius damnū suū, plorat alius pressurā suam, quia in carcere est constitutus. Plorat alius quòd amiserit mortuum aliquem amicorū suorum: Ille hinc, ille hinc. Iustus vnde? Primo de his omnibus. Iustus enim plorat veraciter plorantes steriliter. Plorat plorantes, plorat ridentes, quia & qui plorant de rebus vanis, inaniter plangūt: & qui rident de rebus vanis, malo suo ridēt. Ille vbiq; plorat, plus ergo ipse plorat. Sed venient cum exultatione portantes manipulos suos. Vides ergo hominem iustū cum facit opus bonū hilarem esse? Ita plane hilarescit. Hilarem enim datorē 2. Corin. 9. diligit deus. Quando enim plorat? Quando bona opera sua orando commendat. Orationes sanctorū voluit commendare psalmus, orationes peregrinantium, ora- L tiones in hac via laborantium, orationes amantiū, orationes gementium, orationes æternæ patriæ suspirantium, donec ea visa satientur qui nunc in mœrore sunt cōstituti. Etenim fratres mei quandiu sumus in corpo- 2. Corin. 5. re, peregrinamur à deo. Non desiderat patriam peregrinatio sine lachryma. Si desideras quod nō habes, funde Psalm. 55. lachrymas: nam vnde dicturus es deo, Posuisti lachry- & 41. mas meas in cōspectu tuo? Vnde dicturus es deo, Factæ sunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte? Vnde? Dum dicitur mihi quotidie, vbi est deus tuus? Quis iustus nō habuit istas lachrymas? Qui non habuit, peregrinum se esse non doluit. Qua fronte ad patriā venit, qui nō absens suspirauit? Nōne nobis quotidie dicitur, Vbi est deus tuus? Discite fratres mei, discite de paucis esse. Bene viuite, ambulate viam dei, & videte quia auditis, vbi est deus tuus? Felices eritis, cum hoc audieritis, infelices si dixeritis: Quando enim defendimus fidē Christianam, & respondetur nobis, Ecce prædicatur vbique nomē Christi, quare abundant mala? quid aliud dicitur nisi vbi est deus tuus? Qui audit gemit, quia qui dicit perit. Sunt lachrymæ piorum, sunt lachrymæ sanctorum quas indicat orationes eorum. Bene operatur & hilaris M est, & plorat vt bene operetur, plorat quia bene operatus est. Plorando exigit bonum opus, plorando cōmendat bonū opus quod fecit. Crebræ ergo sunt lachrymæ iustorum, sed in ista via. Nunquid in patria? Quare non in patria? Quia venientes venient in exultatione, portan- Psalm. 125. tes manipulos suos. Felicitas venit, nunquid lachryma sedit? Porrò autem illi qui hîc inaniter plorant, inaniter rident, cupiditatibus suis dissipati quando fraudantur gemunt, quando fraudant exultant. Plorant ipsi in via ista, plorant & ipsi, sed non in exultatione portātes manipulos suos. Quid colligunt qui nihil seminauerunt? imò colligunt, sed quod seminauerūt, quia spinas seminauerunt, ignem colligunt, & eunt nō de fletu ad risum sicut sancti euntes ibāt & flebant mittentes semina sua, venientes autē venient in exultatione. Illi à fletu ad fletum, à fletu cum risu ad fletum sine risu. Quid enim illis fiet? Quò eunt quādo resurrexerint? Quid nisi quod dominus dixit, Ligate illis manus & pedes, & proiicite illos Matth. 22. in tenebras exteriores? Agè quid postea? Tenebræ erunt & dolor nō erit? Forte palpabūt, sed nō dolebunt? Non videbūt, non cruciabuntur? Absit. Non solùm tenebræ

erunt,

A erunt, non eis sola tollitur species qua gaudebant, sed
datur etiam quod in æternum gemant. Ne contemne-
res enim tenebras, ô quisquis es flagitiosus, qui soles
propter tua mala facta, & propter lasciua adulteria, non
solum tenebras non horrere, sed quærere, qui soles plus
gaudere quando lucerna extinguitur, nō tales tenebras
habebis vbi gaudeas, vbi læteris, vbi te voluptatibus car-
nis oblectes, non sic erunt ipsæ tenebræ. Quomodo
Matth. 22. erunt? Ibi erit fletus, & stridor dentium. Tortor sine de-
fectu, tortus sine defectu. Nec qui torquet fatigatur, nec
qui torquetur moritur. Erunt ergo æternæ lachrymæ
illis qui sic vixerunt, æterna gaudia sanctorum quando
venientes venient in exultatione portantes manipulos
Psalm. 125. suos. dicent enim tempore messis domino suo. Domi-
ne adiuuante te fecimus quod iussisti: redde quod pro-
misisti nobis in æternum.

In eisdem festis Sermo II.

Sermo XLVI.

On martyrium sola effusio sanguinis cōsum-
mat, nec sola dat palmā exustio illa flamma-
rum. Peruenitur non solùm occasu, sed etiam
contemptu carnis ad coronam. Absque iniu-
ria sanctorum in persecutionibus defunctorū dicere li-
B cebat carnē afflixisse, libidinem superasse, auaritiæ resti-
tisse, de mundo triumphasse, pars magna martyrij est. Si
vero fratres dilectissimi ad consortium martyrū vel sa-
cerdotum volumus peruenire, de imitatione martyrum
cogitemus. Debent enim in nobis aliquid recognosce-
re de suis virtutibus, vt pro nobis dignetur domino sup
plicare. Si enim tormenta quæ sancti martyres pertule-
runt, sufferre non possumus, vel cōtra malas cōcupiscē-
tias ipsis intercedentibus repugnemus. Et quia non de-
sunt quotidiana peccata, non desint etiam quotidiana
remedia. Nemo se credat aliquam felicitatem aut ali-
quod verum gaudium in hoc seculo possidere. Beatitu-
do hic parari potest, possideri non potest. Duo sibi tem
pora ordine suo succedunt, tempus flendi, & tempus ri
dendi. Nemo se circūueniat fratres, non est in hoc mū-
do tempus ridēdi. Scio fratres, quòd omnis homo gau-
dere desiderat, sed non toti ibi quærunt gaudium, vbi
oportet inquiri. Verum gaudium in hoc mūdo nec fuit
nec est nec esse poterit: sic enim ipse dominus in euan-
Ioan. 16. gelio suos discipulos admonuit dicēs, In mundo pres-
C suram habebitis. & iterū, Mundus gaudebit, vos autem
tristes eritis, sed tristitia vestra conuertetur in gaudium.
Ac sic in hac vita cum labore & dolore quod bonū est
auxiliante domino faciamus, vt in futuro seculo bono-
rum fructus colligere cum gaudio & exultatione possi-
Psalm. 125. mus: secūdum illud, Qui seminant in lachrymis, in gau-
dio metent. In hunc itaque fratres charissimi mundum
Genes. 3. per peccatū primi hominis de beata paradisi sede pro-
iecti & quasi in exilium missi sumus, ac sic in hoc secu-
2. Cor. 5. lo patriam non habemus. sic & apostolus dicit, Dum su-
mus in corpore, peregrinamur à domino. Non ergo re-
quiramus gaudium in hoc mundo, quia sicut supra di-
ctum est, verum gaudium comparari hic potest, possi-
deri nō potest. Non quæras in via, quod tibi seruatur in
patria. Et quia contra diabolum Christo duce quotidie
tibi pugnare necesse est, præmium non requiras in præ-
lio, quod tibi seruatur in regno. Non quæras in pugna,
quod tibi seruatur in futuro cum fuerit perfecta victo-
2. Timo. 3. ria: magis illud attende quod apostolus dicit, Omnes
qui volunt pie viuere in Christo, persecutionem patiun-
Act. 14. tur. & iterum, Per multas tribulationes oportet nos in-
trare in regnum dei. Ita ergo agere debemus, vt ad prin
cipalem patriam redire feliciter mereamur: vbi nos pa-
rentes nostri patriarchæ, prophetæ, & apostoli suscipe- D
re vel videre desiderant, vbi etiam conciues nostri an-
geli & ciuitas illa cœlestis Hierusalem & rex ciuitatis ip-
sius Christus expansis nos brachiis charitatis expectant,
vt ad ipsos prostrato diabolo, pleni bonis operibus feli-
citer redeamus. Scitis enim fratres quia omnes nego-
ciatores & quicunq; alia agentes interim in via sunt so-
liciti vt in patria possint esse securi: & tunc habent ve-
ram lætitiam, quando cum magno lucro peruenire me-
rentur ad patriam. Ita & nos dilectissimi fratres nūc ani-
mum nostrum præparemus ad gaudium, quādo perue-
nire merebimur ad Christum. Interim modo gaudea-
mus in spe, verum gaudium postea habituri in re. Quod
peius est, multi sunt qui peruerso ordine de voluptate
& deliciis & luxuria seculi huius gaudere se credunt, sed
quod in gaudio videtur serere, necesse illis erit cū luctu
& lachrymis recipere, quia nō mentitur ille qui in euā-
gelio dixit, Væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & *Lucæ 6.*
flebitis. Sic fecit & ille infelix diues qui purpura in- *Lucæ 16.*
duebatur & bysso. Gaudium quidem habuit in mundo,
sed flammas inuenire meruit in inferno Lazarus qui ia- E
cebat ad ianuam eius, tristitiam habuit in via, sed verum
gaudium recepit in patria. Nos verò fratres charissimi
quantum possumus, dei misericordiam deprecemur, vt
nobis ita amorē vitæ æternæ inspirare dignetur, vt plus
patriā velimus amare quàm viam, & amplius de futuro
quàm de præsenti seculo cogitemus: & sic semper in
exilio mundi huius agere studeamus, vt ad futurum iu-
dicium cum libera & secura conscientia ornati bonis
operibus peruenire possimus, præstante domino nostro
Iesu Christo, cui est honor & gloria cum patre & spiritu
sancto in secula seculorum, Amen.

In eisdem festis, Sermo III.

Votienscunque fratres charissimi sanctorum *Sermo*
martyrum solēnia celebramus, ita ipsis inter- *XLVII.*
cedentibus expectemus à domino consequi
temporalia beneficia, vt ipsos martyres imitā-
do accipere mereamur æterna. Ab ipsis enim sanctorū
martyrum in veritate festiuitatum gaudia celebrantur,
qui ipsorum martyrum exempla sequuntur. Solennita-
tes enim martyrum, exhortationes sunt martyriorum:
vt imitari non pigeat, quod celebrare delectat. Sed nos
volumus gaudere cum sanctis, & tribulationem mundi F
nolumus sustinere cum ipsis. Qui enim sanctos marty-
res inquantum potuerit imitari noluerit, ad eorum bea-
titudinem non poterit peruenire. sic & Paulus aposto-
lus prædicat, dicens, Si fuerimus socij passionum, eri- *2. Corint. 1.*
mus & consolationum. & dominus in euangelio, Si *Ioan. 15.*
mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio
habuit. Recusat esse in corpore, qui odiū non vult susti- *Matth. 11.*
nere cum capite. Sed dicit aliquis, Et quis est qui possit *1. Pet. 2.*
beatorum martyrū vestigia sequi? Huic ego respondeo, *Ephes. 5.*
quia nō solùm martyres, sed etiam ipsum dominū cum *† Sic habēt*
ipsius adiutorio si volumus possumus imitari. Audi non *vetera exē-*
me, sed ipsum dominum generi humano clamantem, *plaria: Nā*
Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Audi & *si tibi ali-*
Petrum apostolum admonētem, Christus passus est pro *quis dicat,*
nobis, relinquens nobis exemplum, vt sequamur vesti- *vt virtutes*
gia eius. Similiter Paulus apostolus clamat, Imitatores *quas fecit*
dei estote, sicut filij charissimi. Quid ad hæc respōdebi- *de⁹, debeas*
mus fratres, vel quā excusationem habere poterimus? † *imitari, in-*
Non tibi aliquis dicat, vt virtutes quas fecit deus, de- *sta potest es-*
beamus imitari. Iusta potest esse excusatio tua, quia vir- *se excusatio*
tutes & mirabilia facere non omnibus datum est: iustè *tua: quia*
& castè viuere, & charitatem cum omnibus custodire, *&c.*

G cum dei adiutorio *promptum est:nã ipse dominus nō dixit, Discite à me mortuos suscitare, super aquas siccis pedibus ambulare, non hoc dixit:sed quid ait? Quia mitis sum & humilis corde, & iterũ, Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderũt vos, sicut & pater vester cœlestis, qui solem suum oriri facit super bonos & malos. & iterum, Estote perfecti, sicut & pater vester cœlestis perfectus est. Et licet sint alia multa in quibus debemus deum & beatos martyres imitari, ista tamen duo præcipua sunt, id est, vt mites simus, & humiles corde, & inimicos nostros totis viribus diligamus. De diligẽdis inimicis fratres charissimi nullus vnquam in veritate se poterit excusare. Potest mihi aliquis dicere, Non possum ieiunare, non possum vigilare: nunquid potest dicere, non possum amare? Potest dicere, non possum res meas totas pauperibus dare, & in monasterio deo seruire: Nunquid potest dicere, non possum diligere? Si dixeris quia non possis à vino vel à carnibus abstinere, credimus tibi: si autem dixeris quòd non possis in te peccantibus indulgere, omnino non credimus. Et quia nulla nobis remanet excusatio, dum non de cellario

*aliàs, omnibus præceptum est.

Matth. 11. & 5.

In lib. 50. Homiliarũ. Homilia sexta.

H sed de corde proferamus istam eleemosynam, iubemur implere, vt per viam vitæ ad æternam mereamur patriam peruenire. Non solùm amicos sed etiam inimicos diligamus. his enim duobus præceptis, id est, diliges deum, & diliges proximum, quasi duobus spiritalibus pedibus si per viam veræ charitatis voluerimus currere, ad æternam patriam possumus feliciter peruenire. Istis pedibus currebat apostolus Paulus quando dicebat, Ego autẽ sic curro, non quasi in incertum. Qui ergo dilexerit inimicos suos, illud in eo impletum erit quod dominus dixit, Diligite inimicos vestros, vt sitis filij patris vestri qui in cœlis est. Elige modo quod tibi placuerit. Si inimicos dilexeris, non solùm amicus, sed etiam filius dei esse mereberis. Si vero inimicos amare nolueris, propitium deum habere non poteris: quia scriptum est, Qui odit fratrẽ suum, homicida est. Et iterũ, Qui non diligit, manet in morte. Et iterum, Qui odit fratrem suum, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quò vadat, quoniam tenebræ obcæcauerunt oculos eius. Et iterum alibi scriptum est, Itinera impiorum, qui iniuriam retinent malefacti in mortem. Nunquid hæc verba mea sunt fratres mei? De scripturis sanctis & canonicis proferuntur. Vt ergo nec homicidæ simus,

Matth. 22.

1. Cor. 9.

1. Ioan. 3. & 2.

I nec in tenebris remaneamus, studeamus non solùm amicos, sed etiam inimicos diligere, vt pium & misericordem dominum possimus secundum cautionis suæ vinculum libera conscientia conuenire: ipse enim dixit, Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet vobis pater vester cœlestis peccata vestra: si non dimiseritis, nec pater vester dimittet vobis debita vestra. Diligenter attẽdite fratres, & scitote aliud esse in deum peccare, aliud in hominem. Quando enim in nos peccant homines, si pœnitentibus veniam non indulgeamus, peccatum incurrimus: quando autem aliqui in deum peccauerint, si sine discretione grãdi indulgere voluerimus, participes nos eorum peccati efficimur. Dicit ergo dominus, Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & pater vester cœlestis peccata vestra. Rogo vos fratres quid delicatius, quid benignius dici potest? In potestate nostra posuit, qualiter in die iudicij iudicemur. Non dixit, Vade in Orientem & quære iustitiam, nauiga vsque ad Occidentem vt accipias indulgẽtiam. Dimitte inimico tuo, & dimittetur tibi: indulge, & indulgetur tibi: da, & dabitur tibi. nihil à te extra te quæ-

Matth. 6.

Aliud est in deũ peccare, & aliud in hominem.

Matth. 6.

Luca 6.

rit. Ad teipsum & ad conscientiam tuam te deus diri- K git. In te enim posuit quod requirit. Non enim medicamenta vulneribus tuis longe opus habes inquirere, peccatorum tuorum indulgentiam si vis intus in cellario cordis tui poteris inuenire. Sed dicis, Tãta mala me ini micus meus compulit sustinere, vt eum nulla possim ratione diligere. Attẽdis quid tibi fecerit homo, & non attendis quid tu feceris deo? Si conscientiam tuam diligenter discutis & inquiris, sine vlla comparatione maiora tu peccata cõmisisti in deum, quàm in te commiserit homo. Et qua fronte vis vt tibi deus dignetur dimittere multum, qui non vis dimittere parum? Si hæc quæ supra diximus spiritalia medicamenta, sicut deo propitiante consuestis, libenter accipitis, & in ærario sanctæ conscientiæ vestræ recondita diligentissimẽ custoditis, auxiliante domino venena diaboli nõ timebitis, & per odiũ vel iracundiã aut nunquam nobis animarum vulnera ingerentur: aut si forte surrepserint, per charitatem cito ad pristinam salutem reuocabuntur.

In eisdem festis *Sermo IIII.* L

Mnium quidem bonorum fideliũm Christianorum, maximè tamẽ gloriosorum martyrũ vox est, Si deus pro nobis, quis cõtra nos? Fremebat mundus aduersus eos, populi meditabantur inania: principes cõueniebant in vnum, excogitabant nouos cruciatus, & pœnas incredibiles inueniebat ingeniosa crudelitas. Obruebãtur opprobriis, falsis arguebãtur criminibus, custodiis intolerabilibus includebãtur, vngulis arctabantur, ferro perimebãtur, bestiis subigebãtur, ignibus cremabantur, & dicebant, Si deus pro nobis, quis contra nos? Totus mundus contra vos & dicitis, quis contra nos? Respõndent tibi, Et quis est totus mundus, quãdo pro eo morimur per quem factus est mundus? Dicant dicãt, audiamus audiamus, Si deus pro nobis, quis contra nos? Sæuire possunt, maledicere possunt, calũniari possunt, falsis opprobriis agitare possunt, & vt breuiter dicam, postremò possunt non solum corpus perimere, sed etiam dilaniare, & quid faciẽt? Ecce enim deus auxiliator mihi est, & dominus susceptor est animæ meæ. Mundus interfector corporis mei, dominus susceptor est animę meæ. Et quid mihi obest si sit mundus interfector corporis mei, cũ dominus adiutor M est animæ meæ? Quando autem dominus est susceptor animæ meæ, erit restitutor & corporis mei. Quid mihi deerit si membra mea dilaceret inimicus, quando capillos meos deus dinumerat? Exhortans martyres suos Christus, ne ab inimicis persecutoribus formidarent, Capilli, inquit, vestri numerati sunt. Quid ergo timebo damna membrorum, quãdo securitatem accipio de numero capillorum? Ergo dicamus, dicamus ex fide, dicamus in spe, dicamus flagrãtissima charitate. Si deus pro nobis, quis cõtra nos? Ecce contra te est rex: si deus pro nobis, quis cõtra nos? Ecce contra te est populus: si deus pro nobis, quis contra nos? Vnde probas ô beate & gloriose martyr, vnde mihi probas quod dicis, Si deus pro nobis, quis cõtra nos? Manifestum est enim quia si deus pro nobis, quis contra nos? sed proba quia deus pro nobis. Non ego probo, quia filio proprio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum. Hoc quod sequitur, cum apostolus legeretur audistis. cum enim dixisset, Si deus pro nobis, quis contra nos? tanquam ei diceretur, proba quia deus pro nobis: continuò attulit grãde documentum, continuò introduxit martyrem martyrum, testem testium, illum scilicet cui pater non pepercit, sed

Sermo XLVIII.

Roma. 8.

Psalm. 2.

Psalm. 53.

Matth. 10.

Rom. 8.

A pro nobis omnibus tradidit eum: hinc probauit apo- Roma. 8. stolus vere se dixisse, Si deus pro nobis, quis contra nos, quando filio proprio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Quomodo non etiam & cum illo omnia nobis donauit? Quando cum illo nobis omnia donauit, & ipsum nobis donauit. Terret te fremitus mundi, cui donatus est artifex mundi? Christum nobis donatũ esse gaudeamus, & nullos Christi inimicos in hoc seculo timeamus. Quis enim nobis donatus sit, videte. In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum. Ipse est Christus, ipse vnige- Ioan. 1. nitus filius dei, ipse est gignenti coæternus. Omnia per ipsum facta sunt. Quomodo nobis donata non sunt, quę per ipsum facta sunt, quando nobis donatus est ipse per quem facta sunt omnia? Et vt sciatis quia ipse verbum caro factum est, & habitauit in nobis, desidera expetendo datam tibi vitam Christi, & donec perueniat, B tene pignus mortem Christi. Promittens enim nobis victurum se esse nobiscum, non potuit nobis maius pignus dare, quàm mori pro nobis. Mala, inquit, vestra pertuli, bona mea non reddam? Promisit cautionem, fecit pignus. Dedit euangelium, & tu dubitas credere? Promisit cum hic inter homines ambularet, cautionem fecit cum euangelium scriberet: Ad pignus ipsius quotidie dicis, Amen. Pignus quod accepisti, quotidie erogatur tibi. Noli de spe desperare, qui viuis ex pignore, præstante domino nostro Iesu Christo qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eisdem festis *Sermo V.*

Sermo XLIX. CErtamine vniuersorum martyrum fulciri, atque eorum victoria quorum natalis victricis glorię celebratur, quo robusta fides sit ad agonẽ & passionis congressus, roborari debemus, certò sciẽtes quòd in omnibus Christus patitur, & quòd ad regnum cœlorum statim cum exultatione corporis transferũtur, & cum gentes horreãt in ægritudine mortem, hi in ipsa morte consequuntur perpetuam hæreditatem: per passionem vero translationẽ magis credunt esse quàm finem. Hæc est arcana sapientia quæ in electis tuis domine nõ persuasione colligitur, sed de tuis martyribus & de fonte diuino virtutes oriuntur, quibus vi- Philip. 1. uere Christus est, & mori lucrum, triumphãtes in Christo sua morte peccata lucrantes: quanquam qui in illo C patitur, omnino non moritur. Confessionis enim mors non est, sed hæreditas vitæ. Martyrium est igitur indulgentia criminum, virtutum caput, occasio iustitiæ, dominicæ passionis imitatio. O felicissimi martyres renunciantes seculo, maluerunt meliora nouissima quàm prima. Quorum denique consummatio iustum initium facit. Diuino tuo nutu omnipotens deus, gloriosissimi martyres Christi testes esse meruerunt. Victoriam quoque meditati confessi sunt Christum in flagellis, in carceribus, in ergastulis, in solitudine. Iustorum enim comes semper debet esse confessio. O inclytæ beatorum animæ, & gloriosa victoria martyrum, inter quos deuotissimæ fœminæ simul seculum sexúmq; vicerunt. præliantes cum diabolo, fortiores viris torquentibus extiterunt, quæ carnifici gratias agentes erant sæuienti. Ab omnibus enim fidem expectat deus omnipotens magis quàm mortem, sed diabolus qui confitentes odit, coronas præstat inuitus. Facit martyres quos occidit, & cum dei seruos vincere contendit, contemnitur ipse dum sæuit. Liberalitas ergo tua deus hactenus nobis martyria proposuit, vt aduersarius à quo Adam elisus est, à fi- D liis Adæ constanter elidi monstraretur. Voluisti enim hominem non tantum de diaboli potestate eruere per fidem, sed inculcatorem eius interficere per virtutẽ, vt qui gaudeamus Christi sanguine mortui, facilius liberati ducentes martyria in Christo, postea triumphemus coronati per ipsum dominum nostrum Iesum Christum qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eisdem festis *Sermo VI.*

QVoniam dies sanctorum martyrum est, vnde Sermo L. potius aliquid delectet nos dicere nisi de gloria ipsorum? Adiuuet nos dominus martyrũ. Audiuimus paulò antè beatum apostolũ prædicantem, Quis nos separabit à charitate Christi? (ista Roma. 8. vox est martyrum.) Tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? Sicut scriptum est, Propter te mortificamur tota die, deputati Psalm. 43. sumus vt oues occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Hæc est vox martyrum omnia tolerare, & de se nihil præsumere, illum diligere qui glorificatur in suis: vt qui gloriatur, in domi- 1. Corint. 1. no glorietur. Nouerunt & illud quod nos cantauimus paulò ante, Lętamini in domino, & exultate iusti in deo. Si iusti in domino lætantur, iniusti verò non nouerunt Psalm. 31. lætari nisi in seculo. Sed ipsæ sunt primæ acies debel- E landæ, primo vincendæ sunt delectationes, & postea dolores. Quomodo potest superare mundum sæuientem, qui non potest superare blandientem? Blanditur hic mundus pollicendo honores, diuitias, voluptates. Minatur hic mundus intẽdendo dolores, egestates, humilitates. Qui non contẽnit quod pollicetur, quomodo superare potest quod minatur? Habent delectationem suam diuitiæ: quis nesciat? Sed plus habet delectari iustitia, delectari diuitiis cum iustitia. Vbi autem talis articulus tentationis inciderit, vt duo hæc veniant in tentationem, diuitiæ & iustitia, & non possis habere vtrunque æquale, sed si dimiseris manum ad iustitiam, pereant diuitiæ: si dimiseris manum ad diuitias, necesse est vt amittas iustitiam: modo elige, modo pugna, modo videamus si non sine causa cantasti, Lętamini in do- Vbi supra. mino & exultate iusti: modo videamus si non sine causa audisti, Quis nos separabit à charitate Christi? Equi- Rom. 8. dem prætermisit omnia quibus blanditur mundus, & te voluit commemorare cui blanditur mundus. Quare? Quia certamina martyrum prænunciabat, illa vtique F certamina, vbi vicerunt persecutionem, famem, sitim, egestatem, ignominiam, ad extremum timorẽ mortis, hostem nouissimum. Sed videte fratres, totum ars Christi facit. Admonet apostolus, vt præferamus charitatem dei mundo. Quantas angustias patiuntur, qui volũt rapere res alienas? An persecutio ait, & ipsa non frangit? Auaritia terretur auarus, rapit ac timet pœnam, æstuat in rapinam. Multi enim famem patiuntur dum acquirunt & faciunt lucra: quibus præcipimus ieiunare, & excusant se stomacho. Vacat illis tota die solidos numerare, & ieiuni dormiunt. An nuditas ait. Quid dicam de nuditate? Quotidie negotiatores de naufragio nudi euadunt, & iterum nauigant ad periculum. Vnde quotidie periclitantur homines, nisi propter diuitias acquirendas? Nec gladius prohibet. Capitale crimen est falsitas, & tamen comitatur hæreditas. Si ergo hoc meretur temporalis cupiditas, quare non mereatur Christi hæreditas? Auarus dicit in corde suo, qui forte non audet lingua sua, Quis nos separabit à cupiditate auri? Tribu-

A latio, an angustia, an persecutio? Possunt & auari dicere auro. Propter te occidimur tota die. Optime ergo dicūt sancti martyres in psalmo, Iudica me deus, & discerne causam meam de gente non sancta. Discerne, inquit, tri-
Psalm. 43. bulationem meam, tribulantur & auari. Discerne angu-
& 42. stias meas, patiuntur angustias & auari. Discerne persecutiones meas, patiuntur & auari. Discerne famem meā, pro auro acquirendo esuriunt & auari. Discerne nuditatem meam, pro auro despoliantur & auari. Discerne mortem meam, pro auro moriuntur & auari. Quid est, discerne causam meam? Propter te mortificamur tota die. Ille propter aurum, nos propter te. Similes pœnæ, sed discreta causa. Vbi ergo discreta est causa, certa est victoria. Si ergo causam intuemur, solennitates martyrum amamus. Amamus in eis non passiones, sed causas passionum. Nam si amaremus passiones, multos inuenturi sumus qui peiora patiuntur in causis malis. Sed si
Luca 23. causam attendamus, crucem Christi attendite. Ibi erat Christus, vbi & latrones. Similis pœna, sed dissimilis causa. Vnus latro credidit, alius blasphemauit. Dominus tanquam de tribunali inter ambos iudicauit. Illum qui blasphemauit, in tartarum damnauit, alium in para-
H diso secum constituit. Quare hoc? Quia etsi æqualis pœna, sed impar erat causa. Eligite ergo martyrum causas si vultis peruenire ad martyrum palmas: Per dominum nostrum Iesum Christum, cui est gloria in secula seculorum, Amen.

Item in eisdem festis, homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Videns Iesus turbas &c. quæ sumpta est ex libro primo De sermone domini in monte, cap. primo. *Matth. 5.*

DE VNO CONFESSORE.

In festis vnius confessoris, De seruo pigro qui talentum acceptum noluit erogare: Sermo I.

Sermo LI. Domini fratres & coëpiscopi mei præsentia quidem sua nos visitare & exhilarare dignati sunt, sed nescio quare nolunt me fessum adiuuare. Hoc ideo charitati vestræ dixi ipsis audientibus, vt quodammodo audiētia vestra intercedat pro me apud illos, vt quādo eos rogo, faciant & ipsi sermonem. Erogent quod acceperunt, operari magis quàm excusare
I dignentur. A me autem fatigato & vix loquente, pauca libenter accipite. Habemus enim & libellum de beneficiis dei per sanctum martyrem datis, pariter libentiùs audiamus. Quid ergo est quod dicam vobis? Audistis
Matth. 25. in Euangelio & bonorum seruorum meritum, & pœnam malorum. Et malitia tota serui illus reprobati grauitérque damnati ista fuit, quia noluit erogare. Seruauit ad integrum quod accepit, sed dominus eius lucra quærebat. Auarus est deus ad salutem nostram. Si sic damnatur qui non erogauit, quid debent expectare qui perdunt? Nos ergo dispēsatores sumus. Nos erogamus, vos accipitis. Lucra quærimus, bene viuite. Lucra enim erogationis nostræ ista sunt. Sed etiam ad vos nolite existimare non pertinere erogationem. Non potestis erogare de isto loco superiore, sed potestis vbicunque estis. Vbi reprehēditur Christus, defendite. Murmuratoribus respondere, blasphematores corripite, ab eorum vos societate alienare. Sic erogatis, si aliquos lucramini. Agite
Episcopus. vicē nostram in domibus vestris. Episcopus inde appellatus est, quia superintendit, quia intendendo curat. Vnusquisque ergo in domo sua si caput est domui suæ, debet ad eum pertinere episcopatus officium: quomodo sui credant, ne aliqui ipsorum in hæresim incurrant, ne vxor, ne filius, ne filia, ne ipse seruus, quia tanti est emptus. Disciplina apostolica præposuit dominum seruo, & seruum subdidit domino, Christum tamen pro ambobus vnum precium dedit. Minimos vestros nolite contemnere, domesticorum vestrorum salutem om- *Ephes. 6.* G
ni vigilantia procurate. Hæc si facitis, erogatis. Pigri serui non eritis, damnationem tam detestandam non timebitis.

Item in eisdem festis homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Vos estis sal terra &c. quæ sumpta est ex libro primo De sermone domini in monte, capite secundo. *Matth. 5.*

DE VIRGINIBVS.

In festis sanctarum virginum homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Simile est regnum cælorum decem virginibus &c. quæ habetur de Verbis domini XXII. & XXIII. Et de quæstionibus Euāgeliorum libro primo cap. XLIII. Et in libro LXXXIII. quæstionum, quæstione LIX. *Matth. 25.* L

DIVI AVRELII AVGVSTINI SERMONES AD FRATRES SVOS IN Eremo commorantes, & quosdam alios.

De institutione regularis vitæ Sermo. I.

Fratres mei, & lætitia cordis mei, & corona mea, & gaudium meum, quod estis vos: Pax vobis & charitas cum fide semper inter vos adimpleatur. Quia me putatis matrem esse animarum vestrarum, ideo desidero ita vos componere, vt in vobis neque macula neque ruga possit ante tribunal iusti iudicis apparere. *Ephes. 5*
Animabus enim vestris non solum ornamenta, sed etiam medicamenta desidero prouidere. Studeo enim dissuta consuere, & conscissa sarcire, vulnerata curare, abluere sordida, reparare perdita, & ea quæ M
sunt integra, spiritalibus margaritis ornare. Ego enim margaritas de paradisi patria vobis donare cupiens, nullam mercedem in seculo opto recipere, nisi quòd quæ vobis insinuare intendo, & patienter audire, & cum dei adiutorio secundum vires operibus adimplere semper studeatis. Sed ante omnia fratres charissimi, quos iterū parturio donec reformetur in vobis Christus, diligatur *Galat. 4.*
deus, deinde proximus, quia ista præcepta sunt princi- *Mat. 22.*
paliter nobis data. Et ideo fratres dilectissimi, commorantibus nobis in eremo, in nomine dei nostri placeat secundum apostolicam vitam vnum sentire, & omnia *Act. 4.*
cōmuniter possidere: sicut scriptum est in Actibus Apostolorum, Quia erant illis omnia communia, & distribuebatur vnicuiq; sicut cuiq; opus erat. In hac autem vita permaneamus, & nosipsos in ipsa deo auxiliante fortiter teneamus: quia qui perseuerauerit vsq; in finē, saluus *Matth. 10.*
erit. Si quis autē de seculo ad nostram cōgregationem venire desiderat, primò præcipio vt probetur an voluntas ex deo sit. Non enim debet esse violenta, nō coacta, non mobilis, sed sempiterna, virilis, vtilis, constans, & omnis

A & omni ſpiritu charitatis plena atque perfecta. Tunc
Matth. 16. enim proponatur ei quomodo abneget voluntatẽ propriam, & ſponte ſequatur me. Nec volo quòd cogitet
Matth. 6. amplius quid neceſſe ei fuerit: Scit enim pater cœleſtis quibus indigeamus. Quæramus igitur primum regnum
24. diſt. In dei, & hęc omnia adminiſtrabuntur nobis. In oratorio
oratorio. nemo aliquid agat, niſi ad quod factum eſt, vnde & nomen accepit. Orationibus inſtare à mane vſque ad ſextã tantùm circa miſſarum ſolennia. A ſexta verò vſq; ad nonam omnes vacent lectionibus, & Pater noſter. Ad nonam verò reddant codices, & ſecundum naturæ cõditiones ſine tumultu reficiant audientes verbum dei. Poſtquam autẽ refecerint, ſiue in horto, ſiue in eremo, vel vbicunque neceſſe fuerit operentur. Nihil enim dei ſeruis ocioſitate peius. Operentur ergo in nomine domini ſacrum ordinem non habentes vſque ad horã lucernariam. Nemo tamen ex opere ſuo aliquid ſibi appropriet. Apoſtolica enim vita optamus viuere. Si quis autẽ contrà fecerit, furti iudicio cõdemnetur: & ſi correptus non emendauerit, de veſtra ſocietate proiiciatur. Non enim hoc fit crudeliter ſed miſericorditer, ne cõ-
B tagione peſtifera plures ex vobis perdat. Cum autem aliquid fit per vos, cauete ne cum murmure fiat, ne murmuratores in conſpectu dei vocemini. Illum qui vobis pręeſt, poſt deum omnes ſicut decet dei famulos, honorate. Ipſe verò qui præeſt, ſuper omnia ſolicitus ſit de veſtra ſalute, de quibus debet reddere rationem. Dominica autem die qui volunt vinum cum dei gratia bibant: ſed qui antiqui ſunt & debiles, vinum bibere compellantur, carnẽ tamen domantes quantum valetudo permittit. Quãdo neceſſe eſt vt aliqui ad ſeculum vadant, caueant ne vadant minus quàm duo vel tres. Et ſi oculi ſeruorum dei iaciantur in aliquam fœminarum, cauete ne in illam figantur. Deus autem qui habitat in vobis, etiam iſto modo cuſtodiet vos ex vobis. Nemo cum ſecularibus extra monaſterium manducare niſi panem, vel bibere niſi aquam præſumat, vel aliquid etiam intus manducare extra horam prandij, niſi caſus infirmitatis acciderit. Qui vero infirmantur ex vobis, cum omni diligentia pertractentur, etiam ſi de humillima ſeculi paupertate venerint. Nec debet ſanis moleſtum eſſe ſi
C aliter tractentur in victu, ſed magis cõgratulentur, deo gratias agentes quia valent, quod non valent illi. Si verò (vt fieri ſolet) ab hæreticis ſuperuenerit incurſio repentina, vel ab infidelibus, aut hoſtilitas, ita vt neceſſe ſit fratribus fugam arripere, ſi deo fauente euaſerint,
3. Reg. 19. mox ad nemus cum Helia redire feſtinent, cogitantes quòd nullo modo poterunt ſeparari quos dei charitas ſociauit. Si quis autem contumaci animo hæc obſeruare contempſerit, capiatur, & ſubiiciatur monaſterij diſciplinæ. Hæc autem quæ dico vobis, ſæpe per vos legantur, ne obliuioni tradantur. Et vbi hæc omnia ſeruaueritis, nobis non parua lætitia de filiorum ſalute erit. Hæc igitur ſunt quæ obſeruetis præcipimus in monaſterio conſtituti, propter quod in vnum eſtis in eremo congregati, vt vnanimes habitetis in domo, & ſit
Acto. 4. vobis anima vna & cor vnum in deo & domino Ieſu Chriſto, qui vos dirigat ad perficiendum mirabilia de lege ſua, Amen.

De pace, Sermo II.

FRatres chariſsimi, ô ſi ſciretis quanta ſit virtus pacis, & quantum vobis in ſolitudine demorantibus neceſſaria ſit. Tanta enim eſt virtus pacis, quod in eius dignitate apoſtolus omnes ſuas e-
Roma. 1. piſtolas ſcribebat, dicens. Pax vobis & gratia à domino deo noſtro. Hanc autem ſalutandi formam nobis pri- D
mitus donauit Chriſtus dicens, Pax vobis. Hanc pro te- Luce 24.
ſtamento Chriſtus apoſtolis dereliquit, tanquam ſum- Ioan. 14.
mum bonum, ſine quo nullus viuere debet. Sic etiã pater cœleſtis elementa & planetas cæteráq; inuiſibilia ordinauit, vt vinculo pacis ſimul complecterentur. Sic etiam ordinauit glorioſos exercitus angelorum, vt poſt eorum deſcẽſum nulla eſſet inter eos diſcordia, ſed pax plena atque perfecta. Hæc eſt illa glorioſa pax quæ fluctus malarum cogitationum eructat, mentem fluctuantem illæſam reſeruat, conſcientiam purgat. Qui pacem cordis, oris & operis non habet, Chriſtianus dici non debet. Qui in hac non ſperat, in lubrico vitã & pedem ponit, in tempeſtate nauem collocat, in præcipitio ſe illaqueat, in arena ſemen ſeminat. Hæc eſt illa perfecta pax quæ mentem à vitiis purgat, vermem conſcientiæ rodit. O pax eremitarum mater, cœnobitarũ pater, monachorum ſoror, tu patriarcharum vinculum, tu prophetarum vehiculum, tu apoſtolorũ refugium, tu martyrum ſolatium, tu confeſſorum balteum, tu virginum tripudium, tu viduarum ſpeculum, tu cõiugatorum ſpectaculum, tu malorũ præſidium, tu tyrãnorum odium, E
tu latronum ſuſpendium. O pax dei ædificium, te non poſſunt deſtruere principum fulmina, inſultus dæmonum te in nullo lædere poſſunt. Tu pauperem diuitem facis, tu diuitem mendicantem perducis, tu cõtenta in cunctis, tu ditior vniuerſis, tu homines dei filios facis. O pax ſine te reges non regunt, ſine te regna non valent. Nũquid ſine te ieiunia, orationes, eleemoſynæ cæteráq; bona nobis prodeſſe poſſunt? Abſit. O monache habeto pacem in cunctis. nam ſi fratri iraſceris, ſi proximum odis, tibi contradicis in oratione dominica: cla-
mat enim monachus, Dimitte nobis debita noſtra, ſi- Matth. 6.
cut & nos dimittimus debitoribus noſtris. O monache, ſi pacem non diligis, ſi proximũ odis, quo iure, quo pacto, qua fronte tibi petis dimitti, qui proximo rancorem non dimittis? Habete ergo pacem cum omnibus, omnium tamen vitia odientes. Habete in corde, in ore
& in opere pacẽ. Nam ſi Cain pacem habuiſſet in corde, Geneſ. 4.
non irruiſſet in fratrem ſuum. Si Abſalon pacẽ habuiſ- 2. Reg. 15.
ſet in ore, non impugnaſſet patrẽ. Si Iudas habuiſſet pa- Matth. 24.
cem in opere, non fugiſſet ad laqueum. O quàm bonũ, Pſalm. 132.
ô quàm iocundum, ô quàm diuinum eſt habitare fra-
tres in vnum, vt vnum ſit cor, vna voluntas, vna om- F
nium anima & vna forma viuendi: nam diabolus intrare non poteſt domum vel mentem in qua pax dominatur. O quàm ergo iocundum eſt habitare fratres in vnũ. Tanta enim eſt eminẽtia iſtius virtutis, quòd de ea propheta prius miraretur quàm oſtenderet quid eſſet, vel quid vtilitatis haberet. O quàm grandem admirationem prępoſuit, quando dixit, Ecce. O quàm mirabilem vtilitatem prædicauit, quãdo ſubiunxit, Quàm bonum & quàm iocundum. Sed ſcire debetis fratres mei quòd quædam ſunt bona quæ non ſunt iocunda, quædam iocunda quæ non ſunt bona: Verbi gratia, Bona ſunt ieiunia, vigiliæ, macerationes & ſimilia. Hæc enim bona ſunt, ſed non iocunda, quia caro in his non iocundatur, ſed læditur. Iocunda quippe ſunt comeſſationes,
ebrietates, ſed non bona. Hæc agentes lætantur cũ ma- Prouer. 2.
lefecerint, & exultant in rebus peſsimis. O monache vix poteris inuenire in præſenti vnum quod ſit bonum & iocundum. Cupis tamen illud vnũ inuenire? Perſequere pacem, & amplectere eam. Hæc eſt enim ſola virtus,
quæ bonum habet & iocundum. Hæc eſt illa bonitas Pſalm. 33.
quæ nos habitare facit vnius moris in domo, vt ſimul Pſalm. 67.

A viuere simúlq; mori semper optemus. In præsenti enim
simul habitamus, & in futuro capiemus brauium iocun
ditatis æternæ. O pax tu mẽtis serenitas, animi tranquil-
litas, cordis simplicitas, amoris vinculũ, chatitatis con-
sortium. Hæc est illa summa felicitas quę simultates tol-
lit, bella compescit, iras comprimit, superbos calcat, hu-
miles amat, discordes sedat, inimicos concordat, cũctis
placet, à cunctis optatur, sed à cunctis malis illa quę bo-
na est pax fugitur & oditur vt mors. O pax tu non scis
extolli, ignoras inflari. Beatus qui te habet, maledictus
qui te odit & qui te impedit, & frangit inter homines,
quoniã Antichristus est, & filius perditionis. O pax qui
te habet, teneat: qui te non habet te perquirat, qui te per-
dit te requirat, si filius dei esse peroptat. O pax talẽ bo-
num es in rebus creatis, tam mirificum, tam gloriosum,
quo nihil dulcius solet audiri, nihil delectabilius con-
cupisci, nil vtilius possideri. Spiritus enim humanus si-
cut nunquam viuificat membra nisi fuerint vnita, sic
spiritus sanctus nunquam nos viuificat nisi pace vniti
fuerimus. Nemo enim est, vt diximos, qui non velit pa-
H cem habere. Interroga omnes si pacem desiderent, om-
nes vna voce dicent, Hoc amamus, hoc optamus, hoc
concupiscimus, hoc volumus. Si ergo fratres hominca
pacẽ amãt, amẽt & iustitiã, quia duæ sunt amicæ charis-
Psalm. 84. simæ. Iustitia enim & pax ipsæ se osculantur, sed si ami-
cam pacis non amaueris, nunquid ipsa pax te amabit, &
tecum habitare volet? Absit. Amate igitur pacem dili-
Luca 2. gentes iustitiam. Hæc enim pax hominibus bonæ vo-
luntatis datur ab angelis. Nunquid prauæ volũtatis pa-
cem offerunt angeli hominibus? Absit. Et qui sunt prauę
voluntatis, tantum quantum illi qui superbo oculo &
insatiabili corde nunquã dicunt sufficit, tales nunquam
possunt habere pacẽ. Propterea fratres mei ex quo mun
dum calcare cœpimus, & terrena cuncta despicere, di-
uitias non appetamus, nec nos qui pauperes in eremo
sumus, ad superbiam diuitiarum extollamur. Nullo e-
nim modo decet nos vt in hac vita solitaria vbi sena-
tores fiunt laboriosi, fiant opifices ociosi: & qui veni-
mus relictis diuitiis, qui fuimus prædiorum domini, hic
simus rustici delicati. Ille denique fratres vere pacem ha
bet qui nil appetit de seculo possidere. Hic tranquillus
est, hic gaudet de bonis cunctis, pagano illo dicente,
I Quietissimã vitam agerẽt homines in terra, si hæc duo
verba à natura rerum omnium tollerẽtur, scilicet meum
& tuum. O beata paupertas, vberibus pacis plena, vbi-
que secura, vbique illæsa, vbique cũctorum amica. Nam
qui te amat, veram pacem amat: qui te non amat, tran-
quillitatem omnem ignorat. Sed dicet quis seruorum
dei, Ecce diuites video, superbos, elatos, impios, & om-
ni bonitate perfecta carentes, vnum tamen apparet,
quia pacem habent ad inuicem. Quid ergo? Nunquid
gaudere debeo de eorum nequam concordia nescio
vel tristari? O monache scias quòd sicut multum nocet
discordia inter bonos, ita valde dolendum est dum vel
quando pax est inter malos. Tunc enim augentur om-
nia pessima quæ fieri vel cogitari possunt inter homi-
nes, quando mali pacifice viuunt: quando vero discor-
dant, tunc mundus aliqualiter tranquillatur. Nam sicut
concordia malorum contraria est concordiæ bono-
rum, ita optandum est quòd boni pacem habeant, &
mali discordes sint. Nam per discordiam mali aliquan-
do optimi efficiuntur, cognoscentes quid sint & quid
Psalm. 82. erũt. Nam dum tribulantur, & eorum facies ignominia
replentur, aliquando quęrunt nomen domini. quod ta-
men tempore pacis nunquam amabile erat in corde
eorum. Orandum tamen est, vt & boni in bono te- G
neantur vsque ad finem, & mali conuertantur ante-
quam ad finem perueniant. Vos autem fratres ad inui-
cem pacem amate, quæ quidem pax custodiat corda
vestra, & intelligentias vestras, quæ exuperat omnem Philip. 4.
sensum, Amen.

De silentio, Sermo III.

Silentium, fratres charissimi, inter cætera vo-
bis in eremo summe necessarium est Omne e-
nim quod non ædificat, in periculum vertitur
dicẽtium & audientium. Lingua enim nostra
sensum nostrum sequatur, & rationem nõ voluntatem.
Non enim debemus tantùm oculos clausos seruare, sed
& linguas infra dentes reseruare illæsas. sermo enim va-
nus, vanæ conscientiæ index est. Qualis enim es, tales
sermones loqueris, talis & mens comprobatur: & qualis
fueris in factis, talis comprobaberis in verbis. Stultus
enim valde est, qui non prius verbum ducit ad linguam
rationis, quàm educat ad linguam oris. Qualis est ho-
mo in mente, talem verbositas depingit in ore. Verbo-
sitas hominem conducit in ioculatorem, humanæ na-
turæ dignitatem deponit, honores sibi rapit, inimicos L
infinitos acquirit. Inflammat deniq; linguæ mobilitas
in adolescentia ad iocosa, in virili ætate ad fraudulen-
ta, sed in senili ad detractoria. Restringenda est igitur
hæc parua fauilla ne in magnam vertatur flammam,
surculus ne crescat in syluam, in gutta ne tumescat in
fontem. Maius est deniq; fratres linguã refrenare, quàm
capere ciuitatem, quia illud insultat exterius, sed istud
interius. Hic sumuntur arma contra teipsum, sed ibi de
alieno. Summa tamen verecundia est & depressa deie-
ctio, non posse linguam refrenare, & vile non posse li-
gare membrum. Ecce lingua egredi quærit, motum per-
quirit. Tu vero ô monache per temperãtiam ipsam re-
frena, appone ei pessulum rationis, circuncide eam ma-
turitate discretionis. O lingua tu periculum immittis,
tu luctum producis, discordiam sæpe spargis, & prodi-
tionis venenum & detractionis paris, & ad infernum
qui tibi credunt conducis. O monache cognosce lin-
guam nequam, fuge eam, despice eam, si potes confun-
de eam. Sed volo instruere tuam linguam bene loqui.
Vis bene loqui? Da ei moderatũ motum. preciosa enim
lingua non nouit nisi verba diuina semper conferre. O
quàm sanctum est os, vnde semper cœlestia erumpunt M
eloquia. O monache cõsidera te redditurum rationem Matth. 12.
de omni verbo ocioso, & tanto magis quanto minus
mundo es obligatus. Non enim in foro, sed in cella ha-
bitare debes, non familiam sed familiarum animas ora-
tione pascere debes. Non est igitur tibi necesse multum
loqui, nec inter homines conuersari, nec mercantias
pertractare vnde viuas. Nam mercantiam in monacho,
vsuram occultam existimamus. Ama igitur, ô monache
solitudinem, fuge multitudinem, ne comprehendaris
in verbo, ne confundaris in facto. Et si interrogatus fue-
ris, melius est ad singula respondere breuiter, quàm diu-
tius immorando verba curiosa & prolixa extendere.
Verbositas enim quid aliud est quàm semen quod fru-
ctum non facit? O verbose erubesce, & considera tuam
grandem miseriam. Quid enim aliud es quàm sal infa- Matth. 5.
tuatum, quod ad nullum valet condimẽtum? Vere infru
ctiferus es, & infructiferos facis qui te libenter audiunt.
O verbose mendax, qui veritatem raro dicere voluisti.
O loquax cognosce teipsum, nam loqui nunquã erube-
scis, nec cõsideras quid, sed quantum dicere possis. Non
mensuras verborum sententias, sed tantum vt satieris.

A O verbose erubesce, quia omnino cognosceris quid agis. Nam tua conditio est occulta manifestare, nota in conuentibus prædicare: sed si nescis, somnias inandita, fingis te scire quod nescis, vt libenter audiaris à cunctis. O artifex mendaciorum, ô faber fabularum, lege quod
Psalm. 139. dicitur, Quia vir linguosus non dirigetur super terram, nec dirigetur in terra promissionis. O monache & tu diligẽter attendas. Nam qui non refrenat linguã suam,
Iacobi 1. huius vana est religio. Qui non custodit linguam suam,
Prouer. 10. monachus nõ est: qui autem moderatur linguam suam, prudentissimus est, verúsque monachus est. Eia ergo fra-
Psalm. 38. tres mei amate silentium, ponite custodiam ori vestro. Estote solitarij, vt sitis angelis socitati: estote rustici, vt sitis ciues sanctorum, & domestici dei: estote muti, vt sitis
Ephes. 2. loquaces: loquimini deo, vt sitis veraces: contemplate in eremo, vt contemplemini à sanctis in cœlo: eleuate capita, vt eleuemini corde: extendite brachia, vt extendamini toto corpore volantes ad cœlum, ad quod perducat nos Christus deus noster, Amen.

De prudentia, Sermo IIII.

B FRatres charissimi, non solum silẽtium tenere debetis in eremo, sed etiam prudentiã rapere festinare. Prudentia enim vobis necessaria est, quia docet quid fugiendũ, & quid tenendum sit. Prudentia enim docet te vt non superbias, nec innitaris rebus temporalibus, nec mireris de rebus transitoriis, cum sint caducæ, & ea quæ possides, tanquam aliena possidere aduertas. Prudentia docet te, vt quæ non potes perpetuo tenere, fructuose permittas abire. Prudentia docet te vt in cunctis semper idem sis, tã in prosperis quàm in aduersis, sicut manus quæ eadem est & cum in palmam extenditur, & cum in pugnum cõstringitur. Ipsa te docet quomodo reprehensibilis sit nimia laudatio, & immoderata vituperatio. Illa quidẽ adulatione, sed ista suspecta malignitate. Prudentia testimonium veritati, nõ amicitiæ reddit. Prudentia cũ discretione promittit, & promissa accelerat, & amplius quàm promiserat præstat. Prudẽtia docet quomodo præsentia ordines, quomodo præteritorum recordetis, & quomodo futura prouideas. O beatus qui prudẽs est, & fœlix, & vere fœlix qui prudens inuenitur. Nam si cuncta quæ habet amittit, clamat, Omnia mea mecũ sunt. Quæ
C sunt ista quæ sunt mea, nisi iustitia, temperantia, fortitudo & prudentia? Obtempera teipsum ô prudẽs, Omnia enim quæ eripi possunt, bona non esse putes. Cum igitur prudens sic in se contentus sit, omnia secum habet, in omnibus sibi sufficiens est. Impudenti verò nihil sufficit, quia in nullo cõtentus est, quia omnia sine fine sperat possidere, ideo omnibus eget. Estote igitur fratres
Mat. 10. mei prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Duo enim sunt quæ cõnexa adinuicem sunt, vt vnũ sine altero aut parum aut nihil omnino proficiat. Simplicitas enim sine astutia, stultitia reputatur, astutia sine simplicitate superbia approbatur. Astutia enim serpentis in quatuor diuiditur partes. Prima est: quòd totius corporis venenum in gutture colligit, & ibi prudenter docente natura seruare studet, vt si aliquando sibi necesse fuerit, in promptu habeat vnde se defendere possit. Sed in hac parte serpens quandoque decipitur. Mustela enim semper serpenti aduersatur, & ante foramen cauernæ serpentis se ponit, & eum prouocando tandiu vmbra caudæ suæ solerter illudit, donec ipsum egredientem agnoscit. Tunc verò mustela de super ascẽdit, insidias tendens vt cum serpentis caput viderit, capitalem vindictam sumat de hoste, quem nunquam dilige-re potuit. Prouocatus itaq; serpens, extra cauernæ fora- D
men caput emittit, & cum nihil deorsum videat, verso gutture respicit sursum. Sed mustela cernens tempus optatum dentes imprimit circa venenum, sicq; absque periculo inimicum occidit. Hæc est enim prima serpẽtis astutia, in qua fratres mei mundi sapientes notãtur, quorum prudẽtia non in cœlestibus sed in terrenis tota versatur, quibus diabolus in vmbra mutabilium rerum alludit, alludẽdo decipit, decipiẽdo occidit. Et ne forte valeant aspirare in ipsis terrenis cupiditatibus, sæpe eos cogit expirare. Secunda prudentia in serpẽte est, quod quando in aquam descendere cupit, venenum reponit in loco tutissimo, sed recedens ab aquis iterum resumit venenum. Hæc enim vestigia serpẽtis multi sequuntur, qui post abrenunciationem mundanæ conuersationis, post habitum sanctæ religionis, post iuramẽtum sanctæ professionis, post agnitionem sanctæ veritatis, reuertũtur ad venenum prauę consuetudinis, quibus melius esse veritatem non agnouisse, quàm post agnitionem re- 2. Pet. 2.
trorsum abire. In hoc enim vno fratres imitari debemus serpentem, quia venenum deponit, sed nõ quia iterum venenum resumit. Tertia prudentia serpentis est, E
quòd veterem pellẽ per singulos annos exuere didicit, quam depositurus angustum foramẽ inquirit, per quod transiens cum dolore pellẽ derelinquit, sciens quia pelle deposita pulchrior apparebit. Per hoc enim fratres mei datur intelligi, vt & nos pellem vitiorum deponamus, & per foramen stigmatum Christi transeamus, & tunc pulchriores apparebimus. Per hoc foramen diues ille Zachęus intrauit, quando omnia bona sua pauperi- Luca 19.
bus erogauit. In hoc foramine Maria illa meretrix in domo Simonis, meretricis habitum deposuit, & plorans Luca 7.
ad pedes saluatoris, vestẽ sibi innouauit. Quarta serpentis natura est, quòd dum lædi quæritur in capite, vt vitam cõseruet, totum corpus ad percussionem exponit, quia licet corpus percutiatur, si caput illæsum seruare poterit, damna tamen mortis non patitur. Sic & nos cũcta nobis aduersantia amore capitis sustinere non timeamus, vt in beata vita quiescere valeamus. Sic enim fecit Petrus pro eo in cruce suspẽsus: sic & Bartholomęus viuus decoriatus: sic & Paulus capite truncatus: sic & Stephanus lapidibus vulneratus: sic & Laurentius in craticula assatus: sic & virgo illa sanctissima Agatha retorta F
in pectore, quæ gloriatur sic amputata, sic vulnerata, sic afflicta perducebatur ad carcerem, & quasi ad epulas inuitata precibus domino agonẽ suum solẽniter cõmendabat. Estote ergo fratres mei prudẽtes, & vigilemus in 1. Petri 4.
oratione, patiẽter omnia tormenta portantes amore illius in quo salus, vita, & resurrectio nostra consistit. Stemus prudẽter in oratione. Nam sicut angeli pure laudãt deum in regione viuorũ, ita & nos qui die & nocte psallimus domino, debemus cũ sanctis angelis puritatẽ habere: quia & quod angeli peragunt in cœlis, id & nos monachi facere debemus in terris. In hac igitur fratres mei solitudine cõstituti, toto affectu orare debemus & pati. Patienter enim portare debemus omnia, nec dicere præsumamus, Ecce legumina vẽtosa sunt, caseus stomachũ grauat, lac capiti nocet, aquæ potum nõ sustinet pectus, caules melãcholiam nutriunt, cholerã porri accendũt, pisces mihi non sapiunt. Nolite hæc dicere fratres mei, nolite etiã cogitare. Nõ enim seculum reliquimus vt delicate pasceremur in eremo. Et licet in eremo nõ semper comedatis lac, butyrũ, caules vel legumina, licet hæc non sumatis nisi tantũ diebus solennibus, & illis quibus visitamini à sancto sene Episcopo Valerio,

sed

G sed cunctis diebus aliis herbas crudas, panem hordra-
ceum & aquam sumatis:non tamen sufficit tantum cor-
pore abstinere, sed etiam mentē illæsam seruare debe-
mus.Eia ergo fratres mei dilectißimi, quorũ vita vt pu-
to sancta est, vt multi ex vobis viderũt & audierunt, ve-
ni ad ciuitatem Hipponẽsem,& secure perueni,quia ibi
Episcopus erat sanctus homo ille Valerius. Non enim
ctedebã episcopari, ideo secure perueni cum charißi-
mis meis amicis Euodio, Simplicio, Nebridio, & Ali-
pio,nil mecum diuitiarũ portans,& dei gratia me coad-
iuuante fauoratus non modicum à prædicto Episcopo
sene Valerio fui,qui mihi dedit hortulum in eremo à gẽ
tibus segregatum, vbi multo labore fatigatus ædificare
cœpi monasterium, & cum longiori anxietate congre-
gaui in vnũ seruos dei per nemora habitantes,& sic vo-
Act. 4. biscum pariter viuere cœpi secundum regulã Aposto-
licam omnia cõmuniter poßidentes.Deinde placuit ei
Galat. 1. qui me segrrgauit de vtero matris meæ, mihi dicere,
Ascende superius.& cum magna molestia factus sum
Episcopns presbyter. Et quoniam vobiscũ esse hic non
poteram, in domo Episcopi presbyeros mecũ habere
H volui, & cum eisdrm pariter viuere cœpi:vos verò tales
inueni quales desideraui, castos, benignos, modestos,
humiles,omni volũtate pauperes,obedientes,solitarios,
misericordes, mundum cum omni sua ponpa calcan-
tes. Sed quid hæc omnia sine perseuerantia?Estote ergo
prudentes, perseuerantes in hono, & vigilate in oratio-
1. Petri 4. nibus,quia diabolus aduersarius regnat, à quo vos libe-
rare dignetur dominus omnipotens, Amen. Supplico
vobis fratres mei vt non turbemini de recessu meo.De-
creueram enim diu inter vos consolari,& vobiscum ha-
bitare vsque ad festum dominicæ ascensionis, sed quia
1. Retra.15. aduersarius noster Fortunatus ad partes peruenit, ideo
redire Hipponem omnino compellor,cupiens illum vi-
dere,& cum eo pariter disputate.Ipse enim toto affrctu
dißipare conatur filios quos peperi in visceribus chari-
tatis. Orate pro me fratres, & nolite deficere, vt Fortu-
natum sicut publicè sanctæ fidei insidiatur, ita & nos
ipsum cum suis dei gratia coadiuuante publice superare
& conuertere ad viam veritatis poßimus.

De obedientia ad sacerdotes suos
Sermo V.

I IN omnibus operibus vestris sacerdotes dei al-
tißimi, semper memores estote mandatorum
dei, & in omnibus sitis obedientes, vt digni
repromißione per eius gratiam inueniri poßitis, scien-
tes quòd sine obedientia omnia vacua,& cum obedien-
tia omnia plena charitate reperiuntur. Obedire igitur
1. Pet. 2. nobis necesse est, non tantùm bonis & modestis, sed e-
tiam dyscolis & malis, nõ tamẽ quia mali sunt, sed quia
bona obseruare præcipiunt,quibus obedire debemus.O
venerabilis sanctáque obedientia, salus omnium fide-
lium, custodia omnium virtutum: tu cœlum aperis, &
infernum claudis: tu etiam filium dei ad terram posui-
Ioan. 6. sti, & venit inter homines, non vt faceret voluntatem
hominis, sed voluntatem patris eius qui cum misit.Vo-
luntas enim patris fuit, vt redimeret humanũ genus, vt
reconciliaret & creaturam suam quæ perierat.Et vt hæc
Philip. 2. voluntas perficeretur, filius fuit obediens vsq; ad mor-
tem. Vt ergo non esset nobis obedientia laboriosa, exi-
tum præsentis vitæ saluator per obedientiam termina-
uit. Iure ergo obedientia omni sacrificio præponitur,
qnia de potestate diaboli nos eripuit, quod nullum se-
gale sacrificium facere potuit. Nec mirum si nos pecca-
1. Reg. 15. tores obedientiæ in hac vita subiicimur, quando hauc
mediator dei & hominum etiam in morte nõ deseruit, K
& ei se subiecit qui per omnia erat patri æqualis. Nos
autem propter peccatum aliis hominibus subiecti su-
mus. Nam natura omnrs æquales genuit, sed inæquali-
tas quæ accesit ex vitio, est ordinata ex dei iudicio,vn-
de nos oporiet obedire hominibus. Sed per obedien-
tiam nunquam debet fieri malum, etiam si angelus vel
archangelus, cherubin vel seraphin tibi præcipiat. Nec
etiam ipse deus, qui est benedictus In secula, potest no-
bis præcipere quòd toto affectu eum non diligamus.
Sed scire debetis sacerdotes dei, quia propter obedien- 8. quæst. 1.
tiam aliquando debet bonum quod agimus intermitti. Sciendum.
Verùm quia nonnunquam nobis istius mundi prospe-
ra, nonnunquam iubentur aduersa: propterea scirn-
dum est qnòd obediẽtia aliquando si de suo aliquid ha
beat, nulla est: aliquando si de suo aliquid non habeat,
minima est. Nam cum huius mundi prospera præci-
piuntur, cum locus superior imperatur, is qui ad hæc
percipienda obedit, virtutem obedientię sibi euacuat, si
ad hæc ex proprio desiderio anhelat.Rursum cum mũ-
di despectus præcipitur, cum probra adipisci & contu-
meliæ iubentur, nisi hæc ex semetipso animus appetat, L
obediẽtiæ meritum sibi minuit,quia ad hæc quæ in hoc
mundo despecta sunt,inuitus nolénsque descẽdit. De-
bet ergo obedientia in aduersis ex suo aliquid habere,&
in prosperis ex suo aliquid non habere. Quod bene o-
stendimus, si duorum amicorum dei facta in medio
proferamus. Moyses enim deo iubente vt Israëliticæ Exod. 3.
plebi præesset, apud se humilis fuit,& gloriam tanti re-
giminis considerans & expauescens, ne hoc reciperet
se humiliter excusauit. Sed Paulus apostolus dei reue-
latione admonitus vt Hierusalem pergeret, nec igno-
rabat ea quæ ibi pati deberet, vnde cum fideles vellent
eum tenere,exclamauit, Ego autem non solùm alligari, Act. 21.
sed & mori paratus sum pro nomine Iesu. Ecce Hiero-
solymam pergit, per reuelationem aduersa cognoscit,
& tamen hæc libẽter appetit. Moyses autem ad prospe-
ra de suo nihil habuit, quia precibus supplicauit ne po-
pulo præesset. Paulus etiã ex suo voto aduersa suscepit,
quia mala imminentia cognouit, & ad acriora se præ-
parauit. Moyses autem gloriam potestatis voluit decli-
nare, & Paulus dura & aspera voluit sustinere. Ergo v-
trorumque seruorum dei virtute instruimur, vt si obe-
dientiæ palmam cõprehendere nitimur, prospera mun- M
di ex sola iußione suscipiamus, & aduersa ex deuotio-
ne complectamur. Ego autem, sacerdotes dei altißimi
vt multi vestrum viderunt & audire potuerunt,veni ad
hanc ciuitatem cum charißimis meis amicis Euodio,
Simplicio, Alipio, Nebridio, & Anastasio. Securus de-
nique veni, quia sciebam præsulari sanctum senem Va-
lerium. Propterea securus accesi, non vt haberem in
vos potestatem,sed vt abiectus essem in domo domini Psalm. 83.
omnibus diebus vitæ meæ. Nec vt ministrari deberem, Matth. 20.
sed ministrare: & pacifice viuere optabam in solitudi-
ne:nihilq; diuitiarum mecum detuli, sed dei gratia co-
adiuuante fauoratus etiam à sancto sene Episcopo Va-
lerio, monasterium in eremo à gentibus segregatum,
multo labore fatigatus ædificaui, & cum longiori an-
xietate seruos dei per nemora habitantes in vnum con-
gregaui, & cum eis pariter viuere cœpi, secundum mo-
dum & regulam sub sanctis apostolis constitutam,om-
nia communiter habentes & poßidentes, viuẽtes in vi- Act. 4.
giliis & orationibus vltra id quod explicare possumus.
Quorũ fama ad aures sancti Episcopi Valerij peruenit,
& placuit sibi nos in eremo visitare, & stetit nobiscum

A tredecim diebus, donãs mihi hortũ amœnitatibus ple-
num in planicie poſitum. Et quia à gentibus ſegregatus
erat locus, libenter illum ſuſcepi, vt ædificarem etiã mo-
naſterium fratrũ, quos tales inueneram, quales inuenire
Gala.1. deſideraueră. Quo ædificato, placuit ei qui me ſegrega-
uit de vtero matris meæ, & vocauit me per gratiã ſuam,
mihi dicere, Aſcẽde ſuperius. Et ſic cũ moleſtia & cum
grãdi anxietate factus ſum Epiſcopus presbyter. Et quia
cum fratribus meis vt hactenus feceră, ſemper corpore
habitare non poteră, propterea infra domum epiſcopi
vos clericos habere volui, & mox vobiſcum ſecundum
formam apoſtolicã viuere cœpi. Placuit autẽ vobis om-
nibus vnum in deo ſentire, & omnia cõmuniter poſsi-
dere. Hæc autem facere voluiſtis non coactè, ſed ſpon-
te, & vſque ad mortem viuere ſine proprio profiteri vo-
luiſtis. O presbyter attende, & vigilanter attende, quòd
promittere tuum fuit, ſed dimittere non eſt tuũ. Alliga-
1.Corin.7. tus es vxori, noli iam quærere ſolutionẽ. Abſolutus es ab
vxore, noli iam quærere vxorẽ, quia mecum habes cau-
ſam. Ligaſti te mihi, nunquid te cõpuli? nunquid te ro-
B gaui vt venires? nunquid applauſi promittens hęc & il-
Apocal.2. la? Abſit omnino. Igitur eſto fidelis, & dabo tibi coro-
Philip.2. nã vitæ. Noli mihi reſiſtere, ſed eſto vſq; ad mortẽ obe-
Roman.13. diens. Noli mihi reſiſtere, quia omnis poteſtas à deo eſt,
& qui poteſtati reſiſtit, deo reſiſtit. Non tamẽ veni vt ſu-
per vos poteſtatẽ haberẽ, ſed tantùm vt cum fratribus
meis viuerẽ in ſolitudine. Et ecce nunc epiſcopus ſum,
& paupertatem me eſſe nõ erubeſco. Quare: Quia pauper,
paupertatem ſeruare promiſi. Cauete igitur ne me pau-
perem derelinquatis. Pauperes mecum eſſe voluiſtis, ca-
uete ne à diuitiis capiamini. Voluntas mea fuit, vt ſem-
per toto affectu pauperes ſimus. Quod & ſi non fueri-
mus, hæc paupertas quam foris gerimus, nõ paupertas,
ſed grãdis miſeria æſtimanda eſt. Nolite ergo mihi re-
ſiſtere, quia omnis poteſtas à deo eſt. Non etiã cootem-
nendæ ſunt poteſtates ſiue mundi ſiue eccleſiæ ſint. Po-
teſtates enim omnes à deo ordinatæ ſunt, nam domi-
nus dum leproſos curaſſet, vos ad poteſtatem mitti di-
Luca.17. cens, Ite oſtẽdite vos ſacerdotibus. Et ad Samuelẽ cum
C ſperneretur à Iudæis, ait dominus, Non te ſpreuerunt,
1.Reg.8. ſed me. Et ad Moyſen, Homo quicunque fecerit ſuper-
Deuter.17. biam in ſacerdotẽ aut in iudicẽ, morietur. Cauete ergo
ſacerdotes, ne aliquis veſtrum audeat inſurgere contra
præpoſitũ vel presbyterum, qui omniũ veſtrum curam
Hebræ.13. gerit. Ipſi enim poſiti ſunt in eccleſia ad noſtram vtili-
tatem, vt prouideant quid agere debeamus, vt etiã pro
nobis rationem deo reddant, & vnitatem eccleſiæ cu-
ſtodiant, de qua dominus nos voluit eſſe ſolicitos, ne
tanquam oues non habentes paſtorem per diuerſos er-
Ioan.10. rores ab vnitate fidei diuiſi eſſemus. Sicut enim vnus eſt
dominus & vnus paſtor, ſic & vnum ouile eſſe voluit.
Ioan.19. Propterea noluit dominus ſcindi tunicã inconſutilem
quæ integra erat, quia non patitur eccleſiæ violari vni-
1.Corin.1. tatem. Ideo Paulus ait, Obſecro fratres per nomen do-
mini Ieſu Chriſti, vt non ſint in vobis ſchiſmata, ſed ſer-
uate vnitatem ſpiritus in vinculo pacis. Nam ſicut mul-
ti radij procedunt ab vno ſole, & tamen vnum lumen
eſt, ita & nos multi ab vno capite procedentes, omnia
pacifice & communiter poſsidere debemus. Inſurgunt
enim frequenter inter nos tempeſtates inimicorum vo-
lentium noſtras concordias rumpere, & diſcordias ſe-
minãdo vnionem pacis extinguere. Aggrediuntur nos
frequenter leones teterrimi, vt caput feriendo, membra
ſaltem moueantur terrore. Et quod grauius mihi eſt, nõ
ſolùm à malignis ſpiritibus ſæpe mala patimur, ſed etiã

à domeſticis dilaniamur, & frequenter peiora ſunt in- D
teſtina bella, à quibus non cauetur, quàm forinſeca, quæ
præuidentur. Ecce enim Abel iuſtus à domeſtico fratre *Gene.4.*
occiditur. Eſaũ fratrem fugientem perſequitur. Ioſeph *Gen. 27.*
à fratribus vẽditur, & à diſcipulo ſaluator traditur. Hęc *Gen. 37.*
omnia mala facta ſunt, quia obedire neglexerunt. Simi- *Matt. 26.*
liter accidit Ianuario noſtro, qui columna obedientiæ *De Ianua-*
& paupertatis inter nos eſſe videbatur, cuius perditio- *rio ſumi ſit*
nem frequenter flere & vlulare debemus. Nam ad nos *occaſionem*
cum lachrymis venit, & paupertatẽ quãdiu viueret ſer- *ex Auguſti*
uare promiſit, & tamen vineam & agrũ nobis ignorãti- *ni libro.*
bus in ſeculo poſsidebat. O profeſsio mortifera, ô pro-
ditoria promiſsio, ore dicebat quod corde odiebat. Sã-
ctum credebamus, qui omnibus peior erat. Et ſic annis
duodecim & amplius Ianuarius noſter (vt vidiſtis & au
diſtis) male vixit, & male moritur. Quare vel quomo-
do male vixit, niſi quia quod ſuum non erat, ſecrete te-
nuit? Quomodo etiam male moritur, niſi quia in fine
ſe non cognouit, & obſtinatus in ſuo ſenſu, nobis igno-
rantibus teſtamentum fecit, & filium quem habebat in
ſeculo ditauit? O vtinam ſaltem in fine hoc nobis di- E
xiſſet, vt orantibus nobis veniam impetraſſet, ſed nec
confeſſus fuit, nec eum feciſſe pœnituit, propterea de
meis non eſt, nec dum viueret erat. Ligate igitur ma-
nus cadaueris eius, ponẽtes in panno ligatos centum &
vndecim ſiclos, quos in pariete cellulæ retinebat, flen-
tes & dicentes, Pecunia tua tecum ſit in perditionem. *Acto.8.*
Non enim licet nobis ſeruis dei eam collocare vel po-
nere in victu vel in veſtitu vel in opere monaſterij, quia
precium damnationis eſt. Eia igitur ſacerdotes dei ca-
uete ne deficiatis in tẽtationibus, cauete ne rebelles mi-
hi ſitis publice vel occulte. Sitis mihi fideles, ſitis mihi
& obedientes. Et ſi vobis graue eſt, & moleſtum, egre-
dimini foras, pergite ad fratres meos, & diſcite ab eis,
quia mites ſunt & humiles corde, pauperes ſpiritu & fi-
lij obedientiæ. Egredimini foras, & quid eſtis, & quid
ipſi ſint conſiderare vos volo. Nunquid & vos tales e-
ſtis quales & ipſi ſunt? O vtinam tales eſſetis, quales &
ipſi ſunt. Vos enim voratores eſtis, & ipſi ſummæ ſo-
brietatis. Vos diſcurſores ciuitatis, & ipſi viſus hominũ F
fugiunt. Vos impudici, & ipſi caſti. Vos deriſores, & ipſi
feruentiſsimi oratores. Vos pellibus cuniculorũ vel va-
riorum ornati inceditis, & ipſi ouino colore nigerri-
mo aſperrimóque induti ſunt: præter ea quæ intrinſe-
cus ſunt. Vos delicatè paſci ſummè curatis, carnes va-
rias affectantes, & ipſi poſtquam eremum intrauerunt,
nunquam carnes ſumpſerunt. Vos vina electa & ine-
briantia quæritis, & ipſi pauxillum aquæ recipiunt: Vos
balteis militum mundo apparere deſideratis, & ipſi zo-
nis camelorum renibus ſuccincti more Heliæ & Ioan- *4.Reg.1.*
nis ſunt decorati. O vinea mea electa ego te plantaui, *Matth.3.*
caue te deprecor ne conuertaris in amaritudinem, ne *Hiere.2.*
me pauperem dimittas, & Ianuarium diuitem ſequaris.
O vinea mea felix, cuius botrus ſumme pertimeſco ne
ſit in fine amariſsimus. O quid facimus tunc in die il-
la calamitatis, in qua deus pater dicet filio: Voca ope- *Matth.20.*
rarios, & redde illis mercedem? Tunc ante iudicem au-
dietur vox rebellionis veſtræ quid promiſeritis, & quo-
modo ea ſeruare noluiſtis. Fugere mundũ & quæ mun-
di ſunt contemnere promiſiſtis, & ecce iam rebelles to-
tis affectibus in mundanis præoccupati eſtis. Cur ergo
murmuraſtis, ſi in his paſchalibus diebus præſentialiter
vobiſcũ non fui? Placuit enim mihi ſegregare me à vo-
bis, & pergere ad fratres meos in ſolitudine, quos vt fre-
quenter dixi, tales inueni, quales inuenire deſideraui.

G Cur ergo turbamini? Nunquid ipsi vere pauperes? Nun-
quid obedientes? Nunquid mundum & pōpas eius con
culcauerunt? Nunquid in forma viuēdi vos multo tem-
pore præcesserunt? Nunquid vere fratres mei & patres
sunt? Nunquid per eorū exempla ad viam veritatis per-
ueni? Nunquid eos semper dilexi, & eorum sanctā con-
uersationē semper desideraui? Nunquid etiam per Sim-
plicianum Liguriensem in fide instructus sum? Cur er-
go murmuratis? Cur de mea absentia dolorem habere
ostenditis? Facite quæ placita sunt mihi, & tunc vbicun-
Math.28. que fuero, vobiscum ero vsq; ad cōsummationē seculi.
Decreueram enim cum eisdē rusticanis meis in charita
te humiliter habitare vsq; ad festum sanctæ ascensionis
1.Retra. 15. domini, nec ad vos redire optabam, quousq; vos emen-
datos esse cognouissem. Sed quoniam Fortunatū ad-
uersarium ad partes occultè velut lupū peruenisse iam
sentio, ideo compulsus reuersus sum ad vos, cupiens il-
lum videre, & cum eo pariter disputare, & illum cōcul-
care domino auxiliāte, qui totis viribus dissipare cona-
tur & iugulare filios, quos peperi in visceribus charita-
tis. Orate igitur, & nos vobiscum orare volumus, desi-
nentes de mea absentia amplius litigare. Orate & nolite
H deficere, vt Fortunatum Manichæorum presbyterum
sicut publice sanctæ Christianæ fidei insidiatur, ita &
nos cum suis dei gratia coadiuuante publice eum supe-
1.Thess.5. rare possimus. Orate sine intermissione, vt manere di-
gne positis in vocatione clericorū, qua per gratiam dei
vocati estis, vt dum vocabimini, mercedem in die no-
uissimo accipere mereamini, & non sicut ficus absque
fructu maledicamini & succidamini & in ignem mit-
Math.21. tamini, tanquam destructores legis terram occupantes,
& percūres in iniquitatibus vestris. Adiuuet autem vos
ipse deus ad perficiendum mirabilia de lege sua, qui est
benedictus in secula, Amen.

De misericordia. Sermo VI.

G FRatres charissimi, annuncio vobis gaudium
Rursus ex historia sup sit occasionē magnum, quoniam Fortunatum Manichęo-
rum presbyterum dei gratia superauimus, &
obstinatus in suo sensu velut alter fili^{9} perdi-
1.Retra. 15. tionis à plebe nostra recessit confusus. Post cuius reces-
sum baptizaui ferè sexaginta paganos, qui sibi aliquali-
ter adhęrebant. Et ecce modo reuersus sum ad vos cu-
I piens perficere opus quod incepi. Beati igitur miseri-
Math.5. cordes, quoniam misericordiam consequentur. O si di-
ligenter cōsideremus misericordiā dei, in nobis posse-
mus habere miserendi formā. O fratres mei quid Chri-
stum incarnauit nisi misericordia? Quid eū subiecit no-
stræ miseriæ, nisi sola clementia? O beata misericordia,
quæ sola cōmercium nostræ salutis agnouit. Sola enim
misericordia ad deū dirigit hominē, sola ad deum de-
ducit hominem, sola deum deducit ad hominem. Hęc
est sola mediatrix, auersos consolans, hęc disiunctos co
pulat, hæc sola deum humilians, nos sublimat. O quàm
pia fuit dei descēsio, vt nostra esset gloriosa assumptio.
O grandis misericordia, ô infinita, tu sola potuisti tra-
here deum de cœlo ad terram, & nos de exilio ad re-
gnum erigere. O magnum misericordię vinculum, quo
deus ligari voluit & potuit, & homo ligatus vincula ini-
quitatis dirumpit. O monache si tuam considerares mi
seriam, & opera dei erga te, non inuenires nisi miseri-
cordiam. Misericordia est si flagellat deus vt emēdet, si
à peccato per tribulationem liberat, si hypocritas & ty-
rannos regnare permittit. Hæc enim omnia deus cum
misericordia facit, cupiens nobis vitam æternam dona-
re. Attendite ergo fratres mei attendite, nam in pastore
vel iudice debent esse simul misericordia & iustitia. Mi- K
sericordia enim sine iustitia destruitur, & in crudelita-
tem conuertitur. Et iustitia sine misericordia nunquid
accepta est apud deum? Absit. Iustis enim & iniustis,
beatis & damnatis misericordiam cum iustitia semper
agit omnipotēs deus: quia beatis dat gloriam quam nō
merentur habere quibuscūque bonis commissis: & ma-
lis dat pœnam, quam maiorem merētur habere de ma-
lis commissis. Estote ergo fratres mei misericordes, si- *Luca.6.*
cut pater vester misericors est. Estote misericordes pen-
santes quātum Moyses in misericordia floruit propter
populum, pro cuius salute petiit deleri de libro vitæ, &
quanto iterum zelo rectitudinis cum obtinuisset veniā,
ait ad populum, Ponat vir gladium super femur suum. *Exod.32.*
Ecce qui vitam omnium cum sua morte petiit, pauco-
rum vitam gladio destruxit, intus igne amoris, & foris
accensus zelo iustitiæ & seueritatis. vtrobiq; fortis lega-
tus, causam populi apud deum precibus, & causam dei
apud populum gladiis allegauit. Studeamus igitur fra-
tres mei, misericordiam dum viuimus rapere. Cibetur à
nobis esuriens, vestiatur à nobis nudus, recipiatur à no-
bis peregrinus, consoletur per nos pupillus, visitetur à
nobis infirmus, sepeliatur à nobis defunctus. Ista enim L
sunt opera misericordiæ de quib^{9} interrogari debemus
in die nouissimo. Sed dicetis, Ecce in eremo sumus, pau
peres videre non possumus, & orphanos, pupillos &
viduas quomodo consolari valemus? Mortuos sepe-
lire quomodo possumus? O fratres mei bene scio vos
in eremo esse, nec pauperes vos videre credo, nec vos
monasteriū exire cupio, vt matres vel proximos cōsola-
ri possitis. Quamplures enim cognoui pro hac causa
monasteriū exiuisse, qui tamē ad monasteriū nunquam
reuersi sunt. Sub specie enim boni multa mala fiunt. Ec-
ce enim diabolus dicit, O monache an ignoras tuā ma-
trem dolere? Ecce nuper maritū amisit, filium sepeliuit,
possessionē perdidit, infirmatur ad mortē. Vellet forsi-
tan confiteri: quid in eremo agis? Quid cogitas? Surge
velociter, egredere monasteriū, ingredere ciuitatem, pe
netra domos parentū, exerce in eis opera misericordię.
Hoc enim deus vult, hoc fieri præcipit. Dum enim ser-
uus dei hoc cogitat, aliquando exit monasterium cre-
dens bene facere. Et ecce enim dū appropinquat, mater
filiū osculatur, pater amplectitur, fratres applaudunt di-
centes, Noli nos derelinquere. fratres enim sumus, pater M
noster antiquus est, tibi incumbit familiā regere. Quid
ergo amplius ad monasteriū redire præsumis? Et sic au-
dito consentit, & cōsentiendo remanet, & in seculo re-
manendo omnibus peior efficitur, & quicquid boni fe-
cit amittit. Cauete igitur fratres mei, cauete à malitia
diaboli, exercere vos volo opera misericordiæ, & si in
seculo nō habitatis, nec inter gētes, exercere tamen ope-
ra misericordiæ bene potestis orādo, obsecrādo & de-
precando pro orphanis & pupillis. Et si non videtur vo-
bis sufficere, pensare debetis quomodo cētum & plurea
in monasterio simul habitatis, & sæpe infirmamini, sæ-
pe à diabolo affligimini, sæpe patimini, nunquid & sæ-
pe morimini? Exercere ergo potestis etiā inter vos ope-
ra pietatis. Sed dicet quis ex vobis, Patrem in seculo ha-
beo, & ego vsque ad mortē in monasterio viuere deo
promisi. Ecce enim pater infirmatur, non potest sine
me viuere. Quid ago? quid eligo? Si exiero, votum fran-
go: si stetero, patrem mori permitto. Quid ergo? O fra-
tres mei attendite quid agere debeatis sicut pro nunc
mihi occurrit. Nam si pater alicuius sine filio monacho
viuere nullatenus potest, procurare debet filius quomo-

do de

A do de bonis monasterij patri subueniatur. Et si mona-
sterium impotens fuerit, filius toto affectu videat quo
modo patri non deficiat. Et si non viderit, cum dei be-
nedictione monasterium de licentia maioris exeat, &
verbo & opere patri subueniat vt non deficiat ex negli-
gentia, nec votum frangere credat. Si post eius patrem
viuendo remanserit, statim ad pristinā vitam redire nō
pigeat, sancte & iuste viuendo, sicut inceperat, & tanto
fortius quāto senserit se plus in paterno ministerio vl-
tra necessitatē grauatū. Nullus igitur erit qui se à mise-
Matth.10. ricordia excusare poterit, nec diues quia habet, nec pau-
per quia saltē calice aquæ frigidæ non caret: nec mona-
chus, quia saltem & orare debet. O homo qui crudelis
es in alterius iustitia, teipsum prius agnosce. Nam si bo-
nus es ô monache, cadere facilius potes. Si diues es, do-
num fortunæ est, non naturæ. Si sanus es, ecce infirmitas
instat. Si sapiens es, non habes constantiam. Igitur circa
omnes tam sapientes quàm insipientes, tam circa sanos
quàm infirmos, tam circa nobiles quàm ignobiles mi-
sericordiā habe. O homo quid de te erit, si saluator tuus
clemens & pius fuerit, & tu misericordiā ignoraueris?
Nascatur fratres mei misericordia inter vos, non tamen
B ex negligentia, non ex pusillanimitate, non ex indiscre-
tione, non ex animi infirmitate, sed omnibus modis sit
circunscripta, vt sic suū retineat proprium, quòd iusti-
Gene.45. tiæ non auferat debitū. O monache vide sancti Ioseph
misericordiam, quæ fratrum suorū est oblita iniuriam.
2.Reg.18. Legite fratres Dauid clementiam, qui filij persequentis
deflebat dementiam. O monache si clauseris viscera mi
sericordię indigēti, omnino claudetur tibi ianua Chri-
Psal.117. sti. Hęc est enim porta domini, & iusti intrabūt in eam.
Hęc nouum testamentum illuminat, & veteris rigorem
Exod.15. extenuat. Hoc est lignum quo Moyses aquas dulcora-
uit, hoc est sal quo Helisæus aquarum sterilitatem sana-
uit, hæc est farina qua Helisæus mortem quæ in olla e-
Luca.10. rat extirpauit. Hoc est oleum quod Samaritanus infu-
4.Reg.5. dit vulnerato. Hæc est aqua Iordanis qua curatur lepra
Naaman Syri. Hęc sola virtus est quæ diuidit inter cru-
delem & pium, inter regem & tyrannum. O monache
vbi esses, si tibi dei misericordia non subuenisset? Si e-
nim deus tecum ageret districta sentētia, nō posses co-
gitare pœnam quæ corresponderet tuis meritis. Omnia
enim attribue dei misericordiæ, & si à simili misericor-
C diam expendas in vsum proximi, non sis auarus in mi-
serendo, cum sis expertus largitatem esse in deo. Amate
ergo fratres mei misericordiā, quia nūquam vidi pium
hominem mala morte finiri, quam misericordiam fa-
ciat vobis deus, Amen.

De obedientia. Sermo VII.

Fratres mei dilectissimi, obedire oportet deo
in omnibus si saluari cupimus in eremo. Et si
difficile nobis videtur, considerare debemus
obedientiam filij dei, & nostrā deponere cō-
tumaciam nō differamus. Ipse enim dei filius obediens
fuit vsque ad contumeliam crucis, & nos cōtemnimus
Philip.2. eius obedire præceptis? Christus enim obediens fuit vs-
que ad mortem, non pro sua, sed pro nostra vtilitate. E-
stote ergo non pro sua sed pro vestra vtilitate & salute
in omnibus sibi obedientes. Ecce enim fratres angelus
in omnibus obedit deo, & tu qui cinis es & vermis, con-
tradicis deo? Insensibilia obediunt deo, & tu rationa-
lis resistis deo? Sol à sua semita non deuiat, nec luna, nec
stellæ. Omnia enim cœlica suis indulgent officiis, tu ve-
ro dei voluntati in omnibus quasi resistis. Ad nutū dei
campi floribus decorantur, terra imbribus fœcundatur,
frondibus crispatur sylua, in nemoribus citharizat aui- D
cula, omnia deo obediūt, solus homo dei voluntati re-
sistit. O monache lege quod dicitur. Melius est obediē- 1.Reg.15.
tia quàm victima. Quæ causa est, nisi quia in victimis a-
liena immolatur caro, sed in obedientia voluntas pro-
pria & caro mactatur? Estote ergo obedientes, vt deum
placare possitis de peccatis cōmissis. Tanto enim citius
placat homo deum, quāto repressa arbitrij sui superbia
gladio præcepti se immolat. Cauete tamen in obedien-
tia fratres mei. Sub ipsa enim potest latēre fel draconis
sub specie mellis, lupus sub pelle ouina. In potu dulci
venenum sæpe latitat, & in olla sæpe mors ponitur. At- 4.Reg.4.
tendat ergo qui præcepit, & qui obedire intendit, quòd
obedientia sit honesta, & omni discretione ornata seu
decorata. Nam si discreta non fuerit, crudelitas existi-
manda est. Si honesta nō fuerit, nullatenus obedire de-
bemus: Verbi gratia si nobis præcipitur quòd deū non
diligamus, vel quòd deū odio habeamus, nunquid obe-
dire debemus? Nunquid vel ipse deus hoc præcipere po
test? Honesta igitur fratres debent præcipi & iusta: & si
honesta vel iusta non fuerint, nullatenus obedire debe-
mus, etiam si apostolus nobis hoc indicauerit. Tenete
igitur fratres & in cordibus alligate, quòd obedientia E
sine discretione cassa est & vana, non ex parte obedien-
tis, sed præcipientis: & obedientia honestate priuata, su-
perbia est, & venit ex vtriusq; parte cōsentientis & præ-
cipientis, & in die nouissimo pari pœna punientur. Cu-
stodite quod præcipitis, cauete & ponderate quod im-
ponitis. Nam quotiescunque obedientia honesta & iu-
sta non fuerit, toties ad irregularitatem se deuenisse pa-
stores agnouerint. Obediētia igitur fratres mei tunc ve-
ra, tunc sancta, tunc meritoria est, quādo dicata est dis-
cretione, honestate, iustitia & humilitate. Istę enim sunt
socię sanctę obedientiæ, sine quibus omnino obediētia
vana est & inutilis. Hęc est illa obedientia quę concor-
diam conseruat in angelis, pacem nutrit in monachis,
tranquillitatem generat in ciuibus. Hæc est illa obediē-
tia, sine qua respublica stare non potest, sine qua familia
aliqua regi nō potest. O quàm enorme vitiū quod obe-
diētiæ contrariū fuit, per quod diabolus cœlū perdidit,
per hoc homo paradisum amisit, per hoc Saül regnum,
per hoc Salomon amorē diuinum. O sancta dei sponsa
obediētia, tu perfecta scala qua cœlū ascenditur, tu qua-
driga qua Helias vectus est in paradisum tu porta pa- F
radisi fideliū, & clausura reorum inferni. O sancta obe-
dientia, tu humilitatē nutris, tu patientiā probas, tu man
suetudinē examinas. Estote ergo fratres cum Abraham
obedientes, reddentes quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ Gene.22.
sunt dei deo. Tunc verò reddimus Cęsari debitū suum, Matth.22.
quando duliā prælatis nostris reddimus. Hæc enim du-
lia consistit in reuerētię exhibitione & dilectione. Hoc
autē facere debemus non solū pastoribus, sed & sanctis
dei, & tunc reddimus per obedientiā quæ sunt Cæsaris
Cæsari. Sed tunc reddimus quæ sunt dei deo, quādo in
latria perseueramus. Hæc enim soli deo conuenit. Hæc
enim consistit in oratione & gratiarum actione, cultus
exterioris exhibitione, & interioris mentis deuotione,
Quod facere nos, & perseuerare nobis deus præstare di
gnetur in æternum benedictus, Amen.

De perseuerantia Sermo VIII.

Fratres mei, sicut ait Apostolus, non potest co-
ronari nisi qui legitime certauerit. Nullus e- 2.Timo.2.
nim legitime certat nisi qui in campo vsque
ad finem certat: & si certat vsque in finem, legitime cer-
tat, ideo merito coronatur. Non est igitur magnum bo

G num inchoare quod bonnm est, sed consummare, hoc
solum perfectum est. Multi enim magna aggrediuntur,
sed deficiunt in via, multi exeunt in desertum, sed pau-
ci perueniunt ad terrã promissionis. O fratres mei non
tædeat incipere magna, nec fastidiat tenere inchoata,
scientes quod perseuerantia informat meritum, colo-
rat boni propositum, remunerat currenté, coronat pu-
gnantem, ducit ad brauium, conducit cunctos ad por-
tum. Hæc est tunica talaris sancti Ioseph vsq; ad finem
contingens. Hęc est tunica sacerdotalis vsque ad pedes
perueniens. Hæc est cauda hostiæ, quam tenemur red-
dere deo & offerre. Hæc est calcarieum bonæ operatio-
nis, quod cõtra serpentis morsum debemus obseruare.
Hæc est virtus quę deũ ligat. Hęc est quæ omne bonum
informat. Hæc est perseuerantia, qua laureantur marty-
res, qua virgines coronantur, qua sacerdotes subliman-
tur & confessores. Hæc est vestis sine ruga, tunica sine
macula, bonitas sine malitia. O monache qui bene in-
cepisti, caue ne cadas, caue ne ad tempus virescas, & in
tempore afflictionis marcescas. Caue ne fœno compa-
reris, quod nunc nascirur & statim marcescit. Labore-
mus ergo fratres, & laborantes perseueremus: labore-
H mus vt perseuerantiam habeamus. Laborent monachi
omnes vt retineant, laborent virgines vt se informent,
laborent viduæ vt in ipsa perseuerent. Attendite tamen
fratres. nam diabolus quandoque seruos dei ad bonum
incitat & conducit, vt de bono grauius eliciat malum.
Contra hunc diaboli insultum valet sola perseueran-
tia, vt bono fine bona concludantur initia, vt principiũ
medio, mediũ ne discrepet vltimo. Bonũ enim inchoa-
re, & malo fine concludere, qnid aliud est quàm mon-
struosas res conficere? Illa enim actio quasi chimæra
est, quæ initium habet à ratione, sed finem à sensuali-
Horatius in tate. Cum enim sic agitur, Humano capiti ceruicem
arte poetica. pictor equinã iungit, & superinducit infructuosas plu-
mas. Caue ergo ô monache ne actio tua monstrum ma
neat. Enormis enim erit fœtus ventris, si capiti non cor-
respondeat finis. Quidam enim habent initium bo-
num, quorum vita monstrum est mirabile quasi homi-
nis prętendens caput, sed medium in luxuriam descen-
dit, ventrémque ouinum habet, & ad vltimum in rapa-
citatem lupi pedes ostendit. O monache, quid tibi pro-
dest bonum inchoare, & non finem concludere? Si do-
I num virtutis amittis, damnum incurris, & grande sup-
plicium promereris. O quàm tibi melius fuisset viã ve-
2. Petri. 2. ritatis non agnoscere, quàm post agnitam retroire per
inconstantiam? O monache leuis reputaris per tuam a-
postasiam, cum Iuda incurris mentis instabilitaté, post-
ponis deum, amittis amicos, spiritum & spem perdis,
odio à cunctis haberis, & velut omnibus peior aposta-
ta comprobaris in vita. O monache attende, quia nisi
perseueraueris, morieris. Igitur si incœpisti ædificare,
perfice: si non incœpisti, incipe. Si obstulisti florem iu-
uentutis tuę diabolo, saltẽ fecem senectutis tuæ immo-
lare non differas Christo. Ipse enim misericors est, &
recipiet te libenter, & dabit tibi stolam candidam, &
annulum in manu tua, & calciamẽtum in pedibus tuis.
Tunc inueterate olim diebus malis, renouabirur vt a-
quilæ iuuentus tua durans in æternũ. Incipite ergo fra-
tres mei & perseuerate reducẽtes vobis ad memoriam
à quanto bono recessit Iudas, & quomodo feruẽter be-
ne agere cœpit, lingua vobis exprimere nullatenus pos-
sem: quomodo tamen perseuerauerit, scitis. Ecce enim
3. Reg. 11. Salomon per inconstantiam corruit: sic & Saül, sic &
1. Reg. 15. multi alij, quia multorum incipere fuit, sed perseueran-
tium paruus est numerus. Cauete ergo quomodo cau- K
te ambuletis, considerantes quod qui se existimat stare, *1. Cor. 10.*
caueat ne cadat. Felix ergo est qui benefaciendo per-
seuerat vsque in finem. Quod donum præstet nobis ille
qui pro nobis mori dignatus est, Amen.

De ira fugienda. Sermo IX.

Ratres mei dilectissimi, sicut omniũ habere 8
memoriam, & in nullo errare, non humanita-
tis sed deitatis solum est, ita turbari, obliuisci
& pati, solum humanitatis est, & non deitatis.
Nam deus nõ mentitur vt homo, nec vt filius hominis
irritatur. Humanũ est ergo fratres mei turbari & irasci,
& iram incurrere, bonorum & malorũ cõmunis est hęc
conditio, sed in ira vel odio perseuerare diabolicũ est.
Ideo vos qui spiritales estis, maxime attẽdere debetis ne *Ecclés. 7.*
Ira in sinu stultorũ requiescat. Fatuus enim statim iram *Prouer. 12.*
suam indicat. Fortiter tamen spiritum irascibilem con-
tinere, magnę prudẽtię est & perfectionis. O monache
noli irasci. nam nomẽ & habitũ sanctæ religionis in hac
vasta solitudine portamus. Custodite igitur vos ab om-
ni turbatione. Nõ enim decet seruos dei turbationẽ in-
currere. Nunquid enim proderũt nobis nostra ieiunia,
nostra abstinẽtia, nostra sacrificia? Ab ira deniq; fratres L
mei procedit rancor, à rãcore odiũ, quod est ira inuete-
rata in animo, inde nascitur homicidiũ, & si non opere,
saltem voluntate: inde contumelia, inde detractio, inde
susurratio, suspicio & iniuria, quæ sunt opera carnis &
diaboli. O monache depone irã, destrue rãcorem, miti-
ga furoré, ne filius perditionis efficiaris. O qnàm melius
esset monacho in seculo viuere pacifice, quàm in mo-
nasterio cunctis bonis ornatũ in ira & furore litigare, &
odium in corde tenere? Nec deũ laudare nec ab eo ex-
audire meretur, qui odiũ seruat in corde. Qua fronte ô
monache, quo affectu, qua deuotione à deo potes veniã
postulare si fratrẽ dum odis, petis quod tibi dimittat, si-
cut & tu debita dimittis? Crede igitur mihi quòd tantũ
tibi dimittet, quantũ & tu dimittis alteri. Dimittamus er
go fratres mei irã quę recte significatur per Lazarũ qua- *Ioan. 11.*
triduanũ fœtidũ, quia qui iram in corde portat, infamię
fœtor statim eum corrũpit. Si ergo ira in animo nasci-
tur, mox refrena eã, allide eam ad petrã, suffoca eam ex-
emplo tui saluatoris, qui percussus in vnã maxillarum,
mox præbuit alterã. Nam si hoc prior ipse non fecisset,
mihi nunquã facere præcepisset. Eia ergo discite fratres M
mei ab illo qui dixit se esse humilẽ & mitem. Discite o- *Matth. 11.*
pere, quod sæpe legistis ore, Sol nõ occidat super iracũ- *Ephes. 4.*
diam vestrã. Si enim frater tuus in te peccauit, vade ad *Matth. 5.*
eum, & inuita eum ad pacẽ: da ei osculum, & lucratus es
fratrẽ. Tu vero qui offendisti, non differas pergere, non
differas fratrem recõciliare, vade ad eum, pete veniã. Et
si verbo offendisti, & tu verbo reconcilia. si vero facto,
(quod deus auertat) placa eũ facto. Sic enim decet ser-
uos dei facere, sic decet eos dæmones expellere, & san-
ctos angelos introducere. nam vbi ira regnauerit, ibi
omnino princeps diabolus erit, nec inde aliquid boni
exire poterit. Fugiamus igitur iram fratres mei, quæ ra-
tionẽ suffocat, mensuram iustitiæ ignorat, solem iustitię
nescit, amicitias rumpit, de facili aufert pacem mentis,
sapientiam calcat, sapientes infatuat, monachos deuiat,
sacerdotes suffocat, castitatẽ euacuat, grauitatem in pa-
storibus dilacerat. Nec ira repletus, cõsilij potest esse ca-
pax. O monache intuere caput tuum. nã in cruce posi-
tus pro suis crucifixoribus exorauit. Et primicerius mar
tyr Stephanus pro suis lapidatoribus genua flectendo
clamauit, Domine ne statuas illis hoc peccatum. Sed si *Act. 7.*
non

A non tantæ perfectionis ſumus vt bonum pro malo ſol-
uamus,ſaltē pro malo malum non reddamus. Non ta-
men per puſillanimitatem remittendæ ſunt ioiuriæ, ſed
Roman. 12. per ſapientiam quæ eſt in Chriſto Ieſu. O qnanta fratres
mei huius peccati labes. O quàm grandis & lata miſeria
tam corporis quàm animæ. nam corpus quietē, ſomnū
& alacritatem amittit, ſed & anima vitā perdit æternā.
Veniunt enim & reuertuntur ad nos per iram priſtina
peccata,& ſic confundimur & dānamur. Nos verò fra-
tres qui Chriſtiani veraciter ſumus, relinquamus vin-
Deuter. 23. dictā illi qui ait, Mihi vindictā,& ego retribuam. Quic-
quid enim ad te pertinet,dimitte illi. Nunquid ipſe mi-
rabiliores vindictas facit quàm nos imaginari poſſu-
mus? Non tamē hoc ſibi petere debemus, nec affectare,
ſed pro eis mēte & puro corde orare. Nam dum noſtras
iniurias facere petimus,quod dei eſt vſurpamus. Orare
1.Theſſ. 5. tamen ſine intermiſsione debemus, vt vindicet ſangui-
nem ſuorum ſeruorum, non ad damnationem, ſed ad
correptionem,qui eſt benedictus in ſecula, Amen.

De puritate conſcientiæ, amore tribulationum, & ſpe qua per illas ad cœleſtia inuitatur.

Sermo X.

B AD ſpiritale gaudium hodierna die fratres di-
lectiſsimi intendo vos inuitare. Quod quidē
gaudium non operatur diuitiarum copia, nō
fallax mundi gloria, non prolis fœcunditas,
non corporis ſanitas, ſed tantùm conſcientiæ puritas.
O felix conſcientiæ puritas, ô felix ſanctæ conſcientiæ
iocunditas, quę vermē interiorem excludis, quę à car-
cere doloris liberas rationē, quę ab omni immunditia
purgas mentē. O mens ſancta, paradiſus deliciarum, va-
riis bonorum operum virgultis conſita, variiſq; virtu-
tū floribus purpurata, & ſuauiter cœleſti gratia irrigata.
Gene. 2. Hęc eſt fratres mei paradiſus in qua plantatur lignū vi-
tæ & cœleſtis ſapientiæ. Hęc eſt thalamus dei, palatium
Chriſti, habitaculū ſancti ſpiritus. Hæc eſt thronus Sa-
lomonis, lectus ſponſi cœleſtis, in quo ipſa conſcientia
bona optimè delectatur: & requieſcit cum ſponſo ſuo.
Gene. 24. O conſcieotia in te & tibi occurrit Rebecca cum Iſaac
veniente de agro. In te delectatur Iacob cum Rachelis
3.Reg. 1. coniugio, in te Sunamitis Abiſac regē Dauid iocundis
fouet amplexibus. O conſcientia ſancta, in terra adhuc
es, & in cœlis habitas. Gaude ô anima ſancta, ſancta
C conſcientia decorata. Gaude cœleſti & æterna gloria.
Luca. 7. In ea fratres chariſsimi Magdalena illa ignifera, Chri-
Luca. 10. ſto precioſa offert vnguēta. Ibi Maria optimam partem
elegit, quę non auferetur ab ea. Eia ergo fratres ſi ad hāc
gloriam cupimus peruenire, prædictam noſtram con-
ſcientiam diligenter nunc diſcutiamus,& ibi literam lu-
xuriæ perlegamus, apicem ſuperbiæ, notam auaritiæ &
thecam inuidiæ proſpiciamus, & deleamus ea per con-
feſsionem, per cordis contritionem, per veram ſatisfa-
ctionem, & tunc merebimur per gratiam adipſci glo-
riam illam quā nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec
1.Cor. 2. in cor hominis aſcendit, quā deus præparauit diligen-
tibus ſe. O fratres mei & lætitia cordis mei, feſtioemus
ingredi hanc ſanctam ſanctorum. Tunc enim habebi-
mus bonum quod nō perdemus, tunc accipiemus per-
fectum bonū quod non amittemus. Amare tamen de-
bemus ſi ad hanc gloriam peruenire cupimus, tentatio-
nes, fames, tribulationeſq; ſingulas. Nam ſicut in forna-
ce purgatur aurum, ſicut lima purgat ferrū, ſicut flagel-
lum ſeparat à grano paleam: ſic in fornace tribulatio-
num patientia exercetur, fortitudo roboratur, conſtan-
tia ſolidatur, ſpes ad cœleſtia inuitatur. O ſpes ſanctorū,
& turris fortitudinis eorum, quæ non confundis, ſed te D
expectantibus gratiam infundis, non cæcas, ſed illumi-
nas, non famelicas ſed reficis. O felix ſpes cœleſtis, tu
timorem ſeculi expugnas, conſolationes mundanas ex-
tirpas. Per te timor non augetur, per te falſa cupiditas
non ſomniatur, per te luxuria conquaſſatur, per te ſu-
perbia auellitur, per te inuidia non dominatur, per te
cuncta vitia terminantur. O ſpes cœleſtis curiæ, in te re-
gnat charitas, quæ credit omnia quæ ad ſalutem perti-
nent, omnia ſperat quæ promiſſa ſunt. O fratres mei,
quis hominum poteſt mētem ſeruorum dei infirmare,
ſi apud deum ſpes cœleſtis pro eo allegat? In quo noce-
bunt eis tyrannorum fulmina, fortunæ præcipitia quid
agent? O ſpes tu cogitationes dirigis, tu in charitate al-
titudinem ponis, vt in ea perſeueremus vſq; ad mortē:
tu in charitate latitudinem extendis vſq; ad inimicum.
O ſpes cœleſtis gloriæ, per te patriarchæ mala patien-
ter ſuſtinuerunt, per te prophetæ cuncta mala portaue-
runt, per te apoſtoli ad mortem gaudenter perrexerūt,
per te martyres afflicti ſunt, per te virgines combuſtæ
ſunt, per te confeſſores vituperati ſunt, per te viduæ ca-
ſtitatem aſtringunt, per te maritatæ lumbos præcingūt,
per te pupilli, languentes & orphani ſperant ridere, per E
te pauperes confidunt gaudere, per te peregrini ſperant
ad terminum & finem laboris peruenire. O ſpes tu om-
nia portare facis dulciter & ſuauiter. Eia ergo fratres
hanc amate, hanc tenete, non tamen ſine timore, quia
qui ſperat & non timet, negligens eſt: qui autem timet
& non ſperat, depreſſus eſt,& deſcendit in profundum
quaſi lapis. A quo deſcenſu liberet nos ille qui de cœ-
lo deſcendit vt nobis vitā donaret & aſcenſum, Chri-
ſtus deus noſter: Amen.

De lachrymis, compunctione & pœnitentia.

Sermo XI.

SCito te fratres mei chariſsimi quòd poſt mun-
di gaudia ſequentur æterna lamenta, quia ne-
mo poteſt hîc & in futuro gaudere: ideo ne-
ceſſe eſt vt vnam amittat, qui aliam voluerit
poſsidere. Si ergo ô monache hîc gaudere cupis, ſcias
iam te exulem eſſe patriæ cœleſtis: ſed ſi hîc ploraueris,
iam patriæ cœleſtis ciuis cōſtitueris. Beati, inquit, qui lu- *Matth. 5.*
gent, quoniam ipſi conſolabūtur. Sed dicet quis, Quid
flere oportet,& quare flere debemus? Ego autem filioli
& fratres dico quòd flere debemus peccata quæ com- F
miſimus. Iſte enim fletus ſit panis noſter, quē quotidie
comedere debemus. Die ac nocte flere etiam debemus
populorum peccata, quaſi noſtra vulnera. Sic enim Pau
lus faciebat, dum clamabat, Quis infirmatur, & ego nō *2.Corin. 11.*
infirmor? Flere etiam debemus de dilatione regni æter-
ni, quod bene oſtendebat ille propheta Dauid dum di-
cebat, Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt. *Pſal. 119.*
Iſtæ enim ſunt tres miſeriæ, quibus texitur liber Hiere-
miæ, quibus plangit peccata animæ, inſultum miſeriæ,
& dilationem patriæ. Horum fletuū imbribus debemus
irrigare terram mentis noſtræ vt pariat fructus bonorū
operum, diuerſoſq; flores virtutū. Iſti quoq; fletus ſunt *Exod. 14.*
tres fluctus per quos filij Iſraël tranſierunt ad terrā pro-
miſsionis. Vere peccatores ex Aegypto vitiorū exeunt,
mare rubrum tranſeuntes, dum ſubmerguntur hoſtes,
& vitia ſuffocātur. Verè cantant domino glorioſè, dum
intrantes cœleſtem Hieruſalem, depoſita corruptibili
veſte ſanctis angelis ſunt ſociati. O monache fac igitur
vt mens tua ſit liber quem vidit Ezechiel, in quo ſcri-
ptę erant lamētationes & væ. O monache ad has lamē- *Ezech. 2.*
tationes te cōuertas, hos dolores amplectere cūctis die-

G bus vitæ tuæ, flendo tua peccata, & non solum vt diximus tua, sed & proximi. Caueto tamen ne fleueris mortem corporalem alicuius, nec substantiarum amissionem, nec corporis infirmitatē. Omnia enim hæc necessaria sunt euenire, omnia hæc valde cōmunia. Ponas ergo te in dei voluntate, relinquens sibi omnia, & ipse te reducet & cōducet. quicquid tibi acciderit, libenter suscipe, deum in omnibus lauda, omnem honorē sibi exhibeas gratias ei soluendo. Quotidie fleas peccata quæ commisisti, & quæ committere proximos vides, quasi tua sint vulnera. Sic enim peccatrix illa Maria non so-
Luca.7. lùm in domo Simonis, sed etiam post aduentùm sancti spiritus hoc idem ardenter perfecit. Semper enim dolebat, semper in vita sua flebat quæ commiserat. Sic
Ioan.19. fecit & Maria mater domini, quæ dum iuxta crucem staret, non sua peccata flebat, quia nullum peccatum habebat, sed flebat non tantùm filij passionem, sed & Iudæorum damnationem. Sed dices, Mortuum fratrem vel amicum video, naturalis infirmitas me inuitat ad planctum. Ego autem dico tibi monache, tempera luctum tuum. Non enim tuum est mortuos flere, sed seculi. Non tamen prohibeo lachrymas naturales, quas na-
H turalis necessitas exprimit. Nam multi lachrymas fundunt, & quamuis natura nos ad hoc frequenter inuitet, animus tamen sapientis immobilis perseuerat. O tu qui sapiens videris esse in seculo, caue ne consentiat animus tuus mortuos deplorare. Stude vt luctus vincatur ab animo. Caue ne absorbeatur animus tuus ab infirmitate mentis, & extenuet spiritus carnem vitio sensualitatis. O monache si mors imminet, noli dolere: præpara te ad mortem per mentis constantiam. Talem te prępara vt mortem timere nō possis, vt post mortem viuere incipias, qui ante mortem moriendo viuebas, vel viuendo moriebaris. Cupis ergo ô monache semper viuere? depone fletum pro terrenis, noli plorare quæ mundi sunt, & quæ necessaria sunt euenire. Depone omnino fletum pro terrenis, & assume lamentum pro cœlesti-
Math.5. bus. Beati, inquit, qui lugent. beati qui fletis, quia ridebitis. Diligamus igitur lachrymas, quæ suaues sunt diligentibus deum. Delectemur igitur semper in hac infirma vita fratres mei in fletu & lamento. Simus tantum proni ad lamentum & fletum, quantum fuimus ad culpam audaces. Qualis fuit nobis intentio ad peccādum,
I talis sit ad pœnitēdū deuotio. Grauia peccata grauissimis lamentis indigent. Accipite fratres mei compunctionem, quia sanitas animarum est, remissio peccatorū est, sacrificiū spiritale est, quod deo summè placet. Holocaustum medullatum est cor peccatoris humiliatum, & quotidianis lachrymis rigatum. O monache punge oculum mētis, vt lachryma prodeat compunctionis. O compunctio quàm sancta & mirabilis prædicaris: tu spiritale lauacrū es, tu flagellum dei es per quod deus mutatur, tu stimulus per quem deus ad hominem inclinatur, tu ligamen per quod deus fortiter astringitur. O cōpunctio sancta & immaculàta, sine qua adultis non valet baptismus, sine qua ad iudicium domini corpus recipitur, sine qua infructuosa est omnis cōfessio, sine qua omnis satisfactio inanis est. O compunctio lachrymosa, ô lachryma mentem purgans, intentionem fœcundans, confessionem irrigans, animam sanctificans. Hæc est lachryma sanctæ compunctionis soror, quæ motus illicitos extinguit, paradisum aperit, infernum claudit, mundumque despicere in cunctis facit. O fœlix lachryma, tu carnalem cogitationem extinguis, peccatorum morbum expellis, virus culpæ euomis. O fœlix tabula, ô vitalis nauicula, per quam naufragus redire potest ad K
portum salutis. O aqua salutaris, per quam omne peccatum destruitur. O via, per quam ad paradisum gradimur. O spiritale cōductum, per quod de inuio ad viam transitur. O fœlix lauacrum pœnitentiæ lachrymarum, quod toties vales ad purgandum, quoties purgatione indiget cor humanum. Hæc est fratres mei herba cœlestis illius fullonis, quæ vestes seruorum suorum deturpatas à sorde quotidie purgat. Hoc est cœleste nitrum, quod de rore diuinæ gratiæ confectum, abstergit maculas peccatorū. Hoc est lixiuium, quo interioris hominis caput optime abluitur. O lachryma tu cōtra ruinas hominū suaue solatium, quæ passionis Christi es vicaria, contra peccatum ponens remedium, vt per te toties cogatur Christus mori, quoties labitur homo in abyssum peccatorū. O monache ergo à lachrymis quis continere se poterit? Intremus obsecro cōscientias nostras, discutiamus eas, & si risimus in iuuentute, saltē in senectute fleamus, cogitantes quid Christo & quid diabolo tempore nostræ iuuentutis persoluimus. Et si antequam ad eremum peruenimus, visus nos incuruauit per concupiscentiam, si guttur per gulam, si auditus per enormitatem verborum, vel spontaneā detractionis audien- L
tiam, si lingua claudicauit in verbo, si olfactus errauit in odoramento, si tactus fefellit in suauitate, si gressus ad furtum, si in his vel aliquo istorum te inueneris culpabilem, ablue culpam per lachrymam. Iuxta quantitatem sordis mensura lachrymarum copiam, assumendo pœnitentiam, quę mater est omnium bonorum. Timor autem qui pœnitentiam concupiscit, cōtritionem parit. Pœnitentia enim illa digna & bona est, quæ peccata peracta deplorat, sic vt deplorata iterum nō committat. Quid ergo pœnitentia est, nisi anteacta deflere, De pœnit.
& flenda iterum non committere? Nam qui sic pecca- di.3.ca.1.&
ta deplorat vt iterum peccata committat, adhuc pœni- ca.pœnitentiam agere ignorat. Nunquid & qui dissimulat irri- tiā quippe.
sor est, & non pœnitens, qui adhuc agit quod pœnitet? 4.sen.dist.
Pœnitemini igitur fratres mei, & pœnitentes pœniten- 14.ca.1.
tiam agite in fletu & lamento, vt digne ridere possitis De pœn.di.
in gloria beatorum: Amen. 3.ca.Irrisor.

De superbia & humilitate: Sermo XII. M

FRatres charissimi vbi superbia fuerit, ibi discordia & contumelia dominabitur. Non ergo decet seruos dei in eremo constitutos superbos esse, sed humiles, non elatos sed mansuetos, castos, benignos, & omnibus virtutibus ornatos. Cauete enim fratres & vigilanter semper attendite, ne superbia inflemini de bonis commissis, sciētes quòd superbia ex angelis dæmones fecit, sed humilitas homines similes angelis constituit. Superbia gloriā de cœlis deiecit angelicam, sed humilitas ad cœlos ascēdere fecit infirmitatem humanam. O fratres mei cauete, ne orātes, vel legentes, vel stantes, vel sedentes, vel vigilantes dicatis ore vel corde, habitantes in cinere & cilicio cum Pharisæo, Gratias tibi ago domine, quia non sum sicut cæ- Luca.18.
teri homines. Hęc enim solitariam vitam ducentes diabolo instigante sæpe cogitant, sæpe hoc dicere tentantur ab inimico seruorum dei. Potius enim volo vos eremum exire, quàm talia dicere vel cogitare: Sed dum tentamini hoc asserere, vel de vobisipsis hoc cogitare, mox clamate, mox vlulate & dicite, Ego sum vermis & non homo, opprobrium hominum & abiectio Psal.21.
plebis. Et cum Publicano dicite, quibuscunque virtutibus sitis ornati, Deus propitius esto mihi peccatori. At- Luca.18.
tendat igitur charitas vestra, quid dixerit veritas nostra,

Qui

Luce.22. Qui maior est vestrum, fiat sicut minor: & qui praecessor est, sicut minister. A O monache quanto maior es, humilia te in omnibus, & inuenies gratiam coram deo & hominibus. (Eccli 3.) O sancta venerabilis humilitas, tu filium dei de sinu patris descendere fecisti in vterum sanctae Mariae virginis. Tu eum fecisti inuolui vilibus panniculis, vt nos indueret virtutum ornamentis. Tu circuncidisti eum in carne, vt nos circuncideret in mente. Tu eum permisisti corporaliter flagellari, vt nos liberaret à flagello peccati. Tu eum coronasti spinis, vt nos coronaret suis aeternis rosis. Tu eum infirmari fecisti, qui medicus cunctorum erat, & solo verbo sanat vniuersa, vt nos infirmos sanaret. O sancta humilitas, quàm dissimilis es superbiae: Nam ipsa superbia fratres mei Luciferum de coelo deiecit, sed humilitas dei filium incarnauit. (Gene.3.) Ipsa superbia Adam de paradiso expulit, sed humilitas latronem in paradisum introduxit. (Luce.23.) (Gene.11.) Superbia gigantum linguas diuisit & confudit, sed humilitas cunctas congregauit dispersas. (Actio.2.) (Danie.4.) Superbia Nabuchodonosor in bestiam transmutauit, sed humilitas Ioseph principem Israël constituit. (Gene.41.) Superbia Pharaonem submersit, sed humilitas Moysen exaltauit. (Exod.14.) Haec est illa sancta humilitas, quae fecit solitarios, (Exod.4.) quae fecit nos priuatos seculo, quae fecit nos in conuentu solitarios omnibus virtutibus florere perfectis. B

Haec est illa sancta humilitas quae philosophos tradidit in reprobum sensum, excaecauit Iudaeos, suffocauit paganos, inflammat Christianos, perimit obstinatos, deiicit potentes de sede, & exaltat humiles. Sed superbia fratres mei non sic. Sed quid? Praelatos percutit, diuites tumorosos efficit, religiosos decipit. Haec homines caecat ne agnoscant quid sunt. Haec enim fructum perdit operis, mentem hominis ligat, quia ab ea pullulat omne malum. (Hiere.1.) Haec est illa feruens olla quam Hieremias vidit, in qua decoquuntur omnes principes & pastores tenebrarum, sectatores bonorum temporalium, veneratores diuitiarum, (Matth.23.) qui primas cathedras appetunt in synagogis, & salutari in foro, & vocari rabbi. Hanc ollam succedit diabolus, dum corda patrum inflat ad altiora. Isti sunt quatuor venti, (Danie.7.) qui totum orbem perflant, arrogantia sibi adscribens quod non habet, insolentia sibi approprians quod alteri debetur, superbia multa se credens vltra quàm verum sit, C contumacia se erigens in praelatum. Isti sunt quatuor (Zacha.1.) fabri, qui totum mundum concutiunt, & corda filiorum dei dissipant, à quibus nos custodiat deus: Amen.

De fortitudine tenenda: Sermo XIII.

G Quia in hac vasta solitudine dei gratia sumus in vnum congregati, vt vnanimes habitemus in domo, & sint nobis omnia communia, (Act.2.& 4.) propterea inter caeteras virtutes fortitudinem oportet nos rapere, sequi & imitari. Nam si hanc virtutem amplexi fuerimus fratres, iacula fortunae nõ timebim', deridebimus diaboli blandimenta, & spernemus illata. O fratres mei ligate haec in cordibus vestris, quoniam qui fortis est, liber est. Non enim seruit fortunae, nõ vanitati mundanae. O fratres mei & laetitia cordis mei considerate quanta fuerit in martyribus fortitudo, qui velut impassibiles tormenta despiciunt, tyrannos cõfundunt, cuncta quae mundi sunt despiciunt, qui licet decoriati, licet combusti, licet in cunctis membris afflicti, licet in omnibus corpore sint proiecti, non tamen legimus eos esse mente mutatos. Sed scire debetis fratres mei quòd multis modis dicitur fortitudo, hypocritarum videlicet & philosophorum, & bonorum fidelium. Hypocrita denique multa sustinet, multa portat, & fortis in cũctis apparet. Sed vae hypocritae, quia venãdo mundi gloriam, aeternam poenã meretur. Hic sic trahit gloriam, quòd non habeat gloriam. D Haec enim fortitudo non virtus est sed vitium, nõ magnanimitas sed infirmitas, non bonitas sed imbecillitas appellatur. Hanc praetendunt haeretici, hanc rapiũt falsi fratres, de quorũ numero dei gratia vos nũquam esse cognoui. Quãdã etiã fortitudo est philosophorum, qui calcauerunt diuitias, honores, pompas, dignitates, & aliquando membra propriorum corporum, sed haec fortitudo insufficiens erat ad aeternae vitae meritũ. Quare? Quia carebant charitate & timore dei. Ipsa denique charitas est forma omnis bonae actionis. O quantus rigor fortitudinis fuit in Platone, ô quot & quanta patiebatur contraria: sed quia fundamento fidei caruit, propterea spes eam fortitudinẽ non erexit: & quia charitate nõ profecit, ideo virtutis meritũ omnino amisit. Sed est & alia fortitudo qua boni quotidie certant vsque ad mortem. Tales sunt fundati in deo, ideo vt supra diximus fratres, nec verba nec impiorum verbera timent. Haec est illa mirabilis fortitudo, qua Moyses asperitatẽ (Exod.14.) viae deserti vicit, hic est panis coelestis, qui Heliã in deserto pauit. (3.Reg.17.) Haec est fortitudo quae mortem spernit, haec est clauis qua domus dei patescit & aperitur. Haec est quae habenas voluptatis sub freno rationis iacere cogit. E Haec est qua Ioannes in deserto decoratur. Haec est qua Paulus eremitarum forma beatificatur. Haec Antonij aliorumque sanctorum patrum lorica est & zona, qua praecincti & armati in excelsis indefessa voce quotidie clamare non cessant. O fortitudo, eremitarum baculus, coenobitarum cingulũ, monachorumque omnium sacramẽtum, tu contra paupertatem vales, vt non frangatur animus paupertatem amantis, sed amplior fit interius, & magis virescat in mente. Quanto minus abundat in rebus fortuitis, tanto plus valet fortitudo cõtra mundi insultum. O fortitudo si dolorem pateris, tu in omnibus gratias agis, tu in tribulatione diuitias spirituales & delicias inuenis, vt potius morbi cedant in mẽtis commodum, quàm corporis detrimentum. O fortitudo omnem crudelitatem euacuas, carcerem respuis, crucem non metuis, equuleũ amplecteris, optas vincula, spontanea semper curris ad mortẽ. O monache nihil valet cursus tui brauij, nihil tua operatio, nisi columna fortitudinis roboretur. Nihil valet aedificium boni operis, nisi columnam fortitudinis amplexeris. F Sed si columna fortitudinis fracta fuerit, totum aedificium bonorum operum ruit. Hanc si Dauid tenuisset, homicidium & adulterium nõ commisisset. (2.Reg.11.) Si Sampson hanc seruasset, foemina eũ inimicis non tradidisset. (Iudic.16.) Si Salomon hanc dilexisset, idola non adorasset. (3.Reg.11.) Si Petrus hanc tenuisset, ad vocem ancillae fidem non negasset. (Matth.26.) Si filij Israël hanc habuissent, (Exod.15.) minime in deserto murmurassent. Eia igitur fratres estote fortes in bello tentationum, tribulationũ, infirmitatum, iniuriarum: & pugnate cum antiquo serpente, & accipietis regnum aeternum: Amen.

De instituta & correctione fratrum. Sermo XIIII.

G ET bene nostis fratres charissimi, tria monasteria apud Hipponem dei gratia merui laudabiliter ad honorem sanctae trinitatis construere. Quorum primum hoc est, in quo iam annis multis modico pabulo contenti hilariter commoramini, bestiis associati, auibus ministrati, ciborumque spernentes delicias, & visus hominũ fugientes. Et ideo non ego misi, sed vos saepe angelorũ assueti estis colloquiis. Aliud quoque monasterium in horto quẽ sanctus noster pater Valerius mihi dedit, aedificatum est. Et quoniam post-

G quam presbyter Epiſcopus factus ſum, nec ſemper hîc
vobiſcum habitare potui, nec cum fratribus qoi in præ-
dicto monaſterio poſiti ſunt, propterea infra domum
Epiſcopi mecum habere volui monaſteriũ clericorum,
& cum eiſdem pariter viuere cœpi ſecundum regulam
& Apoſtolicam traditionẽ. Ad vos ergo tantum qui in
eremo laudabiliter viuere voluiſtis, pertioet verbũ iſtud
audire & intelligere, atque operibus adimplere, quo di-
citur, Diligite iuſtitiã. Ad fratres autem noſtros & cle-
ricos qui io vrbe habitant, quibus etiam expedit prædi-
care quotidie verbum dei, pertinet non ſolum diligere
iuſtitiam quo ad ſeipſos, ſed etiã iudicare, reprehende-
re, obſecrare, increpare in omni patientia & doctrina
populum electum dei. Et licet fratres noſtri qui collo-
cati ſunt in horto ſancti Epiſcopi Valerij, ſatis diſtent
ab vrbe, quia eorum tamẽ fama diuinitus diuulgata eſt,
ordinaui vt verbum dei populo ſalubriter prædicarent,
animæq; fidelium ſuam vitam, doctrinam & exempla
audiendo & videndo ſponte redirent ad illum qui ex
nihilo cuncta creauit. Ecce quomodo terram iudicãt,
ligant & ſoluunt quæ volunt, ſemper deo fauente. Vos
vero qui ſegregati eſtis à ſeculo, qui etiam vitam ſolito-
H rem eligere voluiſtis, audite quòd in cũctis maxime iu-
ſtitiam diligere debeatis. O fratres mei & lætitia cor-
dis mei, vultis ſcire quomodo vos ſolitarij iuſtitiam di-
ligere debeatis? Cauete ne ſic ab alterius oculo feſtucã
Lucæ.6. eiiciatis, vt in oculo veſtro trabem non videatis: nec ſic
alterius velitis releuare lapſum, vt veſtrum non videa-
tis caſum: nec ſic alterius curare debetis morbum, vt
vosipſos poſtponatis ægrotos, ne cuilibet veſtrũ dica-
Lucæ.4. tur, Medice cura primò teipſum. Cura ergo primò teip-
ſum ô monache, vt curatus alterius vulnera curare poſ-
ſis. Audite fratres mei, audite quid dominus dixerit Pha
Ioan.8. riſæis adulteram accuſantibus, Qui ſine peccato eſt ve-
ſtrum, primus in illam lapidem mittat. O monache in
Roman.2. quo alium iudicas, teipſum cõdemnas. Qua fronte fra-
tres mei poterimus arguere alios de eo quod in nobis
grauius inuenimus? Ad nos igitur fratres pertinet mun-
dos eſſe & ſanctos, & ſi tunc fratrem noſtrũ deuiare vi-
demus, reprehendere eum cum omni manſuetudine ſi-
ne mora debemus, ne per noſtram negligẽtiam pereat.
Charitas enim non odij, non rancoris, ſed zelo iuſtitiæ
I gladiũ correctionis euaginare debet: tamen ſemper mi-
Matth.27. ſericordia ligata ſit in cordibus veſtris, ne quis velut Iu-
das ille qui peccauit, deſperatus ad ſuſpendium pergat.
Hoc autẽ ad vos maxime pertinet fratres. Sed quid ad
fratres in vrbe habitãtes pertineat audiamus. Certe non
ſolum hoc, ſed etiam ſpectat ne iudicium odio exaſpe-
rent, ne crudelitate inflãment, ne amore pecuniæ emol-
liant, quia pauperes vere ſumus, & ſpectaculum facti ſu-
1.Corin.4. mus angelis & hominibus, ne timore iuſtitiã relinquãt,
ne eos moueat res purpurea, nec diuitis munera, ſed ma
gis ſaccus pauperis orphani & pupilli eos mouere de-
bet dei iuſtitiã cum labore exercere. Regia via qui ter-
ram iudicant incedere debẽt, nec declinare ad dexterã
molliendo iudicium, nec ad ſiniſtram exaſperãdo ſup-
plicium. Non enim crudelitas eſt punire reatum, ſed iu-
ſtitia: non tyrannicum, ſed diuinæ rectitudinis iudiciũ.
Non tamen volumus nec conſilium damus vt mox iu-
dicent, ſed cum omni maturitate incedant, & inuenta
diſcuſſáque rei cauſa in Chriſti nomine iudicent delin-
1.Timo.5. quentes: & ſi publice peccauerint, publice puniantur, vt
& cæteri iuſtitiam diligentes fortius diligant, & iuſti-
tiam odientes metuant ne delinquant. O ſancta lauda-
bilíſque iuſtitia, ſub te & per te pudicitia regnat, pax per
te triumphat & ſecuritas, dignitas per te floret, & fru- K
ctum affert io patientia. O iuſtitia, qui te amauerit, qui
te ſtrinxerit, cum Moyſe mare mundi vitiorum ſangui-
ne rubricatum, ſicco veſtigio pertranſibit. Hæc eſt virga
qua petra percuſſa manat in fluenta, quia lapidea ſubdi-
torum corda iudicio iuſtitiæ tacta, in virtutum exube-
rant flumina. Hæc eſt virga Aaron, quæ fronduit, floruit Hebr.9.
& fructũ peperit, quia iuſtitia quaſi frondet dum mente
concipitur, floret dum viriliter exercetur, fructificat dũ
ſubditus corrigitur. Hæc eſt ventilabrum, quo granum Matth.3.
diuiditur à palea, ſanies à morbo eiicitur, quia contra
morbum peccati opponendum eſt mordax emplaſtrũ,
ne in maius vitiũ tabes exuberet incurata, & io augmen-
tum facinoris redũdet iniquitas impunita. Hęc eſt men
ſura qua debemus metiri pœnas, & merita ponderare.
Attendite tamen fratres, attendite paſtores qui terram
iudicare debetis, quòd aliquando iuſtitia eſt relaxanda
propter ſcandalum multorũ, aliquando exagitanda eſt
vt ſit cautela reliquorum. Tunc verò iuſtitia dicitur gla-
dius ex vtraq; parte acutus, quia hominis defendit cor-
pus ab exterioribus iniuriis, & animã à ſpiritalibus mo-
leſtiis. Hæc eſt medicina vitiorum, antidotum peccato- L
rum. Hæc eſt pugio quo Phinees transfixit coeuntem Nume.25.
cum Madianitide Iudęum, & ceſſauit quaſſatio. Hęc eſt
lapis quo Dauid percuſsit Philiſtęũ, & à ſeruitute Iſraël 1.Reg.17.
liberauit. Hæc autẽ ſine diſcretione, gladius eſt in ma-
nu furioſi. Hęc ſine prudentia eſt mors & bonorũ per-
ſecutio. Hęc ſine miſericordia, gladius eſt in manu ty-
ranni. Cum ſumma enim diſcretione fratres mei tenẽ-
da eſt iuſtitia, cum ſumma deliberatione inferenda eſt
pœna, non iudicando ex ſuſpicione, ſed ex omni certi-
tudine veritatis. Attendite fratres mei & antẽ probate, Ioan.7.
poſtea recte iudicate, non ſecundum faciem, ſed recto
iudicio. O quàm facile eſt iudicare, ſed ô quàm amarũ
eſt quod iudicatum eſt retrahere. Ideo non puer, non
inſenſatus vobis præeſſe debet, ſed annoſus, prudens, ca
ſtus, ſobrius, vt in progreſſu & ſtatu ſal terræ & lux mun
di cunctis appareat. Talis iuſtitiam non poterit ignora-
re. Tunc enim regnum Romanorum pacifice tandiu
perſeuerauit, quandiu ſapientes regere permiſerunt: ſed
dum iuuenes & expertes regere permiſerunt, tanquam
iuſtitiam ignorãtes, acceptores perſonarum facti ſunt,
& ſic iuſtitiam perdentes dominium orbis terrarũ per-
diderunt. Iuuenes ergo imprudentes, duces vel eccle- M
ſiarum paſtores non cõſtituendi ſunt, ne ipſi ſimul cum
populo pereant. Tales enim ſi præſunt, non ſolum præ-
terita & futura non cogitant, ſed audire quod bonum
eſt & verum aures ſuas obturant. Taliter etiam non ſo-
lum iuuenes, ſed etiam antiquos in diebus malis hoc fa-
cere frequenter minime dubitamus. Vita enim paſto-
ris omnibus prodeſſe debet. Et quomodo hoc quis fa-
cere potuerit, ſi iuſtitiam ignorauerit, & regnare in æ-
ternum crediderit? Iſti memorari nouiſsima ſua nõ poſ Eccli.7.
ſunt, quia in æternum viuere credunt. O fratres, ſicut fre
quẽter diximus, paſtores & principes Romanorũ ſcien-
tiam de præteritis habebant, in quibus & certificari op-
time poterant, & de futuris aliquid ſcire ſemper procu-
rabant. In hoc autem exercitium eorum conſiſtebat,
quòd iuſtitiam vſque ad mortem ſequebantur, & pro
ea moriendo felices ſe eſſe putabant. Tu vero ô mona-
che qui præes, obſecro memorare quid es, quid fuiſti, &
quid eris: tunc iuſtus reputaberis à deo, & in æternum
non peccabis. Hæc autem fratres mei ſit ſemper no-
ſtra exercitatio: & ſi hæc fecerimus, vere fideles & iuſti
erimus. Sed ſunt aliqui (licet dei gratia non inter nos)
qui

A qui ſpiritu libertatis viuere volunt, vt ſuperbi, auari, dyſcoli, guloſi, adulteri, qui ſi ab aliquo reprehenduntur, latrant vt canes, mordent vt ſerpẽtes, deuorant vt leones, dolent vt parturientes, dicentes malum bonum, & bonum malum. Tales aperta facie viuoq; ſermone negare iuſtitiam præſumunt, dicentes, Ecce quomodo me perſequitur hypocrita, qui iuſtitiam tenere videtur. Talis denique fratres omnibus peior eſt, & melius illi fuiſſet ſi in ſeculo remanſiſſet. Et ideo ſi in noſtra congregatione aliquem talẽ inuenerimus (quod deus auertat) qui ſic iuſtitiam calcare voluerit, non tenendus eſt, ſed expellendus, tanquam viuere volens in ſpiritu libertatis ſuæ. A quibus tamen nos liberet deus, ſicut hactenus fecit per gratiam ſuam, vt noſtra ſancta & immaculata religio de bono in melius ſemper augmentetur, per Ieſum Chriſtum ſaluatorem noſtrum, Amen.

De fide trinitatis à ſimplicibus non inueſtiganda, & ſeptem donis ſpiritus ſancti contra ſeptem vitia, Sermo XV.

B SCriptum eſt fratres chariſsimi, quòd non debemus loqui ſublimia, tanquã ſapiẽtes mundi gloriãtes. *1.Reg.2.* Ait enim propheta, Nolite multiplicare loqui ſublimia. Hoc autem verbum ad vos maxime dirigitur, qui ruſticani eſtis in ſyluis habitantes, *Ephes.2.* licet ciues ſanctorum & domeſticos dei vos nullatenus dubitare debeamus. Nolite igitur multiplicare loqui ſublimia. Quæ ſunt iſta ſublimia de quibus non licet multum loqui, niſi de dei omnipotentia, de vnigeniti eius coæternitate, de ſancti ſpiritus magnificentia? O fratres mei & lætitia cordis mei ſi volumus ſcire quantũ pater immenſus ſit, apprehendere non valemus. Si imaginari cupimus quomodo filius coæternus ſit & conſubſtantialis, mens humana omnia naturalis ſuccumbit. Si ſcire deſideramus qualiter ſpiritus ſanctus omnia continet & non continetur, omnis humana ratio deficit. Ideo hæc omnia diſcutere nõ curemus. Quare non, niſi quia nullo modo valemus? Propterea fratres mei ſciatis, quòd vbicunque quæritur de vnitate trinitatis, magna eſt adhibẽda cautela, quia nec periculoſius alicubi erratur, neque laborioſius aliquid quæritur, nec fructuoſius aliquid inuenitur. Veniat igitur contra volentes ſcire vltra id quàm neceſſe eſt, C ſanctus ille Salomon, & reprehẽdendo atque docendo dicat, *Eccli.3.* Altiora te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcruteris. Surgat etiam Paulus columna fidelium, & lumen orbis terræ, & ſua voce cõfundat omnes philoſophantes, nomen Chriſti portantes, *Rom.12.* volẽtes ſapere plus quàm oportet ſapere. Non tamen dico fratres, quòd omnino non quæratis, ſed quæſtiones in diuinis vos qui groſsi eſtis, multiplicare non debetis. Quærite tantùm vos qui ſpiritales eſtis, quomodo præcepta dei ſeruare poſsitis, quomodo diabolum in eremo ſuperare debeatis, quo modo patientiam quã Chriſtus docuit, amplecti valeatis. Hæc enim ſeruus dei ſemper legere & adimplere debet. Natura deniq; noſtra fragilis eſt, & ea ratione cõprehendi nõ poteſt. Philoſophus etiã Ariſtodemus annis multis inſudauit naturã apis inueſtigare, nec finaliter potuit. Quomodo ergo nos trinitatem capere valemus? Cur miramur ô fratres qui lutei ſumus, & ventrem ſtercoribus plenum portantes, ſi neſcire poſsimus dei naturam? Nunquid vel angeli ipſam in cœlo inueſtigare poſſunt? Certum eſt quod non. Quid enim ſciũt, niſi quòd deus trinus & vnus eſt, & omnia ſine labore & pœna creauit & gubernat? Nolite ergo fratres loqui ſublimia, nolite ſapere plus quàm oportet ſapere. In die enim iudicij non damnabuntur Chriſtiani nec rationem red- D dent quia philoſophiam vel dialecticam, aſtrologiam vel muſicam ignorauerunt, nec de hoc quod naturam dei ſcire non potuerunt, ſed ideo damnabuntur, quia deo obedire neglexerunt. Ideo ſcitote fratres quod melius eſt piè confiteri ignorantiã, quàm temere ſcientiam vendicare, quia temeritas pœnã habet, ſed ignorantia promeretur veniã. Sufficiat nobis ſcire de myſterio trinitatis tantum quãtum dominus diſcipulis ſuis expoſuit. Nemo enim nouit ſic de natura ſua dicere ſicut ipſe qui ait, Baptizate gentes in nomine patris & filij & ſpiritus *Matth.28.* ſancti. Tres aperte pronunciat perſonas, ſed vnitatem oſtendit dicens, in nomine, non enim dixit in nominibus. Trinitas enim diuiditur indiuiſibiliter, & coniungitur diuiſibiliter. Singulariter enim vnaquæque perſona deus eſt, & vita vel deitas indiuiſa in opere, concors in voluntate, par in potentia, æqualis in gloria, nec minoratur in ſingulis, nec augetur in tribus. Sancta ergo trinitas vnus deus eſt, ex quo omnia, per quem omnia, *Rom.11.* in quo omnia ſunt. Et ne tres deos putaremus eſſe, ait apoſtolus, Ipſi gloria, non ipſis. Ipſi quidem gloria ſemper ſic, qui ait, Faciamus hominem ad imaginem & ſi- *Gene.1.* militudinem noſtram. Cum enim ſingulariter dicit, E imaginem, oſtẽdit vnam eſſe naturam eius ad cuius ſimilitudinem homo fieret. Cũ verò pluraliter dixit, noſtram, demonſtrat deum non vnam eſſe perſonam, ad cuius imaginem homo fiebat. Si enim eſſentia patris & filij & ſpiritus ſancti vna eſſet perſona, non dixiſſet noſtram, ſed meam: nec faciamus, ſed faciam. Si verò in illis tribus perſonis tres eſſent eſſentiæ, non dixiſſet noſtra, ſed noſtras. Et ideo cũ dicit ad imaginem noſtrã, indicat trinitatem vnitatis, ad cuiùs imaginem factus homo noſter interior, ſimilitudinem ſanctæ trinitatis F retinet. Sicut enim pater eſt deus, filius deus, ſpiritus ſanctus deus, non tamen tres deos credimus, ſed vnum deũ tres perſonas habentẽ: ita anima intellectus, anima voluntas, & anima memoria, non tamen tres animæ in vno corpore ſunt, ſed vna anima, quæ licet vnius ſit ſubſtantiæ & naturæ, tres tamen habet dignitates, intellectum, voluntatem, & memoriam. Et ſicut ex patre generatur filius, & ex parte filióque procedit ſpiritus ſanctus, ita per intellectum generatur voluntas, & ex his duobus procedit memoria. Sine his trib⁹ anima perfecta eſſe nõ poteſt, nec horum trium vnũ ſine aliis duobus aliquid integrum conſiſtit. Nec ſolum ſufficit intellectus, niſi ſit voluntas in amore: nec hæc duo, niſi addatur memoria, quæ ſemper in mente intelligentis & diligentis manet eligens. Vniuerſitatis enim conditor deus omnes motus animæ ad bonum facit, intellectum vt intelligamus quod iubet, voluntatem vt ſit in amore eius, memoriam ne obliuiſcamur quod imperat. Eia ergo fratres mei & corona matris meæ nolite diſcutere niſi quãtum vobis neceſſe eſt ad ſalutem. Nolite ſapere *Rom.12.* niſi quãtum oportet ſapere. Quid enim oportet ſapere niſi quòd deus trinus & vnus eſt? Quid aliud neceſſe eſt nobis, niſi declinare à malo, & facere quod bonum eſt? *Pſalm.36.* Quid aliud neceſſe eſt nobis, niſi vt bona cognoſcam⁹ & mala? Bona, vt ſciamus ea facere: mala, vt ſciamus ea deuitare. Non eſt igitur malum ſcire malum, quia niſi cognoueris, quomodo vitare poteris? Per legem nanque peccatum cognoui, ait apoſtolus, quia ante legem *Rom.7.* peccatum non cognoui, ſed poſt legem datam quid tenendum, quid vitãdum erat cognoui. Malum ergo ſcire non eſt malum: ſed malum operari, malum eſſe quis paganorum vnquam dubitauit? Neceſſe eſt ergo ſcire

G quòd superbia mater est & caput omniũ vitiorum. Ab ea enim descendit inanis gloria, inuidia, ira, tristitia, auaritia, voluptas carnis, in qua continetur gula atque luxuria. Ascendit quis fratres mei ad sapientiam huius mundi, & dum considerat honores sibi à discipulis exhibitos, extendit alas suas vsque ad terminos orbis terræ, & de se præsumens gloriatur, & sic superbiendo & præsumẽdo mox inanis gloria præsumentem aggreditur, dum ab aliis quærit gloriosus videri. Et dũ sic quærit, à quibusdam considerat & videt se despici dicentibus, Non est quod à multis creditur. Plures nãque sunt eo acutiores, & plures eo meliores non dubitamus. Inflatus verò ille qui se putat omnia scire vel singula possidere, videns quosdam altiores se, mox eum inuidia aggreditur, cuius vestigium ira imitatur, & non valens iram opere perficere, tristatur, & quærens consolationẽ tristitiæ auaritia tangitor vt habeat vnde transcendere valeat omnes. Et ecce dum diuitias congregat & acquisierit, statim in gulæ & luxuriæ foueam cadit. Sed ô grandis misericordia saluatoris: Spiritus enim pietatis per contemptum mundi ordinauit vt expelleret auari-
H tiam: sed quia abiecta auaritia, sæpe mala cõprimit tristitia, datur spiritus scientiæ, qui ostendit quæ sit bona vel mala tristitia. Si ergo scientia bonam tristitiam adducit, quæ surgit ex dolore peccatorum, expellitur tristitia seculi, quæ mortem operatur. Sed quia multi sunt istis omnibus carẽtes, sicut sunt iracũdi, ideo datur spiritus fortitudinis, qui per temperantiam refrenat iracũdiam. Talis fortis est, imò fortior qui vincit animum, quàm qui capit vrbem. Sed quia adhuc inuidet fortius imperanti, datur spiritus consilij, qui per amorem proximi eiicit inuidiam. Sed quia pro tantis meritis sæpius vult laudari, ideo datur spiritus intellectus, per quẽ intelligit quid sit. Sed quia inuenit se nihil esse, ideo ante deum humiliatur, & sic per humilitatem spiritus intellectus eiicit inanem gloriam. Sed quia aliquando non curat extrinsecus, solet tamen sępe de se interius gloriari, ideo datur spiritus sapientiæ, per quem incipit deum cognoscere. Eius autem bonitatem & misericordiam quis cognoscens, ipsum toto cordis affectu diligit, & sic sapientia per charitatem expellit superbiam, qua expulsa per gratiam efficimur templum dei, & habitaculum spiritus sancti, Amen.

De inobedientia, negligentia, patientia & castitate,
Sermo XVI.

FRatres mei dilectissimi, in omnibus operibus vestris semper mementote quòd omnes stabimus ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque prout gessit in corpore. *2.Cor.5.* Caoendum est ergo ne ante illud terribile tribunal vacui vel denudati appareamus. Non enim tunc sancti nobis subuenient, quia tempus non erit miserendi, & misericordiam impetrandi, & iam fugiet à ianua paradisi Maria. Omnes enim contra nos tunc erunt, Abraham contra inobedientes, & Isaac contra impatientes, & Iacob cõtra negligentes, & Ioseph contra incontinentes. O quàm dure reprehendentur inobedientes fratres mei per venerabilem patrem obedientiæ Abraham, quàm fortiter, quàm torpiter. Ideo fratres mei attendite, & parati semper estote ad obedientiã mãdatorum dei, paratas semper habentes aures auditui, & linguam voci: Pedes ituros festinate, manus ad operam sine mora parate, corde iocundo, serena facie, ore risorio, & oculo ornato sanctitatis splendore, non tamen amore seruili vel metu, sed omni charitatis affectu, sanctam obedientiam seruare vos opto. Tunc enim ante tribunal iudicis Abraham non vos condemnabit sed commendabit, nõ vos à se expellet sed conuocabit, nõ vos maledicet sed sublimabit in æterna patria. K Negligentiam etiam omnem deponere vos deprecor fratres, ne Abraham vos commendante contra vos surgat ille sanctus Iacob in die nouissimo. Fugite fratres, fugite negligentiam. nam sicut in vnoquoque opere bono mater est diligentia, ita vniuersæ doctrinæ & disciplinæ nouerca est negligentia. Sed & si habuerimus obedientiam, & negligentia omnino carebimus, adhuc nõ sufficit nisi & cum Isaac patientiam habeamus. Nam sicut per impatiẽtiam omnia destruuntur bona, omniaq; suffocantur optima, sic & per patientiam omnia generantur bona, omnes iniquitates demerguntur in profundum. Qui vero fratres mei paticns non est, monachus non est. Sed & si habuerimus obedientiam cum Abraham, patientiam cum Isaac, diligentiam cum Iacob, & castitatem non seruauerimus cum Ioseph, quid hæc omnia nobis proderũt? Amare ergo debemus summè castitatem, sine qua nostra opera nihil valent. O castitas ornamentum nobilium, exaltatio humilium, nobilitas ignobiliũ, pulchri- L tudo vilium, solamen mœrentium, augmẽtum pulchritudinis, decus sanctæ nostræ religionis, minoratio criminum, multiplicatio meritorum, dei amica, angelorũ cognata patriarcharum vita, prophetarum corona, apostolorum cingulum, martyrum auxilium, confessorum vehiculum, virginum speculum, viduarum refugium, & cunctorum bonorum gaudium & solamen. Sed quidam sunt fratres mei qui in iouentute sua luxuriose viuere volunt: & si ad senectutẽ peruenerint, gloriantur dicentes se continentes esse. Tunc enim eligunt seruire castitati, quando libido eos seruos habere contemnit. Nunquid tales continentes dicendi sont? Absit. Tales enim præmium non habebunt, quia laboris certamen non habuerunt. Sed illos vere expectat sempiterna gloria, qui fortes fuerunt gloriosa certamina supportare, Amen.

De vigilatione, & ociositate vitanda: Sermo XVII.

APostolus Petrus dilectissimi de nostra salute solicitus, nos dulciter admonet, & ad vigilandum nos exhortatur inter cætera dicẽs, *1.Petr.5.* Vigilate fratres, quia aduersarius vester dia- M bolus quærit quẽ deuoret, cui resistere debemus per fidem. Sed fides quęrit orationem, oratio autẽ optat prudentiam. Quid ergo nisi ꝙ prudẽtes simus in fide fundati, & vigilemus in orationibus? Quare in vigiliis fratres orare debemus, nisi quia si non vigilauerimus & ociosi permãserimus, qoid aliud quàm tepidi in hac solitudine apparebimus? Et si tepidi fuerimus, incipiet nos *Apoc.3.* euomere saluator de ore suo, de cõsortio soo, de plebe sancta sua, eo quòd nec calidi nec frigidi sumus. Vigilate ergo fratres ociositatem deponẽtes in cũctis. Quid enim ocium est, nisi viui hominis sepultura, vt ait paganus ille sanctissimi Apostoli amicus charissimus? Per ociositatem fratres rigorem sanctæ solitariæ religionis *Ociositatis mala.* fastidimus, per hanc eremum sæpe exire tentamur, per hanc accendimur frequenter ad luxuriam, per hanc animamur ad superbiam, per hanc ducimur ad mundi gloriam, per hanc tentamur delicate pasci, per hãc suffocamur preciose vestiri, per hãc ad superfluã dormitionem trahimur, per hãc ad verba secularia ducimur libenter audire. Hæc est illa ociositas pessima quæ frequenter sanctorum conuentus destruit, pariẽs in eis luxuriam, nutriens in eis gulam, seminans inter eos ziza-

A niam, generans inter eos homicidia, & omnia quæ sunt opera carnis. Quid ergo dicis ô frater? Quid ociose agere potes, nisi opera carnis? Nunquam quis ciuis cœlorum erit, si ociositatē amauerit. Ergo frater qui in eremo habitas, si vis perfectus esse, fuge ociositatem, quia in seruis dei nihil peius reperitur. Surge ergo si dormis ô rusticane mi chare. Surge tu qui in eremo habitas si clausos mētis oculos habes. Surge tu qui nec ad alia virtutum oculos mentis protendis, nec ad videndum quæ necessaria tibi sunt, oculos mentis aperire vales: fuge ociū, & semper aliquid facere memento. O fratres mei semper occupatos vos esse desidero, vt brauium salutis per gratiam dei recipere mereamini. Hanc fugere cupiens sanctus monachorum pater Antonius, clamauit ad dominū in eremo, & dixit, O Samaritane domine deus meus, ô animarum & corporum vere custos, suscita in me gratiam tuam, & infunde seruo tuo misericordiam, vt in eremo collocatus, in tuo conspectu ociosus non maneam. Et audiuit Antonius: Antoni cupis deo placere? Ora, & dum orare non poteris, manibus labora, & semper aliquid facito. Fac quod in te est, age quod potes, & non deficiet tibi auxilium de sancto. *Antonius monachorū pater.*

B Quid ergo diffidis ô monache? Nunquid idem deus est? Nunquid & pro te idem crucifixus est? Age igitur quod bonum est. Fuge ociū, quod mors est, & aperi oculos mentis & corporis, videbisque singulas creaturas ad officia singula deputatas. Ecce enim sol cursum anni perficit, luna etiam mensibus & vicissitudinibus discurrit, & cæteræ stellæ. Omnia enim sibi deputata officia sine quiete exercent. Nūquid etiam animalia bruta ad suæ naturæ industriam ocium fugiunt? Nunquid etiam semper laborant vt conseruentur in esse? Nūquid in suis necessitatibus deficere & pigrescere ea videmus? Absit. Omnia enim sub obedientia sunt, omnia agunt quod agere debent. Solus autem miser homo acedia soporatus à suo officio frequēter recedit, & dei imaginem in se deturpans in acedia perseuerat. Erubesce ô Christiane & absconde te à facie saluatoris tui, quoniam insipientior iumētis & formicis hodie factus esse comprobaris. *Prouerb. 6.* Vade enim ad formicam & considera semitas eius, & disce ab ea miser qui capite eleuato perambulas, & super astra cœlorum iam ascendere credis. Considera semitas eius,

C quia cum præceptorem non habeat, tāquam de salute sua solicita, in æstate grana colligere non desistit quibus viuere possit in hyeme. Non enim solum seculares hoc attendere debent, sed & nos qui dei gratia in eremo sumus, & in hac vasta solitudine habitamus, formicarum conditiones debemus attendere, & eas summopere imitari. Laborare enim sine intermissione debemus, vt fructū bonorum operū acquiramus in æstate præsentis vitæ tam solicite & sedule, vt tempore hyemali, tempore frigoris & iudicij non fame pereamus, sed bonis cunctis ornati æternaliter reficiamur in patria. Eia ergo fratres mei dilectissimi, corona mea & gaudium meum quod estis, omnem ociositatem expellite, semper aliquid boni facite, & quem tædet orare, vel psallere non desistat: quem tædet orare vel psallere, laborare manibus non differat, cogitantes quòd quandiu *1. Reg. 11.* Dauid exercitauit se in militia, non insultauit sibi luxuria: sed postquam in domo ociosus remansit, laborauit adulterio, & homicidium commisit. Sampson dū cum *Iudic. 16.* Philistæis pugnauit, non potuit capi ab hostibus, sed postquā dormiuit in sinu fœminæ & ociose cum ea remāsit, mox capitur & cæcatur ab hostibus. Salomon dū *3. Reg. 11.* occupatus esset in ædificatione templi, non sensit luxuriam, sed mox recedens ab opere persensit insultum luxuriæ, & deficiens fœmina instigante ad idola, adorauit in thalamo vitulum aureum.

D Vigilate ergo fratres mei, vigilate & nolite deficere, quia nec sanctiores Dauid, nec fortiores Sampsone, nec sapiētiores Salomone vos esse cognosco. Deponatis omnem acediā, quæ sermonem nudum reddit, bonis omnibus vos priuat, virtutū vestimentis vos expoliat. O fratres mei, honesto opere semper occupatos vos esse desidero, & quod perdidistis in seculo per præteritum, recuperetis laborando in eremo in futuro. Et si aliqui sunt ex vobis qui per annos octoginta & amplius in eremo sunt sanctissime cōuersati, iugo sanctæ obediētiæ, paupertatis & castitatis decorati, iam gaudeant expectantes beatam spem, & aduentum domini. Isti enim (vt videmus) qui amplius ieiuniis & orationibus & operibus monasterij insistere non possunt (fecerunt enim dum potuerunt) propterea filioli mei si modo non faciunt ea quæ facere cōsueuerunt, non sit vobis molestum. Si quiescūt non miremini, si venerantur à me vt patres, non tristemini, quia ipsi digni sunt.

E Non enim dolere debetis, quia charitas non cogitat malum, sed gaudet de alterius bono. *1. Cor. 13.* Ideo volumus & in Christi nomine ordinamus, vt & ipsi qui centum annorum & amplius sunt, Pater noster sedendo in lectulo dicant, & diligēter eis sine murmure seruiatur, *Matth. 6.* vt & ipsi pro nobis intercedāt in cœlis, quorum habitatio iam ibi est, quā obtinere faciat nos ille qui est benedictus in secula, Amen.

De inuidia cauenda, Sermo XVIII.

Fratres mei desiderantissimi, nolite inuicē inuidere, sed studeat vnusquisque deo in cunctis placere. Inuidia enim omnes virtutes cōcremat, omnia bona dissipat, omnia mala generat. Sed diceris, Nos quidē grossi sumus, peccare optime scimus, sed vitare peccata vel à peccatis resurgere ignorantes & fragiles sumus: quomodo ergo inuidiam habentē, vel nos ipsam habētes cognoscere poterimus? O fratres mei cupitis vosipsos si inuidi estis cognoscere, cupitis & fratrē vestrum inuidiam habētem cognoscere? Attendite quòd ille inuidus est, qui alienum bonum suū facit: & si facere non potest, clamat per vicos & plateas, & velut canis latrat & ardet, sed primò seipsū more phœnicis occidit. *Inuidus quis?*

F Quid enim agit phœnix nisi quia dū senescit, ad partes calidissimas volat, ligna siccissima congregat, & lignis congregatis, aliis ligna percutit, & sic ignem accendit, & in eodem se comburi permittit? *Phœnicis natura.* Ex quibus cineribus vermiculus nascitur, & postmodum phœnix alia efficitur. Sic & hypocrita facit, sic & inuidus agit cunctis diebus vitæ suæ, intus & extra seipsum cōburens, seipsum primò infestans, primò seipsum vulnerans & vexans. O inuide quàm paucos habes amicos, & forsitan neminē habes, de cuius bono non doleas, & de cuius malo non gaudeas. Meritò omni amico priuari debes, eo quòd de nullo amicorū bono gaudere probaris. O inuidia omni vitio peior, & omni peste deterior. O inuide qui nunquam quiescere potes, an ignoras quòd omnis malitia habet aliquā fœlicitatis vmbrā? Sed tu ipsa inuidia nequissima pestis, tormētū sine refrigerio, morbum sine remedio, laborem sine respiratione, pœnam sine intermissione, famem sine saturitate semper habere videris. O inuide vermis mortifere, qui in hedera Ionæ quotidie nasceris. O igneus serpens, quo populus Israël pungitur. Hic est enim fratres bruchus, quo fructus terrarū depascitur. *Psal. 104.* Legimus enim dilectissimi fratres mei quòd filiis Israël māna cœlitus datū est, in quo reseruato *Exod. 16.*

G ſcaturiebat multitudo vermiũ. Sic ex cœleſti gratia fi-
deli collata, occaſionaliter ĩ animo ſuperbi inuidia na-
ſcitur. Et quanto magis cœleſtis gratia fidelis ſolidatur,
tanto magis ſuperbi mens in inuidiæ vermẽ reſoluitur.
Legimus etiam vermem ex hedera natum, cuius vmbra
Ionæ.4. Ionas à calore defendebatur, tãdem hedera corruit, &
funditus deuaſtatur per vermem innidiæ. Filios etiã Iſ-
Numer.4. raël in Aegypto peregrinantes, legimus igneos ſerpen-
tes pupugiſſe. Sic & vos eremi ſacri cultores, veri filij Iſ-
raël, dum inuidos veſtros de vobis ſuſurrantes aoditis,
exultate quoniã filij dei & ſanctorũ patrum effici me-
ruiſtis. Exultate orantes pro eis, vt eos ſocios habere in
ſanctorum collegio mereamini, reprehendeotes & o-
ſtendentes eis, quòd ipſa inuidia eſt illa peſsima tioea,
quæ purpuramenta virtutũ demolitur, ærugo quæ the-
ſaorum ſapiẽtiæ deprædatur, bruchus qui terrarum vi-
rentia combutit, quia quicquid boni operis vireſcit in
Eſa.4. homine, penè peſtis inuidiæ perdit. Hæc eſt quæ ange-
Gene.3. lum de cœlo proiecit, quæ hominem de paradiſo exu-
H lauit, quæ filios Iſraël in deſerto percuſsit, quæ cõtra Io-
Geneſ.37. ſeph fratres armauit, quæ Danielem in lacum leonum
Daniel.14. miſit, quæ caput noſtrum cruci affixit, quæ Iudã ſuſpen-
Matth.27. di fecit. Scitote fratres mei atque diſcite, & ſuper tecta
prædicate, quòd inuidia eſt illa fera peſsima, quæ fidem
tollit, concordiam diſsipat, tertiam linguam multipli-
cat, iuſtitiam diſperdit, & omnia mala generat. Hæc eſt
Geneſ.4. quæ Abel occidit, Adam onerauit vel exulauit, paſtorẽ
ſuſpendit, Petrũ iugulauit dum Chriſtum negauit, Pau-
Actu.7. lum decollauit & Ioannem, Stephanum lapidaoit, Go-
liam proſtrauit, Dauid decepit, muros Hieruſalẽ euer-
tit, Romam depopulauit, Carthaginẽ deſtruxit, Troiam
deuaſtauit, & multa mala per hanc feram peſsimam in
orbe terrarum facta eſſe legimus. O frater mi dilecte,
ô ruſticane amande, ô dimidium animæ meæ, cur inui-
diam non deponis? Cur eam diligis? Nunquid mortem
diligis? nunquid ad ſuſpendium pergis? nunquid in
lacum te proiicis? O inuide qui nunquam quieſcis, ſed
ſemper cum Saulo ſeruos dei perſequeris, eos ligatos du
cens ad principes ſacerdotum. Ecce enim alios laboras
tenere, ſed tu teneris ab illis: alios ligare procuras, ſed
Actu 9. ecce tu cadens in terram audis cum Saulo, Cur me per-
ſequeris? Alios tenere ſolicitas, ſed ecce cæcatus teneris
à cunctis. Alios defraudare procuras, & ecce nequiter
I defraudarus, mox deportaris ad tartara. Eia ergo fratres
deponite inuidiam, & ſi quos inuidos inter vos habere
videtis, orate pro eis, quia toties moriuntur, quoties vi-
dent vos bonis operibus refulgere. Cupitis ergo eos tor
queri? Nunquam enim melius inuidos torquere pote-
ritis, quàm virtutibus & gloriæ ſeruiendo. Tunc enim
latrant vt canes, deuorant vt leones, facie palleſcunt,
capite minantur, oculis ſcintillãt vt ſydera, manus can-
cellatas adſtringunt, dentibus ſtrident, & ſic anima &
corpore moriuntur. Vos autem benefacite, non tamen
vt eos ad furorem accendatis, ſed vt deo placeatis, ora-
Luc.6. te pro perſequentibus & calumniantibus vos, dolentes
de malo corporis, ſed fortius de animæ perditione.
Concedat ergo nobis Chriſtus peccatorum contritio-
nem, & proximi amorem infundat, qui eſt benedictus
in ſecula, Amen.

De vigilia natiuitatis Chriſti, Sermo XIX.

ACcingimini filij potẽtes & eſtote parati, quia
die craſtina delebit̃ iniquitas terræ, & regna-
bit ſuper vos ſaluator mũdi. Craſtina die te-
nebrarum caligo minuetur. Craſtina die lux
oculis & credentibus reddetur. Craſtina die mundus
ſuam reparationem amplectetur. Craſtina die cõditor K
ſyderum redemptorq; omnium pẽditurus eſt ad vbera
ſanctæ Mariæ virginis. Craſtina die ille qui æternaliter
præcedit volubilitatem ſeculorum, ingerere ſe incipiet
curſibus annorum. Craſtina die ſolutis naturæ legibus,
ex ſolius diuinitatis potentia virginis Mariæ viſcera fœ-
cundantur, & ex riuulo ſuo fluuius magnus orietur, &
fructus apparebit optimus, & ex virgulto ſuo radix per-
fectorum procedet tanq̃ ſponſus de thalamo ſuo. Cra-
ſtina die ô monache ſuſcipies infantulum Ieſum, qui ta
mẽ ante omnia ſecula factus eſt. Para igitur te, quia ipſe
dignatur videre te, oſculari te, aſtingere te, & nũquam
dimittere te niſi tu primò eum dimiſeris. Aſpicite ergo
fratres oculis mentis & corporis, & videbitis dei poten-
tiam venientem & procedeotem à patre tanq̃ ſponſum
de thalamo ſuo, quem aſpicietis, quẽ tenebitis, quẽ ado-
rabitis pura mente, & mundo corde. Ipſum fortiter te-
nete, totum in mundo, & totum in cœlo. Totũ in mun-
do ad iuſtificationem, totum in cœlo ad glorificationẽ.
Totum in mundo vt educat peregrinantes, totũ in cœ- L
lo vt recipiat peruenientes. Totum in ſolio patris, totum
in gremio glorioſæ matris. Sic enim craſtina die pate-
bunt ſignacula figurarum, fulgebunt oracula propheta-
rum, apparebunt miracula natorarũ, ſtillabunt ſpiracu-
la gratiarum, quia naſcetur Ieſus Chriſtus filius dei viui Luc.2.
in Bethleem Iudæ. Dum enim venerit videbimus ru- Exod.3.
bum ardere ſed non conſumi, virgã Aaron frõdentem Numer.17.
& fructum facientẽ. Accingimini ergo filij potentes & Ezech.44.
eſtote parati, vt videre poſsimus cum Ezechiele portã Danie.2.
ſacratiſsimã perpetuò clauſam. Craſtina etiã die vide-
bimus etiam cũ Daniele puero ſancto lapidem angula-
rem. Craſtina die videbimus regem regum mentalibus
oculis & humanis, ſub forma panis viſibilis panẽ inuiſi-
bilem, alimoniam cœleſtem, refectionem beatã, cibum
æternæ vitæ, pignus noſtræ redemptionis, hoſtiam ſalu-
tarem, quam die craſtina toto affectu mãducare debe-
mus. Iſte eſt ille panis & cibus datus Iſraëlitico populo Exod.16.
manna dulciſsimũ, habens in ſe omne delectamentum,
& ſaporis ſuauitatem. Iſte eſt ille cibus quem vidit Pha- Geneſ.41.
rao, in quo ſpicæ pulchræ & formoſæ erant. Iſte eſt ille 3.Reg.19.
panis datus Heliæ, in cuius fortitudine ambulauit qua-
draginta diebus & quadraginta noctibus, & peruenit
vſq; ad montem dei. Iſte eſt ille panis quo cibantur an-
geli, quo ſaginantur apoſtoli, quo reficiuntur martyres, M
quo paſcuntur cõfeſſores, quo nutriũtur virgines, & ſa-
tiantur electi omnes. Panem autem hunc ſi quis digne
manducauerit, non morietur in æternum, quoniã ſpiri-
tus vitæ & ipſa vita eſt. Hic eſt panis qui de cœlo deſcẽ- Ioan.6.
dit, quem virgo nobis cras præſentabit, quem in gremio
portabit, quem in ventre baiulauit ſine grauamine, quẽ
& peperit ſine corruptione. Cuius mater inuẽta eſt vir-
go ante partum, virgo in partu, virgo poſt partum. Ipſa
quem genuit adorauit, ſed prius mente quàm ventre, &
prius quàm filius in vtero cõciperetur. Leuate ergo fra-
tres mei, leuate in hac vaſta ſolitudine capita veſtra: Ec-
ce enim iam eſt in porta redemptio. O quàm magna
magnalia deus propter nos operatur. Ecce enim quo-
modo nos amauit. Ipſe enim deus factus eſt homo,
creator creatura, ditiſsimus pauper, conditor legis, de-
ſtructor legis propter nos appellat̃. Amauit enim nos vt
reciperet nos, humiliauit ſe vt exaltaret nos in ſe. Incli-
nauit ſe, vt erigeret nos ad ſe. Ecce enim quomodo nos
amauit, quia deſcendit vt nos exaltaret, exinaniuit ſe vt
nobis poteſtatem donaret. Accingimini ergo ô filij po-
tentes & eſtote parati, quia die craſtina videbimus irre-
uerberata

A uerberata acie fidei in vno eodemq; deo & homine di-
uinitatem iocarnatã, maiestatem subiugatam, libertatẽ
captiuatam, virtutẽ infirmatam, æternitatem termina-
tam, virginitatẽ fœcũdatam, vitam infirmatam. Accin-
gimini ergo & estote parati mente pura, fide integra,
charitate syncera, vt dum venerit ille sanctus sanctorũ
& pulsauerit, confestim aperiatis ei. Non igitur tædeat
vos modico tempore carnẽ vestram domare ieiuniis,
& abstinentia escæ & potus, quia ecce remunerator ad-
Rom. 2. uenier, reddens vnicuiq; secundum opera sua. Saluato-
Ad Tit. 2. rem igitur expectantes, sobrie, iuste & caste viuamus in
hoc seculo, expectãtes beatam spem & aduentũ domi-
ni, vt digne cum eo gloriari possimus in cœlis: Amen.

De natiuitate domini: *Sermo* XX.

FRatres dilectissimi homo non solùm per sa-
pientiam dei factus erat vt esset, sed etiam ad
sapiẽtiam dei factus erat vt beatus esset, vt ille
videlicet frueretur eo sensu, quo percipi sapientia pote-
rat. Sed quia peccando sensum amisit, quo sapientia
Psal. 101. frui debuisset, quia oblitus est comedere panem suum,
B & refectionem illam qua viuunt animæ, in corporalem
commutauit delectationem. Terrenis igitur & corpo-
ralibus sensu & affectu immersus, nõ potuit se ad spiri-
talium cognitionẽ sine amore erigere, sed sola ea quæ
carnis sunt agnoscens, spiritalium iocunditatem non
agnouit: Ideo ipsa dei sapientia cum sursum esset, deor-
sum hodie venit vbi homo erat, vt eũ reuocaret vnde
Ioan. 1. ceciderat. Et ecce verbũ caro factum est, vt deus & ho-
mo inter homines esset: & sic conuersus est panis ille in
lac, vt à paruulis hominibus sumi posset. Sapientia ipsa
sursum panis erat, & eadem ipsa sapientia deorsum lac
erat. In diuinitate ipsa sapientia panis erat, & in huma-
nitate panis de cœlo descendens hodie lac factum est,
vt tanquã infantes per lac nutriti, homines roborati ad
panẽ deitatis accedere possent, vt idem ipse reficeret, &
reficiẽdo languidos ad incorruptionem repararet. De-
dit ergo reparandis ad incorruptionem alimentum in-
corruptionis, paruulis quidem immaculatam carnẽ quã
sumpserat de virgine matre, perfectis verò incorrupti-
bilem diuinitatẽ quam habuit de æterno patre. Istis ne
interim deficerent in via, sed illis vt reficerẽtur & perfi-
C cerentur in patria. Istis ad consolationem, sed illis ad
glorificationẽ. Propter hoc ergo dei filius pro redem-
ptione hominũ homo hodie factus est, vt caro per car-
nem liberaretur, & humano generi de suo sumeretur
precium redemptionis, vt inde remedium fieret, vnde
vitium contractum fuerat, & in eodem mõstraretur &
peritia medici, & iustitia redempti, quãdo de suo & sa-
nãdo inuenitur remedium, & preciũ redimendo. Quia
vero à corruptione liberandum erat, quia remedium,
idcirco precium redemptionis incorruptum esse debe-
bat. Propterea Maria mater electa est, & super omnes
creaturas prælecta, omnibus gratiis fœcundata, omni
virtute & sanctitate in vtero repleta, vt de mundissima
matre mũdissimus filius nasceretur. Et sicut in cœlo fi-
lius habuit patrem immortalẽ & æternũ, sic & in terra
haberet matrem omni corruptione carentem. Igitur in
cœlo qualis est pater, talis est filius: & in terra qualis est
mater, talis est secũdum carnem filius. In cœlo cum pa-
tre æternus est & immensus, & in terra cũ matre tem-
poralis est & mansuetus. In cœlo cum patre sublimis est
& incorruptus, & in terra cũ matre hodie in præsepio
Luc. 2. humilis & corruptibilis apparet. In cœlo imago patris
apparet, & in terra Mariæ filius ostẽditur. In cœlo syde-
rum & cũctorum factor ostenditur, sed in terra hodie
per matrem inter bouem & asinum collocatur. Mater D
virgo est, & in humilitate exultat, sed eius hodie filius
humilitatem facto commẽdat. Per virginem hodie ve-
nit ad nos, & per virginem præcessit nos. Per incorru-
ptionem venit vt peccatũ tolleret, & per incorruptio-
nem præcessit vt virtutem demonstraret. Venit ad nos
hodie ille Iesus Nazarenus vt cõferret remedium, præ-
cessit vt daret exemplum. Non enim potuit arbor bona
malum fructum facere, quoniã omnis arbor ex fructu
suo cognoscitur. Radix integra, & ramus fructusq; in-
corruptus est. Saluatoris igitur nostri aduentus Gabriel Luc. 1.
nuncius missus est, vt nouam in carne natiuitatem filij
dei prædicaret, in qua forma serui domino sociata ho-
stem potenter deuinceret, fortis in illo, non tamen vio-
lenta ad inferendam iniuriam, sed efficax ad iustitiam
obtinendam. Propterea Gabriel missus est vnus de ma-
ioribus cœlorum angelis, sed ideo Gabriel dicitur, quia
fortior cunctis erat. Gabriel enim fortitudo interpreta-
tur, quia ipsa etiam infirmitas fortitudo fuit, quoniam
in ea superatus fuit inimicus, & capta præda à violento
reducta est. Tres enim perierant, & subsecutus est quar- E
tus, redemptor eorũ deus. Primus sine masculo & sine Genes. 2.
fœmina, vt Adam. Secũdus de masculo sine fœmina, vt Genes. 2.
Eua de Adam, quia tulit vnam de costis eius, & repleuit
carnem pro ea. Tertius de masculo & fœmina, vt Abel. Genes. 4.
Quartus de fœmina sine masculo, vt saluator mundi, Luc. 2.
qui de beata Maria virgine hodie pro nobis nasci di-
gnatus est. Et quia primus author culpæ deiectus est per
fœminam, ideo authorẽ gratiæ sine masculo cõcepit &
peperit hodie fœmina Maria virgo. Hæc est fœmina to-
tius mundi mater & domina, quæ virgo permanens pe-
perit hodie filium, stella protulit solem, creatura genuit
creatorem, filia concepit patrem & filiũ, simul in vnum
diuitem & pauperem. Ipsa filia est, ipsa est & mater, ipsa
ancilla & domina, ipsa genitrix & genita, ipsa cum in-
tegritate peperit, cum virginitate concepit: & post par-
tum (vt suprà diximus) virgo permansit, ipsum quem ge-
nuit mox adorauit. Cuius adorationis & gratiæ partici-
pes nos faciat ille qui cum patre & spiritu sancto viuit
& regnat in secula seculorum, Amen.

De triplici genere monachorum in Aegypto.
Sermo XXI. F

VT nobis per literas declarauit sanctus pater
Hieronymus, fratres dilectissimi, tria sunt
in Aegypto genera monachorum, quorum
duo optima sunt, sed tertium omnino tepi-
dum, & omni affectu vitandum. Quæ sunt illa duo quæ
optima prædicantur, nisi eremitarum atq; cœnobitarũ
genus & ordo, quorũ vita clarissima & sancta congre-
gatio tempore prædicationis apostolicæ sumpsit exor-
dium: Isti sunt illi viri perfecti, quibus frequenter adhęsi
tempore errorum meorum, per quos etiam illuminari
merui, quorũ etiam sanctitatis fama ad aures meas per-
ueniente baptizari non diu distuli, Et pia matre me in-
stigante apud Mediolanum, vt ad patriã remearem, &
cupiens eos habere in visceribus charitatis, & cũ eis pa-
riter viuere, ad virum illum Simplicianum, qui à iuuen-
tute sua deuotissime deo vixerat, in omni charitate per-
rexi, deprecãs eum cum fletu & gemitu, vt mihi quosdã
seruos dei de suis donaret. Et donauit eos mihi paternè.
Quare paternè eos mihi donauit? Quia sciebat me vel-
le monasteriũ in Africa ædificare. Et assumptis mecum De ver. A-
Anastasio, Fabiano, Seuero, Nicolao, Dorotheo, Isaac, post. ser. 19.
Nicostrato, Paulo, Cyrillo, Stephano, Iacobo & Vitali In li. 50. ho-
pauperculo, qui pecuniç sacculũ apud Mediolanũ inue- mil. Ho. 9.

G nie & non rapuit, de quo iam sermonem fecimus, quia
inuenit & non rapuit, nec post aurum abire voluit. Igi-
tur istis mecum assumptis imitari cupiebam cum cha-
rissimis meis amicis Euodio, Alipio & Pôtiano, qui diu
mecum fuerant, & cum cæteris duodecim, quos nuper
assumpseram, illos quorum famam etiam sanctus pres-
byter Hieronymus mihi descripserat. Et sic perueni ad
Africam pia matre defuncta, & ædificaui, vt videtis, mo
nasterium in quo nunc sumus in solitudine, & à genti-
bus segregatum. Et placuit deo centenarium numerum
fratrum mihi donare, illuminans corda nostra, non so-
lùm sanctissimos patres solitarios imitari, sed etiam in
Act. 2. hac solitudine more apostolorum omnia communiter
& 4. possidere. Hæc deus nos seruare, & postea docere, &
per nos vobis præcipere voluit. Sic enim videtis quia
ante me multi fuerunt patres, quos sequi & imitari de-
bemus, non tamen sicut ego secundũ apostolicam vi-
tam alios viuere docuerũt. Caput igitur & principium
omnium vestrum secundum apostolicam vitam meip-
sum dicere nõ erubesco. Non tamen vos pigeat eos se-
H qui & imitari in omnibus, attendentes omnia commu-
niter habere & possidere, quia in celsitudine pauperta-
tis viuentibus non licet nisi vt vnum sit cor, vna sit ani-
ma, & omnia communiter possideant. Vnde agrorum
Act. 4. precia ponebãtur ante pedes apostolorum, tãquam pe-
dibus conculcãda, quia ipsi sancti apostoli & amici dei
indigna reputabant agrorũ precia manibus contrecta-
Numer. 19. ri. Vnde etiam in veteri lege Leuitis præcipiebatur nihil
in terra eorũ possidere. Nõ ergo habere debemus tem-
poralia ad possidẽdum, nec ego, qui Episcopus sum, ha
Ecclesiæ bo- bere debeo, nisi tãtum ad dispẽsandum, quia bona Ec-
na, pauperũ clesiarum patrimonium pauperum sunt. Vnde ego, qui
patrimonia. Episcopus, summe cauere debeo, ne res pauperum, quas
Hipponensis Ecclesia conseruare videtur, diuitibus lar-
giantur, quod bene feci hucusque. Nam cõsanguineos
habeo, & nobiles se esse nõ erubescũt, & ad me Episco-
pum veniunt, aliquando cũ minis, aliquando cum blã-
dimentis dicentes, Da nobis aliquid pater, caro enim
tua sumus. Et tamẽ dei gratia, & vestris orationibus me-
diantibus, consanguineum aliquem me ditasse non re-
1. Tim. 6. colo. Chariores enim mihi reputo pauperes quàm diui-
I tes, quia habentes victum & vestitũ fideles omnes con-
tenti esse debent, maximẽ nos clerici: in cuius rei signũ
12. q. 1. cap. capita tonsa & rasa habere debemus, ne diuitiarum ca-
Duo. pilli occupent mentem seruorum dei. Eia ergo fratres
mei estote pauperes, non solùm verbo, sed & opere &
veritate, attendẽtes quid vobis dicat qui nostrum se fe-
cit precium in ara crucis, qui etiam noster est aduoca-
tus in cœlo, & intercessor ad dexteram dei patris. Dice-
bat enim ille deus deorum discipulis suis, quos de toto
mundo prælegerat vt essent sal terræ, lux mũdi, recto-
res Ecclesiæ militantis, magistri & senatores Ecclesiæ
Math. 5. triumphantis. Ait enim, Beati pauperes spiritu. Nõ beati
Ibidem. qui sub dura & grãdi necessitate patiuntur. Tales enim
murmurant, detrahunt, & inuident habentibus, rapiunt
& furantur: sed si non opere, saltem voluntate hæc ad-
implere conantur. Ideo tales beatos non appellat sal-
uator, quia non pauperes sed miseri sunt prædicandi.
Quare? Quia de angustiis temporalibus educti ad æter-
nas miserias deputati sunt, vbi nõ solùm beatitudinem
habere non poterunt, sed nec guttam aquæ inuenient.
Beati ergo pauperes spiritu, sed non paupertatem simu-
lantes. Tales sunt hypocritæ, paupertatem foris prædi-
cantes, nullam tamen necessitatem portare volentes.
Tales enim in cunctis operibus suis sperant reuerẽtiam
honoris, gloriam laudis, à melioribus metui, & venerari K
vt deus, sancti ab omnibus vocari desiderant, sola voce
paupertatem & abstinentiam prædicant, sed digito suo
non cogitant ea mouere: corpora despectis vestibus te-
gunt foris, sed intus ad carnem purpura induuntur: in
cinere prædicãt se iacêre, sed excelsa palatia non despi-
ciunt: angelicã faciem foris ostendunt, sed lupina cor-
da eos habere non dubitamus. Tales fuerunt illi Sara- *Sarabaitæ.*
baitæ, de quibus tertiò nobis scripsit pater Hieronymus,
quorum genus est omni affectu vitandum. Ipsi denique
in Aegypto erant in foraminibus petrarum habitantes,
induti porcorum & boum pellibus tãtum, cincti funi-
bus palmarum, spinas ad calcanea portantes ad cingu-
lum ligatas, discalciati, & sanguine cruentati, cauernas
exeuntes, ad festum scenopegiæ pergebant Hierosoly-
mam, & sanctasanctorum intrantes, paupertatem & ab-
stinentiam prædicabant omni affectu seruare, barbas
postmodum in cõspectu hominum sine redemptione
euellere festinabãt, & sic acquisita fama & lucro ad pro-
pria remeabant, solitariè gaudentes & epulantes supra
id quod explicare possumus. Hos fratres mei & filioli L
mei quos quotidie parturio in visceribus charitatis, no-
lite obsecro imitari, quia non beatos sed damnatos eos
esse prædicamus. Amate igitur paupertatẽ, amate eam *1. Petr. 2.*
omni affectu, & nolite deficere, vt sitis genus electũ non
abiectum, gens sancta non obstinata, populus acquisi-
tionis, sed non perditionis, regale sacerdotium, sed non
venale precium. Vos estis illa apostolica forma, sanctaque
congregatio à mundo corde & opere segregata, qui dei
virtute iam percussistis duces Moab, satrapas & tyran-
nos Hierusalem, & Aegyptiorum hypocritas iam vul-
nerastis ad mortem. Vos estis vinea mea electa in me-
dio ecclesiæ paradisi plantata, Christi redempta san-
guine & irrigata. Ad hanc vineam ego solus dei virtute
vos congregaui, & operarios meos vos feci, vt laboran-
tes in ea vsque ad finem dignum fructum recipiatis in
tempore suo. Ad hanc vineam vos elegi, ad hanc dei M
hæreditatẽ vos conuocaui, licet fauoratus à sancto Epi-
scopo Valerio, qui de bonis episcopatus vt monasteriũ
in eremo ædificarem mihi multa donauit. Non enim
satis fuit patrimonium meum, nisi etiam ipse me coad-
iuuasset. Ad hanc igitur cõgregationem vos elegi, non
vos me non elegistis, sed ego elegi vos. Et ecce postquã
Episcopus factus sum, Vitalem, Nicolaũ, Stephanũ, Do-
rotheum, Paulum, Iacobũ & Cyrillum frequẽter roga-
ui, vt me solum in Episcopatu non dimitterent, quia li-
cet Episcopus essem, non tamen credebam paupertatẽ
despicere, sed cum Abraham, Isaac, & Iacob inter diui-
tias viuere, & veram paupertatem seruare optabam, vt
de numero eorum essem, de quibus ait apostolus, Tan- *2. Cor. 6.*
quam nihil habentes, & omnia possidentes. Igitur hos
frequenter rogaui vt venirent, non vt essent rebelles e-
remo, sed vt solitarie etiam in ciuitate viuentes, habita-
re possemus in palatio sancto. Sed ecce noluerunt ve-
nire tanquã de seipsis timentes, ne à seculo caperentur.
Noluerunt venire, quare noluerunt? Non quia non di-
gni, sed quia nõ solum pauperes esse voluerũt, sed etiam
supra id quod in speculo nostro edidimus facere vo-
luerunt, calcantes per omnia seculũ & pompas eius. De
quo munere summum gaudiũ omnes habere debem*,
quia facere voluerũt ea quæ deo & mihi facere promi-
serunt. Et quia solus stare non poteram Episcopus, ideo
rogaui sanctum senem Episcopum Valerium, qui mihi
iam potestatẽ prædicandi & obsecrandi in populo de-
derat, vt infra domum Episcopi monasterium clerico-

rum

A rum constituerã. Et placuit sancto episcopo mihi condescendere, & sic cum eisdem in omni paupertate viuere cœpi, non manducans carnes, nisi dũ hospites veniunt, sed tãtum olera & legumina absque oleo vel butyro, sicut antè vobiscum cum gaudio facere consueueram. Igitur fratres mei licet in cathedra episcopali me videatis, paupertatem tamen mihi charam sponsam tenere cõgratulor, quia ipsa est etiam Christi sponsa, sanctorum possessio, beatorum vita, fidelium securitas, clericorum ornamentum, monachorum vita, nobilium pulchritudo, diuitis magnificentia. Hæc enim est illa sancta paupertas, quam qui tenet & amat, nulla indigentia laborare potest. Nec mirum fratres, quia sibi datur omnium dominum possidere. Ipse est enim sperantibus in se thesaurus in paupertate, solatium in solitudine, gloria in abiectione, honor in contemptu, vmbraculum in omni protectione. Estote igitur pauperes
Psalm. 9. fratres mei, quoniam desiderium pauperum exaudiuit dominus, & præparationem cordis eorũ audiuit auris sua. Tunc enim vere pauperes eritis spiritu, tunc vere
B beati, tũc benigni, tunc obediẽtes, tunc veraces, tunc nõ ficti, tunc omnis mali ignari, si vero corde & opere pauperes inueniemini. Quam gratiam nobis impetrare dignetur beatus primicerius martyrũ Stephanus, qui pro suis persecutoribus exorauit dominum nostrum Iesum Christum, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

De consolatione fratrum in eremo, à quibus sanctus Augustinus recessit, cum exhortatione ad orationem & lachrymas. *Sermo XXII.*

Ratres mei & lætitia cordis mei, tempus est vt reuertar ad eũ qui est, & qui misit me ad vos, vos vero nolite contristari, nec turbetur cor
Ioan. 14. vestrum. Rogabo enim patrem vt ipse vos custodiat, & maneat vobiscum in æternum spiritus veritatis.
Iacob. 5. Iterum etiam dico, Nolite de meo recessu amplius contristari, sed semper orate pro inuicem vt saluemini. Vade enim seruis dei & solitariis est necessaria ipsa oratio, per quam deus placatur, per quam deus ad nos inclinatur. Adorauerat enim populus Iudaicus virulũ cõ-
Exod. 32. flatilem, & ait dominus Moysi, Dimitte vt irascatur fu-
C ror meus contra eos. Cui Moyses, Quæso ô domine quiescat ira tua, & esto placabilis super malitiã populi tui. Et ecce placatus est dominus. O quàm grandis est
Exod. 17. ipsius orationis causa, ô q̃ grande mysteriũ. Ecce Moyses orabat in monte, & Iosue Amalech deuincebat. Per
4. Reg. 20. orationem Ezechias sanatur, & salutem animæ & cor-
Act. 7. poris adipiscitur. Per orationem Saulus efficitur Paulus, & doctor gentium, & prædicator orbis terræ. Obsecro
Iaco. 5. ergo fratres vt oretis pro inuicem vt saluemini. Depre-
1. Tim. 2. cor fratres mei cum apostolo, primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes & gratiarum actiones. Orate & nolite deficere, & si possibile est, lachrymas fundatis. O quàm magnum vespertinũ sacrificium deo obtulistis, lachrymas cũ oratione effundere. Diuina en[illegible] scriptura aliquando nos ad lachrymas, aliquando ad gaudium nos inuitat. Sæpe enim dicebat
Matth. 5. saluator discipulis suis, Beati qui lugent in hac vita, quia gaudebunt in æterna vita. Prius enim dolẽdum est, sed post dolorem gaudium subsequetur, quia beati qui lu-
Ibidem. gẽt. Sed postea dicit saluator, Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis. Quæ quidem merces per lachrymas & orationes acquiritur. Orate
Luc. 18. igitur fratres mei in eremo, orate & nolite deficere. Nã sicut proprium est canibus latrare, ita propriũ est eremicultoribus orare. Bonorum enim oratio locutio est ad D
deum. Quando enim serui dei legunt, deus sine dubio eis feruenter loquitur: sed dum orant, cum deo suauiter loquuntur. Ipse enim sapiens est, quia sub paucis verbis multa comprehẽdit, & quicquid necesse est, hilariter tribuit, & abundãtius atq; perfectius quàm homines sciãt vel valeant cogitare. O fratres mei dilectissimi, clamate in eremo, vlulate in hac vasta solitudine, vociferari non quiescatis, clamate orando, & nolite deficere. Clamate non solùm voce, sed maxime mente. Ecce enim semper auditis aues in deserto cantantes, & laudantes deum factorem suum. Et si cantare non potestis, quia senes multi iam estis, mente saltem nolite tacere. Nã & tacentes ore, mente autem orantes exaudiuit dominus. Nec in oratione locutio tantum quæritur, quãtum sen-
sus. Ecce enim Hieremias cõfortatur in carcere, Daniel *Hiere. 20.*
inter leones exultat, tres pueri in fornace tripudiãt, Iob *Daniel. 3.*
in sterquilinio nudus triumphat, paradisum de cruce *& 6.*
latro inuenit, Susanna inter senes defenditur, Stephan⁹ *Iob 2.*
de torrente in cœlum suscipitur, & inter lapidantes pro *Luc. 23.*
Saulo exauditur. Non est igitur locus in quo orare non *Daniel. 13.*
debeamus, quia deus vbique est, vbique nos exaudire di *Act. 7.*
gnatur. Orate igitur semper, & in omni loco vt salue- E
mini. Non solum vnusquisque pro se, sed pro omnibus orare debemus. Nam vt ait pater Ambrosius, Si pro te tantum rogaueris, solum tuum meritum possidebis: sed si pro omnibus rogaueris, omnes pro te rogabunt. Oratio sancta, columna sanctarum virtutum, deitatis scala, viduarum maritus, angelorum cognata, fundamentum fidei, monachorũ corona, coniugatarũ leuamen. Beatus qui te amat, beatior qui te frequentat. Beatus qui te astringit, sed beatior qui in te perseuerat. Beatus qui tecum lachrymas fundit, quoniã holocaustum sanctum deo & immaculatum offerre non dubitamus. Flete igitur fratres orando, & nolite quiescere, vt digni efficiamini gratia dei. Sed dicetis, Ecce multi sumus, & præter Euodium, Alipiũ & Pontianum qui de scriptura sancta multum nouerũt, omnes grossi & idiotæ sumus, igitur doce nos orare. O fratres mei licet grossi sitis, & subtilia non capiatis, non tamen debiliores vos reputo, sed chariores vos teneo ignaros & humiles, quàm sapientes elatos & superbos. Dei tamen gratia pro vestra salute F
sufficit quod habetis. Licet enim medullã scripturarum non intelligatis, sicut Euodius, Alipius, & Pũtianus, qui Romæ diu mecum commorati sunt, tamen scripturarum corticem vos intelligere nõ dubitamus. Diximus enim primò vobis, quòd psallere, orare, & manibus laborare debeatis, quando necesse fuerit, & si vobis tempus superfuerit, dicere, Pater noster, non differatis. Ipsa
enim dominica oratio appellatur, in qua septẽ petitio- *Pater noster*
nes reperiũtur, in quibus omnes species orationis com- *Matth. 6.*
prehenduntur, quibus deũ interpellamus pro appetendis bonis, & pro vitandis malis, aut pro delendis commissis. Tres enim primæ petitiones pertinent ad æternitatem, reliquæ vero quatuor ad hanc vitam temporalem pertinere videntur, quia & panis quotidianus, scilicet spiritalis, licet sit sempiternus, ad hoc tamen tempus etiam pertinet, inquantum ministratur animæ quibusdam signis dictis vel scriptis. Et ideo panis dicitur, quia laborando & disserendo discitur, & ita quasi manducando deglutitur. Nunc quoque peccata dimittũtur nobis, & nos dimittimus aliis, quæ petitio est inter quatuor secunda. Et tentationes quæ nunc nostram vitam infestant, & ipsa liberatio à malo, ad hanc vitam pertinent, quia dei iustitia mortem incurrimus, vnde dei mi-

G sericordia liberandi sumus. Quæ cum ita sint, ipsarum
petitionum verba diligentius pertractanda sunt, vt in-
tellecta maiorem generēt cordis affectum, & quod pe-
titur ad velociorem perducatur effectum. Orate igitur
fratres dicentes, Pater noster, referētes gratias largitori
omnium bonorum, qui dulcedo nostra est, vita & re-
surrectio nostra est, spes nostra est, & lumen oculorum
nostrorum, baculus senectutis nostræ, donās nobis sen-
sum vt eum agnoscamus, & secreta secretorum suorum
intelligamus. Ipse enim nobis dedit efficaciam in ope-
re, gratiam inter electos, effectum in suis & suorū præ-
ceptis, solamen & constantiam in aduersis, cautelam in
prosperis & timorem, & quocunque vertimur sua gran-
dis misericordia nos præuenit. O fratres mei non ne-
gligamus orare, non carnem domare, non vigilare. Et
tamen quid ei retribuemus, qui non permisit nos sub-
mergi cum in mari magno essemus? Ecce enim con-
sumpti eramus, & nos liberauit. Errantes eramus in se-
culo, & reduxit nos ad viam. Ignorantes eramus, & do-
cuit nos veritatis viam. Non igitur tædeat nos orare,
quia non familiam tegere, sed tantùm deo placere de-
H bemus. Et vt bene psallere & orare possitis, absque ma-
gno corporis impedimento, de bonis episcopatus ec-
clesiæ Hipponensis centum & quinquaginta vestimen-
ta cum calciamentis vobis dilectis fratribus deportari
præcepi, vt tempore frigoris quantum necesse fuerit v-
nusquisque recipiat, reponentes ea & custodientes in
communi vestiario cum omni diligentia & charitate,
1.Cor.13. scientes quòd vera charitas nō quærit quæ sua sunt, sed
quæ dei. Sic autem facientes nō deficiatis. Deus autem
pacis, qui eduxit de mortuis pastorem magnum ouium
Hebr.13. in sanguine testamenti æterni dominum nostrum Ie-
sum Christum, aptet vos in omni bono, vt faciatis vo-
luntatem eius, faciens in vobis quod placeat coram se
per Christum Iesum, cui est honor & gloria in secula se-
culorum, Amen. Orate pro nobis fratres, & ante meum
recessum cupio vos salutare osculo sancto, Amen.

De ieiunio. Sermo XXIII.

FRequēter audistis fratres charissimi, quòd ie-
iunium est res sancta, opus cœleste, ianua re-
gni, futuri seculi forma: quod si quis iuste per-
fecerit, dei socius existimabitur, sibi cōiungitur, & spiri-
I talis efficitur. Per ieiunium fratres mei prosternuntur
vitia, augmentantur virtutes, humiliatur caro, diabolicę
deuincuntur virtutes. O sacrum ieiunium, tu corpus re-
frenas ne surgat, tu virtutes incitas vt resurgant, tu reum
illuminas & sanas vt viuat. O ieiunium tu suaue es bo-
nis, tu odibile es malis, tu delectabile es sanctis, sed de-
testabile prauis. O sacrum ieiunium, tu diuina mysteria
pandis, quæ sapientiæ & prudentiæ sunt agnoscis, recor-
dati præterita facis, ordinare præsentia non negligis, &
præuidere futura festinas. Sed cauete fratres mei, ne ie-
iunando superbi efficiamini, ne cupidi, ne auaritia vel
hypocrisi pleni. Nam sæpe audistis quòd Babylon ciui-
tas magna & populosa est inimica Christianis, idolis
seruiens, diuersis erroribus mancipata, quam vt dicunt,
Genes.11. aliqui gigantes ædificauerunt, sed superbia inflati fece-
runt in medio turrem, quæ vocata est Babel. Postea ve-
rò venit Nabuchodonosor, & amplificauit eam & di-
Daniel.4. tauit, & inflatus superbia clamauit & dixit, Nónne hæc
est ciuitas Babylon, quam ego ædificaui in domum re-
gni in robore fortitudinis meæ, & in gloriam decoris
mei? Et dum rex sic exclamaret, vox irruit super eum di-
cens, Tibi dicitur rex, Regnum tuum transiet à te, ab ho
minibus eiicieris, & cum bestiis ferisque erit habitatio
tua, fœnum vt bos comedes, & septem tempora super K
te mutabuntur, donec scias quòd excelsus dominatur
in regno hominum. Et sic videtis quod superbiēdo re-
gnum terrenum amisit & sensum, quia cum bestiis ha-
bitare volebat. Babylon hæc fratres mei mūdus iste est,
qui plenus est confusione, plenus erroribus, iniquitati-
bus, & veneno malitiæ. Ecce nunc fratres mei quomo-
do totus mundus in maligno positus est. Ecce quomo- *1.Ioan.5.*
do diabolus regnat in eo, dum regnat ambitio, dum do
minatur perfidia, dum conculcatur simplicitas. Et ideo
fratres hæc omnia agnoscentes caueamus à cunctis ma-
lis, scientes quòd per solam humilitatem omnia mala
vincere valemus, sine qua nostra ieiunia nobis non pro-
derunt. Hæc est per quam ad vitam intrare poterimus.
Non ergo extolli debemus, si bene viuamus, sed humi-
litatem seruantes semper philosophari non desistamus.
Quid enim est philosophari, nisi mortem præmeditari? *Philosopha*
Ad regnum enim cœlorum non conducit nos gloria *ri quid?*
mundi, non multitudo diuitiarum, non nobilitas ge-
neris, non scientia, non sapientia, non facundia verbo-
rum, sed sola gratia Christi, & virtutes, & opera Eia igi- L
tur fratres considerate ad quid huc venistis, & quid ere-
mum concupistis, quid agere voluistis, quod officium
habere desiderastis. Omnes vno ore dicetis, Deo serui-
re optamus. Et quia sic est, propterea attēdere frequen-
ter debetis, quòd vestrum officium est non solùm car-
nem ieiuniis & abstinentia escę & potus affligere quan-
tum valetudo naturæ permittit, sed etiam mundum
contemnere, peccata deflere, & non doctoris appetere
cathedram, sed in cinere & cilicio perseuerare in eremo
vsque ad mortem debemus. Adiuuet nos Christus filius
dei, quem credimus ieiunasse quadraginta diebus & *Matth.4.*
quadraginta noctib', qui est benedictus in secula, Amē.

*De exhortatione ad solitudinem exemplo sancti Hie-
ronymi, Ac de ieiunio, & quid sit ieiunium:
Sermo XXIIII.*

LEgimus enim fratres charissimi sanctum pa-
trem Hieronymum Cardinalem fuisse in ec-
clesia sancti Laurentij martyris, & quia Roma-
nos de auaritia & fœtida luxuria fortiter reprehende-
bat, ab eis per vestem muliebrem, vt iam auditis, eum M
proclamare in populo voluerūt, sed deo auxiliāte san-
ctitatis fama minime diminuta, Romā tandem egres-
sus est, & cū Paula & Eustochio, quas in fide Christi nu-
trierat, earum patre rogāte, vt nobis per epistolam scri-
psit, asperrimam vitā sanctus pater Hieronymus duxit,
intantum vt neminem legere audiam filiū modernorū
austeriorem fuisse. Itaq; fratres etiā nos, vt vidistis, mū-
dum deserere voluimus, & ad nemora cum Hierony-
mo fugere concupiuimus, & perseuerare secundū apo-
stolicam vitam desideramus, propterea diligenter at-
tendamus, vt sanctè & iustè in eremo conuiuamus. Sci-
re enim debetis, quòd demorantibus in solitudine ie-
iunium valde necessariū est. Sed primò v[illegible]camus quid
sit ieiunium. Quid enim est ieiunium, nisi cunctorum
membrorum debita satisfactio? Membra enim satisfa-
cere debent propter peccata quæ commiserunt. Vnde
si quis in gula peccauerit, satisfaciat ieiunādo. nam qui
solus est sine culpa, solus est & sine pœna. Sed quoniam
nullus est sine culpa, ideo nullus sine pœna viuere de-
bet. Oculus enim meus frequenter peccauit, quia per
eū mors intrauit in animā meam. Claudatur ergo ocu- *Hierem.9.*
lus, & patiatur ne quod eum delectat videat. Sic enim
de singulis

A de singulis corporis membris faciẽdum est fratres. Tũc
De cõ. di.3. enim magnum, tunc deo acceptum, tunc sibi deuutum
ca.Ieiuniũ. ieiunium reddimus, dum ab iniquitatibus & voluptatibus abstinemus. Hoc est magnum & perfectum ieiunium. Sic enim agentes sancte & iuste & pie viuere di-
ad Titũ 1. cimur. Pietas enim est cultus deo reddere quud debes. Sic talis iuste viuere dicitur, quando deo reddit quod reddere debet, & Cęsaris quę suut Cęsari. Impietas quid aliud est quàm idolulatriam committere? Multi tamen dicunt quod impietas est, quando pauperibus quis sua nõ elargitur. Propterea fratres mei scire vos vulo, quòd aliud est flagitium, aliud facinus, aliud impietas. Flagitium est dum peccando nosipsos offendimus. Facinus quando proximum. Impietas quando idololatriam cõmittimus. Similiter aliud est misericordia, aliud clemẽtia, aliud pietas. Misericordia circa naturam, clementia erga iustitiã, sed pietas erga deum versatur. Et quia grossi estis fratres, veniat verbi gratia, Misericurdia est dum si quis videndo aliquem iuste damnatũ duci ad suspendium, naturaliter muuetur, eique compatitur, & ita motus à suspendio eum liberat. Similiter si quis rapuit pauperi aliquid boni, & veniat alius & raptori eripiat ea &
B pauperi reddat, talem dicimus habere misericordiam. Clementia verò est vt si quis iniuste hominem punitum videat, & obiiciat se periculis vt illum eripiat, talem dicimus clementiam possidere. Pietas autem quid aliud est, quàm deum pura mente colere, quæ alio nomine latria nuncupatur? Bene enim tũc dicimur ieiunare, quãdo pietate, misericordia & clementia refloremus. Adiuuet nos Christus, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

De ieiunio, & vbi fuit institutum:

Sermo XXV.

θ SCire nanque debetis fratres dilectissimi, quòd hoc solenne ieiunium quod alma mater ecclesia hodierna die præcipit obseruari, à creatione hominis in ipso mundi primordio præcepit deus in paradiso Adæ & Euæ, vt à fructu arboris
Gene.2. abstinerẽt. Hoc etiam ante legem Moyses sanctus ob-
Exod.24. seruauit, & legem suscepit. Hoc sub lege Helias astrin-
3.Reg.19. xit, & ad cœlum in curru volauit. Eua quandiu abstinuit, virgo fuit, & in paradiso permansit: sed dum ie-
Gene.3. iunium violauit, in miseriam corruit, libidinis cor-
C ruptionem persensit, sub domino constituta remansit, & de paradiso expulsa fuit. Moyses etiam post ieiu-
Exod.34. nium cum deo facie ad faciem locutus est, qui ante ieiunium deum nec videre nec ad eum accedere ausus fuerat. Hierosolyma à Sennacherib tempore Ezechiæ re-
4.Reg.19. gis & Esaiæ per ieiunium liberatur, & centum & octogintaquinq; milia cœlitus interfecti sunt in nocte vna: & ne fœterent eorum corpora, incinerati & in puluе-
Iona 3. rem redacti sunt. Tempore etiam Ionæ ieiunium prædicantis in cinere & cilicio veniam impetrauit. Nun-
Iosue 10. quid & Iosue filius Naue ieiunauit, prius quàm diem & cursum solis & lunæ temperauit, & hostes superauit? O ieiunium conuiuium animarum, beatus qui te amat, sed beatior qui te frequentat. Qui enim ieiunat vt bonus appareat, vt conseruetur, vt sanior fiat, & vt ne corpore nimis impinguescat, non beatus est ille, quia ieiunium quod facit non virtutis est, sed præsumptionis, non virtutis est, sed attenuationis. Ideo non mundo, sed deo ieiunare debemus. Sic enim sancti patres
Exod.22. in veteri lege faciebant. Decimas enim deo dabant, & primitias de omnibus bonis suis, sic & nos deo primitias dare debemus. Quas nunc primitias deo damus, quando corpore quidem à cibis, eleemosynas etiã dan- D
do, & mente à vitiis ieiunamus. Et tunc deo tales primitiæ acceptæ sunt. Sed scitote fratres mei quòd antiquitus patres nostri fideles ieiunare cunsueuerunt in vigiliis magnarum solennitatum vsque ad noctem, quod laudandum erat & bonum. Sed hoc nou solum, sed etiam vigilabant per noctem, & ad ecclesiam ludendo & chorizando conueniebant: quud detestabile erat & malum. Tales non solùm Romani erant, nun solum Papienses & Rauennates, sed etiam Mediolanenses. De qua turpi cunsuetudine dolebat Mediolani mater illa quæ me carne & spiritu in Christo regenerauit, & institutũ est ipsa instigante à patre nostro sancto Ambrusio, vt vigiliæ cessarent, vel cessarent à cunctis, vt homicidia & fornicationes à fidelibus deponerentur. Solum tamen ieiunium mentis & corporis cum eleemosyna Mediolanensis Ecclesia fidelibus reliquit. Sed dicetis, Nunquid in vita nustra semper ieiunare debemus? O fratres mei legem meam recepistis, & audistis frequenter inter cætera, quòd carnem vestram dometis abstinentia escæ & putus, quantum valetudo permittit. Nolo enim meipsum ligare. Nolui onera vestra portare, sed hoc solum super vos ponere E
volui, vt ieiunetis & abstineatis, quantum facere deo fauente potestis. Nolo tamen quòd diebus duminicis ieiunetis. huc enim hæretici & infideles faciunt. Omne autem ieiunium, exceptis diebus duminicis, bonum est & laudandum si bene fit. Aliquod tamen est ieiunium deuutionis, vt ieiunare vigilias sanctorũ Cypriani compatriutæ nostri, & Geruasij & Prutasij, & similia. Aliud est ieiunium institutiunis, vt assumptionis Sanctæ Mariæ, & natiuitatis sancti Ioannis Baptistæ, sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, Simonis & Iudæ, Matthæi & Andreæ, & Iacobi maioris. Istorum enim vigilias ieiunare semper debemus, vt sicut ieiunando cum eis patimur, ita in futurum cum eis pariter gloriemur. Sed mox mihi fratres dicetis, Cur festum natiuitatis sancti Ioannis celebramus? Nunquid in peccato conceptus est? Et ideo attendite quòd prius seminatur homo, postea concipitur in vulua, & ibi caro formatur, deinde post dies quadraginta septẽ creatur anima, & corpori infunditur, secundum sanctum patrem & martyrem Cyprianum, cui in omnibus compellor credere, quia per spiritum sanctum optime lo- F
cutus est. Celebratur tamen natiuitas sancti Ioannis Baptistæ, non prima, sed secunda. Prima enim natiuitas fuit in vtero, quando anima in vtero fuit infusa. Alia verò ex vtero, quando venit ad lucem, & hæc sine peccato fuit, quia sanctificatus fuit in vtero. Hæc autem festiuitas non solum apud fideles, sed apud infideles vigiliam habet. In hoc festo maxime pagani infideles ad Ecclesiam suam conueniebant vigilantes, vt supra diximus. Sed destructis vigiliis illis, adhuc tamen antiquitatis nomen tenemus, quia dum ieiunamus, vigiliam nuncupamus. Vel aliter dicamus fratres. Nam dum illa sancta Elizabeth, quæ filia fuit sanctæ Ismaræ, quæ quidem Ismara soror fuit carnalis sanctæ Annæ matris dominæ nostræ, dum grauida esset de Ioanne ante aduentum virginis sanctificatus Ioannes non fuit, sed salutata Elizabeth à virgine, mox Ioannes sancti- Lucæ.1.
ficatus fuit in vtero. Meritò ergo eius natiuitatem celebrare debemus. Sed nunc de Apostolis, quorum vigiliæ non habentur, dicamus. Festum enim Philippi & Iacobi ieiunium non habet, eo quòd inter Pascha & Pentecosten est, quod tempus est gaudij, lætitiæ & exul-

G tationis,quia ſaluator ſurrexit à mortuis. Iacobus eriam Zebedai Apoſtolus apud quoſdã vigiliam non habet, eo quòd occiſus fueiir in diebus azymorum, nec diem mortis eius celebramus, ſed potius tranſlationis. Bartholomæus eriam vigiliam nõ videtur habere, eo quòd vna dierum fuerir decoriatus, & ſequẽti die obiit, & ſic ſi haberer vigiliam, oporteret quòd eſſet in tertia die, quod eſt contra normam aliorum ieiuniorũ. Thomas autem vigiliam non habet, eo quòd tempore aduentus venit. Barnabas ieiunium non habet, quia de duodecim non fuit. Matthias ieiunium non habet, eo quòd tempore ieiunij ſit. Ioannes euangeliſta ieiunium non habet, eo quòd in gloria in excelſis ſimus, & gloriam in excelſis deo cantare debemus. Rogo tamen vos fratres, licet ieiunia iſta ſeruare non teneamini, pro remiſſione peccatorum veſtrorum, vel pro periculo hoſtium ieiunare non deſiſtatis, carnem domantes, quantũ portare poteſtis. Adiuuet nos Chriſtus filius dei, qui pro nobis naſci & mori dignatus eſt, Amen.

De obſer. ieiu. cap. 1. & 2.

De murmuratione & detractione, & de pœnis damnandorum: Sermo XXVI.

H

DEmorantibus nobis in eremo fratres dilectiſſimi, murmuratores, detractores, vel ſuſurrones nullatenus eſſe debemus, ſcientes quòd tales regnũ dei non cõſequentur. Non igitur ſtulta loquamur lingua doloſa, ſed cum dei adiutorio, (ſine cuius voluntate & nutu foliũ arboris non mouetur) omnis murmuratio vel detractio procul ſit à nobis, conſiderantes quid Mariæ ſorori Aaron & Moyſi, quia murmurauit acciderit. Nam murmurauit, quia Moyſes vxorem Aethiopiſſam duxerat, & ea murmurante iratus eſt dominus valde, eo quòd Moyſes eſſet mitiſſimus ſuper omnes homines qui morabantur in terra. Et ait dominus Aaron & Mariæ, Egredimini ad tabernaculum fœderis. Quibus peruenientibus ait dominus, Quare non timuiſtis detrahere ſeruo meo Moyſi, cui loquor facie ad faciem? Seruus etenim meus eſt, & in domo mea fideliſſimus eſt. Et ecce Maria ſtatim repleta eſt lepra, cadens ſuper eam quaſi nix. Quam videns Moyſes, exclamauit ad dominum dicens, Deus meus obſecro ſana eam. Cui reſpondit dominus, Separetur ſeptem diebus extra caſtra, & poſtea reuocabitur

Galat. 5.

Nume. 12.

I Maria ad priſtinam ſanitatem. Ideo attendite fratres quòd Maria hæc quæ peccauit, animam ſubditorum & diſcipulorum ſignificat, quãdo ſuo præpoſito vel preſbytero obedire recuſat, & recuſando murmurat, & murmurando leproſa efficitur, quod apparet dum culpa eius publicatur. Sed bonus paſtor qui omnium veſtrum curam gerit, quærens ſalutem animarum compatitur peccanti, & auxilium diuinæ medicinæ precibus poſtulat infirmanti, clamatq; quotidie indefeſſa voce paſtor bonus, qui animam ſuam ponere non deſiſtit pro ouibus ſuis dicens, Obſecro domine ſana eam, ſana contritiones eius, quia cõmota eſt. Sana eam quia lepra murmurationis plena eſt. Reuoca eam, quia à conſortio fidelium tuorum ſeparata eſt. Igitur fratres attendite ne murmuratores in eremo ſitis. Nam ſicut lepra propriũ corpus deorat, & ſibi adhærentes inficit: ſic & murmurator non ſolum ſeipſum deſtruit, ſed etiam cunctos audientes inficit & occidit. Ideo fratres attendite, vt non murmuratores vel loquaces ſimus, ſed veraces: quia in ſuperfluo eloquio peccatũ deeſſe non poterit, nec omnino veritas adeſſe. O quàm grande periculum eſt non ſolum dicere falſa, ſed & vera prædicare pœnoſum & dubium eſt. Loquaces denique laudare non audeo, ſed K tacentes beatos prædicare præſumo. Attendite ô fratres mei, attendite ne ſimul cum presbyteris meis murmurantibus capiamini. Nam ad vos perueni, & in diebus paſchalibus vobiſcum in hac ſolitudine eſſe volui, quia murmurauerunt, & Auguſtino detraxerunt preſbyteri, & noluerunt diuinis obedire præceptis, ideo leproſi murmurando facti ſunt, & immunditia peccatorum percuſſi ſunt, & à domo mea expulſi ſunt, quia vocati non fuerunt digni mecum perſeuerare. Ideo ſeparati ſunt & expulſi, quia non potuerunt ſine murmure ſtare. Vos autem, quorum officium eſt ſemper orare, feruentius nunc orare vos deprecor, vt tanquam ſanatos ad communionem eccleſiæ Hipponenſis reuocare gaudenter poſſimus illos, quos tales inuenire credidi, quales inuenire non potui. Hæc tamen expulſio eſt ad ſalutem non ad perditionem: ad correctionem, nõ ad damnationem. Sic enim expulſus eſt Adam de paradiſo, vt in hoc exilio miſeriæ corrigeretur, vt in hac pœna temporali per gratiam adipiſceretur æternam promiſſionem. Nam licet Adam peccauerit, dominus tamen eum non deſeruit, ſed ad pœnitẽtiam eum & ſuos L ſemper inuitauit. Poſtquam enim Adam peccauit, latere voluit, & abſcondit ſe à facie domini, quod erat ſignum doloris & erubeſcentiæ. Sic enim vos facere cupio fratres. Nam & ſi aliquando murmuraſtis vel peccaſtis (quod eſt conditio cunctorum viuentium) erubeſcite, & abſcondite faciem veſtram per humilitatem à facie ſaluatoris, vt dum viſitauerit vos in ſolitudine paradiſi, & vocauerit vos, dicens cuilibet, Adam vbi es? conſideretis in quanta peccatorum miſeria poſiti ſitis. Per hoc enim quòd vos proprio nomine vocat, ſignum dat quòd ad pœnitentiam vocat. Per hoc quod dicit, Vbi es? oſtendit quòd viã peccatoris ignorat, non tamẽ quòd ignoret, ſed quòd reprobet. Poſt meridiem apparet, oſtendens quod dominus ab amore peccatorum refrigeſcit, quia per peccatum in homine refrigeratus eſt amor charitatis. Hoc enim penſate, & cum Adam vos peccaſſe cognoſcite, & dicite, Domine audiui vocem tuã in eremo & timui, eo quòd bonis operibus nudus eſſem: & abſcondi me per humilitatem, cognoſcens quòd peccaui in cœlum & corã te. Sed & cõtrarium facientes, murmurantes & detrahentes proximo ſuo, & mala portantes in cordibus ſuis, expellet eos M dominus de paradiſo, ſed tamen faciet eis dominus miſericordia motus tunicas pelliceas, ne tempore frigoris perpetuo moriantur. O grãdis dei miſericordia, ô infinita dei clementia, ô magna & admirabilis eius dilectio circa nos. Ecce enim quotidie peccamus, frequẽter eum offendimus, & tamen nos derelinquere non vult, ſed tunicas pelliceas contritionis & veniæ nobis quotidie donat & largitur. Ecce quãta eſt miſericordia noſtri ſaluatoris. Igitur fratres mei & lætitia cordis mei, redeamus ad mentem, & eam diligenter diſcutiamus, ſcientes quòd nunc in paradiſo pœnitentiæ & deliciarum poſiti ſumus, & in eccleſia eius poſiti & collocati ſumus. Dedit enim nobis præcepta, vt toto corde & tota mente eum diligamus, & proximum noſtrum. Sed quomodo diligere eum poſſumus, ſi ſuſurrones & detractores in eremo facti ſumus? O quàm peſtis miſera & mortalis eſt ipſa murmuratio, ô quàm venenoſa. Hæc enim eſt quæ conuentus clericorum & ciuitates multas deſtruxit. Et quia grande periculum eſt inter murmuratores habitare, ideo expellendi ſunt tales, ne cæteri corrumpantur per eos. Tertia enim lingua mul-

Ioan. 10.

Iſai. 59.

Prouer. 10.

3. Retra. in præfatione.

Gene. 3.

Luca. 15.

Matth. 22.

Eccli. 28.

ta mala

A ta mala committit, ideo si semel correpti non se emendauerint, de vestra sancta & singulari societate expellautur. Nec crudele hoc esse credatis, nec illi qui expulsi sunt ad tempus, de hac expulsione dolere debent, sed cum omni humilitate eam suscipiant, dolentes tamen & flentes quòd nondum intellexerunt apostolum dicentem, Si quis se putat religiosum esse non refrenans linguam suam, huius vana est religio. Melius est enim à congregatione præsenti expelli ad tempus, quàm à cœlesti reguo perpetuò exulari. Sic enim, vt supra diximus, expulsus est Adam de paradiso, non ad damnationem, sed ad correctionem. Correctus vero & emendatus frater qui peccauerit, & qui proximo detraxerit, volo vt inter vos fraternè recipiatur. Melius est enim vt redarguamur de misericordia, quàm de crudelitate in die nouissimo. Nam pium hominem quando periisse legimus ignoro, sed impium & crudelem frequenter periisse audio. Igitur ô fratres mei & lætitia cordis mei, obsecro vt non peccetis, vt in die nouissimo nec crudeles, nec nimis misericordes inueniri possitis. Deponite murmura, claudite intra dentes linguam, ponite custodiam ori vestro, & silete, non solum à malis, sed etiam quandoque à bonis silere laudabile est. Ait enim sanctus propheta, Silui à bonis. Nam bonum vbique proferre non debemus, sed tempus proferendi agnoscamus in cunctis. Estote igitur fratres non loquaces, sed veraces. Calcate murmurationes, & fugite eas vt mortem. Nam murmurare, detrahere vel despicere hypocritarum conditio est & ignorantium. Murmurare denique & detrahere hypocrita non satiatur, de omnibus maledicens, vt ipse solus à cunctis prædicetur beatus. Omnia iudicat, vt nemo sit qui eum audeat iudicare. Omnia despicit, vt ipse solus sit qui ab omnibus aspiciatur. O hypocrita, caue ne ad mensam meam peruenias, Nam ibi antequam aliquid sumas, lectio mea tibi primo legetur. Quid enim primò in mensa mea descripsi? Quid primò in ea habere vel audire desidero? Quid primò in ea seruare præcipio, nisi quod,

Quisquis amat dictis absentum rodere famam,
Hanc mensam indignam nouerit esse sibi?

Quapropter fratres si quis murmurare desiderat, nō solum ad nostrā apostolicam congregationē, sed nec ad mensam nostram accedere præsumat. Nō enim ad eremum peruenimus vt murmuremus, sed vt mundanis omnibus conculcatis, in eremo piè, sanctè & iustè viuere C valeamus. Quòd si non fecerimus (quod deus auertat) melius fuisset quòd nati non fuissemus. Quare fratres mei melius fuisset, nisi quia melius fuisset non esse quàm male esse? Nunquid melius carere esse quàm esse & perpetuo cruciari? Nam non esse, cui possit obesse ignoro. Sed habere esse, & perpetuo cruciari, quid aliud est quā mortem sine morte semper habere? Verum & indubitanter verum vobis fratres mei dicere audeo, melius esset non esse, quàm cum esse perpetuo affligi, vel æternaliter cruciari. Studeamus igitur fratres semper bene viuere, vt & semper bene esse possimus, & semper bene nos esse possideamus. Esse enim dei gratia habere nos scimus, sed semper bene esse omnino ignoramus. Propterea taliter linguam nostram cæteraque corporis membra restringamus, vt mediante diuina gratia, ad perpetuum malum esse non perueniamus. Nec de nobis dicatur, quod de Iuda proditore discipulo dicitur, Melius ei fuisset, si natus non fuisset homo ille. Quare illi melius fuisset si natus non fuisset, nisi quia melius est omni esse carere, quàm in inferno iacere.

Iacobi 1. *Gene. 3.* *Psal. 38.* *Augustini dictum notandum.* *Math. 26.*

Ibi denique & si erit stimulus doloris & pœnitudinis, D nulla tamen erit ibi correctio voluntatis, vt nullatenus à damnatis possit diligi vel desiderari iustitia. Ideo illi diuiti qui in inferno cruciabatur, quanuis curam de viuis fratribus gerere videretur, non tamen eidem de iustitia erat cura, quia institiam nullatenus diligere possunt qui in inferno sunt. Iacebat tamen diues, & sepultus erat in inferno, & quid de fratribus suis esset ignorabat, & nesciebat omnino, & tamen curam de eis videbatur habere, sicut & nos viuentes de mortuis, quanuis quid agant vtique nesciamus. Itaque fratres caueamus ne peccemus, ne ad illam flammam perueniamus. Ipsa denique flamma concremationem habet, sed lumen nullum habet. Quare nisi quia quos gehennæ flamma cruciat, à visione veri luminis cæcat: vt & foris eos dolor combustionis crucier, & intus pœna cæcitatis obscuret: vt qui creatori suo corde & corpore deliquerant, corpore simul & corde puniantur: & vtrobique pœnam sentiant, qui dum viuerent, prauis delectationibus seruiebant. Ecce fratres quomodo puniuntur peccatores, quibus vnus ignis omnibus est, E non tamen vno modo omnes cruciantur, sed quanto quis in deliciis plus permanserit, tanto fortius cruciabitur in æternum. Vnus igitur ignis singulis est, & corporeus est, & vti sæuissimos peccatores corporaliter cruciet, nec studio humano accenditur, nec lignis, pice vel oleo nutritur, sed ꝙ post peccatum semel accensus in æternum duret, nullatenus dubitare debemus. O inferne tu latus es, & mensuram non habes. Profundus es, & nullum fundum te habere cognosco. Insatiabilis es, quia omnes tam pauperes quàm diuites te libenter suscipere audio. Plenus ardore incomparabili, plenus fœtore intolerabili, plenus omni dolore innumerabili. Ibi omnis miseria, ibi tenebræ, ibi nullus ordo, ibi horror æternus, ibi nulla spes boni, nulla desperatio mali, sed omne malum quod existimari potest, damnatis in æternum erit. Ibi ô fratres mei dæmones flere & clamare non cessant, percutere peccatores nunquam desistunt, nūc superbum, nunc elatum, nunc gloria mundi plenum, nunc luxuriosum, nunc proditorem, nunc homicidam, nunc fœneratorem, nūc verbosum, nūc adulatorem, nūc mendacem, nunc detractorem. Ecce quomodo clamabunt. Sed quid F clamabunt, nisi percute, dilacera, interfice, sine morte occide, velociter spolia, deprædari festina, fer prunas, picem para, aurum & argentum liquefce? Et quia dum vixerunt, deum intelligere noluerunt, & si in æternum vixissent, semper male facere voluissent: ideo sine redemptione meritò in æternum cruciabuntur. Itaque fratres obsecro, vt non peccetis. Custodite linguam vestram, seruate eam, claudite eam vecte ferreo, quoniā sermo vanus in vacuum non ibit, sed de omni verbo ocioso in die nouissimo reddituri sumus rationem. Adiuuet nos Iesus Christus deus noster ad perseuerandum in omnibus bonis, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Luca. 16. *Math. 12.*

De filio prodigo. *Sermo* XXVII.

Ax vobis fratres dilectissimi, qui optimam G partem cum Maria elegistis, dum mundum & pompas eius contemnere voluistis. Voluistis enim terrena despicere. Saniori enim consilio sanctorum Ambrosij & Simpliciani patrum vitam tutiorem aggressi sumus cum Paulo mundum fu-

Luca. 10.

G giente timens ne caperetur ab eo. In eremo denique sumus iocunditatem communicationis & fractionis panis intelligentes, clamantes cum Propheta, Ecce quàm bonum & quàm iocundum habitare fratres in vnum. (*Psal.132.*) Tutior enim hæc vita est & dulcior, vbi vnus alium cohortatur, vbi alter alterius exemplo inflammatur. O vita sancta eremitica, vita solitaria, vita perfectorum, vita angelica non humana, vita pœnitentium, vita contra mundum pugnantium, vita ad deum fugientium, vita deifica non humana, vita filiorum qui errauerunt ad patrem redeuntium. Hæc est domus vbi reconciliatur patri filius, qui portionem substantiæ consumpserat luxuriose viuendo. (*Luca.15.* *Supra Ser. 3.*) Hanc fratres mei si Ianuarius noster cognouisset, aurum nobis ignorantibus non retinuisset. Hanc si dilexisset, vineam, agrum, & pecuniam tenere erubuisset. Quare? Quia paupertatem asperiorẽ presbyteris meis vos sponte tenere vidisset. Nam sicut filius ille, qui peregre profectus est in regionem longinquam, vbi dissipauit substantiam suam luxuriose viuendo, sic & ipse, vel quicunque peccator, dum carnales voluptates diligit, à domino peregrinatur, &

H quanto peccando fit dissimilior, tanto magis à deo elongatur. Substantia enim hominis est omne quod viuit, cogitat, sapit & loquitur, quæ deus æque diuidit. Quam substantiam peccator consumit, dum conscientiam & vitam & cogitationes & verba in malis actionibus impendit. De filio etiam isto dicitur quòd cœpit egere, & ideo adhæsit vni ciuium regionis illius, & misit eum in villam vt pasceret porcos, & cupiebat implere ventrem de siliquis quas porci manducabant, & nemo illi dabat. Eget enim peccator dum cupit implere ventrem, non pane vitæ æternæ, sed glandibus, qui porcorum cibus est. Ideo adhæsit vni de principibus mundi, sub cuius fauore pascere porcos, id est dæmones valeat. Porcus enim immundum animal est, & de sordibus saturatur & delectatur. Siliquæ enim sunt non solùm glandes, sed etiam omne turpe & immundum, quod corpus comedere delectatur. Istæ denique siliquæ sunt fornicatio, ebriositas, & gulositas. Isti enim sunt dæmonum cibi, quibus peccator repleri desiderat, sed nemo dat illi ad sufficientiam. Peccator enim semper famescit, semper deuorare quærit, nunc luxuriando, nunc

I alia faciendo semper delectari desiderat. Sed vitiante domino patre per gratiam passionis suæ pœnitet miser peccator, dolet iam pascere porpos, cogitat, & cogitando surgit, pergens ad patrem & dicens, Pater peccaui in cœlum, quia assumpsi frequenter nomen tuum & sanctorum tuorum iovanum. Peccaui etiam coram te, quia in tua humanitate peccaui, quia non cognoui opere tuam infirmitatem, quam pro me passus es. Peccaui coram te, quia deus & homo es. Peccaui in cœlum, quia in patrem & in spiritum sanctum. Non igitur sum dignus vocari filius tuus. Sed quid fecerit pius pater, audiamus, legamus, prædicemus, non sileamus. Nam misericordia motus, videns illum venientem occurrit: videns lachrymantem, lachrymatur: videns eum denudatum, stolam iubet parari: videns eum discalciatum, calciat: credens eum debilem & famelicum, occidi iubet vitulum saginatum. O quàm grandis misericordia tanti patris, ô quàm infinita eius pietas, ô quàm dulcis, ô quàm pia miseratio. Ecce enim filius peregre fugit, & tamen patienter eum expectat pater. Omnia bona destruxit, & tamen ad se reuocare festinat. Porcos pascit, & ei iam vitulum parat. Fame iam ferè moritur, & epulari iam clamat. Nudus apparet, bonis operibus priuatus, & ecce stola pristinæ gratiæ saluatoris quam in baptismo recepit induitur, & annulus fidei desponsationis datur, ne amplius valeat pascere porcos qui ad domum patris fugit, sed tanquam ciuis sanctorum & domesticus dei fundetur in domo diuinæ maiestatis in æternum & vltra. Quod bene ostẽdit ille misericordiæ pater, quia videns illum misericordia motus est, & occurrit, & brachia extendens super collum eius, osculatus est eum, dicens seruis suis, Adducite vitulũ, & manducemus. Hic filius meus mortuus erat & reuixit, perierat & inuẽtus est. Similiter hoc idem fecit Saluator Petro, quando eum negauit, quando illum respexit. quando respexit mentẽ eius, tunc fleuit amare. (*Matth.26.*) Occurrit peccatori Saluator, quia per se non potest ad deum accedere, nisi ei subueniat, nisi mentem eius respiciat. Sed postquã eũ respexerit, flectitur super collũ eius, quia onus eius leue ponit super collũ eius, dicẽs, Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. (*Matth.11.*) Tũc stola induitur, dum anima indumento virtutũ vestitur. Duæ enim stolæ sunt: Vna videlicet quando anima in præsenti indumento virtutum vestitur. (*Stolæ duæ.*) Altera vero im-

L mortalitatis est, quando corpus in fine seculi etiam resuscitabitur. Et ideo fratres mei licet in eremo sitis, scire tamen debetis quòd duæ stolæ sunt, duæ resurrectiones, quarum vna est animæ, quando resuscitatur à vitiis, in quibus mortua iacebat: altera corporis, quando corpus configuratum erit corpori claritatis Christi, quando in die iudicij reformabitur. (*Philip.3.*) Eia ergo fratres mei & corona matris meæ, scitote quòd porcos iam pauimus, cum multo tempore dæmonibus peccando placuimus. Iam frequenter eorum siliquas desiderauimus, quando mundo placere voluimus, quando in eo florere concupiuimus, quando delectationibus suis toto affectu adhæsimus. Sed nunc dei gratia serui Christi sumus, clamare non cessemus, Peccaui domine, iam non sum dignus vocari filius tuus. Quorum clamorem audiens occurrit nobis osculando, suam pacem donando. Stolam donauit, quando animam vitiis spoliauit. Annulum donauit, quando in fide nos sua roborauit. Calciamenta donauit, quando memoriam mortis nobis impressit. Vitulum occidit, quando in sacramento altaris memoriam passionis eius in

M mente renouauit. Tunc nobiscum pater manducat & epulatur, quando in operibus suis perseuerando delectamur. Tunc sic nobis ornatis præcipit angelis deus, vt conuiuiũ præparent, quia mortui eramus & resurreximus, perieramus & inuenti sumus. Cogitate ego fratres ad quid venimus. Ecce in solitudine sumus, elongati sumus à seculo, & longo tempore iam mansimus in solitudine, vt secundum Apostolicam formam quietius viuere valeamus. Locus enim non facit sanctos, sed operatio bona locum sanctificabit & nos. Peccauit enim angelus in cœlo, peccauit Adam in paradiso, & tamen nullus locus sanctior illis erat. (*Esaiæ.14.* *Gene.3.*) Si enim loca habitatorẽ beare possent, nec homo nec angelus à dignitate sua corruissent. Pensate ergo fratres quid vestis nigra, quid zona pellicea, quid corona capitis persuadeant. Nigra enim vestis quæ vilis est, mundi contemptũ nobis denunciat, & memoriam mortis. Zona pellicea lumborum refrenationem declarat. Capilli rasi de vertice, superfluitatem criminum significant ablatam de mente Sic enim mihi sanctus pater Ambrosius, quãdo me regenerauit in Christo anno ætatis meæ tricesimo, mihi petenti respondit Cogitate ergo fratres, quàm reprehensibile est, si sub tali habitu superbia lateat, vel lu-

xuria.

A xuria. Summè necessaria est igitur nobis in eremo demorantibus ipsa humilitas quæ designatur per vestem, castitas, quæ denotatur per lumborum præcinctionem, obedientia, quæ intelligitur per subiectionem. Portamus etiam baculos, per quos intelligitur disciplina, sub qua semper parati esse debemus. Deus autem qui nos de tenebris gentium reuocauit ad gratiam, confirmet etiam in omni bono, vt abundemus in spe & virtute spiritus sancti. Amen.

In cœna domini. Sermo. XXVIII.

Audiuimus fratres charissimi, quòd cũ dominus intinxisset panẽ vt daret Iudæ, quòd post buccellam intrauit in eũ Satanas. Et ait Iesus,
Ioan.13. Quod facis, fac citius. Cum ergo accepisset ille buccellã, exiuit continuo. Erat autẽ nox. Cum ergo exiisset, ait dominus discipulis suis, Surgite. Et postea ait, Filioli, adhuc modicum vobiscum sum. Antequam tamen à vobis recedam, mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Satis enim nouit
B charitas vestra, quòd tota perfectio nostræ vitæ & ædificationis ex Euangelio accipitur. Eius verba à summo nostro magistro nobis data sunt, ideo preciosiora sunt, & satis nos hortantur, nósque ædificant quotidie: & ea vobis modo præsentamus, ad memoriam vobis reducimus, non quia non bene intelligatis, licet in eremo permaneatis, & segregati à gentibus sitis. etiam corporaliter antequam essem presbyter Episcopus, pariter videre potuistis, sed ideo vobis ad memoriã reduco, non vt doceamus, sed vt & me & vos fratres moneamus. In Euangelio quo dicitur, quod ad præsentem diem pertinet, de patientia & dilectione & humilitate instruimur. Ideo fratres vt & ego plenius valeam vna vobiscũ corrigi & doceri, relinquere volui presbyteros meos, quorum vita Apostolica vestra & eorum vna est: & sanctum senem Valerium etiam corpore hodierna die relinquere non curaui, cupiens vos docere, & à vobis doceri, vt fructum aliquem deo in die tantæ solennitatis offerre digne pariter possimus. Ideo fratres ad expositionem sancti Euangelij accedentes, primò audire & scire vos volo quòd dominus Iesus discipulum Iudam multis modis, minis, sacramentis & exemplis & planctu volens corrigere, & prædictis modis ad correctio-
C nem inuitare, ad vltimum eum manifestauit in damnationem & ruinam iam esse paratum, dum in cœna dixit, Qui intingit mecum manum in paropside, hic
Matth.26. me tradet. Cum enim Iudas prauam suam vitam nulli patêre putauisset, magistrum audiendo erubuit, sed non pœnituit. multò enim ante passionem dixit, Nónne ego vos duodecim elegi? sed vnus ex vobis diabolus
Ioan.6.
Ioan.13. est. Et post cœnam ait, Vos mundi estis, sed nõ omnes. Hoc autem magister dicebat, volens discipulum verbo corrigere. Ecce quomodo verbis timoris eum correxit. Sed videns dominus quòd verbis eum corrigere ipso nolente non poterat, studuit eum corrigere, & ibi
Matth.26. timorem ęternum incutere, dum ait, Vę homini illi per quem tradar ego: melius ei fuisset si natus non fuisset. Sed dominus cor discipuli nequiter induratum, ad dilectionem sacramenti dulciter inuitauit, dicens illi post Petrum, & cæteris, Accipite & comedite, Hoc est corpus meum. Sacramentum enim illud ideo hominibus datur, vt corpus in terris capiti coaduneiur. Sicut enim multa grana vnum panem conficiunt, & ex multis racemis vnum vinum extrahitur, sic ex multis hominibus Christi corpus conficitur. Obtulit autem dominus discipulo sacramentum vnitatis, vt cum inuitaret ad humilitatem dilectionis. Licet etiam propter alios D
discipulos humilitatis exemplũ præbuerit, tamen ouem perditam recuperare valde cupiebat. Sed videns eum nequiter obstinatum, surgit à cœna, & vestimenta de- Ioan.13.
ponit, linteo se præcinxit, & ad principem apostolorum primò, vt arbitror fratres, peruenit. Ante eum se genuflexit diuinitas incarnata, deus ante hominem, creator ante creaturam, magister ante discipulum, rex ante piscatorem, doctus ante indoctum, sapientia ante ignorantiã, pulchritudo ante deformitatem. Ideo Petrus diuinitatem incarnatam videns ante se incuruari, expauit, exhorruit, & per cœnaculum velut insensatus cucurrit, & clamauit, Non lauabis mihi pedes in æternum. Nam inquit Petrus, Domine iam dixi quòd tu Matth.16.
es Christus filius dei viui, & tu mihi lauas pedes? Sed notare debetis fratres qui in eremo habitatis, cur, inquam, cœna facta dicitur, cum post ablutionẽ pedum dicatur buccellam panis Iudæ dominum porrexisse. Non debemus intelligere cœnam finitam, cum dicatur panis esse adhuc super mensam. Adhuc enim cœ- E
nabatur quando dominus à mensa surrexit, & tamen cœna iam facta dicitur. Intelligere hoc nanque debetis quòd non facta erat, sed parata, & ad conuiuantium mensæ vsum perducta. Ideo Ioannes aquila grandis istam dicturus cœnam, omnia diligenter attendens, prius nostri Saluatoris celsitudinem voluit commendare, dum ait, Sciens Iesus quia omnia dedit ei pater Ioan.13.
in manus, & quia à deo exiuit, & ad deum vadit. Magnam Christi potentiam exprimit Ioannes, cum omnia patrem ei dedisse affirmat. Magnam celsitudinem Christi prædicat, cum eum à deo exisse asserit: & tamen hodie audiuimus, quòd ille qui habet omnia in manu, vestimenta etiam deponit. Sed quid mirum, si pro discipulis vestimenta deponit, qui etiam carnem pro inimicis suis dedit? Et quid mirum si more famuli præcinxit se linteo, qui formam serui accipiens, habitu inuentus est vt homo? Quid mirum si fudit aquam in peluim, qui dignatus est fundere sanguinem pro nostra redemptione? Et ait Ioannes, Venit ergo ad Simonem Petrum. Videtur denique quibusdam, (sicut fuit martyr ille sanctissimus & doctor Cyprianus) ante Petrum Iudam lauasse, volens dominus præ- F
dictum discipulum reuocare. Sed non videtur ratio ponderosa. ex quo enim Petrum iam cunctorum caput fecerat, ad eum accessit primo in honore, vt cæteri postea similiter facerent. Ideo sic intelligendum est, cum summam rei bene trãscripsisset dicendo, Cœpit lauare pedes, & linteo tergere: redit postea ad ordinem rei ostendendum, dicens, Venit ergo ad Simonem. Quid est etiam quod dominus postea dicit, Qui lotus est, non indiget nisi vt pedes lauet: sed est mundus totus? Si mundus est totus, quare necesse est vt pe- Ioan.13.
des lauet? Ideo fratres attendere debetis, quòd hanc mentionem facit dominus de ablutione baptismatis. qui ergo lotus est in baptismate totus, non est necesse nisi vt pedes venialium peccatorum lauet, quibus humana mens obstare non potest, nec infans cuius vnius Iob.15.
diei vita regnat super terram. Peractis denique & consummatis sacræ cœnæ sacramentis, factis & ordinatis in eadem cœna apostolis sacerdotibus, communicatis, & lotis eorum pedibus, iterum intrauit mensam, & ait, Scitis quid fecerim vobis? Si ergo ego do- Ioan.13.
minus & magister laui pedes vestros, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Si sum magister, discite à magistro: si dominus, erubescat hæc despicere seruus. si

G iam peperci proditori, & vos parcere studeatis. Si ante
eum genu flexi, humiles ante aduersarios estote. Si me
ab eo permisi osculari, & vos maxillam præbere digne-
mini. Si proditorē amicum vocaui;& vos inimicū ami-
Math.5. cum vocare corde & opere non dedignemini, quia
& 26. non est seruus maior domino suo. Et post pauca de fi-
lio perditionis dolorem ostendens & dolens, turba-
Ioan.13. tus in spiritu & contristatus, ait, Vnus vestrum me tra-
det. O quàm doluit domin^9 discipulo perdito: ô quàm
studuit eum ad se reuocare: Doluit, quia non potuit
eum corrigere. Doluit, quia obstinatum iam eum esse
cum diabolo cognoscebat. Doluit, quia super eum sen-
tentiam æternæ damnationis daturus erat. Et videntes
1.Petri.1. discipuli faciem quam angeli aspicere desiderant, esse
turbatam, dixerunt, quis esset ille, quærentes quis eo-
rum esset maior. Sed quare hoc, nisi quia arbitrati sunt
vt homines, quòd ille qui maior est vt dominari posit,
magistrum prodere procurat. Aliqui tamen de Petro
forte suspicabantur, quia plus & plurima se facturum
iam promiserat pro magistro, suspicantes quòd ficto
Math.16. corde sic totiens loqueretur, Tu es filius dei. Sed quia
H Petrus innocentem se sciebat, innuit Ioanni vt pete-
ret, cui dominus, Cui panem intinctum porrexero,
ille est: sed caue ne Petro dicas. Et cum intinxisset Iesus
panem, dedit Iudæ. Non est ergo credendum quòd
dominus alta voce dixerit, quia si Petrus hoc sciuis-
set, dentibus proditorem dilacerasset. Nec etiam est pu-
tandum, quòd Iudas tunc Christi corpus sumpsisset,
quia iam dominus omnes discipulos communicaue-
rat & Iudam, sicut Lucas euidenter ostendit. Panem
intinctum tamen dominus discipulo porrigere voluit,
vt cor intinctum veneno significaret. Et post buccel-
lam intrauit in eum satanas. Nunquid satanas tamen
antè cor eius intrauerat? Omnino fratres ante buccel-
lam cor Iudæ intrauerat, sed affectu & voluntate tan-
tùm, sed post buccellam intrauit satanas effectu & o-
pere. Tamen bona fuit buccella quam Christus disci-
pulo dedit. Bonum etiam sacramentum quod ei tri-
buit, sed aliquando bona obsunt, & mala quandoque
prosunt. Corpus enim domini quod bonum est, ma-
Ioan.13. lis malum est. Et carnis stimulus malus est, & tamen
I Paulo bonus est: & quod malum est, sibi profuisse co-
gnoscimus. Sicut supra diximus fratres, panis iste porre-
ctus à Christo, & indignè receptus à Iuda, fecit ex me-
rito Christus, vt maior esset licentia super eum diabo-
lo post manifestationem, ideo grauiorem vindictam
in eum fecit. Subtracta enim gratia eum dominus ad
malum dimisit, & dimisit eum secūdum desideria cor-
dis sui, & iuit in adinuentionibus suis. Et permittens
eū in propria voluntate & arbitrio, ait discipulo, Quod
Ioan.13. facis, fac citius. quasi dicat dominus, Quia non possum
te reuocare timore verecūdiæ, nec mortis æternæ, nec
amore, do tibi potestatem vt agas facto, quod iam vo-
luntate fecisti. O Iuda quid facis? Attende antequam
facias. Nam post factum forte gratiam pœnitendi ha-
bere nō poteris. Quid cupis tradere qui tibi multa pec-
cata pepercit? Nunquid à morte te sæpe liberauit? Nun-
quid tui amore patrem tuum sanauit à lepra, & matrem
cum qua concubueras, à paralysi etiam liberauit? Nun-
quid te discipulum constituit? Nunquid te bursarium
fecit? Nunquid in furto te sæpe inuenit, & semper ti-
bi pepercit? Nunquid te post Petrum vt plurimum ho-
norauit? Nunquid semper Christus iuxta se te habe-
re voluit? Nunquid ad pacem postquam te praditu-
rum cognouit, sæpe reuocauit? Nunquid tibi suum sa-
crum corpus donauit? Nunquid ante te genu flexit? Nū- K
quid pedes lauit? Nūquid te osculatus est? Cur ergo pro-
dere vis magistrum, à quo tot bona recepisti? Sed hæc
omnia non considerans, recepta buccella exiuit con-
tinuo. Et bene exiuit, quia verè à deo & à consortio di-
scipulorum dei exiuit. Et erat, inquit Euangelista, nox.
Meritò nox discipulo proditori data erat, quia cæcitas
mentem eius caligauerat. Qui discipulus postquam ab
eis recessit nocte, mox magister vndecim congregauit,
& ait, Filioli, modicum tempus adhuc vobiscum sum:
Ideo mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem,
sicut dilexi vos. Nouus enim erat homo, quia quatuor
modis generantur homines, aut sine patre, vt Eua, aut *Quatuor*
sine patre & matre, vt Adam, aut ex patre & matre, vt *modis ge-*
cōmuniter homines: aut sine patre ex matre tantum, vt *nerantur ho*
Christus. Bene ergo nouus erat, quia deus & homo erat. *mines.*
Nouum etiam regnū promittebat, quod nemo vnquam
promittere ausus erat: ideo nouum mandatū dedit. In
lege autem veteri dictum erat, Diliges amicum tuum, & *Leuit.19.*
odio habebis inimicum tuū. Sed Christus nouum mā-
datum dedit, quia vt amicos Inimicos diligere mandat.
Cæteræ nanque virtutes, fides scilicet, oratio, eleemo-
syna, virginitas, & cæteræ virtutes corporis & fidelibus
& infidelibus communes esse possunt, sed inimicum *Math.5.*
diligere tantum Christianorum virtus est: & ideo ma- L
gister veritatis dixit, In hoc cognoscent homines quòd *Ioan.13.*
mei estis discipuli, si dilectionem adinuicem habueri-
tis. Scitote tamen fratres, quòd talis ordo in diligen-
do seruandus est. Primò super nos & super omnia
deum diligere debemus, deinde animam nostram quæ
nostra proxima est, deinde corpus, quia factura dei est:
ideo apostolus dicebat, Nemo carnem suam odio ha-
beat. Ideo nutrire debemus corpus, nec ipsum occide-
re, sed sustentare debemus cibo & potu, quantum va-
letudo permittit. Sic enim vult deus, sic vult aposto-
lus, sic & vobis fratres mei præcepi. Ideo fratres hor- *Ephes.5.*
tor vos & moneo atque fieri præcipio, vt tantum car-
nem dometis, quantum natura portare potest. Nam
cum videam inter vos quosdam sexagenarios, quos-
dam septuagenarios, quosdam centenarios, videns eos
dei amore feruentes, corpora eorum crucifigentes, vi-
num etiam non bibentes, timeo ne potius deum of-
fendāt quàm placent. Talibus in Christi nomine præ-
cipio, vt saltem diebus dominicis & solennibus vinum M
vel ceruisiam bibant. Iuuenes autem qui fortes sunt,
& iam triumphare de inimico cœperunt, in Christi no- *Ceruisia in*
mine pœnitentiam agant, ne deuincātur ab hoste. Sic *Africa.*
enim volo, sed sæpe præcepi seruari. Sic non occidemus
corpora nostra, sed seruiant creatori suo. Deinde dili- *Math.22.*
gere debemus proximum sicut fratrem nostrum ami-
cum nostrum vel inimicum. Adeo attende quòd si ini-
micum videris esurire, ciba illum, da illi potum, coope- *Roman.12.*
rias eum, & carnem tuam ne despexeris. Dilectio enim *Esaia.58.*
spiritalis bonorum est, quia omnis habens eam bonus
est. Nunquid etiam cum odio aliquando paradisum
quis intrauit? Ad infernum ire odium habentem sæpe
me legisse memoror, sed ad cœlum nunquam volare
concedam. Si cupimus ergo fratres esse ciues cœlestis
ciuitatis, seruemus nouum mandatum nouæ ciuita-
tis. Illa inquam ciuitas habet pacem, præcipit pacem, *Hebræ.12.*
& diligit diligentes pacem. Sequamur ergo pacem, si-
ne qua deum nemo videre potest. Quæramus pacem,
& postea sequamur pacem. In ipsa deus habitat, in ipsa
quiescit & pausat, quia factus est in pace locus eius. Non *Psal.75.*
ergo habeamus cor intinctum odio, ne filij Iudæ pro-
ditoris.

A toris sumus, ne cum eo suspendamur, & à diabolo pariter cum eo trahamur ad tartara. Qui odium in corde portat, secundus diabolus est: & qui pacẽ impedit, Antichristus est: & qui pacem ordinat inter fratres, revera *Lucæ.7.* filius dei est. Attendite fratres Mariam, quoniã multum dilexit, dimissa sunt ei peccata multa. Quid etiam Petro *Ioan.21.* dixit dominus, nisi, Petre amas me? Et quia amauit, meruit & amari, meruit audire, Pasce oues meas, pasce agnos meos. Quin etiã discipulo ait qui diligebat Christum, & quẽ Christus diligebat: Dilecte mi veni ad me, quia tempus est vt epuleris. Pacem ergo habeamus fratres, si pacem cum Christo habere volumus. Si vis amari à Christo, ama inimicum propter Christum. Si vis ergo amari, ama. Hanc amplectimini, hãc diligite, hanc pacem & concordiam vsque ad mortem seruate, si vul- *Lucæ.22.* tis cum deo pacem habere. Pax enim omniũ custodia & cura virtutum est. Hanc pacem annunciari in suo or- *Lucæ.2.* tu angelis præcepit. Pacem annunciauit sæpe apostolis, *Matth.10.* pacem prædicare præcepit hominibus, pacem pro testa- *Ioan.14.* mento Apostolis reliquit, pacem in cruce pendens po- *Luc.23.* stulauit, pacem in sacrificio totiens in populo pronunciari voluit. Nulla denique dabitur venia, nisi pacifico B viro. Pellite ergo à vobis hoc odij mortiferũ venenum, & pacem inter vos habete, quia estis fratres, qui in hac vasta solitudine simul in vnum estis congregati. Vno enim pane, vno indumento, vno nigro colore, vna aqua omnes simul participamus. Reducamus igitur fratres ad nostram memoriam, quòd dominus ab inimico osculatus est, & tamen amicum vocat illum proditorem, *Matth.26.* Amice, inquit, ad quid venisti? Date igitur reconciliationis pacem, sed non osculum proditionis. Qui enim ficte inimicũ osculatur, vel verbo blanditur, Iudæ proditoris fratrem & socium & similem sibi esse quis dubitare poterit? Sed qui amore Christi, verus filius est. Nos enim fratres quorum vita lux mundi est, licet mundus *Matth.5.* vos non videat, tamen mundi lucem vos appello & sal terræ. Ideo quia lux estis, luceãt opera vestra bona. Nos qui videmur gerere in corporis nostri habitu figuram crucis, & nomẽ religionis sanctæ habemus, nigrã etiam vestem humilitatis portamus, zonis etiam pelliceis præcincti apparemus, caueamus ne simus sepulchra dealba- *Matth.23.* ta, quæ foris pulchra & speciosa apparent, sed intus plena sunt ossibus mortuorũ occultis: prouideamus ne no- C bis dicatur, Væ vobis qui clauditis cœlorum regnũ ante homines. Timeo enim satis, ne nec paradisum intremus, nec alios intrare permittamus. Hoc autẽ quare dico fratres? nõ quia credã vos malos esse, sed quia doleo de fratre nostro perdito Simplicio, qui ad hunc locũ & ad hanc sanctam congregationem cum tanto feruore peruenit, & audito patrem interfectum esse, à nobis recessit, & mundum intrauit, vt patris vindictam vindi- *1.Cor.10.* care posset. Qui ergo se existimat stare, vigilanter attendat & videat ne cadat, & sic homines videntes illos qui columnæ sanctitatis esse videbantur, tam nequiter cadere, non solùm ipsis regnum cœlorum claudunt, sed & in seculo demorantibus. Nobis denique fratres qui nomen & habitum sanctæ religionis portamus, vita mala periculosior ostenditur, quàm in seculo demorantibus. Ploremus ergo fratres peccata nostra, & fra- *1.Ioan.4.* tris nostri amissi: diligamus & nos inuicẽ, quia charitas ex deo est. Non erubescat alter alteri veniam postulare, *Lucæ.23.* quia non erubuit Christus inimicos ad pacem in cruce reuocare. Nõ erubescat facere seruus, quod primùm fe- *Psal.67.* cit & dominus. Dominus autem qui habitare facit nos *Ephes.2.* vnius moris in domo, qui est vera pax, qui fecit vtraque vnum, nos in vera pace perseuerare faciat. D

De lingua dolosa *Sermo* XXIX.

Cvpio vos scire fratres charissimi quæ sit lingua dolosa, à qua eximiꝰ prophetarũ Dauid postulabat à domino liberari, dum dicebat, Domine libera animã meã à labiis iniquis, *Psal.119.* & à lingua dolosa. Et ideo scitote fratres quòd non solũ est lingua dolosa illa quæ seminat inter fratres discor- *Lingua dolosa quæ.* dias, quæ suscitat lites, quæ incitat furores, quæ etiã conuentus conturbat, sed etiam illam dolosam linguam dicimus, quæ te laudare adulando procurat, dicens in facie te esse quod nõ es. A talibus autẽ deum deprecari debemus vt nos liberet, & liberemur. Quare ab his liberari debemus petere? Quare eos vt mortẽ fugere debemus? nisi quia adulatores sunt, quia mendacia diligunt & faciunt, quia falsitatis sunt inuentores, quia diaboli fratres, quia veritatis destructores, quia puritatis deuiatores, quia odiorum incentores, quia diaboli iaculatores, quia Satanæ mediatores, quia dei persecutores, quia animarum infectores, & omnium malorum inuentores, mel in ore portantes, & venenum aspidum insanabile in corda hominum conspuentes. Ecce pro- E pter quod à domino liberari postulare debemus. O iniqua lingua & dolosa, ô iniqua proditio, ô pessima diaboli astutia, ô grandis malitia, non solùm per amara verba, sed etiam per dulcia homines illaqueare procurat, vt secum eos perducat ad tartara. Nam si homo ab homine læditur, opprobria, contumelias, & iniurias patitur, inimicus reputatur ab eo. Credo quòd me non diligit, omnino oportet me custodire ab eo, dicet homo: sed si deo placere volo, me oportet alteram maxillarum *Matth.5.* sibi præbere, & totum portare in patientia, vel malum pro malo non reddere. Ecce quomodo ad talia remedium est. Sed si homo beatum me prædicet, & verba adulationis non cognouero, quod remedium habere potero? Ideo fratres non solum lingua dolosa est illa, quæ mala inter fratres committit, sed & illa quæ adulatur. Si quis verbo tamen non offendit, hic perfectus est *Iacobi.3.* vir. Sed quia nemo perfectus in via, ideo necesse est vt alter alterius onera portemus. Nemo tamen alterius o- *Galat.6.* nera portare potest, nisi qui habet charitatem. Sed qui charitatem non habet, non solum onera proximi portare non valet, sed nec etiam sua. Quid enim facere de- F bet qui charitatẽ non habet? Ecce statim de festuca trabem facit, verbum pro facto reputans, factum fuisse pu- *Matth.7.* tat: Et sic dolet, clamat, tristatur, minatur vitam proximo dilacerare, & sic cõsumitur ille qui charitatem non habet, & onera alterius portare nescit, mori etiam frequenter desiderans, sed mori non potest. Nos vero fratres non sic, sed si verberamini à lingua dolosa, nõ turbato animo, nõ corde inflato, sed humili & tranquillo dicite, Domine libera animam meam à labiis iniquis *Psal.119.* & à lingua dolosa. Sic in homine charitatem habente excitatur frequẽtius amor charitatis. Inflammatur etenim cor & ardet, reuiuiscunt viscera pietatis, & sic clamare non cessant qui tanguntur à lingua dolosa, Deficit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. *Psal.30.*

De confessione peccatorum.
Sermo XXX.

DIcere solent homines, fratres charissimi, Deus cuncta nouit, apud eum nec præteritũ nec futurũ est, omnia videt, & omnia põderat, om-

G nia nuda & aperta sunt ei. Quare igitur vult vt cōfiteamur hominibus peccata nostra quę nequiter gessimus? Nūquid nō melius est cūcta mala tacere, quàm ea prædicare in tectis? Ecce enim quis dicet, peccaui super omnes homines: sed si cūcta hominibus prædicauero, omnibus hominibus peior reputabor à cunctis, exemploq; meo multi multa mala cōmittent. Quomodo ergo cōfiteri debet homo alterutrum peccata sua? O homo an
1.Ioan.1. ignoras quòd omnes peccatores sumus? Et si dixerimus quòd peccatū non habemus, nosipsos seducimus, & veritas in nobis nō est. Omnes peccamus, omnes cū peccato nascimur, omnes in peccatis demergimur, etiam
Iob.15. infans cuius est vnius diei vita super terrā. Cur ergo timemus peccata confiteri? Tamen oportet cōfiteri deo, quoniam bonus est, & in æternum misericordia eius. Vult enim deus quòd confiteamur, non q̄ ignoret peccata nostra, sed vt diabolus audiat quoniam cōfitemur, & pœnitet nos peccasse, & peccatis cōfessis cum dolore & lachrymis, nō habeat amplius vnde nos incuset. Ecce enim fratres diabolus vult vt taceamus, deus vult vt confiteamur & cui magis obediendū sit? certe cōstat q̄ deo qui salutaria præcepit. Non enim sufficit cessare à
H malo, nisi peccata quę fecimus confiteamur cū dolore. Nec soli deo sufficit confiteri, sed alterutrū peccata nostra confiteri debemus. Nō igitur tardes confiteri deo. Noo tardes cōuerti ad deū, nec differas de die in diem.
Eccli.5. Subito enim veniet ira dei, & tēpore vindictæ destruet
Iohel.2. te. O fratres mei qui vsque nunc dormistis, conuertimini ad deum in toto corde vestro, in ieiunio, planctu & fletu. Ecce enī quia dicit, in toto corde, nos docet propheta, quòd in corde est fons pœnitentiæ, fletus vero ad oculum, planctus autem ad os, sed ieiunium ad totum corpus refertur. O homo ne tardes conuerti ad deum, discute mentem tuam, prospice singula secreta cordis, considera antequā ad confessionē accedas, quòd cor peccauit mala appetendo, oculus vanitatē videndo, os falsitatem dicendo, auris mendacia audiendo, manus verbera & homicidia perpetrando, & si non opere, saltem volūtate. Quis se excusare poterit? Pedes etiam ve-
Roman.6. loces ad malum. Igitur ô fratres mei sicut exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem, ita & nunc exhibete membra vestra seruire deo in sanctificationē. Primo enim cor quod mala cogitauit & cōcupiuit, pœniteat & doleat, & oculus fleat,
I os sine intermissione oret, aures audiant verbū dei, manus eleemosynam porrigant, peregrinos suscipiant, infirmos foueant, nudos induant, pedes veniant ad ecclesiam, genua flectantur & laborent, quia sicut nullum fuit membrū quod peccando deo non displicuerit, ita nullum sit membrum quòd pœnam non patiatur condignam. Dedit enim nobis deus membra, vt sibi seruiamus, non mundo. Sed heu fratres, cœlorum ciues & domestici dei facti sunt amatores mundi, fortius diligentes terrena quàm cœlestia, transitoria plus quàm æterna, res suas plus quàm seipsos. Non sic fratres mei non sic, quia ecce iam tempus prope est, ecce iam no-
Psal.126. bis minatur. Surgite ergo qui panem doloris comeditis, & ad ecclesiā pergere festinemus, & flentes peccata nostra cum dolore confiteamur. Sed primo talis ordo tenendus est, vt peccata præmeditētur, vt proferendo taliter modum & circunstantiam peccatorum deo & sacerdotibus confiteamur, vt à pedibus eius nō onerati sed alleuiati discedere valeamus. Et nolite fratres mei differre confiteri peccata vestra. nam qui vsque ad vltimum diē quadragesimæ vel vitæ suæ distulerit confiteri, dat signum quòd hoc libenter non facit, non gra- K
tiose, non puro corde, sed coactus hoc facere videtur: sed coacta seruitia quantum deo vel hominibus placeant considerate. Non ergo de die in diem differamus pandere cordis nostri secreta. Promisit enim deus veniam pœnitenti, sed non promisit vsque in crastinum differenti. Igitur non differamus, sed cum ad confessionem accesseris tu homo vel fœmina, caue ne rideas, vel ornate incedas, ne fabulas primò proferas, sed cum humiliato capite, & dorso cinere & cilicio infuso, confitemini alterutrum peccata vestra. Sed deprecor te ô Iacobi.5.
homo vt confiteri nō paueas. Frequenter enim diabolus cor tuum astringit ne confitearis, dicens, Quomodo confitebor hæc & illa? O homo quandocunque hoc persenseris, diaboli tentationem esse non dubites, qui cupit te astringere nequiter, vt in peccatis positus sine magna tentatione semper agas quæ placita sunt ei. Nolite ergo timere peccata confiteri ô fratres, nam illud quod per cōfessionē scio, minus scio quàm illud quod nescio. Cur confiteri times peccata? Peccator est qui audit peccata sicut & tu, & forsitan maior. Homo est, nihil differt à me, nihil alienum habet à me. Cur ergo times ô homo peccator homini peccatori confiteri? Elige L
quod vis: si nō confessus lates, inconfessus damnaberis. Ad hoc enim deus exigit confessionē, vt liberet humilem. Ad hoc damnat non confitentē, vt superbū puniat in æternum. Confitemini ô fratres mei & nolite differre. ad sacram messem confessionis accedere festinate. Hæc est enim salus animarum, dissipatrix vitiorum, restauratria virtutum, oppugnatrix dæmonum, pauor inferni, obstaculum diaboli, angelorum tunica, ecclesiarum fiducia, salus, dux, baculus, lumen & spes omnium fidelium. O sancta atque admirabilis confessio, tu obstruis os inferni, & aperis paradisi portas. O confessio sine te iustus iudicatur ingratus, & peccator mortuus reputabitur. O confessio vita iustorum, peccatorū gloria, tu sola necessaria es peccatori, & nihilominus iustus si quis reputabitur, te astringere & frequentare debet. Nihil denique remanebit in iudicio quod fuerit per confessionem purgatum. O confessio illibata, tanto pondere appensum est, tantúmque valuit apud deum, quod homo nouit appendere latroni qui in cruce confessus est dominū crucifixum, quātum si fuisset pro Lucæ.23.
domino crucifixus. Ecce quantum profuit breuis confessio peccatoris. Sed nos qui sacerdotes sumus, & vti- M
nam boni simus, caute nobis vigilare necesse est & solicite, quatenus sic delinquentium cordibus tanto moderamine verbum timoris & contritionis infigamus, vt eos nequaquam à verbo confessionis exterreamus, vt sic corda aperiant, quòd ora non obstruamus. Sed nec absoluere debemus etiam compunctum, nisi viderimus confessum: quoniamquidem corde creditur ad iustitiam, ore autem fit confessio ad salutem. Qui ergo ver- Roman.10.
bum confessionis in ore habet, & in corde non habet, aut dolosus est aut vanus. Qui vero in corde & non in ore, aut superbus est aut timidus. Decet igitur sacerdotes esse tales, vt cognoscant & sciant quam, qualem, & quantam infirmantibus exhibere debeant medicinam: Adiuuante domino deo nostro, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

De fallacia mundi & eius detestatione propter tria præcipue mala quæ in eo sunt.
Sermo XXXI.

A SCriptum est fratres charissimi, quòd mũdum
non diligamus, quoniam mundus transit &
concupiscentia eius. O munde immunde qui
homines illaqueare non desinis, quiescere nõ
permittis, rapere omnes appetis, occidere omnes quæ-
ris. Væ qui tibi credit, beatus qui tibi resistit, sed beatior
qui à te illęsus recedit. O munde proditor, cuncta bona
promittis, sed cuncta mala profers: promittis vitam, sed
donas mortem: promittis gaudium, sed largiris mœro-
rem: promittis quietem, sed ecce turbatio: promittis
florem, sed cito vanescit: promittis stare, sed cito rece-
dis. Non ergo es diligendus, quoniam omnino transis,
& concupiscentia tua velut fumus euanescit. Eloquan-
tur omnes amatores tui ô munde immunde, quibus ali-
quando florem serenissimæ iuuentutis præstare volui-
sti, vitam diuturnam, diuitiarum copiam, familiarium
abundantiam, pacis amœnitatem, dicant omnes, loquã-
tur cuncti, surgat venerabilis pater Adam cum omni-
bus filiis suis, & vno ore loquantur, vtrum in hac vita
gaudium habuerint sine dolore, pacem sine discordia,
quietem sine metu, sanitatem sine infirmitate, lumen si-
ne tenebris, panem sine dolore, risum sine fletu. Nolite
B igitur fratres mundum diligere, quoniã transit & con-
cupiscentia eius. O munde immunde, fallax & prodi-
tor. Nunquid non periculosior es blãdus quàm mole-
stus? Nunquid non magis timẽdus es dum allicis, quàm
dum spernis? Nunquid non magis odiendus dum di-
ligere simulas, quàm dum odire te ostendis? O mun-
de immunde, in te habitare & non dolere impossibile
est. In te sperare & nõ timere vanum est. In te tua ama-
re & non periclitari impossibile est. O fratres mei no-
lite ergo eum diligere, quoniam trãsit, & concupiscen-
tia eius. Sed ecce mundus transit, & nos turbat & ama-
tur, fallit & fidelis reputatur, occîdit & velut vita desi-
deratur, flectit & amplectitur. O munde immunde, & si
floreres, quid facerent amatores tui? Sed vere non flo-
res, & stabilitatem nullam habes, sed mella tua & dulce-
do tua asperitatem habent, iocunditatem falsam, cer-
tum dolorem, incertam lętitiam, durum laborem, timi-
dam quietem, rem plenam miseriæ, & spem beatitudi-
nis inanem. Nolite ergo diligere mundum, quia omne
quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut
C concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ. Agamus
fratres si possimus hodierna die de singulis. Voluptas
enim carnis dicitur quam per modum illicitum mise-
ra caro appetit, vt gulositas, ebrietas, luxuria, nimia dor-
mitio, & vanus risus. Et quia caro vicinior est, per vitia
eius primum nos aggreditur. Mundus enim quanto fa-
miliarior est, tãto periculosior est, & multi per vitia eius
Genes. 3. corruunt. Ecce Adam per gulam, Loth per ebrietatem,
Genes. 19. Salomon per luxuriam. Ideo fratres gulositati per absti-
3. Reg. 11. nentiam occurrere festinanter debemus. Considerate
quòd non propter potum, sed propter pomum homo
Genes. 3. primitus mortem inuenit. Esaü non propter gallinam,
Genes. 25. sed propter lenticulam primatum suum perdidit. Scio
Genes. 9. enim Noë omne genus carnis quod cibo vtile esset vi-
3. Reg. 17. sum, mãducare concessum esse: Heliã cibo carnis refe-
Matth. 3. ctum legimus. Ioãnis mirabilem abstinentiam prędica-
Genes. 25. mus. Sic nos facere debemus, sed nõ sicut Esaü lẽticulæ
2. Reg. 23. concupiscentia deceptus, nõ sicut Dauid propter aquæ
desiderium reprehensus: sed sicut rex noster qui non de
Matth. 4. carne, sed de pane tentatus, tentatorem superauit teter-
rimum. O magna & admirabilis abstinentiæ virtus, per
quam homines filij dei excelsi efficiuntur, per quam vi-
tia expelluntur & dæmones, per quam non solùm ani-
marum salus agitur, sed etiam corporum sanitas possi- D
detur. Ecce enim fratres, concupiscentia carnis qualis
& quanta est. Ipsa enim fomentum & mater aliarum
voluptatum est, quia qui bene comedit, libidines carnis
frequenter sentit, dormire quærit, inde verbositas & ri-
xæ quæ sunt opera carnis, inde consumptio pecuniæ.
Nolite ergo fratres diligere mundum, quia in eo sum-
ma concupiscẽtia est carnis. Sed quid aliud nisi concu-
piscentia oculorũ? O fratres mei, fecit enim nobis deus
oculos videntes, qui fecit magnalia, vt toto corde eum
laudemus, plorantes si qua mala fecimus. Ecce in mise-
ria sumus, & in miseriis non ridere, sed flere debemus.
Cum enim nascitur puer, non ridet, sed plorat. Quare
plorat, nisi quia voce testatur & confitetur plorando se
ad miseriam deuenisse? Nascuntur enim filij Adam ad
laborem & dolorem, quia iugum graue positum est su-
per filios Adam à die exitus de ventre matris eorum *Eccl. 40.*
vsque in diem sepulturæ eorum. Non igitur ridere sed
flere debemus, attendentes & scientes quòd dominum
nunquã risisse sed fleuisse legimus. Sed quomodo flea-
mus peccata, quomodo eleuemus oculos ad montem *Psal. 120.*
vnde veniat auxilium, audiamus Ioannem. Quid enim E
dicit, nisi quod omne quod est in mundo, est concupi- *1. Ioan. 2.*
scentia oculorum, &c. Concupiscẽtia oculorũ dicitur,
quia per oculos desideria auri & argenti, possessionum
& cunctorum terrenorum intrinsecus animæ intiman-
tur. Ideo summe custodiẽdus est oculus, quia ianua cor-
dis est & nuncius. Nam claude oculum, & voluntas ha-
bendi non erit: cesset voluntas, & ecce infernus claudi-
tur. Ecce enim fratres quot mala per oculos fiunt, tot
bona per eosdem possunt adipisci. Si enim Dauid ocu- *2. Reg. 11.*
los clausisset, fœminam non vidisset, adulterium non
commisisset. Si Iudas pecuniã non vidisset, magistrum *Matth. 26.*
minime tradidisset. Et si Sodomitæ oculos clausissent, *Genes. 19.*
iuuenes non vidissent nec periissent. Claudamus igitur
oculos ne videãt vanitatem, custodiamos ianuam cor-
dis nostri ne latro qui quotidie procurat intrare, veniat
& cuncta bona valeat deprædari. Claude enim oculum
& amittis vitium: claude ianuam, & latronem occides:
claude oculum, & voluntas nõ erit habendi: claude o-
culum & infernum clauseris in æternum. Licet tamen
multi cæci mali sint, sed peiores eos fore non dubita- F
mus si hæc quæ mundi sunt viderent. Ipsa enim visio
causa cupiditatis est, & principium appetitus. Clauda-
mus ergo ianuam, ne mors intrare possit per fenestras *Hier. 9.*
nostras. Quid enim aliud in mundo esse legimus, nisi
superbiam vitæ? O superbia cũctarum virtutum nouer-
ca, quis te creauit, quis te ad nos misit, quis te ad con-
uentum diuitum & pauperum tam mirabiliter intro-
duxit? Scio quòd deus te non fecit, nec te ad nos mi-
sit, nec ad conuẽtum monachorum pauperum vel di-
uitum introduxit, nec te dum carnem assumpsit assu-
mere voluit, sed tua inimica humilitate dignatus est ha
bitare inter bouem & asinũ, & subditus esse voluit Ma-
riæ & Ioseph. Quid ergo agis inter nos? Nam te natura *Luc. 2.*
non ostendit, qua vno modo generantur, vno modo
viuunt & moriuntur omnes. Quid ergo agis inter ser-
uos dei? Quid ostendis eis? Cur eos inflas? Cur inflare
eos demonstras? Nosti quòd eis æternam vitam præsta-
re non poteris. Quid eis demonstras propter quod ele-
uentur super astra cœlorum, cupientes esse sicut deus, *Esa. 14.*
& super eum ascendere vellent si possent? O superbia
nouerca virtutum, mater vitiorum, porta inferni, ma-
gistra erroris, caput diaboli, vitiorum principium, quid
inter homines facis? quid eis promittis quòd te tantum

G diligere demonstrāt. Ecce amatores tui tam cito de al-
Daniel.4. titudine cadunt. Ecce enim Nabuchodonosor quem
tantum diligere videbaris, & tantum te diligebat, tam
fortiter te astrinxit, vt credere ei faceres quia nullus eo
maior esset in orbe, & ecce mox deflectitur & cadit, &
demergitur in profundum, & quasi bos fœnum come-
dit. Ecce quid accidit te diligentibus? Sed te non a-
mantes de stercore penitus eleuantur, & collocantur
cum principibus populi domini, solium gloriæ hono-
ris & dignitatis tenentes in scientia. Eia ergo fratres di-
scite humilitatem habere, discite superbiam concul-
care, discite & eam deuitare, velut mortem eam con-
culcare. O quàm difficile diuitibus, ô quàm pœnosum,
ô quàm meritorium. Estote ergo pauperes, si vere humi-
les esse cupitis. Nam destructis diuitiis & conculcatis,
faciliter sancta perfectáque humilitas acquiritur, cum
quibus vere poterunt habitare. O diuitiæ, dulcissimæ &
suauissimæ hominibus insipientibus apparetis, sed om-
ni veneno mortaliores estis omnino. Venenum enim
quis sumere poterit, nisi fuerit aliqua dulcedine copu-
latum? Sed commixtum dulcedini faciliter sumitur. sic
H enim qui recipit moritur. Sic qui diuitias amat, dulce-
dinem videtur gustare. Sed ecce mors inter diuitias la-
tens, hominem superbum & elatum, diuitem inflatum
aggreditur, & aggressus occiditur, & occisus ad infer-
num perducitur. Ecce quantum prosunt nobis diuitiæ
mundi huius, per quas occidimur, per quas mutamur
quotidie, per quas insidiamur frequenter, per quas ele-
uamur in vanitatem, per quas veneramur mendaciter,
per quas animā superbam ad infernum diabolus sem-
per expectat conducere. Tollite ergo fratres mei diui-
tias, vt facilius tollatis superbiam: tollite diuitias, & in-
Luc.11. fernus non erit. Date eleemosynam, & omnia mun-
dabuntur vobis. O fratres mei an ignoratis quòd pau-
peribus non dare, tulisse est? Et sanè quando quis po-
test esurientibus subuenire, si non pascit, meritò vitam
extinguit, & eos mori permittit. Pudeat & erubescat
Christianus tollere pauperibus, quibus iubemur semper
offerre. Vltra omnem iniquitatem est diuitem velle
fieri de exiguitate pauperum vel viduarum. Itaque fra-
tres amanda sunt honesta lucra, sed horreantur dam-
nosa compendia. Nullus audeat inde tollere, vbi de-
I beat collecta dispergere. Addendo perdit qui retinen-
do collegerit. Paupertatem potius ad se trahit, qui pau-
pertatem se exigentium pecunia non repellit. O fratres
mei veniet dies illa, veniet & non tardabit, quando
Matth.25. nobis dicetur, Esuriui, & non dedistis mihi manduca-
re. & vltimo dicetur illis, Ite maledicti in ignem æter-
num. O fratres si in ignem mittentur illi qui non sunt
elargiti, nec quę cum labore lucrati sunt pauperibus do
nauerunt, quid dicetur illis qui aliena rapere non ti-
muerunt? Cum diabolo ardēt, qui nudum non indue-
runt: vbi putamus arsuros qui viduas & orphanos spo-
liauerunt? Non ergo spoliare debemus pauperes vt his
denudatis abūdemus in superbia vitæ: sed eleemosynas
dare vt pauperes & humiles simus, non differamus. Sed
hæc non solum facere nobis sufficit, sed & proximum
etiam ad hæc inducere festinemus, dicentes potestatem
habentibus & terrarum rectoribus quòd non solū elee-
mosynam porrigant, sed & quòd regna sua in pace cu-
stodiant, scientes quòd remota iustitia, regna latroci-
nia efficiūtur. Multi enim sunt rectores, sed pauci iusti-
tiæ amatores inueniuntur. Nam cum quæsitum fuisset
à Socrate ridente, cur sic fortiter rideret, respondit, Vi-
deo magnos latrones ad suspendium duci facere par-
uos: & alta voce clamasse refertur, O quam digniores K
estis suspendi qui in cathedris & domibus habitatis, la-
trocinia maiora committentes, quàm qui in syluis cum
tremore quotidie demorari videntur. Quapropter fra-
tres nolite rapere, nolite fœnerari vt abundetis in super-
bia vitæ. Sed diuitiæ si affluant, nolite cor apponere, sed Psalm.61.
dispergite eas, vt humiles sitis, & imitari valeatis illum
qui sequentibus se dicet, Venite benedicti patris mei, Matth.25.
possidete regnum quod vobis paratum est ab origine
mundi, Amen.

Ad leprosos vt patientiam teneant.
Sermo XXXII.

FRatres mei dilectissimi scio quòd percussit
vos deus, & leprosi facti estis vsque ad diem
mortis vestræ: Ideo obsecro vos in domino
nostro Iesu Christo, cuius precioso sanguine Ephes.1.
redempti estis, vt non deficiatis in tribulationibus quæ
sunt pro gloria vestra, scientes quòd per carnis afflictio-
nem, mētis infirmitatem occidimus. Spiritus enim de-
ficit, dū misera caro gaudendo quiescit. Ergo si pauper- L
tas vrgeat, si luctus mœstificat, si stomachus doleat, si pe-
ctus vel venter infletur, si totius corporis dolor vos in-
quietat, si calamitas vos vndique vexat, semper vos læti-
ficet in omnibus laboribus & periculis vitæ huius, amor
vester in deum, & pia patiētia & certa spes supernorum.
Despiciamus ergo diuitias corde, & erimus locuple-
tes. Despiciamus inimicorum supplicia, & erimus sem-
per victoriosi. Despiciamus corporis sanitatem, & æter-
nam quietem & sanitatem recipiemus. Igitur vobis in-
firmantibus & languentibus patientia summe necessa-
ria est. Nullus enim beatus esse poterit, nullus cœlo-
rum ciuis efficitur, nullus amicus dei constituitur, qui
inter mala patiens non inuentus fuerit. O patientia tu
omnia vincis aduersa, non colluctando sed sufferen-
do: non murmurando, sed in omnibus gratias agendo.
Ipsa enim patientia est quæ fecem totius voluptatis abs-
tergit, ipsa quæ lympidas animas deo reddit, ipsa nauis
quæ ad portum cunctos suos amatores perducit. Ipsa
est per quā infernus clauditur, & paradisus aperitur suis
amatoribus. Ipsa est per quam omnis & sine qua nullus
iustificabitur. O si graue vobis est quia leprosi estis, pa- M
tientiam in cunctis habete. Eleuate capita vestra, & cor- Matth.27.
de aspicite vulnera saluatoris nostri in ligno pendentis,
pœnas morientis, precium redimentis, cicatrices re-
surgentis. Quid aliud videre poterimus nisi caput in-
clinatum ad vocandum & parcendum, cor apertum
ad diligendum, brachia extensa ad amplexandum, to-
tum corpus expositum ad redimendum? Hæc quanta
sint cogitate vos qui doletis, hæc in statera vestri cordis
appendite, vt totus vobis figatur in corde, qui pro vo-
bis totus fixus fuit in cruce. Et quid plura saluator no-
ster pro nobis sustinuit? quid plura patienter portauit?
Tota enim vita sua plena fuit dolore, & tandem ad cru-
cem perueniens per passionem ludibriis exponitur, qui
est vere palma victoriæ. Spinis coronatur, qui spinas
peccatorum venit confringere. Ligatur qui sine labore
& pœna soluit compeditos. Ligno suspenditur, qui eri-
git elisos. Aceto potatur fons æternæ vitę, disciplina cę-
ditur, vulneratur salus, vita moritur. Occidit ad tempus
vitam mors, vt in perpetuum ad vitam occideretur
mors. Ecce fratres Christi patientia, ecce Christi boni-
tas & clementia. Et si placet etiam plura audire, possu-
mus & adhuc plura de Christo prædicare. Non igi-
tur tædeat

A tur tædeat vos andire. Nã & si fatigatemini, vobis non amplius prædicarem. Cupio enim cõsolari vos, & non contristare. Nam si tędiũ est dicite, si vero gaudium audite. Ecce enim venit saluator regens sydera, & sugere voluit vbera. Ipse qui panis est, esurire voluit, ipse fons sitire, ipse lux dormire, ipse quies fatigari, ipse veritas occultari, ipse iudex viuorum & mortuorum à mortali iudice condemnari, ipse iustitia ab iniustis iudicari, ipse vnitas mutari. Nihil enim tam salutiferum nobis est, quàm quotidie cogitare quanta pro nobis pertulit deus & homo. Ecce enim saluator passus est, leprosus in cruce factus est, patiens factus est nobis relinquens exemplum, vt sequamur vestigia eius. Quod si feceritis, non solum infirmitatem non moleste ponabitis, sed cũ propheta clamare voce & opere non desistetis, Deficiat in *Psalm.30.* dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. Sed dicetis, O quàm graue, ô quàm inhumanum, ô quàm forte est inter homines habitare non posse. Ecce enim separati sumus ab vrbibus, gentes nos spernunt, parentes nos odiunt, consanguinei fugiunt, amici nos deserunt, separati sumus à castris ac si ex hominibus nati non esse-

B mus. O fratres mei attendite patienter & nolite turbari, nam verũ est quod dicitis, sed nolo vos ignorare quod legitis: ait enim dominus Moysi, Habitabit in domo mea plenus lepra. Cur ergo turbamini si inter homines habitare non potestis? Nunquid mundi ciues hoc præstare nobis potuerũt? Nunquid domum dei vobis aperire potuerunt? Nunquid per eorum conuersationem efficiemini meliores? An ignoratis quid dictum fuerit sancto viro Antonio, Si cupis saluari, fuge homines, fuge mundum & pompas eius? Cur ergo turbamini si inter homines conuersari nõ potestis? Ecce enim sanctus *Iob.1.* Iob iustus, sapiens, diues, rectus & timens deum, & tamen leprosus efficitur, tamen non conqueritur, extra castra proiicitur, ab hominibus despicitur & deseritur. Ab vxore blasphematur, tamen non conqueritur, nec labiis suis contra deum mortaliter locutus est, considerans aliam vitam citò esse venturam. Non ergo turbemini, sed considerate quia propter peccata vestra percussit vos deus, vel vt examinet vos. Ecce enim Maria *Numer.12.* quia murmurauit in fratrem suum Moysen, leprosa est *4.Reg.15.* facta. Azarias rex quia præsumpsit, leprosus factus est, & *4.Reg.5.* Giezi quia simoniam commisit, & Naaman quia se glo-

C rificauit. Vos etiam quocunque modo percussi estis, patientes estote, & gratulanti animo suscipite illam, ne pariter hîc & in futuro æterna tormenta patiamini. Confortamini ergo & nolite timere. Ego vobiscũ esse credidi tertia die paschæ, sed quia Valentinus noster migrauit à seculo, propterea vobiscum esse non potui. Sed nunc fractis argenteis vasis de bonis ecclesiæ Hipponensis, vobis in necessitatibus & pro captiuis prouidere volui. Consoletur autem nos deus qui suos consolatur in omni tribulatione, Amen.

De detestatione ebrietatis, cum terribilis casus enarratione.

Sermo XXXIII.

On miremini fratres charissimi si hodie ter sermonem deo auxiliante perfecero. Accidit hodie terribilis casus, vt omnes audistis, propter quem non solum ad ecclesiam Hipponẽsem omnes antiquiores habere volui, sed etiam omnes fœminas & infantes in vnum congregari præcepi: quibus cõgregatis cum dolore & anxietate vobis enarrare intendo, antequam pateat in plebe, quid accidit præclarissimo ciui nostro Hipponensi Cyrillo. Ecce enim, vt scitis, potens erat inter nos opere & sermone, & ferè dilectus ab omnibus. Filium, vt scitis, habebat, & eum vnicum possidebat: & quia vnicus erat, eum superflue diligebat, & supra deum. Ideo superfluo amore inebriatus, filium corrigere negligebat, dans etiam potestatem faciendi omnia quæ placita essent illi. O dolosa libertas, ô grandis filiorum perditio, ô paternus amor mortiferus. Ecce filios se dicunt diligere, quos iugulari procurant. Dicunt eos amare, quibus iam suspendia parant. Dicunt patres filios se nutrire, sed ecce iam pater & filius ambo in foueam cadunt. Quare pater cum filio *Matth.15.* cadit in foueam, nisi quia pater cæcus est, quia malus, & quia salutem suam & filiorum suorum videtur negligere? Quo & quomodo pater hæc neglexerit, nisi quãdo filio libertatem donauit, quando eum corrigere neglexit, quando virgæ pepercit, quando ei semper sere- *Prouer.13.* nam faciem demõstrauit? Cupitis audire nunc quomodo pater & filius in foueam cadunt? Licet enim sciatis, tamen quia necesse est vt vos quandiu viuitis timeatis, ideo quę hodie facta sunt, iterum dicere non erubesco. Ecce enim Cyrillus vester filiũ habebat, vt scitis, quem E corrigere negligebat, & luxuriose viuendo consumpsit partem bonorum suorum, sed ecce hodie ebrietatem perpessus matrem prægnantem nequiter oppressit, sororem violare voluit, patrem occidit, & duas sorores vulnerauit ad mortem. O magna diaboli dominatio, patrem quem post deum reuereri debebat occidit, matrem à qua portabatur prægnantem oppressit, sorores quas tenerrime diligere debebat voluit violare, & duas vulnerauit ad mortem. O dolorosa ebrietas omnium malorum mater, omnis luxuriæ soror, omnis superbiæ pater. O ebrietas tu mentem cæcas, iudicio recto cares, consilium nullum habes, blandus dæmon es, venenum dulce es, peccatum suaue es. O ebrietas nunquid nõ per te inflatur stomachus? Nunquid nõ per te putrescit anhelitus? Nunquid non oculos cæcas? Nunquid nõ cuncta membra debilitas? Nũquid non mortem accelerasr? Nunquid non bursam euacuas? Nunquid non dominium recipis ab homine? Nunquid bestialem & irrationabilem te diligentem tecum ducis? O ebrietas, discant te diligentes agnoscere, discant te deuitare, iterum di- F scant te deuitare, discãt te velut mortem effugere, quoniam qui te dilexerit, regnum dei non consequetur. Ergo ô fideles abstinete & nolite inebriari vino. Non e- *Ephes.5.* nim sufficit abstinere, sed etiam alios abstinere doceatis. Docentes quomodo Luth inebriatus cum filiabus *Gene 19.* iacuit. Sampson etiam vino repletus per meretricem *Iudicũ.16.* inimicis traditur: Audite fideles, audite Esaiam dicentem, Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectãdam *Esa.5.* & potandum vsque ad vesperam, vt in vino æstuetis. In veteri etiam lege pręceptum erat, quòd sacerdotes cum ingrederentur templum ministrare domino, omnino vinum non biberent. Si ergo hoc erat dum templum *Leuit.10.* tantum ingrederentur, & quid nos miseri facere debemus? O quàm plures sunt ex vobis qui prius tabernam visitant quàm templum, prius corpus reficiunt quàm animam, prius dæmonem sequuntur quàm deum. O fideles non fideles, quid vobis cum vino? Nunquid vinum factum est vt deficiatis maledicentes nomen domini? Abstinete ergo à superfluo potu, ne rebelles efficiamini. Quandiu enim Adam abstinuit, tamdiu obe- *Gen 3.* diens fuit, tamdiu bonus, sanctus & iustus permãsit. Sic & Helias tamdiu miracula fecit, quamdiu pane & aqua *3.Reg.17.* refectus est: sed postquam carnes comedit, & vinũ bibit

G in saturitate, miracula non legitur fecisse. Eia ergo fide-
3.Reg.17. les, casum superius assignatum inter cætera cōsiderantes, deum timete, & timentes cum feruēter rogate vt ab his & ab omnibus malis liberet nos semper. Amen.

De duobus generibus hominum mundum derelinquentium, qui in sancto Loth & vxore sua designantur.

Sermo XXXIIII.

Genes.19. Audistis fratres charissimi, quòd Loth nepos Abrahæ inter pessimos Sodomitas & Gomorræos sanctè & iustè moratus est. Quas ciuitates volēs subuertere dominus, ad seruum suū Loth angelos misit, vt cum malis non periret. Qui cum exiret, dixerunt ei angeli, Salua animā tuam. Vxor vero Loth quia retro respexit, mox mutata est in
Rom.15. statuam salis. Igitur fratres mei quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinā scripta sunt, vt inde fructum aliquem capiamus. In Loth enim & vxore sua duo genera hominum designātur, scilicet mundū derelinquentiū, quorum vnum perfecte deserit, aliud quoque tepide, & respiciendo retro venit ad mortem. Sodoma quoque, quæ cæcitas vel muta vel asperitas interpretatur, mun-
H dus est in quo sunt homines muti & cæci, ad quos mittuntur sancti angeli, & sancti prædicatores, vt dicant, Salua animam tuam, & in monte te saluum fac. Fugere enim Sodomam quid aliud est quàm incendium libidinis, luxuriæ, superbiæ, & auaritiæ fugere? Quibus & præcipimur non retro respicere, quia victor mundi & montem sanctæ religionis ingressus, non debet retro
2.Petr.2. respicere. Quare? Quia melius esset viam veritatis non agnoscere, quàm post agnitam retro abire. Quid est dicere, nisi quòd melius esset quòd in vita seculari & laicali mansisset, quàm postmodum solitariam vitam desereret? Apostatare enim nequam est, mortale est, cum damnatione semper viuere est. Tales enim fœminæ & vxori Loth comparantur, quia morientes, retro aspicientes, conuertuntur in statuam salis. Loth præcipitur vt in montem se saluum faciat, per quem contemplatiua vita designatur. Tu vero homo ascende in mōtem pœnitentiæ, ascende in montem diuinæ contemplationis. In hunc montem te saluum fac, in hunc montem vo-
Psal.10. lando transmigra sicut passer, & ibidem salua animam tuam curis & seculi dignitate denudatus. Sic enim fecit gloriosus ille adolescens Nathanaël, de quo legitur,
I ait enim, Magister quid faciam vt habeam vitam æter-
Matth.19. nam? Cui dominus, Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. cui adolescens, Quæ sunt mandata? Cui dominus, Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, non homicidium facies, non adulterabis, nō facies furtum, non falsum testimonium dices, honora patrem tuum & matrem tuam, & proximū tuum sicut teipsum. Hæc omnia ad tuam vitam pertinent. cui dixit adolescens, Domine hæc omnia custodiui à iuuentute mea, quid mihi deest? Cui dominus, Si vis perfectus esse, vēde omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me. Et secutus est Iesum adolescens ille, & nunquam retro postmodum respiciens, reliquit patrem & matrem & vxorem, filios & sorores & animam suam. Tunc prudens
Genes.19. adolescens montem dei ascendit, Sodomā & Gomorram reliquit, incendium libidinis fugit, curā seculi suffocauit, & montē summæ contemplationis ascendens, emit in agro thesaurum absconditum, charum eum tenens in vita sua. Similiter hoc idem fecit Petrus, quan-
Matth.13. do voluntarie omnia deseruit, & omnia relinquens, se-
Matth.19. cutus est Iesum. Sic & Maria illa Lazari soror cum Lazaro fratre suo & Maria virgine prudentissima, quando omnia vendiderunt, & precium ante pedes apostolorum posuerunt. Acto.4.
Sic & Heliæ facere placuit, & Ioanni K
Zachariæ filio, quando eremum intrauerūt. Sic & Paulus cum Antonio, quando annis multis eremum coluerunt. Sic & fratres mei qui sanctorum patrum vitam & exempla imitari & sequi voluerunt. Nunquid nos etiā hoc idem optamus? Etenim in seculo sumus, semper tamen vt incepimus vobiscum in solitudine esse, desideramus, & ostendimus opere quando episcopali Ecclesia grati non fuimus. Eia ergo fratres pro deo iugo dei submissi estis, vt sublata licentia peccandi, catenā obedientiæ in proposito bono retinere possitis. Sed attendite fratres mei & lætitia cordis mei, quòd nihil proficit bene operari ex coactione nisi ex voluntate libera faciatis. Qui enim bene faciunt coacte, deo non sunt
accepta quæ faciunt: & Simoni Cyrenæo, quem Iudæi Matth.27.
angariauerūt vt crucem Christi portaret, optime comparantur. Ecce enim Simon crucem portat cum dolore, quia non libenter portat, angariatur, sed non moratur in ea, ideo non perseuerando fugit, & sine fructu à
cruce recedit, quia nihil boni dicitur, nisi vsq; ad mor- L
tem in bono perseueretur. Sic & nos crucifigamus corpora nostra verberibus, vigiliis, abstinentia escæ & potus. Sed timeo ne coacti hoc agamus, & corpora macerantes, mundo saltem voluntate viuamus. Ideo fratres in hunc montem obedientiæ ascendamus, & quod deo promisimus attendamus. Nihil est enim maius obe-
dientia, nihil peius inobedientia. Adam periit quia in- Genes.3.
obediens fuit, Christus resurrexit quia patri obediuit. Philip.2.
Ionas inobediens à pisce absorptus est. Saül inobediens Ionæ.2.
à dæmone correptus est. A qua correptione liberet nos 1.Reg.18.
ipse Christus, vt digne ad montem contemplationis volare possimus, Amen.

Ad iudices vt caueant ne odio, amore, precio, precibus vel timore corrumpantur, cæteráque vita declinent, & iustitiam seruent.

Sermo XXXV.

Rogatus à vobis ô iudices, licet cum Fortunato Manichæorum presbytero longa disputatione grauatus, sermonem vestra dilectione deuictus facere deo auxiliāte non distulimus.
Ecce enim nunc cōgregati estis in domo Episcopi. Cō-
uenistis omnes in vnum, non vt sophismata audiatis, M
non vt poëtarum curiositatem intelligatis, non vt beatos vos esse prædicem, sed solum vt quid pro vestra salute necessarium fuerit audiatis, & audientes operibus adimpleatis. Vos enim reputati estis ab hominibus duces populi, iudices terræ, orphanorū patres, viduarum mariti, iustitiæ zelatores, reipublicæ amatores. Cauete ergo ne corrumpamini odio, amore, precio, precibus vel timore. Decet igitur iudices non solum quæ diximus adimplere, sed cum dei adiutorio calcare superbiam, abominari luxuriam, abhorrere falsitatem, despicere auaritiam, quæ nouerca dicitur esse & summa inimica iustitiæ. Ipsa enim est quæ patrem nescit, matrem ignorat, amicos perdit, & seipsam relinquit. Decet igitur iudices non auaritiam sed largitatem sectari, & amare paruulos, pusillis & orphanis faciem serenam non solum verbo sed opere demonstrare. Non enim auertere faciem debent à paupere, ne priores dedignentur conseruare fideles, nec ceruicem erigere debēt quosdam despiciendo, scientes quòd moritur pariter
doctus & indoctus. Decet igitur iudices gratiam quam Eccl.2.
diuinitus receperunt, solicita mente custodire, fidem ostendere, zelum rectitudinis conseruare. Decet etiam

iudices

A indices clementiæ esse cultores, detestatores sæuitiæ, cunctis benignos, ad iram tardos, ad misericordiam festinos, in aduersis firmos, in prosperis humiles & cautos, & quibuscunque dignitatibus sublimatos seipsos agnoscāt, & caueant ne suos inferiores despiciant. Decet etiam iudices sapientes esse, & in lege doctißimos, ne dicere valeant tanquam legem sanctam ignorantes, *Esa.5.* bonum malum, & malum bonum. Decet etiam iudices plus deum timere quàm homines, plus de salute animarum curare quàm corporis, plus honorem dei quàm marsupia plena diligere. Sed væ vobis ô iudices, væ vobis in æternū & vltra, quia non est in vobis veritas, non misericordia, non pietas, nō iustitia, nec scientia dei in vobis potest inueniri. Quid enim inter vos regnat? Auaritia, mendacium, clamor, apparētia, peruersio sacræ legis, dicentes malum bonum, bonum malum. Ecce ac- *Psalm.11.* ceptio personarum. Non est enim veritas in vobis. Diminutæ sunt à vobis veritates. O patres pauperum, ô vere non patres, sed prædones. Quare non patres? Quia vbique per vos opprimūtur, nec est qui misereatur pupillis dei: sed si diues locutus fuerit, mox tacuistis, causas suas vsque ad nubes perduxistis. O iudices scientiam & B iustitiam mundi amantes, attendite quid agitis. Nam scientia mundi pleni estis, & in ipsa moriemini. Quæ est enim scientia mundi, nisi thesaurum congregare, lucrum terrenum acquirere, decipere proximum, mentiri, iurare, iustitiam cante peruertere, & similia in cunctis agere? Ista enim est sapientia huius mundi. In istis ferè quasi tota vestra vita cōsistit, & ideo attendite qui iudicatis terrā, quòd sapientia huius mundi stultitia est *Sapient.1.* apud deum. Sed dicitis, O Episcope hanc scientiā non *1.Cor.3.* amamus, furtum non committimus, proximum nō decipimus, nec offendimus. Quare? Quia nihil aliud recipimus, nisi quātum nobis donare voluerint. Ego autem dico vobis, quòd tantum fecistis quātum facere potuistis. Non plus vobis fuit datum, ideo non plus recepistis. Quantum potuistis fecistis, Leues causas magnas fecistis. Nam & si vi non rapuistis, & proximū in via non deprædati fuistis, latrones tamen esse potestis. Latro enim timet malum, & vbi non potest non facit, & tamen latro est. Deus enim coe interrogat & non manum. Lupus enim frequentes venit ad ouile, & quærit rapere oues, quærit lacerare, quærit & deuorare. Vigilant tamen pastores, latrant canes, & sic lupus timendo C fugit. Nunquid non tamen lupum non esse dicimus? Absit. Sic & vos facitis quantum potestis, si plura posfetis, plura faceretis. Eia igitur ô iudices attēdite ne cum falsis iudicibus Susannæ confundamini. Suscitabit e- *Daniel.13.* nim dominus spiritum Danielis, & ponet spiritum eius & sapientiam pueri sui Danielis in mentem alicuius iuuenis, & sicut fecit in Susannæ iudicibus, cōfundet omnes falsos testes cum iudicibus, & tunc scient quid profuerit sibi sua scientia. Considerate ergo ô iudices tre- *Osee 4.* ex quid per Oseam seruum suum deus loquatur. Ait enim, Visitabo populū meum, & iudices & vias eorum, *Hebr.10.* & cogitationes eorū reddam eis. O quàm horrendum est incidere in manus domini. O quanta vlsio, ô quanta miseria malis erit in die nouißimo! Expellentur enim mali mercatores, falsi iudices de domo domini, exula- *Math.8.* bunt à domo dei, expellentur à paradiso, & ibunt in locum vbi semper erit fletus, & stridor dentium. Ideo attendite ad consilium meum, aperite cordis portas. Surgite qui dormitis, legite Esaiam prophetam, sequimini eum, non cras, sed hodie, non tātum hodie, sed & nūc. *Esa.55.* Ait enim Propheta, Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad domi- D num, & miserebitur eius, quia misericors est. Currite indices ne iudicemini, ad patrem misericordiæ, quærite veniā, reddite quod recepistis illicite. Quærite veniam, *Psal.144.* quoniam prope est omnibus inuocantibus eum in ve- *Psal.33.* ritate. Ipse est qui sanat contritos corde & humiles spiritu, & corde tribulatos saluabit. Ambulate dum lucem habetis, dū dies est. Ecce ô iudices veniet iam nox, quia venit iam mors in qua non erit licitum ambulare. Cogitate quid estis, quò ituri estis. Parētes enim vestri prædicant mortui, sepultura clamat, inferi nus vlulat, dæmones expectant, sacerdotes prædicant, quid superbis terra & cinis? O iudex qui deum non agnouisti, dum iuxta *Eccl.10.* tumulos patrum tuorum transis, scias quòd mortui clamant, Terra es, & in terram ibis. Homines enim fuerūt *Genes.3.* sicut & vos, diuitias possidendo, Vbi modo ipsi sunt, sic & nos erimus. Vbi superbia eorum, vbi scientia, vbi cathedra magistralis, vbi honor discipulorum, vbi indumenta serico & pelle decorata? O cinis & puluis, O iudex quid es & quid eris considera. Non ergo tardes *Eccles.5.* conuerti ad deum, & ne differas de die in diem. Subitò enim venit ira eius, quia iuxta est dies perditionis, & ad- E esse quidem necesse est, & festinant tempora. Nemo ex *Deut.32.* vobis tamen desperet, nemo diffidat de dei misericordia. Sed attendite quia nulla culpa tam magna est quæ non habeat veniam. Et ne aliquis desperet, Mariam il- *Luc.7.* lam peccatricem, dominam luxuriæ, vanæ gloriæ matrem, sororem Marthæ & Lazari in exemplum assumite, quæ postmodum Apostolorū apostola meruit nuncupari. Adiuuet autem nos ipse deus & homo qui pro nobis nasci & mori dignatus est, Amen.

Ad presbyteros suos malam vitam eorum reprehendens.
Sermo XXXVI.

FRatres charißimi, vt nouit charitas vestra, o- F portet manum mundam esse quæ polluti vasis maculas debet purgare, ne polluta deterius possit coinquinare cum sordida sordidum tractat. Propterea sacerdotes altißimi dei vobis dicitur, Mundamini qui fertis vasa domini. Vos enim estis qui vasa do *Esa.52.* mini ferre debetis, quibus datū est nosse mysteria regni *Math.13.* dei. Vos estis sal terræ, lux mundi, lucerna accensa, ciui- *Math.5.* tas in monte posita, columnæ templi, lignum scientiæ *Genes.2.* in medio paradisi positum, pattoni & tectores terræ, angelorum & paradisi ciues, prophetarum filij, patriarcharum cognati, apostolorum successores. Mundamini ergo vt dignè cum patribus ferre possitis vasa domini. Vasa enim non solum aurea & argentea, sed etiam illa pro quibus redimendis dominus mori dignatus est. Propterea attendat charitas vestra quales esse debetis, vt digne vasa domini portare possitis. Ait enim apostolus, Oportet episcopum sine crimine esse, tanquam dei dis- *ad Titu.1.* pensatorem, non proteruum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri appetitorem. Hæc autem non solum ego episcopus seruare debeo, sed & vos vnà mecū deo auxiliante seruare debetis. Per omnia sine crimine sicut episcopū, ita iubet esse presbyterum, id est irreprehensibilē, vt nō quærat vxores, non diuitias, nō honores, ne secularis dicatur. Non enim debet qui animarum curam gerit, transire de domo in domum, non frequentare forū cum rusticis, non mercantias acquirere, non commatres procurare, non ligonizare, non tabernas intrare, nō discurrere, nisi necessitate compulsus. Sic enim facientes irreprehensibi-

G les sunt apud homines. Sic enim vasa domini digne portare poterũt. Sed si contrarium fuerit (quod dominus auertat) quomodo poterit auferre malũ de medio ouium, si in delicto similirer simili corruerit vel maiori? Non enim talis dispensator dicitur, sed potius dissipator. Aliud est enim dispensator, & aliud dominus. Dispensator enim seruus est. Non enim licet dispensatori percutere seruos, non occidere, non iracundiam portare, quia dominus eius humilis, benignus & misericors est. Nõ ergo licet dispẽsatori furiosum esse. Nihil enim fœtidius, nihil damnosius, nihil leuius, nihil turpius in pastore furiositate. Attendat igitur pastor, attendat & *1.Tim.2.* dispensator, quid legimr, Seruum dei nõ oportet rixari, sed humilem ad omnes esse, patientem, doctorem, in mansuetudine erudientem eos qui contrà moueant. Discant ergo pastores si offendnntur, patientes esse. Et vt ego patientiam merear, oportet presbyteros etiam nõ solum abstinere à rixis, sed ab ebrietate cauere. Non enim licet clerico extra horam bibere, vel aliquid manducare, vel de domo in domum transire, & prandium vel cœnam ordinare. Attẽdite presbyteri mei, attendite, & si veritatem dico, nolite turbari. Nam valde despi-

H citur clericus qui sæpe vocatus ad prandium non recusat, etiam necessitate aliqua compulsus. Sæpe enim in cœna vel prandio vbi magna existit multitudo, rixæ & ebrietates nascuntur, & ea quæ sunt opera carnis. Ideo summe cauere debet clericus ne extra domũ suam vel episcopi prãdere audeat, vel in eadem etiam audeat secularibus præparare. Quid enim aliud habere debemus, nisi quòd turpis lucri appetitores non simus? Omne enim lucrum remotũ à presbyteris esse debet. Nam nõ seculi sed eorum quæ dei sunt negociatores sumus: seculares ad nos venire nõ possunt, nunquid vel intelligere? Absit. Sermonem nostrum audire voluistis, & dimisso dentium dolore volui habere vos, non vt bonos vos esse audiatis, sed vt veritatem loquendo vestrã miseriam intelligatis. Quid enim estis? Dicetis, Pastores sumus. Ego autẽ dico quod pastores estis, & verum est quod dicitis. Sed qui pastores vel quales, dicere non audeo, quia simul vobiscum mendax. Omnes peccatores sumus, omnes in peccatis nati & cõcepti sumus, omnes in peccatis viuimus. Expedit tamen vt verum dicam, quia episcopus sum, quia pastor sum, quia pro vobis a-

I nimam ponere paratus sum. Tacere igitur non debeo, quia licet peccator sim, animam tamen pro vestra salute ponere iam decreui, iam me paraui, veruntamen dicam: & omne quod verum est, à quocunque dictum, à deo est, à patre & filio & spiritu sancto est, dicere expedit, non occultare. Nã si verum tacerem, essem vobis si- *Rom.8.* milis in cunctis, quod nolo. Si ergo deus mecum, quis contra me? Nunquid Fortunatus vel Arrius cum suis insidiis? Nam quia verũ eis dixi, ideo in eremo insidias mihi posuerunt, volentes me comprehendere & occidere, & tamen deus me liberauit. Libenter tamen suscepissem martyrium, & etiam pro veritate mori semper paratus sum. Audite ergo rebelles, audite lupi rapaces, audite vos derisores. Veniat etiam ille sanctus Ezechiel qui portam clausam viderat in domo domini, surgat & vobis aperiat visionem quam vidit & palpauit. Dic dic ô sancte Ezechiel, dic presbyteris meis. Ait sibi *Ezech.34.* dominus, Fili hominis propheta de pastoribus Israël, dicque ad eos, Væ pastoribus qui pascebant semetipsos. Nõnne greges pascuntur à pastoribus? Lac comedebatis, & lanis operiebamini, quod crassum erat occidebatis, gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum erat non consolidastis, & quod ægrotum erat, K non sanastis. Quod confractum est non alligastis, & quod abiectum est non reduxistis, & quod perierat non quæsistis, sed cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia. Et dispersæ sunt oues meæ. Sed ego super pastores, requiram gregem meum de manu eorum. Ecce quomodo de vobis queritur dominus, quia non estis pastores sed lupi rapaces, quia omnia quasi quæ facitis propter lucrum facitis. Non solum quæ Ecclesiarum sunt quæritis, sed & quæ mundanorum. Ecce enim discutiamus mentem, perquiramus veritatem. Nunquid missam cantare, nunquid baptizare, nunquid mortuum sepelire sine precio vel promissione dignamini? Nunquid non citius mortem diuitum, quàm corporis salutem desideratis videre? Ecce quomodo lupi estis, ecce quomodo omni simonia infecti estis. O sacerdotes quid agimus? quid sumus? cur tantum dormimus? Ecce latro semel furatur, semel fœnus proximi tollit vel rapit, sed si capitur blasphematur, verberatur, furtum imponitur, & tãquam latro iudicatur ad mortem. O sacerdotes mei, si fœnus in laico crimen iudicatur, si propter hoc mori debet & cõdemnatur ad mortem, quid de vobis erit in die nouissimo? Quid de nobis fa- L ceret mundus, si super nos potestatem haberet? Quapropter tenete iustitiam, nolite lucrum facere, sed ha- *1.Tim.6.* bentes victum & vestitum, contenti per omnia esse debetis. Sed qui celebrat vel prædicat vel baptizat, vt inde lucrum acquirat, bonis cœlestibus de facto se priuat. Ecce enim Romani principes quantum necesse eis fue- *Romanorũ* rat de diuitiis suis tantum recipiebant, aliud quoque *Laus.* pauperibus erogabant, iustitiam mirabilem conseruabant in cunctis, propter quæ & alia bona quæ faciebant & obseruari volebant, meruerunt magnifico imperio sublimari, & timeri à cunctis in orbe. Ecce enim pagani erant, & stultissimum putabant pro deo colere crucifixum, & tamen deum suum timebant. Et nos qui nomen Christi in fronte portamus, quid aliud quàm simoniam & latrocinia quotidie procuramus? Ego etiam infidelis eram, & non solum à Carthaginensibus sed à Romanis acutissimus reputabar à cunctis. Copiosa turba circundabar frequenter, & me transire videntes & audientes manum ori suo ponebant, ciuem Romanum tribunorum caput me fecerant, & vxo- M rem Pontiani filiam mihi æqualem parauerant. Audeo enim dicere, audeo hoc asserere in nullo me mutatum fuisse, omnia contemnens, cuncta quæ promiserant spernens, diuitias abhorrens, ciuitatem caute relinquens, fugiens Mediolanum, vxorem non quærens, cogitans nihil peius habere quàm consortium mulierum & societatem. Hæc omnia seruus iniquitatum mearum facere nolebam, qui tamen nunc seruus Christi ea quæ diximus & maiora tentor habere frequenter. Nos autem fratres qui in pugna semper sumus, licet tentemur ad mundum redire, vxorari, negociari, delicate viuere, cathedram etiam ascendere, caueamus ne cum mundo damnemur. Vos enim estis dij excelsi, in quorum synagoga deus deorum stare desiderat. Vos estis eius vicarij, quia vicem eius geritis. Vos estis filij *Psalm.81.* excelsi omnes, quibus datur potestas ligandi atque sol- *Matth.18.* uendi, aperiendi etiam cœlum, & infernum claudendi. Eia ergo sacerdotes dei excelsi, aperite aures cordis vestri. Quiescite iam agere peruerse, discite beneface- *Esa.1.* re, pascite oues verbo & exemplo, nolite eis cœlum claudere. Clauditis dum non corrigitis, clauditis dum male viuere ostenditis. Oculus sitis cæco, & pes clau-

do. Tunc

A do. Tunc enim oculus estis cæco, cum eius tenebras effugatis ignorantiæ. Et pes estis claudo, quãdo viam veritatis demonstratis, vel quando fidem eorum roboratis. Sed si fidem vestrã pro vobis roborare nescitis, quomodo aliorum fidem roborare poteritis? Et ideo attendite nec turbemini si veritatem dico vobis. Scio enim
Joan. 8. & bene scio quòd vobis amara est veritas. Quare, nisi quia si veritatem dico, non creditis mihi, & in melius etiam nõ mutamini? Amara ergo est veritas, & qui eam amant vel prædicant, sæpe replẽtur amaritudine & dolore. Tacere tamen non audeo, nec vobis placere in-
Galat. 1. tẽdo: quia si hominibus malis placerem, seruus dei non essem. Vultis vt placeam, desideratis vt diligam, tamen non vultis vt corrigam. Obsecro tamen vos vt vitam emendetis, conculcantes auaritiam, despicientes luxuriam, vitantes superbiam. Simoniam odientes, pauperes amantes, pompas huius seculi tenuentes, & pro nobis intercedentes, sine intermissione orantes, vt & ego vnà vobiscũm vasa domini digne per gratiam merear portare. Et si quis de me murmurauerit, sciat quòd de patre episcopo murmurauerit: parcatur illi, & ore-
B tur pro eo.

Quòd sacerdotes se debeant exhibere sicut dei ministros, & cauere ne dona sancti spiritus vendere procurent. Patientiam quoque & castitatem seruare, ac de fornicationis detestatione.

Sermo XXXVII.

FRatres charissimi, sicut actuum Apostolorum narrat historia, apostatante Iuda à consortio Apostolorum, diuina prouidentia ad structuram ecclesiæ prouidens fundamenta (quæ secundum Ioannem sunt duodecim nomina Apostolorum) bea-
Act. 1. tum Matthiam vocauit ad apostolatum. Et sicut suscepit Matthias principatum, & surrexit loco Iudæ: sic etiam nos suscepimus principatum in Ecclesia dei, & per gratiam suam suos ministros facere voluit, & in palatio suo nos constituit, & elegit vt essemus gens sancta, populus dei, sal terræ, lux mundi, & angelici homines absque peccato. Ministri etiam dei sumus & serui.
Ephes. 6. Serui enim dicuntur non qui ad oculum seruiunt, sed qui voluntati domini in omnibus fideliter obediunt, & tunc in tãtam familiaritatem domini mouentur, quòd
Joan. 15. non amplius serui sed amici vocantur. Ideo tota men-
C te nos exhibeamus in multa tribulatione, in scientia, in charitate non ficta, in vigiliis, in carceribus & plagis, in
2. Cor. 6. verbo veritatis. Et sic nihil habentes, omnia Christum possidendo simus possidentes. Hæc est enim beatorum vita, hæc est sacerdotum salus. Hæc est seruorum dei requies. Hæc est amicorum eius voluntas. Hæc est enim sanctificatio nostra, vt in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros in multa patientia, in tribulatione, in necessitate, in castitate, in abstinentia, in scientia, in suauitate, in charitate non ficta, in verbo veritatis, nemini dantes vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum, Christi enim serui sumus. Tunc Christianorum ministerium vituperatur, seruitus nostra despicitur, quando ea quæ Christi sunt despicimus, & opere adimplere negligimus. Sed væ nobis fratres mei, væ nobis, quia falsum nomen Christi portamus, falsum nomen dei gerimus, quia opere non adimplemus quod adimplere debemus. Discutiamus sacerdotes mentem nostram, & sciamus si serui Christi simus. Sciamus enim quid facere debeamus, ne serui in-
Luc. 17. utiles simus. Quid enim? Certe nihil aliud nisi quòd exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros in multa pa-
tientia. Sed væ nobis quia nullam patiẽtiam habere vi- D
demur. Nã pauperes esse drbemns, quia membra Christi sumus, & ministri dei. Sed si paupertas aggreditur, vel aliqua corporis necessitate turbamur & affligimur, dona sancti spiritus vendere procuramus. O sacerdotes mei nolite hoc malum facere, sed mementote quòd
gratis accepistis, & ideo gratis reddite, ne cum Simo- Matth. 10.
ne mago damnemini, cui dixit Petrus, Pecunia tua te- Act. 8.
cum sit in perditionem. Qui etiam precium recipit de
sacramentis, Giezita est, & plenus lepra. Nam cum He- 4. Reg. 5.
lisæus mundasset Naaman principem Syriæ in Iordane à lepra, rediens Naaman obtulit prophetæ multa munera, sed ille noluit recipere. Qui cum recessisset, locutus est ei Giezi discipulus prophetæ, petẽs à principe Syriæ munera. Quibus acceptis propheta omnia per spiritum nouit, & videns eum redarguit percutiẽs eum lepra. Sic etiam percutiuntur omnes qui pro sacramentis pecuniam petunt. Sed dicetis, Nunquid non scri-
ptura dicit, Qui altari seruit, de altari viuat? O sacer- 1. Cor. 9.
dotes hoc quod dicitis, omnino negare non audeo, sed sciatis qoòd deus intuetor corda hominum. Nam si sa-
cramentum dare distuleris, etiam si fueris omni pao- E
pertate vallatus, non pastor es, non minister Christi es, sed mercator. Non igitur petas, non etiam tantum pro
baptismo recipias si cum Simone perire nõ velis. Nam Act. 8.
facto pacto sacramentum vendidisti, & saluatorem Matth. 26.
tuum prodidisti cum Iuda. Spontanea & syncera voluntate porrige sacramenta, nihil petendo, nihil expectando, nihil de promisso desiderando: sed si tibi datur, iuste recipis, iuste possidere potes. Memento tamen quòd pauperem vitam sacerdos gerere drbet, & ideo si superbiã habet, si magno beneficio gaudet præter victum & vestitum, quod superest, pauperibus dare non differat, quia omnia pauperum sunt. Verbum autem illud quod negare non debet fidelis, Qui altari seruit, de altari viuat, vẽrum omnino est, quia non licet sacerdotibus manibus operari, ligonizare, ferrum fabricare, & similia. Hoc autem propter reuerentiam & tanti sacramenti dignitatem. Illud autem magis ad seculares quàm ad sacerdotes pertinet, ne ipsi sacerdotes dei fame pereant vel nuditate, ideo dignum est vt qui altari seruit, de altari viuat. Similiter fratres qui sacramentum emit, vel ecclesiam vel præbendas, vel eccle-
siarum introitus, vel seculari potentia hoc pro se pro- F
curauit, sciat quòd cum Giezi & Iuda iam damnatus est, iam leprosus factus est, iam de templo domini ex-
pellendus est. Quare sic? Quia qui nõ intrat per ostinm Joan. 10.
in ouile, sed ascendit aliunde, fur est & latro. Ideo reprehendendus est, quia ementes & vendentes dominus eiicit de templo: repellendus est, quia leprosi eiici iu-
bentur. Non intrat per ostium ad ecclesiam, qui per Matth. 21.
laicalem portam intrat. Non enim laicis spiritalia do- Numer. 5.
na tradita sunt, sed domini vicariis. Vicarij domini sunt, qui vicem apostolorum tenent. Castella autem & villas suas laici dispensant, bona autem Hipponensis ecclesiæ vigilanter attendant ne tangant. Diuites enim raro vel nunquam pauperibus sacerdotibns præbendas procurant: & si procurant, non dei amore procurant, sed vt cum vxore & familia de bonis ecclesiæ gaudere valeant. Et ideo sciat sacerdos qui timore vel amore defraudari à diuite se permittit, quòd impunitus non
remanebit, & si non in præsenti, saltem in futuro igne 1. Cor. 5.
æterno nõn carebit. Redeamus igitur ad propositum fratres, & sciamus quomodo poterimus nos exhibere sicut dei ministros. Copitis enim scire. Ecce si persecu-

G tiones veniunt,non deficiamus, ſed patientiam habea-
mus. Si neceſsitas paupertatis contingat, non deſpere-
mus,ſed in domino cõfidamus. Si blaſphemamur,non
Math.5. reſpondeamus,ſed parcamus. Si colaphis vel alapis cæ-
dimur, aliam partem parare non differamus. Si verbo
vel murmure percutimur,taceamus.Si occidimur,gau-
Ioan.15. denter ad mortem pergamus.Quare?Quia non eſt ſer-
uus maior domino ſuo. Si enim me perſecuti ſunt, &
vos perſequentur, ait dominus. Ita enim patientia or-
nari debemus,ſi miniſtri Chriſti eſſe optamus.Sed quid
aliud, niſi quòd in caſtitate noſmetipſos exhibere de-
bemus?Hæc eſt illa virtus ſine qua quis eſt factus omni-
Iacob.2. um reus. Hæc eſt illa virtus quæ nos deo commendat,
quæ nos angelos facit, quæ nos ſuper æthera volando
conducit. Hæc eſt illa virtus ſine qua vaſa domini ferre
non poſſumus. Hæc eſt illa ſancta virtus, quam aſtrin-
Ephes.5. gere nos docet apoſtolus, Fornicatio & omnis im-
munditia non nominetur in vobis,ne mens veſtra col-
loquiis malis poſsit corrumpi. Ideo fratres attendite,
quòd non ſolùm à vobis remouenda eſt fornicatio,ſed
etiam omnis ſuſpicio falſa. Non decet clericum cum
mulieribus ſedere vel fabulari,vel domum earũ frequẽ-
H tare,ne ſuſpicio mala inde progrediatur. O quàm vilis,
ô quàm miſer & puſillanimis reputatur clericus,qui fre-
quenter cum mulieribus conuerſatur. Inſipiens valde
Math.5. eſt & inexpertus, qui amicitias mulierum procurat. Et
ideo vos qui eſtis lux mundi, & ciuitas in monte ſitua-
ta, ſic famam veſtram cuſtodire debetis, vt non erube-
ſcant de detractoribus laudatores. Attendite etiam fra-
Ephes.5. tres, attendite quod dicit apoſtolus, Fornicatio & im-
mũditia. Fornicatio enim eſt naturalis mulierum con-
cubitus,ſed illicitus. Fornicatio eſt cum meretrice age-
re. Mulier ſiue adultera ſiue concubina,meretrix voca-
tur. Fornicatio enim ideo clericis interdicitur, quia
cum ſimus miniſtri domini, membra meretricis non
efficiamur.O quàm turpe eſt clericum à meretrice duci
1.Cor.6. captiuum. Qui enim adhæret meretrici, vnum corpus
efficitur. Et ideo ſcire debemus quòd malum eſt forni-
cari.Nam ſi coniugium ſacerdotibus prohibetur,quan-
to magis crimen fornicationis in nobis æſtimabitur?
Ecce enim fratres, laicis coniugatis ad tempus abſtine-
re præcipitur vt vacent orationi: & ſacerdotes quos
corpus domini conſecrare omni die oportet,concubi-
I nas in domo tenere non erubeſcunt? Ecce quomodo
1.Theſſ.4. vaſa veſtra poſsidere in ſanctificatione ſciatis. Scitis e-
nim fratres quòd die quadam Dauid venit ad Achi-
1.Reg.21. melech ſacerdotem,& ait Dauid eſuriens, Da mihi ali-
quid cibi. Et reſpondit, Non habeo panes laicales ad
manus, ſed tantum panem ſanctum:& ideo dic mihi ô
Dauid,ſunt mundi pueri tui à mulieribus?& ait,Sunt ab
heri & nudiuſtertius. Et ſic dedit ſacerdos eis ſanctifi-
catum panem. Si ergo interrogauit ſacerdos,vtrũ ſerui
Dauid mundi eſſent propter panes propoſitionis acci-
piendos, quid facere nos debemus miſeri ſacerdotes
propter corpus domini accipiendum?O fratres mei,ſic
& ſacerdotes paganorũ dum offerre debẽt diis ſuis in-
cenſa, ab omni malo vt poſſunt abſtinẽt. Ecce ego iam
Epiſcopus Hipponenſis eram, & cum quibuſdam ſer-
uis Chriſti ad Aethiopiam perrexi,vt eis ſanctum Chri-
ſti euangelium prædicarem, & vidimus ibi multos ho-
mines ac mulieres capita non habẽtes,ſed oculos groſ-
ſos fixos in pectore, cætera membra æqualia nobis ha-
bentes:inter quos ſacerdotes eorum vidimus vxoratos,
tantæ tamen abſtinentiæ erant, quòd licet vxores ſacer-
dotes omnes haberent,nunquã tamen niſi ſemel in an-
no eas tangere volebant, qua die ab omni ſacrificio ab- K
ſtinebant. Vidimus & in inferioribus partibus Aethio-
piæ homines vnum oculum tantùm in fronte habẽtes,
quorum ſacerdotes à conuerſationibus hominum fu-
giebant, ab omni libidine carnis ſe abſtinebant, & in
ſeptimana in qua diis ſuis thura offerre debebãt,ab om-
ni labe carnis abſtinebãt ſe, nihil ſumebant niſi metre-
tam aquæ per diem, & ſic contenti maneutes digne ſa-
crificium diis ſuis offerebant, O grãdis Chriſtianorum
miſeria. Ecce pagani doctores fidelium facti ſunt, &
peccatores & meretrices præceſſerunt fideles in regno
dei. Non ergo ſic fratres,non ſic, dominũ non tantùm
diligamus ore,ſed opere & veritate. Tunc veri eius mi-
niſtri erimus,ſi ſobrie & iuſte & caſte vixerimus,Qui eſt
benedictus in ſecula,Amen.

De ſacræ ſcripturæ ingentibus præconiis cum exhortatione ad diligentem ipſius lectionem.

Sermo XXXVIII.

SCriptum eſt fratres chariſsimi quòd Moyſes
poſuit in tabernaculo labrum æneum in quo Exod.30.
lauarẽtur Aaron & filij eius cum ingrederen- L
tur ſancta ſanctorũ. Ideo attẽdite quia quic-
quid ſub lege antiqua in tẽplo dei efficiebatur, aliquid
futurum præſignabat, quod in eccleſia noſtra ſub figu-
ra tegebatur,ſicut ait apoſtolus,Quęcũque ſcripta ſunt, Rom.15.
ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt. Non enim ſancti
patres curaſſent tot & tãta ſcriptis memoriæ commen-
dare, niſi vt alios legentes, alios per exempla ædifica-
rent. Legite ergo fratres mei ſcripturam ſacram, legite Math.15.
eam ne cæci ſitis,& duces cæcorum.Legite ſacram ſcri-
pturam in qua quid tenendum, & quid fugiendum ſit,
plenè inuenietis. Legite eam quia omni melle dulcior,
omni pane ſuauior, omni vino hilarior inuenitur. Ap-
prehendite eam, & inuenietis quomodo deus deorum
ſit longitudo propter æternitatem, quomodo ſit lati-
tudo propter charitatem, quomodo ſit ſublimitas pro-
pter maieſtatem, quomodo ſit profundum propter ſa-
pientiæ immenſitatem. Quærite ſcripturam ſacram, &
inuenietis quomodo iſte deus deorum natus de Maria
virgine & homo factus nos amat vt charitas,quomodo
nouit vt veritas, quomodo ſedet vt æquitas, quomodo
dominatur vt maieſtas. Legite ſcripturam ſacram, & M
inuenietis quomodo Nazarenus ille Ieſus regit vt prin-
cipium, quomodo tuetur vt ſalus, quomodo opera-
tur vt virtus, quomodo reuelatur vt lux, quomodo aſ-
ſiſtit vt pietas. Et ideo ô fratres mei quamdiu in hac in-
firma & vana vita fuerimus, hanc ſapiẽtiam diſcere &
ſapere tota mẽte curemus. Quid enim homo ſine literis
reputatur?Quid enim eſt? Nunquid non pecus vel hœ-
dus?Nunquid nõ bos vel aſinus?Nũquid non equus vel Pſalm.31.
mulus, quibus non eſt intellectus?Eia igitur fratres mei
qui paſtores rationalium ouium nuncupamini,feſtina-
te rapere non ſophiſmata paganorũ,non carmina poë-
tarum,non fallacias philoſophorũ, de quibus doctores
& auditores redditturi ſunt rationem, ſed illam dulciſ-
ſimam ſapientiam ſapientiarum, quæ hæreditas dei &
filiorum eius chara poſſeſsio nuncupatur. Hæc eſt do-
ctrina ſuper omnia diligenda, quam prophetæ prædi-
xerunt,quam patriarchæ diuinitus hauſerunt,quam dei
filius poſtquam in terris viſus & cum hominibus con-
uerſatus eſt aperuit & declarauit, & quid tenendum & Baruch.3.
quid vitandum eſt, aperiſsime demonſtrauit, & per
ſuos apoſtolos nos ipſam docẽdo illuminauit. Hæc eſt

quæ

A quæ nos docet amare cœlestia,& terrena despicere. Hęc
est mater fidelium quæ quotidie docet nos quomodo
credamus deum esse omniporentem, quomodo ipsum
videbimus in sede maiestatis venientē, quomodo bo-
nis bona & malis mala tribuentem videbimus. Hæc est
lucerna pedum nostrorū & via salutis nostrę, in qua in-
struimur quomodo primo denm super omnia diliga-
mus, quomodo animam nostram postmodum sicut-
quid propinquius, quomodo postmodum animā pro-
ximi, quomodo postmodum corpus propriū, quomo-
do postmodū proximi velut nostrū diligamus. Iste est
enim perfectus modus, deum, nos & proximū diligēdi.
Eccli. 24. Hæc est illa sacra sapiētia quæ ex ore altissimi prodiit,
philosophis, sophistis, astrologis, curiosis ac dialecti-
cis abscondita, sed grossis & rudibus piscatoribus reue-
lata. Nunquid non & hodie etiā solùm paruulis reuela-
tur? Hæc est omniū sapientiarum & doctrinarū magi-
stra & domina, quæ etiā nos docet exterius blandos, &
interius fraudulentos cognoscere. Hæc est scientia sciē-
tiarum, angelorū ferculum, archāgelorum pulmētum,
apostolorum gloria, patriarcharum fiducia, propheta-
B rum spes, martyrū corona, virginnm fortitudo, mona-
chorum refectio, episcoporum vacatio, sacerdotū cel-
larium, puerorū principinm, viduarum doctrina, cōiu-
gatorum pulchritudo, mortuorū resurrectio, viuētium
sempiterna protectio. Hæc est per quam fide ornamur,
Prouer. 8. spe cōfirmamur, & charitate roboramnr. Hæc est quam
qui inuenerit, inueniet vitam & hauriet salutem à do-
Exod. 30. mino. Hæc est labrum vel peluis quam Moyses posuit
in tabernaculo, in quo lauarentur Aaron & filij eius cū
ingrederētur sancta sanctorū. Sed dices, Quid per ma-
gnum sacerdotem Aaron intelligere debemus? Dico
enim vobis fratres, quod per Aaron, summū sacerdotē
intelligere debemus: & per filios eius, alios sacerdotes
minores. Per labrum æneum legē domini intelligo, in
qua omnes tam magni sacerdotes quàm parui studere
debent & legendo & docendo & opere adimplendo.
Per munditiam corporis, compunctionē intelligamus,
qua mundari debemus, vt ad sancta sanctorū, id est, ad
secreta dei & sanctarū scripturarum penetranda per pu-
rificationē digni inueniamur. Et ideo fratres mei atten-
dite & cōsiderate quòd vas paratū habemus in quo o-
C portet mentis fœditatē abluere, & munditiā mentis in
eo præparare. Ecce enim lex sancta & scriptura imma-
culata parata est vt virtutibus decoremur. Sed væ no-
bis quia debemns esse exemplū correctionis, & ecce iā
sumus exemplum erroris. Vnde hoc, nisi quia cæci su-
mus & idiotæ ignorātes legē & eam legere fastidimus,
& tamē cathedram tenere, & animarum curam gerere
quotidie procuramus? Quid ergo mirum si cadit sacer-
dos? Quid mirū si non subleuat delinquētes? Quid mi-
Math. 15. rum si dux cæcorū est? Ecce legem domini cōculcauit,
despexit eam vt mortem. Sed quid dilexit, quid procu-
rauit, quid toto affectu concupiuit? Vxorē vel concubi-
nam caute tenere, equos velut miles in stabulo posside-
re, canes pro venatione nutrire, accipitres custodire, &
Psalm. 31. tamen velut equus & mulus quibus non est intellectus,
Mat. 23. cupit honorari in cœnis, & ab hominibus vocari Rab-
bi. Ecce quomodo cadit sacerdos, ecce quomodo vi-
uit. Sed & si cadit qui sibi columna videbatur in tēplo,
Iob 4. quanto magis popnlus peribit? Si deus in angelis suis re-
perit prauitatē, quanto magis in his qui habitāt domos
luteas, & qui terrenū habent fundamētum? Discite ergo
legē sacerdotes, ne surdo maledicatis. Tunc surdo ma-
ledicitis, quando consilinm propter ignorantiam dare
nescitis. Tunc cæco offendiculum ponitis, quādo falsa D
pro veris ostenditis. Itaq; fratres nolite iam pigrescere,
sed legite scripturam. Discite eam filioli, sæpe eā legite,
quia lenior oleo, sublimior auro, argento purior. Hæc
est quæ præcipue in deum prouocat, & deū diligere in-
uitat, corda illuminat, lingnam purificat, conscientiam
probat, animā sanctificat, fidem confortat, diabolū reii
cit, peccatum spernit, animas frigidas calefacit, lumen
scientiæ ostendit, tenebras ignorantiæ expellit, tristitiā
seculi extinguit, lætitiam spiritus sancti accēdit, sitiēti
potum tribuit. Hæc est scriptura sancta, lex nostra im-
maculata, quæ de insipiētibus sapientes facit, primos de
nouissimis ponit, magnos de minimis efficit, nobiles
de ignobilibus cōmutat, naturam frænat, prohibet le-
uitatem, temperat dolorem, confert spem, coronat se-
nem, docet iuuenē, mitigat dedignantes, instruit errā-
tes, sanat ægros, roborat infirmos, brutos facit sensatos,
mentis stabilitatem donat, excitat somnolentos, ocio-
sos increpat, pigros incitat, credentibns gratiam dat, re-
ges humiliat, humiles exaltat, rectas vias indicat, elee-
mosynam imperat. Hæc est scientia scientiarū, quæ sa-
pientiam dat, gloriam exaltat, honorem multiplicat, hu E
militatem, charitatem, lenitatem, obedientiā & mansue
tudinem docet, & intellectus bonus est omnibus bene
facientibus & diligentibus deum. Hæc est quæ abstinē-
tiam, castitatem, largitatem & voluntariam pauperta-
tem conseruat. Postremò doctrinam omnibus, felici-
tatem, suauitatem, gaudia, stabilitatem cordis, sobrieta-
tem corporis, compunctionem mentis, veram humili-
tatem donat, charitatem fraternam implet, & timorem
domini accendit. Quamobrem fratres mei qui hanc sa-
pientiam diligenter diligit, & diligenter legem implet,
maximus vocabitur in regno cœlorum, & principa- Math. 5.
tum Ecclesiæ possidebit, & præmia & munera copiosa
recipiet in die nouissimo, Amen.

De vita solitaria & contemplatiua
Sermo XXXIX.

PAx vobis fratres & charitas cum fide vobis
non deficiat. pax vobis fratres, quoniam electi Ephes. 1.
estis ante mundi constitutionem in hac vasta F
solitudine, vt sitis cū Helia, Paulo, Hilarione, Antonio
& Ioanne sancti & immaculati in conspectu dei. Pax
vobis quoniam non estis genus abiectum, sed electum, 1. Pet. 2.
non venale sed regale sacerdotinm, non gens obstinata
sed sancta, non popnlus perditionis sed acquisitionis.
Pax vobis qui non cōuersationem hominū sed angelo-
rum in syluis & nemoribus adamatis. Pax vobis & vera
apostolorū charitas, tanquam nihil habentes, & omnia 2. Cor. 6.
possidentes. Pax vobis fratres mei & filij mei dilectissi-
mi, quos quotidie in Christo parturio in visceribus cha-
ritatis. Pax vobis (illa inquam Christi) quæ exuperat om- Philip 4.
nē sensnm, custodiat vt optamus corda nostra & intel-
ligentias nostras. Pax vobis fratres qui seculū calcastis,
mundum despexistis, nō laudem mundi vsq; nunc ada-
mastis, risum hominū fugistis, vt sanctis agminibus &
angelicis colloquiis vacare possitis. Pax vobis quos in
filios & fratres elegi vt consortes & participes vos ha-
beam in tētationibus meis. Ad hanc autem vitam iuxta
apostolicam formam viuere volentes non me elegistis,
sed ego elegi vos. Segregaui vos à seculo isto maligno, Ioan. 15.
& eduxi vos per singula eremi loca, per spelūcas & cel-
las, vt velut apostoli ipsi modico cōtenti pabulo demo-
retis. Stemus ergo hic fratres in bello pugnantes quoti-
die cum antiquo serpēte. Stemus fortes in bello restrin-
gentes & præcingentes lumbos nostros, tenentésque lu- Lucæ 12.

G cernas ardentes charitatis,iustitiæ,pacis & tranquillita-
Ioan. 15. tis. Ad hæc enim non me elegistis , sed ego elegi vos,&
posui vos in vineã pœnitentiæ, quam quicũque dissipa-
Ecclés. 10. re præsumpserit , mordebit cũ teterrimus inferni colu-
ber . Hæc est vinea illa fertilis quã plantaui anno ætatis
meæ tricesimotertio, velut seruus dei Noë, quam cupi-
mus tota mente deo duce sanctis exemplis & sanctorũ
documentis ornare,& ornatã taliter custodire,vt à ne-
Psalm. 79. mine transeuntium possit vindemiari,nec aper de sylua
possit eã exterminare , nec alieni possint diripere labo-
res eius & fructus.Hæc est illa vinea quam plãtaui velut
paterfamilias,quam sepe paupertatis,charitatis, obediẽ-
tiæ & castitatis,vt à Simpliciano charissimo viro didici
circundedi , ad quam velut paterfamilias exiens primo
Matth. 20. mane vos cõduxi in operarios, vt afferatis fructũ quin-
& 13. quagesimum, sexagesimũ & centesimum secundũ abun
dantiã gloriæ plenitudinis Christi . Hæc est illa religio
immaculata,cuius sanctitas per totum orbẽ terrarum di
uulgatur, quorũ cõuersatio à cunctis miratur, quorum
vita non solum à Christianis,sed à Iudæis & Paganis po
Genes. 2. tius angelica quàm humana reputatur.Hęc est illa amœ
nissima paradisus, quã deus à principio plantauerat , in
qua posuit per gratiã& donum meritis matris meæ ho-
H minem vt operaretur virtutẽ patientiæ, eruditionẽ do-
ctrinæ,corporis castitatẽ,assiduitatem precum, confes-
sionem delictorũ,abundãtiam lachrymarum . Hæc est
illa paradisus de qua exeunt flumina sapientiæ & veri-
tatis, continentiæ & castitatis,in qua deus delectatur si-
cut in omnibus diuitiis . Hæc est illa norma apostolica,
virga directionis & æquitatis , que tempore apostolicæ
Act. 4. prædicationis sumpsit exordium , quorũ anima vna &
cor vnum erat in domino,nec quicquã eorũ quæ possi-
debant aliquid suũ esse dicebant,sed omnia erant com-
munia , & distribuebatur singulis prout cuique opus e-
rat.Nũquid nõ & nos fratres mei sic vsque ad mortẽ vi
uere promisim⁹?Hęc est ergo religio apostolica,& à mũ-
do corde & corpore segregata,quę percutit duces Mo-
ab,interficit satrapas & tyrãnos Hierusalẽ,& Aegyptio-
rum hypocritas vulnerauit ad mortẽ.Hæc est vinea ser-
ui dei Noë , in medio paradisi situata , Christi sanguine
redempta & irrigata, quam Sarabaitarum princeps,hæ-
reticorum pastores velut aper de sylua tẽpore illorum
magnorum monachorũ & eremitarum,Pauli videlicet
& Antonij destruere quęsiuerunt.Cuius sepem cõbure-
I re,cuius gyrum lapideum supplantare, cuius fructus vi-
tes & flores incidere , cuius planitiem virtutum zizania
seminare & replere quæsierunt,sed dei virtute circũda-
ta minime potuerunt. Ad hanc autẽ vineam fratres mei
vos conduxi , & operarios vos feci meos , vt laborantes
vsque ad finẽ,dignũ fructum recipiatis in tempore suo.
Ad hanc non me elegistis , vt supra diximus fratres , sed
ego elegi vos : sed post annũ factus sum Episcopus,non
tamen vos relinquens . Sed compulsus inter gentes ha-
bitare , monasterium presbyterorũ & clericorum ordi-
naui, intraui domum Episcopi,vt communiter cum eis
viuerem, sicut & vobiscum antea vixeramus . Non igi-
tur me elegistis,sed ego elegi vos.A quo fratres mei ma-
xime hoc dictum sit ipsis , à domino dictum est , & di-
scipulis domini dictũ est:veruntamen non tantum illis,
sed etiam nobis dictum est, quos vocauit in partem so-
licitudinis & gloriæ eorum . Sicut dignatus est vocare
per gratiam, & participes nos fecit exhortationis, sic &
vos.Delicatus est enim qui vult vti parte,& administra-
tionẽ patris dissimular ex rata . Meritò se priuat hono-
re, qui honorem affectat sine onere.Vobis ergo qui pa-
stores estis tãtum animarum vestrarum, loquitur pastor K
bonus, qui tertia die(vt audistis)animã suam posuit pro *Ioan. 10.*
ouibus suis dicens , Non me elegistis, sed ego elegi vos, *Ioan. 15.*
non istam tantùm desertam habitationem deserendo,
sed de virtute in virtutem procedendo fructum affe-
rentes, vt fructus vester maneat . In his quatuor fratres
mei attendere debemus, scilicet dignitatem, officium,
cautelam, & constantiam . Dignitatem, quia dicit,ele-
gi vos . Officium, vt eatis. Cautelam, vt fructum affera-
tis . Constantiam , quia fructus vester maneat. Est ergo
dignitas in electione , officium in fatigatione , cautela
in fructificatione , & constantia etiam in fructificatio-
ne.Magnum est enim quod elegit qui non fallitur dum
elegit . Maius est quod dei est opus ad quod elegit. Sed
maximum quod inter electos prælegit . Est enim sen-
sus talis , Non vos me elegistis sed egistis, sed ego om-
ni modo eligendi elegi vos . Sunt enim tres modi eli- *Tres modi*
gendi,electio,subelectio,& prælectio. Electio est quã- *eligendi.*
do de multitudine bonorum & malorum eligitur bo-
num, sicut de torculari oleum separatur. Subelectio est
quãdo de bonis electis eliguntur meliores.Postea quan-
do de melioribus optimi eliguntur , prælectio est . In
hunc ordinem electus est Aaron & filij eius,vt sacerdo- L
tio fungerentur coram domino.Primò enim dominus *Exod. 28.*
ex omni natione quæ sub cœlo erat , Israël elegit in po-
pulum peculiarem sibi. De his autem subelegit filios Le- *Deute. 14.*
ui , qui tanquam ministri spiritales in tabernaculo do-
mini ritu perpetuo deseruirent . De quibus etiam præ-
elegit filios Aaron in sacerdotes , qui precibus & obla-
tionibus suis indignationem domini in populum pla-
carẽt.Ad hunc sanè modum elegit nos. Subelegit cum
in sortem sanctorum vocauit nos , & in ordinem cleri-
catus. Sed cum in statum eremitarũ promouit nos, cũ
per aquam baptismatis lauit nos, & in dispensatione fa-
miliæ suæ dispensatores suorum ministeriorũ , præle-
git nos . Magnũ est enim fratres quod elegit nos,maius
est quòd subelegit,sed maximum quòd prælegit. Verè
ergo elegit nos & prælegit nos dominus in hæredita- *Psalm. 132.*
tem sibi.Nam ad eleuationem manuum nostrarum,re-
gum capita inclinantur, munera offerunt, etiam patres
nos profitentur,expectantes nos esse cum Helia & Pau-
lo eremita & intercessores apud deum. Væ tamen in e-
remo habitantibus,si inter malos pisces foras in die no- *Matth. 13.*
uissimo proiicientur. Væ pastoribus ouium,si inter hæ-
dos numerandi sunt . Quid vlterius fratres dicatur au- M
dite , Posui vos vt eatis . Nam quatuor sunt hominum *Matth. 25.*
positiones,accubitus,sessio,statio,& ambulatio. Omnis *Ioan. 15.*
enim homo sic est in loco positus , quòd aut iacet , aut
sedet aut stat aut ambulat . Hæc autem tantum inter se
differũt in hunc modum.Nam cum homo iacet,omnes
partes corporis quiescunt . Cum vero sedet , inferiores
partes corporis quiescunt , quia sedere videntur,sed su-
periores laborant.Cum autem stat, totus laborat homo
erigens se, quia generaliter pondere suo laborat . Cum
vero ambulat, additur labori grauis ex motu fatigatio.
Ad hunc modum fratres quatuor sunt hominum gra-
dus & status in ecclesia dei . Fidelium enim alij boni, a-
lij mali.Numerum malorum fratres non distinguimus,
quoniam multiplicatus est super numerum arenæ ma-
ris.Boni vero sicut ordinẽ recipiunt,sic etiam & distin- *Psalm. 36.*
ctionẽ. Sanè bonorum aliqui sunt actiui,aliqui cõtem-
platiui , aliqui vtrisque prælati . Et sic vnum malorum
genus, & tria bonorum genera . Quatuor enim sunt fi-
delium genera. Mali autem sunt iacentes qui in mundo
quiescunt,tales totam spem & fiduciam ponunt in nu-
mero

A mero diuitiarum, quorũ deus venter est. Tales in lecto
Philip. 3. iacentes loquuntur animæ suæ & sæpe dicunt, O anima
Lucæ 12. mea habes multa bona reposita, epulare & bibe, opprime
me pauperes, despice vicinos, renue natos, dilata te, ex-
Sapien. 2. tende alas, ascende super sydera, non sit pratũ quod lu-
xuria tua non pertrãseat, dic animæ tuę, castrũ seruat qui
seipsum ab omni malo preseruat. O fratres, tales prostra-
1. Thess. 5. ti iacent, nocte dormiunt, ebrij sunt, & ecce mox eos ia-
centes & dormientes aggreditur mors, & sicut fauilla
statim deficiunt. Talibus autẽ quotidie clamabat apo-
Roma. 13. stolus dũ dicebat, Fratres scientes quia hora est iã nos
de somno surgere. Inter bonos sunt boni cõiugati, qui
bene vtuntur licitis, sed tales diuisi sunt, quia partim ser-
uiunt deo, & partim mundo: de quibus ait apostolus,
1. Corint. 7. Honorant deum de substantia sua, operibus misericor-
Prouer. 3. diæ intenti, tamen soliciti sunt vltra modum de vxore,
possessionibus, fratribus, filiis & cognatis. Et quia isti par
tim delectantur in mundo, ideo sedere dicũtur, quia in
superioribus laborãt, & in infimis quiescunt. Sunt & alij
Philip. 3. cõtemplatiui, quorum (vt diximus supra) conuersatio in
cœlis est: de quorum numero vos esse dei gratia credo,
& certus sum. Tales spem omnem in deo ponunt, op-
B probria, famem, nuditatem, pressuras amore Christi su-
Philip. 1. stinere semper desiderant: quibus viuere Christus est, &
Roma. 7. mori lucrum: clamantes cum apostolo, & dicẽtes, Quis
me liberabit de corpore mortis huius? Tales sunt velut
milites & cœlorum ciues. Isti laborant super terram, &
quotidie ab angelis sustentantur. Sunt & alij qui ambu-
lãt. Istis ambulare incumbit nõ tantùm vt & nos de vir-
Psalm. 83. tute in virtutem, sed plus quàm nos inter diuersa homi-
nũ genera ambulare, discurrere & examinare quid aga-
tur. Isti sunt pastores & prælati, quibus incumbit nũc ex-
hortari, nunc increpare, nũc minari, nunc cõsolari, nũc
docere, nunc prædicare, nnne legere, nũc orare, quibus-
dã ridere, quibusdam flere, quibusdã applaudere, quos-
dam fugere, quosdam mente & literis visitare, quosdã
præsentia intueri. Tales sunt prelati vtique pastores, am-
Math. 4. bulantes velut magister Iesus, qui ambulans iuxta mare
Mar. 16. Galilææ, vocauit discipulos, & ait illis, Ite in orbẽ vni-
uersum, prædicate euãgelium omni creaturę, rationali.
Tales sunt omnes ecclesiarũ pastores, quibus à Christo
dicitur, Ite, quia periculosum est tãtùm stare pastoribus
& medicis animarum. Ite ergo quia perniciosum est se-
C dere, & peremptorium est iacere. Ite excitate iacentes, &
Roma. 13. dicite: Iam de somno surgite, quia diu dormistis. Cla-
mate pastores & prædicatores veritatis, & exaltate vo-
Psalm. 18. cem vestram, vt in omnem terrã audiatur sonus vestræ
correctionis, increpationis, charitatis, & sanctitatis ve-
stræ. Nunquid non magister quatriduanum mortuum
Ioan. 11. volens resuscitare, voce magna clamauit? Vigilate ergo
& excitate dormientes, & minas cum terroribus eis ad-
hibete. Deinde ad sedentes transite, & exhortantes eos
Psalm. 136. vt ad meliora proficiant, dicite, Super flumina Babylo-
nis sedete & flete dũ recordamini Sion. Porrigite ma-
num pauperi, ne obliuioni detur dextera vestra. Frustra
enim manus tẽdit ad deum, qui pro posse suo manus ad
pauperes non extẽdit. Si vero qui sedet, aliquãdo stare
Psalm. 126. voluerit, apponite manum, & dicite. Surge postquã se-
deris, qui manducasti panem doloris. Stantibus autem
Math. 19. dicite quod promissum est, Sedebitis vos super sedes
duodecim, iudicantes duodecim tribus Israël. Istis autẽ
necessaria est consolatio, quia multum laboram. Dicen
Math. 5. dum ergo eis est, Bati pauperes spiritu, quoniam vestrũ
est regnum cœlorum. Beati qui nunc fletis, quia ridebi-
Lucæ 6. tis. Beati qui nunc famescitis, quia saturabimini. Beati

qui homines fugitis, quia angelis sociabimini. Beati so- D
litarij, quia cœlorum ciues efficiemini. Viriliter ergo a- Psalm. 30.
gite fratres mei, & confortetur cor vestrum, & expectate
dominum, quia veniet & non tardabit. Modicum erit,
& videbitis remuneratorem militiæ vestræ, pro qua pe-
nurias & anxietates sustinuistis. Regnum enim cœlo-
rum vim patitur, & violenti multi possidebunt illud. Math. 11.
Hic est enim labor officij nostri. Iste enim mundus fra-
tres mei mari sæpe comparatur, per quod multiplex est
transitus. Nam quidam transeunt vado, quidam naui-
gio, quidam ponte, quidã submersi natant in fluctu. Isti
sunt ille quatuor status quos nominauimus. Iacentes Exod. 15.
enim submerguntur, & descendunt in profundũ quasi
lapis. Coniugati vado mare transeunt, & ex mediis flu-
ctibus isti saluabũtur igne purgati. Contemplatiui aquã
maris ponte transeunt, securiorem viam eligentes, qui-
bus mundus mortuus est. Isti sunt mundum despicien-
tes, qui sicco pede & vestigio mare magnum, vt expe- Exod. 14.
rientia didicimus, & oculata fide probauimus, transeũt
in fame & siti, nuditate & frigore, in vigiliis multis, & 2. Corint. 11.
in laboribus plurimis. Vos autem fratres mei estis qui Lucæ 22.
mecum permãsistis in tentationibus meis, & mare ma- E
gnum ponte transimus. Nobis verè incumbit cæteris
subuenire, ne descendant in profundum quasi lapis.
Subuenite vos omnes orationibus vestris, omnes ieiu-
nate hoc mare magnum transeuntes, quia omnes in pe-
riculo positi sunt tam nauigantes quàm submergen-
tes, & tam vado mare hoc transeuntes in periculo sunt.
Nunquid etiam & nos qui per pontem transimus? Nun-
quid non & pons aliquando cadit? Orandum est om-
nino fratres ne de ponte cadamus. Nam si de ponte ca-
deremus (quod deus auertat) citius moreremur, quia de
loco sublimiori caderemus. Porrigamus ergo manus
de põte ad submergentes, ne moriãtur, & laboremus ne
etiã puteus inferni aperiatur, & claudat super nos os suũ. Psalm. 28.
Nunc vero fratres de cautela audiamus, & audiẽtes ad-
uertatis, & videatis quomodo cautè ambuletis. Cautè Ephes. 5
autem ambulãdum est, vt fructũ afferatis. Tres enim fru Mat. 13.
ctus dominus memorat in Euangelio, trigesimũ, sexage-
simum, & centesimũ. Centesimus est virginũ, trigesimus
subditorum, sexagesimus prælatorum, id est, fructus du-
plicatus. Non enim prælato sufficit seipsum immacula-
tum seruare, sed expedit vt bonos (quantum in se est) fa-
ciat vita & exemplo relucere. Ad hoc enim significandũ F
data est nobis tunica talaris, vt bene facientes & lucer- Genes. 37.
nas bonorum operũ tenentes, perseueremus vsq; in diẽ Lucæ 12.
vocationis nostræ, ne dicatur nobis, Hic homo cœpit Lucæ 14.
ædificare, & non potuit consummare. Aduertere nanq;
debent canonici nostri & presbyteri, quòd quanto præ
aliis maior dignitas in honore, tanto maior in redden-
da ratione difficultas: quia quot graduum culmẽ ascen-
dunt, tot rationũ vinculis erunt alligati. Quis enim tot
vinculis alligatur, quot sacerdos? bos vel asinus, latro vel
leo captus? O sacerdos cũ teipsum induis, primò ami-
ctu faucibus circundatis ligaris, albam postmodum po- Psalm. 38.
nis, subcinctorio vel cingulo renes adstringis, ac si tibi di
catur, Astringe fauces ponendo custodiã ori tuo, astrin
ge funiculum admixti potus, ne cor tuum mala medi-
tetur: stringe renes, crucifige carnem tuam abstinentia
escæ & potus, quantum valetudo permittit. Hæc fratres
mei dilectissimi facientes viuetis, & bene eritis, & bene
vobis erit. Veruntamen orate illum sine quo nihil po- Ioan. 15.
testis facere, vt sicut elegit vos de mundo, & conduxit
vos ad hãc singularem apostolicam vitam & societatẽ,
sic vos iuuet vt edatis super mẽsam suã in regno patris

G ſui. Penſate tamen fratres mei quòd quãdiu vixerimus,
in periculo grãdi poſiti ſumus. Ideo de bonis ſuis nemo
1. Cor. 10. confidat, ſed cogitet (ſicut dicit apoſtolus) quòd cũ quis
exiſtimat ſe ſtare, caueat ne cadat. Nunquid fratres mei
nõ Lucifer ſic decoratus cecidit? Nunquid non etiã Pe-
trus? Aut quis inter diſcipulos Chriſto familiatior Iuda?
& quia de ſe confidẽdo, nec in bono perſeuerãdo per-
mãſit, cecidit & crepuit & mortuus eſt. Rogate igit̃ fra-
tres illũ ſine cuius voluntate foliũ arboris nõ mouetur,
vt vſque in finã taliter vos in hac ſolitudine regat, & di-
Ioan. 15. rigat, vt eatis, & fructũ afferatis, & fructus veſter mane-
at, Amen. Non turbemini fratres dilectiſsimi ſi cõpello
vos vinũ bibere, & panẽ tritici cum betis butyro mixtis
ſimul comedere. Nã hodierna die credimus filiũ homi-
Luca 15. nis reſurrexiſſe à mortuis, ideo gaudere & epulari opor-
tet, quia frater noſter mortuus fuerat & reuixit, perierat
& inuentus eſt. Ad menſam ergo accedentes cum gau-
dio epulemini, quoniam ego ſum Iacob pater veſter.

De obſeruantia clericorum, Sermo XL.

Geneſ. 22. AVdiſtis in menſa fratres chariſsimi quali-
ter dominus præcepit ſeruo ſuo Abrahæ, vt
tolleret filiũ ſuum, quem ſuper cuncta terre-
H na diligebat Iſaac, & offerret eum ſuper vnũ
montium quem monſtrauerit ſibi: quẽ dicunt nonnulli
Matth. 27. illũ eſſe montẽ caluariæ, in quo crucifixus fuit ille deus &
homo. Series hiſtoriæ nuper ſimpliciter intellecta, pri-
Hebræ. 4. mo ædificat obedientiæ filios. Fidelis enim ſermo viuus
& efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti. Sed de
modo & virtute obedientiæ aliquid vobis nunc dicen-
dũ eſt. Nam ſicut obediendũ eſt libenter, ſic hilariter, ſic
& velociter. Obediẽtia enim ſine mora eſſe debet. Non
placet deo moroſa & diſceptatrix obediẽtia, quæ quidẽ
cũ præcipitur, quærit cur, quare, quamobrẽ præcipiatur.
Iſtius obediẽtiæ exquiſitũ nobis hodierna die exemplũ
proponitur, Abraham pater noſter, ſic enim dicitur ſe-
nex fidelis, & prima credendi via. Sanctus igitur pater
Abrahã, & prima obedientiæ norma, & forma veræ o-
bediẽtiæ apud omnes eſſe credatur. Ecce fratres præce-
pit ei deus filiũ immolare. Sed quem filium? Audi & ob-
ſtupeſce qui audis, filium dilectũ, filium primogenitũ, fi-
lium magnæ promiſsionis, filium magnæ generationis.
Geneſ. 21. Dictum enim fuerat Abraham, In Iſaac vocabitur tibi
ſemen, & in ipſo erit ſemen tuum ſicut ſtellæ cœli, &
I ſicut arena maris in extrema tua ſenectute. Centenarius
enim erat Abrahã dum genuit Iſaac de Sara ſterili vxo-
re propria (de Agar ancilla Hiſmaëlem ſagittarium) mi-
rabiliter promiſſum ſuſceperat, mirabilius ſuſceptũ reli-
gioſe educauit. Inter hęc tamen non contradixit Abra-
hã, ſed nec murmurauit, nec hęſitauit, nec faciẽ conturbauit,
imò tanquã pater exurgens pia crudelitate in filiũ
ſe armauit vt mox obediret. Attendite vos filij obediẽ-
tiæ, qui votum feciſtis & profeſsionem. Vade, ô tu fra-
ter, & fac ſimiliter. Hæc ſemper adimplere cogita, hoc
ſemper facie læta fac, & viues, & erit ſemen tuum bene-
dictum vltra ſemen Abrahæ. Veruntamen maius neſcio
quid murmurat, affectuoſius quid ſuſurrat vox iſta in
auribus noſtris, licet hæc tẽpore tanto ante nos ſcripta
Galat. 4. ſunt, quæ ſunt per allegoriam dicta. Diſcutiamus ergo
folia vineæ, vt fructum inueniamus ſpiritalia intelligen-
tiæ, tanquã ſub cortice nucleum, tanquã ſub palea gra-
num, tanquã ſub terra theſaurum. Verum vt hodiernæ
Chriſti ſolennitati ſatisfaciamus, conſideremus vtrum
ea quæ dicta ſunt de tempore Abrahã, inclinare poſsi-
mus ad me Auguſtinum patrem veſtrũ. Tẽtemus ſuper
hoc aliquid dicere ad dei laudem, & ad noſtrã aliqua-
lem ædificationem. Sed ſecundum Hæbreos Abraham K
ſub tribus tẽporibus tria ſortitus eſt nomina. Primo di- *Abraham trinomius.*
ctus eſt Illam, quod idem ſonat quod excelſus, cum ad-
huc eſſet in Chaldæa in terra & in cognatione ſua in
domo patris ſui. Aſcendens autẽ in terrã Chanaan ad
vocationem dei, dictus eſt Abram, quod interpretatur
pater excelſus. Tandem in circuncisionis ſuæ tempore
tunc dictus eſt Abraham, hoc eſt, pater multarum gen-
tium. Attendatis fratres & vos in patrem veſtrum. Nam
primo vocatus ſum excelſus philoſophus. Erã enim in-
ter omnes magnos nominatiſsimus, & liberalium artiũ
ſagaciſsimus indagator. Excelſus inquã eram, celſitudi- *1. Cor. 8.*
ne ſcientiæ quæ inflat, non charitatis quæ ædificat. Nam
cedrum odoriferam vocabant me Romani principes,
foliis abundantem, ſed non habebam fructum. Excelſus
eram & impius ſuper omnes coætaneos meos, elatus &
ſuperexaltatus ſuper cedros Libani. Et ecce acceſsit ad *Pſalm. 36.*
me mater pietate plena, prædicatio ſancti viri epiſcopi,
vita & exempla ſanctorum patrum Pauli & Antonij &
Simpliciani, & cũ his omnibus vox domini cõfringen- *Pſalm. 28.*
tis cedros cõminuit cedrũ Libani, & hoſtia factus ſum
præparata ad victimam in odorem ſuauitatis, & ſic pa- L
ter excelſus. Deinde ad Africam veni, mecũ ducens de-
cem & nouem ex fratribus meis ſimul viuentes in pala-
tio ſancto, & cupientes ſeparari à ſeculo. Sanctus pater
Valerius cupiens eſſe particeps fructuum & orationũ, lo-
cum iſtum ſecretum, in quo nũc ſumus, nobis donauit,
& multi nuſtrum viderunt. Sed loco iſto ædificato in
Chriſti nomine & ſanctæ trinitatis, pontifex Hipponẽ-
ſis factus ſum, & vocatus ſum pater excelſus multorum.
Pontifices enim patres mei, ſicut vocãtur paſtores gre-
gis, ita & patres plebis pro cura & patria ſolicitudine,
& tunc factus ſum ſicut oliua fructifera in domo dei. *Pſalm. 51.*
Præſules enim oliuæ comparantur propter vim olei tri-
plicem. Nam oleũ primò illuminat, paſcit, & feſſa mem-
bra fouet. Sic & præſules illuminare debent verbo, pa-
ſcere exemplo, & fouere egentes temporali beneficio.
Ego enim fratres non dico me hoc facere, ſtudeo ta-
men ſacram ſcripturam exponere, turrim Dauidicam
clypeis fortiſsimis munire, munitam declarare, & de-
claratam ordinare. Nam quid per turrim Dauidicam,
niſi ſanctorum eccleſiam intelligo? Et ſic iam ab ortu
& occaſu, ab aquilone & auſtro viget noſtra doctrina
& expoſitio. Non tamen à me, ſed de domo dei proce-
dit, & ſic non ſolùm pater gentium dicor, ſed etiam vi- M
tis abundans in lateribus domus dei. Cuius domus ſunt *Pſalm. 127.*
latera legentes & orantes, & coniugati legentium & o-
rantium & coniugantium. Nan vobis qui eſtis legentes
& orantes, abundanter propinauimus doctrinam, qui-
bus diſciplinam apoſtolicam tradidi. Coniugatis po-
culum vitæ etiã propinauimus. Vobis tamen propinaui
vinum feruoris, charitatis & æquitatis: illis verò pacem
& patientiam donauimus. Reuertamur ergo ad hiſto-
riam prætaxatam, quæ inſinuat nobis tria, ſcilicet diſci-
plinam regularẽ, progreſſum, & exitũ. Dicitur enim no-
bis à domino, Tolle filium tuum, quaſi dicat dominus,
Tu qui monachus es, tolle filium tuum Iſaac, qui inter-
pretatur riſus, hoc eſt, tuam propriam voluntatẽ tolle, in
cuius executione homo ridet & delectatur. Et hæc eſt
prima oblatio, quã homo debet deo reddere & offerre
ſuper vnum montium quẽ monſtrat nobis deus. Nam
multa genera montiũ demonſtrat nobis dominus. Sed
de quatuor nobis mediator dei & hominũ homo Chri-
ſtus Ieſus mons dicitur, qui erit in nouiſsimis diebus *Eſai. 2.*
mons domus domini in vertice montium. Et iterum,
Mons

A Mōs dei mōs pinguis & coagulatus. Poriò de hoc mōte descendit ros & vnguentū pro barba Aaron. *Psalm. 67.* Omnea enim deChristi plenitudine vnguētū recipere possum'. *Psalm. 132.* Apostoli etiā,fratres,dicuntur montes,quia fundamēta eius,scilicet ecclesiæ,in mōtibus sanctis. Angeli eōquid non & ipsi mōtes dicuntur excelsi?Porrò Iesus qui mōs dicitur, sedens in mōte Thabor sermonē discipulis facit,enumerans septē beatitudines spiritus. O fratres attēdite quantū sit impedimentū, quàm graue dispendium inferat sanctæ religioni superfluitas & abundātia rerū: quod longe magis legimus in libro nostræ cōscientiæ, quàm possumus explicare sermonibus. Nunquid nō Sodomitarū peccatū fuisse legitur abundantia panis,& superbia vitæ? *Ezech. 16.* Nunquid nō angeli videntes se abūdare in pulchritudine & sapiētia superbientes ceciderūt? *Esaia 14.* Nunquid nō & patres nostri quasi ratione eadē expulsi sunt de paradiso? *Genes. 3.* Nunquid non & mundus submersus fuit, quādo abundantes,& in suis abūdantiis deū nō cognoscentes perierunt? *Genes. 7.* Nunquid nō Aegyptij abundātes iracūdia pleni facti sunt & submersi? *Exod. 14.* Nunquid nō propter abundantiā idola terræ facta sunt?Nunquid non Amalech quia abūdabat, id est inuidia plenus,defiuit in ma-

B nu Saül?Nunquid nō tēpore Dauid multa milia interfecti sunt? Nunquid nō Saül abundans superbus efficitur & eiicitur? *1.Reg. 15.* Nunquid nō Herodes Ascalonita iugulatur? Nunquid nō Herodes tetrarcha sperās in sua abundātia populo satisfacere, qui credebat Ioannē esse sanctū & iustum,ipsum tamē decollauit? *Matth. 14.* Cogitate fratres quid receperit Holofernes,quid Cæsar, quid Nero,quid Valentinus,quid Constātinus,quid Decius,quid Iulianus? Quid ergo valuit Cæsari & Neroni abundantia? Quid Assuero pecunia? Quid Antiocho simulata & palliata pœnitentia?Colamus ergo Christū pauperē in præsenti, vt simus diuites in futuro. Comes enim diuitiarū superbia & luxuria est. Amemus ergo ō fratres summā Christi & apostolorū paupertatē,ne in nostra sancta religione mutetur color optimus, & dispergantur lapides sanctuarij nostri. *Threñ. 4.* Sanè enim fratres mei ex collatione aliarū paupertatū, cōmendatio paupertatis voluntariæ plenius inter nos relucet. Sūt enim quinq; genera paupertatis. *Paupertatis quinque genera.* Prima est infelicitas, secunda est paupertas cupiditatis,tertia paupertas superfluitatis,quarta dolositatis, quinta paupertas voluntatis. Primā habet mēdicus, se-

C cundā habet auarus,tertiā habet prodigus,quarta est paries dealbatus,quintā habet vir cōpeditus. Prima est flagellū, secūda est venenū, tertia est ventilabrū, quarta est vmbraculū,quinta ædificiū. Prima est miseria,quia cruciat: secunda est venenosa, quia necat:tertia est vētosa, quia inflat: quarta dolosa,quia dissimulat: quinta gloriosa,quia coronat. Nec mirū si Christianus amator sobrietatis,sobrietatē spiritus cōmendat,cū Epicurus præceptor voluptatis eam cōmendauerit dicēs, Quàm fœlix paupertas est si læta est. Super hanc propriā voluntatē offert homo deuotus, quod præcipue fit in professione obediendi. Sequitur fratres,Strauit Abraham asinū, *Genes. 22.* duos pueros secum ducens: Isaac vero ligna cedrina portabat,Abraham autem ignem & gladium. Veniētes autem ad montem ligatur Isaac,super ligna ponitur, & scita à patre dei voluntate, non aperuit os suū. Et extendens manum Abraham,audiuit, Ne extendas manū super puerum, sed pro Isaac tolle arietem vnum de cunctis tuis melioribus, quē inter spinas tibi paraui. Attendamus nunc fratres. Nam quid per asinum nisi carnem nostram intelligo?quæ velut asinus domanda est virga: onere, & pabulo:& cinere & cilicio caro domanda est,

ne impinguata incrassata & dilatata recalcitret, velut a D finis qui cū domino velut catellus ludere voluit. Duo quoq; pueri sunt quinq; hominis sensus,quos taoē duos dicimus, quia ad vsum & ad executionē eorū duo intra membrorū maneipata sunt. Nā & ego velut Abrahā in vobis & canonicis nostris,ne caro luxuriet, & ne mors per fenestras intret, *Esaia 9.* duobus pueris vos sociaui, paupertati scilicet & orationi,quibus mediantibus quinq; sensus corporis extinguere poteritis,Nam per hæc præterita mala obliuiscemur', cogitationes malæ non ascēdēt in corda vestra, affectio cognatorū nō regnabit in vobis. Hæc enim sunt quæ quotidie monachos cribrāt sicut triticum. Istæ sunt mordaces curæ, quæ sanctū viri propositū eneruauerunt. Inter has vir sanctus equitur & cruciatur. Hæ sunt monachorū muscæ mordaces & morientes quæ perdunt suauitatē vnguēti. Hæc sunt volatilia quæ comedūt frumētum in anima seminatū. *Eccles. 10.* Vos autē fratres dū hæc in corda vestra ascendunt, recurrite ad orationē,vel ad operis occupationes,ne vos serpētinæ muscæ deglutiāt. *Matth. 13.* Nunquid nō sic fecit sanctus pater Antonius?Qui cū epistolas à charis suis in seculo morātibus recepisset, nullā legere voluit, sed receptas in ignē proiecit,dicēs,Chartę fallaces estis etiā plenæ mēdaciis: E comburo vos,ne cōburar à vobis. Sequitur fratres,Ligatur Isaac, *Genes. 22.* sicut & vos ligamini in hac solitudine tā fortiter, vt cōsuetudines vitæ secularis ignoretis, & suauitatē sanctæ religionis capiatis. Placeat vobis somni sobrietas, mentis tranquillitas, corporis munditia, mortis securitas, & cuncta salutis expectatio. Soluitur Isaac, & iocunde ad matrem reuertitur in Bersabee. Sic & vos vertamini soluti ad matrem quæ sursum est Hierusalē. Cum ergo illuc perueneritis, dabit dominus refrigerij sedem, quietis beatitudinem, & luminis claritatem.

De obseruantia ieiunij quadragesimalis.

Sermo XLI.

Cum ieiunaueris,vnge caput tuum,& faciem tuā laua, ne videaris hominibus ieiunans. *Matth. 6.* Ieiunantis officium est, in cinere & cilicio sedere, sordidas vestes non tenere, carnem macerare,faciem attenuare,in pallore permanere, non ipsam lauare, non ad mensam opulentam accedere,non conniuia & festa visitare, non capite inclinato incedere, sed eleemosynas dare,castitatē seruare,iustē,sanctē & pie viuere,vt Chri- F sti sanctam resurrectionē expectans glorietur. Hæc autem omnia facite, non vt videamini ab hominibus, sed tantū ab illo qui cuncta videt in abscondito. Sed si contingeret quòd fumus ieiuniorum spargeretur inter homines, statim faciem tuam laua, ne videaris hominibus ieiunans. Tria enim fratres proponuntur nobis hodie, scilicet ieiunare,faciem lauare,& caput vngere. Hæc tria sunt,in quibus tota vita nostra cōsistere debet. Quę sunt Ista fratres nisi declinare à malo, & facere bonū, & totum quod habet deo contribuere? *Psalm. 36.* Ecce quicquid continet nostra Christiana sancta religio. Quid enim per ieiunare fratres nisi à malo declinare:per faciem lauare, bonum facere:per caput vngere, totū deo tribuere?Sed dicet quis, Breuis est hæc expositio, sed & aquā viuam vt cupimus nō propinasti. Attēdite ergo fratres. Nā hostis antiquus vestris primis parentibus primò in paradiso suasit vt dominū offenderēt, *Genes. 3.* secundò vt faciē à deo absconderēt post meridiē, tertiò vt de ligno vetito comederēt. Nam ibi dicitur vt caput pungeret, sed hic vt caput vngeret. Ibi abscōdendo faciem latitaret,sed hic lauaret.Ibi vt comederet,sed hic vt ieiunaret.Credamus illi qui modo hæc præcepit, sed non illi qui contraria

G persuasit. Ait enim pater, Hic est filius meus dilectus, ip-
Matth. 17. sum audite. Nam ait hodie, Cum ieiunatis. Est enim fra
tres quoddã ieionium cũmendabile, & quoddam dam
nabile. Damnabile quod vident homines, qood fit pro-
pter homines. Commẽdabile quod solùm propter deũ
fit. Sed aliqui ieiuoant vt infirmi, aliqui vt fastiditi, ali-
qui vt auari, aliqui vt hypocritæ. Aegrotus ieiunat vt va-
leat, fastiditus vt appetat, auarus vt parcat, hypocrita vt
appareat. Ieiuniũ ægroti est sanitatis, ieiuniũ fastiditi est
gulositatis, ieiuoiũ auari est parcitatis, ieiuniũ hypocri-
tæ est simulatis. Hæc autẽ ieiunia etsi nõ soot pericolo-
sa vt ægroti, tameo sunt iofructuosa. Ieiunate ergo fra-
tres propter deũ: frangatis nucem vt accipiatis nucleũ:
proiiciamus folia, vt ioueniamus fructũ: porgemus pu-
Esaiæ 12. teũ, vt hauriamus aquas de fontibus saluatoris. Ait eoim
Esaiæ 55. saluator, Sitiẽtes venite ad aquas. Nam triplex est aqua
saluatoris fratres. Aqua lachrymarum quãdo fleuit su-
Ioan. 11. per Lazarum, & super ciuitatem. Aqua quam posuit ad
Ioan. 13. peluim, quãdo discipulorũ pedes lauit. Aqua qoæ de la-
& 19. tere eius emanauit. Primam oporiet oos habere fratres
si recte ieiunare cupimus. Est ergo prima aqua cõtritio-
H nis, secunda cõfessionis, tertia satisfactionis. Prima mẽ-
tem sanat, secunda refrigerat, tertia fœcũdat. Ergo fide-
lis si cupis rectẽ ieiuoare, istas aquas recipe, & laua te, &
mundaberis à lepra. Nam nisi habueris has aquas, ieiu-
nium tuum modicũ valebit. Ideo vocati hodie ad nu-
ptias magoi regis fratres dilectissimi, ornemus nos vesti
mentis, tubis, & cymbalis benesooantibus. Laudemus
Mat. 22. ipsum patremfamiliâs, qui ad suas nuptias oos vocare
dignatus est. Quæ sunt nuptiæ hodie præparatæ fratres,
nisi isti dies quos deus cõsectare dignatus est? Isti enim
sunt dies quos obseruare debemus, in quibus legem re-
cipere merebimur. Isti sunt dies medicinales, qoi animę
& corpori conferunt sanitatẽ. Isti sunt dies nuptiales, in
quibus vestimentis ornati esse debemus, cymbala & tu-
bas orgaoáq; benesonantia sonãtes. Hæc enim sunt in-
strumẽta quæ in nuptiis quadragesimalibus sonare de-
bemus. Nam primò vestire nos debemus virtutibus san
ctis, expoliatis vitiis. Secundo cymbalum percutiendo
pectora per cootritionem sooare debemus. Tertiò vt
præcones clamare debemus, sugentes vbera, vocando
paruulos vt ieiunare discaot, senes vt ieiunare doceaot,
2. Cor. 6. quia ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies gra-
I tiæ & salutis, ecce dies remissionis, ecce dies satisfactio-
nis. Tu ergo ioique qui loogo tempore dormisti, surge,
Apoca. 2. memeuso vnde cecideris, & age pœnitentiam dum tẽ-
pus habes, dum sanus es, dum peccare potes, vt nõ ex ti-
more, sed ex amore videaris pœnitere. Omnis enim (fra-
tres mei) qui per pœnitentiã deleuerit peccata sua, iam
angelicæ fœlicitatis particeps est. Ipsa nanq; pœnitentia
est medicamentum vulneris, spes salutis, per quam pec-
catores saluantur, per quam deus ad misericordiam in-
clinatur. Dum autem pœnitentiã fratres feceritis, fun-
dite pro peccatis lachrymas cordis & corporis. Nun-
Lucæ 22. quid nõ lachrymando (fratres mei) Petrus à Christo re-
Lucæ. 7. spicitur? Nunquid non Maria veniam meretur? Nun-
Matth. 15. quid non Martha lachrymis sanatur? Nunquid nõ Cha-
Ioan. 11. nanæa exauditur? Nunquid non Lazarus ad vitam re-
Mat. 6. uocatur? Laua ergo faciem tu qui hodie incipis ieiuna-
re, lacbrymis percute pectus, exalta vocem tuam confi-
tẽdo, & annunciãdo sacerdoti peccata tua. Audite fra-
tres quid Dauid per confessiooem cõsecotus est. [illegible] id
ait, nisi, Peccaui domino? Et Nathan propheta ait, [illegible] a
2. Reg. 12. uid, transtulit deus peccatũ tuum à te. Cauete tamẽ fra-
1. Reg. 15. tres ne confessio sit Saul, qui redargutus à Samuele su-
perbiendo dixit, Peccaui. Nec tamen veniam à deo ob- K
tinere meruit. Sic & dixit Iudas, Peccaui, non dolen- Matth. 27
do, sed diffidendo. Sic & Cain, Maior est iniquitas Genes. 4.
mea, quàm vt veniam merear. Ergo fratres cum ieiuna- Mat. 6.
tis, facies vestras lauate lacbrymis, caput vngite Christũ,
qui caput cunctorũ est. Ipsum ergo vngite, scilicet oleo
misericordiæ, eleemosynas dando, & verba cõtritionis
clamando, Peccauimus domioe, sed miserere. Et sic vn-
cti erimus à Christo oleo lætitiæ. Sic vnctũ Dauid legi-
mus, sic vnctum Petrũ & Mariam prospicimus, sic vn-
ctos volẽtes semper spectauimos fratres. Sed quis dicet,
quomodo vngendus est deus? O peccator vade primo Lucæ. 7.
ad Mariam peccatricẽ. Ipsa enim vnxit pedes, & postea
caput, scilicet animam, & postea accedere potuit ad ca-
put. Nam si primo lachrymis Christi pedes nõ lauisset,
ad caput Christi accedere vngẽdo ausa oõ fuisset. Ergo
necesse est primò ad pedes lachrymas fundere, & post-
ea ad Christi caput accedere. Scitote tamẽ fratres mei,
quòd nisi inimicis vestris corde peperceritis, omnia
quæ agitis, siue ieiunetis, siue eleemosynã detis, siue om-
nia quæ bona sunt agatis, omnia vana sunt, & serui in-
utiles estis, nisi proximo peperceritis. Sed dicetis, Ego L
parcere inimico non possum: ex quo ergo mihi bona
non valent sine hoc, me affligere ieiunãdo, bona distri-
buendo non amplius volo. Ego autem dico vobis, Di- Lucæ. 6.
mittite, vt dimittatur vobis. Nullom tamen malum im-
punitum, nec aliquod bonum irremoneratũ remanebit
apud deum, qui nouit abscondita cordis cunctorum.

De vita & moribus clericorum, Sermo XLII.

FRatres charissimi, sanctos ille Hieremias con- G
siderans sacerdotum & prælatorum negligen-
tiam, lamentabiles voces emittens dicebat,
Paruuli petierunt panẽ, & non est nec erat qui frangeret Threñ. 4.
eis. Clamat ergo Hieremias, aspiciens destructionẽ san-
ctæ ciuitatis, plorat & lamentatur crudelitatem matrũ,
patrum & pastorũ, qui deoorant filios in perditione. Vę
vobis pastoribus Israël, qui quod pingue erat comedi- Ezech. 34.
stis, quod confractũ erat non consolidastis, qood erro-
neũ erat non reuocastis, quod infirmũ erat nõ saoastis,
quod nudũ erat nõ cooperuistis. O fratres, lupi rapaces
hodie facti sumus, iustitiã postponentes, veritatẽ & mi-
sericordiã ignorantes. Cauete ergo ne vobis dominus
hodie dicat, Dispensatorẽ te posui super familiam meã,
& tu panem eis non fregisti. Non ergo dispensator sed M
dissipator, non speculator sed spiculator. O serue nequã Matth. 25.
mittã te in tenebras exteriores, quoniã pueri tui petie-
runt à te panem, nec fuit qui frangeret eis. Itaque fratres
distribueodus est panis, & frangeodus subditis antequã
fame pereant. nã si moriantur, de manibus tuis sanguis
eorum exquiretur. Distribuẽdus itaque est panis omnis
sanctitatis esurientibus. Est enim fratres panis mundus
qui distribuẽdus est & frangẽdus filiis. Est & alter panis
immundus qui distribuendus est seruis. Sunt etiã isti pa
nes cõiuncti in domo dei, sicur in area paleæ cũ granis.
Tres tamen panes legimus in scriptura, panes Pharao- Panes tripli
nis, oblationis, & propositionis. Primi suot laici, secũdi ces in sacra
sunt sacerdotes, tertij vero pastores. Panes Pharaonis scriptura.
diuiduntur in tres partes, in concupiscentiam carnis, & 1. Ioan. 2.
concupiscentiã oculorum, & superbiam vitæ. Prima est
luxuria qoæ eneruat, secũda est auaritia quæ cruciat, ter-
tia est superbia quæ velut vesica inflat. Luxuria est pro-
ferens immunditiam, auaritia est generãs inuidiam, su-
perbia parit iniustitiam. Luxuria est premens hominem
intra se per pollutionem, auaritia extra se per vocatio-
nem, superbia supra se per elationem. Luxuria deprimit

huminem

A hominem intra se, quia cum factus sit ad imaginem dei, velut porcus in luto viuere quærit. Auaritia trahit hominem extra se, quia propter terrena dimittit cœlestia. Su-
Pſalm. 72. perbia extollit supra se, vt ponat in cœlū os suū. Et sic patres & fratres homo per luxuriā in vanis cupit delectari, per auaritiam in transitoriis cōsolari, per superbiā de
Matth. 21. impietate gloriari. Isti sunt pastores quos dominus eie-
4. Reg. 1. cit de tēplo vēdentes & emētes. Isti sunt quinquagenarij qui per Heliam cōburuntur. Isti sunt illi falsi prophe-
Matth. 7. tæ vestiti pellibus caprinis, qui etiā intrinsecus sunt lupi rapaces. Ergo nos qui pastores sumus nominati, luxuriā frangamus per abstinentiam, auaritiā submergamus per eleemosynā, superbiam fugiamus per humilitatē & per patientiam. Nam sicut impossibile est dæmonē in malo obstinatū paradisum intrare, sic impossibile est luxuriosis pastoribus, auaris & superbis subditos castos & humiles & bonos facere, quia necesse est vt talis sit grex, qualis sit & rex. Est & alius panis oblationis, quē quidem nō solum frangere, sed & deo offerre debemus. Dauid di-
Pſalm. 140. cebat, Intret oratio mea sicut incēsum in cōspectu tuo. Iste est panis triplex, quia oratio debet esse ampla, deuo-
B ta & pura. Ampla, vt pro omnibus rogetis etiam pro calumniantibus & persequentibus vos. Deuota, vt non remisse petatis, sed deuote, & dabitur vobis perseuerantibus. Sed dicet quis, Qualis debet esse qui petit, quid petat, pro quo petat, & à quo petatur? Si petis qualis esse
Ioan. 9. debeas, dicimus quòd bonus, quia scim⁹ quòd deus peccatores non audit. Si dicis quid petere debeas, dico, ꝙ vitam vel meritū vitæ, vel apprehendentiā meritorū vitæ. Sed si dicis pro quo petere debeas, dico quòd pro bene & male viuentibus, vt bonus perseueret, & malus
De verb. a- cōuertatur: non pro sanctis, nō pro damnatis. Nam qui
postoli, Ser. orat pro martyre, iniuriā facit martyri: & qui orat pro
27. 4. sent. damnatis, nullatenus impetrabit. Potens tamen est deus
di. 45. cap. vt de lapidibus istis fiāt panes. Sed si vlterius adhuc pe-
est quidē. tis à quo, dicitur quòd à patre omnia petere in filij no-
Matth. 3. mine debemus, & sic veri pastores erimus. Est & alius panis, scilicet propitiationis. Et iste est triplex panis angelorū, de quo mādu cat homo in altari panis filiorum, id
C est, verbum sanctæ doctrinæ. Hic est panis qui cum pri-
Matth. 15. mo pane de cœlo descendit: Hic est panis quem nō est bonum sumere, & dare canibus hæreticis, quia panis fi-
Lucæ 11. liorum est. Hic est panis petitus, Amice accōmoda mihi tres panes, scilicet vitæ, doctrinæ, & exempli. Hic est
Ioan. 21. panis datus Petro vt pascat agnos, nam ter ait dominus Petro vt pascat oues, vt tu pastor intelligas oues pascere doctrina, vita & exemplo, vel Eucharistia, doctrina, & vita sancta. Et sicut dominus ait Petro, ita & cæteris apostolis suis. Ergo pascamus oues nostras: paruulis nostris panem frāgamus ne deficiant in via: pascamus pane angelico: pascamus verbo, pascamus exemplo, ne tota gens pereat. Nam capita gentium sumus, cæcorum & ignorantium duces, claudorum baculus, terrarum principes, regum viatores, angelis superiores. Sed dæmonibus peiores, dum hæc negligenter prospiciamus. Fratres pascamus ergo populum, ne sint velut oues absque pastore, vt nos de pascuis solitudinis trahat ad pascua societatis Iesus Christus dominus noster.

De modo quærendi Christum in Epiphania:

Sermo XLIII.

Audistis fratres mei charissimi sanctissimos reges dominū diligenter quæsiuisse, & quærendo deum & hominē inuenisse non dubita-
Matth. 2. mus, & sibi preciosa munera obtulisse firmiter credim⁹ & prędicamus. Vos ergo fratres quęrite Christum, quærite Nazarenū, quærite floridum, candidum
D & rubicundum. Quærite Christum, & hunc crucifixū: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. clamate & vocate dilectū, nunciantes quia amore languescitis. O vos mundi amatores qui terrena sapitis, quorū deus Philip. 3.
venter est, & vita in confusione, quid agitis sine Christo, quid concupiscitis, quid sapitis, quid speratis? Nunquid sine Christo vobis pax esse poterit? Nunquid fœlicitas vel victoria, dignitas vel securitas, fides vel charitas, spes vel fiducia, constantia vel temperantia, prudentia vel scientia, pulchritudo vel fortitudo, olfactus vel tactus, visus vel auditus sine Christo vobis esse poterit? O fratres mei absit. Quærite ergo Christum dum inueni- Esaiæ 55.
ri potest, inuocate eum dum propè est. In ipso nanque sunt omnes virtutes, & thesauri sapientiæ & scientiæ Coloss. 2.
absconditi. Quærite Christum, & inuenietis Christum, pulsate ad Christum, & aperiet vobis Christus. Dirigite viam Christi, vt dirigat vos Christus. Custodite Christum, vt custodiat vos Christus. Amate Christum, vt amet vos Christus. Quærite Christum pauperem, & inuenietis Christum diuitem. Pascite famelicos Christi, vt E
pascat vos Christus. Visitate infirmos Christi, vt visitet vos Christus. Pacem habete cum proximo Christi amore, vt vos pacificet Christus. Hunc ergo Christum quæramus, hunc etiam veraciter cupiamus, hunc semper vt possumus agnoscamus, hunc semper quæramus, & inuentum tam fortiter, tā suauiter, tam dulciter teneamus vt eum non amittamus. Quærendus est ergo Christus, sed non in platea vbi est magna vanitas. Quærendus est Christus, sed non in foro, vbi est grandis aduersitas. Quærēdus est Christus, sed non in taberna vbi est summa ebrietas. Quærendus est Christus, sed non in seculari curia, vbi est maxima falsitas. Quęrēdus est Christus, sed non in scholis mundanorum philosophorum, vbi est infinita peruersitas. O vos mundani amatores, qui terrena sapitis, & pro terrenis honoribus & pōpis dis-
currere non desistitis transuolantes montes & alpes in- Esaiæ 2.
uestigare volentes, alta cœli, & lata terræ, profunda maris, in calore & frigore, fame & nuditate, cur Christum non quæritis, in quo hæc omnia & maiora perfecte re-
periuntur? Quiescite iam agere peruerse, discite bene- F
facere. O vos qui cœlorum motus quotidie inuestigare curatis, non tamen vt deum perfectius cognoscatis, sed vt mundo florentes appareatis. Sapientes igitur & insipientes quærite Christum, sed non cum luxuria in qua est lata deformitas, non cum superbia in qua iacet Coloss. 3.
æterna calamitas, non cum auaritia in qua est idolorum seruitus, & æterna infelicitas. Sed heu fratres, quia non est hodie qui faciat bonum, non est qui Christum adorare opere quærat, nec est qui speret in eo, sed miles in ense, rex in diuitiis, puer in pomo, seruus in domino, vxor in viro, vir in vxore, vetula in parua pecunia, & rusticus in ligone sperat. Ecce fratres, ecce quomodo vnusquisque recedit à deo salutari suo. Ecce quomodo speramus in vanitate, derelinquētes deum factorē nostrum, & recedētes à deo salutari nostro. Non sic igitur fratres mei, non sic: etiam si diuitiæ & honores affluant, nolite cor apponere, sed solùm in Christo cor apponi- Pſalm. 61.
te: in ipso semper sperate, quia ipsi cura est de singulis nobis. Quęramus ergo Christum fratres mei, & nunquā quiescamus quousq; Christū inueniamus. Quærite eum Esa. 55.
dum inueniri potest, innocate eum dum prope est. Sed ô fratres quomodo eum quæremus? Ecce enim quæritur hodie Christus, quærunt eum Pagani, quærunt eum Iudæi. O Christiane caue ne quæras Christum cum

G Iudæis,ſed cum Paganis regibus perquirere nõ deſiſtas.
Nam pagani quærunt Chriſtũ adorare, ſed Iudæi quæ-
Math. 2. runt Chriſtum iam ſupplãtare. Pagani hodie ad Chriſtũ
veniunt, ſed Iudæi Chriſtũ ſpernunt. Pagani veniendo
ad Chriſtum laborant,ſed Iudæi quieſcendo Chriſtum
ignorãt. Pagani Chriſto munera offerentes ipſum ado-
rant,ſed Iudæi iam Chriſto mortem procurant. Pagani
adorãdo Chriſtum & miracula ibidem videndo,ipſum
Ioan. 11. toto corde magnificant, ſed Iudæorum ſynagoga iam
Chriſtum ſpinis coronat. Pagani per aliam viam reuer-
tuntur gaudentes,ſed Iudæi iam incipiunt eſſe pauẽtes,
Luca. 21. ne forte veniant Romani & tollant eorum locũ & gen-
tẽ. Erubeſcite ô perfidi Iudæi,erubeſcite, quia veniet tẽ-
pus quãdo lapis ſuper lapidem in te non remanebit,eo
quòd non cognoueris tẽpus viſitationis tuæ. Erubeſcite
quia ecce iam alieni hæreditatem veſtrã aggrediũtur,&
ad veſtrum regem natum per ſtellam deducũtur,cuius
precioſa natiuitas fuit ante ſecula prædeſtinata, à pro-
phetis prænunciata, à paſtoribus annũciata,& ſapienti-
bus regibus reuelata. O Iudæi ſemper deo rebelles,ô cæ-
ci & obſtinati,cur non conſideratis mirabilia,quæ deus
operatur in medio terræ veſtræ? Cur Chriſtum nõ quæ-
H ritis? Cur deum & hominẽ nõ agnoſcitis? Cur eũ vt ve-
rum dei filium nõ adoraris? O fratres mei,nõ ſolum Iu-
dæi,ſed & mali Chriſtiani hodie occidere quærũt Chri-
ſtũ. Quando hoc quærunt,niſi quãdo præcepta ſua ſer-
Math. 2. uare contemnunt? Non ſic magi fecerũt,ſed mox Chri
ſto nato credentes per viã laborare cœperũt, & ſic per-
ſeuerantes aliquãdo eum inuenire meruerũt,nõ in pre-
cioſitate pannorum,nõ in multitudine ſeruorũ, non in
thalamo picto,non in lecto eburneo,non in aula regia,
ſed pro thalamo voluit reclinari in ſtabulo, pro lecto
habere voluit fœnũ, pro ſeruitoribus bouẽ cũ aſino ſal-
uator habere voluit. Eia ergo fratres mei,quærite Chri-
ſtũ,quærite Nazarenũ,quærite hunc floridũ, candidum
& rubicundũ,ad cuius ortũ angeli cantant, ſancti exul-
Luca. 2. tãt,ſterilis clamat,vidua prophetizat, Simeon ſenex ex-
pectat,Ioſeph cogitat,Maria mater reclinat,bos cogno-
ſcit,aſinus portat,ſtella demõſtrat,magus adorat. Iſte eſt
deus deorũ in Sion, qui in cherubin apparet terribilis,
qui in ſeraphin apparet mirabilis,qui in virtutibus oſtẽ-
ditur incõprehenſibilis. Iſte eſt qui nuper de Maria vir-
gine natus eſt & homo factus eſt,vt nos deos faceret:fa-
I ctus eſt homo. Iſte eſt qui eſuriuit vt nos reficeret,qui ſi-
tiuit vt nobis vitæ æternę pocula miniſtraret. Iſte eſt qui
pro nobis tentatur, vt nos à tentationibus liberaret, qui
pro nobis ligatur vt nos abſolueret,qui pro nobis humi-
liatur vt nos exaltaret, qui pro nobis expoliatur vt nos
tegeret, qui pro nobis coronatur vt nos coronaret, qui
felle & aceto potatur vt nobis fontes mellifluos aperi-
ret,qui mortẽ ſuſcepit,vt nobis vitã æternã donaret,qui
ſepultus eſt,vt ſepulturã ſuorum benediceret. Aſcendit
in cœlum, vt nobis cœlorum portam aperiret: ſedet ad
dexteram dei patris,vt credentium preces & vota exau-
diret. Ecce ergo ad quid natus eſt Chriſtus, ecce ergo
ad quid venit Chriſtus,ecce propter quid ad nos deſcẽ-
dit Chriſtus. Quid igitur agitis ô vos mundi amatores?
Quid vobis cũ carne ô venerabiles ſenes? O iuuenes de-
licati, quid agere creditis, cũ nihil ſine Chriſto poteſtis
facere, quibuſcunque etiam bonis terrenis ornati ſitis?
Quærite ergo ô iuuenes Chriſtum, vt iuuenes maneatis.
Quærite vos ſenes Chriſtum, vt cum omni proſperita-
te viuere valeatis. Quærite Chriſtũ & nolite quieſcere,
illum Chriſtum, illum Ieſum qui Centurionis ſeruũ ſa-
nauit,paralyticum ſolidauit, Lazarum reſuſcitauit,cæ-
cos illuminauit,meretricẽ beatificauit, Chananæam ex- K
audiuit,latroni pepercit,& ei paradiſum donauit. Hunc
Chriſtum quęrite fide,ſpe & charitate. Quærite Chriſtũ,
& nolite quieſcere. Quærite Chriſtum,& nolite ſperare
in longitudine vitæ veſtræ, quia incertus eſt exitus. Sed
attendite ne decipiamini, quia ſub ſpecie boni multa
mala fiunt. Non enim deſinit hoſtis antiquus figuram *2. Corint. 11.*
aſſumere angelorum lucis, laqueos deceptionis vbique
prætendens. Nouit enim ipſe malignus naturas homi-
num, & cui adhibeat cupiditatis calorem, gulæ voraci-
tatem,luxuriæ fœditatẽ, inuidiæ calamitatem. Optimè
nouit quem mœrore cõturbet, quem fallat gaudio, quẽ
metu opprimat,quem admiratione ſeducat. Cunctorũ
diſcutit naturas, ventilare & perſcrutari cunctorũ affe-
ctus in nullo deſiſtit, & vbi cognouerit quod delectet,
ibi ſuum exercitum ponit. Tu ergo fidelis cum tẽtatio-
nes perſenſeris, mox Chriſtum quære, mox Chriſtũ in-
uoca,& mox tibiipſi auxiliabitur,quia fidelis eſt, & non *1. Corin. 10.*
permittit nos tentari ſupra id quod poſſumus portare,
Qui eſt benedictus in ſecula, Amen.

De pietate, charitate & ſuffragiis defunctorum,
Sermo XLIIII.

Ratres mei chariſsimi nũquam recordor me ẽ
legiſſe mala morte periiſſe illum qui libenter L
in hac vita opera charitatis vel pietatis voluit
exercere. Habet enim multos interceſſores
pius homo, & ille qui opera charitatis exercet hilariter.
Quid enim aliud de piis hominibus dicere poterimus,
niſi id quod frequenter legimus: Opera enim illorũ ſe- *Apoca. 14.*
quuntur illos? Quare niſi quia multos habẽt interceſſo-
res? Ideo impoſsibile eſt,vt preces multorum non exau-
diantur. Conſidera ergo ô homo quis eſt ille qui tibi in
via occurrit, animaduerte quòd homo eſt ad imaginẽ *Geneſ. 1.*
dei factus,& tamẽ pauper eſt,nudus eſt,miſer eſt, mẽdi-
cus eſt,orphanus & pupillus forſitan eſt. Caue tamen ne
talẽ deſpicias,caue ne eum percutias,ne expellas. Nam
licet pauper,licet nudus,licet famelicus, licet miſer ap-
pareat,licet doleat,licet erubeſcat,nõ tamen expellẽdus
eſt pauper. Nolite igitur fratres mei eos ſpernere,nec ex-
pellere etiã ſi importune petierint,nolite de eis aliquã-
do murmurare, quia pauperes & inopes nõ ceſſant lau-
dare deũ. Cõſidera tu diues qui vias perambulas & pla-
teas erecto capite & collo,quòd tu ſimul cũ paupere na-
tus es de muliere,& breui viues tẽpore. Et licet diues ſis, *Iob 14.*
ſæpe tamẽ repleris amaritudine & doloribus. In ſordi- M
bus generatus es,in tenebris cõfoueris. In doloribus etiã
peperit te mater tua,& ante exitum matrẽ grauiter one-
raſti, & in exitu matrẽ dilaceraſti turpiter, fleuiſti ſimul
cũ paupere & mendico, quando vallem plorationis in-
greſſus es. Pares ergo geniti ſumus,pariter viuimus, pa-
riter moriemur & omnes. Conſidera ergo ô diues,quòd
pauper & diues pari modo omnes naſcũtur & moriun-
tur. Noli ergo eos deſpicere, noli manũ benedictionis
auertere ab eis, ſed eos facie ſerena ſuſcipe,eos verbo &
exemplo refice. Miſericordia igitur ô fratres mei mater
noſtra ſit. Nã qui eſurientẽ pane verbi reficit,qui ſitien-
tem potu ſapiẽtiæ refrigerat, qui errantẽ in domũ patris
reuocat,qui innocentẽ protegit, qui infirmũ fide & pa-
tientia inſtruit, qui in tribulatione oppreſſo cõſolando
vel compatiendo ſubuenit, hic verus pius eſt, verus mi-
ſericors eſt, verus amicus dei eſt, nec eum mala mor-
te periturum aliquis dicere audeat. O miſericordia ſa-
lutis præſidium, fidei ornamentum, propitiatio pecca-
torũ, tu iuſtos probas,tu ſanctos roboras, malos ad bo-
num perducis, & qui ſine te cunctis bonis abundare vi-
detur,

A detur, vel castitate appareat decorata, omnino dicere nõ desistat, Seruus inutilis sum. Sed attendite etiam fratres mei attendite, quia non solũ pauperibus in via misereri debemus, sed & defunctis cum omni diligentia misereri & subuenire studeamus, attẽdẽtes & quid Iudas Mac-
2.Macc.12. cabæus fecerit. Dixit enim ꝙ sancta esset cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluãtur. Sciebat enim
Prouer. 20. ipse Iudas, ꝙ nemo gloriari poterat castum se habere cor, considerans etiã ꝙ astra non erant munda in conspectu dei. Ceciderunt enim angeli de cœlo: ideo mun-
Iob 15. & 25. da astra non fuerant, nec etiã infans cuius vita est vnius diei super terram, sine peccato est. Quid ergo de nobis
Iob 15. dicemus? Nunquid gloriari poterimus castum habere cor? Absit omnino, quia omnes peccatores sumus, & in peccatis concepti sumus & nati, omnes etiam vitã peccabilem ducimus, omnes in peccatis viuimus, & fortinã in venialibus morimur. Ergo misericordia indigemus, quia de hac vita omnes migraturi sumus. Et licet carnem dure maceremus ieiuniis & abstinentia, licet omnia mala patienter ob Christi amorẽ sustineamus, non
Rom. 8. tamen condignæ sunt passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Ergo miseri-
B cordia indigemus, quia per nostra merita æternã vitam acquirere non valemus. Cupis autem ô homo vt tui misereatur deus? Fac vt proximo miserearis. Nam tantũ tibi miserebitur deus, quãtum & tu misereberis proximo. Tantũ recipies in alia vita, quantum facies in præsenti vita. Ora ergo pro defunctis, vt dum fuerint in æterna vita, pro te orare non negligant. Expectant enim nos vt iuuẽtur per nos. Tempus enim operãdi iam profugit ab eis. Clamant igitur quotidie qui iacent in tormẽtis, clamant, & pauci sunt qui respondeant. Vlulant, & non est qui consoletur eos. O q̃ grandis crudelitas fratres mei, ô quàm grandis inhumanitas, clamãt ad nos quotidie, qui dum vixerunt, multa mala pro nobis sustinere voluerũt, nec eis subuenire curamus. O vere magna inhumanitas. Ecce enim infirmus iacet & clamat, & à medicis consolatur: clamat porcus, & omnes cũ eo clamare non cessant. cadit asinus, & omnes eum subleuare festinant: sed clamat in tormentis fidelis, & non est qui respõdeat. Ecce vestra inhumanitas fratres. Eia ergo non
2.Mac.12. sic, sed mementote fratres ꝙ sancta & salubris, pia & felix, & suauis deo & angelis est cogitatio pro defunctis
C exorare, vt à pœnis quas pro peccatis patiuntur, soluantur. Sed dicet quis, Ecce patrem bonũ, pium & humilẽ, misericordem & castũ, & omnibus virtutibus plenũ & ornatum habeo: tunc si vera sunt quæ lego, cũ esse beatum non dubito. Cur ergo orare pro eo volo, cur eleemosynã dare, cur ieiunare, cur sanctorum corpora visitare? Non est ergo necesse pro eo orare, quia fidelis fuit, pius, castus, humilis, patiens, & cunctis bonis ornatus, &
Eccli. 31. post aurum non abiit, nec in pecuniæ thesauris sperauit: potuit transgredi, & nõ est transgressus: & facere malũ, & non fecit. Quid ergo aliud credere debeo nisi quod lego? Quid enim lego, vel quid prædicari audio, nisi ꝙ qui bene operatur, bene remunerabitur? O homo hæc quæ dicis, ego nullo modo tibi negare audeo. Quis enĩ fideliũ dubitat, quin qui bene fecerit, bene recipiet? Cõsulo tamen vt pro defunctis exorare non desistatis. Di-
Prouer. 20. xi enim supra, ꝙ nemo sine crimine viuit, nemo gloriari potest castum vel mundum se habere cor. Et quid ergo consulo, quid volo quidve deprecor, nisi ꝙ dimittas incertum, & accipias certum? Quid est quod est incertum, nisi quòd nescis vtrum pater tuus crucietur, vel
Eccles. 9. vtrũ dignus fuerit odio vel amore? Multi enim fuerunt qui reputati fuerunt sancti, & tamen in conspectu dei D non boni, sed mali inuenti sunt. Accipe ergo quod est certum, & dimitte quod est incertum. Certum enim est quòd peccator fuit, licet bonis operibus ornatus fuerit: ignoramus tamẽ vtrum æternam gloriã meruerit possidere. Lege ergo ô homo, & opere implere festina, ꝙ sancta & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, 2.Mac.12.
& eleemosynam dare, & carnem affligere, & opera charitatis exercere, & peregrinationes facere vt à peccatis soluantur. Nam & si sunt beati vel damnati pro quibus rogas, dummodo nescias, & à deo reuelatum tibi non fuerit, non beatis vel damnatis iniurias facere potes, vel deum offendere. nã si beati, tunc bono tuo nõ indigẽt: & si dãnati, obtinere non valent. Ergo dum certus nõ sis ꝙ nec beati nec damnati sint, orare pro eis nõ differas, quia vt suprà diximus, bonis tuis non indigent qui beati sunt: & mali nõ obtinẽt, quia dãnati sunt. Scias tamẽ, & indubitanter credas, quòd licet pro defunctis beatis vel damnatis obsecres, bona quæ facis pro eis, non amittis. Sæpe enim prædicauimus, & sæpe integra fide docuimus, quòd nullũ malum impunitum, & nullum bonum irremuneratum erit, apud quem nõ est acceptio perso- Act. 10.
natum. Oratio enim tua in sinu tuo conuertetur. Igitur Psalm. 34.
pro defunctis semper orandum est, & si non proficiet E eis quia beati vel dãnati sunt, oratio in sinu nostro cõuertetur. Sic enim semper boni erimus, sic pij & misericordes, sic mala morte perire non poterimus, quia dominus custodiet nos in tota vita nostra, quã postea deferendo dabit illam quã nec oculus vidit, nec auris an- 1.Corint. 2.
diuit, nec in cor hominis ascendere potuit. Festinemus ergo ô fratres pro defunctis exorare, vt & ipsi festinent nos ad se vocare. Vident enim sanctam trinitatem tãtum esse vnam, quantum tres simul sunt, nec plus aliquid sunt duæ quàm vna vel tres, & in se infinitæ sunt, & singula sunt in singulis, & omnia in singulis, & singula in omnibus, & omnia in omnibus, & vnum omnia sunt. Et si capere non potestis quomodo sancta trinitas tres & vnum sunt, exemplum accipite. Vnus enim est sol in cœlo currens, calefaciens & fulgens. Vnus est in terra ignis tria similiter habens, motũ, lucem & feruorẽ, nec lucẽ à motu & feruore diuidere potes. Sic est sancta dei trinitas. Et si eius mysterium capere non valeamus, bene operari festinemus, vt sicuti est sanctam tri- F nitatem per gratiam videre mereamur. Inhumanum est namq; patriam deserere, patriã despicere, vel in ea nolle habitare. Bene ergo operari non pigeat, vt patriam habitare, & ad eam redire valeamus. Tanta est enim pulchritudo institiæ, tanta iocunditas lucis æternæ, hoc est, incõmutabilis veritatis & sapientiæ, vt etiam si non liceret in ea amplius manere, quàm vnius diei hora vel media, propter hoc solũ innumerabiles anni huius vitæ pleni deliciis & circunfluentia bonorum temporalium rectè meritoq; contemnerentur hæc omnia. O regnum Mat. 25.
dei gloriosum, ô patria nostra desiderabilis, tantum vales quantum habeo, tantũ emit de te vidua duobus mi- Math. 12.
nutis, quantum Petrus qui reliquit omnia, quantũ Zac- Luca. 19.
chæus dando dimidium patrimonij partem, quantum Maria soror Lazari, quæ omnia vendidit, & ante pedes Act. 4.
apostolorũ posuit. Cur ergo bene operari pigri sumus? Cur pro defunctis exorare negligimus? Intueamur ergo fratres patriam nostram non solum ex hominibus, sed etiam ex angelis atq; archangelis, thronis & dominationibus, principatibus & potestatibus coaggregatam. Ibi etiã sanctam & indiuiduam trinitatem sicuti est homo videbit, plus tamen vel abundantius, quantum plus

G in via operãdo meruerit clarius videre. Non tamẽ qui-
buscunque bonis onerati sumus, propter hoc eam eme-
re valemus, nisi per gratiam possidere. Tunc enim om-
nes contenti erimus, omnes felices, omnes iocundan-
Lucæ 10. tes. Hæc est enim illa optima pars, quam Maria elegit
quiescendo & sedendo ad pedes domini. Contẽplaba-
tur enim ipsa deum & hominem, ideo optimã partem
elegit. Quare optimam partem dicit, nisi quia per con-
templationem æterna vita designatur? Optima vita est
enim quia secura est, quia æterna est, quia vera est, quia
felicitas nostra est, deũ habere, deum videre, deum cõ-
templari. Ideo optima pars est, quam partem non possu
mus hic possidere. Quare? Quia quandiu viuimus per-
egrinamur à domino, & semper in periculo sumus, &
1. Corin. 5. semper in labore in hac vita cũ Martha fatigamur. Su-
mus enim hic cũ Martha laborantes, hospites recipien-
tes, & ministrantes seruis dei quæ necessaria sunt. Hanc
partẽ Martha elegit, & bona fuit, sed non optima, quia
non æterna. Bona tamen fuit, quia perseuerãdo in ope-
ribus charitatis, sedere ad pedes domini in æterna vita
cũ sorore meruit. Festinemus ergo opera pietatis exer-
cere, & pro defunctis exorare, vt videre possimus &
H reuerenter salutare prophetas sanctissimos, & patriar-
chas veraces. Isti enim sunt quorũ nomina manent in
æternũ, quia deo digni sunt, fide præclari, hospitalitate
præcipui, astuti in seosu, sapientes in opere, rebus secula-
ribus locupletes, reparatores orbis terrarũ atq; recrea-
tores, creduli in promissionibus, angelorum suscepto-
res, facie ad faciem deum videntes, prudentes & victo-
riosi: quorum imperij potestas nõ cessauit, quoadusque
Christus ex eorum germine per vterum beatæ virginis,
(quæ est spes omnium gentium) natus in mundo, coru-
scando in mundo apparuit. Isti enim sunt sancti viri, cũ
quibus locutus est deus, & ostendit eis secreta sua, vt ea
quæ ventura erant, quasi præsentia spiritu sancto illumi
nati agnoscerent. Festinemus ergo fratres seculum ex-
ire, vt etiam salutare & videre valeamus sanctos apo-
Matth. 13. stolos, quorum oculi beati, qui deum in carne viuẽtem
videre meruerunt, quorum fructus in patria in æternum
manet. Festinemus etiam fratres mei ingredi sanctasan-
ctorum, vt etiam valeamus videre sanctos dei marty-
res, qui carnem domuerunt, spiritum roborauerunt, dæ-
I monibus imperauerunt, virtutibus coruscauerunt, præ-
sentia despexerunt, & illam patriam de qua nunc loqui-
mur, voce & moribus prædicauerunt. Festinemus igitur
fratres etiam ingredi sanctasanctorum, vt videre valea-
mus sanctos dei confessores, qui licet persecutorum ra-
biem non senserint, tamen per vitæ meritum deo digni
præmio martyrij nõ priuantur, quia martyrium nõ tan-
tum effusione sanguinis, sed etiam abstinentia peccato-
rum, & exercitatione diuinorum præceptorum perfici-
tur. Festinemus etiam fratres mei ingredi sanctasancto-
rum, vt videre mereamur & salutare reuerenter sanctã
dei genitricẽ cum sanctis suis virginibus, quæ suis exẽ-
plis cũ vtriusq; sexus multitudine eius sequitur vestigia,
& relictis nuptiarum copulationibus, dimissáq; liberorũ
propagine, sponso qui in cœlis est perenni, mente, actu,
habitu & gestu applicari meruerunt. Istæ enim fuerunt
virgines sacræ deo deuotæ, quæ in vita sua fuerunt ora-
tionibus instantes, ieiuniis adhærenter, eleemosynas fa-
cientes, pauperes recreantes, in tribulatione gaudentes,
in bello potentes, in damnis temporalium rerum deo
gratias agẽtes. Festinemus ergo fratres mei istos imita-
ri sanctos. Discamus ab eis opera charitatis sine inter-
missione exercere valẽter, vt per gratiã mereamur deũ
videre facie ad faciem sicuti est, Quod nobis concedat K
ille qui est sanctorum omnium virtus & salus, Amen.

De pœnitentia agenda, & detractione vitanda,
Sermo XLV.

BEatus homo cui miserebitur deus. Cõfiteamur
fratres, & miserebitur nobis. Grandia quidem
sunt peccata nostra, quia tamen magnus domi-
nus, agamus pœnitentiam, quoniam in seculum miseri-
cordia eius. Videte fratres quid dicat. In seculũ. In infer
no quis cõfitebitur tibi? Nemo est enim qui possit in in-
ferno pœnitentiam agere, infructuosa est enim talis pœ
nitentia. Hic miseretur pœnitenti, hic porrigit manum
cadenti. In cœlo sedet iudex, qui ad conuersionem nos
admonet. Beati qui faciũt iustitiam. Iustus septies cadit Prouer. 24.
in die de cogitationibus suis, aut de sermonibus suis, &
iterum surgit. In quacunque die conuersus fuerit pecca- Ezech. 18.
tor, & egerit pœnitentiam, miserebitur ei deus. Neq; iu-
stus debet esse securus, nec peccator desperare. In vtro-
que timor sit & spes. Felix est cui hanc vitam Christus
notam fecit, Et pater & mater est. Qui sic agit, se libe-
rat, & alios suo exemplo ad vitam æternã perducit. Lex
enim est quæ cum euangelio patrem habet. Baptizatus
homo si peccat & agit veram pœnitentiam, cito ei re- L
mittuntur peccata. Impius est qui Christum negat: neq; Matth. 12.
hic neq; in futuro remittetur ei. Diximus de impietate,
dicamus de pietate. Primus gradus est humilitas, & in
bono opere perseuerare. Secundus gradus est ieiunare,
& eleemosynas facere. Tertius gradus est charitatẽ se-
ctari, & pœnitentiam habere. Quartus gradus est omnia
derelinquere propter Christi amorem. Quintus gradus
est vitia diu ittere. Maior virtus est vitia dimittere q̃
res. Nihil prodest dimittere terrenas substantias, si vitia
non dimittimus. Multi diuitias derelinquunt, vitia non
relinquunt. Bonum est ieiunare, & eleemosynam face-
re: Ieiunium sine eleemosyna parum valet. Ieiunia verò
cum aliis virtutibus prosunt. Quid mihi prodest cum
ieiunio si luxuriosus sum, si iracundus sum, si detractor
sum? Maiora vulnera sunt linguæ quàm gladij. Gladius
corpus interficit, animam autem non interficit. Videte
fratres quanta mala habet lingua, in bono magna est, in
malo mors est. Diabolus vnde cecidit? Nunquid furtũ
fecit? Nunquid homicidium fecit? Nunquid adulteriũ
fecit? Diabolus nõ propter hoc cecidit, sed propter lin-
guam, quia dixit, In cœlum ascendam, super sydera po- Esaiæ 14.
nam thronum meum, & ero similis altissimo. Quid di- M
cit Salomon? In manibus linguæ mors & vita est. De- Prouer 18.
tractio grande vitium est. Propheta dicit, Væ mihi mi- Esaiæ 6.
sero, quia immunda labia habeo. Igitur qui immũda la-
bia habet, non potest prophetare. Væ mihi misero si di-
misi matrem, si dimisi fratres, si dimisi sorores, si dimisi
res perituras, si reliqui seculum, & hic propter res peri-
turas solicitor. Pacem labiis promittimus, & in corde
non tenemus. Christianorũ arma pax Christi est: Meip-
sum occido, si aliis detraho. Salomon interpretatur pa-
cificus, sanctæ cõuersationis opere præclarus. Vxor tua
dicitur sapiẽtia soror & sponsa. Multos habet diabolus
laqueos. Homicidiũ, diaboli laqueus est: auaritia, diabo-
li laqueus est: detractio, diaboli laqueus est. Quandiu in
sanctitate sumus, animæ nostræ in opere dei sunt. Quã-
diu in peccatis ad peccandum voluntatem dirigimus,
animę nostræ turbantur. Vbi enim maior pœna, maior
victoria est. Sed quod aures carnex non intelligunt, au-
res Christi in cœlis intelligunt. Iustus & peccator æqua-
liter habent carnẽ, æquale patiuntur naufragiumę simi-
les exitus, sed diuersa præmia. Iusti ducũtur ad præmia
æterna

A æterna, peccatores ad gehennã sempiternã. Non oportet consentire detrahenti. Tanta enim distantia est inter fornicantem & detrahentem, vt ille qui fornicatur, tantùm se occidat: ille autem qui detrahit, & se & eum
Hiere. 48. qui audit perdat. Maledictus homo qui facit opus dei negligēter, sicut dicit propheta. Filij gehennæ, filij perditionis, & filij diaboli: & filij dei: quia vnusquisque cuius opera facit, eius filius appellatur. Et alio in loco di-
Psalm. 33. cit, Venite filij audite me, timorē domini docebo vos. Declina à malo, & fac bonum: inquire pacem, & sequere eam. Oculi domini super iustos, & aures eius in preces eorum. Præstante domino nostro Iesu Christo, Qui viuit in secula seculorum, Amen.

De angelis & hospitalitate: Sermo XLVI.

QVia à naturis angelicis semper defendimur, ne demergamur fratres dilectissimi, ideo de eis ad eorū honorē facere sermonē ne pigrescamus. Sed quid de angelicis spiritibus loquemur, cum de eis loqui immundi simus? Credimus tamē sanè, & indubitata fide tenemus, diuina eos præsentia & visione beatos, sine fine lætari bonis domini, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascē-
B dit. Quid ergo miser peccator puluis & cinis vobis loquar, quia nec ego eorum gloriā valeo cogitare, nec vos
Math. 12. audire sufficitis? Profectò si ex abundantia cordis os loquitur, ad dei laudem qui nos dignatur ad amorē suum inflammare, dicamus quod possumus. In supernis spiritibus non tantùm admirabilis dignitas est, & dignatio amabilis inuenitur, sed tanta gloria est ꝙ lingua vel cor humanum nullatenus dicere valet vel cogitare. Ipsi enim deo semper assistunt, domestici dei sunt, cœli ciues, principes paradisi, sciētiæ magistri, doctores sapientiæ, illuminatores animarum, custodes earum, corporū zelatores, & defensores bonorum. Quod bene testatur
2. Corint. 12. ille doctor doctorum, & veritatis prædicator, quando raptus fuit vsque ad tertium cœlum, & beatę illi curiæ interesse meruit, & videre deum sicuti est, atque super omnes homines meruit nosse secreta. Tunc enim ait, tunc
Hebre. 1. enim dixit & exclamauit, ꝙ omnes erant administratores spiritus, missi in ministerium nostrū. Ipsi prouinciarum custodes, dignitatésque nostras tam spiritales ꝗ temporales omni diligentia custodientes. Ipsi sunt cōtra fomitem impetrantes, ipsi sunt pro nobis cōtra dæmonem victoriam obtinentes: Ipsi sunt per quos ad fle-
C tum contritionis, pœnitentiæ & orationis inducimur: Ipsi sunt per quos nostra facta vel cogitata ad cœlū hilariter portātur. Ipsi sunt fratres nostri qui valde nos diligunt, nos vbique instruunt, in cunctis nos protegūt, nostrum aduentū expectātes ad cœlū, & sedes paradisi per nos repleri affectātes. Isti sunt sanctissimi spiritus, qui nobis dormientibus adsunt custodes, nobis orantibus assunt tripudiantes. Quis ergo fratres angelorum memoria in mente carebit? Quis eos non diliget? Quis non vereretur eos, qui in conspectu dei semper assistunt? Isti sunt per quos sustentamur, per quos in mari & in terra iuuamur, per quos mente & corpore illuminamur, per quos in tribulationibus & angustiis cōsolamur, per quos ab infirmitatibus frequenter liberamur, per quos & à quibus in extremis contemplamur, in fide solidamur, & à maligno spiritu defensamur, & obtenta victoria ad paradisum vel ad purgatorium deportamur: & dum purgamur, ab eis sæpe visitari & consolari non dubitamus, promittentes cœlestem Hierusalem ciuitatem ingressuros. Eia ergo fratres studeamus sanctos angelos imitari, & non solum ipsos, sed etiam angelorum amicos. Circunspiciamus enim integra mente, perlegamus D scripturas vt possumus, & inueniamus angelorum amicos, quibus inuentis petamus quid fecerunt, quomodo angelis placuerunt, in quibus eos securi imitati sunt. Veniat sanctus pater Abrahā, & quid fecit innotescat. Ve- Genes. 18.
niat & nepos eius Loth, & dicat propter quid vel quo- & 19.
modo à Sodoma per angelos liberari meruit. Veniat & Tobias docens secū filium, & propter quid per ange- Tobia. 5.
lum illuminari meruit, & filium custodiri doceat. Veniāt & tres pueri, & quomodo actiuis & passiuis appro- Daniel. 3.
ximatis, non sequatur necessario actio, scribant. Veniat & Petrus, & quomodo per angelum liberari meruit, au- Act. 12.
diamus: vt audientes magna magnalia quæ sancti angeli fecerunt, eos sequi & imitari valeamus. Dic nobis sancte pater Abraham quid fecisti, vel quid facere docuisti vt sanctis angelis tam iocundè placeres? Dic vt à te discamus, doce, vt nos a te doceri valeamus: nam pater es, & quia omnes filij tui sumus, te decet nos docere. O fratres, quid aliud dicere poterit, quid ve aliud docere, nisi ꝙ hospitalitatē semper seruare voluit? O sancta veráque hospitalitas, quæ non solùm angelos, sed etiā ipsum deum aliquando recipere meruisti. Ecce propter quid Abraham dei angelis placuit. Ecce propter quid E Loth liberari meruit. Ecce propter quid Tobias illuminatur, & filius illæsus reseruatur. Ecce propter quid tres pueri & Petrus illæsus reseruatur in carcere. Discite ergo Christiani, discite hospitalitatē exhibere in cunctis, ne forte cui domum clauseritis, cui hospitalitatem negaueritis, ipse sit deus. Obuiam enim iuit Loth angelis tanquam peregrinis, qui ex sua laudabili consuetudine iam Sodomitico vitio liberatus est, & inter pessimos optimus cōseruatur, à periculo ciuitatis eripitur, & corporale euadit incendium, & ad æternū conseruatus est præmium. Nūquid & Abraham deum vidit, quādo tres vidit, & vnū adorauit? Igitur ô fratres recipere peregrinos festinate. Tu enim nescis an Christus dignetur te visitare, licet Christus semper in hospite sit. Pateat ergo peregrinis ianua tua, suscipe eos alacriter, ablue pedes, laua eorum capita, purga eorum immunditias, & noli
Eccli. 4. auertere manum tuam ab vllo paupere. Et si cūctis subuenire nō vales, saltem voluntas bona sit circa eos. Suscipite ergo fratres peregrinos, quia qualem mercedem habemus peregrinando, talē habebimos peregrinos suscipiēdo. Fiunt enim ambo æquales, & qui propter deū refrigerat, & qui propter deum laborat. O sancta itaque F hospitalitas angelorum amica, charitatis soror, humilitatis corona. Nam qui habet te, habet veram humilitatem: & qui te ô humilitas habet, veram hospitalitatem habet. nam sine te hospitalitas nulla est. Discamus ergo fratres non solum à patribus hospitalitatem seruare, sed à Christo humilitatem astringere. Discamus ab eo non mundum fabricare, non cuncta visibilia & inuisibilia creare, non in ipso mundo miracula facere, & mortuos resuscitare, nō siccis pedibus super aquas ambulare, non
Math. 11. hæc omnia, sed tantùm quia mitis est & humilis corde. Hoc est perfectum hospitalitatis fundamentum. O sancta namque humilitas hospitalitatis soror & amica suauis, qui in cunctis magis indigniorem se aliis arbitratur, nunquam desiderat superior apparere: primatus & cathedras omnes fugit, omne dominium abhorret, solam hospitalitatem amplectitur, solam eam possidere desiderat. Eia ergo fratres excelsa est patria, sed humilis est via. Mensuremus ergo eam, perquiramus eam, ambule- Genes. 18.
mus per eam. Sic enim fecit Abrahā & Loth dum per- & 19.
egrinos suscipiebant: sic Tobias dum mortuos sepelie- Tob. 2.

G bat. Sic enim & angeli, de quibus ait saluator, quòd sem-
Matth. 18. per vident faciem patris qui est in cœlis, Amen.

De vehementi peccati Sodomitici detestatione:

Sermo XLVII.

Vdite non fratres charissimi, sed principes Sodomitarũ, percipite auribus legẽ dei vestri populus Gomorrę. Audite & auditũ facite filiis vestris, ô gens plena peccato, graui iniquitate, semini nequã, filiis sceleratis. Ecce dereliquistis deum, blasphemastis sanctum Israël, & alienati estis
Esaiæ 1. iã retrorsum. A planta enim pedis vsq; ad verticem nõ est in vobis sanitas, ideo terra vestra deserta, ciuitates vestrę succẽduntur igni, regionẽ vestram coram vobis alieni deuorant, & desolabitur ciuitas sicut in vastitate hostili. Quare hoc patimini, nisi quia similes Sodomitis iam estis? Audite ergo principes Sodomorum, audite
Ibidem. Esaiam vobis dicẽtem, Multitudine victimarũ vestrarũ plenus sum, eo quòd indignè mihi offertis. Ne offeratis igitur vltrà sacrificium, quia sabbata vestra, incensum vestrũ, & solennitates vestras odiuit anima mea, & omnia facta sunt mihi molesta. Cum extenderitis manus vestras, aueriam oculos meos à vobis: & cum multiplicaueritis orationes, nõ exaudiam, pro eo quòd turpitudi-
H nem operamini. Quæ est illa turpitudo, nisi illa quę immunditia per apostolum appellatur? Illa deniq; est turpitudo, illa summa immunditia, illa summa miseria, à qua angeli fugiunt, quã dęmones videntes oculos claudunt. Illa est enim immunditia & miseria quam masculi in masculos operantur: de quibus ait apostolus, Non
Roma. 1. solùm qui faciunt, sed & qui facientibus cõsentiunt, digni sunt morte. Hæc est meritò immunditia, quia est ni-
1. Retra. ca. mia mentis & corporis spurcitia. Et hæc spurcitia non
8. & 11. solum peccatũ est, sed & pœna peccati. Cum enim deus videt omnino se contẽnentes, & mandata sua conculcantes, vertit eos in reprobum sensum, vt illam abominationem exerceant, & non intelligant & animaduer-
Roma. 1. tant, sicut ait apostolus, Quia non probauerunt deũ habere in notitia, tradidit eos dominus ignominiæ. nam masculi relicto naturali vsu fœmineo, exarserunt in desideriis suis, id est, masculi in masculos turpitudinẽ operantes. O quàm abominabile vitiũ, ô quàm detestabile crimẽ, ô quàm mortiferum dãnum, ô quàm pessimum scelus, ô quàm inaudibile malum. Ecce enim mẽbrum Christi non solum fornicatur, sed etiam meretrix effi-
I citur. Hæc est enim illa immunditia, quam deus odio summe habet, quã detestantur sancti, quam odiunt beati, quam fugiunt illi qui regnum dei cõsequuntur æternum, quam diligunt illi qui cruciandi & maledicendi sunt cum diabolo & angelis suis. O pessimi Sodomitæ
Genes. 13. & veri peccatores, ô pessimi attestante scriptura, Erant Sodomitæ pessimi & peccatores coram domino. Peccator enim dicitur corã domino, cuius peccatum deus non dimittit impunitum, & non differt qui differẽs est
Genes. 18. pœnam. Vnde ait, Clamor Sodomorũ & Gomorræorum multiplicatus est, & peccatum eorum grauatũ est nimis. Clamor enim dicitur peccatum, quãdo non solũ cogitatur, sed absq; omni timore ad actum perducitur, & in consuetudine multiplicatur. Et tunc dominus gladium furoris sui extendens, pluit ignem & sulphur de cœlo, & cõbustæ sunt ciuitates & submersæ. Meritò igitur per sulphur ciuitates illę submersę sunt & destructę, quia iam eorum fœminæ quàm eorum masculi fœtenti luxuria ardebant. O luxuria pessima virtutũ destructio, vitiorum augmẽtatio, delectationis combustio, charitatis diminutio, bursarum euacuatio. Dulcis es, sed ecce omnis dulcedo in amaritudinem grandem mox con- K
uertitur. O luxuria per te pax destructa est, per te homicidium factum est, per te ciuitates cõbustæ sunt, per te regna perdita sunt, per te omnia ferè mala facta sunt, per te Dauid exulat à deo, per te Sampson moritur, per *2. Reg. 11.*
te Salomon expellitur, per te Loth patitur, relinquẽs pa- *Iudic. 16.*
triam, & vxorẽ amittens. Et ideo præuaricatores legis *3. Reg. 11.*
attendite, legite legem. O Gomorræorũ sequaces quie- *Genes. 19.*
scite iam agere peruerse, discite iam bene facere, discite iam deum timere. Fugite Sodomitas vt mortẽ. Nolite *Esaiæ 1.*
conuersari cum eis, ne forte cum eis depereatis. Veniet enim tempus & nõ tardabit, & insurget ille sanctus Ioseph, qui de hoc crimine pessimo suos fratres incusare patri non timuit. Surgat & nunc hoc castitatis exem- *Genes. 37.*
plum, & interficiat omnes tales operantes iniquitatem. Veniat ille magnus sanctus Paulus, vas electionis, & confundat omnes tales talia diligentes, vt nullus reperiatur in orbe. Veniat ille dilectus dei virginitatis imago sanctus Ioannes, & sua virginali præsentia tales confundat. Veniat etiam illa lucerna mundi & præcursor dilectus, & sua grandi audacia omnes tales interficiat spiritu oris sui. Veniat & Loth nepos sancti Abrahæ cũ nepotibus suis, & omnes tales expellant de terra viuentium. Veniant omnes sancti angeli, & comburant om- L
nes qui operãtur iniquitatem Gomorræorum. Eia ergo quiescite iam agere peruerse, discite cũ Loth & Ioseph *Esaiæ 1.*
benefacere antequam adimpleantur quæ diximus. Mementote frequenter & nolite obliuisci, quid fecerit illa fœmina Romana Tarpeia. Quid enim fecit? Nam luxuria magna regnabat in ea: tamen ipsa pagana caste viuere volebat. Quid enim fecit? Oculos sibi erui voluit & præcepit, & deliciis cunctis depositis panem tantũ cum aqua sumere voluit ad mensuram. O fratres, mirabilis conditio mulieris, mirabilis bonitas, mirabilis fortitudo, quia per hoc non paradisum expectat, nec per hoc laudari desiderat, nec beata prędicari affectat. nam propter quid hoc fecerit ignoramus, quia paganam eã fuisse prædicamus: Vnum tamen scio, quòd si consilium ab Augustino petisset, ego tanquam fidelis nihil aliud dicere potuissem, nisi quòd tantum panem & aquã sumpsisset determinato pondere & mensura. Nos ergo fratres scire debemus & nullatenus dubitare, quòd castitas cum abundantia & fertilitate stare non potest. Sed si mihi non creditis, Gomorrensibus credite. Abunda- M
bant enim valde in cunctis bonis, & postquam come- *Exod. 32.*
derant & biberãt surrexerunt ludere. Sic & vos operantes video. nam fertilitatẽ habetis in pane, vino & cũctis bonis omnibus quib[us] indigetis, ideo timeo ne pereatis. Quare? Quia non est malum quod in vobis nõ regnet. Nũquid nõ superbi? nũquid nõ auari? nũqoid nõ golosi? nũquid nõ puerorũ cõcubitores? O miseri mẽbra diaboli, cur non erubescitis? cur non desistitis talia operari? Confundor ego episcopus talia loqui, confundor & talia enarrare. Sed & si tacuero, mors mihi est: & si hoc prædicauero, nõ effugiam linguas vestras. Audacter igitur prædicabo, quia & vos publice operari nõ erubescitis. Emendate igitur vitã, & emendabo verba: quiescite agere peruerse, & ego quiescam mala vestra vobis improperare. Sic etiam dominus facit, quia mutata vita mutat sentẽtiam, bene operantibus promittit gloriam, male vero pœnam æternam. Erudiamus igitur fratres nometipsos in scientia & castitate, vt studentes & in- *Charitas*
telligentes simus suaues, affabiles & mites in charitate *virtutũ con-*
non ficta. Nam si luxuriari volueritis, nunquam chari- *summa-*
tatem habere poteritis. Charitas enim est virtus quæ cõ- *tio.*

summatio

A summatio & perfectio aliarum virtutum dicitur, sic &
luxuria destructio. Nam nulla virtus, nulla bonitas, nul-
la sapientia cum luxuria stare potest, nulla iustitia, nul-
la laus, sed omnia peruersitas, & personarum acceptio in
ea regnat. Ideo attendite quàm necessaria est ipsa casti-
tas. Nam si caste vixerimus, rixæ intus non erunt, non
varba mala. Et si mihi non crediris, quid Loth accide-
Gene. 19. rit legite. Nam sancti angeli domum eius intrauerunt,
quo facto Sodomitæ domum eius circundederunt, &
forsitã non solùm per ostium, sed & per fenestras intra-
uerunt. Nunquid & Loth cum nepotibus suis verbera-
uerunt? Omnino, vt arbitror: non solum verba, sed ver-
bera receperunt. Et forsitan fratres, ideo vxor Loth cõ-
uersa fuit in statuam salis, quia Sodomitis non procu-
rabat resistere. In simili etiam scelere, in eodem crimine
mulieres etiam erant, & forsitan in maiori: quia princi-
pium tanti criminis in illis ciuitatibus mulieres fuerũt,
& homines postmodum ipsæ pessime docuerũt. O mu-
lieres luxuriæ matres, nõ sufficiebat primum hominem
decepisse? Ideo conuertamur ad dominum, simus pœ-
nitentes, vnanimes in dilectione dei, & vt mẽbra vni-
B ta simul laboremus. Nam sicut odium dissipat eccle-
siam, ita vinculum dilectionis ædificat eam. Odium e-
nim generat detractionem & inuidiam, quæ pestilen-
tia & pernicies est ecclesiæ. Per odium amittitur illa
Psalm. 132. sancta vtilitas & iocunditas de qua dicitur, Ecce quàm
bonum & quàm iocundum, habitare fratres in vnum.
Per odium expellitur Christus qui est vera sapientia,
Sapien. 1. quia in maleuolam animam non introibit sapientia.
Et ideo rogo vos vt vitam vestram emendetis, docen-
tes filios vestros & filias quomodo caste viuant, & ma-
ture incedant, abstineant à cibo & potu, sit eorum ser-
mo pudicus, incessus honestus, vultus inclinatus, lin-
gua affabilis, mens plena dilectione, manus plena ope-
ratione, vt si sic feceritis fratres, cum sancto Loth libe-
remini de inferno fugientes, & volantes per gratiam
ad gloriam, Amen.

De cura animæ, *Sermo* XLVIII.

ANima humana fratres charissimi omnium
creaturarũ naturam participat, ambit & ca-
pit, & tanto amplius quãto gloriosius est dei
imagine insignita. Omne enim spiritale suũ
3. De lib ar est, quia cœlũ habet ad manendum, angelos ad congau-
bi. ca. 4. dendum, gloriã ad habendum, & trinitatẽ ad fruẽdum.
C In ipso denique homine reposita erat etiam corporalis
creatura, & omniũ corporalium naturalium natura in
se & ad se & per se, & tanto perfectius quanto mirabi-
lius erat omni corporeo. Omnia enim possidebat, om-
nia sibi obediebant, quia omnia ei subiecta erant, astra
scilicet vt lucerent, elementa vt alerẽt, animalia vt sub-
irent, & cibaria vt nutrirent, oues & boues, leones & a-
ues, omnia obediebant homini sine vlla rebellione. Et
quid plura? Etiã hoc quod maius est. Quid est quod ma
ius est, nisi quod diuinum est? Quid enim in homine di
uinũ est, nisi quòd imagine sanctæ trinitatis ipse homo
Genes. 1. decoratus est? Faciamus, inquit sancta trinitas, hominẽ
ad imaginẽ & similitudinem nostram. Quæ est imago
dei in nobis, nisi id quod melius reperitur in nobis?
Quid est quod melius reperitur in nobis, nisi ratio, in-
tellectus, memoria & voluntas? O homo audiuisti tuam
Iob 14. gloriã, audi nunc tuã miseriam. O homo natus de mu-
liere, breui viuens tempore, repletis multis miseriis, qui
quasi flos cãpi egrederis & cõtereris, & fugis velut vm-
bra, nec in eodẽ statu permanes, nunc diues, nunc pau-
per, nunc sanus, nũc languidus, nunc gaudens, nunc tri-
stis, nunc sciens, nunc ignarus, nunc videns, nunc cæ- D
cus, nunc ciuis, nunc exul, nunc bonus, nunc malus: ecce
quomodo stabilis, ecce quomodo permanens. O homo
an ignoras quia potuisses non mori? Vtraq; enim potẽ-
tia in manu tua erat, posse & non posse mori. Contem-
psisti primam, & elegisti secundam: contempsisti vitam,
& elegisti mortem: contempsisti dulce, & elegisti ama-
rum: contempsisti vitam æternam, & mortem æternam
eligere voluisti. Et vnde hoc homo? Nunquid bonus, re-
ctus, sanctus & deo dilectus creatus es? Et tamen miser-
rime incrassatus, impinguatus, dilatatus, recalcitrasti cõ- Deut. 32.
tra deum factorẽ tuum. Et ecce elatus in superbia, igna-
rus dei gratiæ, inscius dei iustitiæ, cecidisti in lacũ mise- Psalm. 39.
riæ in luto fecis, & in vmbra mortis. Ideo attende quid
sequitur: Putas quòd deus mentiatur, vel vt filius homi-
nis mutetur? Statuit enim ipse & sententiam posuit, vt
quotiescũque comederes ex ligno, mori debuisses. Nun-
quid ludendo hoc edixit, vel ridendo hoc asseruit? Om-
nino: hoc tamen mihi non apparet. Quare non appa- *
ret, nisi quia experientia didici, & oculata fide probaui?
Nunquid experior quòd post peccatum elementa quæ
in summa & optima qualitate erãt, mox propter pecca-
tum pugnare cœperũt? Est enim ratio terræ in carne, ra- E
tio humoris in sanguine, ratio aëris in spiritu, ratio De anima
ignis in calore: & hæc quatuor mox post peccatũ adin- quãtitate,
uicem præliari cœperunt, & sic nostri primi parentes in- cap. 1.
firmitatibus aggrauantur, & dolore capitis, stomachi,
hepatis, omniúmq; membrorum vexantur, sicq; moriũ-
tur, sicq; ad sepulchra deducuntur. Sed dicet quis, Quid
est homo post mortem? Certum est quòd nõ est homo,
& tamen est aliquid quantum ad duas partes. Quæ sunt
illæ partes, nisi anima & corpus, materia & forma? Ani- 10. de Gen.
ma enim nõ moritur, nec succumbit per mortem, cum ad literã.
omnino sit immortalis: nec corporis materia, cum sit ca. 22.
vna numero: quia licet corpus resoluatur, non tamẽ de-
uenit ad tantam resolutionem quòd omnino nihil sit,
& quòd cedat in non ens. Manet eadem anima semper,
& tanquam quid diuinum, deficit tamen homo quan-
tum ad esse. Omnes enim animæ spiritus sunt, & om-
nia corpora terra sunt, & erunt quousque anima induet
se suo corpore, vt totus homo glorificetur, corpore vi-
delicet & anima. Si ergo petis quid est homo mortuus,
quid aliud dicere poterimus nisi quòd terra, putredo, cada-
uer & fœtor est? Si petis de suo esse, vides quòd deficit.
Si petis de corpore, interroga terram. Euntes vos, ô iu- F
uenes & potentes ad sepulchra patrũ vestrorũ, conside-
rate quid fuerunt, & quid sunt. Monumenta eorum ape-
riamus, & videamus quis dominus, & quis seruus, quis
pulcher, quis turpis, quis rectus, quis curuus inter eos fue
rit. Aperiamus oculos mentis & corporis, & nostram
grandẽ miseriã frequenter non pigeat considerare. In-
tremus sepulchra, & quid inueniemus discamus. Quid
fratres inueniemus vel quæ? Nam si respexerimus, inue-
niemus mortuorum capita, renes & ventrem. Verum &
indubitãter verum mihi experto credite quòd in capi-
tibus inuenietis bufones saltãtes generatos ex cerebro.
In renibus serpentes generatos in lumbis ambulantes.
In ventre vermes scaturientes generatos ex visceribus.
Ecce quid sumus & quid iã erimus, ecce in quod resol-
uimur. Quid ergo inflaris, ô diues? Cur nõ attendis quæ
audis? Cur turbaris cum prospicis? Cur non conuerteris
cũ hoc quotidie experiris? Mementote fratres hæc om-
nia, & agite pœnitentiam in fletu & lamento, antequam
veniant dies illi amari pleni miseriæ & tristitiæ. Audi-
stis iam quid est homo mortuus, restat nũc dicere quid

G sit de auima. O frattes mei quid de hoc dicere poterimus nisi coucordauerimus cum vetulis nostris? Quid enim dicuut, nisi qnòd vel in paradiso cum gandentibus, vel in inferno cum dolẽtibus: sed si iu purgatorio, in viam eundi ad patriã suut, & isti iam bene sunt, quia securi sunt. Orandnm tamen pro eis est, & eis toto affectu snbueniendum est orationibus, eleemosynis, sacrificiis, ieiuniis & macerationibns. Isti sunt deniq; illi afflicti, qui ad dominum quotidie clamant & ad illum recurrunt, cuius scieutia vbique allegatur, cuius sapientia demoustratur, cuius clementia vbique pouderatur, cuius potenria vbique promulgatur. Isti quotidie clamant vnusquisque per se suam misericordiam implorantes, & suam miseriam deplorautes, & dicentes, Domine, scias qnòd vim patior, ideo ad te recurro, non contemuendo scientiam tuam, non auertendo tuam sapientiam, sed iuterpello tuam clemẽtiam. Non enim domine iniustè parior, quia uou pro alieno delicto, sed pro meo patior, vim tautum domine patior, quia fortirer patior, & iustè patior. Peccaui domine substantias & diuitias congregando, uec pauperibus vt iusseras sufficiẽter tribuendo, sed multa infœlix congregaui cum dolore &
H mœrore, nesciens cui ea dimitterẽ amico vel proximo. O infelix homo considera & diligenter aduerte quid agis, quid cogitas, dum cunctis diebus vitæ tuæ cõgregare uõ desinis. O homo auaritia plenus, an ignoras ꝙ
Prouer. 30. tria sunt iusatiabilia, & quartnm nũquam dicit sufficit? Et quid est quod nũquam dicit sufficit, nisi auimus hominis qui nuuquam dicit satis est? O homo an ignoras
Coloss. 3. quòd radix omnium malorum auaritia est, & seruitus idololatriæ, mater vsuræ, genitrix simoniæ, fomes culpæ, æternæ pœnæ via, nutrix gehennæ? O auaritia abyssus insatiabilis, quæ nũquam dicis sufficit, semper famescis, semper doles, semper tristatis in cunctis. Nam si sol quotidie oritur, dolendo dicis, siccitas erit. Si pluuia descendit, omnia periclitari asseris. Si temperiem adesse prospicis, solem vel pluuiam adesse desiderabis. O pestis iuterminabilis, ô famelica rabies: nam omnia suis terminis clauduntur, sola auaritia uullo clauditur fine. Omnia in homine senescunt vitia, sola auaritia iuuenescit. O rabies omni fine carens. Nuuquid terra suis limitibus terminatur? aqua suis finibus limitatur? aër suo fiue cõcluditur? cœlũ suis terminis arctatnr? Sola auaritia terminum nescit. O auare, si terra tibi cuncta datur, mare
I quæris. Sed si terra & mare, aërẽ petis. Sed si terrã, mare & aërem possederis, adhuc cœlũ ambis, & ipsum penetrare affectas. Et si cœlũ penettaueris, adhuc nõ quieueris, douec te deo adæquaueris, vel fueris superior altissimo. O pestis dæmone sæuior. nã dæmou similis al-
Esaia 14. tissimo esse voluit, sed auarus super deum si posset ascẽdere vellet. Meritò auaris in die uouissimo loquetur dominus dicens: O homo, sine honore mundũ iutrasti in pellicula sanguine cruentatus, sine diuitiis natus, sine auaritia geuitus, & tu in anaritia vixisti, & dilatatus es
Deut. 32. in auro & argento, & oblitus ei dei creatoris tui. Vbi enim est fructus & lucrum laborũ vestrorum? Ite ergo
Mat. 25. maledicti in ignem æteruum, & sicut voluistis, ita fiat. Ecce sententiam summi regis. Itaq; fratres uolite amare plus corpus quàm animam, & plus filios quàm vosipsos. Ecce euim iu ianua dies mortis est. Tunc enim quilibet à suis excluditur, ab vxore dimittitur, à cognatis separatnr, & ab eisdem ad sepulchrũ dncitur. O magna crudelitas. O magna admiratio. O admirabilis infidelitas, ecce maritus dilectus ab vxore dilecta relinquitur, filius à matre proiicitur, & pater à filiis, & filij à

patre sub terra recõduntur. Solus ille dimittitur, & quilibet ad propria reuertitur, & cito obliuioni traditur, K
tanquã mortuus à corde. Ecce fratres mundi amicitia Psalm. 30.
quanta vel qualis est. Non enim est aliquis qui tantum amicum vel cognatum diligat, quòd per noctem vnã secum morari cupiat. Vide ergo ô homo quales amicos habes pro qnibus animam perdis, pro quibus deum offendis. Omnes dimitteut te, omnes se abscoudent, omnes cito fugieut à te, & iu foueam trium brachiorũ collocabuut te. Nã cum essemus apud ostia Tyberina matre charitatis sociati, expectantes temporis tranquillitatem, causa remeaudi ad Africam, & gratia illius cui terra & mare obediuut, compulsi à Poutiano præfecto viro clarissimo, qui de Roma ad nos videudum venerat, cum eodẽ iterum reuersi sumus Romam ad intuendum diligentius magnifica ædificia & opera paganorũ,
Et ductus sum cum cæteris ad videndum cadauer Cæ- Cæsaris cadauer.
saris in sepulchro, & vidi quòd omnino esset liuido colore ornatum, putrediue circundatum, vẽtrem eius diruptum, & verminm per illũ cateruas transeuntes prospexi: duo quoq; famelici in foueis oculorum pascebãtur: crines eius nõ adhærebant capiti: dentes eius apparebant labiis cõsumptis, & reuelatum erat narium fun- L
damẽtum. Et intueus matrem christianissimã, dixi: Vbi nam est Cæsaris corpus præclarum, vbi magnitudo diuitiarum, vbi apparatus deliciarũ, vbi multitudo dominorum, vbi caterua baronũ, vbi acies militũ, vbi canes venatici, vbi equi veloces, vbi aues cantantes, vbi thalamus pictus, vbi lectus eburueus, vbi torus regalis, vbi thronus imperialis, vbi mutatoria vestimentorum, vbi capilli solares, vbi facies decora, vbi omnia quæ sub cœlo sunt? Te nanque verebantur homines, te timebant principes, te colebaut vrbes, te timebant omnes. Vbinã quæso sunt hæc omnia, à quo recessit tanta iactantia? Quò iuit tua magnificentia? Et respondit mater pietate plena, Fili, omnia sibi pariter defeceruut quando defecit spiritus eius, & reliquerũt eum captiuatnm iu sepulchro trium brachiorum plenum fœtore & putrediue. Eia ergo fideles Christi considerate quid sumus, animaduertite ad quid venimns, prospicite quid iam su-
mus. Agite ergo pœnitentiam filioli mei quos iterũ par- Galat. 4.
turio douec reformetur iu vobis Christus. Agite ergo pœnitentiam antequam mors inimica naturæ vos aggrediatur. Statuatis vobis simplicem, humilem, vtilem, secretam, frequẽtem, prõptam, amaram, lachrymosam
& festiuam cõfessiouem, cum etiam horam mortis om- M
niuo ignoremus. Nam cum in extrema ægritudine fueritis fratres, ô quàm forte, ô quàm durum, ô quàm pœnosum, ô q̃ lachrymabile erit vobis pœnitere & dolere de malis commissis, & de bouis omissis. Quare hoc erit, nisi quia illic rapitur tota inteutio mentis, vbi est vis doloris? Multa enim occurrunt impedimẽta cordi. Nã corp⁹ dolet, pœna affligit, quia mors appropinquat. Intrare filios quos patres summè dilexerunt, pro quibus etiam se dãuatos existimant, tenebroso oculo aspiciũt, vxores iam lachrymantes considerant, mundus adhuc eis fiduciam prestat, diabolus ne de peccatis doleant fidem tribuit, & chirographum infirmãtibus præbet, caro nou deficere adhuc satis sperat: medici vt lucrentur ipsum coufortant: parentes applaudunt, sacerdotes alliciuut, & sic diuites moriuntur iu inferuo. O homo audisti quid locutus sum? omnino crede quòd hæc omnia cito experieris. Obsecro igitur te vt antequam infirmitate graueris, agas pœnitentiam, dispouas domũ tuam. Fac quod faciendũ est, fac testamentum dum sanus es,
dum sa-

A dum sapiens es, dum tuus es. Nam si expectaueris infirmitatem, omnino minis vel blandimentis duceris quò tu non vis. O homo dum iuuenescis, dispone domum tuam. age pœnitentiam, dilige deum non solum verbo

1. Ioan. 3. sed opere & veritate. Et si proximum offendisti verbo, placa eum verbo: si facto, placa eum facto, quia eadem mensura parcetur nobis, qua pepercimus aliis. O homo

Eccli. 7. fac pœnitentiam. Memorare nouissima tua, vt in æternum nō pecces. Reuertere ad teipsum memorans quòd fuisti sperma liquidum, quòd modo es vas stercorum, quòd eris cibus vermiū. Hæc enim sunt nouissima quæ cogitare debet quotidie qui fidelis est. O homo memorare nouissima tua, quia post mortē vermis nascetur tibi de lingua pro peccato linguæ, de stomacho pro peccato gulæ, de spermate renum scorpiones pro peccato luxuriæ, de cerebro bufones pro peccato superbiæ. Memorare nouissima tua ô iuuenis, qui slondē ambis & pergis capite eleuato cuncta quæ dei sunt despiciendo.

Genes. 3. Memorare nouissima tua, quia terra es, & in terrā ibis. Memorare nouissima tua, quia cōceptus es in culpa, natus in pœna, viuens in miseria, & necessariò morieris in

B angustia. O homo cur te iactas fortitudine? Ecce nunc post modicum infirmaris, & deficis. Cur inflaris mundi

1. Corin. 1. sapientia? Ecce quod stultitia est & eam perdet, & tuam prudentiā reprobabo, dicit dominus. Cur inflaris sciē-

Roma. 1. tia? Nunquid philosophis obscuratū est cor, & in cogitationibus suis euanuerunt? Nunquid traditi sunt in reprobum sensum? Cur te iactas generis nobilitate? Nunquid omnium nascendi conditio vna est? Nunquid & moriendi vna conclusio? Quis nobilium vnquam natus est sine sanguinis cruentatione? Nunquid nobilis simul cum paupere per eundem dum nascitur meatum transit? A regula etiam mortis nunquid parcitur diuiti? Cur diuitiis te iactas? Ipsæ enim potius insidiæ tibi sunt quàm amicitiæ. Nam pauper ferè nunquam occidi quæritur, diuiti vero semper insidiatur. Memorare ô homo nouissima tua, qui quotidie epularis, quomodo nudus de vtero matris venisti, & nudus reuerteris. Eia ergo fratres domos vestras pauperibus aperite, eleemosynas facite, voluntates vestras rationi subiugate, in cunctis memorantes nouissima vestra, vt mortaliter non peccetis in æternum. Adiuuet antē nos deus sine cuius voluntate folium arboris non mouetur, ad perficiendum

C ea quæ placita sunt ei, qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

De miseria carnis, & falsitate præsentis vitæ.

Sermo XLIX.

Anacris exordium. O Vita quæ tantos decipis, de propriis tantos seduxisti, tantos excæcasti: quę dū fugis nihil es: dum videris, vmbra es: dum exaltas, fumus es. Dulcis es stultis, & amata sapientibus. Qui te amat, non te cognoscit: qui te cōtemnunt, ipsi te intelligunt. Timenda es, & fugienda es. Væ qui tibi credunt, beati qui te contemnunt. Vera non es vita quā te ostēdis. Aliis ostendis te longam, vt perdas in finē. Aliis breuem, vt dum pœnitere volunt, non permittas. Aliis largam, vt faciant quod volunt. Aliis angustam, vt non faciant bonū. Quare ô sapiens fuge quod fugis. Sic enim est vita nostra quasi homo in domo aliena, nesciens qua hora vel die patronus dicat, Vade foras, quia nō est tua domus in qua es. O seculum vanum quid nobis tanta

Ioan. 4. promittis dum decipis? Qui tibi amicus voluerit esse, inimicus dei constituetur. Amicitia seculi, inimicitia dei est. Caro est quæ animam perdit, caro est quæ recipit inimicum cum vitiis. Item seminat homicidia, seminat fornicationem, seminat concupiscentiam, semi- D nat rixas, seminat libidinem, seminat furtum, seminat idololatriam, seminat cupiditatem, seminat superbiam, & inter fratres discordiam, seminat inuidiam, seminat contra deum blasphemiam, prouocat schismata, irritat hæreses, & intra ecclesiam dei infert diuisiones, inter populos Christianos ponit offendicula, & inter gentes pugnas, & inter consanguinitatē incantationes, & quod peius est, in corda seruorum dei diuersa genera cogitationum immittit, & omnia quæ mala sunt in hoc mundo, caduco, pessimo & nefando, & quasi orta sub omni velocitate transit. Carnis etiā potestatem habet diabolus, & non animæ, dicente domino ad diabolum de beato Iob, Do tibi illum in potestate, sed non animam Iob 2. eius. Caro misera grauat animam, caro vaga demergit in infernum. Caro inimica est animæ: quæ si inimica nō esset, non vtiq; dilexisset istius seculi vanitatem, & vita vana non frueretur. O vita atrocissima, quam humores tumidant, dolores æstuāt, aëres morbidāt, escæ inflant, ieiunia macerant, ioci soluunt, tristitiæ consumunt, sollicitudo coarctat, securitas hebetat, diuitiæ superbiunt, paupertas deiicit, iuuētus extollit, senectus incuruat, frāgit infirmitas, mœror consumit, & super his omnibus E mors atrocissima succumbit vi furibunda. O caro cum deformitate depressa, illam debuisti viam amplecti quæ in æternitate consistit, vbi vita est sine morte, vbi iuuētus sine senectute, vbi lux sine tenebris, vbi gaudium sine tristitia, vbi nobilitas & voluntas sine iniuria, vbi regnum sine cōmutatione. Hæc sunt septem quæ cōsequi debueras. O caro miserabilis quare neglsti deū dum viueres? Si perseuerasses bona, quibuslibet bonis priuata non fuisses, si bene egisses. Illic enim permansisses vbi est gaudium sempiternum, vbi immarcescibilis est gloria, vbi incorruptibilis est & incōparabilis delectatio, vbi Christus apostolorum & prophetarum & sanctorū omnium est iocunditas, necnon & summa lætitia cum sanctis angelis canentibus laudes deo, vbi delectatio omnium bonorum. Hæc omnia bona delectabilia pro huius seculi prauitate spreuisti. Ecce post finem quāuis in limo terræ manciperis, habes inimicitiam, id est corruptionem, fœtorem & vermem, & dissolutionem fœtoris pateris, vt viuentes de te exemplum accipiant, quid fuisti, & quid es, quia à vermibus consumeris, postremo vero in finem propter nouissima, propter redemptē ani- F mam id est vitam in corpore in quo prius fuisti, suppliciis æternis manciparis, & simul cum anima damnaberis. O misera anima quā caro persequitur. Caro concupiscit, corpus operatur. Caro autem cum satiatur affluentissimis cibis & potibus & delectationibus, hortatur omnia mala facere. Caro prouocat homicidia, caro perpetrat adulteria, caro committit rixas & scandala, caro infert ebrietatem, caro portat omnem concupiscentiam huius seculi. O caro misera quid habes, quid agis, quid tantum grauas animam quæ nihil desiderat nisi deo seruire? Tu ô caro misera non sufficit tibi perditio tua? quid adhuc animā infelicem tecum demergere conaris? Væ tibi anima quæ tibi carnem contrariā accepisti. Caro mala quid quæris? quid desideras? Non enim poterit sine te anima iudicari in die iudicij. Caro misera & putribilis & omni squalore peccatorum plena, quando viua eras, pulchra eras vt sol, splendida vt luna, & oculi tui micabant vt stellæ, & crines tui longæui, & vngebas te preciosis vnguentis, vestibus vtebaris optimis, & in cibis tuis & potibus cōdiebas aromatum multitudinē. Et scito anima dum corpus tenebrosum

A peruerſo ordine caro erigitur,& anima humiliatur. Illa deliciis paſcitur, & iſta fame torquetur. Illa luxuriatur in veſtibus precioſis, & iſta vix in veteribus inuoluitur pannis:& ſi peccatis fuerit obnoxia, æterno iudici præſentatur, & tunc vera eius ignominia apparebit. Nam cum anima in corpore ſuo caput eſſe debeat, quicunq; carnem deliciis aut voluptatibus nimium erigit, nutrit, fouet & palpat, animam verò deſpicit & contemnit, pedes leuat in alto, & caput imprimit in profundo. Et qualis eſt in oculis hominum qui inuerſis pedibus ambulare videtur, talis eſt in oculis angelorũ, cui caro propria dominatur. Sicut ergo ſupra dixi, fecit nos deus ad imaginem & ſimilitudinem ſuam: & cum deberet in nobis homo interior dominari, in tãtum deum contemnimus, vt imaginem Dei miſerabili limo ſeruire faciamus,& hoc eſt iniquum iudicium, vt carnem noſtrã animæ præponamus. Sed hoc omnes homines recto iudicio non faciunt. Multi enim ſunt honeſti, ſobrij & humiles, miſericordes, caſti, in quibus anima tenet imperium,& caro ſubiecta ſeruit. Et ideo rogo vos fratres attendat vnuſquiſque cõſcientiam ſuam: & ſi dominatur caro, cito erigat dominam, & ſtimulet ancillam, vt
B nõ caro vincat animam,& ad luxuriam trahat, ſed magiſtra carnem ſuam regat, & per vias caſtitatis & iuſtitiæ ducat. Qui verò in ſe ſentit animam dominari, teneat cum dei adiutorio diſciplinæ cõtinentiam, & per freta pelagi huius mundi ita nauigium corporeum veritate gubernante contendat, ne inter fluctus, iuſtitiæ naufragium incautus incurrat. Vt enim agnoſcatur ꝙ ex nobis in veritate anima dominetur, de ſubſtantia noſtra victum nobis ſufficienter & veſtitum ſimplicem reſeruemus, & quicquid amplius deus dederit, animæ in æternam beatitudinem per eleemoſynã pauperum reponamus, ne forte cum carnem noſtram ornamentis componimus,& multis deliciis ſaginamus, partem cum
Lucæ.6. illo diuite purpurato & non cum Lazaro habeamus. Scitis enim (vt in euangelio frequenter audiſtis) ꝙ diues ille qui epulabatur quotidie ſplendide,& purpura induebatur & byſſo, poſt de corpore exiit, & ſepult⁹ eſt in inferno,& ibi inter flammas aquæ guttam & locum refrigerij requiſiuit,& inuenire non meruit. Ecce cuius caro luxuriatur & epulatur in ſeculo, quales diuitias inueniet in inferno. Lazarus verò qui nec diuitias nec ornamen-
C ta habuit in ſeculo, poſt mortem in ſancti Abrahæ requieuit gremio. Sicut ergo ſupra dixi fratres chariſsimi, refrenemus gulam noſtram, & victum ac veſtitum ſimplicem carni noſtræ in hoc ſeculo præparemus, vt remaneat aliquid quod in futuro ſeculo animę reponamus. Quod peritura gula cupit, reſeruet eleemoſynę. Ornamenta quæ luxuria ac ſuauitas requirit in mundo, miſericordia & veritas reponat in cœlo. Si ornati volumus eſſe, quæramus ornamenta vnde nemo ornatur indignus. Si delicias cõcupiſcimus, non quæramus carnales ac tranſitorias ex quibus ſtercora conficiuntur in mundo, ſed magis ſpiritales & æternas, vnde angeli epulantur in cœlo. Et ſi forte quæris quæ ſint illæ deliciæ, audi
1.Cor.2. apoſtolum dicentem, Quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ pręparauit dominus diligentibus ſe. Adhuc quæris & interrogas, quid ſit hoc? Si vis verũ agnoſcere, deus eſt delicię tuæ, requies tua, ſanitas tua, gaudium tuum, felicitas tua, refrigerium tuum, amœnitas tua: & quicquid ſancte poſſit deſiderare anima tua, totum tibi deus erit. Sic beatus
1.Cor.15. apoſtolus dicit, Et erit deus omnia in omnibus. Auare, audi me: Quid tibi ſufficit ſi deus tibi non ſufficit? Si ergo iſta omnia deſideratis, paradiſi requiem quærite, pro D
æterna beatitudine ſuſpirate, vnde non exit amicus, vbi non intrat inimicus, vnde nec bonus poteſt exire aliquando, nec malus vllo modo introire. Ad iſtam ergo patriam ornati bonis operibus feſtinemus, vt dum eleemoſynã pauperibus dederimus, ad cœleſtia regna peruenire poſsimus. Ad quæ ille nos perducat qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum, Amen.

Hic ſequebatur concio quæ habetur inter Homilias quinquaginta, 11. niſi quòd hic detraxerat initium.

Hoc loco ſequebantur acta apud populum de diſquiſitione clericorũ Auguſtini, quæ habentur inter Epiſtolas,& ſtultè mixta ſunt Eremiticis, eaq; prætermiſimus.

Hic ſequebatur ſermo cuius initium, Nihil ſic deo placet, quæ habetur Tomo nono, fo.105.colum.4.

De obitu Valentini Epiſcopi Carthaginenſis.
Sermo LV.

Liber ſapientię fratres chariſsimi multis modis commendat hominis ſapientiam. Primo quia hominem à periculo liberat, ſecundo quia cõſeruat liberatum, tertio quia coronat cõſerua- E
tum. Quomodo autem liberat, exemplũ patet de Noë, quem cum aqua deleret terrã, liberauit in arca. Quomo Gene.8.
do autem cõſeruat, patet de Iacob, quomodo duxit eũ dominus per vias rectas,& oſtẽdit illi dormienti regnũ Dei. Qui euigilans ait, Verè hic eſt domus dei, & porta Gene.28.
cœli. De gloria dei verò quę coronat ſubditur. Reddet Sapien.10.
deus ſanctis ſuis mercedem laborũ ſuorum, & deducet eos in via mirabili. Iſti enim ſunt tres ſtat⁹ eccleſiæ: Sta- Eccleſia
tus videlicet pœnitentiæ, iuſtitiæ,& gloriæ. In primo li- tres ſtatus.
berat, in ſecũdo conſeruat, in tertio coronat dominus. In primo afficimur, in ſecundo reficimur, in tertio perficimur. In primo eſt labor & dolor, in ſecundo ſapor & decor, in tertio gloria & honor. Veruntamen quia de his ſtatibus frequentius fratribus noſtris canonicis frequens fuit lectio & exhortatio,& in menſa quotidianã diſputatio, fortaſſe in corde dicetis, Tædium eſt tantum de hoc nobis audire, quia etiam obſequium oportet (vt nos docet) reuerendo Valentino Epiſcopo exhibere. Sed non pigeat vos fratres me ſupportare, quod ſi tædium vobis eſſet, ad fratres meos confugiam, qui me audire tota mente & toto affectu deſiderant. Nam F
verbum notum & antiquum, nouum aliquando fieri poteſt. Cibus etiam diu maſticatus citius digeritur. Vt ergo fratres diſtinctio trium ſtatuum clarius eluceſcat, conatus eis accommodemus in hunc modum. In ſtatu pœnitentiæ cæcum reducit dominus per vias duras, & promittit illi regnum dei patris ſui. In ſtatu iuſtitiæ iuſtum deducit dominus per vias rectas, & oſtendit illi regnum dei. In ſtatu gloriæ iuſtum & ſanctum educit Sapien.10.
dominus in via mirabili, & introducit eum in regnum dei. Ecce fratres quomodo reducitur cæcus de inuio ad viam, de exilio ad patriam, de manſione ad manſionem, de virtute ad virtutem, de corporis carcere ad æternam gloriam. Ecce quomodo reducitur cæcus ne ſit ſine Chriſto, deducitur iuſtus vt ſit Chriſtus cum eo, educitur ſanctus, vt ipſe ſit cum Chriſto. O fratres mei, ecce quomodo eſſe ſine Chriſto miſerum eſt, Chriſtum ſecum eſſe tutum eſt, eſſe cum Chriſto beatum eſt. Non enim exiſtimandum eſt idem eſſe, ſecum eſſe Chriſtum, & eſſe cum Chriſto. Apoſtolus enim habebat ſecum Chriſtum dum dicebat, Non ego ſolus ſum, ſed gratia 1.Cor.15.
dei mecum eſt. Nondum erat cum Chriſto dum diſ- Philip.1.

G solui cupiebat,& esse cum Christo. Latro secum habe-
Luca.23. bat Christum,cui promittebat Christus, hodie mecum
eris in paradiso. Reducitur itaque cęcus per vias duras.
Sanè durũ est relinquere consueta,durius aggredi incõ-
sueta, sed durissimum est in fornace decoqui cõtinua,
in qua necesse est vt decoquatur taliter vt velut carnes
possit amputari, & velut virga ad omnem modum re-
uolui. Istæ sunt viæ peccatoribus duræ super omnia du-
ra, amaræ super omnia amara, odiosæ vt mors. Quæ
sunt istæ viæ fratres, nisi relinquere quæ mundi sunt? O
quàm durum est, ô quàm mortale videtur, ô quàm a-
matum relinquere quæ mundi sunt? Sed quia dura,
quia amara, quia pœnosa, ideo centuplum accipies, &
Math.19. vitam æternam posidebis. Eia milites surgite iam, quia
diu dormistis, armate vos contritione cordis, confes-
sione oris, afflictione carnis, quia ecce veniet saluator,
Hebr.10. & non tardabit. Ecce iam in ianua est, ecce iam te vo-
cat,ecce te venire compellit.Sed dices ô miser: In con-
tritione est dolor, in confessione rubor, in afflictione
labor,quid ergo faciam? Eia ô miles Christi, ciuis cœlo-
rum iam denunciaris ab illo qui super te est, ipse qui la-
H borem & dolorem considerat: Veruntamen quanto
Psal.9. duriora,tanto vtiliora tibi erunt. Veruntamen certa va-
2.Timo.4. lenter dum potes, quoniam reposita est tibi corona iu-
stitiæ, quã reddet tibi dominus in illa die iustus iudex.
Postquam autem cæcus factus est videns, impius iustus,
tunc deducit eũ dominus per vias rectas:& cantare po-
terimus fratres. Sũt enim, fratres, (vt scholares nostri va-
cui non recedant) tres species rectitudinis. Aliud est e-
nim regi, aliud dirigi, aliud corrigi. Nam propheta di-
Psal.22. cebat, Dominus regit me,& nihil mihi deerit. Et iterum,
Psal.5. Dirige in conspectu tuo viam meam. Et iterum, In quo
Psal.118. corrigit adolescentior viam suam? Et iterum, Mane,
Esaia.50. inquit Esaias, erigit mihi aurem. Res enim fratres inani-
mata proprie dicitur regi, vt currus & nauis. Res sensa-
ta præter rationem dirigitur, vt equus & mulus, quibus
Psal.4. non est intellectus. Res rationalis corrigitur, id est
Coloss.3. corde regitur, vt homo. Iust° vero erigitur vt sapiat quæ
sursum sunt & quærat. Sic enim volebat Hieremias dũ
Hiere.6. dicebat, State in viis vestris, & considerate quæ sit vita
I æterna. Daniel ad maiestatis visionem prostratus audi-
Danie.10. uit ab angelo, Sta super pedes tuos. Quod tamen si non
credis prophetæ, crede poëtæ scholaris peruerse, cui
Ouid. Metamorpho. lib.1. deus Os sublime dedit, cœlumq; videre iussit. à quo dũ
quæreret tyrannus & diceret, Quare te deus fecit? re-
spondit, vt contempler cœlum, & cœlorum numina. Fa
ctus est enim homo in terra, non ad terram, sed ad cœ-
lum: & factus est de terra, non propter terram, sed pro-
pter cœlum. Quis fidelium plus dixisset fratres, aut pro-
babiliori argumento? nescio. Nunquid etiam animal
mutum & brutum nouit argumentum ægritudinis suæ?
Nunquid leo infirmãs, animal quod simia dicitur quæ-
rit, qua deuorata mox conualescit? Nũquid etiam simia
ægrotans quærit sanguinem canis, vrsus formicas, leo-
pardus capreas, vitis serpentes ferculum? Homo vero
attritus in physica, hæc omnia ignorare videtur. Vnum-
quodq; enim felicitatem affectat, sed si homo affectat,
opere tamen affectare nõ videtur. Quære ergo ô homo
cœlum ad quod factus es. Noli quærere philosophiam,
quoniam ad philosophiam factus non es, nec expedit
tibi scire quæ sunt super terram, sed tantum quæ sursum
sunt. Sta igitur super pedes tuos, sta in viis tuis natura-
libus, ad quas factus es, & dirige eas si necesse est in dan-
do & dimittendo. Date & dabitur vobis. Et tunc domi-
Luca.6. nus tibi dicet, Amice, ascẽde superius, intra in gaudium
domini tui. Sed dicet quis, Quomodo & qualiter egre- K
dietur spiritus de corpore? Nunquid Salomon hoc i- *Prouerb.30.*
gnorare videtur, dum se dixit penitus ignorare viam a-
quilæ in cœlo? Quomodo ergo deum videt, quomodo
angelum, quomodo seipsum, quomodo spiritum alium
bonum vel malum? Super hoc hodie ille magnificus
philosophus admiratur. Nam in libris de animalibus, *Aristoteles*
quinque sensus corporis communes esse nobis ad vsum
cum brutis posuit, non ad oblectamentum. Homo in
omnibus delectatur: pecus verò tantum in duobus de-
lectatur, scilicet in gustu & tactu, in aliis verò mouetur
quandoque & excitatur, sed non delectatur. Vnde ergo
est quod spiritus egressus à corpore duos quos habet com-
munes cum bestiis, penitus amittit? Non enim gustu vel
tactu vtitur vel oblectatur, sed alios tres ad vsum reti-
net & oblectamentum. Mirabile tamen videtur ei, scili-
cet quod spiritus sine corpore sensibus corporis vtať. Quod
tamen philosophus si fortè planè non intellexit, verum
est tamen & omnino verum & irrefragabile, quia spiri-
tus liber videt deum, delectatur in deum, ne semper si- L
bi dicatur: O anima vbi est deus tuus? Audiet etiam an-
gelos cantantes & iubilantes. Videbit etiam & audiet:
Esto super quinq; ciuitates, id est beatitudines, & sic v- *Math.25.*
nicuiq; secũdum opera sua. Et si dicetur à nobis, Domi-
ne quid facies, quando hæc omnia metuimus à te acci-
pere? Porro respondebit ille magnus paterfamilias velut
Alexander militi petenti munus, cui ciuitatem dedisse
fertur, Si tu tamen non es dignus tanta recipere, ego ta-
men sum dignus & potens tanta donare. Angeli fratres
mirabuntur non modicum de operibus dei in coniun-
ctione animæ & carnis in homine, in coniunctione ho-
minis & verbi in Christo, in coniunctione hominis &
dei in cœlo. Nam dicturus est dominus, Pater volo vt *Ioan.17.*
sint vnum nobiscum, sicut ego & tu vnum sumus. De
prima admirantur, vbi vnum vni iungitur: de secunda
plus, vbi vnum duobus iungetur: sed de tertia plurimũ:
vbi vnum tribus in trinitate iungetur. Hęc autem gene-
raliter exposita, spiritaliter tamen ad commemoratio-
nem huius sancti episcopi Valentini trahi possunt: qui
dum esset catechumenus annorũ decem & nouem, ad
baptismũ peruenit, & sic reduxit eum dominus per vias
rectas, postmodum deduxit eum Episcopũ per vias du-
ras pœnitentiæ, postmodũ eduxit eum per viam admi-
rationis & gloriæ. Sic ergo post eum curramus fratres, M
vt comprehendamus brauium æternę vocationis in die *1.Corin.9.*
illa cum venerit Iesus filius dei, qui cum patre & spiritu
sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

De commendatione diuinarum scripturarum cum exhortatione vt diligenter legantur. *Sermo LVI.*

PRopitio Christo fratres charissimi ita lectio-
nem diuinam auido & sitienti corde accipia-
tis, vt vobis spiritale gaudium de vestra fide-
lissima obedientia faciatis. Sed si vultis vt vobis scri-
pturæ sanctæ dulcescant, & secundum quod oportet
diuina vobis præcepta proficiant, subtrahite vos aliqui-
bus horis ab occupationibus mundi, in quibus etiam
in domibus vestris diuina eloquia relegentes, ad inte-
grum vos dei misericordiæ cõsecretis, vt in nobis illud
feliciter impleatur, quod de beato viro scriptum est,
Quia in lege domini meditabitur die ac nocte. Et illud, *Psalm.1.*
Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde ex- *& 118.*
quirunt eum. Et illud, In toto corde meo abscondi elo-
quia tua, vt non peccem tibi. Sicut enim, vt ipsi audistis,
ille qui in corde suo abscõdit eloquia dei, nõ peccat: ita
& ille q nõ abscõdit, peccare nõ cessat. Si eni negociato
ribus

A ribus non sufficit de vana tantùm merce lucra cõquirere, sed plures merces comparant, ex quibus substantias suas augeant, & agriculæ diuersa genera seminnm conantur serere, vnde sufficienter sibi & suis cibum valeant præparare: quanto magis in spititalibus lucris nun vobis debet sufficere ꝙ in ecclesia lectiones diuinas audiatis, sed in domibus & in conuiuiis vestris, & quando dies breues sunt, etiã aliquibus horis in noctibus lectioni diuinę deberis insistere, vt in hurreo cordis vestri spiritale poßitis triticum comparare, & in thesauris animarum vestrarum scripturarum margaritas recõdere, vt cum in die iudicij ante tribunal æterni iudicis veneritis, sicut dicit apostolus, vestiti & non nndi inueniamini. *2.Cor.5.* Et illud fratres charißimi diligentent attendite, quia scripturę diuinę quasi literæ de patria nostra nobis trãsmissæ sunt. Patria enim nostra paradisus est, parẽtes nostri sunt patriarchæ & prophetæ & apostoli & martyres, ciues enim sunt angeli, rex autem noster Christus est. Quando enim peccauit Adam, tunc in ipso velut in exilium huius mũdi proiecti sumus, sed quia rex noster plus quàm cogitari vel dici potest pius & misericors B est, scripturas diuinas ad nos inuitatorias per patriachas & prophetas dignatus est mittere, quibus nos ad æternam patriam inuitaret. Et cũ scripturas eius rebelli spiritu fragilitas humana contemneret, dignatus est per se ipsum descendere, & nos de tyrannide, & de superbia diaboli liberare, & ad veram humilitatem exẽplo nos suæ mansuetudinis prouocare, de potestate etiam antiqui serpenris per paßionis iniuriam liberare: ad inferna descendere, & antiquos sanctos qui originali peccato obnoxij tenebantur, eripere: in altum ascendere: spiritũ sanctum qui nos contra omnes insidias diaboli cõfortaret de cœlis mittere: etiam apostolos suos qui regnũ dei per vniuersum mundum euangelizarent dirigere. Et licet nos non solum superbos, sed etiam impios, non solum originalibus, sed etiam actualibus peccatis obnoxios inuenisset, totum tamen nemine supplicante dimisit: & non solum (sicut merebamur) multis catenis vel compedibus oppressos ad exercenda laboriosa opera nos traxit, sed magis pro ineffabili pietate vt cum illo regnemus clementer ac misericorditer inuitauit. Cum C hæc ita sint fratres charißimi, quid de se cogitant serui, qui ita præsumunt domini sui præcepta contemnere, vt nec ipsas inuitatorias literas quibus ad regni beatitudinem eos inuitat, dignentur relegere? Quomodo enim si aliqnis nostrum ad procuratorem suum litcras dirigeret, & ille non solùm non impleret quod præcipitur, sed etiam ipsa iussoria relegere dedignaretur, nõ indulgentiam, sed pœnam, non libertatem accipere, sed carcerẽ mereretur sustinere: Ita ille qui diuinas scripturas de patria æterna transmissas dißimulat legere, timere debet ne forte nõ solũ præmia ęterna non accipiat, sed etiam pœnã pepetuam non euadat. Nam intantũ periculosum est nobis diuina præcepta non legere, vt propheta lugubriter clamet, Ideo captiuus dictus est populus meus, quia non habuit scientiam. *Esaia.5.* Qui autem ignorat ignorabitur. Sine dubio qui deũ per diuinã lectionẽ in hoc seculo dißimulat inquirere, & deus illũ in æterna beatitudine dedignabitur agnoscere. Et timor nobis debet esse, ne clausis ianuis cum stultis virginibus foris exclusis mereamur audire, Nescio vos, non noui vos, *Math.25.* discedite à me operarij iniquitatnm. Quid est nescio vos, non noui vos? Quomodo eos nescit quos in ignẽ mittit? Ideo vtrũq;, quia sicut iam dictum est, qui eum in hoc seculo legendo nolunt intelligere, in die iudicij illos Deus dedignababitur ãgnuscere. D Et illud in Salomone quod scriptũ est, nun negligenter, sed cum grandi solicitudine ac timurc debemus audire, Qui obturat, inquit, aurem suam ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis. *Prouer.28.* Debet primus ipse audire deũ, qui vult exaudiri à deo. Nam qua fronte vult vt deus cũ exaudiat, quem intantũ despicit, vt eius præcepta legere dißimulet? Et illud quale est fratres mei, ꝙ nonnulli Christiani, & (quod peius est) aliquoties etiam clerici quando iter acturi sunt, panem & vinum & oleum & diuersas sibi impensas ordinant præparari: & cum tanta vnusquisque in terreno itinere præparat vnde viuat caro sua, quare tantum libellum legere non curat, vnde hic & in æternum reficiatur anima sua? Cum ergo duos quisq; homines habeat, vnum interiorem ad imaginem dei factum, & alium exteriorem de limo terræ formatum, cur tantam solicitudinem pro corpore, quod in sepulchro à vermibus deuorandum est, habere videmur, interiorem verò hominem qui ad imaginem dei factus est, tãquam vile mancipium sine pabulo verbi dei fame & siti cruciari permittimus? *Vnusquisque duos homines habet.* Intantum enim prauus deum negligit, vt in se imaginem ipsius despiciat & contemnat. E Hæc ergo fratres charißini sapienter & vtiliter cogitantes quãtum possumus, ociosis fabulis & detractionibus ac scurrilitatibus cunctis finem studeamus imponere, & totis viribus de impedimentis mundi istius fugiẽdo, aliquas horas quærere, in quibus pro salute animæ nostræ orationi vel lectioni poßimus insistere, vt in nobis impleatur quod scriptum est, Qui docti fuerint, fulgebunt sicut stellæ in perpetuas æternitates. *Danie.12.* Quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus, in seeula seculorum, Amen.

Sermo de vanitate seculi, qui hoc loco ferebatur, habetur in Tomo nono, fol. 204. colum. 4.

De vanitate mundanæ gloria, *Sermo LVIII.*

APostolica lectio fratres charißimi hũc sonitũ reddidit, Tempus breue est, reliquum est vt & qni habent vxores, tanquam non habentes sint: & qui vtuntur mundo, tanquã nõ vtantur. *1.Cor.7.* Præterit enim figura huius mundi, & sicut fur dies domini ita veniet. Itaq; ô anima quęcũq; audis & legis, consiliũ te iunet sanctißimi Danielis dicentis, Consiliũ meũ accipe, & peccata tua eleemosynis redime. *Danie.4.* Quod consilium si neglexeris, ad cœlum sine causa pulsas. F O anima quæ inter carnis parietes fragiles habitas, vigila, inquit, & pulsa, pete & roga, pulsanti tibi & petenti aperietur, dicit dominus. Et si transieris per ignem, tecum sum, & flãma non cõburet te. *Esa.43.* quæ orãdo si quæsieris inuenies. cum pulsaueris rogando, Christus tibi aperiet ianuas vt portas paradisi introëas. Si adhuc frater de fine mundi putas tibi restare aliquid, vel tuum tibi considera finem scriptũ. est enim, Nudus exiui de vero matris meę, nudus etiam ibo sub terra. *Iob.1.* Ergo frater nihil tecum attulisti quãdo ingressus es mundum, nihil tecum tolles quãdo dimiseris mundum. Audite omnes in populo, & negligentes aliquãdo cognoscite. Ite ad sepulchra mortuorũ, & videte exẽpla viuentium. Iacent ossa, & perit caro, & tamẽ causa eius seruatur in iudicio Christi. Fuit & ipse nobis similis aliqnãdo in vanitate viuens in seculo: studens diuitiis, multiplicauit agros, plantauit vineas, implens horrea in thecis multis, & lætatus est in abundãtia sua, & ecce subito ablata sunt omnia ab oculis eius. Plaudebatur sibi per schemata multa, sericis vestibus erat indutus, pompas & luxurias sibi adhibeus, cpularũ delicias exercebat, saltationes & iocos in ebrie-

G tatibus exhibebat, prandia sua cum cœna miscebat, & lætitiæ suæ vix dabat finem. Et ecce ablata sunt omnia ab oculis eius. Vbi ergo abierunt illa omnia? Vbi pōpa? vbi schemata, vbi exquisita conuiuia? Vbinam sunt illi qui eum in foro longius ab omnibus conspiciebāt? Vbi ornatus domorū, & preciosa luxuria vestimentorum? Vbi gēmarum ambitio, & argenti pondus immensum? Vbi postremò ipsa cupiditas quæ cum omnia quotidie quę vult agit, nescit quando totum habet amittere? Vbi sapientia illa & foris excogitata disertio? Vbi applausus laudum, & adulatio amicorum assidua? Vbi seruorum subditi greges, & lampadarum radiantia luminis? Vbi antecedentium turba clientium? Transierunt omnia ab oculis eius, & vltra non erit memoria eius. Iacet in sepulchro redactus in puluerem, defluxerunt carnes eius quas deliciæ nutriebant. Abscesserunt nerui à compaginibus suis, sola remanserunt ossa quæ seruātur in exempla viuentium, vt cognoscantur reliquiæ mortuorū. Putatur requiescere corpus eius, abiit autem anima eius in infernum, & non videbit vlterius lumen. Circūdant enim eum tenebrę multæ, tremor & afflictio apprehen-H dent eum, vermes & ignis consumēt eum, & fletus non desinet ab oculis eius, stridor dentium frequentat eum, eo quòd pessimi dolores perurgent eū, & non desinunt pœnæ ab anima eius. Pœnitet se modo male vixisse in seculo, & hæc sibimetipsi reputans dicit se pietatem & misericordiam non fecisse, & modo quæret eam, & nō inueniet, multas diuitias se possedisse & reposuisse, & nō eas pauperibus erogasse, perdidisse se tempus pœnitentiæ, & non se correxisse ab omnibus malis, dies suos negligendo transisse in quibus habuit spacium benefaciendi, vt non incideret in talibus pœnis. Expectat enim eum resurrectio magna, vt tradatur peiori iudicio secundum quę gessit. Ibi enim eum conturbabunt multitudo angelorum, qui super pœnas sunt cōstituti, improperantes ei φ taliter egerit, & eleemosynam non amauerit, ideo misericordia ei denegatur. Gehenna ardens eum expectat, quia pauperem & egenum non amauit. ventrem eius perpetuus penetrat vermis, qui esurientem pauperem non saturauit. O quantum valet apud dominum misericordia quæ in vita huius seculi exhibetur, quæ dum hîc exhibendo delectatur, ad recolligendum

I inuenitur: sicut dominus noster Iesus Christus in Euangelio dicit, Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. *Matth. 5.* *Ioan. 12.* Currite itaque fratres mei dilectissimi dum lucem huius vitæ habetis, ne tenebræ mortis vos comprehendant, facite misericordias in hoc seculo quæ deleant peccata, vt succurrant vobis in die iudicij, quia quod manducatis perditis, & quod laboratis relinquitis: quod vero pauperibus erogatis, hoc firmiter possidebitis. Eleemosyna enim emundat peccata, & ipsa interpellat pro nobis dominū. Antecedat igitur nos misericordia nostra in die iudicij, quoniā ipsa interpellat pro nobis in cōspectu domini, vt misericordes misericordiā consequamur: Præstante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria in secula seculorū, Amē.

Qui hoc loco sequebatur, habetur Tomo nono, fo. 203. colum. 4. cuius initium, Audite fratres.

De persecutione Christianorum, Sermo L X.

G Frequenter diximus fratres charissimi φ semper Christiani persecutionem patiuntur. Mundus in maligno positus est. *1. Ioan. 5.* Aduersarius noster diabolus regnat in mundo, & nos putamus quia non patimur persecutionem. Quę enim res non persequitur Christianum? Omnia quę in mundo sunt, persequuntur Christianum. Miramur si nos persequuntur alii, si Chri- K sto seruire voluerimus? & parētes nostri nos persequuntur. Quicunq; dissimilis nostri est, persequitur nos, & odio nos habet. Miramur si alij nos persequūtur? ipsum corpus nostrum nos persequitur. Si comedero paululū, & corpusculum meum fuerit robustū, sanitas corporis mei persequitur animam meam. Quocūq; me vertero, persecutio mihi est. Si videro mulierem, oculus meus persequitur me: cupit enim interficere animam meam. Si videro diuitias, si aurum, si argētum, si possessionem, si delicias corporales, si pulchra vestimenta, quodcunq; videro, persequitur animam meam. Non putemus tantùm in effusione sanguinis esse martyrium, semper martyrium est Christianis & religiosis. Adolescentulum libido persequitur, & vult libido effundere sanguinem. Quando periclitatur anima tua, & quasi in periculo cōstituitur, tūc astat dominus Iesus à dextris patris, & pugnat pro adolescētulo suo. Si ergo sunt martyria in pacis tempore, sunt & negationes. Nemo ergo dicat non esse martyrium negationis. Et martyrium est, & nega- L tio. Ego hodie qui videor monachus, si rupero propositum meum, Christum negaui. Et si in pace Christum nego, in persecutione quid facerem? Non torqueor neque exuror, & denego: si torquerer & exurerer, quid facerem? Qui in persecutione negat, habet veniam plagæ. Pro illo precantur sancti. Quid enim dicit? Volui pugnare, caro mea in colluctatione defecit. Non cessit animus, sed cessit corpus. Aliud mens cogitabat, aliud corpus compellebat, & tamē non habet excusationem. Nulla enim est plaga quæ debeat ab amore Christi separare. Quid enim tibi dicit? Hoc est, in incendio eras, in equuleo pendebas, pro me torquebaris, & dicis, non potui sustinere tormenta: & quomodo sustinuit Petrus, quomodo Paulus, quomodo cæteri martyres sustinuerunt, & habuerunt corpus quale & tu habes? O monache qui ieiunium fugis, putas ignem effugere? Hoc ergo dico, quia omni tempore sunt martyria, sunt & persecutiones. Denique apostolus quid loquitur de viduis quæ secundos duxerūt maritos? Quid dicit? Habētes dānationem, quia primā fidem irritam fecerunt. *1. Timot. 5.* Vidne quid dicit? O vidua antequam promitteres quòd esses vidua, M in tua erat potestate vt nuberes. Ex quo tempore cōfessa es vt mihi permaneres, ex eo tempore mea esse cœpisti. si volueris secundum maritum ducere, me contempsisti: adultera es, quia mihi iam iūcta eras. Sic & tu monache, antequam promitteres, in tua erat potestate facere quod volebas. Vox tua ligauit te mihi. Nōnne liber eras? In potestate tua erat promittere, nō tibi licet ea licentia dimittere quod promiseras. Promittere fuit tuū, dimittere non est tuum. Si me dimiseris, non habeo te in eo gradu in quo prius habui. Primò liber eras, & eras quidem de familia mea, sed nō eras ante oculos meos, nō eras de ministris meis, sed de familia mea eras: non tamen eras mecum, sed tamen meus eras. Ex quo mihi militare cœpisti, si recesseris, nō habeo te quasi de familia, sed quasi fugitiuum. Hoc totum quare dico? quoniā in nostra est potestate promittere seruire deo & obedire, non est in nostra potestate dimittere. Promisisti, præmium habes: neglexisti, pœnam habes. Non est meum, vtrumq; est tuum, elige quod velis. Habes viam mortis & vitę, ingredere qua volueris. Hoc totum dico fratres charissimi, ne quis de vobis putet se habere liberam potestatē, & dicat, Ergo illi qui vxores habent, qui sunt in ciuitatibus, qui militāt, qui negociantur, ergo totus mūdus in periculo est, soli monachi saluantur. Nostra & il-

lorum

A lorum non est æqua conditio. Illi scientes imbecillitatẽ suã non promiserunt facere quod implere non poterant. Illi quidem Christiani sunt, sed Christianus quasi secularis, & secularis quasi negociator, & Christianus quasi miles, & Cornelius Centurio miles fuit, sed saluatus est. Ego quidem sum monachus, qui desiui esse secularis, & factus sum monachus, aut monachus saluor, aut aliter non saluor, non est aliud medium. Si voluero dimittere vitam monachi, & sequi secularem, nõ habebit me dominus quasi secularem, sed quasi præuaricatorẽ. Non ergo licet nobis dimittere quod habemus propositum: dicit aliquis, Quid facio si peccaui in isto proposito qui factus sum nec secularis nec monachus? Aliquis peccator peccatum maiori pœnitentia cupit emẽdare. Ergo hoc dico, Non nobis licet dimittere quod habuimus propositum, licet dignitatem propositi perdideris. Si peccasti in vita monachi constitutus, esto pœnitens quasi monachus patiens, non quasi secularis. Aliquis dicit, Fugi dominum meum ne me cædat, semper debeo fugere? Si te pœnitet q̃ fugisti, debes reuerti ad dominum tuũ: nemo dicit, Pœnitet me quia fugi, debeo sem-

Hic fingit Augustinum monachum: quo nomine se nusquã appellat, nec suos clericos.

B per fugere? Si sanctus es beatus es, & monachus: si peccator es, miser es, & monachus tamen es. Monachus es, licet dignitatem propositi perdideris. Siue sancti simus siue peccatores simus, non nobis licet mutare propositum, quia Christus de cœlis à patre misit spiritum suũ, sicut ipse promisit, Nõ derelinquam vos orphanos, sed mittam vobis spiritum veritatis qui à patre procedit: ipse docebit vos omnia quæcunq; dixi vobis, & commonebit vos. Hæc quidem in cõmune loquor, mihi quoq; loquor, ne quis se putet habere potestatem mutare propositum. Et iam, vt assolet, si casu quisq; instigante diabolo ac suadente peccauerit, non ei liceat mutare propositum, sed ad pœnitentiam quæ est medicamen lapsorum, tota animi auiditate confugiat. Dominus potẽs est & præterita indulgere, & ad præsens & me & vos ab omnibus insidiis diaboli tutos saluare. Qui viuit in secula seculorum, Amen.

Ioan. 14.

De obedientia. Sermo LXI.

Si præmia æternæ vitæ volumus promereri, pręcepta dei totis viribus satagamus custodire. Pręcepta nãq; dei nolentibus grauia, volenti-

C bus sũt leuia: sicut ipse ait, Iugũ enim meũ suaue est, & onus meum leue. Audiamus dominum & saluatorem nostrum præcipentem nobis, & suo exemplo admonentem, Tollite, inquit, iugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Quid est iugũ dei super se tollere, nisi sanctæ obedientiæ præcepto seipsum propter deum subiicere? Mitis autem est qui omnes iniurias & cõtumelias quæ sibi illatæ fuerint æquanimiter tolerat; qui eam apostolicam sententiam opere tenet, qua dicitur, Nõ reddentes malum pro malo, vel maledictum pro maledicto, sed e contrario benedicentes. & iterum, Noli vinci à malo, sed vince in bono malum. Humilis vero est qui eligit abiectus esse in domo dei, & omnes studet sibi præferre, qui se semper puluerem & cinerem esse pensat, & in cunctis quæ agit seruum se indignum, non solùm verbo, sed opere, cogitatione, & omni conuersatione sua semper se abiicit & contemnit. Talis proculdubio ad seruandam disciplinam atq; obedientiam est idoneus, nec potest perire à via iustitiæ, neq; declinare ad dexteram siue ad sinistrã, quia in eo q̃ mitis est, nulla aduersitate frangitur: in eo autem q̃ humilis est, nulla prosperitate vel gloria eleuatur. Quantus autem sit obedientiæ fructus ostenditur

Matth. 11. *Roma. 12.* *Psal. 83.*

cum subinfertur, Et inuenietis requiẽ animabus vestris. D Obedientiæ quidem disciplina modo in labore est, sed *Matth. 11.* in futuro fructum habet pacatissimum. Et sciendum q̃ quanto modo erimus obedientes patribus nostris, tãto erit deus obediens orationibus nostris, & tanto erit nobis iugum eius suaue, & onus eius leue. Scire quoque oportet, quia superbus & impatiens, disciplinæ & obediẽtiæ regulis subiacere non potest. In eo enim q̃ elate viuit, cæteros despicit, & suis magis quàm alterius definitionibus obedire appetit: In eo autem quòd impatiens est, ipsa parua & leuia dura & intolerabilia esse diiudicat, idq; solum rectum esse ęstimat, quod obstinato corde conceperit, sensuq; proprio pro omniũ vtitur ratione. Isti tales fratres vnanimes sæse perturbant, litésque mouent, nec volunt ad mensuram aliorum viuere, nec sunt cõtenti his quibus contẽta debet esse religiosa paupertas. Et cum negligentius cęteris viuant, plus aliis volunt honorari. Huiusmodi rebelles, & inobedientes animæ frequenter in passionibus suæ carnis decidunt, & vsq; ad turpia opera dilabuntur, & ex his pleriq; à societate fratrum, & à sancto proposito miserabiliter & dãnabiliter discedũt: de talibus terribiliter clamat Petrus E apostolus, Si, inquit, fugientes coinquinationes mun- *2. Petri. 2.* di his rursus impliciti superantur, facta sunt eorũ posteriora peiora prioribus. Melius enim erat eis non cognoscere viã iustitiæ, quàm post cognitionẽ retrorsum reuerti ab eo quod illis traditum est sancto mandato. hinc dominus ait, Væ illi per quem scandalum venit. *Matth. 18.* Quisquis ergo talem se esse recognoscit, dum tempus corrigendi habet, ad lachrymas & pœnitentiã cito redeat, superbiam cum humilitate vincat, impatientiam mansuetudine damnet, vitia in virtutes conuertat, ne si in malo perseuerat, ad æterna supplicia perueniat. Debemus ergo eam quam professi sumus obedientiam, & virtute & opere custodire. Quod tũc agimus, cum eum qui nobis præest, pro amore dei honoramus, atq; diligimus, & quicquid ab eo nobis pręcipitur, tanquã ab ipso cœlesti domino fuerit imperatũ, libenter implere festinamus. Pręlat⁹ enim Christi vices agit in monasterio: vnde ipse suis pastoribus ait, Qui vos audit, me audit: & *Luc. 10.* qui vos spernit, me spernit. Sicut enim gaudere debent & magnum à domino præmium expectare, qui libenter obediunt: quia quod ipsi maiorum iussu faciũt, hoc ipsi authori deo impendunt: sic nimirum magnum à deo F iudicium timere & expectare debẽt, qui pręlatorũ suorum iussa despiciunt: quia cum prælatus contemnitur, non ipse, sed is in cuius loco positus est contemptui habetur. Nec potest deus à nobis sine magno fructu honorari, nec despici sine magno detrimento. Debet autem obedientia esse sine mora, non cum murmure, neq; cũ tristitia animi, sed cum gaudio & hilaritate. Hilarem *2. Corin. 9.* enim datorem diligit deus. Bonum autem quod cum tristitia fit, deo non est acceptabile, quia ipse magis est inspector cordis quàm corporis. Debet quoq; obedientia esse vsque ad mortem, quia vsque ad mortem patri *Philip. 2.* suo propter nos obediuit Christus. Ad hoc sanctũ præceptum ipse suo exemplo noster redẽptor nos admonet, dicens, Tollite iugum meum super vos, & discite à *Matth. 11.* me, quia mitis sum & humilis corde.

De timore domini, & auaritia vitanda, Sermo LXII.

Timor domini expellit peccatum. Per timorẽ G domini nascuntur multa bona: Salomon ait, *Eccli. 1.* Principium sapientiæ timor domini. & alibi, *Prouer. 1. & 9. & 28* Beat⁹ homo qui sẽper est pauidus. Per timorẽ enim domini euadunt animę de pœnis inferni, & per amorẽ ei⁹

G inuenitur gaudium sempiternum, quia timor domini
& amor proximi charitas est. Qui autem charitatem
habet, deum habet: & qui deum habet, secularia fugit.
Qui Christum diligit, infernum timet, & paradisum
desiderat, vbi anhelat peruenire, in quo sperat perma-
nere, in quo non est timor de morte, nec trepidatio de
hoste. Qui deum habet in se, diabolum repellit de se.
Per dilectionem dei & proximi vita acquiritur æterna,
Roman. 13. amor dei in deo permanere facit. Dilectio proximi ma
lum non operatur. Vnusquisq; quod sibi fieri non vult,
alteri nequaquam faciat. qui sic agit, peccatum non nu-
trit. Qui terrenis se implicat, à cœlestibus se elõgat. Gau
det qui acquirit, tristatur qui amittit. Multi sunt qui de
alienis lachrymis eleemosynas facere se sperant, vnum
expoliant, alterum vestiunt: vnum inanem faciunt, aliũ
alienis reficiunt. Eleemosyna cum iniquitate acquisita;
abominatio est apud deum. Qui de iniquitate miseri-
cordiam facere putat, nihil est apud deum. Quid dice-
Psal. 38. mus fratres charissimi de illis diuitibus qui congregant
& ignorant cui cõgregant ea? acquirunt terrena, & per-
dunt cœlestia: lucrãtur pecunias, & perdunt animas: at-
H tendunt quid acquirunt, & non perpendunt quid amit-
tunt. Multi sunt qui in luce ambulare se putant, & foris
claros existere se existimant, cum peccatorum luto ple-
ni, intus tenebrosi persistant. O cæca cupiditas quæ à
Lucæ 16. Christo animas separas, vt ille diues qui quotidie epula-
batur splendide, ante cuius ianuam Lazarus iacebat mẽ-
dicus. Mortuus autem diues, in infernũ lapsus, Lazarus
verò in sinũ Abrahæ legitur allatus. Quare miseri diui-
tes non expauescitis, qui terrenas diuitias concupiscitis,
& cœlestes thesauros perdere non curatis? Qui tale exẽ-
plum saluatoris iam dictum non timet, bene cæcus am-
Iacobi. 5. bulat. Iacobus enim Apostolus dicit, Eia nunc diuites
plorate, vlulate in miseriis vestris quæ aduenient ad vos.
Diuitiæ vestræ putrefactæ sunt, vestimenta vestra à ti-
neis corrosa sunt. Aurum & argentum vestrum ærugi-
nauit, & ærugo eorum vobis in testimonium erit. Vę il-
lis qui tales sunt. Auarus misericordiam non habet, cu-
pidus similis est inferno. Infernus quantumcunq; plus
deuorat, tãto magis cupit & desiderat. sic & auarus nũ-
quam satiabitur. Crescit vana potentia, crescit & pœna.
Sapien. 6. Potẽtes potentiora tormenta patientur. Quanto maior
I honor datur, tanto maius periculum comparatur. Isti ta
les sunt elati, superbi, vanitate pleni, luxuriosi, gulosi, &
hominibus magis placentes quàm deo. Hi sunt seipsos
amantes, gulæ seruientes magis quàm spiritalibus inten-
dentes, corpus ornantes, & animam fœdantes. Carnali-
bus consentientes, spiritalia negligentes. Foris ornati,
intus tabefacti. Se sapientes æstimantes, veros se esse
stultos non considerantes, cum sapientia huius mũdi a-
1. Corin. 3. pud deum stultitia est. Colligentes amicitias seculares,
perdentes æternales. dicit namq; Apostolus, Quicunq;
Iacobi. 4. voluerit esse amicus huius seculi, inimicus constituitur
dei. Superbus deum negligit, diabolo seruit, verba diui-
na despicit, vana & inutilia diligit, falsas suggestiones a-
mat, instinctiones diuinas recusat. Dum terrena sequi-
tur, fugiunt ab eo cœlestia. Dum transitoria concupiscit,
ęterna amittit. Vanitates concupiscens diabolicas, per-
petuas incurrit pœnas. Væ illis quos in talibus rapue-
rit infernus, qui dum tempus habent, & in sua sunt pote-
state, & nõ corrigunt se, nec emendant, cum mors ve-
nerit, potẽtia illorum vbi remanebit? Et sola anima mi-
sera nonne in infernum ibit? O fratres charissimi, quid
dicemus de illis qui vouerunt & non impleuerũt? Me-
Eccli. 5. lius est non vouere, quàm post vota promissa ipsa non
tenere. Multo melius est non promittere, quàm fidem K
promissam non adimplere. Peius insuper fuerit si non
reddideris quod promisisti, quàm si votum nunquam
emisisses. dicit namq; propheta, Vouete & reddite deo Psal. 75.
vestro. & in sapientia dicitur, Os quod mẽtitur, occidit Sapien. 1.
animã. Et psalmista, Perdes omnes qui loquuntur men- Psalm. 5.
dacium. & alibi, Ex verbis tuis aut iustificaberis, aut con- Matth. 12.
demnaberis. Multi enim quod peius est dei promissa
dimittũt, diabolica fraude decepti, aliis se operibus ma-
lis implicãtes quę sectãtur. Cõsiderate ergo fratres cha-
rissimi vosmetipsos, cogitate vbi sint reges, vbi potẽtes,
vbi amici, vbi parentes. Ecce quomodo de tanta poten-
tia vel lætitia tanta prouenit miseria & angustia, de tan-
tis diuitiis tot inopiæ, de tantis satietatibus tanta fames,
de tam breui delectatione tam longa tristitia, de tam
breui vita tam longa mors, de tam exigua sanitate tam
longa infirmitas, de tam breui luce tam longæ tenebræ,
de tam parua suauitate odoris vel luxuriæ, tantos reci-
pientes dolores & fœtores damnationis perpetuę, & de
vestimentorũ nostrorum abundantia, ex qua largiri de-
buimus eleemosynam pauperibus tantã nuditatem ha-
bentibus. Rogo vos fratres charissimi dum vobis domi L
nus dat intellectũ spiritalem, vt non ametis omne mori-
turum & transitorium plus quàm oportet, ne vos con-
fundentes in futurum profundatis. Date parũ, accipiẽ-
tes multũ. Qui enim reliquerit omnia quę possidet pro- Matth. 19.
pter Christum, centuplũ accipiet, & vitam ęternam pos-
sidebit. Et quia licet pauci sint (heu) hanc salutis viam ar-
ripere volẽtes, eo q multi sunt vocati, pauci vero electi: Matth. 20.
melius est tamen cum paucis ingredi ad vitam æternã,
quàm cum multis perduci ad gehennam. Exinde est
melius modicum iusto super diuitias peccatorum mul- Psal. 36.
tas: Auxiliante domino nostro Iesu Christo, cui est ho-
nor & imperium in secula seculorum, Amen.

De die iudicij, & pœnis inferni. Sermo LXIII.

O Frates charissimi quàm metuenda est illa dies
in qua dominus noster Iesus Christus cum
flamma ignis aduenire proposuit, qui in circui-
tu inimicos suos inflammabit, & omnes qui operantur
iniquitatẽ. In illa die plangent se omnes tribus terræ, &
videbunt filiũ dei venientem in nubibus cœli cũ virtute Matth. 24.
magna & maiestate excelsa. Commouebitur ante eum
terra, & peccatores peribunt. Cœlum plicabitur, & sicca- M
bitur mare, & montes sicut cera ardebunt, & terra vsq;
ad inferos. Sol conuertetur in tenebras, & luna non da- Ioel. 2.
bit lumen suum: stellæ cadẽt de cœlo, & virtutes cœlo-
rum commouebuntur. Tunc apparebit signum filij ho-
minis in cœlo, quod est crux Christi: in cuius lumine
omnium manifestabuntur abscondita cordium. Tunc 1. Thess. 4.
sancti obuiã venient Christo in aëra, & semper cum do-
mino erunt, peccatores autẽ peribunt & confundẽtur.
Et tunc fiet iudiciũ, & veniet dominus Iesus Christus,
& mittet angelos suos ad quatuor angulos terræ, & con-
gregabũt electos eius à summo cœli vsq; ad summũ ei⁹,
separabitq; dominus sãctos suos de peccatorib⁹, & mit- Matth. 24.
tet eos in caminum ignis ardentis, qui paratus est dia-
bolo & angelis eius. Ibi erit fletus, & stridor dentium.
Væ illis qui ibidem suam habebũt mansionem. Hic fu- Esaiæ 66.
mus tormentorũ ascendet in secula seculorum: Ibi ver-
mis eorum non morietur. & ignis non extinguetur: ibi
nulla vox nisi gemitus: nulla requies, sed ardor conti-
nuus: ibi nullum in flamma refrigerium, sed ignis perpe
tui continuum incendium. Ibi lux nunquam videbitur,
ibi tenebris nunquã carebitur, ibi nulla est in bono eo-
rũ memoria, sed obliuio dei ipsorũ æterna. Quorũ cib⁹

A cruciatus, quorum mansio non Abrahæ, sed satanæ sinus. Ibi nulla amicotum vel parentum visitatio, sed incessabilis peccatorum tormentatio. Pensa igitur ô humana natura quæ regnum Dei possidere desideras, cur tanta mala commisisti, & tot bona omisisti. Emenda dum potes, ad deum clama dum tempus habes, dum spacium datur luge, dum licentia tribuitur, pœnitere nõ protrahe. Festina dum potes, fac bonum quod vales dũ anima tua versatur in corpore, dum adhuc viuis, futurũ tibi acquire remedium. Priusquam dies mortis te præueniat, ipsum operibus bonis præuenire non tarda. Et priusquam te profundum absorbeat pelagus, priusquam te malignus rapiat iofernus, vnde nulla datur indulgentia, vnde nullus amplius regreditur ad veniã, lachrymis pœnitentiæ etuere te accelera, vt sic æternã euadas pœnam: de qua & nos pius ac misericors deus eripere dignetur: qui cum patre & spiritu sancto viuit ac regnat in secula seculotum, Amen.

De exhortatione ad sacerdotes, vt doceant quid populum Christianum scire & obseruare oporteat,

Sermo LXIIII.

B AVdite filioli mei, & intelligite quomodo scriptura sancta admonet nos & inuitat ad regna cœlorum, & ostendit viam quomodo mala istius mũdi euadere possimus, & ad vitam peruenire æternã Christo adiuuante. Clamat enim domin⁹ per prophetam ad sacerdotes qui populo præsunt, vt doceant eũ & admoneant, & viam veritatis sibi

Esaiæ.58. annuncient. dicit enim, Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocẽ tuam, & annuncia populo meo scelera eorũ.

Ezech.3. & iterũ, Quòd si nõ annunciaueris iniquo ioiquitatem suam, sanguinem eius de manu tua requiram. In his igitur grandis necessitas est omnibus sacerdotibus, vt viã salutis popolo demonsttent, per quam vitam æternam acquirere possint. In primis ipsis explicando quod omnis Christianus scire & in corde suo firmiter tenere debet, ꝙ primum est mandatum domino dicente, Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua, & ex tota mente tua: deinde proximum sicut teipsum. Si ista, id est, amorem Dei & timorem, ac proximi dilectionem in corde tuo posueris, & hæc præcepta cum summa reuerentia suscipere volueris, tunc ad aliam voluntatem bonam, deo largi-

C ente, facilius poteris peruenire. Promisit enim his qui diligũt eum, resurrectionem post mortem, paradisi delicias, angelotum consortium, & vitam sempiternam. Vnde post hæc nec aduersa te molestant, nec infirmitas granat, nec senectus occupat, nec mors occurrit, sed pax & securitas perpetua, sanitas animatum & corpotum gratissima, iuuentus venustissima & regni cœlestis vita ætetna. Et hæc promissa sunt bona facientibus, & a malis se continentibus. Cogitet ergo vnusquisq; qualiter ad illã bonitatem petuenire possit. Sit beneuolus, pius, benignus, misericors, sobrius, castus, ad omne opus bonum promptus, ad mala tardus. Ocia virtutum fugiat, & omni virtutum exercitio deo placere studeat. Non sit dettactor, non fornicator, non rapax vel auatus, non

Ephes.5. ebrius, non gulosus, vel in scurrilitate quæ ad rem non pertinet constitutus, sed & illa & in ipsis positoa quasi serpentes fugiat, ne vitiis & malis huiusmodi animam suam inquinet. Diligat iustitiam, pacem inquirat, amet parentes, dilectionem habeat ad proximum. Cum gaudio peregrinos suscipiat, infirmos visitet. Et in quantũ valet, deo adiuuante, ac sibi copiam bonotum temporalium ministrante, vt habeat vnde cum summa lætitia

D pauperibus tribuat, & cum summo gaudio necessitati eorum subeniat, credat sibi retributorem esse deum qui videt & considerat vniuersa: proquo & dixit, Quic-

Matth.25. quid feceritis vni de minoribus istis, mihi fecistis. Et filioli mei semper cum gaudio & læto animo pauperibus manum porrigite inquaotum præualetis. Et si aliquis est agricola qui terram colat, de fructibus suis, & ex eis omnibus quæ dominus ei donat, in decima ecclesiam non defraudet, & de particula sua paupetibus dare nun negligat. Si negociator est, & in hoc laborat, & ipse deo non seruit de suo labore, vel decimam reddere noluerit, & de sua particula paupetibus ministrare non curauerit, ad nihilum ipse vnà cum pecunia sua redigetur. Ex quacunq; arte dominus alicui personæ ingenium lucrandi donauerit, vnde se & suos nutrire ac vestire potuerit, & cum hoc superlucrari aliqua post, decimam ex ipsa sua particula qoæ sibi remanet, pro redemptione animæ suæ ac suorum, pauperibus hilariter donet. In his autem omnibus caste, sobrie, & pie viuendum est, vt opus bonum quod facitis, deo acceptabile fiat. Seculares

E ad ecclesiam libenter conuenite, confessiones vestas humili & puro corde sacerdotibus facite, & illos rogate vt pro peccatis vestris deum vt vobis indulgeat orare dignentur. Oblationes per dies dominicos pro vobis & vestris secundum status vestri possibilitatem deo offerte. Dignum namque & acceptabile sacrificium deo est, vt Christiani quod negligenter egerint, per sacras oblationes & eleemosynarum largitionem placare festinent, & per veram (vt præmittitur) confessionem, cordis contritionem, ac omnimodam satisfactionem, per orationem puram, per ieiunium & abstinentiam peccata sua abluere velint. Et vos similiter agentes in omnibus vosmetipsos considerate, propter quid in hac valle miseriç, id est, in hoc mũdo nati estis. Et cur nisi vt nuduli primorum parentum peccato exigente, de paradiso in prçsens exilium relegati, benefaciẽdo ad patriã reuertamur? Si igitur per ignorantiam vel aliàs contra deum quicquam peccãdo egistis, per opera vestra bona id emendare non tardetis. Hoc vobis ad memoriã solicite reducendo, vt si quis legitimatus sit, in domo sua tranquille & pacifice vt bonum decet christianũ viuat, parentibus honorẽ impendat, vxorem diligat, filios catholicam fidem, & dei legem cũ somma disciplina in-

F struat, vt deum diligere, timere & honorare sciãt. Hoc enim beneplacitum est apud deũ. Super omnia à turpiloquio abstinentes charissimi, proximis vestris detrahere nolite, sed si alicui aliquid in aliquo displicet, illam euangelicam sectãtes doctrinam, arguite & monete in charitate: & si illum lucrati fuetitis, vosmetipsos salua-

Matth.18. bitis. In omnibus ebrietatem cauete. Hæc enim subuersio magna est animç. Sicot enim ignis facilè incẽdit stipulas, & leuiter siccas exurit paleas, sic ebrietas corpus corrũpit, & animã simul & corpus in graue peccatorũ incendiũ deiicit, & prçcipue in iuuenibus. Vinum enim & iuuentus, duplex incendium. Propterea qui ab ebrietate non cauet, peccatum non euadet. Ad ecclesiã quãdo venitis, cum summa reuerentia, & timore maximo intrare debetis, considerantes quia ad dominum & dominatorẽ vniuersæ creaturæ vaditis, ab eodem ibidem pro negligentiis vestris veniã deprecaturi. Dum etiã in ecclesia stamus orationes domino pto peccatis nostris fundentes, prius tamen operibus fidei inquantũ possibile est iustificati, oculos mentis ad deum leuemus, semper intendentes qualiter de supernis à deo consolatio nobis præbetur. Oculi enim domini super iustos, & au-

Psal.33.

G res eius in preces eorum. Ista si frequenter feceris, & præ
oculis deũ habueris, inimicus fugiet à te. Angelus enim
domini bonus adiutor tibi erit si mẽtem tuam firmam
in bis existere perspexerit. Considera quia pius & mise-
ricors est deus, & puro corde se deprecantes misericor-
diter recipit, promissiones suas non elongat, & alleuat
ac sanat eos qui contrito sunt corde. Hoc etiam charis-
simi latêre nos nõ debet, verbis Christi per scripturam
sacram nobis nunciantibus, quòd istius mundi finis ap-
propinqnat, & per quotidiana signa qnæ per euãgelium
prædicta sunt, & quotidie fiunt, spero in proximo eius
esse aduentum, vt per ignem omnem iudicet mũdum.
Matth.25. Ecce enim dominus veniet, & omnes angeli eius cum
eo, & virtutes cœlorum mouebuntur. Tunc sedebit re-
demptor noster rex omnium in sede maiestatis suæ, &
congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit
eos ab inuicem sicut pastor segregat oues ab hædis. Qui
boni sunt, statuet eos ad dexteram snam, malos vero ad
sinistram. Et his qui à dextris eius erunt, dicet, Venite
benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis pa-
ratum est ab origine mundi. Esuriui, & dedistis mihi
H manducare. Sitiui, & dedistis mibi bibere. Nudus eram,
& operuistis me. Infirmus eram & in carcere, & visita-
stis me, &c. Tunc respondebunt iusti, dicentes, Domi-
ne, quando te vidimus esurientem & sitientem & nu-
dum & infirmum vel in carcere, & ministrauimus tibi?
Tunc respondebit illis, dicens, Quamdiu vni de mini-
mis meis fecistis, mihi fecistis. His vero qui à sinistris
eius erunr, dicet, Discedite à me maledicti in ignem æ-
ternũ, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Esu-
riui enim, & non dedistis mibi manducare, & sic de sin-
gulis. Et ibunt hi in supplicium æternum, iusti autem in
vitam æternam. Considerate igitur filioli magnam dei
pietatem, quali nos in peccatis nostris suffert patientia.
Pensemus iudiciũ illud futurum, vt peccata nostra no-
bis non improperes. Propterea charissimi hoc nobis in
omnibus cõsiderandũ est dum vnusquisq; potest, dum
tempus habet, dum preciũ in manibus tenet, & inquan-
tum præualet redimat se vnusquisq; ne debitor peccati
ac in seruitute diaboli persistat. Et exinde vos seculares
post pœnitentiam & reconciliationem actam, secun-
dum sacerdotis consilium communicate temporibus
I præcipue ad hæc ab ecclesia ordinatis. Prius tamen an-
te plures dies à propriis etiã vxoribus abstinete, vt mun-
do corde, & casto corpore sanctum sacrificium accipe-
re possitis. Sacerdotibus vestris honorem impẽdite, &
eis propter deum obedite. ipse namq; dominus ad ipsos
Luca.10. dicit, Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me
spernit. Filij honorẽt parentes, similiter & omnes chri-
Roman.12. stiani inuicẽ vos bonorate. scriptum namq; est, Honore
innicẽ præuenientes. Esurientes pascite, sitientibus potũ
porrigite, hospites & peregrinos præcipue pauperes sus-
cipite, humanitatẽ quam potestis illis impendite, pedes
illorũ lauate, vestite nudos, in tribulatione positis sub-
uenite: consolamini dolẽtes, infirmos visitate, mortuos
sepelite, in carcere positos requirite, & de bonis vestris
quãtum facultas vobis à domino cõcessa suppesit sub-
nenite ac eis ministrate, viduas & orphanos in tribula-
tiõe positos adiuuate, pauperes & oppressos à prauis ho-
minibus vel iniquo indicio, inquantum vobis possibile
est adiuuate, seu adiutorium præstate, iudicium rectum
ac iustitiam seruate, misericordiam in omnibus facite,
pacẽ in vobismesipsis habete, & eos qui discordes sunt
ad viã cõcordiæ reuocate. Symbolũ & orationẽ domi-
nicã tenete, filios & filias vestras docete, vt & ipsi teneãt.
Filios quos in baptismo recepistis, in fide erudite, & sci- K
tote vos pro eis apud deũ fideiussores existere: & ideo
semper docete, indesinenter castigate, & corripite illos.
Omnes verò subiectos vestros (vt tenemini) admonete
vt sobrie, caste, pie, & iuste viuant in hoc seculo. Verita- *ad Tit.2.*
tem corde & ore dicite, castitatem & continentiam ser
uate, sobrietatem & parcitatem cibi & potus habete, ie-
iunium seruate, seniores honorate, iuniores in Christi a-
more diligite, patientes estote ad omnes, benefacite his
qui oderunt vos. Charitas & gaudiũ, patientia, benigni-
tas, bonitas, spes, fides, modestia, mansnetudo, continen
tia, castitas & dilectio sint in corde vestro iugiter. Et hęc
in cogitationibus sanctis & eloquiis ac operibus piis
conseruate. Humilitatem ante omnia custodite & tene- *1.Thess.5.*
te. Spem vestram totam in domino ponite. Bonum cũ
aliquod in vobis inueneritis, non vobis ad laudem ve-
stram inanem, sed deo ad sui gloriã (qui hoc vobis de- *Luca.6.*
dit) asscribite. Malum verò quod in vobis videritis, non
dei causa, sed vestra culpa & negligentiis vestris hoc fa-
ctũ fore sciatis. Diem iudicij timete, gehennam expaue-
scite, vitam æternã desiderate, cogitationes & opera si-
mul & verba die noctuq; in bonum custodite. Transitũ
vestrũ de boc mundo (qui semper appropinquat) omni L
die sperate. Præcepta dei adimplete, & in eius misericor
dia nunquã desperate. Quod sibi quis fieri non vult, alij *Tobiæ. 4.*
non faciat. Et prout vultis vt faciant vobis homines, & *Luca.6.*
vos facite illis similiter. Charitatem autem, quæ est dile-
ctio dei & proximi, in omnibus & ante omnia seruate.
Nemo se circũueniat fratres, quia omnis homo qui post
baptismum mortalia crimina cõmiserit, seu homicidiũ,
adulteriũ, fornicationẽ, furtũ, falsum testimoniũ, per-
iurium, & his similia peccata mortalia perpetrauerit, si
pœnitentiam veram nõ egerit, eleemosynam iustam nõ
fecerit, & in bonis operibus non permanserit, nunquam
in regnum cœlorũ intrabit, nec possidebit gloriam ęter
nam, sed cum luctu in infernum descẽdet. Nam qui ta *Galat.5.*
lia agũt, regnũ dei non possidebunt. proinde scriptum
est: Nequaquam deus delinquentibus parces, quoniam *Iob.9.*
peccator aut flagellum temporale babebit, aut purga-
tionem in hoc seculo faciet, aut puniendus relinquetur
æterno iudicio. Ergo quod male admiserit puniendũ,
puniat in hoc seculo. nam certum est quod delinquentibus
non parcet deus: & alibi scriptũ est, Nulla peccata deus
permittet inulta, hoc est, sine vindicta: qnia certe aut M
nos hic vindicabimns peccata nostra per pœnitentiam,
aut illa vindicabit deus per seueritatem iudicij & iusti-
tiã. Et illud scitote certissime, & firmiter credite, quòd
omnis homo quãuis seu quãtumcunq; criminosus fue-
rit, seu peccator extiterit, si veram pœnitentiã egerit, ac
iustas eleemosynas fecerit, & in bona deuotione cũ o-
peribus iustis permanserit, mortẽ æternã non gustabit,
nec vnquã in infernum descendet, sed ab angelis san-
ctis post vitam præsentem in cœlum leuabitur, & gloriã
possidebit æternam. vnde deus dixit, Non iudicabitur *Naum.1.*
homo bis in idipsum. & apostolus ait, Si hîc iudicare- *Sermo.70.*
mus nos, nequaquam à domino iudicaremur. Hoc est
quòd illi qui in hac vita præsenti per veram pœniten- *1.Cor.11.*
tiã iudicant, in iudicio extremo de his non iudicabun-
tur, quia sic eorum iudiciũ in hac vita terminatur. Vn-
de & alibi scriptum est, quod si nos perfecte pœnitentiam
egerimus, non solùm deus culpas nostras remittit, sed
post culpas etiam præmia promittit. Ideoq; fratres cha-
rissimi, vitã nostam in vita præsenti emendare festine-
mus, & quicquid mali contra pręcepta dei fecimus de-
fleamus, & vlterius peccare cessemus, ac in volũtate bo-

na,

A na, cogitatione recta, & verbis ac operibus sanctis nos conseruemus, auxiliante & gubernante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat deus in secula seculorum, Amen.

De exhortatione ad generalem hominum instructionem pro desiderio vitæ cœlestis, & contemptu præsentis: Ser. LXV.

Fratres charissimi, vnusquisque peccata sua emendare debet inquantum præualet Deo auxiliante. Omnis enim homo Christianus desiderare debet patrem cœlestem, & deum patrem omnipotētem qui in cœlis habitat, vt dicere mereatur, *Matth. 6.* Pater noster qui es in cœlis. Ibi videlicet vbi est pater de cœlis, vbi est patria nostra cœlestis, illuc desiderare debemus vt perueniamus: ibi peruenire speremus, vt & illic permaneamus. Ista nanque vita, non cœlestis, sed terrena, non patria, sed exilium, nec perpetua, sed transitoria, quia quotidie ad finem prona. Illa vero patria cœlestis in qua Deus cū sanctis angelis & electis suis habitat, finem non habet. Vere igitur stultus est, qui ad talem patrem talemq; patriam ac talem cœlestium B ciuium societatem peruenire non desiderat. Quis est ille qui in captiuitatem ductus, vltra ad patriam redire nollet? Quis in carcere tenebroso positus, amplius exire nollet, & lucem videre? Quis vsque ad mortem famem sustinens, si ei mãducandi possibilitas affuerit, non mãducaret? Quis sitim patiens, si facultas bibendi extiterit, non potaret? Nobis charissimi mundus iste vere nō patria, sed captiuitas Babylonica est, quia multipliciter diuersorum inimicorum nostrorum laqueis irretiti, mundi videlicet, carnis, & generis humani inimici, vita etiã præsens non libertas, sed carcer peccatorum nobis est. De hac igitur captiuitate, de hoc tenebrarum carcere eripi laboremus, & non vt serui hunc cibū & potum vanitatis præsentis anxium & laboriosum appetamus, sed vt filij liberi cœlestem desideremus cibum & potum, hunc videlicet qui plena satietas est ciuium supernorū. Pro hoc cibo, pro hac cœlesti vita creatorem & gubernatorem nostrum rogare debemus & orare, vt in hac valle miserię seu exilio præsenti nos custodire & gubernare dignetur, vt opitulante illo ad portum salutis perC uenire valeamus. Mundus enim iste similitudinem maris habet. Mare fœtet, similiter & mundus. Ex hoc fœtore, auxiliante deo, extrahere nos debemus. Oportet namq; cum humilitate maxima orare deum creatorem nostrum, sanctosq; suos precari, vt ex valle lachrymarum nos eruens, ipsorum ciuium supernorum consortes nos efficiat. Illuc enim summo studio properare debemus, vbi sine interruptione manere speramus, vbi nullus timor de morte, nulla dubitatio de hoste. Ibi vita sine fine, iuuentus sine senectute, lux sine tenebris, gaudiū sine tristitia, voluptas sine molestia, requies sine labore, claritas sine nube. Hæc autem vita horrēda est & laboriosa, fragilis & fastidiosa, caduca ac misera, deceptrix atq; dolosa, & ęrūnis ac scandalis plena. In luctu nascimur, in labore viuimus, & in dolore morimur. Et quod peius est, & super omnia magis dolendum, quidam peccatis suis exigentibus non confessi nec contriti de hac vita migrantes, non solùm temporali morte plectūtur, sed & in infernum deducti morte moriūtur perpetua. Vitam etenim suam sine omni pietate duxerunt, & ob hoc multa tormenta passuri nunquã vitam consequentur æternam. Dum enim tempus habuerunt, vitã suam emendare noluerunt: plus gulam amantes quàm abstinentiam sectantes, plus luxuriam quàm castitatem, magis terrestria quàm cœlestia, plus creaturam quàm creatorem diligētes. Abstinentia ducit ad castitatem, casti- D tas perducit ad gloriam, & fornicatio demergit ad pœnam. Castitas ad cœlum subleuat, & luxuria in infernū profundat. Castitas sanctis angelis vnit, fornicatio autē dæmonibus iungit. Sobrietas cogitationes sanctas instituit, ebrietas verò etiã si audit verba sancta, in corde non suscipit. Oportet ergo vnumquemque verum animæ amatorem, non solum corpus nutriendo diligere, sed & animam nutriendo nutrire. Videmus naturaliter quòd si corpus esurit, cibum quærit: si sitit, potum appetit: si nudum est, vestimentum desiderat: requiem petit post laborē. somnum quærit, dum dormire infestat: & sic de cæteris corporis necessitatibus. Anima autem omnibus his indiget. Præceptum domini panis eius est, oratio sancta potus, vestis eius veritas & iustitia, requies humilitas & obedientia. In hoc etiam conuiuio æternæ societatis multi sunt vocati, pauci verò electi. *Matth. 22.* Alij accipiunt fructum tricesimum, alij sexagesimum, alij verò *Matth. 13.* centesimum. O quàm beata est illa anima cui dominus deus dignatus est concedere mansionem in æterna requie. Et qui hanc mansionem, regnum videlicet cœle- E ste ingredi voluerit, non sit superbus neq; auarus, nō inuidus nec iracundus, non gulosus nec ebriosus, non cupidus nec luxuriosus, non periurus, non homicida, non falsator neq; adulter, & sic de singulis. Quamuis autem infinita mala perpetrauerit, de dei tamen misericordia desperare non debet, sed spem habere debet de dei misericordia, & fiduciã recuperãdi salutem, per vitæ suæ emendationem, & bonorum operum exercitationem. Verba dei libenter audire, ad ecclesiam diligenter conuenire, sacerdotibus sæpissime cōfiteri, omnibus hominibus charitatem firmam tenere. Qui enim charitatem non habuerit, in vitam æternam introire non valebit. Paruo tempore homo viuit in hoc seculo. Dum igitur tempus habemus, operemur bonum ad omnes, & vias *Galat. 6.* domini præparemus bonas. Ecce nunc tempus acce- *2. Cor. 6.* ptabile, ecce nunc dies salutis. Salus hominum Christus est. Si parentes nostros & amicos diligere debemus, quanto magis istum diligere tenemur, qui & nos & nostros fecit & creauit parentes? Hūc amemus qui vniuersæ dominatur creaturæ, scilicet deum. Diligamus proximum sicut & nos, quia de terra sicut & nos proximi nostri sunt formati, vt per hoc vitam mereamur æter- F nam, ipso adiuuante qui viuit & regnat, &c.

De agenda pœnitentia, Sermo LXVI.

Pius & misericors deus fratres charissimi ad cōpunctionem & pœnitentiam nos hortatur, dicens, Conuertimini ad me in toto corde ve- *Ioel. 2.* stro, in ieiunio & fletu & planctu, quia nolo mortē peccatoris, sed vt conuertatur & viuat. & iterum Noli tar- *Ezech. 33.* dare, inquit propheta, conuerti ad dominum. Conuer- *Eccli. 5.* timini ad me in toto corde vestro, id est, ad dominum deū vestrum. Et ne differatis de die in diem. & iterum, Cum conuersus ingemueris, saluus eris. Conuertimini igitur charissimi ad dominum deum nostrum, tanquã boni serui ad fidelem dominum. Humiliemus nos in cōspectu dei, & ploremus ante deū qui fecit nos. Non *Psal. 94.* dedignemur in hoc seculo agere pœnitentiam, & peccatorum nostrorum precari veniam, vt infernalem euadere possimus pœnã, & ad æternam peruenire lætitiam. Emendemus ergo nos in ieiuniis, & vigiliis, & cæteris operibus piis, scientes quod cor contritum & humiliatum *Psal. 50.* deus nō spernit. sic enim ait apostolus, Castigo corpus *1. Cor. 9.* meum, & in seruitutem redigo. Si pro carne nostra laboramus, laboremus etiam pro anima nostra quæ di-

G gnior est. Si curā habemus pro satietate miseræ carnis nostrę, quam post paucos annos vermes deuorabunt in sepulchro, quanto magis despicere nō debemus animā quæ Deo & angelis eius præsentatur in cœlo? Cogitate fratres charissimi, quia abundantia pabuli luxuriam administrat, cum caro in tam copiosis deliciis satiatur, & mens tantis mulcetur diuitiis, in pinguedine carnium prouidetur esca vermiū. Iterum rogo vos fratres, quoties iuxta sepulturam diuitis transitis, vt diligenter inspiciatis vbi sint eorum diuitiæ, vel ornamenta, vbi glosia, vbi vanitas, vbi luxuria, vbi voluptas, vel vbi eorum sunt spectacula. Considerate diligenter & videte & agnoscite, quia nihil aliud in eis est, nisi cinis & fœtor, & vermis. O homo vide sepulchra mortuorum, & dic tibi tuipse, & loquens tecum dicere potes, Ecce nunc ex illo misero qui hic depositus fuit, nihil aliud nisi ossa & puluis supersunt. Et vere homo si ipsa ossa arida audire volueris, tibi prædicare poterunt & dicere: O miser quantum pro cupiditate huius seculi discurris? aut quid superbiæ vel luxuriæ infœlicia colla submittis? vt quid te applicasti ad seruiendum crudelissimis dominis, vitiis H videlicet & criminibus? Attēde ad me & intellige, considera me, & vel sic tibi horreat luxuria tua, vel auaritia tua. Hoc quod tu es, ego fui: & quod ego sum modo, tu eris postea. Si in me permāsit vanitas, te non consumat iniquitas: si me luxuria polluit, te exornet castitas. Vide puluerem meum, & relinque desiderium tuum malum, &c. Ideo quātum possumus, auxiliante deo laboremus vt aliorum vulnera nobis conferant medicamēta, & aliorum mors ad vitam nobis proficiat, & hoc optime fieri potest si plus erimus soliciti pro anima q̄ pro corpore, vt cum caro nostra fuerit in sepulchro posita, anima nostra bonis operibus in cœlos eleuetur ornata. O anima, si nos deceperit aut pulchritudo alienæ mulieris, aut concupiscentia carnis, quæ est ruina animæ, scito ꝙ corpus simul cum anima pœnas habebunt. Nam cum caro nostra putruerit in sepulchro, anima nostra torquenda mergetur in inferni barathro. Ecce quales prædicationes ossa & cineres mortuorum quotidie proclamant ad dominū. Verè dico fratres charissimi, quicūq; luxuriosus vel negligēs ea quæ dico, cum magno timore suscipere voluerit, & cito ad medicamenta pœniten- I tiæ confugerit, & in pœnitentia ex hac vita migrauerit, paradisi gaudia possidebit. Quam si non egerit, & mors repētina eum præuenerit, sine vllo remedio æternæ pœnæ cruciatus habebit. Nos igitur dilectissimi fratres quantum possumus cum dei adiutorio contra carnales concupiscentias viriliter pugnemus, vt deuictis huius seculi voluptatibus, æternum præmium consequi mereamur, per infinita secula seculorum, Amen.

De fuga vanitatis, & virtutum adeptione.

Sermo LXVII.

E Dilectissimi fratres, oportet humilitatē nos habere, pręcepta dei custodire, charitatem tenere, veritatem seqoi, & fugere vanitatem. Veritas enim mundat, vanitas coinquinat. Veritas Christus est, sicut ipse dicit, Ego sum via, veritas, & via. Via recta, lux vera, & vita perpetua. Veraces, filij dei sunt: mendaces verò, filij diaboli. Vnusquisque enim cuius opera agit, eius filius appellatur. Qui sequuntur deum, semper in luce sunt: qui autem imitantur diabolum, in tenebris ambulant, & lucem nunquam habebunt. O dilectissimi filij quàm malum & quàm peruersum est dimittere lucem, & sequi tenebras: fugere vitam, & appropinquare morti: dimittere veritatem, & sequi mendacium: delectari in vana gloria, & spernere sempiterna: iocundari K in præsenti dolore & pœna, & amittere lætitiā & quietem sempiternā. Scriptura enim dicit, Non quæras gloriam, & non confunderis cum gloriosus fueris. Beati illi qui oculos habent spiritales, & contemplantur cœlestia, & respuunt terrena. Ex hac enim fragili misera & breui vita festināt ad illam beatam requiem sanctorum quæ nunquā finietur: illuc festinant, vbi semper permanere sperant, vbi non est timor de morte, nec pauor de hoste. Ibi est vita sine morte, iuuētus sine senectutis expectatione, lux sine tenebris, gaudium absque tristitia, voluntas absq; iniuria, regnum sine commutatione, requies sine labore, satietas sine fastidio, & claritas sine nube. Ibi est vita angelica semper læta. Lætitia huius seculi licet sæpe gaudium esse videatur, sæpissime tamen in tristitiam vertitur. Regnum dei non habet finem, vita huius seculi horrenda est: illa verò amanda atq; desideranda. Hæc enim præsens vita misera & caduca est, imò incerta, deceptrix & insatiabilis. In pœna & luctu nascimur, in miseria & angostia nutrimur, in labore viuimus, in dolore morimur, & in fine (quod magis dolēdum est) si impœnitentes discedimus, perpetua tormen- L ta patiemur. Nam veniam postmodum nō consequentur, qui dum tempus hic habuerint, pœnitentiam condignam non egerint. Nā qui præcepta Christi non habent, vel etiam habentes non seruant, & promissa cœlestia despiciunt, qui plus amant gulam quàm abstinentiam, magis luxuriam quàm castitatem sectantur, absq; dubio regnum dei non possidebunt. Fornicatio vrget animam ad pœnam, castitas leuat mortalem ad gloriā. Castitas erigit iter ad cœlum, luxuria facit ruere in infernum. Castitas iungit hominem moribundum sanctis & angelis perpetualibus, fornicatio sociat satanæ & dæmonibus. Porcus crassus se voluit in volutabro: & si porco margaritas ante ipsum posueris, non aduertens conculcabit in luto. Sic & homo ebriosus, vino repletus ac crapulosus, ferculis satiatus, diuersis in luxuriis se proruit, & in stercore vitiorum se volutans, verba sanctæ scripturæ nec ore proferi, nec corde suscipit. Dulce illi est fornicari, & continentiam seruare amarum. Ille miser ambulat elatus & superbus, & cupit esse melior quàm cæteri in hoc seculo, cum tamen apud deum deterior sit. Altiorem se cæteris existimans, etiam si omnibus inferior existat. Et sic dum melius & firmius se stare M putat, in præcipitium cadit, & in æternum barathrum vadit, ex quo omnipotens deus nos eripiat, qui sine fine viuit & regnat, Amen.

Quomodo per virtutes obuiādum sit vitiis. Et de miseria infernali.

Sermo LXVIII.

FRatres satis timere nos oportet propter tres causas, videlicet gulam, cupiditatem, & superbiam, quia diabolus istis tribus circumuenit patrem nostrum Adam, dicens, In quacunque *Genes.3* die comederitis ex hoc fructu, aperientur oculi vestri, & eritis sicut dij. Nos autem teneamus mente & timeamus istas tres causas pessimas, ne vt Adam nuduli expellamur de paradiso. Contra gulā & ingluuiem vētris, abstinentiam, cōtra cupiditatem & auaritiam, paupertatem spiritus, & eleemosynarum largitionem: contra superbiam & elationem, veram humilitatem & omnimodam subiectionem exercentes. Hæc sciētes quia angelos dei custodes habemus, sicut ipse saluator ait, Amē *Matth.18.* dico vobis, quia angeli eorum semper vident faciē patris mei qui in cœlis est. Quapropter certe credere possumus, quia omnia opera nostra quæ operamur die ac

Ioan.14.

noct:

A nocte,siue bona,siue mala, ab ipsis in conspectu dei nũciata erunt. Nam angelus bonus hortatur nos consilio boni,quia cũ aliquid boni agimus, ipsum à dextris nostris esse credamus. Cum vero malum aliquid cogitamus aut facimus, siue paruum siue magnum, hoc nulli dubium quin malignum angelum hortatorem habeamus,qui super hoc nos gaudens irridet,cũ angelus sanctus tristatur & dolet. Et ideo cum verba ociosa dicimus,aut quicquam mali facimus, diabolicum cõsilium est. Cum autem ingemiscimus, & pro peccatis nostris suspiramus, aut opera virtutum facimus, tunc angelum dei sanctum administratorem & consiliatorem habemus. Nam de illis tribus causis quas superius diximus,& quas diabolus in Adam subministrauit per instinctionem mali consilij, solerti custodia nos caueamus. Istæ enim tres,gula videlicet,cupiditas & superbia, multa & infinita generant mala. Occasionantur namq; hæ malæ & principales vitiorum radices, sacrilegium, homicidium, fornicationem, furtum,auaritiam,luxuriam, falsum testimonium, iram, discordiam, periurium, & his similia. Nos igitur fratres charissimi ponamus cõtra su-B perbiã & elationem veram humilitatem, contra gulam abstinẽtiam,contra cupiditatem eleemosynam, contra sacrilegium perfectã pœnitentiam, contra homicidiũ dei & proximi dilectionem, contra furtum benignitatem,contra auaritiam charitatem, contra luxuriam castitatem, contra falsum testimonium veritatem cordis & oris, contra iram pacem, contra discordiam veram concordiam, & vinculum pacis firmum, contra periurium timorẽ domini. Et super omnibus spem firmam, fidem rectam, charitatem perfectam. Taliter per virtutes vitiis obuiando, & contraria contrariis curãdo, corã deo,& hominibus cum iustitia & æquitate viuamus. *Ephes.6.* Ista enim sunt arma angelica, lorica & arcus virtutum, scutum fidei firmissimum, & galea salutis. Qui hæc arma in fide non hæsitans secum portauerit,nullus ei diabolus nocere poterit. O fratres charissimi contra pessimum hostem, id est, immitissimũ generis humani inimicum,tantum nos armare debemus,vt ipsum viriliter superare valeamus,qui semper paratus est velut latro ad furandum opera nostra bona, consilia mala submini-C strando. Certe multi audacia diabolica decipiuntur:& securitate propria, quam sibi fingunt, decipiuntur. Dicũt enim,iuuenis sum,dum est mihi tempus, & interim ꝙ floret in me iuuentus,fruar mundo. cum ad senectutẽ venero, & amplius quæ volo exercere nequiuero, tunc pœnitentiam agens abstinebo. Et non cogitat ille miser ꝙ non habet certum vnius horæ vel momenti spacium, seu etiam potestatem de vita sua. Eia charissimi fratres nõ vos decipiat aut seducat ista pessima securitas,quæ non securitas,sed potius periculum dici potest. Proinde diem mortis semper in memoria habeamus, semper in timore domini stantes pœnitẽtiam agamus, quia transitus noster, vita videlicet huius seculi, breuis est & caduca,ac fragilis ista misera pręsentis mũdi temporalis potentia. Dic vbi Imperatores & reges, vbi duces, principes aut barones, vbi aurũ & argentum ac or-*Sapient.6.* namenta eorũ? Scriptũ est,Potentes potenter tormenta patientur. Væ tam obscuræ mansioni, væ tam languidæ foueæ,væ tam tenebrosæ,væ tam profundæ & opacæ carinæ. Pensemus charissimi quomodo de tam parua consolatione tam longa calamitas:de tam breui lætitia, tam longa tristitia:de tam modica luce tam magnæ tenebræ: de tam exiguo lucro tam graue damnũ,de tam vana securitate tam forte periculum: de tam parua potentia huius tẽporis,tam longa tormenta sine fine mansura: de tam breui iocunditate tam longæ & tam amaræ lachrymæ:de tã inani huius mundi pompa tam dira gehennalis prouenit pœna, de qua non liberabit pater filium, nec pro patre filius fideiubebit, vbi non reperitur amicus qui redimat,nec frater qui succurrat. Vbi qui illic sunt mori quærũt,sed mortem impetrare nequeũt, vbi amara pœnitentia tarde agitur, nec ob hoc sic pœnitens adiuuatur. Ibi nulla vita,sed mãsio dura, & mors æterna, ibi tenebrosus ignis,& locus horribilis,ibi flamma gehennalis & inextinguibilis, ibi immensa tormenta & suspiria valida,ibi luctuosi gemitus & languor longus, Ibi miseri cum miseris,superbi cum superbis,homicidæ cum homicidis,adulteri cum adulteris,auari cum auaris,fures cum iniquis,falsi prælati cum falsis subditis, dissoluti religiosi cum dissolutis sociis, & sociabus lasciuis, & sic de singulis. Qui omnes simul inenarrabiliter cruciabuntur, & in infernali carcere sine fine torquebuntur. De quo nos vitiis emendatos omnipotens deus eripere dignetur,qui viuit & regnat in secula secu- E lorum, Amen.

De exhortatione ad orandum,cum exemplo cuiusdam defuncti in Aegypto. Et de misera anima.

Sermo LXIX.

FRatres dilectissimi, quando orare vultis aut peccata vestra plãgere, claudite ostium super *Matth.6.* vos,& orate dominum deum vestrum in toto corde. Tunc respiciens dominus super vos propitius ac pius vobis erit, quasi pia mater filio suo dum eum dolentem & plorantem reperit. Hæc charissimi in cordibus vestris scribite & intelligite. Et qui non intelligunt, eos qui rationabiliter sapiunt, interrogent. Acquirite vobis dilectissimi thesaurum cœlestem, mundi huius postpositis vanitatibus, attendentes & valde timentes quoddam exemplum horribile, quod quidam homo sanctus in excessu mẽtis positus vidit & audiuit de quadam anima de Aegypto exeunte, & cõtra corpus suum contendente. Erat enim homo iste de cuius anima fit ad præsens mentio, corpore fœcundus valde,& temporalibus stipatus plurimum, & in tali corporis & rerum prosperitate positus nihil aliud cogitabat, nisi cuncta quæ poterat perficere mala, nec quicquã de animæ suæ salute tractans, totus vixit in peccatis. Accidit vt infir- F mitate laborans morti appropinquaret. Et ecce spiritus illius ad ostium corporis pulsans, terrore ac mœrore permaxime concussus admodum, exire tardabat, quia diabolos ante se pręparatos videbat,ac inter se mussitare dicentes, Quomodo tardat? Cur fit hoc? Quare facit tot moras? Festinemus: forsitan Michaël cum sociis suis oppriment nos,ac animam illam nobis tollẽt quam per multos annos vinculis nostris constrinximus. Tunc vnus ex diabolis respondens dixit, Nolite timere, nostra est. Ego opera eius scio. Ego semper cum illo diebus ac noctibus fui. Hæc illa anima misera audiens dixit, Heu mihi, quare vnquam nata fui aut creata? Væ mihi, quare vnquam in hoc corpus intraui? Væ mihi quòd vnquam in isto pessimo carcere carnis extiti. Væ tibi corpus miserum, quare alienas rapuisti pecunias? Tu facultates pauperum, & substantias eorum in domum tuam congregasti. Tu cibariis delicatis te nutriebas, & ego salutem nostram esuriebam. Tu vinum bibebas saporosum, & ego fontem vitæ sitiebam. Tu te preciosis decorasti vestibus, me nuda existente virtutibus. Tu quidem fœcundum eras, & ego macra. Tu rubicundum, & ego pallida. Tu hilare,& ego mœsta. Tu

G ridebas,& ego flebã. Tu gaudebas,& ego dolebam. Tu
semper mibi contraria egisti, modo es esca vermium,
& putredo ac puluis. Requiesces per modicum tempus
in terra, & postea mecum in infernum deduceris, tor-
menta sicut & ego passurum æterna. His dictis corpus
sudare cœpit, ac spiritũ reddere. Tunc ille diabolus an-
gelus satanæ, qui non in bono, sed in malo custos & in-
stinctor eius perstitit, eam apprehendens dixit, Nolite
socij nolite moram facere, sed tridẽtes acutissimos ap-
prehendite, & cum dolore iu oculos eius figite. Quic-
quid enim vidit, siue pulchrum, siue turpe, totum cõcu-
piuit. Pungite os eius, quia omnia quæ desiderauit, siue
in comedendo, siue bibendo, vel etiam loquẽdo, iustis
vel iniustis nunquã pepercit. Pungite & cor eius dolo-
sum & falsum, in quo nec pietas nec misericordia nec
charitas nec bonitas fuit. Pungite etiam manus eius ra-
paces, quæ ad furtum, latrocinium & rapinam prom-
ptæ, & ad opera pietatis tardæ fuerunt. Insuper & pedes
eius qui ad omnem viam malam veloces extiterunt.
Tunc illam miseram animam de corpore eiectam, sic
membratim punientes, leuauerũt super alas suas nigras
tenebrosas & vespertilioneas, ad infernum ipsam dedu-
H centes. Et dum sic in itinere esset, vidit anima illa cla-
ritatem magnam, & dixit, Vbi vel quid est ista claritas?
Responderunt dęmones dicentes, Non agnoscis patriã
vnde exiuisti quando in hanc peregrinationem venisti?
Tu quondam renunciasti pompis nostris, & per bapti-
smum ac signum crucis nos expulisti. Audisti prophe-
tas & apostolos, audisti etiam sacerdotes & curatos
tuos, qui non cessabant tibi viam vitæ prædicare, & no-
men saluatoris tui laudare. Cor autem tuum à doctrina
eorum longe erat. Modo transis iuxta patriam illã vn-
de prima venisti, non tamen ibi diuertes nec venies.
Choros angelorũ audies, non ad tuam consolationem,
sed ad tuam perpetuam desolationem. Claritatem san-
ctorum videbis, nec tamen ibi habitabis, quemadmodũ
& nos nõ facimus, qui de paradiso eiecti sumus: & sicut
fuimus ac sumus in perditione, sic & tu nobiscum eris.
Vsque modo fuisti in peregrinatione, nunc moraberis
nobiscum in damnatione, in qua multos habemus so-
I cios. Tunc cœpit illa misera anima cum dolore & fletu
ac gemitu ingenti dicere, Heu me miseram q vnquam
creata fui ac nata, seu in hoc corpus maculatum posita.
Hęu mihi q in ista damnatione posita claritatem æter-
nã perdidi, ex qua olim sine macula exiui. Modo video
spaciosam viam quæ ducit ad patriam, non tamẽ per-
ambulabo eam. Tunc perduxerũt eam inimici sic flen-
tem & gementem ad perditionis portas, vbi diabolus
ad recipiendum eam præparatus erat in similitudine
draconis, & aperiens fauces suas fœtidissimas ac gluti-
ens eam reuomuit in calidissimum locum igneum, vbi
sui consimiles expectant iudicium. Hoc exemplo dile-
ctissimi edocti ac admoniti vt aliorũ fera vulnera no-
bis sint medicamẽta certa, vitam nostram hic dum va-
lemus in melius emendemus, carnalia abdicantes, spiri-
talia sectantes, vt sic lætanter ex hoc corpusculo egre-
Psalm. 62. dientes dicere possimus, Adhæsit anima mea post te,
quia caro mea castigata pro te deus meus. Ob hoc mi
domine me suscipiat dextera tua. Quod nobis conce-
dere dignetur, qui saluat omnes sperantes in se, ac vi-
uit & regnat deus in secula seculorum, Amen.

De commendatione humilitatis, ac de compunctione cordis:
Sermo LXX.

Vanta sit veræ humilitatis virtus fratres facile K
ex verbis domini cognoscitur, qui vt superbiã *Luc. 14.*
Pharisęorũ damnaret, dixit, Omnis qui se exal
tat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabi-
tur. Humilitatis passibus ad cœli culmina conscẽditur,
quia Deus excelsus non superbia, sed humilitate attin-
gitur: de quo dictum est, Deus superbis resistit, humili- *Iacob. 4.*
bus autem dat gratiam, Vnde in Psalmo dicitur, Excel- *Psalm. 137.*
sus dominus & humilia respicit, & alta à longe cogno-
scit. Alta posuit pro superba. Humilia vero respicit vt
attollat: alta, id est, superba cognoscit, vt deiiciat. Disca-
mus humilitatẽ per quam deo propinquare poterimus,
sicut ipse in euangelio ait, Discite à me quia mitis sum *Math. 11.*
& humilis corde. Per superbiam mirabilis angelorum
creatura cecidit de cœlo: per humilitatem dei fragilitas
humanæ naturæ ascendit in cœlum. Honesta est enim
inter homines humilitatis consuetudo, sicut Salomon
ait, Vbi fuerit superbia, ibi erit & contumelia: vbi autem *Prouerb. 11.*
humilitas, ibi sapientia. Item alius sapiens. Quanto ma- *Eccli. 3.*
gnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies L
gratiam. Item dominus per prophetam, Ad quem respi *Esa. 66.*
ciam nisi ad humilem & quietum, & trementem verba
mea? Quicunq; humilis & quietus non fuerit, non po-
test in eo habitare gratia spiritussancti. Deus humilis fa-
ctus est nostræ salutis causa. Erubescat ergo homo su-
perbus esse. Quanta humilitate inclinatur cor ad ima,
tantũ proficit in excelso. Qui enim humilis fuerit, exal-
tabitur in gloria. Primus humilitatis gradus est verita-
tis sermonem audire humiliter, memoriter retinere, vo
luntarie perficere. Eã quippe quam non inuenit humilẽ
veritas fugit mentẽ. Quanto quis humilior fuerit de se-
ipso, tãto maior erit in conspectu domini. Superbus ve-
ro quanto gloriosior apparet inter homines, tanto de-
iectior erit ante deum. Qui sine humilitate bona opera *Eccli. 10.*
agit, in vento puluerem portat. Quid superbit terra &
cinis, dum vento superbiæ dispergitur, quod ieiuniis vel
eleemosynis congregare videtur? Noli ô homo in vir-
tutibus gloriari tuis: quia iterum habiturus es eum iudi-
cem (non teipsum) in cuius conspectu teipsum in corde
tuo humiliare debes, quatenus ipse te exaltet in tempo-
re retributionis. Descende vt ascendas, humiliare vt ex-
alteris, ne exaltatus humilieris. Qui enim sibi vilis est, M
ante deum pulcher est: & qui sibi displicẽt, deo placent.
Esto ergo paruus in oculis tuis, vt sis magnus in oculis
Dei. Tanto enim eris apud deũ preciosior, quãto fueris
ante oculos tuos despectior. In summo honore summa
sit tibi humilitas, honoris laus est humilitatis virtus. Cõ-
punctio cordis ex humilitatis virtute nascitur, de com-
punctione cõfessio peccatorum, de confessione pœni-
tentia, de pœnitentia vera proueniet delictorum indul-
gentia. Compunctio cordis est humilitas mentis cum
lachrymis, & recordatione peccatorum, & timore iudi-
cij. Ex gemino fonte compunctionis solent profluere
lachrymæ, vna dum mens operum suorum mala consi-
derat, altera dum desiderio æternæ vitæ suspirat. Vnde
propheta ait, Sitiuit anima mea ad deum viuum, quan- *Psalm. 41.*
do veniam & apparebo ante eum? Item, Concupiscit & *& 83.*
deficit anima mea in atria domini. Quatuor sunt qua-
litates affectionum, quibus cogitatio iusti tædio salubri
compungitur, videlicet memoria pręteritorũ facinorũ,
recordatio futurarum pœnarum, consideratio peregri-
nationis suæ in huius vitæ miseria, & desiderium super-
næ patriæ, quatenus ad eam quantocyus valeat perue-
nire. Quãdo ergo ista in corde hominis fiunt, signũ est
tũc esse deum per gratiam præsentem, Vnde in psalmo *Psalm.*
dicitur,

A dicitur, Deus vitam meam núciaui tibi, poſuiſti lachrymas meas in conſpectu tuo, ſicut in promiſsione tua. Promiſsio indulgentiæ quam habemus à deo, lachrymas pœnitentiæ excitat in corde noſtro, theſaurum deſiderabilem in corde hominis compunctionis dulcedo. Anima hominis quæ in oratione compungitur, valde illi proficit ad ſalutem. cum enim per orationem compunctio effunditur, ſpiritus ſancti præſentia cordibus noſtris illuſtratur.

De non tardando conuerti ad dominum,

Sermo LXXI.

Eccli. 5.

Hæc videntur imitata ex quibuſdã Auguſtini locis, & quæ ſequuntur.

Egitur in literis diuinitus inſpiratis dictum, Fili ne tardes conuerti ad dominum, quia neſcis quid futura pariat dies. Qui tardat conuerti, periculum facit animæ ſuæ, quia mors non tardat, quæ ſi tardantem conuerti inueniet, ad tormenta deducit eum. Diſſoluta & paralytica cogitatio eſt de craſtina cogitare conuerſione, & hodiernam negligere. Quid tu peccator conuerti diſsimulas, & nõ metuis ne mors repentina ſubripiat diem conuerſionis? Nonne homines ſubito moriuntur? Si bonum eſt peccata dimittere, B & ad deum ſe conuertere, cito fiat. Deus tibi promittit remiſsionem conuertendo à peccatis, ſecuritatem tibi non promiſit diu viuendi. Ideo cõuertat ſe vnuſquiſq; citius ad dominum, & derelinquat impius viam ſuam. *Eſa. 55.* Si ſubito intrat dies extremus, perit dilatio, & reſtat dãnatio. Perire non vis? redi ad deum, & viues. Noli de venia peccatorum, nec de vita longiore confidere. Conuertere ergo, & pœnitentiam age. Cras, inquis, me conuertam. Quare non hodie? Quid male dicam, ſi cras dicam? Quid male, ſi hodie? Forte dicis, Longa erit vita mea. Dico, Si longa erit, bona ſit: ſi breuis, & ipſa bona ſit. Prandium etſi longum, non tamen vis habere malum, & vitam longam vis habere malam? Villam emis, bonam deſideras, vxorem vis ducere, bonam quæris, filios tibi naſci bonos optas. Et vt etiam de rebus viliſsimis loquar, caligas emis & non vis malas. Quid ergo vitam amas malam? ſi vitam vis malã, inter omnia bona tua eris malus. *Eccli. 5.* Ne tardes conuerti ad dominum, & ne C differas de die in diem. Verba domini ſunt, non mea, non à me hæc audiſti, ſed ego tecum audio à domino. *Geneſ. 8.* Forte reſpondes, cras cras. O vox coruina, coruus non rediit ad arcam, columba rediit. Si tunc vis pœnitentiam agere quando peccare non potes, peccata te dimiſerunt, non tu illa. Satis alienus eſt à fide, qui ad agendã pœnitẽtiam tempus ſenectutis expectat. Metuendũ eſt ne dum ſperat miſericordiam, incidat in iudicium. Nõ enim tunc veniã inueniet, qui modo aptum veniæ tempus perdidit. Ibi à deo nõ poteſt mereri quod petit, qui hic noluit audire quod iuſsit. Qui tempus pœnitentiæ datum negligit, fruſtra ante tribunal Chriſti preces effundit. Feſtinare debet ad deum conuertendo dum poteſt vnoſquiſque, ne ſi dũ poteſt noluerit, omnino cum voluerit non poſsit.

De morte *Sermo LXXII.*

Ors autem vera quam timent homines, eſt ſeparatio animæ à deo. Et plerunq; cum timent homines mortem iſtam quæ ſeparat animam à corpore, incidunt in illam vbi anima ſeparatur à deo. *Pſal. 48.* Hæc eſt mors de qua dicitur, Et mors depaſcet eos. Cuius paſtor eſt diabolus. Habemus autem multis locis in ſcriptura, quia vita eſt Chriſtus, mors autẽ diabolus, nõ *Sapient. 2.* quia ipſe mors eſt, ſed quia per ipſum mors introiuit in hunc mundum. Siue enim illa in qua lapſus eſt Adam, ipſius perſuaſione homini propinata eſt, ſiue iſta vbi anima ſeparatur à corpore, ipſum habet authorem qui D primum per ſuperbiam cadens inuidit ſtanti, & morte inuiſibili deiecit ſtantem. Nos ergo qui de futura immortalitate cogitamus, non ſine cauſa in fronte ſignum crucis portamus, & nõ habebimus paſtorem niſi vitam. Fidelium enim paſtor vita eſt, infidelium autem paſtor mors eſt. Si ergo in inferno ſunt oues, quibus paſtor mors eſt, & in cœlo ſunt oues quibus paſtor vita eſt, quid igitur dicam? Iam in cœlo ſumus? In cœlo ſecundum fidem. Si enim non in cœlo, vbi ſurſum corda? Si non in cœlo, vnde apoſtolus Paulus dicit, Noſtra enim *Philip. 3.* conuerſatio in cœlis eſt? Corpore ambulemus in terra, corde habitemus in cœlo. Habitamus ibi, ſi illuc aliquid mittam* quod ibi nos teneat. Nemo enim habitat corde niſi vnde cogitat. Inde autem cogitat, vbi theſaurizat. Theſaurizauit in terra, cor ipſius a terra non recedit. Theſaurizauit in cœlo, cor ipſius de cœlo nõ deſcẽdit, domino aperte dicẽte, Vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt *Matth. 6.* & cor tuum. Ipſi ergo quibus mors paſtor eſt, videntur ad tẽpus florere, & iuſti laborare. Sed quare? Quia nox eſt adhuc. Quid eſt, nox eſt? Nõ apparent merita iuſto- E rum, & quaſi nominatur felicitas impiorum. Tãdiu videtur herba lætior, quandiu hyems eſt. Herba enim per hyemem viget, arbor autem per hyemem quaſi arida eſt. Cum ſol exierit feruẽtior æſtatis tempore, arbor quæ per hyemem arida videtur, expletur foliis, profert fructus, herba autem areſcit, videbis honorem arboribus, herba autem arida eſt. Sic & modo iuſti laborant antequam veniat æſtas, vita in radice eſt, nondum apparuit in ramis. Radix autem noſtra charitas eſt. Et quid ait Apoſtolus, vt ſurſum habeamus cor, & vitam in radice, vt paſtor noſter ſit Chriſtus, quia habitatio noſtra non debet recedere de cœlo, & in hac terra debemus ſicut mortui ambulare, vt ſub vmbra viuentes infra mortui ſimus, nõ vt ſupra mortui infra viuamus. Quia ergo nõ debet recedere vita noſtra & cor noſtrũ deſuper: quid ait Apoſtolus? Mortui enim eſtis, & vita veſtra abſcon- *Coloſ. 3.* dita eſt cum Chriſto in deo. Ecce vbi eſt radix noſtra. Quando appareat honor noſter tanquã in foliis & fructibus, ſequitur & dicit, Cum Chriſtus apparuerit vita veſtra, tunc & vos apparebitis cum illo in gloria. Et erit F mane. Nam modo non mane. Tumeant modo ſuperbi aut diuites huius ſeculi. Impij bonis inſultent, infideles fidelibus, & dicant, Quid vobis prodeſt quia credidiſtis? Reſpondeant fideles & dicant, ſi vere fideles ſunt, Nox eſt, nondũ videtur quod tenemus. Non quieſcant manus bonis operibus laborare. Vnde alibi dicitur, In die *Pſal. 76.* tribulationis meæ deũ quæſiui manibus meis, nocte coram eo, & nõ ſum deceptus. Apparebit labor noſter mane, & erit fructus mane, vt illi qui modo laborant, poſtea dominentur: & illi qui modo ſe iactant & ſuperbi ſunt, poſtea ſubiiciantur. Quid enim ſequitur, Sicut oues in inferno poſiti ſunt, mors paſtor eſt eis, & dominabuntur eis recti mane. Puto iam planum eſſe illud verbum, quia prælocuti ſumus, dominabuntur eis recti mane. Expecta mane, deſidera mane, ne putes quia nox habet vitam, & mane non habet vitam. Ergo qui dormit viuit, & qui ſurgit non viuit? Nonne qui dormit, morte mortuus eſt? Et qui ſunt qui dormiunt? Quos excitat apoſtolus Paulus, ſi tamen velint euigilare. Quibuſdam enim dicit, Surge qui dormis, & exurge à mor- *Ephes. 5.* tuis, & illuminabit te Chriſtus. Qui ergo illuminantur à Chriſto, iam vigilant, ſed nondum apparet fructus vigiliarum. Mane apparebit, id eſt, cum ſeculi huius incerta tranſierint. Ipſa eſt enim nox, non tenebit, videtur

G enim quasi tenebræ. Facit aliquir male, viuit, floret, terret, honoratur: facit autem aliquis bene, reprehendirur, blasphematur, accusatur, laborat, terretur, quasi tenebræ sunt. In radice autem vigor, fructus, opulētia, vita nondum est in ramis. Sed radix non aruit, similis est qnidem arescenti, sed tempus venit, vestitur honore suo, fœcundatur fructibus suis. Tunc illi de qnibus dictum est vt non eor zelemus, quid enim addet illis psalmus? Quoniam sicut fœnum cito atescēt, & sicut olera prati cito cadēt, cum viderint ad dexteram maiestatir iustor, quibus laborantibus insultabant stare, & dicent inter se
Sapient.5. pœnitentiam agentes, Hi snnt quos aliquando in risum habuimus, & in similitudinem improperij. Sed tunc iam pœnitentiam infructuosam agunt: dicentes enim, nos insensati vitam illorum æstimabamns insaniam: quia cum cœperit quis deo viuere, mundum contemnere, iniurias nolle vlcisci, nolle hic diuitias, non hic quærere fœlicitatem terrenam, omnia contemnere, deum solum cogitate, viam Christi non deserere, non solùm ei à paganis dicirur, Insanit, sed quod magis do-
H lendum est, quia & intus multi dormiunt, & euigilare nolunt, à suis christianir audiunt, Quid patimini fratres mei? Nomine inuentur secundum viam Christi, qui dicit, Quid pateris: putemus quod dicit, Horrem⁹ Iudęos qui dixerunt domino IesuChristo, Dæmonium habes.
Ioan.7. Et quando audimus recitari euangelium, tnndimur pectora dicentes, Sceleratam rem dixerūt Iudæi Christo, Dæmonium habes. Age tu Christiane quando videris de corde hominis expulsum diabolum, & inhabitare in eo Christum, ne dicas quid pateris. Dictum est quidem & de ipso domino quòd insaniret, quando loquebatur verba quæ illi non capiebant. Et tamen aliqui euigilabant à somno, dicentes, Nō sunt ista verba dæmonium habentis. Sic & modo fratrer mei, quamdiu ista verba audiunt & gentes, & qui habitant orbem, & terrigenæ filij hominum diues & pauper, id est, & qui pertinet ad
Ioan.10. Adam, & qui pertinet ad Christum. alij dicunt, Dæmonium habes. Alij dicunt, Non sunt ista verba dæmoniū habentis. Alij enim viam seculi, & ista ad tempur audiunt. Alij frustra audiunt, sed facinnt quod dictum est, Auribur percipite qui habitatir orbem. Et cum agūt
I ista, incertus est fructur. Sed qui male agont, & viam seculi eligunt, mors pastor est eis: qui autem eligunt viam domini, vita pastor est eis. Veniet ipsa vita iudicatura,
Matth.25. & damnatura cum pastore suo eos quibus dicitur, Ite in ignem æternū, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Illis autem quibur insultatum est & qui irrisi sunt qnia credebant, audiēt ab ipsa vita quem habent pastorem, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobir paratū est ab origine mundi. Dominabuntur eis recti mane. Nemo dicat, quia sum Christianur, quare non imperem iniquis? Noli festinare, dominaberis, sed mane, quia auxilium illorum veterascet in inferno à gloria eorum, auxilium de pecunia, auxilium de amicis, auxiliū de virtute sua. Sed cum mortuus homo fuerit, in illa die peribunt omnes cogitationes eiur. Quantam visur est gloriam habere inter bominer cum viueret, tantam vetustatem & corruptionem suppliciorum habebit in inferno.

De illo qui iram diu in pectore retinet, & non vult humiliari.

Sermo LXXIII.

I Omnir homo qui vult de inimico suo vindicari, prouocat in se vindictam Dei. Sed hoc facite fratres quod dicit apostolus, Nulli malū
Rom.12. pro malo reddentes. Hoc est enim vinci de bono malum. Quando enim vindicari vis, sine dubio K vincere vis. Vide ne dum vis hominem vincere, ab ira vincaris. Qnia læsit, vis & tu lædere: quia nocuit, vis & tu nocere: & vt tu vincas amplius magis quàm ille nocuit, quomodo vincis malum in malo? Non hoc dixit apostolns, non hoc audistis, Ego nolo vinci à malo, audistir: & forsitan respondebis, Hoc & ego volo. Sed nemo me vincit. Dixit enim apostolus, Vince in bono malum. Hoc est enim, vt qui te læsit sua iracundia, tu illum vince tua patientia. Qui te læsit sua auaritia, vince illum tua misericordia. Ecce qui te sua auaritia expoliauit, ecce eget, ecce esurit, ecce sitit, ecce mēdicat, inimicus tuus est. Sed si esurit, ciba illum: si sitit, potum da illi. Hoc enim facienr carbones ignis congeres super Rom.12.
caput eius. Si hoc cogitar, quasi ad malitiam nor hortatus est, tanquam dixerit vt plus ei noceas, vt carbones congeras super caput eius. Si hoc cogitas, in malo vis vincere malum, & ipsam eleemosynam vt facias, amore vindictæ vis facere, Sed dico, quid est carboner ignis congeres super caput eins? Carbones ignis sunt in quibur vritur vt pœniteat illum contra te inimicitias habuisse. Homo es, homo est, lædere voluit, lædere vis. Ecce duo mali estir. Quomodo ergo dicis, & ego odio malum, qui auges numerum malorum? Vis vincere inimicum ruum? attende intrinsecos tuos, ne ibi habeas quod vincere debeas. Et dum ista consideraueris, dicir L
tibi, Homo est qui me læsit. Rogem pro illo dominum vt pœniteat eum, & si læsit, ex malo factur fuerit bonus. Nec defendi ante dominum serui inuerecunda festinatióne properemus, vt cum dies ille vindictæ aduenerir, non cum impiis & peccatoribur puniamur, sed cum iustis & deum timentibur honoremur in secula seculorum, Amen.

De futura vita diligenter cogitanda.

Sermo LXXIIII.

FRatres charissimi, quod auditim⁹ dici vt sursum cor habeamur, spe fit vt de illa futnra vita cogitemur. Hic sic agamnr, vt illic semper viuamus. Ecce enim quanta dignatio domini nostri qui fecit nos, ipse descendit ad nor. Si ergo descendit ad nos, leuauit nos, iam in corpore suo leuauit nos. Capnt nostrum ibi est, sequanrur & membra. Ille est in cœlo, nor in terra, quasi longe sit à nobis. Si interroges longe, charitatem interroga, & nobiscum est. Si M
enim ille non esset nobiscum, non clamaret de cœlo Saulo persequenti non ipsum, sed seruor eius, & vt familiarius dicā, membra eius, Saule Saule quid me per- Acto.9.
sequeris? Ecce ego hic sum in cœlo, & in terra persequeris me. Quare dixit, me? quia quasi de membris suis dicebat. Nónne si aliquis calcet plantam tuam, non clamat lingua rua? Ille ergo per quem factum est cœlum & terra, propter eum quem fecit de tarra, sine terra descendit in terram, & in cœlo leuauit terram, id est, carnem quam propter nos dignatus est assumere. Deus factus est homo, vt homo posit esse quod deus est. nam quæ promisit, dabit nobis. Securi enim sumus, quia cantionem nobis fecit, quam cautionem euangelium scripsit, & ideo reddidit nobis. Quid putatis fratres non eū nobis reddirurum vitā suam, qui pro nobis dedit mortem suam: bumilitatem, iniurias, contumelias, passionē in terra suscepit pro nobis. Ergo regnum, fœlicitatem, æternitatē non dabit nobis, qui propter nos mala pertulit? Ergo bona sua nobir negabit? Ad hanc spem fratres, quia promissor verax est, securi ambnlemus. Sed sic viuamus vt semper viuamus, vt cum ante ipsum vene-

A rimos, bona froote dicamus, Redde quod promisisti, qoia fecimus quod iussisti, & viuere cum illo valeamus in secula seculorum, Amen.

De deuote, *Sermo LXXV.*

B Vdire itaq; qui estis in populo, & stulti aliqnãdo sapite, accedite ad sepulturam mortuorũ, & videte exempla viuentium. Iacent ossa & perit caro, & tamen causa eius seruatur in iudicio Christi. Fuit & ipse similis nobis viuens in vanitate, repletus diuitiis multis, multiplicauit agros, plãtauit vineas, implens horrea in thecis multis, lætatus est in abundãtia sua, & ecce subito ablata sunt ab oculis eius. Plaudebatur sibi per schemata multa, preciosis vestibus erat indutus, pompas & luxurias sibi adhibens, epularũ delicias exercebat, saltationes & iocos in ebrietatibus exhibebat, prandia sua cum cœna miscebat, & lætitiæ suæ vix dabat finem, & ecce ablata sunt omnia ab oculis eius. Vbi ergo abierunt illa omnia? Vbi pompa, vbi schemata, vbi exquisita conuiuia? Vbinam sunt illi qui eum io foro longius ab omnibus cõspiciebant? Vbi ornatus domorum & vestis preciosæ luxuria? Vbi gemarum ambitio, & argenti pondus immẽsum? Vbi postremum ipsa cupiditas, quæ cum omoia qootidie quæ agit nescit quando totum posit amittere? Vbi sapientia illa & foris excogitata disertio? Vbi applausus laudum & adulatio amicorum assidoa? Vbi seruorum subditi greges & lampadarum radiantia luminis? Vbi antecedentium turba clierum? Transierunt omnia ab oculis eius, & vltra non erit memoria eius. Iacet in sepulchro redactus in puluerẽ, defluxerũt carnes eius quas deliciæ nutriebant, separati sunt nerui á cõpagioibus suis, sola remaoserunt ossa quæ seruantur in exempla viuentium, vt cognoscantur reliquiæ mortuorum. Putatur requiescere corpus, abiit autem anima eius in infernum, & nõ videbit lumen. Circundant enim eum tenebræ multæ, mœror & afflictio apprehendent eum, vermes & ignis consument eum, & fletus nõ desinet ab oculis eius, stridor dẽtium frequentat eũ eo q̃ pessimi dolores perurgent eum, & non desinunt pœnæ ab anima eius. Tunc se pœnitet male vixisse in seculo, & hæc sibimetipsi reputans dicit se pietatem & misericordiam non fecisse, C vt quæraret eam & non inueniat, multas diuitias se possedisse, & non eas pauperibus erogasse, perdidisse se tempus pœnitentiæ, & non se correxisse ab omnibus malis, dies suos negligẽdo transisse in quibus habuit spacium benefaciendi, vt non incideret in talibus pœnis. Expectat enim eum resurrectio magna, vt tradatur peiori iudicio secundum quæ gessit. Ibi enim eum contnrbabũt multitudo angelorũ, qui super pœnas sunt cõstituti, improperãtes ei q̃ taliter egerit, & eleemosynam nõ amauerit, ideo misericordia ei denegatur. Gehenna ardens cum expectat, quia pauperẽ & egenũ nõ amauit, ventrẽ eius perpetuus penetrat vermis, qui esurientem pauperem non saturauit. O quantum valet apud dominum misericordia quæ in hoc seculo exhibetur. Sicut dominus noster Iesus Christus in euangelio dicit, Beati misericordes, quoniã ipsi misericordiam consequentur. Fratres mei dilectissimi exhibete misericordiam dum lucem huius vitæ habetis, ne tenebræ mortis vos comprehendant. Eleemosyna enim emundat peccata, & ipsa interpellat pro nobis dominnm, quia quod habemus relinquimus, & qnod pauperibus dedimus ipsum integre possidemus. Dies enim domini festinns aduenict, & misericordes misericordiam consequentur á domino nostro Iesn Christo, qui est benedictus In secula seculorum, Amen.

† Hic sermo habetur supra numero. 58. *Matth. 5.* *Ioan. 12.*

De cogitationibus *Sermo LXXVI.*

B Rimũm quidem cogitationibus malis repugnãdum est, vt cum aliquid carnale, aut sordidum susurrauerit aduersarius, priusquã sauciet mentem, sagitta deleatur & excutiatur. Solet enim tristitiam afferre, & dubitationes de proposito, & desperationem bonorum adspirare, & varias cupiditates ingerere, & omnes omnino sagittas acuere, vt sicut in decimo psalmo scriptum est, sagittet in obscuro rectos corde. Tu ergo mox cum senseris ista, molire geminato suspirio ad dominum mente conuersa, ne permittas accedere coosilium quod secum posit inquirere. Sicut enim vestimentum caodidum si fuerit sanguine aspersum, si mox fuerit lotum, candorem suum recipit, si autem insederit, & incoxerit, macula vix lauatur: sic & mens humana si surgentem cogitationem mox deleuerit, poterit suum retinere candorem: si autẽ diutius residere permiserit, vix cum magno labore purgatur. Hæc est autem prima victoria secreti certaminis nostri, quod dominus spectat & angelus, cum cogitationibus malignis mens humana fideliter occurrit, & bonis operibus malos superat cogitatus. Hinc laus na- E scitur, hinc crescit gloria, sicut apostolus ait, Cum venerit, inquit, dominus, & illuminabit occulta tenebrarum, & manifestabit consilia cordis, tunc laus erit vnicuique á deo. Manifestũ est enim apud fideliores, quia non solũm de factis, sed etiam de cogitatis, aut laus aut vituperatio á deo iudice tribuatur. Item quod inuiti patimur cogitationes frequenter, non nos lateat fratres, q̃ maligni frequenter cogitationes sustinemus: quando autem contingit, de apostolo dicamus, Non quod volo hoc ago, sed quod odi illud facio, & video aliam legẽ in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati. Et re vera vnũ propriũmque studium est satanæ, humanam mentem prauis grauare consiliis. Siquidem hanc iniuriam ab exordio sortiti sumus, vt nos serpentis caput obseruemus, ille autem nostrum calcaneum. Vtique non nostrorum pedum calcaneum, sed mentis finem obseruat, vt si quo modo posit currẽtem ad cœlestia animam morsu suo ad terrestria retinere. Aduersus has ergo obscuritates malorum, vt synceris mentibus viuere possimus, cordis F oculi bene curandi sunt. Et vt vincamus, arma nobis sunt valde necessaria. Arma, inquit, militiæ nostræ non carnalia, sed potentia deo ad destructionem munitionum, malorum consilia destruentes. Amen.

Psalm. 10. *1. Cor. 4.* *Matth. 6.* *Rom. 7.* *2. Cor. 10.*

Sermonum ad fratres in eremo, finis.

De vita, conuersatione ac morte sanctæ Monicæ matris beati Augustini, Narratio I.

M Onica mater sancti Augustini, cuius historia trahitur ex sententia sancti Augustini ex I X. cõfeßionum, & ex duabus Epistolis quas Augnstinus scripsit suæ sorori Perpetuæ virgini, Hortor te, inquit Augustinus, dilecta sponsa Christi, vt deo studeas in omnibus placere, sicut & charam matrem nouisti perfecisse. Nam dum esset puella, ad ecclesiam fugiebat diu in angulo permanens, & virginales orationes ad Christum fundebat. Dum autem domum tarde rediret, ab auia sua verberabatur, eo quod

Hoc opere nihil ineptius, nihil vanius.

G extra domum ſine pediſſequa receſsiſſet, & totum ipſa
puella patienter portabat. In tota autem pueritia ſua
nunqoã cum puellis ludentibus ſe miſcuit, ſed frequen-
ter in nocte adhuc in pueritia de lecto ſurgebar, & ge-
nibus flexis orationes quas à matre nomine Facundia
didicerat, domino offerebat. Ab infantia autem cum
ea creuit miſeratio, & naturali affectione pauperes dili-
gebat. Sæpe panem de menſa in ſinu collocabar, & de
paterna domo fugiens pauperibus tribuebat, hoſpites
& infirmos viſitabat, vicinas litigantes reprehendebat,
pedes infirmorum ſæpe lauabar, & eis vt puella poterat
ſeruiebat. Cum autem parentes eius more ſecularium
veſtibus delicatis eam ornare voluiſſent, ipſa contriſta-
ta reſpuebat. Et cum eſſet annorum tredecim, eam no-
bili patricio Carthaginenſi tradiderunt. Quanto autem
timore & honeſtate, quanta etiam ſumma pulchritudi-
ne dominus eam dotauerit, quãta etiam pudicitia eam
dominus magnificauerit, certe in breui dici nullatenus
poſſet. Matrimonium tamen optime conſeruauit, filios
in omni timore domini ſufficiẽter erudiuit, torum im-
maculatum cuſtodiuit, & maritum ferociſsimum cum
magno labore in fine lucrata eſt. Cum autem vixiſſet
H cum viro ſuo ferè annis duodecim, reſpexit dominus
humilitatem ancillæ ſuæ, & exaudiuit lachrymas eius,
nam inſpirauit dominus maritum vt deinceps vxorem
pudicam & caſtam ſeruaret. O mira res, quia cum eſſet
ferociſsimus, quanto affectu carnali ab ea diuiſus eſt,
tanto magis matrimonio ſpiritali & per dilectionem
coniunctus eſt. Cum enim vir eius eſſet annorum ſe-
ptuaginta duorum, obiit in pace. Quantis autem ſalu-
taribus monitis & ieiuniis quantiſque lachrymis & ora-
tionibus illam viduam ſanctam, caſtam, ſobriã & piam
dominus dotauit, mirum eſt. Omnia tamen poſt mor-
tem viri contempſit, omne regnum mundi & omnem
ornatum eius reſpuit propter deum, intantum vt non
ſolum mater pauperum vocaretur, ſed ancilla. Et quia
dum vir eius viuebat, poteſtatem proprij corporis non
habebat, ideo eleemoſynas non ita largiter tribuebat.
Sed poſtea ita vixit, vt non ſolum eleemoſynas largiter
tribueret, ſed etiam cicatrices pauperũ leniret. Propter
quod ei dominus centuplum reddidit, dum crucẽ eius
in corde eius infixit & paſsionem. Dum autem quadam
die præuenta & viſitata à te domine, beneficia tua quæ
I tu in carne humano generi clemens exhibuiſti, ancilla
tua conſideraret, tantam gratiam tantámque lachry-
marum copiam torculari tuæ crucis expreſſam in paſ-
ſione tua adinuenit, ꝙ veſtigia eius per eccleſiã lachry-
mæ deſuper pauimentum defluentes oſtendebant. Et
quanto plus ab effluentia lachrymarum hortabatur de-
ſiſtere, tanto plus fluuius lachrymarũ oriebatur. Tanta
autem gratia ancilla Chriſti ieiunando alios præcelle-
bat, ꝙ diebus quibus ad cœnam vocabatur, tanquam ad
amaram medicinam accedebar. Erat autẽ ei timor ca-
ſtus in corde tanquam faſcia pectoralis, qua cogitatio-
nes conſtringeret, in ore tanquam frænum quo linguã
reprimeret, in opere tanquam ſtimulus, ne pigritia tor-
peret, in cunctis tanquam regula ne modum excede-
ret. Timor autem iſte tanquam ſcopa purgabat cor vi-
duæ ab omni duplicitate, os à falſitate, opera ab omni
vanitate. Nunquam verbum ſeculare ab ore eius recor-
dor me audiuiſſe, ſed in omnibus verbis ſuis & factis
ſemper Chriſtum primo nominabar. Tantum timor
domini mentem eius occupauerat, quòd non ſolum ab
omni ſpecie mali ſibi cauebar, ſed ſpiritu pietatis ad
omne bonum prona erat. Satagebat mirabiliter opera
pietatis pro poſſe cordialiter implere, ſuper omnia in- K
firmis ſeruire, ſepulturam mortuis præbere, orphanos
cuſtodire vt filios, viduas & maritatas conſolari, qua-
propter multa de arcanis cœleſtibus domino reuelante
percepit. Vnde tãta ebrietate ſpiritus ſancti ſæpe rapie-
batur, quòd in ea ferè per totum diem quieſcens, dum
eſſet rex in accubitu ſui cordis, neque vox neque ſenſus
in ea audiebatur. Neque mirum, quia illa pax quæ exu-
perat omnem ſenſum, ſepeliebat viduæ ſenſus corpo-
rales, intantum vt vix matronæ noſtræ & etiam vici-
næ eam pungentes excitare valerent. In die autem bea-
ti Cypriani dum hæc Chriſti ancilla mereretur accipe-
re ſacramenta, dum eſſet in domo, ferè à terra per cubi-
tum eleuata fuit, clamãdo quæ quietiſsima eſſe conſue-
uerat, dicens, Volemus ad cœlum, volemus ad cœlum
fideles. Quam cum poſt interrogaremus quid ſibi acci-
derat, non reſpondebat, ſed tanto gaudio replebatur
quòd omnes ad feſtum producebar cantantes cum
propheta, Cor meum & caro mea exultauerũt in deum
viuum. Dum etiam in die pentecoſtes eſſet refecta re-
fectione illius panis qui de cœlo deſcendit, poſt ſum-
ptionem ſacramenti tanta ſatietate repleta fuit, quòd L
per diem & noctem abſque corporali cibo perſeuera-
uit. Cum apud oſtia Tyberina infirmaretur, & ſacra-
mentum à nobis fideliter peteret, nec dolore ſtomachi
vexata valeret retinere, viſibiliter infantulus nocte me-
dia ad lectum dei famulæ venit, eámque in pectore am-
plectens, anima illa ſancta ad cœlum volauit. Ergo die
nona ægritudinis ſuæ quinquageſimoſexto anno ætatis,
triceſimotertio anno ætatis meæ, anima illa pia & reli-
gioſa carne ſoluta eſt die quarta Maij. Flebam & effun-
debam tibi domine preces pro illa famula tua, vt non
intrares cum ea in iudicium. Gratulabar tamen teſti-
monio eius, quia appellabat me pium, & commemora-
bat grandem deuotionis affectum, commemorans
nunquam ſe audiſſe ex ore meo verbum durum aut
contumelioſum ſermonem. Illa famula tua domine
continue ſatagebat virum ſuum lucrari tibi, quem ama-
bilem & reuerentem faciebat ſibi. Expectabat enim ip-
ſa miſericordiam tuam ſuper eum, vt in te credens ca-
ſtigaretur. Erat enim iracundus, ſed illa famula tua non
tantùm facto, ſed nec verbo viro tribulato reſponde-
bat, ſed quieto rationem facti reddebat, quem tibi do-
mine in extrema vita corporali lucrata eſt. Erat enim M
ſerua ſeruorum, domine, & omnes qui eam videbant
laudabant te domine, ſcientes & credentes præſentiam
tuam eſſe in corde eius. Fuerat enim vnius viri vxor, &
filios totiens parturiebat, quotiens à te domine deuiare
cernebat. Imminente autem die quo ex hac vita erat
exitura, nobis ignorantibus domine, ipſa & ego ſoli ſta-
bamus incumbentes ad quandam feneſtram, & terrena
obliuiſcentes, loquebamur ſoli valde dulciter qualis eſ-
ſet ſanctorum vita, quam nec oculus vidit, nec auris au-
diuit, & inhiabamus ore cordis pariter in ſuperna fluẽta
fontis vitæ, vileſcebátque mundus iſte inter verba cum
delectationibus ſuis. Tunc ait illa, Fili vnum eſſet pro-
pter quod in hac vita aliquãtulum morari cupiebam, vt
te catholicum Chriſtianum viderem priuſquã morerer,
& ecce cumulatius mihi deus præſtitit, vt te contempta
etiam felicitate terrena videam dei ſeruum. Quid iam
amodo hic faciã neſcio. Quid ſibi tũc reſponderim, nõ
ſatis recolo, ſed poſt dies quinque decubuit febribus, &
ſubtracta à præſentib', cucurrimus, & poſt modicũ red-
dita eſt ſenſui, & intuens nos ait, Ponetis hic matrem
veſtram. Ego flebam, ſed fletum finirbam, frater autem
meus

A meus lætus, quòd non peregre commori, ſed in patria
cum viro ſepeliri debebat. Quo audito, vultu turbato
reuerberans cum oculis quòd talia dixiſſet, ait, Ponite
hic corpus meum, nihilq; cura eius vos conturbet. Ro-
go tamen vos, vt ad altare domini memineritis mei
vbi fueritis. Dominus autem illud reſuſcitabit vbicun-
que ſepultum fuerit in nouiſsimo die.

Relatio Calixti de conuerſione, perſeuerantia & quibuſdam dictis ſancti Auguſtini: II.

MAgnus ille doctor & egregius Auguſtinus,
qui vere fuit norma & ſpeculum in natura,
dum eſſet annorũ xxx. maternis oratio-
nibus & Ambroſij prædicationibus medi-
antibus, & fama Antonij audita, ab omni
hæreſi purgatus eſt, & apud Liguriã Italiæ aduenientibus
diebus paſchalibus baptizatus eſt. Et tunc exaltat Ligu-
riẽſis Eccleſia, pia eius mater gaudet, Ambroſius deum
laudat, Auguſtinus iam confitetur, & fideles omnes ſibi
tanquã ciui fideliſsimo de Babylonica ſeruitute redem-
pto, vna voce omnes applaudunt. Protinus in fide ca-
B tholica cõfirmatus, ſpem omnem quam habebat in ſe-
culo dereliquit, & Romanorũ & Ligurientium ſcholas,
& cũ Euodio & Alipio ſociis, viro præclariſsimo ſoli-
tario Simpliciano ſe commiſerunt, ibiq; cum prædicto
famoſiſsimo viro apoſtolicam vitam tenere cœperũt, &
ſimul cum multis erant habitantes in placito ſancto. In
diebus autem illis dum fama Auguſtini crebreſceret a-
pud omnes, congregatis fratribus ait, Dum in hac valle
miſeriæ ſumus cõſtituti, vtrum boni ſiue mali ſimus, de
nobis præſumendum non eſt, etiam quibuſcunque vir-
tutibus cognoſcamus dei gratia nos eſſe ornatos. Nam
ſi quis noſtrum bene operatur, beatus tamen dicendus
nec prædicandus eſt, cum ſimiles ſimus nauibus om-
nibus bonis oneratis, de quibus tamen incertum eſt v-
trum ad portum ſalutis perueniant. Nunquid Iudas in
apoſtolatu optime incepit, & peſsime finiuit? Nunquid
etiam Paulus male incepit, & tamen vas electionis di-
gne vocatus eſt? Nolite obſecro laudare me, ſed orate
vt valeamus vſque ad mortem perſeuerare, quoniam
finem noſtrum deus attendit.

C *Ex Sigeberto in epiſtola ad Macedonium de ortu, conuerſione & vita ſancti Auguſtini: III.*

TEmpore Theodoſij ſenioris, Auguſtinus vir
acutiſsimus nobilibus Carthagineñſibus ortus
natalibus, venit Romam, ibique ſcholas libe-
ralium artiũ annis ferè ſex glorioſè rexit. De-
nique Mediolanum venit, & dum eſſet annorũ trigin-
ta, filiuſq; eius annorum octo, aduenientibus diebus pa-
ſchalibus, meritis matris & prædicatione Ambroſij, ma-
ter eius regenerauit Auguſtinum cum filio Deodato &
multis aliis ferè XLII. Qui baptizatus Auguſtinus mox
ad virum Simplicianum perrexit, cuius nomen cele-
berrimum apud fideles erat, qui etiam habebat mau-
ſoleum ſemotum & à gentibus ſeparatum. Cum quo
Auguſtinum ferè per annum cum dimidio permanſiſ-
ſe vidi, & oculata fide probaui. Et quoniam erant in
libertate quaſi viuentes, licet probatiſsimi viri eſſent
atque perfecti, tandem ex præcepto tanti patris Sim-
pliciani, Auguſtinus poſt inter eos inſtituit, vt vitam
apoſtolicam omnes pariter tenerent, & nihil inter eos
proprium diceretur. Completo verò anno, matre Au-
guſtini inſtigante ad propria reuertitur, & moritur ma-
ter Auguſtini apud oſtia Tyberina, filius autem apud
Carthaginem anno ætatis ſuæ XXIX. Cum autem eſſet D
Auguſtinus cum amicis in Africa, meditabatur in le-
ge domini die ac nocte, ſcribens libros, & docebat in-
doctos. Hoc autem Valerius Hipponenſis audiens præ
gaudio lachrymabatur, & ſtatim eum ad ſe accerſiri fe-
cit, & hortum ſecretum & remotum à ciuitate Augu-
ſtino donauit. Ibique pius pater Auguſtinus cũ cæteris
amicis & fratribus in deſpecto habitu, & cum incredi-
bili humilitate annis tribus mãſit. Deinde cum inquie-
tudinem venientium ferre non poſſet, duobus ferè mi-
liaribus à prædicto loco ſeceſsit, & ad montem quen-
dam altiſsimum abiit, ad quem per viam valde arduam
& pœnoſam adiri poteſt. Ibique Auguſtinus habitatio-
nem ex lapidibus cunctis conſtrui fecit, & ſic homines
fugiens habitabat. Ibique compoſuit libros de medici-
na animæ, & de vita monaſtica, de innocentia Ioannis
Baptiſtæ & Heliæ. Multi quidem ex fratribus intra ſaxa
& fiſſuras montium receptacula ſibi fecerant, & ibi pro-
pe patrem Auguſtinum per iactum baliſtę in omni ſan-
ctitate habitabant. Erant autem ferè CXXII. qui ſub
obedientia Auguſtini concorditer viuebant, omnia re-
putantes eſſe communia. Vinum nemo nouerat, niſi
quando infirmitas cogeret, aut Valerius Epiſcopus ſan- E
ctus ad eos viſitandos veniſſet: cum autem appropin-
quaret feſtum Pentecoſtes, ſanctus Epiſcopus Valerius
miſit pro Auguſtino & inuitum presbyterum ordina-
uit. Factus presbyter monaſterium clericorum inſtituit
in domo Epiſcopi, & infra annum ibidem viuere cœ-
pit ſecundum regulam apoſtolicam, vt hactenus fece-
rat. Hoc autem Valerius Epiſcopus fecit, quia ipſe Græ-
cus erat & indoctus, maxime in reſpõdendo hæreticis
in eorum erroribus. Ideo Auguſtino Epiſcopo poteſta-
tem plenam dedit prædicandi quotiens neceſſarium
fuiſſet. Nam multi iam hæretici ſurrexerunt, cõtra quos
dominus Auguſtinum inſtituit & ordinauit.

De obitu atque commendatione ſancti Auguſtini: IIII.

ANno domini CCCCXXXVII. Sixtus ſedit
annis octo & diebus XXX. eo tẽpore Valla
rex Gothorum Vandalos odio inſectãs etiã
in Africa eos perſequi diſpoſuit, ſed morte
præuentus obiit, eiq; in regnum Theodoricus ſucceſsit.
Vandali Africæ nauibus irruentes prouinciã vniuerſam
deuaſtant rapinis, cæde, incendiis, nulli ſexui parcentes,
ætati vel ordini. Sub hoc turbine tribulationis beatiſsi- F
mus Auguſtinus amatiſsimam & lugubrem præ cæte-
ris diebus ſuæ ſenectutis iam penè extremam duxit vi-
tam, videns tantam ſæuitiam vbique graſſari, videns
alios hoſtili nece extinctos, alios effugatos, Eccleſias ſa-
cerdotibus viduatas, ciuitates cum accolis diſsipatas.
Accreuit denique cauſa mœroris eius quòd ſub ipſius
tempore Hipponenſem vrbem, cui pontifex præerat,
Barbari obſederunt. Sed ecce tertio obſidionis menſe
febribus incubuit, ſibiq; ſeptem pœnitentiales pſalmos
ſcribi iuſsit, ipſos quoque quaterniones iacens in lecto
circa parietẽ poſitos diebus infirmitatis ſuę intuebatur
ac legebat, & vberrimè ac iugiter flebat. Et ne à quo-
quam impediretur eius intẽtio, antè fermè decem dies
migrationis ſuæ, petiit ad ſe nullum ingredi, niſi his
tantum horis quibus medici ad inſpiciendum ingre-
diebantur, vel eius refectio offerebatur. Obſidionis de-
nique menſe XIII. coram poſitis fratribus migrauit ad
dominum, anno ætatis ſuæ LXXVI. epiſcopatus verò
ſui XL. Hiſpaniæ lumen præfulgidum, propugnaculum

G veritatis, errorum excidium, fidei tutamentum. Omnes Ecclesiæ doctores tam ingenio quàm scientia vicit insuperabiliter, florens tam exemplis virtutum quàm affluentia doctrinarum. Etenim tanta scripsit, vt non solum ab aliquo toto vitæ suæ tempore scribi, sed nec quidem possint lectione percurri. Obiit autem anno domini quadringentesimo quadragesimosexto. Præmissa habentur ex chronica Bedæ.

De translatione corporis sancti Augustini de Sardinia ad Papiam. V.

ANno Leonis quarto, Limbrādus Longobardorum rex audiēs quòd Saraceni depopulata Sardinia, illa etiā loca fœdassent, vbi ossa beati Augustini ob vastationē Babarorum olim ab Hippona translata & recondita fuerant, legatos suos illuc direxit, qui dato magno auro, preciosas illas reliquias secum detulerunt, & ad vrbem Ianuensem regressi sunt, vbi præfatus rex occurrēs cum gaudio corpus almificum deuote adorauit, & reuerenter accepit. Sanè rex & sui inde progressi cum preciosissimo illo thesauro veniunt ad quandam villam in Terdonensi
H episcopatu sitam, & cum ibi corpus sanctissimum tollere voluissent, ita stetit immobile, vt nulla vis humana posset illud mouere. Quod videns rex vouit quòd si beatus confessor ex loco illo se tolli permitteret & traduci Papiam, villam cum omnibus appendiciis suis concederet sibi seruientibus perpetuo possidendam. Voto facto atque firmato, corpus sanctissimum inæstimabili facilitate sustollitur, & Ticinum vsque transuectum, clero & pariter populo concurrente honorifice ac gaudenter suscipitur, & in basilica beati Petri in qua præfatus rex construens cœlum aureum dignissime collocatur. Facta est autem ista translatio anno domini DCCXXI. annis ab eiusdem cōfessoris transitu iam decursis CCLXXV. Quod autē in prædicta Ecclesia corporis eius preciosus thesaurus sit reconditus, stupendo & euidenti miraculo elucescit. Siquidem in supradicta Ecclesia in qua iacet, puteus est qui aliquot annis in die festi eius superabundās, totam sepem perefluxit, in signum quia sicut aqua illa sordes diluit, sic sordes hæreticorum ab Ecclesia effluens eius doctrina abstersit.

I *Ex Antonino archiepiscopo Florentino de habitu & conuersatione sancti Augustini. VI.*

NOtandum etiam quòd beatus Augustinus habitu religioso in triplici suo statu indutus est. Nam primo post conuersionem suam & baptismū, dicit Ambrosius in sermone de baptismo & conuersione Augustini, Hunc, scilicet Augustinum, in Christo genui, & postquam baptizaui eum, indui cucullam nigram, & ipse ad differentiā monachorum se supercinxit zona pellicea pergens ad Simplicianum, qui ei bonus apparebat seruus dei, & vere sic erat, vt scilicet de modo viuendi cum eo conferret. Et ipse Augustinus in quodam suo sermone sic ait, Duodecim fuimus fratres qui induimus cucullam nigram, calciamenta & zonam nigram desuper cinctā ad differentiam monachorum. Nomina autem istorum duodecim sunt, Augustinus ipse primus, secundus Nebridius, tertius Euodius, quartus Alipius, quintus Pontianus, sextus Adeodatus, septimus Simplicianus, octauus Faustinus Græcus, nonus Cordulus, decimus Valerius, vndecimus Iustus, duodecimus Paulus. Remeans igitur ad Africam post mortem matris in ostiis Tyberinis, re- K
lictis propriis bonis & pauperibus erogando, monasterium in nemore apud Hipponem ciuitatē primùm construxit, vbi cum amicis ieiuniis & orationibus vacans scribebat libros & docebat indoctos: & alios per nemora eremi quæsiuit religiosos siue eremitas, & eos secum in ipso monasterio collocauit. Er cum esset in itinere, reuertens ad Africā, visitauit eremitas qui erant in monte Pisano, aliquibus diebus cum eis moram trahens, & alios eremitas qui erant Centumcellis prope Romam.

Oratio de passione domini nostri Iesu Christi quam sanctus Augustinus fertur edidisse, pro qua diligentius dicenda, Bonifacius octauus spirituales indulgentias dedisse narratur. VII.

DEus qui pro redemptione mundi voluisti nasci, circuncidi, à Iudæis improbari, à Iuda traditore osculo tradi, vinculis alligari, & sicut agnus innocens ad victimam duci, atque ad conspectus Annæ, Caiphæ, Pilati & Herodis indecenter offerri, à falsis testibus accusari, flagellis & opprobriis vexari, sputis conspui, spinis coronari, colaphis cædi, a- L
rundine percuti, facie velari, vestibus spoliari, cruci clauis affigi, in cruce leuari, inter latrones deputari, felle & aceto potari, & lancea vulnerari: Tu domine per has sacratissimas pœnas tuas quas ego indignus recolo, & per sanctam crucem ac mortem tuam libera me à pœnis inferni, & perducere me digneris quò perduxisti latronem tecum crucifixum, Qui cum patre & spiritu sancto viuis & regnas deus per omnia secula seculorum, Amen.

† Sequentes duos sermones Erasmus loco suo mouerat, eo quòd inter Epistolas Augustini haberentur, quos quia diligenter quæsitos inter Epistolas non inuenimus, visum est eos qualescunque sunt iterum inserere, sunt enim digni qui vel omnibus eremiticis præferantur.

Ad fratres in eremo, de vita clericorum. Sermo LII.

PRopter quod volui & rogaui hesterna die vt hodie frequentius conueniretis: hoc est quod dicturus sum, Vobiscum hîc viuimus: & pro- M
pter vos viuimus: & intentio votúmque nostrum est vt apud Christum vobiscum sine fine viuamus. Credo autem ante oculos vestros esse conuersationem nostram: vt & nos dicere fortassis audeamus: quanuis multum illi impares qui dixit: Imitatores mei estote, sicut & ego 1.Cor.4.
Christi. Et ideo nolo vt aliquis de vobis inueniat male 12.quæst.1.
viuendi occasionē. Prouidemus enim bona, vt ait idem Nolo.
Apostolus, non solum coram deo, sed etiā coram omnibus hominibus. Propter nos conscientia nostra suffi- Roman. 12.
cit nobis: propter vos fama nostra non polluit, sed pollere debet in vobis. Tenete quod dixi atque distinguite. Duæ sunt res conscientia & fama. Conscientia necessaria est tibi: fama proximo tuo. Qui fidens conscientiæ suæ negligit famam suam, crudelis est: maxime in loco isto positus, de quo dicit Apostolus scribens ad discipulum suum. Circa omnes teipsum bonorum ad Titu. 2.
operum præbe exemplum. Vt ergo vos nō diu teneam, præsertim quia ego sedens loquor, vos stando laboratis: nostis omnes aut penè omnes sic nos viuere in ea domo quæ dicitur domus episcopi, vt quantum possumus imitemur eos sanctos de quibus loquitur liber

Actuum

A Actuom Apostolorũ. Nemo dicebat aliquod propriũ, sed erant illis omnia communia. Quia forte aliqui vestrum sunt non tam diligentes vitæ nostræ scrutatores: vt hic nouerint quomodo volo vos nosse: dico quòd frequenter dixi. Ego quem deo propitio videtis episcopum vestrum, iuuenis veni ad istam ciuitatem, vt multi vestrum nouerunt, & quærebã vbi construerem monasterium, & viuerem cum fratribus meis. Spem quippe omnem seculi reliqueram, & quod esse potui, esse nolui: nec tamen quæsiui esse quod sum. Elegi in domo dei mei abiectus esse magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Ab eis qui diligũt seculum, segregaui me: sed eis qui præsunt populis non me coæquaui: nec in conuiuio domini mei superiorem locum elegi, sed inferiorem & abiectum, & placuit illi dicere mihi, Ascende sursum. Vsque adeo autem timebam episcopatum, vt quoniam cœperat esse alicuius iam momenti inter dei seruos fama mea, in quo loco sciebam non esse episcopum, nõ illò accederem. Cauebam hoc & agebam quantum poteram: vt in loco humili saluarer, non in alto periclitarer. Sed vt dixi, domino seruus contradicere non debet. Veni ad istam ciuitatem propter

Actuum 4. & 4.

supra Ser. 46. & 5.

Psal. 84.

B pter videndum amicum quem putabam me lucrari posse deo, vt vobiscum esset in monasterio. Quasi securus perueni, quia locus habebat episcopum. Apprehensus & presbyter factus, per hunc gradum perueni ad episcopatum, Non attuli aliquid, nec veni ad hanc ecclesiam nisi cum his indumentis quibus illo tempore vestiebar. Et quia hîc disponebam esse in monasterio cum fratribus: cognito instituto & volũtate mea beatæ memoriæ senex Valerius dedit mihi hortum illum in quo nunc est monasterium. Cœpi boni propositi fratres colligere compares meos nihil habentes, sicut nihil habebam, & imitantes me: vt quomodo ego tenuem paupertatem meam vendidi & pauperibus erogaui, sic facerent & illi qui mecum esse voluissent, vt de communi viueremus. Commune autem nobis erat magnum & vberrimum prædium ipse deus. Perueni ad episcopatum, & vidi necesse habere episcopum exhibere humanitatem assiduam quibusque venientibus siue transeuntibus. Quod si non fecissem, episcopus inhumanus diceretur. Si autem consuetudo ista in monasterio permissa esset, indecens esset. Et ideo volui habere in ista do-

C mo episcopi mecum monasterium clericorum. Ecce quomodo viuimus. Nulli liceat in societate nostra habere aliquid proprium, sed si forte aliquid habent, nulli licet: & qui habuerint, faciunt quod non licet. Bene autem sentio de fratribus meis, & semper bene credens ab hac inquisitione dissimulaui: quia & ista quærere quasi male sentire mihi videbatur. Nouerani enim & noui omnes qui mecum viuerẽt, nosse propositum nostrum, non legem vitæ nostræ. Venit etiam ad nos presbyter Ianuarius, qui videbatur sua honeste erogando quasi consumpsisse, sed non consumpsit. Remansit illi quædam pars pecuniæ, id est argentum, quod diceret esse filiæ suæ. Filia ipsius, deo propitio, in monasterio fœminarum & bonæ spei est. Gubernet illam dominus vt impleat quæ de ea iam speramus, in illius misericordia, non eius meritis. Et quia infra annos erat, & de sua pecunia nihil facere poterat: quamuis ei fideremus fulgorem professionis, tamen lubricum timebamus ætatis: factum est vt ipsum argentum quasi puellæ seruaretur: vt cum ad legitimos annos veniret, & faceret inde quod virginem Christi deceret, quando optime iam facere posset. Dum hæc expectantur, cœpit ille

12. quæst. 1. Nolo.

morti propinquare, qui diu tanquam de suo iurans quia ipsius erat non filiæ, testamentum fecit. Testamentum, inquam, fecit presbyter, socius noster, nobiscum manens, de Ecclesia viuens, communem vitam profitens, testamentum fecit, hæredes instituit. O dolor illius societatis: ô fructus natus non de arbore quam plantauit dominus: sed Ecclesiam scripsit hæredem. Nolo numerare ista: non amo amaritudinis fructum. Ego illum deo quærebam, deo societatem professus erat, hanc teneret, hanc exhiberet, nihil haberet, testamentum non faceret: habeat aliquid, non se nostrum socium quasi dei pauperẽ fingeret. Magnus inde mihi dolor est fratres. Dico charitati vestræ, propter hunc dolorem statui hæreditatem ipsam in Ecclesia non suscipere. Filiorum ipsius sit quod reliquit, ipsi inde faciant quod voluerint. Videtur enim mihi quia si eã suscepero, in isto facto quod mihi displicet, & quo doleo, eius particeps ero. Hoc volui non latere charitatem vestram. Filia ipsius in monasterio fœminarum est: filius ipsius in monasterio virorum est. Ambos exhæredauit: illam cum laude, istum cum elogio, id est cũ vituperatione. Commendauit autem Ecclesiæ vt nõ accipiant ipsas partiunculas quæ pertinent ad exhæredatos, nisi cum ad le-D

E gitimam ætatem peruenerint. Hoc eis reseruat Ecclesia. Deinde litem dimisit inter filios suos, in quo laboro. Puella dicit, meom est, nostis quia hoc dicebat semper pater meus. Puer dicit, credatur patri meo, quia moriens mentiri non poterat. Et ista contentio quale malum est? Sed si pueri isti serui dei sunt: litem hanc inter illos cito finimus. Audio illos vt pater, & forte melius quàm pater ipsorũ. Videbo quid sit iure, sicut deus voluerit, cũ paucis fratribus fidelibus honoratis, de proprio de numero vestro, id est de plebe ista. Audio inter illos causam: & sicut dominus donauit finio. Tamen rogo vos, nemo me reprehendat quia eius hæreditatem nolo quòd suscipiat ecclesia. Primò quia factũ illius detestor: deinde quia institutum meum multi laudant quod dicturus sum, sed & aliqui reprehendunt, vtrisque satisfacere valde difficile est. Audistis modo cum euangelium legeretur, Cecinimus vobis, & non saltastis: lamentauimus, & non planxistis. Venit Ioannes non manducans neq; bibens, & dicunt, dæmonium habet: Venit filius hominis manducans & bibens, & dicunt, Ecce homo vorax, potator vini, publicanorum &

Matth. 11.

F peccatorum amicus. Quid ergo facio inter illos qui parant me reprehendere & dentes in me ducere, si suscepero hæreditates eorũ qui filios suos irati exhæredant? Iterum quid sum facturus eis quibus canto & non volunt saltare: qui dicunt, Ecce quare nemo donat Ecclesiæ Hipponensi aliquid, ecce quare non eam faciunt qui moriuntur hæredem: quia episcopus Augustinus de bonitate sua (laudando enim mordeot, labiis mulcent, dentem figunt) donat totum, non suscipit. Plane suscipio, profiteor me suscipere oblationes sanctas. Si quis autem irascitur filio suo & moriens exhæredat eum: si viueret non eum placarem? non ei filium suum reconciliare deberem? Quomodo ergo cum filio suo volo vt habeat pacem, cuius appeto hæreditatem? Sed plane, si faciat quod sæpe hortatus sum: vnum filium habet, putet Christum alterum: duos habet, putet Christum tertium: decem habet, Christum vndecimum faciat, & suscipio. Quia ergo feci hoc in quibusdam rebus: iam volunt bonitatem meam vel commendationem famæ meæ in aliud vertere: vt in alio modo me reprehendãt, quia oblationes deuotorum hominum nolo suscipere.

13. quæst. Si quis irascitur.

G Considerent quàm multa susceperim, quid opus est ea numerare? Eece vnum dico, Filij Iuniani hæreditatem suscepi. Quare? Quia sine filiis defunctus est. Bonifacij hæreditatem suscipere noui, non misericordia, sed timore. Nauiculam noui esse Ecclesiam Christi. Multi sunt quidem qui etiam de nauibus acquirunt: tamen vna tentatio si esset, iret nauis, & naufragaret. Homines ad tormenta daturi eramus, & de submersione nauis secundum consuetudinem quæreretur: & torquerentur à iudice qui essent de fluctibus liberati, sed non eos daremus. Nullo enim pacto hoc facere deceret Ecclesiam. 12.quæst.1. Nolo vt. Onus ergo fiscale persolueret. Sed vnde persolueret? Enthecam nobis habere non licet. Non enim est Episcopi seruare aurum, & reuocare à se mendicantis manum. Quotidie iam multi petunt, tam multi gemunt, tam multi nos inopes interpellant, vt plures tristes relinquamus, quia quid possimus dare omnibus, non habemus. Non habemus ergo Enthecam, propter naufragium ergo hoc vitando feci, non donando. Nemo ibi me laudet, sed nemo etiam vituperet. Planè quando donaui filio, quia iratus pater moriens abstu-

H lit, bene feci. Laudent qui volunt, peccant qui laudare 17.quæst.4. Quicunque nolunt. Quid plura fratres mei? Quicunque vult exhæredato filio hæredem facere Ecclesiam, quærat alterum qui suscipiat, non Augustinum, immo deo propitio nullum inueniat. Quàm laudabile factum sancti & venerandi episcopi Aurelij Carthaginensis, quomodo impleuit eos omnes, qui sciunt, laudibus dei. Quidam enim cum filios non haberet, neq; speraret, res suas omnes retento sibi vsufructu donauit Ecclesiæ. Nati sunt filij sibi postea, & reddidit Episcopus nec etiam opinanti illi, quæ donauerat. In potestate habebat Episcopus non reddere, sed iure fori, non iure poli. Sanè etiam hoc nouerit charitas vestra dixisse me fratribus meis, qui mecum manent, vt quicunque habet aliquid, aut vendat & eroget, aut donet & commune illud faciat: Ecclesiam habet, per quam deus nos pascit. Ego dedi dilationem vsque ad Epiphaniam, propter eos qui vel cum fratribus suis non diuiserunt, & dimiserunt quod habent apud fratres suos, vel nondum de re sua aliquid fecerunt, quia expectabatur ætas legitima. Faciant inde quod volunt, dum tamen sint pauperes mecum simul expectantes misericordiam dei. Si autem no- 12.quæst.1. Certe. lunt, qui forte nolunt: certe ego sum qui statueram, sicut nostis nullum ordinare clericum, nisi qui mecum

I vellet manere: aut si vellet discedere à proposito, rectè illi tollerem clericatum, quia desereret sanctæ societatis promissum cœptúmque consortium. Ecce in conspectu dei & vestro, muto consilium. Qui volunt habere aliquid proprium, quibus non sufficit deus & Ecclesia sua, maneant vbi volunt & vbi possunt, non eis aufero clericatum. Nolo habere hypocritas. Malum enim esse quis nesciat? Malum est cadere à proposito, sed peius est simulare propositum. Ecce dico audite: Qui societatem communis vitæ iam susceptam, quæ laudatur Actuum.2. & 4. in Actibus apostolorum, deserit, à voto suo cadit, & à professione sancta cadit. Obseruet iudicē, scilicet deū, non me: Ego ei non aufero clericatum. Quantum sit periculum, ante oculos eius posui, faciat quod vult. Noui enim quòd si aliquem hoc facientem degradare voluero, non ei deerunt patroni, non ei deerunt suffragatores & hic & apud Episcopos qui dicant, Quid enim mali fecit? Non potest tecum tolerare istam vitam. Extra episcopatū vult manere, & de proprio viuere, ideo non debet perdere clericatum. Ego scio quantum mali

sit profiteri sanctum aliquid, nec implere: Vouete, in- K quit, & reddite domino deo vestro. Et melius est nō vo- Psal. ... uere quàm vouere & nō reddere. Virgo & si nunquam Ecclēs.5. fuit in monasterio & virgo sacrata est, illi nubere non licet, quamuis esse in monasterio non compellitur. Si autem cœpit esse in monasterio & deseruit, & tamen virgo est, dimidia ruit. Sic & clericus duas res professus est, & sanctitatem & clericatum. Interim sanctitatem: nam clericatum propter populum suum deus imposuit ceruicibus ipsius, cui magis onus est quàm honor. Sed quis sapiens, & intelliget hæc? Ergo professus Deuter.32. est sanctitatem, professus est communiter viuendi societatem: & professus est quàm bonum & quàm iocun- Psal.132. dum, habitare fratres in vnum. Si ab hoc proposito cecidit, & extra manens clericus fuerit, dimidius & ipse cecidit. Quid ad me? non eum iudico. Si foras seruat 12.quæst.1. sanctitatem, dimidius cecidit. Si vero intus habuerit Certe. simulationem, totus cecidit. Nolo quòd habeat necessitatem simulandi. Scio quomodo homines ament clericatum, nemini eum tollo nolenti mecum communiter viuere, sed habet deum qui mecum manere vult.

Si paratus est pasci à deo per Ecclesiam ipsius, non ha- L bere debet aliquid proprium, sed aut erogare pauperibus, aut in commune mittere mecum. Qui hoc non vult, habeat libertatem, & videat vtrum habere possit felicitatis æternitatem. Sufficiant hæc interim charitati vestræ. Quod egero cum fratribus meis, annunciabo vobis. Spero enim bona. Omnes mihi libenter obediunt, nec inuenturus sum aliquos habere aliquid, nisi aliqua necessitate religionis, non cupiditatis occasione. Quid ergo egero post Epiphaniam, charitati vestræ in domini voluntate, & quomodo litem finiero inter duos fratres, filios presbyteri Ianuarij, non vobis tacebo. Multa locutus sum, Date veniam loquaci senectuti, sed timidæ infirmitati. Ego sicut videtis per ætatē iam senui, & per infirmitatem corporis olim senex fui. Tamē si deo placet quod dixi, modo ipse det vires, non vos desero. Orate pro me, vt quantum inest anima in hoc corpore, & qualescunque vires suppetunt, in verbo dei seruiam vobis, Amen.

Ad fratres in Eremo, De communi vita clericorum.

Sermo LIII.

CHaritati vestrę hodie de nobisipsis sermo reddēdus est: Quia enim, vt ait Apostolus, specta- 1.Corin.4. culum facti sumus mundo & angelis & homi- M nibus: qui nos amant, quærunt quod laudent in nobis: qui autem nos oderunt, detrahunt nobis. Nos autem in vtroque medio constituti adiuuante domino deo nostro, & vitam & famam nostram sic custodire debemus, vt non erubescant de detractoribus laudatores. Quomodo autem viuere velimus, quomodo deo propitio iam viuamus, quāuis de scriptura sancta multa noueritis, tamen ad commemorandos vos, ipsa de libro Actuum Apostolorum vobis lectio recitabitur, vt videatis vbi descripta sit forma quam desideremus implere. Dum ergo recitatur, vos intensissimos esse volo, vt post eius recitationem, quod institui loquar domino donante intentioni vestræ. Et Lazarus diaconus legit: Cum orassent, motus est locus in quo erant con- Acto.4. gregati, & repleti sunt omnes spiritu sancto, & loquebantur verbum dei cum fiducia omni volenti credere, Multitudinis autem credentium erat anima vna, & cor vnum: nec quisquā, eorum quæ possidebat, aliquid suū esse docebat, sed erāt illis omnia communia. Et virtute magna reddebāt apostoli testimonium resurrectionis

Iesu

A Iesu Christi domini nostri,& gratia magna erat in omnibus illis. Neque enim egens quisquam erat iuter illos. Quotquot enim possessores prædiorum vel domorum erant, vendeotes afferebant precia corum quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorũ. Diuidebatur autem singulis prout cuique opus erat. Cumq; Lazarus diacoous recitasset, & episcopo codicem tradidisset: Augustiuus episcopus dixit, Etiam ego legere volo. Plus eoim me delectat huius verbi esse lectorem, quàm verbi mei disputatorem. Cum orassent, motus est locus in quo eraot congregati, & repleti fuot omnes spiritu sancto: & loquebantur verbum dei cum fiducia omni voleoti credere. Multitudinis autem credeotium erat anima vna,& cor voum: nec quisquam, eorum quæ posidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erãt illis omnia commuoia. Et virtute magoa reddebaot Apostoli testimonium resurrectionis Iesu Christi domini nostri, & gratia magna erat in omoibus illis. Neque enim egeus quisquam erat ioter illos. Quotquot enim possessores prædiorum vel domorum crant, vendeutes afferebaot precia eorum quæ vendebant, & pooebant ante pedes apostolorum. Diuidebatur autem singulis prout B voicuique opus erat. Cúmq; Episcopus legisset, dixit, Audistis quæ iam velimus, orate vt posimus. Cootigit autem quædam oecessitas, vt hæc diligentius agerem, quoniam sicut oostis, iam presbyter io nostra societate constirutus, quali societati perhibet testimonium lectio quam modo cum recitaremus audistis, moriens testameotum fecit, quia habuit vode faceret. Erat quod diceret suum cum in ea societate viueret, vbi nemini licebat suum aliquid dicere, sed essent illis omnia communia. Si quis dilectoi & laudaior noster apud detractorem uostrum prædicaret istam societaiem, & diceret, cum episcopo Augustino sic viuuot omnes cohabitatores eius quomodo scriptum est iu actibus apostolorum: coutinuo ille detractor caput mouens, deotem promouẽs, diceret, Ita verè sic ibi viuitur, quomodo tu dicis. Quare mentiris? Quare facta laude hooonas indignos? Nónne ibi modo io eorũ societate positus presbyter testamentum fecit, & quod habuit quomodo voluit disposuit, & reliquit? Certe omuia ibi sunt communia, certe oemo dicit aliquid suum. Sub his verbis quid ageret laudator meus? Nónne os eius quasi plumbo oC pilaret ille detractor? Nónne ille laudasse pœoiteret? Nónne reuereutia perfusus, & illius sermooe confusus vel nobis vel testatori illi malediceret? Hæc fuit necessitas, vt ad istam diligentiam veoiremus. Nuocio ergo vobis vode gaudeatis, quia omnes fratres & clericos meos qui mecum habitant, presbyteros, diaconos, subdiacooos, & Patricium nepotem meum, talesioueni quales desideraui. Sed sunt qui de sua qualicuoque paupertate, quod statuerant, nondum fecerũt. Hi duo suot Valens diacoous, & paulo antedictus nepos meus subdiaconus, & matris vita impediebat quæ iude viuebat. Expectabatur In illo etiam legitimæ ætatis accessus, vt quod faceret, firmisimè faceret: nondum autem fecit, quia ipsos angelos habet cum suo fratre commuues, & sub indiuiso posidẽt. Si autem diuiti fuerint, eos cupit Ecclesiæ cooferre, vt iode alantur qui suot in proposito sanctiiatis, quousque io hac vita degunt. Scriptum est 1.Timot.5. enim, & hoc Apostolus loquitur, Qui autem suis & maximè domesticis uoo prouidet, fidem denegat, & est infideli deterior. Hæc autem mancipia sunt ei similiter cum fratre commuoia, & noodum diuisa. Dispooit ea manuoiittere, sed ooo potest antequam diuidantur.

Quid enim ad se pertinet, adhuc ignorat. Ad ipsum sanè, quia maior est, pertinet diuisio, & ad fratrem eius D electio. Et ipse frater eius deo seruit, & subdiaconus est sub sancto fratre meo, & coëpiscopo Seuero io Ecclesia Mileuitana. Hoc agitur, hoc sioe dilatione peragẽdum est, vt illi semuli diuidantur & manumittantur, & sic det Ecclesiæ vt eorum excipiat alimentum. Nepos autem meus ex quo conuersus est, & mecum esse cœpit, impediebatur & ipse aliquid de agellulis suis agere inuita vsufructuaria matre sua, quæ hoc anno defũcta est. Inter ipsum & sororem eius sunt quædã causæ in Christi adiutorio cito finieodæ, vt & ipse faciat quod deũ seruũ decet, & quod ista professio, & ista exigit lectio. Diacoous Faustiuus, sicut penè omnes nostis, hîc de militia seculi ad monasterium conuersus est, hîc baptizatus, inde diacoous ordinatus. Sed quia exiguum est quod videtur posidere, sicut iurisperiti loquuotur, iure noo corpore reliquerat illud, & ab eius fratribus tenebatur. Nunquam iode cogitauit ex quo conuersus est, nec ipse aliquid quæsiuit à fratribus suis, nec ab illo est aliquid quæsitum. Modo quia ventum est ad hunc articulum temporis, cum consilio meo diuisit ipsam rem, & dimidiam donauit fratribus suis, & dimidiam Ec- E clesiæ pauperi in loco eodem constitutæ. Diacoous Seuerus sub qua dei discipliua & flagello sit, nostis, lumen tamen noo perdidit mentis. Vnam domum hîc emerat propter matrem & sororem suam, quas de sua patria huc desiderabat adducere. Emérat autẽ non de sua pecuuia, quam noo habebat, sed ex collatione religiosorum virorum, quorum etiam mihi quęrenti oomina indicauit. De ipsa oou possum dicere quid fecerit, aut quid disponet, oisi quia ipse totum in mea posuit voluntate: vt quicquid ipse vellem, hoc iode fieret. Sed habet quasdam causas cum matre sua, quarum me iudicem posuit, vt cum illæ fueriot terminatæ, fiat de ipsa domo quod ego voluero. Quid autẽ velle potero deo regeote, uisi quod iustitia iubet, & pietas postulat? Habet etiam in patria sua aliquos agellos quos disponit sic distribuere, vt etiam illic iu ipso loco positæ pauperi largiatur Ecclesiæ. Diaconus Hipponensis homo pauper est, quid alicui couferat, non habet: tamen de laboribus suis antequam esset clericus emerat aliquos seruulos, hodie illos in conspectu nostro manumissurus est episcopalibus gestis. Diaconus Eraclius ante vestros oculos versatur, & opera eius luceot coram oculis vestris. Cõtra Maximũ, ca.1. De opere eius & expensa pecunia memoriam sancti F martyris habemus. De pecuuia sua emit etiam possessiooem ex consilio meo. nam ipsam pecuoiam voluit per manus meas erogare, sicuti mihi placeret. Ego si pecuniæ auidus essem, aut uecessitates ipsas meas quas pro pauperibus habeo, in hac causa curarem, pecuniam acciperem. Quare dicit aliquis: Possessio illa quæ ab illo empta & Ecclesiæ donata est, adhuc oihil præstat Ecclesiæ? Miuus habebat ad precium, & quia mutuatus fuerat, hodie eius fructibus redditur. Homo sum senex, quantus mihi de illa possessiooe potest fructus accedere? Nunquid promitto mihi tot aunos esse victurum, dooec suum precium illa persoluat? Quod ergo vix diu partibus reddit, de proximo haberẽtorum, si accipere voluissem. Noo feci, aliud atteodi. Fateor enim vobis & ipsi suspecta mihi adhuc eius ætas fuit, & verebar ne forte vt suut homines, matri eius hoc displiceret, & diceret iodu ctum à me fuisse adolesceutem, vt booa eius paterna consumerem, & cum egentem relinquerem. Ideo volui eius pecuniã in illa possessione seruari: vt si

G aliquid, quod deus auertat, aliter quàm volumus euenisset, redderetur villa, ne culparetur Episcopi fama. Scio enim quantum vobis sit necessaria fama mea. nam mibi sufficit conscientia mea. Emit etiam spacium ab ista postea Ecclesia notum vobis, & sua pecunia ædificauit domum. Et boc nostis. Ante paucos dies priusquam sermonem de hac re haberem vobiscum, eam donauit Ecclesiæ. Expectauit enim vt eam perficeret, & perfectam donaret. Fabricandi autem domum necessitas illi nulla erat, nisi quia cogitauit matrem suam huc esse venturam. Si autem venisset, in re filij sui habitaret: modo si venerit, in opere filij sui habitabit. Testimoninm ei perhibeo, pauper remansit, sed in charitatis possessione permansit. Aliqui seruuli eius reliqui fuerant, iam quidem in monasterio viuentes, quos tamen gestis ecclesiasticis manumissurus est bodie. Nemo ergo dicat, diues est: nemo existimet, nemo male loquatur, nemo seipsum & animam suam suis dentibus laniet. Pecuniam nullam habet seruatam, vtinam quam debet restituat. Cæteri, id est, subdiaconi pauperes sunt deo propitio, & misericordiam dei expectant. Vnde ipsi faciant, non babent, & nullas habentes facultates

H finierunt mundi cupiditates. Viuunt nobiscum in societate communi, & nemo eos distinguit ab eis qui aliquid attulerunt. Charitatis vnitas præponenda est terrenæ commodo hæreditatis. Restant presbyteri. Sic enim ad eos gradatim ascendere volui. Cito dixerim, pauperes dei sunt. Nihil ad domum societatis nostræ attulerunt, nisi ipsam, qua nihil charius est, charitatem. Veruntamen quoniam scio natos fuisse rumores de diuitiis ipsorum, non à me ad aliquid compellendi, sed vobiscum meo sermone purgandi sunt. Vobis dico qui forte nescitis: nam vestrum plurimi sciunt presbyterum Leporium, quanuis seculi natalibus clarum, & apud suos honestissimo loco natum, tamē iam deo seruientem, cunctis quæ habebat relictis, inopem suscepi. Non quia nihil habuit, sed quia iam fecerat quod lectio ista persoadet. Hîc non fecit, sed nos scimus vbi fecit. Vnitas Christi & Ecclesiæ, vna est. Vbicunque fecit bonum opus, & pertinet ad nos vt sibi congaudeamus. Hortus est vnus vbi nostis, ibi monasterium suis constituit, quia & ipsi deo seruiunt. Ille hortus ad Ecclesiam non pertinet, nec ad ipsum. Et ad quem, dixerit aliquis?

I Ad illud quod ibi est monasterium. Sed verō est, quod vsq; ad hoc tempus curam pro illis ita gerebat, vt sumpticulos quibus sustentantur apud se haberet, & eis ipse vt videhatur impenderet. Sed ne propter hoc daretur locus hominibus, suspiciones suas rodentibus, & ventrem non implentibus, boc placuit & mihi & ipsi, vt sic se illi transigant, quasi iste iam de seculo exierit. Nunquid enim cum obierit ipse, illis dispensaturus est aliquid? Melius est vt videat illos ibi bene conuersantes, & regente deo in disciplina Christi sic viuentes, vt de illis tantummodo gaudeat, non eorum necessitatibus occupetur. Pecuniam non babet quam suam dicere possit. Habebat xenodochium ædificādum, quod modo videtis ædificatum. Ego illi iniunxi, ego iussi. Obtēperauit mihi libentissimè, & sicut videtis operatus est: quomodo etiam meo iussu basilicam ad octo martyres fabricauit, de bis quę per vos deus donauit. Cœpit enim de pecunia quę data erat Ecclesię propter xenodochiū, & cum cœpisset ædificare, vt sunt religiosi desiderantes opera sua in cœlo scribi, adiuuerunt prout quisque valuit & fabricauit. Opus ante oculos habemus. Omnis homo quid factum sit, videt: de pecunia, quia non habebat, mihi credant, dentem compescant, non frangant. K Emerat de ipsa pecunia xenodochij quādam domum in Cararia, quam sibi existimabat propter lapides profuturam, sed lapides eius domus fabricæ necessarij non fuerunt, quoniam aliunde prouisi sunt. Domus ergo ipsa sic remansit, pensionem præstat, sed Ecclesię, non presbytero. Nemo amplius dicat: In domum presbyteri, ante domum presbyteri, ad domum presbyteri. Ecce vbi est domus presbyteri, vbi est domus mea, ibi est domus presbyteri: alibi non habet domum, nisi vbicunque habet deum. Quid amplius quęritis, nisi quia me illud memini etiam promisisse, vt ad vos perferrem quid egissem inter duos, fratrem videlicet & sororem, filios Ianuarij presbyteri, quia orta inter illos fuerat controuersia pecuniaria. Sed tamen quia sicut inter fratres saluandos propitia charitate promiseram audire, vt inter illos quicquid esset iudicandum finirem, parauerам me iudicem: sed antequam iudicarem, ipsi quod iudicaturus eram finierunt. Non inueni vnde iudicarem, sed vnde lætarer. Acqnieuerunt omnino concorditer voluntati meæ & consilio meo, vt pares essent in pecunia quam reliquit pater eorum, Ecclesia renunciante. Post sermonem meum locuturi sunt ho- L mines, sed & quodlibet homines loquantur, qualicunque aura flante, perducetur inde aliquid ad aures meas. Et si fuerit tale vt sit iterum necesse vos porgare, respondebo detractorihus, respondebo maledicis, respondebo incredulis, non vohis credentibus presbyteris suis: respondebo vt potero quod dominus dederit, interim modo non est necesse, quia nihil forte dicturi sunt. Qui nos amant, liberè gaudebunt: qui nos oderunt, tacite dolebunt. Tamen linguas exercuerint, audient deo propitio vobiscum responsionem meam, non litem meam. Non enim hominem nominaturus sum & dicturus, Ille hoc dixit, iste sic detraxit: cum fortasse etiā ad me falsa (quia & hoc potest fieri) perferātur. Veruntamen quæcunque perlata fuerint, si opportunè videbitur, loquar inde charitati vestræ. Ante oculos vestros volo sit vita vestra. Scio, quia quærentes licentiam malefaciendi, quærunt sibi exempla male viuentiū, & multos infamant, vt socios inuenisse videantur. Ideo quod nostrum est, fecimus: plus quid faciamus, non habemus. Ante oculos vestros sumus. Nullius aliquid desideramus, nisi bona opera vestra. Et vos exhortor fra- M tres mei, si aliquid vultis clericis dare, sciatis quia non debetis quasi vitia eorum fouere contra me. Omnes offerte quod vultis, offerte de voluntate vestra. Quod Actuū 2. commune erit, distribuetur vnicuiq; sicut cuique opus & 4. erit. Gazophylacium attendite, & omnes bene habebimus, valde me delectat, si ipsum fuerit pręsepe nostrum, vt nos simus iumenta dei, vos ager dei. Nemo det byrrum vel lineam tunicam seu aliquid nisi in commune, de communi accipiam mihiipsi, cum sciam commune me habere velle quicquid babeo. Nolo talia offerat sanctitas vestra, quibus quasi ego solus decentius vtar. Offeratur mihi verbi gratia, byrrum precium: forte decet episcopum, quanuis non deceat Augustinum, id est hominem pauperem, de pauperibus natum. Modo dicturi sunt homines, quia inueni preciosas vestes, quas non potuissem habere vel in domo patris mei, vel in illa seculari professione mea. Non decet. Talem debeo habere qualem possum, si non libuerit fratri meo dare. Qualem potest habere presbyter, qualem potest habere decenter diaconus & subdiaconus: talem volo accipere, quia in commune accipio. Si quis meliorem dederit,

vendo,

A vendo, quod & facere soleo: vt quando non potest vestis esse communis, precium vestis sit commune. Vendo, & erogo pauperibus. Si hoc eum delectat, vt ego habeam talem, det vnde non erubescam. Fateor enim vobis de preciosa veste erubesco, quia nõ decet hanc professionem, hanc admonitionem, hęc membra, hos canos. Etiam illud dico: Si forte in nostra societate æger est aliquis, vel post ægritudinem, vt necesse sit eum ante horam prandij reficere, non prohibeo religiosos vel religiosas mittere eis quod eis videtur vt mittant. Prandiũ tamen & cœnam extrà nemo habebit. Ecce dico, audi-
12. quaest. 1. stis: Qui habere voluerit proprium, & de proprio viue-
Nolo. re, & contra ista præcepta nostra facere: parum est vt dicam, non mecum manebit, sed nec clericus erit. Dixeram enim, & scio me dixisse, quòd si nollet suscipere socialem vitam mecum, non illis tollerem clericatum, sed seorsum manerent, & seorsum viuerent, quomodo nossent deo viuerent. Et tamen ante oculos posui quãtum mali sit à proposito cadere. Malui enim habere cæcos vel claudos, quàm plangere mortuos. Qui enim hypocrita est, mortuus est. Quomodo ergo quicunque voluisset extra manere & de suo viuere, nõ tollerem ei cle-
B ricatum: ita modo, quia placuit illis deo propitio socialis hæc vita, quisquis cum hypocrisi vixerit, quisquis inuentus fuerit habens proprium, non illi permitto vt inde faciat testamentum, sed deleboeum de tabula clericorum. Interpellet contra me mille consilia, nauiget contra me quò voluerit: sit certe vbi poruerit: adiuuabit me deus, vt vbi ego episcopus sum, illic clericus esse non possit. Audistis, audierunt. Sed spero in deum nostrum, & misericordiam eius, quia sicut dispositionem meam istam hilariter acceperunt, sic eam puté fideliterque seruabunt. Dixi aliquid suum non habere presbyteros cohabitatores meos, inter quos est & presbyter Barnabas. Sed de illo audiui quædam fuisse iactata, ante omnia quòd emit villã à dilecto & honorabili filio meo Eleusino. Hoc falsum est: Monasterio donauit ille, non vendidit. Ego sum testis. Quid amplius quæratis ignoro. Ego sum testis, donauit ille, non vendidit. Sed dum non creditur donare potuisse, creditus est vendidisse. Beatus homo qui tam bonum opus fecit vt non crederetur. Tamen vel modo credite, & detractores audite libenter desinite. Iam dixi, ego sum testis. Dictum est
C de illo quòd anno præpositurę suæ per industriam debita fecerit, vt dum ego volo reddi debita, darem illi licentiam poscendi fundum Victorianensem: tanquam dixisset mihi, vt reddam debita mea, da mihi in decem annos fundum Victorianensem. Et hoc falsum est. Si fuit rumor vnde nasceretur, fecit debita reddenda. A nobis reddita sunt partim vnde potuerunt. Remansit aliquid quod non debebatur, etiã monasterio illi quod per ipsum deus instituit. Cum ergo remansisset, cœpimus quærere vnde debitum redderemus. Ad conductionem ipsius fundi nullus accessit, nisi quadraginta solidos offerens pẽsionem, Sed vidimus fundum amplius posse dare, vt celerius debitum redderetur, & cõmisi fidei eius, vt de ipsa conductione lucra non requirerent fratres: sed quicquid daret fundus, de ipsis fructibus imputarent ad debitum. Fide agitur. Paratus est presbyter vt alium constituam, qui de fructibus fratribus reddat. Ex numero vestro sit aliquis, cui hæc committam: ex numero ipsorum, qui ad nos talia pertulerunt. Sunt enim in vobis homines religiosi, qui eum rumorem falsò reprehensum esse doluerunt, & tamen crediderunt factum. Ex ipsis ergo aliquis veniat ad nos, suscipiat possessionem, omnes fructus precij suis fideliter ven- D dat, vt reddi possit facilius quod debetur, & hodie recedat inde cura presbyteri. Locus etiam ipse vbi monasterium cõstitutum est à memorato filio meo honorabili Eleusino, ipsi presbytero Barnabæ donatus est antequam ordinaretur presbyter, in ipso loco monasterium instituit. Sed tamen quia nomine ipsius donatus erat locus, mutauit instrumenta, vt nomine monasterij videatur. De fundo Victorianensi, ego rogo, ego hortor, ego peto, vt si quis religiosus est, fide agat, & exhibeat ecclesiæ istam operam, vt cito debitum reddam. Quòd si nemo de laicis fuerit inuentus, ego propono alium, iste illuc nõ accedet. Quid vultis amplius? Nemo laceret seruos dei, quia non expedit laceranribus. Seruis dei quidẽ merces falsis detractionibus crescit, sed crescit pœna etiam detrahẽtibus. Non sine causa dictum est, Gaudete Matth. 5.
& exultate quando detrahunt de vobis, dicentes falsa, quia merces vestra magna est in cœlis. Nolumus cũ detrimento vestro magnam habere mercedem. Minus ibi habeamus, & tamen vobiscum ibi regnemus, Amen.

† Decem & septem sermones sequentes, nunquam antehac impressos, dedit nobis Carthusia ad muros Parisiẽses, vetusto exemplari, quos Augustini esse hoc nobis persuasit, quòd inter alios qui sine controuersia Augustini sunt, descripti essent, & non parum phrasin eius redoleant. E

IN EPIPHANIA SERMO

Augustini, in quo docet stellam biennio apparuisse, & de multiplici interpretatione biennij.

Icut dies hodiernus anniuersario reditu commonet nos, quòd dominum nostrũ Iesum adorauerunt magi, tanquam primitiæ gentium: ita huic solennitati de isto tanto mysterio noster etiam sermo debetur. Vnde vestram commonico charitatem, recentem diem pristinum recolite, quo dominus natus est. Et huic hodiernũ adiungite, quo à Magis adoratus est, nec eis stella loqui potuit cuius esset, vel cuius excellentiam præsignaret. Nouum tamen & singulare sydus effulsit, atque illos etiam qui solent sydera diligenter in- F tueri, nouo miraculo exterruit. Nunquam enim tali stella quisquam est significatus, quia nunquam talis est natus. Veruntamen quis esset, vbi esset, quorũ rex esset, sydus illud etsi tacebat, lucebat. Sed quęrẽtia deus & pulsantia corda non fraudans, alio modo sine dubio petentibus reuelauit, quod stella indicare non potuit. Quem modum quidem scriptura non dicit, sed intelligẽdum prudentibus dereliquit, atque in ipsa narratione, vnde hoc intelligere possimus, ostendit. Quum enim Bethleem ciuitas secundum scripturas à Iudæis commemorata esset, vbi Christum nasci oporteret, quia domus latebat vbi dei verbum infans iacebat, eadem stella magos perduxit ad domum, sub cuius tecto erat qui fecerat mundum: & quem nunciauerat cœlum, hucusque patuit præcedentis syderis fulgor. Sed vt illi ad Herodem regem Iudæorum non reuerterentur, qui se velle dixerat adorare quem cupiebat occidere, per somnium leguntur admoniti. Ita quod eloqui stella non potuit, alia deus reuelatione monstrauit. Sic intelligendum est, non per solam stellam, quanuis oculis suis insolita & inexperta luce fulgentem, magos in Oriente po-

G tuisse cognoscere quisnam esset significatione tanti sy-
deris dignus, cuius testis ille fulgor existeret, quem cla-
rum tanta claritas nunciaret, vbi quæreretur, quò eun-
dum esset vt inuentus adoraretur. Sed alia nimirum
reuelatione indicatum est diuinitus, quod luce syde-
ris tacitè signabatur. Et cum magna admiratione quæ-
rentibus quid sibi vellet, & quò pertineret quod nouum
apparebat in cœlo, non vtique loquente ipso sydere, sed
aliter intimatum est quis descendisset de cœlo, & diui-
nitate præsidens cœlo, iaceret in carne sub cœlo. Tunc
quippe intelligitur indicatum cuius esset stella quę iam
diu videbatur, quando natus est qui per illam significa-
batur. Nam fermè biennio visa est mirantibus quid es-
set. Sed posteaquam Christo nato reuelatum est Magis,
iam non sydus esse mirandum, sed eum qui sydere prę-
nunciatus fuerat adorandum, regémque esse Iudæo-
rum, ab Oriente venerunt, & hodierno die adorauе-
runt, quem ante paucos dies natum esse, atq; illam stel-
lam quæ sibi per biennium apparuerat, eius fuisse didi-
cerunt. Hic dicit aliquis illam stellam biennio appa-
ruisse, vnde monstratur? Euangelij verba recolamus.
Matth. 2. Herodes nempe rex Iudæorum quum à Magis fuisset
H illusus, quòd in somnis moniti ad eum redire noluerũt,
ne indicaretur vbi Christus fuisset inuentus, à bimatu &
infra occidit infantes. Hoc autẽ qua causa fecerit, hoc
est, quare à bimatu & infra occidi paruulos iusserit, Eu-
angelista non tacens, secundũ tempus, inquit, quod ex-
quisierat à magis. Ecce vnde ostenditur nõ tunc primũ
apparuisse stellam quando natus est Christus, hoc est,
ante paucissimos dies, sed biennij tempore prænuncia-
tione fulsisse syderea, quæ tunc est cognita cuius esset,
quando missi sunt adorare in terra quem in cœlo iam
viderant prę signatum. Si quis autem quęrit, quare bien-
nium prænuncians Christum stella claruerit, possunt
videri duobus annis duo significata præcepta: Vnum di
Matth. 22. lectionis dei, alterum proximi: in quibus duobus præ-
ceptis tota lex pendet & prophetæ. Sic enim quod infi-
nitè videbatur per multa mãdata diffusum, ista est bre-
uitate conclusum. Vt hinc intelligatur dixisse prophe-
Esaiæ. 10. ta, Verbum enim consummãs & breuians faciet domi-
Roman. 9. nus super terram. Ipse igitur duobus præceptis consum-
mauit verbum, cuius duobus annis stella pronunciauit
aduentum. Possunt in his duobus annis etiã duo intel-
I ligi testamenta: vetus & nouum. Non enim alius author
est legis qua terremur, & alius gratię qua iuuamur: quum
Ioan. 5. ipse dixerit, Si crederetis Moysi, crederetis & mihi: de
me enim ille scripsit. Et ipse sit sapientia dei, de qua di-
ctum est, Legem autem & misericordiã in lingua por-
tat. Sed quoniam per duos annos duo tempora signi-
ficata potius accipi possunt, etiam duos Christi possu-
mus intelligere aduentus. Vnum humilitatis, alterũ cla-
Ioan. 1. ritatis: & duas nostras geneses: quia ille per quem fa-
cta sunt omnia, vtique author ambarum est. Vnam qua
in carne nascimur, aliam qua in fide renascimur. Exul-
temus ergo, & iocundemur in eo quem panni inuolue-
rant, & angeli nunciabãt: qui in pręsepi iacebat, & inter
astra fulgebat. Quem regẽ sempiternum, gentibus ado-
randum, non diadematis gemma, sed cœli stella mon-
strabat. Qui vbera sugebat, & lactantes martyres facie-
bar. Agnoscamus lapidem angularem, in quo duo pa-
rietes de diuerso venientes, vnus ex circuncisione Iu-
dæorum, alter ex præputio nationum fideli osculo co-
pulãtur. Ipse est enim pax nostra, qui fecit vtraque vnũ,
Ephes. 2. Ipse veniens (sicut audistis apostolum) euangelizauit
pacem his qui longè, & pacem his qui propè. Propè e-
rant pastores, longe erant magi. Vtrique agnouerunt, K
vtrique venerunt, & secundum Esaiam prophetam vtri- Esaiæ. 1.
que in præsepi cibaria sua tanquam bos & asinus inue-
nerunt. Hos enim populos ex Iudæis & gentibus Chri-
stus glorificatus assumpsit, quorum primitias natus ac-
cepit. Ad nos ergo maxime huius diei pertinet gratula-
tio, qui ex gentibus venimus. Protulerunt magi, quan-
do Christum adorauerunt, aurum, thus, & myrrham.
Aurum, quia regem viderunt: thus, quia deum intelle- Matth. 22.
xerunt. Cognouerũt & carnem passuram, nam & myr-
rham protulerunt ad sepulturã. Hęc illi secundum con
siderationem suam. A nobis autem aurum accipit, si e-
leemosynas faciamus: thus, si orationes fundamus: myr-
rham, si pro illo moriamur. Proinde quia Epiphania
manifestationem verbo Græco indicat (latens quippe
Magis domini infantia cupientibus adorare, manifesta-
tur indice stella) nos viam fulgẽtis euangelij sequamur,
& sanctè adoremus cui manifesti sumus, vt quando
deus manifeste veniet, nec infans erit, quia non silebit,
in dextera eius apparere mereamur.

Dominica infra octauas Epiphaniæ, De Christi parenti-
bus: in quo exemplo virginis Mariæ ad humi- L
litatem fœminas monet, & pueros ad pa-
rentum obsequium. Sermo II.

QVum esset duodecim annorum dominus Ie-
sus Christus secundum hominem, quia secun-
dum deum est ante tempora & sine tempore,
remansit à parentibus in templo, & disputabat cum se-
nioribus, & admirabantur super doctrina eius. Illi au-
tem redeuntes de Hierosolymis, quæsierũt illum in co-
mitatu suo, inter eos scilicet qui secum ambulabant. Et
non inuenientes eũ, turbati redierunt Hierosolymam,
eumq; disputantẽ in tẽplo cum senioribus inuenerunt,
quum esset, vt dixi, annorum duodecim. Sed quid mi-
rum? Verbum dei nunquam tacet, sed non semper au-
ditur. Inuenitur ergo in templo. Et dicit ei mater eius, Lucæ. 2.
Quid nobis fecisti sic? Pater tuus & ego dolentes quæ-
rebamus te. Et ille, Non sciebatis quia oportet me in his
esse quæ patris mei sunt? Hoc propterea dixit, quia filius
dei erat in templo dei. Templum enim illud non erat
Ioseph, sed dei. Ecce, inquit aliquis, non se concessit
esse filium Ioseph. Attendite aliquanto patiẽtius fratres M
propter angustias temporis, vt sermoni sufficiant. Quũ
dixisset Maria, Pater tuus & ego dolentes quærebamus
te: ille respondit, Non sciebatis quia in his oportet me
esse quæ patris mei sunt? Non enim sic se volebat esse fi-
lium illorum, vt non intelligeretur filius dei. Filius e-
nim dei semper filius dei, creans illos ipsos. Filius au-
tem hominis ex tempore natus de virgine, sine semi-
ne maritali, parentem tamen habebat vtrunque. Vnde
hoc probamus? Iam dixit Maria, Pater tuus & ego do-
lentes quærebamus te. Primò non est prætermittenda
fratres, maxime propter disciplinam fœminarum soro-
rum nostrarum, tam sancta modestia virginis Mariæ:
Christum pepererat, angelus ad eam venerat, & dixe-
rat ei, Ecce concipies in vtero & paries filium, & voca- Lucæ. 1.
bis nomen eius Iesum: Hic erit magnus, & filius altis-
simi vocabitur. Meruerat parere filium altissimi, & erat
humillima, nec se marito nec in ordine nominis præ-
ferebat: vt diceret, Ego & pater tuus: sed, pater tuus, in-
quit, & ego. Non attendit sui vteri dignitatem, sed at-
tendit ordinem coniugalem. Non enim humilis Chri-
stus matrem suam superbire docuisset, Pater tuus & ego.

A dolentes quærebamus te. Pater tuus, inquit, & ego: quia
caput mulieris vir. Quanto minus debent superbire cæ-
teræ fœminæ? Nam & ipsa Maria mulier dicta est, non
corrupta virginitate, sed appellatione propria gentis
suæ. Dixit enim de domino Iesu Christo & apostolus,
Galat. 4. Factum ex muliere. Non tamen interrupit ordinem &
textum fidei nostræ, qua confitemur natum de spiritu
sancto, & Maria virgine. illa enim virgo concepit, virgo
peperit, virgo permansit. Sed mulieres omnes fœminas
illi appellauerunt proprietate linguæ Hebrææ. Audi e-
uidentissimum exemplum, Prima fœmina, quam fecit
deus sumptam de latere viri, antequam cum viro con-
cumberet, quod posteaquam de paradiso exierunt scri-
bitur factum: tamen mulier iam vocabatur, dicente
Gen. 2. scriptura, Formauit eam in mulierē. Quid ergo respon-
dit dominus Iesus Christus? Oportebat me esse in his
quæ patris mei sunt. Non sic indicat patrem deum, vt
neget patrem Ioseph. Vnde hoc probamus? Secundum
scripturā quæ sic ait, & dixit ad illos, Non sciebatis quia
in his quæ patris mei sunt, oportet me esse? Illi autē non
B intellexerunt quid illis locutus est. Et cum descendisset
cum illis, venit Nazareth, & erat subditus illis. Nō dixit,
erat subditus matri: aut, erat subditus ei: sed erat, inquit,
subditus eis. Quibus subditus erat? Nónne parentibus?
Ambo parētes erant, quibus ille subditus erat, ea digna-
tione qua filius hominis erat. Iamdudum præcepta fœ-
minæ accipiebant, nunc pueri accipiant, vt obsequan-
tur parentibus, eisq; sint subditi. Christo mūdus subdi-
tus: Christus parentibus subditus. Videtis ergo fratres
quòd non ita dixerit, Oportet me in his quæ sunt patris
mei esse: vt intelligeremus quasi dictum, Vos non estis
parentes mei. Sed parentes illi temporaliter, pater ille
sempiternē. Parentes illi filij hominis, pater ille verbi &
sapientiæ suæ, pater virtutis suæ, per quam cuncta for-
mauit. Si per illam formantur vniuersa, quæ attingit à
Sapient. 8. fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter,
per filium dei & illi formati sunt, quibus idē ipse postea
filius hominis subderetur.

Matth. 8. *In illud Matthæi, Ascendente Iesu in naniculam, &c.*
Dominica tertia post octauas Epiphania.

De diuersis animæ tentationibus,
C *& quomodo sint vincenda.*
Sermo III.

DE lectione recentissima sancti Euangelij do-
nante domino alloquor vos, & in illo exhor-
tor, vt contra tempestates & fluctus seculi hu-
ius non dormiat fides in cordibus vestris. Non enim re
vera dominus Christus mortem habuit in potestate,
somnum non habuit in potestate. Et forte omnipoten-
tem nauigantem somnus pressit inuitum. Hoc si credi-
deritis, dormit in vobis: si autem in vobis vigilat Chri-
Ephes. 3. stus, vigilat fides vestra. Apostolus dicit, Habitare Chri-
stum per fidem in cordibus vestris. Ergo & somnuā
Christi signum est sacramenti. Nauigantes sunt animæ
in ligno seculum transeuntes: etiam nauis illa ecclesiam
figurabat: & singuli quique templa sunt dei, & vnusquis-
que in corde suo nauigat, nec facit naufragium si bona
cogitat. Audisti conuicium, ventus est: iratus es, fluctus
est. Vento igitur flante, fluctu surgente, periclitatur na-
uis, periclitatur cor tuū, fluctuat cor tuum. Audito con-
uicio vindicari desideras. Et ecce vindicatus es, & ma-
lo alieno cedens fecisti naufragium. Et quare hoc? Quia
dormit in te Christus. Quid est, dormit in te Christus?
Oblitus es Christum. Excita ergo Christum, recordare D
Christum. Euigilet in te Christus. Cōsidera illum. Quid
volebas? Vindicari. Excidit tibi, quia ipse quum crucifi-
geretur, dixit, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid fa- Luc. 23.
ciunt? Qui dormiebat in corde tuo, noluit vindicari.
Excita illum, recole illum. Memoria ipsius, verbū ipsius:
Memoria ipsius, iussio ipsius. Et dices apud te, si vigilat
in te Christus: Qualis ego homo, qui volo vindicari?
Qui sum ego qui in hominem exero comminationes?
Morior forte antequam vindicer. Et quum anhelās ira
inflammatus & sitiens vindictā exiero de corpore, non
me suscipit ille qui noluit vindicari. Nō me suscipit ille
qui dixit: Date, & dabitur vobis: dimittite, & dimittetur Luc. 6.
vobis. Ergo compescam me ab iracundia mea, & redi-
bo ad quietem cordis mei. Imperauit Christus mari, &
facta est tranquillitas. Quod autem dixi ad iracūdiam,
hoc tenete regulariter in omnibus tētationibus vestris.
Nata est tentatio, ventus est: turbatus es, fluctus est: ex-
cita Christum, loquatur tecum. Quis est hic, quando &
venti & mare obediunt ei: Quis est hic, cui obaudit ma-
re? Ipsius est mare, & ipse fecit illud. Omnia per ipsum Psalm. 94.
facta sunt. Magis imitare ventos & mare, Obtempera Ioan. 1.
creatori, sub iussione Christi mare audit, & tu surdus es? E
Mare audit, & ventus cessat, & tu sufflas? Quid? Dico,
facio, fingo: quid est aliud nisi sufflare & sub verbo Chri
sti nolle cessare? Non vos vincat fluctus in perturbatio-
ne cordis vestri: Sed tamen quia homines sumus, si ven-
tus impulerit, si affectum animæ nostræ mouerit, non
desperemus, Christum excitemus, vt in tranquillo na-
uigemus, & ad patriam veniamus.

In illud Lucæ. Stetit Iesus in medio discipulorum suorum, Luc. 24.
& dixit eis, Pax vobis: &c. tempore paschali.
Sermo IIII.

APparuit dominus post resurrectionem disci-
pulis suis, sicut audistis, & salutauit eos dicens,
Pax vobis. Hæc est pax, salutatio salutis. Nam Luc. 24.
& ipsa salutatio à salute nomen accepit. Sed
quid melius quàm vt ipsa salutet hominem? Salus enim
nostra, Christus est. Ipse est enim salus nostra, qui vulne-
ratus est pro nobis, & confixus est clauis in ligno. Et de-
positus de ligno, positus in sepulchro. De sepulchro au- F
tem surrexit sanatis vulneribus, seruatis cicatricibus.
Hoc enim discipulis suis expedire iudicauit, vt cicatri-
ces eius seruarentur, vnde cordis vulnera sanarentur.
Quę vulnera? Vulnera infidelitatis. Apparuit enim ocu-
lis eorum veram exhibens carnem, & putauerūt se spi-
ritum videre. Non leue vulnus hoc cordis est. Denique
hæresim malignam fecerunt, qui in isto vulnere reman-
serunt. Sed non putamus vulneratos fuisse discipulos,
quia cito sanati sunt. Cogitet charitas vestra, si in isto
vulnere remansissent, vt putarent corpus sepultum non
resurrexisse, sed spiritum imagine corporis humanos
oculos illusisse: si in ista fide, imò in ista perfidia reman-
sissent, non eorum vulnera, sed mors plangi deberet.
Sed quid ait dominus Iesus? Quid turbati estis, & co-
gitationes ascendunt in cor vestrum? Si ascendunt in
cor vestrum cogitationes, de terra veniunt cogitatio-
nes. Bonum est homini non vt cogitatio ascendat in
cor eius, sed vt sursum ascendat ipsum cor eius, vbi vo-
lebat apostolus ponere corda credentium, quibus dice-
bat, Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt sa- Coloss. 3.
pite, vbi Christus est ad dexteram dei sedens. Quæ sur-
sum sunt quærite, non quæ super terram. Mortui enim

G estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in deo. Qunm Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos cum illo apparebitis io glotia. In qua gloria? Resnrrectionis. In qua gloria? Audi apostolum dicētem de hoc corpore, (1.Cor.15.) Seminatur in ignominia, tesurget in gloria. Istā gloriam apostoli magistro suo, Christo suo, domino suo dare nolebant, resuscitare eum potuisse corpus suum de sepulchro non credebant: Spiritum eū putabant, & carnem videbant, nec ipsis oculis suis fidem habebant: & credimus cis nos annunciantibus, & non ostendentibus. Ecce ipsi Christo seipsum ostēdenti, non credebāt. Malum vulnus. Prodeant medicamenta cicatricum. Quid turbati estis, & cogitationes ascendunt in cor vestrum? Videte manus meas & pedes meos, vbi clanis confixus fui. Palpate & videte. Sed videtis & non videtis. Palpate & videte. Quid? Quia spiritns ossa & carnē non habet, sicut me videtis habere. Hæc dicens (sic recitatum est) ostendit eis manus & pedes. Et adhuc trepidantibus & mirātibus eis præ gaudio. Iam gaudiū erat, & adhuc trepidatio permanebat. Res enim incredibilis erat facta, sed tamen facta. Nnnquid nunc incredibile H est quia resurrexit caro domini de sepulchro? Totus hoc credidit mundus. Qui non ctedidit, remansit immundus. Tūc tamen incredibile erat, & persuadebatur nō solum oculis, sed & manibns, vt per sensum corporis fides in cot descenderet. Et in cor fides descendens posset prædicari per mundum non videntibus aut tangentibus, & tamen sine dubitatione ctedentibus. (Luc.24.) Habetis hic, inquit, aliquid quod manducetur: Quanta addit ad ædificium fidei instructor bonus? Non esuriebat, & mādncare quærebat. Et manducauit potestate, non necessitate. Agnoscāt ergo discipuli verum corpus, quod aguouit ipsis prædicantibus mundus. Si forte aliqui hæretici sunt, qui adhuc habent in corde quòd exhibuerit se oculis Christus, & vera caro nō erat Christi, iam ponant illud, persuadeat illis euangelium, Non eos reprehendimus, quia hoc sapiunt: damnabit ille, si hoc sapere perseuerant. Tu quis es qui non credis corpus in sepulchro positnm resurgere potuisse? Si Manichæus es, qui nec crucifixum credis, quia nec natum credis, omnia eum falsa ostendisse prædicas. Ille falsa ostendit, & tu verum dicis. Tu non mentiris ore, sed ille mentitus est corpore. Ecce arbittaris apparuisse oculis qnod uon I erat, spiritum fuisse, non carnem. Audi illnm. Amat te, ne damnet te. Audi illum dicentem, Ecce tibi dicit, infœlix, tibi loquitur. Quid turbatus es, & cogitationes ascendūt iu cot tuum? Videte, inquit, manus meas, & pedes meos. Palpate & videte, quia spiritus ossa & carnē non habet sicut me videtis habere. Hæc dicebat veritas, & fallebat? Corpus erat, caro erat, quod sepultum fuerat apparebat. Pereat dubitatio, sequatur digna laudatio. Ostendit ergo discipulis se. Quid est se? Caput ecclesiæ suæ. Ecclesia futura pet mundum ab ipso præuidebatur, à discipulis nondum videbatur. Caput ostendebat, corpus promittebat. Quid enim sequutus adiunxit? Hæc sunt verba quæ locutus sum ad vos, dum adhuc essem vobiscum. Quid est hoc, dum adhuc essem vobiscum? Nunquid non tunc cum illis erat, cum illis loquebatur? Quid est, quum adhuc essem vobiscū? Vohiscum eram, quādo moriturus eram. Quid est, vobiscum? Cum morituris moriturus. Modo iam non vobiscum, quia cum morituris, nunquam vlterius moriturus. Hoc ergo dicebā vohis: Quid? Quia oportebat impleri omnia quæ scripta sunt in lege & prophetis & psalmis de me. Dixi vobis quia oportebat omnia impleri. Tunc aperuit illis sensnm. Veni ergo domine, fac claues, aperi vt in- K telligamus. Ecce omnia dicis & nō crederis. (Luc.24.) Putaris spiritus, tangeris, pulsaris, & adhuc trepidāt qui te tāgnnt. De scripturis admones, & adhuc nō intelligunt. Clausa sunt corda, aperi, & intra. Fecit. Tunc aperuit illis sensum. Aperi domine, & duhitanti de Christo aperi cor. Aperi ei sensum qui phantasma fuisse credit Christum. Tunc aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas, & dixit eis. Quid? Qnoniam sic oportebat, quoniā sic scriptum est, & sic oportebat. Quid? Chtistum pati, & resurgere à mortuis tertio die. Viderunt hoc, viderunt patientem, viderunt pendētem, videbāt post resurrectionem præsentem viuentem. Quid ergo non videbant? Corpus, id est ecclesiam. Illum videbant, illam non videbant. Sponsum videbant, sponsa adhuc latebat. Promittat & ipsam. Sic scriptnm est, Et sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertio die. Hoc sponsus est. Quid de spōsa? Et prædicari in nomine eius pœnitentiā & remissionem peccatorum, per omnes gentes, incipientibus ab Hierusalem. Hoc nondum videbant discipuli: Ecclesiam per omnes gentes, incipientibus ab Hierusalem, nondum videbāt. Capnt videbant, L & de corpote capiti credebant. Per hoc quod videbāt, qnod non videbant credebant. Similes illis sumus & nos. Videmus aliquid qnod ipsi non videbant, & non videmus aliquid quod ipsi videbāt. Qnid nos videmus quod ipsi nou videbant? Ecclesiam per omnes gentes. Quid nō videmus quod ipsi videbant? Christū in carne constitutnm. Quomodo illi illum videbant, & de corpore credebant: sic nos corpus videmus, de capite credamus. Inuicem nos adiuuent visa nostra. Adiuuit eos visus Christus vt futuram ecclesiam crederent, adiuoat nos visa ecclesia vt Christū resurrexisse credamus. Impleta est fides illorū, impletur & nostra. Impleta est illorum de capite, impletur nostra de corpore. Totus Christus & illis innotuit, & nobis innotuit. Sed totus ab eis non est visus, nec à nobis totus est visus. Ab eis caput est visum, corpus creditum. A nobis corpus visum, capnt creditnm. Nulli tamen deest Christus, In omnibus plenus est, & adhuc ei restat corpus. Crediderunt ipsi, crediderūt per illos Hierosolymitani multi: Credidit Iudæa, credidit Samaria: Accedant mēbra, accedat ædificium fundamēti. Fundamentū enim nemo potest po- M nere, ait apostolus, nisi quod est positū, quod est Christus Iesus. (1.Cor.3.) Insaniant Iudæi, impleantur zelo. Lapidetur Stephanus, (Act.7.) seruet lapidantium vestimenta Paulus, Saulus futurus Paulus apostolus. Occidatur Stephanus, perturbetnr ecclesia Hierosolymitana: discedant inde ligna ardentia, accedant & incendant. Ligna enim quodammodo in Ecclesia Hierosolymitana ardebant spiritu sancto qnando erat illis in deum anima vna & cor vnum. (Act.4.) Lapidato Stephano passa est illa cōgeries persecutionē, sparsa sunt ligna, & accensus est mundus. Denique hæc secutus furens Saulus ille accepit epistolas à (Act.8.) principibus sacerdotū, & cœpit ire sæuiens, anhelās cædem, sitiēs sanguinē vndecunq; posset quos posset vinctos trahere, ad suppliciū rapere, se diffuso sanguine satiare. Sed vbi deus, vbi Christus, vbi Stephani coronator? Vbi nisi in cœlo? Videat & Saulū, irrideat sæuientē, clamet de cœlo: Saule Saule, quid me persequeris? (Actuū.8.) Ego in cœlo sum, tu in terra, & tamē persequeris me. Caput nō tāgis, sed membra mea calcas. Sed quid facis, quid proficis? Durū tibi est cōtra stimulū calcitrare. Quantūcunq; calces mittas, te vexas. Pone ergo furorē, cape sanitatē. Pone malum cōsilium, appete bonum auxilium.

Voce

A Voce illa prostratus est. Quid est prostratus? Persecutor. Ecce victus est vna voce. Quid ibas, quid sæuiebas? Quos quærebas, modo sequeris: quos persequebaris, modo pro illis persecutionem pateris. Surgit prædicator, qui prostratus est persecutor. Audiuit domini vocem, excæcatus est, sed in corpore, vt illuminaretur in corde. Perductus ad Ananiam de pluribus catechizatus, baptizatus, processit apostolus. Dic, prædica. Prædica Christum, dissemina ô bone aries, iamdudum lupus. *Galat. 6.* Vide illum, attende illum qui sæuiebat. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Funde euangelium. Quod corde concepisti, ore dissemina. Audiant gentes, credant gentes. Pullulent gentes, nascatur de sanguine martyrum sponsa domino purpurata. Et ex illa quàm multi accesserunt, quàm multa membra capiti cohæserunt & cohærent nunc, & credunt. Et baptizati sunt isti, & baptizabuntur alij. Et post nos venient alteri. Tunc, inquam, in fine seculi accedent lapides fundamenti, lapides viui, lapides sancti, vt in fine ædificetur totum ædificium ab illa ecclesia, imò B ab ipsa ecclesia quæ modo cantat canticum nouum, dum domus ædificatur. Sic enim habet ipse psalmus, Quando domus ædificabatur post captiuitatẽ. Et quid? *Psalm. 95.* Cantate domino canticum nouum, cantate domino omnis terra. Quàm magna domus? Sed quando cantat canticum nouum? quum ædificatur. Quando dedicatur? in fine seculi. Fundamentum ipsius iam dedicatum est, quia ascẽdit in cœlum, & non moritur: quando & nos surrexerimus, vt nunquam moriamur, tunc dedicabimur.

Marci vlt. *In die Ascensionis, homilia in illud Marci, Recumbentibus vndecim discipulis, apparuit illis Iesus, & exprobrauit incredulitatem illorum, & duritiam cordis, &c.*

Sermo V.

AVdistis quid dixerit dominus discipulis suis post resurrectionem, Misit eos ad euangeliũ prædicandum, & factum est. Prędicatum est euangelium, peruenit ad nos: Et ecce in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. *Psalm. 18.* Ambulando & ambulando euangelium C peruenit ad nos, & ad fines terræ. Breuiter cõstituit nobis, loquens discipulis suis, quid faciamus, quid speremus. *Marci 16.* Ait enim, sicut audistis quando loquebatur, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Exigitur à nobis fides, offertur salus. Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Preciosum est quod promittitur nobis: gratis fit quod iubetur: Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Quid enim: Qui hæc audiebãt, salui non erant? Nónne multi salui credunt, salui fiunt & antequam credant? Salui planè, sed vana salus hominum. Qualis est ista salus, quæ tibi cum iumẽto tuo communis est? Veruntamen etiam ipsa vnde nisi ab illo de quo *Psal. 19.* scriptum est, Homines & iumenta saluos facies domine. *Psal. 35.* Et addidit, Secundum multitudinem misericordiæ tuæ deus. Tanta est enim multitudo misericordiæ tuæ, vt veniat à te salus in istam carnem mortalem hominum, veniat & ad carnem pecorum. Hęc est multitudo misericordiæ tuæ: filiis tuis quid? Ecce homines & iumẽta saluos facies domine. Nihil nobis amplius? Quod hominibus quibuscunque, quod pecoribus, hoc præstatur & nobis? Nõ planè hoc. Sed quid? Audi, Filij autem hominum sub tegmine alarum tuarũ sperabũt. Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis D tuæ potabis eos: Quoniam apud te est fons vitæ. Christus est fons vitæ. Habebamus salutem cum iumentis quousque veniret ad nos fons vitæ: fons vitæ venit ad nos, & fons vitæ mortuus est propter nos. Negabit vitam suam, qui nobis erogauit mortem suam? Ipsa est salus quæ non est vana. Quare? Quia non transit. Bene animaduertenda ista distinctio, homines & iumenta saluos facies domine. Homines, pertinentes ad hominem: filij autem hominum, pertinentes ad filium hominis, sub tegmine alarum tuarum sperabunt. Constituite vobis ante oculos duos homines. Erigite fidem, euigilet cor vestrum, recordamini hominem in quo decepti sumus, recordamini hominem à quo redempti sumus. Ille homo nunquid filius hominis? Adam homo erat, filius hominis non erat. Ideo dominus Christus assiduè se dicit filium hominis, vt faciat nos recordari *Filius hominis quare Christus.* hominem qui non fuit filius hominis. Vt recordemur in illo mortem, in isto vitam. In illo peccatum, in isto remissionem peccatorum. In illo vinculum, in isto libertatem. In illo damnationem, in isto absolutionem. E Duo ergo isti homines significati sunt & in his verbis, homines & iumenta, &c. Homines pertinentes ad hominem, & iumenta simul cum iumentis eos saluus facies. Homo enim in honore positus non intellexit, sicut scriptum est, Homo in honore positus non intellexit: *Psal. 48.* comparatus est iumentis insensatis, & similis factus est eis. Propterea homines & iumenta, quibus similes facti sunt homines, quia non intellexerunt. Et eis quibus dominari creati sunt, comparati sunt, saluos facies. Nunquid ipsa est salus de qua dictum est, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit? *Marci vlt.* Alia est illa salus, longe alia. Angeli hanc habẽt, nolite eam quærere in terra. Magna est, sed non est hic. Non est ista res de ista regione, non est hic talis salus. Sursum cor. Quid hic quæris in terra salutem hanc? Ipsa salus huc venit, & mortem nostram hic inuenit. Nunquid dominus noster Iesus Christus quando venit ad nos in carne, inuenit hic salutem istam in regione nostra? Magnum quid huc attulit mercator iste de regione sua veniens: inuenit in regione nostra quod hic abũdat. Quid hic abundat? Nasci & mori. Plena est terra his mercibus: natus est, & mortuus est. Sed qua via natus est? Ad istam regionem venit, sed non ea via qua & nos. De cœlo enim venit à F patre, & tamen natus est mortalis. Natus est de spiritu sancto ex Maria virgine. Nunquid nos sic de Adam & Eua? Nos per concupiscentiam carnis, ille autem non per ipsam. Maria enim virgo sine virili amplexu, sine concupiscẽtiæ æstu, quoniam ne pateretur hunc æstum ei dictum est, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus *Luc. 1.* altissimi obumbrabit te. Virgo ergo Maria non concubuit & concepit, sed credidit & concepit. Natus est enim mortalis mortalibus. Quare mortalis? Quia in similitudine carnis peccati, non in carne peccati, sed in similitudine carnis peccati. Quid habet caro peccati? Mortem & peccatum. Quid habuit similitudo carnis peccati? Mortem sine peccato. Si haberet peccatum, caro esset peccati. Si mortem non haberet, non esset similitudo carnis peccati. Talis venit, saluator venit, mortuus est, sed mortem occidit, finiuit in se quam timebamus, suscepit illam, & occidit illam. Quomodo summus venator leonem cepit & necauit. Vbi est mors? Quære in Christo, iam non est, sed fuit, & mortua est ibi. O vita mors mortis. Bono animo estote, morietur & in nobis. Quod præcessit in capite, reddetur in mem-

G bris:morietur & in nobis mors. Sed quando? In fine seculi, in resurrectione mortuorum, quam credimus, & de qua nõ dubitamus. Qui enim crediderit & baptizatus fuerit, ipse saluus erit. Sequere quod timeas, Qui autem non crediderit, cõdemnabitur. Ergo mors morietur in nobis, victura est in damnatis. Vbi mors nesciet mortem, sempiterna mors erit, quia æterna tormenta erunt. In nobis morietur & non erit. Vultis nosse? Dico vobis pauca verba triumphantiũ, vt habeatis quod meditemini, quod corde cantetis, quod toto animo speretis, quod fide & bono opere requiratis. Audite verba triumphantium quando non erit mors, quando & in nobis sicut & in capite nostro morietur mors. Paulus

1. Cor. 15. apostolus dicit, Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. Tunc fiet sermo qui scriptus est, Absorpta est mors in victoria. Dixi vobis quia morietur mors in vobis. Absorpta est mors in victoria. Ista est mors mortis. Absorbebitur vt non appareat. Quid est vt non appareat? Vt non sit nec intus nec foris. Absorpta est mors in victoria. Gaudeant triumphantes, gaudeant, dicant quod sequitur, Vbi est mors victoria tua? Vbi est mors aculeus

H tuus? Vbi est? Cepisti, possedisti, vicisti & tibi addixisti, percussisti & occidisti. Vbi est mors victoria tua? vbi est mors aculeus tuus? Nõnne confregit illum dominus meus? O mors quando domino meo hæsisti, tũc & mihi periisti. Ista salute saluus erit qui crediderit & baptizatus fuerit. Qui autem non crediderit, condemnabitur. Fugite condemnationem, amate & sperate salutem æternam.

Dominica post ascensionem domini,
Sermo VI.

Solennitate diei huius admonemus scientes, instruimus negligentes. Ascensum domini in cœlum hodie solenniter celebramus. Dominus enim saluator noster posito corpore, & recepto corpore, posteaquã resurrexit à mortuis, exhibuit se discipulis viuẽtem, quem desperauerant morientem. Posteaquam se reddidit oculis intuendum, manibus contrectandum, ædificans fidem, exhibẽdo veritatem: quoniam parum fuit humanæ fragilitati & infirmæ

I trepidationi tam magnũ miraculum vno die exhibere, & inde subtrahere. Conuersatus est cum eis in terra, sicut audiuimus quum liber Actuum apostolorum legeretur.

Act. 1. Cõuersatus est cum eis in terra quadraginta diebus intrans & exiens, manducans & bibẽs: vt exhiberet veritatem, non quòd haberet necessitatem. Ipso ergo quadragesimo die, quem hodie celebramus, eis videntibus, & vidẽdo deducentibus, ascendit in cœlum. Tunc ergo posteaquam id quod videbant ascẽdere mirabantur: sursum tamen ire gaudebant (capitis enim processio, spes membrorum est) audierunt & angelicam vocem, Viri Galilæi quid statis aspicientes in cœlum? Hic Iesus sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum. Quid est, sic veniet? In ea forma veniet, vt im-

Apoc. 1. pleatur quod scriptum est, Videbunt in quem pupugerunt. Sic veniet, ad homines veniet, homo veniet, sed deus homo veniet, veniet verus homo & deus, vt faciat homines deos. Ascendit iudex cœli, sonuit præco cœli. Bonam causam habeamus, vt futurum iudicium non timeamus. Ascendit enim, viderunt qui nobis nunciauerunt. Qui non viderunt crediderunt, alii credẽtes ir-

2. Thess. 3. riserunt. Non enim omnium est fides. Et quia non omnium est fides, & nouit dominus qui sunt eius, quid di-

K sceptamus quod ascendit in cœlum deus? Miremur potius quia descendit in infernum deus. Mortem Christi miremur, resurrectionem verò laudemus potius quàm miremur. Perditio nostra, peccatum nostrum: sanguis Christi precium nostrum, resurrectio Christi spes nostra, aduentus Christi res nostra. Ille ergo qui est ad dexteram patris, expectandus est donec veniat. Dicat anima nostra sitiens illi, Quando veniet? Et, sitiuit anima mea ad deum viuum, quando veniet? Veniet. Sed

Psalm. 41. & 62. quando veniet? Optas vt veniat, vtinam paratum te inueniat. Veruntamen ne putemus nos solos habere hoc desiderium de domino nostro, vt dicamus quando veniet? Habuerunt hoc desiderium & discipuli eius. Si possem vobis dicere inhiantibus, expectãtibus, suspensis, nosse cupientibus quãdo veniat dominus deus noster, si possem vobis dicere: qualis vobis viderer? Sed hoc ex me non vos speratis audire posse. Qui si speratis, desipitis, ipsum certe dominum Iesum Christũ in corpore præsentem, vioẽtem, loquentem, si ante oculos vestros, & ante manus vestras haberetis, scio quia pro isto desiderio interrogaretis & diceretis ei, Domine quando venturus es? Discipuli ipsi dominum Iesum Chri-

L stum præsentem interrogauerunt. Non potestis interrogare quod interrogauerunt, audite quod audierunt. Etenim illi tunc erant, nos nondum eramus. Quibus tamen si credamus, & nobis interrogauerunt, & nobis audierunt. Ergo discipuli Christi deducturi aspectu ascensurum Christum interrogauerunt & dixerunt ei, Domine si hoc tempore præsentaberis? Cui dicebant? Quem præsentem videbant. Si hoc tempore præsentaberis? Et quid est illud? Nõnne præsentẽ videbant, nõnne præsentem audiebant, nõnne præsentem etiam tangebant? Quid est hoc, si hoc tempore præsentaberis, nisi quia nouerant præsentia Christi futurum iudicium, vt videretur à suis & ab alienis? Nam quando resurrexit, non est visus, nisi à suis. Hoc ergo sciebant & fide retinebant, futurum esse tempus quando iudicatus iudicaret, quando reprobatus probaret & reprobaret, quando conspicuus vtrique hominum generi alios poneret ad dexteram, alios ad sinistram, dicturus quod vtrique audirent, oblaturus quod non vtrique acciperet, comminaturus quod non vtrique pertimescerent. Sciebant fu-

M turum, sed quando quærebãt, si hoc tempore præsentaberis? Nõ vtique nobis. Nam & modo videmus te, sed præsentaberis etiam his qui non crediderũt in te, si hoc tempore præsentaberis dic nobis, & quando regnum Israël: hoc quæsierunt, si hoc tempore præsentaberis, & quando regnum Israël. Quod regnum? De quo dici-

Matth. 6. mus, Adueniat regnum tuum. Quod regnum? De quo

Matth. 25. audituri sunt ad dexteram positi, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Quando dicturus est etiam sinistris, Ite in ignem æternum qui paratus est diabolo & angelis eius. Terribilis vox, tremenda vox. Sed in memoria æ-

Psalm. 111. terna erit iustus, ab auditu malo non timebit. Istis hoc, illis illud, in vtroque verax, quia in vtroque iustus. Sed quod quærebant si audierunt, audiamus: si non audierunt, quod audierunt teneamus, & quod venturum est non timeamus. Domine si hoc tempore præsentaberis? Et nos æstimantes nos præsentem videre dominum in corpore cõstitutum, dicamus illi, Domine si hoc tempore præsentaberis, & quando regnum Israël? Quando regnum tuorum, quando regnum humilium, quamdiu typhus superborum? Certe hoc est quod quærebaris, hoc est

A hoc est quod audire desiderabatis. Videamus quid responderit. Non dedignentur audire agni quod audierunt arietes, audiamus quid dicit ipse dominus, Quibus? Petro, Ioanni, Andreæ, Iacobo, cæteris tantis & talibus, tam dignis. Sed quos inuenit indignos, fecit dignos. Quid eis respondit dicentibus, Si hoc tempore præsentaberis, & quando regnum Israël? Non est vestrum scire tempora quæ pater posuit in sua potestate. Quid est hoc? Dicitur Petro, non est vestrum: & dicis tu, meum est? Non est vestrum scire tempora, quæ pater posuit in sua potestate. Quod creditis, bene creditis: *Act. 1.* quia venturum est. Quando venturum sit, quid ad te? Quando venerit, præpara te. Non est vestrum scire tempora, quæ pater posuit in sua potestate. Curiositas abscedat, pietas succedat. Quid ad te quando veniet? Sic viue quasi hodie venturum sit, & non timebis quum venerit. Videte autem ordinem & disciplinam magistri boni, magistri singularis, magistri solius. Non dixit quod interrogauerunt, & dixit quod non interrogauerunt. Sciebat enim quod interrogauerunt non eis expedire vt nossent: quod autem sciebat eis expedire, etiam non eis interrogantibus dixit, Non est vestrum scire, inquit, tempora. Quid tibi tempora? Hoc agitor vt euadas tempora, & quæris tempora? Non est vestrum scire tempo-

B ra quæ pater posuit in sua potestate. Et quasi diceretur ei, Et quid est nostrum? modo audiamus quid ad nos maxime pertineat, modo audiamus. Quæsitū est quod non oporteat dici: sed dictū est quod oporteat audiri: Non est vestrum scire tempora, quæ pater posuit in sua potestate. Sed quid est vestrum scire? Sed accipietis virtutem spiritus sancti superuenientē in vos, & eritis mihi testes. Vbi? In Hierusalem. Consequens erat vt hoc audiremus. his enim verbis ecclesia prædicatur, ecclesia commendatur, vnitas annunciatur, diuisio accusatur. Apostolis dictum est, Et eritis mihi testes: fidelibus dicitur, vasis dei dicitur, vasis misericordiæ dicitur, Eritis mihi testes. Vbi? in Hierusalem vbi occisus sum. Et in tota Iudæa & Samaria, & vsq; ad fines terræ. Ecce quod audite, ecce quod tenete. Sponsa estote, & sponsum securi expectate. Sponsa ecclesia est. Vbi futura prædicata est, quam illi testes annunciarent? vbi futura prædicata est? Multi enim dicturi sunt, Ecce hic est. Audirem si nō & alius diceret, Ecce hic est. Quid tu dicis: Ecce hic est.

C Iam ibam, sed reuocat alius simili voce, Ecce hic est. Tu ex parte vna, Ecce hic est: alius ex parte alia, Ecce hic est. Dominum interrogemus, dominum interpellemus. Sileant partes, totū audiamus. Dicit vnus ex angulo vno, Ecce hic est: alius ex alio angulo, Non, sed ecce hic est. Tu domine dic, tu affere quam redemisti, ostēde quam dilexisti. Ad nuptias tuas inuitati sumus, ostende sponsam tuam, ne vota tua litigando turbemus. Dicit planè, ostendit planè, non deserit inquirentes, non amat litigantes. Dicit discipulis suis, & non quærentibus dicit, quia contendentibus contradicit. Et ideo fortasse hoc ab apostolis nōdum quærebatur, quia grex Christi nondum à latronibus diuidebatur. Nos experti dolores diuisionis, studiose coagulum quærimus vnitatis. Apostoli quærunt tempus iudicij, & dominus respōdet locum ecclesiæ. Non respondit quod quæsierunt, sed nostros *Vbi supra.* præuidebat dolores. Eritis, inquit, mihi testes in Hierusalem. Parum est, non pro hoc tantum precium dedisti, vt hoc solum emeres in Hierusalem. Dic adhuc, Et vsque in fines terræ. Venisti ad fines. Quare contentiones non finis? Nemo mihi dicat iam, Ecce hic est: Non, sed ecce hic est. Sileat humana præsumptio, audiatur diuina prædicatio. Teneatur vera promissio, in Hie- D rusalem & in tota Iudæa & Samaria & vsque in fines terræ. His dictis nobes suscepit eum. Iam non opus erat vt aliquid adderetur, ne aliūde cogitaretur. Fratres pro magno audiri solent verba nouissima parentis ituri ad sepulchrum, & contemnuntur domini verba nouissima ascendentis in cœlum. Existimemus dominum nostrum testamentum scripsisse, & in testamento sua nouissima verba posuisse. præuidit enim malorum filiorum futura litigia, præuidit homines partes sibi conantes facere de possessione aliena. Quare enim non diuidant quod non emerunt? Quare non concidant, pro quo precium non dederunt? Sed ille tunicam desuper textam nusquam consutilem diuidi noluit, sorte prouenit. In illa veste vnitas commendata est, in illa veste charitas prædicata est. Ipsa est desuper texta. De terra est cupiditas, desuper charitas. Agite fratres testamentum scripsit dominus, nouissima verba posuit. Videte obsecto vos, & moueat vos quomodo & nos mouet, si fieri potest. Duæ sunt glorificationes secundum suscepti hominis formam. Vna, qua surrexit à mortuis tertia die: alia qua ascendit in cœlum ante oculos discipulorum suorum. Duæ sunt istæ quæ commendantur glorificationes eius iam factæ. Restat vna & ipsa in conspectu hominum quum se iudicio præsentabit. De spiritu san- E cto hoc erat dictum per Ioannem euangelistam, Spiri- *Ioan. 7.* tus autem nondum fuerat datus, quia Iesus nondum erat glorificatus. Spiritus autem nondum fuerat datus. Quare nondum fuerat datus? Quia Iesus nondum erat glorificatus. Expectabatur ergo vt glorificato Iesu daretur spiritus. Meritóque bis glorificatus, resurgendo & ascendendo, bis dedit spiritum. Vnum dedit, & vnus dedit, vnitati dedit, & tamen bis dedit. Primò posteaquam resurrexit, dixit discipulis suis, Accipite spiritum *Ioan. 20.* sanctum. Et insufflauit in faciem eorum. habes semel. *Luc. 24.* Deinde promittit adhuç se missurum spiritum san- *Act. 1.* ctum, & dicit, Accipietis virtutem spiritus sancti superuenientem in vos. Et alio loco. In ciuitate sedete. Ego enim impleam promissionem patris quam audistis, inquit, ex ore meo. Posteaquam ascendit, decem diebus ibi factis misit spiritum sanctum, ipse est solennis futurus Pentecostes. Videte ergo fratres mei. Quærat à me aliquis quare bis dedit spiritum sanctum. Multi multa dixerunt & sicut homines quæsierunt. Et aliqui dixe- F runt quod non est contra fidem, alius hoc, alius illud. Vtrunque quod non excederet regulam veritatis. Si dicam me scire quare bis dederit, mentiar vobis. Nescio. qui se dicit scire quod nescit, temerarius est. Qui se negat scire quod scit, ingratus est. Ergo fateor vobis, quare bis dederit dominus spiritum sanctum, adhuc quæro, ad aliquid certius peruenire cupio. Adiuuet me dominus orantibus vobis, vt quod donare dignatur, & vo bis non taceatur. Ergo nescio. Quid tamen existimem nondum sciens, nondum pro certo tenens, sicut certissimum teneo dedisse. Quid ergo existimem, non tacebo. Si hoc est, confirmet dominus: si aliud est quod verius appareat, donet dominus. Ergo arbitror, sed arbitror ideo bis datum esse spiritum sanctum, vt commendarentur duo præcepta charitatis. Duo sunt enim præcepta, & vna est charitas. Diliges dominum deum *Deut. 6.* tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua. Et diliges *Matth. 22.* proximum tuum tanquam teipsum. in his duobus præceptis tota lex pendet, & prophetæ. Vna charitas, & duo præcepta. Vnus spiritus, & duo data. Non enim alius datus est prius, & alius datus est postea: quia non alia

G charitas diligit proximum quàm illa quæ diligit deum. Non ergo alia charitas est. Qua charitate proximum, ipsa charitate diligimus & deū. Sed quia aliud est deus, aliud proximus, vna charitate diliguntur, non sunt tamen vnum qui diliguntur. Quia ergo magna est primitus commendanda dilectio dei, secunda dilectio proximi, à secūda autem incipitur vt ad primam perueniatur (si enim fratrem quem vides, nō diligis, deum quem non vides, quomodo diligere poteris?) ideo forte informaus nos ad dilectionem proximi, dedit in terra conspicuus & proximis proximus spiritum sanctum insufflando in faciem eorum. Et ab hac maxime charitate, quæ in cœlis est, de cœlo misit spiritum sanctum. Spiritum sanctum accipe in terra, & diligis fratrem. Accipe de cœlo & diligis deum, quia & in terra quod accepisti, de cœlo est. In terra Christus dedit, sed de cœlo est qui dedit. Ille enim dedit qui de cœlo descendit. Hic inuenit cui daret, sed inde attulit quod daret. Quid est ergo fratres? An forte commemoro & hoc quomodo charitas ad spiritū sanctum pertineat? Paulum audite, Non solùm autem, inquit, sed & gloriamur in tribulationibus, scientes quia tribulatio patiētiam operatur, patientia probationem, probatio verò spem. Spes autem non confundit, quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris. Vnde charitas dei diffusa est in cordibus nostris? Vnde? Quid tibi dabas? Quid quasi de tuo præsumebas? Quid enim habes quod non accepisti? Ergo vnde, nisi quod sequitur, Per spiritum sanctum qui datus est nobis? Charitas ista non tenetur nisi in vnitate ecclesiæ. Non illam habent diuisores, sicut dicit apostolus Iudas, Hi sunt qui seipsos segregant, animales, spiritum non habentes. Qui seipsos segregant. Quare segregant? Quia animales, spiritum non habētes. Ideo defluunt, quia coagulum non habent charitatis. Ipsa charitate plena est gallina illa propter pullos infirmata, cum pullis humilians vocem suam, extendēs alas suas. Quoties, inquit, volui colligere filios tuos? Colligere, non diuidere. Quia habeo, inquit, alias oues quæ non sunt ex hoc ouili. Oportet me & ipsas adducere, vt fit vnus grex, & vnus pastor. Meritò non audiuit fratrem contra fratrem interpellantem & dicentem, Domine, dic fratri meo diuidat mecum hæreditatem. Domine, inquit, dic fratri meo. Quid? Diuidat mecum hæreditatem. Et dominus: Dic homo. Quare enim vis diuidere, nisi quia homo? Quum enim dicit alius, Ego sum Pauli, alius autem ego Apollo, nónne homines estis? Dic homo, Quis constituit me diuisorem hæreditatis inter vos? Colligere veni, non diuidere. Ideo, inquit, dico vobis, cauete ab omni cupiditate. Cupiditas enim cupit diuidere, sicut charitas colligere. Quid est autem, cauete ab omni cupiditate, nisi impleamini charitate? Nos charitatem pro captu nostro habentes interpellamus dominum contra fratrem, sicut & ille contra fratrem, sed non hac voce, non hac postulatione. Ille enim dixit, Domine, dic fratri meo diuidat mecum hæreditatem. Nos dicimus, Domine, dic fratri meo teneat mecum hæreditatem. Videte ergo fratres, quid maximè diligatis, quid fortiter teneatis. Glorificatus dominus resurgendo commendat ecclesiam, glorificandus ascendendo commendat ecclesiam, Spiritum sanctum mittens de cœlis commendat ecclesiam. Resurgens enim, quid dicit discipulis suis? Hæc dicebam vobis, quum essem apud vos: quia oportebat impleri omnia quæ scripta sunt in lege & prophetis & psalmis de me. Et tunc aperuit illis sensum, vt intelligerent scripturas: & dixit eis, Quoniam sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertio die. Vbi est ecclesiæ commendatio? Et prædicari in nomine eius pœnitētiam & remissionem peccatorum. Et hoc vbi? Per omnes gentes incipientibus ab Hierusalem. Hoc resurrectione glorificatus: quid ascensione glorificandus? Quod audistis, Eritis mihi testes in Hierusalem, & in tota Iudæa & Samaria, & vsque in fines terræ. Quid ipso aduentu spiritus sancti? Venit spiritus sanctus. Quos primum impleuit, linguis omnium gentium loquebantur. Vnusquisque homo loquens omnibus linguis, quid aliud significauit quàm vnitatem in omnibus linguis? Hoc tenentes, in hoc firmari, in hoc roborati, in hoc inconcussa charitate defixi, laudemus pueri dominum, & dicamus Halleluia. Sed in vna parte: & vnde & quousque? A solis ortu vsque ad occasum laudate nomen domini.

Margin notes: 1.Ioan.4. Rom.5. 1.Cor.4. Matth.23. Ioan.10. Luc.12. 1.Cor.3. Luc.12. Luc.24. Act.1. Psal.112. — Margin letters: H, I, K

Dominica duodecima post Trinitatem.
Sermo VII.

L *In illud Marci, Exiens Iesus de finibus Tyri venit per Sidonem ad mare Galilææ, & adducunt ei surdum & mutum, &c.* Marci 7.

Modo autem corporis surdæ non aperiuntur. Sed quàm multi habent clausas cordis aures quę tamen verbo dei penetrāte patescunt, vt credant qui non credebāt, & bene viuant quì male viuebant, & obediant qui non obediebant. Et dicimus, ille credit: ac miramur quū audimus de his quos aliquādo duros noueramus. Cur ergo nūc miraris credentem, innocentem, deo seruientem, nisi quia conspicis videntē quem noueras cæcum: conspicis viuentem, quem noueras mortuum: cōspicis audientem, quem noueras surdum? Nā videte taliter mortuos, de quibus dicebat dominus cuidam ideo tardanti ne dominum sequeretur, quia patrē sepelire volebat: Sine, inquit, mortuos sepelire mortuos suos. Certe mortui sepultores nō sunt corpore mortui, quia si hoc essent, mortua corpora sepelire non possent. Tamen dominus mortuos eos vocat, vbi nisi intus & in anima? Sicut enim in domo etiam plerunq; visibiliter integra & salua dominus eius- M dem domus mortuus iacet, sic in corpore integro multi habent animā intus mortuam: & hos sic excitat apostolus, Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Ipse illuminat exæcatum qui excitat mortuum. Voce enim eius clamatur per apostolum ad mortuum, Surge qui dormis. Cæcus luce illuminabitur quum resurrexerit. Surdos autem quàm multos ante oculos suos dominus intuebatur quum diceret, Qui habet aures audiendi, audiat. Quis enim ante illum sine corporis auribus stabat? Quas ergo alias aures nisi interioris hominis requirebat? Hoc dico fratres ne forte simus strepentes vocibus, & muti moribus. A malis corde semper disiungimini, ad tempus autē corpore copulamini. Nec tamen negligentes sitis in corrigendis vestris, ad curam scilicet vestram quodammodo pertinentibus, monendo, docendo, hortando, terrendo. Quibuscunque modis potestis agite, ne quum inueniatis in scripturis & exemplis sanctorum, siue qui ante siue qui post aduentum domini fuerunt in hac vita, quòd mali bonos in vnitate non maculant, efficiamini pigri ad corrigendos malos. Duobus modis non te maculat malus, si non consentias, & si redarguas, hoc est non

Margin notes: Luc.9. Ephes.5. Luc.8.

A est non communicare, non cõsentire. Communicaturi quippe quando facto eius consortium voluntatis vel approbationis adiũgitur. Hoc ergo nos admonẽs apo-
Ephes.5. stolus ait, Nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum. Et quia parum erat non consentire, si sequeretur negligentia disciplinæ: magis autem, in quit, & redarguite. Videte quemadmodũ vtrunque complexus est, Nolite communicare, magis autem & redarguite. Quid est, nolite communicare? Nolite consentire, nolite laudare, nolite approbare. Quid est, magis autem & redarguite? Reprehẽdite, corripite, coërcete. Deinde in ipsa coërcitione vel correptione aliorum peccatorum cauẽdum est, ne se extollat qui alterum corripit, & apo-
1.Cor.10. stolica illa sententia cogitanda est, Quapropter qui putat se stare, videat ne cadat. Foris terribiliter personet increpatio, intus lenitatis teneatur dilectio.

In natali beati Vincentij, Sermo VIII.

Magnum spectaculũ spectauimus oculis fidei, martyrem sanctum Vincentium vbique vincẽtem. Vicit in verbis, vicit in pœnis, vicit in
B cõfessione, vicit in tribulatione, vicit exustus in ignibus, vicit submersus in fluctibus. Postremò vicit tortus, vicit mortuus. Quãdo caro eius in qua erat trophæum Christi victoris, de nauicula mittebatur in mare, tacite dicebat, Deiicimur, sed non perimus. Quis istã patiẽtiam militi suo donauit, nisi qui pro illo prior san-
Psalm.70. guinem fudit? Cui dicitur in psalmo: Quoniã tu es patientia mea domine, domine spes mea à iuuẽtute mea. Magnũ certamen magnã comparat gloriam, nõ humanam nec temporalem, sed diuinam & sempiternam. Fides pugnat: & quando fides pugnat, carnem nullus expugnat: quia etsi laniatur, etsi laceratur, quãdo perit qui sanguine Christi redemptus est? Potens homo non potest perdere quod emit auro suo, & Christ⁹ perdit quod emit sanguine suo? Sed hoc totum nõ ad hominis, sed ad dei gloriam referatur. Ab ipso vere est patientia vera, patientia sancta, patientia religiosa, patientia recta, patientia Christiana. Patientia donum dei est. Nam & multi latrones patientissime torquentur, & non cedentes & tortorem vincentes, postea æterno igne puniuntur. Causa discernit martyrem à patientia, imò à duritia
C sceleratorum. Par est pœna, sed dispar est causa. Martyrum voce cantauimus. Dixerat enim ista Vincentius
Psalm.42. in orationibus suis, Iudica me deus, & discerne causam meam à gente non sancta. Discreta est causa eius, quia pro veritate, pro iustitia, pro deo, pro Christo, pro fide, pro ecclesiæ vnitate, pro indiuidua charitate certauit. Quis ei donauit istam patientiam? Quis? Indicet nobis
Psalm.61. psalmus. Ibi enim legitur, ibi cantatur: Nõnne deo subiecta erit anima mea? Ab illo enim patientia mea. Quisquis potat sanctum Vincentium viribus suis ista potuisse, nimis errat. Quisquis enim viribus suis hoc se posse præsumpserit, etsi videtur vincere patientia, vincitur à superbia. Bene vincere, hoc est vniuersas machinas vincere. Illecebras dum ministrat, vincitur per continentiam. Pœnas & tormenta infligit, vincitur per patientiam. Errores suggerit, vincitur per sapientiam. Ad extremũ quum omnia hæc victa fuerint, suggerit animæ: Euge euge quantum potuisti? quantum certasti? Quis tibi comparatur? Quàm bene vicisti? Respondeat illi anima sancta, Confundantur & reuereantur, qui dicunt
Psalm.33. mihi euge euge. Quando ergo vincit, nisi cum dicit, In domino laudabitur anima mea: audiãt mites & iocundentur? Mites enim sciunt quod dico, quia in illis habitat verbum, in illis habitat exemplum. Nam qui non est D mitis, nescit quid sapiat quod dictum est, In domino laudabitur anima mea. Omnis enim non mitis, superbus, asper, elatus, in se vult laudari, non in domino. Qui autem dicit, In domino laudabitur anima mea: non dicit, Audiant gentes & iocundentur, Audiant homines & iocundentur: sed, audiant mites & iocundentur. Audiant quibus sapit. Mitis enim erat Christus: sicut ouis ad immolandum ductus est. Propterea mitis, quia sicut ouis ad immolandum ductus est. Audiant mites & iocundentur: quia sapiunt quod dictum est, Gustate & vi- Psalm.33.
dete quàm suauis est dominus, beatus vir qui sperat in eum. Lõgam lectionem audiuimus, breuis est dies: longo sermone etiam nos tenere vestram patientiam non debemus. Nouimus quia patienter audistis, & diu stando & audiendo tanquam martyri compassi estis. Qui audit vos, amet vos, & coronet vos, Amen.

De eodem, Sermo IX.

Magnum & multum miraudum spectaculum noster animus cepit, nec inanissimã & perniciosissimã, sicut solet in theatris quarum- E cunque nugarum, sed planè vtilissimã & fructuosissimã voluptatem oculis interioribus hausimus, quum beati Vincentij gloriosa passio legeretur. Erat videre inuictam martyris animam contra insidias antiqui hostis, contra sæuitiam impij iudicis, contra dolores mortalis carnis, acerrima conflictatione certantem, & in adiutorio domini cuncta superantem. Ita planè cha- Vbi suprà.
rissimi, ita prorsus fuit, in domino laudemus hanc animam, vt audiant mites & iocundentur. Quas voces andierit, quas reddiderit, quæ tormenta deuicerit, decursa lectio declarauit, & nobis tanquam in conspectu quæ gesta sunt posuit. Tanta pœna erat in membris, tanta securitas in verbis, tãquam alius torqueretur, alius loqueretur. Et vere alius. Prædixit enim hoc dominus, & promisit martyribus suis dicens, Nõ vos estis qui loquimi- Matth.10.
ni, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. In domino ergo laudatur hæc anima. Nam quid est homo, Psal.8.
nisi quod memor est eius? Aut quæ vires pulueris, nisi illo adiuuante qui nos fecit ex puluere, vt qui gloriatur, in domino glorietur? Si enim diabolicus & sednctor 1.Cor.1.
spiritus plerunque implet vel fallaces vates, vel falsos martyres suos, vt tormenta corporis vel ipsi sibi inge- F rant, vel ingesta contemnant, quid magnum est domino deo nostro ad confirmandã prædicationem nominis sui, ipsorum prædicatorum carnem quidem in manus persequentium tradere: mentem verò in arce libertatis assumere, vt etiam dum illa patitur iniquitatẽ, hæc afferat veritatem, scilicet vt victores non tolerantia faciat, sed iustitia, quoniam martyres discernit causa, non pœna? Multi enim dolores tolerauerũt pertinacia, non constantia, vitio non virtute, prauo errore non recta ratione, diabolo possidente non persequente. In nostro autem vincente Vincentio, ille quidem vincebat qui possidebat, sed ille possidebat qui principẽ huius mundi miserat foras, vt etiam pugnans extrinsecus supera- Ioan.12.
retur qui iam fuerat superatus, ne intus dominaretur. Ille quippe qui missus est foras, non cessans tanquam leo 1.Petr.5.
rugiens circuit requirendo quem deuoret. Sed cum expugnat ille pro nobis, qui eo excluso regnat in nobis. Denique magis diabolus non victo Vincentio, quàm Vincentius persequente diabolo torquebatur. Quanto enim erant illa truculentiora & exquisitiora tormenta, tanto magis tortus de torquente triumphabat, & ex illa

G carne tanquam ex terra foo fanguine irrigata, de qua plus dolebat inimicus, palma crefcebat. Sed quia illa latenter fæuit, & latenter victus affligitur, manifefte appareret in præfide homine quid in occulto diabolus pateretur, & ille inuifibilis aduerfarius per fui vafculi quod impleuerat, crepantis rimulas prodebatur. Voces eoim huius hominis, oculi, vultus & turbulētus totius corporis motus indicabant quàm grauiora tormenta fentiret interius, quàm erant quæ martyri iofligebātur exterius. Si confideremus perturbatiouem torquentis, & tranquillitatem tormēta patientis, videre facillimū eft quis erat fub pœnis, quis fupra pœoas. Quæ gaudia erunt in virtute regnātium, quando tanta funt pro veritate morientium? Quid erit cum corporis incorruptione fons vitæ, quaodo ros eius inter tormeota tam dulcis eft? Et quid faciet impiis æterna flamma, quos ita vaftat irati cordis infaoia? Quid paffuri funt cum iudicabūtur, qui iam cum iudicanr cruciātur? Iudicia futura fanctorum quid habitura fuot poteftatis, quum in hac vita tribunal iudicis catafta torferit martyris? Magnum autem dominus teftimonium præbet teftibus fuis, quum ille qui rexit corda certautium, nec corpora deferit mortuorū
H velut de huius ipfius beati Vincentij corpore præclariffimum miraculum exhibuit, vt id quod inimicus omniuo non apparere cupierat, fategerat, fecerat, tam præfenti nutu diuioo proderetur, & religiofios humādum venerandumq; demonftraretur, vt victricis pietatis & deuictæ impietatis præclara io eo memoria perduraret.
Pfal. 114. Vere precíofa io confpectu domini mors fanctorum eius, quando nec terra carnis vita deferente cootemnitur, & inuifibili anima de domo vifibili difcedente, habitaculum ferui cura domini cuftoditur, & in gloriam domini à cooferuis fidelibus honoratur. Quid enim agit deus mira opera faciendo circa fanctorum corpora defuoctorum, oifi teftimonium perhibet fibi non perire quod moritur, & vt hinc iotelligatur io quali honore fecum babeat animas occiforum, quando caro exanimis tanto affectu diuinitatis coronatur? Sicut e-
1. Cor. 12. nim de membris Ecclefiæ loquens apoftolus, fimilitudinem adhibuit de membris corporis noftri, quoniam quæ inhonefta fuot ooftra, his abundantiorem honorem circumponimus: ita prouidentia creatoris cadaueribus martyrum tam præclara miraculorum teftimonia
I præftando, abundantiorem honorem exangoibus reliquiis hominum circumponit, & quod vita emigrante tanquam deforme iam remanet, ibi euidentius præfens vitæ dator apparet.

In decollatione beati Ioannis Baptiftæ.

Sermo X.

CVm faoctum Euangelium legeretur, crudele fpectaculum ante oculos noftros cōftitutum eft. Caput fancti Ioānis in difco feralis miffus crudelitatis propter odiū veritatis. Puella faltat, & fæuit mater: & ioter lafciuias & delicias cōuiuaotium temere iuratur, & impiè quod iuratur, impletur. Factum eft Ioanni quod ipfe prædixerat. De domino
Ioan. 3. enim Iefu Chrifto dixerat, Illum oportet crefcere, me autē minui. Ifte minutus eft in capite, ille creuit in cruce. Odium peperit veritas. Non potuit æquo animo tolerari quod homo dei fanctus monebat, qui vtique falutem eorum quærebat, quos fic monebat. Refpōderūt illi mala pro bonis. Quid enim ille diceret, oifi quo plenus erat? Et quid illi refponderent, nifi quo pleni erant? Ille triticum femioauit, fed fpinas inuenit. Dicebat regi,
Marci 6. Nō licet tibi habere vxorem fratris tui. Vincebat enim regem libido, tenebat apud fe prohibitam vxorem fra- K
tris fui. Sed eum tameu fic libebat, vt non fæuiret. Honorabat eum à quo verum audiebat, fed mulier deteftabilis odium concipiebat, quod aliquando dato tempore pareret. Quando parturiebat, peperit filiam, filiā faltantem. Et rex ille qui fanctū virum habebat Ioannem, qui eum propter dominum timebat, etfi ei non obediebat, pofteaquam ab illo petitum eft caput Ioanois in difco, contriftatus eft. Sed propter iurationem & propter conrecumbentes oifit fpiculatorem, & impleuit quod iurauit. Admonet nos locus ifte charifsimi, vt propter vitam & mores veftros aliquid vobis de iuramento tractemus. Falfa iuratio, non eft leue peccatum, *Iuratio* imò tam magnum peccatum eft falfum iurare, vt pro- *falfa.* pter reatum falfæ iuratioois dominus prohibuerit omoem iurationem. Ait enim: Dictum eft, Nō periurabis: *Math. 5.* reddes autem domino iufiuraodum tuum. Ego autem dico vobis, noo iurare omnino, oeque per cœlum, quia throuus dei eft: neqoe per terram, quia fcabellum pedom eius eft: neq; aliud quodcuoq; iuramentum, neque per caput tuum iuraueris, quia oō potes facere capillum album aut nigrum. Sit aotem in ore veftro eft eft, oon L
nō. Si quid amplius eft, à malo eft. Iouenimus aotem in fanctis fcripturis dominum iuraffe, quaodo ei vfque ad immolationem dilecti filij obediuit Abraham. Locutos *Gen. 22.* eft ei angelus de cœlo, Per memetipfum iuro, dicit dominus, quia obaudifti vocem meam, & ooo pepercifti filio tuo dilecto propter me, beoedicens beoedicam te, & implebo femeo tuum ficot ftellas cœli, & ficut arenam maris. Et beoedicēotur io femine tuo omnes gentes. Quod videtis totum orbem terrarum Chriftianos implere, exhibet verax iuratio dei. Itemq; in pfalmis de domino Iefu Chrifto prophetatū eft, Iurauit dominus, *Pfalm. 109.* & nō pœnitebit eum: tu es facerdos in æternum fecundum ordinem Melchifedech. Qui nouerunt fcripturas, fciunt quid protulerit Melchifedech facerdos dei excelfi quando benedixit Abraham. Non oportet vt hoc memoremus propter catechumenos. Fideles tamen agnofcunt quemadmodum ante prophetatum fit quod modo videmus impleri. Et vnde hoc? Quia iurauit dominus. Et iurauit dominus, & non pœnitebit eum, oon quomodo Herodē pœnituit quia iurauerat. Quū ergo dominus iurauerit, quare dominus Chriftus fuos iurare prohibuit? Dico quare. Nō eft peccatum, verum iurare. M
Sed quia grande peccatum eft falfum iurare, longe eft à peccato falfum iurandi, qui omnioo oō iurat. Propinquat falfæ iurationi, qui vel verum iurat. Dominus ergo, qui prohibuit iurare, fupra ripā te noluit ambulare, ne pes tuus io angufto labatur, & cadas. Sed dominus iurauit, inquit. Securus iorat, qui mentiri nefcit. Noo te mooeat quia domious iurauit, quia forte noo debet iurare oifi dominus. Tu enim quādo iuras, quid facis? Teftem deum adhibes. Tu ipfum, ipfe feipfum. Sed homo quia in multis falleris, plerūq; adhibes teftē veritatem ad tuā falfitatem. Aliquādo & nolēs homo iurat, quum verum putat effe quod iurat. Noo eft quidem tantum peccatum, quātum eius qui fcit effe falfum, & tameo iurat. Quāto melior & à peccato ifto graui omnioo longè fit qui audit dominum Chriftum, & noo iurat. Scio graue effe cōfuetudioi veftræ: fed & graue fuit confuetudini noftræ. Timeodo deum abftulimus iurationem de ore noftro. Ecce vobifcū viuimus. Quis oos audiuit aliquando iurātes? Nuoquid oon coofueueram quotidie iurare? At vbi legi & timui, luctatus fum cōtra confuetudinem meā, in ipfa luctatiooe inuocaui dominū adiutorem.

A adiutorem. Præstitit mihi dominus adiutorium nõ iurandi. Nihil mihi facilius est quàm nõ iurare. Hoc ideo admonui charitatem vestram, ne dicatis, quis potest? O si deus timeatur, ô si periuri expauescant: lingua frenatur, veritas tenetur, iuratio tollitur.

In eodem festo. Sermo. XI.

PRopter hunc locum quem hodie audiuimus cum euangelium recitaretur, dico charitati vestræ. Videtis miserum istum Herodem, Ioannem sanctum virum & dei hominem dilexisse: sed quoniam temere iurauit, ebrius lætitia & delectatione saltantis daturum se promisit quicquid illa puella, quæ saltando placuerat, poposcisset. At vbi poscit rem crudelem & nefariam, contristatus est quidem (videbat enim tantum scelus fieri) sed positus inter iurationem suam & puellæ petitionem, vbi videbat cruentum facinus, ibi rursus timebat reatum periurij: ne deum offenderet periurando, deum offendit sæuiendo. Dicit mihi aliquis, Quid ergo debuit facere Hærodes? Si dixero, non debuit iurare. quis non videat hoc eum non facere debuisse? Sed non consulor de homine vtrum iurare debeat, sed quid facere debeat qui iurauit. ipsa est magna deliberatio. Temere iurauit. Quis nesciat? Tamen lapsus est, iurauit. Ecce puella petiuit caput sancti Ioannis. Quid facere debuit Herodes? Demus illi consilium. Si dixerimus, Parce Ioanni, ne facias scelus: periurium suademus. Si dixerimus, noli periurare: ad scelus implendum prouocamus. Mala conditio. Antequam veniatis ergo ad istum bicipitem laqueum, tollite de ore vestro temerarias iurationes: antequam veniatis ad istam consuetudinem malam, moneo fratres meos, moneo filios meos. Quid opus est vt veniatis ad hunc articulum vbi non possumus inuenire consilium? Tamen scripturis diligentius perscrutatis occurrit mihi vnum exemplum vbi video pium hominem & sanctum in temerariam iurationem cecidisse, & maluisse non facere quod iurauerat, quàm iurationem suam fuso hominis sanguine implere. Commemoro ergo charitati vestræ, quando Saul sanctum Dauid persequebatur ingratus, ille cum suis ibat quocunque poterat, ne inueniretur à Saule, & occideretur. Et quodam die ab

1.Reg.25. homine diuite qui vocabatur Nabal, & tondebat oues suas, petiuit sustentaculum victus sibi, & eis qui cum illo erant: immisericors dare noluit, & quod est grauius,

C contumeliosè respondit. Iurauit sanctus Dauid eum occisurum se esse. Erat enim armatus: & quod facile fuerat, & iustè se facere ira persuadente videbatur, incautus iurationem fudit, & cœpit ire vt faceret quod iurauerat. Occurrit Abigail vxor Nabal, & tulit ei necessaria quæ poposcerat. Suppliciter enim rogauit, flexit, & à mariti sanguine reuocauit. Iurauit temere, sed non impleuit iurationem maiore pietate. Proinde charissimi iterum redeo ad mouendos vos: Ecce sanctus Dauid, non quidem iratus, sanguinem hominis fudit, sed eum falsum iurasse negare quis poterit? De duobus peccatis elegit minus, sed minus fuit illud in comparatione maioris. Nam per seipsum appensum, magnum malum est falsa iuratio. Prius ergo laborare debetis, & confligere aduersus consuetudinem vestram malam, malam malam, & valde malam, & tollere iurationem de oribus vestris. Si quis autem prouocauerit te ad iurationem, vt forte sic sibi æstimet satis fieri posse: si iuraueris de illa re quam putat te commisisse aut fecisse, & forsitan non fecisti, ne remaneat in illa mala suspicio: si iuraueris tu, non sic peccas quomodo ille qui te prouocauit: quia dixit dominus Iesus, Sit in ore ve- D
stro est est, non non. Si quid amplius est, à malo est. Loquebatur autem de iuratione vbi non intelligere voluit ipsam iurationem à malo esse. Si ab alio prouoca- Matth.5.
tus fueris, ab ipsius malo erit quod iuras, non à tuo. Et hoc est prope à malo communi generis humani, quoniam corda nostra videre non possumus. Nam si corda nostra videremus, cui iuraremus? Quando à nobis exigeretur iuratio? Quando videretur oculis proximi ipsa cogitatio? Scribite in cordibus vestris quod dico, ille autem qui hominem prouocauit ad iurationem, & scit eum falsum esse iuraturum, vincit homicidam, quia homicida corpus occisurus est, ille animam, imò duas animas, & eius quem iurare prouocauit, & suam. Scis verum esse quod dicis, & falsum esse quod ille dicit, & iurare compellis? Ecce iurat, ecce peierat, ecce perit, tu quid inuenisti? Imò & tu peristi, qui de illius morte te satiare voluisti. Aliquid dicam quod nunquam dixi charitati vestræ in hoc populo, quod contigit in hac ecclesia. Fuit hic homo quidam simplex, innocens, bene fidelis, à multis vestris, id est, Hipponensibus, imò ab omnibus cognitus, Tutuslymeni vocatus: Tutuslymeni quis vestrum non nouit qui estis ciues? Ab illo audiui quod dico, Nescio quis negauit ei vel quod ei debebatur, & homi- E
nis fidei se commisit. Commotus prouocauit eum ad iusiurandum, Iurauit ille, iste perdidit, sed isto perdente ille penitus periit. Dicebat ergo iste Tutuslymeni homo grauis & fidelis, ipsa nocte se exhibitum fuisse ad iudicem, & cum magno impetu atque terrore se peruenisse ad præsidentem excelsum quendam & admirabilem virum, cui parebat officium similiter excelsorum, iussum fuisse perturbatum retro reuocari, & interrogatum fuisse his verbis, Quare prouocasti hominem ad iurationem quem sciebas falsum esse iuraturum? Respondit ille, Negauit mihi rem meam. Responsum est illi, Et nónne melius erat vt rem tuam quam exigebas perderes, quàm animam hominis istiua falsa iuratione perimeres? Prostratus est, iussus est cædi. Cæsus est tam grauiter, vt in dorso euigilantis vestigia plagarum apparerent. Sed dictum est illi posteaquam emendatus est, Parcitur innocentiæ tuæ, de cætero caue ne facias. Fecit quidem ille magnum peccatũ, & emendatus est. Sed multo grauius peccatum faciet, qui post istum [illegible]um sermonem, & istam meam admonitionem, & exhortationem tale aliquid fecerit. Cauete à falsa iuratione, cauete à temeraria iuratione. Ab his duobus malis securissimi cauebitis, si cõsuetudinem iu- F
randi à vobis abstuleritis.

In natali beati Cypriani. Sermo. XII.

SErmonem à nobis debitum auribus & cordibus vestris exigit tam grata & religiosa solennitas, qua passionem beati martyris celebramus. Tristis proculdubio tunc ecclesia fuit, non damno cadentis, sed desiderio recedẽtis: semper cupiens videre præsentem tam bonum rectorem atque doctorem. Sed quos afflixerat solicitudo certaminis, consolata est corona victoris. Et nunc non solum sine vlla tristitia, verumetiam cum ingenti lætitia cuncta quæ tunc gesta sunt, legendo recolimus, diéque isto gaudere nobis concessum est, non timere. Neque enim formidamus terribiliter venientem, sed expectamus hilariter redeuntem. Placet itaque vniuersam illam fidelissimi & fortissimi & gloriosissimi martyris passionem cum exultatione recordari præteritam,

G quam tunc fratres cum solicitudine sustinuere futu-
ram. Primo igitur quòd pro fide confessionis Christi
in exilium Curubin missus est, non sancto Cypriano
aliquid nocitum, sed multum illi præstitum ciuitati.
Quò enim ipse mitteretur, vbi ille non esset propter cu
Matt. 28. ius testimonium mittebatur? Christus ergo qui ait, Ec-
ce ego vobiscum sum omnibus diebos vsque ad con-
summationem seculi: in omni loco membrum suum
excipiebat, qoocunque furor inimici pellebat. O stulta
infidelitas persequentis, si quæris exilium qoò Christia-
nus iobeatur ire, prius si potes inueni vnde Christus co-
gatur exire. De patria sua in alienam te arbitraris exclu-
dere hominem dei, in Christo nosquam exulem, in car-
ne vbique peregrinum. Sed iam cōsiderare & comme-
morare delectat post illud quod Cyprianus non seose-
rat, sed inimicus putabat exiliū: quid ex ordine passio-
nis ipsius consecutum sit. Cnm enim Cyprianus sanctus
martyr electus à deo de ciuitate Curubitana, in quam
exilio pręcepto Aspasij Paterni proconsulis missus fue-
rat, regressus esset, in hortis suis manebat. Et inde quo-
ridie sperabat veniri ad se, sicot ostensum erat illi. Quid
iam fremeret persecutoris impetus aduersus cor sem-
per paratum, accedente etiam domini reuelatione fir-
H matum? Quando eoim deseteret patientem, quem non
est passus præoccupari nescientem? Iam ergo quod ad
eum passioni exhibendum duo missi sunt, qui eum etiā
secum in curriculum leuauerunt in medioque posue-
runt, & hoc diuinæ admonitionis fuit, vt gaudens re-
coleret ad eius se corpos pertinere, qoi inter iniquos
deputatus est. Christus nanque inter duos latrones li-
gno suspensus, ad exemplum patientiæ præbebatur. Cy-
prianus autem inter duos apparitores ad passionem
curru portatus Christi vestigia sequebatur. Quid illud
quòd quum in alium diem dilatus apud custodes esset,
atque illuc se multitudo fratrum ac sororum congre-
gans, pro foribus perooctaret, custodiri puellas præce-
pit? Quanta intentione considerandum? Qnanta laude
prædicandum? Quaoto præconio commēdandum est?
Vicina corporis morte non moriebatur in animo pa-
storis vigilantia pastoralis, & cura tuendi dominici gre
gis vsqoe ad extremum vitæ huius diem mente sobria
tenebatur. Nec excutiebat ab animo diligentiam fide-
lissimi dispensatoris manus iam proxima cruenti car-
nificis. Ita se martyrem cogitabat futurum, vt esse non
obliuisceretur episcopum, magis cu[illegible] quam rationē
pastorum principi de commissis sibi ouibus redderet,
I quàm quid infideli proconsuli de fide propria respon-
Ioan. 21. deret. Amabat quippe eū, qui Petro dixerat, Amas me?
Pasce oues meas. Et pascebat oues eius pro quibus san-
guinem fundere illum imitans præparabat. Costodiri
puellas præcepit, sciens oon solum se habere simplicem
dominum, sed etiam versipellem aduersarium. Itaque
aduersus leonem aperte frementem in confessione vi-
rile pectus armabat, aduersus lupum insidientem gregi
sexum fœmineum muniebat. Ita vere sibi consulit, qui
deum iudicem cogitat, apud quem causam gestæ huius
vitæ atque ab illo sibi muneris iniuncti quisque dictu-
2. Cor. 5. rus est: vbi omnis homo recipit, sicut testatur apostolus,
quæ per corpus gessit, siue in bonum siue in malum. Ita
sibi consulit, qoi ex fide viuens, & satagens ne ab extre-
mo præoccupetur die, extremum computat omnem
diem, & sic deo placitos mores perducit vsque ad extre
mum diem. Ita sibi beatus Cyprianus Episcopus mise-
ricordissimus & martyr fidelissimus consulebat, non
sicut eum lingua subdola diaboli per os possessi à se im-
pij iudicis monere videbatur, dicens, Cōsule tibi: quum K
enim eius immobilem mentem videret quaodo ei di-
xit, Iusserunt te principes ceremoniari: responditque il-
le, Non facio, adiecit & ait, Coosule tibi. Ipsa est liogua
sobdola diaboli: & si non huius qoi nesciebat quid lo-
queretur, illius tamen qui per eum loquebatur. Loque-
batur enim proconsul non tam secundū principes ho-
mines qoorum iussa sibimet iniuncta iactabat, quàm se-
cundum principem potestatis aëris, de quo apostolus
dicit, Qui operatur in filiis diffidentiæ, quem per huius Ephe. 2.
quoque linguam operari Cyprianus nouerat, quod ipse
non nouerat. Nouerat, inquam, Cyprianus quum à pro-
consule audiret, Cōsule tibi, quod caro & sanguis dice-
ret stolide, hoc diabolū dicere subdolè: atque intueba-
tur in vno opere duos: istum oculis, illum fide. Nolebat
eum iste mori, nolebat ille corooari: proinde circa istū
placidus, circa illum cautus. Huic apertè respōdebat, il-
lum occulte vincebat, Fac, inquit, quod tibi præceptum
est. Io re tam iusta nulla est consultatio. Dixerat quippe
ille, Consule tibi. Ad hoc responsum est, In re tam iusta
nulla est consultatio. Consulit enim qui consilium vel
impertit vel quærit, sed procōsul nō à Cypriaoo consi- L
lium accipere volebat, sed eum potius vt a se acciperet
monebat. at ille, In re, inquit, tam iusta nulla est consul-
tatio. Non adhuc coosulo, quia non adhuc dubito, ab-
stulit enim mihi dubitationē ipsa iustitia. Iustus autem
vt securus moriatur in carne, certus viuit in fide. Præ-
cesserant Cyprianom multi martyres, quos flagrantissi-
mis exhortationibus suis ad vincendum diabolum ac-
cenderat, & erat vtique iustū, vt quos veridicus loquen-
do præmiserat, patiendo intrepidus seqoeretur. ergo in
re tam iusta nulla est cōsultatio. Quid ad hæc dicamus?
Quid ad hæc exultemus tanta conceptione gaudiorū?
in quid erumpat cor nostrū & os nostrum nisi in ipsam
venerabilis martyris vltimam vocem? Quum enim Ga
lerius Maximus decretum ex libello recitasset, tacitom
Cyprianum gladio animaduerti placet. Respondit ille,
Deo gratias. Habentes igitur de re tanta memoriam
pręsentis loci, festiuitatem solēnissimi diei, propositio-
nem saluberrimi exempli, omnibus medullis nostris di-
camus & nos Deo gratias.

In natali beati Mauricij ac sociorum eius: M
Sermo. XIII.

ADmonent oos eloquia diuina quæ lecta sunt,
timendo non timere, & non timendo timere.
Aduertistis quum sanctum Euangelium lege-
retur dominum deum nostrum antequā pro
nobis moreretur, firmos nos esse voluisse, sed admonē-
do ne timeremus, & admonendo vt timeremus. Ait e-
nim, Nolite timere eos qui corpus occidunt: animam Matt. 10.
aotem nō possunt occidere. Ecce vbi monuit ne time-
remus, videte vbi monuerit vt timeremus. Sed eum, in-
quit, timete qui potestatem habet corpos & animam
occidere in gehennam. Ergo timeamus vt non timea-
mus. Timor videtur ad ignauiam pertinere. Timor in-
firmorum videtur esse, nō fortium. Sed videte quid ait
scriptora, Timor domini spes fortitudinis. Timeamos Prou. 14.
ne timeamus: hoc est, prudenter timeamus, oe inaniter
timeamus. Martyres sancti propter quorum solennita-
tem hoc ex euangelio recitatū est, timendo non timue-
runt, quia deū timendo homines contempserunt. Qnid
enim ab hominibus homini metuendum est? Et quid
est vnde alterum terreat homo hominem? Terret & di-
cit: occido te, & nō timet ne quū minatur prius moria-
tur. Occido, inquit. Quis dicit? Cui dicit? Duos audio,

vnum

G vnum terrentem, alterum metuentem: quorum duorũ vnus est potẽs, alter infirmus, sed ambo mortales. Quid se ergo extendit in honore inflatior potestas, in carne æqualis infirmitas? Securus minetur mortem qui non timet mortem. Si vero vnde terret, timet: attendat se, & ei cui minatur comparet se. Inueniat in eo cui minatur, parem conditionem, & à domino simul cum illo petat miserationẽ. Homo est enim, & homini minatur, creatura creaturæ: sed vna inflata sub creatore, altera fugiẽs ad creatorem. Dicat ergo fortissimus martyr stans homo ante hominem. Non timeo, quia timeo: tu quod minaris si ille nolit, non facis. Quod autem ille minatur vt faciat, à nullo impeditur: deinde tu quod minaris, & si permitteris, quid facis? Vsque ad carnẽ sæuis, anima tuta est. Non occides quod non vides: visibilis visibilem terres. Habemus ambo inuisibilem creatorem, quem simul timere debeamus, qui hominem ipsum ex visibili & inuisibili creauit: visibilem de terra fecit, inuisibilem flatu suo animauit. Substantia ergo inuisibilis, hoc est, anima quæ iacentem terram erexit de terra, non timet quum percutis terram. Potes ferire habitaculum, nunquid habitatorem? Fugit percusso vinculo colligatus, & erit in occulto coronatus. Quid ergo minaris qui animæ nihil facere potes? H Per meritum eius cui facere nihil potes, resurget cui facere aliquid potes. Per meritum enim animæ resurget & caro: & habitatori reddetur iã non ruitura, sed mansura. Ecce verba martyris dico, ecce propter ipsam carnem meam timeo comminãtem. Caro mea subiacet potestati, sed etiam capilli capitis *Matt. 10.* mei numerati sunt creatori. Quid timeo ne carnẽ perdam, qui nec capillum perdo? Quomodo non attendit carnem meam, cui sic nota sunt vilia mea? Ipsum corpus quod percuti & occidi potest, ad tempus cinis erit, mortale erit. Sed cui hoc? Cui reddetur corpus ad vitam æternam etiam occisum, peremptum, dissipatum? cui reddetur? Ei qui non timuit ponere animam suam, quum non timet ne occidatur caro sua. Etenim fratres anima immortalis perhibetur, & est immortalis secundum quẽdam modum suum, quia est quædam vita quæ potest præsentia sua carnem viuificare. Per animã quippe caro viuit. Hæc vita mori non potest, & ideo anima immortalis est. Quare ergo dixi, secundum suum modum? I Quoniam est quædam immortalitas vera, immortalitas quæ est omnimoda incommutabilitas, de *1. Tim. 6.* qua dicit apostolus loquens de deo: Qui solus habet immortalitatem, & lucem habitat inaccessibilem, quam nemo hominum vidit, sed nec videre potest, cui est honor & gloria in secula seculorum: amen. Si ergo deus solus habet immortalitatem, certe anima mortalis est. Ecce quare dixi immortalem esse animam secundum modum suum. Nam potest & mori: intelligat charitas vestra, & nulla quæstio remanebit. Audeo dicere, anima potest mori, potest occidi. Certe immortalis est. Ecce audeo dicere, & immortalis est, & occidi potest: & ideo dixi, quoniam est quædam immortalitas, hoc est, omnimoda incõmutabilitas, quam solus deus habet: de quo dictum est, Qui solus habet immortalitatem. Nam si anima non potest occidi, quomodo dixit ipse dominus quum terreret nos, Eum timete, qui potestatem habet *Matth. 5.* & corpus & animam occidere in gehennam? Adhuc confirmaui, non solui quæstionem. Probaui quia potest anima occidi. Contradici euangelio non potest, nisi ab anima impia. Ecce mihi occurrit & hic, & venit in mentem quod dicam. Contradici non potest vitæ nisi ab anima mortua. Euangelium vita est, impietas & infidelitas mors animæ est. Ecce potest mori, & immortalis est. K Quomodo ergo immortalis est? Quia semper aliqua vita est quæ in illa nũquam extinguitur. Quomodo moritur? Non vt non sit vita, sed amittendo vitam. Etenim anima & vita est alicui rei, & habet etiam ipsa vitam suam. Ordinem attende creaturarum. Vita corporis anima est, vita animæ deus est. Sicut adest vita corpori, id est anima, ne moriatur corpus: sic debet adesse vita animæ, hoc est, deus, ne moriatur anima. Corpus quomodo moritur? Anima deserente. Anima, inquam, deserente moritur corpus, & iacet cadauer paulò antè appetibile, modo aspernabile. Insunt membra, oculi, aures: sed hæ fenestræ sunt domus, habitator abscessit. Qui plangit mortuum, ad fenestras habitaculi frustra clamat: non est intus qui audiat. Quanta dicit plangentis affectus, quanta enumerat, quanta commemorat, & quanta, vt ita dixerim, doloris insania quasi cũ sentiẽte loquitur, quũ loquatur cũ absente: Enumerat mores, enumerat indicia beneuolentiæ circa se. Tu es qui mihi illud dedisti. Illud & illud præstitisti, tu es qui sic & sic me dilexisti. Si attẽdas, si intelligas, si insaniam doloris premas, qui te dilexit abscessit: frustra te L domus patitur pulsatorem, in qua non potes inuenire mansorem. Redeamus ad causam quam paulo ante dicebam. Mortuum est corpus. Quare? Quia discessit vita eius, hoc est anima. Viuit corpus, & impius est. Infidelis est, ad credendum durus, ad corrigẽdos mores ferreus. Viuente corpore mortua est anima, per quam corpus viuit. Tanta enim res est anima, vt idonea sit vitam præstari corpori etiam mortua. Tanta, inquam, res est anima, tam excellens creatura, vt idonea sit etiam mortua carnẽ viuificare. Nam ipsa anima impij, anima infidelis, anima peruersi, duri mortua est: & tamen per ipsam mortuam viuit corpus. Ideo ibi est. Mouet ad operandum manus, ad ambulandum pedes, ad videndum intendit obtutum, ad audiendum auribus inclinatur, sapores diiudicat, dolores refugit, appetit voluptates. Omnia hæc corporis viuentis iudicia, sed ex animæ præsentia. Interrogo, Corpus an viuat. Respondet mihi: Vides ambulantem, vides operantem, audis loquentem, cernis appetentem & fugientem, & non intelligis cor- M pus viuere? Per hæc opera animæ intus constitutę intelligo corpus viuere. Et interrogo ipsam animam, an viuat. Habet & ipsa opera sua, per quę ostendat vitam suã. Pedes ambulãt, intelligo corpus viuere, sed animæ præsentia. Quæro vtrum viuat anima. Pedes isti ambulant. Ecce de vno motu. De vita interrogo corpus & animã. Ambulant pedes, intelligo corpus viuere. Sed quò ambulant? Ad adulterium, inquit. Ergo mortua est anima. Sic enim veracissima scriptura dixit, Mortua est vidua *1. Tim. 5.* quę in deliciis viuit. Quum multũ intersit inter delicias & adulterium, quomodo potest anima quæ in deliciis mortua dicitur, in adulterio viuere? Mortua est. Sed nec sic quidem agẽs mortua est. Loquentẽ audio. Viuit corpus. Nõ enim lingua in ore moueretur, & percuteret quibusq; locis articulares sonos, nisi intus habitator esset, & quasi ad hoc organũ musicus qui lingua illa vteretur. Prorsus intelligo. Hoc modo corpus loquitur: corpus viuit. Sed interrogo vtrum & anima viuat. Ecce loquitur corpus, viuit. Quid loquitur? Quomodo dicebam de pedibus, ambulant: ecce viuit corpus. Quò ambulant? Et quærebã vt intelligerem vtrum & anima viueret. Sic etiã quum audio loquentẽ, intelligo quia corpus viuit. Quæro quid loquatur, vtrum & anima viuat? Mendaciũ loquitur. Si mẽdacium loquitur, ergo mor-

G tua est. Vnde & hoc probamos? Ipsam veritatem interrogemus, quæ ait, Os quod mentitur, occidit animam. Quæro, quare mortua est anima? Quod paolo ante dicebam, quæro, quare mortuum est corpus? Quia discessit vita eius anima. Quare mortoa est anima? Quia deseruit eam vita eius, deus. Breuiter ergo his cognitis scitote certúmque tenete corpus mortuum esse sine anima: animam mortuam esse, sine deo. Omnis homo sine deo, mortuam habet animam. Plangis mortuum magis plange impium, plange infidelem, Scriptum est, Luctus mortui septem dies, fatui autem & impij omnes dies vitæ illorum. An verò non in te sunt viscera christianæ miserationis vt plangas corpus à quo discessit anima, & non plagas animam à qua recessit deus? Hoc tenens martyr respondeat comminatori: Quid me cogis? Vt negem Christum? Ergo vt negem veritatem. Si noluero, quid facis? percutis corpus meum, vt recedat inde anima mea. Sed ipsa anima mea habet ad se corpus. Non est imprudens, non est insipiens. Tu vis ferire corpus meũ. Vis vt quum timeo ne ferias corpus meũ, & recedat inde anima mea, ego feriam animam meam, & recedat inde deus meus? Non ergo timeas martyr

H gladium percussoris: linguã tuã time, ne tute percutias, & occidas non carnem sed animam. Animam time ne moriatur in gehenna ignis. Inde ergo dominus, Qui habet potestatem & corpus & animam occidere in gehennam ignis. Quomodo, quando mittetur in gehennam impius ardebit? Ibi corpus, ibi anima. Mors corporis, sempiterna pœna: mors animę, dei absentia. Vis nosse quæ sit mors animæ? Intellige prophetam dicentem, Tollatur impius, vt non videat claritatem domini. Timeat ergo anima mortem suam, & nõ timeat mortem corporis sui: quia si timuerit mortem suam, & vixerit in deo suo, non eum offendendo & à se repellendo, merebitur in fine recipere corpus suum non ad pœnam æternam sicut impij, sed ad vitam æternam sicut iusti. Illam mortem timẽtes, & illam vitam martyres diligentes, promissa dei expectantes, minas persecutorum contemnentes, & ipsi apud deum coronari meruerunt, & nobis celebranda ista solennia reliquerunt.

Sapien. 1. *Eccli. 22.* *Matt. 10.* *Eccli. 3.*

In festo omnium sanctorum homilia in illud Matthæi, Beati pauperes spiritu, &c. XIIII.

Matth. 5.

Solennitate sanctæ virginis quæ testimonium dixit de Christo, & testimoniũ meruit à Christo, palam occisæ, occultè coronatæ, admonemur charitati vestræ de illa exhortatione loqui quam modo dominus ex euangelio proferebat, dicens multas causas beatæ vitæ, quam nemo est qui non velit. Nemo quippe inueniri potest qui beatus esse nõ velit. Sed ô si homines quomodo desiderant mercedem, sic opus mercedis nõ recusarent. Quis nõ alacriter currat, quum ei dicitur, beatus eris? Libenter audiat & quum dicitur, si hoc feceris. Non recusetur certamen, si diligitur præmiom, & accendatur animus ad alacritatem operis cõmendatione mercedis. Quod volumus, quod desideramus, quod petimus, pòst erit. Quod autem iubemur vt faciamus propter illud quod post erit, modo fit. Ecce incipe diuina dicta recolere & ipsa euãgelica præcepta vel muera: Beati pauperes spiritu, quoniã ipsorum est regnum cœlorum. Postea erit tuum regnum cœlorum, modo esto pauper spiritu. Vis vt postea regnum cœlorum tuum sit? Vide modo tuipse cuius sis. Esto pauper spiritu, Quæris à me fortasse quid sit esse pauperem spiritu. Omnis inflatus non est pauper spiritu. Ergo humilis pauper est spiritu. Altum est regnum cœlorum, sed

Ibidem. *Pauper spiritu quis.*

qui se humiliat, exaltabitur. Attẽde quod sequitur, Beati, K inquit, mites: quoniam ipsi hæreditate possidebunt terram. Iam vis possidere terram: vide ne possidearis à terra. Possidebis mitis, possideberis immitis. Nec cum audis præmium propositum vt possideas terram, extendas auaritiæ sinum, qua vis possidere modo terram, excluso etiam vtcunque vicino tuo. non te ista fallat opinio. Tunc vere possidebis terram, quando inhæseris ei qui fecit cœlum & terram. hoc est enim esse mitem, nõ resistere deo tuo: vt in eo quod bene facis, ipse tibi placeat, nõ tu tibi: in eo quod mala iuste pateris, ipse tibi nõ displiceat, sed tu tibi. Neq; enim parum est quia placebis ei, displicens tibi: displicebis autem ei, placens tibi. Attende tertium. Beati lugentes, quoniam ipsi consolabuntur. In luctu opus est, in consolatione merces est. Nam qui lugent carnaliter, quas consolationes habent? Molestias metuendas: ibi consolatur lugens, vbi timet rursus ne lugeat. verbi gratia: Contristat filius elatus, lætificat natus. illum extulit, hunc suscepit. In illo tristitia, in isto timor: in nullo ergo consolatio. Ergo illa erit vera consolatio qua dabitur quod non amittatur, vt illi se postea gaudeant consolari, qui modo se lugent peregrinari. Accedat ad quartum & opus & munus, Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Saturari vis. Vnde? Si caro saturitatem concupiscit, digesta saturitate famem iterum patieris. Et qui biberit, inquit, ex aqua hac, sitiet iterum. Medicamentum quod ad vulnus ponitur, si sanauerit, iam non dolet. Quod an L tem ponitur contra famem, hoc est esca, ita ponitur, vt ad modicum releuet. Transacta enim saturitate redit fames. Accedit quidem quotidie remediũ saturitatis, sed non ad sanatum vulnus infirmitatis. Esuriamus ergo, sitiamúsque iustitiam, vt ipsa iustitia saturemur quam nunc esurimus & sitimus. Inde enim satiabimur, quod esurimus & sitimus. Interior homo noster esuriat & sitiat, habet enim cibum suum, habet potum suum. Ego sum, inquit, panis qui de cœlo descendi. Habes panem esurientis, desidera & potum sitientis, quoniam apud te est fons vitæ. Attende quod sequitur, Beati misericordes: quoniam ipsorum miserebitur deus. Fac, & fiet. Fac cum altero vt fiat tecum, quia abundas & eges: abundas temporalibus, eges æternis. Mendicum hominem audis, mẽdicus ipse dei es. peritur à te, & petis. Quod egeris cum petitore tuo, hoc aget deus cum suo. Et plenus & inanis es. Imple inanem de plenitudine tua, vt de dei plenitudine impleatur inanitas tua. Attende quod sequitur, Beati mundi corde: hoc est, qui mundi corde sont, quoniam ipsi deum videbunt. Hic est finis amoris nostri, finis quo perficiamur, non quo consumamor. Finitur cibus, finitur vestis. Cibus, quia consumitur edendo: vestis, quia perficitur texendo. & illud finitur & illud. Sed finis iste pertinet ad consumptionem, ille ad perfectionem. Quicquid agimus, quicquid bene agimus, quicquid nitimur, quicqoid laudabiliter æstuamus, quicquid inculpabiliter desideramus, ad dei visionem quum venerit, plus non requiremus. Quid enim quærat cui adest deus? aut quid sufficiat ei cui non sufficit deus? Videre deum volumus, videre deum quærimus, videre deum inardescimus. Quis non? Sed vide quid dictum est, Beati mundi corde, quoniam ipsi deum videbunt. Hoc para vnde videas. Vt enim secundum carnem loquar, quid desideras ortum solis cum oculis lippis? Sani sint oculi, & erit illa lux gaudium. Non sint oculi sani, erit illa lux tormentum. Non enim corde non mundo videre permitteris quod non videtur nisi M

Luca 14. & 18. *Matth. 5.* *Mitis quis?* *Matth. 5.* *Ioan. 4.* *Ioan. 6.* *Psal. 35.*

corde

A corde mundo. Repellêris, auferêris, non videbis. Bea-
Matth.5. ti enim mundicordes, qooniam ipſi deum videbunt. Quoties beatos iam nnmerauit, quas beatitudiois cauſas, quæ opera, quæ munera, quæ merita, quæ præmia? Nuſquam dictum eſt, ipſi deum videbunt. Beati pauperes ſpiritu, quooiam ipſorum eſt regnum cœlorũ. Beati mites, ipſi hæreditate poſsidebont terram. Beati lugeotes, ipſi conſolabuntur. Beati eſurientes & ſitientes iuſtitiam, ipſi ſaturabuntur. Beati miſericordes, ipſi miſericordiam conſequentur. Nuſquam dictum eſt, ipſi deũ videbunt. Veotum eſt ad muodicordes, ibi viſio dei promiſſa eſt. Non ſine cauſa, niſi quia ibi ſunt oculi vo-
Ephe.1. de videtur deus. De his oculis Paulus apoſtolus loquẽs ait, Illnminatos oculos cordis veſtri. Modo ergo iſti oculi pro ſua infirmitate illominãtur fide: poſtea pro ſua
2.Corin.5. firmitate illuminabontur ſpecie. Quandiu enim ſumus in corpore, peregrinamur à domino. Per fidem enim ambulamus, non per ſpeciem. Quandio aotem in hac
1.Cor.13. fide ſumus, quid de nobis dicitur? Videmus ounc per ſpeciem in æoigmate: tunc autem facie ad faciem. Non hic corporea facies cogitetur. Nam ſi accenſus deſiderio videndi deum, faciem tuam præparaueris corpora-
B lem ad videndum deom: talem faciẽ deſiderabis & dei. Si autem iam ſaltem de deo ſpiritaliter ſapis, vt deum non cogites eſſe corporeum (vnde diutios heri egimus, ſi tamen aliquid peregimus) ſi in corde oostro tãquam in templo dei formæ bomanæ fregimus ſimulachrum, ſi iam oobis bene venit in mentem, & viſcera noſtra in-
Roma.1. teriora poſſedit, vbi deteſtatur apoſtolus eos, qui dicentes ſe eſſe ſapieotes, ſtulti facti ſunt, & immotauerũt gloriam incorruptibilis dei in ſimilitudinẽ imaginis corruptibilis hominis: ſi iam tale malum deteſtamini, ſi a-
Sapien.1. uerſamini, ſi creatori mundatis templum ſuum, ſi vultis vt veniat & maoſionem apud vos faciat, ſentite de domino in bonitate, & in ſimplicitate cordis quærite illũ. Videte cui dicatis, ſi tamen dicitis, ſi vere dicitis, Tibi
Pſal.26. dixit cor meum, quęram faciem tuam. Dicat & cortuũ, & adde, Vultum tuum domine reqniram. Bene enim requiris, quia corde requiris. Dicitur dei vultus, dicitur dei brachium, dicitur dei manus, dicũtur dei pedes, dicitur dei ſedes, dicitur ſcabellum pedum eius, ſed noli membra humana cogitare. Si vis eſſe templum veritatis, frange idolum falſitatis. Manus dei potentia dei, Facies dei notitia dei, Pedes dei præſentia dei. Sedes dei, ſi vis, tu es. An forte negare audebis deũ eſſe Chriſtum? Non, ioquis. Concedis & hoc, Chriſtum dei vir-
C tutem & ſapientiam dei? Cõcedo, inquis. Audi, Anima
1.Cor.1. iuſti ſedes eſt ſapientiæ. Vbi etim ſedem habet deus,
Sapien.7. niſi vbi habitat? Vbi autem habitat, niſi in templo ſno? Templum enim dei ſaoctum eſt, quod eſtis vos. Vide
2.Cor.6. ergo quomodo excipias deum. Spiritus eſt deus, in ſpi-
Ioan.4. ritu & veritate oportet adorare deum. Iam in cor tuum ſi placet, iotret arca teſtamenti, & ruat Dagon. Audi ergo nunc & diſce deum deſiderare, diſce vnde deum videre poſsis præparare. Beati enim mundicordes, quoniam ipſi deum videbũt. Quid præparas oculos corporis? Si ſic videbitur, in loco erit quod videbitur. Nõ eſt in loco qui vtique totus eſt. Munda vnde videatur, audi & intellige ſi ipſo iuuante potero explicare. Adiuuet nos ad intelligendum omnia ſupradicta opera & munera, quemadmodum congrua coogruentibus appoſita ſint. Vbi enim dictum eſt de præmio quod non congrueret operi & conſonaret? Quia humiles quaſi à regno videntur alieni. Beati, inquit, paoperes ſpiritu, quia ipſorum eſt regnum cœlorum. Quia mites homines fa-

cilè excludnntur de terra ſua. Beati, inquit, mites, quo- D
niam ipſi hæreditate poſsidebunt terram. Iam cætera aperta ſunt, clara ſua ſponte cognoſcuntur, diſputatore non egent, commemoratore opus habeot. Beati qui lugent. Quis lugens non cõſolationem deſiderat? Ipſi inquit, conſolabuotur. Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam. Quis eſuriens & ſitiens non ſatietatem requirit? & ipſi, inquit, ſaturabuntur. Beati miſericordes. Quis miſericors niſi qui optat ex ipſo opere reddi ſibi à deo viccem, vt circa ſe fiat quod circa panperem facit? Beati, inquit, miſericordes, qooniam ipſorum miſerebitur deus. Quomodo per ipſa ſingula ſingulis propria appoſita ſunt, & nihil adhibitum eſt in præmio quod non congrueret præcepto. Pręceptum eſt enim vt ſis pauper ſpiritu: præmium eſt, vt habeas regnum cœlorum. Præceptum eſt, vt ſis mitis: præmium eſt, vt poſsideas terram. Præceptum eſt, vt ſis lugens: præmium, vt conſoleris. Præceptum eſt, vt eſurias & ſitias iuſtitiam: præmiũ, vt ſatureris. Præceptum eſt, vt ſis miſericors: præmium, vt miſericordiam conſequaris. Sic præceptum eſt, vt mundes cor: præmiuoi, vt videas deum. Non ergo ita E
ſapias in his præceptis & præmiis vt quum audis, Beati mundicordes, quooiam ipſi deum videbunt: putes pauperes ſpiritu non viſoros, aot non viſuros mites, ooo viſuros lugentes, non viſuros eſurieotes & ſitieotes iuſtitiam, non viſuros miſericordes. Non arbitreris eos tantom quaſi viſuros qui mnodo ſunt corde, illis à viſione ſeparatis. Omnia enim hæc idem ipſi ſont. Ipſi videbũt, ſed non ideo videbunt quia pauperes ſpiritu ſunt, quia mites ſunt, quia lugentes, quia eſurientes & ſitientes iuſtitiam, quia miſericordes, ſed quia mundi ſunt corde. Quemadmodum ſi corporalia opera membris corporalibus coaptaret ac diceret (verbi gratia) quiſquam, Beati qui pedes habent, quia ipſi ambulabunt: beati qui manus habent, quia ipſi operabuntur: beati qui vocem habent, quoniam ipſi clamabũt: beati qui os & linguam habent, qooniam ipſi loquentur: beati qui oculos habent, ipſi enim videbont. Sic tanquam ſpiritalia membra componens docuit quid ad quid pertineat. Apta eſt humilitas ad babendom regnum cœlotum, apta eſt manſuetudo ad poſsidendam terram, aptus luctus ad conſolationem, apta fames & ſitis iuſtitiæ ad ſaturitatem, apta miſericordia ad impetrandam miſericor- F
diam, aptum muodum cor ad videndum deum. Si ergo deſideramus videre deum, oculus iſte vnde mundabitur? Quis enim non currat, qois non quærat vnde mondet quo videre poſsit quem toto affectu deſiderat? Expreſsit hoc diuioa teſtatio, Fide, inquit, mundans corda eorum. Mundat cor fides dei, mundum cor vi- *Act.15.*
det deum. Sed quia ipſa fides aliquando ab hominibus, qui ſeipſos fallunt, talis determinatur, quaſi ſufficiat tantummodo credere (promittunt enim ſibi quiddam etiam conſpectum dei regnũmque cœlorum credentes & male viuentes) contra hos ſuccenſus & ſpiritali charitate quodammodo ſtomachans Iacobus Apoſtolus in epiſtola ſua dicit, Tu credis quoniam vnus eſt deus. *Iacobi.2.*
Plaodis tibi de fide, attendis enim multos impios æſtimare multos eſſe deos, & tu tibi gaudes credẽdo quòd vnus eſt deus. Bene facis, & dæmones credunt & contremiſcunt. Nunquid & ij deum videbunt? Videbont qui mundo ſunt corde. Quis autem mundicordes dicat ſpiritus immundos? & tamen credunt & contremiſcunt. Diſcerneodá eſt fides noſtra à fide dæmonum. Fides enim noſtra mundat cor, fides autem illorũ reoa facit. Male quippe operantur, & ideo domino dicunt,

G Quid oobis & tibi est? Quum andis boc dæmooes di-
Luca.4. cere,putas eos non agnoscere? Scimus,inquiunt,qui sis:
Matt.16. Tu es filius dei. Dicit hoc Petrus & laudatur, dicit hoc
dęmou & damnatur. Vude hoc uisi quia vox par & cor
impar? Discernamus ergo fidem nostram, nec crede-
Act.15. re sufficiat. Non est ialis fides quæ muodat cor, Fide,in-
quit, mundaus corda eorum. Sed qua fide, quali fide
Galat.5. nisi quam definit apostolus Paulus vbi ait, Fides quæ
per dilectionem operatur? Ista fides discernit à fide
dæmonum,discernit ab hominum flagitiosis ac perdi-
tis moribus. Fides,inquit, Quæ fides? Quæ per dilectio-
nem operatur, sperat quod deus pollicetur. Nihil ista
definitione propeosius, nihil perfectius. Ergo tria sunt
illa. Necesse est vt in quo est fides quæ per dilectionem
operatur,speret quod deus pollicetur. Comes est ergo
fidei spes:necessaria quippe spes est, quandiu non vide-
mus quod credimus: ne forte noo videndo & despe-
raodo deficiamus. Contristat uos, quia non videmus:
sed consolatur oos, quia visuros nos speramus. Adest
ergo spes,& fit comes fidei. Deinde & charitas, qua de-
H sideramus,qua pertingere conamur, qua inardescimus,
qua esurimus & sitimus. Adhibetur ergo & hæc: & erit
fides,spes,charitas. Quomodo enim non erit ibi chari-
tas,quum nihil sit aliud charitas quàm dilectio? Ipsa au-
tem fides definita est, quæ per dilectionem operatur.
Tolle fidem,perit quod credis. Tolle charitatem, perit
quod agit. Fidei enim pertinet vt credas: charitati vt a-
gas. Si enim credis & non amas,non te moues ad bonũ
opus. Et si moues,vt seruus moues non vt filius,timen-
do pœnam, non amaudo iustitiam, Illa ergo fides, in-
quam,mundat cor, quæ per dilectiooem operatur. Et
modo ipsa fides quid agit? Tãtis testimooiis scriptura-
1.Cor.13. rum,tam multiplici lectione, tã varia copiosaq; exhor-
tatione quid agit,nisi vt videamus per speculũ in ænig-
mate,postea facie ad faciem: Sed nun iterum tu redeas
ad istam faciem tuam. Faciem cordis cogita: coge cor
tuum cogitare diuina,compelle, vrge. Quicquid simile
corporis cogitanti occurrerit, abiice. Nondum potes
dicere, hoc est: saltem dic, oon est hoc. Quando enim
dices,hoc est deus? Nec cum videbis, quia ineffabile est
2.Cor.12. quod videbis. Raptum se dicit apostolus io tertium cœ
lum, & audisse ineffabilia verba. Si sunt ineffabilia ver-
I ba,quid est cuius sunt verba? Cogitãti ergo tibi de deo,
occurrit aliqua fortasse in humaua specie mira & am-
plissima magnitudo, constituisti eam conspectu cogi-
tationis tuæ tanquam magnum aliquid, amplissimum,
grande ingentissima mole diffusum,finisti alicubi. Si fi-
nisti,deus non est. Si oon finisti, facies vbi est? Cogitas
molem,& vt membra distinguat,definis molem. Aliter
enim membra distinguere non potes, nisi moli dede-
ris finem. Quid agis stulta & carnalis cogitatio? Gran-
dem molem fecisti, & tanto grandiorem quaodo te po
tasti deum amplius honorare. Addit alius vnum cubi-
Esa.66. tum,& facit maiorem. Sed legi, inquis. Quid legisti qui
nihil intellexisti? Et tameo dic quid legisti? Non repel-
lamus paruulũm corde ludentem. Dic quid legisti, Cœ-
lum mihi thronus est, terra autem scabellum pedum
meorum. Aio, Legi & ego, sed tu forte potiorem te pu-
tas quia legisti & credidisti. Credo & ego quod dixisti.
Simul credamus. Quid dico? simul quæramus. Ecce
tene quod legisti, & credidisti. Cœlum mihi thronus
est, id est, sedes: thronus enim Græce, Latine sedes est:
terra autem scabellum pedum meorum. Noo legisti &
Esa.40. aliud qui palmo mensus est cœlum? Puto te legisse: co-
gnoscis, & te credere confiteris. Ibi enim vtrunque le-
gimus: vtruoque credimus, modo iam cogita & doce K
me: adhibeo te doctorẽ,me paruulum facio, Doce ob-
secro te. Quis est qui sedet in palmo suo? Ecce figuras,
lineamenta membrorum dei à corpore humano duxi-
sti. Sed forte surrepit tibi vt secundum corpus putares
nos factos ad imaginem dei. Interim accipin conside-
randum,discutiendum,requirendum,disputando excu
tiẽdum. Si placet audi me,quia io eo quod tibi placuit,
audiui te. Sedet deus in cœlo, & palmo metitur cœlum.
Idem cœlum fit latum quum sedet, & angustum quum
metitur? Au ipse deus tautus est iu sedeudo, quantus in
palmo? Si hoc ita est,noo ad similitudinem suam uos fe
cit. Nos enim palmũ angustiorẽ valde habemus, quàm
partem corporis qua sedemus. Ille autem si tam latus est
in palmo suo,quàm latus in sessione sua,disparia mem-
bra nobis fecit. Non est ista similitudo. Erubescat ergo
tale idolum in corde Christiano. Proinde cœlum acci-
pe pro omnibus sanctis: quia & terra dicitur pro omni-
bus qui sunt in terra. Omnis terra adoret te. Si bene di-
cimus secundum eos qui habitant in terra, Omnis terra *Psal.65.*
adoret te: bene dicimus etiam secundum eos qui habi-
tant in cœlo, Omne cœlum portet te. Nam & sancti ipsi
qui in terra habitant,carne terram calcant, corde in cœ L
lo habitant. Non enim frustra admonentur sursum ha-
bere cor,& quum admoniti fuerint, ita esse respõdent:
aut frustra dicitur, Si consurrexistis cum Christo, quæ
sursum sunt quærite,vbi Christus est io dextera dei se- *Coloss.3.*
dens. Quæ sursum sunt sapite. non quę super terram. In-
quantum ergo ibi conuersantur, & ipsi deum portant,
& cœlum sunt: quia dei sedes sunt. Et quum aonunciant
verba dei,cœli enarrant gloriam dei. Redi ergo mecum *Psal.18.*
ad faciem cordis: ipsam præpara. Intus est cui loquitur
deus. Aures, oculi, cætera membra visibilia, ioterioris
cuiusdam vel habitaculum vel organum sunt. Interior
est homo vbi habitat Christus interim per fidem,ibi ha *Ephe.3.*
bitaturus præsentia diuinitatis suæ, quum cognoueri-
mus quæ sit latitudo, longitudo, altitudo, profuodum:
cognouerimus etiam supereminentem scientiæ chari-
tatem Christi, vt impleamur in omnem plenitudinem
dei. Nunc ergo si tibi intellectus hic non displicet, ad-
uoca te comprehendere latitudinem,longitudioem,al-
titudinem, profundum. Non discutias imaginatione
cogitationis per spacia mundana, & molis huius tam
magnæ incomprehensibilem granditatem, lo te atten- M
de quod dico, Latitudo est in bonis operibus, longitu-
do iu longanimitate & perseuerantia bonorũ operum,
altitudo io supernorũ expectatione præmiorum. Pro-
pter quam altitudinem tibi dicitur vt sursum cor ha-
beas. Bene operare, & in bonis operibus perseuera pro-
pter beneficia dei. Terrena pro uihilo ęstimes: ne quum
tibi aliquo sapiẽtis illius flagello terra ista fuerit pertur-
bata, dicas te sine causa deum coluisse, sine causa bona
opera fecisse, sine causa in bonis operibus perseuerasse.
Facieodo enim bona opera,quasi habuisti latitudinem.
Perseuerando in eis,quasi habuisti longitudinem. Sed
terrena conquirendo oon habuisti altitudinem. Atten-
de profuodum. Gratia dei est in occulto voluntatis
eius. Quis enim cognouit sensum domini,aut quis con *Rom.11.*
filiarius eius fuit? Et iudicia tua sicut multa abyssus. *Psal.35.*
Hanc coouersationem bene operandi, in ea perseuerã-
di,superna expectandi,gratiam dei occulte dandi, sapi-
eotia non stultitia,nec reprehendendi quare alius sic,a-
lius autem sic(noo enim est iniquitas apud deum) hanc *2.Par.19.*
ergo coouersationem,si placet, coapta etiam cruci do- *Rom.9.*
mini tui. Noo enim frustra talem mortẽ elegit, io cuius
potestate

A potestate erat vel mori vel nō mori, Si in potestate erat mori & non mori, quare nō in potestate sic vel sic mori? Non frustra ergo crucem elegit, vbi te huic mundo crucifigeret. Nam latitudo est in cruce transuersum lignum, vbi figuntur manus, propter bonorum operum significationem. Longitudo est in ea parte ligni, quæ ab ipso transuerso ad terram tendit. Ibi enim corpus crucifigitur & quodammodo stat: & ipsa statio perseuerantiam significat. Altitudo autē in illo ligno est, quod ab eodem transuerso sursumuersus ad caput eminet, & ea significatur supernorum expectatio. Vbi profundum, nisi in ea parte quæ terræ defixa est? Occulta est enim gratia: & in abdito latet. Non videtur, sed inde eminet quod videtur. Post hæc si comprehenderis hæc omnia, Psal. 110. non solum intelligēdo verumetiam agendo (intellectus enim bonus omnibus qui faciunt eum,) tunc iam extende te si potes ad agnoscendam agnitionem charitatis Christi supereminentem scientiæ. Quum perueneris, implēberis in omnem pulchritudinem dei. Tūc erit illud facie ad faciem. Impleberis autem in omnem plenitu-
B dinem dei, non vt tui plenus sit deus, sed vt tu sis plenus deo. Quære ibi, si potes, faciem corporalem. Iam tollantur nugæ à mentis aspectu. Abiiciat paruulus ludicra, discat tractare maiora. Et nos in multis paruuli sumus, & cum plus quàm sumus essemus, à maioribus tolerati sumus. Pacē sectamini cum omnibus, & sanctificationē, sine qua nemo poterit videre deū. Hac enim & cor mūdatur, quia ibi est fides quæ per dilectionem operatur. Hinc beati mundicordes, quoniā ipsi deum videbunt.

Galat. 6. *In festo sanctæ crucis: In illud Apostoli, Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi: Sermo. XV.*

HAec est Christiana doctrina, humilitatis præceptum, humilitatis commēdatio, vt non gloriemur nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Nam non est magnum in Christi sapiētia gloriari, magnum est in cruce gloriari. Vnde tibi insultat impius, gloriatur pius inde. Vnde exultat superbus, inde gloriatur Christianus. Noli erubescere de cruce Christi. Ideo in fronte, tāquam in sede pudoris, signum accepisti. Recole frontem tuam, ne linguam expauescas alienam. Signum veteris testamenti circuncisio in la-
C teoti carne, signum noui testamēti crux in libera fronte. Ibi occultatio est, hic reuelatio. Illud est sub velami-
2. Cor. 3. ne, hoc in facie. Quandiu enim legitur Moyses, velamē super cor eorum positum est. Quare? Quia non transierunt ad Christum. Cum enim transieris ad Christum, auferetur velamen, vt qui habebas in occulto circun-
2. Cor. 3. cisionem, in fronte portes crucem. Nos enim reuelata facie gloriam domini speculantes in eandem imaginē, inquit, transformamur de gloria in gloriam, tanquam, à domini spiritu. Ne tibi tribuas, ne hoc tuum putes, ne ignorans dei iustitiam, & tuam volens constituere, iu-
Rom. 10. stitiæ dei non sis subiectus. Transi ergo ad Christum, ô qui gloriaris de circuncisione. Inde enim vis gloriam habere, quod verecundaris ostendere. Signum est, verum est. A deo præceptum est, sed occultationis signum est. Nouum enim testamentum in veteri velabatur: vetus testamentum in nouo reuelatur. Ideo signum ab occulto transeat in manifestum, & incipit esse in fronte quod latebat sub veste. Nam in eo ligno Christum esse prænunciatum quis ambigat? Inde cultelli petrini: petra autem erat Christus. Ideo octauus dies circunci-
1. Cor. 10. sionis, & dominicus resurrectionis. Ideo apostolus inde transiens, inde veniens: transiens scilicet ad dominum, vt auferatur velamen, nouit vnde glorietur. Mihi D
Galat. 6. autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Quid enim prius dixerat? Neque enim qui circuncisi sunt, legem custodiunt, sed volunt vos circuncidi, vt in carne vestra gloriētur. Tu quid, apostole trāsferens signum? Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Hoc habeo, inquit, quod ignorabam, Venit testamentum nouum, reuelatum est quod occultabatur. Qui sedebant in vmbra mortis, lu- Esa. 9. men ortum est eis. Reuelatum est eis quod occultabatur: quod latebat, in aperto est. Venit ipsa petra, omnes nos spiritu circuncidit, & suæ humilitatis signum in redemptorum fronte defigit, iam gloriatio in cruce sit Christi. Non nos pudeat humilitatis excelsi. Quandiu Philip. 3. discretio ciborum, & carnis circuncisio, quorum deus venter est, & gloria in pudendis eorum? Illis futura prænunciabantur, iam facta credātur. Non simus ingrati ei, qui venit, si expectauimus vt veniret. Sed vnde Iudæi ab hac gratia extorres, alieni, fugitiui? Quia zelum dei habent, sed non secundum sciētiam. Quam scientiam? Rom. 10. Ignorantes, inquit, dei iustitiam, & suam volentes constituere: non tenentes deum nisi in præceptis, & suis viribus se arbitrātes implere posse præcepta, adiutorium E deuitarunt. Finis enim legis Christus, perfectio legis Christus ad iustitiam omni credēti. Et quid facit Christus? Iustificat impium. Credendo quippe in eum qui iustificat impium, non pium, sed impium, faciens pium quem reperit impium. Credenti ergo in eum qui iusti- Roma. 4. ficat impium, deputatur fides eius ad iustitiam. Si enim Abraham ex operibus iustificatus est, tanquā ipse fecerit, tanquam sibi hoc ipse præstiterit, habet gloriam, sed non apud deum. Qui autem gloriatur, in domino glorietur, & securus dicat: In tua iustitia erue me & exime me. Eruit enim & eximit in se sperantes, non suis viribus quod acceperant tribuentes. Et hoc ipsum enim 1. Cor. 1. est sapientiæ, scire cuius est donum. Quis hoc dixit? Qui Psal. 30. rogauit deum vt daret illi continentiam. Quæ iustitia, quæ particula iustitiæ impleri potest sine aliqua continentia? Delectat enim peccare. nam si non delectaret, non fieret. Minus autem delectat iustitia, aut non delectat, aut minus quàm dignum est delectat. Vnde hoc nisi de languoribus animæ? Panis in fastidio est, & delectat venenum. Vnde iste lāguor sanabitur obsecro vos? Itāne à nobismetipsis & per nosmetipsos, qui omnes idonei fuimus vulnerare nos? Quis nostrū est idoneus F curare quod fecit? Sic & in ipsis delictis quis non cum voluerit vulnerat se? Sed non quis cum voluerit sanat se. Sit ergo animus pius, sit fideliter Christianus, sit gratiæ non ingratus. Agnoscatur medicus. Nunquam se sanat ægrotus.

In dedicatione Ecclesiæ, Sermo. XVI.

BOna opera fidelium de sua tēporali terrenaq; substantia, cum in thesauris cœlestibus reconduntur, fides hoc videt, quę pietatis oculū habet in corde. Vnde & ista ædificia quæ congregatiodis religiosis cœtibus extruuntur, cū oculo carnis inspexerit, laudat interius quod cernit exterius, & visibili accipit lumine ad quod gaudeat inuisibili veritate. Neque enim occupata est fides inspicere quàm pulchra sunt mēbra huius habitationis, sed de quāta interioris hominis pulchritudine procedāt hæc opera dilectionis. Retribuet ergo dominus fidelibus suis tam pie tam hilariter tam deuote ista operantibus, vt eos quoque ipsos in suæ fabricæ cōstructione componat, quò currunt lapides viui, fide formati, spe solidati, charitate compacti.

G Vbi ſapiens ille architectus apoſtolns ſcilicet funda-
1.Cor.3. mentum poſuit Chriſtum Ieſum, ſummum ipſum la-
1.Petr.2. pidem angularem, ſicut & Petrus de prophetica ſcri-
ptura commemorat, ab hominibus quidem reprobatū,
à deo antem electum & honorificatnm. Huic adhęren-
do pacamur, huic incumbendo firmamur. Simul enim
eſt & fundamentum, quia ipſe nos regit. Et angularis,
quia ipſe coniungit. Ipſe eſt petra, ſuper quam vir ſa-
piens ædificans domum ſuam, contra omnes hnius ſe-
culi tentationes tutiſsimus perſeuerat. Nec pluuia irru-
ente illabitur, nec flumine inundante ſubuertitur, nec
ventis flantibus commouetur. Ipſe eſt & pax noſtra,
Matth.7. qui fecit vtraque vnum: in ipſo enim neque circuncisio
Ephe.1. quidquam valet, neque præputium, ſed noua creatura.
Galat.6. Hi enim duo tanquam parietes ex diuerſo venientes,
longe ab inuicem fuerant, donec ad illum tanquam ad
angulum ducti, etiam in illū ſibimet copulati ſunt. Ita-
que ſicut hoc ædificium viſibile factum eſt nobis cor-
poraliter congregandis, ita illud ædificium, quod nos
1.Cor.3. ipſi ſumus, deo ſpiritaliter habitaturo cōſtruitur. Tem-
plum enim ſanctū eſt, inquit apoſtolus, quod eſtis vos, ſi
hoc non terrenis molibus erigamns. Hoc enim nunc
H viſitantibus nobis, illud in fine ſeculi domino venien-
te dedicabitur, quando corruptibile hoc noſtrum in-
duet incorruptionem, & mortale hoc noſtrum induet
1.Cor.15. immortalitatem: quia corpus humilitatis noſtræ con-
Philip.3. formabit corpori gloriæ ſuæ. Videte enim quid dicat
Pſal.29. in pſalmo dedicationis: Conuertiſti luctum meum in
gaudium mihi, conſcidiſti ſaccum meum, & accinxiſti
me lætitia, vt cantet tibi gloria mea, & non compungar.
Quum enim ædificamur, gemit et humilitas noſtra,
Quum autem dedicabimur, cantabit ei gloria noſtra.
Quia in ædificatione labor eſt, in dedicatione lætitia.
Dum cæduntur de montibus lapides, & ligna de ſyluis,
dum formantur, dolantur, coaptantur, labor & cura eſt.
Quum autem perfecti ædificij dedicatio celebratur,
gaudium & ſecuritas laboribus curiſque ſuccedunt. Sic
etiam ædificatio ſpiritalis, cuius habitator deus, non ad
tempus ſed in æternum erit. Dum ex infideli vita ho-
mines ſegregantur ad fidem, dum quicquid nō bonum
atque peruerſum eſt amputatur & cæditur, dum fiunt
aptæ, pacificæ piæque iuncturæ, quantæ tentationes ti-
mentur, quantæ tribulationes ſuſtinentur? Quum verò
aduenerit dies dedicationis domus æternæ, cum dice-
Matt.25. tur nobis, Venite benedicti patris mei, percipite re-
I gnum quod vobis paratum eſt ab initio mundi: quæ il-
Ephes.5. la exultatio: quæ ſecuritas erit. Cātabit claritas, nec com
pungetur infirmitas. Quum oſtendet ſeipſum nobis qui
nos dilexit, & tradidit ſemetipſum pro nobis, quum ap-
paruerit hominibus quod eſt factus in matre, appare-
bit eis deus factor quod erat in patre. Quum ingredie-
tur perfectam & ornatam, vnitate ſtabilitam, immorta-
litate veſtitam æternus ipſe habitator domū ſuam, im-
plebit omnia, fulgebit in omnibus, vt ſit deus omnia in
1.Cor.15. omnibus. Hanc vnam viſionem petiuit à domino qui-
dam. Et ipſe quidam, ſi volumus, nos ſumus. Huius de-
Pſal.4. ſiderio laborauit in gemitu ſuo, hinc lauit per ſingulas
noctes lectum ſuum, & lachrymis ſtratum ſuum riga-
Pſal.41. uit. Propter hanc enim fuerunt ei lachrymæ ſuæ panes
die ac nocte, dum diceretur ei per ſingulos dies, vbi eſt
Pſal.26. deus tuus? Ipſe quippe ait, Vnam petij à domino, hanc
requiram, vt inhabitē in domo domini per omnes dies
vitæ meæ, vt cōtempler delectationem domini, & pro-
tegar in templo ſuo. Ipſe habitator, ipſe habitatio. Qui
enim habitant in domo dei, ipſi ſunt etiam domus dei,
quæ contemplatur delectationem eius, & protegitur in K
templo eius, & abſconditur in abſcondito vultus eius.
Hāc ſpem tenemus, rem nondū videmus. ſi autē quod
non videmus ſperamus, per patientiam expectamus, &
per patientiam ædificamur. Eia ergo fratres ſi reſurre-
xiſtis cum Chriſto, quæ ſurſum ſunt quærite, vbi Chri- Coloſ.3.
ſtus eſt in dextera dei ſedens. Quæ ſurſum ſunt ſapite,
non quæ ſuper terram. Ideo enim & Chriſtus funda-
mentum noſtrum ibi poſitus eſt, vt ſurſumuerſus ædi-
ficemur. Sicut enim terrenis molibus cōſtruendis (qua-
rum grauia corpora non vtique niſi ad ima deuergunt)
in imo ponitur fundamentum: ſic nobis ecōtrario ſur-
ſum eſt poſitus lapis ille fundamentum tale vt ſurſum
nos rapiat etiam pōdere charitatis. Alacriter ergo cum
timore & tremore veſtram ipſorum ſalutem operami-
ni. Deus enim eſt qui operatur in vobis volentibus ope
rari per bonam voluntatem, Omnia facite ſine murmu
ratione, & tanquam lapides viui coędificamini in tem-
plum dei, & tanquam ligna imputribilia de vobis ipſis
facite domum dei. Conquadramini, dolamini: in labo-
ribus, in neceſsitatibus, in vigiliis, in negociis, ad omne
opus bonum paramini, vt in æterna vita velut cōpage
in ſocietate angelorū requieſcere mereamini. Iſte enim L
locus temporaliter ædificatus: propter quorundam ne-
ceſsitatem, per opera miſericordiæ factus eſt, nec dura-
bit in æternum, ſicut & ipſa noſtra corpora non ſunt v-
tique ſempiterna, ſed temporalia atque mortalia. Habi-
tationem autem habemus ex deo domum non manu- 2.Cor.5.
factam, æternam in cœlis, vbi & ipſa noſtra corpora cō-
uerſione reſurrectionis cœleſtia & ſempiterna futura
ſunt. Et nunc quamuis nōdum per ſpeciem, ſicut erit fa- 1.Cor.3.
cie ad faciem, tamē per fidem habitat in nobis deus, &
et ſic habitanti habitaculum per bona opera efficimur,
quæ opera æterna non ſunt, ſed ad æternam vitam per-
ducūt. Ex quibus eſt & hoc opus quo iſta baſilica fabri-
cata eſt. Nō enim tales fabricas ibi operabimur. Nullus
ibi locus ruiturus ædificatur, quò nullus habitator mo-
riturus ingreditur. Nunc tamen ſit bonum temporale
opus veſtrum, vt æterna ſit merces veſtra. Nunc tanquā,
fidei & ſpei domū ſpiritali dilectione cōſtruite in omni
opere bono, quod tunc non erit, quia indigentia nulla
erit. Fundamenta ergo in cordibus veſtris apoſtolica &
prophetica monita iacite: humilitatē veſtram ſicut pa-
uimentum ſine offenſione proſternite: ſalutarē in cor-
de veſtro doctrinam orationibus & ſermonibus tan- M
quam firmis parietibus cōmunite, diuinis eos teſtimo-
niis tanquā luminaribus illuſtrate, infirmos ſicut colū-
næ ſufferte, inopes ſicut tecta protegite, vt dominus
deus noſter deo temporalibus bonis ęterna reſtituat, &
vos in æternum perfectos dedicatosq; poſsideat.

In eodem feſto, Sermo. XVII.

QVando bona opera, etiam quæ propter deum
fiunt, hominibus oſtenduntur, quū ea faciunt
boni & religioſi, nō laudes humanę appetun-
tur, ſed imitāda proponūtur. Duplex eſt enim miſeri-
cordia quæ fit in bono opere, Corporalis eſt & ſpirita-
lis. Eſurientibus, ſitientibus, nudis, peregrinis corporali
miſericordia ſubuenitur. Eadē tamē iſta cū oſtendūtur,
& ad imitationē cęteros prouocāt, etiam ſpiritus men-
teſq; paſcūtur. Alius paſcitur opere bono, alius exēplo
bono, ambo enim eſuriūt. Ille vult accipere vnde ala-
tur, iſte vult videre quod imitetur, Monet nos de hac
veritate etiā ſancti euāgelii lectio, Chriſtianis enim di-
citur in deū credentibus, bene operātibus, ſpē vitæ æter
næ pro bonis operibus expectātibus, Vos eſtis lux mū- Matth.5.
di. &

Esa. 2. di.& vniuersæ vbique ecclesiæ diffusæ dicitur, Non potest ciuitas abscondi supra monte constituta, Erit, inquit in nouissimis temporibus manifestus mons domus domini, paratus in cacumine montiū. Ipse est mōs qui ex par
Dan. 2. uo lapide creuit, & totum orbē crescēdo impleuit. In il-
Luc. 11. lo ædificatur ecclesia, quæ abscondi nō potest: neque ac cēdunt lucernam & ponunt eam sub modio, sed super candelabrū vt luceat omnibus qui in domo sunt: Bene occurrit lectio quādo candelabra dedicantur, vt sit qui operatur, lucerna posita in cādelabro, Lucerna est enim homo qui bene operatur, Quod autem candelabrū? Mi
Galat. 6. hi autē absit gloriari, nisi in cruce domini mei Iesu Christi. Qui ergo secundū Christum facit, & propter Christū facit vt nō glorietur nisi in Christo, candelabrū est. Luceat omnibus, videant quod imitētur, nō sint pigri, nō auari, prosit quod vident. Nō sint oculis videntes, & cordibus cæci: sed ne forte occurrat alicui quod domi-
Matt. 6. nus bona opera velut iubet abscōdi, vbi dicit, Cauete facere iustitiam vestrā corā hominibus vt videamini ab eis, alioqnin mercedē non habebitis apud patrē vestrū qui in cœlis est. Debet quæstio ista dissolui vt nouerim quēadmodum domino obtēperemus, ne obtēperare illi nō possimus cū eum cōtra iubere audimus Hac dicit, Luceant opera vestra corā hominibus, vt videant bona
Matt. 5. facta vestra. Hac dicit, Cauete facere iustitiā vestrā corā
Matt. 6. hominibus, vt videamini ab eis, Vultis nosse quàm sit ista quæstio dissolubilis? Et nisi dissoluatur, molestè erit si remaneat insoluta. Quidā homines faciunt bene & timent videri, & omni studio quantū possunt, cooperiūt bona opera sua. Captant quando neminē videant, Tūc aliquid porrigūt, timētes ne offendāt in illud præceptū vbi dictū est, Cauete facere iustitiā vestrā coram hominibus vt videamini ab eis. Nō autē deus iussit bona opera abscōdi, sed in bonis operibus laudem humanam non cogitare. Denique cum dixit, Cauete facere iustitiam vestram coram hominibus: vbi finiuit? vt videamini ab eis. Vt ideo faciant vt videantur ab hominibus, hunc fructum boni operis quærant, hunc ferant, nihil aliud expectēt, nihil superioris & cœlestis commodi concupiscant. Si ideo solum faciat vt laudetur, hoc prohibuit deus, Cauete facere. Quomodo? Vt videamini ab eis. Cauete hunc facere fructum, id est, visionem hominum. Iubet autem videri opera nostra, & dicit. Nemo accendit lucernam, & ponit eam sub modio, sed super candelabrum vt luceat omnibus qui in domo sunt. Et sic luceant opera vestra coram hominibus, vt videant, inquit, bona facta vestra. Et non ibi remansit, sed, glorificent, subiūxit, patrē vestrum qui in cœlis est. Aliud est in bono opere quærere laudem dei. Quādo quæris laudē dei æternā gloriam acquiristi. Sic ergo faciamus vt non videamur ab hominibus: hoc est, sic faciamus vt visionem hominū pro mercede non quæramus, sed sic faciamus vt videntibus & imitantibus gloriam dei cognoscamus. Quod si nos tales non faceret, nihil efficeret. Luc. 8. & 11.

SEQVVNTVR ALIQVOT SERMONES D. AVRELII AVGVSTINI HIPPONENSIS EPISCOPI, DE DIVERSIS,

studio doctissimorum virorum, maximè verò Martini Lypsij & Ioannis Vlimmerij nuper eruti & seorsum impressi: in quorum numero sunt nonnulli antea quidem editi cum aliis, sed mendosè.

Sermo in festo Paschæ de Alleluia: quod modò in spe canitur, postea verò in re.

Sermo I.

QVONIAM voluit Dominus vt charitatem vestrā in Alleluia videremus, de alleluia, vobis verbum debemus. Non sim oneri si commemoro quod nostis: quia & ipsum alleluia quotidie dicimus, & quotidie delectamur. No-
Alleluia. stis enim quia alleluia Latinè dicitur, laudate Deū: & in hoc verbo consonantes ore, & consentientes corde, exhortamur nos inuicem ad laudandum Deum. Eum tantum homo securus laudat: qui nō habet vnde displiceat. Et in hoc quidem tempore peregrinationis, ad solatium viatici dicimus alleluia: modo nobis alleluia canticum est viatoris. Tēdimus autem per viam laboriosam ad quietam patriam: vbi retractis omnibus actionibus nostris, non remanebit nisi alleluia. Istam partem suauissimam
Luc. 10. sibi Maria elegerat, quæ vacabat, discebat, laudabat: Martha verò soror eius, circa plurima fuerat occupata. Equidem agebat rem necessariam, sed non permansurā: agebat rem viæ, nondū patriæ, agebat rē peregrinationis, nondū possessionis. Susceperat enim dominū & eos qui cum illo erāt. Et dominus carnē habebat: & sicut pro nobis carnem dignatus est suscipere, ita dignatus est esurire & sitire. Et ex eo quod dignatus est esurire & sitire, dignatus est pasci ab eis quos ipse ditauit: dignat est suscipi, nō inopia sed gratia. Agebat ergo Martha quod pertinebat ad necessitatē esurientium & sitientium: parabat conuersatione sollicita, quod manducaretur & biberetur à sanctis, & ab ipso Sancto sanctorum in domo eius. Magnum opus, sed transitorium. Nūquid esurire & sitire semper erit? Quando inhærebimus purissimæ illi & perfectissimæ bonitati: non erit quærere seruire necessitati. Beati erimus nullo indigentes: multum habentes, nihil quærentes. Et quid est quod habebimus vt nihil quæramus? Dixi, quod si credit is, postea videbitis. Quod ergo diximus multum habentes & nihil quærentes, id est, nullo indigentes. Quid est ipsum quod habebimus? Seruientibus sibi Deus colentibus eum, credētibus

in

in eum, sperantibus in eum, amātibus eum quid dabit? Videmus enim quanta det in hoc tempore, diffidentibus de illo, desperantibus de illo, auersis ab illo, blasphemantibus illum: videmus quanta dona largiatur. Ab illo est enim primò sanitas: quę sic dulcis est, vt in fastidium nunquam veniat. Quando hanc habet, quid deest pauperi? Quando istā non habet, quicquid habet, quid prodest diuiti? Ab illo est ergo, id est, à domino Deo nostro quem colimus: A vero Deo est in quem credimus, & in quo speramus, & quem diligimus: ab illo est res tāta, sanitas. Videte tamen cum sit magna res, sanitas, quomodo eam det & bonis, & malis: & blasphematoribus suis, & laudatoribus suis. Et quid dicam? Vtrique homines sunt. Omni pecore melior est, & malus homo. Dat sanitatem etiam iumentis & draconibus, vsque ad muscas & vermiculos donat sanitatem: & saluat omnia qui creauit omnia. Vt ergo alia omittamus, quia nihil melius inuenimus quàm est sanitas: nō solum eam dat Deus hominibus, sed & pecoribus, sicut dicit Psalmus: Homines & iumenta saluos facies domine: sicut multiplicata est misericordia tua deus. Sic enim es, quia deus es: vt bonitas tua non remaneat in summis, & deserat infima. Peruenit ab angelis vsque ad extrema & minuta animalia. Peruenit enim à fine vsque in finem pertendens fortiter sapientia & disponens omnia suauiter: & in ipsa dispositione suauitatis eius, suauis est omnibus sanitas. Cum ergo tantū bonum det & bonis & malis, & hominib' & iumētis: quid est fratres mei quod seruat bonis? Iā enim dixerat, homines & iumenta saluos facies dñe: sicut multiplicata est misericordia tua Deus. Et deinde adiunxit, Filij autem hominum. Qui sunt isti? Quasi alij sint homines, de quibus paulò ante dixerat, homines & iumenta saluos facies domine: & alij filij hominum. Aliud enim sunt homines quàm filij hominum: & aliud sunt filij hominum quàm homines. Quid sibi ergo vult ista distinctio? Nisi fortè quia homines pertinent ad hominem, filij hominum ad filium hominis: homines ad hominem, filij hominum ad filium hominis. Est enim quidam homo, qui non fuit filius hominis. Qui enim primus factus est, homo fuit: filius hominis non fuit. Quid ergo nobis venit per hominem, & quid nobis venit per filium hominis? Commemoro quod venit per hominē: & Apostoli verba dico. Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit: in quo omnes peccauerunt. Ecce quod nobis propinauit homo: ecce quod de parente bibimus, & vix digerimus. Si hoc per hominem, quid per filium hominis? Proprio, inquit, filio non pepercit. Si proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus eum tradidit: quomodo non & cum illo omnia nobis donauit? Item, Sicut per inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi: sic & per obedientiam vnius hominis iusti constituentur multi. Per illum ergo peccatum: per Christum iustitia. Omnes ergo peccatores ad hominem pertinent: omnes iusti ad filium hominis. Quid ergo miramini, quia peccatores, quia impij, quia iniqui, quia Dei contemptores, à Deo auersi, seculi dilectores, amplectētes iniquitatem, odio habentes veritatē, hoc est homines pertinētes ad hominem: quid miramini quia habēt istam sanitatem, cum audiatis Psalmum, Homines & iumenta saluos facies Domine? Ne extollerent se ipsi homines, qui habent temporalem sanitatem: addita sunt illis iumenta. Quid est ergo vnde gaudes homo? Nónne tibi cum asino tuo cōmune est, & cum gallinā tua, cum quocunque animante in domo tua, cum istis passeribus? Nonne tibi sanitas corporis cum his omnibus est communis? Quære ergo quod promissum est filiis hominum: & audi quod sequitur. Filij autem hominum sub tegmine alarum tuarum sperabunt, Interim sperabunt, quam diu in via sunt. Filij autem hominum sub tegmine alarum tuarum sperabunt: spe enim salui facti sumus. Hoc non pertinet ad homines & iumenta: sperare sub tegmine alarum Dei. Et ecce spes lactat nos, nutrit nos, confirmat nos: & in ista laboriosa vita consolatur nos, in ipsa expectamus alleluia. Ecce spes quantū gaudium habet. Res ipsa quid erit? Quid erit quæris? Audi quid sequitur. Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ. Huius rei spes est. Sitimus esurimus, opus est vt satiemur: sed in via fames, in patria satietas. Quando satiabimur? Satiabor cū manifestata fuerit gloria tua. Modo autem gloria Dei nostri, gloria Christi nostri latet: & cum illo abscondita est & nostra. Sed cum Christus apparuerit vita nostra: tunc & nos cum illo apparebimus in gloria. Tunc erit alleluia in re: modo autem in spe. Spes illam cantat, amor cantat modo, amor cantabit. Sed modo cantat amor esuriens: tunc cātabit amor fruens. Quid est enim alleluia fratres mei? Dixi vobis, laus Dei est. Ecce modo verbum auditis, & in audiendo delectamini: & in delectatione laudatis. Si rorem sic amatis, fontem ipsum quomodo amabitis? Quod est enim stomacho nictanti ructatio: hoc est cordi saginato laudatio. Si enim laudamus quod credimus, quomodo laudabimus quum viderimus? Ecce quod sibi Maria elegerat: sed significabat vitam illam, nondum tenebat. Duæ sunt vitæ: vna pertinens ad delectationē, altera pertinens ad necessitatem. Quæ ad necessitatem, laboriosa est: quæ ad delectationem, voluptuosa est. Sed intra intrò, noli foris quærere delectationem: ne tumescas de illa, & per angustum intrare non possis. Ecce quomodo Maria Dominum videbat in carne, & Dominum audiebat per carnem, sicut audistis cum epistola ad Hebręos legeretur: quasi per velum. Nullum erit velum: quando videbimus facie ad faciem. Maria ergo sedebat, hoc est vacabat, & audiebat, & laudabat: Martha verò circa plurimum ministerium erat occupata. Et dicit ei Dominus, Martha Martha circa multa es occupata: porrò vnū est necessarium. Vnū verū: multa non erunt necessaria. Antequam perueniamus ad vnum, multis indigemus: vnum nos extendat, ne multa distendant & abrumpant ab vno. Ipsum vnum dixit Apostolus Paulus: quia nondum perceperat. Ego inquit non me arbitror comprehendisse. Vnum autem, inquit, quæ retro oblitus, in ea quæ ante sunt extentus, secundum intentionem,

Marginal notes: Sanitas à Deo. — Psal. 35. — Ibidem. — Rom. 5. — Rom. 8. — Rom. 5. — Psal. 35. — Ibidem. — Psal. 16. — Coloss. 3. — Duæ vitæ. — Luc. 10. — Philipp. 3.

nem, sequor ad palmam supernæ vocationis Dei in Christo Iesu. Secundum intentionem non secundum peruentionem, non secundum apprehensionem. Non relabamur vnde iam transiliuimus, nec remaneamus in illis in quæ iam venimus. Vnum autem, hoc est illud vnum, Domine ostende nobis
Ioan.14. patrem, & sufficit nobis. Vnum autem quæ & vna
Psal.25. dicitur in Psalmo: Vnam petij à dño, hanc requirã, vt inhabitem in domo domini, per omnes dies vitæ meæ: Vt cõtempler delectationem domini. Vnũ autem, quæ retro oblitus, in ea quę ante sunt extentus. Non distentus sed extentus. Vnum enim extẽdit, non distendit. Multa distendunt, vnum extendit. Et quandiu extendit? Quandiu hic sumus. Cum venerimus, colligit non extendit. Vnum autem, quæ retro oblitus in ea quæ ante sunt extentus, secundum intentionem. Ecce extensionem: nunquam distentionem. Secundum intentionem sequor, ad palmam supernæ vocationis Dei in Christo Iesu. Ordo verborum est: vnum autem sequor. Tunc ergo veniemus & vno perfruemur: sed ipsum vnum omnia nobis erit. Quid enim diximus fratres, quando cœpi loqui? Quid est ipsum multum quod habebimus quando non indigebimus? Quid est multum quod habebimus? Hoc proposueram dicere: quid nobis dabit deus, quod non dabit illis? Tollatur impius, ne videat charitatem Dei. Ergo claritatem suam non dabit Deus qua fruamur: vnde tolletur impius, ne videat claritatem Dei. Totum multum nostrum quod habebimus: ipse Deus erit. Auare quid quærebas accipere? Quid quærit à Deo, cui nõ sufficit Deus? Sed quãdo dicitur quia Deũ habebimus, & ipso solo cõtẽti erimus, imò ipso solo sic delectabimur vt nihil aliud requiramus: quia & in vno ipso fruemur, & in nobis inuicẽ ipso fruemur (quid enĩ sumus si Deũ nõ habebim⁹, aut quid aliud in nobis q̃ Deũ debemus diligere, aut quia habemus aut vt habeamus?) Quando ergo dicitur quia cætera subtrahũtur, & solus De⁹ erit quo delectemur: quasi angustatur anima quę consueuit multis delectari, & dicit sibi anima carnalis, carni addicta, carnalibus cupiditatibus implicita, visco malarum cupiditatum inuolutas pennas habens, ne volet ad Deum, dicit sibi. Quid mihi erit vbi non manducabo, vbi non bibam, vbi cum vxore mea non dormiam? Qualemihi gaudium erit? Hoc gaudium tuum de ægritudine est: non de sanitate, Certẽ ipsa caro tua in hoc tempore aliquando ægrotat aliquando sana est. Intendite ad aliquid, vnde capiatis exemplum rei quem non possum dicere. Sunt quædam ægrotantium desideria: ardent desiderio aut alicuius fontis, aut alicuius pomi: & sic ardent, vt existiment quia si sani fuerint, frui debent ipsis desideriis suis. Venit sanitas: & perit cupiditas. Quod desiderabat fastidit: quia hoc in illo febris quærebat. Et qualis est ista sanitas, in qua conualescit ægrotus? Sanitas ista qua dicimut sani, quid est? Sed tamen hinc capite exemplum. Quia cum multa sint ægrotantium desideria, quæ ista sanitas tollit: quomodo illa tollit: ista sanitas, sic omnia tollit immortalitas: quia sanitas nostra
1.Cor.15. immortalitas est. Recolite Apostolum: & videte quid erit. Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem: &, erimus æquales angelis Dei. Nunquid illi miseri sunt qui nõ epulantur? Nonne ideo beatiores, quia istis non indigent? An verò quilibet diues æquabitur angelis? Angeli verè diuites sunt. Quid dicuntur diuitiæ? Facultates. Angeli habent magnas facultates: qui habent magnas facilitates. Audis cum laudatur diues: quantum magnus est, dominus est, diues est, potens est. Quantum magnum, vt eat quo vult, iumenta adsunt, sumptus adsunt, serui adsunt, ministeria adsunt. Omnia ista habet diues: quod vult it, laborem non patitur. Angelus vbi voluerit ibi erit: nec dicit iunge, nec dicit sterne, quod cum superbia dicunt diuites: & tumescere inde volunt, quia habent quibus dicant iunge & sterne. Infœlix, verba ista sunt infirmitatis: non facultatis. Non ergo indigebimus: & ideo beati erimus. Pleni enim erimus, sed Deo nostro: & omnia quæ hic pro magno desideramus, ipse nobis erit pro magno. Cibum hic quæris: Deus tibi Psal.72.
cibus erit. Amplexum carnis hic quæris: mihi autẽ adhærere Deo bonũ est. Diuitias hic quæris: quomodo tibi deerunt omnia, quando illum habebis qui fecit omnia? Et vt verbis Apostoli te faciam securum, de illa vita hoc dixit: vt sit Deus omnia 1.Cor.15.
in omnibus. Conuersi ad dominum &c.

Sermo habitus Carthagini ad Maiores: de cantico nouo & vita noua.

Dmoniti sumus cantare domino canticum nouum. Homo nouus nouit canticum nouum. Canticum, res est hilaritatis: etsi diligentius consideremus, res amoris. Qui ergo nouit nouam vitam amare: nouit canticum nouum cantare. Quæ sit ergo vita noua, commonendi sumus propter canticum nouum: ad vnum enim regnum pertinent omnia, homo nouus, canticum nouum, testamentum nouum. Ergo homo nouus, & cantabit canticum nouum, & pertinebit ad restamentum nouum. Nemo est qui non amet: sed quęritur quid amet. Non ergo admonemur vt non amemus: sed vt eligamus quid amemus. Sed quid eligimus nisi prius eligamur? Quia nec diligimus, nisi prius diligamur. Ioannem Apostolum audite. Ille est Apostolus qui super pectus domini discumbebat: & in eo cõuiuio cælestia secreta bibebat. Ex illo potu, & ex illa fœlici ebrietate ructauit: In principio erat verbum. Humilitas excelsa, & ebrietas so Ioan.1.
bria. Ille ergo magnus ructator, hoc est prædicator, inter cætera quæ bibit de dominico pectore, etiam hoc dixit. Nos diligimus: quia ipse prior dilexit 1.Ioan.4.
nos. Multum enim dederat homini, quandoquidem de deo loquebatur, dicendo: nos diligimus. Qui? Quem? Homines Deum, mortales immortalem, peccatores iustum, fragiles immobilem, factura fabrum: nos dileximus. & hoc vnde nobis? Quia ipse prior dilexit nos. Quære vnde homini diligere Deum: nec inuenies omnino, nisi quia prior illum dilexit Deus. Dedit seipsum quem dileximus: dedit vnde diligeremus. Quid enim dedit vnde diligeremus?

(Marginal notes beside the opening of the sermon: "I I." and "Psal.149.")

Rom. 5. mus? Apertius audite per Apostolū Paulum. Charitas inquit, Dei diffusa est in cordibus nostris. Vnde? Num forte à nobis? Nō. Ergo vnde? Per spiritum sanctum qui datus est nobis. Habentes ergo tātam fiduciam, amemus Deum de Deo: imò quia spiritus sanctus deus est, amemus Deum de Deo. Quid enim plus dicam amemus Deum de Deo? Certè quia dixi, charitas dei diffusa est in cordibus nostris, per spiritū sanctum qui datus est nobis: ideo est cōsequens, vt quia spiritus sanctus Deus est, nec diligere possumus Deum nisi per spiritum sanctum, amemus Deum de Deo. Hinc est ergo cōsequens. Audite apertius ipsum Ioannē. Deus charitas est: &
1. Ioan. 4. qui manet in charitate, in Deo manet, & De⁹ in eo. Parum est dicere, charitas ex Deo est. Quis nostrū auderet dicere quod dictum est, Deus charitas est? Dixit qui nouerat quod habebat. Quid ergo humana imaginatio & volatica cogitatio fingit sibi Deum, & in corde fabricat idolum: componens qualem potest cogitare, non qualem meruit inuenire? Talis est Deus? Non, sed talis est. Quid lineamenta disponis? Quid membra componis? Quid staturam placitā formas? Quid pulchritudinē corporis imaginaris? Deus charitas est. Quis color in charitate? Quæ lineamenta? Quæ forma? Nihil horum videmus: & tamen amamus. Audeo dicere charitati vestræ: in inferioribus attendamus, quod in superioribus inueniamus. Ipse amor infimus atque terrenus, ipse amor sordidus & flagitiosus, qui corporis pulchritudines consectatur: aliquid nos admonet vnde ad superiora & mundiora surgamus. Amat aliquis lasciuus & impudicus pulcherrimam fœminam: mouet quidē corporis pulchritudo, sed intus quæritur amoris vicissitudo. Si enim audiat quod illa oderit eum, nonne omnis ille æstus & impetus circa mēbra pulchra frigescit? & ab eo quod intenderat quodāmodo resilit, auertitur, offenditur, odisse etiam ipse incipit quod amabat? Nunquid forma mutata est? Nōne ibi sunt omnia quæ illexerant? Ibi sunt: & tamen ardebat in eo quod videbat: & de corde exibat quod non videbat. Si verò cognoscat quia vicissim amatur, quomodo vehementius inardescit? Videt illa illum, videt ille illam, amorem nemo videt: & tamen ipse amatur qui non videtur. Erigite vos ab lutulēta ista cupiditate: vt maneatis in illuminatissima charitate. Deū nō vides: ama & habes. Quam multa in damnabilibus cupiditatibus amantur & non habentur: sordidè quæruntur, nec tamen continuò possidentur. Nunquid hoc est aurum amare, quod aurum habere? Multi amant: & non habent. Nunquid hoc est habere latissima & lautissima prædia, quod multi amant & non habent? Nūquid hoc est amare honorem, quod habere honorem? Multi sine honore inardescunt habere: quærunt habere, & plerunque ante moriuntur quàm inueniant quod quærebant. Deus nobis de compendio se offert: clamat nobis, amate me, & habebitis me: quia nec potestis amare me, nisi habueritis me. O fratres, ô filij, ô catholica germina, ô sancta & superna semina, ô in Christo regenerati & desuper nati audite me, imò per me,
Psal. 149. Cantate domino canticum nouum. Ecce, inquis, canto: Cantas, planè cantas. Audio: sed contra linguam testimonium non dicat vita. Cantate vocibus, cantate oribus, cantate moribus: cantate domino canticum nouum. Quæritis quid decantetis de illo quem amatis? Sine dubio de illo quem amas cantare vis, laudes eius quæris quas cantes: audistis, cantate domino canticum nouum. Laudes quæritis? Laus eius in Ecclesia sanctorum. Laus cantandi, est ipse cantor. Laudes vultis dicere Deo, vos estote quod dicatis. Laus ipsius estis: si bene viuatis. Laus enim eius non est in synagogis Iudæorum, non est in insania paganorum, non est in erroribus hæreticorū, non est in plausibus theatrorum. Quæritis vbi sit? vos attendite, vos estote. Laus eius in Ecclesia sanctorum. Quæris vnde gaudeas quando cantas? Lætetur Israel in eo qui fecit eum: & vnde lætetur nō inuenit nisi Deum. Bene fratres mei interrogate vosipsos, cellas interiores discutite: videte & attendite quid habeatis de charitate, & hoc quod inueneritis augete. Attendite ad talem thesaurum: vt intus diuites sitis. Cætera certè quæ magnum habēt preciū, cara dicūtur, nec frustra. Aspicite consuetudinē sermonis vestri: carius est illud, q̄ illud. Quid est, carius est, nisi preciosius est? Si carius dicitur, quicquid preciosius est, quid carius ipsa charitate fratres mei? Quod est putamus precium eius? Vnde inuenitur precium eius? Precium tritici, nummus tuus. Precium fundi, argentum tuum. Precium margaritæ, aurum tuum. Precium charitatis, tu. Quæris ergo vnde possideas fundum, gemmam, iumētum. Fundum quęris vnde emas: & quęris apud te. Si vis autem habere charitatem, quære te, & inueni te. Quid enim times dare te, ne consumas te? Imò si te non dederis, perdis te. Ipsa charitas per sapientiam loquitur, & dicit tibi aliquid vnde non expauescas quod dictum est, da teipsum. Si quis enim vellet tibi fundum vendere, diceret tibi, Da mihi aurum tuum. Et si quis aliud aliquid: da mihi nummum tuum, da mihi argentum tuum. Audi quid tibi dicat ex ore sapientię charitas. Da mihi fili cor tuum. Matt. 22. Da mihi inquit. Quid? Fili cor tuum. Male erat quando à te erat, quando tibi erat: per nugas enim & amores lasciuos perniciosósque trahebaris. Tolle inde. Vbi trahis? Vbi ponis? Da mihi inquit cor tuum, Sit mihi: & non perit tibi. Vide enim si aliquid voluit dimittere in te: vnde ames vel te. Lex dicit: Diliges dominum Deum tuum ex toto corde Prouer. 23. tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mēte tua. Quid remanet de corde tuo, vnde diligas teipsum? Quid de anima tua, quid de mente tua? Ex toto inquit. Totum exigit te, qui fecit te. Sed noli tristis esse, quasi nihil vnde gaudeas remaneat in te. Lætetur Israel non in se, sed in eo qui fecit eum. Respondebis & dices, Si nihil mihi remansit, vnde diligam me: quia ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente iubeor diligere eum qui fecit me: quomodo secundo præcepto iubeor diligere proximum tanquam me? Hoc est magis vnde debeas ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente proximo. Quomodo? Diliges proximum tuum tanquam teipsum. Deum ex toto me: proximū sicut me. Vnde me, vnde te? Vis audire vnde diligas te? Ex hoc diligis,

gis te, quia Deū diligis ex toto te. Putas enim Deo proficere quod diligis Deum? & quia diligis Deū, Deo aliquid accedit? Et si tu non diligas, minus habebit? Cum diligis, tu proficis: tu ibi eris, vbi non peris. Sed respondebis & dices, Quando enim non dilexi me? Prorsus nō diligebas te, quando Deū nō diligebas qui fecit te. Sed cum odisses te, putabas quod amares te. Qui enim diligit iniquitatem, odit animam suam. Conuersi ad dominum deum patrem omnipotentem puro corde ei quantum potest paruitas nostra, maximas atque vberes gratias agamus, precantes toto animo singularem mansuetudinem eius, vt preces nostras in beneplacito suo exaudire dignetur: inimicum quoq; à nostris actibus & cogitationibus sua virtute expellat, nobis multiplicet fidem, mentem gubernet, spiritales cogitationes concedat, & ad beatitudinem suam perducat, Per Iesum Christum filium suum, dominum nostrum, qui cum eo viuit & regnat in vnitate spiritu sancti deus per omnia secula seculorum, Amen.

Precatio post sermonem.

Psal. 117. *Sermo de verbis Psalmographi, Confitemini Domino quoniam bonus.*

III. Dmoniti sumus, & spiritu Dei praeceptum est nobis vt confiteamur domino: & ea causa dicta est confitendi domino, quoniā bonus est. Breuiter dicitur, quod profundissimè cogitatur. Confitemini inquit domino. Et tanquam quæreremus quare: responsum est, quoniam bonus est. Quid plus quæris? Aut si aliud quæris quàm bonum? Tanta vis est boni, vt bonum quærant & mali. Sed alia quæ dicuntur bona, ab aliquo bono habent vt sint bona: si autem quærimus omnia bona, à quo habent vt sint bona: recolamus quod dictū est, Et fecit Deus omnia, & ecce bona valde. Nullū igitur esset bonū: nisi factū esset à bono. Et à quali bono? Quod nullus fecit. Nullum ergo bonum esset, nisi à bono factum esset, quod factum non est. Bonum cœlū, sed factum bonum. Boni angeli, sed facti boni. Bona sydera, sol & luna, alternatio noctis & diei, temporum vices, volumina seculorū, cursus annorum, germina herbarum, & arborum, naturæ animalium, & inter hæc omnia creatura laudatrix homo. Omnia bona, sed facta bona: & à Deo bona, non à se. Qui fecit hæc, supra omnia est bonus: quia nullus eum fecit bonus, sed à seipso bonus est. Nec tamen sibi soli, sed & nobis bonus est. Confitemini ergo Domino quoniam bonus est. Confessio aut laudantis est aut pœnitentis. Sunt enim parum eruditi, qui cum audierint confessionem in scripturis, tanquam nisi peccatorum esse non possit, continuo tundunt pectora: velut iam moneatur confiteri peccata. Sed vt nouerit charitas vestra nō ad sola peccata pertinere confessionem, audiamus illū de quo dubitare non possumus quod nullum omnino habebat peccatum, exclamantem & dicentem, Confiteor tibi pater domine cæli & terræ. Quis hoc dixit? Qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Qui solus verissimè dicere potuit, Ecce venit princeps mundi, & in me nihil inueniet. Et tamen confitetur: sed confessor iste, laudator est, non peccator. Denique audi qui confiteatur, audi laudes: & laus ipsa salus est nostra. Quid enim confitetur Deo patri, filius sine peccato? Confiteor tibi inquit pater domine cæli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus: & reuelasti ea paruulis. Istam laudem commendauit patri, quia abscondit hæc à sapientibus & prudentibus: id est, superbis & arrogantibus: & reuelauit ea paruulis, id est, infirmis & humilibus. Sed quod verum est: est etiam salubris confessio peccatorum. Vnde audiuimus in Psalmo qui primo lectus est, Pone domine custodiam ori meo, & ostium continentię circum labia mea: vt non declines cor meum in verba maligna, ad excusandum excusationes in peccatis. Rogat Deum vt custodiam det ori suo: & cuius rei custodiam exponit & dicit. Sunt enim homines qui valde abundant: qui cum cœperint accusari, currunt se excusare. Excusare autem est causas quærere, & causationes innectere: quare ad se non videatur pertinere peccatum. Alius dicit, diabolus mihi fecit, alius dicit, fortuna mihi fecit: alius, fato compulsus sum: nemo ad se. Cum vis esse excusatortuus: triumphat de te accusator tuus. Vis ergo facere quod doleat & gemat accusator tuus, id est, diabolus? Fac quod audisti, fac quod didicisti: & dic Deo tuo, Ego dixi, Domine miserere mei: sana animam meam quoniam peccaui tibi. Ego, inquit, ego dixi: non diabolus, non fortuna, nō fatum. Ego dixi, non me excuso, sed accuso. Ego dixi, miserere mei: sana animam meam. Vnde enim ęgrotat: Quoniam peccaui tibi. Confitemini ergo domino: quoniam bonus est. Si laudare vis, quid securius laudas quàm bonum? Si laudare vis, si confessionem laudis habere vis, quid securius laudas quàm bonum? Si peccata tua confiteri vis, cui tutius quàm bono? Homini quoniam malus est confiteris, & damnaris: Deo quoniam bonus est confiteris, & purgaris. Si confessionem laudis attendas, quicquid copiosè laudaturus es, circa hoc occupata est intentio tua: vt ostendas bonum esse quod laudas. Bona enim rectè laudantur: sicut mala rectè vituperantur. Breuiter tibi dicta est laus domini Dei tui: bonus est. Si & tu bonus es, lauda vnde es bonus. Si malus es, lauda vnde sis bonus. Si enim bonus es, ab illo bonus es. Si malus es: à te malus es. Fuge te, & veni ad illum qui fecit te: quia fugiendo te sequeris, & sequendo te hæres in eo qui fecit te. Quanta bona quæris homo male. Certè malus es. Dic mihi quid velis nisi bonum? Equum quæris non nisi bonum: fundum quæris, non nisi bonum: domum quæris, non nisi bonum: vxorem quæris non nisi bonam, tunicam, non nisi bonam: caligam non nisi bonam: animam solam malam? Nonne tibi ipse es contrarius, qui bona quæris cum sis malos? Si bona quæris: prius esto ipse quod quæris. Si autem malus multa bona inueniisti, quid tibi prodest? Quia tu peristi. Amate bonas animas vestras: odio habete malas animas vestras. Sed amando illum à quo est omne bonum: boni eritis. Odio habentes mala vestra, bona eligite. Quid est odio habere mala tua? Pœnitendo

Gen. 1.

Duplex confessio.

Matth. 11.

Esa. 14. (margin: Pet.?)

Psal. 140.

Psal. 40.

nitendo confiteri peccata tua. Omnis enim pœnitens,& peccata sua pœnitendo confitens, irascitur sibi:& quodāmodo pœnitēdo vindicat in se quod displicet sibi. Deus enim odit peccatum. Si & tu oderis in te quod & Deus odit, interim aliqua voluntate cōiungetis Deo, dum hoc in te odisti quod odit & Deus. Sæui in te, vt Deus intercedat tibi, & nō dānet te. Peccatū enim sine dubitatione puniēdum est. Hoc debetur peccato: punitio, damnatio. Puniendum est peccatum: aut à te, aut ab ipso. Si punitur à te, tunc punietur sine te: si verò à te non punitur, tecum punitur. Confitemini ergo domino, quoniam bonus est. Laudate quantum potestis, amate quantum potestis: effundite eoram illo corda vestra, Deus adiutor noster, quoniam bonus est. Conuersi ad dominum &c.

Feria, quarta Paschæ, Sermo primus de duabus piscationibus.

IIII. Liberatoris nostri prędicatio, nostra est liberatio. Duas autem aduertimus in sancto euangelio domini piscationes, id est, quando ad verbum eius missa sunt retia: vnā prius quando discipulos elegit, & hāc alterā quando à mortuis resurrexit. Illa piscatio significauit Ecclesiam qualis modo est: ista verò post resurrectionem domini, significauit Ecclesiam qualis futura est in fine seculi. Denique iussit mitti retia in illa priore piscatione, & non dixit in quam partem: sed tantūmodo vt mitterentur præcepit. Miscere discipuli. Non dixit in dexteram: non dictum est in sinistram. Pisces enim, homines significabant. Si ergo diceretur in dexteram, soli boni futuri erant: & si diceretur in sinistram, soli mali. Quia verò permixti futuri erant in Ecclesia & boni & mali, sine differentia missa sunt retia: vt caperentur pisces significātes mixturam bonorum & malorum. Deinde & hoc ibi scriptum est, quia tantum cœperunt piscium, vt duæ nauiculæ mergerentur: hoc est ad submersionem premerentur. Non enim submersa sunt illa duo nauigia, sed periclitata. Vnde periclitata? Multitudine piscium. Significatum hinc, quia per multitudinē quam collectura erat ecclesia, periclitatura erat disciplina: Et hoc adiunctum est in in illa piscatione, atque narratur, quia & retia præ multitudine piscium disrupta sunt. Disrupta retia quid significauerunt, nisi futura schismata? Tria ergo ista in illa piscatione sic significata sunt: mixtura bonorum & malorum pressura turbarum, separationes hæreticorum. Mixtura bonorum & malorū: quia nec in dexteram nec in sinistram missa sunt retia. Pressura turbarum: quia tantum captum est, vt nauiculæ premerentur. Separationes hęreticorum: quia tanta fuerat multitudo, vt retia rumperentur. Respicite nunc ad piscationem istam, quæ hodie recitata est. Facta est enim post resurrectionem domini, vt significaret talem futuram Ecclesiam post nostram resurrectionem. Mittite inquit, rete in dexteram partem. Discretus est ergo numerus eorum qui ad dexteram stabunt. Meministis enim dominū dixisse, venturum se esse cum angelis suis, & quòd congregabuntur ante eum omnes gentes: & diuidet eas sicut pastor diuidit oues ab hœdis. Oues ponet ad dexteram: hœdos ad sinistram. Quibus dicturus est, Venite, percipite regnum: hœdis dicturus, Ite in ignem æternum. Mittite in dexteram. Tanquam diceret, Iam resurrexi: Ecclesiā volo significare quæ erit in resurrectione mortuorum. Mittite in dexteram. Missa sunt retia in dextram: nec poterant ea leuare præ multitudine piscium. Et ibi dicta est multitudo: sed hic certus numerus, & multitudo & magnitudo: ibi autem non est dictus numerus. Modo enim antequam veniat resurrectio, & separentur boni à malis: illud impletur quod ait propheta, Annunciaui & locutus sum. Quid est, annunciaui & locutus sum? Retia misi. Et quid? Multiplicati sunt super numerum. Est numerus, sunt super numerum. Numerus, ad sanctos pertinet qui sunt regnaturi cum Christo. Super numerum modo in Ecclesiam intrare possunt: in regnum cælorum non possunt. Quare admoneo, vt eripiatis vos de præsenti seculo malo. Quare admoneo, vt qui vultis viuere: non imitemini malos Christianos. Nō dicatis, quare? Ille nō fidelis est, & inebriatur? Quare? Ille non fidelis est, & concubinas habet? Quare? Ille non fidelis est, & quotidie fraudes facit? Quare? Ille non fidelis est, & mathematicos cōsuluit? Modo enim qui volueritis esse grana: tunc inueniemini eum massa. Qui autem volueritis palea esse, inueniemini cum magno aceruo: sed magno igni incendendi. Quid ergo? Adduxerunt, inquit, retia ad littus: Petrus attraxit retia ad littus, modo cum euangelium legeretur, audistis. Vbi audis littus, intellige finem maris: vbi audis finem maris, intellige seculi finem. In illa piscatione non ad litus attracta sunt retia: sed ipsi pisces qui capti sunt, in nauiculas fusi sunt. Hic autem traxerunt ad litus. Spera finem seculi. Venturus est finis: bono dextrorum, malo sinistrorum. Attraxerunt, inquit, retia habentia pisces centum quinquaginta tres. Et adiecit euangelista rem necessariam. Et cum tam magni essent, non est scissum rete. Magni erunt, sed hæreses non erūt. Et ideo magis hæreses non erunt, quia magni erūt. Qui sunt magni? Lege verba ipsius Domini in euangelio: & inuenis magnos. Ait enim quodam loco. Non veni legem soluere & prophetas, sed adimplere. Amen enim dico vobis quod quicunque soluerit vnum de mandatis istis minimis, & docuerit. Soluerit & docuerit. Soluerit malè viuendo, & docuerit, bona docendo: minimus vocabitur in regno cœlorum. Sed in quo regno cœlorum? In Ecclesia quæ modo est, quia & ipsa vocatur regnum cœlorum. Nam si non vocaretur regnum cœlorum & ista Ecclesia quę colligit bonos & malos: non diceret ipse dominus in parabola loquens, Simile est regnum cœlorum sagenæ missæ in mare, & congregat omnia genera piscium. Sed quid sequitur? Simile est regnum cœlorum sagenæ missæ in mare. Sagenæ, retia sunt, congregat omnia genera pisciū. Sed quid? Trahunt illa ad littus. Hoc in parabola dominus dicit. Et cum traxeriot ad littus, sedent & colligunt bonos & mittunt in vascula, malos autem proiiciunt. Et exposuit quod proposuit. Quid enim ait?

Luc. 5. Ioan. 21. Matt. 25. Psal. 39. Matt. 5. Matt. 13.

ait? Sic erit in consummatione seculi. Intellexistis ista? Dicunt ei, Etiam. Et non dixit eis dominus, quomodo intellexistis? Veniunt,inquit, angeli,& colligunt malos de medio iustorum: & mittunt in caminum ignis ardentis,ibi erit fletus & stridor dentium. Tamen regnum cœlorum est appellata Ecclesia. Et quia mare habet pisces simul natantes, & bonos & malos: in isto regno cœlorum, id est, in Ecclesia huius temporis, minimus vocatur ille,qui docet bona & agit mala,quia ibi est & ipse. Non enim non est ibi, ibi est in regno cœlorum, id est,in Ecclesia, qualis est isto tēpore. Docet bona,agit mala: necessarius est, mercenarius est. Amen dico vobis ait, perceperunt mercedem suam. Prodest aliquid. Nā si nihil prodessent qui bona docent & male viuunt: non diceret ipse dominus suo populo, Scribæ & Pharisæi cathedram Moysi sedent,quæ dicunt facite, quæ autem faciunt, facere nolite. Quare? Dicunt enim & non faciunt. Intendat ergo charitas vestra. Volo enim exponere qui sint pisces magni. Qui soluerit, inquit, vnum de mandatis istis minimis: minimos vocabit in regno cœlorū. Ibi erit,sed minimus. Qui autem fecerit & sic docuerit, magnus vocabitur in regno cœlorum. Ecce sunt illi pisces magni, ad dexteram capti: qui fecerit & sic docuerit. Bona fecerit,bona docuerit: non sibi loqui male viuendo contradixerit,cum malę vitæ testem habeat linguam bonam. Qui ergo fecerit & sic docuerit, magnus vocabitur in regno cœlorum. Et sequitur, Dico enim vobis, quia nisi abundauerit iustitia vestra super Scribarum & Pharisæorum: non intrabitis in regnum cœlorum. Modo quomodo intelligis regnum cœlorum? Illud vnde dicitur dextris, Venite benedicti patris mei,percipite regnum. Nisi abundauerit iustitia vestra plusquam Scribarum & Pharisæorum. Quid est plusquā Scribarum & Pharisæorum? Respice Scribas illos & Pharisæos,qui cathedram Moysi sedent:de quibus dictum est, Quæ dicunt, facite:quæ faciūt,facere nolite. Dicūt enim & non faciunt. Ergo iustitia Pharisæorum est,dicere & non facere. Abundet iustitia vestra super Scribarum & Pharisæorum: vt & bona dicatis, & bene viuatis. Iam ergo de numero centum quinquaginta trium piscium, quid opus est eadem retexere? Nostis illa. A decem & septem nascitur numerus crescens. Incipe ab vno, perueni ad decem & septem, vt omnes addas: Id est, vnum addas ad duos,& fiant tres: addas tres, & fiant sex, addas quatuor & fiant decem. Sic omnes adde vsque ad decem & septem & peruenis ad centum quinquaginta tres. Tota ergo intentio nostra esse non debet, nisi quid sibi volunt decem & septem: ibi est enim fundamentum centum quinquaginta trium. Quid sibi volunt decem & septem? In lege agnosce decem. Decem præcepta data sunt prima: decalogus dicitur scriptus in tabulis digito Dei. In decem agnosce legem: in septem agnosce spiritum sanctum. Septenario enim numero commendatur spiritus sanctus: ideo in lege non nominatur sanctificatio,nisi septimo die. Fecit Deus lucem: non dictum est sanctificauit eam. Fecit firmamentum: non dictum est, sanctificauit firmamentum. Discreuit mare à terra, iussit germinare terram: non dictum est sanctifica-

Matt. 23.

uit eam. Fecit lunam & sydera: non dictum est sanctificauit. Iussit animalia procedere de aquis natantia & volantia: non dictum est sanctificauit. Iussit de terra exire animalia quadrupedia & omnia reptantia: non dictum est sanctificauit. Fecit ipsum hominem: non dixit, sanctificauit. Ventum est ad septimū diem vbi requieuit: & ipsum sanctificauit. Per requiem suam, Deus sanctificauit requiem nostram. Ibi ergo erit sanctificatio nostra plena, vbi cum illo sine fine requiescemus. Nā quare Deus requieuit? Non enim operando fatigatus est. Tu si verbo facias non fatigaris, si iubeas & continuo fiat, stas: integer manes. Pauca verba dixit vnde totum fecit, & subito lassatus est? Ergo legem agnosce in decē: spiritum sanctum agnosce in septem. Iūgatur spiritus legi. Quia si acceperis legē & defuerit tibi adiutorium spiritus: non imples quod legis, non imples quod tibi iubetur, sed homo sub lege insuper præuaricator tenetur. Accedat spiritus: adiuuet, & fit quod iubetur. Si desit spiritus: litera occidit te. Quare litera occidit te? Quia prævaricatorem te facit. Nec potes te excusare de ignorantia: quia legem accepisti. Iam quod faceres didicisti, ignorātia te non excusat, spiritus te non adiuuat: ergo peristi. Sed quid ait Apostolus? Litera occidit, spiritus autem viuificat. Vnde spiritus viuificat? Quia facit impleri literam ne occidat. Isti sunt sancti: qui faciunt legem dei ex dono Dei. Lex iubere potest, iuuare non potest. Accedit adiutor spiritus: & fit iussum dei cum gaudio, cum delectatione. Nam multi faciunt ex timore. Sed quid faciunt legem timendo pœnam: mallent nō esse quod timerent. Qui autem faciunt legem, amando iustitiam: gaudēt & ibi, quia: non habent inimicam. Ideo dicit dominus, Concorda cum aduersario tuo cito, dum estes cum illo in via. Quis est aduersarius tuus? Sermo legis. Quæ via? vita ista. Quomodo est ille aduersarius? Dicit, non mœchaberis, & tu vis mœchari. Dicit, non cōcupiscas rem proximi tui: & tu vis rapere res alienas. Dicit, honora patrem & matrem: & contumeliosus es in parentibus. Dicit lex, noli dicere falsum testimonium: tu à mendacio non recedis. Quando vides quia ille sermo aliud iubet & tu aliud facis: est aduersarium tuus. Aduersarium habes malum, nō tecum intret in secretarium: compone cum eo es cū illo in via, Adest Deus qui vos concordet. Quomodo vos concordat Deus? Donando peccata, & inspirando iustitiam, vt fiant opera bona. Cum ergo cōcordaueris cum aduersario, id est, cum decalogo legis, per spiritum sanctum: pertinebis ad decem & septem. Cum pertinueris ad decem & septem: iam exinde excrescet numerus ad centum quinquaginta tres. Eris ad dexteram coronandus: ne remaneas ad sinistrā damnandus. Conuersi ad dominū &c.

2. Cor. 3.

Matt. 5. Luc. 12.

Sermo secundus de eisdem duobus piscationibus, & de centum quinquaginta tribus piscibus captis.

Multis & variis modis, & altitudinem diuinitatis suæ & misericordiam humanitatis in scripturis sanctis dominus noster Iesus Christus ostendit, quemadmodum solet in mysto-

Fr.

riis & sacramentis: vt petentes accipiant, & quærentes inueniāt, & pulsantibus aperiatur. Hoc enim etiam quod lectum est hodie de sancto Euangelio quærit intellectorem: & facit gaudium spiritale, cū fuerit intellectum. Intendat sanctitas vestra quid sibi velit, quòd eo modo se dominū discipulis demonstrasse sancta scriptura testatur: quomodo *Ioan.21.* euangelista narrat, Perrexerūt enim discipuli piscatum: & tota nocte nihil cœperunt. Dominus autem apparuit eis mane in littore, interrogauit vtrum haberent pulmentarium: illi se dixerunt non habere. Ait illis: Mittite retia in dexteram partem, & inuenietis. Qui quasi empturus venerat, gratis tanta largitus est: & largitus de mari, tanquam de creatura sua. Magnum quidem miraculum. Miserunt statim, & tantum cœperunt vt præ multitudine piscium extrahere retia non possent. Sed hoc tantum miraculum si attendas quis fecerit, non est mirum: multa enim maiora iam fecerat. Non enim qui ante resurrectionem mortuos suscitauerat: magnum aliquid post resurrectionem fuit quod pisces capi fecit. Ergo interrogare debemus ipsum miraculum, quid nobis interius loquatur. Non enim sine causa non dixit vtcunque mittite retia, sed mittite in dexteram partem. Deinde pertinuit ad Euangelistam dicere & numerum piscium: pertinuit etiam dicere: & cùm tanti essent, id est, tam magni, retia non sunt disrupta. Hoc loco recordari nos fecit, aliquādo ad iussum domini missa esse retia: quando elegit discipulos antequam pateretur ipse. Ibi erat Petrus, *Luc.5.* Ioannes & Iacobus. Miserunt retia, cœperunt pisces innumerabiles: & cùm vnum nauigium impletum esset, quæsierunt se adiuuari à vicino nauigio, & impleta sunt duo nauigia piscibus, (hoc ante resurrectionem) sanè tam multis vt retia rumperentur. Quare ibi numerus nullus dicitur? Quare ibi retia rumpebantur, hic rupta non sunt? Quare ibi non dictum est vt ad dexteram partem mitterentur retia, hic autem dixit mittite retia in dexteram partem? Non est vtique sine causa, non enim faciebat ista dominus quasi frustra & inaniter. Verbum Dei est Christus: qui non solum sonis, sed etiam factis, loquitur hominibus. *Et sonis et factis loquitur Christus.* Hoc ergo nobis propositum est, quod cum vestra charitate tractemus: quid sibi velit ista diuersitas. Etenim retia illa quæ missa sunt antea, & cœperunt innumerabilem piscium numerum, & onerauerunt duas naues, & retia rumpebantur, & non sunt missa in dexteram partem retia, sed neque dictum est in sinistram. Iam mysterium captionis illius impletur hoc tempore. Illud autem alterum mysteriū, quod non sine causa post resurrectionem fecit, iam non moriturus, sed semper viuus futurus: non solum diuinitate qua nunquam mortuus est, sed etiam corpore quo pro nobis mori dignatus est. Non ergo frustra illud ante passionem, hoc post resurrectionem. Illud nec in dexteram nec in sinistram, sed tantum mittite retia: hoc autem mittite in dexterā. Ibi nullus numerus, sed sola copiosa multitudo, vt duas naues penè mergerent: nam & hoc dictum est ibi. Est hic autē & numerus & magnitudo piscium. Deinde ibi retia rumpebantur: hic pertinuit ad Euangelistam dicere, & cum tam magni essent, retia non sunt disrupta. Nunquid non videmus fratres verbum Dei retia esse, & hoc seculum mare, & omnes qui credunt intra illa retia includi? Si forte quis dubitat hoc significare: attēdat ipsum dominum in parabola hoc dixisse, quod in miraculo ostendi. Ait enim: Simile *Matt.13.* est regnum cœlorum sagenæ missæ in mare: quæ cōgregat ex omni genere piscium. Quam cum impleta esset educentes, traxerunt illam ad littus: & iuxta littus sedentes elegerūt bonos in vasa, malos autem foras miserunt. Sic erit in fine seculi. Exibūt angeli, & separabunt malos de medio iustorum: & mittent eos in caminum ignis, ibi erit fletus & stridor dentium. Apparet ergo signum habere fidei, retia missa in mare. An non est mare hoc seculum, *Mare præsens seculū.* vbi se inuicem homines quasi pisces deuorant? An paruæ procellæ, & fluctus tentationis perturbant hoc mare? An parua pericula sunt nauigantium, id est, in ligno crucis patriam cœlestem quærentium? Manifestissima ergo similitudo est. Illud tantum videamus fratres (quia resurrectio domini nouam vitam significat quam habebimus cum seculum trāsierit) quomodo primum verbum Dei missum est in hoc mare, id est, in hunc mūdum. In hoc seculū fluctibus turbulentū, & tempestatibus periculosum, & naufragiis molestum, missum est verbum Dei, & cœpit multos: ita vt implerētur duo nauigia. Quæ sunt duo nauigia? Populi duo. Quibus populis duobus, tanquam duobus parietibus lapis angularis factus est dominus: vt eos in se coniūgeret ex diuerso venientes. Venit enim populus Iudæorum ex alia longe consuetudine: venit autem populus Gentium ab idolis. Venit ex circuncisione populus Iudæorum: venit ex præputio populus Gentium. Ex diuerso venerunt: sed in lapide angulari iunguntur. Nunquam enim angulum faciunt parietes, nisi è diuerso viuentes. In Christo ergo concordauerunt duo populi: vocat ex iudæis qui erant prope, & ex Gentibus qui erant longe. Nam quia prope erāt *Nauis Iudæorum.* Iudæi (iam enim vnum Deum colebant) quando crediderunt in Christum attende quid fecerint. Quicquid habuerunt vendiderunt, & posuerunt prætia prædiorum suorum ante Apostolorum pe- *Act.4.* des: & distribuebatur vnicuique prout cuique opus erat. Liberati sunt sarcinis negociorum secularium: & lenibus humeris secuti sunt Christum. Subdiderunt collum iugo leni: & amplectentes lapidem angularem ex propinquo, pacati sunt. Venit autem & populus Gentium ex longinquo, & ipse peruenit ad illum lapidē, & conuenit in pace. Istos duos populos significant duæ illę naues. Sed tanta multitudine piscium impletæ sunt: vt penè mergerentur. Legimus enim & inter ipsos qui de Iudæis crediderant extitisse carnales, qui pressuram faciebant *Iudæi quidam credētes carnales.* Ecclesiæ: & prohibebant Apostolos Gentibus loqui Euangelium, dicentes, Non est missus Christus nisi circuncisis: vt si vellent Euangelium accipere Gentes, circunciderentur. Vnde Apostolus Paulus missus ad Gētes, odiosus eis factus erat verum prædicans, qui de Iudæa crediderant. Volebat enim Apostolus vt ex diuerso veniens populus Gentium tamen angulum tangeret, vbi firma pax erat. Carnales

nales ergo illi exigentes circuncisionem,non pertinebant ad numerum ſpiritalium : neque iam videbant tranſactis ſacramētis carnalibus, veniſſe illum cuius præſenti luce vmbræ fugarētur. Tamen quia ſeditiones faciebant: quaſi moltitudine ſua mergebant nauem. Attendamus etiam nauem Gentium: Videamus ſi non tanta multitudo collecta eſt in Ecclesia,vt vix appareant grana frumenti in tam multo numero palearum. Quàm multi raptores, quàm multi ebrioſi, quàm multi maledici, quàm multi ſpectatores theatrorū. Nonne ipſi implent eccleſias qui implent & theatra, & talia plerunque ſeditionibus quærunt in Eccleſiis, qualia ſolent in theatris? Et plerunque ſi aliquid ſpiritaliter dicatur aut iubeatur, reſiſtunt,reluctantur,ſeqoentes carnem, repugnantes ſpiritui ſancto. Vnde Iudæos quoq; Stephanus accuſabat. In iſta ciuitate fratres mei, nonne experti ſumus quod recordatur nobiſcum ſanctitas veſtra, quanto periculo noſtro de iſta baſilica ebrioſitates expulerit Deus? Nónne ſeditione carnalium penè mergebatur nobiſcū nauis? Vnde hoc, niſi de illo numero piſcium innumerabili? Deinde etiam illud ibi dictum eſt, quia retia rumpebātur. Diſruptis retibus, hæreſes & ſchiſmata facta ſunt. Retia quidem omnes concludunt, ſed impatientes piſces nolentes venire ad cibnm domini, vbi poſſunt impingunt ſe,& rumpunt, & exeunt. Et retia quidem illa per totum expanduntur : qui rumpunt autem, per loca rumpunt. Donatiſtæ ruperunt in Africa, Arriani ruperūt in Aegypto,Photiniani ruperūt in Pannonla, Cataphryges ruperūt in Phrygia,Maniehæi ruperunt in Perſide. Quot locis ſagena illa diſrupta eſt,& tamen quos incluſit perducit ad littus. Perducit quidem, ſed nunquid qui ruperunt retia? Omnes mali excunt, Non quidē exeunt niſi mali:remanent autem & boni & mali. Nam vnde perducitur ſagena ad littus,cū piſcibus bonis & malis, de qua in parabola locutus eſt dominus? Hanc enim ſimilitudinem habet etiam area, cum trituratur. Eſt palea, ſunt fromenta. Sed tamen qui attendunt aream:difficile vident niſi paleam. Diligentia opus eſt : vt frumenta in palea inueniantur. Venti autem perflant vndique aream. Et cum trituratur,atque ſubrigatur vt poſſit ventilari, nunquid non patitur ventos ? Ventus flat ex hac parte verbi gratia, tollit paleas:inde rurſus flat, tollit ad alterā partem. A quacunque parte tollit paleas, & mittit in ſepem, & in ſpinas & quolibet. Non poteſt frumentum inde tollere : non tollit ventus niſi paleas. Sed tamen cum tulerint vndique flantes venti paleas, nunquid ſolum triticum in area remanebit? Non inde it niſi palea : remanet autem & palea & frumentum. Quādo it omnis palea? Quando venerit dominus ferens ventilabrū in manu ſua,& mundabit aream ſuam, & frumenta recondet in horreum : paleam autem comburet igni inextinguibili. Melius intendat ſanctitas veſtra quid dicam. Aliquando enim venti qui tollunt paleam de area,iterum flant à ſepe vbi hæſerat palea : & eam reuocant in aream. Sicut verbi gratia,neſcio quis homo in catholica conſtitutus, paſſus eſt aliquam tentationem tribulationis. Videt ſibi carnaliter ſubueniri poſſe in negocio ſuo apud Donatiſtas : dictum eſt illi, non tibi ſubuenietur niſi hic communicaris. Flauit ventus:proiecit in ſpinas. Si contingat illi negociū habere ſeculare rurſus, qood nō poſſit finiri niſi in Eccleſia Catholica,non attendēs vbi ſit, ſed vbi negocia ſua commodius explicet: quaſi flante vento ab altera parte ſepis, reuocatur ad aream domini. Iſti ergo fratres qui carnalia quęrunt in Eccleſia, & non ſibi proponunt quid promittat Deus, quia hic ſunt tentationes,pericula,difficultates:poſt temporales autem labores, requiem ſempiternam promittit, & Angelorum ſanctorum ſocietatem:ſibimet ergo iſta non proponentes, ſed carnalia deſiderantes in Eccleſia, ſiue ſint in area, ſiue ſint foris:palea ſunt. Nec ad illos valde gaudemus : nec palpamus eos vanis adulationibus. Bonum eſt illis vt fiant frumentum. Hoc enim intereſt inter illas veras paleas, & iſtos carnales homines,quia paleæ illæ non habent liberum arbitrium: homini autem Deus dedit liberum arbitrium. Et ſi vult homo,heri fuit palea : hodie fit frumentum. Si à verbo Dei ſe auertat hodie : fit palea. Et non eſt quærendum niſi quales inueniat vltima ventilatio. Attendite iam fratres etiam illā Eccleſiā beatā, myſticam, magnam : quam ſignificant centum quinquaginta tres piſces. Iſta enim qualis ſit audiuimus, & nouimus,& videmus: illa autem qualis futura ſit, in prophetia nobis eſt,ſed adhuc nondum peruenit experimēto. Sed tamē licet de futura gaudere quāuis præſentem nondum videmus. Miſſa ſunt tunc retia,nec in dexteram,nec in ſiniſtrā: captura enim erat & bonos & malos. Si enī diceretur in dexterā, non ibi intelligerentur mali: ſi diceretur in ſiniſtrā, non ibi intelligerentur boni. Quando autem bonos & malos habitura erant,paſſim miſſa ſunt retia: & cœperunt vt tractauimus iniquos & iuſtos. Nunc autem iam futura eccleſia in illa Hieruſalem ſancta, vbi patebunt omnium corda mortalium, non eſt metuēdum ne intret aliquis in illam Eccleſiam qui malus eſt. Non enim ſub pelle mortalitatis tegit aſtutiam cordis nequiſſimi. Iam enim venit dominus:& ideo poſt reſurrectionem iubet vt mittantur hæc retia,iam non moriturus. Et fit quod Apoſtolus ait: Quouſque veniat dominus & illuminet abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit cogitationes cordis :& tunc laus erit vnicuique à Deo, quando publicabuntur conſcientiæ quæ modo teguntur. Tunc ergo boni ſoli erunt ibi : pellentur mali. Ad dexteram enim miſſa ſunt retia:iniquos habere nō poterunt. Quare ergo centum quinquaginta tres? Nunquid tot erunt ſancti? Nam ſi cōputentur non ſolum omnes fideles, qui in bona vita exierunt de corpore,ſed ſoli martyres:vnus dies paſſionis martyrū ſi cōputetur,milia hominū inueniūtur coronatorum. Ergo centū quinquaginta tres piſces, quid ſibi volunt, ſine dubio conquirendū eſt. Quid ſibi volunt quinquaginta? In iſto enim numero,id eſt,in quinquaginta myſterium eſt : quia ter multiplicati quinquaginta,fiunt cētum quinquaginta. Nā ideo videtur additus ternarius numerus, vt admoneamur ex qua multiplicatione facti ſint centum quinquaginta tres : ac ſi diceretur, centum quinquaginta in

Nauis Gentium.

Ebrioſitas pulſa.

Ruptores retium per loca.

Matt. 3.

Carnalia quærentes ſemper & vbique paleæ ſunt.

Palea poteſt fieri frumentū.

1. Cor. 4.

Centum quinquaginta tres piſces.

tria diuide. Nam ſi diceretur centum quinquaginta duo, ex illo numero qui ſupercreuit admoniti, diuideremus in ſeptuaginta quinque: quoniam ſeptuaginta quinque bis ducti, faciunt centum quinqoaginta. Diuiſionem quippe binariam, binarius numerus additus indicaret. Si diceretur centum quinquaginta ſex, in vicenos quinos partiri debuimus, vt fierent eorum ſex partes. Nunc autem quia dictũ eſt centom quinquaginta tres, in tres partes debemus diuidere totum illum numerum, id eſt, centum qoinquaginta. Huius ergo numeri pars tertia, quinquaginta ſunt. Itaque noſtra tota conſideratio, in quinquagenario oumero figenda eſt. Nunqoid fortè ipſi ſunt quinquaginta iſti dies, quos nunc celebramus? Non enim ſine cauſa fratres mei, conſuetudinem antiquæ traditionis tenet Eccleſia: vt per iſtos quinquaginta dies Alleluia dicatur. Alleloia enim laus eſt Dei. Significatur ergo nobis laborantibus actio quietis noſtræ. Cùm enim poſt illum laborem ad illam requiem veniemus: ſolum negotium laus Dei erit: actio noſtra ibi alleluia eſt. Quid eſt alleluia? Laudate Deũ. Quis laudet Deum ſine defectu, niſi angeli? Non eſuriunt, non ſitiunt, non ægrotant, non moriũtur. Nam & nos diximus alleluia, & cantatum eſt mane: hic & cùm iam adeſſemus, paulò aute diximus alleluia. Odor nos quidam diuinæ laudis, & illius quietis attingit, ſed ex maiori parte mortalitas premit. Laſſamur enim dicendo, & membra noſtra reficere volumus: & ſi diu dicatur alleluia, oneroſa nobis eſt laus Dei, propter molem corporis noſtri. Nam plenitudo ſioe ceſſatione in alleluia, poſt ſeculũ, & poſt hũc laborẽ erit. Quid ergo fratres? Dicamus quantũ poſſumus: vt ſemper dicere mereamur. Ibi cibus noſter alleluia, potus alleluia. Actio quietis alleluia, totum gaudiũ alleluia erit: id eſt, laus Dei. Quis enim laudat aliquid ſine defectu, niſi qui fruitur ſine faſtidio? Quátum ergo erit robur in mente, quanta immortalitas & firmitas in corpore, vt neque mentis deficiat intentio in contemplatione Dei, neque membra ſuccumbant in continuatione laudis Dei? Quare ergo quinquaginta dies in hoc myſterio celebrãtur? Dominus quadraginta dies fecit cũ diſcipulis poſt reſurrectionem, ſicut Actus Apoſtolorum teſtantor: poſt quadraginta dies aſcendit in cœlũ, & decimo die poſteaquã aſcẽdit miſit ſpiritũ ſanctũ. Quo impleti Apoſtoli & omnes qui conuenerant in vnum, locuti ſunt linguis & fecerunt illa magnalia, quæ legentes & credentes amplectimor: cum magna fiducia loquentes verbum Dei. Quadraginta dies fecit in terra cum diſcipulis, ante paſſionẽ autem quadraginta dies ieiunauit: nec inuenis alium ieiunaſſe quadraginta diebus, præter dominum, & Moyſen & Heliã. Dominus tanquam Euangelium, Moyſes tanquam lex, Helias tanquam prophetia: quia Euaogelium teſtimonium habet à lege & prophetis. Ideo & in monte, quando voluit oſtendere dominus noſter Ieſus gloriã ſuam: inter Moyſen & Heliã ſtetit. Medius in honore ipſe fulgebat: lex & ꝓphetæ à lateribus atteſtabantur. Quadragenarius ergo numerus hoc tẽpus ſignificat in quo laboramus in ſeculo: quia ſapientia nobis hic diſpeoſatur temporaliter. Alia enim viſio ſapientiæ immortalis ſine tempore: aliter autem tẽporaliter diſpenſatur. Fuerunt enim patriarchæ, & tranſierunt hinc: temporalis fuit diſpenſatio ipſorum. Non dico temporaliter viuunt: nam ſemper viuunt, & cum Deo viuũt. Sed tẽporalis diſpẽſatio verbi per eos facta eſt. Nõ enim modo loquuntur hic, ſed ſcripta ſunt quæ locuti ſunt: & leguntur in tẽpore. Venerunt prophetę tẽpore proprio, & abierunt. Venit dominus tempore proprio: nam nunquam receſſit pręſentia maieſtatis, nunquam recedit diuinitate vbique conſtitutus: Sed quomodo in Euangelio dictũ eſt, In hoc mundo erat, & mundus per eum factus eſt, & mundus eum non cognouit, in ſua propria venit, & ſui eum non receperunt. Quomodo hic erat, & quomodo venit, niſi quia hic erat maieſtate: venit humanitate? Quod enim venit in carne, temporaliter ipſe nobis ſapientiam miniſtrauit: temporaliter per legem, temporaliter per prophetas, tẽporaliter per ſcripturas Euangelij. Cum tranſierint enim tempora, videbimus ipſam ſapientiam ſicut eſt: quæ retribuit denarium numerum. Septenarius enim numerus indicat creaturam: quia ſex diebus Deus operatus eſt, & ſeptimo ab operibus quieuit. Ternarius verò numerus, conditorem patrem & filium & ſpiritum ſanctum inſinoat. Perfecta eſt ſapientia, creaturam creatori piè ſubdere: diſcernere conditorem à cõditione, artificem ab operibus. Qui commiſcet artifici opera: nec artem intelligit nec artificẽ: Qui autem diſcernit: impletur ſapientia. Iſte eſt ergo denarius, plenitudo ſapientiæ. Sed quando temporaliter diſtribuitur? quia in quaternario numero eſt inſigne temporalium, quater ductus deoarius, quadragenarium numerum facit. Et annus quadrifariè variatur, verno, æſtate, autumno, & hyeme: & maximè apparet in tempore quaternaria quædam viciſſitudo. Quatuor etiam ventos ſcriptura commemorat, Per quatuor enim cardines perrexit Euangeliũ quod in tempore diſpenſatur: & ipſa eſt catholica Eccleſia, quæ quatuor partes orbis obtinuit. Ergo denarius hoc modo quadragenarium numerum facit. Ideo quadraginta diebus illi ieiunauerunt, ſignificantes in iſto tempore neceſſariam eſſe abſtinentiam ab amore rerum temporalium. Hoc enim ſignificant per tot dies perpetua illa ieiunia, quadraginta diebus. Vnde & populus ille Iſrael, quadraginta annos per eremum ductus eſt antequam terram promiſſionis regnaturus intraret. Sic & nos in vita iſta, vbi maxima ſollicitudo eſt, vbi timor, vbi pericula tentationum: tẽporali diſpenſatione quaſi per eremũ ducimur. Sed cùm benè geſſerim⁹ quadragenarium numerum, id eſt, bene vixerimus in iſta temporali diſpenſatione, ſecundum præcepta Dei ambulantes, accipiemus mercedem, denarium illum fidelium. Quia & dominus quando ad vineam mercenarios conduxit: mercedem illis denarium dedit. Omnibus denarium, & quos mane conduxerat, & quos medio die, & quos fine diei, omnibus denariom dedit: Quia ſi fuerit ab eunte ætate quiſque fidelis, denarium accepturus eſt: iam non per temporum diſtributionem, ſed in æterna contemplatione ſapientiam diſcernentem creatorem

Alleluia.

Alleluia, Laudate Deum.

Quid ſignificet ieiunium eorũ qui quadraginta diebus ieiunauerũt.

Matt. 20.

totem à creatura: vt creatore perfruatur, de creatura laudet creatorem. Sed credidit aliquis iuuenis, & priote tempore suo oon fuit fidelis: denarium est accepturus. Sed credidit fenex, iam in occasu diei quasi hora vndecima conductus ad vineam: & ipse denarium percepturus est. Itaq; ad quadragenatium illum bene gestum, adde mercedem denarij, & fiet quinquagenarius numerus, qui significat Ecclesiam futuram vbi semper laudabitur Deus. Sed quia in nomine trinitatis vocati sunt omnes, vt io quadragenario numero benè viuant, & denarium accipiant: ipsum quinquagenarium ter multiplica, & fiunt centum quinquaginta. Adde ipsum mysterium trinitatis, fiunt centum quinquaginta tres: qui piscium numerus in dextera inuenrus est, in quo tamē numero innumerabilia sunt milia sanctorum. Vnde nulli mali proijcientur, quia non ibi erunt: nec vllo schismate tetia disrumpentur, quæ sunt vincula vnitatis & pacis. Satis esse arbitror expositum grande mysteriū. Sed scitis quòd ad nos pertinet bene operari tempore Quadragesimo, vt possimus dominum laudare in Quinquagesimo. Ideo quadraginta illos dies, antequam vigilemus in labore & ieiunio & abstinentia celebramus: significant enim præsentiam huius temporis. Post resurrectionem autem domini, quia isti dies significant lætitiam sempiternam, nōdum hoc sunt, sed hoc significant. In mysterio res est fratres, nondum in effectu. Non enim quando celebratur Pascha, crucifigitur dominus: sed quomodo præterita anniuersaria celebratione significamus, sic & futura quæ nondum sunt. Isto ergo tempore relaxantur ieiunia, significat enim numerus dierum istorū quietem futuram. Sed videte fratres ne per multā ebriositatē quasi permissi magna effusione, carnaliter volentes celebrare istos dies: non meteamini quod significant in sempiteroum cum angelis celebrare. Forte enim quemcunque ebrium reprehendero, dicturus est. Tu nobis tractasti, quia isti dies lætitiam sempiternam significant, tu nobis insinuasti: quia hoc tempus gaudiū angelicum & cœleste prænuntiat. Non ergo debui mecum benefacere? Vtinam bene, & non male. Significat enim tibi gaudium, si fueris templom Dei. Si autem immundicia vinolentiæ impleas templom Dei: sonat tibi Apostolus, Quisquis templum Dei cutruperit: corrumpet illum Deus. Sit hoc conscriptum in cordibus sanctitatis vestræ: meliorem esse hominem minus intelligentem & melius viuentem, quàm multum intelligentem & non bene viuentem. Plenitudo quidem est & beatitudo perfecta, vt cito quisque intelligat & bene viuat: sed si forte vtrunque non potest, melius est bene viuere, quàm cito intelligere. Qui enim bene viuit, meretur amplius intelligere: qui malè viuit, & quod intelligit perdet. Sic dictum est, Qui habet dabitur ei, qui autem nō habet, & id quod videtur habere, aufetetur ab eo. Conuersi ad dominum, &c.

Quomodo celebratur Pascha.

Carnalis festorū celebratio.

1. Co. 3.

Perfecta beatitudo.

Matt. 25.

Sermo feriæ quintæ Paschæ, contra Philosophos.

Narratio resurrectionis domini nostri Iesu Christi secundum Euangelistam Ioannem hodie legi cœpit. Hoc enim scitis, & commendaueram vobis, secundum omnes qoatuor euangelistas istis diebus tesurrectionem domini recitari. In his ergo quæ audiuimus, illud tantum solet mouere, quare dixetit dominus Iesus mulieri quærenti corpus eius, & eum iam viuū agnoscēti: Noli me tangere, noodū enim ascēdi ad patrē meū. Dixi autē vobis, & meminisse debetis, non oīa omnes dicere: sed dici ab aliis quæ ab aliis prætermissa sunt. Nō tamē ita vt inter se repugnare credēdi sint, si absit cōtētio, & adsit pietas intelligeotis. Nam sicut legitur apud Euāgelistam Matthæum, posteaquā resurrexit occurrit duabus mulieribus, in quibus & ipsa erat, & dixit eis: Auete. Illæ autem accesserunt & tenuerunt pedes eius, & adorauetunt eum: & vtique ad patrem nondum ascenderat. Quomodo ergo nunc dicitur, noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem meum? Sic enim verba ista videntur sonare, quasi eum tūc posset tangere Maria, quando ascēdisset in cœlum. Si in tetra positum non tangit, in cœlo sedentē quis mortalium potest tangere? Sed ille tactus fidem significat. Tangit christum, qui ctedit in Christum. Nam & illa mulier quæ fluxum sanguinis patiebatur, dixit apud seipsam: Si tetigero fimbriam vestimenti eius, salua ero. Fide tetigit, & sanitas cōsecuta est quam præsumpsit. Deniq; vt nossemus quid sit vere tangere: dominus cōtinuo dixit discipulis suis: Quis me tetigit? Et dixerunt discupuli: Turbæ te comprimūt, & dicis, quis me tetigit? Et ille, Tetigit me aliquis. Quasi diceret: Turbæ ptemunt: fides tangit. Videtur ergo ista Maria cui dixit dominus, Noli me tangere, nōdum enim ascendi ad patrem meum, Ecclesiæ gestare personam: quæ tunc in Christum credidit, cum ascendisset ad patrem. Ecce vos interrogo, quando credidistis, interrogo Ecclesiam toto orbe tertarum diffusam, cuius personа erat in vna fœmina: & vna voce mihi respondet. Tunc credidi: cum Iesus ascendisset ad patrem. Quid est tunc credidi, nisi tunc tetigi? Multi carnales Christum tantummodo hominem putauerunt, diuinitaten latentem in illo non intellexeruot. Non bene tetigerunt, quia non bene crediderunt. Vis bene tangere? Intellige Christum vbi est patri coæternus, & tetigisti. Si autem hominē putas, & nihil amplius putas, tibi nondum ascendit ad patrem. Adhibuit ergo domious Iesus speciem corporis sui humanis sensibus, ad confirmaodā carnis tesurrectionem. Nihil nos docere aliud voluit, ostendeodo se viuū in corpore post tesurrectionem suam: nisi vt ctedatur à nobis resuttectio mortuorum. Cū ergo integra instaurandа sint omnia, quæri solet ab eis qui scire desiderāt, & rursus proponi solet ab eis qui litigare desiderant, quæstio difficilis de vsu membrorum. Dicunt enim corpus nostrū habere omnia membra sua, & apparere quæ membra quibus operibus sint necessaria. Quis enim nesciat, quis non videat, ad videndum nos habere oculos, aures ad audiendum, linguam ad loquendum, nares ad olfaciēdum, dentes ad mandendū, manus ad

I.

Huius sermonis fragmentum non habes de tēpore 152.

Ioan. 5.

Matt. 28.

Matt. 9.

Luc. 8.

operandum, pedes ad ambulandum: Illa etiã membra quæ pudenda dicuntur, ad generandum? Porrò autem interiora etiam viscera, quæ ne horterent aspectibus, voluit Deus esse contecta: interiora nostra & intestina quę dicuntur, ad quos vsus valeant, & multi hominum & melius medici cognouerunt. Argumentantur ergo & dicunt nobis, Si aures habebimus vt audiamus, oculos vt videamus, linguã vt loquamur: dentes quare habebimus, si non mãducabimus? fauces, pulmones, stomachum, intestina qua cibi transeunt, & pro nostræ valetudinis téperie commutantur? Postremò illa ipsa membra quæ vocantur pudenda, quare inquiunt habebimus: vbi nulla erat generatio, nulla digestio? Quid eis respondeamus? Nunquid nam dicturi sumus sine intestinis nos resurrecturos, & ad similitudinem statuarum? Nam de dentibus facile respondetur.

Dentes enim non tantum nos adiuuant ad manducandum, verum etiam ad loquendum: sicut plectrum neruos, sic linguam nostram vt syllabas sonet percutientes. Cætera ergo membra nostra erũt ad speciem non ad vsum, ad commendationem pulchritudinis, non ad indigentiam necessitatis. Nunquid quia vacabunt, ideo indecora erunt? Et quidem nunc quia imperiti sumus, & causas rerum ignoramus, si videantur interiora nostra, horrentur

Harmonia membrorũ. potius quàm diliguntur. Quis enim nouit quemadmodum sibi inuicem connexa sint membra, & quibus numeris coaptata? vnde vocatur etiam harmonia, quod verbum dictum est de Musica: vbi videmus certè in cithara neruos distentos. Si omnes nerui similiter sonent, nulla est cantilena. Diuersa distentio diuersos reddit sonos, sed diuersi soni ratione coniuncti, pariunt non videntibus pulchritudinem, sed audientibus suauitatem. Istam rationem quisquis in membris humanis didicerit, tantum miratur, tantum delectatur, vt omni visibili pulchritudini ista ratio ab intelligentibus præferatur. Modo eam nescimus, sed tunc sciemus: non quia nudabuntur, sed quia etiam cooperta latere non poterunt. Respondebit mihi aliquis & dicet, Quomodo si cooperta erunt, latere nõ poterunt? Corda nostra non latebunt, & viscera latebunt? Cogitationes fratres mei, cogitationes quas modo non videt nisi Deus, omnes inuicem videbũt in illa societate sanctorum. Nemo ibi vult tectum esse quod

1. Cor. 4. cogitat, quia nemo ibi malè cogitat. Vnde ait Apostolus: Nolite ante tempus quicquam iudicare, id est, ne temere iudicetis quod non videtis quo corde quid fiat. Si aliquid fit, quod & bono corde fieri potest, noli reprehendere: noli tibi amplius quàm humanitas exigit vsurpare. Cor videre, Dei est: hominum autem non est nisi de his quæ manifesta sunt iudicare. Nolite ergo inquit ante tempus quicquã iudicare. Quid est ante tempus? Sequitur & dicit: Donec veniat dominus, & illuminet abscõdita tenebrarum. Quas dixerit tenebras, cõsequentibus verbis euidẽter ostendit: Illuminet inquit abscondita tenebrarum. Quid est hoc? Audi quod sequitur, Et manifestabit cogitationes cordis. Hoc est illuminare abscondita tenebrarum: manifestas facere cogitationes cordis. Modo ergo cogitationes nostræ nobis ipsis, singulis quibusque in luce sunt, quia nouimus eas: sed proximis nostris in tenebris sunt, quia non vident eas. Ibi quod nostì te cogitare, & alter sciturus est. Quid times? Modo vis abscondere, modo times publicari cogitationes tuas: fortè enim aliquid mali aliquãdo cogitas, fortè aliquid turpe, fortè aliquid vanum. Nihil ibi nisi bonum, nihil nisi honestum, nihil nisi verum, nihil nisi purum, nihil nisi syncerum quando ibi fueris cogitabis. Quomodo vis videri modo faciem tuam, sic tunc voles videri cõscientiam tuam. Nam & ipsa agnitio charissimi, ipsa agnitio nonne omnium nostrum erit? Putatis quia me cogniturı estis, ideo quia me nostis: & patrem meum non estis cognituri, quem non nostis? aut nescio quem episcopum qui ante multos annos in hac Ecclesia fuit? Omnes noscetis qui ibi erunt. Non enim ideo se agnoscent quia facies videbunt: maiore notitia ibi erit inuicem cognitio. Sic videbunt omnes, & multo excellentius, quàm hic solent videre prophetæ. Diuinè videbunt, quãdo deo pleni erũt. Nec quod offendat erit, nec quod lateat cognitorem. Erunt ergo ibi membra integra, etiam quæ hic pudenda sunt, sed ibi pudenda non erunt. Non ibi erit sollicitum integritatis decus, vbi non erit libidinis decus. Ecce etiam hic, vbi omnium quodammodo nostrorũ operum necessitas mater est, quæ necessitas tunc nõ erit, tamen inuenimus aliqua quę Deus posuit in corporibus ad nullos vsus, sed ad solum decus. Iamdudum per membra currebam: & nunc ea paulò diligentius retexamus. Oculos habemus ad videndum, aures ad audiendum, nares ad olfaciendum, os & linguam ad loquendum, dentes ad mandendum, guttur ad vorandum, stomachum ad suscipiendũ & coquendum, intestina ad traiciendos cibos ad ima, & illa quæ pudenda appellantur, vel ad digestionem, vel ad generationem. Ad operandum manus, ad ambulandum pedes. Barbę quis vsus, nisi sola est pulchritudo? Quare Deus barbam creauit in homine? Speciem video, vsum non quæro. Apparet fœminæ quare habeant vbera, vtique vt paruulos lactent. Mamillas viri quare habent? Interroga vsum, nullus est. Interroga speciem, decet mamillatum pectus & viros. Virili pectori mamillas detrahe, & vide quantam pulchritudinem dempseris, quantam ingesseris fœditatem. Sic ergo charissimi, sic credite, sic tenete: multorum membrorũ ibi vsum non futurum, sed decus nulli' defuturũ. Nihil indecorũ erit ibi, summa pax erit, nihil discordans, nihil mõstruosum, nihil quod offendat aspectũ, in omnib' Deus laudabitur. Nã si nunc in ista infirmitate carnis, & tenera operatione membrorum apparet tanta corporis pulchritudo, quæ illicit libidinosos, & ad quærendũ excitat siue studiosos, siue curiosos: & si inueniatur in corpore ratio numerorum, non alius artifex horum, alius innenitur esse cœlorum, sed idem ipse laudatur infimorum atque summorũ: quanto magis ibi, vbi erit libido nulla, nulla corruptio, nulla deformis prauitas, nulla erumnosa necessitas, sed interminata æternitas, pulchra veritas, summa fœlicitas? Sed dicis mihi, Quid acturus sum? Vsus membrorum

ibi non

ibi non erit, quid acturus sum: Nulla actio tibi videtur, stare, videre, amare, laudare? Ecce dies sancti, qui post resurrectionẽ domini celebrantur: significant futuram vitam post resurrectionem nostram. *Tẽpus Quadragesima, tẽpus resurrectionis.* Sicut enim quadragesimæ dies ante Pascha, significauerunt laboriosam vitã in hac ærumna mortali: sic isti dies læti significant futuram vitam, vbi erimus cum domino regnaturi. Vita quæ significatur Quadragesima ante Pascha, modo habetur: vita quæ significatur quinquaginta diebus post resurrectionem domini, non habetur, sed speratur, & sperando amatur, & in ipso amore deus qui promisit ista laudatur, & ipsæ laudes alleluia sunt. *Alleluia quid.* Quid est enim alleluia? Verbum est Hebræum. Alleluia, laudate Deum. Allelu, laudate: ia, Deum: alleluia ergo laudate Deum sonamus, & inuicem exciramus ad laudandum deum: concordibus cordibus melius quàm cytbara cordis. Dicimus laudes Deo, cantamus alleluia. Et cùm cantauerimus, propter infirmitatem recedimus, vt corpora reficiamus. Quare reficimus, nisi quia deficimus? Deinde tanta est infirmitas carnis, tanta huius vitæ molestia: vt quælibet magna res veniat in fastidium. Quomodo desiderauimus istos dies ad annos venturos, cum modo abirent: & quanta auiditate ad illos venimus per temporis interuallum? Si diceretur nobis, sine cessatione dicite alleluia, excusaremus. Quare excusaremus? Quia lassi non possemus, quia & ad ipsum bonum fastidio fatigaremur. Ibi nullus defectus, nulla fastidia. State, laudate, qui statis in domo domini in atriis domus Dei nostri. Quid quæris, quid ibi facturus sis? *Psal.83.* Beati, ait, qui habitant in domo tua domine, in secula seculorum laudabunt te. Conuersi ad dominum &c.

De Resurrectione mortuorum.

VIII. Animaduertimus cùm Apostoli Epistola legeretur, laudabilem motum fidei charitatisque vestræ, quemadmodum exhorrueritis homines, qui putantes hanc solam esse vitam, quam cum pecoribus habemus communem: post mortem autẽ finiri totum quod est hominis, nec esse vllam spem vitæ vlterius melioris: pruritum malarum aurium corrumpentes, dicunt, Manducemus & bibamus, cras enim moriemur: *1.Cor.15.* &, quod est perniciosius, de sepulto mortuo, argumentum sepeliendi cordis assumitur, & dicitur, Manducemus & bibamus, cras enim moriemur. Irrident etiam fidem asserentium surrecturos esse mortuos, dicentes sibi, Ecce, iste positus es in sepulchro: Audiatur vox illius, sed huius nõ potest. Patris mei vocem audiã, aui mei, proaui. Quis inde surrexit? Quis indicauit, quid agatur apud inferos? Bene nobis faciemus cùm viuimus. Cùm autem *Epulæ ad sepulchra mortuorũ.* mortui fuerimus, etiam si parentes nostri aut chari, aut propinqui afferant ad sepulchra nostra epulas, sibi afferent qui viuunt, non nobis mortuis. Hæc quidem irrisit etiam scriptura, dicens de quibusdã bona præsentia non sentientibus: Tanquam si epulas, inquit, mortuo circumponas. Et manifestum est hæc ad mortuos non pertinere, & consuetudinem hanc esse paganorum, non venire de propagine illa & vena iustitiæ patrum nostrorum patriarcharum, quibus exequias celebratas legimus, parentatum esse non legimus. Hoc etiam in moribus Iudæorum animaduerti potest. Non enim renuerunt inde virtutis frugem, sed tamen tenuerunt in quibusdam solennitatibus consuetudinis vetustatem. Et quod obiiciunt quidam de scripturis, Frange panem tuum, & effunde vinum tuum super sepulchra iustorum, & ne tradas eum iniustis: nõ est quidem iam de hoc disserendum: sed tamen posse dico fideles intelligere quod dictũ est. Nã quemadmodum ista fideles faciãt religiosè erga memorias suorum, notum est fidelibus. Et quia non sunt ista exhibenda iniustis, id est, infidelibus, quia iustus ex fide viuit: etiam hoc fidelibus notum est. Nemo ergo quęrat de medicina vulnus, & de scripturis conetur torquere vinculũ, vnde laqueum mortis iniiciat animæ suæ. Manifestum est illud quemadmodum intelligatur, & aperta atq; salubris est hæc celebratio Christianorum. Illud ergo vt cœperam dicere, videamus propter homines murmurantes in aures infirmorum, Manducemus & bibamus, cras enim moriemur. Quia dicunt, nullus inde resurrexit. Non audiui vocem cuiusquã, ex quo ibi positus est auus meus, ex quo attauus, ex quo pater, nullius audiui vocem. Tu autem recolens fidem tuam, responde illi & dic: Stulte, si pater tuus resurgeret, crederes? Dominus omnium resurrexit, & non credis? *Resurrectio Christi debet sufficere pro confirmatione fidei de resurrectione.* Vnde enim ita voluit mori & resurgere, nisi vt omnes vni crederemus, ne à multis deciperemur? Et quid faceret pater tuus, si resurgeret & loqueretur iterum moriturus? Attende eum quãta ille potestate resurrexit, qui iã nõ moritur, & mors ei vltra non dominabitur, ostendens seipsum discipulis & fidelibus suis. Contrectata est soliditas corporis, cùm parum est quibusdam videre quod meminerant, nisi etiam tangerent quod videbant. Confirmata est fides, non solum in cordibus, sed etiam in oculis hominum. Ascendit ille in cœlum qui hæc demonstrauit, misit spiritum suum discipulis suis. *Totus orbis terrarũ attestatur fides nostra.* Prædicatum est Euangelium. Si mentimur hæc, Interroga orbem terrarum. Multa quę promissa sunt, facta sunt: multa quæ sperabantur, impleta sunt: in fide Christiana totus orbis viget. Nõ audent Christi Resurrectioni detrahere, nec illi qui nondũ Christo crediderunt. Testimonium im cœlo, testimoniũ in terra, testimonium ab angelis, testimoniũ ab inferis. Quid remansit quod non clamet? Et tu dicis: Mãducemus & bibamus, cras enim moriemur? *Contra mala colloquia circa fidem.* Desinant ergo murmura malè loquentium, & corrumpentium mores bonos colloquiis malis. Figite pedes in via, figite: vt non relinquatis viam, non vt remaneatis in via, sed quemadmodum dictum est, Sic currite, vt comprehendatis. *1.Cor.9.* Semper vigeat Christus in corde, qui voluit in capite ostendere, quod mẽbra cętera sperẽt. In terra quidẽ laboramus, caput nostrũ in cœlo iã nõ morit̃, nec deficit, nec aliquid patit̃. Passus est tamẽ ꝓ nobis: quia traditus est ꝓpter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationẽ nostrã. Expergiscimini ergo ad beatitudinẽ vestrã, nullus malè suadus excutiat de cordibꝰ vestris quod Christus infixit. Ergo fratres cur hoc di-

cimus? Ne fortè ita vobis surrepant illi, de quibus ait Apostolus, Corrumpunt mores bonos colloquia mala. quia dicunt, Manducemus & bibamus, cras enim moriemur. vt dicant nobis, Dicis mihi quòd resurrexit Christus, & inde speras resurrectionem mortuorum: sed Christo licuit resurgere à mortuis. Et incipit iam laudare Christum, non vt illi det honorem, sed vt tibi faciat desperationem serpentis astuta pernicies, vt laude Christi te auertat à Christo. Dolosè prædicat, quem vituperare non audet. *Hunc locũ citat Algerus lib. 1 cap. 12.* Exaggerat maiestatem illius, vt singularem faciat, ne tu speres tale aliquid, quale in illo resurgente monstratum est: & quasi religiosior apparet erga Christum, cùm dicit, Ecce qui se audet comparare Christo, vt quia resurrexit Christus, & se resurrecturum putet. Noli conturbari peruersa laude Imperatoris tui. Hostiles insidiæ te perturbant, sed Christi humilitas & humanitas consolatur. Ille prędicat quantum erectus sit Christus à te: Christus autem dicit quantum descendit ad te. Excita ergo fidem, responde dicenti, Christus solus potuit, nos non possumus: Responde & dic: Ideo Christus potuit, quia Deus. Respondebit, ille, Vtiq; quia Deus, Si quia Deus, quia omnipotēs: Si quia omnipotēs: cur desperabo quod poterit & in me, quod demonstrauit in se propter me? Vos ergo vt dixi fratres, contra illos dicite: Ieiunemus & oremus, cras enim moriemur. Illi enim dicunt, Manducemus & bibamus, cras enim moriemur, quia resurrectionē non sperāt. Nos autem qui iam resurrectionē & loquētibus prophetis & prædicante Christo & Apostolis, credimus & annunciamus, videamus: quia speramus nos post istam mortem victuros. Non deficiamus, ne corda nostra oneremus crapula & ebrietatibus, sed solliciti expectantes accinctis lumbis & lucernis ardentibus aduentum Domini nostri Iesu Christi, ieiunemus & oremus: nō ideo quia cras moriemur, sed vt securi moriamur. Conuersi ad dominum, &c.

Sermo ad competentes.

VIII. RVdimenta ministerij nostri, & vestri conceptus quod fidei concipitis vtero, generari cœlesti gratia, adiuuanda sunt ore: vt & noster vos sermo salubriter alloquatur, & nos vester conceptus vtiliter consoletur: Nos instruimus sermonibus: vos perficite moribus. Spargim[us] sermonem verbi: fructum reddite fidei. Omnes secundum vocationem qua vocati sumus à domino, in eius via semitáque curramus: nullus retrospiciat. Veritas enim quę nec falli nec fallere potest, apertè denunciat, Nemo ponens manum ad aratrum, & *Luc. 9.* respiciens retro: aptus erit regno cœlorum. Hoc nempe vos concupiscere, ad hoc ambire omnibus mentis vestrę conatibus: ipsum vestrū nomen quod cōpetentes vocamini ostēdit. Quid enim aliud sunt *Competentes quid.* Competentes, quam simul petentes? Nam quomodo condocentes, concurrentes, confidentes, nihil aliud sonat, quàm simul docentes, simul currentes, simul sedentes: ita etiam Competentium vocabulum non aliunde quàm de simul petendo atque vnum aliquid appetendo compositum est. Et quod illud est vnū quod petitis vel cōcupiscitis: nisi quod quidam abiectis desideriis carnalibus & superatis terroribus seculi clamat intrepidus? Si consistant *Psal. 26.* aduersum me castra, non timebit cor meum: Si exurgat aduersum me prælium, in hoc ego sperabo. Et quæ illa sit exprimens, adiunxit & dixit: Vnam petij à Domino, hanc requirā: vt inhabitē in domo dñi, omnes dies vitæ meæ. Atque huius regionis & habitationis beatitudinem explanans, connectit & exprimit, Vt contempler delectationem Domini: & protegar à templo eius. Videris contyrones mei, ad quam delectationem domini venietis, cum delectationem seculi abiicitis? Si despicitis mundum, habebitis cor mundum: & videbitis eum qui fecit mundū. Et sicut ille vicit: ita & vos in eius gratia vincetis hunc mundum. Quem profectò iam iámq; superabitis atque calcabitis: si non de vestris viribus, sed dei misericordissimi adiutorio pręsumatis. *De adiutorio diuino præsumendum, non nostris viribus.* Nolite vos despicere, quia nōdū apparuit quod eritis. Scitote autem quoniam cum apparuerit similes ei eritis: dum apparuerit quod eritis. *1. Ioan. 3.* Scitote autem quoniam videbitis eum nō qualis in temporis plenitudine venit ad nos: sed qualis semper manēs condidit nos. Exuite veterem hominem, vt induamini nouo. Pactum vobiscum dominus incboat. Vixistis seculo, carni vos & sanguini dedistis: imaginem hominis terreni portastis. Sicut ergo imaginem portastis eius qui de terra est: ita etiam eius qui de cœlo est vltra portate. Humanus sermo, quia ideo verbum caro factum est: vt sicut exhibuistis corpora vestra arma iniquitatis peccato, ita nūc exhibeatis mēbra vestra arma iustitiæ Deo. In perniciē aduersus vos vester expugnator vestris iaculis armabatur: in salutē vestram aduersus eum vicissim membris vestris vester protector armetur. Nihil vobis ille nocebit: si membra vestra vobis offerentibus non tenebit. *Regnū cœlorum venale.* Iste vos iure derelinquet: si ab eo vestrum votum voluntásque dissentiet. Ecce cum auctione & mereatu fidei regnum vobis cœlorum venale proponitur: inspicite & congerite vestræ conscientiæ facultates, thesauros cordis vestri vnanimiter congregate. Etenim gratis emitis: si gratam gratiam quæ vobis offertur agnoscitis. Nihil impendiris: & tamen magnum est quod acquiritis. Non sitis viles vobis, quos cunctorum creator & vestertam charos æstimat, vt tibi quotidie vnigeniti sui preciosissimum sanguinem fundat. Non sic eritis viles, sed preciosum distinguatis à vili: si non creaturę sed creatori seruiatis, si vobis inferiora vestra non fuerint dominata, vt immaculati à capitali *Matt. 13. Luc. 8.* magnóque peccato mundemini: si nō in vobis semen verbi Dei quod etiam nunc spargit cœlestis agricola in agro cordis vestri, aut tāquam in via indignorum transitu conculcetur, aut tanquam inter petrosa durissimæ conscientiæ vestræ iam germinans cōprimatur, aut inter spinas cupiditatum vestrarū perniciosis aculeis suffocetur. Si à tam damnosæ damnandæque terræ sterilitate abhorreatis: fructifera vos profectò terra vberrimáque suscipiet, & cum magno gaudio seminatori & compluttori vestro multiplicatā centeni reddetis vbertatem: aut si ad hoc impares fortè fueritis, sexagenī

fructus

fructus vsuras exoluetis. Quod si nec ad hoc occur-
retis, non erit vester ingratus etiam trigeni prouen-
tus: quia cœlestibus omnes horreis excipiētur, om-
nes in æterna requie condentur. De omnium fru-
ctibus cœlestis panis ille conficietur, & omnis ope-
rarius in dominica vinea sine dolo laborans, ipso
salubriter ac abundanter saturabitur: dum tanti se-
minatoris, pluuioris, & rigatoris, atque ipsius incre-
menti datoris euangelica prædicatione gloria dif-
Psal. 33. famatur. Accedite ergo ad eum in contritione cor-
dis: quoniā prope est omnibus qui contriuerunt cor,
& ipse vos humiles spiritu saluos faciet. Certatim
accedite vt illuminemini: estis enim adhuc in tene-
bris, & tenebrę in vobis. Eritis autem lux in domi-
no: qui illuminat omnem hominem venientem in
hunc mundum. Cōformamini seculo, reformami-
ni Deo: Babylonicæ captiuitatis vos aliquando iam
tædeat. Ecce Hierusalem mater illa cœlestis, in viis
hilariter inuitans occurrit: & obsecrat vt velitis vi-
tam, & diligatis videre dies bonos, quos nunquam
habuistis, nec vnquam in hoc seculo habebitis. Ibi
enim deficiebant sicut fumus dies vestri: quibus au-
geri, minui: & quibus crescere, deficere: & quibus
ascendere, vanescere fuit. Qui vixistis peccato an-
nos multos & malos: Desiderate viuere Deo. Non
multos annos quādóq; finiendos, & ad intereundū
in vmbrā mortis currētes: sed bonos, & in veritate
viuacis vitæ propinquos, vbi nulla fame, nulla siti
lassabitis: quia cibus vester fides, potus, sapiētia erit.
Nunc enim in Ecclesia cum fide benedicitis domi-
num: nunc autem in specie affluentissime rigabi-
mini de fontibus Israel. Sed in hac interim peregri-
natione sint vobis lachrymę vestrę panis die ac no-
cte: dum dicentibus vobis quotidie vbi est Deus vē-
ster, non potestis carnalibus demōstrare quod ocu-
lus non vidit, nec auris audiuit, aut in cor hominis
ascendit: donec veniatis & appareatis ante oculos
dei vestri. Nolite deficere. Veniet enim & ipse pro-
missa persoluere, qui se spōte ꝓfessus est debitorē:
qui nihil ab aliquo mutuatus est, & suo ꝓmisso de-
bitor esse dignatus est. Nos debebamus: & tantum
debebamus, quantū peccaueramus. Venit ille sine
debito, quia sine vllo peccato, inuenit nos dānoso
ac dānando fœnore oppressos: & quę nō rapuerat
exoluens, nos à sempiterno debito misericorditer
liberauit. Nos admiseramus culpam: expectaba-
mus pœnam. Ille non factus socius culpæ nostræ,
sed factus particeps pœnæ: simul & culpæ voluit
donator esse & pœnæ. Ipse est enim qui ex vsuris &
iniquitate eruet animas credentium, atque ex cor-
Psal. 26. de in vnoquoque dicentium: Credo videre bona
domini in terra viuentium. Hæc terra, non terreno
vel mortuo, sed cælesti quodāmodo ac viuo corde
cōcupiscenda est. Ipsa est enim cui in psalmo alio
flagrans quidā eius amore & alacriter cantans di-
Psal. 141. cit: Spes mea es tu: portio mea in terra viuentium.
Ad quam illi tendunt, qui vitaliter mortificant
membra sua super terram. Non membra quibus
corporis mundi huius compago consistit: sed illa
membra quibus animæ virilitas miserabiliter infir-
matur. Apertissimè ea dinumerans ac designans,
Colos. 3. vas electionis Paulus Apostolus dicit: Mortificate
membra vestra quæ sunt super terram: fornicatio-
nem, immunditiam, perturbationem, concupiscē-
tiam malam, & auaritiam quæ est idolorum serui-
tus. Ecce quæ in hac terra morientium mortifica-
re debeatis: qui in illa terra viuentium viuere con-
cupiscitis. Sic ergo efficiemini membra Christi: vt
non ea tollatis & faciatis membra meretricis. Quæ
enim turpior, quæ dedecorosior est meretrix, quā
ipsa quæ primo posita est fornicatio, & vltima aua-
ritia? Quam idolorum seruitutem veraciter appel-
lauit: quia non solum in corporis luxu, sed etiam in
animæ fluxu agnoscere & vitare debetis: ne illam
perditionem minacis & casti sponsi, ac iusti iudicis
incurratis, cui dicitur: Perdidisti omnem qui forni- Psal. 72.
catur abs te. Quanto iustius, quanto vtilius, in cor-
dis ad eum castitate singuli quique clamabitis: mihi
adhęrere Deo bonum? Hanc adhæsionem illa di- Ibidem.
lectio præstat, de qua similiter dicitur: Dilectio si- Rom. 12.
ne simulatione, odio habentes malum, adhæren-
tes bono. Ecce vbi est stadium vestrum, ecce vbi
lucta certantium, ecce vbi cursus currentium: ecce
vbi ferientium pugillatus. Si vultis perniciosissimū
colluctatorem fidei lacertis elidere: prosternite
mala, complectimini bona. Si vultis sic currere vt
comprehendatis: fugite iniquum, consequimini iu-
stum. Si vultis sic pugillare, vt non aërem cædatis,
sed hostem viriliter feriatis: castigate corpus vestrū
& in seruitutem redigite, vt ab omnibus abstinen-
tes ac legitimè certantes, brauij cœlestis & incor-
ruptæ coronę participes triumphetis. Quod in vo-
bis adiurato vestri redemptoris nomine facimus:
hoc vestri cordis scrutatione & cōtribulatione cō-
plete. Nos precibus ad Deū & increpationibus in-
ueterati hostis dolis resistimus: vos votis & vestri
cordis contritione persistite, vt eruamini de pote-
state tenebrarum, & transferamini in regnū clarita-
tis eius. Hoc est nūc opus vestrū: & hic labor vester.
Digna in eū nos suis nequitiis maledicta cōgerim⁹:
vestra vos potius auersione ac pia renūciatione glo
riosissimū ei certamen indicite. Atterendus, vinciē-
dus, excludēdus est Dei & vester ac sui potius ini-
micus: nā furor eius & in Deū proteruus, & aduer-
sum vos nefarius, in se perniciosus ostenditur. An-
helet vsquequaq; cædes, supponat muscipulas, exa-
cuat multiplices & dolosas linguas suas, omnia ve-
nena eius obtestato nomine saluatoris vestris cordi-
bus effundite. Quicquid facinorosissimis suggestio-
nibus, quicquid flagitiosissimis illicebris immitte-
bat, nūc exhaurietur, nunc publicabitur. Nunc po-
pulabitur captiuitas eius: qua vos tyrānicè posside-
bat. Auertatur à vobis iugū quo vos immaniter de-
primebat, & eius ceruicibus imponetur, tātum vos
in liberationem vestram, redemptori vestro ve-
strum præbete consensum. Sperate in eum omne
conciliū nouæ plebis, & popule qui nasceris quem
fecit dńs. Enitere vt salubriter pariaris: ne feraliter
abortiaris. Ecce vterus matris Ecclesiæ, ecce vt te
pariat, atque in lucē fidei producat, laborat in ge-
mitu suo. Nolite vestra impatientia viscera mater-
na concutere: & partus vestri ianuas angustare. Po-
pule qui crearis lauda Deū tuum: lauda qui crearis,
lauda dńm tuum. Quia lactaris lauda, quia aleris

lauda: quia outriris, profice ſapientia & ætate. Ille qooqoe has motas partus temporalis admiſit: qui nec breuitate temporis deficit, nec longitudine vlla tẽporis proficit, ſed à diebus æternis cunctas anguſtias & tẽpus excluſit. Nolite hic ſicut benignus paruulum nutritor admonet, pueri effici mentibus, ſed maliria paruuli eſtote: mentibus perfecti ſitis. Vt Competentes conpetenter adoleſcite in Chriſto: vt in virum perfectũ iuuenilitet adcreſcatis.* Ædificate vt ſcriptum eſt profectu ſapientię patrem veſtrum: & nolite defectu veſtto contriſtare matrem veſtram. Amate quod eritis. Eritis eoim filij Dei: & filij adoptionis. Hoc vobis gratis dabitur, gratiſque conferetur. In quo largius vberiúſque abundabitis: quanto plus grati ei, à quo hæc accepiſtis, fueritis. Ad eum ambite qui nouit qui ſint eius. Tunc autem non dedignabitur vos inter eos qui eius ſunt noſſe: ſi nominaotes nomen domini, ab iniuſtitia recedatis. Parentes carnis veſtræ habetis vel habuiſtis in ſeculo, qui vos in laborem atq; ad pœnam mortémque genuerunt: ſed quia fœliciori orbitate poteſt vnuſquiſque veſtrum de talibus dicere, Pater meus & mater mea dereliquerunt me: illum patrem Chriſtiane agnoſce qui illis relinquẽtibus ſuſcepit te ex vtero matris tuæ, cui quidam fidelis fideliter dicit: de ventre matris meæ tu es protector meus. Pater Deus eſt: mater Ecelesia. Longè aliter ab his generabimini: quam ab illis geniti fueratis. His partus, non labor, non miſeria, non fletus, non mors: ſed facilitas, fœlicitas, gaudium, vitáquo ſuſcipiet. Per illos lamentabilis generatio, per hos optãda generatio eſt. Illi oos generando in æternã pœnã generant propter veterẽ culpã: iſti regenerãdo, nec pœnã faciunt remanere nec culpã. Hæc eſt illa regeneratio quærentium eum, quærentium faciem Dei Iacob. Humiles quærite: quod cum iouceneritis, ad ſecuram altitudinem venietis. Infantia veſtra innocentia erit, pueritia reuerentia, adueſcẽtia patientia, iuuentus virtus, ſenium meritum, ſenectus nihil aliud quàm canus ſapiẽníque intellectus. Per hos articulos vel gradus ætatis, non tu euolueris: ſed permanens innouaris. Non enim vt decidat prior, ſecunda ſuccedet, aut tertiæ ortus, ſecundæ erit interitus, aut quarta iam naſcitur vt tertia moriatur, oon quinta quartæ inuidebit vt maneat, oec quintam ſexta ſepeliet. Cum ſimul ætates iſtæ non veniant: tamen in anima pia & iuſtificara pariter & concorditer perſeuerant. Hæc te ad ſeptimã perennem quietem pacémque perducent. Tamen ſexies (vt legimus) de neceſſitatibus ętatis mortiferæ liberarum: iam in ſeptima noo te tangent mala. Non enim certabunt quæ non erunt: aut præualebunt quæ nec audebunt. Ibi ſecura immortalitas: ibi immortalis ſecuritas. Et vode hæc, niſi de immutatione dexteræ excelſi, qui benedicet filios tuos in te, qui ponit terminos tuos pacem? Excitamini ergo ad hæc, coocreti, diſcreti. Concreti bonis: diſcreti à malis. Electi, dilecti, præſciti, vocari, iuſtificandi, glorificandi: vt creſcentes, iuueneſcentes, ac ſeneſcentes in fide ae maturitate virium, non corruptione membrorum, in ſenecta vberi, tranquilli adnũcietis opera Domini, qui fecit vobis magna qui potens eſt: quia magnum nomen eius, & ſapientiæ eius non eſt numerus. Vitam quæritis, currite ad eum qui eſt fons vitæ: & fugatis tenebris fumoſarũ cupiditatum veſtrarum, videbitis Lumeo in lumine vnigeniti illius veſtri atque clementiſſimi redemptoris, ac fulgentiſſimi illuminatoris. Si ſalutẽ quęritis, ſperate in eum qui ſaluos fecit ſperantes in ſe. Si ebrietatem deliciáſq; ſectamini, nec ipſas negabit: tantum venite & adorate, procidite & plorate ante eum qui fecit vos: & inebriabit vos ab vbertate domus ſuæ, & torrente delitiarum ſuarum potabit vos. Sed cauete ne veniat vobis pes ſuperbiæ: & vigilate oe vos manus moueãt peccatorum. Primum ne contingat, orate, vt ab occultis veſtris mũdet vos: ſecundum verò, ne irruat & deiiciat vos, petentes vt ab alienis parcat vobis. Iacẽtes ſurgite, ſurgeotes ſtate: ſtantes adſiſtite, adſiſtentes perſiſtite. Nolite vltra ferre iugum: diſrumpite potius vincula eorum, & abiicite à vobis iugom ipſorum, ne iterum ſeruitutis iugo attioeamini. Dominus in proximo eſt: nihil ſolliciti fueritis. Mãducate nunc panem doloris: veniet tempus, quando poſt panẽ triſtitiæ panis vobis lætitiæ miniſtretur. Sed meritum illius: huius eſt tolerantia. Auerſio & fuga tua paoem luctus commeruit conuertere, compungere, & redi ad dominum tuum. Paratus eſt ille compuncto & redeunti panem gaudij erogare: ſi oon diſſimules nec differas pro fuga tua flebiliter erumnoſus orare. In taotis ergo cateruis moleſtantium induite vos cilicio: & humiliamini in ieiuoio animarum veſtrarum. Redditur humilitati: quod ſuperbiæ deoegatum eſt. Et vos quidem cum ſcrutaremini atque ipſius fugæ ae deſertionis perſuaſor in trinitatis tremendæ omnipotentia debirè increparetur, non eſtis induti cilicio: ſed tamen veſtri pedes in eodem myſticè conſtiterunt. Calcanda ſunt viria velleráque caprarum: ſiniſtrorum hœdorum conſcindendi ſunt panni. Cum prima ſtola vltro vobis occurret miſericors pater: qui ad veſtram depellendam peſtiferam famem, etiam ſaginatum vitulum non diſtulit immolare. Eius carnibus paſcemini, eius ſanguine potabimini: cuius effuſione peccata dimittuntur, debita donantur, maculæ deterguntur. Vt pauperes manducate, & tunc ſaturabimini: vt & vos de illis ſitis, de quibus dicitur, manducabunt pauperes, & ſaturabuntur: ac ſarurati ſalubriter, eius paoem gloriámque tuctate. Currite ad eum & conuertimini: ille eſt eoim qui conuertit auerſos, perſequitur fugitiuos, inuenit perditos, humiliat ſuperbos, paſcit famelicos, ſoluit compeditos, illuminat cæcos, purgat immoodos, recreat fatigatos, ſuſcitat mortuos, atque nequitiæ ſpiritibus obſeſſos & captos eripit. A quibus quia vos nunc immunes eſſe probauimus: gratulantes vobis admonemus vos, vt ſanitas quæ apparuit in veſtro corpore, hęc in veſtris cordibus cõſeruetur. Dominus diues & pauper occurrerunt ſibi. In qua via, niſi io iſta vita? Natus eſt diues, natus eſt pauper: occurriſtis vobis, pariter ambulatis viam. Tu noli premere: tu ooli fraudare. Iſte eget, ille habet: fecit autem ambos dominus. Per eum qui habet, iuuat egentẽ: per eũ qui non habet, probat

*Latificate.

bat habentem. Audiuimus, diximus:timeamus,caueamus,oremus, perueniamus. Conuersi ad dominum,&c.

Sermo primus de oratione dominica, ad Catechumenos & Neophytos.

IX. Ioel. 2. Rom. 10. ORdo est ædificationis vestræ, vt discatis prius quid credatis:& postea quid petatis. Sic enim dicit Apostolus, Erit, omnis qui inuocauerit nomen domini : saluus erit. Hoc testimonium beatus Paulus posuit de propheta : quia prędicta sunt per prophetam ista tempora, quando omnes inuocaturi erant Deum. Qui inuocauerit nomen domini,saluus erit. Et adiunxit, Quomodo autem inuocabunt,in quem non crediderunt? Aut quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audient,sine prędicante?Aut quomodo prędicabunt, si non mittantur ? Missi sunt ergo prędicatores:prędicauerunt Christum. Illis prædicantibus populi audierunt: audiendo crediderunt, credendo inuocauerunt. Quia ergo rectissimè & verissimè dictum est,Quomodo inuocabunt in quē non crediderunt:ideo prius didicistis quod crederetis. Hodie didicistis eum inuocare in quem credidistis. Filius Dei dominus noster Iesus Christus docuit nos orationem : & cùm sit ipse dominus, sicut in symbolo accepistis & credidistis filius Dei vnicus,tamen noluit esse vnus. Vnicus est,& vnus esse noluit:fratres habere dignatus est. Quibus enim dicit, dicite, *Pater noster qui es in cœlis?* Quem voluit à nobis appellari patrem nostrum, nisi patrem suū? Nunquid inuidit nobis? Parentes aliquando cum genuerint vnum filium,duos,tres,iam timent generare:ne faciant alios mendicare. Sed quia talis est hęreditas quam nobis promittit, quam multi obtineāt,& angustias nemo patiatur:ideo in suam fraternitatem vocauit populos gentium, & habet vnicus innumerabiles fratres qui dicant, Pater noster qui es in cœlis. Dixerunt ista qui fuerunt ante nos: dicturi sunt qui erunt post nos. Videte quantos fratres habeat vnicus in sua gratia:communicans cum illis hęreditatem,pro quibus pertulit mortem. Habebamus patrem & matrem in terra,vt nasceremur ad labores & mortem : inuenimus alios parentes, Deum patrem & matrem Ecclesiam, à quibus nascamur in vitam æternam. Cogitemus charissimi cuius filij esse cœpimus: & sic viuamus, quomodo decet eos qui talem habent patrem. Videte, quia creator noster dignatus est esse pater noster. Audiuimus quem inuocare debeamus, qua spe hęreditatis ęternę patrē in cœlis habere cœpimus : audiamus quid ab illo petamus. A tali patre quid perituri sumus? Nunquid ab illo & hodie & heri & nudiustertius pluuiam petimus?Nihil magnum est quod à tali patre quęsiuimus: & tamen videtis eum quanto gemitu,cum quāto desiderio pluuiam petamus, quum * mors timetur,& hoc timetur quod euadere nullus potest. Omnis enim homo citius serius moriturus est : & gemimus, rogamus, parturimus, clamamus ad Deum,vt paulò serius moriamur. Quanto magis ad illum debemus clamare vt veniamus vbi nunquam moriamur. Ideo, *Sanctificetur nomen tuum*, dictum est. Hoc etiam ab illo petimus,vt sanctificetur nomen eius in nobis:nam semper est sanctum. Quomodo autem sanctificatur nōmen eius in nobis,nisi dum nos efficit sanctos?Nos enim fuimus non sancti,& per nomen eius efficimur sancti: ipse autem semper sanctus,& nomen ipsius semper sanctum. Pro nobis rogamus,non pro Deo : non enim bene optamus Deo, cui nihil mali aliquando potest euenire:Sed optamus nobis bonum, vt sanctificetur sanctum nomen eius:quod semper sanctū est,sanctificetur in nobis. *Veniat regnum tuum.* Petamus,nō petamus:venite habet. Habet quidē Deus regnum sempiternum. Quando enim nō regnauit? Quando regnare cœpit,quando regnum eius initiū non habet nec finem habebit?Sed vt sciatis quia & hoc pro nobis oramus, non pro Deo : non enim sic dicimus,veniat regnum tuum,quasi optantes vt regnet Deus. Regnum ipsius nos erimus:si in eum credentes in eo profecerimus. Omnes fideles redempti sanguine ipsius vnici:erunt regnum ipsius. Venturum est autem ipsum regnum,cum facta fuerit resurrectio mortuorū : tunc enim veniet ipse. Et cum resurrexerint mortui, diuidet eos sicut ipse dicit: & ponet alios ad dexteram,alios ad sinistrā. Dicet eis qui ad dexteram erūt, Venite benedicti patris mei, percipite regnum. Hoc est quod optamus & rogamus,quando dicimus veniat regnum tuum : vt nobis veniat. Nam si nos reprobi fuerimus:illud regnū alijs est venturum non nobis. Si autem in eo numero fuerimus, qui pertinet ad membra vnigeniti filij eius:nobis veniet regnum eius, & non tardabit. Nunquid enim sęcula tanta restant,quanta transierunt?Apost. Ioānes dicit,Filioli,nouissima hora est. Sed pro ipso die magno longa est hora,& ipsa hora nouissima videte quot annos ducat : tamen sic vobis sit quasi qui vigilet, dormiat, surgat & regnet. Modo vigilemus:morte dormiemus, in fine resurgemus,sine fine regnabimus. Fiat voluntas tua sicut in cœlo,ita & in terra. Tertio petimus, *Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra.* Et hoc bene nobis optamus:nam voluntas Dei necesse est vt fiat. Voluntas Dei est,vt regnent boni, damnentur mali. Nunquid potest ista voluntas non fieri? Sed quid nobis benè optamus, quando dicimus,fiat voluntas tua sicut in cœlo,ita & in terra?Audite. Multis enim modis hęc petitio intelligi potest, & multa sunt cogitanda in ista petitione:quando rogamus Deum, fiat volūtas tua sicut in cœlo ita & in terra. Quomodo te non offendunt angeli tui:sic te non offendamus & nos. Iterum quomodo intelligitur fiat volūtas tua, sicut in cœlo ita & in terra?Sācti omnes patriarchæ,omnes prophetæ,omnes apostoli, spiritales omnes tan quam cœlum sunt domino:nos autem in comparatione eorum terra sumus. Fiat voluntas tua sicut in cœlo ita & in terra:sicut in illis,ita & in nobis. Item, fiat voluntas tua sicut in cœlo ita & in terra. Ecclesia Dei cœlū est:inimici eius terra sunt. Bene optamus inimicis nostris,vt credant & ipsi,& fiant Christiani:& fiat voluntas Dei sicut in cœlo ita & in terra. Item,fiat voluntas Dei sicut [illegible] cœlo ita & in terra. Spiritus noster cœlum est. [illegible] do

Marginal notes: Pater noster qui es in cœlis. — *mori. — Sanctificetur nomen tuum. — Veniat regnum tuum. — Matth. 25. — 1. Ioan. 2. — Fiat voluntas tua. &c.

innouatur ſpiritus noſter credendo, ſic caro innouetur reſurgendo: & fiat voluntas dei ſicut in cœlo ita & in terra. Item, mens noſtra qua videmus veritatem, & cōdelectamur ipſi veritati: cœlum eſt. Ecce cœlum, Condelector legi Dei ſecundum interiorem hominem. *Rom. 7.* Quid eſt terra? Video aliam legē in membris meis repugnantem legi mentis meæ. Quando iſta pugna trāſierit, & cōcordia plena carnis & ſpiritus facta fuerit: fiet voluntas Dei ſicut in cœlo ita & in terra. Quando petitionem iſtam dicimus, omnia iſta cogitemus: & omnia iſta à patre petamus. Omnia autem iſta chariſſimi tria quæ diximus, tres petitiones iſtæ ad vitam æternam pertineot. Quod enim ſanctificatur in oobis nomen Dei noſtri: æternum erit. Quod regnum ipſius veniet, vbi ſemper viuemus: æternum erit. Quod voluntas eius fit ſicut in cœlo ita & in terra: omnibus modis quos expoſui, æternum erit. Reſtant petitiooes pro iſta vita peregrinationis noſtræ: ideo ſequitur: *Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie.* *Panem noſtrū quotidianum.* Da æterna, da temporalia. Promiſiſti regnum: noli negare ſubſidium. Dabis apud te ſempiternum ornamentum: da in terra temporale alimentū. Ideo quotidie, ideo hodie, id eſt, hoc tempore. Cum tranſierit vita iſta, nūquid peremus panem quotidianum? Tunc enim num vocabitur quotidie: ſed hodie. Nunc vocatur quotidie, quando tranſit dies, & venit alius dies. Nunquid vocabitur quotidie, quando erit æternus vnus dies? Sanè duobus modis intelligenda eſt iſta petitio de pane quotidiano: ſiue pro neceſſitate carnalis victus, ſiue etiam pro neceſſitate ſpiritualis alimoniæ. Carnalis cibi neceſſitas, propter quotidianum victum. Sine quo viuere non poſſumus, victus eſt & tegumentum: ſed à parte totum intelligitur. Quando panem petimus, ibi omnia accipimus. Norunt etiam ſpiritalem alimoniam fideles: quam & vos ſi puri eſtis, accepturi iam eſtis de altari dei. Panis erit & ipſe quotidianus, huic vitæ neceſſarius. *Euchariſtia panis quotidianus. Euchariſtia.* Nunquid enim Euchariſtiam accepturi ſumus, cum ad ipſum Chriſtum venerimus, & cum illo in æternum regnare cœperimus? Ergo Euchariſtia panis noſter quotidianus eſt: ſed ſic accipiamus illum, vt non ſolum ventre, ſed & mente reficiamur. Virtus enim ipſa quę ibi intelligitur, vnitas eſt: vt redacti in corpus eius, effecti membra eius, ſimus quod accipimus. Tunc erit verè panis noſter quotidianus. Et quod vobis tracto, panis quotidianus eſt, & quod in Eccleſia lectioues quotidie auditis, panis quotidianus eſt: & quod hymnos auditis & dicitis, panis quotidianus eſt. Hæc enim ſunt neceſſaria peregrinatiooi noſtræ. Nunquid illuc quando venerimus, codicem ſumus audituri? Ipſum verbum viſuri, ipſum verbum audituri, ipſum māducaturi, ipſum bibituri: quomodo angeli modo. Nunquid angelis codices ſunt neceſſarij, aut diſputatores aut lectores? Abſit. Videndo legunt: vident enim ipſam veritatē, & illo fonte ſatiantur, vnde nos irroramur. Dictum eſt ergo de pane quotidiano: quia in iſta vita nobis eſt neceſſaria hæc petitio. *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.* *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut. &c.* Nunquid neceſſaria eſt niſi hic? Ibi enim debita nō habebimus. Debita enim quid ſunt niſi peccata? Ecce baptizabimini, omnia ibi veſtra peccata delebūtur: nullum ibi omnino remanebit. Si quid mali aliquādo geſſiſtis, feciſtis, dixiſtis, concupiſtis, cogitaſtis, totum delebitur. Et tamē ſi in iſta vita poſteriori ſecuritas eſſet, talem orationem non diſceremus vbi diceremus dimitte nobis debita noſtra. Sed planè faciamus quod ſequitur: ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Maximè ergo vos qui intraturi eſtis ad accipiendam plenam indulgentiam debitorum veſtrorum: videte ne aliquid in cordibus veſtris aduerſus alterum teneatis, vt procedatis inde ſecuri, quia liberi, & ab omnibus debitis abſoluti, & incipiatis vos velle vindicare de inimicis veſtris qui vobis ante iniurias feceruot. Dimitte quomodo vobis dimittitur. Deus nulli fecit iniuriam: & tamen dimittit qui nihil debet. Quomodo debet dimittere cui dimittitur, quando ille omnia dimittit, qui non debet quod ei dimittatur? *Ne nos inferas in tentationem: ſed libera nos à malo.* *Ne nos inferas in tentationem ſed lib.* Nunquid & hoc neceſſarium erit in illa vita? Non dicitur, ne nos inferas in tentationem, niſi vbi poteſt eſſe tentatio. In ſancti Iob libris legimus, *Iob. 7.* Nunquid non teotatio eſt vita humana ſuper terram? Quid ergo rogamus? Quid? Audite, Apoſt. Iacobus dicit. *Iac. 1.* Ne cum tentatur, dicat, quod à deo tentatur. Tentationem iſtam malam dixit, qua quiſque decipitur & diabolo ſubiugatur: ipſam tentatiooem dixit. Eſt enim alia tentatio, quæ appellatur probatio: de ipſa tentatione ſcriptum eſt, Tentat vos dominus Deus veſter: vt ſciat ſi diligitis eum. *Deut. 13.* Quid eſt vt ſciat? Vt ſcire vos faciat: nam ipſe nouit. In illa tētatione qua quiſque decipitur & ſeducitur, neminem tentat deus: ſed planè iudicio ſuo alto & occulto quoſdam deſerit. Cùm ille deſeruerit: inuenit quid faciat tentator: Non enim inuenit aduerſus ſe luctatorem: ſed continuo illi ſe exhibet poſſeſſorē, ſi deſerat Deus. Ne deſerat ergo nos, ideo dicimus, ne nos inferas in tētationē. Vnuſquiſq; enim tentatur, ait idem Apoſt. Iacobus, à concupiſceotia ſua abſtractus & illectus. *Iac. 2.* Deinde concupiſcentia cum conceperit, parit peccatum: peccatum autem cum cōſummatum fuerit, generat mortem. Quid nos docuit? Vt pugnemus cootra concupiſcētias noſtras. Etenim in baptiſmo ſancto peccata dimiſſuri eſtis: concupiſcentiæ remanebunt, cum quibus regenerati pugnetis. Reſtat enim cōflictus in vobis ipſis. Quid tibi facturus eſt tentator extrinſecus? Te vince: & mundus eſt victus. Quid tibi facturus eſt tentator extraneus, ſiue diabolus, ſiue miniſter diaboli? Quicunque homo proponit lucrum vt ſeducat: auaritiam in te oon inueniat. Quid facit propoſitor lucri? Si autē auaritia in te inuēta fuerit, viſo lucro inardeſcis: vitioſæ eſcę caperis laqueo. Si autem non in te iouenta fuerit auaritia: remanſit fruſtra extenta muſcipula. Proponit tibi tentator pulcherrimam fœminam. Adſit intus caſtitas: victa eſt foris iniquitas. Vt ergo non te capiat propoſita pulchritudine mulieris alienæ: cū tua libidine intus pugna. Non ſentis hoſtem tuum: ſed ſentis concupiſcentiam tuam. Diabolum nō vides: ſed quid te delectet vides. Vince intus quod tu ſentis. Pugna, pugna, quia qui te regenerauit iudex eſt: propoſuit luctam, parat coronam. Sed quia ſine

dubio

dubio vinceris, si illum adiutorem non habueris, si te deseruerit: ideo ponis in oratione, ne nos inferas in tentationem. Ira iudicis donauit quosdam concupiscentiis suis: & dicit illud Apostolos, Tradidit illos Deus in concupiscentiam cordis illorum. Quomodo tradidit? Non cogendo, sed deserendo. *Libera nos à malo* potest ad eandem sententiam pertinere. Ideo sic est, vt intelligas vnam sententiam: ne nos inferas in tentationem, sed libera nos à malo. Ideo addidit, sed: vt ostenderet hoc totum ad vnam sententiam pertinere, Ne nos inferas in tentationem, sed libera nos à malo. Quomodo singula illa proponamus, ne nos inferas in tentationem, sed libera nos à malo? Liberando nos à malo, non nos infert in tentationem: non nos inferendo in tentationem, liberat nos à malo. Magna verò est tentatio charissimi, magna tentatio est in hac vita: quando illud nostrum tentatur quo meremur veniam, si cubi tentati lapsi fuerimus. Horrenda tentatio est: quando nobis tollitur, vnde ab aliarum tẽtationũ vulneribus sanari possimus. Scio nõdum vos intellexisse: adeste animo vt intelligatis. Puta tentat auaritia, victus est quisquam qui & luctator aliquando & bonus præliator: vulneratur in aliqua vna tentatione. Vicit hominem auaritia, etiã bonum luctatorem: & fecit nescio quid auarum. Transiit libido, nõ adducit ad stuprum: non peruenit ad adulterium. Illud enim quando fuerit, & ab adulterio homo prohibendus est. Sed vidit mulierẽ ad concupiscendum, cogitauit aliquid delectabilibus quàm debuit: accepit pugnam, etiam optimus præliator percussus est, sed non consensit, repercussit, motum lasciuum doloris amaritudine castigauit, repercussit & viuit. Tamẽ eo ipso quod lapsus erat: habet vnde dicat, Dimitte nobis debita nostra. Sic de cæteris omnibus tentationibus: difficile est vt nõ sit vnde dicamus, dimitte nobis debita nostra. Quæ est ergo illa quam posui horrẽda tentatio, molesta, tremenda, omnibus viribus, omni virtute vitanda? Quæ est ista? Quando nobiscum agitur vt vindicemus nos: ita exasperatur, & frendet homo vindicari. Horrenda tentatio. Vnde accepturus enim veniam fueras pro cæteris delictis: hoc perdis. Si quid aliis sensibus, aliis cupiditatibus peccaueras, hinc erat sanandum: quia dicturus eras, dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Qui te instigat vt vindiceris: perdet tibi quod dicturus eras, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Illo perdito, cuncta tenebantur: omnino nihil dimittitur. Hanc periculosam tentationem in ista vita sciens dominus, magister & Saluator noster, cum doceret nos in hac oratione sex vel septem petitiones: nullam sibi assumpsit vnde tractaret, & quam nobis vehementius commendaret, nisi hanc vnam. Nunquid nõ diximus, pater noster qui es in cœlis, & cætera subsequentia? Quare post finitam orationem non aliquid nobis inde tractauit: vel quod à capite posuit, vel quod in fine cõclusit, vel quod in medio collocauit? Si enim non in vobis sanctificatum fuerit nomen Dei, aut si non pertinueritis ad regnum Dei, aut si non in vobis facta fuerit voluntas Dei sicut in cœlo, aut si non vos Deus custodierit ne intretis tentationem, quare nihil horum? Sed quid? Amen dico vobis, quia si dimiseritis peccata hominibus: propter illud, dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Prætermissis omnibus petitionibus quas nos docuit, illam maxime docuit. Non multũ fuerant illa commẽdanda, in quibus si peccator est, vnde curetur agnoscat: commendanda cætera in quibus si peccaueris, nõ est vnde saneris. Hoc enim debes dicere: dimitte nobis debita nostra. Quæ debita? Nõ deest: homines sumus. Paulò plus locutus sum quàm debui, Dixi aliquid quod non debui, risi plusquam debui, bibi amplius quàm debui, comedi amplius quàm debui, audiui libenter quod non debui, vidi libenter quod nõ debui, cogitaui libenter quod non debui. Dimitte nobis debita nostra: sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Peristi: si hoc perdidisti. Videte fratres mei, videte filij mei, videte filij Dei, vi[...] e quia dico vobis. Pugnate cum corde vestro q[...]antum potestis. Et si videritis iram vestram stare aduersus vos, rogare contra illam Deum: faciat te deus victorẽ tui, faciat te Deus victorem non forinsecus inimici tui, sed intrinsecus animi tui. Aderit enim & faciet. Plus vult vt hoc ab illo petamus, quàm pluuiam. Videtis enim charissimi quot petitiones docuit nos dominus Christus, & vix illic inuenitur vna quæ sonet de pane quotidiano: vt omnia quæ cogitamus propter vitam futuram cogitemus. Quid enim timemus ne non nobis exhibeat ille qui promisit & dixit, Quærite primum regnum Dei & iustitiam eius, & hæc omnia apponẽtur vobis? Nouit enim pater noster quia ista necessaria sunt vobis: priusquã petatis ab eo. Quærite primum regnum dei, & iustitiã Dei: & hæc omnia apponentur vobis. Nam multi etiam fame reorati sunt: & aurum inuenti, & à Deo non deserti. Perirent fame: si desereret cor eorum panis interior quotidianus. Ipsum maxime esuriamus. Beati enim qui esuriunt & sitiunt iustitiã: quoniam ipsi saturabuntur. Potest autem infirmitatem nostram misericorditer intueri, & videre nos quomodo dictum est: Memẽto quia puluis sumus. Qui de puluere hominem fecit & animauit: pro isto figmento vnicum ad mortem dedit: quantũ nos amet quis potest explicare, quis potest saltem dignè cogitare? Conuersi ad, &c.

Rom. 1. — *Libera nos à malo.* — *Horrenda tentatio velle vindicari.* — Matth. 6. — Matth. 6. — Matth. 5. — Psal. 102.

Sermo secundus de Oratione Dominica.

x.

BEatus Apostolus tempora ista quando futurum erat vt omnes Gentes in Deum crederent prænũciata fuisse à prophetis ostẽdẽs, hoc testimonium posuit quod scriptum est: Et erit, omnis homo qui inuocauerit nomen domini, saluus erit. Antea enim apud Israelitas inuocabatur nomen domini qui fecit cœlum & terram: cæteræ Gentes idola muta & surda inuocabant, à quibus non audiebãtur. At vbi venit plenitudo temporis, impletur quod dictum est: Et erit, omnis qui inuocauerit nomen domini, saluus erit. Deinde quia inuidebant ipsi Iudæi Gentibus Euangelium etiam illi qui crediderunt Christum, & dicebant non de-

Est in indiculo Possidony. — Ioel. 2.

bere annunciati Euangelinm Christi eis qui circuncisi uon essent, quia cōtra istos posuit hoc testi- *Rom.10.* monium Apostolus Paulus: Et erit, omnis qui inuocauerit nomen domini, saluus erit: subiuuxit statim ad illos conuincendos qui nolebant euangelizari Gentibus, & ait: Quomodo autem inuocabunt, in quem non crediderunt? aut quomodo credent, quem non audierunt? Quomodo autem audient, sine prædicante? Et quomodo prædicabunt, si non mittantur? Quia ergo dixit, quomodo inuocabunt in quem non crediderunt: ideo nō accepistis prius orationem, & postea Symbolum: sed prius symbolum vbi sciretis quid crederetis, & postea Orationē vbi nossetis quem iuuocaretis. Symbolū ergo pertinet ad fidem, Oratio ad precem: quia qui credit, ipse exauditur inuocans. Multi autem petunt quod petere non debent, ignorantes quid eis expediat. *Duo cauēda inuocāti.* Duo ergo qui inuocat cauere debet, ne petat quod non debet, & ne ab illo petat à quo non debet. A diabolo, ab idolis, à dæmonibus non est petendum aliquid: à domino Deo nostro Iesu Christo, Deo patre Prophetarum, Apostolorum, & Martyrum, à patre domini nostri Iesu Christi, à Deo qui fecit cœlum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt: ab illo petendum est, si quid petendum est. Sed cauendum est, ne & ab illo petatur, quod petere non debemus. Vitam humanam quia petere debemus, si petas ab idolis surdis & mutis, quid tibi prodest? Item à Deo patre qui est in cœlis si optas mortem inimicorum tuorum, quid tibi prodest? Non legisti in Psalmo iu quo prædictus est damnabilis traditor Iudas, quomodo propheta dixit de illo, Oratio eius *Psal. 108.* fiat in peccatum? Si ergo surgis & oras mala inimicis tuis, oratio tua fiet in peccatū. In prophetis sanctis legisti veluti multa imprecari mala inimicis suis, eum qui loquitur in propbetis. Et vtique, ait aliquis, qui loquitur in prophetis iustus est: quare tam mala optat inimicis suis? Non optat, sed præuidet, prophetia est prænunciantis, non votum maledicentis. In spiritu enim illi nouerant quibus habebat euenire male, quibus bene: & per prophetiam dicebant: tanquam optarent quod præuidebant. Tu autem vnde scis, melior ne te futurus sit, cui bodie malè petis? Sed scio illum malignum dicis. Et te scis malignum. Quanuis forte audeas & de corde alterius iudicare quod nescis: sed & te scis malignum. *1.Tim.1.* Non audis Apostolum dicētem, Qui prius fui blasphemus & persecutor & iniuriosus, sed misericordiam consecutus sum, quia ignoraus feci in incredulitate? Quando Apostolus Paulus persequebatur Christianos ligans vbi inueniebat, & puniendos ad sacerdotes attrahebat, quid putatis fratres, Ecclesia contra illum orabat, an pro illo? Vtique Ecclesia Dei quæ didicerat à domino suo qui pendens in *Luc.23.* cruce dixit: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt, talia precabatur pro Paulo, imò adhuc pro Saulo, vt hoc in illo fieret quod & factū est. Nāque *Galat.1.* dicit: Eram autē ignotus facie Ecclesiis Iudææ quę sunt in Christo, tantum autem audiebant, quia ille qui nos aliquando persequebatur, nunc euāgelizat fidem quam aliquando vastabat, & in me magnificabant Deum. Quare magnificabant Deū, nisi quia antequam esset factum, rogabant Deum? Dominus ergo primò amputauit multiloquiū, ne multa verba afferas ad Deum, quasi velis multis verbis docere Deum. Quando ergo rogas pietate opus est, non verbositate. Scit euim pater vester quid vobis neces- *Matth. 6.* sarium sit, priusquā petatis ab eo. Nolite ergo multum loqui, quia nouit Deus quid vobis necessariū sit. Sed ne fortè hic dicat aliquis: Si nouit, quid sit nobis necessarium, vt quid vel pauca etiam verba dicimus, vt quid oramus? Ipse scit: det Deus quod nobis necessariū scit. Sed ideo voluit vt ores, vt desiderāti det: ne vilescat quod dederit: quia & ipsum desiderium ipse insinuauit. Verba ergo quæ dominus noster Iesus Christus in oratione docuit, forma est desideriorum. Non tibi licet petere aliud, quàm ibi scriptum est. Vos ergo, inquit, dicite: *Pater noster, qui es in cœlis.* *Pater noster qui es in cœlis.* Mementote vos patrem babere in cœlis, mementote vos de patre Adam natos in mortem: de patre Deo regenerādos ad vitam. Quæ dicitis, & in cordibus vestris dicite. Sit orantis affectus, & erit exaudientis affectus. *Sanctificetur nomen tuum.* *Sanctificetur nomen tuum.* Quid rogas vt sanctificetur nomeu Dei, quod iam sanctum est? Deinde cum rogas vt sanctificetur nomen ipsius, nunc quasi pro illo illum rogas, non pro te. Intellige, & pro te rogas. Hoc enim rogas, vt quod semper sanctum est in se, sanctificetur in te. Quid est sanctificetur? Sanctum babeatur, non contemnatur. Ergo vides quia cùm optas, tibi bonum optas. Tibi enim malum est, si contempseris nomē domini, non Deo. *Veniat regnum tuum.* Cui dicimus? *Veniat regnum tuū.* Et si non petamus, non est venturum regnum Dei? De illo enim regno dicitur: quod erit post finem seculi. Nam regnum semper habet Deus, & nūquam est sine regno, cui seruit vniuersa creatura. Sed qđ regnum optas? De quo scriptum est in Euangelio: *Matth.25.* Venite benedicti patris mei, percipite regnū, quod vobis paratum est ab initio seculi. Ecce de quo dicimus, Veniat regnum tuum. Vt in nobis veniat optamus, vt in illo veniamus optamus. Nam ecce veniet. Sed quid tibi prodest, si ad sinistram te inueniet? Ergo & hoc bene tibi optas, pro te oras. Hoc desideras, hoc cupis orando, vt sic viuas, vt ad regnum Dei quod est dandum omnibus sanctis pertineas. Ergo vt benè viuas, tibi oras cū dicis: Veniat regnum tuum. Pertineamus ad regnū tuum: veniat & nobis quod venturum est sanctis & iustis tuis. *Fiat voluntas tua.* Si nō illud tu dicas, nō faciet Deus *Fiat voluntas tua.* voluntatem suam? Memento quod in symbolo credidisti, Credo in Deum patrem omnipotentem. Si omnipotens est, cur oras vt fiat voluntas eius? Quid est ergo, Fiat voluntas tua? Fiat in me, vt non resistam voluntati tuæ. Ergo & hic pro te oras, & non pro Deo. Fiet enim voluntas Dei in te, etsi non fiat à te. Nam & quibus dicturus est, Venite benedicti *Matth.25.* patris mei, percipite regnum quod vobis paratū est ab origine mūdi, fiet in illis voluntas Dei, vt iusti & sancti accipiant regnum: & quibus dicturus est, Ite in ignem æternum qui paratus est diabolo & angelis eius, fiet in eis voluntas Dei, vt mali damnentur in ignem ęternum. Aliud est vt fiat in te. Vt ergo fiat in te, nō sine causa oras, nisi vt bene sit tibi. Siue ergo benè sit tibi, siue malè, fiet in te: sed fiat & à te.

Quare

Quare ergo dico, Fiat volontas tua ficut in cœlo & in terra, & non dico, Fiat voluotas tua à cœlo & à terra? Quia quod fit à te, ipſe facit in te: nunquam fit à te, quod nō faciat ipſe in te. Sed aliquādo facit in te, quod non fit à te: nonquam aliquid fit à te, ſi non facit in te. Quid eſt autem in cœlo & in terra, vel ſicut io cœlo ita & in terra? Faciunt angeli voluntatē tuam, faciamus & nos. *Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo & in terra.* Mens cœlum eſt, caro terra eſt. Quando dicis, ſi tamen dicis, quod ait Apoſtolus, Mente ſeruio legi Dei, carne autem legi peccati: fit voluntas Dei in cœlo, ſed oondum io terra. Cùm verò caro menti conſenſerit, & abſorpta fuetit mors io victoriam, vt oulla deſideria carnalia remaneant, cū quibus mens cōfligat, cum tranſierit quod dictum eſt, Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritos aduerſus carnem, hæc enim inuicem aduerſantur, vt non ea quæ vultis faciatis: cùm ergo hoc bellū tranſierit, omníſque concupiſcentia in charitatem fuerit cómutata, nihil in corpore remanebit quod ſpiritui reſiſtat, nihil quod dometur, nibil quod frenetur, oihil quod calcetur, ſed totum per concordiam perget ad iuſtitiam. Fiat voluntas tua, ſicut io cœlo & in terra. Perfectionem optamus, quādo hoc oramus. Item fiat voluntas tua ſicut in cœlo & in terra: In Eccleſia, ſpirituales, ſunt cœlū: carnales ſunt terra. Fiat ergo voluntas tua ſicut in cœlo & in terra: vt quomodo tibi ſeruiunt ſpirituales, ſic tibi mutati in melius ſeruiant & carnales. Fiat volūtas tua, ſicut in cœlo & in terra. Eſt & alius ſenſus pius valde. Moniti eoim ſumus orare pro inimicis noſtris. Eccleſia, cœlum eſt: inimici Eccleſiæ, terra ſunt. Quid eſt ergo, Fiat voluntas tua ſicut in cœlo & in terra? Credāt inimici noſtri, quomodo & nos in te credimus: fiant amici, fiant inimicitias. Terra ſunt, ideo nobis aduerſantur: Cœlum fiant, & nobiſcum erunt.

Sicut in cœlo & in terra.

Rom. 7.

Galat. 5.

Panem noſtrū quotidianum.

Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie. Et hinc iam manifeſtū eſt, quòd pro nobis otamus. Quando dicis, Sanctificetur nomen tuum, exponendum eſt tibi, quia pro te oras, nō pro Deo. Quando dicis, Fiat voluntas tua, & hic exponendum eſt tibi, ne putes quòd Deo bene optas, vt fiat voluntas ipſius, & non potius pro te oras. Quando dicis, Veniat regnum tuum, & hoc exponendum eſt, ne putes quia Deo benè optas, vt regnet. Ab iſto autem loco deinceps vſque in finem orationis, apparet quia pro nobis rogamus Deum. Quando dicis, Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie, profiteris te mendicum Dei. Sed noli erubeſcere, quantumlibet quis ſit diues in terra, mendicus Dei eſt. Stat mendicus ante domum diuitis: ſed & ipſe diues ſtat ante domum magni diuitis. Petitur ab illo, & petit. Si nō egeret, aures Dei oratione nō pulſaret. Et quid eget diues? Audeo dicere, ipſo pane quotidiano eget diues. Quare enim abundant illi omnia? Vnde, niſi quia Deus dedit? Quid habebit, ſi Deus ſubtrahat manū ſuam? Nónne multi dormierunt diuites, & ſurrexerunt pauperes? Et quod illi non deeſt, miſericordiæ Dei eſt: non potentiæ ipſius. Sed iſtum panem chariſſimi quo venter impletur, quo caro quotidie reficitur, iſtum ergo panem videtis Deū dare non ſolū laudatoribus ſuis, ſed etiā blaſphematoribus, qui facit ſolē ſuū oriri ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. Laudas, paſcit te, blaſphemas, paſcit te. Vt pœnitentiā agas, expectat te: ſed ſi te non mutaueris, dānat te. Quia ergo panē iſtū accipiunt à Deo boni & mali, putas non eſt aliquis alter panis quem petunt filij, de quo dicebat dominos in Euangelio, Non eſt bonum tollere panem filiorū & mittere canibus? Eſt planè. Quis eſt iſte panis? & quare dicitur quotidianus & iſte? Neceſſarius eſt enim, ſine illo viuere non poſſumus. Imprudeotia eſt, vt à Deo petas diuitias: non eſt imprudentia, vt petas panem quotidianum. Aliud eſt vnde ſuperbias, aliud vnde viuas. Tamē quia iſte panis viſibilis & tractabilis datur bonis & malis: eſt panis quotidianus quem petūt filij. Ipſe eſt ſermo Dei, qui nobis quotidie erogatur. Panis noſter quotidianus eſt, inde viuunt non ventres, ſed mentes. Neceſſarius eſt nobis etiam nunc operariis in vinea, cibus eſt non merces. Operario enim duas res debet qui illum códucit ad vineam: cibum ne deficiat, & mercedem vnde gaudeat. Cibos noſter eſt quotidianus in hac terra, ſermo Dei, qui ſemper erogatur eccleſiis: merces noſtra poſt laborem, vita ęterna nominatur. Iterum in iſto pane quotidiano ſi intelligas quod fideles accipiunt, quod accepturi eſtis baptizati, bene rogamus & dicimus, Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie: vt ſic viuamus, ne ab illo altari ſeparemur.

Omnes ſumus mendici Dei.

Matth. 5.

Matth. 15.

Et dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Et iſta petitio non eſt exponenda, quia pro nobis petimus. Nobis enim debita dimitti poſtulamus: debitores eoim ſumus, nō pecuniarum, ſed peccatorum. Dicitis modo fortè & vos: reſpōdemus & nos. Et vos Epiſcopi ſancti, debitores eſtis? Et nos debitores ſumus, ſicut & vos. Abſit domine, noli tibi facere iniutiā. Nō iniuriā mihi facio, ſed verā dico: debitores ſumus. Si dixerimus, quia peccatū nō habem⁹, noſipſos decipimus & veritas in nobis non eſt. Et baptizati ſumus, & debitores ſumus. Nō quia aliquid remāſit qđ in baptiſmo dimiſſum non fuerit: ſed quia viuendo contrahimus quod quotidie dimittatur. Qui baptizantur & exeunt: ſine debito aſcendunt, ſine debito pergūt. Qui autem baptizantur & tenentur in hac vita, de fragilitate mortali cootrahitur aliquid vnde etſi nō naufragatur, tamē oportet vt ſentinetur. Quia ſi nō ſentinatur, paulatim ingredit̄ vnde tota nauis mergatur. Et ob hoc orare, ſentinare eſt. Nec tantū debemus orare, ſed & eleemoſynam facere: quia quādo ſeotinatur ne nauis mergatur & vocibus agitur & manibus. Vocibus agimus, cum dicimus, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris: Manibus autem agimus, cum facimus, Frange eſurienti panem tuum, & egenum ſine tecto indue in domum tuam: Include eleemoſynā in ſinu pauperis, & ipſa pro te exorabit ad dominū. Dimiſſis ergo peccatis omnibus per lauactum regenerationis, in magnas anguſtias contruſi fueramus, ſi non nobis daretur quotidiana mundatio ſanctæ orationis. Eleemoſynæ & orationes mundant peccata: tantum ne talia committantur, vnde neceſſe ſit nos ſeparari à pane quotidiano, vitantes debita quibus debetur certa & ſeuera damnatio. Nolite

Et dimitte nobis debita noſtra.

1. Ioan. 1.

Orare eſt ſentinare.

Eſa. 58.

Eccli.

vos iustos dicere, quasi non habearis vnde dicatis, Dimitte nobis debira nostra, sicut & nos dimittimus debitotibus nostris. Abstinentes à deceptionibus hæreticorum, à cōcisionibus schismaticorum, abstinenres ab homicidiis, ab adulteriis & fornicationibus, à furtis, & rapinis, à falsis testimoniis, etsi qua fortè alia, non dico quæ exitiales exitus habēt, vnde necesse sit pręcidi ab altari, & ligari in rerra vt ligetur in cœlo, valde periculosè & mortiferè, nisi soloatur in terra quod soluatur in cœlo: istis ergo exceptis noo deest vnde homo peccet. Quod non oporrer libēter vidēdo, peccar. Et quis teneat oculi velocitatem? quādoquidem & à velocitate dicitur oculus nomē accepisse. Quis autem vel oculum teneat? Oculi, cū volueris, claudi possunt, & cito clauduntur: aures cum conatu claudis: manū leuas, peruenis ad illas: & si tibi aliquis manus tenear, parent, nec potes eas claudere aduersus verba maledica, impura, blandientia & decipientia. Cum aliquid quod non oportet audieris, etsi non feceris, nonne aure peccas? Audis mali aliquid libēter. Līgua mortifera quāta mala committit? aliquādo talia, quibus homo de altari separetur. Ad illā pertinet materies blasphemiarum, & multa etiam inania dicūrut quę ad rem non pertinent, nihil mali faciat manus, non currat pes ad aliquid mali, non dirigatur oculus in lasciuiam, non libenter pateat auris turpitudini, non mooeatur lingua ad id quod non decet: dic, cogitationes quis tenet? Fratres mei, plerunque oramus, & aliunde cogitamus, quasi obliti ante quem stemus, aut ante quem proni iaceamus. Ista omnia si colligantur contra nos, non ideo nō premunt, quia minuta sunt? Quid interest vtrum te plumbum premat, an arena? Plumbum vna massa est, arena minuta grana sunt, sed copiositate premunt. Minuta sunt peccata. Non vides de guttis minutis flumina impleri, & fundos trahi? Minuta sunt, sed multa sunt. Quotidie ergo dicamus, & corde vero dicamus, & quod dicimus faciamus. *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Spoosionem facimus cum Deo. Hoc tibi dicit dominus Deus tuus: Dimitte, & dimitto. Non dimisisti, tu cōtra te tenes, non ego. Sanè charissimi filij quoniam scio quid vobis expediat in Oratione Dominica, & maximè in tota orationis istius sententia, dimitte nobis debita nostra sicut & oos dimittimus debitoribus nostris: audite me. Baptizandi estis, omnia dimittite, quisq; quod habet aduersus alium in corde suo, dimittat ex corde. Sic intrate, & certi estote prorsus vobis omnia dimitti quæ contraxistis, & ex parentibus nasceodo secundum Adam cum originali peccato (proptet quod peccarū cum paruulis curritis ad gratiam saluatoris) & quicquid viuēdo addidistis dictis, factis, cogitationibus, omnia dimittuntur: & exibitis inde tanquam à conspectu domini Dei vestri, cum securitate omnium debitorum. Iam propter illa quotidiana peccata de quibus locutus sum, quia necessarium est vobis dicere, velut quotidiana mūdatione, ista dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, quid facitis? Habet inimicos. Quis enim viuat in hac terra non habens inimicum? Intendite vobis, diligite illos. Nullo modo nocere tibi potest inimicus sęuiēs, quantum tibi noces si non diligis inimicum. Ille enim nocere potest aut villæ tuæ, aut pecori tuo, aut domui tuæ, aut seruo tuo, aut ancillæ tuæ, aut filio tuo, aut coniugi tuæ: aut vt multum si illi data fuerit potestas carni tuæ. Nunquid quomodo tu animæ tuæ? Extendite vos ad istam perfectionem charissimi, exhortor vos. Sed nunquid illud donaui vobis? Ille vobis donauit, cui dicitis, Fiat volūtas tua sicut in cœlo & in terra. Tamen non vobis videatur impossibile: ego scio, ego noui, ego probaui esse homines christianos qui diligunt inimicos suos. Si vobis impossibile visum fuerit, oon faciatis. Primò credite posse fieri, & orate vt fiat in vobis voluntas Dei. Quid enim tibi prodēst malum inimici tui? Si malum nullum haberet, nec inimicus tuus esset. Bonū illi opta, finiat mala, & non erit tibi inimicus. Non enim inimica tibi est in illo natura humana, sed culpa. Nnnquid ideo tibi est inimicus, quod habet aoimam & carnem? Hoc est quod tu. Animam habes, animam habet: carnem habes, carnem habet. Coosubstantialis tuus est, simili de terra facti estis, à domino animati estis. Hoc est ille quod tu, respice fratrem tuum. Primi duo parētes nostri erant Adā & Eua: ille pater, illa mater. Ergo nos fratres. Omittamus originem primam, Deus pater, Ecclesia mater: ergo oos fratres. Sed inimicus meus paganus est, Iudæus, hæreticus. Et vnde iam dudū dixi, Fiat volūtas tua sicut in cœlo & in terra? O Ecclesia, inimicus tuus est Paganus, Iudæus, hęreticus: terra est. Si cœlum es, inuoca patrem qui est in cœlis, & pro inimicis tuis orat: quia & Saulus inimicus erat Ecclesiæ, sic oratum est pro illo, factus est amicus. Nō solum destitit esse persecutor, sed laborauit, vt esset adiutor. Et si verum quæras, oratum est contra illum: sed contra eius malitiam, noo naturam. Ora & tu contra malitiam inimici tui: illa moriatur, & ille viuat. Si eoim mortuus fuerit inimicus tuus, quamuis inimicum euasisti, non tamen amicum inuēnisti. Si autem mortua fuerit malitia eius: & inimicum amisisti, & amicum inueoisti. Adhuc dicis: Quis illud potest? quis illud fecit? Deus illud faciat in cordibus vestris. Et ego scio, pauci illud faciunt, magoi illud faciunt, spirituales illud faciūt. Nunquid tales sunt omnes in Ecclesia fideles ad altare accedentes, Corpus & Sanguinem Christi sumentes? ounquid omnes tales sunt? Et tamen omnes dicunt, Dimitte nobis debita oostra, sicut & oos dimittimus debitoribus nostris. Si respondeat illis Deus, quid à me petitis vt faciam quod promisi, quando vos non facitis quod præcepi? Quid promisi? Dimittere debita vestra. Quid præcepi? Vt & vos dimittatis debitoribus vestris. Quomodo potestis hoc facere, si oon diligitis inimicos? Quid ergo facti sumus fratres? Ad tantam paucitatem redictus est grex Christi? Si soli illi debent dicere, Dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, qui diligunt inimicos: nescio quid faciam. Dicturus vobis sum, si non diligitis inimicos vestros, nolite orare? Non audeo, imò vt diligatis orare. Sed nunquid vobis dicturus sum, si non diligitis inimicos vestros, nolite in Oratione

Mortifera peccata.

Mortifera lingua.

Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

Exhortatio ad dilectionem inimicorum.

tione Dominica dicere, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris? Puta quia dico, Nolite dicere. Si non dixeritis, non dimittuntur: si dixeritis & non feceritis, non dimittuntur. Ergo dicendum est & faciendum, vt dimittantur. Video aliquid vnde possum non paucitatem Christianam, sed multitudinem consolari: & scio quia hoc desideratis audire. Dimittite, vt dimittatur vobis dixit Christus. Et vos in oratione quid dicitis? vnde modo tractamus. Dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Sic dimitte domine, quomodo dimittimus: hoc dicis. Sic dimitte pater qui es in cœlis debita nostra, quomodo & nos dimittimus debitoribus nostris. Hoc enim facere debetis, quod si non feceritis peribitis. Quando inimicus veniam petit, cōtinuo dimittatis. Et hoc multum ad vos? Multum ad te erat diligere inimicum sæuientem? multum est ad te hominem diligere supplicantem? Sæuiebat, & oderas. Mallem nec tunc odisses: mallem tunc cùm sæuientem patereris, dominū recordareris dicentem: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Hoc ergo magnopere vellem, vt etiam eo tempore cùm in te sæuiebat inimicus, respiceres dominum Deum tuum ista dicentem. Sed fortè dicturus es: Fecit ille, sed vt dominus: quia Christus, quia Dei filius, quia vnigenitus, quia verbum caro factum est. Quid ego malus & inualidus homo. Si multum ad te dominus tuus, cogitetur à te conseruus tuus. Stephanus sanctus lapidatur, & inter lapides genu fixo orabat pro inimicis & ait, Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Illi lapides mittebant, non veniam postulabant: & ille pro eis orabat. Talem te esse volo: extēde te. Quid trahis cor semper in terra? Audi, Sursum cor: extende, dilige inimicos. Si non potes diligere sæuientem, dilige vel petentem. Dilige hominē qui dicit tibi, Frater peccaui, ignosce mihi. Tunc si non ignoueris, non dico deles orationem de corde tuo, sed deleberis de libro Dei. Si autem vel tunc ignoueris, vel tunc ex corde dimitte odium. Odium dico dimittas ex corde, non disciplinam. Quid si ille qui petit veniam castigādus est à me? Fac quod vis: puto enim quia filium tuū diligis, & quando cædis. Lachrymas vapulantis nō curas, quia ei hæreditatē seruas. Ego hoc dico, vt de corde dimittas odium, quādo à te veniā petit inimicus. Sed fortè dicis mētitur, fingit. O iudex cordis alieni, dic mihi cogitationes fratris tui, dic mihi hesternas tuas. Rogat, veniā petit. Dimitte, prorsus dimitte. Si non dimiseris, non illi nocet, sed tibi. Nā ille scit quid est facturus. Nō vis tu dimittere conseruus conseruo tuo, ibit ad dominū vestrū, & dicet ei: Domine rogaui cōseruū meum vt dimitteret mihi, & noluit dimittere, tu mihi dimitte. Nunquid nō licet domino relaxare debita serui sui? Ille accepta venia à domino, recedit absolutus, tu remanes obligatus. Quomodo obligatus? Venturum est tempus orationis, venturum est vt dicas, Dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Respondebit tibi dominus. Serue nequam, cùm tanta mihi deberes, rogasti me, & dimisi tibi: nonne oportebat & te misereri conserui tui, sicut & ego tui misertus sum? De Euangelio verba ista sunt, non de corde meo. Si autem rogatus dimiseris veniam postulanti, iam potes dicere orationem istam. Et si nondum idoneus es diligere sæuientem, tamen orationem istam potes dicere, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitorib⁹ nostris. Trāseamus ad reliqua. *Et ne nos inferas in tentationem.* Dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, propter peccata præterita dicimus: quæ non possumus facere vt facta non sint. Potes tamen facere, vt non facias quod fecisti. Sed quomodo ages, vt non sit factum quod fecisti? Propter illa quæ iam facta sunt, ista tibi sententia orationis subuenit, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Propter illa quæ potes incidere, quid facies? *Ne nos inferas in tentationem, sed libera nos à malo*, hoc est ab ipsa tentatione. Et erūt petitiones illæ tres, Sanctificetur nomen tuum, Veniat regnum tuum, Fiat voluntas tua, sicut in cœlo & in terra: tres istæ petitiones sunt propter vitam humanam. Semper enim in nobis sanctificatum debet esse nomen Dei, semper in regno eius esse debemus, semper voluntatem eius facere. Hoc in æternū erit: panis quotidianus modo est necessarius. Iam ab hoc articulo cætera quæ oramus, ad præsentis vitæ necessitatem pertinent. Panis quotidianus in hac vita necessarius est, dimitti debita nostra in hac vita necessariū est. Nam cum ad illam veniemus, debita finiemus. In hac terra tentatio est, in hac terra periculosè nauigatur, in hac terra per rimas fragilitatum subintrat aliquid quod debeat sentinari. Cùm autem facti fuerimus æquales angelis Dei, absit vt dicamus, vt rogemus Deum, vt dimittat debita nostra, quæ nulla erunt. Hîc ergo panis quotidianus, hîc vt debita dimittātur, hîc vt non intremus in tētationem: quia in illa vita tentatio non intrat, hîc vt liberemur à malo: quia in illa vita malum nullum, sed bonum sempiternum permanebit. Conuersi ad Dominum, &c.

Luc. 23. — *S. Stephanus.* — *Actor. 7.* — *Sursum cor.* — *Qui petēti nō ignoscit, deletur de libro vitæ* — *Matth. 18.* — *Et ne nos inferas in tentationem.*

Sermo habitus ad martyres viginti, de verbis in Actis Apost. scriptis: Nonne manens ibi manebat, &c. Die dominico octauarum Pascha. 21.

CVm lectio legeretur de libro qui inscribitur Act⁹ Apostolorū, animaduertistis quid cōtigerit eis, qui cum villam vendidissent, subtraxerūt de precio villæ: & ante pedes Apostolorum quasi totum precium posuerunt. Continuo correpti expirauerunt ambo, vir & vxor eius. Nonnullis videtur nimis seuera ista fuisse correptio, vt propter pecuniam de re sua subtractam, homines morerentur. Non hoc spiritussanctus auaritia fecit: sed spiritussanctus mēdacium sic puniuit. Nam verba audistis beatissimi Petri dicentis, Nonne manens ibi manebat, & venditum in tua erat potestate? Si nolles vendere, quis te cogeret? Si velles offerre dimidium, quis exigeret totum? Si enim dimidium offerendum erat: dimidium dicendum erat. Pro toto dimidium: hoc est puniendum mendacium. Non tamen fratres videatur seuera correptio, mors temporalis.* Atque vtinam hucus-

Act. 5. — * *quandoque vtcunque.*

que vindicta processerit. Quid enim magnũ mortalibus contigit morituris? Sed per illorum temporalem pœnam, Deus sciri voluit disciplinam. Credendum est autẽ, quod post hanc vitam eis pepercerit Deus: magna est enim eius misericordia. De moribus autem quæ contingunt ex vindicta, ait quodam loco Apostolus Paulus: corripiens eos qui male tractabant Corpus & Sanguinem Christi, & dicens: Propterea in vobis multi infirmi & ægri, & dormiunt sufficientes, id est, quantum sufficit ad disciplinam imponendam. Multi in vobis dormiunt, hoc est, moriuntur. Flagello enim domini corripiebantur: ægrotabant & moriebãtur. Et subiecit post hæc verba, & ait: Si enim nosipsos iudicaremus, à domino non iudicaremur. Cùm iudicamur autem, à Domino corripimur, ne cum mundo damnemur. Quid si ergo huic viro & vxori eius tale aliquid cõtigit? Correpti sunt mortis flagello, ne supplicio punirentur æterno. Hoc tantum attendat charitas vestra, quia si Deo displicuit detrahere de pecunia quam vouerant Deo, & vtique illa pecunia vsibus hominum fuerat necessaria: quando irascitur Deus quando vouetur castitas & non exhibetur, quando vouetur virginitas & non exhibetur? Vouetur enim ad vsus Dei: & non ad vsus hominum. Quid est quod dixi ad vsus Dei? Quia de sanctis Deus facit sibi domum, facit sibi templum in quo habitare dignetur: & vtique sanctum vult manere templum suum. Potest ergo virgini sanctimoniali oubenti dici quod ait Petrus de pecunia: Virginitas tua nunquid non manens tibi manebat, & antequam eam voueres in tua fuerat potestate? Quæcũque autem hoc fecerint, vouerint talia & non reddiderint: non se putent temporalibus mortibus corripi, sed æterno igne damnari. Conuersi ad dominum, &c.

1. Cor. 11.

Ibidem.

Sermo habitus eadem die in Ecclesia Leontiana: de monitis baptizatorum.

XII. DE motas faciamus, acturi multa regeneratis in baptismo, qui hodie miscendi sunt populo: breuis sed grauis sermo reddẽdus est. Vos qui baptizati estis, & hodie cõpletis sacramentum octauarum vestrarum: breuiter accipite & intelligite translatam fuisse figuram circũcisionis carnis, ad circuncisionem cordis. Die octauo circunciduntur carne secundum veterem legem: & hoc propter dominum Christum, qui post diem septimum sabbatorũ octauo dominico resurrexit. Cultellis petrinis iussum est circuncidi. Petra erat Christus. Infantes appellamini, quoniã regenerati estis, & nouam vitam ingressi estis, & ad vitam æternam renati estis: si hoc quod in vobis renatum est, male viuendo non suffocetis. Reddẽdi estis populis: miscendi estis plebi fideliũ. Cauete ne imitemini malos fideles, imò falsos fideles: quasi confitendo fideles: sed male viuendo infideles. Videte, quia testificor vobis coram Deo & angelis eius. Castitatẽ seruate, siue coniugalem, siue omnimodæ cõtinentiæ. Quisque quod vouit reddat. Qui non habetis vxores, licet vobis ducere vxores: sed quarum mariti nõ viuunt. Fœminæ quæ non habent viros, licet eis nubere: sed eis viris quorum vxores non viuunt. Qui habetis vxores, nihil mali faciatis præter vxores. Reddite quod exigitis. Fides vobis debetur: fidem debetis. Fidem debet maritus vxori, vxor marito: ambo Deo. Quicunque continentiam vouistis, reddite quod vouistis: quia non exigeretur, si non vouissetis. Quod potuit licere, non licet: non quia nuptiæ damnantur, sed qui retrospicit damnatur. Cauete à fraudibus in negotiis vestris. Cauete à mẽdaciis & periuriis. Cauete à verbositate & luxuria. Quæcunq; non vultis fieri vobis: nolite facere aliis, & hominibus & Deo. Quid vos nocerem? Hæc agite, & Deus pacis erit vobiscum. Conuersi ad dominum, &c.

Sermo habitus Carthagini in basilica Fausti de die quadragesimo dominicæ ascensionis.

XIII. RESurrectio domini, spes nostra: ascẽsio domini, glorificatio nostra. Ascensionis enim hodie solennia celebramus. Si ergo rectè, si fideliter, si deuotè, si sanctè, si piè ascensionem domini celebramus: ascendamus cũ illo, & sursum cor habeamus. Ascẽdentes autem non extollamur, nec de nostris quasi de propriis meritis præsumamus. Sursum enim cor non ad dominum, superbia vocatur: sursum autem cor ad dominum, refugium vocatur. Illi enim dicimus qui ascẽdit, resurrexit eoim, vt spem nobis daret, quia resurgit quod moritur: ne moriendo desperaremus, & totam vitam nostram morte finitam putaremus. Solliciti enim eramus de ipsa anima: & ille nobis resurgendo, & de carne securitatem dedit. Ergo ascendit. Quis? Qui descẽdit. Descendit vt sanaret te: ascendit vt leuaret te. Cadis si leuaueris te, manes si leuauerit te. Sursum ergo cor, sed ad dominum, refugium est: sursum cor, sed nõ ad dominum, superbia est. Dicamus ergo illi resurgenti, quoniã tu es domine spes mea: ascendenti autem, altissimum posuisti refugium * tuũ. Quomodo enim ad eum cor sursum habentes, superbi erimus, qui propter nos humilis factus est, ne superbi remaneremus? Deus Christus, hoc semper: nunquam hoc desinet, quia nũquam cœpit. Si eoim per gratiam eius aliquid incipit quod nũquam desinat, ille quomodo desinet qui nũquam cœpit? Quid est quod incipit, & nunquam desinit? Immortalitas nostra initium habebit: finem non habebit. Non enim iam habemus: quod cum habere cœperimus, non amittemus. Semper ergo Deus Christus. Et qualis Deus? Quæris qualis? Patri æqualis. Noli ergo quærere in æternitate qualitatem: sed fidem. Qualis Deus Christus, cape si potes. Ecce dico, non te fraudabo. Quæris qualis Deus Christus? Audi me, imò audi mecum: simul audiamus, simul discamus. Nõ enim quia loquor & vos auditis: ideo vobiscum nõ audio. Quæris ergo cũ audis Deus est Christus, qualis Deus Christus? Audi mecum. Non inquã me audi: sed mecum. In hac enim schola omnes sumus cõdiscipuli: cœlum est cathedra magistri nostri. Audi ergo qualis Deus Christus. In principio erat verbũ. Vbi? Et verbum erat apud Deum. Sed verba quotidie sole-

* meum.

Ioan. 1.

dic ſolemus audire. Noli ſic cogitare, quomodo ſoles audire: Deus erat verbum. Qualis quæro. Nam ecce iam Deum credo: ſed qualis Deus ſit quæro. Quærite faciem eius ſemper. Nemo quærendo deficiat: ſed proficiat. Proficit quærens, ſi pietas quærat. Quomodo quęrit pietas, quomodo vanitas? Pietas quærit credendo, vanitas litigando. Si enim litigare mecũ velis, mihiq́; dicere, quem Deum colis? Qualem Deũ colis? Oſtẽde mihi quod colis: reſpõdebo. Et ſi eſt quod oſtendam, non eſt cui. Nec ego audeo dicere iam me cœpiſſe quod quæris. Ingreditur enim quãtum poſſum poſt veſtigia illius tanti athletæ Chriſti, Apoſtoli ſcilicet Pauli dicentis, Fratres, ego meipſum non arbitror apprehendiſſe. Ego meipſum, quid eſt? Ego qui plus omnibus illis laboraui. Noui Apoſtole quomodo dicas, ego: expreſſio eſt, nõ elatio. Nam vis audire quomodo dicat ego? Cùm dixiſſet, plus omnibus illis laboraui: & quaſi nos ad illũ, quis? Et ille ad nos. Non ego autem, ſed Dei gratia mecũ. Ille ergo cum quo tãta gratia Dei erat, vt poſterius vocatus plus præcedentibus laboraret: dicit tamen, fratres ego meipſum nõ arbitror apprehendiſſe. Ibi ego, vbi nõ apprehendit. Humanæ quippe infirmitatis eſt non apprehendere. Vbi autẽ leuatus eſt in tertium cœlũ, & audiuit ineffabilia verba quæ non licet homini loqui: nõ dixit ego. Sed quid dixit? Scio hominẽ ante annos quatuordecim. Scio hominẽ, & ipſe homo erat qui loquebatur: & quod in eo factũ eſt, quaſi alterũ fecit, ideo non defecit. Noli ergo contendere, noli litigare: exigendo à me qualem Deum colo. Nõ enim idolum eſt, & digitum extẽdo, & dico tibi: ecce Deum quem colo, aut aliquod ſydus eſt, aut aliqua ſtella, aut ſol, aut luna: & extẽdo digitum in cœlum & dico, Ecce quod colo. Non eſt quo digitus extendatur: ſed eſt quo mens extendatur. Vide ipſum non comprehendentem: & tamen quærentem, ſequentem, inhiantem, ſuſpirantem, deſiderantem. Vide illum quid intendat, an verò animam. Quid ait, Non me arbitror apprehendiſſe. Vnum autem, quæ retro oblitus, in ea quæ ſunt ante extenſus: ſecundum intentionem ſequor ad palmã ſupernæ vocationis Dei in Chriſto. Sequor, inquit, ambulo inquit, in via ſum. Sequere ſi potes, ſimul ad patriam veniamus: vbi non à me quæras, nec ego à te. Simul ergo modo credendo quæramus: vt ſimul poſtea videndo gaudeamus. Nam quis tibi oſtendit, qualis ſit Deus Chriſtus? Ecce quod dignatus eſt dicere per ſeruũ ſuum: dicat: & per ipſum ſeruum, conſeruis meis, ſeruis ſuis. Dictum eſt tibi, In principio erat verbum. Quærebas vbi eſſet: reſponſum eſt, verbum erat apud Deum. Et ne verba contemneres ex conſuetudine locutionis humanæ: audiſti, Deus erat verbum. Adhuc quęris qualis Deus? Omnia per ipſum facta ſunt. Ama illũ: quicquid amas ab illo eſt. Non amemus creaturam neglecto creatore: ſed attendamus creaturam, & laudemus creatorem. Non tibi poſſum oſtendere Deum meum: oſtendo quæ fecit, recolo quæ fecit. Omnia per ipſum facta ſunt. Fecit noua non nouus, fecit temporalia ſempiternus: fecit mutabilia qui neſcit mutari. Facta inſpice, lauda factorẽ: crede vt munderis. Videre enim vis bonam rem: rem magnam vis. Horror vt velis: Videre vis? Beati mundo corde: quia ipſi deum videbunt. Prius ergo cogita de corde mũdando: hoc habeto negocium, ad hoc te aduoca, inſta huic operi. Quod vis videre mundum eſt: immũdum eſt vnde vis videre. Cogitas Deum quaſi aliquam iſtorũ oculorum immenſam vel multiplicem lucem: augés tibi ſpacia quanta vis. Non ponis finem vbi non vis: ponis vbi vis. Fantaſmata ſunt iſta cordis tui, immunditia eſt iſta cordis tui. Tolle, abiice. Si terra tibi in oculum caderet & velles vt oſtenderem tibi lucem: prius tui oculi quærerent mundatorem. Tãtum munditia eſt in corde * tuo. Vbi auaritia non parua immunditia eſt. Congeris quod tecum non tollas. Neſcis quia cum cõgeris, ad cor tuum lutum trahis? Vnde videbis ergo quod quęris? Tu mihi dicis, oſtende mihi Deum tuum: ego tibi dico, attende paululum ad cor tuũ. Oſtende, inquis, mihi Deũ tuum: attende inquio paululum ad cor tuum. Quicquid ibi vides quod diſplicet deo: tolle inde. Venire ad te vult Deus, dominum ipſum Chriſtũ audi. Ego & pater veniemus ad eum: & manſionem apud eũ faciemus. Ecce quid promittit Deus. Si ego promitterem me venturum in domum tuam: mundares eam. Deus in cor tuũ venire vult, & piger es ei domum mundare? Non amat habitare cum auaritia, cum muliere immunda & inſatiabili, cui tu iubente ſeruiebas, & Deum videre quærebas. Quid feciſti quod Deus iuſſit? Quid non feciſti quod auaritia iuſſit? Ego oſtendo quis habiret in cor tuum, qui vis videre deum. Hoc enim dixeram: eſt quod oſtenderem, ſed cui nõ eſt. Quod Deus iuſſit quid feciſti: Quod auaritia iuſſit quid diſtuliſti? Iuſſit deus vt nudum veſtires, tremuiſti: iuſſit auaritia vt veſtitũ expoliares, inſaniſti. Si feciſſes quod deus iuſſit, quid tibi dicã haberes illud & illud? Ipſũ Deũ haberes. Feciſti qđ auaritia iuſſit, quid habes? Scio, dicturus es mihi, habeo quicquid abſtuli. Ergo auferẽdo habes. Habes aliquid apud te, qui perdidiſti te? Habeo inquis. Vbi, vbi rogo te? Certè aut in cubiculo, aut in * ſaccello, aut in arca, nolo amplius dicere. Vbicunq; habes modo, certè tecũ non habes. Certè modo cogitas in arca te habere: fortè periit & neſcis, fortè cũ redis non inuenis quod dimiſiſti. Cor tuũ quęro: ibi quid habeas interrogo. Ecce impleſti arcã tuã: & fregiſti conſcientiã tuã. Vide plenũ: diſce eſſe plenus. Dominus dedit, dominus abſtulit, ſicut domino placuit ita factũ eſt: ſit nomẽ domini benedictũ. Nẽpe omnia perdiderat. Vnde ergo iſtas geminas laudes dño profetebat? Mũda ergo cor quãtũ potes: id age, id operare. Et vt ille mũdet vbi maneat: roga, ſupplica, humiliare. Non capis, In principio erat verbũ, & verbũ erat apud Deũ, & Deus erat verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipſum facta ſunt: & ſine ipſo factũ eſt nihil. Quod factũ eſt, in eo vita erat, & vita erat lux hominũ, & lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non cõprehenderunt. Quæ ſunt tenebræ, niſi opera mala? Quæ ſunt tenebræ, niſi cupiditates malæ: ſuperbia, auaritia, ambitio, inuidentia? Omnia iſta tenebræ ſunt: ideo nõ comprehendis. Nam lucet in tenebris: ſed da qui comprehendat. Vide

Marginal notes: Philip. 3. — 2. Cor. 12. — Matth. 5. — * tuo. — Ioan. 14. — * ſacello. — Iob. 1.

ergo ne fortè hoc quomodocunque possis accipere: *Ioan. 1.* Verbum caro factũ est, & habitauit in nobis. Per hominem Christum: tendis ad Deũ Christum. Multum est à te Deus: sed homo factus est Deus. Quod longè erat à te, per hominem factum est iuxta te. Vbi maneas Deus est: qua eas homo est. Idem ipse Christus: & qua eas, & quò eas. Ipse ergo verbum, caro factũ est: & habitauit in nobis. Assumpsit quod non erat: non amisit quod erat. Apparebat homo: & latebat Deus. Occisus est homo, & offensus est Deus: sed resurrexit homo, & inuẽtus est Deus. Cogita ergo quanta fecit vt Deus: quanta passus est vt homo. Occisus est, sed non in diuinitate: ipse Christus occisus est. Non enim duo, Deus & homo: vt iã nõ faciamus vel nouerimus trinitatem, sed quaternitatem. Homo quidem homo, & Deus Deus, sed totus Christus homo & Deus: ipse ergo Christus homo & Deus. Quomodo tu homo corpus & animus: sic totus Christus homo & Deus. Ergo totus Christus, caro, anima, & Deus. Idem ipse aliquid dicit, quod ad Deum pertinet, aliquid dicit quod ad animam pertinet, aliquid dicit quod ad carnẽ pertinet: totũ ad Christũ pertinet. *Christus dicit quædam qua ad Deũ ad animã, & ad carnem pertinent.* Quid dicit vt Deus? *Ioan. 5.* Sicut pater habet vitam in semetipso, sic dedit filio habere vitam in semetipso. Quæcunq; pater facit, hæc eadem & filius facit similiter. *Ibidem.* Ego & pater vnũ sumus. *Ioan. 10.* Quid dicit Christus secundum animum suã? *Matt. 26.* Tristis est anima mea vsque ad mortem. Quid dicit Christus secundum carnem? *Ioan. 2.* Soluite templum hoc: & in triduo suscitabo illud. *Luc. 24.* Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. *Matt. 22.* Hæc sunt thesauri sapiẽtiæ & scientiæ. Certè tota lex in duobus præceptis pendet. Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mẽte tua: & diliges proximum tuum tanquam teipsum. In his duobus præceptis tota lex pendet & prophetæ. *Ioan. 1.* In Christo habes totũ. Deum tuum vis diligere? Habes in Christo, In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. *Ibidem.* Proximum vis diligere? Habes in Christo Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Mundet nos gratia sua: mundet nos opitulationibus & consolationibus suis. Fratres mei, per ipsum & in ipso obsecro vos in bonis operibus abundate, in misericordia, benignitate, bonitate. Cito dimittite quod in vos peccatur. Nemo teneat irã aduersus aliũ: ne intercludat sibi orationem ad Deũ. Hæc enim omnia quia in hoc seculo sumus: quia & si proficimus, & si iustè viuimus, sine peccato hic nõ viuimus. *Magna peccata, crimina.* Non enim peccata sola sunt illa quę crimina nominantur, adulteria, fornicationes, sacrilegia, furta, rapinæ, falsa testimonia: non ipsa sola peccata sunt. *Minora peccata.* Attendere aliquid quod non debeas, peccatũ est. Audire aliquid libenter, quod non fuit audiendum, peccatũ est. Cogitare aliquid, quod nõ fuit cogitandum, peccatum est. *Remedia quotidiana.* Sed dedit dominus noster post illud lauacrum regenerationis alia quotidiana remedia. Quotidiana nostra mundatio, Dominica Oratio. Dicamus & verũ dicamus, quia & ipsa eleemosyna est: *Matth. 6.* Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. *Luca. 11.* Date eleemosynas, & omnia munda sunt vobis. Mementote fratres ad dexterã staturis quid dicturus est. Non dicet, illa & illa magna fecistis: sed esuriui, & dedistis mihi manducare. *Matt. 25.* Ad sinistram staturis, non est dicturus, illa & illa mala fecistis, sed esuriui, & nõ dedistis mihi mãducare. Illi pro eleemosyna in vitam æternam: isti propter sterilitatem in ignem æternum. Modo eligite aut dextram aut sinistram. Nam rogo vos, quã poterit habere spẽ salutis, piger in remediis, creber in morbis? Sed parui morbi sunt. Congere, & premũt. *Minora peccata multitudine & premunt & obruunt.* Minora peccata sunt quæ habeo: nõ sunt multa. Nam quomodo minora sunt: quæ premunt, obruunt? Quid minutius pluuiæ guttis? Flumina implent. Quid minutius granis tritici? Horrea implẽt. Tu attendis quia minora sunt, & non attendis quia multa sunt? *Psal. 67.* Attendere nosti: numera si potes. Sed planè quotidianum remediũ dedit Deus. Magna misericordia eius qui ascendit in altum, & captiuauit captiuitatem. Quid est, captiuauit captiuitatem? Occidit mortem. Captiuitas captiuata est: mors mortua est. Quid ergo? *Matt. 28.* Hoc solum fecit qui ascendit in altum, & captiuam duxit captiuitatem? Ergo dimisit nos? Ecce ego vobiscum sum vsque in consummationem seculi. Ergo illud attende, dedit dona hominibus. Aperi sinum pietatis: excipe donum fœlicitatis. Conuersi ad dominum, &c.

Item alius sermo de die quadragesimo dominicæ Ascensionis.

XIIII. Dominus Iesus patris vnigenitus & gignẽti coæternus, pariter inuisibilis, pariter immutabilis, pariter omnipotens, pariter Deus, propter nos vt nostis & accepistis & tenetis, factus est homo: forma sumpta humana, nõ amissa diuina. Potens occultus, infirmis manifestus, sicut nostis, natus est, vt renasceremur: mortuus est, ne nos in æternum moreremur. Ille continuò, id est, die tertio resurrexit: nobis resurrectionem carnis in fine promisit. Exhibuit se videndum discipulorum oculis, manibúsque tractandum: persuadens quod factus erat, non auferens quod semper erat. Conuersatus est cum eis diebus quadraginta, sicut audistis, intrãs & exiens, manducans & bibẽs: non iam indigentia, sed totum potentia: & manifestans eis carnis veritatem, in cruce infirmitatem, à sepulchro immortalitatem. Hodiernum ergo diem ascẽsionis ipsius celebramus: Occurrit autem huic Ecclesię à tabernaculo solennitas. *Sanctus Leontius.* Conditoris Basilicæ huius sancti Leontij hodie depositio est: sed dignetur obscurari stella à sole. Ergo de Domino potius quod cœperamus loquamur. Gaudet bonus seruus, quando laudatur dominus. Hodierno ergo die, hoc est, Quadragesimo post resurrectionẽ suam, dominus ascendit in cœlum. Non vidimus: sed credamus. Qui viderunt prædicauerunt: & orbem terrarum impleuerunt. Scitis qui viderunt, & qui nobis indicauerunt: de quibus prædictum est, *Psal. 18.* Non sunt loquelæ neque sermones, quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Ergo & ad nos venerunt: & nos de somno excitauerunt. Ecce celebratur hodiernus dies toto orbe terrarum. Recolite psalmum. Cui dictum est, Exaltare super cœlos Deus. Cui dictum est? Nunquid Deo

patri

patri diceretur,exaltare:qui nunquam est humilia-
tus?Exaltare tu : tu qui fuisti in ventre matris inclu-
sus, tu qui in præsepi iacuisti,tu qui vbera tanquam
paruulus in vena carnis suxisti. Tu qui portans mũ-
dum, portabaris à matre. Tu quem Simeon senex
paruulum agnouit, magnúmq; laudauit. Tu quem
vidua Anna vidit sugentem , & cognouit omnipo-
tentem . Tu qui esuristi propter nos , sitisti propter
nos, fatigatus es in via propter nos : Non enim esu-
rit panis, aut fatigatur via . Tu qui omnia pertulisti
propter nos: tu qui dormisti, & tamen non dormi-
tans, custodis Israel . Postremò , tu quem vendidit
Iudas , quem Iudæi emerunt , & non possederunt.
Tu apprehense,ligate,flagellate,spinis coronate, in
ligno suspense: tu mortue,tu sepulte , exaltare super
cœlos Deus. Exaltare,inquit,exaltare super cœlos:
quia Deus es.Quis credat:nisi illo faciente, qui eri-
git de terra inopem?Ille ipse inopem carnem suam
erigit , & collocat eam cum principibus populi sui.
Cum quibus iudicaturus est viuos & mortuos,cum
eis collocauit hanc inopem carnem : quibus dicit:
Matth.19. Sedebitis super duodecim sedes , iudicantes duo-
decim trib⁹ Israel.Exaltare ergo super cœlos Deus.
Iam factum est : iam impletum est . Sed dicimus.
Quomodo futurum prædicatum est,exaltare super
cœlos Deus?Non vidimus:sed credamus. Ecce an-
te oculos nostros est quod sequitur . Exaltare super
cœlos Deus:& super omnem terram gloria tua.Non
credat illud, qui non videt istud . Quid est enim, &
super omnẽ terrã gloria tua?nisi super omnem terrã
Ecclesia tua super omnem terram matrona tua,su-
per omnem terram sponsa tua,dilecta tua , coniunx
1.Cor.11. tua.Ipsa est gloria tua . Hoc quidem ait Apostulus,
Vir non debet velare caput , cum sit imago & glo-
ria Dei : mulier autem gloria viri . Si mulier gloria
viri:Ecclesia gloria Christi est. Cõuersi ad do.&c.

*Tractatus primus contra Manichæos,de eo quod scri-
ptum est,In principio fecit Deus cœlum & ter-
ram:&,In principio erat Verbum.*

XV. Vi meminit debiti sui , sententiæque apostolicæ
Rom.13. qua dictu est,Nemini quicquam debeatis, nisi vt
inuicem diligatis:seipsum debet ad reddendũ cõ
pellere.Et reuera quanto libet fremitu debitori-
bus exactorum terror incumbat : multo vehementius exi-
git charitas quæ aufert ab exactione põdus timoris, & ve-
recundiæ maius impo nit.Memini me fuisse pollicitu chari-
Mani- tati vestræ,aduersus Manichæorum stultas perniciosásque
chæorum calunias quibus veteri testamento insidiantur,responsionẽ
perniciosa per nos non defuturam,quantũ dominus donare dignatur.
calumnia. Aduertite igitur & videte laqueos serpentinos: atque inde
subiacta iugo Christi colla supponite. Audent quippe illi
huiuscemodi dolos prætendere incautis,vt dicant aduersa-
ri sibi scripturas noui & veteris testamẽti,ita vt vna fide re-
tineri vtruque non possit : & ipsa principia libri Geneseos
& Euangelij cata Ioannem sibimet inimica persuadere mo
lientes,quasi ex aduersa frõte cõmittunt . Moyses enim di-
Genes.1. cit inquiunt,In principio fecit Deus cœlum & terram,nec
nominat per quem facta sunt omnia:cum Ioannes dicat,In
principio erat verbum,& verbum erat apud Deũ:& Deus
Ioan.1. erat verbu Hoc erat in principio apud Deũ.Omnia per ip-
sum facta sunt:& sine ipso factũ nihil . Hoccine cõtrarium
est an potius sibimetipsi contrarij sunt,qui ea quæ nõ intel
ligunt, cæcitate reprehendere , quàm pietate quærere ma-
luerunt?Quid enim dictuti sunt cùm ipsum principiũ filiũ
Dei esse respõdero,in quo Deũ fecisse cœlũ & terrã Genesis
loquitur?An fortè hoc probare nõ potero,cũ de ipso nouo
testamento cui velint nolint fracta superbiæ ceruice sub-
dũtur,testes mihi præsto esse cognoscã? Ait enim dominus
incredulis Iudæis,Si crederetis Moysi,crederetis & mihi:il- Ioan.5.
le enim de me scripsit. Cur ergo non ipsum dominũ intel-
ligam,in quo principio fecit Deus pater cœlũ & terrã ? Nã
in principio fecit Deus cœlum & terrã.Moyses vtique scri
psit,quẽ de domino scripsisse,ipsius domini voce firmatur.
An fortè nõ est etiã ipse principiũ? Neque hinc dubitare o-
portebit,loquẽte Euangelio,vbi Iudæi cùm à domino quæ- Ioan.8.
sissent quis esset,ipse respõdit Principiũ, qui & loquor vo-
bis.Ecce in quo principio fecit Deus pater cœlũ & terrã.
Cœlũ ergo & terrã fecit Deus in filio, per quem facta sunt
omnia & sine quo factũ est nihil:vt etiã Euangelio cõcor-
dante cũ Genesi, secundũ testamenti vtriusque consensum
teneamus hæreditatẽ, litigiosásque calũmnias exhæredatis
hæreticis relinquamus.Nullo modo autẽ vestrã prudentiã
mouere debet, quod cũ Ioannes Euangelista non dixerit,
Omnia in ipso facta sunt , sed omnia per ipsum facta sunt:
non legimus in Genesi,per principiũ fecit Deus cœlum &
terrã,sed in principio Dicit enim Apostulus,Vt ostenderet Ephes.1.
nobis mysteriũ volũtatis suæ secundũ bonã voluntatẽ suã,
quã proposuit in illo in dispositione plenitudinis tẽporũ:
instaurare omnia in Christo , quæ in cœlis sunt , & quæ in
terris in ipso . Quẽadmodũ itaque hic sic audis quod ait in
ipso,vt intelligas & per ipsum:sic in eo quod dicit Ioannes
omnia per ipsum,etiã in ipso intelligere cogeris Et quẽad-
modum hic non mihi aufertur intellectus,quo intelligo in
ipso facta esse omnia,cũ per ipsum legã:sic in Genesi cũ le-
gã in ipso factũ esse cœlũ & terrã,quis me intelligere pro-
hibet & per ipsum?Nisi fortè duobus testamẽtis Manichæi
transferût litẽ,& eã inter beatissimos testes noui testamẽti,
hoc est inter Paulũ Ioãnemque cõstituunt : quia ille ait in
ipso,ille & per ipsum . Sed nos sicut Paulũ & Ioannẽ con-
trarios sibi esse nõ credimus:ita & de Moysi Paulique con-
cordia etiam ipsos cogimus cõfiteri . Et quomodo sicut isti
duo sibi,sic etiã Ioãnes cõsentit ambobus:quia ita dixit per
ipsum, vt in ipso intelligi nõ prohibeat.Omnia diuina scri-
pta inter se pacata cõsistunt. Sed quẽadmodũ solet accide-
re,vt quãdo trãseũtes nubes per obscura noctis intuemur,
earũ caligine sic acies nostra turbetur, vt in cõtrariũ nobis
sydera currere videantur:sic isti hæretici, quia in sui erroris
nubilo pacẽ nõ inueniũt,videtur eis potius diuina scriptu-
ra rixari Fortassis dicãt,nõ de verbo Dei dictũ esse,In prin-
cipio fecit Deus cœlũ.Fac esse, nõ in principio quod est v-
nicus filius Dei : sed in principio tẽporis dictũ intelligatur
quod scriptũ est,In principio fecit Deus cœlũ & terrã. Nõ
quia iã erat tẽpus antequã esset vlla creatura (nõ enim vel
tẽpus coæternũ quisquã dixerit Deo,qui est cõditor tẽpo-
rum:)sed vt cũ cœlo & terra esse cœperit tempus . Si ergo
quisque sic intelligat,cognoscẽs,duntaxat creaturæ creato-
risque distantiã,ne coæternũ Deo qui fecit dicat esse quod
fecit : certè vel in illo verbo elucebit numerus personarũ,
vbi dictũ est,Faciamus hominẽ ad imaginẽ & similitudinẽ
nostrã,&,Fecit Deus hominẽ ad imaginẽ Dei. Quanquam Genes.1.
etiã si nõ appareret,& sub vnitatis appellatione trinitas in-
telligentibus insinuaretur:nõ ideo contrariũ principiũ Ge
neseos,Euangelij principiũ videri debuit prudentibus. Nõ
enim videri nisi imprudẽtibus potuit: habemus enim taliũ
in scripturis locutionũ innumera exẽpla. Ipse dñs loquens
ait,Ego autẽ dico vobis,Nõ iurare omnino:neque per cœ- Matth.5.
lum quia sedes Dei est,neque per terrã, quia scabellũ pedũ
eius est.Nũquid propterea quia ibi se nominat,fortasse ne-
gaturi sunt quod sedeat Christus in cœlo?Itẽ dicit Aposto-
lus,O altitudo diuitiarũ sapiẽtiæ & scientiæ Dei: quam in- Rom.11.
scrutabilia sunt iudicia eius,& inuestigabiles viæ eius: Quis
enim cognouit sensum dñi , aut quis consiliarius eius fuit?
Aut quis prior dedit ei,& retribuetur ei?Quoniã ex ipso &
per ipsum & in ipso sunt omnia : ipsi gloria in secula secu-
lorũ.Etiã hic filij mẽtio nominatim facta est:vnũ dicit esse
Apostolus Deũ & dominũ ex quo omnia , per quẽ omnia,
in quo omnia.Cur ergo isti Moysen sibi elegerunt , quẽ Io-

anni Euangelistæ opponerent, Paulum autem Apostolum ei opponereot, noluerunt? Quia scilicet imperitos hominibus duo testamenta persuadere voluerunt esse cootraria: vt vno teste vtantur, alterum respuant. Hoc enim profitetur error ipsorum. Nam si esset alius, cuius item dementissimus furor ipsum nouum testamentum sibi contrarium apud imperitos conaretur ostendere: quid aliud ageret, nisi quẽadmodũ isti Moysem & Ioannẽ, ita illi Paulũ & Ioãnẽ tanquã inimicos rixantesque proponerẽt? Si autẽ syncerissima & verissima fides cõmendat Pauli Ioannísque cõcordiã: & in eo quod beatus Paulus ait ex ipso, & per ipsum, & ipso, sunt omnia, non solũ patrẽ & filiũ & spiritũ sanctũ docet intelligi: sic Moysi & Ioannis pacẽ iotuens, in eo quod Moyses dixit, In principio fecit Deus cœlũ & terrã, ipsum filiũ incũctanter amplectitur. Multa sunt alia qox secundũ has regulas locunoois diuinarũ scripturarũ cõmemorare possimos: sed ne oneremus memoriã sanctitatis vestræ, ista cõmemorasse sufficerit. Cætera volipios quærere, vel cum scripturæ leguntur aduertere, atque inter vos considerare coocotditer & pertractare adhortamur. Conuersi, &c.

Tractatus secundus contra eosdẽ Manichæos, de eo quod scriptum est in Aggæo propheta: Meum est aurum, & meum est argentum.

XVI. Ex hoc tract. quidam emẽdicauit homiliã 30. quæ habetur in 10. inter Quinquaginta homilias. D. Aug.

E Aggæo propheta Manichæi calũniãtur, inuidiosè accusantes quod dixerit in persona Dei loquentis, Meũ est aurũ, & meũ est argẽtũ: & quia Euangeliũ veteri legi student pugnaciter cõparare, vt vtræq; scripturæ velut aduersariæ contrariæq; videantur, ita proponũt quæstionem. In Aggæo inquiunt propheta scriptũ est, Meũ est aurũ & meũ est argentũ: In Euangelio autẽ, saluator noster mãmona huiusmodi iniquitatis speciem appellauit. De cuius vsu beatus apostolus ad Timotheũ scribens: Radix autẽ omniũ malorũ inquit, est auaritia. Quã quidã appetẽtes, auersi sunt à fide: & inseruerunt se doloribus multis. Hæc ipsorũ est propositio quæstionis: vel potius veterũ scripturarũ per quas Euangeliũ prænunciatũ est, ex ipso Euãgelio quod per eas prænunciatũ est, accusatio. Nã si quęstionẽ proponerẽt, forsitã quęrerẽt: si autẽ quęrerẽt, forsitã inuenirẽt. Cur autẽ nõ misceri, intelligũt, quod apud Aggæũ loquẽs dñs, propterea dixerit, Meũ est aurũ & meũ est argẽtũ: vt & ille qui nõ vult cũ indigẽtib⁹ cõmunicare quod habet, cũ audit præcepta faciẽdæ misericordiæ, intelligat Deũ non de re illius cui iubet, sed de re sua iubere donari: & ille qui aliquid porrigit pauperi, nõ se arbitretur de suo facere, ne fortè nõ tam confirmetur misericordiæ nomine, q̃ infletur superbię vanitate? Meũ est inquit aurũ, & meũ est argentũ, non verũ ô diuites terræ. Quid ergo dubitatis dare pauperi de meo, aut quid extollimini cum datis de meo? Et vis videre, q̃ iusti iudicis res est aurũ & argentũ? Auarus vnde torquetur: inde misericors adiuuatur. Rẽ suã diuina distribuẽte iustitia: & rectè facta inde manifestãtur, & peccata inde puniũtur. Nanq; aurum & argentum & omnis terrena possessio exercitatio humanitatis est: & supplicium cupiditatis. Cùm talia Deus bonis hominibus tribuit, ostẽdit in eis quãta contẽnat animus, cuius diuitiæ sunt ipse Deus qui tribuit. Nõ enim potest quisq; apparere cõtẽptor: nisi eius rei cuius possessor effectus est. Nam & qui non habent possunt ista contẽnere: sed verũ fingãt, an verè cootemnant, Deus videt qui cordis inspector est: hominibus autem vt imitari possint, cogitatio cootemnentis non nisi in manibus erogantis inspicitur. Cùm autem malis hominibus Deus ista concedit: osteodit in eis quomodo & in ipsis bonis quæ Deus largitur crucietur animus, cui viluit qui tanta largitur. Bonis enim subministrat occasiones beneficiorum: malos torquet timore damnorũ. Et ideo si amittãt vtrique aurum & argentũ, isti cęlestes diuitias læto corde retinebunt: illis autem & bonis temporalibos inanis domus, & bonis æternis inanior conscientia remanebit. Illius est ergo aurũ & argentũ: qui nouit vti auro & argento. Nam etiã inter ipsos homines tũc quisque habere aliquid dign⁹ est, quãdo benè vtitur: nã quod iustè nõ tractat, iurè non tenet. Quod autem iurè non tenet, si suum esse dixerit: non erit vox iusti possessoris, sed impudẽtis incubatoris improbitas. Quapropter si homo nõ importunè dicit aliquid suum, non quod iniqua & stulta cupiditate occupauerit, sed quod prudentissima potestate & moderatione iustissima tractauerit: quãto magis Deus verè ac perfectè suum esse dicit aurum & argentum, quod & largissima bonitate cõdidit, & iustissimo administrat imperio: vt sine ipsius nutu atque dominatu, nec mali ad auaritiæ supplicium, nec boni ad vsum misericordiæ possint habere aurũ & argentũ? Quod tamẽ & instituere velit, & vt alteri adsit, alteri desit: distribuere atq; ordinare nõ possũt. Si aũt solis malis in potestatẽ daret aurum & argentũ: rectè putaretur malũ: Si solis bonis, rectè putaretur magnom aliquod bonum. Rursus si solis malis deesset: videretur magna pœna paupertas. Si autem solis bonis deesset: videretur summa beatitudo paupertas. Nunc si scire vis aurũ bene haberi posse, habent & boni: si scire non esse aurũ bonos, habẽt & mali. Item si scire quàm nõ sit miseria paupertas, sunt quidã pauperes beati: si scire vis quã nõ sit beatitudo paupertas, sunt quidã pauperes miseri. Ita ergo aurũ & argentũ distribuit hominibus cõditor rerũ & administrator Deus: vt ipsũ per se natura & genere suo bonum sit, quamuis non summum & magnũ bonũ: & pro gradus sui ordine laudabilem cõditorem vniuersitatis ostẽdat, copia verò eius non extollat bonos nec elidat inopia: malos autẽ & cùm offertur excæcet, & cùm aufertur excruciet. Res ergo condita & ad conditoris laudẽ, & ad bonorum probationẽ, malorumq; suppliciũ, rectè vituperari nullo modo potest: & eã verissimè Deus dicit suam, quam non solum condidit affluẽtissima bonitate, sed etiam prouidentissima moderatione dispensat. Cùm autem hoc genus rerũ dominus in Euãgelio mammona ioiquitatis appellat: significat esse alterũ mammona, id est, alias diuitias, quas nisi iusti & boni possidere ooo possunt: vt ideo mãmona iniquitatis vocetur, quia iniquitas eas vocat diuitias. Iustitia verò nouit esse alias diuitias quibus homo adornatur interior: sicut beatus Petrus dicit, Qui est ante Deum diues, Illæ iustę dicũtur diuitiæ: quia bonis meritis iustisque tribuuntur. Illæ verę dicuntur diuitiæ: quia quisquis eas habuerit nõ egebit. Istæ verò iniustæ diuitię, nõ quia iniustum est aurum & argentum: sed quia iniustum est eas putare diuitias, quæ non auferunt egestatẽ. Tãto enim

Margin notes: Agg. 2. — Luc. 16. — 1. Tim. 6. — Diuitiæ duplices. — 1. Petr. 3.

to enim quiſque magis ardebit egeſtate: quãto magis eas diligens maiores habuerit. Quomodo ergo ſunt diuitiæ, quibus creſcentibus creſcit inopia: quę amatoribus ſuis quanto fuerint ampliores non auferunt ſatietatẽ, ſed inflammant cupiditatem? Diuitem tu putas, qui minus egeret ſi minus haberet? Nã videmus quoſdam cùm haberent paruam pecuniã, paruis lucris fuiſſe lætatos: ſed poſtea quàm cœpit eis abundare verum quidem corpus auri & argenti, ſed tamen falſæ diuitiæ: cũ parua obtuleris iam recuſant. Credis eos iam eſſe ſatiatos: ſed falſum eſt. Nã maior pecunia fauces auaritiæ non claudit, ſed extẽdit: non irrigat, ſed accendit. Poculum reſpuũt: quia fluuium ſitiunt. Vtrum ergo ditior an egentior dicendus eſt, qui cum ideo voluit aliquid habere ne indigeret: ideo plus habet ne minus indigeat? Sed

Diuitiarũ pius vſus. non eſt hæc auri culpa & argenti. Fac enim miſericordem aliquem inueniſſe theſaurum: nõne operãte miſericordia præbetur hoſpitalitas peregrinis, a-

Iam, pro dolor, deſtruuntur. luntur famelici, nudi veſtiũtur, inopes adiuuantur, captiui redimũtur, cõſtruuntur Eccleſiæ, reficiũtur laſſi, pacantur litigioſi, reparantur naufragi, curãtur ægroti, corporales opes diſpertiuntur in terra, ſpiritales recõdũtur in cœlo? Quis hęc facit? Miſericors

Dementia eſt, crimen malè vtentiũ in res ipſas trãſferre. & bonus. Vnde facit? De auro & argẽto. Cui ſeruiẽs hęc facit? Ei qui dixit, Meũ eſt aurum & meũ eſt argentũ. Videtis autẽ iam vt arbitror fratres: quã magno errore magnáque dementia in res ipſas quibus homines malè vtuntur, crimẽ malè vtentiũ trãſferatur. Nam ſi propterea vituperatur aurũ & argentũ, quia homines auaritia deprauati, neglectis præceptis omnipotẽtiſſimi creatoris, in ea quæ condidit deteſtabili cupiditate rapiũtur: vituperetur etiã

Rom.1. omnis Dei creatura, quia ſicut Apoſtolus dicit, peruerſi quidã homines coluerunt & ſeruierunt creaturæ potius q̃ creatori, qui eſt benedictus in ſecula. Vituperetur etiã iſte ſol: quẽ certè iidem Manichæi quoniã non intelligunt eſſe creaturã, tanquã creatorem, vel tanquã aliquam eius partem colere atq; adorare non deſinunt. Cur ergo ipſum non vituperant, cum plerunq; homines de vſu ſolis & luminis

Nota. in ædificiis ſuis lites iniuſtiſſimas cõcitant? Et vt feneſtris ſuis radij liberiores aliquanto largius infundantur, domos alienas deiicere ſæpe moliuntur: & eos qui cõtradixerint: etiã ſi iure certiſſimo contradicant, inimicitiis acerbiſſimis inſectantur. Si quem igitur infirmorũ potentior aliquis iniuſtè ac nefariè propter vſum ſolis oppreſſerit, diripuerit, in exilium etiã mortẽmq; compulerit: ſolis eſt crimen, quo ille abundãtius vti deſiderat, an potius malè vtentis iniquitas: qui dum cupit corporis oculis tẽporale lumen largius acquirere, cubiculũ cordis luci nõ aperit æquitatis? Ex quo iſti ſi poſſunt intelligant, aut aurum & argentũ ſe accuſare nõ oportere, quamuis de auro & argẽto ſæpe homines cupidiſſimi dimicent: aut accuſationes ſuas de terra in cœlum, & de metallis fulgentibus in ſydera, atq; in ipſum ſolem ſe debere transferre: quando iniqui homines inexpiabili ſępe diſcordia de poſſidenda ſolis luce confligunt. Simul etiã diſcant: quid interſit inter hanc lucem viſibilẽ, lucẽmq; iuſtitię. Siquidẽ fieri poteſt, vt quanto maiori auiditate frui quiſq; hac luce voluerit: tanto maiori cæcitate à iuſtitiæ luce deficiat. Nulla enim creatura homo iuſtificari poteſt: ſed vt creaturis omnibus iuſtè vti poſſit, à creatore iuſtificandus eſt. Itaq; ipſe dominus quamuis auaritiam ſicut iuſtus iudex vbique condemnet: vſum tamen copiarum terrenarum tanquam verus magiſter oſtendit: in eo ipſo loco quem iſti tanquam contra-

rium prophetæ obiicere voluerunt. Ait enim: Faci- *Luc.16.*
te vobis amicos de mammona iniquitatis: hoc eſt, quæ mammona iniquitatis eſt, veſtra mammona eſſe non debet. Tunc enim iuſtè poteritis vti rerum copia terrenarum, & amicos inde facere qui vos recipiant in æterna tabernacula: ſi mammona iſta vobis non fuerit, id eſt, ſi non ex ea vos diuites fieri putaueritis. Quoniam diuitiæ veſtræ quæ ſunt veræ diuitiæ, quæ vos ab omni indigentia liberabũt: non ſunt terrenis facultatibus comparandæ. Sed vt illis frui merito poſſitis, prius iſtis benè vtendum eſt: quæ nõ ſunt diuitiæ veræ nec veſtræ, quia iniuſtæ dicuntur diuitiæ. Non enim auferunt egeſtatem: & eas diuitias iniqui putant. Iſtis enim ſe ab indigentia liberari putant: vos autem alias, id eſt, veras & veſtras debetis deſiderare diuitias. Sed ſi in iniuſto mammona fideles non fuiſtis, verum quis dabit vobis? Et ſi in alieno fideles non fuiſtis, veſtrum quis dabit vobis? Quanquam Manichæos proprio more propheticis dictis calumniari manifeſtum ſit. Quiſquis enim eius ſcripturę circunſtantiam vel mediocriter inſpexerit: inueniet non de hoc argento vel auro, quo auaritia imprudenter inſanit dixiſſe prophetam: ſed de illo potius cuius e-

tiam Apoſtolus meminit dicens: Si quis autem æ- *1.Cor.3.*
dificat ſupra fundamentum aurum & argentum, lapides precioſos. Quo auro & argento diues eſt ille theſaurus: quem in agro ipſe dominus inuentum, & à quodam mirabiliter laudabiliterque auaro, venditis omnibus ſuis emptum eſſe teſtatur. Nam ipſum dominum prænuncians, & noui ſeculi, hoc eſt, Eccleſię tempora figuratè vt ſolet propheta deſi-

gnans: ſic dicit, Adhuc vnum modicum eſt, & ego *Aggai.2.*
commouebo cœlum & terram, & mare & aridam, & mouebo omnes gentes: & veniet deſideratus cunctis gentibus, & implebo domum iſtam gloria, dicit dominus exercituum. Meum eſt aurum & meum eſt argentum: dicit dominus exercituum. Magna erit gloria domus iſtius nouiſſimæ pluſquã primæ, dicit dominus exercituum: & in loco iſto dabo pacem, dicit dominus exercituum. Si vellent iſti non eſſe canes & porci, quibus ſanctum dare & margaritas proiicere prohibemur, ſed petentes accipere, & quærentes inuenire, & pulſantes ſibi aperiri deſiderarent: quam poſſent fortaſſe etiam ſine vllo interprete, duce ipſo ſancto ſpiritu ſentire quę dicta ſunt, ad noui populi, hoc eſt, ad Chriſtiani populi, cuius ſacerdos magnus eſt Ieſus filius Dei, ſine vlla caligine pertinere? Certè vel eo loco vbi dictum eſt, adhuc vnum modicum & ego commouebo cœlum & terram, & mare & aridam, & mouebo omnes gentes: & veniet deſideratus cunctis gentibus. De nouiſſimo enim domini, id eſt, ſecundo aduentu quo in claritate venturus eſt, verſus iſte prolatus eſt, cũ ait Propheta: Et veniet deſideratus

cunctis gẽtibus. Quãdo enim primo in carne mortali per Mariã virginem venit nõdũ desiderabatur à cunctis gentibus: quia nondum crediderant. Disseminato autem euangelio per omnes gentes: in omnibus gentibus desiderium eius accenditur. Per omnes enim gentes erunt electi eius: qui toto corde in oratione dicant: Veniat regnum tuum. Sed
Matth.6. primus aduẽtus misericordiam præseminauit iudicio: cũ quo iudicio secundi aduẽtus claritas eminebit. Prius ergo oportebat moueri cœlum: cùm eum concepturæ virgini angelus nunciauit, cùm Magos ad eum adorandum stella perdoxit, cùm rursus angeli natum pastoribus indicauerunt. Moueri terram: cùm eius miraculis turbaretur. Moueri mare: cùm iste mundus persecutionibus fremeret. Moueri aridam: cùm in eum credentes esurirent sitirentque iustitiam. Moueri denique omnes gentes: cum Euangelium eius vsquequaque discurreret. Tunc deinde veniret desideratus omnibus gentibus, sicut Propheta pronunciante venturus est: & implebitur domus ista gloria, id est, Ecclesia. Consequenter itaque subiungit, Meum est aurum, & meum est argentum. Omnis enim sapientia quæ nomine auri figurarè significatur, & eloquia domini eloquia casta, argentum igne probatum terræ, purgatum septuplum. Omne ergo tale argentum & aurum non est hominum, sed domini: vt quoniam implebitur domus gloria, qui gloriatur in domino glorietur. Quia enim sacerdos ille magnus, domus huius inhabitator & dominus noster Iesus Christus, propter reditum hominis qui per superbiam de paradiso exierat, seipsum exemplum humilitatis præbere dignatus est: quod testatur in Euangelio clamans, Discite à me quoniam mitis sum
Matth.11. & humilis corde: ne quis fortè in domo eius, id est, in Ecclesia si quid sapienter potuerit vel sentisse vel dicere, quasi sua propria videri volens extollatur: videte quanta medicina ei detur à domino. Meum est aurum & meum est argentum. Sic enim consequitur. Vt magna fit gloria domus istius nouissimæ plusquam primæ. Prima enim domus, id est, ciues terrenæ Hierusalem: sicut Apostolus dicit, ignorantes Dei iustitiam, & suam quærentes statuere, iustitiæ Dei non sunt subiecti. Videte si non illi dum suũ
Rom.10. esse dicunt aurum & argentum: non potuerunt ad æternam gloriam domus nouissimæ peruenire. Tamen cùm dixit Propheta, magna erit gloria domus istius nouissimæ plusquam primæ: nec ipsam primã sine aliqua gloria fuisse demonstrat. Nam de illa loquebatur etiam Apostolus cùm diceret, Si enim
1.Cor.3. quod euacuatur per gloriam est: multo magis quod manet, in gloria erit. Versus autem vltimus quo iste prophetiæ sermo concluditur: & in loco isto dabo pacem dicit dominus exercituum: Quid est in loco isto, nisi terrenum fortè aliquid tanquam digito ostendit? Quid enim potest eminentiori loco nisi corpus? Non absurdè ergo vltimam resurrectionem corporis intelligimus, qua beatitudo perfectissimè terminatur: quando iam non concupiscet caro aduersus spiritum, nec spiritus aduersus carnem. Hoc enim corruptibile induet corruptionem: & mortale hoc induet immortalitatem. Non erit alia lex in mẽbris repugnans legi mentis: quia in loco isto dabo pacem dicit dominus exercituum. Nam de contemptu terreni auri & argenti quæ prophetæ dicũt, quis aduersus diuinas voces tam surdus est, vt ignoret? Sic enim illi ad decipiendos homines ab Apostolo proferunt quod ait, Radix est omnium malo- 1.Tim.6.
rum auaritia: quam quidam sectãtes à fide pererrauerunt, & inseruerunt se doloribus multis: quasi facilè inuenias aliquem librum veterum scripturarũ, vbi nõ culpetur auaritia, & digna execratione damnetur. Sed quia de auro & argẽto nunc quæstio est, cur non audiunt prophetam dicentem: Sed & ar- Ezech.7.
gentum & aurum eorum non poterit liberare eos in die iræ domini? Hoc solum si quisquam sitiens audiat & animæ suæ medullis infundat: nonne se totum à blandimentis falsæ fœlicitatis alienans, in amplexum Dei vetere homine exutus, vt se immortalitate cooperiat aduocabit? Sed quid iam diutius de hac quæstione tractemus? Credo esse manifestũ charitati vestræ, Manichæorum sectam non veritate, sed fraude agere cum imperitis: vt scripturas totas non totis nouas veteribus præferant, sed sententias excerpendo, quas velut aduersas sibi esse conãtur ostendere, vt decipiant imperitos. Nulla est autem de ipso nouo testamento vel Apostoli Epistola, vel etiam liber Euangelij, de quo non possint ista fieri: vt quibusdam sententiis ipse vnus liber sibi videatur esse contrarius, nisi eius tota contentio diligentissima lectoris intentione tractetur. Conuersi ad dominum, &c.

Tractatus tertius contra Manichæos, de eo quod scriptum est in Iob, Et ecce venerunt angeli in conspectum Dei, & diabolus in medio eorum, &c. & de eo quod in Euangelio dicitur, Beati qui puro sunt corde.

IN diuinis & sanctis veteribus libris, fraudu- XVII.
lẽtissima fallacia Manichæos insidiari iam vestræ prudentiæ dilectissimi fratres, satis probatum esse confidimus. Offerimus tamẽ adhuc eorum dolos inspiciendos obtutibus cordis vestri: vt non solum eos quantum ad vos pertinet euitetis, sed etiam alios infirmos & diuinarum lectionũ rudes, vt quisque vestrum potest euitare atque contemnere doceatis. Apud Iob scriptum est inquiunt,
Ecce venerunt angeli in cõspectum Dei: & diabo- Iob.1.
lus in medio eorum. Et Deus ait diabolo, Vnde venis? Qui respondens dixit, Circuiens totum orbem adueni huc. Hic inquiunt demonstratur diabolum non solum vidisse Deum, sed etiam locutum esse cum eo. In Euangelio autem dicit, Beati qui puro
sunt corde: quoniam ipsi Deum videbunt. Et iterũ Matth.5.
dicit: Ego sum ianua, nemo potest venire ad patrẽ, Ioan.10.
nisi per me. Deinde adiungunt ratiocinationem dicẽtes: Si igitur hi soli qui sunt puro corde vidẽt Deũ, quomodo sordidissimo & immundissimo corde diabolus potuit videre Deũ? aut qualiter per ianuã, hoc est, per Christũ ingreditur? Iterũ Apostolus, inquiunt testatur & cõfirmat dicẽs. Quod neq; principes neq; potestates neq; virtutes Deũ cognouerũt. Calũnia quidẽ illorum his omnino verbis huc usq; proponitur: & reuera quæstio est prudẽti discutiẽda Christiano. Sed cũ calũniã proponentiũ animus

mus facit: vt similiter imperitos ad sibi credendum à saluberrima scripturarũ authoritate detorqueant. *Adimantus Manichæus.* Sed primò ab istis vellem quærere vbi Adimantus apud Apostolum legerit, (nam talium calumniarum iste conscriptor est) vellem ergo dicerer vbi legerit testantem Apostolum & confirmantem vt dicit, quod neque principes neque potestates neque virtutes Deum cognouerint: cùm domioos etiam hominum in se credentium dicat angelos quotidie videre faciem patris: nisi fortè illud quod *Matt. 18. 1. Cor. 8.* Paulus Apostolus ait, Sapientiam loquimur inter perfectos: sapientiam autem non seculi, neq; principum huius seculi qui euacuantur: sed loquimur Dei sapientiam in mysterio quæ abscondita est, quam præfiniuit Deus ante secula in gloriam nostram: quam nemo principum huius seculi cognouit. Si enim cognouissent: nunquam dominum gloriæ crucifixissent. Si istum locum iste conscribere cogitabat, cur addidit potestates & virtures quod non ibi dictum est, & detraxit, quod huius seculi dictum est? Sed vtinam hoc errore potius quàm malitia fecerit. Veruntamen etiam si hoc modo dixisset Apostolus, nunquid propterea diabolus vocem Dei audire non potuit? Scriptum est enim, quòd in conspectum Dei venerit: non scriptum est, quòd Deum ipse cõspexerit. Principes enim huius seculi aut superbi homines intelliguntur, & vana pompa iactationis elati: aut ipse diabolus & angeli eius. Nam principem vel magistratum huius seculi eũ dominus apertissimè appellat: quia seculi huius nomine peccatores intelligũtur, quorum spes nulla est nisi in hoc seculo. Sicut enim dicitur mala domus, cum significantur habitatores eius: sic malum hoc seculũ dicimus, cùm eos significamus qui corde hoc seculum inhabitant, hoc est, quorum conuersatio nõ est in cœlis. *Philip. 3.* Nostra enim, dicit Apostolus, conuersatio in cœlis est. Diabolo autem seruiũt cuncta peccata, qui libero arbitrio princeps voluit esse peccati: propterea princeps huius seculi dicitur. *Diabolus, princeps peccati. Princeps huius seculi.* Quam regulam intelligentiæ moneo cordibus vestris infigatis: adiuuabit per hãc dominus ad multa scripturarum discutiẽda atque soluenda, de quibus illi laqueos iniiciunt erroris sui. Cùm ergo scriptum nõ sit, quòd diabolus viderit Deum, sed tantum quod venerit cum angelis in conspectum domini, vocémque eius audierit: cur isti miseri de visione Dei calumniari scripturis, & imperitos peruertere student? Quapropter hæc eorum propositio, breuissima responsione superatur. Quantalibet enim loquacitate perquirant quomodo viderit diabolus Deum: respõdemus, non vidit diabolus Deũ. Dicent: Quomodo ergo cum eo locutus est? Hic verò non à nobis, sed à cæcis hominibus conuincenda est cæcitas cordis ipsorum. Hi enim qui carnalibus oculis cæci sunt, quotidie loqui possunt cũ iis quos videre non possunt. Quomodo ergo venit, inquiunt, in conspectum eius? Quomodo cæcus in conspectum videntis, quem ipse non conspicit? Et istæ quidem similitudines, dilectissimi fratres, ideo dictę sint, vt hominum carnalium refellatur improbitas: vt si fieri potest, hoc modo repulsi, ad discẽdi mansuetudinem pia corda conuertant. Nunquid enim Deus continetur loco; quem præsentem habet omnis angelica & humana conscientia, non solum bonorum, sed etiam malorum? Verum hoc interest quod bonis cõscientiis adest vt pater, malis vt iudex: quomodo scriptum est: Dominus interrogat iustum & impium. *Psal. 10. Sapien. 1.* In cogitationibus impii interrogatio erit. Nec vehementius in auribus corporis Deus est, quàm in secreto cogitationis: interrogat vbi solus audit, solus auditur. Nonne etiam mali homines, si quando verum loquuntur & non eis creditur, iurant & dicunt, testis est Deus? In lingua an in corde, in sono vocis, an in silentio conscientiæ? Vnde autem plerunque stomachantur quia non sibi creditur, cùm verum se dicere nouerint, nisi quia cor suum nobis aperire non possunt, vbi Deus est testis? Multi autem modi sunt, quibus nobiscum loquitur Deus. Loquitur aliquando per aliquod instrumentum, sicut per codicem diuinarum scripturarum: loquitur per aliquod elementum mundi, sicut per stellam Magis locutus est. *Variis modis loquitur nobis Deus.* Quid est enim locutio, nisi significatio voluntatis? Loquitur per sortem, sicut de Matthia in locum Iudæ ordinando locutus est: loquitur per animam humanam, sicut per prophetam, loquitur per angelum, sicut patriarcharum & prophetarum & apostolorum quibusdam locutum esse accipimus: loquitur per aliquam vocalem sonantémque creaturam, sicut de cœlo voces factas, cùm oculus nullus videretur legimus & tenemus. Ipsi denique homini non extrinsecus per aures æquè aut oculos, sed intus in animo non vno modo Deus loquitur, sed aut in somnis, sicut Laban Syro ne Iacob seruum eius in aliquo læderet, & Pharaoni de septem annis opulentis totidémque sterilibus demonstratum est: aut spiritu hominis assumpto, quam Græci extasin vocant, Sicut oranti Petro vas plenum similitudinibus crediturarum gentium visum est submissum esse de cœlo, aut in ipsa mente, cùm quisque maiestatem vel voluntatem intelligit: sicut ipse Petrus ex illa ipsa visione, quid se agere vellet dominus, apud seipsum cogitando cognouit. Non enim huc quisquam potest, nisi apud se intus sonante quodam tacito clamore veritatis agnoscere. Loquitur etiam Deus in bonorum malorúmque conscientia. Nam & approbare quod benè facit, & improbare quod peccat, nemo rectè potest: nisi ad eadem illa in silentio cordis vel laudante vel clamante voce veritatis. Veritas autem Deus est. Quæ cùm tam multis modis loquatur hominibus & bonis & malis, quanquam non omnes quibus tot modis loquitur, possint quoq; eius substantiam naturámque conspicere: quis hominum potest coniiciendo aut cogitando colligere, quot & quibus modis eadem veritas loquatur angelis, siue bonis qui eius ineffabili specie & pulchritudine per mirabilem charitatem contemplando perfruuntur: siue malis qui deprauati per superbiam suam & ab ipsa veritate in inferioribus ordinati, possunt quibusdam latentibus modis vocem eius audire, quamuis faciem videre digni non sint? Quapropter dilectissimi fratres, fideles Dei, & Catholicę matris germanissimi filij, nemo vos decipiat

venenatis cibis, etiam si adhuc estis lacte nutriendi. Perseueranter nunc ambulate per fidem veritatis: vt certo & opportuno tẽpore ad speciem veritatis
2.Cor.5. eiusdem venire possitis. Sic enim Apostolus dicit, Hic manentes corpore, peregrinamur à domino: per fidem enim ambulamus, non per speciem. Ad speciem autem visionis patris, fides Christiana perducit. Vnde dominus dicit: Nemo venit ad patrẽ,
Ioan.14. nisi per me. Sine causa ergo isti quęrunt, quomodo diabolus ad Deum potuit venire per Christum. Diabolus enim ad illam contemplationis beatitudinem non potest peruenire, quò eos qui puro sunt corde fides Christiana perducit. Nec ideo tamen diabolus vocem Dei loquentis audire non potuit, sicut multi homines etiam qui non crediderunt Christo, potuerunt vocem audire de cœlo dicen-
Ioan.12. tis Dei, Et clarificaui & clarificabo: cum dominus dixisset, Pater clarifica filium tuum. Quòd autem scriptum est diabolum venisse in conspectum Dei, non ideo scriptum est, quia quisquã potest aliquando conspectum Dei fugere, cuius oculis cũcta subiecta sunt, & cui cordis cuiuslibet profunditas patet: sed quia in secreto creaturæ acta sunt quę scriptura narrauit, propterea scriptum est, Et ecce venerunt angeli in conspectum Dei: quamuis à conspectu Dei nunquam recedant. Quocunque enim mittuntur, ibi quoque præsto est conspectus Dei. Sed illic propriè conspectus Dei dicitur, quo humanus non potest penetrare conspectus: sicut sunt secreta conscientiæ. Propterea cùm redarguimus mentientem, non eum dicimus in cõspectu Dei locutum: quia nõ hoc locutus est, quod in animo eius conspicit Deus, quo conspectum dirigere non potest homo. Quia ergo hæc tam latenter gesta sunt, vt indicari hominibus per scripturas sanctas nisi sancto spiritu reuelante non possent: in conspectũ Dei ventum esse, atq; ibi gesta esse narrantur. Quòd autem diabolus in medio angelorũ fuit: si bonos angelos intelligis, sic in medio eorum intellige, sicut reus in medio apparitorum iudici audiendus assistit. Non enim scriptura declarat quales angeli fuerint. Si autem in medio angelorum malorum, quid mirum est principem ac ducem turba ministrorum suorum esse circundatum? Si autem in conspectum Dei quod dictum est sic accipias, vt illi in conspectum Dei veniant qui non solum conspiciuntur ab eo, sed etiam conspiciunt eum: sic intelligẽdum est in medio eorum fuisse diabolum, vt tamen Deum quem ipsi videbant ille non viderit, vt etiam per aliquem sanctorum angelorum Deus diabolo sit locutus. Nec tamen in libro scriptum est nisi dixit Deus, sicut etiam in negotiis publicis quanquam pleraque per præconem iudex loquatur: iudicis tamen nomen cùm gesta scribuntur non etiam præconis inseritur. Sicut autem aliquis homo visione prophetica indignus, potest tamen in medio prophetarum stare, vt tantum audiat quod per eos dicit dominus, nec tamen videat quod illi vident: sic potuit & diabolus esse in medio sanctorum angelorum Deum videntium, per quos audiret vocem
Allusio. Dei, quem videre ipse non posset. Et machinamenta quidem Manichæorum quantum ad hanc quæstionem pertinet, multis modis soluta esse perspicitis, vt non iam putetis charissimi, verè diabolum sic locutum esse cum Deo, vt etiam faciem veritatis quam pura corda conspiciunt videre potuerit: aut ad illã contemplationem beatitudinis venerit, quo nemo nisi per dominum Iesum Christum venire permittitur. Sed tamẽ multum admiror hominum istorum impudentiam, qui de visione substantiæ diuinæ calumniari nobis volunt, & id quod scriptum non est de scripturis nostris mẽtiuntur, quod Deum diabolus viderit: Et tantam hinc inuidiam conflare conantur, vt quisquis exhorruerit & indignum esse iudicauerit vt diabolus viderit Deum, penitus à diuinarum scripturarum authoritate suspiciosa ignorantia non intelligens quod scriptum est auertatur: cùm ipsi dominum nostrum Iesum Christum Deum esse non negent, & sine assumptione humani corporis eum hominibus apparuisse confingant. Quando ergo diabolus tentare ausus est dominum, cùm eum videret, quid videbat? Si corpus eius videbat: Habebat ergo corpus dominus quod nolunt perditi confiteri. Si autem corpus non habebat, ipsa diuina substantia diabolo oculis subiacebat: quam nõ vident nisi qui puro sunt corde, sicut ex Euangelio nobis ipsi commemorant. O importuna cæcitas hæreticorum: cur scripturas nostras quòd Deum diabolus viderit mẽdaciter arguis: & negando corpus Christi diuinã eius substantiam diaboli oculis publicare velle conuinceris? An fortè sicut dicere solent ita non habebat corpus humanum, vt se tamen quasi habere monstraret? Quis ergo verius & rectius sentit: an qui credit Deum locutum esse cum diabolo, an qui credit Deum non solum cum diabolo locutum, sed etiam diabolo esse monstratũ? Quosdã enim angelos humanis oculis apparuisse scriptura cõmemorat: sed vtique potestati eorum corpoream creaturam ita dominus subdidit, vt illis eam pro voluntate coaptaret. Vnde & illi quàuis non nati ex fœmina, verum tamen corpus habuerunt, quod ex qualibet specie in quamlibet speciem pro sui ministerij atque officij ratione conuerterent: ex vera tamen in verã. Nõ enim & ipse dominus cùm aquam conuertit in vinum: aut aquam falsam, aut vinũ falsum fuisse possumus dicere. Omne itaque corpus cuius est natura & ordo mutabilis, ad nutum omnipotentissimi conditoris, in quascunque species fuerit commutatum, à veritate tamen in suo genere non recedit: cúmque varietate mutetur, & corpus tamen & verũ corpus esse non desinit. Sed cùm isti omnem naturam corporeã, non ab omnipotente cõditore Deo, sed à tenebrarum gente nescio qua esse cõfingant: quęrimus ab eis, dominus noster Iesus Christus vnde corpus assumpserit. Si enim nullum corpus eum assumpsisse dicunt, quid erat illud quod humanis atque corporeis oculis apparebat? Aut enim mẽdacium phantasmatis erat, quod execrabile est credere: aut si ipsam diuinam substãtiam suam nulla corporis assumptione humanis oculis eum demõstrasse contendunt, & hanc etiam diabolus vidit: vbi est quod in ista quæstione calũniosa voce proclamãt. Beati qui puro sunt corde, quia ipsi Deum videbũt? Matth.5.

Angeli veris corpus assumpserunt.

Quod

Quòd si fortè dicunt diuinam & propriam substantiam domini non talem esse apud patrem, qualẽ se in terris voluit nullo assumpto corpore ostendere: quid aliud etiam nisi locis & temporibus esse mutabilem miseri crediderunt? Non enim legere volũt, aut intelligere facile possunt quod per prophetam
Psal.101. dicitur, Mutabis ea, & mutabuntur: tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient. Et quod in diuinæ
Sap.7. sapientię literis de ipsa sapientia scriptum est: In seipsa manens, innouat omnia. Secundũ autem illorum sensum, si quis eis dicat, quid ergo miramini, si & Deus mutauit speciem diuinitatis suæ, vt posset eum qui corde sordidissimo est diabolus intueri, sicut de Christo Deo vobis videtur, quid respõsuri sint nescio: quia & nunquam dicere ausi sunt Patrem & filium nisi vnius esse substantię. Et si alterius esse substantiæ filium dicerent: posset eis responderi, Vnde igitur scitis, vtrum cum patre an cum filio locutum esse diabolum vetus illa scriptura commemorat? Deinde quærin se Solem istum videt diabolus, an non videt? Si videt quomodo ergo Sol Deus est, quem diabolus videt? Si non videt, mali tamen homines eum vident: quomodo ergo Deus est, quem vident qui non puro sunt corde? Aut si vt videri posset, etiam ipse mutatus est, & non hoc est quod videtur: quid si ergo vos & aliud ostenditis & aliud estis, vt imitari etiam solem, non tantum adorari possitis? Et tamen si eos interroges, vtrum commutabilis sit diuina substantia, non possunt nisi incommutabilem dicere: non ducti ratione, sed pudore confusi. Restat ergo vt cogantur fateri dominum nostrum Iesum Christum aliunde assumpsisse corpus, vt humanis oculis appareret. Quod si fatentur, quæro vnde assumpserit? Si de hoc mundo dicunt: quæro ipsius mundi vnde sit corpus? Continuò mihi, de tenebrarum gente respondent. O mira dementia. Cur ergo miseri in corpore saluatoris timetis vterum virginis: & gentem dæmonum non timetis? Nos quidem vniuersim naturam corporis ab omnipotente conditore Deo esse profitemur: & propterea vndecunque dominus noster assumeret corpus, de sua creatura vtique assumeret. Sed fœminam maluit humilem: qui ad liberandum perditam creaturam venerat, quæ per fœminam lapsa est. Vnde vtrunque sexum volens in spem renouationis & reparationis adducere: virilem in quo nasceretur, fœmineum per quem nasceretur elegit. Vos autem qui exhorrescitis casta virginis viscera, eligite obsecro vnde dominus corpus assumeret. Dicitis omne corpus gentis tenebrarum esse substantiam. Eligite ergo vt dixi, vnde corpus filius Dei deberet assumere. An perdidistis respondendi lucem, quia tenebræ vobis quocunque oculos conuerteritis occurrunt? Sed ca
Tit.1. ro mortalis, inquiunt, videtur immũdior. Recitate eis Apostolum, Omnia munda mundis: & recitate in eos Apostolum, Immundis autem & infidelibus, nihil est mundum: sed polluta sunt eorum & mens & conscientia. Si autem nõ dicunt immundior, sed infirmior, consentimus planè: & ideo Christus est nostra firmitas, quia eum nostra non mutauit infir-
Psal. 101. mitas. Hic agnosco prophetæ illam vocem, Mutabis ea, & mutabuntur: tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient. Non solum enim non eum mutauit in deterius infirmitas carnis: sed ab eo melius ipsa mutata est. Sol iste corporeus, quem corpus esse non arbitrantur (vsque adeò nec quid sit corpus intelligunt, qui de spiritualibus se fallaciter iactant.) Sol ergo iste corporeus, tantum quia cœleste corpus est, illuminat terram, nec ab ea ipse obscuratur. Siccat aquam: nec inde humectatur. Soluit glaciem, nec inde frigescit: durat limũ, nec inde mollescit. Et dñs noster Iesus Christus verbũ patris per quod facta sunt omnia, virtus & sapientia Dei vbiq; præsens, vbiq; secretus, vbique tutus, nusquã inclusus, pertendens à fine vsque ad finem fortiter, & disponens omnia suauiter: timent infœlices, ne non potuerit sic hominem assumere, vt viuificaret mortalia, nec ab eis mortificaretur: sanctificaret carnem, nec inde pollueretur: dissolueret mortem, nec inde ligaretur: mutaret in se hominem nec in hominem mutaretur? Aliud ex alio disputare propter quorundam titubationem & periculosam infirmitatem fidei compulsi sumus. Quod autem attinet ad propositam quæstionem, quanquam illa scriptura (de qua insidiari quàm illuminari maluerant) Deum à diabolo visum esse non probet: videant tamen ipsi quomodo gens tenebrarum diuinam substantiã videre potuerit: quando ante pugnam, qua bonum & malum dicunt esse commixtum, nullum adhuc corpus diuina substantia vt ab hoste suo videri posset assumpserat. Ex quo cognoscant frustrà se Catholicæ fidei firmamenta velle subuertere: cùm suas fabulas ruinosas qualibuscunque responsionum disputationibus fulcire non possint. Conuersi ad dominum, &c.

Sermo de eo quod apparuit Dominus Moysi in rubo.

Vm sanctæ lectiones legerentur, in ea quæ scripta sunt in prima lectione quæ nobis recitata est, animo intendimus, & ea quæ dominus suggerit breuiter cum vestra sanctitate participare curamus, ne carnaliter accipientes diuina mysteria, non solum non proficiatis, sed & deficiatis. Occurrit enim primo aspectibus nostris ex illa lectione diuina, quod Deus apparuit Moysi. Apparere autem per substantiam suam, sicut est, non nisi mundis cordibus dignatur. Sic enim scriptum est in Euangelio, Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Oculis autem corporalibus sanctorum si quando Deus voluit apparere, non per seipsum, sed per creaturam visibilem atque sensibilem, quantum ista carne sentiri potest, apparuit, vel per vocem sonantem auribus, vel per ignem oculis, vel per angelum in aliqua visibili specie apparentẽ, sed personam Dei gestantẽ: sic intelligimus fratres apparuisse Moysi Deum. Non enim maiestas illa, quæ fecit cœlum & terram, & quæ regit vniuersum mundum, cui semper inhærent angeli cõtemplandu eius pulchritudinem, puris oculis mortalibus hominib' potuit apparere, nisi assumpta visibili & sensibili creatura, quæ ad istos oculos visibiles corpo-

XVIII. Habetur alias verbis to.6 f.189 col.1.

Exod.3.

Matt.5.

ris pertinet: quandoquidem & ipsa sapientia Dei, per quam facta sunt omnia, humanis oculis non *Ioan.1.* appareret, nisi humanam carnem assumeret. Quomodo ergo verbum Dei, id est, filius Dei, vt appareret oculis, carnem assumpsit: sic semper Deus vt appareret oculis hominum, in aliqua creatura visibili apparere dignatus est. Nam apertissimè habes *Act.7.* in Actibus apostolorum, quia angelus apparuit Moysi in rubo. Nũquid ista scriptura vera, & illa falsa est? Aut illa vera, & ista falsa est? Sed quid? si Christiani sumus, si benè credimus: ambæ sunt veræ. Si ergo ambæ sunt veræ, quomodo ibi angelus dicitur apparuisse, nisi quia illa specie? Qui in Actibus apostolorum dixit apparuisse angelum, exposuit hanc lectionem quomodo apparuit Deus. Illa declaratio expositio obscuritatis huius, ne intelligens Deum per seipsum apparuisse, illic tibi expositum est quemadmodũ apparuerit Deus per creaturam, angelum. Sic quid miraris quia dicitur cum apparet angelus, dixit Deus? Et vocauit Deus Moysen, & accessit ad locum, & dixit dominus ad Moysen? quia nõ attenditur templum angelus, sed inhabitator angeli. Ipse enim angelus tẽplum Dei erat. Si enim dignatur in homine habitare & loqui, vt quando Propheta loquitur, dicatur, Dixit Deus: quanto magis per angelum? Et cum dicitur, dixit *Esai.4.* Deus per Esaiam, quid erat Esaias? Nonne homo portans carnem, natus de patre & matre sicuti omnes nos? Et tamen loquitur, & quid dicimus in eloquiis ipsius? Hæc dicit dominus: quomodo ergo si Esaias nisi quia Deus per Esaiam: sic & hic loquẽte angelo dicit De' loqui. Quare, nisi quia per angelũ Deus? Auertite itaque soluta quæstione etiã istud in cuius rei signũ videtur factũ quod in rubo apparuit & rubus nõ cõburebatur, non incendebatur. Et apparebat tanquã ignis & non incendebat rubum. *Rubus.* Putabamus rubum bonum aliquid significare, cum sint spinæ: Si enim consumpsisset ignis spinas, significaret quia verbum domini quod dictum est Iudæis, consumpsisset peccata illorum, & lex illa finiret iniquitates ipsorum. Si enim sic ignis in rubo quomodo lex in Iudæis, sic sunt spinæ rubi quomodo peccata Iudæorum. Sic enim non cremauit spinas, quomodo lex non cremauit peccata. Loquitur autem dominus ad Moysen: Iam illa nostis, & non diutius vos tenere debemus, propter angustias *Exod.3.* temporis: Ego sum qui sum. Misit me qui est. Cùm enim quæreret nomen Dei, huic dictum est, Ego sum qui sum. Hæc dices filiis Israel. Qui est misit me ad vos. Quid est hoc? O Deus, ô domine noster quid vocaris? Est vocor, dixit. Quid est vocor? Quia maneo in æternum, quia mutari non possum. Ea enim quę mutantur non sunt, quia non permanent. Quod enim est manet. Quod autem mutatur fuit aliquid, & aliquid erit, & non tamen est, quia mutabile est. Ergo incommutabilitas dei isto vocabulo se dignata est intimare, Ego sum qui sum. Quid est ergo, quòd postea iterum aliud nomen sibi dixit cùm diceretur, Et dixit Deus ad Moysen, Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob: hoc mihi nomen est in sempiternum. Quomodo illa? vocor hic quia sum. Et ecce hac aliud nomen, Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob. Quia quomodo est Deus incõmutabilis, fecit omnia per misericordiam, & dignatus est ipse filius Dei mutabilem carnem suscipiendo, manens id quod verbum Dei est, venire & subuenire nobis. Induit ergo se carne mortali ille qui est, vt dici posset, Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & deus Iacob. Signa iam attendite, quæ signa dedit Moysi, cum diceret, si mihi dixerit populus, non te misit Deus: *Exod.4.* quibus signis ostendam quia misisti me? Dictum est, Proiice virgam quam habes in manu. Proiecitque virgam, & factus est serpens, & exhorruit Moyses. Ait iterum dominus, Apprehende caudam eius. Apprehendit, & facta est virga sicut erat. Dedit & aliud signum, Mitte manum in sinum, & misit eam: produc eam, & produxit, & facta est sicut nix alba, id est, leprosa. Color enim albus in cute humana vitiosus est. Mitte illam in sinum, iterum misit, & recepit colorem suum. Dedit ei tertium signum. Tolle aquam de flumine, & funde in æqualem locum, Tulit & fudit, & conuersa est in sanguinem. In his signis audiet populus te si in primo non exaudierit, in secundo autem & in tertio audiet. Nos ea quæ significant, quantum Deus adiuuat, attendamus. *Virga.* Virga regnum significat, serpens mortalitatem. *Serpens.* A serpente enim hominis mors propinata est. Ipsam mortem dominus dignatus est assumere. *Num.21.* Virga ergo veniens in terram, serpentis speciem habuit: quia regnum Dei, quod est Christus Iesus, venit ad terram. Mortalitate indutus est, quam infixit in cruce. Nouit autẽ sanctitas vestra quia quãdo populus ille in eremo ceruicatus & superbus murmurasset aduersus Deum, cœpit morderi à serpentibus, & ipsis morsibus cadere. Misericordia sua dedit Deus remedium, quod præsentem quidem sanitatem afferebat, sed futuram sapientiam prædicabat. Ait Moysi, suspende serpentem æneum in *Ioan.13.* media eremo in ligno, & dic populo, Quicunque fuerit percussus, serpẽtem istum intueatur. Et percussi homines intuebantur serpentem, & sanabantur. Et attestatur dominus in Euangelio tali signo. Nam cum Nicodemo loqueretur, ait, Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, vt omnis qui credit non pereat, sed habeat vitam ęternam. Sed hoc est quicunque percussus fuerit à serpentibus peccatorum, Christum intueatur, & habebit sanitatem in remissionem peccatorũ. Ergo fratres ipsa est mortalitas quæ suscepta est à domino, quàm necesse est habere corpus eius cuius est caput homo in cœlo, ita Ecclesia mortalitatem habet quod vulnus inflictum est per suasionem serpentis. Debemus enim mortem peccato primi hominis, sed per eam ad vitam perueniemus æternam, per Iesum Christum dominum nostrum, sed quando venit ad vitam & redit ad regnum in fine seculi. Nam ideo caudam tenuit, vbi finis est, vt ad pristinum reuocaret. Quid illa manus? certũ est quia & illa manus populum ipsum significat. Sinus hominis quid est? *Manus.* Sinus Moysi secretum Dei. *Sinus.* Cùm esset homo in secreto Dei, incolumis erat, & bono colore exiit à secreto Dei, progressus est Adã de paradiso offenso Deo & factus vitiosus. Facta est

ergo

ergo manus illa alba, sed rediit ad sinum, per sinum domini nostri Iesu Christi, & recepit colorē. Quid autem illa aqua? Aqua illa significat sapientiam. Sæpe enim posita est aqua in similitudinem sapientiæ. Et dictum est, Fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam: Sed aqua illa sapientia, quæ in terra sanguis effecta est, non nobis ostendit verbum carnem factum, & habitantem in nobis. Vtique ostendit, omnia ergo futuri sæculi signa sunt & mysteria de domino nostro Iesu Christo. Et si qua alia sunt in veteribus libris sacramenta, illa siue intelligamus siue non intelligamus, quærentem desiderant non reprehendentem. Petamus ergo, quæramus & pulsemus, vt aperiatur nobis. Illis futura prædicta sunt sacramēta, nos præsentia videmus in Ecclesia. Conuersi ad dominum, &c.

Aqua. Ioan. 4.

Sermo de Iacob & Esau habitus in festo sancti Vincentij Martyris.

XIX. Huius sermonis meminit in quæst. 74. super Gen. Rom. 8.

Esternæ lectionis debitores non esse meminimus: sed sicut nos debemus sermonem, ita & vos debetis audiētiam. Et lectio quidem illa carnaliter sonat, qui autē spiritū Dei accepit, spiritaliter sapit. Dixit enim Apostolus: Sapere secūdum carnem mors est: & ad hoc promisit dominus spiritum paracletum veritatis, ergo sicut promisit & misit, vt vnusquisque iam qui eum spiritum recepit, non sit temporalibus voluptatibus seruus, sed dominus corporis factus & seruus creatoris, dirigat se in via præceptorum Dei. Nec vestigia eius nutent, nec oculi eius palpitēt, sed intentione fidei proficiat, vt veniat ad id quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit: quod e redituri ante quam videatur, vt cùm venerit, qui credidit non confundatur. Intendat ergo ambulans in spe, sperans quod nondum tenet, credens quod nondum videt, amans cui condum hæret. Exercitatio autem animæ in fide & spe & charitate, facit eum idoneum capere quod venturum est. Cùm ergo carnaliter adhuc saperet Petrus, turbatus ad interrogationem ancillæ, negauit dominum ter, prædixerat enim medicus ægroto quid in illo futurum erat, qui æger casus ægritudinis suæ non nouerat, & plus de se ægrotus præsumpserat, sed verus medicus videbat. Dixerat enim se cum domino & pro domino moriturum. Nōdum enim poterat, quia infirmus erat. At vbi venit postea spiritus sanctus missus de cœlo, & confirmauit eos, in quos venit: impletus ille fiducia spiritali, cœpit iam verè paratus esse mori pro eo quem ante negauerat. Hac fiducia repleti omnes martyres tenentes rectam fidem, non morientes nec patientes pro falsa fide, pro vano phantasmate, pro spe inani, pro re incerta, sed pro veritatis pollicitatione, certum habentes, eum qui promisit, potentem esse qui exhibeat: omnia præsentia contempserunt, in futura exarserunt. Quæ cùm fuerint illis præsentia, non erunt præterita. Recordamini ergo, qui interfuistis hesterno die, duos filios Isaac, Esau & Iacob, quomodo maiori præponitur minor: vt ad Iacob pertineatis, Esau non ametis. Erit autem Esau: qui vult

1. Cor. 2.

Matt. 26.

Filij Isaac Esau & Iacob. Gen. 27.

carnaliter viuere, vel carnalia in futuro seculo sperare. Siue ergo carnaliter viuēs & talibus gaudēs in hoc tempore, & talia de Deo sperans qualia habēt & mali, & totam fœlicitatem suam in ipsa ponens de qua gaudent & iniqui, aut certè contemnens istam præsentem & talem sperans in futuro: carnalis est, carnalem fidem habens, carnalem spem, carnalem charitatem. Fides autē spiritalis est, credere quod protectot sit temporaliter dominus tuus, vt venias ad illud quod temporale non erit, & sperare te habiturum vitam angelorum, non in corruptionibus carnis, non in voluptatis illecebris, non fornicationibus & ebrietatibus, & gaudio epulatum carnalium, non in superbia possessionum dominationis terrenæ: sed tantummodo quomodo angeli viuunt, viuunt autem angeli in gaudio non creaturæ, sed creatoris. Gaudiū enim creaturæ est, quicquid videtur: Gaudium creatoris est, quod non videtur oculis corporis, sed purgata acie mentis. Beati mundo corde. Ad quam visionē beati sunt? quoniam ipsi Deum videbūt. Non enim putetis fratres quia gaudent angeli ex eo quia vident cœlum aut terram, vel quæcunque nihil sunt. Non ex eo gaudent quia vident autem terram, sed quia vidēt eum qui fecit cœlum & terrā. Ille autem qui fecit cœlum & terram, nec cœlum est nec terra: nec quid terrenū potest cogitari, nec quid cœleste, nec quid corporeum vel spiritale cogitare potens: Non hoc est Deus. Non tibi facias hominem aliquem grandem & pulchrum: non circunscribitur humana forma Deus, non continetur loco, non tenetur spacio. Non tibi facias quasi aureum Deum. Non hoc est Deus. Nam aurum vnde tibi vis facere Deum, ipse fecit Deus, & hoc infirmum quia in terra. Non tibi proponas quia aliquid tale est Deus, quale vides in cœlo, vel Lunam, vel Solem, vel Sydera, vel quicquid fulget & splendet in cœlo, non hoc est Deus. Sed nec iterum ideo tibi non videatur Deus quod sol, quia sol tanquam rota quædam est nō immensum lucis spacium, & dicas tibi: Ergo Deus infinitæ lucis est & immensæ, vt quasi tendas ipsum solē, & facias illum non habere finem, nec hac nec illac, nec sursum nec deorsum, & tamen lucem tibi immensam proponas Deum: nec hoc est Deus. Deus quidem habitat lucem inaccessibilem, sed talis lux non est tota, nec potest esse nota oculis carnis. Sed si videre potes quid est veritas, quid est sapientia, quid iustitia, quomodo dictum est, Accedite ad eū & illuminamini, quomodo est illud lumen verum de quo dicit Ioannes: Erat lumen verum quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, quomodo Ioannes ipse Baptista non erat lumen verum, dicit enim Ioannes Euangelista: Non erat ille lumen, sed vt testimonium perhiberet de lumine. Non solum autem Ioannes Baptista verum lumen non erat, sed nec Paulus verum lumen erat, nec Petrus verum lumen erat, nec aliqui Apostoli verum lumen erant. Etenim verum lumen est quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Illi verò lumina erant, quia illuminabātur, nam & oculi carnis nostræ dicuntur lumina, & vnusquisq; iurat per lumina mea. Lumina ista quid

Vita carnalis.

Spiritualis.

Deus incomprehensibilis et immensus.

1. Tim. 6.

Psal. 33. Ioan. 1.

ſunt?Si deſit ſol,ſi deſit luna aut lucerna,certè in tenebris remanent. Vbi ſunt lumina, videant ante ſe, præbeant ducatum pedibus ſi lumina ſunt:& tamē lumina ſunt.Quare lumina ſunt?Quia poſſunt lumē recipere, etenim cum fuerit lumen illatum, lumen ipſum non ſentit frons tua, nec auris tua, nec olfactus tuus, nec manus tua, nec pes tuus:ſola membra in te qui vocantur oculi, ſola ſentiunt lumen illatum:abſente lumine tenebrantur, ſed illato lumine ſola illuminantur,id eſt,quia ſola ſentiunt lumē. Illuminantur quidem & cætera membra tua, ſed vt videri poſſint,non vt videre poſſint, nam lux quæ oritur vel quæ infertur, omnia membra perfundit, oculos vt videant,cætera vt videantur. Sic omnes ſancti illuminati ſunt,vt viderent: & vt quod videbant, prædicarent. Ideò illis dictum eſt: Vos eſtis lumen mundi.Sed lumen,non verum lumen. Quare? Quia erat lumen verum,quod illuminat omnē hominem. Omnem hominem dicit. Si de iſto ſole diceret omnem hominem: quia iſte ſol non à ſolis hominibus videtur: vident illum & pecora, & minutiſſima animalia, & muſcæ vident iſtum ſolem. Illud autem lumen quod Deus eſt, nemo videt niſi
Matt.5. de quibus dictum eſt:Beati mundo corde, quoniā ipſi Deum videbunt.Conamini cogitare fratres lumen veritatis, lucem ſapientiæ, quomodo vbique præſens eſt omnibus:conamini cogitare lumen iuſtitiæ,præſens eſt enim omni cogitanti.Quid enim eſt quod cogitat? Qui vult iniuſtè viuere, peccat. Deſerit iuſtitiam, diminuta eſt? Conuerſus eſt ad iuſtitiam,Quid? aucta eſt? Deſerit eam, integram illam relinquit. Conuertitur ad eam, integram illā inuenit. Quid eſt ergo lumen iuſtitiæ? De oriente ſurgit, & in occidentem vadit? An eſt alius locus vnde oritur, aut quo venit? nonne vbique præſto eſt?Homo certè qui eſt in occidente ſi vult iuſtè viuere,id eſt, ſecundum iuſtitiam, nunquid deeſt illi quam intueatur & videat ſecundum ipſam iuſtitiam? Iterum in oriente poſitus ſi velit iuſtè viuere,id eſt, ſecundum eandem iuſtitiam, nunquid deeſt illi? Ibi enim eſt iuſtitia:præſto eſt iuſtè viuenti, ſecundum enim regulam videt, quemadmodū iuſtè viuant & illi.Sicut iuſti benè viuendo eam vident, ita & iniuſti malè viuendo non eam vident, nam & ille ipſam videt,vt ſecūdum eam actus ſuos dirigat,quia niſi ſecundum iuſtitiæ regulā direxerit actus ſuos, in errorem iniquitatis impingitur. Quia ergo & huic præſto eſſe potuit ibi conſiſtenti, nullo loco eſt & vbique eſt: ſic iuſtitia,ſic ſapientia, ſic veritas, ſic caſtitas. Conamini ergo videte talem lucem,ſed non poteſtis: palpitat mentis acies, purgetur & videat.Vt autē purgetur & videat, credat vt purgari mereatur.Quod ergo videre nō poteſtis, differte vt curemini, & videre poſſitis: non tamen tale aliquid in futuro ſeculo cogitetis, quale nunc videtis,quia ſi tale aliquid cogitaueritis,& tale aliquid dilexeritis,cum ipſo mundo vultis ire extra mundum,tollere vobiſcū vultis mundum. Non erunt ibi iſta.Lux ibi erit quædam, vnde hoc dicerat neſcio,quid quod modo intelligimus & gaudemus, ſed ſi habemus benedictionem à rore cœli, habe-
Gen. 27. mus abūdantiam à fertilitate terræ: ſic eſt enim benedictus Iacob,ad eum pertineamus & non carnaliter viuamos. Quia vnuſquiſque incipit carnaliter viuere,ideo maior dictus eſt Eſau. Duo teſtamenta dicūtur in lege,vnum vetus & alterum nouum. Vetus,promiſſiones habebat temporales, ſed ſignificationes ſpiritales. Intendat charitas veſtra.Si promiſſa eſt Iudæis terra repromiſſionis, ſignificat aliquid ſpiritaliter terra repromiſſionis. Si promiſſa eſt Iudæis ciuitas pacis Hieruſalē, ſignificat aliquid nomen ciuitatis Hieruſalem. Si data eſt Iudæis circuncifio carnis,ſignificat aliquā ſpiritalem circunciſionem. Si iuſſi ſunt Iudæi vnum diem ſabbatum obſeruare de ſeptem diebus, ſignificat ſpiritalem quietem,quæ non habet veſperam: nam & in ipſis ſeptem diebus, in Geneſi in omnibus diebus dictū eſt,Factum eſt veſpera: in ſeptimo die non dicitur facta eſt veſpera. Septimo die qui veſperam nō habet, ſignificatur nobis requies ſempiterna vbi nullus eſt occaſus. Si data ſunt ſacrificia Iudæis carnalia, per victimas carnalium omnia ſignificantur ſacrificia ſpiritalia. Ergo qui ſic intellexerunt, quaſi præſens illis aliquid daretur pro magno & futurum nihil quæſierunt, nec ſpiritaliter ea quæ carnaliter gerebantur intelligere valuerunt:ad maiorem filiū pertinent,ad vetus teſtamentum pertinent. Vetus teſtamentum eſt promiſſio figurata: nouum teſtamentum eſt promiſſio ſpiritaliter intellecta. Quum enim Hieruſalē quæ fuit in terra pertineat ad vetus teſtamentum, imaginem habet ad Hieruſalem quæ eſt in cœlo,& pertinet ad nouum teſtamentum: Liberatur ſecundum vetus teſtamentum populus de Aegypto:liberatur ſecundum nouum teſtamentū populꝰ à diabolo.Perſecutores Aegyptij & Pharao perſequuntur exeuntes de Aegypto Iudæos: perſequuntur populum Chriſtianum peccata ipſorum, & diabolus princeps peccatorum. Sed ſicut Iudæos vſq; ad mare perſequūtur Aegyptij,ſic Chriſtianos vſque ad baptiſmum perſequuntur peccata. Intendite fratres & videte:liberātur per mare Iudæi, obruuntur in mari Aegyptij, liberantur Chriſtiani in remiſſione peccatorum, delentur peccata per baptiſmum,exeunt poſt mare rubrum, & ambulant per eremum: ſic & Chriſtiani poſt baptiſmum nōdum ſunt in terra repromiſſionis, ſed ſunt in ſpe. Seculum autem hoc eremus, & verè Chriſtiano eſt eremus poſt baptiſmum ſi intelligat quod accepit, ſi non ſolum ſigna corporalia in illo fiant, ſed ſi etiā in corde ſpiritalis effectus intelligit ſibi eremum eſſe iſtum mundum, intelligit in peregrinatione ſe viuere,patriam deſiderare. Quam diu autem deſiderat in ſpe eſt:Spe enim ſalui facti ſumus, ſpes autem quæ videtur nō eſt ſpes:quod enim videt quis, quid ſperat? Si autem quod nō videmus ſperamus, per patientiam expectamus.Iſta patientia in eremo facit aliquid ſperare. Si iam ſe putet in patria, non peruenit ad patriam:Si iam ſe putet in patria,remanet in via. Vt autem non remaneat in via,ſperet patriam, deſideret patriam, ne deuiet,nam occurrunt tentationes: ita poſt baptiſmum occurrunt. Sicut enim non ſoli erant hoſtes Iudæorum Aegyptij,qui illos ab Aegypto perſequebantur: ipſi enim præteriti hoſtes erant, quomodo vnumquēcumque perſequitur

Duo teſtamenta;vetus & nouum.

Gen.15.

Gen.17.

Exod. 17.

Gen.1.et 2.

Exod. 12.

Exod. 14.

Eremus eſt Chriſtiano hic mūdus

Rom.8.

ſequitnr præterita vita ſua, & peccata præterita ſua cum principe ſuo diabolo, ſed extitère & in eremo qui vellent impedire viam & pugnatum eſt cũ iis, & victi ſunt: Sic poſt baptiſmum cùm cœperit amhulare Chriſtianns viam cordis ſui, in ſpe promiſſorum Dei non deuiet. Nam occurrunt tentationes, aliud aliquid ſuggerentes, delitias huius mũdi, aliam quandam vitam, vt vnumquenque de via detorqueant, & à propoſito abduẽát. Si autem iſto deſiderio iſtas ſuggeſtiones euiceris, vineuntur hoſtes in via, & perducitur populus ad patriam. Audi

1. Cor. 10. Apoſtolum quia iſtę figuræ noſtræ fuerunr. Nolo enim (inquit) vos ignorare fratres, quia omnes patres noſtri ſub nube fuerunt: ſi ſub nube fuerũt, ſub caligine fuerunt. Quid eſt ſub caligine fuerunt? nõ eis intelligentibus ſpiritaliter, quæ cum eis corporaliter agebantur. Et omnes per mare tranſierunt, & omnes in Moyſe baptizati ſunt, & omnes eundẽ

Exod. 16. ſpiritalem cibum manducauerunt. Datum eſt enim illis manna in deſerto, ſicut nobis datur dulcedo ſcripturarum, vt duremus in iſta eremo vitæ humanæ: & norunt quale manna accipiunt Chriſtiani, quibus dicit ipſe Pſalmus, Guſtate & videte, quo-

Pſal. 33. niam ſuauis eſt dominus. Et omnes (inquit) eundem cibum ſpiritalem manducauerunt. Quid eſt eundẽ? idem ſignificantem. Et omnes eundem potum ſpiritalem biberunt. Et attende quomodo vnam rem expoſuit, & cætera tacuit. Bibebant enim de ſpiritali ſequente Petra, Petra autem erat Chriſtus: hæc autem figuræ noſtræ fuerunt, Illis ſunt exhibitæ, ſed figuræ noſtræ fuerunt: quia illis corporaliter exhibebantur, nobis ſpiritaliter ſignificantur. Ergo illi qui corporaliter ea tenuerunt ad vetus teſtamentũ

Gen. 27. pertinuerunt. Iam videte quia ſenuerat Iſaac. Cuius perſonam geſſit Iſaac, quando voluit benedicere filium ſuum maiorem? Iam ſenuerat, vbi ſenectus, vetuſtas: per ſenectutem enim intelligo vetuſtatem, & per vetuſtatem intelligo vetus teſtamentum. Hoc ergo vetus teſtamentum quia illi non intelligebant qui ſub nube fuerunt, ideo dicuntur caligaſſe oculi Iſaac. Caligo oculorum corporis Iſaac, caliginem ſignificat mentium Iudęorũ. Senectus Iſaac vetuſtatem ſignificat veteris teſtamenti. Quid ergo fratres? Vult tamen benedicere, & maiorem filium Eſau, minorem amabat mater, & maiorem pater tanquam primogenitum: nam æqualis in ambos iuſtitia, ſed erat charitas maior erga primogenitum. Vult ille benedicere maiorem, quia vetus teſtamentum primo promittebat. Promiſſiones non loquitur niſi ad Iudæos ipſis videtur promittere, ipſis omnia polliceri. Vocantur ab Aegypto, liberantur ab hoſtibus, per mare ducuntur, paſcuntur manna, accipiunt teſtamentum, accipiũt legem, accipiunt promiſſiones, accipiunt ipſam terram repromiſſionis. Non mirum quia ipſe benedicere voluit primum filium: ſed ſub figura maioris, benedicitur minor, mater enim typum geſtat Eccleſiæ. Eccleſiam autem accipite fratres, non in his ſolis qui poſt domini aduentum & natiuitatem eſſe cœperunt ſancti: ſed omnes quotquot fuerunt ſancti ad ipſam Eccleſiam pertinent. Non enim non ad nos pertinet pater Abraham quia ille fuit antequam Chriſtus naſceretur de virgine, & nos tanto poſt, id eſt, poſt paſſionẽ Chriſti facti ſumus Chriſtiani, cùm dicat Apoſtolus, Quia filij ſumus Abra- *Rom. 4.*

hæ imitando fidẽ Abrahæ: ergo nos imitando illũ *Galat. 3.*

ad Eccleſiã admittimur, & ipſum ab Eccleſia excluſuri ſumus? Hæc Eccleſia ſignificatur in Rebecca vxore Iſaac, hæc Eccleſia erat in ſanctis etiã prophetis qui intelligebãt vetus teſtamentũ: quia promiſſiones illę carnales, neſcio quid ſignificabãt: ſi ſpiritale, ſpiritales ergo ad minorẽ filium, quia prior eſt carnalis, & poſtea ſpiritalis. Iã heſterno die pręmiſim⁹ ſanctitati veſtrę ideo maiorẽ filiũ dici Eſau, quia nemo fit ſpiritalis niſi ex carnali, ſed ſi perſeueret in prudentia carnis, ſemper erit Eſau: ſi autem fiat ſpiritalis, eſt filius minor, ſed ipſe minor erit maior, ille enim tempore pręcedit, iſte virtute, nãque cum coxiſſet lentem Iacob, deſiderauit Eſau accipere antequam veniret ad iſtam benedictionem, & ille *Gen. 25.*

ait illi: Da mihi primogenita tua, & dabo tibi lentem quam coxi. Vendidit primogenita ſua minori, abſtulit ille voluptatem temporalem, abſtulit ille dignitatem ſempiternam. Ergo qui temporalibus voluptatibus ſeruiunt in Eccleſia, lentem manducant: quam quidem coxit Iacob, ſed non manducauit Iacob: idola enim magis in Aegypto vignerant, Lens cibus eſt Aegypti, per lentem omnes errores gentium ſignificãtur. Quia ergo Eccleſia eminentior & manifeſtior in filio minore de gentibus ventura ſignificabatur, lẽtem coxiſſe dicitur Iacob & manducaſſe Eſau: etenim dimiſerunt idola gentes quæ colebant, Iudæi autem ſeruiebant idolis: nã conuerſi corde in Aegyptum ducebantur per eremum, & cùm interfecti eſſent in mari hoſtes eorum & fluctibus obruti eſſent inimici eorum, deſidera- *Exod. 32.*

uerunt idolum facere quia non viderunt Moyſen, & non intellexerunt ſecum præſentem Deum, ſed in præſentia hominis habentes ſpem: non viderũt oculis hominum, & putare cœperunt, quia non ibi eſſet Deus cum ipſe ſolus per Moyſen tanta patraret. Quæſierunt hominem oculis carnis, quia non habebant oculos cordis vnde Deum in Moyſe viderent: perdiderunt ergo primatum ſuum, quia cõuerſi corde in Aegyptum manducauerunt lentem. Accipite, populus Chriſtianus eſt, ſed in ipſo populo Chriſtiano illi primatũ tenent, qui pertinent ad Iacob: qui verò carnaliter viuunt, carnaliter credũt, carnaliter ſperant, carnaliter diligunt, adhuc ad vetus teſtamentum pertinent, nondum ad nouum: adhuc in ſorte ſunt Eſau, nondum in benedictione Iacob. Intendat ſanctitas veſtra. benedicere ergo volebat maiorem filium Iſaac ſenex caligino ſis oculis, quia vetus teſtamentũ ad Iudæos directum erat. Quod vetus teſtamentum nõ ab eis intelligebatur, ideo caliginoſi oculi dicuntur. Vt dixi fratres, ad maiorem loquitur, ad minorem peruenit benedictio. Etenim mater iſta quæ in ſanctis omnibus intelligitur, id eſt, Eccleſia quæ intellexit prophetiam, ipſa dat conſilium filio minori, & dicit illi: Ego ipſa *Gen. 27.*

audiui patrem tuum dicentem fratri tuo, Vade & affer mihi venationem vt manducem, & benedicat te anima mea antequam moriar: nunc ergo fili audi me. Et dedit illi conſilium vt iret, afferrétque duos

hœdos de proximo grege, & faceret illos mater, quemadmodum delectabatur pater eius, & manducaret, & benediceret filium suum minorem absente maiore. Ille autem timuit & ait: frater meus pilosus est, ego autem lenis sum, ne contingat me, & compalpet pater meus, & intelligat quia ego sum Iacob, & acquiram non benedictionem, sed maledictionem. At illa: Vade (inquit) fili, audi me: maledictio tua super me sit. Perrexit, & attulit duos hœdos, facti sunt, & apposuit patri suo, & quēadmodū prædixit, quia non illū agnoscebat io voce, tetigit, inuenit pilos, quia pellibus hœdorū circundederat mater brachia eius, credidit maiorē esse & benedixit. In benedictione maiorē intēdebat, & bſdictio ad minorē pueniebat. Quid est ergo qđ sub specie maioris benedicitur minor: nisi quia sub figuris veteris testamēti ꝓmissi populo Iudæorū, peruenit benedictio ad populū Christianorū? Attēdite fratres: audiūt illi terrā ꝓmissionis, audimus & nos, tanquā ad Iudæos videtur scriptura loqui de terra promissionis, & ad nos peruenit intellectus terræ promis-

Psal. 141. sionis, qui dicimus Deo: Spes mea es, tu portio mea in terra viuētium. Sed hoc vt diceremus mater nos docuit, id est, in sanctis Ecclesia. Ipsa prophetis docet nos, quemadmodū spiritaliter intelligamus ipsa promissa carnalia. Sed nō possēt ad nos peruenire benedictio, nisi iam mūdati à peccatis, per natiuitatem regenerationis, aliorum peccata per tolerantiam portemus: genuit enim mater ambos filios. Intendite fratres, genuit vnum pilosum, alterum lenem: pili peccata significant, lenitas autem, mansuetudinem, id est, mundiciem à peccatis. Duo filij benedicuntur, quia duo genera benedicit Ecclesia. Quomodo duos peperit Rebecca, generantur in vtero Ecclesiæ duo, vnus pilosus, alter lenis, quorum diuersitatem exposuimus. Sunt enim homines qui nec post baptismū volunt dimittere peccata sua & ea volunt facere, quæ antea faciebant: Verbi gratia: si faciebant fraudes, volunt iterū fraudare, si mendaciū iurabant, volunt adhuc peierare, si circūueniebāt dolis innocentes, volūt adhuc circūuenire, si homicidia cogitabant, eadē cogitant, si fornicabātur, si inebriebātur, ea ipsa nihilominꝰ faciunt. Ecce Esau natus pilosus. Quid facit Iacob? dicitur ei à matre vade, benedicat te pater tuus & dicit: timeo, non accedam. Sunt enim homines in Ecclesia, qui timent misceri peccatoribus, ne quasi per consortium peccatorū in vnitate maculentur, & per hæreses & schismata pereant. Quid ergo dicitur

Gen. 25. huic piloso Esau? qui non bene conuersatus est in domo? nam & hoc de illis dicitur: Erat ille agrestis

Gen. 31. venator: Iacob autem sine dolo conuersabatur in domo, ideóque eum amabat mater, cuius con-

Quomodo Iacob sine dolo, & cum dolo. uersationem dulcem sentiebat. Ipse est Iacob qui postea appellatus est Israel, cùm luctaretur cum angelo, & hoc in magno mysterio. Benedictus appellatus est Israel, ideóque quia sine dolo erat. Intendite fratres mei, & videte quàm sine dolo fuerit. Nathanaelē dominus eū vidit, quia nouerat qualis

Ioan. 1. esset ait: Ecce vere Israelita in quo dolus non est. Si ergo ideo iste Israelita quia non est in eo dolus, in ipso Israel vtique nō erat dolus. Quid sibi ergo vult quod dicitur venit frater tuus cum dolo & abstulit benedictionem? Sine dolo eum commendat scriptura conuersantem in domo, dominus etiam perhibet testimonium quia sine dolo erat, cùm dicit de Nathanaele: Ecce vere Israelita in quo dolus non est. Quid sibi ergo vult cùm dicitur, accessit cum Ioan. 1. dolo & abstulit benedictionē? Dolus interim quid significet attendamus: & videamus quid debeat facere Iacob. Portat aliena peccata, & portat cum tolerantia quanuis aliena, hoc est enim habere pelles hœdinas, id est, patienter aliena portar, non hæret suis. Sic omnes qui pro vnitate Ecclesiæ tolerant aliena peccata Iacob imitātur, quia & ipse Iacob in Christo est, siquidem Christus in semine Abraham, dictum est enim: In semine tuo benedicentur Gen. 22. omnes gentes. Dominus ergo noster Iesus Christus qui nullum peccatū fecit, portauit aliena peccata, & dedignatur portare aliena peccata, cui peccata dimissa sunt? Sic ergo Iacob transit ad Christū post aliena peccata, id est, hœdinas pelles. Et quid est dolus? Venit enim ille sero & affert quod iussit pater, & inuenit fratrem suum benedictum pro se, & non benedicitur altera benedictione, quia duo illi homines duo populi erant. Vna benedictio vnitatem significat Ecclesiæ: duo autem populi ipsi sunt, qui est & Iacob. Sed alio modo figurati duo populi pertinentes ad Iacob. Etenim dominus noster Iesus Christus qui ad Iudæos & Gētes venerat repudiatus est à Iudęis qui pertinebant ad filium maiorem, elegit quosdam tamen qui pertinebant ad filium minorem, qui spiritaliter cœperant desiderare & intelligere promissa domini, non carnaliter aliam terram, quam desiderabant accipientes, sed spiritalem illam ciuitatem desiderantes, vbi nemo nascitur carnaliter, quia nemo ibi carnaliter, nemo spiritaliter moritur. Hāc ergo cum cœpissent desiderare, cœperunt pertinere ad Iacob, qui crediderunt in Christo, & factus est grex domini in ipsa Iudæa. Sed quid dicit dominus de ipso grege? Habeo alias Ioan. 10. oues quæ nō sunt de hoc ouili, vado adducā eas, & erit vnus grex & vnus pastor. Quas alias oues habet dñs Iesus Christus nisi de Gētibus? Iunctæ sunt oues de gentibus Iudæis ouibus. De Iudæis enim Apo- 1. Cor. 15. stoli, inde erant & quingenti fratres qui viderunt dominum post resurrectionem. Inde erat ipse Na- Ioan. 1. thanael cui perhibuit testimonium dominus in quo dolus non esset. Inde erant centum viginti, qui cum Act. 1. essent in domo venit spiritus sanctus, vt eos perfun- & 2. deret quem promiserat discipulis. Inde erant tot milia hominum quę legimus in Actibus Apostolorum baptizata in nomine Christi, & hi qui crucifixerant Christum. Ergo inde erant oues & multæ oues, sed non solæ: habebat dominus alias de gentibus. Ipsi duo populi tanquam de diuerso venientes, etiam duobus parietibus significantur. Venit enim Ecclesia Iudæorū de circuncisione, venit Ecclesia Gentium de præputio, de diuerso conuenientes in domo coniuncti sunt. Ideo dominus dictus est lapis angularis, dicit enim Psalmus. Lapidem Psal. 117. quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli. Dicit Apostolꝰ: In ipso summo angu- Ephes. 2. lari lapide Christo Iesu. Vbi est angulus, duo parietes co-

tes copulantut, io angulo duo parietes nisi de di-
uerso non conueoiunt:nam si ex vna parte veniunt,
angulum noo faciunt:duo ergo hœdi ipsi sunt duo
populi, ipsi sunt duo ouilia, ipsi sunt duo parietes,
Matt. 20. ipsi sunt duo cæci qui sedebant in via,ipsi sunt duæ
Luc.5. naues,in quas leuati sunt pisces.Multis in locis scri-
ptutarum intelliguntur duo populi, sed vnum sunt
Hœdi. in Iacob. Quare hœdi dicet aliquis? Hœdi nostis
Matt.25. quia peccatores sunt, nam ad finistram erunt hœ-
di, & ad dexteram agni:sed qui perseuerauerint
hœdi, ipsi erunt ad sinistram: nam nisi prius hœdi
Matt.9. essent,non diceret domious: Non veni vocare iu-
stos, sed peccatores. Quando enim dominus con-
uersabatur cum peccatoribus & manducabat cum
publicanis:Iudæi quasi agni,id est,quasi iusti & per
superbiam magis hirci,obiecerunt domino tanquã
crimen,imò discipulis eius dixerunt, Quare magi-
ster vester cum publicanis & peccatoribus mandu-
cat? Respondit dominus. quomodo se defendit?
Non est opus(inquit) sanis medicus, sed malè ha-
bentibus: non veni vocare iustos, sed peccatores.
Vocat ergo hœdos, sed non perseuerent hœdi. Oc-
cidit enim illos Iacob, & præparauit inde epulas
patri suo,id est,ad intelligentiam spiritalem quæ in
illa benedictione habebat intelligi,quamuis figura-
batur in filio maiori,ad hoc occisi sunt hœdi & mã
ducati sunt,& traiecti in corpus vnum:sic occidun-
tur peccata in peccatoribus, & transeunt interfecti
in corpus vnum Ecclesiæ, cuius Ecclesiæ figuram
Act.10. gerebat Petrus,quando ei dictum est,Macta & mã-
duca. Ergo ille agrestis,iste in domo mansuetus, ille
maior, iste minor: ad illum videbantur respicete
benedictiones,ad istum perueniebant,quia promis-
sa carnalia promittebantur Iudæis, ad istum per-
ueniebant,quia spiritaliter intelligenda erant & ac-
cipienda Christianis. Ad istum benedictio nõ per-
uenitet, nisi portaret peccata,quæ ipse iam non fa-
ciebat, Intelligat itaque sanctitas vestra, quomodo
Quomodo peccata portanda. sint portanda peccata. Sunt enim qui portare sibi
videntur peccata,& tacent pecatoribus: iam ista si-
mulatio detestanda est. Porta peccatorum, non vt
ames peccatum in illo:sed vt persequaris peccatum
propter illum. Dilige peccatorem non in quantum
peccatot est: sed in quantum homo est.Quomodo
si diligis ægrum persequeris febrem: nam si parcis
febri non diligis ægrum. Dic ergo quod verum est
fratri tuo, noli tacere. Quid em̃ aliud agimus quàm
dicere vobis quod verum est? Noli mendaciter.
Aperta veritate dic quod verum est:sed dooec cor-
rigatur portetur. Diuersis temporibus fieri potuerũt
occisio hœdotum & portatio pellium: rem tamen
significant,quæ vno tẽpore fieri potest. Simul enim
& arguit iustus peccatores, quod est hœdos occi-
dere:& peccata eorũ misericotditer tolerat, quod
est pelles portare. Quantum in ipso fuit occidit pec
catores:sed portabat aliena peccata, & portabat cũ
tolerantia:meruit benedici,quia charitas omnia to-
Charitas. lerat. Ipsa charitas erat in matre, & figuram chari-
tatis ipsius gerebat mater, quæ figura omnium san-
ctorum erat:figuram charitatis gerebat, quia sancti
non sunt, nisi qui habuerunt charitatem. Quid enim
1.Cor.13. proderit si linguis hominum loquar & angelorum,
charitatem autem non babeam? Factus sum æra-
mentum sooans, aut cymbalum tinniens. Etsi ha-
buero omnem fidem, vt montes transferam: cha-
ritatem autem non habeam; nihil sum. Etsi scieto
omnia sacramenta,& omnem prophetiam, & tra-
dam corpus meum, vt ardeam: charitatem autem
non habeam, nihil mihi prodest. Qualis est ergo
charitas,quæ solum multum prodest, sine qua cæ-
tera nihil prosunt? Ergo ipsa charitas dat consilium
& obedit filius charitatis. Quale consilium dat? Vt
accipiat ille pelles hœdinas, & accedat ad patrem.
Maiotem quærit pater: & minorem benedicit ve-
tus testamentum. Iudæos intuetur per literam, &
spiritalem eius intelligentiam, Christiani in illo be-
nedicuntur. Intendat sanctitas vestra magnum my-
sterium,magnum sacramẽtum ad credendum. Di-
cit Isaac, Venit frater tuus cũ dolo, de homine si-
ne dolo. Sioe dubio Isaac ille vt erat spiritu prophe-
tico,nouerat quid agebatur,& ipse figuratè agebat,
omnia ponit in magna altitudine sacramentorum,
nam si nesciret quid ageret, irasceretur fallenti se
filio. Venit maior & dicit, Ecce pater manduca, si- Genes.27.
cut iussisti mihi, feci. Dicit ille: quis es tu? respõ-
dit: Ego sum filius tuus maior Esau. Et quid,inquit,
ille à quo iam manducaui? & benedixi eum, & be-
nedictus erit? Irasci videbatur, expectabat ab ore
ipsius Esau maledictionem aliquam in fratrem: cũ
expectat ille maledictionem, confirmat iste bene-
dictionem. O irasci,ò indignari:sed nouerat myste-
rium,& caligo oculorum eius corporeorum, signi-
ficabat caliginem mentis Iudæotum: oculi autem
cordis eius videbant altitudinem mysteriotum. Et
venit,inquit,frater tuus cum dolo, & abstulit bene-
dictionem. Dicebamus: videte quid est sine dolo.
Dolus hic non est dolus. Quomodo dolus non est
dolus? Quomodo petra non est petra, quomodo
mare dicitur, & non est mare,quia aliud significat:
Sic dicitur terra & non est terra, quia aliud signifi-
cat: sic dicitut mons,& non est mons:sic dicitut leo
de tribu Iuda dominus noster Iesus Christus, & nõ
est leo Domin[*] Iesus Christus: sic dicitur agnus, &
nõ est agnus: sic dicit̃ pecus & nõ est pecus, sic di-
citut vitulus & aliud est,sic dicitur dolus & non est
dolus. Quare etgo dicitut dolus quæramus, quare
dicta sint illa omnia quæram[*]. Quare dictus est pe-
tra? propter firmitatem. Quare dictus est agnus?
propter innocentiam. Quare dictus est vitulus? pro-
pter victimam. Quare dictus est mons? propter ma-
gnitudinem. Quare manna? propter dulcedinem.
Quare ergo dolus? Iam quid sit dolus videamus, &
inueniamus quare dictus sit dolus: nouimus enim
quid sit petra, & tamen dicitur de homine absurdo
& duro petra, & de homine robusto & immobili
dicitur petra, & ad laudem inde duxisti firmita-
tem, & ad vituperationem duritiam. Nouimus
io petra firmitatem, & accepimus Christum pe-
tram, petra autem etat Christus. In leone forti-
tudinem nouimus, & tamen leo etiam diabolus
nominatus est. In dolo quid nouimus? Vt accipia-
mus in figura dolum quemadmodum accipitur
& mons, quemadmodum accipitur leo, quem-
admodum accipitur petra & cætera. Dolus ergo

quid est? quando aliud agitur, & aliud simulatur. Quando itaq; aliud est in intentione, aliud in factis dolus dicitur. Dolus ergo in proprietate reprehensibilis, quomodo petra in proprietate. Qui dixerit petram in proprietate fuisse Christum blasphemat, quomodo vitulum qui dixerit Christū in proprietate blasphemat. Vitulus in proprietate pecus est, in figura victima, in proprietate lapis terra obdurata est, in figura firmitas. Dolus in proprietate fraus, in figura ipsa figura: omnis enim figurata & allegorica lectio vel locutio, aliud videtur sonare carnaliter, aliud insinuare spiritaliter. Hanc ergo figuram doli nomine appellauit. Quid est ergo venit cū dolo, & abstulit benedictionem tuam? Quia figuratum erat quod agebatur, ideo dictum est, & venit cum dolo: nam ille doloso homini benedictionem non confirmaret, cui debebatur iusta maledictio. Non ergo erat verus ille dolus, maxime quia non est mētitus dicendo ego sum filius tuus maior Esau. Iam enim ille pactus erat eum fratre suo, & vendiderat primogenita sua. Hoc se dixerat habere patrī quod emerat à fratre. Quod ille perdiderat, in istū transierat, nō enī primogeniti honor exclusus erat de domo Isaac. Primogeniti honor ibi erat, in illo non erat qui eum vendiderat. Vbi erat si non in minori erat? Ideo sciens hoc in mysterio Isaac confirmauit benedictionem & dicit filio: Quid tibi facturus sum? Et ille, Benedic & me pater, non enim vna tibi est benedictio. Isaac autem sciebat vnam. Quare vnam? Aderit spiritus, vt dicam & intelligatis. Videamus ipsas benedictiones. Qualem benedictionem accepit Iacob, & qualem benedictionē accepit Esau? Ipse Isaac ad Iacob, Tu es filius meus Esau? respondit Iacob, Ego, & dixit, appone mihi, & manducabo de venatione tua, fili, & benedicat te anima mea antequam moriar, sed admoue mihi osculum: illum enim est osculatus. A pace coepit huius benedictio. Quare osculo confirmauit pacem? Quia & ille propter pacem portabat aliena peccata. Et accessit & osculatus est eum, & odoratus est odorem vestis eius: stolā enim habebat fratris sui, id est, dignitatem primogenitorum, quam ille perdiderat, iste habebat. In isto iam benè olebat, quod ille malè perdiderat. Odoratus est odorem vestis eius, & benedixit eū & dixit: Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni, quem benedixit dominus. Odorem vestimenti accepit, & benedixit odorem agri. Intellige Chrystum in mysterio interiori: & intellige vestem Christi Ecclesiam. Intelligat sanctitas vestra: multis enim modis significatur vna res, id est, Ecclesiā, quā significeāt illi duo hoedi, ipsam significat vestis ista, quia vna res multis modis significatur. Quæ nihil horum est per videntiam, omnia sunt per figuram. Agnus non potest esse leo. Leo non potest esse agnus: Dominus autem noster Iesus Christus, & leo potuit esse & agnus. Sed quia nec leo nec agnus per videntiam, & leo & agnus per figuram. Sic hoedi non possunt esse vestis, & vestis nō potest esse hoedi, Ecclesia verò, qa nec hoedi, nec vestis per vidētiā, & hoedi & vestis est per figurā, & quicquid aliud dici potest. Odoratus est vestimēta ei⁹ & dixit: ecce odor filij mei sicut odor agri pleni quē benedixit domin⁹. Ager iste Ecclesia est. Probemus qoia ager iste Ecclesia est. Audi Apostolum dicentem fidelibus, Dei agricultura estis: Dei ædificatio estis. Non solum ager est Ecclesia, sed & agricola Deus. Audi ipsum dominum: Ego sum vitis, vos sarmenta, pater meus agricola est. In hoc ergo agro laborans operarius, & sperans mercedē sempiternā ipse Apostolus nisi sibi arrogat, nisi quantum decet operarium. Ego, inquit, plantaui, Apollo rigauit, sed Deus incrementum dedit: ita neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. Quomodo seruauit humilitatem, vt ad Iacob pertineret, vt ad ipsum agrum, id est, Ecclesiam, ne amitteret stolam cuius odor erat, sicut odor agri pleni, & transiret ad superbiam Esau carnaliter intelligens & typo plenus? Olet ergo ager de veste filij, sed non ager ille ex se aliquid est. Ideo adiecit: Quem benedixit dominus, & dabit tibi domin⁹ de rore coeli desursum, & ab vbertate terræ, & multitudinem frumenti & vini, & seruient tibi gentes, & eris dominus fratris tui, & adorabunt te filij patris tui. Qui maledixerit te, maledictus erit, & qui benedixerit te, benedictus erit. Hæc benedictio Iacob. Si non benediceretur & Esau nulla esset quæstio: benedicitur & ipse, sed non ipsa benedictione, nec tamen ab hac penitus aliena. Audiam⁹ ergo quomodo benedicitur Esau, & videamus quid intersit, inter spiritales Ecclesiæ filios & carnales, inter eos qui semper spiritaliter viuunt, & eos qui semper carnalibus gaudiis delectantur. Respondens autem Isaac dixit ad Esau: Quis ergo venatus est mihi venationem, & intulit mihi? benedictus sit. Factum est autem vt audiuit Esau, verba Isaac patris sui: Exclamauit voce magna & dixit: Benedic & me pater, & dixit ille: Venit frater tuus cū dolo, & accepit benedictionem tuā: & dixit Esau, Iustè vocatum est nomen eius Iacob. Supplantatio enim vocatur Iacob, & ne ipsa supplātatio inanis est, quia in figura accipitur, quomodo dolus: non enim iam erat tanta malitia in fratre, vt vellet fratrem suum supplantare, tunc enim dictus est supplantator, quando manu fratris sui nascentis pedem tenuit, tunc supplantator est dictus. Supplātatio autem carnalium, vita spiritalium est. Omnes enim carnales cum in Ecclesia inuidēt spiritalibus, supplantantur & fiunt peiores. Audi Apostolum hoc ipsum dicentem, maximè quia ibi commemorauit odorem, quem hic expressit Isaac dicens: Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni quem benedixit dominus. Ait ergo Apostolus, Christi bonus odor sumus in omni loco: & dicit, aliis quidē odor vitæ in vitam, aliis odor mortis in mortem, & ad hæc quis idoneus? id est, vt intelligat, quomodo odor mortis in mortem sumus hominum, nulla nostra culpa. Ambulant etenim vias suas spiritales, nihil aliud norunt quàm benè viuere, & qui innocenter viuentibus inuident, faciunt peccata grauia, vnde illos puniat Deus, & fit eis ille odor in mortem, qui est aliis odor ad vitā. Nam ipse dominus prius factus est odor bonus ad vitam credētibus, & odor malus ad mortem sequentibus. Quia enim multi illi crediderant, inuiderunt, Iudæi, & fecerunt tantum

[Margin notes: Benedictio Iacob. — 1. Cor. 3. — Ioan 15. — 1. Cor. 3. — Gen. 27. — Benedictio Esau. — Iacob supplantatio. — 2. Cor. 2.]

tum scelus occidendo innocentē Sanctum sanctorum, quod si non facerent ad mortem eis non valeret bonus odor Christi. Ergo supplātatus est Esau in benedictione patris. Respondit autē Isaac & dixit ad illum: Dominū illum feci tuum, non enim aliud potuit accipere Esau quod dictum est: Et omnes fratres eius seruient illi, tibi autem quid faciam fili? & dixit Esau ad patrē suū, Benedic tamen & me. Cum strangulatus esset Isaac, id est, cum coactus esset. Magna res, magnum sacramētum, vtinam capiamus. Coactus benedicit, & tamen benedicit, & quod benedicit verum est, sed tamen coactus benedicit. Quid sit hoc attedite: videamus ipsam benedictionē, & intelligamus, quid sit coactus benedicere. Respondit autē Isaac, pater sanè Esau ooo est obsculatus, & ait illi: ecce à fertilitate terræ erit habitatio tua, & à rore cœli desuper. Dixit hoc & illi: ab vbertate terræ & à rore cœli, hoc ergo commuoe est Iacob & Esau. Quid est proprium Iacob? Seruiēt tibi gētes. Quid est propriū Iacob? Omnes fratres tui tibi seruient, & qui te benedixerit, benedictus erit, & qui te maledixerit, maledictus erit. Habet & iste nescio quid propriū quod non est dictū Iacob: Et gladio viues, & fratri tuo seruies. Sed ne tolleret liberū arbitriū iam hinc & hesterno diximus, adiecit: erit autem cùm deposueris, & solueris iugum de collo tuo. Quid est, erit autē cùm deposueris & solueris iugum de collo tuo? liberum tibi est si volueris conuerti, nō quasi duo eritis, sed vnus Iacob. Omnes enim qui conuertuntur ab Esau, ad Iacob pertinent. Similitudo vnum facit, dissimilitudo diuersitatem facit. Quid ergo? A rore cœli & à fertilitate terræ ambo habeut. Seruiant tibi gentes & fratres tui, & filij patris tui, solus Iacob habet: In gladio autem tuo viues, solus Esau. Quiddam commune habent, quædam singuli. Sunt mali in Ecclesia pertinentes ad Esau, quia & ipsi filij Rebecæ filij matris Ecclesię, de vtero ipsius nati, & pilosi, in peccatis carnalibus perseuerātes, de illius tamen vtero nati. Habent ergo à rore cœli à fertilitate terræ. A rore cœli omnes scripturas, omnem sermonem diuinum: A fertilitate verò terræ, omnia visibilia sacramenta: visibile enim sacramentum ad terrā pertinet. Hæc omnia communia habent in Ecclesia & boni & mali. Nā & ipsi habent, & participant sacramentis, & quod norunt fideles, à tritico & vino, & habent de rore cœli, quia super omnes descendit sermo Dei de cœlo. Venit sermo Dei & irrigat, sed qui irriget & quid irriget attende. Nam & illos irrigat & illos, id est, malos & bonos, sed illi mali bonā pluuiam in radicem spinarum conuertunt, illi autē boni ad fructū bonum pluuiam trahūt. Nam simul pluit dominus super segetem & spinas, sed segeti pluit ad horreum, spinis ad ignem: & tamen vna est pluuia: sic verbum Dei omnes compluit. Videat quisque qualem radicem habeat, videat quisque quo trahat pluuiam bonam. Si eam trahit vt generet spinas, nunquid ideo pluuia Dei accusanda est? Antequam veniat ad radicem dulcis est pluuia illa, dulce est verbum Dei donec veniat ad cor malum, & conuertat ad fraudem suam pluuiam dei, cōuertat ad hypocrisin, cōuertat ad radices malarū concupiscentiarum, ad peruersitates & deprauationes suas. Incipit quidem generare spinas, sed de pluuia bona, habet enim à rore cœli, & quoniam non excluduntur omnes mali à sacramentis Dei, habet & ab vbertate terræ quod norunt illi, qui iam voluerūt participes esse mysteriorum fideliū. Cùm ad ambos pertineant ista, non tamen pertinent omnes gentes nisi ad spirituales quia ipsi pertinent ad Ecclesiā, quæ impleuit totum orbem terrarum. Attendite fratres & discernite quantum potestis, vel quantum vobis dominus dat. Omnis spiritalis videt, quia Ecclesia per totum orbem terrarum est vna vera catholica, & nihil sibi arrogat, & tolerat peccata hominū quos non potest purgare de area dominica, antequam veniat ille vltimus ventilator qui falli non potest vt purget aream suam, & frumentum mittat in horreum, paleas autem det ad comburēdum: quia ipse habet excludere paleam, & segregare à frumēto & præparare horreum tritico, paleis ignem. Itaque quia nouit, tolerat peccatores in fine separandos. Per omnes gentes peccātes & omnes carnales mixti sunt spiritalibus, & seruiunt eis: spiritales autem nun seruiunt, quia de illis proficiunt, cùm ipsi deficiunt. Attendite fratres mei dicam, si possum, & nō timeam, non tacebo. Vrgeor enim vt dicam etsi mihi fortè aliqui succensuerint, sed dent veniam, timeo enim vt dixi, timori dent veniam, Christus neminem timuit, nos autem Christum timēdo non parcimus: ne nobis dum tales nolumus contristari, ille nō parcat, quid velim dicere, dignamini audite & intentissimè aduertere. Acceperunt ambo à rore cœli & ab vbertate terræ Iacob & Esau, ambo illud habent quod iam diximus, quod nouimus, quod nostis, sed vt seruiant ei gentes, non accepit nisi Iacob, quia carnales in Ecclesia per totum orbem terrarum oon seruiunt, nisi spiritalibus. Quare? Quia de illis proficiunt spirituales, nam ideo carnales homines serui dicuntur, & si quod nolunt faciunt, prodest tamen spiritalibus mala conuersatio carnalium, quia & ex eadem conuersatione proficiunt, & per tolerantiam coronantur. Intendat sanctitas vestra quod dicimus. Illi autem Esau non sunt datæ gentes, quia omnes carnales qui sunt in Ecclesia aut diuisi sunt, aut faciles sunt ad diuisionē. Ecce pars Donati inde facta est, inde est de ipsis carnalibus carnaliter sentiētibus. Carnales erant, sed quia quęsierunt honorem suum, vel patientiam perdiderūt, inuenerunt aditum, & diuisi sunt, amauerūt honorem suū, multū ei tribuerunt, typo superbiæ tumuerunt, nō habuerunt tolerantiam, id est, non habuerunt charitatem: scriptum est enim, Charitas omnia tolerat, omnia sustinet, non æmulatur, non inflatur, non agit perperam. 1.Cor.13. Itaque quicquid aliud haberent, quia illud nō habebāt per quod prodest quicquid habetur, diuiserunt se: & quotquot hæreses vel præcisiones & schismata facta sunt, per hos carnales facta sunt. Aut enim carnaliter senserunt, & fecerunt sibi imagines fantasmatum suorum & errauerunt, & reprehendit eos fides catholica, & cùm arguerentur, exclusi sunt foras pondere suo, aut inuenientes sibi lites & simultates cū hominibus diuiserūt se. Qui se ergo diuiserūt, nisi ad quos per-

tinet gladius ille de quo dictum est, in gladio tuo viues? Non quia gladius non accipitur in bono, nā quemadmodū dicta sunt illa superiora, id est, quomodo accipitur lapis ille, & ad firmitatem propter Christum, & ad reprehensionem propter stultum, quomodo leo dictus est Christus propter aliud, & leo dictus est diabolus propter aliud, sic accipitur gladius aliquando in bono, aliquando in malo: sed hic non sine causa non datus est Iacob, sed datus est Esau, nisi aliquid mysterij significatur in malo, quomodo & ipsa seruitus non est aliena à mysterio, id est, quod dictum est seruies fratri tuo, nam & hoc in magno mysterio dictum est. Ergo fratres, qui se diuidunt ipsi habent gladium diuisionis, & in gladio suo moriuntur, & in gladio suo viuunt. Sed quia ve-
Matt.16. rum dixerat dominus, Qui gladio percutit, gladio morietur: Videte illos fratres mei qui se ab vnitate præciderunt, in quot frustra præcisi sunt. Nostis autem quot partes fecit pars Donati, nec arbitror latē re sanctitatē vestrā, quia qui gladio percutit gladio petiit. Dictum est in gladio tuo viues, sic & illi quī non recesserunt ab Ecclesia, & tales sunt, quales si foris essent, qui enim amant honores suos in Ecclesia, omnino tales sunt, qui enim amant in Ecclēsia sua commoda secularia, & ipsi palea sunt, sed ventus deest, ideo nō nolant de area, hoc est quod ipso breuiter, tentatio deest, nam volarent de area. Denique quādo cōtra illos aliquid egerit Ecclesia, quomodo facilè se præscidunt, quomodo facilè extra colligunt, & nolūt dimittere principatus suos, quomodo pro ipso principatu mori volunt, quomodo tenere volunt sub se plebes, & nō dimittere plebes vnitati Christi, quomodo volunt facere oues suas, quas suo sanguine non emerunt, & ideo viles habēt quia non emerunt. Quid opus est hinc diutius disputare? Attendite illos per vniuersam, Ecclesiam, videte tales & eos qui intus sunt, & eos qui venta occasione de area volauerunt, & volunt secum grana trahere, sed grana vera & plena tolerāt paleam, & manent in area vsque in finem, quousque veniat vltimus ventilator sicut ille cum pellibus hœdinis tolerauit aliena peccata, & metuit accipere benedictionem paternam. Quare autem suggillatus benedixit Isaac? Iam enim necessitate iam coactus pa-
Gen.27. ter eius dixit illi, Ecce ab vbertate terræ erit tibi habitatio, & à rore cœli: & ne ideo te putes bonum, in gladio tuo viues, & fratri tuo seruies: sed ne de te desperes, quia potes te corrigere, eris autem cum deposueris & solueris iugum de collo tuo. Ecce ab vbertate terræ, & à rore cœli accipiet, sed Isaac suggillatus proiicit illi benedictionem nō dat. Nónne fit modo in Ecclesia malis hominibus, qui volunt perturbare Ecclesiam vt tolerentur ad necessitatē ipsius pacis, vt admittantur vt habeant sacramenta communia? & aliquando scitur quia mali sunt, & conuinci forte non possunt vt emendentur & degradentur, vt excludantur, vt excōmunicentur, nō possunt cōuinci, si institerit aliquis, aliquādo itur in diruptiones Ecclesiæ. Cogitur gubernator Ecclesię tanquam dicere: ecce ab vbertate terræ erit tibi, & à rore cœli, vtere sacramentis: tibi manducas iudicium, tibi bibis iudicium: qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit. Nostī 1.Cor.11.
quia admitteris ex necessitate pacis Ecclesiæ, non habes in corde nisi perturbationes & diuisiones: Ideo gladio tuo viues, nam in eo quod accipis à rore cœli, & ab vbertate terræ, non tibi viues, nō enim hoc te delectat, aut suauis est tibi dominus, si enim hoc delectaret, & suauis tibi esset dominus, imitareris humilitatem domini, non superbiam diaboli. Quanuis ergo accipiat mysterium humilitatis domini à rore cœli & ab vbertate terræ, non tamen deponit superbiam diaboli, cui nihil faciam, qui semper dissensionibus & seditionibus gaudet. Quāuis sit tibi ista communio à rore cœli, & ab vbertate terræ, tamen in gladio tuo viues, seditionibus & dissensionibus aut gaudes aut terreris: muta ergo te & tolle iugum à collo tuo. Hæc vobis fratres pro magnitudine mysteriorum fortè pauca pro tempore, tamen & pro viribus nostris & pro vestris multa dicta sunt, & si fortè enucleatius hęc quæstio discussa non est, partim tamen magna mysteria, quæ posteà si tractentur inueniuntur. Date veniam & angustiæ temporis, & viribus nostris, & capacitati vestræ. Vultis plus capere, crescite. Vultis crescere, bene viuite: qui enim non vult bene viuere, non vult crescere. Has vobis epulas exhibuerit sanctus Dominus Deus noster per natalitia martyris sui Vincentij. S. Vincētij martyris natalitia.
Nomen victoria est, amate autem vt vincatis, non enim deest persecutio. Diabolus persequutor est, nunquā desit occasio coronæ, tantum miles Christi intelligat pugnā, & sciat quē vincat. Nunquid quia non te vrget hostis manifestus corporis, non vrget persequutor occultus illecebris carnis? Quanta suggerit mala? Quāta per cupiditatem? Quāta per timorem? quibus illecebris persuadet vt eas ad sortilegos, ad Mathematicos quando dolet caput? Qui dimittunt Deum & eunt ad ligamenta diabolica, victi sunt à diabolo. Contra si cui suggestum fuerit secundum corpus, fortasse efficit remedia diaboli, vnde alius sanatus esse dicitur, quia accepto ab illo sacrificio suo deserit persequi corpus quia eor obtinuit. Ergo quæcūq; suggesta fuerint ista remedia scelerata, & dixerit: moriar potius, q̄ talibus remediis vtar: si vult Deus flagellat & liberat me, si nouit quia necessarium est liberet me: si autem scit quia debeo exire de hac vita, siue cōtristet, siue lætet, sequar voluntatem domini. Ecce enim post paruum tempus qua fronte excursurus sum ad dominū? Nō enim hoc mihi pręstant remedia diaboli, quod pręstat Deus, vitam æternam. Quare ergo damno animam, emo paucos dies corpori meo? Qui hęc dicit & non it, nec applicat cor suum vt faciat mala remedia, vtique vincit. Vnam rem dixi exēpli gratia, videtis certè iam quanta diabolus suggerit. Videtis illum certè languere, vides anhelantem in lecto, vides vix mouētem membra, vix mouentem linguā, lassus iste diabolum vincit. Multi coronati sunt in amphiteatro pugnantes ad bestias, multi in lecto vincentes diabolum, coronantur, ac videntur non se mouere posse, & intus in corde tantas vires habent, tantam pugnam exercent: sed vbi est occulta pugna, ibi occulta victoria. Quare ista diximus Martyres
fratres? vt quando celebratis natalitia Martyrum, imitandi.

imitemini

imitemini Martyres, nec putetis ideo vobis deesse posse occasiones coronæ, quia modo desunt tales persecutiones. Nec modo enim desunt quotidie persecutiones à diabolo, sine per suggestionem, siue per molestias aliquas corporis. Tu tantum scito te habere Imperatorem, qui iam præcessit in cœlum: dedit tibi viam qua sequaris, tene te ad illum. Noli cùm viceris, per superbiã tibi tribuere, quasi de viribus tuis luctarus fueris: sed præsume de eo qui dedit vires vt vinceres, quia ipse vicit seculum, & semper coronaris, & martyr hinc exies, si omnes tentationes diaboli suparaueris. Conuersi ad domi. &c.

Psal. 32. *Sermo de eo quod scriptum est in Psalmo, Deus canticum nouum cantabo tibi, in psalterio chordarum, &c.*

XX. QVomodo scriptum est: Deus canticum nouum cantabo tibi, in psalterio decem chordarum psallam tibi? Decem chordarũ Psalterium, decem præcepta legis intelliguntur. Cantare autem & psallere, negocium esse solet amantium: vetus enim homo in timore est, nouus in amore. Ita etiam duo testamenta discernimus, vetus & nouum, quæ in allegoria dicit Apostolus etiã
Galat. 4. in Abrahæ filiis figurari: vno de ancilla, altero de libera, quę sunt inquit duo testamenta. Seruitus enim
Ibidem. pertinet ad timorem: libertas ad amorem. Dicit enim Apostolus. Non enim accepistis fratres spiritum seruitutis iterum in timore: sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, abba
1. Ioan. 4. pater. Dicit & Ioannes, Timor non est in charitate: sed perfecta charitas foras mittit timorem. Charitas ergo cantat canticum nouum. Nam timor ille seruilis in veteri homine constitutus, potest quidem habere psalterium decem chordarum, quia & Iudæis carnalibus data est lex ipsa decem præceptorum: sed cantare in illa non potest canticum nouũ, sub lege est enim & implere non potest legem. Organum ipsum portat, non tractat: & oneratur psalterio non ornatur. Qui autem sub gratia est, non sub lege, ipse implet legem, quia non ei pondus, sed decus: nec timenti tormentum est, sed amanti ornamentũ. Spiritu enim dilectionis accensus: iam in psalterio decẽ chordarũ cantat canticum nouũ. Nam sic dicit Apostolus, Qui enim diligit alterum:
Rom. 13. legem impleuit. Nam non adulterabis, non homicidium facies, non furaberis, non concupisces, & si quod est aliud mandatum, in hoc sermone recapitulatur: Diliges proximũ tuũ tãquam teipsum. Dilectio proximi, malum nõ operatur. Plenitudo autẽ
Matt. 5. legis charitas. Dominus etiã quia dixerat, non veni soluere legẽ, sed adimplere: propterea tale mandatum discipulis dedit vnde lex ab eis posset impleri.
Ioan. 13. Mandatum, inquit, nouum do vobis, vt vos inuicem diligatis. Non ergo mirum, si mandatum nouũ cãtat canticum nouum: quia sicut dictum est, psalteriũ decem chordarum decem præcepta sunt legis, & plenitudo legis, dilectio est. Paucas autem inde chordas commemorare Apostolus voluit, vt ex eis cætera intelligantur: vbi ait. Nam non adulterabis, non homicidium facies, &c. Nam sicut duo sunt

præcepta dilectionis, quibus dominus dicit totam legem prophetásque pendere, satis ostendens dilectionem esse plenitudinem legis: ita ipsa decem pręcepta in duabus tabulis data sunt. Tria quippe dicuntur in vna tabula esse conscripta: & septem in altera. Sicut autem alia tria pertinent ad dilectionem Dei: ita septem cætera dilectioni proximi deputantur. Primum est illorum trium, Audi Israel: Exod. 20.
Dominus Deus tuus dominus vnus est. Non facies tibi idolũ aut cuiusquã similitudinem, neque quæ in cœlo sursum, neq; quę in terra deorsum, &c. quibus ad vnius Dei cultum relicta idolorum fornicatione constringit. Secundum autem præceptũ est: non accipies nomen domini tui in vanum. Tertiũ, de obseruatione sabbati. Credo propter trinitatem tria præcepta pertinent ad dilectionem Dei: vnitas enim diuinitatis à patre habet exordium. Inde primũ præceptũ de vno Deo maximè loquitur. Admonemur secundo pręcepto, ne filium Dei creaturam putemus: si eum acceperimus inæqualẽ patri: omnis enim creatura, sicut dicit Apostolus, vanitati subdita est: ibi autẽ præcipitur, ne nomen domini dei nostri in vanũ accipiamus. Iam verò donũ Dei quod est spiritus sanctus, ꝓmittit requiẽ sempiternã, quę sabbato figuratur: vnde nos sabbatũ spiritaliter obseruamus, si nõ faciamus opera seruilia. Ab his enim etiã carnali intellectu Iudæi sabbato prohibentur. Qui autẽ spiritalia vult intelligere opera seruilia: audiat dominũ dicentẽ. Omnis qui facit Ioan. 8.
peccatũ: seruus est peccati. Peccatũ autẽ non solum illud est, quod in turpi aut iniquo facto apparet hominibus: sed etiã si habeat speciem boni operis, & tamen propter mercedem temporalẽ fiat, non propter requiem sempiternam. Quodlibet enim quisq; facit, si hoc animo facit, vt terrenum emolumentũ consequatur: seruiliter facit, & ideo sabbatum non obseruat. Gratis enim amãdus est Deus: nec anima potest nisi in eo quod diligit requiescere. Æterna autẽ requies ei non datur nisi in dilectione Dei, qui solus æternus est, & ipsa est perfecta sanctificatio, & spiritale sabbatum. Quapropter quoniam in spiritu sancto sanctificamur, quis est quem nõ moueat ad magnum sacramentum intelligendum, quod in tribus præceptis ad Deum pertinentibus, tertium præceptum est de sabbato? Et in his omnibus quæ scriptura in libro Geneseos Deum fecisse commemorat: non ibi dicitur sanctificasse nisi diem septimum, quod significat sabbatum. Septem verò pręceptorum quæ dilectioni proximi tribuuntur: primum est, Honora patrem tuum & matrem tuam. Secundum, non occides. Tertium non mœchaberis. Quartum, non furaberis. Quintum, non falsum testimoniũ dices. Sextum, nõ concupisces vxorem proximi tui. Septimũ, nõ concupisces rem proximi tui. Huic distributioni manifestè attestatur A- Ephes. 6.
postolus, vbi dicit: Honora patrẽ tuum & matrem tuam: quod est mãdatum primum. Quæritur enim, & nõ in toto decalogo inuenitur primum: quia decem mandatorum illud est primum, vbi de vno Deo colendo præcipitur. Et ideo de honorandis parentibus scriptum est alia tabula primúmque est, quia inde incipiunt præcepta quæ ad dilectionem

Beatus homo quem tu erudieris domine:& ex lege tua docueris eum. Ecce homo quærit à me, quod bellum in se patiatur iustus. Doce illum ex lege tua:
Galat.5. loquatur Apostolus, Caro cōcupiscit aduersus spiritum : & spiritus aduersus carnem. Et vbi proiicio carnem, si sonet bellum? Si quod Deus auertat, hostis irruat, fugit homo : & secum trahit bellum suū quocūque it. Non dico si malus est, prius si bonus est, si iustè viuit, inuenit in se quod Apostolus dicit: Caro concupiscit aduersus spiritum,& spiritus aduersus carnem, In isto bello quomodo sunt dies boni? Ergo magni sunt dies : sed mitigemur. Quid est
Psal. 118. mitigemur? Iudicio diuino non irascamur. Dicamus illi, Bonum est mihi quia humiliasti me: vt discā iustificationes tuas. De paradiso eiecisti, de beatitudine proiecisti : in ærumna sum, in gemitu sum, gemitus meus non est absconditus à te. Sed bonū est mihi quod humiliasti me : vt discam iustificationes tuas. In diebus malis disco quærere dies bonos. Qui sunt dies boni? Nolite illos modo quærere: mihi credite, imò mecum credite, non inuenietis. Transibūt dies mali,& venient boni. Sed boni venient bonis: malis peiores. Etenim & ego interrogo vos, Quis
Psal.33. est homo qui vult vitam? Scio, omnium corda mihi respondent. Quis enim homo qui non vult vitam? Addo, & diligit videre dies bonos? Omnes respondeњris, Quis est qui non diligat videre dies bonos? Bene respondetis vultis vitam, vultis dies bonos. Certe quando dicebam, quis est homo qui vult vitam: omnis homo mihi respondit, ego. Quis est homo qui vult videre dies bonos? Nónne in silentio quisque vestrum dicit, ego? Audi quod sequitur. Contine linguam tuam à malo: Modò dic, ego. Quæris veniam : modò te inueniam. Transierunt præterita. Fuerit lingua tua maligna, fueris susurro, fueris criminator, fueris calumniator, fueris maledicus: ista omnia fueris. Transeant ista cum diebus: noli tu transire cum diebus malis. Est enim quo teneas, vt nō transeas. Res humana tanquam fluuius
Esa.40. currit: maligni dies tanquam fluuius currunt. Tene te ad lignum, ne traharis. Ecce fluuius quæ currit: omnis enim caro fœnum, & omnis honor carnis vt flos fœni. Præcipitatur, transit, fœnum aruit, flos cecidit. Quo me teneo? Verbū dñi manet in æternū. Prohibe ergo linguā tuā à malo: & labia tua vt nō loquātur dolum. Tu qui volebas vitam, aut vis vitam & dies bonos, declina à malo & fac bonū. Quære pacem: quam optamus omnes & in ista carnis mortalitate,& in ista carnis fragilitate & in ista mendacissima vanitate. Omnes pacē quærite. Quære pacē,& sequere eā. Vbi est? Quo sequor? Qua transiit vt sequar? Per te transiit, sed non in te remansit. Cui dico? Generi humano. Non vnicuique vestrum, sed generi humano. Per genus humanum transiit ipsa pax : ipsa transeunte clamauit cæcus in hesterna lectione. Et quo iit? Primò vide quæ sit pax, & vide quò ierit: & sequere eam. Quæ est pax? Apostolum audi, de Christo dicebat, Ipse est pax nostra: qui fecit vtraque vnum. Pax ergo est Christus. Quò iit? Crucifixus est & sepultus, resurrexit à mortuis, ascēdit in cœlum. Ecce quò iit pax. Quomodo eam sequor? Sursum cor. Audi quomodo sequaris.
Christus pax nostra Ephes.2. Sursum cor

Quotidie quidem audis breuiter, quando tibi dicitur sursum cor: altius inde cogita & sequeris. Tamen audi & latius vt sequaris pacem veram, pacem tuam, pacem quæ pro te tulit bellum : pacem quæ cum pro te tolleraret bellum, orauit pro hostibus pacis, & dixit pendens, Pater ignosce illis: quia nesciunt quid faciunt. Bellum erat : & pax de ligno manabat. Manabat, sed postea quid? Ascendit in cœlum. Quære pacem. Et quomodo sequeris? Audi Apostolum, Si resurrexeritis cum Christo, quæ sursum sunt quærite : vbi Christus est in dextera Dei sedens. Quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Mortui enim estis: & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Cum Christus apparuit vita vestra: tunc & vos cum ipso apparebitis in gloria. Ecce dies boni, Ipsos desideremus : propter hoc vloamus, propter hoc oremus, propter hoc eleemosynas demus, Iam ecce Deo propitio hyems est: de pauperibus cogitate, quomodo Christus vestiatur nudus. Quando legebatur Euangelium, nunquid non omnes beatificauimus Zachæum: quādo eum Christus suspexit in arborem, intentum vt videret transeuntem? Nam quando speraret in domo sua habitantem? Quando ei dixit, descende Zachæe, hodie oportet me in domo tua manere : audiui gemitus gratulationis vestræ. Quasi omnes in Zachæo fuistis & Christum excepistis: sic dixit omnium vestrum cor: O beatum Zachæum, dominus intrauit in domum ipsius. O beatum. Nunquid nobis potest* contingere? Iam Christus in cœlo est. Recita mihi Christe testamentum nouum : fac beatum de lege tua. Recita, vt sciam te non fraudari Christi præsentia. Audi iudicaturum. Quando vni ex minimis meis fecistis: mihi fecistis. Expectat vnusquisq; vestrum suscipere Christum sedentem in cœlo: attendite illum iacentem sub porticu. Attendite esurientem, attendite frigus patientem, attendite egenum, attendite peregrinum. Facite quod soletis: facite quod non soletis. Crescit doctrina : crescant opera bona. Laudatis semen : exhibete messem. Conuersi ad dominum, &c.
Luc.23. *Col.3.* *Luc.19.* *Matt.25.*
** contingere iam Christus in cœlo est, &c.*

Sermo de Monomachia Goliæ & Dauid: ac de Contemptu mundi, ex Psal.143.

XXII. *Huius sermonis fragmentum habetur inter quinquaginta homil.31.*

Deus & dominus noster curans & sanans omnem animæ languorem, multa medicamenta protulit de scripturis sanctis, velut de quibusdam armariis suis, cum lectiones diuinæ legerentur : quæ per ministerium nostrum adhibenda sunt vulneribus nostris. Non enim sic nos esse profitemur puros medicos, per quos alios sanare dignetur: vt nos ipsi iam non habeamus necessariam curationem. Si in illum intendamus, si ei nos toto corde præbeamus curandos: omnes sanabimur. Multa lecta sunt,& magna, & necessaria, quāquam ita sint omnia: sed tamen alia secretius in scripturis absconduntur, vt quærentes exerceant, alia verò in prōptu & in manifestatione ponuntur, vt desiderantes cureut. Psalmus hic magna quidem secreta continet, quæ si omnia singillatim tractare voluerimus, vereor ne non ferat cōmunis infirmitas siue propter æstus temporales, siue propter
Psal.143.

corporis vires, siue propter intelligẽtiæ tarditatem, siue etiam propter ipsam minus idoneam sufficientiam nostram. Pauca ergo inde delibabimus: quãtum æxistimamus sufficere officio nostro, & intentioni charitatis vestræ. *Titulus Psal. 143.* Prímo, titulus eius est, Ad Goliam. *Pueri desperati odeuns magistrum.* Qui rudes non sunt in scripturis diuinis, qui amant frequentare istam scholam, qui non oderunt magistrum sicut pueri desperati, & intentam autem præbent in Ecclesia lectoribus, atque exceptorium cordis sui in fluenta scripturæ diuinæ patefaciunt: qui non intra istos parietes domus suæ curam gerunt & domesticis fabulis delectantur, vt ideo conueniant vt inueniant cum quibus loquantur nugatoria, nõ cum quibus audiant vtilia: qui nõ amãt loqui de rebus alienis, cum defecerint in suis. Qui ergo non ita conueniunt, & frequenter conueniunt: non sunt rudes in isto titulo Psalmi, quod scriptum est Ad Goliam. Norũt quis fuerit Golias. Tamen propter alios qui vel nunc intenti sunt, alio autem tempore minus sunt intenti, vel forasse spinis secularibus, id est, negociorum mundanorum curis, verbum in corde suo tanquam semen vtile offocare consuerunt: narremus & iam ista peruetera & vsitata intentis, & studiosis literarum diuinarum. *1. Reg. 17.* Golias vous fuit ex Allophylis, id est, ex alienigenis, qui bellum gerebant illo tempore aduersus filios Israel. Eo autem tempure Dauid sanctus, cuius est hoc psalteriũ, imò per quem ministrauit hoc psalterium spiritus sanctus: puer erat pascens oues patris sui, tenera ętate, vix dum adolescentulus. Fratres eius iam iuuenes militabant: & in exercitu regis erant. Attulit eis missus à parentibus aliquid de domo vsibus ipsorum. Ita illo tẽpore quo pugnabatur, in exercitu iouentus est nondũ miles: sed militum minister & frater. Extitit tunc Golias iste de quo mentio facta est, ingens statura corporis, armis instructus, uiribus etiam exercitatus, elatus iactãtia, *Monomachia.* qui superbè prouocaret ad Monomachiam aduersarium populum, hoc est vt vnus inde electus ab ipsis procederet aduersus eum, vt duobus pugnantibus examen totius belli in medio versaretur: pacto & placito addito, vt si quis duorum illorum vicisset, vniuersæ parti vnde stete at tribueretur victoria. Rex ergo ille populi Iudæorum filiorum Israel Saul erat. Angebatur, æstuabat, quærebat in vniuerso exercitu parem illi: verum non inueniebat, nec forma corporis, nec audacia prouocationis. Cùm ergo æstuaret, ausus est puer iste Dauid, non præsumens de viribus suis, sed in nomine Dei sui, procedere aduersus eũ. Nunciatom est regi, nõ audacia pueritiæ, sed fiducia pietatis: nec rex abnuit, nõ recusauit. Intellexit cùm videret audentẽ puerũ, aliquid diuinitatis in eo esse: nec illam tenerã ætatẽ sine diuino instinctu talia posse pręsumere. Libẽter accepit: processit aduersus Goliam. In omnibus ergo in ea parte vnde procedebat Dauid, non erat præsumptio nisi de Deo. In illis autem tota spes in vnius hominis virib9. Sed quid est homo, nisi quod *Psal. 143.* in isto Psal. cecinit? Homo vanitati adsimulatus est: dies eius velut vmbra prætereũt. Ergo spes illorum inanis: quæ collocata est in vmbra prętereunte. Armatus est autem Dauid, vt qui ætate & viribus impar erat, quasi armis par esset: sed arma vetera non adiuuabant, potius onerabant nouam ætatem. Et ad hoc pertinet quod etiam Apostolica lectio ante Psalmi cãticum præsignauit dicens: Exuite vos veterem hominem: & induite nouum. *Colos. 3.* Noluit Dauid vetustatem armorum: abiecit, onerosa esse dixit, quia implicabãt eum. Expeditissimus ille ad præliũ ꝓcedere cupiebat: fortis non in se, sed in domino, armatus non tam ferro, q̃ fide. Tamen abiectis armis, elegit aliquid vnde pugnaret: & hoc nõ sine sacramento. Nã videtis quasi duas quasdã vitas: vnã in alienigenis veterem, alteram in Israelitis nouam aduersus inuicem dimicare. In illa parte corpus diaboli est: in ista præfiguratio domini nostri Iesu Christi. Tulit quinque lapides de torrente, de fluuio: & posuit in vase pastoris quo lac mulgeri solet. Ita ꝓcessit armatus. Quinque lapides lex erat: continetur enim lex quinque libris Moysi. Et in ipsa lege decẽ præcepta sunt salutaria: quibus decem præceptis cætera seruiant. Præfiguratur ergo lex & quinario & denario numero. Et ideo Dauid pugnauit quinario: cecinit denario dicens, In Psalterio decem chordarum psallam tibi. *Psal. 32.* Neque omnes quinq; lapides misit: sed vnum tulit. Nanque in numero lapidum, numerum librorum ostendit: in vno lapide vnitatem implentium legem. Vnitas enim ipsa implet legem, id est, charitas. Ideo sublati sunt quinq; illi lapides de fluuio. Fluuius quid significabat illo tempore? Nõ enim semper in scripturis eadẽ significãtur rebus certis. Et hoc nosse debet sanctitas vestra, propter cæteras regulas: vt etiã dociles lectorẽ audiatis. Ea quæ ponuntur allegoricè, in scripturis non semper hoc significant. Non semper mons dominũ significat, non semper lapis dominum significat, non semper leo dominum significat, non semper bonum, non semper malum: sed pro locis scripturarũ, quo pertineat cætera circunstantia ipsius lectionis. Quemadmodum literæ in tot milibus verborum atque sermonũ ipsæ repetuntur, non augentur: verba infinita sunt, finitæ tamen sunt literæ. Verba numerare nemo potest, literas quiuis potest: vnde multitudo verborum est. Cũ vna litera variis in locis ponitur, & pro loco valet, non vnam rem valet. Quæ tam diuersæ res, quam Deus & diabolus? Tamen in capite, D, litera est, cum dicimus Deus: & cum dicimus diabolus. Sicut ergo litera pro loco valet: errat autem & nimis absurdus est, & intra puerile cor, qui cùm legerit verbi gratia, D, literam in nomine Dei, timet illã ponere in nomine diaboli: ne quasi Deo faciat iniuriam. Sic etiam qui imperitè audit diuinas scripturas, vt de isto modò exemplo non recedamus, cùm audit verbi gratia in allegoria positum fluuium, eo loco vbi dictum est, Fluminis impetus lætificant ciuitatẽ Dei: dictũ est *Psal. 45.* autẽ de inundatione spiritus sancti, de qua alio loco ait Propheta, Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos. *Psal. 35.* Cùm ergo sic acceperit fluuium in bono, & laudauerit & delectatus fuerit: quando pro loco dicitur ei quod fluuius significet homines fluentes & temporalibus deditos, cum transeuntiũ amore trãseuntes: expauescit, quia in alio loco acceperat fluuium in

bono

bono significare aliquid, & perturbatur: ita fit in scripturis mutus, quomodo in literis mut' efficitur, si noluerit transferre ipsas literas ad alia verba, sed in his solis eas tenuerit in quibus eas primò didicerit. Si percepit hoc sanctitas vestra, res vobis dicta est, quantum arbitramur, vtilissima: & quæ vos multum adiuuet non solum ad audiendos tractatus nostros, sed etiam ad intelligendas ipsas scripturas, de quibus vobis ista tractamus. Fluuius ergo vnde tulit tunc Dauid quinque lapides, non bonum aliquid significauit illo tempore. Noui quidem posse quibusdam occurrere, & in bonum significare illum fluuium: sicuti si quispiam velit baptismum intelligere, velut lapides baptismo lauati, id est, homines baptizati, fortissimi sint aduersus diabolum qui significatur per Goliam. Tamen propter quinarium numerum, constat nobis ratio, quia dixeramus legem significari quinario numero, propter quinque libros Moysi. Quid significat quòd de fluuio sunt ablati, & positi in vase pastoricio? Iam diximus quia in aduentu domini nostri Iesu Christi, vt verè diabolus vinceretur, lex transiit ad gratiam. Quid tam significās gratiā, q̄ lactis copia? Sublati sunt autem lapides de fluuio. Fluuius significabat populū fluxū, deditū tēporalibus rebus, amantē transeūtia, & cupiditatis impetu in mare huius seculi decurrentem: qualis erat populus Iudæorum vetus. Acceperat legem, sed calcabat legem, & transibat super legem: & ferebatur in mare, quomodo fluuius super illos lapides. Non enim lapides illi limitem fecerant fluuio: vt statuerēt fluuium. Quod si ita esset, significarent * cohortationem legis: & eos qui cùm fluere cœperint voluptatibus & cupiditatibus suis, venientes ad præcepta legis consistunt, & refrenāt impetus libidinū suarum. Non autem ita erant illi lapides: sed in fluuio super quos transibat aqua, sicut supra legem transgressor populus transibat. Inde ergo dominus tulit legem ad gratiam, id est, de fluuio tulit, & in vase pastoris posuit. Qui vult ergo implere legē, gratiam cogitet. Ideo & illa decem præcepta Psalterij decem chordarū, ipsa sunt quæ erāt in illo populo vetere: sed illum populum decē præceptorum timor opprimebat. Non enim erat in illis charitas, quæ est per gratiam, sed timor erat. Præcepta domini pœnalia erant illi populo: quia implere non poterant amore. Conabantur: sed cupiditate superabantur. Cùm ergo quisque ad gratiam transitum fecerit, nō alia præcepta implet: sed ipsa quę in ea impleri non poterant, hac implentur. Non est tamen vis præceptorū, sed vis gratiæ Dei. Nam si præceptorum hoc esset: & illa impleret. Qui transit ad Christum, transit à timore ad amorem: & incipit amore iam posse, quod timore non poterat. Et qui trepidabat in timore: non trepidat in amore. Ideo hanc in decem præceptis, quia signat Dauid hominem qui transit ad gratiam: cùm dicit, In Psalterio decem chordarum psallam tibi. Iam cantare in præceptis, hoc est hilariter præcepta complere. Et vt noueritis fratres quia gratia hoc implet, nemo debet de viribus suis præsumere: hoc est enim præsumere de gratia Dei. Vocat enim te Deus, & iubet vt facias: sed ipse dat vires, vt quod iubet, impleri possit. Tibi autem capax fides adhibenda est, vt inundatione gratiæ humiles te, supplices Deo, nihil de te præsumas, spolies te Golia, induas Dauid. Ad hoc pertinet quod in eodem Psalmo dicitur, quod iam commemorare cœperamus. Quid est homo? Hoc enim monet, ne de se præsumat homo. Iam videte quomodo incantat aduersus Goliam, qui de se præsumebat: & commendat tibi Dauid, qui infirmus in hominibus, in Deo firmissimus erat. Quid est homo? Et dicit quid sit homo, Quoniam innotuisti ei. Hoc est totus homo, si innotescat illi Deus: si autem non illi innotescat Deus, nihil est homo. Quid est homo, cui non innotuit Deus? Homo vanitati assimilatus, dies eius sicut vmbra prætereunt. Ergo quid est homo quoniam innotuisti ei, & filius hominis quoniam æstimas eum? Quid est, æstimas eum? Placuit tibi eligere illum, & constituere in aliquo superiore & eminentiore loco. Misericordiæ tuæ est, non meritorum ipsius. Quære quid sit hominis proprium, peccatum inuenies. Quære quid sit hominis proprium, mendacium inuenies. Tolle peccatum: & quicquid consideraueris in homine, Dei est. Non ergo amet homo quod proprium est. Etiam ad hoc potest peruenire illud quod dicit Apostolus: nemo quod suū est quærat. Aliquando enim audiunt illud homines à lectoribus, & ædificantur ad auferendas res alienas. Interest quis tibi dicat: noli quærere quod tuū est. Aliquando enim dicitur à malo suasore: aliquādo autem dicitur à bono doctore. Deus bonus est doctor. Quando ergo audis à Deo noli quærere quod tuum est: noli sic accipere quomodo dici solet. Aliquid boni est quod te monet Deus. Quod dicebamus quærere quid sit tuum: inuenies peccatum. Noli ergo quærere peccatū: & non quęris tuū. Noli quærere mendacium, & non quæris tuum. Veritas enim à Deo est: mendacium abs te. Et si diabolus aliquando aliquid suggerit: consentientem tenet, non cogit inuitum. Non enim seducit ille aut trahit aliquē, nisi quem inuenerit ex aliqua parte iam similē sibi. Inuenit enim eum aliquid cupientē: & cupiditas aperit ianuam suggestioni diaboli. Inuenit illum aliquid timētem, monet vt fugiat, quod illum inuenit, timere: monet vt adipiscatur quod illum inuenit cupere, & per has duas ianuas cupiditatis & timoris intrat. Claude illas, & imples Apostoli illud in hodierna lectione: Non detis locū diabolo. Ibi enim voluit ostendere Apostolus, quia quamuis intret & possideat diabolus, homo illi tamē locum dedit, vt posset intrare. Ergo quia nihil est homo cui non innotuit Deus, & quem non ęstimat: Deus dat illi gratiam suam, inueniens in illo quod damnet, & donans omnia confitenti, vt coronet credentem. Quid enim inuenit dominus in hominibus quando venit, nisi quod damnaret? Omnino fratres cogitate & videte, siue in illo populo Israelitarum siue in gentibus: non inuenit nisi quod damnaret. Et ideo ad peccantes humilis voluit venire non iudex: parcit illis; vt primò prærogaret misericordiam damnando peccata, & sic postea redderet seueritatem puniendo peccata. Non abutamur, id est, non malè vtamur misericordia eius: & non sen-

Augustini Tractatus conciones sunt.

* *euersionē*

Populus Iudæorum non impleuit legem.

Da quod iubes, & iube quod vis. Cōfes. li. 10. c. 29

Proprium hominis, peccatū & mendaciū.

1. Cor. 10.

Duæ ianuæ, cupiditas & timor.

Ephes. 4.

timemus feueritatem eius. Ergo, hoc est, homo totū quòd ei innotescit Deus: quod dat illi gratiam suā, vnde præsumebat Dauid: Golias autem de se, de viribus suis superbus, elatus, inflatus, primò totam victoriam vniuersæ partis suæ in se vno constituit. Et quia omnis superbia habet impudentiam frontis, in ipsam frontem lapide veniente deiectus est. Euacuata est frons quæ habebat impudentiam superbiæ suæ: & vicit frons quæ habebat humilitatē crucis Christi. Propterea & nos signū ipsum crucis in fronte portamus* qui illud intelligit. Hoc dico fratres quia multi illud faciunt, & intelligere nolunt. Factorem quærit Deus signorum suorum, non pictorem. Si portas in fronte signum humilitatis Christi: porta in corde imitationem humilitatis Christi. Diximus autem fratres, eum locum dare diabolo, qui illi aperit ianuas cupiditatis aut timoris. Sed cupiditates eius, aut timoris eius? Nam & regnum cœlorum cupimus, & gehennā timemus. Sed quomodo illa ianua cupiditas rerum temporalium, & timor pœnarum temporalium trahit plerunque ad nequitiam, & dat locum diabolo: sic cupiditas rerū æternarum, & timor pœnarum æternarum facit locum in corde verbo Dei. Breuiter ergo fratres, si volumus benè viuere, plus amemus quod promittit Deus, quàm quod promittit hic mundus: & plus timeamus quod minatur Deus, quàm quod minatur hic mundus. Nunquid magnum aliquid aut longum est quod diximus? Venit tentatio tibi alicuius fraudis, vis facere fraudem, vt exquiras pecuniam. Promittit Deus fraudem non facientibus sempiterna regna cœlorum: vincit te cupiditas ad pecuniam. Nam quis est qui nolit regna cœlorum? Sed plus velle terrena, hoc est peccare: plus velle quod præsens est, non credere quod futurum est, plus velle quod videt homo, & nō desiderare quod promittit Deus: cum id quod videt homo etiam ab oculis potest auferri, etiam possessum potest amitti. Id autem quod promittit Deus, nec oculo carnis interim videri potest: & cùm quisque ad Dei promissa peruenerit, non timet ne amittat, quia nemo est potentior illo qui dedit. Itaque fratres hærete charitate promissis dei: & non vos superabunt cupiditates seculi. Rursum timoris tentatio aduenit. Dicit tibi quisque, dic pro me falsum testimonium. Primò promittit, Sed cùm non deceperit, si fortè præponas promissa Dei pollicitationi hominum, non vincit cupiditas: per comminationem tentat: & incipit minari horribilia. Potens est fortè in ciuitate, potēs in hoc seculo: videtur posse facere quod minatur. Vincit te timor præsentis mali, quod & posset à te vtique Deus auertere, si hoc illi videretur prodesse tibi. Et si nollet auertere, intelligere deberes quia non tibi permitteret euenire, nisi & hoc sciret prodesse tibi. Auertit ignem à trib⁹ pueris idem Deus. Nunquid mutatus est Deus, quia nō auertit gladium à Martyribus? Idem ipse fiat Deus trium puerorū: qui fuit Machabæorum. Illi de ignibus eruciati sunt: vtrique tamen cum Deo sempiterno viuunt. Non enim aut illi vita ista temporali delectabantur: aut illi minis temporalibus frangebantur. Itaque noli timere hominem minantem tibi. Quid enim homo? Vanitati assimilatus est: dies eius sicut vmbra prætereunt. Aut non tibi nocebit, aut ante transibit illa vmbra quàm ad te aculeus eius transire potuerit: potens est enim Deus. Aut si permissus fuerit nocere, ad tēpus nocet vmbræ tuę, id est, rei transitoriæ tuæ, vitæ temporali tuæ, vitæ veteri tuæ: vsq; enim ad vltimum mortis, portamus aliquid veteris hominis. Temporalem vitam ille nocere potest: æternam tibi vitam nemo potest auferre. Tollet tibi impedimenta quibus hic teneris: & hærebis Deo, cui te iam præmissa spe, charitate colligaueras. Propterea in Psalmis elegātissimè dicitur de homine malo: sicut nouacula acuta fecisti dolum. Sic illi insultat spiritus Dei. Quid attendit in nouacula? Non quia occidit homines de nouacula possunt: sed ad quam rem facta est nouacula. Facta est autem ad radendos capillos. Quid tam superfluum in corpore, quàm capilli? Quanta instantia, quanto studio, quanta cautela, quanta intentione acuitur, vt radat capillum? Sic & homo malus, tollit se in partem, cogitat, recogitat, excogitat, ponit fraudem super fraudem, quærit machinationē, ministros parat, falsos testes comparat, acuit nouaculam. Quid facturus iusto, nisi superflua rasurus? Itaque fratres si vultis parati esse ad sequēdam voluntatem Dei, quod vobis dicimus, & nobis primū dicimus, imò omnibus dicit ille qui securus dicit: si volumus parati esse ad sequendam volūtatem Dei, non amemus ista quæ transeunt, non putemus ipsam esse fœlicitatem quę dicitur in hoc seculo. Hoc enim putabant illi alienigenæ: totam fœlicitatē in rebus corporalibus, totam suauitatem in vmbra ponebant, non in ipsa luce, non ipsa veritate. Ideo in isto psalmo qui ad Goliam est, attendite posteriora Psalmi: omnino lucidissimis verbis, & enudatissimo sermone, qui non quærat interpretem aut expositorem, sed misericordia Dei ita sunt posita vt nemo dicat. Ecce hoc quomodo voluit dixit, & pro ingenio suo interpretatus est, sensit vt voluit: sic sunt posita, vt nemo se excuset. Posita autem sunt à Dauid dicente, id est, à noua vita. Christi vita, quæ per Christum nobis data est: insultans vitæ veteri, fœlicitati veteri hominum, & illis qui in eam spem ponunt, & illis qui adipiscuntur eam & in illa gaudent. Videntur enim iusti laborare in hoc seculo, & iniusti fœliciter in hoc seculo viuere: & quasi dormitat Deus, negligens res humanas. Illi plęrunque extolluntur impunitate, isti plęrunque franguntur infirmitate: & putant sibi nihil prodesse quod benè viuunt, quia nō habent ea quibus vidētur abundare peccatores scelerati, & impij homines. Et quandiu talia rogant à Deo, vt pro magno sibi præstentur, tandiu errant: & cauendum est ne dentur in potestatem cupiditatis suæ. Nam dictum est: Dedit illos Deus in cōcupiscentias cordis eorum. Et magis est propitius Deus, quādo superflua & nugatoria petentem non exaudit vt det: sed exaudit vt sanet nō dando. Etenim quare ista quærant homines, quis non videt? Vt in luxuriis suis cōsumant: vt in nugis, & in insanissimis spectaculis. A Deo quærunt homines habere ista. Da mihi hominē de seculo, petat à Deo diuitias: dentur & vide innumerabiles consequi

Crucis signū in fronte quid significet.

*qui illud intelligimus.

Cupiditatis tētatio.

Timoris tentatio.

Vetustas prorsus hic non tollitur.

Homo malus nouacula acuta

Psal. 80.

sequi laqueos mortis eius. Opprimit inde pauperẽ, *Diuitiarũ abusus.* superbit homo mortalis super hominem parem sibi, quærit honores ab hominibus vanos, vt autem adipiscatur exhibet illis ludicra nequitiæ, ludicra malæ cupiditatis. Lupos & vrsos emit, donat res suas bestiariis, esuriente Christo in pauperibus. Quid op' est plura dicere fratres? Vos ipsi cogitate, quæ nos tacemus: quanta mala faciant homines de superfluis rebus quando illis acciderit prouentus illarum. Nónne melius est, quando talis est homo vt possit sic vti copia rerum præsentium, vt auferat illi eam Deus, non illi eam det? Nónne tunc est misericordia? Et dicet bene feci & nihil alienum abstuli & non me exaudisti. Ex eo quod habeo do egenti non tollo alicui: à te peto, tu da. Quasi verò det tibi villam, nisi alius perdat villam. Si dicatur tibi vẽdas villam tuam, tanquam maledictum exhorrescis, iniuriam tibi factam putas, odium seruas in pectore, quia hoc audisti ab homine vt venderes villã: quasi emere possis, nisi alius vẽdat. Itaque quod valde cupis emere & optas emere, si malum est vendere, alij malum quæris. Bonum est inuenire sacellum solidorum in via. Quod cum inueneris, dicis Deus mihi dedit, quasi possis inuenire, nisi alius perdat. Quare ergo non optas illorum thesaurorum bona, quæ tecum omnes sine angustia valeãt possidere? Desidera aurum: desidera iustitiam, habere aurum non potes nisi alius amittat: iustitiam ambo complectimini, & ambo dilatamini. Redeamus ergo ad Psalmum: vt intelligat charitas vestra eos esse alienigenas, qui totam fœlicitatem non putant nisi præsentem. Sed dignũ re iudicas, cui & ista Deus det: quære quomodo vtaris. Si non dedit, scias quia prodest tibi, quia non dat pater bonus. Quia & filius tuus quando plorat, vt des illi formosum cultellum manubrio deaurato: quantum vult ploret, non das illi vnde lædatur. Domine libera me de manu filiorum alienorum, quorum os locutum est vanitatem: & dextera eorum dextera iniquitatis. Et exponit quã dicat vanitatem, & quam dexteram. Dextera iniquitatis dicit fœlicitatem huius seculi: Non quia nõ inuenitur apud bonos: sed boni quando illam habent, in sinistra illam habent, non in dextera. Fœlicitatem perpetuam habent in dexera: fœlicitatem temporalem in sinistra habẽt. Cupiditas autem rerum æternarum & fœlicitatis æternæ, non debet misceri cupiditati rerum temporalium, id est, fœli-*Matth.6.*citatis præsentis & temporalis. Et hoc est, Nesciat sinistra quid faciat dextera tua. Ergo dextera eorũ, dextera iniquitatis. Audite iam quomodo locuti sunt vanitatem: & quomodo dextera eorum dextera iniquitatis. Audiamus omnes, prodest vobis, Audiatis, ne dicatis non vos audiuisse: quia dictum est *Matt.25.* seruo, tu dares & ego exigerem. Et diximus hesterno die, quia nos serui sumus dantes: alter est qui exigar. Sorores nostræ, nolentes audire: quasi nolunt pati exactorẽ. Sine causa fratres mei, nemo sibi hîc blandiatur: aliud est non accepisse, aliud accipere noluisse. Qui recusat donũ Dei: ipsius recusationis reus tenetur. Quomodo enim dictum est seruo dispensatori, quare non dedisti: sic dicetur seruo cui ille positus est dispensare, quare non accepisti? Si nõ fuit, excusabis te: si autem sonant lectores, etiã quãdo tacent tractatores, & vbiq; verbum prædicatur & verè dictum est, In omnem terram exiit sonus illorum, & calor verbi Dei vbiq; diffunditur, nec est qui se abscondat à calore eius, non erit quid dicere in iudicio Dei. Fratres audiamus, & faciamus: si volumus habere spem, non nos excusemus. Plerunq; mendicus vnum nummum petens ad ostium tibi præceptum Dei cantat. Audiamus ergo. Quorum os locutum est vanitatẽ: & dextera eorum dextera iniquitatis. Videte fœlicitatem mundi, vbi illi spem ponebant qui locuti sunt vanitatem: & quorũ dextera iniquitatis est. Nam sic incipit dicere. Quorum filij eorum sicut nouellæ constabilitæ. Fœlicitas li-*Fœlicitas laica.*cita est. Non hic dixit fraudes, periuria, rapinas, scelera: fœlicitatem dixit quasi innocentiam. Et si ista contemnenda est, quemadmodum sunt plangendi illi qui etiam rapinas faciunt, qui furta, qui scelera, qui homicidia, qui adulteria, & cætera quæ etiã ipsa mũdana fœlicitas damnat. Videte qualem velit esse hominem de vita noua, qualem velit esse hominem ad vasa pastoralia pertinentem, & ad gratiam Dei, & ad lac quo nutrimur. Attẽdite iam, quorum filij eorum sicut nouellæ constabilitæ: filiæ eorum ornatæ sicut similitudo templi. Propterea sorores nolebãt audire. Audiant ergo velint nolint & discant venire ad * dominicum non in superbia Goliæ, sed ** ad dominicum filq.* in humilitate Dauid. Nunquid enim ista exponenda sunt? Nunquid obscura sunt? Loquuntur homines vanitatem: & dicuntur alienigenę, non pertinẽt ad hæreditatem Christi, ad regnũ eius cui dicimus. Pater noster, alienigenæ cõputãtur. Et quam dicũt fœlicitatem? Filiæ eorum quasi propago propaginis. Habet multos filios, multos nepotes, securus est aduersus casus mortis: quasi non milia hominum plerunque vnus casus absumat. Filij eorum sicut nouellæ constabilitæ. Ecce puta sint filij sicut nouellæ constabilitæ. Nónne aliquando etiam nouellas siluis vicinas, syluarum ignis absumit? Filiæ eorum ornatæ, sicut similitudo templi. Citò hinc transeamus consulendum est pudori fœminarum. Ipse potius habendo cognoscant quid habent: quod nos com memorando erubescimus. Filię eorum ornatę sunt, sicut similitudo templi: cellaria eorum plena, eructantia ex hoc in hoc. Quomodo dicimus de abundantibus? Non habet vbi ponat, nescit quid habeat, Impletur vnum cellarium & redundant fructus: redundãt possessiones, eructãt cellaria ex hoc in hoc. Oues eorum fœcundæ, multiplicantes in exitibus suis. Intrant paucæ pariunt, & exeunt multæ, multiplicantes in exitibus suis. Anno priore tot erãt, hoc anno tot sunt. Gaudetur, exultatur, tumescit Golias: *Goliæ superbia.* & ad certamen prouocat superbus in ista fœlicitate. Quis mihi potest? Quis mihi audet? Si non illud dicunt homines quibus hæc abundant, si non quotidie vnusquisq; sentit in se, habet aliquid amplius quam vicinus, nónne dicit quis mihi potest? aut vicinus iste si mihi fecerit iniuriam, non illi ostendo? vide si non Golias est prouocans ad certamen? Sed procedit Dauid, nudus armis bellicis, armatus lapidibus paucis, vt prosterneret omnem superbiam, id est, iustus homo, sicut martyres fecerunt, prostra-

uerunt iniustos. Et eo tempore quo videbantur victores, ipsi vincebantur: quando in his dux ipsorum diabolus superabatur. Verùm fœlicitatem illam attendite, Oues eorum multiplicantes in exitibus: boues eorum crassi. Nō est ruina sepes. Sepis enim plerunq; maceria esse solet. Non est ruina sepis, neque exitus: omnia integra, omnia perfecta, omnia plena. Neque clamor in plateis eorum: non lites, non tumultus. Videte qualem fœlicitatem quasi innocentum describat, ne dicat sibi quisque: sed hoc dixit de illis qui rapiūt res alienas. Non est hinc dictū aliquid: alibi fit talium mētio. Nam manifestum est sceleratos esse puniendos. Et hinc dicunt intelligere quæ pœna eos expectet: quando innocens quisque cum his superbè vtitur & immoderatè, reprobatur à Deo, & inter filios alienigenarum computatur. Non enim & diues ille alienos fructus quærebat, cui successit regio in fructibus: & cum æstuaret non habens quo congregaret fructus mundanos, & non videret pauperes in quibus sibi thesaurizaret in
Luc. 12. cœlo? Destruam, inquit, apothecas meas, & faciam nouas ampliores & replebo eas, Vnde nisi de fructibus suis? Et dicam animæ meæ, habes multa bona: satiare. Dixit autē illi Deus, Stulte hac nocte anferetur à te anima tua. Quæ præparasti cuius erunt? Sicut ergo in Euangelio fratres, insultatum est homini gaudenti de temporali fœlicitate quanuis illi fœlicitas de agro proprio esset, non de rapinis alienis: sic & in isto Psalmo temporali fœlicitati insultatur, vt discat anima innouata & regenerata per gratiam lactis, illam desiderare perpetuam & sempiternam beatitatem. Ideo vide quomodo connectat: Quorum filij eorum sicut nouellæ cōstabilitæ: Filiæ eorum ornatæ vt similitudo templi: Cellaria eorum plena, eructātia ex hoc in hoc: Oues eorum fœcundæ, multiplicantes in exitibus suis: boues eorum crassi: Non est ruina sepis, neque exitus: neque clamor in plateis eorum. Beatum dixerūt populum cui hæc sunt. Sed qui dixerūt? Quorum os locutum est vanitatem. Superius enim descripti sunt. Tu au-
Beatus popul' q. cu. tem quid dicis? Nam illi beatum dixerūt populum cui hæc sunt. Ego quid dico? Beatus populus: cuius est dominus Deus ipsius. Ergo ille est beatus populus, qui pro filiis suis & pro filiabus ornatis, pro crassitudine boum, pro fœcunditate ouium, pro plenitudine cellariorum, pro integritate ædificiorum, pro pace ac litibus & iurgiis ciuilibus, pro ista omni fœlicitate, Deum suum vult possidere: vt ipsum habeat pro omnibus qui condidit omnia, & dicat:
Psal. 72. Mihi autem adhærere Deo bonum est. Colat eum gratis: colat quando ista dat, & quando aufert, & quando non dat: & nihil sic timeat, quàm ne ipse se auferat. Itaque Christianus populus fratres, qui dicit in corde suo, quicquid vult auferat, seipsum mihi non auferat: Beatus est populus, cuius est Dominus Deus ipsius. Conuersi ad dominum, &c.

XXIII. *Sermo ex Prouerbiis Salomonis, ab eo loco vbi dicit: Mulierem fortem quis inueniet, vsque, Laudent eam in portis opera eius. Prouerb. 13.*

PRæstabit nobis qui diem istum commendauit in Sanctis suis, vt infirmitas vocis nostræ sufficiat intentioni vestræ. Hoc ideo commēdaui, vt me silentio vestro adiuuare dignemini: animus enim prōptus est ad vos, sed caro infirma. Et ipse animus quæcunque forte gaudia de scriptura Dei concipit, parturit: & parere quærit in auribus & mētibus vestris. Præstate in vobis nidum sermoni. Commendatur enim & in scriptura turtur quærere nidum, vbi ponat pullos suos. Et hoc quod gestamus in manibus, scriptura scilicet quam videtis, commendat nobis inquirendam & laudandam mulierem quandam, de qua paulò ante quum legeretur audistis, magnam: habentem magnum virum, eum qui inuenit perditam, ornauit inuentam. De hac secundum lectionis tenorem quam me portare conspicitis, pauca pro tēpore quæ dominus suggesserit dicam. Dies enim est martyrum, & ideo magis laudanda est mater martyrum. Iam quæ sit ista mulier, me proloquēte audistis, videte etiam vt me legente agnoscatis. Omnis nūc auditor, quantum ex affectu nostro satis apparet, dicit in corde suo: Ecclesia debet esse. Cōfirmo istam cogitationem. Nā quæ potuit esse altera martyrū mater? Ista est, quod intellexistis, hoc est, de qua muliere volum' aliquid dicere: Ecclesia est. Non enim licet nobis loqui de quacunque alia muliere: quanquam & in recitatione passionis martyrū audiuimus fœminas, de quibus decenter loquamur. Sed nec eas promittimus, quando earum matrem laudamus. Attendite cuius membra estis, inspicite cuius filij estis. Mulierem fortem quis inueniet? Congruit diei martyrum, fortem quis inueniet? Congruit diei martyrum, fortitudo mulieris: nisi enim fortis esset illa mulier, membra eius in passione defecissent. [Mulierem fortem quis inueniet?] Difficile est inuenire eam: imò difficile est nescire eam. Nónne ipsa est ciuitas in monte quæ abscondi non potest? Quare ergo dictum est, quis inueniet: cum dici debuerit, quis non inueniet? Sed tu ciuitatem in monte positam vides. Vt autem in monte poneretur, inuenta est quæ perierat. Quādo illustrata est, quis eam non videt? Quando latebat, quis eam inueniret? Ipsa enim ciuitas, est vna illa ouis, quam perditam quæsiuit pastor: & inuentam, gaudens in humeris reportauit. Ipse pastor, mons est: ouis autem in humeris eius, ciuitas in mōte. Facilè est vt videas eam collocatam in monte. Quando eam inuenires, cum lateret in vepribus, in spinis vtique delictorum suorum? Ibi enim quæsisse magnum est: ibi inuenisse, mirabile est. Hæc eius difficilis inuentio commendatur, cùm dicit: Mulierem fortē quis inueniet? Quis enim, quia vnus: non, quia nec vnus. Quomodo dictum est de ipso viro eius, leone de tribu Iuda, de quo ꝓpheta ante prædixit, Ascendisti recumbens: vtique in cruce. A- Genes. 49.
scendisti, crux est, recumbens, mors est. Quid est enim ascendisti, nisi quod scriptum est: Et crucifixerunt eum? Vnde & ipse ait, Sicut exaltauit Moy- Ioan. 3.
ses serpentem in eremo, sic exaltari oportet filium hominis: vt omnis qui credit in eum nō pereat, sed habeat vitam æternam. Quid est recumbens? Et in- Ioan. 19.
clinato capite, tradidit spiritū. Cùm ergo & ibi diceretur:

Sermones de tempore 217. & 218. ex hoc excerpti sunt.

Psal. 83.

ceretur: Aſcendiſti recumbens, ſecutus eſt: Dormiſti ſicut leo. Dormiſti ſicut leo: non fugiſti ſicut vulpes. Quid eſt dormiſti ſicut leo? De poteſtate, nõ de neceſſitate. Cùm autem dictum eſt: Dormiſti ſicut leo, ſecurus ait: Quis ſuſcitabit eũ? Quis ſuſcitabit: neq; enim nemo, ſed quis hominum? Quia non niſi Deus, qui eum exaltauit à mortuis, & donauit ei nomen, quod eſt ſuper omne nomen, Suſcitauit & ipſe ſe. Vnde ait, Soluite templum hoc: & triduo ſuſcitabo illud. *Ioan. 2.* Et modo quando audiſtis, Mulierem fortem quis inueniet, nolite putare de Eccleſia dici quæ latet, ſed de illa Eccleſia quæ ab imo inuẽta eſt, vt neminem lateret. Ergo deſcribatur, laudetur, commendetur, amanda ab omnibus nobis vt mater: nam vnius vxor eſt. Mulierem fortem quis inueniet? Mulierem iſtam tam fortem quis non videt? Sed iam inuentam, iam eminentem, iam conſpicuã, iam glorioſam, iam ornatam, iam lucidam: iam vt cito explicem: toto orbe terrarum diffuſam. [Precioſior eſt autem lapidibus precioſis.] Quid magnũ, quia precioſior eſt mulier hęc lapidibus precioſiſſimis? Humanas auaritias cogitetis: ſi ad proprietatem accipiantur lapides precioſi. Quid magnum eſt, quod quibuſlibet lapidibus precioſior inuenitur Eccleſia? Nulla talis comparatio eſt: ſed ſunt lapides precioſi in illa. Tam precioſi ſunt lapides iſti, vt viui dicantur. *Lapides precioſi & viui qui,* Sunt ergo lapides precioſi ornãtes eam, ſed eſt ipſa precioſior. Volo aliquid commendare charitati veſtrę quãtum capio, quantum capitis, quantum timeo, quantum timere debetis, de his lapidib⁹ precioſis. Sunt in Eccleſia lapides precioſi, & ſemper fuerunt: docti, abundãtes ſcientia, & eloquio, & omni inſtructione legis. Precioſi plane lapides iſti ſunt: ſed ex eorum numero quidam aberrauerunt ab ornamento mulieris huius. Quantum enim pertinet ad doctrinam & eloquiũ vnde fulget, lapis precioſus erat Cyprianus: ſed manſit in huius ornamento. Lapis precioſus erat Donatus, ſed reſiliuit à compage ornamenti. Ille qui manſit, in ea ſe amari voluit: ille qui inde excuſſus eſt, præter illam nomen ſibi quæſiuit. Ille permanens cum illa, ad illam colligit: ille reſiliens, non colligere, ſed ſpargere cõcupiuit. Mali filij, quid ſequimini lapidem precioſum, de ornamẽto huius mulieris excuſſum? Reſponderis mihi. Quid enim? Tu ſic intelligens quomodo ille? Aut tu tam doctus es, quam ille? Sit licet intelligens: intellectus bonus, omnibus facientibus eum. Sit licet doctus, licet liberalibus diſciplinis & myſteriis legis inſtructus, lapis eſt precioſus: redi ab illo ad iſtam, precioſior eſt lapidibus precioſis. Lapis precioſus ſi non ſit in ornamẽto mulieris huius, iacet in tenebris. Lapis precioſus quolibet iacet, iacet in tenebris: opus illi erat vt in ornamento huius mulieris permaneret, & eſſet in compagine ornamenti eius. Ego autem fidẽter dixerim: precioſi lapides ideo dicti ſunt, quia charitate valent. Iam ille vilis eſt precium perdidit, qui non habet charitatẽ. Doctrinam ſuam iactet licet, linguam ſuam iactet licet: audiat ęſtimatorem verorum lapidum matronæ huius, audiat inquam quendam artificem ornamenti inſpectorem. Quid iactat linguam ſuam, non precioſus, ſed vilis lapis? *1. Cor. 13.* Si linguis hominũ loquar, inquit, & angelorum, charitatem autem non habeã, factus ſum ęramentum ſonans, aut cymbalum tinniens. Cymbalum eſt lapis ille, iam non fulget, ſed tinnit. Ergo diſcite lapides æſtimare negociatores regni cœlorum: nullus lapis nobis placeat, præter huius mulieris ornamẽtum. Hæc quę precioſior eſt lapidibus precioſis: ornamenti ſui ipſa precium eſt. [Confidit ſuper eam cor viri eius.] Planè cõfidit, & vt confidamus docuit. Commendauit enim Eccleſiam vſque ad terminos terræ, per omnes gentes, à à mari vſque ad mare. Hæc ſi non vſque ad finem perſeuerauerit: non ſuper eam cor viri eius confidit. Confidit ſuper eam cor viri eius pręſcius confidit, falli non poteſt qui confidit. Non dictum eſt, Confidit ſuper eam cor filiorum: poterant enim filij eius paruuli falli, illius cor nullum mendacium decipit. Verum eſt ergo quod cõfidit. Quæ talis eſt, [ſpoliis non indigebit.] Non quia non quærit ſpolia, ideo non indigebit: ſed quia multis abundabit. Quæ talis eſt, ſpoliis non indigebit: vndique ſpoliat mundum vbique diffuſa, rapit vndiq; trophæa diabolo. Hoc enim & promiſit viro eius, cui dicit in alio Pſalmo: Exulto ego in verbis tuis, ſicut qui inuenit ſpolia multa. *Pſal. 118.* Quemadmodum ſpoliis indiget: quæ vndique rapit, vndique trahit, vndique acquirit. [Operatur enim viro ſuo bona, & non mala, in omni tempore. Hinc eſt quòd expoliat mulier iſta gẽtes: operando viro ſuo bona, & non mala. In omni tempore operatur bonum & non malum: nec ſibi, ſed viro: vt quæ viuit iam ſibi non viuat, ſed ei qui mortuus eſt pro omnibus & reſurrexit. Viro ergo operatur bonum, coram Deo operatur bonum: illi ſeruit, illi deuota eſt, illum diligit, illi placere ſemper ſtudet, & deſiderat. Nõ ſe ornat, nec propter oculos ſuos, nec propter oculos alienos. Non eſt de ſibi placẽtibus, non eſt de ſua quęrentibus, operatur enim viro ſuo. Qui autem ſibi operantur, omnes ſua quærunt, non quæ Ieſu Chriſti. [Inueniens lanam & linum, fecit vtile manibus ſuis.] Lanificam & linificam matronam iſtam ſanctus ſermo deſcribit. Quæritur autẽ à nobis quid ſit lana, quid ſit linum. Lanam, carnale aliquid puto: linũ, ſpirituale. Hoc coniicere audeo, ex ordine veſtimẽtorum noſtrorum. Interiora ſunt enim linea veſtimenta: lanea exteriora. Quicquid carne operamur, in promptu eſt: quicquid ſpiritu, in ſecreto. Operari enim carne & non operari ſpiritu: quamuis bonum videatur, vtile non eſt. Operari autem ſpiritu, & nõ operari carne: pigrorum eſt. Inuenis hominem porrigentem manum vel eleemoſynam pauperi, nec tamen de Deo ibi cogitantem, ſed hominibus placere cupiẽtem: lanea veſtis videri poteſt, interiorem lineam non habet. Inuenis aliũ dicentem tibi: ſufficit mihi in cõſcientia Deum colere, Deum adorare: quid mihi opus eſt aut in Eccleſiam ire aut viſibiliter miſceri Chriſtianis? Lineã vult habere ſine tunica. Non nouit neq; commendat talia opera mulieris. Docenda ſunt quidem & dicenda ſpiritualia carnalibus: ſed illi qui accipiunt debent & tenere ſpiritualia, & non carnaliter operari carnalia. Inuenit hæc mulier lanam & linum, & fecit vtile manibus ſuis. Lanæ iſtæ & linum hoc, in ſcripturis ſanctis eſt. Multi inueniunt, ſed nolunt fa-

cere aliquid vtile manibus suis. Inuenit & fecit. Cū
auditis, inuenitis: cùm benè viuitis, facitis. Inueniēs
lanam & linum, fecit vtile manibus suis. Videte illā
cui dicitur: In dexteram & sinistram extende, semē
enim tuum hæreditabit gentes. Non est quod par-
cas, porrige longius funiculos tuos. Videte illam.
[Facta est quasi nauis, qua negociator à longe con-
gerit sibi diuitias.] Diuitiæ mulieris huius, laudes vi-
ri eius. Videte quàm à longe congerit sibi diuitias. A
Psal. 112. solis ortu vsque ad occasum: laudabile nomen do-
mini. [Exurge de noctibus, & dedit escas domui, &
opera ancillis.] Exurgit de noctibus. Quid valent
noctes? Non eam premunt, non eam in tenebris ia-
cere cogont. Et de noctibus exurgit. Noctes, tribu-
lationes sunt. Sed cui hæc? Et de noctibus cōsurgit,
& in tribulationibus proficit. Et dedit escas domui.
In noctibus præbuit se imitandam: faciens docuit,
quod faciendum dixit, & tunc dedit eis escas. Quis
comedat de nocte? Prorsus & tunc dedit escas. qui-
Matth. 5. bus enim dedit semper esuriunt. Beati enim qui esu
Esa. 26. riunt & sitiunt iustitiā, quia ipsi saturabuntur. A no-
Psal. 118. cte spiritus meus vigilat ad te Deus. Media nocte
surgebam ad confitendum tibi. Hæc alimenta no-
cturna, abundāt in domo mulieris huius. Nemo ibi
famem patitur, nec palpat vt inueniat quod man-
ducetur. Ardet lucerna prophetiæ. Sed nunquid
manducandum est & vacandū? Illa enim quę dedit
escas domui, dedit & opera ancillis. Ancillę istę ip-
sius sunt, an viri eius? An quia viri ipsius sunt, & ip-
sius sunt? An multæ ancillę ipsa est? Ipsa enim quan-
quam materfamilias, tamen ancillam se non dedi-
gnetur. Attendat precium suum, diligat dominum
suum. Agnoscat inquam se ancillam, nec timeat eō
ditionem. Nec enim dedignatur ille coniugem fa-
cere, quam tanti emit. Et vnaquæque coniunx bo-
na, maritum suum dominum vocat. Prorsus non so-
lum vocat, sed hoc sapit, hoc sonat, hoc gestat cor-
de, hoc profitetur ore, tabulas matrimoniales instru
Psal. 115. menta emptionis suę deputat. Est ergo ancilla, dans
opera ancillis. Est ancilla, eius enim filius est eius
seruus. Quidā, Ego seruus tuus, & filius ancillæ tuæ.
Quæsiturus eras quid agat illis operibus etiam no-
cturnis: audi quid agat. [Prospiciens agrum merca-
ta est.] Prospiciens, non in præsenti, sed in futuro,
mercata est agrum istum. Prospiciens fide, spe: inde
Rom. 8. & de noctibus surgit. Si enim quod videmus spera-
mus, per patiētiam expectamus. In omnibus tribu-
lationem patiens, prospicit enim agrum quem mer-
catur. Inde enim mulier fortis dicitur. Quid sunt no
ctes illę præ agro illo? Quod enim ad præsens tem-
2. Cor. 4. porale est & leue tribulationis nostræ (cū de nocti-
bus surgimus) in incredibilem modum æternum
gloriæ pondus operatur in nobis (cor habētibus ad
agrum illum) non respicientibus quæ videntur, sed
quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia
sunt: quę autē non videntur æterna. Qualis est ager
ille? Quæ pulchritudo eius? Inardescamus ad eum
possidendum. Putamus non ipse est, de quo dixit
Psal. 94. Deus, Et species agri mecum est? Prospiciēs agrum
mercata est. Vnde mercata est? Ne forte tu despe-
res & suspires, & nihil agas, ager iste segnem amato-
rem non amat. Ibi certè cùm ad eum veneris, forsi-
tan requiesces: nec opus erit vt labores. Non enim
est talis ager ille, qualis iste vbi Adam in sudore vul-
tus sui comedit panem suum. Prospiciens agrum
mercata est. Habet ibi agrum. Vbi agrum? vbi mer-
cata est, vbi posuit & thesaurum suum, vt fieret ei,
vbi est thesaurus tuus, ibi & cor tuum. Modò tamen
vt ad illius agri speciem peruenias compara tibi,
vnde compares agrum ibi. Quid? Collige precium.
Hoc enim agit hæc mulier. Vide si tacitum est, cui
dictum est, Prospiciens agrum mercata est. Tanquā
diceres, vnde mercata est? [De fructibus autem ma-
nuum suarum plantauit possessionem.] Ipsa erant
opera quæ dabat ancillis, vt de fructibus manuum
suarum plantaret possessionem in æternum. Illam
enim possessionē dixit, quę futura est. Hoc insinuat
verbo quod ait, prospiciēs. [Succincta fortiter lum-
bos suos: firmauit brachia sua. Verè fortis. Vide si
non est ancilla. Quàm deuotè seruit, quàm paratè,
ne fluitantes sinus carnalium concupiscentiarum,
impediant operantem. Succingit lumbos, vt nihil
superfluum calcet, dum in opere festinat. Ibi enim
castitas mulieris huius, zona pręcepti constricta, &
ad omne opus bonū semper parata. Succincta for-
titer lombos suos: firmauit brachia sua nō defectu-
ra. Vnde hoc? [Gustauit, quia bonū est operari.] Vbi Conscientia bona.
est palatum quo gustatur hoc? Fugiunt homines la-
borem, quasi amarum: timēdo gustare, nesciūt quid
amare. Bonum opus facit consciētia bona. Et quid
dulcius fratres bona conscientia? Quæ si non est, &
malè pungit: amata sunt omnia. Gusta ergo gusta, &
videbis quomodo sapiat, quàm te delectabit, quàm
postea non desines, nisi totum consumas. Gustauit,
quia bonum est operari. [Non extinguetur lucerna
eius tota nocte.] Nemo accendit lucernam & ponit Matth. 5.
sub modio. Tu illuminabis lucernam meam domi- Psal. 17.
ne. Lucerna eius, spes eius. Ad illam operatur omnis
homo, quicquid boni ad spem facit. Et in nocte ar-
det lucerna ista. Quod enim nō videmus, speramus:
ideo nox est. Si autem & non videmus, & non spe-
ramus: & nox est, & lucerna non ardet. Quid infœ-
licius talibus tenebris? Vt autem non deficiamus in
tenebris, & per patientiam expectemus, quod non
videmus, speramus. Tota nocte ardeat lucerna no-
stra. Qui enim nobis quotidie loquitur verbum: tā-
quam oleum infundit, ne lucerna extinguatur. [Ma-
nus suas extendit ad vtilia.] Quantum extendit has
manus? A mari vsque ad mare, & à flumine vsque
ad terminos orbis. Quo peruenit? Vnde non frustrà Psal. 71.
dictum est: in dexteram & sinistram extende. Ex-
tendit manus suas, sed ad vtilia. [Brachia quoq; fir- Esa 54.
mauit sua in fusum.] Non ab infundendo: sed in il-
lud instrumētum lanificij, quod vocatur fusum. De
fuso isto, quod dominus donat dicam: neque enim
ista lanificia sunt à viris aliena. Audite quid sit, bra-
chia sua firmauit in fusum. Potuit dicere in colum.
Fusum dixit, fortè non frustrà: quāuis possit videri
nec absurdè intelligi, de fuso lanificium significatū:
de lanificio bonum opus, tanquam castæ mulieris,
& matronæ impigræ & diligentis. Tamen ego cha-
rissimi, in isto fuso quod intelligo non tacebo. Om-
nis qui viuit in bonis operibus in sancta Ecclesia, nō
neglector, sed effector præceptorum Dei, quid fa-
ciat

ciat cras nescit, quid fecerit hodie scit. De futuro opere timet, de præterito gaudet. Et vt perseueret in bonis operibus vigilat, ne fortè negligẽs futurorum, perdat pręteritũ. In orando tamen domino, in omni deprecatione sua, non habet firmam conscientiã de opere futuro, sed de præterito: ex eo quod fecit, non ex eo quòd facturus est. Iam ergo si hoc verum esse mecum videris, attẽdite in lanificio duo instrumenta ista colum & fusum. In colo lana inuoluta est: quæ filo ducenda & nenda transeat in fusum. Quod in colo est inuolutum, est futurũ: quod in fuso collectum est, iam præteritum est. Opus ergo tuum in fuso est, non in colo. In colo enim est quod facturus es: in fuso quod fecisti. Vide si ergo aliquid habes in fuso, vbi firmẽtur brachia tua. Vbi erit fortis consciẽtia tua, ibi securus eris, Deo enim dices. Da, quia dedi: dimitte, quia dimisi: fac, quia
* præmiũ. feci. Non enim petis * precium nisi opere gesto, nõ gerendo. Quicquid ergo operaris, totus animus ad fusum sit: quia & quod pẽdet in colo ad fusum traiiciendum est, non autem illud quòd collectum est in fuso, ad colum reuocandum est. Ergo vide quid agas, vt habeas in fuso, vt brachia tua firmes in fusum, vt totum coletur ad fusum, vt habeat aliquid fusum quod te consoletur, quod te cõfirmet, qood tibi det fiduciam deprecandi & sperandi promissa. Et quid agam? fortè dicis. Quid me iubes habere in fuso? Audi quid sequitur. Manus autem suas aperuit pauperi. Eia, non nos pudeat lanificium sanctũ docere. Vos videte, si quis habet plenum saccellum, plenum horreum, plenam apothecam: Omnia ista in colo sunt, transeunt in fusum. Videte quomodo neat, imò videte quomodo neat. Dum omnes instruuntur, grammatici non timeantur. Manus autem suas aperuit pauperi, fructum autem porrexit inopi. Manus pauperi fructus inopi. Est quidam pauper, manus tuas quærit: est quidam inops, fratrem tuum quærit. Qui verò non vult à te
2.Cor.6. nisi quòd necessitati suæ poscit, pauper est manus tuas quærens. Est autem alius inops qui dicit: Quasi nihil habentes, & omnia possidentes. Non quasi necessitati suæ vult satisfieri de dato tuo, sed tanquam in arbore dominica quàm plantauit & rigauit fru-
Philip.4. ctum quærit. Ipsum audi de quibusdam dicentem, cum de talibus loqueretur. Nõ quia quæro datum, sed requiro fructum. [Non est sollicitus de his quæ in domo sunt, vir eius, cum alicubi demoratur.] Nõ
Rom.8. est sollicitus quæ in domo sunt vir eius, quia nouit dominus qui sunt eius. Quomodo sit sollicitus: quãdo quos prędestinauit, ipsos & vocauit, & quos vocauit, ipsos & iustificauit, quos iustificauit, ipsos & glorificauit? Si Deus pro nobis, quis contra nos? Nõ est sollicitus vir eius: nouit suos, nouerunt eum sui. [Cùm alicubi demoratur.] Vbi demoratur, nisi vnde vẽturus est? Demoratur ibi, quasi tardat ibi. Multi enim iam desiderant aduentum eius: & desideriũ eorum differtur, donec impleatur numerus membrorum matronæ huius. Multi autem ad suã impie-
Luc.12. taté tarditate illius abutuntur: & dicit malus seruus, Tardat dominus meus. Et incipit cædere cõseruos, & inebriari cum malis. Venit dominus eius in die qua nescit, & hora qua ignorat: & diuidet eũ. Ministrorum enim & pręposit orum corpus est, quod dat in tempore conseruis cibaria. Diuidet, inquit eum. Habet bonos & malos, & separat malos à bonis. Et partem eius cum hypocritis ponet. Non totum ministrum, quia sunt ibi & desiderantes aduentum domini. Sũt ibi & ex illo numero de quo dicitur, Beatus ille seruus quem cùm venerit dominus, inuene- Ibidem.
rit ita facientem. Ergo veniet & diuidet eum. Nunc interim demoratur alicubi, sed nõ est sollicitus quid agatur in domo. [Omnes enim apud eam vestiti sunt.] Nũquid de nuditate seruorum suorum sollicitus erit cum alicubi demoratur, habens cõiugem talẽ? Vestiti sunt optimè. Quam optimè vultis nosse? Quotquot in Christo baptizati estis, Christũ in- Galat.4.
duistis. Omnes omnino apud eum vestiti sunt: Et boni serui & mali serui vestiti sunt. Sed boni serui vestiti sunt, qui Christum induerunt non tantum in forma sacramenti, sed etiam in opere exempli, sequentes vestigia domini sui: alij verò vsq; ad sacramentum reddituri de sua veste rationem. Non cessat illa mulier omnes vestire: vt nemo quæratur, nemo dicat, Ideo non sum bene operatus, qui nõ sum vestitus. Videte ergo quemadmodum induti esse debeatis. Pro vestibus nostris, etiam opus faciamus. Omnes enim apud eam vestiti sunt. Quid viro suo? Quæ seruos vestit, viro suo nihil operatur? [Duplicia pallia fecit viro suo.] Iã acclamatis: credo quòd agnoscitis quæ sunt duplicia pallia, quę fecit Ecclesia viro suo. Pallia quæ illi facit, laudes sunt: laudes fidei, laudes cõfessionis, laudes prædicationis. Quare duplicia? Christum laudas, Deum laudas & hominem. Dupliciter lauda, simpliciter lauda. Dupliciter, quia homo est & Deus: simpliciter, vt non sis fictus. Nescio quæ mulier apud Photinum quendã, Photinus.
lapidem quasi preciosum de ornamento huius mulieris excussum, iam vilem & abiectum, vnde hæretici Photiniani appellãtur, hoc elegit quasi simplex pallium facere viro suo. Non accipit ille, vtiq; à sua coniuge, verè sua, sicut scriptum est, Vnius duplicia sunt pallia. Ille enim Christum solum hominem dixit. Rursus extitit nescio quæ alia detestanda mulier, quasi & ipsa texens viro pallium, texens autem pannosas fabellas. Ait enim, Christus Deus est tantum, omnino hominis nihil habens. Hoc Manichęi Manichæi.
dicunt: Photiniani, homo tantum: Manichæi, Deus Photiniani.
tantum. Illi nihil diuinum in domino confitentur, isti totum diuinum: & tamen tam falsum, vt nec saltem humanum. Si enim homo non erat: ergo mortuus non est, crucifixus non est, ergo nec resurrexit. Qui ille resurgere potuit, qui mortuus non est? Ergo & dubitanti discipulo falsas cicatrices ostẽdit. Proculdubio enim falsæ cicatrices illæ fuerunt, si vera vulnera non præcesserunt. Si autem vera vulnera pręcesserunt, vera caro. Si vera caro, vera mors, vera crux, verus homo, & totus veritas: laus abundans de colo huius mulieris. Quia autem * ista laudabiliter * al. isti.
duplicia pallia timuerunt, mendacio duplices remanserunt. Duplicia pallia fecit viro suo. Prorsus duplicia pallia fecit. Confitere Deum, confitere hominem: lauda Deum in homine, lauda hominem in Deo. Texuit preciosissimum illud pallium laudis, In Ioan.1.
principio erat verbum, & verbum erat apud Deũ,

& Deus erat verbum: hoc erat in principio apud
Deum. Texuit & aliud pallium, propter conuersa-
tionem inter homines quotidianam: Verbum caro
factum est,& habitauit in nobis. Duplicia pallia fe-
cit viro suo. [De bysso & purpura vestimenta fecit
sibi.] Nō enim decebat matronam tanti viri, sed nu-
dam incedere vel pannosam. Fecit de bysso & pur-
pura vestimenta sibi. De bysso, candidam confes-
sione: de purpura gloriosam passione. Huius bys-
sum cum oramus agnoscimus, huius purpuram in
martyribus mane laudamus. [Cōspicuus fit in por-
tis vir eius. Ille qui alicubi demoratur, ille qui pro
tali coniuge de domo sua sollicitus non est, ille quē
demorantem alicubi nunc nemo non videt, con-
spicuus fit in portis. Attende quando, audi quid se-
quitur. [Cum sederit in cōcilio cum senioribus ter-
ræ.] Nihil euidentius, lege aliam prophetiam. Ve-
Esa. 3. niet ad iudicium, cum senioribus populi sui. In illo
concilio, hoc est, in illo iudicio, iudicantibus secum
sanctis quibus dictum est, sedebitis super sedes iudi-
cantes duodecim tribus Israel, conspicuus erit. Ve-
Matt. 19. niet enim fili⁹ hominis, sicut dixit, in maiestate sua:
Matth. 25. & omnes angeli cum eo. Ibi omnes angeli & archā-
geli cœlorum, & angeli annūciatores verbi Dei. Et-
enim & propheta dictus est angelus: angelus enim
Malach. 3. nuncius est. Et, ecce ego mitto angelum meum ante
faciem tuam, de Ioanne dictum est. Et, sicut angelū
Galat. 3. Dei excepistis me, loquitur Apostolus. Ille ergo ille
alicubi nunc demorans, de quo multi dicunt: quan-
do venturus est, aut quis venturus est, cōspicuus erit
in portis: hoc est in aperto, in manifesto. In portis
conspicuus erit: sed alios admittet, cōtra alios clau-
det. Erit conspicuus in portis vir eius, cum sederit
in concilio cum senioribus terrę. Quod donec fiat,
hoc interim faciat quod faciebat: operetur, nō ces-
set, expectet illum futurum conspicuum in portis,
non contremiscat sanctum concilium iudicij Dei:
cum bona conscientia veniat, gloriosa veniat, quia
ipsius membra sunt, & ipsius filij sunt, qui sunt cum
eius viro iudicaturi. [Siodones fecit & vendidit.]
Benè, quia sindones fecit & vendidit. Quare vendi-
dit, nisi quia non quærit datum, sed requirit fructū?
Venditionem istam primo intelligite fratres gratui-
tam. Et aliquis emit gratis? Si gratis tollit, non emit.
Si emit: precium dat, non gratis tollit. Et vbi est,
Esa. 55. Qui sititis venite ad aquam, emite vobis sine argen-
to? Quando emis, non argētum das, & tamen emis.
Si emis, aliquid das: non tamen argentum das: teip-
sum das. Sindones autem referte ad illa linea spiri-
tualia, quæ facit & prædicat ista mulier per omnes
1. Cor. 9. terras. Et fortè vendere dicenda est, quia dixit Apo-
stolus: Si nos vobis spiritualia seminauimus, magnū
non est si vestra carnalia metamus. Etenim illa ra-
tio est dati & accepti: nam in omni venditione ra-
tio dati & accepti versatur. Contristatur autem A-
postolus aduersus fora quædam, vbi non vendidit
Philip. 4. sindones. Nulla, inquit, mihi Ecclesia communica-
uit in ratione dati & accepti. Sed ille qui sic vendit,
non quęrit datum, sed requirit fructū: ne quasi ven-
ditorem Euangelij putetis. Est quidem ille merca-
tor domini sui, sed magis precium quęrit. Nā quic-
quid prorsus vendit, dat spiritualia. Et quid quęrit?

Fortè carnalia? Debentur quidem & ista: sed nō ista
quærebat Apostolus, dicens: Non enim quæro ve- 2. Cor. 12.
stra, sed vosipsos. Date ergo precium, date vosipsos. Genes. 42.
Neq; enim & Ioseph in Ægypto frumenta nō ven-
debat: & tamen ipsos ementes, seruos regios facie-
bat. Volētes viuere in illa fame, accipiebāt frumen-
ta: & fiebant serui. Timemus nos fieri serui? Væ no-
bis si non fuerimus illius serui. Quid nobis prodest
recusare talem dominum? Et sub diabolo erimus, &
famem patiemur, & potestatē veri domini non ef-
fugiemus. Teipsum da, eme tibi sindonē, id est, spi-
ritualem amorem. Sic etiam cuiusdam panis preciū
tu ipse es. Quid enim? Quia das te voluptati, nónne
pro concupiscentia carnis tanquam emas meretri-
cem, te ipsum das precium? Quantum est vt Deo te
des, panem viuum tibi emas qui de cœlo descen-
dit, eodem ipso precio quod tu ipse es? Preciū enim Prouer. 6.
meretricis tantum est, quātum panis vnus. [Sindo-
nes fecit, & vendidit cinctoria Chananæis.] Cingāt
se, operentur, veniant, sint serui de domo ista: vt om
nes vestiti, omnes pasti sint. Cinctoria eis fecit, vtiq;
ad opus: nam & ipsa opus faciens, accinxit fortiter
lumbos suos. Qui sunt Chananæi? Vicinæ populo
Israel gentes, alienigenæ. Aliquando qui eratis
longè, facti estis prope in sanguine Christi. Qui era- Ephes. 2.
tis aliquando peregrini testamentorum, & promis-
sionis spem non habentes, & sine Deo in hoc mun-
do, nunc autem ciues sanctorum domestici Dei: ac-
ceptis cinctoriis operamini in domo dominica, iam
facti domestici ex Chananæis, vnde erat illa mu-
lier modo in Euangelio recitata. Chananæa erat, ad Matth. 15.
mensam filiorum accedere non audebat, sed tan-
quam canis micas requirebat. Vide quemadmodū
præcinxit se ad opus. Pręcinctorium eius, fides: hoc
laudat ille. O mulier magna est fides tua. Cętera vi-
deamus. [Fortitudine & decore induta est.] Decoro
tanquam bysso: fortitudine tāquam purpura. Quia
enim fortis, ideo in passione sanguinea. [Et lætata
est in diebus nouissimis.] Lætata est: Hîc ergo diu
tribulata. Nam vnde haberet purpurea vestimenta
sine tribulatione? [Os suum aperuit attentè.] Præ-
stet nobis in illa constitutis, ipsam laudantibus, illi
cohærentibus, cum illa & in illa virum eius expe-
ctantibus: vt & nos aperiamus attentè os nostrum,
non temerè, sed cautè, attentè, sollicitè. Cum ti-
more & tremore multo fui apud vos, Apostolus di- 1. Cor. 2.
xit, tanquam dicens: Os meum aperui attentè, os no- 2. Cor. 6.
strum patet ad vos ô Corinthij. [Os suū aperuit at-
tentè, & ordinem posuit linguæ suæ:] laudans crea-
turam tāquam creaturam, creatorem tanquā crea-
torem, angelos tanquam angelos, cœlestia tāquam
cœlestia, terrestria tāquam terrestria, homines tan-
quam homines, pecora tanquam pecora. Nihil per-
turbatum, nihil inordinatum. Non accipiens in
vanum nomē domini Dei sui, non substantiā crea-
turę sentiens de creatore: ita ordinatè totū loquens,
vt nō pręponat inferiora potioribus, nec subdat po-
tiora inferioribus. [Disposuit ordinem linguę suæ.]
Nihil pulchrius hoc ordine. Vnde & ipsa dicit, Or-
dinate in me charitatem. Nolite præposterè agere: Cantic. 2.
nolite perturbare & confundere quę Deus ordina-
uit. Ordinate in me charitatem: Amate me tāquam

me,

amate Deum tanquam Deum, ne Deum offendatis propter me, nec me offendatis propter aliū quemlibet. Ordinate in me charitatem. Beata filia eius in hoc ordine conſtituta, cuius inter cæteras celebramus hodie paſſionem, paulò ante audiuimus, confeſſione ordinans linguam ſuam: honorem, inquit, Cæſari quaſi Cęſari, timorem autem Deo. Os ſuum aperuit attentè, & ordinem poſuit linguæ ſuæ. [Seueræ conuerſationis domorum eius:] ſeueręe, fortes, diſtrictæ, non [illegible] vbi defluat, non amat diſſolutionem. [Cibos autem pigros non comedit, merito tantum acquiſiuit.] Hic ergo iſta laborioſa, vigilans, ſollicita, ſeuerè caſtigans domum ſuam, ſurgens de noctibus intuens lucernam ne extinguatur, in tribulatione fortis, nondum receptis promiſſis pauens, brachia ſua in ſuſum confirmans, non pigrum panem manducans. Ob labores iſtos quaſi paupertatis & neceſſitatis ſecularis, quid erit quia in diebus nouiſſimis lætata eſt? Quid erit? Audire vultis? Audite. Propter quam ſpem ardeat lucerna noſtra tota nocte, nunc audite. [Surrexerunt filij eius, & ditati ſunt.] Modo in paupertate viuimus, in paupertate vigilamus, & cum morimur in paupertate dormimus: ſed ſurgemus & ditabimur. Tunc ditabuntur filij eius. Surrexerunt filij eius & ditati ſunt. Cōpara nunc quaſlibet diuitias terræ huius, obnoxias furibus, tineis. Quid te lactas? Quia infirmus es, ideo ſunt tibi multa neceſſaria. Opus eſt multum veſtiaris, quia frigus pati non potes: iumentis vtaris, quia pedibus ambulare non potes. Iſta fulcimenta ſunt infirmitatis, non ornamenta poteſtatis. Quæ illæ diuitiæ ſunt angelorum? Vnam veſtem habent lucis: nunquam teritur, nunquam ſordidatur. Illæ ſunt veræ diuitiæ, vbi nulla erit inopia, nulla indigentia. Quid modo quæris hoc antequam ſurgas? Si filius es mulieris huius, attende quando tibi diuitiæ promittantur. Surrexerunt filij eius, & ditati ſunt, parati reſurrectionis diuitias accipere. Noli has amare, vt merearis ad illas venire. [Surrexerunt filij eius, & ditati ſunt, & vir eius laudauit eam.] Nos eam laudabimus, ſed nō de noſtro. ipſe vir eius laudabit eam. Quando ſurrexerunt filij eius, & ditati ſunt, attendit eam, inſpexit eam, laudauit eam. Quis nolit audire quomodo laudauerit? Si tam iucundè audiſtis cum laudaretur à nobis, quomodo audiremus ſi poſſumus audire quomodo eam laudauit vir eius? Laudauit eam in reſurrectione: cum reſurrexerimus audiemus. An & modo non tacuit laudem ipſius? Hæc eſt ipſa laus, * ipſa ſequetur. Audiamus, audiamus quemadmodum eam laudauerit vir eius, videns eam iam cum tanta beatitudine filiorum, diuitum in reſurrectione mortuorum. [Multæ inquit filiæ fecerunt potentiam.] Laudes ſunt, quibus eam laudat vir eius. Multæ filiæ fecerunt potentiam. Quæ filiæ? Quibus hæc comparatur? Non comparatur. [Multæ filiæ fecerunt potentiam, tu autem ſuperaſti.] Attendite ergo vos, iam in fine lectionis ſumus. Metuo enim ne ibi habeam vos fatigatos, vbi maximè exigo intentos. Audiamus laudes illius. Multæ filiæ fecerunt potentiam: [tu autem ſuperaſti, & ſuperpoſuiſti omnes.] Tu inquit omnes ſuperaſti, & ſuperpoſui. Quæ ſunt ergo aliç filię quę

Diuitiæ veræ.

** quæ ſequitur.*

fecerunt potētiam, quas iſta ſuperauit, & ſuper quas iſta poſuit? Aut quam potentiam fecerunt, aut vnde iſta ſuperauit? Sunt enim malæ filiæ, quæ ſunt hæreſes. Quare filiæ? Quia & illæ & iſtæ natę ſunt. Sed filiæ malæ, filiæ non ſimilitudine morum, ſed ſacramentorum. Habent & ipſæ ſacramenta noſtra, habent ſcripturas noſtras, habent Amen, & Alleluia noſtrum habent. Pleræque Symbolum noſtrum habent, multæ Baptiſmum noſtrum habent. Ideo filiæ. Sed huic mulieri vultis noſſe quid alibi dictum ſit, in canticis canticorum? Sicut lilium in medio ſpinarum: ita proxima mea in medio filiarum. Mirū dictu, eaſdem & ſpinas dixit & filias: & illæ ſpinæ faciunt potentiam. Planè non videtis quemadmodum ipſæ hæreſes orent, ieiunent, dent eleemoſynas, laudent Chriſtum? Poſſum dicere ibi eſſe pſeudoprophetas, de quibus dictum eſt: Faciunt ſigna & prodigia multa, vt fallant ſi fieri poteſt etiam electos. Ecce prędixi vobis. Faciunt potentiam & ſpinę: de qua potentia dicitur, Nónne in nomine tuo manducauimus & bibimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Manducauimus & bibimus, nō de quocunque cibo, dicere noſtis de quo dicere potuit, vel cibo vel potu, & virtutes multas fecimus. Faciunt potentiam multæ filiæ, non negamus. & ſpinę florem habent, fructum non habent. Hoc autem cui dixit, tu autē ſuperaſti & ſuperpoſuiſti omnes? Vnde ſuperauit, niſi quia non ſolum florem, ſed & fructum habet? Quem fructum habet? Vnde ſuperauit? Dicat mihi. Supereminētem inquit viam vobis demonſtro. Quam ſupereminētem? Quia inde iſta ſuperauit, inde iſta ſuperpoſuit omnes. Si linguis hominum loquar & angelorum, charitatem autem nō habeam, factus ſum æramentum ſonans, aut cymbalum tinniens. Loquitur linguis, ad potentiam illā flores pertinent. Si ſciam omnia ſacramenta & omnem ſcientiam, & habeam omnem prophetiam, & omnem fidem, ita vt montes transferam (quanta potentia?) charitatem autem non habeam: nihil ſum. Audi adhuc tales potentias, ad florem pertinentes non ad fructum. Si diſtribuero omnia mea pauperibus, & tradidero corpus meum vt ardeam, charitatem autem non habuero: nihil mihi prodeſt. Hāc habet iſta ſupereminentem viā, vnde illi dixit: Multæ filiæ fecerunt potentias, multæ locutæ ſunt linguis, ſcierunt omnia ſacramenta, fecerunt virtutes multas, dæmonia excluſerunt, res ſuas pauperibus diſtribuerunt, corpora ſua ignibus tradiderunt: inflatę ſunt, quia charitatem non habuerūt. Tu autem ſuperaſti & ſuperpoſuiſti omnes, non ſolum flore, ſed & fructu grauida abundans. Vide ipſum florem, vnde incipiat. Cum enumeraret opera carnis, Fornicationes, inquit, immunditiæ, luxuriæ, idolorum ſeruitus, veneficia, inimicitię, contentiones, æmulationes, animoſitates, diſſenſiones, hęreſes, inuidiæ, commeſſationes, ebrietates, & his ſimilia: quę prædico vobis ſicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non poſſidebūt. Spinis omnibus enumeratis in ignem mittendis: fructus autem ſpiritus eſt, inquit, charitas. Et ab hoc apice, ab hac tanquā radice cætera contexuntur: Gaudium, pax, longanimitas, benignitas, bonitas, fides, manſuetudo, cō-

Cant. 2.

Matt. 24.

Matth. 7.

1. Cor. 13.

Galat. 5.

tinentia. Vnde iste botrus pulchet? Quia pendet à charitate. Multæ filiç feceruot potentiam, tu autem superasti & superposuisti omoes. In illis quid remásit? [Falsæ gratiæ, & vana species mulietis.] Quia si charitatem non habeo, factus sum ęramentum sonans, & cymbalum tinniens: nihil sum, nihil mihi prodest. Falsę sunt ergo gratię & vaoa species mulieris. [Mulier enim sapiés benedicitur. Ista qoç quęsiuit quod iotelligeret, quę iotellectum custodiuit, ista sapiens, ista beoedicitur: ooo illæ falsæ species non illa vana gratia. Sapiens mulier beoedicitur. [Timorem autem domini ipsa collaudat.] Ipsa quę benedicitur, collaudet aliquid vnde benedicatur,
Psal.110. quia sapiés est. Quid collaudet? Timorem domioi, quo perducta est ad sapiétiã. Initium enim sapiéntę timor domini: timorem autem domini ipsa collaudet, laboriosa tonlaudibus, inter tot scandala patiés, prouida ad expectandum, fortis ad tolerandũ, constans ad perseuerandum. Labotibus finitis [date illi
Matt.25. de fructibus manuum suarum.] Quid date? Venite benedicti patris mei. Date illi de fructibus manuũ eius. Quid date? Percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Ecce, inquit, date. De quibus fructibus maouũ eius? Esuriui enim, & dedistis mihi manducare. Date illi de fructibus manuum eius. Et quod illi deinde negotium erit finitis laboribus? [Et laudetur in portis vir eius.] Ipse enim erit portus laborum nostrorum: videre Deum, laudare Deum. Non ibi dicetur, surge, labora, vesti seruos, vesti teipsam, oroare purpura, da escas famulis, atté de ne lucerna extinguatur, sollicita esto, surge de noctibus, aperi pauperi manum, traiice de colo in fusum. Nooerunt opera necessitatis, vbi oulla necessitas. Non erunt opera misericordiæ, vbi nulla miseria. Non frangis pané pauperi, vbi nemo mendicat. Nó suscipis peregrinum, vbi omnes in patria sua viuunt. Non visitas ęgrum, vbi omnes perpetuo sani sunt. Non vestis nudum, vbi omnes æterna luce vestiti sunt. Non sepelis mortuum, vbi omnes sine termino viuunt. Nec tamen ista non agens, nihil agis: videbis enim quem desiderasti, & sine defectu
Psal.26. laudabis. Istum accipies fructum. Tuoc erit vna illa quam petisti. Vnam petij à domino, hanc requiram: vt iohabitem in domo domini per omnes dies vitę mieę. Et quid ibi facies, vt compleas delectationem
Psal.83. domini, & laudetur in portis vir eius? Beati qui habitát in domo tua domine: in secula seculorum laudabunt te, Amen. Coouersi ad dominum, &c.

Matt.XI. *Sermo de verbis Euangelij: Confiteor tibi pater, domine cœli & terræ, &c.*

XXIIII. diuimus fratres mei dominum Iesum filium Dei dicentem, Confiteor tibi pater, domine cœli & terrę. Quid enim coofitetur? In quo enim laudat? Quia abscondisti, inquit, hęc à sapientibus & prudétibus, & reuelasti ea paruulis. Qui sunt sapientes & prudeotes? Qui paruu-
sapientes & prudétes huius seculi. li? Quæ ille occultauit sapientibus & prudentibus, & reuelauit paruulis? Sapientes & prudentes illos significat, de quibus Paulus dicit: Vbi sapiens? vbi
1.Cor.1. scriba? vbi conquisitor huius seculi? Nónne stultam

fecit Deus sapientiam huius mũdi? Etiam nunc adhuc fortasse quæris, Qui sunt isti? Fortè illi sunt qui multum de Deo disputantes falsa dixerunt. Inflati doctrinis suis, Deum inueoire & cognoscere minimè potuerunt, & pro Deo (cuius est incomprehensibilis iouisibilisque substátia) putauerunt Deũ esse aërem, ætherem, Deum esse solem, Deum esse aliquid quod sublimiter eminet in creatura. Attendeotes enim magnitudines, & pulchritudines, & fortitudines creaturarum, ibi remanseruot, creatorem non inuenerunt. Arguit illos liber Sapientiæ vbi dicitur: Si enim tantum potuerunt valere, vt possent æstimare seculum, quomodo eius dominũ noo facilius inuenerunt? Accusati sunt, consumétes tempora sua & occupationes disputationum suarũ to perscrutanda & quodammodo metiéda creatura, quęsierunt meatus syderum, interualla stellarum, itinera cœlestium corporum, ita vt computationibus quibusdam ad eam scientiam peruenirent, vt prædicerent defectum Solis, defectum Lunæ, & quando prædicerent, eueniret, eo die, & ea hora tátum, & tanta parte ex quanta parte illi prędixerant. Magna industria, magna solertia. Sed ibi creatorem scrutati sunt positum non longe à se, & oon inueneruot. Quem si inuenissent haberent apud me. Optimè iraque & rectissimè accusati sunt, qui potuerunt inuestigare oumeros syderum, ioterualla temporũ, defectum luminum cognoscere & prædicere: Rectè accusati sunt, quoniam à quo ista facta atque ordinata sunt, non inuenerunt, quia quęrere neglexerunt. Tu autem non valde cura si gyros syderum, & cœlestiũ terrenorúmve corporũ numeros igoores. Vide pulchritudinem mũdi, & lauda consiliũ creatoris. Vide quod fecit, ama qui fecit: tene hoc maximè. Ama qui fecit, quia & teipsum amatoré suum, ad imaginem suam fecit. Ergo quia est mirum quia talibus sapientibus occupatis circa creaturas qui creatorem negligéter quærere voluerunt nec inuenire potuerunt, abscódita illa, de quibus dixit Christus: Abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus: mirabilius est sapientes & prudentes depreheosos etiam qui cognoscere potuerunt. Reuelatur, inquit, Rom.1.
ira Dei de cœlo super omnem impietatem & iniustitiam hominum qui veritatem in iniquitate detinent. Quæris fortasse quam veritatem detineaot in iniquitate? Quia quod notum est Dei, manifestum to illis. Vnde manifestũ est? Sequitur & dicit: Deus enim illis manifestauit. Adhuc quæris quomodo manifestauerit eis quibus legem nó dedit? Quomodo ergo? Inuisibilia enim eius, à constitutione mũdi per ea quę facta sunt intellecta conspiciuntur. Fuerunt ergo quidã, non sicut Moyses famulus Dei, nó sicut multi prophetæ ista intueotes & intelligeotes, adiuti spiritu Dei, quem spiritum fide hauseraot, faucibus pietatis biberunt, ore interioris hominis ructauerunt. Non ergo tales ignorauerunt: sed fuerunt alij dissimiles, qui per istã creaturam potuerũt peruenire ad iotelligẽdum creatorem, & dicere de his quæ fecit Deus: Ecce quæ fecit, gubernat & continet: Ille ipse qui fecit implet sua præsentia ista quę fecit. Potuerunt hoc dicere. Nam & ipsos in Actibus Apostolorum cómemorauit Paulus. Vbi cùm dixisset

dixisset de Deo, In illo viuimus & mouemur & sumus, quoniam apud Athenienses loquebatur vbi isti doctissimi extiterant, adiunxit continuo: Sicut & quidam secundum vos dixerunt. Non est leue quod dixerunt: Quoniam in Deo viuimus & mouemur & sumus. Vnde ergo dissimiles? vnde vituperati? vnde rectè accusati? Audi Apostoli verba quæ dicere cœperam, Reuelatur, inquit, ira Dei de cœlo super omnem impietatem, & eorum scilicet qui legem non acceperunt. Super omnem impietatem & iniustitiam hominum, qui veritatem in iniquitate detinent. Quam veritatem? Quia quod notum est Dei, manifestũ est in illis. Quo manifestãte? Deus enim eis manifestauit. Quomodo manifestauit? Inuisibilia enim eius à constitutione mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciũtur, sempiterna quoq; virtus eius & diuinitas. Quare manifestauit? Vt sint inexcusabiles. Si manifestauit vt sint inexcusabiles, vnde ergo culpabiles? Quia cognoscẽtes Deum, non sicut Deum glorificauerunt. Quid est quod dicis, Non sicut Deum glorificauerunt? *Glorificare deum, est Deo gratias agere.* Neque gratias egerunt. Hoc est ergo glorificare Deũ, gratias agere Deo? Hoc sanè. Quid enim peius, si ad imaginem creatus, cognito Deo, ingratus eris? Hoc est prorsus, hoc est glorificare Deum, gratias agere Deo. *Gratias agere, est sursum cor habere.* Norunt fideles vbi & quando dicatur: Gratias agamos domino Deo nostro. Quis autẽ gratias agit Deo, nisi qui sursum cor habet ad dominũ? Ergo illi culpabiles qui sont inexcusabiles, qoia cognoscentes Deum, non sicut Deum glorificauerunt nec gratias egerunt. Sed quid? Sed euanuerunt in cogitationibus suis. Vnde euanuerunt, nisi quia superbi? Euanescit & fumus in altum surgẽdo, & magis ignis lucet & roboratur, humilius apprehẽdendo. Euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum. Etiam fumus cum sit igne altior, obscurus est. Denique attende quod sequitur: & vide vnde tota causa pendeat. Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. Sibi arrogando quod præstiterat Deus, tulit quod dederat Deus. Ergo superbis ipse abscondit se, qoi per creaturam diligenter scrutantibus creatorem insinuauerat nõ nisi se. Benè ergo dominus: Abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, siue ab illis qui multiplicibus disputationibus & solertissima inquisitione, ad inuestigationem creaturę peruenerunt, sed creatorem minimè cognouerunt, siue ab illis, qui cognoscentes Deum, non sicut Deum glorificauerunt & gratias egerunt, & videre perfectè aut salubriter non potuerunt, quia superbi fuerunt. Abscondisti ergo hæc à sapientibus & prudentibus: & reuelasti ea paruulis. Quibus paruulis? Humilibus. Dic super *Esa. 66.* quem requiescit spiritus meus? Super humilem & quietum & trementem verba mea. Hæc verba Petrus tremuit, Plato non tremuit. Teneat piscator, quod perdidit nobilissimus disputator. Abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Abscondisti superbis, & reuelasti humilibus. *Apparet decęsse finẽ.* Quę sunt ipsa? Non enim cùm hoc diceret cœlum & terram attendebat, & quasi manu demõstrabat cùm diceret hæc. Quis enim non videt hęc? Vident boni, vident mali: quia fecit Solem suum oriri super bonos & malos. Quæ sunt ergo ista? Omnia mihi tradita sunt à patre meo.

Sermo de verbis Euangelij, vbi Iesus parabolas seminantis exponit.

Et hesterno die & hodie, loquente domino nostro Iesu Christo, parabolas seminãtis audiuimus. Qui adfuistis heri, recordamini hodie. Heri lectum est de illo seminante, qui *XXV.* cùm semina spargeret, aliud cecidit in viam, quod *Matth. 13.* aues collegerunt: aliud in petrosis locis, quod æstu exaruit: aliud inter spinas, quod suffocatum est, & fœcundari nõ potuit: aliud in terram bonam, & attulit fructum centenum, sexagenum, trigenum. Hodie autem aliam parabolam rursus dominus de seminante narrauit: qui seminauit bonum semen in agro suo. Dormiẽtibus hominibus, venit inimicus: & superseminauit zizania. Quando herba erat, nondum apparebat: vbi cœpit fructus boni seminis apparere, ibi etiam zizania claruerunt. *Luc. 8. Matth. 13.* Offensi sunt serui patrisfamilias, videntes in bona segete multa zizania: & voluerunt eradicare: & permissi nõ sunt: sed dictum est eis, Sinite vtraque crescere vsque ad messem. Exposuit autem etiam dominus Christus istam parabolam, & boni seminis seminatorem se esse dixit: seminatorem zizaniorum, inimicum hominem diabolum ostendit: Tempus messis, finem seculi: agrum suum, totum mundum. Sed quid ait? In tempore messis dicam messoribus, Colligite primùm zizania ad comburendum ea: triticum autem meum recondite in horreo. Quid festinatis, inquit, serui zelo pleni? Videtis zizaniam inter frumentum, videtis malos Christianos inter bonos: eradicare vultis malos, quiescite, non est tempus messis. Veniat, & frumentum vos inueniat. Quid stomachamini? Quid ægre toleratis malos permixtos bonis? In agro vobiscum esse possunt, in horreo non erũt. Nostis autem illa tria hesterno die commemorata vbi semen non profecit: viam, loca saxosa, loca spinosa, ipsa sunt zizania. Aliud nomen in alia similitudine acceperunt: quia quando similitudines dantur, vel proprietas nõ exprimitur, per eas non veritas, sed similitudo veritatis exprimitur. Quod dico, scio paucos intellexisse: sed propter omnes loquimur. *Ratio explicandi parabolas.* In rebus visibilibus via, via est, saxosa loca, loca saxosa sunt, spinosa loca, loca spinosa sunt. Quod sunt, hoc sunt: quia propriè nominantur. In parabolis autem & similitudinibus, potest vna res multis nominibus appellari: Ideo non est incõgruum vt dicerem vobis, via illa, loca illa, saxosa illa, spinosa illa, Christiani mali sunt. ipsi sunt & zizania. Nonne agnus Christus? Nonne & leo Christus? Inter feras & pecora, qui agnus agnus, qui leo leo: vtrũq; Christus. Illa singula per proprietatem: ista vtrumq; per similitudinem. Plus etiam est quod accidit: vt per similitudinem multũ à se res distãtes, vocentur vno nomine. Quid enim tã distat ab inuicẽ, quàm Christus & diabolus? Tamen leo & Christus est appellatus, & diabolus. Christ⁹ leo: Vicit leo de tribu Iuda. Diabolus leo, Nescitis quia aduersarius vester diabolus circuit, quærens quem deuoret? *Apoca. 5. 1. Petr. 5.* Ergo & ille leo, & ille leo: Ille leo propter fortitudinem: ille leo

propter feritatem. Ille leo ad vincendum: ille leo ad nocēdum. Ipse coluber diabolus est, serpens antiquus. Nunquid iussi sumus diabolū imitari, quando nobis dixit pastor noster: Estote simplices vt columbæ, & astuti vt serpentes? Ergo heri allocutus sum viam, allocutus sum loca saxosa, allocutus sum loca spinosa: & dixi, Mutamini cùm potestis, dura corda versate, de agro lapides proiicite, de agro spinas euellite. Nolite habere durum cor, vnde cito verbum Dei pereat. Nolite habere tenuem terram, vbi radix charitatis alta nō sedeat. Nolite curis & cupiditatibus secularibus offocare bonum semen: quod vobis spargitur laboribus nostris. Etenim dominus seminat: sed nos operarij eius sumus: Sed estote terra bona. Heri diximus, & hodie omnibus dicimus: ferat alius centenum, alius sexagenū, alius trigenum. In alio maior, in alio minor est fructus: sed omnes ad horreum pertinebunt. Heri ista diximus: hodie zizania alloquor: sed ipsi sint oues zizania. O Christiani mali, ô qui implendo premitis Ecclesiam malè viuendo: corrigite vos antequā messis adueniat. Non dicatis peccaui: & quid accidit mihi? Non perdidit Deus potēriam: sed à te exigit pœnitentiam. Hoc dico malis, & tamen Christianis: hoc dico zizaniis. In agro enim sunt: & fieri potest vt qui hodie sunt zizania, cras sint frumentum. Ideo & tritico alloquor. O vos Christiani qui benè viuitis, pauci inter multos suspiratis, pauci inter plurimos gemitis: Transiet hyems, veniet æstas: ecce aderit messis. Veniunt angeli, qui possunt separare, & nesciunt errare. Nos in hoc tempore, similes sumus seruis illis de quibus dictum est: Vis imus & colligimus ea? Volebamus enim si fieri posset, nullum malum remanere inter bonos. Sed dictum est nobis: Sinite vtraque crescere vsque ad messem. Quare? Tales enim estis vt falli possitis. Denique audi, Ne fortè dum vultis eradicare zizania: eradicetis simul & triticum. Quid boni facitis? Nónne messem meam vestra diligentia vastabitis? Venient messores. Et exposuit qui sunt messores: Messores autem angeli sunt. Nos homines sumus: angeli messores sunt. Erimus quidem & nos si cursum perfecerimus, æquales angelis Dei: sed modò quando stomachamur contra malos, adhuc homines sumus. Et nos modo audire debemus, quia qui se putat stare, caueat ne cadat. Putatis enim fratres mei, quia ista zizania non ascendunt Alpidas? Putatis quia deorsum sunt, & sursum non sunt? Vtinam hoc non simus. Mihi autem minimum est vt à vobis diiudicer. Dico sanè charitati vestræ, & in Aspidis sunt frumenta, sunt zizania: & in populis sunt frumenta, sunt zizania. Boni tolerent malos: mali mutentur, & imitentur bonus. Omnes si fieri potest ad Deum pertineamus: omnes malitiam seculi huius in illius misericordia euadamus. Quæramus dies bonos: quia in diebus malis sumus. Sed in diebus malis nō blasphememus: vt ad dies bonos peruenire possimus. Conuersi ad dominum, &c.

Matt. 10. *Noxia diligentia.* *1. Cor. 10.* *1. Cor. 4.*

Sermo de eo quòd Petrus vacillauit in mari.

EVangelij lectio quam modò audiuimus, admonet humilitatem omnium nostrum videre & cognoscere vbi simus: & quò nobis tendendum & festinandū sit. Non enim nihil significat nauis illa portans discipulos, quæ contrario vento laborat in fluctibus. Neque sine causa dominus relictis turbis ascendit in montem, vt solus oraret. Deinde veniens ad discipulos suos, periclitantes inuenit, ambulans super mare: & confirmauit eos ascendens in nauem, fluctúsque placauit. Quid autem mirum, si omnia * placare potest, qui condidit omnia? Tamen posteaquam ascendit in nauem: venerūt qui portabantur dicentes: Verè filius Dei es tu. Sed ante istam euidentiam turbati sunt: videntes eum super mare. Dixerunt enim, fantasma est. Ille autem ascendens in nauem, abstulit fluctuationem mentis de cordibus ipsorum: vbi iam amplius dubitatione periclitabantur mente, quàm corpore in fluctibus. In omnibus tamen quæ fecit dominus: admonet nos quemadmodum hic viuamus. Nemo quippe in hoc seculo non peregrinus est: quamuis non omnes ad patriam redire desiderent. Ex ipso autem itinere, fluctus tempestatésque patimur: sed opus est vel in naui simus. Nam si in naui pericula sunt, sine naui certus interitus. Quantaslibet enim vires habeat lacertorum qui natat in pelago: aliquando magnitudine maris victus, absorbetur & mergitur. Opus est ergo vt in naui simus, hoc est vt in ligno portemur: vt mare hoc transire valeamus. Hoc autem lignum quo infirmitas nostra portatur: crux est domini in qua signamur & huius mundi submersionibus vindicamur. Patimur fluctus: sed ille Deus est, qui opituletur nobis. Quod enim ascendit relictis turbis, solus dominus orare in montem: mons ille alta cœlorum signat. Relictis enim turbis, solus dominus post resurrectionem ascendit in cœlum: & ibi interpellat pro nobis, sicut Apostolus ait. Est ergo quòd significet relictis turbis ascendit in montem, vt solus oraret. Solus enim est adhuc primogenitus à mortuis, post resurrectionem corporis ad dexteram patris, pontifex & aduocatus precum nostrarum. Caput Ecclesiæ sursum est, vt cætera membra sequantur in finem. Si ergo interpellat pro nobis: quasi in montis vertice, super celsitudinem omnium creaturarum solus orat. Interea nauis portans discipulos, id est, Ecclesiam, fluctuat & quatitur tempestatibus tentationum: & non quiescit ventus contrarius, id est, aduersans ei diabolus, & impedire nititur ne perueniat ad quietem. Sed maior est qui interpellat pro nobis. Nam in illa nostra fluctuatione in qua laboramus, dat nobis fiduciam, veniens ad nos, & confortans nos: tamen ne turbati in naui excutiamus nos, & proiiciamus in mare. Quia & si turbatur nauis: tamen nauis est tamen. Sola portat discipulos: & recipit Christum. Periclitatur quidem in mari: sed sine illa statim perit. Tene te itaque in naui: & roga Deum. Deficientibus enim omnibus consiliis, cum neque gubernacula sufficerint, & ipsa vel eorum extensio maiori periculo quàm vtilitati fuerit: dimissis humanis omnib adiutoriis

Matt. 14. ** pacare.*

adiutotiis & vitibus ſola reſtat nautis inteotio deprecaodi, & voces ad Deum fundendi. Qui ergo præſtat nauigantibus vt perueniant ad portum, nũquid Eccleſiam ſuam dimiſſurus eſt, vt eam perducar ad requiem? Tamen fratres, maximá perturbatio in iſta naui nõ eſt: niſi in abſentia domini. In Eccleſia conſtitutus, abſentem habet Deum? Quando abſentem habet Deũ? Quando vincitur aliqua cupiditate. Quomodo enim in quodã loco in ſacramentum dictũ accipitur, *Ephes. 4.* Sol nõ occidat ſuper iracundiã veſtram, neq; detis locũ diabolo: intelligitur autẽ non de iſto ſole qui babet quandam ſublimitatem inter cœleſtia viſibilia, qui cõmuniter videri poteſt & à nobis & à beſtiis: ſed de illa luce quã non vident niſi pura corda fidelium, ſicut dictũ eſt, *Ioan. 1.* Lumen verum quod illumioat omnem hominem veoientem io buoc mundum. Hoc enim lumen viſibilis ſolis, etiam peeora mioutiſſima & breuiſſima illuminat. Eſt ergo lumẽ verum iuſtitia atq; ſapientia: quod deſinit mens videre, cũ pertorbatione iracundiæ fuerit tanquã oubilo ſuperata, & tune quaſi occidit ſol ſuper iracuodiam hominis. Sie & in iſta naui, cum abſens eſt Chriſtus, ſuis quiſque tentationibus quatitur, & iniquitatibus & cupiditatibus ſuis. Dieit enim tibi lex, verbi gratia, Ne falſum teſtimooium dieas. Si autem turpis lucri cupiditate ſuperatus, ſtatueris animo falſum dicere teſtimonium: iam incipies abſente Chriſto tempeſtate turbari: fluctuabis fluctibus auaritiæ tuæ, perielitaberis tempeſtate concupiſcẽtiarum tuarum, & qoaſi abſente Chriſto penè ſubmergeris. *Peccare & retro reſpicere: Peccare & intus reſpicere.* Quàm metuendũ eſt ne auertatur nauis & retro reſpiciat: quod fit, cùm telicta ſpe cœleſtium præmiotum, ad ea quæ videntur & tranſeunt, detorquente cupiditate quiſque conuertitur. Nam & tentationibus libidinum qui perturbatur, & tamen in ea quę intos ſunt conſpicit, non eſt vſqoe adeò deſperatus, veniam delictis ſuis deprecans, & intentus euincere atq; tranſmeare tabiem ſæuientis maris. Qui verò ita detorquetur ab ſe, vt dieat io eorde ſuo oon videt Deus, non enim de me eogitat aut curat an peeeem: vertit proram, fertur proeella, & vnde veniebat impellitur. Sunt eoim multæ eogitationes in cordibus bominum: & fluctibus huius ſeculi, & multis tẽpeſtatibus nauis Chriſto abſeote turbatur. *Vigiliæ noctis.* Quarta verò vigilia noctis finis eſt noctis: vna enim vigilia, tribus horis cõſtat, Significat ergo quod iam in fine ſeculi ſubuenit dñs: & videtur ambulare ſuper aquas. Quanquam enim turbetur tentationum procellis hæe nauis: videt tamen glorifieatum Deum ambulare ſuper omnes tumores maris, hoe eſt, ſuper omnes huius ſeculi principatus. Antea enim dictum eſt ex voce paſſionis eius, quia ſecundum carnem eùm demonſtraret humilitatis exemplum: euanuerunt aduerſus eum fluctus maris qoibus ceſſit volũtarem pro oobis, vt impleretur illa propbetia, *Pſal. 68.* Veni in altitudinem maris & tempeſtas demerſit me. Nõ enim repulit falſos teſtes: nec ſęuientem elamorem dicentium crucifigatur. Rabida corda & ora furentium non poteſtate compreſſit: ſed patientia tolerauit. Feeerunt ei quanta voluerunt: quia factus eſt obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis. Poſtea verò reſurrexit à mortuis: vt pro diſcipulis in Eeeleſia tanquã in naui cõſtitutis, & fide crueis ſuæ tanquã ligno portatis, & tentationibus huius ſeculi tanquã fluctibus maris periclitaotibus, ſolus oraret. *Fides crucis.* Cœpit oomẽ eius honorari & in hoc ſeculo, in quo cõtemptus, accuſatus, occiſus eſt: vt qui venerat ſecundum paſſionẽ carnis in altitudinẽ maris, & tempeſtas demerſerat eum, iam ſuperborũ eeruices tãquam ſpumã vndarũ ſui nominis bonore calcaret. Sieut oune dominũ videmus tanquã ambulantem ſuper mare, ſub cuius pedibus totã huius ſeculi rabiem ſubiectã eſſe conſpicimus. Sed accedunt periculis tempeſtatũ, etiam errores hæreticorũ: & non deſunt qui ſie tentent animos eorũ qui ſunt in naui, vt dieant Chriſtũ non fuiſſe oatum de virgine, nec verum eorpus habuiſſe, ſed oculis viſum eſſe quòd non erat. Et iſtę opinioοes hæreticorum nune natæ ſunt. quando iam nomen Chriſti per omnes gentes clarificatur: tanquam Chriſto iam ambulante ſuper mare. Tentati diſcipuli, dixerunt quia phantaſma eſt: ſed ille nos aduerſus iſtas peſtes ſua voee confirmat dicens, Fidite, ego ſum: nolite timere. Vano enim timore bomines de Chriſto iſta ſenſerũt, attendentes booorem eius & maieſtatem: & oon putant quod ſic potuerit naſci, qui ſic meruit clarificari, tãquam expaueſcentes ſuper mare ambulãtem. Quo facto, boooris eius exeellentia figuratur: atque ita qood fantaſma eſſet exiſtimaot. Sed eùm ille dicit ego ſum, quid aliud dicit oiſi non ſe eſſe quod non eſt? Itaq; ſi carnẽ oſtendit, caro erat, ſi oſſa, oſſa erãt: ſi cicatriees, cicatrices erant, Non enim erat in illo eſt, & non: ſed eſt in illo erat, ſicut Apoſtolus dicit. *1. Cor. 2.* Inde eſt vox illa, fidite, ego ſum: nolite timere, Hoc eſt, nolite ſic expaueſeere meam dignitatem: vt mihi velitis auferre veritatem. Et ſi ſuper mare ambulo, & ſi elationes & faſtus ſeculares tanquam rabidos fluctus ſub pedibos habeo: tameo verus homo apparui, tamen verum de me Euangelium meum prædicat, quod ex virgine natus ſim, quod verbum caro factus ſim, quod verbum dixi, palpate & videte quia ſpiritus oſſa non habet ſicut me videtis habere, quod manus dubitaotis vera vulnerum meorum veſtigia tractauerũt. Itaque ego ſum: nolite timere. Non autem illos ſolos ſignat iſta res, quod putauerunt diſcipuli quia fantaſma eſt: Nõ illos ſolos deſignat qui humanam carnem domioum habuiſſe negant, & aliquando etiam eos qui in oaui ſunt eæca prauitate perturbant: ſed etiam illos qui dominum putant in aliquo fuiſſe mẽtitum, & ea quæ minatus eſt impiis euentura eſſe non credunt, Quaſi in parte ſit verax & in parte mendax, veluti faotaſma appareos in verbis, quaſi quod eſt & nõ eſt. Sed qui bene intelligunt vocem dieentis, Ego ſum, nolite timere: iam eredunt omnia verba domini, vt quẽadmodum ſperant præmia quæ promittit, ita pœnas timeant quas mioatur. Sicut eoim verum eſt quod dicturus eſt ad dexteram poſitis, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum eſt ab initio mundi: *Matt. 25.* ita verum eſt quod audituri ſunt ad ſiniſtram conſtituti, Ite in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo & angelis eius. Nam & iſta opinio, qua putant homines Chriſtum non vera

fuisse iniquis & perditis comminatũ ex hoc nata est, quia vident populos multos & innumerabiles turbas nomini eius esse subiectas: vt ex eo illis videatur Christus fantasma esse, quia super mare ambulabat, id est, ideo videbatur mentiri in comminatione pœnarum, quia quasi non potest perdere tam innumerabiles populos, qui nomini eius & honori subiecti sunt. Sed audiant dicentem, Ego sum. Illi ergo non timeant, qui veracem in omnibus Christum credentes, non solum id quod promisit appetunt, sed etiam fugiũt quod minatus est: quia etiam si super mare ambulat, id est, omnia genera hominum in isto seculo constituta subiecta sunt ei, tamen non est fantasma, & ideo non mentitur cùm dicit, Non
Matth.7. omnis qui mihi dicit domine domine, intrabit in regnum cœlorum. Quid ergo signat etiam, quòd Petrus ausus est ad illum venire super aquas? Gestat enim Petrus Ecclesiæ plerunque personam. Quid ergo aliud dictũ putamus, Domine si tu es, iube me venire ad te super aquas: nisi domine si tu verax es, & in nullo mentiris, clarificetur etiam Ecclesia tua in isto seculo, quia hoc de te prophetia prædicauit? Ambulet ergo super aquas: & sic ad te veniat illa
Psal.44. cui dictum est, Vultum tuum deprecabũtur diuites plebis. Quoniam dominum laus humana non tentat, homines autem sæpe in Ecclesia humanis laudibus & honoribus perturbantur & propè mergũtur: ideo Petrus trepidauit in mari, magnam vim tempestatis exhorrens. Quis enim non timet illam vo-
Esa.3.b. cem, Qui vos fœlices dicunt, in errorẽ vos mittunt, & conturbant semitas pedum vestrorũ? Et quia luctatur animus aduersus concupiscentiam laudis humanæ, bonum est in tali periculo ad orationem & deprecationẽ conuertatur: ne fortè qui laude mulcetur, vituperatione subruatur atque mergatur. In vnda exclamet titubans Petrus & dicat, Domine salua me. Porrigit enim dominus manum, & quãuis increpet dicẽs. Modicę fidei vt quid dubitasti, quare non recto itinere illud intuens attendebas, quod non nisi in domino gloriandum est? Tamẽ à fluctibus eum rapit, & cõfitentem infirmitatem suam atque illius auxilium postulantem, perire non finit. Recepto autem domino in naui, cõfirmata fide atque omni dubitatione sublata, sedatisq; tempestatibus maris, vt iam ad terræ stabilitatem securitatémque veniatur, adorant omnes dicentes, Verè filius Dei es tu. Hoc est enim gaudium sempiternum: quo perspicua veritas, & verbum Dei, & sapientia per quam facta sunt omnia, & eminentia misericordiæ eius, & cognoscitur & amatur. Conuersi ad dominum, &c.

Matt.16. Marc.8.

Sermo de verbis Euangelij vbi ait Iesus, Si quis me diligit abneget semetipsum & tollat crucem suam: Et, Qui diligit mundum non est dilectio patris in eo.

XXVII. DVrum videtur & graue quod dominus imperauit: vt si quis eum vult sequi, abneget seipsum. Sed non est durũ, nec graue quod ille imperat: qui adiuuat vt fiat quod imperat. Nam
Psal.16. Matth.11. & illud verum est quod ei dicitur in Psalmo, Propter verba labiorum tuorum, ego custodiui vias duras. Et illud verum est quod ipse dixit, Iugum meũ lene est, & onus meum leue est. Quicquid enim durum est in præceptis: vt sit lene charitas facit. Nouimus quãta ipse amor faciat. Plerunque etiam ipse amor reprobus atque lasciuus est. Quanta homines dura perpessi sunt, quanta indigna & intolerabilia pertulerunt, vt peruenirent ad id quod amauerunt: siue sit amator pecuniæ, qui vocatur auarus, siue sit honoris amator, qui vocatur ambitiosus, siue sit corporum pulchrorum amator, qui vocatur lasciuus. Et quis posset enumerare omnes amores? Considerate tamen quantum laborent omnes amatores: nec sentiunt quod laborant. Et tunc ab eis plus laboratur: quãdo à labore quisq; prohibetur. Cùm ergò tales sint homines plures quales sunt amores, nihilque aliud curæ esse debeat quomodo viuatur, nisi vt quod amandum est eligatur: quid miraris si ille qui diligit Christum, & qui vult sequi Christũ, amando negat seipsum? Si enim perit homo amando se: profectò inuenitur negando se. Prima hominis perditio, fuit amor sui. Si enim se non amaret: & Deum sibi præponeret, & Deo esse semper subditus vellet. Non autem conuerteretur ad negligendam voluntatem illius, & faciendam voluntatem suam. Hoc est enim amare se, velle facere voluntatem suam. Præpone his voluntatem Dei, præpone melioris voluntatem: disce amare te, non amando te. Nam vt sciatis vitium esse se amare: sic Apostolus dicit, Erunt enim homines seipsos amantes. Et nunquid qui amat se, fidit in se? Incipit enim deserto Deo amare se, & ad ea diligenda quæ sunt extra se pellitur à se: vsque adeò vt cùm dixisset idem Apostolus, Erunt enim homines seipsos amantes, cõtinuò subiiceret amatores pecuniæ. Iam vides quia foris es. Amare te cœpisti: sta in te si potes. Quid is foras? Nunquid pecunia diues factus es amator pecuniæ? Cœpisti diligere quod est extra te: perdidisti te. Cum ergo pergit amor hominis etiam à seipso ad ea quæ foris sunt: incipit cũ vanis euanescere, & vires suas quodammodo prodigus erogare. Exinanitur, effunditur, inops redditur, porcos pascit: & laborans in pastione porcorum, aliquando recordatur & dicit, Quanti mercenarij patris mei panem manducant, & ego fame hîc pereo. Sed hoc quando dicit? Quid narratum est de ipso filio qui omnia effudit in meretricibus, qui habere voluit in potestate quę bene illi apud patrem seruabãtur? Habere illa voluit in arbitrio suo: effudit ea, factus est inops. Quid de illo dicitur? Et reuersus est ad seipsum. Si reuersus est ad se: exierat à se. Quia ceciderat à se, & exierat à se: redit prius ad se, vt redeat in illo vnde ceciderat à se. Sicut enim cadendo à se, remansit in se: sic redeundo ad se, non debet remanere in se, ne iterum exeat à se. Reuersus ad semetipsum, vt remaneret in semetipso, qui dixit? Surgam, & ibo ad patrem meum. Ecce vnde ceciderat à se, ceciderat à patre suo. Ceciderat à se: ad ea quę foris sunt exiit à se. Redit ad se: & pergit ad patrem, vbi tutissimè seruet se. Si ergo exierat à se, & à quo exierat redeundo ad se vt eat ad patrẽ: neget se. Quid est neget se? Non pręsumat de se, sentiat se

Charitas Amor. | Auarus. Ambitiosus. | Lasciuus. Prima hominis perditio amor sui. Quid amare se signet. | 2.Tim.3. | Luc.15.

*Negare se, quid. Hier. 17. * homine.*

Tentiat se hominem: & respiciat dictum propheticum, Maledictus omnis qui spem suam ponit in * se. Subducat se sibi: sed noo deorsum versus. Subducat se sibi, vt hęreat Deo. Quicquid boni habet, illi tribuat à quo factus est: quicquid mali habet, ipse sibi fecit. Deus quod in illo malũ est nõ fecit: perdat quod fecit, qui inde defecit. Abneget, inquit, se: & tollat crucem suam, & sequatur me. Quò sequẽdus est dominus? Quò iit nouimus: eandem solennitatẽ ante dies paucissimos celebrauimos, Resurrexit enim, & ascendit in cœlum: illo sequẽdus est. Planè desperandum non est, quia ipse promisit: nõ quia homo aliquid potest. Longè à nobis erat cœlum, antequam caput nostrum iisset in cœlum. Iam quare desperemus: si membra illius capitis sumus? Illo ergo sequendus est. Et quis nolit eum sequi ad talem sedem, maximè quia multum timoribus & doloribus laboratur in terra? Quis nolit illò sequi Christum vbi summa est fœlicitas, summa pax, perpetua securitas? Bonum est illò eum sequi, sed videodũ est quà. Etenim verba ista dominus Iesus nõ tuoc dicebat, quando à mortuis iam resurrexerat. Nondum erat passus: venturus erat ad crucem, venturus ad exhortationem, ad contumelias, ad flagella, ad spinas, ad vulnera, ad insultationes, opprobria, mortem. Quasi exasperata est via: pigrum te facit, non vis sequi. Sequere. Asperatum est quod sibi fecit homo: sed contritum est quod Christus redeũndo calcauit. Nam quis non velit ire ad exaltationẽ? Omnes delectat celsitudo: sed humilitas gradus est. Quid tendis pedem vltra te? Cadere vis, non ascendere. A gradu incipe: & ascendisti. Istum gradum humilitatis nolebant attẽdere illi duo discipuli qui

Matt. 20.

dicebant, Domine, iube vt vnus nostrum in regno tuo sedeat ad dexteram tuam: & alius ad sinistram tuam. Sublimitatem quærebant: gradum non videbant. Dominus autem ostẽdit gradum. Quid enim respondit? Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Qui quæritis apicem sublimitatis, potestis bibere calicem humilitatis? Ideò non vtcunque ait, abneget seipsum & sequatur me: sed addidit, tollat crucẽ suam, & sequatur me. Quid est tollat cru-

Crucẽ tollere quid.

cem suam? Ferat quicquid molestum est: sic me sequatur. Cùm enim cœperit me moribus & præceptis meis sequi: multos habebit contradictores, multos prohibitores, multos habebit dissuasores, & hoc de ipsis quasi comitibus Christi. Cum Christo ambulabant: qui cæcos clamare prohibebant. Siue ergo minas, siue blandimenta, siue quaslibet prohibitiones, si sequi vis, io crucem verte: tolera, porta, noli succumbere. Videntur his verbis domini exhortata martyria. Si persecutio, nónne pro Christo debent cuncta contemni? Amatur mundus: sed præponatur à quo factus est mundus. Magnus est muodus: sed maior est à quo factus est mundus. Pulcher est mundus: sed pulchrior est à quo factus est mundus. Blandus est mundus: sed suauior est à quo factus est muodus. Malus est muodus: sed bonus à quo factus est mundus. Quomodo potero absoluere & explicare quod dixi? Adiuuet Deus. Quid enim dixi? Quid laudastis? Ecce quæstio est, & tamen iam laudastis. Quomodo malus est mundus, si bonus est à quo factus est muodus? Nónne fecit, Deus omnia? Et ecce bona valde. Nónne per singula testatur scriptura, quod bona fecerit Deus, dicendo, & vidit Deus quia bonum est? Et vniuersa ita in fine conclusit, quemadmodum fecit Deus omnia: & ecce bona valde. Quomodo ergo malus est mũdus,

Mundus bonus. Mundus malus.

& bonus est à quo factus est mundus? Quomodo? Quoniam mundus per eum factus est: & mundus eum nõ cognouit. Mundus per eum factus est, cœlũ & terra & omnia quæ in eis sunt: muodus eum non cognouit, amatores mũdi. Amatores mũdi & contemptores Dei: iste mundus eum non cognouit. Sic ergo malus est mũdus: quia mali sunt qui Deo præferunt mundum, Et bonus est qui fecit mundũ: cœlum, & terram, & mare, & ipsos qui amant mũdum. Solum enim quod amant mundum & non amant Deum: in illis non ipse fecit. Ipsos autẽ quod ad naturam pertinet ipse fecit: quod ad culpam pertinet, nõ ipse fecit, Hoc est quòd paulò ante dixi. Deleat homo quod fecit: & placebit ei qui eum fecit. Nam est & mundus bonus in ipsis hominibus: sed ex malo factus. Totum enim mundum, si homines ponas mundum, excepto quod dicimus mundum cœlum & terram & omnia quæ in eis sunt: si homines dicas mundum, totum mũdum malum fecit qui primo peccauit. Omnis massa in radice vitiata est. Bonum hominem fecit Deus: sic habet scriptura, Fecit

Eccle. 7.

Deus hominem rectum: & ipsi homines adinuenerunt cogitationes multas. A multis curre ad vnum, dispersa collige in vnum: conflue, munitus esto, mane apud vnum, noli ire in multa. Ibi est beatitudo. Sed defluximus, in perditionẽ perreximus, omnes cum peccato nati sumus, & ad id quod nati sumus, male viuendo & nos addidimus, & totus muodus factus est malus. Christus autẽ venit, & elegit quod fecit, non quod inuenit: nam omnes malos inuenit, & gratia sua bonos fecit. Et factus est alter mundus: & mundum persequitur muodus. Quis est muodus

Mundus persequens 1. Ioan. 2.

qui persequitur? De quo nobis dicitur, Nolite diligere mundum, & ea quæ in mundo sunt. Quisquis dilexerit mundum: non est charitas patris in illo. Quia omnia quæ in muodo sunt, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & ambitio seculi, quæ nõ est à patre, sed ex mundo est, Et mũdus trãsit: & cõcupiscentia eius. Qui autem perficit voluntatẽ Dei, manet in æternũ: sicut & Deus manet in æternum. Ecce ambos muodos dixi: & persequentem & quem persequitur. Quis est mundus persequens? Omnia quæ in mundo sunt, concupiscentia carnis, & cõcupiscentia oculorũ, & ambitio seculi: quæ non est à patre, sed ex mundo est, & mũdus transit. Ecce iste est mundus persequens. Quis

Mundus persequens.

est muodus quem persequitur? Quisquis fecerit voluntatem Dei manet in æternum: sicut & Deus manet in æternum. Sed ecce ille qui persequitur muodus vocatur, probemus si & ille qui persecutionem patitur muodus vocatur. An verò surdus es aduersus vocem Christi dicentis, vel potius scripturæ sanctæ attestantis? Deus erat in Christo mundum

2. Cor. 5. Ioan. 15.

reconcilians sibi. Si odit vos mundus ait, scitote quia me prius odio habuit. Ecce odit mundus, Quẽ nisi mundum? Quem mundum? Deus erat in Chri-

sto mundum recōcilians sibi. Persequitur mundus damnatus, persecutionem patitur mundus recoociliatus: Mundus damnatus quicqoid præter Ecclesiam: mundus reconciliatus Ecclesia. Non enim venit filius hominis, air, vt iudicet mondum: sed vt saluetur mundus per ipsum. Sed in hoc mundo sancto, bono, reconciliato, saluato, imò saluando, nune autem spe saluato, spe enim salui facti sumus: in hoc ergo mūdo, hoc est Ecclesia quæ tota sequitur Christū, vniuersaliter dixit, Qui vult me sequi, abneget semetipsum. Nō enim hoc virgines debent audire, & maritatæ non debent, aut viduæ debent, & nuptæ non debent: aut Monachi debent, & coniugati non debent, aut clerici debent, & laici nō debent, sed voiuersa Ecclesia, vniuersum corpus, cuncta membra per officia propria distincta, & distributa sequātur Christum. Tota sequatur ipsa vnica, seqoatur columba, sequatur sponsa, sequatur redēpta & dutata sanguine sponsi. Habet ibi locū suum integritas virginalis, habet ibi locum continentia vidualis, habet ibi locum suum pudicitia coniugalis. Non ibi hahet locum suum adulterium: non ibi habet locum suum illicita & punienda lasciuia. Ista autem membra quæ ibi locum suum habent in genere suo, & in loco suo & in suo modo sequantur Christum, abnegent se, id est, oon præsumant de se. Tollant crucem suam, id est, tolerent in mundo pro Christo quicquid intulerit mundus. Ament eum, quia verum est quod promittit. Sed quia non modo dat, titubat fides: dura, perseuera, tolera, porta dilationem, & tulisti crucem. Nō dicat virgo, sola ibi ero: non enim sola ibi erit Maria, sed erit ibi & Anna vidua. Non dicat vidua, virgo ibi erit non ego: non enim erit ibi Anna, & non ibi erit Susanna. Sed planè inde se probeot qui ibi futuri sunt: vt qui habent hic inferiorem locum, non inuideant, sed diligant in aliis meliorem locum. Etenim, verbi gratia, fratres mei vt aduertatis: coniugalem vitam quisque elegit, contineotem vitam quisque elegit. Si ille qui elegit vitam coniugalem concupiuerit adulteria, retro respexit: Illud cōcupiuit quod illicitum est. Qui verò a continentia ad nuptias postea redire voluerit: retro respexit. Licitum elegit: & retro respexit. Ergn damnandæ sunt nuptiæ? Nō. Non sunt damnandę nuptiæ. Sed ille qui eas elegit, quo accesserat vide. Iam ante ierat. Quādo viuebat lasciuè adolescens, nuptiæ ante illum erant: ad eas se tendebat. Cùm verò elegit continentiam: nuptię post illum sunt. Memores estote, ait, dominus vxoris Loth. Vxor Loth retro respiciendo, remansit. Quisquis ergo potuit peruenire, inde timeat retrospicere, & ambulet in via, sequatur Christum: quæ retro oblitus, in ea quæ antè sunt extensus, secundum intentionem intus sequatur ad palmam vocationis Dei in Christo Iesu. Coniugati præponant sibi innuptos: fateantur esse meliores, In eis diligant quod ipsi non habent: & in illis Christum ament. Cuouetsi ad dominum, &c.

Ioan. 3. *Rom. 8.* *Omnibus iussum vt se abnegēt.* *Crucem tollere.* *Luc. 17.* *Phil. p. 3.*

Sermo de verbis Euangelij, vbi se Iesus demonstrauit in monte tribus discipulis. *Matt. 17.*

Visionem magnam in mōte, vbi se dominus Iesus tribus discipulis demonstrauit, Petro, Iacobo, & Ioanni, cum sanctum Euangelium legeretur audiuimus. Splenduit vultus eius sicut sol, hoc significat Euangelij claritatem. Vestimenta eius facta sunt candida, sicut nix: Hoc significat Ecclesiæ mundationem, cui dictum est per Prophetam. Et si fuerint peccata vestra sicut fenicium: tanquam niuem dealbabo. Helias & Moyses colloquebantur ei: quia Euangelij gratia testimonium habet à lege & prophetis. In Moyse lex, in Helia prophetæ: vt breuiter loquamur. Sunt enim beneficia Dei per martyrem sanctum, quæ recitabuntur. Audiamus. Placuit Petro tria fieri tabernacula: Moysi vnum, Heliæ vnum, & Christo vnum. Delectabat eum montis solitudo: tædium patiebatur à tumultu rerum humanarum. Sed tria tabernacula quare quærebat: nisi quia vnitatem legis prophetiæ & Euangelij nondum sciebat? Denique nube emendatus est. Hæc eo loquente, inquit, ecce nubes lucida obumbrauit eos. Ecce vnum tabernaculum nuhes fecit: tu tria quare quærebas? Et vox de nuhe: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui, hunc audite. Loquitur Helias, sed hunc audite: Loquitur Moyses, sed hunc audite. Loquūtur prophetæ, loquitur lex: sed huoc audite, vocem legis & linguam prophetarum. Ipse in illis sonuit: ipse in seipso quando est dignatus apparuit. Hunc audite, hunc audiamus. Quando Euāgelium loquebatur, putate quia nubes erat: inde nobis vox sonuit, Hunc audiamus, quod dicit faciamus, quod promisit speremus. Conuersi ad dominum, &c.

xxviii. *Esa. 1.*

De verbis Euangelij, In principio erat verbum, &c. *Ioan. 1.*

Dominum nostrum Iesum Christum factū esse hominem quætendo perditum hominem, neque vnquam tacuit prædicatio nostra, & semper habuit fides vestra: hunc autē dominū nostrū qui homo factus est propter nos, Deū semper fuisse apod patrem, & semper futurum esse, imò semper esse, quia vbi tempus non præterit, non est ibi fuit, nec erit. Quod enim dicitur fuit, iam non est: quod dicitur erit, nondum est: sed semper est, quia verè est, hoc est incōmutabilis est. Modò nos admonuit Euangelicum capitulum, magnū diuinúmque secretum. Hoc enim principium Euāgelij sanctus Ioannes ructauit, quia de pectore domini bibit. Recordamini enim, & lectum est vobis nuperrimè, quomodo ipse sanctus Ioannes Euangelista in sinu domini discumbebat. Quod apertè exponere volēs, ait, super pectus domini discūbebat: vt intelligeremus, quid dixerit, in sinu domini. Ille enim qui super pectus domini discūbebat, putamus qui bibebat? Non putemus, sed potemus: modò enim & nos audiuimus quod bibamus. In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbū. O prædicare: ô saginā dominici pectoris eructare. In principio erat verbū. Quid quæris, quid ante te erat? In principio erat verbū. Si factum esset verbum (nō est enim factū per quod facta sunt omnia) si factū esset verbū, scriptura diceret, In principio

xxix. *Ioan. 1.*

cipio fecit Deus verbũ, quomodo dixit in Genesi, In principio fecit Deus cœlũ & terram. Nõ ergo in principio fecit Deus verbum: quia in principio erat verbũ. Hoc verbũ quod in principio erat, vbi erat? Sequere, & verbũ erat apud Deũ. Sed solemus audiendo quotidie humana verba, vile habere hoc nomen verbi. Hic noli habere vile nomen verbi. Deus erat verbũ. Hoc idem verbũ erat in principio apud Deũ. Omnia per ipsum facta sunt: & sine ipso factũ est nihil. Extendite corda vestra: adiuuate paupertatem sermonis nostri. Quod dicere potuero audite: quod non potuero cogitate. Quis comprehendat verbum manẽs? Omnia verba nostra sonant & trãseunt. Quis comprehendat verbum manens, nisi qui in ipso manet? Vis comprehendere verbũ manens? Noli sequi flumen carnis. Caro quippe ista fluuius est: non enim manet. Tanquam de fonte quodã secreto naturæ nascuntur homines, viuunt homines, moriuntur homines, nec vnde veniãt nouimus, nec quo eant nouimus. Latet aqua donec progrediatur ex fonte: currit & apparet in flumine: sed rursus latet in mari. Contemnamus fluuium istum manantẽ, currentem, defluentem: cõtemnamus. Omnis caro fœnum: & omnis honor carnis sicut flos fœni. Fœnum aruit, flos decidit. Vis manere? Verbum autem domini manet in æternum. Sed vt veniret nobis, Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Quid est, verbum caro factum est? Aurum fœnum factum est. Fœnum factum est ad succendendum: succẽsum est fœnum, sed mansit aurum: & in fœno non periit, & fœnum mutauit. Quomodo mutauit? Resuscitauit, viuificauit: in cœlum leuauit, ad patris dextram collocauit. Vt autẽ diceretur, verbũ caro factum est, & habitauit in nobis, quid præcessit recolamus paululum. In sua propria venit: & sui eum non receperunt. Quotquot autem eum receperũt, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Fieri, quia non erant: ipse autem in principio erat. Dedit ergo eis potestatem filios Dei fieri, credentibus in nomine eius: qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex volũtate viri, sed ex Deo nati sunt. Ecce sunt: in quacunque sint ætate carnis. Videtis infantes: videte & gaudete. Ecce sunt: sed ex Deo nati sunt. Vulua matris, aqua baptismatis. Nemo pauperculo animo sentiat, & voluat apud seipsum * mẽdacissimas cogitationes, & dicat sibi, Quomodo in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum: omnia per ipsum facta sunt: & ecce verbum caro factum est, & habitauit in nobis? Audite vnde factum est. Ecce credentibus in nomine eius dedit potestatem filios Dei fieri. Ipsi quibus dedit potestatem filios Dei fieri, putant impossibile esse filios Dei fieri? Verbum caro factum est: & habitauit in nobis. Nolite putare multum esse ad vos, filij Dei fieri: propter vos filius hominis factus est, qui erat filius Dei. Si factus est ipse, vt minus esset qui plus erat: nõ potest facere ex eo quod minus eramus, vt aliquid plus esse possimus? Descẽdit ad nos, & non ad illũ ascendemus? Accepit pro nobis mortem nostram: & non nobis daturus est vitam suam? Passus est propter te mala tua: & nõ tibi daturus est bona sua? Sed quomodo, inquit, fieri potuit, vt verbum Dei quo gubernatur mundus, per quod & creata sunt & creantur vniuersa, coartaret se in virginis carnẽ: dimitteret mundũ, & desereret angelos, in vtero vnius fœminæ includeretur? Nec nosti diuina cogitare. Verbũ Dei (tibi loquor ô homo, de omnipotẽtia Dei verbi tibi loquor) prorsus totũ potuit: quia & verbũ Dei omnipotẽs est, & manere apud patrẽ, & venire ad nos: & in carne procedere ad nos, & apud ipsum latere. Neq; enim si natus ex carne nõ esset, nõ esset. Erat ante carnẽ suam: ipse creauit matrẽ suã. Elegit in qua conciperetur: creauit de qua crearetur. Quid miraris? Deũ tibi loquor: Deus erat verbum. De verbo aliquid ago, & verbũ humanũ fortè aliquid simile potest: quamuis longè impar, longè discretũ, ex nulla particula comparandũ, tamen vobis aliqua similitudine insinuandum. Ecce ego verbũ quod vobis loquor, in corde meo prius habui: processit ad te, non recessit à me. Cœpit esse in te, quod nõ erat in te: mãsit apud me, cũ exiret ad te. Sicut ergo verbũ meum prolatũ est sensui tuo, nec recessit à corde meo: sic illud verbũ prolatum est sensui nostro, nec recessit à patre suo. Verbum meum apud me erat, & processit in vocẽ: verbum Dei erat apud patrem, & processit in carnem. Sed nunquid ego possum id facere de voce mea: quod potuit ille de carne sua? Ego enim volãtem vocem meam tenere non possum: ille carnem suam non solum tenuit vt nasceretur, viueret, ageret: sed etiam mortuam suscitauit, vt vehiculum quoddam in quo processit ad nos, ad patrem leuauit. Vestem dicas carnem Christi, vehiculum dicas, & quomodo fortè ipse significare dignatus est, iumentum ipsius dicas: quia in ipso iumento leuauit eum qui fuerat à latronibus sauciatus. Postremò, quod ipse apertius dixit, templum dicas. Hoc templum iam nouit mortem, ad dexteram patris sedet: in ipso templo venturus est iudicare viuos & mortuos. Quod nos monuit præcepto, demõstrauit exemplo. Quod ostendit in carne sua, hoc sperare debes in carne tua. Hæc est fides: tene quod nondum vides. Opus est, vt in eo quod non vides credendo permaneas: ne cũm videris, erubescas. Conuersi ad dominum, &c.

Verbum Dei, Christus. — *Esa. 40.* — ** mẽdicis.*

Sermo de verbis Apostoli, Deponentes mendacium, loquimini veritatem: & de eo quod dictum est in Psalmo, Omnis homo mendax. XXX.

HAnc sententiã quam dixit Apostolus, Deponentes mendaciũ, loquimini veritatem, non esse contrariã illi sententiæ, quæ data est in Psalmo, Omnis homo mẽdax: si dominus dat intellectum breuiter exponemus. Quid ergo est, Deponentes mẽdacium loquimini veritatem, &c. omnis homo mendax? An impossibilia per Apostolum Deus iubet? Non. Quid ergo iubet? Audeo dicere, sed sine contumelia dictum accipiatis, quia in meipsum dico: hoc iubet Deus vt non simus homines. Si enim dicerẽ, iubet Deus vt nõ sitis homines, acerbè forsitan acciperetis: & me itaque coniunxi, ne quis irascatur. Plus enim dico sanctitati vestræ: inuenimus Apostolum tanquam crimen obiecisse

Ephes. 4. — *Psal. 115.* — *Crimen est esse hominem.*

hominibus, quia homines sunt. Obiurgãs enim illos hoc dixit. Quomodo nos irari dicimus alicui, bestia es: sic ille corripiens in flãgello dominicę disciplinę obiecit hominibus quia homines erant. Quid illos fieri volebat, quibus erimẽ erat quia homines erãt? *1.Cor.3.* Cum enim sit inter vos, inquit, ęmulatio & contentio: nonne carnales estis & secũdom hominem ambulatis? Cum enim quis dicat, ego quidẽ sum Pauli, alius autem ego Apollo, Nónne homines estis? Exprobrans & obiurgans ait, Nónne homines estis? Quid ergo eos fieri volebat, nisi quod in Psalmo dicitur, Ego dixi dij estis, & filij altissimi? Hoc quidem dixit Deus: ad hoc enim vocat. Sed quid subiungit? Vos autem sicut homines moriemini: & sicut vnus ex principibus cadetis. Et ibi opprobrium obiectum est, cum dicitur: Vos autem sicut homi- *Psal.81.* nes moriemini. Homo enim Adam & non filius hominis: Christus autem filius hominis & Deus. Ad mendacium vetus homo pertinet, id est, Adam: ad veritatem nouus homo filius hominis, hoc est Christus Deus. Si deponis mendacium, exue Adam: si loqueris veritatem, indue Christum: & non tibi erunt contraria quæ modò in scripturis sunt posita: Quia & Apostolus exuendum veterem hominem & induendum nouum monens, dicit: Deponentes mendacium loquimini veritatem: & Psalmus illos admonebat & plangebat, qui nolentes exuere Adam & induere Christum, nõ noui homines, sed tantum homines esse cupiebant: qualibus dicitur, Nónne homines estis? Et in nos cadit quòd dictum est, omnis homo mẽdax. Si homo vis esse: mendax eris. Noli velle esse homo: & non eris mendax, indue Christum, & eris verax: vt quę locutus fueris non tua sint quasi propria, & abs te instituta, sed illustrantis te & illuminãtis veritatis. Nam si spoliaberis lumine, remanebis in tenebris tuis: & non poteris nisi mendacia loqui. Ait enim ipse do- *Ioan.8.* minus. Qui loquitur mendacium, de suo loquitur: quia omnis homo mendax. Qui ergo loquitur veri- *Quomodo quæ Dei sunt nostra fiant.* tatem, non de suo loquitur, sed de Dei. Nõ quidem ita, vt eum loqui dicamus aliena: fiũt enim sua cum amat quòd accepit, & gratias agit illi qui dedit. Nã si ablata fuerit homini illustratio veritatis, remanebit tanquam nudus indumento luminis: & non poterit nisi mendacia loqui. Hoc enim in illo remanebit quod in Psalmo scriptum est: omnis homo mẽdax. Non est ergo vnde quisquam calumnietur, & dicat mihi mentiar: quia homo sum. Dicam enim & ego fidelissimè, Noli esse homo: vt non mentiaris. Ergo, inquit, homo nõ ero? Non vtique. Vt enim nõ sis homo: ad hoc vocatus es ab illo, qui propter te factus est homo. Noli succẽsere. Non enim ita tibi dicitur, vt homo nõ sis: sed vt sis inter eos, quibus dedit potestatem filios Dei fieri. Deus enim deum te vult facere: non natura sicut est ille quod genuit, sed dono suo & adoptione. Sicut enim ille per humanitatem factus est particeps mortalitatis tuæ: sic te per exaltationem facit participem immortalitatis suæ. Age igitur gratias, & amplectere quod donatũ est: vt merearis perfrui quo vocatus es. Noli esse Adam: & non eris homo. Si nõ homo non vtiq; mendax: quia omnis homo mendax. Et cũ coeperis non mentiri, noli tibi tribuere & extolli, quasi ex tuo proprio: ne vẽto superbię, tanquã lucerna quę aliunde accenditur extinguaris, & remaneas rursus in mendacio tuo. Nolite ergo mẽtiri fratres. Iam enim veteres homines eratis: accessistis ad gratiam Dei, facti estis homines noui. Mendacium ad Adam pertinet: veritas ad Christum. Deponentes ergo mendacium loquimini veritatem: vt & caro ista mortalis quam adhuc haberis de Adam, pręcedente nouitate spiritus, mereatur & ipsa innouationem & cõmutationem tẽpore resurrectionis suæ: ac sic totus homo deificatus inhæreat perpetuæ atq; incommutabili veritati. Conuersi ad dominum, &c.

Sermo de quatuor quæstionibus, Prima de visione Petri: Secunda de verbis Euãgelij, Luceat lumen vestrum coram hominibus, vt videant bona facta vestra, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est, Et paulò post, Cauete facere iustitiam vestram coram hominibus vt videamini ab eis, &c. Tertia; de verbis Euangelij, Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Quarta; de dilectione inimici. XXXI.

ANte diem dominicum superiorem, memini me propositarum de scripturis quarundam quæstionum factum esse debitorem sanctitati vestræ. Est autem quantum dominus dare dignatur soluẽdi tempus, ne diutius debeamus nisi solam charitatem, quæ semper redditur, & semper debetur. De visione Petri dixeramus quærendum *Prima quæstio.* esse, quid sibi velit vas illud, tanquam linteum sub- *Act.10.* missum de cœlo quatuor lineis: in quo erant omnia quadrupedia terræ, & serpentia, & volatilia cœli: & quo dictum est Petro voce diuina, occide & manduca: & quod ter factum est, & assumptum. Aduer- *Voracitas.* sus eos quidem qui voracitatem à domino Deo imperatam Petro arbitrantur: facilè est disputare. Primò quia etiam si ad literam velimus accipere, quòd dictũ est occide & manduca: non occidere & mãducare peccatũ est, sed immoderatè vti donis Dei, quę tribuit ad vsus homini. Iudæi enim acceperant certa animalia quæ manducarent, & certa à quibus abstinerẽt: quòd in significatione rerum futurarum eos accepisse, manifestat Apostolus Paulus dicens, *Colo.2.* Nemo ergo vos iudicet in cibo aut in potu, aut in parte diei festi, aut neomenię aut sabbatorum, quod est vmbra futurorũ. Itaq; iam temporibus Ecclesiæ dicit alio loco, Omnia munda mundis: sed malũ est *Tit.1.* homini qui per offensionem manducat. Erãt enim qui tempore illo quo ista scribebat Apostolus carnibus vescebantur, in offensionem quorundam infirmorum. Immolatitia enim caro eorum pecorum quæ haruspices immolabant, tunc in macello vendebatur, & multi fratres abstinebant se ab edendis carnibus, ne vel ignari incurrerent in eas carnes, de quibus sacrificium idolis factum erat. Vnde alio loco idem Apostolus, ne timore conscientia trepidaret, ait, Omne quod in macello venit manduca- *1.Cor.10.* te: nihil interrogantes, propter conscientiam. Domini enim est terra & plenitudo eius. Et iterum, Si quis autem vos vocauerit ex infidelibus, & volueritis ire: omnia quæ apponũtur vobis mãducate, nihil diiudicantes propter conscientiam. Si quis autem

vobis

vobis dixerit quòd immolatitium est: nolite manducare, propter illum qui indicauit & propter conscientiam. Omne ergo in his rebus siue mundum siue immundum, non in contactu carnis, sed in cōscientiæ puritate, aut in macula constitutum est. Vnde data est licentia Christianis: quæ Iudæis non est data. Omnia enim animalia quæ Iudæis prohibita sunt manducare, signa sunt rerum: & sicut dictum est vmbræ futurorum. Sicut illa circuncisio significat circuncisionem cordis, quam illi in carne gestabant & in corde repudiabant: sic & epulæ illę pręcepta mysteriorum sunt, & signa futurorum. Veluti quod scriptum est eis, vt quæ sunt ruminantia *Deut. 14.* & fissa vngula, ipsa manducent: Quibus autem vel vtrunque vel vnum horum defuerit, non manducent: homines quidam significantur, non pertinen- *Fissa vngula.* tes ad societatem sanctorum. Fissa enim vngula ad mores: ruminatio verò ad sapientiam pertinet. *Ruminatio* Quare ad mores fissa vngula? Quia difficilè labitur. Lapsus enim peccati signum est. Ruminatio autem ad sapientiæ doctrinam quomodo pertinet? Quia dixit scriptura, Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis: vir autem stultus glutit illum. Qui ergo audit, & negligentia fit obliuiosus, quasi glutit quod audiuit: vt iam in ore non sapiat, auditionem ipsam obliuione sepeliens. Qui autem in lege domini meditatur die ac nocte, tanquam ruminat: & in quodam quasi palato cordis verbi sapore delectatur. Hoc ergo quòd præceptum est Iudęis, significat quòd ad Ecclesiam, id est, ad corpus Christi, ad gratiam societatémque sanctorum, non pertinēt illi qui aut negligētes auditores sunt, aut malos mores habent: aut in vtroque vitio reprehendūtur. Sic cætera quæ ad hunc modum præcepta sunt data Iudæis: vmbraticæ sunt significationes futurorum. Posteaquam venit lux mundi dominus noster Iesus Christus: tantummodo vt intelligantur, non etiam vt obseruentur leguntur. Data est ergo licētia Christianis, vt secundum hanc vanam consuetudinem non faciant, sed manducent quid velint: cum moderatione, cum benedictione, cum gratiarū actione. Fortassis ergo & Petro ita dictum est: occide & manduca, vt nō iam teneret obseruationes Iudæorum: non tamen ei quasi gurges ventris & fœda voracitas imperata est. Sed tamē vt intelligatis hoc in figura esse monstratum: erant in illo vase serpentia. Nunquid nam poterat manducare serpentes? *Vas.* Quid ergo sibi vult ista significatio? Vas illud Eccle- *Lineæ quatuor.* siam significat: quatuor lineæ, quibus dependebat, quatuor partes orbis terrarum, per quas tenditur Ecclesia Catholica, quæ vbique diffusa est. Quicūque ergo voluerit in partem ire, & ab vniuerso conscindi: non pertinet ad quatuor linearum sacramentum. Si autem ad visionem Petri non pertinet: nec ad claues quæ datę sunt Petro. A quatuor enim ventis dicit Deus congregati sanctos suos in fine: quia nunc per omnes istos quatuor cardines fides euangelica dilatatur. Animalia ergo illa, gētes sunt. Omnes enim gentes quæ immundæ erant, in erroribus superstitionibus & concupiscentiis suis, antequam veniret Christus: illo adueniente donatis sibi peccatis, mundæ sunt factæ. Vnde iam post remissionem peccatorum, quare non recipiantur in corpus Christi quod est Ecclesia Dei, cuius personam Petrus gestabat? Petrus enim multis locis scripturarum, apparet quod personā gestet Ecclesiæ: maximè illo in loco vbi dictum est, Tibi trado claues *Matt. 16.* regni cœlorum. Quæcunque ligaueris in terra, erūt ligata & in cœlo: Et quęcūque solueris in terra, erūt soluta & in cœlo. Nunquid istas claues Petrus accepit, & Paulus non accepit? Petrus accepit, & Ioannes, & Iacobus non accepit, & cęteri Apostoli? Aut non istæ in Ecclesia claues, vbi peccata quotidie dimittuntur? Sed quoniam in significatione personam Petrus gestabat Ecclesiæ: quod illi vni datum est, Ecclesiæ datum est. Ergo Petrus figuram gestabat Ecclesiæ, & Ecclesia corpus Christi est. Recipiat igitur iam mūdatas gentes quibus peccata donata sunt: vnde miserat ad illum Cornelius gentilis homo, & qui cum illo gentes erant. Huius eleemo- *Act. 10.* synæ acceptę, mundauerant eum ad quendam modum: restabat, vt tanquam cibus mundus incorporaretur Ecclesiæ, hoc est corpori Christi Petrus autem trepidabat tradere gentibus Euangelium: quia illi qui crediderant ex circuncisione, prohibebant Apostolos tradere incircūcisis Christianam fidem: & dicebant non eos debere accedere ad participationem euangelij, nisi suscepissent circuncisionem, quæ tradita erat patribus eorum. Vas ergo illud dubitationem istam sustulit: & ideo post illam visionē admonitos est à spiritu sancto, vt descenderet & iret cum eis qui venerant à Cornelio, & perrexit. Cornelius enim & qui cum illo erant, tanquam ex illis animalibus habebantur, quę in vase fuerant demonstrata: quos tamen iam mūdauerat Deus, quia eleemosynas eorum inde acceptauerat. Occidendi ergo erant & manducandi, id est, vt interficeretur in eis vita præterita qua non nouerant Christum, & transirent in corpus eius, tanquam in nouam vitam societatis Ecclesiæ. Nam & ipse Petrus cum ad eos venisset: commemorauit breuiter quid sibi in illa visione monstratum sit. Ait enī: Et vos scitis, quàm illicitum sit viro Iudæo coniungi aut accedere ad alienigenam: sed mihi Deus ostendit, neminem communem aut immundum hominem dicere. Quod vtique tunc ostendit Deus, cum vox illa sonuit, Quæ Deus mundauit, tu ne immunda dixeris. Et postea veniens ad fratres in Hierosolymā, cum quidam tumultuarentur, quòd gentibus Euāgelium traderetur: reprimens eorum commotionē, etiam ipsum visum commēmorauit: quòd nisi ad eandem intelligentiam pertineret, commemorandum non esset. Fortassis quæratur etiam illud: quare linteum erat, in quo erant illa animalia. Non vtique sine causa. Nouimus enim quod linteum tinea *Linteum.* non consumit, quæ vestes alias corrumpit. Excludat vnusquisque de corde suo corruptiones malarum * concupiscentiarum, atque ita incorruptibili- ** Cupiditatum.* ter firmetur in fide, vt prauis cogitationibus tanquam tineis non penetretur: si vult ad sacramentū illius lintei pertinere, quo figuratur Ecclesia. Quare ter de cœlo submissum est? Quia ipse omnes gen- *Trina submissio.* tes quæ pertinent ad quatuor partes orbis terrę, qua disseminatur Ecclesia, quam significabant qua-

tuor lineæ quibus vas illud connectebatut, in nomine trinitatis baptizantur: In nomine patris & filij & spiritus sancti, credentes innouantur: vt pertineāt ad societatem cōmmnionémque sanctorum. Quatuor ergo lineæ & trina submissio, etiam duodenarium Apostolorum numerum ostendit: tanquam ternis per quatuor deputatis. Quater enim tria, duodecim fiunt. Satis vt arbitror de ista visione tractatum est.

Secunda quæstio.
Matt. 5.
Vide hic sermo 2. de verbis domini.
Matt. 6.

Alia quæstio à nobis dilata erat: quare dominus in ipso sermone quem in monte habuit dixit discipulis suis, Luceant opera vestra coram hominibus, vt videant bona facta vestra, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est, Et paulò post in eo sermone ait, Cauete facere iustitiam vestrā coram hominibus, vt videamini ab eis: & sit eleemosyna tua in abscondito, & pater tuus qui videt in abscōdito reddet tibi. Fluctuat plęrunque operator inter hæc duo pręcepta, & cui obtemperet nescit: quādo vtique domino vult obtēperare, qni vtrunque pręcepit. Quomodo lucebunt opera nostra coram hominibus, vt videant bona facta nostra: Et qnomodo rursus erit eleemosyna nostra in abscondito? Si boc obseruare voluero, in illud offendo: si illud obseruauero, hinc pecco. Ergo vterque scripturæ locus ita temperandus est: vt ostendantur diuina præcepta aduersa sibi esse non posse. Nam ista, quæ videtur pugna in verbis: pacem intellectoris inquirit. Habeat quisque cum Dei verbo in corde cōcordiam: & scripturæ nulla discordia est.

Scriptura nulla discordia.

Propone ergo hominem eleemosynam faciētem, sic vt omnino nesciat aliquis, si fieri potest nec ille cui datur: vt eius etiam oculos vitans ponat potius quod inueniat, quàm porrigat qnod accipiat. Quid potest facere amplius, vt abscondat eleemosynam suam? Iste vtrique incurrit in illam sententiam: & non facit quod dominus ait, Luceant opera vestra coram hominibus, vt videant bona facta vestra. Nemo videt facta eius bona, non inuitat ad imitandum. Erunt cæteri steriles quantum in ipso est, dum putant à nemine fieri quod præcepit Deus, si hoc homines agant vt non videantur bona opera eorum: cùm maior misericordia in eum fiat cui proponitur bonæ imitationis exemplum, quàm cui porrigitur reficiendi corporis alimentum. Propone alterum eleemosynas suas apud populum ventilantem atque iactantem, nibil aliud in eis quàm velle laudari: luceāt opera eius coram bominibus. Videtis quia non offendit in illnd præceptum: sed offendit in alterum dicentis domini, sit eleemosyna tna in abscondito. Talis qni fuerit, etiam pigrescit, si existāt aliqui impij qui fortè reprehendant quod facit. Pendet ex lingua laudantium: similis est autem virginibus quæ non portant oleum secum. Nostis enim quinque virgines stultas, quæ oleum secum non portauerunt: alias autem sapientes, quæ oleum secum portauerunt.

Matt. 25.

Omnium lampades lucebant, sed aliæ nō habebant secum vnde illam pascerent lucem, & ab eis quę habebant ita distinguebantur, vt illæ stultæ, illæ sapientes dicerentur.

Oleū ferre.

Quid est ergo ferre oleum secum, nisi babere conscientiam placendi Deo do bonis operibus, & non ibi finem gaudij sui ponere si homines laudent, qui conscientiam videre non possunt? Quia facit enim, potest videre homo: quo autem animo faciat, Deus videt. Proponamus ergo aliquem præceprum vtrumque seruantem, vtique obedientem. Porrigit panem esurienti, & porrigit coram illis quos vult facere imitatores suos: imitatus etiam Apostolum dicentem: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.

1. Cor. 4. & 11.

Porrigit ergo pauperi panem: manifestus in opere, deuotus in corde. Verū laudem suam ibi quęrat an gloriam Dei, nullus hominum videt, nullus hominum iudicat: sed tamen illi qui studio beneuolo ad imitandum parati sunt, quod bonum fieri vident, etiam pio animo fieri credunt: & laudāt Deum, cuius præcepto & dono talia fieri vident. Apparet ergo opus eius, vt vidcant homines, & glorificēt patrem qui in cœlis est: ipse autē effectus eius in corde est, vt sit eleemosyna eius in abscondito, & pater qui videt in abscondito reddat ei. Seruauit iste modum quem debuit: nnllius præcepti contemptor, sed vtriusque perfector. Cauit enim ne fieret iustitia eius coram hominibus, id est, ne ibi haberet finem vt ab hominibus laudaretur: quando non seipsum, sed Denm voluit in opere suo bono laudari. Ea verò voluntas quia intus est in ipsa conscientia, facta est eleemosyna illa in abscondito: vt ille retribuat cui nihil absconditur. Quis enim potest cor suum hominibus demonstrare cum facit, vt ostendat qua intentione animi faciat? Nam & ipsa verba fratres, satis propense à domino dicta sunt, Attendite quomodo dicat, Cauete facere iustitiam vestram corā hominibus, vt videamini, inquit, ab eis. Si ibi posuit finem, vbi dixit vt videamini ab eis iste finis est teprehensibilis atque culpabilis, vsqne ad hominum laudem velle benefacere, nihil amplius inde quærere. Quis ergo ideo tantum facit vt videatur ab hominibus: reprehēditur à domino in ista sententia. Illic verò vbi inbet videri bona facta nostra, non ibi finem posuit, vt tāntummodo homines hominem videant, & hominē laudent: sed transit ad gloriam Dei, vt vsque ad illam perducatur operantis intentio. Luceant, inquit, opera vestra coram bominibus, vt videant bona facta vestra: sed nō hoc debes quærere. Quid ergo? Addit & dicit, Et glorificent, inquit, patrem vestrum, qui in cœlis est. Hoc si quæris vt glorificetur Deus: noli timere ne videaris ab bominibus. Etiam sic innis est eleemosyna tua in abscondito: vbi solus ille est cuius gloriam quæris, & te videt boc quærere. Vnde Apostolus Paulus, posteaquam Euangelij persecutor prostratus est, & erectus est prædicator, dicit: Erā autem ignotus facie ecclesiis Iudeæ quæ erant in Cbristo, Tantum autem audientes erant, quia qui aliquando nos persequebatur, nunc euangelizat fidem quam aliquando vastabat: & in me, inquit, magnificabant Deum.

Galat. 1.
Ibidem.

Non gaudebat quia homo qui acceperat cognoscebatur, sed quia Deus qui dederat laudabatur. Ipse enim dixit, Si adhuc hominibus placerem: Christi seruus non essem.

1. Cor. 10.

Et tamen alio loco dicit, Sicut & ego omnibus per omnia placeo. Et ista similis quæstio est. Sed quid adiungit? Non quærens, inquit, quod mihi prodest, sed quod multis: vt salui fiant, Hoc est, quod illo loco ait, & in me magnificabant Deum: quod

etiam

etiam dominus dicit, vt glorificent patrem vestrum qui in cœlis est. Tunc enim salui fiunt: cum in operibus quæ fieri per homines vident, eum glorificāt à quo hæc homines acceperunt. Restant duæ quæstiones: sed vereor ne oneri sim iam fastidientibus, item timeo ne fraudem adhuc esurientes. Memini tamen quid soluerim, & quid debeam. Restat enim videre quid sit, Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua: & de dilectione inimici, cur antiquis videbatur data licentia vt odissent inimicos, quorū nobis imperatur dilectio. Sed quid facio? Si breuiter de his disseram: fortassis non ita vt oportet intelligar: Si diutius, timeo ne plus grauem vos onere sermonis, quàm fructu expositionis subleuem. Sed certè si minus quàm satis est, intellexeritis, adhuc me tenete debitorem: vt alio tempore ista plenius disseratur. Tamen nunc non oportet ea sic relinqui, vt omnino nihil inde dicatur. Sinistra est animi cupiditas carnalis: dextera est animi charitas spiritalis. Si ergo cum quisque facit eleemosynam, miscet cupiditatem temporalium cōmodorum, vt in opere illo aliquid tale conquirat: miscet sinistræ conscientiam operibus dextræ. Si autem simplici charitate, & pura coram Deo conscientia homini subuenit, nihil aliud intuens nisi vt illi placeat qui hæc iubet, nescit sinistra quid facit dextera. De dilectione autem inimici, difficilior est quæstio: nec ea breuitate solui potest. Sed cum auditis, orate pro nobis: & fortè dominus Deus cito dabit, quod putamus esse difficile. Ex vno enim horreo viuimus: quia in vna familia sumus. Quod ergo nos putamus esse valde iotus in abdito, fortè ipse qui promittit, ponit in limine: vt facilimè dari possit petētibus. Dilexit inimicos ipse dominus Christus: pendens enim in cruce ait, Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. Secutus est eius exemplum Stephanus, cum lapides in eum iacerentur: & ait, Domine ne statuas illis hoc delictum. Dominū imitatus est seruus: vt nemo seruorum sit piger, & putet hoc esse factum quod à solo domino fieri poterat. Si ergo multum est ad nos imitari dominum, imitemur conseruum: ad eandem quippe gratiam vocati omnes sumus. Quare ergo antiquis dictum est, Diliges proximum tuum, & oderis inimicum tuū? Quia fortassis & ipsis dictum est, sed nobis apertius pro temporū distributione, per eius præscētiā qui videbat quid quibus vel tegendum esset vel aperiendum. Sic enim habemus inimicum quem nunquam diligere iubemur: est autem diabolus: diliges proximum tuum hominem, & oderis inimicum tuum diabolum. Sed quia in ipsis hominibus sæpe existunt inimicitiæ, in animis eorum qui per infidelitatem dant locum diabolo & eius vasa fiunt, vt operetur in filiis diffidentiæ: potest autem fieri vt relinquat homo maliciam suam, & conuertatur ad dominum. Et dum adhuc sæuit, dum adhuc persequitur, diligendus est: & orandum pro illo, & bene illi faciendum: Ita & primum preceptum implebis, vt diligas proximum tuum hominem, & oderis inimicum tuum diabolum: & secundum, vt diligas inimicos tuos homines, & ores pro eis qui te persequuntur. Nisi fortè putas non orasse Christianos illo tempore pro Saulo, persecutore Christianorū. Fortassis ad eius conuersionem, vox illa Stephani martyris exaudita est. In illo enim persecutorū eius numero fuit: & lapidantium vestimenta seruauit. Idem etiam ad Timotheum ait, Obsecro primum omnium fieri deprecationes, adhortationes, interpellationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt, vti quietam & tranquillam vitam agamus. Iubebat ergo orari pro regibus: & tunc reges persequebantur ecclesias. Sed quas tunc pro se orantes persequebantur, nunc pro se exauditas defendunt. Vis ergo & illud antiquorum custodire præceptū? Dilige proximum tuum, hoc est omnē hominem. Ex duobus enim primis parentibus omnes nati: omnes vtique proximi sumus. Certè enim ipse dominus Iesus Christus qui diligit præcipit inimicos, in duobus illis præceptis, totam legem & prophetas pendere testatus est: Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mēte tua: & diliges proximum tuum tanquam teipsum. Nihil ibi pręcepit de dilectione inimici. Non ergo totum hæc duo præcepta continent? Absit. Quia cum dicit diliges proximum tuum, ibi sunt omnes homines, etiam, si fuerint inimici: quia etiā secundum spiritalem propinquitatem nescis quid tibi sit in præsentia Dei, homo qui tibi ad tempus videtur inimicus. Quia enim patientia Dei ad pœnitentiā eum adducit: fortassis cognoscet & sequetur ducentem. Si enim Deus ipse qui nouit qui sint in peccatis perseueraturi, qui relicturi iustitiam, & irreuocabiliter ad iniquitatem lapsuri: tamen facit solem suum oriri super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos, inuitans vtique ad pœnitentiam per patientiam, vt qui neglexerint eius bonitatem, experiantur in fine seueritatem: quanta ergo sollicitudine placabilem oportet esse hominem, ne fortè nesciens qualis futurus sit, cum præsentes eius inimicitias attenderit, oderit eum cum quo in æterna fœlicitate regnabit? Imple ergo pręceptum primum: Dilige proximum tuum, omnem hominē, & oderis inimicum tuum diabolum. Imple & secundum: Dilige inimicos tuos, sed homines, ora pro eis qui te persequuntur, sed pro hominibus: benefac eis qui te oderunt, sed hominibus. Si esurierit inimicus tuus ciba illū, si sitit, potum da illi: hoc enim faciens carbones ignis congeres super caput eius, Et hic quæstio est. Quomodo enim quisque diligit, quem vult ardere carbonibus? Sed si intelligatur, nulla contentio est. De illis enim vastatoribus carbonibus dicitur: qui dantur homini aduersus linguam subdolam. Cum enim quisque benefecerit inimico, & non victus malo eius, vicerit in bono malum, plerunque illum inimicitiarum suarum pœnitebit, & irascetur sibi quod tam bonū hominem læserit. Ipsa verò vstio, pœnitentia est: quæ tanquam carbones ignis inimicitias eius malitiásque consumit Conuersi ad dom. &c.

Tertia quæstio. *Matt. 6.* *Matt. 5.* *Quarta quæstio.* *Luc. 23.* *Act. 7.* *1. Tim. 2.* *Matt. 5.* *Rom. 12.* *Incidens quæstio.*

Sermo de verbis Iacobi: Estote factores verbi, & non auditores tantum, fallentes vosmetipsos: Et quod tuti us sit audire verbum Dei, quàm prædicare.

XXXII. VErbi Dei assiduos auditores, beatus Iaco-
Iacob.1. bus Apostolus conueoit dicens, Estote au-
tem factores verbi, & non auditores tao-
tum: fallentes vosmetipsos. Neque coim cum cuius
verbum est, aut per quem dicitur verbum: sed vos-
metipsos fallitis. Ex hac senteoria manante de fon-
te veritatis, per os Apostolicum veracissimum, au-
demus & nos exhortati vos: & cũ exhortamur vos,
respicere nos. Verbi Dei enim inanis est forinsecus
prædicator: qui noo est intus auditor. Nec ita auersi
ab humanitate & fideli coosideratione sumus: vt pe
ricula oostra non iotelligamus, qui verbum Dei po
pulis prædicamus. Consolatur autem nos: quia vbi
periclitamur in ministeriis nostris, adiuuamur ora-
tionibus vestris. Nam vt nouerimus fratres quàm
tutiore loco stetis quàm nos: ipsius Apostoli aliam
sententiam profero dicentis, Sit autem vnusquisq;
vestrum velox ad audiendum, tardus autem ad lo-
quendum. Prius itaque de hoc officio nostro lo-
quat, propter hanc sentẽtiam qua admonemur esse
velociores ad audiendum, tardiores ad loquendũ:
vt cum officium oostrum (qui sępe loquimur) excu-
sauero, tunc veniat id quod primò proposui. Opor-
tet nos exhortati vos, vt non sitis auditores tantum
verbi: sed etiam factores. Quod ergo sæpe vobis lo-
quimur, quis nõ parum aduertens necessitatem no-
stram iudicat nos, cùm legit, Sit autẽ omnis homo
velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum?
Ecce studium vestrum nos non permittit istam ser-
uare seotẽtiam. Debetis ergo orare, subleuare: quẽ
cogitis periclitari. Veruntamen fratres mei dicam
vobis, quod volo credatis: quia hoc in corde meo
non videtis. Ego qui vobis assiduè loquor, iubente
domino, & fratre meo Episcopo vestro, & exigen-
tibus vobis: tunc solidum gaudeo dum audio. Gau-
dium inquam meum tuoc solidum est, quando au-
dio: ooo quando prędico: Tunc enim securus dele-
ctor. Voluptas illa non habet inflationem. Non ibi
formidatur præcipitiũ elationis: vbi est petra solidę
veritatis. Et vt sciatis ita esse: audite vbi dictũ est, Au
Psal.50. ditui meo dabis exultationẽ & lętitiã, vbi audio: Ibi
gaudeo. Deiode secutus adiunxit, Exultabunt ossa
humiliata. Vbi audimus, ergo, humiles sumus: vbi au
tẽ prædicamus, & si nõ elatione periclitamur, certè
frenamur. Etsi nõ extollar, periclitor, ne extollar: V-
bi autẽ audio, sioe fraudatore fruor: sine teste dele-
ctor. Nouerat hoc gaudium etiam amicus ille spõsi,
qui dicebat, Qui habet sponsum sponsus est: amicus
autem sponsi stat, & audit eum, Et ideo stat: quia
Ioan.3. audit eum, Quia & primus homo audieodo Deum
stetit: audieodo serpentem cecidit, Ergo amicus
sponsi stat, & audit eum: & gaudio inquit gaudet
propter vocem sponsi: Non propter vocem suam:
sed propter vocem sponsi. Vocem tamen sponsi
quam intus audiebat: foras populis non claudebat.
Luc.10. Hanc partem sibi elegerat etiam illa Maria quæ mi
nistrante & circa multum ministerium occupata
sorore sua sedebat ad pedes domini, & otiosa ver-
bum eius audiebat. Ioannes stabat, illa sedebat: sed
illa corde stabat, ille humilitate sedebat. Statio cũ
significat permãsionẽ: Sessio humilitatẽ. Et vt scia-
tis, quia statio permãsionẽ significat, hanc permã-
sionem dicitur diabolus non habuisse: de quo dictũ
est, Ille homicida erat ab initio: & in veritate non
stetit. Item quia sessio significat humilitatem: ille Psal.126.
Psalmus ostendit vbi admonet de pœnitẽtia & di- Luc.14.
cit, Surgite postquam sedistis, qui manducatis pa- Luc.10.
nem doloris. Quid est surgite postquam sędistis? Pars Martha.
Qui se humiliat: exaltabitur. Quid autem boni ha-
bet auditio, ipse dominus testis est, loquens de Ma-
ria quæ sedebat ad pedes eius, & verbum eius au-
diebat. Cum enim soror eius occupatissima circa
ministerium, à germana sua desertã se esse quere-
retur, ab interpellato domino audiuit, Martha Mar-
tha circa multa es occupata: porrò vnum est neces-
sarium: Maria meliorem partem elegit, quę non au-
feretur ab ea. Nunquid malum erat quod Martha Hospitalitatis bonũ.
agebat? Quis nostrum satis explicet verbis, quãtum
sit bonum hospitalitatem ministrare sanctis, quan-
to magis capiti & præcipuis membris, Christo &
Apostolis? Nónne vnusquisque vestrũ habens hoc
hospitalitatis bonum quando audit Martha facie-
bat, dicit apud seipsum? O beata, ô fœlix, quæ susci-
pere dominum meruit: cuius hospites Apostoli fa-
cti suot, ambulaotes in carne. Nec tu deficias: quia
non potes quod Martha, suscipere Christum in do-
mum tuam cum Apostolis suis. Facit te ipse secu- Matt.25.
rum: Quando vni ex minimis meis fecistis, mihi fe-
cistis. Opus ergo magnũ est, valde magnum, quod
præcipit Apostolus dicens, Necessitatibus sancto-
rum communicantes, hospitalitatem sectantes. Heb.13.
Quam laudans in epistola ad Hebræos dicit, Per
hanc quidam nescientes hospitio receperunt ange-
los. Magnum ergo ministerium, magnum donum.
Et tamen Maria meliorem partem elegit quia so-
rore sollicita, laborãte: multa curante: illa vacabat,
sedebat, audiebat. Ostendit tamen dominus, vnde
fuerit illa pars melior. Continuò quippe cum di-
xisset. Maria meliorem partem elegit, quasi quære-
remus vt scire vellemus vnde meliorem: subiunxit
& ait, Quæ non aufertur ab ea. Quid intelligimus
fratres mei? Si ideo meliorem partem elegit, quæ
non aufertur ab ea: sine dubio Martha eam partem
elegerat: quæ auferretur ab ea. Planè auferetur ab
omni homine, qui mioistrat sanctis ea quę sunt cor-
pori necessaria: auferetur ab eo quòd facit. Non
enim semper ministraturus est saoctis. Cui enim
ministrat, nisi infirmitati? Cui ministrat, nisi mortali
tati? Cui ministrat, nisi esurienti & sitienti? Hæc
omnia non erunt, cum corruptibile hoc ioduerit
incorruptionem, & mortale hoc induerit immor-
talitatem. Cùm enim transierit ipsa necessitas: nul-
lum erit ministerium necessitatis. Auferetur labor,
sed reddetur merces. Cui tunc ministrabitur cibus,
vbi esurit nemo? Cui pot⁹, vbi sitit & nemo? Cui ho-
spitium, vbi peregrinus est nemo? Dominus ergo
cum discipulis suis vt posset mercedem huius ope-
ris reddere, dignatus est indigere. Esuriebat & ipse,
& sitiebat: non quia cogebatur, sed quia dignaba-
tur. Bonum enim erat vt per quem facta suot om-
nia, esuriret: sic cũ fœlix esset qui pasceret. Et quã-
do dominum quisque pascebat, quid dabat? Quis
dabat? Vnde dabat? Cui dabat? Quid dabat? Cibum
pani dabat. Quis dabat? Ille vtique dabat, qui plus
accipere

accipere volebat. Vnde dabat? Nunquid de suo? Quid enim dabat, quod non acceperat? Cui dabat? Nonne illi qui creauerat & quod accipiebat, & à quo accipiebat? Magnum hoc ministerium, magnū hoc opus, magnum donum: & tamen Maria meliorem patrem elegit, quæ non auferetur ab ea. Pars ergo Marthæ transit: sed vt dixi, merces pro illa *Pars Mariæ.* data non transit, Pars verò Mariæ non transit. Videte quomodo non transeat. Vnde delectabatur Maria quando audiebat? Quid manducabat? Quid bibebat? Scitis quid mãducabat, quid bibebat? Ipsum dominum interrogemus, qui talem suis præparat mensam: ipsum interrogemus. Beati, inquit, *Matt. 5.* qui esuriunt & sitiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabûntur. De isto fonte, de isto horreo iustitiæ Maria sedens ad pedes domini, quasdam esuriens micas accipiebat. Tantum enim dominus tunc dabat, quantum illa accipiebat. Totum autem tamen, quantum in illa sua futura mensa daturus est, nec ipsi discipuli, nec ipsi Apostoli capere tunc poterãt: *Ioan. 16.* quando illis dicebat, Adhuc habeo vobis multa dicere: sed non potestis illa audire modò. Vnde ergo Maria vt dixi delectabatur, quid manducabat, quid bibebat auidissimis cordis faucibus? Iustitiam, veritatem. Veritate delectabatur, veritatem audiebat: veritati inhiabat, veritati suspirabat. Veritatem esuriens manducabat, sitiens bibebat: & ipsa reficiebatur, & vnde pascebatur nõ minuebatur. Vnde Maria delectabatur quid manducabat? Immoror, quia delector. Audeo dicere, ipsum manducabat quem *Ioan. 14.* audiebat. Si enim veritatem manducabat, nónne ip*Ioan. 6.*se dixit, Ego sum veritas? Et quid amplius dicam? Manducabatur quia panis erat Ego sum, inquit, panis qui de cœlo descendi. Iste panis est qui reficit: nec deficit. Imẽdat itaque charitas vestra. Ecce dicimus ministrasse sanctis, cibum parare, potum ministrare mensam ponere, pedes lauare, lectum sternere, tecto suscipere, Nonne omne hoc transiturū est? Quis autem audet dicere modò nos pasci veritate, non pasci autem cum venerimus ad immortalitatem? Nónne si pascimur modò micis, tunc plenam habebimus mensam? De ipso enim cibo spiritali dominus dicebat quando laudauit fidem Cē*Matt. 8.*turionis, & dixit, Amen dico vobis, non inueni tantam fidem in Israel, Et ideo dico vobis, quia multi ab Oriente & Occidente venient: & recumbent cū Abraham, & Isaac, & Iacob in regno cœlorum. Absit à cogitationibus nostris, vt illos cibos in mensa illius regni cogitemus, de qualibus dicit Aposto. *1. Cor. 6.* Esca ventri, & venter escis, Deus autem & hunc & has euacuabit? Quare & hunc euacuabit? Quia fames non erit ibi. Quod manducabitur: non finitur. Nam & hoc pręmium sanctis suis promittens in illo regno, ait, Amen dico vobis, quia faciet eos recum*Luc. 16.*bere: & transiet, & ministrabit eis. Quid est faciet eos recũbere? nisi faciet requiescere, faciet vacare? Quid est trãsibit vel transiet, & ministrabit eis? Post hunc transitum ministrabit eis. Hic enim transitum fecit Christus: veniemus ad eum quo transiuit, ibi iam non transit. Nam & Pascha in hebræa lingua trãsitus interpretatur. Hoc Dominus ostendit, imò Euangelista vbi de Domino dixit, Cùm autem venisset hora vt transiret de hoc mundo ad patrem. Si ergo hic nos pascit, & sic pascit, ibi quomodo pascet? Quod ergo elegit Maria, crescebat non transi*Ioan. 13.*bat. Delectatio est cordis humani de lumine veritatis, de affluentia sapientiæ, delectatio cordis humani, cordis fidelis, cordis sancti. Nõ inuenitur voluptas, cui possit aliqua ex patre comparari, vt vel minor dicatur. Quod enim dicis min⁹ est, quasi crescendo par erit. Nolo dicere minor, nun comparo, alterius generis est, longè aliud est. Quid est enim modò, quod omnes attenditis, omnes auditis, omnes excitamini, & quando verum aliquid dicitur delectamini? Quid vidistis? Quid tenuistis? *Veritas.* Quis color apparuit oculis vestris? Quæ forma, quæ figura, quæ statura, quæ liniamenta membrorum, quæ corporis pulchritudo? Nihil horum, & tamen amatis Quandu enim sic laudaretis si non amaretis? Quando amaretis, si nihil videretis? Me itaque non ostendente formam corporis, liniamẽta, colorem, pulchros motus: me non ostendente vos tamen videtis, amatis, laudatis. Si hæc delectatio veritatis dulcis est nunc: multo dulcior erit tunc. Maria meliorem partem elegit, quę non auferetur ab ea. Ostendi sicut potui, quantum me dominus adiuuare dignatus est, dulcissimæ charitati vestræ, quàm turiore loco stetis audiendo, quàm nos prædicando. Hoc enim modo vos facitis, quòd tunc omnes facturi sumus. Non enim erit tunc aliquis magister verbi, sed magistrum verbum. Illud ergo sequitur, quod ad vos pertinet facere, ad nos monere. Vos enim estis auditores verbi: nos prædicatores. Intus autem vbi nemo videt, omnes auditores sumus: Intus in corde, in mente, vbi vos docet ille qui vos ammonet laudare. Ego enim forinsecus loquor, ille intus excitat. Omnes ergo intus auditores sumus: & omnes & foris & intus in conspectu Dei factores esse debemus. Vnde intus facto*Matt. 5.*res? Quia qui viderit mulierem ad concupiscendã eam iam mœchatus est eam in corde suo. Et potest esse mœchus, nullo hominum vidente: sed Deo puniente. Quis est ergo intus factor? Qui non ad concupiscẽdum videt. Quis est foris factor? Frange pa*Esaia 58.*nem tuum esurienti. Hoc enim cùm fit, videt & proximus: sed quo animo fit non videt nisi Deus. Estote ergo fratres mei factores verbi, & non auditores tantum, fallentes vosmetipsos: non Deum, nõ eum qui prædicat. Ego enim vel quisquis prędicat vobis verbum, cor vestrum non videt: quid agatis intus in cogitationibus vestris iudicari non potest. Quia homo non potest, intuetur Deus, cui cor humanum non potest occultari. Ipse videt quo studio audias, quid cogites, quid teneas, quantum proficias de supplemẽtis suis, quàm instanter ores, quẽadmodum depreceris Deum ex eo quòd non habes, quomodo gratias agas ex eo quòd habes: ille nouit qui exacturus est. Nos pecuniam dominicam erogare possumus: veniet exactor qui dixit, Serue nequam, dares pecuniam meam numulariis: & ego veniens cum vsuris exigerem Nolite ergo fratres *Matt. 25.* mei fallere vosmetipsos, quia venitis studiosè ad audiendum verbum, si non facitis quod auditis deficiendo. Cogitate si pulchrum est audire, quanto

magis facere. Si non audis, auditum negligis, nihil ædificas: Si audis & non facis, ruinam ędificas. Domini Chtisti est de hac te proposita congruentissi-
Matt. 27. ma similitudo. Qui audit, inquit, verba mea hæc, &
Aedifica-re super terram. facit ea: similabo eum viro prudenti, qui ædificat domum suam super petram. Descendit pluuia, venerunt flumina, flauerunt venti, & impegerunt in domum illam, & non cecidit. Quare non cecidit? Fundata enim erat supet petram. Ergo audire & facere, ædificare est super petram. Ipsum enim audire ędificare est. Qui autē, inquit, audit verba mea hęc, & non facit ea: similabo eum viro stulto, qui ædificat. Et ipse ædificat. Quid ædificat? Ecce ædificat
Super arenam. domum suam, Sed quia nō facit quòd audit, & audiendo ædificat super arenam, Ergo super arenam qui audit & non facit, ędificat: super petram autem, qui audir & facit. Nec super arenam, nec super petram ædificat: qui omnino non audit. Vide autem quid sequatur, Descendit pluuia, venerunt flumina, flauerunt venti, & impegerunt in domum illam & cecidit: & facta est ruina eius magna. Spectaculum. miserabile. Ait ergo aliquis, Quod non sum facturus, quid mihi opus est audire? Audiendo enim, inquit, & non faciendo, ruinam ædificabo. Nonne tutius est nihil audite? Ipsam quippe partem Dominus in sua similitudine proposita attingere noluit: sed intelligendam dedit. In hoc enim seculo, pluuia, venti, flumina, non quiescunt. Non ædificas su-
Non ædificare. per petram, vt veniant & non te deiiciant? Non ædificas supet arenam, ne cùm venerint domnm deiiciant? Ergo sine vllo tecto, quia nihil audis, sic remanebis. Venit pluuia, veniunt flumina. Nunquid ideo tutus, quia raperis nndus? Cōsidera ergo, qualem tibi elegeris partem. Non eris vt putas non audiendo securus, necesse est te nudum sine vllo tecto obtui, tolli, submergi. Si ergo malum est super arenam ædificare, malum est nihil ædificare: restat vt nō sit bonum, nisi in petra ædificare. Malum est ergo non audire, malum est audire & non facere: restat audire & facete. Estote ergo factores verbi, & non auditores tantum, fallentes vosmetipsos. Post hanc exhortationem, timeo ne non verbo erigam, sed desperatione confringam. Fortassis enim aliquis, vel vnus vel duo vel certè plures, in ista vestra frequenti præsentia iudicat me & dicit, Vellem scite si iste qui mihi loquitur, omnia facit quæ vel ipse audit, vel cæteris dicit. Hic respondeo. Mihi autem
1. Cor. 4. minimum est, vt à vobis diiudicer, aut ab humano die: quoniam & ego ipse ex aliqua parte quid nunc
1. Cor. 4. sim possum scire, quid ctas futurus sim nescio. Sed tibi de me (ô quisquis ita moueris) Dominus securitatem dedit. Si enim facio quæ dico vel quæ au-
Matt. 23. dio, imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Si autem dico & non facio, Dominū audite. Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt facete nolite. Ergo si bene de me sentis, lauda me: si male sentis accusas me, sed non excusas te. Quomodo enim te excusabis si in malum prædicatorem veritatis verbum Dei tibi dicentem & sua mala opera faciētem contorqneas accusationem, cùm Dominus tuus, redēptor tuus, effusor precij, aggregans te militiæ suæ, & faciens de seruo suo fratrem suum, non te desinat commonete, & dicat, Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt, facere nolite? Dicunt enim, inquit, & non faciunt. Bona dicunt, mala faciunt: tu audi bona, & noli facere mala. Hic respondebis, Quomodo audio bona ab homine malo? Nunquid colligunt de spinis vuas?

Sermo de omni Auaritia cauenda.

XXXIII. Hic sermo æquè est in To. 10. de tēpore 196 initio quidē ac fine omnino eīdē: verum hic duplo prolixior est, adeò multa in medio sermonis excusi transfilita seu prætermissa sunt.

QVi Deum timetis, non dubito quod verbū eius cum timore audiatis, & cum hilaritate faciatis: vt quod promisit modò speretis, post accipiatis. Dominum modò audiuimus pręcipientē nobis Christū Iesum filiū Dei. Præcepit nobis veritas quę nec fallit, nec fallit: audiamus, timeamus, caueamus. Quid ergo præcepit? Dico, inquit, vobis, abstinete ab omni auaritia. Quid est, ab omni auaritia. Quid est, ab omni? Quare addidit, ab omni? Posset enim sic dicere, cauete ab auaritia. Pertinuit ad eum, vt adderet ab omni: & diceret, cauete ab omni auaritia. Quare hoc dixerit, velut occasio ipsa vnde natus est sermo, apparet nobis in sancto Euāgelio. Interpellauit enim eum quidam contra fratrem suum, qui totum pattimonium abstulerat: & fratri suo partem suam non reddebat. Quam bonā ergo causam habuerit iste interpellator aduertitis. *Luc. 12* Non enim tapere quærebat aliena, sed sua à parentibus sibi relicta quærebat: ipsa domino interpellato & iudicante poscebat. Habebat iniquum fratrē: sed iustum iudicem inuenerat contra iniqunm fratrem. Deberet ergo perdere in tam bona causa occasionem istam? Aut quis diceret fratri eius, redde partem suam fratri tuo, si Christus non diceret? Ille iudex hoc dicturus erat, quem * furto frater ditior ** forte.* & raptor præmio corrumpebat? Miser ergo & paternis opibus destitutus tali ac tanto iudice inuento accedit, interpellat, rogat, causam suam breuissimè exponit. Vt quid enim opus erat causam perorare quando ei loquebatur, qui cor poterat & videre? Domine, inquit, dic fratri meo, vt diuidat me- *Luc. 12.* cum hæreditatem. Non ei dixit Dominus, veniat fratet tuus, sed nec misit vt adesset: aut cum affuisset, interpellatori dixit, proba quod dicebas. Petebat dimidiam hæreditatem. Petebat in terra dimidiā: & in cœlo Dominus offerebat totam. Plus dominus dabat quàm ille postulabat. Dic fratri meo vt diuidat mecum hęreditatem. Causa iusta, causa breuis. Sed audiamus & iudicantem & docentem. Homo ait homo. Qui enim pro magno habes istam hęreditatem quid es nisi homo? Volebat illum facere aliquid plusquam est homo. Quid cum plus volebat facere, cui volebat auaritiā tollere? Quid eum plus volebat facete? Dico vobis: Ego dixi dij estis, & fi- *Psal. 81.* lij altissimi omnes. Ecce quod cum volebat facere: inter deos numerare qui auaritiam non habet. Ho- *Luc. 12.* mo quis constituit me diuisorem inter vos? Et Pau- *1. Cor. 1.* lus Apostolus seruus ipsius quando dicebat, Obsecro vos fratres, vt idipsum dicatis omnes, & nō sint in vobis schismata, nolebat esse diuisor. Denique monuit eos qui ad ipsius nomen currebant, & Christum diuidebant. Vnusquisque vestrum dicit, ego

sum

Vbi supra. sum Pauli, ego Apollo, ego Cephæ, ego Christi. Diuisus est Christus: nunquid Paulus pro vobis crucifixus est? aut in nomine Pauli baptizati estis? Videte ergo quàm mali sint homines qui volunt esse* diuisum: qui noluit esse diuisor, quis me, inquit, constituit diuisorem inter vos? Petisti beneficium: audi consilium. Ego dico vobis: cauete ab omni cupiditate. Fortè inquit tu auarum & cupidum diceres, si quæreret aliena: ego autem dico cupidè & auarè nõ appetas nec tua. Hoc est ab omni. Cauete, inquit, ab omni auaritia. Magnum pondus. Si fortè hoc pondus infirmis imponitur: rogetur vt qui imponit, vires dare dignetur. Non enim leuiter habendũ est fratres mei, quando dominus noster, redemptor noster, saluator noster, qui mortuus est pro nobis, qui sanguinem suũ preciũ dedit vt redimeret nos, aduocatus & iudex noster, non est leue, quando dicit, Cauete. Nouit ille quantũ mali sit: nos non nouimus, illi credam*. Cauete, inquit. Quid? Vnde? ab omni auaritia. Meum seruo, alienum non tollo. Cauete ab omni auaritia. Non solũ auarus est, qui rapit aliena: sed & ille auarus est, qui cupidè seruat sua. Sed si sic culpatur qui cupidè seruat sua: quomodo damnatur qui rapit aliena? Cauete, inquit, ab omni cupiditate: quia non in abundantia hominis est vita eius ex his quæ ibi habet. Multa qui recondit quantum inde tollit vt viuat? cum tulerit inde, & quodammodo cogitatione separauerit quod sufficiat vnde viuat, videat cætera cui remaneant: ne fortè cum seruas vnde viuas, colligas vnde moriaris. Ecce Christus, ecce veritas, ecce seueritas. Cauete dicit veritas: cauete dicit seueritas. Si non amas veritatem: time seueritatem. Non in abundantia hominis est vita eius ex his quæ habet. Crede illi, non te fallit. Contra tu dicis: Imò in abundantia hominis est vita eius ex his quæ habet: Ille te non fallit: tu te fallis. Ex hac ergo occasione quia interpellator ille partem suam quærebat, non alienam inuadere cupiebat, nata est ista sententia domini, vt non diceret, cauete ab auaritia: sed adderet ab omni auaritia. Parũ fuit: dat alterũ exemplũ de quodã diuite,
Luc. 12. cui successerat regio. Erat, inquit, homo diues, cui successerat regio. Quid est successerat? Magnos fructus attulerat regio quã possidebat. Quã magnos fructus: vt nõ inueniret vbi poneret: factus est subitò per abundãtiam angustus, auarus antiquus. Quot enim anni iam transierãt, & tamen horrea illa suffecerãt. Tantum ergo natum est, vt loca non sufficerent quę solebant: & quærebat consilium miser, nõ quomodo erogaret, quod plus natum erat, sed quomodo reseruaret: & cogitando inuenit consilium. Quasi sapiens sibi visus est inueniendo consilium. Pruden-
Ibidem. ter cogitauit: sapienter vidit. Quid vidit sapienter? Destruam, inquit, horrea vetera, & faciam noua ampliora, & impleo ea: & dico animæ meæ. Quid dicis animæ tuæ? Anima habes multa bona in annos plurimos reposita: requiesce, manduca bibe, epulare. Hoc dixit sapiens inuentor consilij animæ suæ. Et Deus ad illum, qui nec cum stultis loqui dedignatur. Aliquis vestrum fortè dicat, Et quomodo Deus cum stulto locutus est? O fratres mei cũ quãtis stultis hic loquitur quando euangelium recitatur? Quando lectum est, qui audiunt & non faciũt, stulti non sunt? Quid ergo ait Dominus? Quia ille sibi iterum in inueniendo consilio sapiens videbatur. Stulte, inquit, stulte, quid tibi sapiens videris? *Vbi sup.*
Sulte qui dixisti animæ tuæ, habes multa bona reposita in annos plurimos: hodie repetitur à te anima tua cui dixisti habes multa bona: hodie repetitur à te, & nullum habet bonum. Contemnat hæc bona, & sit ipsa bona: vt quando repetitur, exeat secura. Quid enim est iniquius homine, qui multa bona vult habere: & bonus ipse esse non vult? Indignus es qui habeas: qui non vis esse quod vis habere. Nunquid enim vis habere villam malam? Non vtique, sed bonam. Nunquid vxorem malam? Non, sed bonam. Quid vxorem malam? Non, sed bonam. Nunquid denique casulam malam? Nunquid vel caligam malam? Quare animam solam malam? Non hic dixit stulto huic vana cogitanti, horrea ædificanti, & ventres pauperum non videnti, non illi ait, hodie anima tua rapietur ad gehennam: nihil horum dixit: sed repetitur à te. Non tibi dico anima tua quo sit itura: hinc tamen vbi illi tanta seruas, velis nolis est migratura. Ecce stulte cogitasti implere horrea noua maiora: quasi non sit quid inde fiat. Sed fortasse ille nondũ fuit Christianus. Nos audiamus fratres, quibus credentibus Euangelium recitatur, à quibus qui illa dixit adoratur: cuius signum à nobis in fronte portatur, & in corde habetur. Interest enim plurimũ vbi habeat homo signum Christi, vtrum in fronte, an & in fronte & in corde. Audistis quid hodie Ezechiel sanctus propheta loquebatur: quemadmodũ antequam mitteret Deus exterminatorem populi iniqui, misit primitus signatorem, & ait illi, vade & da signum in frontibus eorum qui gemunt & mœrent de peccatis populi mei, quæ fiunt in medio eorum. Non dixit quæ fiunt extra ipsos: sed in medio eorum. Gemunt tamen & mœrent: & ideo signati sunt in fronte. In fronte interioris hominis, non exterioris. Est enim frons in facie: est frons in conscientia. Denique aliquando quando interior frons pulsatur, exterior erubescit. Aut pudore obrubescit: aut timore pallescit. Est ergo frons hominis interioris. Ibi signati sunt illi ne vastarentur: quia & si peccata quæ fiebant in medio eorum non corrigebant, tamen dolebant, & ipso se dolore separabant: & separati à Deo, oculis hominum mixti erant. Signantur occultè: non læduntur apertè. Mittitur postea vastator, & dicitur ei, Vade, vasta, non parcas minoribus, maioribus, masculis, fœminis: sed ad eos qui habent in fronte signum non appropinques. Quanta securitas vobis data est fratres mei, qui estis in hoc populo gementes & mœrentes iniquitates quæ fiunt in medio vestrum & non facientes. Vt autem iniquitates non faciatis, cauete ab omni auaritia. Dico vobis lati*, quid est, ab omni auaritiã. In libidine auarus est, cui vxor non sufficit sua. Et ipsa idololatria dicta est auaritia: quia & in ipsa diuinitate auarus est, cui non sufficit Deus vnus & verus. Quæ sibi facit multos deos, nisi auara anima? Quę sibi facit martyres falsos, nisi auara anima? Cauete ab omni auaritia. Ecce amas tua: & iactas

enim discernitis, tunc vos amat. Non enim pro se ille sanguinem, sed pro Christo fudit. Videte cui animam suam commendauerit. Ecce, inquit, video cœlos apertos, & filium hominis stantem ad dexteram Dei. Vidit Christum confitens Christū, moriturus pro Christo, perrecturus ad Christum: & in extremis quum ictus crebescerent lapidum, & dura vulnera à duris cordibus iactarentur, vidit se vicinum non exitio sed exitui, vidit animam suam iam exituram, & commendauit eam. Cui? Illi quem vidit, illi quem coluit, illi cui seruiuit, illi cuius nomen prædicauit, illi pro cuius Euangelio animam posuit, illi commendauit ipsam animam: Domine, inquit, Iesu, accipe spiritum meum. Fecisti me victorem, recipe in triumphum. Accipe spiritum meum, Illi persequuntur, tu suscipe: Illi eiiciunt, tu intromitte. Dic spiritui meo, intra in gaudium domini tui. Hoc est enim, accipe spiritum. Sed spiritū illius quo accipit Iesus? in qua mansione? In quod cœlum cœli? quis comprehendit? quis explicat? Vis audire compendium? Audi ipsum Christum: Pater, volo vt vbi ego sum, & illi sint mecum. Esse vbi est Christus, quæ potest comprehendere cogitatio? Cui ad hoc explicandum sufficit sermo? Fidei commendetur, à lingua non expectetur. Audis cum Euangelium legeretur. Vbi ego sum, illic & minister meus. Græcum codicem legite & Diaconum inuenietis: quod enim interpretatus est latinus minister, Græcus habet Diaconus, quia verè Diaconus Græcè minister est Latinè, quomodo Martyr Græcè testis Latinè, Apostolus Græcè, missus Latinè. Sed iam consueuimus nominibus Græcis vti pro Latinis. Nam multi codices Euangeliorum sic habent, Vbi sum ego, illic & Diaconus meus: hoc putate dictum, quia hoc est dictum, vbi sum ego, illic & Diaconus meus. Ergo benè Diaconus ipsius, Domine Iesu accipe spiritum meum. Tu promisisti, Euangelium legi, Euāgelium prædicaui, vbi sum ego illic & Diaconus meus. Extiti tibi Diaconus tuus, ministraui tibi sanguinem meum, posui pro te animam meam, redde mihi promissionem tuam. Et pro Iudæis, pro lapidatoribus suis, pro cruentis cordibus, pro crudelibus animis quomodo orauit? Genu fixit. Tanta humilitas Stephani, magnus reatus est illius populi. Pro se stans rogauit, pro illis genu fixit. Illos sibi proposuit? Absit, non est credendum. Diligebat inimicos: sed de proximo dictum est, diliges proximum tuum sicut teipsum. Quare ergo genu fixit? Quia sciebat se pro sceleratis orare & quantò erant illi maligniores, tantò se difficilius exaudiri. Dominus in cruce pendens, Pater inquit, ignosce illis: Stephanus sub lapidibus genu fixo, Domine ne statuas illis hoc delictum. Secutus est vestigia pastoris sui tanquam bona ouis, Bonus agnus secutus est agnum, cuius sanguis tulit peccatum mundi. Impleuit quod ait Apostolus Petrus, Christus pro nobis passus est relinquens nobis exemplum, vt sequamur vestigia eius. Vide hominem sequentem vestigia domini sui. Christus in Cruce, Pater in manus tuas commendo spiritum meum: Stephanus sub lapide, Domine Iesu suscipe spiritum meum. Christus in cruce, Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt: Stephanus sub lapidibus, Domine Iesu ne statuas illis hoc delictū. Quomodo posset iste non ibi esse, vbi erat quem sequutus, vbi erat quem imitatus est? Triumphauit, Coronatus est. Latuit tanto tempore corpus eius, processit quando Deus voluit, illuminauit terras, tanta miracula fecit, mortuus viuos facit mortuos, quia nec mortuus. Ergo hoc commēdo charitati vestræ, vt sciatis quod orationes eius multa impetrant, non tamen omnia, Nam inuenimus etiam in libellis qui dantur, fuisse illi difficultates impetrandi, & accepisse tamen postea beneficium non deficiente supplicis fide. Non cessatum est, oratum est, & dedit postea Deus per Stephanum. Sunt verba orantis Stephani, & responsum est illi, Pro qua oras non est digna, hoc & hoc fecit, & tamen institit, rogauit, accepit. Dedit nobis intelligere, quia in cuius nomine faciebat, antequā carne deponeret, in eius nomine faciunt orationes eius vt beneficia impetrētur, quibus nouit ea dari debere: ille autem tāquam seruus orat. Loquebatur angelus quidam cum Ioanne, Angeli tales sunt apud Deum, vt si boni fuerimus, & perfectè eum promeruerimus, angelis æquemur: Erūt, dixit, æquales angelis Dei. Angelus ostēdebat multa miracula sancto Ioanni Euangelistæ, turbatus miraculis adorauit eum. Adorauit homo angelum, & Angelus homini, Surge, quid facis? Illum adora, cōseruus enim tuus sum & fratrum tuorum. Si tanta humilitas apparuit in angelo, quātam putatis esse debere in Martyre sicut est? Non ergo credamus superbum esse Stephanū, cum putamus quia virtute sua facit quod facit. Per conseruum beneficia sumamus, honorem & gloriam domino demus. Quid vobis plus dicam & multum loquar? Legite quatuor versus quos in cella scripsimus, legite, tenete, in corde habete. Propterea enim eos ibi scribere voluimus, vt qui vult legat, quando vult legat. Vt omnes teneant ideo pauci sunt: vt omnes legant, ideo publicè scripti sunt. Non est vt quæratur codex, camera illa codex vester sit. Aliquāto quidem temporius solito processimus: sed quia lōga lectio recitata est, & graues æstus sunt, libellum beneficiorum Dei per ipsum, quem lecturi hodie fuimus, in diem dominicum differamus. Conuersi ad dom, &c.

Ioan.17. *Ioan.12.* *Diaconus Græcè, Minister Latinè. Martyr Græcè, Testis Latinè. Apostolus Græcè Missus Latinè. Vetus lectio.* *Luc.23.* *Inuentio sancti Stephani.* *Miraculū.* *Nota.* *Luc.20.* *Apoc.19.*

Vbi sanctus Augustinus Episcopus se excusat quòd sermonem facere non potuerit, habitus ipso die Paschæ.

DE miraculis Dei per orationes beatissimi Martyris Stephani Libellos solemus audire: Libellus huius aspectus est, pro scriptura notitia, pro charta facies demonstratur. Qui nostis quid in illo dolētes videre soleatis, in præsenti gaudentes legite quod videtis: vt Dominus Deus noster abundantius honoretur, & quod in Libello cōscriptum est, in vestram memoriam conscribatur. Date veniam, quia diuturnum non reddo sermonem: nostis etenim fatigationem meam. Vt heri ieiunus tanta agere possē, & non deficere, vt & hodie vobiscum loquar, orationes sancti Stephani præstiterunt. Conuersi ad dominam, &c.

Vbi alio die sermonem fecit & libellum sanati hominis promisit, feria secunda Paschæ.

XXXVI. Diximus quidem hesterno die, sicut meminit Charitas vestra, huius Libellus aspectus est. Tamen quia nonnulla nobis indicauit quæ nosse debetis, ad maiorem admirationẽ domini nostri gloriam, de suorum sanctorum memoriis, de quibus dictum est, Preciosa in conspectu Domini mors sanctorum eius: etiam libellum dare decet: qui habet omnia quæ ex eius ore cognouimus. Sed si dominus voluerit, hodie parabitur, & vobis die crastino recitabitur.

Psal. 115.

Vbi libellum promissum sanati hominis præsentauit, feria tertia Paschæ.

XXXVII. Hesterno die libellum promisimus charitati vestræ, vbi de illo sanato audire etiam positis, quę videre non potuistis. Si ergo placet charitati vestræ, imò quia placere debet quod & mihi placet, ambo fratres stent in conspectu vestro: vt qui illum non viderant, in isto videant, quid ille patiebatur. Stent ergo ambo, vnus cui donata est gratia, & alter cui petenda est misericordia.

Exemplar libelli dati à Paulo, sancto Augustino Episcopo.

Rogo Domine beatissime Papa Augustine, vt hunc libellum meum, quem ex præcepto tuo obtuli, sanctæ plebi iubeas recitari.

Libellus.

Vum adhuc in patria nostra Cæsarea Cappadociæ moraremur, frater noster natu maior grauibus atque intolerandis communem matrem affecit iniuriis, intantum vt ei etiam manus non dubitaret inferre. Quod nos omnes filij pariter congregati patienter tulimus, vt ne verbum quidem fratri nostro pro matre nostra, cur hoc faceret, diximus. Illa autẽ fœminei doloris stimulis* incitata, iniuriosum filium maledicendo punire constituit. Cumque ad sacri baptismatis fontem post gallorum cantus memorato filio suo irã Dei imprecatura properaret: tunc ei nescio quis in patrui nostri similitudine, vt intelligitur, dæmon occurrit, & ab ea prior quo pergeret requisiuit. Cui illa, ad maledicendum filio suo ob intolerabilem contumeliam, se ire respondit. Tunc autem ille inimicus, quoniam in mulieris corde insaniente locum facilè inuenire potuit, vt omnibus malediceret persuasit. Illa autem vipereis inflammata consiliis, sacrum fontem prouoluta corripuit, & sparsis crinibus nudatisque vberibus hoc à Deo potissimum postulauit, vt extorres patria & circumeuntes alienas terras, omne hominum genus nostro terreremus exemplo. Mox maternas preces efficax vindicta prosequitur: eũdẽmque cõtinuo fratrem nostrum culpaq; maiorẽ tremor membrorum tantus inuasit, quantum in me vsque ante hoc triduum: vestra sanctitas vidit. Seruato autem ordine quo nati eramus, intra vnum annum eadem nos pœna omnes corripuit. Videns autem mater maledictiones suas ad tantam efficaciam peruenisse, impietatis suę conscientiam & opprobrium hominum diutius ferre non potuit: sed laqueo guttur astringens, luctuosam vitam termino funestiore conclusit. Egressi ergo nos omnes, opprobrium nostrum non ferentes, & communem patriam relinquentes passim sumus per diuersa dispersi. Ex nobis autem omnibus decem fratribus, qui nascendi quoque ordine primum sequitur ad gloriosi Martyris Laurentij memoriam, quæ apud Rauennam nuper collocata est, sicut audiuimus, meruit sanitatem. Ego autem qui nascendi ordine sum sextus illorum, cum hac sorore mea quæ me ætate subsequitur, vbicunque gentium, vbicunque terrarum loca esse sacra in quibus operaretur Deus miracula conperissem, magno desideratæ sanitatis amore carpebam iter. Sed vt de cæteris celeberrimis sanctorum locis taceam, etiam ad Anconam Italiæ ciuitatem, vbi per gloriosissimum Martyrem Stephanum multa miracula Dominus operatur, eadem circuitione perueni. Sed ideo alibi curari non potui, quia huic loco diuina prædestinatione seruabar. Nec Vsalim ciuitatem Africæ prætermisi, vbi beatus Martyr Stephanus magna prædicatur frequenter operari. Veruntamen ante hos tres mẽses, id est, Calẽdarum Iuniarum die, tam ego quàm soror mea, quæ hic mecum est eadem adhuc passione detenta, euidenti, sumus visione commoniti. Ait enim mihi quidam aspectu clarus, & candido crine venerabilis, quod intra tertium mensem desiderata esset mihi sanitas affutura. Sorori autem meæ in visione sanctitas tua in ea effigie, in qua te præsentes videmus apparuit: per quod nobis significatũ est ad istũ locũ nos venire debuisse. Nã & ego bæatitudinẽ tuam sæpius postea videbam per alias ciuitates in itinere quo veniebamus, talem prorsus qualem modo conspicio. Admoniti ergo euidenti autoritate diuina, ad hanc venimus ciuitatem ante dies ferme quindecim. Passionis meæ vel oculi vestri testes sunt, vel miserabilis soror mea, quæ ad eru ditionem omnium, communis mali præbet exemplum, vt qui in illa qualis ego fuerim vident, in me quantum per Spiritum sanctum suum dominus sit operatus agnoscant. Orabam ego quotidie cum magnis lachrymis in loco vbi est memoria gloriosissimi Martyris Stephani. Die autem dominico Paschæ, sicut alij qui præsentes erant viderant, dum orans cum magno fletu cancellos teneo, subito cecidi. Alienatus autem à sensu, vbi fuerim nescio. Post paululum assurrexi, & illum tremorem in corpore meo non inueni. Huic itaque tãto Dei beneficio non ingratus, hunc Libellum obtuli: In quo etiam quæ de nostris calamitatibus ignorabatis, & quod de mea incolumitate & salute cognouistis exhibui: vt & pro mea sorore orare dignemini, & pro me agere Deo gratias.

**agitata*

Sermo sancti Augustini, habitus post libellum de sancto Stephano.

Misericordia

XXXVIII Misericordia quidem Dei fratres, sicut credendum est, omnes isti fratres quos vna Dei ira materna plaga percussit, ad huins de quo gaudemus, quandoque peruenturi sunt sanitatem. Verumtamen discant filij obsequi, timeant parentes irasci. Scriptum

Eccle. 3. est, Benedictio patris firmat domum filiorum: maledictio matris eradicat fundamenta. Modò isti per terras in fundamentis patriæ suæ non sunt: prębent vtique spectaculum, proponunt suum supplicium: præbent oculis miseriam suam, terrent superbiam alienam. Discite filij quod dicit scriptura, reddere honorem parentibus debitum. Sed & vos parentes quando offendimini, parentes vos esse recordamini. Orauit mater contra filios, exaudita est, quia Deus verè iustus est, quia verè iniuriam passa fuerit. Vnus ipsorum & verba contumeliosa & manus iniecerat, & cæteri matris iniuriam patienter tulerūt, nec vnum pro ea verbum contra fratrem respōderunt. Iustus Deus qui andiuit precantē, audiuit dolentē. Sed quid illa misera? Nōne vnde citius exaudita, inde plus punita? discite hoc petere à Deo, vbi nō timeatis exaudiri. Nos autē satagamus dño Deo nostro gratias referre pro illo q̃ sanatus est, & ꝑ illa quæ adhuc teneatur, preces fundamus. Benedicamus Deum, quia dignos nos habuit, vt hoc videremus. Quid enim sumus, quia ego apparui istis nesciens? Illi enim me videbant, & ego nesciebam: & admonebantur vt ad istam ciuitatem venirēt. Quis sum ego? Homo sum vnus de multis, non de magnis. Et verè, vt audiat charitas vestra, multum miror & gaudeo uobis esse cessum, quoniam iste homo nec Ancona curari potuit: imò potuit, sed propter nos factum non est, quia facilimè fieri potuit. Sciunt enim multi quanra miracula per beatissimū Martyrem Stephanū in ista ciuitate fiant. Et audite quod miremiui: Memoria eius antiqua ibi erat, & ipsa est ibi. Sed fortasse dicis, Corpus eius nondū apparuerat, memoria ibi vnde erat? Latet quidem causa, sed quid ad nos fama pertulerit, non tacebo charitati vestræ. Quando lapidabatur sanctus Stephanus, aliqui etiam innocentes & maximè de iis qui iam in Christo crediderant circunstabant, dicitur lapis venisse in cubito, & excussus inde venisse ante quendam religiosum, Tulit illum & seruauit. Homo erat de nauigantibus, sors nauigationis, sors nauigationis attulit illum ad littus Anconę, & reuelatum est illi ibi debere reponi lapidem illum. Ille obediuit reuelationi, & fecit quod iussum est: ex illo cœpit esse ibi memoria sancti Stephani, & rumor erat, quia brachium sancti Stephani ibi est, nescientibus hominibus quid contigisset Verum autem intelligitur propterea ibi fuisse reuelatum, vt ibi poneret lapidem qui de cubito Martyris excussus est, quia græcè cubitum ancon dicitur. Sed qui sciunt quæ ibi miracula fiant ipsi nos doceant. Non ibi cœperunt fieri ista miracula, nisi posteaquam corpus sancti Stephani apparuit. Ecce ibi nō est curatus iste iuuenis, vt nostris oculis seruaretur. Apud Vsalim vbi est Episcopus frater meus Euodius quāta miracula ibi fiant, quærite & inuenictis. Prætermissis autem aliis indico vobis vnum quod ibi factū est, vt videatis quanta sit ibi præsentia maiestatis.

Mulier quædam subito ægrotum filium cui succurrere festinando non potuit in gremlo suo catechumenum amisit: quæ clamans, Mortuus est, inquit, filins meus catechumenus.

Et cùm hæc diceret Augustinus, populus de memoria sancti Stephani clamare, cœpit, Deo gratias, Christo laudes. In quo continuo clamore, puella quæ curata est ad Absidā perducta est. Qua visa, populus cum gaudio & fletu nullis interpositis sermonibus, sed solo strepitu interposito aliquandiu clamorem protraxit: & silentio facto, Augustinus episcopus dixit. Scriptum est in Psalmo, Dixi proloquar, aduersum me delictum meum dño Deo meo, & tu dimisisti impietatem cordis mei. Dixi proloquar, nondum proloquutus sum: dixi ptoloquar, & tu dimisisti. Commendaui istam miseram, imò ex misera commendaui istam miseram, imò ex misera commendaui eam vestris orationibus. Disposuimus orare, & exaudiri sumus. Sit gaudium nostrum actio gratiarum. Citius exaudita est mater Ecclesia, quam in perniciem maledicta mater illa. Conuersi ad dominum, &c. Psal. 31.

Sermo sancti Augustini episcopi quo complet partem sermonis mox præcedentis miraculo interrupti.

XXXIX. Debet à nobis hesternus sermo compleri qui maiori interruptus est gaudio. Statueram enim & cœperam loqui charitati vestræ, quare mihi videntur isti fratres diuina autoritate ad hanc ciuitatem esse directi, vt hic in eis diu optata & expectata sanitas impleretur. Et hoc volens dicere, prius commendare cœperam charitati vestræ loca sancta, in quibus nō sunt sanati, & ad nos inde sunt directi. Et dixi de Ancona ciuitate Italiæ: Cœperam de Vsali ciuitate dicere quæ est in Africa (Episcopum habet fratrem meum quem nostis Euodium) quia & ad illam ciuitatem eos venire fama eiusdem Martyris & operum eius compulisset. Non est illic datū quod dari potuit, vt hic daretur vbi dari debuit. Quum autem opera diuina per sanctum Martyrem cōmemorare breuiter vellem, omissis cæteris vnum instirueram dicere: quod cùm dico, restituta illi puellæ sanitate, subito lætitiæ tumultus exortus est, & nos aliter compulit finire sermonem. Ergo tale ibi miraculum scimus factum inter multa alia, quæ commemorari vtique cuncta non possunt. Mulier quædam amisit in gremio ægrotantem filium catechumenū infantem lectantem. Quæ cùm vidisset amissum & irreparabiliter perditum: cœpit eum magis flere fideliter quam mater. Non enim filij sui desiderabat vitam, nisi in futuro seculo: & hanc sibi ablatam & perisse plangebat. Impleta affectu fiducię tulit illum mortuum, & cucurrit ad memoriam beati Martyris Stephani, & cœpit ab illo exigere filium & dicere, Sancte Martyr vides nullum mihi remansisse solatium. Non enim possum dicere filium pręcessisse: quem nosti perisse: tu enim vides quare plangam. Redde filium meum, vt habeam eum ante cōspectum Coronatoris tui. Hæc & talia cùm

precaretur lachrymis quodámodo nõ petentibus, sed, vt dixi, exigentibus, reuixit filius eius. Et quia dixerat, Nosti quare illum quærã: ostendere voluit etiã Deus verũ animũ ipsius. Continuò tulit illũ ad Presbyteros, baptizatus est, sanctificatus est, vnctus est, imposita est ei manus, cõpletis omnib' sacramẽtis, assumptus est. Illa autem tali eum eum vultu deduxit, tanquam non deduceret ad requiem sepulchri, sed ad sinum Martyris Stephani. Probatum est cor fidele mulieris. Vbi ergo tale miraculum fecit Deus per Martyrem suum, non potuit ibi istos curare? Et tameo huc nobis directi sunt. Conuersi dominum, &c.

Sermo, De vocatione Apostoli Pauli, & commendatione orationis dominicæ: Et dimitte nobis debita.

[XL.] HOdie lectio de actibus Apostolorum hæc pronũciata est: vbi Apostolus Paulus ex persecutore Christianorũ, adnunciator Christi factus est. Hodie in illis regionibus etiam loca ipsa testantur quòd tunc gestum est: & nunc legitur & creditur. Vtilitas autem rei gestæ huius hæc est, quam Apostolus ipse commemorat in epistolis suis. [Tim.1.] Dicit enim ad hoc sibi veniam datam omnium peccatorum suorum, & illius furoris atque insaniæ qua pertrahebat Christianos ad necem, qui minister erat furoris Iudæorum, siue in lapidatione sancti Martyris Stephani, siue in cæteris exhibendis & adducẽdis ad pœnam: vt nemo de se desperet, qui fuerit magnis peccatis inuolutus, & magnis sceleribus irretitus, quasi veniam non sit acceptutus, si conuersus fuerit ad eum qui pendens in cruce orauit [nc.23.] pro persecutoribus dicens, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. [Tim.1] Factus est illis ex persecutore prædicator & ductor gentium. Fui primò, inquit, blasphemus & persecutor & iniuriosus: sed ideo misericordiam consecutus sum, vt in me primo ostenderet Christus Iesus omnem longanimitatem, ad informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam æternam. Gratia enim Dei salui efficimur à peccatis nostris in quibus ægrotamus. [Aegrota-r. Conualesc-re] Illius medicina est quæ sanat animam. Nam seipsam vulnerare potuit: sanare non potuit. Nam & in ipso corpore in potestate habet homo ægrotare: conualescere autẽ non ita habet in potestate. Si enim excedat modum & intemperanter viuat, faciátque illa quę sunt incommoda valetudini, & expugnantia sanitatem: vno die si vult cadit in morbos, non autem cùm ceciderit conualescit. Vt enim ægrotaret, seipsum adhibet ad intemperantiam: vt autem conualescat, medicum adhibet ad salutem. Non enim potest, vt diximus in potestate habere recipiendam sanitatem: quomodo habet in potestate amittendam. Sic etiam secundum animam, vt peccando in mortem caderet homo, vt ex immortali mortalis fieret, vt subderetur diabolo seductori, fuit in eius libero arbitrio: quo ad inferiora declinando superiora deseruit, & aurem præbuit serpenti, aurem clausit ad Deum: atque constitutus inter præceptorem & seductorem, magis seductori quàm præceptori obtemperare elegit. Vnde enim audiuit non Deum, inde audiuit diabolum. Quare ergo non potius meliori credidit? Ideóque inuenit verum esse quod prædixerat Deus: falsum quod promiserat diabolus. Hæc prima origo malorum nostrorum, hęc radix omnium miseriarum, hoc semen mortis ex propria & libera voluntate primi hominis, qui sic est factus, vt si obediret Deo, semper beatus & immortalis esset: [Verè libera primi hominis voluntas.] si negligeret & contemneret præceptum eius, qui volebat in illo salutem perpetuam custodire, in morbum mortalitatis irrueret. Tunc ergo medicus à sano contemptus est: nunc curat ægrotum. Alia enim sunt præcepta quædam medicinę ad tenendam sanitatem, sanis enim dantur ne ægrotent, alia sunt autem quæ iam ægroti cùm accipiunt, recuperant quod amiserant. Bonum erat homini vt obediret medico cum sanus esset ne medicus illi opus esset. Non est enim opus sanis medicus, sed ægrotantibus. [Matt.9. Medicus.] Propriè quippe medicus dicitur, per quem sanitas recuperatur. Nam semper Deus medicus opus est, etiam sanis, vt sanitas ipsa teneatur. Bonum ergo illi erat tenere perpetuam sanitatem in qua cõditus erat. Contempsit, abusus est intemperantia sua, decidit in malam valetudinem huius mortalitatis: audiat vel modò præcipientem medicum, vt possit inde surgere, quo per peccatum ipse decubuit. Sed planè fratres, quemadmodũ in ipsa medicina sanus faciendo quæ imperat sapientia salutis, manet in eo quod habet, si autem cœperit ægrotare, incipit audire præceptum, & incipit facere, si verè curat recipere bonam & integram valetudinem: cùm autem cœperit id facere, non continuò iam sanus est: sed diu obseruando peruenit ad illam sanitatem, quam minus temperando perdiderat. Hoc autem illi prodest quod incipit obseruare, ne augeat ægritudinem, & vt non solum deterior non fiat, sed etiam incipiat melius habere, qui paulatim fit sanus: spes est enim perfectæ sanitatis, quando incipit homo minus minúsque ægrotare. Sic etiam iustè viuere in hac vita, quid est aliud, nisi audire pręcepta legis & facere? Nunquid ergo quicunq; faciunt pręcepta legis iam sani sunt? Nondũ: sed vt sani fiant faciunt. Non deficiant faciendo: quia paulatim recipitur quod semel amissum est. Si enim cito rediret homo ad pristinam beatitudinem: ludus illi esset peccando cadere in mortem. Cecidit quisque (verbi gratia) in morbum corporis per intemperantiã: natum est illi aliquid in corpore, quod opus est secari. Sine dubio dolores passurus est sed dolores illi non erunt infructuosi. Si dolores sectionis pati non vult: vermes putredinis patietur. Incipit ergo dicere medicus, obserua illud atque illud, hoc noli tangere, noli isto cibo vti vel potu: inquietus esse ad illã rẽ noli. Incipit facere, iã obseruans est præceptorũ: sed nondum sanus. Quo ergo valet quod obseruat? Ne pestis quæ illi accidit augeatur: atq; etiã vt minuatur. Quid ergo sequitur? Accedat oportet ad obseruationem præceptorum, etiam medici secantis manus & dolores salubres infligẽtis. Si ergo ille posit' in vlcere putredo dicat, quid mihi prodest, quia obseruo præcepta, si do-

lores

lores potior ſectionis? reſpondetur, Sed vtroque curaberis: & obſeruantia præceptorum & tolerantia dolorum. Tantum eſt enim quod feciſti tibi, nõ obſeruãdo cùm ſanus eſſes. Aequieſce itaque medico donec ſaneris: meritũ eſt enim vlceris tui, quicquid pateris moleſtiarum. Sic venit ad afflictum & laborantem medicus Chriſtus, qui ait: *Luc. 5.* Nõ eſt opus ſanis medicus, ſed male habentibus. Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores. Vocat peccatores ad pacem, vocat ægrotantes ad ſanitatem. Imperat fidẽ, imperat continentiam, temperantiam, ſobrietatem, refrenat concupiſcentiam auaritiæ: dicit quid faciamus, quid obſeruemus. Qui obſeruat hæc, iam poteſt dici iuſtè viuere ſecundum præceptum medicinæ: ſed nondum recepit illam ſanitatem & illã integram valetudinẽ, quã Deus promittit per Apoſtolum dicens: *1. Cor. 15.* Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem: tunc fiet ſermo qui ſcriptus eſt, Abſorpta eſt mors in victoriam. Vbi eſt mors contentio tua? Vbi eſt mors aculeus tuus? Tunc plena ſanitas erit, & cum angelis ſanctis æqualitas. Sed modo antequam fiat fratres mei, cùm cœperimus obſeruare præcepta quæ medicus præcipit, quando patimur etiam aliquas tentationes & tribulationes: non putemus nos ſine cauſa obſeruare, quia maior dolor videtur ſequi præcepta illa quæ obſeruas. Quod enim pateris tribulationes, manus eſt ſecantis medici: non ſententia iudicis punientis. Fit hoc vt perfecta ſit ſanitas: patiamur, feramus dolores. Dulce peccatum eſt: per amaritudines ergo tribulationis perniciosa dulcedo digeratur. Delectabat te quando feciſti malum: ſed incidiſti in infirmitatem faciẽdo. A contrario medicina eſt, facit tibi ad tempus dolorem, vt recipias perpetuam ſanitatem. Vtere illa & noli repellere. Sanè ante omnia illud antidotum non recedat, quod cõtra omnes putredines, contra omnia peccatorum venena plurimũ valet, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittim⁹ debitoribus noſtris. *Antidotũ efficaciß. Matt. 6.* Hoc enim pactum cum ægrotis medicus conſcripſit atque firmauit: quoniã duo ſunt genera peccatorum, vnum quo in Deum, alterum quo in hominem peccatur. Vnde etiã duo ſunt præcepta illa in quib⁹ tota lex pẽdet & ꝓphetæ, Diliges dñm Deũ tuũ ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua: & diliges proximũ tãquam teipſum. *Duobus peccatorũ generibus duo opponũtur præcepta. Matt. 22.* Et in his continetur etiam decalogus præceptorum legis, vbi tria præcepta pertinent ad dilectionem Dei, ſeptem ad proximi: de quibus ſatis aliquãdo tractauim⁹. Quomodo ergo duo ſunt præcepta: ſic & duo genera peccatorum. Aut enim homo in Deum peccat, aut in hominem. Peccatur autem in Deum, etiam corrumpẽdo templum eius in te: etenim De⁹ redemit te ſanguine filij ſui. *Hunc locũ citat V. Beda 1. Cor. circa finem cap. ſexti. Peccatur in Deum corrumpẽdo tẽplum eius.* Quãquam & antequam redimereris, cuius ſeruus eras, niſi eius q̃ condidit omnia? Peculiariter quodammodo te habere voluit redemptum ſanguine filij ſui. Et nõ eſtis veſtri inquit Apoſtolus, Empti enim eſtis precio magno: glorificate & portate Deum in corpore veſtro. Ergo ille à quo redemptus es, fecit te domum ſuam. Nunquid tu vis euerti domum tuam? Sic nec Deus ſuam, hoc teipſum. Si tibi non parcis propter teipſum: parce tibi propter Deum qui te fecit templum ſuum. *1. Cor. 6.* Templum inquit, Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos. *1. Cor. 3. Ibidem.* Et qui templum Dei corruperit, corrumpet illum Deus. Quæ peccata homines quando faciunt, putant ſe non peccare, quia nulli hominum nocent. Hoc itaque volo intimare ſanctitati veſtræ quantum breue tempus admittit, quid mali faciãt, qui ſeipſos corrũpunt voracitate, ebrietate, fornicatione: *Corruptores ſui.* & reprehendentibus reſpõdent, Feci de ratione mea, de poſſeſſione mea. Cui quid rapui? Cui quid abſtuli? Contra quẽ feci? Benè mihi ſit volo ex eo qđ De⁹ mihi dedit. Videtur iſte innocẽs, ꝙ quaſi nulli noceat. Sed quomodo eſt innocẽs, qui nõ parcit ſibi? *Innocens quis.* Ille enim innocẽs eſt qui nulli nocet: quia dilectionis proximi regula ab ipſo eſt. hoc enim dixit Deus, Diliges proximũ tuũ tãquam teipſum. Quomodo ergo in te ſalua eſt dilectio proximi: quando dilectio tui per intemperantiam vulneratur? Deinde dicit tibi Deus, cùm per ebrietatem corrumpere te vis: Non cuiuſlibet domum euertis, ſed domum meam. Vbi habitabo? In iſtis ruinis? in iſtis ſordibus? Si hoſpitem reciperes aliquem ſeruum meum: reficeres & mundares domum quo intraret ſeruus meus. Non mundas eot, vbi habitare ego volo? Vnam ergo rem commemoraui fratres vt videatis quomodo peccent qui ſeipſos corrũpunt, cùm ſibi innocentes videntur. Sed quoniam in ipſa fragilitate & mortalitate vitæ huius vt homo non excedat modum aliquantum in his rebus quibus ad neceſſitatem vtitur: adhibendum eſt illud remedium, Dimitte nobis debita noſtra ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris: ſi dicatur & verè dicatur. Adulterium facere prohiberis, ne noceas proximo. Quomodo eñ non vis accedi ad tuam: ſic non debes accedere ad alienam vxorem. Si autem intemperantius vſus fueris: nunquid videris nocere alicui, quia vteris tua? Sed eo ipſo conceſſo immoderatius vtendo, corrumpis in te tẽplum Dei. Nemo te accuſat extraneus. Sed quod reſponſum dabit conſcientia tua Deo dicenti per Apoſtolum, *1. Theſ. 4.* vt ſciat vnuſquiſque veſtrum ſuũ vas poſſidere in ſanctificatione & honore, non in morbo deſideriorum, ſicut gentes quæ ignorant Deum? Quis eſt autem habens vxorem, qui eo modo vtatur vxore, vt non excedat legem liberos procreandi? Ad hoc enim data eſt: conuincunt te tabulæ quæ ſcribuntur in matrimonio. Pactus es quemadmodum duceres: ſonat tibi ſcriptura pactionis, liberorum procreandorum cauſa. Non ergo accedas ſi potes, niſi liberorum procurandorũ cauſa. Si modum exceſſeris: contra illas tabulas facies & contra pactum. Nonne manifeſtũ eſt? Eris mendax & pacti violator: *Abuſus.* & quærit in te Deus integritatem templi ſui, & non inuenit: non quia tua vſus es, ſed quia immoderatè vſus es. Nam & vinũ de apotheca tua bibis, & tamen ſi ſic bibis, vt inebrieris, non quia re tua vſus es ideo non peccaſti: donum eñ Dei conuertiſti ad corruptionem tuam. Quid ergo fratres? *Modus.* Certè manifeſtum eſt, & renunciat omnium conſcientia: quia difficile eſt ſic vti rebus conceſſis, vt non excedatur modus. Quando autem exceſſeris modum, offendis Deum cuius templum es: tem- *1. Cor. 3.*

plum enim Dei sanctum est quod estis vos. Nemo se fallat. Quisquis templum Dei corruperit, corrūpet illum Deus. Dicta sententia est, veneris reus. Quid dicturus es in orationibus tuis, quando rogabis Deum, quem offendis in templo suo, quem pellis de templo suo? Quomodo mundabis rursus in te domum Dei? Quomodo eum reduces ad te? Quomodo, nisi dicendo ex vero corde tuo, & verbis & factis, dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris? Quis enim te accusabit immoderatè vrentem tuo cibo, tuo potu, tua cō iuge? Nemo accusabit hominum: sed tamen quia Deus arguit, exigens de te integritatem templi sui, & incorruptionē habitationis suæ, dedit tibi remedium dicens, Si excedendo modum offendis me, & ego tenebo te reū, vbi te nullus hominū accusat. Dimitte homini quod in te peccauit, vt dimittam tibi

Vide sup. ser.9. quod peccas in me. Tenete illud fortiter fratres. Qui enim huiusmodi antidotum renūciauerit, nulla

Itē ser. 10. illi spes salutis omnino remanebit. Qui mihi dixerit, non relinquo peccata quæ in me fortè homines peccant, non est vnde illi promittam salutem, non enim possum ego promittere, quod non promittit Deus. Ero enim non dispensator serpentis. Serpens enim promisit bonum peccanti, Deus autem mortem minatus est. Quid enim illi euenit, nisi quod minatus est Deus? Et longè ab eo factum est, quod ille pollicitus est. Vultis ergo fratres vt dicam vobis, & si peccaueritis, & non dimiseritis peccata hominibus, prorsus salui eritis, cum venerit Christus Iesus, omnibus indulgentiā dabit? Non dico quia non audeo. Non dico quod mihi non dicitur. Promittit quidem Deus indulgentiam peccatori, sed præterita omnia dimittens conuersis, credentibus, baptizatis. Hoc lego, hoc promitto, & quod promitto proponitur mihi. Et cum legitur omnes audimus, condiscipuli enim sumus, vnus magister est in ista

Peccata grauia. schola. Omnia ergo prætetita conuersis dimittuntur, cætera autem huius vitæ sunt quædā grauia & mortifera, quæ nisi per vehementissimam molestiā humiliationis cordis & contritionis spiritus & tribulationis pœnitentiæ non relaxantur. Hæc dimittuntur per claues Ecclesiæ. Si enim tu te cœperis iudicare, si tibi cœperis displicere, Deus veniet vt misereatur. Si tu te punire volueris, parcet ille. Qui autem bene agit pœnitētiam, suus ipse punitor est. Sit oportet ipse in se seuerus, vt in eū sit misericors Deus: quomodo dicit Dauid, Auerte faciem tuam à

Psal.50. peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele. Sed quo merito? Ait in ipso psalmo, Quoniam iniquitatem meam ego agnosco, & peccatum meum cōtra me est semper. Si ergo tu agnoscis, ille ignoscit.

Peccata leuia. Sunt autem leuia peccata & minuta, quæ deuitari omnino non possunt, quæ quidem videntur minora, sed multitudine premunt. Nā & aceruus frumēti

Vide sup. ser.13. minutissimis granis colligitur, & tamen onerantur inde naues. Et si amplius onerentur, demerguntur, in flumen deiicit aliquem, & occidit. Sed & si pluuia sit nimia, minutissimis guttis tamen multos interficit. Illud vno ictu perimit, illa ex multitudine extinguit. Magnæ bestiæ vno morsu occidunt hominem: minutæ autem cùm fuerint multæ congregatæ, plærunque interimunt, & talem perniciem inferunt, vt pœnis huiusmodi gens superba Pharaonis iudicari meruerit. Sic ergo quamuis minuta sint ista peccata, tamen quia multa sunt, vt congregata aceruum faciant, quo te premāt, bonus est Deus qui etiam ipsa dimittit, sine quibus non potest ista vita duci. Quomodo autem dimittit, si tu non dimittas, quæ in te committuntur? Sententia

Sentinare. Vide sup. ser.10. ista sic est in corde hominis, quomodo cadus, Inde sentinatur nauis in pelago: Non potest enim nisi aquas admittere per rimas compaginis suæ. Paulatim tamen adhibendo tenuem liquorem, facit multam collectionem, ita vt si non exhauriatur, nauim opprimat. Sic & in ista vita habemus quasdā mortalitatis fragilitatisque rimulas, per quas intrat peccatum de fluctibus huius seculi. Arripiamus tanquā situlam istam sentinam, vt sentinemus, ne demergamur. Dimittamus debita debitoribus nostris, vt dimittat nobis Deus debita nostra. Per hanc sententiam (si fiat vt verè dicatur) exhauris quicquid influxerat. Sed cautus esto, adhuc enim in mari es. Nā cùm hoc semel feceris non sufficit, nisi perueneris traiecto isto mari ad illam patriæ soliditatem & firmitatem, vbi nullis fluctibus quatiaris, nec dimittas quod in te non admittitur, nec tibi dimitti velis quod non admittis. Satis me hoc commendasse arbitror charitati vestræ, & commendo propter fluctus istos in quibus periclitamur, remedium salutare teneamus. Et videte etiam quantum peccet qui nocere studet innocenti, cùm ille iam non sit ferēdus, qui non dimittit quod ei quisque nocuerit. Attendant ergo fratres nostri & videāt aduersus quos habebant aliquas amaritudines odiorum. Si non illas dimiserunt, vel per istos dies videant quid faciant ista de cordibus eorum. Aut certè si se tutos putāt, mittant acetum in vasa, in quibus bonum vinum seruare consueuerunt. Non mittunt & cauti sunt ne testa vitietur, & odium mittunt in cor suum, non timentes ne quid ibi corruptionis operetur? Seruate ergo fratres vt nulli noceatis quantum potestis: & si qua vobis immoderatio de vsu isto concessarum rerum, vitę humanæ infirmitate subrepserit, quoniam pertinet ad corruptionē templi Dei: tenete atque versate, vt ea quę in vos committuntur citò dimittatis hominibus, vt pater vester qui in cœlis est dimittat vobis debita vestra. Conuersi ad dominum, &c.

In conuersione sancti Pauli. Sermo XLI. XLI.

Hodie lectio de actibus Apostolorum hæc pronunciata est, vbi Apostolus Paulus ex persecutore Christianorū, annunciator factus est Christi. Prostrauit enim Christus persecutorem, vt faceret Ecclesiæ doctorem: percutiens eum & sanans, occidens & viuificans. Occisus agnus à lupis, & faciens agnos de lupis. Ita enim in præclara prophetia cum Iacob Patriarcha benediceret filiis suis (præsentes tangens, futura prospiciens,) prædictum erat quod in Paulo contigit. Erat autem Paulus sicut ipse testatur de tribu Beniamin. Cùm autem Iacob benedicens filios suos, venisset ad benedicendum Beniamin, ait de illo,

Gen. 49. Beniamin lupus rapax. Quid ergo? Lupus rapax semper? Absit. Sed qui mane rapit prædam, ad vesperam diuidet escas. Hoc in Apostolo Paulo completum est, quia & de illo prædictum erat. Iam si placet audiamus illum manè rapientem, ad vesperum escas diuidentē. Mane & vesperum posita sunt pro eo, ac si diceretur, prius & postea. Sic ergo accipiamus, prius rapit, postea diuidit escas. Attendite Act. 9. raptorem. Saulus, inquit, acceptis literis à principibus sacerdotum, ibat, vt vbicunque inuenitet Christianos, ad sacerdotes attraheret, & adduceret vtiq; puniendos. Ibat spirans & anhelans cædes. Hic est manè rapiens. Nam & quando lapidatus est Stephanus primus Martyr pro nomine Christi euidentius aderat & Saulus, & sic aderat lapidantibus, vt non ei sufficeret, si tantum suis manibus lapidaret. Vt enim esset in omnium lapidantium manibus, ipse omnium vestimenta seruabat, magis sæuiens omnes adiuuando, quàm suis manibus lapidando. Audiuimus manè rapiet: videamus ad vesperum diuidet escas. Voce Christi de cœlo prostratus, & accipiens desuper interdictum iam sæuiendi, cecidit in faciem suam: prius prosternendus, postea erigēdus: prius percutiendus, postea sanādus. Non enim postea Christo viueret, nisi occideretur in eo quod malè antea vixisset. Quid ergo prostratus audit? Saule Saule, quid me persequeris? Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Et ille, Quis es domine? Et vox domini desuper, Ego sum Iesus Nazarenus quem tu persequeris. Membris adhuc in terra positis caput in cœlo clamat, & non dicebat, quid persequeris fideles meos: sed quid me persequeris? Et ille: Quid me iubes facere? Iam parat se ad obediendū, qui prius sæuiebat ad persequendum. Iam informatur ex persecutore prædicator, ex lupo ouis, ex hoste miles. Audit quid facere debeat. Cæcus sanè factus est, vt interiore luce fulgeret cor eius. Exterior lux ad tempus subtracta est persecutori, vt redderetur prædicatori. Et eo tamen tempore quo cæterа non videbat, Iesum videbat. Ita ex ipsa eius cæcitate informabatur mysterium credentiū, quòd qui credit in Christum ipsum intueri debet. Cætera nec nata computare, vt creatura vilescat, & vt creator in corde dulcescat. Videamus ergo. Adductus est ad Ananiā, & Ananias interpretatur ouis. Ecce lupus, rapax adducitur ad ouem sequendam, non rapien- * rapiendā dam. Sed ne *repentinum ouis expauesceret lupū ipse pastor de cœlo qui oīa faciebat, nunciauit lupū vēturum oui, sed non sæuiturum: & tamen tam immanis fama lupum illum præcesserat, vt non possit ouis audito eius nomine non conturbari. O beate Anania, merito in timorem te dares, si fortis manu non esset cui militares. Ideo prosternitur superbia, vt erigatur sanctitas. Venit ergo Ananias, baptizauit Saulum, & fecit Paulum. Baptizauit lupum, & fecit agnum: & cœpimus habere prædicatorem, quem habuimus persecutorē. Denique cœpit prędicare Christum, cui antea resistebat, paratus pati pro eo quem antea impugnabat. Patitur Paulus, quod fecerat Saulus. Saulus lapidauit, Paulus lapidatus est. Saulus Christianos virgis affecit, Paulus quinquies quadragenas vna minus accepit. Saulus persecutus est ecclesias Dei, Paulus submissus est in sporta. Saulus vinxit, Paulus vinctus est. Dum Saulus quærit minuere numerum Christianorum, etiā ipse ad numerum accessit confessorum. Et dum infert aliis necem, suscipit ipse pro Christo necem. Dū intrat lupus rapax stabula pecudis, subito & ipse factus est ouis. Itaq; quis iam desperet de magnitudine criminis, aut de humilitate generis? Nam beatissimum Petrum piscatorem, modò genibus prouoluta adorat excellentia Imperatorum, immanem credentium persecutorem Paulum veneratur multitudo gentium. Per dominū nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat &c. Conuersi ad do. &c.

De conuersione sancti Pauli. Sermo XLII.

Præcedente die dominico cantauimus, Psal. 34. Deus quis similis tibi, ne sileas neque mi- Matt. 11. tescas Deus, qui tamen dicit, Venite ad me, & discite à me, quoniam mitis sum & humilis corde: videamus quemadmodum vtrūq; exhibeat: & in se ostendat sua eloquia consocia- Esa. 53. re. Mitis est & humilis corde: quia sicut ouis ad immolandum ductus est, & sicut agnus coram tondēte fuit sine voce, sic non aperuit os suum: ligno suspensus, pertulit odiorum flammas, sustinuit ministras pessimi cordis linguas. Quibus linguis illi percusserunt immaculatum, crucifixerunt iustum. De quorum linguis prædictum erat, Filij hominū den- Psal 56. tes eorum arma & sagittæ, & lingua eorum machęra acuta. Et quid fecit lingua? Gladius acutus quid fecit? Occidit. Quem occidit? Occidit vitam mors, vt à vita occideretur mors. Quid ergo? Quid fecit lingua eorum, gladius acutus? Audi quid fecit. Vide quod sequitur, Exaltare super cœlos Deus: & super omnem terram gloria tua. Ecce quid fecit gladius acutus. Exaltatum super cœlos nouimus dominum: non videndo, sed credendo. Super omnem autem terram gloriam eius: legendo, videndo, credendo. Vide ergo mitem & humilem corde: vt ad istā gloriam trophæum mortificatę carnis adduceret. Vide illum mitem. Pendens dicebat, Pater ignosce illis, Luc. 23. quia nesciunt quid faciunt. Et discite à me, quoniā mitis sum & humilis corde. Discamus à te, quoniā mitis es, & humilis corde. Discamus à te, quoniam mitis es, & humilis corde. Vbi magis apparere vel debuit vel potuit dignus, quàm in ipsa cruce? Cùm ligno membra penderent, cùm clauis confixæ manus & pedes essent, cùm illi adhuc sæuirent linguis, cùm se fuso sanguine nō satiarent, cùm ægrotantes medicum non agnoscerent, Pater, inquit, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Tanquam diceret, Ego veni ægros curare. Quod me non agnoscunt, febris immanitas facit. Mitis ergo & humilis corde dicit, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Quid ergo, Ne sileas neq; mitescas Deus? Impleat Act. 9. & hoc. Ecce nō siluit. Clamauit de cœlo, Saule, Saule, quid me psequeris? Fecit nō sileas, exhibuit nō mitescas, exhibeat & nō mitescas. Primò, quia nō pepercit errori eius, quia non pepercit sæuitiæ: quia anhelantem cædes voce prostrauit, sæuienti lumen eripuit, captiuum ad Ananiā quem persequens quære-

bat adduxit. Ecce non mitis, ecce ſæuiens, non in hominem ſed in errorem. Parum eſt hoc, adhuc nõ ſileat neque miteſcat. Ananiæ timenti & trementi audito illius lupi famoſi nomine, Ego, inquit, oſtẽdam illi, Ego illi oſtendam. Vide minantem, vide adhuc ſæuientem. Ego illi oſtendam. Ne ſileas neque miteſcas Deus. Oſtende perſecutori, nõ ſolum bonitatem, verum etiam ſeueritatem tuam. Oſtende, patiatur quod fecit, diſcat & pati qui faciebat, ſentiat & ipſe quod aliis inferebat. Ego, inquit, illi oſtendam quæ illum oporteat pati. Sed tanquam ſæuiens dixit, & implet quod dictum eſt, Ne ſileas neque miteſcas Deus. Non inde recedas, Diſcite à me, quoniam mitis ſum & humilis corde. Ego illi oſtẽdam, quę illum oporteat pati pro nomine meo. Oſtendiſti terrorem, ſubueni ne patiatur, & pereat quem feciſti, quem inueniſti. Minax eſt, non ſilet, nõ miteſcit, minatur. Ego illi oſtendam, quæ illum oporteat pati pro nomine meo. Vbi terror, ibi ſalus. Qui faciebat contra nomen, patiatur pro nomine. O ſæuitia miſericors, vides illum præparare ferrum, ſecturus eſt non peremptorus: Curaturus eſt, non occiſurus. Chriſtus dicebat, Ego illi oſtendam quæ illum oporteat pati pro nomine meo. Sed quo fine? Ipſum qui patiebatur audi, Non ſunt condignæ paſſiones huius temporis. Ipſe dicit qui patiebatur, pro quo nomine patiebatur, & quo fructu patiebatur. Non ſunt condignæ paſſiones huius temporis, ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Sæuiat mundus, fremat mundus, increpet linguis, coruſcet armis, quicquid poteſt faciat. Quid faciet, ad id quod accepturi ſumus? Appendo quod patior, contra id quod ſpero. Hoc ſentio, illud credo. Et tamen plus valet quod credo, quàm quod ſentio. Quicquid eſt quod ſæuit pro nomine Chriſti, ſi poteſt viui, tolerabile eſt. Si nõ poteſt viui, migrare hinc facit. Nõ extinguit, ſed accelerat ipſum prę mium ipſam dulcedinẽ, quæ cum venerit ſine fine erit. Opus cum fine, merces ſine fine. Iſte ergo, fratres, iſte vas electionis, primò Saulus à Saule. Recordamini enim qui noſtis literas Dei, quis erat Saul: Rex peſſimus, perſecutor ſancti ſerui Dei Dauid. Et ipſe ſi meminiſtis, de tribu Beniamin. Inde iſte Saulus, ducto ſecum tramite ſæuiendi, ſed in ſæuitia non permanſurus. Poſtea ſi Saulus à Saule, Paulus vnde? Saulus à rege ſæuo, cum ſuperbus, cum ſæuiens, cum cędes anhelans. Paulus, autem vnde? Paulus, quia modicus. Paulus humilitatis nomen eſt. Paulus, poſteaquam adductus eſt ad magiſtrũ qui ait, Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde. Inde Paulus. Vſum Latinæ locutionis aduertite: Quia paulum modicum dicitur. Paulo poſt videbo te. Paululum hic expecta, id eſt, poſt modicum videbo te, modicum hic expecta. Audi ergo Paulum. Ego ſum (inquit) minimus Apoſtolorum. Prorſus ego ſum minimus Apoſtolorum. Et alio loco, Ego ſum nouiſſimus Apoſtolorum. Et minimus, & nouiſſimus tanquam fimbria de veſtimento domini. Quid tam exiguum, quid tam nouiſſimum quàm fimbria? Hac tamen tacta, mulier à fluxu ſanguinis ſanata eſt. In modico iſto erat magnus, in minimo grandis habitabat, & tanto minus à ſe magnũ excludebat, quanto magis minor erat. Quid miramur magnum habitare in anguſto? magis in minimis habitat. Audi illum dicentem Super quem requieſcet ſpiritus meus? ſuper humilem & quietũ & trementem verba mea. Ideo altus habitat in humili, vt humilem exaltet. Excelſus enim eſt dominus, & humilia reſpicit: excelſa autẽ à lõge cognoſcit. Humilia te, & propinquabit tibi: extolle te, & recedet à te. Minimus ergo iſte quid dicit quod audiuimus hodie, Corde creditur ad iuſtitiam: ore autem confeſſio fit ad ſalutem. Multi credunt corde, & erubeſcunt confiteri ore. Sciatis fratres, prope iam neminem eſſe paganorum qui non apud ſeipſum miretur & ſentiat impleri prophetias de Chriſto, exaltatum ſuper cœlos: quia videnr ſuper omnẽ terram gloriam eius. Sed cùm ſe inuicem timent, ſibi inuicem erubeſcunt, faciunt à ſe longè ſalutem, quia ore confeſſio fit ad ſalutem. Quid prodeſt credidiſſe ad iuſtitiam, ſi os dubitat proferre quod corde conceptum eſt? Intus fidem Deus videt: ſed parum eſt, ne confitearis humilem, times ſuperbos, & ei pręponis ſuperbos qui pro te diſplicuit ſuperbis. Humilem times confiteri filium Dei. Magnũ verbum Dei, ſapientiam Dei non erubeſcis confiteri. Natum, crucifixum, mortuum erubeſcis confiteri. Altus excelſus & æqualis patri per quem facta ſunt omnia: per quem factus es tu, factus es quando tui factus eſt propter te homo, ꝓpter te natus, ꝓpter te mortuus. Aegrote quomodo ſanaberis, qui de medicamento tuo erubeſcis? Elige tempus. Nunc eſt tempus, poſtea contemptus. Ille veniet admirãdus: iudicatus ille, veniet iudicaturus: occiſus ille, veniet excitaturus: exhonoratus ille, veniet honoraturus modo & poſtea. Modò in fide res eſt, poſtea in manifeſtatione erit. Elige hoc tempore quam partem teneas in futuro. De Chriſti nomine erubeſcis modo hominibus. Ex eo quod erubeſcis modo, habes erubeſcere cum venerit in gloria ſua redditurus quod promiſit bonis, quod minatus eſt malis, vbi eris tu? Quid facies, ſi te attendat ille excelſus & dicat tibi, erubuiſti de humilitate mea, non eris in claritate mea? Diſcedat ergo mala verecundia, accedat ſalubris impudentia, ſi impudentia dicenda eſt: ſed tamen fratres extorſi mihi vt hoc dicerem, nec timerem prorſus. Nolo enim erubeſcamus de Chriſti nomine. Inſultetur nobis quod credimus in crucifixum, occiſum: planè in occiſum. Sed de quo niſi ſanguis manaret, chirographũ peccatorum noſtrorum adhuc maneret. Prorſus in occiſum credidi, ſed hoc in eo occiſum eſt quod ſumpſit de me, non vnde fecit me. Prorſus in occiſum credo, ſed in quẽ occiſum? Qui venit aliquid, & accepit aliquid. Quis venit? qui cum in forma Dei eſſet non rapinã arbitratus eſt eſſe æqualis Deo. Ecce quis venit, quid accepit? ſed ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens in ſimilitudinem hominũ factus. Ille factor factus, ille creator creatus: ſed in quo fact' eſt & creatus? in forma ſerui, accipiendo formã ſerui, non amittendo formam Dei. In hac ergo forma ſerui in eo quod à nobis pro nobis accepit, & natus eſt, & paſſus eſt, & reſurrexit, & aſcendit in cœlum. Quatuor res dixi: natus eſt, mortuus eſt, reſurrexit,

&

Hunc locũ citat V. Beda in epiſt. ad Rom. 8.

Plus valet quod creditur quã quod ſentitur.

Paulus, modicus & humilis.

1.Cor.15. *1.Cor.4.*

Eſa.66. *Pſal.137.* *Rom.10.* *1.Cor.1.* *Ioan.1.* *Phil.2.*

ascendit in cœlum. Duo prima, duo nouissima: duo prima: natus est, mortuus est. Duo nouissima: resurrexit, ascendit in cœlum. In duobus primis conditionem tuã tibi ostendit, in duobus nouissimis mercedis exemplũ præbuit: nasci & mori noueras. Plena est his duobus regio mortalium. Quid hic abũdat in omni carne, nisi nasci & mori? hoc homo cũ pecore habet: hãc ergo vitam cum pecoribus communem ducimus. Nati sumus, morituri sumus. Istud nondum noueras, resurgere & in cœlum ascendere: duo noueras, duo non noueras: patere quod suscepit, spera quod ostendit. Quod enim? & si nolis mori, non es moriturus? Quid times, quod vitare non potes? Times quod & si nolis erit, & nõ times quod & si nolis non erit. Quid est quod dixi? Omnibus hominibus natis constituit Deus mortem, per quã de isto seculo emigrent. Exceptus eris à morte, si exceptus fueris à genere humano. Quid facis? Nũquid tibi modo dicitur, elige vtrum velis esse homo. Iam homo es, venisti. Quomodo hinc exeas cogita: natus es, moriturus es. Fuge, caue, repelle, redime: mortem potes differre non auferre. Veniet & si nolis, veniet quando nescis. Quid ergo times quod & si nolueris erit? time potius quod si nolueris non erit. Quid est hoc? Impiis, infidelibus, blasphemis, periuris, iniquis, & omnibus malis gehennæ ignes ardẽtis, & æternas flammas minatus est Deus. Primò compara hæc duo, mortem ad momentum, & pœnas in æternum. Times mortem ad momentum, veniet & si nolis: time pœnas in æternum, non veniẽt si nolueris. Multo maius est quod timere debes, & in potestate habes ne veniat tibi quod times: & maius est, & longe maius, incomparabiliter maius quod rimere debes, & in potestate habes ne veniat tibi: etenim si benè vixeris, si malè vixeris, moriturus es. Non effugies vt non moriaris, seu viuendo bene, seu viuendo male. At verò si elegeris hic benè viuere, in æternas pœnas nõ mitteris: quia verò eligere nõ potes hic ne moriaris, elige cum viuis ne in æternum moriaris. Hęc est fides, hoc Christus ostendit moriendo & resurgendo. Moriendo
Rom. 10. ostendit, quod velis nolis passurus es: Resurgendo ostẽdit, quod si bene vixeris accepturus es: hic corde creditur ad iustitiam, ore cõfessio fit ad salutem. Sed times confiteri ne insultent tibi homines, non qui crediderunt. Nam & ipsi intus credunt, sed ne insultent tibi qui confiteri erubescunt. Audi quod sequitur. Dicit enim scriptura, Omnis qui crediderit in eum non confundetur: hæc meditare, in his esto: hęc est esca nõ ventris, sed mentis. Ille qui manè rapiebat, ipsas escas ad vesperum diuidebat. Conuersi ad dominum, &c.

De sancto Laurentio Martyre, Sermo.

XLIII. Beati Laurentij triumphantem diem quo calcauit mundum frementem, spreuit blãdientem, & in vtroque vicit diabolum persequẽtem, solennem Ecclesia Romana nobis commendat. Quàm gloriosa enim & quanta virtutum quasi florum varietate distincta Laurentij sit corona, vniuersa testis est Roma: vbi Diaconi gerebat officium. *Ibi sacrum Christi sanguinem ministrabit, ibi pro Christi nomine suum sanguinem fudit. *Ibi.*
Ad mensam potentis prudenter accesserat, de qua *Eccli. 31.*
Sapiens ait: Si sederis cœnare ad mensam potentis, cognoscens intellige quæ apponũtur tibi: & sic extende manum tuam, sciens quoniam similia te oportet præparare. Huius cœnæ mysterium beatus Apostolus Ioannes euidenter exposuit dicens: Sicut Christus pro nobis animam suam posuit, sic & *1. Ioan. 3.*
nos debemus animas pro fratribus ponere. Intellexit hoc S. Laurentius ac fecit: & prorsus qualia sumpsit in illa mensa, talia parauit. Amauit Christum in vita sua, imitatus est eum in morte sua. Et nos ergo si veraciter amamus, imitemur. Non enim meliorẽ reddere poterimus dilectionis fructum, quàm imitationis exemplum. Christus enim pro nobis passus *1. Pet. 2.*
est, nobis relinquens exemplum, vt sequamur vestigia eius. In hac sententia vidisse videtur Apostolus Petrus, quòd tãtum pro his passus est Christus, qui sequuntur vestigia eius. Secuti sunt eum Martyres sancti vsque ad effusionem sanguinis, vsque ad similitudinem passionis secuti sunt eum: sed nõ soli. Nõ enim postquam illi transierunt fons incisus est, aut postquam ipsi biberunt fons ipse siccatus est. Quæ est enim spes fidelium, qui sub fœdere coniugali iugum Matrimonij castè & concorditer ducunt, vel sub continentia viduali domant illecebras carnis, vel etiam sanctitatis apicem celsius erigentes & in noua Virginitate florentes sequuntur agnum quocunq; ierit? Quæ istis, inquam, quæ nobis omnibus spes est, si non sequuntur Christum, nisi qui pro ipso sanguinem fundunt? Perditura est ergo filios suos, quos tanto fœcundius, quanto securius tẽpore pacis enixa est mater Ecclesia? Quos ne perdat oranda est persecutio, oranda tentatio? Absit fratres. Quomodo enim orare potest persecutionem, qui quotidie clamat, Ne nos inferas in tentationem? Habet *Matth. 6.*
hortus ille dominicus non solum rosas Martyrum, sed & lilia Virginum & cõiugatorum hederas, violásque Viduarum. Prorsus nullum genus hominum de sua vocatione desperet, pro omnibus passus est Christus: veraciter de illo scriptũ est, Qui vult omnes homines saluos fieri, & in agnitionem veritatis venire. Intelligamus ergo præter effusionẽ sanguinis, præter periculum passionis, quomodo debeat sequi Christum Christianus. Apostolus dicit loquẽs *Philip. 2.*
de Christo: Cùm in forma Dei esset, non rapinam *V. Beda ad Phil. 2.*
arbitratus est esse se ęqualem Deo. Quãta maiestas. Sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiẽs, in similitudine hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Quãta humilitas. Humiliauit se Christus: habes Christiane quod teneas. Christus factus est obediens vsque ad incarnationem verbi, vsque ad participationem mortalitatis humanæ, vsque ad trinam diaboli tentationem, vsque ad irrisionẽ populi Iudæorum, vsque ad sputa & vincula, vsque ad alapas & flagella. Si parum est, vsque ad mortem: & si aliquid etiam de genere mortis addendum, mortem autem crucis. Habemus tale humilitatis exemplum, superbiæ medicamentum. Quid ergo intumescis ô homo? O pellis morticina quid tenderis? O sanies fœtida quid inflaris? Anhelas, doles, ęstuas,

quia tibi nescio quis fecit iniuriam. Vnde tu flagitas vltionem, sitis arenti fauce vindictam, nec prius ab intentione desistis, donec de illo qui te læserat vindiceris? Si Christianus es, expecta regẽ tuum. Prius se vindicet Christus. Nondum enim vindicatus est, qui pro te tanta perpessus est. Et vtiq; illa maiestas posset vel nihil perpeti, vel continuo vindicari. Sed cùm esset in illo tanta potentia: ideo fuit etiam tanta patientia: pro nobis esse passus, relinquens nobis exemplum vt sequamur vestigia eius. Videtis certè dilectissimi quia præter effusionem cruoris, præter vincula & carceres, præter flagella & vngulas, sunt multa in quibus possumus sequi Christum. Deinde hac humilitate decursa, & morte prostrata, ascendit Christus in cœlum: sequamur eum, quę sursum sunt quæramus ac sapiamus. Quicquid delectabile de temporalibus rebus mundus ingesserit, respuatur: quicquid infremuerit asperum, cõtemnatur. Et qui sic agit, non dubitet se Christi adhærere vestigiis, vt meritò dicere audeat cum Apostolo, Conuersatio nostra in cœlis est. Sed tũc potest in istis esse virtus inuicta, si non sit charitas ficta. Ille ergo dat nobis veram virtutem: qui diffundit in nostris cordibus charitatem. Quando autem beatus Laurentius appositos extrinsecus ignes non timeret, nisi intus flãma charitatis arderet? In comparatione feruoris quo pectus eius ardebat, exterior persecutorum flamma frigebat. Quando enim ferret tantorum dolorum aculeos, nisi diligeret gaudia pręmiorum? Postremò quando contemneret istam vitam, nisi amando meliorem? Et quis nocere nobis potest, ait Petrus, si boni amatores fuerimus? Faciat in te licet persecutor malum: tu ne deficias amando bonum. Quid enim beato Laurentio illa quæ à persecutoribus illata sunt tormẽta nocuerunt? nisi quod eum clariorem ipsis suppliciis reddiderunt, & hunc nobis festiuissimum diem de preciosissima eius morte fecerunt. Conuersi ad dominum, &c.

Hactenus hũc locum citat Beda.

De eodem festo, Sermo.

XLIIII. Vando Natalitia sanctorum Martyrũ celebramus, & in eorum laudibus admiramur, ita viuere debemus, vt eos in omnibus imitemur. Nam cum Martyres amamus, causam nobis eligimus vnde domino placeamus. Videte beatissimum Laurẽtium Martyrem, cuius Natalem hodie in Ecclesia celebramus, qui talem confessionis causam elegit, quod coronam Martyrij à Christo percipere meruit. Quàm magna constantia Martyrum? quàm bona fides sanctorum? qui pro nomine Christi multa tormenta libenter suscipiebant, & tamen eadem tormenta contemnendo in suis persecutoribus diabolum superabant. De ipsis enim Salomon dicit: & si coram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum immortalitate plena est. Magnam igitur spem sancti habuerunt: vt crederent accipere se posse in resurrectione quod sperabant, tolerantes temporalem passionem. Et quid sperabant, quando talia tolerabant? Facilimè dici potest quod tolerabant. Nam quis explicare poterit quod sperabant? Audi Apostolum Paulum: Non sunt condignæ passiones huius temporis, ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Ergo magnam habuerunt spem resurrectionis, & ideo tolerabant tormenta passionis. Sperabant magnam claritatem, gloriosam requiem: sperabant cœlestem Hierusalem, sperabant Paradisum. Et vnde Adam transgressionis causa foris proiectus est: illuc sancti prostrato eo qui Adam deceperat trophæa victricia reportarunt. Lauerunt sancti stolas suas in sanguine passionis, & candidas eas fecerunt in sanguine redemptoris. Nam notum est fratres quia si cuius vestimentum sanguinem tetigerit inquinabitur. Sed sanguis Agni immaculati candidare nouit, cruentare non nouit. Itaque beatus Laurentius habitu, vultu, & sanctitate decorus, candidam ante passionem habuit conscientiam, & per passionem, candidiorem dealbauit stolam corporis & mentis. O sancte Laurenti candidus in mẽte, candidus & corporea veste, non valeo condignè laudare meritum tuum, quia magnum aduerto cõsilium tuum. Magnum consilium cogitasti, cœleste negotiũ egisti, thesauros Ecclesiæ suscipiens, Christianis pauperibus erogasti, & thesauros cœlestes accipere meruisti. Sic enim monet dominus in Euangelio dicens: Vende omnia quæ habes, & da pauperibus: & habebis thesaurum in cœlo. Implesti præceptum domini, & dedit tibi præmium regni sui. Qualiter te honorem? quo te laudem pręconio? Qui in ipso prælio confessionis positus cùm adhuc sub custodia Hippolyti ageres, virtutẽ domini semper ostendens, crucem Christi super cęcorum oculos faciebas, cæcos illuminabas, & Hippolytum ad fidem Christi mirabiliter conuertebas. Quem tibi similem comparabo? quem honori tuo coæquabo? Inueniam tibi similem & quodammodo priorem & in honore & in confessione. In honore, primum Christi Diaconum, In confessione, beatum Stephanum. Qui post Christi ascensionem primus in septẽ Diaconibus ab Apostolis ordinatus, Martyrio pręcedente ante Apostolos est coronatus. Attendite fratres, istorum duorum principum victoris exercitus Martyrum, parem operationem & confessionẽ. Lapidabatur Stephanus & orabat: assabatur Laurentius, & hilari facie congaudebat. Orabat Stephanus pro Saulo lapidatore suo: & Laurẽtius Christianum fecit Hyppolitum custodẽ suum. Magna mirabilia fecerunt Archidiaconi isti, à quibus patiebantur supplicia, ipsis prærogabant diuina beneficia. Hoc enim fecerunt quod & Christum dominum in passione facientem audierunt: qui pro inimicis in cruce orabat dicẽs: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Hoc ipsum & eos dominus docuit vbi ait: Si quis mihi ministrat, me sequatur: & vbi ego sum, illic & minister meus erit. Meruerũt quippe esse cum Christo, qui magna constantia cõfitentes Christum, vicerunt Antichristum. Ergo & nos fratres tota mentis nostræ intentione dominũ Iesum Christum confiteamur, ipsum omni virtute timeamus ac diligamus, vt cum omnibus sanctis ad præmia regni cœlestis peruenire mereamur, Amen.

Sermo

Sermo in Natali sanctorum Martyrum Protasij & Geruasij.

XLV. Martyres Græcè, Latinè, Testes. *Prou.19.*

MArtyres, nomen est Græcum: sed iam isto nomine consuetudo vtitur pro Latino: Latinè antem testes dicuntur. Sunt ergo Martyres veri, sunt falsi: quia sunt testes veri, sunt falsi. Sed ait scriptura, Testis falsus non erit Impunitus. Si testis falsus non erit sine pœna: nec testis verus sine corona. Et facilè quidem fuit domino Iesu Christo & veritati, quia Deus est, testimoninm perhibere: sed vsque ad mortem, magnum opus fuit. Fuerunt quidem, quos Euãgelium notat, principes Iudæorum qui crediderunt in dominum Iesum: sed propter Iudęos, inquit, non audebant publicè confiteri. Et continuò nota addita est capiti: secutus enim ait Euangelista,

Ioan.12.

Amauerunt enim hominũ gloriam, magis quàm Dei. Fuerunt ergo qui erubescerent coram hominibus confiteri Christum, fuerunt alij meliores qui non erubescerent coram hominibus confiteri Christum. sed non eum possent confiteri vsque ad mortem.

Gradus donorum Dei.

Dona enim Dei sunt hæc: & aliquando gradatim in anima nutriũtur. Attendite prius, & istos duos testes comparare inter se se: vnũ qui credit in Christum, & vix timidè susurrat Christum: alium qui credit in Christum, & publicè confitetur Christum, & pararus est in sua confessione mori pro Cbristo. Prior ille tantum infirmus est, vt pudor eum vincat nootimor: secundus iam habet firmam frontem, sed nondum sanguinem: tertius totum, vt nihil sit amplius quod restet.

Eccle.4.

Implet enim quod scriptum est, Certauit pro veritate vsque ad mortem. De Petro quid dicimus? Prædicauit Christum, missus est, euangelizauit adhuc ante domini passionem. Nouimus enim missos Apostolos, vt Euangelium prædicarent, missus est Petrus, & prædicauit. Quantum vicerat illos Iudæos, qui timebant publicè confiteri: sed tamen non erat adhuc similis Protasio & Geruasio.

S. Protasius & Geruasius.

Iam Apostolus erat, primus erat, domino cohærebat. Dictum Illi erat, Tu es Petrus: sed nondum erat Geruasius & Protasius, nondum erat Stephanus, nõdum erat Nemesianus puer. Nondum erat Petrus quod mulieres quędam, quod puellæ, quod Crispina, quod Agnes. Nõdum erat Petrus, quod istarum muliebris infirmitas. Laudo Petrum, sed prius erubesco pro Petro. Quàm prompta anima, sed nesciens se metiti. Nam vtique si prompta non esset, non diceret Saloatori, Moriar pro te, Et si oportuerit me mori tecum, nõ te negabo.

Matt.26.

Sed medicus qui nouerat venam inspicere, pronunciauit accessionis periculum. Tu, inquit, pro me animam tuam ponis? Agnosce ordinem. Ego prius pooo. Tu pro me animam tuam ponis? Amen dico tibi, priusquam gallus canter, ter me negabis. Pronũciabat medicus, quod nesciebat ægrotus. Inuenit se ergo ægrotus falsum præsumpsisse, quando interrogarus est, Tu de illis es? Quę interrogauit ancillula, febris fuit. Ecce febris accessit, ecce hæret. Quid dicã? Ecce periclitatur, ecce moritur Petrus.

Mori quid.

Quid est enim mori, quàm vitam negare? Negauit Christum, negauit vitam, mortuus est. Sed ille qui resuscitauit mortuos, respexit eum dominus, & fleuit amare. Negando periit: flendo surrexit. Et mortuus est pro illo dominus sicut oportebat: & mortuus est postea pro domino Petrus, sicut ordo ipse postulat, & secuti sunt Martyres. Strata est via prius spinosa, & pedibus Apostolorum contrita, facta lenior sequuturis: quasi semine sanguinis impleta est Martyribus terra, & de illo semine seges surrexit Ecclesiæ. Plus asseruerunt Christum mortui, quàm viui. Hodie asserunt, hodie prædicant. Tacet lingua, sooant facta. Tenebantur, ligabantur, illudebantur, perducebantur, torquebantur, vrebantur, lapidabãtur, percutiebantur, bestiis* subigebantur. In omnibus suis mortibus quasi viles irridebantur: sed preciosa est in conspectu domini mors sanctorum eius.

**obiiciebantur.*

Tunc in conspectu domini tantum preciosa: modò & in conspectu nostro. Tunc enim quando opprobrium erat esse Christiannm, vilis erat mors sanctorum in conspectu hominum: detestabãtur, execrationi babebantur, pro maledicto hæc illis ohiiciebantur. Sic moriaris, sic crucifigaris, sic incendaris. Modo ista maledicta, quis fidelis non optat? Celebramus ergo hodierno die fratres memoriam in hoc loco positam sanctorũ Protasij & Geruasij Mediolanensium Martyrum. Non enim diem quo hic posita est, sed eum diem hodie celebramus, quando inuenta est preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius per Ambrosium Episcopum hominem Dei. Cuius tunc tantæ gloriæ Martyrum etiam ego testis sui. Ibi eram, Mediani eram, facta miracula noui, attestantem Deum preciosis mortibus sanctorum suorum, vt per illa miracula iam non solum in conspectu domini, sed etiam in conspectu hominum esset mors illa preciosa. Cæcus notissimus vniuersæ ciuitati illuminatus est, cucurrit, adduci se fecit, sine duce reuersus est. Nondum audiuimus quando obierit, fortè adhuc viuit. In ipsa eorum Basilica vbi sunt corpora, totam vitam suam seruiturũ se esse deuouit. Nos illum gauisi sumus videntem, reliquimus seruientem.

Vide D. Augusti. + Mediolani. Confess. li.9.ca.7. Item de Ciuitate dei lib.22. cap.8. Itẽ Ambrosii Epi.85. & serm.91. Miracula.

Non cessat Deus sanctis suis attestari, & quomodo ipsa miracula sua debeat cõmendare nouit. Nouit agere, vt magnificentur: nouit agere, ne vilescant. Non omnibus donat per Martyres sanitatem: sed omnibus promittit imitatoribus Martyrum immortaliratem. Quod nõ omnibus dat, non quærat cui non dat: nec murmuret aduersus eum qui non dat, quod in fine promisit. Nam & qui modo sanantur, post paululum aliquãdo moriuntur, qui in fine resurgunt, cum Christo viuent. Præcessit caput: expectat membra secutura, implebitur totum corpus, Christus & Ecclesia. Ibi nos computet scriptos, & in hac vita quod expedit det. Nouit enim ille quid expediat filiis suis.

Matth.7.

Si ergo vos, inquit, cùm sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris: quanto magis pater vester qui in cœlis est, dabit bona petentibus se? Quæ bona? Nunqnid temporalia? Dat & ipsa: sed fidelibus dat. Dat & ipsa, sed impiis dat, sed & blasphematoribus suis dat bona. Quæramus quæ non nobis sint cum malis cõmunia. Nouit ille pater dare ista bona filiis suis. Modo fecit ab illo filius suus sanitatem corporis, adhuc flagellat. Sed nunquid pater quando flagellat, non præstat? Profert gladium, sed cogitat quale

pręparat patrimonium. Flagellat, inquit, omnem filium quē recipit. Quem enim diligit dominus, corripit. Ideò ista dico fratres mei, ne contristemini quādo petitis & non accipitis, & arbitremini quod ante oculos suos non habeat Deus, si ad tempus nō exaudit voluntatem vestram. Non enim semper ægrum exaudit medicus, ad voluntatem suam: quāuis eius sine dubio procuret atque appetat sanitatem. Non dat quod petit, sed quod nō petit, hoc procurat. Petit frigida, non dat. Crudelis factus est qui venit sanare? Artis est, non crudelitatis. Nō dat ad horam quod delectat: Vt sanus possit omnia, nondum sano negantur aliqua. Considerate promissiones Dei. Istis ipsis Martyribus quid putatis, quia omne quod postulauerunt dedit? Non. Multi se optauerūt dimitti, & cum aliquo miraculo dimitti, quomodo dimissi sunt tres pueri in camino. Qualis vox Nabuchodonosor, Quoniam, inquit, sperauerunt in eum, & verbum regis immutauerūt. Quale testimonium perhibet, qui conabatur occidere? Incendi illos voluit, qui postea per illos credidit. Si illi in igne morerentur, occultè coronarentur, huic non prodessent. Ideo ad tempus coronati sunt, vt crederet infidelis, vt laudaret Deum, qui damnauerat Deum. Ipse fuit Deus trium puerorum, qui fuerat Machabæorum. Illos de igne liberauit, illos in igne mori fecit. Mutatus est? Plus illos diligebat quàm illos? Maior corona data est Machabæis. Certè illi euaserūt ignes, sed ad pericula istius seculi seruati sunt: illi in ignibus omnia pericula finierunt. Vlterius restabat nulla tentatio, sed sola coronatio. Ergo plus acceperunt Machabæi. Excutite fidem vestram, oculos cordis proferte, nolite humanos: habetis enim alios intus quos vobis dominus fecit, qui vobis oculos cordis aperuit, quando fidem dedit. Ipsos oculos interrogate: qui plus acceperunt, Machabæi, an tres pueri? Fidem interrogo. Homines seculi huius amatores si interrogem: ego inter tres pueros volebam esse dici mihi anima infirma. Erubesce mattem Machabeorum, quæ voluit filios suos ante se mori, quia sciebat non mori. Ego quia mando memoriæ de libellis miraculorum Martyris, quæ in conspectu vestro leguntur, ante dies lectus est quidam libellus vbi quædam ægrota quæ doloribus acerrimis torquebatur, cum dixisset, ferre non possum: ait illi ipsi Martyr qui sanare venerat, Quid si martyrium duceres? Multi ergo ducunt martyrium in lecto: prorsus multi. Est quædam persecutio Satanæ, occultior & astutior quàm tunc fuit. Iacet fidelis in lecto: torquetur doloribus, orat, exauditur, imò nō exauditur, sed exercetur, sed vt recipiatur filius flagellatur. Ergo cū torquetur doloribus, venit linguę tentatio, accedit ad lectum aut muliercula aliqua, aut vir, si vir dicendus est, & dicit ægroto: Fac illam ligaturam, & sanus eris, adhibeatur illa præcantatio, & sanus eris. Ille & ille & ille, interroga vnde sani facti sunt. Non cedit, non obtemperat, non cor inclinat: certat tamen. Vires non habet: & diabolum vincit. Fit Martyr in lecto, coronante illo, qui pro illo pependit in ligno. Conuersi ad dominum, &c.

Prouerb. 3. Apoca. 3. Hebr. 12. — *Dan. 3.* — *Libelli miraculorum olim in Ecclesia legebantur: Vide supra in Miraculis. S. Stephani, & li. 22. de Ciuitate dei, cap. 8. Martyriū in lecto. Vide sup.*

De Natiuitate S. Ioannis Baptistæ: quæ est 8. Calend. Iulij, Sermo. XLVI.

Prolixa narratio: sed compēsatur labor auditoris, dulcedine veritatis. Illustrem Natiuitatem beatissimi Ioannis & præcursoris Christi, cum sanctum Euangelium legeretur audiuimus: hinc attendat charitas vestra quam magni hominis Natiuitas facta sit. Natalis dies carnis, nulli prophetarum, nulli patriarcharum, nemini Apostolorū celebrauit Ecclesia: solos duos Natales celebrat, huius & Christi. Tempora quibus nati sunt ambo: magnum mysterium præfigurant. Ioannes magnus erat homo: sed homo. Tam magnus autem erat homo: vt quicquid plus illo esset, Deus esset. Qui post me venit: maior me est. Dixit hoc Ioānes: Ipse maior me est. Si maior te est, quid est quod ipsum maiorem te audiuimus dicentem, In natis mulierum nemo exurrexit maior Ioanne Baptista? Si nemo hominū est te maior, quid est ille qui te maior est? Quis sit, vis audire? In principio erat verbū, & verbum erat apud Deum: & Deus erat verbum. Et quomodo verbum Dei per quod facta sunt omnia, quod natum est sine initio temporis per quod facta sunt tēpora, natalem inuenit in tēpore? Quomodo, inquam, verbum per quod facta sunt tēpora, diem natalem inuenit in tempore? Quæris quomodo? Audi ipsum Euangelium, Verbum caro factum est: & habitauit in nobis. Natalis Christi, natalis est carnis nō verbi: sed ideo natalis est verbi, quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Natum est verbum, sed in carne natum est, nō in se. Ipse autem est quidem à parte: sed diem natalem non habet in tempore. Natus est Ioannes: natus est & Christus. Annunciatus est Ioannes ab angelo, annunciatus est Christus ab angelo. Vtrunque magnum miraculum. Seruum præcursorem parit sterilis de sene viro: dominum possessorem parit virgo sine viro. Magnus homo Ioannes: sed plusquam homo Christus: quia & homo & Deus. Magnus homo, sed humiliādus erat homo, vt exaltaretur Deus. Denique quia humiliandus erat homo, audi ipsum hominem, Non sum dignus corrigiam calciamenti eius soluere. Si se dignum diceret quantum se humiliaret? Nec hoc se dixit dignum. Omnino prostrauit se: & prostrauit se sub petra. Lucerna enim erat: & vento superbiæ timebat extingui. Denique quia humiliandus erat homo, homo Christus ac per hoc & Ioannes: & quod exaltandus erat Deus homo Christus: demonstrauit & dies natalis & genera passionū. Natus est Ioannes hodie: ab hodierno minuuntur dies. Natus est Christus Octauo Kalendas Ianuarias ab illo die crescunt dies. Ioannes in passione capite est diminutus: Christus in ligno est exaltatus. Quàm bene nunciatus est virgini Mariæ, quàm verè, sanctè, Quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco? Credebat: sed modum quærebat. Et quid audiuit? Spiritus sanctus superueniet in te, & ipse spiritus sanctus id est virtus altissimi obumbrabit tibi. Et postea, hoc quod nascetur ex te sanctum: vocabitur filius Dei. Virtus altissimi obumbrabit tibi. Erit in te conceptus: libido nō erit concupiscentiæ

XLVI. — *Ioan. 1.* — *Ibidem.* — *Luc. 1.*

concupiscentiæ. Non erit æstus: vbi vmbram facit spiritus sanctus. Sed quia corpori nostro sunt æstus, sufficiant hæc charitati vestræ: benè cogitata pluta erant. Conuersi ad dominum, &c.

De celebritate natalitia S. Apostolorum Petri & Pauli, Sermo. XLVII.

XLVII. Debnimus quidem tantorū Martyrum diē, hoc est sanctorum Apostolorum Petri & Pauli maiore frequētia celebrare. Si enim celebramus frequentissimè Natalitia agnorū, quanto magis debemus arietum. De fidelibus enim quos lucrati sunt Apostoli prædicatione sua, scriptū est: Afferte domino filios arietum. Per angustias passionum, per viam spinis plenam, per tribulationes persecutionum, vt transeant postea fideles: Apostoles duces habuerunt. Beatus Petrus primus Apostolorum, beatus Paulus nouissimus Apostolorum: qui ritè coluerunt eum qui dixit, Ego sum primus, & ego sum nouissimus. Ad vnum diem passionis sibi occurrerunt & primus & nouissimus. Petrus ordinator sancti Stephani fuit. Quando ordinatus est Diaconus Martyr Stephanus: inter alios Apostolos eum ordinauit beatus Petrus Apostolus. Petrus illius ordinator: Paulus illius persecutor. Sed prima Pauli non quæramus: de nouissimis nouissimi gaudeamus. Nam si priora quærimus, nec ipsius Petri satis placebunt. Paulum diximus Stephani persecutorem, Petrum videamus domini negatorem. Petrus negationem domini lachrymis lauit: Paulus persecutionem Stephani cæcitate expiauit. Fleuit Petrus ante flagellum: Paulus passus est & flagellū. Boni ambo, sancti, deuotissimi: literæ ipsorum quotidie populis recitantur. Et quibus populis? Et quātis populis? Psalmum attendite, In omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Et nos probamus, & ad nos ista verba venerūt, & ad sanitatem fidei ab infidelitatis insania cōuerterunt. Hæc loquor charissimi, lætus quidem hodierno die propter tantam festiuitatem: sed aliquātulum tristis, quia non video tantum populum congregatum, quantus cōgregari debuit in Natali passionis Apostolorum. Si lateret vos, nos vobis imputaretur: Si autem neminem later, quæ est ista tanta pigritia? Non amatis Petrum & Paulum? Ego in vobis illis loquor qui hic non sunt. Nam vobis ago gratias, quia vel vos venistis. Et potest animus cuiusque Christiani nō amare Petrum & Paulum? Si adhuc frigidus est: legat & amet: si adhuc non amat, sagittam uerbi in cor accipiat. De ipsis enim Apo-

Psal. 44. stolis dictum est: Sagittæ tuæ acutæ potentissimæ. Quibus sagittis factum est quod sequitur, Populi sub te cadent. Bona sunt talia vulnera. Vulnus amoris salubre est. Sponsa Christi cātat in Cantico Cāticorum, Vulnerata charitate ego sum. Vulnus hoc quando sanatur? Quando satiabitur in bonis desiderium nostrum. Vulnus dicitur, quandiu desideramus & nondum tenemus. Sic enim est amor, vt sit illic dolor. Cùm peruenerimus, tunc transit dolor, non deficit amor. Audistis verba in Epistola beati Pauli quam scripsit ad discipulum suum beatū Timotheum, Ego enim iam immolor. Videbat immi- 2. Tim. 4. nentem passionem, videbat, sed non timebat. Quare non timebat? Quia iam dixerat, Concupiscētiam habēs dissolui & esse cum Christo. Ego, inquit, iam immolor. Nemo eū tanta exultatione dicit se pransurum, & magnas epulas habiturum, cum quāta exultatione dicit se passurum. Ego, inquit, iam immolor. Quid est immolor? Sacrificium ero. Sacrificium Psal. 105. cuius? Dei: quia preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius. Ego, inquit, immolor. Secuturus sum, habeo sursum sacerdotem, qui me offerat DEO. Ipsum habeo sacerdotem, qui pro me prior victima fuit. Iam immolor, & tempus meæ resolutionis instat. Resolutionem dixit à corpore. Est enim quoddam dulce vinculum corporis, quo ligatus est homo, & solui non vult. Ille tamen qui dicebat, Cōcupiscentiam habens dissolui, & esse cum Christo, gratulabatur quod ista vincula aliquādo essent soluenda. Soluenda vincula carnalium membrorum accipienda indumenda & ornamenta æternarum virtutum. Secutus ponebat carnem: coronam acceepturus, Fœlix mutatio, sancta migratio. Quam beata mansio, fides eam videt, nōdum oculus, quia nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ præparauit Deus diligentibus se. Vbi sunt sancti isti putamus? Ibi vbi bene est. Quid quæris amplius? Non nosti locum sed cogita meritum. Vbicunque sunt, cum Deo sunt, iustorum animæ, in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum. Sed ad locū sine tormento, per tormenta transierunt: ad locum latitudinis, per angustias peruenerunt. Non ergo timeat laboriosam viam, qui talem desiderat patriam. Tēpus (inquit) resolutionis meæ instat. Bonum certamen certaui, cursum consummaui, fidem seruaui: de cætero superest mihi corona iustitię. Adhuc imminet amaritudo passionis, sed trāsit eam passuri cogitatio, & quid vltra sit cogitat: nō quà itur, sed quò itur. Et quia cum magno amore cogitatur quò itur, cum magna fortitudine calcatur quà itur. Cùm autem dixisset superest mihi corona iustitiæ, intulit, quam reddet mihi dominus, in illa die iustus iudex. Reddet iustus, ante non reddidit. Nā si ô Paule primò Saule persequebaris sanctos Christi, quando seruabas vestimenta lapidatorum Stephani, exerceret circa te dominus iustū iudicium, vbi esses? Tanto sceleri tuo, qui locus in fundo gehennæ repetiretur? Sed tunc tibi nō reddidit, vt modo reddat. Verba enim tua de prioribus factis tuis legimus in epistola tua: & per te nonimus. Tu dixisti: Ego enim sum nouissimus apostolorum: qui nō sum dignus vocari Apostolus, Quare? Quia persecutus sum Ecclesiam Dei. Si persecutus es Ecclesiam Dei vnde ergo Apostolus? Sed gratia Dei sum id quod sum. Antè gratia, modò debitum. Ante gratia donabatur, modò debitum redditur. Gratia Dei sum, inquit, quod sum: ego nihil sum. Quicquid sum, gratia Dei sum. Quicquid sum: sed modò Apostolus: nam quod eram, ego eram. Gratia Dei sum quod sum: & gratia eius in me vacua non fuit: sed plus omnibus illis laboraui. Quid est Apostole Paule? Quasi extulisti te, quasi de aliqua ceruicula videtur dictum, plus omnibus illis laboraui. Agnosce

ergo. Agnosco inquit. Non ego autem: sed gratia Dei mecum. Nō erat oblitus, sed vnde gaudeamus in nouissimis seruabat nouissimus. Non ego autem sed gratia Dei mecum. Tunc non redditum est, modò quid? Cursum consummaui, fidem seruaui, De cætero superest mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex. Bonum agonem certasti, Sed quis fecit vt vinceres? Lego tibi te, & tu dicis, gratias ago Deo, qui dedit nobis victoriam per dominum nostrum Iesum Christum. Quid proderit certasse, si nō prosit vicisse? Ergo habes quia certasti quidem sed Christus dedit victoriam. Sequere aliud, Cursum consummaui & hoc quis in te. Nónne tu dixisti? Non volentis, neq; currentis, sed miserentis est Dei? Dic quod sequitur, fidem seruaui, Et hoc vnde tibi? Audi verba tua, Misericordiam inquit cōsecutus sum vt fidelis essem. Ergo fidē seruasti ex misericordia Dei, non ex fortitudine tua. De cætero ergo superest tibi corona iustitiæ quam reddet tibi dominus in illa die iustus iudex. Meritò enim reddet, ideo iustus iudex, Sed etiam hoc non extollatur ceruix tua, quia dona ipsius sunt merita tua. Quod illi dixit ab illo didici & vos mecum in ista schola vtriq; didicistis. Superiore loco propter preconium præsidemus, sed in vna schola communem magistrum in cœlis habemus. Conuersi ad dominum, &c.

Tractatus, De natali S. Martyrum Massylitanorum.

XLVIII. FOrtitudinem sanctorum Martyrum sic in eorum passione miremur, vt gratiā domini prædicemus. Neque enim & illi in seipsis laudari voluerunt, sed in illo cui dicitur, In domino laudabitur anima mea. Hoc qui intelligunt non superbiunt. Cum tremore petunt, cum gaudio accipiunt. Perseuerant, iam non amittunt. Quia enim non superbiunt, mites sunt. Et ideo cum dixisset in domino laudabitur anima mea, addidit, audiāt mites & * lætentur. Quid caro infirma, quid vermis & putredo esset: nisi quod cantauimus verum esset, Deo subiicietur anima mea, quoniam ab ipso est patiētia mea? Et etiam vt mala omnia pro fide Martyres tolerarent, virtus eorum patientia nominatur. Duo sunt enim, quæ in peccata homines aut alliciunt, aut impellunt: voluptas aut dolor. Voluptas illicit, dolor impellit. Contra voluptates, necessaria est continentia: contra dolores, patiētia. Hoc enim modo suggeritur humanæ menti vt peccet. Aliquādo dicitur, fac & hoc habebis: aliquando autem, fac ne hoc patiaris. Voluptatem præcedit promissio, dolorem comminatio. Vt ergo habeant homines voluptatem, vel non patiantur dolorem: peccant. Ideo Deus contra ista duo, quorū est vnum in blanda promissione, alterum in terribili comminatione, & promittere dignatus est, & terrere. Promittere regnum cœlorum, terrere de suppliciis inferorum. Dulcis est, voluptas, sed dulcior Deus. Malus est dolor temporalis, sed peior est ignis æternus. Habes quod ames pro mundi amoribus, imò pro immundis amoribus. Habes quod timeas, pro mundi terroribus. Sed parū est moneri: nisi impetres adiuuari. Præsens ergo psalmus quem cantauimus docuit nos, à Deo vtique esse patientiam nostram, contra dolores. Vnde inuenimus ab ipso esse, & continentiam nostram: quæ necessaria est contra voluptates. Habes euidentissimum testimonium. Et cum scirem inquit quia nemo potest esse continens nisi Deus det: & hoc ipsum erat sapiētiæ, scire cuius esset hoc donum. Ergo si habes aliquid à Deo, & nescis à quo habes, non eris muneratus: quia remanes ingratus. Si nescis à quo habeas, non agis gratias. Non agendo gratias, & quod habes perdis. Qui enim habet, dabitur ei. Quid est * plenè habere? Scire vnde habeas. Qui autem non habet, id est, nescit vnde habeat: & quod habet auferetur ab eo. Denique sicut idem ait. Hoc ipsum erat sapientiæ, scire cuius esset hoc donum: sic & Paulus Apostolus ait, cùm commendaret nobis gratiam Dei in spiritu sancto. Nos autem non spiritum huius mundi accepimus: sed spiritum qui ex Deo est. Et quasi diceretur illi, vnde discernis? Secutus adiunxit, Vt sciamus quæ à Deo donata sunt nobis. Ergo spiritus Dei, spirit⁹ est charitatis: spiritus huius mundi, spiritus est elationis. Qui habent spiritum huius mundi, superbi sunt, ingrati sunt Deo. * Multi dona eius habent: sed non colunt eum à quo habent: Ideo sunt infœlices. Aliquando vnos habet dona maiora, alter habet minora: verbi gratia intelligentiam memoriam. Dona Dei sunt. Inuenis aliquando hominem acutissimū, memorem ad incredibilē admirationem. Inuenis alium paruo intellectu, memoria non tenaci, sed vtroque paruo præditum. Illum autem superbum, istum humilem. Istum de paruis Deo gratias agentem: Illum maiora sibi tribuentem. Melior est incōparabiliter, Deo gratias agens de paruo: quàm se extollens de magno. Illum enim qui de paruo gratias agit, ad magnum Deus admittit: qui de magnis gratias non agit, & quod habet amittit. Qui enim habet dabitur ei. Qui autem non habet: & quod habet auferetur ab eo. Quomodo non habet, si habet? Non habens habet: qui nescit vnde habeat. Tollitur enim à Deo res sua: & remanet illi iniquitas sua. Ergo nemo est continens, nisi Deus det. Habes munus contra voluptates: quoniam hoc ipsum, inquit, erat sapiētiæ scire cuius esset hoc donum, nemo est continens nisi Deus det. Habes munus cōtra dolores: quoniam ab ipso est, inquit, patientia mea. Ergo sperate in eum, omne consilium plebis. In eum sperate: nolite vestris viribus confidere. Illi confitemini mala vestra: ab illo sperate bona uestra. Sine illius adiutorio, nihil eritis: quantumcunque superbi fueritis. Ergo vt humiles esse valeatis, effundite coram illo corda vestra. Et ne in vobis malè remaneatis, dicite quod sequitur, Deus adiutor est. Hunc adiutorem vt vinceret beatus Martyr habuit, quem miramur: cuius solēnitatem hodie celebramus. Sine illo non vinceret. Et si dolores vinceret: diabolum non vinceret. Aliquando enim victi à diabolo, vincunt dolores: non habentes patientiam, sed duritiam. Ille ergo adiutor affuit, vt donaret ei veram fidem: faceret ei bonā causam, & pro bona causa donaret patientiam. Tunc enim est patientia: quando præcedit bona causa. Non enim & ipsam fidē, alius quam pro

Marginal notes: Psal. 33. — * incundentur. — Sapien. 8. — Luc. 8. — * planè. — Hunc locum habet Vener. Beda. — 1. Cor. 2. — * Multa. — Luc. 8. — Psal. 61.

Deus donat. Breuiter vtrumq; commēdauit Apostolus,& causam pro qua patimur, & patiētiam qua
Philip. 1. mala perferamus,à Deo nobis esse. Exhortās enim Martyres ait, Quia vobis donatum est pro Christo. Ecce causa bona,quia pro Christo: Non pro sacri-
Matt. 12. legio contra Christum. Christus enim ait: Qui mecum non colligit,spargit. Ergo vobis, inquit, donatum est,pro Christo nō solum vt credatis in eū: sed etiam,vt patiamini pro eo. Hæc est vera patientia. Hanc ergo patientiam diligamus, hanc teneamus: etsi nondum habemus,petamus:& rectè cantamus.
Psal. 61. Deo subiicietur anima mea: quoniā ab ipso est patientia mea. Conuersi ad dominum,&c.

Sermo D. Augustini de Auaritia & Luxuria.

XLIX. Euangeliū nos admonuit lectione præsenti, de thesauro cœlesti loqui charitati vestræ. Neque enim sicut infideles auari putant Deus noster perdere nos voluit res nostras, si benè intelligatur & piè credatur & deuotè accipiatur qđ præceptum est nobis. Non nobis præcepit vt perderemus,sed locum ostēdit vbi poneremus. Nemo enim potest nisi cogitare de thesauro suo: & quodā cordis itinere diuitias suas sequi. Si ergo in terra obruuntur,ima petit cor:si autem in cœlo reseruan-
Sursum cor. tur,sursum erit cor. Si ergo volunt facere Christiani quod norunt se etiam profiteri,neq; enim hoc omnes qui audiunt nouerunt atque vtinam non frustra nouerunt,quæ nouerunt. Qui ergo vult cor suū sursum habere: ibi ponat quod amat,& in terra positus carne,cū Christo habitet corde. Et sicut Ecclesiā præcessit caput eius,sic Christianum præcedat cor eius, Quomodo membra itura sunt quò præcessit caput Christus: sic iterum resurgens iturus est quò nunc præcessit cor hominis. Eamus ergo hinc,ex qua parte possumus sequetur totum nostrum quò præcesserit aliquid nostrum. Domus terrena ruinosa est: domus cœlestis æterna est. Quò venire disponimus, antè migremus. Audiuimus diuitem quēdam à bono magistro quærentem consilium adipiscendæ vitæ æternæ. Magnum erat quod amabat, vile erat quod contemnere nolebat. Itaque peruerso corde audiens quem iam dixerat magistrum bonum maiore amore vilitatis, possessionem perdidit charitatis. Nisi vitam æternam consequi vellet, consilium de habenda vita æterna non requireret. Quid ergo fratres? Vt verba eius quem magistrum bonum ipse dixerat de fideli doctrina sibi deprompta respue-
Matt. 14. ret: Magister ille bonus est antequam doceat, cùm
Locus corruptus. docuerit malus? Antequam doceret dictus est bonus. Non audiuit quod voluit,sed audiuit quod debuit: desiderans venerat, sed tristis abscessit. Quod si ei diceretur,perde quod habes, quādo tristis abscessit quia dictum est bene serua quod habes, Vade, inquit, omnia quæ habes da pauperibus. Fortè times ne perdas, vide quid sequitur, Et habebis thesaurum in cœlo. Custodem tibi thesaurorum tuorum fortè seruulum aliquem posuisses: custos auri tui,erit Deus tuus. Qui dedit in terra, ipse seruat in cœlo. Fortassis nō dubitasset ille Christo commendare quod habebat,& ideo contristatus est quia dictum est ei da pauperibus,tanquam in corde suo dicens, Si diceres da mihi, ego tibi in cœlo seruabo: non dubitarem dare domino meo magistro bono: Nunc autem dixisti, da pauperibus. Nemo timeat erogare pauperibus, nemo putet accipere eū cuius manum videt. Ille accipit qui iussit vt dares. Neque hoc ex nostro corde aut humana coniectura dicimus:ipsum audite monentem,& tibi securitatē scribentem. Esuriui,inquit,& dedistis mihi māducare. *Matt. 25.*
Et cùm enumeratis officiis eorum respondissent, quando te vidimus esurientem? Ille respondit, Cum vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Manducat pauper, sed accipit diues, das ei qui consumat, accipit ille qui reddat. Neque hoc redditurus quod accepit: fœnerari se voluit, plus promittit quàm dederis. Exerce nunc auaritiam tuam,te puta fœneratorem. Certè si esses obiurgareris ab Ecclesia,cōfutateris verbo Dei, execrarentur te omnes fratres tui tāquam crudelem fœneratorem, de lachrymis * al- ** alienis.*
terius adquirere cupientem. Esto fœnerator, nemo te prohibet. Pauperi vis dare, qui quando reddiderit planget: da idoneo, qui etiam hortatur vt recipias,quod promittit. Da Deo & cōueni Deū. Imò da Deo:& vt recipias conueni. Certè in terra quærebas debitorem tuum,quærebat & ille. Sed vbi se absconderat à facie tua,adieras iudicem & dixeras: Iube illum debitorem meum conueniri. Ille audito hoc,discedit, & nec salutare te quærit: cui fortè te quærenti commodādo salutem egenti præstiteras, habes ergo cui eroges. Da Christo,ipse te conuenit vltro,vt recipias:& mirātem quia aliquid à te accepit: Nam illis ad dexteram positis vltro ipse dicet, Venite benedicti patris mei. Quo? Venite,percipite regnum,quod vobis paratum est ab origine mūdi. Pro qua re? Esuriui,& dedistis mihi māducare: Sitiui,& dedistis mihi potum. Nudus eram, & venistis ad me: hospes, & adduxistis: Æger & in carcere, & visitastis. Et illi, domine, quādo te vidimus? Quid est hoc? Conueni debitor,& creditores excusant. Non vult eos debitor fidelis falli. Recipere dubitatis, accipete ignoratis, & respondet quemadmodum accepit. Cùm vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. Non accepi per me,accepi per meos. Quod illis datum est,ad me peruenit: securi estote, non perdidistis. Minus idoneos attēdebatis in terra idoneū habetis in cœlo. Ego, inquit, accepi ego teddam. Et quid accepi? quid reddo? Esuriui, inquit, & dedistis mihi māducare: terrā accepi, cœlū dabo. Tēporalia accepi, æterna restituā. Panē accepi: vitā dabo. Imò etiā hoc dicamus, panē accepi, panē dabo. Potū accepi, potum dabo. Hospitem accepi dominū dabo. Æger visitatus sum, salutem dabo. In carcere visus sum, libertatem dabo. Panis quem dedistis, cō sumptus est, panis quem dabo, & reficit & non deficit. Det ergo nobis panē, panis ille qui de cœlo descēdit. Cum panē dabit, seipsum dabit. Quid enim volebas, quando fœnerabas? Nummos dare, & nummos accipere. Sed pauciores dare, plures accipere. Ego tibi (inquit Deus) omnia quæ dedisti in melius commutabo. Si enim dares libram argenti, & reciperes libram auri, quanto capereris gaudio? Inspice & interroga auaritiam. Libram argenti dedi, libram

auri recipio. Quid ſimile argentum & aurum? magis ergo quid ſimile terra & cœlum? Et aurum & argẽtum hic eras relicturus: tu autem hic non perpetuò manſurus. Et aliud dabo, & plus dabo, & melius dabo, & ęternum dabo. Sic ergo compeſcatur auaritia noſtra fratres: vt alia quæ ſancta eſt inflãmetur. Omnino quę vos prohibet ne benè faciatis, malè vos alloquitur, dominę malę ſeruire vultis nõ agnoſcẽtes dominũ bonũ. Et aliquãdo duæ dominæ occupaot cor, & ſeruũ malũ dignũ ſeruire, talibus in diuerſa diſcindunt. Aliquãdo poſſident hominẽ duę dominæ cõtrariæ aoaritia & luxuria. Auaritia dicit ſerua: Luxuria dicit eroga. Sub duabus dominis diuerſa iubentibus, diuerſa exigẽtibus, quid ſacturus es? Habent alloquutiones ſuas ambæ. Et quando cœperis nolle obtemperare, & in libertatẽ tuam ire: quia iubere non poſſunt, blandiuntur. Et plus ſunt cauẽda earum blandimenta, quàm iuſſa. Quid dicit auaria? Serua tibi, ſerua filiis tuis: Si egebis nemo tibi dabit: Noli ad tempus viuere: conſule tibi in futurũ. Cõtra luxuria: Viue cum viuis, fac benè cum anima tua: Moriturus es & quando neſcis: cui relicturus an ſit poſſeſſurus ignoras. Tu demis & ſubtrahis gutturi tuo: ille fortè cùm mortuus fueris calicem ſuper te non ponet. Aut ſi fortè calicẽ ponet, ipſe inebriabitur: ad te nulla ſtilla deſcendet: fac ergo benè cum anima tua quando potes, cùm potes. Aliud iubebat auaritia: Serua tibi, cõſule tibi in poſterũ. Aliud luxuria: Eroga, fac cũ anima tua bene. Tædeat te ô liber in libertatem vocate: tædeat te talium dominarum ſeruitus. Agnoſce redemptorem tuum, manomiſſorem tuum. Illi ſerui: faciliora iubet, contraria non iubet. Amplius audeo dicere. Contraria iubebãt auaritia & luxuria: ita vt ambabus obtemperare non poſſes. Et dicebat vna ſerua tibi: & conſule in poſterum. Dicebat alia Eroga, ſac benè cum anima tua. Procedat dominus tuus eadẽ dicturus: & contraria non dicturus redemptor tuus. Si nolueris, domui eius non eſt neceſſarius qoi ſeruit inuitus. Attende redemptorem tuum: attende precium tuum. Venit vt redimat, ſanguinẽ fudit. Carum te habuit quem tam carè emerat. Agnoſcis qui emerit: attende vnde redimat. Taceo de cęteris ſuperbè in te dominantibus vitiis: innumerabilibus enim malis dominis ſeruiebas. Has duas dico iubentes cõtraria in diuerſa rapientes, auaritiam & luxuriam. Eripe te ab his, veni ad Deum tuum. Si ſeruus eras iniquitatis, eſto ſeruus iuſtitię. Verba quæ tibi dicebant & contraria iubebant, ipſa audis à domino Deo tuo, & nõ contraria iubet. Verba earum tollit? non: ſed poteſtatem tollit. Quid tibi dicebat auaritia? Serua tibi, conſule in poſterum. Verbum non mutatur, homo mutatur. Iam ſi placet compara conſulentes. Illa auaritia eſt: iſta iuſtitia. Ipſa contraria diſcute, ſerua tibi inquit aoaritia. Pone te velle obtemperare: interroga ubi ſerues. Illa tibi monſtratura eſt munitum locum, muratum cubiculum, arcam ferream. Omnia muni, fortè domeſticus fur etiam interiora perrumpet, & cum pecuniæ tuæ conſulis, vitæ tuæ timebis. Fortè dum multum ſeruas: qui vult eripere cogitat & occidere. Poſtremò aduerſus fures licet quocunque munimine theſaurum tuum & veſtem tuam communias: communi ea aduerſus rubiginem & tineam. Quid facturus es? Non eſt foris * oſtiis auferens: ſed eſt intus abſumens. Non ergo bonum conſiliom dedit auaritia. Ecce iuſſit vt ſerues: & non inuenit dare locum vbi ſerues. Dicat etiam conſequentia: conſule in poſterum. In quantum poſterum? In dies paocos & incertos. Dicit cõſule in poſterũ homini fortaſſis victuro nec in craſtinum. Sed ecce viuat quantum putat auaritia non quantum oſtendit, oon quantum docet, noo quantum fidit, ſed quantum putat vixerit, ſenuerit, finierit, adhuc ſenex incuruus, baculo innixus, lucrum quærit & audit auaritiam dicentem, conſule in poſterum. In quo poſterum? Iam expirans loquitur, propter filios tuos, inquit. Vtinam vel illos ſenes non auaros haberemus qui filios non babẽt. Etiam ipſis, etiam talibus, etiam iniquitatem ſuam nulla pietatis imagine excuſantibus non ceſſat dicere, conſule in poſterum. Sed fortè ipſi cito erubeſcunt: illos videamus qui filios habent vtrum certi ſint filios ſuos poſſeſſuros eſſe quæ reliquerint. Intendant cùm viuunt filios aliorum alios alienis improbitatibus quod habuerunt amittentes, alios propria nequitia quod poſſederant conſumentes, & remanent inopes filij diuitum. Parcite naſci ſerui auaritiæ. Sed poſſidebuot hoc, inquit, filij mei. Incertum eſt, non dico falſum eſt, ſed quod feceritis incertum eſt: poſtremò ſac certum. Quid eis vis relinquere? Quod acquiſiſti tibi. Certè quod acquiſiſti relictum non erat & habes. Si tu habere potuiſti quod tibi relictũ non eſt, poterunt ergo habere & illi, quod tu non reliqueris. Refutata ſunt conſilia auaritiæ: ſed dominus eadem dicat, iuſtitia iam loquatur, ipſa erunt verba, non ſententia ipſa. Serua tibi ait dominus tuus, conſule in poſterum. Et hunc interroga, Vbi ſeruabo? habebis theſaurum in cœlo, vbi fur nõ accedet, oeque tinea corrumpet. In quantum poſterum ſeruabis? Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum eſt ab origine mũdi. Hoc regnum quantorum dierum eſt, oſtendit finis ipſe ſententiæ. Cùm de ſiniſtris diceret, Sic ibũt illi in ambuſtionem ęternam, ait de dextris, iuſti autem in vitam æternam. Hoc eſt conſulere in poſterum. Poſterum quod poſteriora non babeat. Dies illi ſine fine dicti ſont dies, & dictus eſt dies. Ait enim quidam vt habitem in domo domini in longitudinẽ dierum, cùm de illis diebus diceret. Et dies Pſal. 26.
dictus eſt. Ego hodie genui te. Et illi dies vnus dies, Pſal. 2.
quia iam nec tẽpus dies ille nec ad extremum proceditur nec craſtino excluditur. Ergo in ipſum poſterum conſulamus, & non diuerſa ſunt verba quæ tibi dicebat auaritia, & euerſa eſt auaritia reſtat vt dicas, Et quid ego de filiis meis? Audi & vide conſilium domini tui, ſi tibi dicat dominus tuus, melius ego cogito qui creaui, quàm tu qui generaſti fortè quòd dicas non habebis. Sed diuitem illom aſpecturus es qui triſtis abſceſſit, & in Euangelio reprehenſus eſt, & dicet tibi fortè ille diues ideo malè fecit non vendere omnia & dare pauperibus quia filios non habebat. Ego autem filios habeo: habeo quibus ſeruẽ. Et in hac infirmitate conſiſtit tibi dominus tuus. Audeam tibi dicere per miſericordiam,

Audeam

Domina duæ Auaritia & Luxuria.

* hoſtis.

Audeam aliquid dicere non de mea præsumptione, sed de ipsius miseratione. Setua & filiis tuis, sed audi me si (vt sunt humana) de filiis quisque suis aliquem amiserit. Intendite fratres intẽdite quia auaritia excusationem non habet neque hic neque in futuro seculo. Ecce & humana sunt, nõ enim optamus: sed exempla conspicimus. Amissus est aliquis Christianus. Christianum filium amisisti: non ergo amisisti sed præmisisti. Neque enim ille decessit, sed præcessit. Interroga fidem tuam: certè & tu illò iturus es, quo ille antecessit. Rem breuem dico cui puto quod nemo respondeat. Viuit filius tuus? interroga fidem tuam. Si ergo viuit quare inuaditur pars eius à fratribus eius? Sed dices: Nunquid redditurus est & possessurus? Mittatur ergo illi quò præcessit ille: ad rem suam venire non potest, res eius ad eum ire potest. Vide cum quo sit. Si in palatio militaret filius tuus, & amicus imperatoris fieret, & diceret tibi, vende ibi partem meam, & mitte mihi, nunquid inuenires quid responderes? Modò cum imperatore omnium imperatorum & cum rege omnium regum & cum domino omnium dominorum est filius: mitte illi non dico necessarium habet ipse dominus ipsius apud quem est filius tuus, eget in terra. Hic vult accipere quod dat in cœlo, quod facere nonnulli auari solent. Fac traiectitium. Da in peregrinos, quod recipias in patria tua. Postremo iam de te nihil, de filio tuo loquor. Dubitas dare tuum, dubitas & reddere alienum: certè conuinceris quia non filiis tuis seruabas. Ecce non das filiis tuis, quia tolles filiis tuis. Hinc certè tolles. Quare indignus est accipere, quia cum digniore viuit? Meritò si ille cũ quo viuit nollet accipere, iam domui tuæ si domui diuinæ diues. Absit ergo vt tibi dicam, da quod habes: sed dico tibi redde quod debes. Sed habebunt illud ait, fratres illius. O mala doctrina docens filios tuos mortem optare fratribus suis. Si de re fratris sui mortui ditiores erunt, vide quemadmodum se attẽdat in domo tua. Quid ergo facies? Patrimonium diuidis & parricidia doces. Sed nolo dicere de vno amisso, ne casus humanos videar minari. Melius quodammodo prosperiúsq; loquamur. Nõ dico vnum minus habebis, computa quia vnũ plus habes. Fac locum Christo cum filiis tuis, accedat familiæ tuæ dominus tuus, accedat ad prolem creator tuus, accedat ad numerum filiorum tuorum frater tuus. Cùm enim tantum intersit, & pater esse dignatus est: Et cùm sit pater vnicus, voluit habere cohęredes. Ecce ille quam largiter? tu quare tam steriliter? Duos filios habes, tertium illum computa: tres habes, quartus numeretur. Quintũ habes, sextus dicatur. Decem habes, vndecimus sit. Nolo amplius dicere: vnius filij tui serua locũ domino tuo. Quod enim dabis domino tuo, & tibi proderit & filiis tuis. Quod autem malè seruas filiis tuis: & tibi oberit & filiis. Dabis autem portionem vnam quam vnius filij deputasti. Deputa te vnũ amplius genuisse. Quid magnum fratres mei: Consilium do nunquid guttur ligo? Sic ait Apostolus: *1.Cor.7.* Hæc ad vtilitatem vestram dico, non vt laqueum vobis inijceã. Puta fratres quia parua & facilis cogitatio est putare patrẽ filiorum habere vnum filium amplius, & comparare talia prædia quæ possideas in æternum, & ipse & filij tui. Quid dicat auaritia non habet. Clamasti ad verba ista. Loquimini contra illam, non vos vincat non plus valeat in cordibus quàm redemptor vester. Non plus valeat in corde vestro quàm ille qui monet vt sursum corda habeamus: Iam ergo ista dimittamus. Luxuria quid dicit? Quid? Fac cum anima tua benè. Ecce dicit dominus, Fac cum anima tua benè. Quod tibi dicebat luxuria, hoc tibi dicit iustitia. Sed vide & dic quomodo dicatur. Si cum anima vis facere benè, attende illum diuitem qui ex consilio luxuriæ & auaritiæ volebat cum anima sua benè facere: successit ei regio & non habebat vbi reconderet fructus suos, & ait. Quid faciam non habeo quo colligam. Inueni quid faciam. *Luc.12.* Destruam apothecas veteres, & nouas ædificabo, & replebo eas, & dicam animæ meæ: Habes multa bona, iucundare. Audi consilium contra luxuriam. Stulte, anima tua hac nocte auferetur abs te. Quæ præparasti cuius erunt? Et quo itura est anima ista quæ auferetur ab illo? Hac nocte auferetur, & nescit quò itura est. Vide alium diuitem luxuriosum superbum. *Luc.16.* Epulabatur quotidiè splendidè, & induebatur purpura & bysso, & pauper vlcerosus iacebat ad ianuam, micas de mensa diuitis frustra concupiscebat, canes vlceribus pascebat & à diuite non pascebatur, vterque mortuus est. Vnus eorum sepultus est. De altero quid dictũ est? Ablatus est in sinum Abrahæ ab angelis. Vide diues pauperẽ, imò iam pauper diuitem, desiderat de digito stillã aquæ in linguam suam ab illo qui desiderauit micam de mensa eius. Certè vices mutuatæ sunt. Frustra hoc dicit diues mortuus: non hoc frustra audiamus qui viuimus. Nam & ille voluit ad superos reuocari, & non est permissus: voluit aliquem mortuorum mitti ad fratres suos, nec hoc illi cõcessum est. Sed quid ei dictum est? Habent ibi Moysen & prophetas. Et illi non audient nisi aliquis à mortuis ierit. Ait illi Abraham. Si Moysen & prophetas non audiũt, nec si quis à mortuis ierit credent. De faciẽdis ergo eleemosynis & comparanda animæ requie in posterum, vt faciamus benè cum anima nostra quod peruersè dixit luxuria, dixit & Moyses, dixerunt & prophetæ. Audiamus cùm viuimus, quia ibi frustra cõcupiscit audire qui contempsit ista cum audiret. An expectamus vt aliquis & à mortuis resurgat, & dicat nobis vt faciamus cum anima nostra benè? Iam & hoc factum est: non resurrexit pater tuus, sed resurrexit dominus tuus. Ipsum audi, accipe bonum consilium. Noli parcere thesauris tuis, eroga quantum potes. Luxuriæ vox erat: domini vox facta est. Eroga quantum potes, fac benè cum anima tua ne auferatur hac nocte anima tua. Habetis in nomine Christi quantum arbitror sermonem de faciendis eleemosynis. Vox ista vestra laudantium, tunc accepta est domino si videat & manus operantium. Conuersi ad dominum, &c.

FRAGMENTVM SERMONIS D. Augustini ad populum contra Pelagianos.

Ex secundo tomo. D. Eugippij Abbatis cap. 288. ILla duo, dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: Et, *Matth. 6.* Ne nos inferas in tentationem, quãdo Pelagianis obiiciuntur, quid eos putatis respondere? Horrui fratres mei quando audiui. Ego quidē non audiui auribus meis, sed sanctus frater & coepiscopus meus Vrbanus noster, qui hîc presbyter fuit, & modò est Siccensis episcopus, cũ remeasset ab vrbe Roma, & ibi cum quodam talia sentiente confligeret, vel se conflixisse referret, cum vrgeretur pondere orationis domioicæ, vrgebat enim eum, & dicebat, si in nostra potestate est non peccare, & io nostra potestate est omnes peccatorum tẽtatiooes, solis volũtatis oostræ viribos superare, quare Deo dicimos: Ne oos inferas in tentationẽ? Quid eum putatis respoodisse? Rogamus, inquit, Deum, Ne nos inferas in tentationem, ne aliquid mali patiamur, quod non habemus in potestate: ne ruam de equo, & ne frãgam pedem: ne latro me interficiat, & quid huiusmodi. Hæc enim, inquit, non habeo in potestate: nam vincere tentationes peccatorum meorum, si volo, & possum, nec Dei adiutorio possum. Videtis fratres quàm maligna hæresis. Videtis quẽadmodum omnes horretis: cauete ne capiamini. Noui enim calliditates & tergiuersationes hominũ impiorum auersorum à veritate, & quia iam in suas senteotias ceciderunt vinci noleorium, videte obsecro vos. Ecce inuenit quod diceret, ideo nos dicere, Ne nos inferas in tentationem, ne aliquid nobis cootingat, quod non habemus in potestate secundum corporis tentationem. Inde ergo dicebat dominus, vigilate & orate, ne intretis io tentationẽ: hoc dicebat, vigilate & orate, ne pedem frangatis, aot oe caput doleatis, aut ne in damnum incurratis? Noo hoc dicebat, sed quid dicebat? Quod Petro di-
Luc. 22. xit: Rogaui pro te, ne deficiat fides tua. Rogaui, inquit, pro te dicit Deus homini, dominus seruo, magister discipulo, medicus ægroto: Rogaui pro te. Quid? Ne deficiat. Quid? manus tua? pes tuus? oculus tuos? lingua tua? aliqua paralysis, id est, dissolutio membrorum? Non: sed ne deficiat fides tua. Secundũ istos in potestate habemus, ne deficiat fides no-
V. Beda. stra. Quare pro nobis rogatur Deus, vt cõcedat ro-
2. Cor. 13. gare nobis, quod isti dicunt, nos non debere petere à sempiterna maiestate, sed habere in potestate. Benedictiones fratres mei, benedictiooes nostras, quas super nos faciamus, euacuant, exinaniunt, elidunt. Audistis me credo fratres mei, quando dico, Conuersi ad Dominũ, beoedicamus nomē eius, det nobis perseuerate in mãdatis suis, ambulate in via recta eruditionis suæ, placere illi in omni opere booo, & cætera talia. Prorsus, ioquiunt, hoc totũ in potestate oostra est cõstitutũ. Ergo nos inaniter talia vobis optamus. Defeodamus & nos & vos: ne & nos sine caosa benedicamus, & vos sine causa Amē subscribatis. Fratres mei, Amen vestrũ, subscriptio vestra est, consensio vestra est, adstipulatio vestra est. Ne fortè aliqui ipsorũ & nos coudēnent & vos: defendamus nos de Apostolo Paulo: Videamus si talia optauit plebi suæ, qualia oramus super vos. Audite quid dixerit quodam loco. Rem breuem dico. Quid dicis ô noue hæretice, quicunque me audis si præsens es? quid dicis? Quia nõ peccare in potestate sic habemus, vt hoc sine adiutorio diuinæ gratiæ implere possimus, hoc dicis? hoc inquit. Ergo in potestate habemus oon peccare, ad hoc nobis sufficit. Quid est ergo quod ait Apostolus, scribeos ad Corinthios: Oramus ad Deum ne quid faciatis mali? Attendistis, audistis, accepistis: & quid manifestissimum est, sioe dubio intellexistis quid orauit Apostolus. Oramus, inquit, ad Deum, ne quid faciatis mali. Poterat dicere, Monemus vos, ne quid faciatis mali: docemos vos, oe quid faciatis mali, iubemus vobis, præcipimus vobis, qood quidem, si diceret, certum diceret, quia & voluntas nostra agit aliquid, noo enim voluotas nostra nihil agit, sola non sufficit, maluit tamen dicere: Oramus, vt ipsam gratiam commendaret, vt intelligerent illi, quando non faciunt aliquid mali, non sola sua voluntate se vitare malũ, sed adiutorio Dei implere quod iussum est. Ergo fratres quando præcipitur, agnoscite voluntatis arbitrium, quãdo oratur quod præcipitur, agnoscite gratiæ beneficium. Vtrumq; enim in scripturis habes. Et præcipitur & oratur: quod præcipitur, hoc oratur. Videte quod dico. Præcipitur vt intelligamos: Nolite esse sicut equus & mulus, non habentes intellectum. Aodistis quia iussum est, pete vt possis implere quod iussum est. Quomodo, inquis, peto? Audi scripturam quid tibi iussum est: Nolite esse sicut equus & mulus, non habentes intellectum: quia iussum est, agnouisti voluntatem, audi quia oratur, vt agnoscas gratiam: Da mihi Intellectum vt discam mãdata tua. Iussum est, vt habeamus sapientiam, quia iussum est lego. Vbi legis inquit? Audite, Qui insipieotes estis in populo, & stulti aliqoando sapite. Iam ille quid dicit? Vides quomodo nobis præcepit Deus, vt sapiamus. Ergo sapieotia in nostra est potestate? Iam dixi præceptum, andiui, voluntatem cognoui: audi orationem, vt gratiã tu possis agnoscere. De sapientia agitur quæ iussa est oobis, audiamus quid dicat Apostolus Iacobus. Si quis autē vestrum indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter. Iubetur nobis cõtinentia. Vbi iubetur? Apostolus ad Timotheum, Contine teipsom. Iussio est, præceptio *V. Beda.*
est, audiendum est, faciendũ est: sed nisi Deus adiu- *1. Tim. 5*
uet, remanemus. Conamur quidem facere uoluntate, & nititur aliquid voluntas, non præsumat potestas, nisi adiouetur infirmitas. Certè enim iussum est: Cootinete ipsum. Audi alium locum scripturæ. Et *Sapien. 8.*
cùm scirē, ioquit, quia nemo esse potest continens, nisi Deus det, & hoc ipsum erat sapientia scire, cuius esset hoc dooum. Et quid, ioquit, feci? adij dominũ, & deprecatus sum. Quid opus est multa percurrere fratres mei? Quicquid nobis iubetur, orãdũ est vt impleatur: sed non sic vt dimittamus nos & quomodo ægri iaceamus sopini, & dicamus, Pluat Deus escas super facies oostras, vt prorsus nos oihil agere velimus, & cum esca compluta fuerit, super os nostrum dicamus, etiam Deus gluriat de nobis. Aliquid & nos agere debemus, studere debemus, conati debemus, & in eo gratias agere, in quo potuerimus, in eo quod nõ potuerimus, orare. Quando gratias agis, caues ne damneris ingratus, quando autē

quod

quod nondum habes petis, caues ne remaneas inanis, quia impediris. Cogitate ergo ista fratres mei, quisquis ad vos accesserit, & dixerit vobis, Quid ergo nos facimus, si nihil habemus in potestate nisi Deus det omnia? Ergo nos nô coronabit Deus, sed se coronabit. Iam videtis quia de illa vena venit, vena est, sed venenum habet: percussa est enim à serpente, sana non est. Hoc enim agit hodie satanas, quomodo per venena hæreticorū eiiciat de Ecclesia, sicut tunc per venena serpentis, eiecit de Paradiso. Illum nemo dicat absolutū esse ab episcopis, absoluta est, sed coofessio, quasi correctio ipsa est absoluta, quia ea quæ dixit ante episcopos, Catholica videbantur quę autem scripsit in libris suis, episcopi qui absoluerunt, nescierunt, & forsitan correctus est. Desperare enim de homine non debemus, qui fortè fidei Catholicæ adiungi se maluit, & ad eius gratiam auxiliúmque confugit, fortè hoc factum sit, tamen oon hæresis est absoluta, sed homo hæresin oegans, &c.

Frangmentum Serm. D. Augustini de Decalogo ad populum.

Ex To. 1. Eugypp. cap. 115. Exod. 4. PRius in fundamēto posita rerum gestarum firmitate, significantia debemus inquirere, ne subtracto fundamento in aëre velle ędificare videamur. Ad plagas decem non pertinet quod primum factū est sigoi causa. Vt virga in serpētem conuerteretur, aditus erat enim ipse ad Pharaooem, quo commēdabatur Moyses educturus ex Aegypto populum Dei. Nondum autem contumaces feriebantur, sed diuino signo iam terrebantur. Virga sigoificat regnum Dei. Idémque regnū Dei esse vtique populum Dei, serpētem autem tempus mortalitatis huius, mors enim à serpente propinata est. Tanquā ergo cadentes de manu domini, in terram, mortales effecti sunt. Vnde proiecta virga ex manu serpēs effecta est. Fecerunt & magi Pharaonis similiter virgis eorū proiectis serpētes facti sunt, sed prius serpens Moysi, id est, virga Moysi deuorauit omnes serpentes Magorum. Tunc demum cauda comprehensa, idētidem virga facta est, & regnū remeauit ad manum. Sūt ergo virgæ Magorum populi impiorum victi Christi nomine cùm io eius corpus transferuntur, tanqoam à serpēte Moysi deuorantur, donec redeat regnom Dei ad manū Dei, sed in fine mortalis seculi, quod significat cauda serpentis, magnum signum fiat. Audistis quæ debeatis desiderare audite quod debeatis vitare.

I. *Exod. 20. Deut. 5. Exod. 7. Sanguis.* Primum præceptum in lege colendo vno Deo, Non erunt, inquit, tibi dij alij præter me. Prima plaga Aegyptiorum, Aqua conuersa in sanguinem. Compara primum præceptum primę plagę, Deum vnum ex quo sunt omnia, in similitudine intellige aquæ, ex qua generaotor omnia. Quo autem pertinet sanguis, nisi ad carnem mortalem? Quid est conuersio aquæ in sanguinem, nisi obscuratum est insipiens cor eorum, dicentes enim se sapiētes, stulti facti sunt? & commutauerūt gloriam incorruptibilis Dei, in similitudinem imaginis corruptibilis hominis. Gloria incorruptibilis Dei sicut aqua, similitudo imagiois corruptibilis hominis sicut sanguis: & hoc quidem fit in corde impiorum. Nam Deus incōmutabilis manet, neq; enim quia & Apostolus dixit commutauerūt, ideo mutatus est Deus. *V. Beda. ad Rom. 1.*

Secundum præceptum, Non accipies nomē domini Dei tui io vanum. Qui enim accipit nomen domioi Dei sui in vanum, non oiundabitur. Nomē domini Dei nostri Iesu Christi veritas est, ipse enim dixit, Ego sum veritas. Veritas ergo mundat, vanitas inquinat, & quoniam qui loquitur veritatem de Deo loquitur, qui enim loquitur mendacium de suo loquitur. Veritatem loqui est rationabiliter loqui, vanitatem autē loqui, strepere potius est quàm loqui, meritò quia secundum præceptum est dilectio veritatis, cui cōtraria est dilectio vanitatis, Loquitur autem veritas, perstrepit vanitas. Huic præcepto secundo contrariam videte secundam plagā. Quæ est illa secunda plaga? Ranarū abundātia. Habes expressam significatam vanitatem, si attendas ranarum loquacitatem. Vide amatores veritatis nō accipientes in vanum nomen domini Dei sui, loqui sapiētiam inter perfectos, etiam inter imperfectos. Non quidem loqui quod capere non possunt, non tamen recedere à veritate & pergere in vanitatem: quamuis enim imperfecti non capiūt si quid paulò excelsius fuerit disputarū de verbo Dei, Deo apud Deum per quod facta sunt omnia, possiotq; capere quod inter eos loquitur, Paulus tanquam inter paruulos Iesum Christum, & habent crucifixum, oon tamen illa est veritas & ista vanitas. Vanitas autem esset si Christum mortem noo impleuisset, sed finxisse diceremus, si vulnera in phantasmate fuisse, si sanguinem non verum sed simulatum de vulneribus emanasse, si falsas eum cicatrices (tanquam post falsa vulnera) demonstrasse. Cùm verò ista omnia vera dicimus, facta dicimus, certa, expressa, impleta credimus & prædicamos, quamuis de sublimi illius & de incommutabili veritate noo loquamur, nō tamen imus in vanitatem. Qui autem illa omnia in Christo falsa & simulata dicunt, Ranę sunt clamantes in palude, strepitum vocis habere possunt, doctrinam sapientiæ insinuare non possunt. Deniq; in Ecclesia loquuntur hærentes veritati veritatem per quam facta sunt omoia: Veritatem verbum carnem factum & habitare in nobis, veritatem Christum natum de Deo, vnum de vno, vnigenitum & coæternum, veritatem accepta forma serui natum ex virgioe Maria, passum, Crucifixum, resurgeotem, ascendentem, vbique veritatem & quam paruulus capere non potest veritatem, & in pane, & in lacte, io pane magnorum, in lacte paruulorū. Idem quippe panis vt lac fiat per carnem traiicitur. Qui autem huic veritati contradicunt, & in sua vanitate decepti decipiuot, Ranæ suot tædium iofereotes auribus non cibum mentibus. Audi denique homines rationabiliter loquentes, Noo suot loquelæ neque sermones quorum non audiantur voces eorum, sed voces non inanes, quia in omnem terram exiit sonus eorū, & in fines orbis terræ verba eorum. Si autem & ranas vis è contrario intelligere, illum versum Psalmi recole, Vana locuti sunt, vnusquisque ad proximum suum.

Margin: II. Exod. 20. Deut. 5. Ioan. 14. Exod. 8. Ranæ. V. Beda. 1. Cor. 2. Psal. 18. Psal. 11.

III. *Exod. 20.* *Deut. 5.* Tertium præceptum, Memento diem Sabbati ſanctificare eum. In tertio iſto præcepro Inſinuatur quædam vocationis indictio, quæ eſt cordis tranquillitas ac mentis, quam facit bona conſciẽtia: Ibi ſanctificatio, quia ibi ſpiritus Dei. Deniquevidete vacarionem, hoc eſt, quietem. *Eſa. 66.* *Inquieti.* Snper quem, inquit, reqoieſcet ſpiritus meus? ſuper humilem & quietum & trementem verba mea. Inquieti ergo reſiliunt ab ſpiritu ſancto, rixarum amatores, calumniarum ſeminatores, contentionis quàm veritatis cupidiores, inquietudine ſua non ad ſe admittūt qoietem Sabbati ſpiritalem. Contra iſtorum inquietudinem dicitur, tanquam vt Sabbatum habeant in corde ſanctificationem ſpiritus Dei: *Eccleſ. 5.* Eſto, inquit, manſuetus ad audiendum verbum, vt intelligas. Quid intellecturus ſum? Deum dicentem: Ceſſa ab inquietudine tua, non ſit tumultus quidam in corde tuo, per corruptionem voluntatibus phantaſmatibus & compungentibus te. Non ſit ita. *Pſal. 45.* Deum enim intellecturus es dicentem tibi: Vacare & videte quoniã ego ſum Deus. Tu per inquietudinem vacare nos vis, cõtentionum tuarum corruptione cæcatus, exigis videre quod non potes. Attende enim & contrariam tertiam plagam, huic pręcepto tertio. *Cyniphes.* *Exod. 8.* Cyniphes natæ ſunt in terra Aegypti, de limo, muſcæ quædam ſunt minutiſſimæ, inquietiſſimæ, inordinatè volitãtes, in oculos irruentes, non permittentes hominem quieſcere, dum abiguntur, iterum irruunt, dum abactæ fuerint rurſus redeunt, ſicut omnino vana phãtaſmata cordis contentioſorum. Tenete præceptũ, cauete plagam.

IIII. *Exod. 20.* *Deut. 5.* *Exod. 8.* *Cynomyia.* Quartum præceptum eſt, Honora patrem tuum, & matrem tuam, huic contraria quarta Aegyptiorum plaga κυνομυῖα eſt. Quid eſt κυνομυῖα? Canina muſca: Græcum vocabulum eſt. Caninum eſt parentes non agnoſcere; Nihil tam caninum quàm cũ illi qui genuerunt non agnoſcuntur, merito ergo & catuli canum cæci naſcuntur.

V. *Deut. 5.* *Exod. 9.* *Mors pecatorum.* Quintum præceptum eſt, Nõ mœchaberis, quinta plaga eſt mors in pecore Aegyptiorum. Comparemus, da hominem mœchari meditantem, coniugio non contentum ſuo, appetitum quendam carnis in ſe domare non vult, qui eſt nobis pecoribúſque communis, etenim cũcumbere & generare etiam pecorum eſt, ratiocinari, intelligere, humanum eſt. Ideo ratio quæ præſidet in mente motus inferiores carnis tanquam regnans & dominans frenare debet, non immoderatè & illicitè paſſim vagéque laxare: ideóq; ipſis pecoribus natura datum eſt inſtituente creature, vt non moueantur ad fœminas, & ad concubitum niſi certis temporibus, neq; enim ratione ſe cohibet alio tẽpore pecus, ſed omnino ipſo motu frigeſcente torpeſcit. Homo autem ideo ſemper moueri poteſt, quia & frenare motum poteſt. Tibi dominationem rationis creator dedit, tibi præcepta continentiæ tanquam in beſtias inferiores loca conceſſit, tenes tu quod pecus non poteſt, & ideo ſperas tu quod pecus non poteſt, laboras aliquantũ in continendo, non laborat pecus, ſed gaudebis ſemper in ęternitate, ad quam non peruenit pecus. Si opus fatigat, merces conſoletur, & ipſa enim patiẽtia eſt interiorẽ motum frenare, & quod habes commune cum pecore, non tanquam pecus in omnia laxare. Quod ſi contempſeris te in te, & imaginem Dei in qua fecit te, neglexeris, victus cupiditate inſinuatarum rerum, tanquam amiſſo homine eris pecus, nõ quaſi conuerſus in naturam pecoris, ſed in hominis forma habens ſimilitudinem pecoris, qui non audis dicentem, Nolite eſſe ſicut equus & mulus non habentes intellectum. *Pſal. 32.* Sed fortè eligis tibi eſſe pecus, & libera vagari libidine, nulla lege appetitum carnis ad continentiam refrenandam, attende plagam ſi pecus es, non times: ſaltem mori times.

VI. *Exod. 20.* *Deut. 5.* *Exod. 9.* *Puſtulæ.* Sextum præceptum, Non occides, Sexta plaga puſtulæ in corpore & veſicæ bullientes & ſcaturientes, & incendia vulnerum ex fauilla fornacis. Tales ſunt animæ homicidales, ardent ira, quia per iram homicidij fraternitas deperiit, ardent homines ira, ardẽt & gratia. Sed alius eſt feruor ſanitatis, alius feruor vlceris. Ardentes papulæ per totũ concepta homicidia, ſcatent & ſanum nõ eſt, feruet ſed non de ſpiritu Dei. Nam & qui vult ſubuenire feruet, & qui vult occidere feruet, ille præcepto, iſte morbo: ille bonis operibus, iſte ſanioſis vlceribus. Si poſſemus videre animas homicidarum, plus plangeremus quàm putreſcentia corpora vlceratorum.

VII. *Exod. 10.* *Deut. 5.* *Exod. 9.* *Grando.* Sequitur, Non furaberis. Præceptum ſeptimum, & plaga ſeptima, Grando in fructibus. Quod per furtum contra præceptum ſubducis, de cœlo perdis. Nemo enim habet iniuſtum lucrum, ſine iuſto damno. Verbi gratia, Qui furatur acquirit veſtem, ſed cœleſti iudicio amittit fidem. Vbi lucrum, ibi damnum, viſibiliter lucrum, inuiſibiliter damnum. Lucrum de ſua cæcitate, damnum de domini nube. Neq; enim aliquid ſine prouidentia chariſſimi. Aut euenire putatis ea quę patiuntur homines, dormiẽte Deo pati? paſſim videntur fieri hęc, nubes colligi, imbres infundi, grandinem iaci, tonitruis terrã concuti, coruſcatione terreri, paſſim putantur fieri, & quaſi ad diuinam prouidentiam non pertinere. Cõtra tales cogitationes vigilat illẽ Pſalmus. *Pſal. 148.* Laudate dominum de terra, cum laudes dictæ eſſent de cœlo, Dracones & omnes abyſſi, ignis, grando, nix: glacis, ſpiritus tempeſtatis, quæ faciunt verbum eius. Ergo qui ſuo malo deſiderio forinſecus furãtur, Dei iudicio intrinſecus grandinantur. O ſi poſſent inſpicere agrum cordis ſui, profecto lugerẽt, dum ibi non inuenirent quod in os mentis mitterent, & ſi in furto ſuo inuenirent, qood in auiditatem ventris mitterẽt, maior fames eſſet hominis interioris, maior fames eſt, periculoſior plaga & grauior mors, multi mortui ambulant, & multi facinoroſi de vanis diuitiis exultant. Denique ſeruum Dei ſcriptura intus locupletem dicit, Abſconditus, inquit, cordis veſtri homo, qui eſt ante Deum diues. Non ante homines diues, ſed ante Deum diues, & vbi Deus videt ibi diues. Quid ergo tibi prodeſt ſi vbi homo non videt furaris, & vbi Deus videt grandinaris?

VIII. *Exod. 20.* *Deut. 5.* Octauum præceprum, Falſum teſtimonium non dices, octaua plaga, Locuſta animal dente noxium. Quid autem vult falſus teſtis, niſi nocere mordendo, & conſumere mentiendo? Denique admonens

homines

homines Dei Apostolus, ne falsis eriminationibus appetât, Si mordetis, inquit, & comeditis inuieem: videte ne abinuieem consumamini.

Exod. 10. Locusta. Galat. 5.

IX. Nonum præceptum est, Non concupisces vxorem proximi tui. Nona plaga, Densæ tenebræ. Etenim est quædam mœchia, contra quam supra preceptum est, etiam in non appetenda castitate vxoris alienæ. Mœchus est enim qui non it ad vxorem alienam, tantum quia non contẽtus est sua. Iam verò non solum post suam peccare, sed etiam alienam attentare, verè densæ sunt tenebræ: Nihil enim sic dolet in corde patientis, & qui hoc facit alteri, nihil sic volet pati, ad aliena paratior est omnis homo, hoc autem nescio vtrum ne est qui tolerabiliter ferat. O densas tenebras ista facientium, talia concupiscentium, verè excæcantur furore horribili, furor enim indomitus est conculcare viri vxorem.

Exod. 20. Deut. 5. Exod. 10. Tenebræ.

X. Decimum præceptum est, Non concupisces vllam rem proximi tui, non pecus, non possessionem, non subiugium, non aliquid omnino proximi tui concupiscas. Huic malo plaga cõtraria est decima, Mors primogenitorum, in qua plaga cum comparationẽ quandã quæro, nihil mihi interim occurrit, fortassis occurrat melius diligẽtiúsq; inquirẽtibus, nisi qui omnes res quas habet hæredibus seruat reprehenditur. Hic autẽ clamat qui rem proximi concupiscit, & qui furto aufert, & qui furatur aliquid proximi: nõ potest nisi rẽ proximi furari, sed de furto supra iã preceptũ est, vbi intelligas & rapinã: non enim de furto præciperet & de rapina taceret scriptura, nisi te intelligere voluisset: quia si pœnale est clãculo auferre, multo maioris pœnę est violẽter eripere. Auferre ergo nolẽti siue occultè siue palã habet præceptũ suum. Cõcupiscere autẽ rem proximi quod notat Deus in corde, etiam si iustam tibi successionem quæras non licet. Deniq; qui volunt res alienas tanquam iustè possidere, hæredes se quærũt fieri à morientibus. Quid enim tam iustum videtur, quam rem sibi derelictam possidere, habere iure cõmuni? Quid apud te facit homo, dimissum est mihi. Hæreditatem consecutus sum. Testamentum lego, nihil videtur iustius ista voce auaritiæ. Tu laudas quasi iure possidentem: Deus damnat iniustè cõcupiscentem. Vide qualis es qui optas te ab aliquo hęredem fieri, non vis vt habeat hæredes. In hæredibus autẽ nihil clarius primogenito. Proinde in primogenitis tuis punieris, qui cõcupiscendo res alienas, id quod tibi iure nõ debebatur, quasi iuris vmbram perquiris, Et facilè est quidem fratres corporaliter amittere primogenitos. Moriuntur enim homines siue ante parẽtes suos, siue post parẽtes suos, morte moriũtur, illud molestum est, ne per hãc occultam & iniustam concupiscentiã primogita cordis tui perdas. Primogenitus enim in nobis imaginem habet gratiæ Dei, nouus natus, prior natus, inter omnes tanquam natos: cordis nostri primogenita fides est. Nemo enim benè operatur nisi fides pręcesserit, omnia opera tua bona, filij tui sunt spirituales, sed inter hos tibi primogenita est fides. Quisquis rem alienẽ occultè cõcupiscis, interius fidem perdis. Eris enim primò sine dubio simulator obsequens non charitate sed fraude, veluti amans eum à quo te cupis fieri hæredem, amando eum mori quæris, & vt in re eius, te videas possessorem, illi inuides successorem. Eia fratres decursa decem præcepta & decem plagas, comparatos contemptores præceptorum, contumaciæ Ægyptiorum, cautos vos fecimus, vt habeatis securi res vestras in præceptis Dei, res vestras, inquam, res interioris areæ vestræ, interioris thesauri vestri, res quas vobis nec fur nec latro, nec vicinus potens possit auferre, vbi nec tinea nec rubigo metuenda est, cum quibus diues exit & naufragus, sic enim eritis populus Dei inter iniquos Ægyptios, illis hæc in corde patientibus, vobis autem incolumibus, in ipsis interioribus hominibus vestris, donec educatur populus de Aegypto quadam Exodo sua quod & fit: nam illud semel factum est, hoc non cessat fieri. Sanctificatio nulla diuina & vera est, nisi ab spiritu sancto. Non enim frustra dictus est propriè spiritus sanctus, cum sit & pater sanctus & filius sanctus, non tamen propriũ hoc spiritus accepit, vt tertia in Trinitate persona, spiritus sanctus diceretur. Ipse requiescit super humilem & quietum tanquam in Sabbato suo. Ad hoc septenarius numerus etiam sancto spiritui deputatur, hoc scripturæ nostræ satis indicant, viderint meliora meliores, & maiora maiores, & de isto septenario numero subtilius aliquid, & diuinius aliquid dicant & explicent. Ego tamẽ quid in pręsenti sat est illud video, illud vobis ad videndum cõmemoro, septenariam istam rationem inueniri propriè sancto spiritui deputatã, quia septimo die sonat sanctificatio. Et vnde probamus sancto spiritu deputari septenariam numerari rationem? Dicit Esaias spiritum Dei venire super fidelem, super Christianum, super Christi membrum & sapientię & intellectus, consilij, & fortitudinis, sciẽntiæ & pietatis, spiritum timoris Dei, si secuti estis, septem res percurri, tanquam descẽdentem ad nos spiritum Dei, à sapientia vsque ad timorem, & nos ascendamus à timore ad sapiẽtiam, Initium sapientiæ timor Dei. Ita ergo septenarius spiritus & vnus spiritus, septenaria operatione vnus, an aliquid euidentius vultis? Pentecosten diem festum scriptura sancta de septimanis factum commemorat. Habes scripturam Tobię vbi euidẽter dicit istum diem festum de septimanis, septies enim septẽ quadraginta & sex in summa redeunt, sed tanquam vt redeatur ad caput, spiritu enim sancto ad vnitatem colligimur non ab vnitate dispergimur. Ideo ad quadraginta sed additur vnum vnitatis, & fiunt quinquaginta. Non ergo iam sine causa quinquagesimo die post ascensionem domini venit spiritus sanctus. Resurrexit dominus: Ascẽdit ab infernis. Assumptione numerantur quinquaginta dies, & venit Spiritus sanctus in quinquagenario numero, tanquam natalem sibi apud nos faciẽs. Quadraginta enim diebus hic cõuersatus est dominus cum discipulis suis, quadragesimo die ascendit in cœlum, & peractis ibi decem diebus tanquam decimo præceptorũ signo venit spiritus sanctus, quia nemo implet legem nisi per gratiam spiritus sancti. Itaq; fratres manifestum est septenarium istum numerum ad spiritum sanctũ pertinere. Quisquis autem non cohæret vnitati

Exod. 20. Deut. 5. Exod. 12. Mors primogenitorum.

Primogenita nostra, fides.

Cur Sanctus, propriè sanctus dicatur.

Esa. 66.

Esa. 11.

Prou. 1.

Chriſti,& oblatrat aduerſus vnitatem Chriſti,intelligendũ eſt,eum non habere ſpiritum ſanctum,Cõtentiones enim & diſſenſiones non faciunt niſi ani-
1.Cor.2. males,de quibus Apoſtolus dicit, Animalis autem
Iuda.1. homo non percipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei.Deinde ſcriptum eſt &in Epiſtola Iudę Apoſtoli,Hi ſunt qui ſegregant ſemetipſos, teprehendens loquebatur.Hi ſunt qui ſegregant ſemetipſos, animales ſpiritum non habentes.Quid manifeſtius?quid euidẽtius? merito veniat & ſi eadem credentes quæ nos, tamen accepturi ſpiritum ſanctum quem habere nõ poſſunt quandiu ſunt hoſtes vnitatis. Hos antem
2.Tom.3. comparat Apoſtolus Magis Pharaonis· Habentes, inqnit,formam pietatis,ſed virtutem eius abnegantes,qui in ſigno tertio defecerunt.Iam videte quare in tertio ſigno defecerunt, mementote eos qui aduerſantnr vnitati,nõ habere ſpiritum ſanctum. Tria verò illa præcepta prima, in Decalogo ad dilectionem pertinere intelliguntur,vt ſeptem cętera intelligautur ad dilectionem proximi pertinere, vt duabus tabulis legis, & decem præceptis duo illa tanquam ſummaria præcepta teneãtur, Diliges domi-
Matt.22. num Deum tuũ ex toto corde tuo,& ex tota anima tua,& ex tota virtute tua, & diliges proximum tuũ tanquam teipſum: in his duobus præceptis,tota lex pẽdet & prophetæ.Referamus ergo tria prima pręcepta ad dilectionem Dei,quæ tria prima,Primum, Non erunt ribi dij alij præter me, cui contraria plaga eſt aqua conuerſa in ſanguinem, propter quod ſummum principium creatotis ad ſimulationẽ humanæ carnis adductum.Secundum præceprum,ne accipias nomen domini Dei tui in vanum, pertinet quanrum arbitror ad regnum Dei, quod eſt filius Dei. Vnus enim Deus & vnus dominus noſter Ieſus Chriſtus per quem omnia. Contra verbum ranæ,vide contrà verbum tanas,contra rationem ſtrepitnm, contra veritatem vanitatem. Tertium præceptum de Sabbato,pertinens ad ſpiritum ſanctum propter ſanctificationem,quæ prima in Sabbato ſonuit, quod vobis paulò antè vehementer quantum potuimus commẽdauimus: huic præcepto contraria inquietudo in muſcis de corruptione naſcentibus,in oculos irruentibus, ideo in hoc tertio ſigno defecerunt, qui vnitatis inimici ſpiritum ſanctum non habuere:facit enim hoc ſpiritus ſanctus pœna, aliud enim facit gratia,aliud pœna,aliud enim facit implendo,aliud deſerendo. Denique vt iam euidẽter ipſis confitentibus Magis Pharaonis agnoſcere valeamus quomodo appellatus eſt in Euangelio ſpi-
Matt.12. ritus Dei: videmus quod nomen accepit obiicientes domino conuicium Iudæi cnm dixiſſent, Hic non eiicit dæmonia niſi in Beelzebub principe dæmoniorum:reſpondit ille,Si ergo in ſpiritu Dei eiicio dæmonia,certè ſuperuenit in vobis regnũ Dei: quod alius Euangeliſta ſic enarrat, Si ergo in digito
Luc.11. Dei eiicio dæmonia. Quod alius Euangeliſta dixit ſpiritus Dei, alius dixit digitus Dei: ergo digirus Dei, ſpiritus Dei, ideo lex dara ſcripta digito Dei, quæ lex data eſt in monte Sina quinquageſimo die poſt occiſionẽ ouis, celebrato Paſcha à populo Iudæorum. Implentur dies quinquaginta poſt occiſionem ouis,& datur lex ſcripta digito Dei:Implentur quinquaginta dies poſt occiſionem Chriſti, & venit ſpiritus ſanctus: Gratias domino, occulranti prouidenter,aperienti ſuauiter,Iam videte hoc etiã fratres Pharaonis Magos euidẽtiſſimè confiteri,deficientes in tertio ſigno dixerunt: Digitus Dei eſt *Exod.8.*
hic,&c.

De eo quod ait Apoſtolus,Omne peccatum quodcunque fecerit homo,extra corpus eſt:Qui autem fornicatur,in corpus proprium peccat. *1.Cor.6.*

QVæſtio de epiſtola Corinthiorũ beati Pauli Apoſtoli vbi dicit.Omne peccatũ quodcunque fecerit homo,extra corpus eſt qui autem fornicatur, in corpus proprium peccat:neſcio ſi poſſit ad liquidum diſſolui, quamuis poſſit donante domino, aliquid inde probabiliter dici: ita enim profunda eſt. Nam cum ſuperius in eadem epiſtola Apoſtolus diceret, Nolite errare: neque fornicatores,neque idolis ſeruientes,neque adulteri, neque molles, neque maſculorum concubitores,neque fures, neque auari, neque ebrioſi, neq; maledici, neque rapaces regnum Dei poſſidebunt: & paulò pòſt. Neſcitis,ait, quoniam corpora veſtra membra ſunt Chriſti? Tollens ergo membra Chriſti,faciam membra meretricis? Abſit. An neſcitis, quia qui adhæret meretrici,vnum corpus eſt?Erunt enim,inquit,duo in carne vna.Qui autem adhæret domino,vnus ſpiritus eſt.Fugite fornicationem,atque ibi ſubiunxit:Omne peccatum quodcunque fecerit homo,extra corpus eſt, qui autem fornicatur, in corpus proprium peccat:An neſcitis quia corpus veſtrum,templum in vobis ſpiritus ſancti eſt?quem habetis à Deo,& non eſtis veſtri: Empti enim eſtis precio magno:glorificate & portate Deum in corpore veſtro. Cùm ergo multa & horrenda in hoc capitulo prius enumeraſſet hominum peccata,quibus non dabitur regnum Dei, quæ tamen non niſi per corpus perpetrari ab hominibus poſſunt: quod corpus vtique iam fidelium,templum eſſe dixit ſpiritus ſancti,quem habemus à Deo: ipſáq; membra corporis noſtri,membra eſſe aſſeuerat Chriſti. De quibus arguendo & quodammodo interrogando, ait: Tollens ergo membra Chriſti, faciam membra meretricis,reſponderentq́; ſibi,Abſit, ſubiungat adhuc & dicat:Neſcitis quoniã qui adhęret meretrici, vnũ corpus eſt:Ecce erũt enim,inquit,duo in carne vna:qui autem adhęret domino,vnus ſpiritus eſt:& concludit, Fugite fornicationẽ. Sequitur tamẽ ipſe & dixit: Omne peccatum quodcunque fecerit homo,extra corpus eſt: qui autẽ fornicatur in corpus propriom peccat: quaſi verò illa quæ dinumerauit peccata, dicens: Nolite errare, neque fornicatores, neq; idolis ſeruientes,neque adulteri, neq; molles, neq; maſculorũ concubitores,neq; fures,neq; auari,neq; ebrioſi,neq; maledici,neq; rapaces,regnum Dei poſſidebunt.Iſta omnia facinora & flagitia,nũquid non niſi per corpus fieri aut exerceri poſſunt? quis hoc ſani capitis homo negauerit? Totũ quippe iſtum locum Apoſtolus propter ipſum corpus, iam emptum precio magno,id eſt, Chriſti ſanguine precioſo,templum Spiritus ſancti factum à Deo,ne talibus flagitiis pollueretur, ſed potius inuiolatum

tanquam

Fragm ſer. D. Aug. 9. in ſuper: Propter hoc ipſum cer. quod habes apud Eugyppium Abbatem to.2.cap. 331. item partem apud Vener. Bedam in primam Epiſt. ad Cor.cap.6.
1.Cor.6.
Eodẽ cap.

tāquam Dei habitaculum seruaretur, agebat & defendebat. Quare ergo subiungere voluit hoc, vnde difficilis quæstio nasceretur: id est, vt diceret, Omne peccatum quodcunqoc fecerit homo, extra corpus est: qui autē fornicatur, in corpus suū peccat. Cùm siue ipsa fornicatio, siue alia huiusmodi, quę non nisi per corpus fiūt peccata turpitudini & fornicationi simillima, non nisi per ipsum corpus gerantur atque exerceantur? Quid enim? poterit ne esse quispiam vt cætera memorata superius taceam, fur, vel ebriosus, vel maledicus, vel rapax, extra operationē corporis huius, quamuis nec ipsa idololatria, neque ipsa auaritia, præter seruitium corporis huius poterit ad vsum fructúmque suum peruenire? Quid est ergo, Omne peccatum quodcunq; fecerit homo, extra corpus est: qui autem fornicatur, in corpus proprium peccat? Primùm, quia in corpore isto homo cōstitutus, quicquid solo tantum animo poterit iniquè cōcupiscere, dici non potest extra corpus hoc hominem facere, cùm constat eum carnali sensu, & carnali prudentia hoc agere, isto adhuc circūseptus

Psal. 13. in corpore. Nam & quod in Psalmo scriptū est: Dixit impius in corde suo, non est Deus, idem beatus Paulus Apostolus non potuit vtiq; separare à cor-

2. Cor. 5. porali opere, illo loco vbi ait: Omnes adstabimus ante tribunal Christi, vt recipiat vnusquisque secūdum ea quæ per corpus gessit, siue bonum, siue malum: quia videlicet non nisi in corpore constitutus, impius potuit dicere, Nō est Deus: vt taceam, quod

Galat. 5. in alia epistola ipse doctor gentium dicit: Manifesta autē sunt opera carnis: & exequitur: Quæ sunt fornicationes, immunditię, luxuriæ, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, animositates, dissensiones, hæreses, inuidiæ, ebrietates, & his similia: Quę prędico vobis sicut prędixi, quia qui talia agūt, regnum Dei non possidebunt. Nunquid enim non videtur nobis extra corpus fieri cætera illa quæ ibi interposuit: æmulationes, animositates, dissensiones, inuidias, hæreses: & tamen operibus carnis ista tribuit Doctor Gentium in fide & Veritate? Quid est ergo, Omne peccatum quodcunque fecerit homo extra corpus est: & vnum tātummodo fornicationis peccatum nominans, ait: Qui autem fornicatur, in corpus propriū peccat? Apparet igitur cuius

** obtuso.* tardo & * obtuoso, quàm sit ista quæstio, quam dominus piæ intentioni nostræ, si aliquantulum dignatus fuerit illucescere atque reuelare, poterimus aliquid rationabiliter dicere: Videtur enim beatus

Exaggerat fornicationem super cætera peccata. Apostolus, in quo loquebatur Christus, aut exaggerare voluisse fornicationis malum super cætera omnia peccata, quæ & si per corpus committātur, non tamen ita animum humanum concupiscentiæ carnali ita efficiunt obstrictum & obnoxium, quēadmodum in solo opere fornicationis corporalis, commisceri facit animum, vis ingens libidinis, cum ipso corpore, & vnum cum ipso quodammodo ad-

Fornicatio magnū flagitium. glutinari & deuinctum esse: in tantum vt nihil aliud ipso momento & experimento huius tam magni

Cor fornicantis fit seruū corporis. flagitij cogitare homini liceat, aut intendere, nisi quod sibimet addidit mentem, quæ captiuam subdit ipsa submersio, & quodammodo videatur quod dictum est: Qui autem fornicatur, in corpus propriū peccat: quia tūc fit propriè & familiariter seruū corporis cor hominis fornicantis, maximè in tempore ipsius nequissimæ operationis: in tantum, vt ipse Apostolus inculcatius volens commendare cauendum hominibus hoc malum, dixerit: Tollens ergo membra Christi faciam membra meretricis? Execrans atque detestans responderit, Absit. An nescitis, inquit, quoniam qui adhæret meretrici, vnum corpus est? Erunt enim, inquit, duo in carne vna. Nunquid hoc posset dici de aliis atque aliis quibuscunque facinoribus hominum? Liberum est enim animo humano in aliis quibusque sceleribus, & vnum aliquid eorum operari, & eo ipso tempore alibi cogitatione distendi, quod in fornicationis ipso opere atque tempore, non licet animo ad aliud aliquid cogitādum liberum esse. Sic enim totus homo absorbetur ab ipso, & in ipso corpore, vt iam dici non possit ipse animus suus esse, sed simul totus homo dici possit quod caro sit, & spiritus vadens &

non rediens. Sic ergo possumus intelligere, quia *Psal. 77.*
omne peccatum quodcunque fecerit homo, extra corpus est: qui autem fornicatur, in corpus propriū peccat: vt videatur, vt dixi, Apostolus in tantum exaggerare voluisse fornicationis malum, vt in cōparatione huius fornicationis, cętera extra corpus habenda esse duxerit quæcunque peccata: solo hoc

tantummodo fornicationis malo, in corpus pro- *Quare sola fornicatio dicitur peccatum in corpus proprium.*
priū peccare dixerit, quia maiore libidinis ardore, quo superior nullus est, voluptas ipsius corporis tenet seruum, efficit captiuum. Hæc dicta sint de speciali fornicatione huius corporis: verū quia non solum fornicatio in sacris literis specialiter, sed etiam

generaliter arguitur & nominatur: conemur Deo *Generalis fornicatio qua nō adhæretur Deo.*
adiuuāte, & hinc aliquid probabiliter dicere. Generalis igitur fornicatio apertè manifestatur in Psalmo vbi dicitur: Quoniam ecce qui longe se faciūt à te

peribūt: perdidisti omnē qui fornicatur abs te. Vbi *Psal. 62.*
subsequēter, qualiter ista generalis fornicatio euadi & effugi possit, adiunxit dicens: Mihi autē adhęrere Deo, bonum est: vt exinde facilè aduertamus, illam esse generalem fornicationem animæ humanę, qua non adhærens quisque Deo, adhæret mundo. Vnde beatus Apostolus Ioannes dicit: Si quis dilexerit

mundum, dilectio patris non est in eo. Et Aposto- *1. Ioan. 2.*

lus Iacobus dicit: Adulteri, nescitis quia amicitia *Iac. 4.*
huius mundi inimica est Deo? Breuiter ergo definitum est, non posse habere dilectionem Dei, qui habuerit dilectionem mundi: & inimicum esse Dei,

qui amicus esse voluerit mūdi. Ad hoc etiā pertinet *Matth. 6.*
quod dominus in Euangelio dicit: Nemo potest duobus dominis seruire: aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget: aut vnum patietur, & alterum contemnet: & concludit: Non potestis Deo seruire & mammonæ. Ista est ergo generalis, vt dictum est, fornicatio animæ, omnia omnino in se continens, quia non adhæretur Deo, dum adhæretur mundo: vt sic etiam intelligere valeamus, secundum istam generalem fornicationē, quod ait Apostolus: Omne peccatum quodcunque fecerit homo, extra corpus est: qui autem fornicatur in corpus proprium peccat, quia si non fornicetur anima humana, adhærendo Deo, nec adhærendo mundo, quęcunque

alia peccata, à concupiſcentia carnali prorſus alie-
na, potuerit pro ipſa fragilitate mortalitatis, vel
ignorando, vel negligendo, vel obliuiſcendo, vel
non intelligendo homo incurrere, hoc ſit quod di-
ctum eſt: Omne peccatum quodcunque fecerit ho
mo extra corpus eſt: quia nullum hic corporalis
vel temporalis concupiſcentiæ peccatum poterit
reperiri: vnde meritò extra corpus eſſe quodlibet
tale peccatum dici videtur. Quod ſi adhærens mū-
do mundanus homo, longè ſe facit à Deo, forni-
cando ab ipſo Deo, in corpus proprium peccat:
quia corporali concupiſcentia in quæque tempora-
lia & carnalia, carnali ſenſu & prudentia humanus
animus trahitur atque diſtrahitur, creaturæ ſeruiēs
potius quàm creatori, qui eſt benedictus in ſecula.
Sic ergo quantum mihi videtur, ſalua fide, intelli-
gi poteſt vtriuſque fornicationis malum, tam ſpe-
cialis, quàm vniuerſalis, in hoc vno capitulo tanti
& tam magni doctoris vbi ait. Omne peccatum
quodcunque fecerit homo, extra corpus eſt: qui
autem fornicatur, in corpus proprium peccat: vt
aut exaggeratio facta ſit ab Apoſtolo huius ſpecia-
lis fornicationis, qua in corpus propriū peccari re-
ctè intelligitur: quia ouſquā ſic totus homo corpo-
ris ipſius voluptati addicitur, & ineffabiliter, vel in-
euitabiliter afficitur, ut in comparatione huius tan-
ti mali, cætera peccata extra corpus eſſe videantur
etiam ſi per corpus exerceantur, quemadmodum
ſolum fornicationis vis quædam imperioſæ libidi-
nis, conditioni ſuæ ſubdit: propriūmque ipſius cor-
poris mancipium peſſimum facit, tempore maximè
ipſius immundiſſimę operationis, vt aliud quid prę-
ter quod agit in ipſo corpore, non ſit liberum hu-
manæ menti, vel cogitare, vel intendere. Si autem
etiam generalem ſignificare voluit Apoſtolus for-
nicationem, propter quam dixiſſe videatur: Omne
peccatum quodcunque fecerit homo, extra corpus
eſt, qui autem fornicatur, in corpus proprium pec-
cat, ſic accipiendum & intelligendum vt quiſq; dū
Gene.10. non adhæret Deo, qui adhæret mundo, omnia ta-
meo temporalia diligens & cōcupiſcens, meritò in
corpus propriū peccare dicatur, id eſt, vniuerſæ cō-
cupiſcentiæ carnali deditus & ſubditus factus, tan-
quam totus creaturę ſeruus ab ipſo creatore alienus
per illam initium omnis peccati ſuperbiā, cuius ſu-
perbiæ initium eſt, vt ſcriptū eſt, apoſtatare à Deo.
A quo generali fornicationis malo, quiſq; alienus,
quodcunq; aliud peccatum potuerit vt homo cor-
ruptibilis adhuc & mortalis incurrere, hoc intelli-
gatur extra corpus eſſe: id eſt, extra corporeæ & tē-
poralis omnis cōcupiſcentiæ malum, alienum eſſe,
extra corpus, vt ſæpe dictum eſt, eſſe. Tantummo-
do enim carnalis & generalis concupiſcentiæ ma-
lo, per omnia fornicatur anima à Deo, tāquam cor-
poralibus & temporalibus deſideriis & delectatio-
nibus alligata & deuicta, in corpus proprium pec-
cat, cuius vniuerſaliter concupiſcentiæ ſeruiens, in-
curuatur mundo & alienatur à Deo: quod eſt, vt di-
ctum eſt, Initium ſuperbiæ hominis apoſtatare à
Deo. Propter quod generalis fornicationis cauen-
1.Ioan.2. dum malum, beatus Ioannes admonet dicens: No-
lite diligere mundum, neque ea quæ ſunt in mun-
do: quoniam quæ in mundo ſunt, concupiſcentia
carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ambitio
vitæ ſeculi, quæ non eſt ex patre, ſed ex mundo: Et
mundus tranſiet, & concupiſcentia eius. Qui autem
fecerit voluntatem Dei, manet in æternum, ſicut il-
le manet in æternum. Iſta ergo dilectio mundi, quæ
vniuerſalem in ſe concupiſcentiam obtinet mundi,
generalis eſt fornicatio, qua peccatur in corpus pro-
prium, eo quod omnibus corporalibus & viſibilib',
& temporalibus deſideriis & voluptatibus humanis
indeſinenter ſeruit animus, ab ipſo creatore vniuer-
ſorum deſolatus atque derelictus.

Sermo de timore Dei.

MVlta nobis fratres de Dei timore pręcepta
ſunt, & quàm ſit vtile timere Deum innu-
merabiliter diuina eloquia ſonuerunt. Ex
qua vberrima copia pauca me commemorātem, &
ad ea quantum pro temporis breuitate potuero diſ-
ſerentem libenter aduertite. Quis non ſapientem ſe
eſſe lætetur? aut ſi nondum eſt, eſſe deſideret? Sed
quid dicit ſcriptura? Initium ſapientiæ timor domi-
ni. Quem non regnare delectet? Sed audiamus quid Pſal.110.
in Pſalmo ſpiritus moneat. Et nunc reges intelligi- Eccleſ.1.
te: erudimini omnes qui iudicatis terrā. Seruite do- Pſal.2.
mino in timore, & exultate ei cum tremore: vnde & Philip.2.
Apoſtolus dicit, Cum timore & tremore veſtrā ip- Eccleſ.1.
ſorum ſalutem operamini: legimus etiam ſcriptum,
Concupiſti ſapientiam: ſerua iuſtitiam, & dominus
præbebit illam tibi. Multos enim reperimus negli-
gentiſſimos iuſtitiæ, & auidiſſimos ſapientiæ. Hos
docet ſcriptura diuina peruenire non poſſe ad id
quod appetunt, niſi ſeruando quod negligunt. Ser-
ua, inquit, iuſtitiam, & præbebit tibi dominus quam
cōcupiſti ſapientiā. Quis autem poteſt, niſi Deum
timeat, ſeruare iuſtitiam? Dicit enim alio loco. Nam
qui ſine timore eſt non poterit iuſtificari. Porrò ſi Eccleſ.2.
dominus non prębet ſapientiam niſi ſeruāti iuſtitiā,
qui autem ſine timore eſt non poterit iuſtificari: re-
curritur ad illam ſententiā, Initium ſapiētiæ timor
domini. Eſaias etiam propheta cùm ſeptem illa no- Pſal.110.
tiſſima dona ſpiritalia commendaret, incipiens à ſa- Eccleſ.1.
pientia peruenit ad timorem Dei, tanquam de ſu-
blimi deſcendens ad nos, vt nos doceret aſcende-
re. Inde ergo cœpit quo volumus peruenire, & illuc
peruenit vnde debemus incipere. Requieſcāt in eo, Eſa.11.
inquit, ſpiritus Dei, ſpiritus ſapientiæ & intellectus,
ſpiritus conſilij & fortitudinis ſpiritus ſcientiæ &
pietatis, ſpiritus timoris domini. Sicut ergo ille non
deficiendo ſed docendo à ſapientia vſque ad timo-
rem deſcendit: ſic nos non ſuperbiendo ſed profi-
ciendo à timore vſq; ad ſapientiā oportet aſcēdere.
Initium enim ſapientiæ, timor domini. Ipſa eſt e-
nim illa cōuallis plorationis, de qua Pſalmus dicit, Pſal.83.
Aſcenſiones in corde eius diſpoſuit in conualle plo
rationis. Per conuallem quippe humilitas ſignifi-
catur. Quis eſt autem humilis, niſi timens Deum?
Et eo timore conterens cor in lachrymis confeſſio-
nis & pœnitentiæ: Quia cor contritum & humiliatū Pſal.50.
Deus nō ſpernit. Sed nō timeat, ne in cōualle rema-
neat. In ipſo enim corde cōtrito & humiliato, quod

Deus

Deus non ſpernit in aſſenſiones per quas in illum aſſugeremur ipſe diſpoſuit: nam ita Pſalmus dicit, Aſcenſionis in corde eius diſpoſuit in conualle plorationis, in loco quem diſpoſuiſti. Vbi fiunt aſcenſiones? In corde, inquit. Sed vnde aſcendẽdum eſt? Vtique à conualle plorationis. Et quò aſcendẽdum eſt? In locum, inquit, quẽ diſpoſuit. Quis iſte locus eſt, niſi quietis & pacis? Ibi enim eſt illa clara & quæ nunquam marceſſit ſapientia: vnde ad nos exercitandos quibuſdam doctrinæ gradibus deſcendit Eſaias, à ſapientia vſque ad timorem, à loco ſcilicet ſempiternæ pacis vſque ad conuallem plorationis: vt nos in confeſſione pœnitentiæ dolendo, gemẽdo, flendo non remaneamus in dolore & gemitu & fletu: ſed aſcendentes ab iſta conualle in montem ſpiritalem, vbi ciuitas ſancta Hieruſalem mater noſtra æterna fœcundata eſt, imperturbabili lætitia perfruamur. Ergo ille cùm præpoſuiſſet ſapiẽtiam, lumen ſcilicet mentis indeficiens, adiunxit intellectum, tanquam quærentibus vnde ad ſapiẽtiam veniretur, reſponderet, ab intellectu: vnde ad intellectum? à conſilio, vnde ad conſilium? à fortitudine: vnde ad fortitudinem? à ſcientia: vnde ad ſcientiam? à pietate: vnde ad pietatem? à timore. Ergo ad *Matth.5.* ſapientiam à timore: qui initiũ ſapientiæ timor domini. A conualle plorationis vſque ad montem pacis. Beati enim pauperes ſpiritu, quoniam ipſorũ eſt regnum cœlorum. Ipſi ſunt in conualle humiles, ipſi in tremore cor contritum & humiliatum ſacrificant Deo. Vnde aſcendunt ad pietatem, vt nõ reſiſtant voluntati eius, ſiue in ſermonibus eius, vbi nõ capiunt ſenſum eius, ſiue in ordine ipſo & gubernatione creaturæ, cùm pleráque aliter accidunt quàm *Matt. 26.* priuata nominis voluntas expoſcit: ibi quippe dicẽ- *Matth.5.* dum eſt, Verum nõ quod ego volo, ſed quod tu vis pater. Beati enim mãſueti, quoniam ipſi hæreditate *Pſal.141.* poſſidebunt terram: Non terram morientium, ſed terram de qua dictũ eſt, Spes mea es tu, portio mea in terra viuentium. Ab iſta quippe pietate merebũtur ſcientiæ gradum: vt nouerint non ſolum mala præteritorum peccatorum ſuorũ, de quibus in pri- ** Hæc non cohærent: & videntur nõnulla deeſſe.* mo gradu pœnitentiæ dolore fleuerunt, ſed etiam præſentia, &c. * In Chriſto videtur fuiſſe diuinitas. Porrò ſi fides dominũ natum credit in carne, Deo non dubitet eſſe vtrumque poſſibile, vt & corpus *V.Beda.* maioris ætatis non reſerato aditu domus intus po- *2.Cor.11.* ſitis præſentaret, & ſponſus infans de thalamo ſuo, hoc eſt, vtero virginali illæſa matris virginitate procederet. Illic nanq; Dei filius humanam ſibi dignatus eſt coniungere naturam, vt ſibi capiti immaculato immaculatam cõſociaret Eccleſiam, quã Paulus Apoſtolus, virginem vocat, non ſolas in ea con- *2.Cor.11.* ſiderãs corpore virgines, ſed incorruptas deſiderãs omnium mentes, Deſponſaui, inquit, vos vni viro: virginem caſtam exhibere Chriſto. Ergo & Eccleſia imitãs domini ſui matrem quoniam corpore nõ potuit, mente tamẽ & mater & virgo eſt. Nullo itaque modo virginitatem matris ſuę naſcendo Chriſtus ademit, qui Eccleſiã ſuam de fornicatione dæmonum redimendo virginem fecit. Ex cuius incorrupta virginitate procreatæ virgines ſanctæ, quæ terrenas nuptias contẽnentes eſſe etiã carne virgines elegiſtis, gaudentes celebrare ſolẽniter hodierno die virginis partum. Ille quippe eſt natus ex fœmina qui non eſt à maſculo ſatus in fœmina. Qui vobis attulit quod amaretis; matri non abſtulit quod amatis. Qui ſanat in vobis quod extraxiſtis ex Eua, abſit vt vitiaret quod dilexiſtis in Maria. Illa igitur cuius veſtigia ſancta ſectamini, & vt conciperet, cum viro non mãſit, & vt pareret virgo permanſit. Imitamini eam quantum poteſtis, nõ fœcunditate, quia hoc non poteſtis ſalua virginitate. Sola vtrunq; potuit quæ omnipotẽtem peperit, qui & vtrunq; poſſe conceſſit. Solum enim vnicum Dei filium, iſto vnico incorrupto partu fieri oportebat hominis filium. Nec tamen ideo non eſt vobis aliquid Chriſtus, quia vnus eſt virginis filius. Nam & vos eum & filiũ edere non potuiſtis in carne, ſponſum tamẽ inueniſtis in corde. Et talem ſpõſum quẽ redemptorem ſic teneat fœlicitas veſtra, vt peremptorem non timeat virginitas veſtra. Qui enim matris virginitatem nec corporeo abſtulit partu, multo magis in vobis eam ſpiritali amplexu.

Ex Sermone de timore Dei. *V.Beda ad Roman.11.*

NOli altum ſapere, ſed time. Quid enim altum ſapit, & ideo non timet, vtique perniciosè non timet. Neque enim mitis & pius eſt, qui ſeipſum in ſeipſo laudat & amat: ſed elatus *Pſal.33.* ferox non nouit dicere, In domino laudabitur anima mea, audiant mites & iocundentur. Quid enim boni amat qui fortè hoc ipſum propter hoc ipſum amat nihil timere? Poteſt enim hoc ipſum ſibi perſuadere, non ſanitate, ſed immanitate. Verbi gratia, eſt aliquis audaciſſimus latro quanto peruersè fortior, tanto periculosè crudelior, qui propter ipſum amorem ſuum quo amat nihil timere, ingentia facinora moliatur, vt quod amat exerceat, & exercẽdo corroboret: quanto eius fuerunt maiora commiſſa, tanto maior erit non timentis audacia. Non ergo hoc pro magno bono amandum eſt, quod & in homine peſſimo inueniri poteſt. Quapropter timeat Chriſtianus antequam perfecta charitas foras mittat timorẽ, credat & intelligat ſe peregrinari à Deo quandiu viuit in corpore quod corrumpitur & aggrauat animam. Tanto minor fit timor, quanto patria quò tendimus propior. Maior enim timor debet eſſe peregrinãtium, minor propinquantiũ, nullus peruenientium. Sic & timor perducit ad chari- *Matt.10.* tatem, & perfecta charitas foras mittit timorẽ. Timeat autem Chriſtianus non eos qui corpus occidunt, & poſtea non habent quid faciãt, ſed eum qui habet poteſtatem & corpus & animam in gehennã ignis occidere. Ille timor quem foras charitas mittit propterea pungit animam ne amittatur aliquid quod in creatura diligitur, vel ipſa ſalus & requies corporalis, aut aliquid tale poſt mortem. Propterea enim timentur & apud inferos pœnæ, & dolores ac tormenta gehennarum. Cùm verò cauet anima, ne Deus illam deſertus deſerat, timor eſt caſtus permanens in ſeculum ſeculi, &c.

Ex Serm. De amore Dei & amore ſeculi.

V Beda. 2.Cor. cap.5.

VIde duas mortes, vnam temporalem, eandémque primam: alterã ſempiternam, eandémque ſecundam. Prima mors omnibus præparata eſt: ſecũda ſolis malis, impiis, infidelibus, blaſphemis, & quicquid aliud ſanę doctrinæ aduerſatur. Intende: propone tibi iſtas duas mortes. Si fieri poteſt, ambas non vis pati. Scio viuere amas, mori non vis: & de hac vita in aliam vitam ſic tranſire velles, vt non mortuus reſurgeres, ſed viuus in melius mutareris. Hoc velles, hoc habet humanus affectus: hoc ipſa anima neſcio quomodo valet in voluntate, & cupiditate, quoniam diligendo vitam odit mortem, & quoniam carnem ſuam non odit, nec ipſi vult accidere quod odit. Ephes. 5. Nemo enim vnquam carnem ſuam odio habet. Hunc affectum oſtendit Apoſtolus, vbi ait, Habitationem habemus ex Deo, domum non manufactam, æternam in cœlis. Etenim in hoc ingemiſcimus, habitaculum noſtrum quod cœlo eſt, ſuperindui cupientes: in quo nolumus, inquit, expoliari, ſed ſuperueſtiri, vt abſorbeatur mortale à vita. Non vis expoliari? ſed ſpoliandus es: hoc tamen agas oportet, vt ſpoliatus per mortem carneam tunicam inueniaris indutus loricam fidei, hoc enim ſecutus adiunxit. Si tamẽ & induti, non nudi inueniamur. Nam prima mors ſpoliatura eſt te carne interim ſeponenda, & ſuo tempore recipienda.

Ex Serm. De Viſione Dei.

V Beda ad Ephe.1.

DIffuſa eſt charitas Chriſti in cordibus noſtris. Non tamen ex nobis, ſed per ſpiritum ſanctum qui datus eſt nobis. Si diffuſa eſt charitas in cordibus noſtris, & Deus charitas eſt: ecce iam ex quantulocunque pignore deambulat Deus in nobis. Pignus enim accepimus. Quid illud eſt cuius pignus tale eſt? quanquam melius habent codices, qui habent arram, quam qui habent pignus. Eandem rem quippè interpretes dicere voluerunt. Inter eſt tamẽ aliquid in loquẽdi vſu inter arram & pignus. Pignus enim quando datur cum datum fuerit propter quod pignus datum eſt, pignus aufertur. Accipis, verbi gratia, codicem ab amico tuo: vt tibi det, das aliquod pignus. Cũ reddideris quod accepiſti, propter quod pignus poſuiſti, ille quod reddideris habebit, tu pignus recipies, non enim habebit ambas res. Quid ergo fratres? Si charitatem modo Deus tanquam pignus dedit per ſpiritum ſuum, cum eam rem ipſam reddiderit, qua promiſſa pignus dedit, auferendum eſt à nobis pignus? Abſit: ſed quod dedit, hoc implebit. Ideo melius arra quàm pignus. Aliquando enim precium, verbi gratia, pręparas dare pro ea re quam tenes bonæ fidei contractu. De ipſo precio das aliquid, & erit arra, non pignus: quod ſit complẽdum, non quod auferendum. Iam ergo intellige. Si inuenio dilectorẽ, habet arram, & ex arra deſiderat plenitudinem. Arram ipſam conſideret, hoc enim implebitur, vnde arra data eſt: ipſam cogitet, ipſam apud ſe diſcutiat, ipſam inſpiciat, ipſam de plenitudine illa quam nõ videt interroget. Aſpice ergo arram: Deus charitas eſt. Inde habemus aliquid, inde aſperſi ſumus, inde irrorati. 1.Ioan.4. Cuius ros talis eſt, qualis fons rore iſto perfuſus. Sed flagrans in fontem, dic Deo tuo, quoniam apud te eſt fons vitæ. In rore iſto natum eſt deſiderium, in fonte ſatiaberis: ibi eſt quod ſufficit nobis, &c.

Ex eodem ſermone.

FIlij Dei ſumus, & agnoſcimur quod filij eius ſumus, nec agnoſcimur niſi pacifici fuerimus. Nam vnde videamus Deum nõ habebimus, ſi contendẽdo in nobis ipſum oculum extinxerimus. Attende quid dicat, Pacem ſectamini cum omnibus & ſanctificationem, ſine qua nemo poterit videre Deum. Quomodo terruit amatores? non terruit niſi amatores. Nunquid dixit, Pacem ſectamini cum omnibus, & ſanctificationem, quam qui non habuerit, in ignem mittetur, æterno igne cruciabitur, infatigabilibus tortoribus dabitur? Et vera ſunt, & hoc non dixit. Amatorem te eſſe voluit boni, non formidatorem mali. Et eo ipſo quod deſiderabas inde te terruit, quàm ſtulti eſſent duo volentes videre ſolem oriturum, ſi contenderent inter ſe qua parte oriturus eſſet, & quomodo vid[eri] poſſet, & nata inter ſe controuerſia litigarent, l[iti]gando ſe cæderent, cædendo oculos ſuos extinguerent vt illum ortum videre non poſſent. Ergo vt Deum videre poſſimus, fide corda mundemus, charitate ſanemus, pace firmemus: quia hoc ipſum vnde inuicem diligimus, iam ex illo eſt quem videre deſideramus, &c.

Fragmentum ſermonis, De Calendis Ianuarij de Verbis Apoſtoli ad Romanos, Reuelatur enim ira Dei de cœlo, &c.

REuelatur enim ira Dei de cœlo ſuper omnem impietatem. Quorum, niſi Iudæorum & Gentium? Ex vener. Beda ad Rom.1. Sed ne diceretur, quare ſuper impietatem Gentium? nunquam enim gentes legem acceperunt & præuaricatores facti ſunt. Rectè reuelatur ira Dei ſuper Iudæos quibus data eſt lex, & eam obſeruare noluerunt. Gentibus autem non eſt data. Intuemini fratres & intelligite, quomodo omnes reos oſtendit, & omnes ſalutis indigere ac miſericordiæ Dei. Reuelatur enim ira Dei de cœlo ſuper omnem impietatem & iniuſtitiam hominum, eorum qui veritatem in iniquitate detinent. Videte quemadmodum non dixit, non habent veritatem, ſed veritatem, inquit, in iniquitate detinent. Et quaſi quæreres dicens, quomodo poſſunt habere veritatem qui legem non acceperunt? Sequitur, Quia quod notum eſt, inquit, Dei, manifeſtum eſt in illis. Et quomodo potuit manifeſtum eſſe in illis quod notum eſt Dei, qui legem non acceperunt? Sequitur & dicit, Inuiſibilia enim eius à creatura mundi per ea quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur, ſempiterna quoque eius virtus & diuinitas. Vtique ſubaudimus intellecta conſpiciuntur. Cur enim attendat opera, & non quærat artificem? Attẽdis terram fructificantem, attẽdis mare plenũ animalibus ſuis,

attendis aërem plenum volatilibus, attẽdis cœlum fulgere stellis, &c. & non quæris tanti operis artificem? Sed dicis mihi: Ista video, illum non video. Ad ista videnda corporis oculos dedit, ad se videndum mentem dedit. Neque enim & animam hominis vides. Sicut enim ex motibus & administratione corporis animã quã nõ vides intelligis: sic ex administratione totius mũdi, & ex regimine ipsarũ animarũ intellige creatorẽ. Sed parũ est intelligere. Nam illi intellexerunt, & vide quod ait Apostolus. Quia cognoscentes Deum, non sicut Deum glorificauerunt aut gratias egerunt, sed euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum. Quo merito, nisi superbię Nam vide sequẽtia: Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt, non enim debebant sibi arrogare quod ille donauerat, nec se iactare ex eo quod non a seipsis sed ab illo habebant. Quod illi vtique Deo reddendum fuit, vt ad hoc tenendum, quod videre poterant, ab illo sanarentur qui dederat vt viderent. Si enim hoc facerent, humilitatem seruarent, & possent purgari, atque illi beatissimæ contemplationi cohærerent. Quia verò superbia erat in eis, interposuit se falsus & fallax & superbus, qui eis promitteret quod per partes nescio quas superbiæ purgarentur animæ illorum & fecit cultores dæmoniorum. Inde sacra omnia quæ celebrantur à paganis quę valere dicũt ad purgationem animarum suarum. Et audi Apostolum consequenter hæc dicentem, qui pro mercede superbiæ ista receperunt, quia non sic honorificauerunt Deum vt honorificandus est Deus. Et mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinẽ imaginis corruptibilis hominis. Iam simulacra sunt. Et ista quidem omnium græcorum aliarúmque gẽtium quæ similitudinem hominũ habẽt Quia verò non est maior & superstitiosior idololatria quàm Ægyptiorum: nam Ægyptus perfudit mundum figmentis talibus qualia deinceps dicit Apostolus. Cùm enim dixisset, In similitudinem imaginis corruptibilis hominis, addit, & volucrum, & quadrupedum, & serpentiũ. Nunquid enim fratres in aliis templis vidistis simulachrum capite canino vel taurino, cęterorúmque animalium irrationabilium figmenta? Hæc enim idola Aegyptiorum sunt. Vtrumque enim genus complexus, ait Apostolus: In similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedũ, & serpentium. Propterea tradidit illos Deus in desideria cordis eorum in immunditiam, vt contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis. Hæc mala eorum, ex impietate superbie sunt. Ista verò peccata quia de superbia, non solum peccata, sed etiam supplicia sunt. Cùm enim dicit, tradidit illos Deus, iam de vindicta est cuiusdam peccati, vt hæc faciant. Qui commutauerunt veritatem Dei in mendacium. Quid est commutauerunt veritatem Dei in mendacium? In similitudinem scilicet imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpẽtium. Et ne quisquam eorum diceret, non simulacrum colo, sed quod significant simulacra, subiecit statim, Et coluerunt, & seruierunt creaturæ potius, quàm creatori. Intelligite prudenter. Aut simulacrum enim colunt, aut creaturam. Qui simulacrum colit, conuertit veritatem Dei in mendacium. Nã mare veritas est. Neptunus autem, mendacium factum ab homine, conuersa veritate Dei in mendacium. Homo autem, simulacrũ Neptuni. Sic Deus fecit solem. Homo autem simulacrum solis faciendo, conuertit veritatem Dei in mẽdacium. Sed ne dicant non colo simulacrum, sed solem colo ideo dixit, coluerunt creaturã potius quàm creatorem.

SEd forsitan dicit aliquis, Etsi ipse humiliter natus est, in discipulorum nobilitate iactare se voluit. Non elegit reges, aut Senatores, aut Philosophos, aut Oratores: imò verò elegit plebeios, pauperes, indoctos piscatores. Petrus piscator, Cyprianus Orator. Nisi fideliter præcederet piscator, non humiliter sequeretur Orator. Non de se quisquam desperet abiectus: teneat Christum, & spes eius falsa non erit, &c. *Ex eodem sermone. Beda 1. Cor. 1.*

IPse Christus loquitur in sanctis suis dicente Apostolo, An experimentum quæritis eius qui in me loquitur Christus? Et licet dicat, Neque qui plantat est aliquid neque qui rigat, sed qui incremẽtum dat Deus: non quia seipsum, sed quia illum in se diligi volebat: perhibet tamen testimonium quibusdam dicens, Quia sicut Angelũ Dei excepistis me, sicut Christum Iesum. In omnibus ergo sanctis suis ipse est amandus, qui ait: Esuriui & dedistis mihi manducare. Non enim ait, dedistis illis: sed dedistis mihi. Tanta est charitas capitis erga corpus suum. *Beda in Epist. ad Galat. 4. ex præscripto serm.*

QVid est Iuno? Iuno, inquit, est Aër. Iamdudum inuitabat vt mare coleremus in simulacro Telluris: nunc inuitat vt Aërem colamus. Elementa sunt ista quibus mundus iste consistit. Hoc ergo Apostolus Paulus in Epistola sua proponens, Cauete, inquit, ne quis vos decipiat per philosophiam & inanem fallaciam secundum elementa mundi huius. Ipsos enim tangebat qui quasi prudentibus idola exponunt. Ideo cùm diceret philosophiam, in eodem loco ait, secundum elementa huius mundi: non quasi qualescunque adoratores simulacrorum, sed quasi doctores interpretatores signorum cauendos esse admonens. *Beda in Epist. ad Coloss. 2. Ex eodem serm*

Ex sermone de Sacrificio Vespertino.

IVdæi olim vocati ex Aegypto liberati in manu potẽti, per rubrum mare traiecti, per siccum euadentes, hostibus insequentibus carentes, manna pasti, de seruitute eruti, ad regnum perducti, tot beneficiis empti, in oliua erant, superbiendo fracti sunt. Oleaster contemptibilis per totum mundum erat, illo totus mundus horrebat syluestri oleastro: sed tamen per humilitatem ibi meruit inseri, vnde oliua superbiendo præcidi. Audi oliuam superbientem & fragi dignam. Nos de seruitute non sumus nati, patrem habemus Abraham. Respondetur, Si filij Abraham essetis, facta Abrahæ faceretis. Contra id quod dictum est, de seruitute non sumus nati: Si vos filius liberauerit, verè li- *Beda Rom. 11. Ioan. 8.*

beri eritis. Liberos vos esse iactatis? Omnis qui facit peccatum, seruus est peccati. Quanto ergo, mitius homo seruus esses hominis quàm peruersæ cupiditatis? Illi tamen superbiendo humilem non receperunt. Vide Oleastrum dignum inseri, Centurionem illum nō de Israeliticis sed de gentibus: domine non sum dignus, vt sub meum tectum intres. Et dominus: Amen dico vobis, non inueni tantam fidem in Israel. In Oliua non iueni quod inueni in Oleastro. Ergo Oliua superbiens præciditur: Oleaster humilis inseratur. Vide inserenrem, vide præcidentem. Propterea dico vobis, quia multi ab orēte & occidente venient. Multus veniet Oleaster inserendus in Oliua. Et recumbet cum Abrahā, Isaac, & Iacob in regno cœlorum. Audistis quemadmodum humilis inseratur Oleaster: audi quemadmodum Oliua superba præcidatur. Filij autem regni ibunt in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium.

Beda ad Hebr. 9. HOc sacrificium vbi sacerdos est victima, redemit nos fuso sanguine creatoris, non tamen creauit nos cum sanguine, sed redemit sanguine: Creauit autem nos in principio quod erat verbum, & verbum quod erat apud Deum, & Deus verbū. Ad hoc creati sumus. Sermo contextus adiungit: Omnia per ipsum facta sunt: & sine ipso factum est nihil. Hoc est quo creati sumus. Quò verò redēpti? Audi. Quod factum est, inquit, in eo vita est. Et vita erat lux hominum, & lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non compræhenderunt. Adhuc illud dicitur quod incommutabile semper manet, adhuc Deus est, adhuc illud dicitur cui videndo corda mundanda sunt. Vnde autem mundentur, nondū
Ioan. 1. dicit. Lux, inquit, lucet in tenebris, & tenebræ eam non comprehenderunt. Sed vt non sint tenebræ, possintque comprehendere, tenebræ enim peccatores, tenebræ infideles, vt ergo non sint tenebræ, possintque comprehendere: verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Videte verbum, videte verbum carnem, verbum ante carnem. In principio erat verbum, & apud Deum Deus erat, & omnia per ipsum facta sunt. Vbi hic sanguis? Ecce iam author tuus, sed nondum est precium tuum. Vnde ergo redemptus? Quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis, &c.

Beda 1. Cor. 15.

Ex Sermone D. Augustini de miraculo quinque panum.

Vestis nuptialis. QVid est vestis nuptialis? Quæramus illam in literis sanctis. Quæ est vestis nuptialis? Sine dubio aliquid est, quod mali & boni commune non habent. Hoc inueniamus: & inuenimus vestem nuptialem in donis Dei. Quid est, quod commune non habent boni & mali? Quod homines sumus, & pecora non sumus: Dei donum est. Sed commune est hoc cum bonis & cum malis. Quòd nobis lux de cœlo oritur, de nube pluuiæ descendunt, fontes manant, agri fructificant, dona sunt: sed bonis, malisque communia. Intremus ad nuptias, foris alios relinquamus qui non venerunt vocati. Ipsos conuiuas, id est, Christianos consideremus. Baptismus Dei donum est: habent illum boni & mali. Altaris sacramēta simul accipiunt & boni & mali. Prophetauit Saul iniquus, & viro sanctissimo atque iustissimo infestus: dum eum persequeretur prophetauit. Nunquid dicuntur credere soli boni? Et dæmones credunt & cōtremiscunt. Quid facio? Excussi omnia: & ad vestem illam nondum perueni. Inuolucrum meum explicaui, omnia vel penè omnia consideraui: ad vestem illam nondum perueni. Quodam loco Paulus Apostolus attulit mihi magnum inuolucrum magnarū rerum: & posuit ante me. Et dixi ei, Ostende mihi si fortè hic vestem nuptialem reperisti. Cœpit excutere singula & dicere: si linguis hominum loquar & Angelorum, Si habeam omnem scientiam, & prophetiam, & omnem fidem, ita vt montes transferam: si distribuero omnia mea pauperibus, & tradam corpus meum vt ardeam. Magnæ vestes: nondum tamen est illa nuptialis. Iam profer nobis nuptialem vestem, Quid nos Apostole Paule suspendis? Prophetia fortè donum Dei est, quod non habent boni & mali: Si charitatem, inquit, non habeam: nihil sum, nihil mihi prodest. Ecce vestis noptialis. Induite vos ô conuiuæ, vt securi discumbatis. Nolite dicere, ad istam vestem habēdam pauperes sumus. Vestite, & vestimini. Hyems est. Vestire nudos: nudus est Christus. Et quicunque non habetis vestem nuptialem: dabit illam. Ad illum currite, ipsum rogate. Nouit sanctificare fideles suos, nouit vestire nudos suos: vt possitis, vestem habentes nuptialem, non timere tenebras exteriores, non vincula membrorum & manuum ac pedum, &c. *1. Cor. 13.*

DEsideremus vitā Christi, quia tenemus pignus mortem Christi. Quomodo nobis non dabit bona sua, qui passus est mala nostra? In terris istis, in hoc seculo maligno quid abūdat nisi nasci, laborare, & mori? Hæc sunt mercimonia religionis nostræ, ad tales merces mercator ille descendit. Et quoniam omnis mercator dat & accipit: dat quod habet, & accipit quod non habet: etiam Christus in ista mercatura dedit & accipit. Sed quid accepit? Quod hic abundat, nasci, laborare, & mori. Et quid dedit? Renasci, resurgere, & in æternum regnare. O bone mercator eme nos. Quid dicam eme nos? cùm gratias agere debeamus quia emisti nos. Precium nostrum eroga nobis: Sanguinem tuum bibimus. Euangelium legimus instrumentum nostrum: serui tui sumus, creatura tua sumus, fecisti nos, redemisti nos. Emere quisque potest seruum suum: creare non potest. Dominus autem seruos suos & creauit, & redemit. Creauit vt essent, redemit ne semper captiui essent. Incidimus enim in principem huius seculi, qui seduxit Adam & seruum fecit, & cœpit nos tanquam vernaculos possidere. Sed venit redemptor, & victus est deceptor noster captiuatori nostro? Ad precium nostrum tetendit muscipulā crucem suam: posuit ibi quasi escam sanguinem suum. Ille autē potuit sanguinem istum fundere, non meruit bibere. Et in eo quòd fudit sanguinem non debitoris iussus est red- *Beda ad Heb. 2.* *Ex eodem serm.*

dere

dere debitores. Fudit ſanguinem innocentis, & iuſſus eſt recedere à nocentibus. Ille quippe ſanguinē ſuum ad boc fudit, vt peccata noſtra deleret. Vnde ergo ille nos tenebar, deletum eſt ſanguine redemptoris. Nō enim tenebat nos niſi vinculis peccatorum noſtrorum. Iſtæ erant catenæ captiuorum: venir ille, alligauit fortem vinculis paſſionis ſuæ. Intrauit in domum eius, id eſt, corda eorum vbi ipſe habitabat: & vaſa eius eripuit. Nos ſumus vaſa: iſta impleuerat ille amaritudine ſua. Hanc amaritudinem etiam noſtro redemptori in felle propinauit. Impleuerat nos ergo ilie tanquam vaſa ſua. Dominus autem noſter eripiens vaſa eius, & ſua faciens, fudit amaritudinem, impleuit dulcedinem. Amemus ergo eum: dulcis eſt. Guſtate & videte, quia ſuauis eſt dominus. Timendus eſt, ſed plus amandus.

Ex Serm. de Quinquageſima reſurrectionis domini.

Beda 1. Cor. 1.

HVmiliatus eſt dominus Chriſtus, vt eſſe humiles noſceremus: conceptus eſt continens omnia, natus eſt gignens omnia, mortuus eſt viuificans omnia: ſed poſt triduum reſurrexit & aſcendit in cœlum, & bumanam quam ſuſceperat carnem, ad patris dexteram collocauit. Mirabile eſt fratres, & hoc eſt quod impij credere nolunt. Mirabile eſt hominem reſurrexiſſe in carne: ſed multo eſt mirabilius, totum mundū rem tam incredibilem credidiſſe. Quid eſt incredibilius, Deum talia feciſſe, an mundum credere potuiſſe? Quid ſi & ipſe modus conſideretur à nobis quo credidit mundus? Etiam ipſe verè diuinus aduertitur, & valde mirabilis inuenitur. Ineruditos liberalibus diſciplinis, & omnino quantum ad ſeculi doctrinas pertinet impolitos, non peritos Grammatica, non armatos Dialectica, piſcatores Chriſtus cum retibus fidei ad mare ſeculi pauciſſimos miſit. Quid dico pauciſſimos? Duodecim miſit, & tamen per eos ſic omni genere piſcium impleuit Eccleſias, vt plurimi etiam ex ipſis ſapientibus ſeculi (quibus videbatur ignominioſa crux Chriſti) ea in fronte ſignentur. Et de qua erubeſcendum putabant, nobiſque inſultantibus, eam in pudoris arce conſtituunt.

Ex ſerm. de tribus virgis.

QVare autem primo ignobiles, paucos, imperitos & impolitos elegerit dominus, cum haberet ante oculos ſuos turbam magnam in comparatione quidem illorum pauperum, ſed in genere ſuo multos diuites, nobiles, doctos, ſapientes, quos poſtea etiam collegit, exponit Apoſtolus ſacramētum: Infirma mundi huius elegit Deus, vt confundat fortia, & ſtulta huius mundi elegit Deus, vt confundat ſapientes, & ignobilia huius mundi elegit Deus, & ea quæ non ſunt, id eſt non computantur, vt quæ ſunt euacuentur. Venerat enim docere humilitatem, & expugnare ſuperbiam. Venerat humilis Deus, vt nullo modo hic prius altos quæreret, qui tam humilis venerat. Primò, quia elegit naſci de illa fœmina quæ deſponſata erat fabro. Non ergo elegit amplos natales: ne in hac terra nobilitas ſuperbiret. Non elegit ſaltem naſci in ampliſſima ciuitate, ſed natus eſt in Bethleem Iudæ, ea, quæ nec ciuitatis nomine nuncupatur. Hodiéque illam incolæ loci illius villam appellant: tam parua, tam exigua, prope nulla eſt, niſi priſtina Domini Chriſti Natiuitate nobilitaretur. Elegit ergo infirmos, pauperes, indoctos: non quia reliquit firmos, diuites, ſapientes, nobiles: ſed ſi ipſos primos eligeret, merito diuitiarum ſuarum, merito ſubſtantiarum ſuarum, merito natalium ſuorum ſibi eligi viderētur, atque inflati de bis rebus, ſalutem humilitatis non reciperent, ſine qua nemo redire poteſt ad illam vitam vnde non laberemur niſi per ſuperbiam. Sed forſan diceret aliquis: & ſi humiliter natus eſt, in diſcipulorum nobilitate iactare ſe voluit. Non elegit reges, aut Senatores, aut pbiloſophos, aut oratores: imò verò elegit plebeios, pauperes indoctos, piſcatores. Petrus piſcator, Cyprianus orator. Niſi fideliter præcederet piſcator, non humiliter ſequeretur orator, Non de ſe quiſquam deſperet abiectus, teneat Chriſtum, & ſpes eius falſa non erit, &c.

Ex ſerm. de verbis epiſtola Beati Petri

QVanta Chriſti dignatio. Petrus iſte qui ſic loquitur piſcator fuit, & modo magnam laudem habet orator, ſi potuerit ab illo intelligi piſcator. Si enim eligeret Chriſtus primitus Oratorem, diceret Oratore, eloquentiæ meæ merito electus ſum: Si eligeret Senatorem, diceret Senator, dignitatis meę merito electus ſum. Poſtremò ſi prius eligeret imperatorem, diceret Imperator, poteſtatis meæ merito electus ſum. Quieſcant non omittantur, non contemnantur: ſed paululum differantur qui poſſunt gloriari de ſemetipſis. Da mihi, inquit, illum piſcatorem, da mihi idiotam, da mihi eum cum quo non dignatur loqui ſenator, ne quando emit piſcē. Ipſum, inquit, da. Hūc ſi impleuero, manifeſtum erit quod ego facio, quanquam & Senatorem & oratorē & Imperatorē ego ſum facturus, quandocunque tamen facturus ſum ego & Senatorem, ſed certius ego piſcatorē. Poteſt Senator gloriari in ſemetipſo, poteſt Imperator, non poteſt niſi de Chriſto piſcator. Veniat propter docendam ſalubrem humilitatem: veniat prius piſcator, per ipſum melius adducitur Imperator. Elegit ergo dominus & Oratores: ſed illi ſuperbirent ſi non prius elegiſſet piſcatores. Elegit diuites, ſed dicerent merito diuitiarum ſuarum ſe electos eſſe, niſi primo elegiſſet pauperes. Elegit Imperatores poſtea, ſed melius eſt vt Romam cum venerit Imperator, depoſito diademate ploret ad memoriam piſcatoris, quàm vt piſcator ploret ad memoriam Imperatoris. Infirma enim mundi elegit Deus, vt confundat fortia. Ignobilia mundi elegit, & ea quæ non ſunt tanquam ſint: vt ea quæ ſunt euacuentur, &c.

Ex Sermone de illuminatione Cæci nati.

V. Beda ad Rom. 11.

IN Iudicium venit in mundum ille Iudex futurus & mortuorum. Quare venit? Vt qui non vident videant, & qui vident, cæci

fiant,id est,qui cæcitatem suam non confitētur gratię obdurentur. Denique impletum est, Qui vidēt cæci fiant. Legis defensores, legis tractatores, legis doctores, legis intellectores,autorem legis crucifixerunt. O cæcitas,ipsa est quæ ex parte in Israel facta est vt crucifigeretur Christus, & plenitudo gentium intraret. Cæcitas ex parte Israel facta est. Totus orbis cæcus iacebat. Sed venit ille,vt qui vident videant, & qui vident cæci fiant. Ignoratus est à Iudæis, crucifixus est à Iudæis. De sanguine suo collyrium fecit cæcis. Duriores facti cęciores facti, quia se iactabant videre lucem crucifixerunt lucem. Quanta cæcitas. Lumen crucifixerunt, sed crucifixa lux cæcos illuminabat. Audi videntem qui cæcus erat. Ecce in quam crucem malè offenderunt, qui cæcitatem suam medico confiteri noluerunt. Remanserat illis lex sine gratia. O miseri,
Idem Beda ad Gal. 3. quid fecit lex sine gratia, nisi magis reos? Quare? Quia legis auditores & non factores: ac per hoc
4. Reg. 4. peccatores præuaricatores. Mortuus est puer hospitæ hominis Dei, missus est baculus per seruum, & positus est super faciem ipsius,& non reuixit. Quid facit lex sine gratia? Apostolus iam videns, iam ex cæco illuminatus,quid dicit? Si enim data esset lex quæ posset viuificare, omnino ex lege esset iustitia. Intendite,respondeamus,& dicamus,quid est quod dixit? Si data esset lex quæ posset viuificare, omnino ex lege esset iustitia. Si non poterat viuificare, vt quid data est?Secutus adiūxit, Sed cōclusit scriptura omnia sub peccato , vt promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus. Promissio illuminationis, promissio dilectionis ex fide Iesu Christi, vt daretur credentibus scriptura illa, id est lex, conclusit omnia sub peccato. Quid est , conclusit omnia sub peccato? Fecit delictorem etiam præuaricatorem: Nam sanare non potuit peccatorē. Conclusit omnia sub peccato: sed qua spe? Spe gratiæ, spe misericordiæ. Accepistis legem , stare voluisti, non potuisti. A superbia cecidisti, languorem tuum vidisti. Curre ad medicum,laua faciem, opta Christum , confitere Christum, crede in Christum. Accedat spiritus literæ & eris sanus. Nam si spiritum literæ detrahas, litera occidit. Si occidit, vbi spes? Spiritus autem viuificat,&c.

Fragmentum Sermonis de sancto Paulo Apostolo.

V. Beda ad Rom.10. Orde creditur ad iustitiam,ore confessio fit ad salutem. Multi credunt corde, & erubescunt confiteri ore. Sciaris fratres propè iam neminem esse Paganorum qui non apud semetipsum miretur & sentiat impleri prophetias de Christo exaltato super cœlos,quia vident super omnem terram gloriam eius. Sed cum se inuicem timent, sibimet inuicem erubescunt: faciunt à se longè salutem, quia ore confessio fit ad salutem. Quid prodest corde credidisse ad iustitiam, si os dubitauit proferre quod corde conceptum est? Intus Deus fidem videt, sed parum est. Ne confitearis humilem , times superbos, & ei prępnnis superbos, qui pro te displicuit superbis. Humilem times confiteri filium Dei, magnum verbum Dei, virtutem Dei, sapientiam Dei, non erubescis confiteri, natum, crucifixum, mortuum erubescis confiteri. Altus, excelsus, æqualis patri, per quem facta sunt omnia, per quē factus es & tu, factus est quod tu, & ꝓpter te homo, propter te natus,ꝓpter te mortu. Aegrote quomodo sanaberis, qui de medicamento tuo erubescis? Elige tempus. Nunc est tempus, postea contemptus ille veniet admirandus, iudicatus ille veniet iudicaturus, occisus ille veniet excitaturus , exhonoratus ille veniet honoraturus. Modò & postea. Modò in fide res est, postea in manifestatione erit. Elige hoc tempore quam partem teneas in futuro. De Christi nomine erubescis? Habes erubesci modo hominibus ex eo quod erubescis: habes erubesci cum venerit in gloria sua redditurus quod promisit bonis , quod minatus est malis. Vbi eris tu?quid facies si te attendat ille excelsus, & dicat tibi. Erubuisti de humilitate mea, non eris in claritate mea? Discedat ergo mala verecūdia, accedat salubris impudētia, si impudētia dicēda est. Sed tamē fratres extorsi mihi vt hoc dicerem, nec timerem prorsus. Non erubescamus de Christi nomine, insultetur nobis quia credidimus in crucifixum, in occisum. Planè in occisum, sed de quo sanguis nisi manaret, adhuc chirographum peccatorum nostrorum maneret. Prorsus in occisum credidi. Sed hoc in illo occisum est quod sumpsit de me, non vnde fecit me,&c.

Ex Sermone de Apostolo Paulo in Conuersione cuiusdam Fausti Pagani.

Or hominis nec videre possumus nec ostendere. Deus dicit : Quæ palam sunt vobis? quæ occulta sunt mihi? Paulus dicit Apostolus, Fratres nolite ante tempus iudicare quicquam , donec veniat dominus , & illuminet abscondita tenebrarum, & manifestabit cogitationes cordium, & tunc laus erit vnicuique à Deo. Non potes inspicere cor noui Christiani. Quid? Cor veteris Christiani potes? Dicturi estis: Sed ex necessitate credidit. Posset & de illo dici de quo paulò antè loquebamur qui prius fuit blasphemus, & persecutor & iniuriosus. Et ipsi enim quædam necessitas impacta est , cœlesti voce prostratus est. Vt lumen haberet lumen perdidit. Minare quod volueris, & quantum volueris, da cuilibet homini. Quid dulcius ista luce? Quam tamen Paulus nisi perdidisset, æternam non accepisset. De necessitate credidit. Quid timuit? Dicatur mihi quid timuit. Clamantes oues? Oues clamare possunt, mordere non possunt. Potuit & in ipso clamore ouium aduertere gloriam Dei, & timere iudicium Dei. Excitatus est à somno quodāmodo vt consideraret impleri de Christo quæ sunt prædicta de Christo, tantum posse nomen Christi, tantum prævalere gloriam Dei. Itaque breuiter dico charitati vestræ. Ecclesiam Dei alloquor, popu-

lum

Marginal notes in right column: V. Beda ad Rom.14. — 1.Cor.4.

lum Dei alloqoor. Si credidit, tu inuenisti si timuit, tu vicisti. Interim fratres ad quod possuot homines, vltra nobis oon vsurpemus quod concessum non est. Apostolus dicit, Infirmum autem in fide recipire non in diiodicationibus cogitationum. Non nobis vsurpemus diiudicare cogitatiooes aliorum, sed Deo præbeamus cogitationes nostras etiam pro illis de quibus fortè aliquid dubitamus. Fortè dubitat aliquid nouitas ipsius. Amate abundantius dubitantem: amore vestro curare de corde infirmi dubitationem. Interiorem faciem videte de qua gaudeatis, cor Deo committite pro qoo oretis. Sciatis eum deseri à malis, suscipiatur à oobis. Plus amate hominem quàm priùs oderatis errorē. Sic venit Christus ægros saoare, de quo per Euangelium audiuimus, Quia non est opus sanis medicus, sed malè habeotibus. Et quis est homo, qui cum perdiderit vnam ouem, nóone relinquet nonaginta nouem in montibus, & it quærere vnam quæ perierat, & cum iouenerit gaudet de illa? Sic gaudet pater meus de vno pœniteote quàm de nonaginta nouem iustis qoibus non est opus pœnitētia. Sic prorsus venit Christus ægros sanare, sic se nouit de inimicis suis misericors vindicare. Quibus fortè animus dolet coosortibus eius erroris ad horam irascuntur, postea fortassis imitabuntur. Itaque fratres commendamus eum & orationibus vestris, & dilectiooi vestræ, & amicitiæ fidelissimæ, & susceptioni iofirmitatis eius quomodo præitis, sic sequitur. Bonam viam docete, bonam in vobis inueniat. Iam factus Christianus, discernat quid interfit inter id quod diuisit & id quod iouenit. Vitam ipsius & studium circa fidem Christi posteriora tēpora comprobabunt: nunc autem fratres mei noo fuit necesse, ooo fuit coosilij pastorum repellere pulsantem, differre quæreotem: De occultis cordis velle iudicare, & vocem manifestam oon acceptare, oec consilij fuit, nec propositi nostri. Nouimus enim quemadmodum minetur misericors illa Dei auaritia vndique lucra quærentis de pecuoia sua, & dicentis pigro seruo iodicare volenti qnod non videbat, & circa lucra colligenda domini torpescenti, Serue nequam, ex ore tuo te condemno. Tu me dixisti hominem molestum, metere vbi oon seminaui, colligere vbi oon sparsi: Noueras ergo auaritiam meam. Tu dares pecuniam meam nummulariis, ego veniens cum vsuris exigerem. Nos ergo non potuimus nisi erogare pecuniam dominicam. Exactor ille erit oon tantum ipsius, sed & omnium nostrum. Impleamos ergo officium prærogatoris, non vsurpemus locum exactoris. Itaque fratres opus Dei in animo habete, aliud quærebatis, aliud disponebatis, aliud inuenistis. Opus domini commendamus, serui conseruis. Plus in eo diligamus quod dominus noster fecit, quàm id quod facere volebamus. Meliora enim sunt opera ipsius. Et magoam & deuotam vocem eius audiuimus: Maioratum nolo; Christianus esse volo. Lætamini, exultate, amplius quam oderatis amate. Opus suum Christo orationibus commendate: animum fidelem, pium, amicum rudimentis sæuis exhibete.

Matt. 9. Luc. 15.

Luc. 19.

Quid interest enim quia videtis iam prouectam ætatem? Hora oona venit ad vineam mercedem æqualem accepturus, &c.

V. Beda ad Rom. 8.

Ex Sermone in natali Martyrium.

Væserunt Martyres Christum confitendo, tenueruot moriendo. Magno lucro perdiderunt animas suas, fœnum perdentes, corona vincentes. Corona inquam, vincentes, & vita sine fine regnanres. Fit denique, imò factum est eis quod dominus subsequēter adiunxit, Et qui perdiderit animam suam propter me, inueniet eam. Qui perdiderit, inquit, propter me. Tota causa ibi est. Qui perdiderit non quomodocunque oon qualibet causa, sed propter me. Illi eoim iam in prophetia dixerant Martyres: Propter te mortificamur tota die. Propterea Martyrem non facit pœna, sed causa. Quando dominus passus est, tres cruces causa discreuit, inter duos latrones crucifixus erat. Hinc & inde facinorosi crucifixi, in medio ipse. Et tanquam illud lignum tribunal esset, insultantem damnauit, confitentem saluauit. Quid faciet iudicaturus, qui hoc fecit iudicatus? Iam ergo discernebat cruces. Iam si pœoa interrogaretur, similis erat Christus latronibus. Sed interroget quis crucem Christus quare crucifixus est? Respondet nobis, propter vos. Dicant illi & Martyres: quooiam propter te. Ipse propter nos, nos propter illum. Sed ipse propter nos, vt conferret oobis beneficium, nos propter illum nō ad impertinendum ei beneficium. Proinde io vtroque nobis consultom est, & quod manat ex illo venit ad nos, & quod fit propter illum redit ad nos. Ipse est enim, de quo dicit anima quæ lætatur in Deo, Dixi domino, Deus meus es tu, quooiam bonorum meorum, non eges. Quid est enim bonorum meorum, oisi à te datorum? Et quomodo eget aliquo bono, à quo omne bonum datur? Quid ergo miramini fratres, si amatores Dei Martyres tanta pertulerunt vt acquirereot Deum? Amatores auri videte quanta patiantur. Hyemalibus asperitatibus se nauigando committunt. Sic feruet auaritia, vt nulla formidet frigora. Iactantur ventis, suspenduntur fluctibus, ineffabilibus periculis vsque ad mortem agitantur. Dicant & ipsi auro, Propter te mortificamur tota die: dicant Martyres Christo, propter te mortificamur tota die: dicant auari auro, propter te mortificamur tota die: vox similis, sed causa dissimilis. Ecce vtrique dixerunt, isti Christo, illi auro, proptet te mortificamor tota die. Respondeat martyribus Christus: Si morieris inuenies me. Respondeat aurum auaris, Si naufragaueris, & me perdes & te, &c.

Item ex Sermone de natali Martyrum.

V. Beda 1. Cor. 2. DEdit nobis naturam vt essemus, dedit animam vt viueremus, dedit mentem vt intelligeremus, dedit alimenta vt mortalem vitam sustentaremus. Dedit lucem de cœlo, dedit fontes de terra. Sed hæc omnia communia dona sunt bonorum & malorum. Si hæc dedit & malis, nihil ne proprium seruat bonis? seruat planè. Et quid est illud quod seruat bonis? Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Quod enim in cor hominis ascendit, infra cor hominis erat: ideo in cor ascẽdit, quia supra illud est cor ascendit. Quod seruat bonis, cor illuc ascendit. Non quod ascendit in cor tuum, sed quo ascendit cor tuum, hoc seruat bonis. Noli surdus audire, Sursum cor. Auris non audiuit, quia non est sonus. In cor hominis non ascendit: quia non est terrena cogitatio. Sic intelligite, Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit quæ præparauit Deus diligentibus se. Adhuc quid hoc sit quæris à me? Illum interroga qui habitare cœpit in te. Dico tamẽ & ego, Hoc enim quærimus quid Deus proprium seruat bonis, si bona tanta largitur & malis & bonis. Et quod dicerem, quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, non desunt qui dicant, Putas quid est? Ecce quid est quod seruat Deus solis bonis, quos tamen ipse fecerit bonos. Ecce quod est breuiter precium nostrum, definitum est per prophetam: Ero illorum Deus, & ipsi erunt mihi plebs. Ero illorum Deus, precium nobis seipsum promisit. Quære aliud, si inueneris melius. Si dicerem, promisit aurum, gauderes: Se promisit, & tristis es? Si diues Deum non habet, quid habet? Nolite aliquid à Deo quærere nisi Deum. Gratis amate. Gratis amabitis, si solum Deum ab illo desiderabitis. Nolite timere inopiam. Dat se nobis, & sufficit nobis. Philippum Apostolum audi in Euangelio, Domine ostende nobis patrem, & sufficit nobis, &c.

Item ex Sermone de natali Martyrum.

V. Beda 2. Cor. 2. DIcit ipsa dominica sponsa: Post odorem vnguentorum tuorum currimus. Cuius odoris memor Apostolus Paulus dicit, Christi bonus odor sumus in omni loco: & in his qui salui fiunt, & in his qui pereunt. Magnum sacramentum. Christi bonus odor sumus in omni loco: & in his qui salui fiunt, & in his qui pereunt. Quibusdam quidem odor vitæ in vitam: quibusdam odor mortis in mortem: Et ad hæc intelligenda quis idoneus? Quomodo bonus odor alios vegetat, alios necat? Bonus odor non malus, Non enim ait bonus odor, bonos vegetat, & malus odor, malos necat. Nec ait idem Apostolus, Aliis quidem sumus odor bonus ad vitam, aliis odor malus ad mortem: non hoc ait: sed Christi bonus odor sumus in omni loco. Væ miseris, quos bonus odor occidit. Si ergo bonus odor estis, ô Apostole, quare odor alios occidit, alios vegetat? Quod alios vegetat audio, intelligo: quod aliquos occidit, difficile assequor, maximè quia dixisti, Et ad hæc quis idoneus? Non est mirum: quia non sumus idonei. Faciat nos idoneos, cuius odor erat de quo loquitur. Cito enim mihi responderet Apostolus: intellige, Christi bon⁹ odor sumus in omni loco: & in his qui salui fiunt, & in his qui pereũt. Nos tamen bonus odor, aliis odor vitæ ad vitam: aliis odor mortis ad mortem. Odor iste vegetat diligentes, necat inuidentes. Si enim non esset claritudo sanctorum: inuidia non surgeret impiorum. Cœpit persecutionem pati odor sanctorum, sed quomodo solent ampullæ vnguentorum, quanto magis frangebantur, tanto amplius ordor diffundebatur, &c.

Hic Sermo habetur aliis verbis astrictior, hoc eodem Tomo, de verbis Domini, Pacem meam do vobis: numero 57. & de tempore. 167.

DOmini ista vox est, Pacem meam do vobis, pacem meam dimitto vobis. De pace dicturi, prius quæ sunt pacis commoda audiamus. Est enim pax serenitas mentis, trãquillitas animi, cordis simplicitas, amoris vinculum, consortium charitatis. Hæc est enim quæ simultates tollit, bella compescit, comprimit iras, superbos calcat, humiles amat, discordias sedat, inimicos concordat. Placita est cunctis, non quærit alienum, nihil deputat suum. Docet amare, quia odisse non nouit. Nescit extolli, nescit inflari. Humilis omnibus, omnibus mitis est. In ipsa requies, in ipsa tranquillitas. Pax est quæ exercetur in Christiano, consummatur in Christo. Hanc qui amauerit, Dei hæres est: qui contempserit, Christi rebellis est. Dominus enim Christus ad patrem remeãs, hæreditarium bonum, id est, pacem suam suis cultoribus derelinquit dicens, Pacem meam do vobis, pacem meam dimitto vobis. Hanc pacem qui acceperit teneat, qui perdiderit repetat, qui amiserit exquirat: quoniam qui in eadem pace inuentus non fuerit, abdicatus à patre, exhæredatus à testatore, vt exutus & nudus inuenietur ab eodẽ domino alienus. Respuet munus oblatum, qui datæ legis contempserit bonum, nec poterit ad hæreditatem peruenire, qui testamento noluit inseruire. Pacem quam Christus dimisit, Christiane amplectere, vt dei hæreditati cultor possis adhærere. Voluntatem Domini in te transfusam ostende. Beati, inquit, pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Scriptum est discordibus, scriptum est inimicis. Filius esse, nisi pacificus non potest. Inimicos abdicauit, qui pacificos filios fecit. Aut enim datam pacem Christiane conserua, aut gloriam tibi salutis ablatam, si non amaueris pacem, cognosce. Non potest promissa Dei recipere, qui cum fratre noluerit concordare. Non potest concordiam habere cum Christo, qui discors voluerit esse cum

Ioan. 14.

Matt. 5.

Christiano. Si de nobis à Christo vicaria passio peteretur, & filij Dei sanguis, qui pro nobis effusus est, ad pensandum nostro sanguine quæreretur, quanta instantia vel officio fuerat festinandum, vt & iussa tantæ maiestatis expleres, & vicariam passionem deprehendere gauderes, & pro morte vitam acquirere, & passione reciproca compensare? Et nunc quomodo poteris pro Christo animam ponere qui pacem ab eo delegatam nolueris conseruare? Contumaciæ crimen est, quod iubetur contemnere, quod præcipitur nolle, quod imperatum est declinare. Pax enim Christi est bonum, discordia diaboli malum: authori respondet, qui de vtroque alterutrū eligit. Quid tibi cum discordia Christiane, quæ principem suum diabolum interemit. Quid amas simultatem, quæ placere autori non potuit? Quid exerces inimicitias, quas euadere non potuit nec ille qui eas primus inuenit? Inimicitias in protoplasto dum serpens exercet, interficitur: dum homini inuidet, ipse prosternitur: dum Adàm decipit, iugulatur. Et contra Christus tantum homini charitate adhæsit, tantum eum voica benignitate amauit, vt eum commendaret patri, sociaret sibi, dum carnem propter ipsum descēdens induit. Scriptum est, inuidia diaboli, mors introiuit in orbem terrarum: imitantur autem illum qui sunt ex parte *Sapient. 2.* non quod tam cadat in Christianum quàm cadet in diabolum, quia Christianum condecet conseruare, quod constat à Domino didicisse. Quare Christi charitatem amplecti debemus, vt cum filio in æterna beatitudine viuere possimus.

Sermo 72. de tempore sic finit, Et fides quæ per dilectionem operatur per quam adipisci credimus vitam æternam. fol. 163. D. quibus verba hæc sunt addenda.

QVomodo fides per dilectionem operatur? Et quomodo iustificatur homo per fidem sine operibus legis? Credidit aliquis, percepit fidei sacramenta, & mortuus est: defuit illi operandi tempus. Quid dicimus? quia non est iustificatus? Planè dicimus iustificatum, credentem in eum qui iustificat impium. Ergo iste iustificatus est, & operatus non est. Impletur sententia Apostoli dicentis: Arbitror iustificari hominem per fidem sine operibus legis. Latro qui cū Domino crucifixus est corde credidit ad iustitiam, ore confessus est ad salutē. Nam fides quæ per dilectionem operatur, etsi non sit in quo exterius operetur, In corde tamen illa feruens seruatur. Nam erant quidam in lege qui de operibus legis gloriabantur, quæ fortasse non dilectione, sed timore faciebant. Apostolus autem prędicans fidem Gentibus, cùm eos qui accedebant ad Dominum videret iustificatos ex fide, vt iam qui crediderāt bene operarentur, nō quia bene operati sunt credere merentur, exclamauit securus & ait, quia potest iustificari homo ex fide sine operibus legis: vt illi magis non fuerint iusti, qui quod timore faciebant, cùm fides per dilectionem operetur in corde, etiam si foris non exit in opere. *Et adhuc videtur deesse finis.*

Tomi decimi finis.

Index quaternionum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t v x y z
A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z AA.

Omnes sunt quaterni, præter AA quæ sunt quinterniones.

PARISIIS,
EX CHALCOGRAPHIA
Nicolai Bruſlé ſub Sole aureo,
impenſis verò honeſtiſsimo-
rum virorum Gulielmi
Merlin & Sebaſtiani
Niuellii , anno
Domini
1571.

